

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTCOMUNISTĂ

XXIII

2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Cronologia vieții literare românești : perioada
postcomunistă / coord.: Eugen Simion. - București :
Editura Muzeul Literaturii Române, 2014-
vol.

Vol. 23 : 2010 / Alexandra Oprescu ; coord. red.:
Lucian Chișu. - 2023. - ISBN 978-973-167-677-7

I. Oprescu, Alexandra
II. Simion, Eugen (coord.)
III. Chișu, Lucian (coord.)

821.135.1.09

Tehnoredactor: Mihăiță Stroe
Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Alexandra OPRESCU

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTCOMUNISTĂ

XXIII

2010

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

București, 2023

NOTA ASUPRA EDIȚIEI

Pentru realizarea acestei cronologii am parcurs un număr de 19 publicații culturale, cu apariție săptămânală sau lunară: „România literară”, „Observator Cultural”, „Cultura”, „Apostrof”, „Caiete Critice”, Suplimentul Adevărul, „Adevărul Literar și artistic”, „Contrafort”, „Dilema Veche”, „Dilemateca”, „Revista 22”, suplimentul „Bucureștiul Cultural”, „Convorbiri literare”; „Contemporanul – Ideea europeană”, „Steaua”, „Luceafărul de dimineață”, „Viața Românească”, „Vatra”, „Tomis”, „Orizont”.

Aduc mulțumiri studentelor de la Masteratul de „Studii Literare” din cadrul Facultății de Litere a Universității din București care, sosite în practică în cadrul Institutului, au lucrat cu seriozitate, parcurgând câteva numere din revistele incluse în prezenta cronologie, dar și în cronologiile anilor 2001 și 2011. În cadrul prezentei cronologii, contribuția lor a fost următoarea: Elena-Andreea Bărbulescu: „Tomis” (nr. 1), „Convorbiri literare” (nr. 10); Andreea Roxana Ghiță: „Revista 22” (nr. 2-5), „Tomis” (nr. 6); Diana Teodora Ochia (Enache): „Vatra” (nr. 5-6); Mara Pleșea: „Vatra” (nr. 3-4); Cristina-Alexandra Stoica: „Contrapunct”; Gabriela-Alexandra Torjoc: „Vatra” (nr. 1-2); Andreea-Rodica Ungureanu (Culcea): „Tomis” (nr. 3-4).

Cu toate că „sediul de lucru” s-a mutat, pe rând, în funcție de colecțiile deținute, la Biblioteca Centrală Universitară, la secția de periodice a Facultății de Litere din cadrul Universității din București, la Biblioteca Academiei României sau la Biblioteca Națională a României, două colecții ale publicațiilor au fost imposibil de întregit. Este vorba despre numerele din lunile ianuarie, februarie, martie, noiembrie și decembrie ale suplimentului „Adevărul literar și artistic” și de lunile octombrie, noiembrie și decembrie ale revistei „Tomis” (acestea din urmă este posibil chiar să nu fi apărut deloc în intervalul menționat, dată fiind „criza presei” ce părea să se instaleze).

Respectând criteriul cronologic, publicațiile din tomul de față au fost înregistrate alfabetic, în ordinea reviste săptămânale, formate tipografice cu apariție bilunară, sub data calendaristică a apariției lor. Revistele cu apariție lunară au fost poziționate tot în ordine alfabetică, dar formând un capitol separat, la finalul fiecăreia dintre cele douăsprezece luni calendaristice. La prima lor „intrare”/semnalare din volum publicațiile conțin o casetă în care sunt înregistrate referințe privind afilierea instituțională, seria și anul de apariție, numărul curent, periodicitatea, formatul tipografic, numărul de pagini și componența colectivului redacțional. Pentru a face economie

de spațiu, editurile și anii de apariție a cărților au fost trecute majoritar în paranteză.

Am ales să favorizez citatele semnificative din cronicile de întâmpinare, în detrimentul rezumării opiniei critice, din dorința de a exclude, pe cât posibil, riscul subiectivității. Bineînțeles că simpla selecție a fragmentelor poate fi la fel de subiectivă, însă m-am străduit să nu scot niciodată cuvintele din context. Îmi permit să fac și o recomandare de parcurgere a cronologiei: urmărind indicele de nume de la finalul volumului, cititorul se va bucura să constate că în aceste cronologii încap sute de micro-monografii de autor. Vedem, astfel, cum cercetătorii Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” au înfăptuit o minune atât de rară (spre inexistentă) în cultura noastră: aceea a parcurgerii temeinice și minuțioase a presei, creând, puncte solide de orientare și o bază de plecare pentru cercetătorul interesat de un aspect precis sau pentru studentul sosit din urmă. O altă putere magică a acestor cronologii este dată de faptul că prezintă, la cald, mișcările sinusoidale ale criticii literare: acum putem vedea care sunt criticii-vizionari și unde au rămas aceia ce se entuziasmau și laudau egal orice nou titlu apărut ori, dimpotrivă, cum/ dacă s-au revizuit criticii care au nedreptățit nume ce au demonstrat, ulterior.

Nu am operat nicio departajare valorică între autorii discutați de către critici și nu am exclus niciun titlu dintre cele amintite, indiferent că erau autori de primul raft sau autori minori. Aș spune chiar că această simplă trecere în revistă a volumelor scoase de editurile locale și editurile mici completează în mod absolut necesar tabloul vieții literare. Dacă un cercetător se va apleca cu acribie asupra acestora, cred că ar fi surprinzătoare concluziile la care ar ajunge – sau chiar ar putea explica fenomenul (necontrolat?) al succesului literar, prin care autori de mai puțin talent ajung să fie citați sau considerați importanți doar pentru că au șansa să fie publicați de edituri cu deschidere către centrele culturale ale țării.

Dat fiind că un procent semnificativ al volumelor recenzate sunt cărți apărute în a doua parte a anului anterior, această cronologie a anului 2010 completează cronologia anului 2009, tot așa cum cronologia anului imediat următor – 2011 – va întregi cronologia de față. Recomand, din acest motiv, urmărirea anchetelor literare de la început și final de an. De pildă, în 2010 încă pot fi auzite ecourile anului 2009, an în care Herta Müller, autor român de limbă germană, a primit Premiul Nobel pentru Literatură. Putem vedea, urmărind „cazul” ei, stadiul la care se afla, în acel moment, înțelegerea situației scriitorilor aflați „la graniță”. Vorbim, în definitiv, despre o scriitoare germană de origine română, care, parțial și pentru o scurtă perioadă, a calmat o (încă) arzătoare obsesie a românilor: „De ce nu avem și noi un Nobel?”. De urmărit împreună cu valul de reacții stârnit de conferința de la Ateneu, căci autoarea s-a aflat la București în perioada 27 – 28 septembrie. Interval de două zile, în care sute de oameni au stat la coadă pentru a primi un autograf de la autoare. Ironia sorții a făcut ca, la numai câteva luni distanță, Herta Müller și Ion Mihai Pacepa să împartă rafturile aceleași edituri,

la târgul de carte Bookfest.. Ne putem explica, întrucâtva, de ce, pentru unii, 2010 este anul în care a murit Adrian Păunescu, în timp ce pentru alții este anul în care Herta Müller și Gabriel Liiceanu au purtat atât de inflamanta (de opinii) conferință de la Ateneu (conferința video poate fi vizionată pe youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=dC2xXcY-z3w>, iar transcrierea conferinței a fost făcută de „Dilema veche”, în nr. 347 al revistei, din 7 octombrie). În definitiv, cele două evenimente se leagă de o mai veche (s-o numim tot) obsesie a discursului din spațiul public al anilor 2000, legat de rezistența sau lipsa de rezistență prin cultură, din perioada *vremurilor de tristă amintire*.

Contextul imediat favoriza, așadar, publicarea unor cărți rămase, până în acel moment, în manuscris și punerea sub lupă a perioadei dinaintea momentului decembrie '89: în vreme ce scandalul pentru conducerea Institutului pentru Investigarea Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc se afla la apogeu, cartea lui Dorin Tudoran, *Eu, fiul lor*, dezgropa memorii ce păreau rămase relicve și contesta calitatea de disident a lui Mihai Botez – v., în acest context, scrisoarea Vioricăi Oancea, sora lui Mihai Botez, publicată în nr. 283 [541] „Observator cultural” din 9 septembrie. Pentru valma iscată în jurul unui alt volum, *Viața unui om singur* (Polirom), memoriile lui Adrian Marino, nu există, spre a o descrie, cuvinte destul de cuprinzătoare. Subiectul merită privit îndeaproape, nu atât pentru detaliile ce le-ar putea oferi despre intelectualii puși în situația de a refuza/ accepta *colaborarea cu Securitatea*, cât pentru toate celelalte tematici, obsesii și frustrări *naționale* pe care comentatorii le-au scos la suprafață, *pornind* (subliniez acest cuvânt) de la această carte.

Tocmai din acest motiv, deși volumul de față, așa cum îi spune și titlul, se concentrează asupra vieții *literare* românești, nu am exclus informații ce țin de celelalte aspecte ale societății, căci vedem cum autorii nu pot supraviețui desprinși total de impedimentele vieții cotidiene: Uniunea Scriitorilor din România primise ordin de evacuare a Casei Monteoru, iar angajații editurii „Curtea Veche” erau împiedicați să-și exercite meseria, căci proprietarul clădirii le interzicea, fără niciun temei legal, accesul în clădire.

În 2010, o carte de 450 de pagini, ca *Provizorat*, publicată la o editură bine plasată (Polirom), de un autor român nedebutant (chiar foarte cunoscut, de fapt, fiind vorba despre Gabriela Adameșteanu) costa 44,95 lei, o pâine albă de 400 de grame era 1 leu în iunie, pentru ca, în septembrie al aceluiași an, să crească la 2 lei, salariu minim net rămânând la 600 RON. Putem înțelege, poate, mai bine, impactul avut de Legea Bugetului de Stat pe anul 2010, lege care prevedea o majorare a impozitării dreptului de autor, în condițiile în care finanțarea culturii scăzuse, în termeni reali, cu aproape 10% față de 2009, ajungând la 0,12% din PIB. Iată de ce adesea am redat și prețul volumelor de la momentul publicării. Am considerat că este un detaliu care ar putea ajuta atât la înțelegerea contextului imediat, cât și pentru înțelegerea diacronică a prețului cărții într-un anumit interval de timp: crește sau scade, este sau nu influențat de mișcările

economice și alte asemenea întrebări pe care pregătirea de filolog mă ajută numai să le intuiesc, dar pentru un viitor sociolog literar aceste informații se vor dovedi absolut necesare – desigur, dacă luăm în considerare scenariul optimist, în care sociologia literară din România va ajunge un domeniu de studiu de sine stătător, cu specialiști pregătiți corespunzător.

Mai apoi, chiar dacă numai minimal, am inclus detalii despre cărți semnate de Mihai Găinușă sau Mihaela Rădulescu. *Niște răspunsuri* ale acesteia din urmă ar fi atins o cifră de 50.000 de exemplare vândute (pentru o comparație cu alte titluri, v. statistica publicată în nr. 1058 al suplimentului „Adevărul literar și artistic” din 29 decembrie). Așa cum reprezentanții editurii au declarat, tocmai încasările obținute din vânzarea unui astfel de volum al unei persoane publice le permit să publice titluri sau autori pe gustul publicului restrâns al cititorilor profesioniști – titluri care, așa cum știm, sunt achiziționate de un număr mic de cumpărători. În acest context, ar merita urmărite și reacțiile iscate de o carte ca *Frumoasele străine* (Humanitas), un volum ce a fost considerat prea „ușurel” sau „neserios” pentru un autor care nu avea voie să fie mai mult/ mai puțin decât autorul *Orbitorului*.

În același timp, am acordat atenție și zonelor considerate „de nișă”: pot fi găsite detalii despre cartea scoasă de artistul Dan Perjovski, despre *Istoria benzii desenate românești. 1891 – 2010* scoasă de Dodo Niță și Alexandru Ciubotariu, despre cartea pentru copii a poetului Radu Vancu, *Sebastian în vis*, despre fenomenul SF-ului românesc (analizat și explicat, cu pasiune de Michael Haulică în paginile „Observatorului cultural”) sau considerațiile pe marginea literaturii, dintr-o perspectivă psihanalitică, ale lui Vasile Dem. Zamfirescu (care ține în „Dilemateca”, suplimentul publicației „Dilema veche”, o rubrică dedicată subiectului). 2010 este anul care vine și cu alte laturi atipice ale literaturii: Radu Aldulescu scrie un roman „la comandă”, *Ana Maria și ingerii*, în care ficționalizează, urmând dorința persoanei devenite personaj, fapte biografice reale. Numai dacă privim evenimentul în raport cu un alt volum, *Martori apropiați* (Ed. Paralela 45), autor Constantin Virgil Negoită, se poate naște un micro-studiu legat de modul în care viața poate/ nu poate deveni material literar – în cazul din urmă, autorul este acuzat de a fi scos un roman care nu este original pentru că a inclus în carte scrisori reale care i-au fost adresate. (v. nr. 283 [541] „Observator cultural” din 9 septembrie). 2010 este și anul în care autorii coboară de pe paginile web în edituri - Maxim Crocer, blogger cunoscut, debutează în volum. Pot fi urmărite, de asemenea, începuturile timide ale e-Book-urilor și ale e-Reader-erelor.

Precum vedem, contrar așteptărilor, că în 2010, numit „anul crizei”, inițiativele culturale nu lipsesc. Aș numi doar câteva dintre evenimentele care se remarcă prin singularitate: Un cristian [Cristian Cosma] organizează prima ediție a Târgului Alternativ de Carte, „un proiect low budget pe idei de promovare concrete”, iar Răzvan Lăzăreanu, fost jurnalist în vârstă de 24 de ani (detaliile

biografice nu sunt date întâmplător), autorul blogului *Tractorul șifonat* – numele unei cârciumi din romanul lui Dan Lungu, *Raiul găinilor*-, deschide, folosind banii din darul de nuntă, Librăria Triptic.

Cum spuneam puțin mai sus, nu am ignorat detaliile din zone adiacente fenomenului literar, cu atât mai mult cu cât nu de puține ori criticii înșiși nu se sfiesc să devină și *oameni ai cetății*, implicându-se în discuțiile „politice”. Să luăm acest fragment dintr-un editorial semnat de Mircea Mihăieș: „Țara în care nu se întâmplă, de fapt, nimic semnificativ, România trăiește într-un bovarism informațional pe care, cu siguranță, îl vor studia manualele viitorimii. Evenimentele cât de cât importante sunt, în cel mai bun caz, menționate pe banda derulată în partea de jos a televizoarelor, pe când diversele captează ore și ore în șir atenția sutelor de realizatori de emisiuni de la Tv. Cu binecunoscutul său umor, Ioan T. Morar a sintetizat obsesiile exclusive ale românilor timp de o săptămână într-o frază memorabilă: «A fost îngropată Mădălina Manole și a fost dezgropat Ceașescu.» Asta e tot ce s-a putut spune la televizor în vara sufocantă a lui 2010 despre România. E mult? E puțin? E deprimant, e declasant, e rușinos. Și e chiar adevărat.” Nu am ales acest fragment atât pentru calitățile stilistice, cât pentru a arăta că evenimente extra-literare amintite nu rămân fără urmări în sfera literară. Să mă explic: sinuciderea Mădălinei Manole, cauzată de ceea ce între timp a devenit o *boală a secolului* – depresia – dar despre care atunci nu se știa mai nimic, poate fi considerată simptomatică pentru stadiul de dezvoltare și capacitatea de înțelegere a publicului larg de cititori din acei ani. Devine poate mai ușor de înțeles de ce limbajul folosit de noul val douămiist șoca și scandaliza deopotrivă publicul încă nepregătit să înțeleagă și să accepte noua cenzură a *corectitudinii politice*. În definitiv, vara anului 2010 este cea în care pliantul târgului de carte Bookfest nu suporta cuvinte grele, ca „mă-tii” sau „fuck”. A rămas celebru protestul Casei de Pariuri literare, atunci când două titluri publicate de editura lor au fost incluse în catalog cu forme atenuate: *Morții Mă-tii* a apărut ca „MM”, iar un alt titlu, *Fuck Tense*, ca F... tense. Motivul atunci invocat de organizatorii târgului a fost acela că ei nu încurajează „subcultura” (pluralul acestui cuvânt – subculturi - a devenit, între timp, obiect de studiu în mai toate centrele universitare din țară). Angajații editurii au protestat închizând stand-ul propriu pe toată durata lansării unui titlul emblematic, alegând să participe cu toții la (re)lansarea *Aerului cu diamante* – un „protest-reverență”, așa cum l-au numit, în onoarea celor patru autori care au scos o carte ce amintește de curaj și de lipsa formalismului. Este numai un exemplu despre cum, în aceeași literatură, pot colucui și autori deja bine plasați în piața literară (cazul celor *patru beatles*), dar și mai tineri autori, abia intrați sub lupa criticilor. Găsiți, în aceste pagini, atât „autori-locomotivă” ai editurilor – și aici voi da numai câteva exemple, rațiune singură fiind economia de spațiu: autori Polirom, ca Adrian Marino, Gabriela Adameșteanu, Andrei Oișteanu, Ion Vianu, Radu Pavel Gheo; autori Humanitas – Mircea Cărtărescu– sau traduși de

această editură – cazul Herta Müller; Mircea Horia Simionescu, care semnează un volum de versuri scos de editura Bibliotheca, Ana Blandiana, publicată de o editură specializată în poezie: Editura Vellant, ori Adrian Mușina, care publică la nou înființata editură Tracus Arte. Vine apoi un nume nou, ca Naomi Ionică – produsul cursurilor de scriere create de Alexandru Mușina și Andrei Bodiș la Universitatea Transilvania din Brașov.

Dezgroparea lui Ceaușescu, pe care o numeam mai devreme al doilea punct „simptomatic” al anului, și care a ținut, așa cum era de așteptat, prima pagină a ziarelor, poate fi considerată reprezentativă pentru o piață literară ce încă nu devenise suprasaturată de *dezgroparea* amintirilor legate de perioada ceaușistă. De pildă, în 2010, Editura Eikon a publicat o carte de dialoguri purtate de Vasile Gogea cu Virgil Ierunca și Monica Lovinescu, *Voci în vacarm*, cărțile lui Norman Manea au fost reeditate, cu prilejul vizitei sale în România, iar *Sfârșitul Ceaușeștilor* a ajuns atunci cea mai bine vândută carte a anului 2010. În parte pentru subiectul cărții, al cărui subiect senzațional a dus dacă nu la citirea volumului, cel puțin la cumpărarea lui, în parte pentru că autorul ei s-a implicat în tot ce ține de procesul de vânzare al cărții. Numai la târgul de carte Bookfest volumul s-a vândut în 2130 de exemplare. Dar a fost lansată timp de 5 zile, din 2 în 2 ore, între 11 și 19, în fiecare zi a Târgului de Carte. Ulterior a fost distribuită și împreună cu cotidianul Adevărul, într-un tiraj de peste 140.000 de exemplare, iar mai apoi relansată în principalele orașe ale țării, cu autorul, Grigore Cartianu, stând la dispoziția publicului 5-7 ore pe zi, în Timișoara, Cluj, Brașov, București, Craiova. Nu știm dacă implicarea autorului s-a petrecut la sugestia editurii, ca parte a strategiei de marketing, sau a venit din dorința proprie, cert este că acest caz, considerat atipic, spune multe despre capacitatea autorului de a fi „catalizator”, în procesul de creștere a cifrei de vânzări.

Aduc și o observație ce poate părea ușor desprinsă din context, însă, din (ne)fericire, este o parte importantă atunci când vine vorba despre lumea literară: este foarte probabil ca în anii 2000 să fi început fenomenul care ulterior a escaladat îngrijorător. Vorbesc despre situația închiderii bibliotecilor locale, așa cum s-a întâmplat cu închiderea Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” din Constanța, închisă din lipsă de personal (v. nr. 296 [554] „Observator cultural” din 9 decembrie). Pentru cei interesați de subiect, cartea publicată de Mircea Vasilescu, *Cultura română pe înțelesul patrioților* (cap. „Viața de toate zilele a unui cititor”) lămurește lucrurile, completând, în mod necesar, tabloul creat de editoriale publicate în „Dilemateca”.

Literatura are și motive de sărbătoare în anul 2010, „furnizorii” de cultură se îmbracă în ținută festiv: la împlinirea a 18 ani de existență, editura clujeană „Casa Cărții de Știință” relansează concursul de manuscrise, într-o formulă nouă, „Colecția de proză”, Editura Art lansează o colecție de poezie, ba chiar apare o nouă editură: Tracus Arte. Humanitas sărbătorește 20 de ani de existență, iar „Observatorul cultural” un deceniu. O librărie și un ziar care, din anumite puncte

de vedere, putem spune că funcționează ca niște instituții de cultură: librăria-editură datorită titlurilor oferite, publicația pentru capacitatea de a se susține, în contextul în care, în același an, revistele se luptă să supraviețuiască (așa se explică nemulțumirile care apar în jurul subvenției acordate de Uniunea Scriitorilor din România - v. protestele colectivului redacțional de la „Contemporanul”, exclus din lista de subvenții).

În acest an, o antologie ca *Poeți din Basarabia*, îngrijită de Editura Academiei Române, trece aproape ca și nevăzută, în timp ce antologia scoasă de Daniel D. Marin, *Poezia antiutopică. O antologie a douămiismului poetic românesc* (Editura Paralela 45) primește o serie de reacții în lanț. Impresia este că o carte este cu atât mai *valoroasă* cu cât înflăcărează mai mult *masa critică*. Ecourile *Istoriei...* lui Nicolae Manolescu, apărută în 2008, încă se aud, și nu în surzenie - deducem, de aici, că, în medie, durează cam un și jumătate - doi pentru ca o istorie să fie citită cu creionul în mână. Și studiul Martei Petreu, *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu - Mihail Sebastian* (Polirom, 2009) a iscat un val de controverse cu efect îndelungat, în 2010 încă existând replici și anti-replici pornind de la eseul său. Pare că valoarea unui studiu critic e dată de cât de mult tulbură apele stătute ale criticii literare (vorbit de critica de drept și de critica de opinie), nu de valoarea sa reală, căci nu de puține ori primesc mai puține rânduri cărți cu mult mai puțin documentate decât acest studiu al unui critic literar rar(i) în cultura română - Andrei Terian, *G. Călinescu. A cincea esență* (Cartea Românească, 2009). În genere pare că lumea culturală e mai mare amatoare de conflictele iscate în jurul unei tematici, decât de efectele benefice/nebenefice ale celor petrecute. A se vedea evenimentele legate de traducerea volumului *Fram, ursul polar* în ebraică sau scandalul iscat în jurul Institutului Cultural Român privind subvenționarea traducerilor autorilor români în străinătate.

Pentru că vorbim de traduceri, trebuie spus că în această cronologie pot fi găsite și titlurile tuturor volumelor traduse care au fost recenzate în paginile publicațiilor culturale. Nu doar pentru că *traducerile fac o literatură* (deși pare că titlurile traduse au o pondere cu mult mai mare decât volumele semnate de autori români), cât pentru că nu pot fi ignorate, dacă scopul ultim este acela de a înțelege cât mai bine dinamica vieții literare a anului 2010. Faptul că cititorii (implicit și scriitorii) au acces la o serie de autori traduși este, în sine, deschiderea către o formă de dialog (inter)cultural. Iar dacă, peste 50 de-acum, un istoric va încerca să contextualizeze anii 2000, traducerile autorilor străini ar putea explica atât o serie de influențe ale autorilor *mari* asupra scriitorilor români (mă refer îndeosebi la debutanți, unde modelele nu sunt încă internalizate și depășite fiind, prin urmare, ușor de identificat), cât și similarități ce țin de, să-i spunem, un *aer al timpului*. Desigur, nu am uitat niciodată să menționez numele traducătorului, pentru că știm deja, din studiile de traductologie, că un traducător bun nu este cel care redă, cuvânt după cuvânt, textul original, ci cel care, fără a modifica în vreun fel textul, reușește să *rescrie* autorul pe care îl traduce, în așa fel încât

acesta să *sune românește*. Așadar, să omit numele unui traducător ar fi însemnat să omit numele traducătorului ca *autor* al respectivului text în limba română. Din aceleași motive am menționat, mereu, ce versuri din *poezia lumii* traduc revistele.

Nu am omis nici prezența traducerilor românești în străinătate, *Dimineața pierdută* a Gabrielei Adameșteanu a fost, „cartea lunii aprilie” la Budapesta, iar cartea Norei Iuga, *Sexagenara și tânărul*, a apărut în traducere suedeză, la Editura Matthes und Seitz și a iscat cronici fabuloase în presa suedeză, cronici pe care o singură publicație culturală românească le-a semnalat la acel moment. Pentru cei interesați de soarta titlurilor românești în „străinătate”, a se urmări numele bursierilor programului «Traducători în formare», program derulat de Institutul Cultural Român prin Centrul Național al Cărții, începând din toamna lui 2006, pregătind, anual, două serii a câte zece bursieri.

Cum mai poate fi parcursă cronologia, spre deliciul cititorului amator de lectura dicționarilor sau a cărții de telefon, în buna tradiție a Școlii de la Târgoviște? Ca o „grămadă ordonată” de mici (mari) întâmplări ce par mai degrabă desprinse din romane. Recomand, în acest sens, parcurgerea notelor tip necrolog date de USR (s-ar putea să observați că nu se schimbă aproape nimic în textele publicate, cu excepția numelui celui trecut în neființă și este posibil să simțiți că sunteți în plină literatură a absurdului marca *Mittleeuropa*), povestea spusă de (atunci ambasadorul) Mihai Zamfir, care povestește ce cărți s-au furat la Târgul de Carte din Brazilia, parcurgerea comunicatelor date de USR imaginându-ne, contrat stilului în care sunt formulate, că nu fac parte din perioada ceaușistă sau scrisoarea deschisă a poetului Andrei Mușina, în care acesta povestește cum mama sa, Viorica Mușina, a fost citată la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism.

Oricum veți decide să citiți, vă doresc lectură plăcută!

IANUARIE

6 ianuarie

[„Adevărul literar și artistic”. Supliment săptămânal gratuit al cotidianului „Adevărul”. An XIX, nr. 1007, format A3, număr de pagini: 16, zi de apariție: miercuri; Redactor-șef: Cezar Paul-Bădescu, Senior editor: Mircea Vasilescu] Suplimentul este inclus în paginile cotidianului «Adevărul». ■ Dana G. Ionescu scrie despre „Marile cărți ale anului 2010”, semnalând, în principal, traducerile pe care le vor publica marile edituri de pe piața românească. Despre literatura scriitorilor români ce urmează să apară aflăm că: „La editura «Adevărul» sunt în pregătire mai multe colecții destinate librăriilor, de literatură străină și română. [...] Va urma o serie de autor Dinu Săraru (*Ciocoi noi cu bodyguard*, *Clipa*, *Niște țărani* și trilogia *Dragostea și revoluția*). [...] Tot printr-o conștiință feminină se filtrează realitatea și istoria secolului trecut și în romanul de succes *Zaira*, publicat de Cătălin Dorin Florescu, scriitor de origine română, la Editura Beck Verlag din Elveția. El va apărea anul viitor la Polirom, în traducerea semnată de Mariana Bărbulescu. [...] Toamna trecută Editura Art a dat dovadă de curaj lansând o colecție de poezie, risc de natură financiară pe care editurile din România și-l asumă arareori. Din *Malul albastru* au apărut primele două volume: *Adora. Poemele celorlalte întâmplări* de Iulian Tănase și *Dimensiunea «Umbrella»* de Sebastian Reichmann și Dan Stanciu. [...] În 2010, an în care sărbătorește 20 de ani de existență, Editura Humanitas va publica un studiu al cunoscutului critic literar Dan C. Mihăilescu, *Cioran și fascinația nebuniei*, care va stârni curiozitatea specialiștilor, cu atât mai mult cu cât lucrările dedicate operei filozofului de origine română nu sunt deloc puține. *Memoriile* lui Adrian Marino, literat de talie internațională, [...] vor fi publicate anul acesta de Editura Polirom. În autobiografia prestigiosului specialist cei interesați vor găsi răspunsuri la întrebări despre multele și valoroasele studii ale lui Marino, precum și diverse perspective asupra vieții culturale din România.”

7 ianuarie

[„Dilema veche”. Săptămânal de tranziție, an VII, nr. 308, format A3, număr de pagini: 24, zi de apariție: joi. Director fondator: Andrei Pleșu, Redactor-șef: Mircea Vasilescu, Redactor-șef adjunct: Andrei Manolescu] Dosarul săptămânii poartă titlul „O enigmă și un miracol istoric la români: Prost să fii, noroc să n-ai!” ■ Șerban Foarță semnează caseta „Gazela de perete”. ■ Radu Cosașu povestește întâmplări „Din viața unui extremist de centru...” ■ Vintilă

Mihăilescu ține rubrica „Tâlc-show”. ■ Sub titlul „Cuvinte căznite”, Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Cristian Tudor Popescu, *Cuvinte rare (poezior)*, apărută la Polirom, în 2009: „o carte cu texte predominant culturale, dar lipsite de nuanțe, fără scripuri de inteligență sau reușite stilistice, texte încrâncenate, vag moralizatoare și cu aspirații literare, scrise de un jurnalist inflexibil și blazat, pasionat de tenis și filme, fără umor și al cărui talent literar, dacă îl are, este constant cenzurat.” ■ Recomandarea revistei este semnată de Radu Cosașu: „În ultimul număr dublu, de sfârșit de an, al «României literare», doi clasici dintre cei fără de care nu se putea concepe revista, Gabriel Dimisianu (după 41 de ani de muncă în redacție) și Adriana Bittel (după 38 de ani) își anunță liniștiți retragerea din caseta redacțională. Toți cei care, de peste 40 de ani, am urcat scările din Ana Ipătescu, Casa Scânteii și Calea Victoriei, ar trebui să ne adunăm și să-i bem. În lumea noastră intelectuală încă nu s-au inventat solemnitățile tandre, fără motive ifosative. Timpul mai are răbdare.” ■ Același Radu Cosașu semnează textul „Ficționarul și fiul său inexistent”, scris „în amintirea Magdalenei Boiangiu. Pentru prima oară în 17 ani ai Dilemei, redacția începe un an fără ea”.

12 ianuarie

[**Revista 22, Revista grupului pentru dialog social. Editor: Grupul Pentru Dialog Social, apare săptămânal, anul XX, Nr. 2 (1035), format: A3, număr de pagini: 20 de pagini, Redactor-Şef: Rodica Palade**] Numărul 2 este primul din an, pentru că primul număr este inclus în ultimul număr din decembrie 2009. ■ Ana Blandiana îi acordă un interviu lui Armand Goșu în care își exprimă opinia cu privire la situația României la 20 de ani de la căderea regimului comunist și despre Revoluția de la 89. De asemenea, ea vorbește și despre nevoia de intelectuali angajați în spațiul public. La finalul interviului, aceasta comentează decernarea Premiului Nobel pentru literatură Herthei Müller: „În acest an, în care s-a aniversat cu atâta emoție în întreaga Europă căderea Zidului Berlinului, premierea Herthei Muller a fost inspirată și profund simbolică pentru legătura dintre cele două Europe.” ■ Paul Cernat scrie un articol despre apariția cărții lui Lucian Boia, *Germanofilii* [Humanitas], în 2009: „Cuceritor scris, solid documentat, șocant în premise și acurat în demonstrații, volumul nu interesează doar istoria generală, ci și istoria literaturii române.” Paul Cernat consideră cartea lui Boia importantă pentru identificarea germanofiliei personalităților literare din perioada Primului Război Mondial. De asemenea, remarcă faptul că istoricul aduce în fața publicului documente inedite: „Pe lângă unele fragmente inedite ale lui G. Coșbuc, Lucian Boia descoperă un articol necunoscut al lui Arghezi despre germanofilia poetului ardelean din Bucureștiul ocupat.” Din punctul de vedere al criticului, *Germanofilii*, este un studiu important pentru că prezintă o variantă a istoriei demitizată și epurată de tendințele național-comuniste.

13 ianuarie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1008] Dan Boicea remarcă: „Spectacolul «Gaițele», montat de Alexandru Dabija la teatrul Odeon din București, a avut premiera în 2002, dar nu s-a uzat moral nici în 2010.” ■ Marius Chivu discută ultimul volum semnat de „CTP, scriitorul”: „Cristian Tudor Popescu se dovedește a fi un autor de texte căznite. [...] *Cuvinte rare. Poeziar* (Polirom, 2009) este o carte cu texte lipsite de nuanțe, fără sclipiri de inteligență sau reușite stilistice, texte căznite, vag moralizatoare. Dar cu aspirații literare scrise de un jurnalist inflexibil și blazat, fără umor și al cărui talent literar, dacă îl are, este constant cenzurat.” ■ „Cu prilejul celebrării a 160 de ani de la nașterea poetului Mihai Eminescu, astăzi, la Muzeul Național al Literaturii Române din București, va fi lansată o carte de referință dedicată marelui poet: *Eminescu și India* de Amita Bhose, prezentată ca «cea mai amplă și mai sistematică tratare a problemei relațiilor dintre gândirea indiană și opera lui Mihai Eminescu», de către orientalistul Sergiu Al-George. Cartea conține o prefață și o postfață de profesor doctor docent Zoe Dumitrescu-Bușulenga, care creionează și un portret al omului Amita Bhose, și reproduce referatele personalităților istoriei literare ale momentului.” ■ Dana G. Ionescu le recomandă cititorilor să nu rateze *Straja dragonilor. Memorii 1921-1941*: „Așternută pe hârtie de pe patul de spital, confesiunea lui Negoîtescu nu recurge la trucuri literare și își asumă curajos statutul de scriere memorialistică. Rememorând anii tinereții, autorul nu ocultează tendința spre homosexualitate, afinitatea pentru ideologia legionară și transformarea într-un legionar fanatic. Remarcabilă este și prefața lui Ion Vartic. O lectură necesară.”

13 ianuarie

• [„**Luceafărul de dimineată**”. Săptămânal de cultură al Uniunii Scriitorilor din România. Editor: Asociația LUCEAFĂRUL DE DIMINEĂȚĂ. Revista apare cu sprijinul Primăriei sectorului 2 București, primar Neculai Onțanu, zi de apariție: miercuri, an ?, nr. 1 – 2 (919-920), format A3, număr de pagini: 16 (numerele duble au 24 de pagini); Director: Dan Cristea, Responsabil de redacție: Gelu Negrea] În pagina de „cronică literară”, Dan Cristea scrie despre două romane: ■ *Windermere: dragoste la a doua vedere* (Ed. Limes, 2009): „Micul roman al Aneimaria Beligan (aflată cu această carte la al cincilea volum publicat) povestește o frumoasă și deloc romanțioasă istorie de dragoste la vârsta a treia. [...] Fără complicație, nici în ceea ce privește forma, nici în ceea ce privește limbajul, romanul Aneimaria Beligan e scris cu tact, lirism și înțelegere profundă față de darurile, uneori neașteptate, pe care ni le oferă atât existența cât și creația de existență.” ■ *La ora fulgerului* (Ed. Limes, 2009): „Într-o poezie dificilă, deloc armonioasă, venită în special din cunoștințe culturale și iubire de ezoterisme, Simona-Grazia Dima etalează un soi de scenografie cosmică, luxuriantă și haotică, din care se pot desprinde unele viziuni halucinante, demne de romanticii onirici și inițiați. [...] *La ora fulgerului* e o carte cu poeme inegale

și cu versuri la fel de inegale în cadrul aceluiași poem.” ■ Gabriela Gheorghisor salută apariția *Modernismului retro în romanul românesc interbelic* (Ed. ART, 2009): „Paul Cernat dă dovadă, și în această carte, de o maximă seriozitate (tradusă în bogăția informațiilor de istorie literară, de referințe bibliografice, în distanța salubă față de «obiect», în acuratețea stilului), numai că eseurile de-aici (purtând titluri și subtitluri elocvente și retenibile) trădează un touch mângâietor, chiar și când sancționează, o discretă nostalgie a autorului după lumi demult apuse, proiectate ficțional (și poate și după vârsta modernă a romanului).” ■ *Cronicarul* (??) semnează trei cronici de carte: ■ „Dincolo de imaginile biblice, trecute adesea printr-un limbaj de foc și pară, dar și prin contorsiunile paradoxului, poemele părintelui Ioan Pinteă din volumul *Casa teslarului* [Cartea Românească, 2009] pot să atragă atenția prin demnitatea imnică a tonului.” ■ „Ermetismul e în primul rând o problemă de limbaj, iar Ligia Holuță dovedește că știe să drămuiească pregnant cuvântul poetic. Volumul ei de poeme [*Sidef*, Ed. Ramira, 2008] poate fi socotit o raritate în contextul liric de azi.” ■ Daniel Pișcu, *Puțină adrenalină* (Tracus Arte, 2009): „Volumul se dovedește o eroare de calcul, căci în loc de prozaism autorul ar fi trebuit să prefere proza pur și simplu.” ■ Andrei Bodiu acordă un interviu redacției: „*Care sunt greșelile frecvente pe care le poate face un scriitor în prag de debut?*; Cea mai mare greșală e însăși greșala de a debuta. Sau, poate nu atât graba de a debuta, cât dorința de a publica mult și în orice condiții. [...] Cred în scriitorii lucizi, care se respectă pe sine și respectă publicul într-atât încât sunt foarte exigenți cu ei înșiși. La fel, cred în tinerii care citesc mult, care sunt deschiși la minte fără a renunța la intransigența specifică începuturilor. [...]; *Cât de norocos ați fost? Au apărut de timpuriu acele persoane care v-au influențat în vreun fel traseul literar de mai târziu?*; [...] Mai întâi, la 17 ani l-am cunoscut pe Alexandru Mușina, cel care m-a modelat intelectual într-un sens care mi-a accelerat nu numai maturizarea, dar care mi-a dat și credința, de atunci nestrămutată, în scris. Mușina a fost Maestrul de la care am învățat să nu mă mulțumesc niciodată, în nimic, cu jumătăți de măsură. [...]; *Cum vi se pare soarta cenacurilor din ziua de azi?*; Soarta unui cenaclu e dată de oamenii care fac cenaclul. Un cenaclu foarte bun face cel puțin tot atât cât o școală foarte bună; *Există pentru dvs. lucruri mai importante decât literatura?*; Libertatea, grija față de familia mea și literatura pe care o scriu sunt toate esențiale pentru mine. Ele sunt părți îngemănate ale existenței mele.” ■ Ovidiu Șimonca răspunde întrebărilor adresate de Andra Rotaru: „*Cât de realiști ți se par scriitorii tineri de astăzi, cât de conectați la ceea ce se întâmplă în jur?*; Destul de puțin realiști. E între ei destulă animozitate, destulă răcă, de multe ori minimele dispute dintre ei sunt minore. Dar cred că toate acele contacte internaționale pe care le au, lecturile publice, gazetăria pe care o practică unii dintre ei sunt folositoare. Acești scriitori tineri au nevoie să vadă că lumea nu înseamnă doar contemplarea propriului buric.” ■ Horia Gârbea își justifică astfel abundența de croniche din acest număr: „Anul s-a înnoit. Ordonând biblioteca, am regăsit multe volume despre care aș fi

vrut să spun măcar câteva cuvinte de-a lungul lui 2009. Voi căuta s-o fac înainte ca valul aparițiilor din 2010 să se abată asupra mea.” ■ *Alte țărături – antologie de proză, Societatea Română de Science Fiction și Fantasy*: „am parcurs cu plăcere un volum de valoare ridicată, compact din acest punct de vedere, dar divers tematic, de citit integral și de recomandat oricui.” ■ *Echerul fosforescent și alte câteva lumini* (Ed. Fundației Luceafărul): „O poezie intimistă de notație personală propune Cristian Liviu Burada, autor discret și destul de original, care nu mizează pe forța imaginilor și nici pe amplitudinea scenariilor.” ■ Cristian Petre Argeș, *Sub ochiul divin* (Ed. Rawex): „Procentual, realizarea unui volum de aforisme e o treabă cu randament extrem de mic, sub al unei locomotive cu aburi. În absolut, căutarea maximei maxime e un fel de excursie nobilă și ușor trăsnită după Graal. Nu știu dacă să-l deplâng sau să-l invidiez pe autor.” ■ Silvia Beldiman, *Pusta* (Ed. Limes): „Uneori dulceleșă te lasă să înghiți în sec și nu te podidesc lacrimile, ci...altceva imposibil de numit într-o revistă ca a noastră. [...] Cel mai atractiv, să recunoaștem, este totuși titlul!” ■ Dan Iordache, *achtung maybe* [Ed. Princeps Edit]: „Un poet frust, nesofisticat și nealterat de cotidianul lumii postmoderne... spirit revoltat, aflat în luptă cu agresivitatea realului... D. I. oferă poeme percutante bine structurate.” ■ Sunt publicate versuri de Elena Ștefci, Adrian Suciu și parodii de Lucian Perța. ■ „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor București anunță cu tristețe încetarea din viață a poetului și prozatorului Stelian Filip. [...] A fost activ până în ultimul an al vieții, la înaintata vârstă de 85 de ani. [...] Prin dispariția lui Stelian Filip, literatura pentru copii și umorul românesc suferă o dureroasă pierdere.”

14 ianuarie

[„Cultura”, nr. 1 (256). Săptămânal editat de Media Casa Press S.R.L., parte a trustului INTACT și Fundația Culturală Română”, an V, serie nouă, nr. 1 (256), , format A3, număr de pagini: 32, zi de apariție: joi; Redactor-șef: Augustin Buzura] C. Stănescu publică „Amintiri de la «România literară»”: „Cu Nicolae Manolescu am avut întotdeauna o relație bună. [...] Va fi o grea povară pentru conștiința lui de om al adevărului împrejurarea că a expediat, aiurea, activitatea mea de după 1989, într-o frază potrivit căreia eu n-aș mai fi scris nimic după revoluție. ■ Daniel Cristea-Enache scrie un *in memoriam* Vasile Cristea. La finele articolului apare următoarea precizare: „Textul de față a mai fost – și va mai fi – publicat.” ■ În cadrul rubricii fixe, „În ariergarda avangardei”, Eugen Simion publică *Jurnal pe sărite*.

14 ianuarie

[„Dilema veche”, nr. 309] Dosarul săptămânii poartă titlul „De ce nu moare jurnalismul bun?” ■ Lucia Terzea Ofrim scrie despre volumul lui Michel de Montaigne, *Vivre à propos* (Flammarion, Paris, 2009): „Tălmăcit de Mariella Seulescu, Montaigne apare cititorului român cu un discurs fluid, lipsit de dificultăți

deosebite. Cu toate pierderile asumate, traducerea aduce în prezent un text scris cu mai bine de 400 de ani în urmă.” ■ Daniela Zica-Buzura oferă un interviu redacției: „*Sunteți deja de 10 ani lector universitar doctor la catedra de presă a Facultății de Științele Comunicării. [...] Mă duc tot timpul la ei ca și cum i-aș întâlni prima oară. Aveam de ales prin a mă detașa și a fi un soi de monitor prudent, ca să nu zic acru, care nu interacționează, doar pune note, și modalitatea de a participa la viața lor. E un profit personal extraordinar. Cineva m-a întrebat cum am putut fi atât de proaspătă, scriind despre un cuplu de îndrăgostiți în *Istoria romanțată a unui safari*, dacă eu m-am îndrăgostit recent. Nu e o poveste personală cea din carte, dar în același timp m-am simțit foarte aproape de nervul unei povești de dragoste actuale, prin studenții mei. Le datorez această prospețime pe care o învăț de la ei.; Când mai aveți timp de scris?; Noaptea. Pentru că sunt insomniacă, nu simt că m-aș sacrifica. Fiind o ființă de interior, e normal ca nopțile să fie pentru mine terenuri active în care pot să stau cu computerul în față și să încerc să gândesc prin el.”*

14 ianuarie

[„**Observator cultural. Săptămânal de informație și analiză culturală**”, an X, serie nouă, nr. 250 (508), Editor: SC Observator cultural SA, format A3, număr de pagini: 32, zi de apariție: joi ; Redacția: Redactor-șef: Carmen Mușat, Redactor șef adjunct – Ovidiu Șimonca, Secretar general de redacție: Doina Ioanid, Consiliul consultativ: Sorin Alexandrescu, Ștefan Borbély, Paul Cornea, Caius Dobrescu, Mihaela Anghelescu Irimia, Liviu Papadima] ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Joi, 14 ianuarie, ora 14.00, în Sala Oglinzilor a Uniunii Scriitorilor din România, Varujan Vosganian va primi Premiul «Mihail Sadoveanu» pentru Proză pe 2009 al revistei «Viața românească», pentru romanul *Cartea șoaptelor* (apărut în colecția «Fiction Ltd.» a Editurii Polirom), volum declarat și «Cartea anului 2009» de către revista «România literară» și Fundația Anonimul. Pe recent lansatul site www.carteasoaptelor.ro, se găsesc diverse informații despre roman, prezentarea cărții, un album foto cu personaje, recenzii și interviuri, fotografii de la lansările de carte de până acum.” ■ „Editura Polirom va lansa la Timișoara, vineri, 15 ianuarie, ora 18.00, romanul *Și Harms Și Regretel* de Matei Florian. Evenimentul va avea loc la Galeria de artă Triade. Vor prezenta, alături de autor, Alina Radu, Cornel Ungureanu, Robert Șerban și Radu Pavel Gheo. Lansarea va fi urmată de lectura unui fragment din romanul *Zilele regelui* de Filip Florian.” ■ „Duminică, 17 ianuarie, începând cu ora 11.00, în cadrul programului «Conferințele Teatrului Național», Dan C. Mihăilescu va prezenta în Sala Atelier conferința cu tema «Despre rușinea de a fi român». ■ „Miercuri, 20 ianuarie, ora 18.00, va avea loc la Librăria Cărturești Verona lansarea volumului *Fugi din viața ta, revoltătoare și slută, în cartea mea* de Daniel Bănuțescu. Alături de autor, vor vorbi Cristian Teodorescu, Ovidiu Șimonca și Daniel Cristea-Enache. ■ Constantin Brâncuși va fi prezent în expoziția «Modernitatea africană:

călătorii în Atlanticul Negru» de la prestigioasa Galerie Tate din Liverpool, în perioada 29 ianuarie – 25 aprilie. Expoziția include sculptura în lemn «Cap de copil» (1919-1923) din Colecția Tate și fotografiile «Negresa blondă» (1926), «Vedere din atelier» (după 1930) și «Portretul lui Nancy Cunard» (1925-1927) de la Centrul Pompidou din Paris. Evenimentul se desfășoară cu sprijinul Institutului Cultural Român din Londra, alături de Primăria din Liverpool. ■ „La 160 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu și la 10 ani de la publicarea, la Editura Polirom, a corespondenței inedite Mihai Eminescu – Veronica Micle în volumul *Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit*, ICR Viena programează vineri, 15 ianuarie 2010, la ora 17.00, o conferință-eveniment susținută de Christina Zarifopol-Illias (Indiana University, Bloomington). Conferința va fi însoțită de proiecția unor fragmente din schimbul epistolar în lectura unor tineri actori români: Christine Cizmaș și Ovidiu Mihăiță, membrii ai ansamblului Auăleu – teatru de garaj și curte, din Timișoara. Stabilită din 1980 în SUA, Christina Zarifopol-Illias este profesor asociat de studii clasice și limba și literatură română la Universitatea Indiana și a îngrijit ediția epistolarului inedit dintre Mihai Eminescu și Veronica Micle.” ■ Daniel Cristea-Enache vede în anul încheiat „Anul crizei, anul prozei”: „În spațiul public al informației socio-culturale, vârful aisbergului deprimant constă în închiderea unui ziar de tradiție precum «Cotidianul» sau în falimentarea unei edituri, «Nemira», puternică și vizibilă în anii '90.” [...] Cu câțiva ani în urmă, subvențiile de la Stat aveau încă o pondere însemnată în fluxul editorial. În ecuația anului 2009, ele aproape că nu mai contează. [...] O carte bună apărută în 2009 este o carte care se susține din ambele puncte de vedere: ca entitate simbolică inefabilă, valorizată și receptată estetic, și ca produs real pus în vânzare de o companie de profil și achiziționat de un număr de cumpărători-cititori.” Urmează o trecere în revistă a aparițiilor editoriale de prestanță din anul 2009. „Premiul Nobel pentru Literatură acordat Hertei Müller a dus la închiderea, chiar și pe jumătate, a unui vechi complex românesc (de ce nu avem și noi un Nobel?) și a provocat replierea aproape comică a unor critici și istorici literari, deveniți subit admiratori ai laureatei. Turneul lui Salman Rushdie, în România, a determinat o coadă, la Târgul de Carte, cum n-am mai văzut decât în anii în care Octavian Paler dădea autografe la standul Editurii Albatros. În fine, relansarea Colecției BPT de către «Jurnalul național» a oferit publicului larg posibilitatea unei reconectări cu autorii noștri canonici, de la antebelici și interbelici la «șaizeciști». O inițiativă privată contribuind la lectura de masă... 2009 e, cum se spune, deja istorie. Anul mării crize financiare nu a fost – din fericire – și unul de criză editorială. Dimpotrivă.” ■ Și Paul Cernat face un bilanț literar al a anului 2009, însoțit de scurte judecăți de valoare privind volumele: „Mă voi limita, prin urmare, din nou la o selecție personală și, inevitabil, provizorie, întrucât receptarea cărților apărute anul trecut va continua și anul acesta, iar în unele cazuri va începe abia de-acum încolo. La capitolul «roman», văd în *Cartea șoaptelor* de Varujan Vosganian nu doar cea mai substanțială apariție de acest

gen din 2009, [...] ci și unul dintre titlurile de referință ale literaturii noastre postdecembriste, menite inclusiv unei cariere internaționale. Tot o masterpiece, chiar dacă fără forța celei dintîi, este *Medgidia, orașul de apoi*, prin care «optzecistul» Cristian Teodorescu se reinventează, acreditînd literar umanitatea unui spațiu sudic de la «răspîntia» istoriei recente. Romane de prim-plan au mai publicat anul trecut Dan Lungu (*Cum să uiți o femeie rămîne*, deocamdată, cea mai bună carte a lui), Radu Țuculescu (percutantul *Stalin cu sapa-nainte!*, care, să sperăm, îl va scoate din groapa de potențial a receptării autohtone) și Daniel Bănulescu (*Fugi din viața ta, revoltătoare și slută, în cartea mea*, epos picaresc și grotesc al ceașismului târziu reloaded). Mult amînat, surprinzătorul debut în roman al Ioanei Părvulescu (*Viața începe vineri*) seduce prin dinamica enigmatică a intrigii și prin atmosfera unui București Belle Époque reconstituit cu rafinament. Deși foarte diferite ca tipologie, romanele semnate de Doina Ruști (șocanta *Lizoanca la 11 ani*) sau Nora Iuga (eteroclita *Hai să furăm pepeni!*) și Daniela Zeca (rafinata *Istoria romanțată a unui safari*) nu pot fi cu nici un chip ignorate, ca și robustul *Sex & Perestroika* de Constantin Cheianu, *Măcel în Georgia* de Dumitru Crudu ori intens-autoficționalul *Nevoi speciale* de Dan Sociu, superior noului roman al lui Adrian Schiop, *Zero grade Kelvin*. [...] N-au lipsit nici involuțiile stilistice ale unor prozatori de calibru (*Întoarcerea tatălui risipitor* de Dumitru Radu Popescu). Proza scurtă a înregistrat un reviriment cantitativ – dacă nu și calitativ –, semn că dominația romanului nu e chiar așa de apăsătoare cum s-ar crede. Volume ca *Mentaliștii* de Florin Manolescu, *Celelalte povești de dragoste* de Lucian Dan Teodorovici, *Lampa cu căciulă* de Florin Lăzărescu, *Miss Perfumado* de Bedros Horasangian, *Cinema* de Angelo Mitchievici, *S.M.S.* de Bogdan Dumitrescu, *Psihanodia [Psihonautica]* de Paul Doru Mugur, *Standard* de Alex. Tocilescu, *Povești impertinente și apocrife* de Andrei Cornea și altele încă (între ele, «deocheat» – șarmantele secvențe memo ale lui Neagu Djuvara) pot fi oricînd citate, alături de o deloc neglijabilă producție SF (vezi, între altele, antologia *Alte tărături*). În paranteză fie spus, SF&F-ul autohton dă semne că se străduiește parcă mai mult ca de obicei să revină la suprafață, atît prin managementul intern al fandomului, cît și prin conexiuni cu mainstream-ul (*Vincent nemuritorul* al inventivului Bogdan Suceavă și *Mentaliștii* lui Florin Manolescu sunt doar două exemple). [...] Între narațiuni în proză și poezie se situează insolitul *Basm al prințesei Repede-repede realizat, la patru mâini*, de Emil Brumaru și Veronica D. Niculescu, un fantasy postmodern numai bun de trecut printre delicatesele anului. Poezia s-a menținut la un nivel cel puțin onorabil. Trei titluri îmi par a fi cel mai bine plasate: *Anca lui Noe* de Anca Mizumschi, *Probleme personale* de Angela Marinescu și *Regele dimineții* de Alexandru Mușina, dar apariții demne de tot interesul sunt și *Odă liberei întreprinderi* de Caius Dobrescu, *O seamă de persoane secundare* de Romulus Bucur, *Arme grăitoare* de Emilian Galaicu-Păun sau opurile «tripletei» douămiiste de la Editura Cartier (*Monstrul fericit* de Radu Vancu, *Dicționarul Mara* de Dan Coman, *Un anotimp în Berceni*

de Claudiu Komartin). Nu pot fi ignorate nici volumele încă «tinere» ale Elenei Vlădăreanu (*Spațiu privat. A handbook*), Domnicăi Drumea (*Not for sale*) sau cel al lui Daniel D. Marin (*I-am luat deoparte și le-am spus*). [...] Debuturile cele mai articulate mi s-au părut a fi, în proză, intensul roman «minimal» *Blocul 29 apartamentul 1* de Corina Sabău (*Și Hams Și Regretel* de Matei Florian m-a contrariat, în vreme ce romanul *Trickster* de Ovidiu Pop încă nu l-am citit...), iar în poezie – *Chipurile* de Stoian G. Bogdan, un volum puternic și o caracterologie poetică expresivă a unei lumi ieșite din țătâni. *Viața unui șef de departament povestită de ful său Superman* de foarte tânărul Șerban Anghene și *Coadă* de Dragoș Voicu sunt romane de debut promițătoare, deși încă nedecantate. La categoria debuturi editoriale de critică-istorie literară-teorie-eseu nu-mi vine să așez, totuși, impunătorul volum al lui Andrei Terian despre G. Călinescu (*A cincea esență*). În primul rînd, pentru că îl consider principalul volum de critică al anului proaspăt încheiat și, totodată, unul dintre evenimentele editoriale din 2009 alături de noile ediții critice din publicistica lui G. Călinescu de la Pléiade... [...] E de consemnat în prima linie și admirabilul *N. Steinhardt, paradoxurile libertății* de George Ardeleanu, volum de referință care indică un nou standard al cercetării monografice, îmbinând vastitatea și rigoarea documentării cu complexitatea și comprehensiunea analizei. Operă de cunoscător în detaliu al operei lui Nenea Iancu, dar și de plivitor al prejudecăților de lectură, *Dicționar subiectiv al personajelor lui I.L. Caragiale (A-Z)* al lui Gelu Negrea nu poate lipsi, nici el, dintr-un bilanț exigent al anului 2009. O cercetare istorico-literară doctă și utilă este cartea lui Bá lázs Imre despre *Avangarda maghiară din Transilvania*, în vreme ce volumul lui Adrian Lăcătuș despre *Modernitatea conservatoare central-europeană* decupează un întreg câmp de cercetare, puțin investigat la noi. În zona teoriei literare și culturale întâlnim cel puțin un titlu redutabil: *Pași pe graniță. Studii despre imaginarul românesc al frontierei* de Romanița Constantinescu. Iar în zona eseului speculativ cu deschidere spirituală – *Despre doliu* de Mircea Mihăieș rămâne o apariție de substanță. Daniel Cristea-Enache, de pildă, a publicat un nou volum masiv decupat din ampla sa producție foiletonistică (*Țimpuri noi...*), iar Ioan Stanomir revine la dragostea dintâi – literatura – dinspre istoria ideilor, prin culegerea *Despre sunete și memorie...* Dan C. Mihăilescu și-a adunat într-un volum unitar comentariile spumoase din urmă cu câțiva ani despre corespondența lui Mihai Eminescu (*Despre omul din scrisori...*). E de semnalat și încheierea unui proiect major, nu lipsit de controverse la începuturile sale: volumul al șaptelea (ultimul) din *Dicționarul General al Literaturii Române*. Un titlu de vârf al anului trecut este *Ultimii eretici ai Imperiului* de Vasile Ernu. În ce căsuță mendeleeviană să-l plazez însă? La eseu? La non-ficțiune? Nu contează: e, pur și simplu, o excelentă carte de idei trăite a unui spirit liber. Trecând pe teritoriul ceva mai sigur al literaturii memorialistice și diaristice propriu-zise, cuvine-se să consemnez «inconturnabilul» volum *Viață și cărți* de Nicolae Manolescu – o redimensionare fericită a mai vechiului *Cititul și scrisul* – și noua restituire din

Jurnalul lui Radu Petrescu (ajuns, acum, la perioada anilor '70). Există, desigur, și alte cărți non-fiction demne de a fi reținute, de la culegerea *Strada Revoluției nr. 89* coordonată de Dan Lungu și Lucian Dan Teodorovici până la reconstituirile documentar-istorice semnate de Smaranda Vultur. În materie de confesiuni diaristico-memorialistice gama e oricum destul de largă și de generoasă – de la, să zicem, Mariana Șora la Oana Pellea. N-au lipsit nici de data asta confesiunile cu valoare istorico-documentară semnificativă, titluri ca *Exercițiu de sinceritate* de Ion Vianu, *Prin perdele* de Aurora Liiceanu sau *L-am urât pe Ceaușescu. Ani, oameni, disidență* de Gabriel Andreescu fiind de neevitat. Deloc lipsite de interes rămân confesiunile eseistice incomode, dar nu neîntemeiate ale lui Nicolae Breban din *Trădarea criticii*. Chiar dacă ține, în mod evident, de domeniul istoriei generale, noul și extrem de incitantul volum al lui Lucian Boia (*«Germanofili»*. *Elita românească în anii Primului Război Mondial*) interesează și istoria noastră literară, prin radicala recontextualizare politică pe care o propune. Dar cea mai controversată apariție despre «bubele» istoriei culturale autohtone rămîne, de departe, cartea Martei Petreu despre relația politică «vicioasă» dintre Nae Ionescu și Mihail Sebastian (*Diavolul și ucenicul său...*). N-au lipsit nici volumele de convorbiri cu anvergură problematică, precum *România noastră* (Virgil Nemoianu în dialog cu Sorin Antohi), o carte pe care o prefer fără ezitare dialogului mai vechi, altminteri spumos, dintre Sorin Antohi, Luca Pițu și Emil Cioran (*Neantul românesc...*, cu un caracter mai mult documentar). [...] Cât despre Nobelul nu știu cât de românesc al Hertei Müller, consider că am scris deja suficient. Cam asta ar fi, deocamdată. Mai recuperăm din mers. Și ne «vedem» tot aici în 2010, când «Observator cultural» împlinește un deceniu de existență.” ■ O panoramă a anului 2009 găsim și în articolul Adinei Dinițoiu: „Dintre evenimentele culturale de amploare ale anului – în atingere cu cultura română, iar nu românești propriu-zise – s-au detașat două: cel dintâi a fost obținerea Premiului Nobel de către scriitoarea germană Herta Müller, născută în România, eveniment care a produs destulă vâlvă în mediile culturale românești, determinând o serie de reacții previzibile – de arondare subită a scriitoarei la spațiul autohton –, cunoscute fiind frustrările românești legate de acest premiu. Pentru mine, reacțiile de acest gen, ca și resuscitarea, cu această ocazie (mai an, el funcționa în negativ, vezi istoria poneiului roz expus la ICR New York, acum el are semn pozitiv), a unui discurs (cvasi)naționalist reprezintă un barometru, clar și trist, al stării de fapt și al stării de spirit de la noi: în loc să se relaxeze, să se deschidă, să se democratizeze, discursul cultural românesc se restrânge, se închide asupra lui însuși, întreținând frustrări care se traduc în respectul pentru o ierarhie locală și rigidă a valorilor.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru scrie despre *Cum am spânzurat-o pe Emma Bovary* (Institutul European, Iași): „cea mai recentă carte semnată de Doina Jela conține articole publicate de aceasta între anii 2006 și 2008 în revistele «Tomis», «Vatra» și «Observator cultural», articole în care autoarea a luat atitudine, la cald, față de evenimente mai mult sau mai puțin vizibile în forfota vieții noastre de zi cu zi.

[...] Din concentrarea lor ia naștere un inventar de năravuri psiho-sociale ale românimii” ■ Codruț Constantinescu face următoarele observații: „Târgul de carte Gaudeamus este unul dintre evenimentele plăcute, așteptat cu nerăbdare de mii și mii de împătimiți ai lecturii; [...] Organizarea lui în imensa hală a Romexpo a fost o idee strălucită, permițând o desfășurare aerisită și fiind una din micile victorii pe care cartea [...] a raportat-o asupra dictaturii comuniste căci, ne aducem bine aminte, în același spațiu era organizat în fiecare toamnă celebrul Târg Internațional de Bunuri de Consum (TIBCO) [...] Satisfacția lansării unui volum, care reunește expunerile unui colocviu având ca tematică «Scriitorul, Cenzura și Securitatea», în acest cadru, unul dintre puținele cadre construite de regimul comunist care poate fi întrebuințat fără probleme în noul context, este deci cu atât mai mare. Ideea organizării acestui colocviu în toamna anului 2008, la precedenta ediție a Târgului de carte Gaudeamus, i-a aparținut scriitorului român, stabilit de mai bine de douăzeci de ani la Paris, Bujor Nedelcovici.” Colocviul, organizat de Editura Allfa a avut loc pe 20 noiembrie 2008, iar printre participanți s-au numărat: Ana Blandiana, Ion Bălu, Livius Ciocârlie, Stéphane Courtois, Armand Goșu, Germina Nagăț, Lucia Hossu-Longin, Nicolae Manolescu, Dan C. Mihăilescu, Victor Rebengiuc, Romulus Rusan și Alexandru Zub. „Transcrierea fidelă a dezbaterilor [...] este însoțită de reunirea a opt recenzii scrise de Serenela Ghițeanu în diverse publicații culturale românești, în care se disecă opera lui Bujor Nedelcovici.” ■ Iulia Deleanu avertizează cititorul în privința *Dosarului Brucan. Documente ale Direcției a III-a Contraspionaj a Departamentului Securității Statului (1987-1989)*, apărut în 2008 la Polirom, în colecția „Istории subterane”, sub coordonarea lui Radu Ioanid: „Chiar dacă, la prima vedere, documentele Securității [...] par o defrișare a terenului minat de legende «Silviu Brucan», ele trebuie citite «cu prudență». Epitetul e scris sau numai sugerat atât în paginile «Prefetei», cât și în cele ale «Studiului introductiv» de Pavel Câmpeanu și Radu Ioanid. Prudență din start. Notele reprezintă punctul de vedere al «sursei», cu gradul ei de pregătire și înțelegere a problemelor care frământau «obiectivul», cu obișnuința de a pune în pagină «adevărul» dorit, presupus a fi agreat de superiori. Prudență față de veșmântul protector, asemănător foilor de ceapă, folosit de Brucan însuși, spre a se sustrage undiței. După fiecare decojire, descoperi un alt Brucan, ceea ce mărește riscul de a cădea în capcana etichetărilor.” ■ Lucian Nastasa recunoaște că se află, încă, „sub impresiile proaspete ale lecturii unui tom recent apărut la Editura Polirom, semnat de Gabriel Andreescu, *L-am urît pe Ceaușescu. Ani, oameni, disidență* (2009). Nu mi-aș fi putut imagina că autorul volumului este capabil de un asemenea sentiment sau că îl poartă în sine – pentru că, se pare, cu toții dobândim o asemenea genă –, intelectual de o rară profunzime a ideilor, delicat la înfățișare, cândva chiar practicant de yoga. Îi știu scrierile – pe unele chiar foarte bine, citite cu creionul în mână –, este extrem de sensibil și combativ față de tot ceea ce presupune îngrădire umană și spirituală [...] De altfel, cartea lui Gabriel Andreescu trebuie citită, și nu povestită.” ■ Mirela Vișan discută

volumul apărut la Editura Art, în 2009, *Scrisori către Olga* de Václav Havel. Ediția integrală conține 144 de scrisori, iar selecția acestora, pentru volumul în limba română, a fost făcută de Jean Grosu, iar notele și traducerea le aparțin Mădălinei Țurcanu și Laurei Cruceru. ■ Geo Șerban își amintește cum, „la fiecare dată de 15 ianuarie, ca o consecință supremă a considerației cuvenite geniului nostru tutelar, Geo Bogza pleda ca data ivirii pe lume a celui ce a ridicat legenda Luceafărului la altitudinea mitului să fie asimilată Anului Nou la români. Autorul *Cărții Oltului* chiar trecuse de la gând la faptă. El își făcuse obiceiul de-a adresa felicitările tradiționale de la început de an, cât mai aproape de 15 ianuarie. [...] În marginea cuvintelor așternute caligrafic, expeditorul ținea să sporească semnificația mesajului printr-un desen trasat fin, cu mână proprie, reprezentînd silueta unui plop. Trimiterea expresă la plopul drag poetului căpăta la Bogza sensul unui simbol al verticalității, echivalent cu voința integrității morale. Era felul său de a îndemna conștiințele să mențină activ discernămintul critic față de compromisiunile și concesiile impuse. [...] Bogza a conferit cultului eminescian, așa cum înțelegea să-l ilustreze, fără emfază, cu o discretă cucernicie, un sens disident, echivalent contestării manifestărilor apologetice oficiale, îmbăcsite de naționalism profanator. În seara precedentă zilei de 15 ianuarie, emuli de-ai săi veneau, la căderea întinericului, în micul apartament din Știrbei-Vodă, peste drum de intrarea Muzeului Național de Artă. Găseam gata pregătiți câțiva metri de lanț floral din garoafe roșii ori albe împletite cu crengi de brad. Când adunarea se întregea, traversam piațeta Palatului și ne organizam în grădina Ateneului pentru a împodobi statuia Poetului, cu înfățișarea aulică din speța arhanghelilor, cum l-a eternizat sculptorul Anghel. Cel mai înalt se cățara pe soclul de granit, ca să înfășoare ghirlandele în jurul umerilor, pieptului și brațelor hărăzite ofrandei pentru sărbătoritul de a doua zi. [...] Apoi, ne așezam pe băncile aflate la oarecare distanță, de unde contemplam rezultatul obținut. Pândeam reacția trecătorilor pripășiți la ore târzii și, dacă cineva se oprea să examineze mai de aproape ceea ce se întâmplase, ne puteam declara mulțumiți. [...] Împrejurarea ținea mai mult de improvizație, fiind limpede că nu așa era prevăzut să debuteze programul comemorativ conceput de tartinii ideologici de la odiosul Consiliu al Culturii și al Educației Socialiste, patronat de Popescu-Dumnezeu. Orgoliosul personaj, poltron cât se poate și de o obediență grețoașă, protectorul multor ahtiați de parvenire, avea, totuși, atâta inteligență ca să-și dea seama, când i se raporta cum decurg lucrurile în grădina Ateneului, că cineva sfidează pe față autoritățile, dând ocazie la manifestări publice spontane, necontrolate. Era la mintea oricui că inocentele ghirlande matinale, rânduite peste noapte, de mâini de taină, se voiau un act de independență și o demonstrație că decizii oricât de înalte pot fi luate în răspăr și ridiculizate în văzul tuturor. [...] Acum, după trecerea atâtor ani (25-30?), îmi permit să dau în vileag numele «complotiștilor»: poeta Ana Blandiana și prozatorul Romulus Rusan, filozoful Sorin Vieru cu soția și arhitectul Fodoreanu.” ■ Artistul Ion Barbu îi acordă un interviu lui Mihail Vakulovski: „*Numele, celebru*

în literatura română, v-a ajutat cumva în cariera artistică sau din contră (de exemplu, dacă dai o căutare «Ion Barbu»...)? Vi s-au întâmplat chestii interesante legate de numele pe care-l purtați?; Este dificilă întreprinderea asta de a-mi transforma numele ilustru în renume propriu. Dar trebuie văzută și partea plină a căldării. Ce s-ar fi întâmplat dacă pe certificatul de naștere mi-ar fi fost scris Mihai Eminescu? Sunt însă și avantaje. De pildă: la o lansare la Târg (fac referire aici la evenimentul apariției volumului personal *Joc Fecund*), jumătate dintre cei veniți erau pentru *Joc Secund*. Sau, cu altă ocazie, un distins om de afaceri, căruiu îi cerusem (și acceptase) o sponsorizare pentru o carte de-a mea, aflat la final cu volumul în brațe, exclamă: «Vai, domnu' Barbu, dar nu știam că faceți și caricatură!...». [...]; Dvs aveți idei foarte interesante, care se materializează în super-cărți, care-i ajută enorm pe poeți, combinând de multe ori desenul cu literatura – antologia cu tricouri, «Antologia poeziei românești de la S la XXL», «Dicționarul cinicului aproape perfect», «Antologia poeziei românești la zid» ș.a. Poeții au făcut ceva pentru dvs? Cum vi se pare lumea literară, așa, mai... dintr-o parte?; Aș mai completa la enumerarea dvs și *Colonia Rasa-Plansa* (Editura Polirom) și ultima, dar, poate, nu cea din urmă: *Imn hăituit de bărbați*. Poeții au făcut prea puțin pentru mine, nimic din ceva ce nu m-aș fi așteptat, cu atât mai mult cu cât un PR-ist ca mine nu găsești lesne-n Petrila. Să stea domniile lor liniștite, n-am făcut-o pentru a fi recompensat. Dragostea mea pentru vers vine din vremea când am fost exmatriculat de la Olimpiada de limba română pentru (su)port ilegal de poezie. Ca un observator (cultural) din afară, lumea literară mi se pare egoistă din cale afară! Mă bucur că sunt tangent, și nu secant cu ea. Iar mai presus de bucurie, sunt chiar fericit când drumurile mele (toate) mi s-au ori mi se intersectează cu bulevardele Ion D. Sîrbu, Aurel Dumitrașcu, Petre Stoica, Foarță, Blandiana, Comănescu, Iaru, Brumar, Mălăncioiu, Alui Gheorghe și alte autostrăzi.” ■ Alexandru Matei scrie despre „Cartea în criză”: „Nu putem vorbi despre criza cărții dacă nu începem cu criza emoțională a societății românești de după 2000. Cartea a intrat, alături de toate celelalte produse de consum, într-un proces de transformare în obiect emoțional. Nu textul, ci cartea. Ceea ce scrie în carte a început să devină secundar în raport cu obiectul. [...] Putem vorbi și despre o criză a lecturii. Ea ar fi apărut tot în preajma anilor 2000, după care, slavă Domnului, a trecut. Oamenii au reînceput să citească. Să citească? În orice caz, să cumpere. Oamenii au reînceput să cumpere noile cărți, titluri tot mai noi și mai multe, obiecte tot mai frumoase, cu titluri tot mai șocante, senzuale și senzaționale. Oamenii au reînceput să cumpere literatură. Treptat, cultul cititului, izolat și cu randament scăzut, s-a transformat într-un loisir. [...] Desigur, e foarte bine să poți citi scriitori contemporani care practică un realism fără plasă de protecție; e bine să afli că limbajul literar a coborât în stradă și că literatura poate fi populată cu personaje ca și noi, nici de tragedie, nici de comedie, așa cum ne învățase bătrânul Aristotel. [...] Din clipa în care a ajuns aici însă, textul cărții și-a pierdut tot mai mult din aura de care fusese înconjurat înainte, când nu se

găseau pretutindeni cărți și, în consecință, se citea mai mult. De când cu inflația de carte, poți citi același text între multe coperti frumoase. [...] La fel ca și îmbrăcatul, cititul ține astăzi de modă. Există cărți la modă și cărți ieșite din modă, dar nu în sensul în care astăzi se citește mai puțin Nichita Stănescu și, mai mult, Mircea Cărtărescu. Moda cărții are legătură cu numele autorului și cu o anumită retorică de piață care caracterizează cartea, fără mare legătură cu textul. Foarte multe cărți, astăzi, nu mai trebuie citite. Pierre Bayard nu este întâmplător un teoretician literar de succes, singurul de altfel într-un astfel de domeniu lipsit de ecou public. Scriind o carte despre cum să vorbești despre cărți pe care nu le-ai citit, el satisface o rană narcisică și, totodată, reușește să descrie cel mai bine felul de a fi al cărții din zilele noastre. [...] Cărțile se poartă mai degrabă decât se citesc sau, cel puțin, a le purta este prima exigență la care trebuie să răspundă cumpărătorul. [...] Cititul rămâne, cu atât mai mult, un sacerdoțiu și tocmai de aceea, dacă excludem cărțile de literatură contemporană traduse în mai multe limbi, de *self help*, de specialitate pentru întrebuințări academice, cărțile cu fotografii și hărți și desene, constatăm că abia aici, cumva la marginea cărții în criză, dincoace de criza care face ca o carte să se convertească mai încet în bancnotă, întru disperarea editorului-sclav și a distribuitorului-satrap (procesul exploatarei umane în câmpul editorial nu se reduce evident la acest binom), putem vorbi despre cărți ca suport al unei experiențe insolite. Ascunse, cărțile de literatură și teorie care nu pot fi ecranizate sau discutate la televizor au rămas tot acolo. În 2009, ele sunt la fel de multe sau de puține ca în 1990. Dar, dacă atunci, pe vremea crizei cărții, ele erau la fel de vizibile precum celelalte, astăzi rămân în culise și puțini se mai strecoară până la ele.” ■ Din articolul Anei Maria Gânsac aflăm că, : „În contextul aniversării a 20 de ani de la evenimentele din 1989, Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția a găzduit, la sfârșitul anului trecut, o expoziție menită să amintească ororile închisorilor regimului comunist și, mai ales, să le omagieze pe victimele acestora. Semnată de Irina Hasnaș Hubbard, expoziția «Umbrele trecutului, modele pentru prezent. Portrete ale victimelor închisorilor comuniste» dezvăluie, într-un mod cu totul aparte, experiența închisorilor comuniste a câtorva deținuți din perioada 1945-1962. [...] Pornind de la jurnalul Lenei Constante – și în continuarea unei serii de expoziții intitulate «Artiști în închisorile comuniste» –, Irina Hasnaș Hubbard actualizează (de aceasta dată la Veneția) prin imagini și simboluri, cu o deosebită sensibilitate, imaginea suferinței artistului încarcerat, privat nu neapărat de cele mai obișnuite lucruri care îi fac posibilă supraviețuirea (mîncarea, apa, familia etc.), ci, mai degrabă, de cele a căror lipsă duce la imposibilitatea exprimării creatoare a ființei (hîrtia, creionul, sunetele, cuvintele, chiar acul). [...] Emoționantă pentru publicul venețian a fost, în seara vernisajului [...] și prezentarea ediției italiene a jurnalului Lenei Constante, *L'evasione silenziosa, Tremila giorni, sola, nelle prigioni romene* (traducere și note de Angela Tarantino, Postfață de Ioana Bot și Angela Tarantino, ediție îngrijită de Maria Antonietta Saracino), apărute în 2007, la Editura Nutrimenti din

Roma, cu finanțare din programul «Translation and Publication Support Programme» (TPS) al Institutului Cultural Român.” ■ Daniel Vighi explică titlul noii sale rubrici „Istoria din cutia de pantofi” și ce va urma să conțină aceasta: „[...] Pe stelajul dulapului din holul de la intrarea în clădirea Bibliotecii Academiei, filiala Timișoara, câteva cutii din carton care par să fie ale unor pantofi de prin anii '70. [...] Aici, la Academie, e iarna frig și vara cald, la Biblioteca centrală universitară e altfel, totul e pus la punct, avem wireless, bibliografia se face de la sine, căutarea e plăcere pură, cărțile așteaptă pe raft. Cea mai bună dintre lumile posibile. La Biblioteca Academiei, filiala Timișoara e, cum ziceam, cu totul altfel: poezie a lucrurilor vechi, atmosferă care aduce aminte de Max Blecher, profiluri de ceară, lume de panopticum. Scări vechi de urcat la rafturi, stelaje mirosind a praf, a vechime, molii și margine istorică. Aici am găsit ceea ce câțiva cunoscători știau mai de mult: printre ei, Adriana Babeți. Comorii i-am spus după cum îi zic aceștia: Fondul Deleanu – rodul unei munci de câțiva ani întâmplare în deceniul șapte al unei doamne bibliotecare, acum octogenare, care trăiește undeva prin Germania cu un fiu violonist care concertează, mi s-a spus, prin lumea largă. Doamna Deleanu a lăcrimat când a aflat că munca dumneaei este redescoperită după patru decenii. Serialul de față, [„Padre Lorenz primește donație în guldeni lucitori”] din paginile «Observatorului cultural», este o incursiune în istoria cotidiană a Timișoarei secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea din cutiile de carton pentru pantofi care adăpostesc Fondul Deleanu” ■ Ovidiu Pecican scrie despre „una dintre cărțile cel mai greu de găsit pe mapamond – apropo: n-o avem încă în traducere românească – este cea publicată în URSS, în 1922, de Pitirim Alexandrovici Sorokin, *Foamea ca factor*.” ■ Michael Haulică aduce în prim-plan „Cărțile care au stârnit săbiile să nu mai stea liniștite în tecile lor” și coemntează pe marginea reacțiilor unora dintre autorii cuprinși în cele două antologii aflate sub lupă: *Dansând pe Marte și alte povestiri* (Millennium Press, 2009), a doua antologie AtelierKult, și *Alte țarmuri* (Societatea Română de Science Fiction și Fantasy, 2009). ■ În „CAS pentru Michael Jackson”, Iulia Popovici ține să sublinieze că „Sistemul drepturilor de autor nu are de-a face cu obținerea de venituri, nu e o formă mascată de salarizare. Drepturile de autor sunt una dintre marile idei – contestată, acum, tocmai în termenii ei financiari – ale lumii moderne: scopul lor este stimularea comunicării – de idei, viziuni, informație – și a celor care au ceva de comunicat lumii. Sistemul drepturilor de autor e menit să-i încurajeze pe scriitori să scrie, pe muzicieni să creeze, pe artiști să picteze (etc.), pe dansatori să danseze, dându-le controlul asupra acestor forme de expresie. Ceea ce contează nu e pe cât vând eu ceea ce scriu, ci faptul că eu și numai eu pot decide felul în care ceea ce scriu va fi folosit și transmis. A interpreta drepturile de autor drept muncă salariată e cea mai cruntă lovitură ideologică dată unui principiu fundamental al societății globale în care trăim – mai rău decât să-i plătești CAS lui Michael Jackson e să nu știi ce înseamnă creație și libertate de expresie.” ■ Din pagina dedicată „Reacțiilor publice” aflăm că: ■ „Uniunea

Scriitorilor din România își exprimă îngrijorarea în legătură cu inițiativa Guvernului privind ridicarea excepției de la plata contribuției de asigurări sociale pentru sumele provenite din drepturile de autor. Introducerea CAS în cuantumul drepturilor de autor va însemna o reducere semnificativă, de aproape 30%, a veniturilor creatorilor români, rezultate din creația artistică. Asta, în condițiile în care, chiar și fără această impozitare suplimentară, drepturile de autor aveau, cel mai adesea, o valoare simbolică. Socotim că argumentul potrivit căruia în acest fel se elimina evaziunea fiscală rezultată din utilizarea abuzivă a acestei modalități de plată este netemeinic. Nu înțelegem de ce ținta luptei împotriva evaziunii fiscale, în loc să fie marii evazionişti, ajung să fie scriitorii români. Uniunea Scriitorilor din România își exprimă susținerea pentru acele amendamente la Legea Bugetului de Stat pe anul 2010 care prevăd o majorare a bugetului Ministerului Culturii și Patrimoniului Național. O tentativă de creștere substanțială a impozitării drepturilor de autor, în condițiile în care finanțarea culturii scade, în termeni reali, cu aproape 10% față de 2009, ajungând la 0,12% din PIB (!?) reflectă o atitudine cel puțin stranie, una care nu acordă respectul cuvenit creației artistice românești.”

19 ianuarie

[**Revista 22. „Revista grupului pentru dialog social”, nr. 3 (1036)**] Alexandru Matei dedică un articol opoziției dintre intelectuali și nonintelectuali în societatea românească de după 1990. El afirmă că lumea democratică este una mediocră. Acesta crede că rolul intelectualului este să pună la îndoială și consideră că unii intelectuali ai vremii au discursuri lipsite de entuziasm. „Alături de oameni ca Vasile Ernu, Caius Dobrescu, Alex Goldiș sau Andrei Terian, Mihai Iovănel, Alex Cistelean, Ciprian Șiulea, eu nu sunt nici comunist, nici stângist dogmatic (...) Noi, fiecare dintre noi în felul lui, nu credem în validitatea discursului public moral în democrație. Nu credem în salvarea colectivă.”

20 ianuarie

[**„Adevărul literar și artistic”, nr. 1009**] Aflăm că Editura Institutului Cultural Român a lansat volumul *Manuscrise bizantine în colecții bucureștene*, volum coordonat de Ileana Stănculescu, ce cuprinde studii semnate de Paolo Odorico, Fabrizio Lollini, Ovidiu Olar și Cătălina Velculescu. ■ Marius Chivu scrie despre *Antologia Granta. Cei mai buni tineri romancieri americani*, apărută în traducere colectivă la Editura Leda, în 2009: „Cu două-trei excepții, povestirile sunt realmente extraordinare, iar dacă ar fi să-mi aleg scriitorul favorit din toată această promoție Granta '97, m-aș opri la Dana Horn, o scriitoare născută în 1977 și al cărei roman, *All Other Nights*, publicat anul trecut, îl recomand spre traducere editorilor români.” ■ Aflăm că „Librăria Cărturești Verona găzduiește, în această seară, la ora 18, lansarea celui mai recent roman al lui Daniel Bănulescu, *Fugi din viața ta, revoltătoare și slută, în cartea mea*, publicat de

Editura Cartea Românească. Alături de autor vor vorbi despre carte Cristian Teodorescu, Daniel Cristea-Enache și Ovidiu Șimonca.” ■ Cezar Paul-Bădescu scrie despre programul de burse ICR pentru formarea de traducători din română în alte limbi: „În fiecare an, câte 20 de tineri din diferite colțuri ale lumii vin să stea în România, să afle mai multe despre limba, cultura și în special literatura noastră. [...] Florin Bican, coordonatorul programelor ICR pentru traducători, ne-a explicat rațiunile demarării acestui program: «Ideea a fost să formăm traducători din limba română, pentru că în cele mai multe spații lingvistice din afara României nu aveam așa ceva. Când existau, acești traducători erau axați pe opere clasice, singurele despre care știau ceva. De aceea, ne-am propus să le facem cunoscută și literatura actuală, care ar putea spune mai multe cititorilor de astăzi din străinătate.»” Sunt redată și câteva fragmente din conversațiile, purtate în limba română, cu câțiva dintre traducătorii care și-au prelungit șederea în România și după încheierea programului: [...] Han Seongsuk din Coreea studiază limba română de zece ani: «Când am intrat în facultate, la Seul, am vrut să caut o limbă deosebită, nu engleza sau chineza. Și am ales limba română, pentru că mi s-a părut exotică.» [...] Acum se află în România pentru că își face doctoratul la Facultatea de Litere din București, cu o teză despre Mircea Eliade. S-a îndrăgostit de Mircea Eliade la Seul, când i-a citit *Istoria religiilor*, dar mai ales nuvela *La țigănci*. «Am vrut să traduc în coreeană toate romanele lui Eliade, de aceea am venit în România». Teza finală este deja scrisă – desigur, în română – și are 160 de pagini.” [...] Italianul Aronne Mapelli: «Participând la programul ICR pentru tineri traducători, am descoperit o lume necunoscută pentru mine, pentru că eu mă ocupam cu traduceri juridice.» I-a plăcut această lume nouă, a traducerilor literare, iar acum tâlmăcește în italiană romanul *Est-falia* de Ștefania Mihalache, care va fi prezentat în această primăvară la Târgul de carte de la Torino. Crede că dacă s-ar ști mai multe despre literatura românească în Italia – aceasta ar ajuta semnificativ situația românilor stabiliți în Peninsula, asupra cărora planează destule clișee negative. [...] Turcoaica Sheila Iaia: [...] După facultate, s-a angajat ca traducătoare pe lângă consulat [ul Turciei], dar la un moment dat o editură din Istanbul i-a propus să traducă *De ce iubim femeile* de Mircea Cărtărescu. «Deși nu mai tradusesem literatură până atunci, cei de la editură m-au convins să mă apuc de traducere când mi-au zis *Hai să se afle în Turcia și altceva despre România, nu numai povești cu blonde care vin să danseze în baruri*». [...] Apoi a militat ca, în 2009, România să fie țară invitată la Festivalul Internațional de Poezie de la Istanbul, pentru care a tradus poeme de Sorin Gherguț, Doina Ioanid și Adela Greceanu. A mai tradus poezii de Claudiu Komartin, teatru de Geanina Cărbunariu și câteva texte de Dumitru Țepeneag.” În articol este inclusă și o listă a cărților traduse de bursierii ICR.

20 ianuarie

[**Lucefărul de dimineață, nr. 3 (921)**] Aflăm că „Secția Proză a Uniunii Scriitorilor din România – Filiala București își redeschide club – club de proză, bineînțeles, cu întâlniri în ultima marți a fiecărei luni. Deschiderea Clubului de proză *La formarea ideilor* va avea loc marți, 26 ianuarie, orele 17, la Muzeul Național al Literaturii Române.” ■ Felix Nicolau observă că, în volumul semnat de Dan Sociu, *Nevoi speciale* (Polirom, 2008) avem un autor care reușește să fie melancolic în propoziții scurte. Ceea ce este destul de greu. [...] Eu mă mulțumesc să remarc stilul fericit, pe care i-l apreciez în proză, nu în poezie.” ■ Mitos Micelușanu îi acordă un interviu Andrei Rotaru: „*Te gândești la cititori atunci când scrii? Cum îți imaginezi că ar arăta cititorul tău ideal?*”; Uneori mă gândesc, uneori nu... Când mă gândesc la cititor, scrisul merge mai prost, mă simt dedublat, fiindcă vreau să mă înțeleagă, dar nici eu nu mă prea înțeleg! Deci, dacă aș fi pe înțelesul tuturor, n-aș mai fi eu. Paradoxal, dar eu nu urmăresc un experiment literar, dimpotrivă, aș fi bucuros să fiu pe înțelesul tuturor! Dar nu reușesc, iar unii consideră că experimentez. Eu îmi aștern imaginația pe hârtie și încerc să-i dau o formă cât mai accesibilă, dar nu mă blochez la cizelări excesive sau împachetări. Cititorul meu ideal? Uite o mostră de grandomanie inadmisibilă: «Un om pe patul de moarte îmi răsfoiește cartea transpirat de frică să nu moară înainte de a o termina!». ■ Horia Gârbea discută „cărțile săptămânii”: ■ *Cameleonul* (revista Flacăra și Ed. Tritonic): „Uneori, pe George Arion îl mai trădează auzul și parfumează excesiv rostirile argotice. În rest, spre deosebire de multe ale genului, cartea e de citit, dar și de păstrat spre o recitare.” ■ Catia Maxim, *Ghici pe cine iubesc eu?* (Ed. Semne): „Relatarea este suplă, corectă, a unei autoare care știe carte, dar fără viraje stilistice și schimbări de perspectivă care să ne bucure. [...] Pe scurt, o carte printre altele, liniștită, una care nu produce revelații.” ■ „Despre Adrian Frățilă am scris des pentru că mobilitatea și viteza lui mă obligă. *Revelion cu Zorro* (Ed. Tibo) e un nou roman, unul dintre cele mai bune ale prozatorului, care e și poet și alternează genurile. [...] Acest roman reușit merita o redactare mai atentă. Autorul l-a scris, cum se pare, foarte repede, sedus probabil de ideile pe care le găsea și a lăsat destule stângăcii mărunte ce puteau fi eliminate de un redactor atent, greu de găsit în ziua de azi însă. De asemenea, Editura Tibo a tipărit în condiții proaste cartea, cu un corp de literă urât, cu pagini înghesuite, copertă care se exfoliază etc.” ■ *Viavgor* (Editura Granada): „Antologia de autor a lui Constantin Kapitza cuprinde texte scrise între 1969 și 2004. O viață de om! [...] Lăsându-mi volumele lui, Constantin Kapitza mi-a provocat o criză de furie și eram decis ca, la cunoașterea autorului, să-i dau cu ele în cap. Surpriză însă, n-am putut face asta: cel care scrie e un om normal, politicos, responsabil, pe deplin coerent când discută. [...] Când bietul Constantin Kapitza a fost călcat în picioare de Alex Ștefănescu – nu-i ușor să treci prin asta! -, deși puternicul critic spunea ce-aș fi vrut să-i spun și eu, aproape am lăcrimat.” ■ Sunt publicate versuri de Paul-Gabriel Sandu (debut poetic) și parodii de Lucian Perța.

21 ianuarie

[Cultura, nr. 2 (257)] În ancheta „Topul Cultura 2009”, coordonată de Mihai Iovănel, aparițiile anului editorial 2008 sunt așezate în următoarele categorii: „Fiction”, „Nonfiction (memorii, jurnale, biografii, interviuri &co)”, „Poezie”, „Critică și istorie literară”, „Eseu”, „Publicistică”, „Ediții critice, antologii”, „Debut”, „Evenimente culturale”, „Cele mai proaste cărți ale anului”, „Cartea anului”. Dacă la rubrica „Cele mai proaste cărți ale anului” opțiunile criticilor sunt diversificate (cu excepții: de pildă, volumul Martei Petreu este menționat de câteva ori), la rubrica „Debut” două sunt cărțile cel mai des numite: Andrei Terian, *G. Călinescu. A cincea esență*, respectiv Varujan Vosganian, *Cartea Șoaptelor*, urmate îndeaproape de Cristian Teodorescu, *Medgigia, orașul de apoi*. La fel se întâmplă și în cazul rubricii „Poezie”, volumul Angelei Marinescu, *Probleme personale* apare în topul tuturor respondenților. Foarte des este inclus și numele lui Alexandru Mușina, pentru volumul *Regele dimineții*. Răspund, în cadrul acestei anchete: ■ Cosmin Borza declară „câștigătoare” trei „Cele mai proaste cărți ale anului 2009”: „Vasile Ernu, *Ultimii eretici ai imperiului* („prea adesea, în volumul său, ideile-clîșeu sau ale altora, calambururile, vorbele de duh și gesturile de frondă vin să acopere numărul redus de idei proprii”), Lucian Dan Teodorovici, *Celelalte povești de dragoste* („proze dezechilibrate de intervenții naratoriale justificative, numeroase personaje artificiale, polifonie forțată etc”), Dragoș Voicu, *Coada* („romanul îmi pare simptomatic pentru o manieră ce a marcat destule creații artistice din ultima vreme: succesul facil prin preluarea unei rețete artistice la modă. Câștigând concursul de la Cartea Românească, volumul său a intrat într-un fals prim-plan.”). ■ Bianca Burța-Cernat: „nu-mi vine în minte nicio carte «catastrofală» apărută anul trecut.” ■ Paul Cernat exclude și el categoria celor mai proaste cărți. ■ Fără a se pronunța, la rândul-i, asupra „Celor mai proaste cărți ale anului” sau asupra „Cărții anului”, Marius Chivu include, în topul categoriei „Poezie” volumele: Angelei Marinescu *Probleme personale*, Emil Brumaru și Veronica D. Niculescu, *Basmul Prințesei Repede-Repede*, Sebastian Reichman și Dan Stanciu, *Dimensiunea «Umbrella»* ■ Ion Bogdan Lefter: „«capuri de operă» apar puține, azi unul-două, mâine...nimic. Nici cantitativ vorbind nu stăm colosal: producția literară autohtonă nu ne inundă. [...] Din păcate, receptarea acestei producții e precară. [...] Ca peste tot în lume, privilegiați sunt autorii publicați de marile edituri. [...] Dacă au circulație, numele sunt reluate de cronicari din inerție sau din conformism, pentru că «se poartă».” ■ Daniel Cristea-Enache crede că „cele mai proaste cărți” sunt cele semnate de: Marta Petreu, *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian* („nu cea mai proastă, dar cu siguranță cea mai tendențioasă”), Toader Paleologu, *Era supărăcioșilor* („de preferat totuși activității ministeriale...”), Nora Iuga, *Hai să furăm pepeni* („în aceeași linie de râvnă suprarealistă a autoarei”). Criticul ține să precizeze că „selecția e făcută pe autori cu o anume notorietate, nu pe batalioanele grafomanilor obscuri.” ■ Alex Goldiș nu se pronunță asupra cărților mai puțin bune, iar lista sa pentru categoria

„Poezie” include volumele publicate de Alexandru Mușina, *Regele dimineții*, Claudiu Komartin, *Un anotimp în Berceni*, Radu Vancu, *Monstrul fericit*. ■ Mihai Iovănel remarcă faptul că „dată fiind calitatea titlurilor și a autorilor, reiese că 2009 a fost un an excepțional pentru debuturi.” ■ Dan C. Mihăilescu, decide ca, „în loc de cele mai proaste cărți ale anului (pe care n-a(m) apucat să le cite(a) sc(ă)!)”, [să] mai semnalez(e) de bine trei titluri”: Radu Oltean, coord., *București 1459, ARCUB*; Magda Mihăilescu, *François Truffaut, bărbatul care iubea filmele*, Curtea Veche, Oana și Cornel Constantin Ilie, *Gheorghe Cristescu „Plăpumarul”*, Semne.. ■ Marius Miheț crede că „fără îndoială, a fost anul ficțiunii; ar fi de numit cel puțin zece cărți de proză excepționale.” ■ Nicoleta Sălcudeanu include, în top 3 „Poezie” un titlu ce se regăsește în mai multe răspunsuri: Elena Vlădăreanu, *Spațiu privat*, cu 33 de ilustrații de Dan Perjovschi. ■ Simona Sora situează *Cartea șoaptelor* în categoria „Nonfiction (memorii, jurnale, biografii, interviuri &co)”, „pentru că, în ciuda subtitlului, nu e un roman, ci un soi elaborat de memorialistică”. Cartea anului este decretată, fără ezitare, *Pentru buna întreținere a timpului. Jurnal 1971-1976*, penultimul volum al însemnărilor zilnice ale lui Radu Petrescu, probabil cel mai important jurnal al literaturii române.” Redăm și nota finală, de la finele articolului: „Mărturisesc, totuși!: paragraful introductiv îl reia pe cel din bilanțul editorial 2006, apărut în «aLitutini», nr. 14/aprilie 2007, în care am schimbat doar anul; nu foarte multe noutăți- adică – sub soarele lumii noastre literare.” ■ Adriana Stan: „Cartea anului, «din motive de impact», *Cartea șoaptelor*.” ■ Alex. Ștefănescu: „Am publicat în 2009 o carte (bună) de 250 de cărți proaste [este vorba despre volumul *Cum te poti rata ca scriitor. Câteva metode sigure și 250 de cărți proaste*, publicată la Humanitas, în 2009]. Mi-e greu să le identific pe primele trei.” ■ Andrei Terian: „Evenimente culturale. Aici mi s-a părea deplasat să încerc o ierarhizare. Mai degrabă o trecere în revistă: a patra ediția a Colocviului Tinerilor Scriitori; finalizarea «Dicționarului General al Literaturii Române»; [...] dispariția revistelor «Cuvântul» și «Idei în dialog»; relansarea de către «Jurnalul Național» a colecției «Biblioteca pentru toți»”. ■ Claudiu Turcuș: „Având în vedere circulația restrânsă a limbii române, [...] consider eveniment TRADUCERILE din literatura română.” ■ Rodica Grigore scrie despre un volum apărut în 2008, la Humanitas: Leo Perutz, *Iuda lui Leonardo*, traducere și note de Ana Popa. ■ Eugen Simion publică o a doua parte a *Jurnal(ui) pe sărite*.

21 ianuarie

[„**Dilema veche**”, nr. 310] Dosarul săptămânii poartă titlul „Inegalitatea de șanse”. ■ Marius Chivu scrie despre volumul *Probleme personale* (Cartea Românească, 2009): „Niciuna din temele poeziei sale nu lipsește din acest nou și mic volum: spectrul familiei, boala și degradarea trupului ca o moștenire a «rudelor de sânge» (vezi poemele «Toamna care a trecut», «Flamenco» și «Poemul cel mai de jos», cele mai bune ale cărții), dependența de maladii și morbid ca o

formă de toxicomanie existențială, masturbarea ca agent al plăcerii necesare și înlocuitor al sexului, în general, repulsiv [...] Dar, deși lexicul, retorica și temele sunt imediat recognoscibile, ceva e schimbat în această nouă carte despre care autoarea vorbește că ar fi și ultima. Ceva o și îndreptățește să vorbească astfel. E vorba de o anume oboseală/ uzură/ epuizare nu afirmată ca atare, dar subsumată unei teme noi: bătrânețea.” Cronicarul ține să sublinieze și că „într-un fel sau altul, multe dintre poetele douămiiste s-au revendicat de la poezia Angelei Marinescu. Obsesiile, voluptățile, spasmele și violența pot fi copiate, dar transferul de intensitate și de adevăr rămâne un proces imperfect pentru că în spatele cuvintelor se află mereu viața și trupul. Poezia Angelei Marinescu este originalul, restul sunt doar versuri triviale fabricate în China.”

21 ianuarie

[„**Observator cultural**”, nr. 251 (509)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „O sesiune dedicată lui Mihai Eminescu cu prilejul împlinirii a 160 de ani de la nașterea poetului s-a desfășurat în Aula Academiei Române. La finalul manifestării, conduse de acad. Ionel Haiduc, președintele Academiei, au fost prezentate volumele *Avatarii ale manuscriselor Eminescu* și Albumul Eminescu, publicate de Editura Semne.” ■ „Gala de decernare a Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu» a avut loc în cadrul Zilelor Eminescu organizate de Primăria Botoșani, Consiliul Local Botoșani, Consiliul Județean Botoșani, Uniunea Scriitorilor din România, Fundația Culturală «Hyperion-Caiete botoșănene», Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii «Mihai Eminescu», Teatrul «Mihai Eminescu», Direcția Județeană pentru Cultură Botoșani, Centrul de Creație Botoșani, Biblioteca «Mihai Eminescu» și Societatea Culturală «Raluca Iurașcu». Dorin Tudoran a câștigat Premiul Național de Poezie «Mihai Eminescu – Opera Omnia», Premiul pentru Opera Prima (ediția a XII-a) revenindu-i lui Stoian G. Bogdan pentru volumul *Chipurile* (Editura Cartea Românească).” ■ „Marți, 26 ianuarie, ora 17.00, în Rotonda Muzeului Național al Literaturii Române (Bd. Dacia, nr. 12) se reia Clubul de proză «La formarea ideilor» (moderator: Constantin Stan, președinte al Secției «Proză» a Asociației Scriitorilor din București; coordonator: Ștefania Coșovei).” ■ „Alianța Civică susține și prin această Declarație apelul adresat președintelui Traian Băsescu de către organizațiile civice și sindicale semnate, prin care este solicitată medierea de către președinte a unei întâlniri între reprezentanții societății civile și ai organelor abilitate, în scopul respectării deciziilor CEDO, privind desecretizarea tuturor dosarelor. De asemenea, Alianța Civică solicită adoptarea, în regim de urgență, a Legii Lustrației. Este inacceptabil ca Teodor Mărieș, președintele Asociației «21 Decembrie 1989», să-și pună din nou viața în pericol, prin încă o grevă a foamei, pentru a se respecta legea, pentru normalitate! Declarația Alianței Civice se alătură celor peste 30 de organizații civice și sindicale care au făcut luni un apel către președintele Traian Băsescu să medieze o întâlnire între o delegație a societății civile și reprezentanți ai

instituțiilor abilitate.” ■ „Federația Europeană a Librarilor, Consiliul European al Scriitorilor și Federația Europeană a Editorilor de Carte au plăcerea să anunțe că au fost realeși de către Direcția Generală «Educație și Cultură» a Comisiei Europene pentru a organiza ediția 2010 a Premiului European pentru Literatură. În cadrul ceremoniei de premiere, care va avea loc în luna noiembrie 2010, vor fi premiați scriitori debutanți din 11 țări participante la programul UE «Cultura». [...] Într-o primă etapă, consorțiul va crea în toate aceste țări comitete de jurizare, care vor începe procesul de selecție în ianuarie, anul curent, și vor trimite un raport final consorțiului până la sfârșitul lunii iunie. Premiul European pentru Literatură este cofinanțat prin programul «Cultura» al Uniunii Europene. Programul sprijină proiectele de cooperare culturală transnațională în care sunt implicate minimum trei state participante la program. De asemenea, oferă sprijin pentru traducerea operelor literare și este deschis tuturor sectoarelor culturale, cu excepția audiovizualului, pentru care există programe separate.” ■ „Pe 22 ianuarie va avea loc, în sala de conferințe a Institutului Cultural Român de la Paris, masa rotundă «Benjamin Fondane et la philosophie existentielle». [...] Moderată de scriitorul Michel Carrassou, deținătorul drepturilor asupra operei lui Fondane, dezbaterile organizate de ICR Paris pe 22 ianuarie îi reunește pe Ramona Fotiade și Olivier Salazar-Ferrer de la Universitatea din Glasgow, pe Nicolas Monseu, de la Universitatea Catolică din Louvain, și pe Jérôme Thélot, de la Universitatea Lyon 3. O amplă și documentată expoziție (Benjamin Fondane – poete, essayiste, cinéaste et philosophe. Roumanie-Paris-Auschwitz, 1898-1944), deschisă pînă pe 31 ianuarie la Memorialul Holocaustului din Paris, prezintă portrete ale scriitorului realizate de Brauner, Man Ray sau Brâncuși, corespondența cu Tzara, Artaud, Sernet, Cioran, fotografii, poeme și alte documente menite să contureze opera revoltată și destinul tragic ale unui spirit subtil, obsedat de libertate.” ■ Carmen Mușat accentuează: „Nu (mai) vorbim despre disidenții Doina Cornea, Radu Filipescu, Ion Vianu, Vasile Paraschiv, Ion Bugan, Mircea Dinescu, Gabriel Andreescu, Paul Goma, Petre Mihai Băcanu, Ana Blandiana sau Andrei Pleșu, care au avut curajul de a se împotrivi, pe față, dictaturii comuniste și au fost anchetați, închiși, trimiși în domiciliu forțat, bătuți, umiliți de ofițerii de Securitate (dintre care unii o duc foarte bine și astăzi, în țara în care regimul comunist a fost condamnat de la cel mai înalt nivel). Îi pomenim rar și, de cele mai multe ori, le căutăm nod în papură: ba că unii nu au talent, ba că alții nu au cine știe ce operă măreață, ba că nu mai reprezintă pe nimeni, ba ne întrebăm, ridicând din sprâncene, «ăsta cine mai e? e un necunoscut oarecare, nu e un nume» etc., ca și când am avea nevoie, pentru a recunoaște demnitatea umană, de un certificat de talent literar care să o certifice.” ■ Este publicată o Petiție, inițiată de Societatea de Studii istorice din România, pentru reducerea pensiilor foștilor securiști și activiști comuniști de rang înalt. ■ Societatea Timișoara semnează un „*In memoriam* George Șerban: „S-au împlinit 11 ani de când a trecut în eternitate George Șerban. Avea 44 de ani. Dinamismul,

limpezimea și pasiunea care îl caracterizau și-au pus pentru totdeauna amprenta asupra Societății Timișoara, asupra orașului nostru și, în bună măsură, asupra României. Dacă ideile sale din «Proclamația de la Timișoara» – și nu numai – ar fi fost transpuse în realitate, avem convingerea că țara noastră ar fi evoluat substanțial în cele două decenii postdecembriste. Imaginea lui nu se va stinge nici odată în conștiințele noastre!» ■ Profesoara Georgiana Sârbu aduce în atenția cititorilor următoarea situație: „Imaginați-vă un tânăr de 18 ani (adult, ce să mai vorbim), transpirând de emoție și de efort, cu broboane de sudoare strângându-se la tâmpile, în timp ce încearcă să însăleze nu vreun discurs sofisticat, ci o biată lectură. Doar să citească un amărât de text de 15-20 de rînduri. Vocea i se frânge ... aaaa... îîî..., apoi silabisește de vreo câteva ori pentru că anumite cuvinte îi pun probleme. Cam așa e scenariul pe care îl prevăd la proba orală de limba și literatura română a bacalaureatului din februarie 2010. [...] Se deplasează accentul pe lectură în învățămîntul românesc. O dovedește faptul că prima cerință a probei orale e: «Citește textul cu voce tare». [...] Sunt profesor de limba și literatura română din 2003. De atunci am tot avut timp să descopăr că elevii se împart în două categorii. Cei care citesc foarte mult, haotic aproape, orice le pică în mână, de la *Istoria literaturii* a lui Călinescu la *Trainspotting*. Și cei care nu citesc deloc. [...] În primul meu an ca profesor (într-un colegiu central), cu excesul de zel specific, le-am dat de citit unora de-a XI-a, în doar o săptămînă, studii critice din Pompiliu Constantinescu, Lovinescu, Călinescu și Manolescu. Au devorat totul. Au făcut niște eseuri care m-au lăsat mască. La bac au luat toți 10 la proba orală. Dar n-am mai întâlnit așa ceva. De atunci aș putea să-i torturez și tot nu i-aș determina să citească *Ion*. Sau *Moromeții*. O elevă chiar mi-a reproșat că limbajul e.... «golănesc» la Marin Preda!» ■ Este redat materialul unui memoriu adresat „doamnei director general Liliana Preoteasa de la Direcția Generală Management Învățămînt Preuniversitar din cadrul Ministerului Educației, Cercetării și Inovării, în contextul marginalizării acestor discipline în învățămîntul preuniversitar românesc, care a culminat cu eliminarea limbii latine din rîndul materiilor opționale pentru examenul de bacalaureat.” Acesta a fost redactat de „patru elevi, care s-au aplecat cu entuziasm, în ultimii ani, asupra studiului limbii latine și/ sau al celei eline, descoperind frumusețea acestor limbi și a culturilor ale căror purtătoare sunt, și care au obținut rezultate deosebite la Olimpiada Națională de Limbi Clasice. Este vorba despre Elvira Dinu, Simona Mihăilă (C.N. «Sfântul Sava», București), Mihai Grigoraș (Facultatea de Teologie Ortodoxă și Facultatea de Limbi Clasice, Universitatea București), Maria Luciana-Goiană și Mihail Qaramah (C.N. «Gheorghe Șincai», București).” Lor li s-au alăturat „numeroși elevi de la licee bucureștene, precum și studenți și absolvenți. De asemenea, elevi din alte orașe din România s-au arătat interesați de acest demers și au dorit ca numele lor să fie înscrise pe lista atașată memoriului.” ■ În acest număr sunt publicate trei cronici pe marginea celui mai recent roman al lui Norman Manea, *Vizuina* (Polirom, 2009). Cronicile sunt semnate de ■ Ioana Gruia: „Noul roman

al lui Norman Manea este o strălucită realizare epică multistratificată, de o mare forță analitică, scrisă în cea mai bună tradiție a romanelor polițiste ([Arthur Conan] Doyle, [Agatha] Christie, [Raymond] Chandler, [Dashiell] Hammet). Narațiunea extrem de captivantă constituie, în acest caz, și o meditație foarte lucidă asupra istoriei contemporane, asupra unor probleme umane fundamentale și un dialog cultural fecund (explicit sau implicit) cu scriitori ca [Jorge Luis] Borges, [Thomas] Mann, [Franz] Kafka, [Mihail] Bulgakov, [Vladimir] Nabokov, [Ernesto] Sábato, cu autorul însuși (se pot repera aluzii la propriile texte, ca *Plicul negru* sau *Clovni. Dictatorul și artistul*) și cu fantasticul tablou al lui Dalí, *Elefanții*. [...] *Vizuina* este o carte excepțională și o carte necesară.” ■ Șerban Axinte: „Romanul [...] este o sinteză a celor mai importante particularități ale scrisului autorului mai sus amintit. Sintează și recurență, am putea zice. Sunt menținute intacte calitățile și defectele unei întregi opere. Să le luăm pe rând. Marile reușite sunt de ordin stilistic. Fraza e aproape poetică, în sensul expresivității, clară și percutantă. Formulările par inedite, fără a fi însă artificiale, forțate, chinuite, cum se întâmplă în unele cazuri când se dorește prea mult obținerea efectului de nou. [...] Romanul conține o deloc neglijabilă componentă eseistică. Bine articulată și convingătoare. [...] Nu spun că romanul ar trebui să se mențină astăzi doar în zona verosimilității, aceasta fiind doar o cale, dar fluxul narativ ar fi bine să se întemeieze pe expirări diferite, nu pe o singură voce multiplicată continuu și, din acest motiv, din ce în ce mai lipsită de forță și de naturalețe. Ca o concluzie, romanul *Vizuina* al lui Norman Manea este mai mult un eseu, compus din tușe complementare de aceeași natură și, privit la macroscop, un poem tulburător. Dar minusurile destul de vizibile din zona artei narative sabotează scrierea, o fac mai puțin atractivă, mai puțin digerabilă.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru: „Chiar și atunci când scrie ficțiune, rădăcinile autobiografice sunt nelipsite din opera lui Norman Manea. Romanul *Vizuina*, ca și *Plicul negru*, este construit pe o aparentă structură de roman polițist, așa-zisa acțiune oferind axa pe care se prind filamentele unei problematice vaste și grave, în privința căreia autorul se dovedește, de-a lungul timpului, consecvent cu sine însuși. [...] Încercarea de a omologa literatura cu viața în condițiile dislocării irevocabile pe care o aduce exilul reprezintă nucleul dur al celui mai recent roman publicat de Norman Manea. [...] Ceea ce-i lipsește, însă, romanului *Vizuina* este senzația de firesc. Expunerea tuturor acestor motive se face într-o măsură mult prea mare la modul declarativ, discursivul livresc suprimând suportul narativ. [...] Deocamdată, *Întoarcerea huliganului* rămâne cel mai bun roman al lui Norman Manea.” ■ Bogdan Suceavă scrie „despre azilanți și exil în literatura română”: „Anii care au trecut din 1990 până azi au însemnat pentru lumea românească ample transformări ale societății; aceste transformări au dat naștere unui anumit tip de literatură de ficțiune care, într-o complexă relaționare cu ideile spațiului politic, au construit expresii ale generalizării, extensiei sau amplificării câte unei idei a cărei sorginte era politică, dar a cărei materializare ultimă e literară. [...] De aceea aș sugera că a venit

momentul recitării unora dintre aceste cărți. [...] Romanul intitulat *Clovnul din lemn de gutui*, de Radu Jørgensen, a apărut la Editura Nemira în 1998. Singurul păcat al acestei cărți e acela de a fi apărut prea devreme, cu un evident decalaj între conținutul cărții și capacitatea publicului românesc de a recepta un astfel de text, plin de poezie și tragism, despre condiția azilantului politic. Romanul detaliază experiența refugiatului politic în Suedia în perioada timpurie a democrației românești, imediat după evenimentele tulburi din vara lui 1990. [...] Unul dintre cele mai importante romane apărute anul trecut în spațiul editorial românesc a fost *Asylant*, de Liviu Bîrsan, apărut în vara lui 2009 la Editura Curtea veche. Meritul de a recunoaște din primul moment de după apariție valoarea acestei cărți și de a o interpreta inteligent aparține criticilor Ana Chirițoiu, Radu Voinescu și Dan C. Mihăilescu. [...] Eroul cărții, Orbison, reflectă destinul României în tranziție. [...] Primul roman al lui Liviu Bîrsan a apărut în 2007, la Editura Polirom, și se intitula *Ochiul și pulberea*. [...] Reprezintă un debut literar plin de forță și imaginație, comparabil cu romanul *Dumnezeu binecuvântează America* al lui Petre Barbu, apărut la Nemira, în 1995, și care a reprezentat, în spațiul literar românesc, prima explorare amplă a imaginarului politic de după '90. Dacă ar fi să ne gândim care este locul cărților amintite aici în ansamblul literaturii române, aş spune că ele reprezintă ilustrări ale domeniului de idei discutate în capitolul al VII-lea al sintezei lui Lucian Boia, *Pentru o istorie a imaginarului*, mai precis acolo unde este vorba despre miturile politice contemporane. Firește, interesează aici materializarea literară a acestor mituri.” ■ Paul Cernat publică prima parte a articolului „G. Călinescu și esența criticii autohtone”, dedicat cărții semnate de Andrei Terian, *G. Călinescu și a cincea esență* (Cartea Românească, 2009): „Între criticii literari de prim-plan ai generației sub 40 de ani, Andrei Terian îmbină cel mai eficient verva mordantă, cu doxă și zvâc polemic, a cronicarului literar cu o competență istorică și teoretică fără cusur. Riguros fără rigorism, blindat conceptual fără a face paradă de slang teoretizant, avizat deopotrivă în materie de orientări critice, istorice și filozofice de pe alte meridiane și de istorie literară autohtonă, tânărul universitar sibian lansează acum ceea ce arată a fi de departe cel mai substanțial și mai competitiv produs al criticii «noului val». Editorial vorbind, *G. Călinescu. A cincea esență* e un volum de debut. Nu și volumul unui debutant, deși autorul abia a depășit 30 de ani. E o expertiză care, pentru mulți, ar putea fi culminația unei cariere critice respectabile. De la *Viața lui Mihai Eminescu* (1933) încoace, nici un critic al actualității noastre literare nu a mai debutat în volum atât de substanțial. [...] Monumentală ca aspect și proiect, abordarea are «la bază» o teză de doctorat susținută acum doi ani. În fapt, ea nu constituie nu numai o rescriere radicală a tezei în cauză, ci și o reconfigurare de proporții a ei, cu triplarea dimensiunilor inițiale (cca 750 p. hardcover, cu corp de litere mic, dintre care aproape 100 numai notele finale). Prin amplitudine și densitate, volumul va da ceva de furcă celor care citesc integral și atent cărțile despre care scriu. Nu-i bai: lectura merită tot timpul. Căci, deși își triază cititorii,

Terian le rezervă un show academic expert, reușind să facă spectacol polemic și ideatic nu doar din istoria, ci și din teoria criticii, fără a mai vorbi de metacritică și metateorie, într-o construcție sistematică și sistemică fără nici o nesiguranță stilistică, fără nici un derapaj logic sau ideatic. Conflictualizarea ideilor, pusă în mișcare de motoarele unui examen polemic aflat mereu în marginile adevărului, se asociază cu o creștere progresivă a atractivității și a suspansului de la primul la ultimul capitol. [...] În tot cazul, nimeni n-a întreprins până acum la noi un asemenea demers metacritic; cel al lui Mircea Martin din 1981 a rămas, din păcate, limitat mai ales la marea *Istorie*... În orizontul lui G. Călinescu, Terian scanează de fapt întreaga hartă estetică-ideologică a criticii noastre moderne din ultimul secol. [...] Volumul nu e, așadar, numai unul despre sistemul critic al lui George Călinescu, ci vizează și o punere a acestuia în contextul intern și extern al criticii, teoriei și istoriei literare din ultimul secol. Altfel spus, o deprovincia-lizare a ei.” ■ George Ardeleanu îi acordă un interviu lui Ovidiu Șimonca: „George Ardeleanu, autorul celei mai consistente și fascinante monografii consacrate lui N. Steinhardt, intitulată *N. Steinhardt și paradoxurile libertății*, apărută în 2009 la Editura Humanitas, a primit Premiul «Garabet Ibrăileanu» pentru critică literară, acordat de revista «Viața Românească». Este al doilea premiu pe care George Ardeleanu îl primește pentru volumul apărut la Humanitas, după cel acordat de revista «Poesis» (în vara lui 2009) și după o nominalizare la «Cartea anului» de către revista «România literară». Nu doar premiile și mulțimea de cronici elogioase ne-au făcut să deschidem seria interviurilor din 2010 cu George Ardeleanu. Pur și simplu, considerăm că volumul *N. Steinhardt și paradoxurile libertății* este scris cu acea tensiune a adevărului și a lucidității propriie marilor cărturari, cu acea plăcere a scrisului care te ține «în priză». George Ardeleanu, lector doctor la Facultatea de Litere a Universității din București, are puterea de a ni-l restitui pe Steinhardt cu toate meandrele vieții sale. De asemenea, volumul lui George Ardeleanu este un excelent ghid și suport pentru integrala Steinhardt, de la Editura Polirom, realizată în colaborare cu Mănăstirea Rohia.”: „*Când l-ați descoperit pe Steinhardt?*; L-am descoperit, culmea!, după '89. Din acest punct de vedere, am practicat o lectură precum a marelui public. Am plecat de la *Jurnalul fericirii* spre o explorare inversă a textelor. În spațiul elitei culturale, Steinhardt era cunoscut și înainte de 1989. Din nefericire, nu mă plasam aici...; *V-a prins emulația care s-a creat după apariția «Jurnalului fericirii», în 1991?*; Evident. Apoi, l-am aprofundat după ce am început să-l predau. Între 1990 și 1999, am fost profesor de literatură la Școala Normală din București. În 1995, *Jurnalul fericirii* a intrat în noile programe. Steinhardt avea o priză teribilă la elevi.; *De ce avea o priză teribilă la elevii cu care lucrați?*; Elevii din anii aceia mai aveau memoria trăită a comunismului. Ei se raportau la *Jurnalul fericirii* așa cum ne raportam noi. *Jurnalul fericirii* restitua o memorie istorică interzisă. În altă ordine de idei, *Jurnalul fericirii* răspunde la marile noastre întrebări: De ce suferim? De ce proliferază Răul? Cum ne putem mântui? Ce înseamnă căința?

Ce înseamnă fericirea?; *Astăzi, Steinhardt are priză la noile generații de studenți, cu care lucrați la Facultatea de Litere?*; Studenților de acum – care se raportează la comunism ca la o istorie îndepărtată și impersonală – trebuie să le oferi mult mai multe note de subsol pentru înțelegerea epocii prin care am trecut (un subsol «dantesc»), trebuie să fii și istoric. Steinhardt este în continuare prizat, citit, comentat, tocmai pentru marile întrebări pe care și le pune. [...] *Avem mărturii despre prezența lui Steinhardt la Rohia? La o carte din integrala Steinhardt, avem un CD cu o predică de-a lui. Sunt și alte mărturii audio cu vocea lui Steinhardt?*; Din păcate, mărturiile audio sunt foarte puține. În afară de acel CD care există în volumul *Dăruind vei dobândi*, am mai ascultat puține fragmente. Predicile sale se bucurau de mare audiență, erau înregistrate, oamenii de la slujbă aveau casetofoane, dar nu s-au păstrat înregistrări.; *Cum vi se pare vocea lui?*; Pițigăiată, dar fermă. Are o dicție și de amvon, dar și de tip oratoric. El este absolvent al Facultății de Drept. [...] *Teologii ortodocși nu prea scriu despre Steinhardt.* [...] Teologii ortodocși nu prea scriu despre Steinhardt. Tezele de doctorat despre Steinhardt sunt pe literatură. Aș fi vrut să citesc un text pertinent scris de un teolog despre predici. Aș vrea să văd o carte pertinentă despre teologia lui Steinhardt scrisă de un teolog. N-am văzut. Există studiul introductiv al lui Ștefan Iloaie la volumul *Dăruind vei dobândi*, un text excelent. Dar, cam atât... [...] *Poate că, prin integrala Steinhardt de la Polirom, interesul teologilor pentru Steinhardt va spori. Ce este această integrală, cine lucrează la proiect?*; Seria de la Polirom, o ediție de lux, din care au apărut șase volume, se realizează în colaborare cu Mănăstirea Rohia, care este deținătoarea copyrightului pentru opera lui Steinhardt. Este o ediție critică, va cuprinde peste 20 de volume, cu studii introductive, note de subsol, dosare de receptare critică. Sunt cinci colegi coordonatori: Virgil Bulat, de la Cluj, Florian Roatiș, de la Baia Mare, Ștefan Iloaie, profesor la Facultatea de Teologie din Cluj, subsemnatul și părintele Macarie Motoc, din partea Mănăstirii Rohia. Există și alți colaboratori, anul trecut volumul de convorbiri *Primejdia mărturisirii* a fost îngrijit de Ioan Pinteș, volumul de articole din perioada interbelică, *Articole burgheze*, a fost realizat de Viorica Nișcov. Cele două volume de iudaism sunt îngrijite de Ioan Chirilă, decanul Facultății de Teologie din Cluj. I-aș mai aminti, de asemenea, pe Adrian Mureșan și pe Irina Ciubotaru, steinhardtologi din tânăra generație, care vor îngriji și ei câte un volum din serie. Colaborarea cu Editura Polirom este performantă și, deopotrivă, agreabilă. Și când spun asta mă gândesc la Ema Stoleriu, la Adrian Șerban și, *last but not least*, la Silviu Lupescu, cei menționați fiind «interfața» acestei colaborări. Ca și la redactorii Ioana Aneci, Cezar Petrilă și Giuliano Sfichi. Tuturor, salutul meu dintr-un București înzăpezit și «blocat»! [...] *Steinhardt n-a fost atras nici de extrema stângă, nici de extrema dreaptă, a cultivat o linie lovinesciană. A fost intelectualul lucid, în fața a două totalitarisme, care și-au dat mâna în 1939. Cum putea rezista tentației totalitarismelor?*; Steinhardt se revendică de la Maiorescu și Lovinescu (încearcă să împace maioreșcianismul cu

lovinescianismul), iar din spațiul francez are afinități cu Benjamin Constant, Prévost-Paradol, Adolphe Thiers, Francois Guizot, Tocqueville.; [...] *Cu zece ani înainte de Hayek, fără să știe de lucrările lui Hayek, Steinhardt avertizează asupra pasiunii pe care o stârnește socialismul în reprezentanți din clasa burgheză, cum se neagă și se contestă originile de clasă. Unde poate fi încadrat Steinhardt în curentele de gândire românești din perioada interbelică?*; Acest curent de gândire, exprimat de Steinhardt, a existat în epoca interbelică, din păcate nu foarte pregnant. Așa se explică volumul de debut, *În genul... tinerilor*, în care sunt parodiați atât intelectualii de dreapta, Cioran, Noica, Eliade, cât și cei de stînga sau chiar avangardiștii, Geo Bogza, Sașa Pana, Panait Istrati. Parodiarea este făcută din perspectiva acestui liberalism conservator. Steinhardt, împreună cu Emanuel Neuman, sunt adepții moderației, care însă trebuie clamată. El vorbește de «catilinare liberală», care să se îndepărteze de un liberalism călduț, tolerant, îngăduitor. Steinhardt respinge toate elementele prezente în interbelic care duc spre totalitarism, respinge vitalismul, misticismul, iraționalismul, mistica maselor, cultul exagerat al Orientului, «romantismul Orientului». Steinhardt și Emanuel Neuman sunt adepții valorilor profunde ale Europei. [...]; *Ați luat două premii pentru volumul de la Humanitas, N. Steinhardt și paradoxurile libertății. Cum este să fii premiat?*; E bine, dar nu se schimbă nimic în existența ta. Ar fi o ipocrizie să spun că nu mă bucur. Un premiu te scoate puțin la suprafața vieții sociale, îți oferă un anumit prestigiu. Dar, dincolo de chestiunea asta, nu se schimbă mare lucru.” ■ Alice Monica Marinescu relatează următoarea întâmplare: petrecută în unul din locurile în care a jucat, ca parte a proiectului de artă socială desfășurat în 2009 «Turneu la țară. I am special», o inițiativă de teatru comunitar pornind de la transcrierea dramatică a unui episod real și simbolic (e vorba de cazul femeii de serviciu dintr-o școală rurală, angajată și ca profesoară suplinoare de engleză) și destinată activării (fostelor) cămine culturale ca spații comunitare. ■ Din articolul lui Ovidiu Drăghia aflăm că: „Pe site-ul portalului cultural Liternet, în secțiunea «Editură», se află două cărți noi, una publicată la finele lui 2009 și o alta care are înscris anul 2010. Putem citi un roman, *August – Decembrie* de Voicu Bugariu, și un volum de poezie, *Hai să ne-nțlnim pe site sâmbătă seara* de Dan Mircea Cipariu. Ambele cărți electronice pot fi descărcate gratuit, de la adresa <http://editura.liternet.ro>.” De asemenea, în paginile numărului curent sunt redată și fragmente din aceste două romane, însoțite de capturi din recenziile critice. ■ Ovidiu Pecican face câteva considerații pornind de la cel de-al patrulea volum al Anuarului Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România, editat sub genericul *Intelectualii și regimul comunist: istoriile unei relații* (Polirom, 2009). ■ Inspirat fiind de subiectul sensibil atins în articolul din numărul precedent, și de reacțiile stârnite, Michael Haulică publică prima parte a articolului „Scriitorul viteaz”: „Sunt destui scriitori care așteaptă să fie publicați. Da, vechea poveste cu «dacă nu-ți convine, sunt o sută la poarta fabricii dornici să-ți ia locul». Din păcate însă, este adevărat. Și

adevărul e simplu: o editură are zeci de autori, se ocupă în special de zece și investește în promovarea masivă a unuia. Asta în cazul editurilor cu bani. Evident, fiecare scriitor se simte acel unu. Din păcate, nu pot termina toți cursa pe locul întâi. Și, până la urmă, editorul simte cine îi aduce bani și cine nu. Iar dacă lucrurile se dovedesc a nu fi chiar așa, ele se mai schimbă și pe parcurs. [...] Mai bine vă spun două întâmplări. Scriitorul american Jeff VanderMeer făcea un turneu prin Europa pentru a-și promova cărți apărute prin vreo cinci țări. A acceptat să vină și în România, unde tocmai îi publicaserăm o carte. VanderMeer trăiește din scris (mai exact din ce face ca scriitor: scrie cărți, editează antologii, scrie articole, ține cursuri la Clarion etc.), are vreo două premii World Fantasy... Așa. Și când ne-am văzut pe aeroport, a zis: «Din acest moment și până voi pleca sunt la dispoziția voastră. Voi spuneți ce vreți să fac și aia fac». Până și în legătura cu hainele de pe el ne-a întrebat: «e OK dacă apar în tricou (eram în august) sau vreți să pun pe mine un sacou, că mi-am adus și un sacou». Asta e una. A doua întâmplare s-a petrecut la Brașov înainte de lansare. Era duminică, ora prânzului, și ne apropiam de librărie. Am încercat să-l pregătesc pentru eventualitatea unei prezențe destul de reduse (cum ziceam, era duminică, ora prânzului, când lumea cam stă acasă, mănâncă în familie). La care Jeff mi-a zis: «Am venit pentru o treabă și asta o să facem. Și pentru doi oameni, și pentru cincizeci, și pentru o sută». Da, cam așa se face... [...] Editorul ar trebui să respecte și el contractul în care se spun sumele care trebuie plătite autorului (sau traducătorului), termenele la care se fac raportările de vânzări și se plătesc aceste sume. Și să le plătească, evident! Ceea ce, se pare, în România, cu autorii români mai ales, e mai greu. [...] Până la urmă, singurul atu pe care-l poate avea scriitorul în fața unui editor este numărul de exemplare vândute. Vorba cuiva: dacă știu că vinzi câteva mii de exemplare, aș dormi pe preșul de la ușa ta, numai să-mi dai mie manuscrisul să-l public.” ■ Andreea Răsuceanu scrie despre „Titluri esențiale, reeditări necesare”, punând accentul pe traduceri de succes din anul ce tocmai s-a ncheiat: „S-a mai încheiat un an literar, parcă mai puțin spectaculos decât precedentul, dar nu (încă) unul de criză. Cărțile mari nu au încetat să apară, poate mai puțin marketate și strălucitor ambalate, dar nu mai puțin importante. În număr mai modest, ca și calitatea hârtiei uneori, dar demne în continuare de atenția cititorului pasionat de carte străină. Editurile care dau tonul la traduceri, realizate câteodată într-un ritm fulminant, ce garantează conectarea cititorului la pulsul pieții de carte străine, au păstrat o anumită consecvență, deși uneori vâlva a depășit importanța reală a unor evenimente sau, dimpotrivă, unele apariții însemnate nu au beneficiat de publicitatea cuvenită. Fără să simtă, ca în alți ani poate, că nu mai prididește cu lectura de la o apariție la alta, publicul cititor s-a putut bucura de titluri esențiale, traduse pentru prima oară în limba română, de reeditări necesare, ca și de titluri proaspete, venite direct de pe rafturile de noutăți ale librăriilor din întreaga lume. [...] Editura Polirom își revendică, cu siguranță, evenimentul literar al anului: invitarea lui Salman Rushdie în România, însoțită de traducerea ultimului

său roman, *Seducătoarea din Florența*, bine primit de unii critici, mai puțin entuziașt de alții. Fie că apreciază formula de compromis adoptată de scriitor, ce contrabalansează o tematică de apetență generală cu un stil elaborat și complexități atent dozate, sau, dimpotrivă, e suprasaturat de tematica multiculturalismului camuflată îndărătul basmelor seducătoare pe care le spune Rushdie, cititorul s-a putut întâlni cu unul dintre scriitorii-fenomen ai momentului. [...] De o rebranduire, fie și parțială, a avut parte Editura Univers, care a ieșit cu titluri însemnate, odată cu aniversarea a patruzeci de ani de existență. Au apărut, cu o înfățișare proaspătă, cărți mai vechi sau mai noi, în colecțiile a căror apariție a fost reluată în toamna lui 2009 – «Secolul XX» și «Secolul XXI». [...] Ne-a bucurat traducerea, de către Editura Leda, a cunoscutei Antologii «Granta» (2007), cea care dă în fiecare an pulsul literaturii americane tinere.”

22 ianuarie

[România Literară, an XLII, numărul 1, revistă editată de Uniunea Scriitorilor și Fundația România Literară, format A3, număr de pagini: 24, zi de apariție: vineri. Redacția: Nicolae Manolescu- director, Gabriel Chifu- director adjunct (începând cu acest număr, ca urmare a retragerii lui Gabriel Dimisianu), Alex. Ștefănescu – redactor-șef, Oana Matei- secretar general de redacție, Marina Constantinescu- redactor, Ioana Pârvulescu- redactor] Începând cu primul număr din 2010, rubrica *Cărți primite* va cuprinde, pe lângă simpla semnalare a noutăților editoriale și judecăți de valoare privind autorii. În acest număr, sub promisiunea de *Sinceritate decentă*, Alex. Ștefănescu recenzează o duzină de titluri. Despre cartea lui Nicolae Manolescu *Viață și cărți. Amintirile unui cititor de cursă lungă* (Ed. Paralela 45, 2009) crede că „putea fi intitulată *Autobiografia critică a lui Nicolae Manolescu*. Cunoscutul critic literar nu își povestește viața – o citește și o comentează.” ■ Mircea Mihăieș vorbește despre o carte ce se înscrie în linia abundenței editoriale de manuscrise aparținând așa-zisei „literaturi de sertar.” Ce este cel mai interesant când vine vorba despre acest tip de literatură, subliniază criticul, ar fi că „nu exista intenționalitatea propriu-zisă a publicării, fiind vorba, în multe cazuri, de scrieri de familie, adresate unui cerc restrâns de cititori – se numără o *recuperare* de ultimă oră, datorită doamnelor Rodica Țabac și Adriana Popescu. Mamă și fiică, cele două editoare ne oferă o carte-album în care palpită nu doar aerul tare al unei epoci fascinante, ci și personaje cuceritoare. Intitulată *Cartea Herminei* (Ed. Peter Pan, 2010), scrierea, însoțită de nenumărate imagini de epocă, ne oferă notațiile autobiografice ale Herminei Ciorogariu, o intelectuală arădeancă.” ■ În pagina de recenzii S. L. [Sorin Lavric] semnează o coloană dedicată volumului de *Scrisori din Câmpulung: Constantin Noica – Gheorghe Staicu* (ediție îngrijită de Ioan Crăciun, Ed. Art. Docendi, 2009). E vorba despre corespondența întreținută cu doctorul în economie Gheorghe Staicu, ce la momentul acela trăia clandestin în București și pe care-l întâlnise în timpul domiciliului forțat de la Câmpulung Muscel (1949-

1958). Schimbul de scrisori ar data din perioada în care Constantin Noica lucra, concomitent, la cartea *Anti-Goethe* (viitoarea *Despărțire de Goethe*), dar și la un eseu intitulat *Don Quijote* „de a cărui soartă azi nu mai știm nimic.” ■ Cosmin Ciotloș discută cartea de memorii a poetei Constanța Buzea, *Creștetul ghețarului. Jurnal (1969-1971)*, a cărei valoare, spune criticul, nu rezidă atât în senzaționalul dezvoltărilor făcute, puzderia de personaje sau calitatea de document de epocă, cât mai degrabă în „latura de document sufletesc. De altfel, chiar sistemul de redactare al jurnalului trimite la un atare tip de lectură: numeroasele pagini fac rabat de la regula notației directe, comprimând dintr-o dată mai multe zile, acutizate deja în memorie și afecte. Aici se simte cel mai bine mâna de poet a Constanței Buzea. Nimic nu e transcris în grabă. Emoțiile, mai ales ele, sunt lăsate să se așeze, să se limpezească. Lirismul n-are nevoie de priză imediată. Intensitatea îi e suficientă.” ■ De la Berlin, [n: unde se afla în calitate de profesor invitat la Catedra de Literatură Samuel Fischer de la Freie Universität Berlin], Mircea Cărtărescu îi acordă Ioanei Pârvulescu un interviu dens și generos. Pus în situația de a compara viața literară din afara țării cu cea de la noi, scriitorul crede că „E bine că există la noi o încredere idealistă în poezie, în arta scrisului în general, o spontaneitate creatoare, dacă nu eficientă, măcar stenică. Există oameni, în cele mai îndepărtate colțuri ale țării, care trăiesc mai departe utopia cărții, reveria scrisului ca act existențial. Avem și un strat subțire de cititori, adevărați, capabili de discernământ literar. [...] Nu mai avem noțiunea de sistem literar. Judecăm fiecare carte izolat, fiecare autor izolat de povestea artistică din care face parte. [...] Apoi rămâne veșnica problemă a managementului cultural. Nu avem banii pentru cultură pe care-i are Germania, firește, dar – cu marea excepție a Institutului Cultural Român [n: la aceea dată, Institutul Cultural Român era condus de Horia Roman Patapievici] – instituțiile noastre din domeniu nu au deocamdată nici viziune, nici pricepere în gestionarea culturii.” Împreună cu dezamăgirea iscată de lipsa unei strategii coerente pentru cultură, a absenței unui sistem literar, dar și a numărului mic de cititori „profesioniști”, scriitorul vorbește și despre debutul său, despre „turneele” de lecturi (în toate colțurile Germaniei, Paris, Ankara, Londra, Cambridge, Graz, Stuttgart, Stockholm, insula Gotland), despre mirajul de a fi tradus în străinătate („dacă ieși la o editură mică, fără nume și difuzare, fie și în America, e de parcă ți-ai fi aruncat volumul în baltă”), despre soarta scriitorilor din Mittel Europa, despre cât de importantă este calitatea unei traducător bun, dar aduce în discuție și detalii tehnice privind parcursul editorial al cărții și posibilitatea – palpabilă- de a nu avea un agent literar: „Din păcate, noi, cei veniți din *the middle of nowhere*, n-avem de ales, trebuie să acceptăm tot ce se ivește, să fim bucuroși chiar și de aruncarea cărților noastre în baltă. Mie mi-au trebuit douăzeci de ani ca să încep să public la edituri mai importante, ani în care n-am avut nici agent (cum n-am nici azi), nici vreo editură care să-mi gestioneze drepturile internaționale. Am făcut totul singur, lucrurile au mers cu o încetineală exasperantă.” Este abordat și subiectul cenzu-

rii din perioada comunistă, scriitorul își amintește de soarta volumelor *Nostalgia* („cea mai mutilată”, publicată cu două luni înainte de revoluție) și *Poeme de amor* (oprită de muncitorii de la Tipografia 30 Decembrie, pe motive de porno-grafie): „Bineînțeles că am fost cenzurat, pe atunci se cenzura totul, chiar și cărțile de bucate. L-am cunoscut chiar pe tovarășul Dulcea, șeful cenzurii, ca și pe cenzorii Vasile Nicolescu și doamna Docsăneanu. Aceștia din urmă erau oameni cultivați și civilizați. Ca și în cazul lui Răutu și al multor oficiali comuniști, ei păstrau pentru ei (și o citeau pasionat) literatura pe care oficial o interziceau. E doar una din perversitățile sistemului. După ce cenzura a fost oficial desființată, ea a revenit de fapt redactorilor fiecărei edituri. Florin Mugar – un om minunat, unul dintre cei mai dragi prieteni de-ai mei, de-atunci- mi-a publicat ceva cărți în acea vreme, făcându-le să treacă aproape întregi cu aceeași stratagemă: adăugam cărții încă vreo zece poeme pe care nu le doream, de fapt, în volumul final. El le „cenzura», le elimina din volum, adică, fiind astfel acoperit în fața celor de la Consiliul Culturii.” Mircea Cărtărescu răspunde și la întrebarea delicată privind decizia de a părăsi definitiv țara: „Pentru mine e un fel de vorbă spusă la necaz. Când nu mai putea de răul nostru, mama striga întotdeauna ceva de genul: «o să-mi iau câmpii, o să plec o dată unde văd cu ochii, ca să scap de voi și de toate...» Doar o dată m-am gândit serios să rămân definitiv în străinătate: după călătoria în America, din 1990. Atunci, pe aeroportul JFK, am dat efectiv cu banul. Aș fi respectat decizia hazardului, oricare ar fi fost ea. Atunci banul a căzut pe partea lui românească. M-am gândit de multe ori la viața mea alternativă, cea pe care aș fi dus-o în State, dacă o infinitezimală schimbare în sfârșitul monezii ar fi dus la căderea ei pe partea cealaltă.” Scriitorul credea, la acel moment, că *Orbitor* nu era, încă, „văzut ca o carte unitară”, deși tot el spune: „Cu *Orbitor* am ajuns, cred, pe vârful dealului meu personal și pot acum privi de jur-împrejur cu mai multă limpezime. Chiar și dacă de-acum încolo voi coborî, n-o să mai am niciun regret, pentru că am atins o clipă cerul cu palma, și asta e tot ce poate un om.” ■ Dan C. Mihăilescu își povestește, preț de două pagini de ziar, o *Viață literară*, acesta fiind și titlul rubricii pe care o ține, începând cu acest număr, în coloanele ziarului și care își propune să fie, „un peisaj al presei, tendințelor, polemicilor și întâmplărilor noastre culturale, lucrat strict subiectiv, ca un spectacol de personalitate, nicidecum ca o trufașă intenție de arbitraj și obiectivitate.” ■ *Din carnetul unui critic*, Ion Simuț selectează „cronichete” pentru *Adam și Eva*, *Enigma Otiliei*, *Ultima noapte de dragoste, Întâia noapte de război*, *Ion*, *Moara cu noroc*, *Moromeții*, *Ciocoi vechi și noi*, *Mara*, *Patul lui Procust* și *Pădurea Spânzuraților*. ■ Mihai Zamfir vorbește despre un autor brazilian din a doua jumătate a secolului 19 care, fără să fi fost „de stânga” a ajuns să se bucure de notorietate: „Nelson Rodriguez, dramaturg de talent scripitor dar și jurnalist redutabil, care nu s-a sfiit niciodată să-și spună adevărul.” ■ *Curs practic de cenzură literară ține Livius Ciorcârlie*, în *Nemții și alții ca ei*. ■ Nicolae Manolescu răspunde acuzei aduse de Adrian Păunescu, în ulti-

mul număr al *României literare* din anul precedent. Ca răspuns la ancheta *Eu și România literară*, poetul declarase că revista ar fi manifestat, după 1989, o ostilitate constantă față de persoana sa și că redacția ziarului se face responsabilă de cele mai recente volume publicate de fosta lui soție, Constanța Buzea: „niște jurnale intime, scrise la treizeci de ani după ce faptele s-au petrecut.” Merită redată, de asemenea, și următoarea observație a criticului N. Manolescu: „Nedumerirea mea e legată de o altă afirmație a lui Adrian Păunescu și anume că, în 1985, ar fi intervenit pe lângă secretarul cu propaganda al CC al PCR spre a-mi salva cariera universitară aflată în pericol. Afirmația mă ia prin surprindere. Știu că poetul a făcut astfel de gesturi, de exemplu, când cu *transcedentalii*, împiedicând eliminarea lui Marin Sorescu de la «Ramurile craiovene». În ce privește intervenția în favoarea mea, nu-mi amintesc de nicio împrejurare din 1985 care s-o fi făcut necesară.” ■ Este publicat un fragment din romanul lui John Updike, *Rabbit bogat (Rabbit is rich)*, tradus de George Volceanov și aflat în curs de apariție la Humanitas. ■ Felicia Antip discută romanul lui Philip Roth, *Exit Ghost*, pe care-l recitește în traducerea publicată de editura Random House, în 2007.

25 ianuarie

[„**Revista 22. Revista grupului pentru dialog social**”, nr. 4 (1037)] Începând cu acest numpr, revistă intră în al XXI-lea an de apariție. ■ Articolul scris de Paul Cernat începe cu un elogiu adus Sandei Golopenția pentru romanul publicat în 2001, *Ultima carte*, iar articolul în sine se axează pe romanul autoarei, apărut în 2009 la Editura Curtea Veche, *Viața noastră cea de toate zilele*. Paul Cernat pune această carte în linia celorlalte cărți ale Sandei Golopenția (*Cartea plecării*, *Ultima carte*, *Rapsodia epistolară*, *Sporul vieții*) și afirmă că prin acest volum se aduce o completare din punct de vedere memorialistic. Volumul se axează pe ultimii ani de libertate din viața lui Anton Golopenția și urmărește un trecut stalinist în care securitatea era prezentă în viețile oamenilor. Paul Cernat este de părere că miza cărții este „îmbunarea trecutului insuportabil.”

27 ianuarie

[**Luceafărul de dimineață**, nr. 4 (922)] Dan Cristea scrie despre volumul semnat de Nicolae Manolescu, *Viață și cărți. Amintirile unui cititor de cursă lungă* (Editura Paralela 45, 2009): „Dintr-un autoportret moral și afectiv cu care se încheie această carte de memorii, bine scrisă și ingenios compusă, mă emoționează realmente vocația pentru fericire pe care și-o recunoaște autorul, calitate rară, aproape inavuabilă într-o lume care crede, în genere, că numai suferința naște marea literatură.” ■ Gabriela Gheorghisor scrie despre recentul volum publicat de Domnica Drumea: „Autoarea păstrează formula poeziei minimalist-biografiste, dar prea-plinul furibund răsună acum a gol și, cel mai adesea, a abulie bacoviană [...], iar aceasta este, se pare, noua tendință a întregului desant douămiist (Bacovia

n-ar fi visat vreodată la o descendență atât de bogată). [...] *Not for sale* [Cartea Românească, 2009] este un volum coerent tematic (axat pe «probleme personale») și stilistic («alb», tranzitiv), dar inegal valoric. Așteptăm în continuare saltul calitativ decisiv.” ■ Ioana Arnățoiu, fiica lui Toma Arnățoiu și a Mariei Pop, acordă un interviu revistei. Aceasta a publicat volumul *Luptătorii din munți. Toma Arnățoiu și grupul de la Nucșoara. „Câtă ostilitate și cât sprijin ați întâmpinat în efortul de a cultiva amintirea luptătorilor de la Nucșoara?”*; Inițial, m-am lovit de ostilitate peste tot. La asta a contribuit și lipsa unor legi care să permită accesul la documente sau care să permită accesul la documente sau care să vorbească în termeni tranșanți despre ce s-a petrecut în perioada comunistă și ce a însemnat regimul comunist în România.” ■ Magda Ursache scrie despre volumul semnat de Petru Popescu: „Pentru un roman visat de autorul lui vreme de 30 de ani (dar scris în 6 luni) *Supleantul* [Curtea-Veche, 2009] e cam subțire. P.P. a cedat literaturii de consum, săracă în expresie. A tipărit o carte pe înțelesul tuturor, lesne de citit în metrou.” ■ *Critias* (iși) întreabă cititorii: „Apropo: vreți să vedeți cum devine treaba cu subiectivitatea criticilor? În topul aparițiilor editoriale din anul literar 2009 alcătuit de revista *Cultura*, volumul Martei Petreu *Diavolul și ucenicul său. Nae Ionescu – Mihail Sebastian* apare de vreo trei ori pe an pe prima poziție la secțiunea Eseu și cam tot de atâtea ori în ipostaza de cea mai proastă carte a anului. Ei, drăcie cu pălărie, îți vine să exclami siderat. Îți mai revii oarece când vezi că, în aceeași anchetă, la proză (sau, mă rog, *fiction...*) se vehiculează fel de fel de titluri, printre ele neregăsindu-se nici măcar o dată romanul lui D.R. Popescu *Întoarcerea tatălui risipitor*. ■ Sunt publicate versurile lui Augustin Frățilă și parodii de Lucian Perța.

28 ianuarie

[„*Cultura*”, nr. 3 (258)] Teodora Dumitru publică un „fragment dintr-o teză de doctorat”: „Istoria unei contaminării: Lovinescu și Fr. Paulhan”. ■ *In memoriam* Alex Radu - colaborator al revistei, pe care „un accident stupid l-a împiedicat să-și mai pună în valoare niște calități intelectuale și morale rar întâlnite la vârsta sa”- este republicat unul dintre articolele sale mai vechi. ■ Rodica Grigore recenzează volumul semnat de Malika Mokeddem, *Femeia interzisă* (IBU Publishing, 2009), traducere de Cristina Radu. ■ Eugen Simion publică o a treia parte a *Jurnal(ui) pe sărite*.

28 ianuarie

[„*Dilema veche*”, nr. 311] Dosarul săptămânii poartă titlul „De ce să mai rămâi în România”. ■ Simona Soare-Ivănescu, lector pentru nevăzători, acordă un interviu redacției: „*Dat fiind locul în care ne aflăm, este foarte clar că sunteți pasionată de cărți. Când intrați într-o librărie – în calitate de simplu cititor, nu de crainic – ce gen de cărți căutați?*; Mă duc mai întâi la rafturile de beletristică. [...]; *Să trecem la ascultătorii dvs. Ce preferă să asculte?*; Dacă ar fi să fac un

top, cred că literatura este genul favorit. Cât despre poezie, este singurul gen pe care preferă să-l citească în Braille, și nu audio, pentru că are alte valențe. Eu, de exemplu, nu sunt bună la poezie pentru că interpretez prea mult – îmi dau seama că nu este bine, dar nu îmi pot stăpâni emoția. În afară de poezie, nevăzătorilor le place orice lectură audio, cu condiția să nu fie interpretată excesiv, dramatic.; *Există așadar reguli, nu poți citi cum crezi de cuviință.*; Evident. O primă regulă este să citești cursiv, fără să împrumuți textului sau personajului nimic din starea ta. Deși comunicarea între tine și cel care te ascultă este foarte importantă - tu, crainicul, fiind practic ochii lui – e bine să-l lași să-și interpreteze textul după bunul plac, nu să o faci tu pentru el. Important este să citești exact cum citește oricine pentru sine, în gând, fără tremolouri în glas, fără țipete de surpriză etc.”

28 ianuarie

[„**Observator cultural**”, nr. 252 (510)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „În zilele de 11-13 ianuarie s-a desfășurat a XI-a ediție a Colocviilor despre Poezie, devenite tradiționale în cadrul Universității Haifa. [...] Din România a participat Emil Nicolae (Piatra Neamț), autorul recentului volum *Poezia nu e decât slăbiciunea artei*. Sub titlul «Poetul, între angajamentul public și angajament poetic», el a prezentat un istoric al emancipării creației lirice autohtone de rețetele dogmatice ale trecutului opresiv.” ■ „Vineri, 22 ianuarie, a avut loc, în Espacio Niram din Madrid, o «întâlnire» poetică inedită între Alan Brownjohn și Mihai Eminescu, poetul britanic recitând în limba engleză poeme eminesciene.” ■ „Joi, 28 ianuarie, începând cu ora 16.00, poeta și eseista Marta Petreu, redactor-șef al revistei «Apostrof», va susține o conferință cu titlul «Nae Ionescu și Mihail Sebastian», inaugurând astfel seria lunară a «Conferințelor de la Sala Oglinzilor».” ■ „Pe 29 ianuarie, de la ora 14.00, Andreea Răsuceanu, autoarea *Celor două Mântulese* (Editura Vremea, 2009), va deschide proiectul «Mitologii urbane. Orașul și literatura», prin care se încearcă înregistrarea istoriei orașului (străzi, clădiri și monumente) prin consemnarea istoriei personale a scriitorilor invitați sau invocați.” ■ „S-au împlinit deja 15 ani de când cei doi reușesc, cu succes, prin intermediul «Academiei Civice», să influențeze balanța dintre memorie și istorie, dintre ceea ce ne amintim și ceea ce ar trebui să ne amintim, cu privire la propriul trecut. Demersul lor este unic sau singurul cu efecte sensibile la nivelul societății civile. [...] Central și est-europenii au avut dintotdeauna o relație specială cu timpul ori, mai bine zis, cu Istoria, pe care o acuză cel mai adesea că i-a nedreptățit. Poate de aici decurge și nevoia de a-și neglija trecutul ori de a-și fabrica unul bazat pe mituri și mitologii fondatoare, mai degrabă decât pe adevăruri istorice. Acesta era, de altfel, și stadiul istoriografiei românești (post)postcomuniste, pe scena căreia Ana Blandiana, recent decorată cu Legiunea de Onoare a statului francez, și Romulus Rusan au inițiat proiectul «Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței de la Sighet» și pe acela al «Centrului Internațional de Studii asupra Comunismului», demonstrând prin intermediul acestora că

societatea românească nu trebuie să se rușineze de propriul trecut, cum nu trebuie nici să îl înfrumusețeze gratuit. După 20 de ani, Ana Blandiana și Romulus Rusan continuă să ne (re)amintească, cu răbdare, că Adevărul, oricât de incomod, este cu atât mai important, cu cât sunt din ce în ce mai puțini aceia care se încumetă să îl rostească, fie că la mijloc se află salvarea trecutului, a prezentului ori a viitorului lumii în care trăim”, putem citi în chapeau-ul interviului pe care Ana Blandiana și Romulus Rusan îl acordă lui Adrian Spirchez și un cristian [Cristian Cosma]: *Să începem cu partea personală. Trebuie să existe o motivație individuală, sentimentală, subiectivă, care v-a determinat să începeți proiectul «Memorialului». Care ar fi aceea?;* R.R.: [...] Să ne gândim la situația din țară în acei primi ani de după 1990, când intelectualii au năvălit în viața civică, oarecum umiliți că n-au putut-o face înainte. Modelele care li se oferiseră până atunci erau neconvenabile. Interviuurile pe care le făcuserăm cu personalități venite din perioada interbelică sau imediat postbelică erau foarte triate și greu ajungeai să publici un om care a făcut închisoare. Acum, aceștia căpătaseră prioritate. În al treilea rând, a fost un pariu cu politicienii momentului. Majoritatea intelectualilor de bună credință (în primul rând, scriitori) au fost repede dezamăgiți de atitudinea suficientă a oamenilor politici, care-i considerau ca pe niște copii obraznici. Într-adevăr, societatea civilă voia să-i îndrume pe o cale nepoliticianistă și chiar își închipuia că poate să-i «educe». [...]; A.B.: [...] Determinant a fost un argument ținând de istoria mult mai recentă, și anume de paradoxalul sentiment de zădărnici pe care cei 10-12 ani de activitate civică plină de succes ni i-au lăsat. Și nu e vorba doar de faptul că, din punctul de vedere al vieții noastre de scriitori, a fost un sacrificiu și o pierdere. Ceea ce nu înseamnă nici că nu am face același lucru, dacă ar fi să luăm totul de la capăt, nici că utilitatea și eficacitatea Alianței Civice nu ar fi fost evidente: fără Alianța Civică, alternanța la putere – care, la rândul ei, a deschis drumul spre integrarea europeană – n-ar fi avut loc. De altfel, majoritatea condițiilor Uniunii Europene pentru integrare fuseseră, cu zece ani înainte, ideile documentelor fondatoare ale Alianței Civice. [...] Cele două mari dezamăgiri ale istoriei Alianței Civice s-au numit PAC și CDR. Partidul Alianței Civice, după ce a luat numele organizației care reușea să scoată în stradă pentru Reformă și Adevăr sute de mii de oameni, a făcut tot ce-a putut pentru a-și distruge matricea, evoluând spre un politicianism deschis tuturor compromisurilor și exersându-și apetitul pentru putere în interiorul Convenției Democratice, care fusese fondată cu ideile și cu sprijinul Alianței Civice și care era, evident, singura șansă împotriva neocomunismului. [...] În mod evident, eroarea noastră – mă refer, de data asta, la noi doi – a fost de a crede că putem să rămânem numai scriitori, dar să ne împrumutăm aura și ideile altora dispuși să-și transforme ideile în cariere. Realitatea a dovedit că acest împrumut nu funcționează decât într-un singur sens: poți să girezi, dar nu poți să controlezi persoanele și mecanismele pe care le-ai girat. [...]; *În acest an se vor împlini 20 de ani de la înființarea Alianței Civice. Ce impresie dominantă v-au lăsat cei 10-12 ani de implicare din*

prima parte a acestei perioade?; R.R.: A unui cumplit malentendu, provenit din faptul că noi participam la viața publică din pură obligație civică, fără interese proprii sau de partid, în timp ce politicienii se simțeau, pe de o parte, jigniți de altruismul nostru, iar pe de alta, căutau să-i găsească o explicație după mintea lor. Nu înțelegeau cum de nu voiam «oportunități» sau că nu aveam salarii și nici măcar un sediu. Li se părea suspect: «Cine-i susține, cine-i *adapă*?» (expresia dlui Iliescu, despre manifestații din Piața Universității)... National Endowment for Democracy? Sau, de ce nu, chiar CIA? Născociri pentru copii, dar care prindeau. Era clar că știau că nu-i așa, dar trebuiau să-și explice lor înșilor ceea ce nu era de conceput: nu le intra în cap că pot exista niște altruiști care nu vor nici un fel de funcții, că le refuză chiar. Occidentalilor le eram prezentați ca niște «alternativi», iar pentru uz intern eram arătați de FSN, tot ca în Piața Universității, ca niște legionari. Purtătorul de cuvânt al Guvernului ne numea, în comunicatele pe care le dădea la Televiziunea Română (unica, iar nouă inaccesibilă), «arhangheli ai străzii». [...] De aceleași întrebări ironice aveam parte și din partea prietenului nostru Nicolae Manolescu, după ce a făcut, cu o mică parte din membrii Alianței Civice, un partid. N-am fost împotriva PAC-ului, dar am fi vrut ca, din moment ce ne poartă numele, să colaborăm, să ne sfătuim. La fiecare observație sau sugestie pe care o dădeam, președintele partidului sau vicepreședinții săi replicau, spre deliciul ziariștilor prezenți la conferințele lor săptămânale de presă: «Politica se face în tranșee, nu de pe margine. Noi luptăm de-adevăratalea, vouă vă trec pe la ureche gloanțe oarbe».; *PAC-ul nu era socotit periculos de cei de la putere?*; R.R.: Mai degrabă nu. Era mai ușor să îmlânzești societatea civilă în Parlament, cu onoruri și favoruri, decât s-o intimidezi în stradă, la mitinguri, înconjurînd-o cu jandarmi. Inițial, în presa puterii, dar chiar și la Europa Liberă, s-a dat știrea că «Alianța Civică s-a transformat în partid», deși doar o mică parte din cei 100.000 de membri ai Alianței au acceptat să intre în partid. În secret, puterea dorea aneantizarea Alianței. PAC-ul a intrat în 1992 în Parlament, pe listele Convenției Democrate Române. Dar a făcut greșeala de a se supraaprecia, refuzând dialogul atât cu Alianța, cât și cu CDR. Înaintea alegerilor următoare, din 1996, a părăsit Convenția și a făcut, cu o facțiune a liberalilor, Alianța Civică Liberală. La alegeri, noua coaliție a obținut însă 0,7% din voturi, iar candidatul ei la președinție, 1,4%. Această înfrângere a dus, peste 2-3 ani, la dispariția partidului. [...] Ulterior, PAC-ul a aruncat vina pe Alianță, pe lupta de orgolii între partid și aceasta. N-a fost vorba de orgolii, ci de o neînțelegere a esenței societății civile, care nu are interese proprii, deci nu este manipulabilă. Singura ei pretenție este să i se ia în seamă de către politicieni rolul de senzor al realității.; [...] *Prin urmare, v-ați pliat spre Sighet și dintr-o dezamăgire față de ceea ce devenea postcomunismul românesc pe scena politică...*; R.R.: Până la un moment dat, le-am făcut pe amândouă: și implicare civic-politică (nu partinică), spre viitor, și implicare cultural-istorică, spre trecut. După 12 ani pierduți pentru tot ce am încercat să facem, am renunțat la prima, concentrându-ne asupra Memorialului.;

[...] *Vedeți acum posibilă o lege a lustrației? Acum 20 de ani n-ai fi putut pune pe cineva în loc, astăzi vedeți posibilă o lege a lustrației?*; R.R.: Nu cred că e posibilă. A fost votată acum trei ani în Senat și zace în Camera Deputaților. Nu cred că se va vota legea lustrației, va rămâne o vorbă frumoasă. Procesul comunismului s-a făcut însă prin cultură. Prin Memorialul de la Sighet, prin Memorialul Revoluției de la Timișoara, prin CNSAS, prin Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului. Ele nu pot condamna, dar pot arăta, pentru cine vrea să afle, rădăcinile răului, uneltele, metodele, samavolniciile.; A.B.: [...] Mai grav este că între timp se uită nu numai interesul pentru ea, ci însăși definiția noțiunii. Am fost acum câteva zile la o întâlnire cu studenți. La un moment dat, am avut sentimentul că vorbesc în gol. M-am oprit din răspunsurile pe care le dădeam întrebărilor lor și am spus: «Pot să pun și eu o întrebare?». Și-am întrebat: «Poate cineva să-mi spună ce-nseamnă *lustrație*?». Dintr-o sală de minimum 200 de tineri, n-a știut nimeni. «Proclamația de la Timișoara, ați auzit de ea?». N-auzise niciunul.; *Credeți că există o metodologie sau un mediu academic pregătit pentru studiul regimului comunist?*; A.B.: În România, «conținutul» vine întotdeauna în timp, în câteva generații. De început, se începe cu forma. Și așa spune ceva fără ironie, deși poate să sune profund ironic: cred că formele fără fond sunt singura noastră formă de progres. Pentru că întotdeauna ni s-a întâmplat ceva care ne-a împiedicat să mergem în pas cu ceilalți, am fost obligați să sărim etape și să le înlocuim cu forme fără fond, cărora apoi, încet-încet, le dădeam conținut. Meritul nostru e că n-am uitat niciodată că vrem să ajungem din urmă Europa. Este clar că în toată istoria noastră a existat acest vis. Și, ca s-o ajungem din urmă, de fiecare dată eram obligați să facem butaforie. Deocamdată, am condamnat comunismul: mai trebuie doar să-l studiem și să-l părăsim. [...] *Vă temeți de un alt determinism istoric care ne-ar putea rupe de Europa? Se mai poate vorbi de asta în 2009?*; [...] A.B.: Mi se pare totuși prea optimistă, cel puțin pentru România, ideea că dărâmarea zidului Berlinului ar însemna automat și căderea comunismului. Problema este nu să vorbim doar despre cum s-a sfârșit simbolic la un moment dat, ci să descoperim care sunt reziduurile comuniste din societățile care au urmat și în ce măsură ele împiedică o dezvoltare firească a acestor țări.; [...] *Putem vorbi despre o lipsă de interes pentru această etapă a istoriei, o lipsă de interes instrumentată de anumite figuri politice care nu vor desecretizarea arhivelor și aflarea vinovaților?*; A.B.: Nu cred că esențial e să se stabilească vinovații, mai ales că în curând nu vor mai exista, fiind oameni foarte bătrâni. Problema mea nu e să fie pedepsiți, ci să nu fie susținuți de statul actual. Atunci când cineva se laudă la televizor că l-a palmuit pe Goma și nici un for juridic al țării nu se sesizează, vinovat nu este numai celebrul torționar, ci și statul. După cum statul este cel care nu liberalizează arhivele. Și mai cred că e puțin spus «figuri». E vorba despre o rețea care domină. Când spun «rețea», nu mă refer numai la oameni politici. Pot fi oameni din afaceri, din media, din sport, din artă, anonimi discreți sau VIP-uri. Important e că aparțin acestei rețele care domină societatea și fără acordul

căreia nu mișcă nimic. [...]; *Multă lume a rămas impresionată de faptul că Memorialul a fost făcut de două personalități care nu sunt istorici de meserie.*; A.B.: Unul a devenit – Romulus Rusan s-a recalificat.; *A fost un avantaj faptul că nu veneați din lumea istoricilor propriu-ziși?*; R.R.: Un mare avantaj, pentru că eram liberi de toate prejudecățile profesionale. Cu unele excepții, istoricii fie că s-au retras, cei care au colaborat cu regimul comunist, fie că s-au obișnuit cu sistemul instituțional din învățământ și Academie.; *Statutul de scriitor foarte cunoscut a ajutat «Memorialul» mai mult decât asocierea în timp cu istorici care au girat colaborarea? Cât a contat (național și, mai ales, internațional) faptul că statutul literar garanta o notorietate cu mult superioară unei cariere de istoric?*; A.B.: În ceea ce mă privește, este clar că am făcut un transfer de aură. Ar fi fost poate mai bine să fi fost istoric de profesie. Dar nu știu dacă aș fi putut fi la fel de cunoscută ca istoric. Ca scriitor tradus în multe limbi, mi s-au deschis uși care nu s-ar fi deschis altfel. E adevărat că, în felul acesta, s-a creat o puternică legătură între numele noastre și opera colectivă. De aici vine și un tip de disperare a noastră, a amândurora, că, deși am creat o echipă de tineri în jurul nostru, și noi suntem înnebuniți să reajungem numai scriitori și să avem tot timpul pentru scris, nu avem curajul să ne retragem, pentru că s-a construit totul prea mult pe numele noastre și ne e frică ca nu cumva să se deranjeze ceva prin retragere. Suntem mereu în căutarea unei formule de compromis.; R.R.: Din păcate, istoria recentă n-a putut fi documentată din arhive, nici acum, poate, când au apărut și s-au deklasificat mii de documente. Și atunci ne-au ajutat foarte mult propria experiență, greutățile prin care am trecut, ascultarea zi de zi a Europei Libere sau a BBC-ului, posturile care spuneau de la mii de kilometri ce se întâmplă la doi pași de noi. Istoria oficială era cea studiată în școală, pe de altă parte, istoria vie era în memoria noastră și a familiilor noastre. Și, atunci când făceam o expoziție sau o cronologie, îmbinam ceea ce apăruse oficial cu ceea ce știam noi. De exemplu, când am făcut cu ani în urmă sala despre anul 1948, nu aveam la dispoziție nimic altceva decât «Scânteia» și «Monitorul Oficial» din acea vreme. Neavând decât sursele oficiale, am completat cu părțile dinspre societate, necunoscute. De pildă, am folosit jurnalele lui Rădulescu-Motru, al lui Alice Voinescu, al Mărgăritei Vulcănescu (soția lui Mircea Vulcănescu), jurnale secrete care, spre deosebire de ceea ce apărea în ziare, spuneau ceea ce era esențial în realitate. Spre exemplu, «Scânteia» scria: «La sărbătorirea zilei de 1 Mai, a participat tovarășul Gheorghiu-Dej». La Mărgărita Vulcănescu, care pe-atunci era profesoară, apare: «S-a înființat un sindicat, și sindicatul ne-a scos la defilare de 1 Mai, în Sâmbăta Mare. Cine a mai văzut defilare în Sâmbăta Patimilor? Mulți dintre noi nu ne-am dus. Am fost puși la index». Și așa am completat partea văzută cu cea nevăzută a istoriei.; A.B.: E un fel de-a vedea mai mult decât cifrele, cu-atât mai mult cu cât cifrele, ținute la secret, sunt și la ora aceasta approximate. Le-am înlocuit cu un anumit simț al concretului, al adevărului, cu o anumită perspectivă a epicii, proprii scriitorului.; *Concret, cum a luat naștere Memorialul? Tot acest*

«simț» de scriitori v-a făcut să începeți cu istoria orală?; A.B.: În 1993 am avut o discuție la Consiliul Europei, susținând că o unificare reală a Europei presupune nu numai unificarea structurilor economice și politice, ci și unificarea obsesiilor. Și am propus pentru prima oară în lume crearea unui «Memorial al Victimelor Comunismului». Să nu uităm că, la acea dată, o asemenea propunere suna încă destul de ciudat, iar România nici măcar nu era încă membră a Consiliului Europei. Ne-au spus să facem un proiect. După ce am muncit cam un an la proiect, la puțin timp ne-au informat că l-au adoptat, că va fi dezvoltat sub egida Consiliului Europei și că ne recomandă să înființăm o fundație care să se ocupe de administrarea proiectului. Așa s-a înființat «Academia Civică». Peste câteva luni, a apărut câte-o cărticică în engleză și-n franceză, care se numeau chiar «Proiectul Memorial Sighet». Ei bine, această cărticică conținea tot ce scrisesem noi, plus un capitol făcut de ei. Acel capitol era despre cum să se strângă fondurile. Și atunci am înțeles pentru prima oară că fondurile trebuie să le strângem chiar noi. Noi crezuserăm că, dacă ne adoptă, ei vor fi cei care se ocupă de asta. Pur și simplu eram niște scriitori care am avut o idee pe care am transmis-o. Ei bine, în acea broșură, în capitolul adăugat, era dat nu numai cuantumul costurilor totale, un milion și jumătate de dolari (de fapt, a costat până la urmă mai mult), ci și procentajul cheltuirii banilor, un procentaj general. Iar acesta era: 80% partea materială de reabilitare a clădirii, care era o ruină, 17% dotarea și 3% cercetarea. Nu mi-a venit să cred. «Ceea ce e esența e numai 3%?» Mi s-a explicat că așa arată un raport clasic, că așa se petrec lucrurile peste tot când e vorba de cercetare și cultură. Și, dacă acest procent era cel mai mic, am început cu el. Am început prin a face un departament de istorie orală. La început, cu membri ai Alianței Civice, în vreo 15 județe, apoi cu studenți de la Facultatea de Istorie. De atunci ne cunoaștem cu Ioana Boca, astăzi directorul executiv al Fundației, și cu ceilalți studenți pe care i-am atras după ce am fost la Facultate. Erau în anul III și în anul IV. Le-am spus că avem nevoie de tineri. Le-am povestit, ca scriitori, despre faptul că noi aveam acest exercițiu al dialogului, publicaserăm împreună, cu ani în urmă, două volume de interviuri cu mari intelectuali din perioada interbelică. Atunci, la cei 30 de ani pe care-i aveam la data publicării cărților de interviuri, sensul era că doream să cunoaștem niște oameni care apucaseră să trăiască și-n libertate. Și de la care am învățat enorm. Și le-am explicat studenților că acest Memorial va fi și pentru ei o școală extraordinară. Unde, dacă nu aici, ar putea cunoaște niște caractere, niște luptători autentici? Am creat un cerc, la început pe bază de voluntariat. Ca bani, lucrurile au evoluat așa: după prima disperare, când am aflat că noi trebuie să strângem banii și că Alianța nu reprezenta nimic, financiar vorbind, am făcut niște reprezentanțe în locurile unde exista un exil românesc mai numeros. Am făcut un grup de sprijin în Germania, la München, unul la Los Angeles, iar la Paris, doamna Maria Brătianu a înființat «Association pour le Mémorial Sighet». Banii care s-au strâns au fost relativ puțini, cu o singură excepție: Spațiul de reculegere și rugăciune al Memorialului, realizat de arhitectul

timișorean Radu Mihăilescu, care a câștigat un concurs cu 50 de arhitecți, a fost susținut financiar exclusiv de Mișu Cârciog, un fost diplomat român de dinainte de război, rămas în Anglia și devenit om de afaceri. Între timp, am învățat să facem proiecte internaționale, iar în 1997 Parlamentul României a votat o lege prin care Memorialul – decretat ansamblu de interes național – poate fi susținut de la buget. Este vorba de o contribuție modestă, care acoperă cheltuielile curente, în timp ce activitatea este susținută pe bază de proiecte. De exemplu, de 13 ani Fundația «Konrad Adenauer» susține funcționarea Școlii de vară.; *Comemorând evenimentele din decembrie 1989, reiese tot mai clar că revolta spontană pe care o numim, din respect pentru victimele acelor zile, «revoluție», s-a întrepătruns cu o lovitură de stat. Cum se vede după 20 de ani revoluția română?»; A.B.: Folosesc întotdeauna, când vorbesc despre evenimentele din decembrie, cuvântul «revoluție», din simplul motiv că cei ce au murit atunci în stradă au murit cu siguranță cu sentimentul că participă la o revoluție... Ceea ce am făcut noi, cei din opoziția din 1990, a fost să încercăm să transformăm în realitate revoluția din conștiința morților și să înlocuim sloganul oficial «Jos Ceaușescu!» cu ideea «Jos comunismul!». Pe de altă parte, teoria loviturii de stat, pentru care există atâtea argumente, nu este exclusiv românească. Este clar că întregul an 1989 a fost un an programat. Așa cum fusese, în secolul al XIX-lea, anul 1848. Nu poți să pretinzi că, de-odată, în zece țări se-ntâmplă același lucru fără să fi existat o gândire care să fi pregătit asta. Dar această programare a avut loc pentru că lucrurile deveniseră atât de grave încât amenințau să scape de sub control. Acest lucru l-au înțeles Gorbaciov, Gyula Horn, Jaruzelski și nu l-a înțeles Ceaușescu. [...]; *Ați refuzat aceste funcții oferite de-a lungul timpului doar din dorința de a vă întoarce la scris sau și dintr-un considerent civic independent?»; A.B.: Nevoia întoarcerii la scris era o axiomă, dar, dincolo de asta, mi se părea că sunt mai convingătoare pledând nu pentru mine, ci pentru alții, fără să cer ceva în schimb. Mi se părea că datorez, nu numai celor ce mă ascultau, ci și ideilor mele, această detașare. De aceea, din prima până în ultima clipă am repetat că nu voi candida și nu voi accepta funcții. [...] *Memorialul pare să se reinventeze cu fiecare ediție care trece. La ediția din 2008 ați invitat pentru prima dată și profesori de istorie. Deși nu s-a aprobat includerea în manualele de istorie a unui capitol despre victimele comunismului, lucrurile par să includă, treptat, și profesori, care, iată, au fost selectați prin concurs.;* A.B.: [...] De când am început s-aducem la Școala de vară și profesori de istorie, a fost o adevărată explozie de cercuri de istorie orală organizate de acești profesori pasionați în orașele lor. Sunt absolut convinsă că această sămânță pe care am aruncat-o va rodi.; [...] Cât privește Școala de vară, am făcut o întâlnire cu absolvenții anilor anteriori, și toți își aminteau de ea ca de ceva magic. Și eu am acest sentiment, că se creează o atmosferă de efervescentă intelectuală care, adăugată descoperirilor de ordin moral, este de natură să marcheze un adolescent pentru toată viața. 1.300 de oameni au trecut prin Școala de vară. Vorbim deja despre o elită, de copii care au făcut în continuare studii serioase**

– mulți, în afara țării. Cel mai mare compliment făcut vreodată de cineva a fost acela al unei doamne care m-a oprit pe stradă, fără să-și dea numele, spunându-mi că este cadru didactic la SNSPA. Mi-a spus că la examenele lor de admitere, când unul dintre candidați este extraordinar, face pariu că vine de la Școala de vară de la Sighet și întotdeauna câștigă.; *Cum s-au văzut schimbările din perspectiva rectorului, dl Courtois?*; A.B: Faptul că Stéphane Courtois a devenit rectorul Școlii de vară a fost, din foarte multe puncte de vedere, un noroc. În primul rând, pentru că este un om minunat, de o deschidere imensă față de idei, față de tinerii cu care stătea de dimineța până seara. Nu cere niciun onorariu, iar în anii când am pus deoparte niște bani pentru el, din acei bani a cumpărat cărți de la stand și le-a împărțit copiilor. Să te duci undeva la capătul lumii, cum arată Sighetul, să stai de dimineța până seara, să nu lipsești o clipă și-n același timp să ai o admirație pentru acești tineri pe care îi consideră extraordinari... Vreau să vă spun că o bună parte din patriotismul meu se bazează pe părerile lui Courtois despre tinerii de la Școala de vară. Calitatea lor cred că se datorează unei duble selecții: pe de o parte, este selecția celor care vin din familii în care există acest interes și, pe de altă parte, este examenul intelectual, încât cei care ajung la Școala de vară sunt și foarte interesați, și foarte inteligenți. [...] Cu Bukovski, a fost iarăși absolut minunat. După cină, copiii se așezau în jurul lui pe malul râului și-i puneau întrebări. În primul rând, cei din Basarabia, singurii cu care, lăsând engleza de-o parte, vorbea și în rusă, ca să se facă mai bine înțelese. Și stăteau pînă la 3-4 dimineța, punându-i întrebări și primind răspunsuri.; R.R.: În 1999 am publicat o carte cu elevii Școlii de vară: *Exerciții de memorie*. 120 de lucrări ale tinerilor cu vârste cuprinse între 14 și 18 ani, despre cum au văzut ei ce s-a întâmplat înainte de 1989. O memorie extraordinară, o interpretare personală a ultimilor ani ai comunismului, pe care i-au trăit și ei. Aveau, în 1989, între 5 și 9 ani. Și știau foarte multe. Mult mai multe decît elevii care învață azi istoria din manuale croite după programe de lemn. Unul dintre ei a scris un lucru pe care atunci l-am luat drept un paradox: «Comunismul va supraviețui atîta timp cît în cei ce l-au trăit mai persistă molecule hrănite din aerul lui». Să aibă oare dreptate?” ■ În rubrica dedicată „Istoriei recente” Lucia Hossu-Longin discută cazul Dan Deșliu și prezintă etapele transformării acestuia, pornind de la perioada de înflăcărată adeziune la doctrina Partidului Comunist, trecând prin „anul 1949, când «Scînteia» publica poemul «Lazăr de la Rusca», [iar] evenimentul este ridicat la nivelul de capodoperă a realismului socialist” și pînă la perioada anilor '70, moment în care-și predă carnetul de partid și ajunge să fie supravegheat și agresat de Securitate: „Moral, își asumă bărbătește, demn trecutul. [...] Deși copleșit de erorile tinereții, [...] Deșliu devine un opozant deschis al lui Ceaușescu. [...] Consideră că fiecare scriitor are o responsabilitate față de dezastrele care se întîmplă în jurul lui și, într-o zi, scriitorii vor fi întrebați de ce au acceptat ca un singur om să aibă dreptate în toate domeniile. [...] Așa cum în martie 1989 i se adresase lui Ceaușescu, în 29 mai 1990, cu puține zile înainte de mineriade, Deșliu

îi scrie lui Ion Iliescu.” Este comentat și episodul morții sale, în împrejurări încă neelucidate. „Mâna lungă, fie și a defunctei Securități, a putut fi văzută ca având legătură cu moartea poetului”: „Venise la Neptun, ca în fiecare concediu, cu mari sacrificii materiale. Vânduse un tablou sau o icoană. Îi plăcea marea. [...] În ziua aceea de vineri, 4 septembrie 1992 [...] poetul s-a plimbat pe faleză și după-amiază a ieșit pe plajă. S-a dus să înoate singur, dincolo de geamandură. A dispărut dintr-o dată. Toate încercările scafandrilor de a-l găsi au dat greș. [...] Trupul lui intact, parcă atunci intrase în apă, a apărut după opt zile. De lângă digul lui Ceaușescu. L-au adus SPP-iștii. O moarte ciudată, suspectă, misterioasă. [...] Scriitorul a vorbit mereu, obsedant, despre propria lui concesie morală. [...] Deșliu este unul dintre puținele cazuri ale culturii române în care convertirea nu e doar o robă de fațadă, nu doar o renegare a trecutului, ci o strădanie obsedantă de a-și redobândi demnitatea de creator.” Sunt publicate câteva fraze rostite de Deșliu și extrase din dosarele CNSAS 1213914 și 16195: Obiectivul „Dandu”: „Nu există libertate de exprimare”, „Raiul comunist a devenit un iad”, „Părerea unuia este lege”, „Partidul nu e ceva abstract. Am terminat demult cu mistica asta”, „Toate neajunsurile de azi le-a adus comunismul”, „Totul e o farsă și un circ.”, „Exista tendința de a se pune gheara în gâtul scriitorilor”, „Scriitorii au fost dintotdeauna o armă de luptă, nu una de defilare”, „Dacă lucrurile nu se îndreaptă, eu îmi predau carnetul de partid”, „Tinichelele care atârnă de gât nu reprezintă pentru mine nicio importanță”, „În obștea scriitorilor, partidul este însăși obștea”. ■ În traducerea din limba franceză realizată de Dan Burcea este publicată prima parte a capitolului „Narațiunea în psihanaliză, o transsubstanțiere”, extras din volumul semnat de Julia Kristeva, *La haine et le pardon*, Éditions Fayard, Colecția „Essais”, 2005. ■ La aniversarea a 70 de ani, Daniel Cristea-Enache îi dedică Ilenei Mălăncioiu „un puzzle bibliografic”, în care adună fragmente din cronicile pe care le-a dedicat volumelor ei, precum și din interviurile pe care acestea i le-a acordat, în ultimii zece ani. ■ Cristina Ispas disecă volumul Elenei Vlădăreanu, *spațiu privat* (Cartea Românească, 2009), cu 33 de ilustrații de Dan Perjovschi, ajungând la următoarea concluzie: „Este evident astfel că, după ce a reușit să construiască un volum ireductibil, lucid până la tăios, pe un discurs rece și totuși frisonant, datorită ritmului, după ce a reușit să construiască o voce nu neapărat nouă, dar valabilă, Elena Vlădăreanu ne arată la final, prin aceste mărturisiri, că nu a învățat, de fapt, nimic din regulile disuasiunii, pe care atât de sigură pe sine le demască. Reușind astfel ca, în numele valorilor umanismului, să îi nege umanismului orice șansă, lăsându-l să lupte exclusiv cu vechile lui arme, între timp devenite, în mod evident, inofensive. Ceea ce face ca volumul ei să rămână unul interesant, experimental, dar numai până la un punct, original, dar numai până la un punct, care nu trebuie în nici un caz ratat, chiar dacă nu merge până la capăt, în ceea ce părea inițial să-și propună, ci numai până la un punct.” ■ Despre același volum al Elenei Vlădăreanu scrie și Oana Cătălina Ninu, care vede „o carte-obiect, extraordinar ilustrată”: „În spațiu privat, ai impresia că

privești totul de undeva de sus, de deasupra unei case al cărei acoperiș a fost înlăturat. [...] Citind poezia Elenei Vlădăreanu, nu te poți simți decât ca un *voyeur* acceptat, un *voyeur* fără sentimente de vinovăție. Și aceasta pentru că realitatea reprezentată nu prea mai are nimic de-a face, prin însăși substanța ei «cotidiană», cu «specia» autobiografiei lirice (atât de la modă în poezia ultimilor ani) ci, mai degrabă, această realitate te duce cu gândul la un spațiu cunoscut și străin deopotrivă, la un real difuz, pe care îl respingi instinctiv.” ■ Andreea Răsuceanu scrie despre volumul semnat de Paul Bailey, *Unchiul Rudolf* (Humanitas, 2009), traducere și note de Marius Chivu. ■ Paul Cernat publică cea de-a doua parte a articolului „G. Călinescu și condiția criticii autohtone” în care discută, în detaliu, prejudecățile pe care Andrei Terian le demontează în volumul său, pentru ca în final să decreteze: „Îmi place să cred că Andrei Terian nu și-a epuizat artileria grea cu această lucrare de excepție, monumentală și destinată deja superlativelor: cel mai bun produs al criticii noii generații, cea mai complexă expertiză a criticii lui G. Călinescu, unul dintre titlurile de vârf ale (meta)criticii postdecembriste... Cartea înseamnă însă ceva mai mult decât atât: prin reevaluarea «locului și rolului» celui mai important critic și istoric al literaturii române, ea se constituie, implicit, într-un manifest pentru o nouă conștiință de sine a criticii noastre. Să recunoaștem: aveam mare nevoie de asta.” ■ Sunt publicate texte inedite Gheorghe Crăciun, însoțite de o lămurire semnată C.M. [Carmen Mușat]: „Paginile inedite semnate de Gheorghe Crăciun, pe care le publicăm în numărul de față, se află într-un dosar alb, pe care autorul a scris, cu litere de tipar, «Texte despre proză». Se află în acest dosar, pe lângă materialele pe care le puteți citi acum, cuprinsul unei posibile și atipice istorii a prozei românești, pe care George intenționa să o intituleze «Piesă neterminată pentru o istorie literară mecanică». [...] Alături de aceste pagini, o însemnare pe o foaie de hârtie de mici dimensiuni consemnează intenția lui George de a schița o teorie a corporalității în literatură, o temă ce l-a preocupat constant: «Literatura și corpul». Sub acest titlu, George disocia patru secvențe distincte: Corpul erotic (Radu Petrescu, Kristeva, Crăciun), Corpul maladiv (Blecher, H.P.-Bengescu), Corpul anamnetic (Proust, Simona Popescu), Corpul lingvistic (Tel Quel, Iova).” ■ Mirel Horodi pune la îndoială „hotărârea surprinzătoare a Academiei Române de a premia volumul lui Sorin Lavric, *Noica și Mișcarea Legionară*, apărut în anul 2007 la Editura Humanitas, carte în care se încearcă reabilitarea mișcării legionare. [...] Faptul că Academia nu a luat în considerare criticile aduse cărții premiate este îngrijorător. Desigur, nu se pune problema de a acuza Academia de atitudine xenofobă. Premiul «Mihai Eminescu», acordat în 1996 poetului Shaul Carmel afirmă academicianul Simion, este o dovadă în acest sens. Desigur, ce amintește Eugen Simion este un fapt care nu poate fi contestat. Totuși aș vrea să precizez, în această ordine de idei, că tatăl lui Shaul Carmel a fost aruncat din tren de către legionari, rămânând printr-o minune în viață, dar schilod. Un fapt divers, făptuit de legionarii pe care Sorin Lavric încearcă să-i prezinte într-un mod edulcorat. Zilele acestea se împlinesc 69 de

ani de la Pogromul legionar din București. Eram un copil de 11 ani. Nu voi uita niciodată noaptea de groază pe care am trăit-o atunci. Am avut noroc că bandele de legionari s-au oprit la colțul străzii noastre și că Antonescu a ieșit învingător în confruntarea cu rebelii. În cazul în care legionarii ar fi pus mâna pe putere, niciun evreu n-ar fi scăpat. Crimele odioase pe care le-au comis legionarii nu pot fi uitate și nici minimalizate, cel puțin în generația noastră, care a trăit momentele de groază ale urii dezlănțuite de cămășile verzi.” ■ Stoian G. Bogdan îi acordă un interviu un(ui) cristian: „20 de cronici tipărite (vorbind despre reviste importante, «*Observator cultural*», «*România literară*», «*Dilema veche*», «*Dilemateca*», «*Tribuna*»), zece cronici pe net (reviste virtuale și bloguri), un număr, să recunoaștem, destul de mare pentru un volum de debut. Premiul «*Iustin Panța*» și, recent, Premiul «*Mihai Eminescu*» de la Botoșani pentru *Opera Prima*. Premii cu miză și fonduri în lumea literară, deși putem lejer contesta instituția premiilor, prin managerii și politica lor mai mult sau mai puțin partizană. Dar, iată, ecouri certe și favorabile. Dacă mai adăugăm 500 de exemplare vândute din carte, putem vorbi despre un succes de public și unul de critică. Te așteptai? Cum te-a schimbat/influențat a-cest traiect ascendent, ținând cont că acum un an predai manuscrisul «*Chipurile*» la premiile de debut ale Uniunii Scriitorilor?; [...] Cartea înseamnă un vis împlinit, o victorie, dacă vrei. Mai ales că au fost voci care mi-au spus că nu am talent, că n-am față de scriitor, ceea ce-i adevărat... Dar nu față «face» cărțile, ci mâna. Mi-a venit titlul și apoi am scris cartea. [...] Sincer, nu mă așteptam nici la succesul de critică. Adică la atâtea ecouri pozitive. [...] Vorbind de succesul de public, nu pot să nu amintesc faptul că unii tineri scriitori blogosferici caută să-și atragă cititorii prin rețete internautice cât mai updatate. Ți-ai făcut un blog. Cât te-a ajutat acest lucru? Ce tipuri de cititori ai câștigat și cum te-ai împăcat cu admiratorii sau admiratoarele convertite la brandul poetic SGB? Valul de simpatie te-a luat prin surprindere?; [...] Mă întreb dacă și alți scriitori au parte de un asemenea tratament... pentru că eu, sincer, am fost luat prin surprindere, în sensul că fetele nu au fost niciodată interesate de mine ca scriitor și acum..., acum uite că sunt.; [...] *Viața de familie te îndrepta – spui – către o viață de «mafot»*. Ba, mai mult, apucăturile de «borfaș» nu te-au ocolit. Norocul a făcut ca, iată, școala (cel puțin ambiția de a deveni scriitor) să te scoată din belele. Când ți-a fost frică să nu clachezi? Pentru că, spui chiar tu, volumul acesta e un vis împlinit. De când ai «urmat» visul și ce etape te-au ajutat să înțelegi că ești pe drumul cel bun?; *Viața de familie mă îndrepta spre o viață relaxată, cu dorințe împlinite, bani în buzunare, călătorii etc*. Beleaua a fost că, prin clasa a XI-a, tata a intrat la pușcărie, pentru vreo doi ani jumate, și atunci viziunea mea asupra vieții a trebuit să se schimbe, și asta pentru că, brusc, m-am văzut foarte sărac. [...] Așa că mi-am pus talentul și mintea la contribuție, am făcut ce-am făcut, și m-am descurcat. Am avut trei atuuri: nu-mi încălcăm niciodată cuvântul dat fiind că știam că, atunci când ești sărac, singurul lucru de preț pe care-l ai e cuvântul; aveam o mare încredere în mine și orice făceam nu

concepeam să nu-mi iasă; și mai aveam și succes la fetele de bani gata, care m-au ajutat de multe ori. Când a ieșit tata de la pușcărie, aveam strânși vreo două mii de euro. [...] Apucăturile de borfaș nu m-au ocolit, fiindcă în Comănești așa merg lucrurile. Dar spre deosebire de prietenii mei de atunci, care acum sunt ba prin pușcărie, ba prin cimitire, ba ratați în acel oraș, eu m-am dus la școală, fiindcă printr-a VIII-a așa, după ce fusesem prins cu cupoane de pensie falsificate la imprimantă, tata mi-a spus că: «Fără școală, lumea o să-ți spună toată viața «bă», iar polițiștii o să te spargă-n bătaie ca pe ultimul găinar!». [...] Eu nu pierd niciodată. Cum spuneam, am încredere în mine. De altfel, știam dinainte să scriu *Chipurile* că o să câștig concursul și o să public la CR. Să vă spună Mădălina Ghiu, când am dus manuscrisul la dumneaei, ce i-am răspuns când mi-a urât succes și mi-a spus că speră să ne mai vedem... i-am spus: «Cu siguranță o să ne mai vedem». [...] *Prietenia cu Cosmin Ciotloș te-a ghidat prin literatură. Hai să ne-ntoarcem puțin în acei ani. Fă-mi un portret al cuplului de «scriitori» Ciotloș (al cărui nume e și astăzi pe panoul de onoare al liceului) – Stoian G. Bogdan («golanul» clasei). A cui a fost ideea cu poșta redacției la «România literară»?; Cu Cosmin m-am împrietenit în clasa a IX-a, când am nimerit amândoi în prima bancă, deși fusesem colegi dintr-a-ntâia. El era premiantul, olimpicul, deșteptul clasei și eu eram total opus, un mic bagabont. Cred că ne-am împrietenit tocmai pentru că eram atât de diferiți și, probabil, pentru că fiecare dintre noi avea o latură care îi lipsea celuilalt... Cine știe? Cert e că ne-am împrietenit, deși prietenii mei îmi spuneau că «de ce umblu cu tocișaru' ăla?» și lui îi spuneau profesorii că «de ce umblă cu golanu' ăla?». Am început să scriem și să ne scriem poeme, la o mână sau la două mâini. Scriam, fiecare, câte un poem la cel mult două zile, și ni-l arătam, curioși de părerea celuilalt. Criticul din el era, bineînțeles, de pe atunci la post. Apoi, printr-a XI-a, s-a gândit el, care citea de pe atunci «România literară», că ar fi bine să-i trimitem Constanței Buzea textele, să ni le publice. Așa am ajuns și eu pe panoul de onoare. [...] Doamna Constanța spunea despre noi, niște mucoși, că am fi scriitori profesioniști care fac mișto. Un timp m-am crezut genial. Dar mi-am revenit repede. Huia liceul că am publicat noi în «România literară» și asta mie mi-a adus o oarecare simpatie din partea profesorilor, în general, și mai ales din partea profei de română, care era un fel de «spaima liceului» și care mă și lăsase corigent de câteva ori. [...] *Care a fost motivul pentru care te-ai apropiat de scris?*; Primele versuri le-am scris prin clasa a VII-a, când voiam să mă fac cântăreț de hip-hop. Habar nu am de ce m-am apropiat de scris. De ce am început să scriu. Cred că din dorința de a lăsa ceva în urmă, pentru care să mă pomenească lumea, chiar și când nu voi mai fi.;*

«Pana mea» – cât a contat pentru tine, ca idee, acest proiect?; [...] Până la «Pana mea», mă cunoșteau câțiva oameni, vag, dar după aceea, lucrurile s-au schimbat. A fost rampa de lansare, o revistă făcută de prieteni pentru prieteni. Editarea ei, știi, nici n-a costat mult. Dar cele trei numere au reprezentat mai mult decât îmi puteam imagina.;

Dai verdicte, nu stai la discuții. Cine, după tine, e supraevaluat astăzi

în poezie și cine e subevaluat?; Dau, într-adevăr, verdicte. Și verdictele mele se adevăresc, de cele mai multe ori. Nu pot să spun cine e supraevaluat azi, că mi-aș pune lumea-n cap. Dar pot să spun cine e subevaluat sau într-un con de umbră: Teo Dună, Cosmin Perța, Domnica Drumea, T.S. Khasis, Dumitru Bădița, poeți pe care îi stimez și-i apreciez.; *Ai mereu nevoie de confirmări. Știi că-ți lucrezi foarte mult textele, uneori excesiv și câteodată stricând. Cât de mulțumit ești de volum?*; Singurele confirmări de care am nevoie sunt cele de după ce îmi scriu textele, fiindcă atunci când textul e prea cald, e posibil ca eu să nu-i văd eventualele hibe. Dar după ce trece un timp și revin, tai tot ce mi se pare în plus, iar dacă îmi dau seama că textul e prea slab, îl șterg. La cartea asta am tot scris și am rescris, până când am adus-o la forma actuală, care mă mulțumește. Mi-a ieșit exact cum am vrut să-mi iasă. Fiindcă nu știu dacă ți-am spus, dar eu scriu ce mi-ar plăcea mie să citesc. Or cartea asta îmi place. Și o citesc ca și cum n-aș fi scris-o eu. De altfel, acum, când o am în mâini, simt că nici nu mai e a mea. Și cartea e bună. Mădălina Ghiu a plâns când a citit-o în manuscris.” ■ Eugenia Anca Rotescu vorbește despre audiobook-ul *Apel către lichele* (Humanitas Multimedia, 2008) de Gabriel Liiceanu: „Înainte de a-l asculta, am făcut o serie de supoziții ce luau în calcul timpul scurs. Era de presupus ca înregistrarea din anul 2008, când subiectul nu mai avea gradul de urgență de acum douăzeci de ani, să piardă ceva din determinarea rece, neiertătoare, ce se simțea atunci în vocea sa. De asemenea, tonul ar putea fi ceva mai neutru, poate chiar puțin detașat. Era posibil ca filtrul anilor să schimbe inflexiuni, iar istoria recentă să moduleze altfel frazarea. [...] Aveam să constat că glasul lui Gabriel Liiceanu poartă în el, vie, toată încărcătura ororii comuniste. Este la fel de hotărât, tot atât de calm și de glacial ca atunci. [...] Am mai constatat cu surprindere nu numai că rostirea păstrează neștirbită asprimea demnă de atunci, dar și că apelul este la fel de actual astăzi ca acum două decenii.” ■ Ovidiu Drăghia dezbate posibilitatea de a salva presa tipărită prin mutarea edițiilor în mediul on-line. ■ Michael Hăulică publică a doua parte a articolului «Scriitorășul cel viteaz», în care analizează triumhiul scriitor-editor-cititor.

29 ianuarie

[„**România Literară**”, nr. 2] Printre *cărțile primite* de Alex. Ștefănescu se numără și *Studiile eminesciene* ale Ioanei Em. Petrescu, ediție îngrijită de criticii Ioana Both și Adrian Tudorachi: „Volumul, conceput cu exemplară seriozitate, ca o ediție critică, ne oferă prilejul să recitim cometariile critice inteligente ale Ioanei Em. Petrescu referitoare la opera marelui poet.” ■ În *Cronica optimistei*, Ioana Pârvulescu vorbește despre *Modele și antimodele*: „Dacă ar fi să-mi aleg un model în diversele împrejurări ale vieții, cred că aș alege o combinație între Alecsandri, Maiorescu și Caragiale. (Și dacă ar fi obligatoriu doar unul, în clipa de față Alecsandri ar fi acela. [...]) Mă atrag deopotrivă mintea lui scormonitoare și dorința de a face bine, dar și aceea de a trăi comod, de a scrie pentru contemporanii

lui, de a pune temelii. În raport cu epoca lui era totuși nonconformist, dar îți trebuie ochi buni pentru a vedea asta dincolo de stricta lui politețe.” ■ Cosmin Ciotloș vorbește despre cartea lui Daniel Bănulescu, *Fugi din viața ta, revoltătoare și slută, în cartea mea* (Cartea Românească, 2009) - o rescriere a mai vechii *Te pup în fund, Conducător iubit!* (1994)-, ajungând la următoarea concluzie: „Clanul de Romane al lui Daniel Bănulescu e un imens *clin d'oeil*. Autorul face cu ochiul, știe tehnicile deghezamentului, are la degetul mic arta cancanului, scoate replici din pălărie, amuză și binedispune. Dar nu e decât foarte rar natural.” ■ Romanul lui Nicolae Breban, *Trădarea criticii* (Ed. Biblioteca Ideea Europeană, 2009) este discutat pe larg de Gheorghe Grigurcu: „Permanentă, marea aspirație a lui Nicolae Breban o reprezintă centralizarea persoanei d-sale. [...] N. Manolescu e taxat cu acrimonie pentru cutezanța de-a fi afirmat însemnătatea, am zice obiectivă, a Monicăi Lovinescu și a lui Virgil Ierunca. Prilej pentru romancier de-a mai tenta o lovitură împotriva cuplului parizian, pe motivul că Europa Liberă ar fi fost nu altceva decât o... abstracțiune, o voce fără autori, un mesaj al vidului. [...] În fond, Nicolae Breban e surprinzător de tolerant cu comunismul.” ■ În articolul intitulat *Criticilor mei*, Marta Petreu răspunde acuzelor aduse cărții sale *Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian* (Polirom, 2009). Bănuită de a fi comis o formă de „fraudă istorică-literară” și „malpraxis critic”, aceasta se apără spunând că „Nu vreau să convertesc pe nimeni; dorința unor comentatori literari de a-l conserva pe Sebastian drept icoană la care se închină este dreptul lor privat. Dar este o dorință care îi descalifică din start ca istorici ai literaturi și ai ideilor.” Marta Petreu răspunde, punctual, criticilor formulate de Ioana Pârvulescu, Andrei Cornea, Daniel Cristea-Enache, Mihai Iovănel, Vasile Popovici și crede că: „Neștiința tuturor o fi scuizabilă, dar faptul că-mi falsifică afirmațiile, că nu-mi văd notele de subsol și bibliografia, nu. [...] E interesant că niciunul dintre contestatarii cărții mele nu a vrut să vadă felul în care îi urmăresc dezmeticirea din utopia de dreapta, purificările de reziduurile ei, mergând până la lepădarea totală. Și ar fi de meditat la următoarea problemă: de ce acceptă acești comentatori numai un Sebastian perfect, în loc să-l admire pe cel real, trecut prin încercările biografiei și ale epocii?”. ■ Este publicat poemul semnat Emil Brumaru, *Cântec naiv*: „E-o mare greșeală de zâmbet/ Când mergi prin livada cu vișine:/ Ai putea să le faci să se rupă/ Dintre frunze, pe trup să te mișune;// E-o mare greșeală, de suflet/ Să ridici până la gură o piatră:/ S-ar muia în trecutul tău umed,/ Ți s-ar scurge din mâini dintr-o dată.// Și-un izvor te-ar cuprinde de gleznă./ E-o mare, oh, mare greșeală,/ Deși ți se pare așa lesne./ Să umbli prin lumea mea, goală...” ■ Sub titlul *Franța-Ionesco- România* este descrisă expoziția găzduită de Biblioteca Națională a Franței, organizată spre a marca centenarul nașterii scriitorului: „Expoziția a prezentat o parte din arhiva lui, donată recent departamentului *Art du spectacle* al BNF, de către Marie-France Ionesco. Beneficiind de o scenografie și de elemente de grafism semnate de Alain Batifoulier și Simon de Tovar, expoziția a fost gândită ca un continuum livresc-spectacular.” ■ Felicia Antip recenzează cartea

lui J. M. Coetzee, *Jurnalul unui an prost* [*Diary of a bad year*], tradusă de Irina Horea la Humanitas, în 2009. ■ În *Ochiul magic* se vorbește despre: □□ *Ultima modă în literatură*: „Specifică vremii noastre este literatura plicticoasă. [...] Apar și tineri care se revoltă împotriva acestei situații, dar o fac într-un mod greșit, încercând să scandalizeze publicul. Scandalul are însă efect numai într-o țară civilizată, unde reprezintă un eveniment și este oarecum înviorător. La noi, unde aproape toată lumea este obraznică, obraznicia scriitorilor nu impresionează. Cel mult agasează, ca alarmele de la mașini declanșate noaptea.” □□ Este lăudată calitatea «Revistei de limbă franceză Alkemie» (Revue semestrielle de littérature et philosophie) ce „apare regulat, într-un format sobru și cu un conținut pe măsură, semn că directorii revistei, Mihaela-Gențiana Stănișor și Răzvan Enache, sprijiniți de un consiliu științific alcătuit din Magda Cârneci, Ion Dur, Eugène van Itterbeek (Belgia), Ger Groot (Belgia), Arnold Heumakers (Olanda), Carlos Eduardo Maldonado (Columbia), Simona Modreanu și Constantin Zaharia, au spirit managerial și totodată fler în alegerea colaboratorilor. Ultimul număr al revistei (nr. 4 pe decembrie 2009) are ca temă Visul (Le Rêve) și numără 184 pagini, una mai atrăgătoare decât alta în privința ideilor înfățișate. [...] Revista are statură intelectuală și bun-gust grafic. Drept mostră de lectură, citiți articolele lui Jacques Le Rider și Marc de Launey. Nu veți regreta.” □□ În *Scriitorii și Academia* este deplânsă actuala stare de lucruri: „Niciodată n-au fost mai puțini scriitori membri ai Academiei Române ca de când președinte al breslei este un academician. E drept că este doar membru corespondent, adică pe jumătate, dar orișicât *noblesse oblige*. Sau ar trebui să oblige. [...] Dar nu pricepem în ruptul capului ignorarea atâtor scriitori români contemporani și membri ai UR de mare valoare cum ar fi (lista e mult mai lungă decât ne îngăduie spațiul să reproducem): Nicolae Balotă, Paul Cornea, Constantin Țoiu, Alexandru George, George Bălăiță, Livius Ciocârlie, Radu Cosașu, Eugen Negrici, Virgil Nemoianu, Șerban Foarță, Mihai Zamfir, Alexandru Călinescu, Andrei Pleșu, Gabriel Dimisianu, Gabriel Liiceanu, Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Mircea Cărtărescu, Matei Vișniec. Și de ce n-ar fi aleși membri atâția traducători extraordinari? Au murit, fără ca Academia să-și fi amintit de ei, Matei Călinescu și Radu Petrescu.”

[IANUARIE]

[„Apostrof”. Lunar editat de Uniunea Scriitorilor din România și Fundația Culturală Apostrof. Revista apare cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național, al Consiliului Local și al Primăriei Cluj-Napoca, an XXI, nr. 1 (236), format A4, număr de pagini: 32; Redactor-șef: Marta Petreu] ■ Prin bunăvoința dnei Françoise Mohr, revista a intrat în posesia „Chestionarului lui Proust” completat olograf de Petru Dumitriu, obținând și permisiunea de a-l publica. ■ Ana Blandiana răspunde anchetei inițiate de Marta Petreu și Ovidiu Pecican: „Se împlinesc 20 de ani de la căderea nu numai a lui Ceaușescu, ci chiar a socialismului real românesc. [...] Ce înseamnă pentru dvs.

comunismul? Ce vi s-a părut cel mai insuportabil în comunism? Ce v-a plăcut în comunism? [...] Cum e acum, «după 20 de ani» de la căderea comunismului? Vă rog să scrieți despre ce înseamnă pentru dumneavoastră faptul că, acum 20 de ani, am scăpat din coșmarul în care eram închiși...”(M.P.) ■ Ștefan Borbély scrie despre două cărți de Ioan F. Pop, *Jurnal aproape închipuit și Sfântul Augustin – morfologia unei paradigme*: „Publicarea în paralel a celor două cărți creează însă un contrapunct agreabil și câteodată tensionat, fiindcă *Jurnalul* nu este, cătuși de puțin, unul școlastic sau de lectură, insolitarea proprie fiind cea care-l interesează preponderent pe autor.” ■ Angelo Mitchievici semnalează un nou volum publicat de „autorul celui mai important studiu despre comunismul românesc, *Stalinism pentru eternitate (Stalinism for All Seasons)*”: „Vladimir Tismăneanu ne oferă astăzi o carte, *Despre 1989 – naufragiul utopiei* (Humanitas, 2009) la fel de provocatoare, o analiză de o mare acribie a Revoluției din 1989. [...] acest excepțional volum al lui Vladimir Tismăneanu are o calitate specială pe care formidabila capacitate de sinteză a autorului o recomandă: cartea poate servi drept manual, așa cum autorul oferă a nu știu câta oară prin lucrările sale o pedagogie civic-liberală, refractară oricărui radicalism utopic, a conceptului și practicii libertății.” ■ Ion Bogdan Lefter consideră că „Traian Ștef e un scriitor complex, de o alonjă intelectuală aparte.” În ultimul volum publicat de acesta, *Deficitul de prezent* (Ed. Paralela 45, 2009), criticul remarcă „sentimentul special de responsabilitate cu care Traian Ștef vorbește, cu credința că despre lucrurile majore nu trebuie discutat cu ușurință și ușurătate, la repezeală, ci cumpănit, căci cuvintele, opiniile, evaluările intelectuale au greutate.” ■ Constantina Raveca Buleu recenzează „un roman cu cheie”, „despre reconstrucția identitară prin expatriere”: „Seria de autor «Norman Manea» a Editurii Polirom ne oferă în 2009 romanul *Vizuina*, o fericită reîntâlnire cu sofisticata îmbinare de voci și (auto) portrete multiple și intertext exploatat abil, proprie scriitorului.” ■ Ana Pantea remarcă: „Volumul filosofului Andrei Marga, *Frații mai mari: Întâlniri cu iudaismul* (Ed. Hasefer, 2009), dorește, cred, să transgreseze convențiile temporale, printr-o reîntoarcere la trecut, dar adresându-se generațiilor viitoare. Mai mult, această frumoasă carte este și o transgresare a concepțiilor culturale conservatoare ce separă artificial culturi și comunități care au coexistat mereu în spațiul european.” ■ Ovidiu Pecican semnalează apariția *Dicționarului de sexologie* (Polirom, 2009): „Bine că a fost scris acest dicționar nu doar pentru că așa ceva nu a cunoscut bibliografia românească de până acum, nici cea specializată, nici cea destinată marelui public. Efectele acestei absențe de până astăzi le știm și le simțim încă: vorbirea despre sex și sexualitate în limba română sună trivial, vulgar, deplasat, este lipsită de eleganță, și de precizie. [...] Remarc efortul izbit al autoarelor [Rodica Macrea, Ioana Micluția] de a da și definiții cât mai succinte, expresive, limpezi, de a facilita înțelegerea textului pentru aproape orice nivel de instruire. Este un lucru important, care va putea fi măsurat la deplina lui valoare abia în anii ce vin.” ■ Francisc Baja discută volumul publicat de Mircea Mihăieș,

Despre doliu. Un an din viața lui Leon W. (Polirom, 2009), o carte ce reușește să impună „o temă și un personaj al cărții, și implicit un travaliu hermeneutic, ce singularizează un om și trăirile sale în cadrul societății mecanizate americane, un personaj care are un nume, Leon Wieseltier, care a scris și o carte, *Kaddish*, și care este prin în păienjenişul interpretărilor, prizonier al cărților citite, martor al propriei suferințe.” ■ Iulian Boldea observă: „Conversațiile «berlineze» din *România noastră* de Virgil Nemoianu și Sorin Antohi (Editura MNLR, 2009) relevă, dincolo de eterogenitatea subiectelor abordate, o temă centrală, recurentă, o temă care revine obsedant în derularea expunerii dialogice: aceea identitară. [...] O carte pe cât de incitantă, pe atât de edificatoare: prin alura enunțurilor, prin verva asocierilor și precizia disocierilor, dar și printr-o tehnică analitică, subiacentă sau expusă în mod manifest, ce discernе în mod riguros paradoxurile și aporiile culturii românești de ieri și de azi.” ■ Sub semnătura „Nego”, [Marta Petreu?] critică articolul publicat de Alexandru Matei în revista „Observator cultural”, nr. 245, 3-9 dec. 2009: „În primul și-n primul rând, dl Matei este un om harnic: în loc să caute cartea lui Cioran, *Schimbarea la față a României*, fie ediția princeps, din 1936, fie ediția a doua, din 1941, ambele integrale și necenzurate, sau măcar ediția scoasă de dl Gabriel Stănescu la Criterion Publishing în 2002 (căci integrală și ea), Dl Matei, filolog absolut, se apucă să retraducă fragmente din *Schimbarea la față a României*, din franceza lui Paruit în româna sa.” De asemenea, Alexandru Matei este acuzat de a fi preluat două idei din cartea Martei Petreu, *Un trecut deocheat sau Schimbarea la față a României* (1999). „Ne întrebăm: Este dl Matei un cioranolog ignorant? Sau este un cioranolog cunoscător? Dacă este ignorant, de ce este așa de obraznic și de ce crede că interpretarea lui Cioran începe cu el? Dacă este cunoscător, de ce nu citează?” ■ Uniunea Scriitorilor „anunță cu durere încetarea din viață a poetului, dramaturgului, poetului și eseistului Valerian Sârbu. [...] Prin încetarea din viață a lui Valeriu Sârbu, literatura noastră dramatică suferă o considerabilă pierdere.” ■ „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor din București anunță cu durere trecerea în neființă a scriitoarei Elena Zaharescu. [...] Prin dispariția poetei Elena Zaharescu breasla literară înregistrează cu tristețe despărțirea de o scriitoare sensibilă și de o bună colegă.” ■ Irina Petraș scrie un articol în *memoriam* Marin Mincu: „Atât de nepotrivită cu vitalitatea lui debordantă îi e plecarea, încât am numit-o *impolitețe ontologică*. [...] Marin Mincu este – verbul se cuvine păstrat la prezent! – un scriitor polifonic și o personalitate complexă, greu de prins sub etichete rezistente la relecturi și deloc ușor de stăpânit cu instrumentele obișnuite ale portretului critic.” ■ Este publicat textul de proză semnat de Alexandru Vlad, *Investigația de noapte*. ■ În traducerea lui Leon Butnaru apare poemul semnat de Nikolai Aseev, *Trenul canin*. ■ Ovidiu Pecican semnează proza *În timp ce adorm...* ■ Sunt publicate poeme semnate de Gellu Dorian, Ecaterina Bargan și Alexandru Boariu. ■ Din „Revista Revistelor”, rubrică ținută de Al. O. (??) aflăm că: „«Steaua» de toamnă, adică numărul 10-11/ 2009, sărbătorește

centenarul lui Ionescu. [...] «Freed speech» se intitulează ultimul număr al revistei «Modern poetry in translation» (12, 2009). [...] Apoi, paginile – multe- cu *Poems from Romania*, traduse și prezentate de Adam Sorkin: Mircea Cărmărescu, Ioan Flora, Marta Petreu, Dan Sociu, Petre Stoica, Floarea Țuțuianu. «Nord literar», revista editată la Baia Mare de către Consiliu Județean, se deschide cu lectura critică pe care Gheorghe Glodeanu o face *Jurnalului* lui Virgil Ierunca. Două pagini cu Ioan Es. Pop, intervievat de Gheorghe Pârja, ne sugerează ce este poezia. Bine făcută în întregul ei, revista se citește cu plăcere. «Orizontul» pe noiembrie îl sărbătorește – de, provincia...- pe Nicolae Manolescu. Un foarte bun interviu cu sărbătoritul este realizat de Mircea Mihăieș. [...] În «Familia», nr. 10, o substanțială antologie de poezie românească, recolta prestigioaselor Zile ale Revistei Familia, ediția 2009. [...] «Euresis», număr tematic B. Fundoianu (3-4, 2008). [...] Un număr foarte bun, la înălțimea la care redacția ne-a obișnuit, de altfel. În atenția dnei Buzea și a altora de la «România literară». O persoană din lumea presei literare se laudă în scris, într-o revistă literară, că recepționează în căsuța ei poștală o parte din corespondența dnei Buzea și a «României literare». [...] În numărul pe decembrie al revistei «Tomis», centenar Ionescu. Bun, ne-am spus și ne-am apucat de citit textul dnei Lucia Dărămuș despre marele scriitor. Bine am făcut, căci e plin de inedite informații literare. De pildă, scrie dna Dărămuș: «În 1922, [Eugen Ionescu] se mută la București, unde trăiește alături de tatăl lui și soția acestuia. Urmează anii adolescenței cu liceul la *Sfântul Sava*, avându-l coleg pe Tristan Tzara». Fantastic! Eugen Ionescu și Tzara și-au tocit coatele – în optica noii specialiste în ionescologie – la același liceu. Bine că nu ne spune și că s-ar fi jucat împreună cu nasturi. Sau că Tzara a rămas repetent 13 ani la rând, anume ca să fie coleg cu junele Ionescu. Că atâta e diferența dintre ei, 13 ani...”

[„Caiete critice”. Săptămânal de cultură al Uniunii Scriitorilor din România. Revistă editată de Fundația Națională pentru Știință și Artă, Grupul interdisciplinar de reflecție și Editura Expert, sub egida Academiei Române, an ?, nr. 1 (267), format A4, număr de pagini: 80; Director: Eugen Simion, Redactor-șef: Valeriu Ioan-Franc, coordonare editorială: Lucian Chișu] Numărul este ilustrat cu lucrările artistului plastic Marcel Guguianu, care, la finele revistei, publică și câteva cugetări despre artist și condiția acestuia: „Când Mircea Eliade mi-a văzut lucrările – întâmplător bineînțeles – era cu Ionel Jianu. Jianu tocmai scrisese lucruri foarte măgulitoare despre mine, iar Eliade, după ce mi-a privit expoziția, a adăugat. «Din punctul meu de vedere, tu ești un moralist foarte imoral.» ■ Pentru că la 15 ianuarie s-au împlinit 160 de la nașterea poetului, Eugen Simion reia un subiect despre care s-a discutat în ultima vreme, „zelatorii și delatorii lui Eminescu”: „Revista «Dilema» a publicat cu un deceniu și mai bine în urmă un număr de pomină unde Eminescu este numit «Titi cel păros» (reluând o formulă insultătoare din epocă). Ciocănită cu degetul esteticii postmoderniste, statuia lui sună a gol. Pe scurt privit din această parte sceptică,

Eminescu este mitul fals ce trebuie dărâmat, modelul (canonul) care împiedică progresul gândirii și împiedică europenizarea noastră.” ■ George Neagoe discută, în detaliu, *Dicționarul subiectiv...* întocmit de Gelu Negrea, ajungând la următorul verdict critic: „Trei lucruri diminuează meritele cărții. Primul: interpretările în cheie supranaturală și mistică. Al doilea: faptul că autorul vrea să evidențieze neapărat funcția fiecărui personaj, deși multe dintre proze sunt concentrate asupra strategiilor narative. Ultimul: stilul nestrunit, deraiat. Altminteri, *Dicționarul subiectiv al personajelor lui I.L. Caragiale (A-Z)* reprezintă o carte luminoasă, însă nu strălucitoare.” ■ Andrei Grigor comentează studiul Emanuelei Ilie, *Basarab Niculescu- eseu monografic*, studiu aflat, deja, la cea de-a doua ediție: „Dovedind meritorii resurse comprehensive, Emanuela Ilie sistematizează riguros și descrie cu limpezime opera lui Basarab Nicolescu, în cele mai importante reprezentări ale ei, urmărind cu precădere vectorii conceptuali care au adus notorietatea savantului.” ■ În paginile dedicate „restituirilor”, Magda Wächter readuce în atenția cititorilor volumul scris de Dumitru Micu, *Fragmente automitologice*, „o plachetă de versuri, publicată în 1974, într-un moment când literatura română se despărțea tot mai mult, în concepție și realizare artistice, de realismul socialist”. ■ Ileana Mihăilă publică un articol, în limba franceză, în care analizează studiul semnat de Laurențiu Hanganu, „*Memoria*” *ecoului – Studii și articole de istorie literară și literatură comparată* (Ed. Saeculum I.O., 2008). ■ George Tabori oferă un interviu revistei: „*Când ați fost convins că veți deveni scriitor?*; Dintotdeauna am știut asta, pentru că în familia mea au existat mereu scriitori, chiar dacă slabi. La optsprezece ani am scris deja primul roman. Se numea *Greta* și se baza pe o experiență nefericită cu o femeie. Și-atunci s-a întâmplat ceva ciudat. Intenționeam ca femeia să își ia viața în final. Voiam să o pedepsesc pentru faptul că mă părăsise. Dar când, în ultimul capitol, am intrat în camera ei, stătea întinsă pe pat și era bine. A refuzat să se sinucidă. Personajul s-a apărât împotriva autorului. Era o carte foarte frumoasă. Din păcate s-a pierdut.” (traducerea din limba germană îi aparține lui Daniel Stuparu). ■ Este publicată o scrisoare inedită a lui Constantin Noica către Stéphane Lupasco. ■ Bogdan Mihai Dascălu comentează și traduce un prim grupaj al corespondenței purtate între Ingeborg Bachmann și Paul Celan. ■ Lucian Chișu consideră că „Transpunerea creației eminesciene în alte limbi s-a dovedit, în majoritatea covârșitoare a cazurilor, mai degrabă un eșec.” ■ Gisèle Vanhese încearcă să identifice emoțiile pe care poezia eminesciană o stârnește în rândul cititorilor ce nu cunosc limba română. ■ Valentin Coșereanu scrie despre *Jurnalul junimii*: „face parte din fondul ipoteștean, începând din anul 1974 și este unul dintre cele mai valoroase *unicate* ale Memorialului Ipotești – Centrul Național de Studii *Mihai Eminescu* – astăzi parte a fondului Bibliotecii Naționale de Poezie -, bibliotecă componentă a Memorialului. În prezent, el este încadrat la categoria *Tezaur*, conform standardelor prevăzute de Legea nr. 182/2000. ■ Nic Iliescu își publică „memoriile șugubețe și inutile” (titlatura îi aparține) din perioada în care a fost membru al Cenaclului Junimea, găzduit de Facultatea de

Litere a Universității din București. ■ Virgil Tănase scrie despre două cărți care, de ani de zile, se află în fruntea celor mai vândute texte literare franceze, *Străinul* (orig. fr.: *L'Étranger*, A. Camus) și „povestirea filosofică” *Micul Prinț* (orig. fr.: *Le Petit Prince*, Antoine de Saint-Exupéry), încercând să ofere o explicație pentru „fenomenul de societate” iscat de tirajele excepționale ale acestor două volume apărute în ediție „poche”.

[„Contemporanul. Ideea europeană. Revistă națională de cultură, politică și știință. Apare sub egida Uniunii Scriitorilor. Editor: Fundația Culturală Ideea Europeană. An XXI, nr. 1 (694), format A3, număr de pagini: 40. Director: Nicolae Breban, Redactor-șef: Aura Christil] Numărul este ilustrat cu fotografii realizate de redacție. ■ Aflăm că juriul format din scriitorii Adrian Alui Gheorghe (președinte), Gellu Dorian, Adi Cristi, Antonio Patraș și Daniel Corbu a decis acordarea următoarelor premii pentru cărți apărute în anul editorial 2008: *Poezie*: Lucian Alecsa, pentru cartea de poeme *Iluzionista Babette* (Editura Vinea); *Proză*: Nichita Danilov, pentru volumul *Locomotiva Noimann* (Editura Polirom); *Critică, eseu, istorie literară*: Mircea A. Diaconu, pentru cartea *Cui îi e frică de Emil Cioran* (Editura Cartea Românească); *Teatru, publicistică, carte pentru copii*: Oltița Cântec, pentru cartea *Teatrografii* (Editura Timpul); *Traduceri, ediții de specialitate*: Emanoil Marcu, pentru traducerea romanului *Peștele scorpion* de Nicolas Bouvies (Editura Humanitas); *Debut*: 1. Aida Hancer – poezie, pentru volumul *Amadiada* (Editura Princeps Edit Iași); 2. Adrian G. Romilă – eseu, volumul *Imaginea Raiului în cultura populară* (Editura Timpul) – Premiul Fundației „Traian Olteanu”; *Premii speciale*: 1. Premiul „Cezar Ivănescu” – Radu Florescu, pentru cartea de poeme *Probă de viață* (Editura Conta); 2. Premiul „Mihai Ursachi” – Angela Furtună, pentru cartea de poeme *Pelerinul din Aqualung* (Editura Vinea). ■ Ștefan Borbély este de părere că *Supleantul* (Editurile Jurnalul și Curtea Veche, 2009) „cartea lui Petru Popescu, va avea un destin anevoios la receptare, fiindcă ea desparte existențialul de ideologic. Miza ei este însă adevărul – și o autenticitate umană participativă, obiectivă, pentru care cititorul de acasă, în afara curiozității firești pe care i-o trezește subiectul, nu este încă antrenat. Personal, l-am citit pe nerăsuflăte și l-am receptat, la relectură, ca pe o reușită, cu excepția șarjelor «ataviste», ușor deplasate, pe care le-am menționat.” ■ Răzvan Voncu scrie despre „un roman frumos și trist despre viață, iubire și moarte”, *Iarna îngerilor* (Ed. EuroPress, 2009): „Bogdan-Mihai Dascălu a scris un roman foarte bun, deloc comod, despre trei teme la fel de vechi ca literatura: viața, moartea și iubirea. Faptul că, după atâtea rafturi de cărți pe aceste subiecte, el reușește să creeze un univers propriu, găsim acea perspectivă asupra lor pe care, în literatura noastră cel puțin, nu a mai găsit-o altcineva, ne demonstrează că ne aflăm în fața unui scriitor adevărat. Unul în a cărui personalitate se împletesc armonios talentul, dăruirea și inteligența literară. Iarna îngerilor nu e încă Marele Roman pe care, pe bună dreptate, îl așteptăm de la el, dar îl anunțăm.” ■ Doina

Ruști discută romanul de succes semnat de Daniela Zeca, *Istoria unui Safari*: „Romanul *Istoria romanțată a unui safari* [Polirom, 2009] aduce o poveste frumoasă, dar mai ales un univers seducător, clădit pe o artă scriitoricească în care se armonizează paradoxal notația realistă și fraza lirică, imageria memorabilă și emoția autentică.” ■ Sunt publicate versurile Mariane Filimon. ■ În acest număr revista propune o carte-eveniment în dezbatere: Nicolae Breban, *Trădarea criticii* (Editura Ideea Europeană, 2009). Aura Christi explică motivele din spatele acestei inițiative: „Revista «Contemporanul. Ideea Europeană» a organizat, relativ recent, o dezbatere-eveniment pe marginea volumului *Trădarea criticii* de Nicolae Breban – un eseu atipic, de istorie a mentalităților, de istorie a culturii și de istorie și critică literară, un eseu interdisciplinar, un document al cultului prieteniei întru literatură – cult superior, goethean, care, în ziua de azi, există, există, da, tot mai rar – un document de înzidire în Vocație, cu miză critică originală, în care marele romancier Nicolae Breban le face câte un portret criticilor de vârf ai așa-zisei generații șaizeci: Ion Negoitescu, Lucian Raicu, Matei Călinescu, Eugen Simion, Nicolae Manolescu, referindu-se, cu argumente greu de neglijat, și la viața social- culturală – «o stafie a prezentului» – din ultimii douăzeci de ani, inclusiv la organismul postdecembrist – «Grupul de Dialog Social» – transformat într-o sectă culturală exclusivistă, condusă de comentarii Gabriel Liiceanu, Nicolae Manolescu, Horia Roman Patapievici, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca și alți intelectuali, care au semănat zădărnici, discordie în mediul scriitoricesc autohton, politizând abuziv lumea literară și maginalizând creatori români de o reală valoare. În această ordine de idei, în plină libertate, s-a procedat exact în felul în care se proceda sub dictatura Dej-Stalin, când mari condeie de elită ale țării – Blaga, Bacovia, Voiculescu – erau aruncate în marginalitate, denigrate, calomniate, ostracizate. Un instrument de «linșare publică» în anii postdecembriști a fost și mai este – după cum se știe, puțini însă au curajul să o recunoască public! – CNSAS-ul, printre «victimele» căruia figurează scriitorii Cezar Ivănescu, Ștefan Augustin Doinaș, Eugen Uricaru, Lucian Vasiliu, Ion Caraion. Pentru a da exclusiv câteva exemple.

Trădarea criticii este o analiză critică concretă, acidulată uneori, de un patetism lucid a stării de fapt și a psihologiei literelor azi. Și, mai ales, o încercare de a înțelege spiritul și reflexele noastre de adaptare sau de apărare în vremuri de criză, indiferent sub ce formă apare ea. [...] «Contemporanul. Ideea Europeană» – revistă condusă de circa douăzeci de ani de acad. N. Breban, veche publicație de prestigiu, care riscă, spre rușinea Uniunii Scriitorilor din România, mai exact, a actualei ei conduceri (Nicolae Manolescu, Varujan Vosganian, Gabriel Chifu, Irina Horea etc.), să dispară din peisajul literar actual.” Iau cuvântul, în cadrul acestei dezbateri, următorii invitați: ■ Aura Christi: „Noi – cei din tribul «Contemporanul. Ideea Europeană» – mergem împotriva valului într-o țară stranie, o țară stăpânită de un fel de «stafie a prezentului» (ce parcurgem noi, ce trăim noi nu este un prezent al României dorit, visat de marile spirite ale acestei națiuni: un Maiorescu,

un Rebreanu, un Eminescu, de pildă), o țară în care există o criză a receptării, o criză a modelelor. Din multiplele crize false invocate nu rareori – a literaturii, romanului, poeziei etc., etc. – cred cu fermitate că singurele crize reale sunt cea a modelelor și cea a receptării. De douăzeci de ani apar cărți foarte bune, majoritatea sunt trecute cu vederea de criticii importanți, de criticii care contează vreau să spun, scriitorii, creatorii importanți sunt marginalizați, modelele reale sunt marginalizate, pe de o parte, iar pe de altă parte, în prim-planul societății sunt așezate modele false: politicieni diletanți, fotbaliști și fete, hm..., fotomodele. Modelele reale sunt menținute, spuneam, în marginea vieții social-culturale, de parcă România ar avea la fiecare colț de stradă un Gorduz, un Breban, un Buzura, un Eugen Simion. Ba mai mult decât atât: modelele reale de prim rang sunt calomniate, denigrate; și la acest aspect vom reveni, în mod cert, pe parcursul dezbaterii de astăzi. [...] O să-i ofer, pentru început, cuvântul domnului Răzvan Voncu. [...] ■ Răzvan Voncu: „Nicolae Breban, ca să închei, ne îndeamnă de fapt să ne trezim, ne îndeamnă să ne regăsim spiritul critic și ne îndeamnă să facem ceea ce face și domnia sa: să continuăm să scriem, să continuăm să afirmăm valorile în care credem, să ne regăsim bucuria creației și să ne regăsim spiritul de breaslă. Nu spiritul de gașcă, nu spiritul de partid politic, ci solidaritatea de breaslă a scriitorilor, care este o solidaritate în jurul valorilor comune. Cărțile noastre trebuie să fie o bucurie, trebuie să ne bucurăm de cărțile colegilor noștri – de cărțile lor reușite, firește – și trebuie, într-un mod dezinteresat și nepartizan, să contribuim la afirmarea lor. Critica literară, din păcate, după '89, nu a prea făcut asta, sau a făcut-o într-un mod insuficient. Ea s-a retras, fie într-un discurs universitar absolut ilizibil care a produs tone de maculatură și nici o carte remarcabilă, fie într-un spirit de grup, fie în zone foarte puțin vizibile, socialmente vorbind.” ■ Bogdan Mihai Dascălu: „Cartea vorbește prin sine și, cu atât mai mult, la un moment dat, ea se transformă într-un roman, se citește ca un roman; apropo, foarte puține cărți de critică literară se citesc aidoma unui roman. Este o carte plăcută la lectură, o carte în care autorul își aduce marca brebaniană în ea, și anume, diversiunea. Toate portretele care sunt prezente sunt pline de aceste diversiuni. Orice cititor care îl cunoaște pe Breban – care, de altfel, la rândul lui a reușit să uimească critica literară ani de-a rândul, pentru că nici o carte a lui nu seamănă cu cea precedentă – ei bine, cititorul care-l caută pe Breban romancierul, îl regăsește aici prin diversiuni, îl regăsește mai mult printr-o oralitate, printr-un stil perfect.” ■ Ion Ianoși: „Știu un singur lucru: că va urma. Vor urma cărți noi, în lumina programului heliadesc pe care și-l asumă, potrivit căruia calitatea, care e decisivă, pretinde totuși și cantitate, adică o muncă asiduă, permanentă, o nedevertare nici o clipă din domeniul care îți este propriu și pentru care ai fost hărăzit. El e adeptul unei bune ritmicități. Numai prin această ritmicitate bună poate fi clădită și permanent reclădită o cultură. Aceasta este ideea căreia îi consacră nenumărate ore de creație, în continuare.” ■ Daniel Cristea-Enache: „Nicolae Breban are un cult al operei; nu al prozei operei, ci al operei ideale și

al operelor care, într-o cultură, sunt datorate să facă sistem. Deci, nu al operei ca excepție de la regulă, ca operă excepțională ivită în neant, așa cum se întâmpla pe vremea lui Eminescu, cu poezia lui Eminescu, ci al unei opere care să creeze în jur, să se integreze, să se reintegreze apoi într-un câmp al creației excepționale, într-un orizont de așteptare și la un nivel de receptare publică pe care să-l merite.”

■ Eugen Simion: „Dar are un merit cartea, și asta vreau să spun foarte clar: are un merit enorm, încât nu mai contează micile ironii sau injustiții care apar în această carte. Meritul ei este că, pentru prima dată după douăzeci de ani, Breban începe să vorbească despre ceea ce s-a întâmplat și se întâmplă în lumea românească, în viața literară. [...] Este pentru prima dată când văd și eu un scriitor că vorbește, scrie cinstit despre toate aceste lucruri: ce este cu emigrația românească, cu exilul românesc și așa mai departe. Toată lumea are un fel de complex: să nu zică asta, să nu se supere – dacă se supără cineva care e foarte puternic, îl taie de pe toate listele – și așa mai departe. Ceea ce se întâmplă, s-a întâmplat.” ■ Nicolae Breban: „Vă mulțumesc că ați venit pentru această cărțuție; e o cărțuție, eu nu îi dau mare importanță, am scris-o în preajma Mediteranei în iarna aceasta, în trei săptămâni, într-un acces de furie interesantă... După ce am scris-o, mi-am zis: ce mi-a venit mie să scriu chestia asta? Dar este adevărat că această carte este, de fapt, un omagiu. Daniel Cristea-Enache a zis bine că e un fals titlu, e un fals atac. Este un omagiu adus literaturii române. Eu sunt supărat pe cei care uită. Și să știți că marea boală a noastră și a oricărei națiuni primitive, semnul primitivismului este uitarea. Oricâte genii ne va da Dumnezeu – și El ne-a aruncat cu o mână risipitoare și darnică atâtea ființe ciudate pe pământul ăsta splendid românesc – dacă noi le vom uita, dacă noi vom crede că totul începe iarăși cu noi, noi, ființe mici și... vai de capul nostru, noi, «simțiri reci, harfe deșarte», cum zice Eminescu... Cel mai frumos și splendid exemplu îl dă Eminescu în *Epigonii* când el, această statură luminoasă, gigantă, romantică, laudă pe cei dinaintea lui, care sigur că nu îi stau pe potrivă, dar e un exemplu al faptului că națiunea nu se poate încropi, nu se poate structura fără această continuitate a spiritului și a efortului de a fi ceea ce suntem și ceea ce trebuie să fim.

Mulțumesc celor trei tineri care au vorbit aici, domnul Răzvan Voncu, domnul Bogdan Mihai Dascălu și domnul Cristea-Enache. Îi mulțumesc profesorului Ianoși, cu care m-am împrietenit în ultimii ani. Și este un dar al bătrâneții mele, al bătrâneții noastre. E fals cine spune că numai în tinerețe poți să-ți faci prieteni, adevărate prietenii. De profesorul Ianoși mă leagă și acest profil de *Mitteleuropa*, specific unor anumiți oameni care au trăit în zona asta pe care amicii noștri din sud nu o înțeleg uneori...; *Voce din sală*: Miticii!

Nicolae Breban: Nu, eu nu zic cuvântul «Mitică». Eu vorbesc de sudici și de nordici. Noi suntem impregnați, am trăit sub o mare cultură, cea austriacă, germană, și suntem impregnați de un anumit tip de istorie, chiar de istorie, o istorie nu luptătoare sau neluptătoare, o luptătoare alt fel. Scriu asta în *Spiritul românesc în fața unei dictaturi*. Îi mulțumesc lui Eugen Simion și pentru că s-a lansat în

confesiuni. O face rar, și și-a scos pe jumătate basca sa de spirit cald și rece.” ■ Paul Aretzu: „Lipsit de vehemența radicală a lui Paul Goma, păstrând o eleganță și o curtoazie datorate respectului față de congeneri, recurgând rareori la ironie, la răfuiele și acuzații acide, Nicolae Breban realizează, de fapt, o radiografie sugestivă, cu mărci epice, a unei lungi și controversate etape literare. Problema care interesează este predominant morală, a vinovăției sau nevinovăției scriitorului în epoci de cumpănă și a prieteniei adevărate sau circumstanțiale. Atacurile pe care le lansează, apărându-se sau acuzând, sunt făcute cu menajamente, mai mult ca o con- stare a trădării celorlalți. Adevărata miză a cărții o constituie susținerea moralității creatorului, indiferent de sinuozitățile istoriei.” ■ Sorin Basangeac: „Este *Trădarea criticii* o trădare a... prozatorului (de către prozator, ca să evităm echivocul), o demonstrație, similară (deși cu polii inversați) celei a criticului și romancierului George Călinescu, că «trădarea» nu conduce obligatoriu la ratare? Era necesară și utilă această demonstrație după ce numeroși poeți, cu sau fără ghilimele, se ratează, cu sau fără ghilimele, în postura de cronicari ai comesenilor (mă refer, desigur, la masa de scris)? Este *Trădarea criticii* doar un demers în apărarea «literaturii vii» sau și în apărarea celei pe care unii, în găsculițe sau în haite, se străduiesc s-o omoare («Arză-o-ar focul!»)? Mai sunt critici care încă n-au trădat, iar cei care au făcut-o se mai pot pocăi și, mai ales, mântui? Când apar sute de pagini de cronici și recenzii elogioase, e obligatoriu ca sutele de pagini ale sintezelor să păstreze același ton și dacă nu-i vizează exclusiv pe tovarășii de luptă... politică? E obligatoriu ca istoricul și criticul să fie prieten cu scriitorul? E obligatorie feminitatea «excepției» Irina Petraș pentru fidelitate? Este *Trădarea criticii* un eseu rece sau o fierbinte invocare, exprimând atât deznădejde, cât și speranță? Totul e *presque...*” ■ Răzvan Voncu ațază două cărți în oglindă: *Iluziile literaturii române* de Eugen Negrici și *Trădarea criticii* de Nicolae Breban: „Ne aflăm, cred, prin aceste două cărți, într-un moment fast al spiritului critic contemporan. Un moment de trezire, de întoarcere la certitudinea, de sorginte maioreșciană și lovinesciană, a preeminenței esteticului, dar și de privire în viitor, către un nou concept de istorie literară. Ambele eseuri ne îndeamnă la luciditate și la responsabilitate, căci situația literaturii, în noul context cultural și social românesc, e în cumpănă. Deconstrucția miturilor sau a tabuurilor literare, istorice și contemporane, trebuie în mod necesar urmată de o nouă construcție și de o nouă lectură a valorilor literare. Vitalitatea brebaniană și scepticismul profesorului Negrici se completează în chip fericit, oferindu-le tinerilor un imbold la îndrăzneală și dezinhibare.” ■ Ion Zubașcu: „Am fost tentat să încep abrupt acest punct de vedere despre volumul *Trădarea criticii*: Nicolae Breban nu trebuia să publice această carte, și-a făcut singur mai mult rău decât i-ar fi putut face cei mai înverșunați contestatari ai săi. Pe măsură, însă, ce înaintăm în lectură, trecând de la Introducere. Ion Negoitescu la capitolul Grupurile literare, din prima sută de pagini a volumului, mi-am dat seama că pot, la fel de bine, să schimb radical sensul negației inițiale: Nicolae Breban trebuia să publice

această carte, mai devreme sau mai târziu, pentru a se elibera el însuși de anumite poveri ale trecutului comunist și a con-tribui, prin tentativa sa de elucidare, la limpezirea uneia dintre cele mai primejdioase epoci ale istoriei noastre politice și literare, de «dictatură în dictatură» (p. 261). Desigur, din punctul de vedere al propriei situări în nefastul context dictatorial. Această ambivalență preliminară intră în consonanță nu doar cu vremurile schizoide pe care le trăim, ci și cu vocația de Ianus bifrons a autorului incitantului volum, numit provocator *Trădarea criticii*. [...] I se pot aduce volumului *Trădarea criticii* o mulțime de... critici severe, de la construcția scăpată de sub rigoare, pusă mai degrabă sub semnul improvizației pe fluxul memoriei, cu informații nu întotdeauna exacte, la stilul eclectic și aluvionar, cu o frază de multe ori prolixă, înaintând rizomatic, ca un miriapod cu multe virgule, lucruri reproșate încă mai demult de Ion Negoitescu și alți comentatori. Dar nu i se poate contesta patosul unei sincerități dramatice, în tensiunea de a asigura un element de continuitate cu tradiția militantismului românesc veritabil, «un nou și necesar pașoptism cultural» (p. 223), cu miza pe creația de anvergură și sinteza identitară, ca mijloace de rezistență împotriva presiunilor globalizării. În acest sens, Nicolae Breban se întâlnește, paradoxal, cu viziunea unui corifeu al hulitei de el generații '80 – e vorba de Alexandru Mușina – în credința vie că literatura noastră e tânără și vitală, în speranța că viitorul culturii române stă în puterea cuvintelor noastre.” ■ Marian Victor Buciu: „Breban pledează pentru gândirea nuanțată a istoriei comuniste în România. Gândirea omogenizantă i se pare necritică. Urmările privesc chiar literatura. Ea n-a fost mereu la fel de oprimată. Probabil din teama de a nu pierde esența, mulți neagă fără distincție și chiar în totalitate autori, opere, premii. Sigur, cei care au afirmat astfel, au vreme să retracteze. Să-și asume vina și chiar să se justifice. A greși e omenesc. Vechile neînțelegeri pot fi aplanate. Din păcate, nu e resimțită acum această urgență. Pozițiile rămân rigide, amorțite, dacă nu chiar moarte. Pentru cei vii, ocazia doar se amână. Nu la fel se întâmplă cu cei care au părăsit scena publică, lumea cu totul. Un caz etic (estetic lucrurile stau altfel) este acela, amintit aici, al lui Șt.A. Doinaș, care în comunism distribuia banii Fondului USR, jucând la două capete, ca «opozant» și delator la Securitate.” ■ Aura Christi publică „un fragment dintr-un studiu”: „Ce vrea să înțeleagă, așadar, Breban? El însuși o spune în subtilul *Trădării...*: Timpul, cultura din care provine și spiritul ei, în actualitate. Iată o temă dificilă, cvasiimposibilă! Cum arată timpul românesc în ultimele două decenii, după răsturnarea unui regim de o brutalitate unică? În ce fel este tratată cultura română, din care provine, alături de alte spirite auguste, și Breban? În ce mod se manifestă spiritul ei în actualitate? Iată doar câteva întrebări la care încearcă, scriind, să răspundă N. Breban, conștient clipă de clipă de faptul că și-a propus imposibilul, pe de o parte, iar pe de alta, că *Trădarea...* este un exercițiu de înțelegere, care odată încheiat, nu-și arogă nici pe departe deținerea adevărului ultim, ci pre-tinde, are în intenție să pună lectorul pe gânduri, dacă nu să-l lumineze.” ■ Irina Ciobotaru: „*Trădarea criticii* este cartea incomodă a

unui scriitor care nu acceptă să renunțe la ideile sale, la modelele culturale pe care le-a cultivat, consecvent, la statutul de maestru literar de care se bucură, conștient și fără false pudori. Mai mult, cartea aceasta, cu titlu atât de contrariant, îl arată pe Nicolae Breban prețuindu-și măiestrii spirituali și literari, iubind literatura română și pe marii scriitori plămădiți din duhul românesc, nădăjduind că ideile neamului vor avea un destin. Este o confesiune- diagnoză despre scriitori și critici. O carte a unui modern care prețuiește tradiția. O carte despre critici, dar care nu le este, în mod direct, adresată. O carte prin care se dorește a fi înțeles prezentul, cu toate riscurile ascunse sub ceața libertății asociate cu criza de identitate. O carte în care suntem avertizați că «nu totdeauna și în toate cazurile, mult râvnita libertate ne rezolvă toate problemele!» O carte care, în loc de concluzii, prezintă, în paginile finale «speranța ultimă» a lui Nicolae Breban, ardelean și «veșnic provincial» ■ Mara Magda Maftei: „Suferind la propriu de pe urma regimului stalinist, la început, Manolescu s-a arătat prietenos, dar vigilant. Maturizându-se, a început să iubească exact arma cu care i s-a dat în cap, și anume disprețul. Breban îi reproșează distanța pe care a impus-o față de el, dar și alterarea preocupărilor sale literare prin intrarea în politică. După modelul maioreșcian, Manolescu și-a făcut prieteni printre tineri, pe care i-a sprijinit la un moment dat, decizându-se apoi de cei incomozi, tot precum Maioreșcu. Nu știu dacă Breban este conștient că în acest volum de răfuială cu câțiva dintre colegii săi de generație, reproșându-le acestora câteva tare, el identifică de fapt niște metehne la nivel național, pe care nici un regim politic sau ocupație nu le mai poate altera. Sunt câteva trăsături care ne fac nepieritor români, o afurisenie cu care vrem să persistăm de-a lungul secolelor. Cred că răul este unul colectiv și adevărata problemă depășește caracterul personal și se regăsește la nivelul unei națiuni. Morbul invidiei, al răzbunării, cultul personalității, cultul geniului transformă un popor până la a-l reduce la zero. Intriga acestui volum nu este dată neapărat de războiul lui Breban cu foștii săi prieteni, ci semnalarea unor probleme de fond ale acestui popor român, care nu merită să poarte numele de națiune, după cum scria Cioran. Și cred că are dreptate.” ■ Bogdan Mihai Dascălu: „Lipsește doar aparent, adică nu este prezent ca personaj, el fiind omniprezent, iar personalitatea lui copleșește, transformând plumbul în literatură. Cartea înaintează constant printr-un ton neutru al povestirii, fără resentimente, chiar și atunci când personajele sunt puse la punct. Fiindcă este tonul unuia care are conștiința propriei valori, al unuia care știe unde se situează în literatura română și care știe, la fel de bine, unde le este locul celor despre care, dar, în același timp, cu care vorbește. Și totuși, dacă nu ar fi fost suficient, ne aflăm înaintea unui alt *novum* literar. Romancierul se întoarce către critic, el devine cel care portretizează criticul, el se scindează, rămânând, pe de-o parte, romancier, pe de alta devenind critic... al criticii. Astfel, importanți critici actuali prind viață, devin personaje, sunt puși într-o lumină nu rareori incomodă. Însă Breban nu face decât ceea ce îi este sortit unui critic să facă: să disece precis și imparțial autorul comentat.” ■ Ironim Muntean: „În locul Stafiei prezentului

(secvența finală a eseului) să se instaleze «un nou spirit, viguros și avântat» – de ce nu utopic?! – pașoptist care să reaprindă entuziasmul pentru literatură asemenea apelului heliadesc romantic definit de radicalizare ideologică, coerență vizionară, intensitate pasională, iar prietenii critici: «Sper să mă înțeleagă, sper să înțeleagă și titlul acestui amplu text, că prin fugă, trădare, vrea să spună, să strige, aproape: – Veniți înapoi, spirite alese, în ograda atâtor splen-dide și reușite lupte, vise, da, ale tinereții noastre...»” (p. 223).” ■ Eugen Negrici: „Mult timp m-am gândit unde să-l așez, cu ce să-l asemăn. Nu este un nou *J'accuse*, un manifest vitriolant, cu alunecări profetice și înflăcărare vaticinară. Nu e nici un discurs de amvon, o «certare» din amvon a enoriașilor cu mari și mici slăbiciuni, supuși păcatului. Mai curând, mi-am zis, seamănă cu un aeropag al destinelor trădate, preschimbat în pledoarie și discurs de îmbărbătare. Și, totuși, ceva, în ținuta de condotier a autorului, mă îndeamnă să asociez discursul acestei cărți cu acela al unui general roman după o bătălie pierdută sau indecisă, undeva în Nordul germanic, sau în fața altei bătălii care ar trebui cu orice preț câștigată. Este plină istoriografia imperială romană, Tacit, în primul rând, de asemenea lungi discursuri de îmbărbătare. Care cuprind aceleași situații retorice, aceleași soi de exortații, aceleași mici digresii și aceleași invocări de figuri tutelare, de eroi și de fapte mărețe. Întregul discurs se adresează criticilor, ca și cum aceștia ar fi centurionii cohortelor și legiunilor care s-ar cuveni să învețe ceva din înțelepciunea vechiului luptător. Întregul discurs se întemeiază pe ideea de decădere a spiritului ofensiv, pe ideea de pierdere a vechilor virtuți; și aserțiunile par a veni din partea celui care a cunoscut în tinerețe o glorie și o măreție greu de egalat.” ■ Florin Oprescu: „Lupta lui Nicolae Breban, nobilă, de sorginte maioreșciană, cu excesul de morală comandată a timpurilor pe care le trecem, cu ofuscările, încrâncenările, ratările și renunțările treptate ale criticilor nu este oare prea optimistă? Nu putem încheia decât în registru retoric. Altfel, orice deconstrucție poate părea, nejustificat, prea vanitos determinată. Dar acest lucru și pentru că nu putem să nu-i adresăm autorului întrebarea noastră deschisă, iscată din aceeași tristețe, poate mai provincială decât a Domniei Sale: Câți drepti au mai rămas în Sodoma și Gomora, domnule Breban?” ■ Adriana Teodorescu: „S-ar putea ca Nicolae Breban să nu aibă dreptate cu tot. Ori cel puțin nu tipul de dreptate pe care o epocă postmodernă (că e sau doar se numește astfel) îl poate asuma. Pentru că ele, epocile, au propriile lor conținuturi și idei privilegiate. Care nu dobândesc mereu oficial statutul de valori, dar se comportă ca atare. Cu toate acestea, dacă *Trădarea criticii* nu poate asigura o bună digestie culturii și literaturii actuale prin problemele ridicate și prin felul ei inedit de a se configura ca un discurs complex despre lume, doar o preconcepție ne-ar determina să dăm dreptate obișnuințelor contemporane în dauna celei dintâi. La urma urmei, Dostoievski și depășirea lui sunt doar un iluzoriu efect de perspectivă. O chestiune de reprezentare. Care am văzut câte capcane ascunde. Credem însă că *Trădarea criticii* va prilejui benefice seisme și re-interogări.” ■ Magda Ursache: „De ce n-am recunoaște criza criticii de

întâmpinare? Jurnaliștii culturali cu o spoială de cultură, fără reguli stricte, pot fi capricioși cât poftesc în *laudatio*. Conștiința de sine a criticiștrilor? Poveste! S-a ivit un fel de critică împotriva naturii, adică a literaturii, cum ai zice anus contra naturii, cenzura actuală fiind «rețeaua», «filiera», ca papirofagii să ia meterez după meterez, conform dreptului democrat de-a toca hârtie. Critica literară e și ea marfă pe piața liberă: se fac prezentări plătite, ca manelele la nunți. Cine are bani are și cotă literară pe măsură, ia și premii USR, cu parale aduse de-acasă. Orice ușă spre vîrf funcționează în montaj: *push/pull*: exagerări de valorizare (cu adaos) ori subevaluare. Totu-i să ai nu ceva de spus, ci ceva de tipărit, cu jînd după succes literar facil. La babilonicul târg de carte Gaudeamus, Nicolae Breban n-a avut acces la scena centrală pentru a-și lansa cărțile. Microfonul era adjudecat de zâna cu gropițe Andreea Marin și de ziănul Mircea Radu. Cine ocupă vitrinele librăriilor știm: Răduleștile. Maculatura se dă drept literatură; se confundă simplitatea cu simplismul; tehnica seducției facile e aplaudată de «înlocuitorii» de critici, câtă frunză și iarbă, întreținînd bruiajul de cultură. Soluția a dat-o autorul *Trădării criticii*. Și-n oriînduirea care făcea caz de dialectică, deși n-o avea, e una singură, ca și acum: solidarizarea «ca la război» sub oriflama personalităților reale. Pentru că le avem. Încă.”

[„CONVORBIRI LITERARE.” Revistă fondată de Societatea Junimea din Iași, la 1 martie 1867, Editor: Uniunea Scriitorilor din România, Apare la 20 ale fiecărei luni, nr. 1 (169), format: A4, număr de pagini: 200, Redactor-șef: Cassian Maria Spiridon.] Revista propune cititorilor un soi de „bibliotecă în foileton”: în acest număr le este oferită broșura de texte a poetului Robert Șerban, cu poeme adunate sub titlul *Înmormântare în aer*. ■ În rubrica „Idoli sezonieri”, Gheorghe Grigurcu publică o serie de aforisme: „Scriitorul se odihnește de scris scriind, astfel cum o pasăre doarme în zbor.” ■ Cristian Livescu scrie despre „Marin Mincu, poetul și exegetul dăruit poeziei”: „Prin incredibila dispariție a lui Marin Mincu, literatura română pierde pe unul din marii exegeți în materie de poezie pe care i-am avut, dar și un poet de certă vocație al generației '70, umbrat multă vreme de anvergura academică a semioticianului și de animatorul cenaclier, mereu în căutare de talente care să primenească, să ventileze orice stagnare în rutină a creației. Când la recenta conferință a scriitorilor de la București, mi-a oferit masivul său tom antologic *Proba de gimnastică*, apărut la Editura Vinea (2009), în seria *Ediții definitive*, înmănușind întreaga sa creație poetică, pentru o clipă, surprins, am riscat o întrebare vag ironică, fără să bănuiesc în niciun fel drama care se va consuma peste numai câteva zile: «Cu asta vrei să închei definitiv capitolul poeziei?». Mi-a răspuns direct, în stilul lui franc, fără indulgențe cu sine: «Gata cu poezia! Asta e ultima! Te rog să scrii neapărat despre ea. Și nu uita *Panorama...* n-ai exprimat nimic!». [...] Marin Mincu lasă în urmă o moștenire foarte bogată și cu siguranță personalitatea sa va suscita interesul istoricilor literari, care îl vor situa cum se cuvine în pleiada spiritelor noastre înalte, cutezător de romantice în înfăptuiri și proiecte.” ■ Constantin Dram discută volumul semnat

de Nicolae Turtureanu: *Dublă cetățenie* (Dana Art, 2009): „e un roman, fie el și epistolar, ducându-ne cu gândul la alte vremuri. Dar acest lucru e mai puțin important, într-o carte în care autorul pune totul pe cinismul existenței, cel care atrage după sine cinismul relatării.” ■ Emanuela Ilie subliniază că *Omul disponibil* (Editura Brumar, 2009), ultima carte a lui Ion Zubașcu, „are o epopee editorială care o recomandă, în fond, drept marea Carte a lui Ion Zubașcu, un fel de *opera maxima* în creuzetul căreia se topesc vârstele biologice și de creație, speranțele și certitudinile, angoasele și melancoliile, neliniștile și frustrările câtorva decenii. [...] *Omul disponibil* al lui Ion Zubașcu nu este altceva decât o remarcabilă *carte supraviețuitoare* – mai întâi ca destin, și abia apoi ca estetică.” ■ Gellu Dorian salută debutul Gabrielei Mîncu: „știe foarte bine să conducă discursul, chiar și într-un text de două versuri, spre o tensiune suficient de încărcată emoțional, încât banalul să se transforme în substanță poetică.” Criticul consideră că poeme ca *sick love* sau *so fucking precious* (din care citează în cadrul cronicii) „ne asigură că în Gabriela Mîncu există un talent remarcabil, cu mari perspective în evoluția pe care i-o bănuim a fi una de mare viitor.” ■ În „Panoramic editorial”, *Peregrinus* semnalează editurile și autorii ieșeni. ■ Emilian Marcu ține un clasament literar, în care, cu penițe de stilou, ordonează „valoric” cele mai noi apariții. Criteriul de notare este următorul: o peniță primește o carte „mai puțin acceptabilă”, două penițe una „acceptabilă”, trei penițe una „bună”, patru penițe una „foarte bună” și cinci penițe o carte care este „excepțională”. Conform acestor criterii, următoarele volume sunt „foarte bune” și nu este recenzată nicio carte „excepțională”: *Temă pentru acasă* (Editura Princeps Edit, 2009): „Nicolae Dabija reușește un roman emoționant, plin de drame, de iubire aproape sacră, de vise și mai ales de speranțe.”; *Fragmente din năstrușnica istorie a lumii de gabriel chifu trăită și tot de el povestită* (Ed. Ramuri, Craiova): „Lectura acestei cărți este o frumoasă bucurie făcută cititorului de Gabriel chifu (așa cum este scris personajul din carte), în acest început de an.”; *Pesta* (Ed. Brumar, 2009): „Dana Gherghiu realizează un roman tensionat, cu o lume văzută în oglinda memoriei căreia îi dă subtilă consistență și coerență. Dana Gherghiu se instalează confortabil în rândul prozatorilor care, cu adevărat, au ceva de spus în proza contemporană.”; *Despățirea de Tom și Jerry* (Ed. Opera Magna, 2009): „Într-o ținută grafică deosebită cartea lui Vasilian Doboș radiografiază, în mod special, teritoriul amicitiei literare.”; *Fântânarul de stele* (Ed. Ateneul Scriitorilor, 2009): „Nicolae Mihai nu face parte din categoria poezilor care țin neapărat să lase o spumă groasă în urma lor ci mai degrabă un potolit, la modul frumos.” ■ Valentin Talpalaru manevrează compRESA REVISTELOR: „Ca un statornic cititor de reviste literare, nu simt, distinși confrăți, mai nimic din criza asta! Locomotiva presei literare duduie la fel de aprig, teancurile de reviste care mă așteaptă în redacție sunt la fel de groase în talie. [...] Deschidem cele două numere ale revistei «Feed Back», de unde răzbate vocea lui Daniel Corbu, acuzând (a câta oară, și la fel de inutil) impostura, novaloarea, aroganța, tupeul convertit în cinism [...]

care apasă cu unghia pe cocoașa scriitorului. [...] sugerăm să nu ocoliți textele lui Theodor Codreanu sau Lucian Alecsa ori Paul Gorban și nici paginile de poezie semnate de Ovidiu Genaru, Matei Vișniec, Adam Puslojic.” ■ În „curier de ambe sexe” Nicolae Sava răspunde scriitorilor „aspiranți”: „Lucian [Bota], îți lipsesc lecturile esențiale. Ele îți pot fi recomandate de profesorul tău de limba română. Cere-i un sfat în acest sens. [...] Îl rugăm pe Florin Bănică să nu ne mai scrie. Aceeași rugămintă îi adresăm și lui Vasile Părpăuți din Constanța, care ne bombardează cu texte, lipsite de orice valoare literare, lună de lună. [...] Elena Nedelcu [...] Textele tale, scrise pe hârtie cu pixul (oh, de când nu am mai citit un scris frumos, de mână, cu pixul!) au un lirism duios, curat, dezarmant de naiv. [...] Du-te în bibliotecă și citește cum au scris și alții, înaintea ta, despre trăirile tale de acum. Revino la noi doar după ce ai parcurs câteva rafturi de cărți. Emilia Zăinel [...] Versurile trimise nu ne-au convins că ai avea talent pentru poezie.” În „Antologia curierului” au șansa de a fi incluși Marius Surleac (București), Sebastian Brestin (Arad) și Florin Cernat (Galați). ■ Rubrica de poezie găzduiește poemele semnate de Elena Ștefoi, Mihaela Herghelegiu, Ionuț Popa. În paginile destinate prozei vede lumina tiparului a patra parte a textului „Minciună”, scris de Adrian Alui Gheorghe și un text scris de Vasile Spiridon, „Codul spart Radu”. Sunt redată și fragmente din piesa de teatru „Aeroport (A truly nice fucking love story)” de Ștefan Caraman.

[„Dilemateca: scrieri, autori, lecturi. Editată sub licență de Satiricon S.R.L., , apare lunar, an V, nr. 44, format A4, număr de pagini: 100, Senior editor: Mircea Vasilescu] Trebuie menționat că, pentru toate volumele discutate de cronicarii literari, este precizat de prețul cu care poate fi achiziționată cartea. ■ Mircea Vasilescu remarcă: „În seria de lamentări «de ce nu e și la noi ca la alții?», s-a deplâns adesea, în ultimii 20 de ani, absența lecturilor publice. [...] A încercat și la noi ceva Uniunea Scriitorilor, repartizând «de la centru» lecturile publice proporțional cu numărul de membri din fiecare filială și solicitând celor interesați «să depună o cerere», plus o invitație din partea unui instituții «care e dispusă să organizeze evenimentul cultural respectiv», urmând ca plata (200 de euro) să se facă – desigur - «pe baza unui dosar care să dovedească faptul că lectura a avut loc (extrase din presă, fotografii)». [...] Am găsit aceste prețioase informații într-un număr mai vechi al revistei «Ramuri», care reproduce decizia unui ședințe a Comitetului Director. [...] Nu știu câte dintre cele 100 de lecturi publice «stabilite» în ședință pentru 2008 au avut loc în 2008, iar în 2009 n-am mai auzit nimic de ele. Dar cred că în felul acesta – lăsându-l pe bietul scriitor să se ocupe singur de tot, iar apoi să trimită «probele» la contabilitate – nu iese nimic bun, ba chiar se compromite ideea de lectură publică. În schimb, atunci când locul este cunoscut (precum Muzeul Țăranului Român) și când lecturile publice sunt plasate într-un proiect coerent, succesul este asigurat. «Povestitorii de la Șosea» adună un public numeros. Și, tot acolo, Festivalul Internațional de Literatură organizat de Oana Boca, Vasile Ernu și Bogdan Stănescu a fost un

eveniment absolut admirabil. Nu mă îndoiesc că, și în alte orașe, prezența unor scriitori care să citească din cărțile lor și să răspundă la întrebările cititorilor ar atrage publicul, dacă ar fi organizate cum trebuie. Dar trebuie răbdare și inteligență, nu «repartizări de la centru».” ■ Din „Bazar” aflăm că „Pe 7 decembrie, Herta Müller a ținut, la Stockholm, discursul de primire a Premiului Nobel pentru Literatură, intitulat *Fiecare cuvânt știe câte ceva despre cercul vicios*. Iată concluzia acestui extraordinar text pe care sperăm să-l citim curând și în românește: «Obiectele nu știu mare lucru despre materialele din care sunt făcute, gesturile nu cunosc sentimentele care le determină, cuvintele nu cunosc gurile care le pronunță. Pentru a fi siguri însă de propria noastră existență, avem nevoie de obiecte, de gesturi, de cuvinte. Cu cât ni se permite să pronunțăm mai multe cuvinte cu atât suntem mai liberi». [...] Adevărul e că Nicolae Manolescu are 70 de ani doar în acte! Pe 27 noiembrie, când a împlinit venerabila și incredibila vârstă rotundă, la Târgul Gaudeamus s-a lansat un volum omagial în care au semnat oameni apropiați, adică unii dintre cei mai importanți scriitori români de azi.” ■ Dosarul acestui număr îi este dedicat lui Marian Papahagi. „Profesorul, criticul literar, italianistul Marian Papahagi a făcut, în cei 50 de ani de viață, mai mult decât generații întregi de umaniști. I-a marcat, vizibil și recognoscibil, pe toți cei care l-au cunoscut și a lăsat – după o viață prea scurtă și plină de proiecte – cărți fundamentale ce ar trebui, astăzi, reeditate. Pe 18 ianuarie 2010 se împlinesc 11 ani de când Marian Papahagi nu mai este. Evocările câtorva dintre apropiați săi [scriu, în cadrul acestui dosar: Bruno Mazzoni, Victor Ieronim Stoichiță, Ioana Both, Gabriella Molcsan, Mircea Vasilescu], alături de un inedit jurnal scris la doar 21 de ani (sub semnul unei urgențe anxioase, dar cu aceea bucurie și aceea solaritate proprie marelui profesor) conturează [...] portretul unui maestru indirect (căci te pune la lucru fără să-ți dai seama) a cărui lipsă o simțim azi toți cei care l-am cunoscut”, spune S.S. (Simona Sora). ■ Sub titlul „Incorectă politic”, Adriana Stan scrie despre volumul *Probleme personale* (Cartea Românească, 2009, preț: 19,95 lei), fiind de părere că, „din unele privințe, ar trebui citit la pachet cu oricare din volumele anterioare ale Angelei Marinescu. Rezumativă, oarecum defensivă și calculată – în măsura în care poate fi astfel o natură atât de prăpăstioasă -, ea nu se reinventează tematic sau retoric, ci scrie addenda necesară la o *persona* poetică mereu *non grata* spiritelor călduțe.” ■ Gabriela Gheorghisor consideră că volumul de debut al Georgianeii Sârbu, *Istoriile periferiei. Mahalaua în romanul românesc de la G.M. Zamfirescu la Radu Aldulescu* (Cartea Românească, 2009, preț: 24,95 lei), „reușește să ofere o imagine cuprinzătoare mahalalei ca «topos al contrastelor», în ciuda atașamentului vizibil față de «obiectul» investigat (deseori, percepții/ fotografii realiste sunt taxate abuziv ca «prejudicații»). E adevărat că tânăra cercetătoare are un stil plastic, expresiv (redevabil unui «talent de romancier», cum scrie N. Manolescu în recomandarea de pe coperta a IV-a), dar și cu multe denivelări în construcția frazei – consecință, probabil, a insuficientei exersări a condeiului.” ■ Ernest Wichner

îi acordă un interviu lui Matei Martin: „*Mai există acum Aktionsgruppe?*”; Era un proiect de tinerete și un grup de tineret. Pe măsură ce ne-am maturizat, fiecare a luat-o pe drumul său. Sigur, prietenia dintre noi a continuat. Comunicăm între noi, ne mai întâlnim, privat sau oficial. [...]; *Ca poet, ca traducător și ca director al Literaturhaus Berlin v-ați angajat să promovați literatura contemporană românească. Există public, în spațiul german, pentru autorii români?*; Se poate traduce poezie românească contemporană, se poate chiar și publica. Nu neapărat pentru că germanii ar fi interesați de literatura română, ci pentru că Germania e țara europeană în care se traduce cel mai mult. În plus, și contextul e favorabil: mai ales după aderarea României la Uniunea Europeană, publicul german e curios să cunoască, inclusiv prin literatură, societatea românească. Acest apetit se deschide prin descoperirea unor scriitori cunoscuți. Cărțile lor se traduc, se publică, se vând în 1000-1500 de exemplare. Pentru scriitorii români, e un succes. Însă pentru piața literară de la noi succesul începe de la 10.000 de exemplare vândute. Aceasta e o cifră pe care niciun autor român nu a atins-o încă. Mircea Cărtărescu e un scriitor relativ cunoscut, probabil că vinde în jur de 5000 de exemplare. E luat în serios și de presa culturală. Așa că și publicul devine interesat. [...]; *Ați tradus și poeziile lui Gellu Naum. În ce împrejurări l-ați cunoscut pe autor?*; Pe Gellu Naum l-am cunoscut pe la începutul anilor '90. A fost o prietenie care m-a marcat decisiv. Am vorbit cu el. Era calm, modest, cultivat, ager. Când l-am cunoscut m-am gândit că dacă or fi mulți oameni ca Gellu Naum în România, atunci totul o să meargă strună. Din păcate, n-au fost destui. El și soția lui, Lyggia, m-au reapropiat de România. Deși aș putea spune n-am cunoscut Bucureștiul decât după schimbare. Eu locuiam în Timișoara. Acolo era o cultură cu totul diferită. Timișoara e Mitteleuropa. București e altceva, e un oraș mare, balcanizat. Lyggia și Gellu m-au învățat să pricep relațiile sociale și culturale ale acestui oraș. [...]; *De ce credeți că poezia are un public atât de restrâns?*; Pentru că poezia e citită doar de poeți. Nu are cum să atingă un public mare decât dacă devine heteronomă. Or, poezia e genul cel mai autonom cu putință. Și e bine că e așa. Dacă un volum de poezie se tipărește – și se citește- în o mie de exemplare e bine.; *Nu vă întristează că scrieți pentru numai o mie de cititori?*; Deloc. Dacă voiam tiraje mari, mă apucam de romane.” ■ Andreea Pietroșel scrie despre un proiect făcut „ca la carte”: „«Lecturile urbane» prind viață la metrou printre două anunțuri de «Atenție, se închis ușile!». Pentru că toți mai mulți oameni au început să citească în mijloacele de transport în comun, cei de la civika.ro au decis să le dea un impuls și celorlalți, care nu citesc. Ingenios și.. eficient. [...] «Auzi tu, toată lumea citește în metroul ăsta, nu știu ce se întâmplă», șoptește ușor, la telefonul mobil, o domnișoară uimită de priveliștea din sala improvizată de lectură care se îndreaptă cu viteză dinspre Dristor spre Grozăvești. [...] Ora și peronul următoarelor întâlniri le aflați de pe <http://orasulciteste.ro>. Atenție, se deschid cărțile!”

29 ianuarie

[**Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România, editată în colaborare cu Centrul pentru Dialog Multicultural „Orizont”, serie nouă, an XXII, nr. 1(1528), format A3, număr de pagini: 32, Redactor-șef: Mircea Mihăieș**] Șerban Foarță are o rubrică fixă de „poezie” (proprie). În acest număr publică poemul „Sonet nival” ■ La plecarea lui Cosmin Lungu semnează texte *in memoriam* Robert Șerban și Adriana Babeți („Era destul să-i vezi ideile de promovare a cărții transformate în invitații, lansări, cărți de lectură, expoziții, festivaluri stradale, ca să înțelegi că Timișoara și-a construit prin el, în librăriile Cărturești, un pol cultural mereu vibrant.” ■ Elena Crașovan scrie despre volumul semnat de Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi* (Editura Cartea Românească, 2009): „Deși nespectaculos, cu o incredibilă economie de mijloace și un stil minimalist, cartea își farmecă cititorul. Sub aparența de «colecție» ni se oferă un roman lucrat cu finețe.” ■ „Roșiorii de vede” face un „Tur de Orizont”: „Tema numărului 2 (2009) al revistei Europa, ce apare la Novi Sad, este dedicată elitei. [...] Publicația, coordonată de Pavel Gătăianțu, are considerente pagini de poezie, recenzii de cărți, cronică de arte vizuale etc., toate așezate într-o formulă grafică excepțională, ce poartă semnătura lui Doru Bosiok. [...] La 50 de numere al ajuns revista «Poezia», ce apare la Iași de 14 ani, prilej să-i urăm viață lungă. [...] De remarcat că echipa de critici de la «Ramuri» [nr. 12/2009] e atentă la noutăți și recenzează, pe pagini bune, cărțile scriitorilor români. Ce bine ar fi dacă aceste cronici ar avea și efecte în vânzarea lor, iar cititorii ar folosi presa culturală ca...ghid spre și prin librării. Alert și dens interviul dintre Horia Gârbea și Varujan Vosganian. [...] Intrați pe site-ul Familiei și căutați dublul 11-12/ 2009. Doldora (are și vreo 250 de pagini, e adevărat) de texte care mai de care mai interesante.”

[**„Tomis. Revista de cultură” Editată sub licență de Editura Tomis. Apare luna, cu sprijinul Primăriei Municipiului Constanța, an XLV, nr. 478 (1), format A4, număr de pagini: 96, Director: Ion Tițoiu, Redactor-șef: Bogdan Papacostea**] Raluca Șerban-Naclad discută debutul „surprinzător” al lui Andrei Pinteă, Dumitru Vlad, Adrian Mălăieș-Popescu și Alexandru Drăgan prin volumul colectiv de poezie *Jamais vu sau la prima bere cu tata*, considerând că „dincolo de exprimările bombastice sau banalitățile inerente unui început de demers creativ, volumul celor patru debutanți chiar merită citit pentru valoarea estetică, dar și ca monștră de sensibilitate în România postcomunistă.” ■ Raluca Șerban-Naclad semnează *O mângâiere*, text despre recenta publicare a antologiei româno-engleze *Lightwall*, aparținând Lilianeî Rusu, traducător Sean Cotter: „textele sale poartă o amprentă recognoscibilă: scurte istorioare de viață cotidiană își sublimează narativitatea, integrându-se în atmosfera unui sentiment.” ■ Este publicat textul *Dreptul de a sta*, semnat de Mircea Dumitru. ■ Cititorilor li se oferă un fragment intitulat „Crema”, din volumul de pregătire *Instrucțiuni de folosire a părului alb*, semnat de Felix Nicolau. ■ Este publicat textul *Jumară și cimbrul*, semnat de

Dan Mihuț. ■ În rubrica *Text Pistols* sunt redată textele scrise de Marius Conkan, „Corina Dragomir” și „Profetul Berii”.

[„VATRA. Revistă lunară de cultură (teorie, istorie și critică literară)”, editată de Uniunea Scriitorilor, Consiliul Județean Mureș și Administrația Fondului cultural național. Revista apare cu sprijinul intelectual al Asociației Universităților din Regiunea de Dezvoltare 7 Centru (Alba-Iulia, Brașov, Sibiu, Târgu Mureș), serie nouă (1970), an XXXVII, nr. 1 (466), format A4, număr de pagini: 96, Director onorific: Cornel Moraru, Redactor-șef: Virgil Podoabă.] Prezentul număr este coordonat de redactorul-șef. În București, revista poate fi găsită la librăria Humanitas și la Muzeul Literaturii Române. ■ Revista se deschide cu un poem al lui Viorel Mureșan intitulat *Pastelul de fum*. (rubrica fixă „Tolle lege” – în traducere liberă: „Ia și citește”) ■ La secțiunea „Inedit” este publicat un fragment din jurnajul lui Gheorghe Crăciun între anii 1977 și 1978, fragmentul reunind note din zilele de 5 noiembrie și 1 decembrie ale aceluiași an: 1978. ■ Dan Culcer publică *Hic sunt leones, Prezent permanent, Fractură, Decemvirii, Țevi ruginite, Un soldat în opinci, Silnic amestec, Animalele la margine, Într-o zi anume, Solaris, E(o)rogeneză și Te iubesc, mi-e frică fără tine* pe paginile 3 și 4 ale revistei. ■ În „Murry’s point” este publicat un fragment scris de Ion Mureșan, denumit *Mama taie porcul*. ■ În „Epica magna” este publicat un fragment din *Femeile insomniacului*, text scris «în memoria lui Tiberiu Iancu» de către Radu Țuculescu. ■ Evelina Oprea discută *Viața începe vineri*, „roman irezistibil” al Ioanei Pârvulescu. Față de restul scriitorilor și eseistilor care explorează ultimii ani din secolul al XIX-lea, autoarea susține că Ioana Pârvulescu aduce în plus și credibilul, ca o cunoscătoare a aerului „comun al timpurilor trecute și al acestui timp în care noi trăim astăzi.” Petrecându-se în ultimele 13 zile ale anului 1897, acțiunea îl are în prim plan pe Dan I. Crețu, iar în planurile secunde, o adevărată rețea de personaje care se află într-un dialog continuu și alcătuiesc, astfel, o societate în jurul căreia „se creează tot felul de senzații, emoții, imagini, impresii, încât scenele, oricât de precise, se diluează în imaginația noastră, devin fermecătoare prin ceața ce le învăluie.” Dan Crețu, jurnalist, revine, „dintr-un secol viitor, înapoi în Belle Epoque”, într-o lume care estompează senzațiile și imaginația, romanul Ioanei Pârvulescu valsând, astfel, pe același ton calm, într-o atmosferă care este „mereu aceeași.” Evelina Oprea remarcă îndeosebi, stilul lucid și clar de exprimare prin care autoarea poate reda o lume ficțională atât de estompată și tranzitivă. ■ *Ceva ce trece pe-aproape*, publicat în 2009, este volumul care suspendă pauza lui Kocsis Francisko, pauză ce durează din 2006, de la publicarea *Plimbărilor cu Freud*. Scriitorul trece de la laitmotivele decadentiste spre „viziuni acvatice, nocturne sau expresioniste, cu unele tușe parabolice sau patetice”, înlănțuirea unora dintre acestea bazându-se pe un „mit biblic răsturnat.” Această tendință o regăsim și în *Ceva ce trece pe-aproape*: duminica, lispită de apanajele creștine, paradisul cu particulă de dispersie, bisericile ca templu al duhurilor rele. Cristina Timar consideră că recursul la

astfel de teme provine dintr-o sensibilitate sporită la „degradarea estetică” a lumii, sensibilitate pe care Kocsis Francisko „o găsește revoltătoare.” Poeziile menționate de Cristina Timar ca fiind reprezentative sunt *Noctis lupus*, *Interstițiu*, *Octombrie 2008* și *Fotografie veche*. ■ Cosmin Borza înscrie *Și Hams și Regretel*, romanul lui Matei Florian, în categoria antibasmului, având în vedere că sub „aura mitică” există un adevărat ambuteaj al unor personaje dizarmonice, cu „traumele tragice ale trecutului și durerile imposibil de înăbușit ale prezentului.” Epopeic prin structură, romanul are în centru un îndrăgostit care îi scrie iubitei sale, folosind drept analgezic pentru durerile despărțirii leacuri din plante, care nu vor face decât să îi susțină înaintarea schizoidă. Cosmin Borza susține încadrarea în antibasm prin expunerea unui episod reprezentativ, acela al piticilor care, acționând ca niște activiști ai mediului, comit fapte la limita terorismului. Un altul este episodul morții celor doi îndrăgostiți, moarte care survolează aproape ca printr-o fantasmă. „În acest mod, *egoproza Și Hams și Regretel* poate fi citită ca un dramatic jurnal (epistolar) de doliu.” ■ Volumul *spațiu privat. a hand book* al Elenei Vlădăreanu este discutat și de Adriana Stan în secțiunea „Cronică literară”. Privit din perspectivă estetică, volumul „nu are producții de vârf”, însă alăturat ilustrațiilor realizate de Dan Perjovschi, „lirismul se propagă și prin contaminare.” Chiar dacă volumul întâmpină o serie întreagă de critici cu privire la calitatea estetică deja menționată, acesta se bucură de a fi o indexare aproape exhaustivă a tehnicilor poetice douămiiste și, după cum spune și autoarea cronicii, acesta „e mai degrabă gândit decât scris.” ■ În interviul dat de către Claudiu Komartin lui Mihai Vieru, acesta vorbește despre debutul său timpuriu încurajat de profesorul Octavian Soviany și Nicolae Tzone. Discută despre condiția de a fi poet într-o lume caracterizată de forța economică și dezvoltarea tehnicii. Cât despre «patronii spirituali», Komartin îi menționează pe Ion Mureșan, Ioan Es. Pop și o serie de alți scriitori congeneri ai acestora: Angela Marinescu, Ileana Mălăncioiu, Mircea Ivănescu. Ca scop final al poeziei, Komartin identifică generozitatea. ■ Acest număr include și un dosar dedicat lui Benjamin Fundoianu, în care scriu: Al. Cistelean, Iulian Boldea, Mircea Martin, Gisèle Vanhese, Marius Ghica, Silvia Lupașcu, Jad Hatem și Dorin Ștefănescu. ■ Iulian Boldea consideră că unul dintre „cei mai înzestrați și mai reputați critici tineri de astăzi” este Daniel Cristea-Enache, autor al volumului-misiune *București Far West*, unde acesta lansează ideea de cronică literară săptămânală «ca o formă flexibilă de istorie literară». Alte volume relevante de comentariu critic sunt *Concert de deschidere*, volum ce acoperă aproape genurile literare și în care Cristea-Enache demonstrează „dorință de obiectivare” și „abstracție de persoana celui care scrie, pentru a comenta în deplină autenticitate.” În *Timpuri noi. Secvențe de literatură română*, publicat în 2009, criticul discută proza în secțiunea *Big Brother*, poezia în *Ingerul jongler* și critica, alături de istorie și esteistică, în *Marca inteligenței*, acoperind și chestiunea polemicilor în cazuri de tip Radu Cosașu, D.R. Popescu Augustin Buzura, textualism sau tranziție. ■ Sunt publicate o serie de poeme scrise de Andra

Rotaru, Friedrich Michael și Aura Sibișan. ■ Dan Culcer amintește de Ion Iuliu Popa, „fiul morarului din Luna”, care publică inițial în revista „Orizont” și are, în arhiva personală, un volum „de o unitate tonală remarcabilă” care conține 50 de poeme. Volumul, după cum spune Dan Culcer, merită publicarea ca „semn al unei potențiale direcții literare care nu a fost să fie.” ■ Sunt publicate patru poeme scrise de Sorin Suciu, poet al „senzațiilor fruste” dar și „unul al candorii pe care o pot împărtăși, paradoxal, conceptele filstrate prin ironia fină.” ■ În secțiunea „Talmeș-Balmeș” sunt menționați câștigătorii premiilor acordate de filiala Târgu-Mureș a U.S.R. în anul 2008: Iulian Boldea câștigă premiul criticii literare cu volumul *Teme și Variațiuni*, Ioan Gabudean câștigă premiul pentru poezie cu volumul *Tăceri*, Zeno Ghitulescu primește premiul pentru proză pentru volumul *Torinaru*, iar Ion Dumbravă primește premiul special pentru publicistică pentru volumul *Prezentul continuu*. ■ Este publicat un poem scris de Luminița Urs (secțiunea „Contra-tolle”, aflată „în oglindă” cu îndemnul din rubrica ce deschide revista „Tolle-lege”).

FEBRUARIE

1 februarie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 5 (1038) În cadrul acestui număr este inclus suplimentatul revistei. [„**Bucureștiul cultural**”. Publicație bilunară editată de Fundația pentru Cultură și Drepturile Omului cu sprijinul ArCuB, serie nouă, an VI, nr. 92, Redactor-șef: Gabriela Adameșteanu, nr. de pagini: 16] Deși spun că e bilunar, există o discontinuitate, următorul număr va apărea abia în 8 iunie. Sanda Cordoș ține „cronica de carte”: despre volumul semnat de Norman Manea, *Vizuina* (Iași, 2009) aceasta consideră că „aduce (sau oricum se apropie foarte mult de) acea vindecare la care scriitorul aspira în urmă cu aproape 20 de ani și face, totodată, proba unei autentice, profunde creativități.”

3 februarie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1011] Marius Chivu recenzează volumul lui Truman Capote, *Muzică pentru cameleoni*, apărut în 2009 într-o nouă traducere, a Iuliei Gorzo, la Editura Polirom.

3 februarie

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 5-6 (923-924)] Din rubrica „Revista Revistelor” aflăm că: ■ Noul format elegant al revistei „Poesis” este umplut acum

cu patru numere într-unul singur. Poemele, specialitatea revistei, sunt semnate de Petruț Pârvescu, Ion Mureșan, Andrei Zanca, Robert Șerban, Vasile Dan, Gavril Moldovan și Iulie Bojoncă. Dar revista publică și teatru de Bogdan Mihai Dascălu, și o interesantă proză de Nichita Danilov, intitulată *O zi din viața lui Vladimir Ilici. Blestemul Casei Romanovilor*. Eserile aparțin Cristinei Popescu, lui Gh. Glodeanu și Danielei Sitar Tăut. Numeroase cronici la volume de poezie, evocări despre Gherasim Luca și Nichita Stănescu completează un sumar substanțial, care se încheie cu traduceri din lirica străină și cu parodii ale eternului Lucian Perța. Un titlu remarcabil izbutește Mihai Cimpoi: «Daniel Corbu – cavalerul Neantului». Parcă-l văd în Copou, în bronz ecvestru pe mârtoaga campioană Neant.” ■ „În numărul care a încheiat anul precedent, număr triplu, Discobolul din Alba-Iulia publică poeme de Iulian Moldovan, unele intitulate «Scurtă proză», din care cităm integral unul scurt și memorabil: «Fata din tren era mai urâtă decât statuia lui Avram Iancu din Cluj. Sora ei făcea experimente pe șobolani în Japonia, cadavrele din Europa nu erau bune. Ehe, c-un ciubuc erau bune, zise maică-sa, și continuă să răsfioască revista *Avantage*». Reținem și grija poetului de a schimba o literă pentru a nu se pune rău cu revista *A*. Proza e iscălită de Constantin Cubleşan, Cornel Nistea, Mircea Stăncel, dar și alți autori. Un interviu cu un nonagenar, Titus Bărbulescu, demult plecat la Paris, oferă C. Nistea, stârnindu-ne interesul.” ■ „Oglinda literară”: „Revista din Focșani se simte și arată tot mai bine, ca și „Poesis”, și „Discobolul”, de altfel. În vreme ce revistele Uniunii Scriitorilor par tot mai tot mai costelive. Oare să fie un raport între cele două fenomene complementare? Oricum ar fi, trendul ascendent al „Oglinzii literare” ne bucură cu sinceritate colegială.” ■ Gelu Negrea publică un fragment dintr-un volum aflat în curs de publicare, *Marea manipulare*. Caragiale și dublul său. ■ F.N. (?) comentează albumul publicat de Ștefan Doru Dăncuș: *Povești pentru Gabriela* (Ed. Limes, 2009) „este un exemplu concret că în orice carte se poate găsi ceva interesant. Și mai e ceva: scrierea aceasta hibridă are avantajul că se adresează mai multor tipuri de cititor. Ca într-un templu Bahai, lectorul poate pătrunde pe una din cele nouă porți și nu-i musai să ajungă sub cupola centrală. La fel de bine poate zăbovi pe coridorul care-i convine lui.” ■ Geo Vasile crede că poeziile din volumul bilingv *Poeme. Poèmes* [titlul cărții fiind, de fapt, *Alunecări de teren. Glissements de terrain*, Ed. Cogito, 1999] „au mina unor epitafuri-efigii-dedicații pe un album de marmură de mult răcită, străluminată de soarele negru al melancoliei. [...] Ele definesc discreția, farmecul, profunzimea eterică a poetului, nelipsită de o anumită sacralitate a omului.” ■ Printre cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea se numără: ■ *La ora fulgerului* (Ed. Limes): „Poezia Simonei-Grazia Dima se constituie cu precizie. [...] Simona Grazia-Dima știe să fie savantă, aluzivă și în cea mai crudă senzualitate.” ■ *Poker* (Ed. Vinea): „Un prozator cu multe volume la activ – când se apucă de poezie mai ales – nu economisește vorbele, cuvintele, imaginile. [...] Lui Ion V. Strătescu îi stă bine acolo unde l-a pus Dumnezeu, la un colț de poezie între proză și poezie. Orișicât, nu-i puțin lucru să ai un loc al tău!” ■

Cerul din lacrimă (Ed. Ramuri): „O poezie delicată, melancolică, poate excesiv de interiorizată. [...] Florea Miu este, chiar sub aparența unui confecționar de scenarii, un cavaler al lirismului, un elegiac intratabil care își iubește lacrimile, substantiv recurent al versurilor sale.” ■ Monica Patriche, Memoria fluviului – scrisori către o prietenă (Ed. Brumar): „Un volum dens, unitar, o poezie plăcută ochiului cu imagistică bogată. [...] Pare foarte curios la prima vedere, dar și a doua privire confirmă: poeta practică un limpede, limpezit, eminescianism, lucru foarte rar în poezia de azi.” ■ Mircea Nedelcu, Crepuscul – 60 de poeme (Ed. „Ploiești Mileniul III”): „Poeme de amator, fără mari pretenții, inegale și pe alocuri chiar neglijente, adunate într-o ordine, probabil, cronologică.” ■ „Epigramele lui Puiu V. Moiceanu nu au niciun haz, iar aforismele au. Aceasta e însă involuntar. [...] Puiu V. Moiceanu este un jalnic exemplu de antiliteratură, iar cei care îl mai și laudă (Mihai Antonescu, de pildă, pe coperta a patra) se descalifică.” ■ Critias remarcă faptul că, „după ce, timp de câteva luni, s-a lăsat înjurată, lapidată și pusă la stâlpul infamiei apropo de cea mai recentă carte publicată, Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian, Marta Petreu iese în arenă în paginile «României literare» cu un viril-eminescian «Criticilor mei» - răspuns rece și punctual la tot felul de acuze aberante, risipite cu nonșalantă rea credință prin coloanele excesiv de ospitaliere ale unor reviste culturale. În general, sunt de părere că autorii nu trebuie să reacționeze public la ceea ce se scrie despre ei și cărțile lor; în special (respectiv, în cazul de față) sunt însă convins că gestul Martei Petreu este nu numai necesar, ci și de salutat: opinia (dirimantă, chiar, dar argumentată) e una și cu totul altceva răstălmăcirea, citarea trunchiată, procesul de intenție, simularea neînțelegerii, hlizeala mitocănească, atacul la persoană și felurite alte practici maloneste care, din păcate, câștigă teren pe meleagurile noastre literare. Și nu vine nimeni să strige: în lături!” ■ Este publicat un fragment din volumul semnat de Felix Nicolau, Instrucțiuni pentru folosirea părului alb, aflat în curs de pregătire. ■ Cosmin Stăniloiu semnează proza „Trei amintiri din comunism”. ■ Văd lumina tiparului versuri de Octavian Soviany, Vasile Igna, Violeta Ion, Lazăr Magu, Mircea Ioan Casimcea, precum și parodiile semnate de Lucian Perța. ■ În traducerea lui Dănuț Grădinaru sunt publicați o serie de poeți italieni. ■ „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor din București anunță cu profundă tristețe încetarea din viață a poetului și traducătorului Mihai Elin (Mihai Egli). [...] În ultimii 10 ani a tradus peste 15 volume pentru editurile Polirom, Humanitas și Minerva. Prin dispariția lui Mihai Elin, poezia noastră și arta traducerii suferă o dureroasă pierdere.”

4 februarie

[„Cultura”, nr. 4 (259)] Cătălin Sturza prezintă volumele semnate de Amos Oz, *Rime despre viață și moarte* (Humanitas Fiction, 2009), traducere de Ioana Petrideanu și Rachid Mimouni, *Onoarea tribului* (Editura Ibu Publishing, 2009). ■ Andrei Terian discută volumul scris de Alexandru Budac, *Byron în rețea sau*

Cum a rămas liberă canapeaua doctorului Freud (Humanitas, 2009): „cea mai substanțială parte a volumului o reprezintă cartografierea minuțioasă a conexiunilor dintre Pynchon, Căărătescu și Oțoiu [...], operație care marchează o premieră în critica noastră literară. Și care ar fi putut alcătui, la rândul ei, materia unui capitol, dacă nu chiar a unui volum autonom. Păcat că, rătăcindu-se pe cărările mirajului filosofic, Alexandru Budac nu a văzut mai bine adevăratele provocări care îi stăteau în cale.” ■ Daniel Cristea-Enache recitește primul volum de *Opere. Dimineața pierdută* (Polirom, 2008) al Gabrielei Adameșteanu, ediția a V-a, revăzută, prefată de Sanda Cordoș, cronologie de Andreea Drăghicescu: „Inclusiv în lecturile aplicate și profunde făcute cărții, care n-au lipsit, se observă o anumită glisare a comentatorilor într-o altă direcție decât cea jalonată de romanul însuși.” ■ Nicoleta Sălcudeanu scrie despre „Un francțiror”, Marin Mincu, și ultima sa carte apărută la Editura Paralela 45, *Cvasitratat de/spre literatură (Afi mereu în miezul realului)*: „Se pare că nu există critic român să fi făcut mai multe declarații de amor, implicite sau explicite, literaturii pe care o escortează.” ■ Eugen Simion publică prima parte a articolului *Teoremele poetice ale lui Basarab Nicolescu*. ■ Recomandările ziarului din acest număr sunt: ■ *spațiu privat* (Cartea Românească, 2009): „O chestiune care poate candida cu succes la titlul de cel mai bun volum de poezie pe 2009 și cel mai bun de până acum al Elenei Vlădăreanu. Altfel spus, un feminism ieșit din minți, redus la statistici și note de plată.” (Teodora Dumitru) ■ Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi* (Cartea Românească, 2009): „Dacă tot se recunoaște, cu seninătate, în topurile anuale ale unor comentatori, metoda critică a răsfoitului (v. Ion Bogdan Lefter: «urmează să-i citesc și pe Manea, Buzura, Stan, Teodorescu, Vișniec, Vosgian, Zeca și alții, pe care n-am apucat decât să-i răsfoiesc»), recomandarea mea e să răsfoiți mai mult *Medgidia, orașul de apoi*.” (Daniel Cristea-Enache) ■ *N. Steinhardt și paradoxurile libertății. O perspectivă monografică* (Humanitas, 2009): „Cartea lui George Ardeleanu este o monografie academică de top, dar și un palpitant roman cu mistici și securiști.” (Andrei Terian) ■ Dana Fodor Mateescu, *Fetițele din Cimitirul Roșu* (Editura Mateescu, 2009): „O carte de reportaje cu totul extraordinară – literar, publicistic, uman. Poate le-ați citit prin «Adevărul», acum câțiva ani; dacă nu, confirmați din păcate că reportajul e o specie la fel de moartă ca tragedia.” (Mihai Iovănel).

4 februarie

[„**Dilema veche**”, nr. 312] Dosarul săptămânii poartă titlul „Starea jazz-ului”. ■ Marius Chivu scrie despre volumul *Povești impertinente și apocrife* (Humanitas, 2009): „Cu aceste povești [...] inevitabil inegale, dar inteligente și pline de umor în impertinența lor neostentativă, Andrei Cornea se joacă superior și de-a literatura, și de-a filozofia. Ironia subminează orice urmă moralizatoare și textele au un *coté* critic și o înțelepciune cumva în răspăr. O carte ce vorbește, în fond, despre sensurile opuse și nu mai puțin adevărate, dar, mai ales, despre beneficiile

non-conformismului. Venind de la un intelectual de un asemenea calibru, demersul este cât se poate de tonic.”

4 februarie

[„**Observator cultural**”, nr. 253 (511)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Asociația Revistelor, Imprimeriilor și Editurilor Literare a decernat miercuri, 27 ianuarie, premiile anuale, aflate acum la ediția inaugurală. Premiul «Revista Anului 2009» a fost atribuit revistei «Memoria» (redactor-șef Micaela Ghițescu). La secțiunea «Cartea Anului 2009», juriul, format din Nicolae Manolescu, Dan Cristea și Adrian Popescu, a acordat un premiu Martei Petreu (pentru *Diavolul și ucenicul său. Nae Ionescu și Mihail Sebastian*, Editura Polirom) și unul lui Mircea Mihaieș (*Despre doliu. Un an din viața lui Leon W.*, Editura Polirom).” ■ „Sâmbătă, 30 ianuarie, la Centrul Cultural «J.L. Calderon» al Primăriei Sectorului 2 din București, a avut loc Colocviul de Literatură SF și Fantasy «Alte țărături, aceeași lume». Organizatori au fost Asociația Scriitorilor București, filială a Uniunii Scriitorilor din România, și Societatea Română de Literatură SF și Fantasy, cu sprijinul Primăriei Sectorului 2.” ■ „Luni, 1 februarie, Teatrul «Tony Bulandra» din Târgoviște a aniversat «Opt ani de teatru profesionist la Târgoviște» și «Ziua I.L. Caragiale». Au fost prezentate spectacolele *Conu' Leonida față cu reacțiunea* (în regia lui Corneliu Jipa) și *O noapte furtunoasă* (în montarea lui M.C. Ranin), acestea fiind urmate de vizionarea unui film documentar despre Tony Bulandra.” ■ „Miercuri, 3 februarie, la Orange Concept Store (Calea Victoriei, nr. 41), Angela Marinescu, Domnica Drumea și Elena Vlădăreanu au inaugurat seria de lecturi ale proiectului «Elles Poetry», un eveniment al Editurii Cartea Românească, prezentat de Oana Boca.” ■ „Joi, 4 februarie, între orele 11.00 și 12.30, Ministerul Culturii și Patrimoniului Național va găzdui dezbateră cu tema «Noua imagine a bibliotecilor publice din România – rolul bibliotecii în dezvoltarea comunității». Evenimentul este organizat în parteneriat cu Programul «Biblionet» și va avea loc în Sala Multimedia a M.C.P.N. Dezbateră va fi găzduită de Kelemen Hunor, ministrul Culturii și Patrimoniului Național, și de Deborah Jacobs, director al Global Libraries Initiative, Fundația Bill&Melinda Gates. Alături de cei doi invitați, vor mai răspunde la întrebările presei și ale celor interesați: Paul-Andre Baran, directorul Programului Biblionet, Doina Popa, președintele Asociației Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România, Ștefania Popp (CEO Junior Achievement) și Emilia Tomoaica (Commercial Manager Intuitext).” ■ „Joi, 4 februarie, începând cu ora 18.00, va avea loc, la Clubul Țăranului, lansarea-dezbateră pe marginea volumului *Istoriile periferiei. Mahalaua în romanul românesc: de la G.M. Zamfirescu la Radu Aldulescu* de Georgiana Sârbu. Participă, alături de autoare, Rodica Zane, Ovidiu Șimonca, Radu Aldulescu și Vintilă Mihailescu. Moderator: Bianca Burța-Cernat.” ■ „Vineri, 5 februarie, începând cu ora 18.00, în cadrul «Serilor de literatură și muzică» de la Muzeul Național al Literaturii Române, Teodor Dună va susține

un recital alături de Mircea Tiberian. Prezintă Traian T. Coșovei.” ■ În articolul său, Carmen Mușat (se) întreabă „Cine (n-)are nevoie de Marius Oprea.” ■ Sunt publicate trei scrisori de solidaritate cu Marius Oprea, a cărui numire în funcția de director al Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului din România (IICCR) este întârziată de guvernul Boc: „postul de director, conform afirmațiilor angajaților IICCR, ar fi vizat fie de Vladimir Tismăneanu (care n-a infirmat interesul pentru conducerea IICCR), fie de un apropiat al său.” Este vorba despre o scrisoare de susținere semnată de Herta Müller („În presa germană acțiunile institutului pe care îl conduce sunt privite cu respect și chiar cu admirație. Înlăturarea sa de la conducerea Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc nu o pot considera decât o bătălie câștigată de aceste structuri ale vechiului regim.”), o scrisoare deschisă din partea angajaților IICCR adresată prim-ministrului în exercițiu („Angajații IICCMER îl consideră pe domnul Marius Oprea cea mai competentă persoană pentru a ocupa în continuare funcția de președinte. [...] Sub conducerea sa, Institutul a elaborat primul manual de istorie a comunismului și a asigurat implementarea cursului opțional de istorie a comunismului în școli. [...] Cu costuri minime, dar cu un efort uman considerabil [...] a reușit, din anul 2005, să înscrie instituția în valorile și standardele europene și în spațiul instituțional din România. Este un om onest, un bun manager și un remarcabil istoric.”) și Punctul de vedere al Asociației Foștilor Deținuți Politici din România (AFDPR), condusă de Octav Bjoza („Vrem ca istoria, complet falsificată până acum 20 de ani, trăită de noi pe frontul anticomunismului, în temnițe și în munți, în spitale psihiatrice și în deportare, sau în alte locuri ale torturii, să fie scrisă cu profesionalism și responsabilitate. [...] Vă cerem să păstrați această instituție vie, neatinsă de mâna politicului.”). ■ Bianca Burța-Cernat discută romanul semnat de Ioana Pârvulescu, *Viața începe vineri* (Humanitas, 2009): „Recunoaștem în prozatoarea Ioana Pârvulescu nu doar pe frecventatoarea clasicilor, dar și, într-un fel, pe «ucenica» acestora. Dovadă stă discursul de o limpezime carteziană, precis și alegru, cu fraze ferm tăiate, evocând stilul nervos și de aparentă simplitate al prozei anglo-saxone. [...] Tot de o anume clasicitate (în fine, de o «clasicitate» reciclată cumva postmodern, în maniera unui Umberto Eco, în *Numele trandafirului*) ține și dubla adresabilitate a romanului, care poate fi savurat la fel de bine de către un cititor ingenuu, atras de epica foarte dinamică, și de către un cititor avizat, capabil să sesizeze subtilitățile de construcție ori aluziile livrești. Remarcabil, în *Viața începe vineri*, este și felul în care documentul se topește în ficțiune (sau poate invers): la un moment dat, granița dintre acestea două se estompează, până se șterge definitiv. [...] În *Viața începe vineri*, visul, iluzia, ficțiunea sunt, de altfel, foarte convingător reabilite. Este o carte a cărei analiză s-ar putea întinde pe multe pagini, dar despre care nu mai notez decât atât: că, după numai două luni de la prima lectură, am simțit nevoia să o reparcurg integral.” ■ Scriind despre *Memoriile unui bătrân crocodil* (Ed. Minerva, 2009), trad. de Antoaneta Ralian, Ovidiu Șimonca face următoarea

observație: „Cred că, dacă în România un scriitor ar începe să povestească așa cum face Tennessee Williams, și ar mai și publica producțiunile, primind bani pentru asta, lumea ar fi oripilată și l-ar trimite la ospiciu. Sau, o altă variantă, l-ar considera un măscărici și un filfizon, și i-ar întoarce spatele.” ■ Este publicată a doua parte a textului extras din Julia Kristeva, *La haine et le pardon*: „Narațiune în psihanaliză, o transubstanțiere.” ■ Peter Dan, profesor la N.Y. Long Island University scrie despre „Psihologia Răului, comunismul și visul lui Stanley Milgram”: „Vărul tatălui meu era soldat în trupele Românești la Odessa. După explozia de la Comandamentul armatei Române, de care au fost acuzați «iudeo-bolșevicii», i-a fost înmînat un evreu și o frînghie cu ordinul: «Spânzură-l pe J....! ăsta!». Reacția lui a fost instinctivă: «Dar nici nu-l cunosc». Când ordinul a fost repetat, incapabil să-l ducă la bun sfârșit, omul a făcut o criză psihică. Cu alte cuvinte, pus într-o situație imposibilă, a reușit să găsească singura soluție morală: și-a pierdut mințile ca să-și păstreze sufletul. M-am întrebat adeseori de ce atât de puțini oameni reușesc să aleagă soluția acceptabilă din punct de vedere moral, indiferent de cost. I-am pus această întrebare mentorului meu, Stanley Milgram, psiholog social de renume mondial, care mi-a răspuns cu o parabolă, împărtășindu-mi cum a conceput experimentul care îi poartă numele [...] într-un vis. În visul lui Stanley doi domni care nu se cunosc sunt interpelați pe o stradă din New York de un cetățean care le cere cooperarea vreme de câteva minute și îi conduce într-un birou. Sunt întâmpinați de un funcționar care, după ce consultă un catastif, se adresează primului domn: «Domnul Cutare? Scrie aici că muriți astăzi. Aveți de ales între o injecție letală și scufundarea înceată în acid sulfuric.»; «Vai de mine! Dar eu sufăr de o boală de piele. Să încercăm cu injecția.» Zis și făcut. I se face injecția și moare. Funcționarul ridică capul din catastif. «Acum celălalt domn. Unde este?»; «A plecat.» Ușa era acolo, nu-l reținea nimeni, și nimeni nu a spus că e obligatoriu să te supui. Domnul Cutare a acceptat definirea situației de către o altă persoană, și nu a văzut soluția. În opinia lui Stanley Milgram, un număr considerabil de oameni restructurează cognitiv relațiile cu autoritatea de o asemenea manieră încât nu percep – și nu concep – posibilitatea de a se opune, care totuși este prezentă. [...] L-am întrebat pe unul dintre prietenii mei care a trăit toată epoca Ceaușescu în România dacă a fost greu să rămână neîntinat. «Nu a fost greu», mi-a răspuns. «Prima decizie a fost dacă vrei sau nu să devii ticălos. Asta a fost o decizie ușoară. Restul urmează logic.» Ușa visată de Stanley Milgram a rămas în continuare la locul ei, și cei care au capacitatea de a o vedea pot să o folosească.” ■ „În ultimii ani, Nora Iuga este o prezență constantă în spațiul literar de limbă germană. Publicăm câteva extrase din cele aproape 40 de cronici, interviuri și emisiuni radiofonice de care s-a bucurat scriitoarea în Germania, Elveția și Austria. Aceste consemnări sunt urmarea publicării în limba germană a celor două volume de poezie: *Der Autobus mit den Buckligen* (Autobuzul cu cocoșafi) și *Gefährliche Launen* (Capricii periculoase), apărute în Germania la Editura Solitude, în 2003 și la Editura Klett-Cotta, în

2007, în traducerea lui Ernest Wichner. Volumul din 2007 este o antologie din opera poetică a Norei Iuga. În martie 2010 urmează să apară la Editura Matthes und Seitz romanul *Sexagenara și tânărul*.” Redăm câteva citate semnificative din aceste cronici, care sunt reproduse pe larg, în paginile revistei. Numele traducătorului nu este menționat: ■ Ron Winkler, „Să ne facem cocoașe”, literatur-kritic.de, ianuarie 2004: „Nora Iuga este o descoperire pentru spațiul de limbă germană. [...] În versurile Norei Iuga există ceva cu totul neobișnuit, un fel de viziune divizată, subtilă și tulburătoare.” ■ Herald Hartung, „Capriciile superbe și periculoase ale poeziei”, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 2007: „Poezia Norei Iuga este, din capul locului, neconvențională și gata să riște. [...] Așa cum fericirea se răstoarnă în nefericire, nefericirea în fericire, la fel și nimicul în limbă, limba în poezie. Acest miracol se întâmplă în poezia neîntreruptă a Norei Iuga, de fapt, în poezia ei de neîntrerupt.” ■ Christian Schuler, „Gefährliche Launen/Capricii periculoase”, Bücher Lese, SR 2 KulturRadio Saarbrücken: „Că e vorba de nostalgia unei salvări sau nu, un lucru e sigur: aceste poezii sunt – și în germană, mulțumită lui Ernest Wichner – rezultatul unei neîngrădite voluptăți lingvistice și a unei percepții care adună lalolaltă tot ce există mai disparat (câini, vaci, îndrăgostiți, sânge, mâncare, băutură, peisaj, «mădularul lui Dumnezeu»). Numitorul comun nu e nici o filozofie, și nici o ideologie, ci, pur și simplu, limba, în care există toate acestea împreună, în care se înnoadă totul cu fiecare, înaltul cu adâncul, mărețul cu obscenul, într-un coitus lingvistic nesfârșit.” ■ Michael Braun, „Îngerul mă mușcă de mână”, Freitag, 2007: „Încă din 2004, Edition Solitude a făcut o primă încercare să o prezinte pe suprarrealista îndărătnică Nora Iuga, în Germania. Ernest Wichner a tradus poeziile din acel ciclu de poezii, un volum de-a dreptul senzațional, *Autobuzul cu cocoșafi*, Herta Müller a scris o postfață. Reacțiile aparatului literar din Germania au fost atunci foarte anemice. Și când te gândești că aici putea fi descoperită una dintre cele mai importante opere poetice ale suprarrealismului târziu. Eul liric se demască în acest ciclu drept un personaj foarte viril și foarte lacom, «Sam», un devorator de femei, ca odinioară «Baal», personajul brechtian, care se aruncă asupra lumii cu un vitalism neînfrânat, fără a putea înțelege enigma propriei existențe. În episoade scurte, groțesti, acest personaj străbate micul lui cosmos, format din «cocoșafi» și alte făpturi bizare. Un suprarrealism de un umor negru mirobolant este celebrat aici, și Nora Iuga se dovedește, o dată în plus, o excepțională dirijoare a fantasticului...» ■ Jan Wagner, „Ce înghite balena. Fericitele poezii ale româncei Nora Iuga”, Frankfurter Rundschau, aprilie 2007: „În România ea este un punct de referință solid în peisajul poetic și o parteneră de discuție serioasă, chiar un model pentru tinerii scriitori, încă din 1968, când i-a apărut primul volum, și în ciuda interzicerii de publicare cu care s-a ales curând după aceea, pentru o perioadă de aproape zece ani. Una dintre cauze a fost apropierea de gruparea oniricilor, care a fost dizolvată din cauza suspiciunii de activitate subversivă și care, asemeni Norei Iuga, era tributară tradiției surrealiste a poeziei române, înființată în anii

’30. Opera lui Gellu Naum și Gherasim Luca a fost atunci cea care l-a făcut și pe André Breton să accepte că centrul suprarealismului nu s-ar mai afla în Paris, ci în București. Așadar, nu e o pură întâmplare că numele lui Gellu Naum apare în lirica Norei Iuga și, de asemenea, nu surprinde pe nimeni că Nora Iuga, la fel cu întemeietorii surrealismului, repune în drepturi, în multe dintre poemele ei, lumea somnului, visul și logica acestuia.” ■ Jan Koneffke, „Ugerul privește înapoi cu mânie”, *Literarische Welt*, aprilie 2007: „«Am avut o viață frumoasă», scrie *la grande dame* a poeziei românești, septuagenara Nora Iuga, pe cât de ironic, pe atât de provocator, într-o schiță autobiografică de la sfârșitul volumului selectiv din întreaga sa operă poetică.” ■ Claudio Steiger, „Suntem din carne și sânge, asta nu se schimbă niciodată”, *Tages Anzeiger*, Zürich, 2009: „...A pășit în literatură abia târziu, după treizeci de ani, în 1968. Apariția primului ei volum de versuri, *Vina nu e a mea*, e documentul unui poet de o rară forță interioară. Încă de pe atunci a atins nucleul incandescent al întregii ei opere: o senzualitate neînfrânată, care, fără să fie explicită, atestă, într-o manieră imposibil de contrazis, un erotism foarte personal.” ■ Liviu Radu îi acordă un interviu lui Michael Haulică: „*Ai scris SF, ucronie, fantastic, horror, chiar și cyberpunk la un moment dat. Trilogia Waldemar este fantasy. O faci dinadins? Vrei tu să scrii în toate felurile sau subiectul ales își cere genul?*” În general, subiectul își impune genul. Cu Waldemar a fost un caz mai aparte. Prin 1995, genul fantasy nu prinsese deloc la noi, încercările timide ale Nemirei de a publica acest gen nu avuseseră succesul scontat. Mai mult, se spunea că cititorii români resping genul fantasy și că, oricum, nu se poate scrie fantasy pornind de la mitologia românească. Am încercat să dovedesc că avem o mitologie suficient de bogată pentru a genera un fantasy cu specific național și am oferit romanul *Waldemar* Nemirei. Romanul a fost înscris la un concurs la care a participat și Costi Gurgu, cu *Rețetarium*. Ambele romane au fost refuzate – s-a recunoscut că au oarecare potențial, dar... Peste mai bine de zece ani, condițiile s-au schimbat. Cititorii români îl descoperiseră pe Tolkien – prin intermediul filmelor – și aflaseră că există un gen literar care le plăcea și pe care nu îl descoperiseră până atunci. Am oferit romanul editurii Tritonic – iar cel care coordona atunci activitatea Editurii, un bun prieten de-al meu, poate ați auzit de el, Michael Haulică, a considerat că poate fi publicat. Din păcate, faptul că romanele de care am amintit – *Waldemar* și *Rețetarium* – au fost publicate cu o întârziere de peste zece ani a însemnat timp pierdut pentru SF&F român – plus impresia că-i vorba de o imitare a unor modele de succes. [...]; *În ultimii ani au apărut câteva romane fantasy semnate îndeosebi de autoare: Oana Stoica-Mujea, Mihaela Cogălniceanu, Raluca David... romanele pentru copii ale Sânzianei Popescu... Le-ai citit? Cum îți par? Ce fel de fantasy crezi tu că ar avea succes pe piața românească? Fantasy-ul tolkienian sau cel în genul practicat de tine ori cel al lui Răzvan Rădulescu din «Teodosie cel Mic»?; Am citit romane scrise de Oana Stoica-Mujea și de Sânziana Popescu. Mi-au plăcut, cele două autoare au talent, presupun că și celelalte două au. Aș mai adăuga-o și pe Brândușa*

Luciana Grosu. E greu de spus ce fantasy ar avea succes pe piața românească. Oana Stoica-Mujea scrie oarecum în stil Tolkien, cu elfi și conflicte majore, Sânziana Popescu scrie cărți pentru copii folosind extrem de interesant elemente de mitologie românească. Cred că orice fel de fantasy ar avea succes, cu condiția să fie scris cu talent. Piața de carte a fost năpădită de traduceri de literatură fantasy – care literatură a existat și până acum, numai că n-a băgat-o nimeni din România în seamă. Un autor român nu va putea avea succes dacă va fi un epigon al unor autori din afară. Trebuie să aibă ceva numai al lui. Cum își va defini acest lucru care-i numai al lui – prin subiect, prin folosirea unor elemente mitologice care n-au fost folosite de alții sau numai prin talent narativ – e ceva care îl privește pe autor – și-i definește valoarea.”■ Este încredințat tiparului un text primit la poșta redacției de la nepoatele lui Mihail Sebastian, Micky Sebastian, actriță și Michèle Hechter, traducător și autor (între altele, a lucrării *M&M*, în care e evocat Mihail Sebastian, éd. Gallimard, coll. „L’un et L’autre“, Paris, 2000): „În 1996, scoatem dintr-o valiză/ un cufăr *Jurnalul* unchiului nostru, Mihail Sebastian, [...] manuscris păstrat cu sfîntenie de tații noștri – frații lui, care preferaseră să se instaleze în Franța, unul fugind de antisemitism și celălalt de comunism. Încredințăm manuscrisul unei edituri bucureștene foarte repute, Editura Humanitas. S-a reeditat de 6 ori. După un timp, avem bucuria să încredințăm drepturile de traducere pentru Franța Editurii Stock (A. Paruit), la cererea acestora. [...] Nici n-a reînviat bine și are deja atîta succes că ne și trezim cu o scrisoare (avînd în antet «COPYRO») în care se oferă, în stilul reverențios al companiilor private, să se ocupe ei de contractele și de drepturile din România, dat fiind că noi nu cunoaștem țara și că locuim foarte departe. Nefiind interesate de gestionarea financiară, nu răspundem scrisorii. Dar COPYRO insistă, însă pe un alt ton. Ne contestă legitimitatea, în stilul impersonal și amenințător al unei citații la tribunal. La rîndul nostru, le trimitem actul notarial prin care s-a realizat, de către frați, succesiunea lui M. Sebastian, în Paris, 1959. Actul e nul! – pretextează COPYRO. Dat fiind că M. Sebastian nu are niciun moștenitor în România, COPYRO este singurul deținător al drepturilor unchiului nostru. N-au făcut nici cea mai mică propunere ca documentele franțuzești să fie validate la București (demers complicat, dar posibil, dar am aflat prea târziu de această posibilitate). [...] Se pare că unchiul nostru aparține domeniului public. Și totuși, prin Convenția de la Geneva s-a stabilit că trebuie să treacă 70 de ani! Dar cei de la COPYRO s-au oprit cu numărătoarea la 15! Dumnezeu! România nu e și ea în Europa? [...] Subtilități ale legilor? Rea-credință? Să zicem că Sebastian devine dintr-o dată domeniu public, așa cum își justifică COPYRO somațiile și pretențiile financiare față de editori? Și *Jurnalul*? veți zice. El nu se supune aceleiași legi pentru că noi am fost primele care l-au adus la cunoștința publicului. Noi avem dreptul asupra acestei opere pentru 25 de ani. Prezentator al unui text inedit? Rinocerul a călcat cu nonșalanță în picioare această lege, s-a năpustit asupra Editurii Humanitas (primul editor al *Jurnalului*) ca să-și ceară tainul. Fiind prea costisitor,

editorul a renunțat la orice altă reeditare și și-a delegat juristul ca să ne anunțe următoarele: «a te pretinde succesor nu înseamnă că ești succesor». Și brusc, editorul a întrerupt orice corespondență cu noi, hoațele și uzurpatoarele *Jurnalului* pe care noi i l-am încredințat spre publicare! Iată cum se întâmpla: 1. Un organism își însușește o operă și îi blochează difuzarea pentru că editorii sunt confuzi: e domeniu public sau nu? Trebuie semnat un contract sau nu? Cine primește drepturile?; 2. Persoanele îndreptățite se trezesc date în judecată, în fața unui tribunal străin, de către COPYRO, care nu se teme să meargă până la capăt cu o logică illogică pentru a-și asigura și a-și extinde puterea. De-a ce se joacă COPYRO? Continuă, oare, politica de tip comunist, care a făcut atâtea ravagii în Europa de Est, rămânând un fel de purtător de cuvânt mascat? Se va decide, oare, România să intre în Europa? Se va decide măcar să-și respecte propriile legi?”

5 februarie

[„**România literară**”, nr. 3] Nicolae Manolescu semnează editorialul *Exit fantoma literaturii*, unde, pornind de la romanul lui Philip Roth, *Exit Ghost* [discutat pe larg de Felicia Antip în nr. 1/ 2010], face următoarea considerație: „Philip Roth spune, în definitiv, ce spusese mai demult Alain Bloom într-o carte apărută și la noi despre *Criza spiritului american*. «A fost o vreme când oamenii inteligenți se foloseau de literatură ca să gândească.» Această vreme a trecut. Până și în regimurile comuniste rolul literaturii era considerat mai important, dovadă că scriitorii curajoși erau proscriși.” ■ Solomon Marcus, „un prieten devotat al *României literare*”, își amintește de „nașterea *României literare*, ca urmașă a *Gazetei literare*. Era momentul în care interesul meu pentru viața literară se intensifica. Făceam atunci primii pași în ceea ce avea să se numească mai târziu poetica matematică. [...] În *R. l.* am putut găsi o proporție important de texte care nu mă plictiseau, lucru greu de realizat într-o vreme în care o dictatură nemiloasă acapara, prin limba ei de lemn, o bună parte din revistă. Mai mult, chiar în acele condiții *R. l.* a reușit să devină un protagonist al scenei culturale de calitate, al rezistenței prin cultură. Acestei reviste îi datorăm, în bună măsură, transformarea literaturii într-un eveniment cultural major.” ■ Un comunicat dat de *Uniunea Scriitorilor* anunță ședința din 27 ianuarie 2010, când „Comitetul Director al URȘ s-a întrunit în formație completă pentru o ședință maraton ce a durat 8 ore.”, precum și întâlnirea Consiliului URȘ din 28 ianuarie, care a aprobat „un proiect inițiat de URȘ pentru salvarea literaturii române din situația de criză create prin încetarea unor finanțări, prăbușirea sistemului de difuzare al revistelor etc.” ■ Mircea Mihăieș vorbește, în *Singurătatea capricornului*, despre un „scriitor obsedant”: J. D. Salinger. ■ Gabriela Gheorghioșor recenzează cartea lui Constantin Abăluță, *Iov în ascensor. Iov în funicular* (Ed. Limes, 2009): „Scriind despre sine, C. Abăluță scrie despre om. [...] Scăderile, atâtea câte sunt, trec aproape neobservate în această carte de o simplitate *șlefuită*, cvasi-monotonă, și de un

dramatism reținut, cu atât mai tulburător.” ■ Cosmin Ciotloș discută romanul Ioanei Pârvulescu, *Viața începe vineri* (Humanitas, 2009): „Enigma romanului însă vine de altundeva. (Și în acest altundeva se vede școala lui Camil Petrescu, a lui Ov. Crohmălniceanu și a lui Florin Manolescu.) Sunt de găsit, în structura [romanului] mai multe voci, mai multe istorii insolite și, mai ales, mai multe strategii narrative decât în toată proza apărută la noi în ultimii ani.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Ion Pop. ■ Sorin Lavric discută cartea lui Antoine Compagnon, *Antimodernii. De la Joseph de Maistre la Roland Barthes* (trad. Irina Mavrodin și Adina Dinițoiu, Ed. Art, 2008). ■ Este publicată urmarea polemicii din nr. 2, în care Marta Petreu răspunde criticilor săi: „Despre Sebastian s-a scris, mai ales după apariția *Jurnalului* său, pe un ton pios, pe care eu nu l-am mai respectat. [...] Pe măsură ce-am descoperit complexitatea reală a lui Sebastian, tonul meu s-a complicat și el, prinzând într-o unică rețea dezaprobarea, stupoarea, simpatia, compasiunea, aprobarea etc. Nu văd de ce m-aș fi reținut, în mod ipocrit, de la ironii. [...] Prin prejudecată publică, lui Sebastian i-a fost adjudecat un fond fix de cuvinte în care este permis să oficiezi lauda lui. Iar eu, în cartea mea, folosind și alte cuvinte din vocabularul limbii române decât *sebastineza de bază*, am ieșit din el. Maeștrii mei, vii și morți, m-au învățat să scriu cum gândesc. [...] Acum, după reacțiile violente la cartea mea, mă întreb din nou: când vom înceta să avem o *mitologie* culturală de apărut, în loc să avem o cultură de descris și de analizat.” ■ La rândul-i, Ioana Pârvulescu răspunde, punctual, acuzei aduse de Marta Petreu, care o acuza de a fi vorbit despre niște preținse articole numai spre a-și susține teza: „Acuzația dumneaei, de fals intelectual, arată un anumit tip de gândire, pe care o las pe dna Petreu să-l califice, fiindcă e specialistă în adjective.” (răspunsul este completat de o fotografie a ziarului aflat în discuție – *Cuvântul*). ■ Ion Simuț face o *Primă pledoarie pentru o istorie critică a literaturii române*, printr-o descriere atentă a primului autor care a folosit cuvântul de „istorie critică”: poetul și publicistul orădean Iustin Popfiu. Simuț ține să sublinieze că „Faptul că noțiunea de *istorie critică* își dezvăluie o tradiție o face cu atât mai importantă ca opțiune personală și nu scade cu nimic din originalitatea viziunii și a metodei critice, încorporate în sinteza lui Nicolae Manolescu.” ■ Într-o notă așezată la finele articolului lui Simuț, Manolescu contestă situarea volumului său în tradiția istoriilor scrise de G. Călinescu, Pecchio sau Iustin Popfiu: „istoria critică e pusă, iată, pe seama lui G. Călinescu, a unui istoric italian și a lui Iustin Popfiu, deși eu i-am dat alt sens decât acela de interpretare estetică, făcută cu spirit critic (iar la Popfiu nici măcar de spirit critic nu e vorba!) a literaturii și anume de interpretare la două mâini, adică la intersecția opiniilor noi și vechi despre literatură, în definitiv, de combinare a perspectivei mele de azi cu perspectivele istorice succesive. Ideea nu există nici la Popfiu, nici la Pecchio, nici la Călinescu. E doar o coincidență de cuvinte.” ■ *Poemul săptămânii* îi aparține lui Liviu Ioan Stoiciu. ■ Pornind de la cartea lui Bujor Nedelcovici, volumul 7 din Opere complete (Ed. Alfa, 2008), Gheorghe Grigurcu face următoarea observație: „Niciun literator

român n-a găsit de cuviință a-și regreta trecutul de afiliere la comunism într-o carte sau cel puțin într-un articol. ” ■ Mihai Zamfir continuă articolul dedicat lui Nelson Rodrigues: „Dacă spunem că este cel mai mare dramaturg brazilian, încă nu am spus destul: este cel care a creat teatrul brazilian modern. [...] Spontaneitatea scriiturii dramatice a brazilianului se impune cu autoritate: el face apel la mituri clasice, la celebre piese de teatru din repertoriul universal (Shakespeare), la legende braziliene locale, totul amestecat cu o fantezie de mare autor, în replici violente și incisive. Dacă s-au tot invocat dramaturgi americani, rămâne simptomatic faptul că numele celui mai înrudit dramaturg cu Nelson Rodrigues nu a fost până astăzi pronunțat: Eugen Ionescu.” ■ În *Momente cu Nichita*, Constantin Țoiu își amintește cum: „M-a frapat, într-o zi, în discuțiile noastre, că *trăda* Poezia cu ușurință în favoarea Prozei, pe care o socotea, ca gen, de mai mare anvergură...” ■ Este publicat un fragment din *Mañana, cuando encuentren mi cadáver* (*Dimineața, când îmi vor găsi cadavrul*), romanul lui Adolfo Antonio Arizo Navarro, distins, în 2009, cu Premiul JUAN RULFO pentru „roman scurt” (traducere de Radu Niciporuc). ■ Felicia Antip scrie despre biografia scriitorului John Cheever (publicată în 2009 de Blake Bailey la editura newyorkeză Alfred A. Knopf). ■ Codrin Liviu Cuțitaru discută recenta traducere, *Țara mlaștină și alte poeme* (Polirom, 2009, trad. Dan Sociu, ilustrații Dan Jebeleanu), o selecție din versurile poetului irlandez Seamus Heaney, laureat al Premiului Nobel în 1995. ■ *Ochiul magic* găzduiește articolul lui Boris Marian, dedicat criticului și istoricului de artă Radu Bogdan, ajuns la frumoasa vârstă de 90 de ani. În cadrul aceleiași rubrici se vorbește și despre *Valoarea unui Gargui*: „În numărul 4 din 2010 al revistei *Luceăfarul de dimineață*, Marius Ghilezan, în articolul «Gargui, o imposibilă poveste de dragoste», descrie succesul scriitorului canadian Andrew Davidson. [...] marele merit al canadianului nu stă în scrierea unui roman despre care specialiștii urmează să se pronunțe, cât în arta cu care a căpătat două milioane de euro din partea unei edituri de peste ocean. În România, licitația pentru drepturi de autor a fost adjudecată pentru suma de 20 000 de euro, caz în care, perplexat și totodată pătruns de admirație, *Cronicarul* se întreabă unde mai e criza culturii de vreme ce un romancier poate câștiga cât un fotbalist.”

8 februarie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 6 (1039)] Paul Cernat scrie despre „psihanaliza unui monstru literar”, subliniind faptul că, până la acel moment, nimeni nu avusese „ideea unei abordări a realismului socialist prin grilă socio-psihanalică. Sub acest aspect, recent apărutul studiu al lui Alice Popescu [*O sociopsihanaliză a realismului socialist*, Editura Trei, 2009]– la originea o teză de doctorat coordonată de Nicolae Manolescu – constituie o premieră.”

10 februarie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1012] Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Andrei Cornea, *Povești impertinente și apocrife* (Humanitas, 2009): „Cu aceste povești apocrife, inevitabil inegale, dar inteligente și pline de umor în impertinența lor neostentativă, Andrei Cornea se joacă superior și de-a literatura, și de-a filosofia. Ironia subminează orice urmă moralizatoare și textele au un *coté* critic și o înțelepciune cumva în răspăr. O carte ce vorbește, în fond, despre sensurile opuse și nu mai puțin adevărate, dar, mai ales, despre beneficiile nonconformismului. Venind de la un intelectual de un asemenea calibru, demersul este cât se poate de tonic.” ■ Aflăm că „Antologia de texte de avangardă *Sadismul adevărului* de Sașa Pană a fost reeditată la peste șapte decenii de la apariția sa, cartea având o «valoare documentară». ■ Cezar Paul-Bădescu subliniază: „Cu Dan C. Mihăilescu am avut, de-a lungul vremii, tot felul de polemici prin presă. [...] Asta nu înseamnă însă că nu-l consider pe Dan C. Mihăilescu un excelent mânuitor al frazei, un creator de formule memorabile, un critic cu călcătură grea. În plus, nu neg că omul are un anumit șarm personal. [...] În ceea ce privește emisiunea pe care o are la Pro TV, *Omul care aduce cartea*, consider că Dan C. Mihăilescu e un adevărat fenomen. [...] A vorbit fără niciun fel de complexe, apoi, cu vremea, și-a depășit handicapul locutor, iar acum *Omul care aduce cartea* este emisiunea culturală cu cel mai mare rating de la noi (aproximativ 150.000 de telespectatori din mediul urban pe minut, cu vârfuri chiar de 200.000 de telespectatori pe minut). Ceea ce nu e deloc puțin lucru! [...] Emisiunea e pur și simplu bine făcută. Este dinamică, nu bate apa-n piuă și pune problemele în mod inteligent. Și e și accesibilă – asta fără să facă rabat de la calitate. [...] Iată că cine crede că publicul telespectator e interesat numai de silicoane, de bălăcăreli în direct și de Elodii se înșală. Dacă i se ambalează «produsul» în mod inteligent, cumpără chiar și lucruri de calitate.”

10 februarie

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 7 (925)] Aflăm: „Consiliul Județean Suceava prin Centrul Cultural Bucovina, secția Centru pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, în colaborare cu Societatea Scriitorilor Bucovineni, Crai Nou Suceava, Primăria comunei Udești, Biblioteca Bucovinei «I.G. Sbiera» și Complexul Muzeal Bucovina, organizează ediția a XV-a a Festivalului literar «Eusebiu Camilar – Magda Isanos», în perioada 23-25 aprilie 2010, la Suceava și Udești. Concursul își propune să descopere, să sprijine și să promoveze noi și autentice talente în rândul creatorilor din literatura de astăzi și se va desfășura pe trei secțiuni: poezie, proză scurtă și reportaj literar.” ■ În „Revista Revistelor” citim despre Ramuri, „revista centenară a Craiovei, [care] a intrat de la nr. 2 pe 2010 pe mâinile unei echipe remaniată cu Paul Aretzu redactor șef, Florea Miu – adjunct și Gabriela Gheorghisor. Aspectul grafic și colaboratorii de bază s-au păstrat. Îi putem citi din nou cu aceeași plăcere pe N. Prelipceanu, Adrian Popescu,

G. Dimisianu, Daniela Firescu, Mircea Ghițulescu, Bucur Demetrian, Mircea Moisa și pe alți obișnuiți ai lunarului. În urma unei extinse recenzii ale cronicarilor revistei, ies cu note aproape maxime Cristian Teodorescu, Mircea Bârsilă, Domnica Drumea, Cassian Maria Spiridon, Simona Grazia Dima și mulți alții. Gheorghe Schwartz ne delectează cu două pagini din romanul său «Cei o Sută», iar Gh. Grigurcu, într-un interviu cu Dora Pavel, ne asigură că, în contestarea marilor autori, se poate merge oricât de departe. Desigur, nimeni nu s-a gândit că Gh. Grigurcu n-ar merge până la capăt. «Ramuri» își păstrează eleganta ținută. [...] «Dacia literară», în primul număr al său pe 2010, în care inaugurează un nou format, îi dedică pagini bune lui Matei Vișniec. [...] Și restul numărului revistei elegante în înfățișarea sa și conduse de Lucian Vasiliu este foarte atractiv, cu proză de C. Arcu, poezie inedită de Aurel Dumitrașcu, comunicată de prietenul său Adrian Alui Gheorghe, ce pregătește un volum al regretatului scriitor. Nu lipsesc cronicile literare și teatrale, recenzii. «Dacia literară» surprinde bine actualitatea, cu numeroase semnalări de cărți noi, consemnări la zi foarte utile celui care ar risca să se piardă în labirintul editorial. Noul format, cel de «carte» (cinste cui te-a scris!), favorizează lectura și chiar răsfoirea în metrou. Plăcută la citire și chiar la atingere, «Dacia literară» e demnă prin conținut și modul succint al prezentărilor de veșmântul cel nou.” ■ „Primind ultimele două numere pe anul trecut și primul din acest an ale revistei Mozaic, a doua craioveană – cel puțin cronologic, am constatat un sumar echilibrat și o ținută grafică limpezită. Un număr relatează pe larg despre colocviul acestei reviste din octombrie (ediția a 12-a). Numărul din ianuarie este dedicat, tradițional și tradiționalist, aniversării lui Eminescu.” (comentariul este semnat cu pseudonimul „Hipo”). ■ Dan Cristea acoperă pagina dedicată cronicii literare scriind despre două volume: *L-am luat deoparte și i-am spus* (Ed. Brumar, 2009): „Poemele lui Daniel D. Marin [...] nu seamănă cu nimic din ceea ce scriu și publică îndeobște colegii săi de generație. [...] Poet interesant și original, Daniel D. Marin ne pune la dispoziție, deocamdată, dovezile înzestrării sale.” ■ *Not for sale* (Cartea Românească, 2009): „Remarcabil e faptul că Domnica Drumea scrie o poezie a stărilor complexe, a soției, a femeii mamă, a femeii îndrăgostite, a femeii singure, a femeii camarad, prieten, creator, interlocutor. Poezia se amestecă cu viața cotidiană.” ■ Felix Nicolau discută volumul semnat de Daniel Stuparu, *Oglinda Venerei* (Editura Muzeul Literaturii Române, 2007): „Când vine vorba de scriitura în sine, ies la iveală unele stângăcii desprinse parcă din romanțurile lui Mihail Drumeș. [...] Scăpări de stilou care îngreunează încrucișările de replici. Dacă, însă, scriitorul a avut în vedere amuzarea cititorilor prin pretențiozități culturale, atunci da, romanul este o capodoperă.” ■ Matei Florian îi oferă un interviu Andrei Rotaru: „*A existat sau există vreo competiție între tine și alți prozatori? Se poate vorbi de așa ceva?*; Slavă Domnului, nu se poate. Scriu pentru pășărelele și piticii mei, scriu pentru nevoia de a scrie, scriu pentru mine. Așa cum văd lucrurile, scrisul e un act de singurătate totală: ești doar tu, personajele și lumile cărora vrei să le dai viață. Ar fi cea mai

mare nerozie să mă gândesc la alții în timp ce scriu. Nu o fac. Iar dacă nu o fac când scriu, ce rost ar mai avea să intru într-o competiție după?; *România este, până la urmă, o țară mică, în care apar câteva cărți pe zi. În afară, apar și sute de titluri pe zi. Cum te simți după ce publici o carte? După câțiva ani de lucru intens, care sunt satisfacțiile?*; Nu știu dacă pot vorbi despre bucurie sau nu, dar, în orice caz, simt că nu trăiesc degeaba, că am un rost, că se întâmplă ceva pe aici, prin viața asta care mi-a fost dat s-o trăiesc. Nu e puțin. E destul. Dacă aş putea să trăiesc decent din asta ar fi o binecuvântare. Aş vrea să se poată, aş vrea să ajungem la momentul acela de normalitate în care cărțile pe care ele publici vor fi de ajuns ca să nu fi obligat să faci altceva. Încă mai sper. În alte țări se poate, există burse, lecturi publice plătite, există un respect pentru scriitor. Poate că nu e chiar așa de mult. [...]; *Au existat cititori/oare cărora le-a fost teamă să te abordeze după o lectură? Ți se pare că legătura dintre public și autori e anemică, lipsită de deschidere din partea ambelor tabere?*; [...] Și mie, pe când aveam vreo 18 ani, mi-a fost rușine să mă duc la Mircea Cărtărescu și să-i mărturisesc cât de mult mi-au plăcut cărțile lui. O fac acum, sper să nu fie prea târziu. Dacă vorbim despre timiditate sau teamă de ridicol, chestiuni perfect omenești, nu cred că discuția are vreo relevanță. Mult mai important e ca aceste lecturi în primul rând să existe nu doar sporadic și miraculos cum sunt acum, ci la modul concret, firesc, aproape la fel de firesc cum sunt filme la cinematograful sau spectacole la teatru. De abia atunci s-ar putea vorbi despre o posibilă legătură între autori și public, de abia atunci s-ar putea vedea dacă există sau nu hibe în relația asta.” ■ Pe lista cărților săptămânii recenzate de Horia Gârbea se află: ■ *Trăiește și mergi mai departe* (Ed. Pământul): „Ceea ce detașează romanul, din noianul de cărți de proză, este calitatea scriiturii. [...] Cuvintele stau bine în frază, nu există nicio neglijență. [...] Constantin Stan, autor de romane «grele», se joacă într-un fel în această carte, își exercită virtuozitatea pe o temă simplă, pe care o scoate din banalitate și clișeu, ceea ce în sine e o performanță.” ■ *Anotimp de trecere* (Ed. Allfa, reeditat, după 20 de ani): „Ca și personajul său, Cătălin Țârlea este un «fotograf» de talent care găsește imagini ale unei realități șocante, înregistrează și redă, cu principala sa calitate – care este aceea a simțului de a surprinde vorbirea oamenilor vii, autenticitatea limbajului – și sunetul epocii.” ■ Dănuț Ungureanu, *Români deja deștepți* (Ed. ON): „Povestirile lui Dănuț Ungureanu sunt, de fapt, subiecte care ar putea fi dezvoltate mult mai amplu, din acest punct de vedere, autorul e un risipitor. Ingenioase, uneori crude, totdeauna cu ironie și umor în corpul lor, schițele au o vioiciune care confirmă o maximă populară citată de prozator însuși: dacă nu ai murit, se cheamă că trăiești! El, autorul, se mișcă pentru a se simți viu.” ■ *Punctul de trecere* (Ed. Nouă): „Cu trei cărți în trei ani, Elena Emilia Vasilescu nu este totuși o ferventă făuritoare de produse în serie. Dimpotrivă, versurile ei arată mai degrabă rezervă, economie de cuvinte, o aspră parcimonie. [...] Poezie de notație și spontaneitate, lirica Elenei Emilia Vasilescu interesează prin prospețime și lipsa de ostentație a expunerii.” ■ Este publicat un

fragment din romanul lui Aurel Maria Baros, *O femeie bună să-ți zbori creierii* (aflat în curs de apariție). ■ Văd lumina tiparului poeme inedite semnate Mihai Elin și parodii de Lucian Perța.

11 februarie

[„Cultura”, nr. 5 (260)] Daniel Cristea-Enache publică urmarea articolului din numărul precedent: „În *Dimineața pierdută*, avansând în roman, cititorul uită pur și simplu că parcurge unul. Nu poate ghici cursul întâmplărilor; și, mai important încă, nu poate identifica decât după repetate lecturi procedeele, tehnicile, strategiile și întreaga poetică romanescă. Romanul este înghițit de carte, iar cartea e de-ficționalizată și umplută de viață.” ■ Rodica Grigore recenzează volumul semnat de Teru Miyamoto, *Brocart de toamnă* (Humanitas, 2009), traducere și note de Angela Hondru. ■ Rita Chirian scrie despre cartea lui Radu Vancu, *Monstrul fericit* (Editura Cartier, 2009): „E o poezie prietenoasă, ofertantă, succulentă, în care poetul mixează biograful și bibliograful. [...] *Monstrul fericit* reușește să-i recertifice lui Radu Vancu, dacă mai era nevoie, un spațiu singular – prin igiena textului și submersia livrescă – în fotografia de grup a generației.” ■ „Ileana Mălăncioiu. Rememorări la aniversare” semnează Constantin Coroiu. ■ Eugen Simion publică cea de-a doua parte a articolului „Teoremele poetice ale lui Basarab Nicolescu.” ■ Despre I. Opreșan, prozator(ul), scrie Dumitru Micu. Acesta consideră că, în volumul *Flori de cer albastru* (recent apărută la editura Saeculum I.O.), se poate vorbi despre un „povestitor (deocamdată) dotat cu imaginație, cu aptitudinea atât de a surprinde detaliul semnificativ realist cât și de a suda indisolubil segmente de realitate și vis, cu simț al compoziției, cu inteligență artistică” ■ În replică, Luigi Bambulea răspunde textului semnat de Alex. Matei, „Conceptul generației: o propunere pentru Luigi Bambulea, publicat în „Cultura”, numărul din 23 decembrie 2009: „afirmația eseistului trădează infantilismul tânărului intelectual care, atins colateral într-o dezbateră, își resimte lezată autoritatea (reflexe gerontocratice premature!), consideră duel nuanțarea unei păreri distincte și dă curs unui război inept, în care încurcă lucrurile mai mult decât dacă nu ar fi intervenit pripit în chestiune.” ■ Florica Ciodaru-Courriol recenzează volumul care a primit, în 2009, Premiul «Fémina étranger»: Matthias Zschokke, *Maurice à la poule* (Editura Zoe, 2009. ■ Recomandările de lectură din acest număr al revistei sunt: ■ Alexandru Mușina, *Regele dimineții* (Editura Tracus Arte, 2009): „Regele dimineții și profesorul de poezie converg cu aceeași viteză spre sursa okey-ului metafizic. Sau mai bine citiți «Unchiul Din» și după, mai vorbim” (Teodora Dumitru) ■ *Cum să uiți o femeie* (Polirom, 2009): „Dan Lungu e tipul de prozator care cu fiecare carte încearcă să se reinventeze. După ce câțiva comentatori acrișori au socotit *Sunt o babă comunistă!* un compromis de factură comercială ce subliniază succesul facil al unui scriitor, literar, diminuat – acum critica a trebuit să se revizuiască. Cum să uiți un diagnostic...” (Daniel Cristea-Enache) ■ G. Călinescu, *Opere. Publicistică, vol. VII (1948-1955) și VIII*

(1955-1957), ediție coordonată de Nicolae Mecu, text îngrijit, note și comentarii de Alexandra Ciocârlie, Alexandru Farcaș, Nicolae Mecu, Pavel Țugui și Daciana Vlădoiu, Academia Română- Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2009: „Echipa lui Nicolae Mecu a făcut un lucru foarte bun și unul foarte rău. Fapta bună e că a pus la dispoziția publicului cele mai compromițătoare articole scrise de G. Călinescu în perioada socialismului realist. Fapta rea este că, prin aceasta, a anulat jumătate din opera critică a lui Gheorghe Grigurcu.” (Andrei Terian) ■ Ovidiu Șimonca, *Pot să vă mai enervez cu ceva?* (Editura Cartier, 2009): *Yes, please.* (Mihai Iovănel).

11 februarie

[„**Dilema veche**”, nr. 313] Dosarul săptămânii poartă titlul „Haina îl face pe om?” ■ Lucia Terzea Ofrim scrie despre volumul semnat de Daniel Arasse, *Le portrait du Diable* (Les éditions arkhê, 2009).

11 februarie

[„**Observator cultural**”, nr. 254 (512)] ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Luni, 15 februarie, la ora 13.30, Muzeul Național al Literaturii Române vă invită la o ediție a Rotondei 13, dedicată lui Marin Sorescu. Invitați: Eugen Simion, Mihaela Constantinescu-Podocea, Fănuș Neagu, Ion Cocora, Tudor Nedelcea, George Sorescu, Nicolae Iliescu. Amfitrion: Lucian Chișu. Va fi vernisată expoziția de pictură Marin Sorescu (prezintă: Sorina Sorescu, Pavel Șușară, Florin Rogneanu) și se va prezenta filmul «Cu avânt pe apa Dunării» (imagini inedite cu Marin Sorescu la Brăila. Prezintă: Viorel Coman). Evenimentul este realizat în parteneriat cu Muzeul de Artă – Craiova și Fundația «Marin Sorescu».” ■ Sunt publicate fragmente din volumul scris de Marius Oprea, *Șase feluri de a muri* (Polirom, 2009). ■ Este redat un „Apel la susținerea publică a dlui Marius Oprea, reputat om de știință, autor și intelectual public”: „Dl. Marius Oprea are meritul incontestabil și inestimabil de a fi orientat demersurile institutului pe care-l conduce spre recuperarea dimensiunii celei mai concrete a crimelor regimului totalitar, programul de săpături inițiat de domnia-sa în multe locuri din țară (inițiativă absolut unică, recunoscută și celebrată ca atare în spațiul civic european) aducând cu insistență în conștiința noastră colectivă zguduitoră individualitate umană a victimelor sistemului comunist de represiune.” Pe lista semnatarilor apar următoarele nume: Caius Dobrescu, Andrei Bodiu, Adrian Lăcătuș, Alexandru Mușina, Sorin Cucera, Carmen Mușat, Mircea Martin, George Ardeleanu, Doina Uricariu, Liviu Dimitriu, Liviu Antonesei, Florin Iaru, Cecilia Ștefănescu, Ciprian Șiulea, Smaranda Enache, Elek Szokoly, Romulus Bucur, Daniel Vighi, Viorel Marineasa, Alexandre Spahiu, Sorin Adam Matei, Ruxandra Cesereanu, Al. Cisteleanu, Mircea Dumitru, Ștefan Borbély, Gabriel Andreescu, Mihaela Miroiu, Dorin Tudoran, Anca Manolescu, Raluca Ursachi, Marius Daniel Popescu, Arcadie Bodale, Liviu Brătescu, Liviu Tofan, Ștefana Bianu, Mirel Bran, Ernest

Wichner, Anca Mizumschi, Iulian Costache, Radu Sergiu Ruba, Doina Ioanid, Ovidiu Șimonca, Silviu Lupescu, Mircea Țicudean, Sanda Cordoș, Gabriela Gavril, Radu Călin Cristea, Gabriela Adameșteanu, Norman Manea, Corina Bernic, Paul Cernat, Bianca Burța-Cernat, Costică Brădățan, William Totok, Rodica Boconcios, Dana Coșeru, Emil Coșeru, Ileana David, Emil David, Elisabeta Georgescu, Dumitru Georgescu, Cicerone Ionițoiu, Irena Talaban, Ana Ciucan Țuțuianu. Cititorii revistei sunt invitați să fie solidari cu apelul inițiat. ■

Dat fiind că jurnalul lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* urmează să apară în acea săptămână la Editura Polirom, redacția a solicitat, în exclusivitate, editorului câteva rânduri: „Se împlinesc aproape zece ani de când, aflându-mă în camera sa de lucru de la Cluj – o cameră primitoare, plină de cărți și fișe printre care abia te puteai strecura –, Adrian Marino mi-a vorbit pentru întâia oară despre «jurnalul» lui. A deschis ușa unui dulap de la bibliotecă și a scos un dosar gros, îngălbenit și legat cu sfoară. L-a privit o vreme tăcut, a făcut un gest de parcă ar fi vrut să-mi arate cât cântărește, apoi mi-a spus: «Ai să-l publici numai după moartea mea. Vreau să-mi promiți!». Ne-am mai văzut de-atunci de multe ori, despre jurnal, însă, n-am discutat. Apoi, a venit și clipa nedoritei despărțiri. Cel care-mi fusese atât de apropiat – ca un prieten – și m-a ajutat cu sfaturile sale atât de mult pentru a «pune la cale» editura – într-un oraș pe care l-a iubit atât de mult – plecase dintre noi. Un cărturar recunoscut în lumea întreagă, nu pe deplin la noi. Viesitudinile istoriei, Aiudul, Bărăganul, le suportase parcă mai ușor. Dar denigrările și nedreptatea de acasă, reaua-voință care-l înconjură, invidia, toate acestea îl răneau cumplit. N-a urmărit cariera, nu a dorit onoruri, a refuzat să fie vreodată «un angajat la stat», preferând în schimb studiul în singurătatea bibliotecii, ca un mare erudit. A avut și bucurii – să-și vadă opera tradusă în mai toată lumea. După atâta timp pierdut în pușcărie, după o deportare despre a cărei mărturie stau fotografiile depuse astăzi la muzeu, la Sighet, atât a vrut – să scrie și să fie publicat. Se împlinesc deci, în această primăvară, cinci ani de la moartea sa. Memoriile lui sunt publice abia azi, cum i-am promis. *Viața unui om singur*, așa și le-a intitulat. Sunt sincere și crude, lipsite de orice ornament, de parcă cel care le-a scris voia să își explice pentru sine ceea ce nu era de explicat: teroarea unor epoci, crima în numele ideologiei, ciuma verde, compromisul, comunismul, seducția facilă a ceea ce este nociv, succesul falselor valori. Sau cantonarea culturală într-un provincialism obtuz. Autoritarismul, modelele impuse, cârdășia, coteriile cu iz intelectual i-au repugnat mereu, lui, un însingurat. Falsului liberalism i-a preferat, tot timpul vieții, competiția, chiar dacă arbitrul nu era prezent. A consemnat totul în memorii, soția care i-a fost alături o viață întreagă, Lidia Bote, nedreptățită de Universitatea în care a slujit atâția ani, i le-a dactilografiat. El doar le-a revăzut. Și «jurnalul» a rămas așa cum și l-a dorit, așteptând printre miile de fișe, dovada proiectelor pe care n-a mai avut puterea să le ducă la un bun sfârșit. Sunt multe idiosincrazii, sunt judecăți necruțătoare, sunt și nedreptăți. Vor fi și dintre aceia care vor spune: e-o blasfemie! Când l-am citit întâia oară, pe

drumul de la Cluj la Iași, m-a intrigat subiectivismul unor formulări. Dar, recitind, mi-am spus: e dreptul fiecăruia să fie subiectiv. Mai nimic din ce era acolo scris nu îmi era străin. Vrând să mă ajute, intransigent cum îl știam, mă criticase și pe mine de nenumărate ori. Criticile acelea le-a și consemnat. Puteam ca să mă supăr? Cei ce l-au cunoscut îndeaproape îmi vor da dreptate, nu aveam cum să fiu supărat. Iar cei care l-au ocolit întreaga viață au și mai mică îndreptățire să se simtă în vreun fel lezați. Memoriile lui sunt scrise doar pentru cei care l-au prețuit. E un document, o confesiune, e sincer cât se poate, dur cu cei din jur, e strigătul de neputință al unui om ce scruta lumea în care dorea să fi trăit. Printre rânduri, a strecurat idei pe care i le știm din cărți. N-a ridicat statui. Unora, le va părea o răzbunare. Nu e! Activiștii culturali, carieriștii, fariseii mai mult sau mai puțini candizi, politrucii cu pretenții, avizii de putere, nostalgicii involți și involuți, gășcarii, incuții cu spoială de atoateștiutori, tupeiștii, intelectuali sau nu – ei toți, și mulți alții, nu fac parte din universul celui care a fost Adrian Marino. Pe ei i-a neglijat. De la alții, și-ar fi dorit mai mult. Vor vrea să-l denigreze? El, cărturarul, le dă acum cu tifta. De pe copertă, pare a-i privi cu ironie, parcă spunându-le provocator: «Acestea (cu un gest larg al mâinii arată spre rafturile din bibliotecă) sunt cărțile pe care le-am scris în timpul vieții. Aștept să-l văd pe cel care, dintre voi, va fi mai bun!». Articolul poartă titlul „Provocarea unui om singur.” ■ În „Criza Valorilor și moartea Culturii ca instrumente de marketing”, Cătălin Sturdza încearcă să explice „Ce au în comun campaniile «Cruciada Culturii», organizată de Tudor Chirilă, «Noi vrem respect» a grupului Realitatea-Cașavencu, «Mișcarea de rezistență» a lui Marius Tucă, de la «Jurnalul național», și «Revoluția generației Facebook» a Alexandrei Svet/Floriane Jucan?” ■ Găsim o multitudine de cronici dedicate romanelor lui J.D. Salinger, ca un omagiu adus, la moartea sa. De asemenea, Iulia Popovici traduce textele apărute în cotidianul londonez «The Guardian», semnate de Jonathan Safran Foer, Julian Barnes, E. L. Doctorow și Joyce Carol Oates. ■ Paul Cernat discută volumul scris de Andrei Cornea, *Povești impertinente și apocrife* (Humanitas, 2009): „Cu toată inegalitatea lor, *Poveștile...* sunt un exercițiu ficțional captivant și insolit, un delectabil chill out al reflecției morale.” ■ Daniel Cristea-Enache publică prima parte a articolului „În curtea interioară”, dedicat volumului *Gara de Est. Proză scurtă. Opere II* (Polirom, 2008), prefață de Paul Cernat, cronologie de Andreea Drăghicescu: „În legătură cu proza scurtă a Gabrielei Adameșteanu încă există o prejudecată critică, datorată acelor «cunoscători» pentru care performanța într-un gen sau un domeniu literar exclude, la un scriitor, reușita în altele. [...] Nuvelelor și povestirilor li s-a rezervat un rol modest: de poligon de încercări narative, în vederea Romanului; sau de substitut nereușit al acestuia. Realitatea e totuși alta. Pe de o parte, epica mare și cea așa-zicând mică stabilesc între ele, în cazul de față, relații de corespondență și analogie. Creează și tratează situații existențiale comparabile, rulând personajele nu dintr-o exterioritate omniscientă și tradițional potentă, ci din interiorul lor frământat de obsesii personale și general-umane.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru scrie

despre *Sindromul de panică în Orașul Luminilor* (Cartea Românească, 2009): „Romanul lui Matei Vișniec [...] este singurul roman apărut în 2009 care nu-și explică numărul mare de exemplare vândute printr-un alt eveniment adiacent care să-l fi promovat în mod hotărâtor. În aceste condiții, succesul romanului ar putea fi considerat destul de surprinzător, deși a fost foarte bine primit de majoritatea criticilor literari care au scris despre el (printre aceștia, Tania Radu, Daniel Cristea-Enache, Cosmin Ciotloș, Mircea Ghițulescu). Însă, se știe, de puține ori, și poate doar din întâmplare, succesul de critică se suprapune cu succes în cercul larg al cititorilor și cu rata vânzărilor. [...] Scriind despre aventura de a scrie, Matei Vișniec ne demonstrează că literatura nu e deloc o ocupație inefabilă, ci se petrece și se consumă odată cu lumea, cu fragmentele ei, iar raportul dintre realitate și ficțiune este unul reversibil, cu ecouri surprinzătoare. Spiritul ludic, ironia și umorul fin cu care autorul își impregnează textul fac savoea acestor pagini care altfel ar fi rămas rigide, constituind și cel mai important ingredient al originalității.” ■ În pagina de istorie literară, Iliana Gregori pornește de la textul scris de Bruno de Cessole, „De Cioran comme personnage de roman”, în *Cioran*, coord. Laurence Tacou/ Vincent Piednoir, Éd. De l'Herne, Paris, 2009. ■ Conform promisiunii făcute în numărul 253 (510) al «Observatorului cultural» din **28 ianuarie (– 3 februarie)**, Lucia Hossu-Login publică fragmente din dosarul de urmărire al lui Dan Deșliu: „Deși, oficial, Securitatea a deschis un dosar de urmărire informativă DUI, cu numele conspirativ «Dandu», în anul 1973, Dan Deșliu fiind membru al PCR din anul 1946, era nevoie de aprobarea organelor de partid atât pentru verificări, cât și pentru urmărire. La 22 martie 1973 este cerută această aprobare. «Întrucât Dan Constantin Deșliu este membru al PCR și aparține de Comitetul de Partid al Sectorului 1, vă rugăm să aprobați adâncirea verificărilor asupra sa, stabilind veridicitatea informațiilor inițiale, după care vom raporta rezultatul.» Am subliniat cuvântul «adâncire», deoarece din arhivele Consiliului Securității Statului rezultă că scriitorul era urmărit prin mapă de lucru încă din anii 1960-1961, unul dintre ofițerii care-i controlau viața fiind locotenentul major V. Achim, cunoscut drept securistul Uniunii Scriitorilor.” ■ Apare cea de-a treia parte a textului „Narațiunea în psihanaliză, o transsubstanțiere”, scris de Julia Kristeva. ■ Ovidiu Pecican crede că volumul lui Vladimir Tismăneanu, *Despre 1989. Naufragiul utopiei* (Humanitas, 2009), „colcăie de idei și trimiteri. Multe dintre ele provoacă la redimensionări ale judecăților istorice anterioare și la redefiniri conceptuale.” ■ Michael Haulică „dă o tură prin blogosfera SF”: „Tot sondând pe ici, pe colo, am găsit anunțul unui colocviu organizat de Societatea Română de Fantasy și Science Fiction, Asociația Scriitorilor București și Primăria Sectorului 2, sâmbătă 30 ianuarie. Au susținut lucrări Horia Gârbea, Angelo Mitchievici, Marian Truță, Cristian Tamaș și Liviu Radu. Textele vor fi puse online pe site-ul revistei Luceafărul de dimineață și au început deja să fie postate pe site-ul SRSFF (www.srsff.ro). Până acum, «Anglomania salvează România?» de Cristian Tamaș și «Literatura SF între apocalipsă și ucronie» de

Liviu Radu.” ■ În articolul său, Ovidiu Șimonca ține să sublinieze că „În ultimii cinci ani, de când Vintilă Mihăilescu este director, Muzeul Țăranului Român a devenit o instituție căutată de public și un exemplu de management cultural reușit. Pe harta culturală a Bucureștiului, MȚR este un reper. [...] Atunci când editurile vor să prezinte o carte, apelează deseori la MȚR, care este dornic să sprijine astfel de acțiuni. Aici, ca să dăm doar un exemplu, au avut loc cele două ediții ale Festivalului Internațional de Literatură, cu săli arhipline.”

12 februarie

[„**România Literară**”, nr. 4] Sunt publicate, în acest număr, câteva pagini din *Abisul luminat*, cartea de memorii a lui Nicolae Balotă: „Memoriile actuale se bazează, de altfel, pe jurnalul intim pe care l-a ținut de pe la 15 ani, ca Maiorescu, întrerupt doar în aproape deceniul de închisoare și de domiciliu obligatoriu (1954-1955)” (N.M.) ■ *Amadei Lusus* este titlul poemului săptămânii, semnat de Șerban Foarță. ■ Gabriela Gheorghiușor scrie despre cartea de debut a lui Ovidiu Pop, *Trickster*. ■ Codrin Liviu Cuțitaru scrie despre volumul coordonat de Dan Lungu și Lucian Dan Teodorovici, *Str. Revoluției nr. 89* (Polirom, 2009): „Mărturisesc faptul că, în momentul în care am văzut «semnalul» recentului volum [...] am exultat, fiind convins că avem de-a face cu o construcție similar celei de-acum un an- *Tovarășe de drum*, unde tot Dan Lungu juca rolul de editor, alături de Radu Pavel Gheo. [...] Așteptările mele au fost însă confirmate numai parțial. Mai mulți contributori la volum dau impresia că nu au ce să scrie despre Revoluție, textele lor reptând lucruri arhicunoscute și pedalând pe banalități de manual.” ■ Volumul lui Matei Florian, *Și Hams și Regretel* (Polirom, 2009) este recenzat de Iulia Iarca: „Romanul marchează adevăratul debut editorial al lui Matei Florian. Volumul *Băiuțeii*, scris împreună cu fratele său, Filip Florian, și apărut în 2006, îl recomanda deja pe viitorul prozator care, de fapt, abia acum își arată pe deplin chipul. Într-o atmosferă de poveste, Matei Florian dă viață unor personaje noi care au toate șansele să își câștige un renume dincolo de paginile cărții în care s-au născut.” ■ Radu Vancu vorbește despre *Lectura de apoi* (Ed. Brumar, 2009), volumul poetului Petru M. Haș: „Despre domnia-sa am luat cunoștință acum vreo 10-12 ani de la Mircea Ivănescu. [...] *Lectura de apoi* cuprinde grosul celor patru volume publicate între 1969 și 2002 (*Dor negru*, *Liniște*, *Fărâme din PrOfET*, *Wagram* – hotărât lucru, poetul își sabotează de minune titlurile!), în ordine invers cronologică, bașca aproape treizeci de inedite. Și justifică aproape pagină de pagină încrederea lui Mircea Ivănescu. Încă din 1969, cu excepția câtorva poeme metaforizante după ritul vechi șaizecist, poezia lui Petru M. Haș se dovedește născută, cu zece ani înaintea optzeciștilor, gata reformată. [...] Haș e un poet care nu falsează, recitibil cu plăcere și după patru decenii de la debut. Recitibil și reconsiderabil.” ■ Cosmin Ciotoloș recenzează volumul lui Mircea Mihăieș: „*Despre doliu*. [Un an din viața lui Leon W. (Polirom, 2009)], e de fapt, pragmatic vorbind, o carte despre o carte despre o carte.” ■

Pagina de poezie găzduiește versurile lui Teodor Dună. ■ Este anunțată apariția volumului editat de Dora Mezdrea, *Nae Ionescu și discipolii săi în arhiva Securității, vol. I: Nae Ionescu, vol. II: Mircea Eliadei* (Ed. Mica Valahie, 2008). ■ Sorin Lavric scrie despre volumul *Pe muchie de cuțit. Însemnările unui chirurg despre o știință imperfectă* (Humanitas, 2009). ■ Nicolae Balotă răspunde întrebărilor adresate de Cosmin Ciotloș: „De ce am spus că *Abisul luminat*, această ultimă scriere a mea, [...] mă reprezintă mai mult decât toate celelalte? Înainte de toate, pentru că doresc să-mi înscriu întreaga viață în ea. Și nu numai a mea, ci a atâtor altora, fapte reale și imaginare din timpul și din spațiul în care mi-a fost dat să trăiesc. [...] Nu e mai puțin adevărat că mă străduiesc să-mi dezghioc confesiunea din învelișul exhibiționismelor, manierismelor și altor vechi jocuri ale comediantului din mine. [...] *Abisul luminat*, la care scriu, este o carte a vieții mele. Ea mă reprezintă, căci se identifică cu viața mea până la a o înlocui.” ■ Gabriel Dimisianu crede că „oriunde în textele sale [criticului Nicolae Balotă] era de perceput o propensiune către înalt, o deschidere către spații vaste culturale, acțiunea îndrăznească, deși liniștită, a unui spirit apt să proiecteze, să înscrie valorile, să le înscrie în filiații, să le încadreze conceptual și istoric. [...] Însușirea timpurie a idealului universalist își avea o explicație, de bunăseamă, și în climatul de fervori culturale întâlnit de Balotă în mediul cerchiștilor, grupare din care a făcut parte ca unul din componenții cei mai tineri. Negoïtescu, Doinaș, Radu Enescu, Radu Stanca și toți ceilalți prieteni erau *mari devoratori de cărți*, avizi de experiențe intelectuale capitale și nu e o exagerare să se spună despre ei că idolatrizau cultura. [...] Cheia legendarei prietenii dintre acei tineri de la sfârșitul anilor '40 nu era totuși numai culturală, era și morală.” ■ Nicolae Breban răspunde articolului polemic ce-i fusese adresat de Grigore Grigurcu, în nr. 2/2010 al *României literare*: „Când dl Grigurcu [...] se uimește *de relațiile înalte* pe care le-aș fi avut sub comunism, e oare necesar să amintesc că pe atunci, eu ca și alți scriitori importanți ai literaturii române, vrând-nevrând, intram uneori în contact cu oficialități de-un rang înalt? Pe generalul Pleșiță, deoarece de el vorbim de data asta, în cele câteva întâlniri pe care le-am avut cu el, mereu în clădirea Ministerului de Interne, l-am rugat doar două lucruri și nu în legătură cu persoana mea: să aprobe o viză pentru plecarea în vizită, în America, la fiul ei, exilatul Matei Călinescu, a mamei sale ce primise câteva refuzuri, după ce amicul meu m-a implorat acest lucru într-o caldă scrisoare, și, doi, de data aceasta în curtea Uniunii Scriitorilor, unde generalul a venit alarmat de intervenția mea la secretarul Burtică pentru eliberarea din detenție a criticului Negoïtescu, - ocazie în care l-am sfătuit pe Pleșiță, care voia să-i facă un proces de corupere de minori lui Nego, să-i dea un pașaport și să-l lase să plece. M-a ascultat, mai probabil l-a ascultat pe șeful statului, informat de Burtică și, a doua zi mi-a comunicat că Nego este liber și va primi un pașaport. Speriat excesiv, Negoïtescu, și fără să-mi ceară sfatul, a publicat în «România literară» un articol injurios la adresa Monicăi Lovinescu și a postului *Europa liberă*, lucru pe care mulți, apoi, din emigrația

pariziană nu i l-au trecut ușor cu vederea. Toate acestea și altele le-am explicat în *Memoriile mele*, cărți pe care, cum spuneam, amabilii și insistenții mei denigratori se fac a nu le fi citit, le citează trunchiat sau insidios, nu rareori cu o grosolanie care le stă prost, deși, după deceniile de când servesc romanul românesc, aş avea dreptul la un minim de onestitate, dacă nu de fair-play.” ■ Despre *Oprirea* (Ed. Grinta, 2009), volum aparținând lui Andrei Zanca, scrie Gheorghe Grigurcu. ■ În traducerea lui Marius Dobrescu este publicat un fragment din Ismail Kadare, *Mesageria ploii* (aflat în curs de apariție la Humanitas). ■ Felicia Antip vorbește despre Azar Nasifi și ultima carte publicată de aceasta *Things I've Been Silent About* (Random House, 2008). ■ Iscat de traducerea în limba română a *Jurnalului inutil* (Ed. Cartier, 2009, articolul lui Mircea Lazaranoi aduce în prim-plan contradicțiile scriitorului Paul Morand: „Cu adevărat interesante, nu numai pentru cititorul român, sunt însemnările în care apare Eugen Ionescu.” ■ Rubrica *Ochiul magic* salută apariția revistelor „Manuscriptum” („o apariție de bun-gust, al cărei conținut îmbină densitatea de sens cu frumoasa așezare în pagină. E poate revista care se apropie cel mai mult de noțiunea de document literar. Când o deschizi nu ai sentimentul că răsfoiești o gazetă, ci senzația că pătrunzi într-o arhivă bine păstrată: fotografiile de epocă, manuscrisele olografe și studiile introductive fac din Manuscriptum un motiv de încredere într-o lume în care literatura nu mai e încurajată aproape de nimeni.”) și „Doamna grasă” („o foarte voioasă” revistă studențească lunară a Facultății de Litere: „Cronicarul nu știe cine e realizatorul horoscoapelor tematice (horoscopul pornograf la numărul cu pornografia, horoscopușorul la cel cu literatura pentru copii, horoscopul de catifea la literatura contemporană, parafrază după *Tache de catifea*), dar îl/ o/ îi felicită pe autor/ autoare/ autori. O nedumerire, totuși: cine e doamna grasă? Să fie literatura română însăși? Dacă e așa, Cronicarul protestează: literatura română e încă destul de subțire. Cel puțin prin comparație cu alte... doamne.”) ■ Sub titlul *Aflarea în treabă* este criticată explozia mediatică cauzată de volumul memorialistic al lui Adrian Marino, aflat în curs de apariție, *Viața unui om singur*: „În numai câteva ore, pe pagina web a cotidianului s-a spus totul. Și că «așa arată de fapt scriitorimea română»; și că are sau, după situație, «n-are dreptate autorul memoriilor»; și că «există nume care lipsesc, deși nu-s cu nimic mai puțin corupte decât cele menționate»; și că «gestul e admirabil», dar și că amânarea confesiunii «e numai o formă de lașitate». Singura voce rațională din această nebuloasă cade oarecum alături de subiect, reproșându-le comentatorilor carențele ortografice. Altceva i se pare Cronicarului îngrijorător: mai bine de jumătate din cei care se pronunță răspicat acolo recunosc nu doar că nu l-au citit pe Marino, dar că nu știau, până la acest articol, absolut nimic despre el. Tot e bine c-au aflat!”

17 februarie

[„*Luceafărul de dimineată*”, nr. 8 (926)] Din rubrica „Revista Revistelor” (semnată „Hipo”) aflăm că: „Revista «Oglinda literară» are o inovație trăsnet:

coperta dublă și identică! M-aș întrista să aflu că e o greșeală de legătorie... Asta se adaugă la numerotarea paginilor de la 5.315 la 5.446 (o ia de la descălecat sau de la Unirea principatelor, nu-i clar). În pagini sunt publicați vreo 150 de autori, mulți valoroși. Între ei, și un omonim al lui Dumitru Dragomir! Ansamblul și unele detalii ne obligă să lăudăm din nou revista din Focșani. Dar până când?; [...] În primul număr din 2010, Convorbirile [«Convorbiri literare»] mult lăudate propun un triptic de genuri. Poezia e reprezentată de Excelența sa, Doamna Ambasador Elena Ștefoi, proza de excelentul Adrian Alui Gheorghe, iar teatrul de excesivul (în bine!) Ștefan Caraman. Coperta ni-i reprezintă cu înfățișările lor, care ne arată un prozator și un dramaturg în putere, deși rotunjiți de munca lor sedentară pe texte. Evident, cea mai frumoasă dintre cei trei rămâne Elena Ștefoi! Echipa de critici e la înălțime. Puternica formație ieșeană îi are pe Ion Holban stoper, Vasile Spiridon la închidere, Emanuela Ilie și Antonio Patraș aripi, iar în centru pe Cristian Livescu (scriind despre poezia regretatului Marin Mincu) și Constantin Dram. Un singur, dar valoros stranie: Mircea Ghițulescu. Normal că ea, echipa, marchează din toate pozițiile, iar de poarta apărută de Dan Mănuță nu se apropie nimeni. Surprizele numărului sunt obișnuita plachetă de poezie care publică în sfârșit un poet – Robert Șerban – și eseul lui Marius Ghica intitulat «Despre iubire». Ați fi crezut chestia asta?» ■ (La) „Șapte ani fără Mariana Marin, Geo Vasile readuce în discuție antologia de autor publicată în 2002 de Editura Muzeului Literaturii, *Zestrea de aur*: „Mariana Marin este pandantul feminin al lui Virgil Mazilescu. Totuși poezia ei este mai puțin încifrată sau persiflant-ceremonioasă, având însă o încărcătură umană cu puterea de explozie și luminozitatea unei Supernove.” ■ Dorin Tudoran îi oferă un interviu Andrei Rotaru: „Care sunt primele amintiri legate de poezie? Vă citeau părinții poezii în copilărie, ați descoperit-o singur?; Tot ce-mi amintesc este că, într-o bună zi, tatăl meu m-a găsit aproape îngropat sub un maldăr de cărți – avea o bibliotecă splendidă. Problema lui era ce caut eu acolo, căci nu știam încă să citesc. Acum, ca să subliniez o întâmplare probabil banală, pot zice că începusem că adulmec cartea. [...] În ultima vreme se vorbește tot mai mult despre literatură și noile ei tehnologii. Credeți că, în timp, cărțile de poezie editate pe suport de hârtie vor putea fi înlocuite cu alte tipuri de suporturi?; Ne putem aștepta la orice. Eu, unul, nu mă pot închipui citind, cu adevărat, poezie fără să țin cartea în mână. Este o legătură ce mi-a intrat în sânge. Când citesc poezie pe internet am un sentiment asemănător celui încercat când mă străduiam să copiez la școală. Dacă este ceva pentru care-l invidiez pe tatăl meu este faptul că a murit cum și-a dorit – citind o carte. Era o iarnă teribilă. Când l-am găsit, părea mulțumit și cu cartea căzută pe piept. Cum să mori cu Internetul căzut pe piept? [...] În ianuarie ați fost distins cu Premiul național Mihai Eminescu – opera omnia la Botoșani. Ce a însemnat pentru dumneavoastră acest premiu, ce ați simțit când ați fost anunțat că l-ați luat dumneavoastră? [...] Premiile mă derutează, mă scot din felul meu de a fi. Oh, nu te speria. Sunt orgolios, știu cine sunt, nu mai am de mult crize de identitate, dar

premiile au prea mult spectacol în ele. Declanșează prea multe invidii. Am trăi cu toții mai bine în lipsa lor.” ■ În pagina dedicată volumelor săptămânii, Horia Gârbea scrie despre: *Jurnalul secret – dezvăluiri complete – 2003-2009* (Ed. Corint): „Criticul excelează prin forma cea mai de bun-gust a ironiei: autoironia.” ■ *Aur și ivóriu* (Ed. Semne): „Florica Gh. Cepoiu scrie sonete și rondeluri. Formal, perfecte. [...] Ideile doamnei Cepoiu nu pot fi decelate pentru că sunt bruiate de zornăitul versificației sale prestabilite. [...] Autoarea își interzice visarea autentică, preocupată doar ca visele ei să aibă fix unsprezece silabe.” ■ *Zbor clandestin* (Ed. Palimpsest): „Abia în martie, Raluca Dumitran va împlini 20 de ani. Dacă s-ar fi născut cu 40-50 de ani în urmă, ar fi ajuns azi în manualele de literatură. În epoca noastră crudă și indiferentă la poezie, ea rămâne să-și cultive talentul, bucurându-se de el singură sau împreună cu cei câțiva care o cunosc și au descoperit-o.” ■ Vede lumina tiparului un fragment scris de Constantin Arcu, din romanul aflat în curs de pregătire, *Delia sau Zâmbetul bestiei*. ■ Sunt publicate versuri de Leo Butnaru și parodii de Lucian Perța. ■ „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor din București anunță cu deosebită tristețe moartea prozatorului Romulus Bărbulescu. [...] A publicat numeroase volume de proză, în special literatură pentru copii, multe dintre lucrările sale având o notă SF. [...] Prin dispariția lui Romulus Bărbulescu, literatura noastră suferă o dureroasă pierdere.”

18 februarie

[„Cultura”, nr. 6 (261)] În „addenda la Istoria literaturii române contemporane”, Alex. Ștefănescu scrie despre „un umanist: George Ciorănescu”, considerându-l „un cărturar care se amuză, un Alexandru Odobescu al secolului douăzeci.” ■ Gheorghe Moga recenzează volumul semnat de Anna Ferrari, *Dizionario dei luoghi letterari immaginary* (UTET Libreria, 2007). ■ Eugen Simion îi acordă un interviu Angelei Martin. Întrebările adresate ating subiecte ce țin de starea și destinul culturii române („visul democrației”, „politici culturale falimentare”, „comunitatea intelectuală românească”, „năravuri de provincie europeană”, Bugetul alocat culturii, Academia Română, „memoria culturală de mâine”, Eugène Ionesco și „axa București-Paris”): „Socotiți că intelectualii noștri, dar mai ales cei publici, au și cultura libertății? O au, mai precis, în suficientă măsură încât să se ridice deasupra (sau împotriva derapajelor) puterii politice, nu să se plieze la comenzile ei?; [...] Nu vreau să devin un moralist antipatic, dar vreau, totuși, să le spun acestor oameni tineri și talentați care au azi între 20 și 40 de ani că vor avea mâine cultura pe care o promovează azi. Asta în măsura în care literatura este pentru ei un act esențial al existenței lor, nu o trambulină pentru alte profesii (pentru politică, de pildă, cea mai atractivă, remarc, dintre profesiunile la modă). Cine respectă în literatură prea mult «corectitudinea politică» riscă să fie înghițită de ea.”; [...] *De ce vă bucurați, totuși, aproape constant, de o atenție... negativă?* [...] Chestiunea cu denunțul la D.N.A., după publicarea manuscriselor

lui Eminescu, a pus capac la toate. Dacă înțeleg bine, denunțul (bazat pe articolele D-nei Ioana Bot din «Dilema veche») își urmează cursul. Aștept să fiu chemat la poliție și să dau declarațiile necesare. Vă dați seama că istoria mă favorizează, îmi pregătește o aură de victimă (românii sunt sensibili la această calitate) ?! – Istoricii de mâine ai literaturii vor avea ce scrie. Mă consolez cu acest gând... Uneori îmi vin surprize din trecut. Tocmai când răspund la întrebările dumneavoastră (e duminică seara, 7 februarie 2010), mă sună o ziaristă de la «Evenimentul zilei» pentru a mă întreba ce cred despre caracterizarea pe care mi-o face regretatul Adrian Marino într-o carte recent apărută la Polirom. [...] Mai întâi, nu mă pot supăra pe Adrian Marino, un intelectual eminent al generației sale, băgat de tânăr în pușcărie, umilit, hărțuit, apoi deportat în Bărăgan... [...] I s-a furat, pur și simplu, tinerețea, ca și lui Ion Caraion. De aceea îi iert, dinainte, orice ar fi spus despre mine. [...] Încă o dată: pentru că a trecut prin ceea ce a trecut (o lungă, nemeritată tragedie), îi dau dreptate lui Adrian Marino chiar și atunci când, în mod evident, nu are dreptate. [...]; [...] Nu, doamna Angela Martin, nu sunt ce par a fi (un mecanism bine reglat), sunt un sentimental și un anxios care aspiră la starea de contemplație, reușind foarte rar s-o ajungă. [...] *Vă satisface presa culturală? Dar topurile literare organizate periodic de publicațiile noastre literare?* [...] Să pui strada să voteze ordinea poezilor?!... Vă puteți imagina ce poate să iasă. [...]; *Cum apreciați noua generație de scriitori?*; O cunosc, din păcate, prea puțin. Mai mult pe critici și pe poeți (o parte dintre ei, totuși), rar și inesențial pe prozatorii acestei generații. Fac însă efortul să-i citesc. Este greu să găsesc cărțile lor apărute în tiraje confidențiale și la edituri și mai confidențiale. [...]; *La ce lucrați în prezent? Ce plănuți pentru viitor?*; Azi (9 februarie 2010), când pun punct întrebărilor Dvs. mi-a apărut o carte pe care am anunțat-o mai înainte (*Fragmente critice VI. Ne revizuim, ne revizuim- cartea se va bucura de un „semnal editorial”, în numărul viitor al revistei*). E vorba de un *Jurnal public*, cum îi zic, mai iritat, mai polemic decât altele. [...] Așa a ieșit, nici eu nu știu cum. Spiritul meu cumpănit (de care sunt mereu suspectat) dă semne de neliniște. [...] Cu această stare de spirit, mă îndrept încet, încet spre o «istorie a literaturii contemporane» care să reia și să ducă mai departe cele patru tomuri din *Scriitori români de azi* (circa 2400 de pagini) scrise și publicate până în 1989.” ■ Daniel Cristea-Enache publică cea de-a treia parte a articolului dedicat *Dimineții pierdute*: „a interpreta [romanul] prin grila «mahalagismului» Vicăi Delcă e cea mai facilă și mai inadecvată judecată critică.” ■ Teodora Dumitru scrie despre volumul semnat de Paul Cernat, *Modernismul retro în romanul românesc interbelic* (Art, 2009): „«vina» [autorului] de a nu-și fi sistematizat conceptul scade prea puțin meritele cărții. «Modernismul retro...» s-ar fi putut numi foarte bine «Studii de literatură română» și este un volum onorabil, atunci când nu devine de-a dreptul excelent.” ■ Recomandările revistei din această săptămână sunt: ■ *Probleme personale* (Cartea Românească, 2009): „Nu se știe de unde a moștenit Angela Marinescu «instinctul, sigur, al revoltei», dar – în mod

clar – mulți dintre revoltații de astăzi, și mai ales dintre revoltate, îi sunt datori până la ultima centimă” (Teodora Dumitru) ■ *Gherla-Lățești* (Curtea Veche, 2008): „O lectură critică și o onestă analiză literară a lui Paul Goma pot începe numai de la pragul unghiilor zdrobite și al cărnii tocate de lovituri. După ce a trăit Gherla, Goma a și scris-o, într-o carte remarcabilă.” (Daniel Cristea-Enache) ■ Ioana Em. Petrescu, *Studii eminesciene* (Casa Cărții de Știință, 2009), cuvânt înainte de Ioana Bot, ediție îngrijită, note și bibliografie de Ioana Bot și Adrian Tudorachi: „Cuprinde: cea mai bună exegeză eminesciană de la Călinescu încoace [...], o excelentă radiografie a poeziei noastre moderne [...], câteva bonusuri [...] și gadgeturi [...]” (Andrei Terian) ■ Alexandru Budac, *Byron în rețea sau Cum a rămas liberă canapeaua doctorului Freud* (Humanitas, 2009): „Criticul Budac e mai bun decât primul lui volum, dar cartea merită deranjul” (Mihai Iovănel).

18 februarie

[„**Dilema veche**”, nr. 314] Dosarul săptămânii poartă titlul „Starea limbii române”. ■ Florin Bican îi acordă un interviu lui Mircea Vasilescu: „*De multă vreme se spune că avem handicapul unei limbi «mici», ceea ce înseamnă că și literatura e, inevitabil, mai puțin cunoscută în lume. Mai e valabil astăzi acest punct de vedere?*”; Pentru un traducător nu există limbi mari și limbi mici. Există doar limba-sursă și limba-țintă. Iar dacă ne gândim la mecanismele care fac ca fiecare limbă în parte să ticăie, fiecare limbă este un fenomen cosmic. Aș zice că limbi mici nici nu există. Numărul vorbitorilor nu este în niciun caz un criteriu. Nici întinderea spațiului în care se vorbește o limbă. Forța de penetrare este altceva, dar nu ține neapărat de cât de «mare» este limba, ci de considerente de ordin extralingvistic. În concluzie, toate limbile sunt mari.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul *Omoară-mă!* (Polirom, 2010): „La Ana-Maria Sandu stăpânirea mijloacelor stilistice se vede nu doar când tratează subiectul delicat al gerontofiliei (splendidul episod erotic în care bătrânul Geo este disputat în același pat de Ramona și de doamna Manea n-are corespondent în literatura noastră), dar, mai ales, în felul în care delirul se desfășoară în plină convenție realistă sau în jocul de-a non-identitatea imediată, dus până la ultimele lui consecințe fără însă a cădea în obscuritate. Infuziile lirice însoțesc permanent tensiunea psihică dintre femei, iar relația dintre fotografii bisexual Ian Nori și Martha Bibescu este un capitol de ficțiune istorică nu doar savuros, dar și necesar în desfășurarea narațiunii care altfel ar fi riscat monotonia. Provocator încă din titlu, scris senzual și inedit prin subiect, romanul Anei Maria Sandu are tot ce-i trebuie pentru a deveni un *best-seller* laudat de critici. Poate chiar un film.”

18 februarie

[„**Observator cultural**”, nr. 255 (513)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Miercuri, 17 februarie, la Librăria Book Corner din Cluj-Napoca, Matei Florian și-a lansat, alături de Ovidiu Mircean și Ștefan Manasia, romanul *Și Hams Și*

Regretel (Editura Polirom, 2009). Autorul a citit un fragment în cadrul clubului de lectură «Nepotu' lui Thoreau» (Cafeneaua Insomnia) și a purtat un dialog cu publicul prezent.” ■ „Joi, 18 februarie, de la ora 19.00, în Club «The Other Side» (str. Brezoianu, nr. 4), ediția 122 a Poeticilor Cotidianului va prezenta antologia *Noua poezie basarabeană*, volum editat de Editura Institutului Cultural Român. Moderator va fi Răzvan Țupa.” ■ „Miercuri, 24 februarie, ora 18.30, la sediul ICR-Stockholm, scriitoarele Nora Iuga și Christine Falkenland, alături de editorul Jonas Ellerström și actrița Basia Frydman sunt invitații primei ediții a Salonului de Poezie din acest an, program cu șaisprezece ediții la activ. Salonul de Poezie invită, la fiecare întâlnire, doi poeți (român și suedez) pentru lecturi publice și un dialog cu publicul. Din februarie 2008, partea română a fost reprezentată de scriitori precum Nina Cassian, Ana Blandiana, Gabriela Melinescu, Denisa Comănescu, Ioan Es. Pop, Mircea Cărtărescu, Ioana Nicolaie, Dan Sociu. Un fragment din romanul *Sexagenara și tânărul*, aflat în curs de traducere în spaniolă și franceză, a apărut tălmăcit în limba suedeză în antologia *Rumänska synvinklar/ Perspective românești*, publicată de ICR-Stockholm în anul 2008. Pentru Salonul de Poezie de la ICR-Stockholm, reputata traducătoare Inger Johansson a transpus în suedeză o selecție din volumul *Autobuzul cu cocoșăți*. Un interviu cu Nora Iuga veți putea asculta pe blogul autoarei <http://noraiuga.wordpress.com>, după lectură; imagini de la eveniment urmează a fi postate pe blogul «Observatorului cultural».” ■ „Eveniment literar original, cel puțin în mediile preuniversitare, prin implicarea de la început (2003) a unui mare număr de scriitori profesioniști și prin contactul lor nemijlocit cu publicul școlar, Festivalul de Poezie «Gellu Naum» s-a desfășurat în Colegiul Național «Mihai Eminescu» din București a cunoscut șase ediții organizate de Octavian Soviany. Din 2010, Festivalul devine unul național, cu peste douăzeci de județe înscrise în concurs. În calitate de partener al Festivalului, revista «Observator cultural» publică regulamentul primei ediții naționale, pentru a sprijini noile generații de elevi care vor să vină în contact cu realitățile literare.” ■ În editorialul său, „Oportunism pentru eternitate” (parafrază după titlul volumului *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, apărută la Polirom, în 2005), Carmen Mușat analizează, pe larg, reacția din 14 februarie 2010 publicată de Vladimir Tismăneanu pe blogul său, ca urmare a Apelului la susținerea publică a lui Marius Oprea, apărut în numărul anterior al revistei. Apelul era adresat primului ministru Emil Boc și era semnat de un mare număr de personalități publice: „Dacă veți (re)citi aceste intervenții (disponibile pe site-ul «Observatorului cultural») veți vedea că nicăieri – subliniez nicăieri – nu se face vreo referire injurioasă la adresa lui Vladimir Tismăneanu. Cu excepția doamnei Doina Cornea, care îi cere dlui Tismăneanu să îl sprijine pe Marius Oprea și să se solidarizeze cu cei din Institut, nimeni nu-i pomenește măcar numele, necum să insinueze «sinistre cabale» instrumentate de domnia sa sau să-i conteste meritele științifice (atâtea câte sunt). [...] Pe un ton plin de indignare, Vladimir Tismăneanu se plânge că «oameni pe care îi respect

au intrat într-un joc în care calomnia, insinuarea și insulta brutală se intersectează cu mania persecuției dusă la extrem. Unii au compus, alții au semnat tot felul de texte fără a le trece o secundă prin minte să mă întrebe și pe mine ce cred».” ■ În „Bifurcațiile” sale, Liviu Ornea propune o ipoteză de lucru pentru criza cărții: „Mor ziarele, mor editurile, nu se mai cumpără cărți, concurența internetului ne omoară. [...] Se caută cauzele, se propun soluții. [...] Mergând de la «nișare» până la scăderea prețului ziarelor, pentru a contracara foile distribuite gratuit, sau la utilizarea inteligentă a concurenței, adică a Internetului și chiar a filmului, în cazul cărților, cum explicau doct, pe capital.ro, mai mulți specialiști, printre care «teoreticianul» Bogdan Ghiu (eu îl știam de poet, traducător, eseist). Cică scriitorii trebuie puși la muncă, să participe la «întâlniri cu cititorii, conferințe sau evenimente mondene, să își creeze strategii de imagine sau să injecteze constant conținut în extensiile online ale cărților». [...] Scriitorii trebuie să scrie bine, atât. Treaba lor e să scrie, a mea să-i citesc. Eu vreau să-l citesc pe Philip Roth, nu să stau la șuete cu el (mă rog, n-am nimic împotrivă, dar n-are legătură cu cititul). Nu mă interesează nici cum arată, nici ce păreri are despre cărțile lui sau despre altceva. Dacă are ceva păreri, le va așterne în scris și eu am să le citesc într-o carte sau într-o revistă. De ce să mă întâlnesc cu el la un eveniment monden? Sunt convins că foarte multă lume vrea să socializeze (parcă așa se spune acum) cu Mihaela Rădulescu, scriitoarea-divă sau invers, dar de ce ar trebui ca scriitorii să adopte modelul? [...] De ce să transformăm până și lectura – o plăcere, totuși, intimă –, în spectacol, de multe ori kitsch? De ce să nu ne opunem «trendului»? Și ce înseamnă «extensie on-line» a cărții? Cartea e un obiect încheiat, nu poate avea extensii naturale. Andra Matzal, de la Editura Art, merge și mai departe: «Colaborările-hibrid își arată deja potențialul pe o piață dezvoltată, iar modelul Harry Potter este verificat. După cartea ambalată bine cu marketing cât cuprinde, urmează filmul, un blockbuster cu o coloană sonoră de zile mari, special compusă. Evident, urmează toate produsele de tip suvenir, jocuri etc.» [...] Abia aștept să-l văd pe Soljenițin «marketizat» așa. Întâi un film prost după o carte bună, apoi niscai suvenir din Gulag, un puzzle cu peisaje siberiene. Asta ca să nu mai spun ce gadgeturi minunate s-ar putea face în prelungirea cărților lui Roth. Sau poate nu despre Soljenițin sau Roth e vorba? [...] Chiar nimeni nu se gândește că e și o criză de supraproducție? Nu s-o fi ajuns la impas și pentru că sunt prea multe ziare și prea multe cărți și prea multe edituri? Poate că nu e nevoie de atâtea ziare. Poate că ele nu mai răspund unei nevoi (de informare, de cultură, de divertisment) pentru satisfacerea căreia fuseseră gândite la început. Poate că sunt prea mulți ziariști, majoritatea nechemați, lipsiți de cultură, lipsiți de vreo formație solidă în vreun domeniu, oameni care nu cunosc limba, sunt certați cu gramatica și cu logica, scriu prost și după ureche, oameni care umplu degeaba redacțiile. Poate că, de fapt, nu e nici un păcat dacă acești oameni se vor reprofila. La fel, poate că se scriu prea multe cărți. Prea mulți se vor scriitori, prea mulți ard de nerăbdare să-și publice memoriile, prea mulți cred că tot ce-au făcut, mâncat,

visat ei e de o importanță vitală pentru omenire. [...] Dacă editurile ar fi mai selective, dacă ar publica mult mai puține titluri și i-ar lăsa pe veleitari să umple spațiul virtual pe speze proprii, dacă n-ar mai traduce pe bandă orice, dacă n-ar mai folosi traducători care n-au habar nici de limba din care traduc, nici de cea în care traduc, poate nu ar mai avea atâtea probleme cu difuzarea – pentru că ar avea mai puțin de difuzat – și nu ar mai chema scriitorii la chermize mondene ca să-și vândă «marfa».” ■ Liviu Cangeaopol crede că a sosit „Vremea iertării”: „Citesc în fiecare lună jurnalul de lup singuratic și uitat al lui Paul Goma și sunt cuprins de o tristețe care nu se explică decât prin aceea că drama lui oglindește perfect drama întregii națiuni. [...] Paul Goma este un om bolnav, scârbit și bătrân. Din tot ce-ar fi putut să fie n-a mai rămas decât un potențial ucis de cei pentru care și-a sacrificat viața. [...] Înfrângerea lui Paul Goma este înfrângerea noastră. Îl vom plânge după ce nu va mai fi, cu o ciudat de brusc regăsită durere, bucuroși, în sinea noastră, că am mai scăpat de un spin pe care îl vedeam și când țineam ochii închiși. Unii îi vor propune canonizarea. Președintele în funcție îi va acorda o medalie. Eventual, și un loc de veci în țara (și a) lui. Alții, îi vor scoate la iveală dosarele pe care nu le-a avut. Ne vom comporta cum știm noi mai bine. Cum am mai făcut-o. Vom dănuți nebunește pe propriul nostru mormânt.” ■ Paul Cernat crede că „Timp de 40 de ani, câți au trecut de la debutul ei editorial cu *Sânge albastru* (1969) până la cel mai recent volum apărut acum câteva luni, Angela Marinescu a reușit performanța de a-și conserva intensitatea și prospețimea vizionară, dincolo de fireasca deplasare dinspre abstracționismul înalt al începuturilor către biografismul psihedelic al volumelor de după *Blindajul final* (1981). Mai mult: (neo)expresionismul visceral și apocaliptic al poetei maudite – printre cele mai puternice personalități din lirica românească a ultimelor decenii – a devenit un model asumat cu rezultate variabile de către cele mai noi promoții. [...] Poate pentru a-i marca mai bine diferența de nivel față de mai puțin rezistenții colegi din generațiile active, cei care au comentat până acum volumul *Probleme personale* (Cartea Românească, 2009) au preferat să-i elogieze excelența, minimalizându-i sau ignorându-i denivelările. Dar tocmai amestecul de forță și vulnerabilitate extremă constituie marca Angelei Marinescu! Cele 30 de poeme în general scurte, deschise prin «crepuscularul» *Ultima seară* (cel mai amplu dintre toate, un manifest al despărțirii de poezia *comme il faut* a timpului nostru) vădesc același curaj al asumării slăbiciunii ca forță și aceeași inegalitate expresivă. [...] «Probleme personale»: cu greu se putea găsi o formulă capabilă să rezume mai bine, în simplitatea ei eficientă, directă și autenticistă («personistă»), profilul acestui volum prin care Angela Marinescu se înfățișează în toată forța vulnerabilității sale.” ■ Cătălin Sturza observă că „Pentru debutul său individual, în roman, Matei Florian a ales o formulă destul de alambicată. *Și Hams Și Regretel* (Polirom, 2009) nu este genul de carte care să lanseze un prozator în rândul publicului larg, e mai degrabă un experiment care ar putea fi decriptat și, eventual, gustat de cititorul filolog și de critica literară. E o alegere curajoasă, bazată,

bănuiesc, și pe primirea foarte bună pe care a avut-o romanul *Băiuțeii*, publicat, în 2006, împreună cu fratele său Filip Florian. [...] Lirismul pregnant, verbiajul, dezvoltarea unor formule uzuale din limba română în pagini nesfârșite de speculații lexicale ludice [...] sunt, cu siguranță, mărci ale lui Iordan Chimet. Unele fragmente ale romanului se apropie, ca realizare artistică, de îndelung șlefuita poveste a lui Chimet, ceea ce nu e puțin lucru. Diferența e însă aceea că, în ciuda ocolişurilor nesfârșite, aventurile micuței Eli se coagulează într-o feerie, cu o consistență internă ce susținea o realitate proprie, acaparatoare. Ceea ce-i lipsește, în final, experimentului pus în pagini (în multe pagini, peste 250) de Matei Florian este tocmai această consistență internă a realității. Cu siguranță că tocmai originalitatea procedeului, acea extirpare a nervului narativ, e cea care nu permite părților să se lipească una de alta într-un întreg. Ceea ce înseamnă că, în acest roman de debut, Matei Florian a încercat să facă un pas prea mare înainte; stăpânește bine fabulația lirică, însă fabula e cea care lasă, deocamdată, cel mai mult de dorit.” ■ Gabriel Cristea-Enache publică a doua parte a articolului în care analizează volumul Gabrielei Adameșteanu, *Gara de Est. Proză scurtă*, în *Opere II*, prefată de Paul Cernat, cronologie de Andreea Drăghicescu, apărut la Polirom în 2008. ■ Andreea Răsuceanu scrie despre primul volum din tetralogia *Marea fertilității*, capodopera lui Yukio Mishima: *Zăpada de primăvară* (Humanitas Fiction, 2009), traducere și note: Angela Hondru. ■ Tudorel Urian readuce în atenție cazul „Alexandru Paleologu: anii de detenție și «Pactul cu Diavolul».” ■ Iulia Deleanu discută volumul coordonat de Lavinia Betea, *21 august 1968. Apoteoza lui Ceaușescu* (Polirom, Colecția „Istории subterane”, 2009): „Poate că întrebarea, nescrisă [...] este: când s-a declanșat începutul sfârșitului? Să fi fost odată cu revolta muncitorilor berlinezi, în 1953? Mai degrabă o revoltă care a grăbit ridicarea Zidului. Insurecția din Budapesta, în 1956?” ■ Iulia Popovici crede că volumul coordonat de Mihaela Miroiu și Otilia Dragomir, *Nașterea. Istории trăite* (Polirom, Colecția „Ego-grafii”, 2010): „nu abordează însă o serie de alte subiecte «clasice» ale feminității materne, cum ar fi relația post-partum cu propriul corp sau chiar perspectiva asupra acestuia în timpul gravidității [...]. Altfel spus, ceea ce li s-a cerut autoarelor a fost o privire subiectivă asupra reprezentării maternității și a condiției maternității în contexte socio-politice diferite. De ce e, totuși, această carte frumoasă? Nu doar pentru că, inevitabil, orice carte scrisă de mame pentru copiii lor e o declarație de iubire și de biruință a vieții, ci și pentru că e o alcătuire de texte inteligente, în general lipsite de inefabil siropos. Pentru un prim pas spre detabuizarea feminității, exercițiul e, chiar dacă limitat, fabulos.” ■ În „Existăm pentru a fi insultați”, Alexandru Matei răspunde articolului publicat „În primul număr al revistei «Apostrof» din 2010 (236), [în care] doamna Marta Petreu mă atinge cu un text intitulat «Dl Alexandru Matei, retraducător (al unui text românesc) al lui Cioran din franceză în română». Îi mulțumesc pentru atenție, desigur. O asigur că aliajul stilistic oximoronic (pentru că sunt un «domn» «obraznic», ceea ce mă face să roșesc) m-a marcat. Eu n-o să o iau la

mișto pe doamna Marta Petreu. Nu mai am de mult iluzii asupra polemicilor, de la noi și poate de aiurea. [...] Am publicat în «Observator cultural» un eseu despre ediția franceză a *Schimbării la față a României*. Prima versiune a textului este scrisă în limba franceză. Am tradus și am scurtat această versiune pentru a obține textul pe care l-a citit domnia sa. Din punct de vedere filologic, practica incriminată – retraducerea din limba franceză a unor fraze din *Schimbarea la față a României* – este, într-adevăr, de condamnat. Practic, nu am comis nici un contrasens. Cititorul nefilolog nu a fost indus în eroare. [...] Pe mine mă interesa mai mult ceea ce citește cititorul ediției franceze a cărții lui Cioran. Degeaba scrie Cioran în românește «dispariția statului în societate», dacă cititorul francez citește «dispariția ethosului comunitar». Nu mă interesa nici limba română a lui Cioran, ci ceea ce ajunge la un anumit cititor, respectiv cel de limbă franceză. Dar, repet, doamna Marta Petreu are tot dreptul să acuze un malpraxis filologic.” ■ Antoaneta Tănăsescu publică o scrisoare adresată lui Mircea Cărtărescu: „Te-am căutat într-un ceas de cumpănă (îți amintești?) și te-am rugat să faci o oră de curs care se dovedea mult peste puterile mele. [...] Te caut și acum, mai exact mi-ai ieșit în cale când nedumeririle mele creșteau primejdios, prin articolul publicat în «Evenimentul zilei», din 29 ianuarie, în josul paginii a treia, articol întemeiat și întemeind o credință limpede formulată: «Viitorul lecturii este incontestabil electronic», semn al unei «revoluții culturale» (îți păstrez, cum vezi, termenii) care «constă în mutarea culturii – dacă nu cumva și a realității însăși – pe substrat electronic, în virtual». Acestea sunt faptele. Cât despre urmările pe care schimbarea de paradigmă le-a declanșat și le va declanșa, spui: «nimeni nu poate anticipa deocamdată». Dar cu toții le putem sesiza, adaug. Aminteam despre starea de neliniște ce mă stăpânește, și ea nu e fără legătură cu tot ce am vorbit înainte. Pe scurt: am avut nevoie să actualizez datele unei cercetări mai vechi, *Profil teatral radiofonic*, dedicat Ilenei Predescu (24 iunie 1927-12 decembrie 1996). M-am încrezut în previziunile tale, pe care mi le asumasem parțial, asemenea celor mai mulți dintre oamenii care doresc să găsească/ să corecteze/ să completeze o informație, și am cotrobăit în lumea virtuală. Rezultatul a fost năucitor. [...] Atâta timp cât Arhiva va lipsi din site-urile instituțiilor de cultură, memoria colectivă va fi grav afectată (inclusiv memoria copiilor tăi, dragă Mircea), și înțelegem cu toții că Ileana Predescu este doar un exemplu. [...] Se dovedește, iată, că mediul electronic nu pare încă pregătit pentru această misiune și nu știu cât atârână aici lipsa banilor și cât ideea că prezentul are o valoare de piață adăugată, reală, imaginară mai mare decât a trecutului. [...] Prima soluție, pentru care nu mai e nevoie să spun că militez, este crearea unui portal dedicat formei virtuale a universului teatral. [...] Arunc în oceanul viitorului sticla cu această propunere. Deocamdată, pe hârtie, dragă Mircea Cărtărescu, e o singură semnătură. A mea.” ■ Din articolul semnat de Corneliu Lupeș aflăm care au fost casele unde a locuit Liviu Rebreanu. ■ Ovidiu Pecican ține să sublinieze că „Există un gen de cărți a căror editare pare prin excelență treaba instituțiilor culturale înalte: academia,

editurile cu morgană și suport logistic nefluctuant, angajate în proiecte monumentale, de durată. [...] O astfel de carte a fost, la vremea ei, colecția de *Diplome maramureșene din secolele XIV și XV*, alcătuită de dr. Ioan Mihalyi de Apșa și publicată în ultimul an al veacului al XIX-lea, în 1900, de autorul însuși, în Sighet, prin stăruință și efort propriu. [...] Urmarea imediată a fost că Academia Română l-a onorat, pe bună dreptate, cu titlul de membru al său, deși deja înainte de el, din 1877, colecția documentară inițiată de Eudoxiu Hurmuzaki aduna mărturii semnificative despre trecutul românesc, volum după volum. În cei mai bine de o sută de ani trecuți de la cea dintâi publicare a volumului [...] cele 366 de diplome culese de Ioan Mihalyi de Apșa din arhivele familiale ale unor nobili din regiune și, în câteva cazuri, și din arhive publice, nu au apărut nici Academiei Române, nici editurilor ocupate cu restituirea operelor culturale majore suficient de importante pentru a le readuce în circuitul nostru cultural și a le pune la îndemâna publicului actual. Cu reeditarea lor s-a ocupat, în ultimii ani, un inimos inițiator de societate culturală, Vasile Iuga de Săliște, scoțând trei tiraje succesive, pe fotocopiatoare, și legându-le în format A4, ca pe niște prețioase ceasloave de odinioară, la Editura Societății Culturale Pro Maramureș «Dragoș Vodă». În anul 2009, a apărut însă a patra ediție, prima care a depășit modelul, însoțind documentele lui Mihalyi de Apșa cu traduceri în limba română și note de universitarul clasicist Vasile Rus. În cele 984 de pagini au încăput și prețioșii indici onomastic și toponimic, alcătuiți de Vasile Iuga, precum și prefața semnată de medievistul Ioan Aurel Pop și postfața istoricului Aurel Răduțiu. În condițiile costurilor de producție ridicate pe care le implică un asemenea proiect, nu este de mirare că distribuția se face, în principiu, ca în vremea începuturilor culturii noastre occidentalizante, pe bază de abonamente și la prețuri nu tocmai mici. Dar neajunsurile acestea sunt compensate cu asupra de măsură de performanța științifică și de ținuta grafică a întregului proiect care, practic, restituie exemplar un material istoric a cărui importanță nu poate fi încă estimată.” ■ Michael Haulică face o trecere în revistă a blogurilor dedicate nișei de carte SF&Fantasy. ■ În calitate de președinte al Memorialului Victimelor Comunismului și a Rezistenței. Centrul Internațional de Studii asupra Comunismului, Ana Blandiana semnează o scrisoare de susținere: „Marius Oprea nu este numai autorul cărților sale, care îl recomandă ca pe unul dintre istoricii cei mai aplicați ai comunismului din România, el este istoricul care a trecut de la cercetarea în scris la cercetarea în faptă, înființând Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului. Nereconfirmarea sa la conducerea acestui institut nu ar fi o simplă schimbare de persoane, ci o desolidarizare de cercetările sale și o punere sub semnul întrebării a eforturilor depuse de întreaga sa echipă pentru înțelegerea istoriei noastre recente.”

19 februarie

[„**România Literară**”, nr. 5] Editorialul lui Nicolae Manolescu explică motivul pentru care redacția a hotărât să oprească abundența de polemici: „Da,

am comis impolitețea de a opri avalanșa de replici și contrareplici. Era evident că nu se mai putea continua. Nu mai era o dezbatere de idei. Devenise una de cuvinte. De cuvinte tot mai grele, pe măsură ce, împotriva legilor fizicii, se goleau de conținut. Nu se mai răspundea la obiect. Sau, când se răspundea, obiectul nu mai conta. Devenise derizoriu. Polemica se ducea pe mărunțișuri.” ■ „O întrebare doar retorică, fiindcă răspunsul (afirmativ!) e presupus, ar suna cam așa: are datorii statul român față de literatura și scriitorii din această țară, față de cultura scrisă contemporană?” Gabriel Chifu (își) răspunde astfel: Când vorbim de domeniul culturii scrise contemporane, cheștiunea revistelor literare este doar unul din punctele nevralgice unde statul s-ar cuveni să intervină de urgență. O campanie națională fermă în favoarea lecturii este și ea urgentă. Ca și cerința ca literatura română vie să fie prezentă pe principalele canale ale televiziunii publice, măcar tot atâta timp cât se acordă, în emisiuni cu destinație precisă, pescarilor amatori, pasionaților de automobile, de turism și de design al locuinței sau agricultorilor. Dacă ar acționa astfel, în favoarea literaturii române vii, statul ar acționa, de fapt, în favoarea sa.” ■ Cu ocazia împlinirii a opt decenii de existență, Iordan Datecu îi dedica un articol criticului literar Teodor Vârgolovici: „Ce destin literar ar fi avut Teodor Vârgolici dacă nu l-ar fi întâlnit pe G. Călinescu? Ar fi continuat să scrie versuri? Dacă ar fi persistat, sigur este că n-ar fi putut să publice poezie modernistă în genul Mihail Crama, Constantin Tonegaru și Mircea Popovici. [...] Ar fi fost obligat să scrie poezie tezistă, ca aceea care i-a apărut, de câteva ori, în presa vremii? Nu ne putem lansa în prezumții. Cunoașterea lui G. Călinescu, care i-a fost profesor, doar câteva luni, la Facultatea de Filologie, din toamna anului 1949 până în primăvara anului 1950, i-a deschis *o altă cale a destinului său*.” ■ Mircea Mihăieș scrie despre *Moartea revistelor literare*: „În clipa de față, criza revistelor literare și culturale nu mai e o afirmație fără acoperire. Fie că ne referim la publicațiile academice, fie la magazine, ele au ajuns nu doar apariții de nișă, ci minuscule buletine ale unor mărunte cluburi care nu comunică între ele. [...] Trăim, indubitabil, un sfârșit de epocă. [...] Acele vremuri, ale romanelor publicate în serial și ale nuvelor ample, au apus iremediabil. Revistele culturale de azi, când nu sunt colecții de banalități strigătoare la cer sau organe ideologice cărora li s-a ordonat exterminarea a tot ce nu le convine în viața publică (vezi marxismul deșănțat din „Cultura” sau gargara corect-politic-resentimentară a „Observatorului cultural”, concurează superficialitatea sclipicios-sinucigașă a unor mărci cândva prestigioase, dar care astăzi se pregătesc să moară, mor, au murit deja...” ■ Irina Petraș scrie despre *Casa teslarului* (Ed. Cartea Românească, 2009), volumul de versuri al preotului Ioan Pinte: „Oricât de mult s-ar intersecta cele două ipostaze - părintele și poetul-, ele nu se subordonează una celeilalte și nici nu-și confundă instrumentarul. Ioan Pinte lămurește lucrurile într-un interviu: *mama era o femeie foarte evlavioasă; în sat foarte mulți țărani aveau bibliotecă; citeam Psalmii, neștiind că dincolo de rugăciune se află și foarte multă poezie*.” ■ Raluca Dumitrașcu crede că *Dicționarul personalităților feminine din*

România (Ed. Meronia, 2009), alcătuit de istoricii George Marcu și Rodica Ilinca, poate suscita obiecții privind selecția personalităților: „Este destul de derutant să vezi, la litera C, de pildă, laolaltă, nume ca: Chiajna Doamna, Codreanu-Zelea Elena, Comănesci Nadia, Constante Lena și Ceaușescu Elena. Explicația dată în «Cuvântul înainte» este a unei reci obiectivități istorice. Totuși, a plasa, într-o selecție de portrete și fotografii foarte zgârcită, de la finalul cărții, poza Elenei Ceaușescu între Martha Bibescu și Elena Cuza și pe Ana Pauker între Veronica Micle și Cella Serghi ni se pare un exces de zel istoric. Dacă toate doamnele ar fi avut portretele treacă-meargă. [...] În ciuda acestor probleme de selecție, cartea va fi extrem de utilă mai ales celor care sunt preocupați de *gender studies*.” ■ Gabriel Coșoveanu anunță publicarea postumă a volumului semnat Gheorghe Crăciun, *Pactul somatografic* (ediție îngrijită de Ion Bogdan Lefter, Ed. Paralela 45, 2009): „Dintr-o intuiție a lui Mircea Nedelciu ne mărturisește autorul că s-a ivit proiectul necesității revizuirii instrumentarului critic, pentru că, în raport cu operele postmoderniste, discursul interpretant ar fi fost retardat, prăfuit, obsolet. Fenomenele noi produse de generația optzecistă solicitau, cu alte cuvinte, strategii noi de încercuire, o reînțelegere a funcțiilor literaturii ca atare. Pentru cuvenita sincronizare, Gheorghe Crăciun propune pactul somatografic. Etapele clarificatoare, sedimentarea gândurilor, ca și chinurile corporale (la propriu) însoțitoare ale efervescenței intelectuale sunt descrise detaliat de un prefațator emoționant, t, căruia i se pare important să lase să se vadă laboratorul uneia dintre cele mai ascuțite inteligențe teoretizante din decade întregi.” ■ Despre cartea scrisă de Leonid Dragomir, *Mihai Șora. O filosofie a bucuriei și a speranței* (Ed. Cartea Românească, 2009), Raluca Dună face următoarele considerații: „Să simți suflul gândirii maestrului și acest suflu să te atingă, inspirator. Cam asta aș cere de la o carte de filozofie. Și asta am aflat în această «introducere» în opera lui Mihai Șora, de Leonid Dragomir. O operă de gradul doi, veți zice; o carte hibridă, jumătate comentariu, jumătate interviu cu autorul. Dacă trecem peste aceste prejudecăți, vom descoperi în acest volum modest ca proiect (nu o interpretare, ci o expunere) o adevărată poartă de acces către filozofia lui Mihai Șora.” ■ Sub titlul *Inimitabil* citim cronica lui Cosmin Ciotloș dedicată volumului *O sută de scrisori din Paris*. Selecție de Livius Ciocârlie, Ed. Cartea Românească, 2010: „Parcurse cu ochi neutru, e aproape de necrezut că scrisorile pariziene ale lui Lucian Raicu au fost citite întâi și-ntâi la *Radio France Internationale*. (Înainte de a apărea în serial în «România literară»). Ele par, toate, să cultive mai degrabă reflecția intimă, de bibliotecă, decât adresarea la scenă deschisă, marcată de implicite concesii făcute publicului. Frazele sunt întinse, foarte întinse, niciodată neclare însă, cu opriri și aprofundări frecvente, cu explicitări personale ale omenescului generic. [...] E o metodă sigură de a menține legătura cu țara, cum bine observă Vasile Popovici în prefață, dar și una, mai accentuată încă, de a nu pierde contactul cu critica literară. Căci pericolul cel mare, pentru autorul *Căii de acces*, acesta ar fi fost. Să își înstrăineze, adică, vocația. Să nu mai fie, dintr-un

motiv absurd, ceea ce fusese născut să fie: critic literar.” ■ Sorin Lavric scrie despre volumul lui C.D. Zeletin publicat de Ed. Vitruviu în 2008, *Distinguo. Eseuri. Evocări. Scriitori. Medici*: „detaliul care îl singulariza în masa cadrelor didactice de la Medicină era pofta cărturărească. Conferențiarul invoca persoane, cărți sau versuri cu plăcerea cu care alții degustă aroma unui vin bun. O bucurie nesimulată îi însoțea perorațiile, C. D. Zeletin digerând cultura la propriu, ca pe o hrană propriu-zisă, fără ostentație și fără parăzi cabotine. De fapt, Zeletin secreta cultură cu ușurința cu care o glandă își secretă hormonii. [...] Pe scurt, îndeletnicirea cu savantlăcuri îi atinsese pragul cronic al celei de-a doua naturi, conferențiarul întrerupându-și experimentele de laborator spre ne întreba dacă Antioh Cantemir fusese nepotul sau unchiul lui Dimitrie Cantemir, dacă Dante trăise înaintea lui Petrarca sau invers, dacă știm etimologia «oximoronului» sau a «calamburului», și dacă, în limba română, terținele sunt de preferat prozodic catrenelor. [...] Toate bursele pe care universitățile occidentale i le oferiseră îi fuseseră sistematic refuzate de autorități din cauza originii sale nesănătoase (tatăl fusese preot), dar și a încăpățânării cu care respingea propunerile făcute de Securitate. În fond, Zeletin era un mizantrop superior, care își convertise scârba de semeni în pasiune de cultură.” ■ La aniversarea a *Douăzeci de ani cu Humanitas*, Dan C. Mihăilescu își amintește cum „În primăvara lui 1990, pe când lua ființă fără nicio aprobare revista «România Mare», ministrul Culturii Andrei Pleșu împlinea două «isprăvi» (cuvânt prea drag lui Noica pentru a-l evita aici) spirituale cu bătaie lungă: petrecerea Muzeul Țăranului Român ca o lespede binecuvântată peste viața de minciună a Muzeului de Istorie a PCR, sub privirea sublim creștină a lui Horia Bernea - și transformarea Editurii Politice în Editura Humanitas, sub bagheta de Prospero în furtună a lui Gabriel Liiceanu. [...] Tot atunci, Ion Caramitru polariza energiile lumii teatrale românești într-o regândire în libertate a rosturilor breslei și înființa UNITER, iar peste câțiva ani Adrian Sîrbu impunea într-o strălucire copleșitoare pe scena mediatică Pro Tv-ul, care avea să redimensioneze întregul peisaj social, artistic, etnopsihologic, politic al deceniului. Am asociat nu o dată, încă de atunci, aceste fenomene - MȚR, Humanitas, UNITER, Pro Tv - pentru că ele mi s-au părut definitorii și decisive pentru noua personalitate a publicului românesc și a lumii noastre culturale de după căderea comunismului. [...] Sigur, oricine poate oricând adăuga cu îndreptățire alte și alte înfăptuiri ale acelor ani, precum «Grupul de Dialog Social», Sorin Dumitrescu și Galeria «Catacomba», explozia presei dimprejurul lui Ion Cristoiu, apariția «Cotidianului» lui Ion Rațiu, rolul esențial în resuscitarea vieții artistice pe care l-a avut de-a lungul anilor '90 «Fundația Soros România» ș.a., însă rolul deținut pe scena vieții românești postceaușiste de «careul de ași» de care vorbeam a fost indiscutabil de-a dreptul vital.” [...] Menirea Humanitas-ului a fost una dublă din capul locului: să refacă legăturile cu trecutul și să ne resincronizeze cu bibliografia occidentală în filosofie, politologie, sociologie, istoria religiilor ș.a.m.d.” ■ Pentru «Deutsche Welle» și «România literară» Rodica

Binder publică interviul luat scriitoarei Herta Müller. „*De câtă forță este nevoie ca, atât prin acest roman, cât și prin restul scrierilor de până acum, să poată fi scos la lumină adevărul, să li se poată spune lucrurilor pe nume? De unde își ia Herta Müller această forță?*”; Nu-i nevoie de o forță specială. Mie mi se pare de la sine înțeles, pentru că aceste lucruri le-am trăit parțial eu, altele le știu de la persoanele care au trăit ele însele acele realități... e biografia mea. Știu foarte mulți scriitori, din alte țări sau din alte vremuri, care au făcut tot așa, s-au ocupat de timpul în care au trăit. Acesta este timpul în care am trăit eu. Deci fac ceva de la sine înțeles și foarte normal. [...] Alte motive de scris nu aș avea, dacă nu m-ar preocupa aceste lucruri. Sunt scriitoare și scriu despre ce mă preocupă. Alte persoane, dacă au altă meserie, își implică preocupările personale în munca pe care o fac, dar asta nu se vede, că nu se face prin cuvinte: un croitor sau un frizer, un șofer de troleu nu lucrează cu cuvinte, ci face gesturi care îl caracterizează ca persoană. La mine, totul se desfășoară în cuvinte. Este ceva de la sine înțeles, iese ceea ce mă preocupă. Iar dacă fac literatură, pentru mine asta este ceva ce depășește limbajul de toată ziua, trebuie să scriească, să sară într-o dimensiune care nu este posibilă în limbajul obișnuit. Aceasta este munca oricărui scriitor. La mine nu este nimic altceva, poate numai problematica mea este diferită de cea a altor scriitori care n-au trăit în astfel de condiții.” ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Nicolae Prelipceanu. ■ Horia Gârbea răspunde, începând cu acest număr, încercărilor literare primite la *Poșta redacției*. ■ În avanpremieră editorială este publicat un fragment din cartea de memorii a lui Adrian Marino, *Viața unui om singur*. ■ „Ochiul magic! anunță că „seria de conferințe organizate de U.S.R. în cadrul programului *Mitologii urbane. Orașul și literatura* a ajuns la ediția a doua. Invitatul acestei ediții a fost Adrian Majuru, autor a șapte remarcabile cărți de istorie a Bucureștiului. Dacă, dintre acestea, cea care l-a impus se ocupa mai cu seamă de comunitățile marginale ale Capitalei (Bucureștii mahalalelor sau periferia ca mod de existență), acum interesul cercetătorului pare a se fi deplasat către strălucirea centrului. Așa încât vineri, 13 februarie, de la ora 14.00, pe Calea Victoriei, la sediul Uniunii Scriitorilor, Adrian Majuru a vorbit publicului chiar despre trecutul Căii Victoriei și chiar despre povestea actualei clădiri a Uniunii Scriitorilor. Așadar, despre fostul Pod al Mogoșoaiei, reglementat de Constantin Brâncoveanu, și despre fosta casă a familiei Monteoru, construită cu banii câștigați dintr-un norocos teren petrolifer. Lucruri vechi de câteva secole, așadar, privite prin lentila contemporană a reconstrucției unei identități culturale.”

22 februarie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 8 (1041) Sub titlul „Pitici pe creier”, Paul Cernat discută volumul *Și Hams și Regretel* (Polirom, 2009): „Cartea nu e un *fantasy*, fie el și «clinic», cum afirmă Marius Chivu; *fantasy clinic* e *Teodosie cel Mic*. Ea pare să trimită spre delirul halucinatoriu al micului Luca din *Cum mi-am petrecut vacanța de vară* sau spre angoasantul

vertij feeric din *Spirala* de T.O. Bobe. Numai că, spre deosebire de Bobe sau de Boris Vian din *L'Écume des Jours*, Matei Florian greșește dozajul, victimă a unei afectivități ludice scăpate de sub control. [...] Ceea ce putea deveni un minunat volum – protest al candorii copilărești, miraculoase și eliberatoare, împotriva unei lumi «dezvrăjite» eșuează în hlizeală autosuficientă și într-o inutilă, puștească rupere în figuri. Prea multe pagini de logoree agasantă [...] trebuie să îndurăm pentru a ajunge la sclipirile de frumusețe emotivă. Tristețea și regretele sunt mari, căci Matei Florian e un artist autentic, suferind de preaplinul propriilor calități.”

24 februarie

[„**Luceafărul de dimineată**”, nr. 9 (927)] Pagina cronicii literare este acoperită de Dan Cristea, care discută volumul *Iov în ascensor/ Iov în funicular* (Ed. Limes, 2009): „Volumul lui Constantin Abăluță e una din cele mai interesante apariții din poezia anului trecut.” ■ Gabriela Gheorghisor consideră că volumul semnat de Anca Mizumschi, *Anca lui Noe* (Humanitas, 2009) „corespunde sensibilității timpului, fără să cadă în visceralitate pură sau în versificație facilă. Este unul dintre cele mai bune volume ale anului 2009.” ■ În pagina dedicată cărților săptămânii, Horia Gârbea vorbește despre: ■ *Istoria romanțată a unui safari* (Polirom): „Romanul Danielei Zeca este destinat succesului și este scris cu mare plăcere, dar și cu mult farmec. În proza noastră care cultivă decisiv mizerabilismul și atrocitatea, cartea aceasta e ca masajul cu uleiuri parfumate pe care îl încearcă fericita Darrielle.” ■ *Megdigia, orașul de apoi* (Cartea Românească): „Volumul lui Cristian Teodorescu construiește o lume remarcabilă în coerența și credibilitatea ei, populată cu o galerie numeroasă de personaje ușor de ținut minte și demne de reținut. În fiecare fragment al acestui mozaic, scris fără grabă, cu exactitate, se simte mâna unui scriitor cu vocație și meșteșug.” ■ *Don Quijote rătăcitorul* (Ed. Eikon): „avem în față publicistica unui autor sensibil și devotat literaturii, artei, în general, care mai este și un neobosit călător.” ■ *Poema prințului truver* (Ed. Arc): „El e un abil versificator care își cultivă darul. Din păcate, scrie foarte mult, abundent peste măsură și unele poeme cad în zdrăngăneala versificată și chiar în umor involuntar.” ■ Este publicat un fragment din cartea lui Constantin Mateescu, *Ramona Vals. Povestiri din Epoca de Fier*, aflată în curs de apariție la Cartea Românească. ■ Văd lumina tiparului versurile semnate de Ion Zubașcu, Radu Cange și parodii de Lucian Perța.

25 februarie

[„**Cultura**”, nr. 7] În „Revista revistelor”, C. Stănescu le recomandă cititorilor să parcurgă, „în noua «România literară» [este vorba despre numărul 4, din **12 februarie, al «României literare»**] eseul Ioanei Pârvulescu despre parabola celor trei lădițe”. În schimb, afirmă răspicat că „de necitit, [...] sunt chiar multe dintre texte, [...]”. Și nu din pricina conținutului lor, ci din pricina tratamentului liliputan aplicat corpului de literă redus la proporții liliputane. [...] de necitit, cel

puțin pentru mine, e cronica harnicului Cosmin Ciotloș. [v. cronica acestuia la volumul lui Mircea Mihăieș, *Despre dolii*.] [...] textul cronicii e banal dar pretențios, încâlcit și nedescifrabil în cea mai mare parte a lui.” ■ Mircea Iorgulescu oferă o a treia versiunea a poemului „Moartea lui Panait”, din perspectiva unui traducător „mai mult exact decât artist”. Împreună cu alte informații prin care criticul descrie contextul apariției acestui poem, reconstituit de autor din memorie, la un an de la scrierea sa, aflăm că textul a fost scris „în 1935 în orașul Orenburg din Ural, unde autorul său, Victor Serge, scriitor francez și dizident sovietic, era deportat din 1933. Cum și când aflase el de moartea lui Panait Istrati (București, 16 aprilie 1933), nu se știe. Manuscrisul original, dacă va mai fi existând, se află în arhivele KGB.” ■ Alex. Ștefănescu scrie despre George Pruteanu, „cel mai cunoscut critic literar din toate timpurile. Și aceasta, grație televiziunii și Internetului, pe care le-a transformat din adversari (prezumtivi) ai literaturii în aliați ai ei.” ■ Daniel Cristea-Enache publică cel de-a patrulea articol dedicat romanului *Dimineața pierdută*, justificându-se astfel: „Am avut nevoie de acest parcurs destul de lung ca să demontez și să corectez clișeele cu care majoritatea comentatorilor (cu două-trei excepții onorante) au rămas datori unuia dintre cele mai bune romane românești. Dar dacă studiul psihologic, după cum am văzut, nu duce la un roman-cronică, cronica făcută unei asemenea cărți se poate transforma fără probleme într-un studiu critic.” ■ Al. Cistelcan dedică un micro-studiu critic poetei Agatha Grigorescu Bacovia. ■ Constantin Coroiu subliniază că „ceea ce le-a lipsit și le lipsește zeciștilor și promoțiilor din ultimele trei decenii pentru a fi o veritabilă generație, nu doar biologic, ci și axiologic ori, mă rog, estetic, s-ar putea exprima printr-un cuvânt: *naturile*.” ■ Eugen Simion recitește, „după mai mult de 30 de ani de la apariție, *Marele singuratic* (în vederea reeditării lui în colecția «Biblioteca pentru toți» scoasă de «Jurnalul Național») și ce constat(ă)? Că lectura merge, întâi, greu, și că, atunci când vine vorba de lumea satului, verva naratorului crește subit și stilul epic capătă fluentă.” ■ Constantin Trandafir se grăbește să scrie despre „singurătatea/ singuralitatea lui Adrian Marino”, înainte de a apărea *Viața unui om singur*, „pentru ca virtualii cumpărători neinițiați în materie să fie cât de cât în cunoștință de cauză, eventual să răsfioască vreo scriere.” În finalul articolului, acesta prevede faptul că apariția editorială „va înțeți replici multe și dure, puține juste și foarte multe nedrepte, unele viscerele.” ■ Cărțile Ne-recomandate, în acest număr, par a fi acelea care s-au aflat sau ar fi trebuit să se afle în topurile personale negative ale participanților la anchetă [v. „Cultura”, nr. 2 (257)/**21 ianuarie**]: ■ Stoian G. Bogdan, *Chipurile* (Cartea Românească, 2009): „Debutant multiplu premiat, SGB crede că simulează pîrgologhia (alias dondăneala „întru virtutea maiestății sale Gorică”); asta nu e singura problemă: prieteni literați prea bine intenționați l-au vîrât chiar între Villon și Borin Vian. Eu îl văd între Cheloo și Tatae.” (Teodora Dumitru) ■ *Hai să furăm pepeni* (Polirom, 2009): „Pe coperta a IV-a a cărții infatigabilei Nora Iuga, Serenela Ghițeanu ne îndrumă lectura: «Asemănarea prozei Nora Iuga cu cea a scriitorilor

anglo-saxoni depășește o posibilă apropiere de Virginia Woolf»; «Mergând mai departe, am putea găsi și un ton beckettian...» Hai să ne umflăm în pepeni, poate un mușteriu îi va lua pe negustatelea...” (Daniel Cristea-Enache) ■ Elena Dan, *Mircea Eliade. Codul nuvelor fantastice* (Editura Historia, 2008): „După ce avertizează că «toți criticii literari care au comentat nuvelele fantastice» ale lui Mircea Eliade «au eșuat», Elena Dan arată și cum se poate realiza în modul cel mai performant acest lucru.” (Andrei Terian) ■ Alice Popescu, *O sociopsihanaliză a realismului socialist* (Editura Trei, 2009): „Plină de citate neprelucrate, inserate urechistic-necritic (raportul citat/text original este de aproximativ 3/1), gândită – vorba vine – diletant, scrisă într-un stil impropriu, cu o bibliografie puerilă, lipsită de metodă, la nivelul unei teze de licență proaste: pe scurt, o sușă compilată de mântuială, sancționată cu titlul de doctor acordat autoarei.” (Mihai Iovănel).

25 februarie

[„**Dilema veche**”, nr. 315] Dosarul săptămânii poartă titlul „Religie cu înlocuitori? Noile spiritualități și avatarurile lor.” ■ Simona Sora recomandă cititorilor revistei „convorbirea cu Herta Müller, realizată de Rodica Binder și publicată în «România literară» nr. 5, intitulată «Foamea de adevăr și de literatură». Întrebată dacă Premiul Nobel i-a schimbat viața, Herta Müller răspunde ca-ntr-un poem: «Eu fac diferența între mine ca persoană și cărțile mele. Premiul l-au luat cărțile. Persoana mea nu se poate schimba, pentru că eu stau lângă mine și nu mă confund cu ceva ce nu sunt eu»”.

25 februarie

[„**Observator cultural**”, nr. 256 (514)]. **Revista intră în cel de-al XI-lea an de apariție.** ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Marți, 23 februarie, Dan Lungu a fost invitat la prima «Carte blanche» din cadrul atelierelor literare organizate de Institutul Francez din București. Scriitorul a vorbit despre experiența sa literară în spațiul francez.” ■ „Miercuri, 24 februarie, Sala de Lectură a Teatrului Act a găzduit un recital intitulat «Dragobetele în scrisori de dragoste (Mihai Eminescu – Veronica Micle)», în interpretarea actorilor Afrodita Andone și Florin Nan, acompaniați la nai de Vladislav Panuș.” ■ „Joi, 25 februarie, în mansarda Librăriei Cărturești Verona, Editura Vellant lansează o carte cu 186 de coautori. Un proiect despre puterea de inspirație a textului, Cartea însemnată a strâns în jurul ei mai mulți prieteni ai editurii, care au devenit, preț de o pagină, ilustratori, redactori, traducători – pe scurt, coautori – ai unei cărți-surpriză. Fiecare dintre cei 186 de cititori a primit una dintre paginile cărții și a fost rugat să noteze pe ea impresiile de lectură. La sfârșit, Vellant a strâns toate paginile și le-a inclus într-o ediție limitată a cărții clasice, care va fi lansată împreună cu aceasta.” ■ „Vineri, 26 februarie, ora 17.00, Sala Oglinzilor a Uniunii Scriitorilor din România (Calea Victoriei, nr. 115) găzduiește a treia conferință din seria «Mitologii urbane. Orașul și literatura.»” ■ „Dan Shafran, directorul Institutului

Cultural Român de la Stockholm, traducător și bibliotecar la Biblioteca Națională a Suediei, a fost numit președintele juriului ales pentru acordarea Premiului August (fondat în 1989 de Asociația Editorilor din Suedia), la secțiunea «Literatură beletristică». Dan Shafran este invitat să facă parte din prestigiosul juriu pentru al treilea an consecutiv, de data aceasta în calitate de președinte. [...] Premiul este atât de popular, încât chiar și o simplă nominalizare conduce la creșterea vânzărilor, iar titlul câștigător la categoria «Beletristică» este considerat «cartea anului» și se vinde în zeci de mii, uneori chiar sute de mii de exemplare. [...] Multe dintre titlurile câștigătoare au fost traduse și în limba română. «Participarea la juriul Premiului August este în același timp captivantă și istovitoare, întrucât implică lectura a peste 100 de titluri», declară, în exclusivitate pentru «Observator cultural», dl Dan Shafran. «Printre aspectele cele mai interesante ale acestei munci sunt discuțiile dintre membrii juriului și lupta pe care uneori trebuie să o duci pentru a impune cărțile care ție ți-au plăcut și compromisurile la care trebuie să ajungi din când în când. Este una dintre cele mai râvnite poziții în lumea literară suedeză și sunt extrem de bucuroși de această recunoaștere a meritelor mele pe plan literar, recunoaștere ce va avea repercusiuni directe și asupra prestigiului Institutului Cultural Român de la Stockholm, pe care îl conduc.» ■ „La cincizeci de ani (pe 1 martie) de la pronunțarea sentinței în procesul C. Noica, C. Pillat, S. Lăzărescu, A. Acterian, Vl. Streinu, Al. Paleologu, N. Steinhart, T. Enescu, S. Al-George, Al. O. Teodoreanu, Editura Vremea publică în colecția «Fapte. Idei. Documente» o ediție revizuită și adăugită a documentelor procesului, apărute în 1996 sub titlul *Prigoana*. Documentele, întocmite de Securitatea și justiția comunistă, poartă pecetea falsului, fiind expresia intereselor acestor instituții aflate în slujba conducerii P.C.R. Adevărul nu poate fi citit decât printre rânduri, având conștiința faptului că, de la bun început, procesul este marcat de abuz, nedreptate și minciună. Semnăturile anchetaților, smulse prin amenințări și bătăi, certifică din plin intensitatea terorii exercitate asupra lor.” ■ În articolul său, Liviu Ornea își amintește de poetul Cristian Popescu: „«Tu n-ai putut să faci, măi, Cristi» – îi spuneam când îl vedeam cum dă pe gât câștile cu ness și aprinde țigările una de la alta. Numai așa rezista. N-aveam nici unul mai mult de douăzeci și cinci de ani. [...] Cristi Popescu a murit pe 21 februarie 1995, la treizeci și șase de ani neîmpliniți, fără să spună de ce. Pe certificatul de deces, scria «insuficiență respiratorie» – lămuritor. Mama lui zicea că l-a găsit, dimineață, lângă pat, căzut, dar parcă rugându-se. O fi. Oricum, dacă-i stătea prin preajmă, n-aveai cum să nu vezi că trage din răspuț să grăbească sfârșitul. Îi venea greu să trăiască. Și cum să-i fi fost ușor, cu boala lui? [...] Ochii lui albaștri, mari, ușor exoftalmici, nu scăpau de tristețe nici când râdea în hohote. Ce bucuros era Cristi după '90, parcă înflorise. Tot ce se-ntâmpla îl amuza grozav. Dăduse și de-un pic de cheag, avea slujbă, la un moment dat avea și bani de băutură, de cafea, își luase și ceva haine, mai avea și pentru mama. Și-n plus, apăruseră non-stop-urile. Era tot ce-și putea visa. De-acum, putea coborî la orice oră să-și ia țigări și-o sticlă de

«lăptic» de la chioșcul din colț. Locuia la cinci, într-un bloc de lângă biserica dintre Vatra Luminoasă și Piața Iancului. De la geamurile lui se vedea cimitirul. [...] Era liniște, era bine, iar el scria aproape numai despre moarte. Eu locuiam de partea cealaltă a străzii. Mergeam la el, mâncam cartofi prăjiți în tigaie, beam vodcă proastă (dar ce bună era!), el ne mai citea de pe caietele pe care le tot umplea – lucra neînchipuit de mult la un poem. Când n-aveam bani, încercam să vindem câte ceva. Într-o noapte, livrești, am încercat să refacem un traseu caragialian simbolic – adică să mergem la o schembea. Nu de foame; așa, de fason. Am bătut toată mahalaua, benzinării, chioșcuri, ce era deschis noaptea, încercând să plasăm bricheta lui, un Zippo. Ghinion: am dat numai peste oameni cinstiți și pricepuți. Se uitau la brichetă și ne spuneau că n-au ei cât face aia. [...] Ne-am dus fiecare la casa lui și ne-am culcat. Muncea mult la fiecare poem nu pentru că ar fi căutat vorbe din ce în ce mai meșteșugite. Dimpotrivă. Ce voia el era să ajungă la simplitatea, la firescul limpede al psalmului. Elimina înverșunată metafora. Nu voia să scrie poezii, ci cărți. De fapt, o carte, una singură, una în care spera să se lege cumva, să se așeze – nu să se adune, nu voia culegeri de poeme – tot ce scria. O carte-rugăciune, cred că asta încerca să scrie.” ■ Carmen Mușat consideră ca a fost „Un an bun pentru literatura română”: „A mai trecut un an editorial și, judecând după numărul și, mai ales, după calitatea volumelor apărute în 2009, nu a trecut degeaba. Cum nu mai e multă vreme până pe 22 martie – când vom decerna, pentru al patrulea an consecutiv, premiile revistei «Observator cultural», în ambianța elegantă a Teatrului Odeon –, am «inventariat» autorii și titlurile care ne-au determinat să comentăm, să interpretăm, să reacționăm pe tot parcursul anului trecut. După prima rundă a topurilor alcătuite de redactorii și colaboratorii noștri – Șerban Axinte, Bianca Burța-Cernat, Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache, Adina Dinițoiu, Caius Dobrescu, Silvia Dumitrache, Cezar Gheorghe, Antonio Patraș, Dana Pârvan-Jenaru, Iulia Popovici, Ovidiu Șimonca, Carmen Mușat – suntem în măsură să vă oferim lista de nominalizări la categoriile «Debut», «Poezie», «Critică/ Istorie literară/ Teorie literară», «Proză», și «Eseu/Memorialistică», listă din care juriul, alcătuit ca și anul trecut din Paul Cernat, Caius Dobrescu, Antonio Patraș, Virgil Podoabă și Carmen Mușat, va selecta cărțile laureate. O primă concluzie se impune, după ce am alcătuit listele preliminare de titluri, la fiecare categorie în parte: anul 2009 a fost, îndubitabil, unul al prozei. Au publicat volume noi și incitante prin formula aleasă, prin stil și construcție narativă, scriitori din generații diferite. Cum nu putem extinde numărul de nominalizați la mai mult de șase (asta doar în cazul în care doi autori au întrunit același punctaj), au rămas în afara listei o serie de nume. [...] 2009 a fost și anul în care au revenit în atenția cititorilor, cu romane noi, prozatori precum Norman Manea (*Vizuina*), Florin Manolescu (*Mentaliștii*), Augustin Buzura (*Raport asupra singurătății*) sau D.R. Popescu (*Întoarcerea tatălui risipitor*), ultimii doi puțin sau deloc comentați în paginile revistelor culturale. Prozatorii sunt bine reprezentați și la categoria «Debut», unde regăsim câteva nume de care cu

siguranță vom mai auzi în anii următori. [...] Deși nu au întrunit suficiente puncte pentru a intra pe lista finală, toți acești debutanți aduc în cărțile lor un suflu nou, construiesc personaje și povești pregnante, au vervă și inventivitate narativă și, ceea ce nu e de neglijat, știu să scrie și să-și dozeze efectele foarte bine. În ceea ce privește poezia, Șerban Foarță se menține în atenția cititorilor cu un volum-palimpsest, *Nu știu alții cum sunt*, și cu o traducere liberă din *Cartea lui Iov*. Revin cu volume noi, după o absență de câțiva ani, Radu Vancu (*Monstrul fericit*), Claudiu Komartin (*Un anotimp în Berceni*), Cosmin Perța (*Bătrânul*), Lucian Vasilescu (*Aproape. Atât de departe*), Romulus Bucur (*O seamă de personaje secundare*), Constantin Abăluță (*Iov în ascensor/ Iov în funicular*), Ion Zubașcu (*Omul disponibil*), Iulian Tănase (*Adora*), dar și, într-o colaborare pe cât de inedită, pe atât de fascinant-provocatoare prin «negoțul de vorbe» și prin grafică, Sebastian Reichmann și Dan Stanciu (*Dimensiunea „Umbrella”*). Deși anul trecut au apărut mai puține volume de critică, istorie și teorie literară decât în anii precedenți, sunt de semnalat și aici câteva dintre titlurile care nu «au prins» un loc pe lista de nominalizări. [...] Apărute la edituri mici, de foarte bună calitate, dar lipsite de vizibilitatea pe care o asigură o editură ce-și difuzează cărțile în toate librăriile din țară, aceste volume nu au, din păcate, circulația și eco-ul pe care l-ar fi meritat. Nici la categoria «Eseu/ Memorialistică/ Publicistică» nu stăm deloc rău, deși «febra» jurnalelor, a memoriilor și amintirilor s-a diminuat drastic în anii din urmă. Cum în această categorie se regăsesc laolaltă eseuri și pagini de memorialistică, numărul cărților pe care le-am avut în vedere a fost foarte mare. Merită consemnate, tocmai de aceea, acele volume care, deși foarte interesante, nu au întrunit suficiente voturi pentru a rămâne în cursă. [...] Mulți dintre redactorii și colaboratorii constanți ai «Observatorului cultural» sunt, la rîndul lor, autori ai unor cărți care, din pricina unei «legi» tacite, nu sunt recenzate în paginile revistei și nu intră pe listele preliminare de titluri avute în vedere pentru nominalizări. Tocmai de aceea țin să menționez aici cărțile colegilor mei apărute anul trecut, cărți pe care eu cel puțin le consider demne de toată atenția criticilor literari și a cititorilor. [...] Ca și la celelalte ediții ale Premiilor, misiunea juriului nu e ușoară. Din punctul meu de vedere, fiecare dintre cărțile aflate pe lista de nominalizări merită un premiu. Cum nu acordăm decât un singur premiu la fiecare categorie, dezbaterile vor fi, cu siguranță, interesante. Așa încât nu-mi rămîne decât să vă invit să votați pe site-ul www.observatocultural.ro titlul pe care îl doriți pentru «Premiul cititorilor». Vă așteptăm luni, 22 martie, la o oră ce va fi comunicată ulterior, la Teatrul Odeon, pentru ceremonia decernării premiilor noastre. Diplomele vor fi însoțite, și anul acesta, de trofee realizate de Elena Dumitrescu.” ■ Iulia Popovici se întreabă „Pe cine apără COPYRO?”: „S-a născut din cenușa fostului Fond Literar. Administrează finanțe remarcabile și are drept scop, în teorie, protecția autorilor și a operelor pentru a căror reprezentare a fost mandatată (sau în cazul cărora nu există moștenitori legali). E o mașină de făcut bani – cu precădere, din așa-numita remunerație compensatorie pentru copie

privată. Practic, e dulăul de pază – nu al textului scris, cât al propriei propășiri financiare, mizând, când se poate, pe lipsa de informație și comoditatea editorilor, directorilor de teatru etc. Se numește societatea de gestiune colectivă a drepturilor de autor COPYRO, iar președintele ei este Eugen Uricariu. [...] Credeați că a fi autor nu e rentabil? Poate nu pentru autori...” ■ Este publicat dreptul la replică al COPYRO, semnat de către Directorul general Nicoleta Cofcinski și avocatul Ionescu Mircea Felix Melinești: „Referitor la articolul publicat în revista dvs, nr. 511/04.02.2010, intitulat «Rinocerița înviată – COPYRO vrea să zădărnicească publicarea lui Mihail Sebastian în limba română», Societatea de Gestiune Colectivă a Drepturilor de Autor – COPYRO formulează următorul cuvânt în replică: [...] În aceste condiții de legalitate, pe rolul instanțelor specializate pe probleme de proprietate intelectuală se află spre soluționare și legalitatea exercitării drepturilor de autor de pe urma defunctului scriitor român Mihail Sebastian. În acest context, este analizată și poziția succesorală a doamnelor: Michèlle Hechter, Dominique Hechter, Micky Sebastian, Béatrice Sebastian. Având în vedere legalitatea demersurilor inițiate de COPYRO – Societatea de Gestiune Colectivă a Drepturilor de Autor în fața instanțelor de judecată specializate pe probleme de proprietate intelectuală, societatea noastră se delimitează de poziția și mesajul transmis publicului cititor din cadrul articolului dvs, rugând totodată conducerea revistei «Observator cultural» să publice prezentul cuvânt de replică, să stopeze orice demers negativ adus imaginii COPYRO în calitate de organism de gestiune colectivă a drepturilor de autor, prezentând în mod imparțial poziția definitivă și irevocabilă a instanței în cauză.” ■ Oana Balută scrie și ea despre volumul coordonat de Mihaela Miroiu și Otilia Dragomir, *Nașterea. Istorii trăite* (Polirom, 2010): „Douăzeci de femei întreprind o călătorie literară din 1955 până în 2009, pentru a aduce în spațiul public o experiență considerată vreme prea îndelungată un tabu deopotrivă cultural și personal: nașterea. Au vârste diferite și când scriu, și când au născut, viața lor a fost circumscrisă unor regimuri politice teoretic distincte, care au influențat percepția, înțelegerea și experiența aducerii pe lume a unui copil, trăiesc în spații geografice antagonice ca abordare a gravidității și a nașterii (est-vest), relațiile cu partenerii de viață, cel mai adesea soți, sunt profund individualizate și dezvăluie forme de gestionare personală a regimurilor de gen de către femei și bărbați, însă, mai presus de orice, experiența feminină a nașterii le apropie ca femei.” ■ Același volum este comentat și de către Theodora-Eliza Văcărescu: „Nu am vrut să scriu despre volumul *Nașterea. Istorii trăite*. Pentru că, indirect, câteva pagini din acest volum sunt și despre mine. Dar m-a întristat foarte tare o observație făcută recent de Iulia Popovici în această revistă. Nu asocierea în sine, ci definirea prin asociere. Asocierea mamelor cu copiii lor este necesară și copiilor-flice, și copiilor-fii, dar poate celor din urmă ar trebui să le fie reamintită din când în când – iar povestirile din cartea *Nașterea...* tocmai acest lucru încearcă să facă. Însă definirea mamelor prin asociere cu copiii le neagă femeilor capacitatea de și dreptul la autodeterminare.” ■ Lucia

Hossu-Longin întreține un dialog cu Eginald Schlattner și Hans Bergel: „*L.H.L.: Spuneți-mi, domnule Schlattner, de ce este legat numele dumneavoastră de lotul scriitorilor germani? Le-ați făcut vreun rău? V-ați asumat acest rău?*”; E.S.: Eu de chestia asta nu scap și am știut că o să-mi puneți întrebarea asta; și mâine un lot de ziaristi din Berlin o să-mi pună din nou aceeași întrebare. Eu știu că o să rămân cu chestia asta până la moarte. Și eu, de 50 de ani de zile, nu m-am opus la această formulă restrictivă că eu aș fi de vină, prin mărturisirea mea, că cei cinci scriitori – de fapt, numai eu sunt scriitor –, întrebați în Germania dacă a auzit cineva de Hans Bergel sau de Aichelburg, au spus că nimeni n-a auzit nimic de ei, că eu sunt de vină că ei sunt închiși. Eu nu am nimic de ripostat, decât un singur lucru: că în Legea Ticu spune clar, la Articolul 5, nu știu al câtelea paragraf, nu știu ce literă. Tot ce ai depus tu, în timpul anchetei, la Securitate nu cade sub incidența nici a trădării și nici a colaborării, nici a denunțării. Asta e una, iar tot legat de aceasta, eu am fost unul dintre cei 15 sau 20 de martori ai acuzării, care au știut foarte puțin despre scriitorii aceștia, pentru că eram la Cluj, și aceștia erau la Brașov, Sibiu.; *L.H.L.: Nici unul dintre ei nu v-a fost prieten?*; E.S.: Nu mi-a fost prieten, că eu am fost mult prea tânăr față de ei.; [...] *L.H.L.: Dar ce făcuseră în realitate?*; E.S.: Nimic n-au făcut. Nimic, dați-mi voie să termin, nimic n-au făcut. Nici disidenți nu au fost. Așa că nici nu era ceva de trădat. Ce să trădezi, că nu făceau parte din niciun fel de organizație sau club, sau mișcare. Au fost cinci; m-am mirat și eu că i-a ales tocmai pe aceștia că ar fi putut să aleagă pe alții. Dar vă rog să țineți minte un lucru: dinăștia 15-20 de martori ai acuzării, eu am fost singurul care a fost adus după 20 de luni de regim celular, legat la ochi și legat de mâini, pe când ceilalți erau liberi. Și, în al doilea rând, n-am avut aproape nimic de spus. Despre Scherg am spus că este un mare scriitor al epocii, a scris un roman socialist și a scris poezii în care l-a preaslăvit pe Stalin, și atunci maiorul a spus: «Nu ești aici ca să-i aperi pe bandițiiăștia».; *L.H.L.: Despre Bergel nu ați spus nimic?*; E.S.: Despre Bergel? Despre Bergel am spus despre toate scrisorile pe care le-am găsit (Schlattner corespondase în libertate cu Bergel – n.a.) și luni de zile l-am apărât, și atâtea palme am primit pentru Bergel, și atâtea m-a bătut căpitanul – acum, e general în rezervă – cu cheile în cap, de mi s-a umflat țeasta. Eu l-am apărât și când mi-au arătat niște scrisori în care el vorbea lucruri așa de... împotriva regimului.; *L.H.L.: Ați vorbit de o nuvelă de-a lui.*; E.S.: Da, și? Nuvela aceea a știut-o toată lumea, nu mi-a spus el în prima zi? În nuvela asta au găsit ei un sens dublu, la Editura Tineretului, că acolo sunt niște evrei care sunt foarte dexteri în a desluși. Și dacă au știut ei, a știut toată lumea, așa încât astea sunt niște simplificări, doamnă, de care...; *L.H.L.: Nu exista nicio legătură între arestarea lor și depozitia dumneavoastră? Depozitia dumneavoastră a dus la arestarea lor sau nu a dus?*; E.S.: Asta nu pot să spun – dacă a dus sau n-a dus –, dar, în orice caz, să nu uităm și alt lucru, că patru luni de zile am depus rezistență și pe toți i-am apărât. Pe Bergel l-am apărât până la absurditate de or început să rădă și mi-or arătat niște scrisori în care erau anumite pasaje.;

*L.H.L.: Cine râdea?; E.S.: Cine râdea? Păi, anchetatorul râdea și anchetatorii, nu, «nu-l mai apăra pe omul acesta, uite, scrie negru pe alb că el are aici afirmații împotriva regimului». Și atunci l-am apărat și am spus că nu e antipartinic, e nepartinic. Dar eu nu discut la nivelul la care se poartă discuția. Eu am o concepție despre adevăr ca o putere care, la un moment dat, fără ca să intervină cineva, își spune cuvântul.; [...] H.B.: N-a fost niciodată un grup, pe unii nici nu i-am cunoscut. Prieten eram cu Scherg, care stătea aproape de mine la Brașov, numai după colțul străzii, pe Aichelburg nu l-am cunoscut, știam cine este Aichelburg, însă nu l-am cunoscut. Și pe Birkner l-am văzut de două ori, Siegmund știam că e un tânăr student la Cluj. Însă, nici cu Siegmund n-am avut relații, nici de prietenie. Știam de el, scria poezii. Se spunea că este foarte talentat. Atâta tot. Însă, dibăcia cu care Securitatea a construit din noi cinci un lot m-a impresionat, vă spun sincer. Pe parcursul procesului, admirația mea a crescut din ce în ce mai mult. «Doamne, cu ce măiestrie reușesc ăștia! Până la urmă, îmi vine mie să cred că într-adevăr a fost un lot conspirativ.»; *L.H.L.: Nu erau false relații?; H.B.:* Totul era fals. Totul era fals. Și eu am fost singur față în față cu afirmațiile lui Schlattner. Bineînțeles că m-am apărat. Am spus că Schlattner minte, că nu este adevărat ce spune. Totuși, nu m-a ajutat. Poate că m-a ajutat în sensul că n-am luat și eu 25 de ani, ca Birkner. Preotul Birkner. Ci am luat numai 15. Ceilalți nici nu s-au apărat. Birkner mi-a spus înainte, ne-am văzut două minute înaintea procesului: «Mă, eu nu mă apăr, nu are nici un rost. Și așa ăștia ne condamnă. Așa că nu văd de ce să mă mai enervez.» A stat calm, n-a răspuns aproape la nicio întrebare a procurorului sau a judecătorului. Eu mi-am spus: «Nu. Eu o să mă apăr, pentru că am mai fost de două ori în detenție și știu că va veni momentul în care într-o celulă o să am clipe în care o să-mi spun: *n-ai făcut destul pentru a-ți apăra libertatea*. Și atunci încep remușcările, ceea ce mă slăbește, ceea ce mă face să fiu atacabil din punct de vedere psihic, cunoscând situația din două arestări premergătoare». M-am apărat cât am putut în situația aceea, n-am recunoscut nimic. De la mine nu există nici o mărturisire cu semnătura mea. Totuși, ne-au condamnat pe baza celor spuse de acest preot.; *L.H.L.: Dar în timpul anchetelor nu știați cine vă turnase?; H.B.:* Eu am avut ocazia deja, în timpul anchetelor, să mărturisesc ce mi se pretindea. «Ei, mărturisește, semnează și nu te mai chinui cu aceste anchete.» Dar nu voiam să semnez o minciună, nu voiam să semnez. Într-o bună zi, căpitanul Urzică, cel care apare ca general sau colonel și în cărțile lui Gavrilă, Ion Gavrilă Ogoranu, mi-a trântit pe masă o mapă cu aproximativ 40 de foi și a plecat. «Ia citește asta, eu mă întorc peste o oră și discutăm mai departe.» Ce era? Mărturisirea lui Schlattner, aproximativ 40 de pagini, de la margine până la margine, cu acuzații fantastice. Și, cu o inteligență satanică, mă acuză pe mine. Și mi-am dat seama, «acu' nu mai am scăpare». Care era partea periculoasă a acestei mărturisiri a lui Schlattner? A vorbit, parcă i s-a băgat o monedă în gură și «hai, vorbește!». Ca un automat a vorbit lucruri de care habar n-a avut Securitatea și lucruri de care nici nu a pretins Securitatea să*

fie spuse. El spune într-una dintre cărțile publicate aici, în Germania sau în Austria, că l-au oprit ofițerii de Securitate: «Ei, nu mai vorbi atâta, că ne ajunge». Totuși, a dat drumul. În orice caz, e o declanșare psihică această mărturisire de 40 de pagini, încât m-am speriat și mi-am spus: «Mă, ai de-a face cu un bolnav sau cu un nebun. Țsta nu-i normal, omul acesta». Mi-am adus aminte de aceste 40 de pagini și când s-au deschis arhivele de la București, decenii după această lectură (fascinată, de altfel); am avut ocazia să o regăsesc, să o revăd în actele mele de la Arhiva Securității. Deci, mi-am adus aminte perfect, mi-am adus aminte.; E.S.: Așa, eu vă spun în două cuvinte. Nu văd culpa mea în ceea ce am spus, acele lucruri derizorii că nici nu am prea știut despre cei din Brașov, de la Biserica Neagră, nici despre acești scriitori care au fost mult prea în vârstă decât mine și cu care am avut numai niște contacte foarte efemere. Eu eram la Cluj, ei, la Sibiu. Nu acolo văd eu greșeala, culpa mea, vina mea e nu în ceea ce am spus, ci cum am spus – că m-am desolidarizat de ei. După 5 mai, m-am cerut prima dată la anchetă, am fost arestat în 28 decembrie, că puteți face socoteala, patru luni și două zile, zece zile, două săptămîni, nu știu cât, și am spus: «De azi încolo, puteți să mă întrebați ce doriți, că eu o să răspund». [...]; *L.H.L.: Spuneți-ne atunci de ce figurați ca principal martor al acuzării pentru procesul lor, dacă n-ați avut nici o relație cu ei? Dacă ați fost la Cluj, și ei, la Sibiu, pare de neînțeles...*; E.S.: I-am și apărât parțial, i-am și apărât. Dar este o ură aproape irațională a lui Hans Bergel împotriva mea, care zice lumea că e stărnită și de faptul că eu am avut o succes dintr-odată cu cărțile mele, care au apărut acuma.; *L.H.L.: Bine, dar cărțile dumneavoastră au apărut acum, și povestea asta e de domeniul trecutului. Mai mult, Bergel are peste 20 de cărți publicate, e un autor consacrat în Germania, tradus în multe limbi.*; E.S.: Păi da, absolut, dar lucrurile s-au întesit acum, de când mi-au apărut cărțile. Eu nu cred în invidie, pentru că e un sentiment pe care nu, nu-l cunosc.; *L.H.L.: V-am spus, și Bergel e scriitor...*; E.S.: Are cărți, dar nu le citește nimeni, domniță, nu le citește nimeni. Și *Cocoșul decapitat* la mine a ajuns acum la a zecea ediție și *Mănușile roșii*, la a patra ediție, și vor fi ecranizate. Se scrie o lucrare de doctorat la Berlin despre *Mănușile roșii* și la Sorbona se dă doctoratul în romanele mele.; *L.H.L.: Mănușile roșii este o carte autobiografică?*; E.S.: E tradusă și citiți-o, și atunci o să puteți să vă dumiți – multă veridicitate, autenticitate. Exact ce v-am spus acuma, foarte comprimat descriu cu, cu... nici pe nemțește nu găsesc cuvântul, dar pe românește. Cu acest extaz, dacă doriți, al adevărului. Unde scriu și împotriva mea, de atunci. Dar citiți-o.; *L.H.L.: În „Mănușile roșii”, vă mai analizați încă o dată acești colegi și îi faceți din nou de ocară. Ei erau victimele. Extazul nu pare a fi al adevărului.*; E.S.: Nu, din nou! Tot ce s-a întâmplat de atunci fără menajamente e descris.; *L.H.L.: Dar credeți că niște victime mai aveau nevoie de aceste noi atacuri după ce au trecut prin ani grei de închisoare?*; E.S.: Păi, nu împotriva lor, domniță, e singura carte în care se pun cărțile pe masă...”. Este inclusă și o analiză a depozițiilor făcute de cei doi interlocutori, precum și un fragment din depoziția de martor a lui E.

Schlattner („*Ofițer de Securitate*: Dacă Birkner v-a vorbit dumneavoastră că este bine să vă feriți de scriitorii care au atacat în scrierile lor burghezia?; *Schlattner*: Chiar în prima seară când ne-am întâlnit, ne-am deplasat la un restaurant și acolo s-a discutat și problema cărții lui Paul Schuster *Dracul și călugărița*. Acest scriitor a fost primul care a atacat principiile unității burgheziei sătești.; *Ofițer*: Pe ce poziții s-a situat Birkner în literatură?; *Schlattner*: Cu acea ocazie, el a scris că valoarea estetică a lucrărilor a scăzut în momentul când au introdus în nuvelele lor principii politice. A dat ca exemplu pe Mihai Beniuc, afirmând că, de când acesta a început să scrie poezii politice, valoarea estetică a scăzut.”) și din depoziția de martor a lui Eginald Schlattner, martor al acuzării („Aichelburg a afirmat că revoluția culturală din țara noastră este o influență a plebei. Am primit o scrisoare în care mă sfătuiește să nu mă fac scriitor, să nu-mi vând conștiința.”; „Birkner încearcă să infiltreze, în scrierile germane, idei contrarevoluționare.”; „Cu ocazia unei vizite la dl Scherg, acesta m-a informat despre o ședință a scriitorilor germani din vara anului 1956, din casa lui Wiesenmazer Astrid, din Sibiu, la care s-a convenit o nouă tactică de sabotare ideologică.”). ■ Serenela Ghețeanu scrie despre volumul lui Marius Oprea, *Șase feluri de a muri* (Polirom, 2009), prefată de Zoe Petre. ■ Paul Cernat crede că *Vizuina luminată* (Polirom, 2009), „poate fi privit ca o tentativă de a integra și de a depăși, în planul ficțiunii propriu-zise, autobiograficul direct din *Întoarcerea huliganului* și experimentalismul «detectiv» din *Plicul negru*. Tentativă riscantă, pentru că nu ficțiunea românească s-a dovedit a fi, de-a lungul timpului, punctul forte al acestui intelectual de anvergură internațională, ci discursul memorialistic și cel eseistic. Iar rezultatele în materie de proză scurtă (*Octombrie, ora opt, Fericirea obligatorie...*) au fost aproape întotdeauna superioare celor din romane, de la contorsionatul *Atrium* încoace.” ■ Cristina Ispas observă că: „Dacă facem abstracție de cele două extensii montate la povestea propriu-zisă, *Filmul Morții* și două specii, cel de-al doilea roman al lui Adrian Schiop – *Zero grade kelvin* – continuă, reafirmă și, pe alocuri, complică schemele pe care le știm deja din pe bune/ pe invers. Și nu e deloc rău că se întâmplă așa (transplantul de scheme era de așteptat la un autor care are în mod evident o obsesie pe identitate), din moment ce setting-ul este nou-nouț (Noua Zeelandă ia locul României postceaușiste), fapt care generează un set întreg de problematice specifice.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru discută cea mai recentă carte publicată de Julian Barnes, *Nimicul de temut* (Nemira, 2009), traducere de Mihai Moroiu. ■ Alexandra Florescu și Cezar Gheorghe scriu despre cartea semnată de William Marx, *Rămas-bun literaturii. Istoria unei devalorizări (sec. XVIII-XX)*, coordonarea traducerii și prefata de Alexandru Matei, Editura România Press, 2009. ■ Nedeea Burca discută, pe larg, volumele trilogiei scrise de Ion Vianu, *Arhiva trădării și a mâniei*: „în întregul ei, a fost proiectată ca o cronică a secolului al XX-lea, alcătuită din trei părți, fiecare din ele centrată pe o epocă: *Caietele lui Ozias* [Polirom, 2004], pe revoluția legionară și cea comunistă, *Vasilii, foi volante* [Polirom, 2006], pe epoca ceaușismului tardiv și pe

căderea comunismului, iar volumul al treilea va fi, se pare, o carte despre post-comunism, care ne va aduce din trecutul relativ apropiat până în prezent.” [încă e neîncheiată trilogia?] ■ George Enache îi acordă un interviu lui Ovidiu Drăghia, care spune că: „În acest articol, prezint concret exemplul unei reviste 100% originale și *made in Romania*, publicată exclusiv pe Internet, dar nu într-o structură tip blog sau de alt fel, ci paginată profesionist, ca o ediție print, accesibilă lecturii într-un fișier pdf. «PLM» este cea mai nouă revistă românească, un soi de «Decât o revistă», dar cu accent pe imagine și fără o intenție serioasă de a ieși pe print. Am stat de vorbă despre primul număr al revistei, despre conținut, originalitate, public-țintă, intenții pe mai departe ș.a. cu George Enache, *factotum* sau, detaliat, *publisher*, redactor-șef, SGR, PR manager al noii reviste. Ce cuprinde «PLM Magazine» și cum justific titlul acestui articol citiți în rândurile următoare: „[...] *După acest interviu, cititorul trebuie să rămână cu ideea că „PLM” e o revistă de modă, în principal?*”; Nu, «PLM» este o revistă de fashion, art&culture. Avem pagini de literatură originală, atât poezie, cât și proză. Numele pe care le poți citi în acest prim număr sunt George Diaconu și George Asztalos. [...] De altfel, aș vrea să punctez asupra unei idei: dorim să promovăm numele mai puțin cunoscute, dorim să-i încurajăm/ publicăm pe tinerii care nu au loc să se exprime în revistele mari.” ■ Este redat comunicatul difuzat de Vladimir Tismăneanu, președintele Consiliului Științific al IICCMER, și Ioan Stanomir, președinte executiv. ■ În paralel, este publicat și un comunicat pentru susținerea istoricului Marius Oprea: „Asociațiile, fundațiile și personalitățile semnatare ale acestui comunicat, care s-au implicat în lupta împotriva regimului comunist și pentru construirea democrației în România, protestează împotriva tentativelor actualului regim Băsescu-Boc de a-și subordona societatea civilă din România. Un prim pas îl constituie manevrele de eliminare a tuturor persoanelor care nu acceptă dictatul de la Cotroceni. [...] Azi se dovedește că doamnele Herta Müller, laureată a Premiului Nobel, Doina Cornea, cea mai cunoscută opozantă a regimului Ceaușescu, Asociația Foștilor Deținuți Politici din România, ca și toate celelalte organizații civice și personalități publice care s-au alăturat demersului lor suspectând interese nemărturisite de grup, au avut dreptate. Toată această manevră avea drept scop crearea unei noi feude în beneficiul apropiaților dlui Traian Băsescu și, în ultimă instanță, deplina monopolizare de către acesta a temelor luptei anticomuniste. Existența autonomă a celor două instituții, IICCR și INMER, amintea mereu opiniei publice că nu Traian Băsescu a inaugurat, așa cum pretinde acum, investigarea crimelor regimului comunist. INMER a fost creat în 2003 sub Înaltul Patronaj al Majestății Sale Regele Mihai I și prin recenta fuziune această calitate îi este uzurpată; [...] În această operație, dl Băsescu a fost ajutat de unii specialiști reputați, care vor fi crezut sincer în faptul că Raportul prezentat Parlamentului României la 18 decembrie 2006 va fi începutul unor acțiuni recuperatorii concrete. Nu a fost așa, raportul a rămas o simplă operație de propagandă, în vreme ce însuși președintele Băsescu a continuat să se înconjoare de foști

activiști UTC și mai ales de foști securiști. [...] Marius Oprea și grupul de tineri și entuziaști cercetători pe care acesta l-a format au luat în serios ideea condamnării regimului comunist: au întreprins cercetări fundamentale pentru înțelegerea mecanismelor represiunii și pentru demascarea autorilor acesteia, și au cerut în repetate rânduri Parchetului să înceapă urmărirea penală a persoanelor efectiv vinovate de crime politice. Marius Oprea a deschis mari șantiere care scot la iveală urmele materiale de necontestat ale acestor crime, a identificat martori ai acțiunilor criminale din anii comunismului și i-a convins să vorbească, a depus la guvern un proiect de lege de limitare a pensiilor foștilor tortionari, în condițiile în care dl Boc le protejează pensiile speciale cu îndârjire: Marius Oprea expune regimul Bănescu riscului de a face vizibilă diferența radicală dintre vorbe și fapte. [...] Acum 20 de ani, foștii nomencluriști comuniști și apropiații lor au reușit confiscarea Revoluției din decembrie în beneficiul exclusiv al FSN. Acum, Traian Bănescu încearcă confiscarea luptei anticomuniste în beneficiul său și al câtorva acoliți din preajma partidului prezidențial. Tot așa cum «emanații revoluției» din 1989 aveau drept element distinctiv faptul că NU participaseră la revoluție ci au confiscat victoria ei, și dl Bănescu se distinge prin faptul că NU a fost o victimă a comunismului ci a fost un colaborator al Securității criminale și un profitor al regimului comunist. [...] Lansăm o chemare tuturor oamenilor de conștiință din România și din întreaga lume să ni se alăture prin susținerea acestui apel. Apelul va fi postat pe site-ul www.frd.org.ro, iar semnăturile pot fi trimise prin email, la adresa office-frd@frd.org.ro și prin sms, la numărul 0745.10.88.28.” Apelul este datat 25 februarie 2010 și este semnat de Asociația Foștilor Deținuți Politici din România (AFDPR) (Președinte – ing. Octav Bjoza), Solidaritatea Universitară (Președinte – prof. dr. Octavian Dului), Fundația Română pentru Democrație (FRD) (Președinte – prof. dr. Emil Constantinescu), Fundația Generația Europeană (FGE) (Director executiv – prof. dr. Nicolae Anastasiu), Asociația pentru Educație Cetățenească (ASPEC) (Președinte – Mihaela Marcu), Institutul pentru Cooperare Regională și Prevenirea Conflictelor (INCOR) (Director executiv – prof. dr. Zoe Petre), Fundația Ecomondia (Co- Președinte – prof. dr. Alexandru Ionescu), Convenția Medicilor Democrați din România (CMDR) (Președinte – dr. George Calalb), Fundația Română pentru Cooperare Europeană (Președinte – Adrian Dumitrescu), Consiliul Moral al Revoluției (Președinte – Constantin Aferăriței), Grupul de Investigații Politice (GIP) (Director executiv – Mugur Ciuvică). ■ Dorin Tudoran îi adresează, din Washington, D.C., o scrisoare deschisă lui Marius Oprea: „[...] Cu câțva timp în urmă, am acceptat cu plăcere onoranta invitație pe care mi-ați transmis-o în numele conducerii executive a IICCMER de a mă alătura Consiliului științific al institutului, în calitate de membru și Președinte de onoare. Astăzi vă scriu spre a vă anunța că am hotărât să renunț la orice afiliere cu IICCMER. Iată motivele: 1. Am sperat că biroul Primului-ministru va clarifica statutul institutului și va lua o hotărâre în legătura cu mandatul Dumneavoastră. Aceste decizii nu au apărut. În schimb, se înmulțesc speculațiile pe aceste teme.

Sunt obișnuit să operez într-un cadru instituțional bine definit, lipsit de echivoc, ce nu lasă loc interpretărilor și colportajului.; 2. Am încercat să intru în legătură cu membrii Consiliului Științific, adresându-le două întrebări la care consider că avem datoria să răspundem fără echivoc. Până în acest moment, nu am primit decât trei răspunsuri. Sunt dintre cei care consideră că și tăcerea este un răspuns. Incapabil să operez în condiții de clar-obscur ori vacuum instituțional, nu găsesc nici o rațiune să rămân afiliat unei instituții ce nu este ajutată să iasă dintr-un imaginar din ce în ce mai halucinant. Dincolo de câteva reproșuri pe care vi le-am făcut în mod prietenesc și colegial, mi-am declarat public susținerea pentru păstrarea Dumneavoastră în funcția de Președinte al IICCMER. Aveți în continuare această susținere, așa cum aveți profundul meu respect pentru tot ce ați realizat ca istoric și președinte al fostului IICCR.” ■ Este publicat și protestul Luciei Hossu-Longin, secretar general al Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. Aceasta cere Parlamentului României să preia Institutul, „căruia Guvernul României, printr-o nouă Hotărâre, i-a mutilat sfera de atribuții, i-a dizolvat structurile de conducere și i-a așezat o pălărie numită Consiliu științific, alcătuit din 14 membri și prezidat de un președinte, probabil Vladimir Tismăneanu, căruia îi aparțin formulările. Vechiul Consiliu era format din personalități ale opoziției anticomuniste, Doina Cornea, Radu Filipescu, Dorin Tudoran, Petre Mihai Băcanu, Andrei Pleșu, și personalități care s-au ocupat de istoria recentă, de memorie: Dennis Deletant, Gabriel Liiceanu, Radu Ioanid, Cristian Pîrvulescu. La o biată echipă de 40 de persoane (prin comasarea a două instituții) se construiește un organism de conducere de circa 20 de persoane. Cinci dintre cele mai importante atribuții ale Institutului nostru – art.3 (paragrafele b, c, d, e, f) – au fost radiate pentru a fi înlocuite cu formulări «tip Tismăneanu», de natură să nu ne mai permită investigarea și identificarea principalilor vinovați din sistemul represiv și sesizarea organelor de cercetare penală în legătură cu crimele săvârșite. Este o tăiere brutală, fâțișă, a obiectivelor pentru care a fost creat Institutul. [...] Eu îi propun domnului prim-ministru Emil Boc să schimbe denumirea acum improprie a Institutului nostru și să-l numească Comisia Tismăneanu II, de îngropare a crimelor comunismului. Personal, nu doresc să lucrez sub tutela domnului Tismăneanu. Îi cunosc virtuțile și încovoielile de istoric al tranziției, dar de curând am descoperit într-un dosar al CNSAS cu titlul «Patrimoniu» (pe care îl voi publica), cum familia Tismăneanu și-a mobilat casa cu mobilier și valori de artă confiscate de la foștii deținuți politici, de la evreii și germanii vânduți de regimul comunist. Cu averea lor furată au fost pricopsiți securiștii, demnitarii comuniști și uneltele lor. Este ceva dureros, inacceptabil, în lista celor «împroprietăriți», care apar în documentul «Patrimoniu», și în odraslele lor care azi condamnă comunismul. Este o situație care duce la incompatibilitate morală, chiar dacă se spune că fiii nu trebuie să fie responsabili pentru faptele părinților lor.” ■ Legat tot de cazul demiterii istoricului Marius Oprea, aflăm că: „Personalități marcante ale militantismului anticomunist din

Europa și din lume și-au exprimat vineri, 26 februarie 2010, la Praga, în cadrul conferinței internaționale «Crimes of the Communist Regimes», îngrijorarea față de modificarea misiunii Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. [...] Considerăm că aceste instituții și activitățile lor trebuie întărite și susținute pentru a asigura condamnarea crimelor comunismului și aducerea în fața justiției a celor vinovați. Aceste instituții sunt esențiale pentru a trage învățămintele necesare prevenirii unor noi regimuri totalitare în viitor. Considerăm, de asemenea, deosebit de important, să atragem atenția și să facem cunoscute atrocitățile care au fost comise în numele comunismului în Europa, precum și pe cele care încă sunt comise în țări unde comunismul este la putere. Declarația a fost semnată de aproximativ 100 de personalități, printre care îi menționăm pe: Göran Lindblad (Suedia), Președinte al Comitetului de Afaceri Politice al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, Sandra Kalniete (Letonia), fost disident al regimului comunist, Membru al Parlamentului European, László Tökés (România), fost disident al regimului comunist, Membru al Parlamentului European, Harry Wu (USA), disident și fost deținut politic în China, Director «Laogai Research Foundation», Washington, D.C., Vytautas Landsbergis (Lituania), fost disident al regimului comunist și fost Președinte al Lituaniei, Membru al Parlamentului European, Emanuelis Zingeris (Lituania), Președinte al Comisiei Internaționale pentru Evaluarea Crimelor Regimurilor de Ocupație Nazist și Comunist în Lituania, Nikita Petrov (Rusia), Vice-Președinte «Memorial International Historical Enlightenment Human Rights and Humanitarian Society», Moscova, Naděžda Kavalírová, Președinte «Confederația deținuților politici din Republica Cehă», Martin Mejstřík, lider al Revoluției de Catifea, fost senator al Republicii Cehe, Vasil Kadrinov (Bulgaria), Director «Hannah Arendt Center», Bulgaria, Marina Jelić (Serbia), Director Executiv «Center for Peace and Democracy Development».” ■ „Coaliția pentru Statul de Drept (formată din Asociația Pro Democrația, Active Watch – Agenția pentru Monitorizarea Presei, Transparency International România și Centrul de Resurse Juridice) își exprimă indignarea față de schimbarea obiectivelor inițiale ale Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului (IICCM), folosind prilejul transformării acestuia în Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER). [...] Coaliția pentru Statul de Drept dă publicității un Apel adresat președintelui și primului ministru, asumat de mai multe organizații și personalități ale vieții publice românești. Semnatarii își bazează solicitările pe o serie de rezoluții referitoare la acest subiect, adoptate la nivel european. Apelul rămâne deschis pentru toți cei care doresc să se alăture acestui demers.” Printre semnatori se numără: Herta Müller, scriitoare, laureată a Premiului Nobel pentru literatură, 2009, Doina Cornea, fostă disidentă a regimului comunist, László Tökés, fost disident al regimului comunist, Membru al Parlamentului European, Octav Bjoza, fost deținut politic, Președinte „Asociația Foștilor Deținuți Politici din România”, Dr. Dennis Deletant, Profesor Universitar, University College London, Dr. Zoe

Petre, Profesor Universitar, Facultatea de Istorie, Universitatea București, Dr. Mihaela Grancea, Profesor Universitar, Facultatea de Istorie și Patrimoniu, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, Leotin Iuhas, fost disident al regimului comunist, Liviu Mihaiu, jurnalist, General în rezervă, Dan Voinea, Conferențiar Universitar Dr., Universitatea Titu Maiorescu, București, Dr. Antoaneta Tănăsescu, Profesor Universitar, Facultatea de Litere, Universitatea București, Prof. dr. Alexandru Barnea, șeful Catedrei de Istorie Antică, Arheologie și Istoria Artei din Facultatea de Istorie a Universității din București, membru fondator al board-ului Institutului Român de Istorie Recentă, Ștefana Bianu, Președinte al „Consiliul Mondial Român”, Filip-Lucian Iorga, istoric, Vicepreședinte al Fundației Culturale „Erbiceanu”, Dr. Ioana Moisil, Profesor Universitar, Facultatea de Matematică, Universitatea București, Drd. Simona Rodina, Preparator Universitar, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea București, Dr. Dragoș Vaida, Profesor Universitar, Facultatea de Matematică, Universitatea București, Dr. Iulian Bîrzescu, CS III, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române, Smaranda Enache, Co-președinta Ligii „Pro Europa”, Dr. Edit Szegedi, Conf. univ., Facultatea de Studii Europene, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Lucia Hossu Longin, Președinta Fundația „Memorialul Durerii”, Drd. Raluca Groșescu, Șef Birou Cercetare și Documentare, „Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc”, Drd. Andrei Muraru, cercetător, „Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc”, Drd. Raluca Ursachi, Doctorand Universitatea Paris 1 Panthéon-Sorbonne, Dr. Ruxandra Ivan, Lector, Facultatea de Științe Politice, Universitatea București, Dr. Laurențiu Vlad, Profesor Universitar, Facultatea de Științe Politice, Universitatea București, Doina Jela, scriitoare, Dr. Carmen Mușat, Conf. Univ., Facultatea de Litere, Universitatea București, Horațiu Pepine, ziarist, Sorin Cucera, publicist, Ruxandra Cesereanu, Conf. Univ., Facultatea de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Irina Hasnas Hubbard, artist plastic, Elena Drăghici Vasilescu, doctor în științe bizantine. ■ Mihaela Iancu îi adresează o scrisoare „bunului ei prieten (Solomon) Marcus”: „[...] Te știu de câteva luni doar și, cronologic, ne despart șaiszeci de ani, dar acesta e doar un detaliu care iese la iveală din acte. În realitate, ești cel puțin la fel de tânăr ca și mine. [...] Energia ta era pentru mine molipsitoare. Plecam de fiecare dată cu gândul că trebuie să fac mai mult, că dacă tu poți să furi timpul, trebuie să pot și eu. [...] Într-o seară mi-ai spus că auzi des, în jurul tău, oameni care anunță că le-a dispărut pofta de viață. Eram în Piața Romană când mi-ai mărturisit că ție, nici când ai fost pe patul din spital, nu ți s-a întâmplat asta. Ai spus că singura deosebire dintre tine, cel de acum cincizeci de ani, și cel de astăzi, e că azi mai ai nevoie și de un pumn de medicamente. [...] aflam de la tine cum o metaforă putea să stea în laboratorul de creație chiar sute de ani, până un alt om se știință reușea să facă din ea un concept. Era important să îți văd casa, să înțeleg cu ce o umpli, cum trăiești în ea. Și mi-am dat seama, când am văzut-o, de ce îmi spuneai că, la tine, nimic nu

se pierde, totul se rătăcește. Casa ta e construită din cărți, reviste și hârtii, de-a valma, care îngroapă celelalte lucruri dintr-o gospodărie, de care te folosești doar ca să te țină în putere. Am fost acolo, pe 12 decembrie 2009, în camera ta de lucru, când ți-a venit o nouă idee, în vreme ce îmi povesteai de ce spectacolul poate fi privit ca o paradigmă universală. «Sintaxa ne atrage prin jocul combinării cuvintelor și simbolurilor», spuneai. «Această plăcere însă se face de multe ori în dauna nevoii noastre de semnificație. Asta e mai greu, cere un efort de altă natură. Ce ușor adăugăm la o adunare de cinci numere un + și apoi ...; dar ce greu a fost să învățăm cum putem da un sens unui astfel de joc.» [...] Te vedeam aprins, cuvintele ți se rostogoleau pentru că nu țineau pasul cu viteza gândului și gesticulai mai mult decât de obicei. «Asta e perfidia sintactică.», ai mai spus. «Matematica școlară e schizofrenică pentru că dezvoltă latura sintactică incomparabil mai mult decât pe cea semantică.» E obiceiul tău să faci salturi de la o disciplină la alta, de la un domeniu la altul, să legi noduri acolo unde alții taie. [...] Când îmi citeai din caietele tale de însemnări, *Scrisorile către un tânăr poet ale lui Rilke*, când îmi vorbeai despre Baudelaire, când îmi explicai legătura dintre matematică și poezie, tu încercai să vezi ce mă atrage. Pentru că tu nu poți trăi fără întrebări. Ale tale și ale altora. [...] Și pentru că știi că cei mai mulți dintre noi suferă de paralizie. Știi bine că asta ne-a învățat școala. Că întrebarea e o sursă de indisciplină. Mai știu că și părinții ne-au învățat în parte asta. Când ne-au repetat că Moș Crăciun nu vine la noi decât dacă suntem cuminți. Dar ce înseamnă să fii cuminte? Să nu îi contrazicem, să îi ascultăm mereu, să nu ne îndoim? Nu se știe prea limpede. Mi-ai răspuns cu aceeași bucurie când te-am întrebat care e legătura dintre metaforă și știință, dar și când te-am rugat să-mi spui pe ce parte a patului dormi. Ce jurnalist nu și-ar dori asta? Ai împlinit 85 de ani. E doar un număr. N-o să zăbovești prea mult asupra lui. Greșesc? Grija ta e să-ți păstrezi puterea de lucru. [...] N-o să stai cu ochii pe ceas. Nici eu nu stau în zilele în care ne întâlnim.”

26 februarie

[„**România Literară**”, nr. 6] Poemul săptămânii îi aparține lui Bogdan Ghiu. ■ Anamaria Beligan scrie despre volumul cuprinzând corespondența lui Ștefan J. Fay către Ilie Rad, *De amicitia*. Scrisori trimise de Ștefan J. Fay lui Ilie Rad - 1988-2009 (Ed. Accent, 2009): „Aventura se anunță captivantă de la bun început: e vorba de o carte imposibil de categorisit. Epistolar? Da și nu, fiindcă avem de-a face doar cu scrisorile unuia dintre corespondenți. Destinatarul lor, Ilie Rad, nu apare în postură de corespondent, dar își face pe deplin simțită prezența în zona metatextuală, a selecției și editării, a notelor explicative, a documentației meticuloase puse la dispoziția cititorului. Roman? Nu și da. La un moment dat, într-o scrisoare, Ștefan J. Fay afirmă, cu privire la volumul încă nenăscut (însă amplu dezbătut ca proiect): cartea ar putea fi, de fapt, un roman. Are dreptate.” ■ În *Cronica optimistei*, Ioana Pârvulescu oferă un răspuns la întrebarea „Erau

interbelicii misogini?” ■ Iulia Iarca scrie despre volumul lui Adrian Bodnaru, *O legătură de chei*: Cartea lui Adrian Bodnaru, proaspăt apărută la Editura Cartea Românească, aşază pe masa cititorului nouăzeci şi şase de pagini de versuri şi o legătură de chei de lectură. Fără îndoială că poetul timişorean încearcă, odată în plus, să afişeze un stil propriu, recognoscibil. [...] Cu toate acestea, afilierea (de cursă lungă) la stilul lui Şerban Foarţă, la acea inteligenţă ludică a scriitorului, pune la îndoială impresia că avem în faţă o individualitate întru totul.” ■ Radu Vancu vorbeşte despre *Not for sale* (Ed. Cartea Românească, 2009): „Cu exact cincizeci de ani înainte ca Domnica Drumea să-şi publice al doilea volum de poezie, Frank O'Hara scria (avea să fie publicat abia peste doi ani) unul dintre cele mai influente manifeste poetice, intitulat *Personismul: Un manifest*; personismul, ni se spune aici, ar fi luat naştere în clipa în care poetul a realizat că, în loc să-i scrie iubitului blond un poem spre împăcare, ar fi putut să îi transmită prin telefon, *tale quale*, chestiunile conţinute în poemul tocmai scris - care, astfel, «are loc în sfârşit între două persoane, şi nu între două pagini». E imposibil, citind poemele Domnicăi Drumea, să nu-ţi vină în minte pasajul cu pricina din manifestul lui O'Hara.” ■ Cartea de *Poveşti impertinente şi apocrife* (Humanitas, 2009) este recenziată de Cosmin Ciotloş: „Sunt peste cincizeci de poveşti impertinente şi apocrife în cartea lui Andrei Cornea. Majoritatea, rescrieri ale unor anecdote (din textul biblic, din fabule, din miturile greceşti, din cărţile cult ale literaturii de ficţiune) cu mare faimă morală. De fapt, rescriere nu e cuvântul cel mai potrivit. Regândire mai curând. Căci Andrei Cornea atacă direct armăturile logice ale acestor scenarii fondatoare, construind cu aceleaşi date un set de istorii alternative şi, lucru important, la fel de valide ca şi precedentele.” ■ Este publicat poemul *Dimineţi ligure*, semnat Mircea Petean. ■ Vasile Popovici scrie despre volumul *Viaţă şi cărţi. Amintirile unui cititor de cursă lungă* (Ed. Paralela 45, 2009): „Un Nicolae Manolescu pus pe confesiuni surprinde, chiar dacă ne aflăm în era literaturii confesive puţini scriitori de azi opunând rezistenţa curentului dominant. [...] Nu te-ai fi aşteptat totuşi ca urmaşul cel mai autentic al lui Maioreescu să se expună pe sine -f ie şi într-o formulă aseptizat-culturală în Cititul si scrisul, şi tot mai aproape de zonele intimităţii în Scrisul şi cititul - după ce timp de zeci de ani Nicolae Manolescu a eliminat din pagina sa critică intruziunile proprii subiectivităţii, făcând din aceasta secretul unei autorităţi unanim recunoscute.” ■ Substanţiala antologie bilingvă din lirica lui Rolf Bossert, *Ich steh auf den Treppen des Winds / Stau pe treptele vântului*, publicată în 2008 la Editura Institutului Cultural Român în traducerea inspirată a Norei luga este discutată de Ion Pop: „Mesajul cel mai profund al scrisului său ţine, poate, tocmai de această zbatere dramatică între iubire şi furie - cum mărturiseşte la o pagină a cărţii - , între dragostea de adevăr şi de libertate a fiinţei şi revolta contra tuturor reprimărilor ei, cu o forţă a angajamentului existenţial ce se transmite, nealterată, în fiecare poem.” ■ Este publicat un fragment din volumul scris de H. R. Patapievici, *Ultimul Culianu*, în curs de apariţie la Humanitas. ■ Considerând că este

„incomplet valorificată, atât critic, cât și editorial”, fiind „rătăcită încă în diverse fonduri particulare, ori disperate în câteva biblioteci publice”, Lucia Toader publică 5 scrisori inedite din corespondența Hortensiei Papadat Bengescu cu părinții, din perioada studiilor la Institutul de domnișoare „Bolinteanu” (1887-1894). Scrisorile sunt redactate în limba franceză, însă în paginile ziarului este oferită și traducerea în limba română: „Cea care le scria camaradelor, încă din primii ani de școală, compozițiile în schimbul rezolvării unei probleme algebrice, compune scrisori în care formulările stereotipe abundă, dar dincolo de care se răsfrânge o afecțiune nedisimulată pentru părinți. Mămuței, evocate într-un jurnal din perioada 1947- 1949 (citată de C. Baltazar în volumul *Contemporan cu ei*, 1962, ca fiind cea mai bună faptură) îi trimite știri despre situația școlară, despre lecturile zilnice, ori despre cei apropiați. Adolescența Hortense, scriitoarea acestor epistole, nu își uita la acea vreme *păpușa cu piciorul rupt*, dar lăsa să se întrezărească o reflexivitate confesivă mocnită.” ■ Gheorghe Grigurcu discută volumul îngrijit de Mihaela Albu și Dan Angheliescu, *Revistele literare ale exilului românesc: Luceafărul, Paris (1948-1949) – o restituire* (Ed. Ideea Europeană, 2009): „În loc de a deveni o urgență a configurării unui tablou integral al spiritualității noastre, restituirea sa e încă nesatisfăcătoare, ținând mai mult de câteva inițiative răzlețe (în frunte cu cea a neobositului Nicolae Florescu) decât de o operație instituționalizată, sprijinită moral și financiar la nivelul oficialității, evident necesară. Iată de ce salutăm o minuțioasă cercetare consacrată primei reviste a exilului nostru. [...] Nu ne putem decât ralia atitudinii consemnate, pe coperta a IV-a, de editoarea cărții, potrivit căreia recenta desființare a Institutului Național pentru Memoria Exilului Românesc de către guvernul țării constituie un act *in-calificabil*.” ■ Constantin Țoiu scrie despre *Țața Lixandra*. ■ Pavel Șușară vorbește despre expoziția de pictură Marin Sorescu, organizată de Muzeul Literaturii Române: „Marin Sorescu surprinde câteva trăsături esențiale în opera și în structura psihologică a unor artiști greu de citit în profunzime și pentru oameni de specialitate cu multă experiență. Despre percepția falsă a lui Brâncuși, de pildă, în extrem de puține cuvinte, Sorescu spune următoarele: «Victimă a folcloriștilor și a literaților! La intrarea în opera lui Brâncuși ar trebui o răzătoare, să te ștergi pe picioare de toate legendele pe care le-ai auzit despre el», pentru ca, doar câteva fraze mai încolo, să identifice impecabil Rugăciunea brâncușiană din cimitirul buzoian exact ceea ce este de fapt în ordine formală, psihologică și filosofică, adică o adevărată placă turnantă în creația marelui sculptor, un punct final și, simultan, unul generativ: «Apoi Rugăciunea s-a mai ghemuit, s-a făcut broască țestoasă, focă. Apoi și-a dezdoit genunchii - pasăre măiastră, până s-a scurs prin vârful stâlpului de pridvor.»” ■ În traducerea lui Dan Munteanu este publicat un fragment din romanul semnat de Guillermo Cabrera Infante, *Trei tigri triști* (aflat în curs de apariție la Curtea Veche Publishing). ■ Felicia Antip vorbește despre J.M. Coetzee și ultimul său roman publicat: „*Summertime - Scenes from Provincial Life (Vara - Scene din viața de provincie)*, de J.M. Coetzee (Random

House, 2009). ■ Luminița Corneanu crede că „Despre cartea ultracunoscutului regizor Tim Burton [*Melancolica moarte a Băiatului-stridie & alte istorii* , Humanitas, 2009], tradusă cu multă fantezie lingvistică de Marius Chivu, s-a scris foarte puțin de la apariția sa pe piață și, cu excepția unui scurt text semnat de Mircea Toma în Academia Cațavencu, aproape numai pe bloguri.”

FEBRUARIE

[„Apostrof”, nr. 2 (237)] „La replica dnei Ioana Pârvulescu («România literară, nr. 3, 2010»), intitulată «Cine are ochi de văzut, să vadă», Marta Petreu răspunde: „Nu există un articol al lui Sebastian intitulat «Familia Cuvântului» - chiar dacă dna Pârvulescu a susținut și susține și acum că există. A considera partea drept întreg și subtitlul drept titlu, cum face dna Pârvulescu, tot invocare de articol inexistent se cheamă.” ■ Pentru că pe 16 mai se împlinesc 30 de ani de la moartea autorului *Moromeților*, Damian Hurezeanu publică prima parte a articolului „Istoria în opera lui Marin Preda”. ■ Aflăm că „Asociația de editori ARIEL, din care fac parte numeroase reviste ale Uniunii Scriitorilor și edituri din toată țara, e decernat miercuri, 27 ianuarie, premiile anuale, aflate la ediția inaugurală. Premiul «Revista anului 2009» a fost atribuit Revistei «Memoria» (A?.: „O revistă despre durerile trecutului. O revistă necesară”), redactor șef Micaela Ghițescu. Premiile individuale pentru cărțile anului 2009 au revenit cunoscuților scriitori Marta Petreu (*Diavolul și ucenicul său: Nae Ionescu – Mihail Sebastian*, Polirom) și Mircea Mihăieș (*Despre doliu: Un an din viața lui Leon W.*, Polirom).” Juriul premiilor ARIEL a fost format din Nicolae Manolescu, Dan Cristea (*sic*) și Adrian Popescu.” Revista redă și cuvintele de apreciere ale lui Vladimir Tismăneanu: „Îi felicit din inimă pe Marta și pe Mircea, străluciți și curajoși intelectuali, pentru acest binemeritat succes. Prin urmare, două cărți pe care le recomand cât se poate de călduros, contribuții esențiale care probează maturitatea indubitabilă și vocația critic-umanistă a culturii românești de azi. Nu însăilări de opinii fabricate în serie, nu amatorisme narcisiste («lăutărisme», vorba lui C. Noica), ci înfăptuiri reale întru spirit.” Sunt publicate, de asemenea, discursurile rostite de cei doi laureați: Marta Petreu („În ceea ce mă privește, îmi place să cred că onoratul juriu mi-a acordat acest premiu pentru a sublinia libertatea principală de care trebuie să se bucure un cercetător. [...] Cercetătorul are dreptul de a [...] face publice rezultatele cercetării sale, chiar dacă acestea nu fletează narcisismul nostru tradițional. [...] Sunt bucuroasă, sunt onorată să iau acest premiu împreună cu un coleg de generație, Mircea Mihăieș. Cartea lui despre doliu e una dintre cărțile stranie, inclasabile, ale culturii românești.”) și Mircea Mihăieș („E o formă de curaj, o opțiune pentru niște formule care merg, fiecare în felul său, contra curentului: Marta Petreu – o excepțională cunoscătoare a celor vizibile și invizibile în viața culturală și ideologică a perioadei interbelice – a repus în discuție tragedia unei întregi generații, inexplicabilele deraieri produse chiar la unii dintre eroii pe care ne-am obișnuit să-i privim exclusiv în lumina tragediei pe

care au trăit-o. În ce mă privește, am optat pentru un discurs ce nu se potrivește nici cu penibila corectitudine politică, nici cu postmodernismul relativizant al epocii noastre. Exercițiu de admirație, cartea mea se vrea un dialog cu proza confesiv-dramatic-intelectuală-religioasă a lui Leon Wieseltier.”) ■ Irina Petraș observă că volumul semnat de Anamaria Beligan, *Windermere: Dragoste la a doua vedere* (Ed. Limes, 2009) „are, înainte de toate, un titlu interpretabil în mai multe feluri. [...] *Dragoste la a doua vedere* nu e un roman de dragoste tradițional. Personajele – extrem de lucide, de inteligente, de fine – știu foarte bine în ce măsură iubirea e un construct livresc și sociocultural și din ce punct încolo ea poate deveni o relație privilegiată între două singurătăți. Această capacitate de a umple golurile prin recurs la fantasmă e cheia întregului roman. [...] Anamaria Beligan e o prozatoare a cărei evoluție merită urmărită.” ■ Ion Bogdan Lefter scrie laudativ despre *Dicționarul cronologic al Presei Românești de la începuturi până în prezent. 1790-2007* publicat de Ion Hangiu: „Pe ansamblu – un corpus fabulos de informații și de texte puse la dispoziția publicului intelectual și care vor putea fi analizate de cercetători din perspective multiple.” ■ Iulian Boldea consideră că poemele cuprinse în volumul *Omul disponibil. Cântec de dragoste la care voi lucra toată viața* (Ed. Brumar, 2009), „scrise în regimul unei urgențe «postistorice», mărturisesc, atât prin transparența viziunii, cât și prin propensiunea expresionistă spre hieratism, o percepție acută a frisonului ontic, acreditat și de emergența spre himeric sau spre scenografiile mitizante ale originarității, nu lipsite de alură metafizică.” ■ Constantina Raveca Buleu crede că „Nicolae Turcan exersează cu succes o formulă aforistică în volumul *Dumnezeul gândurilor mărunte*, apărut în 2009 la Editura Limes din Cluj Napoca. [...] aforismele lui mixează discursul filosofic, referințele literare și un principiu de credință discret supraordonat celorlalte două, rezultatul fiind o afirmare luminoasă a lui Dumnezeu în tot.” ■ Mihaela Ursa subliniază că volumul Adrianei Babeți, *Prozac: 101 pastile pentru bucurie* (Polirom, 2009) „e mai mult decât o antologie tematică de autor. Eu mi-o imaginez roman. [...] un mod picaresc de a privi lumea, pe jumătate naiv și pe jumătate (auto)ironic caracterizează de fiecare dată transformarea autorului în personaj. [...] Fără să-și asume vreo miză de construcție ficțională (refuzând-o, chiar, cu exagerată modestie), *Prozac*-ul Adrianei Babeți trece proba construcției de lume: chiar dacă pretinde că scrie despre «lumea așa cum este», scriitoarea ridică pilonii unei alte noi lumi, în care privirea naratorului schimbă și dictează totul.” ■ Francisc Baja observă că forța jurnalului Constanței Buzea, *Creștetul ghețarului* „este concentrată în prima sa jumătate, în perioada maternității și a anticipației acesteia, când sensibilitatea perceptivă devine un orificiu prin care se cerne tot mai dureros evenimentțialul, când existența ajunge un travaliu, o conștientizare tot mai zbuciumată a izolării afective în care este expulzată de către indiferența calculată a soțului, un Adrian Păunescu autoritar, visând să găsească acasă aceeași atmosferă slugarnică cu care se înconjură, așteptând să găsească o soție care să tremure de frică la apariția lui în cadrul ușii.” ■ „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor din București anunță cu

profundă tristețe moartea poetului și cantautorului Augustin Frățilă. [...] Augustin Frățilă va rămâne în memoria confrăților ca un poet sensibil, un coleg cu un rar simț al prieteniei, iar vocea și versurile sale ni-l vor aminti mereu. Prin dispariția lui Augustin Frățilă, poezia, muzica și lumea literară suferă o ireparabilă pierdere.” ■ „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor din București anunță cu profundă tristețe încetarea din viață a poetului și traducătorului Mihai Elin (Mihai Egli). [...] Prin dispariția lui Mihai Elin, poezia noastră și arta traducerii suferă o dureroasă pierdere.” ■ Aflăm că, „în ultimul său număr din 2009, trimestrialul de poezie *Journal des poètes*, ce apare în Belgia, a publicat două pagini de poeme selectate din cărțile unor membri ai Filialei Craiova a Uniunii Scriitorilor din România.” ■ Sunt publicate poeme semnate de RFiri Sylvia Manor. ■ Apar trei proze scurte semnate de Leo Butnaru. ■ În „Revista Revistelor” citim despre: „[...] «Hyperion», nr. 10-12, 2009, consistentă revistă de literatură, cu pagini de poezie tânără de înaltă clasă. [...] În «Familia», nr. 10/ 2009 [...] multă poezie bună, de toate generațiile. [...] «Dilemateca», nr. 44, ian. 2010, publică un splendid grupaj despre Marian Papahagi. [...] Foarte emoționant!”

[„**Caiete critice**”, nr. 2 (268)] Eugen Simion răspunde acuzelor aduse de Cristian Vasile, în cartea sa, *Perfectul acrobat: Leonte Răutu și măștile răului*. ■ Academicianul publică și fragmente din jurnalul său. ■ Tudor Nedelcea crede că, în volumul său de debut *Tema pentru acasă* (Princeps Edit, 2009), Nicolae Dabija „se dovedește a fi un scriitor total și un model uman.”. Acesta ține să sublinieze și că „traducerea acestei cărți în limbi de circulație internațională l-ar aduce în apropierea unui binemeritat Premiu Nobel, ceea ce ai fi o mândrie națională și o dovadă că literatura română nu vine cu firimituri la masa marilor literaturi ale lumii.” ■ George Neagoe scrie despre volumul de publicistică a lui G. Călinescu, *Opere VII (1948-1955)*, ediție coordonată de Nicolae Mecu, text îngrijit, note și comentarii de Alexandra Ciocârlie, Alexandru Farcaș, Nicolae Mecu, Pavel Țugui și Daciana Vlădoiu, publicat în 2009 de către Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă: „Apariția a două noi volume din seria *Opere* de G. Călinescu reprezintă un eveniment cultural. Cercetătorii coordonați de Nicolae Mecu și-au dovedit încă o dată minuozitatea și eficiența. În acest al șaptelea volum, echipa a început tipărirea publicisticii din perioada comunistă. Editorii au readus în atenția exegezei un capitol tulburător din activitatea criticului. Un detaliu care sporește meritele celor cinci îngrijitori este integrarea, în secțiunea *Note și comentarii*, a unui dosar despre excluderea lui Călinescu de la Facultatea de Litere (p. 1416 - 1440). ■ Este publicată a doua parte a corespondenței dintre Paul Celan și Ingeborg Bachmann. ■ Sunt publicate câteva amintiri despre Marin Sorescu: ■ Fănuș Neagu: „Plin de umor, lua lucrurile cu înțelepciunea țăranului, lua partea veselă a întâmplărilor și cu asta, uneori, era fericit. Dar l-am văzut și trist. Spre sfârșit, când era grav bolnav și a scris niște poezii sfâșietoare. [...] Literatura lui Sorescu este un triumf al națiunii române.” ■ Nicolae Iliescu:

„Cuvintele lui Sorescu sunt cuvintele splendide ale limbii române și întorsăturile de frază ale lui sunt, zic eu, extraordinar de poetice.” ■ Lucian Chișu: „Marin Sorescu era foarte sensibil la tot ce se scria despre el, se lăsa ușor ademenit de laude, care, cred că-i făceau bine nu pentru că ar fi avut nevoie de ele, ci doar în sensul că, și în acest fel, efortul său continuu era apreciat. [...] Cine i-a văzut manuscrisele cunoaște faptul că Marin Sorescu scria cu o rapiditate egală cu a gândului, așternând în pagini nu cuvinte, ci niște semne transfigurate pe care numai el și foarte puțini le puteau înțelege.” ■ Virgil Tănase mărturisește că „la o răspântie demnă orișicât de măgarul lui Buridan, stau de ani de zile, de bună credință, cumpănit între două limbi, fără a găsi argumente pentru a mă închide într-una, fără a găsi argumente pentru a ieși din cealaltă. [...] Încerc însă de o bucată de vreme, să mă înham cum se cuvine [...] la un nou roman. Sunt ispitit să-l scriu în română pentru că acolo unde mi se pare că sunt (lăsând cuvintele să se scrie de la sine, într-un anume fel, cu nădejdea că răzbate prin mine ceea ce nu sunt în stare să văd), limba noastră, care adună în fiecare vocabulă fința și firea, s-ar dovedi mai potrivită.”

[„**Contemporanul. Ideea europeană**”, nr. 2 (695)] Dintr-un comunicat trimis de Dan Mircea Cipariu aflăm că: în primele zile ale lunii martie 2010, cu ajutorul unei echipe din care fac parte poeta Andra Rotaru, graficianul Mihai Zgondoiu și webmasterul Adriana Cocic, voi lansa proiectul web «Agenția de Carte» care va fi prima agenție de știri și comentarii on-line dedicată industriei editoriale din România, evenimentelor de carte și scriitorilor români. În fapt, îmi doresc să creez o puternică și activă comunitate de autori de cărți care să își promoveze evenimentele lor editoriale. Agenția de Carte reprezintă prima producție editorială românească pe web care adună în același loc informații la zi din industria editorială și din spațiul cultural autohton. Cu o structură editorială ingenioasă, rubrici permanente dedicate cărților, editurilor, autorilor și cu actualizări în timp real, «Agenția de Carte» își propune să genereze un nou tip funcțional de comunitate media. Comunitatea de Carte, în care autorii, editorii și cititorii sunt actori și creatori ai fluxului informațional, putând propune, interacționa și promova informații și opinii specializate. Orice eveniment artistic, cultural, științific și infoeducațional care va propune o carte sau un autor de carte își va găsi locul în rubricile «Agenției de Carte». Informațiile la zi pe care editorii și autorii le vor trimite, precum și un desfășurător al evenimentelor în pregătire ne vor ajuta să generăm actualizări editoriale de impact. Echipa editorială: Dan Mircea Cipariu, publisher, Andra Rotaru, editor coordonator. Vă rog să trimiteți pe această adresă de email (cipariu@yahoo.com) sau pe adresa de email a Andrei Rotaru (andra-rotaru@yahoo.com), pentru luna martie 2010, informații legate de lansări de carte, premii oferite autorilor sau editurii pe care o conduceți, seminarii, festivaluri unde se lansează cărți sau sunt dezbătute anumite titluri editoriale. În funcție de informațiile primite, vom putea realiza o politică editorială flexibilă care să sprijine promovarea cărților și autorilor români prin interviuri în exclusivitate,

comentarii, reportaje, anchete. Îmi doresc, de asemenea, ca «Agenția de Carte» să asigure o pluralitate a opiniilor și a spiritului critic în afara taberelor și găștilor literare ce se exprimă în revistele literare și culturale în format print sau de pe Net. Motiv pentru care vă propun să contribuiți editorial la această pluralitate de opțiuni estetice și culturale prin texte pe care să le publicați în «Agenția de Carte». Voi fi interesat, în primul rând, de comentarii privind marile probleme ale scriitorului român, probleme ale lecturii și ale industriei editoriale, comentarii privind cărțile de valoare care au fost ocluate din motive de nebăgare de seamă sau de gașcă literară, informații despre proiecte editoriale în pregătire. Domeniile editoriale vor fi acoperite de la cartea de beletristică, operele științifice (umanioare și/sau științele exacte), cartea de artă, cartea ezoterică, cartea de arhitectură ș.a.m.d.” ■ În articolul său, Ștefan Borbély face următoarea alăturare „Cea mai inconfortabilă carte a anului editorial 2009 a fost, în mod incontestabil, *Trădarea criticii* a lui Nicolae Breban. Cel mai trist moment: dispariția prematură a lui Marin Mincu, de la începutul lunii decembrie. Ar fi un exercițiu interpretativ util să le alăturăm. Breban apără, accentuat și emfatic, o cultură de construcție, națională și imperativă, erodată azi – susține el – de un deconstructivism precar, intrat în cultura română odată cu schimbările de la Revoluție și cu apariția unor generații corozive, în climatul cărora respectul pentru tradiție și pentru valoare se relativizează. [...] Scrisul ca formă de amoralism responsabil este, în mod incontestabil, o ecuație nietzscheană. În acord cu ea, ajungem la vitalismul accentuat al ambilor autori pe care-i discutăm în acest text, renumiți pentru tensiunea egocentrică pe care au întreținut-o în viața noastră literară și pentru viforniciile pe care le-au generat. *Trădarea criticii* pornește, incontestabil, de la frustrări personale, dar miza ei e dincolo de ele: a judeca volumul doar din perspectiva suferințelor subiective pe care le invocă orgolios autorul ar fi o greșală. La fel s-a întâmplat și cu Marin Mincu: toate campaniile pe care le-a susținut, semeția polemică pe care le-a propus-o la fiecare pas celor din jur nu reprezenta câtuși de puțin doar o formă de egocentrism accentuat, ci o formă superioară de militantism cultural, care pornea de la ideea că puterea unei literaturi se exprimă și prin capacitatea ei de a-și integra contestatarii și atipicitățile. Expresie a puterii, literatura nu e, nici pentru Mincu, dar nici pentru Breban, o formă de cumințenie, valoarea ei fiind direct proporțională cu numărul «distrugătorilor», al personalităților incendiare pe care le găzduiește. Formula e nietzscheană: înainte de a-i acuza pe cei doi de «megalomanie» (termenul apare în *Trădarea criticii* la pag. 266), se cuvine să medităm preț de o clipă pe marginea ei și a programului – personal sau comunitar – pe care îl cauționează...” ■ Marian Victor Buciu pornește un „serial” de articole ce cuprind o analiză minuțioasă a *Istoriei...* criticului N. Manolescu. Seria de articole va continua până în **completează**. ■ Irina Ciobotaru consideră că *Sindromul de panică în Orașul Luminilor* (Cartea Românească, 2009) este „un roman care se joacă liber cu propriul său autor, care îl construiește și îl reconstruiește cu umor fin și cu lejeritatea conferită de o îndelung exersată

complicitate între (auto)ficțiune și scriitor. Este aceasta o complicitate care își face simțite ecourile nu doar la nivelul materialului scriitoricesc, cuvântul, ci mai departe, dincolo de narațiune, ambiguizând și dizolvând granițele dintre autor și personajele sale, dintre personaje și universul care le configurează ființa, dintre ficțiune și cititori. Rezultatul este o lectură ludic-problematizantă, care zdruncină clișeele. Cartea aruncă cititorului un zăngă-nitor mănunchi de chei prin care acesta să îi deschidă înțelegerea și înțelesurile. *Sindromul de panică în Orașul Luminilor* se poate propune ca un roman despre inflația de scriitori și de cărți generată în jurul mirajului parizian, despre drama scriitorului est-european receptat, la Paris, pentru scurtă vreme, ca figură exotică, pentru ca mai apoi să moară lent la periferia lumii literare, despre soluții pentru evitarea marginalității. De fapt, obiectul și subiectul întregului roman este însuși verbul a scrie, căci în lumea în care viețuiesc personajele lui Matei Vișniec nu se poate trăi decât prin permanentă textualizare.” ■ Cartea supusă dezbaterii în acest număr este scrisă de Mihaela Albu și Dan Anghelescu, *Reviste literare ale exilului românesc: Luceafărul* (Editura Ideea Europeană, 2009). Scriu despre acest volum: ■ Anca-Mariana Pegulescu: „Apreciez stilul exact, elegant și foarte invitant spre lectură, al autorilor. Ni se dezvăluie tainele unei perioade mai puțin cunoscute și probabil mai puțin înțelese de generațiile noului mileniu. *Revistele literare ale exilului românesc – Luceafărul* – este o carte care trebuie citită (și folosită ca instrument de lucru) de către toți cei care au sfânta datorie de a transmite mai departe ceea ce intelectualitatea românească a reușit să producă și în afara granițelor României, într-o perioadă neprielnică, pentru păstrarea sensului real al cuvântului, pentru continuitatea valorilor românești.” ■ Oana-Elena Strugariu: „Cartea Mihaelei Albu și a lui Dan Anghelescu se adresează în primul rând unui public tânăr, dar nu numai, fiind o exegeză a istoriei luptei prin literatură și o punere sub semnul întrebării a canoanelor literare. Stilul analitic nu poate ascunde înverșunarea cercetătorilor în observarea unor «nedreptăți» făcute culturii române, ce continuă să fie privată de restituirea unor valori ale exilului. Cartea devine pentru toți cititorii o invitație de a intra într-un vast și necesar proiect de reformare a vieții literare românești contemporane și de a recupera acele nume date, din diferite și nejustificabile motive, uitării.” ■ Despre Herta Müller, în calitate de laureată, în anul 2009, a Premiului Nobel pentru Literatură scriu: ■ Adriana Teodorescu: „Unul dintre motivele declarate pentru care Herta Müller obține premiul Nobel pentru literatură în anul 2009 este franchetea prozei. Trăsătură care desemnează deschiderea canalelor de comunicare și oglindire între eu și lume, pe de o parte, și între trăire și dovada exprimată a trăirii pe de altă parte. Iar în această deschidere, accesibilitatea atârână ca o haină veche, înțepenită și devenită, prin continue revizități semantice, o implicație aproape automată a sa. În fapt însă, accesibilul din deschidere e circumstanțial și nicidecât inerent. Altfel, ochiul prin care privești lumea nu e sinonim celui prin care lumea te privește. Sunt doi, iar nu unul, chiar și atunci când, suprapuși, funcționează întru unitate. Sau, din nou altfel,

deschiderea literară a sincerității se află adesea într-un raport invers proporțional cu deschiderea ținuturilor fizice, nefiind cu precădere permisivă, intuitivă, transparentă, ci adesea exact contrariul. Sinceritatea Hertei Müller complică dublu ideea de deschidere și accesibilitate. Vom vorbi însă numai despre romanul *Animalul inimii* și ne vom referi în consecință doar la acesta. Franchețea este aici o stare blocată, care se secționează interogativ: cum ar trebui să trăiești, îmi ziceam, ca să te potrivești cu ceea ce tocmai gândești (p. 64), operându-se apoi plenar, personal și reconfigurant în ceea ce este cartea însăși. Sunt doar câteva idei pentru a semnală că motivul sincerității în proza Hertei Müller nu justifică decât poate la nivel de etichetă premiul obținut, în timp

ce capacitatea scriitoarei de a înfățișa lumea românească comunistă depășește captarea mimetică a realității, cuminenția canalelor dintre scriitor și lume.” ■ Florina Codreanu: „Pentru Herta Müller scrisul e o formă de tăcere, multe din cele scrise de ea poartă pecetea noutății combinatorii, neîmpărtaşite nimănui înainte de contactul direct cu hârtia. De aici și impresia de ingenuitate a scrisului ei. De aici impresia că atunci când scrie pentru a fi ulterior editată, tipărită și publicată, autoarea nu sfârșește în bibliotecă deoarece în fiecare carte așa se întâlnesc toate celelalte. Nu parcursul importă, fidelitatea șocantă în transcrierea realității, ci ajungerea, faptul că Herta Müller e scriitor. Premiul Nobel i s-a decernat pentru că «descrie prin sinceritatea prozei sale și prin concentrația poeziei, lumea celor deposeați» – semn clar de supralicitate a tramei, de alunecare flagrantă de la subiect la obiect, de reducere a scriitorului la context și la biografie. Pentru cel care încă n-a citit-o pe Herta Müller: frica e doar mediul, nu declanșorul scrisului.” ■ Aura Christi reia o parte din răspunsul dat unei anchete a revistei «Discobolul», din 30 nov. 2009: „Literatura va ajunge «un fenomen oarecum auto-întreținut și periferic» pentru națiunile cu identitatea/conștiința națională pe dric. Și cu sufletul ruginit de-a binelea. Pe cititorul român ideal – ca și pe cel occidental – nu prea îl dau banii afară din casă, însă fiindcă se hrănește din Carte, fiindcă respiră citind, cumpără exact cartea fără de care nu se vede capabil să trăiască, să înainteze în existență. Editurile românești sunt pline de redactori care habar n-au ce este Cartea. Și nici scriitorul român. Și nici literatura română. Ca și distribuitorii. De aici, și de aici: lipsa de interes, disprețul manifestate față de scriitorul român. Un dispreț alimentat de nu puțini scriitori din țară și din străinătate. De pildă, de Herta Müller, recentul laureat al Premiului Nobel, care vorbește cu dispreț despre România, despre Eminescu. Un dispreț molipsitor mai ales pentru cei care nu cunosc țara lui Blaga și a lui Bacovia, a lui Nichita Stănescu și Arghezi, în preajma cărora – o spun cu regret, aproape cu suferință – Herta Müller, valoric vorbind, nu există.” ■ Este publicat un fragment de proză semnat de Gheorghe Schwartz și un *Pastel de iarnă* compus de Aura Christi.

[„CONVORBIRI LITERARE”, nr. 2 (170)] În „Biblioteca foileton” oferită cititorilor este inclus Ion Potolea, cu o broșură de texte purtând titlul „Ce să fie noaptea”. ■ Este redat integral laudatio pentru Dorin Tudoran, așa cum a fost el

rostit de Mircea Martin: „Dorin Tudoran a fost unul dintre foarte puținii scriitori români care au ieșit demni și dârji din ultima dictatură comunistă. El n-a vrut să fie - atunci – doar un om de hârtie, a vrut să fie un om întreg. Premiul acesta răsplătește meritele unui poet, dar omagiază și onoarea unui om cu adevărat demn, un om întreg.” Este transcris și cuvântul rostit de scriitor la primirea Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu», ediția 2010: „Dacă doresc ceva acestui premiu este să construiască acel pod care leagă artiști de vârste diferite, punte care îmi pare azi, de prea multe ori, fie că nu există, fie că este extrem de fragilă. [...] În sfârșit, aș vrea să reamintesc și celor tineri și celor mai puțini tineri gândul că viața este darul lui Dumnezeu către noi, iar felul cum o trăim este darul nostru către Dumnezeu.” ■ Mircea A. Diaconu observă: *Cartea șoaptelor* (Polirom, 2009) „se adresează unor cititori cu interese de lectură atât de diferite încât ai putea crede că ea ascunde, în fapt, câteva cărți distincte. [...] Scrisul, ne spune Varujan Vosganian, e o experiență care obligă. Dar asta e deja o altă poveste, chiar dacă nu cu totul străină de lucrurile deja prezentate.” ■ Cristian Livescu scrie despre trei „poeți de cursă lungă”: Nicolae Caratană, Șerban Codrin și Constantin Th. Ciobanu: „O carte masivă, intitulată *Lampadoforie* (Ed. Ex Ponto, 2009) aduce în actualitate creația unui poet aproape uitat, aromânul Nicolae Caratană.” ■ Vasile Spiridon observă că Radu Ulmeanu combină în romanul cu multe reușite *Chermeza sinucigașilor* [Ed. „Pleiade”, 2009] analiza societății românești ante- și post- decembriste, bântuită de stafia comunismului.” ■ În rubrica sa dedicată „debuturilor”, Gellu Dorian scrie despre volumul *postoi parovoz. confesiunile dogmatistei* (Ed. Charmides Ninpress, 2009): „Nonșalanța îmbinată cu un soi de lehamite furată de prin filmele americane, notațiile sau reportajele apoteotice, fuga prin texte croșetate parcă pe site-uri sau blog-uri, densitatea stărilor poetice mereu ratate, în stil douămiist, confesiunile făcute nimănui și tuturor, dar în primul rând sieși, toate la un loc fan din cartea poetei Moni Stănilă o prezență editorială mai mult decât remarcabilă. Moni Stănilă face parte din categoria acelor internați care, trecuți prin artificialitatea formelor virtuale ale comunicării, ajung la o naturalețe ce debordează de un talent, nu nativ, ci cultivat sau mai curând altoit, ca în perii sălbatici, cu crengi pline de pere mici, pădurețe, crengile altoite din care se desprind fructe mari, viu colorate și zemoase. [...] Moni Stănilă vine pe piața poeziei noastre cu un aer nou, care, deși încărcat de tot felul de isme, refuză tocmai unificarea manierelor și stilurilor poetice, explorând numai în sufletul ei și, mai ales, în mediile în care își duce viața. [...] O poetă și o carte deosebite.” ■ În „Panoramic editorial”, *Peregrinus* semnalează editurile și autorii ieșeni: „Poetul, pictorul și graficianul Vasilian Doboș a editat la *Opera magna* [*Despărțire de Tom și Jerry*, 2009] un volum interesant, într-o condiție grafică deosebită. Am putea să îl privim și ca un fel de «jurnal liric». [...] O lectură interesantă. [...] Un nou volum de versuri [*Ultimul vorbitor de umbră* (Ed. Opera Magna, 2009)] al lui Valentin Talpalaru, poet interesant al urbei noastre, în care autorul merge (preponderent dar nu exclusiv) pe «linia» pe care și-a obișnuit cititorii – a versurilor cu rimă.”

■ Cărțile așezate în „Vitrina cărților” care primesc, din partea lui Emilian Marcu, patru penițe (echivalentul verdictului „foarte bune”) sunt: „*Pompe funebre* (Ed. Dana Art, 2009): „Cel puțin două romane paralele se derulează, concomitent, în cartea lui Mircea Radu Iacobin. [...] Lumi paralele, lumi la marginea lumii, care vorbesc despre drame profunde, sunt «materia primă» și «gloanțele» cu care își construiește Mircea Radu Iacobin acest roman, poate unul dintre cele mai bune ale lui, un roman antrenant, alert și... plin de suspans.”; *Noaptea, târziu... (alte false poeme)*, Ed. Junimea, 2009: „Poet adevărat, Ion Maftei (Flavus) nu face din scrierile sale un spectacol ci doar un fapt de normalitate, este drept că aceasta se întâmplă într-o lume destul de... anapoda.” Trei penițe (echivalentul pentru volume „bune”) primesc următoarele volume: „*Elena Stroe-Otavă dovedește prin acest roman Vara întâlnirilor* (Ed. Andrew, 2009) că stăpânește bine construcția prozastică și că știe să cerceteze temeinic sufletul personajelor pe care le implică în aceste întâlniri, ce nu sunt numai de vacanță.; *Estimp sau tablou periodic al sentimentelor* (Ed. Limes, 2009): „Un anume orgoliu bine temperat se poate vedea din poezia lui Ioan Suciu.” ■ Alexandru Călinescu, directorul Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași, îi acordă un interviu lui Aurel Ștefanachi: „În altă ordine de idei, greutatea de care ne izbim sunt îndeosebi de natură financiară. Cartea e tot mai scumpă, bugetul rezervat achizițiilor este insuficient, sectorul informatizare, în plină expansiune, are și el nevoie de investiții ș.a.m.d. [...] Cei care distribuie resursele financiare trebuie să înțeleagă că investiția în cultură este o investiție pe termen lung. Și cu profituri inestimabile, care nu pot fi prinse, mecanic, în cifre. [...] *Dle Director, Biblioteca, textul scris, cartea, ca forme ale puterii spirituale, în ce situații se află azi în România și nu numai...?*; Există, indiscutabil, o criză a lecturii, dar nu în măsură să justifice pesimismul sumbru al celor care profetizează dispariția cărții. Internetul a revoluționat practicile lecturii. Informația care vine pe internet e o informație proliferantă, nedigerată, iar în această avalanșă de date riști să te pierzi, să nu mai deosebești esențialul de neesențial, să nu mai discerni ceea ce cu adevărat important.. Ca să te «descurci» pe internet – o spune Umberto Eco, o spun mulți alții – trebuie să fi trecut în prealabil prin «școala» cărții. Numai așa vei ști să cauți, altfel «navighezi» orbește, fără niciun profit. Și mai e ceva. Trăim într-o epocă al cărei zeu tutelar este viteza. Or, lectura înseamnă răbdare, înseamnă o pedagogie a lentorii: citind o carte te oprești, iei o pauză, revii cu câteva pagini sau capitole înainte, reiei lectura etc. Apoi, cartea ca obiect e mult prea înrădăcinată în mentalul și în habitudinile noastre: e greu, dacă nu absurd să gândești că ea va dispărea. În fine, voi aminti un fapt îmbucurător și dătător de speranțe: în ultima vreme, s-a constatat că în lume s-au deschis (și s-au construit) foarte multe biblioteci noi. Este, cred, un argument imparabil.” ■ În „comPRESA REVISTELOR”, Valentin Talparu trece cu lectura peste Atlantic, la „proaspătul număr din «Revista română-americană», cu un sumar absolut incitant. [...] Ne apropiem calendaristic de sărbătoarea anuală a «Caietelor silvane», așa că

următoarea escală o facem la Zalău împreună cu Daniel Săuca et co. [...] Revista este generoasă și cu articole de istorie, muzică, traduceri. Nu trecem mai departe înainte de a semna și proza parabolică și interesantă a Ancuței Mărieș.” ■ În „Curier de ambe sexe” Nicolae Sava răspunde scriitorilor „aspiranți”: „Adnana, am primit scrisoarea ta (impresionant de frumoasă, caldă și sinceră) și, pe mail, textele. [...] Nu știu ce proze ai mai scris, dar se pare că ai mai multă înclinație spre poezie.” Drept urmare, în „Antologia curierului” au șansa de a fi incluși Adnana Gafenco (Suceava) și Iulian Barbu (Reșița). ■ Paginile de poezie găzduiesc poeme semnate de Liviu Georgescu, Chris Tanasescu și Dan Moisil. Un text de proză publică și Vasile Iancu.

[„Dilemateca: scrieri, autori, lecturi”, nr. 45] Din „Bazar” aflăm că „Statisticile de vânzări pe anul 2009 în rețeaua Diverta arată că *fantasy* a fost genul cel mai bine vândut al anului. [...] Cea mai tradusă carte românească a anului trecut este romanul *Sunt o babă comunistă!* de Dan Lungu. Apărut în Colecția «Ego. Proză» a Editurii Polirom în anul 2007, romanul continuă «experimentul de mentalitate» început de scriitor cu *Raiul găinilor*, și anume, comunismul perceput la nivelul omului comun.” Tot aici, Andrei Manolescu povestește cum a deschis, la întâmplare, un site de pe care se pot comanda cărți, iar la rubrica „Cărți în top”, „pe lângă *Fortăreața albă* a lui Orhan Pamuk apare și *Apelul* de Andreea Ciucă. La capitolul «Top cărți online», pe primele trei poziții figurează *Lumea e rotundă* de David M. Smick, *Păstrăvăria* de Kurt Igler și *Izolarea locuințelor* de Florin Mateescu. Lumea cărților și a cititorilor devine tot mai alambicată.” ■ Dosarul din această săptămână poartă titlul „Paul Morand și România”. ■ Ștefania Mihalache anunță că „fratele Florian cel mic iese în lume”: „De unul singur de data asta. O face cu *Și Hams și Regretel* [Polirom, 2009, preț: 24,95 lei], o scriere ciudată – roman de dragoste de anvergură aproape calistă, dublat de un fel de cosmologie hătră cu pitici colorați, care explică lumea, în registru peltic sau doct, fără să-i poată alunga însă tragicul. [...] Un roman cu multiple niveluri interpretative, etalând o formulă de concepție neobișnuită, cu elemente reunite să dea expresie unui tragic sinestezic.” ■ Paul Cernat observă că *Anca lui Noe* (Humanitas, 2009, interstiții critice de Iulian Costache, comentariu grafic de Vasile Mureșan-Murivale, preț: 24 lei) „se prezintă ca un volum complex în care fizionomia autoarei se regăsește, așa-zicând, *at her best*. [...] Energică, necruțătoare, poezia Ancăi Mizumschi operează masochist, cu autoironie amară, pe sentimente și trăiri esențiale: eșecul, frica, despărțirea, însingurarea, nașterea, moartea, credința. [...] *Alături de Probleme personale* de Angela Marinescu, *Anca lui Noe* este cel mai bun volum de poezie românească din 2009.” ■ Cristian Teodorescu îi acordă un interviu lui Marius Chivu: „*Ce faceți când nu scrieți publicistică sau ficțiune, cu ce vă umpleți week-end-urile?*; Citesc cărți de hârtie, îmi scot câinii la aer pe străduțele din cartierul Militari și le dau telefoane de pe stradă prietenilor. [...] Dacă n-am de scris și în week-end, îi fac curte soției mele, fiindcă în timpul săptămânii ne vedem prin casă, dar nu ne prea întâlnim. Acelea

sunt momentele în care redescopăr că sunt un om fericit – căruia, adică, i s-a dăruit fericirea de a avea o jumătate care îi compensează defectele și care mă ajută să mă suport. Așa că ieșim la plimbare, ne ducem la teatru, iar sâmbăta dimineața lenevim împreună în pat în fața televizorului, înainte de a merge la piață sau de a face o excursie la vreunul dintre hipermarketurile din cartier. Și vorbim despre o vacanță, în doi, la Paris. [...]; *Dacă ați putea petrece Valentine's Day cu o eroină literară, cine v-ar atrage?*; Frumoasa grecoaică din *Medgidia*, personajul alcătuit din câteva femei «de o frumusețe răpitoare» care existau în orașul copilăriei mele în anii '40, și pe care nu le-am văzut nici măcar în fotografii, astfel că mi-am construit personajul cu gândul la adolescența soției mele, când era cea mai frumoasă femeie din lume.” ■ Sunt publicate fragmente din *Poemele secretei*, roman de Ștefania Mihalache, aflat în curs de apariție la Cartea Românească.

26 februarie

[„**Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România**”, nr. 2 (1529)] Șerban Foarță publică poemul „Mică menajerie” ■ Este transcris un fragment din interviul acordat de Lucian P. Petrescu lui Robert Țerban, în cadrul emisiunii „Piper pe limbă”, din ianuarie 2010, emisiune ce a fost difuzată de Televiziunea TVR Timișoara. ■ Cristina Ispas crede că *postoi parovoz. confesiunile dogmatistei* (Ninpress, 2009), deși este un „volum care se bazează mult mai puțin pe o provocare estetică, cât mai ales pe una într-o ordine socială, trebuie spus că textele iau numai rarism aspectul unor impromptuuri, versurile fiind tăiate corect și respectând regula finalurilor neașteptate, cu camera scoasă de pe stativ. Moni Stănilă are prin urmare, la debut, câteva atuuri: un timbru personal foarte puternic și o prospețime care se simt prin toți porii textelor ei, în ciuda aproape sufocării acestora (deocamdată) sub eșafodajul tematic al volumului.” ■ În „Turul (său) de orizont”, Roșiorii de Vede se arată dezamgiti de faptul că revista editată de Cenaclul „pavel Dan” de la Casa Studenților din Timișoara „apare doar sporadic și la aniversări. [...] Un număr ofertant, din care nu trebuie ocolite dialogurile dintre Ildiko & Șerban Foarță și Anavi Adam, și Eugen Brunaru și Marin Mincu. [...] «Reflex»-ul reșițean (nr. 7/12/ 2009) ne amintește că minunatul poet Gheorghe Azap a împlinit 70 de ani.

[„**Steaua literară, artistică și culturală**”. Revistă lunară editată de Uniunea Scriitorilor din Români și Redacția Publicațiilor pentru Străinătate. Editor: Fundația Culturală Ideea Europeană. An LXI, nr. 1-2 (735-736), format , număr de pagini: 128/ 130 . Redacția: Aurel Rău, publicist comentator, membru fondator. Redactor șef: Adrian Popescu. Secretar general de redacție: Octavian Bour. Publiciști comentatori: Ruxandra Cesereanu, Victor Cubleoan, Ioan Pop-Curșeu, Teodor Tihan; redactor asociat: Virgil Mihaiu. Consiliul consultativ: Leon Baconsky, Caius Traian Dragomir, V. Fanache, Gheorghe Grigurcu, Camil Mureoanu, Petru Poantă, Nicolae Prelipceanu,

Petre Stoica, Nicolae Șarambei, Ion Vlad ■ Din editorialul lui Adrian Popescu aflăm că: „Noul an literar a venit cu un premiu prestigios de poezie, premiul național Mihai Eminescu, pentru Dorin Tudoran, autor trăind la Washington după 1985, poet binecunoscut, admirabil reporter, vezi *Biografia debuturilor*, dizident autentic... [...] Noua înfățișare a revistei «România literară» a adus la mijlocul lui ianuarie 2010 un aer mai tineresc, o paginație mai elansată, ca să spunem astfel, o îmbinare bine concepută a structurilor cunoscute și unanim apreciate, cu tradiționalele lor rubrici și semnături, cu unele noi. Chiar rubricile vechi, altfel prezentate grafic, parcă întineresc. Gabriel Chifu, care a fost cooptat în noul colectiv redacțional, ca director adjunct, e o prezență de bun augur. Aici are un text dens, stenic, echilibrat. Preluând rolul unui critic matur, meritoriu întru totul, care s-a retras, e vorba de G. Dimisianu, Gabriel Chifu face în fond un gest de mare civilitate, elogiindu-și înaintașul, sugerând continuitatea substanțială a primei reviste literare din România. Nu insistăm asupra editorialului directorului publicației, criticul Nicolae Manolescu, scriind aplicat despre criza publicațiilor, dramatică, azi, pentru că am deschide un dosar al problemelor, stufos, multiform, unde și revista noastră «Steaua», aflată, anul trecut, la 60 de ani de la fondare, ar veni cu multe doleanțe și întrebări, ținând cont de împușinarea dramatică a colectivului redacției noastre. Preluarea administrativă de către Ministerul de Externe, atât a publicației noastre cât și a centenarei «Vieți românești», e un semn bun, ca și ajutorul dat, recent, de Uniunea Scriitorilor. Eseuri, versuri, comentarii critice recomandă numărul și numerele viitoare ale «României literare» în noua formulă.” ■ Sunt publicate „patru proze” (de dimensiunea unor „tablete”) semnate de Alexandru Jurcan. ■ Olga Ștefan scrie despre „Experiența hipertextuală: fantasmă, ficțiuni, realizări”: „Cele mai multe dintre aceste proiecte se difuzează prin intermediul internetului, reprezentând, încă, încercări timide de a importa poezia digitală și vizuală raliată modei cyberpunk a vremii în peisajul excesiv de conservator al literaturii române. În fond, toată această febră a inovației capabile să suplinească falii, rupturi, fracturi, incompatibilități, imposibilități discursive este simptomatică pentru ficțiune anilor 2000 care se vrea, și chiar izbuteste să fie un melanj de metafore umane și componente care anulează această condiție sau, utilizând o sintagmă a lui Ion Manolescu - «un simulacru al memoriei».” ■ Ion Pop consideră că „despre o carte precum jurnalul publicat recent de Constanța Buzea sub titlul *Creștetul ghețarului* (Ed. Humanitas, 2009) este și foarte greu, și destul de ușor de scris. Dificultatea ține de caracterul oarecum «delicat» al—ca să zic așa— «materiei tratate». [...] «Amintirile nu au de-a face cu trecutul nostru, cu timpul, cu locul. Amintirile suntem noi» — scrie autoarea spre capătul jurnalului său. Expresie cumva paradoxală, de caracterizare tocmai a unei scrieri care notează fapte și stări de spirit petrecute în timpuri și locuri precise. Sugestivă, în schimb, tocmai pentru ceea ce se urmărește mai în adâncul acestor însemnări și reflecții, adică pentru decantarea în portrete semnificative ale unei (unor) personalități ce unifică și depășesc evenimentialul pasager în efigii cu valoare mai

generală oi mai reverberantă. Așa se întâmplă și în aceste confesiuni tulburătoare prin curajul indiscreției în mărturisirea vieții trăite, dar care e doar prețul în monedă curentă a ceva care trece, salvându-se în calmul melancolic-contemplativ la care obligă, în ultimă instanță, orice transcriere a trăirii în rezumatul simbolic.”

■ Victor Cubleşan subliniază că „mult timp s-a vorbit despre Norman Manea ca despre scriitorul român cu cele mai mari șanse de a primi Premiul Nobel pentru literatură. Nu am înțeles niciodată sursa acestor «ziceri», iar faptul că în ultima vreme s-au mai estompat poate fi la fel de bine legat atât de câștigarea menționatului premiu de către o prozatoare nemțoaică născută în România (Herta Müller) cât și de apariția primului roman «ficțional» al scriitorului din ultimii aproape 30 de ani. Ultimul volum al său care m-a impresionat este *Întoarcerea huliganului* (2003), un roman autobiografic cu adevărat excepțional, și care are toate șansele să rămână capodopera sa. Actualul roman, *Vizuina*, are ambiții mult mai mari și la o primă vedere dispune de un arsenal absolut impresionant de argumente care să îl impună atât în prim-planul atenției criticii, cât și al publicului. *Vizuina* este genul de roman cu ambiții mari arătate explicit, de la subiectul ales, la tema tratată, de la arhitectura spectaculoasă la tehnica scriiturii frazelor, de la implicațiile politice la mesajul filozofic. Norman Manea și-a selectat cu grijă ingredientele astfel încât să se poată clama ușor modernitatea, inteligența, jocul intercultural al volumului. [...] Romanul se înglodează în fraze, momentele narrative importante fiind aplatizate și lipsite de dramatism. În locul strălucirii din frazele volumelor anterioare, aici totul e turnat aparent într-un cenușiu ritmat, dar adormitor. Romanul se citește din acest motiv greu și necesită reveniri repetate asupra pasajelor, tonul ales îndepărtând atenția cititorului. Acest ton, interesant poate pentru o povestire, eventual pentru o nuvelă, este sufocant pentru un roman de sute de pagini. *Vizuina* rămâne, după cum s-a mai observat, un roman mult mai provocator dacă îl ții cu copertile închise. Discuțiile despre ce ar fi trebuit să fie romanul siunt atrăgătoare, lectura sa, nu. E un roman care trebuie lăsat în vizuina sa, Norman Manea, ca autor valoros, fiind de descoperit în altă parte.”■ Ovidiu Pecican amintește că „*Trădarea criticii sau o încercare de a-mi înțelege timpul, cultura din care provin și spiritul ei în actualitate* (București, Ed. Ideea Europeană, 2009, 282 p.) este un eseu apărut la concurență - sau cam în același timp - cu *Profeții despre prezent. Elogiul morții* (Iași, Ed. Polirom, 2009). Într-o anchetă recentă referitoare la cărțile, bune și rele, ale anului 2009, D. Cristea-Enache, conferă primului titlu locul al treilea la eseu, în timp ce Nicoleta Sălcudeanu atribuie celui alt eseu menționat locul întâi. La rândul său, într-o evaluare a anului cultural 2009, Paul Cernat concede că «Deloc lipsite de interes rămân confesiunile eseistice incomode, dar nu neîntemeiate ale lui Nicolae Breban din *Trădarea criticii*”. [...] Pentru cine nu știe încă – vor mai fi fiind și asemenea cititori -, cel care își deploră marginalizarea este autorul ce deține numeroase distincții literare, cel care a îndeplinit o vreme funcția de vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, membru deplin al Academiei Române, director al unei reviste de mare vizibilitate

la data moștenirii ei și care continuă să apară sub conducerea lui longevivă, romancier ale cărui cărți sunt ritmic retipărite, cu cărți recente disputate de câteva dintre cele mai importante edituri actuale (Polirom, Arc). Sub raportul recunoașterii simbolice și sociale, nu par să fie semne de expulzare către margini, de neglijare, de sechestrare în spațiul respingerii oi al neînțelegerii de către breaslă ori de către cetățenii dintre care i se aleg cititorii. Rămâne, atunci, posibil ca această poziționare a lui Breban în raport cu critica să fie numai rezultatul unei reprezentări subiective, care a instalat o discrepanță, resimțită ca fiind tot mai mare, între așteptările scriitorului și recompensele primite.” ■ Ioan Pop-Curșeu semnalează faptul că „editura clujeană Casa Cărții de Știință a pus în 2009 la dispoziția cititorilor, sub îngrijirea Ioanei Bot și a lui Adrian Tudurachi, un volum de 535 p., care strânge laolaltă majoritatea cercetărilor pe care Ioana Em. Petrescu (de la a cărei dispariție se împlinesc, în octombrie 2010, 20 de ani) le-a consacrat de-a lungul carierei sale universitare lui Mihai Eminescu.” ■ Mircea Ioan Casimcea discută volumele unei scriitoare al cărei nume, Vera Ieremial, nu l-a întâlnit „nici în publicații literare, nici în cotidiene, ca de curând să primesc trei cărți ale acestei scriitoare: *După echinocțiu* (proză scurtă, 1999) și romanele *Marea Neagră se varsă în Atlantic* (2001) și *Terasa ogarului sprinten* (2009), toate tipărite la Editura Casa Cărții de Știință din Cluj-Napoca. În textul următor nu mă voi referi la primele două cărți, fac doar precizarea că încă de la debutul editorial, autoarea a așezat în prozele sale har și inteligență creatoare. Aceste însușiri fundamentale pentru un prozator sunt evidente în recentul roman, *Terasa ogarului sprinten*. [...] Vera Ieremiaș este o prozatoare cu personalitate, capabilă să folosească ferm inteligența creatoare, capacitatea de a edifica personaje viabile, de a le oferi viață interioară, de a imagina construind imprezvizibilul.” ■ Cosmina Moroșan observă că, în volumul *Ceva trece mai aproape* (Editura Ardealul, 2009), „Koksis Francisk are o voce vădit cameleonică, dincolo de nuanțele demiurgice amenințătoare. Tot jocul acesta aproape rubikoidal, în care sincretisemele stilistice sunt aseasonate unor opțiuni ontologice (aparent) definitive, asumate în tandem cu nostalgii, reziduuri ale unei spiritualități abulice, contrafăcute, funcționează ca o insuliță ce găzduiește mecanismele textului; ba, mai mult, anihilează posibilitatea cititorului de a ridica sprânceana în prezența (oarecum ostentativă) bocetului de sorginte bacoviană sau suspendărilor sintactice stănesciene, tonului mesianic care, în loc să perturbe, să deregleze la modul provocator, inhibă, estompează gravitatea textului.” ■ Ioana Nastai recomandă cititorilor „colecționari de povești” volumul *Windermere: dragoste la a doua vedere*, cea mai recentă carte a Anamariei Beligan ieșită la editura Limes în anul 2009: „O viață aici, una acolo, frânturi de amintiri, de istorii și o răscruce de drumuri la care toate se întâlnesc, accidental, pentru a se întrepătrunde subtil și ireversibil. [...] Cu imagini cinematografice autoarea ne servește imagini fragmentare ce compun, ca un puzzle, niște vieți demne de pilda «seize the day»”. ■ Sub pseudonimul „Mario, condeier & Julia, mătușă” citim cronici dedicateunei multitudini de volume recente: ■ „Andrei-Paul

Corescu debutează cu un volum de versuri, *Poema prințului truver* (Arc, Chișinău, 2009), aducând un omagiu indirect și târziu atâtor poeți care mai degrabă ar renunța la poezie decât la rimă. Orice asemănare cu autori precum Radu Stanca sau Șerban Foarță e, desigur, întâmplătoare. În ceea ce-l privește pe poetul Corescu: rime sonore, exotice, monorime, experimente cu rimă, pe scurt, rimă *über alles*. Scapă neversificate doar cuvântul introductiv, CV-ul autorului, precum și addenda finală; mulțumirile, aranjate în vers alb pe aproape o pagină întreagă din volum creionează portretul unui autor recunoscător pentru atenția acordată și galant în raport cu posibilia săi cititori, motiv pentru care își oferă volumul și pe internet, în regim de copyleft. Versurile lui sunt ludice, livești, de o «prețiozitate naturală», cum ar vrea să și le prezinte; de încercat acest artist al unei arte de muzeu, a cărui inventivitate va găsi cu siguranță suport tipografic și cu altă ocazie.” ■ „Un alt adept al rimei mono, brașoveanul Sorin Basangeac semnează volumul *Paparazzo în marile mahalale. Monorimuri* (Pastel, Brașov, 2009). Înainte de toate, pentru cei care nu au înțeles gluma involuntară din subtitlu, monorimurile sunt niște monorime, așa, mai incorecte. Ipoteza doi: monorimul e perechea de mahala a monorimei, de unde celebrul grafitti «Monorimul+Monorima=Love». Doru Munteanu preia plin de încrederea grafia și laudă cele două volume de monorimuri pe care domnul Basangeac le-a publicat până acum. Mătușa Julia și condeierul le doresc amândurora succesuri. Tipograful, în beția inerentă monorimei, printr-un procedeu foarte efektiv de repetiție, reimprimă paginile 1-16 în locul paginilor 49-64, așa că mătușa Julia a trebuit să se resemneze cu un volum incomplet. Poezia, cu mulți termeni neașteptați iviți în versuri (semn bun, de obicei, de bogăție a limbajului), plină de savoarea pe care numai un jurnalist o poate găsi la marginile limbii literare, ascunde și un oarecare pariu al autorului cu el însuși în fiecare poem: cât va putea s-o țină pe o monorimă?” ■ „Iuliana Petrian scrie, în *Aplauze* (Mirador, Arad, 2007) o poezie din care nu lipsește citatul cu notă de subsol. Printre cei care stau la coadă să se pozeze între ghilimele sunt Shakespeare, Alain Delon, Andrei Șerban, «mare regizor român», Florin Zamfirescu, «mare actor», Oana Pelea oi, într-un cameș regizoral neașteptat, Iuliana Petrian însăși. Aplauze pentru toată lumea, cum sugerează titlul! Versurile de lungime medie, cam cât un ropot de aplauze la un festival de teatru studentesc, sunt consistente puneri în pagină ale unor duete de iubire, în care un «El» și o «Ea» (schimbați uneori de un «Poet» și o «Poetesă») își adresează chemări bucolice de dragoste. De reținut (oi meditat la) sintagma «liniște barbară» (p. 70) sau de traversat mental ilustrația versurilor «nu te mai ține de bară/ indignat a răcnit șeful/ de tren sau de... gară» (p. 76), care imprimă o frumoasă senzație de descleștare esențială. În rest, vorba poetei, «când mă trezesc/ totuși/ aplaud aplaud, ca Șerban”. Andrei Șerban.” ■ Umoristul Cornel Udrea își reeditează nostalgic volumul de debut, *Obiceiuri de nuntă la cangurii șchiopi* (Napoca Star, Cluj-Napoca, 2009). După 30 de ani, umorul de situație din volum a devenit uneori de-a dreptul umor negru, mai ales că autorul și-a păstrat nu doar

ilustrațiile de odinioară, ci și limbajul aferent unei epoci în care deseori nu era de glumit: «tovarăș», «Gostat» etc. Unele bucăți sună involuntar mai degrabă a lecturi inconștiente ale terorii, cum are fi, din seria «... o scrisori», schița epistolară de denunț «Tovarășe inspector», care conține următoarea poantă care și acum ne dă fiori: «Domnul Ion Mălai întreține corespondență cu străinătatea, i se trimit tot felul de reviste, scrisori de la aceste reviste. Știe spaniola!!! Chiar dacă aceste scrisori nu conțin nimic deosebit, ar trebui totuși lecturate mai cu atenție...». În general, umor bun, de antologie, diagnostic al unor vremuri în care se râdea mai mult sau mai puțin pe înfundate, rareori pe înfundate cu suspendare. Rubrica finală de aprecieri critice îi consemnează indirect pe cei care râd din 1979 cu Cornel Udrea: Gabriel Bratu, George Corbu, Adrian Popescu, Dan C. Mihăilescu, Irina Petrao, Pavel Azap și alții.” ■ Poetul Gheorghe Izbășescu propune sub titlul *Jocurile minții* (Vinea, București, 2007) trei serii de poeme, construite în jurul Trotușului ca în jurul unei Sene provinciale. [...] De reținut versuri ca «Se târa soarele pe dealuri după struguri beți/ cât guralivi amândoi în autobuzul spre Chișinău/ urmăream amurgul trandafiriu» (p. 74) și altele asemenea, în care metafora translucidă lasă să se întrevadă cu premeditare mici fragmente de realitate.” ■ Grigorie M. Croitoru își scrie, destul de inefficient mascată prin cuvântul «roman», o bună parte a autobiografiei în *Bătut de vânturi și de ploii* (Limes, Cluj-Napoca, 2009). Volumul, un destul de amplu monolog, descrie în cronologia anarhică a asociațiilor copilăria oltenească și adolescența.” ■ „Ioan F. Pop publică un *Jurnal aproape închipuit* (Dacia, Cluj-Napoca, 2009) ca urmare a două vizite, în perioada ianuarie-martie 2005, la Roma, și în martie 2007, la Paris. Aflat în bună parte a timpului în biblioteci, notând chiar cu o ocazie «Ieri și astăzi doar am citit, am mâncat și am dormit», autorul pregătește o teză filozofico-teologică despre Sf. Augustin și, în restul timpului, absoarbe informații despre o Românie care știe doar parțial că va intra în Uniunea Europeană și are doar coșmare premonitorii, mailate, cu conflicte privind emigranții. Supărător e însă ritmul muzical cu care autorul marchează cu italice în fiecare pagină câte un cuvânt banal oi nevinovat care i se pare dânsului că merită această distincție. Recomandat pentru fanii de italice, precum și pentru cei care cred încă în meditația filozofică cu Hristos la dreapta, Platon la stânga și Cioran drept ispititor.” ■ „Aflat cu siguranță printre poeții care scriu obligatoriu cu ample referiri livrești, eseistul și poetul Friedrich Michael este în volumul cu titlu muzical *Passacaglia* (Junimea, Iași, 2009) încrezător în poezia sub formă de sentință, profetică, modernă în stil și rostită obligatoriu cu voce tare, cu atenție la postura corporală. Deseori, poemele încep cu sentințe ambigue, care dau tonul ca un diapazon la ceea ce urmează.” ■ „Ușoare urme de umor și ironie tandră străbat versurile din *A ruginit, Doamne, în turn, orologiul* (Imago, Sibiu, 2008) în versurile cu virgule absente nemotivat ale lui Nicolaie Lazăr. Dovada: «creanga nopții scutură tăceri/ liniștind poteca și înaltul./ numai tu, iubito, parcă ceri,/ să te strâng în brațe, eu ori altul» (p. 20). Versurile scurte și cu adaos de rimă, bune de scandal sau de întins pe griful chitării

acustice, se învecinează cu poezii în vers alb. Cu toate că poemele sunt net naive și guralive, unele versuri nu pot să nu-ți stârnească zâmbetul literar, acela pe care îl ai când întâlnești un necunoscut îmbrăcat șui, colorat, amestecat.” ■ „Scriitor ale cărui apariții editoriale sunt infinit mai puține decât disparițiile, Ștefan Melancu revine cu un ciclu de poeme, numerotate simplu oi intitulate «Intrarea sub toamnă», în volumul *Elegiile toamnei* (Dacia, Cluj- Napoca, 2009). Aparentele poeme de iubire se desfășoară elegant în tușe scurte, câteodată opace înțelegerii, câteodată parcă dedicate strict unui ochi menit să le guste. Un ciclu final, «Postscriptum II (Lângă Ulise)» încheie un volum cu versuri elegante, minimale, deosebit de expresive.” ■ „De consemnat obligatoriu din volumul Danielei Vasilovschi *Magia cuvintelor* (Napoca Star, Cluj-Napoca, 2009) cel mai bun exemplu al unor rime lăsate nesupravegheate să se joace împreună.” ■ „Cititor al autorilor care gravitează, pe orbite mai apropiate sau mai îndepărtate, în jurul orașului Buzău, Stan Brebenel propune în *Cronici de întâmpinare* (Rafet, Râmnicu-Sărat, 2009) o serie de portrete ale scriitorului local, care, după spusele criticului, «din păcate, trăiește, muncește, se supără și se bucură ca orice om normal într-un oraș provincial și nu în ombilicul țării spre a fi recunoscut ca atare». Cum probabil cel mai cunoscut recenzat are nefericirea de a trăi în ombilicul țării, nu ne-a rămas decât să vedem cum se raportează domnul Brebenel la Mircea Cărtărescu, într-o analiză (realmente) critică a volumului *De ce iubim femeile*. Întâi de toate, devine clar ca lumina zilei buzoiene că Mircea Cărtărescu e un impostor prin substituție: «Sunt zeci de autori contemporani care l-ar fi scris la fel sau chiar mai bine. În cele 21 de istorioare, autorul încearcă să argumenteze acest lucru (evident, motivul pentru care iubim femeile oi mătușile – n.n.), în locul celor peste 3 miliarde de bărbați ai planetei». Finalul e apoteotic. Mircea, dacă ne citești, iata ce e de făcut: «Îl aștept pe autorul *Levantului* cu lucrări de anvergură. Talent are, disponibilități, de asemenea. Îi mai trebuie voință.»” ■ Cristina Vidrușiu este de părere că „citind *Crimă cu înlocuitor*, ultima carte de proză a Marianeii Vartic (Editura Echinox, Cluj- Napoca, 2009) îți reamintești în fiecare clipă de faptul că poate călătoria cea mai intensă oi mai importantă pe care o poți face este cea de dincolo de limitările fizice ori spațiale, călătoria în labirintul interior plutind între viață și moarte.” ■ Sunt publicate versuri semnate de Roxana Diana Băltaru, câștigătoarea Premiului revistei „Steaua” la Festivalul Național de poezie „Nicolae Labiș”, defășurat la Suceava în luna octombrie a anului 2009. Văd lumina tiparului și poeme srise de Flore Pop.

[„**Tomis. Revistă de cultură**”, nr. 479 (2)] Mădălin Roșioru consideră că volumul semnat de Sebastian Sârcă, *Colecționarul de iluzii* (editura Info Team, 2009), dincolo de câteva „mici derapaje onomastice sau stilistice și de un idealism pe care n-ai cum să nu i-l ierți autorului, mai ales dacă te recunoști în principiile de viață profesate de el, cartea e una izbutită, întrucât conturează magistral niște personaje absolut memorabile, ușor de reperat cu deosebită satisfacție! În realitatea înconjurătoare. Iar acest lucru, cu toată sinceritatea, chiar nu este

la îndemâna oricui.” ■ Ștefania Mincu este de părere că Ofelia Prodan poate fi considerată „una dintre cele mai interesante poete citite de noi în acest deceniu douămiist.” ■ Rubrica LiterArt găzduiește texte scrise de autori precum: George Dumitru semnează textul de proză „Un pârau fără apă”; Dan Mihuț, „Romanian Trip Syndrome”, Mădălin Roșioru, „Ziua și cartea”, iar Aida Hancer publică un grupaj de poeme. ■ Mugur Grosu îi acordă „un interviu mut Iolande Malamen”. „Nu sunt un fan al stridențelor, chiar dacă sună strident ce-o să spun: cred că șleahța funcționarilor culturali s-a umflat peste măsură. Nici nu știu dacă mai putem vorbi de cultură în accepțiunea aia sonoră, nostalgică... Eu când aud cultură, văd instantaneu o structură birocratică. ■ Aflăm că la NeptunTv, de luni până vineri la orele 14:50, 18:20 și 20:50, Bogdan Papacostea realizează o „emisiune despre cărți bune și foarte bune”: „Ziua și cartea.” ■ Librăria Sophia este „o librărie pentru un oraș întreg” ce oferă, „cărți, albume, muzică” și poate fi găsită în Constanța, pe Strada Dragoș Vodă, nr. 13.

[„**Vatra: Revistă lunară de cultură, nr. 2 (467)**] Actualul număr este coordonat de Călin Crăciun. ■ Revista se deschide cu un poem de Aurel Pantea. ■ Este redat un fragment din corespondența lui Gavril Ședran către Dan Culcer. ■ Sunt publicate o serie de scrieri în proză și poezie ale lui Liviu Georgescu. ■ Este publicată subintitulată *Povestea lui George*, sau *Fântâni și acoperișuri*, scriere a lui Ion Mureșan. ■ Într-un interviu realizat de Iulian Boldea cu Mariana Neț, aceasta discută despre mentorii din perioada școlii, precum și despre timpul petrecut la cercul desfășurat sub egida profesorului Coteanu (la care participau și Rodica Zafiu, Ariadna Ștefănescu și Romulus Bucur), în urma căruia s-a produs debutul său în „Studii și cercetări lingvistice.” Mariana Neț discută despre metologia de lucru în studiul literaturii, ale cărei piloni principali ar fi poetica și semiotica. ■ Claudiu Turcuș comentează romanul *Vizuina*, a lui Norman Manea, considerându-l un produs lucid, un rezultat al exilului, în care autorul menține identitățile sale multiple, dar și „o stilistică a metamorfozei organice, de fiecare dată noua personalitate fiind derivată din structur de adâncime.” Autorului i se aduc o serie de obiecții care țin de ficționalizarea necesară a unor biografii reale, anume ale lui Ioan Petru Culianu și aceea a lui Mircea Eliade. Claudiu Turcuș explică nevoia simbolică de unele universalii care să contribuie la încadrări identitare sau ideologice, susținând că romanul „pornește dinspre ficțiune pentru a ajunge la biografie. [...] Prin urmare, povestea lui Manea nu-i despre Eliade & Culianu ci despre Gașpar (aventurierul genialoid, cu vocația iresponsabilității) & Gora (profesorul de carieră, mizantrop, livresc și bovaric). Ei sunt adevărații eroi ai *Viziunii*.” Povestea are în centru exilul lui Gașpar resimțit ca o suspendare a temporalității și renunțarea „la viață” a lui Gora în America. Trecând prin analizele făcute romanului de către Lucian Raicu, Claudiu Turcuș conchide că romanul este o confesiune a modalităților de a „rămâne viu în propria viață, și de „asumarea plenară” a exilului. ■ Lucian Țurcanu discută poezia lui Emilian Galaicu-Păun din *Arme grăitoare*, în cheia unui labirint de „trucuri prozodice”,

în care sunt concentrați cu subtilitate Bei Dao, Virgil Mazilescu, Mihai Igant, Cezar Ivănescu sau Cezar Pavese și care este organizată în multiple straturi și nivele de prospețime. Sunt exploatate teme preferate precum „biografismul, erotismul, referințe la istoric și politic.” Pentru majoritatea acestor teme, Lucia Țurcanu observă utilizarea unui limbaj „erotizat”, astfel încât „suntem martorii uni textualizări a erosului și erotizări a textului.” Aceștia li se mai adaugă și secvențele poemelor morții, cinci la număr, situate în poziția de climax a cărții. Poezia lui Galaicu-Păun apare ca o acumulare de imagini emergente și nesfârșite, astfel încât descifrarea uneia presupune încifrarea alteia. ■ *Povestiri cu ușa închisă*, al lui Ovidiu Moceanu este „un puzzle narativ” alcătuit dintr-o „parte dintre prozele ce intraseră în alcătuirea cărților *O privire spre Ioan* (1983) și *Împăratul iubirii* (1994).” O calitate a acestei scrieri e aceea de a surprinde și de a transforma banalitățile rutiniere ale personajelor în lucruri simbolice. Povestirile din volum capătă, prin reflecțiile și căutările interioare, o „vibrație originală.” ■ Alex Goldiș vorbește despre controversatul volum al lui Stoian G. Bogdan, *Chipurile*, lansat în 2009. Receptarea volumului a atras antipatii asupra breslei criticilor, aceștia fiind „acuzăți” de dispariția profesionalismului, autorul volumului fiind plasat în categoria „celor care, deși abia știu să scrie corect, mai compun pe deasupra și poeme.” Poetul oferă o culoare socială volumului, la fel ca Marius Ianuș sau Elena Vlădăreanu, lăsând la o parte interiorizarea, miza principală fiind „banii”, iar „legea generală a existenței o constituie furtul sau înșelăciunea.” Totuși, societatea creată în volum este una a lanțurilor toxice, iar fragmentele cele mai prețioase revendică o „bună gestiune a raportului dintre patetism și duritatea tonului, dintre melancolie și directete.” Verdictul dat de Alex Goldiș este unul pozitiv, poetul afirmându-se încă de la debut prin originalitatea imaginarului. ■ Călin Crăciun publică un *Argument* în secțiunea „Manifeste poetice”, în care explică necesitatea de investigare „a fenomenului manifestelor literare (cât mai) actuale”, având ca scop stabilirea rolului ca atare unor astfel de revoluții și posibilitatea reală de schimbare a direcțiilor literaturii postmoderne aflată în criză. ■ Prima investigație a manifestului literar e realizată de Rodica Ilie în *Manifestul literar, reiterarea unei formule* și are ca punct de sprijin avangarda și cercetătorii care au studiat perioada: „Adrian Marino, Ion Pop, Gh. Crădiun, istorici și critici literari precum Paul Cernat, Elena Drogoreanu.” Tristan Tzara e menționat ca pionier al avangardei. Manifestul poetic e definit prin programul specific și prin retorica puternică a discursului, acesta fiind legat nu numai de literatură, ci și de mișcările sociale, având în vedere că se naște „ca reacție la o criză.” Din punctul de vedere al genurilor literare, un astfel de text este „în contradicție cu imperativul clasic al regulilor, cu stereotipizarea și formalizarea creației.” Din punctul de vedere al categorizării lui Genette, el este caracterizat prin „hipertextualitate.” Deși „decelabile la o analiză duală”, elementele de structură și de gen ai manifestului rămân aceeași. ■ În aceeași secțiune, Bogdan Crețu analizează *Manifestul lui Cristian Popescu, nu al generației '90*, în care explică ideea că, deși articolul

Un punct de plecare, „publicat de scriitor pe pagina 1 a numărului 1, din noiembrie 1990 a suplimentului *Nouăcezi*” este semnat colectiv „90”, articolul face, de fapt, o investigație a poeziei lui Cristian Popescu. Pentru autor, procesul scrierii înseamnă trăirea la maximă intensitate a lucrurilor cărora ne opunem, conștient fiind că „tocmai această suferință este singurul garant al poeziei [...]”. De aceea, manifestul său are formă poetică și pledează pentru alinierea dintre literatură și biografie. Totuși, Bogdan Crețu nu consideră textul ca fiind un manifest ca atare, ci numai „o opțiune personală, pe care nu au urmat-o toți nouăzeciștii.” ■ Radu Vancu analizează chestiunea *Poezie și individuație*. *Alt manifest inutil*, prin care numește variațiile de stil și tematică a unor autori precum Claudiu Komartin, Dan Sociu sau Adrian Urmanov drept „credo-uri” sau „declarații ale unor adeziuni afective mai degrabă decât construcții teoretice.” Asumându-și faptul că nu lansează un manifest, Radu Vancu vorbește despre poezie ca modalitate de revelare a sinelui propriu, anexând textului său și considerațiile lui Carl Jung, concluzionând că, „pentru cei ce au curajul de a intra în procesul de individuație al poeziei și forța de a-l duce până la capăt, poezia oferă o viață serioasă.” ■ În *Himerismul sau încercarea de a împăca poezia cu viața*, Vasile Baghiu discută despre complementarea bunurilor materiale ale vieții prin munca de a scrie poezie: „una își ia substanța din cealaltă, însă adesea, pentru a exista, poezia are nevoie să se despartă de viață așa cum o trăim noi oamenii, iar viața, pentru a nu rămâne un lucru teoretic, e obligată să ignore poezia.” Autorul vede himerismul ca accentuându-se, referindu-se la congenerii săi (și nu numai), ca încercând să „articuleze coerent câte o vice poetică [...]”. ■ Ion Zubașcu alcătuiește un *Manifest la intrarea în noua preistorie a lumii*. În haosul iminent, spune autorul, „numai avangarda creației artistice” va reuși să restabilească un nou mecanism, prin „gramaticalizarea noii dezordini mondiale [...]”, prin descoperirea unei noi autenticități. După reorganizarea istoriei și a scrierii, un cititor va deveni specializat în chestiunile personale, rămânând, însă, deschis și către lumea care se omogenizează. Artistul se aliniază cu Dumnezeu și fiecare comunitate va avea nevoie de propriul său artist, aceasta fiind viziunea noii lumi. ■ Ruxandra Cesereanu propune un manifest al „delirionismului”, caracterizat prin clivaj: „o ruptură atât la nivelul epicii (poveștii), cât și la acela al imaginii.” Imaginarul unui poem care aparține delirionismului este alcătuit din forme concrete și corporalitate, rețelele pragmatice sunt înfundate, iar afectivitatea este întotdeauna explozivă. Delirionismul este expresia „resemantizării nebuniei”, expresie împărtășită de categorii în care funcțiile primare sunt estomate: somnambulism, toxicomania. Explicațiile unei asemenea producții sunt însoțite de teoriile lui Freud. ■ Cristian Bădiliță alcătuiește un manifest al „suprerealismului ortodox”, în care „poetul unește simbolic Semnificatorul, semnificatul și semnificantul. De fapt, suprerealismul ortodox este un metarealism.” Textul pledează pentru un tip de poezie prescrisă, care „se experimentează” mai degrabă decât să fie admisă în teorii de orice gen. Denumirea manifestului își trage rădăcinile din credința artistului în arta sa.

[„Viața românească”. Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din România. An CIV (104), nr. 1-2, format A4, număr de pagini: 256, Redactor-șef: Nicolae Prelipceanu] În 2010, Viața Românească apare o dată la două luni, în numere duble. ■ Este transcrisă integral (pe întinderea a mai bine de 50 de pagini de revistă) conversația purtată între Nicolae Manolescu și Ion Bogdan Lefter. Pretextul acestui dialog (ce poate fi parcurs și ca o micro- autobiografie provocată de întrebările mai tânărului critic) este dat de faptul că, la acel moment, „păstorul” Cenaclului de Luni se apropia de împlinirea „neverosimilei vârste” de 70 de ani: „*Ce proiecte aveți pentru anii următori? [...] Singurul proiect e o ediție a doua a Istoriei critice, revăzută și adăugită.; Pe scurt, cine e Nicolae Manolescu la 70 de ani? Și cum e?; Ei, ei, îmi ceri prea mult la capătul acestui maraton! Sper că sunt un bătrân de viitor, după vorba lui D. I. Suchianu de pe vremea când, colaborator al «României literare», avea vârsta pe care zici că aș avea-o eu acum. Cum să am 70 de ani?! Nu te trimit la dicționarele literare, fiindcă sunt sigur că toate greșesc. Un răuvoitor a pus în circulație ideea asta. Nici vorbă de 70 de ani: voi împlini peste o lună...*”. Interviu este datat „București-Paris, septembrie – octombrie 2009”. ■ Din articolul semnat de Ioan Buduca aflăm că „Nicolae Manolescu a ales să-și sărbătorească aniversarea a șaptezeci de ani de la naștere publicându-și memoriile. A ieșit un volum intitulat *Viață și cărți. Amintirile unui cititor de cursă lungă*, editat la Paralela 45. Avem de a face, într-adevăr, cu genul memorialistic? Nu prea. Avem, în acest volum, prea puțină viață. [...] În fond, adevărata sa viață personală a stat sub semnul întâlnirii cu lecturile și cu personajele din cărți.” ■ Câștigătorii celei de-a doua ediții a premiilor revistei „Viața Românească” sunt: Vladimir Zamfirescu (Premiul de Excelență pentru viață și operă), revistei „Contrafort” și realizatorilor ei, Vasile Gârneț și Vitalie Ciobanu (Premiul „Constantin Stere” pentru Publicistică), George Ardeleanu (Premiul „G. Ibrăileanu” pentru Critică literară, pentru volumul *N. Steinhardt și paradoxurile libertății*, Humanitas, 2009), Varujan Vosganian (Premiul „Mihail Sadoveanu” pentru Proză, pentru volumul *Cartea șoptelor*, Polirom, 2009), Mircea Bârsilă (Premiul „G. Topârceanu” pentru Poezie, pentru volumul *Monede cu portretul meu*, Ed. „Pământul”, 2009), iar Premiul „Nicanor&Co, pentru Integritate profesională și rezistență prin scris în postcomunism a fost acordat lui Ioan Moldovan (redactor-șef al revistei „Familia”) și lui Dumitru Augustin Doman (redactor-șef al revistei „Argeș”). Este redat și fiecare *laudatio* rostit în cadrul ceremoniei de decernare a premiilor: ■ Ion Bogdan Lefter crede că George Ardeleanu a primit „un premiu pentru tema libertății”: „această splendidă carte despre un intelectual care nu s-a lăsat doborât de un regim de dictatură, contrapunându-i, cu puterile lui puține, dar reverberând amplu în spațiul nostru cultural, printre cititorii și admiratorii de care n-a dus lipsă, un discurs al libertății interioare...” ■ Dan Cristea: „Opera lui Vosganian depășește definițiile și încorsetările prea exacte, trece de limitele lor, le amestecă și le întretaie.” ■ Marian Drăghici spune despre volumul semnat

de Mircea Bârsilă: „*Monede cu portretul meu* e opul unui mare poet, o spun fără umbră de îndoială. [...] Un sunet captivant, numai al său, de la primul la ultimul text, imprimă discursului tonalitatea tandru învăluitoare, unitară, recognoscibilă imediat.” ■ Nicolae Prelipceanu. „Citim în «Contrafort», această nouă cetate de la Nistru, care ține cumva locul celor distruse de ocupații în mai multe reprize istorice, texte despre literatura unei lumi care se trezește din lungul somn impus, totalitar, o literatură și o critică literară sincronă cu aceea din cealaltă parte a râului care ne desparte.” ■ Marian Drăghici: „C. Stere definea spiritul «Vieții Românești» prin cultură sufletească, G. Călinescu prin umanitarism. Concepte actualmente prea vagi, imprecise. Nu din umanitarism sunt laureați Doman și Moldovan, nici măcar din spirit de breaslă, cum s-ar părea. Ci dintr-un sentiment tot mai primejdut la poporul român, numit simplu bun simț! N.B. Picaătura care a umplut paharul. La trei zile după primirea Premiului, Augustin Doman a fost recompensat de domnii funcționari ai Centrului Cultural Pitești, pentru merite deosebite, astfel: din redactor-șef, l-au «avansat» corector. Cum? Forțându-i-se mâna, să renunțe la colaborările scriitorilor Dan Arsenie, Nichita Danilov, Leo Butnaru, proaspătul laureat a ale să renunțe la șefie. Asta, ca să dovedească o dată în plus că Premiul e, orice s-ar zice, binemeritat.” ■ La „ancheta” revistei, pe tema „Scriitorul și Străinătate. Mărturii după două decenii de liberă circulație”, răspund Elena Vlădăreanu și Andra Rotaru. ■ Grațiela Benga crede că, în *Două jurnale față în față* (Cartea Românească, 2009) amprenta stilistică a Marianeii Șora „se dezvăluie inconfundabil, așa cum inconfundabilă îi este și mobilitatea gândirii – vizibilă cu atât mai limpede cu cât așezarea în oglindă a însemnărilor din două epoci, 1938-1939 și 1991-1992, permite observarea evoluției unor idei, a unor raportări, a unui mod de a fi în lume. [...] Scrisul Marianeii Șora are marginile tăioase ale rocii vulcanice, al cărei miez este încă incandescent.” ■ Rubrica „atitudini” găzduiește articolul lui Ion Zubașcu: „*Trădarea criticii*, a lui Nicolae Balotă, e o carte dramatică, scrisă din rărunchi, de un prozator la sfârșit de carieră, care simte că-îfuge pământul de sub picioare. [...] Numai că prozatorul nu poate să accepte, în sfârșit, după patru volume de memorii și alte cărți numeroase, publicate în ultima vreme (dar cu o clabă audiență, în comparație cu uriașul tiraj al cărților sale din timpul regimului comunist), că motivul căderii sale din grațiile publicului larg s-ar putea să fie el însuși, cu limitele sale de «provincial, bănățean semidocht, arătând un talent grosier» (Matei Călinescu), încrâncenarea sa de-a se opune tuturor cu decizia rigidă și definitivă «Nu-mi schimb stilul». ■ Liviu Ioan Stoiciu comentează, în „Revista Presei Literare”, numere de revistă apărute în anul 2009. ■ Sunt publicate poeme de Andrei Zanca, proză de Constantin Novac, „povestiri scurte” scrise de Maria-Gabriela Constantin.

MARTIE

1 martie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 9 (1042)] Serenela Ghițeanu consideră că cel mai recentă carte a lui Norman Manea, *Vizuina* (Polirom, 2009) este „un roman complex despre moarte, exil, identitate și boală. Pornind de la un fundal ancorat atât în trecut, cât și în prezent, scriitorul excelează în abordarea temelor esențiale, ca cele enumerate, și e problematic atunci când aduce în planul ficțiunii o temă epuizată printr-un eseu care a produs o vie polemică. Receptarea critică va fi, probabil, influențată de revenirea la subiectul textului *Felix Culpa* și va diminua valoarea incontestabilă a romanului care se găsește exact dincolo de acest subiect.”

3 martie

[„**Luceafărul de dimineață**, nr. 10 (928)] În „Revista Revistelor” citim despre: „«Climate literare». O revistă care ajunge la noi mai rar este această «revistă literară și de cultură românească» editată la Târgoviște sub direcția lui Ion Iancu Vale. Multe pagini sunt umplute cu texte reluate (poezii de A.E. Baconski, Ioan Alexandru și Mircea Horia Simionescu). Contribuții originale aduc Tudor Cristea, Mihai Antonescu, Melania Cuc (pagina de poezie), Monica Mureșan, George Anca, Mircea Drăgănescu, Ion Iancu Vale însuși și alții. Acestea sunt mai degrabă modeste, școlarești. Se mai reproduc alte părți din volume recent apărute, de exemplu, dintr-un roman al Luciei Ovezea din 2009. Nu este normal acest procedeu! Se pot da fragmente dintr-o lucrare în curs de apariție, dar nu dintr-una apărută. Se creează și impresia că redacția nu are cu ce să umple paginile, într-un moment în care reviste importante reduc numărul acestora din lipsă de bani. E imoral și indecent. Dacă Ion Iancu Vale și echipa lor n-o știau, s-o afle de la noi.: «Noua provincie corvină». Este o revistă de la care am primit abia de curând numărul din august 2009 și nu știu dacă a mai apărut de atunci. Este una «de literatură, artă și deschidere europeană apărută sub egida Uniunii Scriitorilor din România (!?)». Editarea e asumată de Asociația Cultur-Umanitară și științifică Provincia Corvină (care își pune numele pe fiecare pagină) cu sprijinul Consiliului Județean Hunedoara. Corvină sau nu, provincia rămâne provincie și își strigă condiția în revista prost scrisă și prost tipărită. Poeme proaste. Recenzii deficiente la cărți fără niciun alt ecou. Și iată, din nou, revistele esențiale ale culturii suferă, iar autoritățile locale aruncă banii pe maculatură! Cu banii care se toacă pe la aceste consilii chiar s-ar putea susține câteva numere ale unor publicații ce contează. Rămâne să ne întrebăm: când se va hotărî în fine Consiliul Uniunii Scriitorilor să analizeze egidele împărțite cu eronată dărnicie și să le retragă unor făcături care în loc să ajute cultura o maculează?” ■ Dan Cristea discută volumul scris de Ioana Ieronim, *Triumful paparudei* (Ed. Vinei, 2009): „Poemele pot fi citite și ca o lecție despre rezistență și perenitatea lucrurilor.” ■ Geo Vasile discută

volumul *Încă de pe-atunci vulpea era vânătorul* (Humanitas Fiction, 2009): „Herta Müller practică o scriitură eliptică, fragmentară, dezasamblată, o scriitură a filmelor întrerupte. Partitura ei nu suportă continuitatea timpului, succesiunea e zigzagată, urzeala se deșiră în fața cititorului, eventualele cusături plesnesc. Herta Müller scrie prin juxtapuneri de fotografii comunicante subteran și aparent independente.” ■ Un număr considerabil de scriitoare răspund anchetei revistei: „Ce semnifică pentru dumneavoastră, ca femei și ca scriitoare, ziua de 1 martie? Dar cea de 8 martie? Aveți o amintire specială legată de aceste zile?” ■ Andra Rotaru: „Poate sunt neatentă, poate indiferentă, poate tot ce ține de evenimentele care adună în vreun fel oamenii mă sperie și nu le doresc.” ■ Olga Delia Mateescu: „Primele zile ale lui martie schimbă orașul din temelii.” ■ Irina Petraș: „nu mă dau în vânt după sărbători, programarea la nivel de glob pământesc a bucuriei și veseliei îmi retează inițiativele și-mi blochează pofta de a petrece. Îmi plac sărbătorile spontane și foarte personalizate, micile răgazuri.” ■ Marta Petreu: „Ca scriitoare, sunt grijulie să umplu numărul pe martie al «Apostrofului» cu texte scrise de scriitori bărbați.” ■ Simona-Grazia Dima: „E un prilej de meditație, cel puțin, de reculegere în fața laturii feminine a universului.” ■ Andreea Răsuceanu: „Perioadă moartă din punct de vedere creativ – primăvara se trăiește, nu se scrie.” ■ Viorica Răduță: „În primul an de stagiu la școala din Gugești, Vrancea, am fost intimidată exact de florile artificiale. Care și acum mă deprimă.” ■ Doina Ruști: „ori de câte ori iau în degete un mărtișor, mă înfiorez la gândul că în el sunt depozitate aripile unei istorii în care făuritorii mărtișoarelor s-au luptat pentru dorințele lor și uneori mă întreb ce vise zac în carnea crispată a unei gărgărițe de plastic.” ■ Florica Bud: „Dragă Horia, de ce crezi că am luptat timp de secole, pe diverse câmpuri de bătălie, căzând răpuse de săgețile lui Cupidon, ca să putem pune semnul egal între noi și stăpânii noștri [bărbații], dacă tu nu le dai dreptul și lor să se exprime liber, dând curs sentimentelor ce îi animă, pentru a ne putea dedica și nouă câte o poezie?” ■ Lucia Verona: „Cu atât mai interesant mi se pare faptul că în alte țări 8 martie este marcat nu prin discursuri formale și buchete uriașe de flori, ci prin evenimente care țin tocmai de lupta femeilor pentru emancipare, pentru egalitate de șanse.” ■ Doina Uricariu: „Nu m-a interesat niciodată ziua de 8 martie, pe care o asociez cu ideologizarea sărbătorilor în masă. [...] În schimb, prima zi a lunii martie a fost un semn al îmblânzirii lumii pentru mine.” ■ Denisa Mirena Pișcu: „Ca răspuns la ancheta dumneavoastră, reproduc mai jos un poem din ciclul *Banane verzi puse la copt pe dulapuri* din volumul meu recent apărut în Irlanda, *Omul de unică folosință/ Disposable People*. «Zile de martie la grădiniță/ când n-avem bani deloc/ și îi duc educatoarei/ un mărtișor frumos găsit pe stradă, pe jos./ Numai atât? îmi rânjește/ și mi-l dă înapoi». ■ Sub titlul „Femei, femei și numai poezie”, Horia Gârbea scrie despre volume de... poezie publicate de...f emei: ■ Angela Marinescu, *Probleme personale* (Cartea Românească): „Așa cum fiecare senzație extremă se transformă în contrariul ei, impresia cititorului devine că «problemele personale» ale poetei,

expuse cu violenta negare a ceea ce există în afara sa, devin universale, devin ale sale. Dacă individualismul sălbatic și indiferența față de tot ce nu o conține ar fi altfel decât paroxistice, aceste versuri n-ar putea interesa pe nimeni.” ■ *Fragmente din inima mea* (Ed. Brumar): „Orice se poate spune despre poezia Nicoletei Popa, dar nu că ar fi lipsită de personalitate!” ■ *Conspirații celeste* (Ed. Dominor): „Acest titlu pretențios e mai puțin reușit decât poemele conținute în volum. Victoria Milescu are deseori curajul de a lăsa hârtiei viziuni și confesiuni puternice, ocolite de banalitate.” ■ *Omul de unică folosință/ Disposable People* (Galaway Print, Ireland): „După debutul reușit cu memorabilul titlu *Pufos și mecanic*, Denisa Mirena Pișcu trece la al doilea volum, bilingv, cu versiunea engleză de Florin Bican. Poezia încă tinerei autoare, acum în pragul celor treizeci de ani, a rămas elegantă și clară, mizând pe observația rece și pe simțul detaliului relevant. Cred că autoarea face totuși unele concesii trendului generației sale și practică pe-alocuri o poezie voit minimalistă și prozaică, indiferent că veșmântul ei nu-i stă bine chiar întotdeauna. [...] Denisa Mirena Pișcu rămâne o poetă admirabilă.” ■ *Măștile Cleopatrei* (Ed. Nouă): „Am scris de atâtea ori despre Clara Mărgineanu încât nu știu ce-aș mai putea adăuga acum. Poate doar că afirmația ei «la nașterea mea/ ursitoarele au fost bete» nu se susține integral pentru că destinul său, cel poetic cel puțin, nu apare «nesigur», ci merge drept, ca pe sârmă, pe aceeași cale, clară, a poeziei.” ■ *Poeme înainte și după Claudiu* (Ed. Brumar): „Nu trebuie – totuși – absolutizat principiul după care (am în vedere volumul comentat mai sus al Angelei Marinescu) toate mărunțișurile unei vieți, expuse alb, se transformă de la sine în poezie. Textele Ioanei Bogdan sunt voit oarecare, etalează banalitatea, dar aici e problema lor, nu se ridică prin nimic deasupra ei. [...] Dintr-un accident tipografic, o parte dintre paginile exemplarului primit de mine au rămas albe. M-am gândit să le completez ca exercițiu dadaist, fiind convins că orice aș scrie, chiar rezumatul meciului Bistrița-Ceahlăul, ar suna automat mai impresionant decât conținutul paginilor care au ieșit cu bine din mașina de tipărit.” ■ *Cartea cu fluturi* (Ed. Limes): „Pentru un debut la 33 de ani, volumul este destul de știurlubatic, chiar zgubilitic pe-alocuri. Această tră-sătură e simpatcă dacă nu se abuzează de ea. Andreea Hedeș practică un avangardism netemperat și bine agrementat cu umor, cu ecouri din Urmuz și Cugler, cu sugestii din Topârceanu. [...] În comicăria și degajarea ei, poeta are gust și măsură, sper că asta se va vedea când, la al doilea volum, va mai îmbogăți registrul, că așa nu poate s-o mai țină încă o carte.” ■ Oana Teodora-Călin rezumă întâlnirea celei de-a doua întâlniri a Clubului de proză «La formarea ideilor»: „O mică discuție privind proza și mijloacele sale s-a aprins între Viorel Dianu, Ștefan Dimitriu și Constantin Stan, polemică practic a canoanelor diferite cu care operează fiecare. Concluzia la care s-a ajuns a fost că este important ca textele să fie analizate numai din punctul de vedere al intenției autorului.” ■ Sunt publicate poeziile lui Dinu Flămând, Andra Rotaru și Mariana Bojan.

4 martie

[„Cultura, nr. 8 (263)] Alex. Ștefănescu publică un micro-studiu dedicat volumelor publicate de Anamaria Beligan. ■ Daniel Cristea-Enache comentează volumul Elenei Vlădăreanu, *spațiu privat: a handbook*, cu 33 de ilustrații de Dan Perjovschi: „fiecare apariție editorială a unei tinere vedete din generația 2000 e întâmpinată cu salve critice și artificii speculative, cu elogii nemăsurate livrate scriitorilor considerați a fi *în trend*. Funcția disociativă și diferențiatore a criticii de întâmpinare pare grav avariata la unii comentatori, a căror evaluare de *produs literar* se apropie, nepermis de mult, de o reclamă nici măcar subtilă făcută unui autor «pe val». Și mă amuză (amar) că văd simptomele acestea la un critic de gust și de o brutală exigență, ca Mihai Iovănel, autorul unei cronici delirante pe marginea celui mai recent volum al Elenei Vlădăreanu. [...] Am spus volum? Am exagerat și eu puțin. Fără ilustrațiile atât de expresive ale lui Dan Perjovschi și fără micile trucuri și gadget-uri tipografice [...], materialul poetic strict și-ar arăta imediat precaritatea. [...] În apoteoza cronicii lui pe marginea acestui biet volumaș, colegul de breaslă Mihai Iovănel sărea de la concluzii, la renunțări personale, întrucât versurile Elenei Vlădăreanu «ce spun aia sunt» și îi pretind «zero interpretare», el își va da demisia din «calitatea de critic interesat de poezia doomiiistă.» *Keep walking, Milky Boy!*” ■ Rita Chirian se arată nemulțumită de câteva volume nou apărute, în care autorii scriu ca și cum înaintea lor n-ar fi existat un Eminescu sau un Sorescu. ■ Recomandările revistei din această săptămână sunt: ■ *de-a viul* (Cartea Românească, 2010): „Trei suite poematice emanând același neoexpresionism nereformat à la Teodor Dună. Un necroexpresionism, în fond, înscenând pulsivitatea capătului de linie și a finitudinii curente. Avantajul lui T. Dună în manipularea acestei formule – curtată și de alții, cu mai puțin succes -, e un simț poetic/ poematic aparte, o facultate a poeticului.” (Teodora Dumitru) ■ Ioana Pârvulescu, *Viața începe vineri* (Humanitas, 2009): „Am câteva rezerve ideologice față de paseismul autoarei, dar ficțiunea și mobilierile ficțiunii sunt încântătoare.” (Mihai Iovănel) ■ Cecilia Ștefănescu, *Intrarea soarelui* (Polirom, 2008): „Un roman foarte original, care m-a costat o sticlă de vin. Prietenii (adică toți cititorii atenți) știu de ce. A fost un roșu sec, Médoc 2007, *recommandé sur charcuterie, toutes viandes, fromages*. Asta înseamnă să pierzi un pariu: să-l pierzi cu demnitate. (Daniel Cristea-Enache) ■ Gheorghe Crăciun, *Aisbergul poeziei moderne* (Editura Paralele 45, 2009), ediția a II-a, postfață de Mircea Martin: „Vârful teoriei literare românești de după 1990.” (Andrei Terian) ■ Pentru că în martie urmau să se împlinescă 115 ani de la nașterea lui Ion Barbu, Constantin Coroiu îi dedică un articol axat pe biografia „idolului faimoasei generații '60, tot mai uitat în epoca postdecembristă.” ■ Cătălin Sturza scrie despre recentul volum publicat de Vasile Ernu, *Ultimii eretici ai imperiului* (Polirom, 2009): „o carte provocatoare despre relația dintre cele două sisteme politice; e, de asemenea, o carte *glamour*, frumos ambalată literar, ce excelează în a-și momi, în bun spirit PR-istic, cititorii prin aruncarea de pastile incitante. În sfârșit, e o carte

incitantă despre indivizii cărora nu le plac categoriile, tocmai pentru că nu încap în niciuna dintre ele. Rămâne paradoxal, totuși, cum exact un autor precum Ernu încearcă să feliereze și să împartă absolut totul într-o astfel de carte în categorii cu etichete exacte.” ■ Este publicată prefața volumului *Fragmente critice, vol VI: Ne revizuim, ne revizuim*. ■ Mihai Iovănel publică „câteva precizări, în atenția dnei Marta Petreu”: „În chestie e doar că alegațiile dnei Petreu privind extremismul de dreapta al lui Sebastian nu formează și o demonstrație, respectiv că nu se susțin în raport cu normele academice aflate deocamdată în uz.” ■ Rodica Grigore recenziază volumul semnat de António Lobo Antunes, *Ordinea naturală a lucrurilor* (Humanitas, 2009), traducere și note de Micaela Ghițescu.

4 martie

[„**Dilema veche**”, nr. 316] Dosarul săptămânii poartă titlul „Marxismul, azi.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul *Creștetul ghețarului. Jurnal 1969-1971* (Humanitas, 2009): „Jurnalul vorbește tangențial și despre lumea literară românească, în general caraghioasă în aspirațiile ei meschine, gravitând în jurul revistelor literare și a Uniunii. [...] Purtând un titlu sugestiv, scris foarte frumos, presărat cu poeme și cu formulări memorabile, extraordinarul jurnal al Constanței Buzea este deopotrivă mărturia emoționantă a unei femei umilite și cu tinerețea furată de un bărbat egoist, meschin și adulterin, bătăran și violent, o rușine pentru genul masculin, dar și splendida revanșă a unei mame și, mai ales, a unei scriitoare realizate, dovada faptului că, uneori, adevărul și forța literaturii stau, mai ales, în caracter și credință.”

4 martie

[„**Observator cultural**”, nr. 257 (515)] Marius Oprea îi acordă un interviu lui Ovidiu Șimonca: „[...] *Te dai la o parte?*; Eu voi căuta un suport instituțional pentru a continua cercetările practice de investigare a comunismului. Voi încerca la Universitatea București, unde aş vrea să propun un Centru de Arheologie Contemporană și de Investigare a Crimelor Comunismului. Nu voi cere bani, voi aduce bani de la organizații și fundații interesate să sprijine cercetările practice de aflare a vinovaților, de deshumare a victimelor. Domnul profesor Tismăneanu vrea să transforme crimele comunismului în istorie. Problema mea este că eu discut cu victimele, cu familiile celor care au avut enorm de pățimit, discut cu cei care au avut părinți sau bunici executați. Sunt familii despărțite, cu părinți trimiși la Canal și copii – în orfelinate. Țara asta este încă plină de suferință, suferință provocată de securiști, de activiști. Pe mine mă interesează cum pot fi ajutate victimele și urmașii lor. Eu nu vreau, n-au vrut, la Institut, să discut despre suetele de la Comitetul Central. Asta nu este cercetare și investigare a comunismului. Eu vreau să discut cu victimele și să le ajut. Vă mai dau un exemplu: când am ajuns la Palatul Victoria, consilier al fostului premier Tăriceanu, indemnizația pentru un an de pușcărie politică era de 50 de lei. Nu mai crescuse de vreo șase

ani, era deja cu mult în urma inflației. Am propus Guvernului Tăriceanu mărirea acestei alocații la 200 de lei, propunere adoptată imediat. Sigur, și atunci Ministerul de Finanțe zicea că e cam greu, dar nu trebuie să te lași. Acum, deținuții politici primesc 200 de lei pentru un an de pușcărie. Trebuie să ai grijă de victime la modul concret, nu doar exprimându-ți compasiunea. Am obținut, tot în acea vreme, pensii viagere pentru cei arestați la Brașov, pe 15 noiembrie 1987. Șeful lor, al Asociației «15 noiembrie 1987», domnul Florin Postolachi, este senator PDL. Îmi pare bine că i-am ajutat, este o formă de respect al Statului român față de acel protest anticomunist, prin acordarea acelor pensii viagere. Sunt inițiative legislative, în care m-am implicat, găsind înțelegere la Guvernul Tăriceanu, în a susține victimele și din punct de vedere financiar. [...]; *Ce mesaj i-ai trimite domnului Vladimir Tismăneanu?*; Ce-aș putea să-i spun? Are o misiune extrem de grea. Multă lume îl va judeca pentru că și-a dorit această funcție, care înseamnă, în opinia mea, o formă de politizare a istoriei.; *Ce le spui angajaților de la Institut?*; Să nu demisioneze și să nu protesteze. Poate ne vom mai întâlni, poate vom mai lucra împreună. Roata se mai întoarce. Nu spun că voi reveni pe cai mari. Sentimentul meu, la demiterea decisă de Guvernul Boc, este că parcă mi s-ar fi răpit copilul. Institutul a fost creația mea, eu l-am luat de la zero, nu aveam nici sediu... Le mulțumesc tuturor pentru colaborare, cum le mulțumesc și celor care m-au susținut public în aceste săptămâni. Susținerea tuturor, protestele publice declanșate de demiterea mea m-au încredințat că am procedat corect câtă vreme am condus Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului.; *Iar victimelor ce le-ai spus?*; Să aibă încredere că ce-am făcut pentru ei voi face și în continuare. Victimele trebuie să înțeleagă faptul că, în momentul de față, Guvernul Boc cheltuie bani pe prestigiu și nu pe dreptate.” ■ „Redacția revistei Observator cultural își informează cititorii că, de acum înainte, numărul curent al revistei va fi prezentat, pe Internet, în ziua de vineri. Este o formulă prin care dorim să punem în evidență și ediția tipărită a revistei, care se distribuie miercuri și joi. De asemenea, vă informăm că puteți primi ediția tipărită încă de joi, prin abonamente realizate direct la redacție. Pentru abonamente puneți suna la telefon 021-230-84-44 sau ne puteți transmite un e-mail la adresa anamaria_observator@yahoo.com. Vă informăm că vom diversifica prezentarea ediției noastre în variantă on-line. Deja, de câteva săptămîni, am introdus o nouă secțiune, «On-line-în actualitate», în care sunt publicate texte destinate exclusiv Internetului. Informațiile despre evenimentele culturale le găsiți la secțiunile «Ultimele știri» și «Agenda culturală». În plus, actualizarea site-ului nostru se va face nu doar în ziua de vineri, când sunt postate textele din numărul curent, ci în mod constant, în orice zi a săptămîinii, ori de câte ori actualitatea culturală va impune intervenția jurnalistică a redactorilor și a colaboratorilor noștri. Se vor face și câteva modificări la aspectul grafic on-line al revistei, pentru a fi mai ușor de parcurs și de citit. De asemenea, suntem deschiși tuturor sugestiilor și propunerilor de la cititorii noștri. Criticile ne sunt, și acestea, de folos în activitatea noastră jurnalistică. Vom avea,

în continuare, o secțiune de comentarii la fiecare articol, unde vă invităm să vă spuneți punctul de vedere într-un mod civilizat, onest și polemic. Atacurile la persoană și injuriile nu vor fi publicate, dar părerile dumneavoastră pertinente și argumentate ne interesează în cel mai înalt grad.” ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Marți, 2 martie, la Uniunea Scriitorilor din România, s-a deschis sesiunea de lecturi din cadrul proiectului «Poezie la prima vedere». Scriitorul Ion Zubașcu a citit din cel mai recent volum al său de poeme, *Moarte de om. O Poveste de viață*, apărut la Editura Limes, în 2010.” ■ „Joi, 4 martie, ora 19.00, la Club Expirat, patru poeți maghiari (László Noémi, Karácsonyi Zsolt, Király Zoltán, Papp Attila Zsolt) din Cluj-Napoca sunt invitați la ediția 124 a «Poeticilor cotidianului». Lecturile și discuțiile se vor desfășura în limba română. Moderator este Răzvan Țupa.” ■ „În cadrul programului «Filmul care doare», derulat de către Societatea «Timișoara» și Centrul Cultural Francez din Timișoara, joi, 4 martie, începând cu ora 18.00, vor fi proiectate documentarele «Viteaza din Nucșoara» (45’) și «Moșu» (45’), din ciclul «Memorialul durerii» realizat de Lucia Hossu Longin, avându-i ca personaje centrale pe doi dintre cei mai curajoși români: Elisabeta Rizea și Ion Gavrilă Ogoranu. Pe 10 martie, la aceeași oră, va rula documentarul: «Roumanie – Une révolution dans l’oeil des medias» (53’, Franța, în regia lui Antonio Wagner).” ■ „Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc organizează, în perioada 20 februarie – 1 mai 2010, Concursul național de eseuri și artă grafică «Familia mea în comunism», care pornește de la următoarele întrebări: «În ce măsură a fost afectată familia ta de regimul comunist? Cum portretizați viața de familie în timpul regimului comunist?». Ajuns la a IV-a ediție, concursul este destinat elevilor din clasele V-XII și este organizat în parteneriat cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și Reprezentanța Comisiei Europene în România. Cele mai bune eseuri și desene din concurs vor fi premiate. Valoarea totală a premiilor este de aproximativ 2.000 de euro. Eseurile câștigătoare vor fi publicate de IICCMER într-un volum, în timp ce planșele premiate vor fi expuse de IICCMER într-o miniexpoziție.” ■ Raluca Dună scrie despre „un roman rupt în două”: „Un titlu milităresc, care te pune pe gânduri: *Stalin, cu sapa-nainte* (Cartea Românească, 2009) de Radu Țuculescu. O copertă cu tentă memorialistică, o fotografie expresivă, în care îl poți recunoaște pe autor în băiețelul aciuat la petrecerea de dandy rustici a bărbaților. Fotografia provine din arhiva de familie a autorului; este o scenă reală, cu personaje reale – care se vor regăsi, ca personaje «livrești», într-o scenă din carte. [...] Finalul, tras de păr, cu o rezolvare senzaționalistă (sinuciderea tinerei vânzătoare după partida de sex oral, apariția intempestivă a fiicei naratorului, care găsește cadavrul în baie) nu mi se pare un «catharsis» care să survină firesc în economia romanului, ci o tușă în plus de absurd (un absurd posibil, dar neconvingător «literar», să ne înțelegem). Romanul se termină brusc și rămâne rupt în două, iar partea «frumoasă și bună» (din punct de vedere literar) se îneacă grăbit într-o baie de vulgaritate – realistă,

experimentală, muzicală chiar, cum vreți să-i spuneți, dar, categoric, nu pentru toate gusturile.” ■ Cătălin Sturza crede că „*Asylant* [Ed. Curtea veche, 2009], cel de-al doilea roman al lui Liviu Bîrsan, se plasează într-un orizont tematic puțin explorat în literatura română; Bogdan Suceavă plasează volumul, într-o prezentare de pe coperta a IV-a, în vecinătatea a două opere clasice, *Groapa* de Eugen Barbu și *Craii de Curtea-Veche* de Mateiu Caragiale. Eu aș vedea-o, mai degrabă, în continuarea unei proze insulare în ficțiunea românească a ultimelor decenii: *Băgău* de Ioana Bradea. [...] Liviu Bîrsan este, și ca formație, și ca preocupări, un outsider al lumii literare. Nu e prezent la lansări, presa nu-i acordă importanță, ceea ce înseamnă că nici critica nu va avea motive să-și schimbe prioritățile și să se grăbească să-l ia în serios. Păcat, pentru că, prin *Asylant*, Liviu Bîrsan demonstrează că e un prozator matur, stăpân pe o formulă narativă flexibilă și modernă; și, mai mult, el arată că e un scriitor imaginativ, care are ceva de spus.” ■ Daniel Cristea Enache scrie despre cartea anului editorial 2009, „în genul subiectiv”: *Creștetul ghețarului. Jurnal 1969-1971*: „Tânăra Constanța Buzea, care are aproape treizeci de ani în momentul inițial al *Jurnalului*, procedează ca un scriitor profesionist, nu doar ca un om rănit și dezamăgit ce-și trece suferințele pe hârtie. Episoadele de chin domestic sunt foarte bine expuse și calibrate. Monstrului lacom de toate i se sesizează rapid profilul «ofertant» literar. Altfel spus, Adrian Păunescu dispăre de aici ca soț și ca tată real pentru a reapărea, fulminant, ca personaj în toată regula caracterologică, înșurubat în comportamentul și gestică lui, înseriat în acțiunile sale ilustrative.” ■ Danila Pîrvan-Jenaru scrie despre volumul *O sută de scrisori din Paris* (Cartea Românească, 2010), selecție de Livius Ciocîrlie, prefață de Vasile Popovici: „Rămas în 1986 la Paris împreună cu soția sa, Sonia Larian, Lucian Raicu și-a împlânzit singurătatea exilului – cum altfel?! – citind, scriind și vorbind despre inepuizabila și mereu intensă viață a cărților, dar și a scriitorilor. Nu multora le-au reușit, precum lui Lucian Raicu, comutările de pe documentul omenesc pe cel speculativ, într-un act critic individualizat prin entuziasmul, răbdarea și franchețea delicat-comprehensivă cu care se «instalează» în cărțile citite, eliberându-se de orice automatism al gândirii și de orice șablon interpretativ. [...] Lucian Raicu face parte din familia acelor scriitori «proaspeți», la care inteligența și cultura sunt lăsate în urmă doar de pofa de a spune și de mirarea că mai sunt încă multe de spus. Cu vocea nicicând mohorâtă și cu o discretă «licărire jucăușă» în privire, desigur!” ■ Iulia Deleanu discută cartea lui Adrian Cioroianu, *Geopolitica Matrioșcăi. Rusia postsovietică în noua ordine mondială* (Curtea Veche, 2009). ■ „Dintr-un epistolar închipuit”, Claudiu Sfirșchi-Lăudat publică „Scrisoare către tine, cititorule”. ■ Monica Grosu scrie despre volumul semnat de Grațian Cormoș, *Femei în infernul concentraționar din România (1945-1989)* (Ed. Argonaut, 2009), ajunsă deja la cea de-a doua ediție. ■ „Plagiat să fie, dar să îl știe și alții!” spune Dana Pîrvan-Jenaru, demascând un caz de reproducere exactă a textului ei, fără a fi precizată sursa citată: „În octombrie 2008, revista «Observator cultural» (nr. 444) publica

un grupaj de texte în cadrul unei dezbateri despre Eminescu. Tema, «Eminescu – apune mitul, renaște scriitorul», avea ca punct de plecare, în special, cărțile recent publicate de către Iulian Costache și Iliana Gregori. Respectiva inițiativă a fost calificată, la scurt timp, în «România literară», drept «o dezbatere profitabilă». Curat profitabilă, căci, de curând, într-un text publicat de o altă revistă culturală, am descoperit că fragmente consistente din articolul meu de atunci din «Observator cultural» – «Eminescu – o identitate în mișcare» – au fost plagiate în textul semnat de Rodica-Magdalena Stovicek. Este vorba de revista craioveană «Mozaicul» (nr. 1), din 2010, care găzduiește o nouă dezbatere despre Eminescu, în setul de articole regăsindu-se și semnătura unor oameni de cultură absolut remarcabili, precum Mircea Anghelescu și Iulian Costache. În articolul «Eminescu nu va mai determina, probabil, structurile noastre comportamentale și ideatice» al Rodicăi-Magdalenei Stovicek, se regăsesc câteva paragrafe scrise de mine, fără ca în textul din «Mozaicul», preluat și pe site-ul «România culturală», să apară nici cea mai mică referință la revista «Observator cultural» sau la numele meu.” ■ Vasile Morar publică eseu moral „Răbdarea activă”. ■ Iliana Gregori publică cea de-a treia parte a articolului „Romanul lui Cioran? Sugestii pentru o biografie imposibilă”. ■ În articolul său, Michael Haulică ține să-și explice articolele publicate în ultima vreme: „Unii gîndesc – unii o și spun, sub diverse forme, cu diferite tonuri – că, de când am trecut în barca editorilor, i-am trădat pe scriitori. Că nu le mai înțeleg nevoile, libertățile, aspirațiile. Că încerc să le fixez reguli, că încerc să le impun stăpîni. Că, în afară de editorul rapace, care jupoaie scriitorul de drepturi și de banii ce i s-ar cuveni (indiferent de vânzări), mai nou – se pare – l-am mai inventat și pe Măria Sa Cititorul. Cândva eram și eu un tânăr scriitor independent, ascultător de grunge și punk, demolator de mituri, reguli și cioplitor, zi de zi, al statuii unicului, mirabilului, irepetabilului SCRITOR. Trimiteam texte pe ici, pe colo și mi se publicau. Trimiteam texte mai pe dincolo și uneori mi se publicau, uneori nu (evident că varianta «nu» mi se întâmpla de mai multe ori). Așa am aflat eu de reguli. Pentru că pe-acolo, pe dincolo, treaba asta cu publicatul are niște reguli. Și cu cât respecti mai multe dintre ele, cu atât te califici mai departe. [...] Când am ajuns să fiu eu însumi editor, mi-am dat seama că în lipsa acestor reguli va fi vai de capul meu. Deși m-am izbit de probleme încă de timpuriu (anii '90), de-abia după 2000 și după experiențele cu editorii «de dincolo» am ajuns să folosesc și eu un «Ghid al colaboratorului», în care să explic cum trebuie trimis un manuscris. Sau cum aștept eu să-mi fie trimise manuscrisele. [...] Am vorbit despre manuscrise. Hai să zic ceva și despre ce se întâmplă după. Adică după ce cartea iese pe piață. Editura la care am publicat eu prima carte (Institutul European, Iași) mi-a făcut bucuria de a-mi organiza o lansare. N-am avut altceva de făcut decât să găsesc pe cineva care să vorbească și să mă prezint la locul faptei. [...] Dar, ca editor, ce mi-a fost dat să întâlnesc? Am cunoscut scriitori mereu nemulțumiți de ce a făcut editura pentru ei. Ba că nu i-a luat cineva de-acasă să-i ducă la lansare (eventual să-i ducă și înapoi), ba că n-au avut lansare

singuri și au fost înghesuiți, livrați «la pachet» cu alții, ba că n-au avut suficiente lansări – variantă: «lui cutare i-ați făcut mai multe lansări» –, ba că n-am adus suficientă lume la lansare etc. etc. Am învățat că, uneori, comportamentul scriitorului poate face mai mult rău decât o vânzare sub așteptări. În spațiul care a mai rămas, să spun câte ceva și despre relația cu cititorii. [...] Pentru un editor, cititorul este un personaj foarte important, pentru că el este cel care dă banii pe carte, este cel de pe urma căruia trăiește și, de fapt, de pe urma căruia «trăiește» și scriitorul (atât cât trăiește el în țara asta în care tirajele sunt mici, iar vânzările, și mai mici – de ce? E o altă discuție). [...] Bineînțeles că pe bloguri se scriu și o mulțime de prostii. Dar sunt boguri și bloguri (vorbesc despre bloguri pentru că aici găsim cititorul, cititorul mediu, să zicem, deși uneori e tobă de citit). Unii au citit multe la viața lor. Și poate ar fi bine să-i mai ascuți și pe ei. Pentru că dincolo de ce crezi tu că se înțelege din opera ta, până la urmă important e ce înțelege cititorul. Și, repet, vorbesc despre un anumit nivel al cititorului, pentru că un cititor mediocru nici nu-și face blog de cărți. Dincolo de feedbackul pe care orice scriitor îl are din cronicile care apar în publicațiile (mai mult sau mai puțin) literare, există și reacția cititorului, a celui care dă bani pe o carte. [...] Din când în când, mai vorbesc despre aceste lucruri, pentru că ele încă se așază la noi, încă sunt în formare.”

■ La împlinirea vârstei de 85 de ani, Liviu Ornea îi dedică lui Solomon Marcus, „o singularitate nerezolvabilă”, câteva rânduri: „[...] prin tot ce a făcut și face, prin tot ce a scris și scrie, profesorul Marcus e un scandal, o palmă dată tuturor celor care [...] văd cultura umanistă drept un obstacol în calea specializării științifice și cultura, în general, drept ceva inutil și chiar dăunător.” ■ În „Dați-i sapa înapoi lui Marius Oprea”, Doina Ioanid accentuează: „În ultima vreme, Marius Oprea a devenit un caz. Mă întreb de ce un om care a dovedit ce poate, cu vorba și cu fapta, dar mai ales cu fapta, trebuie să devină în România un caz. De ce nu un om apreciat, pentru că-și face bine treaba? De ce avem nevoie de cazuri? De ce a fost demis un om care s-a ocupat concret de aflarea adevărului, de aducerea la lumină a crimelor unui regim care a distrus și a frânt sistematic vieți? [...] Răspunsul este unul singur: Marius Oprea este un om incomod, care nu se teme să spună lucrurilor pe nume, să meargă să facă săpături, la propriu, să se lupte pentru cei care nu mai sunt sau își așteaptă de ani buni dreptatea. [...] Un institut atât de important nu trebuie politizat, nu trebuie să fie la cheremul fluctuațiilor politice. Dacă mâine vom avea un alt premier, din altă tabără politică, ce facem? Ne jucăm de-a demisul și investitul în funcții? Ce se întâmplă dacă unui premier nu-i place culoarea ochilor unui om capabil? E absurd. IICMER trebuie să fie independent, chiar dacă pentru asta vor trebui fonduri particulare sau europene. Iar numirea președintelui său executiv trebuie să țină cont de un singur lucru: faptele concrete.”

05 martie

[„**România literară**”, nr. 7] Tema lunii martie este: „Modele, Antimodele, False modele” ■ *(De) ce scriau românii la «Europa Liberă»?* este titlul pe care-l poartă editorialul semnat Nicolae Manolescu: „În ce mă privește, n-am trimis nicio scrisoare la *Europa Liberă* [...] Am servit în schimb de intermediar în transmiterea altora. Am relatat felul cum procedam în *Viață și cărți*. Reiau pe scurt. Când Dorin Tudoran făcea greva foamei, o parte din textele lui au ajuns la *Europa Liberă* prin mine. Deși îl vizitam aproape zilnic, nu puteam să «scot» nimic din casă. Există riscul să fiu perchezitionat la ușa blocului din cartierul Militari, unde locuia Dorin. Scrisorile le ascundea Cora, soția poetului grevist printre caietele și cărțile care îi trebuiau la școală. Cora preda limba franceză la un liceu din cartier. Ca din întâmplare, se întâlnea cu Dana Dumitriu, care făcuse chipurile o pasiune pentru un coafor aflat peste drum de liceul Corei. De la Dana scrisorile ajungeau la mine și de la mine la Mihai Botez. Acesta, care îl cunoscuse pe Dorin prin intermediul meu, i le dădea domnului Le Breton (care a publicat o carte la Humanitas după 1989 despre România), ambasadorul Franței la București.” ■ Este anunțat câștigătorul concursului de manuscrise pentru autorii sub 35 de ani, organizat de *Uniunea Scriitorilor din România* în colaborare cu Editura Cartea Românească: „Din cele 60 de manuscrise primite, juriul, alcătuit din Gabriel Dimisianu, Dan Cristea și Cosmin Ciotloș, a decis să premieze volumul de poezie *Cineva toarnă acuarele în țevi* de Sorin Despot. Pentru celelalte secțiuni (proză, critică literară, dramaturgie), juriul nu a selectat manuscrise care să fie propuse spre publicare.” ■ Sub titlul *Umbra marilor străjeri* citim articolul lui Dinu Flămând: „uneori nota dominantă într-o epocă, într-o societate, într-o mișcare trendy o imprimă un soi de epigonism «inventiv» ce nu își dă seama cât de sărac este și nici nu crede când i se spune. Trăim o asemenea perioadă, în care multe nume sonore ale succesului reciclează rețete dintre cele mai simple și manevrează scara valorilor recurgând la discursul opac. E acel flux de declarații de intenții ce parazitează opera și căreia nu-i acordă nici șansa banală de a se finaliza. [...] S-a luat ca bază de confortabilă revoltă perfidia de a susține că opera de artă trebuie să scape de tot ceea ce se așteaptă de la ea (valoare, sens, genialitate, reprezentativitate etc.) - asociate până atunci cu actul ei de identitate socială. [...] Înainte să se fi instalat cadastrul drepturilor de autor, era o datorie să furi cu amor și pasiune de la toți predecesorii. De când s-a inventat originalitatea, trăim periodic desantul plictisului.” ■ Mircea Mihăieș vorbește despre *Viața de apoi a cărților*: „Cărțile mari anulează nu doar tradiția de până la ele, îmbogățind-o în același timp, dar își creează și un fel de aroganță, ne-detronabilă posteritate. Ele fixează un canon pe care generații succesive se străduie să-l dărâme sau să-l înlocuiască. Cel mai bine le reușesc autorilor care-o fac admirativ: James Joyce în *Ulysses*, Alfred Tennyson în balada cu același nume, JeanLuc Godard în filmul *Le mépris*, și așa mai departe. O recentă carte a unui debutant, Zachary Mason, *The Lost Books of the Odyssey* (2008), nu se mulțumește să speculeze

pe marginea întâmplărilor narate de Homer, ci adaugă, îndrăzneț, episoade, deformează sensuri și rescrie situații. [...] Intrată pe mâna urmașilor, orice tragedie se metamorfozează, fără efort, în comedie și orice încercare de a conserva sublimul sfârșește în ironie, sarcasm și parodie. Dar poate că tocmai asta e lecția cărților mari ale omenirii: ele ne învață că nimic nu e veșnic și nimic nu e doar vremelnic.”

■ Irina Petraș recenziază volumul *Okii* (Ed. Limes, 2009) scris de Roxana Sicoe-Tirea, „absolventă a Literelor clujene (și a celor din Artois /Franța), [poeta] a trecut - firesc și inevitabil -prin școala echinoxistă, colaborând și la controversatul *Dicționar Echinox. A - Z*, din 2004 (coord. Horea Poenar). În același an, Ion Pop o include decis și entuziasmat în antologia *Poezii revistei Echinox* (cea mai tânără dintre aleși). Debutează cu *A șaptea dimineată a lumii*, 2005 (Premiul pentru debut al UR - Filiala Cluj). Se stabilește în Franța. O includ în *Cuvinte* (2006) și pariez pe ea la Bursa de valori a Bucureștiului cultural.” ■ *Aproape. Atât de departe/ Close. So far away* (Ed. Integral/Vinea, 2009) este titlul ultimului volum publicat de Lucian Vasilescu: „un nouăzecist omologat: 5 volume de poezie, plus unul în colaborare cu «liderul» Ioan Es. Pop și prezența în *Manualul de literatură*, antologia generației. «Nouăzecismul» autorului sare în ochi de cum deschizi și volumul de față, deși titlul, aparent, îl camuflează: mă refer la prefața lui Dan-Silviu Boerescu, unul dintre criticii generației '90. Aici ni se oferă o grilă de lectură destul de gravă, cvasi-religioasă chiar.” Raluca Dună face și o remarcă privind traducerea în limba engleză: „Un scurt cuvânt și despre traduceri masteranzilor îndrumați de Lidia Vianu: competente toate, unele foarte bune. Sună bine și în engleză, dar din păcate s-au pierdut pe drum rimele și ritmul, care dau personalitate și pitoresc lingvistic originalului.” ■ Gabriel Coșoveanu scrie despre cartea lui Alexandru Budac *Byron în reșea sau Cum a rămas liberă canapeaua doctorului Freud* (Humanitas, 2009): „Cartea curajoasă și atent ranforsată teoretic prin lecturi de iradiere anglo-saxonă a tânărului timișorean poate fi salutăată atât de pasionații gândirii computaționale, cât și de tabăra celor care cred cu tărie că sufletul scapă descrierii eminamente algoritmice. [...] Faptul că avem proiecții, și încă bogate în lecturi recente, care mențin legate tipurile de inteligență, dincolo de artificiala cezură tehnic versus umanist, ni se pare întremător.” ■ „Alexandru George s-a impus ca eseist excepțional și critic literar mereu provocator, cu o voce foarte personală, de aceea romanele sale au fost considerate mereu un fel de joc secund de critic, mai puțin inspirat decât restul scrierilor Domniei Sale. În ipostaza de romancier, autorul ne propune cartea cea mai dragă lui: *Oameni și umbre, glasuri, tăceri*, în ediție adăugită (față de cea din 2003), definitivă. Romanul de suflet al lui Alexandru George este o aventură livrescă de mare anvergură care, la origine, s-a vrut a fi în descendență proustiană. [...] Alexandru George vorbește mult și despre multe datorită ambiției de a realiza un roman total, astfel încât pe alocuri ai impresia că este scris într-un avânt juvenil și asta din cauza digresiunilor și acribiei de care romancierul dă dovadă chiar și atunci când tratează fapte de importanță secundară. Însă fresca istorică și poveștile ei,

precum și superbe pagini reflexive despre dragoste sau despre condiția umană și destin fac din acest roman unul care merită luat în seamă mai mult decât a făcut-o critica până acum.” - spune Silvia Prafan despre volumul *Oameni și umbre, glasuri, tăceri* (Ed. Institutului Cultural Român, 2008. ■ Cosmin Ciotloș crede că „E păcat că la a doua lectură (sau măcar la o foietare ulterioară) romanul Anei Maria Sandu pierde destule din atracțiile primei impresii. Scene care păreau perfect realizate își deconspiră rupturile de ligament. Imagini lucrate cu grijă devin susceptibile de pură artificialitate. Voci inițial plauzibile ajung să nu mai fie luate în seamă. Din fericire, suma aceasta de mici decepții nu afectează romanul în ce are el mai concludent, așa încât, judecată la rece, *Omoară-mă!* [Polirom, 2010] rămâne o carte notabilă.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile Doinei Ioanid, *Ritmuri de împlânzit aricioaica*. ■ În acest număr este publicată *Introducerea* semnată de Mihnea Berindei și Gabriel Andreescu la volumul, în curs de apariție la Editura Polirom, intitulat *Ultimul deceniu comunist. Scrisori către radio Europa Liberă 1979-1985*. Al doilea volum va cuprinde scrisori din anii 1986-1989. Redacția anunță că în numerele următoare va publica și fragmente din scrisorile cele mai importante. „La mijlocul anilor '60, în contextul destinderii între cele două blocuri (care a dus între altele la suprimarea bruiajului radiourilor occidentale), *Europa Liberă* a început să primească un număr crescând de scrisori, cu precădere începând cu anul 1965, când direcția radioului a decis să solicite părerea ascultătorilor privind diverse emisiuni. [...] Ceea ce putem afirma cu certitudine este că Securitatea nu a reușit niciodată să întrerupă legătura care se stabilise între ascultători și Europa Liberă. În cursul ultimului deceniu comunist, postul de radio a primit constant în jur de 500 de scrisori anual. [...] Scrisorile trimise la Europa Liberă erau destinate mai multor emisiuni și au finalități distincte. Tinerii, mulți elevi și studenți, trimit cu precădere cărți poștale semnând cu pseudonime dintre cele mai năstrușnice, emisiunilor de muzică ușoară occidentală, oficial decadentă, solicitând melodii pentru ei sau pentru aniversarea unui prieten sau prietene. Era o formă de contestare a autorităților și de sfidare a Securității. Pentru a le expedia, ei profitau de bunăvoința unui turist (occidental sau estic) sau de micul trafic de frontieră în Iugoslavia și Ungaria. Uneori ei strecurau câte o informație sau observație pertinentă, care va fi folosită de redactorii de la emisiunea *Actualitatea românească*. Cei care aveau intenția de a emigra, mulți etnici germani, dar și din ce în ce mai numeroși români, se adresau îndeosebi emisiunii dedicată drepturilor omului. [...] Scrisorile lor parvin postului prin rude sau cunoscuți din Occident și nu rareori, aceștia iau inițiativa în numele reîntregirii familiei sau a unor solidarități de grup. Numele și adresa solicitanților sunt indicate cu grijă și radioul rugat să le transmită, dacă este posibil, de două sau mai multe ori. O parte dintre aceste scrisori, cazurile cele mai grave și semnificative pentru atitudinea autorităților și pentru fărâdelegile Securității și Miliției, a fost difuzată în cadrul emisiunilor *De vorbă cu ascultătorii* și *Actualitatea românească*. [...] Am reținut câteva texte semnate, provenind de la opozanți cunoscuți

(Doina Cornea, Dorin Tudoran, I.C. Brătianu, părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa) care nu au mai fost publicate după 1990 sau au un conținut predominant factual, edificator pentru atmosfera epocii. Altfel, cu rare excepții, români proaspăt sosiți în Occident și decși să nu se mai întoarcă sau persoane care consideră că nu mai au nimic de pierdut (ca Nistor Rimas, invalid de război, care denunță în august 1984, starea de mizerie în care se află el și ceilalți camarazi răniți pe frontul de Est), corespondenții acestei emisiuni aleg anonimatul. Anonimii aleg uneori pseudonime (G. Ionescu, Ion Popescu sau Cosmina Cosmin) sau inițiale (V.Ax.), dar mai des formule anodine: *Un ascultător*, *Un român* etc. Un fenomen care se amplifică în anii '80 este frecvența scrisorilor colective semnate *Un grup de...* [...] Din cele expuse mai sus reiese că scrisorile trimise la Europa Liberă provin de la toate categoriile societății, de la țărani, muncitori, tehnicieni, funcționari, intelectuali, până la nomenclatură și Securitate. Ansamblul acestor scrisori, puse una lângă alta, ca piesele unui puzzle, ne permite să reconstituim viața cotidiană și atmosfera acelor ani. Un reportaj veridic și terifiant totodată, scris la mai multe mâini, de mai multe voci, dar care formează un tot. Nu există aspect al vieții cotidiene care să nu fie abordat, deseori din mai multe unghiuri de vedere și pe mai multe tonuri. Putem urmări cum situația se deteriorează treptat până la generalizarea mizeriei moral și materiale. [...] Textele parvenite la Europa Liberă în ultimul deceniu comunist au avut deci rolul de a contrabalansa propaganda oficială, de a pune în lumină fața nevăzută a lucrurilor. În cele din urmă, prin intermediul Europei Libere, românii se adresau românilor. Ei își răspund, se completează, stabilesc un dialog [...] În acest sens putem vorbi despre constituirea unei forme de samizdat *a la roumaine*, cu o difuzare inegalabilă, ținând cont că radio Europa Liberă era ascultat de o proporție covârșitoare a populației. A asculta era o formă de rezistență pasivă, de sfidare a autorităților, care devenise un sport generalizat. A scrie însă o scrisoare la Europa liberă e un prim pas spre o rezistență activă, individuală, sau de grup, când apar semnături colective.” În prefața volumului poate fi găsită și următoarea recomandare de lectură: „Sugerăm cititorului să le parcurgă în ordinea publicării lor (care este și ordinea difuzării lor la Europa Liberă), căci, cu toată diversitatea autorilor și a subiectelor abordate, ele constituie un ansamblu neașteptat de coerent și viu care ne permite să trăim atmosfera acelor vremuri.” ■ Iordan Detcu scrie despre ultima carte a Sandei Galopenția, *Viața noastră cea de toate zilele* (Curtea Veche Publishing, 2009): „Este o carte foarte tristă, una din cele mai triste din câte am citit în ultimii ani. Este constituită din notele de supraveghere a lui Anton Golopenția. [...] Era urmărit un mare intelectual, care nu făcea politică și-și vedea de cercetarea științifică și sub regimul comunist instalat de ruși în România. [...] Sfârșitul acestuia este cunoscut, l-a prezentat doamna Sanda Golopenția în *Ultima carte* (2001).” ■ *Ce înseamnă să vii la o întâlnire* este titlul poemului săptămânii, scris de Nora Iuga. ■ La rubrica *Poșta redacției*, Horia Gârbu admite forța unora dintre poemele Gabrielei Toma, incluse în deja-publicatul volum *Cântecul geamănului* (Humanitas, 2009). Despre

poezia lui Gabriel Burlacu crede că: „Experiența tragică prin care ați trecut justifică tonul poemelor trimise, pe care le-am reținut spre publicare într-o antologie a rubricii, atunci când spațiul o va permite și când se vor strînge destule texte remarcabile. A reda acum doar câteva fragmente ar fi nepotrivit, atât din pricina valorii lor, cât și avînd în vedere conținutul, întemeiat pe împrejurările care l-a generat.” ■ *Epistolar crotographic* este titlul articolului scris de Rodica Zafiu, care pornește de la „titlul volumului *Scrisoarea de iubire, dragoste, amor* (București, Ars docendi, 2009), [unde] există trei sinonime, a căror juxtapunere e o cheie de lectură pentru întreaga carte: cuvintele neutre, emoționale sau desuet-ironice coexistă; nimic nu se exclude. Volumul e o autentică manifestare postmodernă: savant și copilăros, sobru și ludic, nostalgic și updatat, preferă să nu aleagă, ci să juxtapună. E un produs editorial de succes, cu destinatar multiplu: pentru esteti și rafinați, pentru universitari docti și pentru tot felul de alți cititori. Cartea nu are un cititor privilegiat, după cum nu are nici un autor mai presus de ceilalți: e semnată Erotographos 50 + 1 (cifrele alcătuiesc un cod: istoria orală consemnează rolul de coordonator al Antoanetei Tănăsescu, dar generozitatea și nonconformismul profesoarei a șters din suprafața textului orice indicație care ar fi putut părea rigidă și autoritaristă). [...] Asumându-și, pe mai multe voci, categoriile profund pozitive ale fragmentarului și hibridului, *Scrisoarea de iubire, dragoste, amor* lansează o formulă editorială nouă, ingenioasă. Spiritul ludic face asemenea minuni: cartea înzestrată cu umor și cu autoironie va putea fi folosită în bibliografii universitare.” ■ Livius Ciorcârlie își amintește că „obsedante pentru organe au fost aurul și valuta. Aurul, când era mult, valuta, chiar și trei dolari. Ghinionul suprem: să se creadă că «deții», iar tu să n-ai nimic. Soacra lui Nelu, doamna G., femeie aspră dar care pe mine m-a hrănit, student, de parcă aș fi fost al ei, fusese bogată. Casă în Domenii, pământ la țară... Erau convinși că ascunde aur. A înfundat închisoarea și au bătut-o până ce, abia, au admis că nu aveau ce să scoată de la ea. N-am scris despre asta. Despre altceva am scris. Uneori, valuta o aveai legal. O moșteneai de la rude din Apus. Atunci se făceau diligențe conondente ca să renunți la ea. Îți aruncau, în schimb, niște lei. La Caransebeș, Cornel și Marioara, unchii mei, așteptaseră zeci de ani să-l moștenească pe «american» - tatăl lor fantast. Până la urmă, moștenirea a fost de vreo două mii de dolari. Cu nu prea multe perechi de palme și câțiva pumni, organele competente i-au convins să primească în schimbul dolarilor bani românești.” ■ În traducerea Angelei Hotaru, este publicat un fragment din antologia *Japonia lui Lafcadio Hearn*, alcătuită de Donald Ritchie și aflată în curs de publicare la Humanitas. ■ În *Un răspuns pentru Regele Solomon*, Felicia Antip explică de ce „Alain Finkielkraut este o pasăre rară: un filosof care caută răspunsuri la marile întrebări (și) în literatură. Aflăm de ce chiar din primele rînduri ale volumului *Un coeur intelligent* (Galimard, 2009).” ■ O notă nesemnată remarcă următorul fapt: „De la 1 ianuarie 2020, opera lui Sigmund Freud a «căzut» în domeniul public, ceea ce a determinat în alte țări apariția a numeroase reeditări, ca să nu mai vorbim

de studii. În ce ne privește, cu excepția lui Vasile Dem Zamfirescu și a editurii pe care o dirijează, nimeni nu mai pare a-i acorda lui Freud atenție. Și nu ne referim doar la psihiatri. Arta însăși a fost marcată de ideile și analizele lui Freud. [...] *Interpretarea viselor* a marcat puternic imaginația a numeroși scriitori și artiști din ultima sută de ani, mai ales după ce, în perioada interbelică, freudismul a cucerit elitele intelectuale ca o adevărată modă.” ■ Publicat în 1989, *Muzică pentru cameleoni*, volumul lui Truman Capote se bucură de o traducere realizată de Iulia Gorzo (Polirom, 2009). ■ Cronicarul semnalează conferința de „vineri, 26 februarie, [a] profesorului Sorin Alexandrescu din cadrul celei de-a treia ediții a programului intitulat *Mitologii urbane. Orașul și literatura*. Cu acest prilej, Sala Oglinzilor a devenit, la propriu, neîncăpătoare, așa cum Cronicarul mărturisește a nu o mai fi văzut vreodată. Despre meticuloasele aplicații întreprinse de Sorin Alexandrescu pe patru romane românești interbelice chiar nu se poate vorbi în numai câteva rânduri. Din fericire, cum s-a mai făcut și cum se va mai face, întregul eveniment a fost filmat. De aici și până la constituirea unei veritabile arhive multimedia a *Uniunii Scriitorilor din România* nu mai e decât foarte puțin.” În cadrul aceleiași rubrici este observată o *Strigătoare discrepantă* în articolul apărut „în «Viața medicală» din 19 februarie 2010, [unde] Dan Lăzărescu prezintă în articolul «Inegalitate» câteva date statistice privitoare la inechitabilele diferențe dintre sexe. De pildă, aflăm că din cei 564 de laureați ai Premiilor Nobel acordate, de-a lungul timpului, pentru Fizică, Chimie și Medicină, doar 16 au fost decernate femeilor. Autorul nu pomenește însă de Nobelul pentru literatură, unde ar fi avut motive și mai temeinice să deplângă odioasa discriminare. Cronicarul e de părere că situația poate fi remediată: o hotărâre politică care să silească comisiile Nobel ca de acum încolo, vreme de trei decenii, bărbații să fie ținuti deoparte de gustul premiilor. Și poate că în felul acesta Dan Lăzărescu, altminteri un fin comentator al evenimentelor culturale din lume, nu va fi silit să dea dovadă de un lamentabil conformism ideologic.” ■ „Din numărul 4 și ultimul pe 2009 al revistei constănțene «Exponto» atrage atenția un articol destul de lung și bine documentat semnat de Loredana Opariuc, universitară din Iași, despre revista «Albatros». O publicație bilunară efemeră, doar șapte numere apărute, primul în martie 1941, va aduna totuși nume semnificative din «generația războiului», o generație risipită («împrăștiată» scria Marin Preda), termen mai exact decât «amânată», pentru că destinul reprezentanților ei a fost foarte diferit. Ceea ce fascinează cititorul de azi la generația războiului este în opinia mea potențialul membrilor ei, valorificat parțial sau deloc. [...] Autoarea studiului se referă pe larg la destinul postum al «Albatrosului», mai precis la cel al principalilor săi colaboratori care s-au risipit în direcții divergente. Geo Dumitrescu și Virgil Ierunca, Mihnea Gheorghiu și Dinu Pillat, Dimitrie Stelaru și Mircea Streinul. Ce ar fi devenit, în condiții de minimă normalitate acești autori și alții pe lângă ei, ce ar fi fost literatura română dacă majoritatea scriitorilor născuți între 1920 și 1930 ar fi debutat la timp și nu spre

40 sau 50 de ani, după ce mai tinerii din «generația 60» își înfipseseră steagurile în deșertul lăsat de proletcultism?”

8 martie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 10 (1043)] Despre volumul Andreei Răsuceanu, *Cele două Mântulese* (Editura Vremea, 2009), Paul Cernat afirmă că „autoarea conferă zonei aura necesară fără a cădea în contrafacere literaturizantă, căci planurile sunt mereu separate. Dincolo de unele pagini trenante/irrelevante, obiecțiile ce i-ar putea fi aduse sunt minime. *Figuri de armeni din România* de Bogdan Căuș a apărut la Editura Ararat, nu la Editura Academiei; Eliade nu e o «natură solară și iremediabil optimistă», ci ambivalentă, în egală măsură melancolică și nostalgică etc. *Cele două Mântulese* e o carte de identitate a Andreei Răsuceanu, dar și a zonei pe care o monografiază prob, împletind meșteșugit firele «pozitive» ale istoriei sociale cu cele «inefabile» ale imaginației și mitului.

10 martie

[„**Lucefărul de dimineață**”, nr. 11-12 (929-930)] În „Revista revistelor” citim: „Primul număr din 2010 al revistei «Vatra» îi este dedicat parțial (35 de pagini) lui B. Fundoianu, cu genericul «încercarea paradoxului». Revista dezbate opera Ruxandrei Cesereanu, a lui Al. Cistelcan, Mircea Martin și a altor critici și esești. Mai găsim poeme de Andra Rotaru, proză de Radu Țuculescu, recenzii la volume recent apărute, precum cele ale lui Matei Florian, Ioana Pârvulescu și Elena Vlădăreanu. Paginile de interviu sunt acoperite de un dialog cu Claudiu Komartin. «Vatra» are, ca de obicei, un sumar echilibrat, cu multe piese de rezistență. Revista «Sinapsa» nu are casetă tehnică și redacțională. Aceasta se reduce la o adresă de e-mail a editurii Playtera și o mențiune minusculă, care arată că a ajuns la noi nr. IV pe 2009. Pe coperta I a volumului, căci e vorba de un volum de 230 de pagini, mai apar, cu litere tot mici, cuvintele: artă, filozofie, știință, teologie. «Sinapsa» e, în fapt, un almanah de studii și eseuri de filozofie creștină ortodoxă. Excepție face un studiu cu bogat material documentar: «Constantin Noica în arhiva Securității». Trei pagini de elucubrații despre inima-pompă și opusul ei Inima-Adevăr semnează impenitentul Dan Puric. «Sinapsa» nu are nici preț, deși are cod de bare. Răsplata va fi în Ceruri!; «Litere». Revista din Târgoviște începe anul cu celebrarea lui Eminescu, prima pagină poartă «chipul astral» și nu mai puțin astrala *Odă (în metru antic)*. Rubrica lui Mircea Horia Simionescu din «Litere» a împlinit 10 ani, în timp ce maestrul a sărbătorit 82. La fel de interesantă e și rubrica lui Alexandru George cu care se deschide numărul. Barbu Cioculescu scrie despre volumul de convorbiri și confesiuni *Confreria* de Mihai Stan. Tudor Cristea scrie despre romanul-fluviu al aceluiași Mihai Stan: «Paradis – Ieșirea din Paradis», concluzionând că este remarcabil și nemaînchizând ultima paranteză a cronicii. George Anca discută despre traducерile indiene

din Eminescu, iar Henri Zalis recitește *Jurnalul* lui Cărtărescu, trăgând concluzii negative despre egocentrismul autorului. Frazele în care își pronunță judecata sunt atât de complicate și de evazive, că nu se înțelege decât cu greu că nu i-a plăcut, nu și de ce. O contradicție printre altele: la autorul *Levantului* «abundă frivolități ieftine, căutate». Dacă sunt căutate, nu pot fi prea abundente, nici ieftine. Mai seamănă tablete, eseuri, proză și alți autori cunoscuți: Dumitru Ungureanu, Viorica Răduță, Șerban Tomșa, Mircea Constantinescu, Liviu Grăsoiu (despre alungarea poeziei din programul postului național de radio), Florentin Popescu, Titi Damian. Poezia și proza aspiranților este pasabilă.” ■ Revista publică următoarea declarație primită la redacție: „Subsemnații, Luiza Palanciuc și Mihai Șora, inițiatori ai programului Restitutio Benjamin Fondane, declarăm public următoarele: 1. nu avem intenția de a polemiza cu nimeni în privința împărțirii titlurilor franceze ale lui Benjamin Fondane, pentru editarea lor în limba română; 2. Singurul lucru pe care îl dorim este ca opera lui Benjamin Fondane și traducерile făcute de noi din această operă să poată vedea lumina zilei, lucru imposibil în momentul de față. Această declarație o facem astăzi, 1 martie 2010, la cererea explicită a d-lui Michel Carassou, care a pus «drept condiție pentru semnarea contractelor de cesiune a drepturilor angajamentul nostru public de a înceta orice polemică referitoare la editarea operelor lui Fondane și, îndeosebi, privind împărțirea titlurilor între noi înșine și editura Art, împărțire a cărei răspundere îi revine în întregime». În lipsa declarației de față, dl. Michel Carassou, deținătorul drepturilor asupra operei lui Benjamin Fondane, refuză semnarea contractelor pentru titlurile rămase disponibile, după cedarea tuturor celorlalte în favoarea editurii Art.” ■ Dan Cristea discută volumul *O sută de scrisori din Paris* (Cartea Românească, 2010): „Ceea ce a fost și rămâne excepțional la [Lucian] Raicu, ilustrat cu brio și de aceste «însemnări nutrite de viețuirea... franceză», e figurarea, înțelegerea dată scrisului (dar și lecturii) ca o înfruntare de «goluri» și «plinuri», ca un act vital, esențialmente vital, menit să echilibreze, să rezolve crize și probleme lăuntrice. [...] În ultimă instanță, în ciuda tuturor aparențelor ce păreau să spună altceva, mi l-am închipuit pe Lucian Raicu ca pe un om fericit.” ■ A. G. Romila crede că memoriile lui I. Negoîtescu cuprinse în *Straja dragonilor* „constituie una dintre cele mai tulburătoare și mai frumoase mărturisiri din literatura română.” ■ Gabriela Gheorghioșor scrie despre studiul *Eminescu sau despre convergență* (Scrișul Românesc, Fundația-Editura, 2009): „Pe lângă investigarea atentă și minuțioasă a politropicejurnalistici eminesciene, desfășurată în close-reading-uri edificatoare, studiul doct al Monicăi Spiridon aduce argumente viabile în sprijinul ideii de convergență a «beletristicii» și a ziaristicii lui Eminescu, a unei identități (metisajul, ca armă a elocvenței) a gândirii producătoare, prezentându-se, astfel, ca o introducere într-un vast capitol de eminescologie.” ■ Felix Nicolau observă că „Treptat, treptat, editura Brumar a început să publice volume de poezie foarte arătoase. La fel, elegant, cu coperte roșu-negre, este *o căruță încărcată cu nimic* (*ein karren mit nichts*), 2008, un volum triolet și bilingv, român-german. Traduceri

de Petre Sragher, Ramona Tarka și Ruxandra Buglea. Din triumvirat fac parte Ioan Es. Pop, Petre Sragher și Robert Șerban. Nu mi s-a părut că reunirea celor trei ar aduce ceva nou în ordine estetică. Mai degrabă cartea pare a fi un proiect satelit al unor proiecte mai mari, individuale.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Insula femeilor* (Ed. Măiastra): „acțiunea piesei e ingenioasă, iar replica pică excelent. [...] Valeriu Butulescu este un comediodraf abil, dotat cu umor și ingeniozitate.” ■ *Femeia din creierul fiecăruia* (Ed. Brumar): „Aurel Udeanu propune mai ales o poezie «de cap», o poezie livrescă. [...] Deși, când o lasă mai ușor cu livrescul, Udeanu o nimerește mai bine. [...] Uneori Udeanu poate fi el însuși, arătând că posedă (un) sânge (de roman) acolo unde trebuie.” ■ *Lucruri și limbaje* (Ed. Limes): „Se știe că Mircea Stâncel este un senior al poeziei optzeciste! Vai, optzeciștii au devenit și ei seniori! El scrie poezie cu rigoare combinată cu fantezie, ca și cum ar juca șah. Fiecare mutare este premeditată, fiecare deschidere a fost exersată, iar la finaluri este expert. Până și arta subtilă a miștoului se exercită ca un sacerdoțiu. [...] Mircea Stâncel scrie agreabil, inteligent, cu un umor ardelenesc.” ■ *Secunde de grafit* (Ed. Lumen): „Plictiseala de pe lume! [...] Diletant de lux, Claudiu Bârsilă are doar 25 de ani, vârstă la care puțini au acces la proza substanțială, și poate va mai încerca marea literaturii cu degetul său de medic emerit. Dar atunci va trebui neapărat să-și scoată mănua de examinare.” ■ *Inimi frânte* (Ed. Primus): „Începând cu titlul kitsch și continuând cu dialogurile lipsite de miez, dar «artistice», cum o fi citit autoarea prin Paulo Coelho sau naiba știe pe unde, cartea este una dintre cele pe care mi-a venit, efectiv, să o calc în picioare. [...] Citind volumul Adinei Laura Achim, am avut cu groază o viziune a ceea ce ar putea trece drept literatură într-un timp foarte scurt, când oamenii vor crede că frecangeala spirituală și filozofia lui Guță Popândău sunt artă.” ■ Nicolae Caratană, *Lampadoforie*: Editura Ex-Ponto, de la care mă așteptam la un oarecare spirit critic, ne propune în acest volum sute de pagini de ineptii versificate.” ■ Sunt publicate proze semnate de Ioan Matei (*Drepturi de autor*), Olivia Sgarbură (*Jocul orb*), câteva micro-narațiuni ale Cosminei Filip, versuri ale poezilor Viorel Lică, Gellu Dorian și parodii de Lucian Perța. Eva Lendvay traduce fragmente de text semnate de Bálint György.

11 martie

[„Cultura”, nr. 9 (264)] Alex. Ștefănescu scrie despre „cel mai activ critic și istoric literar din Basarabia”, Mihai Cimpoi, pe care nu-l consideră atât un călănescian, cât „mai curând un succesor al lui Lucian Blaga și Constantin Noica.” ■ Daniel Cristea-Enache discută volumul semnat de Ovidiu Șimonca, *Pot să vă mai enervez cu ceva? Interviuuri între vehemență și emoție* (Editura Cartier, 2009): „Cu cele douăzeci și cinci de interviuri selectate, aici, dintr-un număr realmente impresionant (peste o sută cincizeci), Ovidiu Șimonca reabilitează imaginea destul de șifonată a reporterului autohton, plasându-se în miezul și în extensiile jurnalismului de calitate, convertibil, în numeroase cazuri, în repere

de critică și de istorie literară.” ■ Scriind despre „un accent uitat”, N. Georgescu aduce o nouă perspectivă privind transcrierea (greșită, conform argumentării sale) câtorva poeme eminesciene. ■ Constantin Coroiu publică „File dintr-un antijurnal” ■ Vladimir Simon scrie despre „Literatura între fascinație și teroare. Cultura tolerată”: „În mileniul trecut, am avut onoarea să (sic!) asist într-o seară cum se îmbată un secretar județean responsabil cu propaganda (care includea în sfera ei de competență și cultura). Când alcoolul i-a înmuiat sistemul de apărare, a simțit nevoia să-mi dezvăluie marea sa mâhnire: «Păi, crezi tovarășe, că dacă aveam eu liceul, rămâneam atâția ani la cultură? Îmi dădeau și mie politica sau economia!». ■ Iulia Deleanu discută cartea semnată de Lucian Raicu, *Dincolo de literatură. Antologie și comentarii* (Editura Hasefer, 2009): „Fragmentele de proză antologată scot la iveală aceeași exigență care a acționat și în cazul scrierii de critică literară. Numai că aici Lucian Raicu a dat dovadă de mai puțină încredere în sine sau de mai mult orgoliu. I s-a părut că n-ar putea să se numere printre artiștii cei mari și n-a perseverat. [...] Există o forță a acumulărilor de substantive, vizibilă atunci când crede că face critică literară (caracterizările incisive ale felurilor tipuri de lectură), care indică, de asemenea, «stofa» de prozator.” ■ Recomandările revistei din această săptămână sunt: ■ Zaharia Stancu, *Antologia poezilor tineri. Cu 55 de chipuri de Margareta Sterian* (Fundatia Națională pentru Știință și Artă, 2009), prefată de Eugen Simion, postfată de Ion Pillat: „O binevenită reeditare integrală a celei mai importante antologii de poezie modernistă după *Antologia poezilor de azi* a lui Ion Pillat și Perpessicius. Fără să propună nume mari, culegerea întocmită de Zaharia Stancu (și apărută în 1934) este deosebit de utilă operațiilor de reconstituire «ambientală» a modernismului literar românesc.” (Teodora Dumitru) ■ Varujan Vosganian, *Cartea șoaptelor* (Polirom, 2009): „Poet în economie și economist în poezie, Varujan Vosganian a avut mai mult noroc la primul său roman (îi recomand totuși să nu-l înceapă și pe-al doilea).” (Mihai Iovănel) ■ Constanța Buzea, *Creștetul ghețarului. Jurnal 1969-1971* (Humanitas, 2009): „Jurnalul Constanței Buzea a fost început în paralel cu cel al faimosului său soț-poet. Adrian Păunescu s-a plictisit și a renunțat curând la însemnările proprii. Constanța Buzea, din fericire, nu. În genul subiectiv, *Creștetul ghețarului* e cartea anului editorial 2009.” (Daniel Cristea-Enache) ■ Romanița Constantinescu, *Pași pe graniță. Studii despre imaginarul românesc al frontierei* (Polirom, 2009): „O carte aflată ea însăși «pe graniță» (ca abordare) și, uneori, dincolo de ea (ca realizare). Studiile Romaniței Constantinescu alcătuiesc unul dintre cele mai bune volume de imagologie literară pe care le avem în momentul de față” (Andrei Terian).

11 martie

[„Dilema veche”, nr. 317] Dosarul săptămânii poartă titlul „Cui îi mai e frică de Feminism?” ■ Magda Cârneci îi acordă un interviu Simonei Șora. În acord cu „tema” revistei din această săptămână, concluzia la care scriitoarea ajunge

este că „Artistul nu e nici bărbat, nici femeie”. ■ Recomandarea revistei este: „În «Academia Cațavencu» de săptămâna trecută (nr. 9/ 2010), într-un interviu dens, mult mai bine strunit decât atâtea intervenții orale de o prea neglijentă spontaneitate, Mircea Dinescu îi încredințează lui Eugen Istodor «o viziune» cât se poate de coerentă și fulguranță asupra vieții lui: «Am prins comunismul până la 40 de ani, am prins și capitalismul ăsta de căcat încă 20, dacă mai prind și Apocalipsa, sunt un om împlinit»”.

11 martie

[„Observator cultural”, nr. 258 (516)] Este anunțată ediția a patra a Galei Premiilor «Observator cultural», ce urmează a avea loc luni, 22 martie, la Teatrul Odeon, de la ora 19.00, și unde urmează a fi acordat câte un premiu la următoarele cinci categorii: Debut, Poezie, Proză, Critică/ Istorie literară/ Teorie literară, Eseu/ Memorialistică/ Publicistică, precum și Premiul „Gheorghe Crăciun” pentru Opera Omnia. De asemenea, pe baza voturilor exprimate pe site, în Gală va fi oferit și Premiul Publicului. ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Ambasada Franței în România și Institutul Francez din București au organizat o Noapte de poezie la Librăria-Cafenea a Institutul Francez. Marți, 9 martie, de la ora 20.00 la ora 23.00, au citit poeme mai vechi și mai noi Angela Marinescu, Ioan Es Pop, Dan Sociu, Elena Vlădăreanu, Doina Ioanid, Răzvan Țupa, Stoian G. Bogdan, Svetlana Cârstean.” ■ „Marți, 9 martie, la Bistrot de Venise din Veneția, poetul Mircea Dinescu a citit, la invitația Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția, câteva dintre cele mai cunoscute poeme ale sale, în traducerea lui Francesco Ricci, unul dintre cei mai promițători traducători de literatură română și beneficiarul unei burse a Institutului Cultural Român. Lectura a fost urmată de un dialog cu publicul.” ■ „În perioada 12-21 martie, Galeria Dalles va găzdui cea de-a X-a ediție a Târgului de carte, muzică, film și antichități Kilipirim. Intrarea publicului este liberă. Ediția extinsă de anul acesta, Mega Kilipirim, vine cu o ofertă îmbunătățită de carte românească și de import, produse audio-video, obiecte de anticariat și numismatică. Reducerile de preț pornesc de la 30% și pot ajunge pînă la 70%.” ■ „Vineri, 12 martie, la ora 17.00, la Sala Oglinzilor a Uniunii Scriitorilor din România are loc a patra conferință din seria «Mitologii urbane. Orașul și literatura», susținută de Doina Ruști, care va vorbi despre Iane Farmacistu, din strada Batiște. Conferința prezintă un farmacist din secolul al XVIII-lea, personaj al cărții *Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București*, recent apărută în colecția «Ego-Proză» a Editurii Polirom.” ■ „Duminică, 14 martie, la ora 11.00, Bujor Nedelcovici va vorbi, la Sala Atelier, despre «Scriitori și exil», în seria Conferințelor Teatrului Național.” ■ Este publicat un *In memoriam* George Gană (1935-2010): „Istoricul și criticul literar George Gană s-a stins din viață pe 8 martie. După absolvirea Facultății de Filologie a Universității din București (1955-1960), a parcurs toate treptele carierei universitare, de la asistent la profesor. A fost lector invitat la Universitatea Humboldt din Berlin (1963-1965)

și la Universitatea din Graz (1975-1978). Ani la rând șef al Catedrei de istoria literaturii române a Universității bucureștene, George Gană avea să devină, din 2005, profesor consultant. Doctor în filologie cu teza *Opera literară a lui Lucian Blaga* (1974), publicată sub formă de volum în 1976, a debutat în «Gazeta literară» (1960). Alături de volume precum *Tudor Vianu și lumea culturii* (Editura Minerva, 1998), *Melancolia lui Eminescu* (Editura Fundației Culturale Române, 2002), a editat cele patru volume de *Opere* ale lui Lucian Blaga (ediție critică și studiu introductiv), publicate între 1982 și 1993 de Editura Minerva.” ■ Carmen Mușat semnează, începând cu acest număr, rubrica, „Vecinități și incompatibilități”: „Pe 23 februarie a.c. Editura Humanitas a lansat trei volume de Alexandru Graur, unul dintre cei mai cunoscuți profesori de limbă română din toate timpurile, un «împătimit» al corectitudinii limbii. [...] Spre surprinderea noastră însă, editura a ales să-l invite la lansare pe profesorul Ion Coja, care s-a remarcat în anii din urmă ca unul dintre cei mai activi apologeți ai Mișcării Legionare – profesorul Coja este, de altfel, autorul unui volum intitulat *Legionarii noștri*, apărut la Editura UMC București în 2001, dar și al unui articol mai recent, publicat pe site-ul său în 2007, sub titlul «80 de ani de la întemeierea Mișcării legionare». [...] Să nu fi știut organizatorii evenimentului din 23 februarie care este profesiunea de credință a profesorului de lingvistică sau să fi considerat că nu există nici o incompatibilitate între opiniile dlui Ion Coja și tematica volumelor lui Alexandru Graur? E drept că Ion Coja a predat, ani buni, cursul de lingvistică generală la Facultatea de Litere și s-a declarat în repetate rânduri discipol al profesorului Alexandru Graur. Dar parcă e nepotrivită legitimarea, chiar și indirectă, a prolegionarismului militant prin prezența dlui Coja la lansarea celor trei volume semnate de Alexandru Graur.” ■ Iulia Popovici dezbate ideile expuse de Vasile Ernu într-un „text foarte amplu, [...] intitulat «Manifestul cărții», [unde] încearcă să-și consolideze nu doar reputația de om de stânga și critic al capitalismului de toate felurile, ci și statutul de «intelectual controversat», atacând cu virulență toate nivelurile producției și ale distribuției de carte. Ceea ce propune el e o analiză globalistă (și surprinzător de impresionistă pentru cineva cu experiență editorială, atât într-o editură de nișă – Idea –, cât și într-una foarte mare – Polirom) a publicării de carte, a distribuției ei, a marketingului, a presei culturale, a copyrightului, a statutului scriitorului, traducerii, bibliotecilor și a cam tot ce-și poate imagina cineva că înseamnă circuitul cărții în natură, la suprafață (prin asta înțelegând că Ernu nu vorbește despre traducătorii în română, despre procesul redactării și «criza» lui și alte chestiuni de bucătărie care, probabil, nu sunt de interes public).” Ce ține să sublinieze Iulia Popovici este că „în acest amestec complex, în care singurul numitor comun e omagiul implicării statului în tot și-n toate, există o eroare de informație flagrantă ce se cere corectată. Ernu cere ca mediile de stocare (harduri externe, stick-uri etc.) «să fie taxate, taxe din care să fie plătiți creatorii, după criterii foarte clare». Autorul nu știe, deci, că, legal, stocarea nu poate fi taxată așa cum dorește el și în favoarea scriitorilor, de vreme ce materialele stocate sunt

în egală măsură (eu aş zice preponderent) de imagine şi sunet, câtă vreme instrumentele de multiplicare (xerox, scannere, multifuncţionale etc.), tocmai pentru că presupun un proces de copiere grafică şi analogică, plus hârtia A4, sunt deja taxate (se cheamă remuneraţie compensatorie pentru copie privată).” ■ Sunt publicate şi fragmente din acest „Manifest al cărţii” semnat de Vasile Ernu, varianta integrală putând fi consultată la <http://voxpublica.realitatea.net/politica-societate/vasile-ernu-propune-manifestul-cartii-traim-inca-din-infrastructura-si-materia-cenusie-produsa-de-vechiul-regim-distrugind-continuu-resturile-care-au-mai-ramas-31973.html> ■ Bianca Burţa-Cernat discută „opusculul” *Hobby şi alte povestiri* (Ed. Vremea, 2009): „De pe coperta a patra a volumaşului aflăm că Mihai Radu are 32 de ani, a absolvit Facultatea de Filozofie, publică în revista «Plai cu boi» şi e implicat în nişte proiecte de promovare a literaturii (cu precădere a literaturii tinerilor) pe Internet. Însă mai important este, fireşte, ceea ce ne «spune», la lectură, chiar cartea cu care tânărul prozator iese la rampă. Iar cârticica «spune», în cele (de fapt mai puţin de) optzeci de pagini ale sale, destule despre talentul unui autor cu vocea în schimbare...Mihai Radu debutează curajos cu cinci povestiri, într-un moment în care proza scurtă nu pare a se bucura, la noi, de un prea mare prestigiu. [...] Întrebarea e în ce măsură autorul ştie să scrie o povestire; şi, totodată, dacă are de comunicat – deocamdată – şi altceva în afara faptului că vrea să scrie literatură. Dar să nu anticipăm. [...] Mihai Radu ar vrea să scrie tacticos, ca la carte, cu acel calm al povestaşului hârşit, trecut prin şcoala clasicilor. Rămâne însă la stadiul bunelor intenţii [...] Exprimarea este nu doar inexpressivă, ci de-a dreptul lipsită de acurateţe – uneori absurd de neglijentă, ca în titlul unei povestiri: *Despărţirea Mariei* (Despărţirea de cine?) În fine, pentru a nu mai lungi discuţia: literatura e în altă parte.” ■ Ovidiu Şimonca scrie despre cartea lui Cătălin Mihuleac, *Pamfletul şi tableta. Jurnalism sau literatură?* (Ed. Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, 2009). ■ Delia Ungureanu discută volumul *Divanul criticii. Discursuri asupra metodei în critica românească postbelică* (Ed. Universităţii din Bucureşti, 2009): „Teza Oanei Fotache este aceea că peisajul criticii româneşti rămâne tributار vechii dihotomii afirmate în secolul al XIX-lea: Maiorescu (direcţia estetică) vs Gherea (direcţia ştiinţifică). [...] Grija autoarei pentru situarea mereu nuanţată a criticilor pe anumite poziţii, în anumite categorii, paradigme, transpare din tratarea tuturor numelor de critici selectaţi. Niciunul nu poate fi încadrat cu maximă siguranţă într-o categorie sau alta [...] Alegerile Oanei Fotache din rândul criticilor ilustrează concepţia acesteia despre critică în general, nefiind vorba de o simplă istorie a criticii. Autoarea preferă criticii nedogmatici, capabili de reflecţie critică asupra propriei abordări, pe cei care îmbină mai multe metode, fără a fi tributari uneia. [...] Deşi armătura teoretică a argumentaţiei este foarte solidă, nelipsind niciunul dintre principalele repere ale teoriei secolului al XX-lea, se poate citi printre rânduri parţialitatea asumată a autoarei pentru discursul sociologic şi pentru abordarea sociologică a literaturii. Dacă ar fi să privim numai instrumentarul conceptual ales de Oana Fotache şi tot am putea ghici o

parțialitate pentru această zonă a teoriei și a criticii literare (v. practică a criticii, avangarda consacrată amintesc influența teoriei a lui Bourdieu), orientare de altfel nu doar foarte actuală, ci și pe deplin justificată. [...] Lucrare riguros concepută și cu o bibliografie pe măsură adusă la zi, *Divanul criticii* este nu doar un bun instrument formator, indispensabil oricărui (viitor) filolog, ci și un text care va servi, fără îndoială, drept referință oricărei cercetări ulterioare asupra criticii românești postbelice.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru scrie despre Dumitru Chioaru, „profesor la Universitatea «Lucian Blaga» din Sibiu și redactor-șef al revistei «Euphorion», unul dintre scriitorii ardeleni mândri de această origine, însuflețit fiind de un puternic sentiment de solidaritate cu precursori ca Ion Negoitescu, Radu Stanca sau Ștefan Augustin Doinaș. Dorința acestora de sincronizare și de integrare europeană a literaturii române se dorește continuată și de Dumitru Chioaru, atât prin contribuția la apariția și evoluția revistei «Euphorion» [...], cât și prin tematica studiilor sale. Recentul volum publicat de Dumitru Chioaru – *Arta comparației* [Ed. Limes, 2009] – este o culegere eterogenă de texte, dintre care majoritatea sunt articole publicate între 1991-2008 în diverse reviste culturale, ca «Euphorion», «Vatra», «Secolul 21», «Discobolul», «Apostrof», «Caietele Echinox», «Transilvania», «Mozaicul», «Observator cultural», «Cultura», «Cuvântul», iar altele sunt studii apărute în lucrări colective sau texte ale unor conferințe susținute. Demersul autorului se revendică de la mai vechea dorință a cerchiștilor de a scoate literatura română din provincialism, incursiunea sa în literatura Ardealului urmărind conturarea specificului cultural al acestei zone, cu scopul unei poziționări mai juste în cadrul literaturii naționale și europene.” ■ În traducerea realizată de Cezar Gheroghe și Silvia Dumitrache, este publicat textul prelegerii susținute de Norman Manea „pe 19 octombrie 2009, la Center for Contemporary Culture, Barcelona. Conferința a făcut parte dintr-o serie de dezbateri despre semnificația căderii Zidului Berlinului și a fost cuplată, ca eveniment inaugural, cu intervenția lui Jean Daniel, directorul revistei franceze «Nouvel Observateur». Textul lui Norman Manea a fost publicat de către CCCB într-o broșură, în catalană, și a apărut, ulterior, în spaniolă, engleză, germană, maghiară, italiană, franceză.” ■ Iliana Gregori oferă și cea de-a patra parte a articolului „Romanul lui Cioran? Sugestii pentru o biografie imposibilă”. ■ În articolul său, Michael Haulică reclamă o nevoie de reviste SF&Fantasy: „Pentru că este nevoie de reviste, este nevoie de un vehicul prin care proza F&SF să ajungă la cititori. Cenaclurile nu sunt de ajuns, pentru că nimeni nu scrie doar pentru a citi la cenaclu. Toți cei care aspiră la gloria literară (și la alte avantaje pe care le poate aduce o carieră scriitoricească) se gândesc la public, la a-și face publice lucrările. În reviste electronice sau pe copaci morți... poate, de la o vreme, nici nu mai contează. Dar literatura SF este în bună parte alcătuită din proză scurtă, iar pentru aceasta, singura piață permanentă o reprezintă revistele. Dacă revistele literare s-au transformat în ultimii ani în reviste despre literatură, revistele SF au continuat să fie reviste de literatură. Fără ele mi-e greu să-mi imaginez o literatură

activă.” ■ Sunt anunțate câteva dintre subiectele ce urmează a fi abordate în numărul 517 al revistei: ■ „Editorialul lui Carmen Mușat se intitulează «Dacă ar fi trăit Hannah Arendt...» Ce ar fi gândit Hannah Arendt dacă ar fi citit rândurile lui Mircea Mihăieș de săptămâna aceasta, publicate în Evenimentul zilei?” ■ „Nu uitați! Luni, 22 martie, la ora 19.00, la Teatrul Odeon, are loc Gala Premiilor revistei Observator cultural. Cititori, jurnaliști, scriitori și artiști, sunteți bineveniți!”

12 martie

[„**România Literară**”, nr. 8] Liviu Georgescu este autorul poemului săptămânii. ■ În *Cronica optimistei*, Ioana Pârvulescu subliniază că: „Suntem educați estetic să murim de dragul răului, să insistăm îndelung pe personajele negative. Fiindcă, prin acea perversă inversiune a scrisului pe care o cunosc toți romancierii, personajele rele «ies» mai ușor bine. [...] Astăzi puțini autori mai sunt dispuși să dea șanse personajelor pozitive. E amuzant să vezi cum, pe modelul tabloidelor, mulți scriitori (dar și sociologi sau istorici) se transformă în paparazzi ai propriilor personaje: le urmăresc prin gaura cheii, și-n dormitor, și «adânc, în vis», doar-doar le prind cu vreo boroboacă care să țină prima pagină. Dacă nu le găsesc ceva suficient de blamabil, le abandonează: nu sunt interesante.” ■ Antonio Patraș crede că volumul scris de Ioan Milică, „*Expresivitatea argoului*, [Ed. Universității Al. Ioan Cuza] e o carte nu numai serioasă, ci și seducătoare.” ■ *De-a viul* (Ed. Cartea Românească, 2010), „titlul proaspătului volum de versuri al lui Teodor Dună ține loc și de «artă poetică»” consideră Gabriela Gheorghisor. ■ Iulia Iarca crede că *Pudră* (Polirom, 2010), „romanul Dorei Pavel, începe cu forța prozatorului îndelung exersat.” ■ Despre *Frumusețea bărbatului căsătorit* (Ed. Vinea, 2009), volumul de poeme al Diane Geacăr, Radu Vancu crede că „poate să-și adjudece liniștită titlul de cel mai nenorocos volum de poezie al anului trecut. 2009 n-a fost deloc un an secetos în ce privește poezia bună (Dan C. Mihăilescu, din postura de respondent al unei anchete literare retrospective din revista «Cultura», e de părere contrară: n-ar exista nici un titlu notabil), însă cartea Diane Geacăr ar fi putut intra oricând într-un play off al finaliștilor genului. Zic «ar fi putut», pentru că s-a scris despre ea remarcabil de puțin și, întrucâtva în consecință, jocurile de societate (literară) de speța topurilor au cam ignorat-o - după știința mea, numai Claudiu Komartin și Marin Mălaicu-Hondrari au trecut-o pe lista scurtă a preferințelor proprii, într-o anchetă găzduită pe blogul autorului *Unui anotimp în Berceni*.” ■ Cartea lui Ion Gheorghe, *Șutrele țaranului Iancu Arsene* (Ed. Rafet, 2010) se bucură de recenzie criticului Cosmin Ciotloș: „Titlul îmi place. Are exact dozajul necesar combinației de arhaicitate simultan localistă și transcontinentală pe care-o realizează poezia lui Ion Gheorghe. În plus, amintește și de sutrele indiene, și de cele, orientate ideologic tot spre stânga, ale lui Allen Ginsberg. (Dintr-o scurtă notă cu pretenții de prefață aflăm că volumul era cât pe ce să se numească, la sugestia redactorului, *Doctrina bobului*. Bine că n-a

rămas așa !) Poemele de aici au fost scrise în răstimpul ultimilor trei ani de comunism. Cumva, s-ar putea înțelege de ce n-au fost publicate la vremea lor, din 1986 în 1989, deși dimensiunea politică e simțitor temperată prin comparație cu scandaloasele Elegii. Cum de n-au apărut după aceea, căci prilejuri au fost berechet, nu-mi explic.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile Anei Blandiana. ■ Este publicată una dintre scrisorile, semnată *Un ascultător*, trimise, din țară, la începutul anului 1985, postului de radio Europa Liberă. „București, 2 decembrie 1984. Nicolae Ceaușescu își alege personal următoarea victimă: mânăstirea Văcărești. Spre surprinderea tuturor, chiar și a mercenarilor săi, aceasta nu se află în zona Dealului Spirii, ci are o poziție excentrică, în aparență ferită de orice amenințare.” (scrisoarea face parte din volumul îngrijit de Mihnea Berindei și Gabriel Andreescu – v. nr. 7/ 2010 al „României literare») ■ La Ancheta revistei, „Scriitori de astăzi care ar merita să fie membri ai Academiei Române”, răspund: Gabriela Adameșteanu („Dacă *Academia Română* chiar vrea să-și dea o notă de deschidere, de internaționalizare, de ce nu-i include, cu acceptul lor, pe colegii noștri care aparțin și literaturii române, și literaturilor străine?”), Dumitru Chioru, Al. Cistelcan („Aș sugera, în schimb, un scriitor mai tânăr: Mircea Cărtărescu. Nu cred că, în privința valorii lui de scriitor, deopotrivă poet și prozator, ar putea încape obiecții. [...] În plus, Cărtărescu are deja și destulă trecere internațională, fiind, poate, chiar pe pragul succesului internațional. Peste toate, e și un scriitor cu aplomb teoretic; nu doar simplu - oricât de mare - scriitor. Sper că nici vârsta nu poate deveni o obiecție. La vremea constituirii sale, Academia era o adunare, în general, de tinerei. Dar să zicem că atunci, la fondare, Academia a recoltat ce-a putut din ce avea. Însă și între războaie scriitorii deveneau academicieni la vârste destul de puțin impresionante. Pe cât îmi aduc aminte - și sper să nu greșesc tare - Sadoveanu abia trecuse de 30 ani, iar Rebreanu avea doar vreo 50. S-ar putea, firește, obiecta că Mircea Cărtărescu, în calitatea lui de prim-optzecist, are mai degrabă comportament anti-academic. Dar toți boemii și contestatarii s-au dovedit buni academicieni; de nu chiar cei mai buni.”), Vasile Dan („Mai întâi nu știu dacă onorabilitatea Academiei Române a fost realmente și la vedere reperată după 1990. Dacă da, atunci de ce Dumnezeu n-a vrut Eugène Ionesco să accepte chemarea în rândurile ei după 1990?”), Șerban Foarță („Nu cred că e obligatoriu, că «trebuie», adică, să faci parte, ca scriitor, dintr-o academie (fie neaoșă, fie străină). Astfel încât nu recomand niciunul... Pentru că nu-i recomandabil, totdeauna, nici, la rigoare, onorant, să faci parte dintr-o instituție în care-n urmă cu vreo douăzeci de ani, puteai avea colegi iluștri ca, bunăoară, un A. Toma.”), Ion Bogdan Lefter, Solomon Marcus („În cele mai multe profesii de creație, există un sistem de monitorizare internațională și națională, care permite o evaluare cât de cât judicioasă a autorilor. Literatura este singurul domeniu, dacă nu mă înșel, în care uniunea respectivă de creație nu e recunoscută a avea acest rol. Avem numai instanțe paralele, iar cea care obține puterea decizională își impune propria ei ierarhie a valorilor?”), Dan C. Mihăilescu, Marta Petreu („Iar dacă o să îmi

puneți aceeași întrebare peste un an, atunci, fără să cobor limita de valoare, ci numai pe aceea de vârstă, o să dau numele scriitorilor optzeciști de pretutindeni, plauzibili la rândul lor de a fi academicieni. Dacă academicienii o să-și aducă aminte că Maiorescu nu împlinise încă treizeci de ani când a participat la fondarea Societății Academice, poate că o să încerce să întinerească un pic Academia de azi, iar lista mea o să pară așa cum și este, din punct de vedere axiologic, adică: normală.”), D.R. Popescu, Nicolae Prelipceanu, Gheorghe Schwartz, Cornel Ungureanu și Ion Vartic. Selecția de nume a respondenților îi cuprinde pe Nicolae Balotă, Ileana Mălăncioiu, Paul Cornea, Virgil Nemoianu, Gabriel Liiceanu, Radu Cosașu, Ana Blandiana, Andrei Pleșu, Eugen Negrici, Livius Ciocârlie, Mircea Cărtărescu, Mircea Ivănescu, Mircea Horia Simionescu, Alexandru George, Mircea Martin și Ion Pop. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre volumul de poeme *Memoria fluviului. Scrisori către o prietenă* (Ed. Brumar, MMIX): „Monica Patriche cultivă o poezie de citadin, atrasă și respinsă de mediul stradal într-un joc al proporțiilor diverse, în funcție de umoarea momentană. E la mijloc un cult al artificiei, înălțat de poezii moderni la rang de subiacentă temă uzuală.” ■ Sabina Ispas, directoarea Institutului de Etnografie răspunde întrebării privind salvagardarea patrimoniului imaterial: „Nu se poate face conservare, păstrare și protejare a patrimoniului imaterial prin festival, spectacol, prelucrare sau exploatare turistică a valorilor culturale, nici prin cultivarea unor tendințe populist-tradiționaliste. El nu poate fi salvat decât în formă genuină, în cadrul natural în care s-a creat și a funcționat. Nu se salvează forma prin care se exprimă un asemenea bun cultural, ci funcția, mesajul de adâncime.” ■ În traducerea Florentinei Hojbotă este publicat un fragment din romanul scris de Juan José Millás, aflat în curs de publicare la Humanitas, *Două femei la Praga*. ■ Felicia Antip scrie despre romanele lui Bernard Schlink traduse în limba română: *Der Vorleser*, „adică *Cel care-mi citea*, nu *Cititorul*, cum a fost intitulată traducerea”, *Întoarcerea acasă* și *Weekendul* (Polirom 2010, traducere de Gabriella Eftimie după *Das Wochenende*, Diogenes Verlag, 2008). ■ Sub titlul *Haiti în literatură* apar câteva considerații despre romanele autorilor haitieni: Keetly Mars, *Anotimpuri sălbatice* și Yvon Toussaint, *Asasinarea lui Yvon Toussaint*. ■ *Ochiul magic* al Cronicarului vede că „În «Dilemateca» nr. 46, martie 2010, se poate citi o recenzie la *Memorii ale unui bătrân crocodil* de Tennessee Williams, apărute la Editura Minerva în frumoasa traducere a doamnei Antoaneta Ralian. Recenzentul, Bogdan-Alexandru Stănescu, observă, pe bună dreptate, lipsa cărții din librării: «dacă o vrei, trebuie să te duci după ea la sediul editurii, pe Bulevardul Metalurgiei.»” ■ „Sunt câteva noutăți care atrag atenția în numărul 2 din acest an al revistei *Ramuri*. [...] Se cuvine să fie menționată ancheta care-și propune să stabilească revistele și cărțile cele mai bune ale anului trecut, dar și să ofere răspunsuri la întrebarea: *Ce-i lipsește, în momentul de față, vieții noastre literare?* Iată unul din răspunsuri, propus de Gabriel Coșoveanu: «O anumită demnitate, mai precis conștientizarea situației precare de oază plină de orgolii într-o lume agramată și violentă, căreia

nu-i pasă defel de ea. Viața noastră literară pare să-și ajungă sieși.» ■ „Pe coperta a patra a ultimului volum semnat de Claudiu Komartin, un critic literar scria că, prin tânărul poet, generația 2000 și-a dat platina pe față. La capătul unei serii de scandaluri internautice, culminând cu implicarea într-o destul de ridicolă afacere de plagiat, Komartin găsește cu cale să vorbească (tot pe un blog, firește) despre independența pierdută a «României literare.» Motivul? Sponsorizarea oferită revistei de către Gold Corporation, calificată după ureche drept «cumpărare» sau, mai rău, «mogulizare». Apreciere nu numai meschină, ci și complet lipsită de acoperire. Furia aceasta cu spoială moralistă face, iată, trecerea de la platină la aur.» ■ Simona Vasilache: „Nu pot să precizez ce număr/ numere din «Noua literatură» am citit recent, pe site-ul revistei. Mă interesează destul de puțin, câtă vreme am putut urmări desfășurarea, pe vreo trei, cred, secvențe, a unei rubrici. «Volubilis», a Simonei Popescu. Rubrică pe care am parcurs-o când și când, fără să-i văd, până acum - deși, probabil, va fi avut-o - aura de proză bună, tonică, reconfortantă, chiar pe spații mici. Firul de unde am prins-o e o arheologie, dacă se poate spune așa, a frigului. [...] Vă las s-o citiți, delicat lamento pentru oamenii din Est și pentru visurile lor călătoare.”

17 martie

[„**Luceafărul de dimineată**”, nr. 13 (931)] Din „Revista revistelor” aflăm că „în paginile dedicate literaturii din numărul 8/2010 al revistei «Cultura», citim, printre altele, cronica lui Daniel Cristea-Enache («Colăcelul de hârtie») la volumul de poeme al poetei Elenei Vlădăreanu (*Spațiu privat*, 2009). Foarte critică și pe bună dreptate [«niște versuri care, per ansamblu, nici bune nu sunt, nici *îngrozitoare*, ci doar *mediocre*»], cronica dă totuși prea mare importanță (o întreagă pagină de revistă) unei cărțuli proaste fără umbră de îndoială. Lucrurile s-ar explica prin faptul că Mihai Iovănel, colegul de rubrică al lui D.C.E., ar fi sărit calul, exprimându-se despre același volum și scriind astfel o «cronică delirantă» pe marginea lui, în care vorbește despre «capodopera conceptuală a poeziei deceniului I», de o «unitate conceptuală optimizată literar», cu totul «controlat și montat la nuanță». De aici, din aceste năzbâtii și fandoseli, care dovedesc un cronicar (Iovănel) lipsit de gust în ce privește poezia, se naște însă, ca un foc hrănit cu hârtii, o întreagă dramă pusă pe seama criticii. Scrie Daniel Cristea-Enache: «Procesul a devenit și mai vizibil astăzi, când fiecare apariție editorială a unei tinere vedete din generația 2000 e întâmpinată cu salve critice și artificii speculative, cu elogi nemăsurate livrate scriitorilor considerați a fi în tren. Funcția disociativă și diferențiatoare a criticii de întâmpinare pare grav avariata la unii comentatori, a căror evaluare de produs literar se apropie, nepermis de mult, de o reclamă nici măcar subtilă făcută unui autor pe val». Stai și te întrebi, Dumnezeule mare!, în ce pericol se află «funcția disociativă și diferențiatoare a criticii de întâmpinare», ce gravă avarie o pândește tocmai pe ea, și totul din cauza unui volumaș semnat de Elena Vlădăreanu, acest autor aflat

în trend și pe val ?! Volumaș-volumaș, dar despre care s-a exprimat nu altcineva decât criticul Mihai Iovănel. Importanța pe care și-o acordă acești condeieri, totuși tineri, începe să devină cam agasantă. În același număr, Rita Chirian scrie, la fel, cu prea multe vorbe, neavenite, prețioase și înverșunate deopotrivă, ca într-o ședință de demascare, la partid, despre un modest poet din Cluj («O, da, putem desface perpetuu mecanismele poeziei lui Marius Nenciulescu, universitar și antiintelectualist, anarhist și victorian, dar ne e teamă să nu scrijelim direct pe balonul de săpun în care se ascunde și-n care-și croșetează vocal imortalitatea»), iar Mihai Iovănel («Câteva precizări: în atenția dnei Marta Petreu») însăilează mai multe însanități la adresa omului Marta Petreu. O cronică literară a lui Cătălin Sturza la ultima carte a lui Vasile Ernu (*Ultimii eretici ai imperiului*) izbutește cu brio să prezinte volumul într-un mod totalmente ininteligibil, iar un text de Constantin Coroiu, scris cu ocazia împlinii a 115 ani de la nașterea lui Ion Barbu, redescoperă cartea de amintiri a Getei Barbilian din 1975. Prin această îmbâcseală de texte, cel aparținând lui Alex Ștefănescu reprezintă o lumină” (C.D.??) ■ Daniela Firescu recenzează volumul Danielei Firescu, *Lampa cu căciulă* (Polirom, 2009) și subliniază „interesul lui Florin Lăzărescu pentru o lume a oamenilor, nu a întâmplărilor (uneori banale), pentru că aici sunt personajele care declanșează povestea, însă ceea ce primează și asigură succesul volumului, independent de personaje ori de conflict, este modul de a spune povestea, «spectacolul» scriiturii.” ■ A. G. Romila vede, în *Viața începe vineri* (Humanitas, 2009) o carte „doldora de abile puneri în oglindă, de povești în ramă și de mistere devoalate pe jumătate”, „romanul Ioanei Pârvolescu e, până la urmă, un extraordinar joc metaliterar. Demarat, desigur, într-o vineri, când viața, eliberată de datoria unei săptămâni, e dispusă cu adevărat să se joace.” ■ Monica Grosu observă că *Exercițiu(l) de sinceritate* (Polirom, 2009) al scriitorului Ion Vianu „implică și o oarecare discreție (multe nume sunt redactate doar prin inițiale), și o binevenită echidistanță, care permite un ton mai detașat, fără a anula un anumit substrat de melancolică revenire asupra trecutului. Ion Vianu devine, și prin această carte, un martor atent și fidel al epocii trecute, restituind memoriei colective traseul spumos al unor ani de o reală constrângere. «Reevaluarea» propusă de distinsul scriitor Ion Vianu este, din acest punct de vedere, cu atât mai importantă, cu cât autenticitatea ei este implicită.” ■ După lectura *Supleantul(ui)*, Marius Ghilghezan constată că „o mai multă carnalitate și voluptate erotică ar fi lăsat urme adânci pe creierul cititorului. Dacă personajul feminin nu ar fi fost mult contestată fiică a președintelui, romanul ar fi fost de duzină. Așa are rating. Merită să-ți pierzi o noapte. Dacă ai vise erotice cu un reprezentant al puterii nu deschide *Supleantul*. Dacă urmărești cum se consuma viața la vârf, aventura merită urmărită.” ■ Horia Ursu îi acordă un interviu Andrei Rotaru: „*Sunteți un scriitor destul de discret, iar cărțile sunt cartea de vizită cea mai importantă. O dată cu volumul Asediul Vienei, Ed. Cartea Românească, care a fost și distins cu Premiul U.S.R. pe 2007, s-a modificat în vreun fel echilibrul unei «singurătăți»*

asumate?; Când scrii, ești cu adevărat singur. În același timp, dacă nu-ți asumi această singurătate, nu poți scrie. Când ieși din ea, te simți oarecum vinovat față de cei dragi pe care, pentru o vreme, «i-ai uitat». Vorbind și despre echilibru, cât se poate vorbi de așa ceva la noi, ceva s-a schimbat, dar vorba ceea, nu neapărat în bine. Vizibilitatea te dezechilibrează, te fragilizează, într-un fel. Cititorii te văd ca pe un săritor de înălțime obligat mereu să-și doboare propriile recorduri. [...]; *Apariția unei cărți necesită mulți ani de cizelare. Pentru celor (sic!) care așteaptă următoarea dumneavoastră carte ce le puteți spune despre proiectele în lucru?*; Dată fiind speranța de viață la noi, ar trebui să mă grăbesc, nu? Dar lumea din romane se naște, trăiește și moare după alte legi. Și nu calendarul de pe perete îi măsoară timpul.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Monede cu chipul meu* (Ed. Pământul): „Poemele lui Mircea Bârsilă din noul său volum dezminț titlul aparent orgolios. [...] Poemele lui Mircea Bârsilă dau cititorului impresia reconfortantă a unui dialog inteligent, în care și el, cititorul, poate interveni oricând. [...] Volumul lui Mircea Bârsilă este, în mod sigur, unul dintre cele mai bune pe care le-am citit în ultima vreme.” ■ *O după-amiază cu bere și zâne* (Ed. Tritonic): „Un roman spumos, încântător, din genul *fantasy* propune vechiul SF-ist Liviu Radu, unul dintre primii experimentatori ai genului la noi. Autorul știe toate rețetele genului și le aplică în mod voit «la vedere», într-un mod care constituie și o elegantă autoironie.” ■ Daniel Pișcu, *Puțină adrenalină* (Ed. Tracus Arte): „Un volum ciudat și succint.” ■ Ioan-Pavel Azap, *Toga de gală* (Ed. Grinta): „Poezia este pentru autor o miresă mereu tandru dezbrăcată și... soție niciodată. Versurile plutesc, agreabile.” ■ Zaira Samharadze, *Grădina suspendată* (Ed. Rawexcoms): „Cum este vorba de un volum în română și în georgiană, este de trei ori poezie! Poemele cunoscutei traducătoare și autoare de versuri sunt niște mici parabole scrise delicat, dar cu o mare convingere. [...] Zaira Samharadze scrie o poezie neobișnuită, gravă, și în același timp, agreabilă, despre care se vede că vine dintr-un alt tip de univers spiritual.” ■ *Vremea renunțării* (Ed. Bastion): „Povestirile lui Marian Truță nu sunt tocmai niște SF-uri clasice, mai degrabă niște istorii insolite și paradoxale, care mixează pe fantasticul inclus în lumea noastră și relevat pe neașteptate. Scrise cu elan și cu limpezime, ele se citesc repede și cu plăcere.”

■ Critias remarcă faptul că „Sub titlul «Lumea cărții se scufundă», Mircea Cărtărescu publică în «Evenimentul zilei» de luni, 12 martie a.c., un deprimant lamento pe tema degradării alarmante a condiției literaturii noastre din ultimele două decenii. Argumentele celui mai în vogă autor contemporan român sunt convingătoare și dureroase, iar concluzia de-a dreptul dramatică: lumea nu mai citește cărți, prețuirea și respectul de care se bucurau odinioară scriitorii riscând să devină, pe zi ce trece, niște biete amintiri frumoase. Să ne înțelegem: autorul *Nostalgiei* nu este deloc un nostalgic al comunismului cultural, iar sub aspect ideologic n-are nicio treabă cu *aripa stângă*, însă onestitatea lucidă îl obligă să constate că, la acest capitol al vieții noastre cea de toate zilele, lucrurile merg,

în prezent, din rău în mai rău și că nicio lumină nu prea licărește la capătul tunelului.” ■ Sunt publicate versuri de Ioan Vieru, Cătălina Cadinoiu, Virginia Moiescu și parodii de Lucian Perța.

18 martie

[„Cultura”, nr. 10 (265)] În „Revista revistelor”, C. Stănescu remarcă: „O frumoasă inițiativă revizionistă e de citit în «Discobolul» de la Alba Iulia (director de onoare: Ion Pop). Țintele revizuirii sunt câțiva însemnați scriitori români și operele lor majore”. Este vorba despre Ion Agârbiceanu (*Arhanghelii*) Geo Dumitrescu, Marin Sorescu, Octav Șuluțiu (*Ambigen*), Anton Holban (*Ioana și O moarte care nu dovedește nimic*). ■ Daniel Cristea-Enache publică a doua parte a articolului dedicat cărții lui Ovidiu Șimonca: „Prea puțin diversificată, dar foarte bine articulată, cartea de față oferă, în fond, un profil rațional-aspirațional al scriitorului român profesionist.” ■ Recomandările revistei din această săptămână sunt: ■ Aurel Pantea, *Negru pe negru* (Editura Limes, 2009), prefață de Al. Cistelcan: „«Vin oxizii», icnește un final de poem. O ontologie a oxidării accelerate, așadar; o horcăială tenace, cât se poate de diferită de flascul bacovian, patentată de unul dintre cei mai substanțiali poeți contemporani, injust cantonat doar în admirația criticii ardelene.” (Teodora Dumitru) ■ Ioan Lăcustă, *Replace all (Colcăiala)*, Polirom, 2009, postfață de Bogdan Alexandru Stănescu: „La suprafața paginii iese din personaje, ca dintr-un canal cu ape menajere, tot ceea ce zace în subconștientul oamenilor de bine. Romanul acesta ne arată ce am pierdut prin dispariția lui Ioan Lăcustă. Nu doar un om deosebit, discret, de un rar bun-simț, ci și un prozator de prima mărime aflat, la șaiszeci de ani, în plină putere creatoare...” (Daniel Cristea-Enache) ■ Liviu Radu, *Povestiri fantastice* (Millennium Press, 2009): „Dacă vreți povești bune, citiți-l pe Liviu Radu, unul dintre puținii clasici în viață ai SF-ului din Ro. În cazul în care n-ați făcut cunoștință, puteți începe cu această antologie.” (Mihai Iovănel) ■ *O sută de scrisori din Paris* (Cartea Românească, 2010), selecție de Livius Ciocârlie, prefață de Vasile Popovici: „Mai mult decât o «cale de acces» la secretele spiritului creator, eseurile lui Lucian Raicu ne oferă o splendidă apărare & ilustrare a literaturii.” (Andrei Terian) ■ În avanpremieră editorială, este publicat textul „Întâmplări cu scriitori” - un fragment din volumul semnat de Alex. Ștefănescu, *Întâmplări*, aflat în curs de apariție la Editura Curtea Veche. ■ Ion Crețu scrie despre „Gib. Mihăescu și efectul lui Oedip”. ■ „Psihologism 3D” este ceea ce vede Adriana Stan în cartea lui Matei Florian, *Și Hams și Regretel*: „Idilic & maladiv – ecuația sensibilității scriitoricești a lui Matei Florian, remarcată și de alți comentatori, constituite în sine o formulă promițătoare stilistic, ce va confirma poate altă dată. Prima cursă nu i-a reușit; o fi fost de încălzire.” ■ Constantin Coroiu discută jurnalul unui „veșnic student estetizant”: Petru Comarnescu.

18 martie

[„Dilema veche”, nr. 318] Dosarul săptămânii poartă titlul „Hoțomăni, ciupeli și furtișaguri. Micile infracțiuni în România”. ■ Marius Chivu scrie despre volumul *Pudră* (Polirom, 2010): „Scriș frumos, cu o frază elaborată, romanul Dorei Pavel este, din nefericire, prea construit: de la onomastica aliterativă căutată (personajele se cheamă Carola Carasiniu, Grația Garabedean, Davida Despot sau Flaviu Tissu) până la coincidențele stridente, situațiile explicate sau laitmotivele ostentative (de sub dărâmăturile unde e prinsă și strivită trecuta Davida, nebunul Boris mai geme un vers din Bacovia: «și azi, chiar sânul tău e mai lăsat»), care anulează orice climax. Ambițios prin temă și lucrătură, *Pudră* rămâne, în cele din urmă, un roman care nu reușește să-și depășească dramatismul și să releve chipul tragic, neteatal, neascuns de pudră, al morții.”

[„Observator cultural”, nr. 259 (517)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Institutul Cultural Român și Centrul Român de Informare de la Bruxelles au organizat miercuri, 17 martie, o seară literară românească intitulată «À la Roumanie. Soirée de poésie roumaine contemporaine et jazz». Nora Iuga, Valeriu Mircea Popa, Octavian Soviany, Andra Rotaru, Cosmin Perța, Miruna Vlada și saxofonistul Liviu Butoi au susținut un recital de poezie și jazz, cu ocazia Zilei Internaționale a Francofoniei la PassaPorta – Casa Internațională a Literaturii din Bruxelles.” ■ „Joi, 18 martie, începând cu orele 18.00, în Aula Didactică a Muzeului Ebraic din Veneția va avea loc lansarea romanului *Il farmacista di Auschwitz* de Dieter Schlesak (Editura Garzanti, 2009), scriitor născut la Sighișoara, în 1934. Romanul este al doilea volum din trilogia transilvană, care mai cuprinde *Vaterlandstage und die Kunst des Verschwindens/ Zile acasă și arta dispariției* și *Die letzte Heimkehr/ Ultima întoarcere acasă*, și a stârnit reacții intense încă din momentul lansării sale în cadrul Târgului de Carte de la Frankfurt. Prefața ediției italiene este semnată de Claudio Magris, unul dintre cei mai importanți scriitori italieni contemporani.” ■ „Miercuri, 10 martie, a avut loc la Centrul Cultural al Armatei (Cazino Militar din Madrid) lansarea volumului *Pentagono/ Pentagon* de Héctor Martínez Sanz, o viziune spaniolă asupra lui Constantin Brâncuși, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Emil Cioran și Tristan Tzara, aceasta fiind prima carte publicată de Editura Niram Art. Înființată la sfârșitul anului trecut, la Madrid, de artistul plastic Romeo Niram, Editura Niram Art face parte dintr-un proiect amplu. [...] «Am înființat această editură, deoarece am vrut să promovez arta și cultura română dintr-o nouă perspectivă», a declarat Romeo Niram. Editura a lansat un plan editorial, care cuprinde o colecție de volume despre personalități românești, semnate de autori spanioli. [...] Javier Fernández-Lasquetty y Blanc, ministrului Imigrației și Cooperării din cadrul Guvernului autonom al Comunității Madrid, a declarat că această manieră de atragere a publicului din Spania către cultura românească este unică și originală. «Sunt sigur

că Editura Niram Art își va îndeplini cu succes obiectivul de a promova arta și cultura română. Spania este o țară în care trăiesc foarte mulți români.» ■ „Proiect de dezbateri culturale inițiat, în 1994, la Facultatea de Litere a Universității din București de către Ion Bogdan Lefter, Cafeneaua Critică a avut o serie de club în 2008-2009, la Club TSC și Club A. Prima întâlnire a celei de-a treia serii a avut loc miercuri, 17 martie, la Club Control (str. Academiei) și a fost consacrată Centenarului «Eugen Ionescu» (n. 13/26 noiembrie 1909), fiind prilejuită de premiera spectacolului «Cântăreața cheală & Lecția» la Teatrul de Comedie din București, în direcția de scenă a lui Victor Ioan Frunză și cu scenografia Adrianei Grand.” ■ B. Elvin semnează un *In memoriam* Al. Mirodan, a cărui dispariție „sărăcește prezența personalităților culturale de limbă română din emigrație. Odată cu el pierde un autor preocupat de ceea ce se petrecea deopotrivă în Israel și în țara natală, despre care dădea seama cu pasiune. Nu, Al. Mirodan nu făcea parte dintre condeiele cumpănite și caracterizate prin moderație. Își exprima protestul sau adeziunea în chipul cel mai direct, fără ezitări, reticențe, echivocuri. Dar, fie furios, fie admirativ, rămânea spiritual. Umorul intră în componența unui talent seducător prin naturalețea și ușurința cu care atrăgea atenția cititorului asupra a ceea ce nu părea decât un fleac, un nimic. Ai zice, de pildă, că *Dicționarul scriitorilor evrei de limbă română* se bizuie, în primul rând, pe detaliul pitoresc, scandalos ori necunoscut al unor biografii și creații. Dar portretele și analizele propun o perspectivă originală, ținând, nu numai o dată, substanța operelor și apărutele scriitorilor. Toate aceste trăsături sunt vădite și în lunarul «Minimum», din care au apărut 275 de numere și având o difuzare pe cinci continente. «Minimum» a aliniat mai multe semnături, uneori reale, alteori născociri și pseudonime ale celui ce gândea și făcea reviste de la un capăt la celălalt, dându-și se, cu acea energie definitorie pentru ziaristul împătimit, exercitării vocației în paginile unei publicații devenite subiectul propriei sale existențe. Ar fi, apoi, nedrept să se uite succesul teatrului lui Al. Mirodan, unele dintre piesele sale (*Celebrul 702*) fiind reprezentate de sute de ori în aplauzele unui public care aprecia hazul situațiilor și verva dialogului. La timpul lor, aceste comedii anunțau un înzestrat dramaturg.” ■ Este publicat interviul acordat de Mircea Ivănescu, interviu anunțat încă din numărul trecut al revistei: „O echipă a redacției, formată din Doina Ioanid, Cezar Gheorghe și un cristian, a fost la Sibiu, unde Mircea Ivănescu, unul dintre cei mai importanți scriitori români contemporani, ne-a acordat un interviu. Titlul interviului: «Nu știam niciodată ce se va produce în poezie». Sunt patru pagini de revistă, cu fotografii inedite.” „Pentru a intra în «atmosfera lăuntrică» a poetului Mircea Ivănescu, este necesară o lectură integrală a volumelor sale de versuri. De câțiva ani, poetul trăiește la Sibiu într-o tăcere desăvârșită. Vreme de aproape două ceasuri, Mircea Ivănescu a ales să rupă această tăcere.”: „*Când ați început să scrieți poezie? Vă mai aduceți aminte primul poem? Și cum e să debutezi la 37 de ani?*; E trist. Nu, nu-mi aduc aminte. În primul rând, trebuie făcute niște distingo-uri, adică eu le-aș face. Nu cred c-am scris poezie.

Mi se părea o calitate să reușești să scrii poezii. Eu mă laudam că pot turna în versuri de bronz orice formulări, dar asta se chema, din punctul meu de vedere, versificare. Nu cred c-am scris. Am avut, să zicem, avantajul de a locui în copilărie în aceeași casă cu o persoană, pe vremea aceea era adolescent, un tânăr care avea ambiția asta de a deveni scriitor și se forma în sensul ăsta. Era vorba de Emil Ivănescu. Era elev la un liceu cu oarecare prestigiu pe vremea aceea, la Spiru Haret, care avea și o revistă lunară. Și știu că frate-miu scria la revista aia. Revistă despre care am auzit acuma, ulterior, că avea un anumit prestigiu în epocă. Au scris acolo Dinu Pillat, care era coleg de clasă cu frate-miu, și scriitorul care a fost cunoscut mai târziu cu numele de Alexandru Vona. Anterior, știu că învățaseră acolo Noica, Paleologu bătrânul. [...] Dar s-a întâmplat că frate-miu și-a manifestat vocația asta timp de câțiva ani, destul de intens, din punctul meu de vedere foarte reușit. Adică ce scria el mi se părea literatură cu adevărat importantă. La vremea respectivă, nu s-a publicat, era și război. Pe urmă, el a murit foarte tânăr și în împrejurări mai speciale, și astea au determinat în restul familiei o atitudine foarte pronunțată, o aversiune față de cariera de scriitor. Adică echivalau producerea de literatură cu un rău nenecesar și în orice caz foarte nociv, malign. Și, din cauza asta, multă vreme nu se punea problema ca eu sau altcineva din jurul meu să scrie. Pe urmă, s-a produs războiul, statul național legionar, tot felul de chestii care îmi lasă acum impresia că am trăit și foarte mult, nu știu când, mai degrabă inutil. [...] Pe urmă, eu am fost ejectat din facultate direct și m-am angajat la Agerpres. Și acolo firește că nu era timp de fleacuri, de literatură, decât că eu am avut avantajul să știu niște limbi străine și-atunci am lucrat la o redacție care se ocupa de actualitatea asta transmisă prin filtre occidentale, prin franceză, engleză, germană și-n care-n mod fatal indivizii care se ocupau de asta știau limbi străine în mod obligatoriu. Mai târziu, l-am cunoscut pe Matei Călinescu, pe Nichita Stănescu. Scriau literatură, eu eram foarte invidios că Nichita scria cum respira, eu mă străduiam să produc și eu texte. Până la urmă, Petre Stoica ne-a facilitat lui Matei și mie – Nichita avea deja cărți tipărite – un debut la revista «Steaua» în 1958, pe vremea aia a lui Baconsky. Am început să produc.; *Faptul că erați redactor la Agerpres constituia un avantaj? Aveați probleme cu cenzura?*; Nu, după 1958 nu mă mai ocupam de literatură și nici n-aveam încrederea că am să reușesc să scriu. Prin anii '64 sau '65 l-am cunoscut pe Dimov. Și ăla, de asemenea, producea cu mare spontaneitate și cu o tehnică desăvârșită o poezie mai complicată. Publica volume și mi-a sugerat să duc un volum la Editura pentru Literatură, unde era un geniu tutelar, care se numea Elis Bușneag, ea însăși poetă și redactoarea cărților de poezie. I-am dus o dactilogramă și, spre surprinderea generală, a publicat-o. Fără nici un fel de remarcă, fără intervenție, fără să-mi ceară modificări. Chestia ciudată era că nu exista niciun text politic acolo, mobilizator, lucruri de genul acesta. Eram oarecum contemporan cu Dan Deșliu, cu Miha Dragomir. Dar nu mi-am pus niciodată problema să încerc să scriu versuri patriotice. Nici n-am scris. Pe urmă, am intrat într-un fel de febră. Am constatat

că se poate, și scriam pe vremea aia, în '58 sau '59, descoperisem că eram în stare. [...]; *Înțeleg că pe Emil Botta, care locuia foarte aproape de dumneavoastră, l-ați abordat direct pe stradă.*; Nu l-am cunoscut, dar l-am abordat într-o noapte pe stradă, când mergea așa plictisit. M-am tras către el și i-am atras atenția că sunt un mare admirator al lui și mai ales al prozei lui. Asta l-a cam deranjat. Volumul lui de proză, *Trântorul*, îl găsisem întâmplător. L-am întrebat dacă-i adevărat, cum anunțase într-un interviu înainte de război, c-a scris un roman. Omul a fost surprins, politicos în orice caz. Toate astea se petreceau pe la 12 noaptea. Cred că eram amândoi sub influență, cum se spune, și mi-a explicat că-și aduce aminte vag că el a scris, că o să caute. I-am propus să mă primească peste două zile la el acasă. Și el a zis: «Mă rog, dacă vreți». Culmea e că m-am dus în ziua respectivă. [...] S-a petrecut o scenă ca-n *Idiotul*. Botta stătea la o masă de lemn, era o cameră mobilată foarte sumar, și la capătul celălalt al mesei era o domnișoară sfioasă, cu mâinile în poală. Și probabil că întrețineau o conversație. Am dat buzna, i-am amintit lui Botta cine sunt, ce vreau. Era evident că nu mai știa despre ce e vorba. S-a ridicat în picioare: «Domnule, dumneata vorbești despre un scriitor care astăzi este defunct.» Asta am reținut. Zice: «Nu mai scriu de mult, nu mă mai interesează. Dacă a existat vreun asemenea manuscris, habar n-am... aici, de exemplu, am un dulap unde sunt niște haine vechi. Dacă vreți, puteți controla.» A deschis ușa dulapului. Ne-am luat la revedere în mod politicos și ne-am despărțit. Cam asta a fost totul cu Botta.; *În poemul «poezia e altceva?»*, era un sfat ironic dat unui tânăr poet: «nu trebuie să povestești în poezie ș...ț deci să nu povestesc». Ați primit acest sfat de la cineva anume?; Nu, cred că nu. Obişnuiam să scriu, pe vremea aia, oprindu-mă la «Zori de zi» sau la «Singapore» sau la alte cârciumi. La bufetul «Nicorești», la bufetul «Ialomîța». Mă opream, ceream 100 de grame de votcă și deschideam o carte în care probabil că, la un moment dat, era chestia asta: «nu trebuie să povestești». Cred că e din sfaturile lui Hamlet către actori. N-am considerat nici un moment că fac poezie. Mai târziu, l-am cunoscut pe poetul și prietenul I. Drăgănoiu, cu care mă întâlneam la diferite bufete și care își citea cu oarecare fast propriile versuri. Toată lumea se uita, pe vremea aia, cu multă superioritate la mine. Și spunea: «Ei, scrii și tu!». Îi ceream titluri. Și Drăgănoiu îmi dădea titluri fanteziste, așa: «Pădurea de mesteceni». Și l-am întrebat: «câte piese să fie?». Mi-a zis 28. «Rimate sau nerimate?»; «Și rimate, și nerimate.» Și-am produs, într-adevăr, poemul intitulat «Pădurea de mesteceni», cu 28 de capitole și subcapitole, unele rimate, altele nerimate. [...] Nu știam niciodată ce se va produce în poezie. Plecam de la un text, de la replică, de la o amintire, de la o comandă și scriam exact ce-mi venea în cap. Vorba lui Hamlet: «Dacă cap oi fi având». Și scriam. Când terminam, deschideam iar cartea sau mă uitam în jur și vedeam sau ascultam doi indivizi care se certau sau discutau la o masă. În perioada aceea, scriam foarte mult la bufetul «Miorița», pe bulevardul Carol, Republicii pe-atunci, la colț cu Calea Moșilor și cu strada Mântuleasa. Mă duceam acolo dimineața, la prânz și seara. Chelnerii mă cunoșteau. Și-mi aduceau

votca. Țin minte că am asistat la conversația unui tânăr cu un grup de admiratori, care spunea: «Ce dracu fac, că mi-am scrântit glezna. Am să-i spun că mi-am scrântit, c-am călcat pe pisică.» Și-am transcris chestia aia și știu că a avut un oarecare succes. M-au și întrebat: «Ce ți-a venit?». Or mie nu-mi venea nimic. Ca personajul lui Shakespeare, doamna neagră din Sonete. Acolo se dovedește că Shakespeare n-avea niciun fel de idee în cap. Și că era și-un tip complet lipsit de memorie. Umbla cu un carnețel și transcria tot ce se discuta în jurul lui. Toate citatele celebre din Hamlet sunt schimburile de injurii dintre străjeri. Așa mi s-a întâmplat și mie. Și n-am avut niciodată impresia că scriu literatură. [...] *Există o somnie a poemului, a vorbelor, ca și când v-ar fi frică să nu tulburați lucrurile care dorm, o suprafață de proză cu un luciu care plesnește în răstimpuri, dezvăluind discret «tristețuri» și de fragilități. De ce a ales Mircea Ivănescu «poemul camuflat»?;* N-aveam intenția să scriu. Probabil c-am avut-o inițial, să ajung și eu scriitor. Cunoșteam și câteva din manuscrisele lui frate-miu. Au și apărut într-o ediție, *Artistul și moartea*, în 2006. Cu ocazia asta i-am cunoscut pe frații Dună. Teodor și Raluca Dună. Dar eram așa de convins că n-am să ajung niciodată în situația respectivă, că nu mi-am mai pus problema. Plecam de la titluri, n-aveam intenția să comunic ceva sau să fac texte meșteșugite, s-aduc vorba, să ascund, să amân. Citeam și foarte multă literatură. [...] *În poemele dumneavoastră se întâlnesc câteva personaje: mopete, v.înnopteanu, bruna rowena, prietenul tatălui lui Vasilescu, nefa, El Midoff. În poezie, este important personajul?;* [...] Toate astea aparțineau unui moment când l-am cunoscut pe marele V. Nemoianu. În mod oarecum surprinzător, el era un tip rigid și de o formație foarte precisă. Eu nici nu mai citeam. De fapt, constat acum că n-am citit nici a zecea parte din titlurile cu care sunt creditat. Nu am citit nici 20 de cărți în viața mea, serios, și el era un individ de o mare erudiție, care citea în amănunt, lua notițe.; *Dar, cum așa? Cred că ați tradus cel puțin atâtea titluri.;* Da, dar asta nu înseamnă că am citit. De exemplu, susțin că n-am citit niciodată în întregime *Ulise*. L-am tradus pe capitole. Îmi comanda Andrei Brezianu. Ne întâlneam, tot așa, pe la cârciumi, deși el nu prea bea, și spunea: «Vezi că Hăulică e dispus să publice un capitol din Joyce». Alegeam capitolul și-l traduceam. Dar asta nu însemna că citisem cartea de la un capăt la altul. [...] *În poemele dumneavoastră, dincolo de amprenta lor inconfundabilă, se pot auzi ecoul unor poeți ca Robert Frost, Robert Lowell, Frank O' Hara. Cred că sunteți primul poet român din acea epocă care i-a descoperit pe acești poeți și mă întreb cum făceați rost de cărțile lor în timpul ăla. Vă trimiteau volume prietenii din străinătate?;* Nu. Cred că o vreme a mai funcționat Biblioteca Americană la care eram înscris și unde m-am dus și n-am fost abordat niciodată de personalul de servire. Luam foarte multe cărți de acolo. Pe urmă, Matei avea cărți englezești. Circulau. Nemoianu, de exemplu, avea foarte multe cărți.; *Asta se întâmpla în anii '60?;* Da. Se putea obține relativ ușor orice carte. La Agerpres era obligatoriu să fii foarte la curent cu presa occidentală, cel puțin la redacția de știri externe la care lucram eu. [...]; *Presupun că așa ați*

ajuns să traduceți. Totuși, de numele dumneavoastră se leagă mari scriitori traduși, Joyce, Kafka, Musil, Faulkner, ca să nu mai vorbim de poeți, de T. S. Eliot.; Nu știu, mi s-a părut un lucru natural să traduc. [...] Am scris o chestie în care am spus că un fel de corespondent al lui Dostoievski ar fi Faulkner. Și am discutat cu Brezianu. I-am spus: «Ce-ar fi să traducem *The Sound and the Fury*»? A zis: «Hai să încercăm». Noi îi spuneam *Zbieretul și ochiul roșu*. Am tradus primul capitol și a apărut chiar în numărul acela. Pe urmă au apărut în numerele următoare părțile subsecvente ale cărții. Peste un an am tradus *Absalom, Absalom!*, tot așa în serial. Nemoianu mi-a aranjat transferul de la revista «Lumea» la Editura pentru Literatură, care a devenit apoi Editura Univers.; *Totuși, dumneavoastră, care ați tradus atâția mari autori, cum se face că sunteți atât de puțin tradus în alte limbi?*; Păi, după valoare. Dacă-ar fi să judecăm pe fiecare după prețul lui, cine-ar scăpa nebatut cu biciul? [...]; *Cum erau privite volumele dumneavoastră la momentul apariției? Erați mulțumit de tirajul pe care îl aveau?*; Habar n-aveam. Tirajele nu se comunicau. Al treilea volum, așa-numitul versuri, avea tiraj de 300 de exemplare. Dar nu se punea problema și nici nu mă interesa. Eram mulțumit că nu mi s-au cerut niciodată modificări de text, nu mi-au scos nimic la Direcția Presei. Sigur, am fost ajutat foarte mult de Matei care avea încredere în literatura mea. A și scris despre ea pe măsură ce apărea și mi-a explicat că s-a dus la Manolescu, care locuia la Câmpina. S-a dus special cu dactilograma primului volum și l-a rugat să facă referat pentru editură. Manolescu a scris un text entuziast. Ei erau prieteni pe vremea aia.; [...] *În ce relație erați cu scriitorii optzeciști care s-au regăsit în poemele dumneavoastră?*; Acum, în ultimii ani, de când nici nu mai văd și sunt legat de patul de suferință, cum nu obosesc să vă atrag atenția, nu mai văd pe nimeni. Mă frecventa Radu Vancu la un moment dat. L-am cunoscut pe Marius Ianuș, când habar n-aveam cine e. Mi-au publicat o pagină cu un scriitor bătrân și pe contrapagină apărea un scriitor tânăr, Alexandru Mușina, pe care l-am și cunoscut, dar pe care nu l-am mai văzut. Am fost prieten cu Iustin Panța.; *Cu care ați scris și un volum.*; Da, eram foarte încântat. Scriam câte un capitol și el scria capitolul corespondent. A și apărut *Limitele puterii sau mituirea martorilor, un roman rusesc*. Știu că ne întâlneam dimineața la cârciumă și schimbam manuscrise. Plănuiam deja volumul șapte sau opt, adică aveam în minte desfășurarea. El era mai rezervat.; *Ce mai face mopete? E adevărat că personajul mopete conține anagrama cuvintelor «poem» și «poet» sau e doar o legendă?*; E o legendă, nu știu o interpretare, mopete mi-a venit pur și simplu. Mi-a fost dat. [...] *Îl mai puneți pe Mopete să scrie?*; Nu, n-am mai scris din 1997, de când s-a îmbolnăvit nevastă-mea. N-am mai scris și nici n-am mai citit.; *Cam ce prieteni din străinătate vă caută?*; Nu mă caută niciun prieten, nici din străinătate, nici din țară și, în general sau în particular, nu am niciun prieten. Stau singur ca un nenorocit. Toată lumea dă cu picioarele în mine.; *Aveți un prieten, se cheamă Hamlet, din câte am observat.*; Da, eu am fost învățat de frate-miu. [...] Frate-miu citea cu voce tare Hamlet în versiunea lui Dragoș Protopopescu, despre care nu

ostenesc să spun că este superioară lui Shakespeare.” ■ Paul Cernat vede în Ovidiu Pop, autorul volumului *Trickster* (Polirom, 2009), un „prozator de forță și potențială anvergură, îmi fac mea culpa pentru că nu l-am descoperit și semnalat mai demult (o consecință a acestei ignorări poate fi chiar faptul că *Trickster* nu se regăsește pe lista nominalizărilor la Premiile «Observatorului cultural»). [...] Dacă Ovidiu Pop își va disciplina exuberanța experimentală și își va regulariza energia, oricum debordantă, a debitului ficțional direcționînd-o spre ținte mai precise, am putea avea în el un prozator de vârf *à la longue*. *Trickster* e, deja, unul dintre cele mai convingătoare și mai puternice debuturi din proza românească a ultimului deceniu.” ■ Cristina Ispas mărturisește că „cele câteva cercetări de piață pe care recunosc că le-am făcut înainte de a mă avânta în lectura *Supleantului* [Editura Jurnalul Național, Curtea veche, 2009] s-au dovedit, totuși, la final neașteptat de generoase, în sensul unui potențial senzațional surprinzător. Am aflat că autorul [Petru Popescu], în legătură cu care nu rămăsesem până atunci cu vreo părere, era o adevărată vedetă literară în Bucureștiul anilor '70, un tânăr autor ce pornise pe drumul faimei, ghidat de cele mai bune zodii etc.” Deși, inițial, „deconcertată de descoperire, montată deja împotriva criticii de receptare”, „pe măsură ce treceam în revistă cărțile în care mustise gloria, dar neintrate, din motive încă neelucidate mie, în canoane, motivul «ostracizării» critice mi-a devenit tot mai limpede. [...] După un început ratat și câteva minime reușite, finalul romanului este însă, din păcate, iarăși complet ratat: tânărul romancier reușește să evadeze în lumea liberă, pe un pod de liane, construit peste un râu, în inima luxuriantă a pădurii amazoniene (cât de simbolic!). Chiar dacă lucrurile poate s-au întâmplat chiar așa (n-avem de unde ști), uneori, de dragul unei povești frumoase, este bine să mai «umbli» puțin la realitate. În concluzie, nu pot decât să-i dau dreptate lui Nicolae Manolescu care, în *Istoria...*, îl aranjează pe Petru Popescu printre «autorii de dicționar», în timp ce îi dau, de asemenea, dreptate și lui Eugen Negrici, care îi alocă o pagină întreagă în *Literatura română sub comunism*. Cu accentul pe «sub comunism». Cu alte cuvinte, nu cred că-i va putea cineva, vreodată, înapoia lui Petru Popescu succesul pierdut. Cel puțin din punctul meu de vedere, critica și-a făcut, încă o dată, datoria. Bifat.” ■ Și Daniel Cristea-Enache crede că „Romanul începe și sfârșește foarte rău, pe această voce «din cap» a prozatorului, care ține să ne explice cum trebuie să-i citim noua proză și cum să-i înțelegem filozofia. Invitația făcută cititorului retractil, sperios, m-a făcut mai întâi să râd, după care am avut un recul de îngrijorare. Nu cumva Petru Popescu nu mai știe să scrie românește? [...] Scrisoarea către Zoia, din finalul epistolar al cărții, are formulări și mai nefericite: [...] Și totuși, în pofida acestor hibe artistice și retorisme atitudinale, *Supleantul* e un roman pe alocuri bun, făcut – ca toate celelalte proze ale scriitorului româno-american – să placă. Dacă excludem finalul (evident, lipit) cu ispitirea lui Petru și fuga lui spre jungla libertății, întreaga călătorie tovărășească prin țări socialiste ori capitaliste ale Americii de Sud este excelent narată. Autorul, care și-o reamintește cu tot cu personajul de

douăzeci și opt de ani care era pe atunci, știe s-o taie și s-o expună în secvențe ingenios alternate, prin ritmul diferit al traversării acțiunii și prin perspectivele celor implicați în turneul comun.” ■ Cătălin Sturza crede că romanul, republicat la o altă editură față de momentul apariției, *Încă de pe atunci vulpea era vânătorul* (Humanitas Fiction, 2009), „e un lung șir de imagini ale totalitarismului înșirate ca într-un film suprarealist. Cartea e un poem al nevrozei, compus din fresce pline de anxietate, în care epicul joacă un rol secundar. Întâmplările sunt mai degrabă intuite, ele se ascund sub detaliile tablourilor, ceea ce contează e atmosfera. Iar atmosfera definește o epocă și un loc ce sunt, nici mai mult, nici mai puțin egale cu iadul pe pământ: anii '80, România, Europa de Est. Până când a primit Nobelul, în toamna anului 2009, foarte puține cărți ale scriitoarei se puteau găsi în librăriile românești: un roman (*Animalul inimii*, 2006) și un volum de eseuri autobiografice (*Regele se înclină și ucide*, 2005) traduse la Editura Polirom, alături de un volum de poeme-colaj scrise direct în română, *Este sau nu este Ion*, apărut tot la Polirom (2005) și de un alt volum de poeme, *În coc locuiește o damă*, la Editura Vinea (2006). *Încă de pe atunci vulpea era vânătorul* a fost publicat, inițial, în limba română la Editura Univers, în 1995, în traducerea Norei Iuga și a fost reeditat la Humanitas Fiction imediat după ce scriitoarea de origine română a devenit laureata Premiului Nobel pentru literatură. [...] Aș spune că, la fel ca Norman Manea, Herta Müller excelează mai degrabă în genul autobiografic și punctul ei forte nu e construcția epică. Altfel, *Încă de pe atunci vulpea era vânătorul* e un volum cu imagini puternice, foarte plastice, și e poate cea mai bună reprezentare a nevrozei provocate de comunismul românesc.” ■ Raluca Dună consideră că *Două jurnale față în față* (Cartea Românească, 2009) de Mariana Șora reprezintă „o carte inclasabilă, proteică și monocordă, pasionantă și apăsătoare, dezamăgitoare și stimulativă în același timp. Cartea unui temperament cu «două fețe», tipic Gemenilor, ar spune cei ce cred în zodii, tipic poate pentru o întreagă generație, pendulând între o sete neostoită de viață și de libertate și o acută conștiință a ratării și a neputinței. [...] Oare apasă un blestem asupra generației '40? La acești scriitori există o conștiință a unei nefericiri imanente, un deficit de vitalitate și un exces de luciditate, apăsarea zdrobitoare a imperativului Culturii. Citind jurnalul contemporanei și prietenei sale, Jeni Acterian, Mariana Șora e fascinată și nemulțumită de similitudinile dintre ele: aceeași pasiune de a citi, aceeași lene, același orgoliu, neputința de a scrie o «operă». Jurnalul ca paliativ și ca refugiu, ca «ratură» și ca «mântuire» în registru minor. Poate că însăși prejudecata Operei îi împiedică pe acești diariști să acceadă la ceea ce Starobinski numește, în cazul lui Montaigne, o «conștiință fericită». Sau poate e doar orgoliul de a fi uriașul Gide, și nu bietul Amiel!” ■ Ilina Gregori publică a cincea parte a serialului „Romanul lui Cioran? Sugestii pentru o biografie imposibilă” ■ Basarab Niculescu îi acordă un interviu lui Ovidiu Șimonca: „[...] *Cartea despre Ion Barbu [Ion Barbu. Cosmologia «Jocului secund»]* a avut o nouă ediție abia în 2004. De ce atât de târziu?; Mulți editori au vrut să o reediteze, dar cu o condiție: s-o

reactualizez. Am refuzat. Era un document al epocii, era scrisă în 1968, atunci a avut o presă nemaipomenită, Ion Barbu era recuperat, după ce, în anii '50, era considerat poetul decadent, burghez. Ediția din 2004 este neschimbată, grație domnului Eugen Simion și Editurii Univers Enciclopedic, a apărut ca în 1968. A avut o prefață a lui Eugen Simion și o postfață a lui Pompiliu Crăciunescu, scrisă în perspectiva tuturor celorlalte cărți ale mele.; *Prin aceste traduceri și reeditări vă simțiți acasă?*; Sunt acasă. Multă vreme numele meu era cvasiinterzis. Nu era chiar interzis, eram interzis în mintea oamenilor, pentru că plecasem. Foarte mulți îmi spuneau: nu te putem cita, ești transfug. Unii au îndrăznit să mă citeze, ca Solomon Marcus, și nu au fost persecutați deloc. Solomon Marcus m-a citat abundent, chiar în perioada în care abandonasem Republica Socialistă România. Astăzi, mă regăsesc, într-adevăr, sunt foarte mulțumit de o colaborare extraordinară pe care am stabilit-o cu doamna Magda Stavinschi, pentru o rețea de «Știință și Religie», cu care avem activități de 10 ani. Mă simt bine în România pentru operă, pentru cărți și, mai ales, pentru comunicarea cu studenții. Am această oportunitate ca să fiu profesor, de câțiva ani, la Universitatea «Babeș-Bolyai» din Cluj, unde conduc doctorate în transdisciplinaritate și am studenți excepționali. [...] *Vă spun din capul locului că mi-aș dori să înțeleg mai multă matematică, mai multă fizică. Pentru mine a fost uimitor să citesc că ați fost olimpic atât la matematică, cât și la literatură, când erați în liceu. Am căutat și alte exemple, în România, în ultimii 20 de ani. N-am găsit.*; Vor mai apărea. Nu cred că sunt un caz unic. Vă spun un lucru din experiență personală: lucrez în transdisciplinaritate din anii '80. Receptarea cea mai entuziastă, cea mai directă, cea mai substanțială vine din partea poezilor, a psihanalistilor, nu a celor din științele exacte. Lucrul este oarecum inversat, cei din științele exacte au mai multe obstacole în stabilirea legăturilor. Ca să vă liniștesc: nu trebuie să știți matematică, nu trebuie să știți fizică pentru a înțelege ceea ce vorbim în transdisciplinaritate despre legile naturii, despre revoluția cuantică. Aceste legături se stabilesc la frontieră, iar acolo importante nu sunt detaliile și tehnologiile. În fizică eu nu știu tehnica altor domenii ale fizicii, sunt specializat doar în fizica particulelor elementare. Nu e vorba să știi matematică și fizică, e vorba să înțelegi legile generale.” ■ Ovidiu Șimonca critică reacția lui Andrei Cornea din paginile unei alte reviste culturale: „Andrei Cornea ne face onoarea să ne citeze într-un editorial din revista «22», nr. 11 (1044), din 9-15 martie 2010. Textul său, publicat pe prima pagină a revistei 22, se intitulează «Anticomuniști cu un singur ochi», și se referă la grupajul revistei «Observator cultural», denumit «Politizarea IICCMER», din 4 martie. [...] Andrei Cornea spune că înlocuirea domnului Marius Oprea cu domnul Tismăneanu, cât și unele modificări, din aceeași Hotărâre de Guvern, «nu încetează să producă unde de șoc în apele tulburi ale gazetăriei românești», oferind apoi cititorilor revistei «22» citate sau frânturi de citate din articolele publicate în «Observator cultural», doar din «Observator cultural». Prin urmare, revista noastră ar produce «unde de șoc în apele tulburi ale gazetăriei

românești».” ■ Subliniind că era „normal ca acest text să fi fost acceptat în revista la care, de-a lungul anilor, am scris și unde a apărut fragmentul la care răspund: «România literară». Dar, după cum știm, revista este proprietatea directorului ei: el o face, el o omoară ”, Alexandru Matei răspunde unei făcute de Nicolae Manolescu în editorialul său „din pagina a treia a revistei «România literară», numărul 7, din 5 martie 2010”: „Recitind acum scrisorile din culegerea alcătuită de Mihnea Berindei și de Gabriel Andreescu, îmi revin în minte toate câte le-am trăit în regimul comunist, de care din ce în ce mai mulți tineri, abia născuți în ultimii lui ani, se despart râzând. Comunismul și anticomunismul nu sunt problema lor. A se vedea articolele scandaloase, găzduite masochist de revista «22», ale lui Alexandru Matei, căruia libertatea de opinie i se pare un lucru atât de normal, încât îi poate trata cu aroganță pe cei cărora, în fond, le-o datorează”. La finalul aceluiași articol există și un P.S.: «În ultimul moment, am citit articolul pe care Radu Filipescu mi-l adresează în ultimul număr al revistei «22» (nr.12). Pentru care, în primul rând, îi mulțumesc. Așa după cum îi mulțumesc și revistei «22» că l-a publicat. Așa ar trebui să arate un grup de dialog social, dar mai avem de așteptat. În primul rând, domnul Filipescu are dreptate: textul Serenelei Ghițeanu supralicita. Și, în consecință, îi făcea rău tocmai celui pe care pretinde că-l elogiază. [...] Iar dacă oameni ca dumneavoastră ar scrie mai des în presă, poate că lumea s-ar reapuca de citit presă serioasă.” ■ Vasile Ernu răspunde articolului publicat de Iulia Popovici în numărul precedent: „Draga Iulia, [...] Am citit textul tău din «Observator cultural» (nr. 516 «Cartea și Statul: măritiș cu de-a sila?») și am rămas puțin descumpănit. M-a descumpănit nu încercarea ta de a critica «platforma» mea, ci lipsa mizei acestui text și mai ales, faptul că-mi atribui niște idei care nu-mi aparțin și pe care nici nu le împărtășesc. Am un prost obicei atât când scriu un text de o asemenea importanță pentru mine, cât și când citesc un text pe care nu-l pricep, să mă consult cu oameni ceva mai deștepți decât mine. Așa că nu cred că am scris bazaconii prea mari, fiindcă am discutat cu oameni care chiar știu bine domeniul la care fac referire. Eu doar le spun într-o manieră personală, fiindcă am ca scop încercarea de a produce o dezbatere, nu înșiruirea unor clișee. În ce privește replica ta, după ce am tot căutat miezul textului am ajuns la concluzia că singura idee importantă sau, mă rog, ideea centrală în jurul căreia îți croșetezi textul este următoarea: Ernu joacă cartea nostalgiei și a revizionismului. [...] Textul tău, de la care aveam mult mai multe așteptări, lucrează cu cel mai banal truc: plasează un clișeu central și deturneză sensul principal al textului la care face referință spre zonele lui marginale. [...] Textul meu are o pretenție minimală, care nu trebuie complicată mai mult decât e cazul: își propune să pună niște întrebări și să tragă niște semnale de alarmă. Asta este mesajul central al textului. Semnalul de alarmă e simplu: dispariția infrastructurii culturale duce la distrugerea unor comunități și la scăderea nivelului de educație. E simplu și prea vizibil ceea ce spun. Da, textul meu mai încearcă să arate direcția care ar duce la soluționarea unor probleme. Am susținut că trebuie

urgent regândit rolul Statului în societatea românească și, în mod special, rolul Statului în dezvoltarea infrastructurii culturale. Tot ce am scris și am afirmat eu poate fi discutat, fiindcă este un text care vrea să pună în dezbatere o temă. E simplu să pui etichete, mai greu e cu reflecția. Cred că a sosit momentul să discutăm teme de respirație mai largă, de interes general. [...] Ajunge cât am fumat pipa păcii. E timpul să scoatem securea războiului și să pornim dezbatere cu adevărat importante pentru societatea în care trăim.” ■ Michael Haulică vorbește despre „ce se mai aude prin lumea editorială SF în ultima vreme.” ■ Ovidiu Drăghia povestește că: „Între 12 și 21 martie 2010 are loc Târgul de carte, muzică, film și antichități Kilipirim la Sala Dalles din București. Am ajuns la târg în prima zi și am constatat că reducerile promise de expozanți erau cu adevărat foarte tentante. Putem lua cărți cu 5 sau 9 lei – spre exemplu, ghiduri ale capitalelor europene costau 5 lei. De asemenea, m-am oprit la standul Skin Media pentru a vedea un e-book reader, Iriver Story, vândut la Kilipirim cu un card de memorie pe care se află 101 cărți de literatură română clasică. Am discutat cu Maria Botan, category sales manager skin media, despre acest e-book reader, despre concurența de pe piața acestor produse, în România, și despre alte subiecte conexe.”: „*Descrieți-ne facilitățile acestui e-book, în comparație cu alte produsele similare de pe piață.*; O să încep cu cea mai evidentă dintre ele: aceea că Iriver Story poate fi găsit în magazinele din România, la acest moment fiind singurul disponibil la vânzare pe căi oficiale, așadar, fiind singurul pentru care cumpărătorii dispun de garanție. Un alt avantaj al acestui e-reader, față de celelalte dispozitive existente pe plan mondial, la ora actuală, este deschiderea față de o gamă mult mai largă de formate. Funcții precum reflow (plierea textului pe marginile paginii), zoom, căutare după cuvânt sau posibilitatea de a pune semn de carte sunt disponibile și pentru .pdf, .epub, .doc, .txt sau .ppt, nu doar pentru formatele dedicate, care necesită un soft special de deciptare, cum ar fi Adobe Digital Editions. Posibilitatea de a-l folosi ca reportofon, jurnal sau agendă electronică este un mare avantaj pentru elevi, studenți sau jurnaliști, iar faptul că recunoaște mai multe formate pentru imagini și dezarhivează singur zip-urile îi atrage pe iubitorii benzilor desenate.; *Cum ați defini piața e-book-urilor din România din punctul de vedere al publicului? Este pregătit el pentru acest produs? Cu alte cuvinte, de ce l-ar cumpăra?* [...] Deoarece piața românească a e-book-urilor abia se pregătește să-și deschidă porțile, un altfel de e-reader nu ar fi avut șanse de supraviețuire. Toată lumea ne întreabă unde se pot găsi cărțile, pentru că suportul fără conținut nu are nici o valoare și, din fericire, conținutul poate fi găsit pe site-uri precum litternet.ro, polirom.ro, gutenberg.org sau unibuc.ro. Iar pentru cei care vor să cumpere conținut în limba română, cărți publicate de cele mai cunoscute edituri, acest lucru va deveni posibil în următoarele 2 luni, prin intermediul site-urilor librariadigitala.ro și libhu-manitas.ro, unde se vor lansa până în vară peste 100 de titluri. Până acum s-a dovedit că piața este nu doar pregătită pentru astfel de produse, ci și că le aștepta de mult timp, dovadă fiind faptul că Iriver

Story se vinde în continuare foarte bine.; [...] *Cât de ușor a fost procesul de transformare a 101 opere fundamentale ale literaturii române în e-book-uri și de unde a venit ideea promovării produsului cu acest card?*; Cel mai dificil nu a fost procesul de transformare a cărților tipărite în e-bookuri, ci acela de a convinge editurile să ne cedeze drepturile de multiplicare. Norocul nostru a fost că cei de la Editura Litera sunt foarte deschiși la tot ce este nou și inovator, iar colaborarea cu ei a fost o adevărată plăcere. Desigur, am întâmpinat și dificultăți tehnice, pentru că nici unii dintre noi nu mai lucraseră în acest domeniu, iar partea de tehnoredactare pentru 101 .pdf-uri care să corespundă cerințelor e-reader-ului a fost un proces de durată. Însă am învățat din fiecare greșală și am oferit cititorilor un început de bibliotecă digitală, cu titluri care nu trebuie să lipsească din rafturile nici unui român.; *Cum a fost primit la Kilipirim e-book reader-ul? Care au fost comentariile, generale, ale vizitatorilor?*; [...] Cert este că vom fi nevoiți să revizuiim profilul clientului, deoarece cumpărătorii de la târg nu au fost tineri cu vârsta cuprinsă între 18 și 35 de ani, ci oameni în vârstă, chiar la 70 de ani, pentru care o astfel de bibliotecă portabilă, ușoară și odihnitoare pentru ochi, s-a dovedit a fi o minune bine-venită. De altfel, ne-a vizitat o doamnă foarte drăguță, în vârstă de 80 de ani, care ne-a mărturisit că ea nu-și permite acest produs, deși a mai citit pe calculator, dar că se bucură mult că l-a putut vedea și i-am explicat cum funcționează, pentru că acum le poate povesti prietenelor sale, la cafea, despre el. De fapt, aceasta a fost intenția noastră inițială: să ajungem la end users, să îi cunoaștem și să ne cunoască, iar cei care ne-au văzut la târg vor descrie, cu siguranță, mai departe produsul altor persoane.” În ediția on-line, interviul este însoțit de un video de prezentare a produsului.

19 martie

[„**România literară**”, nr. 9] Poemul săptămânii este semnat Gabriel Chifu. ■ Îngrijită de Fabian Anton, a treia reeditare a volumului *Amintiri despre N. Steinhardt: creștomanișie* (Ed. Dacia, 2010), antologat de Arșavir Acterian, devine obiectul analizei în articolul publicat de Astrid Cambose: „Sunt optsprezece articole, dintre care trei ale lui Arșavir Acterian însuși, grăitoare pentru modul în care a fost privit N. Steinhardt de către unii dintre cei mai valoroși contemporani ai săi. Volumul conține piese diferite ca ton - niciuna ditirambică, ceea ce este reconfortant în peisajul cultural românesc actual, în care tămăia este folosită de cronicari la paritate cu cerneala. Toți cei care îl evocă îl admiră, evident, dar unii au și obiecții surprinzătoare, savuroase.” ■ Irina Petraș prezintă ultimul volum al Mihaelei Ursu: „Foarte mobilă și cuceritor dezinhbată, cu o înțelegere largă față în față cu textul, Mihaela Ursu a reținut atenția prin solida armătură a demonstrațiilor sale teoretice, punând în joc, dezinvolt și acurat, bibliografia impresionantă atât în *Optzecismul și promisiunile postmodernismului* (1999) și *Gheorghe Crăciun* (2000), cât și în *Scriitopia sau Ficționalizarea subiectului auctorial în discursul teoretic*, 2005. Divanul scriitoarei este rezultatul unei

«investigații asupra felului în care scriitorii din România își gestionează identitățile». Proiect «de gen» cu oarecare vechime, cu câteva picante și nuanțate ieșiri în public, și-a lăsat îndelung așteptate încheierile.” ■ Despre volumul Iuliei Cubleşan, *Inelul Domniței Catrina* (Ed. Limes, 2008), Raluca Dună mărturisește că: „Nu am mai citit de mult o carte cu sentimentul copilăresc de cufundare totală în acțiune, cu o plăcere simplă, fără complicații livești. Nu mă așteptam să regăsesc acest sentiment citind cartea unui debutant. Cartea te prinde imediat.” ■ Pagina de *Recenzii* cuprinde, în mod obișnuit, 4 recenzii de carte, excepția acestui număr fiind că 2 dintre ele sunt înlocuite prin articolul semnat N.M. „Ce este o recenzie?”: „Nu penuria de texte explică această înlocuire, ci faptul că textele la care am renunțat erau orice altceva, numai recenzii nu. Nu discut acum calitatea lor critică sau stilistică. Ci natura lor. De ani de zile observ carența cronică a unei specii de cronică (sau, de ce nu, de publicistică), tot mai dea abătută de la scopul ei principal. Tinerii critici, mai ales, sunt ispitiți să facă din recenzie fie un eseu subtil și nuanțat, într-un limbaj adesea prețios sau emfatic, fie un studiu academic îmbibat de formulări «științifice». Ce este, în definitiv, o recenzie? Simplu spus, prezentarea în premieră a unei apariții. [...] Recenzatul nu trebuie să uite acest lucru când prezintă cartea. Și nu trebuie să se teamă de a fi «banal». Recenzia e specia banală prin excelență a publicisticii critice. [...] Cititorul se cuvine pus la curent de la început cu obiectul recenziei. În al doilea rând, recenzia implică o prezentare sumară, «eficientă», a conținutului unei cărți. Modalitatea literară poate fi doar sugerată. În niciun caz detaliată, ca și cum ar fi vorba de o operă «canonică». Regula jocului cere, în al treilea rând, un anumit simț al măsurii. Sau spirit critic. Extrem de rar recenzatul cade peste o capodoperă.” ■ Cosmin Ciotloș scrie despre *Cele două mântulese* (Ed. Vremea, 2009), volumul de debut în critică al Andreei Răsuceanu: „Sunt două cerneluri care se amestecă în cartea Andreei Răsuceanu. Prima e subțire, decolorată, de o nuanță bleu ciel parcă, și corespunde pasajelor prozastice, care, în *Cele două Mântulese*, nu-s deloc puține. Aceasta e cerneala invenției, a fabulației pe marginea documentului, a portretisticii de epocă și-a descripției caricaturale. A doua e, însă, decisivă. Cu ea e scris scenariul științific din spatele fiecărei glose, cu ea sunt făcute disocierile între ipoteze. În construcția tezei de doctorat din care a rezultat cartea, prima putea lipsi. A doua, nu. Melanjul acesta era previzibil, dat fiind faptul că debutul în revistă al autoarei (care acum semnează în «Observator cultural») e legat de o proză apărută în *Cuvântul* lui Radu G. Țeposu. Ce avem aici e mai mult decât o simplă investigație istorică scrisă cu talent. Căci, schimbând ce e de schimbat, studiul, foarte serios altminteri, al Andreei Răsuceanu e aproape un roman. [...] Cartea, ar mai trebui poate precizat, nu e doar un răsfăț documentar. Despre pasiunea autoarei pentru zona căreia i-a dedicat mai mult decât o monografie, vorbește campania de salvare a străzii Mântuleasa, desfășurată în paralel cu redactarea studiului. Andreea Răsuceanu posedă, ca puțini alții din generația ei, un instinct public al normalității. Cu sau fără acesta însă, *Cele două Mântulese* tot

e o carte care merită nominalizată la orice premiu de debut, cu orice riscuri.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Vasile Dan. ■ Sorin Lavric scrie despre cartea lui Gheorghe Grigurcu, *O provocare adresată destinului. Convorbiri cu Dora Pavel* (Ed. Pleiade, 2009): „volumul e genul de confesiune pe care o citești cu ochii îndreptați spre tine, atenția cititorului fiind absorbită de felul cum ar reacționa el însuși în cazul în care ar fi pus în fața acelorași întrebări.” ■ Sub titlul *Suavă înlănțuire de orori*, Dan C. Mihăilescu reia, pe larg, ce spunea cu câțiva ani în urmă, când, spune el, își „etala (numai pe jumătate-n glumă) într-un articol din «Idei în dialog» o reverie autocompătimitoare. Una privind acordarea unui spor de toxicitate cronicarului literar obligat să-si injecteze periodic în venă tot soiul de orori narative și alte produse din gama esteticii grețoașe. [...] Săptămânile trecute am avut parte de încă un astfel de nod sufocant. Nu știu cum se face, dar am dat dintr-o mizerie literară într-alta cu un soi de abulie halucinantă, parcă prins fără scăpare între fălcile cheratinoase ale unei *Mantys Religiosa* pluricefale. Trebuie să vă povestesc măcar pe scurt istoria, ca să înțelegeți în ce stare am ajuns să eșuez aproape extatic în golful memorialistic al lui Adrian Marino, a cărui carte mi-a apărut de-a dreptul salvatoare. [...] Ei bine, repet, astfel de titluri care, în mod normal, ar fi trebuit citite cu frisoane de frică, silă și frig mental, mi-au produs, dimpotrivă, un fel de binecuvântată anestezie documentară față de operațiile delirante la care mă supusese beletristica.” Rând pe rând, criticul povestește întâmplările sale nefericite cu următoarele cărți: antologia de proză *From Russia with love*, coordonată de Galina Dursthoff („ART ne mucegăiește vederea cu *Dragostea lui Sanka*, de Vladimir Sorokin. Aici avem de-a face cu «duioasa» acuplare necrofilă a bărbatului văduv cu soția moartă prin electrocutare și îngropată de o lună, totul într-o derulare detaliată până la demență, inclusiv troznul picioarelor moartei, senzual desfăcute de bărbatul îmbibat de alcool, bașca imaginea viermilor forfotind inghinal.”), volumul lui Dan Stanca, *Mutilare*, Ed. Cartea Românească („Unde am clacat, însă, a fost la «necesitatea» profanării răzbunătoare cu sânge menstrual a icoanelor din bisericile ortodoxe, mângjire care determină transfigurarea lubric-priapică a Crucificatului dintre rame!”). „Mai vine un roman: *Pudră*, de Dora Pavel. Aici n-am putut să trec de primele zeci de pagini pline de chinul unui bărbat care se trezește din moartea clinică taman în capelă, deja în sicriu, îmbrăcat de-ngropăciune...Trec atunci iute la altă vârstă (Ana Maria Sandu, 36 de ani, *Omoară-mă*, Ed. Polirom) cu gândul la *Fata din casa vagon*. Numai că acum, din necrofilie, dau în vampirism. Mă rog, nu concret, la modul *Dracula*, ci într-o pânzărie fantasmatică, atinsă (captivant, recunosc) de dandysmul tip Oscar Wilde, în care bătrâna își retrăiește trecutul erotic alambicat cotropind ființa tinerei hipnotizate cu meandrele amorului *en trois*, cruda vitalitate a bisexualității, ambiguități perverse ș.a.m.d., totul debușând, firește, în crimă. [...] Ca să scap, dau fuga la o irlandeză, Jennifer Johnston, tradusă (*Bărbatul de la gară*) de Antoaneta Ralian la Humanitas Fiction. Aici mă las legănat cu duioșie cale de-aproape două sute de pagini de-o idilă spre vârsta a

treia gen Meryl Streep-Clint Eastwood în Podurile din Madison County, pentru ca în final agenda politică (anti-IRA) a autoarei să mi ți-i explodeze fain frumos și pe fiul insurgent, dar și pe sexagenarul amant, proaspăt revelat cu foc în melancolicile așternuturi ale văduviei. „A murit francul”, mi-am zis. Dacă văd că s-a ales praful și aici, mă refugiez tot într-o ispravă a aceleiași fermecător-neobosite doamne Ralian: *Memoriile unui bătrân crocodil*, recte Tennessee Williams (la Minerva), convins că voi da cel puțin de rafinamente a la Scott Fitzgerald. Ce să vezi? Deși omul a frecventat toate vârfurile literare, teatrale și cinematografice ale vremii, [...] toate zecile de nume de referință abia dacă se strecoară printre rânduri, grosul cărții fiind neostoita patimă homosexuală. [...] Când scârbit, când sastisit de inventarul testicular inevitabil îmbibat de whisky, prafuri, tequila ș.a., am vâslit din ce în ce mai extenuat pe luciul mângos de apă dintre jurnalul pedestreției lui Gide și homo-dorlotările exfoliate cu trepidantă ostentație în *Straja dragonilor* lui Ion Negoitescu. [...] Să mai fac o ultimă încercare, oftez, și să iau un nume mai puțin bățut, dar care m-a atras anul trecut. Un prozator cu călcătura grea și pitoresc uman agresiv: Liviu Bîrsan. Acel *Azylant* publicat la Curtea Veche în 2009 mi-l situa cam între Daniel Bănulescu și Radu Aldulescu: ironie neagră, moralități sumbre, vână descriptivă în cazuistică, atracție pentru fizionomismul convulsiv, totul făcut la rece, bine jucat între glacialitatea rețetarului occidental și puseurile ludice ale sensibilității orientale. Meserie, ce mai. [...] Excedat de-a binelea, am înșfăcat avid *Regele dimineții*, volumul de poezii al minunatului Alexandru Mușina, încai să mă pansez cu ironia lui împieptoșat caustică și voit casantă, dar în străfunduri de o sfâșietoare tandrețe. Una prea puțin înțeleasă și, mai ales, împărtășită. Numai că aici am dat de-o pereche și mai sumbră a acelei capodopere optzeciste care a fost *Budila-Express*. [...] Oricum, terminând acum de citit *Viața unui om singur*, de Adrian Marino, ca pe un lanț de grozăvii psihologice la capătul înlănțuirii de orori artistice etalate mai sus, nimic nu m-a crispat mai tare decât fobia teatrală a autorului. «Nu mi-a plăcut teatrul. Nu l-am frecventat niciodată. Teatrul continuă să-mi apară cea mai artificială, convențională și neautentică artă. *Estetica* mea strict personală îl respingea de la început...» O «estetică» de plâns, despre care voi da seamă aici data viitoare.” ■ Cu ocazia decernării Premiului „Mihai Eminescu”, Botoșani, ianuarie 2010, Dorin Tudoran îi acordă lui Gellu Dorian un interviu. Interviul nu este redat în totalitate în paginile R.1., versiunea integrală putând fi citită în nr. 1, 2, 3/ 2010 ale revistei *Hyperion*. În *Prietenii mei, scriitori*, Dorin Tudoran povestește micro-istorii care l-au adus aproape de figuri ca Geo Bogza, Radu Tudoran, Șt. Aug. Doinaș, Petru Dumitriu, Paul Goma, Ilie Constantin, Nicolae Breban, Miron Radu Paraschivescu, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu („dacă prin primul an de facultate colegul meu de bancă, Adrian Păunescu, nu m-ar fi somat în repetate rânduri să mă reapuc de scris, probabil că aș fi scris extrem de rar și numai pentru ochii mei”), Ion Drăgănoiu, Mihai Ursachi, Nicolae Prelipceanu, Cezar Baltaj sau Eugen Jebeleanu sau Marin Preda („La Marin Preda am ținut foarte mult. Ne-am împrietenit greu.

Era suspicios, cusurgiu, dar îl iubeam aproape necondiționat. Îmi reproșa, uneori, că nu-l iubesc destul - „ca nea Cezar» (Ivănescu), «ca Dinescu», nu uita Preda să adauge. [...] Poemul «Câteva episoade neromanțate din viața bunicului meu» i l-am dedicat la sugestia... sa. Deși nu mare consumator de poezie, simțise că multe din poemele acelei cărți vor «ridica probleme», iar despre poemul respectiv mi-a spus scurt «Nea Dorine, ăștia nu sunt proști să nu priceapă că poemul dimitale este tot ce s-a scris mai dur în poezie despre cum au ucis fiii de țărani țărănimea română.» Ideea lui era că ar fi fost greu pentru un cenzor să-i ceară lui, Marin Preda, să scoată din carte tocmai un poem dedicat lui. Păcat că nu i-am dedicat mai multe poeme și din motive mai serioase decât «încolțirea Cenzurii.»

■ Vasile Popovici scrie despre cartea de eseuri a lui Mircea Mihăieș *Despre doliu. Un an din viața lui Leon W.* (Polirom, 2009): „Deși ne-am fost aproape, nu mi-l imaginam pe Mihăieș capabil de o rezonanță artistică de asemenea intensitate – de fapt, nu-l bănuiam în vreun fel sensibil la apelurile credinței – și încă în zeci de pagini somptuoase și exacte.” ■ Este publicat un fragment din José Saramago, *Călătoria elefantului*, roman scris la zece ani după ce i s-a decernat Premiul Nobel (1998). Volumul se află în curs de publicare la Polirom, în traducerea Mioarei Caragea. ■ În rubrica *Ochiul magic*, *Cronicar(ul)* discută „recenzia lui Daniel Cristea-Enache la cartea Elenei Vlădăreanu *spațiu privat* (Cartea Românească, 2009) este nu numai o «execuție» magistrală, dar și o caracterizare exactă și plină de spirit. «Fără ilustrațiile atât de expresive ale lui Dan Perjovschi și fără micile trucuri și gadget-uri tipografice, [...] materialul poetic strict și-ar arăta imediat precaritatea». La urmă, primește ce i se cuvine și un recenzent anterior al cărții (și el, de nu greșim, colaborator statornic al «Culturii»), Mihai Iovănel, care, «sărind de la concluzii la renunțări personale», se declară fericit că își poate da demisia din «calitatea de critic interesat de poezia douămiistă» deoarece versurile Elenei Vlădăreanu pretind «zero interpretare» [...] Diversitatea de opinii din «Cultura» este delicioasă.” ■ În *Ochiul magic* se vorbește și despre noua revistă, «Istorie și civilizație» „E aproape o regulă: când răsfoim diverse publicații din mulțimea de periodice care umplu tarabele, suntem siliți foarte repede să le dăm deoparte dezamăgiți, căci sunt plicticoase sau de-a dreptul stupide. Rar se întâmplă să deschizi o revistă și să n-o poți lăsa din mână, să vrei s-o citești de la prima până la ultima pagină. Asta am pățit cu «Istorie și civilizație». Mensualul recent înființat (redactor-șef Georgeta Dimisianu) ne întâmpină la numărul 5 (februarie 2010) cu un format grafic elegant și, mai ales, cu un sumar captivant, susținut de semnături valoroase. [...] Pe scurt, «Istorie și civilizație», noua revistă, pare să fie o poveste reușită despre lucrul bine făcut și despre felul cum ajungi să redescoperi plăcerea tihnită a lecturii.”

22 martie

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 12 (1045) R.P. [Rodica Palade] îi sfătuiește pe cititorii publicației: „Rezervați-vă un weekend și

citiți numărul cel mai recent, iarna 2009-2010 din «Lettre Internationale». Veți «alerga» la început de-a lungul sumarului, neștiind de unde să începeți. [...] Ca de obicei, «Lettre Internationale» este un regal intelectual.” ■ Volumul Ioanei Pârvulescu primește din partea criticului Paul Cernat un verdict favorabil: „Nu e o surpriză că Ioana Pârvulescu a publicat, de curând, un roman. E de mirare doar că l-a publicat atât de târziu. Cea mai mare «călinesciană» dintre optzeciști a mărturisit, nu o dată, că are în sertar două asemenea scrieri (mult mai vechi decât *Viața începe vineri!*) și își vădise înzestrarea romanească inclusiv în eseurile critice din anii 2000. [...] Perfectă ca un *carillon* de lux, *Viața începe vineri* [Humanitas, 2009] nu e doar o bijuterie ficțională cu personalitate, ci și o carte care dă dependență estetică.”

24 martie

[„**Luceafărul de dimineată**”, nr. 14 (932)] Din „Revista Revistelor” aflăm că: „Revista «Ramuri» arată, în februarie și în martie 2010, foarte bine și grupează autori prestigioși. Tonul general este rezervat, redacția evită polemicile și bombele de presă (literară) preferând să ofere o panoramă cât mai vastă și mai precis desenată a vieții editoriale. În numărul din februarie, «Ramuri» propune o anchetă despre cărțile importante ale anului 2009, cerând numirea și a «cărții anului», a revistelor literare importante. La întrebarea nr. 3, redacția întreabă ce lipsește în momentul de față vieții noastre literare. E întrebarea cea mai grea, respondenții o scaldă, nimeni nu spune că totul sau aproape totul. La cărți bune se poate stabili un aproximativ consens în privința cărților de toate genurile, iar la «cartea anului» se pare că romanul lui Varujan Vosganian conduce zdrobitor, urmat de volumul lui Andrei Terian (debutul debuturilor), pe care avem, însă, dubii că toți cei care l-au nominalizat l-au parcurs integral, rămânând fermecați și eventual complexați în fața dimensiunilor lui și a probabilei seriozități a autorului. Ceea ce ne-a bucurat în mod special este că, deși niciodată pe primul loc, «Luceafărul de dimineată» apare în lista celor mai bune reviste la majoritatea celor chestionați. Carențele de difuzare fac mult rău aprecierii noastre publicității. Ca și solidarietea firească a publicului, cu echipa aflată în dificultate pe teren și pe tabela de marcaj! În «Apostrof», numărul 2/2010 se înfig în țintă ultimele schije ale polemicii Marta Petreu vs. Ioana Pârvulescu. [...] Recenziile au seriozitatea obișnuită, între ele se remarcă o consemnare elogioasă a Irinei Petraș despre volumul recent de proză publicat de Anamaria Beligan, *Windermere*. Este, categoric, o reușită a prozei anului trecut. [...] «Convorbiri literare». Biblioteca revistei propune un grupaj de versuri de Ion Potolea, nici prea-prea, nici foarte-foarte potolit. Poezia lui Liviu Georgescu, într-un grupaj mai succint, apare categoric preferabilă.” ■ Dan Cristea discută volumul *Blues pentru cai verzi* (Cartea Românească, 2010): „această combinație (sau întrepătrundere) de realism și irealism, de apăsător și de inefabil, de precizie și imprecizie e ceea ce face farmecul poemelor. [...] Letiția Ilea se împlinește cu acest al patrulea volum al său ca o poetă gravă și de substanță,

care are mai întotdeauna ceva original de spus.” ■ Traian T. Coșovei scrie despre *Singurătatea poartă o pelerină roșie* (Ed. Junimea): „Poeta Ioana Greceanu are autenticitatea unui discurs independent în fața conjuncturilor, dovedind o atitudine ce o delimitează și o individualizează în poezia română contemporană.” ■ Basarab Nicolescu îi acordă un interviu lui Marius Ghilezan: „*Ce trebuie să facă pe viitor cultura românească pentru a intra în universalitate?*; Asta mă preocupă și pe mine. Să-și respecte dimensiunea proprie. Nu prin mimarea sau menținerea complexelor de cultură mică. Spiritul nu se măsoară în kilograme. Eminescu, Ion Barbu au intrat demult în universalitate. Propaganda nu e o soluție.” ■ Corneliu Vasile discută cel de-al șaptelea volum de *Opere*, ce adună publicistica lui Ion Vianu din perioada 1929-1931 (ediție critică, note și comentarii de Elena Zaharia-Filipaș, Editura Academiei Române, Fundația Națională pentru Știință și Artă): „culegerea din publicistica lui Ion Vinea se citește și azi cu interes pentru lumea de acum un secol, de la care a moștenit multe aspecte lumea contemporană.” ■ Titlurile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Cămașa în carouri* (Polirom): „Doina Ruști posedă toate cheile prozei realiste plus spirit ludic și o imaginație puternică. Scrisul ei este seducător și de un desăvârșit profesionalism în conducerea scenariului și înnodarea finală a tuturor firelor epice. De aceea, acum mai mult chiar decât la volumele precedente, cititorii și superlativele criticii nu pot și nu trebuie să o ocolească.” ■ Lucian Vasilescu, *aproape. atât de departe/ close. so far away* (Ed. Integral și Vinea): „Volumul lui este și o probă de tenacitate, de travaliu greu, comparabil cu al sculptorului monumental în competiție cu miniaturisti. Dacă ar fi să citez din cartea lui, nu m-aș mai opri, aș cita-o toată.” ■ Paul Aretzu, *Jurnal de lecturi* (Scrisul Românesc): „cronicile lui Paul Aretzu se citesc cu plăcere și cu folos, cunoscătorul fiind liber să-și deniveleze singur valorile, pe propriul risc.” ■ *Omul în colivie* (Casa Cărții de Științe): „Vii și simpatice, fluente și ingenioase, așa sunt povestirile lui Constantin Cubleșan. [...] Prozele lui C. Cubleșan sunt scrise inteligent – autorul e critic, știe bine cum se conduce o narațiune – și constituie o lectură agreabilă.” ■ Critias remarcă un aspect supărător privind o revistă ce i-a parvenit: „Zilele acestea mi-a parvenit la redacție «Bucovina literară», număr dublu pe ianuarie-februarie a.c. Nu mică mi-a fost mirarea când, la pag. 42, am descoperit articolul lui N. Georgescu *Un accent uitat* pe care tocmai îl citisem într-o publicație culturală bucureșteană (nu spui direct tare – revistă importantă!). De acord, repetiția e mama învățaturii (de minte...), dar încalte, dacă autorul stă prost cu marketingul propriilor articole (sau, mai știi, poate prea bine!?), revistele puteau măcar să așeze oarecare distanță de timp între cele două momente editoriale.” ■ Este publicat „Capitolul 22. Jurnalul Letiției”, parte din romanul *Provizorat*, aflat în curs de apariție la Polirom. ■ Văd lumina tiparului versurile Lilianei Felișan.

25 martie

[„Cultura”, nr. 11 (266)] În editorialul său, Angela Martin mărturisește că volumul de memorii al lui A. Marino nu a „mișcat-o”, „căci cine a avut șansa să-l întâlnească și să-l cunoască, nu doar să-l citească, își va da seama numaidecât că discursul narativ este identic aproape cu discursul oral al omului care a fost. Același radicalism al atitudinii, aceeași precipitare a demonstrației, aceeași, până la urmă, nervozitate care îl conduce și, de astă-dată, la încheieri malițioase, abrupte și nedrepte.” ■ C. Stănescu găsește inutilă o ancheta propusă de «România literară», „Scriitori de azi care ar merita să fie membri ai Academiei Române», căreia nu-i vede „alt rost decât pe acela de a mai zgândări-pansa orgoliile marelui «rănit» care este mereu scriitorul român.” ■ Alex. Ștefănescu scrie despre „Ultimul Marin Sorescu” ■ Daniel Cristea-Enache discută volumul semnat de Gabriel Dimisianu, *Oameni și cărți* (Cartea Românească, 2010): „Printre atâtea subiectivități inflamate și egolatrii de autori «neînțeleși», luminoasa obiectivitate a lui Gabriel Dimisianu e ceea ce criticul «șăizecist», prob și performant, i-a oferit acestui nu singur, dar singular memorialist al unui veac scriitoricesc.” ■ Constantin Coroiu consideră capitolul „Marele eșec: G. Călinescu”, cuprins în memoriile lui A. Marino, *Viața unui om singur*, „veninos și descalificant moral și intelectual.” ■ N. Georgescu revine cu o analiză a erorilor de transcriere din poemele eminesciene. ■ Cărțile ne-recomandate de revistă sunt: ■ Domnica Drumea, *Not for sale* (Cartea Românească, 2009): „«eu vedeam doar marea din ochii tăi... plaja pustie din inima ta?» Până și băieții de la Akcent au mai mult talent.” (Teodora Dumitru) ■ Elena Vlădăreanu, *spațiu privat: a handbook. Cu 33 de ilustrațiuni de Dan Perjovschi* (Cartea Românească, 2009): „Versuri mediocre, pe alocuri jenante, ambele în ifose anticonsumeriste. Dar de ce intră această recomandare la secțiunea (Non)Fiction? Că doar ne-a explicat Mihai Iovănel că nu-i vorba despre poezie... (Daniel Cristea-Enache). În „Topul cultura 2009” (v. „Cultura”, nr. 2 (257), din 21 ianuarie 2010), același volum se găsea pe lista celor mai bune cărți de poezie, iar Teodora Dumitru îl recomanda cititorilor, într-un alt număr al revistei (v. nr. 4 (259) „Cultura”, din 4 februarie 2010). ■ Octavian Paler, *Caminante* (Polirom, 2010): *So passé* (Mihai Iovănel) ■ Mihail Neamțu, *Verbul ca fotografie. Disidențe culturale și comentarii politice* (Curtea Veche, 2009): „Nici că se putea un titlu mai potrivit pentru cartea lui Mihail Neamțu: cineva care continuă să vadă în «frazele seci, dar memorabile ale lui Nae Ionescu din *Cuvântul*» un reper «instructiv» va vorbi mereu tot în clișee legionaroide.” (Andrei Terian).

25 martie

[„Dilema veche”, nr. 319] Dosarul săptămânii poartă titlul „Ora de sex”. ■ Recomandarea lui Radu Cosașu pentru cititorii revistei este o „cu totul extraordinară convorbire” întreținută de Mircea Ivănescu „cu trei redactori ai «Observatorului cultural» (nr. 259, din 18 martie). Nu-mi îngădui să spun decât

că ne găsim în fața unei vieți de artist povestite ca într-un vis de o precizie halucinantă, pe un ritm frenetic, care atinge culmile humorului deosebit de grav.”

■ În acest număr este cuprins suplimentul pentru copii editat de «Dilema veche», «Dilematix. Povești la firul ierbii». Suplimentul publică texte concepute de „micii-scriitori”, iar „regulile” sunt următoarele: „de obicei intervențiile părinților se simt în textele copiilor, așa că cel mai corect ar fi să nu interveniți și s-o facem noi, acolo unde este cazul. Pe de altă parte, dacă un copil va fi conștient de faptul că va da «la citit» textul său unui părinte, este posibil să se simtă «verificat» și să se străduiască să scrie *altfel* (căutând «expresii frumoase» sau o morală pentru povestea lui, deși uneori chiar nu este cazul) decât ar fi făcut-o în mod normal. [...] Cât despre oralitate, aceasta nu poate da decât un farmec în plus «compunerilor». Pe noi nu ne interesează atât stilul, cât creativitatea, ideea și mesajul povestirii. Ceea ce excludem din start sunt textele cu clișee și care seamănă, pe alocuri, cu acele comentarii ale unor opere literare pe care bieții copii sunt nevoiți de cele mai multe ori să le învețe pe de rost. Ne-am dori ca «Dilematix» să fie în primul rând un atelier de *creative writing*, pentru că, din păcate, așa ceva nu se prea învață la școală.”

25 martie

[„**Observator cultural**”, nr. 260 (518)] Sunt anunțați laureații Galei Observator Cultural, 2010: „În discursul ce a prefătat Gala Premiilor, Carmen Mușat a ținut să precizeze că «Observator cultural» «nu este doar un săptămânal de informație și analiză culturală, ci și unul de acțiune culturală susținută.» [...] Despre anul editorial 2009, Carmen Mușat a spus că a fost unul al prozei, categoria «Proză» fiind, de altfel, și singura la care s-au acordat două premii. Un moment deosebit în cadrul Galei l-a constituit omagiul adus de echipa «Observator cultural» unor traducătoare de elită: Antoaneta Ralian și Anamaria Pop. Ovidiu Șimonca, redactor-șef adjunct al revistei «Observator cultural» și, respectiv Iulia Popovici, redactor și critic de teatru, au ținut discursurile de *laudatio*. [...] Fiecare premiu la cele cinci categorii, Debut, Poezie, Critică/ Istorie/ Teorie literară, Proză, Eșeu/ Memorialistică/ Publicistică a avut valoarea de 1.000 RON. Premiul «Gheorghe Crăciun» pentru Opera Omnia a fost recompensat cu 4.000 RON. Juriul a fost format din Paul Cernat, Caius Dobrescu, Antonio Patraș și Carmen Mușat.” Sunt redate fragmente din cuvintele laureaților, rostite pe scena Teatrului Odeon: ■ Andrei Terian, Premiul de „Debut”, pentru volumul *G. Călinescu. A cincea esență*, Editura Cartea Românească: „Această carte are o poveste a ei, care, pentru mine cel puțin, e mai interesantă decât cartea însăși. În destinul acestei cărți au fost implicați doi oameni cu numele Paul. Unul dintre ei este Paul Cernat, care a scris prima cronică a cărții și care pentru mine a însemnat foarte mult, celălalt, căruia i-am mulțumit în «Prefață», este domnul profesor Paul Cornea. Multă lume m-a întrebat de ce am scris o carte atât de groasă. Vă asigur că n-am vrut să scriu o carte de asemenea dimensiuni. «Vina» îi aparține, în foarte

mare măsură, domnului profesor Cornea.” ■ George Ardeleanu, Premiul la secțiunea „Critică/ Istorie/ Teorie literară”, pentru volumul *N. Steinhardt și paradoxurile libertății*, Editura Humanitas,: „Este o carte despre Nicolae Steinhardt, și nu este o carte despre George Ardeleanu. Există astfel de riscuri în alcătuirea unei monografii. Este o carte în care am încercat să mă ascund în permanență în spatele personajului și să încerc să îi arăt multiplele fațete. Am încercat să reconstitui, prin acest personaj, nu numai destinul său, ci și diversele contexte istorice prin care a trecut, pentru că Nicolae Steinhardt este un mare intelectual angrenat în bătăliile cu marile utopii ale secolului al XX-lea. El a experimentat cele două mari totalitarisme, fascismul și comunismul, și a ieșit demn și luminos din astfel de experiențe traumatice. Este o demnitate care nu se asociază cu resentimentul.” ■ Radu Cosașu, Premiul „Gheorghe Crăciun” pentru Opera Omnia”: „Pentru mine, Premiile «Observator cultural» se înscriu în registrul numit pentru totdeauna, în limba noastră, al ideilor gingașe. E un registru, azi, din ce în ce mai subțire. [...] Fără nici o jenă, voi spune că sunt emoționat primind acest Premiu special «Gheorghe Crăciun», confratele nostru într-un tot special, de o exigență față de scrisul lui și de literatura română care garantează calitatea a tot ce are atingere cu numele său. Onoarea de a primi acest premiu mă îndeamnă nu numai să le mulțumesc, dar să-i și felicit pe acei care au instituit acest premiu al cărui sunet provoacă ceea ce Nabokov descria, ca nimeni altul, «un junghi de tandrețe», de atâtea ori greu suportabil. Mulțumesc, de asemenea, Editurii Polirom, directorului ei, dl Silviu Lupescu, și domnia sa fiind un intelectual special pe vremurile acestea trase la rindea. Strângându-mi volumele într-o colecție luminată de numele Gabrielei Adameșteanu, ale lui Ștefan Agopian și Emil Brumaru, domnia sa mi-a dat dreptul la un zâmbet stângaci, cât de cât voios, în fața acestui inhibant cuvânt: «Opere», la care ani de zile plicticoasa mea luciditate nu și-a permis să se gândească.” ■ Varujan Vosganian, câștigător al unuia dintre cele două premii de „Proză”, dar și a «Premiului cititorilor», pentru volumul *Cartea șoptelor* (Polirom), acordat pe baza voturilor exprimate pe site: „Într-un mod cu totul straniu, Garabet Vosganian se întretaie cu ce se petrece astăzi. Eram, cred, în 1968, un copil în clasa a V-a sau a VI-a și primeam revista «Cutezătorii». Și-ntr-un număr din această revistă, cu totul nepotrivit cu ceea ce citeam eu de obicei acolo, Virgil Teodorescu prezenta un tânăr poet. Era atât de tânăr, încât nici el nu cred că terminase școala primară. Se chema Matei Vișniec. Și, împreună cu bunicul, citeam poeziile lui Matei Vișniec. Când m-am întâlnit cu Matei Vișniec după decenii, i-am povestit această istorie, care nu e în «Cartea șoptelor». Mă bucur foarte mult că – iată – destinul ne face să ne întâlnim toți trei aici, pe calea undelor sonore, cu Matei Vișniec, și pe calea cine știe căror unde, cu bunicul meu Garabet. Aș avea o propunere pentru un premiu pentru *fairplay*. Fiindu-mi contracandidat la Premiile «României literare», Cristian Teodorescu a găsit nimerit să facă o cronică elogioasă cărții mele. Am fost foarte impresionat de acest gest, care este destul de rar. Și dacă ar trebui să se dea și un premiu pentru *fairplay*, eu cu două

mâini aş vota pentru Cristian Teodorescu, care nu e numai un mare caracter, ci şi un mare talent.” ■ Matei Vişniec, premiat la secţiunea „Proză”, pentru volumul *Sindromul de panică în Oraşul Luminilor*, Editura Cartea Românească: „Am scris *Sindromul de panică în Oraşul Luminilor* într-un moment când m-a cuprins o sete teribilă de a mă reîntoarce la limba română, pentru a gusta imensa libertate pe care ți-o dă limba maternă, dar şi pentru a spune lucruri pe care numai acest gen literar, romanul, le poate capta şi transmite. Mărturisesc un lucru: am scris această carte cu o imensă bucurie interioară, cu o mare plăcere, jucându-mă oarecum cu propria mea experienţă de scriitor. [...] M-am jucat cu proza, cu ficţiunea şi cu realitatea, precum şi cu acest gen literar care este romanul, dar şi cu ultimii 23 de ani din viaţa mea de când trăiesc în Franţa, pe care i-am topit în paginile acestei cărţi.” (fragment din mesajul audio transmis de la Paris de laureat şi prezentat în timpul Galei) ■ Marius Oprea, premiat la secţiunea „Eseu/Memorialistică/ Publicistică”, pentru volumul *Şase feluri de a muri*, Editura Polirom: „Mulţumesc mult revistei «Observator cultural» pentru că, deseori, am avut momente dificile pe parcursul acestor ani şi întotdeauna colegii de la «Observator cultural» au fost lângă mine. Acum, cu acest premiu, îi simt mai aproape decât oricând. Dacă n-ar fi fost să mă opresc din cauza, să zicem, unor rigori editoriale, această carte ar fi fost un fel de carte de nisip. Pentru că sunt foarte multe feluri de-a muri. Din păcate. O spun cu tristeţe.” ■ Alexandru Muşina, premiul la secţiunea „Poezie”, pentru volumul *Regele dimineţii*, Editura Tracus Arte,: „În ultimii ani, 3-4 ani, am fost nominalizat de vreo 5-6 ori la premii importante, inclusiv anul trecut la Premiile «Observator cultural». Ca orice ardelean conştiincios, de fiecare dată am venit, mi-am pregătit un discurs extraordinar, simpatic, subtil, în care să se vadă strălucirea minţii mele singuratice. În care oamenii să recunoască un spirit ales. N-am luat niciodată premiul. E prima dată când urc pe scenă. Şi de data aceasta mi-am pregătit un speech extraordinar. Din păcate, emoţia e prea puternică, oboseala la fel, iar ceea ce a spus Caius Dobrescu despre cartea mea m-a terminat, pur şi simplu. Cred că tensiunea a fost prea mare, au sărit circuitele, până se resetează, mai trece o săptămână, aşa încât o să spun doar câteva lucruri. În primul rând, vreau să spun, fără nici o ipocrizie, că acest premiu putea fi luat de oricare dintre nominalizaţii din această seară. Eu aş adăuga cel puţin patru nume, şi anume: Daniel Pişcu, Radu Vancu, Romulus Bucur şi, mai ales, Caius Dobrescu. Pentru mine, acest volum este absolut neaşteptat, succesul lui este absolut neaşteptat şi confirmă vechea vorbă *habent sua fata libelli*. Acum un an, această carte nu exista. Meritul scrierii ei îi aparţine soţiei mele, Tania, care m-a lăsat să scriu. Pentru că, în mod normal, un bărbat ajuns la o anumită vârstă trebuie să muncească, să facă bani, să se afirme, să demonstreze, nu să stea să scrie poezii.” ■ Despre Antoaneta Ralian: „[...] Farmec, bună creştere, ironie, curaj, căldură, tandreţe, empatie. Toate sunt existente la doamna Ralian. De jumătate de secol, Antoaneta Ralian traduce câte două cărţi pe an. [...]” (Ovidiu Şimonca— fragment din prezentarea în cadrul Galei) ■ Despre

Anamaria Pop: „[...] A primit multe premii, în Ungaria și, anul trecut, și în România, dar premiile, bursele, finanțările nu spun destul despre ce înseamnă, pentru Anamaria Pop, a fi traducător. E un mod de viață, luptând cu geografiile nebănuite ale unor țări străine care se contopesc. O limbă e o țară străină, pe care o poți cunoaște împrumutând privirea unui Călător ce nu face drumul pentru sine însuși.” (Iulia Popovici – fragment din prezentarea în cadrul Galei) ■ Din articolul lui Ovidiu Drăghici aflăm că site-ul revistei devine „dinamic, interactiv, conectat web 2.0.” ■ În rubrica „La zi” citim despre umrătoarele evenimente literare: ■ „Editura Polirom a organizat joi, 18 martie, la Clubul Țăranului din București, o întâlnire cu scriitorul elvețian de origine română Cătălin Dorian Florescu, în cadrul căreia a fost lansat cel mai recent roman al său, tradus în limba română, *Zaira*. Romanul a fost prezentat de Tania Radu, Mircea Cărtărescu și Cristian Teodorescu, moderatorul întâlnirii fiind Marius Chivu.” ■ „Marți, 23 martie, în Sala Oglinzilor a sediului Uniunii Scriitorilor din România a avut loc un recital inedit al poetelor Cornelia Maria Savu și Riri Sylvia Manor, în cadrul proiectului «Poezie la prima vedere».” ■ „Miercuri, 24 martie, a avut loc, la Biblioteca Centrală Universitară din Cluj-Napoca, lansarea Evangheliei după Ioan, în traducerea lui Cristian Bădiliță. Lansarea a fost urmată de o conferință (moderator – Ovidiu Pecican) cu tema: «Necesitatea unei traduceri științifice a Noului Testament».” ■ „Clubul de lectură Institutul Blecher a organizat miercuri, 24 martie, în Sala Oglinzilor a Uniunii Scriitorilor, lectura scriitorilor Radu Aldulescu (proză) și Ionel Ciupureanu (poezie). Întâlnirea a fost moderată de Claudiu Komartin.” ■ „Vineri, 26 martie, de la ora 17.00, Constantin Abăluță continuă seria de conferințe de la Sala Oglinzilor a Uniunii Scriitorilor din România cu «O mitologie experimentală, întâmplări imaginare pe străzile Bucureștiului».” ■ „În cadrul proiectului «Scriitori la TRADEM», vineri, 26 martie, ora 16.00, la Casa de Cultură a Municipiului Craiova «Traian Demetrescu», Gheorghe Grigurcu va susține o conferință cu tema «Intellectualii și democrația», după care va fi lansată cartea de convorbiri cu Dora Pavel, *O provocare adresată destinului*, Editura Pleiade, 2009. Nicolae Coande, inițiatorul proiectului, va vorbi despre antologia de poezie *Un trandafir învață matematica*, ediție definitivă a creației poetice de până în anul 2000, apărută la Editura Vinea.” ■ În editorialul său, Carmen Mușat ține să sublinieze faptul că „Palmaresul celor patru ediții ale Premiilor (pe care le-am instituit în 2007, în memoria extraordinarului scriitor Gheorghe Crăciun), la care se adaugă, fără niciun fel de rezervă, nominalizările, oferă, cred, o imagine relevantă a dinamicii fenomenului literar românesc. Au fost nominalizate și, apoi, premiate, acele cărți care, pe lângă valoarea estetică incontestabilă, au forța să miște nu soarele și luna, ci conștiințe și habititudini de lectură. Cărți care lasă urme, care te modifică interior și care te fac să privești literatura și lumea din jur cu alți ochi, cărți care pun întrebări și provoacă răspunsuri. Am premiat, altfel spus, autori și cărți cu atitudine. [...] Luni seara, la Premiile revistei «Observator cultural» am avut o sală plină, oameni care au venit

nu din obligație, ci, pur și simplu, din dorința de a-i cunoaște mai bine pe autorii anului 2009. Am avut un sentiment reconfortant când am văzut că literatura română și autorii ei sunt bine apreciați. Din punctul nostru de vedere, vorbim elogios despre laureați, dar și nominalizații merită stima și prețuirea cititorilor. Așa cum am mai scris în paginile revistei, 2009 a fost un an foarte bun pentru literatura română.” ■ Aflăm că Premiile «Radio România Cultural» au fost decernate pentru a zecea oară la Gala din seara de 23 martie de la Teatrul Odeon, partener tradițional al manifestării. Au fost acordate premii la 11 categorii. La „Poezie”, laureatul este Dan Coman, autorul volumului *Dicționarul Mara* (Editura Cartier), iar la categoria „Proză” a urcat pe scena Galei Florin Constantin Pavlovici, pentru *Frica și pânda* (Editura Muzeului Literaturii Române). ■ Dat fiind că în luna ianuarie a anului 2010 s-au împlinit 50 de ani de la dispariția scriitorului Albert Camus, revista decide să prezinte un grupaj, „o trecere în revistă a unora dintre cele mai importante cărți consacrate lui Camus, apărute în ultimii zece ani, precum și o privire critică asupra gânditorului, trecând prin ceea ce s-a numit existențialismul, umanismul, filozofia sau poetica lui Camus. Editura Nemira ne-a pus la dispoziție câteva fragmente despre Camus, semnate de Finkelkraut, din cartea *Un coeur intelligent/ O inimă inteligentă*, aflată în curs de apariție, în traducerea Simonei Brânzaru (A.D.?)” Sunt incluse, în acest grupaj, articole semnate de Dan Burcea („Albert Camus în lumina criticii contemporane”) și Alexandru Matei („Câteva banalități despre Albert Camus”). ■ Dana Pîrvan-Jenaru scrie despre „Recentul tom apărut la Polirom, sub titlul *Texte captive*, în cadrul seriei de autor «Jorge Luis Borges», [ce] completează *Eseurile* din 2006, oferind împreună peste o mie de pagini din scrierile eseistice compozite și profund personale ale marelui scriitor argentinian.” ■ Silvia Dumitrache discută cartea lui Aleksandar Hemon, *Om de nicăieri* (Polirom, 2010), traducere din limba engleză și note de Dan Sociu. ■ Ioana Morpurgo își îndeamnă cititorii să parcurgă volumul *Zero grade kelvin* (Polirom, 2009): „Mie mi s-a părut romanul lui [Adrian] Schiop – prin tema instabilității psihice, a căutării perpetue și fără răspuns, a homofiliei, a degenerării într-un hedonism trist și autist – a fi destul de aproape de «The Garden» (exceptând tema creștină), filmul lui Derek Jarman din anii '90 – o metaforă imagistică extrem de sensibilă, cu iz puternic de poem personal. Voi, ceilalți, între timp, citiți romanul. N-o să vă pară rău.” ■ Doina Uricariu spune „Povestea unei românce la New York – Romany Marie Marchand”: „Deși era evreică și avea, prin tatăl ei, și sânge de stepă rusească, își delecta prietenii cu chorba românească, cu povești și cântece românești, purtând mai toată viața straie colorate de țigancă, un costum etnic stilizat transnațional, bijuterii orientale exotice. A îmbrățișat religia universală Bahai, cum vor face mai apoi și regina Maria și multe alte spirite universaliste ale vremii. Era o femeie frumoasă, în felul ei. [...] Cele peste douăzeci și cinci de portrete pe care i le-au făcut mari artiști ne-o reprezintă ca pe o femeie înaltă, voluptuoasă, semn că mignona, de fapt, Romany Marie emana un soi de empatie maternă, protectoare. [...] A patronat

– în Greenwich Village, în acest sătuc universal newyorkez, care a existat cu mult înainte să se proclame identitatea întregii lumi drept Sat universal – o cafenea, un bistrâu sau un salon Romany Marie Tavern, supranumită, pe bună dreptate, «A Center For All Arts and Artists». Adresele, schimbate de peste zece ori de-a lungul unei jumătăți de secol, au devenit, rând pe rând, la fel de notorii. Ele fac parte și azi din mitologia locurilor. [...] Brâncuși o vizitează pe Romany Marie însoțit de Matisse. Marie îl vizitează la Paris însoțită de Sasha Stone și ne lasă, în amintirile ei, una dintre cele mai pline de tâlc evocări ale marelui sculptor. [...] Duchamp îi calcă pragul, [...] scriitoarea multipremiată Eudora Welty, [...] poetul ce s-a declarat un Villon al Americii, Harry Kemp, care stabilise «the Poet's Table» la Romany Marie și care a aruncat pe piață conceptul «the Art of Spectacularism», ca artă a autopromovării, [...] Alfred Kreymborg, poetul, dramaturgul, editorul unor reviste precum «The Gleeve», prieten cu Man Ray, [...] poetul Maxwell Bodenheim, în anii gloriei. [...] Lista și semnificația fiecărei persoane sunt uluitoare. Ross Wetzsteon își concepe studiul despre republica viselor din Village insistând pe faptul că s-a creat aici «o societate în miniatură, în care idiosincraziile personale au putut să înflorească printr-o solidaritate locală.» ■ Cătălin Sturza prezintă volumele scrise de Tudor Sălcudeanu, Paul Aparaschivei, Florența Toader, *Bloguri, Facebook și politică* și Dorina Guțu, *New Media*, ambele apărute la editura Tritonic, în 2009. ■ „Sunt cinci ani de când ne întâlnim săptămână de săptămână în acest colț de pagină. Aproximativ 250 de articole. O parte dintre ele s-au adunat într-o carte (*Nu sunt guru*, Tritonic, 2007), o altă parte se pregătește pentru o a doua carte (*...nici Torquemada*, Millenium Press, 2010). [...] Au fost cinci ani în care ele i-au bucurat pe unii, le-au umplut timpul pentru câteva minute altora, i-au ținut pe alții conectați la noutățile din domeniu sau i-au introdus pe aceștia în ceea ce înseamnă F&SF (mai ales cel românesc). [...] Ce nu mi-au adus aceste articole? Ce n-au reușit ele? N-au reușit să-i convingă pe unii că există SF românesc, nu i-au convins pe alții că tot ce am scris am scris cu bună-credință, fără să urmăresc să demolez pe cineva, fără să urmăresc să pun bețe în roate cutărei sau cutărei inițiative, n-au reușit să-mi păstreze toate prietenii... Evident că, după cinci ani, pot să mă întreb: bine, dar, una peste alta, a meritat? A meritat, sigur că a meritat. Cred că literatura F&SF românească e mai cunoscută și, poate, un procent din asta vine și de-aici. [...] A meritat pentru că am avut noroc și am prins acești cinci ani în care nimic nu a stat pe loc. A fost, dacă ar fi să aleg un termen, «Marea Vânzoleală» pentru sefeul românesc.” spune Michael Haulică, ca o concluzie-bilanț a ultimilor cinci ani în care a activat în peisajul SF&F românesc. ■ Este publicat Protestul Coaliției Sectorului Cultural Independent. Petiția, inițiată de un grup de zece ONG-uri, a fost depusă luni, 22 martie, la AFCN și la Ministerul Culturii și Patrimoniului Național, împreună cu cele peste 250 de semnături: „Având în vedere că, până la data de 19 martie a.c. Administrația Fondului Cultural Național nu a lansat sesiunea de finanțare pentru proiecte culturale și editoriale pentru

2010, determinând o situație de criză în rândul sectorului independent din cultură (asociații, fundații, artiști independenți, persoane fizice autorizate), ale căror activități culturale necesită și au dreptul legal de a primi sprijinul financiar oferit de Statul român, solicităm luarea de urgență a următoarelor măsuri: 1. Lansarea de urgență a sesiunii de finanțare, nu mai târziu de 2 aprilie 2010. O întârziere suplimentară ar decala semnarea contractelor și demararea activităților eligibile până după începutul lunii iunie, situație inacceptabilă pentru oricine cunoaște ciclul de viață anual al proiectelor și al consumului cultural din România.; [...] Considerăm fundamentală consultarea sectorului cultural independent încă din faza de programare a finanțărilor destinate acestuia, cât și în ceea ce privește orice strategie sau măsură legislativă ce afectează direct activitatea sa. [...] Solicităm Ministerului Culturii și Patrimoniului Național scoaterea de urgență la concurs a postului de director AFCN conform legii, cel târziu până la data de 1 mai 2010. [...] Petiția on-line pentru lansarea concursului de proiecte AFCN-ul și pentru reformarea acestui mecanism de finanțare susține drepturile sectorului cultural independent de a fi sprijinit financiar din surse publice și de a contribui la conturarea programelor de finanțare și a modului de alocarea a acestor resurse.”

26 martie

[„**România Literară**”, nr. 10] Sub titlul „«Centrul» și «marginea»”, Nicolae Manolescu face următoarea observație: „într-o epocă există fenomene culturale centrale și fenomene culturale marginale. Primele dau nivelul standard. Ele sunt anumite genuri, specii, concepții, tehnici, limbaje ș.a. «Evoluția» se face prin schimbarea standardelor: mereu alte fenomene reprezintă centrul dominant al tabloului, respectiv periferia. Aplicând criteriul la literatura română, observăm că fiecare epocă are acest dublu nivel.” ■ Constanța Buzea este autoarea poemului săptămânii. ■ Sub auspiciul tematicii lunii martie, *Modele, Antimodele, False modele*, Ioan Buduca consideră că principala problemă este „dezimplicarea totală a statului în domeniul finanțării unor proiecte culturale de interes național (artă monumentală, enciclopedii, dicționare, panorame, istorii, sociologie à la Gusti etc.) și asta - iată - în condițiile în care doar câte resurse financiare se risipesc (se fură) în afacerile cu asfalt și autostrăzi ar fi suficiente pentru a alimenta un Fond Național de Investiții Culturale. Las' că un asemenea fond ar putea fi alimentat și altfel: o taxă mică pe contractele mai mari de un milion de euro, de pildă. Nimic nu s-a inițiat (necum dezbătut) în acest sens. E de vină inteligența? Ba bine că nu. Nu știe să organizeze lobby-uri eficiente, deși are pe mână zeci de publicații și câteva organizații cu brand-ul încă nemurdărit.” ■ *De ce s-a supărat Ion Barbu?* (se) întreabă Ioana Pârvulescu, în *Cronica optimistei*. Contextul, explicat pe larg de critic, este următorul: „În 1921, de Crăciun, pe când Ion Barbu se afla la Gottingen, ca să-și desăvârșască studiile matematice și trăirile erotice, în țară îi apărea, în volum, un unic poem, *După melci*. Știam și eu, ca toată lumea, că volumul a fost ilustrat inadecvat (alții spun chiar «neinspirat») de pictorul M.

Teișanu, cu desene «pentru copii» și că poetul, capricios cum era, s-a supărat și l-a retras de pe piață. Îmi închipuiam așadar o carte oarecare, micuță, o broșură (cât poate ocupa un poem?) cu niște desene oarecare, copilărești, convenționale. Altfel de ce să se înfurie autorul? Și, cum nu avusesem niciodată ocazia s-o văd, am rămas cu această imagine până acum vreo lună, când am dat peste rarul op într-un anticariat, dintre cele cu prețuri pipărate. [...] Privind ilustrațiile de azi la poemul barbian nu-mi pot închipui unele mai potrivite. Pictorul a prins mult din «trollii» imaginației barbiene, din Olimpul grotesc, din interregnurile atât de fertile pentru poezie și din geometria simțirii. Impulsiv cum ni l-au descris contemporanii lui și făcând parte din acel genus irritable care nu se dezmințe, Barbu s-a supărat degeaba. Cartea, publicată în 1000 de exemplare la Editura Luceafărul, și retrasă de pe piață, rezistă, cu tot cu ilustrațiile ei, și azi.” ■ La rubrica destinată recenziilor Gabriela Gheorghisor scrie despre a doua ediție din *volumul* lui Ioan Mihai Cochinescu, *Ambasadorul* (Cartea Românească, 2010). ■ Adrian Lăcătuș scrie despre ultima carte publicată de Adrian Lăcătuș, *Modernitatea conservatoare. Aspecte ale culturii Europei Centrale* (Ed. Universității „Transilvania”, 2009). ■ Iulia Iarca recenzează volumul semnat de Șerban Foarță, *Gazela de perete* (Ed. Vinea, 2009): „cartea întruchipează un melanj deloc tipic între poezie și proză, cu caracter epigramatic. Maniera, nu-i vorba, își păstrează întru totul eticheta binecunoscută a lui Șerban Foarță: cuvintele se transformă trișând toate regulile, contaminându-se cu sensul omonimelor sau paronimelor lor. Dar de data aceasta, autorul rămâne indiferent la tentația jocului cu rimele, ba chiar și cu ritmul. Acum, textele sunt poeme în proză care etalează o narativitate importantă pentru noua regulă a ludicului (fiindcă, în niciun moment, Șerban Foarță nu renunță la această componentă esențială a literaturii lui). Cuvintele, asociate într-un chip pur și simplu neașteptat, își creează o poveste proprie.” ■ *postoi parovoz. confesiunile dogmatistei* sunt recenzate de Luminița Corneanu care crede că „Volumul de debut în poezie al lui Moni Stănilă te face să răsuflî ușurat: «gata cu biografismul!», îți spui după doar câteva poeme. Deși o poetică personală încă nu este suficient cristalizată, *postoi parovoz* (*stai, trenule*, titlu preluat de la un cântec rusesc ce apare și el în volum, în original și în traducerea lui Șerban Foarță) este un debut matur, fără stridențe sau stângăcii deranjante, în care este de admirat de la bun început capacitatea poetei de a-și asuma diverse voci lirice.” ■ Cosmin Ciotloș scrie despre cartea Monicăi Spiridon, *Eminescu sau despre convergență* (Ed. Scrisul Românesc, 2009): „Unde cred că nu mai are dreptate autoarea e în cele câteva pledoarii de apărare pe care le instrumentează. Cât a purtat robă de magistrat, cât a discriminat și a judecat, am văzut că ea s-a aflat cu un pas înaintea criticii. Ca avocat însă, i se întâmplă să susțină cauze pierdute. Una din acestea se referă la formula «poet național». Monica Spiridon o prețuiește într-atât încât o justifică istoric și încearcă s-o acrediteze teoretic.” ■ Sunt publicate câteva poezii puse la dispoziție „de dl. Adrian Alui Gheroghe și [care] fac parte dintr-un volum de poeme inedite, în pregătire. Unele texte sunt datate și fac parte din

«laboratorul» de creație din anii 1981-1982, de dinaintea debutului în volum.” ■ Este publicat un fragment din *Castel la Carrara*, romanul scris de Vitalie Ciobanu.

■ Sub titlul umbrelă *Unelte de dormit*, sunt publicate următoarele poezii semnate Ioan Es. Pop: *când eram mic visam să fiu și mai mic; o, cât aș dori acum să mă rog, dar în loc de asta; De vreo trei luni, mâna stângă îmi tremură tare; copilul nostru se pregătește de război; după ce m-am holbat în noaptea de crăciun, pentru toată lumea, mâine va fi o zi mare*. Acestea sunt însoțite, în coloanele ziarului, de comentariile criticilor Cosmin Ciotloș („își vede de treabă în tăcere și are, iată, un nou volum încheiat. S-ar putea să-i zică *Unelte de dormit*. S-ar putea să-l intituleze *Cartea rece*, după o imagine obsedantă la ultimul poem. [Aluzie la *Cartea de iarnă*?] Nu știu. Ce știu însă e că manuscrisul pe care l-am citit e capabil să degaje energii anatomice. Ioan Es. Pop coboară în sine trăgând după el straturi succesive de de piei până când din tot nu mai rămâne decât o poezie, fără exageări, tulburătoare.”), Al. Cistelcan („*Uneltele de dormit* cu care și la care lucrează acum poetul sunt tot angoasele și spasmele (morții și iluminării) de dinainte. Diferențe de rostire și rostuire există, dar ele vin doar din panica poetului de a nu bate pasul pe loc. Dar de unde a căzut, de unde e, Ioan Es. Pop nu se poate, de fapt, mișca. Poate face ceva gimnastică pentru variație, dar nu mai mult.”) și chiar din *Cântecul de leagăn* al poetului însuși: „cu încă puțin efort pot repara această viață care a pornit atât de prost.” ■ Nicolae Scurtu publică o poezie inedită a poetului Nicolae Labiș, *Dealul roșu*, descoperită într-o arhivă particulară din București. „Posesorul nu dorește să i se cunoască numele. Originalul fotografiei lui Nicolae Labiș [atașată articolului], inedită și ea, se află în arhiva profesorului, eseistului și esteticianului Gheorghe Achitei [și conține următoarea dedicație]: *Lui Achitză, viitor istoric al generației noastre literare. Cu dragoste și așteptare lungă, Nicolae Labiș, 5 sep[embrie] 1955*. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre volumul Mariei-Ana Toma, *Modernismul și psihologia. Încercare de epistemologie literară* (Ed. Academiei Române, 2009). ■ Liana Tugearu scrie despre spectacolul integral conceput de Răzvan Mazilu: „«Remember», prezentat inițial pe scena Teatrului Național «Mihai Eminescu» din Timișoara și acum venit la București, pe scena Odeonului. Pornind de la textul lui Mateiu I. Caragiale [...] Răzvan Mazilu a realizat un spectacol încărcat de poezie nostalgică și rafinament. Deloc ușor de realizat, evocarea lumii excentrice a unui dandy, Aubrey de Vere, personajul evocat de Mateiu I. Caragiale în nuvela de la textul căreia a pornit coregraful, a fost împlinită pe toate planurile. [...] Spectatorul era pregătit să intre în atmosfera piesei de expoziția din holul teatrului, care cuprindea delicate obiecte miniaturale, ce evocau lumea lui Aubrey de Vere: un pantof bogat ornamentat, o bijuterie, salonașul lui de primire etc. În spectacol, aparițiile protagonistului alternau cu imagini video din viața sa publică sau privată, care conțineau, în egală măsură, o notă stranie, sofisticată și poetică. În scenele vii, momentele de prețiozitate desfășurate în interiorul unui imens diamant, se alăturau altora marcate de dramatism, cu personajul în tutu spumos,

dar în cârje. [...] Întregul spectacol [a fost] marcat în egală măsură de distincție, artificiu, ceremonial, cult de sine însuși, frivolitate, proiecție imaginară, utopie, vanitate, ca să numim, pe sărite, doar câteva dintre caracteristicile dandysmului, așa cum îl definește Adriana Babeți.” ■ În traducerea lui Laurențiu Checicheș este publicat un fragment din romanul *Viață și destin*, aflat în curs de apariție la Polirom. Autorul, „Vasili Grossman este una dintre figurile marcante ale rezistenței antitotalitare. [...] În timpul războiului, a fost reporter de front, fiind printre primii comentatori ai Holocaustului. Criticile la adresa colectivizării și a reprimării politice au dus la interzicerea cărților sale, gloria lui Grossman fiind, ca și a lui Bulgakov sau Pasternak, postumă.” ■ Felicia Antip scrie despre ultima carte a lui Don DeLillo, „*Pont Omega* (Scribner, 2010), [ce] are 117 pagini (numero-tarea incluzând și paginile albe) în care nu se întâmplă aproape nimic.” ■ Gabriela Melinescu vorbește despre lansarea noii antologii a poetului Kjell Espmark, *Ultima misiune*: „un mare prieten al României, ca mulți scriitori suedezi, unii membri ai Akademiei. Pe Kjell Espmark l-am cunoscut din timpul când Artur Lundkvist era președintele Akademiei. Kjell, fiind mai tânăr decât Artur, își scria cele 33 de cărți și conversa prin scrisori cu René despre Premiul Nobel și posibilitatea ca un poet român ca Nichita Stănescu, căruia René îi publicase două cărți de poezie prefăcute de Artur - primite elogios de critică -, să primească acest premiu. Mai târziu Kjell îl va întâlni pe Nichita la *Festivalul de poezie de la Struga*, iar după moartea lui Nichita, el a scris un poem despre poetul dispărut.” ■ În „Ochiul magic”, Criticul discută o afirmație a criticului Paul Cernat: „Cine spunea că Paul Cernat n-are umor? În numărul 2 al revistei «Academia de poezie» (foarte bună de altminteri, cu semnături grele, de la Mihai Șora la Ion Pop, de la Al. Cistelean la Lidia Vianu, de la Alex Ștefănescu la Ioan Groșan), criticul oferă o mostră cât se poate de elocventă de *pince sans rire*. La finele comentariului ultimei cărți a Ancăi Mizumschi, pe care-o consideră cea mai bună carte de poezie din 2009, Cernat ne face părtași la intimitatea sa creatoare, prezentându-se drept «autor a nenumărate prefețe și studii critice». Câte să fie? Mii? Zeci de mii? Sute de mii? Dacă, totuși, Paul Cernat nu divulgă mai mult, e semn că știe regula: despre primul milion nu se vorbește!” ■ În cadrul aceleiași rubrici este apreciat interviul publicat în „«Observator cultural» din 18-24 martie (revista tocmai sărbătorește zece ani de la înființare, ce repede trece timpul când trece bine!) citim un interviu extraordinar cu Mircea Ivănescu. Să reușești să-l scoți pe Mircea Ivănescu din solitudinea, din «tăcerea desăvârșită» în care trăiește în ultima vreme și să-l provoci să se confeseze îndelung și esențial reprezintă o performanță ce se cuvine să fie subliniată, performanță pe care echipa «Observatorului...» (Doina Ioanid, Cezar Gheorghe, un cristian [Cristian Cosma]) o înregistrează. Interviul este exemplar din mai multe motive. În primul rând, desigur, fiindcă este un document care contează în configurarea portretului de senectute al poetului. Apoi, fiindcă demonstrează știința și buna credință cu care tinerii scriitori își aleg modelele literare [...] În fine, dialogul cu Mircea Ivănescu cucerește și altfel: deși,

într-un stil pe care l-am numi minimalist, poetul se destăinuie cu naturalețe, fără menajamente, refuzând orice retuș care să-i «înfrumusețeze» biografia, ba chiar exagerând în rău, efectul este invers: misterul, aura sa de credibilitate literară nu scad, ci sporesc.” ■ Este criticat articolul publicat „în «Familia» din februarie, [unde] Gh. Grigurcu își mai aduce o dată aminte, și tot fără simpatie, de «astuțiosul Ov.S. Crohmălniceanu», «vulpea sastisită a criticii românești» din care optzeciști și-au făcut «un dascăl-model și un mentor». Ocazia cuvioasei rememorări este «pensia substanțială» pe care Ov.S. Crohmălniceanu ar fi dobândit-o din partea statului german. Nu știm cum stau lucrurile cu pensia. Știm în schimb că Ov.S. Crohmălniceanu a trecut într-o lume cu siguranță mai bună de oarece vreme, așa că *laudatio* a lui Gh. Grigurcu este tardivă. Era mai potrivit un necrolog. Dar nu pomenind doar partea rea a moștenirii intelectuale a lui Ov.S. Crohmălniceanu, ci și pe aceea bună, care i-a împins pe optzeciști să vadă în el un personaj pozitiv. E de mirare că Gh. Grigurcu n-a înțeles, cu finețea de spirit care îl caracterizează, că perspectiva de azi asupra scriitorilor de ieri este în mod inevitabil una ambiguă. Albul și negrul nu sunt culori suficiente. Iar exclusiv negrul, nici atât. Nu numai Ov.S. Crohmălniceanu, dar nici G. Călinescu și, în fond, nici Gh. Grigurcu însuși, fostul elev, în anii '50, al Școlii de literatură «Mihai Eminescu», nu merită un tratament unilateral. Care este, moral și istoric, fals.” ■ Cronicarul discută și „numărul din ianuarie al revistei «Noua literatură», [în care], G(ruia) D(ragomir) semnează o notă despre două cărți, apărute la Polirom, ale lui Che Guevara, *Jurnalul revoluției cubaneze* și *Jurnalul bolivian*, în traducerea Dianei Salim. [...] Ceea ce nedumerește este subitlul interes pentru una din figurile cele mai sinistre ale comunismului cubanez. G.D. nu crede că lui Guevara i se potrivește eticheta de terorist. Nici n-avea nevoie. Eticheta de criminal i se potrivește mai bine. Ce simpatie bizară printre tinerii de azi (vezi și Alex Cistelean în «Vatra» din Tg. Mureș) pentru revoluționarii comuniști de odinioară! În ce «culori umane» ar putea fi pictat un asasin sângeros ca Guevara ca să poată stârni această simpatie? Mai rămâne ca Bin Laden să fie și el pus pe tricouri și reabilitat moral. *A bon entendeur, salut!*”

31 martie

[„Luceafărul de dimineață”, nr. 15-16 (933-934)] Din „Revista revistelor” aflăm că „Hyperion”, „densă, elegantă, garnisită cu nume bune din prima linie a literaturii noastre contemporane, publicația botoșăneană confirmă și cu numărul triplu 1-2-3/ 2010 vorba cronicarului: nasc și la Moldova oameni (de spirit). Demne de semnalat: grupajele dedicate lui Dorin Tudoran, laureatul pe 2009 al Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu», cele cinci interviuri cu personalități literare care, realmente, au ceva de spus, rubrica de eseuri (cu Al. Cistelean, Constantin Coroiu și Dan Perșa în pole position) și, în fine, dar nu în ultimul rând, cele 27 de pagini de studii și evocări reunite sub titlul sugestiv Eminescu in aeternum. Selecția este, evident, subiectivă și extrem de severă: luată în totalitate,

dar și pe secțiuni, «Hyperion» face figura unei reviste de bună factură și de aleasă ținută. Pentru că tot am poposit pe meleaguri moldovenești, se cuvine să remarcăm și numărul pe ianuarie-februarie a.c. al mensualului sucevean «Bucovina literară» condus de poetul Ion Beldeanu. Dintre textele (multe!) care prezintă interes și oferă celor mai exigenți dintre noi temeuri de reale bucurii ale lecturii ne oprim, în mod deosebit, la interviul realizat de Alexandru Ovidiu Vintilă cu scriitoarea Marta Petreu. Lucidă, spontană, tăioasă (atunci când e cazul), iritată, uneori, de mulți și de multe literaturicești ființe și lucruri înconjurătoare, Marta Petreu formulează un verdict sumbru privind viitorul nostru, al tuturor. La întrebarea «Încotro se îndreaptă literatura română?», interviuata răspunde sec: «Presupun că spre dispariție». Sună rău, sună descurajant, dar dacă, Doamne ferește, nu e o simplă exagerațiune?! Coborând oarece mai spre sud, însă rămânând în spațiul moldav, se cuvine să semnalăm câteva lucruri bune și în legătură cu numărul din februarie al revistei băcăuane. [...] Promițătoare de răspunsuri incitante este și ancheta: Ce face neperisabilă o operă literară? [...] Notabilă, de asemenea, rubrica «Autori și cărți», cu cronici și recenzii pertinente și la obiect.» ■ Dan Cristea discută două romane: ■ Mafalda (Ed. Allfa, 2009): „Prozatoare prin excelență a cotidianului, Ioana Drăgan datorează mult din interesul lecturii stilului său de a scrie, direct și flexibil, nervos, precipitat, chiar partizan uneori, stil prin care aduce la suprafață înregistrări fine ale unui mod de a percepe și de a vorbi caracteristic personajelor sale. [...] Adeziunea cititorului e câștigată prin scriitura dezinvoltă, prin ruperile de ritm narativ, prin umorul și naturalețea vocilor care poartă spre final firul narațiunii.” ■ Omul care aduce pipi: poveștile erotice ale unui jurnalist român (Ed. Trei, 2009): „Cu un stil alert și cu un limbaj care nu evită buruienosul și argoticul, păstrându-se totuși în limitele suportabilității, Toma Roman Jr. debutează în proză cu o fantezie erotică surâzătoare, în care ficțiunea își are partea ei de contribuție.” ■ Felix Nicolau scrie despre un „foarte tânăr scriitor”, Andrei Mocuța, autorul Porcilor (Brumar, 2009), o carte „aerisită, vioaie”, în care „nu persistă impresia că autorul o face pe deșteptul – boala scriitorului român. Și, în sfârșit, cineva care știe să monteze din când în când dialoguri firești, nu anchilozante.” ■ Monica Grosu laudă o „operă de selecție”, „recenta carte a Mariei Vaida, Povara luminii (Ed. Grinta, Cluj-Napoca) [care] aduce, într-adevăr, de sub povara luminoasă a vremurilor, studii, eseuri, cronici și amintiri ce împreună fac dovada unui efort creator întins pe parcursul anilor.” ■ Daniela Firescu consideră că romanul lui Matei Florian, Și Hams și Regretel (Polirom, 2009) păcătuiește prin faptul că „tentația experimentărilor este prea mare și predispune la rătăcirii prin «pădurea narativă».” ■ Este publicat un fragment din volumul semnat de Gelu Negrea, Secretul lui Don Juan, aflat în curs de apariție la Editura Palimpsest. ■ Radu Aldulescu îi acordă un interviu Andrei Rotaru: „Cum s-au manifestat primele momente în care ați știut că veți scrie?; Primele amintiri ale copilăriei sunt cu părinții mei scriind cu stiloul pe niște coli de hârtie și citind niște șpalturi tipărite pe hârtie de ziar. Părinții mei s-au cunoscut într-o redacție și aveau veleități

literare. Copilăria și adolescența mi le-am petrecut într-o casă plină cu cărți. [...]; Care sunt cele mai provocatoare întâmplări pentru scris? Dar inhibitorii?; Cele mai provocatoare-stimulante sunt întâmplări pentru scris sunt întâlnirile cu marea literatură. Frecventarea, conviețuirea cu marea literatură, dar uneori impactul e de așa natură încât poate fi numit întâmplare. [...]; Planuri de viitor?; [...] Pe cât de trist, pe atât de îndreptățit, existența mea a ajuns într-o stație terminus, în care nu prea mai există altceva în afara scrisului. [...] Sper, sper , sper – viitorul cu planurile lui sunt în mâna lui Dumnezeu.” ■ Dragoș Bucurenci este intervievat de Ștefania Coșovei: „De ce vreți să vă faceți scriitor?; Pentru că eu cred că fiecare e dator să-și exploreze înclinațiile creative. Mi-a plăcut întotdeauna să pot să creez, cu ajutorul scrisului, imagini care să emoționeze și m-aș bucura să am la un moment dat în viață răgazul să-mi dezvolt această deprindere. Dar nu mă simt consumat de un destin artistic, când spun că «vreau să devin scriitor» mă refer la faptul că vreau să ajung într-o zi să scriu povești care să placă și să se vândă, adică să depășesc nivelul de scriitor de revistă. Nu înseamnă că vreau să devin scriitor și să nu mai fac nimic altceva în afară de asta.; Ce credeți că lipsește literaturii române contemporane ca să dea, în sfârșit, un bestseller?: Narațiunea. Sunt încă foarte puțini scriitori care știu să spună o poveste pe înțelesul și pe placul unui public puțin cultivat. Cei mai mulți pornesc de la premisa că cititorii au citit mult și că sunt, asemenea lor, niște esteți ai limbii. Și ambele premise sunt false.” ■ În traducerea Ralucăi Nicolae, vede lumina tiparului un fragment semnat de Higuchi Ichiyō (pseudonimul scriitoarei japoneze Natsu Higuchi). ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ Secvențe literare contemporane – O panoramă a literaturii române în deceniul 1990 – 2000 (Ed. Academiei Române): „Răzvan Voncu este un critic aplicat, dotat cu seriozitate, care nu degenerază în excese tehnice sau în gravitate fără rost. Suplețea textului său permite unui cititor obișnuit să parcurgă textul cu plăcere și să se lămurească despre autor, operă și contextul în care acesta se plasează. Volumul său este interesant deopotrivă pentru specialiști și practicanți ai literaturii, pentru iubitorii acesteia, ca și pentru elevii și profesorii lor de literatură, fiind analizați destui autori canonici. Îl semnaliez ca pe o reușită certă.” ■ G. Călinescu. A cincea esență (Ed. Cartea Românească): „O muncă tenace, calculată, nesilnică din fericire, iluminată de o idee majoră clară și nelipsită, pe traseu, de alte idei complementare. În plus, a ieșit o carte bine scrisă, chiar dacă relativ dificilă la lectură, fie și pentru un inițiat în opera lui Călinescu și am multora dintre autorii analizați de acesta. Orișicât, un obiect fătat, nu ouat! La ce i-a folosit lui Andrei Terian să ducă la bun sfârșit trebușoara asta titanică e limpede. A pipăit fiecare centimetru pătrat din zeu, ba chiar și statuia receptării lui și a strigat: este! [...] Mai puțin câștigați sunt cei care ar vrea, de pe poziția unui cititor de literatură, să afle ceva despre Călinescu. [...] Prin vastele sale cunoștințe despre autorul Enigmei Otiliei, Andrei Terian putea s-o facă și ar fi fost binecuvântat de mulți. El a ales calea mai grea poate, mai îngustă, a dobândirii unei prețurii fără rezerve din partea a numai două

categorii restrânse de lectori: cei care au destulă știință și răbdare să-l poată citi și cei care nu le au, dar se rușinează să o recunoască. E opțiunea sa, în locul său aș fi mers pe cealaltă cale. Nu-i rău deloc și nici ușor să obții elogii de la Nicolae Manolescu și Paul Cornea. Pentru asta, poți renunța la cele ale cititorului de toată ziua. Eu sper totuși că, într-o zi, Andrei Terian ne va oferi și un Călinescu de largă folosință.” ■ Ioan Mihai Cochinescu, Ambasadorul (Cartea Românească): „Romanul este scris voit difuz, cețos. [...] Romanul este un poem epic și, într-un fel, simfonic. Fie ca și cititorul anului 2010 să aibă tihna și răbdarea de a se împărtăși din bucuria pe care o poate oferi lectura lui.” ■ Sunt publicate versuri semnate de Theodor Alexandru Voiosu, Dumitru Chioaru, George V. Precup, Cătălina Trifan, un text de proză scris de Daniel Octavian Bejan, și parodii de Lucian Perța.

MARTIE

[„Apostrof”, nr. 3 (238)] Pentru că se împlinesc 10 ani de la moartea lui Mircea Zăciu, Marta Petreu își amintește cum l-a văzut ultima oară, în ultima zi a vieții sale „cu vreo douăzeci de ore înainte să moară: trecea pe lângă Librăria (atunci) a Universității, însoțit de două persoane. Privindu-l prin sticla vitrinei, m-am gândit la ce se gândește: că înăuntru e o lansare de carte (a mea, din întâmplare) ce nu-l interesează câtuși de puțin; și am știut că mintea lui formulează una dintre micile lui răutăți fulgerătoare pe seama mea ori pe seama cărții mele. [...] Apoi Zăciu s-a dus acasă însoțit, a mâncat, și-a onorat musafirii. [...] Apoi a primit niște telefoane privitoare la *Dicționarul*....său cel urmărit de blestem, telefoane care l-au tulburat așa de tare, încât a murit. Înainte de a muri a apucat să scrie, la mașina de scris, o formulă de adresare și primul cuvânt dintr-o scrisoare către directorul editurii la care se afla atunci *Dicționarul*. În dormitorul lui, mi s-a spus, cartea mea era așezată la îndemână pe noptieră. [...] Pentru că Zăciu era un om umoral nu numai în rău, ci și în bine. Și făcea nenumărate gesturi pentru care oamenii care l-au cunoscut și l-au iubit pe bună dreptate. Stârnea iubire. Și merita să fie iubit. [...] În cei zece ani de la moartea lui Mircea Zăciu mi-a fost adesea dor de el. Mi l-am amintit adesea, îmbufnat de o falsă îmbufnare, menită mai degrabă să-i ascundă o emoție pe care nu voia să o exteriorizeze sau un gest de iubire pe care, englezește, nu știa cum să și-l camufleze. [...] Îmi pare rău că nu e înmormântat la Cluj, unde Ion Vartic și cu mine ne-am putea duce de mai multe ori pe an la mormântul lui, așa cum mergem la Negoitescu, la Radu Stanca și la Papahagi, să-i ducem flori și să mai schimbăm o vorbă.” ■ Damian Hurezeanu publică a doua parte a articolului „Istoria în opera lui Marin Preda.” ■ Irina Petraș discută o carte de interviuri al cărei editor a fost: „Ca redactor al cărții sale, *Clujul în ritm de vals imperial* (Casa Cărții de Știință, 2009), m-a surprins numărul de personalități cu care am intrat în dialog și de la care a reușit să obțină, firesc, povești extraordinare. [...] Radu Constantinescu știe să întrebe scurt și la obiect, cu o știință a punerii degetului pe rană care declanșează

mărturisiri și depoziții de tot interesul. [...] O încercare de a înțelege o lume și oamenii ei este cartea de interviuri a lui Radu Constantinescu. Și, cu siguranță, e doar primul ei volum.” ■ Ștefan Borbély observă că, în mod paradoxal, jurnalul lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* „e cartea unui om neliber sub aspect psihic: jurnalul unui justițialism încrâncenat, unilateral și exclusivist, în care un om nu se luptă în primul rând cu ceilalți, ci cu proprii lui demoni.” ■ Ion Bogdan Lefter semnalează revenirea în forță a ziaristului Dan Petrescu, care publică o nouă carte, *Secta gânditorilor de estradă* (Polirom, 2009), „după câțiva ani de surprinzătoare absență din presă. Surprinzătoare – fiindcă vorbim de un om de atitudine și de intervenție (în sens intelectual, firește), încât dispariția sa publică din ultimii ani ar putea trece drept unul din misterele perioadei. [...] Dan Petrescu nu se dezmințe. Ca orice scriere a sa, *Secta gânditorilor de estradă* are un cert potențial exploziv. N-a produs niciodată eseuri pașnice, blajine, comode; cele de aici nu fac excepție.” Majoritatea cronicilor semnate, în paginile acestei reviste, de criticul Ion Bogdan Lefter au fost anterior publicate în „revista virtuală” ArtActMagazine/ www.art.actmagazine.ro. La finele fiecărui articol este precizat exact numărul care a găzduit, pentru prima dată, articolul. ■ Iulian Boldea scrie despre volumul coordonat de Călin Vlasie și Ion Bogdan Lefter, *Nicolae Manolescu – 70* (Ed. Paralela 45, 2009), care „nu este altceva decât o suită de exerciții de admirație consacrate unui dintre cei mai importanți cărturari români de azi.” ■ Ovidiu Pecican subliniază că „printre oamenii politici care publică mai mult sau mai puțin ritmic titluri relevante pentru cariera lor în serviciul cetății, fostul președinte Emil Constantinescu face o figură aparte. Textele Domniei sale nu sunt simple documente referitoare la un mod de a gândi acțiunea politică, ci cărți care «stau singure în picioare». [...] Cel mai recent volum apărut sub semnătura menționată se anunță a fi primul dintr-o serie mai amplă. El se intitulează *Păcatul originar, sacrificiul fondator*, iar volumul I se cheamă *Revoluția din '89 așa cum a fost* (Minerva, 2009). [...] Pentru orientarea în «măruntaiele» anului 1989 din istoria României și pentru înțelegerea mai atentă a Revoluției Române, cartea fostului președinte Emil Constantinescu rămâne un unicat indispensabil.” ■ Mircea Handoca scrie despre Jurnalul inedit al lui Mircea Eliade. ■ În traducerea realizată de Odile Serre, sunt redată versurile lui Benjamin Fondane. ■ Sunt publicate poeme de Ștefan Bolea. ■ Din Revista Revistelor [nesemnat] aflăm că în numărul 1/ 2010 al revistei «Ramuri», poate fi citit un frumos text „al unui poet blând, al lui Adrian Popescu, despre o poetă discretă, care are o religiozitate internă de tip sublim, manifestată ca atare în poezie – Constanța Buzea. [...] În «Verso», nr. 74-75, articolul – ocazional, în stil goethean – al lui Ovidiu Pecican despre *Mitică și miticism*. Excelent.”

[„**Caiete critice**”, nr. 3 (269)] Eugen Simion (își) publică a doua parte a „Jurnalului pe sărite”. ■ Cristina Dinu scrie despre „Radu Tudoran, între biografie și destin”. ■ Eugen Simion îi conturează lui Mihai Ispirescu un „portret în peniță”, cu ocazia „intrării în clubul septuagenarilor”: „Are prieteni peste tot, în toate

domeniile, și are, mai ales, cultul prieteniei. Numai Nichita Stănescu mai avea, iarăși, această extraordinară vocație a prieteniei, care, în vremea noastră, este din ce în ce mai greu de păstrat”. ■ Fănuș Neagu aduce și el informații din biografia lui Mihai Ispirescu: „venind din Ploiești, coleg de liceu cu Nichita Stănescu și Eugen Simion. De liceu, nu de clasă. Ei într-a unșpea, el într-a patra, Nichita-i împrumuta bicicleta să facă tururi pe Calea Oilor: «N-am schimbat cine știe ce vorbe cu el, zice, îmi da bicicleta fiindcă o da tuturor, așa cum avea să-și dăruiască și viața. Mă intimidă»”. ■ Lucian Chișu discută volumul publicat de același Mihai Ispirescu, *Coastele lui Adam* (Ed. TiVoli, 2005). ■ Personajul aflat în lumina reflectoarelor, în acest număr, îi acordă lui Nicolae Iliescu un interviu: „*Dacă nu ai fi fost Mihai Ispirescu, cine ai fi vrut să fii?*”; Shakespeare, dacă nu ar fost deranjul prea mare! [...]; *Ai acest defect să fii extrem de bine crescut și de agreabil în societate. Cum se explică asta?*; [...] m-am închis sub platoșa politeții, ca o formă de apărare. Nu te obligă la nimic, nu lași pe nimeni să intre în tine, să te cotrobăie. [...] Cu prietenii, în schimb, a fost și este altceva. Știi bine, și tu, la câte «colocvii» nu ne-am întâlnit, împreună cu «Profesorul», Eugen Simion, cu «Generalul» Fănuș Neagu, cu atâția și atâția alții. M-ai mai găsit atunci tot atât de protocolar, încorsetat, «agreabil în societate», cum zici? Sau destins și normal? Ai?... [...]; *Am dreptate sau nu atunci când zic cum că important pentru un scriitor este caracterul?*; Eu știu?! În primul rând un scriitor trebuie să aibă talent și putere de muncă. Să nu se piardă în fleacuri, să nu se risipească aiurea. Cât privește caracterul... Fiecare după posibilități.” ■ În articolul său, Tudor Nedelcea include foaia matricolă a elevului Ionescu E. Eugen Dumitru [Eugen Ionesco], din anul școlar 1926-1927, când acesta era elev al Liceului «Sf. Sava». Este scoasă, din arhive, și foaia matricolă a clasei a VI-a clasică, în care directorul de-atunci al Liceului, G. Botea face mențiunea că a fost înscris în clasa a VII-a clasică, dar a fost «eliminat pentru absențe nemotivate la 27 martie 1928»”. ■ George Neagoe prezintă cel de-al șaselea volum al seriei «Rotonde 13» [*Alte noi rotonde 13 (VI)*, pref. și note asupra ediției de Lucian Chișu, Ed. Muzeul Literaturii Române, 2009]: „dialoguri substanțiale rămase inedite până anul trecut și care, prin editarea lor, devin documente de istorie literară.” ■ Sorin Preda scrie despre Siliștea Gumești: „Dacă ajungi la Siliștea și vrei să te apropii de lumea cea adevărată a lui Marin Preda, trebuie să te descurci singur, să strângi de unde știi și de unde se poate firimituri de vorbe și întâmplări.” Iar localnicilor „puțin le pasă de Marin Preda și ce anume înseamnă el pentru sat. Puțin le pasă dacă rămâne sau nu ceva în urma lor. Pentru bătrânii din Siliștea, viața e de acum un capăt de lume, un capăt de drum.”

[„Contemporanul. Ideea europeană”. nr. 3 (696)] Irina Ciobotaru scrie despre volumul semnat de Varujan Vosganian, *Cartea șoaptelor* (Polirom, 2009), „născută din nevoia scriitorului de a trăi ceea ce nu s-a supus trăirii, din conștiința șoaptelor neamului său, din truda memoriei generatoare de identitate, se citește cu «o melancolie cu gust dulce-amăru, ca un aer prin care n-a trecut nicio pasăre».

Este sentimentul dominant al celui care își conduce spre odihnă morții, pășind fără grabă în urma lor, fără să iasă din rând.” ■ Magda Ursache mărturisește deschis că „primind cartea lui Remus Valeriu Giorgioni, *Cei șapte morți uriași* (editura Marineasa, 2009), mi-au venit în minte reportajele «angajate», de șantier și despre șantier, semnate de vedetele oficiale Nicolae Țic, Nicuță Tănase, Traian Coșovei, Pop Simion, Ilie Purcaru, Radu Cosașu, servind și slăvind RPR/RSR.” ■ ■ Ironim Muntean dedică o analiză îndelungată romanului *Supleantul*, pe care-l vede drept „un roman complex, despre o lume complexă, scriitorul trăiește o dilemă de esență tragică (generată de relația romantică și socială cu fiica puterii – Zoe Ceaușescu); să devină apologetul lui Ceaușescu sau să fugă și să își cucească o altă libertate, al cărei preț l-am subliniat mai înainte. Subiectul romanului stă în această dramă a unui tânăr curat, inocent, pus să facă o asemenea alegere, asumându-și prețul opțiunii.” ■ Jeana Morărescu ține să contrazică opinia recent exprimată, într-un editorial destul de recent din «România literară», de către Nicolae Manolescu, care „emitea afirmația că spre deosebire de alte nații europene (în fruntea cărora s-ar situa Franța), literatura română – respectiv scriitorii și cititorii săi – dovedește un interes foarte marginal pentru genul «polițist». Criticului îi scăpa din vedere un versant covârșitor al literaturii autohtone: o «excepție de la regulă», care – printr-un mare scriitor – ridică trama «policierei» – care e una de «intrigă» – prin personaje-simbol cu aparență socială realistă, la altitudinea transfigurantă a interogării misterului ontologic al existenței, reamplasând-o în același timp pe palierul descendent, al interogării morale și «auctoriale» a Timpului ca Istorie umană – și implicit pe palierul investigării naturii subiective a Conștiinței (conștiințelor). Criticul clujan Sorin Crișan, poate cel mai subtil, până acum, comentator al dramaturgiei lui D.R. Popescu, intervievat în contextul integrator al operei: proză-dramaturgie – subliniașe deja «anchetarea» de tip «polițist» a memoriei personajelor – românești sau «dramatice». [...] Textele lui D.R. Popescu au penetrație instantaneu- palimpsestică. De aceea poate că era dificil să pretindem de la Nicolae Manolescu interceptarea unei trame de anchetă polițistă, transportate până la altitudinea unui rechizitoriu al legilor arhitectural-antinomice ale lui Dumnezeu. Căci în fapt, în fața unui atare obiectiv ne aflăm în fanstastica, cea cu aspect de minuție realistă, a textelor de proză și dramaturgie, ale lui D.R. Popescu. În a sa *Istorie critică a literaturii române*, Nicolae Manolescu dovedise o incomprehensiune totală a dramaturgiei lui D.R.P.” ■ Din „Revista revistelor” aflăm că „La Iași a apărut o serie nouă a vechii și prestigioasei reviste «Însemnări ieșene», datorată criticului Alexandru Dobrescu. [...] Este o revistă realizată în stil european, elegantă, tipărită pe hârtie velină, întrunind texte de valoare și fiind ilustrată cu reproduceri după lucrările unor mari pictori. [...] Adrian Marino și *Viața unui om singur*. Anunțată de Editura Polirom, această carte deja a stârnit interesul prin fragmentele întinse, publicate în «Evenimentul zilei» din data de 8 februarie 2010, purtând titlul «Cartea care aruncă în aer lumea culturală din România». Editura Polirom își face o datorie de onoare, publicând acest

volum incendiar, conform dispozițiilor testamentare ale marelui erudit, la cinci ani după moartea d-sale. [...] În cartea incendiară, din publicarea căreia Silviu Lupescu își face, pe bună dreptate, o datorie morală, e vizat, nu o dată, fie direct, fie aluziv, destinul nefast al României, iar odată cu acest aspect, inevitabil, calitatea liderilor postdecembriști, unul dintre aceștia fiind Mircea Dinescu, da, cel care recurge nu rareori la «linșaje publice», având acces la arhivele CNSAS, un instrument de o eficiență devenită suspectă și aproape lipsită de credibilitate. [...] „Replica lui Mircea Dinescu, urmată după câteva zile? Previzibilă, după ce CNSAS a acumulat, pe parcursul anilor, câteva victime din rândurile unor scriitori de prim rang: Cezar Ivănescu, împotriva căruia nici în ziua de azi nu s-au adus dovezi de colaborare cu securitatea și care a fost îmbrâncit prin campania de presă virulentă... în moarte, nu-i așa?, Augustin Buzura, Eugen Uricaru, căruia i s-a scos/inventat o filă de dosar cu câteva săptămâni înainte de alegerile la USR, în consecință, funcția de președinte ocupând-o dl prof. Manolescu (2005), nu-i așa?, Ștefan Augustin Doinaș etc. Acestei liste i se adaugă, fără dovezi, numele marelui erudit Adrian Marino: «Mircea Dinescu, membru CNSAS, susține că Adrian Marino a fost racolat de Securitate ca informator al Direcției a III-a și apoi al SIE. [...] (Simona Chițan, Mirela Corlățan, Dinescu: «Marino minte și mort», în «Evenimentul zilei», 9 februarie 2010) Partea previzibilă, da, și ea, e că Dinescu nu aduce dovezi. Un alt aspect previzibil, amar previzibil? Înainte să-l menționăm să ne aducem aminte că Manolescu câștigă primul mandat de președinte al USR după «linșarea publică» a lui Eugen Uricaru (2005) de către CNSAS, din care face parte dl M. Dinescu, evident că coincidența celor două evenimente – «linșarea» dlui Uricaru și alegerea în calitate de președinte a dlui Manolescu – este o pură întâmplare, nu-i așa? Nicolae Manolescu, în calitate de președinte al juriului care decernează Premiul Național «Mihai Eminescu» pentru Opera Omnia, îi oferă lui Mircea Dinescu Premiul Național pentru Poezie, la Botoșani (premiu decernat în 2008 pentru anul 2007). Prin *Viața unui om singur* este atacat cu duritate grupul din care face parte și Manolescu (Liiceanu, Pleșu, Patapievică). În consecință, Dinescu vrea să-l compromită pe autor, pe Adrian Marino și începe o campanie în presă, prin care îl acuză că a fost informator. Dinescu însă nu mai e credibil de mult, a comis mai multe gafe. Și atunci are nevoie de un sprijin, nu? Manolescu – previzibil, nu? – îi dă dreptate, ca să amputeze credibilitatea marelui erudit, nu-i așa? Dar toate aceste legături făcute de noi sunt întâmplări, simple coincidențe. Manolescu nu acționează la două mâini cu Dinescu. Mașinăria serviciilor în lumea literară, Doamne ferește, nu funcționează, la un anume nivel, ireproșabil! Ce noroc pe capul oportuniștilor zilei! În acest context, ascultăm interminabile lecții de moralitate și anticomunism (după ce comunismul a căzut de douăzeci de ani!) din partea grupurilor de interese coagulate în jurul atotputernicului, singurului, a celui mai mare grup: GDS, care a stârnit zăne în lumea literară postdecembristă, grup de interese membrii căruia denigrează, calomniază creatorii incomozi, neînrolați, neînregimentați,

neputători de cravate portocalii: astfel, albul devine negru, iar negrul capătă o puritate de neegalat. De pildă, Breban, membru supleant CC, un disident sub Ceaușescu, și-a dat demisia din structurile de vârf ale statului, în 1971, este «anti- anticomunist»; dna M. Lovinescu nu a fost un bun cronicar de radio, ci un mare critic, căci este egala, citiți cu atenție, celor mai aleși critici ai României: Eugen Lovinescu, Titu Maiorescu, G. Călinescu – G. Grigurcu, «România literară», nr. 2, 2010. Augustin Buzura, unul dintre cei mai incozi scriitori sub dictatură, urmărit de Secu, este, în plină libertate, patronul unei reviste, «Cultura», publicație care practică, țineți-vă bine, «marxismul deșăntat» – Mircea Mihăieș, «România literară», nr. 5, 2010. Revista «Observatorul cultural», în paginile căreia scriitorul Carmen Mușat a condamnat nu o dată înregimentarea intelectualilor în «tabăra Cotrocenilor», recurge, ca să vezi, la o «gargară corect-politic-resentimentară» – Mircea Mihăieș, idem. Te pomenești că «România literară» a devenit, treptat și sigur, «organul suprem» al «unicului partid de comentatori», GDS, care dă note, taie și face tot ce se cuvine, pe linie gdsisită, bani din ideologia anticomunistă să vină, iar când nu vin bani, datoriile să fie tranșate, penalitățile pentru acestea tăiate, cum s-a procedat în cazul celei mai mari, din istoria civilizației românești, Edituri, Humanitas (Dan C. Mihăilescu, «România literară», nr. 5), secondată de cea mai importantă revistă a țării, «România literară», condusă de cel mai mare critic, Nicolae Manolescu. Ce naivitate să crezi că epoca lui cel mai, cea mai a trecut! Jenant. Se răsucesc marii cărturari ai acestei țări în morminte. Iată și citatele, apropo de afirmațiile de mai sus, legate de acuza calomnioasă de «colaborare cu securitatea» a lui Adrian Marino, pasaje spicuite din invocatul număr al ziarului «Evenimentul zilei»: „[...] Soția autorului, Lidia Bote-Marino, crede însă că asemenea dovezi nu se vor găsi niciodată, întrucât soțul ei nu a fost angajat nici măcar bibliotecar pentru că s-a opus oricărui compromis și nu a făcut nici o concesie regimului. *E o rușine ce se spune. Soțul meu nu a fost informator. Oamenii nu mai știu pe unde să scoată cămașa și se apără atacând pe nedrept*, afirmă Lidia Bote-Marino. De aceeași părere este și editorul Silviu Lupescu, directorul Polirom: *Este exclus ca Marino să fi fost informator. El a făcut pușcărie politică și a suferit foarte mult*. Publicistul Tudor Octavian crede că atacul lui Dinescu este imoral. *Dinescu nu e procurorul nației. Ceea ce face el este contrașantaj. Eu știu de la vărul meu, Mihai Săndulescu, care a fost deținut politic la Aiud și Canal și coleg de celulă în închisoare cu Marino, că i se spunea Seniorul de către deținuți*, spune Tudor Octavian. [...] Criticul Nicolae Manolescu, cu care Marino a semnat o perioadă articole la două mâini în Contemporanul, îl creditează însă pe Mircea Dinescu. «Dinescu are dreptate, deși este mult prea slobod la gură și n-ar avea dreptul să dea asemenea informații», spune Nicolae Manolescu. Legătura lui Marino cu Securitatea s-ar fi putut dezvolta, potrivit lui Dinescu, în perioada în care Marino a fost plecat în străinătate. [...] E nevoie să menționăm că opera lui Adrian Marino face parte din patrimoniul României? Ca și opera unor creatori precum sunt, de oildă, Buzura, Cezar

Ivănescu, G. Călinescu, N. Breban, D. Țepeneag, Tudor Vianu, atacați, denigrați, calomniați în plină dictatură a comentatorilor gededșiți. [...] Trunchiind textele astfel (ca în nr. 2 al RL), cum trunchiază citatele din N. Breban, *Trădarea criticii*, atacată virulent, ignobil, dl Grigurcu – atac girat în editorialul său de către dl Manolescu – deține abilitatea răuvoitoare și, se vede limpede, toate datele de a justifica și argumenta orice, aproape orice monstruoșitate. În condițiile în care una dintre puținele crize invocate, trâmbițate, analizate în exces în paginile foilor culturale românești este cea a modelelor, în condițiile în care modelele reale – Vianu, Sadoveanu etc. etc. (vezi colecția postdecembristă a «Adevărului» și imunde textele ale CTP-ului) – sunt atacate virulent, atacurile dlui Grigurcu la adresa unuia dintre marii poeți postbelici, Nichita Stănescu, prind o cu totul altă greutate, transformându-se în altceva. Mai e nevoie să spunem că limbajul folosit de dl Grigurcu, în opurile d-sale «justițiere», se apropie de limbajul, stilul dlui CTP? [...] Să recapitulăm. Dl Grigurcu justifică și aprobă îndemnul fascistoid al lui CTP de a arde o parte din opera lui Nichita Stănescu, operă care face parte din patrimoniul României. Dl Manolescu, președinte al USR, Ambasador UNESCO la Paris, membru corespondent al Academiei Române, girează, în editorialul d-sale («România literară», nr. 2, 2010), publicarea comentariului grigurcuian în paginile revistei «România literară», revistă editată de USR. A gira apariția unui text în care se justifică incitarea la arderea operei unui poet care face parte din patrimoniul țării, înseamnă a fi complicele unui atac la identitatea unui popor. Interesele căror structuri, vădit antinaționale, le serviți dlui Manolescu și Grigurcu, folosind ca tribună «România literară»? Mai e nevoie să spun că astfel se calcă în chip flagrant prevederile statutului USR? Mai e nevoie să amintesc că nici USR, nici președintele ei, dl profesor Manolescu, n-au reacționat la grosierul plagiat, incalificabilul act de vandalism comis de Adevărul Holding – da, la «cazul Tolstoi» mă refer – un atac incalificabil la adresa întregii bresle scriitoricești? Așadar, interesele căror structuri, vădit antinaționale, le serviți, dlui Manolescu, Dinescu, Grigurcu?” ■ Sunt publicate poeziile de Gabriela Crețan, însoțite de o prezentare semnată de Al. Cistelcan: „Gabriela Crețan scrie poezie cu gnoză dedesubt. Faptul a fost remarcat încă de la prima sa carte iar modul acesta de a construi a rămas nu constant, ci neschimbat, chiar dacă unele accente s-au mai mutat. Gnoza, tradusă apocrif, nu e însă decât schela unei viziuni de intensitate paroxistică. Important cu adevărat e suflul imaginativ, dezlănțuirea spasmodică a imaginației și ritmul frenetic în care sublimalele se topesc în grotesc sau imnoidele se revarsă în apostrofe. Gabriela Crețan vede lumea oximoronic, în coincidențe stupefiantă și radicale, în care gramatica sacrelor nu se mai poate distinge de cea a infernalelor. Modulul ei de a traduce juisarea vizionară în sarcasme și febra celestă în repulsii violente i s-ar potrivi conceptul de «profanare» al lui Giorgio Agamben. Asta dacă poezia n-ar face altceva decât filosofia; dar cum face, Gabriela Crețan scrie cu o exasperare exuberantă și cu o ardență vitriolată despre cel mai inconfortabil mod de a fi în lume: sub un imperativ atroce.”

[„Convorbiri literare”, nr. 3 (171)] În „Biblioteca foileton” oferită cititorilor este inclus Gheorghe Simon, cu o broșură de texte purtând titlul „Atotputernicul nimeni”. ■ Poetul (și preotul) Ioan Pinteau îi acordă un interviu Iolandeii Malamen: „*Cât de solidar te simți cu bresla scriitoricească?*; Bresla scriitoricească e o lume aparte. Cu probleme, cu orgolii, cu frământări. Scindată. Îmi place. E vie, e în continuă mișcare. Am prieteni scriitori peste tot. [...] *Scritii cât îți iese. Nu ai opreliști.*; Citesc mai mult decât scriu. Notez fel de fel de gânduri, reflecții, mai mult sau mai puțin teologice, în *Mic jurnal discontinuu*. E un exercițiu. Public lunar fragmente din el în «Convorbiri literare». Poemele *le văd* înainte de a le scrie, le construiesc în memorie pur și simplu cu mîgală și mereu nemulțumit. Când le aștern pe hîrtie sunt aproape definitivitate., *Vorbește și despre Casa Teslarului (ce titlu superb!)*, volumul recent de poezie (editura Cartea Românească, red. Mădălina Ghiu).; N-am publicat demult poezie. Grație lui Silviu Lupescu, Ovidiu Nimigean și Magdalenei Ghiu am ieșit cu *Casa Teslarului*. E o carte despre care nu pot spune multe. Aștept să vorbească cititorii și criticii, pentru că o carte pe care nu o citește nimeni și despre care nu se scrie e o carte moartă din start. Am emoții; sunt încă în așteptare.” ■ Mircea A. Diaconu crede că are dreptate Al. Cistelcan: Andrei terian e mai mult decât un «spirit critic», e o «natură critică». Prin urmare, el poate fi citit exclusiv pentru sine însuși. În ce mă privește, am citit *G. Călinescu. A cincea esență* ca pe un roman sau poate, mai exact, ca pe o mică epopee. [...] oricum, poziția lui Terian pare, dacă-mi permiteți acest cuvânt, a unui postmodern. În locul celei de-a cincea esențe, care aparține obiectului însuși, plăcerea, în locul angajării existențiale, angajarea tehnică, în locul adevărului, ipotezele. ■ Adrian Dinu Rachieru discută „Poezia medicilor”: „Ușor claustrat (cum recunoaște), cultivând o literatură de circuit închis, Lucian P. Petrescu ne încredințează în *Dezrobirea* (Editura Brumar, 2009) 33 de poeme «eșuate». Placeta este, indiscutabil, o surpriză. [...] Dacă Lucian P. Petrescu, părelnic, ne livrează textele dintr-un somptuos sarcofag livresc, Radu Tudor Ciornei, străin și el de metaforită, privește realitatea cu o luciditate tăioasă, interesat de directetea și urgența comunicării. E drept, impulsul a izbucnit târziu, poetul oficiind – ca editor- pe site-ul *poezie.ro*, la eadăpostul unui pseudonim (*Nexus*) care i-a asigurat gloriola. [...] Inezitant. Fără a plăti tribut dibuirilor uceniciei sau inserției clișeistice, fără a propune, ostentativ, o poetică insurecțională, manevrând «cuvinte vegetariene», Radu Tudor Ciornei este un nume de reținut. ■ Antonio Patraș crede că volumul *Cinema*, „cartea recent publicată la Polirom în colecția «Ego. Proză» și entuziast primită de critică. [...] Și nici nu se putea să fie altfel, câtă vreme proza lui Angelo Mitchievici se singularizează preganant, în raport cu modestele încercări ale colegilor săi de generație, atât prin stilul elaborat, de o seducătoare expresivitate estetizant-manieristă, cât și prin «temele» predilecte (deliberat anacronice, «inactuale»: iubirea ca experiență fantasmatică, memoria, evaziunea în timp și spațiu etc.) sau prin viziunea nostalgic-crepusculară, de o tulburătoare frumusețe cu patină de *belle époque*. [...]

Oricum, *Cinema* rămâne, pentru mine cel puțin, revelația anului în materie de proză.” ■ Emanuela Ilie consideră că *Probleme personale* (Cartea Românească, 2009) „este probabil cea mai bună carte de poezii a anului trecut. [...] Ceea ce aş adăuga, fără ezitare, ar fi aţâţătoarea senzualitate a *problemelor personale*. Majoritatea poemelor din carte emană un erotism aspru, întunecat, agresiv. [...] În egală măsură artă poetică de o luciditate necruţătoare şi mărturie existenţială aproape sfâşietoare. [...] Încă o carte de excepţie a unei poete fără egal. [...] Un altfel de poeme apăsate confesive scrie Ioana Bogdan în această complicată, sensibilă istorie de dragoste şi de moarte care este *Înainte şi după Claudiu* (Ed. Brumar, 2009). [...] Câteva poeme din ultimul op semnat de Maria Măndreanu-Oltean radiografiază liric realităţile româneşti de azi. Lumea re-construită în aceste puţine *Speranţe sub ghilotină* [*Des espoirs sous la guillotine*, Casa Cărţii de Ştiinţă, 2009] este o lume de o concreteţe apăsătoare, când grotesc-absurdă, când aproape tragică, în orice caz resimţită monstruos.” ■ Despre cartea debutantei Gabriela Ivaşcu Gellu Dorian afirmă: „*Apocalypse, please*, o carte cu nimic mai prejos decât a oricărui alt poet consacrat, ieşit anul anul trecut pe piaţa poeziei româneşti, din ce în ce mai aglomerată de poeţi, nu şi de cititori la fel de talentaţi şi pasionaţi de poezie ca poeţii înşişi.” ■ În „panoramic(ul) editorial” Peregrinus expune următoarele volume „ieşene”: „*Graţia viespilor* [*la grâce des gûepes*, Editura Junimea, 2009] are o alcătuire dăinuită/sprîjinită pe cariatidele antice greceşti. O elaborare poetică îndrăzneată, originală şi dusă cu bine la capăt de Camelia Leonte. [...] Rafila Radu, *Altarul de pelin* (Editura Cronica, 2009), „un volum în care, e drept, se vede şi tendinţa spre esenţializare, sinteză, parcinomie a figurilor de stil şi chiar a silabelor, proprie unor genuri ca haiku ori tanka, dar din care nu lipsesc figurile de stil. [...] Dora Pavel, *Pudră* (Polirom, 2010): „o naraţiune interesantă în sine, adesea bulversantă prin întrebările pe care le generează. [...] Elena Vulcănescu, *Mitul de sub casă* (Editura Revistei Convorbiri literare, 2009): „un volum în care autoarea porneşte să re-compună o imagine a lumii între sine şi mit, între cotidian şi trecut, între casa telurică şi cea de dincolo de sine, din astral. [...] În ton cu primăvara, semnalăm «Alecarts», revista «de atitudine culturală», editată de Colegiul Naţional de Artă «Octav Băncilă», Colegiul Naţional Iaşi, Colegiul Naţional «Petru Rareş» Suceava. Numărul 3, la care facem referire este lucrat după toate regulile, având colectiv de redacţie, colectiv de coordonatori, coordonatori ai redacţiilor, un colegiu de onoare din care fac parte nume cunoscute nu doar în perisajul universitar şi revuistic, corespondenţi străini ş.a. Semnatari sunt mai ales elevii, dar şi personalităţi din diverse domenii, universitari, arhitecţi, avocaţi ş.a. Revista cuprinde rubricile (după editorial): *Opinie, Recenzie, Literatură universală, Reportaj, Artes, Film, Orele, Portrete olimpice, Impact social, Revista revistelor, Universitaria Creţii, Interviu*. Putem citi despre atitudini, felul în care văd elevii nu doar şcoala, ci şi viitorul lor, interesante recenzii de carte, un interviu cu regizorul Corneliu Porumboiu sau despre «Cazul» Herta Müller ş.a. Şi, nu în ultimul rând, o revistă bine realizată

grafic/tipografic.” ■ Emilian Marcu expune, în „vitrina cărților” două volume „bune” („trei penițe”): *Lacrima din Paradis* (Editura Pim, 2009) „conturează suma trăirilor profunde, emoționale, ale unui autor de, deși introvertit vrea să fie extravertit, expansiv, dar vulnerabil, în acest demers al său. Această carte de poeme a Mariane Rogoz Stratulat este mai întâi o fotografie de sufler, este un îndemn spre o lectură plăcută. [...] Rafila Radu publică o carte cu poeme de o mai largă respirație, prin care își propune să se înfățișeze cititorului într-o nouă și interesantă stare poetică. Poemele din *Altar de pelin* [Editura Cronica, 2009] sunt exprimate cu o mai mare lejeritate pentru faptul că nu sunt prinse în corsetul unor tipare anume, adesea destul de greoaie, destul de incomode.” ■ Valentin Talpalaru răsfoiește următoarele reviste: „«Scrișul Românesc» mai aduce un omagiu lui Marin Mincu prin editorialul lui Florea Firan. [...] Gabriel Coșoveanu ne atrage atenția asupra unui roman marca Norman Manea, *Vizuina*. [...] Și o scurtă escală la Bistrița-Năsăud pentru «Mesagerul literar și artistic» apărut prin colaborare cu Filiala Mureș aUSR. Numeroase semnale editoriale și consemnări critice dau socoteală despre râvna scriitorilor din zonă, dar și despre prietenii colaboratori. [...] Și nu ne putem despărți de revista care pare să illustreze latineasca zicere *multum in parvo*, fără a cita măcar din grupajul de versuri al lui Echim Vancea. «stau într-un colț aproape de țărâna dimineții de toamnă./ acolo-n noaptea lui orbul era – vorba cântecului -/ numai promisiuni și minciună./ fuga ta l-a lăsat fără suflare așezat/ pe cântecul meu de dragoste – trec dintr-o mână în alta/ părți din lumina împrumutată cu o mână tremurătoare.» (Cimitirul desprecheat V). [...] Dintr-o firescă și păguboasă rezervă, poposim mai rar cu COMPRESA la Iași pentru a nu fi acuzați de cine știe ce sentimente locale inflamate excesiv, dar se cuvine să mai atragem atenția și asupra unui număr din «Poezia», care adie către noi cu «Poezie și neliniște», tema aleasă pentru numărul primăvăratec. [...] Și dacă tot am făcut un popas la Iași, să profităm și de primenirea în haine noi, pe care ne-o face «Dacia literară». Un format nou, o nouă ținută grafică elegantă, pagini aerisite și odihnitoare și, nu în ultimul rând, o diversitate tematică mai elastică și mai omnivoră. [...] Cronici de carte, poeme semnate de Raluca Brancomir și Victor Munteanu, un amplu interviu cu Matei Vișniec semnat de Carmen Seiciuc, o evocare girată de academicianul Alexandru Zub, două cadouri din arhivele noastre cele veșnic pline de surprize oferite de Liviu Papuc și Lucian Vasiliu, iar pentru cei interesați, o bibliografie retrospectivă a sumarului «Daciei literare» din perioada 2000-2010 grație râvnei Serviciului Bibliografic al Bibliotecii județene «Gh. Asachi».” În „Curier de ambe sexe”, Nicolae Sava răspunde scriitorilor „aspiranți”. Redăm textele așa cum sunt ele primite la redacție: „,«De cateva zile am început să scriu și eu o carte. As dori sa-mi spuneti o opinie. Unde gresesc si pe ce trebuie sa conturez. Povestea este reala... Va multumesc si va doresc o zi buna! Costy Porojan» - Nu aveți nimic de conturat. Greșiți că v-ați apucat de scris. Am citit cele 17 pagini din «Cartea vieții mele, dragoste și suferință», dar am regretat de timpul pierdut. [...] Or fi reale poveștile

pe care le scrieți, dar pentru ca ele săp devină proză e nevoie de un scriitor cu talent și cu gramatica pusă la punct. [...] «Numele meu este Mădălina Zete, sânt din jud Maramures și locuiesc în satul Ilba, comuna Cictrlau, sînt la Colegiul Economic «N. Titulescu», Baia Mare, cls X și imi place sa scriu poezii. Vă atașez două pe care le-am compus recent. Aștept răspuns. Mulțumesc anticipat.» - Mădălina, preocupările tale literare te onorează. [...] Îți lipsesc lecturile din lirica românească și universală contemporană. Cred că ar trebui «să te împrietenești» cu un bibliotecar serios, care să-ți îndrume lecturile. Poate profesoara ta de limba și literatura română. Mai revino pe la noi, dar după ce te-ai pus la punct cu lecturile. Alexandrei Opreșescu, care ne-a trimis un volum impresionant (prin cantitate) de texte, și pe care le-a așezat sub titlul «Poezii», îi răspundem că nu are talent literar. [...] Albert, ne-ai cucerit cu poeziile tale. Ai talent. Te rugăm să revii urgent cu câteva date biografice pe unul din mail-urile de mai jos, pentru un eventual debut. Dar cu numele tău (real, probabil), Cătănuș, nu Popesco. Popesco sună aiurea și e prea comun. Cătănuș, deși pare mai ciudat, e mult mai frumos și mai original.” Drept urmare, în „Antologia curierului” are șansa de a fi inclus Sorin Lucaci. ■ Paginile de poezie găzduiesc versurile semnate de Indira Spătaru, Olga Alexandra Diaconu, Diana Mihaela Marandici,, Corina Matei-Gherman, Miruna Vlada și Viorica Răduță. Constantin Munteanu publică textul de proză „Crăciun în Texas.”

[„Dilemateca: scrieri, autori, lecturi”, nr. 46] Din „3, 14 TECA” aflăm că există un nepot al lui George Coșbuc pe care îl cheamă Ovidiu Victor Coșbuc, „are 47 de ani, s-a specializat (în Orient) în fenomologia morții, iar din 2006 încoace, după ce și-a construit o realitate extinsă în «zona de tranziție» (Bardo) – v. *Cartea tibetană a morților* - cunoaște două lumi și încearcă să țină deschis «pasajul». De asemenea, conferențiază prin centre municipale din Italia, dar și în București, pe teme ecologice sau de tip «Portalul e în noi». În noi care, cândva, voiam pământ.” (C.C. – Claudiu Constantinescu). ■ Radu Paraschivescu îi acordă un interviu lui Nadine Vlădescu: „*Ce-ai spune schingiuitorilor limbii române care nu țin cont de «Româna nu e a mea, nu e a voastră, ci a urmașilor urmașilor voștri»? Le mai rămâne ceva urmașilor din româna frumoasă?*; *Le rămâne ce-a rămas din cărți.*” ■ Paul Cernat crede că, în ciuda „inegalității” lor, *Povești(le) impertinente și apocrife* (Humanitas, 2009, preț: 24 lei) „sunt un exercițiu ficțional captivant și insolit, un delectabil *chill out* al filozofiei morale.” ■ Ștefania Mihalache discută volumul *Fugi din viața ta, revoltătoare și slută, în cartea mea* (Cartea Românească, 2009, preț neprecizat): „Personajul-scriitor Daniel Bănulescu se învâрте abulic prin această lume suprasaturată de ficțiune, până când se întâlnește față în față cu însuși *primul cititor*, care-i lansează provocarea de a scrie cea mai bună carte posibilă. De la sine înțeles că, în aceste condiții, scriitorul nu poate scrie nimic.” ■ Alexandru Matei scrie despre *Odă liberei întreprinderi* (Ed. Tracus Arte, 2009, preț neprecizat): „Volumul lui Caius Dobrescu este un autentic act poetic și o referință absolută a poeziei capitalismului așa cum se scrie și este ilustrată

ea în poezia românească de după 2000.” ■ Gabriela Gheorghişor se întreabă cum ne putem raporta la volumul *Iluziile literaturii române* (Cartea Românească, 2009, preț: 24,95 lei): „Meritul lui Eugen Negrici rezidă, prin urmare, nu numai în ocolirea cărărilor bătătorite, ci și în livrarea constantă (și generoasă, până la urmă) a unui daimon al îndoielilor, care nu dă voie gândirii să lăncezească. La acestea se adaugă coerența metodică a analizei, tandrețea comprehensivă și, nu în ultimul rând, expresivitatea stilului, calități care s-ar cuveni să fie *imane*nte oricărui critic serios.” ■ Adrian Stan arată că, „punând la bătaie un titlu foarte occidental [*Byron în rețea sau Cum a rămas liberă Canapeaua doctorului Freud*, Humanitas, 2009, preț 22 lei] și o armată de note de subsol, Alexandru Budac aduce vești bune pentru cei ce se temeau că, după valuri succesive de modernizări, literatura nu mai are cum să vorbească despre «suflet».” ■ Ancheta realizată de Marius Chivu lansează următoarea întrebare: „Ce autor/ carte ați subevaluat?”. Răspund, în cadrul anchetei: ■ Bianca Burța-Cernat: „Recitind, de exemplu, un articol pe care l-am scris în urmă cu trei ani despre *Cine adoarme ultimul*, romanul realist-magic al lui Bogdan Popescu, îmi dau seama că «verdictul» putea fi formulat altfel, mai puțin casant. [...] Nu subliniam îndeajuns, din păcate, cu câtă plăcere se citește *Cine adoarme ultimul*.” ■ Paul Cernat: „Cred că am subevaluat greșit (în sensul că am pus anumite accente polemice excesive) ori de câte ori judecata axiologică mi-a fost afectată de prejudecăți ideologice, «postmoderne» sau de altă natură. E cazul câtorva scriitori din generația '60, dar nu numai, e cazul tonului prea pamfletar din articolul despre *Omul recent*, e cazul radicalismului comentariilor despre *Dicționarul General al Literaturii Române*. [...] Resping, astăzi, orice formă de *partizanat* ideologic sau generaționist îngust, în judecata de valoare.” ■ Cosmin Ciotloș: „fac critică literară de patru ani și un pic. Așa că n-am avut timp să dezavantajez serios vreun autor. [...] Sigur, am preferințele și incompatibilitățile mele, îmi plac unii parcă dinadins, după cum alții mă lasă rece, în ciuda aurei care-i înconjoară. Cad pe spate la Florin Iaru, dar nu mă mișcă Ion Mureșan, de pildă.” ■ Luminița Corneanu: „În niciun caz, nu, niciodată n-am subestimat pe nimeni.” ■ Daniel Cristea-Enache: „Mai degrabă am supraevaluat câțiva autori (la momentul «auroral» al primei cărți) decât am subestimat pe vreunul. Sunt înclinat să văd partea plină, nu cea goală, a paharului.” ■ Gabriel Dimisianu: „Am supraestimat uneori scriitori și cărți, le-am acordat note poate prea mari, fie pentru mesajul lor curajos, antitotalitar, cum îmi apărea în context, fie, în tinerețe, împins de afinitățile generaționiste.” ■ Alex Goldiș: „Dacă ar fi să-mi schițez autocritica, aş spune că am două tipuri de regrete: vizavi de cărțile despre care n-am scris și vizavi de cărțile pe care le-am subestimat.” ■ Dan C. Mihăilescu: „Trag nădejde să nu mă bănuieți de infatuare sau megalomanie, dacă o să vă spun că nu rețin niciun astfel de nume ori titlu.” Am fost și sunt un critic îngăduitor, simpatetic (și simpatic, îmi place să cred) mult mai aproape, aşadar, de supraevaluări decât de minimalizare.” ■ Ioana Pârvulescu: „A fost chiar cu un om al cărui scris îl admiram și de la care învățasem multe, și cu care împărțeam

pasiunea pentru ironia tandră thomasmanniană. E vorba de domnul Radu Cosașu. [...] Poate am nedreptățit și indirect, pe unii, lăudând prea tare cărțile altora? Aici e posibil ca lista să fie mult mai bogată. De scris, am scris cu bună-credință.” ■ Costi Rogozanu: „Mărturisesc, l-am subestimat pe C.T. Popescu pentru că avea prea multă putere administrativă și simbolică în presa românească, iritant de multă.” ■ Bogdan-Alexandru Stănescu: „Simplu, mai ales că îmi stă pe suflet: Sorin Stoica, cel din *O limbă comună*. Nu-mi amintesc dacă pe vremea aia mă certam neapărat cu Dorin Stoica sau dacă ținta mea era avalanșa criticilor care coteră favorabil cartea. După care, a murit autorul, eu m-am lăsat de critica de întâmpinare, am recitat cartea, mi-am dat seama că am fost dobitoc și era cam târziu pentru asta.” ■ Cornel Ungureanu: „Cum din diferite motive nu am putut publica în 1993 *Proza românească de azi, vol. II*, cum am trecut la *Istории secrete* și *Geografii literare*, n-am putut să scriu cum se cuvine despre Radu Petrescu, Petru Creția, Mircea Ciobanu, Alice Botez, Nichita Stănescu.” ■ Mihaela Ursa: „Nu sunt un cititor naiv, dar prefer să nu scriu deloc despre cărțile care nu îmi spun mare lucru și, în plus, nu cred în valoarea motivării negative: în fața unui text, pornesc de la premisa că nu trebuie distrus și că lectura lui atentă este mai importantă decât desființarea critică de principiu. Chiar și așa, mi-am atras suficiente reproșuri din partea unor autori despre care scrisesem, din punctul meu de vedere, «de bine», dacă nu tocmai laudativ. Am constatat astfel că mai ales poezii au orgoliul de a susține că lectorii lor cei mai nimeriți sunt ei înșiși (sau alți poeți).” ■ Sunt publicate fragmente traduse din *Leagămul respirației*, romanul Hertei Müller aflat în curs de apariție la Humanitas.

26 martie

[„**Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor**”, nr. 3 (1530)] „Pentru copii și pentru rafinați”, Șerban Foarță semnează poemul „La Belle Sorcière”. ■ Despre un „volum reconfortant”, dar lipsit de „eticheta elitistă cu care ne-a obișnuit Andrei Cornea” scrie Alexandru Budac: „*Povești impertinente și apocrife* are aspectul unei colecții de parabole, pilde și fabule.” ■ Radu Ciobanu subliniază că „meritul *Cărții șoptelor* [Varujan Vosganian, Polirom, 2010], dincolo de performanța estetică, stă astfel și în curajul de a sparge tăcerea întreținută în jurul unor imense ticăloșii. [...] o carte care, în ciuda umbrei morții sub care a crescut, e plină de viață, de mișcare, de culoare și miresme, de personaje și ziceri memorabile, de în fine, acel rafinat și subtil spirit al nemaului pe care-l celebrează.” ■ GrațIELa Benga arată că *Probleme personale* ale Angelei Marinescu „configurează o existență de dincolo de existență. Într-o formulă lirică tulburătoare, se redescoperă un tărâm pierdut – al libertății de a proclama, ritmic, dincolo de toate constrângerile, scrisul dus până la capăt și eternitatea poeziei.” ■ Ioana Es. Pop îi acordă un interviu lui Eugen Bunaru: „*Sunt astăzi, domnule Ioana Es. Pop, poezia, literatura în criză?*; Cei care se plâng de criza literaturii ar trebui să răspundă ei înșiși la această întrebare. Eu aș repeta aici o replică pe care mi-a dat-o Liviu Ioan Stoiciu

atunci când i-am spus că, din păcate, a doua mea carte a apărut într-un tiraj de doar 500 de exemplare. «Păi ce, nu ți se pare destul?». Într-o biserică obișnuită încap 150-300 de credincioși. Tu cum poți fi nemulțumit cu 500 de cititori?” ■ Sunt publicate texte ale membrilor cenaclului „Pavel Dan”: Beatrice Serediuc, Octavia Sandu, Ariana Perhald.

[„Steaua”, nr. 3 (737)] Numărul se întinde pe 64 de pagini. ■ Actualul număr inițiată o „amplă anchetă despre Literatura blogurilor din România: fie că este vorba despre scriitorii consacrați care întrețin bloguri, fie că este vorba despre autori neconsacrați ori chiar nedebutanți, dar care au optat pentru această formă de manifestare creatoare.” Răspund, în cadrul acestei anchete: ■ Olga Ștefan: „Este dificil de stabilit proiectul stabilirii unei estetici comune în spațiul virtual. Limitele ținând de diverse niveluri lingvistice și ilocuționale incompatibile cu cele în care un anumit individ preocupat de un atare efort ordonator sunt suficiente pentru ca ideea în cauză să reziste probei realismului.” ■ Suzana Lungu: „Blogurile literare, sau cum le numesc anglo-americanii, *litblogs*, par în primul rând economice și, de ce nu, ecologice. Numărul de astfel de stabilamente demonstrează cu asupra-măsură că premisele unor scenarii în genul *Idiocracy* sunt, deocamdată (și nu e păcat?), improbabile. O bună porție o constituie cele asociate unor reviste electronice – sau *webzines* – care pot sau nu să-și aibă dublul printat (atașamentul față de tipar nu are să dispară atât de ușor, orice ar spune optimiștii; a fi publicați în format convențional este dezideratul mai tuturor celor care postează pe aceste pagini). Întrădăcinate în etica *do it yourself*, susnumitele reviste reușesc să scuture puțin praful adunat de publicațiile prestigioase de-a lungul anilor și să zdruncine siguranța unui sistem de publicare bazat adesea pe atașament și afiliere.” ■ Laurențiu Malomfănean: „Într-o conferință susținută în urmă cu trei-patru la Cluj, Nicolae Manolescu se întreba: la ce bun literatura? Și răspundea sec: la nimic! Anul trecut, același critic afirma ritos că blogurile nu sunt literatură; după cum literatura nu este blog, aș adăuga. [...] În primul rând, literatura de pe bloguri este literatură cu o singură condiție: să fie literatură și dacă n-ar fi postată acolo, ci pe hârtie, pe ziduri, pe asfalt ori pe frunte. [...] câteva cuvinte despre spinoasa relație scriitor-cititor. Pe blog, acesta e mult mai strânsă, mai bine spus există. Posibilitatea de a conversa cu autorii preferați îl transformă pe lector în prieten; faptul că parcurgem aproape zilnic un anumit blog instituie o conexiune cu totul specială. [...] Blogurile sunt ca drogurile. Criticii le-ar interzice pe motiv că prejudiciază talentul tinerilor scriitori. Dar blogurile tocmai asta sunt: *magazine virtuale de vise*. Totul e gratis acolo. Dacă literatura chiar nu e bună la nimic, vorba domnului Manolescu, de ce s-o mai plătim?” ■ Călina Bora: „Literatura făcută pe suportul clasic nu va dispărea, cel puțin într-un viitor apropiat. Dar oamenii de cultură vor trebui să înțeleagă faptul că suportul pe care literatura se va face în viitor va trebui să semene cu timpul accelerat, și scelerat uneori, pe care epoca în care ne manifestăm îl propune. Suportul pe care literatura este postată va trebui să semene cu evoluția, cu fuga continuă a oamenilor spre nicăieri.” ■ Raul Huluban: „Oricare

ar fi rațiunile pentru care te afli în vizită în aceste spații, mai mult ca sigur pe viitor numărul blog-urilor literare va crește, ajungându-se chiar la plăcerea lecturii. Blogurile vor fi citite și pentru a ține ritmul cu noutățile autorilor de literatură, întrucât ele nu mai reprezintă o curiozitate sau un lucru excentric, ci sunt spații unde virtuțile artistice ale scriitorilor continuă să fie inovatoare și să se dezvăluie fără pudoare.” ■ Isidora Ora: „Călătoriile în lumea blogurilor cu scris fermecat – scris care te găzduiește în castele de cuvinte sau păduri de sensuri necutreierate – pot fi pe cât de fascinante, pe atât de amețitoare.” ■ Adrian Popescu ține să sublinieze că „a fost o surpriză doar pentru unii publicarea jurnalului postum al lui Adrian Marino, *Viața unui om singur*, la Polirom. Multe dintre judecățile lui categorice, intratabile, ca să nu zic idiosincrazii, se cunoșteau, mai ales aversiunea sa față de poezie, dar nu îmbrăcau haina refuzului total de a o considera act cultural major, ci semn de înapoiere culturală, la noi, efect al unei subdezvoltări. [...] Clujul a mai cunoscut un jurnal postum, comparabil ca impact mediatic oarecum cu acest traseu rememorat al unui intelectul trudind solitar. Este vorba de David Prodan, care plătește niște polițe, sau își ia revanșa pentru unele umilințe. [...] Nu putem reduce totul la propria persoană, fie ea excepțional înzestrată, doar pe o anumită dimensiune, teoretică, dar privată de simțul sacrului, declarat rarissim. Trăim cu ceilalți, prin ceilalți, nu putem fi solitari continuu, ar fi concluzia pe care-o tragem, cumva paradoxal, din acest insolit jurnal.” ■ Marius Conkan scrie despre „Herta Müller și trauma ca tramă”: „Atât *Animalul inimii*, cât și *Regele se-nclină și ucide* reprezintă, în contextul literaturii actuale, documentele unei existențe furate. Ele sunt ceea ce frica a proiectat prin discurs, ceea ce cuvintele au reușit să desprindă din acele «domenii lăuntrice», care nu pot fi țesute în nicio limbă.” ■ Ovidiu Pecican observă că „persistă, totuși, în mod ciudat, sentimentul de regret că această artă a Ioanei Ieronim este insuficient cunoscută, că ea însăși s-a neglijat, parcă. Într-un fel, confirmarea unei asemenea intuiții pare să survină dinspre una din cele mai scurte poezii ale cărții, «Parcă vântul a rostit»: «Eu știu să vorbesc de parcă/ n-aș vorbi/ știu să vorbesc fără să-mi mișc buzele/ cu fața neclintită/ știu să vorbesc și voi/ să nu observați cine când// - parcă vântul a rostit/ vorbele mele» (p. 178). Un pas mai decis în față, o ieșire din penumbra discreției, ar aduce universului poetic al *Triumfului paparudei* [Ed. Vinea, 2009] mai multă, deplin meritată, recunoaștere.” ■ Doru Pop consideră că *Armele grăitoare* [Cartier, 2009] ale lui Emilian Galaicu-Păun „se adaugă arsenalului liric pe care poetul basarabean l-a pus la dispoziția literaturii române în ultimele două decenii. [...] Emilian Galaicu-Păun rămâne un insolit în peisajul poetic de la noi, kaligrafiile apropiindu-l de suprarealiști, iar picto-grafo-poezia pe care o profesează îl pune printre postmodernii cei mai consecvenți. Experimental, fără să fie abscons, și fantast, fără să fie elucubrant, reușește să își mențină o identitate și o voce clară, o voce poate în acest volum prea calofilă (sau kaligrafic după cum se exprimă chiar el), pentru mine fiind supărătoare referințele continue la limba franceză, într-un fel de neologizare târzie și tardivă. Altfel, em. g.-p. este un poet

stăpân pe deplin asupra cuvintelor limbii române.” ■ Victor Cubleşan discută romanul recent apărut sub semnătura Ana Mariei Sandu, *mmOmoară-mă!* (cu, să recunoaștem, un titlu mult mai exploziv și punctual). Prozatoarea a avut o prezență constantă, dar surprinzător de discretă până acum, volumele anterioare fiind primite bine, dar fără a avea un impact major. O autoare cu un scris constant bun, dar nespectaculos, oarecum înglobată în plutonul mediu valoric românesc. Prezentul roman încearcă o lovitură, în mod evident el marcând pretenții crescute din partea unei prozatoare aflate în creștere de formă. [...] Poate că Ana Maria Sandu nu reușește un roman bun. Poate că nu reușește să articuleze în pagină planul inteligent al romanului pe care îl are în minte. Dar *Omoară-mă!* [Polirom, 2010] nu este o carte rea. Ambiția subiectului, mica fascinație a scenelor decupate, ruperea de filonul prea bătut al cotidianului postrevoluționar românesc în favoarea unui subiect «mai mare și mai generos» concurează spre a mă declara în final un cititor mulțumit (nu entuziasmat), capabil de a recomanda volumul spre lectură. Până la urmă e o poveste despre tandrețea unei crime abominabile.” ■ Cristina Miloș scrie despre volumul *Demonul confesiunii* (Editura Limes, 2009), prin care Sergiu Radu Ruba „debutează ca romancier, lăsând în urmă volumele de versuri care l-au consacrat ca poet. Autorul încearcă o nouă formă de expresie artistică, fără însă a renunța definitiv la preferința de liricizare a construcțiilor gramaticale, de ritmare a frazelor pentru atingerea unor zone de incertitudine, de joc al sensului sau chiar la utilizarea unor tehnici de tip impresionist în construirea imaginilor. [...] Dincolo de nepotriviri, obscurizări involuntare de sens, incertitudini, textul are o sensibilitate a imaginilor și în același timp o forță a verbului suficient de reală cât să țină cititorul cu el preț de trei sute de pagini.” ■ Adrian Țion crede că „invitația lipsită de afectare la un spiritual *Joc cu cercuri* (Princeps Edit, Iași, 2009) o recomandă pe Maria Mănuță drept posesoarea unui limbaj poetic dependent de mirajul descriptiv al formelor și culorilor folosite ca mijloace de propensiune spre o identitate încă în căutare. [...] De fapt, poezia Mariei Mănuță e de sorginte impresionistă. În volumul *Jocul cu cercuri*, logodna cu lumina, forma și culoarea transpare (sic!) la nivelul fiecărui poem într-un fel de comuniune a formelor complementare ce explicitează demersul. E un joc autoreferențial, configurativ, cultivat aici cu delicatețe, rafinament și măsură. Discursul practicat reduce subtil distanța dintre configurativ și contemplativ, adâncind semnificația reflectivității poetice.”

[„Tomis. Revistă de cultură”, nr. 480 (3)] Bogdan Papacostea scrie despre cartea *Viața unui singur om* de Adrian Marino. Susține că este o carte de critică a societății post-decembriste care are scopul de a normaliza societatea, ci nu acela de a crea scandal: „sistemul de (non)valori se aplică fără abatere în tot ce înseamnă viață românească (...) Mesajul lui Adrian Marino nu este scandalul. Mesajul lui este normalitate.” ■ Felix Nicolau scrie despre prefața cărții *Nasturi în lanul de porumb* (Brumar 2008), făcută de Bogdan Crețu. ■ Alina Costea discută volumul *Medgidia, orașul de apoi* de Cristian Teodorescu, apărută la

editura Cartea Românească, la sfârșitul anului 2009. Autoarea spune despre carte că este un text care oferă plăcere cititorilor, trezind nostalgia: „*Medgidia, orașul de apoi* este o lectură obligatorie pentru nostalgici, pentru cei cărora trecutul, fie el al părinților sau al bunicilor lor, le-a încrustat adânc pe piele însemnele unui loc”. ■ Raluca Șerban-Naclad comentează volumul de versuri al lui Daniel Săucă, intitulat *Cartierul vestit al iadului* (Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2009), fiind de părere că ar fi, mai degrabă, o culegere de versuri care ne face să ne întrebăm dacă merită efortul apariției: „Privite lucrurile din exterior, te întrebi dacă merită consumul nervos câteva poeme rescrise de-a lungul unor ani buni, prinse într-o cârtică. Probabil că da, dacă ai sentimentul că acea fațetă a creației te reprezintă.” ■ Tot Alina Costea scrie și despre volumul colectiv *Str. Revoluției nr. 89* (Polirom, 2009), coordonat de Dan Lungu și Dan Teodorovici, volum ce încearcă să deziluzioneze societatea în privința credinței schimbării în bine după revoluție: „au pe fundal aceeași orchestră: deziluzia credinței în schimbare, în ceva mai bun.” ■ Raluca Șerban-Naclad scrie despre volumul de poezii *Dreptul la melancolie și alte poeme alese* (Editura Axa, Colecția La Steaua, Botoșani, 2009), al lui Ioan Radu Văcărescu, considerându-l un volum în care găsim o poezie autentică și melancolică ce descrie locuri din Sibiu: „Volumul strânge în șase cicluri poeme [...] conturând profilul unui melancolic. Melancolia lui Ioan Radu Văcărescu nu se naște din vreo frustrare [...] ci e o experiență cotidiană. [...] Valoarea poeziei sale este autentică atunci când locurile sunt integrate în spunerea poveștii cuiva care știe să le privească.” ■ Ștefania Mincu scrie despre al treilea volum de poezii al lui Virgil Costiuc. Aceasta spune că volumul tratează problema lumii și a omului contemporan, fiind un volum bun: „Virgil Costiuc este un poet care investighează, în acest al treilea volum al său (...) zbaterile apocaliptice încă vii ale lumii și ale omului contemporan (...) Un volum care începe astfel merită toată atenția cititorilor de poezie.” ■ Dumitru Bădița publică textul *Invitat la Săvârșin*. ■ Mădălin Roșioru publică un fragment din volumul beletristic în așteptare *Materia prima - teorii alometice din criza de timp*. ■ Bogdan Papacostea publică textul *Cronicile războienilor*. ■ Sorin Lucian Ionescu semnează poemele *Sictir tomnatec* (31 iulie 2009) și *6 din 66*. ■ Andhrei Luca debutează cu poemul „68 de kilograme și 1 metru 83”.

APRILIE

1 aprilie

[„Cultura”, nr. 12 (267)] În „Un rebut de succes”, C. Stănescu observă: „Cam timorate, ca să nu spun șovăielnice, mi se par cronicile cu care Cristina Ispas și Daniel Cristea-Enache întâmpină *Supleantul* lui Petru Popescu, un roman «delicat», după opinia celor doi cronicari ai «Observatorului cultural». În schimb, laudă o revistă „înnoită în conținut și cu straie grafice de bun gust ce-i dau o eleganță tinerească și, pe deasupra, chiar modernistă, bătrâna «Dacie literară» [...] publică recenzii, note de lectură, cronici substanțiale și studii de mare interes.” ■ Daniel Cristea-Enache discută volumul semnat de Mircea Bârsilă, *Monede cu portretul meu* (Ed. Pământul, 2009) și remarcă, în întregul volum „un abuz de... poezie.” „autorul nostru [...] e deficitar în pragmatica enunțului liric: în tensiunile pe care ar trebui să le producă, în rupturile de planuri și registre prin care interesul cititorului să fie menținut.” ■ Alex. Ștefănescu scrie despre „Eroul uitat” Romul Munteanu. ■ Este anunțat concursul de debut organizat de Centrul Cultural «Mihai Eminescu» al sectorului 2 București: „aflat deja la a XI-a ediție, concursul se adresează tuturor autorilor de poezie, proză scurtă, eseu, teatru, critică din întreaga țară, indiferent de vârstă. [...] Premiile (constând în bani, nu în diplome!)”, urmând a fi înmânate pe data de 15 iunie 2010. ■ Al. Cistelcan comentează volumul semnat de Ion Pop, *Litere și albine* (Ed. Limes, 2010): „Oamenii veseli n-ar trebui să citească ultima carte a lui Ion Pop. Decât dacă au destul cinism ca să se protejeze de tristețea pur umană din paginile ei.” ■ Elisabeta Lăsconi recenzează cartea scrisă de Paul Auster, *Un om în întuneric* (Polirom, 2010), traducere de Daniela Rogobete. ■ Constantin Coroiu publică continuarea articolului din săptămâna precedentă. Nemulțumirea cronicarului este aceeași: „Calul de bătaie rămâne G. Călinescu, față de care Adrian Marino are o ură neîmpăcată, viscerală, care îl împinge nu o dată la limita trivialului și a delirului.”

1 aprilie

[„Dilema veche”, nr. 320] Dosarul săptămânii poartă titlul „Țoapa și mitocanul”. ■ Ioana Pârvolescu îi acordă un interviu lui Andrei Manolescu: „*Mitocanul sau țoapa sunt personaje relativ des întâlnite în literatura noastră?*”; Să mă rezum numai la clasici. La Creangă, oamenii salută frumos, chiar dacă uneori li se întâmplă ca în zicala «Bună ziua ți-am dat, belea mi-am căpătat». Și ce frumos își dau binețe personajele lui: «Bun întâlnișul, om bun!» Până și dracii vorbesc civilizat, cel mult un pic mai răstit, până și dracii sunt pedepsiți când nu zic «bodaproste» după ce primesc de pomană. Iadul însuși ține cont de buna creștere. La Creangă mai apare ceva ce aparține unei lumi cu finețe înăscută și care a dispărut, cred, în zilele noastre: *rușinea*, arta de a te înroși, uneori chiar de a roși în locul altuia. [...]; *Există și vreo regulă de bună purtare care astăzi s-a*

pierdut (chiar și la oamenii civilizați) dar despre care credeți că ar merita să fie recuperată?; Politețea sufletului. Asta s-a pierdut cu totul. Dar și acel *savoir faire* pe care îl aveau cei mai mulți oameni, din toate zonele societății. Adică să știi să spui cuvântul potrivit, ca să-i faci pe cei din jur să fie în largul lor, să simți, chiar în toiul celei mai pasionante discuții, că există oameni în preajmă și să le vii în întâmpinare în mod reflex.”

1 aprilie

[„**Observator cultural**”, nr. 261 (519)] Din rubrica „La zi” aflăm că: „La Centrul Interdisciplinar de Studii Culturale Europene și Românești «Tudor Vianu» din cadrul Facultății de Litere a Universității din București, miercuri, 31 martie, Mircea Martin a moderat un nou atelier în seria «O carte în dezbatere»: Oana Fotache – *Divanul criticii. Discursuri asupra metodei în critica românească postbelică*. Au participat: Paul Cornea, Caius Dobrescu, Ovidiu Verdeș, Carmen Mușat, Alexandra Florescu.” ■ În editorialul său, Carmen Mușat ridică o întrebare: „Președintele Asociației 21 Decembrie, dl Doru Mărieș, se află în cea de-a 79-a zi de grevă a foamei, pentru adoptarea Legii Lustrației și pentru aflarea adevărului despre genocidul din decembrie 1989 și fratricidul din iunie 1990. La ora la care scriu aceste rânduri, dl Doru Mărieș este internat în spital. [...] De când a intrat în greva foamei – pentru a doua oară în decurs de un an –, Doru Mărieș a fost vizitat de președintele țării și de președinta Camerei Deputaților, care i-au oferit întregul lor sprijin, a primit asigurări de la procurorul general al României și de la președinta Înaltei Curți de Casație și Justiție că cererile sale se vor rezolva. Cu toate acestea, Doru Mărieș a continuat greva foamei. Oare de ce? [...] Dacă toți factorii de decizie îi dau dreptate și se declară gata să răspundă afirmativ cererilor sale, de ce e nevoie de un gest atât de radical, inexistent într-un stat de drept, dar frecvent într-un regim nedemocratic? [...] P.S. Un comunicat sosit acum în redacție anunță că dl Doru Mărieș a ieșit din greva foamei, după întâlnirea cu dna Roberta Anastase, președinta Camerei Deputaților. O veste bună, care nu șterge însă actualitatea întrebării: de ce a fost nevoie, pentru a doua oară în decurs de un an, de 79 de zile de grevă a foamei, într-o țară în care toți factorii de decizie se declară anticomuniști?” ■ Scriitorul și publicistul Liviu Antonesei începe, din acest număr, o rubrică săptămânală intitulată „Din foișor”. În articolul din această săptămână, el motivează critica de întâmpinare nefavorabilă adresată poetului Radu Andriescu, la momentul debutului: „Relația mea cu poezia lui Radu Andriescu a început prost! Nu neapărat din vina poetului. A debutat într-un volum colectiv, după moda vremii, spre sfârșitul anilor optzeci, la Junimea ieșeană, cu un amplu poem în proză, pe care l-am supus unei critici excesive. Radu susține că ar fi fost chiar o execuție, dar n-am curajul să verific. Nebunia este că eu însumi făcusem, câțiva ani mai înainte, exerciții «mallarméene», că scrisesem poeme în proză, probabil mai proaste decât cel cu care debutase Radu. La mijloc, cred, a stat o neînțelegere. Nu poemul în sine mă iritase, ci ceea ce mi se păruse a fi o

inadecvare. Eram în plină ofensivă a lirismului optzecist și, probabil, poemul mi s-a părut că sună ca nuca în perete în contextul cu pricina. Amuzant e altceva, că poetul nu mi-a purtat pică ci, din contra, un fel de recunoștință! Susține că «execuția» mea a funcționat ca un fel de duș rece, care l-a făcut să se gândească atent la poezia pe care vrea s-o scrie.”). Criticul își revizuieste verdictul critic: „A fost greu, probabil, să recunosc față de mine însumi cât mă înșelasem cu prilejul debutului. [...] Radu Andriescu este unul dintre cei mai importanți poeți de limbă română în activitate. Un poet care și-a găsit formula încă de la volumul din 1992 și i-a dovedit viabilitatea cu fiecare nou volum. O poezie, în același timp, foarte puternică, explozivă și rafinată, uneori până la ermetism, așezată cumva în straturi, în «foi de ceapă». Turbionară și foarte exactă. Ai senzația că poți introduce sau scoate din ea, dar e o senzație complet falsă. Am făcut proba și n-a ținut. [...] Cred că arta poetică a lui Radu Andriescu este cu totul egală cu cea a celor mai importanți poeți optzeciști, de la Cărtărescu și Mariana Marin la Mureșan, Mușina și Marta Petreu. Egală, însă nu identică, pentru că ultimul lucru care i s-ar putea reproșa ar fi epigonismul. Poate chiar excepționala sa cultură poetică îl ferește de epigonism, îl obligă la originalitate. Dacă nu este la fel de vizibil precum antecesorii amintiți, nu e vina sa, ci a contextului apariției sale în poezie. După 1990, poezia însăși n-a mai avut importanța publică din deceniile anterioare.” ■ Cezar Gheorghe descrie „Primăvara poeziilor (de) la Institutul francez”: „Comoditatea intelectuală a formulat prejudecata că poezia română nu poate fi tradusă, că poemele scrise în limba română aparțin unui domeniu incommunicabil, închis ermetic în sine însuși. O lectură în limba franceză din poemele celor opt autori mi-a arătat că intraductibilitatea poeziei scrise în limba română nu este decât una dintre strategiile celor care declară răspicat moartea poeziei. Pe 9 Martie, în librăria Institutului Francez, în cadrul Primăverii Poețiilor, s-au auzit opt feluri de a trăi ale poeziei. Dacă voi pune la socoteală lecturile memorabile în limba franceză realizate de Mihaela Dedeoglu și Marie Beldiman Popescu, pot spune că poezia a trăit de două ori mai intens în mintea publicului. Pentru a vă convinge că poezia română trăiește dincolo de limba română și de un public elitist, nu pot decât să includ un mic colaj din poemele protagoniștilor serii. P.S.: Prin convenția colajului, amintim că selecția este aleatorie și nu dorește a impune ierarhii de nici un fel. Opt feluri de a trăi”: ■ Doina Ioanid, din *Ritmuri de îmblânzit aricioaică*: „Lorsque je m’allonge sur le lit, mon corps sombre petit à petit, traversant le matelas, en deçà du bois du plancher, dans la terre humide, propice aux insectes. Je rencontre là-bas les corps effondrés de tant de femmes, et je grossis leur substance épaisse. C’est à ce moment-là que tu arrives et que tu me souris. Ton sourire m’extraie de ce monde et m’allonge de nouveau sur le lit.” (Rythmes pour apaiser la hérissone, traducător Monica Salvan) ■ Ioan Es. POP, din *Ieudul fără ieșire*: „1. comme un amer et grand oiseau marin/ flotte la malchance au-dessus des foyers pour jeunes/ travailleurs, 15 rue oltetului.// ici ne vivent que ceux qui nous ressemblent./ ici/ la vie se boit et la mort s’oublie.”

(traducător Linda Maria Baros) ■ Angela Marinescu, din *Tăcere sexuală*: „Mon inexistence brille comme un diamant caché/ jusqu’au dernier souffle/ Heureusement que je ne peux voir que ce qui n’est pas/ ce n’est que dans ce poème/ que mon silence est sexuel.” (traducător Linda Maria Baros) ■ Stoian G. Bogdan, din volumul *Chipurile*:: „De l’immeuble d’en face une vieille me regarde avec insistance/ je suis nu et je fume à la fenêtre/ je sens son regard comme une aiguille à tricoter bougeant sous ma peau/ la mort sort de ces pores comme de la bouée// je jette mon mégot/ me retourne/ et entre dans la pièce” („Le poème de la dernière pièce”, traducător Fanny Chartres) ■ Elena Vlădăreanu, din volumul *Spațiu privat. A handbook*: „Je suis dans la boîte aux céréales/ Je suis sweet & crispy & et j’écoute de la pop tchèque/ La vitamine C 85% AJR*/ De la thiamine 85% AJR/ De riboflavine 85% AJR/ Du fer 85% AJR// Je suis tellement saine que je croque mes dents/ Je suis une femme bien foutue. J’écoute de la pop tchèque dans une boîte aux céréales/ Je suis saine & 100% biodégradable” (traducător Elena Vlădăreanu) ■ Dan Sociu, *vodcă sau vin*: „la première fois que j’ai vu mon nom imprimé/ c’était en quatre-vingt-onze dans un journal local dans/ la nécrologie deux jours après la mort de mon père// j’étais sur le point d’exploser tellement j’en étais fier et stupéfait et ravi/ j’ai lu bien sûr cette annonce une/ vingtaine de fois j’ai même épilé mon nom/ j’y ai mis le doigt la langue l’oreille et soudain/ je me suis souvenu/ du mort que j’avais laissé à la maison des miroirs couverts avec/ des draps de mon nouveau statut d’orphelin/ et vite fait je me suis mis à feindre la honte” (traducător Linda Maria Baros) ■ Răzvan Țupa, din *corpuri românești*: „chaque bouton dévoile ton atteinte, ton atteinte à toi/ et puisque tu ne sais pas quoi faire avec les mains/ pressées par le son qu’à peine tu entends// explique les superproductions de la vapeur/ sortie des chaînes/ la vapeur imprudemment pressée comme une fleur fantastique à dévorer l’hiver//ce murmure ne t’as jamais quitté, les lumières du quai souterrain s’agrandissent/ le bruit des pas s’entend vers les portes/ lorsque les grands morceaux en verre glissent bruyamment/ ce n’est qu’une ombre sonore sous la respiration/ presque imperceptiblement présente.” (traducător Liana Enescu) ■ Svetlana Cârsteian, din *Floarea de mênghină*: „Je suis femme,/ mon corps flotte depuis tant de temps,/ sur les vastes eaux, blanc comme une lumière de lune/ impudique et silencieuse./ Je suis une mère impitoyable./ qui embrasse son enfant,/ jusqu’à ce qu’il suffoque,/ pour qu’il ne fasse qu’une avec elle-même,/ comme autrefois,/ quand les gros ventres étaient des chambres ombragées pour le repos,/ de bonnes chambres donnant sur la rue,/ les chambres des vacances éternelles,/ sans douleur, sans larme,/ ce lieu où personne ne se sépare de personne.” (traducător Fanny Chartres) ■ „*Viața unui om singur*, cartea de memorii scrisă de Adrian Marino, a apărut la 5 ani după moartea sa. Data apariției a fost opțiunea autorului, pentru a preîntâmpina prea asprele judecăți și inflamările imediate ale unor contemporani. Precauții inutile: *Viața unui om singur* este un volum surprinzător de actual, care deranjează, care incită, care scutură inerții, care pune întrebări despre cultura română și societatea

românească. Ne propunem să începem o dezbatere în acest număr. În măsura în care vor exista noi puncte de vedere, vom continua și în săptămânile următoare. În acest număr, 10 redactori și colaboratori ai revistei discută volumul lui Adrian Marino.” Articolele sunt semnate de: ■ Ovidiu Șimonca: „O spunem din capul locului: *Viața unui om singur* merită dezbătută. Acesta este crezul nostru și îl enunțăm de la începutul acestei consemnări. Nu e o carte ușor de digerat, mai ales pentru personajele din carte, nu este un volum ușor de citit, dar ideilor cărții merită să li se acorde atenție. Tăcerea asupra cărții, care s-a instalat imediat după apariție, încearcă să-i diminueze din impact. [...] S-a îndrăznit prea puțin să se comenteze: avem un text de Silviu Lupescu, publicat în «Observator cultural», o prezentare în serial în Evenimentul zilei – cu focalizare pe personajele cărții –, o discuție la «Cafeneaua critică», organizată de Ion Bogdan Lefter, și câteva comentarii pe voxpublica. Au fost și două consemnări razante, una a lui Cristian Teodorescu, în «Academia Cațavencu», vorbind despre stilul plicticos al autorului, și cealaltă, jucăuș-incriminatoare, a lui Dan C. Mihăilescu. Putem să ducem *Viața unui om singur* în derizoriu și să ne arătăm oripilați (cum a procedat Dan C. Mihăilescu la ultima «Viață literară» din România literară) de, de exemplu, inapetența autorului pentru teatru (să nu uităm, însă, că această respingere a teatrului avea loc la Iași, în anii '50, când la modă era un actor, cam cabotin, Miluță Gheorghiu, care o juca pe Chirița – poate că, în alte condiții, cu alt repertoriu și alți actori, autorul s-ar fi bucurat de o seară la teatru). Dincolo de anecdoticul acestei cărți – e simplu să decupăm afirmații despre vârfurile vieții literare, și după aceea să ne asmuțim unii contra altora –, cred că *Viața unui om singur* are câteva puncte forte, de interes pentru oricine se bălăcește în viața literară. În primul rând, ar fi această discuție despre lumea literară, o lume sufocantă pentru Adrian Marino, paralizantă, unde bârfa este lege, iar vanitatea funcționează macabru. [...] Autorul deschide, de peste timp, o discuție care trebuia declanșată în societatea românească. Cum funcționăm pe mai departe, fără să ne închinăm la idoli politici și culturali, la «profeți», «înțelepți» sau «sfinți»? Din acest motiv, *Viața unui om singur* merită dezbătută, chiar și de cei șfichiuiți în paginile sale. Ar fi o dovadă de normalitate: n-ar fi posibil ca Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu și Dan C. Mihăilescu să discute critic, tolerant și echilibrat, într-o polemică de idei, această carte? Dacă directorul Editurii Polirom, Silviu Lupescu, e criticat în carte și nu se supără, ceilalți trei, pomeniți anterior, de ce n-ar oferi o dovadă de dezinhibare comentând lucid și pertinent ideile lui Adrian Marino?” ■ Paul Cernat: „*Viața unui om singur* de Adrian Marino e o carte la fel de neobișnuită ca autorul ei și tot pe atât de incomodă. Apariția sa, programată după cinci ani de postumitate, a fost primită cu același zăngănit de săbii ca și în cazul în care ar fi apărut antum (paginile au fost definitivitate la finele lui 1999). În mod previzibil, spectacolul oferit pe blogurile intelectualilor publici și în preview-urile din presa cotidiană a fost dominat de bârfe, plătiri de polițe și poziționări vigilente în spatele fronturilor ideologice. Numai că adevăratele semnificații ale cărții se

afă în cu totul și cu totul altă parte... Revenind și rezumând: puține comentarii pertinente în mediul electronic (Costi Rogozanu pe «Vox Publica», în primul rând), iar în presa culturală – deocamdată liniște. Deocamdată. S-ar zice că Adrian Marino avea de ce să se teamă când și-a programat postum, din rațiuni de auto-protecție, apariția acestei autobiografii testamentare, de o cruzime sado-masochistă: după ce a denunțat, toată viața, «cultura de poeți și publiciști» ca păguboasă, dominantă, autohtonă, iată-l acum ajuns pe mâna... poezilor și publiciștilor. [...] *Viața unui om singur* nu e un pamflet de presă, ci o mărturie ultimativă, deliberat postumă, un examen final care nu cruță pe nimeni, începând cu autorul ei. Efortul, impresionant, nu este doar de a rosti, până la capăt, un adevăr subiectiv greu de suportat, ci și de a-l sistematiza analitic pentru a-l înțelege mai bine, mai în profunzime. [...] În orice caz: după lectura prezentului volum ce are toate șansele să devină cartea anului 2010, un volum testamentar copleșitor în care personalitatea lui Adrian Marino se exprimă în toată forța și autenticitatea sa, devine evident, pentru orice om de bună-credință, că o cultură care își permite să nu recupereze la vârf un asemenea critic e o cultură minoră și iremediabil provincială.” ■ Adina Dinițoiu: „Șase decenii de activitate culturală, exercitată cu perseverență, metodă și profesionalism de către un adevărat cărturar iluminist – care sacrifică adesea viața personală mobilurilor culturale (o cultură văzută ca activă, militantă și progresistă) – sunt înfățișate în paginile autobiografice, din perspectiva unui autor care s-a simțit în permanență un marginal, un intelectual contra curentului dominant și care a suferit acut de un persistent complex social. Ca document, *Viața unui om singur* este, cum spune autorul ei, probabil prima «autobiografie culturală și ideologică» (cu excepția, poate, a «Memoriilor» lui E. Lovinescu) din cultura noastră, care pune o oglindă crudă, tăioasă – deși cu deformările ei inevitabile –, în fața mediilor culturale autohtone și incită la o discuție serioasă referitoare la starea criticii, teoriei și ideologiei în România ultimilor 50-60 de ani. [...] *Viața unui om singur* este, prin ideile sale și observația de epocă de pe margine, una dintre cele mai importante cărți de memorialistică postdecembristă: criticul și teoreticianul literar cel mai tradus în străinătate, un stoic și, finalmente, un mizantrop, ce se revendică de la Baltasar Gracián, a visat la o Românie europeană, modernă și citadină, care n-ar trebui deloc să fie, nici pentru noi, o utopie!” ■ Cezar Gheorghe: „În persoana și opera lui Marino erau cuprinse adevărate proiecte de modernizare a culturii române. Vocația sa enciclopedică, efortul pentru raționalizarea limbajului și a discursului public, apetența pentru un viguros sistem teoretic în studiile literare și culturale, atitudinea demitizantă și ironia constantă, ambiția operelor monumentale de anvergură internațională fac din modelul său intelectual un adevărat antidot pentru problema formelor fără fond. Am citit recent unul dintre articolele publicate de Marino la începutul carierei sale. «Destinul criticului tânăr», articol cu valoare programatică, scris de Marino atunci când avea numai 24 de ani, care arată maturitatea timpurie a celui ce avea să devină autorul unei opere de mare anvergură. [...] «Modelul Marino»,

așa cum l-a numit Gheorghe Crăciun, este necesar pentru regândirea relației dintre politică și cultură și pentru o legitimare de mult restantă a gândirii autohtone. Operele sale ar trebui să se regăsească între lecturile obligatorii ale oricărui intelectual român care se pretinde implicat în dezbaterile culturale și sociale. Poate că ar trebui să încercăm soluția lui Marino. Scrierea pe bloguri, talk-show-urile și analizele politice TV nu mai pot substitui lipsa operelor complete.” ■ Bogdan-Alexandru Stănescu: „Trebuie să recunosc de la bun început că am fost un cititor prost al memoriilor lui Adrian Marino, pur și simplu pentru că am aplicat un filtru estetic lecturii. Prima reacție a fost cea a unuia care, de zece ani, ține cronică literară, și al cărui argument forte în judecată a fost mereu cel estetic. Așadar, memoriile sunt prost scrise. Memorialistul face exces de ghilimele (nu are încredere în inteligența cititorului?), clădește false climaxuri pe distanțe mici, utilizează puncte de suspensie cu satisfacția celui care oferă revelații pe metru pătrat. [...] Abia după ce am terminat de citit *Viața unui om singur* mi-am dat seama că n-am făcut-o așa cum trebuie. În primul rând, nu am luat în serios avertismentele autorului, pe care le-aș rezuma aici: «Nu vreau să literaturizez, urăsc tradiția *literaturocentrică* a României, de fapt, sunt un om care nu prea înțelege poezia. Nu am citit nimic din literatura de după ‘45, nume precum Marin Preda ori Nichita Stănescu sunt simple nume. Nu sunt critic literar, nu am fost niciodată: cel mai bine mă caracterizează sintagma critic de idei.» Odată ce ai pus în dreptul ochiului acest filtru, vei putea să citești corect memoriile de față. Un alt element de care trebuie ținut cont e faptul că volumul de față are o puternică încărcătură demonstrativă. Nu polemică... [...] În mare, însă, cartea de față nu este nici un volum de memorii propriu-zis, nici o tolă polemică aruncată ca o sticlă în ocean, după moarte, pentru a te salva de consecințe. Termenul cel mai exact este acela de testament. O demonstrează circularitatea ei, care vine parcă a anticipa eforturile hermeneutice ale cititorului, recurența obsedantă a crezului ideologic, evitarea cu obstinație a literarului, ba chiar abordarea acestui ton plat, neapetisant până la enervare și plictiseală (tot ale cititorului). Cred, până la urmă, că avem în față o carte mare, care în clipa asta ne este foarte, foarte îndepărtată, atât în spirit, cât și în literă. Asta pentru că un om care luptă împotriva balcanismului românesc, care militează împotriva spiritualității rurale a României, care dă în propria imagine în egală măsură în care dă în ceilalți, ei bine, acest autor nu este decât ochiul acela mare, de la capătul oceanului... întors.” ■ Șerban Axinte: „*Viața unui om singur* de Adrian Marino reprezintă mai mult decât niște simple memorii. Din punctul meu de vedere «această Viață» se înfățișează ca o adevărată operă critică. Scriind despre sine și despre lumea în care a trăit, autorul nu a deraiat câtuși de puțin de la preocupările sale fundamentale. În numeroase pagini, cititorii îl pot regăsi pe același Marino din cărțile sale de referință. [...] Așadar, Adrian Marino nu iartă pe nimeni. Însingurarea, distanțarea de absolut, tot ce nu este în acord cu sine este și programatică. Prin însingurare, criticul ideilor își validează propriul sistem de referințe și valori. O reducere continuă și căutată până dincolo

de consecințele ei ultime. Ideologul privește lumea printr-o mască de ghips, care nu permite niciunui mușchi al feței să-i trădeze acestuia neînduplecarea suverană. Marele reproș al lui Marino nu se limitează la individ. Vizează o întreagă societate, tradiție și mentalitate autohtonă.” ■ Antonio Patraș: „Din motive lesne de înțeles, memoriile lui Adrian Marino erau parcă predestinate, înainte chiar de a fi scrise, să provoace scandal în lumea noastră culturală, care nu l-a simpatizat niciodată pe cărturarul acesta inclement, cu morgă de aristocrat și mofturi europene, individualist ireductibil, cu o prea mare stimă de sine ca să fie acceptat în diverse grupuri de pe niște poziții de minimă compatibilitate, orgolios peste măsură, adesea donquijotesco, obișnuind să strâmbe din nas la confruntarea cu realitățile românești și să critice aspru spiritul de improvizație, provincialismul, neseriozitatea, odioasele năravuri balcanice, mentalitatea tribală a falșilor «intelectuali» de prin partea locului. Deși nu întotdeauna îndreptățită, atitudinea severă a gânditorului obsedat de sistem și de filozofia lucrului bine făcut a dobândit, peste timp, semnificația unui sumbru avertisment, și se cuvine apreciată (azi încă mai mult decât altădată) drept formă de manifestare socială [...] menite a induce în spațiul public, pe lângă gustul ideilor generale, respectul pentru disciplină și proiecte ambițioase, pentru austeritate și consecvență, în defavoarea opiniei larg răspândite privind preeminența absolută a talentului (înnăscut, zice-se) în orice activitate spirituală. [...] Din nenorocire, în loc să facă școală și să devină un veritabil model pentru generațiile mai tinere, Adrian Marino a rămas, până la capăt, un om singur, predicând în pustiu. Ca un profet, aș zice. Căruia nu i-a fost frică de adevăr.” ■ Ovidiu Pecican: „Să spun doar atât: proiectul lui Adrian Marino de a-și scrie memoriile este, în intenție și realizare, nu o proză în principal anecdotică, nici o rememorare nostalgică și nici măcar o răzbunare pe epoca și societatea timpului său. Principalul scop, dezvăluit de la primele pagini, este acela de a scrie o autobiografie ideologică. [...] De fapt, ceea ce propune Adrian Marino prin cartea *Viața unui om singur* este ceea ce, în psihanaliză, se numește *story of life*, «povestea vieții», și nu trebuie exclusă funcția terapeutică, eliberatoare, a unui asemenea travaliu rememorativ și selectiv ordonator pentru autorul ce se pregătea să își trăiască restul vieții eliberat de fantasmele și impulsurile care îl urmăriseră o viață. [...] La un deceniu după scrierea *Vieții unui om singur* și la cinci ani după ce autorul ei ne-a părăsit, observăm că analfabetismul și deruta socială și politică au accentuat recursul la soluțiile iraționaliste, scăzând și mai mult apetitul civic pentru rațiune, soluții meditate coerent și basculând către căutarea, ca panacee, a unor formule de viață întemeiate pe sugestie, intuiție, divinație ori rugă. În aceste condiții, darul «pașoptist» al lui Marino riscă să fie înțeles mai cu seamă pe laturile sale exterioare, mai accesibile, ca răfuială cu unii contemporani sau ca jurnal comprimat al unei solitudini orgolioase și ursuze. Dacă însă această percepție asupra cărții va deveni dominantă, tot Marino va câștiga, dovedind că dezamăgirea și estimările sale pe seama României, a contemporanilor, a psihologiei naționale și chiar a viitorului aveau temei.” ■ Daniel

Cristea-Enache: „Rareori lectură mai trudnică decât această autobiografie intelectuală a lui Adrian Marino, cu sute și sute de pagini format mare, literă mică, pline ochi (la propriu și la figurat) de semnele unei existențe bine individualizate. Am avut, la un moment dat, sentimentul că *Viața unui om singur* nu se va mai termina niciodată; că, oricât aş avansa și oricâte secvențe și capitole aş lăsa în urmă, ele se vor continua prin altele, și tot astfel, într-un lanț infinit. Autorul-personaj revine, cu o perseverență neobișnuită și o monotonie a-literară, la o problematică preocupantă, la teme, pentru el, centrale și idei-forță ce susțin (în diferitele contexte socio-istorice) un anumit discurs. Dar modul în care Adrian Marino pune în scena propriilor pagini și rulează autobiografic aceste idei e complet nespectaculos, lipsit de relief, aproape tern. Iată de ce lectura a fost, în același timp, anevoioasă și foarte necesară, dificilă și extrem de instructivă, dezamăgitoare în câteva planuri și revelatoare în altele. [...] Există la Adrian Marino, și se manifestă pe toată întinderea acestei *Vieți*, o incongruență între temperament și voința de a-l converti și disciplina.” ■ Marius Ghilezan: „Nu trebuie să așezi personajul din *Viața unui om singur* pe canapeaua psihanalitică, imaginar vorbind, pentru a descoperi personalitatea duală a autorului. Adrian Marino își mărturisește, fără intervenția specialistului, latura sa rațională, deopotrivă cu cea sufletească, pe care și-a inhibat-o cu mare rafinament, dar evidentă la o simplă lectură.” ■ Silvia Dumitrache discută cel mai recent roman al lui Paul Auster, *Invizibil* (Ed. Univers, 2010), traducere din engleză și note de Cristiana Vișan. ■ Andreea Răsuceanu accentuează: „Trebuie spus din capul locului că volumul de față [*Divanul scriitoarei*, Ed. Limes, 2010] nu este în primul rând, și nici în ultimul, un manifest feminist, lucru care îl ferește de la bun început de potențialul val de antipatii pe care orice delimitare ce vizează diferențele de sex îl declanșează îndeobște. [...] Marele atu al acestor cărți este că, dincolo de teoretizarea literaturii de gen, (să nu uităm că noi am ratat anii fervorii feministe, '70-'80, apoi '90, când teoriile de gen pătrund în universități) ele aduc în prim-plan vocile scriitoarelor. [...] Volumul coordonat de Mihaela Ursa câștigă prin inedit, prin conceptul pe care îl are la bază: o dublă alcătuire a cărții, care le dă cuvântul autoarelor într-o dublă calitate – cea de autoare-femei și cea de creatoare, reunind, mai exact, o parte de anchetă, cu treizeci și șase de întrebări, și una de extrase din operele scriitoarelor intervievate. [...] majoritatea însă, și aici cred că putem avea cel mai bine măsura prejudecăților care afectează mediul literar, se dezic de «scriitura feminină», se simt amenințate de sintagma «literatură feminină», care a circulat mai ales cu un sens peiorativ. Pe de altă parte, unele își asumă și își afirmă feminitatea ca element-cheie, iar altele vorbesc despre «androginismul» creatorului (Magda Cârneci amintește, în răspunsul la întrebarea Simonei Sora din ancheta «Dilemei vechi», afirmația lui Thomas Mann, cum că autorul nu e nici bărbat, nici femeie). De indiferent care parte a baricadei se află, scriitoarele se dovedesc prudente, chiar atunci când își arată dezamăgirea de a exista cultural (și nu numai) într-o lume machistă. [...] Dar deloc de neglijat este

partea a doua a cărții, ce reunește fragmente din operele scriitoarelor intervievate, care vin în completarea și susținerea celor consemnate în partea de anchetă. Ne (re)întâlnim astfel cu extrase din romanele Mariane Codruț, Ruxandrei Cesereanu, Rodică Braga, Anei Maria Sandu, Dorei Pavel, Iolande Malamen, cu poemele Doinei Ioanid, ale Angelei Marinescu, Letiției Ilea, Elenei Pasima, Simonei Popescu și Ioanei Nicolaie, cu o nuvelă a Gabrielei Melinescu publicată în «Lettre Internationales» și cu un text în proză al Magdei Cârnecki (unele dintre texte sunt inedite, altele deja publicate în volum). De la coordonatoare mai aflăm că au fost la fel de multe scriitoare care au refuzat, din varii motive, să participe la volum sau s-au răzgândit pe drum. [...] Cred în valoarea unor scriitoare, editoare, jurnaliste etc. de azi, net superioare unor scriitori, editori, jurnaliști etc. aflați în poziții similare, dar nu cred că împărțirea «pe sexe» are aici vreo relevanță. Cât despre «scriitura feminină», ea există la fel de bine ca și cea masculină, o amprentă a stilului auctorial care poate să fie sau nu, s-au văzut autoare care scriu «masculin», și autori care, cum remarcă una dintre scriitoarele din volum, sunt ei înșiși obsedați de feminitate, de latura lor feminină etc. Iar dacă până acum au scris mai mult bărbații, din motivele bine știute, numărul scriitoarelor a început să crească (o spune Simona Popescu, într-unul dintre cele mai pertinente răspunsuri ale cărții) și rămâne numai o problemă de timp până ce își vor pierde cu totul relevanța raportările misogine la opera sau activitatea acestora (multe dintre acestea aparținând, paradoxal, tot femeilor). Până atunci, o cale sigură de afirmare a literaturii feminine ar fi publicarea ei constantă, însoțită de dezbateri, colocvii, volume colective etc., așa încât importanța acesteia să nu mai poată fi trecută cu vederea!” ■ Cristina Ispas observă că „cel mai nou volum semnat Romulus Bucur, *O seamă de personaje secundare* (Ed. Tracus Arte, 2009) [...] deși se menține pe aceeași linie poetică (cu variații minime) deschisă odată cu apariția *poemelor în Cinci* și întărită cu apariția în 1984 a volumului de debut, *Greutatea cernelii pe hârtie*, pare să trădeze o nevoie din ce în ce mai imperioasă a poetului de a pune ordine, disciplină, în «sine însuși», și în istoria personală, probabil un efect al maturității. Titlul volumului, care face în mod evident trimitere la *O samă de cuvinte* a lui Neculce, nu face însă altceva decât să restabilească vechea convenție a «de-literaturizării», care pretinde că poezia nu se mai reduce la cuvânt, ea având de-acum (adică de-atunci, de la apariția optzecismului) pretenția de a învia caractere pe scena vieții de zi cu zi, convenție care se va dovedi, evident, numaidecât falsă, poetul jucându-se cu regulile, în cea mai pură tradiție a postmodernismului. [...] Poemele lui Romulus Bucur, minimaliste în cel mai înalt grad, se construiesc din notația seacă, din expresia slabă, nepoetică, din discursul cel mai banal, fiind ridicate pe existența cea mai puțin uimitoare, sub care se simte în permanență siguranța schelăriei livrești. Romulus Bucur face intertext cu Eminescu, Labiș, Kavafis, lipește versuri din Beatles, Mungo Jerry, replici celebre din filme (de exemplu, din «Casablanca»), se joacă cu fonturile, desenează caligrame, a căror aderență la text este fără cusur, se autopersonifică, autoironizează, uneori se lasă

pradă tentației reflexive, face, de fapt, cam tot ceea ce trebuie să facă unul dintre cei mai bine plasați optzeciști, păstrându-și însă, intacte, toate atuurile proprii personalității. Iar în poezie, acesta este exact lucrul care se cere, iar și iar, demonstrat.” ■ „Cum se poate reintegra un fost deținut politic, zdrobit fizic și psihic de închisorile «obsedantului deceniu», în societate? În ce măsură e lumea comunistă, măcinată de frică, lașitate și de mărunte josnicii umane, pregătită să reprimească un «dușman al poporului», chiar și într-un moment de relaxare a menghinei ideologice? Și ce facem, în lumea postcomunistă, cu acei oameni care, chiar fără a fi supuși violenței și presiunilor, au decis să dea o mână de ajutor torționarilor, transformându-se în ochii și în urechile organelor de securitate? Sunt câteva întrebări de la care pornește Florin Constantin Pavlovici în cel de-al doilea volum al său de memorii, *Frica și pânda*, apărut în 2009 la Editura Muzeul Național al Literaturii Române.” spune Cătălin Sturza în articolul său. ■ Revista publică articolul scris de Cătălin Mamali, construit sub forma unei scrisori adresate lui Andrei Cornea, ca reacție la articolul „Anticomuniști c-un singur ochi” (publicat în revista «22», nr. 11 (1044), din 9-15 martie 2010). Cătălin Mamali protestează împotriva „boicotării” articolelor sale, de către alte reviste culturale: „Indiscutabil, fiecare are dreptul să-și exprime public opinia. Asta face și domnul Andrei Cornea. Mai există și întrebarea: are fiecare opinie responsabil exprimată șanse rezonabile de publicare în noua presă din România? Revista «22» arată că nu. Am trimis aceste rânduri și Revistei «22», care a tăcut din nou. Cum poate o publicație să ajute la dezvoltarea inteligenței comunitare – după Gandhi, o funcție esențială a presei –, când nu este deschisă dialogului?” ■ Daniel Pișcu îi acordă un interviu lui Alexandru Vakulovski: „*Vă plac experimentele, „Cel mai mare roman al tuturor timpurilor” fiind scris în direct, în tinerețe, personajele fiind colegi de generație și de facultate, acum scriitori cunoscuți, și-n poezie experimentul fiind foarte important. Poezia are granițe? Literatura? Există lucruri pe care nu le-ar face un personaj de-al dvs?; [...] În cazul meu, eu fiind o fire neastâmpărată și având gustul aventurii, curiozității, al ieșirii din front, fiind așadar un globalist, asta mă face liber și în scris, nici o carte de-a mea nu seamănă cu alta. Altfel m-aș plictisi și nu ar mai avea sens să mai scriu, dacă nu aș fi mulat panseatic pe un non stereotip, fie el comportamental sau ideatic. Cred că și cu romanul despre care ai pomenit, și cu *Game*, și cu *Titlul poemului este aforism*, și cu celelalte cărți publicate ori în curs de publicare am fost măcar cât «un grăunte de muștar» original, iar ce lucru nu ar face un personaj de-al meu este acela de a se înșela pe el însuși. [...]; *Sunteți o familie de scriitori, soția dvs, Dina Hrenciuc, fiind prozatoare, iar fiica, Denisa, poetă. Aveți în casă discuții pe teme literare? Asta vă ajută sau vă face mai nefericiți, vă unește sau vă dezbină?*; Da, noi trei (cu Denisa mai rar acum) discutăm mult și literatură. Suntem tricenacști înrăiți, dimineța, la prânz și la cină. Ne citim unul altuia textele triumphiulare. Suntem diferiți, și uniți, și polemici, suntem și fericiți când citim ceva reușit, opozabil, distanțieramente stilistic, și nesatisfăcuți atunci când unul dintre noi nu reușește să finalizeze*

cu brio un proiect. Defectul nostru este acela că suntem niște perfecționiști, toți trei, și suferim când planurile noastre nu ies rotunde. Apropo, chiar am proiectat, odată, acum câțiva ani, o revistă *en famille*, care n-a ieșit încă, pe care am intitulat-o OUL. Dar asta e altă poveste...; *Asta e foarte interesant. Povestii-ne despre OUL. De ce ați ales acest nume, ce variante ați mai avut? Descrieți acest prim număr, faceți-i reclamă, cum ar veni...*; Pentru că OUL e un simbol al apropierii de perfectul simplificatoriu. El e de cele mai multe ori elipsoidal, dar uneori și sferic, aproape perfect. Ne-am gândit și la «Oul dogmatic» al lui Ion Barbu, și la «Cubul ciuntit» al lui Nichita Stănescu, ne-a plăcut ideea de convivere, literar vorbind, în trei creaționiști literari diversificați (pe Sebi nu-l puteam implica, la vârsta lui, decât cu o rubrică gen «Oul de dinozaur»). [...] Aveam diferite rubrici: «Dogma», «Alb», «Galben», «Vâscozități», «Coaja», «Ochiuri», «Oval», «Oul țință», «Oul Scop» etc., mulate pe simbolistica pragmatică originară și simplă a acestei entități. Revista ar fi avut și un format compatibil, ar fi apărut în formă ovaliană, probabil, cu 8-12 pagini, de mărime A4 sau A3.; *Ce înseamnă pentru dvs literatura? Literatura v-a ajutat în viață sau v-a dăunat?*; Alături de familie, de reuniunea continuă cu Ce e Sus și Cel de Sus, literatura e totul... Ea mă ajută și m-a ajutat de-a lungul timpului, [...] dar în ultimii ani m-a făcut să și sufăr, asta pe măsură ce am devenit mai înțelept, făcându-mă să ezit de câteva ori, întrebându-mă dacă are sens să (mai) scrii, din moment ce există alte priorități în mesajul, menirea noastră umană. M-am întrebat solilocvic, de nenumărate ori în ultimul timp, dacă rândurile-gândurile mele puse pe hârtie au vreun rost și dacă acel rost, tautologic vorbind, e pozitiv, dacă am fost destul de corect cu sinele-minele mele și cu Sinele de Deasupra și dacă cititorii mei au avut și au ceva de învățat din acele rânduri, dacă i-am ajutat și eu cu ceva. [...]; *Deși Brașovul, unde locuiți, dintr-o parte pare un oraș literar, cu mulți scriitori, de fapt, aici nu se întâmplă nimic, de fapt, e un oraș muncitoresc... Ce importanță au locurile pentru un scriitor? Dar limba în care scrie?*; La Brașov se mai întâmplă de multe ori și nenumărate lucruri bune... [...] Ne-am obișnuit să ne plângem și să nu vedem cu ochii larg deschiși, primitori, și lucruri cu adevărat bune. Însă Brașovul nu e capitala țării și nici nu are cine să-l promoveze mediatic mai bine și la nivel național, cum fac clujenii, ieșenii, timișorenii... Oricum, locația sintagmei «noi muncim, nu gândim» se află în firea fiecăruia. La scriitor, la artiști, în general, ea transgresează astfel: «eu gândesc și muncesc concomitent». Dacă e adevărat că omul sfințește locul și că «limba română e patria mea», tot atât de benign e să te mai miști și pe alte meridiane și paralele, terestre ori lingvistice. Asta te împăspătează și împăspătează demersul artistului. [...] Și nu-i așa?, fluierul se aude mai bine pentru că are mai multe găuri..., pianul pentru că are mai multe clape, un tablou e mai conștiincios pentru că are culori și nuanțe diverse, iar o lucrare literară, secvențe, advențe diferite...; *Sunteți unul dintre puținii poeți ai generației dvs, care încă mai scrie poezie, nu publicați antologii, ci cărți proaspete, scrise acum, nu în comunism. De unde extrageți forța necesară*

*pentru scriere? Aveți un secret bine păstrat?; Nu toate cărțile mele sunt scrise acum și nu sunt puțini colegii mei de generație care sunt punctuali, la zi, așa zice, cu volumul și volumele lor. Forța necesară pentru scriere o am (o avem, cred, cu toții, cei care ne ocupăm cu așa ceva) din bucuria de a trăi, de a comunica, din dorința, nostalgia, dorul perpetuu după un anume *irreparabile tempus*, de a transmite mereu clipa, K-lipitele «ce ni s-a/u dat...». Țasta e secretul, cel puțin în cazul meu. De a nu, repet, (te) trișa sufletește, spațio-temporal... De unde și prospețimea necesară despre care aminteai...» ■ Ovidiu Drăghia revine cu noutăți privind prezentul electronic al cărții: „Mai întâi, o nouă carte în format electronic de la LiterNet, *Poze cu zimți* de Anca Mizumschi [cartea poate fi accesată gratuit accesând acest link: <http://editura.liternet.ro>] Tot despre cărți este vorba în știrea despre lansarea primului catalog on-line al cărților disponibile în România, *Infocarte (Romanian Books in Print)*. [...] Cititorii pot afla prețul cărții, modalitatea și locul de unde poate fi achiziționată lucrarea și, în plus, vor putea consulta recenzii și informații despre autori, traducători, editori, librării, anticariate, distribuitori, importatori și exportatori de carte, biblioteci și legături cu site-uri relevante (agenții literare, festivaluri de literatură, târguri de carte, reviste literare ș.a.). Pentru editori, catalogul on-line «Books in Print» va fi un instrument pentru comunicarea publică, marketingul și promovarea la nivel local și internațional a cărților și a autorilor. Reprezentanții AER afirmă că și librării vor găsi catalogul util, putând accesa informații despre conținutul și disponibilitatea volumelor, inclusiv o listă a cărților în curs de apariție sau a celor care s-au epuizat. Catalogul va pune la dispoziția librarilor și un sistem care îi va ajuta să găsească pentru clienții lor cartea de care au nevoie. O altă categorie de public interesată de acest catalog este cea a bibliotecarilor care găsesc informații privind titlurile care pot face obiectul programului național de achiziție pentru biblioteci, potrivit NewsIn. Proiectul a fost dezvoltat cu sprijinul fundațiilor care au lansat astfel de cataloage în țări europene precum Croația și Ucraina și este susținut de Fundația vieneză ERSTE, în colaborare cu Institutul Cultural Român.” Catalogul este disponibil la următoarea adresă: www.icr.ro/infocarte ■ Cornel Secu îi acordă un interviu lui Michael Haulică: „[...] Și acum? Ce se întâmplă cu revista [*Helion*]? Ce crezi că ne-ar trebui pentru a avea câteva reviste viabile?; Ce se întâmplă cu revista? Se întâmplă că sponsorul (Editura Bastion) nu mai are bani să o scoată lunar pe suport celulozic, așa că o va scoate electronic (începând din luna aprilie, a.c.), străduindu-se să tipărească 6 numere pe an, majoritatea fiind duble, cum este și ultimul, nr.1-2/2010. Ca să avem câteva reviste viabile de SF, ne-ar trebui vreo 3-4 Dinu Patriciu. Absența cluburilor înseamnă și un public cititor mai restrâns, iar marketingul cultural în domeniu e ca și inexistent.; *De câțiva ani, revista Helion organizează un concurs de proză. Ești mulțumit de participare, de rezultate? Crezi că există o nouă generație care bate la porțile afirmării? Spune-mi câteva nume de tineri de care vom mai auzi.*; Nu de câțiva ani, ci de mulți ani, din 1981. Iar calitatea și obiectivitatea jurizării de la Helion n-a fost niciodată*

pusă la îndoială într-o țară atât de suspicioasă și de nestatornică precum România. O notă specială: la nici un concurs Helion, membrii cluburilor timișorene nu au avut voie să participe. Principiu pe care îl respectăm și acum. Cred că există o nouă generație care poate ocupa locuri importante în avanposturile sefeului românesc. Iată câteva nume: Adrian Buzdugan, Ștefana Cristina Czeller, Cătălin Furtună, Ciprian Ionuț Baci, Laura Ceica, Ionuț Caragea, Roxana Brînceanu, Balin Feri, Adrian Chifu, Andrei Gaceff, Daniel Onica, Bogdan Aldea (critic și istoric literar), Marian Coman și încă cel puțin zece-douăzeci care mai au câțiva pași pentru a confirma. [...]; *Ce planuri ai pentru 2010?*; Să mergem cu Helionul înainte ca revista tipărită în format electronic și să tipărim două volume SF la Editura Bastion. Dacă vom reînființa ARSFAN, mai am ceva de lucru și aici. Problema susținerii financiare este o problemă-cheie pentru a spera în realizarea acestor planuri. Apariția unei antologii Helion cu principalii autori de proză, citită și publicată de helioniști din 1980 și până în 2010, un lucru care ar fi trebuit să se întâmple în primăvara acestui an, va rămâne un deziderat pentru lunile ce vor veni.” ■ Aflăm că „vineri, 16 aprilie, de la ora 18.00, este programată dezbaterea «Receptarea literaturii române contemporane în presa culturală». Evenimentul este organizat de Casa de Cultură «Mihai Ursachi» din Parcul Copou. Participă: Carmen Mușat, Doina Ioanid, Liviu Antonesei, Caius Dobrescu, Marius Oprea, Antonio Patraș, Ovidiu Șimonca. Moderator: Nichita Danilov. Intrarea este liberă [...] Cititorii ieșeni ai revistei «Observator cultural» sunt invitați să participe la cele două evenimente și să adreseze întrebări participanților.” ■ „Redacția revistei «Observator cultural» urează cititorilor și colaboratorilor săi un Paște fericit și tihnit, blândețe, lumină, soare, relaxare și lecturi minunate.”

2 aprilie

[„**România literară**”, nr. 11] Tema lunii aprilie este „Generații literare”. ■ În editorialul său, Nicolae Manolescu face câteva considerații pornind de la lectura *jurnalului secret* al lui Alex. Ștefănescu. ■ Gabriel Chifu nu crede că se poate vorbi despre „un război al generațiilor literare”: „Or, eu nu văd la tinerii scriitori o înțelegere a literaturii radical schimbată față de a scriitorilor cu nume. Dimpotrivă, unele din caracterele proprii tinereții, cum ar fi spiritul rebel, îndrăzneala, capacitatea de a înnoi, le întâlnim nu de puține ori la autori din generațiile trecute de tinerețea biologică. Exemple? În poezie - Mircea Ivănescu, sau Ion Mircea, sau Ion Mureșan, sau Ioan Es. Pop, sau Alexandru Mușina. De altfel, mulți dintre poeții tineri de valoare îi recunosc pe aceștia (dar și pe alții) drept modele. Faptul că tinerii scriitori își aleg modele și le afirmă cu franchețe ține de firescul vieții literare. După cum în aceeași zonă a firescului se înscrie și respingerea de către ei, tot așa, fățișă, a unor autori cu nume, care-i dezamăgesc. [...] Bine, dacă refuzăm ideea unui război între generații, atunci unde se încadrează un episod care a produs oarece vâlvă pe scena noastră literară, atacul unui tânăr critic la apariția *Istoriei critice a literaturii române* nu e semnul clar al războiului

în desfășurare? Nu. În primul rând e un caz particular, ce nu are cum să capete însușiri de generalitate. Apoi, secvența aceasta face parte din alt capitol: nu războiul generațiilor, ci dorința de putere în critica literară.” ■ În *Note (anti-) „optzeciste”* criticul Ion Bogdan Lefter spune că: „La peste trei decenii de la lansarea primei generații de scriitori români postmoderni, acțiunea ei e încă în curs. Dacă se va confirma și în acest caz extensia de aproximativ o treime de secol despre care vorbeau teoreticienii mai vechi ai conceptului, atunci perioada de predominanță a acestui «ultim» model literar (în sens de «cel mai recent», din punctul de observație al anului 2010) s-ar putea apropia de sfârșit, o nouă formulă urmând să ocupe prim-planul, transformându-și predecesora în «penultimă». [...] Conceptul de «generație literară» s-a dovedit în ultimele decenii foarte atractiv la noi. Puternic relansat de valul zis-«'80», a fost preluat și de presupușii «nouăzeciști». Către finele primului deceniu postcomunist apăruse ideea că autorii tineri nu mai avansează compact, ci dispersat, în «grupuri», însă la foarte scurt timp a fost lansat «brand»-ul de «generație 2000» sau. «milenaristă» (sic!), activ și azi, când atare ciclicitate alertă ar fi trebuit să-i aducă deja în scenă - nu-i așa?! - pe «douămiizeciști». [...] Degeaba proclamă un nou început dacă nu se produc mutații structurale în limbajul poeziei, al prozei, al dramaturgiei, al genurilor exegetice. Din acest motiv a eșuat tentativa de a lansa «nouăzecismul» imediat după «optzecism». Între timp, evidența continuității s-a impus, critica vorbind despre o singură generație literară compusă din «serii» sau «valuri» succesive, ilustrative pentru același model postmodern: o nouă «autenticitate» și o nouă «priză la real», biografism, cotidianism, colocvialități și celelalte, cosmopolitism occidentalizant și autoreflexivitate, cu toată gama de mărci ale conștiinței că epoca e «târzie» și că resursele de originalitate «aurorală» s-au cam epuizat. Venind și către ipotetica «generație 2000», ce-ar caracteriza-o?: din nou «autenticism», directetea și «cruditatea» limbajului, jocuri textuale și intertextuale, raportarea la rețelele culturii «globalizate» ș.a.m.d. Pe scurt, același model integrator lansat prin marea reformă a viziunilor și limbajelor literare din anii 1980 și explorat în continuare de cel de-al treilea «val» al unei - așadar - unice generații «de creație», prima a postmodernității.” Criticul Ion Bogdan Lefter ține să sublinieze și următorul aspect: „Din motivele schițate, deși trec drept unul dintre criticii «generației '80», nu folosesc sintagma! Cum am explicat în repetate rânduri, o consider restrictivă și inadecvată, drept care am abandonat-o imediat după 1989. Fărămițarea decenală a unui fenomen amplu și coerent, păgubitoare pentru descrierea perioadei, nu face bine decât campaniilor promoționale ale unora-altora. În schimb operatorul istorico-literar veritabil și consistent, cel al generației literare, rămâne foarte util, într-o serie - curent, epocă, model cultural - pe care mă sprijin fără ezitări în articularea scenariului de evoluție a literaturii române recente și dintotdeauna.” ■ Vorbind despre existența unei așa-numite „industrii Shakespeare”, Mircea Mihăieș face următoarea observație: „Văd cultul atent întreținut al lui Shakespeare - și nu numai al lui - în Occident și cad într-un coșmar descoperind

intensa plăcere de a distruge și discredita, în România, puținele valori asupra cărora, de bine, de rău, am căzut de acord. Și Eminescu, și Caragiale, și Bacovia, și Arghezi, și Sadoveanu sunt periodic dați deoparte din motive, adeseori, de-o nătângă năstrușnicie. Pentru că profesorii fără har, pentru că programele școlare imbecile, pentru că precaritatea surselor de informare au ajuns boli fără leac, pentru că refuzul lecturii e regula, nu excepția, în învățământul românesc (chiar și în cel umanist!), e comod, e simplu, ești pe gustul galeriei dacă declari ritos că te-ai săturat de marile valori și că e cazul să-i punem în prim-plan pe meșterii mediocri, dar onești. Adică să înlocuim excepționalismul accidentului biografic și creator cu «excepționalismul» de bandă rulantă, accesibil fără bătaie de cap. [...] Îl elimin din programă pe Arghezi pentru că e «excepțional» și-l înlocuiesc cu Topârceanu, pentru că e pe gustul «mediei». Într-o lume culturală rațională, ei ar trebui să coexiste; și genialitatea, și mediocritatea -pentru că astfel de valori sunt chiar valorile vieții.” ■ Raluca Dună recenzează volumul *Diavanzul scriitoarei* [care s-a mai bucurat, în nr. 9/ 2010 al «României literare» și de recenzia Irinei Petraș): „Mi-a plăcut foarte mult «răspunsul» Simonei Popescu, pentru că reușește să spargă coaja de scriitor, să fie feminină, ingenuă, adică «adevărată», să creeze o atmosferă feminină în jurul ei. Cu siguranță, sunt lucruri foarte interesante în toate răspunsurile, exotice, complexe, nonconformiste, profunde etc., doar că, citindu-le, nu simți că te apropii de femeile-scriitor altfel decât de literatura lor.” ■ Irina Petraș discută volumul publicat de muzicologul Octavian Lazăr Cosma, *Opera Română din Cluj*, vol. I (Ed. Charmides, 2010) și deplânge faptul că: „lucrarea nu va fi comentată în pagina întâi a presei noastre culturale, nici numărată la evenimente. Nu suntem prea bine situați într-o civilizație a urmei. Nu iubim arhiva, nu știm să ne colecționăm rădăcinile. Cu trecutul, inclusiv cu cel cultural, suntem în relație tensionată, când nu ne ignorăm reciproc. Ne-am obișnuit atât de mult să deplângem (apatic) subțirimea fondului nostru de referință, în comparație cu raftul doldora de istorii, enciclopedii și dicționare al altor neamuri, încât nu mai facem efortul de a saluta cum se cuvine tomurile care contrazic absența vocației monumentale a românilor. [...] O arhivă impresionantă - documente, afișe, fotografii, statistici - susțin textul acestei istorii palpitate. Autorul îmbină mai multe perspective, știe să «citească» de aproape un detaliu, dar și să panorameze amplu, scena și culisele întretăindu-și povestea.” ■ Radu Vancu scrie despre volumul lui Chris Tănescu: *Hermaia* (Ed. Vinea, 2009) „vine să confirme că poetul aparține tradiției, deocamdată ca și inexistentă la noi, însă atât de profuză și fertilă în Europa și în Statele Unite, a poeziei conceptuale, vizuale, materialiste, descinsă peste Ocean din mantaua lui Charles Bernstein și, în Europa, din OULIPO ori, în *Nordul scandinav*, din influentul «Manifest al poeziei concrete» lansat în 1953 de Oyvind Fahlstrom.” ■ Gabriel Coșoveanu recenzează cartea Letiției Ilea, *Cai verzi pe pereți* (Ed. Cartea Românească, 2010). ■ Despre Constantin Mateescu, autorul volumului *Ramona-Vals* (Ed. Cartea Românească, 2010), Cosmin Ciotloș spune: „E oarecum inconfortabil să scrii, cu senzația că

l-ai «descoperit», despre un autor care are în urmă peste patruzeci de cărți publicate. Numele lui Constantin Mateescu mi-era vag cunoscut înainte de apariția acestor povestiri. Îi răsfoisem câteva volume de memorialistică, fără prea mare entuziasm, dar convins că acolo se ascund totuși lucruri interesante. Le-am reluat zilele trecute și le-am găsit, din nou, eterogene: nu lipsite de merite, dar nici coplesite de calitate. [...] Cert e că Mateescu e un meseriaș al scrisului. Știe să construiască. Și când spun asta mă gândesc în primul rând la construcția pe hârtie, la instinctul colajului și al trecerilor de nivel. Față de acestea, talentul de povestitor e secundar. N-avem cine știe ce dovezi de oralitate în *Ramona-Vals*. Iar cele pe care le avem, sunt neconcludente.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Emil Brumaru. ■ Sunt selectate fragmente scrise de membri clubului de lectură al „Institutului Blecher”. Despre autorul Augustin Cupșa Claudiu Komartin crede că „ultimele texte ar trebui să ne facă încrezători în destinului acestui important prozator român contemporan.” Sunt publicate și câteva texte semnate de poetul Andrei Dósa, „membru, din 2007, al atelierului de scriere creatoare *Lumina de avarie*, în jurul căruia s-a format un cerc ce merită urmărit, [...] Andrei Dósa își construiește cu fiecare nou text o voce inconfundabilă.” ■ Al. Cistelean se declară entuziasmat de scriitura lui Stoian G. Bogdan: „După ce ultimele valuri de debuturi au tot reîncălzit, pe scurt, același ghiveci autenticisto-minimalisto-biografist, lungind infatigabil același discurs spornic depresiv și decepționat, Malherbe, în fine, a venit și pentru autenticismul român și i-a dat cadența sperată de atâta vreme. Malherbe-ul autenticismului român (al ultimului autenticism român) e Stoian G. Bogdan (*Chipurile*, Editura Cartea Românească, București, 2009). Se vede numaidecât că m-am alăturat entuziasmului (și chiar euforiei critice, de înțeles după atâta post negru; ori doar cenușiu?!) cu care poetul a fost primit; după cum se vede, tot numaidecât, și că Stoian G. Bogdan pune la bătaie cam tot ce s-a consumat în ultimii ani în poezia tânără română: autenticism, biografism, mizerabilism, minimalism, spontaneism și ce-o mai fi fost; ba chiar și câteva flash-uri de neo-expresionism. [...] SGB nu va fi, așadar, grogarul propriei generații și nici grogarul formulelor sub care defilează aceasta. Probabil că nici nu vom socoti generația sa ca mergând strict de la Marius Ianuș până la el. Dar oricât s-ar mai întinde lucrurile, și pe o parte, și pe alta, volumul lui pune în criză (problematizează, cum ar veni) condiția noii poezii (tocmai pentru că-i folosește toate invariabilele și o scoate din plafonarea endemică). Sau, dacă nu neapărat în criză, măcar în alertă.” ■ Andrei Terian crede că „Dacă se va acorda vreodată premiul pentru cel mai ghinionist poet al generației 2000, atunci lui Teodor Dună ar trebui să i se ofere cel puțin o nominalizare din oficiu. Nu numai că volumele sale anterioare - *trenul de treieșunu februarie* (2002) și *catafazii* (2005) - au beneficiat din plin de promo-ul agresiv al Editurii Vinea, dar s-ar zice că până și unii critici s-au așezat înadins în răspăr cu evoluția tânărului scriitor. [...] Prin ultimul său volum [*de-a viul*, Ed. Cartea Românească, 2010], Teodor Dună își confirmă nu doar statutul de poet aflat în prim-planul generației sale, ci fixează

însăși condiția actuală a poeziei douămiiste: o poezie mai puțin isterică decât acum un deceniu, dar vie cât cuprinde.” ■ Poemul săptămânii este semnat Andrei Bodiu. ■ Răzvan Voncu discută volumul editat de Vasile Lungu: *Vianu despre Eminescu* (Ed. Minerva, 2009): „Nu s-ar putea spune că istoria literară și-a pierdut interesul pentru opera lui Tudor Vianu. În ciuda schimbării de canon operate în ultimele două decenii și a contestațiilor care au vizat atitudinea cărturarului față de regimul comunist, opera sa a cunoscut, după 1989, numeroase reeditări. [...] De prisos să semnaliez că, după cum anunță însuși titlul ei, nu avem de-a face cu o ediție critică. Nu este reprodus decât textul lui Vianu, fără variante și fără aparat critic (exceptând prefața, cam bombastică și, în orice caz, lipsită de penetrația operei). La drept vorbind, ediția Vasile Lungu nici măcar nu este un proiect original, ea reluând și completând mai vechea culegere Tudor Vianu - Mihai Eminescu, apărută la Editura Junimea în 1974, sub îngrijirea lui Virgil Cuțitaru. [...] Neajunsurile editoriale propriu-zise sunt mari, din acest punct de vedere singurul câștig adus de volumul de față fiind cantitatea. Nu totalitatea și cu atât mai puțin acuratețea.” ■ Horia Gârbea crede că poemele lui Robert Mândroiu, primite la poșta redacției, arată un „poet cu abilități certe”, dar grupajul de texte trimise „e complet negru, excesiv de macabru și monocord prin aceasta.” ■ Leo Butnaru publică un fragment din eseul inspirat de memoriile basarabencei Eufrosinia Kersnovskaia (1908-1994). intitulat „Cât valorează un om”. ■ În traducerea lui Carmen Pațac este publicat un fragment din romanul *Zbor peste Long Island* de Chang-rae Lee. ■ Felicia Antip scrie despre cel de-al treisprezecelea roman publicat de Philip Roth, *Umilirea* (*The Humbling*, Houghton, Mifflin, Harcourt, 2009). ■ În cadrul rubricii „Meridiane” este comentat discursul pe care Nadine Gordimer, „norocoasa laureată a premiului Nobel din urmă cu zece ani (norocoasă, fiindcă a fost distinsă mai puțin pentru valoarea romanelor ei și mai mult pentru caracterul lor tendenționist, cu bătaie spre stânga)”, l-a ținut în calitate de invitat de onoare a Salonului Cărții de la Havana. „Ca și cum n-ar fi fost de ajuns că acceptă să onoreze o manifestare organizată de un sistem de cenzură repudiat de toată lumea civilizată, îl mai și trage de urechi pe președintele Barack Obama, solicitându-i imperios să ridice toate sancțiunile și orice formă de boicot îndreptate contra Cubei, libere, ea, în schimb, să-și interzică și aresteze scriitorii care n-au vrut sau n-au putut să emigreze. [...] Stângista doamnă Gordimer nu poate fi atât de naivă încât să nu știe că la fel procedau scriitori celebri dintre războaie, manipulați de sovietici, și care protestau contra înarmării SUA, dar nu suflau o vorbă despre înarmarea URSS. Sau care se arătau scandalizați de puțină libertate a scrisului în Europa Occidentală, dar se făceau că nu știu de cenzura din URSS.” ■ Ochiul magic discută „«Contemporanul. Ideea europeană» din martie 2010 [care] se înfățișează neașteptat de bine, redactorul-șef Aura Christi reușind să scoată revista din acea matcă plicticoasă și monomană în care aproape fiecare pagină era chemată să graveze în jurul operei directorului publicației, Nicolae Breban. [...] Și cum după atâta delectare era nevoie și de un junghi merit

a-l trezi, Cronicarul a dat peste pagina de revista presei, în care redactorul-șef se războiește cu redacția «României literare». Tonul e de răfuială aspră cu tentă răzbunătoare, Aura Christi neputând ierta «României literare» că a găzduit articolul polemic în care Gheorghe Grigurcu se atinge de efigia inatacabilă a lui Nicolae Breban. În plus, Aura Christi nu-i poate ierta lui Nicolae Manolescu că, într-un text din «Evenimentul Zilei», confirmă afirmația lui Mircea Dinescu privitoare la statutul de informator al Securității al lui Adrian Marino. Rezultatul este un șuvoi de acuze revărsate asupra lui Nicolae Manolescu și Mircea Dinescu, din cuprinsul căruia Cronicarul, oricât s-ar strădui, nu poate înțelege un singur lucru: prin ce ingenioasă deducție a reușit Aura Christi să tragă concluzia că «România literară» este oficiosul Grupului pentru Dialog Social?”. ■ În cadrul aceleiași rubrici se anunță și faptul că în paginile revistei vor fi publicate, cu încuviințarea autoarei, fragmente din teza de doctorat a Luminiței Marcu, intitulată *Literatură și ideologie*, cel dintâi studiu consacrat *Gazetei literare*, devenită *România Literară*. Fragmentul din numărul curent cuprinde informații despre „Primul număr al *Gazetei literare*, [care] apare pe 18 martie 1954. [...] Cuvântul de deschidere îi aparține lui Mihail Sadoveanu, care vorbește despre «binecuvântat cotitură de la 23 August», care a permis apariția revistei. [...] Articolul paginat sub textul lui Sadoveanu îi aparține lui Petru Dumitriu. Dacă Sadoveanu îi reprezintă pe scriitorii vechi reformati până la entuziasm, Dumitriu îl reprezintă pe tânărul scriitor de succes. [...] Expresia poetică [...] este asigurată de poetul Mihai Beniuc. Centrul primei pagini a primului număr al *Gazetei literare* este ocupat de poezia cu titlul *La drum* [...]: Să-ncepem dar ca din bătrâni: «No haida!/ Să nu ne pese ce-o să urle haita.»”

5 aprilie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 14 (1047) Despre volumul semnat de Ana-Maria Sandu Paul Cernat crede că „*Omoară-mă* [Polirom, 2010] convinge – dincolo de maturitatea scriiturii și subtilitatea compoziției – mai ales prin dimensiunea sa psihică, fantasmatică și traumatică. Dacă nu e o carte de prim plan, e și pentru că dimensiunea «realistă», de «observație socială», rămâne până la sfârșit prea debilă pentru a susține obsedantul teatru de umbre.”

7 aprilie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1020] Marius Chivu scrie despre al patrulea roman cu subiect românesc publicat de Cătălin Dorin Florescu, în limba germană: „Cu întâmplări și secrete întinse de-a lungul unui secol, două dictaturi, două continente și patru generații de personaje, romanul *Zaira* [Polirom, 2010, traducător Mariana Bărbulescu] se lungește prea mult și devine inegal din cauza acumulării multor povești de circumstanță. [...] Dacă aveți răbdare pentru umplutura specifică unui roman de aproape 500 de pagini, sunt însă multe lucruri bune de citit aici.”

8 aprilie

[„Cultura”, nr. 13] Daniel Cristea-Enache recitește volumul semnat de Filip Florian, *Degete mici* (Polirom, 2007), prefată de Simona Sora: „Stilul prozei, atât de ceremonios și învăluitor, lucrat fără a fi calofil și artificial exact cât trebuie, preia și absoarbe zgomotele și tensiunile din spațiul românesc.” ■ Bogdan Coșa relatează de la Colocviul Național de Literatură Contemporană de la Brașov. ■ Andrei Terian discută volumul *Un om din Est [vol. I.]* (Noul Scris Românesc – Tracus Arte, 2010): „Pentru mine, pretențiile de romancier ale lui Ioan Groșan s-au risipit de tot la p. 256, când Iulia Borna îi livrează maiorului de Securitate Ion Dobre o replică total neinspirată.” ■ Constantin Coroiu publică cea de-a treia parte a articolului dedicat lui A. Marino: „Prin *Viața unui om singur*, o carte tristă, în care e multă ură și foarte puțină iubire, pe care Editura Polirom avea obligația morală și culturală de a o publica, se pare că Adrian Marino și-a asigurat «supraviețuirea istorico-memorialistă». Ea va fi așa cum și-a dorit-o.” ■ Elisabeta Lăsconi recenzează două traduceri, ambele apărute la Polirom, în 2009: Ernest Hemingway, *Grădina raiului*, trad. Ionuț Chiva și Amélie Nothomb, *În necunoștință de cauză*, trad. Maria Zîrna. ■ N. Georgescu scrie despre „un eminescolog: Traian Costa.” ■ Eugen Simion publică o schiță de portret a lui Cioran. ■ Recomandările revistei sunt: ■ Adrian Bodnaru, *O legătură de chei* (Cartea Românească, 2010): „*Pas și mauvais*, cum ar zice colonelul Landa. Mi-e ciudă că n-am luat act mai devreme de existența acestui poet, care, descopăr acum, scrie niște versuri uneori sensibil superioare căznelilor/succeselor doomiste cu care se întâmplă să fie azi contemporan.” (Teodora Dumitru) ■ Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom, 2010): „Dincolo de orice personalizare și de toate subiectivitățile inerente, autobiografia lui Adrian Marino este o carte ieșită din comun. Citiți-o cap-coadă; trebuie s-o citiți; ar fi păcat să n-o citiți. Nu discut acum motivele. Fac doar o recomandare.” (Daniel Cristea-Enache) ■ Ioana Macrea-Toma, *Privilighenția. Instituții literare în comunismul românesc* (Casa Cărții de Știință, 2009), prefată de Marius Lazăr: „Tânăra cercetătoare din Cluj a scris un studiu exemplar care, chiar dacă nu demolează mitul rezistenței prin cultură al scriitorimii noastre de dinainte de 1989, ne arată cât de mari erau spărturile din zid.” (Andrei Terian) ■ Stoian G. Bogdan, *Chipurile* (Cartea Românească, 2009): „O carte remarcabilă: *toți* criticii care au lăudat-o au supraevaluat-o.” (Mihai Iovănel).

8 aprilie

[„Dilema veche”, nr. 321] Dosarul săptămânii poartă titlul „Conspirații & comploturi. Mod de întrebuințare și dozaj”. ■ Ioana Bot scrie despre „comploturile împotriva lui Eminescu.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul *Zaira* (Polirom, 2010, traducere de Mariana Bărbulescu): „Acest tip de roman – cel mai ambițios, totuși, din cariera lui Cătălin Dorian Florescu – ar fi cerut, pur și simplu, un alt tip de narator. Scindată între rolul de memorialistă subiectivă a

propriei vieți de marionetă [...] și rolul de Șeherezadă omniscientă a unor destine străine, naratoarea Zaira este supralicitată, iar romanul de aproape 500 de pagini iese, din păcate, dezechilibrat și inegal. Sunt multe lucruri bune de citit aici, dar și destule peste care ai vrea să treci mai repede.”

9 aprilie

[„**România literară**”, nr. 12] Nicolae Manolescu lămurește situația Casei Monteoru: „Casa Monteoru, după numele primului proprietar, a fost donată în 1948 de către Elena și Lascăr Catargiu, urmașii legali ai lui Monteoru, Asociației pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică, recent înființată (ARLUS) (dosar nr. 68/ Arhivele Statului-Direcția Arhive Centrale). Actul de donație a fost autentificat de către Tribunalul Ilfov (Proces-verbal nr. 4929/3 mai 1949). Donația conținea o sumă de clauze. În 1954, M. Sadoveanu, care era președinte al ARLUS și totodată al USR, a făcut, împreună cu Lascăr Catargiu, vicepreședinte la acea dată al ARLUS, un schimb, preluând în folosință gratuită Casa Monteoru și cedând ARLUS imobilul din str. Povernei, devenit sediul Asociației de tristă amintire până la desființarea ei în 1964. [...] Dorim însă să avem garanția unei judecăți corecte și bazate pe stăpânirea documentelor. Suntem surprinși de declarațiile recente făcute agenției de presă Mediafax de către moștenitori și de către avocata lor, pline de neadevăruri și de procese de intenție la adresa USR. Nu le meritam, mai ales din partea unor oameni care n-au călcat niciodată în imobilul de pe Calea Victoriei, dar au plecat urechea la bârfa publică sau au luat de bună o expertiză în care se afirmă că imobilul e nelocuit. Nici prejudecățile de care dau dovadă, când lasă să se înțeleagă că USR ar fi o adunătură de parveniți de tip comunist, nu le fac cinste. I-am ruga să nu uite că proprietatea cu pricina le-ar putea reveni, nu pentru vreo contribuție personală la patrimoniul național, ci prin moștenirea rezultată din munca unor înaintași merituosi.” ■ Adrian Popescu, scrie despre „șaptezeciști”: „Nu mai știu cine a scris pentru prima dată despre o generație sau promoție '70. Poate Ion Pop, redactorul-șef al revistei *Echinoux*, înființate la finele lui '68, an de relativ dezgheț ideologic, autorul pregătind câteva generoase prefete, care să anticipeze debuturile lui Ion Mircea, al lui Dinu Flămând, al subsemnatului, care se vor produce peste un an. Sau poate Nicolae Manolescu, în «România literară», scriind despre o «generația '47», după anul când se născuseră majoritatea membrilor publicației și grupării clujene. Sau, poate, ingeniosul, exactul Laurențiu Ulici, [...] găsim în cadrul «generației postbelice, a reflexului condiționat», trei promoții, '60, '70, '80... Dacă e să-i dăm crezare, «șaptezecistii» au o natură «echinoctială», echilibrată adică, dar criticul afirma și că «între 1968 și 1973», revista clujenilor era «în prima linie a presei literare românești», mai mult, «Echinouxul» «impune un climat intelectual și moral pe care întreaga promoție și l-a asumat» (*Literatura română contemporană*, promoția 70, Eminescu, 1995, p. 37). Sau poate o fi fost Marin Mincu, văzând în «șaptezeciști» niște textualiști veritabili, sau manieriști, după model italian, unii. Ori Ilie Constantin în

simpateticele sale portretele din revista *Luceafărul*, prin 1973. Nu știu cine are prioritate... «Șaptezeciști» nu sunt doar «echinoxști», desigur, ar fi restrictiv și nedrept. Norocul lor e că au prins un culoar favorabil, social-politic, mai destins.”

■ „Cum se întreabă, în istoria literaturii? Fără vreo pretenție de sistematizare sau de epuizare a temei, trec în revistă patru tipuri de întrebări memorabile ale cărților.” spune Ioana Pârvulescu în *Cronica optimistei*. ■ La rubrica de recenzii Antonio Patraș discută volumul semnat de Wilhelm Von Humboldt, *Despre diversitatea structurală a limbilor și influența ei asupra dezvoltării spirituale a umanității* (trad. Eugen Munteanu, Humanitas, 2008): „avem acum posibilitatea de a citi direct în română, cu amănunțitele explicații filologice ale traducătorului, studiul care a pus bazele lingvisticii comparate și care a încurajat abordarea limbii ca realitate vie (în termeni coșerieni, ca «vorbi» și nu ca «sistem»), dintr-o perspectivă antropologică integratoare, menită a concilia individualismul romantic cu pretențiile universaliste ale cunoașterii.”

■ „Despre poezia din *Încălzirea mâinilor* [Ed. Aius Printed, 2009], dac-ar fi să-i găsim genuri proxime, s-ar putea spune că este: bacoviană, expresionistă, în descendența poeziei nimicului a la Ioan Es. Pop ori Ion Mureșan, cvasi-biografistă, pesimistă, și pe lângă acestea, tot ar mai rămâne ceva”, crede Luminița Corneanu despre volumul de poezii semnat de Silviu Gogonea. ■ Iulia Iarca recenzază *Dragă Maria* [Ed. Criterion Publishing, 2009, care „nu e primul roman al antropologului Constantin Eretescu. S-ar putea să fie însă cel mai interesant. [...] Remarcabil la Constantin Eretescu e în primul rând flerul amănuntului existențial. Dacă s-ar întinde pe mai mult de 164 de pagini, probabil că am putea numi *Dragă Maria*, după o sintagmă cândva la modă, «roman total.»”

■ Volumul *O seamă de personaje secundare* (Ed. Tracus Arte, 2009) este discutat de Gabriela Gheorghisor: „Optzecistul prozaizant Romulus Bucur își îngroașă [...] poetica derizoriului cotidian din volumele anterioare. Titlul însuși, parafrază neculciană, precum și titulatura de cântecel, re-iterată la multe poeme, reprezintă o asumare a caracterului anecdotic-minimalist și «popular» al acestei poezii nude, de notații zgârcite, telegrafice. [...] Aluziile livrești, insight-urile intertextuale (versuri citate) ori abundența jocurilor (tipo)grafice (inclusiv caligrame, în ciclul body-trip) vin să spargă monotonia poetică a anodinelui existențial.”

■ Cosmin Cîtoș scrie despre antologia realizată de Dumitru Crudu, *Noua poezie basarabească* (Ed. Institutului Cultural Român, 2009): „Se tot vorbește la noi despre necesitatea unei antologii din poezia ultimei generații. Proiectul, datând deja de ani buni, amenință periodic cu derularea, pentru ca apoi să se prăbușească surd din te miri ce pricini conjuncturale. Mi-au trecut pe la urechi până acum numele câtorva critici de încredere care ar fi gata să-și asume selecția. Toți branșați la fenomenul poetic actual, dar (poate tocmai de aceea) nu atât de ambițioși, încât să-l sistematizeze. Pe undeva, îi și înțeleg. Măntreb ce nevoie ar avea niște tineri autori, oricum instalați pe poziții cheie în orizontul de așteptare, de un certificat de calitate în plus. Publică la edituri importante și vizibile, sunt comentări asiduu în revistele literare, organizează întâlniri

cu publicul, obțin cu ușurință burse. Și-atunci? La ce bună o antologie? Vă spun eu: la stima de sine, la iluzia concurenței. Poeții de azi vor să afle cu tot dinadinsul decât cine sunt mai buni și, de asemenea, cine și prin ce inginerii s-a strecurat în ierarhie deasupra lor. [...] Totuși, nimic din scenariul de mai sus nu-i de găsit în *Noua poezie basarabeană*. Realizată și prefăcută de Dumitru Crudu, a cărui mână de dramaturg se simte, antologia aceasta e și utilă, și plăcută. În primul rând, deoarece Crudu nu se ferește să pună stilul în context politic. Și mai ales s-o facă altfel decât s-a făcut la noi în ultimele două decenii. [...] Schimbarea de paradigmă însă e certă, iar dintre ingredientele ei nu lipsește politicul. Mai precis, suma de dușuri scoțiene la care politicul a supus, după 1990, lumea basarabeană. Cartea e de altfel dedicată lui Valeriu Boboc, tânărul ucis anul trecut, în timpul evenimentelor din aprilie, de către autoritățile de la Chișinău. La acest prag simbolic se oprește, din fericire, caracterul militant al antologiei. Ce urmează e curată pledoarie pentru poezie. [...] Ce mă surprinde cu adevărat la o privire globală e absența filonului neoexpresionist, așa de în vogă la noi în anii din urmă. Cel puțin din punctul acesta de vedere, tinerii poeți basarabeni sunt mai evoluți. Nu e neapărat un refuz la mijloc, ci o incompatibilitate structurală. Probabil că au sărit pur și simplu peste etapa aceasta, fără a resimți ulterior lucrul ca pe un handicap. I-a ferit, mă gândesc, și atracția constantă către un anume umor intimist, sesizabilă în întregul volum. În orice caz, chiar și atunci când în versuri se insinuează aburii unei crize dizolvante, despre neoexpresionism tot nu poate fi vorba. [...] Complet necunoscută la noi, Steliana Grama a publicat totuși trei volume de poezie: *Tratat de tanatofobie* (1996), *Rezervația de meteoriți* (1998) și *Surogat de iluzii* (2003). Revelația antologiei ea este. Cu ceilalți autori interesați din *Noua poezie basarabeană* ne-am mai întâlnit: Iulian Frunțașu, Ștefan Baștovoi, Mihail Vakulovski, Alexandru Vakulovski, Diana Iepure, Andrei Ungureanu sau Andrei Gamart. [...] E multă relaxare în *Noua poezie basarabeană* și nici o umbră de megalomanie. Autorii selecționați de Dumitru Crudu aproape că nici nu par de la început să fie poeți. S-ar zice că devin pe măsură ce scriu, și încă ce poeți! Uneori nemaipomeniți. Spre deosebire de douămiiștii noștri (cu care rivalizează fără complexe) sunt oricum mai confortabili. Mă refer desigur doar la cei pe care i-am citat sau menționat. Ceilalți, contează mai puțin. Regretabilă mi se pare absența din antologie a unor autori efervescenți ca Hose Pablo și Ruslan Carța.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Ioan Vieru. ■ Sorin Lavric scrie despre volumul lui Umberto Eco, *De la arbore spre labirint. Studii istorice despre semn și interpretare*, trad. Ștefania Mincu, Polirom, 2009. ■ Ion Pop discută, în calitate de „critic invitat”, jurnalul lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom, 2010): „Presa noastră, amatoare în ultimii ani mai degrabă de scandaluri și șocuri în stare să-i sporească audiența, a avut grijă să pregătească o intrare în scenă zgomoasă a memoriilor lui Adrian Marino. A fost o lovitură mediatică într-adevăr de efect într-o lume ca a noastră, profund alterată etic, în care și sub regim comunist chiar infamiile dintr-o publicație securistă precum «Săptămâna» lui E.

Barbu și Vadim Tudor se citeau de prea mulți cu delicii, cu o satisfacție a maculării și compromiterii celuiilalt, care are la noi o tristă tradiție. S-au selectat, ca atare, în presă, mai ales acele pasaje excesive în necruțarea lor față de persoane și nu de idei, în care cunoscutul critic și teoretician literar, omul cu angajări politice dificile, izolat și cultivându-și mizantropic izolarea, țintea în toate direcțiile, cu destulă cruzime și lipsă de nuanțe. Iar reacțiile scontate au fost, cu puține excepții, de o violență și, uneori, trivialitate ce va fi fost gustată de amatorii de pitoresc insalubru gata oricând să jubileze în fața scenelor de bâlci și comedie de mahala națională. [...] *Viața unui om singur* este, fără îndoială, opera unui mizantrop. [...] Temperamentul dificil, spiritul radical mizantropic, incapacitatea recunoscută în mai multe rânduri în carte, de a comunica armonios cu lumea din jur i-au făcut, evident, mari deservicii, de imagine și de receptare. [...] Ce-i drept, nici această lume din jur nu l-a cruțat. [...] Dacă e să mai rămân un moment la asemenea relații dificile cu lumea din jur, aş mai reține un singur aspect:.. Unul, poate nu tocmai neglijabil: într-o lume atât de «literară» chiar pe parcela ei «critică», Adrian Marino își mărturisește, cu un soi de franchise paradoxal stângace și, în orice caz, nediplomatică, absența, în fond, a interesului față de literatura ca fenomen și realitate concretă și vie. [...] Adrian Marino s-a definit și realizat într-adevăr ca autor enciclopedic, cu vocație impunătoare de analiză și sinteză a conceptelor literare. Niciun român n-a dat, în a doua jumătate a secolului XX, lucrări de amploarea teoretică a celor realizate de criticul «exilat» la Cluj, niciunul n-a analizat mai atent și n-a sistematizat mai coerent «conceptele criticii» -ca să preluăm titlul cărții lui René Wellek - și noțiunile fundamentale ale teoriei literaturii. [...] Ar fi o mare eroare, pe de altă parte, dacă cititorii *Vieții unui om singur* s-ar lăsa atrași și ar cădea în capcanele numeroase pe care le întinde expresia umorală a multora dintre atitudinile autorului ei. Căci, dincolo de excesele deja amintite ale omului frustrat, nesociabil, mizantrop, sunt de descoperit, pentru a reflecta asupra lor, extrem de percutantele analize și reflecții asupra «psihologiei poporului român» - ca altădată D. Drăghicescu. [...] Excelentă și nu mai puțin exigentă și amară ca tonalitate este analiza situației politice, sociale, culturale, de după decembrie 1989, pusă pe drept cuvânt sub etichetă neocomunistă ca regim politic, în care vechea «nomenclatură» supraviețuiește direct sau prin urmași, lipsind o autentică voință de schimbare, de purificare, de sinceră adeziune la idealurile Europei mari. [...] *Viața unui om singur* ar fi putut să fie intitulată, de aceea - cu schimbarea doar a unui termen din titlul cărții sale celei mai importante, - *Biografia ideii de singurătate*, într-atât memoriile sau autobiografia sa ne apar descărnate, aproape reduse la concept, ca și cum tot ce ar fi ținut de viață ar fi intrat fără rest sub blamul «stilului lirico-imagistic». ■ Este publicat un interviu cu fizicianul și filosoful Basarab Nicolescu: „*Ați plecat din țară în 1968, anul în care destui intelectuali români s-au apropiat de Ceaușescu datorită presupusei sale distanțări față de Moscova. Dv. n-ați simțit vântul acela de speranță?*”; Eu am văzut invers! Dovadă că am plecat. Era o perioadă de relativă

liberalizare în care cu urechile mele l-am auzit pe M.R. Paraschivescu cerând public desființarea cenzurii! Dar în sinea mea o voce îmi spunea că nu poate fi decât pe termen scurt. Doi ani mai târziu s-a dovedit că totul fusese un foc de artificii.; *Ați spus undeva că ați plecat ca să vă salvați sufletul...*; Vă mulțumesc că citați asta...; *Vi l-ați salvat?*; Cred că da, că altfel n-am vorbi... Aș avea onestitatea să nu vorbesc. L-am salvat, dar cu un preț mare, cel al exilului fără întoarcere. Ceea ce m-a făcut să plec a fost minciuna, care se instalase peste tot. Era clar că, dacă rămân, voi fi obligat să mint, ceea ce structural nu puteam. Deci mi-am luat valiza, cu diplomele ascunse printre cămăși, nu cunoșteam în Franța pe nimeni, dar eram decis să dorm sub podurile Parisului dacă e nevoie. M-am întors după 5 de ani, în 1993, așteptând să văd o mare explozie de bucurie, și am găsit oameni cu privirile în pământ! Între timp lucrurile au evoluat, firește, dar comunismul, cred acum, a reușit într-un fel: nu economic, nu politic, dar a reușit în planul «Omul Nou». Îl regăsesc acum—în 2010! — ascuns în structurile subconștiente. [...] Chiar în oamenii evoluți. Chiar în tinerii care nu au trăit sub comunism și care mi se par mai «răi» decât cei pe care îi cunoșteam înainte de plecare. Soția mea, care e psihanalist, mi-a atras atenția că tinerii au trăit în anumite familii... Cred că o adevărată democrație în România se va stabili când va dispărea acest Om Nou.; *Ați fost olimpic la matematică și la română, iar până la urmă ați ales fizica. Domeniul QCD (Quantum Chromo Dynamics, teorie care explică interacțiunea forte ca fiind una între quarci și gluoni — n. TCZ), în care aveți contribuții majore, a dat mai multe Premii Nobel — pe dv. de ce v-au «sărit»?;* M-au sărit, și pe drept! Obsesia Premiului Nobel este mare în România, mai ales în domeniul literaturii, o cunosc... Eu am făcut o descoperire importantă în 1973, odderonul, o disimetrie între materie și antimaterie la energii foarte înalte, care avea nevoie de confirmare experimentală. Experiența nu s-a făcut încă și conceptul n-a fost nici confirmat, nici infirmat, e o situație foarte ciudată în știința modernă. Dar dorm foarte liniștit și fără Premiul Nobel, nu vă îngrijiiți de asta! Eu cred că lucrul esențial pe lumea asta nu e gloria, nu e recunoașterea socială, ci găsirea propriului loc pe acest Pământ. Și cred că, spre sfârșitul acestei vieți destul de lungi, am găsit acest loc. Restul îl privesc ca pe un spectacol.” ■

Nicolae Scurtu publică fragmente din scrisorile inedite ale lui G. Călinescu. Corespondența face parte din biblioteca personală a criticului Nicolae Scurtu și este însoțită, în paginile revistei, de lămuririle acestuia: „Misivele sunt trimise unei foarte frumoase și inteligente colege de studii filologice, Georgeta Ghimpeanu, care a devenit profesoară și care a întreținut un lung și substanțial dialog epistolar ce se cuvine a fi cunoscut de biografii lui G. Călinescu. S-au cunoscut în primii ani de studii la Facultatea de Filosofie și Litere a Universității din București (1919-1920); G. Călinescu a vizitat-o acasă, pe strada Toamnei, nr. 35 din București; [...] au pregătit examenele de licență împreună și îl apela «Florio»; au corespondat și în perioada când G. Călinescu era bursier al Școlii Române de la Roma (1924-1926); i-a solicitat informații de la Biblioteca

Academiei Române în timp ce elabora cele două lucrări ce i s-au publicat în anuarul instituției conduse de Vasile Pârvan și au glosat îndelung asupra iubirii și, evident, asupra «sentimentelor răscolitoare». Revelatoare sunt notațiile precise, ironice și, uneori, autoironice ale lui G. Călinescu despre sensul iubirii, despre «iubirea ideală» și despre pragmatismul femeii. Precizările lui G. Călinescu, din ultima epistolă ce se publică aici, asupra condiției profesorului nu au cunoscut modificări și sunt perfect valabile și astăzi. Intuițiile tânărului G. Călinescu în ceea ce privește prietenia, iubirea și profesoratul, deloc ezitante, reflectă maturitatea unui intelectual conștient de valoarea sa chiar din acele momente.” ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre *Un dicționar atipic*: „Vă spune ceva sintagma dicționar-eseu? Dacă da, puteți trece fără remușcări peste cele ce urmează. N-aveți nimic de pierdut. Dacă nu, nu». Cu aceste insolite cuvinte se deschide *Dicționarul subiectiv* al personajelor lui I.L.Caragiale (A-Z), (Ed. Cartea Românească, 2009)] pe care Gelu Negrea îl închină personajelor lui Caragiale.” ■ Angelo Mitchievici discută producția cinematografică regizată de Tim Burton, *Alice în Țara Minunilor* (*Alice in Wonderland*, 2010), film care este „departe de a fi o simplă adaptare a romanului. De la bun început, Alice care nu este tocmai Alice a lui Lewis Carroll nu ajunge tocmai în Wonderland, ci ceva mai jos, în Underland, lumea lui Tim Burton sau, mai precis, ceea ce Tim Burton face din Wonderland, nu mai puțin decât Walter Murch cu *Vrăjitorul din Oz* al lui L. Frank Baum în *Return to Oz* (1985).” ■ Este publicat un fragment din *Arborele de fum*, roman semnat Denis Johnson, aflat în curs de publicare la Polirom (traducător: Mircea Pricăjan). ■ Felicia Antip scrie despre „Kenneth Radu, un scriitor canadian de limbă engleză. [...] Mama lui, Ana sau Annie, născută în provincia Saskatchewan în anul 1913, vorbește românește cu toți copiii ei (după câte se pare numeroși), cu excepția mezinului, adică a aceluia care-și semnează cărțile cu un pseudonim hibrid. *The Devil is Clever - A Memoir of My Romanian Mother* (*Meșter e Dracu - Amintiri despre mama mea româncă*), Harper Flamingo, 2004, este singurul lui volum de memorii. L-a împănât cu vorbe și expresii românești culese cu italice: *tată, biserică, plug, seceră, oaie, capră, porc, pernă, cămașă, doină, tilincă, toacă, măștișor, pasărea măiastră, nu face doi bani și chiar întru fericita adormire, veșnică odihnă dă, Doamne*. Crede, totuși, că denumirea românească a «ghetelor» este «lustragiu». Nu cunoaște, așadar, limba înaintașilor lui. Nu numai mama autorului, ci toți românii stabiliți în Canada la începutul secolului al XX-lea, cei care au emigrat acolo sau în indiferent ce altă țară mai târziu și, în cazul generațiilor mai vechi urmașii lor, își pot recunoaște propria devenire în această reconstituire a unei desțărări definitive.” ■ Doina Ruști povestește despre Târgul de la Leipzig (18-21 martie 2010): „evenimentul cel mai important n-a fost nici pe departe literatura de Nobel. În timp ce lumea o aștepta pe Herta Müller într-un teatru select, târgul vuia de «cazul» Helenei Hegemann, o scriitoare în vârstă de 18 ani, autoarea unui roman care s-a bucurat de succes unanim, fiind nominalizat și la premiile Târgului de la Leipzig. Între timp, însă, s-a dovedit că mai bine de

un sfert din carte fusese luat de pe un blog. În ciuda plagiatului dovedit, multă lume o susținea în continuare. O serie de scriitori semnaseră o petiție prin care cereau juriului să excludă romanul Helenei dintre nominalizări. Alții, alături de scriitoarea însăși, considerau că, de vreme ce nu copiasse integral, putea fi încă premiată. Nimeni nu vorbea despre autorul blogului ori despre drepturile lui. Premiul Târgului de la Leipzig a fost luat în cele din urmă de Georg Klein, spre dezamăgirea presei, care a pierdut un subiect așa de bun. [...] Anul acesta, un loc central l-a avut literatura sud-est europeană, promovată sub tema balcanismului. Scriitori din țările balcanice au fost invitați să citească împreună, printr-un program patronat de TRADUKI și Robert Bosch, două fundații binecunoscute pentru traducerea și promovarea literaturii. Printre alți mulți scriitori din Balcani, am fost și eu, alături de Ion Vianu, Vasile Ernu și Ardian-Christian Kuciuk. Invitațiile ne-au parvenit prin Centrul Național al Cărții, departament al Institutului Cultural Român, copartener al evenimentelor. [...] De departe, cea mai impresionantă manifestare a fost Balkan Night, o mega-lectură derulată de-a lungul nopții de sâmbătă, într-un cinematograful fost-socialist. Sala era arhiplină, iar spectatorii participau la fiecare amănunt al lecturii. Aici am citit din Zogru. Oamenii din public erau cei mai mulți tineri, unii așezați pe jos, printre rândurile de scaune, iar pauzele, foarte dese, au fost asediate de comentarii, fum și bere.” ■ Despre a treizecea ediție a Salon du Livre Paris, desfășurat între 26 și 31 martie 2010, scrie Lucia Toader: „Standul României, organizat de Institutul Cultural Român, situat în proximitatea reprezentanților Ungariei a fost mai generos decât în alți ani, iar oferta de carte publicată în 2009, mult mai mare: 25 de edituri prezente și peste 500 de cărți. Cunoașterea literaturii române și a programelor de finanțare ale Centrului Național al Cărții, programe care susțin traducerea și publicarea textelor de literatură română clasică și contemporană la editurile din străinătate, au fost prioritățile organizatorilor. *Caietele Cioran*, apărute la L'Editions de L'Herne, subiectul unei mese rotunde la care au fost prezenți George Banu și Horia-Roman Patapievic, a reprezentat prima întâlnire din acest an a publicului cu scriitori și oameni de cultură români. Au urmat lansări de carte (printre care traducerea romanului Florinei Ilis, *Cruciada copiilor*, romanul *Un om din est* de Ioan Groșan și traducerea volumelor *Plicul negru* și *Clovnii. Dictatorul și artistul* de Norman Manea), un vernisaj Davis Grebu, două spectacole, Ada Milea și Radu Brânzaru pe text Gellu Naum și o seară de muzică cu poezie de Matei Vișniec, în compania *Teatrului de la Gare de Paris*.” ■ La Rubrica *Ochiul magic*, Cronicarul observă cât de „inspirat și consistent [este] calupul de eseuri din «Observatorul cultural» din 25-31 martie 2010, dedicat lui Albert Camus, cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la moartea scriitorului.” ■ De asemenea, este redat și un fragment extras din „numărul din martie al revistei craiovene «Mozaicul» [care] dedică un amplu dosar publicării la Editura Polirom a deja celebrei cărți *Viața unui om singur*. Sub genericul Adrian Marino - un proiect realizat pentru cultura română, răspund anchetei propuse de redacție Marta Petreu, Iulian Boldea, Ștefan Borbely, Florina

Ilis, Ovidiu Pecican, Xenia Karo-Negrea, Adrian Dinu Rachieru și Mihai Ghițulescu. Reținem câteva cuvinte ale Martei Petreu, scrise parcă pentru a da replica vuietului mediatic provocat de apariția în presa cotidiană, în avanpremieră, a câtorva fragmente «incendiare» din volumul amintit: «Din cartea lui, din care nu a vrut niciodată să îmi dea nici un fragment pentru *Apostrof*, nu m-au interesat portretele și judecățile de valoare despre diverși intelectuali. Înțeleg de ce le-a făcut, dar pentru mine nu acestea sunt interesante. Interesantă este, repet, viziunea lui despre România și despre realitățile românești, despre psihologia distructivă și meschină a intelighenției, despre căinoșenia ardelenescă și despre abureala metafizic-reacționară ce-a invadat imaginarul și axiologia colectivă imediat după căderea comunismului, despre faptul că suntem o lume ce nu are criterii unitare în nimic din ceea ce face, despre lipsa de viziune constructivă pe termen lung. Din acest punct de vedere, Marino a fost un observator și un critic exact.» Același volum a fost și subiectul dezbaterei de la «Cafeneaua critică» organizată de Ion Bogdan Lefter în Club Rogozanu în data de 24 martie, care i-a avut invitați pe Monica Spiridon, Costi Rogozanu și pe «mozaicarii» Nicolae Marinescu și Xenia Karo. Discuția s-a animat și grație ajutorului consistent venit din sală, unde se aflau Sorin Antohi, Claude Kaarnouh, Gabriel Andreescu, William Totok, ale căror intervenții au omagiat personalitatea cărturarului clujean.”

14 aprilie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1021] Aflăm că „Radio România cultural organizează, la 24 aprilie, în premieră în România, un maraton dedicat lui William Shakespeare, difuzând 14 piese în montări de teatru radiofonic realizate în perioada 1953 – 2001.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Amos Oz, *Rime despre viață și moarte* (Humanitas Fiction, 2009), traducere de Ioana Petriclean. ■ „La invitația Institutului Cultural Român din capitala Suediei, poeta Ileana Mălăncioiu participă în această seară, de la ora 18:30, la Salonul de Poezie găzduit de ICR Stockholm.”

14 aprilie

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 17 (935)] Dan Cristea discută romanul semnat de Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi* (Cartea Românească): „Cartea e vie, interesantă, se citește bine, însă e mai puțin strălucită decât ne-am aștepta. Ultimele istorii din ea ne arată un povestitor oarecum obosit, la fel ca lumea resemnată pe care o pune în pagină.” ■ În această săptămână, Andra Rotaru poartă două convorbiri: ■ cu Ion Zubașcu: „*Cel mai recent volum, Moarte de om. O poveste de viață, de-abia a apărut la Editura Limes din Cluj. «Câtă suferință și spaimă de moarte tot atâta poezie?»; [...] Suntem un popor tragic în istorie, destinul omului e tragic în raport cu instanța divină, provin dintr-o familie în care comunismul a jucat o tragedie antică, prin urmare cum să fac abstracție de această dimensiune ontologică a umanității, a poporului și a familiei din care provin?*”

Cred că artistul de mâine va trebui să-i reprezinte mai mult pe ceilalți, iar pe sine doar în măsura în care va sluji prin arta sa oamenii neajutorați spiritual, speriați de nebunie și moarte, de vremurile bulversante ce vin. Cu adevărat bulversante. Volumul meu *Moarte de om. O poveste de viață* dă toate semnalele în privința sensului major pe care cred că-l va regăsi și în care va evolua arta noastră de mâine.” ■ Cătălin Dorin Florescu: „*Ce te influențează atunci când scrii, când îți construiești un roman?*”; Fiind un mare iubitor al filmelor lui Fellini, caut grotescul, suprarealismul, poezia, tot ceea ce poate transcende banalitatea. Dar acest lucru rămâne numai o dimensiune. A doua este creată de drama umană, ceea la care luăm parte zilnic noi toți, ca martori, făptași sau victime. Dacă acest două lucruri se întâlnesc într-o poveste, atunci e foarte probabil să mă pun pe lucru. Dacă povestea e inspirată din realitate, precum la *Maseurul orb* sau la *Zaira*, este un fapt secundar pentru mine, a fost să fie așa, în viitor va fi altfel. Noul roman pe care l-am terminat de curând și în care cele două dimensiuni se îmbină minunat este pură ficțiune.” ■ Horia Gârbea recenzează următoarele titluri: ■ *Secretul lui Don Juan* (Ed. Palimpsest): „Gelu Negrea, după critică și jurnalism, realizează hat-trick-ul genurilor. El își valorifică din plin tendința pe care o are și în vorbirea curentă de a fi apoftegmat. Trage concluziile din piatră seacă și cu poantă seacă.” ■ *Siluite pe plajele timpului* (Ed. MNLR): „Florentin Popescu este un memorialist atent, înzestrat cu principala calitate pe care o necesită genul: o memorie deosebită. Evocați de el, totdeauna cu blândețe, scriitorii care au avut ei șansa de a se întâlni cu Florentin Popescu apar scăldați într-o lumină aurie.” ■ *Omul decor* (Ed. Brumar): „Premergător calificat al douămiismului, prezență constantă și eficientă în spațiul virtual, Gelu Vlașin este ca un poet astenic simpatic.” ■ Stan V. Cristea, *Constantin Noica – Repere bibliografice* (RCR Editorial): „Volum exhaustiv și util, cuprinzând o biografie a filozofului, bibliografia operei și a referințelor și receptării acesteia. Peste 4000 de lucrări și articole sunt ordonate cronologic, până în 2009 inclusiv. O muncă dificilă și utilă a criticului teleormănean.” ■ Văd lumina tiparului versuri de Alina Mazilu și parodii de Lucian Perța.

15 aprilie

[„**Cultura**”, nr. 14 (269)] C. Stănescu scrie despre „omul care și-a greșit secolul”: „Adrian Marino întruchipează, ca și Al. Macedonski [...], cazul tragic și spectaculos al unui «străin», al unui om care și-a greșit secolul și poate chiar țara. Din această direcție, a unei rupturi zguduitoare, vine marea tristețe ce respiră din toate paginile cărții unui «om fără amintiri frumoase» și care n-a cunoscut fericirea.” ■ Eugen Simion publică a doua parte a articolului dedicat lui Cioran. ■ Daniel Cristea-Enache continuă cronică din numărul precedent, concluzionând că volumul *Degete mici* (publicat în 2007) este un „formidabil roman de debut.” ■ Constantin Coroiu relatează „manifestările cultural-artistice înscrise în Festivalul Internațional de poezie «Nichita Stănescu»”. ■ Rodica Grigore recenzează volumul

scris de Zhang Jie, *Cuvinte nescrise* (IBU Publishing, 2009), trad. Alin Bucă și Andreea Chiriță. ■ George Neagoe scrie despre „păcatele tinereții” lui Ștefan Aug. Doinaș. ■ La împlinirea vârstei de 70 de ani, Mihai Iovănel îl omagiază pe Mircea Martin, „unul dintre rarii profesori care produc gândire *live*.” ■ Oana Fotache scrie, la rândul-i, despre „Mircea Martin și sinonimia absentă a criticii.” ■ Alex. Ștefănescu crede că, „la cei șaptezeci de ani ai săi împliniți de curând Mircea Martin este în continuare «personajul așteptat». Nu avem îndoiala că – în ritmul său de cometă Halley – își va face la un moment dat apariția în spațiul literaturii noastre cu o operă critică prin care va capta atenția tuturor.” ■ Mircea Martin îi acordă un interviu lui Andrei Terian: „*Când s-a născut criticul Mircea Martin, există în tinerețea Dvs. vreo experiență decisivă care să vă fi determinat să urmați Filologia și, mai ales, să optați pentru critica literară?*; [...] Mi-a plăcut să citesc și să scriu încă din școala primară, am avut parte de profesoare eminente care mă încurajau, dar eram bun și la matematică, fizică și chimie [...] ezitam, de fapt, între medicină (la presiunea familiei) și fizica nucleară. S-a întâmplat însă ca în toamna lui 1957, când terminam liceul, să se anunțe la Facultatea de Filologie din București o secție de «teoria literaturii, critică literară și folclor». Suna îmbietor, mai ales de la o depărtare provincială, așa că m-am decis brusc și fără să mă mai poată disuada nimeni”. De-a lungul interviului, criticul povestește despre „modele” și „acțiunile modelatoare” ale profesorilor săi, despre perioada în care a scris cronică de întâmpinare și motivul renunțării, dar și despre omul din spatele criticului Marcel Raymond și ce a însemnat și înseamnă pentru criticul Mircea Martin „lectura identificatorie”: „a însemnat întotdeauna o șansă dată obiectivității, nu subiectivității, un efort de supunere la obiect, de obiectivare, nu un pretext pentru o paradă a unei inteligențe speculative.” ■ Adriana Stan comentează volumul semnat de Ioana Pârvulescu, *Viața începe vineri* (Humanitas, 2009): „un roman foarte bun și o autoare care se demodează voit și cu grație – spre câștigul, în cazul de față, al prozei. ■ Recomandările revistei sunt: ■ Ion Pop, *Litere și albine* (Ed. Limes. 2010): „«Lucrând la Fagure» - cu un șubler *exquis*.” (Teodor a Dumitru) ■ Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom, 2010): „Nu recomand toată cartea – mult prea lungă și repetitivă (ca să amintesc doar defectele veniale). În schimb recomand din toată inima capitolul despre pușcărie și despre memorialistica aferentă ca gen și specie.” (Mihai Iovănel) ■ Gabriela Adameșteanu, *Gara de Est*, în *Opere II* (Polirom, 2008), prefată de Paul Cernat, cronologie de Andreea Drăghicescu: „În legătură cu proza scurtă a Gabrielei Adameșteanu încă există o prejudecată critică, datorată acelor «cunosători» pentru care performanța într-un gen sau într-un domeniu literar exclude, la un scriitor, reușita în altele. *O plimbare scurtă după orele de serviciu și Dăruiește-ți o zi de vacanță* vă vor convinge de (sic!) contrariul. (Daniel Cristea-Enache) ■ Paul Cernat, *Modernismul retro în romanul românesc interbelic* (Art, 2009): „Primul (și, deocamdată, singurul) produs al criticii *under 40* capabil să concureze volumele de top al generației '60.” (Andrei Terian).

15 aprilie

[„**Dilema veche**”, nr. 322] Dosarul săptămânii poartă titlul „De-ale familiei. Criză au ba?” ■ Cristian Ghinea scrie despre *Viața unui om singur*: „Am început să citesc cu înfrigurare și am sfârșit în amuzament. Nu-l înțeleg pe Marino, deși mi se pare că gândim similar la nivel ideologic. Nu reușesc să-l pricep, deși găsesc acolo multe dovezi de gândire solidă și sistematică. Dar are talentul de a da, la fel de sistematic, cu «mucii-n fasole», cum se zice la mine la țară. [...] Uimește instabilitatea sa organică. Capacitatea de a impresiona într-un paragraf și de a fi mizerabil în următorul. [...] Editorial vorbind, în unele capitole se tot repetă și devine neinteresant. [...] Nu am mai citit niciodată o biografie atât de ratată. Un om care a ales să facă praf tot ce a construit, inclusiv pe sine.” ■ Marius Chivu scrie despre „Un mic desant liric”, *Noua poezie basarabeană*. Antologie și prefață de Dumitru Crudu, Editura Institutului Cultural Român, 2009: „Da, am remarcat puține nume, iar asta din cauza selecției ale cărei criterii par să fi fost, în ideea reprezentativității, prea... tolerante. Antologia n-are, propriu-zis, o viziune (de unde și incongruența dintre prefață și poeme), este eterogenă și inconsistentă: sunt prea mulți poeți, din cel puțin două generații (există diferențe de 30 de ani între ei), de valori inegale (unii au publicat câteva cărți, sunt premianți și membri ai USM, alții nici măcar n-au debutat în volum) și cu prea puține texte (24 de poeți acoperă mai puțin de 150 de pagini de poezii). În lipsă de altceva însă, antologia lui Dumitru Crudu este, ca inițiativă, onorabilă și binevenită.”

15 aprilie

[„**Observator cultural**”, nr. 262 (520)] Aflăm că „«Observator cultural» caută noi forme de interacțiune cu publicul-cititor. Începând de joi, 22 aprilie, revista noastră începe un ciclu de dezbateri și întâlniri cu publicul reunite sub genericul «Formula 3 – Serile Observator cultural». De ce «Formula 3»? În fiecare dintre ediții, vom avea trei domenii de interes. La ediția inaugurală, prezentările și dezbaterile vor fi axate pe «Film. Literatură. Politică». [...] Intenția redacției noastre este ca «Formula 3 – Serile Observator cultural» să se desfășoare, cu precădere, printr-un dialog cu membri ai redacției și cu publicul. Astfel, regizorul Florin Șerban, care va răspunde la întrebările redactorilor noștri Mihai Fulger și Cezar Gheorghe, își dorește să discute pe marginea filmului «Eu când vreau să fluier, fluier» cu spectatori care i-au văzut filmul în cinematografele românești. Poetul Ioan Es. Pop va susține o lectură publică din creația sa. Ana Blandiana și Bedros Horasangian vor discuta despre *Jurnal rusesc*. La momentul asasinatului, jurnalul Annei Politkovskaia era pregătit pentru tipar. Autoarea nu a mai apucat să-și vadă cartea, care a apărut postum. Cartea începe cu alegerile parlamentare din 2003 și analizează evoluția politică și socială a Rusiei până la sfârșitul anului 2005. [...] invitatul permanent este trupa ruePavlov. Evenimentul are loc la Casa de Cultură a Studenților din București (Calea Plevnei nr. 61), de la ora 18.00.” ■ În rubrica „La zi” citim despre următoarele evenimente literare: ■ „Poeți din

Israel, China, Franța, Iordania, Japonia, Macedonia, Polonia, Rusia și Turcia s-au întâlnit în cadrul Festivalului Internațional de Poezie Nissan, găzduit de Kfar Maghar în perioada 3-6 aprilie. Din partea României au participat Denisa Comănescu și Flavia Teoc. În cadrul festivalului au avut loc lecturi publice de poezie (traduceri aparținând poetei israeliene de origine română Marlene Braeșter), autorii invitați participând la simpozioane pe teme precum «Rolul poeziei în întâlnirea multiculturală» sau «Statutul femeii în cultura arabă».” ■ „Centrul Român de Informare de la Bruxelles, reprezentantul Institutului Cultural Român în capitala Belgiei, a participat, alături de Goethe Institut Bruxelles, de prestigioasa instituție culturală belgiană Flagey, de organizația literară flamandă Het beschrijf și De Geus la organizarea evenimentului literar «A Writers’ Europe», a cărei invitată de onoare a fost, pe 14 aprilie, Herta Müller. Aceasta a vorbit despre romanul *Atemschaudel*, publicat în 2009, în Germania, de Editura Hanser. Seria «Europa Scriitorilor» este spațiul de întâlnire, la Bruxelles, pentru cei mai cunoscuți și renumiți scriitori și filozofi, ale căror opere și-au pus amprenta asupra literaturii europene.” ■ „Scriitoarea Gabriela Adameșteanu a fost nominalizată la Prix «Jean Monnet» de Littérature européenne du Département de la Charente, pentru romanul *Drumul egal al fiecărei zile/ Vienne le jour*, Gallimard, 2009, traducere în limba franceză de Marily Le Nir.” Este „cel de-al doilea roman al său tradus în franceză, după *Dimineață pierdută / Une matinée perdue* (Gallimard, 2005), roman care s-a bucurat, la apariție, de o primire elogioasă. [...] Alături de Gabriela Adameșteanu [...] sunt nominalizați scriitorii: Martin Amis, Henry Bauchau, Jonathan Coe, Per Olov Enquist, Hans Magnus Enzensberger, Javier Marias, Margaret Mazzantini, Colum McCann și Joseph Pearce.” ■ „România va fi prezentă la Târgul Internațional de Carte de la Londra pentru a treia oară consecutiv, cu un stand național organizat de Institutul Cultural Român, la care vor fi expuse 700 de titluri apărute la 29 de edituri românești și peste 100 de traduceri publicate în străinătate cu sprijinul ICR. În prima zi a târgului, luni, 19 aprilie, de la ora 15.00, la stand va avea loc dezbateră «Text-Door Neighbours», pornind de la seria lansată la University of Plymouth Press (UPP). Vor participa Stelian Tănase, al cărui volum *Clienții lui Tanti Varvara* urmează să apară la UPP în acest an, și Paul Honeywill, directorul UPP. Marți, 20 aprilie, de la ora 16.00, la stand va avea loc, sub genericul «Sonata for author and translator», o discuție între celebrul scriitor britanic David Lodge și traducătorul Radu Paraschivescu. Sloganul prezenței românești de la ediția din acest an a târgului este «ROOMania WITH A VIEW».” ■ Mircea Anghelescu publică „Simple note de la salonul de carte de la Paris”: „Ziua de sâmbătă, 27 martie, aduce prezentarea noului caiet Cioran, de la Editura l’Herne, girată acum de Laurence Tacou, după moartea tatălui său, care este și inventatorul acestei serii de mare succes ale caietelor antologice dedicate unor autori importanți din spațiul literaturii și al filozofiei; [...] Duminică, 28 martie, după-amiază, a fost prezentat romanul Florinei Ilis *Cruciada copiilor*, apărut la Editura Syrtes într-o traducere semnată de Marily

Le Nir, o carte impunătoare și elegantă, prezentată de criticul francez Thierry Guinhut. Cunoscută pentru numeroase traduceri din românește, între care romanul Gabrielei Adameșteanu anul trecut la Gallimard, din Steinhardt sau A. Buzura, Marily Le Nir este născută în România, fiică a unui profesor francez care a predat la Sibiu până în 1948, în cadrul unui program patronat de Alphonse Dupront. Ea a dominat de altfel prezentările de la standul românesc – bine gândit și suficient de amplu – pentru că, în afară de cartea Florinei Ilis, a mai fost prezentă, la două zile după, cu traducerea romanelor lui Norman Manea *Plicul negru* (*L'enveloppe noire*) și *Clovnii* (*Les Clowns, le dictateur et l'artiste*), ambele apărute la Seuil și prezentate de Mircea Mihăieș și de traducătoarea și editoarea Odile Serre. Au mai fost și alte lansări, în special ale unor autori români tineri. Romanul Anei Maria Sandu, *Din amintirile unui chelbasan*, din 2003, a fost tradus de Fanny Chartres sub titlul *L'écorchure* și publicat de Éditions du Chemin de fer; scriitoarea, produs al Facultății de Litere din București și al cenaclului lui Mircea Cărtărescu, a fost prezentată de editorul François Grosso. I se adaugă cartea lui Marius Ghica *Derrida ou penser autrement*, apărută în țară, la Paralela 45, precum și aceea a lui Gellu Naum, *Voyage avec Apollodore*, apărută la Editura Memo din Nantes, ultima fiind prezentată de directoarea editurii, specializată în carte de calitate pentru copii, Christine Morault, și de Ada Milea. [...] Unele apariții au fost marcate în standul românesc de la Salon, și cărțile s-au putut chiar cumpăra. Sunt însă și lucruri pe care le găsești doar în librării, deși – unora cel puțin – le-ar fi stat bine în standurile ICR de la Salon. Mă gândesc în primul rând la foarte interesanta biografie a lui Camus, pe care o publică la Gallimard, la începutul acestui an, Virgil Tănase, direct în colecția populară de buzunar. [...] N-am văzut aici nici foarte recentul volum al lui Fundoianu, apărut la Les Éditions *Le temps qu'il fait: Poemes d'autrefois, suivi de Le reniement de Pierre*. Inedite în franțuzește, poemele sale de tinerețe din *Priveliști* și de inspirație biblică, precum și poemul dramatic *Tăgăduința lui Petru*, au fost traduse de Odile Serre și prezentate în această elegantă plachetă de o cunoscută specialistă în opera poetului franco-român, care este și editoarea *Caietelor* Benjamin Fondane: Monique Jutrin, cunoscută de asemenea pentru monografia despre Panait Istrati de acum... patruzeci de ani (cartea ei, fără riduri, n-a fost niciodată tradusă în românește). Dacă până aici a fost vorba de autori cunoscuți, de texte care vor trezi fără îndoială interesul cititorilor și poate și pe cel al criticii românești, găsesc în librărie și o traducere recentă din englezește care înscrie un nume nou în fișierul cititorului franco-român: Domnica Rădulescu, *Un train pour Trieste*, tradus la Editura Belfond, după originalul american (*Train to Triste*, apărut în 2005 la o editură cunoscută din New York, Alfred Knopf). După informația de pe manșetă, Domnica Rădulescu, stabilită în Statele Unite cu mai bine de un sfert de secol în urmă, predă limbile romanice la Universitatea Washington and Lee din Lexington, Virginia. Cartea ei de debut, în bună măsură autobiografică și centrată pe destinul tinerei care fuge din țară ca să-și construiască o carieră în Statele Unite, a fost

apreciată de Andrei Codrescu și s-a bucurat și de o ediție audio-book.” ■ Discutând volumul *de-a viul* (Cartea Românească, 2010), Cezar Gheorghe ajunge la următoarea concluzie: „Cu cât citești mai mult poemele lui Teodor Dună, îți dai seama că termenul de «douămiism» sau «poezie douămiistă» a fost în mod artificial creat pentru definirea unei serii întregi de poeți care nu au întotdeauna în comun o serie de trăsături ale limbajului sau de elemente fondatoare. Expresia nu ține cont de eterogenitatea expresivității poetice a ultimilor ani, pentru că, în cazul neoexpresioniștilor, ne mișcăm într-un domeniu poetic alcătuit după principiile unui univers autonom.” ■ Despre același volum scrie și Adina Dinițoiu: „un volum care împinge mai departe formula poetică ex-centrică pe care și-a ales-o. Scriam altădată despre *catafazii* [Ed. Vinea, 2005], că poezia nu are nevoie să respecte o modă dominantă pentru a exista și că Teodor Dună face figură de «marginal» neoexpresionist printre poeții douămiști. Cu ecouri din Cristian Popescu și Ioan Es. Pop, Teodor Dună e consecvent în formula aleasă, în crearea unui spațiu poetic și textual propriu, care cunoaște aici câteva dintre cele mai bune poeme ale sale de până acum. [...] În orice caz, volumul *de-a viul* ne arată un Teodor Dună încrezător în puterile poeziei și mai ales ale limbajului poetic alternativ la lume și eu, pe linia poeziei moderniste și expresioniste, continuate cu consecvența și curajul propriei vocații/propriului drum.” ■ Cătălin Sturza face următoarea observație: „*Cămașa în carouri* [Polirom, 2010] a Doinei Ruști mi-a amintit, și ca tematică, și ca modalitate de îmbinare a puzzle-ului narativ, de un alt volum apărut anul trecut, tot în colecția «Ego. Proză», *Celelalte povești de dragoste*, ale lui Lucian Dan Teodorovici. Ambele sunt volume de proză scurtă bine construite, ce depășesc simpla colecție de nuvele, tinzând spre unitatea romanului. *Cămașa în carouri* poate fi sau nu perechea volumului de anul trecut, semnat de Lucian Dan Teodorovici, însă e, cu siguranță, un excelent montaj de povestiri fantastice despre iubirea prin prismă feminină.” ■ Paul Cernat subliniază că „Principalul obstacol cu care se va confrunta cititorul volumului *Privilighenția. Instituții literare în comunism* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2009) de Ioana Macrea-Toma este unul de natură stilistică. Un comentator interesat de subiect ca Lázsló Alexandru (v. «Tribuna», aprilie 2009) s-a dat bătut după primul capitol, exasperat de «păsărească» scientistă a argumentului teoretic. Explicații există, desigur. De la debutul editorial din 2002 (*Tentația arabescului*), tânăra literată clujeană a făcut saltul de la critica literară la sociologia câmpului literar, iar apropierea prea rapidă a limbajului sociologic s-a grefat, pe un limbaj critic prețios și încă imatur, plin de stângăcii și presărat pe alocuri cu licențe gramaticale. [...] Din păcate, autoarea falsează, cum spuneam, mai ales când se apropie de literarul propriu-zis al textelor, căzând – abia aici – în locuri comune (despre «neomodernism», «romanul politic» ș.a.). *Privilighenția* este un volum de referință și, în destule privințe, de pionierat pentru istoria socială și instituțională a culturii române sub comunism. O performanță obținută uneori, din nefericire, cu prețul sacrificării literarității și, pe anumite porțiuni, a lizibilității.” ■ Raluca Dună vede în Adrian

Marino „un european încătușat de propria psihologie”: „În autobiografia sa [*Viața unui om singur*], Adrian Marino apare adesea în postura unui înțelept certat cu toată lumea, a unui geniu neînțeles. [...] În cazul lui Marino contradicția interioară principală e dată de conflictul dintre modelul pe care vrea să îl întruchieze și psihologia sa dezechilibrată. [...] Dacă la început admiri în această *Viață* ideile, ideologia, poziția sa intelectuală, traiectoria socială, politică și morală, dacă ești de acord cu multe dintre sentințele sale, acordate unor oameni, instituții, moravuri românești, subiectivitatea umorală, resentimentară a autorului covârșește pînă la urmă obiectivitatea inițială și programatică. Apar tot mai dese informații neverificabile, etichete aplicate în grabă și nemotivat, argumente prea personale, într-un cuvânt, Marino procedează la fel de românește ca și cei pe care îi critică. Nu are acea eleganță europeană, acea privire detașată, obiectivă pe care ai fi așteptat-o. Nu te așteptai la micile bârfe, șopârle, de care e plină memorialistica românească și care întrețin acel spirit pitoresc, dar minor, pe care Marino îl respinge ideologic. Ele «vând» cu siguranță această carte, căci o fac pe gustul multor balcanici sau frustrați de-ai noștri, dar îi și răpesc din prestanța pe care autorul și-o impune, cel puțin teoretic. Resentimentul care orbește, care copleșește dreapta măsură a intelectului – acesta ar fi complexul lui Marino, al unui mare intelectual, care, însă, căzând din domeniul ideilor în acela al vieții concrete, al relațiilor umane, intră în aceeași zonă a derizoriului românesc. [...] Diagnosticul aplicat lumii noastre, și nu doar culturale, este exact, dar din păcate, diagnosticianul se dovedește atins de aceleași boli.” ■ Liviu Antoanesei (se) întreabă: „Problema este talentul lui Marino?!”: „Am scris până acum două articole despre memoriile lui Marino. Prima oară răspunzând unei anchete a revistei «Euphorion», înainte de apariția cărții, ca reacție la «scandalul» prilejuit de publicarea unor excerpte în «Evenimentul zilei». A doua oară în substanțialul dosar dedicat lui Marino de revista «Verso». Și în cel de-al doilea text refutam obiecțiile aberante cu care fusese întâmpinată cartea încă înainte de a fi ajuns în mâinile cititorilor. De data aceasta, însă, cu cartea pe masă. Al doilea text poate fi citit și pe blogul meu, la adresa <http://antonesei.timpul.ro/2010/04/07/marino-autoportret-pe-fondul-epocii/>. [...] Într-un comentariu din «Academia Cațavencu», preluat și pe blogul său de pe VoxPublica, prietenul meu Cristian Teodorescu îi reproșează lui Marino absența «talentului literar». Reproș reiterat de altfel și de alți opinenți, inclusiv în comentariile de subsol la «dosarul Marino» din numărul precedent al acestei reviste, cel mai consistent și «decisiv» aparținând dlui Mihnea Moroianu. Și așa este! Nicăieri în cărțile sale, nici măcar în jurnalele de călătorie, Marino nu probează vreun uriaș talent literar. Stilul său este mai degrabă alb, lipsit de po-doabe [...] Doar că reproșul nu este în chestiune. Talentul literar ne interesează în cazul literaturii propriu-zise, prime, ca să spun așa, nu al celei secunde. Or, Adrian Marino n-a fost un scriitor, ci un autor cu preocupări cu totul rare, ca și singulare, în istoria culturii noastre, domeniul său fiind reprezentat de critica, genealogia și teoria ideilor literare, iar după 1989, și critica ideologică în general.

Nici măcar aceste memorii atât de controversate nu sunt literatură primă, ci tot secundă, reprezentând «o biografie pur intelectuală, ideologică și culturală». [...] Iar dacă iau de bune afirmațiile lui Marino însuși în ce privește biografia sa intelectuală și auctorială – și nu am nici un motiv să nu le iau! –, este limpede că nu probele «talentului literar» le voi căuta citind cartea, ci cu totul alte calități: spiritul critic și disociativ, puterea de teoretizare și onestitatea intelectuală. Și, de asemenea: amplitudinea cuprinderii însoțită de păstrarea direcției, deci stabilitatea convingerilor. Iar toate acestea nu ies în deficit la analiza operei, ba din contră! [...] Până la urmă este chiar un fel de «răzbunare» sau măcar o consolare faptul că un autor atât de lipsit de «talent literar», cum pare să fi fost Adrian Marino, să fi izbutit scrierea celor mai interesante și mai puternice memorii din întreaga istorie a culturii noastre. Este adevărat că istoria însăși «l-a ajutat», că a trăit vremuri cu totul interesante: [...] Și, mai important încă, a trecut prin aceste vremuri cu minime cedări, fără să-și schimbe în mod esențial convingerile din junete. Mascându-le uneori, dar refuzând să se lepede, să abjure.” ■ Sub semnătura C.M. [Carmen Mușat] citim următoarele considerații: „Săptămâna trecută, am urmărit pe TVR Cultural un episod din emisiunea realizată de H.-R. Patapievici, «Înapoi la argument», consacrată lui B. Fundoianu/Benjamin Fondane. Mihai Șora și Luiza Palanciuc au răspuns întrebărilor realizatorului, e drept, mai mult Luiza Palanciuc decât Mihai Șora. La întrebarea moderatorului «Era Fundoianu îngâmfat?», traducătoarea lui Fondane, foarte sigură de sine, a răspuns afirmativ și a explicat, doct, că Benjamin Fondane avea un orgoliu profesional profund înrădăcinat în conștiința propriei valori. Din fericire, dl Mihai Șora a intervenit și a corectat afirmația doamnei, disociind între îngâmfare și orgoliu profesional și insistând pe firescul și modestia lui Fondane. Dar comedia erorilor, debitate cu aerul că autoarea ne împărtășește informații de mare acuratețe și inestimabilă valoare, a continuat. Astfel, «experta» în biografia lui Fundoianu/Fondane a vorbit despre medicul infirmeriei lagărului de la Drancy, nimeni altul decât Serge Moscovici, tatăl viitorului ministru într-un guvern francez, Pierre Moscovici. Dna Palanciuc, acompaniată discret de dl Patapievici, a evocat înduioșătoarea întâlnire dintre Fondane și Serge Moscovici și ipoteticele lor discuții în limba română (ipotetice pentru că n-au existat decât în imaginația celebrei traducătoare). Nimeni din platou nu părea să știe că sociologul Serge Moscovici, născut la Brăila în 1925, nu avea cum să fie medic în lagărul de la Drancy, în 1944, din cel puțin două motive: pentru că avea, în 1944, abia 19 ani și nu-și terminase încă studiile și pentru că, la acea dată, se afla în România, pe care a părăsit-o definitiv abia după 1947. Despre evenimentele din acei ani, Serge Moscovici a scris pe larg în *Cronica anilor risipiți* (1997), publicată la Polirom în 1999, dar probabil că nici unul dintre cei trei participanți la emisiune nu citise cartea și nu știa despre ce e vorba. Așa că au discutat, emoționați, despre impresionanta întâlnire inexistentă și s-au extaziat la gândul că limba română le-a servit celor doi drept limbă comună. Într-adevăr, înduioșător! Dar seria gafelor Luizei Palanciuc a culminat cu vorbirea

despre «binecunoscutul principiu francez teză-antiteză-sinteză» care ar fi stat, chipurile, la temelia gândirii fondaniene. Din păcate, filozoful H.-R. Patapievici n-a găsit cu cale să-i facă dreptate lui Hegel, ci a aprobat, cu un zâmbet admirativ, spusele expertei în Fundoianu/Fondane. Și uite așa se promovează, în România, «specialiștii» între ei și se consolidează mediatic reputațiile de mari «experți» ale unor semidocti. Dar suntem în România, unde merge și așa, nu?!”

16 aprilie

[„**România literară**”, nr. 13] Nicolae Manolescu face distincția între *Generații literare*, *generații biologice*: „se cuvine să ne punem câteva întrebări. Prima este chiar aceea dacă generația biologică și aceea literară se suprapun și până la ce punct. Studiile de caz (între care, la noi, acela de acum trei decenii al Mioarei Apolzan, publicat în vechea «Revistă de teorie literară și folclor») au arătat decalaje relativ mari și un ritm variabil de succedare. Dacă, în secolul XIX, avem trei generații literare, în secolul XX, avem cel puțin cinci, în timp ce acelea biologice rămân, desigur, tot trei. A doua întrebare se referă la comportamentul generațiilor sau, altfel spus, la conștiința lor de sine: este acest comportament identic? Au conștiința de sine toate generațiile? Răspunsul este, evident, negativ. Generația junimistă sau aceea optzecistă au fost mai conștiente de ele înseși decât altele. Generația 27 a fost de departe cea mai agresivă, pe cale de a fi egalată de generația 2000. [...] O altă întrebare privește schimbarea de paradigmă artistică: se produce ea de fiecare dată când o generație ia locul alteia? Legătura n-a putut fi probată, deși unii au considerat-o obligatorie. În fine, o nouă generație atrage după ea și un nou canon? Nici în acest caz nu există o dovadă peremptorie. Răspunsul este în ambele cazuri că nu există o legătură clară și inevitabilă între preluarea ștafetei de către o nouă generație și schimbarea paradigmei sau a canonului.” ■ Poemul săptămânii este semnat de Varujan Vosganian. ■ *Despre ruinarea Utopiei și proza generației 60* scrie Cornel Ungureanu: „Nu s-a discutat aproape deloc de felul în care scriitorii refuză proiectele propuse, în anii cincizeci, de doctrinarii politici. Teoreticienii realismului socialist, criticii oficiali ai regimului, paginile revistelor de cultură fixau, cu insistență, «îndatoririle» prozatorului. El era ajutorul de nădejde al regimului, insul care să facă, din schițele, nuvelele, romanele sale, opere pedagogice, cărți de învățătură, manuale. Era obligatoriu ca ele să se sprijine pe «eroul pozitiv», comunistul, salvatorul sau mântuitorul societății «vechi», să fie pline de încredere în viitor, în lumea de mâine, să definească sau să ilustreze Utopia comunistă. [...] E important să subliniem că operele scriitorilor tineri care intră în literatură după moartea lui Labiș contribuie din plin la ruinarea Utopiei. Mai exact: operele unora dintre ei vor contribui la ruinarea utopiei. Există, în aceste pagini, un dublu limbaj: unul propus pentru oficialii regimului, pentru doctrinarii de serviciu, pentru cenzori, altul pentru cei care încearcă să se salveze de capcanele discursului oficial. Schițele lui D.R. Popescu, Nicolae Velea, Augustin Buzura, Sorin Titel, Fănuș

Neagu, George Bălăiță intră în literatură, și utilizează din plin dublul limbaj. [...] Să mai scriem că scriitorul care intră în literatură în această perioadă, că și criticul care analizează tânăra literatură în această perioadă se poate sprijini pe un model: *Moromeții*. [...] Petre Stoica va pune în valoare prin devenirea sa de mediator, dar și de poet și publicist, ruina utopiei. *Jurnalul unui corector* fixează o emblematică importantă pentru o generație literară: fiecare scriitor semnificativ al anilor '60 și-a trăit, cu sau fără succes, existența sa de corector.” ■ Radu Vancu scrie despre Antologia *Poeți laureați ai Premiului de Poezie Mihai Eminescu – Opera prima (1998-2008)* realizată de Gellu Dorian și publicată în 2010 la Editura AXA: „Antologia primului deceniu al celui mai important premiu pentru debut în poezie din România cuprinde pe Doru Mareș, Dan Bogdan Hanu, Liviu Georgescu, Răzvan Țupa, Dan Sociu, Teodor Dună, Claudiu Komartin, Dan Coman, Bogdan Perdivară, Sebastian Sifft, Andra Rotaru, Diana Geacăr, Livia Roșca, Rita Chirian, Florin Partene, Svetlana Cârsteian - ceea ce înseamnă că din totalul de 19 laureați lipsesc T.O. Bobe, Cristian Pohrib și Oana Cătălina Ninu. [...] Vrând-nevrând, Premiul «Eminescu» pentru debut s-a dat cu douămiiștii; ca urmare, Doru Mareș și Liviu Georgescu par din alt film, iar Svetlana Cârsteian și Dan Bogdan Hanu sunt ca niște studenți picați la o petrecere de liceeni. Așa încât, în coaja de nucă a rubricuței, o să iau în discuție numai douămiiștii sadea, și nici pe ei nominal. Ce se vede bine acum e că ororile care li s-au decontat sunt exagerate. [...] Iar obsesia pentru corp, cu toate ale lui, nu-i face cu necesitate nici pornografi, nici mizerabiliști. Optzeciștii mai îndrăzneți sunt mai libertini decât urmașii lor. Douămiiștii noștri au mai mulți ani de acasă decât «noii barbari» polonezi, de exemplu. Însă mai important (și mai trist) e că natura tinerilor barbari a fost deja recuperată de cultură. Muzeul literaturii îi paște și pe ei. Li se vede dicția literară în fraze. [...] Una peste alta, noilor barbari încep să le crească ochelarii pe nas.” ■ Raluca Dună recenzează cartea regizorului canadian de origine română Alexander Hausvater, *Decameronul* (Ed. Tracus Arte, 2008): „firește, e o «adaptare» după celebrul text renascentist și are ceva din farmecul unui teatru în aparență improvizat, «popular», prin ritmul alert și saltul buimăcitor de la un nucleu narativ la altul, cu accente comice și burlești în stilul *commediei del'arte* (personajele, de altfel, sunt cvasi-marionete). Atmosfera-cadru a piesei și mesajul ei intens politizat transgresează însă genul moral-picant al originalului. Piesa, nu un teatru în teatru, ci un teatru în închisoare, pleacă de la un fapt real.” ■ Irina Petraș scrie despre romanul Marianeî Gorczyca, *Cadență pentru marș erotic* (Ed. Limes, 2010). ■ Gabriel Coșoveanu crede că al optulea volum de poezie semnat de Ion Pop, *Litere și albine* (Ed. Limes, 2010), „poartă mărcile unei duble ancorări, în schimbătoarele ape lirice și în zona banchizei care transformă suflul fierbinte al mărturisirii în cristale oferite de logos.” ■ Despre romanul Doinei Ruști, *Cămașa în carouri și alte 10 povestiri din București* (Polirom, 2010), criticul Cosmin Ciotloș spune: „Ca proiect, cărțile Doinei Ruști nu-s rele. Operând cu multiple planuri simbolice (iată o calitate care nu i se poate nega

autoarei), ele predispun la masive infuzii de sens, flatând în felul acesta nu gustul, ci înțelegerea. [...] Mai grav decât [aceste] anomalii[le] stilistice [...] e controlul precar al epicului. [...] Meritul cărții (probabil singurul) vine din faptul că povestirile comunică, toate, între ele până într-acolo încât în ansamblu s-ar putea vorbi despre un aer românesc. [...] *Cămașa în carouri și alte 10 povestiri din București* nu mi-a plăcut deloc. Cui i-ar putea plăcea?” ■ „Clubul Kiwanis organizează cea de-a zecea ediție a concursului de eseuri «Jordan Chimet», deschis elevilor din clasele superioare de liceu. Tema propusă: «Cum ați dori să se studieze literatura străină în liceu?». [...] Autorii celor mai bune trei eseuri vor fi premiați cu o vacanță de opt-zece zile în Franța, unde vor fi găzduiți de familii de kiwanieni francezi. Se vor acorda de asemenea mențiuni constând în pachete de cărți.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Claudiu Komartin. ■ Este anunțată apariția cărții semnate de Ion Dur, *Vămile gazetăriei* (Ed. Institutului European, 2009): „Volumul încearcă să identifice portretul gazetarului Noica din perioada interbelică, cu analiza concomitentă a eseurilor scrise în același interval.” ■ Mircea Iorgulescu scrie despre două „recuperări sau, poate mai exact, redescoperiri ale unor texte care pînă atunci nu putuseră circula public în România din motive politice. Autorii lor sunt rusul Lev Davidovici Bronstein, cunoscut sub numele de Lev Troțki, și românul N. Steinhardt. Fuseseră, ambii, niște eretici în raport cu statutul și condiția lor inițiale. Ambii proveneau din familii evreiești înlesnite, de moșier cel dintîi, de înaltă burghezie citadină celălalt. Ambii erau firi exaltate, spirite neliniștite și efervescente, ambii erau cultivați și poligloți, ambii erau jurnaliști și esești foarte înzestrați, ambilor destinul le-a fost fracturat de comunism în varianta lui stalinistă. [...] Amîndouă interpretările, și a lui N. Steinhardt, și a lui Lev Troțki, fuseseră deja publicate înainte de 1989, dar în afara României, una în Franța, în 1975 (în românește, într-o revistă de exil, sub pseudonim), cealaltă în Rusia, mai întîi în 1913 și apoi în 1926 (în limba rusă, iar prima dată tot sub pseudonim, într-o gazetă din Kiev). Amîndouă au rămas necunoscute în România pînă în ultimul deceniu al secolului trecut. Amîndouă se întemeiază pe una și aceeași scriere a lui Caragiale, comedia în patru acte *O scrisoare pierdută*. Amîndouă fac din această piesă de teatru expresia deplină a «caragialismului», ca dimensiune specifică a lumii românești. Pentru una dintre ele, cea a lui Lev Troțki, caragialismul, așa cum este întrupat în *O scrisoare pierdută*, este eminamente satiric și definește în eternitate lumea politică românească și spiritul său iremediabil corupt. [...] Pentru cealaltă, interpretarea lui N. Steinhardt, caragialismul este de natură esențial religioasă și «Decodează» ortodoxismul nețărnut al spiritului românesc.” Mircea Iorgulescu precizează că nu a folosit traducerea lui Radu Părpăuț publicată la Polirom, în 1998 (*România și războiul balcanic. Corepondența lui Lev Troțki*), ci a realizat o traducere proprie, după traducerea în franceză, „aparent mai exactă decât cea în limba română publicată la Polirom. Unde, spre a da numai un unic exemplu, ceea ce în traducerea franceză apare în varianta «Simeon est un spécimen national» capătă forma

«Simeone este naționalist!»”. ■ Dan C. Mihăilescu scrie despre jurnalul lui Adrian Marino: „Nu cred că exagerez flagrant dacă spun că *Viața unui om singur* mi se pare cea mai lamentabilă - adică de compătimit - confesiune din memorialistica literaților noștri. Până acum, memoria mea afectivă îi rezervase acest loc lui Romul Munteanu. [...] Problema este că, pas cu pas, tot înaintând otrăvit, ca hipnotizat, în mocirla vieții literare pe care-o excrează și o visează asanată, adică aneantizată, Adrian Marino se contaminează ireversibil. El devine una cu miasmele vituperate. [...] Nu există sintagmă mai fățiș, mai ostentativ detestată, în memoriile lui Marino, decât «viața literară», sinonim al infernului, balamucului, bordelului, nimicniciei planificate și nemerniciei atotdistrugătoare. Unul ca mine, care «ierborizează» de câțiva ani pajiștea cu pricina, e taxat numaidecât drept «canalie literară»: gândul că un ipochimen precum Dan C. Mihăilescu ar putea intra «cu agresivitate în intimitatea vieții mele mă umple, de pe acum, de oroare», scrie Marino la pagina 12, după care, la 126, imaginându-și definirea «infernului critic», răspunde numaidecât: «să mi se citească, în dreapta, o cronică de Gheorghe Grigurcu, iar în stânga o cronică de Dan C. Mihăilescu. Sau invers.»” ■ Este publicat poemul *Post Festum*, semnat Mihai Duțescu. ■ Radu Voncu scrie despre *Un memorialist uitat de la 1848*: „Este vorba de Vasilie Moldovan, [...] autor de la care ne-au rămas niste *Memorii din 1848-49* [reproducere anastasică a ediției din 1895, Casa de Editură Buna Vestire, 2009]. Scrise la senectute, în 1885, și editate postum, zece ani mai târziu, memoriile acestui interesant personaj nu s-ar zice că i-au preocupat pe istoricii literari, în ciuda faptului că, sub o formă sau alta, ele au mai fost reeditate în ultimele decenii.” ■ La poșta redacției, Horia Gârbea remarcă doi autori promițători: Sorin Lucaci și Lorena Stuparu. Despre întâiul citim: „Din semnătura e-mail rezultă că sunteți Senior Marketing Executive. Ce să facem? Nimeni nu e perfect! Poeziile sunt însă bune și una merită citată integral, ceea ce și fac mai jos. Felicitări și la mai multe! «M-am născut undeva într-un cătun în ucraina/ aproape de cernăuți/ noaptea vorbeam mult în somn/după ce toată ziua spărgeam baloane rozalii de săpun în/ urechea bunicului/ *atcroite cniga* țipa mama mereu/ în timp ce eu citeam *suferințele tânărului Werther*/îi spuneam că n-am chef să-nvăț/ îl așteptam pe tata până-și termina borșul de pește/pe vremea aceea aveam mult pește prutul era aproape/și plecam împreună pe ogredina/ făceam fotografii la minut cu aparatul tatei smena/ învățam câte cinci cuvinte rusești pe an/ aveam o copilărie fericită/ atât de fericită încât ne ascundeam emoțiile prin hambare stranii/ mai la vale aveam un lot mare de pământ/ unde cultivam criza de hârtie/ copiii satului ridicau lângă școală piramide gigantice/ din borcanele puse pentru iarnă/ într-un colț al casei înconjurat de toate speciile/ de pisici/ canarul începea să creadă în binefacerile coliviei/ într-o zi am primit niște bani de la tata/ eram bucuros/ o să-mi cumpăr orașul acesta, îi spuneam/ o să vă arăt eu că o să-mi cumpăr orașul/ e ieftin/ nu costă decât două ruble și cincizeci/ e frumos orașul/ văd totul ca-n palmă/ mi-ar mai trebui o jachetă/ s-a cam lăsat frigul. (*o să-mi cumpăr orașul acesta*).» Despre

cea de-a doua autoare aflăm următoarele: „Mi se pare ciudat să-ți răspund la «poșta redacției». Doar ești colega mea de generație, de cenacluri juvenile, doctor în filosofie pe deasupra. Îndepărtarea ta de literatură vreo douăzeci de ani a fost provocată de mâna destinului. Ca urmare, n-am sfaturi să-ți dau în afară de cel ce se impune de la sine: scrie! Prozele «foarte scurte» mi-au plăcut. Sper să găsească spațiu în revistă, le voi propune, desigur. Pentru plăcerea cititorilor dau un citat cules de un personaj de-al tău din cercetările sale etnologice: «Ursul nostru din Tescani, vă urează la mulți ani!». Apropo, sper că debutul tău în volum nu se va mai amâna «la mulți ani». Vine o vreme pentru toate, nu?» ■ Citim, în *Însemnările* lui Livius Ciocârlie: „De când am scris o carte despre bătrânețe, deși numai studiu nu se poate numi, trec drept specialist al problemei. Ceea ce - devenit, din «teoretician», practicant al senectuții - n-aș mai avea cum să fiu. Fapt este: mi se cer conferințe, contribuții. Mai nou, mă vor și la o dezbatere. Iar n-am știut să refuz. [...] Sunt în așteptarea evenimentului. Ce va fi vom vedea. Deocamdată, azi-dimineață m-am trezit la 3, 38. Să mai adorm n-a fost chip. Cum se întâmplă, au început să defileze prin cap diverse nimicuri, printre care și ipoteze despre felul cum aș putea să mă descurc. Asta, oarecum panicat de întâmplări similare recente, când a cam fost prăpăd. La Brașov, o sesiune de comunicări despre mine (ei, da!) și despre de curând dispărutul Petre Stoica s-a încheiat, «apoteotic», cu întrebări adresate celui acolo de față. Mie, cum ar veni. [...] Cum zic, azi-dimineață au defilat ipoteze. «Frânturi» de gând. Și acum îmi spun să notez ce-mi mai amintesc. Nu pot să vorbesc despre bătrânețe. Pot numai despre bătrânețea mea. Cu asta, am și intrat în miezul problemei. Așa cum nu există boală, ci numai bolnavi, nici bătrânețe nu există. Numai bătrâni. [...] Eu, idei - nici despre bătrânețe, nici despre orice altceva - nu am. Nu mai am. Nu pot să abstractizez, nu pot să generalizez. Pot, dacă-mi lași timp, dar ce rezultă e neinteresant. Este unul din aspectele felului meu de a fi bătrân. Mi s-a amputat jumătate din minte. Până nu demult, și de când mă știu, am alternat. Am avut perioade de ideolog, de teoretician, de cap pătrat, și perioade de sceptic, de diletant, de scriitor. Acesta din urmă, sătul să-și mai amintească - deformând, neintenționat, din proastă memorie - ori să mai scrie astăzi m-am sculat la ora șapte și am băut cafea cu lapte, a început să consemneze ce-i trecea prin cap. Asta, «profitând» de faptul că îmbătrâneam. Că nu mai avea idei. Numai păreri. Părerile sunt evanescente și fluctuante. Astăzi le ai, mâine nu le mai ai. Sunt individualul în stare pură. Iar literatura tocmai cu individualul are de-a face. E drept, scriitorii mari îi dau literaturii și sens. Îi dau și scriitorii buni, dar al lor e banal sau fals. Diletanții nu-i dau. Eu nu-i dau. Nu-i dau nici când lucrez cu fraze, ca acestea, care au sens. În fond, ca scriitor n-ai cum să faci altfel. Cuvintele au sens. Însă la diletanți nu are sens ansamblul. Ce sens are pagina pe care o scriu acum?» ■ În traducerea Violetei Popa și a lui George Volceanov sunt publicate, în avanpremieră editorială, fragmente din noua serie de autor Shakespeare publicată de Editura Paralela 45: „adaptată vremurilor noastre și cerințelor ei: o ediție nouă,

cu traduceri noi, într-o limbă română modernă, accesibilă cititorilor și spectatorilor de azi. [...] Un element de noutate absolută al acestei serii de autor constă în extinderea canonului shakespearean în limba română. După *Doi veri de stirpe aleasă* de Shakespeare și *Fletcher* (Polirom, 2002) și *Eduard al III-lea și fragmente din Sir Thomas More* (Paralela 45, 2003), cititorilor români li se oferă în premieră națională nu un nou Hamlet, ci trei! Este vorba de cele trei versiuni textuale distincte ale creației shakespeareiene, care ni s-au transmis prin edițiile *in-quarto* de la 1603 și 1604, respectiv ediția *in-folio* de la 1623. (Rl publică în acest număr un fragment din a doua versiune). Până acum, toate traducерile reprezentau tălmăcirii ale unui text «montat» de editorii englezi de după anul 1720, prin combinarea ultimelor două versiuni. Prima versiune (1603) este, așadar, inedită, introducând situații și scene deloc cunoscute în cultura română. (G.V.)” ■ Rodica Binder scrie despre scandalul iscat în jurul tinerei autoare Helene Hegeman (v. și relatarea Doinei Ruști de la Târgul de carte de la Leipzig, din nr. 12/ 2010 al «României literare»): „O tânără autoare, Helene Hegemann, publică un roman cu un titlu ciudat: *Axolotl Roadkill*. Scrierea devine peste noapte un *bestseller*. Se constată ulterior că unele pasaje ale cărții sunt aproape cuvânt cu cuvânt copiate dintr-un alt «tom», până mai ieri nebăgat în seamă, apărut într-un tiraj redus, la o editură berlineză obscură, specializată în literatura de «underground»... [...] În bătaia iscată de romanul *Axolotl Roadkill*, s-au aruncat, cu argumente pro și contra acuzației de plagiat, nume sonore ale scenei literare, critici și autori. Au fost invocate cele mai neașteptate și nepotrivite «legitimări» ale libertății de inspirație. În discuție a fost adus până și tragicul caz al lui Paul Celan, care a tradus în germană poemele scrise în franceză de bunul său prieten, poetul Iwan Goll. După moartea acestuia, Claire Goll îl acuză pe Celan că ar fi plagiat texte ale soțului ei decedat. [...] Dar cazul Celan se situează la distanță de ani lumină de cazul Hegemann, pornind de la simplul fapt că romanul pe care ea l-a scris și compilat este emanația sferelor joase ale subculturii, captată cu uneltele unui mediu pentru care data de valabilitate a proprietății intelectuale este deja «expirată». Pe bună dreptate Philipp Theisohn, specializat în domeniul «plagiatului», al istoriei literaturii «neoriginale», observa că «a face trimitere la cazul Celan, vorbind de fenomenul Hegemann este aproape o blasfemie, este dovada unui regretabil diletantism, a refuzului de a spune lucrurilor pe nume: pur și simplu, fără actul prealabil al unei reflecții poetologice, tânăra autoare a copiat nicaiva texte străine sau, cu alte cuvinte, le-a furat.» ■ Cronicarul scrie despre *O revistă neprovincială din provincie*: „Un exemplu convingător despre felul cum trebuie să arate o publicație de cultură care apare în provincie pentru a nu fi provincială îl constituie numărul din martie al revistei «Orizont» din Timișoara. Sumarul seamănă cu un oraș care are numeroase locuri atrăgătoare care te obligă să te oprești pentru a le vizita pe îndelete. Să amintim câteva: admirabila conferință susținută de Horia-Roman Patapievici la Viena și intitulată chiar *Discurs la Viena*; apoi, interviul cu Virgil Nemoianu realizat de Cornel Ungureanu și Adriana

Babeți; dialogul lui Eugen Bunaru cu Ioan Es. Pop, al cărui profil este completat cu un semnificativ grupaj de versuri; cronicile semnate de Cornel Ungureanu, Angelo Mitchievici, Alexandru Bunaru, Radu Ciobanu, Grațiela Benga, Alexandru Ruja, Cristina Chevereșan; poemul lui Șerban Foartă; corespondența Inceborg Bachmann - Paul Celan; *Alte pagini marocane* de Vasile Popovici; rubricile fixe avându-i ca titulari pe Marcel Tolcea, Daniel Vighi, Viorel Marineasa, Paul Eugen Banciu, Pia Brânzeu, Radu Pavel Gheo. Dacă ar fi să căutăm o formulă pentru această construcție literară de succes s-ar cuveni să remarcăm finețea intelectuală, balanța atent echilibrată între semnăturile mari din țară și cele cu greutate din zonă, ca și prezența în paginile revistei, sub semnul valorii, a diverselor generații literare, de la seniori până la debutanți.” ■ Rubrica *Ochiul Magic* reia mărturisirea Norei Iuga din paginile revistei Hyperion: „Despre cum a intrat «în rândul lumii» digitale, povestește cu umor Nora Iuga într-un interviu acordat Andrei Rotaru și publicat în HYPERION, nr. 1-2-3/ 2010: «Dacă nu erau tinerii, aș fi rămas pentru totdeauna în ghearele spaimei mele, aproape animalice, de tot ce ține de tehnologie, care m-a terorizat încă din pubertate. La doisprezece ani îmi era frică de telefon, de ascensor, de patefoane, că dacă sărea un cățel din pâlnie? Corina Sabău, care a pășit anul trecut cu dreptul în literatură (...), m-a convins să-mi cumpăr prin februarie, anul trecut, un laptop; l-am botezat Saddam, că prea m-a chinuit mult, dar se pare că nu vârsta e cea care te face impotent, ci frica de a deveni impotent. Nemții numesc sentimentul acesta care te face din om neom *Torschlusspanik* (panica închiderii porții); sugestiv, nu? Așadar mi-am lipit pe oglinda din baie lozinca *Moarte impotenței!* și acum am și un blog, pe care am intrat împinsă de un cristian [Cristian Cosma] și de Oana Ninu.» Iată, se pare, secretul tinereții veșnice: să-ți interzici să fii bătrân.”

19 aprilie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 16 (1049)] Despre „literatura de (prin) gunoi” scrie Codruț Constantinescu, remarcând faptul că „un (alt) fenomen simpatic își face locul în realitatea românească în ultimul timp, dând impertinent din coate: pofta de scris a (din ce în ce mai multe) vedete. Foamea de a-ți vedea numele tipărit pe o copertă de carte. [...] În ciuda a ceea ce am fi tentați să credem despre o astfel de literatură de gunoi, ea se vinde în proporții enorme, în comparație cu literatura serioasă, plicticoasă. [...] În plus, presa de gunoi din România pregătește literatura de gunoi, căci target-ul este similar.” ■ Paul Cernat crede că *Supleantul* (Editura Jurnalul/ Curtea Veche Publishing, 2009) „nu e un «rebut de succes» cum afirmă C. Stănescu în «Cultura», ci o remiză a romancierului autentic cu scenaristul hollywoodian.”

21 aprilie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1022] Marius Chivu scrie despre romanul lui Paul Auster, *Un om în întuneric* (Polirom, 2010, traducător Daniela Rogobete).

■ Ion Caramitru, directorul TNB, Paula Popoiu, directoare a Muzeului Satului, Laura Albulescu, redactorul-șef al Editurii ART, producătorul Daniel Mitulescu și Mihaela Miron (Asociația din Pod), fac un portret robot al efectului crizei în cultura română: „Numeroase edituri din România au fost nevoite să reducă personalul, să-și adapteze linia editorială, și, de asemenea, să găsească noi mijloace de promovare. [...] În opinia Laurei Albulescu situația arată astfel: «În cazul în care nu vorbim de faliment, librăriile care supraviețuiesc comandă mai puține exemplare dintr-un titlu, nu se grăbesc să declare stocurile și, cu atât mai puțin, să efectueze plățile. Asta, în condițiile în care lanțurile mari și puternice au un rabat care se apropie de 50%.» O soluție ar putea fi, susține editorul, solidarizarea «în mod real» a editurilor, «pentru a regla relațiile cu librăriile într-un mod mai eficient.»

■ Angela Marinescu acordă un interviu revistei: *După «Probleme personale», care a apărut toamna trecută, la ce lucrați acum?*; Nu mai scriu nimic. Nu mai pot să stau la masă, pentru că mi-e frig tot timpul. Mă simt foarte rău. Nu mă mai interesează, am depășit problema cu scrisul. Cred că există ceva și dincolo de artă: viața de zi cu zi. Nu-i capătul vieții arta, nu toată lumea face artă. [...], *Mai aveți nostalgia Aradului, orașul în care v-ați născut?*; Nu am mai fost de 20 de ani la Arad. [...] Am nostalgia părinților, a copilăriei, a orașului. Trăiesc numai din nostalgii, din trecut, din melancolii. Nu mai pot avea alt viitor, numai la copil mă mai gândesc. Alexandru, fiul meu, e iubirea vieții mele. Grijă față de copil e atât de mare, încât te copleșește.; *De ce ați ales «subpoezia»?*; Eu fac *subtext, sublitteratură, subdisidență*, numai *subviață* n-am putut să fac. De fapt, n-am vrut să fac poezie. Nu am crezut că ceea ce fac poartă vreun nume. Nu am terminat Filologie sau Filosofie. Eram o tipă extrem de bolnavă și extrem de marcată psihic, așa că m-am trezit că scriu, probabil pentru că n-am avut altă posibilitate. Și atunci am numit asta subpoezie. [...] Voiam că mut în poezie nebunia jazzului de avangardă, pentru că îmi doream altă muzică, altă poezie, altă artă, altă nebunie.; [...] *Cum v-ați raportat la colegii dvs. de generație?*; Când eram bolnavă, nu puteam să-i citesc pe Blandiana, pe Sorescu, pe Nichita, pe Mazilescu, pe Mircea Ivănescu, pe Gellu Naum. Nu mă satisfăcea nimic. Nu puteam să accept pe nimeni, nu din răutate, nu din invidie, ci dintr-o dorință profundă de a nu fi eu însămi și de a nu mă alătura colegilor mei. Ei au avut parte de premii, de sănătate normală, au făcut tot ce au dorit. Eu eram tot timpul dărâmată de boală, de neputință, de lipsă de bani. Devenisem agresivă. Orice carte de-a mea face mult mai mult decât cele ale colegilor mei, care fac ba jurnalistică, ba politică sau nu fac nimic. [...] Mă consider o inovatoare în limbaj. Am creat «Structura nopții», în 1969, știind că nicio fată nu scrisese până atunci așa ceva. [...], *Cum a sabotat boala relația cu Paul Damian, alias Sergiu Filip, al doilea dumneavoastră soț?*; Am aflat că-i bolnav la șase ani după căsătorie. Manifestările bolii erau limpezi, dar atunci nu mi-am putut da seama, deși făcusem psihologie clinică doi ani. Am pățit și eu ca «cizmarul care nu are pantofi făcuți». Sergiu părea nebun la modul incitant, avea o frumusețe a nebuniei, făcea gesturi de un

risc absolut. [...] Am iubit atât de mult viața, că m-am apucat de scris. A scrie a fost pentru mine ca un gest sexual. Dacă nu ai surplus de vitalitate, nu poți să faci nimic în literatură. [...] Eu mă consider un fel de echivalent feminin al lui Adrian Marino. [...]. Tot timpul m-am simțit nedreptățită. Până acum aproape nu s-a scris despre mine, deși am premii literare importante. Nu am avut presă, până la *Probleme personale*, nu am avut cronici literare, deși am publicat multe volume de poezie.; *De ce vă simțiți nedreptățită?*; Nu sunt oficializată cu adevărat, nu sunt respectată. [...] Am mari nedumeriri legate de breasla literară. De ce e Horia Gârbea peste tot? Ce caută el la «Luceafărul», la «România literară» și în tot felul de comitete și comisii? Gârbea e un ageamiu total în ce privește literatura. [...] Și acum, dacă Dan C. Mihăilescu nu vorbește sau nu scrie despre o carte, asta îi pune în dificultate și pe scriitor, și pe editură. E important să apari la o editură mare. Dacă eram publicată de la început de Cartea Românească, altul ar fi fost destinul meu literar.; *Vă descurcați financiar?*; Am noroc că primesc indemnizația de merit a Uniunii Scriitorilor, pentru că am primit niște premii. Fără acești bani, foarte mulți scriitori nu pot trăi.”

21 aprilie

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 18 (936)] „Asociația Culturală «Ars Maris» și Editura Galaxia Gutenberg anunță lansarea Concursului de volume de debut «Ars Maris» (poezie și proză – proză scurtă sau roman). [...] Condițiile de participare: concurenții să nu aibă mai mult de 40 de ani și să nu fi debutat editorial.” ■ „Hipo” este de părere că „Un sumar excepțional de dens are «România literară» la numărul 13 din acest an. [...] Surprinde doar o zi nefastă a cronicarului revistei, sagacele și măsuratul Cosmin Ciotloș, care consacră un articol nedrept unei capodopere: recentul roman al Doinei Ruști, tocmai laudat extatic – pe bună dreptate – la ProTV, de Dan C. Mihăilescu. Cosmin Ciotloș face eroarea de a privi cu microscopul textul, pe cuvinte și silabe, ignorând semnificația ansamblului celor zece povestiri și face bucăți un roman care era deja bucăți și care constituie un moment luminos al prozei noastre, în linia lui Mircea Eliade. [...] Din «Ex-Ponto» primul număr al anului (ianuarie-martie 2010) remarcăm editorialul lui Angelo Mitchievici intitulat «Cărțile și filmul – fețele medaliei». Prima frază e una tranșantă: «În ultimul deceniu, filmul românesc a devansat cu mult literatura». La întrebarea ce s-a întâmplat cu literatura, criticul răspunde că ea se află «metabolizată» în film. [...] Liviu Grăsoiu își ceartă confrății critici care au cam ignorat extinsul roman al lui Ștefan Dimitriu, *Lasă zilei scârba ei*. Pentru a ne convinge de virtuțile romanului, cronicarul citează portretul unui personaj al acestuia, scriitorul fără studii Dinu Mircescu, deghizarea literară a unui cunoscut autor în viață. «Ex-Ponto» e un almanah din caren u lipsesc paginile valoroase, dar nici cele absurde.” ■ Gabriela Gheorghișor scrie despre *Monede cu portretul meu* (Ed. Pământul, 2009): „Când nu cedează ispitei retorismului (apostroful este o figură recurentă) sau emfazei moralizatoare a autorului de

amvon, [...] Mircea Bârsilă produce versuri de o rară frumusețe, străbătute de mister și de fiorii absolutului.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Miss Perfumado și alte femei* (Ed. Leda): „La întrebare, pe care mi-au pus-o mulți înainte de a mi-o pune eu însumi, dacă povestirile «cu femei» ale lui Bedros Horasangian sunt bune sau rele, aş spune să sunt bune, dar sunt cam iritante. [...] A doua problemă a volumului este o anumită monotonie, care poate să scape la lectură din pricina mulțimii elementelor expuse (locuri, oameni, evenimente), dar care există. Stilistic, poveștile sunt la fel și, la peste 300 de pagini, intervine o explicabilă sastisire.” ■ *Ironiada* (Ed. Vinei): „Puține cărți mai vii și mai dramatice am citit în ultima vreme precum aceste confesiuni ale Iolandei Malamen, care trec natural ca o viitură peste zăgazurile poeziei în accepțiunea ei convențională. [...] Poezia [...] combină forța viziunii cu o sintaxă impecabilă și lipsită de orice artificiu retoric.” ■ *Jurnalul de la Mahala și alte poezii* (Ed. Nouă): „Poetul Ioan Viștea este o prezență mai curând discretă în peisajul literar. [...] Autorul nu se pierde în meditații și nici nu mângâie limbajul, nu construiește metafore. Lirismul lui vine din impactul vizual, din cromatică și forme prinse cu exactitate (Ioan Viștea este și artist plastic).” ■ Victor Durnea, *De la Societatea Scriitorilor Români la Uniunea Scriitorilor din România, vol I, 1909 – 1925*: „Un volum extrem de util, realizat cu multă atenție documentară și cu surse (greu de găsit) cercetate în profunzime.” ■ Mihai Mihailide, *Literatura artistică a medicilor, vol. I – A-M, vol. II – N- Z* (Ed. Viața medicală românească): „Un dicționar interesant și cu articole amănunțite, care dă seama de câți scriitori – nu puțini!- a dat știința medicală a literaturii noastre.” ■ Sunt publicate versuri de Ofelia Prodan, Gheorghe Iova și parodii de Lucian Perța.

22 aprilie

[„Cultura”, nr. 15 (270)] C. Stănescu crede că „dezbateră organizată în jurul *Vieții unui om singur* de Adrian Marino ridică receptarea cărții la nivelul convenit discuției despre un mare intelectual și om de litere român.” ■ Daniel Cristea-Enache publică un fragment dintr-un volum aflat în lucru, „Convorbiri cu Dan C. Mihăilescu.” [cartea este publicată în 2013, la Humanitas] ■ Al. Cistelcan scrie despre volumul semnat de Alexandru Mușina, *Regele dimineții* (Ed. Tracus Arte, 2009): „Nu vreau să supăr cu nimic entuziasmele abia pornite asupra cărții, dar [...] nu-i unul dintre volumele de vârf ale lui Mușina. E drept însă că e dintre cele de fond.” ■ Alex. Ștefănescu scrie despre Gabriela Negreanu. ■ Nicolae Bârna discută volumul Elenei Vlădăreanu, *Spațiu privat*: „Strategia expresivă [...], în volumul de față, e atât de «subtilă» încât poate «scăpa» ușor cuiva, bine intenționat, însă înarmat cu o altă strategie de lectură decât cea adecvată cazului în speță.” ■ Nicoleta Sălcudeanu scrie despre cartea de debut a lui Andrei Terian, *G. Călinescu și a cincea esență*: „Un «echilibru între extreme» încearcă să stabilească Andrei Terian, în a sa strălucită monografie. Deși o carte de debut, aceasta reprezintă nu doar un eveniment editorial al anului, ci și unul al întregii

literaturii române. Spirit polemic, cu un apetit remarcabil pentru speculația de idei, cu un bagaj conceptual robust și cu o intuiție critică rafinată, A. Terian face un tur intelectual de forță, erudit și de o tensiune ieșită din comun. [...] Cu adevărat captivantă această monografie, cel mai strălucit și mai incitant debut critic, de la G. Călinescu încoace.” ■ N. Georgescu scrie despre „Eminescu și autocenzura.”

22 aprilie

[„**Dilema veche**”, nr. 323] Dosarul săptămânii poartă titlul „La elite, înainte! Cât și cum știm să ne creștem valorile.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul *Mentalități. Alte nouă povestiri incredibile* (Cartea Românească, 2009): „Exemplară din toate punctele de vedere, prima povestire, *Revanșa*, este și piesa de rezistență a volumului. [...] Scrise într-un stil de o mare eleganță, cu deferență pentru frazarea clasică, populate cu personaje simpatice, «condimentate» cu subtile referințe culturale, ironie și umor, povestirile incredibile ale lui Florin Manolescu au farmecul și acea magie *vintage* a literaturii meșteșugite.”

22 aprilie

[„**Observator cultural**”, nr. 263 (521)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Ambasadorul Franței, dl Henri Paul, l-a decorat marți, 13 aprilie, cu Ordinul Artelor și Literelor în grad de Cavaler pe Mircea Cărtărescu. Decorație onorifică franceză dedicată culturii, Ordinul Artelor și Literelor recompensează persoanele care s-au distins într-un mod deosebit prin creația în domeniul artistic sau literar sau prin contribuția lor la dezvoltarea și înflorirea artelor și a literelor.” ■ „Marți, 20 aprilie, în Sala Oglinzilor a Uniunii Scriitorilor din România, a avut loc recitalul inedit al poetei Anca Mizumschi, autoarea citind în premieră din volumul *Versouri*, ce va apărea în cursul acestui an la Editura Humanitas, cu ilustrații aparținându-i artistului plastic Petru Lucaci.” ■ „Institutul Cultural Român Madrid participă pe 23 aprilie la marea petrecere urbană *Noaptea cărților/La Noche de los Libros*, unul dintre cele mai importante evenimente culturale de la Madrid, la care iau parte majoritatea instituțiilor culturale importante din Capitala Spaniei, bibliotecile, librăriile, muzeele, centrele culturale și universitățile, așteptându-și vizitatorii cu trei serii de cursuri gratuite de limba română și o librărie de unde vor putea fi cumpărate cărți românești traduse în limba spaniolă și publicate de edituri din Spania.” ■ „Luni, 26 aprilie, la ora 18.00, în Glam Cafe din Iași, actorii Radu Ghilaș și Livia Iorga vor citi pasaje din cărțile Hertei Müller, *Animalul inimii* și *Regele se-nclină și ucide*, după care va urma o dezbatere publică despre opera și temele favorite ale autoarei și despre relația acesteia cu țara ei de origine, România. La eveniment participă: lect. dr. Ana Maria Pălimariu, de la Catedra de Germanistică, și conf. dr. Antonio Patraș, critic literar și conferențiar la Catedra de Literatură Română. Acest eveniment are loc în cadrul proiectului «Cafe Kultour» și este realizat de Editura Polirom și Centrul Cultural German din Iași.” ■ „Miercuri, 28 aprilie, la Sala «Tudor Vianu» a Facultății de Litere a

Universității din București, Gelu Negrea va susține o conferință cu titlul «Mitică și dublul său, Moromete», la întâlnirea prilejuită de Ziua Porților Deschise.” ■ „Cristian Teodorescu, autorul romanului *Medgidia, orașul de apoi*, apărut la Cartea Românească, este câștigătorul Premiului Național de Proză Ziarul de Iași 2009. Nominalizat la Premiile revistei «Observator cultural» pe anul 2009 și la Premiul «Cartea anului 2009» al revistei «România literară» și al Fundației «Anonimul», romanul a obținut Premiul Național de Proză Ziarul de Iași, ajuns la cea de-a VII-a ediție. Juriul de anul acesta a fost format din Alexandru Călinescu (președintele juriului), Valeriu Gherghel, Bogdan Crețu, Emil Brumaru, Codrin Liviu Cuțitaru și Doris Mironescu.” ■ „Cea de a treia ediție românească a cărții cercetătorului britanic, devenite un reper al istoriei comunismului din România, s-a lansat marți, 20 aprilie, în Sala Oglinzilor a Uniunii Scriitorilor, în prezența autorului, a acad. Șerban Papacostea și a editorului volumului, Romulus Rusan. Profesorul Dennis Deletant este una dintre vocile cele mai autorizate ale istoriografiei actuale, fiind «naturalizat» român prin studiile postuniversitare, prin familie, printr-o prolifică activitate didactică (la Centrul de studii românești al Universității din Londra), cât și printr-o prodigioasă activitate de cercetare. În 1988, a fost declarat *persona non grata* de către regimul comunist din România, după ce luase legătura cu lideri ai opoziției și ai societății civile. Distins, în 1995, cu Ordinul Imperiului Britanic, Dennis Deletant a fost primul rector al Școlii de vară de la Sighet și este membru în Consiliul Științific al Centrului Internațional de Studii asupra Comunismului, din cadrul Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței – Fundația Academia Civică.” ■ La împlinirea vârstei de 70 de ani, criticul Mircea Martin este omagiat printr-o serie de articole: ■ Spre a fi (re)citit, este publicat un fragment extras din volumul *Geometrie și finețe* (Ed. Institutului Cultural Român, 2004). ■ O urare semnată de colectivul redacțional: „Teoretician și critic literar, editor (Univers, Paralela 45, Art) și creator de revistă culturală («Cuvântul»), mentorul unui cenaclu literar în care s-au format mulți dintre cei ce se află, astăzi, în prim-planul vieții culturale românești, Mircea Martin este o prezență pe cât de discretă, pe atât de consistentă într-o lume ce pare fascinată de notorietate mediatică. Prea exigent cu sine însuși și foarte generos cu ceilalți, Mircea Martin știe să construiască temeinic, atent la nuanțe și indiferent la succesul facil. Demersul său critic și teoretic stă sub semnul unei lucidități nu lipsite de patetism, în care preocuparea pentru dicțiunea ideilor se conjugă, fericit, cu pasiunea pentru lucrul bine făcut.” ■ Delia Ungureanu conturează „un portret al criticului (la tinerețe): „Cred că un fidel portret al criticului (și teoreticianului) Mircea Martin poate fi configurat prin două moduri: pe de-o parte, prin intermediul unor afirmații făcute despre unii scriitori afini în cronicile dedicate volumelor acestora și întoarse autoreferențial asupra criticului; pe de altă parte, printr-o analiză a corporalității discursului critic, care să urmărească procedeele stilistice de construcție sintactică și retorică favorite. În acest scop, m-am oprit asupra cronicilor publicate de Mircea Martin în revista

«Amfiteatru», între 1966-1969. Un portret-colaj realizat din afirmațiile ilustrative, cred, făcute de critic va fi dublat de o privire asupra corpului de text critic, pe care îl înțeleg ca pe o morală interioară atât a omului, cât și a criticului și teoreticianului Mircea Martin. Citatele extrase din cronică vor alterna cu propria mea analiză stilistică a mijloacelor retorice și discursive, fără a preciza proveniența lor exactă. Iar asta pentru că citatele selectate poartă inconfundabila marcă a stilului lui Mircea Martin.” ■ Alexandru Matei, care ține să sublinieze: „Aș vrea să lămurim un lucru în cele ce urmează. Pe cine aniversăm? Îl aniversăm pe Mircea Martin. Dar nu neapărat pe omul Mircea Martin (o astfel de aniversare nu se manifestă prin articole de revistă culturală), ci pe profesionistul Mircea Martin. Omagiem o activitate, cum se spune, prin punerea în lumină a unui discurs. Nu e vorba de ficțiune sau de poezie, deci nu e vorba de artă – în primul rând, măcar –, ci de un discurs epistemic. Tocmai aici însă se ivește neînțelegerea. Pentru că, din punctul de vedere al scenei literare românești, cu care întâmplător s-a întâlnit un intelectual care nu era făcut pentru o astfel de intersecție, necum conviețuire, Mircea Martin e un inclasabil. [...] Nu cred, de aceea, că pentru literatura română Mircea Martin este un critic literar. El este un teoretician, un filozof (al culturii, dar nu în sensul german al sintagmei) și un moralist pe care o anumită anxietate congenitală și presiunea unui sistem literar anacronic l-au făcut să se resemneze cu statutul, românesc, de critic.” ■ Paul Cernat crede, la rândul său, că „Relația critică pe care Mircea Martin o întreține cu textele și ideile se întemeiază pe respectul față de alteritatea obiectului și, în același timp, pe încercarea de înțelegere cât mai exactă și mai profundă a acestei alterități. [...] Însuși stilul său critic e revelator în acest sens: lipsit de podoabele metaforelor și ale epitetelor, dar nu de finețe; silogistic și conceptual, dar nu tehnicist și arid, un stil al discreției și al urbanității. Întotdeauna «la patru ace» într-o lume a debutonărilor de tot felul, criticul nu e deloc narcisist. Nu recurge la cochetării ludice sau artistice, nu încearcă să-și seducă auditoriul și să facă spectacol, ci să înțeleagă și să convingă. Nu epatează, nu afișează poze autoritare și nu se grăbește să dea note, dar impune respect și (te) edifică. Are marota clarității și a exactității riguroase, dar și a comprehensiunii subtile, a fidelității față de «spiritul» obiectului analizat. [...] Au trecut 15 ani de când, ca student în anul doi la Litere, am asistat pentru prima dată la un curs de-al său (un opțional de la anul trei despre romanul postmodern, pe care-l «selectasem» de pe orar. [...]). L-am avut apoi ca profesor în anul IV, la Teoria Literaturii, și impresia a fost la fel de puternică. Am mai spus-o: alături de domnul Paul Cornea, Mircea Martin e, între dascălii pe care i-am avut, cel căruia îi datorez intelectual și formativ cel mai mult. [...] Autoritatea sa intelectuală nu se transformă nicio clipă în autoritarism al opiniilor: din contră, ceea ce îl caracterizează este deschiderea față de opțiuni intelectuale și ideologice dintre cele mai diferite, cu condiția obligatorie a competenței și a civilității asumării lor. Îi datorez, într-o măsură esențială, ideea «complexului periferiei» din teza mea de doctorat despre primul val avangardist (al cărei referent a fost).

Îi datorez, de asemenea, publicarea la Art a cărții despre «modernismul retro», o carte care, poate, nici n-ar fi fost scrisă în absența încrederii sale preliminare. Dar, mai ales, îi datorez o anumită înțelegere (etică) a criticii: nu ca «joc de imagine și putere, nu ca o competiție ideologică, ci ca «joc secund, mai pur» (și dezinteresat) al exigenței ecumenice. În mod neverosimil, pe 12 aprilie Mircea Martin a împlinit 70 de ani.” ■ Redacția semnalează și faptul că „Pe 20 aprilie s-au împlinit 40 de ani de la tragica dispariție a lui Paul Celan, despre care George Steiner spunea că a creat «cea mai profundă, cea mai înnoitoare lirică din literatura occidentală a timpului nostru». Scriitor de anvergură internațională, plecat și el, ca și B. Fundoianu, din cultura română într-o altă cultură, Paul Celan este un poet tulburător care, în opinia lui Derrida, «conține în fond totul» și a cărui operă ne permite, în opinia lui Emmanuel Lévinas, «să intuim îndărătul enunțurilor fărâmițate sfârșitul unei anume posibilități de înțelegere, dar și zorii unei alte inteligibilități». Anul trecut, Editura Est a publicat volumul Meridianul și alte proze, în traducerea lui Andrei Corbea, cel care a scris postfața volumului, primul, de altfel, ce redă «prozele» lui Celan în traducere românească.” ■ Andrei Corbea publică niște „Note despre Celan: traducător și tradus”. ■ Cezar Gheorghe recunoaște că: „Mi-a trebuit ceva vreme pentru «a putea păși în marele cristal al lumii interioare» din poezia lui Paul Celan. [...] Cum te poți apropia de această poezie a dezastrului, cum poți intra în acest domeniu al inimii fără a fi anihilat de noaptea care stăpânește ținuturile sale interioare? [...] Limba lui Celan nu se poate umple decât cu refuzul reprezentării, nu poate da expresie decât unei inteligențe conștiente de faptul că limba în care se exprimă și respiră este limba exterminatorilor.”

■ Liviu Antoanesei publică prima parte a articolului „Stahanovismul, armă de război”: „Întâmplarea a făcut ca, în zilele în care citeam memoriile lui Adrian Marino și răsfoiam câteva dintre cărțile sale anterioare, să revăd și o parte a cărților dedicate lui Constantin Noica, de la mica monografie a lui Ion Ianoși, neașteptat de comprehensivă dacă ne gândim la deosebirile ideologice dintre autor și exeget, până la ampla culegere de documente comentate Noica în Arhiva Securității, editată de Dora Mezdrea în anul centenarului nașterii. Această experiență de lectură combinată mi-a relevat o anume coincidență de strategie culturală la care, probabil, nu m-aș fi gândit dacă n-ar fi existat propria mea coincidență mea de lectură. Ce vreau să spun? În primul rând că, dincolo de deosebirile structurale, de domeniu de activitate intelectuală și chiar ideologice dintre cei doi, și în ciuda antipatiei reciproce dintre ei – antipatia lui Marino față de Noica este evidentă, cea reciprocă poate fi mai degrabă dedusă –, filozoful și criticul ideilor literare, apoi și generale, au adoptat o strategie culturală comună de trecere prin comunism, după eliberarea din închisoare și domiciliu forțat, poate, în oarecare măsură, chiar de înfrângere a aberantului regim. Cu un termen împrumutat de la adversarul lor comun, l-aș numi stahanovism, stahanovism cultural. [...] Strategie comună, dar orientare diferită! Una, mai degrabă ideomatică în cazul

lui Noica, înscrisă sub semnul «dimensiunii românești a existenței», care a făcut ravagii la nivelul profesorimii secundare, ba chiar și la nivele cu pretenții mai mari, alta universalistă în cazul lui Marino, evidentă în publicistica critică și culturală și în notele sale de călătorie. Să nu ne grăbim însă să-l încadrăm pe Noica total ideomaticului, era totuși un filozof adevărat!, nici pe Marino complet universalismului. Vorbesc doar despre niște dominante.” ■ Daniel Cristea-Enache scrie despre „Mircea Cărtărescu, criticii și literatura”: „În luna martie, m-am întors în paginile revistei care m-a făcut cronicar literar. «Adevărul literar și artistic» are acum altă echipă redacțională, o formulă complet diferită, pagini mai lucioase și mai colorate; și se distribuie odată cu «Adevărul». Astfel că m-am distribuit și eu odată cu ziarul: mai întâi în numărul din 17 martie, în care alături de nouă critici literari am participat la un Top 5 pentru Romanul deceniului; și apoi în numărul din 24 martie, în care scriitorul clasat pe primul loc, Mircea Cărtărescu, a venit cu un feedback de proporțiile unui interviu. În «Adevărul» din 25 martie, hop!, încă o dată Cristea-Enache: întrucât toți cei probosiți de Cărtărescu au fost solicitați să comenteze, la rândul lor, calificările scriitorului, am trimis prin e-mail două-trei propoziții. [...]. «*Contorsionistul și carieristul* îi răspund lui Mircea Cărtărescu», titra «Adevărul» la pagina de cultură, deasupra a două fotografii mari și color, în care puteau fi recunoscuți Paul Cernat și sub-semnatul. Subita celebritate, fie ea și în registru negativ, m-a flatat. Topul, reacția la top și reacțiile la reacția la top au înroșit «Adevărul» și au încins netul, fiind preluate pe site-uri și bloguri, pe twitter, comentate pe forumuri. Controversa a durat vreo săptămână, timp în care m-am delectat cu cele mai variate etichetări din mediul virtual, după care s-a stins. Reacții au continuat să apară și în presa tipărită: în «Academia Cațavencu» și în «Cultura». [...] Pe când vocile din lumea literară au fost preponderent de partea criticilor, cei manifestați pe net, și parcă radicalizați, s-au împărțit în două tabere: partizani vehemenți și contestatari înversunați ai lui Mircea Cărtărescu. În mod paradoxal, am ajuns la o anume compasiune față de scriitorul care mă insultase, gratuit și tipărit, cu o săptămână în urmă. Nu știu câți dintre noi ar rezista la o asemenea revărsare de umoare, la valurile de injurii anonime pe care forumurile și blogurile fără filtru ți le aduc pe ecranul computerului. Astfel că, prin reacția de acum, deliberat întârziată, îmi propun să readuc «discuția» în parametri săi raționali și în sfera literaturii și criticii literare, de care ea aparține. Să spun de la bun început că, pentru mine, realizarea unui asemenea top nu e o joacă, o glumiță sau un mod de a mă arăta «inteligent» cititorului, punând cea mai slabă carte pe primul loc și cea mai bună pe ultimul. Dimpotrivă, sunt extrem de serios în contribuțiile la astfel de anchete. Mă înscriu în formatul dat și respect regulile listate ori subînțelese. Dacă e vorba de «Romanul deceniului» și dacă deceniul începe în 2001 și se încheie în 2010, nu voi pune în top romane precum *Orbitor I* de Mircea Cărtărescu (1996), așa cum au făcut Marius Chivu, Ion Bogdan Lefter, Dan C. Mihăilescu și Simona Sora, *Muzici și faze* de Ovidiu Verdeș (2000), cum a ales același Marius Chivu,

sau *Povestea Marelui Brigand* de Petru Cimpoeșu (2000), cum au votat Mihai Iovănel și Andrei Terian. Nu contează cât de bune sunt sau nu sunt aceste romane. Fapt e că ele nu se încadrează în deceniul la care ne referim. Discutabilă mi se pare, apoi, și opțiunea pentru o trilogie și/sau pentru unul dintre volumele ei componente. Dacă Marius Chivu, Ion Bogdan Lefter, Dan C. Mihăilescu și Simona Sora votează trilogia *Orbitor*, Paul Cernat (greșind anul) și Al. Cistelean votează volumul II din ea, *Corpul*, iar punctele de la acest volum se adună, aiuritor, cu punctele de la întreaga trilogie, care prin volumul I mai și iese din intervalul avut în vedere. Cam multe glisaje și excepții de la regulă pentru o singură anchetă. Mai vine și Mihai Iovănel cu o listă de unsprezece titluri (în loc de cinci), revine și Paul Cernat cu precizarea că ordinea lui era alfabetică, și nu valorică... De aceea, zic, e bine să respecti un format și niște reguli clare pentru toată lumea. Că, în ce mă privește, aș fi pus *Orbitor I* (1996) printre romanele deceniului trecut și aș fi selectat *Povestea Marelui Brigand* (2000) în același interval, nu e în chestie aici. [...] O ultimă problemă, care se pune inevitabil pentru un critic responsabil. Am citit eu toate romanele apărute între 2001 și 2010? Le-a citit cineva? Evident, nu. Iată, din opțiunile exprimate de colegii mei de breaslă, nu am citit încă *Întoarcerea huliganului* de Norman Manea, *Pupa russa* de Gheorghe Crăciun și *Povestirile mamei bătrâne* de Radu Țuculescu. Am auzit cuvinte frumoase despre ele, dar, dacă nu le-am parcurs până acum, cum era să le ierarhizez odată cu celelalte? Sunt limite ale capacității noastre de a citi: oricât ai consuma într-un an, numărul cărților continuă să crească. E și motivul pentru care dau criticii de întâmpinare o accepție mai largă: o antenă îndreptată spre actualitatea editorială, dar și spre trecutul literar recent ori «macro», postbelic. Dacă e logic că nimeni n-a citit tot, eu vreau să recuperez, din orice interval ar (re)veni ele, cărțile românești realmente importante. Îmi voi da, așadar, și aceste restanțe critice, care pot recompune, finalmente, topul meu de «carierist îngâmfat». Și cu această simpatică sintagmă, am ajuns la secvența a doua din povestea noastră: cea a interviului siderant acordat de Mircea Cărtărescu Danei G. Ionescu. Ar merita citat *in extenso*, ca mostră a felului în care nu se răspunde criticilor, însă din motive de spațiu o să fac o selecție de trufandale cărtăresciene. [...] Astfel de anchete nu sunt «în niciun caz demne de a fi luate în serios ca diagnoză literară». «Dacă m-au supărat vreodată verdictele critice a fost numai când am bănuir că ele sunt pornite din rea-credință, din servilism, din răzbunare, din politici literare (și în ultimul timp din politica propriu-zisă), din lașitate.» „Nu poți găsi o fărâma de adevăr, măcar, într-o glumă proastă ca Iovănel sau într-un carierist îngâmfat gen Cristea-Enache. În cazul lor, verdictul trebuie luat întotdeauna invers ca să devină credibil. Odinioară, blestemul suprem în literatură era *lauda-te-ar Bogdan Duică*, acum, dacă te laudă Cristea-Enache, poți fi sigur că ai dat un rateu.» «M-a amuzat foarte tare Paul Cernat, care-a reușit performanța de contorsionist să mă pună pe primul loc cu o parte a cărții mele, fără să uite să menționeze – a suta oară – că o parte a ei e proastă.» «Dacă spui *Prima parte a*

fost bună, iar ultima e un fiasco, te înșeli în mod sigur, fie în privința primei părți, fie a ultimei. Căci e ca în Scriptură: *Neghiobilor, oare cel ce a făcut partea din afară a paharului nu a făcut și partea dinăuntru?*» [...] Nesiguranța de fond a artistului (căci un artist adevărat e un neliniștit) se ascunde aici după o siguranță afișată, în culori țipătoare. [...] Mircea Cărtărescu are dreptul să scrie tot ce dorește, dar eu nu-i văd îndreptățirea în atacul furibund și haotic îndreptat împotriva criticilor de azi. Nici Mihai Iovănel, nici Paul Cernat nu merită calificativele lui, ce coboară nivelul discuției și îl discreditează pe emitent. Cu mine, îl asigur că nu riscă mare lucru. Oricâte insanități aș primi din partea unui autor român, nu-mi voi articula opinia critică decât în funcție de opera lui – și în urma lecturii ei. În cartea lui Lewis Carroll, pisica de Cheshire dispărea lăsând în urmă un zâmbet sau un rânjel. Ar fi trist ca, dintr-un scriitor atât de original ca Mircea Cărtărescu, să rămână, în aerul anilor următori, numai grimasele.” ■ Ovidiu Ghitta, decanul Facultății de Istorie și Filozofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj, acuză un caz de plagiat: „Laura Stanciu și-a făcut deja un nume printre tinerii istorici de la noi. Se numără printre fericii membri ai «noului val», școlit după 1989, care au avut, la timp, șansa unei cariere universitare. A beneficiat de burse în străinătate, s-a mișcat destul de mult prin arhive și biblioteci, e harnică la publicat și bine plasată în structurile de conducere ale Universității «1 Decembrie» din Alba Iulia. E un fel de *wonder girl* a acelei instituții academice, asta și fiindcă face parte din prima promoție formată acolo. [...] Oarecum firesc, după toate aceste incursiuni de-a lungul și de-a latul Veacului Luminilor (mai mult sau mai puțin convingătoare), Laurei Stanciu i-a surâs ideea realizării sintezei. Și ce sinteză! *Iluminism central european. Școala Ardeleană* (Editura Mega, 2010) e cartea născută din ambiția ei de a impune o nouă lectură într-un domeniu în care au excelat Dimitrie Popovici, David Prodan ori Pompiliu Teodor. [...] Dacă n-aș fi avut preocupări de cercetare imediate în acel câmp tematic, opul cu pricina nu s-ar fi bucurat, poate, de o lectură promptă, sistematică și atentă din partea mea. [...] În mod cu totul neașteptat (pentru mine, cel puțin), harnica noastră colegă de la Alba Iulia practică plagiatul. Și nu orice fel de plagiat: plagiatul gros, nesimțit, pe spații întinse, cu alineatul; plagiatul disimulat prin tot felul de tertipurii, cum ar fi notele de subsol plasate ca piste false. [...] Primul șoc l-am avut la pagina 31. Am citit și recitit uluit primul paragraf, cu o acută senzație de déjà-vu. Era normal: eu îl scrisesem, practic. În textul Laurei Stanciu nici vorbă de ghilimele ori de vreo trimitere bibliografică. [...] Contribui din greu și la paginile 272 și 273 ale cărții, cu 29 de rânduri în total, fără să-mi fie clintite în mod semnificativ cuvintele, citatele sau parantezele și, desigur, fără să-mi fie pomenit numele. Dacă nu ar fi profund imoral și blamabil ceea ce face Laura Stanciu, mai că ar trebui să mă simt flatat de strădania ei de a-mi reproduce cu acuratețe vorbele și ideile. [...] La fel – și tot cu mine pe post de furnizor de fraze – și la paginile 45 și 46. Pe ultima, e drept, apare pomenit articolul utilizat, fiind indicate însă toate paginile între care acesta a fost publicat, pentru a se șterge urmele furtului. Lipsesc, în

schimb, ghilimelele cuvenite în cazul unui alineat luat, pur și simplu, cu toptanul. [...] Nu sunt însă singurul contributor de acest fel la reușita cărții în cauză. Foarte pestriță stilistic, plină de idei și argumente ce se bat adesea cap în cap, cu multe pagini suspecte din pricina lipsei notelor de subsol, ea pare construită în mare măsură prin procedeul «împrumutului» nedeclarat. Printre porții de dezgust și surprize amare, am reușit să identific și alte nume blagoslovite de venerația excesivă a Laurei Stanciu față de textele lor. [...] Ce poți să mai spui după toate aceste probe zdrobitoare? Că vina o împart secretara și tehnoredactorul? Că vreun virus netrebnic ți-a bricolat fișierele, altoindu-ți textul cu fragmente de fișe și, tot el, a înfulecat lacom metri liniari de ghilimele și note de subsol? Chiar și cu presupusele ghilimele lipsă, ceea ce a aruncat Laura Stanciu pe piață tot carte-colaj s-ar numi. [...] Furtul intelectual nu le mai dă multora fiori și coșmaruri. Până una alta însă, plagiatul figurează printre practicile condamnabile. În ritmul în care se mișcă lucrurile, s-ar putea, cine știe, ca peste câteva decenii să ne întoarcem oficial la vremurile, demult apuse, când se putea compila în voie, fără să păcătuiești. După cum și-a croit cartea, Laura Stanciu pare adepta scriiturii cu auto-servire.” ■ Ovidiu Pecican se arată entuziasmat de descoperirea făcută la recent încheiatul târg de carte Gaudeamus de la Cluj, care i-a „permis să ia(u) la cunoștință editarea perseverentă și extrem de utilă a revuisticii inițiale a lui Hasdeu. Astfel, până în prezent, Ion Oprea a scos – într-o aleasă îngrijire – «România. Revistă ebdomadară. Iassi, 1858-1859» (București, Ed. Vestala, 2008, 152 p.), «Foaia de Storie Română. Iassi», (aceeași editură, 2007, 144 p.), «Foița de Istorie și Literatură. Iassi, 1860» (2007, 240 p.), «Din Moldova (Lumina). Știința. Literatură. Critică. Iasi, 1862-1863» (2009, 392 p.) și «Aghiuță. Foaie umoristică, satirică și critică. București, 1863-1864» (2009, 272 p.). Trebuie recunoscut fără nici o ezitare: ritmul, modul și natura restituirii se cuvin întâmpinate cu aplauze. Cinci reviste ce preced unirea lui Cuza și o însoțesc în etapa celei mai efervescente organizări a statului și puterii cu o vervă jurnalistică, o erudiție și o pasiune fără egal în epocă ajung astfel, după un secol și jumătate de așteptare, la îndemâna oricui se interesează de acel moment fără egal al istoriei noastre. În vremea studenției și, mai apoi, pe când îmi pregăteam doctoratul din Hasdeu, consultarea lor – pe microfilm, la Biblioteca Academiei – se făcea destul de dificil, în virtutea unei recomandări scrise, a unor aprobări punctuale, pe un suport nu foarte comod de accesat. Toate acestea rămân acum de domeniul trecutului, revistele hasdene ajungând la experți sau la simpli curioși direct în bibliotecile personale. Reproduse anastatic, în chirilice, pe pagina din stânga și tipărite cu alfabet latin și atenție filologică maximă pe cea din dreapta, primele trei publicații devin un excelent precedent în materie de bune practici pentru revuistica secolului al XIX-lea din vremea tuturor tranzițiilor culturale. La fel sunt și celelalte, chiar dacă între timp alfabetul de tranziție fusese abandonat, ceea ce permite acum reproducerea *tel quel* a paginilor. [...] Se înțelege astfel mai bine urgența acțiunii editoriale de la Ed. Vestala și caracterul excepțional al efortului laborios al lui Ion Oprea. [...]

Foarte utile sunt auxiliarele erudite ale ediției: note explicative, prefețe, *addenda* – cu mărturii contemporane despre viața publicației și cu receptarea ei în timp – și indici (cuprinsul după autorii tipăriți, dar și cel după titlurile ordonate alfabetic; indicele de opere citate în revistă și cel de nume și de pseudonime). Cu asemenea merite, Ion Oprea ar trebui recompensat moral măcar printr-o receptare pe măsura pasiunii și priceperii domniei sale, dacă nu și altminteri, prin distincții sau stipendii. Ar fi un fapt de maturitate culturală și recunoaștere publică a reușitei sale. Cât despre Hasdeu, el apare, iată, în straie de gală, cu fizionomia tânărului publicist care a fost, în fața unei judecăți înnoite a posterității.”

23 aprilie

[„**România Literară**”, nr. 14] Sub titlul *Divagații (in)utile despre generații*, Irina Petraș face următoarele observații: „Dorothy L. Sayers spunea, apropo de războiul dintre sexe, că: «Primul lucru ce frapază observatorul neatent este faptul că femeile sunt diferite de bărbați. [...] Însă esențial este faptul că femeile sunt mai asemănătoare bărbaților decât orice altceva pe lume.» Înlocuiți femeile cu generațiile de scriitori și veți descoperi un alt mare adevăr: optzeciștii (noștri) sunt mai apropiați de șazeciști, de șaptezeciști, de nouăzeciști, chiar de douămiiști, decât de orice altceva pe lume. Deasupra secolelor/generațiilor succesive de scriitori ai lumii la care am acces, memoria mea înalță pe o terasă atemporală nume egale, care mai degrabă se presupun unele pe altele decât se exclud. Pe de altă parte, cred că această conștientizare permanentă și tezistă a apartenenței teritoriale și de generație e adevărată și primejdioasă mentalitate de provincial. Am citit întotdeauna într-o manieră à la Forster. A contat cât de bună e cartea, cât de multe îmi spune, cât mă lasă să construiesc în jurul ei, nicidecum de unde este și «de-al cui» ori câți ani are autorul.” ■ Gabriela Gheorghisior scrie despre volumul „echinoxistului” Dinu Flămând, *Umbre și faleze* (Ed. Brumar, 2010). ■ Despre *Zece povestiri multilateral dezvoltate* (Ed. Cartea Românească, 2010), Luminița Corneanu crede că „Noul volum al lui Cătălin Mihuleac respiră aerul relaxat al *Amintirilor din Epoca de Aur*, seria de scurt-metraje bazată pe scenarii scrise de Cristian Mungiu. Autorul aduce în fața cititorului întâmplări din vremurile acelea, care capătă, prin nostalgia relatării, o aură de poveste. Fiecare proză conține câte un preambul precaut, anume întocmit pentru tinerii zilelor noastre; dacă astăzi, de pildă, a fi chelner nu este întocmai o carieră de vis, altfel se vedeau lucrurile acum treizeci de ani.” ■ Pornind de la volumul de corespondențe cu familia Pillat, editat de Monica Pillat, *Sufletul nu cunoaște distanțele* (Humanitas, 2009), Antonio Patraș face câteva considerații privind autoarea: „În vremuri normale, așezate, Pia Pillat (n. 1916) ar fi trebuit să urmeze o carieră artistică sau să-și cultive măcar vocația literară, ca toți cei din aristocratica familie a poetului de la Florica. [...] Dar Pia se dovedise încă și mai și, publicând din adolescență versuri și proză la «Gândirea», gazetă de prestigiu în epocă, unde nu avea acces chiar oricine. Cu toate acestea, n-a fost să fie! În afară de niște

ulterioare încercări timide, n-au rămas decât «umbrele cărților nescrise» consemnate în formă de dialog epistolar, singura modalitate în care ea va mai accepta să facă literatură, cel puțin de la un punct al vieții încolo. Adică de foarte devreme.”

■ Iulia Iarca recenzează cartea Ștefaniei Mihalache, *Poemele secretarei* (Ed. Cartea Românească, 2010). ■ Cosmin Ciotloș crede că „Sunt puține lucruri de adăugat la cronica pe care Andrei Terian o dedică, în «Cultura», romanului (în sfârșit, romanului) lui Ioan Groșan, *Un om din Est*. Ca să nu mai fie nici o ambiguitate, rezum aici verdictul: Groșan e un foarte bun povestitor, un bun umorist, dar un romancier mediocru. [...] Luându-se cu povestea, Groșan își uită pe parcurs propriile coduri epice. Insist asupra acestei greșeli, minore până la urmă, pentru că ea pune sub semnul întrebării unul dintre atuurile cele mai constante ale prozei lui Groșan: excelența pe spații reduse. Diplomația cinică cu care toată critica a așteptat ani și ani apariția romanului *Un om din Est* aici își are originea. De fapt, nimeni nu-l vedea pe autor în stare să definitiveze un proiect de o asemenea amploare. Nici măcar el însuși. [...] O comedie lejeră și episodică, scrisă ireproșabil, e această carte. Nu un roman. Apărută la până mai ieri necunoscuta Tracus Arte (care între timp și-a consolidat o poziție publicând câțiva poeți optzeciști de primă mână), ea nu conține nici o indicație editorială. Doar, la capăt, un «sfârșitul volumului întâi». Asta, eu unul, n-o cred. Cred în schimb că, grăbindu-se, Ioan Groșan a dat la tipar ce avea cât de cât gata din visatul roman al său, fără să mai ia în calcul vreun *sequel* în următorii ani.”

■ Pagina de poezie găzduiește poemul lui Gellu Dorian, *Vizuina sau Dumnezeu plictisit*. ■ Elvira Sorohan discută *Două cărți despre Cantemir*. ■ Poemul săptămânii, datat 20 decembrie 2008, îi aparține lui Gheorghe Istrate: *Ritual (doamne, iar ni se întâmplă...)*. ■ Sub titlul *Narcoticele în proza românească interbelică*, sunt publicate fragmente din cartea lui Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* – aflată în curs de apariție la editura Polirom, și urmând a fi publicată la Târgul de carte Bookfest din 9-13 iunie 2010.: „Narcoticele au devenit destul de prezente în viața personajelor din proza interbelică. [...] Nu este deci de mirare faptul că, în proza românească dintre războaie, de fapt până la instaurarea comunismului în România, unele personaje își administrează diverse droguri. În diverse ipostaze, apar narcotice și narcomani în scrierile lui Panait Istrati (*Chira Chiralina*, 1923 și *Sotir*, 1924), Ionel Teodoreanu (*La Medeleni*, 1924-1928), Mateiu Caragiale (*Craii de Curtea-Veche*, 1929), Mircea Eliade (*Isabel și apele diavolului*, 1930; *Șantier*, 1935 și *Nopti la Serampore*, 1940), Camil Petrescu (*Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, 1930 și *Patul lui Procust*, 1933), Al. Kirîțescu (piesa *Gaițele*, 1933), Sanda Movilă (*Desfigurații*, 1935), Mihail Drumeș (*Invitația la vals*, 1936), Max Blecher (*Inimi cicatrizate*, 1937), Sorana Gurian (nuvela *Narcoza*, 1938), Ioana Postelnicu (*Bogdana*, 1939), Ion Vinea (*Venin de mai*, anii '30-'40), Henriette Yvonne Stahl (*Între zi și noapte*, 1942), Pavel Chihaia (*Blocada*, 1947) etc. O listă foarte eterogenă și departe de a fi exhaustivă. Și personaje imaginare își administrează droguri.”

■ Nicolae Scurtu

publică două dintre „epistolele lui Dinu Pillat trimise lui Marin Bucur, necunoscute până acum” (manuscrisul în original face parte din biblioteca personală a istoricului literar). ■ Gheorghe Grigurcu discută volumul *Blues pentru cai verzi* (Ed. Cartea Românească, 2010) și ajunge la următoarea concluzie: „Letiția Ilie e o poetă robustă.” ■ Evgheni Evtușenko îi acordă un interviu lui Ștefan Dumitriu. Scriitorul vorbește despre antologia la care lucrează, *Zece secole de poezie rusă*: „Cronologia va fi strictă în cele cinci volume proiectate, a câte circa o mie de pagini (pe două coloane) fiecare, în formatul Bibliei ilustrate a lui Gustave Doré. O antologie de asemenea dimensiuni nu mai există. [...] Eu am citit și-am învățat pe dinafară de când mă știu poezia celor de dinaintea mea, ca și pe-aceea a contemporanilor mei de toate vârstele. Am avut întotdeauna sentimentul că rădăcinile sunt adânci. Iar prima mea tentativă de a întocmi o antologie de poezie rusă a avut loc cu mulți ani în urmă, în timpul războiului rece, când, aflându-mă în Occident, am descoperit poezia emigranților ruși și chiar pe câțiva dintre ei. Dar se întâmpla un lucru straniu: ei nu publicau poezia care se scria în Rusia, considerând-o, în bloc, «roșie», tot așa cum în Rusia nu era publicată poezie emigrației, considerată, în bloc, «albă», «contrarevoluționară». Am înțeles că asta era o prostie și că arta trebuie să fie întotdeauna deasupra politicii. [...] Și-am hotărât atunci să-i unesc. Măcar într-o antologie, dacă altfel nu se putea.” Întrebat dacă a simțit, vreodată, că face dreptate postumă unor poeți uitați sau nedreptățiți în epoca lor, Evtușenko răspunde: „În afară de selecția versurilor, eu scriu și câte un articol despre fiecare poet în parte. Până acum, am scris peste patru sute. Și, în plus, scriu câte un mic poem pentru fiecare din ei. Până acum, peste patru sute de poeme. În acest fel, am posibilitatea să-mi exprim și părerea mea despre personalitatea și despre valoarea fiecărui poet, indiferent de felul în care au fost receptați în epocă. În felul acesta, dacă vrei, «fac dreptate». Dreptatea mea, bineînțeles, pentru că despre dreptate, în general, nu poate fi vorba.” Scriitorul vorbește și despre o ecranizare, aflată în curs, a poemului său, *Porumbelul de la Santiago*, „care a salvat de la sinucidere, la modul cel mai concret cu putință, peste o mie de vieți tinere. Spun asta, pentru că am primit peste o mie de scrisori, în șase limbi, de la cei care, după ce au citit poemul meu, au renunțat definitiv la gândul sinuciderii. Judecând însă după regula numerelor mari, este neîndoielnic faptul că numărul lor a fost mult mai mare. Este îndeobște vorba despre niște oameni nu prea puternici, pe care o primă decepție îi împinsese să-și ia viața. Citind însă poemul meu, aceștia au înțeles că fiecare din ei reprezintă o investiție a celor care-i iubesc și că ei nu-și aparțin numai lor. Iar atunci când s-ar fi sinucis, i-ar fi ucis puțin și pe prietenii apropiați, și pe membrii familiei lor. [...] Poemul meu are la bază un fapt real. Cu mulți ani în urmă, mă aflam în Santiago de Chile și am fost martorul îngrozit al unei tragedii înspăimântătoare, când un tânăr de nouăsprezece ani s-a aruncat în stradă de pe acoperișul hotelului «Careras», în care locuiam. În prăbușirea lui, el a luat și viața unui porumbel care ciugulea, nevinovat, pe asfalt. De aici a pornit totul. Și aici mă voi întoarce și pentru filmări.

Negocierile sunt în curs cu statul Chile, prin ministrul rus al Culturii.” Despre starea poeziei actuale din Rusia, scriitorul crede că „Din nefericire, poezilor de azi le este frică să aibă idei sau au idei mărunte. Nu vor să fie poeți de primă linie. Este alegerea lor să fie poeți marginali, artificiali. Brodski însuși, care a luat premiul Nobel, este un poet marginal. Că, înainte de venirea lui Gorbaciov la putere, el a fost marginalizat de sistemul politic din acea vreme, asta-i altceva. Dar libertate absolută nu există nicăieri, niciodată. Chiar dacă acum, în Rusia, poți să scrii orice. Dar aici, cenzura se manifestă astăzi sub forma gloanțelor, careucid ziariști. [...] Eu îi acuz pe acei poeți care afirmă că nu-i interesează politica. Asta înseamnă că nu-i interesează oamenii. Poporul este trădat, manipulat, înșelat prin politică, și asta nu-ți poate fi indiferent. Nu spun că trebuie să fii poet politic, dar trebuie să cauți să înțelegi lumea în care trăiești și să le deschizi într-un fel ochii și celorlalți. Uite, să-ți dau un exemplu. Bella Ahmadulina n-a scris niciodată poezie politică. Ea este așa, ca o acuarelă. Dar chiar și ea a trimis ori a semnat, în anii de prigoană, scrisori în apărarea unor disidenți. Așadar, n-a fost indiferentă la ceea ce se petrecea în jurul ei. Eu cred că indiferența în legătură cu evenimentele umanității sau cu cele petrecute la tine în țară este umilitoare pentru scriitorul ce se vrea cu adevărat mare.” ■ Cronicarul salută inițiativa „Cercului de Metacritică organizat de Mihaela Ursa la Facultatea de Litere din Cluj. Pe lângă întâlnirile bilunare, la care au participat deja câțiva tineri comentatori remarcabili (Alex Goldiș, Adrian Tătăran, Claudiu Turcuș, Cosmin Borza, Adriana Stan, Andrei Simuț, Iulia Micu), proiectul are și un blog anex, <http://metacritic.wordpress.com>. De acolo a aflat Cronicarul de întâlnirea din 31 martie, în care s-a discutat despre cum se scrie o cronică literară. Dintre cei patru recenzenți pe care s-a întemeiat aplicația, cel mai șifonat a ieșit, se pare, Daniel Cristea-Enache. Printre altele, acestuia i s-a reproșat faptul că atunci când distruge o carte, își arată de la bun început, din primele rânduri ale articolului, intenția. Acum, s-avem iertare, dar nu-i pe undeva normal ca un critic să știe înaintea cititorului ce verdict va da ? Sau tinerii clujeni așteaptă cumva ca acesta s-o facă pe niznaiul până către ultimele rânduri, iar da-ul sau nu-ul aferent să constituie o surpriză chiar pentru toată lumea?” ■ În cadrul aceleași rubrici, este discutat și numărul 32 al revistei *Noua literatură*, care i-a atras Cronicarului atenția prin „Dosarul intitulat «Reguli pentru scris», după modelul lansat de ziarul *The Guardian* în luna februarie din anul acesta. Răspund mai mulți scriitori (majoritatea din generațiile recente): Simona Popescu, Adrian Buz, Cosmin Manolache, Maria Manolescu, Adrian Schiop, Călin Torsan, Doina Ruști, Radu Pavel Gheo, Bogdan Suceavă, Robert Șerban, Dan Lungu, Răzvan Petrescu. [...] Dosarul se citește cu plăcere și ne certifică adevărul vechi de când lumea că în scris nu există reguli, fiecare autor își brevetează propria metodă, nevalabilă în cazul altora.”

26 aprilie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 17 (1050)] Smaranda Vultur remarcă: „Se pare că, după memorii și mărturii, e vremea dosarelor de Securitate – accesibile prin intermediul CNSAS și a deschiderii arhivelor – să ne dezvăluie partea tăcută, cenzurată, a unui trecut care vorbește dureros prin ele. [...] *Viața noastră cea de toate zilele* [Sanda Galopentia, Editura Curtea Veche, 2009] are însă un surplus de densitate, combinând o rigoare lipsită de orice emfază cu o vibrație sfâșietoare, pusă în surdină.”

28 aprilie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1023] Marius Chivu consideră că „a cincea carte de proză a Doinei Ruști [*Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București*, Polirom, 2010] este un volum de povestiri bucureștene care copiază literatura fantastică a autorului nuvelei *Pe strada Mântuleasa*. [...] Nimic nu e subtil în prozele Doinei Ruști, nimic nu e ambiguu, nimic nu e, de fapt, neliniștitor și perturbator în aceste presupuse irumperi ale sacrului în profan. [...] În volumul de față nu există, de fapt, decât teme, motive și simboluri reproduse grosolan, fără variații semnificative și, în general, fără talent literar. [...] O calitate însă tot au compunerile după Eliade ale Doinei Ruști: sunt atât de schematice și de explicite, încât profesorii de literatură le pot preda elevilor câteva procedee ale literaturii fantastice fără teama că nu vor fi înțelese.”

28 aprilie

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 19-20 (937-938)] Muzeul Național al Literaturii Române și Uniunea Scriitorilor din România organizează, în perioada 3-5 iunie 2010, prima ediție a Târgului național al cărții de poezie, „o inițiativă culturală care își propune să reintroducă în spațiul public conceptul poeziei contemporane vizibile și interactive. În cele trei zile ale Târgului, poezia, cartea de poezie, poezii și revistele de cultură care publică poezie, vor fi protagoniști ai unui eveniment inedit în spațiul românesc post-decembrist care pune la loc de cinste creația poetică, marcă identitară a oricărui spațiu cultural veritabil.” ■ Aflăm că „Astăzi, miercuri, 28 aprilie a.c., ora 18, în cadrul întâlnirilor prilejuite de Ziua Porților Deschise la sala «Tudor Vianu» a Facultății de Litere a Universității București, criticul literar Gelu Negrea va susține o conferință cu titlul «Mitică și dublul său, Moromete». Amfitrion, Cosmin Ciotloș.” ■ Gabriela Gheorghisior scrie despre volumul unei poete „care ar merita mai multă atenție din partea criticii”: *Okii* (Ed. Limes, 2009): „Roxana Sicoe-Tirea este o poetă cu apetente experimentale, cu duhul neliniștitor al consemnării Istoriei, dar și cu certe disponibilități vizionare, susținute uneori de inspirație biblică.” ■ Adrian G. Romila semnează „trei cronichete”: ■ Gellu Dorian, *O lume de lepădat* (Ed. Limes, 2009) „Dacă trecem peste stilul greoi, cu fraze lungi, obositoare, cu gerunzii cam neputincioase și redundante, romanul poate fi citit cu folos. Dar poate că tocmai stilul acesta

respectă umanitatea din roman: una dintr-o lume de lepădat.” ■ *Medgidia, orașul de apoi* (Cartea Românească, 2009): „Prozatorul și jurnalistul Cristian Teodorescu a reușit să producă o bijuterie narativă. Am zice, fără să exagerăm, ca de obicei. [...] Rezultatul e un pasionant micro-roman puzzle.” ■ *Cui i-e frică de Emil Cioran?* (Cartea Românească, 2008): „Eseul lui Mircea A. Diaconu e bine scris și perfect argumentat.” ■ Radu Aldulescu mărturisește că ce l-a încântat, în primul rând, în romanul scris de Ștefania Mihalache, *Poemele secretarei* „este felul cum e compus, după regulile clasice, de fier ale romanului, în limitele cărora există spațiu nelimitat de manevră pentru indiferent ce tip de expresivitate. În ce mă privește, cred că asta este până la urmă viitorul romanului românesc și singura șansă a literaturii române de a ieși din statutul actual de literatură de mână a doua spre a treia, consolidat de-a lungul timpului printre altele și de neputința epică, sau refuzul, sau lipsa de afecțiune pentru povești și compoziție, disimulate în experimente și inginerii textuale de tot felul.” ■ Începând cu acest număr, revista propune o dezbatere privitoare la relația complexă și contradictorie ce s-a stabilit în prezent între Cultură și Universitate. Felix Nicolau face următoarele observații: „Așa se face că, între timp, bacalaureatul a devenit un parastas național, cu fripturi și gogonele. Așa se explică faptul că în învățământul universitar cursurile au căzut pe locul 3 în ierarhia activităților unui profesor. [...] Foarte puțini universitari iau parte activă la viața culturală a cetății. În general, ei evoluează în circuit închis academic, așa-zis elitist. De ce? Păi simplu! Pentru că marile reviste culturale nu au cotație academică. [...] Ruptura dintre lumea academică și cea culturală este încurajată de sistem. [...] Este foarte important să-ți publici cărțile la edituri recunoscute academic, chit că multe dintre acestea sunt afaceri de apartament. De exemplu, Editura Muzeului Literaturii Române nu are recunoaștere academică. Așa că mai avantajos e să tipărești la Editura Sudura S.R.L., care se află pe lista respectivă! O mulțime de cerințe sufocante și pulverizatoare, care nu fac decât să stimuleze mediocritatea. [...] Cadrul didactic tinde să nu mai fie un model pentru tinerele generații de intelectuali.” ■ Este publicat un fragment din volumul lui Chris Simion, aflat în curs de apariție: *Ce ne spunem, când nu ne vorbim*. Văd lumina tiparului o proză scurtă a Lorenei Păvălan Stuparu, versuri de Ion Beldeanu și Ioana Dinulescu, Simona-Grazia Dima, Toma Grigore, precum și parodii de Lucian Perța.

29 aprilie

[„Cultura”, nr. 16 (271)] Alex. Ștefănescu salută apariția unor „reviste de colecție”, precum „Revista Bibliotecii Naționale a României”, ajunsă la numărul 29-30, noul număr (1/2010) al „Revistei române de istorie a presei” și numărul 55 al „Jurnalului literar”, publicat de Fundația Națională „G. Călinescu”, la Onești - revista are 500 de pagini și „cuprinde o recapitulare, prin intermediul textelor și a fotografiilor, a istoricului longevivei manifestări. În mod implicit, această recapitulare este și o istorie succintă a literaturii române contemporane, pentru că

la Onești au fost prezente succesiv toate generațiile de scriitori.” Concluzia finală a criticului este aceea că revistele „care cuprind asemenea texte trebuie păstrate după încheierea lecturii. Sunt reviste de colecție. Pot fi așezate și în bibliotecă, pentru că au nu numai formatul, ci și rezistența în timp a unei cărți.” ■ Daniel Cristea-Enache publică încă un fragment din cartea aflată în lucru, *Convorbiri cu Dan C. Mihăilescu*. ■ Rodica Grigore recenzează volumul semnat de Nikos Kazantzakis, *Hristos răstignit din nou* (Humanitas Fiction, 2008), traducere și note de Ion Diaconescu. ■ În „Răspuns lui Sorin Preda”, Eugen Simion încearcă, în final, să ofere o explicație a motivelor pentru care îl „urăsc unii atât de aberant pe Marin Preda (printre ei și câțiva autori de renume). [...] 1. pentru că se tem (încă se tem!) de talentul lui puternic și au din această pricină un complex: *complexul Preda*, ceea ce înseamnă: complexul unui prag ce nu poate fi trecut și 2. Pentru că Preda a venit din lumea țărănească și nu s-a lepădat niciodată de valorile acestei clase vechi, cu un cod de existență și o morală specifică; valori clasice, stabilizatoare, morală în esență creștină, în nuanța țărănească). Așa deduc, de pildă, din infinitele și nesăratele articole ale Dlui Alexandru George... După el, culpa majoră a prozatorului Marin Preda este că s-a născut într-o casă țărănească, nu într-un palat sau într-o bibliotecă...Abandonez tema. E prea absurdă și prea de tot ridicolă. În spatele ei se manifestă un snobism de țate de mahala și o morală de incurabili ratați.” ■ George Apostoiu consideră că, prin „ochiul de azi putem să descoperim noi unghiuri de atac ale estetismului arghezian.” ■ Este publicat textul „Domnul Miloșevici”, semnat de Maria Ellis. ■ Cărțile ne-recomandate din acest număr sunt: ■ Ara Alexandru Șismanian, *2/absențe* (Ed. Ramuri, 2010): „Elucubrații în rafale scurte. Iată una: «pubisu’ avisului». Eroare de tipar? Mă tem că e irelevant.” (Teodora Dumitru) ■ Ștefania Mihalache, *Poemele secretarei* (Cartea Românească, 2010): „O prostie rizibilă.” (Mihai Iovănel) ■ Petru Popescu, *Supleantul* (Ed. Curtea Veche/ Jurnalul, 2009): „Refuzând avansurile diabolicești ale tovarășului Anton, membru într-o rețea care conduce lumea și de care Ceaușescu nu prea știe, Petru îl lovește în bărbie cu o mașină de scris marca Olivetti, cadou de la Zoia, după care fuge în ciorapi precum John McClane-Willis și taie hățişul spre râul peruan Apurimac, trecând poduri de liane ca John Rambo-Stallone. Continuarea, în numărul viitor. (Daniel Cristea-Enache) ■ Henri Zalis, *Contur Eugen Barbu. Prozatorul între hotarele adevărului* (Ed. Bibliotheca, 2008): „«Adevărurile avansate [...] de Eugen Barbu – zice auctorele – se supuneau ciclic unui destin al contestării. Prin aceasta, biografia contemporană a scriitorului reformulează câteva cazuri, devenite puncte de reper în istoria culturii. Și nu specialiștii în contestații au avut dreptate, ci adevărurile contestate.» Așa e: adevărul are întotdeauna dreptate!” (Andrei Terian).

29 aprilie

[„**Dilema veche**”, nr. 324] Dosarul săptămânii poartă titlul „Părerea mea! Fișa clinică a dreptului la opinie.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul *Cămașa în*

carouri și alte 10 întâmplări din București (Polirom, 2010): „Fantasticul pe care scriitoarea ni-l pune cu forța sub ochi de data aceasta este, de fapt, doar copia unor situații presupus stranii dar frizând penibilul, cu un substrat filozofic strident și neautentic, reciclat: kitsch-ul e camuflat în sacru, iar sacrul e *simulat* în profan. Senzația de *déjà-vu* pe care o ai citind povestirile este singurul (meta)efect al acestui *faketastic*. O calitate însă tot au compunerile după Eliade ale Doinei Ruști: sunt atât de schematice și de explicite, încât profesorii de literatură le pot preda elevilor câteva procedee ale literaturii fantastice fără teama că nu vor fi înțelese.”

29 aprilie

[„**Observator cultural**”, nr. 264 (522)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Pe 22 aprilie, la Clubul Țăranului Român, Ada Milea și Alexander Bălănescu, violonistul britanic de origine română, au susținut un spectacol în două părți, *God's Playground* și *The Island*, după piesa omonimă a lui Gellu Naum. *God's Playground* este cel de-al doilea spectacol pe care cei doi îl montează împreună, după ce *Insula* a avut un succes răsunător atât în Marea Britanie, cât și în România.” ■ „Vineri, 23 aprilie 2010, a avut loc în Espacio Niram din Madrid prima întâlnire culturală «Eugen Ionescu, de la Slatina la Madrid», dintr-un ciclu de evenimente dedicate dramaturgului român, care vor avea loc în cursul anului 2010, în Capitala Spaniei. Dezbateră a fost organizată de revista de artă și eseu «Madrid en Marco» și l-a avut ca invitat special, din România, pe George Smarandache, directorul Societății Culturale «Eugen Ionescu» din Slatina, alături de dramaturgul spaniol Ignacio Pajón Leyra, directorul Editurii Antigona din Madrid, ziaristul cultural și actorul Tales Jaloretto, directorul revistei «Niram Art», Fabianni Belemuski și organizatorul evenimentului, scriitorul Hector Martinez Sanz, directorul revistei «Madrid en Marco». Organizatorul acestei întâlniri, Hector Martinez Sanz, a afirmat că a venit timpul «trezirii culturale a Spaniei în ceea ce privește cultura română.»” ■ „Institutul Cultural Român de la Stockholm comemorează 75 de ani de la moartea scriitorului Panait Istrati printr-o dezbatere cu tema «Panait Istrati sau ce înseamnă a fi un scriitor angajat politic». Dezbateră va avea loc miercuri, 5 mai, la ora 18.30, la sediul Institutului, având drept invitați patru personalități culturale suedeze cunoscute pentru implicarea lor în diverse cauze civice și politice. În Suedia, implicarea scriitorului în viața cetății este văzută, în general, în mod favorabil și rareori este pusă în discuție. Mai mult, literatura implicată politic – în special, literatura de rezistență sau aceea care vizează aspecte legate de libertatea individului – ocupă un loc aparte în peisajul literar suedez și constituie deseori punctul de atracție al târgurilor de carte, situându-se în topurile literare realizate de către diverse publicații.” ■ „Centrul Cultural Italo-Român, în parteneriat cu Asociația «Danza Riflesso d'Arte» și cu Editura dell'Arco, anunță deschiderea Bibliotecii române din Milano, în Via San Vincenzo, nr. 3 (Metrou Verde, Stația Sant Ambrogio). Biblioteca înființată are ca obiectiv păstrarea identității culturale și lingvistice a

românilor din Regiunea Lombardia și pune la dispoziția cititorilor mai multe categorii de cărți: literatură, istorie, poezie, geografie, literatură universală, albume, dicționare ș.a. De asemenea, pentru publicul italian, în bibliotecă se vor afla dicționare, cărți de învățarea limbii române, gramatici, albume. În cadrul bibliotecii, un rol important îl va avea crearea unei rețele de comunicare și de parteneriat cultural cu asociațiile românești și comunitatea de români din Italia. În mod particular, se va da atenție furnizării de materiale didactice în folosul italienilor care doresc să învețe limba română și să cunoască diverse aspecte ale culturii române, precum și sprijinirii studenților români de la universitățile italiene prin punerea la dispoziția lor a materialelor informative necesare întocmirii lucrărilor de licență.” ■ „În cadrul unei ceremonii oficiale găzduite de Serviciile Culturale ale Ambasadei Franței la New York în 12 aprilie 2010, Norman Manea a primit prestigioasa distincție franceză Ordre des Arts et des Lettres, cu titlul de Commandeur. Distincția i-a fost înmînată de către doamna Karen Rispal, consilier cultural al Ambasadei Franței la New York. L’Ordre des Arts et des Lettres a fost creat în 1957 de către ministrul francez al Culturii, cu scopul de a recompensa persoanele care s-au distins prin creativitate și prin contribuția lor la promovarea artelor și literelor. Ordinul include trei ranguri: Cavaler (Chevalier), Ofițer (Officier) și, cea mai înaltă onoare, Comandor (Commandeur).” [...] Deși [Norman Manea] trăiește la New York, continuă să scrie numai în limba română. [...] Heinrich Böll, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, care a promovat prima traducere și apariție semnată de Norman Manea în Europa de Vest, scria, în 1993, următoarele: «Nu am nicio îndoială că Norman Manea este unul dintre autorii care merită pe deplin să fie cunoscuți în întreaga lume». Iar Orhan Pamuk (laureat al Premiului Nobel pentru Literatură) spunea despre Norman Manea că, «prin talentul și creativitatea sa, acesta este unul dintre Marii Români».” ■ „După ediția din 2009 a Târgului Internațional de Carte budapestan, când România a avut statutul de «țară invitată de onoare», anul acesta, în perioada 22-25 aprilie, ICR Budapesta continuă să promoveze literatura românească contemporană, la cea de-a XVII ediție, prin invitarea a doi autori din două generații diferite: Gabriela Adameșteanu, scriitoare de anvergură, care a lansat ediția ungară a *Dimineții pierdute* la Editura Europa, în traducerea Gabriellei Koszta, și Daniel Mafteiu, romancier debutant, care a luat parte la First Novel Festival. [...] Într-un dialog peste spații geografice și generații literare, Gabriela Adameșteanu s-a aflat în centrul atenției, împreună cu scriitorul israelian Amos Oz, în fața unui public numeros, care a savurat atât discursul plin de umor al lui Amos Oz, cât și mărturisirile frapant de sincere ale Gabrielei Adameșteanu despre cum s-a născut un mare roman. «Am crezut că ultima țară în care *Dimineță pierdută* ar putea fi tradusă este tocmai Ungaria, fiindcă romanul vorbește despre epoci istorice în care România și Ungaria s-au situat pe poziții opuse. Faptul că Editura Europa și-a asumat publicarea cărții arată că suntem într-o altă etapă și că suspiciunile istorice s-au estompat», a declarat scriitoarea.” ■ Gabriel Chifu, vicepreședinte

al UR, îi acordă un interviu un(ui) Cristian, încercând să clarifice știrile apărute în presă legate de situația Casei Monteoru din București, sediul care găzduiește Uniunea Scriitorilor: „*În aceste zile, circulă pe internet un mesaj care spune că «echipa lui Manolescu a pierdut Casa Monteoru». Haideți să lămurim situația imobilului. Singura constatare de start ar fi una logică: dacă, timp de 20 de ani, Uniunea n-a avut voie să renoveze clădirea, e foarte limpede că nu era proprietarul ei. Și nu numai atât, dar, ca o constatare personală, cred că e preferabil să poți funcționa într-un sediu cu o încărcătură simbolică mai mică, dar care să nu se inunde la prima ploaie sau care să reprezinte un pericol permanent de prăbușire. Dar, mai bine, spuneți-ne pe larg cum s-a ajuns în această situație?*”; E adevărat și că încărcătura simbolică a acestei clădiri este imensă, și că în birourile din clădire plouă la propriu, iar la un eventual cutremur, sigur nu vom sta prea bine. Ideal ar fi să putem funcționa într-o clădire și cu valoare simbolică, și reparată. Cu condiția elementară să fie a noastră. Cum stau lucrurile cu Casa Monteoru, dincolo de patimi, isterii, vorbe aruncate prosteste și acuzații aberante? [urmează o explicitare istorică a felului în care Casa Monteoru a devenit sediul Uniunii Scriitorilor] Ca principiu, eu nu cred că trebuie să ne dorim ceva ce nu ne aparține. Dacă ar fi după mine, aş convoca într-o reuniune extraordinară Consiliul UR sau, măcar pe președinții de filiale și i-aș informa precis care e situația reală, nu aveam cum să pierdem ceva ce nu am posedat cu adevărat niciodată, apoi le-aș adresa tuturor chiar această întrebare dublă: e firesc să luptăm pentru a dobândi ceva ce nu ne aparține de drept? Să respectăm proprietatea reprezintă pentru noi doar o formulă retorică sau este o credință profundă? Dacă răspunsul lor ar fi cel așteptat, atunci ar trebui să căutăm, solidari și responsabili, soluții raționale pentru a ieși din impas. O soluție ar fi să convingem autoritățile de importanța pentru cultura română a acestei clădiri și ele să ne ajute, după modelul UNITER, răscumpărând clădirea de la cei îndreptățiți s-o primească, dacă aceia sunt, într-adevăr, îndreptățiți.” La finalul interviului, redacția anunță că va publica „un amplu interviu cu Gabriel Chifu despre publicistică și literatură.” ■ Într-un comunicat semnat de Institutul Cultural Român din Madrid citim că: „Vineri seara, pe 23 aprilie 2010, Madridul a fost invadat de cărți, librăriile și bibliotecile au fost deschise, la fiesta prilejuită de «Ziua Cărții și a Drepturilor de Autor» și de «Noaptea cărților» (stabilite încă din 1996 de către UNESCO la 23 aprilie, data la care au murit, în 1916, deopotrivă Cervantes și Shakespeare). [...] La librăria organizată într-una dintre sălile Institutului, au fost trimise peste patruzeci de titluri, cărți românești traduse în spaniolă și publicate în ultimii ani de edituri din Spania. Printre autorii prezenți în rafturi și care au putut fi achiziționați: Max Blecher, Mircea Eliade, Constantin Noica, Nicolae Steinhardt, Mateiu Caragiale, Paul Celan, Mihail Sebastian, Panait Istrati, Camil Petrescu și contemporanii Norman Manea, Herta Müller, Ana Blandiana, Ion Vianu, Petru Cimpoșu, Răzvan Petrescu, Ion Vartic, Dan Lungu, Victor I. Stoichiță. [...] Cea mai vândută carte a fost *Kyra Kyralina y el tío Anghel*, un volum ce reunește

povestirile *Chira Chiralina și Moș Anghel*, publicate în 1924 de Panait Istrati. Varianta spaniolă îi aparține lui Marian Ochoa de Eribe și a fost publicată de prestigioasa Editură Pre-Textos. O altă carte căutată de publicul spaniol a fost *Cuentos transilvanos* de Pavel Dan, o colecție de povestiri apărute în România după moartea autorului, în 1937, cu titlul *Urcan Bătrînul*, traduse de curînd de Cristina Sava și Rafael Pisot și publicate în Spania de Editura El Nadir. S-au vândut, de asemenea, cărțile lui Camil Petrescu (traduse de Joaquín Garrigós), volumele Hertei Müller, dar și *Sunt o babă comunistă!* de Dan Lungu.” ■ Adrian Niță scrie despre „Dialogul libertății și libertatea dialogului la Mihai Șora”. ■ Cătălin Sturza crede că „Nimeni nu a reușit, așa spune, să realizeze, într-un singur roman, o frescă de o mai mare adâncime și complexitate, cu o amprentă morală atât de puternică precum Ioan Lăcustă în ultima sa proză publicată, *Replace all (Colcăiala)*. [...] Ioan Lăcustă e, într-adevăr, un prozator tehnic, însă tehnicile pe care le folosește, desprinse din filonul postmodern intens exploatat în scrierile sale de început, nu sunt mai solicitante decât cele ale unor colegi de generație ’80, precum Gheorghe Crăciun sau Mircea Cărtărescu, de pildă. [...] Asemenea lui Caragiale, Ioan Lăcustă a reușit să immortalizeze printr-un singur bliț întreg spectacolul societății românești, cu toată complexitatea sa de amănunte grotești, de detalii vesele și triste.” ■ Dintr-o notă semnată redacțional aflăm că: „*Meridianul* lui Paul Celan reprezintă unul dintre cele mai importante discursuri despre poezie din perioada postbelică. Opera în proză a poetului născut în Bucovina este acum accesibilă cititorului român prin traducerea apărută la Editura Est – Paul Celan, *Meridianul și alte proze*, București 2009. [...] volumul reunește textele în proză ale autorului *Tangoului morții* în traducerea lui Andrei Corbea, unul dintre cei mai importanți exegeți contemporani ai operei celaniene. Traducerea textelor lui Paul Celan poate fi egalată în dificultate numai de traducerea operei lui Heidegger. Traducătorul a adăugat textelor celaniene un important aparat de note cu observații referitoare la problemele ridicate de traducere și o amplă postfață despre hermeneutica textului celanian. Dincolo de textele cele mai cunoscute, volumul reproduce, pentru prima dată în limba română, o serie de texte inedite, precum *Edgar Jené sau visul despre vis*, *Contre-jour sau Dialog în munte* (unul dintre textele în care este abordată problema iudaismului și a evreității). Traducerea textelor în proză celaniene restituie limbii române una dintre cele mai tulburătoare expresivități poetice ale celei de-a doua jumătăți a secolului XX.”

■ Liviu Antoanesei publică a doua parte a articolului „Stahanovrismul, armă de război”, în care radiografiază relațiile avute de Adrian Marino și Constantin Noica cu regimul comunist. ■ Dana Pîrvan-Jenaru accentuează că „După succesul volumului *Luminare*, așteptările legate de romanul *Replace all (Colcăiala)*, pe care Ioan Lăcustă l-a predat editurii cu doar câteva luni înainte de a muri, trebuie să fi fost foarte mari. Și tăcerea a fost pe măsură, căci, la un an de la apariție, romanul a avut parte de foarte puține cronici. Entuziasmul din «Postafața» lui Bogdan-Alexandru Stănescu (care acreditează ideea autorului că acesta este cel

mai bun roman al său) a fost pe de-a-ntregul împărțășit și de Cosmin Ciotloș, în cronica lui Daniel Cristea-Enache și-au făcut loc și nuanțe ale rezervei, în timp ce Tania Radu și Dan C. Mihăilescu l-au considerat mai degrabă un roman ratat. O primă observație este aceea că citirea acestui roman este una foarte greoaie, plăcerea lecturii însuflețind foarte puține dintre paginile sale. În *Replace all (Colcăiala)*, Ioan Lăcustă încearcă să surprindă balamucul din România traversată de linia imaginară a Revoluției, făcând, de pe acest ax al drumului, nenumărați pași când în stânga, când în dreapta, senzația fiind, pe bună dreptate, că înaintarea este imposibilă. Numai că rezultatul este... o colcăială în exces și, fie și pentru o colcăială, excesul este devastator. [...] Ultimul roman al lui Ioan Lăcustă pendulează până la dezagregare între variate forme ale inconsistenței căreia îi și rămâne captiv.” ■ Paul Cernat crede că Ștefania Mihalache și-a dovedit „stofa de prozatoare cu nerv autenticist și cruzime problematizantă [...] atât la debutul editorial pe cont propriu din Est-falia (2004), cât și în cel din volumul colectiv *Junii 03. Antologia tinerilor prozatori brașoveni*, coordonat de Andrei Bodiu, Caius Dobrescu și Alexandru Mușina (2003). E drept că tânăra literată brașoveană – trecută prin atelierele de creative writing ale regretatului Gheorghe Crăciun – publica mai de mult, încă de la sfârșitul anilor '90. Ulterior, după absolvirea unui masterat în studii de gen la CEU Budapesta, s-a risipit dezinvolt cu texte publicistice de tot felul în revistele culturale. Experiența scenaristică acumulată în ultimii ani la Media Pro Pictures București i-a folosit, în schimb, din plin în cel de-al doilea roman al său. *Poemele secretarei* [Cartea Românească, 2010] e un script actualist dinamic, ecranizabil și, probabil, primul roman «de firmă» din literatura română. [...] Evident, un calificativ de genul «primul roman corporatist din literatura română» nu prezintă decât relevanță tipologică, însă și așa, relativul pionierat în explorarea unor noi medii sociale nu e ignorat. [...] Romanul Ștefaniei Mihalache e o deconstrucție a identității corporatiste și consumiste *à la roumaine* (cu iluziile «de gen» aferente cu tot, dar și cu dedesubturile lor comuniste, postcomuniste ș.a.m.d.), fără tezim ideologic. [...] Scris cu profesionalism nedezmințit, *Poemele secretarei* reușește să radiografeze credibil, pe viu o *brave new world* familiară – lumea corporatistă a marketingului și advertisingului – într-un *story* captivant și aproape clasic, de posibil bestseller, impunând atenției o romancieră autentică și competitivă.” ■ Laurei Stanciu i se oferă dreptul la replică, după acuza de plagiat primită în numărul anterior al revistei: „Elaborarea unei sinteze de mare întindere presupune, după cum se știe, procesarea unui depozit de informații stocat în mii de fișe. Dintr-o regretabilă eroare de prelucrare, datorată vastității materialului bibliografic și arhivistic, conținutul câtorva fișe și-a pierdut identitatea și sursele. Este o greșeală pe care mi-o asum în totalitate, și nu am să polemizez pe marginea ei. Dar de la această greșeală până la acuza necruțătoare că întreaga lucrare reprezintă un colaj, drumul este extrem de lung și de îndoielnic. În cele ce urmează voi evidenția doar câteva idei menite a susține valențele originale și inedite ale întreprinderii mele. Rămân cu convingerea că aceia

interesați, într-adevăr, de Școala Ardeleană își vor forma singuri o părere.” ■ Mirela Vișan aduce niște precizări inedite privind Jurnalul ținut de Jeni Acterian: „Mulți dintre noi am tresărit citind paginile *Jurnalului unei ființe/fete greu de mulțumit*. Așa cum a apărut el la Humanitas, în 1991 și 2007, sau la Ararat, în 1998. Mi-e însă foarte greu să-l mai numesc așa, acum, după ce am consultat manuscrisele păstrate la Arhivele Naționale Române. Fiindcă Jeni nu-și intitulează astfel Jurnalul, ci *Journal intime*. [...] Acum câteva luni de zile, intrând, întâmplător, pe Internet, am dat peste câteva pagini inedite, total necunoscute mie, găsite pe site-ul Arhivei Culturale Române –www. culturalarchives. blogspot. com. Anton Fabian introduce aici, printre altele, sub titlul *Jurnalul regăsit 1* și *Jurnalul regăsit 2* sau *Jurnalul regăsit 1933-1950*, însemnări ce-i aparțin lui Jeni Acterian și care nu există în nici una dintre edițiile cunoscute. [...] Anton Fabian mi-a acordat un interviu, în care vorbește despre unele dintre aceste lucruri, însă era important să o contactez și pe dna Doina Uricariu, editoarea și traducătoarea celor două ediții apărute la Humanitas. Înainte de a o contacta însă, am citit caietele existente la Arhivele Naționale (subliniez că sunt interesată în mod direct de acest jurnal, el constituind o parte importantă a tezei mele de doctorat). Apoi, telefonic, am contactat-o pe doamna Uricariu, care mi-a cerut să-i trimit pe mail câteva dintre întrebările care mă preocupă, urmând a ne întâlni, eventual, dacă mai este cazul, după aceea. Lucru pe care l-am făcut, însă nu am primit răspunsurile așteptate. Din puținele discuții purtate cu Doina Uricariu, a rămas să mergem împreună la Arhive, pentru consultarea manuscriselor. [...] Multe întrebări cred că își așteaptă răspunsul. Una dintre ele se referă la «cenzura» jurnalului. A pornit prima ediție a *Jurnalului* lui Jeni Acterian de la manuscrise sau de la copiile după originale? Mai există și alte caiete, în afară celor existente la Arhive? Cine are dreptul de publicare al acestora? În prefața la prima ediție, Doina Uricariu ne spunea că, deși textul cărții tipărite se oprește la 22 august 1947, a lăsat cei doi ani ('48-'49) cu premeditare în subtitlul jurnalului, pentru a se ști cumva că mai există o parte de text nepublicată. Acest mic «subterfugiu» a dispărut cu totul din a doua ediție, care se oprește pur și simplu la același an, 1947, fără nici o altă mențiune. Nu știm dacă și unde există această parte, pentru că la Arhivele Naționale manuscrisele se opresc la anul 1947. Anii '48 și '49 nu există, cel puțin nu aici. [...] Nu știm nimic referitor la anii '51 și '53, despre care vorbește Anton Fabian, și nici unde ar putea fi cele 40 de caiete, de care amintește Doina Uricariu. Cunoaștem doar ceea ce este la vedere, și anume (dacă introducem și caietul de amintiri al lui Jeni din '29-'30, precum și pe cel din '50) doar cele 28 de caiete existente la Arhivele Naționale Române în Fondul familiei Acterian, cu tot ce cuprind ele. [...] Se știe că fragmentele scrise de ea în limbile franceză și engleză au fost traduse de Doina Uricariu. Însă nu se știe un fapt de-a dreptul frapant: că între anii '33-'35, Jeni (cu excepția a una sau două note) și-a scris jurnalul în limba franceză, limbă aproape maternă, în care autoarea se mișca cu o deosebită ușurință. Ni se ascunde faptul că, la vârsta de 16 ani, Jeni Acterian își începe

redactarea jurnalului în franceză. Nu cred că i-a trecut cuiva prin cap că citește, de fapt, niște pagini scrise nu în română, ci traduse din limba franceză în limba română. Nicio mențiune despre asta. Cine a tradus caietele scrise integral în limba franceză? [...] Într-un interviu pe care Fabian Anton i-l ia lui Alexandru Paleologu – care, cum se știe, a fost coleg cu Jeni la Conservator, din '48 devenind și buni prieteni, mare admirator și devotat prieten până la sfârșitul prematur al vieții lui Jeni –, acesta, vorbind despre credința lui Arșavir, amintește de «necredința» lui Jeni, căreia îi lipsea această latură mistică. Un autor citit de Arșavir, dar necunoscut lui Jeni, spune Paleologu, este Léon Bloy... Însă Jeni, care lăsa să se vadă atât de puțin din trăirile sale, nu numai că îl citise... Pe 4 decembrie 1937, apare în Caietul 59, fila 58, o notă neintrodusă în jurnalele publicate, tot din Léon Bloy. [...] O să închei acest articol cu un citat extrem de sensibil (care nu apare în nicio ediție tipărită), sperând ca dorința de adevăr, care e mai presus de orice, să ne învăluie pe noi toți, azi, aici, pentru a ne-o reaminti și cinsti, cum se cuvine, prin această mărturie unică – Jurnalul ei: «Aș vrea ceva nematerial... ceva ce nu există... acel parfum al lucrurilor amintite, care se sparge în realitate... aș vrea să scap de realitate. Îmi țipă sufletul după o dragoste care să nu existe. După o dragoste a cărei esență să fie amintirea dragostei. Cred că, de fapt, îmi țipă sufletul după Dumnezeu și moarte. Îmi țipă sufletul după moarte. Mă doare realitatea ca ceva prea aspru, prea brutal. Mesele astea, lumina, oamenii... aș vrea să îi învălui în dragostea aceea, să li se șteargă contururile, să li se înmoaie materia. Aș vrea să mă topesc în Dumnezeu» (14 decembrie 1937, Fundație, Caietul 59, fila 62).”

■ În transcrierea lui Cezar Gheorghe, este publicat textul conferinței susținute de Sorin Alexandrescu, la Uniunea Scriitorilor, pe 26 februarie 2010, în cadrul seriei „Orașul și literatura. Mitologii urbane.”: „Este foarte greu să vorbești despre București, aflându-te în București. [...] De fapt, cu cât stai mai mult în București, cu atât devii mai critic. Acest lucru l-am văzut la scriitorii din diverse generații, care, în perioada modernă, în secolul al XIX-lea și al XX-lea, au scris despre oraș. Întâmplarea face că locuiesc în casa care a fost a bunicilor mei, nu în casa în care m-am născut. [...] Pentru că îmi este, de-aceea, foarte greu să vorbesc personal, am ales patru romane care vorbesc ele despre București. [...] Romanele despre care voi vorbi, în mod curios, au fost publicate aproape în același timp: *Craii de Curtea-Veche de Mateiu I. Caragiale* a apărut în 1929, *Calea Victoriei* de Cezar Petrescu, în 1930, *Patul lui Procust*, în 1933 (*Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* este din 1930). Doar Mircea Eliade face excepție, deoarece a publicat *Pe strada Mântuleasa* după ce părăsise România. [...] O discuție despre romanele Bucureștiului ar trebui, desigur, să includă și alți autori care scriu despre București, de la Ion Marin Sadoveanu la Mircea Cărtărescu. Ne vom limita la aceste patru romane numai pentru că ele reprezintă patru viziuni fundamentale asupra Bucureștiului. Aceste patru tipuri de raportare la oraș ne stăpânesc pînă în ziua de astăzi. Nu putem ieși din ele nu pentru că nu ne-am dori acest lucru, ci pentru că nu am reușit să ne imaginăm încă alte viziuni asupra orașului.” ■

Dominique Dolmieu, directorul Centrului Cultural „Maison d’Europe et d’Orient” (MEO) din Paris îi acordă un interviu Doinei Papp: *„Vreau să remarc aici că MEO susține logistic Festivalul de Teatru de la Brăila, cu sloganul «Europa via Balcani», profil pe care și l-a conturat în această direcție tocmai datorită colaborării cu MEO. Eu însămi, ca membră a Comitetului lingvistic român, am recomandat autori români pentru a fi traduși în Franța. Rețeaua română s-a lărgit în ultimul timp. Cum apreciați această colaborare?; Absolut necesară. Ce-am putea face fără rețeaua RET (Rețeaua Europeană de Traduceri Teatrale, coordonată de MEO) și fără cei 200 de corespondenți din toată Europa? Rețeaua este organizată în 26 de comitete lingvistice, ai căror membri citesc texte în limbile de origine și ne țin la curent dacă se scriu lucruri interesante ici și colo. Atât cât e posibil, încerc să echilibrez compoziția acestor comitete, bărbați/femei, tineri/mai puțin tineri, independenți/instituționali, practicieni/teoreticieni, localnici/membrii ai diasporei; pentru a avea un aviz pe cât posibil mai cuprinzător. Acești corespondenți ne-au făcut să descoperim autori ca Saviana Stănescu, Nicoleta Esinencu, Gianina Cărbunariu, Alina Nelega și alții. Vreau să-ți mulțumesc aici ție, Doina Papp, precum și celorlalți membri ai comitetului român: Alexandra Badea, Simona Brînzaru, Magda Cîrneai, Mihai Fusu, Claudiu Groza, Mirella Patureau, Sebastian Vlad Popa, Iulia Popovici, Danny Rossel, Benoit Vitse, fără de care nu ne-am fi putut face treaba. Pe de altă parte, am fost fericit să lucrez pentru Festivalul de la Brăila, care a fost, împreună cu Matei Vișniec, primul care m-a invitat în România. Vișniec, căruia îi aduc aici un vibrant omagiu, este pentru mine un artist talentat, lucid și de mare maturitate. Este cel mai ilustru ambasador în aceste domenii și un prieten apropiat.”* ■ Michael Haulică scrie un articol gândit ca un „omagiu adus lui Ștefan Ghidoveanu care, la 19 aprilie, a împlinit 55 de ani. Ștefan Ghidoveanu este cel care a inventat colecțiile «Nautilus» (Nemira), «Cyborg» (Pygmalion), «Fahrenheit» (RAO). La mulți ani, Ștefane!”: „Ce-i mai trebuie unei edituri pentru a reuși în viață? Un patron, director, redactor-șef – indiferent cum se cheamă poziția celui care are decizia – cu viziune. Curajos, deschis ideilor, uneori cam năstrușnice, cam noi pe plaiurile mioritice. Unul care să aibă chiar el idei, care să inventeze sau să vadă la alții și să le aplice și la noi. Unul care să spună da, băgăm în librării cărți semnate de autor. Da, mergem pe oferta de trei cărți la preț de două. Da, trimitem revistelor literare și ziarelor cu pagină de cultură ARC-uri (Advance Reading Copy) – exemplare de semnal destinate doar presei, ca să poată prezenta cartea înainte de apariția în librării. Da, mergem cu cărți și autori în Vama Veche, la Șoni, și le vorbim turiștilor despre cărți, și le citim din cărți... [...] Dar despre toate aceste lucruri pot vorbi alții mai bine, mai cu suflet sau mai tehnic. Pe mine întotdeauna m-au fascinat editorii. Cei care aleg cărțile, cei care descoperă autorii care pot deveni celebri într-o lună sau niciodată. Cei ale căror nume de foarte puține ori sunt cunoscute de cititori, deși, în ultima vreme, de când cu colecțiile și cordonatorii care încep să facă parte din brandurile colecțiilor sau ale editurilor, parcă, parcă intrăm și

noi într-o normalitate la care nu că nu visam cu ceva vreme în urmă, dar nici măcar nu știam că există.” ■ Silvia Dumitrache relatează de la prima întâlnire a seriei «Formula 3», inițiată de revista «Observator cultural»: „Discuția cu poetul Ioan Es. Pop a fost centrată pe ideea de autenticitate în literatură, pornind de la observația, făcută de Carmen Mușat, că în poezia lui Ioan Es. Pop prima impresie este cea a unei autenticități existențiale, abia în subsidiar regăsindu-se un nivel al livrescului, în care se fac simțite frânturi din alte voci din literatură. [...] Experiența nu este însă unica premisă, e nevoie ca un autor să fie sensibil la acele momente care pot constitui premisa unei viitoare creații poetice. «Cuvintele trag la autorul care are ceva de spus. Sunt oameni care au experiențe existențiale profunde, dar nu pot scrie poezie, dar sunt unii care nu au experiențe devastatoare pe plan exterior și care reușesc, prin nu știu ce alchimie, să scoată efecte extraordinare, să hipertrofieze acele experiențe până la a le face o literatură viabilă». Ana Blandiana și Bedros Horasangian, pornind de la Jurnalul rusesc al Annei Politkovskaia, au ridicat o serie de probleme cu care se confruntă Rusia contemporană. [...], ajungându-se la constatarea că o oglindire a societății rusești și a celei românești scoate în evidență o situație favorabilă pentru cea din urmă, în care, din fericire, violența și cruzimea nu se manifestă la un asemenea nivel ca în Rusia. Concluzia, dulce-amară, a Anei Blandiana, cât și a lui Bedros Horasangian: «Ce bine e în România!». Ana Blandiana, care a cunoscut-o pe Anna Politkovskaia la un congres PEN, își amintește că ziarista era o persoană sobră, ceea ce se observă și în scrisul ei, lipsit de orice înflorituri; simplă, dar în același timp extraordinar de vie. [...] Jurnalul reprezintă o luptă de a «fi tu însuți» într-o lume în care presiunea socialului și a politicianului riscă să aneantizeze individul, consideră Bedros Horasangian, care își exprimă însă îngrijorarea că această carte ar putea să nu aibă impact în lumea românească, unde interesul este îndreptat în alte direcții, idee completată de Ovidiu Șimonca prin sugerarea faptului că România ar trebui să ia exemplul unor națiuni, precum Polonia, și să fie atentă la ceea ce se petrece în spațiul ex-sovietic.”

30 aprilie

[„România literară”, nr. 15] Sunt anunțate cărțile nominalizate la Premiile de Debut „România Literară.” ■ Din editorialul semnat Nicolae Manolescu aflăm „cum s-a apucat Virgil Ierunca de fumat.” ■ Poemul săptămânii este semnat de Petru Cărdă. ■ Scriind „Despre „Generații, de ieri și de azi”, Raluca Dună crede că: „Problema generațiilor preocupă conștient cultura română de cel puțin 80 de ani. Teoria lui Thibaudet, acum perimată, chiar și la noi (N. Manolescu), dar încă valabilă la evaluări ochiometrice, este în orice caz mai cunoscută și vehiculată decât articolele substanțiale ale lui Mircea Vulcănescu, de la începutul anilor '30, contemporane deci cu cele ale criticului francez. În articole precum *Generație* (1934) sau *Tendențele tinerei generații* (conferință din 1934), M. Vulcănescu încearcă să clarifice teoretic problema generației. [...] Concluziile sale sunt

următoarele: generația este ceva «lipsit de necesitate», ceva care nu trebuie nici «negat», nici «universalizat», ci înțeles. În orice caz, idea de generație rămâne un «concept hibrid, contradictoriu», iar atât de ceruta (de către publicul criticos, mai ales) «unitate a generației» pare, dincolo de diversitatea aparențelor, să rezide în «interesul dominant» al membrilor generației, în problematica centrală a preocupărilor acestora.” ■ Ion Pop vorbește despre volumul *Sălașe de iarnă* (Ed. Antropos, 2010): „După treizeci de volume de versuri publicate din 1979 încoace, numele reșiteanului Octavian Doclin (acum sexagenar) apare pe o antologie alcătuită de Lucian Alexiu și însoțită de un corpus de referințe abundent. Marea diversitate stilistică, inevitabilă într-o suită atât de amplă de cărți, apare aici oarecum contrasă pe axa unui lirism reflexiv, focalizat pe tematica facerii poemului, însă fără nici o înclinație «textualistă», căci nu de o poietică e vorba aici, ci de poetizarea faptului de a scrie.” ■ Despre volumul lui Mihai Curtean, *Camiku* (Ed. Brumar, 2009), Radu Vancu crede că: „La Curtean, ca și la Panța, problemele personale ale poeziei coincid cu acelea transpersonale ale moralei, și de aceea textele lui, chiar și cele erotice, au tensiunea difuză (cel mai adesea camuflată, dar mereu sensibilă) a unor exerciții de cazuistică traduse în *sermo vulgaris*. Și tot de aceea nu seamănă, în sfârșit, cu ale celorlalți douămiiști.” ■ „Meritele cărții nu sunt neapărat literare. Mai degrabă, la mijloc se află calitatea profund umană a mărturisirii” crede Oana Tincă despre ultimul volum al lui Dragoș Ghițulete, *Gluma rusească* (Cartea Românească, 2010). ■ Gabriel Coșoveanu spune despre *Le Neant roumain. Un entretien/Neantul românesc. O convorbire între Emil Cioran, Luca Pițu, Sorin Antohi* (Polirom, 2009) că „rod al înregistrării unui dialog de câteva ore, pe un reportofon, în mansarda Decompozitorului (cum i-a spus mereu Pițu) din Paris, în octombrie 1991, această ediție bilingvă ne readuce în față un reper obsesiv al culturii noastre și, prin el, colegi de-ai săi din Generația 27, dar și o incomodă arhitemă indigenă: eșecul. Cioran afirmă că ar fi vrut să scrie o carte cu titlul de mai sus, constatând ratarea primenirii nației sale în 1990, dar l-au oprit diverse, dintre care mărturisește că, în străinătate, subiectul ar fi fost «prea evident».” ■ „Dora Pavel ratează un frumos roman despre moarte. Îi reușește în schimb, adunată din fragmente, o poveste interesantă despre anonimat. [...] Îmi pare rău s-o spun, riscă să nu fie în întregul lui decât o deziluzie pur și simplu” crede Cosmin Ciotoloș despre volumul *Pudră* (Polirom, 2010). ■ Sunt publicate poezii semnate de Vladimir Streinu, însoțite de nota fiicei sale, Ileana Iordache-Streinu: „În primăvara anului 1970, cu câteva luni înainte de dispariția sa, Vladimir Streinu încredința Editurii Eminescu dreptul de a publica o parte din poeziile sale, scrise între anii 1921-1930 și 1950-1970. *Ritm Imanent*, apărut în 1971, a fost alcătuit de mine, conform unei liste selective de titluri, hotărâtă de tatăl meu, listă cu valoare testamentară pentru mine, conformă cu ultima variantă în manuscris a poeziilor sale. [...] În anii în care identitatea de scriitor i-a fost interzisă, Vladimir Streinu, pentru a supraviețui fizic, a existat doar ca muncitor mozaicar sau ca paznic de zi în Parcul I.V. Stalin (Herăstrăul de astăzi),

iar pentru supraviețuirea spirituală, scriind poezii, în care pare a-și analiza viața și destinul, traducând Hamlet, text anglo-român cu o introducere, prefață, note și comentariile tuturor traducerilor europene și românești și întocmind Versificația Modernă. [...] Mulțumesc revistei România literară pentru spațiul acordat memoriei tatălui meu, Vladimir Streinu.” ■ Sorin Lavric spune despre cartea lui Ilie Constantin, *Sub semnul eseului* (Ed. Limes, 2009), că „este un exemplu nimerit de cum poate un autor să-și facă portretul din unghiul exclusiv al inspirării iraționale. De altfel, dacă volumul merită să fie citit e tocmai din aceste motiv: ai prilejul de a asista la o declarație de credință făcută în numele nobleței neomenești a poeziei. În rest, eterogen prin conținut și pestriț prin genurile atinse în paginile lui, volumul nu înduplecă ochiul cititorului.” ■ Este publicat un fragment din romanul aflat în curs de apariție la Editura Cartea Românească, *Ana Maria și îngerii*, însoțit de precizările editorului Mădălina Ghiu („Pe data de 9 februarie 2009, pe adresa de email a Editurii Cartea Românească sosea un mesaj cu totul neobișnuit: o româncă stabilită de multă vreme la Viena voia să-și încredințeze drama cumplită unui scriitor român, care s-o transforme într-o carte. O mamă îndurerată striga după ajutor. Pentru prima dată, unui om trecut printr-o grea încercare îi venise ideea să apeleze la puterea vindecătoare a literaturii. Cel care a acceptat imediat inedita provocare a fost romancierul Radu Aldulescu. Deși lucra la un nou roman, s-a întrerupt și s-a urcat în primul avion de Viena, ca să salveze o poveste și să traducă un teribil coșmar în literă scrisă. Să-l neutralizeze, prin forța cuvântului. Timp de o săptămână, s-a documentat. Laconic, taciturn, preocupat doar de scrisul său, la întoarcere Radu Aldulescu n-a spus decât atât: «Doamna Mariana este o femeie extraordinară. A avut o viață tare chinuită. Va fi o carte...». Și s-a apucat fără întârziere de treabă. De atunci a trecut puțin mai mult de un an. Între timp, Mariana s-a repatriat. Acum trăiește la Arad, iar viața ei, pe care Radu Aldulescu încearcă să o recupereze simbolic, a devenit acum un roman: romanul *Ana Maria și îngerii*, care a ajuns la final și va apărea în curând la Editura Cartea Românească.”) și ale autorului, Radu Aldulescu („Pentru prima dată știu cu precizie ziua când am început lucrul la roman - 2 aprilie 2009, și de asemenea perioada documentării, cuprinsă între 25 martie și 1 aprilie 2009. Pentru prima dată voi preda editurii un manuscris în format electronic... Din considerente de spațiu, îmi întrerup aici enumerarea, nu înainte de a presimți că ineditul conceperii va provoca și va susține ineditul acestui roman, diferit de tot ce am scris până acum.”) ■ Matei Vișniec îi acordă un interviu Luciei Toader: „*Domnule Matei Vișniec, pentru că ne aflăm la Radio France Internationale, aș vrea să vă întreb: Poetul - dramaturg își ascunde sensibilitatea atunci când intră în redacția de știri, o antifonează? Are un convertor interior care transformă sensibilitatea în eficiență și obiectivitate?*; Raporturile nu sunt tocmai cordiale între scriitorul și jurnalistul din mine. Scriitorul este în continuare neobosit, optimist, tonic. Jurnalistul din mine este obosit, pesimist, neîncrezător. [...]; *Cât costă rostirea pieptișă a adevărului și onestitatea față de tine și față de celălalt, fie lector, fie*

auditor? Care este prețul lucidității?; A fi lucid înseamnă, pentru un scriitor, a refuza succesul facil. Dacă oamenii încep să te citească pentru că se transmite un zvon, din gură în gură, că paginile pe care le scrii sunt interesante, înseamnă că ai început, poate, să te instalezi în durată. Dacă oamenii te citesc sau încep să-ți caute cărțile pentru că te-au văzut la televizor, riști să durezi atât cât durează viața unei emisiuni de televiziune.; *Ce înseamnă perseverență și tenacitate pentru un scriitor de limbă română care pleacă din țară la 31 de ani, reînoiește o limbă învățată în școală și ajunge să scrie și să publice cu succes în limba franceză?;* Eu știu că până la sfârșitul vieții voi scrie într-o franceză fragilă, dar în jurul acestei fragilități mi-am forjat un stil și o metodă de explorare a lumii. Acum scriu un roman în franceză... După ce am ajuns în Franța, în 1987, mi-au trebuit patru ani ca să reușesc să scriu piese de teatru direct în franceză. Pentru roman iată că mi-au trebuit 22 de ani. Uneori îmi spun că, dacă aș fi rămas în România, aș fi început cu siguranță să scriu proză ceva mai repede. Oricum, însă, traiectoriile noastre sunt ireversibile, Franța mi-a devenit a doua patrie afectivă și prima care m-a ajutat să mă realizez. [...]; *Ați vorbit cu multe prilejuri de întâlnirea admirativă cu literatura lui Beckett, Eugen Ionescu și Cehov. Dacă ar trebui să vă alăturați un grad de rudenie, în raport cu fiecare dintre ei, care ar fi acesta? De ce?;* Prefer să rămân într-o ecuație modestă față de aceste nume: ei sunt deja istorie literară, iar eu bat, alături de alte mii de scriitori, la ușa recunoașterii contemporane....[...]; *Ce înseamnă instanța memoriei?;* M-a preocupat, în ceea ce scriu, ideea de mărturie. Am trăit lucruri pe care mi-am dorit să le transmit sub formă de metaforă literară uneori, tocmai pentru ca să nu se instaleze uitarea peste anumite drame umane și istorice. Am scris și o piesă despre pierderea memoriei, de altfel... Am descoperit de asemenea că Estul Europei și Vestul Europei nu au nici aceeași formă de memorie și nici o memorie comună... Pasiunea mea pentru teatru m-a făcut să descopăr însă un lucru foarte subtil: dacă o piesă de teatru nu provoacă emoție, atunci este uitată imediat. Numai datorită unor emoții puternice își amintesc oamenii de anumite mesaje. În artă, emoția este sediul memoriei.” ■ Răzvan Voncu vorbește despre volumul publicat de Dora Mezdrea: *Nae Ionescu și discipolii sai în arhiva securității. Volumul 3. Octav Onicescu* (Editura Muzeul Național al Literaturii Române, 2009): „Ceea ce este șocant, însă, în documentele de față, este că toate deciziile luate de Securitate în privința lui Onicescu se bazau, de fapt, pe o notă redactată de fostul Serviciu Special de Informații, în data de 4 octombrie 1944 (doc. 17, p. 42). Iar această notă, la rândul ei, se baza pe... un articol, apărut în ziarul «Dreptatea» din 10 septembrie 1944 și semnat de Oscar Lemnaru. [...] Întrebarea legitimă este: cum a fost posibil ca, vreme de aproape 4 decenii, destinul unuia dintre marii matematicieni contemporani să fi fost decis de un biet articol? Și cum a fost posibil ca o instituție represivă, așa cum știm că era Securitatea, să se bazeze, în fond, pe o ficțiune? Răspunsul îl aflăm în alte documente. Securitatea era nu numai represivă, ci și surprinzător de incompetentă. În dosarul lui Onicescu sunt atâtea

confuzii cu privire la persoana sa, la fapte și împrejurări, încât te întrebi dacă aceia care îl urmăreau știau, de fapt, pe cine urmăresc.” ■ La *Poșta Redacției*, Horia Gârbea îi răspunde lui Ion Carmache: „Dacă am înțeles mai bine - vă exprimați cam confuz - obiectați că pe situl web al Uniunii Scriitorilor apare o poză recentă a dlui președinte Nicolae Manolescu, iar pe situl «României literare» una a aceluiași, sensibil mai tânăr. Interpretarea corectă este următoarea: poza de la USSR îl reprezintă pe președintele Manolescu, iar cea de la România literară pe critic. Președintele, profesorul, omul Nicolae Manolescu s-a schimbat. În schimb, scriitorul omonim a rămas veșnic tânăr. Dvs., după logica pe care o adoptați, ați pretinde ca în cartea de citire să nu mai fie poza lui Eminescu student la Viena în 1870 - pentru că acum Eminescu nu mai arată așa - ci să punem craniul lui Eminescu, cum e el la Bellu. La Nichita Stănescu, să nu mai cultivăm imaginea de zeu tânăr, ci pe cea de mort în 1983. De ce vă legați numai de dl. Manolescu? Fiți consecvenți!” ■ Livius Ciocârlie, în „Însemnări”, vorbește (și) despre cei „care în orice circumstanțe politice ar fi scris cum au scris. Știu eu, un Mircea Ivănescu, un Dimov.” ■ *Interviu cu sine însuși*, semnat Tennessee Williams, este însoțit de nota traducătoarei, Antoaneta Ralian: „Au apărut de curând în librării Memoriile celebrului dramaturg american Tennessee Williams tipărite de Editura Minerva și intitulate sugestiv *Memoriile unui bătrân crocodil*.” ■ În avanpremieră editorială este publicat un fragment din romanul scris de Alasdair Gray, *Bătrâni îndrăgostiți*, aflat în curs de traducere la Polirom. ■ Felicia Antip face o *Pledoarie pentru Hannah Arendt*, pornind de la volumul *Stranger from Abroad - Hannah Arendt, Martin Heidegger, Friendship and Forgiveness (Străina din altă țară - Hannah Arendt, Martin Heidegger, prietenie și iertare)*, WW. Norton & Company, 2010. ■ În *Ochiul magic* citim: ■ „Din nou despre Academie”: „Ancheta noastră cu privire la scriitori și Academie dintr-un număr recent a avut ecou. În «Cultura» de joi 22 aprilie, un comentariu avizat semnează Eugen Simion, fost președinte al onorabilei instituții. D-sa reamintește că Academia a fost, în secolul al XIX-lea, creația scriitorilor și regretă, împreună cu majoritatea colaboratorilor la ancheta «României literare», împrejurarea că prea puțini scriitori contemporani se bucură de privilegiul de a-i fi membri. Explică, în plus, faptul printr-un Statut care face științificilor partea leului, lăsându-i pe umaniști în minoritate: din 24 de secții, numai 4 revin acestora din urmă. O încercare de a echilibra repartitia prin schimbarea sistemului de vot a fost acceptată cu câțiva ani în urmă, chiar la inițiativa lui Eugen Simion, președinte în acel moment, dar abandonată după ce el a părăsit funcția. [...] Ceva s-ar putea totuși face pentru ameliorarea lucrurilor și anume mai multă exigență în propunerile de candidaturi provenite de la secția literară. De curând, plenul a respins două propuneri ale secției și, din nefericire pentru secție, cu deplină îndreptățire. Dacă numele ar fi fost dintre acelea pe care colaboratorii la anchetă le-au sugerat, probabil că ele ar fi fost acceptate și ar fi compensat într-o anumită măsură dispariția unor personalități ale lumii literare din rândul academicienilor. Nici media de vârstă a scriitorilor care sunt membri

nu reprezintă o dovadă de recunoaștere timpurie a valorii. La alte secții, există oameni foarte tineri, deveniți chiar titulari. La secția literară însă, doi dintre cei mai de seamă scriitori au fost aleși titulari abia când trecuseră de 70 de ani.” ■

Articolul „În general nu, în particular da” răspunde la întrebarea „Care e starea generală a publicațiilor culturale românești?”: „Aceste reviste abia își trag sufletul, bani pentru a le ține în viață sunt puțini și se găsesc greu, cititorii nu se îmbulzesc spre ele chiar și atunci când valoarea le este probată număr de număr, difuzarea lor este și ea în mare suferință (chiar blocată, am putea spune, după privatizarea anapoda urmată de falimentul RODIPETULUI). Așa încât concluzia spre care ne duce orice judecată normală este una singură: nu sunt vremuri bune pentru revistele vechi și de calitate, darămite să te apuci să înființezi altele. [...] Un exemplu recent despre felul în care situația de pe teren sfidează rațiunea îl reprezintă apariția la Piatra Neamț a unei reviste noi, în format carte, intitulată «Conta» (pentru o revistă literară, ni se pare curios acest nume, dat, explică inițiatorii, după numele filozofului originar din regiune). Volumul impozant (aproape trei sute de pagini) arată efervescență literară și soliditate financiară, can-trazicând flagrant toată experiența din domeniu, care vorbește apăsător despre sărăcie.” ■

Cititorii „României literare” primesc următoarea recomandare de lectură: „Citiți revista «22»!”: „Un număr excepțional este acela din 20-26 aprilie al revistei «22». Citiți-l, dacă n-ați făcut-o încă, și vă veți convinge! Editorialul lui Andrei Cornea e consacrat deciziei, absolut revoltătoare, a Curții Constituționale de a declara în afara Constituției câteva din articolele din legea de înființare a Agenției Naționale de Integritate. [...] Opinia publică este invitată, ne vine să zicem implorată, de acest număr din «22» să iasă din pasivitate și să oblige puterea politică la voința de a spăla obrazul unei instituții care reprezintă oia neagră a tranziției.” ■

„Un roman al unanimității”: Recent, la Iași, cu prilejul tradiționalelor Zile organizate în fiecare primăvară de «Convorbiri Literare», s-au decernat premiile pentru literatură ale revistei. Între laureați s-a aflat și Varujan Vosganian, premiat pentru romanul său *Cartea șoptelor*. Dacă am numărat bine, este al șaselea premiu pe care-l primește până acum acest roman de succes. Volumul semnat de Varujan Vosganian reprezintă un caz foarte rar: el iese din regula autohtonă (unde orice operă este pusă la îndoială ori violent contestată) și poate intra într-o carte a recordurilor, prin valul de simpatie unanimă pe care l-a stârnit, prin corul de laude critice venite din toate părțile.” ■

„Despre optzecism” aflăm că: „Întâmplător dau în revista «Familia» peste o cronică nuanțată a lui Alex Goldiș despre volumul lui Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi*, cronică intitulată «Un Macondo dobrogean». Ceea ce mi-a suscitât atenția nu se referă direct la excelentul volum de povestiri recenzat, ci la o considerație, și anume că generația '80 este mai vie ca niciodată, resuscitată tocmai când era pe punctul de a-și da obștescul sfârșit. Considerația curajoasă pe care nu sunt pregătit să o contrazic mi-a stârnit o reflecție: oare optzecismul nu este cumva etern și în 2020, 2030 sau chiar în 2100 ne vom întâlni cu unul reloaded? Titlul lui Alex Goldiș îmi sugerează, dacă nu

mă înșel, puțin realism magic, marca *O sută de ani de singurătate*. Optzecism sau realism magic? [...] Optzecismul a eclozat fertil în câteva generații care inițial l-au pastșat apoi s-au distanțat de el, însă, da, Alex Goldiș are dreptate, forța unor prozatori precum cei pe care i-a numit vine în siajul lui, în culoarul pe care l-a creat, din deschiderea formulei optzeciste către gratuitatea experimentului, către libertatea limbajului. Dar mai este oare optzecism? *Something to think about.*”

APRILIE

[„**Apostrof**”, nr. 4 (239)] Este publicat articolul semnat de Nicolae Manolescu, privind situația Casei Monteoru. [articolul e același cu cel din România literară, pune numărul exact] ■ Irina Petraș consideră că „Diana Adamek face figură tot mai aparte în scrisul contemporan. Cea mai proaspătă carte a ei, *Pădurea mătușii Clematis* (Ed. Palimpsest, 2009), marchează, cred, un moment de cumpănă. [...] Virtuozitatea se închide în sine, toate valențele sunt autosaturate, frumusețea e de melc răsucit, mecanismul metaforal, foarte elaborat, nu mai duce nicăieri, nu mai *poartă* sensurile, ele sunt toate *acolo*, în spațiul aglomerat al broderiei textuale. [...] Povestea e un splendid murmur melodic care-și uită izvorul și, prin urmare, își ratează vărsarea în omenesc. Cartea nu mai are nevoie de cititor.”

■ Ștefan Borbély mărturisește că. „Intenționasem, într-o primă instanță, să scriu separat despre cele două volume de poezii clujene pe care Editura Limes le-a scos în vremea din urmă (Mircea Petean, *Câmp minat*, 2009, Ion Pop, *Litere și albine*, 2010), însă, recitindu-le de mai multe ori, am fost frapat de coincidențele de substanță. [...] Atât *Câmp minat*, cât și *Litere și albine* sunt volume foarte bine scrise, printre cele mai bune care au apărut la noi în ultima vreme. [...] Într-un mod semnificativ, e de remarcat că niciunul dintre cei doi poeți nu se poate sustrage politicii sau grohotișului subcultural din jur, sau presiunii cotidiene pe care acestea o exercită, semn că turnul de fildeș nu mai protejează, ci vulnerabilizează.” Verdictul acestei analize comparative este că „reprezintă două volume majore, pe care comisiile de premiere n-ar trebui să le ocolească.”

■ Mircea Handoca scrie despre Jurnalul inedit al lui Mircea Eliade. ■ În traducerea Roxanei-Adina Tohănean, este publicat textul semnat de Biancamaria Frabotta, apărut ca prefață la antologia Ana Blandiana, *Un tempo gli alberi avevano occhi* (Roma: Donzelli Editore, 2004): „Ceea ce pot să afirm cu deplină seninătate e că de acum înainte nu va mai exista pentru mine o altă cale de acces, în afară de pronunția Anei, către acea limbă atât de minunată în dualitatea ei – limba română. Nicio altă gramatică, în afară de aceea unde «înaintează în umbră/ cântând».”

■ Marian Victor Buciu este de părere că „N. Manolescu este înțelegător cu cenzura, întrucât cronicile sale [n. din perioada cEAUȘISTĂ] n-au fost cenzurate (dar autocenzurate?) grav, afectat de unele eliminări (unele amuzante) și rare adăugiri.”

■ Marta Petreu aduce la lumină amintiri inedite despre Lucian Blaga: „Pe doamna Viorica Marinca am cunoscut-o în anul 1995, în redacția, atunci pe strada Iașilor,

nr. 14, a revistei «Apostrof». Venise, împreună cu soțul său, doctorul Eugen Marinca, să vorbim despre Blaga, pe care îl cunoscuseră amândoi. Iar Viorica Marinca, o desăvârșită doamnă de modă veche ardelenescă, fusese admirată de Blaga, cum îmi mărturisea, de față cu soțul său, care încuviința surâzând, distinsa doamnă. Acum totul era de domeniul trecutului, mai puțin venerația pe care cei doi o purtau în continuare doamnei Blaga și lui Lucian Blaga. Doamna Marinca mi-a spus atunci, nelămurit, că are manuscrise inedite ale lui Blaga. Iar doctorul Marinca îmi adusese pentru publicare fișa consultului medical, la care fusese supus Lucian Blaga în 27 martie 1961. Fișa, altfel spus, a diagnosticului morții lui Blaga. Publicăm în acest număr patru scurte fragmente de pioase amintiri ale dnei Viorica Marinca despre Cornelia și Lucian Blaga.” ■ Iulian Boldea consideră că dialogurile „reunite de Mircea Muthu în *Ochiul lui Osiris* (Ed. Eikon, 2010) sunt exemplare pentru destinul criticului și teoreticianului literaturii. [...] Tensiunea scrisului, mărturisită, e incontestabilă, cum și detenta conceptualizantă, echilibrată mereu de vibrațiile unei afectivități nu lipsite de accent liric.” ■ Mihaela Ursa vede în „cel mai recent roman al Dorei Pavel, *Pudră* (Polirom, 2010), geamănul poetic al primului roman al autoarei, *Agata murind*. [...] [*Pudră* este] un roman excelent, care realizează atât un set de performanțe estetice, cât și o ofertă pasionantă de lectură, concurând pentru eșalonul întâi al prozei românești contemporane.” ■ Constantina Raveca Buleu observă că „*A trăi, a scrie*, volumul lui Augustin Buzura apărut în 2009 la Editura Limes din Cluj Napoca, reafirmă, încă de la nivelul titlului său, echivalența ontologică dintre viață și cărți, mărturisită de mulți scriitori. [...] Augustin Buzura rămâne un profesionist al scrisului, dublat de o conștiință responsabilă și implicată social. De altfel, întregul volum constituie o pledoarie pentru valoare și valorizarea operei culturale, dar și o dezavuare a vedetizării inflaționiste a imposturii culturale și a politizării excesive a spațiului cultural.” ■ Cititorii revistei află că „Primăria Municipală Gherla și Casa Municipală de Cultură Gherla, în colaborare cu Mănăstirea Nicula, organizează Concursul național de poezie *ProVERS*, ed. a IV-a, mai 2010. ■ „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor București anunță cu tristețe încetarea din viață a scriitorului Alexandru Mirodan, cunoscut dramaturg și publicist. [...] Prin dispariția lui Alexandru Mirodan, literatura noastră suferă o dureroasă pierdere.” ■ „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor București anunță cu tristețe decesul criticului și istoricului literar Vicu Mândra (Lewis Mendelovici). [...] Prin dispariția lui Vicu Mândra, literatura noastră critică și învățământul filologic suferă o dureroasă pierdere.” ■ Apare, în traducerea Danei Lovinescu și a autoarei, proza *Țara-tată*, scrisă de Anamaria Beligan. ■ Sunt publicate poeme de Cosmin Perța și Victor Teofil Ilieșiu. ■ Radu Mârza semnează, în acest număr, „Revista Revistelor”, lăudând cuprinsul numărului 4 (iarnă) 2009 al publicației trimestriale editată de Centrul de Studii Transilvane din Cluj, «Transylvannian Review».

[„**Caiete critice**, nr. 4 (270)] Numărul prezent este dedicat articolelor despre Vladimir Ghika. ■ Eugen Simion (își) publică cea de-a treia parte a „Jurnalului pe sărite”.

[„**Contemporanul. Ideea europeană**”, nr. 4 (697)] Începând cu acest număr, Alex. Ștefănescu ține o rubrică nouă, intitulată „Cărți, cărți, cărți”, visul „secret” al criticului fiind „(dar, iată, nu mai e secret)”: „să fac tot ce sunt eu în stare pentru ca oamenii să redescopere bucuria de a citi.” ■ Ștefan Borbély subliniază că „E normal că, într-un asemenea climat psihologic anarhizant, un album cum este *III incursiuni în Cotidianul românesc* de Teodor Baconsky și Devis Grebu (Editura Curtea Veche, 2009) poate fi receptat – la nivelul textului, nu al caricaturilor care îl însoțesc – ca o mostră de idealism pactizant, mai ales în contextul în care clivajul dintre «intelectualii lui Băsescu» și restul intelectualității critice românești are deja o simptomatologie cronicizată, de care se discută la nesfârșit. Mă grăbesc să precizez că, abordând în acest fel Incursiunile, se face o greșeală capitală. Pe de o parte, volumul reprezintă un dialog eminamente constructiv – nu coroziv – dintre două personalități cu modalități de exprimare diferite – foiletonistica de ziar în cazul lui Teodor Baconsky, caricatura de concepție în cazul lui Devis Grebu. Pe de altă parte, e un dialog între două stiluri: unul seniorial, conservativ-melancolic în cazul lui Baconsky, modelat pe idealul ușor arhaizant al unei «societăți creștin-democrate» cu referință directă la morala ortodoxă, și unul grotesc-caustic în cazul lui Devis Grebu, ale cărui desene sunt, nu o dată, de un comic hohotitor și cinic, mai apropiat de grobianismul vesel al vieții noastre de fiecare zi decât seriozitatea zâmbitoare, înțelegătoare, dar neiertătoare a lui Baconsky.” ■ Aura Christi semnează un articol acid. „Aceste rânduri am început să le scriu cu gândul pornit... împotriva feminității. Nu, nu vă speriați. Nu am nimic împotriva feminității propriu-zise; și spun răspicat acest lucru din capul locului. Am ce am, în schimb, cu modul în care este vehiculat acest termen voit banalizat de unii colegi stigmatizați de superficialitate și nu rareori de lipsa elementarei

bune credințe. Mi se pare incitant să încep intervenția mea, intitulată provocator – probabil – imprevizibil, pare-se, cu un... elogiu adus acestei calități atât de rare: feminitatea. Scrisul fiind prin excelență îngemănat – cel puțin în mintea mea întortocheată, de poet – cu androginia funciară, cu iubirea de aproapele care, aidoma ție, este cioplit din coapsa zeilor, cu sensibilitatea de monstru, cu vulnerabilitatea și, inevitabil, cu o forță pentru care nu știi cui anume să-i mulțumești, fiindcă ți-a fost dată de cineva căruia nu-i cunoști numele, forță despre care îți permiți să vorbești fiindcă ea, această forță – un alt cuvânt de genul feminin, nu-i așa? – nu-ți aparține. [...] Mă pronunț, spuneam, împotriva modului în care este folosit adjectivul «feminin» în contextul literaturii române; și regret profund că sunt nevoită să revin la acest subiect. Ca și când unele spirite nu rareori ilustre ar uita că feminitatea pur-sânge este, repet, atât de rară!! «A, scrie poezie feminină!» este o cvasiinjurie vehiculată în nu puține medii, atenție, straniu, de prima mână din literatura română. Sau... a spune despre X ori Y că

e «poetesă». Literatura feminină nu există, domnilor. Există literatură. Punct. Scrisă de scriitori. Restul se trece ca apele, ca ploile scurte, abrupte de vară.” ■ Ironim Muntean consideră că *Istoria romanțată a unui safari* (Editura Polirom, 2009) este „un roman singular în peisajul prozei românești actuale, cu o galerie de portrete memorabile, reprezentative pentru societatea tunisiană, o colecție de tablouri de natură a spațiului mediteranean pe care le percepem, constant, olfactiv, un limbaj cu inegalabilă forță de sugestie, din care nu lipsește nici vocabula autohtonă cu sonorități pietroase.” ■ Sunt publicate fragmente din două volume aflate sub tipar: Maria Postu, *Arca lui Breban* (Editura Ideea Europeană) și Ioana Macrea-Toma, *Privilighenția. Instituții literare în comunismul românesc* (Casa Cărții de Știință). ■ În pagina dedicată „polemicilor”, Aura Christi apără o carte „primejdioasă”, Nicolae Breban, *Trădarea criticii*: „Artiștii au o relație stranie cu dictatorii, cu puternicii zilei. Tratați-i laolaltă, la grămadă, așa, nelipsit de nuanțe, dle Grigurcu, orbit de furie, cum sunteți. Oare de ce? Câte sinteze ați dat în ultimele două decenii? Câte volume de nivelul lui Nichita ați publicat, Nichita, da, pe care nu ratați nici o ocazie să-l «mușcați», uitând că statuile lui de mamoră, de bronz... nu mișcă?! De fapt, nu aveți cum să uitați, fiindcă în realitate nu mai aveți acces la nivelul unor asemenea creatori, iar dacă ați avut pe vre- muri..., v-ați rătăcit demult în labirinturile propriilor interese gdsiste, nu-i așa? [...] «Contemporanul e o revistă proastă» – ce ticăloșie, domnilor, să taxezi drept proastă o revistă în care publică Breban, Buzura, Blandiana, Dimisianu, Alex Ștefănescu etc., Manolescu însuși; ce ticăloșie și ce rușine!! [...] Cine sunt, în realitate, unii dintre membrii GDS-ului, anticomuniștii feroce, inventați peste noapte, disidenții scoși din mantaua GDS-ului, în vreme ce disidenții reali (majoritatea!) sunt dați, cu brutalitate și cinism, la o parte; ar încurca lucrurile, calculele, nu-i așa? [...] Apropo de «turnurile tendențioase» destul de frecvente în *Istoria...* manolesciană, și Daniel Cristea Enache le analizează *en detail*, cu onestitate, onestitate plătită cu asupra de măsură. E știut că după publicarea serialului în revista «Idei în dialog», lui DCE nimeni altul decât dl Manolescu i-a suspendat cu brutalitate rubrica din «România literară» – ceea ce, să recunoaștem, la casele mari, la casele boierilor, nu se face. Maioreescu, certamente, n-ar fi procedat așa. Dacă însă nu ai boieria în sângele spiritului, nu ai cum s-o născocesci! DCE aduce multiple exemple elocvente, unul dintre cele mai memorabile fiind modul în care este tratată opera poetului Liviu Ioan Stoiciu, recurgând la aprecieri ca bunăoară «efect stânjenitor»: «Ca multe alte capitole ale tomului de față [*Istoria...* manolesciană – n.n.], capitolul Stoiciu se parcurge cu un gust amar». [...] Din vocația marelui N. Manolescu nu s-a ales decât o schiță. În acest sens, Breban vorbește, spuneam, de trădare în volumul *Trădarea criticii*. Da, Manolescu și-a trădat vocația. Și este un adevăr dramatic acesta, în general cunoscut pe malurile Dâmboviței, comentat cu asupra de măsură în absența Excelenței sale. Ca să rămână ceea ce este, un critic de prim rang trebuie, ține de meserie, să facă, evident, critică literară, să publice sinteze, istorii ale literaturii române, și nu să

se aventureze în politică, în carieră diplomatică etc. Ca să rămâi scriitor, trebuie să citești și să scrii mereu, publicând ritmic, construindu-ți opera ceas de ceas, clipă de clipă, ocolind terenurile străine meseriei, vocației o dată alese, căci ar fi «o eroare să pierdem timp și energie cu întreceri în care n-avem ce căuta: fizica atomică, pentru mine, sau politica dâmbovițeană, pentru Nicolae Manolescu».”

■ Mircea Gheorghe remarcă următorul aspect: „În recenta sa *Istorie critică a literaturii române*, Nicolae Manolescu, într-un capitol succint dedicat generației 2000 nota: «Câțiva, de care se legau speranțe, par să nu mai scrie: Felicia Mihali și Andrei Oțoiu». Felicia Mihali nu a încetat să scrie, ba dimpotrivă, este mai activă decât oricând. Atât doar că a emigrat în Canada, la Montreal în anul 2000 și scrie în limba franceză. Bibliografia ei s-a îmbogățit, de când a părăsit România cu patru titluri de romane. A ales să schimbe literatura română pentru literatura quebecheză și, până în prezent, alegerea aceasta a dat roade. [...] Un ultim roman, *Confessions pour un ordinateur*, este în curs de apariție. La publicarea romanului *La Reine et le soldat*, mă întrebam într-o cronică succintă care va fi evoluția identității literare a Feliciei Mihali. Va fi tentată să rămână o scriitoare română de expresie franceză, ca Panait Istrati, sau să devină o scriitoare canadiană de origine română? Diferența nu e doar de cuvinte, ea implică apartenența la o serie de valori. Milan Kundera sau Franz Kafka, indiferent de limba în care scriu, sunt scriitori cehi, în timp ce Eugène Ionesco ori Wilhelm Apollinaris de Kostrowitzky, alias Guillaume Apollinaire, indiferent de etnicitatea lor, sunt francezi. Totul ne îndreptățește să credem că, după patru romane originale și două reeditări ale romanelor scrise inițial în românește, Felicia Mihali se îndreaptă decisă către statutul de scriitoare canadiană.”

[„Convorbiri literare”, nr. 4 (172)] În „Biblioteca foileton” oferită cititorilor este inclus Adrian Popescu, cu o broșură de texte purtând titlul „Drumul tatei”.

■ Nicolae Sava întreține un dialog inedit cu Cezar Ivănescu, subiectul central fiind scriitorul Marin Preda: „Or mai fi manuscrise ale lui Preda nepublicate sau ascunse, furate?; Nu, sigur nu. Și ideile care s-au vehiculat la moartea lui, c-ar fi avut jurnal, sunt niște tâmpenii. [...] Din punctul meu de vedere nu i se poate crea lui Preda niciun fel de gloriol. Adică nu a fost autorul care să-și conceapă și o viață dublă și o biografie subterană. Nu. El voia doar să fie valoare literară recunoscută oficial.”

■ Elvira Sorohan observă că volumul semnat de Varujan Vosganian, *Cartea șoaptelor*, „nu e o creație romanescă, istoria povestită nu este inventată, esența ei și cele mai multe detalii au preexistat povestirii în forma ei scrisă. [...] *Cartea șoaptelor* n-a fost scrisă de un istoric, ci de un literat și încă unul de mare, fermecător talent, încercat și în poezie. Un subiect de invidie pentru prozatorii de azi.”

■ Mircea A. Diaconu nu vede „nicio ezitare în poezia lui Vlad Scutelnicu. Sau aproape niciuna. De câțiva ani, fiecare volum de-al său – *Zaruri* (Editura Brumar, 2010) e doar al patrulea, cred – reconfirmă verbul unui poet original, a cărui personalitate sceptic-ironică nu exhibă angoasa, așa cum nu coboară spre histrionismul mistificator.

■ Cristian Livescu scrie despre poeți din

neamț: „Dintre cărțile de până acum, nu multe, ale agapianului autor, [Gheorghe Simon] [...], acesta recent, *Ardere de tot* (Princeps Edit, 2009), este cel mai bine întocmit, structurat, punând în valoare dominantele unei poezii egale cu sine, fidelă crezului ei că sufletul este cel care «scrie», trimite «cuvintele în pribegie», despăvărându-le astfel de ecourile trăirii concrete. [...] Oricât de incisive, de halucinante, versurile lui Emil Ariton [vol. *Răstălmăciri, fantezii, retrostihuri* (Ed. Timpul, 2009)] nu întotdeauna reușesc să lămurească, să ducă până la capăt intenția poetică, lăsând-o pe alocuri suspendată; creadă cititorii ce vor! Poezia sa rezistă totuși într-o măsură unui «control» critic exigent.” ■ Antonio Patraș consideră că „prin originalitatea interpretărilor și rafinamentul observațiilor de amănunt, ca și prin extraordinara forță persuasivă a argumentației, studiul lui Paul Cernat [*Modernismul retro în romanul românesc interbelic* (Editura ART, 2009)] marchează un moment de grație în critica românească, care nu mai vizitase de multă vreme interbelicul cu atâta profit. Cam de pe la începutul anilor '80 încoace, de la *Arca* lui Manolescu încoace.” ■ Emanuela Ilie consideră că, realizată de aceeași traducătoare de excepție, Mariana Bărbulescu, *Zaira* [Polirom, 2010] are toate șansele să devină și la noi, ca în Occident (unde s-au vândut, până acum, din 2008, peste 26.000 de exemplare), un veritabil *box office* editorial. Mai întâi pentru că, față de o parte substanțială a prozei noastre, saturate de mecanisme textualiste «la vedere» și numeroase intervenții intertextuale, metatextuale ș.a. *Zaira* înseamnă revanșa într-adevăr necesară ficțiunii golite de ceea ce inițial consta însăși esența ei: sângele epic propriu-zis. Concret, ultimul roman semnat de Cătălin Dorian Florescu este o narațiune fluentă [...], încântătoare și pitorească. ■ Loredana Opăriuc observă că, apărut la Editura Cartier în martie 2010, „ultimul volum de poezii al Irinei Nechit – *Copilul din mașina galbenă* – înregistrează un alt tip de discurs liric față de volumele anterioare, semn că autoarea nu se vrea prizoniera unei singure formule și că nu ezită în a experimenta cu folos estetic.” ■ Despre autorul volumului *Revolta îngerilor* (Ed. Vinea, 2009), Gellu Dorian crede că, „dacă nu ar fi dorit să fie atât de prețios în unele texte, în care îmbogățirea limbajului în general duce la sufocarea și uscarea limbajului poetic, ori dorința de a aduce într-un text tot ce știe mai bine, fără a topi în poem stările lăsate de cele mai multe ori în eboșe peste care adaugă vopsele peste vopsele, prezentându-ni-le nefinisate, Sorin Lucaci ar fi putut ieși în fața cititorului mult mai limpede, mai clar, mai aproape de poezie. Așa, însă, mai are mult de înlăturat, pentru a se vedea cu adevărat statuia autentică a poemului atât de des invocat.” ■ Florin Rotaru, directorul „cele mai vechi biblioteci publice din România” îi acordă un interviu lui Aurel Ștefanachi: „În privința viitorului cărții pe suport hârtie, personal consider că hârtia va rezista formidabilei concurențe, dar, evident, în proporții extrem de mult restrânse. Atitudinile defetiste de astăzi nu sunt îndreptățite în plenitudinea lor. De fiecare dată când apare un nou media, profeții nenorocirilor și adepții sinistrului anunță falimentul ineluctabil al precedentilor. Vor exista fără nicio îndoială servicii de imprimare la comandă a unor opere în

tiraje mici. Astăzi, *Biblioteca Națională a Franței* are un asemenea proiect pentru documentele sonore libere de orice drept. Se poate spera în înflorirea reeditărilor în cantitate mică. Nu se va pierde curând comoditatea volumului la îndemână.”

■ Valentin Talpalaru răsfoiește două reviste apărute la Focșani, „Oglinda literară” și „Fereastra” („revista oferă suficiente argumente pentru a fi citită cu atenție, dar nu înainte de a privi, admirativ la numărul mare de colaboratori și la deschiderea pentru poezia tânără.”. Ziaristul spune câteva cuvinte și despre revista «Axioma» din Ploiești, „care a crescut frumos, recunoscută și premiată deja de câteva ori.” În „Curier de ambe sexe”, Nicolae Sava răspunde scriitorilor „aspiranți”: „De la Mariana Al-Saleh primim două proze și un grupaj de texte în versuri. [...] Cred că autoarea lor nu are de ales (între proză și poezie), pentru că talentul nu se vede în niciuna din cele două preocupări scriitoricești. Poate își găsește o altă preocupare mai pe potrivă: poate cea de cititoare. E, oricum, cea mai frumoasă și utilă dintre preocupări. [...] Poezie mai multă, dar nepriceput semănată printre versuri, aflăm în schimb în grupajul primit de la eleva Elena Rusu, clasa a XI-a, de la Colegiul «Calistrat Hogaș». [...] Există talent și asta contează. Mai e nevoie de lecturi și puțin mai multă muncă pe manuscris. [...] Tania [Grigore], versurile tale sunt puțin confuze, nu transmit nimic deosebit cititorului, iar atunci când încerci să ieși din această stare delirantă, sari de la o idee la alta. [...] Cred că înstrăinarea ta de limba română nu-ți priește. Ți lipsesc lecturile poetice, dar cred că și lecturile în general, cele în limba română, în care te-ai format.” Drept urmare, în „Antologia curierului” are șansa de a fi inclus Ovidiu Pojar, împreună cu o notă flatantă: „Mare privilegiu să citești, din când în când, texte care sunt cu adevărat literatură, precum versurile acestui poet cu nume ciudat. [...] Lecturând poeziile care au ajuns la mine, printr-un e-mail, acum câteva luni – între timp l-am rugat să revină cu câteva note biografice, dar a tăcut – mi-am dat seama că în față un poet în toată puterea cuvântului și că trebuie neapărat să-l public. Nu știu de unde e, ce face, cât e de înalt sau de scund, dacă are sau nu vreo vârstă, dacă mai scrie sau nu. Cert e doar faptul că ceea ce el mi-a trimis e poezie. Iar acest lucru contează poate mai puțin decât niște date biografice seci. Ovidiu Pojar trăiește în România și e alăptat de Căi Lactee, în timp ce poeții ceilalți se ofilesc, necitiți, în ediții postume, cum afirmă el orgolios într-o poezie.” ■ Paginile de poezie găzduiesc versurile lui Adrian Alui Gheorghe, Florentin Palaghia, Sterian Vicol, Cristian Apostol (care e așezat sub eticheta „Generației 2010”). Daniela Zeca publică proza „Visul șecului Mo”. Vasile Spiridon semnează textul „Felii de viață”.

[„DILEMATECA: scrieri, autori, lecturi”, nr. 47] Din articolul semnat de Mircea Vasilescu aflăm că „La un colocviu organizat recent de Uniunea Editorilor din România a fost prezentat un studiu despre consumul de carte, realizat de Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii. 51% dintre români nu au cumpărat cărți în 2009 (față de 45% în 2008). Cifra are o valoare simbolică mare și am fi tentați să (re)începem lamentările: iată, majoritatea e *necititoare*. Ne mai

pot «liniști» însă alte cifre: cititorii fideli (cei care au în bibliotecă între 100 și 500 de volume sau peste) au cumpărat mai mult decât în 2008. Pe de altă parte, 71% dintre români nu au cumpărat deloc filme în 2009 și 63% nu au cumpărat muzică (trăiască piratajul?!). Așadar, scăderea consumurilor culturale e mai mare și nu afectează doar cititul. [...] Dar criza oferă doar o parte a explicației. În primul rând, pentru că *în general* consumul în 2009 s-a redus (mai toate mărfurile înregistrând scăderi în vânzări). Așadar, nu s-au schimbat «practicile de lectură» în mod special, ci pur și simplu oamenii au fost mai cumpărați cu toate cele. În al doilea rând, chiar dacă «necumpărătorii» au devenit majoritari nu e o dramă. Sau *nu aceasta* e drama. Mai rău este că, în continuare, publicul mare consumator de cărți (așa numiții *heavy readers* prin studii de specialitate) stagnează în continuare în jurul cifrei de 7-8% dintre adulți. [...] Nu reușim să atragem în această categorie pe mai mulți cititori «medii». Care va să zică, nici în materie de consumuri culturale încă n-avem o clasă de mijloc... Criza economică este, cred, doar o explicație de suprafață și de moment. Faptul că se citește puțin este adevărat, dar are cauze mai profunde și mai îndepărtate, începând cu școala, care nu formează cititori, ci – în majoritate – niște tocilari plictisiți. [...] Dispariția unui mare număr de librării (și inerția comercială a multora dintre cele salvate) face accesul la carte greu pentru mulți potențiali cititori. Așa încât «majoritatea necititoare» va (re) deveni minoritate nu când va trece criza, ci când vom reuși să ne rezolvăm problemele mai vechi...” ■ În 3, 14 TECA” M.V. [Mircea Vasilescu] critică următorul aspect îngrijorător: „În Europa, media cheltuielilor pentru manuale este de 30 de euro pe elev. La noi, Ministerul Educației nu poate da mai mult de 2 euro pentru *toate* manualele necesare unui elev. În aceste condiții, ideea politicianistă că manualele trebuie să fie gratuite a eșuat. «Gratuit», vorba cuiva, înseamnă, de fapt, «fără valoare». Dacă ne gândim că manualele sunt primele cărți ale copiilor și că ei își formează dorința de a citi (și) prin intermediul manualelor, în timp o să constatăm că gratuitatea aceasta ne va costa scump...” ■ Paul Cernat observă că, în *Regele dimineții* (Ed. Tracus Arte, 2009, preț neprecizat), Alexandru Mușina „dovedește o prospețime poetică «aurorală», în pofida notei generale de melancolie și dezabuzare. Strict tehnic, textele sunt impecabile. [...] Pe ansamblu, *Regele dimineții* e un cuceritor volum de elegii existențiale, cu un Alexandru Mușina într-o formă poetică de zile mari.” ■ Gabriela Gheorghisor remarcă: „Dacă precedentul roman al Dorei Pavel, *Captivul*, se prezenta ca un «thriller abisal» (Irina Petras), *Pudră* (Polirom, 2010, preț: 26,95 lei) este doar o «clasică» proză de analiză psihologică. Însă la fel de incitantă prin subiectul neobișnuit și prin tatonarea camilpetresciană a tainelor sufletești, niciodată elucidate complet, aproape toate ipotezele lansate pe parcursul povestirii rămânând, până la final, în suspensie. [...] Cu o frază amplă, curgătoare și cu propoziții scurte, găfăite, cu un limbaj elevat și cvasiintelectualizat, *Pudră* este un roman insolit despre capriciile sorții, despre jocul incontrollabil al fatalității și al imprevizibilului tuturor celor omenеști.” ■ Alexandru Matei scrie despre *de-a viul* (Cartea Românească,

2010, preț: 19,95 lei): „Volumul lui Teodor Dună este într-un totu magic, dar prin asta nu fac decât să închei o introducere. «Magic» este aici, în primul rând, atributul așezat alături de substantivul «realism»: poemele se scriu în registrul realismului magic, mai puțin cele din ultima secțiune, «Carla», care cuprinde mai ales poezii de dragoste.” ■ Despre același volum scrie și Cosmin Borza: „cea mai evidentă modificare adusă de volumul din 2010 este de ordin retoric. Fără a renunța complet la frazarea barocă ori la discursul «catafazic» (care configurau perfect spaimea descoperirii morții), poetul apelează aici la un stil mult mai tranzitiv, mai accentuat narativ, mai sentențios pe alocuri.” ■ Luminița Corneanu consideră că jurnalul Constanței Buzea, *Creștetul ghețarului. Jurnal 1969-1971* (Humanitas, 2009, preț: 27 lei) „este un important document literar, nu doar pentru că dezvăluie în mod curajos o «felie» de viață privată, dar și pentru că lasă o idee despre cum se trăia în România anilor '60 și, mai ales, despre un anume mod de a trăi viața conjugală pe care îl îndurau multe femei în epocă. Talentul literar al autoarei înobilează textul, dându-i virtuți care îl fac să depășească zona memorialistică.” ■ Adriana Stan observă că, în *Exercițiu de sinceritate* (Polirom, 2009, preț: 25 lei), „substanța memorialistică a lui Ion Vianu n-o formează nici eroizarea, nici fatalismul, ci, într-un spirit montaignean, o amară hermeneutică de sine.” ■ Într-un text ce pare desprins de pe coperta a patra a unui volum, Gabriela Glăvan spune: „«Nimic din ce vezi nu e adevărat!» poate fi exclamația ce sintetizează mare parte din semnificațiile celui mai recent roman al Anei Maria Sandu [*Omoară-mă!*, preț: 29,95 lei], apărut la Editura Polirom. O narațiune alertă, o intrigă aparent simplă, însă, în realitate, plină de ramificații, doi protagoniști ce intră în coliziune din întâmplare (Ramona și Vali) și un suprapersonaj tulburător și toxic, Veronica Manea.” ■ Florin Lăzărescu îi acordă un interviu lui Marius Chivu: „*Am să te întreb ca și pe ceilalți congenari ai tăi intervievați aici – Dan Lungu, Lucian Dan Teodorovici, Radu Pavel Gheo, Filip Florian: ești unul dintre cei mai traduși scriitori români ai momentului, ești invitat la lecturi în străinătate, ai călătorit pe la festivaluri inclusiv ca scenarist; ai ajuns unde ți-ai dorit?*; Sincer, nu știu ce să zic. N-am scris niciodată până acum cu gândul să fiu tradus. Normal că mă bucură traducerile, însă pentru mine ideea de succes literar înseamnă să dau peste oameni obișnuiți, în carne și oase, care îmi spun că s-au bucurat, s-au întristat, mă rog, au simțit ceva atunci când m-au citit... De exemplu, am întâlnit la o lectură din Franța o femeie de vreo cincizeci de ani care venise de la vreo două sute de kilometri, cu trenul, ca să mă cunoască și să-mi vorbească de *Trimisul nostru special*. Era franțuzoaică de la mama ei, luase cartea întâmplător în mână (cumpărată în ediția franceză de o studentă româncă pe care o ținea în gazdă). Evident că nu știa nimic despre mine, nici măcar despre România sau despre literatura română. A citit vreo două pagini mai mult din plictiseală și mi-a spus că apoi a stat peste noapte să o termine. Mi-a comentat-o entuziast, la detalii pe care chiar și puținii dintre cei care mă cunosc nu o făcuseră. Țasta e succesul literar maxim imaginat de mine, ceea ce-mi doresc: să am o carte așezată

pe o masă, pe un raft, fără alte referințe decât textul în sine, care îl atrage, îl ține pe cititorul necunoscut din momentul în care a deschis-o și măcar vreo două zile după ce a închis-o. [...]; *Spuneai undeva că vrei să fii «un om liniștit, echilibrat, un om fără frustrări», îți iese?*; Om fără frustrări mi-a reușit pe deplin, cred. Rar mai există vreo «frustrare» care să mă țină mai mult de-un ceas, când mă aprind, să zicem, la vreo discuție de-o bere. În schimb, experiența pe care am avut-o în ultimul an și jumătate prin spitale, cu părinții mei, m-a adus foarte aproape de limitele umane ale liniștii. Pe zona asta mă tem că e un război continuu, toată viața, pentru orice om.; *Povestașul din tine are îndoieli?*; Ca scriitor, cred că nimeni nu mi-a făcut până acum reproșuri mai mari și mai valabile decât îmi fac eu. Poate părea paradoxal, dar lucrul acesta îmi îmbină și siguranța și îndoiala, într-o formulă armonioasă care mă îndeamnă să-mi văd mai departe de treabă.”

■ Matei Martin realizează un interviu de tip narativ, în urma unei conversații cu Laura Albuлесcu: „Poate oricând să recite versuri de Mallarmé, să îngâne imnul clubului de fotbal Liverpool sau să cânte la karaoke *Unchained Melody*. Se îmbracă *à la française*, are o privire reținută, de scandinavă, și un zâmbet cuceritor, de italiancă. Citește mii de pagini pe lună (acasă, în autobuz, prin cafenele sau la birou), traduce de și cu plăcere cărți «grele» (Arasse, Bourdieu etc) și croiește colecții spectaculoase. E redactorul-șef al editurii ART. Și cea mai tânără editoare de carte din România. [...] «La un moment dat, capitalul simbolic se transformă în capital economic», e de părere Laura Albuлесcu, care-l citează aici pe Pierre Bourdieu. «Asta mai ales dacă ești dispus să investești pe termen lung. Există titluri pe care le publici pentru profit și altele pe care le publici pentru prestigiu. Noi am fost mai interesați la început de câștigarea prestigiului și se pare că a fost o mișcare bună. E important să-ți marchezi o poziție distinctă pe piață. Mulți editori pleacă de la bun început de la premisă ca asemenea cărți sunt neprofitabile și se orientează spre alte zone, mai facile, mai accesibile. Însă și volumele teoretice au un public captiv. Totul e să ai curaj, să fii provocator.» [...] «Editurile mari din România tipăresc în străinătate pentru că e mai bine și uneori chiar mai ieftin.» [...] Editura ART a optat în general pentru publicitate în spații neconvenționale. De pildă, acum vreo doi ani, logo-ul Editurii ART a apărut pe diverse ziduri, prin București, ca stencil. Unele cărți sunt promovate prin afișe postate în toaletele cluburilor. Altele, prin intermediul unor filmulețe, pe YouTube, Feeder etc. «Până la urmă, poți să ai succes și cu un buget pițifelnic», ne asigură Laura Albuлесcu. Am înțeles, din context, că «pițifelnic» înseamnă meschin, sărăcăcios, umil. Editorea a ales intenționat un cuvânt neomologat pentru că îi place cum sună. E unul din cuvintele ei preferate. Care, din câte se pare, riscă să se clasicizeze înainte să fie inclus în dicționare. Șerban Foarță, la curent cu această slăbiciune neobișnuită, a introdus special pentru Laura Albuлесcu o strofă apocrifă în care a inserat cuvântul cu pricina, într-unul dintre volumele pe care le-a tradus.”

[„Tomis. Revistă de cultură”, nr. 481 (4)] Felix Nicolau scrie despre volumul de poezii al lui Marius Conkan, *Soporia* (Vinea, 2009). Afirmă că în acest

volum autorul scrie despre psihanaliza biografiei interioare a lui Egon Schiele: „în *Soporia* (...) re trăiește la modul psihanalitic biografia interioară a lui Egon Schiele.” ■ Alina Costea discută volumul *Viața unui om singur* (Polirom), de Adrian Marino, spunând că este un volum autobiografic în care acesta prezintă spațiul gândirii contemporane. Deși crede că subiectul tratat este unul veridic, fundamental, îl vede ca nepotrivit spațiului românesc: „Proiectul cultural imaginat de Adrian Marino, acela al unui spațiu al gândirii contemporane, teoretice, liberale, de sinteză, își denudează fundamentul cu prilejul acestei cărți (...) Dincolo de veridicitatea proiectului, neaplicabil, din păcate spațiului românesc, decât parțial, se arată chipul unui om singur, puternic.” ■ Ștefania Mincu publică prima parte a articolului dedicat volumului de poezii *Orb prin nord* (Edit, Paralela 45, 2009) scris de George Vulturescu. În acest volum se regăsește tema obsesiei pentru scris și a obsesiei existențiale: „Inutil să mai spunem că obsesia scrisului, constată de mulți în legătură cu G. Vulturescu, este la el totuna cu obsesia existențială (...) Ochiul Orb domină ființa și scrisul.” ■ Roxana Sonea semnează proza *Someone to watch over me*. ■ Mădălin Roșioru publică un fragment din volumul în pregătire *Materia prima - teorii alometice din criză de timp*.

[„**Vatra**”, nr. 3-4 (468-469) Acest număr dublu este coordonat de Alex. Cistelcan. ■ Revista se deschide cu un poem de Romulus Bucur. ■ În „Inedit” sunt redată două scrisori trimise lui Dan Culcer, una expediată de Ion Vlasiu, cealaltă de Romulus Guga. ■ Rubrica „Carmen saeculare” găzduiește poemele lui Andrei Zanca. ■ În cadrul secțiunii „Epica magna”, Emilian Galaicu-Păun publică un eseu intitulat *Milarepa Air Lines*, ce expune, la persoana I, experiența unui voiaj aviatic cu destinația Beijing, de la îmbarcare până la decolare. Sunt menționate multiple tipologii umane și ritualuri religioase necunoscute până atunci autorului. Episodul face parte din antologia *Transcending the Reality and Matter. Poetry Collection of the Second Quinghai Lake International Poetry festival*. ■ În secțiunea „Murry’s point” apare eseu „Clopotele din Ziua de Paști, de Ion Mureșan, în care este prezentată o tradiție pascală din satul natal al autorului: „În satul meu există cel mai frumos obicei de Paști din câte mi-a fost dat să cunosc: acela de a lăsa copiii să tragă clopotele în Ziua Învierii Mântuitorului”. ■ Este publicat, în secțiunea de cronică literară, eseu critic al Evelinei Oprea ce privește volumul de poeme *Regele dimineții* de Alexandru Mușina: „Cu acest volum poezia lui Alexandru Mușina se recalibrează, dar se și re-inventează, iar autorul ei se dovedește, din nou, un foarte bun poet contemporan”. ■ Alex Goldiș publică eseu critic *Un thriller metafizic* ce prezintă romanul Dorei Pavel, *Pudră*. Sunt aduse în prim-plan temele esențiale ale lucrării, precum moartea, (re)nașterea, iubirea și sexualitatea; „*Pudră* poate fi considerat, de aceea, un întunecat roman picaresc, care urmărește paradoxala formare postumă a eroului. [...] *Pudră* reconfirmă talentul unei prozatoare originale, cu un imaginar și obsesii specifice, care merită urmărită și în viitor cu tot interesul”. ■ Tot în secțiunea de cronică literară apare eseu *Cercul de grație* al Adrianei Stan, ce discută studiul

monografic al lui Dan Damaschin, „*Cercul literar de la Sibiu/Cluj*”. *Deschidere spre europeism și universalitate*, volum care aduce în vedere, sub forma unei istorii literare, „scrisori inedite, referințe bogate, un dialog al citărilor” aparținând Cercului Literar de la Sibiu: „În raportul final despre Cerc, privirea sa protectoare armonizează decalajele, umple golurile și estompează semnele de întrebare. Imaginea organică, a continuității Cercului în timp și în idei, domină deci cu autoritate lucrarea”. ■ Este publicat eseu critic *Secvențe fără literatură*, de Claudiu Turcuș ce analizează romanul intitulat *Trickster*, aparținând lui Ovidiu Pop, despre care notează astfel: „Prin urmare, chiar dacă vehiculează mecanisme similare literaturii sau abordează teme inedite/ actuale, secvențele narative ale lui Ovidiu Pop rămânând doar niște *trickuri* fără valoare estetică, pe care o colecție respectabilă de proză n-ar fi trebuit să le găzduiască”. ■ În numărul prezent sunt redată poeme în proză aparținând lui Daniel Pișcu, precum: *Indicativ (aproape) prezent*, *Tatăl nostru este Totul*, *Numele*, *La Aniversare*. ■ Revista se încheie cu un poem semnat de Aurel Pantea.

30 aprilie

[„**Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România**”, nr. 4 (1531)] Șerban Foarță semnează poemul „Onomastikon”. ■ Mircea Mihăieș scrie despre *Un om din Est*: „Amestec de Decameron balcanic și necruțătoare privire asupra unui mecanism social corupt până-n ultima fibră, cartea lui Ioan Groșan e palpitanta istorie a unei lumi grotești, aberante, dominată de energia scabroasă a unor demoni meschini.” ■ Tot redactorul-șef al publicației îi ia un interviu lui Ioan Groșan: „*Câtă sudoare, cât sânge și câte lacrimi (ca să preiau o formulă celebră) te-au costat scrierea acestei cărți?*”; Nu m-a costat nici sânge, nici sudoare, nici lacrimi, ci întârzierea publicării ei se datorează imensei mele lene în a-l scrie, o lene dublată de temerea că-l voi rata total. Și numai «dead-line»-ul pe care mi l-am impus ca să-l pot prezenta la Salonul Cărții de la Paris, de la sfârșitul lui martie a.c., plus exasperarea prietenilor, mătușilor, verișoarelor, ficelor și mamei mele că nu-l mai termin odată m-au făcut să finalizez în câteva zile ultimele cincizeci de pagini din volum.” ■ La rându-i, Lucia Toader scrie despre volumul semnat de Ioan Groșan: „am fost contrariată, am retrăit pe alocuri ceva din anii copilăriei, cu spaimă, m-am gândit brusc în timp ce citeam cât o să mai prindă un astfel de text, cu un racord atât de conturat istoric, am râs și m-am crispat, dar n-am rămas deloc indiferentă și plictisită. Și nu știu de ce am asemănat repede începutul cărții, c-o bere, iar ce-a urmat, c-un vin.” ■ Radu Ciobanu crede că, „inteligent, spiritual, nostalgic și totuși stenic, *Viața începe vineri* e un roman pe care Ioana Pârvulescu l-a scris cu o plăcere imposibil de disimulat. Ea se transmite acum, contagios, și asupra actului lecturii.” ■ Sunt publicate poeme de Iosif Caraiman.

[„**Viața Românească**”, nr. 3-4] De acum și până la ultimul număr din an, revistele însumează Prezentul 192 de pagini. ■ Articolul lui Ion-Bogdan Lefter pornește de la întrebarea: „Cât de multimedia poate deveni literatura?” ■ Cronici

literare semnează: ■ Bucur Demetrian, care consideră că *Fragmente din năstrușnica istorie a lumii de gabriel chifu, trăită și tot de el povestită* (Ed. Ramuri, 2009) „reface, în manieră postmodernistă, un traseu existențial, o lume dispărută, privită dintr-un carusel ludic, sustrasă oricărei riguroase clasificări.” ■ Simona Vasilache, ce crede că, în jurnalul Constanței Buzea „mai caracteristice – *Creștetul ghețurului* [Humanitas, 2009] nu e, din orice unghi l-ai privi, o carte de cancan – sunt momentele de absență. Scurte dezertări din realitatea imediată, în câte o reflecție de o indiscutabilă poezie.” ■ Viorica Răduță observă că Dan Perșa „recidivează cu știință (mai) veche romanul zis istoric. Reia «fabula» cronicărească drept pre-text (și pretext) în *Cărțile vieții*, Editura Cartea Românească, 2009, unde se impune, însă, ficțiunea, prin galeria de «personalități» cu faptele, gestică, meditațiile, senzațiile, particulare și totodată general umane, în plan vizual aduse, mereu prezente scenic/istoric.” ■ Ion Zubașcu este de părere că „interviurile cu Gheorghe Grigurcu din volumul *O provocare adresată destinului*, publicat de Dora Pavel la Editura Pleiade, Satu Mare, 2009, sunt printre cele mai vii, frumoase și dramatice pagini de literatură pe care le-am citit în vremea din urmă.” ■ Din rubrica „Miscellanea” aflăm că „Dan Mircea Cipariu, în calitate de președinte al secției Poezie a filialei București a USR a inaugurat luna trecută programul «Poezie la prima vedere». Proiectul său prevede lecturi săptămânale din volume nou apărute sau în curs de apariție.” ■ Z.I. (?) subliniază că „numărul 2, pe februarie 2010, al revistei «Argeș», fără prozatorul și remarcabilul publicist Dumitru Augustin Doman în caseta redacțională, nu mai are nici culoare, de niciun fel, și niciun strop de atractivitate, căzând brusc în melasa publicațiilor provinciale fără direcție și miză valorică.” ■ Eugenia Țarălungă semnează „Breviarul editorial”, în cadrul căruia discută următoarele volume: ■ *Cântarea Patriarhului* (Ed. Vinea, 2009): „Aflat la cel de-al cincilea roman, din cele 11 volume de proză ale sale, Viorel Dianu seduce prin cărți de o mereu surprinzătoare duioșie și înțelegere a firii umane, a marilor teme prin care ne definim, în literatură sau în viață.” ■ *Moarte de om. O poveste de viață* (Ed. Limes, 2009): „Ion Zubașcu are în pregătire șase volume, iar publicate – tot șase. Volumul de față are nu mai puțin de opt motto-uri: avertismente, de fapt, pentru cititorul care crede că are de-a face cu o carte, și când colo are de-a face cu o moarte.” ■ Liviu Ioan Stoiciu realizează „Revista presei literare”. Selectăm informațiile pe care acesta decide să le extragă din „«Scrișul Românesc 2/ 2010. Revistă lunară. Ioan Lascu scrie despre *Viața unui om singur* a lui Adrian Marino (apărută, la rugămintea autorului, la cinci ani de la moarte), intrată în martie 2010 pe piață? «Singurul care scapă nemustruluit este Nicolae Manolescu, despre care A. Marino spune: *Pe Manolescu nu-l pot considera un simplu veleitar. L-am citit cu destulă regularitate după 1989 și cred că... gândim ideologic la fel [...]. Pot să declar, cu toată sinceritatea, că este un om de valoare*». Numai că afirmația datează cel târziu din 1999, anul la care se oprește cartea autobiografică a clujeanului, căci, dacă ar fi apucat anul 2009, când a apărut *Istoria critică a literaturii române*, unde nu este inclus,

fiind doar amintit în fugă, defavorabil, acolo unde Manolescu scrie despre *stilul searbăd al lui Marino*, dacă telefonică, de la Paris sau de altundeva, același Manolescu consideră *Biografia ideii de literatură* doar o compilație, cred că alta ar fi fost depoziția lui Marino despre confinul... ideologic.” ■ Nicolae Manolescu publică și în această revistă articolul ce explică „situația Casei Monteoru”. ■ Văd lumina tiparului poeme semnate de Andra Rotaru și „cinci proze” scrise de Maria-Gabriela Constantin.

MAI

3 mai

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 18 (1051)] Paul Cernat arată că Teodor Dună „bate la porțile consacrării cu un nou volum care intrigă încă din titlu: *de-a viul* [Editura Cartea Românească, 2010]. Recomandările și cronicile de întâmpinare apărute până acum au avut un caracter aproape sărbătoresc, semn că oferta tânărului poet răspunde unui orizont de așteptare nesatisfăcut, tatonat doar de congenari «douămiiști», precum Ștefan Manasia, Dan Coman, Claudiu Komartin sau Cosmin Perța. [...] Față de *catafazii, de-a viul* arată un Teodor Dună mult mai ambițios și mai consistent, aflat însă în căutarea unui limbaj capabil să-i pună în valoare forța interioară. Deocamdată, mai are de căutat.”

5 mai

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1024] Marius Chivu scrie despre volumul lui Donald Bartheleme, *Albă-ca-Zăpada* (Editura Leda, 2009, traducere de Ana Chirițoiu): „În savuroasa prefață la romanul postmodernului american, Mircea Cărtărescu vorbește și el despre «ghicirea unui sens mereu alunecos» și formulează memorabil «precizia excepțională a scriitorului în cartografierea vagului», insistând tocmai asupra dificultății de a vedea ceva anume în această rescriere proteic-ambiguă, cu aer de parabolă nu atât literară, cât a literaturii însăși.” ■ Corina Șuteu acordă un interviu revistei: „*Întrebarea standard: cum se vede cultura română de la New York?*; Se vede, după părerea mea, foarte bine – paradoxal, poate mai bine decât se vede de la București. Se vede ca o cultură extrem de vie, extrem de interesantă și de originală. Artiștii români tineri au făcut un serviciu de imagine enorm României prin calitatea operelor lor.”

5 mai

[„Luceafărul de dimineață”, nr. 21 (939)] Aflăm că în Drobeta Turnu Severin a fost organizată, în ultima decadă a lunii aprilie, „o amplă și complexă festivitate consacrată marelui scriitor Dumitru Radu Popescu, fiu al acestor meleaguri, care,

în august 2010, va împlini frumoasa vârstă de 75 de ani. [...] Întâlnirile scriitorului cu cititorii severineni, ocazionate de lansarea ultimelor sale trei volume de teatru apărute la Editura Scrisul Românesc, precum și cu elevii și cadrele didactice de la școala căreia îi va deveni patron spiritual s-au desfășurat într-o atmosferă sărbătorească și emoționantă.” ■ „Hipo” observă că revista târgovișteană «Litera» „a fost și a rămas o revistă solidă, sobră, ferită de extremismisme și excесе provinciale (exceptând concesiile pe care le cam face unor prețiși poeți dâmbovițeni), o publicație din care ai ce citi aproape la fiecare pagină.” ■ Dan Cristea discută volumul publicat de Alexandru Mușina, *Regele dimineții* (Ed. Tracus Arte, 2009): „O viziune sarcastică, pesimistă asupra vieții se poate percepe din mai toate poemele.” ■ Ioan Buduca consideră că volumul lui Ioan Groșan, *Un om din Est* „nu este, poate, un roman, dar este cea mai radicală descriere a mediocrității noastre sub comunism (*y compris* literatura), și asta tocmai pentru că reușește să o illustreze în registrul comicului, insinuant și nepolemic.” ■ Mircea Bârsilă scrie despre „un roman cinematografic”, „de abilitate, adică de maturitatea și de competențele artistice ale autorului [Constantin Stan], ține și faptul că valoarea acestui roman – unul dintre cele de vârf ale prozei noastre contemporane – nu este știrbită în niciun fel, chiar dacă este supus unei lecturi pe parcursul căreia suprafața textului coincide cu adâncimea sa.” ■ Felix Nicolau recunoaște că : „Nu m-am putut abține să nu mă gândesc la Aglaja Veterenyi după ce am citit *În exod* (Cartea Românească, 2008) de Viorica Răduță. Aceeași poftă de experiment la nivelul frazei sau, mai curând, al propoziției. Scriitură ca o ejaculare nestăvilită, cu sentințe poetice înspre finalul modulelor narative. [...] Totuși – și aici e marea ei calitate – niciodată nu-și încarcă textul cu mesaje culturale ori intertextualități obositoare. O proză foarte inteligent scrisă, dar fără proptele livrești. Condiția firească a romanului. Unde pierde teren autoarea este la lungimea cărții, care sare de 200 de pagini.” ■ „Cronicarul” observă că, la mai bine de zece ani de la publicarea ultimului volum de versuri originale, *Cântece(e). fast-food poems* (1998), Romulus Bucur reappare cu această nouă culegere de poeme în care, în bună măsură, își păstrează tonul simpatice și deschis, lejer și senzual, inventiv și hazos deopotrivă „așa cum a fost remarcat în cărțile anterioare. [...] Experimentalist, Romulus Bucur se folosește de procedeul caligramelor și al altor rezolvări grafice, făcând abuz, în același timp, de anglicizarea limbajului poeziei.” ■ Doina Ruști îi acordă un interviu Andrei Rotaru: „*V-ați lansat de curând o nouă carte, Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București, Editura Polirom, colecția EgoProză. De la ce și cum a pornit acest proiect literar?*; [...] fiecare dintre aceste narațiuni a pornit și de la un eveniment personal. De pildă, nuvela care dă titlul volumului a luat naștere după ce am descoperit printre hainele vechi o cămașă în pânza căreia respira hoțeste suflul unui alt timp. Cămașa aia m-a obsedat aproape o lună, timp în care am și scris povestea. La un moment dat, pe când eram cu mintea plină de papagali ucigași, m-am întâlnit cu Bianca Burța-Cernat și, cum eram îmbrăcată cu aceea cămașă, i-am povestit câte ceva despre spiritul carourilor, contaminând-o

cu sentimentul meu. Ea m-a susținut să public volumul acesta, iar mai târziu mi-a făcut și sugestii în legătură cu unele texte cuprinse în el. Tocmai de aceea consider întâlnirea cu ea absolut providențială. [...]; *Cât ține de inspirație și cât de muncă scrierea unui roman?*; Un roman cere muncă. Inspirație avem toți. [...]; *Ați citi într-un cenaclu, dacă ați fi invitată, alături de tineri nedebutați sau de tineri care sunt pe cale să confirme?*; Aș citi, bineînțeles. Aș fi foarte onorată.; *Ce vi se pare că își dorește publicul să citească? Cât de elevat e publicul zilelor noastre? Pot fi prinși prin «cârlige» culturale, ațâțați să descopere și să devină interesați de ceea ce citesc? Este depășită replica «cărțile comerciale vând»?*; Cititorii mei sunt oameni inteligenți și cultivați, cărora le place să-și aleagă singuri cărțile. Au oroare de cărți recomandate. Sunt pregătiți de revoltă și prea lehameteți ca să acționeze. Urăsc găștile. Și, mai presus de tot, au o mare dragoste față de oameni și față de viață. Prin urmare, nu cred că am nevoie de artificii ca să-mi adun cititorii și, de aceea, nu am meditat asupra unui plan.; [...] La acest volum, *Cămașa în carouri...*, am avut o singură lansare, la Diverta. Cu toate că n-am avut o promovare largă, prin întâlniri cu publicul, tirajul este aproape epuizat, iar cartea a stat patru săptămâni în topul vânzărilor, ceea ce este destul de bine pentru o ficțiune românească. [...] Prefer să vorbesc decât să citesc un text pe care l-am scris. Cât privește rolul lecturilor, de regulă, contactul cu publicul se produce într-un cadru restrâns și nu este atât o acțiune de promovare, cât un mod de-a lua pulsul prietenilor nevăzuți care mă citesc. Există un bărbat, al cărui nume nu-l știu pentru că nu s-a prezentat niciodată, dar care a venit să mă asculte și la Viena, și la Frankfurt, și la Leipzig. Bineînțeles, când scriu o carte, din când în când, ascund în firele narațiunii mici semne de salut pentru cititorii pe care i-am întâlnit cu diverse ocazii.” ■ *Cărțile săptămânii* discutate de Horia Gârbea sunt: ■ *Zece povestiri multilateral dezvoltate* (Cartea Românească): „Proza lui Cătălin Mihuleac are calitatea că nu plictisește cititorul niciodată. Prozatorul are o scriitură nervoasă, neliniștită, caustică. [...] Cătălin Mihuleac este un autor care știe să-și încante cititorii.” ■ *Fața nevăzută a Lunii* (Ed. Pergamon): „Eugen Cojocaru este o persoană cu activitate artistică variată, literatura fiind doar una dintre preocupările sale. [...] Mobilitatea spiritului și capacitatea de a surprinde nu doar limbaje, ci și modul de a raționa ale unor personaje variate, intuiția tonului just și umorul sec îl definesc pe Eugen Cojocaru ca pe un prozator abil și produc plăcere cititorului.” ■ *De atunci* (Ed. Palimpsest): Subiectele sunt destul de «moi», deși caracteristice perioadei, iar cele nouă texte seamănă între ele, fiind și final și ușor moralizatoare. Nu constituie o lectură prea palpitantă și, totuși, dacă ar avea răbdarea să rotunjească și îmbogățească unul măcar, Andrei Popescu ar putea deveni autorul unei nuvele reușite.” ■ *Poeme ciuruite* (Ed. Nouă): „Uneori agreabile, alteori izbutite, câteodată ne semnificative, ceea ce poetul nu că nu observă, dar nu suferă din pricina asta, textele lui Vasile Bardan pot interesa cititorii deprinși cu lirica de confesiune.” ■ *Înfrigurări* (Ed. Cultura): „La patruzeci de ani de la debut (1970!) și după mai mult de douăzeci de volume

lirice, Dan Rotaru continuă să scrie poeme delicate, elegii în metru clasic, texte formate din câteva catrene, prin care arată că a cultivat mereu acest tip discret al exprimării.” ■ Sunt publicate versuri de Gheorghe Istrate, texte de proză scurtă scrise de elevele de liceu Ana Cojocaru și Ramona Filip și parodii de Lucian Perța.

6 mai

[„Cultura”, nr. 17 (272)] Elisabeta Lăsconi discută volumul semnat de Tan Twan Eng, *Darul ploii* (Ed. Trei, 2009), trad. și note de Mădălina Șerban. ■ Eugen Negrici îi acordă un interviu lui Daniel Cristea-Enache: „[...] *Estimați, când ați scris «Iluziile literaturii române», că volumul va avea un asemenea impact?*; [...] Dar dacă nu demitizează și are un autor care însuși s-a autoiluzionat, atunci ce vrea să spună acest studiu? Spune simplu că, intrați într-o nouă și fastă etapă istorică în care noi și literatura nu mai avem nevoie de iluzii pentru a supraviețui, a venit momentul să scrutăm cu calm fenomenul literar românesc pentru că evoluția lui – pe care o văd optimist – să nu plece de pe un fundament mincinos. [...] *Sunteți printre puținii critici literari care mai vorbesc astăzi despre Mircea Ciobanu.* [...] Mircea Ciobanu era marea excepție. Rareori poți întâlni în aceeași persoană un profesionist al scrisului și un iubitor de literatură, un intelectual de înaltă ținută și care nu și-a pierdut niciodată căldura umană a adolescentului, visător și ștregar. [...] *L-ați întâlnit, în mai multe rânduri, și pe Ion D. Sîrbu.* [...] „boala îl făcuse liber și spectaculos. Regimul însuși era bătrân și bolnav și întrucâtva mai liber, și nu prin voința conducătorului, ci prin lehamitea slugilor lui. În acest răstimp al conivențelor și al privirilor cu subînțelele schimbate între călăi și victime, am izbutit să obțin aprobarea rectorului pentru organizarea unui ciclu de conferințe, un binevenit – deși tardiv – prilej de reîntâlnire a marelui prozator, a universitarului Sîrbu cu studenții. [...] Cu numai o oră înaintea primei conferințe, am fost chemat de rector, care, stingherit și roșu la față, mi-a comunicat că totul se contramandază și că sunt...sesizări. Și aici mi-a făcut cunoscutul, în epocă, gest al degetelor duse la epoleți. Mâna lungă a Securității cotrobăia încă după muribundul Sîrbu.” ■ Aflăm că „s-a încheiat, de curând, publicarea ultimului volum, al X-lea, din seria «Bibliografia relațiilor literaturii române cu literaturile străine în periodice (1919-1944)» (Editura Saeculum I.O., București, 2009), apărută sub egida Institutului de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu» al Academiei Române, alcătuită de un grup restrâns de cercetătoare: Ana-Maria Brezuleanu, Ileana Mihăilă, Viorica Nișcov, Michaela Șchiopu, Cornelia Ștefănescu – și prefată de academicianul Eugen Simion.” ■ Al. Cistelcan scrie despre „a IV-a *Țiganiadă*” – o repovestire de Traian Ștef, *Povestirea Țiganiadei, după Ioan Budai Deleanu*: „Meritul ei major n-ar fi însă acela de a lua locul *Țiganiadei* lui Deleanu, ci acela de a fi un drum spre ea. Dacă rescrierea lui Ștef va scoate *Țiganiada* din ghetoul strict al literaților, înseamnă că «traducătorul» și-a făcut treaba.” ■ Eugen Simion publică a doua parte a articolului „Răspuns lui Sorin Preda.” ■ Nicoleta Sălcudeanu scrie despre volumul semnat de Eugen Simion, *Fragmente*

critice VI: Ne revizuim, ne revizuim... (Fundatia Națională pentru Știință și Artă, 2009): „Dacă N. Manolescu este un om al reliefului, al feloniei accidentalului, cu riscurile ce-i revin, E. Simion evită riscurile nu din exagerată prudență, ci prin săvârșirea actului critic în chip sacerdotal, instituțional. [...] Opuându-se tuturor deformărilor și defăimărilor arbitrare, criticul întreține sentimentul tonic că literatura română rămâne teritoriul miraculos de redescoperit, că este un ținut autonom ce poate fi apărat de revizuirii isterice și epurări pustiitoare. Un ținut al literaturii, pentru literatură. Nici mai mult, dar nici mai puțin de atât.” ■ Aflăm că Dorin Tudoran „a revenit în blogosferă, la adresa dorin2tudoran.wordpress.com. Prin titlul blogului său, «Certocrația», publicistul și-a asumat, se pare, caracterul combativ al blogosferei și riscurile implicate de prezența trollilor în subsolul blogului său.” ■ Recomandările revistei sunt: ■ Marin Mincu, *Proba de gimnastică* (Ed. Vinea, 2008), pref. de Octavian Soviany: „Se crede greșit că Marin Mincu s-a retras, cum zice în cutare poem, «într-un colț de imagine». Adevărul este că Marin Mincu s-a lăsat doar «definitivat» în această ultimă ediție, în preliminariile căreia singur recunoaște a fi rămas un «actant poetic competitiv». (Teodora Dumitru) ■ Mircea Cărtărescu, *Frumoasele străine* (Humanitas, 2010): „Cea mai bună carte a lui Mircea Cărtărescu de la *De ce iubim femeile* încoace.” (Mihai Iovănel) ■ Petru Popescu, *Supleantul* (Curtea Veche/Jurnalul, 2009): „Nicolae și Elena Ceaușescu sunt cele mai puternice, la propriu și la figurat, personaje din *Supleantul* – și această performanță a lui Petru Popescu merită o subliniere. Iar dacă excludem finalul penibil cu ispitirea lui Petru și fuga lui spre jungla libertății, această călătorie tovarășească în America de Sud este excelent narată. Deci, se poate.” (Daniel Cristea-Enache) ■ Mircea Muthu, *Ochiul lui Osiris. Dialoguri* (Ed. Eikon, 2010): „O suită de interviuri în același timp sobre și provocatoare, care arată că poți studia balcanismul fără să-l practici.” (Andrei Terian).

6 mai

[„**Dilema veche**”, nr. 325] Dosarul săptămânii poartă titlul „TViitorul televiunilor publice”. ■ Marius Chivu scrie despre „Natura fericită a domnului Manolescu”: „Apărute la un an după *Istoria critică* – punct terminus al unei cariere ce a durat peste trei decenii, aceste «amintiri sumare» [*Viață și cărți. Amintirile unui cititor de cursă lungă*, Editura Paralela 45, 2009] ale criticului sunt un fel de addendă retrospectivă în doi timpi. [...] Dacă n-ar fi scris ultimele 15 pagini, aș fi spus că din amintirile lui Nicolae Manolescu lipsește tocmai el și că, de fapt, a scris o carte de istorie literară la persoana întâi. [...] Oricum, mai multe cărți decât viață, în aceste amintiri!”

6 mai

[„**Observator cultural**”, nr. 265 (523)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Marți, 4 mai, a avut loc, în organizarea Ambasadei României la Paris, o serată

literară, în saloanele Palatului de Behague de la Paris, la care invitatul de onoare a fost scriitorul Radu Aldulescu. Prezentarea introductivă a fost realizată de către Nicolae Manolescu și Edgar Reichman.” ■ „Joi, 6 mai, ora 18.00, are loc la Librăria Cărturești (str. Arthur Verona nr. 13-15) lansarea romanului *Mesagerii ploii* de Ismail Kadare, apărut în colecția «Raftul Denisei», în traducerea lui Marius Dobrescu. Vor vorbi: Denisa Comănescu, Marius Dobrescu, Cezar Paul-Bădescu, Luan Topciu și Vlad Zografi.” ■ „Au apărut informații despre «turnătorul» Marino! Din 30 aprilie, ziarul «Evenimentul zilei», prin jurnalista Mirela Corlățan, a început un serial consacrat lui Adrian Marino. Titlurile și intertitlurile au curs în cascadă: «Marino, turnătorul lui Eliade și Lovinescu», «Două decenii de spionaj», «Vanitatea lui Adrian Marino, pedala apăsată de Securitate». Rândurile de deschidere, din 30 aprilie, conțin concluzia întregului serial: Adrian Marino ar fi «un informator prodigios al Securității și al Direcției de Informații Externe, sub numele de cod *Brătescu* și *Bratosin*». I-am rugat pe colaboratorii și redactorii noștri, care au citit *Viața unui om singur* și au scris despre volumul de memorii al lui Adrian Marino în «Observator cultural», să citească și articolele din «Evenimentul zilei». Și le-am adresat o întrebare: «Ce schimbă, în interpretările dumneavoastră la cartea lui Adrian Marino, aceste informații? Ce anume, din ce ați scris, ar trebui reanalizat, rediscutat, refăcut?». Răspunsurile primite sunt publicate în ordinea alfabetică a autorilor. Adăugăm la acest grupaj un articol scris de Simona-Maria Pop, care a studiat dosarele de la CNSAS despre Marino.”: ■ Liviu Antoanesei: „Apariția fragmentelor din memoriile lui Marino în «Evz» a declanșat o vastă campanie de discreditare a autorului. N-a fost destul! În ciuda campaniei intelocrației lezate și a anexelor jurnalistice, memoriile au fost neașteptat de bine primite, câteva publicații – «Mozaicul», «Verso», revista de față – dedicându-i numere speciale. A început faza a doua, «dosarul de Securitate». Pe mine, «informațiile» publicate de dna Corlățan nu mă impresionează, mai întâi pentru că, dacă ar fi adevărate și corect interpretate, nu pun în cauză calitatea analizelor la care Marino supune cultura românească pe durata a șase decenii, laolaltă cu protagoniștii acesteia. Pe scurt, acestea rămân valabile în esența lor și dacă Marino a colaborat cu Secu, și dacă n-a colaborat. [...] În ciuda titlurilor de tabloid, care-l prezintă pe Marino ca pe un dr. Sorge sau Philby, conținutul celor două articole se distinge prin absența informațiilor ca atare. Se trag concluzii fără vreun probatoriu și doar pe baza unor documente emane de la ofițerii de Securitate! Nu se prezintă vreun angajament sau alt document asumat de Marino. Mai mult, un ofițer îl prezintă drept «profesor universitar, doctor docent», deși de la intrarea în pușcărie și până la moarte Marino n-a avut vreo relație cu Universitatea și nici măcar cu un loc de muncă. Dacă nu e vorba de altă persoană, e clar că Secu nu știa pe cine racolează, era incompetentă! [...] Ce nu cred eu? Nu cred că un om închis 14 ani a devenit comunist și fan al Securității. Cred însă că Marino – deși nu avem probe! – a semnat formal un angajament cu instituția, dar a colaborat la fel de formal. Cazul merită discutat, însă cu documentele pe

masă și cu înțelepciunea necesară. [...] Ca și alte cazuri, Paleologu să zicem, lăudat de toți că a mărturisit. Da, a mărturisit și a bagatelizat, n-a vorbit despre chitanțele pentru banii primiți contra serviciilor sale! Nu-l judec însă nici pe cel din urmă, nu judec deținuții politici. Dar nici lucrul cu două măsuri nu e onest! Iar doamna Marino de ce e ponegrită? Câți au avut curajul să refuze Secu în 1963? Da, vina dumisale e că n-a distrus memoriile!” ■ Ștefan Axinte: „În urma publicării în «Observator cultural» a articolului «Hermeneutica ideii de biografie» [v. numărul 256 (514) din 25 februarie], câteva persoane mi-au reproșat că aș fi fost totuși prea blând cu Marino. Cum adică «totuși prea blând»? Dar ce m-ar fi recomandat pe mine (sau pe oricare alt intelectual din generația mea) ca să mă pot erija în instanță morală și să judec superior și suficient o problemă atât de controversată, de sensibilă și de complexă cum este posibila colaborare a lui Adrian Marino cu Securitatea. Nu pot să nu mă întreb ce aș fi făcut eu dacă aș fi fost într-o situație existențială similară cu cea a criticului despre care vorbim. [...] Pe noi înșine nu ne cunoaștem cu adevărat decât atunci când viața ne aduce în situații-limită. [...] Dacă informațiile din «Evenimentul zilei» sunt adevărate, deși mă îndoiesc profund de exactitatea lor, pot să recitesc altfel toate secvențele în care Marino își afirmă răspicat ne iubirea de sine. Da, ar fi avut serioase motive să nu se prea simpatizeze. Dar, știm deja, lui Marino i-ar fi părut ridicolă, inoportună și patetică orice formă de spovedanie. El și-a asumat trecutul, l-a reinterpretat și l-a integrat în sistem. Chiar dacă nu a ținut să precizeze ce anume și-a asumat în mod concret. Să fie vorba într-adevăr de un alibi? Refuz să cred asta. [...] Se știe, cei care fac și desfac dosare pot să determine imaginea publică a cuiva. Nu pot să ofere însă garanții cu privire la adevăr. În concluzie, nu cred că Adrian Marino este atât de vinovat după cum reiese din lectura dosarului său intermediată de «Evenimentul zilei». Toată viața sa intelectuală despre care vorbim a pledat în favoarea spiritului critic. Iar spiritul critic presupune în mare măsură echilibru.” ■ Paul Cernat: „Nu sunt atât de naiv ca să mă mir de «revelațiile» Mirelei Corlățean din «Evenimentul zilei». Sunt lucruri care se știau de mult, din folclorul lumii literare, din memorialistica și diaristica epocii. Nu cred că a mirat pe nimeni din lumea culturală ce a apărut despre «turnătorul Someșan» sau, mult mai înainte, despre C. Noica, Ion Caraion, Valeriu Anania sau Ștefan Aug. Doinaș. [...] E adevărat, Marino și alții au fost niște instrumente ale Securității, însă după ce au fost victime ale ei. În plus, suntem încă foarte departe de a avea informații suficiente despre totalitatea colaboratorilor Securității din lumea culturală. Marii vinovați și marii păpușari sunt în umbră, acoperiți, și își râd de noi. [...] Nu vreau să comentez prea mult investigațiile Mirelei Corlățean, o jurnalistă cu o percepție aproximativă asupra lumii literare. Chestiunea colaboraționismului intelectual autohton e, oricum, mult prea complicată, ca și aceea a angajărilor totalitare, de extremă dreaptă sau comuniste. În opinia mea, condamnarea trecutului neconvenabil nu valorează mai nimic în absența asumării responsabile și cu discernământ a acestui trecut. Or, discernământ înseamnă să nu amesteci planurile. Adică

să nu speculezi păcatele moral-politice ale oamenilor pentru delegitimarea unor opere valabile. [...] Întreb și mă întreb: cum s-ar fi comportat oare procurorii morali din oficiu și vitejii de după război dacă s-ar fi aflat în circumstanțele lui Adrian Marino? Care, atenție, n-a deținut nici un fel de funcții oficiale, nici înainte, nici după 1990. Sunt de acord: trebuie să știm «adevărul integral», oricât de neconvenabil, despre comportamentul societății românești – *y compris* al lumii intelectuale – sub totalitarisme. Dar demascările selective, cu țârâita, orientate în funcție de interese strategice, vendete ideologice sau personale și conjuncturi politice dubioase, sunt contraproductive și nu fac decât să dezorienteze.” ■ Daniel Cristea-Enache: „O analiză critică este cu totul altceva decât o investigație jurnalistică. Avem a discuta cărțile unui autor, opera lui, nu compromisurile omenești pe care le-a făcut. E straniu, pe de altă parte, s-o acuzi pe Mirela Corlățan de la «Evz» pentru articolul despre cazul Marino. Ea și-a făcut, bine-rău, treaba de jurnalist, așa cum un critic literar își face, bine-rău, treaba de critic. [...] Eu nu pot să-l judec pe Adrian Marino, fost deținut politic și cu domiciliu obligatoriu în Bărăgan, pentru pactul cu Securitatea. Să-l judece cei care au trecut prin același infern al detenției și care au rezistat. Ceea ce nu pot să înțeleg – nici din cazul Marino, nici din cazul altor intelectuali români – este voluptatea de a-i eticheta pe alții drept comuniști, securiști ș.a.m.d., când tu însuși ai pe conștiință o colaborare urâtă cu Partidul sau cu Securitatea, cei doi vectori ai regimului trecut. Adrian Marino este, pentru mine, vulnerabil moral mai ales prin sarabanda acuzelor lansate de el după Revoluție – și în ultimele capitole ale cărții sale postume. La distribuirea acestor acuze nu-l putea obliga nimeni; iar dreptul lui de a le fi utilizat se vede acum rupt în două de propriul colaboraționism.” ■ Adina Dinițoiu: „Marino spune clar în *Viața unui om singur* că foștii deținuți politici, după ce treceau de perioada domiciliului obligatoriu și odată «integrați» în societate, erau sistematic urmăriți de Securitate, ba chiar aveau un ofițer de Securitate care se ocupa special de «cazul» lor. Erau, la rândul lor, obligați să facă rapoarte. Tot Marino scrie, referitor la plecările lui în străinătate, că una din marotele regimului era să-i pună pe românii ajunși în Occident să-l convingă pe Eliade să se întoarcă în țară, în schimbul a diverse onoruri etc. [...] De altfel, cărturarul însuși îi avertiza adesea pe interlocutori că va trebui să informeze despre discuțiile lor; Mirela Corlățan specifică faptul că, la un moment dat, regimul a observat că Marino omite unele informații. [...] Că va fi mers Marino și mai departe, în acest «pact» cu Securitatea, rămâne de văzut. Deocamdată, predominantă este tendințiozitatea articolului respectiv, publicat «la timp», după apariția memoriilor și după discuțiile declanșate în mediile culturale de judecățile necruțătoare la adresa breslei ale criticului și teoreticianului. «Lustrația» răzbușătoare și selectivă de la noi nu are, până una-alta, o reală relevanță. [...] Până una-alta, sunt tentată să-l cred pe Adrian Marino (în memoriile sale de după moarte). O bună parte dintre intelectualii români au fost informatori ai Securității în epocă, deși se cunosc, cu voia dvs, doar câțiva, iar gradele de colaborare nu au fost niciodată discutate.

Dincolo de toate însă, valoarea culturală a scrierilor lui Marino rămâne indiscutabilă, în orice condiții de colaborare (se cunosc doar atâtea cazuri celebre, un Céline, un Günter Grass ș.a.). Cât privește conduita morală în comunism, subiectul e delicat și plin de nuanțe: nu fac parte dintre cei care acuză zgomotos, înainte de a vedea și înțelege contextul.” ■ Cezar Gheorghe: „Pentru mine, Adrian Marino nu a fost niciodată un reper moral, nici nu văd utilitatea reperelor de acest tip. [...] Dacă Adrian Marino a colaborat sau nu cu Securitatea este o discuție cu relevanță etică și semnificativă în contextul dezbaterii despre raportul intelectualilor cu Securitatea. În ceea ce privește însemnătatea sa ca intelectual și ca teoretician, o asemenea informație nu schimbă nimic din prețuirea pe care o am pentru teoreticianul Marino. Personal, cred că opera unui intelectual trebuie separată de conduita sa morală.” ■ Marius Ghilezan: „S-a scos din arhive un dosar. Și? Dar câți dintre intelectualii publici de acum pot jura cu mâna pe Biblie că nu au fost colaboratori ai poliției politice? [...] Adrian Marino a reușit să-și desăvârșească «Opera», fără a beneficia de vreun ajutor. Că a fost plecat în străinătate, fiind un intelectual agreat, se poate înțelege. Dar dosarul scos atât de rapid de la naftalină pare suspect. Plus că nu există niciun angajament. [...] Mi se pare o mârșăvie, mai ales că nu există nicio dovadă în investigație că și-ar fi turnat colegii. Că a povestit, e o altă poveste. În logica strâmbă a faptelor, Corneliu Coposu, cel care trebuia să scrie și ce a mâncat de dimineață, la prânz și seara, a fost un turnător. [...] Fac o confidență, pentru prima oară în public. Tatăl meu, pe vremea comunismului, era medic al unei renumite echipe de fotbal din România. Pentru a primi viză de Occident, nu trebuia să refuze dialogul cu «Omul negru», cum îl porecleam eu pe individul care venea des, la el în cabinet, mereu într-o haină lungă de Gestapo. După revoluție, tatăl meu mi-a mărturisit, pentru a ști să mă feresc de eventualele atacuri îndreptate împotriva lui, deci și asupra mea, că «a trebuit să spună despre ce s-a întâmplat și în afara vestiarelor». M-a asigurat, totuși, că nu a semnat nici un angajament. Câți dintre intelectuali au putut merge în străinătate refuzând dialogul cerut?” ■ Bedros Horasangian: „Scriu cu strângere de inimă despre un om pe care-l prețuiesc și-l apreciez în grad înalt. Orice s-ar spune sau s-ar scrie despre Adrian Marino, eu rămân pe aceleași poziții. Cei care au trecut prin infernul carceral comunist ar trebui lăsați în pace. Dar nouă ne place să maculăm, ca să găsim justificări la propriile compromisuri, tăceri vinovate, poate chiar fapte nerușinate necugetate. [...] Câți dintre noi au avut tăria se renunțe la funcții și cariere ca să ocolească înregimentarea în PCR, fără de care nu se putea face mai nimic? Câți dintre noi au refuzat orice compromis precum și colaborarea cu «organele» și «structurile» vechiului regim comunist? [...] Am trăit urât. Și continuăm să trăim urât. Intrarea în NATO sau admiterea în UE nu ne-a făcut nici mai buni, nici mai sensibili. [...] Memoriile lui Adrian Marino sunt o radiografie a lumii în care a trăit. Și el, și noi. Cine a văzut sau a simțit pe propria lui piele că a trăit și a simțit lumea românească altfel să pună mâna pe plaivaz și să-și scrie propria versiune. [...] Să-i lăsăm pe foștii pușcăriși să se

judece, eventual, ei între ei, cine a fost mai tare și cine a cedat. Noi, ceilalți, rămași să «rezistăm prin cultură» – o găunoasă formulă ca să satisfacă propriile lașități –, ar trebui să avem o oarecare jenă în a arunca anateme.” ■ Antonio Patraș: „Pe mine unul mă surprinde neplăcut mai puțin faptul că Adrian Marino ar fi fost colaborator al Securității (nuanțele sunt, aici, infinite – iar la ieșirea din pușcărie puțini aveau tăria de a nu semna pactul), cât maniera în care CNSAS-ul a înțeles să-și facă treaba, dând la gazetă dosarul exact în momentul când scriitorimea românească suferea un semnificativ deficit de imagine de pe urma publicării volumului de la Polirom. De ce nu s-a întâmplat asta până acum, ca acuzatul să aibă posibilitatea de a se apăra? De altfel, în ultimul timp, când presa scoate la iveală documente de la CNSAS, aproape sigur e vorba de o răfuială, un micuț șantaj sau alte lucruri murdare de acest gen, de pe urma cărora, vai!, nu doar «adevărul» are de câștigat... [...] S-a afirmat (vezi «Evenimentul zilei») că securiștii știau să profite de pe urma vanității cărturarului, care a suferit cumplit (cine ar fi rămas nepăsător?) când Eliade a primit cu dispreț cartea apărută la Gallimard. Nu-i exclus, având în vedere slăbiciunea intelectualilor pentru astfel de lucruri. Dar e de-a dreptul aberant să afirmi (cf. tot «Evz») că numai cu ajutorul serviciului de spionaj Marino intrase pe piața de carte din Vest, devenind în mod ilicit o vedetă internațională! [...] Or, să nu uităm!, Adrian Marino a fost o victimă, și nu un profitor ordinar al regimului ceaușist. Ca atare, cuvintele pe care le citam în finalul articolului meu am impresia că dobândesc acum, în lumina ultimelor dezvăluiri din presă, o rezonanță tragică: «poporul român s-a ceaușizat, s-a adaptat și s-a regăsit în ceaușism. România adevărată s-a identificat și s-a confundat cu regimul ceaușist [...]. A te regăsi în ceaușism, a-l asimila, a-l trăi și practica în continuare mi se pare într-adevăr teribil.»” ■ Ovidiu Pecican: „Mi s-a părut însă neonorabilă graba cu care mai multe condeie – printre ele și ale unora dintre cei caricaturizați de Marino – l-au acuzat pe scriitor de turnătorie înainte de a produce orice dovadă documentară. Din acest punct de vedere, o spun clar: presupunând că Marino ar fi fost un «colaboraționist» – în acele timpuri era, se pare, mai probabil să fii decât să nu fii, mai ales dacă aveai tinichele imense atârinate de coadă și duceai cu tine și-n somn teroarea anilor de umilințe zilnice prin temnițe și domiciliu obligatorii –, asta tot nu îți face pe respectivii mai consistenți moral și mai demni. [...] «Observator cultural» a înregistrat, la vremea apariției epistolei lui Gabriel Liiceanu către Andrei Pleșu (nr. 231, iulie 2004. [...] Reluarea, în 2010, prin vocea lui Mircea Dinescu, a afirmațiilor nedemonstrate cu probe de Gabriel Liiceanu, transmiterea lor în presă prin Ioan T. Morar și, acum, Mirela Corlățan, este deranjantă, cu atât mai mult, cu cât mărturiile indubitabile întârzie să apară. [...] Pe blogul lui Dorin Tudoran găsesc informații din care rezultă, pe de o parte, că de acest poet se ocupau angajații conspirați a trei unități secrete – cea care supraveghea corespondența, cea care îi asculta telefoanele și cea care îl fila în permanență –, însumare de logistică și resurse umane aparent incredibilă, la prima vedere. Câți dintre acești executanți ai ordinelor arbitrare ale dictaturii

au fost aduși în fața judecății cetățenești, cum se face cu destule nume dintre intelectualii epocii? [...] După ce luptase pe frontul de Est și făcuse prizonierat în Siberia, după ce fusese arestat, din nou, în 1961, în anii '80 ai secolului trecut, tata îmi povestea cum îl tot presează Securitatea să toarne ce se mai întâmplă prin blocul unde locuia, fluturându-i pe la nas posibilitatea ca eu să nu-mi pot încheia studiile universitare. Făcea pe relaxatul, spunându-mi cum, strâns cu ușa, îi dădea ofițerului care îl vizita câte o declarație în care le atribuia unor securiști din blocul nostru numai injurii la adresa cuplului prezidențial. Știa, îmi spunea, murind, pasămite, de râs, că pe astea nu le vor raporta niciodată. Spera ca, măcar așa, să îl mai slăbească un pic. [...] Îmi amintesc vizita pe care i-am făcut-o lui Adrian Marino în vara lui 2004, pe când era asaltat de atacurile furibunde ale unui anume București literar-filozofic. Mi-a mulțumit pentru votul de încredere, dar nu-i dădea pace faptul că mă puteam îndoi, fie și retoric, de bună-credința lui. Oricum stau lucrurile, *Viața unui om singur* rămâne un dar cu greutate făcut culturii noastre actuale și viitoare, și nimic din ce am afirmat în articolele dedicate ei, până acum, nu cred că se cere revizuit în lumina documentației despre autor disponibile până astăzi. Rămân cu gustul amar că nu am apucat să spun nimic despre acuzele la adresa doamnei Lidia Bote Marino, o octogenară distinsă, căreia nu i se poate reproșa nici măcar că ar fi dorit privilegii în carieră (a fost pensionată pe treptele de jos ale carierei universitare, în pofida excelentelor contribuții aduse la cunoașterea poeziei simboliste românești), că ar fi vrut să aibă acces la călătoriile în străinătate sau, și mai și, că și-ar fi injuriat contemporanii.” ■ Bogdan-Alexandru Stănescu: „Nu, nu vreau să trec peste imbecilitatea titlului: «Marino, turnătorul lui Eliade și Lovinescu». Dacă menționarea numelui lui Eliade putem accepta că nu aduce cu sine prea multe ambiguități, în cazul lui Lovinescu, mărturisesc că am avut o strângere de inimă. L-o fi turnat Marino și pe Lovinescu? La Siguranță? Nu, e vorba despre Monica Lovinescu, revelație pe care gașca de injurați în *Memorii*, care o folosește pe Mirela Corlățan pe post de trâmbiță, ne-o oferă nu în șapou, nu în primul paragraf, ci undeva pe la mijlocul așa-zisului articol. [...] Sub condamnarea plină de intransigență a unui ziar care mai nou încapă în prohab, se ascunde foarte multă prostie, un noian de ideologie deloc mascată, plus doza obișnuită de influențe din partea Senatorilor «Evz». Repet ceea ce am spus în cadrul dosarului: până nu fac anii de închisoare ai lui Marino, până nu îndur domiciliul forțat (în Bărăgan, nu la Tescani), nu pot ridica piatra. Stau plin de admirație în fața unei Mirela Corlățan, care poate ridica ditamai bolovanul, sub aparența obiectivității.” ■ Ovidiu Șimonca: „toate informațiile publicate de «Evz» sunt pe baza unor rapoarte ale ofițerilor de securitate. De ce trebuie să-i credem pe securiști? Știm că faptele au stat chiar așa? Prin urmare, în acest moment, am ajuns să tratăm Securitatea cu stimă și considerație, dacă o acceptăm drept sursă credibilă, un etalon al informării! [...] Pe urmă, ni se pare dubioasă desecretizarea extrem de rapidă a unui dosar DIE, câtă vreme alți angajați ai Europei Libere nu și-au primit dosarul sau li se spune acestora, de la

SIE, că n-au dosar la DIE. [...] Și dacă Marino era un «spion» printre angajații Europei Libere, de ce nici unul dintre redactori n-a vorbit despre această situație până acum? De ce a fost cultivat, după 1989, având intervenții în programele Europei Libere și ale BBC-ului? Mie mi se pare că Marino trebuie mânjit pentru că a îndrăznit să fie slobod la gură.” ■ Ciprian Șiulea: „Pentru mine, dezvăluirile recente despre trecutul lui Adrian Marino nu au avut aproape nici o importanță. Din unele motive conjuncturale, cum ar fi acela că ele nu constituiau o surpriză sau că articolele Mirelei Corlățan sunt, ca și deconspirările ei anterioare, atât de tendențioase, rebarbative și contrare regulilor de bază ale jurnalismului. [...] Nu cred că titlurile și etichetările senzaționaliste și nejustificate în text («turnătorul lui Eliade și Lovinescu», «superspionul român în Occident») sunt cea mai bună metodă pentru ceea ce, dat fiind tonul superior și moralist al autoarei, presupun că se dorește a fi un demers justițiar, de asanare morală sau așa ceva. [...] Problema de fond e în numele cui și în virtutea cărui principiu se poate produce condamnarea morală (pentru că aici vorbim doar pe un plan moral, nu pe unul juridic) a foștilor informatori. [...] Între cedarea lui Marino și acțiunile lui anticomuniste care l-au băgat în pușcărie există o relație directă. Cine îl poate acuza? Masa imensă a societății, cea care, prin pasivitatea ei absolută, a favorizat de fapt represiunea brutală a Securității? Eu cred că nu. De fapt, e vorba despre acei justițiar care se activează cu o vehemență puțin indecentă în astfel de cazuri și care, precum Mirela Corlățan, au pretenția implicită dar evidentă de a reprezenta societatea.” ■ Simona-Maria Pop (absolventă a Facultății de Istorie și Filologie din cadrul Universității «1 Decembrie 1918», Alba-Iulia, cu un doctorat despre Adrian Marino. Autoare a volumului *Adrian Marino – Vârstele devenirii*, Colecția „Doctoralia”, Editura Dacia, 2010): „Descoperirea în «fondul arhivistic Marino», de la Biblioteca Centrală Universitară din Cluj, a unui teanc de articole decupate din presa postdecembristă care regrupa tot ce s-a scris despre deținuții politici și problemele colaborării, m-a determinat să îmi pun serioase întrebări legate de integritatea acestuia. Faptul că Marino subliniasse pe text numai anumite fraze, și toate legate de culpabilitatea morală și de criteriile care transformă pe cineva în turnător, m-a făcut să simt că are într-adevăr ceva de ascuns. [...] Voi exemplifica cu celebrul angajament pe care se bănuiește că l-ar fi semnat Marino în Bărăgan. Trimis în Lățești deoarece era considerat un element ostil și periculos, un conducător al mișcării de reorganizare PNT, Marino intră rapid în vizorul Securității ca posibil informator datorită calităților sale intelectuale și umane. Folosindu-se de faptul că părăsește fără aprobare raza de 15 kilometri, pentru a-i telefona de la Fetești logodnicei sale, lui Marino i se face o înscenare, este arestat și anchetat sub pretextul părăsirii domiciliului obligatoriu. [...] În cazul în care accepta colaborarea, urma a primi o serie de beneficii: aprobarea concediului solicitat în repetate rânduri pe motive de sănătate sau de documentare la bibliotecă, un loc de muncă adecvat pregătirii sale, recompense materiale și speranța unei eliberări înainte de termen în vederea căsătoriei. Eșecul operațiunii este sintetizat

într-un raport oficial asupra acțiunii de racolare, raport întocmit în urma plângerii lui Adrian Marino că ar fi fost torturat în stare de arest, spre a fi intimidat, ca să declare fapte care nu corespund adevărului. [Este redat un fragment relevant din dosarul de urmărire informativă] [...] Constantul refuz al colaborării l-a determinat pe securistul Livescu să renunțe la planul de recrutare ca agent informativ, păstrându-l sub strictă supraveghere, sperând că va putea obține pe această cale informații importante legate de activitățile ilegale ale foștilor membri PNT. În acest sens, mizând pe faptul că, beneficiind de libertate de mișcare, Marino își va vizita vechii prieteni sau că va face unele comisioane pentru colegii săi, i se va aproba singurul său concediu. Nu este nici pe departe vorba despre o recompensă a colaborării, cum acuză unii, ci despre o atență supraveghere și verificare a persoanelor cu care intră în contact. [...] În noul său dosar de urmărire se adună zeci de rapoarte asupra activității sale, referate legate de conținutul scrierilor sale, ordine de supraveghere când se deplasează din localitate, bilețele cu rezumatele întregii corespondențe, rapoarte de verificare a relațiilor pe care le are cu fiecare dintre vizitatorii săi sau cu persoanele cu care intră în contact când își părăsește domiciliul. Înseamnă toate aceste informații material compromițător? Toate tentativele sale de a se angaja într-o slujbă dau greș; nu primește aprobarea unui loc de muncă din cauza dosarului de fost deținut politic. Dorindu-și cu perseverență să reușească în domeniul literar, Adrian Marino va renunța la ideea unei cariere instituționalizate și va începe toate demersurile legale de repunere în drepturile sale de autor, pentru a trăi ca liber profesionist din editarea scrierilor sale. [...] Articolele pe care le publică sunt neutre, el nesemnând texte angajate politic, la fel cum și corespondența sa privată nu conține elemente compromițătoare. Cererea sa de reabilitare este întărită prin recomandări serioase din partea Uniunii Scriitorilor, prin activitatea sa editorială și publicistică, editarea operei lui Macedonski în 10 volume, Premiul Academiei Române în 1967, al Uniunii Scriitorilor în 1968. Prin procesul verbal și sentința nr.156 din 17 iulie 1969 a Tribunalului Militar Teritorial București se dispune reabilitarea judecătorească a lui Adrian Marino. Acesta este începutul carierei interne și internaționale a lui Adrian Marino. [...] În afara aceluia angajament formal pe care l-a semnat în Bărăgan, despre care am scris mai sus, de obligațiile căruia nu s-a achitat nicio dată, refuzând vehement orice formă de colaborare a sa ca agent informativ, nu s-a descoperit în acest fond arhivistic niciun alt document prin care Adrian Marino să își formuleze o adeziune explicită prin care să dea voie informații compromițătoare despre alte persoane. [...] Există în derularea vieții lui Adrian Marino câteva situații care infirmă avantajele unei colaborări. Prima este lipsa motivului. Cum se face că Marino a refuzat constant avansurile și tentațiile Securității în vremurile cele mai aprige ale existenței sale? Întreținut de soția sa și fără nicio șansă de a fi acceptat în viața literară, alege integritatea morală. Este reabilitat juridic abia în 1969, când obținuse deja premii literare, publicase cărțile despre Macedonski, își formase o autoritate în domeniul literar. [...] Dacă tot era atât de

util sistemului ca emisar pe lângă Eliade, de ce *Hermeneutica lui Mircea Eliade* a așteptat aproape 3 ani acordul pentru tipar și de ce a rupt brutal relațiile cu Eliade, profund dezamăgit de lipsa interesului acestuia față de cartea sa? De ce jurnalele și impresiile celor din diaspora îl prezintă mereu ca pe o persoană retrasă, dedicată exclusiv studiului și bibliotecilor? În atingerea scopurilor sale, dacă era emisar al Securității, nu ar fi trebuit să își pună masca sociabilității și să fie înconjurat de multă lume pentru a-și culege informațiile? De ce, dintre toți bursierii pe care el îi propune pentru bursa Herder, nu obține aprobarea pentru niciunul dintre aleșii săi? De ce, în fondul arhivistic personal, există dosare cu procese verbale ale sutelor de confiscări brutale la vamă, dacă Securitatea făcea promo cărților și activităților sale? Și cum se face că, după 1989, la insistențele lui Marino, se constituie la Cluj «fondul Mircea Carp», cu documente inedite din activitatea sa diplomatică și de redactor la Europa Liberă? Nu îi era teamă că printre însemnările personale ale lui Mircea Carp se vor găsi elemente demascatoare ale dublului său joc? Arhiva CNSAS reprezintă doar o perspectivă asupra vieții și activității lui Adrian Marino. Este vocea securiștilor și a modului lor de a vedea lucrurile. O reconstituire integrală a adevărului este fragmentară, în viziunea mea, fără o raportare la miile de dosare din fondul arhivistic personal al lui Marino. Cu o pasiune aproape maniacală a arhivării, el a păstrat, riguros organizate în dosare, toate materialele care îi pot reconstitui viața și activitatea. Mici documente de epocă, ele sunt mult mai obiective prin diversitatea lor și pot elucida multe dintre misterele în care încă este învăluit Adrian Marino. În fond, trebuie să descoperim și propria sa viziune asupra vremurilor istorice pe care le-a trăit.” ■ Daniel Cristea-Enache relatează despre ultima ediție din „Colocviile romanului românesc contemporan”: „am fost uluit să descopăr cum uriașul amfiteatru al Universității «1 Decembrie 1918» gemea de tineri și mai puțin tineri veniți să-i asculte pe romancierii și criticii dispuși de-a dreapta și de-a stânga centrului de greutate Nicolae Breban. Spațiul era suprapopulat, literalmente ticsit de oameni curioși să ne asculte vorbind. Despre ce? Despre «Romanele romancierilor tineri». [...] După incipit-ul brebanian, Ion Simuț a luat-o de departe și de sus, vorbind despre ideologia care cam lipsește, deși ar fi bine să nu lipsească, din romanele tinerilor. [...] criticul și istoricul literar «optzecist» o înțelegea ca pe o viziune generală despre om și despre lume; o viziune susținută de temele mari, atacate într-un mod inconfundabil de către fiecare prozator important. [...] A urmat infatigabilul Virgil Podoabă, care vorbește exact așa cum scrie: elaborat și doct, sistematizant și în același timp fixat pe câteva elemente de care nu se mai poate desprinde. După ce ne-a convins, frumos, că literatura veritabilă «absoarbe viața», a vorbit îndelung despre un roman nedreptățit și neînțeles: *Teză de doctorat* al lui Caius Dobrescu. Tomul a fost arătat demonstrativ colegilor și persuasiv publicului, cu tot cu fișele criticului care-l citise și-l ținea acum în mâini ca pe o armă ficțională devastatoare. [...] Ion Pop a adăugat un nume (Florina Ilis) pe care eu îl uitasem în înșiruirea pozitivantă și a punctat fazele de receptare a unei

generații de tineri prozatori la care ne referim, de regulă, în mod nediferențiat. Disocierile impecabile ale lui Ion Pop au mers preponderent pe verticala temporală, distingând între «imediatul lui 2000» și cristalizările ulterioare. Un discurs à la Ion Pop, cu altitudinea istoricului literar care vede în turbulențele de ultimă oră o reitereare a iconoclasmele culturale anterioare. Această abordare istoricizantă a fost perfect complementară cu cea, de critic, a mai tânărului Marius Miheș, foarte bine orientat în problematica generației și făcând disocieri de finețe în interiorul ei. [...] Lui Cristian Teodorescu am înțeles că i-a plăcut ce îi place oricărui cititor profesionist, adică proza de calitate, fără certificat generaționist. Ecumenism: de la Florina Ilis la debutantul Matei Florian și de la acesta la revelația Horia Ursu, Cristian Teodorescu a trecut fără niciun fel de probleme de afiliere (dar cu încadrări exacte). [...] Foarte documentatul și aplicatul Ovidiu Mircean, din «școala de la Cluj», a împărțit și subîmpărțit proza tânără, a vorbit remarcabil despre regretatul Sorin Stoica și a venit, la un moment dat, cu un diagnostic îngrijorător: mulți dintre tinerii noștri romancieri «nu-și pot duce propria viziune până la finele cărții». Aici, precis că Nicolae Breban, *the great Amphitryon* menționat de aproape toți vorbitorii (și nu doar din curtoazie), a fost satisfăcut. Căci viziunea lui despre Roman, ca gen în sine și gen al genurilor, îi traversează și vertebreează nu doar o carte, ci o întreagă operă. [...] Dana Sala, de la Oradea, dar venită de undeva din sală (zău că nu e un joc de cuvinte), a vorbit despre fragilitatea și corporalitatea din romanele de azi ale adolescenței versus «conștiința brebaniană», tare, din «șaiyecismul» modernist. [...] Pe scurt, am încercat (și poate am reușit) să «reperez» onoarea pierdută a prozei noastre tinere. În primul rând, generația 2000 este văzută ca un tot și omogenizată artificial, din neatenție sau din comoditate critică. Nu îi sunt sesizate direcțiile și manierele distincte, culoarele epice pe care unii evoluează, dar alții nu; nu îi sunt observate diferitele compartimente. [...] Există însă abordări vădit simplificatoare (exemplul cel mai proeminent: Dan C. Mihăilescu) care ne re-livreează întreaga proză tânără sub eticheta mizerabilismului. [...] «Mizerabilismul» este însă utilizat de către Dan C. Mihăilescu și alți critici opaci la farmecul 2000 (e dreptul lor) ca o etichetă desemnând o realitate ficțională pe cât de scârboasă, pe atât de precară artistic. Mizerabilistul prin formula literară adoptată e mizerabil ca literatură: iată echivalarea care s-a făcut și se mai face. Este ea corectă? [...] E destul de facil să iei ca exemplu pseudo-literatura Claudiei Golea și a lui Dragoș Bucurenci ori romanele lui Cezar Paul-Bădescu și Ionuț Chiva și să exclami: iată proza generației 2000! E imposibil să nu vezi – sau, baremi, să nu fi auzit – că în această proză tânără, deja matură artistic, există numele unor Răzvan Rădulescu și Filip Florian, Sorin Stoica și Bogdan Popescu, Florina Ilis, Doina Ruști și Cecilia Ștefănescu, Dan Lungu și Lucian Dan Teodorovici, autori ai unor romane care nu au cu mizerabilismul decât legătura pe care le-o dă, abuziv, un critic tendențios. [...] Citiți romanele acestor tineri autori – și vă veți convinge. Deschideți-le doar; și veți vedea că forța lor de prozatori vă va ține acolo unde unii critici și comentatori

nu prea mai vor să zăbovească: în lectură. Cât despre premiile date la Alba Iulia, pentru roman: Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi* (Cartea Românească), pentru debut în roman: Corina Sabău, *Blocul 29, apartamentul 1* (Polirom), și pentru exegeză asupra unei opere prozastice: Oana Soare, *Petru Dumitriu & Petru Dumitriu. O monografie* (Fundăția Națională pentru Știință și Artă).” ■ Andreea Răsuceanu scrie despre volumul semnat de Pedro Juan Gutierrez, *Regele Havanei* (Ed. Trei, Colecția «Eroscop», 2010), traducere de Ana Maria Tamaș. ■ Ovidiu Ghitta este revoltat de „«Replica» Laurei Stanciu la articolul prin care semnalăm plagiatul practicat de ea în cartea *Iluminism central european*. [...] Vinovatul sunt eu, într-adevăr! Ce penibil să eșuez într-o demonstrație mărunță, nesemnificativă, să «discut forme, și nu fondul unei chestiuni». Și să încerc astfel să fiu și «credibil». Trebuia să-mi dau seama dintru început că totul pălește în fața unei ample desfășurări de idei, inovatoare ca perspectivă analitică și solid blindată cu informații de arhivă. [...] Ce ingrat! În loc să zic mersi că sunt citat cu generozitate (chiar și cu ceea ce am produs doar verbaliter), eu mă leg de câteva pasaje șterpelite colegial. [...] Are dreptate ofensata colegă. Dacă pui note de subsol din an în paște – și, dacă se poate, fără legătură cu subiectul, ca în cazul unora dintre pasajele semnalate de mine (apropo, nu în două, ci în șase din cele nouă pasaje selectate nu există trimiteri infrapaginale, iar în două indicațiile sunt complet aiurea) –, poți lua cât vrei din ce au scris alții. Cu alineat cu tot. Fără ghilimele. Fiindcă, nu-i așa?, e vorba doar de un biet detaliu de formă, nu de impunătorul și decisivul fond. [...] Când împarți altruist din bogatul rod al trecerilor prin arhive și biblioteci străine, ce contează că folosești, pe ici, pe colo, și munca altora? Importantă e armonia ansamblului. Și apoi, bine zice autoarea noastră, cum să te mai descurci cu atâtea fișe? Mii și mii. Cred că au copleșit-o. [...] Teribile fișe! La ce caznă supun ele un tânăr cercetător. Obligat de unii, alții să practice meseria de istoric. Asta trebuia eu să înțeleg și să apreciez. O carte se judecă per ansamblu, nu în detaliu. Se ia *en gros*, nu la prețul cu amănuntul. Dacă pricepeam la timp lucrul acesta, scriam o adevărată cronică în «Observator cultural». N-o lăsam pe Laura Stanciu să treacă de la scriitura cu autoservire la autorecenzie. [...] Prin urmare, iertare Laura Stanciu! [...] Iertare pentru că n-am înțeles că plagiatul nu ține de «fond», de ceea ce contează cu adevărat într-un produs intelectual de calitate. Am căzut astfel, cu tot cu demonstrația mea, în derizoriu. Iertare și pentru că ofer mai jos alte câteva mostre de bună și modernă metodă. Nu doar din cartea cu pricina, ci și din precedentele (la aceste din urmă exemple am ajuns între timp). Sunt suficiente? Nu de alta, dar «replica» n-a răspuns, de fapt, la chestiune. În loc de căință, am găsit acolo un uluitor exercițiu de autoadmirație. Și un pic de autovictimizare. E drept, rodul muncii oneste nu trebuie pus în discuție. Dar cum să-l mai distingi într-un asemenea mixaj? Cine l-a compromis, împletindu-l cu necinstea?” Spre a-și demonstra afirmațiile, autorul articolului redă o serie de citate, așezate în oglindă. ■ Gabriel Chifu îi acordă un interviu un(ui) Cristian: „*L-ați cunoscut foarte bine*

pe Marin Sorescu. V-a fost șef la Ramuri. Cum era în situațiile administrative? De fapt, cum era ca om?; [...] Schimbarea bruscă de regim politic și de climat public păreau să-l tulbure, mi se părea că nu mai e în apele sale, că e altul, în orice caz. Ca șef al revistei îmi cerea niște lucruri care mă derutau și pe care mi-era foarte greu să le pun în practică, oricât l-aș fi respectat ca scriitor și oricât i-aș fi fost de îndatorat ca om. (Trebuie să ținem seama de context, erau tulburii ani 1990, când lumea se împărțise în tabere ireconciliabile.) De pildă, supărat fiind pe unii dintre cei care conduceau Uniunea Scriitorilor, exclama: «Hai să pedepsim în revistă Uniunea Scriitorilor!». Cum să pedepsim Uniunea, când e singurul nostru sprijin într-un oraș ostil, colorat în roșu, iar salariile de acolo ne vin?, îl întrebam stupefiat. Sau zicea, ca motivație că nu trebuie să mai găzduim în «Ramuri» atâtea texte de Cioran, de pildă (noile generații trăiau o exuberanță a publicării numelor mari, până atunci interzise!): numele lui Cioran este acum pe toate gardurile, ca al lui Ceaușescu până ieri... Cert este că, în mai puțin de un an, relațiile s-au stricat atât de tare, încât el ne-a convocat într-o ședință de redacție și ne-a anunțat că schimbă toată echipa. (E drept, cu mine a avut o discuție între patru ochi înaintea reuniunii și mi-a propus să rămân, dar să-l ajut să-i dea afară pe ceilalți. Am refuzat.) Asta m-a umplut de revoltă: înseamnă că nu-i păsa de noi, deși ne străduisem să facem o revistă bună și-i fusesem devotați, redacția era compusă din scriitorii tineri cei mai promițători din zonă; eram, așadar, oameni tineri, cu familii de întreținut, iar el cu atâta ușurință se lepăda de noi, într-un oraș, repet, care nu oferea alternative, soluții paralele de slujbă. Atunci, la nervi, cei din redacție, în majoritate, ne-am adresat în scris conducerii USR, recuzându-l din funcția de redactor-șef. N-a fost un gest de atac, ci unul de apărare. [...] Scrisoarea noastră (trunchiată, cu câteva inserții otrăvite care nu ne aparțineau) a ajuns în presă. Cazul a fost foarte trâmbițat. A fost deformat, exagerat, transformat în ceva scandalos [...] Cum s-a încheiat totul? În urma scrisorii noastre, am ajuns la o mediere în fața Biroului USR (un fel de Comitet Director și de Comisie de Onoare de astăzi la un loc, mi-i mai amintesc pe unii dintre cei prezenți atunci: Ana Blandiana, Doinaș, Nicolae Manolescu, Zigu Ornea) și s-a încercat o împăcare. Ne-am întors la Craiova, hotărându-se să lucrăm mai departe împreună, în aceeași formulă. Peste alte câteva luni, Marin Sorescu, care oricum trecea rar pe la redacție, ne-a telefonat să-i scoatem numele de pe revistă. Tocmai se contura prima amenințare serioasă (lipsa de fonduri) pentru revistele, numeroase, editate de USR și se puneau problema suspendării lor, iar Marin Sorescu nu voia să fie considerat groparul «Ramurilor». Anumite grupuri și persoane cred că l-au folosit foarte abil pe Marin Sorescu, exploatând o anumită latură a firii sale, l-au împins mereu în față în tot soiul de ipostaze (Academie, directoratul de la «Literatorul», publicație înființată anume, ministeriatul de la Cultură etc.). [...] Se cuvine însă neapărat să subliniez un fapt: la Marin Sorescu am ținut tot timpul, chiar și atunci când am fost obligat să port acest stupid război, îl consider un mare scriitor și un om care a făcut ceva pentru mine. Regret, regret nespus că

am fost pus în situația să fiu parte în acest conflict. Probabil și eu am fost manipulat. Regret că n-am avut prudența și înțelepciunea să ocolesc răul.; *Sunteți un colaborator foarte apropiat al lui Nicolae Manolescu. Unele voci, răutăcioase, ar spune chiar că al doilea mandat la conducerea URSS e câștigat și de dumneavoastră, deși, de când Nicolae Manolescu a devenit președinte, formula «echipă» a fost predilectă. Dacă în relația specială cu N. M. ați putut constata «devotamentul acestui om pentru literatura română», «energia sa vitală uimitoare», tocmai pentru că, în acest răstimp, nu v-a dezamăgit, ci v-a întrecut așteptările, trebuie să existe, măcar pentru contestatari, nemulțumiri legate de ceea ce s-a realizat în primul mandat. Cum s-a ajuns la această echipă și ce credeți că n-a funcționat până acum în cadrul ei?; Vorbești despre relația mea specială cu Nicolae Manolescu și citezi niște aprecieri ale mele despre el. Aș vrea să fixăm circumstanțele acelor afirmații, nu e lipsit de semnificație. Era anul trecut, în preajma zilei sale de naștere, tocmai i se pregătea un volum aniversar, la șaptezeci de ani, și am fost invitat să scriu și eu câteva fraze. Mă aflu atunci la sfârșitul mandatului de la URSS (și, probabil, după o anumită logică, la sfârșitul colaborării noastre...) și eram în spital, după accidentul de mașină (în acea perioadă, el m-a copleșit cu grija sa, s-a purtat cu mine ca un frate), iar sănătatea mea era departe de a fi bună, habar n-aveam dacă scap și cum scap. [...] Textul acela nu mă împiedică totuși să-i observ defectele și să-i atrag atenția când am impresia că greșește. [...] Cu alte cuvinte, spre deosebire de contestatarii săi orbiți de ură, eu, unul, caut să păstrez dreapta măsură, să nu-l judec pe el altfel decât mă judec pe mine, caut să-l judec punându-i în balanță calitățile și scăderile și, judecându-l astfel, îl găsesc nimerit pentru poziția de președinte al URSS, mi se pare cea mai bună dintre variantele existente. Dacă am fost alături de el în campania pentru alegeri, am fost nu din calcul, ci din convingere, încredințat că el ne poate apăra cel mai bine interesele, ale noastre, ca grup, și ale mele, ca persoană. Cum s-a ajuns la această echipă? [...] Eu, cu mărturisită și uriașă surprindere, am primit acum cinci ani, la începutul verii, un telefon de la el cu propunerea de a veni la Uniune, ca secretar, și am acceptat. Ce n-a funcționat în cadrul echipei? Destule: gradul de implicare n-a fost la toți egal. Uneori, am fost aidoma unui instrumentist care cântă la vioară cu una sau mai multe corzi lipsă și se străduiește să nu se simtă asta, dar se simte. Apoi, cred că am fost prea îngăduitori cu anumite persoane care nu meritau, care au comis greșeli ce ne-au afectat pe toți. Apoi, n-am fost suficient de chibzuiți și n-am investit banii în zona imobiliară, sporind patrimoniul Uniunii, câte și mai câte.; *Uniunea Scriitorilor, spuneți chiar dumneavoastră, nu poate juca, oricât și-ar dori (conducătorii sau opinia publică) rolul unui club elitist (deși toți marii scriitori sunt de găsit înăuntrul ei) și pentru că reprezintă un sindicat. Tinerii (mai ales cei foarte tineri) se arată a fi reticenți, formulele alternative au clacat, fondurile par insuficiente, diluarea valorică a câștigat destul teren. Cum vedeți structura URSS-ului peste, să zicem, 10 ani? De fapt, care este pariul dumneavoastră în (modernizarea, valorificarea?) impunerea**

uniunii?; [...] Atâtea formule alternative, cum corect ai remarcat, au clacat; apoi, în țara asta, din nefericire, nu prisosesc instituțiile care într-adevăr să funcționeze; apoi, mai ales într-un domeniu fragilizat cum este cel literar, avem nevoie de organizare (care să ne asigure o minimă protecție). Așa încât totul ne duce la concluzia că trebuie să păstrăm și să consolidăm Uniunea, s-o transformăm într-o structură flexibilă și modernă, iar nu s-o demolăm. Cum? [...] De pildă, dacă sunt prea numeroși aspiranții vârstnici la intrarea în Uniune, atunci să ne îndreptăm atenția înspre tineri. Și aș putea exemplifica enumerând câteva programe adresate tinerilor, programe care din laptopul meu au pornit, ca să mă laud și eu în glumă: Colocviul Tinerilor Scriitori, intrat, iată, în tradiție, căruia i-am găsit și un loc al său, ospitalier; concursul de volume în manuscris, organizat împreună cu Editura Cartea Românească, concurs devenit și el tradițional; revista tinerilor scriitori; acum, cenaclul, clubul de lectură. [...] Prin munca mea la USSR, mă străduiesc, cu încăpățănare, să ajut ambarcațiunea să ajungă în apele bune. De când activez aici, am căutat să respect câteva principii: funcția s-o folosesc pentru a-i ajuta pe alții, nu pentru cariera mea; să mă port cu adversarii mei ca și cum ar fi prietenii mei; să nu călătoresc în străinătate trimis de Uniune, și altele. N-am idee în ce măsură se și disting, în vacarm și îmbulzeală, gesturile mele. [...] Simt că pierd energie, pierd din timpul prețios pe care-l mai am, în loc să scriu, rătăcesc ocolind tot soiul de obstacole care nu prea au legătură cu mine.; *Vrând-nevrând, sunteți legat de USSR. Ați primit «Premiul pentru debut» («Sălaș în inimă»)*, în 1976, *ați fost, în 1980, cel mai tânăr membru USSR, din 2005, iată, vă regăsiți în echipa de conducere a Uniunii (secretar, membru în Comitetul Director, actualmente vicepreședinte). Dacă punem la socoteală și faptul că, din ianuarie 2010, sunteți director-adjunct la «România literară», faceți parte din Consiliul de Conducere al ICR, se poate spune că reprezentați la cel mai înalt nivel literatura română în structurile de vârf. Cum a fost acest drum, ce etape s-au derulat pe acest traseu și, evident, cât timp mai aveți astăzi, angrenat în structurile decizionale, pentru propriul scris?*; [...] Sper că glumești când asociezi persoana mea cu ideea de șef, de conducere, de putere. Eu mă văd strict ca un tehnician, cineva care are sarcina să rezolve o anumită problemă: un matematician care trebuie să găsească soluția unei ecuații. [...] Nu-mi place să fiu în situații oficiale, să pozez, să stau pe scenă, în prim-plan, să am o existență publică și mondenă, prefer retragerea, discreția, anonimatul... [...] Altele sunt valorile care au însemnat pentru mine. A, da, la un moment dat, mi-am dorit să ajung la București (dar acum nu mai sunt convins că e o alegere inspirată) și mi-am mai dorit o slujbă care să-mi asigure un trai decent, atât. Încep să mă simt depășit de toate aceste responsabilități care mă asaltează și care așteaptă de la mine un răspuns. [...] Am și o fire nepotrivită pentru acest «nivel administrativ», pentru «structurile decizionale», cum le spui tu: mă implic prea tare, transform toate cauzele în cauză personală, iau toate valurile direct în piept, ca și cum toate mi-ar fi destinate etc. Oricum, curând presimt că voi ajunge la o răscruce, va trebui să tai nodul care nu se desface,

să-mi simplific existența și s-o îndrept spre ceea ce contează cu adevărat, scrisul.; *Puțini știu că v-ați retras de la nominalizările Premiilor Uniunii. Veți continua să vă retrageți cărțile de la Premiile USR sau veți lăsa cărților șansa de a concura singure, fără numele autorului «în spate»?;* În 2005, când tocmai fusesem ales secretar al Uniunii Scriitorilor, romanul meu *Visul copilului care pășește pe zăpadă fără să lase urme* a fost nominalizat la Premiile USR. M-am recuzat și am anunțat că nu candidez la niciun fel de premii pe durata întregului mandat, așa mi s-a părut moral. Dacă voi mai fi nominalizat, am intenția să repet acest gest. De fapt, aveam intenția. Am reflectat și cred că demersul cel mai corect este altul: să aduc în atenția Comitetului Director această situație și să mă supun deciziei care se va lua pentru toți, cred că se cade să întocmim o regulă și să ascultăm cu toții de ea. Fără ambiguități și dublă măsură și fără «eroisme» apăsât demonstrative.; *După o serie de încercări expediate pe adresa «Poștei redacției», Geo Dumitrescu v-a debutat cu poezia «Strigăt» în «România literară». Ați purtat o corespondență îndelungată cu Geo Dumitrescu. Ce s-a întâmplat cu acele scrisori? Și, în sensul întrebării de mai sus, raportându-ne cumva la situația post-debut, se poate vorbi de o demitizare a ideii de revistă literară?;* [...] Nu mi-e rușine de popasul meu la «Poșta redacției», ba chiar mă mândresc cu asta. Mi-a folosit acest exercițiu, această ucenicie, această trecere a mea prin etajele succesive ale literaturii. Întotdeauna mi-a plăcut să învăț de la alții, nu să-i învăț pe alții. Am o mare recunoștință, în absolut, față de Geo Dumitrescu, ca și față de Ștefan Aug. Doinaș, care mi-a publicat și el versurile, cu o prezentare entuziastă, tot la «Poșta redacției», dar în «Familia». Păstrez, desigur, scrisorile lor din acea perioadă și de mai târziu. Gratițudinea mea se îndreaptă spre alți câțiva scriitori care, atunci, în primii ani, mi-au fost alături. Unul este Gabriel Dimisianu, cu care, în chip fericit, s-a întâmplat să devin prieten apropiat și așa am rămas până în ziua de azi. Sau Constanța Buzea și atâția alții încă. Sunt un ins de reacție pozitivă, am nevoie de recunoaștere, de cuvinte bune ca să funcționez normal și am nevoie de modele. De aceea, mărturisesc că nu înțeleg foarte exact cum vine chestia asta cu autopublicarea, cu autopromovarea pe Internet, e ca și cum ai avea ambiția să te naști tu din tine. După gustul meu, spațiul virtual este prea democratic, prea îngăduitor, primește orice și, astfel, se dizolvă orice idee de ierarhie bazată pe talent și pe competență. În literatură e necesar să fii validat de alții, de inițiați. [...]; *V-ați declarat un «vicios» al călătoriilor. Romanele respectă această dependență. [...] Corespondența, în viața reală, ține cumva și de situația locuințelor cu chirie (Calafat, Băilești, Craiova, Petroșani și București). Ca un «chiriaș» cu experiență, vă plimbați personajele, cu sau fără aripi, peste tot. O problemă mai veche a scriitorului român, care își caută o casă a lui. N-ați obosit să plătiți atâta chirie statului român?;* [...] Teoria sună cam așa: prin călătoriile astea eu mă proiectez în spații diferite, mă oglindesc în ceilalți, mă contopesc cu ei, realizez niște extensii de ființă, îmi sporesc existența, mă îmbogățesc. Călătorind, trăiesc mai multe vieți. Mereu am căutat metode/căi prin care să-mi prelungesc, să-mi

multiplic existența. Călătoria este una dintre ele. Dorința de a călători a apărut dintr-o imensă frustrare, în comunism era o complicație fără margini să călătorești, practic, era interzis. Când mereu îți stă în față o ușă închisă, ai sentimentul că te afli captiv într-un fel de mormânt și tânjești după o cheie care să deschidă ușa, astfel încât să pășești unde vei vedea cu ochii, liber. Explicația pe care o oferi tu (rătăcești atâta pentru a descoperi locul care ți se potrivește, casa) are și ea plauzibilitatea sa: drumurile în afară, până la urmă, te conduc tot spre lăuntrul tău. Starea de chiriaș, da, e o metaforă pe care am trecut-o în contul meu, simbolic mă reprezintă. [...]; *Există o latură erotic-extremă în cărțile dumneavoastră, care (contra)balansează cumva această frumusețe primordială a personajelor feminine pe care le creați și a, îndrăznesc să spun, naivității afective cu care cei mai mulți dintre eroi intră în scenă. [...] Calitatea de înger căzut în varianta sexualității tragice vine ca o ghilotină, pentru a compensa cumva încărcătura angelică pe care o dați, de cele mai multe ori, personajelor?*; Mi se pare îndreptățită și pătrunzătoare interpretarea ta. Dar, fiindcă am ajuns la acest capitol, romanele scrise de mine, țin neapărat să precizez ceva. Dacă sunt citite în cheie clasic-realistă, sunt citite greșit, și, implicit, pot fi demolate. [...] Am voit ca poveștile acestea să fie provocatoare pentru imaginația noastră, s-o pună în mișcare, s-o pună în stare de veghe și de creativitate. Poietica mea din aceste romane a fost una postmodernă. Am împrumutat structuri existente și le-am dat alte funcții. [...] *Dacă personajele feminine extrem de atrăgătoare fizic sau, cel puțin, lăsând o impresie de ansamblu de frumusețe și strălucire, trăiesc din plin «aventura sexuală și textuală» (cazul nimfomanei informatoare Natalia și a Deliei Scărlătescu din «Maratonul învinșilor», să zicem), fragilitatea personajelor masculine vine și din faptul că se îndrăgostesc, de cele mai multe ori, la prima vedere. Cad – aș spune – secerate, «păcătuiind» și cu alte personaje (poligamia e mereu adusă în discuție, iar bărbatul nu se poate hotărî la o singură femeie, pentru că le iubește simultan pe amândouă). E unul dintre efectele fantasticului pe care mizați.*; Exact. Finalul comentariului tău, și anume să vezi aici «unul dintre efectele fantasticului pe care mizez», e un exemplu de lectură adecvată. În schimb, aș fi fost citit în grilă realistă, neadecvată, dacă n-ar fi venit această concluzie și ai fi rămas la nivelul observațiilor dinainte, reproșându-mi grăbit că personajele feminine sunt descrise ca «extrem de atrăgătoare fizic», că personajele masculine, «fragile», se îndrăgostesc «la prima vedere», «căzând secerate» etc. (toate acestea, evident, în proza strict realistă, sunt de un schematism supărător și înseamnă o greșeală elementară de autor!). În biete mele încercări epice n-aș vrea să fiu suspectat de atâta lipsă de subtilitate, încât să gafez auctorial ca un diletant și să figurez personajele atât de precar. Ce e de fapt? Eu am împrumutat elemente din basm și secvențe arhetipale de acolo, unde, de pildă, cuplul de îndrăgostiți este format întotdeauna din Făt-Frumos și frumoasa Ileana Cosânzeana, asta e ecuația fundamentală. [...] În poveștile închipuite de mine există o anumită luxurianță, folosesc metoda palimpsestului, există o suprapunere de teme, motive, obsesii,

simboluri. Îmi trag după mine în prozele mele, ca pe o uriașă trenă abstractă, toate obsesiile personale, îmi aduc aici și tema autorului, desigur, care este tema scrisului. Nu știu dacă, prezentându-le, arătându-le, le și rezolv, nu știu dacă astfel mă mântuiesc, dar încerc. Sunt și eu, ca fiecare dintre noi, o persoană complicată care are o mulțime de nișe și anexe invizibile. Caut să mă îngrijesc de ele așa, pe calea scrisului. [...]; *«Relatare despre moartea mea» a cunoscut și o montare scenică. Ca prozator, aveți speranța că va exista și un pariu cinematografic al cărților dumneavoastră?*; Ca scriitor, de ceva vreme, mă feresc să îmi fac iluzii, să am mari speranțe. Am avut speranțe, mi-am făcut iluzii, ceea ce mi-a pricinuit destul rău. E un sentiment greu de suportat, ca o dezgolare de suflet, să-ți dorești ceva și să nu se întâmple. Acum scriu și atât. Scriu, fiindcă altfel nu se poate, scriu, fiindcă altfel am senzația că nu trăiesc. Dar nu mai aștept ecranizări, recunoaștere imediată, glorie sau altele ca acestea. Așa că nu contează dacă eu pariez sau nu pe însușirile cinematografice ale cărților mele.; *Ca fiecareia dintre noi, moartea vă este «familiară».* Mă refer la moartea mamei, în anul când ați început să publicați, și la recentul accident de mașină, căruia se credea că nu-i veți supraviețui. Poate că îngerii din cărțile scrise s-au întrupat nu doar în ficțiune și au făcut posibil miracolul de a supraviețui acelui accident. Nu vă întreb dacă e așa, vă întreb doar dacă v-ați îndoit că nu va fi așa...; Îți mulțumesc pentru acest gând care are în el și profunzime și o frumusețe deosebită: anume, că îngerii textuali, îngerii din cuvinte, din ficțiune au prins corp și au intrat în viața autorului, intervenind salvator, la propriu. Dacă m-am îndoit sau nu că (la un moment dat, când voi fi cu fața la zid, într-o probă fatală), ei vor căpăta realitate și o să mă ajute?... Sigur, am o credință, care merge pînă la fanatism, în literatură și în puterea cuvintelor (dacă într-adevăr crezi, ceea ce crezi chiar se va petrece!), dar am și atîta măsură și umilitate, încât să nu iau decât ca pe o reușită metaforă această posibilitate. Cred însă și într-o superioară planificare divină a faptelor, a pașilor noștri, credință care are rădăcini adânci, în convingerile mele pitagoreice și orifice. Tot ce e mai însemnat în făptura mea precară e grăuntele mistic, fiorul metafizic. Așa încât știu că, numai prin voință cerească, mi s-a mai acordat o dispensă de timp. Totul e acum să vedem ce voi fi în stare să fac cu timpul în plus care mi s-a dăruit. Mai nimic?” ■ Pe site-ul portalului cultural LiterNet sunt publicate, în secțiunea «Librărie», alte două volume. Este vorba despre *Singurătatea matematicianului* de Solomon Marcus și *Căinele japonez* de Ioan Antoci. Abonații sunt invitați să citească câteva fragmente, spre a-și „deschide apetitul”, pentru aceste cărți, ce pot fi descărcate gratuit accesând adresa de la <http://editura.liternet.ro>. ■ Michael Haulică crede că Atelier Kult poate fi dat drept „exemplu de cenaclu frecventabil, mai în ton cu vremurile și cu o bază mai largă de participare, ca număr atât al creatorilor, cât și al comentatorilor. Acum, când scriu aceste rânduri, AtelierKult are 122 de membri înscriși, dintre care 55 de membri au postat între 1 și 20 de texte. Este un cenaclu în care textele sunt postate, citite, apoi comentate și notate. Nu numai că se vorbește în cunoștință

de cauză, după citirea individuală a textului, dar se pot face observații chiar și despre ortografie și gramatică, lucru tare bun de altfel, care are darul de a mai diminua numărul acelor povestitori geniali, care devin însă spaima redacțiilor și coșmarul redactorilor, pentru că nu prea știu româna decât citit/vorbit, nu și scris. Ce vreau să spun e că un cenaclu nu trebuie să devină el însuși un scop în sine. Nu ne putem mulțumi doar cu organizarea unor ședințe la care vine lumea, cât vine, apoi se lasă de acest sport când nimic concret nu i se întâmplă mai departe. [...] De aceea, spun că un cenaclu ar trebui să aibă în spate o publicație. Celebrele cenacluri literare românești aveau în spatele lor publicații: «Astra», din Brașov, este, de pildă, unul pe care l-am frecventat și eu cândva. Așa ar trebui să aibă și cenaclurile F&SF, dacă vor să aibă succes, dacă vor să rămână prin ceea ce au realizat, prin niște nume lansate, și nu doar prin amintirile unor scriitori lanșați de alții. În peisajul actual al SF-ului românesc, se pare că doar Clubul Helion are în spate o revistă, «Helion». Iar AtelierKult, cum am mai zis, are seria de antologii de la Millennium Press. Sper ca acest text să nu fie citit ca fiind împotriva unei idei, ci în sprijinul alteia.” ■ Este publicat un fragment din recenzie semnată de Péter Demény, „Romanul trâncănelii maghiare”, apărută în numărul 17, anul LIV, al săptămânalului „Élet és Irodalom” din 23 aprilie 2010: „În fiecare an, când mă pregătesc să mă duc la Festivalul Internațional de Carte de la Budapesta (între 22 și 25 aprilie s-a organizat pentru a șaptesprezecea oară), mă simt de parcă m-aș duce la o execuție fericită. Știu prea bine că n-o să am bani pentru tot ce m-ar interesa, așa că arunc o privire fugară asupra cărților, alerg de la o lansare la alta și nădăjduiesc că mă voi întâlni cu oameni generoși. [...] Dar există un stand unde mă duc sigur pe mine – am scris despre carte citind pdf-ul, deci trebuie să primesc și un exemplar din ediția tipărită. Este vorba de traducerea maghiară a *Dimineții pierdute*, semnată de Gabriella Koszta, despre care mi-a cerut o recenzie revista «Élet és Irodalom», un fel de «Observator cultural» de la Budapesta. Romanul a apărut la Editura Európa, care l-a editat și pe Amos Oz, invitatul de onoare al acestei ediții. Alături de Oz, Gabriela Adameșteanu participă și ea la discuția organizată de editură, într-o sală arhiplină. [...] Dacă ne întoarcem în timp și ne uităm la anii când a apărut ediția princeps a *Dimineții pierdute*, adică la începutul anilor '80, putem constata că romanele maghiare sunt destul de sărace în volume de «trâncăneală». Căruțașii lui Péter Esterházy (apărut în 1983, anul apariției *Dimineții*...) este «romanul femeilor», dar datorită intertextualității și a autoreflexiei se deosebește net de cartea Gabrielei Adameșteanu. [...] Dacă citim frazele, se simte că ele au fost scrise de un povestitor care aude bine și care rămâne mereu în fundal. Un povestitor care nu se teme de referențialitate, ba mai mult, o roagă să participe la simfonia evenimentelor [...] Poate că datorită prezenței accentuate și a trâncănelii lumii mici ajunge cititorul la o consecință stranie: deși în textura, în materia, în aluviunea istorică a romanului sunt mai multe supărări și pierderi decât bucurii și plăceri, tradiția vorbei și a discuției, o tradiție lungă și plină de răs în literatura română, ce poate fi prelungită până la *Țiganiada* lui

Ion Budai-Deleanu, această tradiție conduce, deci, textul spre fericire, cu toate întâmplările îngrozitoare care sunt povestite. [...] Cred că, în cultura română, umorul se înțelege altfel decât în cea maghiară. La noi, este ceva «față de ceva», împotriva a ceva, chiar dacă acesta e râsul parodiei. La români, râsul este mai mult o atitudine ce amintește de observația făcută de Antal Szerb în legătură cu Kálmán Mikszáth: «Destinul trebuie înțeles așa cum le înțelegem pe toate celelalte, asta e esența umorului». Și Vica Delcă înțelege destinul, chiar dacă înțelege acest lucru în felul ei nu prea elevat.” ■ Gabriela Adameșteanu povestește că editorul „*Dimineții pierdute* în Ungaria, Imre Barna, mi-a cerut, anul trecut, atunci când cartea se afla în curs de traducere, să fac o prefață pentru cititorii maghiari. Tocmai îi spuseseam că, atunci când am venit la el, împreună cu directoarea Institutului Cultural din Budapesta, Brândușa Armanca, în 2007, ca să îi prezint cartea, nu eram prea încrezătoare că ea va interesa vreo editură din Ungaria: Primul Război Mondial, care ocupă jumătate din paginile *Dimineții pierdute*, a aflat România și Ungaria în cele două alianțe adverse, cu urmările care se știu în privința Transilvaniei. Cartea mea, însă, nu a avut nici un scop politic, și ideea prefeței mi s-a părut excelentă. [...] Și chiar în deschiderea prefeței, vorbind despre prototipul Vicăi Delcă, l-am citat pe Amos Oz, care, la o lansare de carte în România, spusese că scriitorul este un fel de agent secret. [...] Eu nu știam că Amos Oz va veni și el de la Budapesta, pentru prezentarea cărții sale, publicată tot de Editura Európa și nici că era invitatul de onoare al Târgului de Carte. O știa însă Imre Barna, editorul nostru, care a făcut interviurile și prezentările cărților în aceeași sală, în același moment al programului, una după alta. Programul a fost realizat printr-o colaborare foarte bună cu Institutul Cultural Român din Budapesta. A fost un marketing foarte bun al unei cărți realizate în condiții grafice deosebite, de o mare eleganță. [...] Lansarea a fost un succes, de imagine și de vânzare, dar sunt convinsă că a contat mult și articolul apărut, cu o zi înainte, într-o publicație literară de prestigiu, «*Élet és Irodalom*», articol semnat de cunoscutul critic literar Péter Demény [sunt redate fragmente din cronica acestuia chiar în numărul prezent al revistei], care, în rubrica sa obișnuită, numea *Dimineață pierdută* cartea lunii aprilie. El vorbea și despre traducerea de excepție a Gabriellei Koszta. Ea însăși editoare la Jelenkor, Gabriella Koszta a fost și actriță, atât în perioada când locuia în România, la Târgu Mureș, cât și la Budapesta, unde a plecat când avea 28 de ani. Am simțit-o foarte aproape tot timpul cât a lucrat la carte și mi-aș dori să am din nou această șansă în viitor. [...] Gabriella Koszta este o personalitate generoasă și cu mare deschidere pentru ambele culturi, așa cum sunt mulți dintre colegii noștri de literatură plecați din România în Ungaria. La această oră, ei asigură o interfață între cele două culturi – datorită faptului că limba maghiară vorbită în Transilvania este foarte apropiată de cea vorbită în Ungaria (diferențele sunt doar locale, argotice etc. din câte mi s-a spus; așadar, o situație total diferită față de germana vorbită în România) –, atât datorită calităților profesionale, ei fiind editori, traducători, artiști etc., cât și

prin legăturile noastre profunde, păstrate permanent, prin circulația continuă. Unii dintre ei – profesorul Jenő Farkas, editor și al *Întâlnirii*, excelent cunoscător al limbii și literaturii române, Anamaria Pop, foarte cunoscuta traducătoare a lui Esterházy, a lui Nadas și a altor importanți scriitori maghiari contemporani, editorul și scriitorul J. Körössi – mi-au asigurat sprijinul ca să am nu doar două cărți apărute în Ungaria, ci și ca ele să nu treacă neobservate. În timp ce semnam dedicații la standul Editurii Europa, mi-am dat seama că o parte a cumpărătorilor erau maghiari din Transilvania ori chiar români plecați mai demult. [...] Și mi-am adus aminte de Franța, unde există o mare comunitate românească, mai veche sau mai nouă, din care am întâlnit însă doar câțiva posibili cititori. Aș îndrăzni să spun că limba română este limba care se uită cel mai repede, iar vorbitorii ei dau cel mai mare procent de părinți care nu o transmit copiilor.”

7 mai

[„România literară”, nr. 16] Tema lunii mai este: „Premiile literare.” ■ Nicolae Manolescu scrie, după cum el însuși recunoaște, „cu oarecare întârziere” despre cartea lui Nicolae Breban, *Trădarea criticilor* apărut la în 2009 la Editura Ideea europeană. Si-au spus deja părerea câțiva dintre «împricinați», Gh. Grigurcu și G. Dimisianu chiar în «România literară», Eugen Simion și alții. [...] În definitiv, lucrurile sunt mult mai simple. Breban nu e deloc un ins indescifrabil, adică diplomatic sau ascuns. Din contra, motivațiile sale sunt limpezi, chiar dacă nu sunt neapărat acelea invocate de el însuși. Toate cărțile de după 1989 i-au fost primite de critică, aceea a generației noastre, ca și aceea tânără, cu răceală sau cu indiferență. [...] S-a scris, dar cu severitate. Fie romane, fie memorii, niciuna n-a întrunit asentimentul comentatorilor. În loc să se întrebe de ce, Breban a preferat să facă criticii un proces de intenție. Critica putea greși, firește, însă nu fără excepție și nu atât de categoric. Ce e drept, nu totdeauna analizele au pus punctul pe i. Rămâne deschisă chestiunea invalidării de principiu a cărților lui Breban de către critica postdecembristă. [...] Nu e vorba doar de romanele de după 1989 ale lui Breban, ci și de romanele pe care colegii lui de generație le-au scris sau publicat după 1989. Ar fi fost de așteptat ca, în condițiile dispariției cenzurii, aceste romane să devină mărturii majore referitoare la regimul trecut. N-a fost să fie așa, cu foarte puține excepții. Aceste romane sunt de obicei fără nicio legătură cu o realitate în legătură cu care autorii erau cei mai îndreptățiți să se pronunțe. N-au calitate de mărturie, n-au valoare literară. Cad în senzaționalul cel mai ieftin și comercial. [...] Autorii lor au știut, în deceniile șapte și opt, să-și ia revanșa asupra realismului-socialist, prin romane critice la adresa comunismului atât de elogiat de generația anterioară. Dar n-au mai fost capabili după 1989 să depună o mărturie la fel de semnificativă pentru o epocă pe care o cunosc ca nimeni altcineva (uitați-vă la prejudecățile tinerilor romancieri și esești care n-au trăit-o!) și despre care ar fi putut scrie în deplină libertate. Să considere oare că și-au făcut datoria? Că nu au nimic de adăugat? Sau de corectat? Nu cumva ar trebui să

vorbim despre «trădarea romancierilor»? P.S.: În ce privește intervențiile agresive ale Aurei Christi, în apărarea lui N. Breban, nu pot decât să reamintesc vorba cunoscută despre avocatul neîntrebat...” ■ Gabriel Chifu vorbește despre premiile literare: „Literatura română suferă, mărturisit sau nu, de un complex de inferioritate, așa zice istoric: niciun scriitor român nu s-a bucurat de laurii Premiului Nobel. [...] S-au remarcat erorile de apreciere, nu puține, comise de-a lungul timpului de către juriul Premiului Nobel. Chiar la noi, Laurențiu Ulici a așezat față în față laureații Nobel din fiecare an cu alți scriitori care ar fi fost îndreptățiți să se afle în locul celor dintâi. Ce probează această punere în oglindă? Ceva banal: că în literatură nu dispunem de un cântar incontestabil de măsurare a valorii, că eroarea este cumva subînțeleasă, intră în regula jocului. S-a vorbit și despre caracterul politic al premiului, despre criteriile extra-literare care devin la un moment dat determinante în selectarea laureatului. [...] Convingerea mea este că el se atribuie și scriitorului pentru opera în sine, dar se atribuie și țării sale, ca o recunoștere a unei culturi demne (ori, mai larg, a unei istorii demne), ca o subliniere a unei credibilități în comportamentul internațional. Unei țări cu o istorie scundă, discutabilă îi va fi foarte greu să focalizeze atenția lumii asupra izbânzilor individuale, izolate, din domeniul literaturii. Dar să părăsim teritoriul acesta al mizelor planetare și să ne restrângem la categoria premiilor literare autohtone. Scriitorii români își doresc - și nu e nefiresc -notorietate, glorie, certificare publică, drept care se îmbulzesc spre premiile din țară, în care văd una din puținele căi ce le stau la îndemână pentru a obține toate acestea. [...] În anii din urmă, s-au impus premiile acordate de două reviste: «România literară», în colaborare cu Fundația Anonimul, și «Observator Cultural.» (Altfel, cam toate revistele literare acordă premii, pe care, rând pe rând, toți scriitorii notabili, dar și alții ce strică palmaresul, ajung să le primească.) Există și două premii zonale de poezie care au intrat în tradiție și care contează: Premiul «Mihai Eminescu» de la Botoșani și Premiul «Tudor Arghezi» de la Târgu Jiu (acesta poate reveni, prin regulament, și unui critic literar). Filialele Uniunii Scriitorilor, asociațiile de editori acordă și ele premii. O fundație de pe lângă Academie, de asemenea. Ministerul Culturii a încercat înființarea unor premii naționale pentru arte, dar ele, după o primă ediție, au sucombat brusc, așa cum și apăruseră (ca atâtea inițiative ce depind de factorul politic). [...] Prin localitățile patriei înfloresc, precum mușetelul pe câmp, nenumărate manifestări culturale, prilej, fiecare, pentru liste interminabile de premii literare inconsistente. Însă cele mai râvnite par a fi premiile anuale ale Uniunii Scriitorilor. În anii 2005-2009 ele au funcționat decent prin alegerea unui juriu fix pe un mandat de patru ani, juriu format din critici literari. Să vedem ce se va întâmpla acum, când noul statut al URJ a schimbat regulamentul: există două jurii, unul de nominalizări și unul care stabilește dintre nominalizați laureații, iar aceste jurii se numesc prin vot, anual, de către Consiliul URJ, nemaifiind compuse exclusiv din critici. [...] Ce dovedește acest rapid și incomplet inventar al premiilor literare românești? Ceva sigur: că sunt prea multe premii și, din nefericire, în

majoritate, mărunte, fără prestigiu, zadarnice. Și mă întreb, oare putem avea o literatură mare cu premii mici?” ■ În „Divagări (in)utile despre premii literare” Irina Petraș constată că: „Și la noi, păstrând proporțiile, premiile sunt, mai nou, contabilizate atent, utilizate ca reclamă și, uneori, cresc tirajul și popularitatea. Vezi elegantul dosar al Editurii Cartea Românească. [...] Cred în continuare că încă nu avem premii mari, care să umple lumea de încântare și invidie pozitivă. [...] Urmările - imediate și efemere: invidia confrăților mai puțin norocoși și iluzia - de scurtă durată - că merită să faci mai departe ceea ce faci. Premianții nu se țin minte decât rareori de la un an la altul, un premiu nu-ți adaugă nici un milimetru la statură. Premiul literar nu (mai) înseamnă (încă) mare lucru. [...] Instituția premiilor lucrează încă după ureche și apatic, rotind cununițele an după an și fără un tam-tam care să se audă peste mări și țări. Există o «politică» a premiilor, dar și ea e e mărunță, căci mizele sunt meschine. [...] În plus, un juriu cu totul competent și de nimeni contestat nu e cu puțință nicăieri și cu atât mai puțin în mediul cultural cel plin de orgolii și vanități, unde criteriile de apreciere nu pot evita nicidecum vagul și subiectivitatea. Să ceri unui juriu, de pildă, să țină seama și de sondaje de opinie prealabile printre cititori ar însemna să fii sigur că circulația cărții e normală, iar gustul, educat la un nivel cel puțin acceptabil. Nu e cazul. [...] Ei bine, cu toate astea, habar n-am cum se face că numărul cărților proaste premiate de-a lungul ultimilor ani nu-l depășește pe cel al degetelor de la o mână! Altfel spus, oricum te-ai întoarce, tot peste cărți bune dai!!” ■ Pentru că pe 30 aprilie s-au împlinit 10 ani de la moartea Profesorului Crohmălniceanu și a soției sale, Ruth, Ioana Pârvulescu îi dedică aceste rânduri elogioase: „Cum criticul nu are alți urmași decât pe noi, cei pe care ne-a socotit, la Cenaclul «Junimea», copiii lui - oricât de clișeizat ar suna asta - cred că e mai mult decât firesc să-l aducem, din când în când măcar, în paginile revistelor literare pe care le-a citit o viață întreagă și în viața literară căreia îi dădea sare și piper.” Sunt transcrise fragmente „dintr-una din scrisorile lui berlineze, datată 7.10.1994, anul Amintirilor degheizate. Îl exprimă și îl evocă mai bine decât ar putea s-o facă vorbele mele. Scrisă la mașină, cu germanul „â” pe post de „ă”, semnată de mână, conține detalii colorate ale ultimei perioade a vieții lui. Laudele excesive la adresa mea din incipitul scrisorii trebuie luate *cum grano salis* (de pildă, volumul de poezie pe care i l-am dăruit, l-am văzut, resemnată, exilat în camera de serviciu, împreună cu altele, nu tocmai de raftul întâi. Dacă n-am înlocuit frazele de început cu «croșete» este pentru a da idee despre felul în care Croh obișnuia să-și încurajeze cenacliștii și să le dea încredere în ei! Tinerii au nevoie de oameni care să creadă în viitorul lor și să le-o spună).” ■ În pagina dedicată recenziilor citim: ■ Despre volumul semnat de Nicolae Răzvan Mincu, Iulia Iarca spune că: „K3. *Mașina de citit gânduri* [Ed. Vinea, 2009] se înscrie în seria cărților care creează toposuri fantastice pornind de la simple orașele ori părți mărunte ale lumii. [...] Cu toate acestea, formal, poezia lui Nicolae Răzvan Mincu nu reușește să exprime limpede armonia sferelor pe care doar o intuiește. Voința ordonatoare slăbește uneori,

lăsând locul unor găuri negre care vorbesc, derutant, pe mai multe voci profetice.” ■ „Reușita Mariei Manolescu rezidă în adaptarea viabilă a discursului la identitatea personajului său feminin, plus intuirea efectelor comice, descrețiri de frunte într-o povestire macabră, de-a dreptul frisonantă: imaginați-vă, de pildă, o supraponderală trecută de junețe, zbânțuindu-se pe ritm de rock. O lectură interesantă cu tot cu/ în ciuda cuvintelor supraburuienoase.” spune Gabriela Gheorghisior despre volumul *Ca picăturile de sânge pe linoleumul din lift* (Cartea Românească, 2010). ■ Pornind de la Antologia „Lucian Raicu” îngrijită de Carmen Mușat, *Dincolo de literatură* (Ed. Hasefer, 2008), Antonio Patraș constată că: „mai mult decât orice altceva, cărțile lui Lucian Raicu se constituie într-un pasionant jurnal de lectură, care ne învață ce și (mai ales) cum să citim literatura. Volumul de față ne explică de ce salvarea criticului, știm asta de la Ibrăileanu, stă în tăria lui de a deveni cititor, un cititor îndrăgostit. Pentru că numai cine iubește cu adevărat cărțile e capabil să vadă în literatură și altceva decât «literatură» însăși.” ■ Culegerea de articole jurnalistice a lui Matei Vișniec, *Cronica ideilor tulburătoare* (Polirom, 2010), este discutată de Luminița Corneanu: „Cititorul literaturii lui Vișniec va recunoaște în aceste scurte texte aceeași conștiință acută care se regăsește în spatele unor piese precum *Angajare de clovn*, *Păianjenul în rană sau Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintali*. [...] Articolele lui Vișniec sunt povești cu tâlc, din care un ins cu urechi de auzit poate învăța multe. Ceea ce este remarcabil la aceste texte este felul în care autorul reușește să îmbine comentariul cu informarea - funcția de bază, în fond, a jurnalismului.” ■ Cosmin Ciotloș crede că „o primă mare surpriza ne rezervă cartea Alexandrei Ciocârlie despre Cartagina [*Cartagina în literatura latină*, Editura Academiei Române, 2010]: constatăm, citind-o, că dintre latini îi cunoaștem mai bine pe istorici decât pe poeți. [...] Intențiile Alexandrei Ciocârlie sunt însă mai complexe de atât. Nu reconstituirea istorică o interesează, ci lectura judicioasă a contextului. Cine i-a parcurs cărțile anterioare, *Juvenal* (2002), respectiv colecția de eseuri *Și totuși clasicii* (2007), înțelege la ce mă refer. Demersul critic al Alexandrei Ciocârlie e, de la un capăt la celălalt, curat interpretativ. Cercetătoarea problematizează în permanență, dar fără elan speculativ, ceea ce îi trimite uneori concluziile într-un plan subsidiar. Scoase de acolo, ele se arată în toată splendoarea și îndrăzneala lor. [...] În ciuda preocupărilor sale clasiciste și poate tocmai de aceea, ea e unul din cei mai redutabili esești de, subliniez, astăzi.” ■ Pagina de poezie găduiește *Poem pentru pian și-o altă seară* scris de Stoian G. Bogdan. ■ Sorin Lavric scrie despre cartea lui Lucian Boia, *Germanofilii. Elita intelectuală românească în anii Primului Război Mondial* (Humanitas, 2009). ■ Este publicat un fragment din romanul scris de Radu Paraschivescu, *Fluturele negru*, aflat în curs de apariție la Humanitas. ■ Poemul săptămânii este semnat de Traian T. Coșovei. ■ Mihai Zamfir îi dedică un articol poetului Șt.O. Iosif. ■ Nicolae Scurtu aduce noi contribuții despre epistolografii Pamfil Șeicau. ■ Simona Vasilache scrie despre volumul *Act de prezență*, format de buzunar, pe care Ilarie Voronca îl publică, în

1932, în Colecția „Cartea cu semne”. ■ Discutând cartea *Prăpastia numelui* (Pleiade, 2009), Gheorghe Grigurcu observă că: „Lirismul lui Radu Ulmeanu, de o cu totul remarcabilă coerență oferită de hybris-ul materialist, e o mixtură de tradițională sumetire și de negație modernă, în nota unui hippysm rustic.” ■ Constantin Țoiu scrie despre „FARAONUL M.R.P” [Miron Radu Paraschivescu]. ■ Simona-Grazia Dima vorbește despre volumul alcătuit de Andrei Ionescu, *Jorge Luis Borges, Poezii* (ilustrații de Tudor Pătrașcu/ Jebeleanu, Polirom, 2005): „masiv și bine documentat, cuprinde poeme din toate etapele creației lui Borges, călăuzindu-se după ediția de referință, *Obras completas*, Emece Editores, Buenos Aires, 1989-1996, fără să o reproducă întocmai: traducătorul și eseistul român împletește, în această realizare cu totul remarcabilă, două criterii - cel cronologic și cel al genurilor literare, consubstanțiale gândirii creatoare a lui Borges însuși urmărind procesul de universalizare a acesteia.” ■ În avangardă editorială este publicat un fragment din Joshua Ferris, *Și atunci ne-au terminat*. Urmând a fi tradus de Cornelia Bucur, romanul se află în curs de apariție la Humanitas Fiction, în Colecția „Raftul Denisei”, coordonată de Denisa Comănescu. ■ Felicia Antip discută cartea scrisă de Ludmila Petrușevskaia, *There Once Lived a Woman Who Tried to Kill Her Neighbor's Baby (A fost odată o femeie care a încercat s-o omoare pe fetița vecinei ei)*, Penguin Books, 2009 și ajunge la următoarea concluzie: „Ignorarea ei în România poate fi pusă pe seama fudulului dispreț față de tot ce provine din Rusia - inclusiv imensele valori culturale ale acestei țări - afișat la noi după 1990. Anticariatele nu primesc nici gratis operele lui Dostoievski, Tolstoi, Cehov, Gogol, ca să nu mai vorbesc de Pușkin, Lermontov sau Gorki. De cărți noi aproape că nu se poate vorbi, într-o vreme când editurile noastre se întrec totuși într-o salutară cursă a resincronizării cu literaturile străine, traducând enorm, atât scrieri contemporane cât și opere clasice care nu aveau până acum versiuni românești de bun nivel. E aproape de necrezut că într-un singur an, 2009, o singură traducătoare, Antoaneta Ralian, ne-a dăruit, prin intermediul a trei edituri, admirabile tălmăciri din Daniel Defoe (*Jurnal din anul crimei*), G.K. Chesterton (*Trenul zburător*), Henry James (*O coardă prea întinsă*), Tennessee Williams (*Memorii ale unui bătrân crocodil*), John Cowper Powys (*Cercul nebunilor*), plus un roman contemporan aparținând uneia dintre cele mai fascinante literaturi europene, literatura irlandeză, nepermis de puțin cunoscută la noi: *Bărbatul de la gară*, de Jennifer Johnston. Extrem de rar se regăsesc împreună o atare deschidere spre multiple orizonturi culturale, aptitudinea de a rescrie ceea ce au gândit autori atât de diferiți exact așa cum ar fi scris ei înșiși dacă și-ar fi conceput operele în limba română, o asemenea putere de muncă și o asemenea dăruire. Acest exemplu dă însă măsura rămănerii noastre în urmă în privința asimilării literaturilor străine și o idee despre dorința editurilor de a reduce decalajul -o dorință care nu prea pare să fie împărtășită de școala românească.” ■ În rubrica *Ochiul magic* citim: ■ „Într-un număr recent al «Observatorului cultural», Daniel Cristea-Enache răspunde, în 10000 de semne, celor cinci-șase

rânduri pe care Mircea Cărtărescu i le consacră în interviul din «Adevărul». Apărându-se pe sine («un carierist îngâmfat», *apud* Cărtărescu), criticul ține să-și arate solidaritatea cu alți doi colegi, Paul Cernat și Mihai Iovănel (etichetați de autorul *Levantului* drept «contorsionist», respectiv «glumă proastă»). Halal solidaritate însă: «Mircea Cărtărescu are dreptul să scrie tot ce dorește, dar eu nu-i vād îndreptățirea în atacul furibund și haotic îndreptat împotriva criticilor de azi. Nici Mihai Iovănel, nici Paul Cernat nu merită calificativele lui, ce coboară nivelul discuției și îl discreditează pe emitent. Cu mine, îl asigur că nu riscă mare lucru. Oricâte insanități aş primi din partea unui autor român, nu-mi voi articula opinia critică decât în funcție de opera lui - și în urma lecturii ei. [subl. mea, Cronicar].» Va să zică Cernat și Iovănel «își articulează» opiniile altfel? Primul în funcție de umori, al doilea pe necitite? Sau viceversa?” ■ „«Observatorul cultural» din 29 aprilie - 5 mai marchează împlinirea a 52 de ani de la moartea lui Jeni Acterian printr-un eseu al Mirelei Vișan despre *Jurnalul unei ființe greu de mulțumit*. Semnatară articolului (intitulat «Jurnalul unei fete greu de mulțumit sau Journal intime?»), hotărâtă să-și dea doctoratul cu o teză legată tocmai de acest jurnal, a cercetat manuscrisele de la Arhivele Naționale Române (Fondul familiei Acterian) și a ajuns la concluzia că, așa cum a fost publicat, volumul este rezultatul cenzurii. Contactînd-o pe Doina Uricariu, editoarea și traducătoarea celor două ediții ale jurnalului (Jeni Acterian și-a scris însemnările cu precădere în franceză), Mirela Vișan nu a primit lămuririle pe care și le-a dorit, cercetătoarea rămânând cu impresia că i se ascund motivele care au dus la nepublicarea unor fragmente care, deși există în manuscrise, nu există în versiunea editată. «Multe întrebări cred că își așteaptă răspunsul. Una dintre ele se referă la cenzura jurnalului. A pornit prima ediție a *Jurnalului* lui Jeni Acterian de la manuscrise sau de la copiile după originale? Mai există și alte caiete în afara celor existente la Arhive? [...] Mai lipsesc, din nefericire, și alte pagini importante. Nu numai referirile la detenția lui Haig, pachetele pe care Jeni i le ducea de cel puțin două ori pe săptămînă fratelui ei la închisoare, despre care amintește în prefața ei la ediția a doua Doina Uricariu, ciudat, din mărturisirile făcute acesteia de Nuni Dona, o foarte bună prietenă de-a lui Jeni, și nu citînd sursa principală - manuscrisele. Nu au fost publicate nici paginile despre Nae Ionescu sau portretele memorabile pe care Jeni i le face *Profesorului*, dar și lui Noica, Cioran sau Mircea Vulcănescu etc. Și multe altele.» Spre a risipi nedumerirea cititorilor, ar fi nimerit ca Doina Uricariu să iasă în presă și să lămurească aceste detalii. O intelectuală atât de rafinată, cum a fost Jeni Acterian, merită toată atenția noastră, mai ales atunci când face portretul contemporanilor amintiți.” ■ „În primul număr (triplu) din acest an al revistei «Discobolul», care apare la Alba-Iulia, citim o amplă anchetă la care răspund aproape patruzeci de autori, nume sonore, dar și debutanți. Tema pusă în dezbatere: cum îi vād scriitorii pe cititorii lor, reali, prezumtivi sau ideali. Cu alte cuvinte, asistăm la o ludică inversare de roluri: de data aceasta, nu cititorii îi judecă pe scriitori, așa cum se întâmplă de obicei, ci autorii își dau cu părerea despre

cititorii lor și le pun note. Reținem aici răspunsul pragmatic al lui Basarab Nicolescu, care, constatând o scădere atât a numărului cititorilor cât și a calității lor, propune o soluție demnă de luat în seamă pentru îndreptarea situației: «Nu este de mirare că în acest sistem haotic, 3-4 edituri acaparează întreaga piață de carte. Este deci un sistem improductiv și din punct de vedere economic și din punct de vedere cultural și educațional. Soluția este evidentă, dar ea jenează, desigur, interese meschine financiare care nu au nimic de-a face cu grija pentru cititor: constituirea unei rețele naționale de difuzare și constituirea unui site internet național (de genul Amazon) unde toate cărțile care apar în România să fie accesibile cititorului din țară și din străinătate.» ■ „În numărul din aprilie al revistei ieșene «Timpul» găsim un foarte bun articol al lui Adrian Niță despre noua lege a educației. Multă cerneală a curs de când proiectul a fost pus în dezbatere. [...] Se pare că a scăpat una celor care au scris până acum pe subiect - una «mai boacăna», vorba bătrânului Trahanache: dispare filosofia ca disciplină de bacalaureat. Elevii pot alege matematica și științele naturii (la profilul real); științe socio-umane (istorie, geografie, economie, sociologie și psihologie) la profilul umanist; cunoștințe tehnologice specifice calificării (pentru filiera tehnologică); cunoștințe specifice specializării (pentru filiera vocațională). Cum latina se studiază din ce în ce mai puțin și de un număr mereu scăzând de elevi, cum logica a fost pur și simplu scoasă din programa școlară în mandatul doamnei Andronescu, mai rămâne filosofia să fie trimisă la coșul cu discipline inutile, că doar ce competențe practice formează ea? Se pare că, de la celebra zisă prezidențială, am rămas marcați de multitudinea filosofilor și de puținătatea tinichigiilor, ajungând la concluzia că modalitatea cea mai potrivită pentru a avea buni meseriași este izgonirea filosofiei din cetate.”

12 mai

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1025] Marius Chivu scrie despre volumul publicat de Nicolae Manolescu, *Viață și cărți. Amintirile unui cititor de cursă lungă* (Paralela 45, 2009): „Dacă n-ar fi scris ultimele 15 pagini, aș fi spus că din amintirile lui Nicolae Manolescu lipsește tocmai el și că, de fapt, a scris o carte de istorie literară la persoana întâi. [...] Acest sprint al confesiunii din final confirmă însă imaginea unui om puternic, stabil emoțional, fire rațională, optimistă și pozitivă. [...] O «natură fericită», criticul și omul Nicolae Manolescu.” ■ Aflăm că „Filip Florian, Cezar Paul-Bădescu, Dan Lungu, Vasile Ernu, Nora Iuga, Nichita Danilov se numără printre cei peste 40 de invitați ce vor marca prezența României la cea de-a 23-a ediție a Salonului Internațional de Carte de la Torino (13-17 mai). Manifestările includ lansări și prezentări de carte, ateliere de lucru și dezbateri literare.”

12 mai

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 22 (940)] Dan Cristea scrie despre *aproape/atât de departe/ close. So far away* (Ed. Integral/Vinea, 2009): „Volumul lui Lucian Vasilescu, cu un titlu el însuși oximoronic, și dublat de admirabile tălmăciri realizate de masteratul pentru traducerea textului literar contemporan, se înscrie printre cele mai bune cărți de poezie ale timpului recent.” ■ Adrian G. Romila observă că, în volumul *Modernismul retro*, „dincolo de sclipitoarele analize și efervescența formulistică, Paul Cernat rămâne și inițiatorul unor găselnițe hermeneutice memorabile.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *O legătură de chei* (Cartea Românească): „Adrian Bodnaru practică rima în poemele sale, dar ignoră aproape complet ritmul și măsura, astfel încât cărțile par cu intenție căznite, silnice.” ■ *Chermeza sinucigașilor* (Ed. Pleiade): „Romanul lui Radu Ulmeanu are dimensiuni și ambiții mari pe care, în bună măsură, le realizează. [...] Cartea este una de luat în seamă ca valoare documentară și narativă, iar autorul, aflat la prima încercare epică, fiind ca vocație poet, se dovedește un prozator promițător.” ■ *Pudră* (cartea Românească): „Antecedentele Dorei Pavel în domeniul prozei o recomandă în mod deosebit cititorilor. Romanul *Pudră* începe tare! Deși cu o frază de o pagină. [...] Până pe la pagina 80 m-am întrebat dacă autoarea face mișto și de cine. După aceea, nu m-am mai întrebat nimic și, până la terifiantul final pe care nu vi-l dezvălui, am citit mecanic. Ceea ce vă doresc și dumneavoastră.” ■ *Ultimul anotimp* (Spandugino Publishing House): „Povestirile mai vechi și mai noi adunate de Adrian Costache în această carte au un aer proaspăt și adolescentin. [...] Luați această carte când plecați în vilegiatură și consumați-o în doze mici, citind poveștile într-o ordine oarecare și bucurându-vă de lumea stenică și simpatică a autorului.” ■ Critias se arată deranjat de modul în care presa tratează cazul memoriilor lui Adrian Marino. ■ Văd lumina tiparului versuri semnate de George Virgil Stoenescu, Anne Stewart elevele de liceu Cristina Manta și Laura Răceanu, precum și obișnuitele parodii ale lui Lucian Perța. Este publicat și un fragment din volumul aflat în lucru, *Lumina îndepărtată a fluviului*, de Ovidiu Dunăreanu.

13 mai

[„**Cultura**”, nr. 18 (273)] Bogdan Duca povestește ce a învățat de la Adrian Marino: „Marino este dur și demitizant.” ■ George Neagoe comentează volumul semnat de Eugen Negrici, *Imanența literaturii* (Cartea Românească, 2009), ediția a III-a: „Publicul avizat al volumului rămâne restrâns și la a treia ediție, deși cartea lasă impresia că e lesne de înțeles. [...] Sub aparența lejerității scriiturii, *Imanența literaturii* este complicată. Semănând cu o crestomație implicită, cartea se arată iminentă.” ■ Rodica Grigore scrie despre volumul semnat de Charles Bukowski, *Cea mai frumoasă femeie din oraș și alte povestiri* (RAO, 2008), trad. de Domnica Drumea și Carmen Ciora. ■ Constantin Coroiu publică „Note despre publicistica lui Blaga.” ■ Ion Pop scrie despre „«Favoarea de a fi poet» a

lui Ioanid Romanescu”: „Este, în versurile lui cele mai inspirate, o sinceritate a confesiunii adesea remarcată, tradusă frecvent în expresia colocvială, un patos al angajării etice a scrisului, a mizei existențiale a poeziei, de pe pozițiile unei fronde boeme.” ■ „«Cercul metacritic» este un Cerc de dezbateri al Facultății de Litere din Cluj. La ultima întâlnire au participat 24 de «metacritici», tema propusă de Mihaela Ursa fiind «Diarist sau blogger?». Dezbatarea a antrenat cadre didactice ale facultății (Sanda Cordoș, Ovidiu Mircean), doctoranzi (Andrei Simuț, Iulia Micu, Adriana Stan, Cosmin Borza), masteranzi și studenți (Adrian Tătăran, Oana Demeter, Iulia Cadar, Lavinia Rogojină, Flaviu Pătrunjel, Alexandra Columban), care au în comun interesul pentru critica literară și pentru transformările literaturii de astăzi. Textul care urmează este transcrierea înregistrării acestei întâlniri, făcute cu eforturi apreciabile de către Andrei Simuț și-fatalmente- lipsită de detaliile care fac deliciul dezbaterilor metacritice (rumoarea care însoțește un comentariu «scandalos», râsetele și ironiile care pigmenetează seriozitatea argumentelor).”: „*Mihaela Ursa*: [...] În ce măsură jurnalul intim, jurnalul de scriitor, jurnalul de creație pot fi văzute ca precursori ai blogului. [...] cum citim literatura blogurilor, iar cu asta ajungem la conceptul celebru de «pact autobiografic» [...] *Ovidiu Mircean*: [...] Vreau să vă dau un exemplu din Flaubert, când la un moment dat Madame Bovary spune «am un amant! Am un amant!» [...] Să ne imaginăm că Emma Bovary s-ar fi dus, ar fi deschis computerul și ar fi spus chestiunea asta «am un amant» și ar fi ales-o drept titlu pentru ultima postare de blog. [...] *Andrei Simuț*: [...] Orice blog este condamnat să se modifice, să se hibridizeze, să asculte și de cititor. [...] *Ovidiu Mircean*: [...] Sigur, putem discuta și despre jurnale, în ce măsură jurnalul lui Mircea Cărtărescu nu este, în ultimă instanță, un jurnal care construiește o *persona* de literat genial, extrem de talentat, nevalorizat întru totul de critica locală ș.a.m.d. [...] *Andrei Simuț*: [...] Degeaba ești un autor de succes, ca *blogger* trebuie să o iei de la zero, să îți recucerești un public. *Adriana Stan*: Bine, dar a existat un moment în care instanțele oficiale au început să fie concurate de instanțe alternative, a fost *Terorista*, care și-a câștigat o credibilitate chiar în afara unei persoane biografice determinate, nici n-a fost identificată până la urmă. *Terorista* era invitată la un moment dat la anchete culturale alături de critici cu nume... [...] *Cosmin Borza*: [...] *Terorista* și-a câștigat un succes din punctul meu de vedere aproape nejustificat, mizând pe o postură de cititor nepervertit... [...] Eu nu vedeam acolo criterii de evaluare a acelor cărți, însă dacă eu venea să scriu pe blogul ei un comentariu, să ofer un argument pe care îl consideram conturat, evident eram receptat în stilul «asta-i perspectivă literară»: deci perspectiva mea «convenționalizată», de literat, era inferioară unei perspective de bloggerist, care avea acces la sinceritate, la adevăr, la autenticitate. [...] E un text scris, e un discurs, eu nu am de ce să învăț grile diferite față de interpretarea oricărui text confesiv doar pentru că e publicat pe vlog, eu nu văd de ce să găsec criterii diferite pentru spațiul blogului sau pentru spațiul textului scris. [...] *Mihaela*

Ursa [...] Și comentariul ei se clasicizează, e inevitabil: orice lucru repetitiv și orice repetitivitate contribuie la formarea unui algoritm. Sigur că algoritmul ei este altul decât al tău, care scrii cronică spunând de la bun început «aceasta este o cronică literară», dar el nu este mai puțin formalizat. [...] *Iulia Micu*: [...] De cele mai multe ori, dacă extragem, dacă postăm pe blog, să zicem, o cronică, nu putem să o publicăm mai departe în revistele *mainstream*, pentru că este pur și simplu o cronică de blog, dictată de cititor [...] *Adriana Stan*: Eu mă întreb în ce măsură n-am putea vedea ca pe un lucru foarte bun această extindere a comunităților de cititori. [...] *Cosmin Borza*: [...] Acest impuls al nostru de a fi autori, de a fi cu toții autori, sunt mii de bloggeri care cred că viața lor e suficient de interesată pentru a fi împărtășită tuturor. [...] *Adriana Stan*: [...] Pe de o parte, am fost foarte plăcut surprinsă să pot discuta cu amici care nu au deloc de-a face cu Literale, venind din zone gen informatică, niște cărți pe care eu nu i-aș fi putut convinge suficient de credibil să le citească. În al doilea rând, mi s-a părut un exercițiu foarte util să-mi verific anumite intuiții de lectură simplă și spontană confruntându-le cu ale altor cititori. [...] Dacă e receptat așa cum bănuiesc eu volumul respectiv, sau uite de ce ar putea fi receptat așa, sau uite ce ar putea să placă, uite că e tras mai multe înspre sectorul de consum...” ■ Cărțile recomandate de revistă sunt: ■ *Irina Nechit*, *Copilul din mașina galbenă* (Ed. Cartier, 2010): „O poetă născută la Cahul care reușește (prin ce mijloace nu importă) să transporte «Burgul» în imaginarul moldovenesc. Măcar ca tentativă de domesticire a unui alogen, volumul e interesant.” (Teodora Dumitru) ■ *Virgin Nemoianu*, *Sorin Antohi*, *România noastră. Conversații berlineze* (Ed. MNLR, 2009): „O carte substanțială și pasionantă această «România noastră», ce se încheie exact în punctul din care ne-am putea pune pe treabă.” (Daniel Cristea-Enache) ■ *Alexandru Florin Platon*, *Laurențiu Radvan*, *Bogdan-Petru Maleon*, *O istorie a Europei de Apus în Evul Mediu. De la Imperiul Roman târziu la marile descoperiri geografice (secolele V-XI)*, Polirom, 2010: „Mult mai pasionantă (+, evident, instructivă...) decât ce se publică în materie de proză românească recentă.” (Mihai Iovănel) ■ *Mircea Mihăieș*, *Despre doliu. Un an din viața lui Leon W.* (Polirom, 2009): „Ar fi un mare păcat dacă logoreea pamfletarului Mircea Mihăieș va acoperi cu totul discursul acestui acut, subtil și profund hermeneut care ni se arată din când în când prin cărți precum aceea de mai sus.” (Andrei Terian).

13 mai

[„**Dilema veche**”, nr. 326] Dosarul săptămânii poartă titlul „Legea Educație. Ce ne propune?” ■ *Marius Chivu* scrie despre volumul semnat de *Stoian G. Bogdan*, *Chipurile* (Cartea Românească, 2009): „Spre regretul meu, întâmplarea face să ajung să scriu abia acum despre cel mai original și mai bun debut în poezie nu doar din 2009, dar din ultimii ani. [...] Dedicat lui «Gorică Pirgu», *Chipurile* este primul volum de poezie care are cu adevărat câte ceva în comun

cu hip-hop-ul. [...] Fără fițe retorice, perfect lizibil și impresionant cu oricare dintre poemele sale, autentic social și golănesc prin tropi, inedit, interesant, dur și «greu» - dacă ar fi predat liceenilor, SGB ar repera onoarea pierdută a poeziei.”

13 mai

[„**Observator cultural**”, nr. 266 (524)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „În ziua de 6 mai, la ora 19.00, clubul The Other Side a avut-o invitată, în cadrul întâlnirilor «Poeticile cotidianului» (ediția 133), pe Anca Mizumschi, care a vorbit despre volumul de poeme *Anca lui Noe* apărut în 2009, la Editura Humanitas.” ■ „Joi, 6 mai, la Clubul Prometheus, a avut loc Gala de decernare a Premiilor de Debut pe 2009, acordate de «România literară», cu sprijinul Fundației ANONIMUL.” ■ „Marți, 11 mai, la Biblioteca Centrală Universitară «Carol I», a fost lansat cel mai recent volum semnat de Mircea Cărtărescu, *Frumoasele străine*. Au vorbit: Mircea Cărtărescu, Ioana Pârvulescu și Gabriel Liiceanu.” ■ „Miercuri, 12 mai, la Club Control s-a desfășurat o nouă întâlnire a proiectului de dezbateri culturale «Cafeneaua critică», la care a fost invitat teoreticianul literar, criticul și eseistul Mircea Martin, cu prilejul unei recente aniversări «rotunde». Tema întâlnirii, conduse de către Ion Bogdan Lefter, a fost «Mircea Martin – teoreticianul literar», ducând la o discuție cu invitatul Cafenelei pe marginea vieții și a carierei sale intelectuale.” ■ „Muzeul Național Cotroceni, în colaborare cu Asociația Editorilor din România, organizează prima ediție a Târgului de carte «AER de carte... la Palat», în două weekenduri consecutive: 15-16 mai și 22-23 mai. La acest eveniment participă edituri de prestigiu din spațiul cultural românesc, care oferă titluri și colecții din domenii precum istorie, istoria orașului București, artă, civilizație, memorialistică, filozofie, sociologie, arhitectură, muzeologie, restaurare-conservare.” ■ „În perioada 19-21 mai, va avea loc prima ediție a «Zilelor Literaturii Române», care va cuprinde conferințe, lecturi publice și dezbateri cu participarea scriitorilor Gabriela Adameșteanu, Vladimir Beșleagă, Aurelia Borzin, Iulian Ciocan, Constantin Cheianu, Dumitru Crudu, Claudiu Komartin, Dan Lungu, Eugen Negrici, Doina Ruști, Alexandru Vakulovski, Elena Vlădăreanu, Varujan Vosganian. Organizatori sunt Institutul Cultural Român și Centrul Național al Cărții, împreună cu Primăria Municipiului Chișinău, Editura Cartier și Revista Punkt.” ■ Cătălin Sturza subliniază că: „Două sunt punctele de interes ale volumului *Str. Revoluției Nr. 89* (Polirom, 2009) coordonat de Dan Lungu și de Lucian Dan Teodorovici la Editura Polirom: pe de o parte, e vorba despre o colecție de amintiri și impresii «la cald» ale unor personalități culturale ce ar putea contura o hartă emoțională inedită a Revoluției din decembrie 1989. Pe de altă parte, volumul e un prilej de reflecție «la rece» – asupra celor 45 de ani de regim comunist din România și asupra celor 20 de ani de tranziție.” ■ Bianca Burța-Cernat observă că „Apariția consistentului volum [*Publicistică la «Viața»*, editori Eugen Beltechi și Gheorghe Luchescu, cuvânt înainte de Cornel Ungureanu, Ed. Orizonturi Universitare, 2009] ce reunește articolele publicate

de Anișoara Odeanu, la începutul anilor '40, în ziarul *Viața* (editat de Ministerul Propagandei, în perioada 1941-1944, și condus de Liviu Rebreanu) a trecut, din păcate, neobservată. Și cred că nu numai din cauza tirajului mic sau a distribuției deficiente, ci și pentru că numele acestei scriitoare doar câtorva specialiști le mai spune astăzi ceva.” Autoarea „*Enfant terrible* al deceniului patru, [...] venită de la Lugoj într-un București al efervescentelor pentru a studia Literele și Dreptul devine o mică vedetă a lumii literare. Cartea sa de debut, *Într-un cămin de domnișoare* (1934), îi aduce nu doar simpatia criticii – chiar și «cusurgiul» G. Călinescu scrie favorabil despre acest roman autenticist –, ci și un considerabil succes de public: în decurs de un an se epuizează două tiraje, iar autoarea e oprită pe stradă pentru a i se cere autograful... Poetă și prozatoare, Anișoara Odeanu este totodată și o consecventă publicistă. [...] Camil Petrescu, unul dintre prietenii apropiați ai autoarei (alături de Sebastian, Eliade sau Eugen Ionescu), e indignat la rândul său de faptul că acesta își risipește talentul cu superficialități gazetărești... *Viața* Anișoarei Odeanu (pseudonimul literar al Doinei Peteanu) este aceea a unui «personaj» nonconformist, contradictoriu și controversat, care a ratat, într-un mod spectaculos, șansa de a deveni un scriitor important. Deși avea aproape toate datele pentru a reuși: talent, o inteligență vie, un spirit dinamic, neliniștit, disponibilități inovative, până la un punct perseverență; acestea minate însă de o autoexigență excesivă și de o funciară obsesie a inutilității. Cu tânăra generație interbelică Anișoara Odeanu are nu numai semnificative afinități de scriitură (asupra cărora nu insist aici), dar și – ceea ce îi va fi fatal – afinități de viziune politică. E greu de spus ce anume o determină să se lase antrenată în aventura legionară. [...] Pe la sfârșitul anilor '30, scriitoarea virează dinspre «Adevărul literar și artistic» (publicație cu orientare «de stânga», cum se știe) spre «Porunca vremii» și «Cuvântul», unde publică, în 1941, o serie de articole despre spiritul mișcării legionare. [...] Reabilitată destul de târziu, după 1965, când Ioan Oarcăsu o (re)descoperă la Lugoj, scriitoarea nu reușește să reintre cu adevărat în circuit; nu mai are nici forța necesară. În 1972, la vârsta de doar șaiszeci de ani, Anișoara Odeanu se sinucide. [...] Doina Peteanu scrie pentru «*Viața*» recenzii, articole despre teatru și film, despre expoziții de pictură, reportaje din lumea culturală, mici eseuri, comentarii pe marginea unor articole din presa literară, uneori fragmente de proză. Îi interviează – uneori într-un mod mai puțin convențional – pe Camil Petrescu, Mircea Eliade, Alexandru Zirra, Henriette Yvonne Stahl, Victor Ion Popa, Lucian Blaga sau Sextil Pușcariu. În mai multe articole face considerații despre poezia modernistă și se războiește cu inerțiile cititorului mediu, opac față de subtilitățile poeziei. Sau face observații mai puțin reverențioase cu privire la opacitatea criticii ori, mai bine zis, a criticilor literari. [...] Scrie, de asemenea, despre arta lecturii și despre arta traducerii. Uneori, poate nu atât de des cum ne-am aștepta, atacă tema «literaturii feminine» – cu detașare ironică și niciodată cu vreo nuanță feministă. Gustul format, plăcerea speculației, sprinteneala condeiului ies clar în evidență în aceste articole. [...] O curioasă

contradicție de atitudine străbate publicistica acestei autoare: pe de o parte, iese la iveală o subtilă înțelegere a gratuității artei, pe de altă parte, o puternică înclinație spre arta (nu neapărat «tezistă») cu accente naționaliste ori mesianice. [...] Dacă autoarea ar fi fost mai cunoscută, cu siguranță că publicarea în volum a articolelor sale din «Viața» (din perioada decembrie 1941-septembrie 1943) ar fi creat oarece vâlvă. Chiar dacă nu la fel de mare vâlvă ca aceea iscată de recentele «dezvăluiri» ale Martei Petreu privitoare la publicistica politică a lui Sebastian (de la «Cuvântul»)... Poate să fie și un avantaj în asta: scriitoarea scapă astfel de un rechizitoriu. În orice caz, articolele adunate în volumul de față de Eugen Beltechi (cercetător la Institutul «Sextil Pușcariu» din Cluj) și de Gheorghe Luchescu (conferențiar la Universitatea Banatului din Timișoara, autorul unei cărți – utile documentar – despre Anișoara Odeanu) se cer citite *sine ira et studio* – cum, de altfel, se cerau citite și articolele «compromițătoare» ale lui Sebastian –, ca documente ale unei epoci, ale unei mentalități.” ■ Este redat un fragment din romanul semnat de Herta Müller, *Atemschaukel*, Carl Hanser Verlag, 2009. Cartea se află în curs de publicare la Humanitas Fiction, în traducerea lui Alexandru Al. Șahighian, care semnează și nota ce însoțește fragmentul: „Herta Müller a scris mereu cu exemplară precizie și acuitate despre viața sub dictatură, și după cum o știe și cititorul român din cărțile apărute până acum, traduse la noi, despre dictatura din România. (Oare câți scriitori români au făcut-o, dacă e să nu punem la socoteală rapoartele oficiale care sunt, și ele, «literatură»?) În acest roman, care povestește cinci ani din viața tânărului Leo Auberg, Herta Müller scrie pentru prima oară despre experiența concentraționară suferită de etnicii germani din România, deportați în 1945 – toți bărbații și femeile între 17 și 45 de ani – la muncă forțată în URSS (supraviețuitorii s-au reîntors în 1950, printre ei și mama scriitoarei). Dar romanul e scris nu în cheie «istorică», ci ca document uman de o extraordinară intensitate și încărcătură poetică. [...] Într-un interviu, Herta Müller amintește de «fericirea tristă» a lui Pastior la revederea lagărului unde muncise și flămânzise timp de patru ani, mereu la limita dintre viață și moarte. «Pentru călătorie își cumpărase o salopetă. De ce oare? Doar nu trebuie să mai muncești acolo – i-am spus, și-am râs amândoi. Acolo, în lagăr, s-a purtat ca unul întors acasă. Lagărul era tinerețea lui.» În 2006, Oskar Pastior a murit. «După moartea sa, am fost ca paralizată... Abia după un an m-am decis cu greu să mă despart de «noi» și să scriu singură un roman. Dar n-aș fi putut-o face fără detaliile lui Oskar Pastior din viața cotidiană de lagăr.» ■ Liviu Antoanesei mărturisește că „Îmi dădusem seama de cel puțin un cincinal – am și scris asta în ancheta «Bucureștiului Cultural» din 2006 – că Andrei Terian este cel mai promițător critic apărut după începutul mileniului la noi. Articolele sale bine scrise, cu opinii ferm exprimate în urma unor argumentații impecabil articulate, îl scoteau cumva de la sine în prim-planul generației sale, nu lipsite, de altfel, de nume promițătoare. Dacă mai era nevoie de o verificare și o confirmare, acestea mi-au fost prilejuite de recenta monografie dedicată operei critice a lui G.

Călinescu. În opinia mea, această carte nu este doar debutul critic al anului trecut sau debutul întregului deceniu, ci una dintre cele mai bune cărți de istorie și critică literară de la Revoluție încoace. [...] La sfârșitul lecturii, aveam să constat că am trecut prin cea mai completă și mai aplicată exegeză dedicată operei critice a lui Călinescu. O lectură integrală, dar nu a operelor izolate, ci a ansamblului, a «sistemului critic». Cu o metodă, plecată, e adevărat, din teoria sistemelor generale, dar adaptată și chiar personalizată. Și folosind un aparat teoretico-conceptual la fel de personalizat. Și care, în ciuda acestor «defecte» pentru critica românească în aproape întregul său, nu este scrisă în «păsăreasca» plicticoasă a majorității operelor universitare cu același statut, ci într-un stil extrem de fluid, de «prietenos» și, măcar câteodată, chiar plastic. Să poți citi o carte de istorie și critică literară de aceste dimensiuni, în care nu ai de-a face decât cu epica ideilor, ca pe un roman de John Le Carré, e ceva – înseamnă că autorul nu e doar foarte instruit, inteligent și cu putere de muncă, ci și foarte talentat, în sens stilistic, literar. [...] Și se mai întâmplă ceva straniu la finele lecturii monografiei lui Andrei Terian – constăți că toată exegeza anterioară, în care există și o mulțime de lucruri remarcabile, dacă nu devine cu totul inutilă, atunci trece cumva la index și bibliografie. Mai neliniștitor este însă altceva – la sfârșitul lecturii, este foarte greu să-ți imaginezi exegeze viitoare, ca și cum autorul de față ar fi închis ușa după el sau ar fi pus capacul. [...] Terian. Andrei Terian, iată, cel puțin deocamdată, tânărul critic sau poate chiar criticul zilelor noastre. Și o ironie a sorții, deși dedicată lui Călinescu, cartea pare a fi scrisă de un autor cu o structură de Marino!” ■ Ovidiu Pecican crede că obișnuința „de a citi textele unor clasici ai secolului al XIX-lea românesc doar ca pagini beletristice păgubește cunoașterea istoriografică de una dintre sursele ei privilegiate. [...] Trăim într-o epocă marcată în continuare de cultul documentului, însă înțelegem prin acesta din urmă numai textele insipide emaneate de la autoritatea publică și marcate de o viziune birocratică. Rod al revoluției pozitivistice în cunoaștere, această mărginire metodică, generatoare de multe efecte pozitive, lasă, totuși, pe dinafară destule informații ce nu pot fi găsite în altă parte decât sub pana memorialiștilor. Cercetarea atentă a izvoarelor narrative rămâne pe mai departe un deziderat în istoriografia română. Iată-l pe Ion Ghica vorbind despre lecturile lui de copil, întreprinse în deceniul al treilea al veacului primei uniri și al independenței. [...] Opțiunile de lectură ale lui Ion Ghica în limba română aruncă o privire asupra educației de care beneficia fiul de boieri în anii '30 ai secolului al XIX-lea. Grație inițierii sale de către un fost discipol al ardeleanului Gheorghe Lazăr, ajuns secretar al boierului Ghica, fiul aristocratului din Țara Românească învățase cu mare iuțeală cititul în românește, în chirilice, și descifra, de-acum, cu pricepere, titlurile cele mai populare din hagiografia tradusă în românește – *Mineele*, scoase la Râmnic? – și romanele populare precum *Alixândria* și *Istoria lui Arghir și a preafrumoasei Elene*. S-ar zice că avem de-a face doar cu selecția capricioasă – în funcție de propriul gust – al unui puști din mediul boieresc de la sud de Carpați. Dar nu este așa.” „Cu numai vreo două decenii

înainte, în 1813, evaluând – într-un raport imperial – situația Bucovinei, Ioan Budai-Deleanu” pomenea despre următoarele cărți: „două ediții ale Bibliei (una fiind a lui Șerban Cantacuzino, de la 1688, alta, probabil, a lui Samuil Micu, din 1795, sau cea tradusă de un anonim și tipărită la Sankt Petersburg, prin 1819) și *Pravila* (sau *Carte românească de învățătură*) a lui Vasile Lupu, culegerea de legi din 1646. Cele «câteva cronici ori istoria națiunii valahe» – de fapt, același lucru, istoria fiind numită printr-o formulă generică, ce face în mod voit abstracție de reflexele provincialiste ale producției cronicărești – desemnează cronici ale Moldovei. Ar mai fi apoi *Hronograful* lui Pătrașco Danovici, *Ceasornicul principilor* de Nicolae Costin, romanele populare *Războiul Troadei*, *Alixândria*, *Esopia*, romanele *Etiopicele lui Heliodor* și *Telemah al abatelui Fénélon*, *Viața lui Petru cel Mare*. În fine, sunt de reținut și scrierile de logică, retorică și etică datorate unor dascăli greci sau unor cărturari precum Lazăr-Leon Asachi.” ■ Michael Haulică scrie despre importanța premiilor din breșa literaturii SF&F autohtone: „sunt importante pentru că lucrează la construirea unor ierarhii fără de care cam greu ne-ar fi să gestionăm ceea ce se întâmplă. Premiile sunt importante pentru că atrag cumpărători spre cărțile premiate, spre autorii lor, iar editurile au niște criterii de performanță, dacă vrei să împrumutăm ceva din economia de piață din care – totuși – face parte și industria editorială. Premiile mai sunt importante în achiziționarea drepturilor de publicare, fiind unul dintre criteriile pe care se alege o carte de tradus.”

14 mai

[„România literară”, nr. 17] ■ Nicolae Manolescu scrie, în editorialul său, despre „Ion Horea, pe care «România literară», al cărei redactor-șef adjunct a fost cu decenii în urmă, îl omagiază astăzi, este, alături de Ștefan Aug. Doinaș, Ioan Alexandru, Marta Petreu și de Ion Mureșan, unul dintre ultimii reprezentanți ai unei lungi și glorioase tradiții de poeți ardeleni. [...] Ion Horea este, până la un punct, un ardelean atipic, ca Marta Petreu și ca puțini alții. Nu e nimic la el din mesianismul social al atâtoro dintre confrăți. Nici acea apăsătoare influență germană, la care s-au dovedit sensibili mulți poeți de seamă ai Ardealului, de la Coșbuc la Blaga. Religiosul nu e tot așa de ostentativ ca la Ioan Alexandru. Nici citadinismul, inspirat de Cluj, al unor Gurgheanu sau Felea. Bucolica lui vine din pastelurile lui Ion Pillat, iar elegiacul din Eminescu. E un naturist, nu un rural. Dacă ar fi aparținut generațiilor interbelice, ar fi trebuit clasat, nu printre tradiționaliști, ci în capitolul poeziei pure, acolo unde îi este locul, în perspectiva de astăzi, și lui Pillat, și, de ce nu, lui Blaga însuși. [...] Trei lucruri sunt izbitoare în versurile lui Horea. Primul este o ureche muzicală absolută. Cum, iarăși, ardelenii n-au avut decât rareori. Al doilea este simțul formei, nici el ținut la mare cînste de către ardeleni, care au scris rareori sonete sau rondeluri. Singura «concesie» pe care Horea o face tradiției de dincolo de munți constă într-un sentimentalism al locurilor, pe care îl găsim, de pildă, și la Goga.” ■ Și Gabriel

Dimineanu face o „Însemnare despre Ion Horea: „Am citit zilele trecute, cu destulă întârziere față de momentul în care mi l-a oferit Ion Brad, volumul său masiv de amintiri și documente istorico-literare. L-a intitulat *Dincoace de munți* (Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008) și cuprinde corespondență inedită, amintiri proprii sau ale altora, transcrieri de vechi articole, interviuri, poezii, fragmente de proză. Totul e grupat pe secțiuni dedicate unor personalități din epoca traversată, scriitori, oameni de artă, jurnaliști etc. E multă lume și de tot felul convocată acolo, de la Tudor Arghezi, cu el deschizându-se volumul, până la Ion Cristoiu, care îl încheie. [...] Mă întâlnesc cu Horea din când în când în stația de autobuz de la Gemeni, unde ne îmbarcăm pentru Piața Romană. Vorbim de una, de alta, de orice, dar nu și despre anii petrecuți împreună la «România literară». De ce? Poate că ne opresc umbrele, siluetele de fum ale celor care au fost și nu mai sunt, evocați cu atâta har de Ion Horea.” ■ În pagina de recenzii citim despre cărți precum: ■ *Cozerii în lila* (Ed. Tracus Arte, 2009), Iolanda Malamen - Șerban Foarță: „Șerban Foarță este un autor într-atât de aparte, încât scriind despre el, îți vine să-i imiți stilul deși știi că nu se poate. [...] Ce aș putea atunci, pentru a recrea un strop din atmosfera acestei cărți de neobișnuite (serale, diafane) dialoguri? Să dau o listă de cuvinte rare, livești, arhaice sau inventate, bășinașele unui idiolect compozit, pitoresc și intelectual deopotrivă: *coetanei, fotofl, a antama, frolând, nictemeră, Tolstoievski, crapuloase, îndeaiavea, muscariform, tabun, suspinatic, dacryophore, holorimic, exangui, palpebrală, incarnadinul*. [...] Și întrebările sunt diverse, ușoare sau cu miză, sondând diversele paliere/ disponibilități ale partenerului de dialog, dar răspunsurile depășesc mereu, într-o formă sau alta, așteptările, dejucând previzibilul. *Cozeriile în lila* nu te lasă să te plictisești.” spune Raluca Dună. ■ Radu Vancu crede că: „Încrâncenată carte a scris Ion Zubașcu! [*Moarte de om. O poveste de viață*, Ed. Limes, 2010] [...] Poetul a fost surghiunit din turnul de fildeș în turnul infernal al Centrului Mondial de Oncologie, așa încât materia poeziei se va coagula în jurul chisturilor și al sedimentelor fără dilatații caliceale, iar imaginea epitomică va fi aceea în care «domnul cu valva aortică înlocuită și testiculele extirpate/ își bea liniștit cafeaua cu doamna fără uter și rect». În ciuda controlului «liniștit», riguros, la rece, al emisiei, nu te poți împiedica să nu simți că e cel puțin inadecvat să judeci strict estetic asemenea texte, tot astfel cum e o impietate să citești cu ochiul estetului poezia care i-a salvat, fizic și în toate sensurile, pe deținuții politici din pușcăriile comuniste. [...] Funcția soteriologică e, aici, infinit mai importantă decât aceea estetică. La astfel de cărți, și nu la cele delicat-calofile ale esteților sensibleriști, cu degetul mic și sprânceana mereu ridicate, se referea axioma lui Dostoievski după care frumusețea va mântui lumea. Ceea ce înseamnă că Ion Zubașcu, scriind o carte tare despre o slăbiciune a propriului corp, a învins.” ■ Despre cartea lui Ștefan J. Fay, *Fără mituri. 1948-1989* (Ed. Casa Cărții de Știință, 2009), Irina Petraș spune că: „Tot ce scrie Ștefan J. Fay este confesiune, document și, în sensul cel mai înalt al cuvântului, manifest. [...] Înzestrat cu darul prieteniei critice, cum

spunea Noica, Ștefan J. Fay a lucrat, prin scrisul și scrisorile sale, la sfârșit zidurile din(tre) oameni. ■ *Porcilor* de Andrei Mocuța (Ed. Brumar, 2009) este discutat de Gabriel Coșoveanu: „Din așchiile unei povești de dragoste, desfășurate mai ales imaginativ, dar și pe Messenger, și din flash-back-rile asigurate de un bunic care încă merge la «țucac» (băutul țuicii, parte obligatorie a procesului de fabricație) se naște un volum ce se impune instantaneu atenției prin acuitatea notației.” ■ Cosmin Ciotloș mărturisește: „Ca mulți din generația mea, n-am prea avut acces la poezia lui Ion Horea. O poezie, de altfel, clasică, tradițională, melodică, ușor calofilă, inaderentă, preț de cinci decenii, la schimbările criteriilor de gen. Atenția mi-a atras-o, anul trecut, prefața lui Al. Cistelean la masiva antologie de autor intitulată, după un volum din 1979, *Bătăia cu aur*. Mi se părea, atunci, un studiu fără cusur, pe cât de pătrunzător, pe atât de convingător. [...] Dintre toți comentatorii care au scris despre cărțile lui Ion Horea, ultimul cuvânt tot Cistelean îl are. În primul rând, pentru că evită înțelept investigația de tip istoric. Acestei opțiuni comode (cu atât mai comode cu cât avem de-a face cu un poet care a debutat în 1956) i se preferă, ca metodă, o minuțioasă contextualizare a afectelor. [...] «Un Pillat de Ardeal, acesta e, în esență, Ion Horea.» [...] Cu totul de acord cu Al. Cistelean și adăugând numai pe ici, pe colo, pe unde mi se părea că trebuie, câte o nuanță, i-am preluat, iată, până și titlul.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Ion Horea. ■ Este publicat un fragment din *De florile mărului*, romanul în lucru al lui Alexandru Potcoavă, membru al Cenaclului Literar – Institutul Blecher, roman „în care ghicești, spune Claudiu Komartin, un prozator matur, pregătit, la nici 30 de ani, să construiască pe spații largi, cu inteligență și acuitate.” ■ Este publicată varianta scriptică a cuvântului rostit de Eugen Negrici, cu ocazia lansării la Librăria Humanitas Krețulescu pe 27 aprilie 2010 a cărții *Note, stări, zile* de Andrei Pleșu: „La aniversarea celor douăzeci de ani de la înființare (binecuvântate fie clipa și fapta), Imperiul Humanitas expune publicului interesat diamantul Coroanei: e strălucitor, unic, inimitabil. Lumina lui inhibă, spiritul critic se simte dezarmat, sporind - ca să zic așa - a lumii taină. [...] Autorului nu i se întrezăresc neputințele, devenirea, progresul și nu reiese că ar fi traversat un traseu de instrucție și formare. Un episod de *Bildung* e greu de găsit. El pare a se fi născut matur și definit. Noica însuși remarcă prematura lui siguranță de sine, recomandându-i reluarea experienței haosului. [...] Nici vorbă de intimitate în carnetul său de note și stări. Nu ni se comunică revelații de alcov și nici măcar de bucătărie, griji, decepții, speranțe, proiecte, adevăruri jenante exhibate voluptuos. Nicio complezență autobiografică nu e posibilă. Nu ni se arată a avea infirmități, suferințe, gelozii, emoții mărunte, admirații fără rezervă. Nu cedează presiunii evenimentelor dramatice. Ele pur și simplu nu există (deși sunt la mijloc patruzeci de ani dramatice pentru România). Anecdoticul intervine doar pentru a ușura digestia intelectuală. Nu cultivă ambiguitatea și echivocul. Nu-și afișează sinceritatea și nu-și lasă decât o dată sau de două ori fotografiile de interior la îndemână. Când, rarism, dai peste un moment de tandrețe (mâna

mamei pe umăr), tresari copleșit. [...] Neglijența nu face parte din șarmul acestei cărți. Nu știu cum se întâmplă (bănuiesc doar), dar nici măcar însemnările de la douăzeci de ani nu conțin derapaje stilistice, băltiri, gâtuii, parcele neinteresante. Andrei Pleșu are privirea sigură și incizia exactă de la bun început.” ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Aurel Pantea. ■ Până la a ajunge la subiectul „Vieții literare” din acest număr, și anume volumul lui Stelian Tănase, *Cioran și Securitatea*, apărut la Polirom, Dan C. Mihăilescu face un excurs Marino: „Când îmi încheiam luna trecută (RL nr. 13 din 16 aprilie) articolul despre cartea lui Adrian Marino *Viața unui om singur* cu un citat din memoriile lui Cicerone Ionițoiu («neseriozitatea și impostura lui Adrian Marino s-au constatat și după eliberare, când a devenit omul Securității, fiind folosit în străinătate ca agent de influență...») nu aveam de unde să bănuiesc valurile pe care ulterior avea să le dezlănțuie suita cercetărilor făcute la CNSAS de Mirela Corlățan pentru «Evenimentul zilei», cu dovezi de netăgăduit (indiferent de câte nuanțări ar trebui făcute, de câte circumstanțe atenuante sau agravante s-ar putea aduce) în ce privește colaborarea autorului *Dicționarului de idei literare* cu încopitatele servicii duhnind a pucioasă. Valuri urmate numaidecât de un nou grupaj aprig de texte în apărarea împricinatului în nr. 265 din 6-12 mai al «Observatorului cultural» (semnează, în ordinea sumarului: Liviu Antonesei, Șerban Axinte, Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache, Adina Dinițoiu, Cezar Gheorghe, Marius Ghilezan, Bedros Horasangian, Antonio Patraș, Ovidiu Pecican, Bogdan-Alexandru Stănescu, Ovidiu Șimonca, Ciprian Șiulea, Simona-Maria Pop). Iar ne uităm la munte din peșteră? Am spus-o și-n anii '90, când ni s-a dat să roadem cu sârg uriașul os otrăvit care era *Cartea albă a Securității*, și de mai multe ori după aceea: orice examinare a formelor de colaborare cu aparatul represiv [...] trebuie să țină cont în primul rând de natura, anvergura și durata angajării, apoi de intensitatea voinței de colaborare, de contextul politic și social, de ansamblul personalității incriminate sau disculpabile, dar mai ales de scopul ultim al abordării, și anume: înțelegerea și acuzarea Sistemului!” ■ Răzvan Voncu așază „Documente în «rama» memoriei: „Ar putea părea o impietate din partea mea să consemnez cartea lui Teodor Vârgolici doar ca o ediție de documente, ignorând rememorările în care aceste documente sunt încadrate. Cum impietatea nu-mi stă în fire, precizez că scriu despre carte aici și nu altundeva, deoarece, din cauza caracterului ei hibrid, riscă să cadă în afara sferei de interes atât a cronicarilor, cât și a istoricilor literari. Profit, deci, de împrejurare pentru a semnală documentele pe care le conține, împreună, desigur, cu contextul memorialistic hărăzit de autor. [...] *Mărturii literare* [Ed. MNLR, 2010] este o apariție utilă din punct de vedere documentar și agreabilă la lectură, în ciuda stilului cam reverențios, pe alocuri ușor encomiastic. Distincția personală și umorul delicat care subîntind discursul fac pasabil patetismul.” ■ La *Poșta redacției*, Horia Gârbea răspunde scrisorilor primite de la: „Cătălin Popescu: Îmi scrii e-mailul pe un background de pergament învechit și ilustrat cu o hartă piraterească. Mi-a plăcut! Zici sincer: am 39 de ani și locuiesc

în București. Am început să scriu târziu și în ultimii ani am postat doar pe sit-urile de poezie ale internetului. Aș avea nevoie de verdictul unui scriitor profesionist, (...) ce anume ar trebui să schimb pentru ca textele mele să nu arate ca o poezie «depășită» sau învechită. Primul dintre poeme este dedicat unui regretat poet, tot un Popescu. Se numește «Ultimul tramvai al lui Cristi Popescu». Un pasaj m-a emoționat îndeosebi: «Poate că de aceea ai început să-i faci/ Cu ochiul, ștângărește, din poeme/ Morții tale/ Născută din florile ofilite/ Aruncate de florărese, la miezul nopții/ În tomberoane.» Stimate C. Popescu, omonimul dumitale nu s-a gândit nicio clipă dacă poezia lui e învechită sau nu. Relația lui tensionată cu viața și moartea nu-i lăsa timp pentru asemenea dileme. Poezia pe care o scrii nu este învechită. Este mai bună sau mai rea, după cât ești de inspirat și dispus să-i sacrifici, ferindu-te de superficialitate. Multe versuri sunt efectiv reușite, altele sunt rezultatul unei mimări, sunt ostentații. Rămâi la primele și nu căuta anume poezia. Orice am face, poezia și moartea au grijă ele să ne găsească.»; „Matei Hutopilă. Ești născut în '87, originar din teritoriul fostei Republici Huțule, absolvent de istorie la Iași, publicat în destule reviste. Zici clar: «Vreau în revistă, nu la Poșta redacției!» Te cred, dar n-am ce-ți face! Îmi și place cum scrii, versuri cu nerv, unele clădite pe protest social ca niște texte de hip-hop. Totuși, avem și noi niște reguli și eu nu sunt la statul major, ci la partea sedentară. Pot doar să te recomand mai sus și să-ți citez un text: «mă apucă câte o tristețe din asta jalnică/ și-mi vine să am plete să alerg contra vântului să cad/ să fiu călcat în picioare să-mi cânte joan as police woman regina spektor/ alexandrina hristov și toate pizdele depresive să-mi fie/ cot la cot în urma carului să înaintăm cu greu prin glod spre livada cu morminte/ apoi să mă trezesc/ nu/ nu vreau să mor nici măcar în vis/ niciodată/ așa stau în cârciuma asta slinoasă și-mi imaginez toate astea și/ mă strâmb mi-e greață aproape fizic de/ sticlele de sticlă de mesele de lemn de becurile chioare de baia cu apa trasă și miros de vomă/ și mimez un zâmbet/ degeaba (degeaba)». Iar pentru că ești efectiv simpatic și talentat, mai citez unul, scurt dar aprig, orice asemănare fiind, sper, întâmplătoare: «mi-o trântit în nas că-i publicată la vinea nu mai vorbisem de ceva vreme iar/ acum o voiam mai mult ca niciodată/ goală/ în genunchi/ cupliscu' deschis întins ochișorii cășcați țâțucile trandafirii mâinile pe coapse/ și eu slobozind-o rasputinește/ și din păcate/ nicum nu vom fi mai poetici noi doi/ decât așa. (aida).» Ei, aș! Fii optimist, că-i mare criza!"; „Florin Nechiti: Un singur poem? Ce zgârcenie, Doamne! Dar un citat face cât zece descrieri! «Hortensia,/ Studentă la *Extensia*... , Cu un umblet fenomenal/ (mă și mir cum de mai sta/ Drept vânzătoare/ La un *Ferometal*)./ Când se îmbracă/ În violet./ N-o pot privi discret;/ Iar dacă e-n oranj,/ În cupluri e deranj./ De-i în liliachiu./ Orașul e mai viu./ Din cupa-i de tulipă/ Doar ea miros risipă!!...» Mai trimite, hai, nu fi egoist!; „Zepolsky Krev: Kafkiana schiță *Invazia melcilor* m-a interesat, cu precizarea că e totuși cam scurtă, cam grăbită. Povestea lui Dumitru Legumov, prefăcut în melc și nu în insectă, are potențial. Dar mai interesant decât subiectul în sine, care nu e nou, mi se pare modul în care îl

povești. Accept ideea de a discuta «face to face» cum sugerați. Să vedem dacă timpul va avea răbdare.”; „Andrei Badea: Așa cum sperați, textele dvs. lirice nu sunt facile, nici lipsite de valoare. Sunt totuși prea explicite, prea narate și conjuncturale. Poetul se adresează unui public și poate emoționa în măsura în care stârnește pornirea identificării acestui public cu suferințele, oricât de banale, ale celui care trece «pe lângă plopul fără soț». Concentrați și abstractizați, generalizați și mai trimiteți.” ■ Este publicată a doua parte a articolului „Aspirații academice”, a criticului Mihai Zamfir: „Prin urmare, la 1896, ca și românii cu trei decenii mai devreme, brazilienii creau - după model francez declarat - Academia Braziliană de Litere. [...] Spre deosebire de Academia Română, cea mai în vârstă și orientată instinctiv spre tranzacționare, cea Braziliană a încercat să mențină sus ștacheta. Primii ani ai secolului XX aliniau, la Rio, în galeria celor 40, numele de primă mărime literară; la București însă lucrurile se petreceau deja în stil dâmbovițean: la Academia unde Eminescu, Caragiale, Creangă, Slavici ori Macedonski nu pusese piciorul, figurau în schimb Jacques Negruzzi, Ollănescu-Ascanio, Duiliu Zamfirescu și Delavrancea. Vocația, am spune genetică, a instituției noastre de a prefera mediocritatea s-a aflat solid instalată încă de la început, cel puțin în domeniul literaturii, iar deceniile următoare o vor fortifica în mod convingător.” ■ Marina Constantinescu vorbește despre Festivalul Shakespeare, care „s-a născut firesc la Craiova. Cred și astăzi că pilonul, axul este «Titus Andronicus», spectacolul fabulos al lui Silviu Purcărete, cu Ștefan Iordache protagonist, creatorul unui rol uriaș, inubliabil. Pentru mine, Emil Boroghină, directorul, creierul și motorul acestui festival, rămâne unul dintre cei mai valoroși și autentici oameni de teatru. [...] Conectat la tot ce este pe val, la tot ce a stârnit vâlvă și a impus o direcție nouă, Emil Boroghină surprinde iarăși și iarăși, călcând orice comentariu tendențios legat de «vârste» în teatru. A fost și a rămas un avangardist, un om cu o intuiție puternică a lucrurilor cu miză. Una dintre aceste intuiții se numește Silviu Purcărete. Emil Boroghină a jucat pe această carte. A câștigat teatrul românesc. Din felul atipic al lui Boroghină de a face management, de a face contacte, de a vrea cu orice preț [...] ca spectacolele lui Purcărete să fie jucate peste tot în lume acolo unde contează, s-a născut povestea acestui creator uriaș, povestea Teatrului Național din Craiova, povestea teatrului românesc în lume, după 1990. [...] Mi-e greu să uit scrisoarea pe care Emil Boroghină o scria la începutul anilor nouăzeci directorului Teatrului Globe din Tokio, ca să-l invite la Craiova pentru «Titus Andronicus». Craiova era ceva ce există și nu prea, era un punct «exotic» pe harta lumii. De la București, te așteptau 250 de kilometri lungi cât o mie, făcuți prin gropi și hârtoape fel de fel, printre căruțe și bețivi imprevizibili. Sfârșitul lumii. Craiova... un oraș fără apă, scufundat în beznă. Acolo au venit poate unii dintre cei mai mari directori de teatre, de festivaluri și, după aceea, unii dintre cei mai mari artiști din lume. [...] Am văzut această scrisoare înrămată, în biroul de la Tokio. Limbajul, tonul, frazele erau unice și irepetabile pentru un sistem uscat, pragmatic, pentru limba de lemn folosită între manageri. Am citit scrisoarea

aceea de câteva ori. Cred că atunci am înțeles de ce Boroghină este altfel decât noi. Acolo unde noi am vedea umilință, el pune smerenia, acolo unde noi suntem striviți de vanitate, de orgoliul personal, el alege, întotdeauna, generozitatea. Într-o lume a trădărilor, Emil Boroghină rămâne un om și un artist fidel, devotat până la capăt celor în care crede. Exemplar. [...] Pentru această ediție, cea de-a șaptea, Directorul Festivalului a ales o temă: «Hamlet». S-a pregătit și a luptat mult ca spectacole semnate de Nekrosius, Ostermeier, Elizabeth LeComte și trupele lor Meno Fortas din Vilnius, Schaubühne din Berlin și The Wooster Group din New York.” ■ Sunt publicate fragmente din Amos Oz, *Deodată în adâncul pădurii*, romanul aflat în curs de apariție la Humanitas, în traducerea Danei Ligia Ilin. ■ *mal armé... ma larme est... m'allarmait...* este titlul articolului scris de Felicia Antip, care discută cea mai recentă traducere din Mallarmé, realizată de Șerban Foarță: „Pe coperta cărții scrie *Stéphane Mallarmé, Album de versuri* în traducerea lui Șerban Foarță. A fost tipărită în 2010 de Editura Art. În interior este descrisă ca o ediție bilingvă, - revăzută și adăugită și se precizează că Șerban Foarță semnează nu numai traducerea, ci și prefața, glosele și iconografia. Prima ediție a apărut în 1988, cea de-a doua în 2002. [...] Pentru Șerban Foarță, încercarea puterilor în această luptă cu arme inegale era cel mai firesc lucru din lume. Îi este, probabil, recunoscător lui Mallarmé pentru toate abaterile de la convențiile artei poetice din vremea lui. [...] Șerban Foarță nu are doar simțul limbii, el este dăruit cu geniul limbii. [...] În *Album de versuri* a strâns aproape două sute dintre poemele lui Stéphane Mallarmé pe care le-a pus în pagină alături de versiunile românești migălite de el după cercetări și meditații despre care dă seamă în Glose. [...] Tiparul în care este turnată această copie (de fapt o reconstrucție minuțioasă) respectă exact dimensiunile și forma tiparului prim. Numărul de versuri, numărul de silabe în fiecare vers, ritmul, accentele, sunt aidoma și spun aproape fără rabaturi și în orice caz fără distorsionări ceea ce ținuse Mallarmé să spună. Nu doar o dată, Șerban Foarță păstrează până și rimele mallarmiene. [...] Vreau să sper că această splendidă izbândă a zburdălniciei verbale bine temperată de savantlâc asupra unei scriituri care seduce, învăluie, transportă, dar își apără cu îndărătnicie încifrările și secretul fabricației, va avea parte de atenția meritată din partea oamenilor de meserie și va fi analizată cu acribia meritată. Eu m-am mulțumit s-o salut.” ■ Este publicată lista de nominalizați pentru Premiile UR. Juriul, compus din Nicolae Manolescu (președinte), Gabriel Chifu, Cosmin Ciotloș, Marina Constantinescu și Luminița Corneanu a desemnat următorii câștigători: pentru poezie - Stoian G. Bogdan, *Chipurile* (Ed. Cartea Românească, 2009), eseu - Alice Popescu, *O sociopsihanaliză a realismului socialist* (Ed. Trei, 2009), critică literară - Andrei Terian - *G. Călinescu. A cincea esență* (Ed. Cartea Românească, 2009). Cele trei premii, în valoare de 1.000 de lei fiecare, au fost acordate cu sprijinul Fundației ANONIMUL. ■ Aflăm și că „În ziua de 9 mai a avut loc la Cluj ședința Comitetului Director al Uniunii Scriitorilor din România, prezidată de președintele UR, Nicolae Manolescu. Au participat ca invitați membrii

comitetului de conducere al Filialei Cluj a USR. Cei prezenți au analizat aspecte ale activității curente a Uniunii, cu accent pe situația financiară a acesteia în condițiile crizei, ca și stadiul acțiunilor juridice ale USR privind editurile neplătitoare de timbru literar și situația imobilului din Calea Victoriei nr. 115. A fost de asemenea analizat stadiul pregătirii Festivalului Internațional de la Neptun. Fiind anunțate nominalizările la Premiile USR pentru cărți apărute în 2009, membrii conducerii executive a Uniunii: Irina Horea, Nicolae Manolescu, Varujan Vosganian, Gabriel Chifu și Cassian Maria Spiridon, membru în Comitetul Director și redactor șef al publicației *Convorbiri literare* au decis să se retragă din competiția pentru premiile la care au fost nominalizați. Comitetul Director, care decide în privința premiilor *Opera Omnia* ale Festivalului «Tudor Arghezi» de la Târgu-Jiu și Târgu-Cărbunești, întrucât premiile sunt oferite de USR, a hotărât ca la ediția 2010 să acorde aceste premii poetului Ion Horea și criticului literar Gabriel Dimisianu. Decernarea premiilor va avea loc duminică 23 mai la Târgu-Cărbunești. În ziua de 8 mai, membrii Comitetului Director al USR s-au întâlnit cu membrii Comitetului Filialei Alba-Hunedoara a Uniunii și cu Președintele Consiliului Județean Alba, Ion Dumitrel, și au participat la o întâlnire cu cititorii în cadrul Târgului de Carte de la Alba Iulia.” ■ Sunt anunțate Conferințele «Monica Lovinescu» din cadrul departamentului «Ideologie și Propagandă» al noului institut IICCMER (Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc) ce propun un set de 20 de conferințe anuale, conferințe care se vor desfășura săptămânal, câteva luni pe an, la noul sediu IICCMER. [...] În datele de 2, 11, 16 și 22 iunie conferințele vor fi susținute de Prof. Eugen Negrici (Universitatea din București – *Consecințele ideologizării totale a literaturii române în anii fundamentalismului comunist*, Conf. Ruxandra Cesereanu (Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj, *Tombola Memoriei. Postcomunismul românesc: dosariade, lustrație et co.*), Prof. Vladimir Tismăneanu (Universitatea Maryland, SUA, *Despre comunism: destinul unei religii seculare*, Prof. Ioana Bot (Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj, *Regândind istoria literaturii române: povești despre trecutul recent.*)” ■ Din *Actualitatea*, aflăm următorul verdict al *Ochiului magic*: „Cităm din volumul lui Eleodor Dinu, *La margine de poezi* [Ed. MJM, 2010]: «De pe această curbă expirată a picăturii mele de talent prefer să mă mîinii, Doamne,/ pe riscul ospitalier de a fi numit cam prea devreme Poet.» Cronicarul este cu totul și cu totul de acord.”

19 mai

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1026] Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Stoian G. Bogdan, *Chipurile* (Cartea Românească, 2009): „Volumul de debut al lui SGB este, tematic și stilistic, un portret de grup cu «bagabonzi» și orfani, și pușcăriași, cartofoari, bețivi, sinucigași și nebuni – adevărat tablou de familie și de prieteni cu ratați, nelegiuți și morți. Precum un Arghezi urban cu o poetică hip-hop, SGB adună în poemele sale portretele și poveștile unei umanități

damnate, dar nu și lipsite de demnitate, umilite de viață, dar deloc umile în fața morții. [...] (Fost) actor și spectator al străzii, acolo unde poezia nu are voie să coboare pentru că, de fapt, se produce la fel de bine și printre bătași, [...] SGB nu menajează și nu literaturizează, lasă metaforele violente, comparațiile – șocante, iar replicile – murdare ca viața.” ■ Radu Pavel Gheo acordă un interviu Simonei Chițan: „*Totuși, ce întâmplări din roman* [Noapte bună, copii! (Polirom, 2010)] *au corespondențe în realitate?*; Da, uneori am reprodus locuri și povești auzite sau văzute. Descriu undeva o fântână cinetică din Reșița, care există. Apartamentul în care stă cu chirie scriitorul Paul Găitan în Iași seamănă cu unul în care am locuit. Unele personaje au și ele o oarecare corespondență în realitate, dar nu se identifică niciunul cu cineva anume. Sunt făcute din bucăți, din mai multe personaje din diferite locuri și spații. Dar aici deja intru într-o zonă mai alunecoasă, fiindcă uneori nici eu nu-mi dau seama cum creez și definesc un personaj, din ce bucăți și amintiri se înalță personalitatea lui. [...] *Cum te-a ajutat Luciat (terorista.ro) în alegerea acestui titlu?*; [...] După ce am terminat de scris cartea, am întrebat-o dacă n-ar vrea să o citească, fiindcă aveam (și am) o încredere teribilă în calitățile ei de cititor avizat. De altfel, am avut un noroc extraordinar: în condițiile în care azi meseria de lector de carte profesionist e pe cale de dispariție, am avut parte de doi lectori de calitate. Primul a fost soția mea, Alina, al doilea Luciat. Și în ciuda orgoliilor mele scriitoricești multe și mărunte, am lucrat încă vreo două luni pe carte, urmând sugestiile lor, și cred că romanul a ieșit mult îmbunătățit.; *Ce planuri ai acum?*; Acum nu mai lucrez la nimic. Sunt obosit. Mă simt stors. Și știam că așa o să fie. După aproape patru ani de lucru la o singură carte, care ajunsese deja să mă obsedeze, am nevoie de o perioadă de pauză. Măcar de câteva luni. Nu mai am în minte nicio idee nouă, niciun proiect de carte.” ■ La rubrica „Turism cultural” este invitat Radu Vancu. Poetul povestește despre călătoria sa în insulița suedeză Biskops Arno: „în Castalia aceasta a Nordului se trăiește, zi de zi, poetic.”

19 mai

[„**Lucaefărul de dimineață**”, nr. 23 (941)] În Revista Revistelor este criticată atitudinea revistei „Contemporanul”: „Gh. Grigurcu este un odios calomniator pentru că a întâmpinat cu rezerve cartea *Trădarea criticii* de Nicolae Breban. Calomniatoare este și Ileana Mălăncioiu. Ei și Nicolae Manolescu, întreg grupul GDS, în frunte cu G. Liiceanu [...] sunt niște «bolșevici comuniști». [...] În rest, se vede că revista profesează idei europene, dar acestea au, ca și franceza lui Beniuc, un pronunțat accent rusesc.”

■ Dan Cristea discută *Două jurnale față în față* (Cartea Românească, 2009): „Mariana Șora se arată a fi în jurnalul său o astfel de persoană, și vie, și de calitate.” ■ Gabriela Gheorghisor crede că „Vladimir Udrescu este un nostalgic al poeziei ermetice și oracular, de origine modernistă. În *dolor*, cel de-al doilea volum al său de versuri (Ed. Brumar, 2010), autorul aspiră să palpeze tainele

lumii. [...] Poetul, un evident scufundător în amniosul Bibliotecii, se desfată în rime și aliterații, cu o voluptoasă candoare, ignorând, probabil programatic, privirea ironică a vârstei postmoderne a literaturii. Riscul formulei sale constă însă în sufocarea poeziei printre tentaculele de caracatiță ale prețiozității livrești.”

■ Viorica Răduță scrie despre *Cartea vieților* (Cartea Românească, 2009): „Portretele *in fabula*, cu «metafizica» mateină purtată de Ștefan craiul, inventator și poet totodată, nu fac decât să confirme faptul că Dan Perșa își construiește cartea din capitole compuse dublu, adică utopic-realiste, capitole-povestiri cu cheie, de fapt.” ■ Geo Vasile discută „o carte îndoliată la propriu și la figurat”, *tata doar fotografii* (editura gol, 2009), „pe care Dan Iancu încerca să și-o difuzeze singur la Târgul de carte Gaudeamus din toamna anului trecut. [...] Poezia lui Dan Iancu se supune mai degrabă legilor timpului, astfel încât ea trebuie mai curând auzită (ca un descântec) decât citită. În plus, ea demonstrează că doar imaginarul maturității are forța de a reactiva copilăria ca vârstă poetică. Conștient că în artă, mai ales în poezie, se exprimă memorabil doar ceea ce fost absorbit (asimilat) odinioară cu ingenuitate, Dan Iancu a știut să se inspire din epoca în care nu era încă artist, is est copilăria, inclusiv în această perioadă tragică, ireparabilă.” ■ Angela Marinescu îi acordă un interviu Andrei Rotaru: „*Ce vi se pare că a adus în plus acest ultim volum*, Probleme personale, Ed. Cartea Românească?; Pot să spun ce au spus și alții despre volum. Că e mai limpede decât volumele anterioare, mai coerent, mai legat și că e un volum de maturitate, acum, la aproape 70 de ani. Chiar mi s-a spus că o temă nouă ar fi maternitatea, tot acum, la 70 de ani. Ce să mai cred?” ■ Ileana Roman îi acordă un interviu Vioricăi Marioara Cîlțaru: „*Ce aveți acum în lucru?*; Întrebarea asta îmi amintește ceva, de cândva. Căutam un prieten muzeograf-biolog, lucra în subsolul clădirii, când a ieșit de acolo avea mânețile suflecate. Văzându-l așa, brusc l-am întrebat: La ce lucrezi, bre? Și el mi-a răspuns, ca la bună ziua: Lucrez la o căprioară.” ■ Sunt publicate versuri de Mariana Filimon, Melania Cuc și parodii de Lucian Perța.

20 mai

[„Cultura”, nr. 19 (274)] Din articolul lui C. Stănescu aflăm că, „după 20 de ani dna Felicia Antip s-a reîntors la «România literară», revistă de la care în ultima vreme mai mult se pleacă decât se (re)vine. [...] Așadar, privilegiații cititori ai «României literare» se pot preda cu maximă încredere competenței acestei neobosite și subtile cititoare a «cărții străine» pe scrisul căreia vremea n-a așezat niciun rid. Reprezintă o garanție și un reper râvnit de orice mare și importantă publicație aflată, periodic, în fața unei noi nașteri. Primul merit al rubricii sale cu o carieră îndelungată în revuistica autohtonă constă, mi se pare, în aceea că orice «carte străină» citită cu ochii săi devine și un pic românească.” ■ Este publicat un text semnat de Gabriel Nedelea – la acest moment, „student în anul I la Masteratul «Literatura română în context european» al Facultății de Litere al Universității din Craiova. Textul de față a constituit inițial o lucrare prezentată

în cadrul Colocviului Național Universitar de Literatură Română Contemporană, ediția a V-a (Brașov, 18-19 martie), la secțiunea «Poezia și critica lui Ion Pop», unde a fost distinsă cu Premiul revistei «Cultura».

■ Alex. Ștefănescu publică un fragment din volumul *Bărbat adormit în fotoliu. Întâmplări*, aflat în curs de apariție la Editura Curtea Veche.

■ Al. Cistelcan crede că e „de neînțeles de ce ține Emilian Galaicu Păun să fie, tocmai când nu e cazul, «unul dintre cei mai dificili poeți ai noștri», după cum – bine – zice Șerban Foarță în cuvântul final de la *Arme grăitoare* (Ed. Cartier, 2009). Cu atât mai mult cu cât pe partea de erotism, de desene senzuale și sublimări sexuale, Galaicu Păun stă bine și ar ieși fruntaș în orice competiție. [...] Cartea e, fără îndoială, una dintre cele mai «lucrate» din toată poezia noastră. [...] Poemele nu mai au sălbăticie, deși nu sunt nici domesticite; însă poetul nu pierde nicio clipă controlul, știe tot timpul ce scrie și unde vrea să ajungă; ba chiar și unde va ajunge.”

■ În „Marginalitatea ca patrie”, Bogdan Duca subliniază că „Ce este trist este faptul că reacțiile față de Marino (v. Adrian Marion, *Viața unui om singur*) au fost tipic bolșevice. Colaborarea lui Marino cu Securitatea a devenit imediat subiect de discuție. [...] Mai trist este însă faptul că vocea lui Marino a rămas o voce solitară. Și chiar succesul de piață, de care am auzit că se bucură «memoriile» sale, nu este datorat decât nevoii de a le folosi pentru a-i ataca pe niște idoli găunoși în numele... altor lideri găunoși. O circularitate blestemată de care se pare că nu putem scăpa.”

■ Este publicată a doua parte a transcrierii întâlnirii organizate de Cercul Metacritic de la Cluj: „*Sanda Cordoș*: [...] Eu nu cred, la fel ca și Cosmin, ci, dimpotrivă, merg aici pe mâna Adrianei. Că există o opoziție între lumea de hârtie și lumea virtuală (în sensul cel mai larg), și nici c-ar exista un război între carte și internet, ci, din contră, consider că internetul slujește sau poate să slujească foarte mult cărții. [...] Sigur, pe blogul *Teroristei* am intrat și eu de mai multe ori și cred că avea o spontaneitate și o argumentație neconstruită cu concepte, deși criteriile avea și ea, și am regretat că s-a închis blogul ei. Am descoperit bloguri anonime (din punctul de vedere al lumii literare) care se ocupau de foarte multe lucruri acolo în spațiul lor virtual (deloc în primul rând de literatură) și care aveau niște intuiții și un discurs foarte bun despre anumite cărți citite. [...] deși sunt partizană a scrisului cu creionul și a cititului pe hârtie, pot să accept că nu e nicio diferență majoră între a ține un jurnal pe hârtie sau pe un ecran. În schimb, cred că este o diferență majoră între a ține un jurnal și a ține un blog. [...] Cred că blogul este comparabil cu alte genuri discursive, cu cele publicistice în primul rând. [...] *Ovidiu Mircean*: [...] Cred că e tipul acesta de socializare. care era salonul înainte, micul grup monden care își apăra cu foarte multă gelozie vizitatorii. [...] *Andrei Simuț*: Am ajuns la o întrebare care merită dezvoltată: putem să mergem către bloguri cu instrumentarul cu care mergem către literatură? [...] Deci textul inițial nu are sfârșit, fiind până la urmă doar o provocare pentru a obține comentarii... [...] *Ovidiu Mircean*: [...] Cred că una se exclude pe cealaltă, deci nu cred că putem citi ca fenomene literare blogurile. *Adriana Stan*: Și cu asta ar trebui să ajungem

la întrebarea lăsată în aer: ce anume creează un public pentru tipul acesta de literatură? [...] *Mihaela Ursa*. Vă atrag atenția asupra unui lucru pe care l-am uitat: jurnalul se citește tipărit complet sub formă de carte, pe când în blog citești toate notațiile acelea fragmentar, temporizat, în așa fel încât nu poți să vezi un parcurs, o anumită creștere, o formare. [...] Cât despre cititorii rafinați de pe bloguri, despre care vorbea Sanda, exemplul meu favorit este *Caligraf*, deși scrie mai rar în ultima vreme. *Lavinia Rogojină*: Pe mine mă deranjează foarte mult asumarea condiției de critic până la capăt, în cazul oricărui text, chiar și în accesarea jurnalului intim sau a «literaturii» de pe blog. Sunt de acord, avem o (de)formare profesională, dar eu cred că putem citi și altfel - fără instrumentar critic acolo unde aplicarea acestuia nu e tocmai adecvată. [...] *Adrian Tătăran* [...] Nu am aceeași încredere în bucățile de jurnal care se publică în contemporaneitate. Le lipsește poate ceva. [...] *Andrei Simuț*: [...] Luați de exemplu «Observatorul cultural» și veți vedea că, faptul că, de la un moment dat pe site s-au permis comentariile, a adus o modificare a profilului cronicilor și textelor scrise acolo, implicit și stilului, și chiar revistei. [...] *Ovidiu Mircean*: Suntem cu toții literați, în ce măsură lectura unui roman nu vulnerabilizează coerența noastră interioară?» ■ Constantin Coroiu scrie despre «Povestea poveștilor». ■ Eugen Simion publică „Însemnări mărunte despre rezistența prin cultură și despre un român care schimbă lumea.” ■ Dumitru Micu scrie elogios despre teza de doctorat a „unei profesoare din Deva”, Geta Marcela Pârvănescu. Volumul apare în 2013, la Editura Emia, sub titlul *Nichifor Crainic: monografie*: „Textul monografiei e urmat de o bibliografie imensă. Sunt menționate toate volumele scriitorului și majoritatea articolelor din periodice. Bibliografia critică cuprinde, probabil, tot (în orice caz aproape tot) ce s-a scris despre Crainic: în cărți și în presă. Ea include, pe deasupra, titluri de lucrări cu caracter istoric și memorialistic, privitoare la perioada interbelică, îndeosebi la mișcările politice de dreapta, titluri de opere filosofice și teologice din toate timpurile, de studii de poetică, semiotică. Toate acestea sunt utilizate, în carte, cu discernământ și cu aplicații adecvate la poezia, eseistica și publicistica lui Crainic.” ■ ■ Cărțile ne-recomandate de revistă sunt: ■ Maria Șleahțișchi, *Oleandril mă strigă roz* (Ed. Cartier, 2010): „Nu prea mă omor după «rondou metafizic» și «boare de epiteliu» (deși mi-au plăcut întrucâtva «lănțușele semantice» și «ocnițele poemului»). Mă îngrijorează totuși că «fac lecturi din cioran/ în dialog mutual/ cu o capră albă» prea îndeamnă la a-l traduce pe «mutual» cu «pe muștește»” (Teodora Dumitru) ■ Ioana Nicolaie, *Cerul din burtă* (Polirom, 2010), ediția a II-a: „The horror! The horror!” (Mihai Iovănel) ■ Orice autor, *Orice titlu* (Ed. Dacia, în 10 zile), orice ediție: „Vreți să scoateți o carte despre care răuvoitorii ar spune că e mediocră? Apelați cu încredere la Editura Dacia, începând cu un click pe site-ul prietenos: «Editura Dacia tipărește orice carte, în orice tiraj și format în doar 10 zile, aplicându-se discounturi substanțiale, în funcție de complexitatea procesului de formare a fiecărei cărți». Vasăzică, o casă de toleranță editorială. Dar nu fără avizul profilactic al Ministerului Sănătății

Culturale: «Editura Dacia, acreditată de CNCIS, fructifică 40 de ani de experiență» (Daniel Cristea-Enache) ■ Laszlo Alexandru, *Muzeul figurilor de ceară. Polemici* (Ed. Paralela 45, 2009): „Cultură, competență, coerență și responsabilitate. Doar atâta ar mai trebui pentru ca Laszlo Alexandru să ajungă un polemist demn de luat în seamă.” (Andrei Terian).

20 mai

[„Dilema veche”, nr. 327] Dosarul săptămânii poartă titlul „Cultura corporatistă”. ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Maria Manolescu, *Ca picăturile de sânge pe linoleumul din lift (supraroman)*, Cartea Românească, 2010: „Construit minuțios și inteligent (text în text, metanarațiune, mici însemne grafice, liste), cu o bună amplasare a simbolurilor și a detaliilor, scris bine, cu schimbări de registru de efect, cu umor negru și un filon absurd chiar în limbajul obscen (mama turetică este o bună găselniță), romanul Mariei Manolescu se situează, prin substratul său psihanalitic, în proximitatea *Petrecerii cu mama* a Veronicăi A. Cara. [...] Ambițios ca miză, convenția narativă grăbește povestea, iar motivele se precipită din cauza unei «încărcături» psihanalitice prea grele și care bate, poate, în prea multe direcții, făcând din personajele poveștii niște actori într-o schemă psihologică, al căror tragism este concurat de accentele de satiră socială și de parabolă mistică. Supraromanul Mariei Manolescu rămâne însă o surpriză și, până acum, cartea provocatoare a anului.”

20 mai

[„Observator cultural”, nr. 267 (525)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Aflat în Europa cu prilejul apariției volumului *Întoarcerea huliganului* în Grecia și în Portugalia (presa ambelor țări a elogiat cartea și autorul), Norman Manea a participat, în 7 mai, la sesiunea de primăvară a Academiei de Arte din Berlin, al cărui membru a fost ales în 2006. Fiind prima sa apariție la lucrările prestigioasei instituții, scriitorul român a fost prezentat colegilor săi de către dl Volker Braun, șeful Secției «Literatură», și apoi întregului for de către președintele Academiei, dl Klaus Staack.” ■ „Primul dicționar eston-român a fost lansat marți, 11 mai, la sediul Parlamentului European (PE) de la Bruxelles, în cadrul unui eveniment cultural organizat de grupul politic liberal-democrat ALDE din PE și de Centrul Român de Informare de la Bruxelles (CRIB), în prezența autoarelor Veronika și Regina Pallandi.” ■ „*Anii tăcerii*, volum de scrieri inedite ale lui Tudor Arghezi (coordonat de fiul scriitorului, Barbu Arghezi, și apărut la Editura «Vasile Goldiș» University Press a Universității de Vest «Vasile Goldiș» din Arad), a fost lansat sâmbătă, 15 mai, în cadrul evenimentului «Zilele Academice Arădene», marcând împlinirea a 130 de ani de la nașterea scriitorului. Lansarea volumului a fost însoțită de o sesiune de comunicări științifice, având ca temă viața și activitatea literară a lui Tudor Arghezi.” ■ „Luni, 17 mai, în Amfiteatrul P1 al Universității «Al.I. Cuza» din Iași, Cristian Teodorescu s-a întâlnit cu studenții Facultății de

Litere. În cadrul întâlnirii, a avut loc prezentarea romanului *Medgidia, orașul de apoi* de către Emanuela Ilie și Bogdan Crețu.” ■ „Miercuri, 19 mai, la Club Control din București, Mircea Cărtărescu a fost invitatul «Cafenelei critice» (amfitrion: Ion Bogdan Lefter), la câteva zile după lansarea, la Editura Humanitas, a volumelor *Frumoasele străine* (proză) și *Nimic* (poeme).” ■ „Joi, 20 mai, de la ora 18.00, la Institutul Cultural Român, Editura Humanitas lansează volumul lui Dinu Pillat *Așteptînd ceasul de apoi*. Vor vorbi: Monica Pillat, Ion Vianu, Mircea Cărtărescu, Ion Podașcă, Virgil Țărău, Dan C. Mihăilescu, Gabriel Liiceanu. Moderator: H.-R. Patapievici.” ■ „A șaptea ediție a «Primăverii cărților», organizată de Centrul Cultural din Cluj, are loc în perioada 20-22 mai, în zona pietonală din fața Casei «Matei Corvin».” ■ „Între 9 și 13 iunie, în pavilioanele 13, 14, 15, 16 și 17 ale Complexului Expozițional ROMEXPO din București, Asociația Editorilor din România (AER) organizează, sub egida Federației Editorilor din România, a V-a ediție a Salonului de Carte Bookfest. Bookfest a devenit una dintre manifestările culturale cele mai importante pentru legătura dintre scriitori și cititori, accesul vizitatorilor rămânând liber. AER a desemnat Spania ca țară invitată a Salonului din acest an, cu intenția de a lansa o tradiție de prezență internațională tot mai amplă în Pavilionul 13. Valoarea operelor literare și artistice, numeroasele traduceri ale autorilor spanioli, clasici și contemporani, publicate în România, precum și acelea ale autorilor români, apărute tot mai mult în spaniolă, sunt principalele argumente ale invitării Spaniei la această ediție. Bookfest 2010 se desfășoară sub patronajul instituțional românesc al Ministerului Culturii. Bookfest 2010 se deschide zilnic, la ora 10.00.” ■ „În perioada 2-5 iunie, Muzeul Național al Literaturii Române, în colaborare cu Uniunea Scriitorilor din România, cu Biblioteca Metropolitană București și cu Asociația Difuzorilor și Editorilor – Patronat al Cărții, vă invită la Târgul Național al Cărții de Poezie (TNCP), primul mare eveniment dedicat exclusiv poeziei din România, desfășurat sub sloganul: «Tu Nu Citești Poezie?». TNCP este o inițiativă culturală care își propune să reintroducă în spațiul public poezia contemporană vizibilă și interactivă. În cele patru zile ale Târgului, poezia, cartea de poezie, poeții și revistele de cultură care publică poezie vor fi protagoniști ai unui eveniment inedit în spațiul românesc postdecembrist, care pune la loc de cinste creația poetică, marcă identitară a oricărui spațiu cultural veritabil. În cadrul Târgului, pe lângă expoziția de carte (20 de standuri ale editurilor și revistelor care publică poezie), vor avea loc numeroase alte evenimente dedicate poeziei: trei seri speciale cu lecturi din poeți contemporani reprezentativi (Rotonda MNLR, Sala Oglinzilor – UR, Sala «Mircea Eliade» – Biblioteca Metropolitană); o masă rotundă «Douăzeci de ani de la dispariția Cenaclului Universitas» (la Sala Oglinzilor – UR); două colocvii («Starea poeziei contemporane», «Starea traducerilor de poezie română în străinătate») în Rotonda MNLR; lecturi, lansări, dezbateri propuse și organizate de către editurile și revistele participante la stand.” ■ Neculai Constantin Munteanu, „celebra «voce» de la Europa Liberă, prezentatorul

programului «Actualitatea românească», îi acordă un interviu lui Ovidiu Șimonca: „*L-ați cunoscut pe Adrian Marino pe vremea când lucrați la «Europa Liberă».* Cum era ca om? *Îl credeți trimis în misiune, vă trăgea de limbă, vă deschideți față de el sau erați prudent?*; [...] Avea o atitudine foarte critică asupra stărilor de lucru din țară, vorbea deschis despre ele, informațiile pe care ni le dădea ne erau prețioase, veneau de la un om atent, lucid și, uneori, pesimist. Misiunea mărturisită era să-și scrie cărțile, spre asta își canaliza timpul, banii și eforturile. Și noi am intrat tacit în această convenție. Îndoieli am avut, desigur, și nu puține, venea des, stătea mult și, mai ales, se vedea cu noi în mod deschis, fără măsuri minime de prevedere pentru ca Securitatea să nu afle că ne frecven-tează. Ceea ce, iarăși, ne-a cam mirat. Dar era alegerea lui. [...] Avea un proiect cultural. Și pentru asta, bănuiam, își dădea obolul la întoarcerea în țară, furnizând informații banale, fleacuri, pe care Securitatea le îndosaria bovin, sânguincios și inutil. Pe scurt, ni s-a părut că este propriul lui agent de influență. [...] *Ce rapo-ruri avea cu Mircea Eliade? Îl vorbea de bine, de rău sau Eliade nu era subiect în discuții?*; Eu l-am văzut pe Adrian Marino, în 1983, transfigurat de fericire. Și de o importanță pe care nu putea să și-o reprime. Era primul și unicul critic român cu două cărți la Gallimard! În sfârșit, era cunoscut și recunoscut. Și unde? La Paris, domnilor! Nimic altceva nu părea să aibă importanță. Și presupun că dușul rece a venit tot de la Paris. Monica și Virgil nu puteau ignora cărțile. Dar sunt sigur că au pus accentul pe Eliade și pe Étiemble. Și asta va fi fost o lovitură grea pentru ego-ul supradilat al autorului Marino. Avea o memorie de elefant, nu uita afronturile sau ceea ce socotea el că sunt afronturi.; *Cum vă explicați că nu s-a găsit niciun rând scris de Marino despre întâlnirile cu redactori ai Europei Libere? Ce credeți că le spunea securiștilor despre Europa Liberă?*; Ca orice instituție birocratică, Securitatea adora informările olografe. Cu ele îi avea la mână pe informatori. Însă se mulțumea și cu cele orale, iar în cazuri deosebite nici nu insistau, nici nu bruscau. [...] În destule cazuri ale unor oameni de cultură importanți, Securitatea a acceptat colaborarea fără note scrise. Unii au refuzat categoric să scrie, dar au făcut toate jocurile Securității. Sper să nu se găsească nicio notă scrisă de Adrian Marino despre oamenii Europei Libere. [...] Și poate că Adrian Marino nici n-a scris, poate că n-a semnat nici un angajament. Sau poate că o parte din ce-a scris a și fost publicată. Înainte de 1989, când noi credeam că pentru opera lui și răspândirea ei în lume, la întoarcerea în țară, dădea cuvenitul raport, limitându-se probabil la banalități convenționale, într-o revistă, «Transilvania» din Sibiu, au apărut fragmente din «jurnalul» lui european. Erau acolo portretele a trei emigranți politici, nenumiți, dar ușor de recunoscut. Pentru cine știa, și Securitatea știa, aceștia lucrau la Europa Liberă! Exacte, aparent inocente, nimic negativ, dar cu detalii pe care băieții de la DIE/CIE le adorau și le îndosariau cu frenezie. Am tras o spaimă, atunci! Nu pentru noi, pentru el. Securitatea avea dovada că Marino are legături cu Europa Liberă. Putea s-o pă-tească! N-a pățit nimic. A mai venit, ne-a mai spus. Era ca și cum ne-ar fi transmis

indirect: «băieți, eu spun despre voi, dar nu e nimic grav». Când l-am întrebat cum de-a avut curajul, a zâmbit inocent. Dracul nu era chiar atât de negru. [...]; *Cum vi s-a părut volumul «Viața unui om singur» în raport cu «dezvăluirile» ulterioare?* «Viața unui om singur» v-a schimbat impresia pe care o aveți despre Marino? [...] E regretabil că editura și unii jurnaliști, din necesități de publicitate, au făcut din lansarea cărții un «eveniment» care a împins receptarea ei pe un făgaș nefericit, cu incriminări și recriminări, care au deturnat cartea de la substanța ei. Și autorul, și cartea, importantă, așa cum este, ar fi meritat mai multă considerație. Între altele ar fi meritat și o corectura mai atentă, dar și un indice de nume. În fine... O carte chinuită, greoi scrisă, greu de citit, pe alocuri, insuportabilă. Autorul e ezitant, recunoaște multe, fără să meargă până la capăt, ascunde ceva care îl torturează și se torturează, promite sa revină, fără să o facă, se justifică, fără să mărturisească. E resentimentar, nemilos cu alții, adeseori nedrept, nu se cruță nici pe sine. Este necruțător cu păcatele noastre, ale românilor, amendate și de alții, de la complexe de inferioritate/ superioritate la vocația negației, dar pe care le ilustrează cu asupra de măsură. Adrian Marino este român din cap până în picioare, ceea ce nu i-ar fi plăcut să audă! [...] Altfel, nu, nu mi-am schimbat impresia pe care o aveam despre Adrian Marino. Omul e om, cu ale lui bune și rele, opera e operă, fiecare va rezista cum va vrea timpul. Și urmașii. Și mă opresc aici.; *O întrebare pe care mi-am pus-o și mie, acum v-o adresez și dumneavoastră. Trebuie să ne indignăm?* Să ne indignăm? Toți? Și cei care aveau cinci sau zece ani în 1989? De ce? Și unde? În România? La ce folosește indignarea în România? Până vom afla, să ne uităm la ce s-a întâmplat la alții, în principal în Franța, țară cu o solidă experiență în materie de informatori și de colaboraționism. [...] Ce s-a întâmplat la noi? [...] În ordinea intrării pe scena dezvăluirilor, avem șase oameni de carte importanți, Paleologu, Caraion, Noica, Doinaș, Marino, Balotă, mai sunt și alții, despre care am avut nefericirea să aflăm că au fost sub vremi. Și sub opera lor. Toți au fost deținuți politici. Constrânși, au făcut pactul cu diavolul, mai mult sau mai puțin explicit. Unii au mărturisit, dar nu tot, alții n-au mărturisit, unii încă mai tac, alții au murit la vreme. Fiecare dintre cei șase este un caz unic și fiecare va trebui abordat ca atare, *sine ira et studio*. Și nu fără a ține cont că, între alb și negru, există o infinitate de griuri. Pe acești oameni, atât de diferiți, îi leagă un singur lucru: au trăit în comunism și au intrat în mecanismul infernal de zdrobit oase și de sfărâmat conștiințe al Securității. Au fost în infern, dar în cercuri diverse, unii mai la centru, alții mai la margine. Va trebui să ni-i asumăm așa cum sunt, odată cu opera lor, inclusiv cu cea scrisă sau doar spusă pentru sertarele Securității. [...] Trist este doar spectacolul jalnic al instrumentalizării acestor cazuri nefericite și ierarhizarea vinovăției în scopuri politice – ale prezentului. La fel de trist și la fel de periculos este interesul sau dezinteresul selectiv pentru adevăr, ca și demonizarea sau bagatelizarea lui, ceea ce facem de vreo două decenii. [...] Și va trebui, poate, să ne resemnăm și cu faptul că, în anumite cazuri, istoria literaturii române va trebui să fie rescrisă și în funcție de

literatura din sertarele Securității. Dar pentru asta ar trebui eliberate toate dosarele.” ■ Începând cu acest număr, Marius Oprea ține rubrica „Povestiri din strada mică”. „Prima povestire e o scrisoare”: „Domnule dragă, Căci nu vă plăcea să vi se spună profesor și, prima oară când ne-am cunoscut, domnule Marino, nici nu s-ar fi făcut o glorie din asta. Era în vremea în care, deși Clujul avea o aparență heidelbergiană și încerca, așa, cu eforturi majore să o păstreze cu sprijinul «noului val» al Filozofiei Partidului, nu reușea. Pe atunci, tovarășul Boc dirija destinele ideologice ale studenților universității. Nu dumneavoastră și nici alții. Pe atunci, doamna Cornea mergea la biserică însoțită de milițieni. Pe atunci, domnul profesor David Prodan își termina socotelile cu viața, spunând adevărul celor văzute de el, în memorii ce au rămas ca o piatră unghiulară a operei sale istorice. [...] Pe atunci, cred că era prin '86, v-am cunoscut, domnule dragă Marino, la o cafea, la vestita «Arizona», micuța cofetărie dintre Universitate și librărie și dumneavoastră ați făcut cinste, erați în bani (se dăduseră drepturile de autor la «Tribuna» sau nu mai știu pe unde). Eu eram acolo la o masă gălăgioasă și veselă, cred că cu tinerii mei prieteni de la «Echinox», dacă nu mă înșel, era și cel ce e vestit astăzi, prietenul meu vechi și de mult nevăzut, Ghyuri Pascu, mai erau, sigur, Mircea Țicudean, și Sanda Cordoș, și Felicia Sicoe, gașca veselă de la Filologie. [...] La sfârșit, ați plătit cafeaua și mi-ați spus, așa, v-am auzit bine în acel vacarm cald al unei cafenele comuniste unde se mai putea bea cafea «adevărată», mi-ați spus ceea ce nu am uitat: «stai cu Evul Mediu nostru târziu, tânărul meu prieten, că acolo, lângă fanarioți, nu te vor pune să mănânci rahat». Ne-am reîntâlnit peste ani, căzuse comunismul. [...] Publicasem acea carte care a pornit, în fond, de la sfatul dumneavoastră, *Plimbare pe Ulița Tipografiei*. Și erați fericit, îmi spuneți că v-am dat idei nebănuite pentru o istorie a cenzurii, pe care aveți să o scrieți. Bineînțeles că v-am dat voie să mă citați – academic și protocolar, ca întotdeauna, dumneavoastră mi-ați solicitat acest acord. Ne-am mai întâlnit apoi întâmplător, cred că de două sau trei ori. Într-una din aceste întâlniri, mi-a făcut plăcere să vă dau un document, o listă de nume pe care figurați și dumneavoastră, semnată de Pintilie Gheorghe și Alexandru Nicolski, prin care erați trimis la Canal. Ultima oară, când v-am văzut, erați după un accident cerebral ușor, v-am adus încet pe scări, la Universitate, împreună cu Ruxandra Cesereanu. Doreați să veniți la conferințele noastre și mai ales la a mea (ceea ce m-a măgulit), care apoi avea să devină din nou carte și să se numească *Moștenitorii Securității*. Apoi, după o vreme, am aflat că nu mai sunteți printre noi. [...] Eu vă port tot respectul. Mai nou, aflu că ați fi turnat la Securitate. Nu cred că ați turnat, dintr-un motiv simplu, uman: dacă turnătorii ar fi fost precum dumneavoastră, înseamnă că securiștii erau zei. Ceea ce cred că nu e cazul. Știu că sunteți, poate, un pic trist. Că printre cei ce nici măcar nu aveau curajul să vă asculte, pentru că propovăduiau atunci Epoca de Aur, ați fost cel ce vorbea. Fără nimic provocator. Nu neapărat socratic și nici ca Diogene, cu voce din butoi. Așa, normal, cum în acea lume părea anormal. Ați avut dreptate. Într-o Românie mică, se nasc oameni mici, slabi și

cu dinți ascuțiți și plini de ură de clasă.” ■ Liviu Antoanesei crede că „recenta apariție editorială a lui Ion Zubașcu [*Moarte de om. O poveste de viață*, Ed. Limes, 2010] este o carte de poezie, dar este și altceva, nu știu dacă mai mult, dar și altceva decât o carte de poezie, este și o carte de mărturie, un document, ca să spun așa. Un document al întâlnirii cu suferința cumplită, cu limita, cu presimțirea morții. [...] O carte de poezie cumplit de dură, de dureroasă și, în același timp, foarte frumoasă, de o frumusețe atroce, aș putea spune. Rareori mi s-a întâmplat să trec prin stări atât de amestecate la lectură – de la trăirea empatică a durerii la bucurie aproape jubilativă. La grele, dar și plăcute cazne m-ai supus, frate Ioane, după formula din e-mailurile noastre! Poetul anunță pe coperta a patra încă șapte viitoare cărți de poezie. Mă întreb însă în ce formulă, pentru că, în formula din volumul de față, nu văd cum s-ar mai putea autodepăși și chiar confirma. Dacă este vorba despre o schimbare de formulă, sunt cu atât mai curios să văd rezultatele. Sau, poate, nu-mi pot da eu seama până unde poate merge un poet adevărat când «se apucă», atunci când «îl apucă»! Rămân, deci, în așteptare...” ■ Ștefan Borbély își amintește că „atunci când, într-o altă viață, am descins pentru prima oară în locuința din Mântuleasa a lui Geo Șerban și a Danielei, rafturile care gemeau de cărți din sufrageria de primire erau înțesate de mici obiecte aduse de peste tot. [...] Fost redactor la revista «Secolul 20», Geo Șerban a călătorit atât real, cât și imaginar, rămânând pentru totdeauna zâmbitor, calm și senin, complet lipsit de răutăți, sarcasme piezișe sau ironii acide. Atunci când se întâmpla să fiu întrebat la Cluj «cum este Geo», dădeam de regulă un răspuns pentru care interlocutorii mei nu păreau să fie pregătiți: este, le spuneam, cea mai neverosimilă faptură pe care am văzut-o în viața mea, fixată pentru totdeauna în serenitate și bunătate. [...] A frecventat des casa lui G. Călinescu, editând ulterior și dintre cărțile marelui critic, dar i-a sublimat în zâmbet megalomania și ultragiile. A salvat, într-un moment istoric foarte greu, cu consecințe care i-ar fi putut fi fatale, manuscrisul *Cronicii de familie* a lui Petru Dumitriu, a lucrat, scrupulos și temeinic, numeroase proiecte culturale helvete, a scris contribuții fundamentale pentru înțelegerea lui Odobescu și a avangardei, pentru a se replea în deceniile de după Revoluție la ardelean al cuvântului: un om în detrimentul căruia alții se bucură de onoruri, culeg lauri – Realitatea evreiască, unde a editat, preț de câteva numere substanțiale, foarte bine documentate, o recuperare obiectivă, nepărtinitoare a publicisticii lui Mihail Sebastian. [...] În legătură cu munca pe textele arhivate ale lui Sebastian, un mic detaliu e suficient pentru a lumina delicatețea umană cu totul inconfundabilă a lui Geo. S-a întâmplat să fiu la București atunci când a apărut volumul Martei Petreu despre «ucenicul Diavolului», și Geo îl comenta polemic, ca unul care văzuse direct toate rândurile pe care le incrimina autoarea și nu era, firește, de acord cu sensul de bază al interpretării. L-am îndemnat să scrie o cronică, fiind cel mai îndreptățit să ridice, fără patimă și strict obiectiv, câteva semne de întrebare. Geo a refuzat, delicat și evaziv: va scrie câteva rânduri de principiu, mi-a spus el, atunci când valurile se vor domoli, dar

nu va menționa nume; în ultimă instanță, documentarea Martei Petreu e exemplară și chiar dacă interpretarea i se părea tendențioasă, munca investită în carte trebuie apreciată cum se cuvine, pe considerentul că e inedită și eminent constructivă. [...] În mod cu totul și cu totul paradoxal, la Geo Șerban altruismul omului a subminat, în bună măsură, mefiența competentă cu care un critic se apleacă asupra cărților pe care le citește și analizează. Stilat, senin și îndatoritor, a muștrat rar, deși era cel mai îndreptățit s-o facă. A inserat nuanțe, cu teama de a nu jigni; a precizat detalii, tot cu o teamă irizată de bunătațe, și anume cu aceea de a nu răni pe cineva. A lucrat, în bună măsură, pe materia infinitezimală a culturii: ca și acum, de pildă, când publică un serial nostalgic în «Observator cultural» despre Bucureștiul literar de altădată, scrisul său a avut dintotdeauna un farmec aparte, gracil și discret, condus din umbră de o foarte esențializantă voință de impersonalizare, în care se vede cel mai bine anticălinescianismul vătuit al unui program intelectual personal, situat la antipodul a tot ce putea fi orgoliu, megalomanie sau histrionism. [...] Am mai trăit, cu Geo, și o altă experiență, pe care o socot până acum ca fiind parțial inexplicabilă: deși avem amândoi acces direct și neîntrerupt la Internet, schimbul de mesaje nu a reușit să abolească distanța fizică dintre noi, așa cum mi s-a întâmplat cu alți prieteni. Obsesiv, am început să-mi analizez reacția, s-o deslușesc: cum se face – mă întrebam – că, de la fiecare vizită pe care i-o fac, plec mai bun și mai întremat, în vreme ce schimburile de mesaje de pe Internet nu par să aibă același efect? Încetul cu încetul, am izbutit să articulez și un răspuns cât de cât plauzibil: ce-mi lipsește în contactul electronic este integralitatea ființei sale de înțelept jovial și scăpărător, impresia de covârșitoare experiență umană liniștită, cumpătată, pe care o degajă Geo. Omul și aura pe care o iradiază. Știu și ce ar spune el, citind aceste rânduri: m-ar muștra, sever, că exagerez. Visul meu este o viață literară în care etalonul de competență și de valoare să fie dat de oameni ca Geo Șerban.” ■ Daniel Cristea-Enache ține să precizeze că, înainte „de a parcurge mult așteptatul roman promis de excepționalul nuvelist, *Un om din Est, I* (Ed. Noul Scris Românesc/Tracus Arte, 2010), m-am delectat cu o cronică scrisă în «Cultura» de Andrei Terian, din care țâșnea pur și simplu satisfacția penalizării unei cărți ratate. Ioan Groșan fusese văzut într-un *ofsaid* de câțiva metri de către arbitrul de tușă fotbalistică, iar din semnalizările repetate ale colegului meu («totul începe să se năruie», «suită de epistole marca Nutzi, spaima Constituției», citind cartea «râzi mult și o uiți repede», prozatorul «preferă juisările precoce plăcerilor prelungite», «dezolant rateu al romancierului», deznodământ «de un senzaționalism forțat») «ieșea» un roman jalnic, încropit de către un autor ce nu se mai poate desprinde nicicum de un registru al comicului foiletonistic. De-a dreptul uimitoare această inadecvare critică, o «post-scriere» a romanului care nu-i sesizează nici arta literară, nici finețea și ascuțimea observației, nici desenul impecabil spre memorabil al atâtor scene, nici subtilitățile psihologice ori narrative, nici conturul plin al personajelor centrale; în fine, nici romanescul existențial pe care doi încă-tineri profesori de română dintr-un orașel

de provincie încearcă – la finalul cenușiu, mizerabil al ceașismului – să-l ridice la intensitățile și expresivitățile ficțiunii. [...] *Un om din Est* arată un Ioan Groșan vechi și totodată nou. Recunoaștem imediat autorul «optzecist» expert în specularea prozastică a amănuntului și scriitorul care își amestecă, fără a le dilua, umorul și tandrețea în același jet de cerneală. Noutatea este adusă, în schimb, prin arhitectura mobilă a cărții de față, care îi conferă cel puțin o dimensiune în plus; iar reușita, indiscutabilă, prin aceea că alternările de planuri și modificările de perspectivă nu sunt nici gratuite, nici artificioase. Totul curge; și totul se ține bine. Păcat că acest încântător roman este atât de prost corectat și redactat. Păcat și că, la pagina 293, el se încheie. Recunoașteți senzația? De când n-ați mai încercat-o la un roman autohton? Poate de la *Medgidia, orașul de apoi* al lui Cristian Teodorescu... O să ne punem pe-așteptat volumul al doilea.” ■ Antonio Patraș recunoaște că: „N-am scris niciodată până acum despre cărțile lui Alexandru Paleologu, deși intenționasem cândva să-mi dau doctoratul cu o teză despre viața și opera acestui eseist de autentică fibră montaigneană, arbitru al eleganței în toate cele și «ambasador al golanilor» în lumea civilizată, într-un moment de cumpănă al istoriei noastre. N-a fost să fie. Spre norocul meu, zic, gândindu-mă cu spaimă la ce s-ar fi întâmplat dacă îmi îngropam magistrul între două coperti, ca pe un obiect de studiu oarecare. Intuitiv, mi-am dat seama că personalitatea vie a lui Paleologu refuză un astfel de tratament «livresc», «academic», și de aceea, poate, m-am trezit îngânându-l fără să vreau, asimilându-i pe nemestecate ideile și personalitatea, fără pic de simț critic. [...] Îmi amintesc de neplăcutul episod al campaniei de discreditare publică, dinaintea unor alegeri, atunci când ziariștii i-au vânturat în presă dosarul, deși venerabilul senator liberal își mărturisise de mult, chiar dinainte de 1989, păcatul de a fi semnat, la ieșirea din pușcărie, vinovatul contract cu Securitatea (în treacăt fie spus, niciunul dintre colegii de suferință nu i-au urmat exemplul, într-un gest comun de regret și de căință mărturisită public). [...] Apele s-au liniștit mai apoi, dar rana a rămas deschisă, de vreme ce autorul *Bunului simț ca paradox* mărturisea, cu puțin înainte de a se stinge din viață, că singurul său prieten ar fi un medic de țară, un om «extraordinar» (chiar așa zicea, «extraordinar»!) cu care se întâlnește de zeci de ani în fiecare duminică, fără a se fi plictisit vreodată. [...] În biblioteca mea păstrez ca pe un obiect de preț volumul *Despre lucrurile cu adevărat importante*, pe care autorul mi l-a dăruit într-o seară de mai, în anul de grație 1998. Îl vizitasem acasă, în locuința de pe strada Armenească, cu pretextul de a-i lua un interviu. Or, numai de interviu nu-mi păsa mie. Ardeam de nerăbdare să-mi întâlnesc magistrul, să-l văd cu ochii mei, să-l aud vorbind, fără a lua în seamă deloc posibilitatea unei dezamăgiri provocate de confruntarea cu realitatea, cum se întâmplă adesea când așteptările sunt prea mari. Că n-aveam de ce mă teme mi-am dat seama chiar de la telefon, când a trebuit să-mi anunț vizita. Mi s-a răspuns cu o voce caldă, familiară, care mi-a dat curaj. Am fost primit în aceeași zi, pe la prânz, într-o cameră austeră – un salon, de fapt –, cu dușumea pe jos și doar câteva piese alese de

mobilier vechi: o masă, două fotolii, niște rafturi pline de cărți, și cam atât. Amfitrionul era îmbrăcat după etichetă, etalând un costum splendid, cu toate accesoriile de rigoare, de la papion la butoni. Așa se simțea el bine, în lume, ca și în propria casă, unde intimitatea avea anumite reguli, fără să se restrângă la aspectele vulgare ale ținutei dezordonate. Eu, dimpotrivă, nu mă simțeam deloc în largul meu, mi-era teamă să nu dezamăgesc și stăteam ca pe ghimpi pe bucățile de scaun pe care îndrăznisem să mă așez. Atmosfera s-a destins însă imediat, pentru că Paleologu, după ce mi-a aruncat o privire scrutătoare pe deasupra ochelarilor, a priceput repede cu cine are de-a face (în plus, știa că eram moldovean, că vin de la Iași, orașul soției sale) și a început să vorbească firesc și spontan, fără protocolul obișnuit, cu o vervă întreținută de coniacul fin, franțuzesc, și tutunul de calitate. [...] Îi plăcea să se considere un «râzător», [...] Mărturisea cu vădită satisfacție că tocmai capacitatea de a râde și de a lua răul în răs a constituit pentru el, mereu, cheia fericirii în viață. Pofta lui imensă de răs era, deci, un fel de garanție a rezistenței morale și a libertății de spirit. Ca atare, obișnuia Paleologu să repete ades (citez din memorie): numai cine știe să râdă știe și să înțeleagă ceea ce e profund. Nerâzătorii n-au acces la profunzime niciodată. Când am ieșit în stradă, era deja noapte. Țineam în mână cartea și o casetă de pe care am transcris, mai apoi, așa-zisul «interviu» publicat în «Jurnalul literar» (în realitate, nici nu apucasem să formulez întrebările, care au fost intercalate post festum). Nu uit cât de mult m-a surprins frumusețea stilistică a celui text înregistrat pe bandă, la o banală șuetă, de parcă vorbitorul și-ar fi cântărit toate cuvintele, ca un orator ce-și memorează dinainte discursul, mimând spontaneitatea. Aici nu era însă nimic regizat. [...] Într-un sfârșit, la emisiunea aceea a Eugeniei Vodă, l-am văzut pe Alexandru Paleologu plângând pur și simplu. Își amintise de cea de a doua soție, femeia răpusă de boală (trecuse și ea prin calvarul pușcăriilor comuniste), și se învinovăța că nu știuse s-o iubească mai mult, cum ar fi meritat. A recunoscut apoi că este el însuși bolnav, constatare menită a-l descumpăni oarecum, totuși nu într-atât încât să renunțe la luptă. [...] Cu vocea stinsă, strângută de emoție, Alexandru Paleologu a repetat de câteva ori, ca pentru sine, cuvintele fostului iubit al vestitei cântărețe care nu a regretat niciodată nimic. A schițat apoi un surâs vag, de o inubliabilă tristețe, tăiat imediat de șuvoiul lacrimilor îndelung reținute. Cine nu a plâns atunci, împreună cu Alexandru Paleologu, nu va putea în veci să înțeleagă ceea ce e profund, cu adevărat profund. La puțin timp, s-a și stins din viață, fiind înmormântat cu onoruri naționale. Dar, la înmormântarea lui, din mulțimea care se adunase să-l conducă pe ultimul drum, n-a plâns aproape nimeni.” ■ Bogdan Crețu scrie despre „Viețile și fețele lui Alexandru Paleologu”: „Să scrii biografia unui contemporan, ba chiar a unui om de care ai fost apropiat, nu este ușor. Tudorel Urian nu ascunde motivația personală a acestei cărți [*Viețile lui Alexandru Paleologu*, Ed. Vremea, 2010]: de eroul său îl leagă multe fire afective și intelectuale. I-a fost, într-un fel, maestru sau, dacă nu, obiectul unei admirații pe care nu o ține secretă. Dar pe care, trecând la lucru,

și-o asumă la modul critic. Să fi procedat altfel ar fi însemnat să trădeze spiritul unei prietenii bazate pe onestitate și luciditate. [...] Cât rău a cauzat activitatea de informator a lui Paleologu altora? Aceasta este întrebarea pe care nu o ocolește biograful, după cum nu o ocolește nici «împricinatul». «Toate informațiile pe care le-am dat au fost făcute în așa fel încât să rămână fără efecte», spunea acesta. Cercetând documentele din arhivele CNSAS, reproducând unele note informative cu privire la N. Steinhardt (cel care, atenție, i-a încredințat manuscrisul *Jurnalului fericii*, deși prietenul său nu îi ascunsese păcatul care-i apăsa conștiința), Tudorel Urian ajunge la aceeași concluzie: «Nu am cunoștință ca vreo notă informativă a lui *Marin Oltescu* să fi produs vreun prejudiciu cuiva. Acum există însă dovada palpabilă că cel puțin într-un caz (Steinhardt – n.m.) notele acestui agent au acționat în favoarea celui urmărit. Și că, în orice caz, s-a străduit să nu facă rău nimănui». Repet, nu e vorba de nici un *parti-pris*: documentele puse pe masă chiar susțin această concluzie. [...] Tudorel Urian descoperă însă, scotocind prin arhivele CNSAS, o altă fațetă a acestei tragice experiențe: dacă prin răspunsurile date la interogatorii și prin notele sale informative Paleologu s-a ferit cu inteligență să cauzeze vreun neajuns cuiva, el a afectat involuntar destinul unor prieteni. Și chiar în mod decisiv. Cum? Vorbind deschis cu partenerul de celulă, Mateovici Dușan, care nu a întârziat să raporteze totul la Securitate. Cam tot ce spune Paleologu se întâmplă apoi: sunt arestați și Marieta Sadova, și Mihai Rădulescu, care se și sinucide în timpul interogatoriilor. [...] Întrebările nu au cum să întârzie: «Cât de mare este vina lui în acest caz cu final tragic? Cred că nimeni dintre cei care nu au trăit experiențe comparabile nu are dreptul moral să îl judece». Absolut de acord. E o concluzie care ar trebui reamintită mult mai des astăzi, când diverși jurnaliști savurează plăcerea de a mai descoperi o biată victimă strânsă cu ușa și constrânsă să comită lucruri care nu îi fac onoare. Vinovățiile sunt particulare, par a spune acești procurori morali, în vreme ce regimul de teroare este scuzat conform unei logici strâmbă a lui «așa au fost vremurile». [...] Al. Paleologu a murit cu maximă demnitate, nu uită să consemneze Tudorel Urian. Este semnul unei împăcări cu sine a celui pe care soarta și istoria l-au aruncat în situații nedrept de dificile, din care a ieșit, în cele din urmă, cu sufletul și conștiința salvate. De aceea, cred că biografia aceasta are meritul de face dreptate unuia dintre cei mai șarmanți înțelepți pe care cultura noastră i-a avut vreodată.” ■ Mona Monescu discută situația „Literaturii ca model și referință pentru politic. Cazul recent al operei lui I.L. Caragiale”: „Cu zece ani în urmă avansasem, la o conferință de studii românești de la Iași, ideea unui model identitar «de uz intern», bazat tocmai pe zona intraductibilă a canonului nostru literar. Pe atunci căutam răspunsuri la natura «perioadei de tranziție» dintre 1880 și 1916 și a modului direct în care canonul literar, atâta cât era el, a influențat decisiv alegerea unui model identitar și a controlat în bună măsură natura dezbaterilor publice din acea vreme. Era firesc, așadar, să ajung și la I.L. Caragiale. [...] Am încercat să înțeleg, mai ales, de ce opera satirică a scriitorului a putut genera un partid politic adevărat, Partidul

Liber-Schimbist, al cărui logo era un desen reprezentând un cap de copil cu o floare între dinți, partid care a trecut în 1990 pragul electoral și a intrat în Parlament, prin fondatorul său, profesorul Șt. Cazimir? Probabil că în nicio altă țară o operă literară canonică nu s-a «întrupat» în forma unui partid politic a cărui platformă era inspirată aproape integral din literatură. Să ne amintim sloganul partidului, «Caragiale e cu noi!», care aducea, fără echivoc, opera literară în realitate și îl reînvia pe autorul acesteia într-o complicitate perenă cu «noi», anume cu eul nostru colectiv. Platforma politică a partidului, a cărui «naștere» a fost «indusă» de către Octavian Andronic la începutul lunii februarie 1990, conținea, în capitolul al patrulea, „Principii de luptă politică“. [...] Cu aceste principii, dar și cu altele, printre care și necesitatea acceptării criticii din partea adversarilor, partidul propunea drept conduită publică și politică moderația. O formă de moderație care trebuia verificată constant de opera literară a lui I.L. Caragiale, de modul în care se găseau analogii cu situații din realitate. Apariția, tot în 1990, a publicației cu numele «Academia Cașavencu», a consacrat capacitatea unei opere literare și a personajelor acesteia de a fi acceptate fără prea multe întrebări, în viață și de a funcționa explicativ și compensatoriu, pentru momentul 1990-1992. [...] Succesul unui «partid literar» arăta, atunci, că poate nu eram încă pregătiți să renunțăm la confortul a ceea ce numeam «rezistența prin cultură», oricât de problematic se dovedea acesta, proiectat la scară socială și istorică mare. [...] Titlul recentei conferințe de la Institutul de Studii Populare, «Europa, de la Trahanache la Barroso», mă trimite la o posibilă reîntoarcere la momentul 1990. Pe 7 mai, o conferință-dezbateri susținută de Cristian Preda, Sever Voinescu și Theodor Paleologu a ales acest titlu. La discuții s-au adăugat invitații, juriști, politicieni, persoane care se exercită profesional în domeniul umanist și economic. Tema conferinței, anunțată și pe blogul lui Cristian Preda, era analiza modului în care «e asumată Europa în lumea publică românească». [...] Dar să vedem de ce au ales organizatorii evenimentului acest titlu și cum l-au integrat în tema conferinței, care a atins și probleme de actualitate ale politicii interne și externe, nu s-a rezumat numai la un excurs istoric. Intervenția lui Sever Voinescu, de la început, a precizat opțiunea pentru titlu, precum și opțiunea personală a conferențiarului pentru identificarea, chiar și la acest moment, a unui model de comportament politic într-o operă literară. Astfel, reținem că, în opinia d-sale, «Ion Luca Caragiale a scris softul politic al acestei lumi și după asta vom funcționa cât va fi lumea». În continuare, Sever Voinescu a precizat că, dându-i-se de ales între a conferința despre Trahanache sau despre Barroso, îl va alege întotdeauna pe primul. Cristian Preda a precizat, la rândul său, dubla dimensiune a raportării noastre la Europa; dat fiind că și modelul european și cel caragialian fac parte din «arheologia memoriei colective». Reflecția care are în centru referințele la opera lui I.L. Caragiale este o reflecție de tip simbolic, prin care Europa este percepută ca un cenzor perpetuu. [...] Intervenția lui Theodor Paleologu, care argumenta un alt model de politician demn de urmat din piesă, Farfuridi,

precursorul lui Raymond Aron, cum spunea d-sa, a afirmat că personajele teatrului caragialian mai au încă puterea să producă modele pe care le putem transfera în viața reală. [...] În 1990, partidele istorice erau pentru mulți români necunoscute sau suspecte, fie prin demonizarea lor constantă în anumite publicații, fie prin ratarea liderilor lor de a se adresa unei zone «de mijloc», a oamenilor formați în anii «puterii populare», fie prin asocierea lor cu restauraționismul interbelic, perceput ca un limb al elitismului, sau, în orice caz, al intangibilului. Opera lui I.L. Caragiale funcționa atunci ca o formă de limbaj politic popular, ca o soluție sigură, căci fiind «din carte» nu putea amenința, conținea un procent de improbabilitate și irealitate. În același timp era «a noastră», a celor care absolviseră ceva școală, de la cea mai precară, până la cele mai elevate. În același timp, opera conținea tot sistemul de aluzii verbale, culturale, în general, care ar fi necesitat din partea altuia o bună competență culturală. [...] La nivelul mentalității de grup, era o formă de a ne refugia încă în literatură, centrul modelului identitar modern la toate națiunile central și est-europene, cum s-a demonstrat. [...] Dar, a invoca opera lui I.L. Caragiale ca explicație a unor comportamente de grup sau individuale mi se pare a ne reîntoarce periculos într-un roman al copilăriei. Cu riscul de a atinge o formă ciudată de postmodernism social, aceea în care «viața este o reprezentare a literaturii».” ■ Geo Șerban scoate la iveală un dialog inedit între Paul Celan și Maria Banuș: „Sosit la noi în primăvara lui 1945, Celan a descoperit relativ repede compensații afective și intelectuale, ajutat de Alfred Margul-Sperber să-și lărgască sfera relațiilor umane. În acest context, se va produce întâlnirea cu Maria Banuș. Poeta a relatat împrejurările într-o evocare străbătută de un real fior emoțional. În mod expres, confesiunea este datată aprilie 1999, puțin înainte ca martora să se stingă din viață. Deși într-o stare precară de sănătate, a cedat insistențelor mele de a povesti cum l-a cunoscut pe Celan. Tocmai pregăteam selecția de texte grupate sub titlul *Ochiul meu rămâne să vegheze* (în seria «Caietelor culturale» inițiate de Dorel Dorian, redactorul-șef al revistei «Realitatea evreiască»). Așteptam o reconstituire a momentului, marcată de trecerea a peste jumătate de secol. În locul distanțării firești, poeta a mers pe firul împrejurărilor, ispitită a le retrăi scenă cu scenă, cu toată încărcătura sentimentală, nediminuată nici de faptul că Celan însuși se lăsase înghițit de apele Senei, în urmă cu aproape treizeci de ani. Senzația ce se degajă este că Maria Banuș a ținut să aducă, fie și târziu, un prinos magnetismului emanat din întreaga ființă a lui Celan, comportamentului său rafinat-cerebral, cu o tentă apăsată de simpatie «donjuanism».” ■ Michael Haulică discută textele de proză ale autorilor români incluși în secțiunea „Laborator”, a primului număr din 2010, tipărit, al revistei „Helion”. ■ Cititorii revistei sunt informați că „joi, 27 mai, la Casa de Cultură a Studenților din București, Calea Plevnei nr. 61, la ora 18.00, va avea loc cea de-a doua ediție a Serilor «Observator cultural». [...] Prozatoarea Gabriela Adameșteanu, autoarea romanelor *Dimineață pierdută*, *Întâlnirea* și *Drumul egal al fiecărei zile*, va citi pagini inedite din romanul *Provizorat*, în curs de apariție la Editura Polirom,

roman ce va fi lansat la Târgul de Carte Bookfest 2010, care va avea loc în perioada 9-13 iunie. Lectura publică din romanul *Provizorat* va fi susținută de actorii Alexandra Fasolă și Alin State. Alexandru Mușina, unul dintre cei mai influenți poeți contemporani, autorul volumelor *Strada Castelului 104*, *Personae*, *Regele Dimineții* și al poemului-cult *Budila-Express* propune o lectură în premieră din poemele sale inedite.”

21 mai

[„**România literară**”, nr. 18] Poemul săptămânii îi aparține lui Alexandru Mușina. ■ Ovidiu Pecican crede că: „La drept vorbind, suntem martorii - și complicii - unei inflații de premii ce dezvăluie o precaritate a criteriilor. Dacă ne-ar chiar păsa, s-ar cuveni să ne îngrijoreze. Nu sunt sigur însă că ne sinchisim cu adevărat. Pentru că, dacă am încerca să interpretăm situația aceasta, ar trebui să conchidem ori că talentul nostru dă, literalmente, pe dinafară - ceea ce e greu de crezut, dacă ne uităm la recunoașterea internațională de care el (nu) se bucură -, ori că toate premiile (naționale, interjudețene, județene, orășenești, câmpenești; de concurs, de festival, de aniversare, de moft) sunt rezultatul unui relativism deconcertant al criteriilor. Desigur, nu doar criteriile sunt laxe, fragile, permeabile. Uneori un premiu se instituie nu pentru cine îl ia, ci pentru gloria celui pornit să îl decerneze. [...] După ce ai luat unul, să nu creadă cineva că editurile încep să se bată pe manuscrisele tale. Singurele care aduc mai mult decât ceea ce oferă prin ele însele sunt premiile de la USSR. Ele te îndreptățesc să speri, cândva, dacă vremurile nu devin prea fluide, la o indemnizație de merit. Câte parale fac premiile noastre, știm cu toții. [...] Singurul premiu pe care poți conta pe cinstite în timpul vieții este ca scrierea ta să fie citită și cumpărată de cititori. Dar și atunci, premiul e, cum am zis, unul de popularitate, de vânzare. Despre calitate încă tot nu am aflat mare lucru. Nici măcar din cronicile scrise, nu odată, la înțelegere, în reciprocitate, de criticii specializați.” ■ Despre „*Frumoasele lui Mircea Cărtărescu*” scrie Ioana Pârvulescu: „*Frumoasele străine* nu este o carte despre femei, cum ar putea crede un cititor care nu trece mai departe de titlu. Este, în schimb, o carte despre scriitori, o satiră explozivă la adresa vieții scriitoricești de la noi și din alte părți ale lumii. Titlul e ludic, reprezintă în același timp traducerea numelui unui program francez de popularizare a scriitorilor străini, *Les belles étrangères*, și o metaforă a scriitorilor înșiși, care sunt adesea, chiar pentru apropiații lor, niște frumoase străine, admirate, dar neînțelese, fiindcă vorbesc un soi de limbă străină. Literatura e, în fond, o eternă străină pândită de riscul *malentendu*-ului, al rastălmăcirii, al prejudecății. [...] Cartea nu este una ușoară, nu este un moft, nu este o jucărioară. Ea se citește cu ușurință, într-adevăr, dar scrisul ei implică o experiență și un talent la care nu ajunge oricine (am răs-spus-o și la *De ce iubim femeile*: dacă ar fi ușor de scris asemenea povești «simple», literatura română ar fi plină de ele). Miza ei nu e cosmică, așa cum e în *Orbitor*, dar a socoti că doar o temă mare = carte mare (și invers) e o prejudecată. [...] E vorba de o narațiune

la persoana I, care se deschide în permanență prin tehnica Rahmenerzählung, povestirea în povestire, ca-n *O mie și una de nopți*, în care dintr-o poveste curge alta, dintr-o ramă se naște alta, cu alt tablou, astfel că a le stăpâni pe toate cere un meșteșug al povestirii care nu-i e dat oricui. [...] Cartea nu-i aparține unui scriitor îngâmfat, plin de sine, și care-și privește de sus colegii. Dimpotrivă, Mircea Dumitru Cărtărescu (așa cum e scris în certificatul de botez) își exploatează aici trăsăturile de om comun, de Mitică bucureștean și în același timp de nenea Iancu, acel ins amestecat printre ceilalți și care se prezintă prizonier al acelei lanț al slăbiciunilor ca ei. E, cu siguranță, cea mai puternică autoîncondeiere, auto-deriziune din câte a scris până acum Mircea Cărtărescu.” ■ Pagina de recenzii cuprinde texte dedicate următoarelor cărți: ■ *Paznicul ploii* (Ed. Limes, 2010), despre al cărei autor Gabriela Gheorghisor crede că: „Un fervent deziluzionat (auto)ilu-zionist este Adrian Alui Gheorghe, poet cu sensibilitate și superbie romantice, tulburate constant de un spirit sceptic (post)modern.” ■ *Istoriile periferiei* (Cartea Românească, 2009), scrisă de Georgiana Sărbu este discutată de Luminița Corneanu: „Meritul principal al cărții este faptul de a fi bine scrisă. S-a afirmat deja, autoarea are talent literar și probabil că la fel de bine ar fi scris ea însăși un roman al mahalalei.” ■ Despre *Meridianul și alte proze* (Ed. EST, 2009), traducere din germană, postfață și note de Andrei Corbea, Antonio Patraș spune că: „„«meridianul» lui Celan nu desparte, ci unește sub semnul aceleiași limbaj al iubirii «continentele» umanității scindate. Pentru că «evreitatea ține de respirație» și, în ultim resort, «toți poeții sunt ovrei».” ■ *Triumful paparudei* (Ed. Vinea, 2009) naște următoarea observație a Iuliei Iarca despre autoare: „Poetă a valului optzecist, Ioana Ieronim și-a construit un traseu literar pe cont propriu. Critica a avut numai cuvinte de laudă atunci când a scris despre cărțile ei, observând mai mult individualitatea stilistică și mai puțin eventualele afiliații. Vorbim aici despre o poetă cu succes de critică, care semnează numeroase volume de poezie, dar fără un ecou vizibil în topurile preferințelor cititorilor români.” ■ Cosmin Ciotloș crede că „Pentru cine îl citește atent, *Nimic* [Humanitas, 2010] de Mircea Cărtărescu e o revelație. [...] Nicăieri n-a făcut Mircea Cărtărescu o mai frumoasă poezie despre nostalgia propriei poezii. Regiile sofisticate ale citatului cultural (pe care, nu mă îndoiesc, destui malițioși se așteptau să le găsească aici) se resorb, lăsând locul unor noțiuni mult mai simple, de la adevăr la viață, de la libertate la omenesc. Scrise cu două decenii în urmă, între 1988 și 1992, poemele din *Nimic* anticipează frapant minimalismul celor mai valoroși dintre tinerii poeți de azi. Spre deosebire de ei însă, Mircea Cărtărescu practică un minimalism, nu știu cum să-i spun altfel, dens.” ■ Pagina de poezie cuprinde poeme semnate de Constantin Abăluță. ■ La ancheta privind Premiile USR răspund: Cosmin Ciotloș („Cu nominalizările în față, optez, la proză, pentru romanul Ioanei Pârvulescu, *Viața începe vineri*, iar la poezie, pentru cartea lui Alexandru Mușina, *Regele dimineții*. Dintre dramaturgi, nici unul nu mi-a spus mare lucru. Același e cazul volumelor nominalizate la secțiunea literatură pentru

copii și tineret. Cât privește critica literară, unde concurența e destul de mare, îl aleg pe Gelu Negrea, al cărui *Dicționar al personajelor* lui I.L. Caragiale nu e o carte chiar de toate zilele. La traduceri, n-am avut vreme să compar versiunea Ioanei Ieronim după *Furtuna* lui Shakespeare cu cele anterioare, așa că, din ce-am parcurs, îi rețin pe Mariana Ștefănescu (cu Milorad Pavic, *Celălalt trup*) și pe Dan Sociu (cu Seamus Heaney, *Țara mlaștină și alte poeme*). Premiile speciale nu pun probleme: și Mariana Șora, și George Ardeleanu le merită. Premiați și de «România literară», Andrei Terian și Stoian G. Bogdan, în această ordine, sunt favoriți indiscutabili la debut. Despre Premiul Național, în schimb, sunt prea tânăr ca să mă pronunț.”), Gabriel Coșoveanu („După părerea mea, romanul lui Varujan Vosganian e unul dintre cele mai valoroase din toată literatura postbelică și s-ar cuveni să fie cel ales. Alexandru Mușina are asemenea fibră lirică în el, în toate sensurile, încât cred că e greu de ocolit. La capitolul critică stăm, ca de obicei, mai bine, adică mai rău din unghiul necesității opțiunii, pentru că sunt buni și Paul Cernat, și Dumitru Chioaru, și Mircea Mihăieș, dar și Marta Petreu. Nu și-ar dori, aici, cineva să fie în pielea juriului. Traducătorii Irina Horea și Dinu Flămând mi se par cei mai aplicați și scrupuloși. La capitolul premii speciale, Nicolae Manolescu și Gabriel Chifu își arată încă o dată profesionalismul, așa că nu prea sunt necesare nuanțări. Ar fi, consider, injust să nu fie premiați debutanții Romanița Constantinescu și Andrei Terian. Iar la Premiul Național, oricine, dar nu Fănuș Neagu.”), Gabriel Dimisianu („În ce privește proza, alegerea simplificându-se prin retragerea lui Varujan Vosganian, juriului îi rămâne să decidă, cred, între *Medgidia, orașul de apoi* de Cristian Teodorescu și *Viața începe vineri* de Ioana Pârvulescu. Eu l-aș fi nominalizat la proză și pe Augustin Buzura cu al său *Raport asupra singurătății*. La poezie, oricare dintre cei cinci nominalizați poate primi premiul. La dramaturgie, la literatură pentru copii și tineret, la literatura minorităților nu pot să mă pronunț, nefiind în temă. La critică, Marta Petreu, cu eseu despre Sebastian și Nae Ionescu, are mari șanse. Dar șanse au și Paul Cernat, Mircea Mihăieș, Gelu Negrea, Dumitru Chioaru, toți cu cărți bune. L-aș fi nominalizat la critică și pe Daniel Cristea-Enache cu *Timpuri noi*, iar la eseu pe Ilie Constantin cu *Sub semnul eseului*. La premiile speciale, retrăgându-se Manolescu și Chifu, rămâne în cărți G. Ardeleanu cu studiul închinat lui N. Steinhardt. Aș fi nominalizat la premii speciale *O provocare a destinului* de Gheorghe Grigurcu (convorbiri cu Dora Pavel). Mă miră nenominalizarea Constanței Buzea, aici sau în altă parte, cu *Creștetul ghețarului*. La traduceri, poate că va lua premiu Mariana Ștefănescu cu *Celălalt trup*, de Milorad Pavic. La debuturi, în fine, câștigătorii recentii ai premiilor «României literare» (Stoian G. Bogdan, Alice Popescu, Andrei Terian) au șanse și aici. După cum și Andreea Răsuceanu, cu *Cele două Mântulese*, are șanse. La Premiul Național, oricare dintre nominalizați e demn de premiu. Dincolo de nominalizări aș fi acordat un premiu special *Dicționarului General al Literaturii Române* (coordonator general: Eugen Simion), operă de importanță națională încheiată cu volumul apărut în

2009 (literele Ț-Z)”, Gabriela Gheorghisor („aș putea dori să fie premiate, în primul rând, cărțile bune ale autorilor pe care-i cunosc și-mi sunt simpatici: *Cartea șoptelor*, *Dicționar subiectiv al personajelor lui I.L. Caragiale*, *Fragmente din năstrușnica istorie a lumii de gabriel chifu trăită și tot de el povestită*, *Viață și cărți - Amintirile unui cititor de cursă lungă*, G. Călinescu, *A cincea esență*. Probabil că și juriul va alege, cu diferențele de rigoare (ale rigorii și ale omni-lecturii), după un «algoritm» asemănător. În sensul că, după epuizarea criteriilor obiective, ajungi, inerent, la elemente subiective. Rău e însă când pleci de la ele. Dar să lăsăm juriul să decidă. Va fi, oricum, ceva mai ușor, dat fiind că membrii conducerii USR s-au retras. Premiul Național? Arunc zarurile: Fănuș Neagu.”), Antonio Patraș (La proză, după recuzarea lui Varujan Vosganian, Cristian Teodorescu are cele mai mari șanse, chiar dacă Ioana Pârvulescu și ceilalți nu-s cu nimic mai prejos (aici cred că lista nominalizaților ar fi trebuit lărgită - mă gândesc la Matei Vișniec, cu *Sindromul de panică*, la Dan Lungu, Teodorovici sau, nu în ultimul rând, Angelo Mitchievici, ignorat pe nedrept și de data asta). Poetului Alexandru Mușina, contestatarul aprig al Uniunii de ieri, pare să-i fi venit, în sfârșit, rândul (*Regele dimineții* e o carte tulburătoare), în vreme ce «Călinescul» lui Terian va bifa iar, neîndoielnic, debutul (aici toate juriile au fost în consens). Un diavol micuț îmi șoptește apoi că, la critică și eseu, Marta Petreu, cu al său best seller, nu are cum să piardă partida (Paul Cernat, premiat deja acum doi ani pentru debut, e practic scos din cursă). Pe dramaturgi nu i-am citit, iar în materie de literatura minorității maghiare sunt, deocamdată, ignorant (mea culpa!). Literatura «pentru copii și tineret» (insuportabil de lemnoasă denotațiune!), anemic reprezentată, nu iese la rampă cu volume de prima mână. Dintre traducători, de nu s-ar fi recuzat, aș fi mizat pe tolkieniana Irina Horea, care abordează acum alt gen (mai mult, Coetzee se numără printre invidiații nobelizați) - așa, Alexandra Coliban pare favorita (nici Roth nu-i un autor facil). Un premiu special merită, neîndoios, Nicolae Manolescu, care, având ghinionul de a fi chiar președintele Uniunii, a fost sărit de la toate premiile din acest an (deși *Viață și cărți* e o carte cu adevărat memorabilă). În fine, cum Fănuș e deja academician, iar Valeriu Anania - mitropolit, Premiul Național presimt că-i va reveni prozatorului, eseistului, criticului și istoricului literar Alexandru George (în plus, scriitorul împlinește anul acesta o vârstă rotundă). Pariu că aceștia vor fi premianții?”), Irina Petraș („În urmă cu doi ani, am ghicit pentru «Luceafărul», după formula: «eu i-aș da premiul lui X, dar îl va lua Y», toată lista, de la un cap la altul. De data asta, mă mulțumesc să înșir cărțile care cred că merită un premiu (indiferent de numele, renumele și situarea / situația autorului), iar dacă nu-l vor lua voi presupune - cum altfel? - că scârțâie ceva în mecanismul de evaluare (ha!). Iată, în ordinea din lista de nominalizări: *Viața începe vineri*, *Cartea șoptelor*, *Regele dimineții*, *Câmp minat*, *Modernismul retro în romanul românesc interbelic*, *Despre doliu- - un an din viața lui Leon W*, *Pisoii mai mari, pisici mai mici și un castel cu cinci pitici*, Fernando Pessoa - *Cartea neliniștirii*, J.M. Coetzee - *Jurnalul*

unui an prost, *Viață și cărți - Amintirile unui cititor de cursă lungă*, G. Călinescu: *a cincea esență*. La premiul național: Valeriu Anania.”), Radu Vancu („La poezie, așadar, opțiunea mea ar merge spre Alexandru Mușina. Îi respect, nu încapă vorbă, și pe ceilalți patru nominalizați, pe doi dintre ei chiar îi admir, însă *Regele dimineții* mi-a dat senzația că poate pune în discuție acea propoziție a lui Ortega y Gasset după care poetul începe acolo unde sfârșește omul. (Așa, în paranteză, nu pot să nu remarc justetea întrebării lui Tudor Crețu de pe blogul personal - cum se face că nici o carte douămiistă de poezie n-a fost luată în calcul? Volumele lui Dan Coman, Claudiu Komartin, Elena Vlădăreanu au fost cronicate cam peste tot, ba chiar au apucat între timp să ia premii serioase, Domnica Drumea și Diana Geacă, chiar dacă au avut mai puține cronici, au publicat și ele cărți bune, așadar măcar un titlu douămiist ar fi meritat selectat. Să fie ceva programatic? O declarație de încheiere a armistițiului? Ah, sângele generaționist începe să spumege în vine...) La critică, nu știu ce aș alege între cărțile lui Paul Cernat și Gelu Negrea. Probabil, până la urmă, m-aș decide pentru *Modernismul retro în romanul românesc interbelic*, *Dicționarul personajelor caragialiene* fiind un pic cam prea... tineresc în voința lui de reinventare caracterologică holistă.”), Răzvan Voncu („Nu-mi pot permite să-mi dau cu părerea în legătură cu modul în care ar trebui să lucreze un juriu respectat, cum este cel al Premiilor U.S. Nu am citit toate cărțile nominalizate, ba chiar la anumite secțiuni - dramaturgie, literatură pentru copii - nu am citit nici una. Pot doar, cu onestitate, să vă spun ce cărți cred că ar merita premiate, din perspectiva mea de critic. Așadar: la proză, alegerea mi se pare foarte grea, iar romanul cel mai pregnant, care în opinia mea este *Cartea șoaptelor*, de Varujan Vosganian, s-a retras din competiție. În aceste condiții, cred că premiul l-ar merita, ex aequo, Cristian Teodorescu, pentru *Medgidia, orașul de apoi*, și Ioana Pârvulescu, pentru surprinzătorul ei roman *Viața începe vineri*. La poezie, alegerea este mult mai simplă: Al. Mușina, al cărui volum, *Regele dimineții*, marchează o nouă treaptă în evoluția acestui scriitor atât de special. Premiul pentru critică i-ar sta bine lui Paul Cernat, pentru *Modernismul retro în romanul românesc interbelic*. Și la traduceri, opțiunea mea e tulburată de recuzarea Irinei Horea, context în care premiul cred că ar trebui să meargă către Mariana Ștefănescu, minunata traducătoare a dificilului Milorad Pavic. Premiul special îl merită, cred, G. Ardeleanu, iar cel pentru debut Romanița Constantinescu, autoarea unei originale cercetări despre imaginarul frontierei în cultura noastră. Premiul Național i l-aș decerna lui Fănuș Neagu, fie și numai pentru că, în ultimul timp, nu a fost deloc răsfățat la acest capitol.”) ■ De la Berlin, Nora Iuga îi acordă interviu un(ui) cristian: „Nora Iuga: Aș putea să scriu o carte. Am și scris a doua parte a *Jurnalului berlinez*, care va purta titlul adresei mele de acum, *Stuttgarter Platz 22*. [...] Faptul că sunt ultimul bursier locuitor în această casă care m-a adoptat ca o mamă cu resurse, dar extrem de iubitoare, dându-mi pentru prima oară în viață un statut de doamnă din lumea bună, nu-i un rol de lepădat!, al treisprezecelea bursier în acest cvasipalat și ultimul, parcă-ți

dă un sentiment de îngrijorare. [...] *Știu că abia așteptați o nominalizare la premiul de la Botoșani, pentru a-l refuza. Nu cumva statutul de scriitor național e rupt cumva de realitatea unei vizibilități europene?*; Mă consider o adevărată scriitoare. Îmi cunosc perfect valoarea și caracterul. Nu mi-aș fi putut imagina că între statutul de scriitor național și cel de scriitor european poate exista o asemenea incompatibilitate. Cel mai grav e când te pomenești stând între două scaune, că atunci ajungi să nu mai știi decât tu însuți cât valorezi sau necunoscutul de pe stradă care-ți dă o floare sau o bomboană de mentă, găsită în buzunar și ți-o întinde spunându-ți: «V-am ascultat lectura de la LCB, am rămas fascinat...»; *În biblioteca Norei din Berlin am regăsit cărți de A. Cupșa, Matei Florian, T.S. Khasis, Ioana Nicolaie, Corina Sabău, în general, autori tineri și foarte tineri. Nora luga a fost mereu apropiată de tineri, girând parcă un circuit literar complet (nu iau în calcul aici blogul, care, în principiu, poate fi considerat, cu bune și cu rele, un exemplu de tinerețe). Mă refer în special la încurajarea tinerilor prin proiecte, lecturi publice, cenacлу, concurs de creație.*; O, da, atracția mea pentru tineri. Ce să fac, am declarat-o mereu. E curios, în fiecare serie nouă de scriitori mă regăsesc tot mai mult și generația dinainte o simt cât de repede începe să nu mai țină pasul. Îmi plac enorm scriitorii care au un mecanism de gândire ușor dereglat, ca să mă exprim «elevat», un mecanism care face excepție de la regulă. În sfârșit, a venit și vremea criteriului meu în literatura română: să încrucișezi două regnuri incompatibile și să răsără un copac cu termopane, coarde încrucișate și interfon... Îmi place mult Khasis, ce nume vorbitor! Și Moni Stănilă. Poate și ei, tinerii ăștia văd în scrisul meu ce copii teribili nasc contrariile, că de-asta despre ultimele mele cărți n-au scris bine decât Alexandru Matei, Cezar Gheorghe și Tudorel Urian, fidelul meu admirator Tudorel Urian și geamănul meu literar Octavian Soviany, care sunt infinit mai tineri și mai curajoși în a se aventura decât pleiada tinerilor clasicizați din fașă, parcă programați să ajungă cât mai repede în «înalta societate». [...] Se pare că avem tineri care atunci când își pun în cap să miște ideile, urnesc munții...; *Ați încheiat de curând «Jurnalul berlinez», care a luat drumul Poliromului. În Franța tocmai a apărut «Autobuzul cu cocoșați», iar «Sexagenara» va cunoaște în câteva zile lansarea ediției germane. În plus, fiecare zi la Berlin înseamnă contacte noi cu agenți literari și posibilități reale de traduceri. Dincolo de nostalgia pentru București, nu vă e greu să vă despărțiți de Berlinul atâtor bucurii editoriale?*; [...] Spuneam că nu știu dacă sunt un scriitor mare. Știu că sunt un scriitor adevărat, de aceea starea îmi conduce ochiul și gândul. [...] E derutant destinul cărților, cum seamănă și el, și oamenii... uite, mă gândesc acum la *Sexagenara și tânărul*, ce glorioasă intrare în scenă, trei reeditări, patru premii, patru apariții în străinătate și, în Germania, a trebuit să aștept șase ani, să colind prin trei edituri, de la Suhrkamp la Matthes und Seitz, numai pentru că traducătorul, fostul traducător, a spus că această carte e proastă; l-a deranjat prima silabă din titlu. L-am schimbat, nu titlul, traducătorul. Cartea a apărut cu o întârziere de șase ani... ha, ha, cine poate crede că în Germania este posibil așa

ceva?! [...] *Cum arată următoarea lună pentru Nora luga?* N.I.: Deschid agenda. 20 aprilie: Dana Ranga și Peter - interviu, 22 aprilie, vin Cristi și Oana la Berlin; 23 aprilie Salon literar la DAAD, foto. 26 aprilie: dus la editură, văzut coperta cărții. Seara, la 7, vizită la mine tot grupul, cu Soviany, cu Miruna, Cupșa și Alexandrina Panaite de la Institutul Titu Maiorescu; 27 aprilie - seară de lectură la Kulturbrauerei, cu Soviany și Cupșa, în traducerea Evei Wemme; 30 aprilie - 2 mai, filmări; 3 mai se anunță apariția Sexagenarei în Germania, ora 21.00 înregistrare pentru blog. 7 mai Lansarea Sexagenarei la Galeriile DAAD, 9 mai corectura interviului pentru România literară, 10 mai plecare la Sarajevo; 11-14 mai trei lecturi și discuții; 14-18 mai Torino, festival. Lectură din Sexagenara, discuții împreună cu Dan Lungu și Nichita Danilov. Întâlnire cu editorii și traducătorii în vederea publicării în Italia; 19 mai revenirea la Berlin, 27 mai lectură la Inselgalerie; 28 mai - ne vedem la Târgul Alternativ de Carte de la București.”

■ Nicolae Scurtu publică două scrisori inedite ale unui scriitor care, în „răstimpul în care a trăit și, mai ales, a creat nu și-a îngăduit să întrețină dialoguri epistolare susținute. [...] Unul dintre apropiații săi, istoricul literar Mihai Gafița (n. 21 octombrie 1922 - m. 4 martie 1977), care s-a bucurat, constant, de încrederea și prețuirea lui Marin Preda, a primit [...] doar cinci cartoline poștale expediate din Londra, Loreley, Hamburg și Paris, precum și o epistolă, deloc convențională, în care directorul Editurii Cartea Românească îl consiliază în problemele urgente ale instituției. [...] Epistola, necunoscută până acum, se constituie, de fapt, într-o sumă de instrucțiuni și indicații pe care i le lasă lui Mihai Gafița, redactor-șef al Editurii Cartea Românească (1970-1977) care, în pofida faptului că se înființase doar de un an, dădea vizibile semne de independență și, totodată, semne de îngrijorare celor de la cenzura națională.” Originalele celor două epistole se află la Biblioteca Națională a României - București. Manuscrisele 35.193 și 35.500. ■ În traducerea lui Radu Pavel Gheo este publicat un fragment din Cormac McCarthy, *Nu există țară pentru bătrâni*, roman aflat în curs de traducere la Polirom. ■ Felicia Antip scrie despre romanul *The Lazarus Project (Proiectul Lazarus)* publicat în anul 2008 de editura newyorkeză River-head Books. [...] Aleksandar Hemon poate fi citit acum și în limba română. Editura Polirom a editat anul acesta primul lui roman, *Omul de nicăieri*, apărut în 2002 și tradus pentru noi de Dan Sociu.” ■ completează cu meridiane ■ Din rubrica „Actualitatea. Ochiul magic” aflăm că: ■ „Cronicarul a citit cu interes numărul dublu 3-4 al revistei «Viața românească», găsindu-l ilustrativ pentru ceea ce a însemnat, de-a lungul vremii, nivelul de vârf al acestei reviste: o construcție intelectuală solidă, cu un gust sigur, destinat cititorilor de elită. [...] De altfel, dacă ar fi să căutăm prin ce anume se deosebește «Viața Românească» de alte reviste literare de la noi, răspunsul ar fi tocmai lipsa compromisurilor: «Viața Românească» se dovedește o publicație bună în fiecare pagină a sa, fără cedări, fără acele supărătoare insule de texte slabe.” ■ „În mod neașteptat și plăcut, Aura Christi l-a pus pe gânduri pe Cronicar, grație articolului «Ah, ce femeie este Proust!» din numărul

pe aprilie al revistei «Contemporanul. Ideea europeană» Departe de a fi o facilă pledoarie feministă, textul Aurei Christi ridică o problemă pe cât de clasică pe atât de actuală: în ce măsură spiritele superioare au o doză inherentă de feminitate fecundă. Încă o dată, nici vorbă de slavă deșartă închinată feminismului ideologic, cititorul avînd parte de o sagace cercetare a temei în cauză. [...] Cronicarul are două observații de făcut. Prima este că spiritele superioare nu sunt atât feminine cît mai curînd androgine, coexistența celor două principii fiind obligatorie în nașterea unui spirit genial. A doua remarcă: literatura feminină există, ba chiar în cantități apreciable, atîta doar că nu e literatură propriu-zisă, ci, vorba Aurei Christi, ploaie scurtă de vară încinsă.” ■ „Un consistent număr al revistei «Vatra» (3-4/ 2010) e dedicat puțin cunoscutei avangarde ucrainene. Selecția și prezentarea celor peste patruzeci de poeți (practic avem o adevărată antologie) îi aparțin lui Leo Butnaru, semnatar al unui studiu cît se poate de serios, intitulat «Ajungînd din urmă contemporaneitatea». Pe lângă texte și, desigur, manifeste, există aici și o foarte interesantă secțiune dedicată parodiilor avangardei, în care e greu de spus cîtă ironie e în model și cîtă în șarjă. Iată o astfel de parodie, aparținîndu-i lui Vasili Ellan-Blakitni (1894-1925): «E minunat să te afli/ Conducător exotic/ Pe un tren de vidanjare/ În vreunul din statele Americii.../ Într-o noapte,/ Într-o noapte de toamnă/ În ploioasă noapte autumnală/ Să stai pe cuplele/ Ultimului vagon-cisternă/ Bucuros de tehnică/ Gârbovit Lipit de/ Coastele fierului friguros-lucitor/ Și să te gîndești/ La culori roșii-aprinse./ La valuri de odicolon./ La rochii liliachii./ La cancan/ La viermuirea/ Restaurantului./ Să visezi./ Să visezi... Nu vă vine a crede/ Nu mi-e decît să scuipe.»” ■ Din revista «Apostrof» nr.4 cronicarul recomandă proza «Țara-tată» semnată de Anamaria Beligan (versiunea în limba română a unui text intitulat «Fatherland» și publicat în antologia *Daughters and Fathers, Fiice și Tați*, University of Queensland Press, 1997). E o evocare, scrisă cu talent, a țării, dar și a tatălui, la întoarcerea prozatoarei în România anului 1995, după treisprezece ani de absență.”

26 mai

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1027] Marius Chivu crede că volumul *Nimic* (Humanitas, 2010) „marchează sfârșitul aventurii liric-existențiale sintetizate în *Totul* (1985). [...] Poeme ale nimicului (nimicul fiind parte din Tot, un mare poet făcînd poezie și din sfârșitul poeziei), deopotrivă al renunțării și neputinței, atît de personale și de dramatice prin adevărurile și semnificațiile lor, abia aceste postume din timpul vieții pun ultimele accente și dau forma finală celei mai mari poezii din postbelicul românesc.”

26 mai

[„Luceafărul de dimineață”, nr. 24 (942)] De pe site-ul agentiadecarte.ro este preluat interviul acordat de Dora Pavel: „*Romanul Pudră este cel de-al treilea roman al dumneavoastră. Ce simțiți că ați lăsat în urmă, o dată cu scrierea*

acestuia? Care va fi drumul romanului pe care-l veți scrie pe viitor? Aveți deja astfel de coordonate?; [...] Chiar dacă voi abandona, să spunem, tema morții, ca miză primordială, un nou roman va fi tot unul al situațiilor-limită, excepționale, cu răbufnirea pulsionilor subconștientului, care mie mi se par cele mai fascinante. Am de gând să scriu și în continuare același tip de roman: romanul de obsesie.” ■ Marin Mălaicu Hondrari acordă un interviu revistei: „Care e cel mai nesuferit lucru pe care, uneori, ca scriitor trebuie să-l faci?; Să vorbești despre propriile cărți. Să vorbești și să vorbești. [...], Cum te vezi începându-ți următoarea carte?; Ard de nerăbdare și de spaimă. De fapt, mă gândesc să mă apuc imediat ce termin de răspuns la această întrebare. Mă gândesc că, dacă Don Juan a reușit să cucerească vreo trei mii de femei, eu de ce să nu fiu în stare să scriu vreo mie de cărți. Mai ales că mereu mi s-a părut mai simplu să scrii o carte decât să seduci o femeie, infinit mai simplu. Sus inima! La treabă!” ■ În săgețile aruncate, din rubrica „Darts”, Critias (e Manolescu?) ține să sublinieze următoarea luare de poziție. „Am scris favorabil despre volumul Martei Petreu, *Diavolul și ucenicul său. Nae Ionescu – Mihail Sebastian* într-un moment în care cartea era atacată furibund și, după părerea mea, nejustificat. Îmi mențin integral aprecierile de atunci. Am însă rezerve asupra nominalizării sale la premiul USR exact din motivul enunțat anterior: este o carte bună, chiar foarte bună, nu însă și una importantă. Miza ei este minoră, la fel cum modest sub aspect literar este protagonistul său. [...] Pe cale de consecință, o contribuție – oricât de spectaculoasă – la cunoașterea **producției jurnaliste** a unui prozator fără talent (G. Călinescu dixit!) și dramaturg facil nu-și prea găsește, din punctul meu de vedere, justificarea pe lista premiabililor **Uniunii Scriitorilor**.” ■ Sunt publicate fragmente din volumul aflat în pregătire, *Absențe 3* (autor Ara Alexandru Șișmanian), versuri de Adrian Alui Gheorghe.

27 mai

[„Cultura”, nr. 20 (275)] Daniel Cristea-Enache discută volumul semnat de Bedros Horasangian, *Miss Perfumado și alte femei* (Ed. Leda, 2009): „Apărut în excelente condiții grafice și la o editură cu bună difuzare, volumul de povestiri al lui Bedros Horasangian, *Miss Perfumado și alte femei*, n-a stârnit, până acum, interesul de lectură al cronicarilor noștri. De ce, nu-mi explic. Cu excepția lui Marius Chivu, semnatarul unei recenzii în «Dilema veche», criticii de întâmpinare n-au găsit nici timpul, nici cheful de a parcurge o carte care, fără a rupe în două istoria prozei românești, se numără printre cele mai importante apariții editoriale ale anului trecut.” ■ Alex. Ștefănescu scrie despre paginile memorialistice ale lui Nicolae Breban, care „îmbogățesc literatura română contemporană. Nu numai cu informații privind trecutul apropiat, ci și cu o remarcabilă și (să fim sinceri) nesperată valoare literară.” ■ Rita Chirian scrie despre volumul *Apocalipse, please* (Ed. Vinea, 2009): „Gabriela Ivașcu practică o poezie a notației, picturală și halucinantă. E totuși o lirică obiectivă, receptivă, pasivă, cumulativă, o poezie a cuvântului și a imaginii, și deloc una a sentimentului, a sugestiei, a empatiei

cu cititorul. De aceea, din acest punct, mai important pare să fie parcursul viitor al tinerei scriitoare care [...] pare capabilă totuși să scrie poezie autentică.” ■ George Neagoe comentează volumul *SMS* (Polirom, 2009): „Bogdan Dumitru surprinde prin puterea de concentrare a problemelor. Textele sale sunt scurte și cuprinzătoare. [...] În ansamblu, volumul suferă de manierism.” ■ Pentru Dumitru Micu, „indiscutabil rămâne faptul că, după ce cu volumul *Flori de cer albastru*, I. Opreșan s-a calificat remarcabil în domeniul prozei scurte, romanul *În umbra morții* revelă în persoana cercetătorului pluridisciplinar și un romancier stăpân pe uneltele meseriei.” ■ În articolul său, Constantin Coroiu revine asupra unui „fel de jurnal despre America, scris la cald. Autorul este unul dintre prozatorii (încă tineri) ai generației lui, dar și un jurnalist care [...] are glanda ziaristicii. Pe scurt, este vorba despre Radu Pavel Gheo și de volumul său, cu un titlu lung, acroșant, melodos ca un distih și poate, după gustul unora, cam frivol: *Adio, Adio, patria mea, cu î din i, cu â din a*.” ■ Al. Cistelcan scrie despre „maturitatea blagiană”, ce „stă sub sancțiunea logosului ca lacrimarium.” ■ George Apostoiu prezintă „Omul [Lucian Blaga] ca ființă istorică.” ■ Dan Berindei semnează un text *in memoriam* Radu Voinea: „Mi-l amintesc tânăr și activ secretar al Academiei Române, în anii când pentru noi, cercetătorii institutelor, Academia reprezenta sursa speranțelor și temeiul rezistenței spirituale. Jovial, gata de glumă, dar totodată eficient, neobosit și mai ales dedicat instituției înalte pe care o slujea. Radu Voinea a fost un dăruit către muncă devotată. Politehnica și Academia Română îi datorează mult.” ■ Recomandările revistei din acest număr sunt: ■ Mircea Cărtărescu, *Nimic* (Humanitas, 2010): „S-ar putea crede că M.C. a ajuns în faza autosanctificării, de vreme ce-și canonizează prin tipărire orice bucătică scrisă. Furaje pentru fideli, «nimic»-urile cu pricina, pare să admită chiar dsa pe coperta a patra, nu trecuseră controlul tehnic de calitate al anilor trecuți. Publicarea lor (hai că unele nu erau deloc de refutat) se dovedește însă astăzi perfect oportună: azi, standardele poeziei sunt mai mici, iar Cărtărescu e mai mare...” (Teodora Dumitru) ■ Petru Creția, *Oglinzile* (Humanitas, 2010): „O carte și un autor nu atât de citit, cât de recitit.” (Mihai Iovănel) ■ Ioan Groșan, *Un om din Est, I* (Ed. Noul Scris Românesc/ Tracus Arte, 2010): „Ioan Groșan poate să facă proză memorabilă și prin descrierea unei clanțe. Volumul întâi din mult-așteptatul lui roman este încântător. Să fi *pre-scris* autorul, cu al doilea volum anunțat la final, un ansamblu epic major? Vom citi și vom vedea. Deocamdată, să contractăm un corector profesionist, peste «corectura» artistică a romancierului...” (Daniel Cristea-Enache) ■ Andreea Răsuceanu, *Cele două Mântulese* (Ed. Vremea, 2009): „2 Mântulese. 272 de pagini captivante. 1 debut de excepție.” (Andrei Terian).

27 mai

[„**Dilema veche**”, nr. 328] Dosarul săptămânii poartă titlul „Legi grele pentru drogurile ușoare” ■ Andrei Oișteanu povestește cum a scris *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură*, care au fost mizele și cum a organizat amplul

material documentar și ține să sublinieze că: „Este o carte de istorie a culturii, nu una care să fie distribuită în licee, pentru a descuraja flagelul toxicomaniei. Nu spun că astfel de cărți n-ar fi necesare. Dimpotrivă; sunt foarte necesare. Spun doar că volumul meu nu abordează subiectul anume din această perspectivă.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Mircea Cărtărescu, *Nimic* (Humanitas, 2010): „Poeme ale *nimicului* (nimicul fiind parte din Tot, un mare poet făcând poezie și din sfârșitul poeziei), deopotrivă ale renunțării și ale neputinței, atât de personale și de dramatice prin adevărurile și semnificațiile lor, abia aceste poeme din timpul vieții pun ultimele accente și dau forma finală celei mai mari poezii din postbelicul românesc.”

27 mai

[„**Observator cultural**”, nr. 268 (526)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „În perioada 20-25 mai, Teatrul Odeon din București a participat – susținut de Institutul Cultural Român (prin Direcția «Români din afara țării») – la cea de-a IX-a ediție a Festivalului Internațional al Artelor Scenice – Bienala Teatrului «Eugène Ionesco», cu două spectacole reprezentative: «Pyramus&Thisbe 4 You», după William Shakespeare, în regia lui Alexandru Dabija, și «In container» de Constantin Cheianu, în regia lui Cristian Ban. Ediția din 2010 a Bienalei Teatrului «Eugène Ionesco» de la Chișinău stă sub semnul sloganului «Prin cultură, spre o lume mai bună», și reunește trupe de teatru din Republica Moldova, România, Ucraina, Rusia, Estonia, Ungaria, Japonia, India, Turcia, Spania, Georgia, Irlanda, Franța.” ■ „Joi, 27 mai, ora 20.00, la Enoteca de Savoya (str. Eugeniu de Savoya, nr. 11) din Timișoara va avea loc lansarea romanului *Apropierea* de Marin Malaicu-Hondrari, publicat în colecția «Proză» a Editurii Cartea Românească. Prezentatorul evenimentului: Robert Șerban.” ■ „Teatrul Național de Operetă «Ion Dacian» va găzdui în foaier, vineri, 4 iunie, ora 22.00, și sâmbătă, 5 iunie, ora 05.00, a doua ediție a Maratonului de Jazz și Poezie. Treizeci și trei de poeți din generații și geografii literare diferite vor avea câte un recital de maximum 10 minute, coordonat de Mircea Tiberian (pian) și invitații săi: Maria Răducanu, Nadia Trohin, Adrian Flautistu (chitară bas) și Constantin Mirea (vioară). În cadrul evenimentului va fi lansată antologia *Poezie&Jazz* (ediția a II-a, Editura Tracus Arte, redactori: Andra Rotaru și Cornelia Maria Savu).” ■ „Volumul colectiv *Idolii forului*, care urmează să apară la Editura Corint sub îngrijirea lui Sorin Adam Matei și a Monei Momescu, este rezultatul colaborării dintre treisprezece specialiști din varii domenii (social, politic, literar, jurnalistic și filozofic). Apariția cărții va prilejui un simpozion la Sala de Consiliu a Facultății de Litere (miercuri, 9 iunie, ora 10.00), precum și o lansare și o sesiune de autografe, la Pavilionul 15 al Grupului Editorial Corint, din cadrul Bookfest (vineri, 11 iunie, ora 16.00).” ■ „Miercuri, 26 mai, a avut loc, la sediul ICR Stockholm, un program dedicat poetului german de origine română Oskar Pastior. Numele acestuia a devenit cunoscut publicului suedez în urma apariției celui mai recent roman al

Hertei Müller, *Atemschaukel*, la care cei doi scriitori au colaborat. Despre opera poetică a lui Oskar Pastior, despre aderența acestuia la mișcarea literară experimentală Oulipo, alături de Raymond Queneau și Italo Calvino, precum și despre rădăcinile sale românești au vorbit Ernest Wichner (director al Literaturhaus Berlin și fondator al Festivalului Internațional de Poezie «Oskar Pastior») și scriitorii suedezi Aris Fioretos și Helena Eriksson. Oskar Pastior s-a născut în 1927, la Sibiu. În ianuarie 1945 a fost deportat în Uniunea Sovietică, alături de majoritatea cetățenilor români de etnie germană. Această experiență a stat la baza romanului *Atemschaukel* de Herta Müller. Eliberat în 1949, Oskar Pastior s-a întors acasă, unde, la început, și-a câștigat existența din munci temporare în domeniul construcțiilor. Ulterior, a fost admis la Universitatea din București și a început să publice versuri. În 1968, s-a stabilit în Germania, unde i-au apărut peste 30 de volume de versuri. În 2006, a fost distins cu Premiul «Georg Büchner», cel mai prestigios premiu german pentru literatură. Pastior a murit însă cu două săptămâni înainte de festivitatea de premiere. Oskar Pastior este cunoscut, de asemenea, ca traducător în limba germană a numeroși autori români, printre care Panait Istrati, Lucian Blaga, Marin Sorescu, Urmuz, Gellu Naum și Tristan Tzara. În 2007, a fost înființat, la Sibiu, Festivalul Internațional de Poezie «Oskar Pastior», organizat de Literaturhaus Berlin și de Institutul Cultural Român.” ■

„În perioada 25 mai-14 iunie, scriitorul Bogdan Suceavă va face în țară o serie de turnee de lansare a romanului *Venea din timpul diez* (ediția a II-a), apărut la Editura Polirom în colecția «Fiction LTD». Autorul va fi prezent în opt orașe importante (Cluj, Oradea, Timișoara, Iași, Sighișoara, Târgu-Mureș, București, Pitești), unde vor avea loc lansări de carte și întâlniri cu studenții. Romanul *Venea din timpul diez* a fost tradus în maghiară la Editura Noran Kiadó, în bulgară, la Paradox Publishing Group, și este în curs de publicare în limba engleză, la Northwestern University Press. [...] Bogdan Suceavă (n. 1969) este asociat profesor la California State University. Dintre volumele publicate, amintim: *Imperiul generalilor târzii și alte istorii* (2002), *Bunicul s-a întors la franceză* (2003), *Miruna, o poveste* (2007), *Vincent nemuritorul* (2008).” ■

Ovidiu Șimonca ridică problema „crizei” în care se află literatura română: „Am făcut săptămâna trecută, invitat fiind la emisiunea «Vorba de cultură», realizată de Ema Stere, la Radio România Cultural, o pledoarie pentru literatura română. Am rostit vreo 20-30 de nume de scriitori care au publicat în ultimul deceniu, indicând și titlurile volumelor lor. Cred că este o datorie, ca jurnaliști culturali, să susținem aceste nume, ce compun literatura română actuală, ori de câte ori avem prilejul. [...] Acum un an, Jan Willem Bos, priceputul traducător al literaturii române, îmi spunea într-un interviu: «În Olanda se citește foarte multă literatură olandeză. Aici ne deosebim, voi vă plângeți că nu sunt citați scriitorii români, eu vă spun că în Olanda sunt foarte mulți scriitori olandezi foarte citați. Nu e unul sau doi, vorbim de 10, 15, poate de 20 de scriitori olandezi foarte buni, cu priză la public. Așa este și normal, numai în România este această situație aiuritoare, anormală:

nu se citește literatură română. Peste tot în lume, literatura națională stă foarte bine printre cititori. E anormal ca în România să nu se citească literatură română. Eu cred că în Olanda se citește literatură olandeză pentru că olandezii au nevoie de o privire asupra vieții lor, asupra societății în care trăiesc, și asta găsesc în literatură.» [...] Manualele de literatură română de liceu se opresc la «optzeciști», nimic despre boom-ul literar de după 2000, nici măcar o pagină informativă; tot în manuale, în prezentarea literaturii de după 1944 sunt mari goluri, lipsesc autori importanți. Se fac la clasă autorii considerați canonici (Marin Preda, Marin Sorescu, Nichita Stănescu) și cam atât. [...] Generațiile tinere știu prea puține lucruri despre Paul Goma, Dumitru Țepeneag, Bujor Nedelcovici, Matei Vișniec, despre Gabriela Melinescu, despre Gelu Ionescu, despre Dorin Tudoran, despre Herta Müller, despre Norman Manea; se știe destul de puțin despre literatura scriitorilor basarabeni – publicați cu osârdie în ultimii ani, rămasă încă un tărâm de explorat la nivelul cititorului obișnuit (salutăm inițiativa lui Vasile Ernu, sprijinită de ICR, care a organizat la Chișinău «Zilele literaturii române»). [...] Nu spunem că orice lansare ar trebui prezentată în jurnalele generaliste, dar atunci când unui autor român îi apare o traducere, de ce posturile principale de știri și jurnalele de actualități nu o anunță? Nu e un straniu paradox că la traducerea în germană a primului volum din *Orbitor* a fost o mobilizare exemplară, eficientă și ingenioasă în presa din întreg spațiul german, iar la noi a fost tăcere? Gabriela Adameșteanu este tradusă la Gallimard, dar știrile din jurnalele românești de ce nu consemnează acest fapt? [...] Nu e iarăși aiuritor ca să avem, în doi ani consecutivi, la Târgul de Carte de la Budapesta, volume foarte bine primite: în 2009 – *Venea din timpul diez* de Bogdan Suceavă, în 2010 – *Dimineață pierdută* de Gabriela Adameșteanu, considerată «cartea lunii aprilie» la Budapesta, iar la noi, cu excepția presei culturale, și nici aceea în întregime, această știre să nu apară la jurnalele televizate? Ați văzut la vreun jurnal TV generalist știrea că Filip Florian a fost publicat în Statele Unite? În talk-show-urile televizate, de ce nu sunt invitați scriitori, așa cum se face în țările occidentale? Credeți că Mircea Cărtărescu, Filip Florian, Ștefan Agopian, Alexandru Mușina, Petru Cimpoșu, Nichita Danilov, Ruxandra Cesereanu, Dan Lungu, Florin Lăzărescu, Daniel Bănuțescu, Ioan Groșan, Cezar Paul-Bădescu sau Radu Pavel Gheo n-ar face față unei dispute de idei la TV? [...] În al treilea rând, marea amenințare, în aceste zile, pentru literatura română, este această criză, care golește buzunarele și împiedică bună funcționare a receptării cărții. După ce, în ultimii ani, editurile au susținut literatura română și se intrase într-un soi de normalitate a receptării (și prin «critica de întâmpinare»), tare ne este teamă că această criză pe care o traversăm va afecta literatura română. Editorii vor fi tot mai temători să încurajeze scriitori români, doar cei cu relativă notorietate vor fi publicați, vor fi destule reticente financiare în a publica literatură română. [...] Va fi foarte greu să mai cumpărăm cărți ale unor autori români. Guvernării distrug, iată!, și normalitatea unei vieți literare.” ■ Simona-Maria Pop scrie despre Marino și „surprizele

dosarului de la CNSAS”: „De ce a fost făcut public acest dosar, în plin scandal mediatic al memoriilor lui Adrian Marino, nu se știe cu exactitate. Nici măcar cei de la CNSAS nu pot da răspunsuri ferme, o variantă de răspuns fiind aceea că, de obicei, un dosar este deblocat după ce el nu mai cuprinde nici o filă care i-ar putea compromite pe foștii agenți de Securitate, încă în viață. Cert este că dosarul lui Adrian Marino este suprasolicitat la sala de lectură a CNSAS, începând cu luna februarie 2010, când a fost deblocat Dosarul SIE 42513, un dosar care cuprinde 5 file, cu microfilme legate de activitatea de informator a lui Adrian Marino. Primele nume de cititori care sunt trecute pe coperta dosarului sunt Mircea Dinescu și Mirela Corlățan, a căror opinie legată de cazul Adrian Marino este deja cunoscută. [...] Aflând din presă despre existența acestui nou dosar, care întregeste arhiva CNSAS pe care am consultat-o deja anul trecut, în calitate de cercetător științific acreditat, am solicitat și eu consultarea lui, în speranța că voi găsi răspunsul la întrebările pe care le lăsasem deschise în teza mea de doctorat, o monografie Adrian Marino, susținută în iunie 2009, atunci când nu îmi erau cunoscute nici memoriile lui Adrian Marino, nici existența acestui dosar SIE. [...] Lăsăm subiectul deschis; credeam atunci că așa este moral, just, corect, profesionist din partea unui cercetător. Dacă deschizi acest nou dosar cu intenția de a-l transforma pe Adrian Marino într-un informator «prodigios» al Securității, găsești fragmente de rapoarte cu care să îți argumentezi poziția. Rupte din context și din evoluția vieții personajului, acestea sunt puternice dovezi incriminatoare. Toate fragmentele publicate de «Evz» sunt reale. Ele există pe acele microfilme și, interpretate așa cum au fost prezentate în ziar, confirmă acuzațiile lui Dinescu. Dacă te apleci asupra acestui dosar cu un oarecare bagaj de cunoștințe despre viața, opera și caracterul lui Adrian Marino (informații de găsit din belșug în scrierile sale), îți este imposibil să fii atât de tranșant, să tai în carne vie și, doar pe baza unor consemnări ale unor agenți de Securitate, să îl judeci aspru pe Adrian Marino și să îl cataloghezi drept informator, și nu orice fel de informator, ci unul «prodigios». [...] Mi-e imposibil să cred că un om de talia lui Adrian Marino, [...] un luptător al cauzelor pierdute și un apărător al ideologiilor liberale, capabil de orice sacrificiu (a se citi ani de temniță grea și domiciliu forțat), o personalitate copleșitoare care a militat în scrierile sale (nu puține la număr) pentru coloană vertebrală și asumarea responsabilității, nu mai reprezintă în cultura română decât un informator prodigios al Securității, un personaj histrionic, genial în a-și camufla colaboraționismul printr-o conduită și o operă, să spunem, alternativă sistemului. Mi-e imposibil să cred asta deoarece, în dosarul consultat, nu există niciun angajament semnat de către Adrian Marino. [...] Singurele pagini din dosar în care am recunoscut, într-adevăr, caligrafia sa neimitabilă (nu însă și semnătura lui) cuprindeau un proiect de promovare a culturii române în străinătate. [...] Și acest plan nu se referă strict la propriul său nume și la propria sa operă; este vorba despre un program care să permită valorilor românești competente să își câștige un binemeritat renume internațional. Scris negru pe alb, practic, ușor realizabil

și strategic conceput în așa fel încât să asigure un succes rapid, acest proiect ar fi adus nenumărate beneficii culturii române, dacă ar fi fost pus în practică. [...] Există aproximativ 400 de file cu rapoarte întocmite de către agenții de Securitate în legătură cu activitatea celui care purta numele de cod «Brătescu» sau «Bratosin». [...] Nu pot să cred faptul că toți acești securiști au fost niște simpli scribi ai faptelor relatate de către informatorul Adrian Marino și că rapoartele lor nu cuprind decât turnătoriile acestuia, că ei nu au adăugat nimic cu de la sine putere sau din surse de informare suplimentare, ci doar au reprodus cu fidelitate informațiile furnizate de subiect. [...] Adrian Marino scrie, constant cu el însuși, identic în jurnale, în cărțile de ideologie politică, în publicistică, în corespondența privată. Scrie exact așa cum gândește, exact așa cum vorbește. Nu este deloc dificil pentru o persoană care îi cunoaște opera să îi recunoască modul de a gândi și a scrie într-un text care să îi poarte semnătura. [...] Din rapoartele întocmite de securiști în dosarul său informativ, am observat că aveau o atenție obsesivă pentru relatarea faptelor și o mai puțină preocupare față de sursa care le-a furnizat aceste informații. [...] Același lucru s-a întâmplat, desigur, și în cazul lui Adrian Marino, deoarece în unele rapoarte se pot sesiza fragmente întregi scrise de agentul de Securitate în maniera inconfundabilă a lui Adrian Marino. [...] De unde provin însă aceste informații, este greu de demonstrat, atâta vreme cât se știe că Adrian Marino era în permanență filat, avea instalate microfoane în casă, îi era citită și transcrisă întreaga corespondență, îi erau citite cu deosebită atenție toate cărțile. [...] Citind rapoartele despre «turnătoriile» lui Adrian Marino, aveam uneori senzația că citesc o copie în oglindă a jurnalelor sale, fiind șocată de câtă transparență a dat dovadă în acea epocă, publicând toate acele pagini despre exilul românesc, despre relația sa cu Mircea Carp și cu Mircea Eliade, critici la adresa regimului, demascarea cenzurii etc. [...] Singurul semn de întrebare pe care îl ridic nu este cel al credibilității acestor pagini, ci al surselor de informare pe care agenții le-au folosit în redactarea lor. Cât la sută din cele circa 400 de pagini reprezintă VORBELE lui Marino (pentru că, într-adevăr, în dosarul respectiv nu există nicio mărturisire scrisă și semnată de mâna sa) și cât la sută sunt informații culese din alte variate surse? [...] Dacă evocăm prezumția de nevinovăție, cum putem incrimina atât de dur pe cineva pe baza unui *verba volant*, transformat în *scripta manent*, de către lucrători al Securității? [...] Scrise într-un limbaj de lemn, ele reluau, exact cu aceleași cuvinte, rapoartele anterioare, la care mai adăugau câte un fragment de actualitate. Dacă urmărești dosarul SIE, povestea se repetă. Aceleași sarcini de lucru, aceleași rapoarte de instruire și aceleași rapoarte de sinteză finală se reiau, în aceeași reformulare redundantă, după fiecare ieșire de-a lui Adrian Marino în străinătate. [...] De ce «rebeliunea» sa din ultima perioadă, după 1983, este tratată superficial în articolele din «Evenimentul zilei», accentul căzând nu pe actele de evaziune și de sfidare pe care Adrian Marino le-a adoptat în raport cu Securitatea, ci doar pe informațiile pe care le-a furnizat? De ce nu se prezintă și «calitatea» acestor informații? A compromis vreo informație

furnizată de Adrian Marino viața sau libertatea cuiva? A periclitat cu ceva buna funcționare a postului Europa Liberă, abătându-l de la rolul său de demascator al abuzurilor comuniste din țară? A suferit cineva (fizic, psihic sau penal) de pe urma acestor informații? Dacă răspunsul este afirmativ, de ce nu sunt victimele lui Adrian Marino (multe încă în viață) cele care să depună mărturie contra lui Marino? [...] A dat el informații compromițătoare sau doar unele formale, inofensive?” Autoarea articolului promite să revină cu răspunsuri la toate aceste întrebări, într-un alt articol care-și propune să ofere „răspunsuri argumentate cu texte din rapoartele SIE, care să ne facă să înțelegem mai bine poziția lui Adrian Marino.” ■ Liviu Antonesei povestește cum „În iarna 1993-94, un amic editor mi-a dat un teanc de cărți, mai ales de poezie. Între acestea, se afla și volumul *Est* de Anca Mizumschi, care-mi plăcuse, de vreme ce i-am dedicat un mic semnal critic în «Timpul», pe care tocmai îl relansasem. Aflu că autoarea a mai publicat *Opera capitală* (1995), carte pe care nu o știu, după care a dispărut! A dispărut în «capitalismul real», pentru a reapărea după mai bine de zece ani cu volumul *Poze cu zimți* (Brumar, 2008, prefată de Alex Ștefănescu, colaje foto de Reszegh Botond), urmat de *Anca lui Noe* (Humanitas, 2009, interstiții critice – Iulian Costache, ilustrată cu scene din *Sixtine zero* de Vasile Mureșan-Murivale), două cărți menite nu doar s-o scoată din uitare, dar chiar să contribuie la reconfigurarea osificatelor ierarhii literare ale momentului. De altfel, prima a fost nominalizată la Premiul USR, care, spre lauda sa, nu i-a fost și acordat. Cred că scrie prea bine poezie, că este o autoare a cărei valoare nu are nevoie de vreo confirmare prin statutul de «poet laureat». [...] Pe urmele prefătorului primei cărți, aș apropia poezia Ancăi Mizumschi de lirismul colegelor mele de generație Mariana Marin și Marta Petreu. Dar nu este vorba nici despre mimetism, nici despre epigonism, pentru că nici poetele amintite nu se parazitează una pe cealaltă, ci de ceea ce aș numi un «aer de familie». E o manieră comună de a gândi poezia și rosturile sale, o comuniune de viziune, prin urmare. [...] Sigur, aș putea extrage o mulțime de imagini – mai puțin metafore propriu-zise – pentru a ilustra marele talent al Ancăi Mizumschi, doar că asta nu ne-ar ajuta cu nimic în înțelegerea «mecanismului» său liric. Am folosit «mecanism» cu sens ironic, pentru că e cel mai nepotrivit cuvânt pentru a vorbi despre această poezie ce seamănă, mai degrabă, cu un «ulcer hemoragic». Voi face altceva, voi cita în funcție de spațiul pe care-l am la dispoziție câteva poeme – mai scurte! – în întregime. [...] Nu știu ce gânduri legate de poezia sa are Anca Mizumschi în continuare, oricum sper că nu va face un nou ocol de vreo cincisprezece ani prin «capitalismul real». Aceste două recente volume mi-au relevat-o drept o poetă de care ar fi păcat să fim, iarăși, lipsiți.” ■ Alexandru Mușina îi acordă un interviu Doinei Ioanid: „*Când a realizat Alexandru Mușina că poezia este importantă pentru el?*”; Nu-mi dau seama. Dintotdeauna? Dar nu sunt o excepție. Toată lumea simte că poezia e importantă. Depinde însă ce poezie. Cred că relația cu poezia e pe vârste, pe nivele și momente socio-culturale etc. Mai importantă mi se pare întrebarea: cum devii poet? Pentru că nu e

suficient să te naști poet. [...]; În «Poezia, teze, ipoteze, explorări», spuneai că poezia nu este doar meșteșug, ci și materie sentimentală, plasmatică. Cum se îmbină și funcționează concret cele două? [...] În poezie, senzația majorității este că doar te exprimi, transmiți pur și simplu această materie plasmatică. Dar poezia de vârf presupune și multă, multă meserie. Care se învață. Din păcate, nemaifiind instituționalizată învățarea, înveți cam singur meseria de poet. În Occident, încet-încet, s-a revenit la o tradiție care era valabilă în spațiul celtic în Evul Mediu, la școlile de barzi. Acum, aceste școli se numesc cursuri (chiar masterate, doctorate) de scriere creatoare. Nu putem separa calitatea unei opere de stăpânirea la milimetru a unui set tot mai sofisticat de tehnici. Am tot insistat asupra acestei dimensiuni pentru că am constatat, în timp, că ceea ce părea un bun câștigat, odată cu generația '80, și anume ideea de artă în poezie, s-a diluat, s-a pierdut din nou. Parcă e un blestem: ceea ce se câștigase în perioada interbelică prin Ion Barbu și Arghezi, poezie=artă (meserie), se pierduse în proletcultism (dar și, în bună măsură, cu generația '60). Se tot accentuează ideea de exprimare de sine, dar orice exprimare este condiționată cultural. [...] În poezie, există autori prin care poezia avansează, prin care se exprimă o nouă sensibilitate, «un nou mod de a fi», cantitatea de necunoscut din sufletul universal, care se arată în vremea sa (am citat, din memorie, din Rimbaud). În timp ce alții repetă ceea ce s-a mai făcut sau se exprimă pe sine. [...] Sunt epoci, vârste, convenții. Totul este ca aceste convenții, aceste «poetici» (cum le numesc teoreticienii) să nu devină locuri comune constrângătoare. Unul din aceste locuri comune e azi, la noi, că trebuie să scrii numai despre ceea ce ți se întâmplă. Eu sunt într-o poziție ambiguă: acum 30 de ani (se sparie gândul!), într-o perioadă în care se scria numai despre ere și sfere (Ioan Alexandru cu *imnele*, Nichita Stănescu cu *Necuvintele*), am pledat pentru poezia cotidianului, adică să scrii despre lucrurile care-ți sunt realmente apropiate. [...] Dar nu eu am creat trendul, eu doar l-am sesizat mai repede. Acum s-a ajuns la ceva cam departe de poezia de vârf, la manelizarea autenticității, a poeziei cotidianului, a poeziei biografice. La iluzia că tot ce spui și tot ce ți se întâmplă (gândești, simți etc.) ție este interesant, original și-i interesează și pe ceilalți. Că e poezie. Păi, asta-i «poetică» de manelist!; *Poezia cotidianului nu înseamnă să faci reportaj: eu merg pe stradă și fumez o țigară.*; Da, tocmai asta e. Distincția majoră între poezie și reportaj a făcut-o deja Mallarmé. Reportajul e omniprezent, poezia este rară. Eu încerc să țin linia poeziei tot timpul. Să povestești ce ți se întâmplă sau ce ți s-a întâmplat ține fie de pălăvrăgeală, fie de reportaj. Dar poezia, marea poezie – și noi toți vrem să ajungem acolo – înseamnă un soi de intrare în vibrație cu «lucrurile» exterioare și interioare și transmiterea acestei vibrații. [...] Poți să practici discursul autist și să spui că numai ceea ce ți se întâmplă ție este important, dar e un discurs nevrotic. Or, poezia e un discurs sofisticat și simplu, în același timp, despre ceva esențial al omului care este viu, «normal». [...];, *Totuși, astăzi se face mare caz și de autenticitate, și de poezia cotidianului.* [...] Când vorbim despre autenticitate, despre poezia cotidianului,

a imediatului, avem de-a face cu două tipuri de înțelegere a poeziei, de practică scripturală: un Teatru al Sinelui (atunci simți că este poezie, o receptezi ca atare), și un Reality Show, adică reportaj deghizat în poezie. Vezi imediat că este un teatru pentru ceilalți, prefăcătorie sau pură isterie. Povestești ceea ce ți s-a întâmplat ca și cum asta ar fi semnificativ, dar o faci pentru Public (în definiția lui Kierkegaard), nu pentru Celălalt (un anume cititor). Nu întâmplător una dintre cele mai în vogă autoare de poezie tip Reality Show este un excelent jurnalist cultural, și anume Elena Vlădăreanu. Dar, zic eu, nu e poetă. Face tot jurnalism și în poezie, unul aplicat propriei biografii, pe care o tratează ca pe un Reality Show. Poate unora le place Reality Show-ul din poezie și zic: «Dom'le, ce mare poezie este asta!». [...] *Știu demult că pui accentul nu numai pe meserie, ci și pe lecturi, pe modele poetice universale.*; Poezia este o artă globală de foarte multă vreme. Nu poți avansa numai pe repere naționale. Încă din 1950, Cesare Pavese spunea că literatura nu este doar italiană (cazul lor), ci europeană, chiar mondială. Didactic vorbind, nu poți să predai ca poezie română o poezie scrisă în altă limbă, apoi tradusă; deși, 2-3 poezii eminesciene sunt traduceri de excepție. Dar, pentru mine, ca scriitor, modelele românești nu sunt suficiente. Trebuie să mergi în afară. [...] *Ai scris și sonete. Forma fixă te constrânge și poți avea senzația că nu poți spune lucrurile așa cum ai vrea. Cum se împacă exercițiul formal cu ceea ce vrei să exprimi?*; Forma fixă te ajută extraordinar (inclusiv ca să înveți, ca să progresezi în «meserie»). Dacă vrei să ieși din mediocritate, dacă vrei să construiești un obiect poetic adevărat, trebuie să cauți, să cauți... Până găsești și forma, și ceea ce-ai vrut tu să spui. Sonetul de asta a rezistat: e o formă dată, aproape perfectă, utilizabilă și azi. Funcționează uneori și ca un fel de proteză. Cel puțin așa a fost pentru mine la început, ca să reînvăț să scriu, că nu mai scrisesem, după 1988, vreo 7-8 ani deloc. [...] *Acum eu o să mă fac că n-am înțeles foarte bine și o să te întreb dacă respingi cu totul ideea de inspirație.*; Spun doar că inspirația fără meserie este muget, sunet nearticulat, pentru că, în momentul în care-l articulezi, intri pe convenții deja existente. Meseria și cultura (nivelul cultural) fac, dincolo de talent (absolut necesar), diferența. [...] *Numești inspirație ieșirea din propria mediocritate.*; Poetul este excepțional doar în clipa în care scrie, în rest e ca oricare alt om, mai mult sau mai puțin ciudat, mai mult sau mai puțin excentric, cel mai adesea mediocru. Am cunoscut persoane absolut excentrice, fermecătoare chiar, dar care scriu banal și conformist, și persoane care par foarte burgheze, dar când scriu... uauu! T. S. Eliot a fost funcționar de bancă, apoi a fost redactor de editură: costum, cămașă albă, cravată, tot tacâmul... Dar, când îi citești poeziile, descoperi o lume nebună, nebună, nebună. Oricum, nu poți să fii tot timpul genial.; *Cum se «recapitulează» (termenul îți aparține) la tine poezia?*; Nu-mi dau seama. Cred că, la mine, e mai degrabă vorba de o succesiune de heteronimi. [...] Cred că, spre deosebire de ceilalți poeți români de azi, unii realmente valoroși, eu n-am încercat să-mi păstrez «autenticitatea», nici măcar «coerența» universului poetic. Dimpotrivă, am încercat să explorez noi moduri de a fi în poezie, de a proiecta

chipuri diferite ale neantului din interior. Pentru că eu cred că omul modern are un soi de incoerență interioară, specifică, definitorie, total nesemnificativă în lumile premoderne. [...]; *Cum de-a trecut «Budila-Express»?*; Există câteva circumstanțe foarte ciudate. Prima este chiar existența Editurii Litera, unde publicai pe banii tăi. Era o editură pentru veleitari și rămăsese singura la care manuscrisele nu mai erau trimise spre lectură la Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Cenzura se desființase (oficial, dar se introdusese așa-zisa «lectură» la CCES) și a fost o mică porțiță. [...] Când am dus *Cinci*-ul la Passionaria Stoicescu Ivanov, care era redactor la Editura Litera, s-a dus și Manolescu și a convins-o că nu-i nimic primejdios. Am schimbat, acolo, trei nume dintr-o înșiruire de nume «dragii inimii noastre», cred că am schimbat Platon cu Karl Marx (sau invers?), ceva de genul ăsta. Așa a trecut. După aceea a început scandalul. Corneliu Vadim Tudor a scris o pagină în «Săptămâna», acuzându-mă că visez să trăiesc în străinătate, că este o oroare. Important este că *Aer cu diamante* și *Cinci* au marcat un moment și prin ideea de solidaritate poetică, prin ideea de prietenie care se traduce în text.; *Da, e foarte frumoasă solidaritatea poetică, dar acum am impresia că există doar o solidaritate de grup și atât, dacă mă uit la douămiiști.*; Nu-s în poziția să mă pronunț. E treaba lor ce și cum fac. Oricum, mi se pare aberantă, azi, discuția pe generații. Discuțiile ar trebui să fie pe ideologii, teorii, practici poetice diferite, care să se concureze (chiar în interiorul aceleiași generații socio-culturale, biologice). Între douămiiști, există poeți cu poetici diferite. Dar asta nu se prea bagă de seamă. Există și aici poeți buni, foarte buni, dar care nu prea se văd pentru că, cel mai adesea, nu vorbim de «oastea domnească», de elita lor, ci de «oastea cea mare», de strânsură (douămiiștă). Oști de genul ăsta nu rezistă, rămân doar poezii valoroși, grupurile literare articulate, cu adevărat semnificative.; [...] *Ce părere ai despre poezia așa-zis mizerabilistă?*; Poezia «mizerabilistă» (termenul e nepotrivit, dar... asta e, lucrăm cu «ce se spune» în târg), mai exact ceea ce noi numim «mizerabilism» este o simplificare și o convenționalizare a realității, la fel ca poezia idilică. [...] Problema cu poezia «mizerabilistă» este următoarea: dacă ea apărea acum 30 de ani, ba nu, acum 70 de ani, avea un chichirez. Există (cu un anume impact) deja la Bogza, în *Poemul invectivă* și *Jurnal de sex*. [...] Or, «mizerabilismul» este o trecere în poezie a anumitor tipuri de emisiuni de televiziune, o «reciclare» a anumitor filme care se fac în Occident de 30-40 de ani, a unui anume tip de proză «supărată», să zicem a tinerilor furioși englezi din anii '50. E, paradoxal, «retardată». Are, în plus, ceva care pe mine mă deranjează, despre care am vorbit deja: e prea adesea jurnalistică. Perspectiva asta «mizerabilistă» este perspectiva știrilor de la ora 5, senzationalistă și stupidă. Prea puțini reușesc să realizeze un Teatru al Sinelui cu «tema»: viața e de căcat.; *Cine sunt aceștia? Te gândești la niște cărți anume?*; Cărțile lui Dumitru Crudu, jumătate din primul volum al lui Marius Ianuș, unicul volum al Ruxandrei Novac, volumul de debut al lui Alexandru Vakulovski, o parte din volumele lui Dan Sociu, Baștovoi, Komartin, Khasis, Domnica

Drumea... «Mizerabilismul» (pur și dur) este și o formă de nombrilism. E ca și cum ai spune: «scriu numai despre mine, contează numai ce mi se întâmplă mie», uitând propoziția fundamentală a lui Rimbaud: «Je est un autre». Dar, atenție: nu toți poeții tineri – mai tineri decât tine, vreau să spun – sunt mizerabiliști! E vorba de unii dintre cei mai buni: Radu Vancu, Dan Coman, Iulian Frunțasu, V. Leac, Ștefan Manasia, Frații Moldovan, Denisa Pișcu etc.; *Cred că «mizerabilismul» are tendința să dramatizeze foarte tare.*; Da, este și autovictimizare, și exhibiționism, dar și lipsă de imaginație. [...] Or, când n-ai imaginație (și n-ai cultură!), ai prins formula asta a mizerabilismului și-i dai bătaie. În plus, psihologic este ceva simplu, nu are ceea ce numea Pound «precizie psihologică»: să exprimi *les mouvements du coeur*, adică schimbările de atitudine, de stare. Mizerabiliștii sunt într-o singură stare, care merge înainte nevrotic, nesemnificativ. Nu exprimă acea oscilație și nesiguranță care este specifică omului de azi, specifică interiorului, nu exteriorului omului modern [...]; *Pe lângă toate astea, mai este și cerința pieței: asta se cere, asta fac.*; Da, asta e trendy. Dar importanți sunt poeții care inversează trendul, care deschid direcții noi. Până la urmă, contează cei în stare să producă obiecte poetice valabile, care să funcționeze nu numai în imediat, nu numai pentru contemporanul meu (ca un reportaj), ci și după. [...] Însă, mai bine să nu te gândești la anumite lucruri (la mare poet, eternitate...), pentru că, dacă ai gândi dintr-o perspectivă de istorie literară, n-ai mai scrie. Pentru că, dintr-un secol de poezie, antologiile nu selectează decât maximum 20 de poeți. Și atunci te întrebi: ce fac, mai scriu, nu mai scriu? Că deja sunt vreo 10-15 poeți foarte buni în ultima sută de ani.; *Știu că nu ai o părere foarte bună despre criticii literari, pe care i-ai făcut ba agenți de promovare, ba curatori de muzeu.*; Dimpotrivă, îi admir pe toți criticii de azi. Toți sunt mari, mai ales cei care m-au «lăudat». Există însă o problemă reală a criticii literare contemporane, pentru că s-a produs o mutație globală, care la noi este în curs. Cât timp literatura era pentru elite, exista un personaj public (un «cititor care scrie despre cărți», vorba lui Manolescu) care spunea: cartea asta e bine să fie citită, cartea cealaltă nu merită să fie citită; un personaj relativ independent (cam ca un notar public). [...] Criticul, vechiul critic, a fost pus în imposibilitatea de a mai exista și atunci s-a refugiat în studii academice, în universități, a devenit curator de muzeu (dar nu-l mai ia în seamă nimeni, în afară de studenții lui care trebuie să se pregătească pentru examen) sau a devenit agent de publicitate (este prins într-un sistem care leagă editurile de reviste și ziare; totul se învârtă în jurul vânzărilor). [...] La noi, criticii tineri (pe ceilalți nu-i punem în discuție, pentru că ei vin dintr-un sistem diferit) nu prea știu ce să facă. Pe de o parte, sunt universitari, dar prestigiul lor se bazează pe publicatul în reviste, nu pe marile lor isprăvi de la catedră. [...] Unii sunt și agenți de publicitate și critici, alții sunt, evident, numai agenți de publicitate: pentru prietenii-autori, diversele grupuri literare, dar în primul rând pentru edituri. Sunt câteva edituri care au criticii lor și știu dinainte pe cine vor lăuda sau nu aceștia. Cel mai simpatic a fost, acum vreo 8-10 ani, Ioan Buduca, efemer

redactor-șef la «Cuvântul». El a introdus conceptul de cronică literară plătită. Vrei o cronică literară bună, plătești și, în funcție de cât plătești, va fi o cronică bună sau mai puțin bună. A rezistat 3 numere, după care l-au schimbat din funcție. Buduca a pus punctul pe i. E un tip superinteligent (chiar profund), dar nu prea e luat în seamă, că prea le transformă pe toate în spectacol, în clownerie. În legătură cu critica din reviste, am două observații: ceea ce mă deranjează pe mine (ca cititor și ca scriitor român) este că în multe reviste literare ponderea așa-ziselor cronici sau recenzii la cărți străine depășește ponderea celor la cărți românești. Asta îți arată cât de mare este presiunea editurilor și controlul lor asupra revistelor literare, culturale. Pentru edituri e mai important să se scrie despre Marquez sau Danilo Kiš (reeditați a treia oară), pentru că se vând mai bine. Dacă există protecționism cultural, aici trebuie să funcționeze. Eu nu cred că într-o revistă franțuzească (literară, culturală) numărul de recenzii la cărțile străine îl depășește pe cel la cărțile franțuzești. [...] În «Dilemateca», a existat o rubrică foarte simpatcă, ținută de Răzvan Petrescu, în care «rădea» romane străine traduse de marile edituri. N-a rezistat mai mult de doi ani. Au scos-o, deși era de departe cea mai interesantă, pentru că în alte reviste găseai laude la aceeași carte (pură publicitate deghezată în recenzie). Editurile trebuie să vândă, evident, dar acest fenomen mi se pare nesănătos.; *Există o inflație a traducerilor?*; Nu cred. Nu-s destule, zic eu. Numai că, foarte bine, să se traducă, dar nu publici mai multe cronici literare la cărțile străine (scrise acum 50-60 de ani) decât la cele românești nou apărute. În plus, ce rost are să faci o recenzie la o carte care are deja garanția că se vinde, fie pentru că e cartea unui autor celebru, fie pentru că e o reeditare a unei cărți arhicunoscute? [...] Revin la critici: pentru cine scriu? Pentru edituri, pentru prieteni sau pentru cititor? Publicul vrea să fii de partea lui. Prea puțini dintre critici se gândesc în primul rând la cititor. Manolescu se gândea la cititor (de-aia a devenit «mare»). E un lucru elementar, numai că cititorul e departe, editura și prietenul sunt aproape. Adevăratul critic joacă în și pentru echipa cititorilor, nu în a scriitorilor și cu atât mai puțin a editorilor. [...] În România, acum, sunt două edituri care fac toate jocurile literare: Polirom și Humanitas. Restul, edituri admirabile, dau diversitatea și dinamismul spațiului cultural, dar, când vine vorba de premii literare sau de recenzii, 80% sunt cărți de la cele două edituri. Eu nu cred că e bine, eu sunt liberal, sunt împotriva monopolurilor. Statul comunist însuși era un unic, imens monopol, cel mai groaznic monopol: economic, politic, comunicațional, instituțional. [...] Din fericire, poezia, nefiind rentabilă, își va găsi tot timpul edituri, precum Tracus Arte, apărută ca din neant, Brumar, Vinea, Cartier, Limes etc. Asta este paradoxul: poezia, având tiraje foarte mici, nefiind rentabilă pentru industria editorială, va găsi totdeauna mari entuziaști sau oameni care fac micul lor business în spațiul poeziei. Un lucru bun e că revistele literare mai publică încă cronică de poezie, că ea n-a fost exclusă total. La un moment dat, Ion Simuț a cerut să nu se mai scrie despre poezie și să nu se mai dea premii volumelor de poezie, pentru că au tiraje prea mici. Argumentul mi s-a

părut «genial». Nu mai trebuie să scriem despre Baudelaire, pentru că a apărut în 500 de exemplare. La fel: Rimbaud în 300, Bacovia în 500, Eliot și Pound în 100-200 de exemplare ș.a.m.d. E un mod de a gândi pur comercial. Criticii sunt absolut necesari. Ce faci fără critici? Sunt admirabili fie și numai pentru faptul că există.” ■ Este publicat un fragment din romanul Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat*, aflat în curs de publicare la Polirom. ■ Paul Cernat discută volumul semnat de Cornel Ungureanu, *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade* (Cartea Românească, 2010): „Avem, aşadar, un roman *mitteleuropean* cu deschideri ezoterice și închideri proletare (ca și cuvântul «șantier», de altfel!) care prinde în ȋte atât episoade ale recuperării selective a lui Eliade în anii ceaușismului (punerea în scenă după *Maitreyi*, reprezentația *Ifigeniei*), cât și himere interbelice sau derive postdecembriste. Multe linkuri se deschid spre «ultimii supraviețuitori» ai anilor '30, pe care Cornel Ungureanu a apucat să-i frecventeze. [...] Istoria mare se ȋmpletește inextricabil cu cea anecdotică, personală sau nu. [...] Defectul aceste cărți – dacă e cu adevărat un defect! – stă în risipa calităților ei, în condiția de «șantier». Cornel Ungureanu deschide prea multe fire și le abandonează prea repede, iar cititorul e bulversat, nedumerit, captivat în fața unei opere deschise ca viața ȋnsăși. Dacă interbelicul Eliade ȋși concepea romanele generaționiste după o metodă «oceanografică» (metafora farului puternic ce luminează adâncimile oceanului), nu cred a greși prea mult văzând în volumul de față un fel de oceanografie a proiectelor lui Cornel Ungureanu: un far confesiv, memorialistic, «literar» în ultimă instanță și «autenticist» în fond, care luminează adâncurile enigmatice ale istoriei noastre culturale.” ■ Rodica Grigore recenzează cartea lui Bernard Malamud, *Tablourile lui Fidelman* (Grupul Editorial Corint, 2008), traducere și note de Ligia Caranfil. ■ Anca Măniuȋu face câteva considerații privind „triada de aur” Mrozek – Herbert – Gombrowicz, semnalând și traducerile acestora în limba română. ■ Este publicată prefața semnată de Carmen Mușat, la volumul *Rănila bătrânului continent* de Péter Nádas, volum aflat în curs de apariție la Editura Curtea veche, în traducerea realizată de Anamaria Pop. ■ Dan Burcea recenzează al doilea roman al scriitoarei Maud Lethielleux, *D’où je suis, je vois la lune* (Éditions Stock, 2010). ■ Michael Haulică continuă seria comentariilor critice pe marginea povestirilor publicate în numărul 1/2010 al revistei „Helion”: „La rubrica «Debut», povestirea *Nu e pentru ochii noștri să vadă* de Costin Constantin Simon și Reimund Schild-Kirer. Neglijent scrisă, nu știu ce vârstă au tinerii debutanți (cred că sunt tineri, foarte tineri, așa ȋmi explic ezitările în scriitură, dar și rateurile ortografice și în ceea ce privește tipurile verbale – pe vremuri, «Helion» avea obiceiul să publice și scurte prezentări ale autorilor, dar văd că s-a renunțat la așa ceva, și e păcat). [...] «Meridian» este rubrica dedicată traducerilor și aici avem o primă povestire, *Memorie vie, memorie moartă* de Gérard Klein, povestire premiată cu Grand Prix de l’Imaginaire în 1987. [...] Klein, Strukaȋki, Lem, Aldani etc. sunt doar câțiva autori pe care ar trebui să-i citim mai des. Și este excelentă ideea celor de la «Helion», care ne oferă frecvent

și astfel de literatură. [...] Partea de non-fiction a revistei este susținută de articole și eseuri de Costel Baboș și Radu Vasile Chiada, alături de cronici de carte semnate de Mircea Opriță [...] O pagină îi este dedicată lui Romulus Bărbulescu, unul dintre clasicii sefeului românesc, dispărut dintre noi în această primăvară. Pagina cuprinde o prezentare realizată de Cornel Secu și un cuvânt de rămas bun semnat de George Anania, cel alături de care Romulus Bărbulescu a semnat multe dintre cărțile celebre ale sefeului românesc. [...] Una peste alta, un număr echilibrat, cu texte de citit, cu texte care ar fi putut fi mai bune sau care ar fi putut chiar lipsi. Așa cum se întâmplă cu orice revistă, pentru că revista perfectă nu cred că s-a inventat încă. [...] Deocamdată, marea calitate a revistelor românești de F&SF este aceea că există, că încearcă să tragă după ele ceea ce numim (sau am vrea să numim) literatura F&SF românească, să stimuleze autorii mai tineri sau mai cu experiență să scrie, să scrie și iar să scrie, pentru că, dacă nu scriem și nu publicăm, nu existăm. Nici pentru noi, nici pentru alții. [...] Revista «Helion» este un exemplu de tenacitate, de perseverență, de destin asumat. De zeci de ani continuă să existe, de zeci de ani continuă să tragă după ea seful românesc, inventând scriitori, promovându-i, ducându-i de la textul citit în cenaclu la cel tipărit în revistă și, mai apoi, în volum.”

28 mai

[România literară, nr. 19] Fiind vorba despre un număr aniversar, editorialul lui Nicolae Manolescu este dedicat criticului Gabriel Dimisianu: „Familia spirituală a lui Gabriel Dimisianu este aceea a lui Tudor Vianu, a cărui «năzuință către echilibru» o aprecia de timpuriu. [...] Dar tocmai promptitudinea și discernământul îi sunt caracteristice, fie și mascate de o modestie care îl împinge să se tragă mereu cu un pas înapoi, lăsând altora prim-planul. Omisiunile sau judecățile lui nevalidate de timp se numără pe degetele de la o mână. Ceea ce i-a lipsit cu adevărat a fost ambiția. Ceea ce i-a prisosit a fost discreția. Nici una, nici alta însă într-o asemenea măsură încât să-l determine a urma exemplul lui Vianu, care a renunțat pur și simplu douăzeci de ani să scrie cronică literară. Este la Gabriel Dimisianu o sfială asemănătoare în a da judecăți, din prea mult respect față de strădania celui alt. [...] Despre critic, am scris și în *Istorie*. Despre om aș vrea să scriu acum câteva rânduri. Ne cunoaștem de-o viață. Sub mâna lui George Ivașcu, și împreună cu Ion Horea, Roger Câmpeanu și Mircea Grigorescu, am făcut la începutul anilor '70 «România literară». [...] Gabriel Dimisianu a rămas același. Vârsta i-a dat desigur o prestanță și o distincție în plus, dar nu i-a atins personalitatea profundă. Este unul dintre oamenii cei mai civilizați pe care îi cunosc, de o bună creștere înăscută, incapabil de cea mai neînsemnată nepolitețe sau, cu atât mai puțin, ofensă. Nu știe să urască și nici măcar să disprețuiască. Un surâs ironic, în colțul gurii, este unica maliție pe care firea lui tolerantă i-o îngăduie. Are un cult al prieteniei împins până la devotament. În prezența lui te simți, vorba francezului, *a laise*. Poate că aceasta e calitatea cea mai de seamă a unui prieten

adevărat.” ■ Poemul săptămânii îi aparține Ioanei Dinulescu. ■ Gellu Dorian scrie despre Instituția Premiului Național: „Discuția despre premiile literare din România este oportună oricând, mai ales acum când, în preajma acordării premiilor U.S.R., pe bună dreptate, cele mai așteptate premii de gen din România. [...] Faptul că juriul nu a cedat la nicio presiune, la niciun «trafic de influență» - că au existat de-a lungul celor XIX ediții de până acum și presiuni politice pentru unele nume, dar nu a ținut! - conferă acestui premiu - cred eu, singurul de acest fel de la noi consacrat celor mai buni poeți români - caracterul de instituție națională.” ■ Citim recenzii scrise de: ■ Oana Tina, care consideră că originalitatea volumului publicat la Ed. Gens Latina, *From: Andrei Codrescu - To: Nicolae Stoie. Puzzle epistolar*, este dată de „convenția volumului”, [ce] „pare să fie puzzle-ul înjumătățit: cele 31 de scrisori sunt semnate, de peste Ocean, de scriitorul american de origine română Andrei Codrescu, în timp ce destinatarul, Nicolae Stoie, refuză să publice epistolele proprii.” ■ Radu Vancu scrie despre *Minimal. Antologie de poezie a taberei de la Săvârșin* (Ed. Mirador, 2009): „Din capul locului, aici se vede clar că douămiismul începe să aibă vârste (i se văd etichetele de găscă, cum ar veni). Diferențele între luștri încep să conteze la fel de mult ca cele dintre decenii, adică dintre generații. Ce mai încoace-încolo, *Minimal* e o antologie care nu se încheagă. Nimic nu leagă poezia introvertită, sibilinică și scumpă la vorbă a lui Florin Partene de aceeași hi-tech și vorbăreată, deși depresivă, a Valentinei Chiriță; după cum în zadar am căuta puncte de atingere între freatismul mistic irigând textele lui Moni Stănilă și sentimentul seymourian al ființei din cele ale lui V. Leac (în afară de ei și de subsemnatul, au mai participat la această ediție a treia Mihai Mateiu, Stelian Müller, Bogdan Lipcanu și Dumitru Bădița, plus Bogdan Crețu pe post de prefăcător angajat pe perioadă nedeterminată). [...] Adică, așadar, că optzecismul și douămiismul sunt extremitățile temporale ale aceleiași generații de creație, și că foarte tinerii scriitori aduc cu ei o nouă paradigmă.” ■ Irina Petraș discută *Du paradis perdu à l'antiutopie aux XVIe-XVIIIe siècles* de Corin Braga (Éditions Classiques Garnier, 2010): „Cercetarea lui C.B., extrem de documentată, dar și liber speculativă (vezi și bogatele explorări ale Oniriei din proza sa), răspunde unei mirări: ce a provocat înlocuirea entuziasmului constructiv și inovator al optimismului antropologic cu dezîncântarea antiutopică? [...] De citit în paralel cu *O contraistorie a filosofiei* de Michel Onfray.” ■ Raluca Dună vorbește despre volumul semnat de Nichita Danilov, *Ambasadorul invizibil* (Polirom, 2010): „un roman să-i zicem «internățional», cu personaje, tramă, miză ce ies din ocolul literaturii române. Danilov reușește să depășească regionalismul, plin de farmec de altfel, care dădea savoare romanelor anterioare și să metamorfozeze perfect substanța poeticității sale funciare într-o materie epică de largă respirație. [...] *Ambasadorul* este un roman care va da de gândit, și nu doar criticilor.” ■ Ultimul roman publicat de Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea* (Cartea Românească, 2010) îi suscită criticului Cosmin Ciotloș următoarele observații: „Până să i se reediteze a doua carte, Marin

Mălaicu-Hondrari era aproape un necunoscut. [...] Cu totul altfel stau lucrurile astăzi, după ce, cum spuneam, ediția a doua din *Cartea tuturor intențiilor* a deschis ochii criticilor activi. Ai tuturor criticilor activi, trebuie să precizez, pentru că, nu de multe ori, între oameni cu viziuni incompatibile, consensul a fost atât de categoric. Cei care au scris despre ea, au făcut-o entuziasmat. Cei care au tăcut, au tăcut totuși admirativ, derutați poate întrucâtva de straniețea unei astfel de proze. (Mă număr printre aceștia din urmă, așa că afirmația mea poate trece drept mărturie). Noul roman al lui Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea*, e cartea unui estet. E foarte multă artă în ea (practic, de la un capăt la altul numai artă), dar fără ca asta să incomodeze calitățile narrative. [...] *Apropierea* e mai curând povestea unui grup de, mai bine nu se poate spune, devoratori de poezie. Nu e greu până la urmă să-i recunoaștem, în spatele numelor de împrumut, pe câțiva dintre tinerii autori bistrițeni cărora nu chiar demult (nu s-a făcut anul de atunci) revista «Observator Cultural» le-a dedicat un supliment. L-am pomenit deja pe The Great, probabil un avatar al lui Dan Coman. În aceeași logică, Adrian Petru Constantin ar fi chiar Marin Mălaicu-Hondrari, Lidia (proprietara unei mașini infinit disponibile, pe a cărei capotă stă scris «La Poesia») ar camufla identitatea Anei Dragu, în vreme ce Dan Parfenie (cel cu eterne dureri de «câpic») ar urma să corespundă parcimoniosului poet Florin Partene. [...] Cu totul și cu totul diferit de ei, Marin Mălaicu-Hondrari li se alătură, prin *Apropierea*, lui Dan Lungu, Sorin Stoica și Filip Florian. Adică celor mai buni prozatori ai ultimului val.” ■ Pagina de poezie găzduiește poemele lui Gheorghe Grigurcu. ■ Criticul Gabriel Dimisianu îi acordă un interviu Luminiței Corneanu: „*Stimate domnule Gabriel Dimisianu, sunteți unul dintre cronicarii de cursă lungă ai literaturii noastre, cu peste patru decenii de activitate susținută. Pentru cineva care a fost în mijlocul vieții literare încă din deceniul șase, cum arată lumea noastră culturală de azi? Vi se întâmplă să faceți comparații, să vă întrebați «ou sont les neiges d'antan?»;* [...] Întrebarea este când era mai bine? În comunism, cu cenzura, cu interdicțiile, cu sarcinile comandate, cu ideologia unică, dar și cu asigurarea tirajului, cu mai buna distribuire, cu onorariile mai consistente și plătite la timp? [...] Nu ezit să afirm: este mai bine acum, pentru că nu există bun mai de preț pentru oamenii scrisului decât libertatea de exprimare. A fost dobândită (cucerită, mă rog!) în decembrie 1989 și pot spune că a fost un imens noroc pentru generația mea literară: ni s-a deschis poarta spre libertatea scrisului când încă nu era prea târziu. Am putut să mai scriem ce vrem și cum vrem când încă mai aveam ce să scriem și putere să o facem. Sunt totuși douăzeci de ani de scris liber. Cu durere mă gândesc la atâtea scriitori din contingentul meu literar, la Nichita Stănescu, la Sorin Titel, la Nicolae Velea, la Al. Ivăsiuc, la Marius Robescu, la Dana Dumitriu și la încă alții pe care soarta i-a lipsit de șansa pe care ne-a dat-o nouă, supraviețuitorilor comunismului. S-au sfârșit în toate privințele înainte de vreme. [...] *Dacă ar fi să preluați modelul lui Llosa, care a scris celebrele Scrisori către un tânăr romancier, care ar fi sfaturile de căpătâi pe care i le-ați da unui tânăr critic*

literar?; [...] În primul rând un critic trebuie să iubească literatura mai mult decât orice altceva. Literatura scrisă în trecut și literatura care se scrie sub privirile sale. Trebuie, totodată, iubind-o, să aibă discernământ, să nu îmbrățișeze orice, de bunăseamă. Să detecteze valoarea, să aibă gust literar și capacitate de exprimare. Să nu se subordoneze vreunei direcții ideologice, să fie comprehensiv, deschis către toate formulele de artă. Să nu fie restrictiv, ci comprehensiv, mai spun o dată, militând însă, fiind astfel, numai și numai pentru valoare. Să nu invoce când judecă literatura alte criterii decât cele proprii acesteia, adică strict estetice, indiferent la aspecte precum contextul, apartenența autorului despre care scrie la o generație sau la alta, la o grupare sau la alta. Criticul trebuie să fie un om care să nu pună mare preț pe bunele relații sociale, pregătit să accepte stricarea lor în orice clipă. [...] În general, criticii îi nemulțumesc pe cei despre care scriu, mai toți dorind să se scrie despre ei în felul în care ei înșiși se văd. [...] Așa stând lucrurile, m-au mirat și nu prea săgețile muiate în venin îndreptate spre critici de Mircea Cărtărescu. Importantul scriitor contemporan se înscrie într-o anume tradiție a ostilității față de critici pe care au ilustrat-o la noi un Arghezi, un Sadoveanu, un Camil Petrescu și chiar, venind mai către noi, un Eugen Barbu. Vorbind despre criticii literari, acesta trimitea la fabula cu musca la arat. Și, dacă e totuși să le dau un sfat tinerilor critici, este să rămână calmi în fața izbucnirilor de mânie a căror țintă sunt din când în când. Exprimă o mentalitate greu de corijat, pentru că e transmisă prin generații. Deci să rămână calmi tinerii critici și să aștepte domolirea de la sine a furtunii.; [...] - *Ați polemizat cândva cu regretatul Laurențiu Ulici, care afirmase că, dacă nu-si va revizui metodele si instrumentele de lucru, critica literară va dispărea înghițită de «imperialismul mediatic».* Cum vedeți astăzi viitorul criticii literare?; Laurențiu Ulici credea că amenințată cel mai grav este critica. Aceasta va dispărea, profeția sumbru, dacă nu-și va schimba uneltele, modul de adresare, într-un moment în care vizualul, cultura imaginii au devenit acaparante. Ulici avea dreptate, dar și exagera, atunci când vorbea despre iminența dispariției criticii. Iată, a trecut mai bine de un deceniu de când făcea aceste prevestiri și critica nu a dispărut. Ea nu poate totuși să nu vadă că televiziunea i-a furat o parte din cititori și să vrea să-i recâștige. Cum să procedeze? Mai bine cooperând cu televiziunea, făcându-și din ea un aliat. Sunt critici care au ajuns la această concluzie și primul nume care oricui îi vine în minte este cel al lui Dan C. Mihăilescu. A impus prin televiziune în conștiința publică un personaj atrăgător, «omul care aduce cartea». În replică, s-ar putea spune, Alex. Ștefănescu a inițiat formula criticii spectacol, apelând la actori, când e să-și illustreze ideile cu citate din autorii pe care-i comentează. Pe care-i lichidează, mai exact spus. Daniel Cristea Enache, în emisiunile lui de luni seara, propune formula dialogului, mai discret totuși cu sine, lăsându-și invitatul să se desfășoare. Sunt forme ale coexistenței pașnice dintre critici și televiziune și merită să fie salutate. Ce va fi în viitor cu critica mi-e greu să spun. Constat că prin schimbarea gărzii în critica de întâmpinare a fost depășit momentul de «criză» de care s-a

făcut atâta caz în primul deceniu post-decembrist. La reviste, critici din generația cea mai tânără îndeplinesc oficiul de cronicari ai actualității cu promptitudine și competență, impunându-se ca voci autorizate.” ■ Despre *Cazul Ivasiuc* scrie criticul Gabriel Dimisianu: „M-am simțit îndemnat să scriu aceste câteva note despre Al. Ivasiuc, după ce am sfârșit de citit, zilele trecute, cartea lui Florin Constantin Pavlovici *Frica și Pânda*. [...] Am scris despre literatura sa, dar nu și despre omul în jurul căruia stăruia atâta incertitudine. Mulți îl suspectau că a colaborat cu Securitatea, iar unii l-au și învinuit de-a dreptul, ca Paul Goma. E drept că Goma a făcut-o după ce Ivasiuc murise, nemaiaivând cum să dea explicații, să recunoască sau să infirme. [...] Dovezi că Ivasiuc a colaborat cu Securitatea n-au fost totuși aduse, nici de Goma, nici de alții, ci s-au făcut mereu presupuneri, speculații, pornite mai toate de la împrejurarea că fostul deținut politic a lucrat o vreme la ambasada americană. [...] Am așteptat să se limpezească perspectiva în ce-l privește pe Ivasiuc și cred că acest lucru începe să se petreacă. Nu demult, Ioana Diaconescu a publicat în «România literară» dosarul de urmărire al scriitorului, examinat în amănunțime. Nu reiese de nicăieri, ne încredințează cercetătoarea, că Ivasiuc a fost informator, ci, dimpotrivă, că a fost urmărit, că era el obiect al informărilor. Este și convingerea lui Nicolae Manolescu, unul dintre apropiații lui «Alec» din anii târzii, prieten bun. La fel crede și Florin Constantin Pavlovici la ale cărui mărturii mă întorc. Sunt dintre cele mai concludente în ce-l privește pe Ivasiuc, cunoscut bine de Pavlovici din anii detenției, ai cumplitelor încercări de care amândoi au avut parte. [...] Să mai spun că depoziția lui Florin Constantin Pavlovici este una lipsită de patimă. Și ne apare astfel, mă gândesc, pentru că este a unui om care s-a împotrivit comunismului în chiar vremea acestuia, ca și Ivasiuc, și nu după. Am observat acest fapt: anticomuniștii post-decembriști, agitați de fervori justițiare, sunt mai plini de patimă decât anticomuniștii manifestați în timpul comunismului. [...] Este prea la îndemână să spui azi, după ce știi ce s-a întâmplat cu acest om, că Al. Ivasiuc grăbea totul parcă presimțindu-și scurttimea vieții și a carierei de scriitor. E un loc comun de neocolit, atunci când vorbești despre el. Scria mult și repede (zece cărți în zece ani), urmărit de ideile lui, totdeauna dintr-o răsuflare, fără preocupări de stil și câteodată nici de gramatică, lăsând redacțiile să-i corijeze acordurile defectuoase, atunci când îi scăpau. Succesul, buna primire de către critică nu-l lăsau totuși nepăsător. [...] Lumea se amuza auzindu-l cum se proclamă rudă cu regele Danemarcei (de departe, ce e drept), dar sunt și unii care susțin că nu erau toate fantazări. N-am cum să verific. Era setos de notorietate, dispus oricând să-și asume roluri care să-l propulseze pe scena publică. M-am întrebat nu o dată cum s-ar fi comportat Al. Ivasiuc în anii '90, pe care front ar fi luptat? N-ar fi stat deoparte, asta e sigur. S-ar fi dus lângă Iliescu, lângă Roman, sau în Piață, lângă Coposu? Zidul prăbușit peste el la cutremurul din 1977 l-a scutit de a ne da un răspuns.” ■ Ion Pop îi dedică un articol criticului Gabriel Dimisianu: „Gabriel Dimisianu a fost o prezență semnificativă printre criticii care au pus umărul la dărâmarea zidului de

penitenciar spiritual al «realismului socialist» și la restaurarea esteticului într-o literatură română grav afectată de injoncțiunile ideologiei totalitare, eliberându-se el însuși, ca mai toți confrății de generație, de servituțile inevitabile ale începutului. [...] În zgomotul și furia zilelor noastre, el nu-și pierde niciodată cumpătul: comentează calm cărțile și împrejurimile lor, caută mai degrabă marca spiritului constructiv, fără să treacă cu vederea, chiar și autorilor prețuiți, neîmplinirile și derapajele de ordin estetic și moral, invită la nuanțare acolo unde constată stridente și simplificări abuzive. O face cu fermitate, însă mereu fără ridicări dizgrațioase de ton, fără violențe pamfletare, cu o civilitate și eleganță - aș adăuga și afecțiune - tot mai rare în ciudata variantă de «societate a spectacolului» propusă de lumea noastră încă neașezată. Căci Gabriel Dimisianu e profund atașat literaturii pe care o comentează, la care se raportează cu o solidaritate discretă, crede că scriitorii mai pot avea un rol important în (re)construcția noastră spirituală.” ■ Livius Ciocârlie scrie, la rândul-i, un articol dedicat lui Gabriel Dimisianu: „Mai anii trecuți, o anchetă voia să afle despre diferiți critici literari, ajunși la o anumită vârstă, dacă se simt împliniți. Întrebat, Gabriel Dimisianu a răspuns nu: «...ar fi să admit că am ajuns la capătul drumului.» El anunța tot atunci că mai avea câte ceva de făcut. Ce altceva mai are cei mai tineri decât mine vor afla cu timpul. Sigur e că ce mai avea atunci era să scrie amintiri și portrete literare sau, altfel spus, despre *Oameni și cărți* (Cartea Românească, 2008). [...] Complexitatea este una dintre explicațiile unei atitudini a criticului memorialist care, la prima vedere, i se poate reproșa: el scrie simpatetic nu numai despre figuri unanim apreciate ale literaturii vremii, ci și despre scriitori astăzi mai mult sau mai puțin rău famați. Complexitatea poate fi în devenirea omului - cazul lui Ov.S. Crohmălniceanu, critic proletcultist pentru generația noastră, mentor și binefăcător pentru optzeciști. [...] Ca personaj în carte, e deosebit de atașant, iar când știi că - scăzând gafele și rolul subaltern, adăugând respectul tuturor - așa e și în realitate, nu poți să nu-l îndrăgești.” ■ Răzvan Voncu scrie despre un „Cioran necunoscut”: „Este vorba despre corespondența purtată de Cioran, vreme de 19 ani, cu scriitorul, gânditorul și editorul austriac Wolfgang Kraus. Felul în care a fost dată la iveală substanțiala corespondență dintre cei doi are ceva dintr-un roman polițist. Respectivul dosar a fost descoperit în Arhiva Literară a Bibliotecii Naționale Austriece din Viena, în urma unei conjuncții de factori, în care întâmplarea și detectivistica literară au jucat, pe rând, rolul decisiv. Astfel, George Guțu, aflat în bibliotecă pentru cercetări legate de activitatea scriitorului Manes Sperber, a ajuns la un moment dat la manuscrisele rămase de la Wolfgang Kraus. [...] Dând, în repertoriu, peste numele lui Cioran, George Guțu a solicitat să consulte mapa aferentă. Spre surpriza sa, era vorba de un dosar voluminos, conținând nu mai puțin de 158 de epistole trimise de Cioran lui Wolfgang Kraus, la care se adaugă două aparținându-i partenerei filosofului, Simone Boue, și copiile a cinci scrisori dactilografiate, expediate de Kraus lui Cioran. După cum mărturisește editorul în «Cuvânt înainte», surpriza a fost enormă nu numai pentru el, ci și pentru urmașii lui Wolfgang

Kraus. Cu multă amabilitate, aceștia și-au dat acordul pentru ca profesorul Guțu să alcătuiască prezenta ediție, care a apărut înaintea celei germane (premieră ce demonstrează, odată în plus, excelența Editurii Humanitas). Trebuie spus de la bun început că, deși George Guțu nu este un specialist în Cioran sau în literatura română (după cum el însuși recunoaște în pomenitul «Cuvânt înainte»), ne aflăm în fața unei ediții excelent alcătuite, utilă atât specialiștilor în Cioran, cât și cititorului obișnuit, dornic să pătrundă în intimitatea unei corespondențe surprinzătoare prin durată, regularitate și dimensiuni. Nu este o ediție critică, fiindcă nu cuprinde versiunile originale, în limba germană, ale scrisorilor. În afara acestei lacune asumate, ediția are tot aparatul cerut de o asemenea întreprindere, și, înainte de toate, o structură clară, menită să faciliteze utilizarea ei. [...] O ediție admirabilă, de citit din scoarță-n scoarță.” ■ Horia Gârbea răspunde scrisorilor primite la Poșta Redacției. Redăm răspunsul oferit lui „Cătălin Rădulescu. Povestirea dvs. *Rădăcinile nu sunt dulci*, dată simultan ca monografie eroglică și microroman este o mică parodie și o piramidală prostie. Cu toate acestea, cred că aveți talent. Onomastica ironică: Matrapez, Zăhăricuță (OK!), Moș Ui, Parascovina, Mătușa Supărăț, unele formulări: «O dată îi naște omului nevasta fără să știe nici dânsa de ce!» ca și un dialog credibil, viu, susținut îmi dau speranța că se va alege ceva din dvs. Desigur, dacă veți renunța să ochiți niște ținte demult ciuruite. V-ați găsit acum, după 50 de ani, să faceți mișto de Z. Stancu! Dacă se întâmplă să vă veniți în simțiri, mai trimiteți.” ■ Mihai Zamfir publică ultima parte din articolul „Aspirații academice”: „Academia are astăzi aspectul unui club de factură britanică, cel mai select dintre cluburile țării. Intrarea la Academie nu mai înseamnă consacrarea unei glorii literare, ci a unei glorii de preferință mondene. [...] Dar Academia e vigilentă -selectul club nu trebuie să rămână mai puțin select. În el se strecoară doar din când în când câte unul dintre marii scriitori; cu condiția ca ei să nu fie prea mulți și mai ales să nu tulbure atmosfera instalată de gentlemenii majoritari. Scriitorii să stea cumiți în fotoliile lor, iar literatura să-și cunoască, la o adică, lungul nasului! Pentru moment, în cea mai mare parte a Academiei din lume, regula funcționează cu eficacitate perfectă.” ■ În traducerea Ioanei Ieronim este publicat un fragment din volumul scriitorului sârb Dragoslav Mihajlović, *Când înfloreau dovecii*. ■ Sheilla Iaia traduce un fragment din *Fricosul și bestia* al scriitorului turc Bariş Müstecaplioğlu. ■ În pagina dedicată actualității citim despre Premiul Opera Omnia la Târgul Jiu: „Laureații acestei ediții sunt Gabriel Dimisianu (pentru critică literară) și Ion Horea (pentru poezie). [...] Consiliul Local și Primăria Târgu-Cărbunești au conferit laureaților titlul de Cetățeni de Onoare al orașului. Acest premiu a fost decernat de-a lungul anilor unor poeți și critici prestigioși, cum ar fi: Geo Dumitrescu, Gellu Naum, Marin Sorescu, Mircea Ivănescu, Constanța Buzea, Petre Stoica, Ioan Flora, Marta Petreu, Nicolae Manolescu, Alexandru George, Gh. Grigurcu, Laurențiu Ulici, Eugen Negrici, Mihai Zamfir. Simultan, s-a desfășurat un concurs de manuscrise pentru tinerii poeți, care au fost premiați în aceeași ceremonie.” ■

Aflăm, de asemenea, că „Uniunea Scriitorilor din România, cu sprijinul Asociației Scriitorilor din București, organizează, între 28-30 mai, pe Calea Victoriei nr. 115, ediția inaugurală a Târgului Alternativ de Carte. Participă Ioan Es. Pop, Ion Cucu, Daniel Bănulescu, Lucian Vasilescu, Nora Iuga, Ioana Nicolaie, Gabriel Chifu, Mihail Vakulovski, Doina Ioanid, Dan Sociu, Horia Gârbea, Marin Mălaicu-Hondrari, Augustin Cupșa, Andreea Răsuceanu, Răzvan Țupa, Ion Zubașcu, Mihail Gălățanu, Doina Ruști, Cosmin Perța, Stoian G. Bogdan, Moni Stănilă, Șerban Axinte, dar și Gellu Naum, Nichita Stănescu sau Cristian Popescu – aceștia din urmă imortalizați în materialele audio-video ale ediției.” Târgul Alternativ de Carte promite publicului, împreună cu salonul de carte, și-un cinema literar. Sub deviza „Literatura română scrie pe mine” acesta este, spun organizatorii, „un proiect low budget pe idei de promovare concrete”.

MAI

[„Apostrof”, nr. 5 (240)] Ciprian Sonea scrie despre „geneza mitosofiei” lui Lucian Blaga. ■ Irina Petraș consideră că „remarcabilă e stăpânirea instrumentului și extrem de nuanțat și sigur simțul clinic al Ioanei Drăgan și în *Mafalda* (Ed. ALLFA, 2009). [...] Siguranța cu care își joacă Ioana Drăgan lumile mă face s-o bănuiesc în stare de stăpânit și construcții romanești de mare respirație. Le aștept cu încredere.” ■ Ion Bogdan Lefter remarcă apariția volumului *Triumful paparudei*, ce o readuce în atenție pe Ioana Ieronim. [...] Textele scurte ale Ioanei Ieronim rămân impresionante prin narativitatea lor asumată, decupată – pe de altă parte – enigmatic, cu fine infuzii metaforice, care o plasează în spațiul de trecere dintre neomodernismul târziu și postmodernismul incipient.” ■ Mihai Barbu publică un dosar format din 11 „piese”, ce „îl are ca erou pe Ion D. Sîrbu. Textele se bazează pe interceptări telefonice și ale corespondenței obiectivului «Suru» (scriitorul însuși). Toate textele [...] se regăsesc, transcrise sau copiate de Securitate, în voluminosul dosar Sîrbu aflat în arhivele CNSAS-ului. Perioada la care se referă aceste interceptări se află cuprinsă între 11 august 1981 și 24 aprilie 1982. În biografia lui Sîrbu, această perioadă are o semnificație aparte. Este intervalul de dinainte și de după unica sa călătorie în Vest.” ■ Ștefan Borbély semnaleză apariția unei ediții îngrijite de Aurel Sassu, „- impecabil ca întotdeauna în calitatea sa de istoric literar - și editura clujeană Eikon, condusă de poetul Vasile George Dâncu, [care] au editat recent, sub titlul *Cultură și creației*, în condiții grafice excepționale, susținute și de Societatea Culturală «Mirobiblion» de pe malurile Someșului, publicistica de tinerețe a lui Adrian Marino din perioada 1939 – 1947. [...] Ca întotdeauna, cuțitul intră prin oglindă: una în care Marino se privește neîncetat, indiferent în ce fază a creației s-ar întâmpla să fie.” ■ Iulian Boldea consideră *Viața unui om singur* (Polirom, 2010) „o carte cu totul reprezentativă pentru criticul literar, pentru teoreticianul literar și pentru omul Adrian Marino. [...] Autobiografie de tip ideologie, *Viața unui om singur* este și un text cu valoare testamentară, scris în regimul autenticității și al lucidității,

în care avatarurile clasificării de sine stau față în față cu imaginile terifiante ale unui timp convulsiv. Din paginile cărții reiese, cu limpezime, conturul unui *mare singuratic* al culturii românești.” ■ Gelu Ionescu crede că meritele studiului critic semnat de Simona Sora, *Regăsirea intimității: Corpul în proza românească interbelică și postdecembristă* (Ed. Cartea Românească, 2009) „sunt multe: de n-ar fi decât să menționez cultura și bibliografia, din mai multe discipline, pe care autoarea o pune în valoare și o manipulează cu claritate și aplomb și tot așa ajunge la o, mărturisită acum și aici, admirație.” ■ Constantina Raveca Buleu crede că volumul „finalmente” publicat de Ioan Groșan, *Un om din Est*, „subiect al unei pseudomitologii orale în spațiul literar românesc”, este salvat de „creativitatea simțului ludic, verva de povestitor și câteva intuiții epice neexplorate până la capăt”. Acestea nu-l transformă, totuși, într-o „reusită notabilă”. ■ Francisc Baja observă că forța romanului scris de Dora Pavel, *Pudră*, „ilustrată printr-o introducere stilistică sugestivă, în care descrierea atmosferică ne învâluie într-un lugubru anticipat, cu o frază ce ne prinde în magia ei, se pierde încetul cu încetul, odată cu desfășurarea ezitantă a romanului [...], încât scurgerea anevoioasă a ei nu face decât să slăbească instrumentul scriiturii.” ■ Ovidiu Pecican este convins că *Stalin cu sapa înainte* (Ed. Cartea Românească, 2009) este „romanul deplinei maturități a lui Radu Țuculescu, în care criza interioară devine pretextul sau prilejul unei plonjări în alte adâncimi ale sufletului decât cele propuse de romanul psihologic.” ■ Este publicată proza „Beatrice”, semnată de Dumitru Țepeneag.

[„Caiete critice”, nr. 5 (271)] George Neagoe scrie despre volumul de debut al tânărului critic Andrei Terian, ce „reprezintă mai mult decât cea mai valoroasă exegeză a anului 2009. În plan cultural, ne trebuie o multitudine de asemenea lucrări în care superficialitatea să fie abandonată în favoarea minuțiozității. În plan individual, autorul demonstrează că are nu doar stofă, ci și o foarte bună croială de critic literar. De aceea, cartea e scrisă într-un stil distins, cu linii directe clare și ferme, cu remarci tăioase, cu problematizări care evită soluțiile simpliste, pripite sau inadecvate. Reușita se datorează, cu siguranță, și faptului că Andrei Terian a făcut un efort de absorbție și de asimilare culturală, contrazicând astfel marota *literaturocentrismului*.” ■ Iordan Datcu comentează „o carte fundamentală”, *Tânărul Eugen Ionescu* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2009), care „este, în contextul operei critice a lui Eugen Simion, una scrisă într-o stare de spirit specială, pe care autorul o mai încercase înainte o singură dată, când a scris *Dimineața poezilor* (1980). O stare de spirit caracterizată de bucurie, de o vădită plăcere de a trata un astfel de subiect. [...] Plăcere care, adăugăm, îl contaminează pe cititorul cărții, care o parcurge cu interes nedisimulat până la ultimele ei pagini, și asta pentru că descoperirile criticului sunt multe și importante.” ■ Lucian Chișu publică interviul pe care Mihai Grünfeld (autorul volumului *Leaving – Memories of Romania*, apărută la Millrock Writers Collective): „La începutul cărții menționați faptul că, deși vorbiți mai multe limbi străine, nu vă simțiți pe deplin acasă în niciuna dintre ele. [...] Când am început să-mi scriu amintirile din copilărie mi-am dat

seama că nu mai am o limbă a mea, o limbă așa de intimă cum au fost maghiara și româna când eram copil. Vreau să spun că situația mea e similară cu cea a multor emigranți care, după vreo douăzeci sau treizeci de ani în străinătate, deși mai continuă să înțeleagă și să citească în limba maternă, de fapt este limba engleză cea cu care trăiesc zilnic, se uită la televizor și fac cumpărături, în care se ceartă cu soția sau le citesc cărți de aventuri copiilor înainte de culcare. Engleza a pătruns, a permeat domeniul limbii române și mi-e mai ușor să scriu în engleză chiar dacă ritmul englezi nu îl simt la fel de intim ca ritmul limbii române. [...] *La ce lucrați acum? Care este următorul proiect literar?*; Am început un roman, situat în Cluj în anii șaizeci. Când îl voi termina, în curând, sper că se va traduce în română și că va găsi un public interesat în țară, nu numai aici, în Statele Unite. Nu vreau să vorbesc mai mult despre proiectul acesta până atunci, dar mi-ar face plăcere să continui conversația aceasta cu dumneavoastră când îl voi termina.” ■ Nicolae Iliescu face niște observații dure despre confrății săi: „Aud chestii insolite despre Stelian Tănase și despre Gabriela Adameșteanu, cum că ar fi colaborat cu mândra «Secooritate»! Nu mă miră, nu mă îndoiesc, dar nu e important. Cred că nu ne vom dezvălui de meteahna asta niciodată, vom găsi colportori, agenturi, agenți etc. peste tot. [...] Îmi spunea cineva și că Râpă, Florică Iaru ca pseudonim, un zăpăcit de poetastru, de poețel, un băiat simpatic și nebun al facultății noastre, ar fi fost al unora și al altora. Nu mă miră, el căra cărți la Cartea Românească, vizavi de o circă de poliție, avea legături cu tot felul de tineri contestatari ai epocii de dinainte de 1989... Cine știe?”

[„**Contemporanul. Ideea europeană**”, nr. 5 (698)] Din articolul lui Alex. Ștefănescu aflăm că „*Romanul de doi biți* (publicat acum de Editura Minerva din București) reprezintă o nouă tentativă de a realiza un remake al unei povești a lui Ion Creangă, de data aceasta a celei intitulată *Pungața cu doi bani*. Nu este vorba pur și simplu de o rescriere, ci de o recreare și o amplificare a textului. Autorul acestui roman, care are ca punct de plecare *Pungața cu doi bani*, este un necunoscut, Dinu D. Nica. Înainte de a-i citi textul, eram sceptic și n-a lipsit mult să refuz să-l citesc. Dar editoarea lui, Ana Munteanu, care urmărește cu atenție și competență evoluția literaturii române actuale, depășindu-i în această privință pe mulți critici lite-

rari, m-a asigurat că lectura va fi o delectare. Și așa a și fost. Cu un remarcabil simț artistic, autorul combină modul de exprimare al lui Ion Creangă cu unul care parodiază limbajul folosit de oamenii din vremea noastră, în viața lor de fiecare zi. [...] Stelian Țurlea a publicat și el, nu demult, un roman, *Arunc-o pe soră-ta din tren!* după o idee de Ion Creangă (aceea din *Fata babei și fata moșneagului*), roman cuceritor, dar care nu revalorifică limba scriitorului junimist. Dinu N. Nica a găsit, pe cont propriu, o altă formulă de aducere în actualitate a unui text clasic, pe care, iată, o folosește inspirat, cu indiscutabil talent. O carte ca aceasta, în afară de faptul că are o valoare în sine, are și una simbolică, ilustrând continuitatea literaturii române.” ■ Ștefan Borbély arată că „Toată lumea aștepta,

în consecință, un roman nou, scos din contextul acestor circumstanțieri, pentru a vedea în ce măsură talentul lui Norman Manea confirmă investiția internațională superlativă care l-a propulsat pe lista scurtă a potențialilor premianți Nobel. *Vizuina* (Ed. Polirom, Iași, 2009) este, sub acest aspect, destul de ezitantă și inegală ca desfășurare epică. Pentru a fi cu totul sinceri, partea a III-a și a IV-a par să fie chiar excedentare, diluând buna compoziție din partea a II-a în direcția unui prezenteism simptomatologic în care se află, amestecate, traume diverse, de la prăbușirea turnurilor World Trade Center din septembrie 2001 la o serie de spitalizări pricinuite de bolile coronariene îngrijorătoare care-l chinuie pe protagonist. [...] Plecarea în Statele Unite l-a adus pe Norman Manea, în mod paradoxal, în situația unui deficit de experiență existențială și acest lucru se simte foarte acut în roman, fiindcă multe dintre intuițiile constructive inițiate în el nu sunt duse până la capăt.” ■ Radu Voncu este de părere că „*Povești impertinente și apocrife* (Humanitas, 2009) nu este rezultatul unei pauze de relaxare a filosofului. Ci literatură în adevăratul înțeles al cuvântului. Andrei Cornea reușește să rescrie texte de notorietate, desfășurându-le resorturile logice și modificându-le structurile narrative, fără a le altera – ba chiar sporindu-le – conținutul moral. Performanța îl trădează pe scriitorul de vocație. ■ Irina Ciobotaru consideră că „Adrian Marino este un spirit cosmopolit și europenist, universalist și iluminist, nonconformist și antitraditionalist, avangardist și ofensiv, adept al comparatismului militant, antinaționalist, antiimperialist și anticolonialist, «ideolog liberal neopașoptist» (așa cum însuși se definește), autor aflat «mereu în conflict cu mentalitatea dominantă». Este un critic fără «maestru», un autodidact și un anticabotin, care înțelege că «misiunea» culturală înseamnă trudă în virtutea unei idei urmărite cu energie, coerență și consecvență. Este un intelectual care își păstrează, cu amară voluptate, independența atât față de chingile politice din România totalitară și posttotalitară, cât și față de sufocantele direcții impuse în teoria literară și în comparatistica occidentală. În fond, *Viața unui om singur* este scrisă de Adrian Marino ca o anticalofilă declarație de independență inclusiv față de posteritatea sa.” ■ Ironim Muntean subliniază că „Recentul roman *Cum să uiți o femeie*, Polirom, 2009, confirmă aprecierile criticii, inciziile în contemporaneitate și în istoria recentă a României evidențiind inteligența și sagacitatea scriitorului care în proza de notație pendulează între lirismul sobru și tenta ironică a perdelei cu care își învâluie lumea evocată. Când duios și gingaș, când

malițios și satiric, Dan Lungu rememorează, istorisește, descrie, portretizează în registru stilistic divers o lume variată, pictează un peisaj sufletesc complex, evitând tezismul sociologic.” ■ Cititorii sunt informați cu privire la existența Festivalului – Concurs «Primăvara albastră», ce are drept scop descoperirea, stimularea și promovarea creței literare a tinerilor cu vârste cuprinse între 14 și 35 de ani, nemembri ai vreunei uniuni sau asociații scriitoricești, respectându-se libertatea democrată a exprimării literare, marcată de o relevantă valoare estetică și ideatică. Din punct de vedere al inițiatorilor și organizatorilor, concursul vine

să-și aducă contribuția la făurirea literaturii române de la acest început de mileniu, dorind să răspundă nevoilor firești de afirmare a importantului potențial creator pe care îl reprezintă tinerii. Condiții de participare. Concursul este organizat pe următoarele secțiuni: poezie (5 lucrări), proză (3 lucrări a 3 pagini), teatru scurt (2 piese de un act), jurnalism (reportaj ; 2 lucrări a 4 pagini). Lucrările, dactilografiate sau culese electronic, vor fi expediate până la 30 aprilie anul curent, data poștei, cu indicația «pentru concurs», pe următoarea adresă: Centrul Cultural «Ion Alexandru Brătescu-Voinești», strada Republicii, numărul 48, Pucioasa. Lucrările vor purta un moto, iar într-un plic închis ar fi trecut același moto, numele și prenumele concurentului, data și locul nașterii, adresa și numărul de telefon/mobil. Juriul concursului va fi alcătuit din membri ai Uniunii Scriitorilor, Societatea Scriitorilor Târgoviște, Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Dâmbovița, Centrului Creației Populare Dâmbovița, Teatrului «Mihai Popescu» Târgoviște, Centrului Cultural «Ion Alexandru Brătescu-Voinești» Pucioasa, Alianța pentru Pace din România. În cele două zile ale festivalului vor avea loc: Seara de poezie de pe Valea Naparisului, spectacole, expoziții și lansări de carte. Vor fi acordate aceleași premii la toate secțiunile – 1,2,3 și mențiune la fiecare secțiune și Trofeul „Primăvara albastră”; la care se vor adăuga premiile unor instituții de cultură și ale unor ziare, reviste, posturi de radio și televiziune.” ■ La împlinirea a doi ani de la moartea poetului, revista dedică o serie de articole memoriei lui Cezar Ivănescu. Scriu despre acesta Magda Ursache, Gabriela Crețan, Basarab Nicolescu. Este publicat și un poem inedit al acestuia. Cenaclul de literatură și artă tânără „zidul de hârtie” organizează o seară dedicată acestuia. Întâlnirea este programată pentru joi, 7 mai, ora 19, în Music Pub, la mansardă Str. Mihai Viteazul, nr. 40. ■ Aura Christi scrie despre situația Casei Monteoru și «literatura vie»: „Scuzele de o seninătate incredibilă – după cum mi s-a spus; dacă e adevărat, ceea ce mi s-a spus... încep să înțeleg că nu mai înțeleg nimic – ale actualului președinte al USR, dl Manolescu, denotă, în esență, după cum se afirmă, un diletantism fără leac, lipsa capacității de a reprezenta breasla și interesele ei, lipsa vocației de organizare a unei instituții, mai exact neprofesionalismul manifestat și altădată, de pildă, în cazul dispariției Partidului Alianței Civice (PAC). Cu deosebirea că, de astă dată, nu e vorba de un partid creat peste noapte, ci de una dintre cele mai vechi și prestigioase instituții înființate de scriitorii români. Da, de scriitorii români care împreună cu câțiva boieri luminați – ar fi spus acad. Nicolae Breban – au creat România Mare. Datoria actualei conduceri a USR-ului – ține de domeniul evidențelor, al banalității și al nevoii stringente de a rezista în vremuri tulburi, ostile culturii de nivel înalt, cum sunt cele traversate de noi de douăzeci de ani – era să se informeze și să facă, de bună seamă, cu promptitudine o cerere de intervenție în procesul început în iarna anului trecut, mai exact, în data de 29 ianuarie 2009. S-a preferat, după cum se susține, tăcerea, în favoarea dorinței de a câștiga cu orice preț alegerile.” ■ În articolul său, Liviu Ioan Stoiciu

se întreabă dacă va fi exclus din URSS președintele Manolescu pentru prejudiciile aduse URSS. ■ Miron Manega își amintește cum, în trecut, Casa Monteoru „a fost apărată prin implicarea directă a celor doi președinți care s-au succedat (Laurențiu Ulici și Eugen Uricaru), dar și prin sprijinul și demersurile publice făcute de Nicolae Breban și Adrian Păunescu. Greu de explicat și de înțeles atitudinea total lipsită de transparență a președintelui URSS față de mass media, în condițiile în care tocmai dezvăluirea situației a făcut ca termenul din 14 aprilie să nu fie ultimul termen al procesului. O fi un sâmbure de adevăr și în ce spun Aura Christi și Liviu Ioan Stoiciu, mai știi? În orice caz îngrijorările lor sunt reale. Și onorante.”

■ Este redat un fragment din cartea semnată de Marin Radu Mocanu *Cenzura a murit, trăiască cenzorii* (Editura EuroPress, 2008). Fragmentul reproduce „numele scriitorilor care au participat la deplorabila întâlnire cu N. Ceaușescu din 26 august 1980 n-au fost niciodată făcute publice până astăzi. Credem de datoria noastră să reparăm această nedreptate. Iată-i, în ordine alfabetică, pe cavalerii mesei rotunde care a însemnat începutul sfârșitului pentru Uniunea Scriitorilor: Ioan Alexandru, Alexandru Andrițoiu, Paul Anghel, Teodor Balș, Mihai Beniuc, Ion Lăncrănjan, Pompiliu Marcea, Mircea Micu, Romul Munteanu, Iulian Neașu, Fănuș Neagu, Al. Oprea, Marian Popa. Gh. Pituț, Nichita Stănescu, Gh. Suciu, Gh. Tomozei, Mihai Ungheanu și Dan Zamfirescu. Le putem adăuga alți câțiva, care, din cine știe ce motive, au absentat de la întâlnire ca să avem imaginea întreagă a grupului.”

■ Din „Revista revistelor” aflăm revista „Familia” (nr. 2/ februarie 2010), (redactor-șef Ioan Moldovan), „se înfățișează în veșmânt nou, de o sobrietate elegantă. [...] Un aforism sensibil, diafan, al lui Gheorghe Grigurcu: «Scrii despre lucruri pe care le-ai trăit, nădăjduind totuși să surprinzi neîtrăitul, increatul, Neantul, carele pe toate le cuprinde». Alte semnături prestigioase: Al. Cistelean, Alexandru Vlad, Vasile Dan, Alex. Ștefănescu. Cronică literară scriu, cu profesionalism și chiar strălucire, Ioan Moldovan și Ion Zubașcu, care își dublează vocația primă cu aceea a lecturii atente, de o deschidere maximă față de alteritate. Fenomenul nu este unul singular în România, unde poeții și prozatorii scriu adesea cronici cu nimic mai prejos decât cele ale veritabililor critici literari. Excelente comentarii semnează și Liana Cozea, Mircea Morariu, Mircea Pricăjan. Într-un interviu realizat de Lucia Negoită, Ileana Mălăncioiu vorbește despre tragicul în literatură, dar exprimă și niște crezuri literare foarte pertinente: «Nu cred în poezia cu temă dată sau cu teză. Fie ea și religioasă. Poetul adevărat scrie despre sine în raport cu lumea în care trăiește și cu Limita.» Astăzi, când în străinătate numeroase reviste și site-uri care găzduiesc grupaje de poeme pe teme date, ca și când lirismul ar fi de natură obiectuală, plată, transparentă și permisivă, ni se pare aceasta o pledoarie de bun-simț pentru poezia ca mister, care nu își lămurește de la primele versuri tematica, în fond una și aceeași: confruntarea cu Limita, ca să o parafrazăm pe autoarea volumului *Sora mea de dincolo...* Despre Alexandru Vona, poeta afirmă că «era un scriitor care avea antene pentru miracol și pentru sacrul cuprins în profan. O dovedise atât în *Ferestrele zidite*, cât și în

Misterioasa dispariție a orașului din câmpie, despre care îmi place să cred că s-a vorbit mai puțin doar pentru că este mai greu de comentat». Coincidența face ca în 2002 revista «Contemporanul Ideea Europeană» să fi găzduit o cronică la *Misterioasa dispariție...*, realizată tocmai de semnatară prezentei „Reviste a revistelor”. [Simona-Grazia Dima] Aflăm, din interviul acordat de Basarab Nicolescu lui Petrișor Militaru și lui Marius Ene, în «Convorbiri literare» nr. 2, februarie (redactor-șef Cassian Maria Spiridon) că excepționala colecție «Știință și religie», inițiată de distinsul academician, împreună cu doamna Magda Stavinschi, la Editura Curtea Veche, în 2006, cu finanțare din partea Fundației John Templeton, numără deja 35 de volume, urmând să cuprindă, în final, 59. Va fi «o adevărată bibliotecă de informație (...), în acest domeniu atât de necesar societății contemporane». [...] Spicuim din cuvântul rostit de Dorin Tudoran, la primirea, în 2010, a Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu»: «Cultura nu se face prin excludere. Cultura se face prin includere. Sunt mai întotdeauna oripilat de acel tip de anchetă întrebând: *Cine este cel mai important, cel mai mare...? Nu există cel mai*. De fiecare dată când am norocul să recitesc un poet român, altul este cel mai mare poet: o dată Bacovia, altă dată Eminescu, uneori Ion Barbu, alteori Tudor Arghezi și atâția alții.» Remarcabilă este cea de a patra secțiune (și ultima) a unui studiu dedicat operei lui Grigore Vieru de tânărul critic Daniel Cristea-Enache. [...] Revista «Ramuri» nr. 2, februarie (redactor-șef Paul Aretzu) găzduiește o amplă dezbateră pe marginea recentului volum al lui Gabriel Chifu, *Fragmente din năstrușnica istorie a lumii de gabriel chifu trăită și tot de el povestită* (Ed. Ramuri, Craiova, 1999), în care Paul Aretzu recunoaște un postmodern amestec de genuri, Gabriel Coșoveanu depistează un «sound vizionar», iar Constantin M. Popa remarcă «amintirea unor vremuri traversate sub amenințarea dedublării, a schizofreniei, a anulării personalității sub tăvălugul totalitar». Impresiile de călătorie, din Azerbaidjan, ale lui Horia Gârbea recrează o atmosferă specială, cea a unui ținut învăluit în mireasma aparte a Mării Caspice și binecuvântat de o istorie străveche, bogată în evenimente, legende și mistere. Adrian Popescu, în articolul Uniunea Scriitorilor și veleitarii, este revoltat, pe bună dreptate, de intrarea în acest «club select cândva» a unor amatori, terni făcători de literatură, care diluează calitatea vieții noastre literare și îneacă «toată plăcerea întâlnirilor, lansărilor de carte, dialogurilor cu simț critic». Poetul afirmă, premonitoriu: «Primejdia o văd, clar, în schimbarea compoziției calitative a Uniunii, netaletății copleșindu-i în viitor pe cei talentați (...) Fără o ierarhizare a meritelor literare, fără meritocrație, ne întoarcem la gazeta de perete».

O delicioasă transpunere în proză a unei nopți de transă poetică *sui generis* ne oferă Nichita Danilov, în timp ce Dumitru Chioaru scrie despre Alexandru Mușina, Marian Victor Buciu despre proza Aurei Christi, iar Bucur Demetruan despre cartea Constanței Buzea, *Creștetul ghețarului: 1969-1971*, Ed. Humanitas, 2009.” ■ Aflăm că în perioada 19-23 mai are loc, la Sala Polivalentă din Iași, cea de-a XVIII-a ediție a Târgului Internațional de Carte „Librex”. Programul

promite „lansări de carte, dezbateri de specialitate, întâlniri cu autori, autografe, prezentări de produse și servicii, oferte atractive, promoții diverse, cărți mari la prețuri mici, momente artistice, concursuri, tombolă cu premii.” ■ Sunt publicate versuri de Simona-Grazia Dima.

[„Contrapunct. Revistă de literatură și arte”. Apare sub egida Uniunii Scriitorilor. Revistă editată de Fundația CONTRAPUNCT, apariție neregulată, număr de pagini: nespecificat, an XXI, nr. 1-2, format A4. Director: Ioan Vieru, Redactor-șef: Marilena Preda Sânc] Roxana Dumitru (născută în 1984 la Ploiești, absolventă a Facultății de Arhitectură) debutează în cadrul acestui număr cu poezii precum *Tămăduire...*, *Labirint de iluzii*, *Slăbiciune mentală*. ■ În *Impresii la Katarum* regăsim o serie de poeme scrise de Ion Scorobete, poet și prozator român, întemeietor al Fundației Culturale „Traian Voia”. ■ O serie de pagini sunt dedicate poeziei Lidiei Cherciu, *Nopți albe și Spațiu alert*.

[„Convorbiri literare”, nr. 5 (173)] În „Biblioteca foileton” oferită cititorilor este inclus Viorel Dinescu, cu o broșură de texte purtând titlul „Buruieni de leac.” ■ Constantin Dram consideră că, prin romanul *Z* (Editura Junimea, 2009), Ion Fercu „își validează definitiv valoarea de romancier și întărește constatarea că în arealul Bacăului s-a format un climat propice unora dintre cei mai importanți romancieri ai țării, la ora actuală, acolo existând și scriind, după cum se știe, Petru Cimpoeșu și Dan Perșa, ca să trimit la două nume importante ale prozei contemporane.” ■ Emanuela Ilie observă că, aflat la ediția a doua, „pseudoromanul Ioanei Nicolae - *Cerul din burtă* (Polirom, 2010) – reușește să își păstreze intacte prospețimile și aromele. Sigur, «de vină» pentru această benefică stare de fapt nu poate fi doar tema (graviditatea) cu adevărat provocatoare, fără niciun precedent în literatura noastră și fără vreo continuitate vizibilă, exceptând poeme răzlețe ale unor autoare. [...] În orice caz, *Cerul din burtă* rămâne, și la cinci ani de la prima ediție, prima tentativă (reușită!) de a corporaliza, printr-o comuniune învăluitor metaforică, deși grefată pe biograful cel mai frust, toată amezițoarea frumusețe a celor nouă luni de sarcină.” ■ Șerban Axinte crede că despre poezia lui Florin Catargiu (*Sentic*, Editura Vinea, 2009) se poate spune că păstrează în elementul ei primar o anumită stare de a fi a scindării, a unei schisme lăuntrice observabilă și prin raportare la biografia autorului, teolog și matematician în același timp.” ■ Gellu Dorian subliniază că volumul de debut al Gabrielei Toma „apare dintr-o îngemănare destul de rar întâlnită la noi, și anume, așa cum scrie pe pagina de avangardă a cărții, «Volum câștigător al Concursului de Debut Literar UniCredit» - concurs aflat la ediția a II-a în 2009 -, dintr-o fericită simbioză între o editură de prestigiu, cum este Humanitas, editură care publică foarte rar poezie, și mai ales a unui autor debutant, și o societate economică bancară, cum este UniCredit. Este un gest ce dorește să atragă atenția, poate, unui minister care ar trebui să adune astfel de fonduri importante pe care să le dirijeze spre editarea cărților valoroase ale scriitorilor români, minister care a lăsat totul pe seama unei agenții – AFCN -, care înghite fonduri importante fără a lăsa în urmă semne că

depozitele bibliotecilor publice se îmbogățesc în urma acțiunilor ei. Faptul că UniCredit cooperează direct cu Editura Humanitas în astfel de scopuri culturale și nu cu AFCN și, implicit, Ministerul Culturii, dovedește lipsa de încredere a unor astfel de sponsori față de editurile amintite. Și iată că, în urma unei astfel de colaborări, debutează o poetă talentată, Gabriela Toma, cu cartea *Cântecul geamănului*. [...] Cartea Gabrielei Toma care, din păcate, deși apărută la o editură care are o echipă de profesioniști, nu se încheie, din punct de vedere tehnic, cu un sumar, cum era firesc, ci este lăsată pe cinci pagini albe, pe care eventualul cititor să-și scrie impresiile imediate, sau să copieze sumarul, așa cum nu l-a redat redactorul de carte – este o carte bună de poezie, demnă de luat în seamă, de citit și de scos în lume.” În „panoramic(ul) editorial” Peregrinus expune următoarele volume „ieșene”: Constantin Blănaru, *În caroiaj* (Biblioteca „Miorița”): „Volumul cuprinde 13 proze scurte, 13 fragme-uri din ceea ce ar putea fi realitatea cotidiană pentru mai fiecare dintre noi.”; Petruș Andrei, *Crepusculul de miere* (Editura Cronica, 2010): „Un volum cu un titlul care-mi aduce aminte de copilărie, de niște vremuri care astăzi par straniu de departe.”; Doru Maximovici, *Pasărea amintirilor* (Editura Junimea, 2010): „Un volum frumos nu doar ca obiect tipografic, ci și o lectură plăcută.”; Silviu Goran, *Eva Heyman* (Editura Alfa, 2009). ■ În vitrina cărților, Emilian Marcu expune atât volume foarte bune- patru penițe (*Zodia nedreptății* [Editura Samuel, 2010]: „George L. Nimigean face parte din garda tot mai redusă a poeziilor gravi, ceremonios și ceremonial, care se prezintă în fața cititorului într-un frac în flăcări, atent încheiat la toți nasturii. Cămașa poeziei îl cuprinde cu o anume candoare, lăsând loc frigului poeziei în oase când scrie.”; *1500 de scriitori români, clasici și contemporani. Un dicționar biobliografic esențial* [Editura Porțile Orientului, 2010, fotografii color, alcătuit de Boris Crăciun și Daniela Crăciun-Costin]: „Subintitulat și *Dicționarul de la Iași*, acest op cuprinde microportrete de scriitori, cu operele lor esențiale, unde este cazul, microportrete care aduc strictul necesar de informații pentru cititorul dornic de a ști câte ceva despre acești truditori ai scrisului care așteaptă de la el foarte puțin: să fie citiți... [...] Un lucru important este și lista din final cu scriitorii contemporani care sunt ordonați pe filialele în care activează, din punct de vedere statuar și administrativ. De asemenea, remarcabil este faptul că pentru prima dată, după știința mea, sunt incluși, printr-un gest recuperatoriu, într-un asemenea dicționar, și scriitorii de limbă și literatură română din Republica Moldova, Ucraina, Banatul sârbesc, Bulgaria, Israel, din diaspora europeană, americană, canadiană și de prin alte regiuni ale globului.”) cât și bune- trei penițe – (*Amurgul trandafirului* [Editura Betta, 2010]: „Confesivă și discretă, fără experimentalisme inutile, care de cele mai multe ori fac mai mult rău decât bine, poezia Mariei Toma se lasă citită sub clar de lună, atunci când trandafirul dă în amurgul sângieru, cu un anume patos intim și o discreție specială.”; *Pavilioane cu ruj* [Editura Princeps Edit, 2010]: „Deși ca vârstă Paul Gorban ar putea fi ușor atașat la bu-toniera valului de scriitori ce își spun, cu o ușoară obrăznicie, douămiiști, că în

literatura română valurile vin și trec mai repede decât apa de pe găște și mai discret decât garda de la palat, totuși el se distanțează de aceștia printr-un lirism autentic și prin luciditatea versului.”; *Anotimpul culorilor* (Editura PIM, 2010): „Marioara Vișan scrie poezie exact așa cum trăiește, o poezie la prima suflare, cu un entuziasm potolit, entuziasm pe care mai mult îl șoptește, știind că și bucuriile și durerile se șoptesc, nu se țipă.”). ■ Valentin Talpalaru include următoarele publicații în compRESA revistelor: „O nouă surpriză, numită «Carmina Balcanica», ne duce în peisajul literar al Balcanilor, dar nu numai, pentru că lista colaboratorilor, impresionantă, trece Atlanticul precum un pâraiaș, aducând în curtea revistei care și-a propus să dezvăluie o perspectivă balcanică modernă a literaturii și nume din țara yankeilor. Dar mai pe larg despre intențiile ei se pronunță Mihaela Albu, *editor in chief*, cum sună în engleză calitatea pe care o deține în boardul publicației. [...] Din Balcani la Baia Mare, pentru o lectură a revistei «Nord literar» și ostioarea curiozității noastre cea de toate numerele, despre ce se mai critică, ce se mai publică pe acolo. Aflăm astfel că e musai să trecem prin cărțile lui Mircea Petean, *Câmp minat*, Adrian Micihiduță, *Filosofia recesi-vității*, Vasile Latiș și Gavril Ciuban, *Viața de aer*, ori parcursul critic al cărților lui Petru Dumitriu pe care ni-l propune Victor Cubleşan. Nu lipsește atenția pe care mai toate revistele o acordă cărții lui Adrian Marino, *Viața unui om singur*, aici sub lupa Danielei Sitar-Tăut. Multă poezie, multe nume noi sau mai «vechi», de la grupajul lui Augustin Botiș la poemele semnate de Gelu Nicolae Ionescu, Gheorghiuță Neguțu, Elena Datcu, Mihai Oprea, Mirel Giurgiu, Marina Angel Glodici și alții. [...] Le roi este mort, vive le roi! De la Piatra Neamț a ajuns în redacție o impozantă revistă, groasă în talie, preț de peste 250 de pagini, «Conta». Este primul număr pe 2010 și «amenință» cu stabilitatea, ceea ce îi dorim cu asupra de măsură. Noua redacție are drept capiteluri pe Adrian Alui Gheorghe, în calitate de director, Emil Nicolae, redactor șef, iar în corpul redacțional pe Vasile Baghiu, Adrian G. Romila, Nicolae Sava, Vasile Spiridon și Raluca Șerban-Naclad. [...] trecem peste eternele întrebări, retorice deja, gen *Cine mai are nevoie de cultură?* Ori reluarea anchetei inițiată de Adrian Alui Gheorghe, *Literatura română: provincie și provincialism*, nu de alta dar eventualele răspunsuri ar putea strica fiesta! [...] Iar noi coborâm către cotul Dunării de la Turnu Severin pentru o întâlnire cu «Caligraf». Revista se deschide cu o reverență către Dumitru Radu Popescu la împlinirea unei vârste venerabile și continuă cu o piesă de teatru semnată de aniversat, *Moartea actorului Pompiliu Iordache*. Poezia este atent și bogat...caligrafiată: grupaje de versuri semnate de Virgil Diaconu, Gheorghe Istrate, Adrian Iovan, Costel Stancu, Octavia Sandu, Lucian Adam, la care se adaugă dubla ipostază prozator-poet a lui Robert Șerban. [...] Încheiem periplusul nostru de primăvară cu încă un drum în nord, la prietenul George Vulturescu și noul număr din «Poesis». Din rațiuni care nu mai țin de voința redactorilor-șefi, revistele încep să se grupeze trimestrial, așa cum este cazul și acum, dar asta nu știrbește cu nimic din plăcerea de a mai citi poeme de Dorin Tudoran, de pildă,

laureatul Premiului «M. Eminescu» de la Botoșani. [...] Dintre propunerile de lectură care ne vin de acolo, din Septentrion, le reținem pe cele girate de Vasile Spiridon, respectiv volumul bilingv al poetei trăitoare de vreo treizeci de ani în Germania, Francisca Ricinski, *Trenul fără roți*, Simion Bogdănescu, atent la semnificațiile volumului de versuri semnate de Valeriu Stancu, *Triunghiuri cu pupila albastră* și ne oprim aici, lăsându-vă domniilor voaste plăcerea descoperirii unui număr interesant. Oricum nu ieșim din *Poesis* fără a avertiza asupra poemelor lui Varujan Vosganian, Adrian Alui Gheorghe, Elena Ștefoi, Daniel Pișcu, Stoian G. Bogdan.” ■ În „Curier de ambe sexe”, Nicolae Sava răspunde scriitorilor „aspiranți”: „Roxana [-Andreea Popescu, elevă în clasa a XI-a la Colegiul Național «Nicoale Bălcescu» din Brăila], ai talent! Textele atele suferă de puțină logoree, o revenire asupra lor fiind, totuși, necesară. [...] o plăcută surpriză ne-ai produs și manuscrisele lui Cătălin Andrioaie din București, care ne-a trimis câteva proze scurte și care pare a fi un autor care promite. [...] Versurile tale, Roxana [Dumitru, 25 de ani, studentă în anul 6 la Facultatea de Arhitectură din București, membră a Cenaclului Literar «Orfeu» din Ploiești de mai bine de zece ani], se apropie de nivelul publicabil, dar mai ai de lucrat asupra lor, pentru ca demersul tău liric să răzbată mai evident dintre «stufișul» cuvintelor, care deseori, îl pun în umbră. Există o anumită sensibilitate în versurile tale. Într-o viitoare antologie lirică a curierului nostru vom publica două din textele trimise. Versuri calofile, ușor vetuste, primim de la un oarecare George Ioniță. [...] Cândva, într-o viitoare antologie a curierului, vom publica și câteva din creația lui.” Drept urmare, în „Antologia curierului” are șansa de a fi inclus Romeo Aurelian Ilie. ■ Paginile de poezie găzduiesc versuri semnate de Radu Cange, Raluca Brancomir, Dan Petrușcă, Lucreția Andronic, Petruș Andrei. Alex Marinescu semnează „Trei Povestiri”.

[„Dilemateca: scrieri, autori, lecturi”, nr. 48] Mircea Vasilescu scrie despre „Cititori pe termen lung”: „Mi s-a întâmplat în ultima vreme să am câteva discuții cu niște amici pe teme cărților date «la pachet» cu ziarele. Două locuri comune se desprindeau din spusele amicilor: 1) aceste cărți la «preț de *dumping*» omoară editurile (care au pe piață uneori același volume la preț mai mare) și 2) cititorii le cumpără pentru să se face un marketing agresiv, le pun în bibliotecă pentru că sunt «de colecție», dar nu le citesc (pentru că «adevărații cititori» își aleg cărțile singuri, nu pentru că sunt promovate la TV). [...] Diverse studii făcute în alte țări arată că publicul de librărie nu e același cu «publicul de chioșc»: cele două categorii se suprapun doar în mică măsură. Cititorii nu sunt «furați» așadar de la edituri. Dimpotrivă, pe termen lung, editurile *câștigă* un public nou, selectat dintre milioanele de oameni care au cumpărat cărți împreună cu ziarele. Studii făcute de multă vreme arată că, dacă n-aveau această ofertă accesibilă, cei mai mulți dintre ei n-ar fi cumpărat *deloc* cărți (sau ar fi făcut-o întâmplător), deci editurile oricum nu-i aveau printre potențialii clienți. După ce au cumpărat (corect «mânați» de marketing) cărți accesibile, unii dintre ei fac «pasul înainte» și încep

să frecventeze și librăriile. Problema e că în România librăriile s-au împuținat foarte mult. Așa că e de înțeles îngrijorarea editorilor, dar ea e greșit orientată: nu trusturile de presă care oferă cărți în condiții accesibile sunt «dușmanul lecturii»... Dimpotrivă. Pe lângă o bună afacere, acestea fac și un act cultural: răspândesc cărți în publicul de masă, într-o țară în care accesul la carte e destul de complicat.”

■ Gabriela Gheorghișor este de părere că, în volumul *Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București* (Polirom, 2010, preț 24, 95 lei), „Doina Ruști ne răsfață cu o proză dezbărată de orice inginerii metatextuale, cu multiple schimbări de perspectivă, foșnitoare de taine și de energii fantomatice, într-o scriitură fluidă ca mătasea, deopotrivă plutitoare, feerică, dar și senzuală, carnoasă, colorată de comparații plastice. Autoarea schițează și o mitologie *sui-generis* a orașului (zona Universității și împrejurimile), înscriindu-se astfel în seria fascinațiilor și a fascinatorilor de București, de la Mircea Eliade la Mircea Cărtărescu.” ■ Codrin Liviu Cuțitaru consideră că volumul *Creștetul ghețarului* [Humanitas, 2009, preț: 27 lei] nu reprezintă numai o carte de autoanaliză, ci și una de explorare a alterității. Constanța Buzea creionează, în volum, «o lume dispărută», a anilor '60-'70, cu farmecul și, concomitent, ororile ei. Mai mult, scriitoarea are prilejul să călătorească în America, familiarizându-se cu diferențele mentaliste. Întâlnirea cu Mircea Eliade, la Chicago, constituie un episod inedit de istorie literară, ce nu trebuie ocolit de criticii viitorului.” ■ Călin Dorian Florescu îi acordă un interviu lui Marius Chivu: „*Ești poliglot, vorbești cinci limbi străine, a existat un moment în care te-ai întrebat în ce limbă vei fi scriitor?*; Nu m-am întrebat și nu am ales. Germana m-a ales ea. Știu că sună cochec, dar așa este. Ajungând la 15 ani în Elveția, o țară cu dialect, iar limba română rămânând acasă, riscam să devin mut. Dacă alegeam dialectul elvețian – îmi dau seama acum -, mi-aș fi ratat posibilitățile de a deveni scriitor. La 15 ani însă nu știam că voi deveni scriitor, știam doar că vreau să mă arăt, să ies în lume. Și am învățat germana. Dar n-a fost propriu-zis o decizie, nu mi-am pus întrebarea în ce limbă să scriu, germana m-a luat în cultura ei precum curgerea unui afluent. Trei ani mai târziu am început să scriu primele texte în germană. Apoi, contactul meu puternic cu lumea se realizează prin limba germană. Dacă aș fi vorbit dialectul elvețian, aș fi avut prieteni nemți și aș fi stat într-o cafenea scriind, într-un sentimentalism schizofrenic, într-o română vorbită până la 15 ani, toate acestea mi-ar fi diminuat contactul cu lumea. Prezentul meu e german. Dacă aș veni în România, prezentul meu ar fi altul și, în câțiva ani, aș scrie în românește. [...] *Ai primit cumva oferte de ecranizări din țară după vreun roman de-al tău?*; Cu Cătălin Mitulescu, pe care l-am întâlnit la Bologna, sunt în contact pentru o posibilă ecranizare a *Maseurului orb*. [...] *Îmi place faptul că scrii în cafenea; cum așa?*; Nu exclud ca în timp să mă retrag din cafenele. Prima versiune a noului meu roman a fost scrisă în cafenea, iar acasă la computer l-am rescris total. Între cafenea și acasă s-a produs o mare schimbare și nu știu dacă voi continua să lucrez în această manieră. Am ales să scriu în cafenele pentru că singurătatea casei mă împovărează. La cafenea

caut oamenii și zgomotul de fond... [...]; *Iată, tot despre o călătorie e vorba și aici...*; (Râde.) Da, pentru că în vacarm n-ai șansa să supraviețuiești decât dacă te concentrezi direct proporțional cu zgomotul din jur. Scrisul la cafea e un exercițiu mental intens. Acasă, în liniște, concentrarea s-ar dilua.; *Te recunosc chelnerițele?*; Da, am întotdeauna o masă rezervată și mă întreabă mereu cum merge scrisul., *Te citesc?*; Nu. Patronul cafelei mi-a cerut odată cărțile, mi-a spus că vrea să le aibă, dar apoi nu mi-a vorbit niciodată despre ele. (Râde.)” Vasile Dem Zamfirescu oferă o perspectivă diferită asupra celei mai discutate cărți a anului: „Un copil care nu este iubit de părinții săi rămâne traumatizat pentru tot restul vieții, iar personalitatea sa este deformată ireversibil. Cum arată o astfel de personalitate, cititorul poate afla din memoriile lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom). ■ [...] Ne iubirea și respingerea lui A.M. din partea părinților îl transformă, ca adult, într-un narcisic vigilent la reacțiile celorlalți. La cel mai mic semn de ne iubire, reacționează agresiv. [...] În sufletul celor care au avut neșansa de a nu fi fost iubiți de părinții lor sălășluiește viermele distrugător al neîncrederii în sine. Provenită dintr-un silogism emoțional imbatabil la vârstele cele mai timpurii – eu sunt de vină pentru că nu sunt iubit – neîncrederea în sine este îngemănată cu ne iubirea de sine și chiar cu ura de sine.” ■ Sunt publicate fragmente din *Noapte bună, copii!*, volumul lui Radu Pavel Gheo, aflat în curs de apariție la Polirom.

28 mai

[„**Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România**”, nr. 5 (1532)] Șerban Foarță semnează poemul „1 iunie”. ■ Radu Pavel Gheo îi acordă un interviu lui Petru Dulgheru: „Dacă ar fi să mă plâng de ceva, m-aș plânge mai degrabă de reducerea numărului de cititori. Știu că e o lamentație cu iz de clișeu – toți scriitorii se plâng de numărul mic de cititori -, dar asta îi acutizează valabilitatea. Nu vreau să spun că în România se citește tot mai puțin. Bănuiesc că numărul de cititori nu scade sau nu scade foarte repede. Problema e că în România s-a citit dintodeauna mult prea puțin, în comparație cu alte țări mai vestice, inclusiv Ungaria sau Cehia. Cifrele vânzărilor de carte odovedesc. Așa că problema e una de sistem, nu e problema cititorilor. În orașe nici nu mai există librării. La sate nici nu mai vorbesc... ce cărți găsești de cumpărat într-un sat? Pier și bibliotecile satești, atâtea câte au funcționat. Bibliotecile publice din orașele mari abia mai supraviețuiesc. Am auzit chiar că li s-ar fi impus să se autofinanțeze – bănuiesc că parțial, dar chiar și așa... Cum să se autofinanțeze o bibliotecă publică? Să își deschidă un magazin de papetărie pe hol?” ■ Mircea Mihăieș consideră că, prin *Frumoasele străine* (Humanitas, 2010), Mircea Cărtărescu „ne-a oferit cea mai calmă carte a sa din ultimii cincisprezece ani. Dar e un calm sub crusta căruia pândește, bacovian, nevroza. Copleșit de atenție, adulat, el poartă cu sine tristețea iremediabilă a insului «umilit și obidit», tristețe pe care n-o pot spăla toate celebritățile politice asepticale ale întregului Occident. Scriitorul reușește performanța de

a fi un fel de Buddy Glass în care coexistă, nostalgic și paranoic, atât fragilitatea și retractilitatea lui Holden Caulfield, cât și bizareria genialoidă a lui Seymour Glass. Notar al propriilor aventuri, Mircea Cărtărescu e și cel dintâi cititor care, ca și noi, se înduioșează, se amuză și suferă în fața rândurilor pe care tocmai le-a scris. Pentru că ele sunt însăși viața sa pe cât de reală, pe atât de imaginară. Și pe cât de imaginară, pe atât de intensă.” ■ Tudor Crețu scrie despre romanul semnat de Adrian Bodnaru, *O legătură de chei* (Cartea Românească, 2010): „un volum al rimelor mai libertine, care nu încorsetează, ci induce, în cazul textelor mai ample, un fel de muzicalitate difuză, pierdută. Frecvența rimelor sincategoriale – între părți identice de vorbire – e în strânsă legătură cu efectul de sacadare liricizantă.” ■ Sunt publicate poeme de Ion Scorobete și Constantin Gurău. ■ Din „Tur(ul) de Orizont” făcut de „Roșiorii de vede” aflăm că „În primul număr din «Discobolul» din acest an se găsește o anchetă literară cu schepsis: «Despre puterile și slăbiciunile cititorului actual». [...] Vă oferim câteva răspunsuri la una dintre interogații - «Dacă ați știți că nimeni nu va citi niciodată ceea ce ați scris, ați mai scrie?»; *Liviu Antonesei*: Da, sigur că aș scrie. Am mai spus că scriu mai întâi pentru mine, apoi și pentru eventualii cititori. E și scrisul acesta un fel de a te împăca cu tine și cu lumea, uneori, chiar un fel de auto-terapie.; *Rita Chirian*: Nu cred că nu te vei îndrăgosti doar fiindcă ți se va spune că celălalt nu-ți va răspunde niciodată. E altruismul condiționat de recunoștință? Scriu ca exercițiu terapeutic, scriu confesiv și compesatoriu, scriu egoist.; *Aura Christi*: Evident că da! Cum să oprești să circule sângele prin vene?; *Dan Herciu*: Nu!; *Daniel D. Marin*: Mare parte din ce am scris nu a fost niciodată destinat unui public în afară de mine însumi. Nu vād de ce s-ar schimba acest lucru. *Gheorghe Schwartz*: Păi, am încotro? Probabil că aș continua să scriu, la fel cum lupul latră la lună, deși luna nu îi răspunde niciodată.”

APRILIE - MAI

[„Steaua”, nr. 4-5 (738-739)] Sunt publicate și restul răspunsurilor primite la ancheta inițiată de revistă, anchetă de privea soarta blog-urilor literare din România. Răspund: ■ Mihaela Ursă: „Blogging-ul – ca fenomen al culturii digitale – nu prea are parte de reacții moderate, el este fie detestat/contestat, fie îmbrățișat și agreat, iar acest lucru nu demonstrează decât că își trăiește încă (în ciuda migrării către formule minimaliste) epoca de glorie. [...] Strict personal, găsesc că lucrul fascinant în *blog*-uri este caracterul lor de *creuzet*, de *work-in-progress*. Mă refer aici la faptul că, indiferent dacă ne place sau nu, dacă se potrivește sau nu structurii noastre interioare, există *blog*-uri în care dospește aluatul vremurilor viitoare: o altă literatură, o altă artă, o altă muzică sau alte forme de existență creatoare, care nici măcar nu au încă un nume.” ■ Diana Mărculescu: „Firește, expectanțele cititorilor de bloguri se vor detașa uneori, în diverse grade de intensitate, de cele ale cititorilor tradiționaliști. Blogul, ca spațiu de manifestare, rămâne într-o anumită măsură blocat într-o formă de exprimare

parțializată. Însă aceasta devine și una din trăsăturile ce îl apropie și mai tare de viziunea contemporană, detașată, cel puțin în linii mari, de orice pretenție de exhaustivitate.” ■ Ruxandra Bularca: „Blogul te învață să pui la îndoială, îți arată diversitatea și îți permite să îți exprimi dezacordurile prin noțiunea de *peer-to-peer review* în sensul ei cel mai literal de colaborare, produs creat de mai multe mâini. Blogul este o conversație într-o agoră virtuală, conversație găzduită și nu ghidată de oratorul literar.” ■ Adriana Stan: „Nu vreau să țin aici o predică puritană de pension, dar mi se pare evident că lectură – odată hedonistă, instructivă, formatoare – e tot mai condusă în astfel de cazuri de curiozități pur tabloide. [...] La limită, esteticul devine o miză neglijabilă într-o asemenea economie discursivă. Lipsit de escorta paratextuală (editură, prefață etc.) și, deci, de girantul pragmatic, textul electronic e un obiect flotant aruncat în infinitul simbolic al comunității virtuale.” ■ Doru Pop: „Deși nu e corect, uneori bloggerii se adună în haite pentru a face mai multă audiență, așa s-au născut și la noi mici imperii blogoristice, voxpublica.net sau bookblog.ro, care nu sunt altceva decât forme primitive ale procesului ce a dat naștere în epoca de piatră primelor triburi – tribul meu bate clanul tău. Cine va supraviețui acestei noi explozii evoluționare va pune bazele unei noi civilizații, fără oameni și fără umanitate. LOL :)” ■ Bogdan Odăgescu: „Blogul, cel puțin în forma sa actuală, este cea mai potrivită formă narcisiacă de auto-fetișizare pentru autorul de literatură al secolului XXI, cât și pentru blogger-ul pur sânge, pentru că presupune comunicarea de la tribună, posesorul blogului având control nu doar asupra propriului discurs, dar și de cenzură asupra comentatorilor.” ■ Florin Balotescu: „Captivante cu adevărat sunt funcțiile prin care spațiul devine activ, cunoscut prin umoarea tipurilor de discursuri care se mișcă dincolo și dincoace de granițele seriozității, pertinentei, gratuității, carnavalescului.” ■ Marius Conkan: „Pentru mine, ca blogger, blogul înseamnă un prilej de a-mi pregăti cititorul pentru o viitoare carte, de a-l obișnui cu anumite structuri postexpresioniste ale imaginarului meu poetic. Aproape întregul volum *Soporia*, cu care am debutat, a fost afișat înainte de publicare, doi ani la rând, pe blog, deși nu toate poemele au fost incluse ulterior în volum. Multe dintre ele au rămas suspendate în mediul virtual, devenind un soi de *e-poeme* care vor aparține pentru totdeauna doar sistemului de blogging.” ■ Andrei Simuț: „Blogurile sunt o bună dovadă că literaritatea pură a textului poate supraviețui foarte bine și în noul context al invaziei mesajelor și textelor de altă factură, blogurile literare pot fi văzute și ca acțiune practică de subversiune a sistemului consumist, al sistemului de publicitate agresivă, de integrare textuală a imaginii, fiind și o deconstrucție necesară/ subminare a isteriei mediatice (refugiate acum mai ales la TV) și politice printr-un mesaj liber de ideologie și mistificare.” ■ Felix Nicolau: „Blogul este un releu informațional, dar și o instanță de judecată. Cred că este cea mai bună parte a lumii virtuale. Asigură în cele mai multe cazuri o comunicare reală și stimulează asumarea de opinii.” ■ Maria Alexe: „Literatura digitală începe să fie considerată un tip aparte de literatură ce se dezvoltă după

alte reguli decât cele de până acum, se scrie și se citește în mod diferit, întreaga societate se schimbă și literatura ca formă de expresie nu poate rămâne aceeași într-o lume atât de preocupată să se redefinească. Nu trebuie să ne mire că asistăm la schimbarea formelor de expresie.” ■ Claudiu Turcuș: „Aproape distopic, rezumându-mă la domeniul criticii literare, aş spune că blogurile reprezintă împlinirea unei profeții negative prin care cărțile ajung, mai degrabă, a fi exclusiv promovate, iar nu discutate sau ierarhizate. Tocmai de aceea, suportul virtual n-ar trebui valorificat în sine. E doar un instrument complementar promovării culturii, iar nu alternativa viabilă care să găzduiască dezbateri culturale.” ■ Codruța Simina: „De remarcat este, totuși, popularitatea (mai mare) a unor bloguri de critică literară scrise lejer dar consistent, și care reușesc să penetreze semnificativ inclusiv mediul autorilor «pe hârtie» (vezi exemplul Luciat, www.terorista.ro). Un exemplu care arată că există apetit pentru literatură și critica ei, cu nuanțe de stil și abordare.” ■ Mihai Lisei: „auto-cunoașterea promovată de scriitori pe blogurile literare este în deplină concordanță cu libertatea câștigată, singura în măsură să iradieze lumea din interior.” ■ Adela Greceanu povestește despre întâlnirile sale cu diverse blogg-uri care s-au materilizat în volume tipărite. „În 2009 Veronica D. Niculescu și Emil Brumaru au publicat *Basmul Prințesei Repede-Repede*, unde am recunoscut câteva personaje inventate pe blogul *Floribunda!* [...] Tot la capitolul slăbiciuni personale, se încadrează perfect și blogul *Caligraf*. Autorul lui, Alexandru, e, printre altele, un colecționar de scriitori-NU. [...] De când s-a împrietenit cu Radu Vancu, a început un adevărat spectacol pentru mine, Le urmăresc cu enormă plăcere conversațiile în subsolurile blogurilor *Caligraf*, *Sebastian în vis*, *O carte într-o frază*, *Biographia litteraria*, *șalul e șarpele*. Aș fi încântată să scrie împreună un soi de roman epistolar despre cum citesc ei literatură, tot un hibrid din acela imposibil de încadrat într-un gen anume.” ■ Andrada Jeniact: „mă bucur foarte tare că există bloguri foarte bine scrise, pentru că fiind așa vii și online-e, am curaj să fac cu mâna, și să pornesc legătură, să nu fiu singură în toată treaba asta cu Cititul. Cărțile mișto îți cam lasă doar varianta asta, să stai singur în fața lor. E foarte bine și așa! La fel ca și cărțile, blogurile bune sunt o stare de nesingurătare.” ■ Igor Mocanu: „Ne putem întreba, oare nu cumva bloggingul literar este și o expresie a nostalgiei textului pentru pre-istorie, când nu era decât imagine? Când ai în față un blog, iar pe el – un text literar, tu, ca cititor, ce faci, îl citești sau îl vizualizezi? Experimentezi o simultaneitate sau o consecuție cognitivă? Să ne bucurăm sau să ne întristăm că încercăm abia astăzi să răspundem la niște întrebări pe care și le adresase pictopoezia încă din anii '20? Poate că la vremea aceea astfel de întrebări nu-și găsiseră mediul, pe noi astăzi ne copleșesc mediile.”

■ Adrian Popescu subliniază că „Cine va compara jurnalul regretatului Mircea Zăciu, de la a căruia moarte s-au împlinit, recent, cinci ani, cu mult comentata autobiografie culturală, sau rememorare a parcursului ideologic, ale lui Adrian Marino, *Viața unui om singur*, va fi frapat de marea diferență de tratament aplicată

contemporanilor, una casant-inflexibilă, pe de o parte, una melancolic-moralistă, pe de alta.” ■ Ruxandra Cesereanu crede că „«Orfan» simbolic încă din copilărie, Adrian Marino a căutat substituiți parentali: singurul substitut perfect l-a găsit în cultură și exclusiv prin aceasta a încercat să se salveze. Introvertit, ursuz, neîncrezător în oameni, Adrian Marino nu era lipsit, totuși, în realitate, de ghidușie și de îndeajuns umor – dar nimic din acestea din urmă nu transpare în *Viața unui om singur*, ca și cum autorul ar fi dorit să vorbească exclusiv despre coborâșurile și întunecimile sale, neadmițând bucuriile (mici), voioșiile, luminile. Cartea sa este voit sumbră, demonstrativ de întunecată. Făptura care l-a priceput cel mai bine o care l-a secondat o viață întreagă cu o generozitate și o dedicație absolute, doamna Lidia Bote, este aproape singura care, foarte succint (datorită pudorii auctoriale) apare în lumină. Dacă i s-ar fi înfățișat în autobiografie rolul major jucat pe o partitură amplă, așa cum ar fi meritat, poate că *Viața unui om singur* nu ar fi fost o hiperbolă a izolării umane și a traumei continue, ci s-ar fi plasat dincolo de infern, măcar în purgatoriu. Paradisul rămâne oricum exclus.” ■ Ovidiu Pecican: „Mă gândesc că, aflat pe panta descendentă a vieții, Adrian Marino a dăruit acestei culturi o carte de o acută și maximală sinceritate, atâta cât a putut sau cât a știut să poată. Visul autenticist al lui Camil Petrescu, al trăiriștilor interbelici, al tânărului Petru Popescu se împlinesc nu atât atunci, în proza lor îndelung teoretizată, ci în însemnările febrile și concluzive, amare oi caustice, severe oi neconsolate ale lui Adrian Marino.” ■ Ioan Pop-Curșeu vede în *Viața unui om singur* „o carte extraordinară, pasionantă, o carte a unui «apucat» care nu face sluj nimănui și încearcă să diagnosticheze și să propună soluții pentru eternele racile ale culturii române (una dintre acestea fiind «noichismul») și influența sa dezastruoasă asupra multor oameni de cultură). Se citește cu sufletul la gură, chiar dacă în urmă rămâne un gust de cenușă!” ■ Suzana Lungu discută o carte „apărută la Brumar (în condiții grafice care ar face cinste și unei edituri mai mari), antologia de versuri *Omul Decor*, aparținând lui Gelu Vlaoin, a constituit, după câte se pare, una din prezențele notabile pe «piața românească de poezie», ajungând în topul Cărțile Anului pe 2009. Demersul care stă la baza acestei (re)publicări este unul binevenit pentru mai tinerii cititori, care, dând din întâmplare peste manifestul deprimist, ar dori să experimenteze și acest gen de poezie, dar și pentru nostalgicii ori ucenicii (câți pot să mai fie și ei) scenei literare în cauză.” ■ Laurențiu Malomfănean observă că, „în ultimul volum publicat (*Orb, prin Nord, antologie de poezie 1996-2007*, cuvânt-înainte de Nicolae Oprea, în loc de postfață o scrisoare de la Marcel Moreau, Editura Paralela 45, 2009), George Vulturescu ne propune o antologie tematică. Faptul se poate constata din simpla trecere în revistă a titlurilor volumelor antologate. [...] În concluzie, poemetele antologate cer foarte mult o (privire) critică psihanalitică, pe care am schițat-o. Problema e că selecția lor a fost prea generoasă, că poetul pare hotărât să-și tematizeze în continuare geografia simbolică, să se caute prin nordul său propriu. Să sperăm că se va găsi. Deși de relativ mare cantitate, poezia lui George

Vulturescu rămâne de relativ bună calitate.” ■ Alex Goldiș este de părere că, „de peste patru decenii, Angela Marinescu a rămas una dintre cele mai excentrice figuri ale poeziei românești, de neîncadrat în nicio poetică generaționistă. [...] Fără a reprezenta o ruptură radicală față de celelalte volume, *Probleme personale* (Cartea românească, 2009) marchează, măcar din punct de vedere tematic, o etapă nouă în evoluția poetei. Căci nicicând n-a vorbit mai mult Angela Marinescu în versurile sale despre (propria) poezie. [...] Astfel încât rămâne stăruitoare impresia că *Problemele personale* dezvăluie o poetă îndeajuns de puternică încât să-și valorifice superior chiar și propriile neputințe.” ■ Victor Cubleşan discută *Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București* (Polirom, 2010), „genul de volum pe care o etichetă se lipește cu greu dacă aluneci pe panta analizei tehnice stricte. Ceea ce se prezintă inițial drept o suită de povestiri legate tematic (spațiul Bucureștiului) crește treptat într-un organism uniform, proiectând personaje și întâmplări recurente, repovestind aceleași întâmplări din puncte de vedere diferite, creionând un unic și identic spațiu și timp unitar pentru întreg ansamblul. Pe nesimțite, cele 11 proze scurte par să coaguleze sub impulsul lecturii într-un singur text. Un roman? Posibil, dar, sincer vorbind, e un aspect total neinteresant. Personal îmi place să văd pur și simplu un volum de povestiri foarte bine încheiat, construit inteligent în jurul unor idei. [...] Este foarte posibil ca volumul de față să nu aibă o receptare foarte entuziastă, sau poate să treacă mai puțin remarcat de către critică. Dar, chiar dacă nu este cel mai bun volum pe care îl puteți citi în acest an, este printre puținele pesemne pe care le veți citi cu un permanent zâmbet pe buze. Și asta este în cele din urmă important.” ■ Mircea Ioan Casimcea crede că „intransigentul jurnalist Valer Chiorean este, totodată, un prozator viguros, ale cărui calități sunt evidente în cele trei romane ale sale: *Bărbații* (1984), *Reîntoarceri* (1987) și cel recent, *Martorul* (Ed. Casa Cărții de știință, 2009), asupra căruia îmi voi fixa atenția în această recenzie. Autorul surprinde și evidențiază un moment din perioada de tranziție din România, când se cristalizează deja capitalismul autohton.” ■ Simona Mărieș arată că, „după *Viziuni critice* (2005) și *Scara din bibliotecă* (2007), Paul Aretzu ne delectează cu un nou volum de tip eseu critic intitulat *Jurnal de lecturi*. Volumul despre care vorbim a apărut la editura Scrisul Românesc din Craiova în anul 2009 și promite, încă din titlul său, un excurs printre pagini de literatură contemporană și nu numai. Deși titlul volumului propune un model de narativitate subiectivă, mărcile subiectivității dispar lăsând loc vocii detașate care dovedește pasiunea autorului pentru lectură și în același timp pentru exercițiile de critică literară. Așadar, nefiind neapărat un jurnal în sensul abandonării metodei narative specifice acestuia, cartea de față se dovedește a fi, mai degrabă, o colecție bună de eseuri critice.” ■ Ioana Nastai: „Constantin Cubleşan ne oferă în ultima sa carte, *Omul în colivie*, apărută la editura Casa Cărții de știință, Cluj-Napoca, un ansamblu de nuvele și povestiri ce par să construiască, fragmentar, imaginea clișeizată a dramei românești: comunismul, cât și perioada de convalescență post-decembristă în cea mai romantică

manieră, împânzite de personaje tipizate, anecdotice, ireale, sau de o adâncă compătimire. Se poate resimți melancolia unei perioade de o hazlie sobrietate dacă urmărim grotescul unor eroi ai lui Constantin Cubleoa, cât și tragicul psihismelor acestei colectivități.” ■ Mătușa Julia și Condeierul răsfoiesc următoarele volume: ■ „Sebastian Sârcă pune la un loc în volumul *Colecționarul de iluzii* (București, Info Team, 2009) cinci nuvele, pentru care pare să fi adunat toate numele hazlii din cartea de telefon. [...] Bun culegător de limbaj cotidian, Sebastian Sârcă ar avea șanse reale ca prozator dacă ar face o cură de demetamorfozare oi dezabstrac-tizare a propriului stil.” ■ „O călătorie haotică dinspre prezent spre comunism și retur, romanul Sonia al lui Iulian Dămăcuo (Grinta, Cluj-Napoca, 2008) este scris de o manieră atât de fragmentară, încât Mătușa Julia și Condeierul au avut mari dificultăți în a cădea de acord asupra subiectului lui.” ■ „Mircea Bârsilă e, fără îndoială, un poet foarte interesant. Plin de imaginație, cu o ușurință evidentă de a inventa cu ajutorul limbajului cotidian, cititor de poezie modernă românească (se vede din fragmentele intertextuale pe care le presară printre versuri) în aceeași măsură în care e el însuși un autor, vinovatul de recentul volum *Monede cu portretul meu* (Pământul, Pitești, 2009) are totuși un dezechilibru compozițional în versurile sale.” ■ „Volumul Roxanei Sicoe-Tirea, Okii (Limes, Cluj-Napoca, 2009) seamănă, îmi explică Mătușa Julia cu aplomb când chestiuni mai urgente nu o presează, cu un lung vestibul, mobilat modern și luminat cu mici versuri expresive. [...] Poeme în proză ale unei realități pe care orice trăitor și muritor în România are șansa să o înțeleagă așa cum ai înțelege un jurnal de știri în versuri. Aici, tânăra poetă pare să fie în largul ei, scriind versuri de o forță deosebită oi promițând să fie una dintre vocile importante ale generației ei.” ■ „Apoi, un volum întreg de metafore ale existenței balcanice și europene: George Vigdor, *Atentat împotriva eului* (Clusium, Cluj-Napoca, 2006). Cu toate că aranjarea în versuri ne-ar putea duce cu gândul la poezie, volumul e în bună parte un comentariu metaforic al realității politice, atunci când nu e o definiție sofisticată a propriei vieți, venind din partea unui sceptic est-european, privind la Europa care nu știa încă inevitabilul, faptul că va înghiți oi România. Dacă vocabularul moralistului George Vigdor e deseori supraîncărcat și metaforele abundă ca într-o crescătorie, merită reținute unele formulări, amare, ce-i drept: preferata Juliei, inspiratul titlu de poezie, adevărat slogan fără voie, care merită un gând, așteptând docil tramvaiul spre mall: «Moartea vine prin consum».” ■ „Venerabilul poet Daniel Mureoa pare să fie, în volumul *Măreție și micime*, subintitulat *Prozo-poeme* (Casa Cărții de știință, Cluj-Napoca, 2008), alternativ inspirat stilistic de psalmist și de un autor de balade istorice; din păcate, baladele dânsului sunt dedicate acelorași figuri istorice care au dus-o bine și în canonul comunist (până acolo că un poem e dedicat, total în răspăr cu vremurile, revoluției roșii din 1917); în rest, multă retorică și multe versuri la persoana I plural, în compoziții superioare mai ales în a doua parte a volumului, unde subiectele se apropie de efemerul (sau eternul?) sătesc, având cumva aerul acela

de vechi pe care îl au costumele scoase din lăzi la țară, de Paoti.” ■ „A doua antologie bilingvă pentru poetul Zeno Ghițulescu după cea în limbile română și engleză din 2004, *Arcane/ Heimlichkeiten* (Niculescu, București, 2007) prezintă o selecție de poeme ale autorului transilvănean în traducerea Idei Alexandrescu. Poeziile își trădează rareori vârsta și e nevoie de un pasionat cititor- arheolog pentru a stabili schimbările de stil ale acestui autor, care nu-și trădează originile moderniste, cu versuri ermetice, cu pasaje repetitive ca o incantație și cu o mitologie poetică clasicizantă. Singurele versuri pe care le-am putut legitima după epoca de naștere (recentă, fără îndoială) sunt ironicele «În ritm de manele și de semințe de dovleac/ elegant scuipate pe pereți» din poemul «Orlando»; Ida Alexandrescu traduce suav infamul cuvânt prin «orien- talischen Liebeslieder», de unde tragem concluzia că până și pentru traducătoare, aceasta este poezie pură. De cuvinte barbare, desigur.” ■ Sunt publicate versuri semnate de Marcel Mureșeanu.

[„Tomis. Revistă de cultură”, nr. 482 (5)] În rubrica „LiterArt” sunt publicate texte de George Vasilievici, Mădălin Roșioru, Wladimir-Georges Boskoff și debutantul Valentin Nicolau.

IUNIE

2 iunie

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1028] Marius Chivu discută ultimul volum publicat de Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea* (Cartea Românească, 2010): „Scriitura lui MMH, neostentativă, săracă în tropi și cu fraze mai degrabă scurte, este însă deosebit de fluentă și de rafinată, are o naturalețe aproape hipnotică, cuceritoare oricum prin felul în care suprapune imaginile și reflecțiile, epicul și introspectivul. Venit dinspre poezia și traducerea de poezie, MMH este printre cei mai recenti stilisti intrați în proza românească.”

2 iunie

[„Lucefărul de dimineață”, nr. 25-26 (943-944)] Dan Cristea scrie despre volumul *De-a viul* (Cartea Românească, 2010): „Poet vitalist în esență, cu imagini frenetice, halucinante, Teodor Dună reușește să convingă și în registrul delicateții.” ■ Felix Nicolau consideră că poezia din volumul bilingv *Poezii/ Verse* (Limes/ AB-ART, 2009, traducere Balász Béla), semnat de Dumitru Păcuraru, „este una cultă, vag intertextuală. Realul este filtrat prin lecturi camuflate de un vocabular simplu.” ■ Ioan Groșan discută volumul scris de Mariana Gorczyca, *Cadență pentru marș erotic* (Ed. Limes, 2010): „un roman pentru primul raft

al oricărei biblioteci.” ■ „Pseudorecenzie la o carte atroce” propune Gabriela Gheorghisor pentru *Moarte de om. O poveste de viață* (Ed. Limes, 2010): „În ciuda tăieturilor de bisturiu în realitatea monstruoasă a bolii, Ion Zubașcu pledează pentru o artă a simplității din care să nu lipsească emoțiile și sentimentele, căldura umană.” ■ Monica Grosu remarcă: „Apreciat și contestat în același timp, scriitorul Ion Brad nu se abate de la calea regală a scrisului, indiferent cât de furtunoase au fost (și sunt) vremurile pe care le-a traversat. [...] *Poezii inedite* (Ed. Biblioteca Bucureștilor, 2009) cuprinde, pe lângă unele creații lirice mai noi, și transcrieri din vechi caiete, oferind, în final, un evantai poetic răsfărând peste vremuri și arătându-le devenirea.” ■ Scriitorii participanți la Festivalul „Zile și nopți de literatură” de la Neptun sunt incluși într-un „dosar” al acestui număr. Este publicat un interviu cu Péter Esterházy (extras din volumul de dialoguri, aflat în curs de publicare la editura Curtea Veche, *La început eram încă un om normal*, dar și, în traducerea Ioanei Ieronim, versuri din poezii: Alev Adil, Cheryl Antao-Xavier, Naim Araidy, Michael Augustin, Cvetka Bevc, Sujata Bhatt, Wojciech Bonowicz, Mariana Dan, Anahit Hayrapetyan, Emilian Galaicu-Păun, Maruša Krese, Tomás Mac Síomóin, Alexksandar Prokopiev, Milovan Marcetic, Donny O'Rourke, Fiona Sampson, Moaen Shalabia, Igor Štiks, Thórunn Valdimarsdóttir, Arcadie Suceveeanu, Viorel Sâmpetean. ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *poetulstrăzii@yahoo.com*: „Un poet foarte interesant este poetul Marius Ștefan Aldea. [...] Scrie cu prosepțime și nerv. Fiind inedit și-n elegie și-n sudalmă. [...] Tipul e frust și fragil, emanaând juvenalitate dinesciană. [...] Marius Ștefan Aldea e un poet care-mi place. Tare mi-e să nu se strice, să avem grijă de el.” ■ *Beția de timp* (Ed. Realitatea Românească): „Puține volume din câte zeci primesc conțin o asemenea densitate de aberații, iar dacă mai iau în calcul și cacofoniile, o să mă premieze Liga pentru răbdare.” ■ *Tăblița și condeiul* (Ed. Minerva). „Memoriile lui Al. Săndulescu, din care se detașează experiența cumplită a tatălui său, deținut politic la Gherla, sunt o delectare pentru oricine.” ■ *Confesiuni* (Ed. Olimpiada): „Ion Mălaia e un om din Brăila care avea un motor, dar fără instrucțiuni complete de folosire.” ■ *Pe treptele timpului* (Ed. Academiei Internaționale Orient-Occident): „Clar și idilic, cu ecouri blagiene, sunetul poemelor lui Ion C. Ștefan încă se mai aude. Titlul, aparent emfatic, este în realitate justificat.” ■ *50 de poeme* (Ed. Timpul): „Pe Dan Dănilă nu prea îl prinde gravitatea și totuși o practică. [...] La al șaptelea volum, D.D. scrie o poezie cel puțin plauzibilă.” ■ Sunt publicate versuri de Adelina Dozescu și parodii de Lucian Perța.

3 iunie

[„Cultura”, nr. 21 (276)] Din articolul lui C. Stănescu aflăm că „Dificilă, capricioasă și, s-o recunoaștem, puțin prizată de gustul sau lipsa de gust a noilor generații de cititori – recuperarea operei unuia dintre marii scriitori români cu care orice literatură s-a mândri înaintea în salturi și asalturi critice contra

receptivității pierdute a cititorului român de azi. E vorba despre emulul și rivalul permanent și mereu intrigant din grupul celor trei singuri mari scriitori români din a doua jumătate a secolului trecut: Petru Dumitriu. Sinusoida recuperării fiecăruia dintre cei trei – Petru Dumitriu, Marin Preda și Eugen Barbu – ne arată că «fugarul» întâmpină și azi cam același timp de opoziție ca și ceilalți doi.” ■ Alex. Ștefănescu scrie despre „Deținutul Ion Ioanid.” ■ Daniel Cristea-Enache discută volumul semnat de Stoian G. Bogdan, *Chipurile* (Cartea Românească, 2009) pe care-l consideră, „fără îndoială, debutul anului”, în materie de poezie. ■ Rodica Grigore recenzează volumul semnat de Pablo De Santis, *Caligraful lui Voltaire* (Humanitas, 2008), traducere de Tudora Șandru Mehedinți. ■ Elisabeta Lăsconi scrie despre cartea lui Bernard Schlink, *Weekendul* (Polirom, 2010), traducere și note de Gabriella Eftimie. ■ Ilie Gușan crede că volumul de debut al lui Andrei Terian, *G. Călinescu. A cincea esență*, „este de o anvergură ideatică greu de prevăzut, care [...] instituie un reper ferm și un alt criteriu de conduită în critica și istoria noastră literară, în câmpul tot mai amorf de la o vreme al cercetării aferente. Deși carte de debut, ea este una de răscruce în domeniu, menită să proclame un alt standard și să înalțe stacheta la cote râvnite de o critică îndreptățită – cum este cea românească – la alte coordonate de destin și la o condiție dezbrătată de «complexele» și corvezile provinciei. [...] Până acum nimeni nu l-a citit pe G. Călinescu așa cum procedează Andrei Terian, cu fervoare stăpânită și bine dozată, cu detașarea propice perceperii mendrelor spiritului, cu tenacitatea de a-i surprinde complexitatea și adâncimea.” ■ George Neagoe crede că „*Monstrul fericit* [Ed. Cartier, 2010] nu constituie cea mai bună carte semnată de Radu Vancu. Însă are o importanță sporită, spre deosebire de *Biographia litteraria*, întrucât confirmă valoarea unui scriitor care, pe lângă faptul că se arată unul dintre liderii poezilor apăruiți la începutul mileniului, a și făcut saltul în altă categorie. De acum, autorul sibian încetează să concureze exclusiv cu «douămiiștii», dat fiind că s-a desprins de sub tutela lui Mircea Ivănescu. Și, lucru și mai însemnat, nu păstrează niciun element din retorica neagră și revoltată a lui Caraion și Bogza, atât de lipicioasă în scrisul colegilor de generație. Totuși, nu trebuie să credem că Radu Vancu e un unicat.” ■ Recomandările revistei sunt: ■ Alexandru Miran, *Versuri, I-II* (Ed. Vitruviu, 2007): „Două volume substanțiale conținând «integrala creației poetice a autorului», după cum atestă editorul, și care – în lipsa oricăror alte detalii de cronologie, an de apariție a poemelor/ volumelor antologate etc. – trimit poezia lui Alexandru Marin într-un *illo tempore* foarte propriu atmosferei lirice acumulate.” ■ Radu Aldulescu, *Ana Maria și îngerii* (Ed. Cartea Românească, 2010): „După *Mirii nemuririi*, singura proză a lui Aldulescu în care se vedea oboseala, vânosul romancier revine în arenă pentru a câștiga: proaspăt, mobil, crud și profund uman.” (Daniel Cristea-Enache) ■ Gabriel Liiceanu, *Întâlnire cu un necunoscut* (Humanitas, 2010): „O nouă incursiune într-unul dintre marile subiecte ale filosofiei: Gabriel Liiceanu.” (Mihai Iovănel) ■ Cornel Ungureanu, *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade* (Cartea Românească, 2010):

„Un eseu ingenios, care ne reamintește că, de multe ori, cele mai palpitate aventuri ale unei vieți sunt acelea pe care le trăim în și prin cărți” (Andrei Terian)

3 iunie

[„Dilema veche”, nr. 329] Dosarul săptămânii poartă titlul „Șpaga bună trece primejdia rea?” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea* (Cartea Românească, 2010): „Scriitura lui Marin Mălaicu-Hondrari, neostentativă, săracă în tropi și cu fraze mai degrabă scurte, este însă deosebit de fluentă și de rafinată, are o naturalețe aproape hipnotică, cuceritoare oricum prin felul în care suprapune imaginile și reflecțiile, epicul și introspectivul. Rareori am citit fraze mai simple și mai puternice. Venit dinspre poezie și traducerea de poezie, Marin Mălaicu-Hondrari este printre ultimii stilști intrați în proza românească. În ciuda finalului cam neinspirat (și a unei coperte frumoase, dar care nu spune nimic despre ce-i înăuntru), *Apropierea* este genul de carte livrescă scrisă și inteligent, și cu stil, și cu suflet, care va face fani. Merită.” ■ Simona Sora își declară public uimirea: „Aproape că nu-ți vine să crezi că există o înregistrare publică, oficială, cu Bacovia recitând din propriile poeme. [...] Și totuși există o asemenea înregistrare, din 1954, aflată în Fonoteca Radio România și editată anul trecut de Casa Radio sub titlul *Rar. Poeme rostite la radio*, cu prefața și notele lui Bogdan Ghiu.”

3 iunie

[„Observator cultural”, nr. 269 (527)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Premiul «Gellu Naum» pentru expresie poetică pentru anul 2009 este acordat grupului de artiști vizuali «Cercul Dispărut» (Carmen Mavrea, Dan Coridaleu). Premiul, instituit în 2008, a fost înmănat laureaților în cadrul unei ceremonii amicale ce a avut loc la Librăria Cărturești de la Institutul Francez, vineri, 28 mai. Prin acest premiu (în valoare de 1.000 euro), Fundația «Gellu Naum» își propune să atragă atenția asupra unor fapte «de natură poetică» purtând, în substanța lor, semnele unui ecou durabil.” ■ „Sâmbătă, 29 mai, a avut loc la Madrid, Gala de Decernare a Premiilor «Niram Art», oferite de Revista și Editura «Niram Art», cu participarea Universității Complutense din Madrid și a Centrului Cultural al Armatei Spaniole. [...] Scriitorul Varujan Vosganian a fost desemnat câștigător al Premiilor «Niram Art», atât la secțiunea Poezie, cât și la Proză.” ■ „Clubul de lectură Institutul Blecher a organizat, miercuri, 2 iunie, în cadrul Târgului Național al Cărții de Poezie, în Sala Oglinzilor a USR, lectura poezilor Angela Marinescu, Magda Cârneci, Simona Popescu, Ana Dragu, Rita Chirian și Diana Geacăr, cu participarea lui Aurelian Octav Popa. O întâlnire moderată de Claudiu Komartin.” ■ „Miercuri, 2 iunie, Eugen Negrici a susținut conferința cu titlul «Consecințele ideologizării totale a literaturii române în anii fundamentalismului comunist», în cadrul Conferințelor Monica Lovinescu.” ■ „Joi, 3 iunie, în Club Other Side, ediția 137 a «Poeticilor cotidianului» îi aduce pe Mihai

Duțescu și Sorin Despot. Cei doi poeți sunt câștigătorii concursurilor de proiecte organizate de Uniunea Scriitorilor din România și Cartea Românească pentru anul 2010. Moderator Răzvan Țupa.” ■ „Invitatul lunii iunie în cadrul proiectului «Scriitori la TRADEM» este poetul și prozatorul Nichita Danilov. Autorul va sosi la Craiova, la Casa de Cultură «Traian Demetrescu», vineri, 4 iunie, ora 16.00, pentru a-și lansa noul său roman, *Ambasadorul invizibil* (Editura Polirom, 2010), susținând și conferința cu tema «Biografie și literatură».” ■ „Colegiul Național «Mihai Eminescu» din București, în parteneriat cu Uniunea Scriitorilor din România, revistele «Observator cultural» și «Luceafărul de dimineață», Liceul Teoretic Brezoi și Primăria orașului Brezoi, județul Vâlcea, a organizat, în orașul Brezoi, faza finală a Festivalului Național de Poezie «Gellu Naum», aflat la a VII-a ediție, în perioada 28-29 mai 2010. Pentru această etapă s-au calificat 30 de elevi din toată țara, înscriși la cele două secțiuni din concurs, «Poezie» și «Eseu». Juriul festivalului a fost format din Constantin Abăluță, Rita Chirian, Claudiu Komartin, Răzvan Țupa și Octavian Soviany și a acordat următoarele premii: Marele Premiu «Gellu Naum» – Andreea Teliban, Colegiul Național «Petru Rareș», Suceava; Premiul I – Nadia Popescu, Grupul Școlar Borșa; Premiul al II-lea – Roxana Baltaru, Colegiul Național «Petru Rareș», Suceava; Premiul al III-lea – Elena Gabriela Lazăra, Liceul Teoretic Balș; Premiul Special al secțiunii «Eseu» – Sabinne Marie Țăranu, Colegiul Național «Petru Rareș», Suceava. Mențiuni: Synthia Albulescu – Colegiul Național «Ion C. Brătianu», Pitești (poezie); Andreea Goreac – Colegiul Național «Petru Rareș», Suceava (poezie); Mihaela Matei – Colegiul Agricol Fălticeni (poezie); Diana Laura Nohit – Școala Generală 25, Brașov (poezie); Adelina Nicolescu – Colegiul Național «Carol I», Craiova (eseu); Otay Deniz – Colegiul Național «Petru Rareș», Suceava (poezie); Daiana Rânja – Grupul Școlar Borșa (poezie); Valentina Mădălina Stana, Liceul Teoretic Balș (eseu).” ■ un cristian scrie despre Târgul Alternativ de Carte, desfășurat între 28 și 30 mai 2010: „Prima ediție, una cu manifest încorporat, a încercat să pună accent pe calitate, să introducă un concept de promovare și să ocolească un clișeu organizatoric care spune că numai dacă sunt bani e loc pentru toată lumea (deși toată lumea înseamnă, mai mereu, confuzii valorice sub aceeași umbrelă). Am fost întrebat ce-nseamnă «alternativul» din titlu. Dacă nu cumva e opus tradiționalelor hale de desfacere a cărților, poveștilor cu topuri de vânzări și recorduri de audiență. Nici vorbă. Alternativ vine de la alternativă. În loc de 1001 de cărți, 101 edituri și autori la normă, am selectat câteva titluri, scriitori de primă mărime, cărora li s-a aplicat conceptul TAC de promovare. Când n-a fost un documentar, a fost o lansare, când n-au fost materiale audio, am trecut la lecturi live, când autorul nu putea ajunge, s-a apelat la o lansare prin telefon (Marin Mălaicu-Hondrari). TAC încearcă să spulbere ideea că un program nu poate fi făcut pentru că e greu să aduci (costurile de transport, deconturi de justificat) toți autorii de care e nevoie pentru o anumită temă. Nimic mai fals. [...] Nu întâmplător, ediția inaugurală a fost lungă. Zeci de evenimente, derulate în

peste 24 de ore de program. Asumarea unui asemenea program era necesară tocmai pentru a crea diversitate și opțiuni publicului. Au fost evenimente cu 15 oameni în Sala Oglinzilor, după cum au fost și proiecții cu peste 50 de vizitatori. Intenția nici nu era să aducem lumea ca la stadion, pe reclamă ieftină și public personal. [...] Ce-a adus TAC? În primul rând, a produs, nu a reprodus. A creat materiale originale, multe mini-interviuri video (Daniel Bănulescu, Nora Iuga, Moni Stănilă), a adus la stand numai cărțile care au avut parte de materiale video sau audio de prezentare, a personalizat participările prin afișe speciale (pe cap de invitat, semnate de Ana Toma), a dăruit celor prezenți ceva inedit cu scriitori reprezentativi, dar și documentare de referință (despre Nichita Stănescu sau Gellu Naum, în regia lui Marian Băciu). [...] Prin voluntariat și pasiune, o echipă formată din Alina Țârcoman, Oana Tinca, Laura Husti-Răduleț, Paul Radu, Petre Apostol, Nicu Rotaru și un cristian, ajutată de Oana Cătălina Ninu, Ana Toma, Cosmin Ciotloș, Constantin Tarantoc și Dorian Popescu a găsit o formulă performantă, neconcurențială și potrivită pentru a sluji, fără emfază, istoria literară și scriitorul român.” ■ Este redat și manifestul Târgului Alternativ de Carte, „Bulgărele de zăpadă”: „[...] Două sunt punctele de pornire: inovația în ideea de promovare literară și aplicarea unui tip diferit de eveniment, low budget. [...] Să facem și târguri pentru autori. În fapt, dacă veți citi cu atenție titulatura, TAC e mai mult o perspectivă ludică asupra gravității «târguielii», pe care halele imense ale târgurilor clasice ne-o propun. Nu e o ironie, firește. N-ar avea de ce. Târgurile de carte, construite cu migală și dăruirea cu care se fac oamenii de zăpadă, sunt tot ce a putut genera mai profitabil până azi industria cărții românești. [...] Tocmai de aceea lansăm această ediție pe principiul bulgărelui de zăpadă. E loc pentru toți și, mai ales, e nevoie de introducerea unor elemente suplimentare de promovare. În același timp, se impun selecția și reprezentativitatea. TAC nu funcționează pe egalitatea de șansă a vânzărilor, ci pe un criteriu mult mai puțin pragmatic, al viziunii. TAC nu favorizează autori, ci cărți. [...] Nu o tarabă, nu o piață. Niște autori, câteva edituri și o carte. Rând pe rând, titlu cu titlu, editură cu editură, ceea ce ne dorim să dureze. Printr-o avalanșă de cărți bune, fără chiot, chefuri și lăutari. Istoria editorială, personajele care activează în zona literară și scriitorii devin personaje acestui pariu. Nu știu cât va fi de câștigător, de aprobat, aplaudat sau vizibil la nivelul colectiv (nici nu e un scop în sine). Știu doar că pornește dintr-un spațiu simbolic, de pe Calea Victoriei nr. 115, sediul Uniunii Scriitorilor din România, și poate ajunge oriunde, cu singura condiție să nu amestece lucrurile, oamenii și valorile. Dacă s-au făcut cărți pentru târguri, declarația mea de admirație e următoarea: se poate face un târg (și) pentru o carte. Pentru că «literatura română scrie pe mine».” [aceasta a și fost „deviza” Târgului Alternativ de Carte] ■ Silvia Dumitrache povestește cum a decurs cea de-a doua ediție a Seriilor Observator cultural: „După o scurtă prezentare a Gabrielei Adameșteanu, realizată de Carmen Mușat, care sublinia atenția prozatoarei atât la limbajul de zi cu zi al oamenilor, cât și la nuanțele mecanismelor sufletești ale acestora, publicul prezent

la «Formula 3» a avut ocazia să asculte, în premieră, fragmente din noul volum de proză al Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat*, în lectura foarte dinamică a actorilor Alexandra Fasolă și Alin State. La întrebarea dacă acest ultim roman poate suporta o lectură cu cheie, Gabriela Adameșteanu a explicat că niciodată nu scrie romane cu cheie și că, în această carte, mai mult decât în altele, există mai multe lucruri imaginate. Există, evident, și o parte îndatorată documentării istorice, în special cărților lui Marius Oprea sau ale Laviniei Betea. În plus, varianta finală a cărții datorează foarte mult și prietenilor Gabrielei Adameșteanu, care au citit-o în diferite faze. Legat de întrebarea care se pune inevitabil la o nouă apariție a unui scriitor – cât de mare este ponderea elementului autobiografic –, Gabriela Adameșteanu accentuează faptul că identificarea unor aspecte personale cu episoade dintr-o carte este total nepotrivită: «După *Drumul egal al fiecărei zile*, am văzut în comentarii foarte des scris: roman autobiografic, și asta mă enerva întotdeauna și am încercat de fiecare dată să explic că tatăl meu n-a fost arestat, părinții mei n-au divorțat, eu nu am încercat să-mi seduc profesorul de la facultate și nici nu m-am măritat cu el». În ceea ce privește acest ultim roman, *Provizorat*, prozatoare crede și speră că nu va mai fi aceeași situație, pentru că distanțarea față de personaje este mult mai vizibilă. [...] Momentul dedicat lui Alexandru Mușina a conținut atât o lectură din poeme inedite, cât și un slideshow cu fotografii reflectând diferite momente din viața poetului. Discutând apoi despre rolul jucat de școlile de poezie, Mușina consideră că există două tipuri de situații: te poți dezvolta pe cont propriu, prin lecturi, și atunci ajungi relativ târziu să scrii cât de cât bine poezie – categorie în care el însuși se include –, sau ai norocul să faci parte dintr-un grup, să ai un om care să te îndrume în poezie și să-ți critice poezia. Alexandru Mușina, un poet căruia îi place să experimenteze diferite formule poetice, se arată interesat de un univers «despre care prea puțin se vorbește sau se vorbește din exterior și superficial, lumea băieților de băieți, din cartier». Scopul rămâne întotdeauna același: apropierea oamenilor de poezie. «Nu mi-ar plăcea să devin un poet-vedetă, dintr-un motiv foarte simplu: poeții care sunt luați în seamă intră într-un regim de stat – au bursă aici, bursă dincolo, așa că trebuie să fii cumînțel, să nu ieși prea mult din rând. Pe mine mă interesează să scriu poezie, nu mă interesează să fiu mare poet.» Cea mai animată discuție a serii s-a purtat în jurul situației literaturii române din prezent, a cărei vizibilitate este extrem de scăzută și care suferă de o promovare slabă. Lui Mușina nu i se pare normal să apară cronici și studii, în revistele românești, doar despre literatură străină [vezi și interviul său din 27 mai, nr. 268 (526) al revistei «Observator cultural»], considerând că proporția e net în defavoarea literaturii române, și asta duce, inevitabil, și la o vânzare scăzută de cărți. Carmen Mușat subliniază că nu numai publicarea scăzută este problema, ci și promovarea foarte slabă a literaturii române, pe fundalul sferei publice românești acaparate de politic. E nevoie de sesiuni de lecturi (și de proză, și de poezie) ținute în licee, facultăți etc., dar lecturi dedicate, de fiecare dată, unui singur scriitor, pentru a se depăși prejudecata că

scriitorul este o entitate abstractă. Profesorii însă, cu puține excepții, consideră Mușina, când ei înșiși sunt poeți sau scriitori, nu organizează astfel de întâlniri.”

■ Ovidiu Șimonca anunță recenta apariție a volumului *Idolii Forului*, coordonat de Sorin Adam Matei și Mona Momescu, având ca subtitlu: „De ce o clasă de mijloc a spiritului este de preferat «elitei» intelectualilor publici. Volumul are o prefață semnată de Michael Shafir și reunește articole scrise de Sorin Adam Matei, Daniel Barbu, Caius Dobrescu, Mircea Flonta, Gabriel Andreescu, Stelu Șerban, Lucian Nastasă Kovacs, Marius Ghilezan, Vasile Morar, Bruno Ștefan, Alexandru Matei, István Aranyosi, Mona Momescu și Adrian Gavrilesu.” Celor doi coordonatori ai volumului, aflați în Statele Unite, le sunt adresate, prin e-mail, câteva întrebări. Selectăm răspunsul acestora la ultima întrebare (comună) primită: „Credeți că volumul pe care l-ați coordonat poate să schimbe modul de lucru, de (re)acțiune și de poziționare socială al intelectualilor români?” ■ Mona Momescu: „Eu nu cred în gesturi spectaculoase, așa cum am zis mai sus, cred în superlativele cu măsură. Personal, mi-aș dori să existe mai multe spații de lucru în care oamenii să se simtă confortabil, în sensul că, acei care știu ceva într-un domeniu își împărtășesc cunoștințele fără patimă, cu mai puțin orgoliu. Cred că atunci când vom personaliza mai puțin reacțiile naturale, ce apar în relațiile dintre grupuri, de aprobare sau de dezacord, când se va gândi și reacționa mai puțin în termeni de concurență fără miză reală, în fond, de tip «ai noștri/ai lui», lucrurile vor merge ceva mai bine. În fond, toți suntem pândiți de această primejdie, căci natura noastră umană este comună. Și poate că puțină naturalețe în ceea ce facem, puțin umor (nu râs fără obiect sau deriziune) ne-ar ajuta.” ■ Sorin Adam Matei: „Cred că volumul este un exemplu de articulare directă și clară a unei poziții. Nu numai că autorii s-au străduit să producă materiale solide, argumentate și interesante, dar au făcut-o în modul cel mai civilizat și academic. Fiecare capitol este un exemplu de deschidere, de abordare directă și curajoasă a câte unei probleme. Desigur, unele articole spun adevăruri care unora nu le vor conveni. Sunt convins, însă, că un cititor imparțial nu va putea găsi în ele nici un semn de atac personal, de dispreț față de obiectul criticii sau de declarații fără acoperire. Cartea este, după părerea mea, un exemplu pentru un nou mod de a argumenta idei în spațiul culturii române.” ■ Volumul semnat de Alexandru Mușina, *Regele dimineții*, (Ed. Tracus Arte, 2009) este discutat din perspectiva mai multor critici: ■ Cristina Ispas: „Primul lucru care se poate spune, cu certitudine, despre cel mai recent volum de versuri semnat de Alexandru Mușina, este că nu-i lipsește deloc elementul-surpriză. Ceea ce nu înseamnă neapărat că acest volum este mai bun decât precedentele (este la fel de bun), deși mulți interpreți îl vor considera probabil așa, tocmai ca un efect al elementului-surpriză, care constă în principal în glisarea amețitoare a planurilor de referință, pe care și le iau atât forma, cât și materia poetică. [...] *Regele Dimineții* este unul dintre acele volume care par cumva că își sunt autosuficiente, care aproape că nu mai necesită interpretare, pentru că știe să spună singur ce are de spus, tensiunea dintre limpezime și subtilitate

aflându-se într-un echilibru desăvârșit. Prin urmare, nu-mi rămâne decât să citez la final dintr-unul dintre cele mai frumoase poeme din volum: «Peste capul profetului/ Se abate băta soldatului./ Băta nu știe ce vrea, soldatul/ e indiferent, roșu-n obraji și puțin derutat.// Capul profetului face «buf»,/ picături de creieri zboară ca niște greieri albi/ Pe dale, o vioară confuză/ Se aude cântând pe la încheieturi.» ■ Daniel Cristea-Enache vede „două vârste și tot două unghiuri de «acțiune» poetică în cel mai recent volum de versuri al lui Alexandru Mușina, *Regele dimineții*. [...] În generația '80 și dincoace de ea, Alexandru Mușina este un poet de calibrul, de concepție și expresie poetică aflate într-un bun echilibru. E însă de multe ori prea lucid, prea controlat, producând la finalul unui text exact efectul pe care voia să-l obțină. E o «inginerie» care mai întâi te surprinde și pe care apoi o reconstitui, laolaltă cu proiectul autorului. E, așadar, o plăcere să-l analizezi, să-l demontezi, să-l subîmparți, după cum poetul însuși procedează cu un ansamblu social ori cu un spațiu al intimității jupuite. Dar poezia mare are întotdeauna un rest, inanalizabil și inexplicabil, care face diferența. [...] În comparație cu *Budila-Express*, cele mai reușite texte din *Regele dimineții* rămân cele mai reușite texte din *Regele dimineții*. Alexandru Mușina poate mai mult. Mai poate el mai mult?, aceasta-i întrebarea.» ■ Cezar Gheorghe își amintește că întâlnirea sa cu poezia lui Alexandru Mușina „datează din perioada liceului. Unul dintre colegii mei citea poezie recentă. Era unul dintre acei neadaptați ai sistemului școlar. Nu dădea doi lei pe ceea ce se «preda». Citea numai lucruri interesante și de actualitate, inteligența și lecturile sale fiind adesea surse de disconfort pentru profesorii depășiți de situație și puși în dificultate. Într-o zi, spre deliciul meu, mi-a împrumutat un xerox cu unul dintre poeziile săi preferați (față de care era foarte protector). Era chiar o fotocopie a poemului *Budila-Express* de Alexandru Mușina, pe care îl citeam, pe sub bancă, în timpul orelor de îndobitocire programată. Nu-mi venea să cred că cineva reușise să scrie atât de liber în comunism. Pe vremea aceea nu știam de scandalul iscat de «Săptămâna». Nu aveam habar de poezia recentă. De fapt, cea mai recentă poezie cunoscută de mine era cea a lui Nichita Stănescu. Dintr-o dată mă trezeam proiectat într-un domeniu total necunoscut, fără să-mi dau seama că citisem poezie adevărată pentru prima dată în viața mea. Funcția «subversivă» a poemului *Budila-Express* rămăsese intactă. Pătrundeam și eu, pentru prima dată, în «catacombele realității» poetice. Poezia lui Alexandru Mușina funcționa ca antidot pentru poezia muzeificată. [...] *Regele dimineții* este un volum la care va trebui să se revină cu un studiu amplu, deoarece poezia lui Alexandru Mușina – unul dintre poeziile care sunt, în același timp, și teoreticieni ai fenomenului poetic – rămâne, pentru epoca digitală, șansa recuperării «lucrurilor de care, realmente, ne pasă». ■ Bianca Burța-Cernat crede că „*Omoară-mă!* [Polirom, 2010] este o carte scrisă cu meșteșug și, cel puțin în faza unei prime lecturi, captivantă. Nu prin ceea ce istorisește, adică printr-o capacitate imaginativă ieșită din comun sau prin personaje memorabile, dar în mod sigur prin felul cum istorisește, prin forța hipnotică a unui discurs ce reușește să

convertească banalitatea sau sentimentalismul în poezie de cea mai bună calitate. Proza Anei Maria Sandu este esențialmente proza unei estete – cu toate eforturile pe care autoarea le face pentru a transgresa o formulă încheată în primul rând din reverie și din contemplație. [...] Poveștile exfoliate, strat cu strat, la lectura acestui roman evocă frumusețea «goală» a păpușilor rusești.” ■ Și volumul *Venea din timpul diez* (Polirom, 2010) se bucură de mai multe recenzii critice: ■ Liviu Antonesei măturisește că i-a plăcut proza „mereu bine scrisă, a lui Bogdan Suceavă, încă de la citirea primelor povestiri, cele din *Imperiul generalilor târzii...* încât am acceptat cu mare plăcere să-i prefătez *Bunicul s-a întors la franceză*, a doua carte de proză scurtă. Mi-au plăcut apoi și *Miruna, o poveste*, precum și scurtul însă problematicul roman de «SF metafizic», că altfel nu știu cum să-l categorisesc – *Vincent nemuritorul*, ba chiar și cartea de eseuri și articole. Dar nimic nu mi-a plăcut, deocamdată, atât de mult, pe cât romanul *Venea din timpul diez* care, iată, slavă Domnului!, mai vine o dată. [...] Ce s-ar mai putea adăuga acum, la recitirea noii ediții? Mai întâi, ar trebui semnalat că, deosebit de majoritatea colegilor săi de generație, Bogdan Suceavă nu este un minimalist, nici în tehnică, în construcția povestirii, dar nici stilistic. Dimpotrivă, poveștile, micile povești intră în țesătura poveștii mari, realizând un tablou multicolor și cumva în 3D, sau poate telescopic, iar frazele curg lungi, complicate, foarte senzoriale, aș spune cu participarea tuturor simțurilor, fraze ample, somptuoase. Aveau dreptate criticii literari care i-au apropiat stilul de fraza mateină. [...] O știm cu toții, sau ar trebui s-o știm – singurul lucru care distinge un scriitor adevărat de un impostor sau un scrib este chiar prezența/absența viziunii personale. Iar la Bogdan Suceavă este cu asupra de măsură. Nu, n-am spus bine! Este exact câtă trebuie! [...] Pentru mine, a fost o experiență reconfortantă să recitesc un roman la interval de mai bine de cinci ani, un roman contemporan, al unui încă tânăr autor, și să constat că nu m-am înșelat în privința sa, ba chiar mai mult, să-i găsesc noi unghiuri de lectură, noi calități.” ■ Cătălin Sturza subliniază că „La prima ediție, în 2004, *Venea din timpul diez* era un roman a cărui materie epică sintetiza o anume stare de spirit, absorbind – și purificând, printr-o combinație de comedie și dramă – psihozele și frustrările primilor zece ani de tranziție românească. Între timp, la cea de-a doua ediție a romanului, aceste psihoze au evoluat. La o primă privire, s-ar putea spune că ceea ce constituia tema dominantă a anilor '90 – puseurile naționaliste și ortodoxiste, derivate din protocronismul integrat în ideologia regimului cEAUȘIST – a trecut, cumva, într-un plan secund, în anii 2000, când societatea românească a fost fascinată de temele euroatlantice și europene. [...] Acest lucru nu înseamnă, desigur, că romanul prin care Bogdan Suceavă s-a impus, practic, în fața criticii literare românești n-ar mai fi interesant sau că el și-a pierdut actualitatea, odată cu schimbarea obsesiilor din jurnalele de știri. Spun, dimpotrivă, că această desincronizare ar putea face lectura și mai interesantă, odată ce entuziasmul trăirii în priză directă – ce bine descrie, dom'le, guvernarea Constantinescu! Iată-i pe mineri în stradă! – s-a stins. [...] La șase ani

după prima sa ediție, romanul își pierde încet, așa cum spuneam, calitatea de «satiră în priză directă», iar distanțarea în timp față de personajele și evenimentele recognoscibile nu face decât să sporească valoarea acestei excelente ficțiuni a lui Bogdan Suceavă.” ■ Andrei Simut observă că „nu se putea găsi un context mai potrivit pentru apariția celei de-a doua ediții din romanul care l-a consacrat pe Bogdan Suceavă, *Venea din timpul diez*: atmosfera de «țicneală românească» din roman a cuprins pe nesimțite și lumea reală a anului 2010, cu mișcări de stradă, mitinguri, proteste, neliniște socială și așteptarea Salvatorului care va scoate țara din criză, la fel ca în anii '90. Pe lângă faptul că, la prima ediție, *Venea din timpul diez* a avut o receptare critică favorabilă, romanul și-a întregit palmaresul și prin traduceri numeroase (engleză, bulgară, maghiară). [...] O a doua ediție dintr-un roman este, pe lângă indicatorul succesului comercial, și un semnal de «clasificare», de consolidare și afirmare implicită a valorii, (deși sunt și exemple de ediții secunde ale unor cărți nereușite), dar și un prilej de a verifica, printr-o a doua lectură, după imperativul lui Harold Bloom, dacă opera va avea șanse de canonicizare. Din punctul meu de vedere, *Venea din timpul diez* trece cu brio examenul acestei a doua lecturi, mult mai convingătoare decât prima, ocazie de a observa mai bine fina lucrătură a textului, gestionarea atentă a fiecărui detaliu, fluența epică, dar și efortul structurării fără rest a eșafodajului romanesc. Situația prozatorului Bogdan Suceavă este, în 2010, cu totul alta decât cea din 2004, după o decadă de-a lungul căreia s-au adunat destule cărți valoroase, în care s-a exersat pe diverse subiecte, registre, reușind conturarea unui stil și a unei viziuni aparte, imediat recognoscibile printre mulțimea vocilor de tineri scriitori afirmați între timp.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru discută volumul semnat de J. M. Coetzee, *Viața și vremurile lui Michael K* (Humanitas Fiction, 2009), traducere din engleză de Eduard Bucescu. ■ Ovidiu Șimonca publică un interviu deosebit cu Maria Lucia Goiana, elevă în clasa a XII-a, la Colegiul Național «Gheoghe Șincai» din București, câștigătoarea Premiului I a celei de XXIV-a ediție a concursului internațional «Certamen Horatianum», desfășurat la Venosa, în Italia, în perioada 7-9 mai 2010. „În motivația juriului se scrie: «Candidata a dat dovadă de o sensibilitate extraordinară, care derivă dintr-o excelentă educație lingvistică și dintr-o asimilare perfectă a trăsăturilor fundamentale ale literaturii grecești și latine. Candidata a fost capabilă să redea sensul mesajului poetului, căruia îi relevă scopurile și resursele expresive.» [...] «Certamen Horatianum» este una dintre cele mai prestigioase competiții umaniste din învățământul preuniversitar european, la care participă anual concurenți din peste 130 de licee din țări cu tradiție în învățământul clasic. Este dedicată operei poetice a lui Quintus Horatius Flaccus.”: „*Ce se cere în acest concurs, care sunt exigențele?*; Se cere o cunoaștere bună a operei lui Horatius. Ni se dă un text sau mai multe, trebuie făcută traducerea într-o limbă de circulație internațională și un comentariu. Eu l-am tradus și l-am comentat în franceză, am tradus din latină în franceză.; *Fragmentul pe care l-ai avut de tradus și de comentat îl știi, ai lucrat pe el?*; Nu-l lucrasem,

nu-l tradusesem efectiv, dar îl citisem. Fragmentul era o odă adresată lui Septimius. Avea mai multe idei reprezentative pentru opera lui Horatius. Eu am folosit conceptul de *otium*, care ar însemna liniștire, mulțumire cu puțin, prin care ajungi la seninătate, lăsând la o parte grijile și dorințele excesive, care pot fi sursă de nemulțumire și de nefericire.; [...] *Ești în clasa a XII-a. Unde mergi la facultate?*; La Litere, la Limbi clasice, la Universitatea din București.; *Intri la facultate fără examen, fiind olimpică. Ai vrea să studiezi limbi clasice la București sau vrei să prinzi o bursă și să pleci din România?*; Aș vrea, mai întâi, să studiez în România. Mi-ar plăcea să studiez și în străinătate, mai ales în Germania, unde se pot studia limbile clasice, sunt specializări intensive. Dar mai am timp să mă gândesc: mă sperie puțin studiul într-o altă țară, trebuie să te acomodezi... Și am emoții și la bac.; [...] *Să ne întoarcem la încurajarea părinților. Mi-ai spus, la început, că părinții te-au încurajat să studiezi latina. Părinții tăi sunt filologi?*; Nu, sunt profesori de muzică. Latina nu a fost în planul meu, am ajuns treptat la această limbă, dar părinții m-au încurajat tot timpul. Când mă gândesc înapoi, mi se pare extraordinar din partea lor că nu li s-a părut nimic neobișnuit în pasiunea mea pentru latină. Eu aș fi putut foarte ușor să renunț, era doar o idee, cum îmi vin multe altele. Părinții mei m-au sprijinit tot timpul, în fiecare an, la olimpiade, s-au interesat de tot ce putea să mă ajute, cărți, informații...; *Nu te gândești că, în România, ai să mori de foame dacă studiezi limbile clasice? Catedre nu sunt, ore nu sunt...*; Eu vreau, în continuare, să-mi cultiv pasiunea pentru latină, mergând la facultate, în București. Eu sper să se întâmple cumva să fie bine.; *Crezi în destin, crezi în fatum?*; N-aș putea să spun că eu cred în fatum. Nu cred în ceva predestinat, dar vreau să spun că lucrurile se clarifică pe parcurs. Ceea ce acum pare fără soluție, se poate rezolva. Eu cred că o pasiune își va găsi împlinirea. [...]; *Tu cum te distrezi?*; Îmi place să mă întâlnesc cu prietenii, să merg în parc...; *Când te întâlnești cu prietenii, bei și o bere? Ești în clasa a XII-a, ai putea să bei bere.*; Nu beau bere. Bem un suc, o cafea...; *Spune-ne un citat din latină care îți place cel mai mult.*; *Nihil sine Deo.*” Interviu este urmat de un portret scris de Luminița Gheorghiu, profesoară de limba latină la Colegiul Național «Gheorghe Șincai», București, cadrul didactic care o pregătește pe eleva premiată: „Prima întâlnire cu Marilu (așa îi spunem noi, Marilu, așa îi spun toți cei dragi, deși o cheamă Maria Lucia) a fost ca și cum aș fi deschis o carte. [...] Ca profesor, nu cred că există bucurie mai mare decât cea în care elevul din fața ta culege tot ceea ce îi dai, și imediat, sau în timp, după ore lungi de muncă, dublează totul. Face asta prin trăire intensă, bucurie de a cunoaște, dăruire totală unei cauze care ar putea părea multora pierdută. Prin multă disciplină, determinare, autocunoaștere, apoi prin ore, zile, săptămâni, luni intense de traduceri, de comentarii, de lecturi. Aparent fragilă, cu o vorbă bună pentru fiecare, adunând în jurul ei tineri la fel de dăruți, de talentați și de generoși, Marilu este un om puternic. Toate faptele ei și iubirea pentru limbile clasice vorbesc mai tare decât un cor de televiziuni consumiste – pentru cine știe să audă și să vadă că adevăratele

valori încă își găsesc drum către sufletele tinerilor noștri.” ■ Ovidiu Pecican discută un text „recent apărut în revista ieșeană «Convorbiri literare» (nr. 4/172, aprilie 2010, pp. 10-21), savantul american de origine română Virgil Nemoianu se referă la cea mai faimoasă grupare culturală ieșeană de până astăzi sub titlul «Junimea: continuități și rețele internaționale». Intervenția este bine-venită, pentru că monografiile mai cunoscute de până acum au încercat o circumscriere a fenomenului (Z. Ornea) sau precizări asupra unor direcții de înaintare strategică, precum orizontul ei istoriografic (Al. Zub). Virgil Nemoianu încearcă însă ceva foarte important: o situare a mișcării junimiste în contextul european al unor amplasări ideologico-politice similare, văzând în ea un fenomen sincron cu o întreagă dinamică internațională din ultima parte a secolului al XIX-lea. [...] Interpretarea lui Virgil Nemoianu la adresa Junimii și a junimismului este bine-venită, întrucât reazăază discuția pe alte baze, europene și chiar universale. În același timp, ea se interesează de forța de impact a ideilor junimiste în societate și de capacitatea Junimii de a exprima tendințele latente ori timid articulate în societate. Există și o nuanță prospectivă în hermeneutica încercată de gânditorul american, căci, în ancadramentul oferit de globalizare, el socotește că o combinație între tradiție și inovație de felul celei articulate în Japonia ar putea constitui un răspuns la avalanșa novatoare *sans rivages* a vremii, dar și la amenințările islamismului, a lipsei de coagulare la nivelul marilor tendințe. [...] Seducătoare în sine, relectura junimismului pare să mai aibă nevoie de niște argumente pentru a convinge pe deplin.” ■ În articolul său, Michael Haulică prezintă lucrurile din perspectiva unui iubitor a târgurilor de carte: „Pentru mine, puține lucruri, puține întâmplări au atâta farmec precum târgurile de carte (și mă refer la târgurile de carte așa cum sunt ele la noi, adică un fel de malluri de cărți, și nu târguri de copyrighturi, cum sunt pe la alții). Sunt zilele febrile de dinainte, în care caut pe net, pe site-urile editurilor, pe blogurile cititorilor, pe site-ul târgului, pentru a afla ce cărți noi vor fi prezentate, ca și programul lansărilor. Apoi îmi fac liste. Lista generală, lista F&SF, lista cu evenimentele la care vreau să ajung (aici se îmbină titluri cu autori și cu invitați pentru care vreau să fiu de față). O altă listă conține cărțile pe care mi le doresc. [...] Cumpăraturile cărților e boală veche, și cine s-a îmbolnăvit nu se mai vindecă, asta nu trece nici cu ceaiuri, nici cu hapuri, nici chirurgical. [...] Întotdeauna se vor găsi niște cărți care să merite deplasarea. Întotdeauna vor fi niște cărți – altele decât cele de pe lista fiecăruia – care să justifice vizita. Pentru că niciodată nu ai suficiente informații, mereu va mai fi o editură de care n-ai aflat, în al cărei stand va exista o carte care să te atragă prin ceva. Și, dincolo de lucrurile programate – lista de acasă! –, mai rămâne plăcerea descoperitului, plăcerea de a găsi acea carte despre care habar n-aveai că urma să se publice sau că s-a publicat. Sau bucuria descoperirii unei noi edituri, cu idei proaspete despre cum se face o copertă, cu un program editorial viu, gata să te trezească din amorțeala cotidiană. [...] Întotdeauna vor fi prezenți la târg – o zi sau mai multe – autori pe care ai vrea să-i vezi, cărora ai vrea să le ceri autografe.

Pentru mine, târgurile de carte sunt prilejuri de a mă întâlni cu oameni pe care, altfel, n-am cum să-i văd. Există o comunitate («ne citim unii pe alții») ai cărei membri doar la târgurile de carte au ocazia să se salute, să schimbe două vorbe, să-și ureze succes etc. Și mai sunt lansările... O, da, lansările... Momente importante din viața oricărui scriitor, când acesta se simte într-adevăr scriitor, când vede că are cititori, poate chiar fani. Sunt acele 15 minute de glorie pe care fiecare le trăiește atunci când își prezintă lumii odraslele. [...] Știți ce-am mai văzut în ultima vreme? Editori, doamnelor și domnilor. Industria românească de carte a produs în ultima vreme noi vedete: editorii. Nu știu cum era în urmă cu douăzeci, treizeci de ani, nu știu câtă lume știa cine este coordonatorul colecției X de la editura Y, nu știu câtă lume se aduna la o lansare doar ca să-l vadă, ca să-l audă pe Z, un alt coordonator de colecție sau director de editură. Dar știu că azi sunt câțiva editori pe care-i știe toată lumea: Denisa Comănescu, Bogdan Alexandru Stănescu sau, ca să revenim la F&SF, Mihai-Dan Pavelescu. [...] A trecut vremea în care oamenii nu citeau pagina de gardă, așa cred eu, a trecut vremea în care editorii erau doar niște necunoscuți, simpli angajați la edituri, care munceau în spatele paravanului, pentru ca Măria Sa, Cititorul, să aibă ce citi. Editorilor li se recunosc meritele și, la noi, uneori mai iau și câte un premiu pe ici, pe colo, prin mainstream sau prin nișa F&SF. [...] Mai știu o categorie: traducătorii. Mai există o pagină care se citește încă din librărie, atunci când pui mâna pe o carte nouă, tradusă. De ce? Ca să știi cine a tradus-o, numele traducătorului fiind așa, un fel de garanție a calității. Antoaneta Ralian, Irina Horea (și deja am pătruns în domeniul F&SF), Mihai-Dan Pavelescu, Ștefan Ghidoveanu sau Mircea Pricăjan sunt nume care, laolaltă cu numele autorului, fac dintr-o carte un posibil *bestseller*.” ■ **Suplimentul „Observator Cultural”, cuprins în paginile prezentului număr al revistei**, este consacrat Spaniei, țara care, pentru a doua oară din anul 2003, „este invitată de onoare la un important târg de carte din România. Cei opt scriitori care vor participa, în 2010, la Bookfest reprezintă genuri dintre cele mai diverse, de la teatrul postdramatic la roman polițist și de la eseu literar la proza revoltată a generației X, trasând, astfel, peisajul complex al literaturii spaniole contemporane. Aventura întâlnirii dintre cultura iberică și cea română continuă, astfel, într-o lume tot mai grăbită, în care literatura e o unică oază de comunicare. [...] Ministerul Culturii va participa la Bookfest cu un stand de 240 metri pătrați, în colaborare cu Federația Editorilor din Spania. În partea rezervată Ministerului (110 metri pătrați) se vor expune ultimele noutăți bibliografice ale pieței editoriale aparținând diferitelor genuri, în spaniolă și în limbile cooficiale ale teritoriului spaniol, operele premiate cu Premiile Naționale de Literatură pe anul 2009, creațiile deținătorului ultimului Premiu Cervantes, José Emilio Pacheco și cărțile tuturor autorilor invitați. În plus, publicului i se vor oferi informații despre cartea spaniolă, extrase din baza de date ISBN și informații cu privire la Ministerul Culturii.” Suplimentul este realizat cu sprijinul Ministerului Culturii din Spania, al Federației spaniole a Editorilor și al Institutului Cervantes din București. ■

Din articolul semnat redacțional, aflăm că „Sectorul editorial constituie un enorm motor economic în peisajul cultural spaniol, dat fiind faptul că aportul său la PIB este de 40,9% din valoarea economică totală a activităților culturale. Această contribuție a sectorului editorial spaniol la PIB depășește industria editorială din spațiul nostru european și din cel nordamerican. [...] În general, industria editorială și culturală e un sector matur care, deocamdată, este sănătos. Un sector care, în anii de bunăstare economică, a avansat datorită creatorilor, industriașilor, comercianților și agenților de promovare a lecturii și care, în realitate, ocupă un rol relevant atât prin contribuția la PIB, cât și prin crearea de locuri de muncă în țara noastră. Acest sector al cărții, care editează aproape un milion de exemplare pe zi, situează Spania pe locul patru în lume în ceea ce privește producția editorială. [...] Observatorul Lecturii și al Cărții, creat de Ministerul Culturii în 2007, furnizează o analiză permanentă a situației cărții, lecturii și bibliotecilor luate ca întreg și dispune de un site (www.mcu.es/libro/MC/ObservatorioLect/index.html), pe care se postează periodic date actualizate, ce pot fi accesate ușor și gratuit.” ■ În traducerea Iuliei Popovici, este publicat textul „Cercul lui Levi”, un fragment din romanul scris de Milagros Frías, *La Alambrada de Levi* (Ed. Lengua de Trapo, 2006). ■ În traducerea Alinei Cantacuzino, este publicat un fragment din romanul scris de Paula Izquierdo, *El hueco de tu cuerpo* (Ed. Anagrama, 2002). ■ Tot Alina Cantacuzino oferă și traducerea unui poem scris de Angélica Liddell: „Câine mort în vopsitorie”. ■ În traducerea lui Florin Galiș este publicat un fragment din romanul scris de Ray Loriga, *Căzuți din cer*, aflat în curs de apariție la editura Curtea Veche. ■ Ileana Scipione publică un dialog cu Rosa Montero, „o scriitoare spaniolă angajată, frumoasă și talentată”: „*Ce relație ai cu cititorii? Dar cu camarazii de breaslă?*”; (Promptă, sigură de ea, ca de obicei) Cititorii mi-i întâlnesc la târgurile de carte, mai ales la cel din Madrid, care are tocmai acest scop. În cele două săptămâni cât durează, ajung să stau de vorbă cu aproape trei mii de cititori. (Zâmbește visător. A uitat de jurnalism. E o scriitoare plină de iluzii.) E ceva minunat. Dacă dincolo de pagină n-ar exista cititorii, am muri ori am înnebuni. Numai cititorul dă sens muncii de scriitor. Cât despre colegi, acum trăim în Spania un moment foarte profesional, de foarte mare respect. În general, ne citim unii pe alții și ne respectăm. (A uitat și de scris. Trece în tagma cititorilor.) Și, firește, eu citesc foarte multă literatură spaniolă contemporană; fiindcă aceasta e într-un moment minunat, avem scriitori foarte mari.; *Consideri că actuala criză financiar-economică e o provocare pentru literatura în sine (ca să nu mai vorbim de scriitorul concret)? Cum reacționează literatura spaniolă în fața acestei mari provocări a realității?*; (Jurnalista cititoare redevine scriitorul angajat pe care spaniolii îl citesc cu interes în presa cotidiană.) Romanele sunt visurile omenirii; fără asemenea visuri am fi cu toții și mai nebuni, și mai ignoranți decât suntem. Așa că romanele urmăresc vicisitudinile societății, așa cum pielea se mulează pe trup: dacă el se îngroașă, pielea se întinde, dacă el slăbește, pielea se strânge... Criza actuală sfidează viața, iar scriitura reflectă această

criză, fiindcă e chiar pielea vieții. [...]; *Cu ce ocazie și cu ce așteptări vii la București?*; Nu cunosc România, deși întotdeauna am dorit foarte mult să vizitez această țară care, în foarte multe sensuri, ne e atât de apropiată (chiar și în ceea ce privește limba), și în tot atâtea altele, atât de exotică, pentru că a aparținut Estului comunist. Așa că-s foarte încântată să vin la Bookfest.”■ În traducerea realizată de de Jana Balacciu Matei, este publicat un fragment din romanul scris de Carme Riera, *L'estiu de l'anglès* (Editorial Proa, 2006). ■ Este publicată o povestire extrasă din volumul scris de Lorenzo Silva, *El Déspota Adolescente* (Editorial Destino, 2003), traducere de Alina Cantacuziono. ■ Este prezentată delegația oficială spaniolă ce sosește la Bookfest, care îi cuprinde pe: Ángeles González-Sinde Reig [Ministru al Culturii din 8 aprilie 2009. [...] Este licențiată în Filologie Clasică a Universității Complutense și are un master în scenaristică, la Universitatea Autonomă din Madrid. A primit o bursă Fulbright și deține un master (Master of Fine Arts) de la American Film Institute de Los Ángeles (California, Statele Unite). A obținut, în 2003, Premiul Goya pentru regie, pentru filmul *La suerte dormida* (*Norocul adormit*). În 1997, a fost distinsă cu Premiul Goya pentru scenariu, alături de Ricardo Franco, pentru contribuția la filmul *La Buena Estrella* (*Steaua Norocoasă*). În 2000, a scris scenariul filmului *Las razones de mis amigos* (*Argumentele prietenilor mei*), adaptare a romanului lui Belén Gopegui, *La conquista del aire* (*Cucerirea spațiului*); acest film a primit Premiul Special al Juriului la Festivalul de Film de la Valladolid. În 2005 a obținut cu filmul *Heroína* (*Eroina*) Premiul pentru scenariu la Festivalul de la Málaga. A fost președinta ALMA (Autori Literari de Producții Audiovizuale) din 1999 până în 2001, membră a Consiliului de Conducere a DAMA (Drepturi de Autor de Producții Audiovizuale) în perioada 1999-2004, și președintă a Academiei de Arte și Științe Cinematografice din Spania din 2006 până la începerea activității sale la Ministerul Culturii.], Rogelio Blanco Martínez [Doctor în pedagogie, licențiat în Antropologie și științele omului și în filozofie și Litere și absolvent de Sociologie Politică. După trecere sa prin firme private, sector în care a coordonat publicații și colecții editoriale, a ocupat funcția de director al CEBYD (Centrul de Studii Bibliografice și Documentare), consilier tehnic la ministerele Culturii și Educației, consilier și, în prezent, director general al Cărții, Arhivelor și Bibliotecilor. [...] Este autor al următoarelor cărți: *La Pedagogía de Paulo Freire/ Pedagogia lui Paulo Freire* (1982), *Jovellanos y León/ Jovellanos și León* (1989), *La ciudad ausente/ Orașul absent* (1999), *La ilustración en Europa y España/ Iluminismul în Europa și Spania* (1999), *Pedro Montengón y Paret/ Pedro Montengón y Paret* (2001); *La escala de Jacob/ Scara lui Iacob* (2001), *El odre de Agar/ Butelca lui Agar* (2005), *La vara de Aarón/ Scepтрul lui Aarón* (2007), *Heterodoxos leoneses* (ed.)/ *Heterodocși leonezi* (2007) și *María Zambrano: la Dama Peregrina/ María Zambrano: Doamna peregrină* (2009)], Pedro de Andrés [Președinte al Federației Editorilor din Spania din martie 2009. Din 1994 a avut o activitate susținută în instituțiile din domeniul editorial spaniol, unde a deținut

diferite funcții, printre care și pe cea de trezorerier al Federației Editorilor din Spania. Pedro de Andrés este licențiat în științe biologice și, după o etapă de predare în învățământul preuniversitar și universitar, intră în contact cu sectorul editorial ca autor de articole și consultant pe teme legate de natură și ecologie, la revistele «Triunfo» și «Cuadernos para el diálogo», precum și la «Alianza Editorial». Ulterior, sub conducerea lui Félix Rodríguez de la «Fuente», a făcut parte din echipa de redactare a Enciclopediei Fauna pentru Salvat Editores. În ianuarie 1974, își începe activitatea la Ediciones Anaya în calitate de editor de științe naturale, pentru ca, în continuare, să preia conducerea departamentului de științe. În 1977, se transferă în Mexic ca director de publicații și responsabil adjunct general al vechiului grup Cultural, astăzi Grupul Patria. Întors în Spania în 1987, este numit director editorial pentru America Latină al Grupului Anaya, unde ulterior a ocupat funcțiile de director- adjunct al președintelui și director de relații instituționale.] ■ Selectăm din programul evenimentelor Bookfest 2010. Pavilionul 13, Romexpo găzduiește: „Miercuri, 9 iunie, de la 16.30 la 17.30 o Masă rotundă (1): «Teritoriul ficțiunii dincolo de genuri». Participanți spanioli: Rosa Montero, Carme Riera, Lorenzo Silva. Participanți români: Varujan Vosganian (poet, romancier), Dan Lungu (sociolog, prozator), Ioana Ieronim (poetă, traducătoare). Moderator: Simona Sora (critic literar revista «Dilema Veche» și «Dilemateca»); [...] Joi, 10 iunie, 13.00-14.00 – Masă rotundă (2): «Viitorul cărții electronice». Participanți spanioli: Carme Riera, Ray Loriga, Lorenzo Silva. Participanți români: Costi Rogozanu (jurnalist web, critic literar, scriitor), Doina Ruști (prozatoare). Moderator: Laura Albulescu (director editorial, Editura ART); 16.30-17.30 – Masă rotundă (3): «Experiența narativă în viziunea scriitoarelor spaniole și române». Participanți spanioli: Carme Riera, Rosa Montero, Milagros Frías. Participanți români: Gabriela Adameșteanu (scriitoare), Cecilia Ștefănescu (scriitoare). Moderator: Bogdan Alexandru Stănescu (director editorial, Editura Polirom); Vineri, 12 iunie, 13.00-14.00, Masă rotundă (4): «Promovarea și sprijinirea traducerilor literare în străinătate». Participanți spanioli: Joaquín Garrigós, Cătălina Iliescu – traducători ro>es, promotori. Participanți români: Horia Barna, Luminița Voinea-Răuț – traducători es>ro. Reprezentant Ministerul Culturii din Spania: Teresa Atienza Serna (șefa Serviciului Promovare Externă). Reprezentant Centrul Național al Cărții – Institutul Cultural Român: Florin Bican (expert). Moderator: Denisa Comănescu (director editorial, Humanitas Fiction); Sâmbătă, 12 iunie, 11.00-12.00, Masă rotundă (6): «Jurnalismul cultural și literatura». Participanți spanioli: Paula Izquierdo, Milagros Frías. Participanți români: Paul Cernat (critic literar), Cristian Teodorescu (ziarist, scriitor). Moderator: Carmen Mușat (redactor șef revista «Observator cultural»); Duminică, 13 iunie, 11.00-12.00 – Masă rotundă (8): «Pentru cine scriem? Cine ne citește?». Participanți spanioli: Rosa Montero, Milagros Frías, Ray Loriga. Participanți români: Ana Blandiana (scriitoare), Ana Maria Sandu (poetă, romancieră), Cezar Paul-Bădescu (romancier, jurnalist ziarul

«Adevărul»). Moderator: Iulia Popovici (jurnalist revista «Observator cultural»).

4 iunie

[**România literară, nr. 20**] ■ Propunând ca temă a lunii iunie pentru România literară chiar tema colocviului de la Neptun, „Mărirea și decăderea personajului în ficțiunea literară”, Gabriel Chifu formulează, în articolul de fond, următoarea întrebare: „Care sunt raporturile dintre autor și personajele sale?” ■ Este publicat textul „Lecție deschisă despre scris” de Emilian Galaicu-Păun. ■ Ioana Pârvolescu semnează articolul „Antipaseiștii” (articol reluat în *Cartea întrebărilor*). ■ În rubrica de „Recenzii” sunt discutate următoarele volume: ■ *Cerul din burtă* (Ed. Cartea Românească, 2010), aflat la a doua reeditare, despre care Iulia Iarca observă că: „pare a fi subintitulat roman mai mult din rațiuni editoriale. În fond, cartea rămâne un extraordinar volum de poezie, bine omogenizat la nivel supratextual. Lipsa unei mize epice face ca volumul să candideze la categoria poemului în proză și să se dea drept roman dintr-un histrionism ludic. [...] Este binevenită revalorificarea volumului *Cerul din burtă*, o carte cu un chip atât de distinct în peisajul literaturii de azi.” ■ *Copilul din mașina galbenă* (Ed. Cartier, 2010) pe care, citindu-l, Gabriela Gheorghișor ajunge la concluzia că: „Poemele din cel de-al șaselea volum de versuri al basarabencei Irina Nechit par un soi de clipuri, fie realist-biografice, fie supraréalist-fantasmatic.” ■ *Exercițiu de sinceritate* (Polirom, 2009), despre al cărei autor Antonio Patraș crede că: „După o viață întreagă dedicată cercetării psihicului uman, ca profesor și practician împătimit de meserie, acum, la vârsta recapitulărilor melancolice, medicul Ion Vianu pare să fi trecut cu arme și bagaje de partea literaturii, ilustrând, prin tardiva reconvertire, teoria freudiană a întoarcerii refulatului, adică a unei vechi pasiuni pentru scris transmise prin gena paternă și, tocmai de aceea, îndelung reprimată.” ■ *Câmp minat* (Ed. Limes, 2009), în legătură cu care Luminița Corneanu face următoarea considerație: „Comparată cu opera de până acum a lui Mircea Petean, ultima carte a poetului este, putem s-o spunem fără ocolișuri, dezamăgitoare. Mai nimic din poetul fermecătorului ciclu al *Jucului Nobil* nu mai este de regăsit în autorul *Câmpului minat*. Retic, demonstrativ, lipsit de strălucire și de idei, volumul se menține în zona unui textualism întârziat, fără a reuși să obțină din el efecte literare demne de luat în seamă. [...] Se numără pe degete poemele cu adevărat reușite, dar, din păcate, ele nu au forța necesară pentru a salva ansamblul. În aceste condiții, nominalizarea venită din partea USR pentru cel mai bun volum de poezie pe anul 2009 este, pur și simplu, o decepție.” ■ Cosmin Ciotloș crede că „Niciodată, absolut niciodată, romanul lui Dinu Pillat (*Așteptând ceasul de apoi*) n-a fost citit altfel decât conjunctural. Chiar dacă editat abia acum, la cinci decenii de la confiscare, manuscrisul are deja un trecut subteran, fiind parcurs, la cald, de instanțe când relativ nepărtinitoare, când puternic ideologizate. [...] Ce e admirabil însă la Dinu Pillat e curajul de a construi o ficțiune mai periculoasă decât o mărturie. Masca legiunii peste

chipul partidului comunist nu era menită să ascundă trăsăturile, ci, parcă dinadins, să atragă atenția asupra lor.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile Martei Petreu.

■ Sub titlul „Hristoși în serie”, Sorin Lavric scrie despre cartea lui Dinu Pillat, *Așteptând ceasul de apoi* (Humanitas, 2010), ediție îngrijită de Monica Pillat, cu o prefață de scrisă de Gabriel Liiceanu, „Cărturar de interior, deprins a-și depăna reveriile între rafturile bibliotecii sau în plimbările pe aleile moșiei de la Miorcani, Dinu Pillat moștenise nu doar umoarea lirică a tatălui, dar și optica lui ideologică: o inaderență funciară față de proiectele politice și o mefiență spontană față de ideea angajării în numele unui ideal colectiv. Și, dacă politic nu avea nimic în comun cu legionarii, în schimb ce îl lega de ei era afinitatea spirituală: o sensibilitate creștină căreia primii anii de după război trebuie să-i fi impregnat o tentă apocaliptică. [...] Ce a urmat apoi ține de destinul aparte al acestei cărți: devenită principalul cap de acuzare în procesul intentat lui Dinu Pillat în 1959, cartea a dispărut din arhivele Securității, sau mai bine spus s-a rătăcit la propriu, pierzându-și urma. E plauzibil ca, scos din arhivă și dus într-o bibliotecă privată, manuscrisul să fi stat acolo decenii la rând, spre a fi citit, ca o delectare de rafinament bizar, de către figurile marcante ale Partidului și Securității. Romanul propriu-zis este o ficțiune literară căreia nu i se pot imputa deformări teziste sau nuanțe tendențioase. Dinu Pillat nici nu-i apără și nici nu-i acuză pe legionari, ci le descrie etosul prin intermediul câtorva personaje, dar îl descrie dinăuntru, printr-o cunoaștere pe care i-o dăduse nu numai calitatea de martor al epocii, dar și întâlnirea biografică cu câteva figuri legionare. Lapidar descris, *Așteptând ceasul de apoi* este un roman despre cât de greu atârână erosul și idealul creștin în viața tinerilor. [...] Cum piatra de încercare a onestității unui intelectual român este fenomenul legionar, Dinu Pillat trece proba libertății de conștiință, prețul plătit pentru scrierea romanului fiind cel știut. De aceea, valoarea lui simbolică o întrece pe cea literară. Având însă centrul de greutate în afara lui, oricâte verdicte va primi din partea criticilor literari, *Așteptând ceasul de apoi* va rămâne «romanul cu legionari» al lui Dinu Pillat. Dar, spre deosebire de *Gorila* lui Rebreanu, de *Bietul Ioanide* al lui Călinescu, de *Noaptea de Sânziene* a lui Mircea Eliade sau de *Fortul 13* al lui Dragoș Protopopescu, volumul de față nu exprimă o obediență și nici nu slujește unei simpatii. Este romanul unei conștiințe, o conștiință care, sub haina ficțiunii literare, face portretul etosului legionar.” ■ Este publicat un fragment din romanul Adinei Rosetti, *Un inger fără aripi*, aflat în curs de apariție la editura Cartea Românească. ■ „În loc de prefață la *Amintirile...* lui Creangă” Ion Pecie scrie un eseu dedicat acestuia. ■ Este publicat un fragment din cea dintâi carte de dialoguri a lui Péter Esterházy, *La început eram încă un om normal*, un schimb epistolar cyberspațial între autorul maghiar și scriitoarea Iolanda Malamen, intermediată de Anamaria Pop: „În fond, de ce devine literatura o profesie pentru unii oameni?; - Hm. Oare ar trebui să-l urmărim pe Platon, iar pe ăștia să-i exilăm? Totul devine o profesie, nu? Până și preoția. Nu m-am gândit la aspectele astea. Și să nu mă întreb, dragă Iolanda, de ce scriu. [...]”; - *Cărțile dumneavoastră sunt o comedie*

neagră, cu accente adesea grotești, a unei lumi în derivă. Poate îndrepta literatura câte ceva?; - De îndreptat, poate îndrepta cititorul. Uneori, literatura îl poate ajuta în această acțiune, să spunem că-l face să se simtă mai liber sau dezvăluie ceva din funcționarea lumii, a inimii (plămânilor, ficatului). Dar, la drept vorbind, literatura n-are nici motivul, nici scopul să îndrepte ceva.; -*Ați simțit vreodată Paradisul ca pe o bibliotecă, așa cum mărturisea tot Borges?* - Mi-aș putea imagina cu plăcere viața într-o bibliotecă, n-aș face altceva decât să zbor întâmplător dintr-o carte în alta... Când intru într-o casă străină, pe ascuns mă uit întotdeauna la rafturile cu cărți. Firește, dacă există rafturi cu cărți. E adevărat, se pare că nu am nicio cunoștință în casa căreia să nu existe. Deci, biblioteca poate genera chiar dacă nu fericire, dar cu siguranță sentimentul deplinătății.” ■ Nicolae Scurtu descoperă, în cercetările sale „patru epistole, necunoscute până acum, ale lui Ștefan J. Fay, din anii 1983-1985, trimise Zinei Molcuț (m. 1930 - m. 2004), universitară de prestigiu continental și excelentă cunoscătoare a simbolismului european și românesc. Prima epistolă [...] se constituie, de fapt, într-un microeseu despre cartea Zinei Molcuț - *Simbolismul european*, care a suscitat interesul istoriei și criticii literare prin intervențiile de autoritate ale lui Șerban Cioculescu, Dumitru Micu, Paul Cornea, Irina Mavrodin și Șerban Foarță.” Originalul scrisorii se află în arhiva doamnei Claudia Miu, sora scriitoarei Zina Molcuț. ■ Codrin Liviu Cuțitariu salută „reeditarea, la Editura ART, a faimoasei nuvele jamesiene *The Turn of the Screw/O coardă prea întinsă* (în - nu ezit să spun - excepționala traducere a Antoanetei Ralian), [ce] reprezintă un fapt cultural demn de toată atenția.” ■ În traducerea Irinei Vainovski-Mihai, este publicat un fragment din romanul scriitorului canadian Rawi Hage (aflat în curs de apariție la Editura Leda, Grupul editorial Corint): *Gândacul*. ■ Sub titlul „Maniheim la două capete”, Felicia Antip mărturisește: „Îi sunt îndatorată pe viață lui Arthur Koestler. De asemenea, lui George Orwell. Ca și profesorilor mei Dan Bădărău, Al. Claudian, N. Bagdasar, V.Pavelcu. Am avut norocul să citesc și *Darkness at Noon*, în versiunea franceză intitulată *Le zéro et l'infini* (traducerea românească de mai târziu avea să păstreze titlul original, *Întuneric la amiază*), și 1984, la vreme. Adică înainte ca îndocrinarea să fi înlocuit aproape cu totul lecturile libere și studiul academic.” ■ În rubrica dedicată actualității citim despre prima ediție a Colocviului Național „Generația '80 la maturitate, desfășurat în zilele de 27 și 28 mai a.c., la Pitești, Câmpulung Muscel și Curtea de Argeș: «Membri din toată țara ai acestei controversate generații au dezbătut în prima zi a colocviului despre *Paradigma generației '80*, unitate și diversitate, masă rotundă moderată de criticul și istoricul literar Nicolae Oprea, președintele Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor din România, inițiatorul proiectului. Punctul de pornire al discuțiilor l-au reprezentat două comunicări ale unui prozator al grupării: Constantin Stan și unui poet: Liviu Ioan Stoiciu. Apoi, s-a făcut un istoric-mosaic al generației de scriitori din toate centrele universitare, din toate colțurile țării, s-au pus întrebări retorice, s-au emis teorii, s-a dezbătut pe seama faptului că gruparea aceasta s-ar afla la conducerea culturii române, s-a

vorbit în contradictoriu, dar amical, despre omogenitatea sau eterogenitatea grupării, despre ideea de generație, în general, despre optzecism, desigur, în special, despre trăsăturile care o singularizează în cadrul larg al literaturii române, despre denumirea mai exactă a grupării (generație?, direcție? fenomen?...), despre reflec-tarea optzecismului în istoriile literaturii române etc. Au combătut cu însuflețire Ioan Lascu, Ion Bogdan Lefter, Marta Petreu, Călin Vlasie, Cassian Maria Spiridon, Gellu Dorian, Mircea Bârsilă, Ion Zubașcu, Ioana Dinulescu, Gheorghe Izbășescu... [...] Un juriu format din Nicolae Oprea, Ioan Lascu, Ștefan Ion Ghilimescu, Vasile Spiridon și Dumitru Ungureanu a acordat premiile ediției I după cum urmează: Premiul de Excelență «Radu G. Țeposu»: Gabriel Chifu pentru volumul *Fragmente din năstrușnica istorie a lumii de gabriel chifu trăită și tot de el povestită*, Ed. Ramuri, 2009; Premiul de poezie «Ion Stratan»: Mircea Bârsilă pentru volumul *Monede cu portretul meu*, Ed. Pământul, 2009; Premiul de proză «Gheorghe Crăciun»: Varujan Vosganian pentru romanul *Cartea șoaptelor*, Polirom, 2009; Premiul de critică, eseu, teorie, istorie literară «Alexandru Condeescu»: Cassian Maria Spiridon pentru volumul *Vieți controlate*, Ed. Junimea, 2009; Premiul special «Augustin Frățilă»: Gheorghe Izbășescu pentru volumul *Un pumnal sub cămașă*, Editura Limes, 2009; Premiul special al juriului: Constantin Stan pentru romanul *Trăiește și mergi mai departe*, Ed. Pământul, 2009.”

7 iunie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 23 (1056) Paul Cernat observă că *Nimic* (Humanitas, 2010) putea însemna pentru autorul *Levantului* o reinventare într-o lume nouă. Numai că, în libertatea de după 1989, poezia nu i-a mai putut oferi lui Mircea Cărtărescu ceea ce îi oferise – adică totul. «Despărțirea» a devenit prin urmare inevitabilă. Cartea de față e, într-un fel, ceea ce sunt *Stanfele burgheze* pentru Bacovia.”

9 iunie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1029] Marius Chivu afirmă că studiul de antropologie culturală semnat de Andrei Oieșteanu, *Narcotice în cultura română* (Polirom, 2010), l-a „încântat prin bogăția și acuratețea informațiilor, prin interpretările și ineditul conexiunilor făcute de un autor dezinhbat, fără prejudecăți, și prin felul în care reușește să «scaneze» și să organizeze un material vast (inclusiv terminologic), complex, delicat și aproape necunoscut până acum, pendulând mereu între bi(bli)ografii și opere, alcătuind o adevărată istorie a «narculturii» române, adică ceva ce nu credeam să existe.” ■ Invitat la rubrica „Turism cultural”, Alex. Ștefănescu povestește despre călătoria sa în China, mărturisind că: „Ajuns la fața locului mi-am dat seama că mulți autori europeni simulează, de fapt, înțelegerea stilului de viață din imensa țară orientală, scriind o eseistică extatică, nerelevantă.”

9 iunie

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 27 (945)] Dan Cristea consideră că volumul *Ramona Vals. Povestiri din Epoca de Fier* (Cartea Românească, 2010) cuprinde texte „complexe, foarte bine scrise și, în genere, inteligent conduse spre finaluri de efect și surpriză”. Criticul observă și că „prozele lui Constantin Mateescu pun într-o lumină aparte detaliul de viață cotidiană, dar și straniețatea unei epoci care a cultivat fapte de existență greu imaginabile.” ■ Ioan Holban consideră că și în volumul *Capăt de linie. Exerciții de neuitare* (Editura MNLR, 2010) literatura rămâne „un mod de a se salva, pe sine.” ■ Antologia *Sălașe în iarnă* (Ed. Anthropos, 2010), Ionel Bota o clasează drept „o carte serioasă”, în care Octavian Doclin „argumentează, de la debut la cea mai recentă apariție editorială, un destin bine ancorat în marea biografie, autentică, a literaturii române dintotdeauna.” ■ Maria Manolescu îi acordă un interviu Andrei Rotaru: „*Față de primul tău volum, ce simți că ai depășit, ce noi provocări ți-a adus* Ca picăturile de sânge... *pe care le-ai rezolvat cu brio?*; În acest al doilea roman mi-am propus să fiu foarte personală și, în același timp, foarte lucidă, de-aia m-am și despărțit în două personaje. [...]; *Până și coperta 5 e o mostră de supracopertă 4... de ce nu ai preferat ca tot omul niște texte critice?*; Pentru că îmi displace mecanismul acesta de PR, pentru că nu cunoșteam pe nimeni pe care să-l rog să scrie «de bine» despre mine și pentru că toată cartea e, din punctul meu de vedere, atât de «întreagă» și cu toate punctele de vedere critice epuizate, încât mi s-a părut că cele trei viziuni (a Mariei, a lui Cristi și a lui Costel) împreună spun tot ce e de spus pe coperta 4, i-am lăsat să se bată între ei... Am vrut-o întreagă și doar a mea (și a lor) și cu semne cu rădăcini adânci, spre exemplu poza mea de pe clăpetă e făcută special pentru asta, la mormântul lui Oscar Wilde. Dacă era mai mare, se vedea și acel «all art is quite useless». [...]; *Ai vrea să te întâlnești cu personajele romanelor tale în carne și oase vreodată?*; Cu unele am făcut-o deja. Da, mi-ar plăcea să mă întâlnesc cu toate, și cu cele din romane, și cu cele din piese. Dar, deocamdată, numai cu cele care mai trăiesc.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: *Cerc și punct* (Ed. Alfa): „Poezia lui Gheorghe Grigurcu este polimorfă, marca sa e greu de recunoscut după primele câteva versuri.” ■ *Între două decolări* (Ed. Anca): „cartea nu e dezagreabilă, deși Adrian Voicu e un expert al zborului, nu e un maestru al scrisului. [...] Ca lectură de vacanță, merge.” ■ *Pierd monopolul iubirii/ Je perds le monopole de l'amour* (Ed. Ramuri). „Florica Bud este o poetă a iubirii ce acoperă un registru larg.” ■ *Nunta neagră* (Ed. Valman): „Gheorghe Neagu este nu numai bătaiosul și incomodul ziarist, ci și un poet neo-romantic.” ■ *Ultimele noduri* (Ed. Ars Longa): „Mircea Albulescu nu este un scriitor de încadrat în curente sau în generații lirice. El este un poet care își duce singur lupta lui, ca în *Bătrânul și marea*, cu monstrul pe care și l-a ales.”

10 iunie

[„Cultura”, nr. 22 (277)] N. Georgescu propune cititorilor „o relectură filologică a unui poem eminescian, pretabil discuției într-o revistă pentru că este scurt.” Este vorba despre textul *De-or trece anii...* ■ Alex. Ștefănescu scrie despre „Cazul Alexandru Paleologu”. ■ Al. Cistelcan observă că „Lucian Vasilescu e din soiul de poeți care nu poate scrie o poezie decât dacă a scris mai întâi volumul – ori baremi ciclul – din care aceasta face parte. Ansamblul o ia, la el, înaintea bucăților, întregul înaintea părților iar coerența «sistemică» sacrifică economia pieselor.” ■ Rodica Grigore recenzează volumul semnat de Meša Selimović, *Dervişul și moartea* (Ed. Leda, 2009), trad. de Voislava Stoianovici. ■ Mihai-Daniel Gheorghe crede că, „apărută în 2002, la Editura Fundației Cultural Române, cartea regretatului profesor Geroge Gană, *Melancolia lui Eminescu* este una dintre cele mai riguroase cercetări, scrise după 1989, la adresa operei eminesciene.” ■ Cărțile recomandate de revistă sunt: ■ Caius Dobrescu, *Odă liberei întreprinderi* (Ed. Tracus Arte, 2009): „Dacă doriți să cunoașteți natura sentimentelor autorului față de Cacapitatilism, Adam Smith, Sărăcie și Bogăție, Sus și Jos, Mic și Mare, Regele Soare, Comerț, Bursa din Londra, El Commandante Che, Pinguinul Imperial ș.a. N-am greșit rubrica: e cartea de poezie.” (Teodora Dumitru) ■ Dinu Pillat, *Așteptând ceasul de apoi* (Humanitas, 2010), prefață de Gabriel Liiceanu: „Povestea acestei cărți pierdute și descoperite după + 50 de de ani este mai bună decât romanul în sine (doar corect-mediocru). Dar orișicât. (Mihai Iovănel) ■ Ileana Mălăncioiu, *Exerciții de supraviețuire* (Polirom, 2010): „Expresivitățile literaturii, presiunile existenței, tensiunile spirituale și rezonanța morală a unui discurs care se dovedește, în fiecare punct, mai-mult-decât-discurs. Scrisul, fie el și «publicistic», al Ilenei Mălăncioiu nu e ușor de definit: pentru că este singular.” (Daniel Cristea-Enache) ■ Ioan Petru Culianu, *Studii românești II. Soarele și luna. Otrăvurile admirației* (Polirom, 2009): „Culianu rămâne la fel de provocator și atunci când comentează mitologiile noastre folclorice sau literare, și atunci când analizează prelungirile nocive ale acestora în imaginarul colectiv ori în discursul politic românesc modern.” (Andrei Terian).

10 iunie

[„Dilema veche”, nr. 330] Dosarul săptămânii poartă titlul „Acum e momentul. Mai puneți mâna pe-o carte!”. În acest dosar scriu: ■ Alexandru Călinescu, despre „Cum nu se (mai) citește”: „Cum să nu te întrebi dacă apetitul pentru lectură nu există decât ca semn al unei vocații autentice?” ■ Sanda Cordoș despre „Cărți de dat mai departe”: „Cea mai tulburătoare dintre cărțile autobiografice pe care le-am citit în ultima vreme este Sanda Galopenția și se numește *Viața noastră cea de toate zilele* (Editura Curtea Veche).” ■ Alexandru Mușina crede că „niciun scriitor nu e Marele Anonim (cum, poate, se visează) ci *micul anonim*, nu e mai mult decât «un nume adunat pe-o carte» (știa meșterul Arghezi ce știa)”. ■ Simona Modreanu scrie „despre Cioran, cititorul”. ■ Alexandru Ofrim

povestește cum se citea în Roma Antică. ■ Revista adresează „3 (2!) întrebări, la care răspund 3 cititori de meserie”: „Care ar fi cele mai bune (mai importante, mai surprinzătoare) trei cărți (de literatură, mai ales) pe care le-ați citit în ultimii ani? De ce nu le-ați înlocui cu altele trei? ■ Gelu Ionescu (critic literar): „Încerc să scriu câte ceva despre cărțile sub impresia cărora sunt în ultimul timp (Cât de lung?, cât de... timp?) Prima ar fi *Muntele vrăjit* – cred că e a patra sau a cincea reîntâlnire. [...] A doua carte este un album despre stilul și arhitectura romanică – am știut că știu prea puțin și prea pe deasupra despre această sublimă față a rigorii și a eleganței. A treia este *Iluziile literaturii române* de Eugen Negrici, cu toată tristețea adevărului lor. Să le înlocuiesc cu altele? De ce?” ■ Luciat (www.terorista.ro): „Trei autori, nu neapărat trei cărți. Mircea Cărtărescu - *Orbitor*. Pentru că n-am mai mers niciodată atât de departe citind ceva (departe înăuntru, sper să se înțeleagă). N-aș avea cu ce să înlocuiesc cartea asta, nu cred că se poate face de două ori în viață o astfel de călătorie. Kurt Vonnegut. [...] Italo Calvino.” ■ Daniel Cristea-Enache (critic literar): „În primul caz e vorba de o relectură: *Sara* lui Ștefan Agopian. [...] A doua carte despre care țin să povestesc este *Ursul din containăr-un film cu mine* de Marius Ianuș. [...] A treia carte este una despre care n-am reușit nicicum să scriu: *Tradiție și libertate* a lui Virgil Nemoianu.” ■ Bogdan Alexandru Stănescu povestește câteva frânturi de întâmplări...: „**Take one:** Bence Sarkozy, director editorial la Magvető, un fel de Polirom al Ungariei. [...] «Apropo, cât citești?»; «Cam una pe zi. De fapt, citesc mai multe deodată.» «*Same here*. Amesteci sau citești numai pentru muncă?»; «A, nu, bineînțeles că amestec. Acum sunt în plină fază Cormac McCarthy.» [...] **Take three.** Intru într-un Feltrinelli (sau o Feltrinelli...). Ca de obicei, când întru într-o librărie civilizată, mi se înmoaie genunchii. Spațiu, inteligență, ordine, abundență. Îmi iau inima-n dinți și, încurajat de faptul că în dimineața respectivă urmărisem un film cu Julian Sands pe Italia Uno, fără să am vreo problemă, îmi cumpăr o ediție superbă din *Insula lui Arturo*, a Elsei Morante. [...] **Take six.** Aeroportul din Torino, poate cel mai deprimant aeroport din lume după Băneasa. Ultimul pahar de vin cu Jose Hamad de la 451 Editores, Spania. Scoate din geantă cel mai recent roman al lui Isaac Rosa, pe care mi-l păstrase pentru final. «Tot socialist, îl întreb?»; «Altfel nu ți l-aș da...» Vorbim despre șomajul din Spania, poate cel mai mare de după Războiul Civil, vorbim despre posibilitatea ca el să-și piardă slujba, despre prieteni comuni, editori, agenți literari, și-mi aduc aminte de o noapte plină de fum și de prietenie, din 2008, când, la întrebarea «Care credeți că e cel mai important lucru în meseria de editor?» a răspuns, fără să se gândească, *being honest*. Îmi dau seama că, spre deosebire de el, îmi pierd treptat acea onestitate pe care o aveam la începutul drumului de editor, onestitate pe care mi-o datoram mie, ca om.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* (Polirom, 2010): „Acest studiu de antropologie culturală m-a încântat prin bogăția și acuratețea informațiilor, prin interpretările și ineditul conexiunilor făcute de un

autor dezinhibat, fără prejudecăți, și prin felul în care reușește să «scaneze» și să organizeze un material vast. [...] *Narcotice în cultura română* este, deja, studiul anului.” ■ Este publicat un nou număr din Suplimentul „Dilematix”.

10 – 16 iunie

[„**Observator cultural**”, nr. 270 (528)] ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Marți, 8 iunie, la Café Verona a avut loc o lansare și o dezbateră în jurul romanelor în benzi desenate, pornind de la romanul grafic *Persepolis* de Marjane Satrapi, Editura Art. La eveniment au participat Adrian Cioroianu (istoric, eseist și jurnalist pasionat de benzi desenate), Alexandru Ciubotariu (Pisicapătrată, street-artist și autor de benzi desenate), Milos Jovanovia (Hardcomics) și Anamaria Pravicencu (Asociația «Jumătatea plină»). Volumul Marjanei Satrapi deschide prima colecție de romane grafice din România.” ■ „Miercuri, 9 iunie, la Clubul Țăranului Român din București, Asociația ATAC a organizat un eveniment literar cu scop caritabil, intrarea făcându-se pe bază de donație. În cadrul evenimentului au citit Mircea Cărtărescu, Domnica Drumea, Andrei Gamarț, Claudiu Komartin, Ioana Nicolaie, Simona Popescu, Octavian Soviany și Cecilia Ștefănescu, iar lecturile s-au intersectat cu un recital muzical susținut de Ada Milea.” ■ „Joi, 10 iunie, în Club OtherSide, «Poeticile cotidianului» (ediția 138) îi aduc pe Adrian Bodnaru și pe Tudor Crețu la ediția «Poetic este live», ora 19.00. Intrarea este liberă. Moderator: Răzvan Țupa.” ■ „Miercuri, 23 aprilie, ora 18.00, la Clubul Țăranului Român, Carmen Mușat și Bogdan Alexandru Stănescu vor prezenta, în prezența autoarei, noul roman al Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat* (Editura Polirom, 2010). Actorii Alexandra Fasolă și Alin State vor citi un fragment din roman.” ■ „Vasile Ernu, Florin Lăzărescu, Dan Lungu și Doina Ruști vor participa la Moscow International Open Book Festival, desfășurat în perioada 11-14 iunie 2010. Evenimentul «Scriitorii români la Moscova» este organizat în cadrul festivalului de către Institutul Cultural Român, prin Centrul Național al Cărții, în colaborare cu Central House of Artists. Prezenți la amplul festival literar moscovit, alături de peste șaiszeci de scriitori veniți din douăzeci de țări, invitații din România vor avea un rol central, participând la mesele rotunde «Criza identității istorice sau războiul memoriei: trecut și prezent în Europa de Est», «Nepoții lui Dracula la Moscova», «Literatura pentru copii din România și «Rusia din perioada comunistă și postcomunistă». Scriitorii români vor avea, de asemenea, întâlniri cu scriitori, editori și ziariști din Rusia.” ■ „Duminică, 6 iunie, scriitoarea canadiană Madeleine Thien, autoarea mult apreciatului roman de debut *Certitudine*, apărut la Humanitas Fiction în 2009, a fost recompensată cu Premiul Festivalului Internațional «Zile și nopți de literatură» de la Neptun. [...] Cu prilejul primei sale vizite în România, Madeleine Thien va fi prezentă la lansarea romanului *Certitudine*, vineri, 11 iunie, ora 18.00, în cadrul Bookfest 2010.” ■ Liviu Ornea mărturisește că: „De *Cartea șoaptelor*, romanul mult lăudat al lui Vosganian, m-am apucat după ce am citit o mulțime de cronici ditirambice. Așa

am fost învățat, să am încredere în cronici. De două ori am încercat să-l pornesc fără succes – nu reușeam să trec de pagina douăzeci. Și-atunci mi-am zis că trebuie să fiu defect, că, dacă toți oamenii ăștia în care eu am încredere zic că e un roman minunat, așa o fi, ia să mai încerc. Și l-am luat cu mine în Germania, unde am stat două săptămâni la munte – soare, verdeață, liniște –, am făcut matematică și seara am citit. Unde mai pui și că, din pricina prea zburdalnicului vulcan, am mers cu trenul, așa că am citit și de la București la Nürnberg, culcat și în picioare, cum s-a nimerit, dar cu nesaț. Și tot n-am putut să trec de jumătate. [...] Cartea nu mă prindea nicicum, darămite să mă vrăjească (cum mă așteptam, după citirea cronicilor). Și mă-ntrebam așa, ca nepriceputul, ce-mi dă cartea asta. Informație despre istoria locală și mondială a armenilor? O fi, dar prefer niște cărți de istorie. Construcție interesantă, compoziție inedită? Deloc: mi se pare un fel de Lego – aproape orice fragment poate fi așezat aproape oriunde. Parfum de epocă, atmosferă, scriitură cu chimen și scorțișoară? Păi, asupra stilului m-am lămurit din primele pagini pline de epitete în perechi și amintiri lăcrămoase, la ce să citesc restul? Ei, dacă ăsta a fost summum-ul prozei românești din 2009... Amice, ești idiot!, mi-am zis. Trezește-te! Păi, dacă toți, critici și public laolaltă, zic că e bun și-l premiază, așa rămâne. Așa o fi. Eu rămân ce-am fost, idiot, și tot nu-mi place. A patra oară, de romanul ăsta nu mă mai apuc. [...] Dar tot îmi sună în minte cuvintele lui Alexandru Mușina, din excepționalul interviu pe care i l-a acordat Doinei Ioanid: «Revin la critici: pentru cine scriu? Pentru edituri, pentru prieteni sau pentru cititor? Publicul vrea să fii de partea lui. Prea puțini dintre critici se gândesc în primul rând la cititor». O fi exagerând și el, o fi supărat. Dar dacă nu?” (pentru interviul acordat de Mușina, vezi nr. 268 (526) al revistei „Observator cultural” din 27 mai 2010). ■ În articolul său, „Proza de (ne)obedi-ență moldovenească”, Liviu Antonesei ajunge la următoarea concluzie: „Nasc și la Moldova prozatori? Aș spune că da, ba chiar putem vorbi despre o «natalitate» ridicată. [...] Iată, Moldova s-a orientat către proză și s-a orientat bine, ieșind din cercul destul de strâmt al prozei rurale, peisagiste și nostalgice și dezvoltându-se în toate culorile curcubeului genului epic.” ■ Antonio Patraș discută volumul *Minunea timpului trăit, Din corespondența Monicăi Pillat și a lui Lily Teodoreanu cu Pia Pillat*, ediție de Monica Pillat, Lily Teodoreanu, prefață de Horia-Roman Patapievici, apărut în 2010 la editura Humanitas, în colecția „Convorbiri/Correspondență/Portrete”: „Bine, bine, dar ce a scris propriu-zis Pia ca să merite asemenea, tușantă, apreciere? Din scurta notiță biobibliografică ce escortează corpusul de scrisori, aflăm că, în ciuda talentului său precoce, fiica poetului de la Florica a semnat doar niște texte răzlețe, o sumă de povestiri și poeme nu mai mult decât onorabile, plus două romane cu caracter autobiografic, apărute la intervale mari de timp (primul, *Zilnic începe viața*, datează din 1937-1938, iar celălalt, *The Flight of Andrei Cosmin*, vede lumina în 1972, în exil, fiind publicat sub pseudonim). Evident, prea puțin pentru a vorbi de o carieră de scriitor în adevăratul sens al cuvântului. Dar vocea acestei femei admirabile se va face auzită

în toată splendoarea, dincolo de spațiul mort al literei tipărite, în lumina vieții care se viețuiește, acolo unde frumusețea morală și dragostea de aproapele ridiculizează egoismul meschin al condeierului dornic de afirmare. [...] Pia și-a pus talentul în viață, nu în cărți. Așa se face că, neavând norocul să o cunoști, nu-ți rămâne decât să-i citești corespondența care păstrează nealterat palpitul autentic și viu al ființei sale, fără adaosuri de prisos și fără «literatură».” În viziunea criticului, volumul discutat reunește „trei femei și un singur mod de a trăi viața. Iubind. Iubind pur și simplu.” ■ Bianca Burța-Cernat crede că „*Noapte bună, copii!*” (Polirom, 2010) pare a fi pariul încheiat de Radu Pavel Gheo cu el însuși. Pariu pe care cred că l-a câștigat. [...] Desigur, era clar și înainte de *Noapte bună, copii!* că Radu Pavel Gheo are calitățile importante ale unui prozator veritabil. [...] Dar în romanul de față aceste calități sunt vizibile la o altă scară: *Noapte bună, copii!* mărește spectaculos miza prozei lui Radu Pavel Gheo, diferența dintre ceea ce scria până acum autorul și ceea ce reușește să facă în această carte fiind aceea dintre încercarea de a asambla fragmente de viață și încercarea de a capta în narațiune viața însăși. Sau, altfel spus, e diferența dintre «a scrie» și «a crea». Volum masiv și dens, narațiune de o impecabilă veridicitate și totodată sofisticată, *Noapte bună, copii!* convinge și prin consistența problematicii, și prin abilitatea construcției – miza existențială a istoriilor puse în pagină o dublează pe aceea livresc-ficțională. Tocmai din această suprapunere de intenții, de «obiective» vine forța romanului. [...] *Noapte bună, copii!* nu seamănă cu nimic din ceea ce s-a publicat în ultimii ani, nu se înscrie în nici un trend și se lasă cu greu încadrat într-o formulă. Autobiografismul, istoria personală deghizată în ficțiune, l-ar fi putut ademeni pe autor, dar asta nu se întâmplă. [...] Nicio clipă acțiunea nu trenează, e greu să găsești în *Noapte bună, copii!* ceva ce ar fi trebuit eliminat, vreo contradicție, vreo inconsecvență a narațiunii, vreo inadvertență. Articulațiile textului funcționează perfect. O mână sigură a scris acest roman; cu siguranță unul dintre cele mai bune romane nu doar ale anului în curs, ci și ale generației de prozatori căreia îi aparține Radu Pavel Gheo.” ■ Paul Cernat recompune contextul cultural românesc din mass-media, pe care-l consideră mult prea supus intruziunii politicului: „Lumea noastră intelectuală seamănă, adesea, cu o gherilă urbană și abundă în vendete imunde. După ce «Evenimentul zilei» a lansat, sub semnătura Mirelei Corlățan, câteva pseudodezvăluiri despre o presupusă colaborare cu Securitatea a lui Adrian Marino, mulți dintre cei iritați de volumul postum *Viața unui om singur* și de alte atitudini mai vechi ale regretatului cărturar au exultat. A urmat, previzibil, reîncălzirea unor paralelisme de genul: «– Cine-a fost mai vinovat, Noica sau Marino?». [...] Într-un elan justițiar pe cât de pripit, pe atât de nedeontologic, unii comentatori s-au repezit să ia drept adevăr absolut informațiile preluate de Mirela Corlățan din arhiva CNSAS. Laszlo Alexandru, de pildă, n-a ezitat să-i ia în cătare pe toți cei care au îndrăznit să-i ia apărarea «ticălosului» dovedit. Ceva mai precaut, dar la fel de supărat, s-a arătat a fi, în «România literară», Dan C. Mihăilescu. Între timp, apariția unor cercetări precum

cele ale lui Gabriel Andreescu (din cotidianul.ro) sau ale Simonei-Maria Pop (din «Observator cultural»), cărora li s-au adăugat mărturiile lui Neculai Constantin Munteanu (tot din «Observator cultural»), au infirmat substanțial verdictele din «Evz», scoțându-le la iveală neprofesionismul și probând reaua-credință a celor care s-au folosit de ele pentru a-și delegitima adversarii și pentru a se răzbuna, laș, pe un mort. [...] Totul depinde, s-ar zice, de unghiul politico-ideologic din care privești lucrurile. Dacă ești anti-Băsescu, ar trebui să-ți apară ca un ziar critic, combativ și iconoclast în sensul cel mai bun al cuvântului. Dacă ești pro-Băsescu, musai să-l vezi ca pe o fițuică vadimistă, menită să spurce elitele apropiate Puterii.” Criticul aduce în discuție un articol care a inflamat viața literară: „în paginile aceluiași ziar, am putut citi [...] un «material» demascator stupid intitulat Nicolae Manolescu: «cântăreț» comunist devenit critic și ambasador UNESCO și semnat de un oarecare Tudor Vintiloiu. Un denunț ornat cu un supratitlu pompos: «arheologie culturală și politică» și realizat sub forma unui colaj documentar. Fără comentarii adică, spre a preveni eventuale acuze de calomnie... Denunțul cu pricina adună, spornic, mostre din articolele «pe linie» ale tânărului critic de la începutul anilor '60, plus câteva fragmente din «infamantul» interviu luat de Nicolae Manolescu lui Ion Iliescu după mineriada din iunie 1990. [...] Să reiei cu voluptate niște articole de extremă junețe reproduse, în parte, de Marin Nițescu, (cf. vol. postum *Sub zodia proletcultismului...*, Humanitas, 1993, articole asumate, constant, autocritic de Nicolae Manolescu însuși, ca și interviul din 1990), denotă, pe lângă rea-credință, un analfabetism cultural patent. Cu atât mai mult cu cât publicul necunoscător ar putea deduce din asta că Nicolae Manolescu ar fi fost mai întâi un «cântăreț comunist» și abia apoi un critic – ia, un critic oarecare, acolo, nedemn de scaunul de la UNESCO... E adevărat, aproape nimeni dintre cei care au debutat în anii poststalinismului timpuriu n-a putut evita un anume obol «pe linie». Mai ales dacă aveau dosar prost și origine «nesănătoasă». Însă activitatea critică ulterioară a lui Nicolae Manolescu a fost aproape lipsită de compromisuri, dacă o comparăm cu cea a majorității intelectualilor umaniști ai epocii. Iar excelența ei nu poate fi negată decât de cei care țin să se descalifice. [...] Ar fi fost de înțeles mânia denunțului din cotidianul.ro, dacă Nicolae Manolescu s-ar fi implicat, într-un fel sau altul, în lupta politică actuală. Dar criticul s-a ținut la distanță de zgomotul și furia ei. Și atunci? Cui folosește acest denunț primitiv destinat unui public ignorant în materie și grabnic aruncător cu piatra? În niciun caz analizelor valide din cotidianul.ro, pe care tind să le decredibilizeze moral.” Paul Cernat oferă încă o mostră din aceeași categorie de articole, articolul semnat de istoricul Adrian Majuru, *Triumful maculaturii*: „Erijat ca «demascator» într-ale istoriei literare (domeniu în care se dovedește a fi perfect nul), autorul Bucureștiului mahalalelor comentează o serie de texte partinice și omagiale din anii '80. Întrucât am făcut și eu «dezvăluiri» de epocă în câteva eseuri mai vechi, înțeleg, psihologic vorbind, voluptatea de a prinde cu ocaua mică a trecutului oameni care azi trec drept perfect onorabili. Numai că ignoranța

și incompetența îi joacă feste demascatorului, al cărui text, extrem de prost scris, abundă în naivități și stângăcii de începător. [...] Cristian Teodorescu l-a acuzat deja de calomnie pe Majuru, pe blogul său personal, pentru un pasaj în care i se pun în cărcă niște propoziții proceaușiste. În realitate, ele au fost scrise de politrucul Vasile Băran și plasate într-un chenar anonim, «redacțional», lângă textul prozatorului optzecist din «România literară». Amănunt interesant: la fel ca și obscurul Tudor Vintilescu, Adrian Majuru caută să delegitimeze recunoașterea actuală a unui autor, în cazul de față Cristian Teodorescu, prin păcatele tineretilor. Nu degeaba ne atrage atenția, de la bun început, că scriitorul în cauză a fost «premiat nu demult de Uniunea Scriitorilor pentru un roman despre orașul său natal, Medgidia». [...] Dar istoricul nu se oprește aici: comentând o serie de articole propagandistice comise în anii '80 de Șerban Cioculescu, el sancționează nonșalant un eseu despre același Cioculescu, al «mai tânărului critic optzecist» Mircea Vasilescu («mai tânăr» cu vreo... 60 de ani), oripilându-se în fața unor locuri comune. [...] Mai departe, vizibil montat împotriva actualului redactor-șef de la «Dilema veche», Majuru nu ezită să-l acuze de ignoranță istorico-literară, în același stil naiv și chinuit. [...] Morala: degeaba publici texte impecabile, precum cel al lui Gabriel Andreescu, prin care demonstezi credibil fumigenele unor Mirela Corlățan&Co, dacă te pretezi la a găzdui asemenea «demascări» degradante, care îi compromit inclusiv pe cei care le girează. Curat triumf al maculaturii – și al mahalalelor.” ■ În traducerea Corinei Bernic, este publicat discursul susținut de Michael Krüger la petrecerea dedicată Hertei Müller – *Berlin feiert Herta Müller* –, în ziua de 18 decembrie 2009, la Haus der Berliner Festspiele: „Pe data de 2 decembrie, m-am dus pe strada Hohenzollern din München, la o firmă de închirieri de costume și, într-un fel de anticameră aproape înghețată, m-am dezbrăcat aproape până la piele. Stăteam dărdăind lângă un pirat bine făcut, care își aștepta sabia de lemn, lângă o pereche răvășită care, dintr-un oarecare motiv ciudat, voia să se îmbrace în arabi islamiști și lângă șaisprezece bărbați ce voiau să se costumeze în Moș Nicolae pentru 6 decembrie. Eu așteptam să-mi vină fracul. [...] Așadar, printre pirați, arabi și Nicoloaze, pe când îi repetam clar și apăsător garderobierii ce trebuie făcut pas cu pas, astfel încât, mai târziu, în fața unei întunecate oglinzi suedeze, să fiu în stare să contopesc fracul și corpul într-o singură ființă, m-am gândit brusc la Herta. Sper că își cumpără o rochie pe care o poate, pur și simplu, trage peste cap și gata, m-am gândit. Sper că, după toate interviurile și lecturile, nu o ia razna. Am intrat în panică numai la ideea că, puțin înainte de întâlnirea cu unul dintre ultimii regi autentici și soția lui nemțoaică, Herta va trebui să mediteze la procedeul prin care va introduce ea mici butoni de metal prin niște șlițuri laterale tari și încăpăținate, pentru a preveni prăbușirea rochiei ei de seară. – De ce tremurați?, m-a întrebat garderobiera. – Pentru că trebuie să mă gândesc la rochia Hertei, a fost răspunsul meu. Și parcă am văzut-o brusc pe Herta cum își smulge de pe ea noua ei rochie de seară, o azvârle enervată undeva, într-un colț, pentru ca, mai apoi, ușurată, să-și tragă pe

ea blugii ei negri. Cu simțurile din ce în ce mai slăbite, l-am văzut în fața mea pe regele înmărmurit și pe soția lui cu coroana veritabilă de aur, în părul ei blond, i-am văzut pe fizicieni, pe medici și pe specialiștii în economie, îmbrăcați în fracuri și rochii de tafta, pe domnii și doamnele de la Academia Suedează, în cele mai bune straie ale lor – și, în mijlocul lor, pe Herta, în blugi și bluză neagră, primind diploma. Mi s-a făcut negru în fața ochilor. S-a întâmplat, însă, cu totul altfel. [...] Dragă Herta, încă o dată, felicitări din inimă!” Discursul este însoțit de o schiță de portret: „Michael Krüger este un adevărat simbol al lumii editoriale germane, reprezentant al școlii vechi, de la München, el dă tonul trendurilor literare pentru piața de carte germanofonă. Citește mii de pagini de manuscris pe săptămână și nu contenește să descopere și să formeze noi autori. [...] Cum se menține în formă Michael Krüger? Nu face din asta un secret și recomandă: o zi fără să fi citit o poezie, să fi scris o pagină, să fi băut un pahar de vin roșu și să fi fumat o țigară este o zi pierdută.” Tot în traducerea Corinei Bernic sunt publicate și trei poeme ale acestuia: *Despre vise*, *Canditatură*, *Hotelul*. ■ Pentru că Târgul de Carte BOOKfest se află în plină desfășurare, Michael Haulică prezintă noutățile editoriale din breșa F&SF. Astfel, la Polirom urmează să apară *Cartea lui Dave de Will Self*, la RAO, la câteva zile de la premiera mondială, va fi publicată *Cea de-a doua viață a lui Bree Tanner* de Stephenie Meyer, Millennium Press își întâmpină fanii cu primul număr al revistei „Galileo Science Fiction & Fantasy”, plus cinci titluri noi (Brian Herbert și Kevin J. Anderson: *Bătălia Corrinului*, ultimul volum al trilogiei *Legende de Dune*; Frank Herbert: *Dune*; Norman Spinrad: *Imagini la ora unsprezece*; Mircea Opriță: *Povestiri de duminică* de Mircea Opriță; Michael Haulică: *Povestiri fantastice*; Rebecca Levene: *Vindecătoarea*), Editura Alexandria va publica volumul al III-lea al seriei *Terramare*, de Ursula K. Le Guin: *Cel mai îndepărtat țarm*. Editura Leda traduce următoarele volume: Gene Wolfe, *Cartea soarelui nou*, volumul al III-lea, *Spada lictorului*, Charlaïne Harris, *Moarte în familie*, al zecelea volum din seria *Vampirii Sudului* (*True Blood*). „Acestui volum i se adaugă *Atingerea morții*, un volum de povestiri din universul seriei care o are în centru pe Sookie Stackhouse. Alte noutăți la Bookfest: 2001: *Odissea spațială* și 2010: *Odissea spațială* de Arthur C. Clarke, *Cartea cimitirului* de Neil Gaiman, *The year's best of fantasy & horror vol. III*, antologie de Ellen Datlow, Kely Link și Gavin J. Grant și Olimp de Dan Simmons (Nemira), ...Și la sfârșit a mai rămas *Coșmarul* de Oliviu Crâznic (Vremea), *Să iubești un înger* de Claudiu Simion și *Regina Arkudă* de Oana Stoica-Mujea (Tritonic), Arkadi & Boris Strugațki, *E greu să fii zeu* (Paralela 45). ■ Este publicată o precizare semnată de Șerban Foarță: „Către sfârșitul lunii noiembrie 2009, am TăLMăCit (nu singur, ci în cuplu), la invitația unui prieten din redacția bimensualului clujean «Tribuna», o serie de poezii aparținându-i dlui Kelemen Hunor. Acestea au și apărut, curând, în publicația amintită. Apoi, un scriitor din Satu Mare mi-a cerut dreptul să le editeze (împreună cu altele, traduse între timp) într-un mic volum intitulat «Tangoul vântului dansat de clovn». Astăzi,

volumul, cu acceptul meu, este, cred, în curs de apariție. – Fapt ce mă face să declar, aici, că l-am tălmăcit pe, numai, poetul Kelemen Hunor, nu și pe ministrul omonim, membru al unui cabinet inacceptabil.”

11 iunie

[**România literară, nr. 21**] ■ *Ultimele lor cuvinte* este poemul săptămânii, semnat Matei Vișniec. ■ Pagina de recenzii este acoperită de: ■ Irina Petraș scrie despre volumul semnat de Virgil Mihaiu, *Lusoromână punte de vânt* (Ed. Brumar, 2010): „Poemele sunt miniaturi dense, oferite improvizațiilor, cu un echilibru bine controlat între vioiciunea libertăților sonore și tristețea dezincântată a sin-copelor.” ■ Gabriel Coșoveanu crede despre autorul volumului *De-a dragostea și drumul. Stații de lectură* (Ed. Eikon, 2010) următoarele: „Specializat, printr-un doctorat, în antropologie culturală, bine primit de voci autorizate pentru volumul *Imaginea Raiului în cultura populară*, autorul își întregește acum postura de lector atent, cu background solid dobândit în biblioteci, și chiar cu patima lor, bine filtrată prin practica vieții literare de azi, care te solicită prin/pentru disciplină și rigoare, și nu din unghiul vreunei capacități de-a mitiza faptul scriptic. [...] Drumul cu popasuri bine alese garantează, în general, coerența «călătoriei» și, în speță, consistența demersului unui tânăr, dar sagace explorator.” ■ Raluca Dună, care vorbește despre *Toți sunt îngrijorați* (Ed. Tracus Arte, 2010) de V. Leac: „«Poeme pentru doi, trei astronauti ușor distrați», surâzând la o masă, lângă hubloul unei nave care navighează imprecis; lectura poemelor să-ți dea un sentiment de ușurătate și bucurie, ceva «ca un copil șmecher» care îți «râde în nas» - asta își propune V. Leac în acest volum și cred că este unul dintre poezii care se apropie foarte mult, în practică, de «programul» lor. Nu rămâi cu ceva «precis» după lectura acestui volum, nu ai putea să spui despre ce este vorba - ai putea spune că este cu niște personaje și că unul dintre ele este de bună-seamă dezosată. Poemele trăiesc atâta timp cât sunt citite, dar când începi să citești, îți comunică o viață a lor, ne-compulsivă, un amestec de straniețe și obișnuit, care te obligă să continui, trezindu-ți curiozitatea de a vrea să știi ce se mai întâmplă.” ■ Radu Vancu, despre *Bocete și Jelanii* de Cosmin Perța, Biblioteca de Poezie, o producție un cristian [Cristian Cosma], 2009: „Simpaticile carnețele de poezie editate de un cristian [Cristian Cosma] au strâns în colecția lor underground o bună parte dintre poezii semnificative ai generației 2000: după Dan Sociu, Claudiu Komartin, Ștefan Manasia, Dan Coman și alții, a venit rândul lui Cosmin Perța să publice un carnețel în paradoxala colecție *no name* a celor mai strălucitoare nume ale douămiismului poetic. Titlul e de-a dreptul spăimOS: *Bocete și Jelanii*; însă se dovedește de la primele pagini că nici daimonul poetic nu-i atât de negru pe cât poate să pară, de vreme ce bocetele și jelaniile anunțate se dovedesc până la urmă mai degrabă un soi de cântece de ursitoare pentru Maria, copila încă nenăscută, «mândrețea de fată pe care o aștept», cum admite deloc bocitor, deloc jălălnic, poetul. [...] Nu vârsta adolescentin-bovarică a Poeziei e exorcizată în bocete și

jelanii, ci copilăria însăși. Încât înțelegi că, așa cum celui plecat prea devreme în lumea fără pătimire și întristare i se pune în scenă o nuntă în lumea părăsită, copilului încă nenăscut i se cântă elegiac minunata copilărie lăsată în urmă de tatăl său. Ca și când poetul ar miza pe un transfer magic dinspre fericirea copilăriei trecute înspre cea a copilăriei viitoare. Care transfer, la cât de bună e poezia, ar fi de mirare să nu reușească.” ■ Cosmin Ciotloș ajunge la următoarea concuzie: „Cărțile lui H.-R. Patapievici (iar aceasta de astăzi, despre *Ultimul Culianu*, nu face excepție) îi pun în dificultate pe recenzenții obișnuiți să ia notițe sau să sublinieze ambițios paragrafele citabile. Din ele, pur și simplu, nu e nimic de decupat. Le înțelegi sau nu, prinzi din mers o arhitectură de adâncime sau o împletitură de suprafață, și gata. Altminteri, riști să trunchiezi neavenit o construcție logică perfect continuă, diminuând-o pe ea și ridiculizându-te pe tine. De teama acestui din urmă pericol cred, destui dintre cronicarii *en titre* ai momentului au păstrat, vizavi de eseurile lui H.-R. Patapievici, o discreție din punctul meu de vedere greu de explicat. Dacă nu în alte cazuri, măcar în acela al splendidului *Ochii Beatricei* (2004), probabil cea mai interesantă interpretare a *Divinei Comedii* din câte a oferit școala comparatistică românească.” ■ Pagina de poezie cuprinde poeme semnate de Marius Ianuș. ■ Sunt publicate noi pagini din jurnalul Constanței Buzea. ■ Răzvan Voncu semnalează cititorilor „o nouă ediție din opera lui Anton Pann. *Spitalul amorului sau Cântătorul dorului*, alcătuită și tipărită inițial de Pann «în tipografia sa», în 1850 (ediția I) și 1852 (ediția a II-a), nu s-a bucurat, până acum, de atenția de care au beneficiat opere ca *Povestea vorbii* sau *Năzdrăvăniile lui Nastratin Hoge*. Cel puțin, nu din partea filologilor, căci muzicologii dispuneau deja de excelenta ediție de *Cântece de lume*, realizată de Gheorghe Ciobanu în 1955, [...] în care textele cuprinse în *Spitalul amorului* erau însoțite de o primă transpunere a vechii notații psaltice în notația europeană. Noua versiune de la Editura Compania, realizată prin colaborarea dintre Nicolae Gheorghită, autor al unor *Cuvinte lămuritoare despre vechea muzică profană la noi*, Petru Romoșan, căruia îi aparține mica antologie critică, Virgil Nanu, autorul transcrierilor psaltice, și, nu în ultimul rând, Adina Kenereș, care semnează nota asupra ediției, ilustrează din plin dificultatea editării lui Pann. Căci nici prezenta ediție nu este una critică. Însă este una strict necesară pentru o viitoare ediție critică, întrucât, se știe, cele două ediții de autor ale *Spitalului amorului*, din 1850 și 1852, nu sunt identice. [...] N-ar fi stricat ca antologia critică să fie mai bogată. În special din monografiile lui Paul Cornea și Ovidiu Papadima, ca și din istoriile lui G. Călinescu și Nicolae Manolescu, se puteau alege fragmente mai substanțiale decât cele din Dimitrie August Laurian sau G. Bogdan-Duică. În general, se poate comenta defavorabil pe seama acurateței filologice a volumului - era obligatoriu, cred eu, ca identificările operate de Ovidiu Papadima să fie menționate în note -, dar, cum și-așa Anton Pann este rareori reeditat, să ne mulțumim cu ce avem.” ■ La Poșta redacției, Horia Gârbea răspunde poezilor amatori: „*Daniel Lăcătuș*. Ne scrieți: am bucuria sa fac cunoscuta apariția primului număr al revistei literare

Algoritm Literar. Revista poate fi citita la <http://revistaalgoritm.wordpress.com/> (link-ul nu mai poate fi accesat). Am citit-o, e agreabilă și de aceea public adresa ei. Modul acesta de existență al unei reviste literare mi se pare de viitor. Faptul că vă recunoașteți unele imperfecțiuni în compunerea textelor lirice este o condiție esențială pentru evoluția dvs. viitoare și vă felicit pentru curajul de a privi propriile versuri cu exigență.; *Ionuț Caragea*. În calitate de poet român din Québec, ne faceți un dar pentru care vă mulțumim. Scrieți: în semn de apreciere pentru interesul constant pentru cultura românească, poetul născut pe Google a decis să vă trimită o poezie. Din păcate (limitele tehnicii!) nu pot reproduce în revista de hârtie spotul video care ambalează versurile dvs. Pot doar să dau link-ul unde sper că și cititorii noștri se vor delecta cu ele și cu imaginile care le însoțesc: <http://www.youtube.com/watch?v=CEQ2ivKPmKo> (link-ul nu mai poate fi accesat). Vizionare plăcută!” ■ Sub titlul „Îndrăgostit de România”, Mihai Zamfir vorbește despre „prima monografie serioasă consacrată relațiilor româno-braziliene, urmărite din noaptea istoriei și pînă astăzi. Ea este scrisă de profesorul Ático Vilas-Boas da Mota și poartă titlul *Brasil - România, pontes culturais* (titlul ne dispensează de traducere). Viața autorului pare ea însăși extrasă dintr-un film brazilian. Licențiat în Lingvistică romanică al Universității din Rio, profesorul Ático s-a interesat de limba română încă de cînd avea doar vreo 20 de ani și își pregătea licența; apoi s-a îndrăgostit de română - dragoste la prima vedere, inexplicabilă și intensă, potrivit vârstei la care evenimentul avea loc. Deși s-a consacrat apoi și altor domenii ale Literelor, româna i-a rămas pasiunea principală.” ■ În traducerea Andrei Anastasescu, este publicat un fragment din romanul lui Karel G. van Loon, *Fructul pasiunii*, volum aflat în curs de apariție la Humanitas Fiction. ■ Felicia Antip publică a doua parte a articolului „Maniheism la două capete” și ajunge la concluzia că „Ar fi fost mult mai rău - pentru mine și pentru câteva milioane de pămînteni - dacă Arthur Koestler n-ar fi scris, acum 70 de ani, *Darkness at Noon*.” ■ Din rubrica „Meridiane” aflăm că: ■ „O temă similară cu aceea propusă anul acesta pentru colocviul programat în cadrul Festivalului «Zile și nopți de Literatură» de la Neptun în centrul celei de a patra ediții a Curții Internaționale cu juri și care s-a desfășurat la sfârșitul lunii mai, concepută și organizată de «Le Mondes des Livres» la Lyon. [...] Manifestarea va consta într-o dezbatere despre roman, personaj și societate, mai exact asupra următoarelor subiecte așa-zicând conexe: corpul, Biblia și orașul. Toate, în raport cu ficțiunea romanescă și cu literatura de expresie.” ■ În pagina „Ochiul(ui) Magic, Actualitatea” de Cronicar citim despre: ■ O revistă făcută de elevi: „«Alecart» este o revistă surprinzătoare, am descoperit-o acum câțiva ani și am redescoperit-o recent la un simposion, după o metamorfoză uluitoare. Este o revistă realizată de elevii câtorva licee din Iași și din Suceava, însă efortul lor și al profesorilor care le stau alături fac aproape invizibilă diferența de vîrstă dintre ei și cronicarii consacrați. În ea este publicat un interviu al lui Corneliu Pormboiu care acordă revistei demnitatea pe care o merită, și poți găsi foarte bune cronici

de film, film de artă, în afară de cronicile de carte la care te aștepți, dar și cronicile altor evenimente artistice. În altă ordine de idei, prin toate aceste cronici revista te plasează într-o actualitate vivantă, surprinsă cu un nerv critic remarcabil. Proiectul acestei reviste este eclectic într-un mod armonios, însă de departe îți sar în ochi ilustrațiile excelente, curajoase, câteva reamintindu-mi de biomecanoizii și universul acrilicelor lui Hans Giger. De fapt, asta m-a atras în primul rând la revistă, o simbioză între text și imagine, un raport fin orchestrat de câțiva tineri foarte talentați de la Liceul de artă. Emil Munteanu care este redactorul revistei îmi demonstrează încă o dată uriașul rol pe care un profesor îl poate juca pe traseul destinal al unui adolescent. Discret există în biografia unui Eliade, Cioran, Ionescu un profesor Munteanu, revista poartă amprenta indelebilă și dedicația lui. «Alecart» este o revistă culturală, nu doar literară, scrisă de către adolescenți, dar adresată prin calitățile ei celui mai select public.» ■ „Colocviul Internațional «Emil Cioran», găzduit de Universitatea «Lucian Blaga» din Sibiu și avându-l drept animator principal pe profesorul Eugène Van Itterbeek, un belgian pe cât de inimos pe atât de înzestrat cu har organizatoric. Revista anuală «Cahiers Emil Cioran. Approches critiques» (director Eugène Van Itterbeek, secretar de redacție Mihaela-Gențiana Stănișor), care conține exegezele, eseurile și prelegerile ținute de participanți în cadrul colocviului, a ajuns la numărul XI. Cronicarul a reținut textul plin de vervă al lui Massimo Carloni (Universitatea din Urbino, Italia), intitulat «Ni pour Dieu, ni contre Dieu: un mystique qui ne croit a rien» (Nici pentru și nici împotriva lui Dumnezeu: un mistic care nu crede în nimic), din care se desprinde portretul unui Cioran viu și contradictoriu, fermecător și în același timp vituperant. Revista redă în facsimil dedicația pe care eseistul i-a scris-o fratelui său, Relu Cioran, în 1986, pe ediția franceză a cărții *Lacrimi și sfinți* «Mon cher Relu, Ce petit livre a paru en France malgré moi. Je me rappelle qu'en Roumanie, à sa sortie en 1937, à part de Jeni Acterian, tout le monde avait mal réagi. Cette indignation fut partagée, évidemment, par nos parents. Tout cela me paraît maintenant aussi vain que le livre lui-même. Cu drag, Luțu, Paris 24 novembre, 1986.» Convinși că dedicația nu are nevoie de traducere, Cronicarul e doar uimit de câtă memorie afectivă arată Cioran afirmând că, dintre toți, doar Jeni Acterian s-a arătat îngăduitoare față de tonul iconoclast al cărții, cu atât mai mult cu cât istoria și conținutul volumului i se păreau atunci, în 1986, vane și nesemnificative. Deviza carteziană *Larvatus prodeo!* (Să te arăți cu mască) i se potrivea întocmai și lui Cioran.» ■ L.C. [Livius Ciocârlie] semnează articolul dedicat primei ediții a Târgului Alternativ de Carte: „evenimentele s-au ținut lanț: lecturi live și înregistrate, lansări și retrolansări, plus extraordinara expoziție de portrete de scriitori realizate de fotografii Ion Cucu de-a lungul ultimelor decenii. Neobositul un cristian [Cristian Cosma], căci el a fost coordonatorul proiectului (sub egida Uniunii Scriitorilor), a imaginat o posibilă alternativă la tradiționalele târguri, cu cărți de tot felul și cu valori amestecate: „Nu tot ce mișcă. Pe rând, ceea ce contează» a fost deviza Târgului, care se putea citit și pe blogul dedicat.”

■ Maratonul de poezie și jazz: „În seara zilei de 4 iunie 2010, începând cu ora 22:00, foaierul Teatrului Național de Operetă «Ion Dacian» a devenit spațiul în care 33 de poeți s-au întâlnit [...] într-un maraton de poezie și jazz ce a ținut până în dimineața zilei de 5 iunie 2010, ora 05:00. [...] Poeții invitați au fost: Adrian Alui Gheorghe, Mircea Bârsilă, Gabriel Chifu, Mariana Codruț, Denisa Comănescu, Ioana Crăciunescu, Nichita Danilov, Caius Dobrescu, Gellu Dorian, Marian Drăghici, Iolanda Malamen, Marin Mălaicu-Hondrari, Ioana Nicolaie, V. Leac, Ion Mureșan, Alexandru Mușina, Andrei Novac, Dumitru Păcuraru, Cosmin Perța, Lucian Perța, Daniel Pișcu, Ioan Es. Pop, Bogdan O. Popescu, Nicolae Prelipceanu, Andra Rotaru, Cornelia Maria Savu, Eugen Suciu, Matei Vișniec, Miruna Vlad, Varujan Vosganian, George Vulturescu, Florina Zaharia, Ion Zubașcu.”

14 iunie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 24 (1057) „Despre demoni, răătăciri și generații” scrie Ioan Stanomir: „Este ca și cum ambiția lui Dinu Pillat ar fi fost aceea de a revizita un trecut ale cărui urme rămân vizibile, în acești primi ani ai facerii lumii. *Așteptând ceasul de apoi* (Humanitas, 2010) nu este un «roman cu cheie» în accepțiunea tradițională a sintagmei: chiar dacă unele din siluetele și evenimentele narate au un corespondent documentabil, România ficțională a lui Dinu Pillat este un univers care își conservă autonomia.”

16 iunie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1030] Marius Chivu consideră că romanul Mariei Manolescu, *Ca picăturile de sânge pe linoleumul din lift (supraroman)* „este o reacție la scandalurile mediatice stârnite de actele artistice provocatoare din ultimii ani. [...] Ambițios ca miză, convenția narativă grăbește povestea, iar motivele se precipită din cauza unei «încărcături» psihanalitice prea grele și care bate, poate, în prea multe direcții făcând din personajele poveștii niște actori într-o schemă psihologică, al căror tragism este concurat de accentele de satiră socială și de parabolă mistică. Supraromanul Mariei Manolescu rămâne însă o surpriză și, până acum, cartea provocatoare a anului.” ■ Din articolul Adrianei Gheorghe aflăm ce cărți au căutat oamenii condeiului la târgul de carte: „Mircea Cărtărescu [...] a mărturisit: «În ultima vreme nu prea mai citesc propriu-zis literatură, citesc lucruri care vorbesc despre poezia naturală a lumii». [...] Prozatorul Radu Aldulescu continuă să citească beletristică, după cum ne-a spus, mai ales romane și «marea literatură». [...] Octavian Soviany [...]: «Am fost la lansarea volumului de poezie al Andrei Rotaru, *Ținuturile sudului*». Este o carte care cred că merită citită nu doar de, să spunem, maniacii poeziei. [...] Prozatorul Florin Lăzărescu: [...] «Luați în calcul faptul că am trăit în lumea asta editorială. De exemplu, rafturile de aici sunt, pentru mine, două mașini de cărți răsturnate, despre care știu că au fost așezate cu o noapte înainte...Și, sincer, sunt sătul de cărți, am

văzut cărți sub toate formele și cărți inundate, înghețate, trântite.» [...] Scriitorul Vasile Ernu: [...] Mă interesează editurile din provincie, mici, care au o funcție foarte importantă, tocmai pentru că acolo pot să ajungă lucruri care n-o să ajungă niciodată la o editură mare. [...] Tânăra poetă și jurnalistă Elena Vlădăreanu ne-a mărturisit că râvnea la romanul *Leagănul respirației*. [...] «Voiam să-mi cumpăr volumul *Nimic*, al lui Mircea Cărtărescu, dar, din păcate, reducerile la Editura Humanitas sunt meschine». Poeta a comentat că apariția unui nou volum de poezii semnate de Mircea Cărtărescu este «un eveniment, pentru că n-a mai publicat poezie de secole».

16 iunie

[„**Luceafărul de dimineată**”, nr. 28 (946)] Adrian G. Romila crede că, în *Ambasadorul invizibil* (Polirom, 2010), „Nichita Danilov ne-a arătat încă o dată «toată puterea» fabulatorie, într-un performance narativ care s-a constituit, până acum, în cel mai bun roman al său.” ■ Lazăr Popescu consideră că volumul semnat de Mircea Bârsilă, *Monede cu portretul meu* (Ed. Pământul, 2009) „este o carte care vine să încununeze o vocație.” ■ Monica Grosu vede în *Creștetul ghețarului* (Humanitas, 2009) „un jurnal dens ce decupează bilanțul dureros al unor ani de tulburătoare frământări, aducând în peisajul diaristicii feminine românești un palier analitic nou, o subiectivitate asumată și debarasată de inhibiții, o lume trecută prin filtrul grevat de sensibilitate și intuiție al autoarei.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Calea Târgului* (Ed. Ardealul): „Ion Horea reușește să fie el însuși, ferit de vanități și ostentații, dar și departe de vreo falsă ori reală modestie.” ■ *Ochiul lui Osiris. Interviu* (Ed. Eikon): „Mircea Muthu operează disociativ, cu finețe și reușește să apropie cititorul de punctul său de vedere care este, probabil, cel îndreptățit.” ■ *Opera filosofică a lui Tudor Vianu. Aspecte* (Ed. Enciclopedica): „Estetica sitemică a lui Tudor Vianu este expusă în toate nuanțele ei de un comentator atent [Petru Vaida] și erudit care s-a consacrat cu pasiune dar cu deplină rigoare asupra operei maestrului.” ■ *Poeți și poezie. Antologie critică* (Drim Edit & Spicon): „Autorul antologiei s-a ostenit la o faptă desigur inutilă istoriei literare, trăgând o coasă prin iarba acestor sortiți uitării veșnice. Putem reflecta cu bucurie la faptul că azi județul Gorj cuprinde poeți efectiv valoroși care n-au nimic de-a face cu rătăcirile înaintașilor.” ■ Valeria Popescu scrie despre cea de-a zecea ediția a Târgului de carte Bookfest: „și-au scos certificate de naștere atât de multe titluri de cărți cu teme istorice și politice, încât ai zice că tot ce e obsesie electorală și brand de țară a ținut să apară vara asta. O fi de vină termenul «brucanian-dumasian» al celor 20 de ani? O fi nevoie de mers la psihanalistul personal din propria bibliotecă? Nu avem un răspuns sigur. Dar editorii au ținut să atragă atenția că pe piață se găsesc volume despre Ceaușescu, deportați, securiști, revoluționari, emigranți și deținuți. [...] Herta Müller și Ion Mihai Pacepa, printr-o ironie de care numai viața românească este capabilă, au împărțit rafturile Editurii Humanitas. [...] De literatura română

contemporană, cu toată tortura editorială de a o descoperi și a o aduce către cititori, se ocupă două nume notabile: Paralela 45 și Tritonic. [...] Bookfestul a făcut și puțină (încercare de) activitate civică, prin campania de strângere de semnături «Liniște, vorbesc cărțile!» Până la următorul târg de carte, șșșșșșt...!»

17 iunie

[„Cultura”, nr. 23 (278)] C. Stănescu consideră că „pline de interes sunt «decupajele din trecut» generos stimulate și găzduite de seria nouă a «Caietelor Silvine», revista de la Zalău.” ■ Alex. Ștefănescu publică a doua parte a articolului „Cazul Alexandru Paleologu.” Articolul este însoțit de fotografii din arhiva doamnei Paleologu. ■ Constantin Coroiu scrie despre „Eminescu și contemporanii săi.” Pe aceeași pagină este tipărit și semnalul editorial al cărții semnate de Dan Voiculescu, *Dinastia valorilor românești* (Ed. Tipografia INTACT, 2010). ■ Eugen Simion scrie despre „Literatura «migrantă»”. ■ Rodica Grigore recenzază volumul semnat de Cinghiz Aitmatov, *Stigmatul Casandrei* (Humanitas Fiction, 2009). Traducere de Elena Abrudan. ■ George Neagoe discută volumul lui Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi* (Cartea Românească, 2009): „Unul dintre meritele autorului constă în extraordinara capacitate de invenție, similară, în cazul de față, cu cea sadoveniană. [...] În *Medgidia, orașul de apoi*, Cristian Teodorescu demonstrează că este un prozator desăvârșit, dar nu și un romancier pe măsură. Contează? Caragiale, cel mai mare prozator român, n-a scris niciun roman.” ■ N. Georgescu crede că, „trebuie separat Maioreșcu de Eminescu pentru a ști cât mai exact care este meritul fiecăruia în parte. Altfel, ei doi trăiesc în amestec de idei.” ■ Cornelia Maria Savu subliniază că „Trăim într-o vreme în care poezia e tot mai puțin joc la perete. Poeții aproape că au încetat să-și antreneze mușchii de unii singuri, iar arta lor e tot mai dispusă să-și (re) descopere funcția socio-comunitară. [...] Un târg de gen, ieșit din tipare prăfuite, impulsivat de avântul unor tineri poeți și manageri culturali în formare, și a doua ediția a «Maratonului de jazz și poezie» au încercat (și au reușit) să transforme, măcar pentru câteva zile, solitarul antrenament poeticesc într-unul cu spectatori, în demonstrație de virtuozitate. Depășind timidități dublate de orgolii coapte la focul mărunț al frustrării, prejudecăți și tensiuni între promoții literare. În cele șapte ore de transmisie în direct la Radio România Cultural, «Maratonul de poezie și jazz» 2010 a reunit treizeci și trei de poeți, doi actori și șapte muzicieni.”

17 iunie

[„Dilema veche”, nr. 331] Dosarul săptămânii poartă titlul „Câtă tehnologie?” ■ Marius Chivu se întreabă „Cum recenzezi un album nou al lui Tom Waits? Ce se mai poate spune despre Șerban Foarță? I-am comentat cu entuziasm atâtea cărți de poezie în ultimii ani, încât am impresia că am spus totul și, în același timp, mai nimic. [...] De fapt, geniul lingvistic al poetului Șerban Foarță este direct proporțional cu numărul de cărți publicate și nu cred că mai există un al doilea

caz în literatura noastră. [...] Am spus deja că proiectul acestui extraordinar poet pare a fi rescrierea întregii literaturi și punerea în ritm și rimă a vieții înseși.”

17 iunie

[„**Observator cultural**”, nr. 271 (529)] ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ La ediția din acest an a Festivalul Internațional de Poezie de la Genova, România va fi reprezentată de poeta Svetlana Cârstea și de traducătoarea Ileana Maria Pop, care a tradus – în premieră, în limba italiană – opt poeme din volumul *Floarea de menghină*, publicat în 2008, la Editura Cartea Românească. Prima lectură bilingvă a acestor poezii va avea loc joi, 17 iunie, începând cu ora 21.00, la Palatul Ducal din Genova, iar a doua, vineri, 18 iunie, de la ora 21.00, în Sala P. Bozzo din Bogliasco.” ■ „Cu prilejul împlinirii a 121 de ani de la moartea sa, Mihai Eminescu va fi omagiat, duminică, 20 iunie, după Sf. Liturghie, la Biserica românească Sf. Parascheva (ctitorie brâncovenească din 1692) de către Institutul Cultural «Dimitrie Cantemir» (Istanbul) și Comunitatea ortodoxă română din Istanbul. Va vorbi scriitorul Ali Narçın (Istanbul), care l-a tradus pentru prima oară pe Eminescu în turcă, direct din română, iar Corala Anastasis din Deva, dirijată de preot Dorin Kladni, va interpreta compoziții pe versuri eminesciene. La postul de televiziune Ulusal TV, Ali Narçın și Mihai Maxim vor realiza o emisiune dedicată scriitorului român.” ■ „Vineri, 11 iunie, în Aula Bibliotecii Centrale Universitare «Carol I» a avut loc Gala Premiilor Uniunii Scriitorilor din România.” ■ Liviu Antoanesei discută opera unui poet pe care-l califică drept „extraordinar”: O. Nimigean. ■ Sub titlul „Criza – cea mai răsfodită carte de la Bookfest”, redacția „Observator cultural” își atenționează cititorii că: „E criză! Deocamdată, editurile încearcă să estompeze impactul acesteia asupra pieței de carte. Bilanțurile după Bookfest 2010 (9-13 iunie) pun accent pe multitudinea de lansări, pe autorii români care și-au prezentat cărțile în fața publicului. Numai că aflulul de vizitatori n-a mai fost ca în alți ani. Zilele de miercuri, joi și vineri au arătat standuri aproape pustii. Sâmbătă a mai fost ceva animație (dar fără înghe-suiala altor ediții), iar duminică a fost cel mai bine (asta poate și pentru faptul că programul de vizitare al târgului de carte s-a prelungit până la ora 18.00). Vânzările au scăzut, se pare că nu dramatic, cel puțin așa susțin editorii.” Într-un grupaj care se întinde pe 6 pagini de revistă, revista oferă o privire caledoscopică asupra târgului. Scriu în grupaj: ■ Cezar Gheorghe, despre „traducerile-vedetă” lansate la târgul de carte. ■ Marius Ghilezan, despre autorii spanioli, Spania fiind țară invitată de onoare: „Cea mai rafinată prezență este cea a Rosei Montero. Distinsă, șarmantă, sigură pe ce spune, scriitoarea spaniolă intră direct în poveste. «De când mă știu pe lumea asta, scriu povești. La cinci ani am scris despre o serie de șoareci vorbitori», spune autoarea. [...] Rosa Montero le mărturisește celor prezenți că ea scrie prima oară în minte. [...] La standul editurii Curtea veche apar doi rockeri, căzuți parcă dintr-un film cu Jimmy Hendrix: Ray Loriga și Florin Galis, traducătorul său în românește. Greu îmi dau seama care este «starul

rock al literaturii europene», așa cum l-a descris New York Times pe autorul romanelor *Eroi* și *Căzuți din cer*, traduse în românește în 2009 și 2010. [...] Dacă la un stand vecin, Radu Aldulescu, un român care scrie la fel de bine și acoperă același stil underground, dar care nu poate trăi din scris, își lansa noua sa carte, a unsprezecea, *Ana Maria și îngerii*, Ray Loriga este detașat. Și-a câștigat independența financiară încă de la primul roman, *Días extraños*, tradus în zece limbi. Iar acum bate recorduri de încasări din drepturile de autor. Chiar dacă e mai puțin charismatic decât Montero, își știe lecția prezenței în public. Nu face mofturi la interviuri, precum autorii români. Nu întreabă la ce e bun interviul, unde se dă, ce urmăresc jurnaliștii prin aceste întrebări, la ce publicație lucrează, cine e în conducerea ziarului sau a televiziunii, de ce ai bască și nu ai șapcă. Spaniolii prezenți la Bookfest mă conving la fiecare pas că sunt conștienți că sunt la muncă, nu la o tribună de idoli. La spanioli, așa cum mărturisesc autorii străini prezenți la București, fiecare își vede de treabă. [...] Pentru a câștiga bani, scriu și opt ore pe zi. Ray Loriga deplânge lipsa timpului pentru socializare. [...] Lupta pentru succes necesită nu numai profesionalism, imaginație, ci și un program de lucru, ceea ce nu le e caracteristic prea multor autori de la noi. Câți români au manageri? Câte agenții de specialitate sunt la noi? [...] Iar Milagros Frías te așteaptă calmă la interviu. Vorbește liniștit. E sigură că formatul actual al cărților nu va dispărea, chiar dacă «omul este un călător care își ia mereu cu el o carte cât mai subțire». Milagros Frías a obținut Premiul pentru proză «Gonzallo Torrente Ballester», pentru un roman de aventuri – *Luces que ciegan la noche*. Scriu ei după șabloane? Autorii au refuzat să recunoască. Nici despre banii pe care îi câștigă n-au vrut să comenteze prea mult. Tabieturi puține, profesionalism și dedicație. Nu se fereșc să scrie scenarii de *soap opera*. Pot fi ei considerați meseriași ai scrisului? Asta doar cititorii pot spune.” ■ Cătălin Sturza vorbește despre literatura română prezentă la Bookfest: „În cele două momente când am trecut pe la Bookfestul din 2010, vineri după-amiaza și duminică, în mijlocul zilei, târgul de vară nu a mai semănat deloc cu ceea ce ne obișnuiserăm să întâlnim în anii trecuți de efervescență. «Vânzările merg așa cum se vede și cu ochiul liber», mi-a spus unul dintre editorii prezenți în târg; dacă nici măcar obiectivul boom-ului de vânzări nu va mai fi atins, acest târg de carte ar putea să-și piardă, din perspectiva editurilor, cu desăvârșire sensul. În pavilioanele 14 și 15 (zonele A și B), în care expuneau editurile ce și-au permis standuri scumpe, duminică era un du-te-vino ce amintea într-o oarecare măsură de zilele bune ale Bookfestului din anii trecuți; Editura Humanitas era singura ce reușea să blocheze în mod constant culoarul de trecere, prin mulțimea oamenilor care asistau la lansări; în pavilioanele 16 și 17 (zonele C și D) era, chiar și în weekend, aproape pustiu. În ceea ce privește literatura română, Editura Polirom e cea care a pariat, masiv, pe lansări de carte ale unor scriitori români, aruncând în joc câteva nume grele. [...] Editura Humanitas a scos la bătaie autorii-locomotivă. [...] La Curtea Veche, lansarea romanului *Fata din Nazaret* a lui Petru Popescu, în prezența VIP-urilor Maia

Morgernstern, Marius Tucă și Cristian Tabără, a adunat o mulțime impresionantă; Petru Popescu a reușit să devină, în mod surprinzător, la rândul său un VIP, la scurt timp după revenirea sa pe piața de carte din România, ecranând scriitori mai valoroși, care nu dispun însă de abilitățile sale de PR [...]; curios e, astfel, că publicul s-a arătat mai interesat de doi scriitori români decât de mult mai cunoscuții, pe plan european, Péter Esterházy și Péter Nádas sau de spaniolii Ray Loriga și Najat El Hachmi – Spania fiind țara invitată a târgului. La Paralela 45 am avut prilejul să asist la o lansare a două volume-eveniment în jurul *Țiganiadei*, la 250 de ani de la nașterea lui Ioan Budai-Deleanu, cu discursuri de foarte bună calitate ale lui Ion Bogdan Lefter și Traian Ștef, în jurul romanului *Povestea Țiganiadei după Ioan Budai-Deleanu*, o rescriere postmodernă de Traian Ștef, și al studiului *Contexte ale Țiganiadei*, o reeditare a unei cercetări anterioare a lui Ion Urcan. Discursuri excelente și lume puțină. [...] Aceasta este situația din teren de la Bookfest, unde, în ciuda strădaniei organizatorilor, care au încercat să atragă publicul și prin evenimente speciale (printre care un concert Ada Milea, «Quijote», în cinstea Spaniei, și două momente Marian Râlea), și a editurilor, care au trimis în arena lansărilor de târg numele «cu cârlig», se pare că a devenit evidentă pierderea masivă de teren a cărții în fața necesităților mai urgente, într-un moment de criză economică acută. E o situație de care mulți editori se temeau, încă din 2008, și care nu părea totuși iminentă, judecând după târgurile anterioare de carte. Desigur, editurile ar putea contrazice aceste impresii «după ochi», însă mie, unuia, nu mi s-a mai întâmplat să pășesc într-un târg de carte bucureștean, vineri după-amiaza, și să-l găsesc așa pustiu. În weekend, însă, literatura română pare a fi fost, din nou, vedeta Bookfestului. [...] Mulțimile mai mari sau mai mici adunate în fața standurilor, cererile de autografe și chiar vânzările ne-ar putea lăsa impresia că, pentru romanele, povestirile și eseurile conaționalilor noștri, există un public veșnic nerăbdător și veșnic fremătător, în așteptarea următorului titlu scris de un autor român. Din perspectiva Bookfestului, așadar, mi-aș face mai degrabă grijă pentru viitorul romanelor lui Dan Brown în România (standul RAO, doldora de thrilleruri, nu mi s-a părut a fi prea populat) decât pentru cel al romanelor lui Radu Pavel Gheo sau Bogdan Suceavă. Să părăsim, pentru o clipă, Bookfestul și să privim în oricare librărie sau să cercetăm oricare tarabă cu cărți din România. Dan Puric apare pe toate tarabele și, mai nou, e secondat de Petru Popescu, mulțumită și unei ediții de chioșc «Jurnalul național». În colecția BPT, a «Jurnalului», găsim și alți autori îndrăgiți de publicul românesc. Marin Preda, Nichita Stănescu, Camil Petrescu, George Topîrceanu. Ei nu mai sunt în viață, ce-i drept, și nici contemporani nu au cum să mai fie cu literatura unei Ioana Bradea, însă ce să caute Bradea într-o ediție de chioșc? Lumea îi cumpără pe Stănescu, Petrescu, Topîrceanu, Preda, Sorescu, Stancu, Slavici, pentru că i-a studiat în școală și, la Marin Preda în cel mai bun caz (la Sadoveanu, în cazurile medii, și la Eminescu, în celelalte cazuri), se și oprește, pentru marea masă a celor ce citesc, fie și o carte la 10 ani o dată, literatura română. Într-un sondaj

realizat de CURS, tot pentru «Jurnalul național», cel mai popular scriitor român este Adrian Păunescu (30,7%), urmat, la mare distanță, de Mircea Cărtărescu (10,5%), Mircea Dinescu (5,7%), Corneliu Vadim Tudor (4%) și Ana Blandiana (3,8%). În topul popularității, mai figurează Ion Cristoiu, Pavel Coruț, Gabriel Liiceanu, Grigore Vieru, Fănuș Neagu și Marin Sorescu. Notorii sunt, așadar, indivizii care apar des la televizor; politicienii; scriitorii studiați în manuale; scriitorii care, într-un fel sau altul, au reușit să devină fenomene de masă/chioșc, de tip Pavel Coruț. După ce standarde poate fi considerat Vadim un scriitor e prea puțin important, faptul că Vieru e un poet basarabean e irelevant, iar poziția minoră pe care ar ocupa-o autori precum Păunescu, Cristoiu, Coruț sau chiar Dinescu în orice istorie decentă a literaturii române chiar nu contează deloc. [...] Prefer să mă întreb: de ce ar sta lucrurile altminteri și ce ar trebui să-i motiveze pe oameni să caute și altceva în afară de ceea ce cunosc deja din literatura română – Eminescu, Slavici, Preda, în cel mai bun caz – și, mai mult, să înlocuiască aceste repere familiare și accesibile cu altele, nefamiliare și plasate într-o paradigmă estetică derutantă și, la o primă gustare, indigestă – Cărtărescu, Bradea, Gheo? [...] E o formă de masochism în fascinația gospodinelor și a politicienilor pentru *Levantul* lui Mircea Cărtărescu, poem căruia președintele României, după cinci ani de mandat, tot nu a reușit, se pare, să-i dea de capăt. Sondajul de la «Jurnalul» demonstrează că activitatea de poet de curte și cariera politică dubioasă sunt, totuși, metode mai eficiente de marketing decât ocuparea pozițiilor de intelectual-simbol și de lider al noilor generații de scriitori români valoroși. [...] oamenii de meserie citesc dintr-un motiv foarte evident literatură română: e singura care, pentru critica literară românească, prezintă o miză a exercițiului critic – nu prea are sens să desfășori demonstrații pe pagini întregi despre Thomas Pynchon sau Salman Rushdie într-o cronică de întâmpinare: se ocupă criticii New York Times de treaba asta. Totuși, mulți dintre colegii mei de la Litere, care nu au avut pretenția de a se intitula, mai târziu, critici literari, nu citeau prea multă literatură română din motive la fel de evidente: Vonnegut li se părea mai satisfăcător decât Cărtărescu, Knut Hamsun li se părea mai interesant decât Nichita Danilov și tot așa. La trei mari autori din literatura universală devorați sistematic, colegii despre care vorbesc citeau, poate, și un roman al unui prozator român. Așa, din datorie de filologi. Și, din câte știu, acești colegi ai mei și-au păstrat și acum, după mulți ani, părerile și obiceiul. [...] Altfel, totul se reduce la următorul exercițiu practic: intrați într-o librărie, unde vă așteaptă, pe raftul din față, romanul lui Vladimir Nabokov neterminat, publicat la 32 de ani după moartea scriitorului; cel mai nou roman al laureatei Nobel, Herta Müller; traducerea proaspătă *Catch-22* de Joseph Heller; *Ultimul suspin al Maurului* de Salman Rushdie și cel mai nou roman al lui Radu Pavel Gheo. Toate aceste cărți costă, să spunem, în jur de 30-40 RON și aveți, așadar, bani să alegeți unul, cel mult două romane (ele se află pe masa de prezentare, la intrare, încă nici nu ați apucat să dați turul complet al librăriei). Pe care dintre ele l-ați alege? Eu v-aș recomanda, desigur, să începeți

prin a-l alege pe Gheo, însă de ce ar trebui să ascultați părerea mea?” ■ În traducerea semnată de Anamaria Pop este publicat, în exclusivitate, cuvântul rostit de Péter Esterházy cu ocazia lansării volumului *Rănilă bătrânului continent* de Péter Nádas: „Lui Péter Nádas nu-i e teamă de cuvintele mari. Nu-i e teamă, pentru că nu vorbește în gol; acolo este o rețea, rețeaua noțiunilor, un sistem al valorilor. [...] Nádas duce o luptă grandioasă pentru elucidarea relațiilor noționale, mai degrabă în calitatea sa de cetățean maghiar care gândește, decât în cea de scriitor. [...] Am vorbit până acum despre Péter Nádas ca despre un gânditor important. Nu este așa. El este un scriitor care gândește – ceea ce înseamnă cu totul altceva. [...] Nádas este un autor modern în sens clasic, este un modern de modă veche, omul, ba, mai mult, luptătorul aspirației pentru libertate-egalitate-fraternitate. Întotdeauna vorbește despre aceste aspecte. În calitatea asta, se raportează cu mare seriozitate la aceste noțiuni, în calitatea sa de contemporan al nostru, nu-și face iluzii, n-are nici un fel de speranțe legate de aceste idei. [...] Mă bucur mult și sincer că prietenului meu Péter Nádas i-a apărut la Editura Curtea veche volumul de eseuri intitulat *Rănilă bătrânului continent*, în traducerea Anamariei Pop, tot ea făcând și o excelentă selecție tematică din eseistica lui Nádas, scrieri apărute în Ungaria, în mai multe volume. Vă urez lectură plăcută.” ■ Benoît Duteurtre (Franța), unul dintre scriitorii prezenți la salonul de carte Bookfest 2010 îi acordă un interviu Doinei Ioanid: „*Este pentru prima dată când veniți în România?*; Nu, am mai fost, imediat după schimbările politice din '90. Am venit pentru o conferință la Institutul Francez, o conferință despre avangarda în muzică și în literatură în Franța. România nu s-a schimbat prea mult de atunci.” ■ Madeleine Thien (Canada) îi acordă un interviu Andreei Răsuceanu: „*Tocmai ai primit un premiu important, la Neptun, premiul dedicat tinerilor scriitori talentați. Cum s-a întâmplat asta și care a fost reacția ta când ai aflat?*; Nu știu cum s-a întâmplat! Am primit vestea acum ceva vreme, pe mail, și nu mi-a venit să cred că e adevărat. Dar am fost foarte fericită, pentru că la un moment dat îți lași cartea să-și găsească singură drumul prin lume, așa că simți multă recunoștință când romanul tău e bine primit. E un premiu generos pentru un scriitor, care se gândește în termenii aceștia: câtă vreme va putea numai să scrie, fără să-și facă griji legate de cum o să-și acopere cheltuielile de luna viitoare. Așa că sunt foarte onorată și fericită.; *Crezi că într-unul din următoarele romane ai putea alege România ca spațiu de desfășurare a evenimentelor?*; O întrebare bună: am credea că lucrurile se aranjează de la sine, așa că nu se știe niciodată! Faptul că m-am aflat aici m-a făcut să îi cunosc pe scriitorii români: nu știi niciodată ce cărți te vor inspira, ce cărți vei simți că îți deschid calea către alte moduri de a spune o poveste. Tocmai spuneam că, plimbându-te prin București, poți descoperi diferitele stiluri arhitecturale ale clădirilor și reconstitui astfel straturile istoriei orașului. Nu sunt aici decât de o săptămână, dar îmi dau deja seama că e un loc cu o istorie foarte complexă, și astfel de locuri sunt cele care te inspiră, pentru că nu contează numai lucrurile care se văd la suprafață, ci trebuie să fii atent la celelalte. Exact asta face

și literatura, încearcă să arate ceea ce se află dincolo de suprafața lucrurilor. Așa că nu e imposibil ca România să joace un rol în cărțile mele viitoare.” ■ Silvia Dumitrache scrie despre cea de-a treia ediție a „Formulei 3 – Serile Observator cultural”: „Sala unde, cu ani în urmă, aveau loc ședințele Cenaclului Luni, i-a găzduit, de această dată, pe pictorul Ilie Boca, pe prozatorul Petru Cimpoeșu și pe regizorul Marian Crișan. [...] Petru Cimpoeșu a debutat în anii '80, dar consacrarea sa vine după 1990. Cimpoeșu este exemplul ideal al scriitorului care, deși ocolit aproape în totalitate de criticii care impun canonul, a reușit să se facă remarcat. Carmen Mușat îl vede pe Cimpoeșu ca fiind un scriitor din clasa lui Hašek, cu o viziune sarcastică, dar nu corozivă, punând accentul pe lumea oamenilor simpli, dar care au și ei profunzimile lor. Lectura pe care a propus-o Petru Cimpoeșu nu a fost dintr-o carte nouă, dar, explică el, având în vedere că exemplare din ea se găsesc foarte rar, o poate considera inedită: romanul *Firesc* a apărut în 1985, la Editura Cartea Românească, și ar fi trebuit să fie cartea sa de debut, numai că întâmplarea a făcut să debuteze cu un volum de proză scurtă, *Amintiri din provincie*. *Firesc* urmează să fie reeditat la Editura Polirom, iar Petru Cimpoeșu recunoaște că i-ar fi plăcut ca acest lucru să se întâmple în anii '90, când scriitorii se plâneau că înainte de '89 nu se putea publica. Adesea afiliat generației '80, Petru Cimpoeșu nu se consideră însă un optzecist, spunând că romanul său *Firesc* nu se aseamănă deloc cu volumul colectiv apărut în aceeași perioadă, *Desant*, și că, deși are unele afinități cu optzeciștii, i-a rămas necunoscut programul acestora, în caz că a existat unul. În plus, arată Cimpoeșu, majoritatea optzeciștilor au debutat cu proză scurtă și, deși la fel s-a întâmplat și în cazul său, în mod normal ar fi debutat cu roman. Cel mai important însă, dincolo de apartenența la o generație, la fel cum considera și Boca în ceea ce privește afilierea la școala unui maestru, este naturalețea exprimării. *Simion liftnicul* a avut succes, pentru că a scris-o cu zâmbetul pe buze, fără caznă, consideră Cimpoeșu. [...] Petru Cimpoeșu recunoaște că, deși și-a dorit întotdeauna să devină scriitor, nu regretă că a ales ingineria. «Am făcut inginerie ca să am din ce trăi», recunoaște Cimpoeșu, alegere care, de fapt, i-a permis să scrie.” ■ Bogdan Ghiu publică o Scrisoare deschisă adresată Consiliului Uniunii Scriitorilor. Scrisoare de candidatură pentru reprezentarea USR în CA al TVR: „Am ales să mă adresez domniilor voastre în mod disociat, adică atât în calitatea dvs de distinse personalități creatoare, cât și ca membri ai unui organism de conducere al Uniunii Scriitorilor precum Consiliul acesteia deoarece, în ultima ședință, din prima jumătate a lunii iunie 2010, a acestui organism, ați făcut, din păcate, trista dovadă a adevărului despre cum suma unor personalități remarcabile poate produce uneori – din grabă, din confuzie, nu neapărat din rea-voință – rezultate de o remarcabilă mediocritate. [...] Cu o grabă nejustificată, ba chiar contraproductivă, v-ați repezit să cauționați, prin votul dvs, proiectul unei noi legi a serviciilor media publice românești, care nu numai că încă n-a fost votat de către Parlamentul României, dar este și puternic contestat nu numai de către sindicatele din Radioul și Televiziunea publice și de

către – atenție! – nu partidele politice, ci tocmai de către ONG-uri renumite, cu activitate specifică în media, care au refuzat, deocamdată, să dea curs acestui proiect de lege, care este pus, de asemenea, la îndoială și de către Federația Europeană a Jurnaliștilor. Căci există pericolul ca din intenția inițială, absolut vitală, de depolitizare a conducerilor Radioului și Televiziunii publice să se ajungă la totala deprofesionalizare a conducerilor acestora, tocmai în pragul reformelor pe care ele trebuie să le îndrăznească (în special în cazul TVR). Sau, mai rău, de la eliminarea pericolului unui anumit clientelism, cel politic, la introducerea (iluzorie) a altui clientelism, cel de «breaslă», de fapt, strict personal: mărunțul trafic de influență. [...] Căci este foarte posibil, îmi zic, să vă fi înșelat, să fi fost induși în eroare cu privire la obiectul și, deci, la adevăratele mize ale votului pe care l-ați dat. Este posibil să vă fi fost promisă o prezență sporită a scriitorilor la TVR, o relație specială, cum n-a mai fost alta, între TVR și USR: vizibilitate, contracte și alte aranjamente. Or, atât din perspectiva actualei legi (41/1994) a TVR-SRR, cât și conform actualului proiect de lege, membrii Consiliilor de Administrație ale TVR/SRR nu au voie să se amestece în politica editorială a celor două instituții, ei trebuind doar să voteze bugete și investiții și să decidă proiecte de anvergură, strategii, concepte, viziuni. Ar fi nu doar ilegal să sperăm o «USR-izare», o «literaturizare» a Televiziunii Române, ci și imoral: în locul unei reforme a audiovizualului românesc, așa cum, cel puțin, își propune acest proiect de lege încă mult perfectibil, prelungirea marasmului Televiziunii Române prin racolarea de noi clienți! Gata cu improvizațiile! Tocmai din partea noastră, a Uniunii Scriitorilor, ar trebui să răsunе apelul moral: «Stop sușanelor în (cu) domeniul public!» [...] Ar fi păcat să ne facem, ca breaslă, de răs, promovând amatorismul și aventurismul din poziția de instituție de interes public, pe care așteptăm ca o țară întreagă să o ia în serios, dacă nu să o venereze. Un vot precum cel din ultima ședință de Consiliu nu face decât să discrediteze și să decredibilizeze fals și inutil o instituție absolut onorabilă. [...] Vă solicit, deci, să așteptați eventuala votare și apariție a noii Legi a Radio-Televiziunii publice, s-o citiți cu atenție și să refaceți votul dvs privind reprezentarea USR în CA al TVR, în condițiile unui concurs de candidaturi serios, demn, așezat, responsabil față de niște instituții fundamentale ale societății românești, precum Televiziunea Română și Uniunea Scriitorilor însăși.” ■ Daniel Cristea-Enache crede că „Impresia puternică pe care o produce la lectură cartea lui Ion Vianu, *Amor intellectualis* [Romanul unei educații, Polirom, 2010], poate fi descompusă în maniera autorului: din unitatea ei psihologică, spre complexul de elemente, proprietăți, înzestrări și calități care au determinat-o. Acestea lucrează în mod vizibil pe parcursul autobiografiei, orientând-o într-o altă direcție și ridicând-o la un alt nivel decât cel al memorialisticii autothone predilecte după 1989.” ■ Nedeea Burca scrie despre „*Caietele lui Ozias* și «motivul tatălui» la Ion Vianu”. ■ Rodica Grigore discută romanul semnat de Camilo José Cela, *Cristos versus Arizona* (Polirom, 2008), traducere și note de Mona Țepeneag: „Un roman alcătuit dintr-o singură frază,

plin, la tot pasul, de cuvinte care au fost considerate, adesea, neconforme cu exprimarea decentă, și care se intitulează, șocant, *Cristos versus Arizona*, nu avea cum să nu provoace senzație, stupefacție, valuri de admirație – sau de respingere (după caz!) – atât în Spania, unde a apărut, în 1988, cât și în mai toate spațiile culturale unde a ajuns, rapid, prin traduceri.” ■ Irina Georgescu scrie despre romanul unei autoare senegaleze: Fatou Diome, *Pânțele Atlanticului* (Ed. România Press, 2009), traducere din limba franceză de Elena Mihai, prefată de Alexandru Matei. ■ Un Cristian publică dialogul avut cu Ion Cucu, cel care „De 50 de ani fotografiază scriitori români. Cu o fotofilmotecă de peste 20.000 de imagini, fotoreporterul a cunoscut personal peste 200 de scriitori, participând la toate evenimentele importante desfășurate în cadrul oficial al Uniunii Scriitorilor din România. Într-o perioadă când zgomotul de fond practicat de diverși internați poartă –zice-se– amprenta istoriei literare, un personaj fabulos ca Ion Cucu nu există în conștiința publică. Imaginile sale sunt preluate fără o minimă creditare a sursei în manualele școlare și-așa rupte de realitate. Dedicat pasiunii de-o viață, fotografierea scriitorilor, Ion Cucu apare săptămânal exclusiv în revistele literare, singurele care încearcă să păstreze echilibrul între bursa reală a valorii și gălăgia noilor media. Acest supliment este doar o primă parte dintr-un efort de a scoate la lumină ceea ce un artist a reușit prin opera sa: să însușească literatura română. Fotograf la zece președinți ai URSS, Ion Cucu n-a trădat scriitorul român și fotografia alb-negru. Iar vocea lui și imaginile sale vor face obiectul unei serii de documentare prin care fotografiile prind viață și spun o poveste: o istorie literară a privirii, spusă de Ion Cucu.”: „*Cum ați ajuns să fotografiați scriitori?*; A fost o șansă a mea. De copil eram foarte talentat în ceea ce privește jocul de fotbal. La Casa Scânteii, pe vremuri, exista un club-școală, unde te duceai, dădeai niște probe și dacă erai bun erai admis alături de tinerele talente fotbalistice. Pe stadionul unde făceam antrenament și, care se afla în spatele Casei Scânteii se țineau și alte competiții. La «Cupa ziarelor», spre exemplu, apăreau și foarte mulți scriitori. Așa i-am cunoscut pe Nicolae Velea, Ion Băieșu, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu. Ei băgau pe fals jucători, își întăreau echipele cu diverși puști. Eu eram unul dintre cei pe care-i preferau să joace în echipa lor. Mi-aduc aminte și-acum: Mazilu era acolo, Velea era back, Băieșu juca extremă. Jucam fotbal la ei pe fals, se făceau niște foi de joc, campionatul era organizat oficial. Așa am pătruns, prin fotbal, în lumea scriitorilor. Dar eu eram însoțit pe vremea aia de un aparat «Optior», un aparat rudimentar românesc. Îl aveam tot timpul cu mine.; *Primul portret Nichita Stănescu e datat 1959. Juca și el?*; Printre cei de-acolo, uneori pe tușă, uneori ca spectator, venea și poetul Nichita Stănescu. Nu știu cine-l aducea, probabil că Velea. Am aflat cum îi cheamă, îi observam. Erau tineri, parcă-i văd și-acum strânși pâlci. Toți erau la început, toți eram la început. Aveau 21 de ani, 19 ani. Au aflat că sunt în Casa Scânteii, lucram într-o secție unde se făceau cărți poștale ilustrate. Și-așa s-a adâncit pasiunea pentru fotografie.; *Ce amintiri aveți cu Nichita?*; Vreau să-ncep cu altceva. Nichita Stănescu apărea

mai rar în Sala Oglinzilor, când îl chemau prietenii, când îl solicitau cei din conducerea Uniunii. Venea mai ales la aniversările scriitorilor pe care îi prețuia. Și se-aseza, de obicei, pe ultimele scaune. Sigur că mergeam spre el când intra, însă observam un lucru: era întotdeauna înconjurat de un grup de scriitori mai puțin importanți, care-l împingeau ușor-ușor către ușă. Și-l scoteau pe Nichita din sală. Nu le convenea prezența lui, pentru că dintr-o dată ei dispăreau ca valoare literară. Asta am simțit, am văzut. Îl duceau către ușă, aproape că-l și scoteau afară. Apariția lui Nichita Stănescu crea acest lucru. Eu nu mă-nșel. O dată s-a-nfuriat și el, foarte târziu, după mulți ani, după multe astfel de episoade. S-a sculat de pe scaunul din fund și s-a dus către prezidiu. Era bolnav deja, nu mai avea forță, a ieșit acolo într-un fel «la bătaie». Era prea târziu. Trebuia să iasă când era mai tânăr. Stătea între prezidiu și sala plină și era fluierat. I-au spus, printre altele: «Tu, care vii numai la salariu!» Așa s-a-ntâmpat, eram în sală. Cred c-a ieșit prea târziu «la bătaie», dar nu era el omul care să sară la alții. N-a supărat pe nimeni, n-a făcut rău nimănui, doar sieși și-a făcut mult rău. Tot timpul. Cu ceilalți, nu avea strop de răutate.; *Cum ați resimțit pierderea lui?*; Când Nichita era întins pe catafalc, fotografiat de sus, a fost prima dată în viața mea când aproape că-mi pierdusem cunoștința. Pierdusem un artist. Era foarte fotogenic, extrem de fotogenic Nichita, cu toate că niciodată nu arăta că e foarte fotogenic. Era un bărbat înalt, cu ochi frumoși, calzi, un om minunat, o fire blândă care te chema la el, nu te respingea. Nu cred c-am schimbat 20 de vorbe cu Nichita Stănescu, cu toate că l-am fotografiat de peste 200 de ori. N-am fost amic cu Nichita Stănescu. Am simțit mereu o emoție în preajma lui. Când ne-ntâlneam, mă vedea cu aparatele, pentru că eu apăream cu ele pe după gât, îmi trimitea un zâmbet extrem de prietenos și zicea: «Bine, fotografiază-mă, n-am nimic împotriva». O dată mi s-a întâmpat să privească prin obiectivul meu și mi-a zis așa: «Cucu, și eu te văd pe tine!». [...] *Cum se derulau întâlnirile literare? Scriitorii plecau în turnee, șezători literare. Cum reacționa publicul, în marea lui majoritate neșcolit?*; Veneau oameni storși de la câmp la întâlnirile cu scriitorii. Când începea să li se citească, în primă fază aproape toți adormeau. În faza a doua și a treia, se transfigurau. Mulți nu înțelegeau mare lucru, dar simțeau fiorul cuvintelor. Se destindeau, intervenea o relaxare și se lăsau pe spate. De unde stăteau chirciți, încruntați, plictisiți, începeau să râdă, întorceau capul în stânga și-n dreapta, își dădeau coate. Se bucurau. Și ascultau. Pe fața multor amărâți se așternea liniștea. De la oțelari la oamenii câmpului. Erau adevărate șezători literare. La început, nu-i priveau pe scriitori cu ochi buni, probabil că se-ntrebau ce-or mai vrea și ăștia, ce plan au venit să îndeplinească, dar după o jumătate de oră începeau să se învioneze. Nu mai spun că, de nenumărate ori, plecau cu ei de gât, chiuind pe ulițe. Se dezlega limba și se spuneau multe, nu neapărat dintre cele acceptate oficial.; *Ce fotografi migrău în jurul scriitorilor?*; Ion Miclea și Vasile Blendea. Ion Miclea a plecat curând în alte direcții, iar Blendea a început să facă poze color și să filmeze, treabă care nu-i mai dădea posibilitatea să fotografieze. Cred

că aici a pierdut el în maratonul nostru. Nu m-am bucurat, era bine că ne puteam dubla, că altfel cine știe... [...] *Dintre fotografiile lui, care ați fi vrut să fie ale dumneavoastră?*; Sigur că există astfel de fotografii. Dar nu prin realizarea tehnică, ci prin personajele care erau acolo: un Preda, un Eugen Jebeleanu. Blendea a mers după VIP-uri. Eu am zis că trebuie neapărat fotografiați toți ceilalți, mai ales debutanții. VIP-urile dădeau bine, rezultatele veneau mult mai repede. Dar nici nu avea timp. El era angajatul Televiziunii și apoi al Radiolului. Eu am avut șansa să fiu angajatul unei reviste literare. Dar șansa asta de a fi la «Luceafărul» însemna și că renunșasem la un salariu de 2200 lei în 1969 pentru unul de jumătate de normă, de 700 de lei, și acela împărțit cu poetul Grigore Hagiu. Pentru că venise hotărârea doamnei Elena Ceaușescu, care sesizase că eram cam mulți la revista «Luceafărul» și că trebuia să mai fim dați afară. Cum redacția nu a fost de acord să plece oameni, am trecut doi pe un post. Nici măcar nu eram fotoreporter, devenisem tehoredactor. [...] Un om pus pe o hârtie fotografică, într-o fotografie, străbate spațiile, anii, chiar secolele. În filmoteca mea, sunt peste 1.000 de scriitori pe care i-am fotografiat. Când foiletez cei 50 de ani de plicuri, emoția este atât de puternică, încât îi fac față cu greu. Imaginați-vi-l, spre exemplu, pe Marin Preda. Prima imagine i-am făcut-o în 1962. Stătea pe strada Dionisie Lupu și lucra la *Moromeții*, volumul II. Eram unul dintre oamenii pe care-i primea acasă. Aplecat pe coala albă de hârtie, îi atârnav pe frunte bucle de păr negru, bogat. Fața lui era frumoasă, cu trăsături regulate, pielea era albă, ochelarii cu dioptrii multe aburiți de intensitatea efortului și a sentimentelor pe care le transforma în cuvinte. Am remarcat mâna stângă, care presa coala albă de hârtie, ca și cum cineva ar fi vrut să i-o smulgă, să i-o ia. Mâna dreaptă, cred că scria cu stiloul, înșira pe hârtie cuvinte ordonate și îngrijite. Ștergea foarte mult, chinul era evident.; *Cum v-ați împăcat în toți acești ani cu scriitorii?*; Niciodată nu i-am cerut vreunui scriitor să-mi pozeze, să stea într-o parte sau alta, cu mâna în aer sau să privească peste ochelari. Și asta se solda cu un uriaș efort de a-l surprinde într-o imagine fotografică favorabilă lui. Niciodată n-am regizat o fotografie: «stai așa, pune-ți mâna așa». N-am spus: «rămâneți așa», «nu clipiți» sau «vin pe la dumneavoastră pe la birou». N-am cerut să se uite în sus, jos, stânga sau dreapta. Eu m-am mișcat foarte mult, eu am pândit clipa. Mi-am făcut din asta un merit. Totdeauna sunt firești fotografiile mele, nu i-am deranjat, nu le-am cerut nimic. Și ei au început să-mi pozeze, să mă accepte. Fotografiile reușesc să ilustreze cu brio valoarea, sigur că da, fizionomică, dar și valoarea compozită a sufletului. Pentru asta nu foloseam blițul decât arareori. [...] Consider că am făcut un fel de sherlock-holmism cu scriitorii, interesându-mă, sigur că da, în primul rând opera lor, din care am gustat și eu, dar și înfățișarea lor, fizionomiile lor, felul cum se-mbrăcau, cum se mișcau. Încercam să le fotografiez, dacă se putea, sufletele. Aveam notițe în care scriam dacă am realizat sau nu portretul cutărui sau cutărui scriitor, pe măsura meritelor lor literare și, mai ales, a înfățișării lor. Voiam să fie plăcuți, stenici, gânditori, melancolici. I-am

«urmărit», mă duceam după subiect, la lansări, mai ales la multitudinea de cenzuri literare și-acolo mă apropiam în vârful picioarelor în ideea de a-i reprezenta pe măsura valorii personajului. Adesea eram nemulțumit. [...] Nu știu ce se întâmplă astăzi cu tinerii scriitori. Cine-i fotografiază și, mai ales, cine depozitează o filmofototecă serioasă cu ei. Disparate, arhivele nu au prea mare valoare. Iar politicile de grup sunt, în genere, nefolositoare. Eu am căutat să existe o legătură între scriitorii de orice vârstă, fără să mă intereseze strict o generație. Am considerat că talentul meu are această datorie: să fotografieze scriitorii în diferite situații ale vieții lor, fără să deranjez, fără să mistific realitățile.; [...] *Ați fost și sunteți de atâta vreme printre scriitori. Ce regrete aveți?*; Am fost prieten cu mulți scriitori. Mulți m-au invitat la ei acasă, alții m-au vizitat în «Bârlog». Cu ideea de scriitor am o problemă. După 1990, Uniunea s-a umplut ca un intestin gros, s-a îndesat cât s-a putut. Înainte era o sfințenie intrarea în Uniune. Intrarea ca membru era o zi specială. Veneau toți scriitorii importanți să-l felicite pe noul membru. Există o selecție, meseria de scriitor conta. La un moment dat, am greșit foarte tare, cu obiceiul de a pune câte-o cruce în fototeca mea, care este imensă. Le făceam o cruciuliță celor care dispăreau. Undeva pe plicuri. Și la un moment dat se umpluseră de cruci. Atunci am avut o criză existențială. Am schimbat toate plicurile într-o noapte. Am îngropat acel cimitir.; *Ați depășit borna de 50 de ani de când fotografiați scriitori.*; În 50 de ani am fost fotograf la 10 președinți. Fără să fac politica vreunui grup. N-am nimic de reproșat niciunui președinte în comportamentul față de mine. Mi s-a dat ce-am meritat și m-am străduit să merit aprecierile lor și faptul că astăzi pot să afirm că am creat o istorie a literaturii române. Am început cu Demostene Botez, pe care l-am fotografiat la prezidiu. A urmat apoi Mihai Beniuc, căruia îi făceam portrete într-un fotoliu imens. Cu venirea lui Zaharia Stancu s-au schimbat multe lucruri. Era de o fotogenie extremă și iubea fotografia. Virgil Teodorescu mi-a arătat din prima zi o atenție pe care nu o bănuiam. Pe vremea lui George Macovescu am călătorit patru ani în autocare. Am tras mii de filme. Atunci m-am alipit total de URSS. Timp de 8 ani, sub conducerea lui D.R. Popescu am făcut «teren». Nici măcar jumătate din ei n-am dormit acasă. Mircea Dinescu îmi fusese coleg de redacție la «Luceafărul» și la «România literară», era un caracter în formare, cu direcția spre bine. De la Ulici relațiile s-au întrerupt. A fost un fel de război rece, nu mai eram solicitat, mergeam singur. Nici sub Uricaru nu a fost foarte bine. Dar deja aveam o uluitoare filmo-fototecă, cu care nu te poți lua la trântă. Încercam să fac expoziții. Degeaba. Doar cu Manolescu a venit dezghețul. Am publicat masiv în «România literară». Manolescu m-a înțeles mereu din priviri. A înțeles importanța fotografierii scriitorilor. Nici nu cred că știe că, în 1990, la o lună de la venirea mea la «România literară», l-am votat când redacția a avut de ales între el și Octavian Paler. Fotografia de scriitori a avut o ascendență fantastică mai ales de la preluarea revistei «România literară» de către Nicolae Manolescu. Dar, după 7-8 ani, a început să scadă suprafața de reprezentare în revistă. Și asta nu pentru că n-aș

mai fi avut eu suflu fotografic, ci pentru că a scăzut interesul. Nu al meu sau al redacției, interesul pentru literatură, în principiu. [...] N. Gheran, care fusese mandatat în 2005 de către A. Buzura să scrie textele la un album pe care urma să-l tipăresc la ICR, chiar de la prima noastră întâlnire, când i-am pus la dispoziție peste 5000 de imagini fotografice cu scriitori, a început elegant să bată în retragere. Scuza suna cam așa: «Nu pot, mă-nec în oceanul tău de fotografii». Și, dacă mă gândesc bine, eu, Ion Cucu, în mod sigur mă voi îneca în propriul meu ocean. Asta simt. Nici nu mă pot despărți de ele, dar tot ele îmi fac viața suportabilă. Așa cred că simțeau alchimiștii. Uneori am impresia că am urcat Everestul scriitorilor. Nu știu cum. Prin dăruire.” ■ Simona-Maria Pop arată „Ce spun dosarele de la CNSAS: ce a «turnat» Adrian Marino la Securitate, despre prietenul său din liceu, Mircea Carp?!”: „Portretul făcut lui Mircea Carp în dosarele Securității nu diferă prea mult de cel schițat de Adrian Marino în *Jurnalele* sale de călătorie, care vorbesc în permanență despre întâlnirile și prietenia dintre cei doi. [...] Corespondența Carp-Marino (pe care am parcurs-o la Biblioteca Centrală Universitară din Cluj, dar de care nici un cercetător nu s-a ocupat să o transcrie într-un volum) vorbește despre realități ale epocii, constituind un fond documentar fascinant al unei perioade extrem de controversate. Depășind limitele oricărei subiectivității a evocării, corespondența Marino-Carp întregeste imaginea prieteniei celor doi, completându-i și celelalte ipostaze care au fost deseori omise. Din această corespondență, aflăm și faptul că între cei doi exista o strânsă colaborare, Adrian Marino implicându-se nu numai în discuții amicale legate de situația din România, ci chiar în a-i trimite lui Mircea Carp materiale, pe care acesta le prezenta la Europa Liberă sub pseudonim sau sub responsabilitatea propriului său nume. [...] Mircea Carp era, așadar, sprijinit de Adrian Marino în realizarea unor emisiuni la Europa Liberă. Colaborarea celor doi, la München, înseamnă pentru Adrian Marino, înainte de orice, o reîntoarcere la normalitate. Se comporta ca un om liber și putea să scrie împotriva regimului. E adevărat că folosea pseudonime, dar Securitatea și-a dat imediat seama de relația celor doi, care avea o expresie radiofonică în emisiunile de la Europa Liberă. [...] Adrian Marino prezintă pentru Mircea Carp un punct de reper cu rădăcini ancorate în copilărie și în sistemul de valori în care a fost educat să creadă până la sacrificiu. Un prieten de idei. Un intelectual cu principii de viață și credințe asemănătoare, alături de care își permite să anticipeze un viitor. Mai tragic sau mai luminos, în funcție de realitățile pe care le comentează cu obiectivitate în cadrul amicalelor lor convorbiri. Sentimentele sunt reciproce. [...] Relația specială existentă între cei doi a trezit suspiciuni în rândul organelor de Securitate, care încep să pună la îndoială onestitatea informațiilor furnizate de către Adrian Marino. [...] Coroborate cu interviul publicat de Neculai Constantin Munteanu (o altă personalitate marcantă a intelectualilor pe care Adrian Marino îi frecventa în cercurile Europei Libere) în «Observator Cultural» (nr. 525, 20 mai 2010), aceste fațete ale prieteniei Carp – Marino ne prezintă un Adrian Marino care, departe de a fi un informator zelos

al Securității, se transformă treptat într-un colaborator cam «incomod» pentru această instituție, care îl va trece degrabă în rezervă. Nu numai că oferă informații strict formale, care să nu îi producă rău lui Mircea Carp, ci mai degrabă îi construiește o imagine favorabilă în ochii oficialităților române, în vederea tatonării unei proiectate vizite în România. Aceste informații sunt transpuse în *Jurnale* și în relația lor epistolară, semn evident că «duplicitatea» lui Adrian Marino nu era una tănuită. Mai mult, proiectele comune și dese intervenții «incognito» la microfonul Europei Libere ne determină să credem că Adrian Marino și Mircea Carp se situau pe aceleași poziții. Se poate ca informațiile pe care Adrian Marino le aducea în țară după fiecare vizită la München să fie exact acele informații pe care cei din cercurile Europei Libere aveau interesul să le facă să circule în România. Poate că o luare de poziție – asemănătoare celei realizate de către Neculai Constantin Munteanu – și din partea dlui Mircea Carp ar clarifica multe din ipotezele dezbătute până acum în presă. [...] Toate acestea constituie texte «alternative» arhivelor CNSAS, texte de o importanță inestimabilă în reconstituirea adevărului istoric, deoarece doar o pluralitate a surselor de informare poate atrage după sine o oarecare obiectivitate.” ■ Ovidiu Drăghia povestește cum „în ultima zi de Bookfest, am vizitat standurile cu literatură alternativă, din punctul de vedere al modalităților de citire a textului, nu al scriiturii propriu-zise. E drept, de ani de zile, cartea în format electronic este prezentă și în România, însă mai este un drum lung de parcurs până ce va reuși să se impună. Motivul? Suportul pe care citim textele electronice reprezintă o problemă. Da, putem citi pe laptop ori pe telefonul mobil, însă nici unul dintre aceste dispozitive nu este comod pentru o lectură-maraton. Noile dispozitive, ușoare și subțiri, apropiate de formatul unei cărți clasice, precum iRiver ori recentul iPad, ar putea ajuta foarte mult la popularizarea cărții în format electronic. Am discutat la Bookfest cu Ciprian Alexandru, directorul general al site-ului mBooks.ro, despre piața de carte electronică din România, despre reacțiile vizitatorilor care s-au oprit la standul mBooks.ro de la Târgul de carte și despre specificul site-ului mBooks, cu literatură în format electronic, lansat cu prilejul acestui salon de carte.”: „*Putem vorbi deja de o piață a cărților electronice și în România?*; [...] În România, piața este în etapele primare de formare, iar cauzele sunt multiple. Trebuie să luăm în considerare faptul că lectura cărților electronice s-a dezvoltat odată cu progresul tehnologiei informației și a devenit foarte comodă prin cititoarele electronice de cărți, numite eReader. O primă barieră pentru cititorii din România este chiar necunoașterea uimitoarelor facilități ale eReader-elor. Bariera a doua o reprezintă accesul «complicat» la astfel de device-uri și aici mă refer la prezența timidă pe piața din România și la prețul ridicat la care le putem achiziționa aici, în țară. Pot să vă dau un exemplu, dacă un eReader se găsește în SUA la prețuri sub 250 USD, în România, cu transport, TVA și, uneori, cu taxe vamale, ajunge la cititor la circa 1.000 de lei.; *La ce preț vom putea cumpăra cărți în format electronic de pe mbooks?*; Să ținem cont că se elimină tiparul și o parte din lanțul de

distribuție! Ne dorim ca o carte în format electronic să ajungă pe Internet la un preț cu aproximativ 50% mai scăzut față de cel de la raft. Aș dori să menționez că, în politica de preț, mBooks nu poate interveni foarte mult, deoarece cărțile aparțin editurilor din România, iar prețurile sunt stabilite de către acestea.; *De unde preluați titlurile pe care le puneți pe site?*; Editurile și autorii vor fi «furnizorii» cărților ce se vor regăsi pe site-ul mBooks.ro. Astfel, cu editurile încheiem parteneriate prin care ne pun la dispoziție anumite titluri pentru vânzarea în format electronic. În ceea ce privește autorii interesați să fie publicați on-line, vom oferi servicii de consiliere și îi vom îndruma astfel încât să ajungă într-un timp scurt și cu costuri reduse pe Internet.; *Să discutăm puțin și pe marginea Bookfest 2010, unde ați avut un stand. Ce reacții ați înregistrat de la vizitatori?*; Așteptările pe care le-am avut de la această participare s-au împlinit și chiar au fost depășite, ceea ce confirmă, într-un fel, ideea noastră de business. Vizitatorii s-au împărțit în mai multe categorii, din care aș dori să amintesc două. În primul rând, majoritatea vizitatorilor cu care am discutat nu cunoșteau tehnologia eReader-elor și au fost deosebit de încântați de existența unor astfel de device-uri. Cunoscătorii eReader-elor, de altfel consumatori de carte electronică în limba engleză, au fost bucuroși să afle că vor găsi și conținut în limba română și, mai ales, autori români pe site-ul nostru. O altă confirmare a venit din partea copiilor și a liceenilor care erau încântați de aceste dispozitive.; *I-am văzut aproape de standul vostru pe cei de la iRiver- am publicat un material în «Observator cultural» [vezi nr. 259 (517) din 18 martie] despre acest dispozitiv de lectură, în urmă cu câteva luni. Ce știți de acel dispozitiv? V-ați gândit să faceți un parteneriat cu un producător/ vânzător de device-uri care să ofere produsul cu câteva cărți electronice incluse?*; Îi felicităm pe cei de la iRiver pentru eforturile pe care le fac de ceva vreme pentru promovarea eReader-elor și, din câte cunoaștem noi, este singurul device de acest fel care se poate achiziționa direct din România. Desigur, vom avea parteneriate cu producătorii de dispozitive de lectură, iar împreună sperăm să popularizăm cât mai mult cărțile în format electronic.” ■ Și Michael Haulică spune că târgul de carte a fost „mai puțin vizitat ca în alți ani (asta s-a văzut), mai puțin profitabil (asta se zice, deși nu chiar toți expozanții se integrează în acest cor de bocete), dar și mai puțin obositor – nici nu știu când au trecut cele cinci zile. [...] Pentru iubitorii de literatură F&SF, lucrurile sunt mai simple. Se știu editurile care publică acest gen, și mai toate au blog. Se știu blogurile fanilor, unde oricine poate găsi informații la zi (și, uneori, din trecut, alteori, chiar din viitor), așa că prezența fanului SF la târg este mai puțin o croazieră și mai mult o vizită de lucru. Fanul SF vine la stand, se uită în ochii vânzătorului și îi cere clar cutare și cutare, și cutare. Eventual, când vânzătorii sunt avizați – la rândul lor, fani SF –, îi mai pot convinge cu încă un titlu sau două. Asta în cazul în care nu ne aflăm în fața cumpărătorului ideal, al fanului perfect (mai mult ca perfect, să-mi fie îngăduit a spune), situație în care omul vine la standul editurii și cumpără toate titlurile noi. Cum mi-am fixat cartierul general în standul unei edituri (despre ale cărei

cărți, din păcate, nu prea pot scrie, pentru că ba le sunt redactor, ba autor, coautor... ăsta fiind unul dintre «avantajele» de a fi în sistem), am avut timp să văd, să aud poveștile celorlalți. [...] Cineva a venit la stand și, dintre noutăți, le-a luat doar pe cele semnate de autori români. Se zice că literatura F&SF este pentru copii și tineret (ce-o fi însemnând tineretul ăsta?!), lucru oficializat oarecum la noi, câtă vreme până și intrarea în URSS a autorilor de F&SF se face, de regulă, la secția de copii și tineret [...] Păi, dacă e pentru... – nu mai zic, ca să nu mă mai întreb încă o dată ce-o fi tineretul ăsta –, cum se face că au cumpărat cărți F&SF persoane între 14 și 77 de ani (probabil)? Iar cele din urmă nu le-au cumpărat pentru nepoți, chiar știau despre ce e vorba în seria respectivă, au discutat despre primele romane, au spus ce le-a plăcut, ce nu le-a plăcut și, inevitabil, la plecare (unii, chiar la venire), au pus întrebarea: când apare următorul volum? Un alt caz, o altă situație, surpriză, ce-o fi ea: pe locul doi, dintre titlurile vândute, a fost primul număr al unei reviste (e drept, de 240 de pagini, dar revistă!). [...] Iar când vorbim de nișă, ideea e să crească nișa prin eforturile tuturor. Pentru că nimeni nu poate publica toate cărțile, nici măcar într-o nișă. Dar publicul fiecărei edituri este un potențial public și pentru celelalte. Lucru care s-a probat în cazul editurilor Millennium Press și Alexandria, care au împărțit același spațiu, reușind, împreună, să construiască o enclavă.”

18 iunie

[România literară, nr. 22-23] Poemul săptămânii îi aparține Iolandei Malamen. ■ Sunt anunțați câștigătorii premiilor URSS: „Debut: Stojan G. Bogdan, *Chipurile*, Ed. Cartea Românească, Andrei Terian, G. Călinescu: *a cincea esență*, Ed. Cartea Românească; Literatură în limbile minorităților (nominalizările și premiul au fost stabilite de Comisia pentru minorități): Bogdan Lăszlo, *Richardo Reis în Tahiti* (roman); Dramaturgie: Nu s-a acordat; Literatură pentru copii și tineret: Nu s-a acordat; Traduceri din literatura universală: Mariana Ștefănescu, Milorad Pavic - *Celălalt trup*, Ed. Paralela 45; Critică literară/ Eseu/Istorie literară: Mircea Mihăieș, *Despre doliu. Un an din viața lui Leon W.*, Polirom; Proză: Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi*, Ed. Cartea Românească; Poezie: Al. Mușina, *Regele dimineții*, Ed. Tracus Arte ; Premii speciale: G. Ardeleanu, *N. Steinhardt și paradoxurile libertății*, Humanitas; Premiul Național de Literatură: Alexandru George. Premiile au fost sponsorizate de Cazinoul Palace și Restaurantul «Casa Vernescu».” În legătură cu acestea, Luminița Corneanu face următoarele considerații: „nu pot să nu remarc că romanul anului 2009, de departe, *Cartea șoptelor* (după părerea nu doar a mea), nu a fost distins cu premiul binemeritat. După această recuzare, victoria lui Cristian Teodorescu a fost oarecum previzibilă, având în vedere valul de cronici admirative de care *Medgidia, orașul de apoi* s-a bucurat. În altă ordine de idei și sub rezerva exprimată mai sus, anume că nu știu dacă juriul a avut cartea pe masă, cred că la categoria proză, Florin Lăzărescu, unul dintre cei mai traduși scriitori români în

străinătate, ar fi meritat o nominalizare pentru *Lampa cu căciulă*... [...] Dacă ar fi ceva de reproșat acestei ediții a Premiilor Uniunii Scriitorilor, acel lucru ar fi preferința primului juriu pentru numele cunoscute, riscând prea puțin cu autori sub patruzeci de ani. Dar nici juriile nu fac alegeri perfecte, pe de o parte, nici gusturile nu-s aceleași la toată lumea. Până la urmă, lista câștigătorilor este alcătuită din nume de prim rang ale literaturii noastre, ceea ce înseamnă, în fond, pentru cele două juri, «misiune îndeplinită».” ■ În *Cronica optimistei*, Ioana Pârvulescu discută cărțile lansate de Editura Humanitas, care „înfruntă criza anului 2010 sărbătorindu-și 20 de ani de existență. În ultima zi a Târgului de Carte, desfășurat, în plus, în plină arșiță, Humanitas a schimbat puțin ordinea lansărilor de pe afiș, pentru un moment inedit: un mic bilanț al celor mai iubite cărți de la această ediție. Întâmplarea (căreia oamenii scrisului îi dau uneori câte o mână de ajutor) a făcut ca tocmai în această perioadă să apară volume ale celor mai citiți autori ai editurii. I-am citit și eu, dar, pentru a nu concura cu cronicarii noștri literari, voi împărtăși aici numai câteva impresii de lectură. Mi se pare firesc să încep cu romanul *Așteptând ceasul de apoi* de Dinu Pillat. [...] O altă carte care a ținut afișul Humanitas este *Ultimul Culianu* de Horia-Roman Patapievici (în «România literară» a apărut un fragment în avanpremieră). [...] *Întâlnire cu un necunoscut* este continuarea paginilor de jurnal ale lui Gabriel Liiceanu și, cred, din registrul literaturii personale, cea mai bună carte a autorului. [...] Cartea lui Andrei Pleșu *Note, stări, zile*, este tot un jurnal care se întinde pe câteva zeci de ani (1968-2009). Este o carte cu miez și depinde de fiecare cititor să-l descopere.” ■ În pagina de recenzii sunt discutate următoarele volume: ■ *Ce bine e sa fii Daniel Bănuțescu* (Cartea Românească, 2010) care este primită cu entuziasm de Iulia Iarca: „Aproape uitasem ce bine e să fie Daniel Bănuțescu poet! [...] [Cartea] se salvează de la pericolul care paște specia antologiilor, acela de a fi fatalmente inegală. Fiindcă, deși cele 3 cicluri nu sunt întocmai contemporane unul cu celălalt, îmbinarea dintre ele e făcută cu atenție. Iar colțurile tăieturilor nu se văd. [...] Daniel Bănuțescu chiar are un cuvânt de spus în poezia contemporană.” ■ *Noaptea instinctelor* (Ed. Brumar, 2009) despre al cărei autor Gabriel Nedelea crede că: „Ștefan Bolea este adeptul unui nihilism activ asimilat în scrisul său ca unic semn al voinței și instigării. [...] Poezia lui Ștefan Bolea nu își menajează cititorul și, mai mult, îl face părtașul unui spectacol violent prin care exorcizează realitatea din spatele nopții instinctelor.” ■ *Șantier 2* de Cornel Ungureanu (Ed. Cartea Românească, 2010), despre a cărui structură Gabriela Gheorghișor observă că „*Șantierul* lui C.U. împrumută tehnica din Maitreyi, a relecturii și rescrierii jurnalului intim, într-o ordine acronologică aici. Poate nu întâmplător, deoarece *Șantier 2* este, în esență, romanul autenticist al unei mari iubiri intelectuale.” ■ *(Și) filosofia lui Camil Petrescu*, de Anton Adămuț (Ed. Timpul, 2008), despre care Antonio Patraș spune că: „Până la apariția acestui excelent studiu semnat de universitarul ieșean Anton Adămuț (specialist în patristică și filosofie medievală), la noi nu prea s-a discutat serios despre *Doctrina*

substanței, voluminosul tratat filosofic pe care Camil Petrescu se lăuda a-l fi trimis spre păstrare [...] în sacra incintă a Bibliotecii Vaticanului, unde-și vor fi găsit sălașul atâtea tomuri de taină... Punând la îndoială însăși existența lucrării, contemporanii scriitorului obișnuiau să facă mare haz de gestul cu pricina, pe motiv că n-ar fi decât o altă excentricitate menită a atrage atenția asupra geniului celui mai mare gânditor din toate timpurile. Căci așa se credea «don Camil», genial, deși la mijloc pare să fi fost mai curând strategia quijotescă a omului nesigur pe sine, speriat de posibilitatea eșecului, și tocmai de aceea căutându-și refugiul în frondă și utopie.” ■ Cosmin Ciotloș discută volumul lui Radu Aldulescu, despre care constată că: „Evident, în *Ana Maria și îngerii* [Ed. Cartea Românească, 2010] avem un alt Radu Aldulescu. Nu numai prin subiect sau prin mediu, care diferă substanțial de acelea ale romanelor lui precedente, dar și prin atitudine. Aici, autorul se profesionalizează, renunțând deliberat la aparența de ingenuitate rugoasă a talentului, care atrăsese cu ani în urmă interesul criticilor. Dintr-un om ca toți oamenii, el devine o instanță. E bine, e rău? Și una, și alta. Că într-adevăr o transformare trebuia să se producă, e lucru cert. Deja rețeta naturaleții începuse să-și piardă din eficacitate.” ■ Sunt publicate poezii semnate de Nicolae Prelepceanu. ■ Sorin Lavric vorbește despre *Odiseu fără Ithaca. Note din jurnalul unui psihiatru* (Ed. Bastion, 2009), volum scris de Mircea Lăzărescu. ■ „Festivalul pe scurt” este prezentat de Reporter: „Dacă admitem că un festival devine tradiție numai dacă se repetă an de an în aceeași ambianță și sub aceleași auspicii, atunci Festivalul și Colocviul Internațional «Zile și nopți de literatură» (Neptun/ Mangalia, 05-09 iunie), a juns la cea de-a noua ediție, are toate șansele să devină tradiție. Desfășurându-se fără întrerupere din 2002, festivalul a adunat cele mai sonore nume ale literaturii mondiale, simpla parcurgere a listei cu premianți arătând severitatea selecției și pretențiile juriului (alcătuit anul acesta din Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu și Gabriel Chifu). În plus, pe cât de acaparant și solicitant, festivalul s-a dovedit un ritual literar trăit cu bucurie de participanți. [...] Retrospectiv, ediția a noua a «Zilelor și nopților de literatură» a fost o reușită. Și fiindcă nu a lipsit nimic din ceea ce dă farmec unei întâlniri literare - participanți din 22 țări vorbind aproape în tot atâtea limbi, seri prelungite până după miezul nopții într-o atmosferă de efervescență neprotocolară - nu ne rămâne decât să așteptăm cea de-a zece ediție, pentru a atinge pragul rotund al unui număr aniversar. De aceea, reporterul îi urează Irinei Horea, directorul Festivalului «Zile și nopți de literatură», același spirit de organizare și aceeași migală administrativă ca în toți acești ani.” ■ Jean d'Ormesson îi acordă un interviu lui Sorin Lavric: „*Stimate domnule Jean d'Ormesson, ce loc ocupă România în ierarhia dumneavoastră valorică? Ce vă leagă sufletește de această țară?*; Mai mult decât vă închipuiți. De aceea, nu din curtoazie și nici din politețe, vă mărturisesc că România a cântărit foarte mult în formarea mea. În copilărie mi-am petrecut trei ani în România, la vârsta dintre 7 și 10 ani. Învățasem binișor limba și eram înconjurat de oameni de a căror însemnătate aveam să-mi dau

seama mai târziu. Mergeam deseori cu familia la Mogoșoaia, proprietatea prințului Bibescu, și păstrez de atunci o amintire aparte Elenei Văcărescu. Anii aceia m-au format oarecum fără știrea mea, dar influența lor am conștientizat-o mai târziu, în Franța. Apoi, întors la Paris, am avut mereu de-a face cu românii, de la Elvira Popesco pînă la Panait Istrati. Nu mai spun de intelectualii a căror glorie în Franța e mai presus de îndoială: Mircea Eliade, Cioran sau Ionesco. I-am cunoscut în-deaproape pe toți și, ascultându-le opiniile, nu am confundat niciodată România propriu-zisă cu regimul comunist care se instalase între timp.” ■ Analizând cazul *Algazy & Grummer*, Simona Constantinovici se întreabă: „De ce (nu) ne place excentricul și grotescul personaj urmuzian?”: „Absurdul, atipicitatea stilistică, unghiurile antitetice de percepție a lumii, paradoxul, grotescul, umorul sunt arme cu care Urmuz luptă împotriva unei literaturi «orgolioase», suficientă sieși. În *Algazy & Grummer*, una din paginile sale bizare de literatură, autorul alătură două personaje masculine, doi comercianți, un turc și un evreu, care veghează asupra bunului mers al unei prăvălii bucureștene. [...] Reprezentările urmuziene surprind, într-un mod bizar, posibilitățile ființei umane de a se metamorfoza, de a nu fi egală cu sine însăși. [...] Puțini scriitori români reușesc să includă, asemeni lui Urmuz, într-un mod subtil, prin intermediul personajelor, tehnicile și viziunea asupra literaturii în chiar corpul textului. E și aceasta o artă. Textul însoțit de propria sa poetică e unul rafinat, care vorbește despre sine înainte de-a o face, cu instrumente de lucru sofisticate, ceilalți.” ■ Sunt publicate câteva file din Dosarul de urmărire informativă al lui Dorin Tudoran, despre care criticul Nicolae Manolescu spune că „se compune din mai multe volume, având în totul peste 10.000 de pagini, din care 500 vor apărea încă în cursul acestei luni la Editura Polirom, și anume o parte dintre acelea care se referă la perioada cuprinsă între 1976, când Dosarul a fost deschis, și 1985, când Dorin Tudoran a emigrat în SUA. Cartea de la Polirom a fost concepută ca preponderent documentară: o introducere, note și anexe datorate lui Radu Ioanid, o scurtă prefață și un «ghid» de folosire scrise de Dorin Tudoran însuși și o postfață” (al cărei text este redat în numărul curent, „cu modificări neînsemnate”, spune criticul). ■ În calitate de critic invitat, Barbu Cioculescu face câteva considerații privind specia jurnalului, pornind de la un citat din volumul *O provocare adresată destinului. Convorbiri cu Dora Pavel* (Ed. Pleiade, Satu Mare, f.a.), unde „autorul, Gheorghe Grigurcu, se povestește pe sine, prin ideile, opiniile, amintirile sale. Da, criticul, istoricul literar, poetul, polemistul, a simțit nevoia să țină un Jurnal. Un necruțător program de lucru, obligații de neocolit l-au împiedicat să o facă.” ■ Nicolae Scurtu aduce noi contribuții la bibliografia lui Dinu Pillat, publicând o epistolă trimisă istoricului literar și prozatorului Marin Bucur (n. 1929 - m. 1994), „pe când acesta se afla la Paris pentru a cerceta relațiile literare și culturale dintre cele două țări romanice” și un microeseu semnat Dinu Pillat despre cartea *La apa Vavilonului*, „a doua operă de creație epică a lui Marin Bucur, care a fost citit și cenzurat de oficialii de la Radiodifuziunea Română, în 1971, și care nu a putut fi publicat de către

autor în nicio revistă literară.” Cele două originale fac parte din biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București. ■ Simona Vasilache vorbește despre textul publicat de Urmuz „cu câteva luni înainte să-și ia viața, demonstrativ și absurd”, „în vara lui 1923, [...] în «Cugetul românesc» (foaia debutului său târziu, oarecum întâmplător, iscat de Arghezi cu numai un an înainte), o operă completă de întinderea unui fragment: *După furtună, Odisee în vreo douăzeci de rânduri*.” ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre „performanțele stilistice” ale volumului semnat Val Gheorghiu: *Omul din gard. Desenele autorului* (Ed. Junimea, 2009). ■ În avanpremieră editorială este publicat un fragment din Thomas Pynchon, *Curcubeul gravitației*, aflat în curs de publicare la Polirom, în traducerea lui Rareș Moldovan. ■ Este publicată cea de-a treia parte a articolului Feliciei Antip, „Manihesim la două capete”, dedicat filosofului Arthur Koestler. ■ Ochiul magic al Cronicarului remarcă: ■ „Alexandru Dobrescu ne întâmpină la numărul 5, din mai a. c., cu o înfățișare grafică elegantă și cu un sumar din care cronicarul a reținut semnăturile lui Alexandru Zub, D. R. Popescu, George Bălăiță, Constantin Țoiu, Nichita Danilov, Aurel Sasu. Tot aici putem citi un interviu acordat Luciei Negoită de unul dintre cei mai importanți poeți de azi, Adrian Popescu, care își dezvăluie legăturile spirituale cu Italia, dar și cu Clujul în care s-a format și trăiește. Un capitol special îl reprezintă, desigur, momentul «Echinoux»: «Gloria *Echinouxului* a ținut trei decenii, 1968-98, adică până a nu fi demolat din interior, apoi distrus, devalorizat ironic, prima dată într-un dicționar coordonat de Horea Poenar, altfel un critic inteligent, iar la patru decenii, 2008, săpat la partea de bază, a primei echipe, într-un număr de revistă aniversar, jovial, bășcălios. Dicționarul e derutant, cuprinzând nume de universitari merituosi, dar nespecifice revistei, nume supralicitate orgolios, iar oamenii de anvergură europeană ca Papahagi sunt expediați în portrete sumare.»” ■ Apariția în limba română a benzilor desenate cu Rahan, care-i trezesc Cronicarului o „puternică nostalgie. Ciudat, ceea ce mi-a lipsit în primul rând a fost limba franceză, apoi un soi de miros, un miros al paginilor, nu pot să-l descriu, și nu în cele din urmă, poate chiar acel al șaptelea simț deschis miracolelor cu care suntem înzestrați în copilărie. În schimb, pe coperta a patra mi-a atras atenția un mic text care sună cam așa: «Rahan și-a apărât dintotdeauna semenii și, în mod special, pe cei mici. El i-a ajutat atunci când aceștia au fost pierduți, înfometați sau maltratați. Și niciodată nu a putut suporta ca adulții să se servească de ei cu intenții rele. Pentru el, copiii făceau parte din colectivitate, erau capabili să-și asume responsabilități, dar, mai ales, reprezentau viitorul omenirii.» Salut voios, pionierește, avertismentul voalat împotriva exploatarei copiilor, pedofiliei, cerșetoriei, lumii a treia etc., însă ceea ce mă emoționează sunt cuvintele care îmi sună familiar, «colectivitate», «responsabilități», «viitorul omenirii», iar ceea ce îmi dă un fior de plăcere lingvistică, este cuvântul «maltratați». Vai, ce duios sună limba de lemn a altor epoci, aurite, dar primitive, aproape că o uitasem! Iată că Rahanul nostru nu este amnezic, nu degeaba a supraviețuit epocii de aur a comunismului trecând în capitalismul

românesc mai crud decât jungla lui cu crocodili, gorile, șerpi și alte lighioane, ajutând să supraviețuiască întregul nostru bagaj lingvistic. Nu pot să-i urez personajului cât și autorului acestei didascalii stupide decât un «Tot înainte, Rahan!» sau «Exploați din toate triburile, Uniți-vă!» *Fin de l'épisode.* ■ Este anunțată întrunirea Comitetului Director și a ConsiliuluiUSR: „În ziua de 9 iunie 2010, ora 17, a avut loc ședința Comitetului Director al USR prezidată de Președintele USR, Nicolae Manolescu. Comitetul a analizat situația financiară la zi a Uniunii și pe cea a patrimoniului imobiliar. Irina Horea, Vicepreședinte al USR, a prezentat o informare despre Festivalul Internațional *Zile și Nopti de Literatură*. Comitetul a discutat propuneri privind participarea unor membri din partea USR la Consiliul de Administrație al TVR și al Societății Române de Radiodifuziune. În plus, Comitetul Director a stabilit lista de propuneri pentru decernarea Ordinului Meritului Cultural în anul curent. Mai multe cereri ale membrilor și ale filialelor au fost discutate și au primit rezoluții la finalul aceleași ședințe. În ziua de 10 iunie 2010 a avut loc ședința ConsiliuluiUSR prezidată de Președintele USR, Nicolae Manolescu, prim-vicepreședintele Uniunii, Varujan Vosganian, a prezentat starea financiară a USR. Bianca Cimpoi, avocat, reprezentantul juridic al USR în procesul legat de Casa Monteoru, a explicat situația juridică a imobilului și a răspuns la întrebările membrilor Consiliului în legătură cu acest subiect. Consiliul a redus numărul de membri ai Comisiei de suspendare, monitorizare și excludere a USR pentru a o face funcțională. De asemenea, s-au desfășurat alegeri pentru desemnarea unor membri din partea USR la Consiliul de Administrație al TVR și al Societății Române de Radiodifuziune.”

21 iunie

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 25 (1058) ■ 15 iunie - În cadrul revistei este inclus suplimentul „22.plus” (an XVII, nr. 299). Nicolae Manolescu este considerat unul dintre „reperle intelectuale ale dreptei românești.”. Scriu despre acesta: ■ Valeriu Stoica, care consideră că, „după Maiorescu, Lovinescu și Călinescu, Nicolae Manolescu este, ca și aceștia întruchiparea spiritului critic în cultura română.” ■ Criticul îi acordă și un interviu lui Cristian Pătrășconiu: „În ce măsură formația dumneavoastră de critic literar și de istoric al ideilor v-a ajutat să faceți politică așa cum ați făcut? Pe de altă parte, v-a împiedicat această determinare profesională să fiți mai performant în politică?; Spiritul critic, inerent profesiei mele, nu e de prisos nici în politică, nici aiurea. Realitatea trebuie citită și ea, dacă vrem s-o înțelegem și s-o schimbăm. Deosebirea constă în aceea că, dacă problema criticului literar este de a prevedea corect trecutul, problema politicianului este că el trebuie să prevadă viitorul. Ceea ce, dat fiind iraționalul realității și, implicit, al politicii, este cu mult mai greu. Criticul are, s-ar zice, o sarcină mai ușoară.” ■ Despre „Bookfest la vreme de criză” scrie Paul Cernat: „Cu excepția zilei de duminică, în care animația a crescut pe ultima sută de metri, n-am văzut niciodată atât de

puțină lume la un mare târg de carte. [...] A existat, cu începere de miercuri, și o «campanie de semnături pentru supraviețuirea cărții și a lecturii», iar un «club al șoriceilor de bibliotecă» s-a străduit să ne însufle optimism prin tot felul de evenimente dedicate cititului... Multe edituri au venit cu reduceri substabțiale – e drept, mai ales la apariții vechi. Au existat și unele care nu au aplicat reduceri la titlurile noi, iar altele au crescut mult prețurile pentru a avea de unde ajunge la «normal», după reduceri. [...] După o evaluare personală (probabil inexactă), cele mai active edituri «lansatoare» au fost *Polirom*/ *Cartea Românească*, *Humanitas* și *Paralela 45* (ultima dovedindu-se, din nou, o foarte bună editură «de târg»), deși standuri bogate au avut și *Art*, *Curtea Veche*, *Vremea*, *Rao*, *Allfa*, *Corint* sau *Nemira* (care, de când s-a declarat în faliment, pare să se descurce destul de bine). Pe alt palier, foarte active au fost și editurile *Litera* și *Adevărul*. [...] Scurt spus, lumea editorială se descurcă (încă) în fața crizei. Nu «supraviețuirea cărții» este însă, acum, adevărata miză, ci păstrarea cumpărătorilor de carte.”

23 iunie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1031] Marius Chivu consideră că *Scotch* (Polirom, 2010) de Ioana Bradea este un poem descriptiv în proză al cărui suprapersonaj este un ansamblu de foste fabrici, toate bântuite de spectrele proletariatului. [...] *Scotch* este un poem de atmosferă postindustrială apăsător și întunecat, îndrăzneț ca formulă, dar destul de monoton prin redundanța sa descriptivă altfel asumată [...] fără momente stilistice memorabile și fără vreo complexitate narativă. O plimbare pe role într-un limbaj industrial. Sincer, m-aș fi așteptat, totuși, la mai mult.” ■ Șase traducători vorbesc despre cariera lor: ■ Antoaneta Ralian (86 de ani, traduce de 56): „Traduc de 56 de ani și scriu doar de mână. O spun cu rușine în fața generației tinere. S-a creat un fel de intimitate între mine și hârtie, un fel de relație senzuală între cuvintele pe care le scriu sau cele pe care le tai. [...] Noaptea mi se întâmplă să mă gândesc la cuvinte sau să îmi vină o idee și să mă ridic din pat să o notez ca să n-o uit. Dar nu pot să spun că sunt o obsedată. După ce îmi apare o traducere, mi-e frică să o recitesc. [...] A traduce, pentru mine, este o pasiune. [...] Când reușești să transpui ce a vrut scriitorul, dar cu cuvintele tale, care să meargă la inima cititorului, ai o satisfacție colosală.” ■ Veronica D. Niculescu (42 de ani, traduce de 3 ani): „După de traduci *Originalul Laurei* de Vladimir Nabokov nu poți să te desparți de roman. Te gândești la sinuciderea făcută din plăcere, la debarasarea de părțile dureroase ale corpului... [...] Să-l traduc a fost un gest de dăruire și posesiune totală, pe care doar așa îl pot defini: sunt un sclav îndrăgostit.” ■ Andra Matzal (28 de ani, traduce de 5): „Aveam 24 de ani când am tradus *Trainspotting* de Irvine Welsh. N-am avut nicio problemă cu vârsta, ci mai degrabă cu genul. [...] Dar nu am inventat propriu-zis cuvinte, ci mai degrabă am adus cuvinte dinspre periferii spre limbajul așa-zis literar. [...] Cele mai multe dintre ele vin din idiomurile popculture-ului, din hibridele englezisme românizate sau direct din repertoriul

anonim. [...] Am lucrat la traducere nouă luni și am avut și perioade de criză, în care nu voiam să mai văd vreun rând. Pe scurt, cu Irvine Welsh a fost patternul unei traduceri pasionale.” ■ Dana Crăciun (37 de ani, traduce de 11): „Când traduci ai veșnic undeva în minte o voce care te tachinează, te face să te îndoiești, să fii în gardă tot timpul. [...] Citești și recitești și recitești pasaje până le știi pe de rost. [...] Te războiești cu expresii încăpățănate la duș.” ■ George Volceanov (54 de ani, traduce de 30): „Există un moment de blocaj de fiecare dată când încep traducerea unui roman de John Updike. De regulă, traduc de șapte-opt ori primul paragraf, cu o sintaxă extrem de complicată, care în română trebuie să sune simplu, firesc, inteligibil. Dacă reușesc să depășesc acest moment, «încălzirea» continuă încă cinci-șase pagini, după care mă simt acasă.” □ Rareș Moldovan (34 de ani, traduce de 6): „Eram în străinătate și îmi scriam teza de doctorat, ia tezele de doctorat sunt prin natura lor aride. În momentele în care nu mai rezistam în deșertul tezei, mi-am spus să traduc ceva ca să mă relaxez. Și am început, foarte lent, scriind mai întâi de mână pe niște coli mari (le mai am) să traduc din cartea pe care o citeam noaptea, cu aceeași lentoare. Era *Curcubeul gravitației* de Thomas Pynchon. [...] Când m-am întors în țară am tradus alte trei cărți până să am curajul și siguranța să le spun celor de la Editura Polirom: «Aș vrea să traduc *Curcubeul gravitației*, se poate?». Deși e o mare bucurie, uneori, când nu găsești din prima soluții, traducerea te poate frustra. Mi-a venit să arunc cartea cât colo de nenumărate ori. De nervi.”

23 iunie

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 29 (947)] Dan Cristea scrie despre *Aerostate plângând* (Tracus Arte, 2010): „Cu o voce gravă, care se exercită însă și în umor și autoironie, Traian T. Coșovei unește expresia de sine cu ficțiunea poetului profetic, preocupat de istorie, de limbă, de valori și destin colectiv. Din acest aliaj care absoarbe aproape totalmente caligrafia iese, probabil, cartea cea mai bună a autorului.” ■ Gabriela Gheorghisor consideră că *Scotch* „confirmă un talent veritabil (chiar dacă viguros poetic) și infirmă prejudecata lipsei de substanță ce a planat fulgurant asupra autoarei” [Ioana Bradea], care „se dovedește o scriitoare cu o voce personalizată și un timbru seducător.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ antologia *Boema '33. Supliment al revistei «Climate literare»*: „Fiecărui dintre cei treisprezece poeți și patru prozatori le sunt rezervate câte cinci pagini. E de presupus că fiecare a venit cu textele cele mai bune scrise în ultimul timp și de aceea volumul colectiv are un nivel mai bun decât cărțile fiecăruia în parte, prezentând concentrare și o binevenită diversitate.” ■ *Poveștile unui mizantrop* (Ed. Tracus Arte): „În descendența lui Dino Buzzati și Maugham, Daniel Octavian Bejan este o apariție ce trebuie salutăată. Sper că va persevera, aducând intriga și personajele, extinzând textul ca un profesionist.” ■ *Convoi de tăcere* (Princeps Edit): „Trecut puțin de treizeci de ani, Ștefan Ciobanu nu a prins trenul regal al douămiiștilor. [...] Lui Ștefan Ciobanu îi ies multe versuri

foarte reușite, dar unele fragmente nu încheagă o coerență sau mai exact poate face aluzii la niște lucruri evidente lui și pe care le putem reconstitui cu un anumit efort (sau nu izbutim s-o facem), cultivă un sistem de voite «subtilități» pe care le pierdem ca sens. În total, debutul său este unul demn de atenție și continuarea se așteaptă cu interes.” ■ Daniel Cristea-Enache îi acordă un scurt interviu lui Carmen Dumitru: „*În opinia dumneavoastră, cine sunt cei mai mari consumatori de carte? Elevii, studenții sau adulții?*”; Elevii și studenții, dar mai mult din obligație. Adulții au privilegiul de a citi numai din plăcere, nu din necesitatea trecerii unui examen. Din câte am auzit și am citit, femeile citesc mai mult și mai consecvent decât bărbații.; [...] *Dacă ați fi față în față cu un copil, ce i-ați recomanda?* [...] I-aș face o listă electuri importante, dar nu l-aș obliga, sub nicio formă, să citească operele respective. Trebuie să-i ofer experiența și expertiza mea; dar fiecare cititor, când se naște, se naște de unul singur. «Doctorul» doar îl scoate din «burta» ignoranței. Însă fiecare nou născut țipă altfel...” ■ Sunt publicate versuri de Olimpiu Nușfelean, Eugen Suciu și parodii de Lucian Perța.

24 iunie

[„Cultura”, nr. 24 (279)] ■ C. Stănescu remarcă „un fapt ce sare în ochi din paginile mai multor reviste românești de azi: partea lor cea mai consistentă «șira spinării» fără de care orice revistă devine o adunătură sau, mă rog, o culegere firavă de texte, e datorată colaboratorilor de departe, un fel de emigranți, esești, critici, scriitori ce ridică valoarea și cota respectivei publicații cu mult peste ceea ce zona și mediul de reședință pot oferi. [...] după gustul meu, unele dintre cele mai substanțiale studii, eseuri, reflexiuni, articole doldora de idei le citesc nu atât în publicațiile Capitalei, inclusiv cele mai capitale dintre ele, ci sub semnătura unor «emigranți» în revistele de provincie, unele cu aspect de tot cenușiu dar totodată înflorite sub lumina câte unui text din acestea.” ■ Eugen Simion publică urmarea articolului „Literatura «migrantă»”. ■ Rodica Grigore recenzează volumul scris de Jeanette Winterson, *Sexul cireșilor* (Humanitas Fiction, 2009), traducere de Ana Chirițoiu. ■ Constantin Coroiu semnează a doua parte a articolului despre „Eminescu și contemporanii săi.” ■ Ioana Revnic publică un fragment al dialogului întreținut cu Alex. Ștefănescu. Volumul apare în 2013, la Editura Allfa, sub titlul *Convorbiri cu Alex. Ștefănescu*. ■ N. Georgescu descoperă o coală editorială pierdută: „Din păcate, discuțiile teoretice pe marginea acestui subiect scapă cu totul din vedere aspectul tehnic. Ediția princeps Eminescu nu are 20 de coli editoriale, câte spune Titu Maiorescu, ci 19 coli editoriale (o coală = 16pagini).”

24 iunie

[„Dilema veche”, nr. 332] Dosarul săptămânii poartă titlul „În gratiile regimului”. ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Ioana Bradea: „*Scotch* [Polirom, 2010] este un poem de atmosferă postindustrială apăsător și întunecat, îndrăzneț ca formulă, dar destul de monoton prin redundanța sa descriptivă altfel

asumată (imaginile-cadru ale distrugerii sunt «lipite» unele de altele – de unde, poate, și titlul cărții), fără momente stilistice memorabile, fără vreo complexitate narativă și cu semnificațiile la vedere. O plimbare pe role într-un limbaj industrial. Sincer, m-aș fi așteptat, totuși, la mai mult.”

24 iunie

[„**Observator cultural**”, nr. 272 (530)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Recent au fost înmânate premiile Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România. Premiul pentru traduceri din literatura universală i s-a acordat colaboratoarei revistei noastre, Anamaria Pop, pentru traducerea volumelor *Privirea contesei Hahn-Hahn*, *Cartea lui Hrabal* (Editura Paralela 45) și *Rubens și femeile neeuclidiane* (Editura Curtea veche) de Péter Esterházy, apărute în 2009.” ■ „Vineri, 18 iunie, la Muzeul Național al Literaturii Române, Micaela Ghișescu, Gheorghe Gheorghe Derevencu și invitații lor, Ana Blandiana, Mircea Carp, Romulus Rusan și Nicolae Constantinescu au aniversat cei 20 de ani ai revistei «Memoria».” ■ „Scriitorul portughez José Saramago, câștigător al Premiului Nobel pentru literatură în 1998, a murit vineri, 18 iunie, la vârsta de 87 de ani, la reședința sa din Lanzarote, Insulele Canare. Sâmbătă și duminică au fost declarate zile de doliu național în Portugalia, iar un avion a fost pus la dispoziție pentru ca cenușa scriitorului să fie adusă din Lanzarote în satul său natal, Azinhaga.” Revista publică și-un fragment „de recitat”, din *Eseu despre orbire* (Polirom, 2008, traducere de Mioara Caragea). ■ Liviu Antoanesei își amintește că: „Acum cinci ani, primeam de la Andra Rotaru, o tânără poetă despre care nu știam atunci nimic, volumul *Într-un pat sub cearșaful alb* (Editura Vinea, București, 2005, «Postfață» de A. Urmanov, volum laureat cu Marele Premiu «Ion Vinea» pentru debut în poezie, ediția a XV-a). Nu știu cât m-a impresionat acel premiu, dar «Postfața» lui A. Urmanov, în gustul căruia aveam deja încredere, cu siguranță m-a impresionat. Aceasta se încheia cu vorbele: «*Într-un pat sub cearșaful alb* este un volum unic până acum» – și nu se înșela! [...] După un lustru, Andra Rotaru recidivează cu *Ținuturile sudului* (Editura Paralela 45, Pitești, 2010). Asta nu înseamnă că Andra Rotaru scrie puțină poezie – eu am mai citit cel puțin două volume manuscrise –, ci că este exigentă cu publicarea, ceea ce este foarte bine! Autoarea este și o foarte activă publicistă culturală, realizând, între altele, zeci de interviuri cu scriitori, publicate mai ales în «Luceafărul». Spuneam că Urmanov nu se înșală. [...] Directorul «laboratorului douămiist» extrage unicitatea volumului de debut al Andrei Rotaru din comparația cu jumătatea feminină a poeziei generației acesteia. Or, în opinia mea, tânăra poetă rămâne «bărbatul speciei», și dacă punem laolaltă și jumătatea masculină a generației cu pricina! Pentru că nu doar fetele generației douămiiste practică un lirism declamativ, vag isteric și de spectacol al vieții personale, ci și băieții. Nu e o judecată de valoare neapărat, dar una tipologică este cu siguranță, iar Andra Rotaru are puterea, nu mică, să iasă din tipologie.” Criticul rostește și un verdict răspicat, plasând-o pe aceasta

în fruntea generației sale: „Andra Rotaru este, în momentul de față, prima promisiune cu adevărat împlinită a generației sale.” ■ Rodica Grigore scrie despre volumul lui Rick Moody, *Furtuna de gheață* (Humanitas Fiction, 2008), traducere de Constantin Dumitru-Palcus. ■ Andreea Răsuceanu crede că: „nu e întâmplător că cele mai bune trei romane ale anului 2009 au în centru, drept cadru pe care se creionează întâmplările, toposul orașului, spațiu exemplarizat prin transfigurarea ce survine în urma procesului de rememorare: Bucureștiul Ioanei Pârvulescu, unde pulsul vieții de la sfârșitul secolului al XIX-lea răzbate din fiecare frază, Medgidia lui Cristian Teodorescu, șezând turcită și moțâind, cu vise voluptuoase, și Focșaniul mahalalelor aromite de aburul cafelei armenesti din *Cartea șoaptelor*. Aceeași preocupare pentru exercițiul rememorării, pentru recuperarea identității uitate sau camuflate astăzi îndărătul noii înfățișări a lumii se resimte în toate cele trei romane. [...] Pare că, în ultima, vreme interesul prozatorilor se îndreaptă tocmai spre acest tip de narațiune de reconstituire, de recuperare identitară, fiind vorba despre cea a unui oraș, a unei comunități sau a propriului arbore genealogic. [...] Dacă în cazul romanelor lui Cristian Teodorescu și Varujan Vosganian vorbim (cum observă Adriana Bittel) despre ficțiune combinată cu episoade istorice autentice, cei doi apelând la memoria colectivă, la evenimentele și personajele conservate de aceasta, cu accentul căzând pe ideea de etnicitate (fie ea cea armeană, ori un puzzle etnic, precum în *Medgidia*...), în cazul Ioanei Pârvulescu centrul de interes se deplasează către identitatea locală, către toposul bucureștean particularizat de întâmplări petrecute în preajma înnoirii unui veac, într-o narațiune cu mai multe unghiuri de lectură. [...] Nevoia acută de recuperare a unei identități (locale, etnice, personale), de reconstituire a unui spațiu se citește, poate, și ca simptomul unei schimbări a tematicii ce a marcat literatura ultimilor ani, cele trei romane nefiind singurele de acest gen apărute în ultima vreme.” ■ Bianca Burța-Cernat descrie „locul unde nu s-a întâmplat nimic obscen”: „Al doilea roman al Ioanei Bradea este, aparent, foarte diferit de primul, contrazicând (sau, după caz, frustrând) așteptările de lectură ale celor care ar fi putut paria că «scandalosului» *Băgău* de acum șase ani îi va urma o carte pe aceeași linie debatabilă. De la proza erotismului obsedant și de la subiectul «liniilor fierbinți» autoarea, între timp cumințită, a trecut la o descriere cvasi-poematică a orașului de provincie devastat de transformările sociale de după 1989. Așadar: o schimbare de decor, de subiect și, întrucâtva, de scriitură. [...] *Scotch* [Polirom, 2010] este un text puternic și o carte surpriză: pe cât de calofilă, pe atât de «realistă». De un realism atroce.” ■ Bogdan Crețu observă că: „Încet, încet, romanul contemporan s-a întors către povestea simplă, vie, renunțând la artificii și la jocuri ale inteligenței ori la trucuri metafictionale, care îl transformaseră, cu 20-25 de ani în urmă, într-un gen specializat, destinat criticilor literari ori mai degrabă poeticienilor. [...] Așa se face că, în ultima vreme, scriitorul nu doar că bănuie străzile cu un carnet în mână, precum Balzac, dar chiar caută povești reale, pe care să le reconstruiască epic. La doar două luni după ce am citit excelentul roman al lui

Cătălin Dorian Florescu, *Zaira*, și am aflat, din interviuri, din reportaje ori chiar de la autorul în cauză date precise despre protagonista reală a romanului, ba am văzut și poze care documentau o realitate transpusă romanesc, iată că înfulec, cu un apetit pe care puțini scriitori de azi mi-l mai provoacă, ultimul roman al lui Radu Aldulescu, *Ana Maria și îngerii*, care transpune și el, după cum avertizează editorul Mădălina Ghiu, tot o poveste reală. [...] Prima reacție pe care o ai pus în fața unui astfel de scenariu este una sceptică: când un scriitor își părăsește șantierul și acceptă o astfel de provocare, ceva pare dubios. Totuși, mi-am spus, nu e vorba de orice scriitor lansat în vânarea succesului facil, ci de unul cu greutate, de fapt, de unul dintre cei mai buni romancieri din ultimii (măcar) douăzeci de ani. Pe Radu Aldulescu refuz să mi-l imaginez vânzându-și talentul, chiar dacă «afacerea» ar putea fi profitabilă. Povestea în sine i se potrivește cum nu se poate mai bine: *Ana Maria și îngerii* este un roman marca Radu Aldulescu 100%. Mai mult decât atât, risc să afirm, majoritatea prozatorilor contemporani ar fi ratat o asemenea poveste plină de dramatism, de melodramatism, de eșecuri și de tristeți, pentru că e dificil de găsit tonul și ritmul potrivite, care să confere autenticitate unui destin atât de încercat cum e cel al personajului acestei cărți, Mariana Bejan. [...] Cu toții am trăit sau măcar am auzit povești cutremurătoare, cu toate acestea, slavă Domnului, puțini sunt scriitorii care reușesc să le facă să supraviețuiască efectului de mortificare al trecerii lor în text. Dar Radu Aldulescu are nu doar ochi de prozator pur-sânge, care știe ce să decupeze din realitate, când să pluseze și când să imprime intrigii un contrapunct liric, ci mai posedă și o calitate, de fapt, o marcă stilistică inconfundabilă, care îl făcea, din start, cel mai potrivit romancier actual pentru o astfel de poveste apăsătoare: empatia față de personaje, compasiunea față de ele și naturalețea schimbării perspectivelor narative în aceeași frază. [...] *Ana Maria și îngerii* este un roman care nu are cum să te lase indiferent. Unul în care viața mustește și în care Ana Maria va trăi de acum încolo. Pentru multă vreme, sunt convins.” ■ Din meandrele memoriei, Geo Șerban readuce la lumină o „lecție cu Șerban Cioculescu”: „M-a primit într-o încăpere ticsită de cărți, care îl putea deruta pe noul sosit. Ce să fac mai întâi? [...] Să trag cu coada ochiului spre titlurile volumelor aflate pe rafturile încărcate la refuz? Cum necum, de unde mersesem plin de temeri la întâlnirea cu un critic de o exigență fără rabat (de unde, altădată, porecla «Șerban cel rău», pentru cine confundă sarcasmul de conjunctură cu firea veninoasă), atmosfera s-a destins și dialogul s-a înfiripat, fiind presărat cu calambururi spontane, specialitatea casei, și cu spicuri din culisele literare ale epocii interbelice, care mai de care mai captivante. [...] Nici nu știu când am trecut de la sporovăiala cancanieră la disecarea amănunțită a regulilor obligatorii pentru o ediție riguros concepută. Lecția a început prin demonstrații concrete în legătură cu importanța edițiilor princeps, drept care a extras din rafturi, pe rând, ba *Cuvinte potrivite*, ba *Plumb*, ba un volum de povestiri din seria începuturilor sadoveniene, spre a le compara cu reluările în timp și a evidenția posibilele modificări stilistice de care orice editor

stăpân pe meserie are nevoie să țină seama. [...] Deloc morocănos, deloc malițios ori pedant, cum umblau vorbele prin târg, maestrul Cioculescu adopta, pe parcursul dialogului, un stil al comunicării degajate, presărate cu secvențe confesive. Să fie la mijloc pedagogia eminentului profesionist ori proba alesei substanțe lăuntrice, căpătate de-a lungul anilor, cât s-a devotat promovării cultului pentru carte? Dimineața aceea la Cotroceni mi-a rămas adânc întipărită în memorie, ca un fel de miraj.” ■ Tereza-Brîndușa Palade semnalează apariția, în 2009, a ediției complete Edith Stein, *Malgré la nuit. Poésies complètes*: „Editura elvețiană Ad Solem a publicat o ediție bilingvă a poeziilor lui Edith Stein, sub un titlu potrivit cu vocația de martiră a unei istorii întunecate asumate de Sf. Tereza Benedicta a Crucii.” ■ Matei Vișniec îi acordă un interviu Silviei Dumitrache: „*Mie mi se pare că tocmai teatrul și, în general, literatura așa-zis absurdă reflectă, mai bine decât reușesc să o facă știrile, realitatea. Să însemne asta oare că ceea ce se petrece în jurul nostru este absurd?*”; Sigur că în jurul nostru se petrec lucruri absurde, lucruri de o absurditate uluitoare. În același timp, teatrul e, pentru mine, o oglindă a acestei societăți, este un loc în care sunt continuu puse întrebări interesante. Teatrul reușește să interogheze: să ne interogheze pe noi, să interogheze societatea, raporturile noastre cu puterea, cu noi înșine. Dacă există un loc în care omul poate, în același timp, să ia pulsul durerii lumii și să găsească și răspunsuri, acest loc este teatrul. Teatrul este un loc de dezbatere, deși omul se consideră spectator, el este emoționat, iar când un spectacol este foarte bun, emoția este purtătoare de informații. De altfel, ori de câte ori scriu teatru, bineînțeles că încerc să transmit un mesaj, dar întotdeauna îmi spun: mesajul trebuie purtat de o emoție. [...] Bine ar fi să meargă și oamenii politici mai des la teatru, bine ar fi să li se dea, poate gratuit, din când în când, câte un weekend să vină la un festival precum cel din Sibiu, sau chiar bilete gratuite cu obligația de a se duce mai des la teatru. Poate că acest contact cu frumusețea, cu emoția, cu visceralitatea frumosului i-ar face mai onești, mai puțin cinici, mai puțini obraznici, mai apti să înțeleagă lumea, să-i asculte pe ceilalți, să înțeleagă faptul că sensul vieții nu este numai interesul personal, ci și privirea asupra societății, și poate că vor fi mai eficienți și în responsabilitățile lor politice sau de alt ordin. [...] *Sunteți și dramaturg, și poet, și prozator. Vă identificați mai bine cu una dintre aceste formule literare?*; Eu, care nu am fost niciodată nici regizor, nici actor, mă rezum la acest statut: sunt scriitor, care, din când în când, mai schimbă genurile literare. [...] Scriu teatru pentru că îmi place cel mai mult acest gen literar, dar, în același timp, simt nevoia să trec de la un gen la altul, simt nevoia să rămân în acest spațiu, pe care îl consider scrisul, un prieten al tuturor genurilor literare. Și să nu uităm că, înainte de a deveni spectacol, teatrul e un gen literar.; *Cum reușiți să păstrați atât de bine legătura cu literatura și cultura română?*; Am plecat prea târziu din România ca să mă desprind total, m-am format în România, m-a format limba română, am plecat la vârsta de 31 de ani. Dubla identitate e un lucru interesant. Sunt un scriitor român francofon, în Franța nu mă prezint niciodată ca un scriitor francez, deși

am cetățenie franceză. Sunt un scriitor român, pentru că m-am format în România, în același timp, scriu de 20 de ani în franceză, deci sunt și un scriitor de limbă franceză. Această dublă identitate e un lucru care te îmbogățește, în același timp îți dă și o responsabilitate suplimentară, te face mai modest în fața limbii, te face să înțelegi cât de greu trece uneori literatura dintr-o limbă în alta, uneori mă simt în același timp ca un constructor de poduri, creez poduri între cele două limbi și între cele două culturi. Fiecare scriitor are destinul său. Al meu a fost acesta: de a trăi între două culturi.” Matei Vișniec s-a aflat, recent, în România, pentru a participa la Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu. La această ediție, a XVII-a, desfășurată între 28 mai-6 iunie, programul a cuprins două spectacole după textele sale: *Femeia ca un câmp de luptă în războiul din Bosnia*, în regia Ancăi Bradu, de la Catedra de Artă Teatrală, Universitatea «Lucian Blaga» Sibiu, iar Compagnie de la Gare, din Franța, a pus în scenă *Orașul cu un singur locuitor*. Tot în cadrul festivalului, au fost lansate cinci cărți de Matei Vișniec: *Sindromul de panică în orașul luminilor* (Editura Cartea românească), *Occident Express&Despre senzația de elasticitate când pășim peste cadavre* (Editura Paralela 45), *Orașul cu un singur locuitor* (Editura Paralela 45), *Mașinăria Cehov & Nina sau Despre fragilitatea pescărușilor împăiați* (Editura Humanitas), *Despre senzația de elasticitate când pășim peste cadavre* (Editura Lansman). ■

Ovidiu Drăgia anunță apariția unei noi librării deschise pe Internet: www.Elefant.ro, prilej de a sta de vorbă cu Virginia Costeschi, directorul editorial al acestui proiect: „*Încă o librărie on-line? Mai este loc pe o piață destul de aglomerată și într-un an de criză? În plus, barometrul vânzărilor de carte la Bookfest 2010 arată îngrijorător; Piața on-line de carte pare aglomerată, însă, dacă analizați cifrele de trafic și activitatea majorității librăriilor on-line, veți vedea că nu este deloc așa. Este adevărat că există vârfuri de vânzare și perioade speciale în care cartea se vinde mai bine, însă piața on-line de carte din România încă poate primi noi jucători. [...] Faptul că traversăm o perioadă de criză ar trebui să însemne un reviriment al achiziției de carte, pentru că, de obicei, aceasta este privită ca o investiție pentru familie; Prin ce se va diferenția Elefant.ro de celelalte librării on-line?; Am pornit proiectul cu 10.000 de titluri, prin urmare, unul dintre elementele care ne diferențiază este oferta vastă. În acest moment, avem parteneriate cu peste 60 de edituri și nu ne oprim aici. Elefant.ro va continua să crească. Încă mai lucrăm la atragerea de noi furnizori, ambiția noastră fiind ca, la finele acestui an, să acoperim întreaga ofertă de carte din România. Un alt element de diferențiere constă în prețurile avantajoase pentru clienții noștri – cedăm o parte importantă din rabatul de la edituri către cumpărătorii pe Elefant.ro. Rapiditatea este un alt aspect important – ne-am propus să facem din livrarea produselor în 24 de ore un standard. [...] Nu în ultimul rând, Elefant.ro nu este doar o librărie on-line, ci un portal care include o librărie, un blog literar și o comunitate culturală; Probabil că un astfel de proiect a presupus o investiție pe măsură. Cât a costat Elefant.ro?; Valoarea investiției este de 1,2 milioane de euro, bani folosiți pentru*

realizare și dezvoltare până la sfârșitul primului an de funcționare. [...] Elefant.ro nu este un proiect exclusiv on-line, s-a investit în depozitul din București, astfel încât toate titlurile existente pe site să fie disponibile pe stoc.; [...] *Care sunt țintele pe care vi le propuneți cu www.Elefant.ro în următoarea perioadă?*; Elefant.ro își dorește să devină o platformă culturală pentru iubitorii de lectură, ne concentrăm pe acest obiectiv. În timp, Elefant.ro se va extinde, astfel încât să fie accesibil, în faza următoare, clienților din această zonă a Europei, iar apoi și celorlalți, din alte părți ale lumii.” ■ În articolul său, Michael Haulică arată care sunt tendințele în domeniul publicării de F&SF în România: „Colecția «Nautilus» a Editurii Nemira are un drum clar de ani de zile, mai precis de prin 2006, când a fost adus ca redactor coordonator Mihai-Dan Pavelescu, pentru resuscitarea celei mai vechi colecții de literatură F&SF de la noi. Se știe ce cărți scoate Nemira, vorbim aici despre sefeuri clasice, nu neapărat de autori clasici (deși revenirea la Arthur C. Clarke este un argument și în favoarea clasicilor), cât clasice ca stil, ca manieră de abordare. Sunt cărți SF, curat SF, pentru cei care alcătuiesc nucleul pur și dur al fanilor SF. Sunt autori cu nume, clasicizați sau pe cale de a ajunge astfel. [...] În rest? Noutăți? Pariuri pe nume noi? Debutanți care au reușit să smulgă lauri cu prima carte? La Nemira, nu. [...] Deci fără riscuri, călduț, dar eficient. Un caz aparte îl constituie, dacă vorbim despre colecția «Nautilus» a Nemirei, seriile de antologii Gardner Dozois și Ellen Datlow, numele cel mai des vehiculate ca editori, totuși. [...] Pariuri pe cai obișnuiți să câștige. Editura Leda are două colecții, una «SF», cealaltă, «Fantasy». E o editură relativ nouă pe piața F&SF, dar cu destule realizări, reușind să atragă atenția fanilor fie prin nume clasice (A.E. van Vogt, Jack Williamson, Alfred Bester), fie prin seria «Soarele nou» a lui Gene Wolfe, care a venit și într-o traducere deosebită, cea a Irinei Horea. [...] Din titlurile apărute până acum n-am reușit să disting o linie, o direcție care să-mi spună încotro se va merge. Sunt două colecții care încă își caută identitatea și, poate, la găsirea ei, un cuvânt îl vor avea și cititorii, știu că blogul editurii este foarte vii, mai ales când este vorba despre cărțile F&SF sau cele cu vampiri. Pentru că aici, da, Leda și-a găsit o cale, cărțile cu vampiri care au mare succes, că doar nu degeaba sunt patru serii în derulare. [...] Millenium Press are o găină cu ouă de aur, cărțile din seria «Dune» scrise de Brian Herbert și Kevin J. Anderson, dar ce se va întâmpla când seria va lua sfârșit nu se știe. La Bookfest a fost aruncat pe piață un roman de Norman Spinrad, semn că se dorește o serie de autor, ceea ce nu e tocmai rău, Spinrad are încă piață în România. Dar, în cazul Editurii Millennium Press, nu despre traduceri ar trebui să vorbim, deși publicarea lui John Scalzi, un tânăr care a scos primul roman în 2005 și a luat Premiul John W. Campbell pentru tineri scriitori, ar fi o idee despre intențiile de a veni cu nume noi ale editurii, care, se știe, pariază și pe cai tineri, dar de perspectivă. Caracteristice însă pentru această editură sunt două direcții: proza scurtă și autorii români. [...] Poate la nici o altă editură ponderea autorilor români în totalul celor publicați nu este atât de consistentă. Să-i enumerăm pe Sebastian A.

Corn, Liviu Radu, Mircea Oprea, Doru Soica, Michael Haulică (proză scurtă), Dan Doboș, George Lazăr. Și mai urmează, în următoarele luni fiind prevăzute să apară volume de povestiri de Costi Gurgu și Bogdan Suceavă. La restul editurilor nu poate fi vorba de tendințe, câtă vreme cărțile F&SF apar accidental, fără vreo preocupare expresă în acest sens.”

30 iunie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1032] Marius Chivu este de părere că cele trei ficțiuni memorialistice cuprinse în volumul semnat de Mircea Cărtărescu, *Frumoasele străine* (Humanitas, 2010) „care au ca subiect «darul otrăvit» al succesului/ popularității literare par a fi deopotrivă un respiro narativ după încheierea trilogiei *Orbitor*, dar și un exercițiu de răs terapeutice. Recunoscând că s-a distrat pe seama confrăților și pe seama sa, Mircea Cărtărescu dă aici o imagine tristă, dar plină de umor a lumii literare. Și, în mod ironic, un alt bestseller care, probabil, i se va imputa.”

30 iunie

[„**Lucefărul de dimineață**”, nr. 30 (948)] În rubrica „Revista revistelor” sunt remarcate două publicații: „Din mereu eleganta revistă «Poesis» (nr. 224-225-226-227) remarcăm rubrica de «cronică literară» care comentează nu mai puțin de zece poeți și cărțile lor. [...] Surprizele revistei sunt reprezentate însă de tulburătoarele poeme (șase la număr) ale lui Robert Șerban (din volumul în curs de pregătire, *Moartea parafină*) și excepționalul poem semnat de Ion Mureșan. [...] Numărul 1 (anul XXI) al publicației ieșene consacră mai multe pagini de revistă lui Matei Vișniec. [...] Călin Ciobotari semnează un interviu cu Matei Vișniec (*Este o aventură literară ceea ce mi se întâmplă mie*) din care desprindem răspunsul dramaturgului la întrebarea de ce scrieți teatru? «M-a fascinat literatura, am început cu poezia, am scris nuvele, schițe, proze. La un moment dat, mi-am dat seama tipul meu de discurs se potrivește foarte bine cu acest gen literar. Deseori, prozele pe care le începeam se transformau în teatru, în scenete, în monoloage. Este o afinitate între un mod de a fi și un mod de a scrie. A fost o perioadă de mare timiditate în viața mea, o perioadă în care nu îndrăzneam să deschid gura în public. Eram, în schimb, foarte vorbăreț în textele mele, acolo unde vorbeam și îi puneam și pe alții să vorbească”. ■ Felix Nicolau se întreabă în ce măsură poeziile poetei Moni Stănilă, din *postoi parovoz. confesiunile dogmatistei* (Charmides, 2009): „Întregul poemelor, însă, fără să fie redundant – ca la douămiiștii care au preluat retorica nouăzecistă -, este abscons, sugestiv, fără impact decisiv.” ■ Monica Grosu scrie despre „un om fără amintiri frumoase”: „Adrian Marino a scris *Viața unui om singur* (Polirom, 2010), arenă personală de exhibare, cu voce tare, a traumelor îndurate, a vinovațiilor și vinovațiilor, a dușmanilor și prietenilor, a gesturilor personale într-un climat etern tranzitoriu, de un provizorat aproape nevrotic.” ■ Șerban Tomșa recenzează volumul *Fratele mai deștept al lui*

Kalaşnikov (Ed. Limes, 2010): „Întrepătrunderea unor lumi incompatibile este o temă pe care Horia Gârbea o poate fructifica şi pe viitor, benefic pentru opera sa. O face şi în acest volum plin de haz, vădind o mare ştiinţă a scrisului şi o convingătoare vocaţie de prozator. Autorul, «mai deştept» decât Kalaşnikov, nu trage cu gloanţe adevărate, ci cu hohotele de râs ale marii literaturi.” ■ Constatin Mateescu îi acordă un interviu Andrei Rotaru: „*Ce ne mai pregătiţi acum?*; Lucrez la un volum de proze cu trimiteri, de data aceasta, la întâmplări din «epoca de aur». E foarte trist ce scriu. Sunt printre puţinii supravieţuitori care mai pot da mărturie (literară) despre acele vremuri tulburi. De la o vârstă încolo, e hazardat să ai proiecte de durată.” ■ Cărţile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ Livius Ciocârlie, *Cu faţa la perete* (Cartea Românească): „o lectură captivantă pentru că este o tolă de idei. Dai peste tot de ascuţişuri.” ■ *Acomodări* (Ed. Semne): „Un autor ciudat este acest domn Paul Everac. [...] scrie poezia ca un sămănătorist: cu tendinţă. [...] Texte care merg recitate pe scenă sau mai bine la vreun fost/viitor «Cenaclu Flacăra».” ■ *Arme grăitoare* (Ed. Cartier): „Neobişnuit poet acest Emilian Galaicu-Păun. [...] este spectaculos, artificios, contraface totul şi loveşte simultan mai multe ţinte.” ■ *Vinerea singuratică* (Ed. Semne): „Volumul actual al lui Radu Cange cuprinde destule poeme frumoase, reuşite mai ales atunci când poetul, cumpănit în utilizarea cuvintelor, devine de-a dreptul avar cu ele.” ■ Sunt publicate versuri semnate de Amelia Stănescu.

IUNIE

[„*Apostrof*”, nr. 6 (241)] Traian D. Lazăr scrie despre cum este văzut „Radu Gyr în amintirile contemporanilor între 1922 şi 1940.” ■ Ştefan Borbély se arată oarecum nemulţumit de următorul aspect privitor la ultima carte publicată de Dan C. Mihăilescu: „Editura Humanitas îi publică autorului colajul despre Cioran (*Despre Cioran şi fascinaţia nebuniei*, 2010), o cărţulie de 149 de pagini, din care cel mult 30 – 40 îi aparţin lui Dan C. Mihăilescu în chip de intervenţie interpretativă, restul fiind un «colaj somptuos» din opera de epistolier a lui Cioran, excepţional făcut, fiindcă Dan C. Mihăilescu are, în mod incontestabil, una dintre cele mai bune priviri critice din literatura română actuală.” ■ Iulian Boldea scrie despre „un comparatist de primă mărime în literatura română de azi”: Ion Vartic. ■ Gelu Ionescu crede că în romanul publicat de Petru Popescu, *Supleantul*, „sunt de toate, [...] reţetă bine cunoscută şi pusă în aplicare pe un teren mai mult melodramatic decât politic, cum ar fi fost de bănuir, date fiind personajele evocate. [...] În sfârşit, decorul cel mai reuşit şi pitoresc al cărţii este cel al Bucureştilor în plină vară.” ■ Ion Bogdan Lefter revine cu câteva „cronichete” la „alte cărţi de poezie”: Şerban Foarţă, *Nu ştiu alţii cum sunt...* („regăsim [...] splendide poeme «de familie» publicate în revista «Orizont», [...] toate despre copilărie, despre rubedenii de demult şi despre alte personaje *d’antan*, sub generic preluat din Creangă, dar în catrene – nu fără tulburător tâlc – esenţialmente eminesciene; precum şi-n stil esenţialmente foarteist.”), Emilian

Galaicu – Păun, *Arme grăitoare* („Fluvial, magmatic, [...] e un poet de viziuni stranii și de mesaje complicate, care cer deciptări atente.”), Anca Mizumschi, *Arca lui Noe* („o poetă adevărată, deși aproape ignorată de lumea literară și de critică. [...] Un eșantion de poezie vizionară modelată din materia realității curente”), Alexandru Andrieș, *Petală* („Maniera e cea știută: ingenuitate jucată cu mult șarm, dusă până la simpliste maxime (sau...minime!), dar care reușesc să dezvolte halouri ironice și sentimentale, echivocuri, semnificații subversive ș.a.m.d., cu toatele contribuind la constituirea unei poeticități șăgalnice, atașante.”

■ Sunt redată câteva amintiri ale Adela Petrescu despre Radu Petrescu, pe care acesta i le-a împărtășit lui Mihai Dragolea, în toamna anului 2007. ■ Irina Petraș observă că în volumul publicat de Ion Zubașcu, *Moarte de om: O poveste de viață* (Ed. Limes, 2010) „întâmplarea biografică e transmisă, iarăși, cu «personaj, narativitate și dramatism» și cu același, deja specific, amestec de timbruri și voci. Mici poeme înfiorate metafizic se intersectează cu largi desfășurări epice, cu pagini de jurnal și corespondență, cu mesaje «e-mailate», cu inserții jurnalist-polemice ori frânturi de romanță sentimentală.” ■ Despre același volum, aflat în rubrica „o carte în dezbatere” scrie și Constantina Raveca Buleu: „Reafirmată pe tot parcursul volumului, mărturia credinței apare acompaniată de mărturisirea propriei vocații, amândouă esențiale în ordine spirituală. Preeminența spiritului în economia existenței poetului apare, de altfel, clar în epilogul primei părți.”

■ Mircea Popa publică amintirile inedite ale lui Bucur Țincu despre Octavian Goga. ■ Sunt redată versurile lui Sorin Lucaci. ■ Este publicată piesa de teatru scrisă de Flavius Lucăcel, *Tutungeria*. ■ Pagina de proză găzduiește textul scris de Bogdan – Nicolae Ghiurco, *Pentru soldatul mort, războiul este nesfârșit*. ■ Leo Butnaru traduce poemul rusului Piotr Neznamov, *Trenul zburător*.

[„**Caiete critice**”, nr. 6 (272)] Dumitru Micu salută apariția primei monografii Petru Dumitriu, „tipărite”: „iată, în librării, o primă monografie Petru Dumitriu. O semnează Oana Soare, doctor în litere și cercetător principal al Institutului de Institutul de Istorie și Teorie Literară al Academiei Române. Nu e cea dintâi care s-a scris, dar este prima tipărită. Altele, prezentate ca teze de doctorat, nu s-au dovedit în măsură – sau nu le-a venit încă rândul – să suporte confruntarea cu exigențele unui larg public cititor și ale criticii. [...] Pe tot parcursul monografiei, analizele îi prilejuiesc exegetei relaționări ale operelor lui Petru Dumitriu cu scrieri ale altor autori, români și străini, precum și stabilirea de corespunderi în interiorul bibliografiei scriitorului studiat.” ■ Pornind de la scandalul iscat în jurul tipăririi „Caietelor Eminescu”, Tudor Nedelea discută volumul *Avatarii ale manuscriselor Eminescu*, o culegere de studii și opinii ale unor personalități marcante din domeniul culturii române, alcătuită de Anca Silvia Bogdan și Marin Diaconu. Autorul articolului ține să sublinieze și că „Prin săvârșirea tipăririi manuscriselor eminesciene, Eugen Simion completează, extrem de onorant, în istoria culturii românești, triada începută de Perpessicius și continuată de D. Vatamaniuc, este nu numai un pertinent cercetător al operei autorului *Odă în*

metru antic, ci și un editor de vocație și competență, dovedite și în celebra colecție *Pleiade*.”

IUNIE

[„**Contemporanul. Ideea europeană**”, nr. 6 (699)] Nicolae Breban semnalează faptul că „în numărul 26 al revistei «România literară», din 6-12 iulie a.c. directorul revistei, criticul și istoricul literar N. Manolescu, în obişnuitul său editorial ce poartă acum titlul de «Vară fierbinte» face, cu ocazia împlinirii a şase ani de la dispariţia mentorului său, George Ivaşcu, câteva interesante precizări şi comite, cu aceeaşi ocazie, câteva, extrem de regretabile, semiadevăruuri, omisiuni de adevăr sau pur şi simplu: minciuni, cum doriţi, fapt extrem de regretabil mai ales când acestea se întâmplă sub pana unui istoric, chiar dacă e vorba doar de un istoric literar. Vara fierbinte, aţi ghicit, este vara anului 1971, când au fost lansate Tezele din iulie ce urmau nu numai să marcheze o veritabilă şi brutală cotitură în politica PCR în cultură şi ideologie dar şi începutul dictaturii perechii Ceauşescu ce avea să ducă România în dezastru. [...] Nu-nu, eu nu am să-l trimit în judecată pe şeful PAC – eu nu am să uit niciodată ceea ce a făcut, d-sa, cu o rară tenacitate, săptămânal, pentru valoare, pentru literatura vie – de ce a părăsit-o acum?! – pentru câteva din cărţile mele pe care le-a înţeles şi apărat, pentru care a suferit – după singura cronică pozitivă la *Bunavestire* i s-a luat cronica literară la RL, pentru câteva luni, parcă! – nu, lucrurile acestea nu se uită. Îi recomand doar – acum, când prietenia noastră a încetat definitiv! – îi recomand, dacă-mi permite, dacă vrea să fie o pildă pentru tineri, să respecte adevărul. Cel individual ca şi cel colectiv, istoric, adevărul care trebuie, în sfârşit să stea la baza societăţii României după Decembrie ‘89. Şi, astfel, respectând adevărul, îşi va îndeplini nu numai o obligaţie elementară de cetăţean şi de istoric, dar îşi va asigura, îl asigur, şi o minimă demnitate a persoanei!” ■ Despre *Un om din Est* Alex. Ştefănescu spune că „Romanul lui Ioan Groşan îl cucereşte pe cititor – ceea ce se întâmplă rar în literatura de azi. El poate, într-adevăr, să nu pară roman, prin raportare la romanele plicticoase de care sunt pline librăriile.” ■ Despre acelaşi roman Ştefan Borbély crede că „sub aspect strict compoziţional, Iuliu Barna e cel mai promiţător dintre protagonişti, fiindcă are ciudata calitate de a genera, prin cele scrise, realitate, ceea ce-l face să funcţioneze, pe ansamblul cărţii, ca un soi de Demiurg implicit. Pe moment, însă, nici acest filon nu este exploatat până la capăt de către scriitor, Ioan Groşan dând, prin *Un om din Est*, o primă parte de roman mai degrabă nereuşită decât plauzibilă, în ciuda reverenţei «colegiale» pe care i-o face lui Nicolae Breban.” ■ Răzvan Voncu observă că „Apărute anul trecut, memoriile lui Nicolae Manolescu, intitulate *Viaţă şi cărţi*. [*Amintirile unui cititor de cursă lungă* (Ed. Paralela 45, 2009)], nu s-au bucurat de receptarea de care a avut parte *Istoria critică a literaturii române*, nici măcar pe palierul, mereu fertil la noi, al bărfeii literare. Pe undeva e normal să fie aşa, deşi amintirile unui autor în viaţă generează, de obicei, replici ale altor autori, «personaje» ale

cărții sau martori, reali ori închipuiți, ai acelorași evenimente. S-a crezut, poate, că avem de-a face cu o simplă reeditare a volumului mai vechi, *Cititul și scrisul* (apărut la Editura Polirom, Iași, 2002). Am auzit mulți literați serioși exprimând această convingere, semn că la noi, după vorba lui Victor Eftimiu, și ceea ce se publică rămâne inedit... În realitate, *Viață și cărți. Amintirile unui cititor de cursă lungă*, deși reia capitolul *Cititul și scrisul* din volumul omonim (168 de pagini, din totalul de 477 ale prezentei apariții), este o altă carte. Mult mai amplă, partea a II-a, intitulată *Scrisul și cititul*, o redimensionează complet pe prima, înscriind-o într-un alt cerc de semnificații. Nu e vorba neapărat de o porție de dezvăluiri din lumea literară, care lipseau aproape în întregime din volumul publicat în 2002, și care acum înviorează, ici-colo, fluxul amintirii. Discret, de o bună-cuviință înnăscută, Nicolae Manolescu nu-și construiește discursul memorialistic pe baza «povestirilor cu scriitori», atât de populare în lumea noastră literară. Literatura este, pentru el (sunt conștient că rostesc o banalitate), un angajament de viață, de aceea jocul este strict circumscris intelectului. Cei care caută «dedesubturi», polemici, justificări și «pietre pentru templul meu» – ca, de exemplu, în mult-discutatele memorii ale lui Adrian Marino –, vor fi aproape sigur dezamăgiți de sobrietatea și amenitatea prezentei cărți. Există, desigur, episoade și rememorări, prieteni scriitori și întâmplări mai puțin obișnuite: ar fi fost cu totul straniu să lipsească, Nicolae Manolescu fiind deopotrivă unul dintre actorii principali ai scenei literare, din 1962 până azi, și un om cu umor, care gustă o întâmplare cu haz. Totuși, centrul de greutate, în *Viață și cărți*, cade în altă parte. [...] *Viață și cărți* este una dintre cele mai importante cărți de memorii ale literaturii noastre. Doar multe dezbateri stârnite de *Istoria critică*... au făcut ca această operă să nu fie salutăată așa cum se cuvine: ca opera unui mare prozator. ■ Sunt publicate versuri semnate de Aura Christi, din volumul aflat în lucru, *Sfera frigului*. ■ Magda Ursache rostește o sentință dură: „Hăituirea CNSAS l-a epuizat. Mircea Dinescu a câștigat concursul «Vrei să fii miliardar?»», dar și cămașa lui Ivănescu, la zaruri. Cezar s-a zbatut să-și facă dreptate. N-a suportat să-i fie terfelită demnitatea. Cu ce cost psihic nu mă întrebați. A și spus-o: «Nu există păcat mai mare în univers decât să batjocorești sufletul unui om». Vă sună prea patetic? Războiul scriitorului român contra scriitorului român a înscris cea mai rușinoasă filă din istoria lui. Și cred că fila asta e trecută în «catastihu lui Dumnedzău» la numele Mircea Dinescu.” ■ Ironim Muntean scrie despre un roman „redactat în patru luni (20 Noiembrie 2008 – 25 Martie, Bunavestire 2009 București – Mogoșoaia p. 478), într-un ritm febril, febra trupului psihic este un leit-motiv al cărții, recentul roman al Aurei Christi *Cercul sălbatic* (Editura Ideea Europeană, 2010), pus sub pecetea moto-ului: «Dacă așa le place zeilor, să recunoaștem că, de vreme ce suferim, noi am greșit» (Sofocle, *Antigona*), continuă în plan tematic și expresiv discursul despre lume și «omul românesc» într-o viziune artistică personală. Aura Christi aduce în spațiul românesc experiența de viață și de creație și lecția asimilată creator din proza franceză ilustrată de Marcel Proust, din cea rusească

reprezentată de M. F. Dostoievski și Cehov, ori cea germană creată de Th. Mann, putere de invenție, rafinament în structurile narative, har descriptiv, știință a construcției personajelor complexe, portretizate remarcabil, disponibilități reflexive ce-și sorb sevele din filosofia lui Platon, A. Schopenhauer și Fr. Nietzsche, un lirism dens și capacitate eseistică subtilă. [...] Și în acest roman *Aura Christi* rămâne atașată valorilor eterne ale condiției umane, interpretând original simbolurile ei, respingând modele și captivând prin densitatea problematicii, febrilitatea redactării, viabilitatea caracterologică, tensiunea lirică, minuția sondajelor psihologice, știința construcției narative și – nu în ultimul rând – prin registrul stilistic divers, armonios și expresiv, cu formulări aforistice memorabile.” ■ Ștefania Mincu face cunoscut publicului revistei pe „sibianul Mihai Curtean, care coordonează cenaclul literar Club ASTRA în cadrul Bibliotecii Județene din orașul natal, [și care] se află la a treia carte de poezie. Pe primele nu i le-am citit, dar numele său ne era cunoscut. Citit la grămadă, cum poate că nu ar trebui, pare un poet lejerist cu un condei cursiv, colocvial-ironic, fără mari probleme și care are fantezia să scrie nearticulat sau dezarticulat substantivele și fără apostroful de rigoare («păru ei roșu», «becu roșu», «sunetu infernal» etc.), să pună titlul la sfârșitul poemelor și să ne avertizeze de mai multe ori între paranteze că «lipsește o bucată» de text, ca și cum el nu ar face decât să transcrie (tacit) ceea ce, de fapt, scrie – fără vreo grijă deosebită pentru protocolul (sau pentru «canonul») îndeobște cunoscut al poeziei. Ar mai avea, în plus, și fantezia unui titlu de volum («camiku») de un gust exotico-discutabil, într-o «limbă necunoscută» (aflăm din context că vine din contragerea sintagmei «micul meu haiku»), pentru a-l epata pe cititor, propunându-i lucruri nu prea fezabile în poezie. În realitate, Mihai Curtean e un douămiist sută la sută (a debutat în 2005), ba chiar ușor «post», cu o notă aparte de percepere a apocalipticului fără limite, al «ușilor deschise» fatalmente ale sensului și ale deziluzionării, rămase totuși în regimul forțamente hermetic al artelor poetice. Mai mult, este, în felul său, un poet delirant, de «sonate» delirante (a fost și editor al unei reviste de cultură cu titlul «Delirikon», sugerând simultan deliricizarea și delirul). [...] Subs-criem, în încheiere, la spusele criticului Al. Cistelean: da, *Camiku* [Ed. Brumar, 2009] chiar este una din cele mai bune cărți de poezie citite (și de noi) în ultima vreme. Un nou tip de iluzionare forte (cu conștiința, dusă până la capăt, a deziluzionării, însă!) se pare că bate la orizontul poeziei. Dar să mai așteptăm... Lăsăm cititorului, încă neobișnuit, plăcerea să descopere și singur lectura «pe verso» și surprizele pe care ea ni le poate rezerva ca pe niște revelații «apocaliptice» ale noului «amor curtean».” ■ Liviu Stoiciu crede că se poate vorbi despre „Lecții de morală” în cazul Marino: „Adrian Marino și-a petrecut toată tinerețea în pușcărie politică (15 ani), nimeni nu-i ridică statuie că a fost un opozant comunist – că de aceea a făcut pușcărie politică, nu? Tot opozanți politici au fost și scriitorii sau filosofi care au făcut pușcărie politică în regimul comunist, de la Doinaș, Negoțescu, Paleologu, la Noica – și nici lor nu li s-a ridicat statuie, din contră, au fost puși

la zid că au semnat declarații la Securitate. E o manipulare oribilă a sistemului ticăloșit, să nu fie ridicați pe soclu cei ce au făcut pușcărie politică pentru că s-au opus comunismului, ci să fie înjurați deoarece au semnat la eliberare angajamentul (obligatoriu pentru cei eliberați din pușcăria politică) de a colabora cu «organele statului». Acum e executat public (după moarte!) țărănistul Adrian Marino de clica lui Băsescu, de o elită exclusivistă și intolerantă (făcută praf de Adrian Marino), care acum se răzbună lamentabil. CNSAS și consilierul lui Mircea Dinescu (înjurat și el de Marino; Dinescu e cel ce a instrumentat «pe șest» și acest caz, profitând de poziția în care e, cum a instrumentat și cazul Cezar Ivănescu, acuzat și el de turnătorie, fără să dovedească asta) se comportă ca un organism politic de joasă speță, care plătește polițe, iar «Evenimentul zilei» îi face jocul... E mai importantă turnătoriea celui ce a făcut pușcărie politică, în condiții infernale (turnătorie care n-a făcut rău nimănui, era literatură), sau faptul că Marino și toți ceilalți s-au opus regimului comunist, motiv pentru care au făcut pușcărie politică? Și cum e posibil să fie acuzat pușcăriașul politic anticomunist Marino de turnătorie de către o ziaristă de doi bani, înainte de a se pronunța CNSAS și tribunalul? De ce nu se autosesizează procuratura, că a fost încălcată brutal legea, scoțându-se de la CNSAS documente compromițătoare? Pentru mine contează că toți cei ce au făcut pușcărie politică au fost opozanți sau disidenți ai regimului comunist, și trebuie să li se recunoască public eroismul – faptul că după eliberare au turnat, e subînțeles, așa era sistemul ticăloșit construit, și câtă vreme n-au făcut nici un rău nimănui cu declarațiile lor, n-avem ce discuta. Toată mizeria deconspirării în cazul pușcăriașilor politici e o diversiune comandată de regimul aflat la putere, care e prizonier al sistemului ticăloșit. E totalmente dezonorant pentru mass-media să participe la acest festin al canaliilor din elita prosternată lui Băsescu, care azi pun la zid pușcăriașii politici anticomuniști, canalii care n-au avut curajul să se opună dictaturii, ci au fost profitori ai regimului comunist, care n-au făcut pușcărie politică pentru opiniile lor, fiind niște lași oportuniști, dar azi își permit să dea lecții de morală publică! Avem o elită compromisă nu numai de trecut, ci și de prezent, iată: se manifestă în același mod nedemn, ticălos. ■ Aflăm că: „Relativ recent a avut loc în Espacio Niram din Madrid prima întâlnire culturală «Eugen Ionescu de la Slatina la Madrid» dintr-un ciclu de evenimente dedicate dramaturgului român, care vor avea loc în cursul anului 2010, în capitala Spaniei. Dezbaterăa a fost organizată de revista de artă și eseuri «Madrid en Marco» și a avut ca invitat special, din România, pe George Smarandache, directorul Societății Culturale «Eugen Ionescu» din Slatina, alături de dramaturgul spaniol Ignacio Pajón Leyra, directorul Editurii Antígona din Madrid, ziaristul cultural și actorul Tales Jaloretto, directorul revistei Niram Art, Fabianni Belemuski și organizatorul evenimentului, scriitorul Hector Martinez Sanz, directorul revistei «Madrid en Marco». ■ Este publicat un fragment din *Abisul luminat*, de Nicolae Balotă. ■ Aura Christi observă faptul că „La începutul acestui an, din caseta «României literare...» au dispărut abrupt câteva nume la

care țineam: Gabriel Dimisianu, Adriana Bittel, Constanța Buzea. Nume urmate la scurt timp de Alex Ștefănescu, la care țin nu mai puțin: Alex iubește literatura română. (Tocmai acesta e motivul pentru care, între timp, Alex a devenit senior editor la revista «Cultura».) Îi citeam pe colegii de la «România literară» – un fel de arcă a lui Manolescu – în paginile acestei vechi și prestigioase reviste și în ultimii douăzeci de ani, admirând atmosfera care domnea în redacția manolesciană de pe Calea Victoriei. Pe vremuri, am participat și la câteva ședințe. *Pe vremuri.* [...] M-a surprins și totodată m-a amuzat faptul că dl Grigurcu, într-un număr recent al revistei «Acolada» (nr. 3, 2010), într-o notă calomnioasă, în care criticul târgujiuan își vădește din nou vocația de bricoleur de citate, mă consideră, între altele, o... walkirie, în mitologia scandinavă acesta fiind, după cum se știe, numele dat fiicelor zeului Wotan, celebre prin faptul că erau fete «războinice și foarte frumoase, care hotărâu soarta bățăliilor, cauzând moartea unora sau a altora dintre combatanți, potrivit voinței zeilor». ■ Ioan Hăntulescu relatează de la cea de-a treia ediție a Colocviilor Romanului Românesc Contemporan, desfășurate la Alba Iulia: „Pentru a vă edifica asupra interesului stârnit de colocviile de la Alba Iulia, aflați că în amfiteatrul universității locurile au fost ocupate din timp de public, însuși organizatorul Aurel Pantea și colegul său de filială USR, poetul Ion Mărgineanu rămânând în picioare pe culoar, ca niște studenți întârziați, iar conf.univ.dr. Dana Sala, care a ajuns mai târziu de la Oradea, a fost silită de împrejurări să ia loc pe o treaptă, cu agenda pe genunchi. Deh, e și în arătarea respectului față de vorbitori un soi de cochetărie... [...] Au avut loc dezbatările «în plen», pe marginea temei «Romanele romancierilor tineri». O temă care a nedumerit, oarecum, deoarece nu s-a putut stabili cu precizie cam la ce categorie de vârstă se încadrează un romancier «tânăr», fapt remarcat în mod caustic de tânărul critic Bogdan Crețu, care a pus sub semnul întrebării tinerețea lui Caius Dobrescu, de pildă. Este, dacă se face referire la faptul că se află abia la al doilea roman. Dar nouăzecistul Radu Aldulescu sau Cristian Teodorescu, ce atinge bine- nișor vreo 50 de primăveri, mai sunt ei tineri? Oare în ce accepțiune? Bogdan Crețu a mai atacat, cu franchețe, ideea că literatura tinerilor este una mizerabilistă, în condițiile în care se caută spre ilustrare a acesteia (vezi Dan C. Mihăilescu) tocmai (și numai) textele mizerabiliste. Mai prudent, prof.univ.dr. Ion Simuț și-a declarat ezitarea în a rosti numele celor mai buni tineri, lansându-se în schimb într-o disertație asupra lipsei de ideologie la autorii tineri. Nu a ideologiei politice, firește, ci a lipsei de viziune asupra lumii (în cele mai multe cazuri), asupra omului și asupra literaturii, de care se fac vinovați tinerii. [...] Odată cu încheierea festivității a început adevăratul spectacol al colocviilor, respectiv lansarea volumului *Trădarea criticii*. [...] Spun spectacol, pentru că o întâlnire între doi membri ai Academiei Române precum Nicolae Breban și Eugen Simion, cu toată abundența de metaforă și de informație pe care un dialog la acest nivel îl prilejuiește, este de-a dreptul fascinantă. Doi maeștri ai digresiunilor, doi maeștri ai ironiei, autoironiei și maliției, nu pot fi decât admirabili chiar și în cea mai banală discuție,

despre calitatea apei minerale, de pildă. Regretăm absența celui prieten (credem) al albauienilor care se numește Nicolae Manolescu, inițiator al colocviilor și sprijinitor al acestei idei, alături de Nicolae Breban. O întâlnire Breban-Simion-Manolescu aici, la Alba Iulia, trei intelectuali de prim rang și, totodată, trei cozeuri eleganti ca spadasiinii din vechime, ar fi făcut istorie. Neînsângerată, desigur, dar demnă de imprimat și de relatat ulterior. Dar chiar și așa, dialogul a fost savuros, spre încântarea publicului, mai mult sau mai puțin avizat sau cunoscător al culiselor lumii literare. Alba Iulia a fost încântată de prezența oaspeților săi (a tuturor, fără excepție) și mai mult ca sigur că-și va deschide brațele să-i înâmpine cu aceeași căldură și anul viitor. Mai puțin «resemnați în fața adevărului estetic» (Eugen Simion dixit) și mai convinși de acest adevăr, ca și de faptul că prezența lor aici este dorită și necesară, apreciată, consemnată și memorabilă.» ■ Nicoleta Dabija scrie despre „Seriile *Timpul*”: „Răspund prompt, nădăjduiesc, invitației Aurei Christi, de a scrie câte ceva despre evenimentele reunite sub titulatura «Serile Timpul», cuvinte menite să însoțească un succint album foto de la întâlnirile pe care le coordonez la Iași, sub egida «Fundăției Culturale Timpul» și a revistei omonime. Poate n-o să mă înșel nepermis de mult dacă justific invitația poetei nu doar ca un semn de mulțumire pentru prezența ei la Seri, de joi 20 mai, ci și provocată de starea de bine pe care a resimțit-o în atmosfera cafenelei de la etajul V, din cel mai nou corp al celei mai vechi universități din țară. [...] Serile Timpul dau dependență se pare. Nu puțini au venit o dată, de două ori, și apoi n-au mai putut fără. Exemplul elocvent e polonezul Marek, venit cu bursă de studii în România pentru un semestru, pe care a prelungit-o la un an, care a devenit un permanent al întâlnirilor noastre. Acum, când i se apropie plecarea, mi-a mărturisit cu tristețe sinceră cât suferă, cum n-o să-și găsească el locul joia seara, gândindu-se la ce se întâmplă la Serile Timpul și în «Iașul lui». ■ Irina Petraș recapitulează evenimentele literare petrecute la Cluj, în acel an: „In cadrul proiectului «Scriitorul în Cetate», demarat în 2005, Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor din România a organizat în februarie 2010 un Simpozion național «Ion Budai-Deleanu 250. Țiganiada azi», cu gândul de a readuce în actualitate una dintre cele mai interesante și mai greu de catalogat personalități ale literaturii române, figură aparte a Școlii ardelenе. Lucrările Simpozionului vor fi publicate într-un volum, care va reuni comentariile pe care le-a stârnit și le stârnește încă/iarăși opera sa. [...] Cea de-a 20-a Ediție a Festivalului Internațional Lucian Blaga a avut loc la Cluj- Napoca în zilele de 6-7 mai 2010. Festivalul e organizat de Societatea Culturală Lucian Blaga în colaborare cu Uniunea Scriitorilor Filiala Cluj și cu alte instituții de cultură clujene. [...] *Meridian Blaga 10*, volum editat cu ocazia celei de-a 20-a ediții a Festivalului Internațional Lucian Blaga, cuprinde studii sau fragmente de studii în română, engleză, franceză, spaniolă, italiană, germană despre opera lui Lucian Blaga. [...] În urmă cu un an, Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor lansa *Clujul din cuvinte*. Li s-a cerut atunci tuturor să scrie despre Clujul copilariei, al studenției, despre Clujul de odinioară, dar și de azi,

cu accent pe locuri, nu pe oameni, chiar dacă cele două «elemente» nu pot fi despărțite, ele «făcându-se» unul pe altul. [...] În cazul unor Horia Stanca, Ion Negoitescu, Aurel Gurghianu, Aurel Șorobetea, frânturile reproduse țineau locul unei invitații la relectură. În continuarea acestui volum, a fost conceput albumul *Locuirea cu stil. Locuri ale memoriei culturale transilvane*. Editat cu sprijinul Primăriei și al Consiliului local Cluj-Napoca, al Direcției Județene Cluj pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național, al Centrului județean de Cultură Bistrița-Năsăud, al Direcției Județene Satu Mare pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național, albumul are 300 de pagini și e tipărit în sepia, pe hârtie cretată (format 20x20 cm). El reproduce imagini ale celor mai importante locuri ale memoriei culturale clujene/ ardelene: case memoriale, clădiri în care s-au născut, au trăit, au creat mari personalități ale literaturii, muzicii, picturii, arhitecturii clujene/ardelene, interioare, mese de lucru, ateliere, statui, plăci comemorative etc. Fiecare imagine este însoțită de o legendă explicativă. Albumul este completat cu un mic dicționar de personalități. El poate fi un instrument de educare în spiritul respectului față de tradiție, dar și unul de utilizat în activități ținând de turismul cultural. [...] La Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor a fost lansată o antologie mai puțin obișnuită: *Invitație la vers*. Ea s-a născut din dorința de a pune la îndemâna cititorilor de toate vârstele versuri frumoase, versuri-aforism, versuri exprimând lapidar și memorabil adevăruri omenești. Scriitorii care rostesc invitația înșiră versurile lor preferate din poezia românească și din poezia lumii; dacă sunt poeți, încep prin a oferi un poem propriu. Fotografiele lor încearcă să dea căldură și chip invitației. În secțiunea *Invitație la versuri alese*, cititorii sunt invitați la o călătorie prin poezia românească din toate timpurile. Am ales anume să indicăm doar numele poetului și, când e cazul, al traducătorului pentru a-i ispiți pe cititori să caute singuri amănunte în biblioteci și librării. Antologia e una fără sfârșit. Oricine mai poate adăuga un vers la sutele reunite aici. Volumul e ilustrat cu caligrame ale lui Guillaume Appolinaire. Cei care invită la vers sunt: Ioan Pavel Azap; Sânziana Batiște; Nicolae Băciuț; Horia Bădescu; Alexa Gavril Băle; Mariana Bojan; Dumitru Cerna; Doina Cetea; Minerva Chira; Aura Christi; Ion Cocora; Cornel Cotuțiu; Ion Cristofor; Dan Damaschin; Iulian Dămăcuș; Lucia Dărămuș; Vasile Dâncu; Péter Demény; Andrei Doboș; Darie Duncan; Andrei Fischhof; Martha Izsák; Maria Jorj; Alexandru Jurcan; Rodica Lascu-Pop; Rodica Marian; Valentin Marica; Ioan Marinescu; Mircea Măluț; Victor Constantin Măruțoiu; Alexandra Medrea; Ioan Milea; Ion Moise; Gavril Moldovan; Daniel Moșoiu; Mihaela Mudure; Marcel Mureșeanu; Sânziana Mureșeanu; Mircea Muthu; Ioan Negru; Olimpiu Nușfelean; Maria Pal; Irina Petraș; Marta Petreu; Ioan Pinteă; Ion Pițoiu- Dragomir; Laura Poantă; Petru Poantă; Ilie Rad; Persida Rugu; Constantin Rusu; Lucia Sav; Miron Scorobete; Adrian Suciu; Grete Tartler; Flavia Teoc; Adriana Teodorescu; Sanda Tomescu Baci; Victor Țarină; Marian Nicolae Tomi; Alexandru Vlad. [...] Aflăm că apărut *Dicționarul de la Iași*, un dicționar biobibliografic esențial: „Carte cu 1500 de prezentări de autori și 1700

de imagini (fotografii personale și de grup, case memoriale, semnături, planșe color, în condiții grafice deosebite). Pe lângă scriitorii clasici, am cuprins un număr impresionant de autori ai zilelor noastre din filialele Uniunii Scriitorilor (și nu numai). Mai figurează scriitori din Republica Moldova, Cernăuți, Voivodina, Israel, diaspora românească. Dicționarul însumează 550 de pagini și este realizat de scriitorul Boris Crăciun, membru al Uniunii Scriitorilor din România, cunoscut pentru cărțile: *Moldova plânge*, *La porțile Orientului*, *Taciturnul*, *Istoria ilustrată a literaturii române*, *O istorie legendară a Iașilor*. Cum puteți intra în posesia *Dicționarului de la Iași*? Comenzile, care vor fi onorate cu promptitudine în sistem ramburs, prin poștă, se pot face prin: 1) e-mail: portile_orientului@yahoo.com, librerie@carte-scolara.ro; 2) telefon (fax, cu robot) 0232/239393, telefoane mobile 0745/529135, 0744/237156; 3) scrisori, pe adresa: Editura Porțile Orientului, Oficiul Poștal Iași 12, C.P. 2702. Prețul unui dicționar este de 100 lei și cuprinde taxele poștale și TVA-ul. La o comandă ramburs de 3 volume achitate (deci 300 lei), veți primi 4 exemplare. Editura noastră pregătește în prezent un nou volum: *Dicționarul cuprinzător al scriitorilor români contemporani*, rugând pe această cale scriitorii să ne trimită un curriculum vitae detaliat, cu numeroase amănunte biografice, referințe critice, fotografii personale și de grup, chiar și cărți reprezentative, pentru a realiza un portret de autor dens și exact în noul nostru dicționar de actualitate literară. [...] La împlinirea a 18 ani de existență, editura clujeană «Casa Cărții de Știință» relansează concursul de manuscrise, într-o formulă nouă, «Colecția de proză». În primul rând, concursul nu mai este unul exclusiv de debut, se adresează tinerilor prozatori (limita de vârstă: 40 de ani) din toată țara. Manuscrisele vor fi evaluate de un juriu format din critici literari, membri ai Uniunii Scriitorilor din România. Pe coperta 4 va fi reprodus un text escortă semnat de unul dintre criticii membri ai juriului. Data limită de predare a manuscrisului: 20 August 2010. Rezultatele vor fi anunțate până la data de 20 septembrie. Termenul de apariție a cărților 15 noiembrie. Manuscrisele vor fi trimise la editura@casacartii.ro sau la adresa editurii: Casa Cărții de Știință, 400129, Cluj-Napoca, B-dul Eroilor, nr. 6-8 Manuscrisele vor fi trimise cu font Times New Roman 12 pt/single, în format A4, fără alte detalii de punere în pagină ori setări de format. Volumele câștigătoare vor fi editate gratuit și promovate prin mijloacele la îndemână editurii: librării, site, târguri de carte, lansări de carte, presă literară, televiziune etc. Copyright-ul va rămâne al editurii pe o perioadă de 5 ani. Toate cărțile apărute prin Concursul de proză vor constitui «Colecția de proză» și vor fi numerotate. ■ În această lună, Marin Radu Mocanu semnează „Revista revistelor”: „Ca să fim bine intenționați până la capăt, mai invocăm și spusele esteticianului, Andrei Pleșu, cu referință la clasa noastră politică: «Toți cei care asistă compătimitor la această agonie sunt neputincioși. Tratatamentul ar trebui să vină de sus, de la instituții importante, cum ar fi Ministerul educației și Cercetării sau Academia Română. Dar o anumită eficiență ar avea și reprezentanții presei scrise și vorbite, profesorii, oamenii de litere și părinții (ceea

ce – n.ns.) ar trebui, în principiu, să ofere și oamenii noștri politici, de la miniștri și parlamentari» («Adevărul», 24 martie 2010) – nu numai în privința limbii române, ci și în aceea a caracterului și a probității civice, subînțelegem noi...”

[„Convorbiri literare”, nr. 6 (174)] În „Biblioteca foileton” oferită cititorilor este inclusă Simona-Grazia Dima, cu o broșură de texte purtând titlul „Prezența”.

■ Constantin Dram observă că, „dacă prin romane anterioare probase faptul că unul dintre poeții de primă mână poate să scrie proză de calitate, prin recentul său roman, *Ambasadorul invizibil* (Polirom, 2010) demonstrează că e greu să mai produci discuții despre romanul din ultimii ani fără a ține cont și de acest titlu. [...] un foarte bun și necesar roman al literaturii române din acești ani, un roman despre viață și puterea de a trăi și a muri, despre putere, despre singurătate, despre spaimele vizibile și invizibile ale umanității, cum sunt toate romanele cu adevărat bune din marea literatură a lumii.” ■ Adrian Dinu Rachieru publică prima parte a articolului „Poeți la «cartier», în care discută volumele semnate de Emilian Galaicu-Păun. ■ Vasile Spiridon consideră că volumul semnat de Val Butnaru, *Cartea nomazilor din B.* (Editura Prut Internațional, 2010), este „inteligent scris, cu vervă și umor de foarte bună calitate, dar străbătută și de o undă de tragicism.” ■ Șerban Axinte ține să precizeze din capul locului că *Măcel în Georgia* (Polirom, 2008) de Dumitru Crudu e un „roman puternic, ingenios, structurat și bine scris (în paradigma anticalofiliei însă). Reprezintă o încercare meritorie de reliefare a unor aspecte mai puțin literaturizate la noi. [...] *Măcel în Georgia* este un roman imperfect care se reține. Foarte multe scene și se infiltrează în creieri. Îți comunică o realitate pe care apoi o porți cu tine.” ■ Ion Zubașcu discută o carte scoasă în „în condiții grafice de invidiat la tot mai vizibila editură Limes din Cluj Napoca, în 2010”, *Paznicul ploii*: „Ținta creației poetice e tot limbajul, autoreflexivitatea, căutarea sau justificarea unei identități refuzate de comunitatea tribală, într-un festin imaginativ dezlănțuit, nețărmarit de-a dreptul la Adrian Alui Gheorghe, nicidecum tranzitivitatea și centrarea pe definirea co-relativului obiectiv a ceea ce transportă mijlocul de comunicare al limbajului.”

■ Aura Christi scrie despre „cea mai incomodă carte a anului 2009: *Trădarea criticii*, de Nicolae Breban: „un exercițiu de admirație față de primul Nego, față de primul Raicu, față de primul Manolescu, față de primul Simion, față de primul Matei. Și un exercițiu de luciditate e această carte crispantă, incomodă.” ■ Gellu Dorian recunoaște că nu știe în ce măsură cartea *Vers de toamnă*, semnat de Viorel Pivniceru, polițist din Covasna, va avea tot atât de mult succes” însă, descoperă „un poet de o sensibilitate de stoc, să o numesc așa, firească și sinceră, cu disponibilități pe o coardă vetustă a sufletului, ne-ancorată la realitatea poeziei cotidiene de la noi. Viorel Pivniceru scrie pur și simplu lipit cu privirea, sufletul și mintea de natură, creînd pasteluri ce cu greu își mai fac loc acum în paginile poezilor români.” ■ Volumele și autorii „ieșeni” expuși de Peregrinus în „Panoramicul editorial” sunt: „Augustin Buzura, *Raport asupra singurătății* [Polirom, 2009]; Horia Holban, *Povești pentru copii care nu mai sunt copii și pentru adulți care*

mai sunt copii [Editura Lumen, 2009]: „Într-un limbaj accesibil și copiilor, atent și la mesajul transmis, autorul nu construiește doar niște simple «povești», ci poartă cititorii, mai mici sau mai mari, de la noi în Anglia, în Germania și înapoi în România ș.a.”). ■ Emilian Marcu așază în „vitrina cărților” cărți foarte bune -patru penițe –(*Sărută-mă, singurătate!* [Editura Estfalia, 2009]: „, Alexandru Mihăilă „pare un adevărat giuvaergiu care, cu tenacitate știe să arate luminii fața cea mai curată și mai lucitoare a lumii demult apuse. Calofil până la exasperare, dar în aceasta constă farmecul și frumusețea scrierii lui Alexandru Mihăilă. [...] Cu romanul *Sărută-mă, singurătate!* Alexandru Mihăilă devine o voce epică puternică și de luat în calcul.”; *Om fi greșit galaxia!* [Editura Ateneul scriitorilor, 2010]: „pot spune că poezia lui Calistrat Costin nu este una încrâncenată, este doar o poezie a pradoxurilor destul de bine temperate, o poezie a umorului, uneori discret, alteori dimpotrivă, în care el se simte confortabil, deși pentru cititor pare mai degrabă un rechin în acvariu.”) și un volum acceptabil – două penițe – („O poezie confesivă, poate excesiv de confesivă prin anumite locuri, de observație foarte atentă a străilor sufletești, uneori chiar melancolică, asemenea unei scrisori din alt veac, suferind de puțină tristețe, scrie Elena Păduraru în această carte interesantă intitulată *Prin fire de dor* [Editura Pim, 2010]”). ■ Publicațiile asupra cărora se oprește Valentin Talpalaru sunt: «Tomis» [...] Un ultim omagiu și din partea noastră lui George Vasilievici, fostul și permanentul redactor al revistei, odată cu invitația de a citi tulburătorul grupaj de note dintr-un jurnal, care capătă o gravitate dublă acum, după lăsarea cortinei. [...] Să facem un salt imaginar tocmai la Sibiu, pentru un contact cu ce se mai scrie, ce se mai comentează în zonă, cu ajutorul revistei «Transilvania». [...] Iar noi trecem la Arad navigând pe «Arca» lui Vasile Dan. [...] Poezia semnată de Sebastian Breștian, Sanda Deme, Ana Dovaly, Ciprian Vâlcă, paginile de traduceri, completează un număr pe care nu trebuie să-l ratați. După cum vă recomandăm același lucru și în cazul revistei «Bucovina literară». Deși întrebarea «editorială» a lui Alexandru Ovidiu Vintilă nu ne primește cu un alizeu: *Mai râd scriitorii?* [...] Adrian Dinu Rachieru ne provoacă să asistăm la o dezinvoltă dar densă conversație cu Ion Miloș, care se alintă din start: «Vă țineți de fleacuri și de economie nu vă pasă. Asta-i boala voastră! Ce vrei de la un scriitor fără fax și fără Volvo? Eu sunt mereu în coadă. Eu nu mă dau cu puterea. N-am avut niciodată nicio putere: nici politică, nici socială, nici culturală!». Ei, nici chiar așa, maestre! Ai intrat până și în manualele nordicilor, le-ai pus pe tavă în față marii noștri clasici! [...] «Oglinda literară» ne propune un interviu cu scriitorul, criticul și editorul Marius Chelaru. [...] ne oprim pentru o haltă finală la «Antares», și la gazda Corneliu Antoniu. [...] Se cuvenea și o abluțiune lirică, de care responsabilă este Adriana Sitaru cu un grupaj substanțial de versuri sub genericul *Brăila, orașul poem*. Nu ratați nici fragmentul de roman al lui Ioan G. Tofan, *Întâlnire cu Pavel Korceaghin*. ■ În „Curier de ambe sexe”, Nicolae Sava răspunde scriitorilor „aspiranți”: „Corina Lilian Blidea din Târgul Jiu, profesoară la un colegiu național din Gorj, care ne trimite un CV

de «numai» 18 pagini (din care aflăm, printre altele, că are permis de conducere, a fost membră PSD [...]) ne atașează mailului câteva versuri incolore, insipide, inodore, iar altele hilare. [...] [Pe] Roberson Zama, consilier juridic din Onești, [...] îl rugăm să (sic!) mai revină la noi doar după ce citește mai multă poezie contemporană. Pentru că, se vede, în materie de poezie a rămas în celelalte secole. Iar talent are îndeajuns, dacă putem spune așa. [...] Viorel Bucur, Karlsruhe, Germania, „ne bucurăm că, departe de casă fiind, și de limba română, nu ai uitat să emoționezi cititorul prin cuvânt. Vom alege două din poeziile trimise pentru o viitoare antologie, așteptându-te și cu alte texte la curierul nostru. Semne de înclinație spre poezie se întrevăd și în textele trimise de Luminița Pțrvu din Ploiești, Ana-Maria Capâlnean din Blaj, Ioana Goleanu din Piatra Neamț, Mircea Albu din Reșița și Iulian Rotariu din Cluj Napoca. Pe toți îi rugăm să revină cu noi texte doar după ce se vor pune serios la punct cu gramatica. Lipsa spațiului nu ne permite să dăm fiecăruia dintre ei sfaturi de ortografie și de punctuație. Când ne pregăteam să trimitem prin poșta electronică curierul din această lună spre redacție, ne-a sosit un mail de la Albert Cătănuș, unul din corespondenții noștri care ne-a entuziasmat acum câteva luni prin textele trimise. [...] Din succintul CV aflăm doar că e student la Facultatea de istorie din Brăila și că a obținut câteva premii la diferite concursuri de poezie din țară. Atât. restul e poezie. Poate cea mai frumoasă poezie de dragoste pe care am citit-o în ultimii ani.” Drept urmare, în „Antologia curierului” are șansa de a fi inclus Albert Cătănuș, din care ne permitem să redăm câteva versuri: „[...] iar medicii vor spune/ «cadavrul lui Albert nu prezenta leziuni interne/ nici semne de violență,/ cauza cea mai probabilă a decesului este o stare acută/ de singurătate/ declanșată de iubita lui care l-a părăsit în mijcolul unui/ vers de dragoste!».” ■ Paginile de poezie găzduiesc versuri semnate de Ștefan Amariței, Ion Gheorghe Pricop, Melania Cuc, Radu Bribete, Constantin Mănuță. Gheorghe Schwartz semnează textul „Quasimodo-Erostrat îndrăgostit.”

[„DILEMATECA: scrieri, autori, lecturi”, nr. 49] Mircea Vasilescu crede că „am ratat definitiv epoca în care s-ar fi putut realiza , de pildă, un serial *à la BBC* despre viața lui Eminescu sau a lui Caragiale. [...] Și cine s-ar mai apuca vreodată (presupunând că ar fi și bani pentru așa ceva) să facă, pentru televiziune, un serial «epopeic» în 32 de episoade după, să zicem, *Frații Jderi*? E adevărat, aici e nevoie și de întrebarea pereche: oare cine l-ar mai privi? Ar mai avea audiență? [...] Și de ce l-ar privi oamenii, pentru a-și vedea «epopeea națională» sau de dragul aventurilor, luptelor cu săbii și cavalcadelor? Exemplul hollywoodian arată că subiectele istorice sau personajele literare din cărți clasice pot avea succes *global* dacă se ocupă de ele mașinăria de marketing a industriei cinematografice americane. Noi, românii, ne iubim istoria și literatura. Cum ar fi Ștefan cel Mare al lui Sadoveanu eroul unui film care să spargă încasările în cinematografele lumii? Se sparie gândul...” ■ Marius Chivu recomandă cititorilor recenta traducere din Mallarmé: „Cum nu sunt inițiat în subtilitățile limbii franceze, mie

îmi place Mallarmé numai dacă-l traduce Șerban Foarță. Dacă acolo unde se află acum știe limba română, cred că Mallarmé însuși este invidios pe versiunile poetului de la Timișoara care i-a tradus, prefațat, glosat și iconografiat un splendid *Album de versuri* (ediție bilingvă, Editura ART). Și pentru că se apropie vara, iată începutul unei *tristesse d'été*: *Dormind, pe plajă, somnul războinicilor, ție/ Ți-e părul baie tândră sub soare exoftalm/ Ce, precât plânsul schimbă-n erotică beție,/ Pe chipu-ți vitreg arde tămâia unui psalm*. ■ Aflăm că prima ediție a „Zilelor literaturii române” de la Chișinău și Bălți (19-21 mai) „i-a avut ca invitați pe scriitorii Gabriela Adameșteanu, Doina Ruști, Elena Vlădăreanu, Eugen Negrici, Varujan Vosganian, Dan Lungu, Dumitru Crudu, Iulian Ciocan, Alexandru Vakulovski, Claudiu Komartin, Vasile Ernu ș.a. Au avut loc lecturi publice, lansări, conferințe (*Literatura română în comunism*) și dezbateri (*RO și MD sau ce știm unii despre alții?*, *Literatura despre comunism: eliberare, revoltă, nostalgie*, *Literatura română în tranziție. Teme și tendințe*, *Poezia tânără din Republica Moldova și România*) moderate de Vitalie Ciobanu și Emilian Galaicu-Păun. Evenimentul s-a încheiat cu un concert susținut de formația Trigon. [...] Filip Florian a participat la Festivalul Internațional de Literatură PEN World Voices de la New York (28 aprilie – 3 mai). Autorul a prezentat în cadrul unor lecturi publice și mese rotunde romanele sale apărute în SUA (*Little fingers* și *The Day of the King*, Editura Houghton Mifflin Harcourt, ambele în traducerea lui Alistair Iar Blyth). [...] Romanul *Degete mici* a mai apărut anul acesta în limbile slovenă și slovacă, fiind în curs de traducere și în limba spaniolă. [...] Adela Greceanu a fost invitată la Festivalul de Literatură „Dasein» din Antena (7-9 mai) unde a susținut o lectură publică din romanul *Mireasa cu șosete roșii* (Polirom, 2008). [...] Nominalizară la Premiul «Jean Monnet» pentru literatură europeană, versiunea franceză a romanului *Drumul egal al fiecărei zile* de Gabriela Adameșteanu, realizată de Marily Le Nir, a fost publicată anul trecut la Editura Gallimard cu titlul *Vienne le jour*. [...] «Gabriela Adameșteanu excelează în descrierea intruziunii politicului în viața intimă. Într-o manieră mai clasică, dar cu aceeași măiestrie narativă, *Vienne le jour* vine din același filon artistic, amestecând cu abilitate cronică istorică cu povestea unei educații sentimentale și politice... Un frumos portret de femeie în pragul maturității, asupra căreia planează umbra mașinării *totalitare* (Stéphanie Dupays, în «Le Monde».” ■ Bogdan Alexandru-Stănescu decide să ia atitudine cu privire la reacțiile critice stârnite de volumul *Un om din Est* (I), Editura Noul Scris Românesc-Tracus Arte, 2010, preț: 30 lei: „Hai să dăm extraliterarului ce-i al extraliterarului și să nu mai batem apa-n piuă despre cât de așteptată a fost această carte sau despre dimensiunile ei în comparație cu timpul «alocat creației». Mai uimitor mi se pare faptul că reacțiile venite din partea criticii nu fac altceva decât să construiască o falsă imagine unei cărți dacă nu excelente, măcar foarte bune. Mă întreb câteodată dacă viitorul critic literar n-ar trebui să dea un examen de «gust». Să i se pună un «macrameu» în față, alături de *Lupta lui Iacov cu Îngerul*. Să vedem ce alege. [...] Și, ca o recomandare

lipsită de morga criticistă, pot spune că am citit cartea lui Ioan Groșan cu o plăcere pe care nu mi-a dat-o nici măcar dublul avertisment al cronicilor ingerate anterior. Sper ca mențiunea «volumul I» să nu fie o poantă...” ■ Paul Cernat e de părere că „minor și pitoresc, facil cât trebuie, volumul lui Cătălin Mihuleac [*Zece povestiri multilateral dezvoltate*, Cartea Românească, 2010, preț: 22, 95 lei] amuză și destinde, fără să trișeze, înprospătând (eventual) amintirile personale cu emfatica «memorie». O carte numai bună de citit în tren, în drum spre sau înapoi dinspre litoralul autohton de azi, cu gândul la cel de acum 30 de ani.” ■ Legat de cartea *Ca picăturile de sânge pe linoleumul din lift (supraroman)*, [Cartea Românească, 2010, preț: 22 lei] Adriana Stan observă: „are, într-adevăr, compoziție democratică, de super-ofertă: *thriller*, rebeli fără cauză, sentiment, dramoletă, tablou social și practici la zi (bloguri, rufe murdare spălate la televizor). Pe nici un ingredient nu apasă însă surplusul de gravitate specific comercialului, deci raftului trei. Talentul cert și atât de personal al acestei autoare [Maria Manolescu] funcționează dramaturgic și aici unde, cu flamboaianță de show, ea se joacă de-a metaclișeul. Iar «cadavrul din frigider», prin toate tabuurile și locurile comune pe care le detonează, ar trebui să fie și scheletul din dulap în cazul minților astupate. «Criticul Costel», de pildă.” ■ Cosmin Borza face următoarea remarcă: „Redus la trama narativă, romanul *Poemele secretarei* (Cartea Românească, 2010, preț 24, 95 lei) s-ar integra în categoria literaturii de consum. [...] Însă Ștefania Mihalache nu se mărginește la a compune un roman «popular». În prelungirea stilului narativ experimentat în cartea sa de debut, *Est-falia* (2004), autoarea imprimă *Poemelor secretarei* o dimensiune eseistic-lirică, precum și o coloratură polifonică. Iar această stratificare a construcției romanești generează și cele mai reușite pagini, și scăderile estetice. [...] Atmosfera și ideile anihilează *story*-ul în cartea Ștefaniei Mihalache. Lumea consumismului privată de orice poezie apare în *Poemele secretarei* lipsită uneori chiar de propria ei «proză».” ■ Gabriela Gheorghisor consideră că *Gluma rusească* (Cartea Românească, 2010, preț: 22, 95 lei) „este un roman retenibil îndeosebi prin semnificația titlului, însă Dragoș Ghițulete e de-abia la debut. Mai are timp să convingă ca prozator.” ■ Despre volumul Denisei Mirena Pișcu, *Omul de unică folosință/ Disposable people* (Galway Print, Ireland, 2009), Alexandru Matei crede că „Sensibilitatea apartine a acestei poezii, trasă în registrul efemerului și al tranzitorului, puțin sociabilă, dar mai mereu empatică, nu cadrează cu așteptări maxime. O poezie bună tocmai pe măsura discreției cu care se spune, deloc locvace, are puține șanse de a trece cu urme prin fața cititorului român. Dar la fel de adevărat e că poeta poate mai mult și că, deocamdată, riscă prea puțin.” ■ Din articolul semnat de Adina Popescu aflăm că a descoperit că „la noi (și bănuiesc că și prin alte părți) romanele *chick lit* au un succes nebun la adolescente «de talie mică» (-14 ani). Dora, care are 13 ani, a citit *Fata fantomă* [autoare Sophie Kibsell, volum apărut în 2009 colecția «Chic» a editurii Polirom, traducere din limba engleză de Vali Florescu, preț: 39, 50 lei] pe nerăsuflete (n-a putut să o lase din mână nici la baie), în vreme ce o

bibliotecară de la o bibliotecă de cartier mi-a mprturisit cu ușor dezgust că întreaga clasă a VI-a de la o școală din apropiere (partea ei feminină) i-a golit rafturile de literatură *chick lit*, deși ea le-a recomandat cu insistență *Jane Eyre* și *Marile speranțe*. Așadar, mi-am făcut curaj și am citit *Fata fantomă*. Recunosc că am pățit ca Dora – n-am mai lăsat-o din mână o noapte întreagă. După ora 3, mă regăseam nu atât în personajele din carte, cât în cititoarele ei de 11-13 ani, înțelegându-le «pasiunea» și emoțiile. [...] Și m-am îndrăgostit un pic de Ed Harrison, Bărbatul perfect pe care Saddie i-l găsește Larei, un Clark Gable oarecum ridicol și desuet, dar care nu are nimic în comun cu «modelele» masculine promovate astăzi (nu știu de ce acum nu-mi vine în cap decât Adi Mutu). Una peste alta, *Fata fantomă* este o carte decentă. Nu e deloc «nocivă», așa cum ar putea crede unii părinți de fete care ar prefera să le vadă citind *Marile speranțe*. Povestea de dragoste din carte se reduce la îmbrățișări și săruturi, femeile își pot doar imagina ce o să se întâmple mai departe, iar puținele scene de amor nu au nimic explicit, provocând cel mult oftaturi visătoare și suspine. *Fata fantomă* este un roman al zilelor noastre, așa cum sunt ele, pragmatice, grăbite și superficiale. [...] Bibliotecarei care mi s-a plâns de fetele de-a VI-a care se regăsesc în cărțile *chick lit*, respingând astfel «adevărata literatură», i-aș spune că e normal să fie așa și n-ar trebui să aibă niciun motiv de îngrijorare. Ar trebui însă să-și dea seama că mult mai important e că aceste fete au venit la bibliotecă pentru a împrumuta cărți.” ■ În reportajul semnat de Mădălina Șchiopu sunt incluse povești de viață tulburătoare: „Tânărul din fața mea respiră fragilitate prin toți porii: are tenul alb și ochii mari, albaștri, de copil, se înroșește des în timpul conversației, vocea îi tremură ușor, din când în când își frânge mâinile. În timp ce povestea, realitatea a fost suspendată: o vreme, aproape am uitat unde mă aflu. «Scriam dinainte, dar foarte rar, în locul ăsta mi-am descoperit cu adevărat această latură, fiindcă am mai mult timp. Când am ajuns aici, mă uitam des în oglindă, și la un moment dat am încetat să mă văd pe mine, vedeam cuvinte. Am început să le aștern pe hârtie, sub formă de poezie. Ce părere au ceilalți despre ce fac? E ca în lumea dvs: unii acceptă acest lucru ca pe ceva firesc, alții spun că sunt ipocrit și vreau să mă arăt altfel decât sunt. Nu-mi pasă. Am învățat să pun o barieră între mine și ceilalți, între mine și lume.» «Și pentru ce sunteți aici?» Starea de fapt, izgonită o vreme de confesiune, se întoarce, neiertătoare: «Complicitate la crimă». Pentru câteva secunde, amândoi privim în gol. Cătălin Ifrim are 29 de ani, dintre care pe ultimii zece i-a petrecut la Penitenciarul Botoșani. [...] În închisoare l-a descoperit pe cel pe care deținuții îl numesc, cu un ecou neplăcut din perioada comunistă, «profesorul de reeducare» - denumirea oficială a Autorității Penitenciarelor este cel de «educator». [...] Acesta l-a încurajat să împrumute cărți de la bibliotecă, să scrie și să publice poezii în revista penitenciarului. Anul trecut s-a organizat prima ediție a concursului pentru persoane private de libertate «Poezie de pușcărie». Cătălin a luat locul II. Anul acesta a trimis din nou poezii și a obținut un premiu III. A fost o turnură fără precedent în viața lui petrecută în mare parte

într-un spațiu închis: rezultatul l-a încurajat să scrie mai departe. Acum vorbește aproape ca un profesionist, se gândește deja la primul volum de versuri: «Am publicat două plachete de versuri, dar n-am avut încă șansa să public în volum, pentru că la început n-am avut sponsori, dar acum s-a ivit ocazia și în curând sper să public și primul volum.» [...] «ce ai tu sfânt?... cafeaua de dimineață,/ dunga de la pantaloni, horoscopul de la ultima pagină/ știrile pe scurt de la ora șapte,/ metroul aglomerat, poarta instituției,/ cardul, programarea la dentist, banca din parc/ Week-end-ul la unicul coleg care/ te mai suportă – și te suportă de când/ nu te mai lamentezi.../ ce-ai tu sfânt?/ ... căruciorul de la supermarket,/ ideea de biserică, privind-o de la geamul autobuzului – când nu citești ziarul -/ și-ți pare un element arhitectonic oarecare.../ ce-ai tu sfânt?/ ...colecția de CD-uri, vitrina/ cu insigne, imaginea publică, bârfa preajmei tale./ firul rebel alunecând pe frunte.../ asta-i...» *Religia ta* este poezia câștigătorului concursului, Valeriu Barbu, de la Penitenciarul Galați. Un bărbat slăbuț, îmbrăcat într-un costum negru, dornic să-și citească poeziile, cu intonație, în fața publicului format din ziariști și deținuți. A rămas însă într-un colț, stingher, fiindcă toată mulțimea de ziariști prezenți la festivitate a năvălit peste cea mai faimoasă dintre premiate, Ioana Maria Vlas, care a eclipsat evenimentul. Nu, nu neapărat pentru poezie: poate, cine știe, scapă ceva în declarațiile de presă despre Vîntu și acoliți. Așa că poezia a rămas undeva în umbră, ca pretext pentru subiectul jurnalistic al zilei. Ironie este că, în toată vânzoleala, publicul format preponderent din deținuți are comportamentul cel mai serios și decent.” ■ Marius Chivu inițiază o nouă anchetă. Întrebarea le este adresată, de această dată, bloggerilor români, care sunt chestionați cu privire la cartea lor preferată. Marius Chivu oferă și motivele din spatele acestei alegeri: „Dintre toate tipurile de bloguri, cele literare îmi plac cel mai mult. Fie și numai pentru că întrețin o comunitate de cititori de care, instituțional vorbind, în România nu se ocupă nimeni. Nu-i puțin. Altfel, recunosc, le citesc foarte rar și, de cele mai multe ori, din curiozitate. Găsesc interesant nu atât felul în care comentează cărțile (uneori stângaci și naiv, lucru altfel destul de simpatic), cât gusturile și preferințele lor. Cum nu avem date prea amănunțite despre profilul și preferințele cititorului român de carte contemporană, opțiunile bloggerilor pot fi semnificative.” Răspund, în cadrul anchetei: ■ adinab.wordpress.com: „Cartea care mi-a plăcut cel mai mult în 2009 a fost *Mentaliștii* de Florin Manolescu. [...] Florin Manolescu scrie erudit, elegant, dar și blând, cu o sofisticare care nu sare în ochi și nu are darul să îi respingă pe cititorii în căutare de poveste. [...] O traducere a *Mentaliștilor* s-ar integra foarte ușor în librăriile de-aiurea.” ■ bookblog.ro: „Motive pentru care *Cartea șoptelor* de Varujan Vosganian (Editura Polirom) este cartea anului 2009: e o carte care face bine. Lectura ei a fost ca o vindecare, ceea ce nu prevăzusem când am răsfoit cronici, recenzii, păreri.” ■ books.rainbowchild.ro: „Deși tot aud că lumea nu se dă în vânt după povestiri, eu am citit pe nerăsuflăte *Celelalte povești de dragoste* a lui Lucian Dan Teodorovici și *Lampa cu căciulă* a lui Florin Lăzărescu, ambele apărute la Editura Polirom. Pe

prima am citit-o pe sub bancă, la facultate, iar pe a doua am terminat-o în aceeași zi în care am cumpărat-o.” ■ caligraf.net: „Cartea mea preferată din 2009 e *Monstrul fericit* de Radu Vancu (Editura Cartier). [...] Îmi place Radu Vancu pentru că demonstrează de-a dreptul, curajos și exact, că poetul are viață personală și că poezia adevărată poate fi făcută din problemele lui strict personale, limpezite și ridicate la putere literară prin ingenuu și dialoguri cu poeți prieteni, și ei cu problemele lor.” ■ capricornk13.wordpress.com: „Nominalizata este *Cartea șoaptelor* de Varujan Vosganian (Editura Polirom). [...] Elocvent, elegant și de o expresivitate rar întâlnită, scrisul lui Varujan Vosganian te cucerește și te lasă mut în primă instanță, iar apoi te îndeamnă să dai de știre tuturor despre ce ai descoperit.” ■ chestiilivresti.blogspot.com: „Celălalt volum este cel al lui Cristian Teodorescu, *Medgidia, orașul de apoi* (Editura Cartea Românească). M-a impresionat performanța stilistică, pe de o parte, și viziunea retrospectivă a autorului, pe de alta: povestirile mici, de două-trei pagini fiecare, conțin întâmplări aparent prozaice, dar excepționale pentru cei ce le trăiesc – personaje. [...] Nu pot să închei fără să amintesc de volumul eseistico-ficțional al lui Vasile Ernu, *Ultimii eretici ai imperiului* (Editura Polirom), dintr-un gen cam rar la noi. A avut un impact destul de puternic asupra mea – și asupra prietenilor mei care l-au citit – prin anvergura ideilor «tari» pe care le conține.” ■ cititorsf.ro: „*Andrenergi!* de Sebastian A. Corn (Editura Millenium Press). Sebastian A. Corn a reușit, într-un mănunchi de pagini, să creioneze un univers credibil și ficțional. [...] Este genul de lucrare pe care o citești și, dacă nu ai ști că scriitorul este român, ai crede că în mod cert este opera unui britanic sau american. Este ceea ce consider eu o lectură cu adevărat specială.” ■ commonplacesandelephants.blogspot.com: „pot să declar fără remușcări că cea mai bună carte citită de mine și apărută la noi anul trecut e *Medgidia, orașul de apoi* de Cristian Teodorescu (Editura Cartea Românească). Teodorescu e unul din rarii scriitori care pur și simplu *știi ce faci* atunci când scriu și care stăpânesc de minune meșteșugurile literaturii. Un astfel de meșteșug ține de maniera în care autorul reușește să facă perfect funcțional un mecanism formal riscant – cele peste o sută de povestiri se citesc la fel de bine și separat, și împreună, și dezordonat, și în ordinea în care apar în carte. [...] Cu fraze ca «l se întristase frumusețea», *Medgidia* e genul de carte despre care știi deja, în timp ce-o răsfoiești prima dată, că o vei mai citi de cel puțin câteva ori de-acum încolo.” ■ insemnaridinsubetarana.wordpress.com: „Cartea anului este, după noi, *Probleme personale* (Editura Cartea Românească). Ne place pentru că Angela Marinescu, aflată la o vârstă respectabilă, nu se mulțumește doar să «electrizeze liric» realitatea, ci o purifică printr-o combustie orbitoare și dementă, care face din restaurarea liricității un spectacol, un show impresionant de explozibil al unui atac terorist.” ■ smspentrudomnulmann.wordpress.com: „Dragă Matei Florian, nu ți-am scris până acum nimic despre cartea ta, *Și Hams și Regretel* (Editura Polirom), pe blogul meu de SMS-uri pentru scriitori, așa că o fac chiar aici, în paginile acestei reviste serioase, ca răspuns la o anchetă

blogger-istică. Dragă Matei Florian, unul dintre motivele pentru care nu ți-am trimis niciun SMS este că nu știu cum să vorbesc despre o carte atât de frumoasă. Nu mă pricep deloc să decupez și să lipesc etichete literare, să încadrez, să dau verdicte, să scormonesc după amănunte biografice și referințe livrești. De altfel, nici nu e treaba mea să fac asta... Treaba mea de cititor cu blog e să mă entuziasmez când vreau eu, să zâmbesc amuzată sau înduioșată [...], să nu-mi fie frică de lacrimi [...], să vibrez la tristeți și disperări, să pot să fac tuști! Într-o poveste halucinantă și sfâșietoare și înapoi, în realitatea destul de seacă, în care scriitorii se refugiază în munți și cititorii pe bloguri. Dragă Matei Florian, cartea ta a fost pentru mine o călătorie intensă și scurtă (am citit-o cu nerăbdare într-o după-amiază foarte ploioasă). A fost ca și cum m-aș fi dat într-un carusel descoperit în mijlocul unui parc de distracții pe lângă care unii oameni trec nepăsători. Pentru că-mi place la nebunie să mă dau în carusel până amețesc de tot, e limpede de ce pentru mine cartea ta a fost una dintre cele mai frumoase. Nu doar românești, și nu doar de anul trecut. Vera.” ■ whitenoise4ever.blogspot.com: „Până la urmă, 2009 a fost un an bun pentru poezie, iar cărțile care-mi sunt cele mai dragi s-au detașat cumva de celelalte, încă de la început. Știam că vor apărea și am pândit librăriile în zilele în care se primea marfă. Când am dat de ele, n-am avut răbdare, am început să le citesc imediat, le-am răsfoit și-n drum spre casă, le-am citit apoi pe nerăsuflăte, de mai multe ori. Iar acum, în anumite momente, mă întorc la ele, mai caut un vers anume, o stare anume. Și, dacă mă gândesc bine, în diverse ocazii, toți prietenii mei (care încă mai citesc poezie) au primit de la mine, cadou, cele două cărți: *Dicționarul Mara* de Dan Coman și *Un anotimp în Berceni* de Claudiu Komartin (ambele apărute la Editura Cartier). Aș putea să spun și care-i poezia favorită, dar nu o s-o fac. Mă gândesc să o țin doar pentru mine, mai ales că nici autorul ei nu mizează pe ea (nu a citit-o la nicio lectură publică, dar eu încă mai sper). Nu, nu e cea mai bună poezie din volum, dar nu contează, e *poezia mea*. ■ zumcititor.wordpress.com: „Până la urmă m-am oprit la *Medgidia, orașul de apoi* (Editura Cartea Românească). E prima carte de Cristian Teodorescu pe care o citesc și mi-a plăcut atât de mult încât imediat ce am terminat-o m-am repezit la librăriile online și am comandat tot ce-am mai găsit de el. [...] Povestirile sunt scurte, citești ce citești și-ți dai seama că ai ajuns direct acolo, în orașul de apoi, că le îndrăgești lumea și pe ei, cu toate cele ale lor. Când mai târziu deschizi o nouă carte de Cristian Teodorescu și dai peste Scipion și Haikis, te bucuri de parcă ai revedea după mult timp niște prieteni dragi. Cel puțin eu așa am pățit și de-abia aștept să aflu ce s-a întâmplat cu ei înainte de romanul *Medgidiei*. Iar dacă nici asta nu e dovada unei cărți fermecătoare, nu știu care alta ar putea fi.”

25 iunie

[„*Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România*”, nr. 6 (1533) Șerban Foarță publică poemul „Dialog (cu o, în final, eye rhyme).” ■ Ioana Bradea îi acordă un interviu Alinei Radu: „*Spre deosebire de mulți alți scriitori, tu nu ești foarte*

prezentă în lumea literară – nu publici texte prin reviste, nu mergi foarte des la manifestări ale breslei, nici nu știu dacă ești înscrisă în Uniunea Scriitorilor. Scrii și publici cărți, atâta tot. O faci în mod programatic sau pur și simplu nu intră în specificul lumii tale, așa cum ți-ai făurit-o?; Sunt cam retrasă și tăcută din fire, într-adevăr. Și întâmplarea face ca, în aceste momente, copiii mei să aibă mare nevoie de mine alături. De aceea mi-e mai complicat să-mi împart timpul în prea multe bărci. Dar de câte ori am ceva de spus – spun. Sau scriu în cărți. Ideal mi s-ar părea să muncesc undeva, să mă ocup de copii, iar seara târziu, când toată lumea doarme – să scriu, dacă am chef. Dar mi s-a spus că e o viziune utopică. Nu mi-am impus în vreun fel anume izolarea asta și sunt convinsă să schimbările de direcție se pot întâmpla oricând.” ■ Diana Șerban nu știe care va fi soarta romanului *Noapte bună, copii!* (Poloiom, 2010), „dacă va fi, precum cărțile tinereilor scriitori ieșeni din carte, tradusă peste hotare și dacă va intra în circuitul internațional. Să sperăm că da. Ce este cert însă e că Gheo a demonstrat, în cea mai bună carte a sa, că e un povestitor minunat. Și asta, uneori, e suficient.” ■ *In memoriam* Sabin Opreanu sunt publicate câteva dintre poemele acestuia. ■ Florin Caragiu îi acordă un interviu lui Eugen Bunaru: „*Când și cum scrieți poeziei? Aveți nevoie de o anumită stare, de o ambianță specială?*”; Sigur că sunt momente în care o stare sau ambianță specială predispon la scris. Nu cred că textul «se scrie singur», dar cred că nici autorul, în momentele de inspirație, nu îl scrie singur. Inspirația rămâne pentru mine un adevăr și un factor ireductibil în geneza artistică.” ■ De la „Roșiorii de vede” aflăm că „Cine a «prins» numărul 13 al săptămânalului «Corso» a fost norocos. Corso a realizat un supliment cu Herta Müller.”

[„**Steaua**”, nr. 6 (740)] Doru Pop mărturisește: „Am învățat de la Marino că nu există centru și periferie în cultură, ci numai idei periferice și idei marginale. Poți să fii un «marginal geografic», dar să stai, în același timp, în epicentrul dialogului conceptual universal (fără false modestii referitoare la termeni). Cu atât mai mult acest lucru este valabil într-o lume a comunicării electronice, care nu mai cunoaște aceleași frontiere vizibile și opresive. Marino a fost toată viața un «marginal», un «provincial» și cu toate acestea rămâne, până astăzi, cel mai «receptat» critic și teoretician român pe plan internațional. Nici eu nu vreau să fac parte dintr-o «colonie culturală», fie ea națională sau internațională. De la el am învățat că ierarhiile culturale oi de valori nu sunt stabilite nici pe cheiurile Dâmboviței, dar nici pe cele ale Senei. Valoarea și adevărata probitate profesională nu trebuie certificate de către vreun «establishment» oarecare, indiferent cât este acesta de «pompos». «Legitimarea» nu trebuie să vină de la «șefii» de instituții, care se cred feudali pe fiefuri inexpugnabile și nici «confirmarea» nu trebuie să fie dată de către «sacerdoții» unor «canoane inatacabile» sau oareșcare «pontifi» editoriali. În acest mediu nu doresc să fiu «scriitor». Nu vreau să fiu „recunoscut” profesional într-o țară în care toate nulitățile fac parte din Uniunea Scriitorilor. [...] Publicarea volumului de memorii semnat de Adrian Marino a fost

prefațată – cum altfel în contextul românesc actual – de o suită de mici scandaluri. O tehnică de marketing frivolă și dezavuabilă, dar extrem de eficientă pe piața românească. Scandalul e o componentă atât de firesc integrată apariției unui volum de memorii, încât transferarea sa, din picanteriile de cafea în receptarea critică se produce cu un firesc și o normală acceptare care legitimează bârfa și contra-bârfa ca instrumente uzuale de analiză. Nu siunt un ipocrit și recunosc că apreciez o biârfă bună sau simpatică. Dar să-i păstrăm caracterul frivol și să-i restrângem implicațiile. *Viața unui om singur* a devenit un bestseller. Îmbucurător. Pe de altă parte, aproape toți cei pe care îi cunosc și au cumpărat cartea, au făcut-o animați de dorința de a vedea cum «apar» încondeiați sau cum apare cutare sau cutare persoană cunoscută. O sumedenie de discuții s-au purtat – obsesiv – în jurul acestui subiect. Tocmai de aceea, am ezitat îndelung înainte de a deschide copertile cărții. Pentru mine, *Viața unui om singur* s-a constituit într-o experiență de lectură în flagrantă contradicție cu ceea ce este, cel puțin la nivel declarativ, intenția autorului: «intențiile mele nu sunt câtuși de puțin literare. Refuz categoric orice literatură și eroizare.» (p.10) Volumul este un extraordinar roman al unei realități, cea constituită de lumea percepută, descrisă și judecată de Adrian Marino. Ceea ce mi-a plăcut în mod categoric este profunda sinceritate a demersului confesional(?), dublată de o uluitoare luciditate.” ■ Marius Conkan consideră că, „prin *Regele dimineții*, Alexandru Mușina construiește o panoramă a bolii în toate simptomele și ipostazele sale. Dar vizionarismul depășește aici simpla cartografiere a unei lumi atinse de moarte, transcriind demersul de recompunere lăuntrică a fapturii care își asumă decrepitudinea. Dincolo de iterarea inevitabilă a unor clișee imagistice, *Regele dimineții* marchează o mutație considerabilă în cadrul poeziei lui Alexandru Mușina: în unele poeme, poetul ajunge să scrie într-o manieră pe care a contestat-o de cele mai multe ori. Fiindcă *Regele dimineții* e cartea neoexpresionistă a postmodernistului Mușina!” ■ Alexandra Georgescu: este de părere că, „prin volumul de poezii *Lusoromână punte de vânt*, apărut la Editura Brumar, Timișoara, 2010, Virgil Mihaiu se dovedește a fi un *connaissanceur* al spațiului lusitan pe care-l creionează printr-o permanentă raportare la tărâmul natal. Întregul volum stă sub semnul unei constante pendulări între două lumi, cea portugheză și cea transilvană, între două sau mai multe limbi, între euforie și nostalgie, între căutări și regăsiri și nu în ultimul rând între realitate și «i-realitate». [...] Ceea ce oferă Virgil Mihaiu lectorului prin metode ludice și mixaje de cuvinte este un volum sinestezic cu poeme picturale, palpabile, sonore, aromate, desprinse din experiența scriitorului rafinat prin călătorii.” ■ Raul Huluban arată că „plăcut de observat e că în *Blues pentru cai verzi* se întâlnesc rareori lucruri care nu-și au rostul sau care încarcă inutil poemul; totuși, mi-ar fi plăcut să nu mai întâlnesc povestea învechită deja de câteva decenii a «poemului» în poem și-a frazei «care nu avea să fie scrisă vreodată», indiferent că e o fidelitate față de Mariana Marin sau față de Mircea Cărtărescu. Dincolo de acestea, volumul e privat de orice fel de asperități și de false poetizări și nu mă fereșc să afirm că

simt aceeași plăcere și bucurie citind-o pe Letiția Ilea ca atunci când le citesc pe Nora Iuga, Marta Petreu, sau chiar Mariana Marin; pentru mine e o poezie pe cât de actuală, pe atât de bună.” ■ Irina Petraș scrie despre *Litere și albine* (Limes, 2010): „Am revenit pe scurt asupra înfiorărilor din *Elegii* fiindcă noul volum mai face un pas, unul memorabil, luându-le în mod evident ca punct (sau contrapunct) de plecare. Dacă e să-i cred pe psihologi, și-i cred cu argumente ale experienței personale, odată cu înaintarea în vârstă sporește atenția pe care o acorzi semnelor mărunte ale viului: «O, Doamne, să

fii obosit, / ca să poți descoperi că ești viu». Acestea sunt deopotrivă sursă a încrederii în încă persistența propriei vieți, dar și pilde ale destrămării/risipirii/împrăstierii, ca regulă firească a lumii mari și mici.” ■ Doru Pop crede că „Dan Stanca este un scriitor care a trecut de la amatori la profesioniști. În ultimul deceniu Stanca a «produs» câte un roman la doi ani: *Mut* (2006), *Cei calzi și cei reci* (2008) și acum *Mutilare* (2010). Profesionalizarea aceasta a făcut ca tehnica narativă a lui Dan Stanca să se transforme în bine, autorul a renunțat la multe dintre defectele calofile (despre care am scris și eu și alți critici) și a dobândit o limpezime a expresiei. Pe de altă parte, chiar abilitățile de povestitor ale lui Dan Stanca s-au rafinat și s-au îmbunătățit considerabil – marele câștig adus de acest nou roman nu este doar alegerea unui subiect șocant (caracteristică a prozei sale anterioare), cât mai ales capacitatea sa de a genera povești și caractere veridice și forța de a lega mai multe fire narative într-o unitate și coerență ce confirmă definitiv statutul său de scriitor «în toată puterea cuvântului». Romanul, care are patru capitole, patru povești distincte și patru perspective diferite, arată că Dan Stanca a învățat să aibă răbdare cu dezvoltarea firelor epice – deși folosește un subiect provocator. În centrul romanului *Mutilare* [Cartea Românească, 2010] se află problematica antisemitismului din România, cuplată cu o tematică para-religioasă (aceasta din urmă aflată în instrumentarul «de bază» al autorului), dar introducerea lui se face treptat, prin schimbarea de voci narative și prin alternarea de direcție în construirea intrigii. [...] De data aceasta (spre deosebire de celalte cărți ale lui Stanca), deși «cheia» romanului este socială – mutilarea și automutilarea sunt simptome naționale, nu doar personale, ea este atât de bine disimulată în textura narativă încât nu deranjează, dimpotrivă constituie fundamentul pentru observația inițială: Dan Stanca este un prozator adevărat.” ■ Mihaela Ursa discută romanul semnat de Cătălin Dorian Florescu: „În vremurile astea, e rău să devii bărbat» spune un personaj din *Zaira* (Iași, Polirom, 2010), romanul recent tradus în românește de Mariana Bărbulescu după originalul din 2008. Autorul este scriitorul elvețian de origine română Cătălin Dorian Florescu. Citatul poate fi înțeles și ca o declarație poetică, de vreme ce romanul este construit în întregime din perspectiva unei femei. [...] *Zaira* are marele dar de a crea o poveste fascinantă (este genul de roman fără ieșiri secundare, pe care nu-l poți abandona înainte de a ajunge la capăt) și de a compune o atmosferă a cărei amprentă durează mult după lectură, asemenea mâncărilor (din bucătăria Zsuzsei sau nu) a căror amprentă aromatică

dăinuie mult după ospaț. În turneul său de promovare a cărții în România, Cătălin Dorian Florescu le declara studenților de la Literele clujene că a încheiat cel mai recent roman al său, cel dintâi «cu totul și cu totul inventat», cel dintâi în care autorul renunță la «oferta» subiectului real în favoarea puterilor discreționare ale invenției imaginative. După delectarea cu *Zaira* nu putem decât să așteptăm cu maximă curiozitate acest nou roman plin de promisiuni.” ■ Mircea Popa crede că volumul lui Andrei Terian despre G.Călinescu „este alături de *Viața unui om singur* de Adrian Marino cea mai discutată carte a anului. Și aceasta nu doar datorită tinereții criticului (n.î n 1979) și nici a proporțiilor impresionante pe care le are volumul (759 de pagini), ci, mai ales, a erudiției și metodei critice practicate de autor, care dovedesc temeinicie, comprehensiune și competență sigură în materie. Pentru întâia dată critica lui G. Călinescu este supusă unui examen radiografic complet, cu obiectivitatea rece și lucidă a diagnosticianului lipsit de orice subiectivitate oi parti-priuri, călăuzit doar de propria sa intuiție și de o documentație vastă pe care a încercat s-o epuizeze, documentație care presupune nu numai lectura sistematică a textelor călinesciene, dar și refacerea elementelor constitutive ale formației sale, reconstituirea etapelor biografice și spirituale ale activității critice și, mai cu seamă, încercarea de punere în evidență a unui sistem critic călinescian. Principala calitate a studiului întreprins de Andrei Terian constă în noutatea demersului său interpretativ care nu seamănă cu niciunul de până acum, nici ca intenție, nici ca finalitate.” ■ Laurențiu Malomfălean remarcă faptul că „volumul *Păsările* de Cornel Căpuoan (Editura Limes, 2009) ar putea să pună cititorii pe fugă, datorită titlului, foarte kitschos în simplitatea lui. De la... Aristofan și până la Alexandru Ivăsiuc, să spunem, un asemenea moț în frunte s-a comportat mereu ca o metodă de capturare a bunăvoinței lectoriale. Care s-a dovedit a fi mai multă sau mai puțină. Oricum ar fi, între copertile volumului de față se ascunde o piesă de teatru care s-ar putea numi frumoasă. Și destul de bine scrisă.” ■ Suzana Lungu scrie despre două cărți recent apărute: ■ „S-ar putea spune despre ultimul volum de poezie aparținând lui Horațiu Stamatin (*La est de mâna mea*, Editura Fundației Culturale «Alexandru Bogza», 2009) că e de un suprarealism jucat. Coperta însăși (omul-fagure?), operă a autorului, nu reușește să fie decât bizară, deși concepția pare a fi fost derivată din picturile lui René Magritte. Poezia ce se poate afla la interior, izbutește într-adevăr efecte caleidoscopice, dar imaginile implicate în acest dicteu automat (femeia cu săni tăiați, grădina, norii cu mustăți sau altfel, îngerii, aripile tăiate, costumul care înjunghie o femeie, mama, femeile din urechi și lista ar putea continua) au un aer familiar.” ■ „Este aparent, parcurgând versurile cuprinse în *Cerul din Lacrimă* (Editura Ramuri, 2009), că, pentru Florea Miu, poezia se scrie încă în majuscule. Naivă chiar dintr-o perspectivă interbelică, această lirică «a întrebărilor oi îndoielilor, a oboselilor oi renunțărilor» (după cum opinează Dan Cristea) are totuși meritul trăirii autentice – fapt ce o împiedică să alunece cu totul într-un diletantism de regăsit în revistele școlare.”

[„Tomis. Revistă de cultură”, nr. 483 (6)] Aflăm că în luna iunie a anului 2010 se împlinesc 45 de ani de la apariția numărului inaugural al revistei. ■ Articole *in memoriam* George Vasilievici semnează: ■ Raluca Șerban-Naclad vorbește despre latura rebelă a poetului George Vasilievici și despre recurența temei morții în poemele sale („Aproape că nu este poem al său în care să nu adie aripa morții”). Aceasta lasă o rugăciune în încheierea articolului ca semn de rămas-bun pentru poetul recent trecut în neîntință. ■ Viorel Petraru subliniază că poetul era mereu preocupat de scrierea poeziei și nu era absent de la niciun eveniment cultural care avea legătură cu poezia: „Cu toate opreliștile criticilor și caricaturiştilor, George a continuat să scrie așa cum simțea și cum probabil trebuia să simtă orice citator adevărat.” ■ Alina Costea crede că „scrisul îi dădea aripi. [...] Vorbea despre poezie cu o dragoste pătimasă, nepământeană. Avea în ochi sclipirea.” ■ Și Daniel Clinci crede că, „pentru G., între a scrie și a fi nu exista nicio diferență” ■ Mădălin Roșioru crede că era un „poet pentru care, de la o vreme, nu cred că mai exista o limită foarte limpede între viață și poezie, reciproc permeabile de cât le amesteca, programatic, și nu doar de ochii lumii.” ■ Irina Iacovescu: „La ședințele de sumar, George apărea cu ochii cârpiți de somn și se trezea din amorțire doar dacă se vorbea despre lucruri care-l interesau.” ■ Ioan-Mircea Popovici și Iulian Tănase publică poeme în amintirea poetului dispărut. ■ Felix Nicolau scrie despre un poem care „a trăit cum a scris și invers”: „bântuit de frumos, dezechilibrat de frumos, înfometat de iubirea unei anumite femei – eși putea vrăji atâtea -, gazdă a puzderiei de scriitori tineri vara la mare și, mai ales, total nelipsit de fițe și poze. Un scriitor cu conștiință tragică, camuflat de o înfățișare *cool*. Cum-necum, a fost sortit să rămână mereu tânăr.” ■ Claudiu Komartin arată că „a fost mereu ca-n Salinger”, cu George Vasilievici: „un amestec imploziv de vulnerabilitate și putere, de salt mortal și piruetă îndleung calculată, de emoție și luciditate.” ■ Andrei Dósa debutează în revista Tomis cu poemele „Despre combaterea efectului de seră”, „Parapantiștii săreau în gol”, „Ușa rotativă (2).” ■ În „Tomis junior” este publicat textul „Amy și ciocolata caldă” al elevei de clasa a VI-a Emanuela Stoian.

[„Vatra”, Nr. 5-6 (470-471)] Acest număr dublu este coordonat de Iulian Boldea. ■ Revista se deschide cu un poem de Andrei Zanca. ■ Secțiunea „In memoriam” prezintă *Cartea de adio* pentru Marin Mincu, redactată de Emilian Galaicu-Păun: „Vestea m-a dat peste cap: s-a stins fulgerător, cum a trăit toată viața – la cea mai înaltă tensiune! –, «scriitorul total» (de la Bogdan Crețu citire) Marin Mincu.” De asemenea, este reluat, pe post de cenotaf, textul „*Împotriva*” lui Mincu. ■ În prezentul număr al revistei sunt publicate poezii aparținând lui Teodor Borz. ■ La secțiunea „Murry’s point”, Ion Mureșan publică eseu „O veste bună”, în cadrul căruia povestește o „amintire din copilărie”, avându-l drept personaj principal de Costică, finul tatălui său: „Era o namilă de om. Era un fel de Codin, ăla din Panait Istrati. Tata îi fusese naș. [...] Îmi aduc aminte de el, de Costică a’lui Mitroi, de câte ori mă uit la vreun episod din Colombo.”

■ În rubrica dedicată „cronicilor literare”, Cosmin Borza analizează *Viața unui om singur* de Adrian Marino. Criticul își pune, de asemenea, întrebarea dacă lucrarea lui Adrian Marino este o autobiografie sau, mai degrabă, o carte de memorii. Răspunsul este dificil de dat, căci, spune el, „suferința lui Adrian Marino e autentică, modul în care e transcrisă îmi pare destul de artificios. Simptomatice în acest sens sunt fragmentele dedicate singurătății funciare, mizantropiei autobiografului. [...] Singurătatea sa rămâne o mască socială. «Omul singur» își folosește postura pentru a filtra critic o întreagă lume, însă eșuează când întoarce «ocheanul» spre propria viață. Iar acest handicap spiritual hibridizează volumul din punct de vedere estetic: e dificil de hotărât dacă *Viața unui om singur* e o carte autobiografică sau de memorii.” ■ În cadrul aceleiași rubrici, Evelina Oprea analizează *Fenomenologia punctului de plecare* de Virgil Podoabă. Concluzia critică este aceea că „Virgil Podoabă refuză să vorbească în jargonul unei critici oarecum uniforme și indolente la metodele de care se folosește. [...] El scoate, prin preocuparea sa consecventă pentru acest subiect, critica literară dintr-o păguboasă rutină, salvându-se pe sine prin originalitate și asigurând textului o interpretare legitimă, tocmai pentru că îl tratează de fiecare dată cu o reală și o imensă disponibilitate”. ■ Tot în această rubrică Adriana Stan semnează eseu *Diferență și repetiție*, în care analizează stilul lui Teodor Dună, având în vedere, totodată, și cel mai recent volum al său. Concluzia critică este aceea că „Sevrat de presimțirea golului ontologic, poetul pășește mereu pe nisipuri mișcătoare. Reperele de gravitate ale existenței se dizolvă cu picturalitatea în ceasurile moi ale lui Dali. [...] Oricum, cu două treimi de poeme bune și foarte bune, *de-a viul* e cel mai tare dintre volumele de până acum ale lui Teodor Dună. Și e tare la modul că – fără aparatură prea sofisticată, dar cu extremă precizie chirurgicală, reanimează însăși – «moartea».” ■ Lucia Țurcanu, în eseu *Cu Einstein la braț*, are în vedere comentariul câtorva dintre volumele aparținând lui Teo Chiriac, printre care *Monstrul Sacru (Scările lui Teo)*. Concluzia critică este aceea că „Teo ne propune o poezie cerebrală și reflexivă, greu de asimilat. Este o poezie care nu se citește dintr-o răsufare, dar care impresionează prin asocierile inedite.” ■ În numărul prezent al revistei este inclus un dosar dedicat lui Virgil Nemoianu, intitulat „Virgil nemoianu-noblețea exegezei”. Scriu, în cadrul acestui dosar: Constantin Nemoianu, Mirela Roznoveanu, Gheorghe Grigurcu, Mircea Anghelescu, Vladimir Tismăneanu, Monica Spiridon, Al. Cistelecan, Constantin M. Popa, Smaranda Vultur, Michael Finkenthal, Valentin Chifor, Gheorghe Glodeanu, Cristian Bădiliță, Daniel Cristea-Enache, Carmen Mușat, Constantin Pricop, Maria-Ana Tupan, Gheorghe Manolache, Sanda Cordoș, Vasile Spiridon, Codrin Liviu Cuțitaru, Augustin Ioan, Dorin Ștefănescu, Marius Iosif, Constantin Eretescu, Constantin Severin, Iulian Boldea, Mircea Platon, Marius Miheț, Luigi Bambulea, Dumitru M. Buda, Călin Crăciun, Veronica Buta, Nagy Imola Katalin, Aurora Stănescu, Florina Codreanu, Romana Pantea, Adriana Nistor, Lucia Șoptorean.

[„**Viața Românească**”, nr. 5-6] Actualul număr însumează 192 de pagini. ■ Revista publică „vechi poeme de Mircea Ivănescu”, împreună cu următoarea notă a redacției: „Aceste poeme inedite ale lui Mircea Ivănescu ne-au fost încredințate de doamna Ioana Vlasiu, căreia îi mulțumim și pe această cale. Cel de-al doilea poem este semnat olograf M Ivănescu și datat de mâna poetului: 8 martie 1970. Ele i-au fost citite la telefon marelui poet și traducător, iar acesta și-a dat acordul pentru publicarea lor, afirmând că, aproape sigur, sunt inedite. Îi mulțumim încă o dată și îi dorim sănătate.” ■ Marian Drăghici și Ion Zubașcu lansează următoarele întrebări: „Vă invităm să descrieți un proiect sau mai multe din activitatea dumneavoastră (extra) literară, insistând pe cel mai important, ca intenție, motivație, scop, formulă de desfășurare. Nu lăsați deoparte, pe cât posibil, detalii semnificative, legate de ambianță, mentalități, hachițele participanților/ autorităților, impactul public, reverberația în cetate-țară-lumea largă. Ce a fost mai dificil de învins/ convins în această întreprindere: birocrăție, sponsori, beneficiari? Este societatea noastră postcomunistă aptă/ coaptă pentru astfel de inițiative?” Răspund, în cadrul acestei anchete: ■ Adrian Alui Gheorghe: „Ca scriitor român lupt, dincolo de masa de scris, dincolo de «frontul intimității creatoare», să supraviețuiesc. Cultural, moral și fizic.” ■ Liviu Antonesei: „aș spune că societatea românească începe să fie pregătită pentru asemenea evenimente, procese, situații, mai întâi, pentru că artiștii înșiși, ieșiți de sub pulpana opresiv-ocrotitoare a statului, au început să fie, mai întâi, ei pregătiți.” ■ Linda Maria Baros: „Nu mă liniștesc, pentru că promovarea poeziei nu se face niciodată de la sine.” ■ Nicolae Coande: „Am un proiect în joc, de copii și de oameni mari, la Casa de Cultură «Traian Demetrescu» a municipiului zis Craiova. Se cheamă, nițel iluzionist, *Scriitori la TRADEM*. [...] *La Tradem* nu e ca la teatru, publicul e mai puțin, dar mai pe «sprânceană».” ■ Dumitru Augustin Doman: „Totdeauna mi s-a părut că tot ce mă distrage de la citit și scris nu este important. Hm! Nu numai că nu este important, dar este dăunător, inutil și chinuitor. [...] Acum fac zilnic naveta Curtea de Argeș – Pitești pentru un salariu net de 788 de lei, salariu care mi se va diminua după cum a avut amabilitatea să mă anunțe dl. Traian Băsescu la televizor.” ■ Marian Ilea: „Păi și dacă- s scriitor cu patalama trebuie să mănânc. Păi am încercat să nu gândesc la mâncare... da vorba aia a lui tăică-meu: «ochiul vede și burta cere». Și tocmai pentru că m-am apucat de mult să gândesc și cu burta m-am apucat de televiziune. Adică unii s-or fi angajat la așa ceva da eu nu mă angajez așa că mi-am făcut una. Adică o televiziune. Și am rezolvat problema cu burta.” ■ Anca Mizumschi: „La începutul anului trecut, am decis în mod deliberat să ies din viața mea corporatistă și să mă întorc între cărți și oamenii care le scriu, așa că m-am angajat director de marketing și de vânzări la o editură al cărui nume nici nu contează, pentru că în orice editură m-aș fi dus ar fi fost probabil la fel. În acest mod, debutul crizei economice naționale m-a prins între blocajul pieței de carte din România, devenind profesional prizonieră între costurile de producții din tipografie, nedifuzarea de carte în librării și neîntoarcerea banilor de la marii

distribuitori de carte, care deveniseră în mod constant rău platnici, astfel încât, atunci când în vara anului 2009 o prietenă mi-a propus să mă implic într-un program social aveam și timpul și disponibilitatea necesară. În principal, era vorba despre o revistă care urma să fie difuzată în școli, în mod gratuit și care urma să trăiască din publicitate. [...] Era o revistă deosebită, un *glossy* pentru școli. M-am înhămat cu mult entuziasm la vremea respectivă la munca aceasta, care nu a fost deloc ușoră. [...] Teancuri, teancuri din frumoasa noastră revistă glossy se află pe la cele trei asociate acasă, pentru că nu am reușit să distribuim nici măcar 150 de exemplare din tirajul inițial de 1000 de exemplare. Ne-am lovit de nepăsare, de obstrucționism, de totală neînțelegere și chiar de agresivitate. Șoferul nostru distribuia gratuit revista în școlile din București și secretarele nu o primeau. [...] Eu m-am întors în corporații, după ce editura la care lucram a dat oficial faliment și nu cred că mai pot să scriu despre proiectele mele sociale pentru că m-am resemnat să trăiesc în România. Aș vrea să sper și cred că mai am încă niște cărți de scris. De poezie.” ■ Radu Ulmeanu: „Pentru un scriitor (dar nu numai!), a avea un proiect în actuala situație politico-economică e pur donquijotism, și, ca atare, din start lipsit de șanse.” ■ Cronici literare semnează: ■ Marcel Lucaci crede că romanul semnat de Petru Popescu, *Supleantul*”, „autobiografic, social, politic, erotic, este un roman modern, complex, incitant, scris într-un ritm alert și captivant, presărat cu flori, zâmbete și lacrimi. E mărturia unei generații ale cărei frustrări, dezamăgiri sau trădări n-ar trebui repetate...” autor: Petru Popescu. ■ Constantin Trandafir observă că romanul *Chermeza sinucigașilor*, semnat de poetul și publicistul Radu Ulmeanu „combină două teme dragi noului canon: politicul și erotismul. Autorul știe *ce* trebuie, mizează pe impactul cu cititorii de azi (care nu prea mai citesc) și, probabil, pe ecoul străinilor ahtiați de scrieri despre comunism și postcomunism. Nu-i exclusă nici posibilitatea prozei pentru mai târziu. Pe de altă parte, scriitorul e stăpân pe tehnicile cele mai noi ale romanului și știe să le dozeze cu abilitate.” ■ Liviu Ioan Stoiciu semnează „Revista revistelor”: „«Tribuna», 183/ 16-30 aprilie 2010. La „O carte în dezbatere – Adrian Marino, *Viața unui om singur*, semnează Ion Vlad, Vasile Gogea, Ovidiu Pecican, Aurel Sasu. Dacă Ion Vlad vorbește de eșuarea lui Adrian Marino (*o încercare neinspirată de a legitima atitudini, opțiuni și un anume mod de a reface un destin; tragic, în esența sa, eșuat și nu rareori decepționând cititorul familiarizat cu cercetările teoreticianului*), Vasile Gogea vorbește de ratarea istorică a culturii române, dezvăluită de Adrian Marino: *Astfel abordat, «accesat», «pașoptismul utopic» al lui Adrian Marino și-ar dezvălui și dimensiunile pragmatice urgente, iar «mizantropia» sa monumentală ne-ar ajuta să înțelegem (și să acceptăm) ratarea istorică a culturii române...*” [...] «Conta» 1/ 2010. A apărut o nouă revistă literară trimestrială, tip carte, la Piatra Neamț, director Adrian Alui Gheorghe, redactor-șef Emil Nicolae. [...] Ancheta revistei: «Literatura română: provincie și provincialism» - răspund Sorin Antohi, C. Arcu, Attila Balazs, D. Chioaru, N. Dabija, D. Aug. Doman, Igor Mocanu, Andrei Moldovan, Adrian

Popescu, Ioan Es. Pop, Mircea Stâncel, N. Turtureanu, Radu Ulmeanu, Lucian Vasiliu, Ion Zubașcu. Poeme de Gheorghe Grigurcu, Cassian Maria Spiridon, Dinu Olărașu, Dan Mircea Cipariu, Aurel Dumitrașcu (inedite). [...] «Dacia literară», 90/ mai 2010. Bujor Nedelcovici într-un text datat Paris, 14 februarie 2010: [...] *Ce îmi rămâne? Frumosul, Binele, Iubirea, Scriitura, Singurătatea și Moartea... și Fiul meu Gregoire și Muzica Simfonică și Jazzul. și pisica Bill!* [...] «Caiete silvane», 63/ aprilie 2010, redactor-șef Daniel Săuca, apare la Zalău. Interviu cu George Vulturescu: *Cred că am fost provocat să scriu, să mă refugiez în scris ca după un paravan protector.* [...] «Nord literar», 4/ 2010. Redactorul-șef al revistei, Gh. Glodeanu, scrie despre o carte insolită, intitulată *Fascinația enogastronomică în literatura română*, apărută în 2010 la Iași, semnată de Izabella Krizsanovski. [...] «Tomis». 4/ 2010. Apropo de gastronomie, Alina Costea scrie despre *Voluptatea cărnii la români: Anii grei de penurie din perioada comunistă au dus, în mod inevitabil, la sporirea apetitului tocmai prin menținerea stomacului la limita subzistenței*. Adrian Majuru – despre europenizarea Bucureștiului.” ■ Sunt publicate poeme de Diana Corcan, Dan Iancu și proză de Bogdan O. Popescu.

IULIE

1 iulie

[„Cultura”, nr. 25 (280)] Dana Pîrvan-Jenaru scrie despre volumul semnat de Alfredo Bryce Echenique, *Amigdalita lui Tarzan* (Polirom, 2010), traducere și note de Lavinia Similaru. ■ Rodica Grigore comentează volumul scris de Vladimir Nabokov, *Ada sau ardoarea. O cronică de familie* (Polirom, 2008), traducere de Horia Florian Popescu. ■ Alex. Ștefănescu descrie „România lui Ion Cristoiu”, așa cum apare aceasta prezentată în volumul *Găina fără bilet* (Biblioteca «Adevărul», 2010): „În mod paradoxal, în timpul lecturii, faptele relatate ni se par deopotrivă uimitoare și banale. Rămânem consternați luând cunoștință de ele și, după numai o secundă, le recunoaștem. Fac parte din existența noastră zilnică, ne-am obișnuit cu ele până la a nu le mai remarca.” ■ Discutând prefața lui Titu Maiorescu din fruntea volumului (cea care „va deveni textul canonic al tuturor edițiilor Maiorescu sub titlul «Prefață la ediția d’întâi»”), N. Georgescu observă că „Cele patru paragrafe ale acestei prefete propun și o simetrie cifrică interesantă privind numărul de cuvinte. Primul paragraf are 32 de cuvinte (cu titlul presupus, «prefață», 33 de cuvinte). Cel de-al doilea paragraf are 8 cuvinte pentru prima propoziție și 33 de cuvinte pentru cea de-a doua. Cel de-al treilea paragraf are 33 de cuvinte până la paranteză, și 8 titluri de poezii în paranteză, făcând un fel de «rimă îmbrățișată» cu paragraful doi. Al patrulea paragraf are

23 de cuvinte pentru prima frază și 55 de cuvinte pentru cea de-a doua, un total de 78 de cuvinte la care, dacă se adaugă data, locul și semnătura, adică patru cuvinte, rezultă cifra de 82 (41+41, adică însumarea cuvintelor din paragraful doi și trei). Nu cunoaștem sensul acestei (acestor) parole, în care cifrele 8 și 33 par a juca un rol – iar pentru un posibil «joc» cu locul de ordine al poeziilor, cu numărul de litere din numele poetului (Eminescu=8 litere, nume anunțat de două ori în text), etc., chiar dacă am fi pregătiți, nu avem repere spre a estima unde poate duce. Aceste relații simetrice au ciudățeniile lor, și atestă, încă o dată, că actele și mărturiile privind viața târzie a lui Eminescu (darea lui afară din presă, mai ales, declararea publică a bolii psihice etc.) sunt învăluite într-un mister fabricat.” ■ George Neagoe comentează cartea reeditată semnată de Ioan Mihai Cochinescu, *Ambasadorul* (Cartea Românească, 2010): „La reeditare, confirmă laudele primite din partea Monicăi Lovinescu și a lui Eugen Simion în 1991. [...] Judecând filologic, importanța *Ambasadorului* provine din structura labirintică pe care o propune. E o bucurie să rătăcești prin această carte a oglinzilor, să fii înșelat de false indicii, să crezi că ai descoperit taina și apoi să nu mai pricepi nimic.” ■ Constantin Coroiu analizează, în articolul său, maniera în care este tratat Mihai Ralea în Istoriile literare. ■ Este publicată, în acest număr, prima parte a unui dosar dedicat ciclului sorescian «La Lilieci», care a cunoscut în ultimul an două reeditări: «La Lilieci» (I-VI), cu zece texte recent recuperate, ediție stabilită și îngrijită de Sorina Sorescu, însoțită de interviuri cu Marin Sorescu, un dosar de referințe critice și un interviu cu George Sorescu, Editura Art, 2009 și «La Lilieci», 2 vol. (I-III și IV-VI), ediție stabilită și îngrijită de Sorina Sorescu, prefață de Ion Pop, tabel cronologic de Mihaela Constantinescu-Podocea, referințe critice de Sorina Sorescu, «Jurnalul Național» - Editura Art, Colecția «Biblioteca pentru toți», 2010. Dosarul de față e alcătuit din comunicări prezentate în cadrul Celei de-a treia ediții a Colocviului Internațional «Marin Sorescu», desfășurat la Craiova în perioada 4-5 iunie 2010, sub genericul «*La Lilieci*» și «*lumile*» folclorului românesc.” Textele publicate în paginile revistei - semnate de Ion Pop (*Textul ca loc de veci*), Cosmin Borza («*La Lilieci*» în *grilă optzecistă*), Sabina Ispas («*Miorița*» lui *Marin Sorescu*) - sunt puse la dispoziția cititorului prin amabilitatea dnei Sorina Sorescu.

1 iulie

[„**Dilema veche**”, nr. 333] Dosarul săptămânii poartă titlul „Moderni fără studii clasice?” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Mircea Cărtărescu, *Frumoasele străine* (Humanitas, 2010): „Aceste trei ficțiuni memorialistice scrise la persoana întâi («povestirile pleacă de la situații și persoane reale; totuși, ele sunt operă de ficțiune în mult mai mare măsură decât par» ne avertizează scriitorul), care au ca subiect «darul otrăvit» al succesului/popularității literare par a fi deopotrivă un respiro narativ după încheierea trilogiei, dar și un exercițiu de răs terapeutic. Recunoscând că s-a distrat pe seama confrăților, dar și pe seama sa,

Mircea Cărtărescu dă aici o imagine tristă, plină de umor a lumii literare. Și, în mod ironic, un (deja) alt bestseller care i se va imputa.”

1 iulie

[„**Observator cultural**”, nr. 273 (531)] Începând cu acest număr, revista conține 24 de pagini. Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Pe 26 iunie, la Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti” din București, s-au lansat, în prezența autorului, cele mai recente volume ale lui Mircea Cărtărescu, *Nimic și Frumoasele străine*.” ■ „Miercuri, 30 iunie, Editura ART și 15 dintre autorii antologiei *Primul meu fum* au lansat volumul la Green Hours (Calea Victoriei nr. 120). După *Prima mea beție*, *Primii mei blugi* și *Prima mea dezamăgire în dragoste*, antologia cuprinde aproape 30 de istorii personale. În *Primul meu fum* semnează: Michele Bressan, Cheloo, Livius Ciocârlie, Alex Cistelean, Andrei Codrescu, Vasile Ernu, Șerban Foarță, Vera Ion, Aurora Liiceanu, Cristian Neagoe, Philip O’Ceallaigh, Lia Perjovschi, Antoaneta Ralian, Costi Rogozanu, Dan Sociu, Bogdan-Alexandru Stănescu, Lucia T, Răzvan Țupa, Elena Vlădăreanu.” ■ „În perioada 30 iunie – 3 iulie, Radu Pavel Gheo este invitat la Festivalul de Proză Scurtă în Serbia, desfășurat în orașele Kikinda și Belgrad, participând la lecturi publice care vor avea loc pe parcursul celor patru zile de festival precum și la o masă rotundă cu tema «Cum ajungi să publici în străinătate». Scriitorul român va susține conferințe de presă, atât la Kikinda cât și la Belgrad, alături de ceilalți scriitori invitați.” ■ „Asociația de Literatură Generală și Comparată din România, în colaborare cu Universitatea «Alexandru Ioan Cuza» – Facultatea de Litere, cu Institutul de Filologie Română «A. Philippide» – filiala din Iași a Academiei Române organizează, în zilele de 9 și 10 iulie, la Iași, colocviul său anual, care, la această ediție, își propune să discute tema «Literatura și politicul». Tema principală are în vedere mai multe subteme: «Literatură, ideologie, politică», «Reprezentările politicului în literatură», «Puterea și literatura: ce putere (mai) are literatura în raport cu puterea politică?». O secțiune specială va fi dedicată împlinirii a 150 de ani de la înființarea Universității din Iași, sub titlul «Tradiția istoriei literare la Universitatea din Iași: 1860-2010». [...] Colocviul de anul acesta al ALGCR se va bucura de prezența a peste 60 de participanți, dintre care personalități precum: Paul Cornea, Mircea Anghelescu, Adriana Babeți, Cornel Ungureanu, Mircea Martin, Cornel Ungureanu, Ion Pop, Elvira Sorohan, Lăcrămioara Petrescu, Andrei Bodiu, Dumitru Chioaru, Constantin Pricop, Caius Dobrescu, Carmen Mușat, Sanda Cordoș, Mircea A. Diaconu, Paul Cernat.” ■ Din articolul lui Ovidiu Șimonca aflăm despre gestul excepțional făcut de Mircea Carp: „Într-un București tumefiat de mizerie, gestul său este o pată de lumină. A fost un gest firesc, normal, simplu, făcut în public. Mircea Carp i-a cerut iertare lui Adrian Marino. [...] Se întâmpla luni, 28 iunie 2010, la vremea prânzului. La Muzeul Național al Literaturii Române din București, avea loc lansarea cărții *Adrian Marino. Vârstele devenirii* de Simona-Maria Pop, volum apărut la Editura Dacia.

La lansare, erau invitați să vorbească Virgil Șerbu Cisteianu (jurnalist și scriitor din Alba Iulia), Gabriel Andreescu și subsemnatul. În sală se afla și domnul Mircea Carp. [...] A copilărit la Botoșani, unde, când erau fânci amândoi, l-a cunoscut pe Adrian Marino. Drumurile lor s-au mai intersectat în următoarea jumătate de secol. În perioada când locuia la München și lucra la Europa Liberă, Mircea Carp îl primea frecvent în vizită, acasă, pe Adrian Marino. Erau prieteni, așa au rămas și după 1989. La Biblioteca Centrală Universitară din Cluj, există un Fond „Mircea Carp», cu scrisori ale celor doi prieteni. Fondul poate fi consultat de oricine. [...] Peste prietenia dintre Adrian Marino și Mircea Carp s-a așternut, anul acesta, umbra răutății. În ciclul de articole din «Evenimentul zilei», Mirela Corlățan a venit cu o șampilă infamantă. [...] Mirela Corlățan l-a sunat la München pe Mircea Carp, iar acesta i-a oferit o declarație, apărută în «Evenimentul zilei» din 1 mai: «Ceea ce a făcut Adrian Marino ca intelectual de frunte a dăunat grav rolului și activității exilului. Profunzimea activității sale, chiar dacă la un moment dat a încetat să mai fie agentul docil, m-a întristat», a declarat atunci, de la München, Mircea Carp. [...] Luni, 28 iunie 2010, Mircea Carp este invitat să ia cuvântul la lansarea pe care am amintit-o la începutul acestor rânduri. Vorbește cinci-șase minute. Precis, calculat, ca la radio, ca în urmă cu 15-20-25-30 de ani. Și îi cere, în public, iertare lui Adrian Marino. Spune că regretă fiecare cuvânt și adaugă faptul că a greșit față de acesta. Datorită vârstei și experienței sale, nu ar fi trebuit să se lase influențat de acel telefon de la «Evenimentul zilei» și să dea o declarație pripită. Pentru acest motiv, Mircea Carp îi cere iertare lui Adrian Marino și speră ca noi să înțelegem situația. În fața audienței, încerc să aduc în discuție modul în care i-a fost «smulsă» acea declarație. Mircea Carp era la München, știa sporadic «cazul Marino», primise un telefon de la Mirela Corlățan, în care i s-a făcut un rezumat dubios, n-a văzut documentele. «Chiar și așa, tot am greșit. N-aș avea liniște până la sfârșitul vieții mele, dacă nu mi-aș cere iertare», îmi replică Mircea Carp.” În următorul număr al revistei va fi publicat un interviu cu omul de caracter Mircea Carp. ■ Un Cristian scrie despre Ediția a V-a a Colocviului Tinerilor Scriitori s-a desfășurat între 24 – 26 iunie la Alba Iulia. [...] În formula 2010 Colocviul Tinerilor Scriitori pare să-și fi arătat cumva limitele: dependența financiară față de organizatorul local, care merită toată considerația, dar nu poate depăși bariera (psihologică?) a interacțiunii dintre invitați și publicul local și, desigur, lipsa unor inițiative care să vină cumva din interior și care să genereze noi forme/formule de interacțiune nu neapărat asimilate unor structuri. Pentru că un pariu viitor ar putea arăta cam așa: se pot găsi 50 de scriitori, care, pe cheltuiala lor, transport, masă și cazare, să se reunească o săptămână pe an și să organizeze un program suficient de atractiv cât să îmbine problemele concrete cu care literatura, aflată la un nivel din ce în ce mai scăzut de interes pentru public, se confruntă? Este scriitorul român dispus să plătească, nu doar să primească? S-a văzut că se poate, fiind prima ediție în care invitații au fost de acord să-și asigure singuri o parte din transport. O dovadă că meteahna de a accepta orice,

atâta timp cît este gratuit, poate fi ușor-ușor depășită. [...] După o ediție, cea din 2009, aproape ireproșabilă, am pornit cumva cu temerea ca lucrurile să nu scadă la nivelul participării. S-a vorbit mult, s-a vociferat pe alocuri, dar formula găsită, într-o perioadă în care participarea universitarilor era cumva imposibilă (examene, disertații, concedii) a propus autori care să favorizeze tema ediției: «Debutul în literatură». Nora Iuga și Octavian Soviany, autori foarte apropiați de noile generații, proiecțiile cu Ion Cucu, retrospectiva ediției trecute, prima sosire a lui Alexandru Vakulovski în România după nefericitul episod al interdicției de intrare în țară, prima victorie la fotbal a unei reprezentative a scriitorilor asupra gazdelor au fost câteva dintre momentele memorabile ale ediției. Ca și-n 2009, Colocviul a sărit peste anumite prejudecăți. [...] Nu s-a ales în funcție de vîrstă, număr de cărți sau interese locale, ci s-a încercat o structură cît mai flexibilă, în care scriitori și manageri literari să poată contura proiecte utile Uniunii Scriitorilor, ca instituție, și ideii de promovare a unui scriitor. Sigur că tema a generat discuții aprinse. De la tipurile de debut pînă la valoarea premiilor de debut, de la piața debutului pînă la retipărirea lui, păreri și experiențele personale au ilustrat ideea că debutantul este cumva un cobai în lumea literară. Nu are, de regulă, drepturi de autor, iar politica editorială nu-l favorizează, deși debutul beneficiază de cele mai multe premii posibile și imposibile. [...] Debutanții ultimilor cincisprezece ani au trecut prin faza critică a desconsiderării debutului. [...] Iată, așadar, un subiect inepuizabil: DEBUTUL. Prefer pluralul: DEBUTURILE. Pentru că există mai multe debuturi: cel în revistă, în volum, în cenaclu și, poate, audio și video (despre sistemele editoriale aș putea vorbi, dar ar fi potrivit să vorbească mai ales autorii). Ei bine, nu știu dacă debutul de astăzi (cînd oricine își negociază debutul – cărți plătite, cum s-ar spune) mai poate fi asociat cu gloria debutului de acum 30-40 de ani, spre exemplu. Dar, despre toate acestea, vom vorbi pe-ndelete din toamnă, la o întîlnire săptămînală, care se va numi chiar așa: «Debutul în literatură».”■

Anca Vasiliu îi acordă un interviu lui Ovidiu Șimonca: „*De ce atât de târziu cu o carte în limba română?*”; Este decizia editorilor, nu e din vina mea. Această carte a apărut acum, după 13 ani de la apariția ei în Franța, fiind inițiativa Editurii Polirom de a traduce această carte. Cred că a fost selectată pentru aspectul ei ambivalent: către imagine, către filozofie. Eu nu am propus nimic editorilor români, pentru că așteptam ca lucrurile să vină firesc din partea lor.; *Nu pot să nu pun o întrebare. De ce nu o carte scrisă direct în limba română?*; Eu n-am scris nici o carte în limba română. Sau, mai precis: am scris o carte despre arta brîncovenească, înainte de 1989, care a zăcut vreme de trei ani la o editură din Craiova și care n-a apărut niciodată. [...]; *N-ați simțit nevoia să scrieți în românește?*; Am scris studii în românește, am scris poeme... dar n-am scris cărți în românește. Cred că am fost extrem de inhibată, în România, de mediul scriitoricesc al Uniunii Scriitorilor, în care eu n-am funcționat niciodată. Venind din zona istoriei artei, m-am simțit întotdeauna într-un fel de inferioritate față de scriitori. Eliberarea mea a venit în momentul în care a trebuit să scriu în franceză și practic m-am

născut din nou în limba franceză. Scriu cu foarte mare bucurie în limba română, iar cartea pe care o aveți în față, *Despre diafan*, e practic retradusă de mine, asta a fost condiția prevăzută în contract: să am posibilitatea să revăd textul. Într-un fel, *Despre diafan* este rescrisă în limba română, pentru că am regândit în limba română ceea ce spuneam în franceză.; *Sunt autori de origine română care au redescoperit scrisul în limba română, după ani petrecuți la Paris. Dumitru Țepeneag, de pildă. Dvs ați parcurs drumul invers, ați renunțat la limba română și ați ajuns la franceză?*; Ca să scrii în limba română trebuie să dispui de timp. Timpul meu este foarte redus. Sunt într-un mediu în care trebuie să lucrez tot timpul și să public în franceză. Lucrez de 12 ani în Centrul Național al Cercetării Științifice. În acești ani, n-am avut vacanțe. Vacanțele mele sunt destinate redactării acestor cărți. Dacă sunt solicitată, nu în mod oficial, ci prietenește, scriu în limba română. Răspund cu bucurie unei solicitări venite din România. Mi-am dat seama că nu mi-am pierdut mâna de a scrie în limba română, cu toate că, filozofic, m-am format într-o altă limbă. Lucrând la traducerea la *Despre diafan*, mi-am dat seama că dacă revin în română și apoi mă întorc în franceză, capăt și mai mare precizie în ambele limbi. Eu am tradus din română în franceză poeme de Daniel Turcea și de Nichita Stănescu. [...] *Cât ați vândut din ediția franceză?*; *Despre diafan* s-a vândut foarte bine. Sigur, sunt tiraje mici, de 2.000 de exemplare, dar dacă vinzi la Vrin, în primul an, circa 700 de exemplare, pentru editură e un bestseller. Tirajele sunt mici, dar există interes. O carte la Vrin ajunge în biblioteci din toată lumea. Mai există Presses Universitaires de France, care are colecții specializate. Și există o constelație de reviste de specialitate, pe grade de specializare și de iradiere, de la medii extrem de restrânse pînă la medii ceva mai accesibile.; [...] *Cum v-ați simțit la lansarea din România a cărții dvs «Despre diafan»?*; Pînă la lansarea din România, mi se părea firesc să public cărți. La lansarea din România, mi-am dat seama că nu mai e atât de firesc să publici, la peste 50 de ani, prima ta carte în limba română. Când am fost invitată să vorbesc, deși n-am trac când vorbesc în public, am avut senzația că nu știu ce să spun. Era o emoție care îmi oprea posibilitatea conceptualizării. La lansarea mea, acum, în 2010, regăsisem ceva din emoția zilelor din decembrie 1989. [...]; *Marea mutație a cărții este că rediscutați termenul de «diafan».* În limba română, *diafanul cred că este, mai degrabă, folosit ca adjectiv – «om diafan», «comportament diafan».* Prin cartea dvs, repuneți în circulație un termen: *«diafanul ca privire prin lumină».*; În românește, un sens al diafanului vine de la Flaubert, care vorbește de obrazul diafan al unei fete, străveziu, evanescent. Eu îl citez pe Joyce, care trimite la Aristotel și la Dante. James Joyce folosește termenul de diafan pentru a defini, în Ulise, un anumit tip de percepție. Joyce nu folosește termenul de diafan în sens romantic, ci readuce în actualitate percepția lumii ca un creuzet în care strălucesc anumite elemente vizibile, pentru a căpăta o semnificație.” ■ Mirela Volum recenzează volumul scris de José Saramago, *Toate numele* (Polirom, 2008), traducere și postfață de Mioara Caragea. ■ Daniel Cristea-Enache discută volumul

scris de Vasile Ernu, *Ultimii eretici ai Imperiului* (Polirom, 2009): „Cartea de față le este, într-un fel, dedicată campionilor (dez)implicării oportune, giruetelor moral-ideologice și profitorilor tuturor situațiilor din care coeficientul de risc a fost eliminat. Vasile Ernu nu ridică acum miza, așa cum s-a afirmat (Paul Cernat), fiindcă mizele erau de la bun început importante, ci se străduiește să schimbe formula. Elementul privat din *Născut în URSS* trebuie convertit, în *Ultimii eretici...*, în raport politic; experiențele personale se cer generalizate și extrapolate; iar interpretarea din unghi propriu și din interiorul fenomenului, asumat subiectivă, va fi substituită printr-o evaluare «rece», cu indice mai mare de obiectivitate. [...] Citind cu atenție această carte ambițioasă, însă dezamăgitoare (lăudată febril de câțiva comentatori anume pentru atitudinea ei critică), realizezi că ereticii pozitiviți de autor și plasați în titlu sunt mai degrabă ai Imperiului defunct decât împotriva lui.” ■ Bogdan Alexandru Stănescu răspunde observațiilor critice ale lui Alex. Leo Șerban publicate pe LiterNet. legate de apariția în limba română a ultimului roman nabokovian, *Originalul Laurei*: „Aș vrea să răspund observațiilor făcute de criticul de film, deși, în mod normal, m-aș fi abținut. O fac, însă, atât pentru o traducătoare deosebită, cât și pentru o întreagă echipă editorială care consideră proiectul operelor complete Vladimir Nabokov a fi cel puțin «unul de suflet».” ■ Cititorii revistei sunt informați că CESI, „o rebeliune critică la adresa clișeele de orice tip”, a început în 2001, cu ideea lui Sorin Alexandrescu, aflat (atunci) în Olanda de câteva decenii, și a unui mic grup de specialiști români, de a configura, în spirit occidental, o instituție universitară de cercetare și învățământ în științe umaniste integrate. [...] Iată ce se poate spune despre această construcție universitară, singulară deocamdată, serenă și dornică să-și exerseze pe mai departe vocația de formare autentică: [...] Sorin Alexandrescu, director CESI: «[...] Pun accent pe teorie, pentru că neîncrederea în gândirea sistematică nu trebuie să justifice absența reflecției teoretice, cum adesea se întâmplă, ducând tocmai la reproducție de șabloane și banalități. De aici, și insistența mea de-a fi realmente la zi, prin cărți, nu doar prin Internet, și de-a circula mereu, cu orice mijloace instituționale, în lumea occidentală, unde accesul la reflecție și informație este mai simplu. Ne trebuie siguranță de sine în raport cu această lume, dar și deschidere. Și, mai ales, dorința să fim altfel, fără tupeul de-a crede că simpla dorință este suficientă. Mai este nevoie de perseverență, decență și, de ce nu?, de umor.»; Marian Popescu, profesor și critic de teatru: «În fond, CESI e aventura unei descoperiri-împreună.»; Gabriel Badea, masterand: «Acum câțiva ani, eram în căutarea unui program de masterat în cadrul căruia aș fi putut să aprofundez relațiile dintre conceptele pe care le întâlneam la tot pasul în lecturile mele: reprezentare mentală, mentalitate, imaginar social, etos cultural, imaginație creatoare, raportul dintre etic și estetic etc.»; Alex Leo Șerban, critic de film și eseist: «Masteranzii pe care i-am cunoscut eu la CESI sunt motivați, chiar entuziași. Am pornit întotdeauna de la filmele mai recente, fidel unei axiome personale care spune că în prezent există deja trecutul și că este mai gratificant pentru un student

să aflu – pe parcurs – de unde vin anumite genuri, teme, tehnici sau procedee stilistice. Împreună cu ei, am format mici echipe de «detectivi ai detaliului» – îndeletnicire care sper să-i fi pasionat îndeajuns, astfel încât să o cultive și pe mai departe...» (A consemnat Laura Mesina) ■ În articolul său, Alex. Matei nu-și propune decât să constate „rolul avut, în România și Franța, de un anumit tip de carte de științe umane, la limita dintre filozofie, opinie și politică. Proprietățile lor, din punctul de vedere interesant aici, ar fi următoarele: se adresează în primul rând intelectului, cer o formație culturală și aptitudini teoretice și istorice, promit soluționarea sau măcar formularea unor probleme de gândire publică (mai rar privată); desigur, eseurile dețin și un motor afectiv important, politic sau teoretic în esența lui: ele reprezintă, ca de altfel orice altă carte, o oglindă a cititorului, în măsura în care acesta are anumite tendințe de identificare ideologice, istorice, teoretice, înrădăcinate caracterial și formate cultural. [...] Nu există, așadar, o economie a afectelor lectoriale în ceea ce privește aceste cărți. În România, acest segment de piață afectivă este gestionată aproape exclusiv de politici mediatice care exclud cartea. Pentru a-ți vedea dorințele de identificare social-politice satisfăcute sau contrariate, nu cumperi de obicei cărți, ci te uiți la anumite emisiuni, citești anumite articole și le comentezi pe forumuri. [...] Chomsky e interviuat imediat după *prime time*, chiar poate spera ca o dispută ad-hoc pro și contra Freud să se vândă. În România, în locul lui Noam Chomsky, despre prezent vorbește Mircea Badea. Pentru că el ocupă un loc liber: cel al criticului social, cel din care un intelectual ar trebui să propună, altfel decât declarându-se numaidecât pro- sau anti-Băsescu (dar fără să evite s-o facă), scenarii ale prezentului, critici ale puterii.” ■ Revista găzduiește un grupaj de texte elogioase despre filmul „Felicia”, „debutul ca regizor al prozatorului și scenaristului Răzvan Rădulescu, film realizat împreună cu Melissa de Raaf. Un film aspru despre copii și părinți, despre vidul de comunicare dintre aceștia. Un film despre lumea în care ne mișcăm nestingheriți, până în punctul în care pierderea unui avion scoate la iveală frustrări, tensiuni, frică și zbucium.” ■ Ovidiu Pecican subliniază că „Demonstrația încercată de H.-R. Patapievici în *Ultimul Culianu* (Humanitas, 2010) provoacă, incită, cheamă la discuții. Sunt multe lucruri seducătoare în construcția monografului, după cum nu lipsesc nici cele care reclamă o chemare la ordine.”

■ Horia Nicola Ursu (directorul Editurii Millennium Press și proaspăt redactor-șef al revistei trimestriale «Galileo») îi acordă un interviu lui Michael Haulică: „*«Helion» a trecut pe net (nu de tot, după cum se zice), «Nautilus» apare de 29 de luni on-line, «Galileo» a apărut pe hârtie. De ce o revistă pe hârtie?*; Nu-i nimic neobișnuit aici. E absolut normal să avem o revistă tipărită puternică de F&SF. Fiindcă nu exista așa ceva la noi, n-a mai existat o revistă adevărată pe hârtie pe care să îmi doresc să o citesc de când ai pus tu punct proiectului Fiction.ro. A fost, desigur, SciFi Magazin, dar acesta era mai degrabă o antologie lunară în format de revistă. «Helion»? De acord, apare pe hârtie, dar nu are o periodicitate

clară, suferă ușor de provincialism și reflectă unilateral doar o parte a F&SF-ului de la noi și chiar de afară – în primul rând, fiindcă nu a avut curajul de a-și asuma un program ambițios. În altă ordine de idei, am vrut să fac din «Galileo» Revista cu R mare, acea publicație care să poată sta oricând, fără să se rușineze, alături de publicațiile consacrate ale genului: «Fantasy&Science Fiction Magazine», «Interzone», «Asimov's», «Weird Tales». Îmi place să cred că, dacă vom continua așa cum am început, vom reuși acest lucru. *Care e structura revistei? Cu ce îți momești cititorii? Dă-mi niște nume de colaboratori permanenți și motivele pentru care sînt ei, și nu alții.*; [...] Vom încerca să atragem cititorii publicând texte a căror valoare a fost confirmată de niște premii, autori pe care publicul îi cunoaște deja sau pe care merită să îi descopere. Și de la noi, și de «dincolo». Colaboratori permanenți? Mircea Opriță, Cory Doctorow, Graham Sleight și Paul di Filippo vor avea rubrici în fiecare număr. De la numărul al doilea încolo, li se va alătura și Robert Silverberg, unul dintre cei mai importanți scriitori de F&SF în viață. [...]; *Cineva spunea despre revistă că e cam bătrână. Texte vechi (din anii '80, '90) sau scrise într-o manieră învechită. Ce zici de asta? Așa e? Sau e o concluzie pripită?*; Am făcut o revistă pe care să-mi doresc să o citesc. Poate sunt și eu prea bătrîn? Hai să fim serioși. Pur și simplu, s-a nimerit să avem în primul număr niște texte solide, care n-au fost publicate în ultimul an. Cât despre maniera învechită de-a scrie... Hai să-ți pun și eu o întrebare: cum se face că Arthur C. Clarke se vinde la fel de bine ca acum cincisprezece ani și că publicul cere în gura mare Asimov? E vorba de același public care cumpără și China Miéville, și Jeff VanderMeer, și Richard Morgan. Și Proust, și Joyce, și alții sunt citați cu aceeași frecvență și pasiune ca și Pynchon sau Houellebecq sau Salman Rushdie. Literatura bună nu îmbătrânește. Eventual, un text sau altul ar putea să nu fie pe gustul cuiva, asta se poate. Dar va găsi, cu siguranță, un altul care să-i placă.; [...] *Știi că e greu de făcut previziuni pe vremuri de criză, dar te întreb: crezi că la anul, pe vremea asta, vom citi numărul 6 din «Galileo»?; Am să-ți răspund scurt: da.*”

2 iulie

[România literară, nr. 24] Tema lunii iulie este „Bucureștiul văzut de scriitori.” ■ În „Pedagogia premiilor literare”, Nicolae Manolescu mărturisește: „Sunt tot mai puțin convins de rostul premiilor literare. «România literară» a găzduit nu demult o discuție pe această temă. Între timp au fost decernate Premiile USR pe 2009, care, conform noului Statut, au rezultat din deliberarea a două jurii distincte, unul de nominalizări, altul de premiere. O altă deosebire față de anii trecuți, mai exact de precedenții patru, a constat în aceea că juriile n-au mai fost alcătuite exclusiv din critici și nici aleși pentru un mandat de patru ani. [...] De ce spuneam la început că mi-am pierdut încrederea în rostul premiilor? Fiindcă mi-am pierdut încrederea în rolul lor pedagogic, de creare a unei atmosfere de respect și de toleranță în mica și agresiva noastră lume literară. Dintr-un prilej de a ne sărbători reușitele, s-au transformat într-unul de a ne bălăcări unii pe alții.

Orgoliile, pe cât de nemotivate, pe atât de vulnerate, au luat locul bucuriei. Nutresc iluzia că lucrurile n-au stat totdeauna așa. Și, dacă iluzia mea e doar o iluzie, cu atât mai rău. Mi se ia și bruma de speranță în mai bine.” ■ Gabriel Chifu spune că: „în privința Bucureștiului am un handicap: oricât mă străduiesc să-i descopăr farmecul, nu reușesc. E pentru mine ca frumoasa cu fața acoperită de un văl pe care nu sunt în stare să-l înlătur, acestui oraș nu-i aflui cifra, cheia, mă poticnesc, nu ajung la el, cel de adâncime, cel adevărat, cel grăitor. Mereu îmi vine în minte o scenă pe care am descris-o sumar cândva, într-unul din romanele mele: Carol I, după călătoria aventuroasă (întâi cu trenul până la Budapesta, apoi pe Dunăre până la Turnu Severin, iar de aici, însoțit de Brătianu, pe drumurile prăfuite ale tânărului stat român), sosește la București. În ziua de 10 mai a anului 1866 trăsura care-l aducea spre tronul țării oprește pe Podul Mogoșoaiei și el întreabă pe cineva din preajmă, generalul Nicolae Golescu, dacă-mi amintesc bine: «Ce este în căsuțele din față?» Iar acesta răspunde vădit stânjenit: «Alteț, ăsta e Palatul...».” ■ Varujan Vosganian publică textul „Bucureștiul nevăzut”. ■ Mircea Mihăieș povestește: „Săptămâna trecută am avut în mână un iPad. Stăpâna obiectului, mândră de parcă ar fi fost inventatoarea lui, l-a scos din geanta de umăr, l-a extras din husa specială și mi l-a întins peste birou ca pe o ofrandă. «Iată-l! O să spunei că m-am dat cu postmodernii, dar să știți că nu e așa. Am descărcat vreo nouă sute de cărți și n-am consumat decât o parte infimă din memorie.» [...] Obiectul e mai consistent decât îmi imaginam. E rigid, rece-metalic și lipsit de flexibilitate. Pe deasupra, e și destul de greu -cam cât biografia de peste șapte sute de pagini a lui Alexis de Tocqueville, apărută la Yale acum vreo trei ani, dar pe care o citesc abia acum. Prin urmare, primul contact nu e prea optimist. [...] Când deschizi o carte, «răsfoiești» cu degetul, mărești sau micșorezi litera după bunul plac, miști textul pe înălțimea sau pe lungimea paginii, subliniezi ori copiezi fragmente. Cu alte cuvinte, în fragilul iPad s-au adunat funcțiile laptop-ului performant cu «agrementele» bibliotecii infinite. Poți fi în aeroport, pe plajă, în vârful muntelui, la o cafenea și, printr-o singură operație «digitală», deschizi orice carte dorești (firește, dintre cele aflate în memoria instrumentului). Deocamdată, se pot copia, gratis, de pe internet volume clasice, ieșite de sub *copyright*. Cărțile noi se cumpără la prețuri substanțial mai mici decât ale celor tipărite. [...] Culmea e că, deși sunt un intratabil partizan al cărții tipărite, nu-i prea găsesc minusuri. La fiecare argument contra îmi vin în minte vreo cinci argumente pro. Unul din cele mai importante - de care, cu zece ani în urmă nici n-aș fi fost conștient - e faptul că poți mări litera la dimensiunea convenabilă. De când am început să folosesc ochelari pentru citit, constat că evit - fără să-mi dau imediat seama - cărțile cu tipăritură prea mică sau cu rânduri înghesuite. Cele vreo cincizeci de titluri din Pléiade - capodopere unul și unul - pe care nu mă săturam să le parcurg au devenit obiecte aproape decorative. Le scot din raft doar atunci când vreau să fiu absolut sigur de acuratețea textului sau când am nevoie de un comentariu sau de o notă garantate științifice. [...] Nu știu, pe de altă parte, dacă iPad-ul va produce un

reviriment în rândul cititorilor. În opinia mea, el va fi «adoptat» exact de cei care continuă să citească și azi, de indivizii tot mai puțin numeroși pe care-i vezi prin librării, anticariate și la târgurile de carte. Nu cred că simpaticul dansator «latino», devenit vedetă de televiziune, va renunța la plăcerea de a-și petrece timpul sorbind la tejgheaua barului margherite după margherite și va începe o cură de lecturi numai pentru că forma în care ne sunt livrate cărțile e cât se poate de atractivă. Acum câteva luni, acest personaj, de altfel nu lipsit de umor, îl acroșa, în sinceră și totală inocență, pe unul din cei mai străluciți intelectuali români: «Domnu', eu nu înțeleg de ce vă pierdeți vremea citind. Priviți-mă, eu n-am citit în viața mea nicio carte și îmi merge foarte bine! Sunt invitat la televiziuni, am o emisiune la radio și mă simt minunat!» [...] E posibil ca unii curioși să redescopere, pentru un scurt interval, plăcerea lecturii, dar e aproape sigur că o vor pierde la fel de repede. Va fi vorba, așadar, mai degrabă de un fenomen de reconvertire, decât de unul de convertire. Probabil că, din comoditate, vechii cititori vor utiliza din ce în ce mai des această modalitate alternativă de lectură. Dar e aproape sigur că marea majoritate va continua să folosească ambele forme. [...] Din aceste motive, presupun că iPad-ul e doar o încercare disperată de a salva ceea ce, de fapt, nu mai poate fi salvat: obiceiul oamenilor de a citi. Lumea de azi, în care programul de muncă și programul de odihnă nu mai au granițe fixe, e obsedată de cu totul alte ocupații decât cititul. Probabil că ne îndreptăm spre o nouă medievalitate, spre o epocă în care cititul va deveni sarcina unui grup restrâns de indivizi, exact ca în mănăstirile occidentale ale anului o mie. Dacă lăsăm deoparte imensul balast de «cărți de divertisment» (de la «literatura de aeroport» la culegerile de glume sau sfaturi pe teme date), observăm că acest lucru se petrece deja. «Cultura înaltă» reprezintă preocuparea unui număr restrâns de indivizi, iar cărțile cu adevărat importante pentru civilizația noastră nu sunt citite de mai mult de câteva mii de oameni.” ■ În pagina de recenzii sunt discutate următoarele volume: ■ *Scene din orașul-vitraliu / Scenes of the Stained-Glass City* (Ed. Vinea, 2010), despre al cărei autor Gabriel Coșoveanu remarcă: „Dumitru Chioaru este iremediabil îndrăgostit de Sibiu, unde își duce viața și predă literatură, dar este o iubire de intelectual: filtrată de cultură, capricioasă, exigentă. [...] Intens și vibratil, grav și, totuși, parcă desfăcut de cele lumești, lirismul lui Dumitru Chioaru constituie o bună demonstrație că se poate face poezie aptă să te învâluie imediat, fără ingredientele stridente care au devenit de rigoare la unii tineri. Un remarcabil volum bilingv, căruia îi stă bine pe cartea de vizită a României, prin profunzime, ținută și realizare editorială, cu excepționala prefață a profesorului Ștefan Stoenescu (semnatar al traducerii sub numele Heathrow O'Hare).” ■ *Crucificat între paranteze/ Crucifié entre paranthèses* (Ed. Ramuri, 2010) este prezentat de Gheorghe Grigurcu: „Transferându-se din domeniul prozei în cel al poeziei, Florica Bud încearcă a menține axul sensibilității d-sale frenetic feminine, jucăușe dintr-un preaplin care nu mai operează cu personaje (marionete țipător colorate, stigmatizate cu năstrușnicii), ci cu propriile-i proiecții. Motivul recurent: iubirea. O

iubire îndeobște cochetă, decorativă. O iubire care, încetând a fi dubiu, anxietate, întrebare, se liniștește aidoma luciului unei oglinzi ce reflectă chipul unei femei sigure de atractivitatea sa. [...] Începînd prin a interpreta rolul de Cenușăreasă, Florica Bud vrea să apară, după destule indicii, drept o Ileană Cosânzeană a versului.” ■ *Angelus* (Humanitas, 2010) îi suscită Irinei Petraș următoarea afirmație: „O spun din nou: cărțile sale, toate, sunt inventare bulimice și voit provocatoare. Ruxandra Cesereanu înghite, cu nesaț livresc și senzual în egală măsură [...] bibliografie [...], apoi răstoarnă în pagină, ca un ziarist cu fler, subiectul «gras» înainte ca acesta să se răcească. [...] Dezinvoltă și amuzată, iarăși, în sinea sa de perplexitățile pe care le provoacă, R.C. are o plăcere a spectacolului polifonic derutantă. La curent cu ce se poartă acasă și prin vecini, cu un limbaj mustind de poezie, îndrăzneț și ambiguu, *Angelus* este și el o carte neterminată. Sau deschisă.” ■ Despre autorul volumului *Lucian* (Ninpress/Charmides, 2010) Radu Vancu spune: „V. Leac, reputat pe bună dreptate drept cel mai ortodox dintre salingerienii douămiști (aș zice chiar cel mai dogmatic, dacă salingerianismul ar admite vreun avatar dogmatic), se dovedește pe măsură de beckettian în relativ amplul poem *Lucian*, publicat recent în haioasă variantă electronică. [...] O lume nebună, nebună, nebună. Și, nu încapе vorbă, anormal de fermecătoare.” ■ Cosmin Ciotloș discută, în paralel, următoarele două volume apărute în 2010 la Ed. Paralela 45: *O oglindă purtată de-a lungul unui drum. Fotograme din postmodernitatea românească și 7 postmoderni: Nedelciu, Crăciun, Müller, Petculescu, Gogea, Danilov, Ghiu*. Despre autorul celei din urmă cărți criticul face următoarea observație: „Ion Bogdan Lefter nu investighează fără să țină cont de ansamblu și nu construiește direcții de evoluție fără să le asigure cel puțin virtualități aplicative. [...] Ion Bogdan Lefter rămâne cea mai analitică (și prin aceasta, mai sintetică) minte a generației sale.” ■ Sunt publicate poeziile de Liviu Ioan Stoiciu. ■ Sorin Lavric scrie despre volumul *Întâlnire cu un necunoscut* (Humanitas, 2010), „cartea cea mai aforistică a lui Gabriel Liiceanu. În al doilea rând, e cartea cea mai bogată în relatări onirice, autorul povestindu-și visele care i s-au întipărit în memorie, remarcabil fiind că le povestește fără să le interpreteze, lăsând cititorului libertatea de a le da semnificația pe care o consideră cuvenită. Și mai e un lucru: naturalețea în scris n-o capeți decât atunci când ți-ai dobândit stilul, iar stilul e ștaiful care se recunoaște spontan la un om, dar cu o condiție: să fi ajuns să-l aibă. Stilul lui Gabriel Liiceanu nu numai că e ușor recognoscibil, dar e dătător de naturalețe epică, de unde și plăcerea pe care ți-o provoacă lectura *Întâlnirii cu un necunoscut*. Un volum subtil și deopotrivă rafinat.” ■ George Bălăiță îi acordă un interviu Ioanei Revnic: „Domnule George Bălăiță, în 2008 vi s-a decernat Premiul Național pentru Literatură al Uniunii Scriitorilor, pentru întreaga operă. [...] Resimțiți drept o victorie absolută acest premiu, din moment ce încă nu ați scos la iveală, în întregime, proiectul la care lucrați de zeci de ani, din moment ce - încă - nu v-ați încheiat opera?; Victorie absolută? Asta nu se întâmplă nici în filmele de pe Hallmark. Cât timp ești viu, opera se face și se

desface, funcționează odată cu tine. Este și nu este. O lume în mișcare, imprevizibilă, nu-i dai de capăt și tocmai asta te ține în formă. Să mai adaug că o parte, poate cea mai importantă din opera lui Pessoa a fost găsită într-o ladă de lemn, la vreo treizeci de ani după moartea sa? [...] Un premiu este totdeauna binevenit. Chiar dacă nu la timp, mult întârziat, altul decât te așteptai etc. etc. Mai des decât se crede (frustrați de toate cele, ghinionști, nedreptățiți sau doar curioși la manevrele de culise), premiile se iau pe merit. Destule sunt conjuncturale? Oho! Dar asta e în firea lucrurilor, de la Dorohoi la Paris și mai departe. Dar fiindcă m-ai întrebat. Îmi plac premiile și nu cred că aş refuza vreunul. Deși nu dau doi bani pe ele. Nu sufăr când mă ocolesc și nici nu mă bucur peste măsură când le primesc. [...]; *Dumneavoastră ați anunțat o trilogie inaugurată de «Ucenicul neascultător», din care ați publicat numai această carte și, răzleț, alte câteva fragmente, unele «deghizate» - mi-ați mărturisit - în eseuri sau în texte publicistice.*; Eu nu am anunțat nici o trilogie. Cartea a zăcut mult timp la editură (Albatros, anul 1976). Până ce Sântimbreanu, directorul de atunci, a pus ochii pe ea. Un editor adevărat. [Este povestit, pe larg, episodul publicării cărții] Sugestiile lui nu măcelăreau cartea. Salvau aparențele. Cunoșteam sistemul, voiam să-mi public cartea atunci și aici. Scrisul pentru sertar este de cele mai multe ori o întristătoare onanie. Oricât de greu am renunțat la multe zeci de pagini, oricât de opintit am adăugat altele. N-am renunțat la nimic din ce era esențial pentru mine. Cartea a apărut înainte de Crăciun, anul 1977. Zece mii de exemplare. S-au vândut în trei săptămâni. Librarii au cerut-o mereu. Chiar și peste zece ani. Retipărită pe tăcute (în aceeași ediție!), bate suta de mii de exemplare. Sântimbreanu *dixit*. De ce n-am vrut o nouă ediție? [...] Ceva mă nemulțumea. Era vorba doar de un start pentru ceva gândit pe o mare întindere și adâncime. Am scris neîntrerupt la ea, sincopat, nesigur, când sătul, când posedat de ce târziu am numit (pe urmele unui mare autor, cred că l-am pomenit chiar aici) arta prozei. De-a lungul anilor am publicat într-adevăr, fragmentar, multe pagini, în aparență de sine stătătoare, de fapt, unul și același text. Un masochism de întunecată veselie mă făcea să le citesc și recitesc ca un străin. Cartea va apărea anul ăsta. În forma la care am ajuns azi. Și cu titlul care mi-a fost refuzat atunci. Mai degrabă o carte decât un roman. Bineînțeles, o parte doar din lunga ei călătorie. Cartea la care mă gândesc de când am început să scriu.; -*Sunt mulți confrăți ai dumneavoastră care se îndoiesc de existența miilor de pagini scrise cu literă mărunță pe care le tot pomeniți și despre care spuneți că le-ați dori tipărite pe două coloane (ca în Biblie)... Ce le răspundeți acestora?*; Confrății? Păi acești camarazi de suferință se îndoiesc de toate, cel mai puțin de ei înșiși. Cum deseori mi se întâmplă și mie. La drept vorbind, miile de pagini sunt acelea care se taie. Se aruncă. Există grafomani care, mizând pe geniul personal, dau la tipar tot ce scriu, fără să citească măcar un rând. [...] E suspect și obositor să fii tot timpul foarte deștept. Când fac conversație nu mai sunt bietul demiurg din odaia baricadată cu cărți unde scriu și citesc. Sunt omul de pe stradă, vorbăreț sau tăcut, după cum mi-a mers în ziua

aia. Acolo, între hârtoagele mele, sunt singur. Îmi ajung mie însumi. [...] Nu sunt nombrilist. Mi-e silă numai gândindu-mă că se poate muri de plăcere, despuiat dis-de-dimineată în fața oglinzii, admirându-ți propriul buric. Să te dai în stambă cât mai des la televizor. Să ieși la rampă ca soliștii de sezon, să afurisești în spume sau să faci bezele sălii pline și să urli «vă iubesc»? N-aș face asta nici pe lumea ailaltă, când, sunt sigur, voi avea parte de faimă și glorie. Pentru mine, scrisul este chiar viața mea. Știu că așa ceva nu se mai poartă, este perdant, caraghios, imatur. Nu mai pot schimba însă nimic. Sunt un produs al lumii inventate de mine. [...] *Există o legendă din care am aflat că și «Lumea în două zile» a fost un roman gândit «pe bucăți». Se povestește că, la un moment dat, Romulus Guga v-a dăruit ideea care a ordonat vasta materie epică în posesia căreia erați, de ceva vreme. Mă refer la istorioara despre funcționarul care completa - în avans - certificatele de deces ale locuitorilor dintr-un oraș, gest ale cărui consecințe sunt cunoscute de către cititorii «Lumii în două zile»...*; Legenda bate istoria!? Ca ficționist nebun după magia obișnuitului, mi se pare convenabil. [...] Te simt nerăbdătoare. Nu mă grăbi! Ai răbdare, o lungesc, dar n-am încotro. Este prima oară când intru în niște amănunte până acum nicăieri pomenite din viața acestui Antipa. Nu lipsite de importanță, s-ar părea. [...] Fără să mă ghicească până la capăt și deseori nedrept în capitolul «meu» din Istoria «lui», prietenul meu Alex. Ștefănescu mă ia la ochi ca un adevărat trăgător de elită concentrat pe o țintă mișcătoare: «Sentimentul ultim pe care îl avem când ne gândim la George Bălăiță este că și dacă am muri în chinuri groaznice în fața lui, el ar continua să scrie surzător». Punct țintit, nu și lovit. Înainte să apese pe trăgaci, cu ochiul fixat pe lunetă, i se aburește lentila și arma lui de ultimă generație nu mai face două parale. Trage, dar nimerește un cioroi bătrân care tocmai zbura sătul și leneș pe deasupra țintei. «Surzător»? Surâs!?! Țin prea mult la Alex ca să-l trimit la o nouă lectură. Are s-o facă singur și nu mă îndoiesc că va citi mai puțin grăbit proza mea. [...] - *Îmi spuneți că ați descoperit numeroase secvențe din «Lumea în două zile» transpuse cinematografic (fără voia dumneavoastră, firește) într-un film al unui regizor ungar. Vă rog să insistați asupra acestei idei.*; - Prin anii '93 sau '95, nu-mi amintesc exact, dar se poate cu ușurință afla, într-o seară, sună îndelung telefonul. Un amic. «Mă, zice amicul, «tu te uiți la televizor?» «Acuma, nu», zic. «Deschide, mă, dracului mai repede, canalul național.» «Despre ce-i vorba?» »Dă-i, mă drumul odată, vorbim mai pe urmă... » Deschid. Filmul lui Szabo Istvan, din 1990, Hanussen. Începuse de vreun sfert de oră. Mă uit. Înțeleg repede urgența tonului, gâfăiala amicului. Mai degrabă plăcerea ascunsă că fusesem cumva păcălit, decât indignarea pe care o mima. Filmul lui S.I. este bombardat cu amănunte, situații, idei din *Lumea în două zile*.” ■ Pornind de la volumul lui D.R. P, *Opere I. Mări sub pustiuri* (Polirom, 2010), Răzvan Voncu vorbește despre „clasicizarea generației '60”: „Cea mai recentă apariție în această serie este semnată de Dumitru Radu Popescu. Opere I conține o selecție din proza scurtă a autorului și poartă subtitlul, ușor provocator, *Mări sub pustiuri*. Ușor provocator,

întrucât *Mări sub pustiuri* era tocmai nuvela cuprinsă în manualul de literatură de clasa a VIII-a din perioada comunistă, textul fiind prezentat elevilor de atunci ca «o ilustrare a luptei de eliberare purtată, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, de rezistența comunistă». Dumitru Radu Popescu știe însă ce a scris în respectiva narațiune, în care nu apare nici o aluzie la Partidul Comunist sau la vreo mișcare de rezistență a acestuia, și de aceea a dat întregului volum titlul nuvelei nedreptățite de interpretarea școlărească tendențioasă din anii '80. Putem spune că provocarea conținută este, în fond, una la relectură. Ediția nu este revendicată de cineva, singurele indicații fiind cele ce privesc prefața (excelentă, aparținându-i lui Cornel Ungureanu) și cronologia. [Floreă Firan] Totuși, la finele volumului sunt prezente și cuvenitele referințe critice, iar selecția textelor trădează un «ochi» foarte bun. Spun asta nu doar pentru că în povestirile și nuvelele selectate nu întâlnim nici una din concesiile pe care scriitorii generației '60 le-au mai făcut, la începutul carierelor lor, ideologiei dominante. Textele din prezenta ediție, înainte de orice altceva, sunt reprezentative pentru formula narativă a lui Dumitru Radu Popescu de dinainte de ciclul *F*” ■ La Poșta Redacției, Horia Gârbea răspunde scrisorii primite de la Amelia Mociulschi. „Sunteți din București, aveți duble studii universitare: Biologie și Arte Plastice. Enumerați locurile (virtuale) în care ați publicat și astfel mi-am dat seama câte asemenea situri pentru mângâierea orgoliilor noastre există în jur: Hyperliteratura, Fdl.ro, Timpul, Singur, Hermeneia, Roliteratura, Europeea, Agonia (romană și franceză), Rețeaua literară, Cuvintele, Atheneum.ca, lithera.ro, Omnigraphies.com, Oasis des artistes, Oniris.be. Nu vă faceți iluzii! Nici o astfel de publicare nu contează decât dacă, spre deosebire de sutele de veleitari care se grădădesc asupra lor, ați avea de spus ceva nou și important. Dar dvs. scrieți astfel: «Timpul se lungește ca urma lipicioasă lăsată de un melc în mișcare. [...] Vezi cu ochii minții, prin fereastra închisă, doar localizarea spațială a timpului. În mintea ta el are un loc special pentru acum.»” ■ Este publicată ultima parte a articolului *Îndrăgostitul de România*, scris de Mihai Zamfir. „Monografia lui Âtico Vilas, *Boas da Mota Brasil - Romenia, pontes culturais* e o întreprindere de proporții neobișnuite, uimind cititorul prin amploarea planului ei. Îl va uimi însă și mai mult dacă începe să citească masivul op polifonic, deconcertant prin maniera de expunere adoptată. [...] Cartea aduce noutăți documentare copleșitoare ca număr și interes. Să notăm că, încă de foarte tânăr, autorul a frecventat Casa Românească, asociație a emigranților români din Brazilia.” ■ Poemul săptămâni îi aparține poetului Eugen Suciu. ■ Din rubrica „Actualitatea. Ochiul magic” aflăm că „Revista «Memoria» continuă să apară, în ciuda obtuzității celor care au alcătuit comisia ce a hotărât, fatidic, scandalos și mediocru, ca «revista gândirii arestate», cum sună subtilul gazetei, să nu mai fie subvenționată. Supraviețuirea pe piața culturală se datorează generozității domnului Ion Varlam, fiul unui fost deținut politic, precum și unui fost deținut care a preferat să-și păstreze anonimatul. Prin urmare, tot elanurile individuale sunt cele care au efect cultural în lume. [...] Cronicarul a reținut din

sumar documentatul studiu semnat de Ileana Mateescu și intitulat «Doi partizani aflați în viață: Nicolae Ciurică și Petre Duicu», care înfățișează peripețiile și dramele prin care au trecut cei doi. Că mai sunt în viață astfel de oameni și că nici o autoritate oficială nu simte nevoia să-i onoreze măcar cu o distincție simbolică spune foarte mult despre starea noastră de spirit. Dar să nu dramatizăm, sunt nedreptăți și mai mari care se petrec în lumea asta. Și totuși, chiar nu se găsește nimeni, în Ministerul Culturii sau în una din fundațiile culturale, care să-și aducă aminte de astfel de figuri singulare?» ■ Chiar dacă nu se găsește la orice chioșc, merită să faceți un efort și să căutați nr. 73 (primăvară 2010) al excelentei reviste «Lettre Internationales», ediția română. Deschis cu un amplu articol al lui Adam Michnik, numărul conține, între multe articole interesante, cinci sonete inedite de Borges, proze în avanpremieră de Peter Nadas și Richard Ford, comentarii de Antoine Compagnon, Ilina Gregori și Mirel Bănică, pagini autobiografice de Maria Banuș, Ion Vianu sau Geo Șerban.”

5 iulie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 27 (1060) în cadrul acestui număr este inclus suplimentul [„**Bucureștiul cultural**”, nr. 94] În pagina de „Literatură”, Radu Aldulescu publică proza (de întindere destul de mare) „Drumul”. ■ Sub titlul „Marea Amărăciune”, Paul Cernat scrie despre *Un om din Est* (Editura Noul Scris Românesc, Tracus Arte, 2010): „o carte inteligentă, agreabilă, scrisă de un om de meserie, dar ca roman nu se ține. Victimă a propriilor automatisme și a unor trucuri uzate moral, ineficace și facile, Ioan Groșan rămâne un foarte bun nuvelist cu bovarismul construcției romanești.” ■ Daniel Cristea-Enache recunoaște că, la fel cum s-a întâmplat cu toate romanele lui Radu Aldulescu, a citit „pe nerăsuflăte” *Ana Maria și îngerii* (Cartea Românească, 2010): „Între comoditatea exploatării unui subiect dramatic-incitant și dificultatea înscrierii lui într-un complex ficțional specific, Aldulescu a ales dificultatea. Și asta după *Mirii nemuririi* (2006), singurul lui roman în care se vedea oboseala... Acum nu se mai vede. Încă o repriză: puternicul romancier a revenit în arenă pentru a câștiga.” ■ Alex Goldiș scrie despre „debutul de proporții” al lui Andrei Terian, cu volumul *G. Călinescu: A cincea esență* (Cartea Românească, 2009): „înaintea salutării unei monografii impresionante, trebuie sărbătorită nașterea unui critic de proporții, capabil să reinventeze integral epoci ale literaturii române sau, de ce nu, să dea o teorie critică absentă încă la noi și deplânsă pe ruinele lui Călinescu de-a lungul *Celei de-a cincea esențe*.”

7 iulie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1033] Marius Chivu scrie despre volumul coordonat chiar de el, *Iubire 13* (Editura ART, 2010), mărturisind că „În argumentul proiectului am spus că aceste 13 povestiri de buzunar aduc noroc chiar și cititorilor cu prejudecăți & superstiții. Eu însă sper că și inspire editurile românești

în a imagina proiecte cât mai inedite.” ■ Invitată în rubrica „Turism cultural”, scriitoarea și traducătoarea Veronica D. Niculescu povestește cum s-a desfășurat vizita ei la München: „Iar noaptea de Crăciun se petrece în camera de hotel, cu televizorul, reținând cu încântare cea mai importantă știre: în Ajun, pe râul Isar, fusese salvat un pui de căprioară.”

7 iulie

[„**Luceafărul de dimineată**”, nr. 31 (949)] Dan Cristea discută două volume de poezie douămiistă: ■ *Ținuturile sudului* (Ed. Paralela 45, 2010): „Poemele Andrei Rotaru sunt scrise cu instrumente fine, capabile de a capta stări emoționale complexe, cu multe descărcări nervoase care se derulează rapid și care pun în evidență sensibilitatea de excepție a unui «corp schimbător», cum spune poeta, măcinat de angrenajul cotidian.” ■ *În trei zile lumea va fi devorată* (Ed. Paralela 45, 2010). „Descoperim în Ofelia Prodan o poetă ingenioasă a fantasticului. [...] Cu inteligență și discreția, Ofelia Prodan cultivă un gen de poezie care nu refuză o anume angajare cu înțeles mai înalt. Dacă nu crede în utopie, ca mai toți colegii de generație, poeta arată o formă de participare la câteva valori amenințate.” ■ Monica Grosu discută volumul *La marginea cerului* (Ed. Unirea, 2010): „Fără a-ți pierde filonul clasic, Gheorghe Dăncilă se situează în perimetrul modernității, paradigma sa poetică definind profilul unui eu liric expansiv, aflat într-o perpetuă căutare a Frumosului în lume și în poezie.” ■ Andra Rotaru relatează de la Colocviul Tinerilor Scriitori 2010: „Nora Iuga s-a arătat convinsă că există un public larg, care încă mai citește poezie.” ■ Horia Gârbea discută volumele: ■ *Ce bine e să fii Daniel Bănuțescu* (Cartea Românească, 2010): „Daniel Bănuțescu este un mare poet în viață. [...] Daniel Bănuțescu încearcă zi de zi, vers de vers, să-și biruie moartea.” ■ *Vremea trădărilor* (Ed. Sigma): „Cornel Dimovici se află în situația, foarte des întâlnită, a unui intelectual care a citit literatură, dar crede că orice întâmplare povestită pe hârtie «așa cum a fost» sau cum își imaginează autorul că a fost este proză.” ■ Simona-Grazia Dima consideră că, „Roman de dragoste, dar, în fundal, și de idei, *Ieșirea în decor* [Ed. Tribuna, 2009], de Adrian Țion, are o netă coloratură socială, dar stilul spumos, (auto)persiflant, ca și efectul de dantelărie creat prin alternanța dintre replicile protagonistului și ale dublurilor sale, întregesc atmosfera neptunică ce-l guvernează.” ■ Sunt publicate poeme scrise de Mircea Brăilița. ■ Vede lumina tiparului un fragment inedit, „Viața bicoloră”, semnat de Gabriela Adameșteanu.

8 iulie

[„**Cultura**”, nr. 26 (281)] Aurelian Giugăl se întreabă, citind memoriile lui A. Marino, „De ce atâta venin și trivialitate?”: „Nemulțumirea mea este mai mult o dezamăgire, un fel de cădere de pe soclu. [...] Adrian Marino, în ciuda faptului că se declară în dezacord cu violența expresiei, o utilizează în jurnalul polițelor plătite (pentru că senzația asta este, că se plătesc niște polițe, se rezolvă

lucrurile în cazul unor rivalități mai vechi) într-un exces ce frizează ridicolul. Citadinul prin care vorbea o familie atestată documentar de peste două secole ratează ocazia unui jurnal final al înțelepciunii și calmului desăvârșite și cade în perfecta lume românească a bârfei mărunte, a insultei și a trivialității. Aici este marea dezamăgire.” ■ Daniel Cristea-Enache comentează volumul publicat de Horia-Roman Patapievici, *Despre idei & blocaje* (Humanitas, 2007): „Unele dintre cele mai bune fragmente ale cărții sunt acelea în care urmărirea cursului socio-cultural e dublată de o amară, dar exactă diagnoză. [...] Explozivul și paroxisticul, în siaj cioranian, H.R. Patapievici al primului deceniu post-revoluționar a devenit în ultima decadă mult mai echilibrat, mai moderat și mai *constructiv* decât adversarii săi care, inerțial, continuă să-i caute excesele.” ■ Rodica Grigore scrie despre „José Saramago. Istoriile Istoriei și certitudinile literaturii.” ■ N. Georgescu publică urmarea articolului din numărul trecut, în care discuta „prefața lui Maiorescu”: „Oricum ar fi, emiscologia, ca știință, se naște din refuzul ediției princeps: toți editorii, după Maiorescu, vor un alt Eminescu decât cel al ediției Maiorescu, ediție care se bazează, ca orice lucru menit să dureze, pe o greșală, pe o pierdere/furt, pe o neatenție: ceva ce ține de pierderea Paradisului pe care toți vor, vrem, să-l regăsim...” ■ Din articolul semnat de Eugen Simion aflăm că urmează să apară primele trei volume dintr-o cronologie a vieții literare românești din perioada 1944-1964: „Au încercat, vreau să spun, acești tineri cercetători care, prin natura lucrurilor, n-au de protejat decât adevărul istoric și n-au de plătit nicio poliță morală. Ei fac, în fond, un exercițiu de arheologie literară. Un exercițiu erudit, ca să folosesc o construcție puțin oximoronică. Scopul este de a dovedi că lucrurile sunt totdeauna complexe, când este vorba de literatură, și că în domeniul creației nu vom găsi niciodată îngeri și demoni în stare pură.” ■ Recomandările de lectură ale revistei sunt: ■ *Poezia antiutopică. O antologie a douămiismului poetic românesc* (Ed. Paralela 45, 2010), realizată de Daniel D. Marin: „25 de poeți, dar fără Ianuș, Sociu & Vlădăreanu (motive obiective: au refuzat). Selecție generoasă, spațiu de expunere generos (unora mai succinți aproape că le-ar încăpea tot ce au scris). Prin această antologie (a doua după *Generația 2000* a lui Marin Mincu, din 2004), douămiismul începe să-și pregătească posteritatea.” (Teodora Dumitru) ■ Ion Vianu, *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Polirom, 2010): „Închizi această autobiografie absolut remarcabilă cu sentimentul că despre valorile «frumoșilor tineri» din teribili ani '50 nu putea vorbi atât de convingător decât unul dintre ei.” (Daniel Cristea-Enache) ■ Livius Ciocârlie, *Cu fața la perete* (Cartea Românească, 2010): „Glosator autoreflexiv care practică autoderiziunea așa cum România practică formele fără fond, livresc, subtil, secund, evaziv, prolific, prolific. Livius Ciocârlie, încă o carte.” (Mihai Iovănel) ■ Eugen Negrici, *Imanența literaturii* (Cartea Românească, 2009): „...în care auctorele ne arată cu asupra de măsură că până și «imanența literaturii» tot de perspicacitatea cititorului depinde.” (Andrei Terian)

8 iulie

[„**Dilema veche**”, nr. 334] Dosarul săptămânii poartă titlul „Rebeli și contestatari”. ■ Marius Chivu adună, în cadrul aceluiași articol, comentariul asupra a două volume: Domnica Drumea, *Not for sale* (Cartea Românească, 2009) și Letiția Ilea, *Blues pentru cai verzi* (Cartea Românească, 2010). Concluzia la care ajunge cronicarul este „Dacă *Not for sale* oferă singurătate maritală pe gratis, *Blues pentru cai verzi* «cântă» singurătatea care urmează morții celorlalți, familie sau prieteni. Două cărți despre avatarurile singurătății la două vârste (lirice) diferite, fiecare cu poeme inegale dar și cu momente memorabile în care cititul pare într-adevăr un act ce trebuie săvârșit în singurătate.” ■ Acest număr este însoțit de suplimentul „Dilema studiilor universitare”.

8 iulie

[„**Observator cultural**”, nr. 274 (532)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Miercuri, 7 iulie, la Clubul Țăranului, a avut loc lansarea romanului *Orașul jumătăților de înger* de Florin Toma, apărut în colecția «Proză» a Editurii Cartea Românească. Au prezentat: Bianca Burța-Cernat, Cristian Teodorescu, Daniel Cristea-Enache.” ■ „Din 7 iulie se desfășoară, la Brașov, cea de a XVI-a ediție a Cursurilor de limbă, cultură și civilizație românească oferite de Institutul Cultural Român. Programul este organizat în parteneriat cu Facultatea de Litere a Universității Transilvania din Brașov, Muzeul «Casa Mureșenilor» și Grupul de Inițiativă Locală «Corona». La ediția din acest an participă 35 de cursanți din 17 țări. Cursurile se desfășoară până la 31 iulie.” ■ Cezar Gheorghe povestește cum a decurs cea de-a patra ediție a „Formulei 3 – Seriile «Observator cultural»”: „o seară în care poezia a fost reprezentată consistent prin prezența poetelor Doina Ioanid și Nora Iuga. Sala Casei de Cultură a studenților a fost îmbogățită și de fotografiile lui Ion Cucu, una dintre prezențele inedite ale serii. [...] Nu știu dacă am vorbit până acum despre însemnătatea lecturilor publice din poezie. Poate ar trebui să ne punem întrebarea «La ce bun aceste întâlniri cu autorii de literatură?» sau, pentru a extinde discuția, «La ce bun întâlnirea dintre autor și public?» Nu este mai bine ca unica relație dintre autor și cititor să se realizeze prin intermediul operei? De ce trebuie ca autorul, «să apară în public»? Serile «Observator cultural» au fost și o încercare de a răspunde la aceste întrebări. Prin întâlnirile cu scriitori, pictori, regizori, fotografi, am încercat să realizăm o comunicare reală între public și autori. [...] Este foarte greu să îți dai seama, la unii scriitori, dacă, atunci când apar în public, sunt cu adevărat ei înșiși sau dacă se adaptează cu ușurință situației sau contextului. Unii dintre ei sunt foarte buni actori. Doina Ioanid nu face însă acest «efort de a părea», cum spunea Lucian Raicu. Ascultând-o citind din volumele sale de versuri, regăsești același ritm interior pe care l-ai descoperit în cărțile sale în liniștea propriei case. [...] În realitate, poezia Doinei Ioanid nu are nevoie de o etichetare sau încadrare într-o generație. Este de ajuns s-o ascuți, citind din *Cartea burților și a singurătăților* sau din oricare alt volum

de-al ei, pentru a te convinge de intensitatea respirației sale. La fel cum este de ajuns să-i citești interviurile (fie că vorbim despre dialogul cu Alexandru Mușina sau interviul cu Mircea Ivănescu) pentru a-i da dreptate atunci când spune că profesia de scriitor poate fi compatibilă cu cea de jurnalist cultural. Recunoști aceeași autenticitate și directețe pe care o regăsești în poemele sale. [...] Este realmente un moment unic și irepetabil să asculți poveștile despre scriitori ale lui Ion Cucu, fie că e vorba despre Marin Preda și Nichita Stănescu sau despre nume mai puțin cunoscute. Și, pentru că nu poți petrece atâția ani printre scriitori, fără a te lăsa contaminat de literatură, Ion Cucu a citit și unul dintre propriile sale poeme. [...] Printre cei care au fost surprinși de aparatul lui Ion Cucu, se află și Nora Iuga. Întorcându-se recent din Germania, autoarea a citit poeme din *Autobuzul cu cocoșafi*, volum reeditat anul acesta la Editura Charmides. [...] Una dintre cele mai profunde afirmații ale autoarei s-a referit la acest tip de literatură: «Scriitorii vor foarte mult să șteargă barierele dintre genuri. Ei vor să se exprime absolut, în toate formele posibile, în aceeași carte, și întâlnești și poezie, și eseu, și proză [...] cineva care nu respectă convențiile literare și nu vrea cu orice preț să facă literatură, așa cum scrie la carte sau cum de foarte multe ori cer unii critici, care s-au învățat cu un anumit gen de literatură – ador scriitorii care vor să spargă tiparele și să fie înșiși! În acest sens vorbesc despre ștergerea granițelor dintre genuri.» Referindu-se la experiența lecturilor în străinătate, Nora Iuga a vorbit și despre receptarea mult mai bună a unor autori în Occident, în detrimentul receptării acestora în țara lor de origine. Autoarea a explicat acest fenomen prin disponibilitatea fiecărui autor de a-și inova propriul limbaj. O parte semnificativă a criticii literare din România rămâne încă rezistentă la experimentul literar.» ■ Același Cezar Gheorghe discută și volumul de debut al scriitoarei Iulia Militaru: «m-am bucurat nespus de mult când am citit cartea, [...] căci acesta este titlul volumului ei de debut, explorează un teritoriu expresiv puțin utilizat în poezia română și aproape deloc folosit de poeții ultimilor ani. Este vorba despre potențialul fantasmatic și expresiv al literaturii pentru copii și despre reflexivitatea îndreptată nu spre experiența personală cotidiană de tip biografist, ci spre o viziune a copilăriei ca experiență tulburătoare și deopotrivă formatoare. [...] *Marea pipădă* (Ed. Brumar, 2010) marchează nașterea unui nou limbaj în poezia recentă, jurnalul unei teribile deveniri a copilului, o transfuzie de sânge în poezia tânără tocmai pentru că nu apelează la nici una dintre formulele la modă în rândul poeților din ultimul val.» ■ Raluca Dună consideră că despre poezia lui Caius Dobrescu „se pot spune două lucruri sigure: este o poezie cu program, intelectualizată («o chestiune de intensitate mentală»), în ciuda aparentelor, pe alocuri, visceralități (să le zicem așa) și o poezie dificilă, greu de decodat, cu care este greu să empatizezi, deși uzează adesea de un stil adresativ, iar comunicarea cu cititorul pare una dintre mizele volumului. În consecință, citind sau scriind despre *Odă Liberei Întreprinderi* (Tracus Arte, 2009), eziți între două extreme: să încerci să descoperi programul, ideile care au călăuzit traseul sinuos al volumului, să

descoperi harta acestui teritoriu poetic, respectiv să te afunzi în hățiș, să încerci să înțelegi și să cântărești fiecare poem în parte. Recunosc, de multe ori m-am blocat pe cărările acestor poeme și doar intuiția unui «program» al volumului și curiozitatea de a vedea cum o scoate la capăt Caius Dobrescu cu acest proiect ambițios m-au determinat să continui. Este însă greu să formulezi o concluzie finală despre volum: nu i se pot nega originalitatea, forța, inteligența, viziunea, la nivel paradigmatic, să spunem, dar, la nivel sintagmatic, te ciocnești de numeroase obstacole: unele truisme, sonuri false (în raport cu tonul oracular adoptat adesea), amestecuri stilistice cam stridente sau, pur și simplu, te poți plictisi de atâtea cuvinte cu majusculă, concepte, neologisme și aglomerări de viziuni cosmogonice de eră postindustrială... [...] Reciclând romantismul whitmanian și mixându-l cu ingrediente optzecist-nouăzeciste, Caius Dobrescu a încercat să elaboreze o formulă poetică care să se muleze pe structurile lumii globalist-(post) capitaliste, să fie o «reprezentare» a acesteia. Nu este, într-adevăr, poezie socială sau antisocială, nici cosmogonie a lumii capitaliste, nici odă, clasică sau ironică, nu este pe de-a-ntregul nici conceptuală, nici vizionară etc. Formula lui Caius Dobrescu elaborează un nou tip de hiperrealism intelectualist (post)apocaliptic, o «bolboroseală» elaborată, conștientă de sine, autogenerantă și autodistructivă, încercând să redea însăși bolboroseala structurant-destructurantă a lumii din jur. (Cred...)» ■ Despre același volum publicat de Caius Dobrescu scrie și Nichita Danilov: „O poezie de factură aparent whitmaniană scrie Caius Dobrescu (poet optzecist, din cercul lui Alexandru Mușina și Andrei Bodiș de la Brașov) în *Odă liberei întreprinderi*. Am spus aparent, deși termenul corect ar fi fost «fals whitmaniană», aceasta deoarece odele sale se învecinează mai degrabă cu satira, nu cu genul pe care-l afișează, îndreptându-ne pe o pistă glisantă, titlul. Poeziile sale ne trimit la satirele lui Juvenal sau epigramele lui Marțial... Repet, nu trebuie să ne luăm după ton, căci tonul are grandoarea unei rostiri sacre, ci după mesaj, după fluxul de idei și, mai ales, după imaginile care au menirea de a aduce cu picioarele pe pământ obiectul sau subiectul cântat.” Diferența articolului constă în faptul că volumul lui Caius Dobrescu nu reprezintă decât punctul de plecare pentru a ajunge la subiecte precum Tratatul de la Varșovia și arta negocierilor cu FMI. ■ Irina Georgescu crede că „În *spațiu privat* (Cartea Românească, 2009), Elena Vlădăreanu restituie un spațiu personal, o colecție de citate și de imagini, de frustrări și de dejecții. Volumul ilustrează momente și panici general umane, ale unui public de larg consum. Poezia respiră mai puțin în spațiul vital rezervat până acum lirismului, cât în ungherele septice ale societății mondializate. În camere albe, aerisite, golite de orice prezență vie, recuperăm doar colțuri de viață, și nu existențe umane. [...] Cu toate acestea, *spațiu privat* «este o carte de literatură», în care sunt folosite, «în forma lor originală sau prelucrate, citate din cărțile și de pe site-ul lui Jamie Oliver, din catalogul Ikea 2008, 2009, au fost preluate știri și articole din presa cotidiană și glossy și de pe agențiile de știri». Așadar, acest volum de poezie trucată, indusă, demonstrează că poți citi poezie în orice

afiș publicitar, în orice reportaj, disperare sau neajuns.” ■ Elena Vlădăreanu îi acordă un interviu un(ui) cristian: „*De ce la Litere? Nu te trăgeau ai tăi de mână: dă la ASE, lasă fanteziile...*”; Niciodată ai mei nu mi-au impus nimic. Cârâia tata prin a XII-a să dau la Constanța, dar s-a calmat și am dat acolo unde mi-am dorit. Oricum, nu înțelegeam nimic din economie, fizică, chimie. La matematică mă mai descurcam, dar atât. Și-n liceu mi-am dat seama că îmi place să citesc. Îmi plăcea teoria literaturii, jur că îmi plăcea, visam să devin profă de TL. Oricum, ajungeam greu la cursuri. Eram stresată din cauza asta, mă depunctau pentru absențe, îmi era atât de rușine încât nu mai puteam să învăț. Când am terminat facultatea, după ce am dat și licența, am spus nu o să mai învăț în viața mea. Drept dovadă, încă nu am fost în stare să fac un master și eu ca tot omul.; *Olimpică la română?*; Ok, am fost olimpică națională trei ani la rând. Aveam o miză, îmi dovedeam și le dovedeam tuturor cât sunt de grozavă.; *Spune-mi un scriitor român de care te-ai îndrăgostit în liceu.*; În patru ani de liceu, nu cred că am citit decât romanele din bibliografie, poate câte ceva pe lângă, în rest, toate cărtoarele alea de teoria literaturii pe care oricum ar fi trebuit să le citesc la facultate, când nu aș mai fi avut timp de ele. M-am îndrăgostit de Mircea Eliade. Și nu din poză, din cărți. După cum se vede, eram o adolescentă normală. [...] *Cui ai vrea să-i iei interviu în 2010?*; Nu m-am gândit. Ah, sigur, lui Mircea Cărtărescu. Niciodată nu am obținut nici măcar o declarație de la el. Așa că da, chiar m-aș simți onorată dacă ar accepta. Numai că ar însemna să am și eu tupeul să-i cer.; *Ai un plan după care scoți cărțile? Ții să iasă la un interval special? Vrei s-apară în ani bisecți, pari, la edituri exotice?*; Să nu fie totuși una după alta, adică nu aș publica două cărți în același an. Și cred în loialitate, așa că, deocamdată, nu intenționez să-mi schimb editorul. Altfel, nu am reguli!; [...] *S-ar părea că ești omul «deschiderilor»/ începuturilor de drum. Prima în cenaclul lui Mincu, deschiderea colecției underground «no name», deschiderea seriei de poezie a Cărții Românești în formula 2005 Europa. «Zece cântece funerare».*; Faptul că am scos în 2001 un carnet underground a însemnat aproape mai mult decât o confirmare oficială. Aveam așa, un feeling, că dacă primesc botezul unui astfel de proiect, o să fie ok. Da, am deschis Cenaclul lui Mincu de două ori. O dată la USSR și o dată la Muzeul Literaturii. De fiecare dată am fost sfătuită să mă las. Îmi lipsește Mincu. Chiar dacă l-am trădat în ultimii ani, nu mai mergeam programatic la Euridice. Cu toate astea, relația noastră era mișto: polemică, spumoasă, afectuoasă chiar. Încă mai aștept să mă sune și să mă întrebe arțăgos: «Ce faci, domne, nu mai dai nici un semn?»; [...] *Ai refuzat un premiu. Ai mai face-o?*; [...] Eram atunci nominalizată împreună cu Ruxandra Novac. Eu nu eram cu pagini, o carte care avea meritul ei că era bizară, ci cu *Fisuri*, mult mai slabă, după mine. În orice caz, mult mai slabă decât cartea Ruxandrei. Mi se părea aiurea să-mi dea mie și nu ei. Asta este. Știu, toți spun că e o aberație, că nu eu judec, judecă juriul. Nu e adevărat, eu pot să judec, știu unde sunt, sunt mai lucidă decât par.; *Ai figurat mereu pe lista fracturiștilor. Avantaj-dezavantaj?*; Acolo am

început. Îmi place când citesc că sunt fracturistă. Decât izolată, mai bine să fii o parte dintr-un grup în care se întâmplau (și) lucruri faine. Dar nu l-am înțeles niciodată, am fost pe listă pentru că am trecut prin cenaclul lui Ianuș, poate și datorită unei coincidențe tematice și stilistice, nu știu exact de ce. La început, strângeam tot ce avea legătură cu generația noastră, nu doar cu mine. Se strânse ceva. Am pierdut tot la «Muzeul 2000». Când am scris noi comunicatul de presă cu «Muzeu 2000» și am spus că e muzeul care va dura o oră, nici prin cap nu ne-a trecut că, de fapt, ne scriam un fel de necrolog. S-a pierdut tot atunci. «Muzeul 2000» a ținut chiar o seară, a doua zi nu mai exista nici Teatrul Desant, deci a tras și spațiul după el. Asta da forță. Ah, singura mapă salvată a fost cea cu fotografiile de la Biblioteca de poezie.; *Ce ți-a adus site-ul în relația cu cititorii?*; [...] Acum serios: de ce își face un scriitor site? Pentru mai multe afișări pe Google. Sic! [...] *Cum stai cu traducerile?*; În 28 de limbi străine. Îmi place acest 28, pe toate romanele contemporane de un oarecare succes, care apar la noi, se precizează că au fost traduse în 28 de limbi. De unde până unde acest 28? Habar nu am. Am câteva traduceri, am apărut într-o revistă poloneză, «Lampa», într-una suedeză, «Lyrikvannen», recent într-o revistă israeliană și într-una din Croația. Să nu uit antologia din UK, de la Heaventre Press, *no longer poetry. new romanian poetry*, făcută de Urmanov. Cam atât. A, și o să am texte și un interviu și poze în «3:AM Magazine», o revistă literară – înțeleg că destul de exclusivistă – din Marea Britanie. Asta așa, ca să mă dau mare.; *Dacă ai avea pe mână un târg de carte ce-ai face?*; Oau! Asta da propunere! Am fost în afară la două târguri. La Ierusalim, era de 1.000 de ori mai trist decât la Gaudeamus-ul nostru. La Göteborg, însă, era altceva. La noi nu ai nici măcar o băncuță unde să-ți tragi sufletul, la Göteborg era până și o grădină în miniatură, cu iepuri și flori, doar-doar să te țină mai mult în târg și să te facă să te întorci, să cumperi. În primul rând, aș angaja un designer, să amenjeze spațiul. După, aș mai vedea.”

■ Cristina Manole scrie despre „cărți în vreme de austeritate”, făcând câteva considerații pe marginea volumelor *Traducerile din poveste* (Ed. Vellant, 2010) de Luminița Voina-Răuț, *Gândacul* (Ed. Leda, 2010) de Rawi Hage, *Întâlnire cu un necunoscut* (Humanitas, 2010) de Gabriel Liiceanu și *Martori apropiați* (Ed. Paralela 45, 2010) de Constantin Virgil Negoită. ■ Mircea Carp îi acordă un interviu Simonei-Maria Pop: „*Vreau să lămurim o problemă, de fapt, cea mai gravă problemă. Credeți că Marino venea la dvs, în casă, trimis de Securitate?*; Nu, n-am simțit niciodată că Marino era trimis de Securitate. El venea, ca prieten, la mine acasă, la un prieten. Cred că am greșit când am dat declarațiile la «Evenimentul zilei». Din acest motiv, pentru că n-am crezut niciodată că e trimis în misiune, i-am cerut iertare lui Adrian Marino. Am fost prea tare în acea declarație dată la «Evenimentul zilei», prea repezit, am fost oarecum presat să răspund imediat. Asta nu-i o scuză. La vârsta mea și la cariera mea, trebuia să fiu mai atent. Îmi pare rău pentru acea declarație.; *Ați fost rugat să vorbiți la o lansare publică și i-ați cerut iertare lui Adrian Marino. Vă întreb: v-a venit atunci această*

pornire spre iertare sau aveai un gând de mai înainte?; De câteva săptămâni, mă frământa situația. Simțeam că n-am liniște. Când am început să vorbesc, nu știam că-mi voi cere iertare. Pe măsură ce-mi aminteam de Adrian Marino, creștea în mine gândul iertării. Și am încheiat micul meu discurs cerându-mi iertare.; În articolul din «Evenimentul zilei», se spunea că Adrian Marino era spion, infiltrat în exilul românesc. Credeți că îi spiona pe alții, din exilul românesc?; Nici asta nu cred. Toți cei care ieșeau din țară trebuiau să dea informații. Cine îmi spune astăzi că, ieșind din țară, nu se întâlnea, la întoarcere, cu vreun ofițer de Securitate, minte, mă crede naiv sau chiar dobitoc. Securitatea se întâlnea cu toți cei care plecau în afara României. Asta nu înseamnă că toți cei care veneau în contact cu ofițeri de Securitate îndeplineau și misiuni ale Securității. Dar de întâlnit, se întâlneau. Cred că și Marino se întâlnea cu ofițeri ai Securității. Și cred că nu dădea informații esențiale, îi ducea cu vorba, îi fenta.; V-a povestit că se întâlnea cu ofițeri ai Securității?; Nu, nu mi-a povestit niciodată. Am o mică amărăciune: nu mi s-a confesat niciodată despre acest aspect. Nici nu era nevoie de confesiune, măcar să mă lase să înțeleg că are anumite contacte. Nu trebuia o confesiune, nu trebuiau explicații, într-o prietenie sunt anumite lucruri pe care le poți lăsa să se înțeleagă.; Nici după 1989 nu v-a povestit despre întâlnirile sale cu ofițeri ai Securității?; Nu. [...]; În discuțiile din Germania, ați simțit că vrea să vă influențeze în vreun fel, că vrea să vă determine să fiți mai blând cu politica lui Ceaușescu și a regimului comunist?; Niciodată. La fiecare vizită la München, îmi simțeam de partea noastră. Iar materialele pe care mi le-a propus să le citesc de la microfonul «Europei Libere» mi-au confirmat că vrea să se implice într-o luptă împotriva comunismului. [...]; Credeți că România e o țară pierdută?; După 1990, am venit în fiecare an. Cred că lucrurile degenerază tot mai mult. Situația politică, dacă o compar cu democrația americană sau cu cea germană, pe care le-am cunoscut bine, e foarte periculoasă. Câteva alunecări și România poate derapa într-un regim autoritar. Aș dori, la vârsta mea, să văd că apar în România motive de optimism. Să văd un partid, un om, o gândire politică, niște oameni care să fie preocupați de binele public. Eu cred că, în România, nu mai există dragoste de țară. Toți se bat cu pumnul în piept, dar nimeni nu acționează cu responsabilitate. Dragostea de țară înseamnă, după părerea mea, să te preocupe soarta semenilor tăi. Când unui copil nu poți să-i mai dai să mănânce destul, pentru că părinților li s-au scăzut salariile, asta e o lipsă de dragoste de țară. Mai cred că este o lipsă de dragoste de țară faptul că tu, ca stat, nu le oferi posibilitatea celor care au studiat în străinătate să se întoarcă acasă. Eu cred că fiecare om are dreptul la căutarea fericirii, oriunde pe glob, așa cum se spune în Constituția americană. Dar mai cred că poți să te întorci, să faci ceva pentru țara ta. Mulți nemți, care au studiat în Statele Unite, se întorc în Germania, pentru că se gândesc că au o țară față de care au o responsabilitate. Dar trebuie să te întorci la ceva! Dacă nu te întorci la ceva și pentru ceva, nu mai vii. Și românii ar trebui să se întoarcă, dacă ar vedea că aici există un plan, un crez, ceva așezat, ceva temeinic,

o țară.” ■ Marius Oprea spune povestea Raiului lui Șușman. ■ Ciprian Dobra, directorul editurii Alexandria, îi acordă un interviu lui Michael Haulică: „*Ai un serviciu de pe urma căruia trăiești. De ce și o editură? Și de ce Alexandria?*; Am pornit editura în 2005, cu gândul de a publica acele cărți care îmi plăceau și pe care voiam să le citească și alții. Mai mult, mă pasiona tipografia (în sensul larg al pregătirii cărții) și editura îmi oferea șansa să-mi aplic hobby-ul. Am terminat fizica, meseria din care trăiesc am învățat-o tot din pasiune, deci am zis că nu poate fi rău să mai încerc încă ceva. Numele de Alexandria l-am ales după ceva gândire, dar, până la urmă, explicația e simplă: pe băiatul nostru îl chemă Alexandru și numele se potrivea bine în contextul cărții. [...] *Și totuși, cât știi din ce se întâmplă în sefeul românesc? Erai la curent cu editurile, revistele, blogurile care se ocupau de domeniul SF?*; Știam editurile care publicau SF și revistele care reușeau să fie distribuite la nivel național. La momentul respectiv, blogurile erau mai puțin active și vizibile decât acum și nu le urmăream.; [...] *Sunt doar câteva edituri în România care publică SF cu program. Alexandria este una dintre ele, așa că tu ai devenit un personaj important în sefeul românesc, deși ai o editură mică. Ce rol crezi că au editurile mici în dezvoltarea sefeului la noi?*; Îmi place să cred că anumite cărți SF&F arată cum arată acum pe piață și datorită nouă, asta în ceea ce privește aspectul. Cred că editurile mici au venit cu lucruri noi pentru că au gândit poate și dincolo de economic, în anumite situații, au spart gheața pentru «vapoare».; *Cum vezi tu concurența între edituri? Între editurile care publică F&SF, ca să nu lărgim cercul prea mult. E o luptă care pe care? Care cu care? La urma urmei, sunt copyrighturi care se iau la licitație...*; Nu am simțit direct efectele unei concurențe. Probabil nu ne ia nimeni încă în serios. Vom încerca să publicăm autori și cărți care să merite să fie publicate în limba română, dar pe care să nu fie «bătaie». [...] *Citești autorii români?*; Din păcate, nu mai citesc de câțiva ani. Trebuie să recuperez. Nu-mi amintesc de ce am fost atât de dezamăgit.; *Dă-mi trei nume de autori români care îți plac.*; Mi-au plăcut Cristian Tudor Popescu și Mihail Grănescu. Cum spuneam mai sus, am mult de recuperat, am văzut asta la târg.; *Dă-mi trei nume de autori străini.*; Gene Wolfe, Gene Wolfe, Gene Wolfe... glumesc... Gene Wolfe, Neal Stephenson, Steven Erikson.; [...] Încă ceva: mă întrebam de ce am fost atât de dezamăgit, încât ani de zile nu am mai citit literatură scrisă de autori români, și mi-am dat seama, spre finalul interviului, că a fost din cauză că editurile nu mai publicau SF, a fost o cădere puternică, cred că adolescentul care eram a fost atât de dezamăgit spre sfârșitul anilor '90, încât a dat vina pe toată lumea din fandom. Vreau să nu facem același lucru, vreau să ne facem treaba pe mica felie care ne aparține.” ■ Ovidiu Drăghia publică dialogul purtat cu Răzvan Penescu, coordonator LiterNet și director de marketing: „*Care sunt noutățile aduse de noua versiune și de ce era nevoie de o schimbare?*; Nevoie de schimbare era pentru că au trecut 3 ani de la precedentă și am simțit că-l putem face să arate mai bine și să îl structurăm mai eficient. În plus, am decis să ne mutăm pe un server nou, care

oferă lucruri mai bune din punct de vedere tehnic față de cel vechi. Dar mai bine să sinterizez principalele schimbări aduse portalului LiterNet: [...] pentru mărirea interactivității și acoperirea unei plaje mai largi de informații am introdus posibilitatea de a propune Anunțuri. Practic acum oricine dorește ne poate anunța un eveniment cultural și dacă sunt respectate niște mici reguli de formatare, anunțul apare pe LiterNet; [...]; am relansat Editura LiterNet înainte de vacanța de vară și pregătim proiecte noi pentru toamna. [...] Între timp, vom scoate versiunile în engleză ale unor volume apărute deja pe LiterNet, de exemplu scenariile filmelor lui Porumboiu.”

9 iulie

[România literară, nr. 25] În editorialul de fond, Nicolae Manolescu spune: „Am citit, cu oarecare întârziere, «ediția a doua, revăzută și adăugită» a cărții lui Laszlo Alexandru, *Criticul literar Nicolae Manolescu*, de la Editura Paralela 45, 2009. Știam de la cea dintâi ediție care este opinia autorului despre mine: originală și documentată. Cartea m-a interesat cu atât mai mult, cu cât nu conținea aprecieri flatante, ci judecăți obiective. Judecăți devenite mult mai severe în ediția de față, poate din cauza apariției *Istoriei critice*, care l-a dezamăgit. [...] Citez de la pagina 129: «Poate că acestei poziționări *au-dessus de la mêlée* i se datorează și consternanta opțiune recentă a lui Nicolae Manolescu, în calitate de președinte al USR, când s-a străduit să blocheze tentativele de deconspirare a scriitorilor turnători. Mai marele peste literați a preferat, în acea ocazie, să se zbată pentru a prelungi păguboasele ambiguități și pentru a menține un regretabil *status quo* (i)moral. A făcut-o inventând cele mai năstrușnice subterfugii de salvare a propriei sale imagini publice.» Totul este riguros neadevărat. Nu numai că o astfel de ocazie n-a existat. Dar, de fiecare dată când am avut ocazia, am făcut tot ce a depins de mine pentru clarificarea lucrurilor. Am publicat în România literară numeroase pagini din dosarele de Securitate ale scriitorilor. De pildă, într-un număr recent, pagini din dosarul lui Dorin Tudoran. Ca președinte al USR, am propus Consiliilor alese în ultimele două legislaturi, și, încă, în chiar reuniunea inaugurală, să voteze o solicitare către CNSAS de a ne comunica dacă printre membri Consiliilor se află foști colaboratori ai represivei instituții. Tot ce am dorit a fost să ni se spună adevărul. N-am acceptat, bineînțeles, să ne bazăm pe zvonuri. De aceea n-am adus acuzații nimănui, înainte de avea o decizie a CNSAS. Și am încercat de fiecare dată să respectăm prezumția de nevinovăție, mai ales în condițiile campaniilor de presă, foarte la modă, din nefericire. A se vedea cazurile lui Uricaru și Ivănescu. Cât privește subterfugiile la care aș fi recurs, îi sugerez lui Laszlo Alexandru să le probeze. Las să treacă paharul neadevărului care se referă la mine - și anume că aș fi urmărit să-mi salvez propria imagine publică (de ce și de cine s-o salvez, Laszlo Alexandru?) -, dar nu și pe cel care incriminează breasla. Îl informez pe Laszlo Alexandru că două Consilii consecutive au răspuns în unanimitate apelului meu de a solicita CNSAS un răspuns

în problema scriitorilor turnători. La aproximativ 60 de cereri individuale, cum obligă legea, ale membrilor Consiliilor dintre 2005-2009 și 2009-2013, am primit până acum 40 de răspunsuri oficiale. Din 40, doar două reprezentau decizii judecătorești care indicau colaborarea cu Securitatea. Nu le-am făcut publice, pentru că una se referă la un scriitor decedat între timp, iar a doua la un scriitor care nu mai era membru în Consiliu și a cărui dezvăluire nu mai intra în prevederile legii.”

■ Poemul săptămânii îi aparține lui Horia Gârbea. ■ „Bucureștiul văzut de scriitoarea” Doina Ruști este redat în textul „Amiaza unui manaf ucigaș.” ■ „Cine forma, la urma urmei, *high-life*-ul bucureștean? Fără Caragiale, formula n-ar avea conotațiile ironice de azi” spune Ioana Pârvulescu în debutul articolului dedicat celor două Momente intitulate *High-Life*. ■ Pagina de recenzii este acoperită de criticii: ■ Antonio Patraș vorbește despre *Reinventarea ideologiei. O abordare teoretico-politică* (Ed. Institutului European, 2009) de Daniel Șandru: „Scriș cu un condei rafinat și precis, de discernător deprins să despică firul în patru și să-și petreacă vremea în bibliotecă (țin minte că, la o masă rotundă pe tema prieteniei, autorul s-a trezit vorbind tot despre... cărți), prezentul studiu analizează minuțios spectaculoasele reconvertiri semantice pe care a fost nevoit să le suporte, în timp, conceptul de «ideologie».” ■ Luminița Corneanu scrie despre *Tubaj cu șarpe* (Ed. Brumar, 2010): „O avalanșă de stări negative se revarsă din noul volum de poezie (al treilea) al Diane Corcan, aspect sugerat chiar de titlu: pentru cine nu știe, tubajul este metodă de examinare medicală constând în introducerea în stomac, pe cale bucală, a unui tub de cauciuc pentru extragerea de suc gastric (*apud* «Dicționarul de neologisme»). [...] Diana Corcan este o vizionară care simte monstruos, o poetă de care sunt sigură că vom mai auzi (de bine).” ■ Gabriela Gheorghior vorbește despre volumul I al cărții *Generația '80 văzută din interior* (Ed. Tracus Arte, 2010): „Cum precizează și subtitlul cărții, Dumitru Augustin Doman încearcă să realizeze o istorie a grupării în interviuri, acest prim volum adunând vocile a 18 scriitori optzeciști care au răspuns la invitația redactorului-șef de la Argeș. Așadar, absențele (în special ale luniștilor, vedetele generației) nu sunt premeditate, interviewerul sperând, pentru a-și duce la capăt proiectul, în bunăvoința viitoare a cât mai multor congeneri în viață. [...] Câteva idei recurente reprezintă structura de rezistență a acestui ansamblu eteroclit, dar cu aer de familie: mișcarea optzecistă a fost un fenomen național, policentric (numai Viorel Padina și Constantin Stan susțin că optzecismul s-a născut la București, la Cenaclul de Luni și Junimea), prietenia și solidaritatea au constituit elementele fundamentale ale ecloziunii și afirmării sale, generația '80, deja fapt istoric, contează azi prin individualitățile și personalitățile ei active, ajunse la maturitate literară și putere în sfera administrativ-culturală. Pe scurt, iată cum e privită generația din interior: «o apariție ca o furtună, o generație literară extraordinară, care a trezit literatura română contemporană, amenințată de maladii ca somnolența, provincialismul și cedarea în fața ideologiei oficiale.» (Gabriel Chifu). Câți copaci vor supraviețui din pădurea optzecistă în istoria literaturii române (a lui

Manolescu reține doar 18), vom mai vedea cu timpul. Din exterior.” ■ Iulia Iarca scrie despre *Și toată bucuria acelor ani triști*, de M. Duțescu (Cartea Românească, 2010): „Iată cartea care a primit în 2009 Premiul pentru Poezie la Concursul național de debut al Editurii Cartea Românească. Titlul încurajează cititorul să se apropie. Îi promite un text cald și familiar, colorat în propria melancolie. Cu toate acestea, volumul se cere privit cu indulgența pe care i-o acorzi debutului. Aici întâlnim o poezie care își aruncă pe umeri - șmecherește -hainele la modă ale genului zilelor noastre: biografism cât cuprinde, aerul viețuitorului experimentat și amintirile care legitimează. M. Duțescu mizează destul de mult pe empatia cititorului. Și nu fără un succes frumuseț în acest sens. [...] M. Duțescu scrie, cu bucurie, o carte mai degrabă cuminte în peisajul actual.” ■ Cosmin Ciotloș discută cartea lui Ion Vianu, *„Amor intellectualis. Romanul unei educații* [Polirom, 2010] e titlul, editorial complet, al acestei cărți. Fiecare cuvânt de aici promite enorm sub aspectul investigației sufletești. Și, vă asigur, nici unul nu-și calcă promisiunea.” ■ Pagina de poezie găzduiește poemele Ioanei Diaconescu. ■ Sorin Lavric vorbește despre volumul *Focul din tâmplă* (Ed. Brumar, 2010): „intervalul celor 10 ani câți acoperă jurnalul (2000-2009) îi dau prilejul de a-și nuanța una și aceeași obsesie: groaza de a-și vedea viața eșuată sub unghi cultural. [...] Ciprian Măceșaru pare împins de o fatalitate căreia nu i se poate împotrivi, docilitatea în fața destinului mergând până la acceptarea fără crispări a sortii date. Până și disperarea e molcomă, molipsindu-se de o acalmie grea. Din acest motiv, seninătatea autorului trezește în cititor pofta unor detalii macabre și dorința unor presimțiri perverse. O curgere lină de râu fără vârtejuri și vâltori, aceasta e atmosfera jurnalului de față.” ■ Mihai Zamfir arată „Asemănările profunde dintre [Barbu] Delavrancea și Duiliu Zamfirescu, personaje pe care totul părea să le despartă, trec dincolo de biografie, de cariera lor fulgurantă: îi înrudește modul în care amândoi și-au valorificat atuurile sociale pentru a-și construi un nume în literatură. Să adăugăm însă imediat că Delavrancea poseda un talent literar real, superior celui al lui Duiliu Zamfirescu, talent pe care însă l-a risipit apoi cu nonșalanță. Pentru a ajunge la notorietate, Zamfirescu a muncit zilnic, încercând să suplinească lipsa vocației prin tenacitate; Delavrancea, în schimb, dotat cu înzestrare nativă indiscutabilă, nu și-a putut învinge lenea și, mai ales, atracția pentru luciul social.” ■ Sunt publicate și alte file din dosarul de securitate al lui Dorin Tudoran. ■ Nicolae Scurtu publică, pentru întâia dată, epistolele trimise de George Topîrceanu scriitoarei Sandra Cotovu (n. 1898 - m. 1987), „pe care autorul *Baladelor vesele și triste* a debutat-o și sprijinit-o, permanent, relevându-i talentul și meritele literare. Îndrumările și sugestiile pe care George Topîrceanu le dădea tinerilor scriitori, și nu numai, izvorau dintr-o cunoaștere profundă a psihologiei creatorului și nu conțineau nimic profesoral sau ostentativ. Și acest fapt e de reținut.” ■ Simona Vasilache vorbește despre textul pe care, la „sfârșitul lui 1930, Mateiu Caragiale [il] publică, în «Gândirea», un prim fragment dintr-o poveste rămasă neterminată, *Sub pecetea tainei*.” ■ Gheorghe Grigurcu discută

volumul lui Nicolae Tzone, *Oase de înger new york. București. O carte desenată de Maxim Dumitraș* (Ed. Vinea, 2009). ■ În avanpremieră editorială este publicat un fragment din *America fără etaje*, volum în curs de publicare la Polirom, în traducerea Anei Maria Brezuleanu. ■ În „Meridiane” citim despre: ■ „O recentă teză de doctorat, care, sperăm, va fi publicată într-o bună zi, a lui Cătălin Sturza (Tulbureanu) a repertoriat și analizat cărțile românești din categoria *fantasy*, de la cele așa-zicând în preistoria genului, precum acelea ale lui Vladimir Colin sau Iordan Chimet, și până la cele câteva proze contemporane ale unor tineri și puțin cunoscuți autori.” ■ Din „Actualitatea Ochiulu(ui) Magic” aflăm că: ■ „Citind dosarul pe care Iaromira Popovici l-a coordonat, în paginile «Dilemei Vechi» (1-7 iulie 2010), pe marginea situației dramatice în care se află studiile clasice, Cronicarul a rămas cu un gust amar, dar nu fiindcă n-ar fi bănuît proporțiile dezastrului din învățământul filologic, ci fiindcă, spuse de gura unor specialiști în domeniu, detaliile prăbușirii capătă o tentă sumbră. Când până și profesorii universitari constată căderea liberă a nivelului de pregătire la greacă și latină, panorama degradării te amuțește, căci se întrevade limpede că literele nu pot avea decât un viitor mediocru. Dintre intelectualii care își spun opiniile, Cronicarul l-a reținut pe Adrian Papahagi pentru cruzimea lucidă cu care descrie realitatea («Pentru mine, declinul și moartea anunțată a clasicelor nu sunt decât un sindrom al unui rău și mai mare. Clasicele sunt doar prima victimă, cea mai firavă. Priviți ce se întâmplă în general cu literele.») ■ „«Viața Românească», 5-6, 2010: număr dublu, cu multe lucruri de citit, între care o povestire inedită din prima tinerețe a lui Mircea Eliade, comunicată de Liviu Bordaș, câteva «vechi poeme», de asemenea inedite, după părerea autorului însuși, ale lui Mircea Ivănescu sau o emoționantă evocare a marelui savant Gr. T. Popa, de către nepotul său, prozatorul Dumitru Radu Popa. ■ „«Mozaicul», 5, 2010: descriind instituția mecenilor de ieri și a sponsorilor de azi, Constantin M. Popa îl trece greșit în rândul celor dintâi pe Gogu Rădulescu, un iubitor de artă și de artiști, nicidecum un mecena, omițându-i în schimb din rândul celor din urmă pe Dinu Patriciu și Fundația Anonimul, care se numără printre cei mai importanți sponsori ai culturii post-decembriste. Nicolae Marinescu se întreabă, pe bună dreptate, cui prodest campania contra cărții de memorii a lui Adrian Marino, anticomunist și pro-occidental deopotrivă de notoriu”. ■ „«Familia Română» 5, aprilie 2010: număr consacrat regretatului Constantin Mălinaș, directorul fondator al revistei orădene, dispărut la 24 februarie anul acesta (născut la 21 mai 1943); prima jumătate a numărului cuprinde articole și studii despre Eminescu, unele interesante și utile, îndeosebi acelea care tratează aspecte precise legate de opera poetului (Eminescu în iconografia românească sau în medalii), altele, multe (prea multe!), ilustrând stilul encomiastic și prejudecățile didactice de care Eminescu nu a fost, vai, niciodată cruțat, festin de locuri comune («Originalitatea operei eminesciene, scrie neobositul iconodul Al. Florin Țene, constă într-o știință a mijloacelor artistice și o conștiință creatoare») sau de formule pretențioase (în care excelează prof. dr. Adrian Botez:

«Traseul hypertonic... este, de fapt, simularea traseului Spiritului, amprentator al haosului, întru expresia-logos...»).

14 iulie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1034] Marius Chivu scrie despre volumul *Blues pentru cai verzi* (Cartea Românească, 2010): „poemele Letiției Ilea [sunt niște] poeme ale singurătății, discursive, deopotrivă introspective & reziduale, cu un background existențial greu. [...] Poemul în proză «șapte cântece pentru altădată» devine, astfel, piesa de rezistență a acestei cărți a doliului de sine, o «așteptare nemântuită» într-un tot mai familiar vid existențial.”

[„**Luceafărul de dimineată**”, nr. 32 (950)] Dan Cristea dicsută romanul *Un om din Est* (Ed. Tracus Arte, 2010): „Confesiunea cea mai tulburătoare se referă la raportul dintre ficțiune și realitate în romanul pe care tocmai îl citim. Ficțiunea ar fi un soi de «prescris» care provoacă realitatea să se întâmple.” ■ În „Caiet[ul său] critic”, Felix Nicolau scrie despre *Anca lui Noe* (Humanitas, 2009): „Aștept de la Anca Mizumschi un al treilea volum, în care să depășească stadiul actual al liricii feminine de la noi – cea de bună calitate, evident – măiastră la tehnică, dar prea obscură, prea programat delirantă. Știu că ea ne va scoate din impas.” ■ Critias fixează în scris următoarea întâmplare petrecută în cadrul unei emisiuni Antena 1: „Aurelian Giugăl- un băiat citit, un intelectual, cum ar veni – e în stare să contrapună întrebării lui Adrian Marino din *Viața unui om singur*: pe ce considerente este Gică Hagi o vedere mediatică, respectiv, câte cărți a citit fotbalistul în cauză de are o așa priză la public? un raționament funambulesc de tipul: *Era atât de naiv Marino încât să creadă că cei care își fac veacul prin biblioteci pot aspira la statutul de vedete media?* (Și de ce nu? n.m.) *Dacă ne-am imagina un dialog suprarealist, atunci ne-am putea închipui cum Hagi l-ar întreba pe Marino cam câte pase de gol a dat pentru a aspira la statutul de adulat al presei.* Pardon? Am citit bine? Pentru că nu vreau să-l supăr pe bravul publicist, spun doar atât: domnule Gingăl, ai pierdut o excelentă ocazie să taci filosofic!” ■ Este (re?)publicat un interviu acordat de Augustin Buzura Vioricăi M. Cîlțaru. Fragmentul face parte dintr-un text mai amplu dedicat scriitorului, ce urmează să apară în volum. *Care este romanul de care sunteți cel mai mulțumit, care vă reprezintă cel mai bine?*; Niciunul. Dacă mi-aș rescrie romanele, aş face-o cu totul altfel. Totuși, sunt conștient că atât am putut să dau atunci când le-am scris. Fiecare dintre ele a reprezentat o etapă pe care am depășit-o.” Interviul este însoțit de următoarea notă: „dialogul s-a consumat în urmă cu patru ani, dar, după cum se vede, își păstrează pe deplin întreaga actualitate.” ■ Sunt publicate versuri de Leo Butnaru, Gh. Vidican și parodii de Lucian Perța.

15 iulie

[„Cultura”, nr. 27 (282)] Alex Goldiș scrie despre „supraromanul” semnat de Maria Manolescu, *Ca picăturile de sânge pe linoleumul din lift* (Cartea Românească, 2010): „Mă bucur să constat că prognosticul meu de acum patru ani cu privire la proza Mariei Manolescu se adevărește odată cu apariția celui de-al doilea roman. [...] Mă reține din a eticheta [volumul] drept excelent impresia că Maria Manolescu își subminează un întunecat roman al ambiguității iubirii materne, în care cruzimea și grotescul fac casă bună cu candoarea și umorul, atașându-i un mobil filozofic-existențial extrem de transparent – sau doar slab motivat artistic, ceea ce-i, din păcate, cam totuna.” ■ George Neagoe discută volumul semnat de Andrei Cornea, *Povești impertinente și apocrife* (Humanitas, 2009): „reprezintă un volum plăcut, plin de observații ascuțite și de întâmplări originale. Totuși regret că textele sunt de o inegalitate bulversantă. Diferența dintre pragul de sus și cel de jos este enormă.” ■ Daniel Cristea-Enache scrie despre un volum apărut în urmă cu treizeci și cinci de ani: Octavian Paler, *Mitologii subiective*. La finele articolului, cronicarul adaugă și următoarea precizare: „Acesta fiind ultimul text publicat de mine în «Cultura», țin să le mulțumesc cititorilor care mi-au urmărit semnătura, precum și redacției care m-a găzduit.” ■ Constantin Coroiu descrie „generația literară a șaizeciștilor [care] a beneficiat de prestația surprinzător (și salutar) de modernă și de matură, după o epocă de dogmatism ideologic și estetic, a unor critici – Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Valeriu Cristea, Lucian Raicu – pe care îi caracterizam într-un articol despre primul (și) ca performeri ai *narațiunii de idei* și ai *portretisticii*, în linia regală a celor trei mari – cei mai mari: Ibrăileanu, Lovinescu și, mai ales, Călinescu.” ■ Eugen Simion publică cea de-a doua parte a articolului „O cronologie a vieții literare”: „oferim celor interesați o *cronologie a vieții literare* care nu trebuie confundată, în niciun chip, cu o istorie a *vieții literare* din primii ani de după război, dar care, în intențiile noastre, poate pregăti apariția unei asemenea istorii, cu dramele, obsesiile, violențele și mistificările ei...” ■ N. Georgescu critică „Ediția V.G. Morțun”, pe care o consideră „un scandal rău acoperit.” ■ Ion Pece oferă o analiză a textului „Cinci pâni” de Ion Creangă. ■ Aflăm că, „la Radio România Cultural, de luni până vineri, de la ora 15, se citesc «Cărțile Șeherezadei». Realizată de actrița Adriana Mocca, emisiunea s-a născut din plăcerea de a împărtăși cu cei cărora nu le citește nimeni, un fragment dintr-un text important, proză, filosofie, teatru, eseu, psihologie, poezie, proaspăt tradus sau citit demult și uitat. Gândită sub forma unei pastile culturale audio pentru toți cei care nu mai au vreme nici măcar să răsfoiască, emisiunea propune câteva minute de frumusețe și reflecție. Amintește cele o mie de cărți poftite, cumpărate, niciodată atinse sau deschise doar în adolescență. De la Platon la William Golding, de la Confucius până la Andrei Pleșu sau Elfriede Jelinek, autori celebri sau proaspăt cunoscuți revin – măcar pentru 5 minute – în memoria ascultătorilor, semn că oricât de grele ar fi vremurile, cartea rămâne un loc sigur de refugiu și liniște.” ■ Claudiu Turcuș

recunoaște că „a(m) decis că reacționez abia când am înțeles că nu mai e la mijloc doar o simplă polemică personală. Contextul e următorul. În primul număr al noii reviste de profil «Poesis Internațional» am publicat o cronică despre unul din volumele de debut ale anului trecut – Stoian G. Bogdan, *Chipurile* (Cartea Românească, 2009). [...] Textul a fost preluat de blog-ul revistei «Cultura», iar mai apoi – fără niciun acord prealabil – de blog-ul personal al lui Stoian G. Bogdan. [...] În primul rând, Stoian G. Bogdan mă acuză, în chapeau, că am scris un text la comandă. [...] Pierzându-mi vremea printre umorile virtuale ale lui Stoian G. Bogdan, vreau doar să atrag atenția asupra unui fapt care se poate extinde patologic. E vorba de calitatea dezbaterii/ polemicilor ce se poartă în lumea noastră literară.”

15 iulie

[„Dilema veche”, nr. 335] Dosarul săptămânii poartă titlul „Mai puneți piciorul pe-o minge. Fotbalizarea”. Radu Parachivescu crede că „Niciun alt sport nu are o asemenea forță de a produce eroi (sau antieroi) și de a-i mitologiza. De ce? Din trei motive. Primul, cel tehnic, constă în simplitatea regulamentului. Al doilea, cel literar, e ușurința cu care se lasă povestit. Al treilea, cel afectiv, se leagă de felul cum cedăm formidabilei lui puteri de seducție: din prima zi când ieșim la joacă. Dacă nu sunt bolnavi sau geniali, copiii bat mingea pe maidan, pe malul gârlei sau în spatele blocului. Socializarea timpurie a băieților implică, obligatoriu și aproape ritualic, meciul de fotbal. [...] Fotbalul ar fi, atunci, cel mai nesuferit dintre sporturi, dar singurul în care se fac tatuaje pe inimă.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Maxim Crocer, *amo(u)r*, cu ilustrații de Felix Aftene, Editura Humanitas, 2010: „Acum câțiva ani, «Cotidianul» a făcut o anchetă printre criticii literari, de unde reieșea că nu avem roman românesc de dragoste. Dar literatura noastră contemporană nu produce, de fapt, niciunul din genurile așa-zise de consum: nu se (mai) scriu romane polițiste (tot Rodica Ojog-Brașoveanu se reeditează), thrillere sau *chic literature* nici atât, nu avem nici măcar romane *fantasy* sau cu vampiri, în ciuda unui folclor bogat și a mitului Dracula. [...] Literatura SF de la noi, atâta câtă se scrie, n-a dat încă nicio carte mare care să aibă pretenția de a intra în canon, nici vreun best-seller. Privită din perspectiva genurilor de consum, literatura română n-are nici măcar un singur scriitor profesionist. Să nu-mi spuneți Pavel Coruț. Omul nu e scriitor, cum nu e Dan Puric eseist. [...] Dar mai există și acest Maxim Crocer, despre care nu se știe decât că este pseudonimul unui blogger clujean. [...] După lectura acestui al doilea roman, mi-e tot mai clar că Maxim Crocer nu este un blogger oarecare. Scriitura sa rafinată (întorsătura frazei, voluptatea lexicală și plăcerea formulărilor la limita prețiozității, felul în care schimbă registrele metaforei, lirismul latent) denotă profilul unui intelectual cu o educație și cu lecturi predilect franceze, cu un bun simț al autoironiei și al ridicolului asumat (unele formulări sunt, din acest punct de vedere, memorabile: «strănepotul cu fitilul aprins și străbunica halucinogenă»,

«au oare clovnii libido?», «curul ei ca o fugă de Bach» sau «teologul străbunicii mele eterogene»), dar, mai ales, preocupat ca limbajul acestei scrieri erotice să nu fie licențios, obscen, vulgar. Lucru admirabil pentru o literatură erotică fără tradiție ca a noastră.”

15 iulie

[„**Observator cultural**”, nr. 275 (533)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „În perioada 5-9 iulie Dan Lungu și Simona Popescu au participat la proiectul «Literodromul Babel» din Veneția, un workshop care a reunit traducători de literatură română din mai multe spații lingvistice: Bulgaria, Franța, Germania, Israel, Italia, Olanda, Polonia și Ungaria. Discuțiile s-au purtat pe marginea unor teme precum problema limbajului substandard, modul specific de receptare a unor traduceri, probleme de traducere ridicate de genul comic, problema confesiunii religioase a traducătorului, diferențele culturale în traducere, traducerea obscenităților. Proiectul a fost organizat de Institutul Cultural Român, prin Centrul Național al Cărții și Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția.” ■ „Sâmbătă, 17 iulie, de la ora 15.30, la Muzeul de Artă Contemporană din Sângeorz-Băi, în cadrul proiectului «Formă și dialog» coordonat de Marin Mălaicu-Hondrari, va fi lansat, în prezența autoarei, *Cerul din burtă* de Ioana Nicolaie.” ■ „Juriul celei de-a IX-a ediții a Premiilor Prometheus a desemnat nominalizările pentru cele două categorii, «Opera Omnia» și «Opera Prima». [...] Juriul este format din Andrei Pleșu – președinte, Eugen Negrici (secțiunea literatură), Dan Dediu (secțiunea muzică), Ruxandra Demetrescu (secțiunea arte vizuale) și Ion Caramitru (secțiunea artele spectacolului) și va acorda cinci premii. Nominalizații pentru «Opera Omnia» sunt: la secțiunea «Literatură»: Ștefan Agopian, Emil Brumaru, Angela Marinescu. [...] Pentru «Opera Prima» au fost nominalizați: la secțiunea «Literatură»: Andreea Răsuceanu, Stoian G. Bogdan, Andrei Terian.” ■ Bedros Horasangian publică o scrisoare semideschisă către Mircea Cărtărescu: „Traian Băsescu a indus un fel de «totalesKrieg» și adepții lui de ultimă oră nu mai lasă loc la nuanțe, dialog, nici măcar polemică. Să nu lungesc prea mult pelteaua acestei acolade amicale. Ea a plecat de la o poziție civică a ta, exprimată neted într-un articol publicat într-un ziar central, unde combați săptămânal. Am reținut ideile tale și poziția ta tranșantă exprimată vizavi de recenta intenție a guvernului condus de acest nefericit Emil Boc de a impozita veniturile obținute din drepturile de autor. [...] Nu dezvolt ideea. Căci absolut toate segmentele de populație [...] ce vor fi atinse de așa-zisele «măsuri de austeritate» au fiecare îndreptățirea lor să fie vexate. [...] Bun, am reținut revolta ta, la care o atașez și pe a mea. Folosirea termenului de «troglodiți» vizavi de membrii guvernului condus de un, totuși, profesor universitar, cum, necum, oricât de mediocru, m-a șocat. [...] Targetul unui protest vehement din partea ta ar fi avut ecou în rândul gloatei din care fac parte, dacă încercai să definești clar locul răului. Emil Boc și «troglodiții» lui sunt niște simple marionete. Numite de șeful

statului ca să slujească interese de partid și de grup. Apelul repetat în aceste zile de Traian Băsescu pentru salvarea României, dar fără să-i pese de «români» spune totul. România sunt eu, restul nu contează. Ce să facem cu o Românie salvată, dar fără români? Aveai șansa, dragă Mircea, a unui extraordinar «J'accuse!», de la înălțimea popularității tale și a prestigiului de care te bucuri în ochii mulțimii românești. Un real apel la solidaritate, dreptate și adevăr. De asta au nevoie acum românii. [...] Un mesaj de-al tău, care să bulverseze o clasă politică dominată de lupte intestinale și de fel de fel de ticăloși și jigodii – în nici un caz de «troglobiți» –, pusă pe spolierea României.” ■ Șerban Axinte relatează de la colocviul anual al Asociației de Literatură Generală și Comparată (Iași, 9-10 iulie 2010): „Cum era și de așteptat, studiile de caz au dominat din punct de vedere cantitativ programul colocviului. Subtema «Reprezentări ale politicului în literatură» a însumat comunicările unor participanți precum Catrinel Popa, Georgiana Panait, Elvira Sorohan, Bianca Cernat, Ilie Moisuc, Iuliana Savu, Sabina Fînar, Adrian Lăcătuș, Puiu Ioniță, Sanda Cordoș, Andrei Simuț, Florina Codreanu, Emilian Ghelase, Aliona Grati, Vasile Spiridon, Ion Pop, Bogdan Crețu, Loredana Opăriuc, Alexandru Matei, Alice Popescu, și Petrișor Militaru. Aș vrea să remarc lucrarea «Politicul și începuturile discursului autobiografic local», prezentată de un foarte tânăr cercetător, Emilian Ghelase, masterand. [...] Cu puțin timp înainte de final, au fost decernate premiile ALGCR. Un juriu format din Mircea Anghelescu, Paul Cornea, Cornel Ungureanu, Ion Pop, Sanda Cordoș, Andrei Bodiu, Andrei Terian, Paul Cernat și Șerban Axinte a decis acordarea următoarelor premii: «Pentru cea mai bună carte de literatură comparată publicată în 2009»: Adrian Lăcătuș, *Modernitatea conservatoare. Aspecte ale culturii Europei Centrale*, Editura Universității Transilvania Brașov, 2009, și Romanița Constantinescu, *Pași pe graniță. Studii despre imaginarul românesc al frontierei*, Polirom, Iași, 2009. «Pentru cea mai bună carte de teorie literară publicată în 2009»: Simona Drăgan, *Creație și putere, Ideea Europeană*, București, 2009, și Ioana Macrea-Toma, *Privileghentia. Instituții literare în comunismul românesc*, Casa Cărții de Știință, Cluj, 2009.” ■ Liviu Antoanesei crede că Dorin Tudoran „este unul dintre poeții din «prima ligă» a literaturii noastre postbelice. [...] Autor a șapte volume originale și a patru antologii – în engleză, română și bilingve –, Tudoran și-a definit locul important în această literatură, chiar dacă activitatea sa poetică pare să fi înregistrat o cezură în momentul exilului. Cel puțin asta se vede, nu am cum să știu dacă nu scrie poezie «în secret», dincolo de faimosul Pisicuț, amuzant și autoironic, pe care l-a scos pe scenă de 30 iunie, ziua sa de naștere. Însă, indiferent dacă mai scrie sau nu poezii, lucrurile nu se schimbă, nici locul său în ierarhia poeziei noastre contemporane.” ■ Revista publică un prim grupaj consacrat romanului lui Dinu Pillat, *Așteptând ceasul de apoi*, salvat miraculos, după 51 de ani, din arhiva Securității comuniste și publicat, recent, la Editura Humanitas. În 25 martie 1959, Dinu Pillat a fost arestat de autoritățile comuniste, cele două dactilograme ale romanului au fost confiscate, iar unul dintre capetele de acuzare la adresa sa,

formulat în absența manuscrisului incriminat, a fost acela de a fi scris un roman pro-legionar. În această săptămână, intervențiile sunt semnate de: ■ Daniel Cristea-Enache: „O formulă ce revine în câteva rânduri în cuprinsul romanului (și care pare mai degrabă un construct literaturizant decât un fapt de viață) este «unitatea atmosferei». Dar această unitate a atmosferei prozastice e spartă de Dinu Pillat prin scrierea a două romane, nu a unui singur. Un roman alert și corect în datele lui, al unei generații «bombastice» doritoare de puțină acțiune socială și de ceva sânge vărsat în numele Cauzei. Și un roman al eului, în care, de pildă, huruitul unui tramvai sau o ușă izbită, toate «nimicurile decorului cotidian», vor fi procesate interior, fărâmițate la nesfârșit sau dilatate. O ironie în plus a istoriei literare. Acest al doilea roman, mai realizat artistic și mai modern, se va impune, după șaizeci de ani, în fața celui «citit» și condamnat de anchetatorii și judecătorii lui Dinu Pillat.” ■ Geo Șerban: „Emanciparea fiului, niciodată vehementă, nu e propriu-zis nici frondă pe seama evaziunilor părintești de la datorie (din pioasa reconstituire memorialistică a Corneliiei Pillat), nici efectul unor dramatice contraste temperamentale de esență oedipiană (cum s-ar părea tentată să conchidă Monica Pillat). Dinu Pillat n-a avut de luat revanșe asupra tatălui. El s-a simțit în largul său, complet eliberat de complexe, cu fiecă pelerinaj comemorativ de unul singur, la Bellu, depunând floarea recunoștiinței pe mormântul lui Ion Pillat, pentru cât i-a deschis ochii în viață.” ■ George Ardeleanu (care a pus la dispoziția revistei și o serie de documente inedite din Arhiva CNSAS, ce pot fi citite în facsimil, în premieră): „Care ar fi o posibilă «morală» care se poate extrage din acest roman? Încerc deocamdată o singură ipoteză și anume aceea că totalitarismul se naște prin părăsirea incertitudinilor, prin ieșirea violentă din neliniștea unor dileme, prin siguranța dogmatică a existenței unui singur răspuns la marile întrebări. Într-o discuție cu Sebastian Răutu (alias Armand Călinescu), doctorul Rotaru afirmă că nu există decât o singură alternativă: Mitică sau Isus Hristos. *Tertium non datur!* [...] Roman mai degrabă psihologic decât istoric ori politic, mai degrabă ionic decât doric, ori – cu o sugestie a Monicăi Pillat – mai degrabă «dostoievskian» decât «tolstoian» (istoria, chiar dacă are corespondențe în real, este totuși relativizată), *Așteptând ceasul de apoi* se remarcă –printre altele- printr-o interesantă tehnică a «dublajului» introspectiv. Multe personaje (Vasia, Ștefănuță, Lică) trăiesc deopotrivă experiențele în concret, în realitate, cât și în imaginar, în iluzie, aceasta fiind tot o formă a «trăirii ca anticipare» (v., mai ales, pp.102-105, 233-234, 268-271). Mai mult decât atât, uneori trăirea în imaginar are o concretețe mai puternică decât trăirea în real, încât revenirea la realitate pare aproape imposibilă ori este urmată de o disoluție traumatică a identității (v., secvența din partea a șaptea a romanului, aceea în care Ștefănuță trăiește atât de intens în iluzie scena atentatului împotriva prim-ministrului Sebastian Răutu, încât, în momentul în care este încarcerat, granițele dintre realitate și iluzie se dizolvă inexplicabil...).” ■ Silvia Dumitrache discută volumul scris de Heinrich Böll, *Fotografie de grup cu doamnă* (Polirom, 2010), traducere

de Petru Forna. ■ Antonio Patraș scrie despre cartea semnată de Nichita Danilov, *Ambasadorul invizibil* (Polirom, 2010): „În mod previzibil, textul se modelează pe aceleași coordonate estetice retruabile în scrierile anterioare, cu diferența că, de data aceasta, prozatorul știe foarte exact ce face, punând frâu delirului oniric și îndrăznind chiar să se pronunțe asupra unor delicate probleme teoretice.”

■ Din articolul Irinei Georgescu aflăm că „Teatrul Național «Radu Stanca» din Sibiu a pus în scenă piesa *Femeia țintă și cei zece amanți* de Matei Vișniec, în regia lui Claire Dancoisne. Nu cred că e o întâmplare faptul că textele lui Matei Vișniec sunt puse în scenă nu doar în Capitală, ci și în provincie, că au priză deopotrivă la public și la regizori.” ■ Monica Grosu crede că „Poezia lui Aurel Pantea constituie, fără îndoială, o provocare, fiind, înainte de toate, un nucleu de forme și semnificații esențializate, la limita cripticului ezoteric. Construit pe cercuri concentrice de întrebări și negații, ultimul volum al poetului, *Negru pe negru* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2009), reia poeme din alte două cărți precedente cu titlu omonim, una apărută în 1993 și cealaltă în 2005, reunind, într-o structură unitară, obsesivele dimensiuni poetice ale unui real uzurpat de permanente găuri negre. Volumul cuprinde poezii fără titlu, reduse la esențe tari de limbaj, ce redau identități de exprimare pură, decorsetată de tipicul unei formule obișnuite, tradiționale. Din spatele rândurilor ne privește, cu severitate și blândețe în același timp, chiar cu duioșie, un ochi pătrunzător, scormonitor, deosebit de ager, pentru care «întreaga zi e un sat de imagini».” ■ Michael Haulică subliniază că, în ultima vreme „ne-am cam umplut de «reviste». Am pus cuvântul între ghilimele, pentru că, deși la numărătoare ies vreo cinci (da, cinci publicații dedicate literaturii F&SF și actualității din domeniu), la o încadrare în criterii de eligibilitate pentru o posibilă categorie «Reviste» (apariție regulată, periodică, cel puțin «X» numere pe an – trei mi se pare un număr decent), vedem că, de fapt, nu prea avem ce număra. [...] Și totuși, pe cînd o asociație a creatorilor de F&SF, una care să ia măcar atitudine când se încalcă Legea 8/1996, aceea cu drepturile de autor? Și care, în primul rând, să nu încalce ea această lege? Pentru că o asociație a fanilor... mă scuzați, dar prima îndatorire a unui fan e să pună mâna pe orice poate fi catalogat F&SF, prin orice mijloace, și să dea și celorlalți. Ca, de pildă, să pună pe blogul propriu texte scanate din reviste, almanahuri, cărți... Dar asta, cum ziceam, e treaba fanilor. O asociație a creatorilor, a profesioniștilor dacă vreți, nu va face niciodată așa ceva, pentru că ea, în primul rând, militează pentru drepturile și libertățile creatorilor. De-abia după putem vorbi despre promovarea valorilor etc. Pentru că, dacă nu suntem în stare să respectăm regulile, legile, ce să promovăm, unde să promovăm, pentru ce să promovăm? Și ce mai înseamnă «valori»? ”

16 iulie

[**România literară, nr. 26**] În editorialul său, criticul Nicolae Manolescu spune că, atunci „când mi-a fost semnalat un text al lui Mircea Popa (nici măcar

nu știu dacă e vorba de una și aceeași persoană cu istoricul literar) din 2008, am acceptat să-l citesc doar fiindcă mi s-a spus că e foarte amuzant. Nu regret a o fi făcut: textul de pe romanian_misogyny face, s-ar zice, parte dintr-un serial consacrat demascării masonilor și este atât de stupid, încât stârnește râsul. Am citit de puține ori ceva mai comic. [...] [este reprodus articolul] Articolul lui Mircea Popa m-a pus serios pe gânduri: mason fără să știu, precum făcea proză Monsieur Jourdain al lui Molière, oare câte alte gesturi sau vorbe care să mă dea de gol voi mai fi având la activ? Vă rog să-mi citiți de aici înainte textele critice în grilă masonică, chiar dacă, detaliu care nu scapă hermeneuticii atât de sofisticate a lui Mircea Popa, n-am relevat niciodată în ele, din prudență, firește, masonică, «acea parte importantă din opera scriitorilor care este de inspirație și conține mesaje masonice.» A venit momentul Adevărului, Fraților!” ■ Poemul săptămâni îi aparține lui Ion Zubașcu. ■ „Bucureștiul meu” se intitulează textul scriitorului Radu Aldulescu. ■ În pagina de recenzii sunt discutate următoarele volume: ■ *apasa* (Ed. Cartea Românească, 2010), în legătură cu care Gabriela Gheorghisor spune că: „Volumul de debut al tânărului Sorin Despot (Premiul pentru Poezie la Concursul de manuscrise al U.S.R., 2009) reprezintă, de fapt, un singur poem, lung și apăsător, al apăsărilor unui eu poetic spectralizat de «design-ul meticolos al ratării». Sorin Despot scrie o poezie minimalist-silențioasă a banalității răului cotidian. Volumul este o construcție poetică atent regizată, cu poeme antologabile (cineva toarnă acuarele în țevi; ca să nu fim invizibili), cu promisiuni frumoase.” ■ *Omul disponibil* (Ed. Brumar, 2009), volum pe care Raluca Dună spune că l-a citit „pentru a măsura saltul pe care Ion Zubașcu l-a făcut cu acest cel mai recent volum al său, covârșitor ca intensitate existențială și poetică. O capodoperă pune într-o altă lumină și cărțile de dinainte, care capătă o altă semnificație, o explicație pentru destinul uman și poetic confirmat ulterior. [...] El scrie despre sine nu ca să facă literatură, nu ca să devină celebru, ci dintr-o necesitate ontologică, pentru a se căuta și mai ales pentru a se găsi ca om. Mi se pare că acest poet ne oferă, chiar și din această carte, modelul unei altfel de poezii și al unui altfel de poet, mai puțin atins de morbul literaturii și mai trăitor între valorile vieții.” ■ *Fratele mai deștept al lui Kalașnikov* (Ed. Limes, 2010), despre al cărei autor, Horia Gârbea, Irina Petraș crede că: „e un realist fantast (sau *fantasque*, ca Respighi). Observă mișcarea-în-lume și exersează variațiuni pe aceeași temă, «viii ca un semafor». [...] Proza sa lucrează, iarăși, după reguli holografice: sugerează întregul în/din cioburi fojgăind de subînțelesuri străvezii ori absconse. Tihna e exclusă, alerta, obligatorie, participarea, oricât de contrariată, de asemenea.” ■ *Alungând tristețea ca Paganini* (Ed. Brumar, 2009) în care Geo Vasile vede „un alt avatar stilistic al poeziei lui Gellu Dorian.” ■ Cosmin Ciotloș scrie despre volumul *Cu fața la perete* (Cartea Românească, 2010), ajungând la concluzia că autorul, „împregnat de cultură, Livius Ciocârlie știe să rămână, cu seninătate, o natură.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile Elenei Ștefoi. ■ Sorin Lavric vorbește despre cartea lui Dan C. Mihăilescu: „sunt trei motive care fac din *Despre Cioran*

sau fascinația nebuniei [Humanitas, 2010] o lectură plăcută: primul e că, în fața unui stil ca al lui Cioran, Dan C. Mihăilescu vine cu un nerv expresiv pe măsură, verva criticului scutindu-l de pericolul de a-l terfeli pe francez datorită neputinței de a se ridica la înălțimea virtuozității sale. Dimpotrivă, Dan C. Mihăilescu scrie mustos, inspirat, cu acea poftă pe care nu o au decât scriitorii dotați cu senzualitate lexicală. [...] Al doilea motiv este că, scriind despre Cioran, Dan C. Mihăilescu nu umblă cu mânuși: nu menajează și nu biciuiește, ci spune adevărul cu dezinvoltura celui care n-are de plătit servituți doctrinare. [...] În al treilea rând, autorul nu îl interpretează pe Cioran, ci îi înfățișează marotele, maniile și ideile fixe. Autorul nu e interpret, ci călăuză, drept care volumul de față nu e unul de exegeză, ci un *vademecum* în corespondența cioraniană, cu surprinderea temelor dominante din gândirea eseistului: obsesia propriului eu, obsesia României, obsesia feminității și tema eredității putrede. Principala idee a criticului este că pe adevăratul și nedisimulatul Cioran îl găsim în corespondență și în *Caiete*, și nu în cărțile propriu-zise.” ■ Neagu Djuvara îi acordă un interviu Luciei Toader: „*Cum vă raportați la spiritul perioadei interbelice? La cultura românească interbelică și la personalitățile importante ale acestei perioade?*; Vă rog să nu omiteți că am fost plecat din țară în perioada cea mai importantă a acestei epoci. Eu mă simt foarte apropiat de Cioran. Întâmplarea a făcut că l-am cunoscut chiar înainte de război. El venise să facă niște studii în Franța și a învățat franțuzește după metoda pe care mi-a recomandat-o mie dl. Moog - să alegem un scriitor și să citim în fiecare seară din el. Mie, însă, domnul Moog mi-a recomandat Flaubert, Maupassant, Loti și Duhamel, din care eu am ales Flaubert, dar Cioran, mai deștept, a învățat franceza pe texte de mână a doua, cum ar fi memoriile unei doamne X, domnișoară de onoare a ducesei Y. L-am cunoscut, așadar, pe Cioran înainte de război, eram prieten, așa cum eram și cu Noica, și îl voi mai întâlni după întoarcerea de la Stochkolm. Pe Cioran îl prefer celorlalți mari creatori ai perioadei interbelice. În România, el este oarecum mai puțin iubit, pentru că a cam dat cu copita la adresa neamului românesc. [...] Dar nu e deloc adevărat că nu își iubea țara. Dimpotrivă, el iubea România. Niciodată nu a ezitat să își afirme identitatea. O anumită atitudine reținută avea totuși, pentru că fusese învinuit de poliția franceză că fusese legionar. Din cauza asta nu prea a acceptat să dea interviuri, să fie la vedere. Din teama de a nu fi amplificat acest trecut, cum i s-a întâmplat lui Vintilă Horia, care a pierdut Premiul Goncourt. Era însă o foarte sinceră smerenie. [...] Că ar fi fost militant legionar, nu e adevărat. Această adopțiune care se citește chiar în *Pe culmile disperării* arată faptul că a crezut la un moment dat în Legiune, ca mișcare de înnoire și împropățare a sufletului românesc, așa cum au crezut mulți. Inclusiv subsemnatul. Știți când m-am luminat eu? Când am lucrat la Ministerul de Externe, sub influența lui Piki Pogoneanu. Omul ăsta era de o seninătate intelectuală și de un rafinament extraordinar. Eu cred în geniul ereditar. El era văr al lui Eugen Ionescu, de fapt văr primar al tatălui lui Eugen Ionescu. Pogoneanu era un gânditor politic, diplomat de carieră, de

numai 34 de ani când l-am cunoscut eu, cunoștea foarte bine Occidentul. Știa că lumea anglo-saxonă va imprima viitorul civilizației occidentale. [...] Toți care au asistat la procesul lui au spus că a avut cea mai curajoasă atitudine de insultă la adresa judecătorilor. De unde, bineînțeles că a căpătat 25 de ani de închisoare, după ce era pe jumătate paralizat. Ei bine, el m-a făcut să înțeleg că democrația, cu toate păcatele ei, este cel mai puțin malefic regim din câte cunoaștem. Revenind la Cioran, eu îl apropii mereu de La Rochefoucauld.; *Puteți să dezvoltați această apropiere?*; Maximele lui La Rochefoucauld sunt de o inteligență extraordinară și am convingerea că sunt modelul lui Cioran. În istoria culturii franceze, marii moraliști ar fi, după mine: La Rochefoucauld și Rivarol. Iar Cioran al nostru se înscrie pe aceeași linie. Acum doi ani, eram la Sinaia pe timpul verii și îmi cade privirea pe această frază, din Maximele lui La Rochefoucauld (traduc): «Se află uneori un soi de mărire care nu atârna de situație, e o înfățișare care ne deosebește și pare a ne fi hărăzit către mari înfăptuiri, e o prețuire pe care ne-o dăm nouă înșine pe nesimțite, chiar prin această însușire uzurpăm noi prețuirea celorlalți, și ea e de obicei cea care ne așează deasupra lor, mai mult decât nașterea, înaltele funcții, și chiar talentul». Nu-l intuiești aci pe Cioran? Merg mai departe și vă mărturisesc, că mă regăsesc și eu în Maxima lui La Rochefoucauld, chiar dacă sună prea orgolios să găsesc asemănare cu mine. De ce asemănare? Am fost mirat, de exemplu, că la 72 de ani, până să fie aici traduse cărțile mele, e drept, am avut o anumită faimă de la *Radio Europa Liberă*, *BBC*, *Vocă Americii*, am fost primit în România cu un anumit respect și considerație. Eu găsesc că definiția asta este extraordinară.” ■ Mihai Mitu propune „Un posibil portret al lui Ioan Budai-Deleanu.” ■ Răzvan Voncu vorbește despre primele două volume ale lui A.E. Baconsky, *Opere I. Poezie, II Proză*, apărute în 2009 la Fundația Națională pentru Știință și Artă: „Remarcam în cronica precedentă (v. nr. 25 din România literară/2010) că generația '60 a început să facă obiectul unor ediții de autor sau chiar critice, semn al clasicizării ei. A.E. Baconsky nu face parte din aceasta generație, înșă, prin poezia pe care a practicat-o și prin tipul de lirism cultivat la revista «Steaua» sub conducerea sa, este un precursor al ei. Des menționat de istoricii literari care au abordat problema desprinderii de realismul socialist, la începutul anilor '60 (Eugen Negrici, Nicolae Manolescu, Alex. Ștefănescu, Eugen Simion), poetul intrase, totuși, într-o anume uitare. Din acest punct de vedere, cel puțin, primele două volume ale ediției critice îngrijite de Pavel Țugui și Oana Safta vin la momentul potrivit. Ele ne propun o relectură a unui scriitor original, inconturbabil în orice istorie a literaturii române din a doua jumătate a secolului XX. [...] Ediția Baconsky are toate atributele unei ediții critice: o introducere (semnată de Eugen Simion), o cronologie (cam fantezistă pe alocuri, căci începe cu anul... 1420, în care este atestat satul Lozova, de unde e originară familia mamei poetului), repere critice, o impozantă bibliografie și un indice alfabetic al poeziilor după primul vers. [...] Fiecare capitol al ediției are utilitatea sa, elucidează tot ce se poate omenește ști în legătură cu contextele operei și răspunde pedagogic

nelămuririlor cititorului lipsit de experiența epocii lui Baconsky. Firește, nu avem garanția că acest prezumtiv (tânăr) cititor îl va integra pe scriitor în universul său de valori, însă asta nu diminuează cu nimic meritele ediției.” ■ În traducerea lui George Șipoș este publicat un fragment din Yasunari Kawabata, *O mie de cocori*, roman aflat în curs de publicare la Humanitas, în cadrul colecției „Cartea de pe noptieră.” ■ Felicia Antip vorbește despre „O carte cum nu s-a mai scris”: „Academia Suedeză ne-a făcut cadou o scriitoare, pe Herta Müller. Înainte de Premiul Nobel nu catadicseai s-o citești, ne blamează, pe bună dreptate înciudați, editorii români care-i publicaseră și până atunci cărțile, dar nu reușiseră să ni le vândă. Acum le cumpără toată lumea, scriitoarea de limbă germană plecată din țară în 1987, odată cu alți patru-cinci confrăți bănățeni, a fost înălțată brusc la rangul de glorie națională. Fac notă distonantă câteva bombănături din tabăra paranoiei neoașiste, care interpretează până și această recunoaștere a unei valori literare cu semnificații majore în epoca noastră ca pe o palmă pe obrazul veșnic desconsideratei României: oare n-am avut noi scriitori mai mari, mai vrednici de suprema onorare? [...] Herta Müller are toate însușirile cerute pentru a intra în acest grup de elită al literelor universale. Este o prozatoare și o poetă de talent, vine dintr-o zonă marginală și aduce viziunea unei minorități despre care nu se prea auzise: locuitorii de origine germană ai unei țări est-europene care au trăit opt secole departe de locul de origine păstrându-și intacte limba și tradițiile, s-au integrat firesc în ambianță, contribuind la ridicarea gradului ei de civilizație, dar au fost scoși în cele din urmă din matcă de răsturnări succesive care au zdruncinat și în final au spulberat atât de bine așezata lor obște. [...] *Leagănul respirației* este la locul lui în rubrica intitulată «Cartea străină» din două motive: A fost scris în germană, așadar o limbă străină, iar în românește a apărut sub formă de traducere. Deși naratorul s-a născut în același an cu mine și, nominal, în aceeași țară, n-am recunoscut țara din paginile despre țara copilăriei lui. În țara lui, mama și tata credeau «în pătratul negru al mustății lui Hitler și în noi, sașii din Ardeal, ca rasă ariană», iar lui Tante Fini și mamei «după sticlirea din ochii lor s-ar fi zis că le plăcea ideea chiar un pic prea mult, ideea fiind cea auzită la radio: ca fiecare femeie germană să-i dăruiască *führerului* un copil: Cum zici că-i mai bine - să treacă *führerul* pe aici, prin Ardeal, seară de seară pe la câte una din noi, ori mai degrabă să ne ducem noi rând pe rând la el în *Reich*?» Tații, mamele și mătușile din țara mea aveau un discurs total diferit.” ■ Gabriela Melinescu încredințează spre publicare „României literare” câteva scrisori primite de la Mircea Eliade, Ștefan Aug. Doinaș și Marin Sorescu. ■ Aflăm dintr-un articol semnat G. Pienescu că „Dna Doina și dl Barutu T. Arghezi au donat Universității de Vest «Vasile Goldiș», din Arad, 2009, un important fond de documente și manuscrise argheziene. [...] Universitatea de Vest a încredințat membrilor «Centrului [de cercetare a literaturii argheziene]» îngrijirea unei ediții cuprinzând textele inedite «mâzgălite» de Tudor Arghezi în anii 1948-1955, când era «scriitor interzis», deci în «anii tăcerii», cum i-a numit dl Barutu Arghezi. [...] „centriștii” au coborât nivelul

îngrijirii textelor (multe greu descifrabile) până la cel al unui simplu și otova grefierlâc de arhivă, făcând numeroase greșeli de lecțiune, neseparând versurile de prozaicele însemnări pro memoria, dând un singur titlul mai multor strofe aparținând unor «bucăți» cu tonalități diferite și neunind variantele aceluiași text scris pe mai mult pagini, nestabilind raporturi cu poeziile editate, netranscriind versurile marginale, neindicând, în notele subliniare, așa cum s-ar fi cuvenit, variantele ipotetice, nerespectând, în succesiunea poeziilor, ordinea lor cronologică, așa cum înșiși au stabilit că vor face în «nota asupra ediției», neținând seama de valorile fonetice ale grafiilor argheziene, dar nici de normele din DOOM.” ■ În rubrica dedicată „Actualității” citim despre: ■ Colocviul Tinerilor Scriitori, în cadrul căruia „Tema dezbaterilor de anul acesta a fost debutul în literatură, o problemă care îi preocupă, cum s-a putut constata, pe seniorii de toate vârstele. (Dată fiind participarea seniorilor Nora Iuga și Octavian Soviany. [...] Moderate de Marius Chivu, discuțiile n-au lăncezit niciun moment. Cât de important e debutul în cariera unui scriitor, cât de sus îl poate arunca recunoașterea critică și cât de jos indiferența comentatorilor, la ce edituri e recomandabil să-ți faci intrarea în literatură și ce așteptări poți să ai de la ele, în ce măsură premiile dedicate exclusiv acestei categorii denotă o formă de respect sau de carantină.” ■ „Revista revistelor, pe scurt”, unde sunt discutate următoarele publicații: ■ „Apostrof», 5, 2010: câteva semnături rare și prețioase, în acest număr al publicației clujene, D. Țepeneag, cu proză, Gelu Ionescu, cu o recenzie: Șt. Borbely și Iulian Boldea comentează, cu tactul și respectul cuvenit, cartea de memorii a lui Adrian Marino («victimă» între timp, a altei serii de «dezvăluiri» ale Mirelei Corlățan în «Evenimentul zilei», și tot fără probe clare); un Dosar, alcătuit și adnotat de Mihai Barbu, îl are în centru pe I.D. Sîrbu «ascultat» de Securitate între 11 august 1981 și 24 aprilie 1982, datele limită ale primei și ultimei călătorii în străinătate a scriitorului (vorbind de Vest, fiindcă în Est, Sîrbu a fost în tinerețe și anume, pe front, până la Stalingrad).” ■ „Acolada», 5, 2010: cartea de memorii a lui Adrian Marino reține și atenția lui Barbu Cioculescu (un prim articol dintr-o serie nu știm cât de lungă), care o comentează cu înțelegere; «A fost Blaga un Don Juan?», se întreabă Gheorghe Grigurcu, recenzând studiul lui Zenonie Cârlogea de la Editura Măiastra; tot Grigurcu semnează o pagină de poezie, din care o cităm pe aceea intitulată «Metaforele»: «La căpătâiul tău/ se-adună metaforele/ miloase mioare/ care vor să pască/ iarba ce ți s-a promis/ metaforele/ ultimele tale animale dragi»; Angela Furtună consacră o pagină lui Paul Celan, beneficiar a două date rotunde: 90 de ani de la naștere (23 noiembrie 1920) și 40 de la moarte (20 aprilie 1970).” ■ „Luceafărul», 31, 7 iulie 2010: poezie proastă cât încape, inclusiv (judecând chiar după citate) în cronica lui Dan Cristea și exclusiv în traducerile lui Dinu Flămând din Fernando Pessoa; un reportaj al Andrei Rotaru despre Colocviul Tinerilor Scriitori de la Alba Iulia, care a avut loc între 24 și 26 iunie, din care lipsește mențiunea cuvenită la faptul că manifestarea face parte dintr-o serie și dintr-un program al USR.”

21 iulie

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1035] Marius Chivu se întreabă: „Au oare clovnii libido?”: „După lectura acestui al doilea roman, *amour* [Humanitas, 2010, ilustrații de Felix Aftene] mi-e tot mai clar că Maxim Crocer nu este un blogger oarecare. Scriitura sa rafinată (întorsătura frazei, voluptatea lexicală și plăcerea formulărilor la limita prețiozității, felul în care schimbă registrele metaforei, lirismul latent) denotă profilul unui intelectual cu o educație și cu lecturi predilect franceze, cu un bun-simț al autoironiei și al ridicolului asumat, dar, mai ales, preocupat ca limbajul acestei scrieri erotice să nu fie cătuși de puțin licențios. Lucru admirabil pentru o literatură erotică fără tradiție, ca a noastră.” ■ „Aflat weekendul trecut la Bistrița (locurile natale ale soției sale, poeta Ioana Nicolaie), cu ocazia celei de-a doua ediții a Festivalului de Poezie și Muzică de Cameră de la «Poezia e la Bistrița», scriitorul Mircea Cărtărescu (54 de ani) a declarat corespondenților Mediafax: [...] „Eu sunt bucureștean, născut pe betoane, cum se zice, și nu am cunoscut foarte multe alte locuri mai bune, așa încât și Sângeorzul, și Bistrița și Năsăudul, Ilvele îmi sunt acum foarte familiare și chiar foarte dragi.» [...] Fascinația lui Cărtărescu pentru Nord nu este dată doar de motive personale, ci este explicată de autor și din punct de vedere intelectual: «Nordul a fost întotdeauna o zonă a poeziei. La noi a avut poeți extraordinari. Eminescu, poetul nostru tutelar, e un poet din nord. De asemenea, partea aceasta a Ardealului a avut nu numai norocul unor prozatori extraordinari, ca Rebreanu și mulți alții, dar și al unor poeți extraordinari.»” ■ Ion Vianu îi acordă un interviu Simonei Chițan: „*Ce presupune «Amor intellectualis magistri?»; Amor intellectualis magistri* este un citat dintr-o scrisoare a lui Ion Frunzetti către tatăl meu. [...] *De ce l-ați subintitulat «Romanul unei educații?»*; [...] Am căutat să îmbin propriile experiențe ale povestitorului, prezența familiei, cu cele ale unor oameni care mi-au fost apropiați, prieteni personali, elevi ai tatălui meu. Scopul meu, scriind, a fost să încerc a înțelege enorma dificultate de a fi în condițiile unui regim totalitar, fără a uita că iubirea, cultura și mai ales voința de a trăi erau mereu învingătoare.; *Cât e ficțiune, cât e biografie? În ce construcție epică v-ați încadra cartea? De ce ați simțit nevoia să scrieți un asemenea titlu?*; Este ficțiune în măsura în care urmăresc o anumită dezvoltare epică, un fir narativ coerent. Cititorii vor descoperi o «morală» a fabulei. Este realitate întrucât faptele nu sunt inventate. Am schimbat câteva nume, am lăsat altele așa cum erau. [...] Fără îndoială că avea dreptate Goethe atunci când spunea că trebuie să ajungi la bătrânețe pentru a înțelege ce ai trăit, tânăr fiind. Durata creează o linie, un contur de care nu-ți dai seama decât atunci când te distanțezi de trecut.”

21 iulie

[„Luceafărul de dimineață”, nr. 33 (951)] Pe prima pagină a ziarului cititorii sunt anunțați că următorul număr al revistei va apărea pe 8 septembrie. ■ Aflăm că editura «Pământul», în parteneriat cu Filiala Pitești a U.S.R., Consiliul

Județean Argeș, Biblioteca Județeană Argeș «Dinicu Golescu», Centrul Cultural Pitești, revista «Cafeneaua literară» și revista de cultură «Argeș» organizează în Municipiul Pitești, la 30 octombrie 2010, cea de-a doua ediție a Concursului Național «Literatura Modernă». [...] Fiecărui autor premiat îi revin gratuit la data festivității de premiere 200 de exemplare ale cărții premiate. [...] Condiții speciale. Prezentarea la ridicarea premiului este obligatorie. În caz de neprezentare, câștigătorul își pierde dreptul asupra volumelor publicate. Organizatorul nu decontează cheltuielile de deplasare. Câștigătorii cedează dreptul de autor Editurii Pământul pentru 1.000 de exemplare sau pe o perioadă de un an pe bază de contract. ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Orașul jumătăților de înger* (Cartea Românească): „Florin Toma e inventiv și bun cunoscător al materialului pe care-l inspiră și al tehnicilor prozei. Întrebarea -și de la ea insatisfacția – ce se ridică din paginile romanului este: la ce bun? La ce mai folosește acum, după 20 de ani, o parodie meșteșugită, deghizată abil, a societății groțești-totalitare. Când documentele și mărturiile au spus aproape totul de-a dreptul, ce rost mai are o asemenea parabolă distopică? [...] Acesta este neajunsul romanului scris acum (sau doar publicat acum) de Florin Toma, adică 21 de ani prea târziu.” ■ *La bună dispoziția dumneavoastră* (Ed. Vinea): „Încă din titlu e clar că Liviu Capșa, cunoscut parodist, îl parodiază pe Mircea Dinescu. Mai puțin previzibil și cred că unic în istoria literaturii noastre este că el dedică toate poemele volumele aceluiasi scop: parodiarea lui Mircea Dinescu. [...] Liviu Capșa pune [...] ingeniozitate și har care nu-i lipsesc, dar care, ne gândim inevitabil, erau poate mai mai potrivite pentru utilizarea în creații proprii.” ■ *și toată bucuria acelor ani triști* (Cartea Românească): „Poetul debutant a fost ales drept cel mai bun dintre cei care au participat la concursul de gen al Editurii Cartea Românească de un juriu de înaltă competență. [...] M. Duțescu (n. 1979, arhitect) pe mine unul m-a dezamăgit, deși are o limpezime a textului care îl poate face simpatic și o dezinhibare de profesionist.” ■ *Misterul feminin și magia iubirii în opera lui Mircea Eliade* (Ed. Arvin): „O lucrare doctă și cam aridă, rece despre un subiect cald în principiu scrie Iolanda Miculescu, persoană fără antecedente literare și fără prezentare pe copertă sau pe paginile de început. [...] Conținutul nu mustește de idei, dar e decent, la o adică Iolanda Miculescu ne cam povestește narațiunile lui Eliade. Pare a fi mai degrabă o lucrare pentru uz didactic în zona claselor a IX-a, a XII-a sau chiar a claselor V-VIII.” ■ Critias face următoarea remarcă: „Tot citind articole consacrate volumului memorialist-autobiografic al lui Adrian Marino *Viața unui om singur* am avut – târziu, dar cu o voie foarte bună – revelația că majoritatea celor care referă apreciativ despre el n-o fac neapărat seduși de valoarea literară sau documentară a cărții, ci pentru că în paginile ei se află, gata scrise, multe dintre lucrurile pe care recenzenții le-au gândit despre confrății lor, dar n-au avut niciodată curajul să le spună cu glas tare. Cu atât mai puțin, să le publice sub propria iscălitură. Și atunci, le citează copios și cu nedismulate delicii...” ■ Vede lumina tiparului textul de proză scris de Ioan Radu Văcărescu („Cum am

salvat un cocoș de la moarte.”). Lucian Perța publică o nouă parodie. ■ „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor din București anunță cu profundă tristețe moartea poetului și prozatorului Mircea Micu. [...] Prin dispariția lui Mircea Micu, lumea literară suferă o ireparabilă pierdere.”

22 iulie

[„Cultura”, nr. 28 (283)] Alex Goldiș discută volumul Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat* (Polirom, 2010): „Las cititorului plăcerea de a descoperi personaje memorabile precum Nelly și Virgil Olaru sau Traian și Caius Branea, care parcurg toate, cu peripeții și tâlcuri existențiale diferite, traseul accidentat de la can-can-ul politicul de salon, asezonat cu șampanie și pricomigdale, la încrustarea ideologiei în propria carne. Cel mai specific roman al prozatoarei, mai liberă ca niciodată de a pune în toate ecuațiile posibile individualul și politicul. *Provizorat* probează faptul că Gabriela Adameșteanu s-a întors definitiv la literatură și că lucrează în continuare la epopeea tulburătoare a înfățișării «omului subt vremei»”. ■ Al. Cistelcan conturează un „portret în cărbune” al lui Petru Poantă, primul cronicar al revistei „Echinox”. ■ Rodica Grigore scrie despre volumul lui Arthur Japin, *În ochii Luciei* (Humanitas Fiction, 2008), traducere de Andrei Anastasescu. ■ Eugen Simion răspunde articolului publicat de Cornel Ivanciuc în „Academia Cațavencu”: „Țin să-l informez pe Dl. Cornel Ivanciuc că mandatul meu de președinte al Academiei Române s-a încheiat la 26 aprilie 2006. Așa că tranzacțiile administrative din 2008 (reale sau imagine, nu pot să spun) la care se referă în articol reprezintă pentru mine, cu adevărat, un domeniu străin...” Eugen Simion lămurește și acuzele „absurde, insultătoare, totalmente false” aduse de I.T.M., în același număr al revistei: „N-am publicat nicio carte la Editura Academiei Române, nici înainte, nici după ce am devenit Președintele Academiei Române [...] așa că n-am putut încasa niciun drept de autor. Din păcate! Așa că povestea «tarifelor maxime» și a banilor «luați cu ghiotura» este o fabulă neagră și, încă o dată, absurdă. [...] N-am solicitat și n-am luat nici măcar 1 leu simbolic pentru participarea mea la acest proiect. [este vorba despre proiectul manuscriselor Eminescu]. Am lămurit acest fapt în presă (în «Cotidianul» la care lucra, de nu mă înșel, chiar I.T.M.) [...] Atrag atenția celor care nu știu că seria de «Opere fundamentale» pe care o coordonez și în care au apărut până acum aproximativ o sută de volume din clasicii români, nu este finanțată, din nefericire, de la buget. [...] Se poate trăi din scris în epoca noastră?! Întrebă retoric I.T.M. I-aș răspunde: nu se poate trăi azi din scris, deși, eu, unul, mi-aș dori acest fapt. Se poate trăi, observ, din calomnie. Și, după toate aparențele, bine...” ■ N. Georgescu publică urmarea articolului din numărul precedent: „După cum vedem, împrejurările țin mai mult de biografia târzie a lui Eminescu, decât de opera poetului.” ■ Volumele ne-recomandate de revistă sunt: ■ *Planeta Moldova* (Mitoș Micleușanu & Florin Bragiș), *Nekrotitanium. Cyberpunk moldovenesc*, ilustrații de Roman Tolici, Ed. Cartier, 2010: „Inovativ & amuzant la început, Planeta Moldova s-a transformat

destul de repede într-o autopastișă nesărată & boring. Cadavrelor care populează cartea li se adaugă cadavrele virtuale ale cititorilor care au trecut de primele pagini și care au murit de plictiseală. În rest, afectarea autorilor de a comite gore și de a poza în Gigi Duru nu l-ar impresiona nici pe Moș Crăciun.” (Mihai Iovănel) ■ Ștefania Mihalache, *Poemele secretarei* (Cartea Românească, 2010): „Ceva de ronțait, între un coafat și un epilat.” (Teodora Dumitru) ■ Artur Silvestri, *Opera non grata. Eseuri despre «geografia jafului», ocupație și «neo-migratori»* (Ed. Carpanthia Press, 2008): „Volumul poate fi descărcat de pe site-ul dedicat autorului, de unde mai putem afla și că *Opera non grata* figurează la poziția nr. 17 în lista de scrieri de «istorie a culturii și eseistică» ale lui A.S. Prefața ne lămurește rațiunile acestei încadrări enigmatice, anunțându-ne că tomul chintesențializează «doctrina» sau «rama cărților de imobiliar» ale lui A.S. (protocronist, originist și ex-președinte al Federației Asociației Imobiliare din România). Numai că, în ciuda promisiunilor din Prefață, restul paginilor cărții (44 la număr) sunt plictisitoare. Nu merită nici măcar efortul unui download de amuzament,” (Andrei Terian)

22 iulie

[„**Dilema veche**”, nr. 336] Dosarul săptămânii poartă titlul „Cât de mare este literatura mică?”. În cadrul acestui dosar scriu: ■ Florin Lăzărescu: „Țin să precizez de la început că m-aș bucura să existe în România literatură de consum. Ar fi cred și în folosul literaturii «adevărate», care i-ar fi împrumutat din public, măcar din zona unde granițele dintre cele două tipuri de scriitură nu-s tocmai bine definite. [...] De ce? În primul rând pentru că nu avem «consumatori». [...] Cine crede că se poate reînvia entuziasmul maselor pentru lectură (mai ales al celor românești) se înșală amarnic.” ■ Radu Pavel Gheo: „Ăsta e paradoxul românesc: nu caracterul «consumist» sau «elitist» determină succesul unui autor sau al unei cărți. Elementele extraestetice și extraliterare joacă adesea un rol mult mai important decât produsul cultural propriu-zis. Succesele editoriale sunt elemente greu de cuantificat și imposibil de asimilat unor tendințe generale, căci piața de carte este una foarte mică pentru o țară cu douăzeci de milioane de locuitori. Pe o astfel de piață, unde lectura e (conform distincției făcute de Alexis de Tocqueville) mai degrabă aristocratică decât democratică, e greu să ai literatură de consum în lipsa unui public larg, care să o consume.” ■ Grigore Cartianu: „Dacă alții pot, înseamnă că și noi putem. Cu condiția să nu mai visăm la Premiul Nobel, ci să scriem temeinic, mult și bine. Să ne gândim la public, nu la fantasme de scriitori frustrați. Ar fi timpul să prețuim și argintul, și bronzul, renunțând să tot așteptăm, cu privirea pierdută-n zare, apariția peștișorului de aur. E timpul ca scriitorii români, știuți sau neștiuți, să-și abandoneze propriile iluzii și să se apuce de treabă. Au pierdut deja prea mult timp. Iar marea literatură încă îi așteaptă.” ■ Roxana Din, director editorial la Editura Paralela 45: „Lipsa de interes a scriitorilor este o posibilă explicație a faptului că pe piața românească există puține cărți autohtone care să aparțină unor subgenuri literare. [...] Referirile

la realizările, atâtea câte sunt ele, ale acestor subgenuri lipsesc din mai toate istoriile literare importante. [...] Toate aceste subgenuri sunt asociate, mai mult sau mai puțin, deopotrivă de către scriitori și de către editori, cu *rețetele*, ca și cum realizarea lor estetică ar fi secundară.” ■ George Arion: „Autorului român de romane polițiste nu-i acordă credit nici cititorul. [...] Ca urmare, nici editorul nu are încredere într-o realizare românească și rarele apariții datorate condeierilor români nu se bucură de o promovare corespunzătoare, indiferent de valoarea lor. Ar mai fi o cauză, dintre multe posibile: publicul nu crede în justiția română, așa că este greu să-i propui ca erou un justițiar verosimil, din moment ce toată lumea a aflat despre numeroase cazuri de polițiști, procurori, judecători certați ei înșiși cu legea.” ■ Alina Miron: „Statutul de autor de cărți pentru copii în România este unul ingrat. Cei mai mulți colegi de breaslă oricum nu te consideră autor adevărat, iar majoritatea oamenilor [...] știu cu siguranță «că ar putea face și ei asta dacă ar vrea». ■ Michael Haulică: „editurile românești nu au în programul lor publicarea de volume F&SF ale autorilor români. De ce? Pentru că editurile românești se ocupă cu marea literatură, nu cu mica literatură sau, mai des spus, cu literatura , cu cu SF-urile (că, atunci când cărțile SF sunt bune, ele nu mai sunt SF, sunt literatură, da?). Drama, dacă putem s-o numim așa, apare atunci când un număr de autori sunt ținuti la distanță de «marea literatură» pentru că sunt autori de SF, iar pe de altă parte sunt ținuti la distanță de «mica literatură» pentru că sunt prea «literați».” ■ Radu Paraschivescu acordă un interviu revistei: „*Care ar fi un profil al cititorului român de carte de consum (dacă există)?*; E riscant un asemenea portret. Nu garantează nimeni că X sau Y citește doar carte de consum. De fapt, carte ușorică, nu de consum. [...] În ce mă privește, citesc și eseu sau jurnal de idei, dar și thriller. [...]; *Cui se adresează cărțile dvs. de proză scurtă?*; Sunt accesibile oricui le cumpără sau le împrumută (prefer totuși prima variantă). Nu știu dacă se adresează cuiva anume – în orice caz, nu-mi confecționez un cititor prezumtiv, nu-mi calibrez textul în funcție de vârstă, nivelul de educație sau religia publicului. Cred, în schimb, că oamenii cu ironie, umor și apetit pentru giumbușlucuri textuale se vor simți în largul lor citindu-mi cărțile. Iar dacă vor râde cu atât mai bine.” ■ Marilena Șerban. „Ca să nu picăm în ipocrizie: există un timp pentru Eminescu, Shakespeare, Bach etc., așa cum există un timp pentru Minulescu, Stephanie Meyer, pop etc. Important, pentru mine, ca profesor, este ca tânărul să deprindă gestul apropierei de carte; ulterior, experiențele variate de lectură, fie ea școlară sau personală, din literatura «mică» sau «mare», îl vor ajuta să-și fixeze reperele și să-și urmeze propriul drum. Asta ar trebui să dureze o viață.” ■ Marius Chivu scrie despre *Bookătăria de texte și imagini*, coord. Stela Ilie și Florin Bican, Clubul Ilustratorilor & Faber Studio, 2009: „«Povestea micuței poetese Vasiliska» a lui Mircea Cărtărescu, decupată de altfel din minunata *Enciclopedie a Zmeilor*, este însă cel mai spectaculos text al *Bookătăriei*, o bijuterie stilistică plină de umor, în răspăr cu imaginarul tradițional al basmelor cu zmei.” ■ Dan C. Mihăilescu scrie despre volumul semnat

de Mircea Cărtărescu, *Frumoasele străine* (Humanitas, 2010): „La Cărtărescu, umorul e iute, nu parșiv. Rupe direct. Nu deșiră aluziv. [...] Când am vorbit, la Bookfest, la lansarea *Frumoaselor străine*, despre șocul pe care-l vor avea cititorii obișnuiți cu *eminescianitatea* cărtăresciană față de absobrția *caragialiană* de-acum, autorul mi-a obiectat, nu fără dreptate, tradiția ironiei în creația lui.”

22 iulie

[„**Observator cultural**”, nr. 276 (534)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Romanul *Sexagenara și tânărul* de Nora Iuga, apărut la Editura Polirom în anul 2004, va intra, începând cu 23 iulie, în librăriile din Germania. Versiunea germană a romanului, *Die Sechzigjährige und der junge Mann*, realizată de Eva Wemme, a fost publicată de editura berlineză Matthes&Seitz. Romanul a mai fost publicat în limba spaniolă de El Nadir Publishing House, traducere de Cristina Sava și Rafael Pisot. În Bulgaria, *Sexagenara și tânărul* a apărut deja la Paradox Publishing Group și a beneficiat de sprijinul programului pentru traduceri în străinătate al Institutului Cultural Român. Romanul a fost publicat și lansat, în prezența autoarei, și în Slovenia, la Editura Beletrina din Ljubljana. *Sexagenara și tânărul* va apărea și în limba italiană, în toamna acestui an, la Barbes Editori, în traducerea Ilenei M. Pop.” ■ Silvia Dumitrache prezintă situația editurii Curtea Veche, care de sâmbătă, 17 iulie, „a devenit actor într-un spectacol absurd: sediul din strada Ion Mincu nr. 11, în care editura și-a desfășurat activitatea mai bine de 10 ani, a fost sechestrat în mod abuziv și, deși nu există niciun ordin judecătoresc, angajaților nu li se permite accesul în clădire. Deși există un proces pe rol în privința deciderii dreptului de proprietate asupra imobilului, Alexandru Schalli, care se consideră moștenitor, a hotărât să nu mai aștepte decizia care urma să fie dată pe 10 decembrie, de către Înalta Curte de Casație și Justiție, și a hotărât să își atingă scopul mai devreme. Luni, 19 iulie, s-a constatat, de către Secția 2 de Poliție, că nu există niciun temei legal pentru prezența bodyguarzilor de la Civis Pază, care blocaseră, de sâmbătă dimineața, accesul în clădire, în urma sesizării înaintate de către Schalli că imobilul este părăsit. După plecarea acestora, Alexandru Schalli nu a ezitat însă să meargă mai departe, chemând un grup de peste 10 oameni care să mențină sechestrul. Accesul în clădire este blocat cu lanțuri și lacăte. Alexandru Schalli nu s-a prezentat cu un executor judecătoresc, acțiunea sa, în opinia reprezentăților editurii, fiind abuzivă. Cu toate acestea, se pare că singurele pedepsite rămân tot victimele. Miercuri, 21 iulie, Curtea veche a inițiat un flash mob de protest, la ora 14.00, în fața sediului editurii. Întâlnirea s-a desfășurat mai degrabă ca o conferință de presă, în care jurnaliștii au luat declarații de la Iren Arsene, director Curtea veche, și de la Doina Jela, redactor al editurii, și au încercat, fără succes, să obțină informații de la «bodyguarzii» din curtea editurii, ocupați cu atașarea de lanțuri și lacăte porților. [...] Protestul pașnic inițiat de Curtea veche a avut drept instrument cărțile: au fost 20 de minute de lectură din diferite volume apărute sub sigla «Curtea veche» în ultimii ani. În

invitația de a participa la acest protest, se menționa «disputa simbolică dintre bastoanele de cauciuc și carte» – până acum, în această dispută, cartea pare că pierde tot mai mult teren. [...] Nici până în acest moment, Editura Curtea veche nu a putut să își recupereze bunurile: manuscrise, documente, aparatură – toate se află la discreția unor oameni care nu pun niciun preț pe cultură. Nu există nicio garanție că aceste bunuri nu vor fi distruse, iar comportamentul celor care au baricadat curtea și imobilul nu poate decât să stârnească îngrijorare. Viitorul editurii arată a fi destul de sumbru: incapabilă să își onoreze comenzile, să își plătească facturile, Curtea veche riscă falimentul, în condițiile în care următoarea decizie legală va fi dată abia în septembrie. Dacă presa scrisă a dovedit un interes ridicat față de situația gravă în care se află Curtea veche, televiziunile, cu mici excepții, precum TVR, au păstrat tăcerea. Dar, așa cum comentau Iren Arsene și Doina Jela, televiziunile sunt preocupate, ca întotdeauna, doar de subiecte care cresc în mod cert audiența, arătându-și dezinteresul față de sfera culturală. [...] Protestul de miercuri a fost urmat, a doua zi, de o acțiune de împărțire a cărților editurii celor care au venit pentru susținere sau, pur și simplu, trecătorilor. Întâlnirea a avut loc tot în fața sediului, între orele 18.00 și 20.00, însă, de data aceasta, participanții au fost într-un număr extrem de mic. Se pare că gestul de a oferi o carte, pe gratis, este privit și el cu suspiciune – am constatat, cu stupoare, refuzul mai multor trecători de a primi cărți. Nu zâmbetul sau, poate, un cuvânt de mulțumire sunt replicile la un asemenea gest, ci privirea încruntată. Toate demersurile legale posibile ce puteau fi luate de către editură au fost îndeplinite. [...] Editura care l-a adus în țară, în 2008, pe câștigătorul Premiului Nobel pentru Literatură în 2006, Orhan Pamuk, a ajuns, doi ani mai târziu, să fie aruncată, la propriu, în stradă.” ■ Scriitorul Calin-Andrei Mihăilescu a trimis redacției «Observator cultural» un mesaj de solidaritate cu Editura Curtea veche: „Un grup de cetățeni de pază și vână, angajat de un moștenitor încă neconfirmat judecătorește, un domn Schalli, a ocupat sediul editurii Curtea Veche. [...] Ideea de a pătrunde într-o clădire fără o hotărâre judecătorească definitivă, de a sechestra hardware-ul editurii și de a-l rupe de software-ul său, închis pe dinafară, e la fel de violentă ca și aceea că poliția și jandarmeria au decis să nu intervină în această chestiune. Iată peisajul ca și medieval al conflictelor dintre diversele legi tribunalicești, ale pământului și ale subteranei. Aceasta este, așa spus, o mică mineriadă, într-o țară intrată în Europa ca să aibă de unde ieși dimineța, dând fiori. Domnii de pază ai acestui furt sunt invitați să-și ia gheara de pe sediul din Mincu 11. Dar în ce limbă să le-o spui? Unde nu-i lege, nu-i nici tocmeală”. ■ Este publicată și scrisoarea trimisă redacției de către directorul editurii Curtea Veche, Iren Arsene: „[...] În cursul zilei de ieri, Secția 2 de Poliție a constatat falsul în actele depuse de pretinsul proprietar și a dispus anularea avizului pentru planul de pază. În aceste condiții, trebuia permis accesul reprezentanților editurii în sediul din Ion Mincu nr. 11. Cu toate acestea, un grup de 15 oameni trimiși de Schalli Alexandru, moștenitorul care nu are de partea sa nicio hotărâre judecătorească definitivă și

irevocabilă, a blocat – fără nici un temei legal! – accesul în clădire. Angajații Editurii Curtea veche nu au acces în clădire, astfel că întreaga activitate a editurii este blocată. [...] Este evident pentru oricine că suntem victimele unui abuz, iar în acest moment, ne întoarcem către toți autorii și colaboratorii noștri și facem un apel către ei pentru a ne sprijini în încercarea de a depăși acest moment dificil. Nu este permis ca, în anul 2010, un astfel de eveniment să se poată produce în chiar centrul Capitalei! Un asemenea abuz poate dezechilibra iremediabil o activitate culturală și așa văduvită de orice fel de sprijin din partea autorităților centrale și locale! Lungul șir de abuzuri ar trebui să se oprească aici! Cu cât va fi amânată mai mult soluționarea situației, cu atât crește riscul pierderii unei părți importante din patrimoniul editurii: documente importante, manuscrise unice, calculatoare conținând informații esențiale.” ■ Liviu Antonesei e convins că nu va uita niciodată prima întâlnire cu Muri (Ion Mureșan): „S-a întâmplat la Iași, cu prilejul unei reuniuni a cenacurilor studențești. Era prezentă toată floarea cea vestită a generației acolo și toți au citit ceva. Câțiva debutaseră, unii ajungând să publice și al doilea volum, majoritatea însă urma să mai aștepte – câțiva foarte mult! Toată lumea a citit ce avea mai bun la purtător, iar publicul a receptat cum se cuvine recitalurile. A citit și Muri, la un moment dat. A citit *Izgonirea din poezie*. Iar sala, la sfârșitul lecturii, în primul moment, a rămas mută, abia după câteva secunde izbucnind în aplauze. Eu am rămas mut în continuare, chiar când sala aplauda, dar în gând mi-am spus: «Iată poetul!» [...] Opera poetică a lui Mureșan, așa restrânsă cantitativ, este explozivă în ton și cu impact asupra cititorului, inclusiv al celui calificat, criticul. Asta și explică faptul că dimensiunile de ansamblu ale exegezei depășesc de câteva ori dimensiunile operei ca atare. Iar exegeza nu este doar amplă, ci și, cel mai adesea, ageră, de bună calitate. [...] Știu că e riscant să citez lacunar din această poezie, dar voi risca doar o dată, cu credința că pasajul ales din *Izgonirea din poezie* ilustrează sinteza lirică izbutită de poet: «Cine-i nebun să ridice monument adevărului/ în locul îngust dintre limba istoriei și limba memoriei/ mai înainte de a-și pune peruca aspră din păr de porc/ de-a dreptul pe pielea inimii, pentru o mai bună/ disciplinare a sângelui?». Vizionarismul este axat mai ales în prezent? Asta se petrece pentru că apocalipsa e deja aici, cel puțin așa percepe poetul lumea, ceea ce explică și frazarea neo-expresionistă. Iar dacă «vizionarism» pare imprecis, chiar asociat cu «expresionismul», atunci să inventăm un termen pentru poezia sa, să zicem «percepționism». Pentru că merită!” ■ Cezar Gheorghe crede că Bistrița este „un loc favorabil poeziei”: „Nu știu dacă poți găsi multe locuri în România unde se poate citi poezie în public fără ca aceasta să își piardă ritmul inițial. «Sunt locuri bune, sunt locuri mai puțin bune, locuri rele... Bistrița este, cel puțin pentru mine, un loc bun...», spunea anul trecut Doina Ioanid la prima ediție a Festivalului de poezie și muzică de cameră «Poezia e la Bistrița». După cea de-a doua ediție (15-18 iulie), la care «Observator cultural» a fost unic partener, îi pot da din nou dreptate. Cele aproape patru zile de lecturi, lansări, vernisaje și spectacole de teatru m-au făcut să realizez

că Bistrița este printre puținele locuri în care poți simți cum rezonază poezia, ce se întâmplă în momentul în care cineva ascultă poezie, în momentul în care se citește poezie, departe de «interferențele» mai puțin «favorabile» ale lumii literare. [...] Organizat de Societatea de Concerte Bistrița, cu sprijinul neprețuit al domnului Gavril Țărmure, – unul dintre cei mai importanți promotori de evenimente culturale din țară – și de Asociația Argument, festivalul din acest an a fost posibil prin activitatea extraordinară a câtorva oameni. Este vorba despre Camelia Toma, Ana Toma și Marin Mălaicu-Hondrari, organizatorii neobosiți care au asigurat buna funcționare a unui eveniment ce devine o manifestare foarte complexă și diversă încă de la a doua ediție. În timpul celor câteva zile petrecute la Bistrița, am simțit o stranie stare de apartenență, ca și cum aș fi fost un vechi locuitor al orașului. [...] Poate două dintre cele mai emoționante momente ale serii au fost comemorările poezilor George Vasilievici și Constantin Virgil Bănescu, poeți tineri care au ales să plece mult prea devreme dintre noi. Lecturile în cadrul întotdeauna interesant al Sinagogii din Bistrița au început cu un ritm extraordinar, așa cum poți simți numai după lectura Norei Iuga. Poeta a lansat la Bistrița *Autobuzul cu cocoșați*, recent reeditat la Editura Charmides. [...] Seara a continuat cu lecturile lui Vasile Dâncu și ale Rodicăi Barna, doi dintre poeții locali care au asigurat o diversitate binevenită pentru seria invitaților din acest an. A citit apoi Doina Ioanid, a cărei lectură este deja profund legată de istoria festivalului și care a scris și primul poem dedicat ediției din acest an a festivalului. A urmat apoi Ana Dragu – una dintre cele mai interesante poete contemporane bistrițene. Lectura sa din *Păpușa de ceară* s-a armonizat perfect cu poemele Ralucăi Ciochină din ciclul *Eu îi spun lui Ștrumfi povestea*, una dintre tinerele poete care încă nu a debutat cu un volum de poezie, fiind unul dintre autorii romanului Rubik. Nu pot decât să îmi amintesc ceea ce a spus despre ea Nora Iuga: «ea scrie o extraordinară poezie a tăcerii, iar nouă ne lipsește așa ceva». Abia aștept debutul propriu-zis, care anunță o poetă de mare autenticitate și expresivitate. Claudiu Komartin s-a bucurat ca de obicei de aplauzele publicului, lecturile sale fiind întotdeauna o experiență intensă. Seara s-a încheiat cu lansarea cărții lui Gabriel Daliș: *până mereu* (Editura Charmides, 2010) un «debut» atipic, volumul fiind o antologie a cărților deja publicate, care nu au avut o bună circulație. [...] A doua zi am plecat spre Penitenciarul Bistrița. În acest cadru atipic, unde invitații festivalului au susținut lecturi, am fost surprins de piesa pusă în scenă de Camelia Toma și de Ana Toma, *Trișez cu viața*. Scenariul lui Claudiu Komartin revendică poetic posibilitățile expresive ale experienței încarcerării. Protagonistii spectacolului, câțiva dintre deținuții închiși la Penitenciarul Bistrița, au oferit publicului unul dintre cele mai interesante momente ale festivalului. Proiectul a avut la bază un atelier de teatru realizat la Penitenciarul Bistrița de Camelia Toma precum și ateliere de scriere la care au participat deținuții. [...] Protagonistii au «jucat» într-o piesă pe care aș caracteriza-o ca fiind mai mult decât teatru, la fel cum aș spune că poezia este mai mult decât literatură. [...]

După lecturile susținute de invitați la Penitenciarul Bistrița, ne-am oprit la Class Cafe, acolo unde s-a desfășurat a XXIV-a ediție a Clubului de lectură «Institutul Blecher», avându-i ca invitați pe Ioana Bradea care a citit din romanul lansat în prima zi a festivalului, și pe Alexandru Văsies, cel mai tânăr poet din această ediție a Festivalului, elev în clasa a XI-a de liceu. [...] Lecturile au completat ca de obicei seara. Au citit Ioana Nicolae, Adela Greceanu (care i-a mărturisit lui Marin Mălaicu-Hondrari că trăiește zile întregi ca în poezia lui Mircea Ivănescu), Alexandru Văsies, Rareș Moldovan, Miruna Vlada, Ștefan Manasia și Marius Chivu – nu criticul, ci poetul! –, care a citit pentru prima dată în public din poezia sa, oferind audienței unul dintre cele mai bine primite momente ale serii. Lectura sa inedită face ca debutul în volum să fie așteptat cu mare interes. [...] Protagonisții lecturilor desfășurate la Sinagoga din Bistrița au fost de această dată Vasile George Dâncu, Vlad Moldovan, Florin Partene – a cărui poezie s-a auzit, deși acesta nu a ajuns la lectură –, Răzvan Țupa, Radu Vancu și Octavian Soviany. [...] De departe, *main event*-ul serii a fost lectura și dubla lansare a lui Mircea Cărtărescu. În compania Lidiei Bodea, autorul *Levantului* a lansat ultimele sale cărți, *Nimic* și *Frumoasele străine*, ambele apărute recent la Editura Humanitas. Nu am destule cuvinte pentru a povesti despre reacția extraordinară a publicului la lecturile din cele două volume. Dincolo de succesul literaturii lui Mircea Cărtărescu – poate cel mai important scriitor român la ora actuală –, cea mai interesantă mi s-a părut atitudinea sa de-a lungul celor patru zile ale festivalului. Zi de zi, Mircea Cărtărescu a fost prezent la toate lecturile și la toate evenimentele. I-a cunoscut pe invitați și a schimbat opinii despre poezia citită la Bistrița, fie că era vorba de nume cunoscute sau de poeți care încă nu au debutat în volum. Pe toată perioada festivalului, deși era cel mai cunoscut scriitor prezent la Bistrița, Mircea Cărtărescu a manifestat o modestie extraordinară. Am povestit toate acestea deoarece mi s-a părut deosebit de exagerată atitudinea unor critici literari în așa-zisul război cu critica inventat de ziarul «Adevărul». Atitudinea extraordinară a lui Cărtărescu de la acest festival nu dovedește decât un singur lucru: unii dintre contestatarii săi urmăresc «consacrarea» printr-un comportament oportunist. Recenta controversă inventată de ziarul «Adevărul» arată o profundă lipsă a simțului proporțiilor. Dacă un critic de calibrul lui Nicolae Manolescu l-ar fi criticat cu argumente reale pe Cărtărescu, situația ar fi pierdut din ridicolul pe care l-a generat. Despre aceste lucruri voi scrie, însă, cu altă ocazie. Un singur lucru trebuie spus: un scriitor de anvergura lui Mircea Cărtărescu trebuie prețuit în propria țară. [...] În ultima zi a festivalului, s-a lansat revista «Poesis International», revistă de poezie care îi are printre membrii redacției pe Ion Mureșan și Claudiu Komartin. Publicația trimestrială se anunță o apariție interesantă, pe care o voi prezenta în «Observator cultural». Dezbateră despre blogurile literare moderată de Luiza Vasiliu a încins spiritele. Nefiind un fenomen ce poate fi ignorat, blogurile literare ridică mai multe probleme, fiind și semnul unei schimbări de paradigmă culturală. Poate cel mai important lucru spus despre blogurile literare este că acestea sunt expresia

totală a lumii în care trăim, fiind o sursă extraordinară de informație și o modalitate pasională de a vorbi despre literatură, dar și un mediu ineputabil de controverse în jurul ideii de discurs critic.” Revista redă și poemul scris de Doina Ioanid, dedicat Festivalului: „*Bistrița forever. Poem scris pe un plic*: „Iisus nu este celebru, ci important, am spus într-un tren de noapte. Rațele sălbatice nu mor, ci se duc în Madagascar, m-a liniștit Octavian. Camelia va bea cândva o cafea cu pantofarul ei personal. Ana T. știe drumul. Râsul Luizei iluminează abajururile din camerele de hotel. Vocile lui Claudiu nu răzbat cu adevărat în afară. Miruna e Ghea, vocea pământului. Madame Butterfly nu e niciodată cine crezi. Ștefan are o iubită-măță. Rareș și Vlad sunt frați de cruce. Marin și Charlene stau legați de o agrafă niciodată știută. Dan e cu noi, la Bistrița. Și Mircea, și Ioana, și Nora, și Muri, și Cezar, și Raluca, și Gabriel, și Ana D., și John. Măgelele Adelei sunt peste tot. Gavril și Radu ne-au fost trubaduri într-o seară. Marius vede cele mai frumoase lumini. Și-n cele din urmă, Ghea îmi aduce aminte că sunt un trup lipit de pământ, cu un plămân respirând înăuntru, și cu celălalt, la suprafață.” ■ Este publicat, în această săptămână, un al doilea grupaj consacrat romanului lui Dinu Pillat, *Așteptând ceasul de apoi*. Scriu despre acest volum doi cronicari literari: ■ Șerban Axinte: „Tensiunea dramatică a romanului e destul de sincopată. Dar, trebuie spus, există pagini memorabile, antologice, precum cele în care studenții evrei sunt dați afară de la cursuri și bătuți sau în care sunt descrise cele mai tensionate ședințe conspirative. [...] Evident, nu poate fi uitată nici scena asasinării prim-ministrului. Dinamică și delirantă. Nu știu cu cât se îmbogățește literatura română, în ansamblul ei, prin punerea în circulație a acestei scrieri arestate timp de decenii, dar, cu siguranță, literatura acelei perioade complicate și paradoxale se nuanțează semnificativ. După lectura romanului *Așteptând ceasul de apoi* al lui Dinu Pillat suntem capabili să revizităm altfel istoria acelui ev întunecat. Cu un plus de intensitate și de luciditate. Chiar dacă – sau mai ales pentru că – romanul vorbește tocmai despre pierderea acestei lucidități.” ■ Antonio Patraș: „Dinu Pillat nu a izbutit să scrie, cum ar fi meritat, o capodoperă, dar nici nu a semnat vreo delațiune (lucru rar într-o literatură ca a noastră, în mare deficit nu atât de talente, cât de caractere). De aceea și rămâne *Așteptând ceasul de apoi* mărturia poate cea mai credibilă a generației care a crezut în schimbarea la față a României și, nu mai puțin, un excelent roman despre tentația totalitară și despre mistica «omului nou», «temele» favorite ale tuturor utopiilor – inclusiv ale utopiei «vestitorilor» de mai an, cucerii de mirajul salvării colective.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru crede că „Volumul *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* [Polirom, 2010] semnat de Andrei Oișteanu este o carte-eveniment care decelează, într-o manieră remarcabilă, taine înțelenite din istoria mentalităților și a culturii românești. De altfel, nici în alte culturi nu cred să mai existe o lucrare de o vastitate asemănătoare. Plecând din Antichitate și ajungând la trupele hip-hop din zilele noastre, Andrei Oișteanu a străbătut în lung și-n lat, la pas, cu multă pasiune și răbdare învelișurile temporale ale culturii noastre (și nu numai) și a

scotocit detectivistic prin sertare și colțișoare, adunând probe nu pentru a demasca și a acuza, ci pentru a scrie o poveste captivantă despre locul pe care l-au avut plantele narcotice și halucinogene în viața oamenilor, de-a lungul timpului. [...] Pentru Andrei Oișteanu, fiecare caz este special, căutarea și interpretarea referințelor, a metaforelor, a simbolurilor, a senzațiilor se fac din unghiuri diferite, evidențiind pentru fiecare scriitor în parte maniera în care acesta se raportează la narcotice. Prezentarea esențializată a documentelor și lipirea ligamentelor acestora sunt săvârșite cu naturalețea ce decurge dintr-o familiarizare desăvârșită cu subiectul abordat. Nu lipsite de importanță sunt și cele peste 70 de ilustrații (gravuri, xilogravuri, fresce, desene, picturi, stampe, ilustrații, miniaturi, fotografii) strânse din toate colțurile lumii și care sporesc farmecul volumului, ajutând cititorul să simtă și mai bine atmosfera fiecărei epoci. *Narcoticele în cultura română. Istorie, religie și literatură* este, cu siguranță, nu numai una dintre cele mai importante apariții editoriale ale anului 2010, ci o carte de referință a culturii române.” ■ Bianca Burța-Cernat discută volumul Ruxandrei Cesereanu: „În *Angelus* (Humanitas, 2010) toată lumea imaginează, fantazează, visează și, deopotrivă, toată lumea vorbește neconținut: se discută, se sporovăiește, se țin discursuri (la televiziuni sau în alte locuri); coborârea îngerilor în Metropolă e dezbătută la Academie și la Patriarhie, în rai și în iad. (În tot acest timp, în contrast, cei trei străini rămân cu obstinație muți.) Discursurile și formulele (inclusiv stilistice) proliferază, odată cu poveștile. Unele capitole, de șarjă politică, amintesc de *Cimitirul Buna Vestire*. Altele parodiază formula romanului politic sud-american. Altele conțin pagini de contemplație estetizantă. Cartea e un mixtum de aluzii și de referințe, de la cele ale culturii înalte (extrem de variate: Sartre, Foucault, Dimitrie Cantemir, Boris Vian, Süskind, Tarkovski, «literatura» gnosticilor...) până la cele ale culturii de masă – acestea din urmă reciclate în maniera unui Terry Pratchett – și până la finele analogii dintre ficțiune și spațiul internautic. [...] Meritele acestei cărți (și ale altor volume de proză ale autoarei) țin de frenezia imaginativă, de rafinamentul discursului și de ingeniozitatea speculației pe care o conțin ficțiunile Ruxandrei Cesereanu. *Angelus* este o carte meșteșugită și o pledoarie pentru evaziune.” ■ Silvia Dumitrache recenzează volumul semnat de Will Self, *Cartea lui Dave. O revelație a trecutului apropiat și a viitorului îndepărtat* (Polirom, 2010), traducere de Daniela Rogobete. ■ Joaquín Garrigós scrie un articol elogios dedicat „unei aristocrate a traducerii”: „De la bun început, trebuie să vă spun că, vorbind despre cartea Luminiței Voina-Răuț, nu pot fi imparțial. Și asta, din două motive: În primul rând, fiindcă o cunosc pe doamna Luminița Voina-Răuț. I-am urmărit de mult traiectoria de traducător și am avut norocul să colaborez cu ea când eram directorul Institutului Cervantes din București. O stimez și o admir ca traducător și ca om și pentru mine este un privilegiu să fiu aici, alături de ea, în clipa aceasta. În al doilea rând, eu însumi sunt traducător literar și îmi dau seama de importanța acestei cărți: din câte știu eu, este prima carte de «memorii» a unui traducător, istoria unui traducător care

ne povestește începuturile sale, cum i se strecoară veninul traducerii, cum descoperă autorii și cum reușește să-și pună în practică vocația. Este, deci, cartea unei pasiuni și, totodată, un cântec al meșteșugului nostru. [...] Conduși de mâna doamnei Voina-Răuț, veți descoperi lumea, pentru noi magică, a traducerii; foarte puțini cititori pot să-și închipuie ce este în spatele unei cărți. [...] Ca orice relație de dragoste, un traducător e inițial sedus de către un autor, în cazul Luminiței de către Julio Cortázar, în cazul meu, a fost Mircea Eliade. Luminița ne povestește zbuciumul ei la prima traducere; ca și cum ar fi o adevărată luptă pentru a cuceri ființa iubită, traducerea căpătând dimensiunea unui om în carne și oase. Sau descurajarea, când textul rebel rezistă și te simți tentat să abandonezi, dar nu poți s-o faci, fiindcă dragostea s-ar duce pe apa sâmbetei și nu poți renunța la ea. Sau lupta tenace de a convinge un editor să publice o traducere făcută de un necunoscut. [...] De aceea, nu oricine poate deveni traducător, căci dăruirea totală vine doar din vocație, din dragoste. Este cu neputință să faci toate aceste lucruri împins numai de dorința de câștig, care, de altfel, este legitimă și, mai cu seamă, în această Românie, unde traducătorii sunt foarte prost plătiți. Pe masa de lucru a Luminiței s-a aflat elita scriitorimii de limbă spaniolă; cartea este o etalare a literaturii hispanice în România din ultimii 20 ani. Dar legătura nu s-a limitat la carte, dicționar și calculator, fiindcă, de multe ori, ea s-a întâlnit direct cu autorii și această experiență cu ființa iubită este reflectată în carte. [...] Luminița este o aristocrată a traducerii și, ca bună traducătoare, își stăpânește limba maternă. Un bun traducător trebuie să fie, în primul rând, un maestru al limbii sale. Și cartea este învelită într-un frumos limbaj literar, pe care îl găsești arareori azi; are un stil degajat, deloc erudit (să nu uităm că, până la urmă, este o carte de dragoste!), care îl cucerește pe cititor. [...] Traducerile din poveste umple un gol, pentru că miezul cărții este traducătorul. O figură anonimă, fără față (mă întreb câți cititori se uită la numele acestuia atunci când cumpără o carte?). Autoarea aduce în prim-plan acest personaj, fără de care cărțile n-ar fi cu puțință. [...] Și aici descoperim importanța crucială a traducătorului care trebuie să transpună capodopere în limba sa și să o facă de așa manieră, încât cititorii să le poată gusta în toată splendoarea lor, cu aceeași forță cu care au fost create.” ■ Cristina Manole face câteva considerații pe marginea operei unor autori ca Norman Manea („Norman Manea este cel mai titrat și prestigios pe plan internațional dintre prozatorii de limbă română. În România, nu are aceeași cotă. Păcat. Tripla identitate actuală – evreu, român, american – este o întâmplare a unei biografii care îi aparține. Și și-o asumă. Ultima apariție editorială, *Laptele negru* (Editura Hasefer, 2010), este un substanțial volum de publicistică. Articole și eseuri, de diverse facturi și pe diferite teme, la care s-au adăugat câteva interviuri și luări de poziție generate cu prilejul unor intervenții în calitate de «muncitor intelectual». [...] Cititor atent – păcat că observații fine de lectură ce au fost cuprinse în *Pe contur* nu au fost reluate și cu alte prilejuri –, dar și un spirit în veșnică alertă, Norman Manea și-a radicalizat opțiunile. Ideile sunt încheiate, tonul ferm, dar calm și viguros, cu o

scriitură musculoasă. Refuzul clișeeleor și o anume obstinație pentru conservarea memoriei îl aduc mereu pe lângă teme grave ale umanității.”) sau Mihai Giugariu („Mihai Giugariu este un prozator român care nu există. Nu apare la televizor, nu scrie la gazetă și nici nu e prezent în dezbaterile publice, pro sau contra unor partizanate politice. *Și totuși. Spre seară* (bună treabă face Silvia Colfescu, la Editura Vremea, 2010) este un roman dens și extrem de atent construit pe toate planurile. O tăietură clasică a frazei ajută la configurarea unor epoci din istoria românească. [...] Meseriaș în ale prozei, Mihai Giugariu – cu o bună cotă critică cândva – confirmă faptul că există prozatori de marcă într-o lume în care glosa și comentariul țin loc de epic. Povestirea a fost înlocuită de comentariile de pe margine. *Spre seară* pare un film făcut de Milos Forman sau Polanski, din perioada când încă mai trăiau și lucrau în țările lor europene. [...] Mihai Giugariu merită să fie redescoperit ca prozator. Nu știm însă cine o va face.” ■ Anca Dan remarcă: „Numeroase sunt ideile personale, înaintate pe ton de eseu, de confesiune, de sentință, de diatribă sau de exegeză literară de către profesorul de literatură latină al Universității din București, Liviu Franga, în cel mai recent volum al domniei sale, *Clasic printre postmoderni*, apărut la editura ieșeană Princeps, în 2008 (cartea a fost recompensată cu Premiul «Petru Creția» al Muzeului Literaturii Române din București, decembrie 2009). Dar dacă trebuie să reținem o singură temă centrală care ar recomanda, pentru publicul român al zilelor noastre, această carte, ea ar fi aceea – care se regăsește în multe formulări poetice de-a lungul celor peste 400 de pagini imprimate – de definiție actuală a clasicului și a clasicismului, din punctul de vedere al unui fervent admirator și apărător al acestora.” ■ Ovidiu Pecican observă că „Pe măsură ce arta de poet a lui Io(a)n Budai-Deleanu primește tot mai multă recunoaștere – lucru pe care ultimele decenii îl dovedesc –, interesul față de persoana însăși a scriitorului devine tot mai accentuat. Astfel, chestiunea portretului scriitorului revine în prim-planul interesului, răspunzând curiozității legitime legate de înfățișarea juristului iluminist cu titlu de doctor în teologie, dar aspirând cu temei la titlul de autor al unicei noastre epopei finalizate (de până la *Levantul* lui Mircea Cărtărescu). Căutându-și locul potrivit prin provinciile Imperiului Habsburgic, iluminiștii noștri și-au pierdut într-atât urma, încât unora dintre ei nu le cunoaștem nici chipul, nici mormântul. Cu nevoia de pietate funerară ne-am mai descurca întrucâtva, dar cu absența din orizontul nostru perceptiv a fizionomiei unor oameni atât de vii, de dinamici și de stăruitori în a-și susține și răspândi ideile ne vine greu să tratăm.”

23 iulie

[**România literară, nr. 27**] Poemul săptămânii îi aparține lui Nicolae Coande.

■ Alexandru George scrie despre „Un oraș care-mi aparține și căruia îi aparțin.”

■ În pagina dedicată recenziilor sunt discutate următoarele volume: ■ *A șaptea scrisoare. O enigmă filosofică la Academia lui Platon* (Humanitas, 2010), despre care Irina Petraș crede că: „Tradusă, excelent, de Virgil Stanciu și revizuită de

autor, cartea lui Spăriosu se oferă cititorului de toate calibrele. Roman istoric și de formare, în genul celor scrise de [Marguerite] Yourcenar, [José] Saramago, [Umberto] Eco - amestec de magie și erudiție -, conține și o subtilă pedagogie, punând în pagină abil și în respect față de normele expresivității artistice idei dezvoltate în, de pildă, *Global Intelligence and Human Development. Toward an Ecology of Global Learning.* ■ : *până mereu* (Ed. Charmides, 2010) de Gabriel Daliș, în legătură cu care Radu Vancu ține să precizeze că „Textele din :*până mereu* (nu, nu-i o greșeală tipografică - toate poemele lui Daliș încep cu două puncte, de parcă ar introduce răspunsurile la tot atâtea întrebări absente) arată că, în vremuri tranzitive ale poeziei, Gabriel Daliș este unul dintre puținii supraviețuitori reflexivi.” ■ Cartea de poeme a Andrei Rotaru, *Ținuturile sudului* (Ed. Paralela 45, 2010), pe care Iulia Iarca o vede ca pe „o declarație de dragoste, nu atât de inedită în spațiul literaturii douămiiste pe cât ar fi dorit. Imaginile, fără a fi lipsite de viață (un merit de necontestat), se înrudesec îndeaproape cu cele ale poezilor congeneri. Firește, putem pune întâmplarea pe seama aerului timpului, o sursă de altfel incontestabilă. Doar că, de obicei, acesta dăunează cel mai grav originalității. [...] Ținuturile sudului imaginează o poezie cu care putem empatiza, dar care nu își marchează lectorul.” ■ *În absența tatălui* (Corint, 2009), despre al cărui autor Antonio Patraș spune că: „Stelian Țurlea s-a impus de ceva timp și ca scriitor de succes, prodigios chiar, cu peste douăzeci de volume la activ. Numai că, dată fiind complexitatea personalității autorului convertit tardiv la literatură, criticii au tratat cu timiditate textele propriu-zise, care ar fi meritat comentarii mai puțin complezente, dar mai aplicate. E drept, nici Stelian Țurlea n-a făcut nimic pentru a intra în grațiile cronicarilor: orgolios, și-a asumat scrisul ca pe o afacere personală, ce se negociază exclusiv cu publicul cititor.” ■ Cosmin Ciotloș scrie despre *Exerciții de supraviețuire* (Polirom, 2010) și se declară surprins de „cât de firavă e, la Ileana Mălăncioiu, granița dintre intransigență și maliție. Destule din adversitățile ei, pe care n-are nici o rezervă în a le proclama, au resort exclusiv umoral. Sigur, nu-mi fac speranțe că un scriitor, oricât de valoros și de civilizat, va judeca vreodată la rece toate conflictele sale personale. Dar la unul a cărui operă stă în întregime pe un pedestal etic, asemenea mici ciupeli de breaslă sună de o mie de ori mai nepotrivit decât la oricare altul.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Dan Bogdan Hanu. ■ În „Cronica ideilor”, Sorin Lavric discută cartea lui Pascal Landellier, *Teoria legăturilor ritualice. Antropologie și comunicare* (Ed. Tritonic, 2009), prefată de Alain Caillé, traducere din franceză de Valentina Pricopie. ■ Radu Cernătescu aduce „Noi argumente pentru redeschiderea cazului Urmuz”, ajungând la concluzia că „pentru noi rămân ca evidente urmele ontologice pe care le-a lăsat apropierea lui Urmuz de Masonerie în piesa litigioasă *Capul de rățoi*. Ele sunt semnul indiscutabil care poate ajuta această operă fără autor să își regăsească propriul, adevăratul ei creator.” ■ Este publicat un fragment din romanul în lucru al Mioarei Avram, *Imprudența de a iubi*, împreună cu precizările din „jurnalul de roman” al autoarei: „«Șah și

Martini» și «salată orientală» sunt două povestiri pe care nu le-am inclus între prozele din vol. *Carte de identitate*, apărut în 1993. Nu mi-aduc aminte de ce n-am făcut-o. Le-am reluat după un timp și am realizat că împreună cu «Vânzătorul de narcise mov» alcătuiau un triptic ce ar fi putut constitui nucleul unui roman.” Titlul dat fragmentului, „Călăul cel bun”, aparține redacției. ■ Nicolae Scurtu publică o epistolă necunoscută a lui Alexandru Vlahuță, adresată lui Nichifor Crainic. Scrisoarea face parte din colecția personală a profesorului. ■ Simona Vasilache scrie despre „Algazy & Grummer”, piesa de teatru publicată „unde va în josul paginii a doua din «Bilete de papagal», într-unul din primele numere, din 1928, [unde] apare o notiță cu ambiții de avanpremieră: «N° 16, de mâine, cuprinde o povestire inedită a decedatului URMUZ, prozatorul surprinzător de ciudat, ale căruia debuturi publicate de către T. Arghezi au provocat acum câțiva ani o emoție intelectuală semnificativă». Piesa, postumă, pe care o vindea anunțul e Algazy & Grummer, și ea apare, într-adevăr, duminică, 19 februarie, în numărul scris, vorba vine, de Urmuz și Arghezi. Scrisoarea primului către al doilea, însoțind ieșirea în lume a prozei, era veche din 1922, de când discretului ei autor tocmai i se publicase, în «Cugetul românesc», «Pâlnia și Stamate». Un soi de destin are, deci, această ilustrată din cartierul comercial. Peste doi ani, tot ea o să dea titlul ediției din Urmuz îngrijite de Sașa Pană, la editura Unu.” ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre „o carte tulburătoare”: *Moarte de om. O poveste de viață* (Ed. Limes, 2010): „Cu o stăpânire de sine pilduitoare, poetul [Ion Zubașcu suferind] își înregistrează minuțios evoluțiile unei cumplite maladii, analizele, tratamentele, toată cohorta de dureri, unele «insuportabile», dar și nimbul acestei stranii existențe secunde în care trece neapărat ca într-o anticameră a extincției, ci ca într-o nouă etapă a vieții, aptă a stârni observații, atracții, idei, emoții.” ■ În traducerea realizată de Any Shilon este publicat, în avanpremieră editorială, un fragment din *Thera*, romanul scriitoarei Zeruya Shalev, aflat în curs de traducere la Polirom. ■ Felicia Antip redă, în traducere, câteva dintre „secrete[le] profesionale dezvăluite de Studs Terkel în cartea de memorii *Touch and Go* (The New Press, 2007), al cărei titlu s-ar putea traduce fie prin *Pe muchie de cuțit*, fie prin *Cât pe-aci*. A fost un *bestseller* inclus și de critică printre cele mai bune cărți ale anului. Căldura cu care a fost primită se explică prin popularitatea autorului care, precum spune el însuși chiar din prolog, a ajuns să fie «celebrat pentru că a celebrat viețile cele mai puțin celebrate» și pentru că «a dat o voce chipului mulțimii». Opera lui de-o viață a fost istoria orală a societății contemporane”: „Să fii cumsecade. Să te simți bine în compania oamenilor. Să-ți faci plăcere să stai de vorbă cu ei. Să-i lași să-și dea seama că ceea ce sunt, fac și spun contează și că ai nevoie de ei și de părerea lor și să fie chiar așa, nu să simulezi că te-ar interesa. Să nu-ți dai aere. Să nu-i jignești, să nu-i umilești, să nu cauți să-i pui în încurcătură, să nu-i folosești pentru a scoate în evidență presupusa ta superioritate, să-i lași să spună până la capăt ceea ce au de spus și, în general, să te străduiești ca interlocutorii să se simtă în largul lor, apreciați, importanți.” ■ În

„Ochiul magic” citim din „Revista revistelor, pe scurt”: ■ „«Dilema veche», 15-21 iulie: un număr excelent, ca mai toate, cu surpriza de a-l vedea pe Andrei Pleșu în (mică) dificultate, când îi răspunde unui corespondent. [...] am fi dorit ca Radu Cosașu să nu țină secret numele autorului maximei «piatra de încercare a onestității unui intelectual român este fenomenul legionar», fie și numai fiindcă, spre deosebire de Dan Diaconescu, ipochimenul care a emis-o merita popularizarea; în fine, și pe noi ne-au enervat mai mult comentatorii înamorați de Spania la Mondial decât Spania însăși, și din exact același motiv pentru care s-a enervat Andrei Manolescu: nu ne face nicio plăcere geniul cu care spaniolii își împiedică adversarii să joace, în loc să joace ei înșiși.” ■ Idee pe care Cronicarul o continuă și în „Nu e ușor să fii arbitru”: „Dacă o revistă serioasă ca Dilema veche n-a ezitat să publice un supliment despre fotbal (sau, mă rog, despre fotbalizare), nu văd de ce n-am comenta și noi un lucru care ține de sportul-rege, cum l-au botezat jurnaliștii de sport din cauza popularității lui pe întreg mapamondul. (Denumire care arată că regii sunt considerați mai populari decât președinții chiar și în ziua de astăzi).” ■ „Impresionant reportajul «Raiul lui Șușman» al lui Marius Oprea din «Observatorul cultural» (8-14 iulie 2010) despre deshumarea din satul Răchițele, județul Cluj, a oaselor lui Teodor Șușman, conducătorul celui mai important grup de partizani din zona Ardealului. [...] Grăitoare a fost rezerva sătenilor la ideea dezgropării celui din cauza căruia asupra satului se abătuse năpasta Securității. La fel ca în cazul Arnăuțoilor, localnicii îi urau pe partizani fiindcă le tulburaseră liniștea. La Răchițele, preotul Teodor Boc a aprins lumânări în altar și s-a rugat ca echipa lui Marius Oprea să fie blestemată, iar poetul Teofil Răchițeanu, membru al Uniunii Scriitorilor, om de-al locului, a scuipat peste oasele lui Teodor Șușman. Ce să ne mai mirăm atunci că am ajuns în halul în care suntem?” ■ „Numărul din luna iulie al revistei «Ramuri» pune în pagină cu limpezime formula care îi este proprie. Pe de o parte, «Ramuri» se dovedește o publicație foarte ospitalieră - întâlnim aici, ca titulari de rubrici permanente, scriitori importanți, din toată țara și din diferite generații: Gabriel Dimisianu, Gheorghe Grigurcu, Adrian Popescu, Nicolae Prelipceanu, Nichita Danilov, Dumitru Chioaru, Mircea Bârsilă. Pe de altă parte, «Ramuri» se arată atentă la noile apariții editoriale, recenzate competent de o echipă formată din critici craioveni, descoperiți și afirmați în paginile revistei: Bucur Demetrian, Ioan Lascu, Constantin M. Popa, Gabriela Gheorghisor, Paul Aretzu, Florea Miu, Daniela Firescu, Gabriel Coșoveanu. Am mai reținut fragmentele de proză semnate de Constantin Abăluță și Ana Andreescu și versurile Doinei Pologea.”

26 iulie

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 30 (1063)] în **afară de B.c. nimic Inclus aici: [„Bucureștiul cultural”, nr. 95]** Paul Cernat crede că, „aflat într-un contrapunct probabil scontat cu *Băgău*, *Scotch* (Polirom, 2010) o redimensionează ca prozatoare pe Ioana Bradea. Fără a fi o construcție

majoră, micul ei roman țintește eficient o dramă identitară a istoriei recente și a provinciei autohtone. Adevăratul său atu e intensitatea cu care, sondând detaliile unei zone industriale dezafectate, aparent anodine, reușește să convertească minimalismul dezolant al formulei într-o emblemă tragică și ironică a dispariției unor lumi ce păreau eterne.” ■ În pagina dedicată literaturii Doina Ruști publică proza scurtă „Mâna lui Bill Clinton.”

28 iulie

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1036] Aflăm că regizorul Mihai Măniuțiu a pus în scenă, la Cluj și la Târgoviște, două spectacole după textele lui George Banu, reunite acum în volum de Editura Cartea Românească.” ■ Dan Boicea recenzează volumul semnat de Eugenio Barba, *Teatru. Singurătate, meșteșug, revoltă* (traducător Doina Condrea). ■ Marius Chivu scrie despre *Bookătăria de texte și imagini*, „un proiect al Clubului Ilustratorilor care, pe de o parte, încearcă să-i stimuleze pe scriitorii români să producă mai multe texte pentru copii(i rafinați), dar, mai ales, să-i promoveze și să le dea de lucru ilustratorilor de carte de la noi, o specie de artiști nebăgați în seamă de edituri și care, pur și simplu șomează sau își exercită talentul în alte zone. [...] Inegale valoric, textele compensează însă prin varietatea registrelor și, măcar unele, prin umor. Cele mai reușite – adică și ingenioase și frumos scrise – texte (din cele nepublicate anterior) le dau Alina Darian, Vasile Ernu, Cosmin Manolache, Călin Mihăilescu, Simona Popescu și Ana Maria Sandu.”

29 iulie

[„Cultura”, nr. 29 (284)] Valentin Protopopescu scrie despre volumul semnat de Dumitru Radu Popescu, *Cândva, după izgonirea din Paradis...* (Ed. RAO, 2010) pe care-l consideră „un roman inteligent construit, bine scris și mai cu seamă foarte actual ca mesaj și problematică.” ■ Alex. Goldiș crede că ceea ce recomandă *Moartea de om. O poveste de viață* (Ed. Limes, 2010) drept cel mai consistent volum de poezie al anului sunt „capacitatea de a gestiona superior registrele stilistice, precum și complexitatea unghiurilor din care e privit momentul morții iminente.” Iar pe autorul său [Ion Zubașcu], figură de plan secund a generației optzeci, mai atras până acum de tentațiile jurnalistice decât de singurătatea la masa de scris, [îl recunoaște] drept un poet de forță al literaturii actuale.” ■ George Neagoe remarcă faptul că „în părțile cele mai reușite, *Asylant* [Ed. Curtea Veche, 2009] e un roman splendid. Liviu Bârsan leagă într-un nod gordian coordonatele livrești ale realului. Încercați să-l despicăți. Nu veți cuceri nimic.” ■ Rodica Grigore recenzează volumul semnat de Evelio Rosero, *Amantele* (IBU Publishing, 2009), traduce de Carmen Spânu. ■ Apariția în limba română a volumului semnat de Aharon Appelfeld, *Pe neașteptate, dragoste* (Polirom, 2010) îi prilejuiește Luciei Toader câteva considerații privitoare la traducătoarea romanului, Any Shillon: „Un crochiu: curaj discret, hărnicie lipsită de stridență

și talent cu aluvii, așezate firesc.” ■ Ioana Revnic publică un „amplu interviu neconvențional” acordat de George Bălăiță. Interviul este un fragment inclus în volumul *Dresură de lei* (Curtea Veche Publishing, 2011). ■ Aflăm că „Revista de cultură «Argeș», editată de către Centrul Cultural al Municipiului Pitești, a organizat, la 16 iulie 2010, la Sala Ars Nova de la Casa Cărții Pitești, festivitatea de acordare a premiilor revistei pe anul 2009. Un criteriu stabilit încă din 2004 este acela că premianții au fost selectați dintre cei care au semnat în paginile revistei în anii anteriori. S-au decernat: Premiul Opera Omnia – Mihai Șora, Premiul pentru proză – Varujan Vosganian, Premiul pentru poezie – Marian Drăghici, Premiul pentru eseu – Leonid Dragomir, Premiul pentru dialog intercultural – Dan Arsenie, Premiul pentru critică literară – Al. Th. Ionescu (postum), Premiul pentru publicistică culturală – Irina Georgescu. ■ Recomandările de lectură ale revistei sunt: ■ Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea* (Cartea Românească, 2010): „Sunt mai multe pe-aici care mi-au displicut sau m-au «înduioșat» (în sensul că le-am găsit patetice); printre ele, constatarea că autorul deține o doză cam mare de ingenuitate/infantilitate, pentru un autor de roman, cultivarea unor poze ff romantice cu privire la poezia, care, apropo, e cocoșată de calitatea-i de corelativ obiectiv al întregului roman. Totuși, cartea mi-a plăcut și o recomand.” (Mihai Iovănel) ■ *Noua poezie basarabească. Antologie de Dumitru Crudu* (Ed. Institutului Cultural Român, 2010): „Un document util celor care doresc să constate în ce fel poezia «moldovenească» din ultimii ani imită poezia românească ante-optzecistă (asezonând-o inocent cu neoașisme de tipul «vreai», «să ieie», «fuscei» etc) și cum execută vârfurile Baștovoi și Vakulovski trecerea spre ceva nou, fără antecedente precise în spațiul literar românesc.” (Teodora Dumitru) ■ Nicolae Berindeiu, *Radu Petrescu – corpul și textul* (Ed. Limes, 2010): „Ceea ce explică reușita monografiei pe care Nicolae Berindeiu i-a consacrat-o lui Radu Petrescu este, înainte de toate, complicitatea fertilă a interpretului cu obiectul său de studiu. Asemenea prozatorului târgoviștean, exegetul clujean e un vicios al lecturii și un împătimit al documentului care își construiește un labirint textual presărat la tot pasul cu trape și oglinzi, cu fundături și viclene puneri în abis. Lesne s-ar rătăci cititorul prin toate acestea dacă interpretul nu l-ar călăuzi de fiecare dată cu cel mai potrivit și mai subtil fir al Ariadnei tras până acum din țesătura operei lui Radu Petrescu.”

29 iulie

[„Dilema veche”, nr. 337] Dosarul săptămânii poartă titlul „Moare viața privată pe internet?” ■ Marius Chivu scrie despre volumul coordonat de Andra Matzal, *Primul meu fum* (ART, 2010): „Textele sunt, cum se întâmplă de obicei, de întinderi diferite și de toată mâna, mai mult sau mai puțin confesive, vag autentice, inegale stilistic, uneori cu multe informații sau cu referințe culturale.” ■ Luiza Vasiliu povestește despre Festivalul de poezie de la Bistrița: „«Poezia e la Bistrița» îți trezește pur și simplu pofta de poezie, oricât de sătul ai fi de literatură.

În plus, poți fi martor la felul în care ia naștere un discurs implicit despre starea poeziei actuale, despre înrudirile și orientările ei. Totul pe nesimțite, în timpul lecturii poeziilor și al aplauzelor publicului.”

29 iulie

[„**Observator cultural**”, nr. 277 (535)] ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Vineri, 23 iulie, la Librăria Humanitas din Sibiu, a avut loc lansarea celui mai recent volum semnat de Andrei Pleșu, *Note, stări, zile*. Volumul a fost prezentat de Gabriel Liiceanu, lansarea fiind urmată de o sesiune de autografe.” ■ „Luni, 26 iulie, la Librăria «Mihai Eminescu» din București, a avut loc șueta literară cu tema «Spiritul cafelei în cultura română». Au participat: Mircea Dinescu, Stelian Tănase, Matei Pleșu, Magda Catone, Șerban Ionescu.” ■ Silvia Dumitrache revine cu un articol în care discută situația editurii Curtea Veche. Sunt publicate, de asemenea, fragmente din conferința comună de presă susținută de Kelemen Hunor, Iren Arsene, Grigore Arsene și două interviuri, în exclusivitate, cu Doina Jela și Iren Arsene, înregistrate la *flash mob*-ul de miercuri, 21 iulie: ■ Kelemen Hunor: „Eu aș vrea ca orice instituție să înțeleagă faptul că nu poți sechestra patrimoniul unei instituții de cultură, indiferent dacă este privată sau publică.” ■ Grigore Arsene: „Ni s-a spus că nu este primul caz, dar sigur că, aici, având de-a face cu o instituție publică relativ cunoscută, lucrurile au ieșit la suprafață. Așa ceva se întâmplă frecvent, și asta din cauză că cel care-o face știe foarte bine că nu va păți nimic. [...] Un sprijin extraordinar l-am avut însă din partea oamenilor care sunt de aceeași parte a baricadei cu noi: intelectualii, reprezentanții culturii, viceprim-ministrul Marko Bella, toți autorii noștri din țară și străinătate. 60 de oameni lucrează în condiții eroice, acasă, încercând să scaneze cărțile care erau acolo și să respecte niște contracte. Toate lucrurile familiei noastre sunt acolo.” ■ „Luni, 26 iulie, în cursul serii, Ovidiu Șimonca a avut un scurt dialog telefonic cu Schalli Alexandru. Acesta a precizat revistei «Observator cultural» că «nu poate» și «nu vrea» să facă nici un comentariu. La insistențele noastre, Schalli Alexandru a spus că, atunci când va considera necesar, va face precizări.” ■ Doina Jela: „*Se ascunde altceva în spatele acestei acțiuni?*; Dedesubturile acestui caz sunt următoarele: aceasta e o casă care a fost de patrimoniu, adică de neatins de către proprietari și de oricine altcineva. Proprietarul însă a vândut-o și cei care au cumpărat-o vor să facă aici ceva mult mai rentabil decât o casă de patrimoniu. Această casă trebuie să dispară, la fel cum a dispărut o altă casă, aflată la 50 de metri de aici, a dispărut într-o noapte, dar asta s-a întâmplat pentru că acolo nu locuia nimeni, pe când aici, fiind o instituție, au trebuit să intervină în forță, în fracțional. S-a comis o violare de domiciliu. [...] *Ce soluție credeți că există pentru salvarea editurii?*; Nu cred că e nicio soluție decât ca societatea civilă, oamenii din România să se trezească. Dacă nu realizează că România este confiscată de infractori, țara va deveni de nelocuit.” ■ Iren Arsene: „*Inițial, Alexandru Schalli a pretins că această casă este părăsită. De ce a fost acceptată această*

declarație?; Poliția ar trebui să știe ce se întâmplă în proximitatea ei și, dacă nu știe – deși noi locuiam aici de 20 de ani –, ar trebui să vină și să verifice. Acesta este punctul original, de aici a pornit tot abuzul. Poliția a acceptat această declarație, deși știa că este falsă.; [...] *Care este viitorul editurii?*; În acest moment, editura nu are viitor, ea nu funcționează, nu poate să-și onoreze comenzile, nu poate să accepte manuscrise, nici măcar nu poate să-și plătească propriile ei datorii la bancă, nu poate să facă măcar o activitate financiară, dacă n-o face pe cea culturală. Viitorul ei depinde de statul de drept din România.; *Cum s-a desfășurat ultima întâlnire cu Schalli?*; Luni noaptea, pe 19 iulie, când am vrut să îl întreb ce face, m-a îmbrâncit și m-a lovit, de față cu Poliția, în fața porții.” ■ Despre volumul semnat de Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea* (Cartea Românească, 2010) scriu: ■ Adina Dinițoiu: „una dintre cele mai frumoase cărți ale lui 2010 și, fără îndoială, dovada că un poet de vocație poate scrie o extraordinară carte de proză. [...] «Apropierile» lui Marin Mălaicu-Hondrari pot fi, așadar, coincidențele Wong Kar Wai-ene, întâlnirile întâmplătoare («pe o masă de disecție»...) surrealiste, apropierea înlesnitate de poezie și multe altele – într-un «roman» poetic a cărui scriitură elegantă, epurată, minimalistă – în ciuda iubiților romantici arborescenți! – hipnotizează privirea, de la un rând la altul.” ■ Cezar Gheorghe: „modul de a auzi al lui Marin Mălaicu-Hondrari provoacă ascultarea întoarsă către interior, povestea în care realitatea și poezia vorbesc aceeași limbă.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru: „Prin ultima sa carte, *Apropierea*, Marin Mălaicu-Hondrari oferă cititorilor un roman «normal», cu fraze respirabile, ce lasă impresia de facilitate, atât a scrisului, cât mai ales a cititului. Poetul-prozator a reușit să spună niște povești de dragoste pe fondul emigrării din zilele noastre, scuturându-se de excreșcențele ce ar fi putut să știrbească farmecul poveștii sau «viața» personajelor. [...] Spre deosebire de *Cartea tuturor intențiilor*, unde această pendulare între viață și literatură se făcea pe firul fragil al graniței dintre viață și moarte (sinucidere), în *Apropierea*, tragicul este înlocuit de dramatic, păstrându-se, însă, seninătatea înțelegerii și acceptării.” ■ Andreea Răsuceanu crede că, în *Frumoasele străine* (Humanitas, 2010), „Mircea Cărtărescu își surprinde cititorul (mai degrabă pe cel ocazional, căci connaisseurii sunt familiari cu ironia și umorul de factură optzecistă) cu o colecție de trei texte umoristice, publicate inițial în revista «Șapte seri». Pentru cei care nu au urmărit foiletoanele, sunt o lectură ideală pentru vacanță, marca unui Cărtărescu destins, relaxat, care nu face însă rabat de la calitatea scriiturii și nici nu se raportează gomos și crispat la acest tip de text nou abordat. Un anume tip de sinceritate debordantă, ce-și asumă eventualele antipatii declanșate, contagiază întreaga operă cărtăresciană.” ■ Daniel Cristea-Enache afirmă că „Aproape cinci sute de pagini bine bătute, cu rândurile îndesate și presând la limită oglinda tehnă, i-au trebuit lui Radu Pavel Gheo pentru a inițializa, a conduce și a rotunji primul său roman. *Noapte bună, copii!* se citește cu atenția cu care vezi că a fost scris; și cu o plăcere pe care autorul, în primă instanță, a pus-o în mai toate cărțile lui de până acum. Între acestea, romanul de față este

realizarea numărul unu: o operă de vârf pentru un prozator încă tânăr și pentru o întreagă generație, a cărei problematică o absoarbe.” ■ Adrian Niță subliniază că „Deși apărută de puțin timp, autobiografia lui Marino (*Viața unui om singur*, Editura Polirom, 2010) a suscitat reacții dintre cele mai diverse: de la înțelegere și compasiune la spaimă și ură, de la admirație și respect la desconsiderare și dispreț. Explicațiile acestei stări de fapt sunt de găsit în complexitatea personalității autorului, în lipsa de menajamente cu care a tratat anumite persoane, în singurătatea autorului, dar și în prejudecățile politice sau de altă natură ale exegeților. Dacă mai punem în retortă faptul că un ziar supus ordinelor securității a publicat așa-zise dezvăluiri legate de colaborarea lui Marino cu odioasa poliție politică comunistă, complexitatea contextului interpretativ al lucrării postume a lui Marino crește exponențial.” Autorul articolului interpretează memoriile lui Marino prin prisma noțiunilor de „raționalism”, „liberalism” și „stoicism”.

■ Liviu Ornea ține să accentueze faptul că „Nu foarte demult, a circulat în spațiul virtual un apel la semnarea unui text al lui Gabriel Andreescu în apărarea lui Adrian Marino. Primind și eu acel apel (alături de mulți alți corespondenți ai trimițătorului, altul decât autorul textului), am explicat că nu pot semna, deoarece aveam (și am) impresia că exact ce îi reproșează Gabriel Andreescu lui Vladimir Tismăneanu – în esență, nerevenirea asupra unor judecăți și acuze neprobate – făcuse el însuși neretractând insinuările mai vechi, din «Ziua», la adresa lui Andrei Pleșu (ulterior, aveam să află că, tot pe-atunci, circulase și un schimb de replici pe exact această temă între Andrei Pleșu și Gabriel Andreescu, făcut public de Mihai Iovănel pe blogul revistei «Cultura»). [...] Nu mi se pare indiferent unde publicăm și în ce vecinătate. Ca să nu mai vorbesc de impresia – neplăcută e puțin spus – pe care mi-o lăsase cel mai recent articol al său de acolo, articol în care analiza critică a faptelor și a scriselor lui Vladimir Tismăneanu avansa excesiv, după gustul meu, pe axa genealogic-etnică. Din asemenea motive, mi se părea că, oricât de mult aș fi de acord cu un punct de vedere al său, nu pot semna nimic alături de Gabriel Andreescu – chiar dacă cred și sper că are dreptate în «cazul Marino». La fel cum, după articolele sale despre Radu Cosașu și Ion Ianoși, nu aș putea semna nimic alături de Mircea Mihăieș, oricât de apropiat aș fi de alte opinii ale sale. [...] Câți dintre cei care au opinii foarte tranșante au văzut documentele pe baza cărora s-a construit cazul? Foarte puțini. Par să existe, totuși, convingeri foarte ferme. Dintre cei care au văzut documentele, măcar pe unele, fiecare îl acuză pe celălalt că le-a prezentat trunchiat sau tendențios, că a sub- sau suprainterpretat. [...] Fiecare pare să aleagă o tabără sau alta, pentru simplul motiv că e vorba despre cineva cu ale cărui opinii e, de obicei, de acord, sau pentru că oponentul e nefrecventabil pentru grupul cu care se simte el solidar, ori pentru că oponentul a făcut nefăcute într-o chestiune sau alta, indiferent dacă aceasta are vreo legătură cu cazul în speță. [...] Singura atitudine normală și rațională în cazul acesta, în care nu pot judeca, pe baza unor documente credibile, cu mintea mea, ca și în altele asemenea, mi se pare înțelegerea umană și abținerea de la

judecată – sau măcar de la verdict –, atât. În rest, nu prea înțeleg de ce e nevoie, acum, când fiecare poate scrie ce vrea și unde vrea, de liste de semnături.” ■ Dan Burcea recenzează cartea semnată de Kim Thuy, *Ru*, apărută la Editions Liana Lévi, Paris, 2010. ■ Michael Haulică scrie despre fandomul SF&F: „la conventii sunt invitați mari scriitori (la convențiile europene și mondiale) sau ceea ce, pentru un fandom național, înseamnă scriitori măcar importanți. Scriitorii sunt invitați să fie cunoscuți de fani, să își lanseze cărțile, să dea autografe, să țină conferințe. Restul – organizare etc. – e treaba fanilor. Dar ei, scriitorii, vin și se creează astfel acea legătură unică între cititorii și scriitorii de F&SF, o legătură pe care rar o întâlnești în afara literaturii de gen. [...] Ușor-ușor vedem cum fandomul se îndepărtează de propria-i esență, fanii sunt din ce în ce mai puțin fani (și mai mult «doar cititori»). [...] Fanii nu au orgolii, nu au partizane, nu se constituie (cu voie sau fără de voie) în grupuri de influență, interesul fanilor este să citească cât mai mult, să existe cât mai multe cărți pe piață și cât mai multe reviste.” ■ Revista semnează o scrisoare deschisă adresată premierului Emil Boc, despre situația Editurii Curtea veche. Textul scrisorii este însoțit de semnăturile a numeroase personalități culturale, dintre care îi amintim pe Brîndușa Armanca (director ICR Budapesta), Lavinia Betea (scriitor, șef secție istorie recentă la «Jurnalul Național»), Ruxandra Cesereanu (profesor universitar la Facultatea de Litere – Universitatea «Babes Bolyai» din Cluj-Napoca), Adrian Dobrescu (traducător), Sanda Golopenția (scriitor, prof. univ. em., Brown University), Cristina Hermeziu (jurnalist, Franța), Sorin Ilieșiu (autorul apelurilor pentru condamnarea națională și internațională a comunismului), Mircea Mihăieș (vicepreședinte ICR), Călin Mihăilescu (Professor of Comparative Literature, Critical Theory, and Spanish, The Centre for the Study of Theory and Criticism, University of Western Ontario), Angelo Mitchievici (prozator, critic literar și eseist), Claudia Moscovici (scriitor, profesor – Universitatea din Michigan), Laura Munteanu (profesor, SUA), Mihail Neamțu (director științific al Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), Basarab Nicolescu (membru de onoare al Academiei Române, președintele Centrului Internațional de Cercetări Transdisciplinare din Paris, profesor la Universitatea «Babes-Bolyai» din Cluj-Napoca), Anamaria Pop (scriitor, traducător al operei lui Péter Esterházy, Péter Nádas s.a.), Marian Popescu (profesor al Universității din București, director onorific al Editurii UNITEXT a UNITER), Mirela Roznoveanu (scriitor, SUA), Monica Săvulescu Voudouri (scriitor, sociolog, președinte al Societății Culturale Balkania Contemporană Grecia), Mihai Șora (filosof, fost Ministru al Învățământului, membru GDS), Ioan Stanomir (profesor de Științe Politice la Universitatea din București, președinte executiv al Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc), Bogdan Suceavă (scriitor, Associate professor of mathematics, California State University, Fullerton), Vladimir Tismăneanu (profesor de Științe Politice la Universitatea Maryland, College Park, SUA).

30 iulie 2010

[**România literară, nr. 28**] Poemul săptămânii îi aparține lui Adrian Popescu. ■ Magda Cârneci scrie despre „Bucureștiul de după exil.” Textul este un fragment din volumul *București. O colecție de miroaturi*, (Editura Institutului Cultural Român, 2007). ■ Mircea Mihăieș crede că trăiește o „vară a nebunilor”: „Țară în care nu se întâmplă, de fapt, nimic semnificativ, România trăiește într-un bovarism informațional pe care, cu siguranță, îl vor studia manualele viitorimii. Evenimentele cât de cât importante sunt, în cel mai bun caz, menționate pe banda derulată în partea de jos a televizoarelor, pe când diversele captează ore și ore în șir atenția sutelor de realizatori de emisiuni de la Tv. Cu binecunoscutul său umor, Ioan T. Morar a sintetizat obsesiile exclusive ale românilor timp de o săptămână într-o frază memorabilă: «A fost îngropată Mădălina Manole și a fost dezgropat Ceaușescu.» Asta e tot ce s-a putut spune la televizor în vara sufocantă a lui 2010 despre România. E mult? E puțin? E deprimant, e declasant, e rușinos. Și e chiar adevărat.” ■ Pagina de recenzii este acoperită de cronicarii: ■ Gabriela Gheorghisor scrie despre *Mărinimia Ta*, 33 de poeme cu un cuvânt înainte de Horia-Roman Patapievici, Editura Brumar, 2010: „poezia Floarei Țuțuianu rămâne în matca sa, aceea a unei «mistici» cvasi-ludice a Cuvântului și a cuvintelor, dar lasă în urmă vuietul erotic provocator-«blasfemiator». După o luptă tensionată, parțial jucată, nelipsită însă de accente dramatice, senzualitatea feminină pare aici învinsă de spiritualitatea masculin-divină.” ■ Raluca Dună observă, pornind de la antologia realizată de Daniel D. Marin, *Poezia antiutopică* (Ed. Paralela 45, 2010), că era „necesară - deși Marin Mincu a dat, la momentul potrivit, o asemenea antologie: o antologie a generației 2000, într-un moment în care această generație apare ca fiind ceva împlinit, așezat, coerent, la aproximativ 10 ani de la debut. Intenția lui D. D. Marin a fost poate bună. Numai că asemenea antologii sunt alcătuite ori de un critic, ori de un membru important al generației respective, de preferat, și acesta, cu veleități teoretice. Din păcate pentru acest volum, antologatorului îi lipsesc ambele calități și ceea ce a ieșit nu e decât o antologie de poezie a autorilor impuși în anii 2000-2010. De fapt, nu e nici măcar o antologie a autorilor debutați după 2000, întrucât sunt incluși poeți debutați în anii '90, dar care și-au reeditat cărțile, sau au confirmat etc. după 2000 (Crușu sau Acoșmei, spre exemplu). Pe de altă parte, nu există o unitate biologică, care s-ar cere în cazul unei generații: orice carte tipărită în anii 2000 e «douămiiistă»? Deși titlul antologiei ocolește, poate conștient, termenul discutabil de «generație», chiar și termenul de «douămiiism» ar fi presupus o discuție și o selecție după criterii mai ferme, începând cu cel cronologic sau cel biologic.” ■ Luminița Corneanu discută volumul tradus de Alexandra Coliban și coordonat de Marius Chivu: „*Iubire 13/ Love 13* (Ed. ART, 2010) este un o carte-album care a pornit de la ideea de a valorifica seria de diapozitive intitulată *Love Story* (1972) a artistului Ion Dumitriu: în afara imaginilor respective, materia «de cuvinte» a cărții este alcătuită din scurtele povești de dragoste scrise de treisprezece autori, o adunare atât

de aleasă încât numele lor se cer enumerate: Mimi Brănescu, Gianina Cărbunariu, Marius Chivu, Andrei Codrescu, Radu Cosașu, Matei Florian, Hanno Hoffer, Radu Paraschivescu, Răzvan Petrescu, Simona Popescu, Ana Maria Sandu, Alex. Leo Șerban, Cătălin Ștefănescu. Cartea este una cu două «fețe»: aceleași povestiri se regăsesc de o parte și de cealaltă a volumului, în română și engleză. Poveștile sunt bine scrise, închegate, cu doze variabile de ironie și adesea cu «poantă». [...] *Iubire 13* este o carte frumoasă, plăcută și valoroasă în același timp. Editată în format de buzunar, ea poate fi un bun companion oriunde, acasă, în tren, pe plajă ori în metrou, oferindu-i celui care o deschide bucuria de a-i citi pe câțiva dintre cei mai valoroși scriitori români ai momentului.” ■ Gabriel Coșoveanu, scrie despre: *Nepoata lui Dali* (Ed. Marineasa, 2009) de Simona Constantinovici: „Compus din fragmente dispartate la prima vedere, dar care converg apoi, dacă cititorul e îndeajuns de atent și subintitulat «proză fantastică», volumul e răsplătit pentru pretențioșii într-ale construcției epice. Pe de altă parte, e frisonant pentru cei ce concep lectura drept *loisir*.” ■ Cosmin Ciotloș trage un „semnal de alarmă” privind reeditarea volumului *Dicțiunea ideilor* (Ed. All, 2010): „Pentru Mircea Martin, dicțiunea ideilor pare să reprezinte în primul rând un concept teoretic și abia în al doilea titlul unei cărți proprii. [...] Mircea Martin e, cum spuneam, mai preocupat de concept decât de succes. [...] În plus, precedând cuvântul înainte la ediția întâi, și-a făcut loc în cea de astăzi un adevărat studiu, consistent inclusiv ca număr de pagini, care adâncește câteva din observațiile mai vechi referitoare la dicțiunea ideilor. Adâncește, adică sporește vehemența. Căci acum, datorită acestor noi precizări introductive, modalitatea de definire a conceptului nu pare să mai aibă neutralitatea din urmă cu aproape trei decenii. Dacă neutralitate o fi fost aceea. Căci nu-i exclus ca, atunci ca și acum, sintagma aceasta, atât de echilibrată în tensiunile ei interne, să fi avut o oricât de discretă încărcătură polemică. Să se fi opus, așadar, de la bun început exceselor verbale de genul beției de cuvinte sau limbii de lemn.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Leo Butnaru. ■ Sorin Lavric scrie despre volumul lui Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor*, ed. a III-a revăzută, ediție îngrijită și preambul de Dinu C. Giurescu, Ed. Vremea, 2009. ■ Este publicat textul „Prima scrisoare, ultimul raport”, de Floricel Munteanu. ■ Iulian Boldea publică eseu „«Uitatul» Mircea Scarlat”: „În întreaga sa operă, cuprinzând studii de sinteză, articole de istorie literară, cărți monografice, Mircea Scarlat se dovedește un critic matur, sigur pe sine și pe instrumentele critice cărora le acordă exact importanța cuvenită, fără să le supraliciteze, dar și fără să le minimalizeze importanța. Riguros și exact de cele mai multe ori, echilibrat în aserțiuni, iubitor de claritate, Mircea Scarlat e unul dintre reprezentanții de seamă ai generației sale în critica literară românească.” ■ Sunt republicate textele despre București ale lui Eugen Ionescu: „Construcții” (apărut în „Credința”, 11 august 1934), și Constantin Noica: „Mai bine mai târziu decât niciodată” („Credința”, 15 septembrie 1934), „Nefericitul mare public” („Credința”, 16 octombrie 1934). ■ Răzvan Voncu discută ediția

George Topârceanu, *Balade vesele și triste*, prefață de Cosmin Ciotloș, tabel cronologic și referințe critice de Răzvan Năstase, Jurnalul Național/Curtea Veche, colecția „Biblioteca pentru toți”, 2010: „În noianul de ediții proaste din ultimii ani, e de salutat efortul echipei redacționale de la mult-vitregita editură Curtea Veche - redactor, Răzvan Năstase - de a furniza cititorului o ediție pe care acesta să o poată citi în condiții bune, dar și, în cazul publicului școlar, cu ajutorul căreia să poată lucra. Aparatul critic nu este de neglijat, pentru o ediție utilă (și-atât): există un tabel cronologic esențial, cuprinzând datele relevante ale vieții și operei scriitorului, un set relativ cuprinzător de referințe critice și, mai ales, o excepțională prefață semnată de Cosmin Ciotloș. Jucăuș intitulată «El minor și ea majoră?», prefața iluminează altfel poezia lui Topârceanu, nu numai printr-o dezinhibată (față de opinia călinesciană, în primul rând) reconfigurare a profilului poetic al autorului, adesea expediat în clișee de critica grăbită, ci și printr-o interogație asupra aspectelor viabile ale unei creații amestecate, dificil de circumscris unei formule estetice anume. Altfel spus, criticul se întreabă dacă și în ce măsură mai este actual George Topârceanu: întrebare fundamentală în cazul oricărui autor intrat, de ceva vreme, într-un con de umbră critic.” ■ La „Poșta redacției”, Horia Gârbea remarcă versurile trimise de „Raul Coldea: Nu scrieți rău: «așa cum orice nomad își construiește o casă/ ridică un oraș al lui/ îi spune Tristessia/ în lungile nopți cu lună lămâie/ întinse ca untul pe pielea lui îmbătrânită cu atâta depărtare/ de pământ mirositor a/ picioare de femeie brațe de bărbat/ așa cum își destramă drumul în fiecare dimineată/ cum se opresc păsările fricoase pe umerii lui/ și el le spune/ nu/ azi mă întorc acasă (există viață după noapte).» Paradoxul cu orice nomad care construiește o casă (explic pentru alți novici) induce de la început o tensiune benefică pe care o descărcați în falsele explicitări din restul textului. Totuși, când scrieți poeme mai lungi, controlați cu oarecare dificultate discursul, iar uneori o comiteți fără milă (de dvs. înșivă): «acolo ne vom îngropa cele dintâi singurătăți adevărate.» Vă consider un om serios: lăsați aceste capace de tinichea și mai trimiteți texte elaborate cu responsabilitate.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Gheorghe Vidican. ■ Mihai Zamfir publică urmarea articolului „Paralelisme riscante”, în care discută asemănările dintre Brazilia și România: „Iată că între Brazilia și România nu există asemănări profunde nici măcar în lumea literară. Îndepărtații neo-latini își poartă diferit latinitatea.” ■ Nicolae Mareș dedică un articol chestiunii „Lucian Blaga și lirica interbelică românească”, din perioada în care, detașat diplomat la Varșovia, în noiembrie 1926, poetul publică un studiu despre „Octavian Goga, Tudor Arghezi, G. Bacovia și cei mai tineri” în revista «Głos Prawdy». Textul poate fi găsit în Nicolae Mareș, „Blaga în Polonia sau de la Meșterul Manole la Mira-bila sămânță”, *Încă Polonia...*, Ed. Colosseum, 2008. ■ Ruxandra Cesereanu crede că există o „Artă a cititului pentru aleși” în romanul lui Michael Ondaatje, *Pacientul englez* (în traducerea Monicăi Wolfe-Murray, ediția a III-a, Editura Univers, 2006): „Personajele din *Pacientul englez* iubesc, suferă și mor pentru că, în chip special,

citesc aprofundat, ritualic; și citind astfel, se citesc pe ele însele, se deslușesc, pricep, deoalează ori chiar devin cărți umane, încarnări ale cărților citite.” ■ Felicia Antip arată „Cum se ajunge erou de legendă” în romanul scris de Julian Rubinstein, publicat de Little, Brown and Company în 2004. Eroul cărții, „Attila Ambrus s-a născut la 6 octombrie 1967 într-un sat de lângă Miercurea-Ciuc. Părăsit de mic de mamă a avut o copilărie grea, n-a învățat nici o meserie, a petrecut doi ani într-o școală de corecție, a făcut după aceea armata, iar în septembrie 1988 a trecut fraudulos frontiera în Ungaria. În vara anului 1999, când ziaristul american Julian Rubinstein, comentator sportiv și autor de proză polițistă, a citit în «Sports Illustrated» despre spectaculoasa evadare a unui fost portar de hochei pe gheață din închisoarea din Budapesta, tânărul maghiar ajunsese o legendă. Porecla «Whisky Tâlharul» devenise marcă înregistrată, autobiografia *Eu, Whisky Tâlharul*, scrisă cu ajutorul unei ziariste, bătuse toate recordurile de tiraj, Ungaria cânta șlagăre și se ducea la musical-uri inspirate de isprăvile celui supranumit «Robin Hood al Ungariei», iar acesta ajunsese vedeta celei mai populare emisiuni de televiziune [...], se încheiau contracte pentru filme despre viața lui. Intrigat, Julian Rubinstein a plecat la fața locului. Nu fusese niciodată în Europa Răsăriteană, nu vorbește ungurește, dar a petrecut nouă luni în Ungaria și câteva săptămâni în Transilvania, a stat îndelung de vorbă cu toți cei întâlniți, fie că aveau sau nu legătură cu cazul, a citit în traducere sute de articole de presă și zeci de mii de pagini de dosare ale poliției și tribunalelor, i-a intervievat în repetate rânduri cu toți cei implicați și, după trei ani de muncă, a publicat o carte care surprinde din mai multe motive [...] pentru că rareori izbutește un occidental - și încă și mai rar, mult mai rar, un american - să perceapă corect bizareriile stării de fapt numită convențional perioada de tranziție de la comunism la capitalism în țările est-europene și să reconstituie atmosfera locală și stările de spirit ale celor de acolo. [...] Pe noi, vecinii Ungariei, ne poate surprinde pentru că scoate la vedere uluitoare asemănări dintre patologiile noastre socialo-politico-etice, aceste asemănări părănd a dovedi că moravuri și năravuri pe care obișnuim să le punem pe seama cine mai știe căror trăsături naționale specifice s-au născut mai ales din cenușa regimurilor pe le-am suportat și din sămânța celor pe care le suportăm și unii și ceilalți.” ■ Din „Actualitatea. Ochiul magic aflăm despre: ■ „O revistă de citit”: „Bine concepută, bine scrisă, revista «Istorie și civilizație» este, parcă, din ce în ce mai captivantă cu fiecare nou număr al său. Astfel, sumarul din luna iulie al acestei publicații culturale care chiar reușește o remarcabilă sinteză între istorie și civilizație ne-a reținut atenția printr-o mulțime de subiecte interesante. De pildă, într-un articol redacțional sunt reamintite împrejurările în care Lascăr Catargiu a rostit, adresându-se lui Carol I, memorabilele vorbe «Aiasta nu se poate, Măria Ta!». [...] Adrian Nicolescu trece în revistă greșelile de istorie politică la Shakespeare. Marius Sala, într-o istorie a cuvintelor, ajunge la cuvinte persane, cum ar fi «sarailie», «satrap», «sarabandă». Dar să ne oprim aici: voind să semnalăm doar câteva articole valoroase, vedem că suntem siliți

să cităm întreg cuprinsul revistei! «Istorie și civilizație» - o publicație care te face s-o citești din scoarță-n scoarță.” ■ „Câteva cifre”: „Un excelent articol din «Dilema veche» (nr. 336, 22-28 iulie 2010) al Victoriei Stoiciu desființează, în doar câteva cifre, «mitul statului social», care de câteva luni a fost acreditat în spațiul nostru public.” ■ Este dat un Comunicat: „Conducerea Uniunii Scriitorilor din România, luând cunoștință cu îngrijorare că Angela Furtună, membră a USR, a declarat în ziua de 26 iulie greva foamei pe o perioadă nedeterminată, apelează la autoritățile statului să trateze cu toată seriozitatea această situație nedorită. USR este interesată de condiția scriitorului român, prin însăși natura sa ca instituție, și nu poate să nu fie alarmată de un gest ca acela al Angelei Furtună, indiferent de motivele sale. Conducerea.”

IULIE

[„Apostrof”, nr. 7 (242)] Nota redacției explicitează conținutul numărului curent: „În mai, când a avut loc, la Pitești-Câmpulung-Curtea de Argeș, prima întâlnire a generației '80, am proiectat un număr al revistei noastre cu și despre generația optzecistă. Deși puțini dintre scriitorii invitați să ne trimită texte au răspuns invitației, totuși, cele mai multe note din număr sunt cu și despre optzeciști. Precizăm că nu ne-am gândit la o dezbateră teoretică despre generație, ci pur și simplu la un act de prezență.” ■ Magda Grigore consideră că acest colocviu „a însemnat o pledoarie pentru coerența unei generații, o generație care, pe drept s-a spus, a avut de păstrat și de (re)făcut procesul de normalizare a vieții literare românești și a adus un plus de armonie estetică și etică în cultura noastră. [...] Generația '80, liberă, inspirată și generoasă în scris, a devenit distantă, egoistă și narcisistă în funcție. [...] Generația '80 e astăzi statuară, nu și-a pierdut șansa, spuneam, dar ar fi păcat să-și piardă *discipolii scriiturii*. [...] Ea a fost (grație *zarurilor istorilor*) sprijinită de *cititorul existent*, 90-îștii și douămiiștii se lovesc de opacitatea (ne)șansei prin *cititorul inexistent*, de aceea par preocupați numai de viitor, dispuși să ignore trecutul generațional, mai ales când dinspre acesta bate vântul aspru al indiferenței.” ■ Liviu Ioan Stoica observă că: „Optzeciștii bucureșteni au fost eclipsați, în timp, de optzeciștii «provinciei». Optzeciștii vor să fie toți în prima linie, să fie prezenți în dicționare, istorii literare și antologii sau manuale școlare, au dat de gustul puterii. [...] Optzeciștii profită de pozițiile câștigate [...], își cultivă cultul personal. Optzeciștii domină literatura română prin valoarea estetică perpetuată după Revoluție (contestată degeaba de douămiiștii). [...] Douămiiștii au fost crescuți în cenecluri și educați la facultate de optzeciști – ce a ieșit? O enormă frustrare literară, reciproc împărtășită. [...] De fapt, câți dintre optzeciști au cu adevărat o operă literară? Câți își văd numele pe o ediție de «opere»? Opera optzeciștilor morți are și ea un statut incert.” ■ Irina Petraș recenzează volumul lui Alexandru Mușina, *Regele dimineții* (Ed. Tracus Arte, 2009): „Mușina nu neapărat *autoritatea* enunțurilor poetice și-o vrea recunoscută, cât *sinceritatea* nuanțată, reflexivitatea, vibrația. Poemele sale ascultă,

și ele, de reguli reticent-didactice.” Verdictul critic este următorul: „Oarecum inegal și oscilând între mai multe registre, *Regele dimineții* transmite, indiscutabil, vibrația mușiniană.” ■ Constantina Raveca Buleu comentează ultimul volum apărut sub semnătura criticului Ion Bogdan Lefter, *Nicolae Manolescu: de la cronica literară la «Istoria critică...»*: „Fără să se coaguleze într-o monografie care să respecte în mod strict canoanele genului, lucrarea [...] asamblează articole anterioare dedicate lui Nicolae Manolescu, cu inerente actualizări și retușuri, dictate de exigențele fixării lor într-o carte autonomă. [...] Mărturisirile [...], dar și articolele scrise de-a lungul vremii arată un Ion Bogdan Lefter respectuos față de autoritatea de necontestat a cronicarului literar Nicolae Manolescu, grăbit cu recunoașterea calității sale de mentor, dar și un critic matur, care și-a găsit propria cale. [...] Cartea îl găsește pe Ion Bogdan Lefter scindat între admirația mărturisită pentru criticul literar Nicolae Manolescu și necesitatea de a-și afirma, uneori în contrapartidă, independența de spirit.” ■ Dosarul dedicat lui Adrian Marino cuprinde două articole, realizate de: ■ Alexandru Niculescu: „Fără îndoială, atât cât pot eu să-mi aduc aminte, niciun alt volum de memorii nu a stârnit atâtea reacții explozive – negative, chiar vulgar insultătoare – precum *Viața unui om singur*.” Acesta face o trecere în revistă a articolelor - mai mult sau mai puțin echilibrate - publicate până în acel moment, precum și o atentă analiză a volumului, ajungând la următoarea concluzie: „Astăzi știm, fără urmă de dubiu, că Adrian Marino a fost unul dintre cei mai de seamă oameni de cultură ai României. Poate că, în lumea noastră intelectuală, am fi avut nevoie nu de unul «singur», ci de mai mulți Adrian Marino.” ■ Marian Victor Buciu: „Memorialistul își constată înstrăinarea într-o ambiguitate ezitantă chiar în fața cuvintelor. De aici folosirea deasă și abuzivă, pentru mulți dintre cititorii săi, a cuvintelor. [...] E dispus la o transparență adâncă, dincolo de scop și de mijloace. «Vreau doar să mă privesc în adâncime, fără a-mi elibera un certificat de bună purtare» Nu s-a plăcut, dar nici nu s-a displăcut. Nici exemplar, nici, așa zicând, ordinar. Decide: «incapabil să decid, în termeni definitiv, într-un sens sau altul» O știa, dar și-a dorit să nu-i pese: dacă tu nu decizi, o vor face oricum alții, și nu atât pentru, cât împotriva ta.” ■ Ștefan Borbély discută un prim volum de documente pe care l-a putut „cataloga fără ezitare ca fiind fundamentale”, *Ultimul deceniu comunist: Scrisori către radio Europa Liberă, I, 1979-1985* (Polirom, 2010): „Rostul lor este, în principal, unul de defulare altruistă, comunitară, marcată de dorința de a spune un adevăr colectiv care în țară era interzis. [...] Deși înclinați de lipsuri și exasperați de greșelile cinice ale dictaturii, oamenii au încredere în virtuțile intrisece ale poporului român: nimeni nu «cioranizează», nu se avântă în anateme caracterologice cu substrat național sau etnic. Sistemul ca atare nu este contestat decât pe alocuri – mai ales de către intelectuali -, cu excepția restricționării libertăților și a derapajelor dictatoriale.” ■ Ion Vianu îi acordă un interviu lui Gustavo Dessal. Traducerea din limba franceză îi aparține Liane Lăpădatu. În cartea dvs., «*Vasilii, foi volante*» realizați o imagine magistrală a nebuniei. [...]

Cum faceți ca pașii psihiatrului să nu se amestece cu proza naratorului? Este de la sine înțeles că dacă nu ați avea cunoștințe medicale ar fi imposibil să creați asemenea personaje și, cu toate astea, reușiți să-l faceți pe cititor «să uite» formația pe are o are autorul. Este, după părerea mea, una dintre marile virtuți ale operei dvs.; [...] Dacă personajele mele sunt într-adevăr «vii», asta nu se datorează cunoștințelor mele de psihiatrie. Nu le-am inventat plecând de la o chemă prestabilită; ceea ce m-a ghidat a fost practica psihiatrică, și nu teoria. Aceste personaje au apărut din memoria mea, și nu din cunoașterea teoretică a psihozei. E vorba despre mai multe modele, despre trăsături disparate care fuzionează într-o sinteză epică. [...] Ceea ce e valabil pentru personajele romanești, anume că teoria ucide în vreme ce experiența însuflețește, este la fel de valabil și pentru autor. ■ Ion Bogdan Lefter scrie despre studiul lui George Voicu, *Radiografia unei expatrieri: cazul Lazăr Șăineanu*, Caietele Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România, «Elie Wiesel», nr. 1 (3)/ 2008: „Asupra extrapolării concluziilor am rezerve. Se poate deschide aici o discuție asupra câmpului de interpretări posibile. Predominante sunt cea preponderent localistă și cea general-europeană, care pune accent pe fundalul istoric, de la mijlocul secolului XIX și până la al Doilea Război Mondial. Ambele ridică probleme de rigoare și de etică a cercetării. [...] Oricât ar fi de scrupulos științific, autorul *Radiografiei unei expatrieri* e un «localist», studiile sale tinzând să recompună coerențe ample, până la amintita idee a «antisemitismului literar» românesc, documentabil pe cazuri concrete, nu și ca o amplă continuitate.” ■ Cartea aflată în dezbatere, în acest număr, este *Ultimul Culianu* (Humanitas, 2010). Scriu despre ea Marta Petreu („Horia-Roman Patapievici a ales să scrie o carte – neobișnuită – despre un autor din multe puncte de vedere fascinant. [...] Cartea lui Patapievici este foarte convingătoare în descrierea etapelor de creație din viața lui Culianu și în reconstituirea minuțioasă, cu o răbdare de ceasornicar, a metodei și a gândirii «ultimului Culianu». [...] Neortodoxă în cel mai înalt grad, cartea lui Patapievici incită la recitirea și regândirea cărților lui Culianu.”) și Ovidiu Pecican („Cartea *Ultimul Culianu* îmi apare [...] ca un soi de portret răsfrânt în oglinda altui chip, mai curând un autoportret schițat de Patapievici însuși folosind pretextul unui personaj cu care autorul vădește afinități măcar pentru că tratează istoria anistoric și religia în schip scientist. Deloc plicticos, dar nu întru totul convingător.”) ■ Iulian Boldea crede că „apariția recentă, în condiții grafice excelente, a volumului bilingv (român-maghiar) *Utopia*, la editurile Ardealul și Asymetria nu e o surpriză. Sporadic, Dan Culcer a mai publicat poeme. [...] Inventar liric al unor stări esențiale (teamă, angoasă, ultraj, repudiere, alinare, iubire, neliniște, melancolie sau dor), cartea lui Dan Culcer reprezintă, în opinia mea, un debut poetic de excepție, al unuia dintre criticii importanți ai literaturii române postbelice.” ■ Leo Butnaru traduce, din „avangarda rusă”, poeme scrise de Anna Ahmatova, Serghei Bobrov și Nikolai D. Bulriuk. ■ Sunt publicate texte semnate de Liviu Ioan Stoiciu, Gellu Dorian, Lucian Vasiliu, Adrian Alui

Gheorghe, Olimpiu Nușfelean, Magda Grigore, Sorin Durdun, Ion Lascu, Andrei Zanca.

[„**Caiete critice**”, nr. 7 (273)] Aflăm că, pe 6 martie 2010, „sala de conferințe a Fundației Naționale pentru Știință și Artă (FNSA) din București a găzduit ediția a IV-a a Colocviului «G. Călinescu față cu noua critică literară», o ediție ce a pus la ordinea zilei temele «Literatura română, după 20 de ani» și «Spiritul critic și noile media». 21 de tineri critici literari din toată țara (Paul Cernat, Bianca Burța-Cernat, Cristina Balinte, Alexandra Ciocârlie, Oana Soare, Cătălin Sturza, Mihai Iovănel, Teodora Dumitru, Marius Miheț, Alex Goldiș, Claudiu Turcuș, Șerban Axinte, Antonio Patraș, Bogdan Crețu, Emanuela Ilie, Loredana Opariuc, Andrei Terian, Crina Bud, Xenia Karo, Adrian Jinu, Adrian Lăcătuș) au fost invitații academiciianului Eugen Simion într-o dezbatere vie și cu spirit critic asupra receptării literaturii române după 1989. În cadrul Colocviului au fost lansate volumele VII și VIII de Publicistică ale lui G. Călinescu, volume coordonate științific de cercetătorul Nicolae Mecu, editate de Academia Română și FNSA.” Dintre comunicările prezentate în cadrul colocviului, câteva sunt redată în cadrul acestui număr: ■ Șerban Axinte, „Un realism de factură clasică. Opiniile lui G. Călinescu despre roman”: „toate atitudinile critice ale lui Călinescu converg spre ideea unui realism de factură clasică”. ■ Antonio Patraș, „Provocările istoriei literare”: „contestatarii ierarhiilor de ieri nu pot intra în canon decât dovedind prin ceea ce scriu că i-au întrecut sau măcar i-au ajuns din urmă pe antecesorii. Or, până una alta, tinerii ar face mai bine să scrie, și nu să conteste.” ■ Alex Goldiș, „«Modalitățile» literaturii față cu realismul socialist. Un război de tranșee”: „După aproape două decenii de realism socialist, istoria literară era, încă, la începutul anilor '60, un teren minat, în care puteau fi strecurate cu greu interpretări înnoitoare.” ■ Loredana Opăriuc, „G. Călinescu și nostalgia dreptei măsuri”: „Felul în care au abordat opera și personalitatea călinesciană Monica Lovinescu și Virgil Ierunca devine cumva paradigmatic: o dreaptă măsură critică – și au fost primii care au putut judeca onest, desigur că datorită absenței din țară.” ■ Adrian Jicu, „Tânăra critică, între vechile și noile media”: „cred că un element important în literatura actuală trebuie să îl ocupe relația cu școala. [...] Deși ar trebui să joace un rol important în ceea ce înseamnă «Limba și literatura română», criticii aproape că nu există. Autorii canonici, textele recente sau obiectivele materiale sunt stabilite fie în virtutea rutinei, fie de funcționari de prin minister care nu prea știu ce se mai publică astăzi...” ■ Xenia Karo-Negrea, „Poetica și politica morții sau despre Angela Gothica”: „Volumul *Limbajul dispariției* [Angela Marin, Ed. Vinea, 2006] apare [...] ca una dintre acele linii care vin să releveze un portret. [...] Poezia Angelei Marinescu, prin capcanele pe care le instalează la fiecare pas al interpretului/cititorului, a avut cel mai clar ecou în poezia nouă, postdecembristă. Dincolo de acest detaliu, are vocea lirică, poate, cea mai clară, cea mai inconfundabilă din neomodernismul românesc.” ■ Claudiu Turcuș, „Ce s-a întâmplat (în ultimii zece ani) cu *critica*

tânără. Note pe marginea unor cărți”: „Critica tânără pare a nu mai fi dominată de spaima cuvântului *ideologie*.” ■ Marinică Preda (n. red.: „fiul lui Sae și fratele lui Sorin; prin urmare, nepotul scriitorului Marin Preda”). Deși interviul începe astfel, întrebările se străduiesc să aducă detalii inedite despre viața scriitorului: „pe Marin Preda l-am cunoscut pe bucățele, ca să zic așa, în reprize inegale și greu de adunat la un loc. Nu am o imagine unitară, ca să-i pot face un portret... [...] Nu e nicio noutate să spun că era un tip dificil, care nu se confesa oricui.”

[„Contemporanul. Ideea europeană”, nr. 7 (700)] Aura Christi semnează următoarea notă: „În anul 2006, am lansat pe circuitul presei naționale și europene «Apelul pentru salvarea culturii române vii», semnat de 900 de personalități din lume, taxând guvernul țării pentru cele 0,19% din PIB, alocate culturii vii. În anul 2010, Ministrul Culturii și Patrimoniului Național, domnul Kelemen Hunor, face public următorul fapt incredibil: cultura vie aduce 5,7% PIB-ului României. Beneficiind – adăugăm noi – în schimb de 0,16 %, din care circa 75 % se duce la patrimoniu. Susținem cu fermitate ceea ce am afirmat acum patru ani: e vorba de genocid cultural. E vorba de un atac la identitatea poporului român. Ceea ce ne face, evident, să ne întrebăm: interesele căror grupuri vădit antinaționale servesc guvernării care s-au perindat la putere răstimp de douăzeci de ani?” ■ Alex. Ștefănescu este de părere că „Mircea Cărtărescu are mai mult de pierdut decât de câștigat din participarea sa la un program agresiv de promovare a cărților pe care le scrie (sau pe care le confecționează din cărți mai vechi). Literatura de bună calitate nu este compatibilă cu vulgaritatea implicită a oricărei forme de reclamă. Un parfum fin nu trebuie pulverizat din avion deasupra unui stadion cu mii de oameni agitați. Altfel ar trebui să se desfășoare propagarea textelor sale: ca o acțiune conspirativă a cititorilor rafinați, și nu ca o glorificare de iarmaroc, în stilul «Lume, lume, veniți să vedeți femeia-șarpe!» [...] În *Nimic* este vorba, de fapt, despre totul. Cuvintele se asociază liber și imprevizibil, ca sunetele în muzica de jazz. Ceea ce se creează este până la urmă o atmosferă. Drept urmare, cartea nu poate fi povestită. Dar nici uitată.” ■ Maria-Ana Tupan crede că, în *Cercul sălbatic*, „dincolo de rafinamentul schemei narrative, ceea ce seduce, în primul rând, în romanele Aurei Christi, este intuiția unor adevăruri profunde ale mecanismului vieții psihice.” ■ Răzvan Voncu este de părere că „*Un om din Est* nu e o carte perfectă. Însuși titlul ei mi se pare superficial, și asta nu numai pentru că reia titlul unei monografii dedicate lui Ion D. Sîrbu: e prea gazetăresc, vag și convențional. Câteodată, Groșan se lasă pradă marii sale capacități de a crea povestiri (ușoare) în povestire, ceea ce dăunează ansamblului. În rest, însă, avem de-a face cu o carte picantă, scrisă excepțional, o narațiune în spatele căreia, pe lângă talentul viguros, stă inteligența livrescă și spiritul ludic care l-au consacrat pe autor. Romanul său este și o dovadă că, în mâinile unui scriitor valoros, poetica optzecistă mai poate produce proză de înalt nivel.” ■ „Poemul lunii” îi aparține lui Ion Caraion. ■ Ironim Munteanu consideră că *Mutilare*, „romanul lui Dan Stanca, se impune prin viziune, știința construcției,

fervoarea dezbaterii ideatice, fanatismul convingerilor și trăirilor eroilor, densitatea substanței epice și, nu în ultimul rând, rafinamentul și expresivitatea bogatului registru stilistic.” ■ Liviu Stoiciu scrie despre „Victimele CNSAS.” ■ Este publicat un alt fragment din volumul lui Nicolae Balotă, *Abisul luminat* (din „Cartea Întâi, Preludii”). ■ Marian Victor Buciu observă că: „Autocritic într-un fel unic, (auto) revizionistul Marino – oscilant psihologic, obligat și de istorie (cea generală, dar și cea particulară, culturală, europeană și națională), ajunge să se lepede de sine pentru a se regăsi, declarând că nu-și mai «iubește» cărțile românești, de critică, teorie literară, literatură comparată, declinându-și statutul de scriitor, literat, și asumându-și statutul de ideolog. Experiența i-a adus o revelație (auto)critică: în principal, eșecul său provine din incomunicare și inadecvare a receptării operei. «Eram tot mai convins că dacă există, în cultura română actuală, un autor atacat pentru ce nu trebuie și... lăudat tot pentru ce nu trebuie, acela sunt... eu.» (*Viața unui om singur*, Polirom, 2010, p. 290).” ■ Din articolul Letiției Buruiană aflăm că „Festivalul Național al Cărții «Axis Libri», derulat la Galați, în perioada 1-6 iunie a.c., și-a realizat misiunea! Biblioteca Județeană «V.A. Urechia», având ca parteneri: Consiliul Județului Galați, Consiliul Local și Primăria Municipiului Galați, Universitatea «Dunărea de Jos», Inspectoratul Școlar, Palatul Copiilor, Editura «Eikon», și colaboratorii – instituțiile Teatrul Muzical «Nae Leonard», Teatrul «Fani Tardini», Teatrul de Păpuși Guliver, Centrul Cultural «Dunărea de Jos», Casa de Cultură a Sindicatelor, USR Galați-Brăila, Societatea Scriitorilor «C. Negri» – și-au unit forțele (inclusiv cele financiare) și au organizat o a doua ediție a festivalului pe care participanții o vor păstra în memorie mult timp de aici încolo.» ■ Este publicată scrisoarea de protest „Cu ce drept ne diminuăm drepturile de autor?”, adresată domnului Prim-Ministru Emil Boc, domnului Președinte al României Traian Băsescu, domnului Avocat al Poporului prof.univ.dr. Ioan Muraru, și domnului Președinte al Curții Constituționale Augustin Zegrean. ■ Revista publică și un anunț din care aflăm că, în perioada 5-8 august, la Casino Sinaia va avea loc cea de-a doua ediție a Salonului de Carte, Presă și Muzici, ce promite a fi „o alternativă a ofertei editoriale pentru toate vârstele”. Programul de vizitare: 5 august: orele 14-19; 6, 7, 8 august, orele 11-19. Intrarea este liberă.”

[„Convorbiri literare”, nr. 7 (175)] În „Biblioteca foileton” oferită cititorilor este inclus Dorin Ploscaru, cu o broșură de texte purtând titlul „În mansarda de sticlă a lumii.” ■ Angela Baciuc întreține un dialog cu poetul Constantin Abăluță: „*Un mesaj pentru cititori.*; Uitați-vă în jur, la obiecte și la fețele oamenilor, la noutatea umbrelor copacilor pe case și pe caldarâm, admirați mișcările violente ale furtunii, grafia instantanee a fulgerului pe cer, imaginați-vă că n-ați fi și că n-ați vedea aceste lucruri. Trăim într-o lume pe care n-o cunoaștem. Pe care n-avem disponibilitate s-o cunoaștem. Parafrazându-l pe Nazim Hikmet: ca să flueiri n-ai nevoie de timp ori de bani, e de ajuns că trăiești. Între gratuitate și fericire e o legătură mai directă decât s-ar crede. Permiteți-mi să închei autocitându-mă (cu scuza de rigoare că nu știu cât timp mă mai desparte de

imposibilitatea de a face acest gest): «liniștea cerului coboară în inima celui ce nu vrea nimic» (cap. 1 din ciclul «Pietrele și norii (persona)» din volumul *Cineva care nu mă cunoaște umblă pe străzi*, Ed. Limes, 2008). ■ Irina Mavrodin este de părere că volumul semnat de Maria Valeria Picu, *Hoinar în basmul copilăriei* (Total Publishing, 2009) este o carte „fermecătoare, la propriu, în sensul că ne farmecă, ne vrăjește sufletul mai întâi, și apoi mintea, și apoi pe amândouă laolaltă. Când dai ultima pagină, ești cu ochii în lacrimi, pradă unei imense emoții, pe care încerci să ți-o explici, s-o pui la rândul tău în cuvinte.” ■ Cristian Livescu scrie despre poeți din „galaxia dilentanților”: „Petruș Andrei mi se pare reprezentativ pentru o categorie mai largă de autori care, căzuți victime nedreptăților de tot felul, în disperare de cauză, se consolează în fața foii albe de hârtie și o umplu febril cu diverse compuneri, nu din plăcere, legea de aur a literaturii adevărate, ci din năduf, un fel de compensație oferită rănilor din câmpul social.” Despre un alt „dilutant”, Constantin Ardeleanu, criticul observă că poezia lui este „destul de searbădă, cu pasaje expositive, în care mereu proaspătă e acuitatea autorului, revoltat – ca și Adrian Păunescu – pentru faptul că aparține unei generații sacrificate, duse cu vorba și eșuate în idealuri.” ■ Constantin Dram observă că, în „calitate mai nouă, de romancier «total», Viorel Savin surprinde plăcut prin dimensiunile, forța epică și mijloacele scriitoricești ce caracterizează romanul *Gresia albastră* (Editura Raluca, 2009, două volume), roman care poate păcăli ușor pe un cititor obișnuit cu alte conținuturi și alte mijloace de expresie, așa cum i le prezintă mare parte din producția epică a ultimilor ani.” ■ Adrian Dinu Rachieru publică a doua parte a articolului „Poeți la «Cartier»”, în acest număr ocupându-se de volumele semnate de Irina Nechit: „Placeta din urmă (*Copilul din mașina galbenă*, Editura Cartier, 2010) divulgă același sentimentalism refuzat, placat însă pe un imaginar thanatic («viața fără mine»), având drept camuflaj prozaizarea. [...] Se cuvine să afirmăm răspicat că Irina Nechit e un nume important al poeziei de azi.” ■ Emanuela Ilie crede că Doina Ruști a câștigat încă un pariu cu fantasticul, întorcându-se, în ultima ei carte - *Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București* (Polirom, 2010) – la înseși izvoarele ficțiunii prozastice, cu un volum de proză scurtă în care își pune la bătaie bine cunoscutele atuuri ale scrisului. [...] *Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București* este, pur și simplu, o nouă dovadă că, în proza fantastică de azi, Doina Ruști nu are egal.” ■ Șerban Axinte observă că poezia Elizei Macadan din volumul *În autoscop* (Editura Vinea, 2009) este „telegrafică, concisă, simplă, expulzată parcă într-un singur timp. [...] Totui, uneori pare exagerat de parcimonioasă. Poate ar trebui să îndrăznească mai mult. Poate ar fi bine să-și depășească barierele autoimpuse. [...] Cu alte cuvinte, poezia există cu adevărat, dar îi mai trebuie puțin curaj pentru a se deschide și pentru a se comunica. Aștept cât mai curând un viitor volum.” ■ Adrian G. Romila subliniază că, „aflat la a doua ediție, romanul lui Bogdan Suceavă, *Venea din timpul diez* (Polirom) are deja o receptare mai mult decât bună în sânul prozei recente de la noi. Lucrul a fost favorizat de precedentele

cărți de proză ale autorului, de întâlniri cu publicul, de lansări colorate diferit geografic și media și de cronici elogioase în cele mai importante reviste culturale. Desigur, valoarea cărții e prima trambulină a începutului de posteritate, și această valoare există. [...] Ne rămâne doar să mai sperăm să satira lui Bogdan Suceavă nu va mai avea obiect, la o eventuală a treia sau a patra reeditare.” ■ Ioan Amironoaie crede „cu convingere” că volumul poetului Adrian Alui Gheorghe, *Paznicul ploii*, „e o carte de căpătâi; întâi pentru autorul însuși și, apoi, pentru oricine simte și consimte să o pună acolo! Merită!”. ■ , Privitor la *Antologia douămiismului poetic românesc* concepută de Daniel D. Marin, Gellu Dorina întărește următoarea idee: „prezența unei astfel de antologii, trecută de mine, ca realizare, la rubrica debut, este benefică numai în măsura în care ea convinge cititorul de poezie, fie el și profesionist, că aceasta ar putea fi profilul unei generații care, peste douăzeci de ani, să dea garanția unei coerențe geografice poetice românești. Or, mă îndoiesc cu doar cu această antologie profilul posibilei generații va fi bine reprezentat.” ■ În „Vitrina cărților” Emilian Marcu așază două volume „cotate” cu patru penițe de stilou (echivalentul calificativului „foarte bune”): *Crepusculul de miere* (Editura Cronica, 2010): „Clasicismul lui Petruș Andrei nu ne arată cum că autorul ar fi un vetust, un inadapabil la înnoire, ci mai degrabă un novator al limbajului poetic, rafinat, ca imagine dar și ca gândire, un temerar.”; *Taina din rană* (Ed. Timpul, 2010): „Cu trupul doldora de iarbă și speranță, Constantin Mănuță împlinește și transformă în poezie un Univers purtat, de o veșnicie, sub pleoape, ca pe un rug de taină. Pe coala albă de hârtie el știe să împlinească poeme și să le dăruiască cu sinceritate, cu modestie și cu prețuire.” Volumul *Lacrima de liliac* (Editura Nico, 2010) primește două penițe de stilou (echivalentul calificativului „acceptabilă”): „Gabriella Costescu este o poetă demnă de a fi citită și de a-i urmări evoluția literară în anii care vor veni. Sensibilitatea cu care se exprimă și își «clădește» poeziile atestă un poet de certă vocație.” ■ Gheorghe-Gabriel Cărăbuș, directorul Bibliotecii Bucovinei «I.G. Sbiera» Suceava îi acordă un interviu lui Aurel Ștefanache: „*Azi, când toate sunt măsurate și «pe bani», biblioteca a devenit inicul loc de a fi pentru carte. În ce relații vă aflați cu autorii locului?*”; „De altfel, și faptul că Biblioteca Bucovinei a menifestat o deschidere continuă față de aceștia și i-a sprijinit mereu în proiectele demarate [...], la modul cel mai serios, cu profesioniști, și întotdeauna gratuit, fără perceperea niciunui fel de taxă, a determinat o anumită «direcționare» către bibliotecă și a acelor autori care, până cu ceva vreme în urmă, aveau în vedere orice tip de locație de locație pentru desfășurarea evenimentelor.; *Domnule Director, sistemul de biblioteci din România este contemporan cu sistemul de biblioteci din UE? Vă mulțumesc.*; Din punct de vedere al profesionalismului bibliotecarilor, al modului cum ne implicăm în organizarea de evenimente sau cum încercăm să oferim diverse informații și să răspundem solicitărilor cititorilor, am putea spune că da, sistemul de biblioteci din România este «contemporan» cu sistemul de biblioteci din UE. Însă din punct de vedere al suprafeței spațiilor

având destinația de biblioteci publice, din punct de vedere al condițiilor oferite, din punct de vedere al diversității serviciilor oferite încă mai avem drum destul de lung de parcurs.” ■ În „comPRESA Revistelor”, Valentin Talpalaru: „Concluzia ar fi că sus pârâta și monstruoasa criză nu «năpăstuiește» cultura scrisă chiar așa cum am fi tentați să credem. Este inechitabil să pomenim doar un articol din cartea de 300 d epagini care este revista «Conta». [...] Să trecem la o citire a revistei «Orizont literar», care ajunge mai greu pe masa noastră. Revistă bilingvă, mai chiar trilingvă, navigând cu aplomb și dezinvoltură pe meridianele și paralele diverse. [...] Un sumar bogat și oarecum derutant prin această browniană mișcare a numelor și zonelor literare, din care nu lipsesc nici autohtonii Ion Lazu, Elisabeta Isanos, Oana Streinu Cercel, Daniel Dragomirescu. Tot din zborul sprâncenei trecem și peste «Reflex», revistă de artă, cultură și civilizație, apărută la Caraș-Severin și care comprimă primele șase luni într-un singur număr. Remarcăm implicarea Consiliului Județean și a Centrului pentru Promovarea și Conservarea Culturii Tradiționale (Doamne, ce lungă titulatură!), ceea ce înseamnă că se poate, iar unele instituții de cultură, care au chiar sintagma cu pricina în posesie, se pot implica și astfel. [...] Dacă tot ne-am oprit la poezie, să vedem ce poezi mai bat la porțile «Reflex»-ului. Așadar îi menționăm pe Raul Bribete, Iulian Barbu, Ion Cristofor, Geo Galetaru, Nicolae Sârbu dar și pe colega noastră, Adriana Weimer, care ne aduce sistematic «Banatul» în redacție! Și revenim la Iașul nostru modern și patriarhal, pentru o escală la curțile dumisale, boier Mihalachi Kogălniceanu și moștenitorii într-o propășire a «Daciei literare». Revista arată impecabil grafic și tipografic, elegantă cromatic și excelent tehnoredactată. Sumarul este bogat și reflectă pulsul literar la zi al Iașului și nu numai. [...] revista trebuie citită și comentată mai pe larg, dar spațiul mașter nu ne îngăduie decât să vă atragem atenția asupra interviului pe care Margareta Labiș, sora poetului de la Mălini i l-a acordat lui Călin Ciobotari, catrenele lui Ștefan Vicol.” ■ În „Curier de ambe sexe”, Nicolae Sava răspunde scriitorilor „aspiranți”: „Diana [Dancu, născută în Mediaș, 21 de ani, studentă la Universitatea din București, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine], [...] îți răspundem favorabil: versurile tale sunt pline de sensibilitate. Mai trebuie lucrat pe text, pentru că lași multe naivități să-ți copleșescă fluxul poetic. [...] Camelia [Enache], nu e nicio problemă că nu ești scriitoare, nici nu era nevoie să ne precizezi un lucru care se vede încă din primele rânduri ale scrisorii, în care faci greșeli de ortografie elementară. Cât despre textele trimise, ce să-ți spunem ca să nu te supărăm prea rău? Nu ai nicio tangentă cu poezia. [...] În sfârșit, între manuscrisele primite în ultima vreme descoperim și cele semnate de un tânăr bucureștean care, deocamdată, promite mult. El se numește Marius Surleac, este biofizician, are 28 de ani, a publicat prin mai multe reviste, dar își dorește și un debut editorial. Versurile sale amestecă, la un nivel onorabil, noblețea trăirilor spirituale cu frisonul unei existențe mult prea vulnerabile. Narațiunile sale lirice, străfulgerate deseori de halucinații imprevizibile, stranii, sunt un amestec de elegie și ironie, de artificiu și spontaneitate. Un tânăr

poet cu mari disponibilități. În ce măsură vor deveni ele și certitudini vom vedea în viitor. Din grupajul ce ni l-a trimis, am ales pentru pagina din această lună câteva poeme dintr-un viitor volum care, probabil, se va intitula *Jack*.” ■ Paginile de poezie găzduiesc versuri poezilor Mircea M. Pop, Spiridon Popescu, Diana Mănăilă Marandici, Virgil Andronescu, Gabriel Mirea. George Arion semnează textul de proză „Miliardarul invizibil”.

[„**DILEMATECA: scrieri, autori, lecturi**”, nr. 50] În editorialul său, Mircea Vasilescu mărturisește: „Pe canicula asta, îmi revin în minte tot felul de năzbâții mai vechi. Sau «idei» de năzbâții. De exemplu, aș vrea de multă vreme să înființez Uniunea Cititorilor. [...] Adică să ne cerem drepturile de consumatori. Sigur, o să vă gândiți la chestiuni absolute, de genul «nu mai vrem cărți proaste». Dar asta e o cauză prea mare. Eu mă gândesc la chestiuni mai mărunte, dar semnificative, de genul: vrem acces la cărți, ceea ce se poate asigura prin (re)înființarea de librării și prin modernizarea celor existente, n-ați vrea să luptăm împreună pentru această cauză. [...] Sau. Să le propunem editorilor [...] niscaiva inițiative. De exemplu: stăm prost la cărțile pentru copii; n-ați vrea, stimati editori, să le faceți o ofertă (sau – scurt și cuprinzător – o *comandă* bine plătită) unor scriitori pentru a scrie cărți pentru copii? (Dacă al mai fi copil, mi-ar plăcea să citesc o carte «pentru vârsta mea» scrisă de Mircea Cărtărescu, Răzvan Rădulescu, Răzvan Petrescu ori Ștefan Agopian; sau să-i cerem lui Ion Manolescu o cârtică simpatcă, pentru puști de 12-14 ani, despre computere, lumi virtuale etc – căci se pricepe la astea...). Sau (ca să revin cu picioarele mai aproape de pământ): vrem mai multe întâlniri cu scriitorii, rugăm sistemul media (și pe mogulii aferenți) să ia măsurile necesare pentru a-i transforma pe scriitori în personaje (ceva mai) vizibile. Nu-mi spuneți că «nu fac *rating*», pentru că vă răspund: a încercat *cu adevărat* vreo televiziune să se ocupe sistematic și inteligent de cărți și scriitori? Nu...” ■ Bogdan-Alexandru Stănescu observă că, „deși în asemenea cazuri se trece cu vederea calitatea intrinsecă și se bate apa-n piua numai despre biografia manuscrisului, romanul de față rezistă cu brio oricărei anatomii, ca să nu mai spun unei discuții aplicate exclusiv pe text. Continui să cred că următorul roman al lui [Dinu] Pillar ar fi fost perfect, dezbărat de un anumit schematism evanescent deja în *Așteptând ceasul de apoi* [Humanitas, 2010, preț: 35 lei].” ■ Gabriela Gheorghisor observă că *Ana Maria și îngerii* (Cartea Românească, 2010, preț: 39, 50 lei) „este o poveste de viață și de moarte, inspirată dintr-un caz real, și, probabil, cel dintâi roman din spațiul cultural autohton scris la cererea «clientului»: o ardeleancă expatriată în Austria a contactat Editura Cartea Românească, dorind «să-și încredințeze drama cumplită unui scriitor român (...). Pentru prima dată, unui om trecut printr-o grea încercare îi venise ideea să apeleze la puterea vindecătoare a literaturii.» (Mădălina Ghiu). Radu Aldulescu, un prozator pur-sânge, a ascultat confesiunile femeii, ridicându-le la exemplaritatea captivantă a ficțiunii.” ■ Scriind despre romanul lui Marin Mălaicu-Hondrari, Cosmin Borza nu poate trece cu vederea „capitolele în care egoficțiunile protagoniștilor devin

artificiale. Preaplinul spiritual-poetic din confesiunile eteroclite ale *Apropierii* [Cartea Românească, 2010, preț: 24, 95 lei] afectează atât verosimilitatea lumii românești (ceea ce, până la un punct, nu ar diminua valoarea acestei proze atipice), cât și valabilitatea formulei literare. Când totul (fiorul iubirii, relațiile de amicitie, traficul de mașini, condiția emigrantului etc.) depinde atât de vădit de poezie – acesta e mai degrabă subiectul unui manifest artistic, iar nu al unei creații literare.”

■ Paul Cernat vede textele cuprinse în volumul semnat de Elena Vlădăreanu, *Spațiu privat* (Cartea Românească, 2009, preț: 19, 95 lei), ca fiind „enunțative, tăioase, acut-confesive, cu o undă implicit protestatară ce ține deja de o marcă înregistrată. Enunțând, ele denunță realul, înregistrându-i fidel exterioritatea, printr-o atitudine complet dezeroizată, onestă și plină de patetism. Sigur, formula este una de tip *take it or leave it* și reprezintă o experiență-limită a poeziei.”

■ Andra Rotaru și Marius Chivu realizează un interviu cu Ana Maria Sandu: „*Înainte de debut, ai frecventat Cenaclul Litere condus de Mircea Cărtărescu. Cât te-a ajutat acel cenaclu?*; [...] Din partea lui Mircea Cărtărescu a fost un gest extrem de generos să-și petreacă acel timp cu noi. De la serile de cenaclu am înțeles că poți să fii scriitor și să-ți vezi de «meseria» ta fără să fie nevoie pentru asta de focuri de artificii suplimentare. «Modelul normalității» dat de Cărtărescu a însemnat mult pentru toți scriitorii care au trecut prin acel cenaclu. [...]; *Cât de pe cont propriu mai este astăzi un scriitor conștient că romanul lui trebuie să se și vândă, să și placă cititorilor, să fie și provocator, și suficient de bun pentru critici?*; Când scriu, nu mă gândesc nici la câte exemplare o să vând, nici cât de provocator sau de lăudat ar putea fi textul meu. De fapt, nici n-aș putea. Pe de o parte, pentru că sunt atât de «în interior», încât nu mă pot detașa/ obiectiva. Pe de altă parte, mă gândesc că un autor poate să-și facă toate calculele din lume (dacă îl preocupă asta!), dar să nu poată controla nimic. Nu e suficient să vrei să vinzi sau să scrii o carte extraordinară. Trebuie să și poți. Pentru mine e important să fiu cinstită cu mine și cu cărțile mele. Cel mai mare și neiertător inchiștor tot conștiința rămâne. Nu o cronică negativă. *Astăzi blogurile colective fac rolul cenaclurilor de altădată; care crezi că sunt avantajele/ dezavantajele blogurilor literare în formarea celor care vor să scrie? Tu de ce n-ai blog?*; Pentru un blog «personal» nu aș avea nici energie și nici stofă. Și mă gândesc acum la blogurile adevărate, pentru care trebuie să ai chef și să te expui pe bune... Fără mânuși puse unele peste altele. Mi se pare că democratizarea «scrisului» e mișto. Pentru mine spectacolul e cu atât mai interesant când găsesc lucruri scrise de nescritori, de oameni care fac cu totul altceva în viața lor decât să pescuiască cuvinte... Blogurile de breaslă au luat de multe ori din nișa revistelor culturale, și așa puține și de multe ori inadecvate, ca să nu mai vorbim de distribuția lor precară... Poate că lumea se schimbă și primul pas în a deveni scriitor e să ai blog și cititori care să-ți dea un feedback instant. Să-ți spună ce le place și ce nu. Nu se ajunge, oare, la paradoxul de a te pulveriza cu totul? De a deveni un personaj într-un text virtual tu însuși? Nu știi ce să zic, mi se întâmplă însă să am o problema de adecvare.

De multe ori citesc comentarii risipite pe bloguri, semnate de oameni pe care-i cunosc și care-mi sunt foarte dragi. Dar nu-i recunosc în acele comentarii și nu mi se suprapun imaginile. Grea treaba cu ubicuitatea blogosferică! Și atunci mi se pare mai sănătos să iau totul ca pe un joc de măști; *Există vreo reminiscență autobiografică în ultimul tău roman?* [Omoară-mă!, Polirom, 2009]; Cu siguranță există. Și spun asta gândindu-mă la toate prietenii pe care le-am dezvoltat de-a lungul timpului. Unele au ținut foarte mulți ani, altele s-au consumat repede. [...] În primul rând, am vrut să mă sondez pe mine... La asta mă ajută textele mele.; *Cum îți dai seama, după scrierea unei cărți, că ai atins miza propusă sau că ai depășit-o?*; Singurul lucru care contează atunci când termini o carte e să-ți placă. Să fii sigur că n-o puteai scrie altfel. Că ai făcut tot ce a ținut de tine în acei ani pe care i-ai petrecut acolo, în aceea casă care e textul. [...] Îmi apăruse romanul *Fata din casa vagon* de puțin timp. O prietenă-cititoare, care locuiește la Paris, știam că-l așteaptă, așa că m-am grăbit să ajung la poștă și să i-l trimit. Zilele treceau, noi tot comunicam prin e-mail, dar cartea nu mai ajungea la destinație. [...] După ce pierdusem orice speranță, a apărut și plicul cu cartea. Părea citită pe îndelete, mi-a zis că paginile păstrau semnele unei lecturi atente. Un om din lumea asta largă violase corespondența și «subtilizase», pentru o vreme, cartea mea. A citit-o și a dat-o mai departe. Mi-aș fi dorit din suflet să fi scris două rânduri și să zică dacă i-a plăcut sau nu. [...] Când mă îndoiesc de ce scriu, pe cititorul acela îl invoc. Gestul lui ilicit mă ajută.” ■ Din ancheta revistei aflăm „ce citesc PR-iștii vara asta”. Răspund: ■ Evelina Bidea (Grupul editorial Corint): „Din ce au publicat alte edituri, preferința mea se îndreaptă către romanul lui Matei Florian, *Și Hams și Regretel* (Editura Polirom). Romanul lui Matei Florian propune un univers în care toate elementele lumii exterioare sunt dominate de viziunea interioară. O viziune ludică, în ciuda macabrului pe care îl ascunde în spate. Un text al singurătății, al înstrăinării, al dependenței de vis.” ■ Oana Boca (editura Polirom) redă două scurte fragmente din cărțile pe care speră se apuce „să le citească până vine Iudit: *Thera* de Zeruya Shalev (Editura Polirom, traducere de Any Shilon), scriitoare specializată în amestecuri stranii de senzorialitate, cruzime și drăgălășenie care pe mine mă cuceresc încă de la prima pagină, manualul pentru obținerea permisului auto – cea mai antipatică și mai amânată lectură posibilă ever, și *Hansen’s Children*, romanul de debut al muntenegreanului Ognjen Spahić pe care sperăm să-l aducem la FILB 3.” ■ Oana Dumitru (Editura Vellant): „Pentru că se anunță o vară încinsă de criză și de soare, m-am aprovisionat pentru vacanță cu două romane nou-nouțe, de citit la umbră și departe de orice urmă de buletin de știri. Primul, apărut la Vellant, se află la granița dintre literatură, filozofie și psihologie, *Soluția Schopenhauer* (traducere de Ciprian Șiulea). [...] Cealaltă carte a verii este romanul grafic semnat de Marjane Satrapi, *Persepolis* (Editura Art, traducere de Mihaela Dobrescu). ■ Alice Ene (Editura Humanitas): „Andreea Răsuceanu, al cărei volum, *Cele două Mântulese* (Editura Vremea) reînvie o istorie a unei străzi trecând prin ficțiunea eliadescă și... te

prinde preț de câteva zile, sau poate ore, în labirintul povestirilor din alt veac.” ■ Claudia Fitcoschi (Editura Cartea Românească): „Se citește pe nerăsuflăte, e tensionantă, e ca un cub rubik pe care-l rotești obsesiv până îl rezolvi și pe care, nici după ce l-ai rezolvat, nu-l poți lăsa din mână. E romanul *Apropierea*, semnat de Marin Mălaicu-Hondrari, una dintre cele mai frumoase cărți pe care le-am citit în ultima vreme.” ■ Andra Matzal (Editura ART): „trecând peste plăcerea compulsivă pentru Vonnegut, care mă face să caut de fiecare dată prin librării ediții noi ale romanelor lui, *Pușcăriașul* [Editura Humanitas Fiction, traducere de Viorica Boitor] e foarte interesant de citit în plină criză a capitalismului.” ■ Igor Mocanu (Editura Cartier): „De la Editura Cartier, o să recitesc *Aventurile lui Alice în Țara Minunilor*. E o traducere nouă, a lui Radu Tătărucă, și, mai ales, e ilustrată de Violeta Zabulică-Diordiev. Ași fi putut-o vedea în '97, într-o expoziție de grup la Palatul Parlamentului sau în prestigiosul Honnor List la IBBY (International Board of Books for Young People). Dacă nu ați văzut-o atunci la București, o puteți «răsfoi» acum, în ediția aceasta nouă care, pe lângă savoarea IMAX timburtoiană a textului lui Lewis Carroll, se construiește ca o galerie postmodernă de jocuri cu imaginația.” ■ Tiberiu Stamate (Editura Paralela 45): „Livius Ciorcârlie, *Cartea cu fleacuri* (Editura Paralela 45) [...], poate cel mai atipic volum al scriitorului, o mărturie asupra existenței cotidiene în care tonul ludic, degajat al unor notații e repede temperat de reprize în cel mai pur stil cioranian, cinic și amar. [...] *Cartea cu fleacuri* e o recomandare pentru toate anotimpurile. [...] *Viața începe vineri* (Editura Humanitas Fiction). Primul roman al consacratei eseiste Ioana Pârvulescu. Dacă nu i-am cunoaște celelalte cărți, am putea spune că e un debut (în roman) reușit. Doar că autoarea avea toate datele pentru a publica un volum foarte bun. [...] Maniera Ioanei Pârvulescu are ceva cărtărescian, îți amintește de *Nostalgia*. Și acolo totul era sub aceeași imperiul aceleiași impresii de perpetuă reîntoarcere.” ■ „Un vicleșug al martirilor” este titlul poemului inedit „din iulie”, publicat de Mircea Cărtărescu. ■ Matei Martin arată că „nu există prea multe locuri în București în care te poți simți în același timp singur și bine: cafenelele și berăriile din centrul vechi sunt atât de bine populate încât la orice oră te-ai duce, sigur dai peste cineva cunoscut. În plus, muzica zgomotoasă și vacarmul străzii te împiedică să citești. [...] Pe strada Ion Călin, undeva după intersecția cu Mihai Eminescu, s-a deschis o ceainărie care are toate șansele să se transforme într-un refugiu urban discret și prețios. [...] Tea House nu e doar o ceainărie, ci și un loc de întâlnire, un spațiu comunitar. [...] Însă atracția principală e... liniștea. Într-un oraș precum București, unde așa-zisa muzică se revarsă, zgomotoasă, în toate localurile, Tea House oferă o alternativă interesantă: zero decibeli.”

23 iulie

[„*Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România*”, nr. 7 (1534)]
 Șerban Foarță semnează poemul „Nu fără nufăr”. ■ Vasile Popovici scrie și el

despre volumul de memorii al lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom, 2010), recunoscând că scrie „fără tragere de inimă, cu sentimentul că particip la rându-mi, inutil, la neînțelegerea generală indusă de neînțelegerea autorului față de sine însuși.” ■ Andra Rotaru îi acordă un interviu lui Robert Șerban: „*Ți se întâmplă să te îndoiești de propriul scris, de propria poezie?*”; Ca să ajungi să scrii o carte, probabil că lași în urmă sute de foi ce nu vor mai fi niciodată publicate.” ■ GrațIELa Benga consideră că, odată cu volumul *frumusețea bărbatului căsătorit* (Editura Vinea, 2009), Diana GeacăR „a depășit multe dintre slăbiciunile cărții de debut. Are, fără îndoială, timbru liric personal și rezerve de recuzită poetică prin care va putea deveni o prezență consecventă pe piața literară.” ■ Sunt publicate poeme de Adara Blaga și Florentin Sorescu.

[„**Tomis. Revistă de cultură**”, nr. 484 (7)] Felix Nicolau se vede nevoit să recunoască: „Uneori mă întreb în ce măsură creațiile ei din *postovoi parovoz. confesiunile dogmatistei* (Charmides, 2009) sunt douămiiste. De fapt, poeta nu este atât de puternică pe cât lasă să se vadă. Interiorizată, bulversată de amintiri, apărută de tristeți minimaliste. [...] Niciodată ironie sau protest. Unele dintre texte ar putea foarte bine să fie cântate la chitară, într-un compartiment obosit.” ■ Alina Costea observă că volumul jurnalistului și scriitorului Matei Florian, *Și Hams și Regretel* (Polirom, 2009) „a avut parte de o bună promovare și de o receptare în consecință. [...] În esență, romanul lui Matei Florian este într-adevăr o *carte cu pitici*, dar mai ales o *carte de dragoste*. [...] primul roman al lui Matei Florian se dovedește a fi cel puțin onorabil, potrivit pentru un public degustător de universuri compensatorii, infantile (în sensul bun al cuvântului) și nu în ultimul rând, lirice.” ■ Mădălin roșioru crede că cel mai mare atu al textelor „sprintare” cuprinse în volumul *Fratele mai deștept al lui Kalașnikov* (Editura Limes, 2010) „constă în abilitatea contagiantă a proteicului Horia Gârbea de a transmite cititorilor bucuria scriiturii sale. Autorului pare să-i fi făcut o enormă plăcere să-și migălească textele, presărându-le cu capcane, ca într-un joc pe calculator, și poate chicoti complice, anticipând reacțiile cititorilor – printre care surprinderea, alături de încântare, ocupă un loc de cinste.”

[„**Vatra. Revistă lunară de cultură (teorie, istorie și critică literară)**”, nr. 7 (472)] Prezentul număr este coordonat de redactorul-șef adjunct, Kocsis Francisko și ilustrat de Vasile Dub. ■ În „Tolle Lege” sunt publicate versuri semnate de Andrei Zanca. ■ Este redat un text inedit, în rubrica „De la vatra adunate și iarăși la vatra date”, o scrisoare trimisă de Ioan Mușlea lui D.C. [Dan Culcer]. ■ Pagina „Carmen saeculare” găzduiește versurile lui Ioan Moldovan. ■ În „Epica magna” este inclus textul semnat de Gheorghe Schwartz, „Adolescența lui Quasimodo-Erostrat.” (în fapt, un fragment din romanul *Cei o sută – Secretul Florența*, aflat în curs de apariție. ■ În „Murry’s Point”, Ion Mureșan publică textul „Revoluția din bucătărie.” ■ Rubrica „Asterisc” este rotunjită de versurile poetului Zeno Ghițulescu. ■ În „Chintă servită” sunt incluși Ion Oltean, Igor

Ursenco, Gabriela Toma, Alexandru Manta și Monica Patriche. ■ Cronici literare semnează: ■ Nicoleta Cliveș observă că „o retorică a simplității și o mai mare permeabilitate la tandrețuri este orizontul, ceva mai înseninat, spre care începe să se îndrepte poezia lui Cladiu Komartin. Pe acest drum, *Un anotimp în Bercești* [Ed. Cartier, 2009] s-ar cuveni privit în primul rând ca un volum de trecere, cu toate plusurile și minusurile ce decurg de aici.” ■ Lucia Țurcanu scrie despre „poezia simplității necăutate”: „La o încercare de a defini printr-o sintagmă cartea *Copilul din mașina galbenă* [Ed. Cartier, 2010] a Irinei Nechit, prima expresie care îmi vine în minte este «poezie de notație». [...] Irina Nechit nu face o poezie intelectualizată, și nici nu cade în confesiuni sentimentaliste. Ea alege tonalitatea firească a limbajului și creează o imagistică de o simplitate necăutată. [...] autoarea scrie o poezie care nu ține neapărat să se înscrie în rigorile vreunui *-ism* literar.” ■ Călin Crăciun rostește răspicat: „*Icarus cu aripi de bronz* [Ed. Universității de Nord, 2010] reprezintă simptomul care oferă certitudinea existenței unei infecții în organismul literaturii române, având ca nume «sindromul disipării spiritului critic». Localizarea sa este tocmai la nivelul editurilor obscure, în care oricine poate publica orice. [...] Oricâtă nevoie o fi de autonomie universitară ori de libera exprimare a opiniei, cazul de față este prea bătător la ochi să nu reclame măcar blamarea celor responsabili de editarea unei cărți care n-ar fi trebuit să apară niciodată.”

AUGUST

4 august

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1037] Marius Chivu scrie despre volumul coordonat de Andra Matzal, *Primul meu fum* (Editura ART, 2010): „Această antologie este de două ori provocatoare. În primul rând pentru că apare în plină cruciadă europeană împotriva fumatului în spațiile publice, apoi pentru că mizează pe ambiguitatea dintre fumatul tutunului și al marijuanei/hașișului. [...] *Primul meu fum* reconstituie din istorii personale întinse de-a lungul a trei generații experiența primului, dar uneori și a ultimului fum. O carte care vă poate ajuta să vă lăsați de fumat. Sau nu.” ■ Aflăm că „Săptămâna trecută s-a încheiat la Brașov cea de-a 16-a ediție a Cursurilor de limbă, cultură și civilizație românească organizate pentru cetățenii străini de Institutul Cultural Român (ICR). [...] Ce i-a «mânat pe ei în luptă», ce i-a făcut să vrea să învețe limba română și să ajungă până aici, la marginea Transilvaniei? [...] După mai multe discuții printre cursanți, am identificat (cel puțin) o categorie: cei pasionați de literatura lui Mircea Cărtărescu, care și-au dorit să cunoască limba română și România după ce au citit traducerile din *Nostalgia* și *Orbitor*.”

5 august

[„Cultura”, nr. 30 (285)] Adrian Stan observă că „Poate că *Noapte bună, copii!* [Polirom, 2010] nu intră în cele mai bune romane din 2000 încoace, cum se grăbea să anunțe Bianca Burța-Cernat, dar cu siguranță Radu Pavel Gheo este un prozator de calitate, cu auz pe fază, spontaneitate și, nu în ultimul rând, hărnicie.”

■ Rodica Grigore recenzează volumul semnat de Sawako Ariyoshi, *Dansatoarea de Kabuki* (Humanitas Fiction, 2009), traducere și note de Angela Hondru. ■ Al. Cistelcan scrie despre „Mircea Petean și optzecismul.” ■ Codrin Liviu Cuțitaru discută o „posibilă influență hegeliană necunoscută” sesizată în *Împărat și proletar*. ■ Ion Pece vede în Ion Creangă un „aristocrat al scrisului și plebeu fără operă.” ■ Valentin Protopopescu scrie despre volumul *Umbre și faleze* (Brumar, 2010) semnat de Dinu Flămând și ilustrat de artistul fotograf italian Saviana Tarsitano: „Ceea ce egalizează și înalță efortul ambilor artiști este corespondența «fără cuvinte», gândul unic ce-a răsărit în două minți diferite, nobila obsesie pentru concretizarea celei mai a-corporale entități concrete – umbra. Iar faptul că, în cele din urmă, cei doi artiști s-au întâlnit, s-au (re-)cunoscut și s-au pus de acord în legătură cu realizarea unei expoziții de fotografie comentată poetic, apoi cu realizarea acestui unic și straniu volum de versuri ilustrate fotografic, ține de minunea aproape mistică a unei coincidențe din ce în ce mai rare în zilele noastre tulburate de teroarea prozaismului cotidian.” ■ Recomandările revistei sunt: ■ Petre Gâtescu, Romulus Știucă, *Delta Dunării. Rezervație a biosferei* (Ed. CD Press, 2008): „Relația dintre numele celor doi autori și tema de cercetare ridică problema predestinării onomastice de pe culmi tulburătoare. Numele determină pasiunea sau pasiunea este determinată de nume?” (Mihai Iovănel) ■ Daniel Bănuțescu, *Ce bine e să fii Daniel Bănuțescu* (Cartea Românească, 2010): „O antologie cu cinci poeme inedite și multe «revizuite» (însă nu atât de «drastic» pe cât anunță autorul) din opera unora dintre cei mai buni trei poeți români de după 1990.” (Teodora Dumitru) ■ William Marx, *Rămas bun literaturii. Istoria unei devalorizări: secolele XVIII-XX* (Ed. România Press, 2008): „William Marx e una dintre puținele excepții care fac din actuala French Theory un teritoriu încă frecventabil.” (Andrei Terian)

5 august

[„Dilema veche”, nr. 338] Dosarul săptămânii poartă titlul „Avem și noi străinii noștri” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Angelo Mitchievici: „*Cinema* [Polirom, 2009] adună povestiri scrise în perioade diferite, unele texte păstrând o prea mare afectare lirică și o încărcătură sentimentală care, alături de conformismul narativ, le poate face greoaie la citit. Dacă textele remarcate de mine sunt mai noi, atunci procesul este evident unul de curățire stilistică, de dramatizare a ritmului narativ prin dialog și, mai ales, prin conturarea mai bună a personajelor și chiar a conflictului. În mod ironic, majoritatea povestirilor din *Cinema* nu sunt ecranizabile, dar calitatea lor vine tocmai din aceea stilistică

care pune cuvintele mai presus de imagine. Un mic paradox pentru prozatorul critic de film.”

5 august

[„**Observator cultural**”, nr. 278 (536)] ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Ioan Es. Pop se află, în aceste zile, în atenția Radiodifuziunii suedeze, SR. Cea mai veche emisiune din grila de programe SR, «Dagens dikt» («Poemul zilei»), prezintă, în prima săptămână a lunii august, selecții din volumul de versuri *Ieud utan utgång/Ieudul fără ieșire* de Ioan Es. Pop, apărut în limba suedeză în 2009, în traducerea lui Dan Shafran. Zilnic va fi difuzată câte o poezie în lectura actorului suedez Olof Buckard, iar fondul sonor va fi asigurat de piese ale unor compozitori români (George Enescu și Julien Matei) sau de inspirație românească (Béla Bartók). «Dagens dikt» se difuzează de luni până sâmbătă, la ora 12.00, din 1937 încoace. Emisiunea a devenit o instituție a culturii suedeze, cu o audiență record de peste 200.000 de ascultători. Fondatorul său, Pontus Bohman, și-a închipuit-o ca pe «un moment de reculegere profană în mijlocul zilei, o clipă de meditație și reflecție în agitația unei zile obișnuite». Alți poeți români care s-au bucurat în trecut de portrete similare sunt Nina Cassian și Marin Sorescu. Volumul *Ieudul fără ieșire* a beneficiat de numeroase recenzii, cea mai recentă fiind aceea din cotidianul «Sydsvenskan» de pe data de 26 iulie.” ■ „Administrația Fondului Cultural Național (AFCN), instituție aflată în subordinea Ministerului Culturii și înființată pentru a oferi finanțări nerambursabile proiectelor culturale, este contestată ca urmare a modului în care se desfășoară concursul de proiecte culturale pe 2010. Directorul interimar, Cristian Vasile Petcu, este și administratorul-șef al Facultății de Teologie a Universității Valahia din Târgoviște, instituție care a primit, în regim de urgență, finanțare pentru un proiect chiar de la AFCN. În plus, domnia sa răspunde personal scrisorilor de protest adresate ministrului Culturii, scrisori în care se cere inclusiv demisia sa. Nemulțumite de lipsa de transparență și de modul organizării selecției din acest an, mai multe asociații și artiști nu sunt de acord cu modul în care instituția funcționează în acest moment.” ■ Liviu Antonesei mărturisește că „textul care începe acum și care va continua pe parcursul câtorva episoade a fost inițial o conferință susținută, la invitația criticului Al. Cistelean, pe 29 noiembrie 2008, la Târgu Mureș, sub genericul «Conferințele Cetății». Cred că titlul genericului are o anumită ambiguitate benefică. Pe de o parte, ciclul respectiv de conferințe se desfășura – iar eu sper că încă se desfășoară! – în frumoasa Sală Teatru 74, adăpostită în Bastionul care a supraviețuit din cetatea mureșană, pe de alta, e limpede că genericul cu pricina are și o dimensiune legată de civism. Nu am avut la îndemână un text scris, ci doar un sinopsis al conferinței și niște liste de autori și nume. Din fericire, organizatorii au postat pe portalul www.culturainmures.ro filmul acesteia, după care am putut reconstitui textul de față. Am mai eliminat unele repetiții, bălbe și o parte a formulărilor apăsate orale – nu pe toate, până la urmă, a fost totuși o conferință!” ■ Paul Cernat

remarcă: „La aproape un deceniu de existență atestată critic, era timpul ca «douămiismul» poetic să fie prins și într-o antologie-bilanț (după culegerea inaugurală a regretatului Marin Mincu, nașul literar al fenomenului, care includea și proza noilor veniți). A mai existat, ce-i drept, și o antologie «externă», *No Longer Romanian Poetry*, Heaventree Press, Coventry, UK, 2007, realizată în colaborare de poetul douămiist Leonard Andrei-Aldea alias Adrian Urmanov și de prof. David Morley. Nu-i de mirare, căci, dacă n-a «beneficiat» de forța portantă a utopiilor care au produs și poeți mari, și *Poezie cu majusculă*, generația douămiistă a fost prima generație de poeți români care a beneficiat, fără ghilimele, de avantajele mediilor virtuale și ale «integrării europene» (burse de creație, traduceri în serie, turnee externe de lectură, workshopuri internaționale). De astă dată, antologatorul e un poet insider, oarecum excentric față de linia principală a fenomenului, fără autoritatea – în interiorul propriei generații – pe care o are Alexandru Mușina în sânul generației '80. [...] Un punct sensibil, care va stârni, probabil, discuții, are în vedere absențele nemotivate ale selecției. Unde sunt Marin Mălaicu-Hondrari, Andra Rotaru, Oana Ninu, Stoian G. Bogdan, între alții? De ce Doina Ioanid, dar nu și Ioana Nicolaie? De ce Dumitru Crudu, debutat în 1994, dar nu și Ștefan Baștovoi, Iulian Frunțașu, Mihail Vakulovski sau Alexandru Vakulovski? Asemenea chestiuni sunt, totuși, puțin relevante. O antologie se recomandă mai ales prin ce include, chiar dacă se poate și compromite prin ce exclude. Iar *Poezia antiutopică* – fapt esențial – nu se compromite prin ce reunește. Cred, apoi, că Daniel D. Marin a procedat corect reducând «douămiismul», ca fenomen generaționist, la poezie. [...] Experimentală (și experiențială) fără fasoane experimentaliste, obsesională și furioasă, plină de prospețime, de adrenalină și umori negre distilate, antologia retrospectivă a lui Daniel D. Marin se citește cu mai multă participare decât volumele fiecărui autor antologat, «întregul» fiind superior, calitativ, fiecărei «părți». Ceea ce e și bine (pentru marele text comun al generației), e și rău (pentru individualitățile care nu reușesc să spargă plafonul). Dar, cu toate rezervele care-i pot fi aduse, *Poezia antiutopică* [Editura Paralela 45, Colecția «Biblioteca românească», 2010] rămâne o antologie generaționistă densă, provocatoare și, aș spune, inevitabilă, care – îmi place să cred – nu va rămâne fără ecou și fără urmări.” ■ Despre aceeași antologie scrie și un cristian: „Nu sunt de părerea celor care se-ntreabă: «Cine e Daniel D. Marin ca să facă o antologie?». Deși... Dar, dacă toți microbiștii se pricep la fotbal și sunt (în sinea lor) antrenorii Naționalei, de ce n-am admite că toți douămiiștii se pricep la făcut antologii? Ce avem aici este greu de egalat. Un antrenor-jucător, desemnat să execute ultimul penalty, cel decisiv, reușește (cum-necum) nu doar un SB (season best), ci chiar un PB (personal best). Din naivitate sau din lipsă de talent (se întâmplă, exercițiul nu e întotdeauna totul), îl ratează. [...] 272 de pagini care impun un model și servesc o cauză. Modelul este cum nu se face o antologie, iar cauza este cum să vorbim despre douămiism fără să înțeleagă nimeni ce înseamnă. Cartea, așa cum e construită, este o catastrofă. O splendidă catastrofă. Splendidă

pentru că aduce în atenție niște texte, catastrofă pentru că le aduce cum le aduce. [...] Apărută pe un fond de așteptare cumva tocit (se vorbea de prea mulți ani de o antologie la o editură serioasă, se vehicula chiar numele lui Al. Cistelean pentru asta), antologia lui Daniel D. Marin deschide o cutie a Pandorei. Folosiți pe post de umbrelă generaționistă, editați în condiții de cascadorii râsului, pe tiraje puse în brațe și cu o difuzare de tombolă, premiați pe toate coclaurile pe unde se puteau scoate niște bani publici, poeții generației 2000 au învățat, de nevoie, să facă și compromisuri. Unul în plus aproape că nu mai conta. [...] Este, cronologic vorbind, a doua antologie extinsă a douămiismului publicată în țară. Antologia lui Daniel D. Marin are, paradoxal poate, un atu față de cea a lui Marin Mincu (*Generația 2000*, Editura Pontica). Beneficiază, conform spuselor antologatorului, de acordul scris al autorilor, lucru greu de imaginat în cazul antologiei din 2004. Sigur, criticul, prin felul lui de a fi și prin tot ceea ce a făcut pentru foarte mulți din tinerii douămiști, își putea permite să includă (ca în multe situații) texte fără să le mai ceară acestora acordul (34 de poeți și șapte prozatori). Personaj în sine, Mincu știa să taie și să spânzure, să laude și să pedepsească într-un exces de generozitate care l-a și caracterizat. [...] DDM e mai precaut. El se asigură că autorii și-au dat cu subsemnatul. Acesta este, în fapt, singurul punct forte al cărții. În forma aceasta, pentru că, veți vedea, DDM a pierdut pe drum tocmai ceea ce-i putea dădea consistență: propriul comentariu. [...] Așadar, despre ce vorbim aici (am selectat câteva răspunsuri date Andrei Rotaru, pentru agențiadecarte.ro, pe 27 iunie 2010): «Un tablou coerent și cât mai percutant a ceea ce s-a petrecut în poezia ultimilor 10 ani, aceasta a fost provocarea și în același timp viziunea. [...] Nu este o antologie a premiilor Academiei Române și nici a premiilor USR. Dar dacă unii factori externi nu și-ar fi pus amprenta, probabil că aș fi antologat în total 29 de autori, nu 25. [...] Nu am inclus debutanți promițători, ci doar debutanți notabili. [...] Nu știu dacă cei 25 sunt tinerii pe val. I-am selectat anume pe aceia care au toate șansele să reziste valurilor». Să reținem, așadar: 29 e numărul maxim, criteriul e valoarea. Și totuși: «De ce multe nume importante pentru acest douămiism au fost lăsate pe dinafară?»; «Pentru că eu nu le consider atât de importante».; O simplă reacție: «DDM mi-a cerut, încă de la colocviul de anul trecut de la Alba, niște texte pentru o antologie. În principiu, am fost de acord pentru că, de fapt, nu mă interesează antologiile, ci cărțile de autor. I-am zis da, însă nu am fost de acord să îmi selecteze el textele. Mi le-am selectat eu.» (Cosmin Perța). ■ Irina Georgescu observă că, încă de la primele două volume, „Teodor Dună promitea să devină un poet autentic. Promisiunea este ținută. Cu timpul, poezia lui Teodor Dună s-a limpezit. Totuși, se resimt și în cel mai recent volum al său, *de-a viul*, mici electrizări din cărțile anterioare. Prezentat sub formă ludică, discursul poetic este, de multe ori, retractil și inocent. [...] Teodor Dună păcătuiește prin seriozitate. Încapsulat în text, strâns în cutele coconului de mătase pe care îl țese, poetul riscă să-și conducă textul spre manieră. Poezia sa cade, uneori, în depresia povestirii. De multe ori, prea descriptiv, ajunge să aglomereze imagini

care prisosesc. *de-a viul* marchează însă, în mod cert, un salt calitativ față de volumele anterioare. [...] Poezia lui Teodor Dună se desface de toate poverile. Micile imperfecțiuni sunt acoperite de un stil precis, maturizat. *de-a viul* [Cartea Românească, 2010] poate fi omologat drept unul dintre cele mai bune volume de poezie din 2010.” ■ Silvia Dumitrache și Andreea Răsuceanu scriu despre cel mai recent volum semnat de Antonio Tabucchi, *Timpul îmbătrânește în pripă* (Polirom, 2010), traducere din italiană de Liviu Ornea. ■ Florin Iaru recenzează un volum așteptat cu nerăbdare: Ian McEwan, *Solar*, Editura Jonathan Cape, Londra, 2010. ■ Din articolul lui Liviu Ornea aflăm că „Cine are un pic de răbdare poate obține din baza de date a Thomson Reuters (cea simplu numită ISI) informații extrem de interesante și de grăitoare pentru stadiul în care se află știința românească în context global. Un coleg al meu a făcut-o și a constatat că există domenii în care contribuția românească (măsurată prin număr de articole din reviste ISI cu cel puțin un autor cu afiliere românească, luând în calcul și calitatea jurnalelor în care s-a publicat) este sub o miime din producția totală.” Din cele câteva cifre (miimi din total), reprezentând media anuală în 2005-2009, domeniul Literaturii adună un total de 0 (!). ■ Mădălina Diaconu discută volumul „intitulat oarecum neinspirat *Dragă Walter... Scrisori către un binefăcător 1976 – 2006* (Humanitas, 2010), [ce] reunește scrisorile trimise de Onica Busuioceanu lui Walter Biemel, în perioada amintită, și predate de destinatar tiparului după decesul autoarei, survenit în anul 2007. Pentru cei care n-au cunoscut-o pe Onica Busuioceanu, scrisorile – care, din motive lesne de înțeles, reproduc numai una din cele două voci care aveau să poarte un dialog neîntrerupt vreme de trei decenii – pot fi înțelese în primul rând drept o piesă de memorialistică valoroasă pentru a reconstitui literatura exilului românesc din ultimele decenii. [...] Cei care vor căuta în acest jurnal epistolar detalii picante despre colegi sau mediul intelectual vor fi dezamăgiți. Scrisorile sunt mărturiile unei singurătăți imense, ținute sub control și parțial compensate de pasiune, disciplină de muncă, independență, spirit critic, refuzul compromisurilor și – încă o dată – o luciditate admirabilă. Mai degrabă corespondența prezintă interes pentru fațetele multiple ale societății americane pe care le conturează și pentru evoluția în atitudinea autoarei, de la dezorientarea din primii ani și până la explicita deziluzionare din ultimele scrisori, când nu se sfiește să remarce similarități între degradarea politicii americane și dictatura trăită în România (urmând să șteargă scrisoarea din computer, după ce o va fi trimis...). [...] Detalii biografice suplimentare ar fi fost cu siguranță de dorit (editura remarcă doar într-o notă introductivă că fișa biografică a autoarei se rezumă la elementele menționate în corespondență, «neavând la dispoziție alte materiale». Pentru a încheia, «Scrisorile către un binefăcător», cum a fost subintitulat volumul, atestă în mod exemplar varianta fericită a relației dintre Binefăcător și «Beneficiarul» binefacerilor sale, o relație în principiu delicată, întrucât presupune, din partea unuia, să-și admită fragilitatea și dependența de celălalt și să fie capabil de recunoștință, iar din partea celuiilalt, să facă binele fără a umili.

Amândouă virtuțile sunt dificile, ambele sunt de o desuetudine care aproape deșteaptă nostalgia.” ■ În articolul său, Peter Dan (se) întreabă dacă „dacă distorsiunile observabile în societatea românească contemporană sunt efectul interacțiunii dintre trauma reprezentată de viața în societatea comunistă totalitară și mecanismele psihologice de apărare declanșate de nevoia de adaptare la evenimente extreme, tendința de autojustificare și tendința universală de a atribui menire evenimentelor din viața noastră. Un prim pas ar fi să stabilim dacă varianta românească a comunismului totalitar poate fi considerată un eveniment traumatic colectiv.” ■ Antoaneta Ralian adresează următoarea scrisoare redacției: „simt nevoia să vă scriu, să-mi vărs năduful, să mă adresez unor minți luminate, pentru că mi s-a ivit o problemă mai deosebită, la care nu găsesc răspuns. Nu aștept, Doamne ferește, să mi-o rezolvați voi, în redacție, sau să-mi dea sfaturi unul dintre inteligenții voștri cititori. O scriu mai mult ca un exercițiu de exorcizare, pentru că m-a atins la o coardă foarte sensibilă: teama mea de ridicol, la bătrânețe, și dorința mea de a rămâne o doamnă stimabilă și respectabilă, ca în romanele mele englezești. Pe scurt, nu reușesc să mă lămuresc dacă o anumită acțiune de-a mea a fost etică și eroică (cum m-am flatat eu că ar fi) sau rizibilă și ridicolă (cum o văd toți ceilalți). Acum câteva săptămâni, am primit un telefon de la o editură serioasă, cu care nu am mai colaborat până acum, și care-mi cerea acordul pentru reeditarea unei traduceri de-ale mele, într-una dintre edițiile ieftine, de chioșc, distribuite împreună cu un cotidian. Cum lucrarea respectivă (care mai fusese reeditată) nu avea alte angajamente contractuale, am acceptat pe dată. Mi-am făcut calculele inerente, și fiind vorba de un roman sub 300 de pagini (traducerile se plătesc la pagină), la tarifele jalnice practicate de editurile Humanitas sau Polirom, cu care lucrez, mi s-ar fi cuvenit 13-14 milioane de lei. Picați din cer, acum, când mi se micșorează simțitor veniturile. A venit la mine acasă, pentru semnarea contractului, un reprezentant al editurii. Un tânăr (tânăr în raport cu mine), pe care îl cunosc de mult, extrem de politicos, de manierat și de stilat, trăsături care, pe o cucoană de modă veche ca mine, o dau gata. Fiind editor versat, reprezentantul editurii s-a priceput să-mi umble și la orgoliu, repetându-mi că ei mă consideră un «brand» și mă tratează ca pe un brand. Ei, când am aflat că sunt și «brand», am devenit plastilină. Am furișat elegant o privire în contract, la «remunerație», și am văzut suma de 8.000 de roni. Trebuie să mărturisesc că în materie de matematică și de tehnică eu sunt totalmente obtuză (ca să folosesc un eufemism și să nu spun «cretină»). În percepția mea, cei 8.000 de roni au echivalat cu opt milioane de lei vechi. Mi s-a părut cam puțin pentru un «brand», dar m-am jenant s-o fac pe precupeața față de tânărul atât de manierat, și apoi era prima oară când colaboram cu editura respectivă și mi s-au promis și alte multe reeditări etc. Așa că am semnat contractul. În fond, o reeditare la care nu mai lucrez, și o carte sub 300 de pagini. După plecarea tânărului, am luat contractul la puricat. Și, brusc, am avut o revelație. «Stai, domnule, 8.000 de roni nu sunt opt milioane de lei.» Am început să calculez băbește: dacă 100 de roni înseamnă

un milion, atunci 8.000 de roni... Nu se poate! Am folosit și un calculator de buzunar: același cârnat de zerouri. Am telefonat unei cunoștințe – contabil; mi-a confirmat că 8.000 de roni sunt 80 de milioane de lei. Am simțit că îmi cade tavanul în cap. În cei 56 de ani de când sunt traducătoare, nu am încasat niciodată o asemenea sumă pe o carte, nouă sau reeditată. Pe trilogia Henry Miller, traducere nouă, dificilă, care a însumat vreo 2.500 de pagini, am încasat circa 60 de milioane, primite cu țârâita și cu miluina pe parcursul a aproape 10 ani. Pe trilogia *Sfârșit de capitol* de Galsworthy – 1.200 de pagini –, reeditată acum câteva luni, mi s-a plătit, în rate, mai puțin de jumătate din suma promisă acum, și încă nu mi s-a achitat ultimul sfert din drepturi. 80 de milioane pe o reeditare de mai puțin de 300 de pagini, la care nu mai am de lucrat? Mi s-a părut demential, indecent, ceva «ce nu se face». Sunt o impulsivă și acționez întotdeauna sub primul impuls. În aceeași zi, i-am telefonat domnului manierat și i-am spus că mi se pare indecent să accept suma propusă de ei. După o tăcere stupefiată, m-a întrebat cât doresc. Am cerut mai puțin decât îmi oferiseră, cam la jumătate. N-am vrut să primesc 8.000 de roni. Suma era, oricum, mult mai mare decât cea care se oferă în mod obișnuit, adică mai mare față de prețul pieții. Reprezentantul editurii mi-a răspuns că, atunci când o să-i comunice directorului său «pretențiile» mele, acesta o să cadă de pe scaun. Ulterior, mi-a povestit că i-a comunicat la telefon directorului, care l-a întrebat: «Îți bați joc de mine?». Întrucât aveam convingerea că am făcut un gest lăudabil, i-am povestit totul unei prietene, o intelectuală rafinată. Mi-a relatat că au râs de s-au prăpădit, ea și soțul ei, la masă. Le-am înveselit cina. Și de atunci au tot râs de mine. Puțin intrigată, i-am povestit și unei alte prietene, traducătoare talentată. A izbucnit în râs în fața mea, mi-a cerut să-i repet povestea, pentru că nu-i venea a crede, și m-a anunțat că abia așteaptă să-și amuze și soțul. Atunci am început să povestesc diverselor cunoștințe, din curiozitatea de a le urmări reacția. Nu așteptam felicitări pentru o faptă bună, n-am ajutat o bătrână să treacă strada. Dar aș fi vrut să aud măcar un singur om spunându-mi: «Da, a fost un gest normal, ai procedat logic». Un bun prieten m-a avertizat că gestul meu ar putea denota un început de scleroză. M-am speriat rău și m-am supus singură unor teste mentale. După ce m-am întrebat, am constatat că știu în ce an suntem și cine-i președintele țării (primele întrebări care i s-au pus lui Iris Murdoch când a făcut Alzheimer). Ba chiar am început să rememorez, în gând, tabla înmulțirii. Femeia care îmi face menajul și care a asistat, involuntar, la unele discuții telefonice, mi-a spus dezaprobator: «Vedeți ce pățiți dacă nu vă sfătuiți cu mine și faceți totul de capul dumneavoastră?». Singurul om care m-ar fi aprobat ar fi fost soțul meu, pentru că amândoi formam o pereche de fraieri desăvârșiți. Regret ce am făcut? Nu. De ce scriu la ziar? Poate că dintr-o înconștientă nevoie de a mă lăuda sau poate că din speranța că printre mințile strălucite de acolo s-ar putea să încolțească și o altă reacție, un bob de normalitate, de înțelegere că, pe undeva, trebuia să existe și puțină cuviință.; P.S. Dacă aș fi văzut coperta cărții înainte de contract, aș fi cerut 100 de milioane, daune morale pentru D.H.

Lawrence. Romanul despre care am scris în această scrisoare (care mi-a provocat atâtea frământări) este *Amantul doamnei Chatterley*, apărut la Editura Litera Internațional și distribuit prin «Jurnalul național». Cine a trecut pe lângă literatura engleză știe că e romanul unei pasiuni instinctuale dintre o «Lady» sofisticată și frustrată sexual și un pădurar, un bărbat primitiv, un om al naturii, contopit cu fauna și cu flora pădurii; tocmai primitivismul și fundamentala naturalețe, simplismul lui de animal uman o atrag. Or, pe coperta reeditării, apare un tip tras la patru ace, cu un costum elegant, gri-bleu, cu cravată, o țigară lungă în mână și cu ochelari albi de soare (de firmă, probabil). Un «amant» în viziunea VIP-urilor Sexy Brăileanca sau Simona Senzual. Bietul D.H. Lawrence, cu viziunile lui bucolice!” ■ Geo Șerban își amintește că „Patru, cinci săptămâni după solstițiul de vară din 1990, primeam de la Bonn întâiul număr al revistei «Argo», scoase de poetul Alexandru Lungu și de soția sa Micaela. Sunt 20 de ani de atunci și parcă s-a întâmplat ieri. O revistă rezervată în exclusivitate poeziei și desenului, pusă la dispoziția autorilor aflați mai demult sau mai de curând în afara țării, mai mult sau mai puțin adaptați condițiilor emigrației. Al doilea număr a apărut sub semnul solstițiului de iarnă. Și tot așa, din solstițiu în solstițiu, vara și iarna, an după an: 1991, 92, 93; 10 numere, 15, 20, ca o pulsație regulată a unei inimi uriașe hărăzite să trimită sânge proaspăt în arterele vieții spirituale a românilor răspândiți în cele patru zări. Nu ne-a lăsat, în primul rând, să uităm unii de alții, că a existat un Ștefan Baciuc la Rio de Janeiro sau Honolulu, un Paul Păun la Haifa, un George Tomaziu la Paris ori un Ștefan Munteanu la Los Angeles. [...] Poate că cea mai constantă prezență pe tot parcursul acoperit de Argo, între 1990-1999, va fi fost a Gabrielei Melinescu (de la Stockholm) în dublă ipostază, de rafinată poetă și fremătătoare graficiană, de o nobilă vervă a fanteziei în ambele registre. Un avertisment atrăgea atenția din capul locului: «Argo nu se pune în vânzare și nu se lasă cumpărată, ci se dăruiește celor dornici a o citi». Condiția era să confirmi, după fiecare număr, că ții să urmărești cu perseverență cine, cu ce har venea să sporească prestigiul magicei «corăbii de hârtie». Într-o lume subjugată de lăcomie materială, «Argo» întruchipa apologia inteligenței, fiind capabilă să solidarizeze aspirații omenești legitime de a frânge barierele egoismului și de a privilegia capacitatea de visare. Pilda cea mai consistentă de altruism nedrămuț o furnizau chiar soții Micaela și Alexandru Lungu, prin conceperea și înfăptuirea practică a revistei, de la obținerea colaborărilor, așezarea manuală a materiei în pagini, tipărirea efectivă și expedierea către cercul fidelilor de pe toate meridianele. Să nu ometem că poetul Alexandru Lungu urzea în același interval, între solstiții, alte și alte plachete de poezii, mereu străbătute de fiorul spontaneității, într-o înfățișare elegantă, sfidând orice standardizare. Apoi, împreună, Alexandru și Micaela veneau să lanseze, alături de prietenii din țară, fiecare nouă izbândă editorială a poetului. Fie că era vorba de masiva selecție de la Albatros (*Roua de Apocalips*, în 1998), de *Cerneala și sângele*, în regie proprie (Argo, 2002), ori, mai încoace, de *Îngerul și îngeră* (la editura Vinea, 2008), cu presentimentul

iminenței despărțiri definitive, întotdeauna vocea inconfundabilă a lui Alexandru Lungu lăsa în urmă reverberații lirice de cea mai autentică vitalitate. Ne-au rămas încrustate în memorie, spre a ne spori încrederea că energiile înmagazinate în creația poetului vor fi în stare să-i întrețină faima. Poate fi liniștită Micaela, faima aceasta este un scut lăsat moștenire ei, de Alexandru, ca s-o apere pe toată durata absenței lui, să-i fie alinare împotriva asalturilor insidioase ale singurătății.” ■

„Iată că, după ce acum un an publica în «Observator cultural» (nr. 485, din 30 iulie 2009) un splendid text (mărturie directă/confesiune abruptă/strigăt de revoltă) despre ea însăși și lumea din jurul ei, duduca Maria-Paula Erizanu ot Chișinău ne livrează și o carte. Un frumos și bine machetat volum, cu text trilingv și hardcover, sub titlul deja consacrat *Aceasta e prima mea revoluție. Furați-mi-o.* (Editura Cartier, 2010). Dureros și amar strigăt de disperare al unei generații lipsite de prezent și care chiar crede, chiar mai crede, în vise, iluzii și speranțe. Este multă inocență, candoare, dar și o aspră luciditate în acest strigăt de albatros rănit. [...] Am urmărit și eu anul trecut, cu emoție și revoltă, ce s-a întâmplat la Chișinău, toate mizeriile și atrocitățile îndurate de tinerii de acolo bruscați, loviți, bătuți, arestați și chiar uciși. Același spectacol oribil al atrocităților comise de «organele Statului», aceleași porcării care s-au tot repetat într-o zonă a lumii unde nu doar oameni ca Pușkin, Ceaikovski și Cehov au fost adulați, ci și neoameni ca Lenin și Stalin, ca Drzejinski, Beria și Jagoda. Maria-Paula Erizanu avea doar 17 ani când a devenit nu doar un simplu observator, ci și părtașă directă la revolta unor tineri care nu mai voiau să accepte minciuna și teroarea unui sistem vetust. [...] Dacă părinții se tem pentru slujbele lor mizere, pentru puțină lor agoniseală și tremură pentru viețile lor mediocre colorate de concertele lui Botgros, cei din generația Mariei-Paula nu au nimic de pierdut. Pot spune că regele e gol și că trăiesc cu toții în promiscuitate și minciună. Doar cu poemele lui Matcovschi și Grigore Vieru, doar cu statuia lui Ștefan cel Mare și limba română ciuntită de caractere chirilice nu se poate trăi demn și frumos. Maria-Paula Erizanu își onorează vârsta, frumusețea inimii și a sufletului ei curat. Cartea ei, apărută la Cartier, în doar 510 exemplare, ar merita să fie reeditată și relansată nu doar în Moldova și România. Ar fi un alt Howl al unei alte generații. Bravo Maria-Paula Erizanu! Take care!” citim în rubrica „Lecturi în vreme de austeritate”, ținută de Cristina Manole. ■ Din articolul lui Marius Ghilghezan aflăm „cine și ce mai citește pe litoralul românesc”: „Cartea se vinde extrem de prost. Un întreprinzător din Eforie Sud a închis chioșcul după o lună. Vânduse 20 de titluri și acelea la prețuri reduse. În fața Cazinoului, o dugheană albă cu titluri atrăgătoare pentru un anumit public: Neagu Djuvara – *Amintiri din pribegie*, Gabriel Liiceanu – *Scrisori către fiul meu*, toate cele trei cărți ale Aurorei Liiceanu: *Prin perdeaua*, *Rendez-vous cu lumea*, *Patru femei, patru povești*. Fata care vinde cărți n-are cumpărători. Pentru a-i trece vremea, face diverse calcule pe un caiet rufos. Greu o scoți din povara gândurilor. Aștept vreo zece minute. Nimeni nu este interesat de cărți. Lumea trece impasibilă, molfăind vreun kebab sau vreo clătită. Într-un

târziu, catadicsește. «Cu ce vă pot fi de folos?»; «Cu lista de vânzări», am răspuns sec. «Ce titluri merg?»; «*Codul lui Oreste, Simbolul pierdut*, cărțile de copii și, bineînțeles, Nora Roberts.»; «Dar cele din seria *Twilight*?»; «Mai greu. Sunt mai scumpe.» Vândătoarea îmi spune că lucrează la un distribuitor din Constanța. În Mamaia au trei puncte de desfacere. Aproape deloc nu se vând cărți, comentează ea. Surpriza cea mare de anul acesta este punctul din stațiunea Venus, singurul care mai mișcă. Acolo se fac vânzări și de 15 milioane de lei pe zi, dar se vinde și presă. «Niciun an nu a fost așa de prost», comentează ea. Pe faleza din aceeași stațiune, o tânără citește *Provizorat*, ultima carte a Gabrielei Adameșteanu. Aflu că o cheamă Cristina Tudoraș și e studentă la Drept, în anul al II-lea, la București. «Încerc să o înțeleg. Nu știu dacă am și reușit», spune ea despre carte. S-a lăsat fotografiată, se miră că-i dăm atâta atenție, i se pare normal să citească autori români. Și dacă nu în vacanță, atunci când? Am trimis la București, la «Observator cultural», această imagine. Și apoi m-am jucat, scriind pe nisip cuvântul «book». Câteva zeci de secunde valurile nu l-au șters, apoi...[...] Pe plaja din Mamaia, greu dai peste vreun cititor de cărți. Revistele *glossy* sunt răsfoite în bătaia soarelui. Comentarii aprinse despre noile aventuri ale starurilor locale, noua modă și curele de slăbire sunt singurele legate de vreun subiect așa-zis cultural-monden. [...] La Techirghiol, baza de tratament este plină de pacienți. Doar rafturile microlibrăriei de la parter sunt goale. Nici colecțiile de la «Adevărul» nu merg. «Oamenii vor liniște și băi de nămol», mă lasă asistenta-șefă perplex. «Dar cărțile?» «Agită gândurile... și așa avem destule pe cap, numai de cărți nu ne arde.» Pe masa ei, răsare dintre fișe un rebus pe jumătate completat. Îl acoperă nervoasă. Din difuzorul televizorului de pe hol, răzbate vocea unui nou analist, care discută despre moartea Mădălinei Manole. «Săraca!», îmi spune și dă să iasă afară. «Dar biblioteca?»; «N-avem și basta.»; ■ În editorialul său săptămânal, Daniel Vighi povestește: „Băiguiam versuri bacoviene prin cimitirul evreiesc timișorean, despre alaiuri funerare semite care traversau târgul prin ploaie de toamnă mărunță, gata, gata să dea în spicul alb al lapoviței, și mă adăugam, alcoolizat, asemenea poetului, în alai. Dacă bine îmi aduc aminte, versurile sunau cam așa: «În murmure stranii semite/ M-adaug și eu în convoi/ Și nimeni nu știe ce-i asta». [...] Securitatea Timiș n-a știut despre aceste peregrinări la vremea nopții, prin cimitirul evreiesc, le știau pe celelalte, după cum i-au spus răposatului poet de cartier Gheorghe Pruncuț, actant-mistagog al unor beții prin birturi proletare, care a fost tot pe atunci arestat, căruia i s-a spus, ca să aflăm cu toții, cum că, vezi bine, ei știu, ne urmăresc și adună dovezi cu care se vor năpusti asupra-ne, când va veni vremea. L-au pus să recite versuri pe slăbănogul romantic al birturilor proletare Oltul, Cățeaua Leșinată, Grădina de vară Cîna, Calul Bălan, Aroma, și el a trebuit să explice ce e cu versurile: «Nu voi minți nicicând că-i primăvară/ Un soare fals dă ordin să trăim/ Și-ngenuncheată școala milenară/ E virgula ce-așteaptă să vorbim». Ce e aia «școala milenară», l-au întrebat la anchetă, ce e, mă, aia virgula și ce așteaptă ea, cine-i soarele fals, cine-i primăvară?

Numai întrebări al căror răspuns depindea și de bețiile la vreme de noapte prin «țințirime», cum le alinta poetul de bodegi cu care ne rătăceam printre monumente funerare din secolul al XIX-lea. «Ce credeți că noi nu știm?», i s-a spus, ca să aflăm cu toții cum stă treaba și să bage spaima în poporul scriitoricesc optzecist timișorean care, drept să spun, s-a cam pleoștit după aceea, că intram în cimitire regulamentar, de Ziua Morților, pe la vremea amiezii, așezați pe bănci dosite, printre tuia și cruci de marmoră, ca să fim mai greu dibuiți de ochiul atotvăzător al colonelului Indrei, care răspundea de scriitori. N-a știut, totuși, Indrei Andei cum am dat noi buzna, într-o noapte de vară africană, prin cimitirul evreiesc. Dacă ar fi știut, altfel ne-ar fi prelucrat!”. ■ Michael Haulică poartă un dialog cu Ștefan Ghidoveanu, prezentatorul celei mai vechi emisiuni de SF din Europa, „Exploratorii lumii de mâine”: „*Nu regretă vemurile când făceai reviste, almanahuri, îngrijeai colecții de SF pe la edituri?*”; Ba da, dar cum nimeni nu s-a înghesuit în ultimii ani să-mi mai propună așa ceva, subiectul pare a fi lipsit de importanță.; *La final, întrebarea obișnuită: ce mai face traducătorul Ștefan Ghidoveanu? La ce mai muncește?*; În prezent, la un roman semnat de Walter Jon Williams, *The Praxis*, primul din trilogia *Dread Empire's Fall*, pe care-l traduc împreună cu soția mea, Cristina Ghidoveanu. Este vorba despre un *space opera* de o factură mai aparte, în stilul deosebit al lui Williams și care va apărea în toamna acestui an la Editura Leda.”

6 august

[**România literară, nr. 29**] Tema lunii este „Locuri și oameni.” ■ În editorialul său, „Centrul lumii pentru uz personal”, Gabriel Chifu oferă și o explicație pentru alegerea temei: „Am hotărât să propunem ca temă a lunii august una simplă, care decurge firesc din tema adusă în atenție luna trecută: de data aceasta lărgim cadrul, nu numai Bucureștiul descris de scriitori, ci și alte locuri din țară. A fost sugestia Irinei Petraș, care și deschide această serie cu o pagină dedicată Clujului [„Clujul din cuvinte sau locuirea cu stil”]” ■ Ioana Pârvulescu publică fragmente din jurnalul ținut în perioada scrierii romanului „Viața începe vineri.” ■ Din pagina de recenzii aflăm despre următoarele volume: ■ *Ce au fost boierii mari în Țara Românească? Saga Grădiștenilor (secolele XVI-XX)*, Humanitas, 2010, o carte despre care Antonio Patraș crede că: „năzdrăvanul Neagu Djuvara nu putea să nu scrie și istoria propriei familii, restituită în volumul de față în maniera pasionantă a unei veritabile «saga». Autorul demonstrează aici, cu argumente foarte convingătoare, că politica și diplomația au fost din cele mai vechi timpuri atribuțiile marilor boieri, din rândul cărora s-au ales o vreme și voievozii. [...] Neamul degenerază și se stinge în cele din urmă «în dureri: moarte timpurie, sinucideri, copii din flori, alienație mintală». Dar nu e un adevărat miracol că ultimul supraviețuitor al stirpei lui Bunea și Chiajna Grădișteanca a ajuns să-i scrie povestea?” ■ *Sacral și imaginarul poetic românesc din secolul al XX-lea* (Ed. Psihomedica, 2010) de Cezar Boghici, despre care Radu Vancu crede că: „La cât de rarefiată

e lista cu studii autohtone notabile pe tema aceasta, cel al lui Cezar Boghici ar trebui să se impună fără niciun efort în zona pozițiilor fruntașe. Însă tot acolo ar fi meritat să figureze și în situația contrafactuală în care rafturile bibliotecii ar fi gemut sub greutatea studiilor de poetică a sacrului, estetică teologică, teopoetică, poetică mistică ș.a.m.d. Pentru că meritele lui Cezar Boghici sunt multiple. [...] Ce i-aș reproșa lui Cezar Boghici nu-i atât faptul că, fiind un bun *close reader*, e totuși prea cuminte față cu autoritățile de tot soiul și de toată mâna, fie ele teologice sau filologice; i-aș reproșa, adică, nu cuminenția, ci... generozitatea: 76 de poeți mistici, creștini sau religioși pentru un secol mi se pare neînchipuit de mult. Aș fi preferat ca Boghici să ia, bunăoară, *Panorama critică* a lui Marin Mincu și să aleagă dintre cei 94 de poeți de acolo pe cei maxim 15 care-i ilustrează teza. Care ilustrare ar fi fost, firește, și o imbatabilă apărare.” ■ *Ținuturile sudului* (Ed. Paralela 45, 2010), despre a cărei autoare Raluca Dună observă că: „Andra Rotaru a crescut mult de la primul volum la acesta, stilul ei a devenit sigur, matur, s-a feminizat; este o scriitură «coaptă», lucrată și în același timp proaspătă. *Ținuturile sudului* este un volum pe care îl citești cu plăcere, îl răsfoiești apoi la întâmplare și versurile curg, învăluitoare. În ele nu afli nici durere, nici bucurie, nici sfârșire, dar nici împlinire, ceea ce îți permite o lectură confortabilă emoțional - în sensul bun al cuvântului -, într-un registru și într-o cheie moderată, a unui lirism ne-tensionat și ne-tensionant, dar totuși convingător.” ■ *Autobuzul cu cocoșafi* (Ed. Charmides, 2010) despre care Iulia Iarca crede că este „cartea unde Nora Iuga s-a jucat cel mai mult cu mijloacele de expresie. Efectul rezultat este un liric ludic, comic și serios în egală măsură. [...] Păcat că instrumentarul de expresie nu merge mai departe de mijloacele pe care și ludicul, și liricul le cunoșteau deja în literatura noastră.” ■ Cosmin Ciotloș discută volumul de publicistică semnat de Matei Vișniec, *Cronica ideilor tulburătoare. Sau despre lumea contemporană ca enigmă și amărăciune* (Polirom, 2010): „Nu e nimic superficial în această *Cronică a ideilor tulburătoare*, o spune chiar titlul. În schimb, profesionalism gazetăresc cât încap, căci Vișniec și-a făcut mâna la BBC, la Radio France Internationale. Pentru el, însăși noțiunea de presă are altă acoperire decât pentru cei obișnuiți cu cotidienele românești (ca să nu mai zic de cei care frecventează publicațiile culturale, cu ritm de apariție în cel mai bun caz săptămânal). Iar exigențele mai mărunte ale acesteia nici nu se discută: orice articol trebuie să plece de la o informație de relativă actualitate, să nu treneze niciodată, să facă la nevoie risipă de ingeniozitate și, foarte important, să spună mai mult decât suma cuvintelor care îl compun.” ■ Este publicat un „nume nou în poezie”, Naomi Ionică, împreună cu aprecierile lui Andrei Bodiu: „Filonul redescoperit de Naomi Ionică nu este cel pe care evoluează grosul oștirii poetice douămiiste, care se revendică ostentativ de la neoexpresionismele de tot felul. Dacă ar fi să-i găsec spirite afine, le-aș putea pomeni pentru prospețimea percepției realului pe Simona Popescu și pentru autenticitatea transcrierii sentimentului de singurătate pe Letiția Ilea.” ■ Sorin Lavric scrie despre volumul lui Gelu Negrea, *Secretul lui Don*

Juan. 1001 aforisme (Ed. Palimpsest, 2010): „În genere stilul aforistic este un atribut al autorilor de respirație scurtă, lipsa vocației epice încurajând forma concisă în dauna expresiei laborioase. Nu acesta e cazul lui Gelu Negrea, pofta sa narativă vădindu-se în romanul *Codul lui Alexandru* (2007) sau în *Dicționarul subiectiv al personajelor lui I. L. Caragiale* (2009). [...] În concluzie, un volum cu multe aforisme memorabile, a cărui principală virtute este că îți sugerează ideea unui studiu de caz.” ■ Mihai Zamfir îi dedică un eseu poetului Dimitrie Anghel. ■ Gheorghe Grigurcu discută volumul de memorii ale lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Ed. Polirom, 2010): „Prostul obicei (...) acela de a denunța la alții defectele asemănătoare cu ale tale (Proust)” este citatul cu care debutează rândurile despre un „cărturar impozant, cu enorme ambiții sub care însă se întrevăd mai ales apetențele cantității (reflexă suplinire a unei mai creatoare originalități), Adrian Marino poate da impresia unei cuprinderi de ansamblu, a unei «sinteze», a unui «enciclopedism». El însuși ținea a cultiva o asemenea imagine de ciclop livresc, purtând pe umeri imense poveri de referințe, jucându-se cu sugestia totalității. Dar o privire mai atentă ne îngăduie acum, și cu ajutorul masivului *op* autobiografic, *Viața unui om singur*, să constatăm delimitări, fisuri, insuficiențe acolo unde ne-am fi așteptat la o integrare deplină, la un triumf al întregului. [...] Nu credem că există un caz în spațiul culturii românești care să producă dovezi mai derutante ale faptului că un intelectual de notorietate s-a aflat mereu pe alături de ceea ce și-a propus a face, că și-a greșit, dacă nu ținta, măcar, adesea, mijloacele convocate pentru a o atinge. [...] P.S.: Ne-au surprins o sumă de aprecieri asupra lui Adrian Marino, generate de apariția cărții pe care am comentat-o mai sus («iradianță altruistă», «civilitate desăvârșită», «exemplu de manieră intelectuală a unei lumi aproape dispărute» ș.a.m.d.), cărora nu li s-ar putea găsi altă explicație rezonabilă decât aceea că, printr-un gen de contagiune obscură, o exagerare naște alte exagerări.” ■ Nicolae Scurtu aduce noi contribuții la bibliografia lui George Mărgărit: „Epistolele ce se publică acum sunt trimise lui G. Călinescu, directorul revistei «Lumea», în paginile căreia G. Mărgărit are trei prețioase colaborări care nu au fost menționate în nicio biografie sau micro-exegeză a celui ce a scris *Colocviile pădurii*. Se impune, imperios, o revizuire integrală a istoriilor și dicționarilor literare care au apărut până acum, evident, după o lectură atentă a operei și o cercetare minuțioasă a biografiei și biobibliografiei scriitorului, indiferent de valoarea estetică sau de ierarhia în care se află.” ■ Simona Vasilache scrie despre volumul *Călătorie cu funicularul. Poeme (fragmente)*, Ed. Unu, 1934, unde „Sașa Pană este, pesemne, cel mai puțin avangardist și cel mai mult poet.” ■ Sunt publicate poeziile lui Ioan Evu. ■ Teodor Vârgolici vorbește despre I. Opreșan, care, „până acum, și-a dobândit un bine-meritat prestigiu de istoric literar și folclorist. Iată că, recent, I. Opreșan se afirmă într-o nouă ipostază, aceea de prozator. Edificator este volumul intitulat *Flori de cer albastru* (Ed. Saeculum I.O., 2009), cuprinzând, după cum însuși autorul precizează, «proză pseudo-fantastică.» [...] Povestirile lui I. Opreșan excelează

printr-un dinamism captivant, acordând imaginarului o reală funcție emoțională.”

■ Poemul săptămânii îi aparține lui Romulus Bucur. ■ În avanpremieră editorială este publicat un fragment din romanul scris de Andrés Barba, *Buna intenție*. Romanul se află în curs de publicare la Ed. Vellant, în traducerea Luminiței Voina-Răuț. ■ „Cele două motive pentru care n-ar fi cazul să scriu despre romanul *Și atunci ne-au terminat*, de Joshua Ferris (Humanitas fiction, 2010), traducere din engleză de Cornelia Bucur, sunt: 1) «România literară» a reprodus un fragment din traducere [vezi nr. 16 din 7 mai al «României literare»], așadar cititorii revistei au aflat că există o versiune românească a cărții *Then We Came To The End* (Little, Brown and Company, 2007) și și-au putut forma o părere despre ea.; 2) îmi vine greu - este o idiosincrasie agravată pe măsura trecerii vremii - să citesc literatură tradusă din limbile pe care le cunosc. Doamna Cornelia Bucur este, mă grăbesc să spun, o traducătoare deosebit de calificată. Îmi mărturisesc handicapul nu pentru a-i aduce vreo critică, ci doar ca să spun că el îmi diminuează plăcerea lecturii pentru că o face mai puțin cursivă. Poticnelile provin din tendința instinctivă de a retraduce mental anumite formulări, de a-mi reprezenta forma originală, ceea ce-mi distrage atenția de la conținutul textului”, mărturisește Felicia Antip în „Cronica de carte străină.” ■ În „Meridiane” găsim următoarea observație: ■ „Nu știm ce citesc românii pe plajă (recomandările culese de Alexandra Olivotto din «Evenimentul zilei» nu sunt neapărat de sezon), dar știm ce crede hebdomadarul «L'Express» din 3 august că citesc francezii: politică. [...] Vi-i închipuiți pe românii cu stare (căci aceia fără stare nu merg la mare), pe plaja de la rex din Mamaia citind *Ponta-Antonescu. Duelul, Războiul palatelor* sau *Cei șapte ani de-acasă ai lui Gigi?*” ■ Este publicat un text al Prof. Horia Hațieganu, trimis redacției: „În p. 24 din numărul 27 al «României literare», am citit nota intitulată «Tatăl moșilor», semnată, ca și celelalte de la «Ochiul magic», Cronicar. Povestea primarului Teodor Șuşman din Răchițele, Cluj, și a celor trei fii ai săi care s-au refugiat în munți încă din august 1945, tatăl sinucigându-se în decembrie 1951, cu ultimul glonț care-i mai rămăsese, ca să nu cadă în mâinile Securității, o știam din romanul lui Aug. Buzura, *Fețele tăcerii*. Cu toate concesiile făcute de cunoscutul romancier Cenzurii anilor '70, când romanul a văzut lumina tiparului, tragedia care l-a inspirat (sunt prea multe similitudini între realitatea dezvăluită azi de Marius Oprea și ficțiunea romanească pentru ca să fie vorba de altă întâmplare) străbate în paginile romanului său și emoționează. Ceea ce mi s-a părut scandalos este reacția (relată de Marius Oprea în reportajul lui din «Observator cultural» la care se referă nota din R.l., reportaj prilejuit de dezgroparea osemintelor lui Șuşman), a unui poet originar din Răchițele, pe numele lui (odios!) Teofil Răchițeanu, membru al USR, de care, mărturisesc, n-am auzit, iar de aici încolo nici nu vreau să mai aud, care a scuipat pe osemintele lui Șuşman. Deopotrivă de scandalos este blestemul la adresa lui Oprea rostit de preotul local Teodor Boc (sperăm că fără nicio legătură cu premierul!), care, în aceeași împrejurare, a aprins luminile întinericului în altar și s-a rugat ca Oprea și ai lui să meargă în iad.

Aceste lucruri se petrec nu în 1951, ci în 2010. Scandalos! Îmi permit să sugerez conducerii URSS să-l excludă pe T.R. din rândul membrilor săi, membri pe care gestul lui necreștinesc și nevrednic îi dezonorează, așa cum ne dezonorează pe toți oamenii cinstiți din această țară.”

9 august

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 32 (1065)] Academicianul Solomon Marcus acordă un interviu redacției: „Unul dintre pariurile mele este să dezvoltăm atitudinea interogativă în rândul elevilor, să-i învățăm pe copii să întrebe. Am fost în Finlanda în iunie și mi-a povestit un părinte că, având un copil la grădiniță, educatoarea i-a atras atenția că fiul lui pune prea puține întrebări și că nu e suficient de curios. La noi e situația inversă: se dezvoltă ideea, chiar dacă nu e explicit formulată, conform căreia atitudinea interogativă e un act de indisciplină. Un copil care pune o întrebare mai e tolerat, dar când pune o a doua întrebare deja deranjează. Asta e situația la noi și în familie, și la școală.” ■ Andrei Oișteanu publică o serie de „amintiri personale” despre Adrian Marino.

11 august

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1038] Dan Bolcea scrie despre spectacolul interactiv al Teatrului Joint, *Lecția*, „un experiment care-i scoate din amorțeală pe spectatorii transformați în masă de manevră teatrală.” Ideea îi aparține actorului Mircea Albulescu, care își sfătuiește publicul: „Trebuie să fiți pregătiți. Nu veniți dacă nu știți cel puțin o poezie de Tudor Arghezi.” ■ „Înființată de curând de un grup de scriitori români de literatură polițistă, asociația Romanian Crime Writers Club își propune să reproprie cititorii de un gen popular și să promoveze romanul crime & mystery neaș. George Arion, Bogdan Hrib, Alexandru Arion, Monica Ramirez și Claudiu Simion au venit, la 7 august, la Cetatea Râșnovului pentru a-și prezenta inițiativa de revigorare a romanului românesc polițist și a gustului pentru lectură. [...] Până una alta, mai multe romane polișiste autohtone vor fi publicate în străinătate. O editură londoneză va tipări *Atac în bibliotecă* de George Arion, *Spada* lui Bogdan Teodorescu, *Indicii anatomice* de Oana Stoica Mujea și un roman în curs de elaborare de Bohdan Hrib. Acesta din urmă va publica un volum și în Japonia.”

12 august

[„**Cultura**”, nr. 31 (286)] C. Stănescu observă că, în *Jurnalul poemelor*, pe care-l publică în frumoasa revistă «Saeculum» de la Focșani, poetul Liviu Ioan Stoiciu, considerat de unii «cântitor» de meserie, constată cu mândrie și admirație reținută vigoarea generației optzeciste din care el însuși face parte.” ■ Alex. Goldiș subliniază că „Oricât s-ar dovedi de relativ în literatură topurile și statisticile, trebuie spus că ultima carte a lui O. Nimigean [*Rădăcina de bucsau*, Polirom, 2010] reprezintă atât o surpriză de proporții ce anunță reinventarea

din rădăcini a unui scriitor, cât și un moment de grație al romanului românesc postdecembrist. Plus, de ce nu, un posibil scenariu de film. Văd deja «Rădăcina de bucsau» regizată de unul dintre reprezentanții Noului Val românesc, de care nu-i exclus ca prozatorul să fi fost influențat subtil în lentoarea desfășurării și sadismul detaliului.” ■ George Neagoe nu ezită să rostească următorul verdict: „În primul său volum, M. Dușescu este un maestru al platitudinilor. *și toată bucuria acelor ani triști* reprezintă o carte slabă. Dar peste debuturi ca *Ruj pe icoane* (Liviu Roșca) sau *Nuferii mor în cadă* (Cătălina Cadinoiu). O asemenea performanță nu era greu de atins.” ■ Rodica Grigore recenzează volumul semnat de Chang-rae Lee, *Zbor peste Long Island* (Humanitas Fiction, 2010), traducere de Carmen Pațac. ■ Eugen Simion publică prima parte a articolului dedicat prozelor lui Mihail Sebastian. ■ Constantin Coroiu își amintește că „în 2004 – era Anul (și secolul) Sadoveanu – împreună cu câțiva prieteni scriitori am fost la Huși, la lansarea unei cărți despre proza lui Dumitru Radu Popescu. [...] Întâlnirea cu cititorii, de la Huși, era moderată de criticul Theodor Codreanu, el însuși profesor la liceul amintit și autor al unor binecunoscute studii, precum cele consacrate lui Eminescu și eminescianismului, lui Bacovia, dar și unui poet contemporan de prim plan: Cezar Ivănescu. Mă întreb: câte licee din țara asta, câte universități – se pot lăuda cu astfel de profesori de literatură română?” ■ Ion Pecie publică urmarea articolului din numărul precedent, dedicat lui Ion Creangă. ■ Ne-recomandările de lectură ale revistei sunt: ■ Cristian Bădiliță, *Serafita – Concert pentru harfă și ghilotină* (Curtea Veche, 2009): „«De ce m-ați dus de lângă voi?/ De ce m-ați dus de-acasă?/ Să fi rămas fecior de plug/ Să fi rămas la coasă...» Iată singurele versuri pe care ar fi trebuit să le semneze poetul Bădiliță.” (Mihai Iovănel) ■ Ofelia Prodan, *În trei zile lumea va fi devorată* (Ed. Paralela 45, 2010): „Bombardamente, cimitire, putrefacție, ochi scoși și mult mult sânge: toate, probe concludente că rareori a fost mai mică distanța dintre poezia horror și horror-ul poeziei.” (Alex Goldiș) ■ Mihai Găinușă, *Scândura de frizerie* (Polirom, 2010): „«A spune despre tentativele jalnice ale penibilului autor român Mihai Găinușă că sunt încercări literare e prea mult. O, Doamne, prea mult! O compunere de la cercul mormon literar-ajutător ar deborda măcar de entuziasm, față de bramburerile cu pretenții pseudo-literare găinușene.» («The New York Times», citat pe coperta a IV-a a volumului). Mai exagerează și americanii ăștia...” (Andrei Terian) ■ Alice Popescu, *O sociopsihanaliză a realismului socialist* (Ed. Trei, 2009): „Un citățel din Freud, un citățel din Jung și iaca-i marmelada-i gata.” (Teodora Dumitru)

12 august

[„Dilema veche”, nr. 339] Dosarul săptămânii poartă titlul „Capitalism cu față românească” ■ Marius Chivu scrie despre „Un pornograf indecent”: „*Zilele mele cu Renata* ar putea avea mai toate calitățile unui roman pornografic. În primul rând, n-are intrigă, numai situații. [...] Trădat de imaginație și de gramatică, Alexandru

Petria (apropo, ale cărui cuvinte favorite sunt «ombilic», «a lectura», «a conturba» și «a intromisiona») este doar un pornograf mediocru care se vrea scriitor. [...] De ce am citit, dar mai ales, de ce am și recenzat cartea acestui pornograf indecent? Din cauza acestei recomandări de pe coperta a patra, aparținând unui confrate de critică și membru în jurii literare în a cărei seriozitate (încerc să) cred în continuare: «După dispariția cenzurii și a pudiponderiei fals-proletare», adică după 1989-1990, «s-a dat drumul» la sex: în viața reală, pe ecranele televizoarelor și în literatură. Întrebarea care s-a pus încă de-atunci și s-a tot repetat ulterior a fost: mai este această literatură artistică, ori simplă manufactură pornografică? Citind excelenta proză a lui Alexandru Petria, veți vedea diferența.» Diferența care se vede este însă între manufactură și maculatură pornografică.” ■ Simona Sora scrie despre volumul lui Ion Vianu, *Amor intellectualis*: „Cronică a unor destine de excepție, roman de formare într-o epocă a tuturor deformărilor, roman de dragoste din vremea ciumei, o carte rară, «cartea anului», până în prezent, în toate sensurile, este și o pledoarie directă pentru recâștigarea demnității pierdute a profesiunii de medic. Ea ar trebui să fie lectură obligatorie la cursul de istoria sau etica medicinei, dacă o mai fi existând vreunul...”

12 august

[„**Observator cultural**”, nr. 279 (537)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Între 5 și 8 august, la Centrul Internațional de Conferințe Casino Sinaia, s-a desfășurat a doua ediție a Salonului de Carte, Presă și Muzică. De la următoarea ediție, evenimentul va deveni anual.” ■ Riri Sylvia Manor aduce în atenția cititorilor următoarea situație întâmpinată: „Realitatea este că doi ani de zile, benevol, împreună cu Ella Blass, am dedicat fiecare clipă liberă traducerii cărții *Fram, ursul polar* în ebraică. Fiecare clipă liberă timp de doi ani! Ce să fac? Îl iubesc pe acest urs și credeam că acesta ar fi și un început de a-l face cunoscut pe Cezar Petrescu în toată lumea, cum, fără îndoială, ar fi fost cunoscut, dacă s-ar fi născut în Anglia, Franța, Germania sau America. Prietenii, auzind că traduc cartea, mi-au spus să mă interesez de drepturi la Copyro. Nu va fi nici o problemă – am spus cu o naivitate condamabilă. [...] Doamna directoare Cofcinski ne-a ținut două ore pe ceas. În prima parte, după expunerea noastră scurtă și scurtată, am fost imediat solicitate să ne înscriem pe loc în acea minunată asociație Copyro, ca să ne reprezinte pe tot timpul vieții și, mai ales, pe tot timpul morții. Aproape că am semnat, crezând că e o formalitate, înainte să căpătăm dreptul de a se publica *Fram, ursul polar* în ebraică. Aruncându-ne o privire, am văzut ceva ciudat. Fără să fim întreabate dacă avem copii – moștenitori de drept – ni s-au dat formulare «Mandat de Gestiune» pentru COPYRO, deja marcate cu o linie diagonală de anulare, în dreptul unui număr de cinci moștenitori posibili. Adică, de pe acele formulare, erau automat șterși moștenitorii. Nu de către noi, ci de către Copyro. Cu alte cuvinte, deși atât eu, cât și Any avem copii, am fost solicitate – fără nici o explicație și în speranța că nu vom ști, de fapt, ce semnăm – să cedăm toate

drepturile Copyro-ului. [...] Noi ne-am făcut semn pe furiș și i-am spus doamnei directoare Cofcinski că este foarte bine că ne oferă atâtea avantaje, câte spunea, dar că luăm formularele acasă să le mai citim. Avem încă formularele cu dreptul copiilor noștri anulat *a priori* de Nicoleta Cofcinski! Le pot arăta oricui dorește să le cerceteze. [...] Dar să ne întoarcem la vizita noastră la Copyro. A doua oră a întâlnirii s-a desfășurat cu încercări – deși cred că e oprit de lege să se facă public ceva în litigiu sau judecată – de a ni se arăta (parcă eram în România anilor șaizeci) ce putere are în mână DOAMNA DIRECTOARE. Ni s-a povestit de procesul moștenitoarelor lui Sebastian – când o fi apucat să semneze formularele sârmanul Sebastian?! –, de ce moștenitoarele nu sunt moștenitoare, câte procese face dânsa ziua și noaptea și că ea și numai ea salvează economia României. Toți vor să o înșele, sa o fure pe Ea și pe Statul român. Și ca să ne arate că nu e de glumit, DOAMNA DIRECTOARE a chemat un avocat tânăr, cu un dosar mai mare decât el, pe care l-a îndemnat să fâlfaie paginile procesului «Sebastian contra Sebastian» prin fața ochilor noștri uluiți. [...] Am ieșit în stradă împreună cu Any, ca niște evadate dintr-o piesă de teatru incredibilă și penibilă, cu replicile luate parcă din altă epocă. Am căutat să nu mă las paralizată în eforturile mele de a traduce *Fram* în ebraică, am terminat traducerea cărții și am avut ambiția ca *Fram* să fie aprobat pentru publicare de către una dintre cele mai prestigioase edituri israeliene. [...] Am adus capitole traduse, le-am citit, am pledat, am convins. M-am bucurat. [...] Avram Kantor, directorul editurii, după ce a aprobat cartea, i-a scris pe data de 14 septembrie 2009 doamnei Cofcinski la Copyro și a oferit condiții foarte bune, asemănătoare cu cele pe care le oferă, după acceptarea publicării, celor mai renumiți scriitori din Europa și din America. I s-a răspuns abia după trei săptămâni, la 6 noiembrie. [...] De fiecare dată, sacrosancta DOAMNĂ DIRECTOARE îneca în pretenții, în cuvinte seci și goale de conținut și într-o păcură de birocrație orice posibilitate de tipărire a cărții. I s-a oferit 6% la primele 3000 de exemplare vândute, 8% dacă se vând între 3.000 și 6.000 de exemplare și apoi 10%, la toate exemplarele ce s-ar vinde pe timp de cinci ani ai contractului, dar nu a acceptat decât un contract pe o perioadă de un an. Toate editurile fac contracte pe cinci ani, doamna Cofcinski dorea un singur an! [...] Știind că exista un Consiliu de scriitori, care are funcția de a supraveghea activitatea DOAMNEI DIRECTOARE, m-am adresat, în repetate rânduri, la doi membri. Dar, minune!, de fiecare dată, ei – și mai naivi decât fusesem eu în trecut – veneau cu câte o poveste brodită de directoarea Cofcinski și care nu avea nimic în comun cu scrisorile reale dintre editura israeliană și Copyro. [...] I-am scris și Nicoletei Cofcinski personal. Atunci am primit o scrisorică de la DOAMNA DIRECTOARE în care scrie că nu a mai pomenit ca o traducătoare să intervină la negocierile cu o editură. I-am explicat că nu sunt numai traducătoare, conduc o organizație nonprofit de strângere a legăturilor între scriitorii români și cei israelieni și că mi se pare într-adevăr anormal să ceară, între altele, după atâtea chinuri, ca dreptul de copyright să i se dea editurii israeliene numai pentru un

an! Ce editură ar accepta ca – după ce a muncit și a investit în lansarea și în popularizarea cărții – să vină după un an (tocmai când se pot culege roadelor eforturilor depuse) DOAMNA DIRECTOARE CHINUITOARE și să reînceapă calvarul pretențiilor sau să dea cartea altcuiva? [...] Avram Kantor mi-a mărturisit că, în vasta lui activitate internațională, nu a întâlnit niciodată o astfel de persoană ca Nicoleta Cofcinski. În ultima lună, tot după intervențiile mele nenumărate, directoarea Cofcinski a scris o nouă scrisoare, în care accepta cinci ani, dar cu sume exorbitante de bani și condiții pe care editura israeliană nu le-a mai auzit în toată lumea. Au răspuns că nu își pot permite să accepte condițiile. Oare Copyro e un stat ca statul papal în statul României? Oare această directoare a fost aleasă pe viață, ca Papa de la Roma? [...] Și iată ce i-a scris Avram Kantor doamnei directoare: „Dear Nicoleta Cofcinski, Thank you for your long efforts. What I do understand very clearly by now is that we can't reach any understanding and therefore. I'll have to give up and leave this project to anybody else that can reach an understanding with you. Thanks again. Avram Kantor“.” Este publicat și ultimul schimb de e-mail-uri avut între editorul israelian Avram Kantor și directoarea Copyro, Nicoleta Cofcinski. Articolul se încheie într-o notă descurajantă: „Nu am nicio îndoială că domnul Kantor nu e singurul care a renunțat să publice un autor român din cauza acestui fenomen unic, de la Copyro, care practică mecanismul de descurajat și de chinuit editori. [...] Cei care vor, pe bună dreptate, să schimbe imaginea României prin cultură, sunt indignați, dar au mâinile legate. Până când? Să schimbi ceva, să schimbi legile copyright-ului, poate fi un proces traumatic și incomod, dar ar fi o mărturie pozitivă (și europeană) a oricărui organism sănătos, viu și viabil. În tot cazul, dificultatea schimbării nu e o scuză ca să lași lucrurile să stagneze, iar directori imuni la promovarea literaturii române în lume, cum este Nicoleta Cofcinski, își fac în continuare veacul într-un post în care obstrucționează traducerile din literatura română.” ■ În articolul său din această săptămână, Cristina Manole scrie despre câteva volume recent apărute: „*Cartea cu fleacuri* (Editura Paralela 45, 2010), cu un titlu evident provocator-autoironic, aruncat pe piața editorială românească, aparține unui distins teoretician universitar autohton. Profesor prestigios decenii bune la Universitatea timișoreană, critic literar atent și nuanțat, fără umori și *parti pris*-uri (polemica cu Adrian Marino a fost mai mult un răsfăț) teoretician și semiotician cu ștaif bănățean și glanz franceză pe alocuri, Livius Ciocârlie s-a dovedit și un redutabil prozator. Romanele sale – mai ales *Un Burgtheater provincial* – au atras atenția criticii de întâmpinare, care nu a strâmbat din nas, ca în cazul romanelor semnate de Al. Piru sau Marin Mincu, și i-a acordat și meritate galoane de prozator. Mai mult sau mai puțin postmodern. [...] Livius Ciocârlie îmbătrânește frumos sub ochii noștri, iar însemnările sale, acele «fleacuri», sunt chiar substanța vieții. Lui, dar și a noastră. [...] Avem la îndemână un proaspăt volum semnat de Andrei Pleșu. Titlul este cuminte și conformist, *Note, stări, zile. 1968-2009*. Dar știm deja cu cine avem de-a face. Pleșu adună în volum fel de fel de note și adnotări răsfirate

de-a lungul a patru decenii de viață și muncă. Însemnările sunt de toate felurile. Parcurgem file din viața unui om care a trăit cultura și nu doar a mimat-o. [...] Figură aparte în această lume, unde fiecare are partea lui, este și Horea Porumb. Desigur, nu un autor bine-cunoscut precum Fănuș Neagu, Oana Pellea sau H.-R. Patapievici, dar un absolvent de King's College (London University, orișicât) și cu o prestigioasă carieră universitară la Paris. [...] Chiar dacă revista «Steaua» din Cluj l-a promovat și încurajat, abia acum, când avem cărțile ardeleanului-parizianizat, putem face o evaluare de ansamblu. Ultima apariție, *Ca spițele unei roți. Povestiri aproape adevărate* (Editura Limes, 2010), reia mai vechile obsesii ale unui vajnic călător. Nu avem *road-stories* sub ochelari, ci observațiile unui om care chiar vrea să înțeleagă lumea din jur. Plimbăreț nevoie mare, Horea Porumb ajunge nu doar la Cuzco, Haifa, Crans Montana, ci și la Cavnic sau Groapa Seacă din Parâng. Și peste tot unde ajunge, notează câte ceva. Cu miez și cu tâlc. Ardeleanul din școala lui Codru Drăgușanu pune întrebări și se miră, în continuare, de înțelesurile și minunile acestei lumi. Un om care cercetează resorturile unor nenorociri, precum cancerul și SIDA, se dovedește un atent observator al lumii contemporane.” ■ Este publicat dreptul la replică semnat de Daniel D. Marin: „Stimată redacție, Din considerație pentru cititorii revistei dumneavoastră, care ar fi putut fi induși în eroare de unele afirmații din articolul «Un plus cu mai multe minusuri sau brandul 2000 de la MM la DDM», semnat de un cristian, în numărul de săptămâna trecută al revistei Observator cultural (nr. 536, 5-11 august 2010), vă rog să îmi găzduiți următoarele precizări: 1. *Poezia antiutopică. O antologie a douămiismului poetic românesc* n-a mai avut nici o legătură cu propunerea de proiect «Live poetry. Blog the poetry», trimisă (în decembrie 2009) la Asociația Scriitorilor București și depusă, după obținerea avizului pozitiv, la Uniunea Scriitorilor pentru finanțare. [...]; 2. Ofelia Prodan s-a aflat în prim-planul criticii literare de vârf încă de la debut (nu doar «în ultima vreme», cum se sugerează în material): cartea i-a fost premiată și pozitiv întâmpinată, deși, atenție, nu și-a promovat-o deloc (la fel «a procedat» și în cazul cărților ei ulterioare, cu o naivitate pe măsura «politicii» de distribuție a cărților sau a tirajelor, ca să spun așa). [...]; 3. Legat de afirmația: «Mai mult, în argument, Ofelia Prodan beneficiază nu doar de un tratament special (trei rânduri, să nu credeți altceva), dar și de un comentariu edificator.» [...]; 4. În ce mă privește, legat de unele părți din materialul din revista dumneavoastră, vă atrag atenția că-mi asum ceea ce gândesc și scriu și n-am de ce să apelez la «clone» sau la «argumentul cărții tipărite» (dacă aș lua vreodată apărarea vreunei cărți din cele publicate – ceea ce m-aș mira, că n-am de ce să mă apuc să fac recenzii la propriile cărți sau să le comentez, o dată trimise în lume e rolul lor să se descurce sau nu –, m-aș uita doar la conținut, nu la numele editurii, tiraj sau orice altceva extern conținutului poetic). [...]; 5. Legat de «Daniel D. Marin semnează doar cu numele o carte pe care n-a făcut-o singur», nu am cunoștință să mă fi acuzat cineva că ar fi coautor la realizarea acestei antologii. Ar fi fost și imposibil, de vreme ce, în

afară de mine, de criticul Al. Cistelean (care a scris pe copertă) și de editor, nimeni altcineva nu-mi amintesc să fi știut cum arată această carte. Nu era rolul altcuiva să știe. Nici măcar autorii incluși nu știau cum va arăta antologia: fiecărui autor i-am făcut cunoscută doar selecția din propriile poeme, în niciun caz din poemele celorlalți autori incluși. [...]; 6. Fie a apărut greșit citatul în revistă, fie au ajuns neglijent la colaboratorul dumneavoastră cuvintele poetului Cosmin Perța (într-un anumit context, în care, cu siguranță, poetul nu mai avea proaspătă în memorie corespondența noastră desfășurată pe durata câtorva luni; e și firesc, de altfel: nimeni nu poate reține toată corespondența, e omeneste imposibil. Dar tot omeneste – de astă dată, posibil; nu și de laudat – e ca cineva să profite de acest mic neajuns uman). Asemenea fiecărui poet pe care l-am inclus cu texte în antologie, în urmă cu circa 7 luni, Cosmin Perța a primit de la mine, pe e-mail, un mesaj în care îl anunțam că pregătesc o antologie de poezie cu «tot ce are douămiismul mai bun. (...) Pentru aceasta, am selectat și o parte din poemele tale, cele din fișierul atașat, și aștept acordul tău privind includerea lor în antologie». A răspuns (necon condiționat) pozitiv. [...]; 7. Într-o anumită poetică extins-douămiistă, sigur că (aproape) toate numele enumerate în materialul din revista dumneavoastră și-ar putea găsi locul. Eu am ținut cont de afinități literare, nu extraliterare, de valoarea cărților de autor și a textelor inedite și de relevanța lor în ordine douămiistă. [...]; 8. Sigur că, pentru mine, la aproape 10 ani de la primele semne vizibile ale fenomenului, «lucrurile par de la sine înțelese» (cum remarcă criticul Paul Cernat, tot în numărul trecut al revistei dumneavoastră), dar nici n-am dorit, ca «insider», să «divulg» (de unul singur) douămiismul, mi-am propus să las textele să vorbească. [...] Lăsând la o parte inexactitatea unora dintre afirmațiile din materialul la care m-am referit, mă simt onorat de atenția specială pe care mi-o acordă revista dumneavoastră, deși sunt, în același timp, și contrariat: oricât de accentuat s-ar simți «atras» colaboratorul dumneavoastră, un cristian, de umila-mi persoană, totuși subiectul antologiei în discuție nu e persoana antologatorului, ci douămiismul poetic!...” ■ Șerban Axinte crede că „O. Nimigean a reușit un roman realmente tulburător, complex și de o coerență internă, cum foarte rar s-a mai întâmplat să apară în literatura română postdecembristă. Doris Mironescu are, fără îndoială, dreptate: „*Rădăcina de bucsau* [Polirom, 2010] reprezintă un moment de grație al literaturii române contemporane” (verdictul de pe coperta a patra). Nici Bogdan-Alexandru Stănescu (prefațatorul) nu riscă deloc încrezându-se în destinul singular al cărții lui Nimigean. Adevărat, o altă carte în genul celei despre care mă pregătesc să scriu nu prea îmi vine în minte. Comparații punctuale se pot totuși face, dar miza reală a romanului și marile sale merite nu consistă doar în strunirea impecabilă a unor tehnici narative sau în dicția clară a ideilor subiacente – ambalate în formule acroșante ce mențin și dinamizează interesul pentru lectură. Nu. Nivelul scrierii de față subînțelege esteticul. Îl conține în sine, fără a-l livra ca pe o marfă de preț. [...] Nimigean a mutat, practic, accentul de pe alfabetul elementar al beletristicii, al romanescului

pe spectrul ontologic. Ultimele rânduri din carte spun chiar totul: «O privesc pe mama prin geam. A adormit în șezlong, în verandă. Pieptul i se ridică și i se lasă ușor, aproape imperceptibil. Fibrele ultime, care, atinse, dau un sunet al lor, suspendat, o muzică a nu știu cui, a nimănui... Un fel de artă pentru artă a ultimelor respirații». ■ Despre același roman scrie și Bogdan Crețu, care admite că, „de la bun început: *Rădăcina de bucsau* m-a luat prin surprindere. De la O. Nimigean așteptam un roman ludic, prețios, livresc, poate metatextual, care să asimileze și totodată să etaleze, borgesian, dar și histrionic, secole de literatură, musai ironic, dar, în orice caz, care să nu mizeze pe intrigă, în care epicul să fie o convenție respectată doar pentru a fi încălcată cât mai ostentativ. Dacă în primele zeci de pagini încă mai așteptam ruptura, semnalul că începe nebunia, joaca, mi-am dat seama la timp că nu mai e cazul să fiu suspicios: chiar am de a face cu un roman scris sub forma unui jurnal, care reușește să surprindă cu o acuratețe, cu o priză la real pe care nu le-am mai întâlnit în proza ultimelor decenii. [...] E limpede că evenimentele propriu-zise nu abundă în roman, dar ele sunt decupate cu o exactitate a detaliilor anodine care îți dă dreptul să bănuiești că, în bucătăria acestui roman atât de puternic, zace cadavrul unui jurnal autentic. [...] Nu încerc să-mi ascund entuziasmul și, în încheiere, țin să afirm cu toată responsabilitatea: am câștigat, în O. Nimigean, pe unul dintre cei mai puternici prozatori pe care i-a dat literatura română în ultimii 20 de ani.” ■ Rodica Grigore recenzează cartea semnată de Joshua Ferris, *Și atunci ne-au terminat* (Humanitas, 2010), traducere de Cornelia Bucur. ■ Liviu P. Dinu face câteva considerații asupra stilomului jurnalistic al lui Mircea Cărtărescu: „Cu sau fără voia sa, Mircea Cărtărescu s-a aflat pe scena ultimelor două campanii prezidențiale din România. Cronologic, în 2004 Mircea Cărtărescu publica, în data de 22 noiembrie 2004, în «Jurnalul Național», un pamflet la adresa lui Adrian Năstase, candidat la președinția României și de a cărui potențială victorie puțini se mai îndoiu. Intitulat «Baroane», textul a apărut într-un ziar considerat aliat al lui A.N. Legătura cu celebrul text al lui Tudor Arghezi, apărut pe 30 septembrie 1943, în «Informația zilei», cu un titlu identic era inevitabilă. Cinci ani mai târziu, mai precis pe 14 decembrie 2009, M.C. publică în «Evenimentul zilei» un articol intitulat «Furt de identitate», în care își exprimă furia și dezacordul în legătură cu un articol care apăruse pe Internet în ultimele zile și care îi era atribuit. Articolul incriminat («F... Vânt, Președinte») era un pamflet la adresa lui Mircea Geoană, cel care abia pierduse alegerile prezidențiale din 2009, în ciuda unei susțineri masive și, pe alocuri, indecente.” ■ Dan Burcea discută volumul scris de Jean-Marc Moura, *Le sens littéraire de l'humour*, PUF, Paris, 2010. ■ Ion Hobana îi acordă un interviu lui Michael Haulică: „La începutul anului, într-un interviu dat ziarului «Adevărul», aveai cuvinte de laudă privind inițiativa reluării ediției «Jules Verne», cea în 40 de volume din anii '80 de la Editura Ion Creangă. Iată-ne ajunși la trei sferturi din acest proiect, 30 de volume au fost deja publicate în noua serie de la «Adevărul». Cum vedeți această inițiativă a ziarului? O faptă

bună pentru tânăra generație de cititori? Un omagiu adus lui Jules Verne? O afacere excelentă?; Spuneam atunci, într-adevăr, că ideea este excelentă, precizând însă, imediat, că succesul ei este condiționat de respectul față de textele originale ale «Călătoriilor extraordinare» și de calitatea traducerilor. Nu citisem-recitisem romanele apărute până în acea zi de 4 februarie, așa că nu mă puteam pronunța în legătură cu îndeplinirea celor două criterii. Recent, confratele Andrei Niculescu mi-a atras atenția asupra modului în care le-a fost oferit cititorilor romanul *Douăzeci de mii de leghe sub mări*. Efectuând o confruntare cu textul original, am descoperit că lipsesc fraze întregi, traducerea fiind de o calitate cel puțin îndoielnică. Nu dispun de timpul necesar pentru a vedea cum au fost transpuse în limba română celelalte volume, dar dacă această capodoperă verniană a fost supusă unui astfel de tratament... [...] Nu am nimic împotriva afacerilor, atunci când se desfășoară sub semnul seriozității, ceea ce, din păcate, nu este cazul în privința retipăririi *Călătoriilor extraordinare*. [...]; *Sunteți principalul exeget al lui Jules Verne în România. Normal ar fi ca orice editură care își propune să publice o serie «Jules Verne» să vă consulte. De ce credeți că nu se întâmplă așa? E vorba de edituri și «edituri», de nepăsare sau...?; Poate că de vină e teama de exigența pe care aș fi manifestat-o în legătură cu textele modificate... De altfel, editura s-ar fi putut mulțumi cu lectura capitoului «Colaborare familială» din cartea mea *Douăzeci de mii de pagini în căutarea lui Jules Verne* (ediția a doua, Editura Gramar, 2000).; *Mai am un subiect. Sunteți inițiatorul Premiilor «Vladimir Colin», de la a căror primă ediție s-au împlinit zece ani. De ce ați înființat aceste premii și cum ați ajuns să vă materializați inițiativa? Ce v-a dezamăgit cel mai mult, legat de ele, dar și care a fost cea mai mare satisfacție pe care v-au oferit-o? Când vom avea o nouă ediție?; Am inițiat Premiile «Vladimir Colin» împreună cu scriitorul francez Gerard Klein – și el prieten apropiat al celui care ne-a părăsit mult prea curând. Un nume binecunoscut iubitorilor literaturii SF de la noi, grație traducerilor unor cărți de incontestabilă valoare. De altfel, a fost posibil ca premiile să aibă și o consistență materială, pentru că Gerard a hotărât ca drepturile sale de autor pentru versiunile românești să fie afectate acestui scop. Satisfacția constă în posibilitatea de a-i onora astfel pe câțiva dintre cei mai înzestrați autori – și cred că juriile n-au greșit în deciziile lor. [...] Cât despre dezamăgiri... Distanțele dintre cele patru ediții au fost cam mari, dar a trebuit să așteptăm aparițiile cărților lui Gerard. Iar acum nu știu când vom putea să organizăm cea de-a cincea ediție, întrucât volumul *Mémoire vive, mémoire morte* nu are încă un editor. Sper să putem rezolva această problemă cât mai curând, pentru ca evenimentul să aibă loc până la sfârșitul acestui an.; *Trebuie să avem și un final, nu? Ce mai faceți, domnule Hobana? La ce mai lucrați? Masa dvs de lucru este plină, ca de obicei. Mai aveți ceva de spus despre Jules Verne? Despre alții? Poate despre dvs? Nu vă scrieți memoriile, domnule Hobana?; Sunt pe cale să închei lucrul la istoria literaturii franceze de imaginație științifică, de la începuturi până la 1900. Trudesc la ea de mulți ani și sper că va***

oferi o privire cuprinzătoare asupra unui segment important și de multe ori neglijat al unei mari literaturi. Cât despre memorii, nu sunt deloc tentat să reiau lucruri consemnate de alții sau să adaug altele, poate ne semnificative. Prefer să-mi continui activitatea în cele trei direcții pe care le-am ilustrat de-a lungul timpului: *science-fiction*, Jules Verne, fenomenele aerospațiale neidentificate.”

13 august

[**România literară, nr. 30**] Poemul săptămânii îi aparține lui Gellu Dorian. ■ Alexandru George publică partea a II-a a articolului „Un oraș care-mi aparține și căruia îi aparțin.” ■ În „America literară”, Mircea Mihăieș discută situația literaturii americane pornind de la „*A New Literary History of America* (2009), [care] a fost tipărită în cadrul diviziei Belknap Press a faimoasei edituri. Coordonatorii propriu-ziși sunt Greil Marcus și Werner Sollors, personalități binecunoscute în zona studiilor literare și culturale.” ■ În pagina de recenzii citim păreriile cronicarilor: ■ Gabriel Coșoveanu, crede că autorul volumului *Totul despre nimic* (Ed. Limes, 2010) este „născut, pare-se, pentru a cartografia vacuitatea și stagnarea, autorul simte că locuiește neantul și se lasă, cu dulce durere, locuit de el. Trăirile, toate udate din belșug cu oximoron din renumite podgorii ideatice romantice, aduc numaidecât în minte alți seniori ai «derizoriului», precum Cioran sau Livius Ciocârlie, numai că aici poetul se desfășoară în voie. [...] Constantin Abăluță e un demn abonat al gratuității celei mai încordate.” ■ Gabriela Gheorghisor scrie despre *El* (Ed. Paralela 45, 2010): „Poemele lui Liviu Georgescu aduc sonuri, mirosuri și culori din altă lume, ireală, mitică și fabuloasă, învăluită în parfumul aspru al Scripturilor, înnegurată și contorsionată de zvonuri sau de semne escatologice.” ■ Irina Petraș discută volumul *Dâmbovița - rive gauche trei humorescuri* de Petre Bokor, Ed. Limes, 2010: „În cele trei proaspete humorescuri, concentrația de literatură veritabilă e asigurată de infidelitatea (estetică) a textului față de pretextul social. [...] Petre Bokor știe să exploateze «vulgata retorică», e atent la cele mai infime dereglări verbale - simptome ale celor sociale - și ia distanța necesară pentru a viza general-omenescul.” ■ Luminița Corneanu scrie despre *Îngeri provizorii* (Ed. Aius, 2010) de Constantin M. Pop: „o selecție din publicistica recentă a redactorului-șef al revistei «Mozaicul»: este vorba de editoriale, de eseuri sau de articole critice, revizitate și aranjate după exigențele impuse de formatul de carte. [...] Pentru Constantin M. Popa, viața se trăiește printre cărți (și în spiritul lor), iar cărțile, chiar și cele de ficțiune sau mai ales acestea, conțin învățături de folos pentru viață. [...] Critic erudit, cu lecturi aduse la zi din cele mai variate domenii, cu o minte aptă să găsească legături nebanuite între cărți, dar și între fapte și cărți, Constantin M. Popa este el însuși un generos discret care, în ultimul deceniu, îndrumând destinul unei publicații culturale, a avut o contribuție importantă la impunerea unei noi generații de scriitori craioveni. *Îngeri provizorii* este opera unui critic literar aflat în mijlocul lucrurilor, fapt ce-i stimulează atât verva, cât

și meditația.” ■ Cosmin Ciotloș crede că volumul *Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură* (Polirom, 2010): „Apărută nu chiar demult, cartea lui Andrei Oișteanu despre narcotice a fost deja întâmpinată favorabil de câțiva comentatori cu autoritate. Până acum, n-am înregistrat nicio contestare. Nici a demersului în sine, nici a realizării acestuia. Ceea ce, oricum, e surprinzător. (Capitolul despre Eminescu, de pildă, ar fi putut apărea foarte bine în faimosul număr din «Dilema», care i-a convulsionat pe mulți dintre admiratorii necondiționați ai poetului. [Este vorba despre numărul 265 al revistei „Dilema” (27 februarie – 5 martie 1998)]) În fond, *Narcotice în cultura română* e o carte incomodă. Cel puțin pentru intelectualii idilici și pentru publicul larg. Efectul ei relativist mi se pare comparabil cu acela, încă nu epuizat, al eseului lui Eugen Negrici, *Iluziile literaturii române*. [...] Și totuși, se pare că ne e mai ușor să admitem toxicomania unuia sau altuia dintre scriitorii de primă mărime decât să le punem la îndoială acestora statutul de autori canonici. Suntem, deci, mai permisivi etic și mai încăpățânați estetic, ceea ce e meritul, sau, mai degrabă, vina școlii. [...] Oricum, *Narcotice în cultura română* e cel mai dezinhibat (s-ar putea și cel mai captivant) model de istorie literară pe scurt din câte avem.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Petre Tănăsioiaca. ■ În „Sfântul fără moaște”, Sorin Lavric scrie despre *Sfântul închisorilor. Mărturii despre Valeriu Gafencu*, adunate și adnotate de monahul Moise, Ed. Reîntregirea, 2008. ■ Alexandru Călinescu recitește, „cu aceeași încântare ca prima oară (și cu aceeași curiozitate cu care, între timp, a(m) «consultat-o» pe sărite), cartea semnată de Marc Lemonier și Alexandre Dupouy, *Histoire(s) du Paris libertin (Povestea/Poveștile Parisului libertin*, La Musardine, 2003). ■ Octavian Nemescu îi acordă un interviu lui Dumitru Avakian. ■ Robert Șerban scrie despre „Domnișoara Timișoara.” ■ La „Poșta Redacției”, Horia Gârbea decretează că textele lui Marius Iulian Stancu au potențial: „La prima vedere, textele dvs. mi s-au părut interesante. Ciclul *Întoarcerea în pivniță* are o straniețate și un freamăt al ideilor ce pare să fie de bun augur.” ■ Răzvan Voncu comentează ediția *Petre Pandrea - Brîncuși. Pravila de la Craiova*, prefață de Ștefan Dimitriu, îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea, Ed. Vremea, 2000: „recuperarea și editarea operei sale este unul dintre marile câștiguri ale istoriei literare de după 1989, fie și numai pentru că personalitatea sa artistică dă greutate tabloului literaturii ostracizate între 1948 și 1964, iar figura sa conferă complexitate fenomenului opoziției față de regimul comunist. Om de stânga, de formație marxistă germană, Pandrea nu a consimțit niciodată la «socialismul tătăresc» (formula e a lui Petru Dumitriu) instaurat la noi.” ■ Sunt publicate versuri de Mariana Filimon. ■ Mihai Zamfir publică ultima parte a articolului „Paralelisme riscante”: „Pe largul mapamond, atât Brazilia, cât și România s-au situat de multă vreme, politic și social, într-o poziție marginală. Nici suprafața, nici resursele naturale, nici numărul de locuitori nu mai au, în context, prea mare importanță: o postură în care te-a împins istoria rămâne greu de corijat. În secolul XX, literaturile

română și braziliană s-au făcut, fără voia lor și ineluctabil, purtătoarele de cuvânt ale unei stări de spirit. Iată, finalmente, o consonanță reală între cele două țări: surprinzătoare, dar profundă!” ■ În avapremieră editorială este publicat un fragment din Hanif Kureishi, *Am ceva să-ți spun*, romanul urmând să apară la Humanitas Fiction, în traducerea Ariadnei Grădinaru. ■ Felicia Antip scrie despre un autor care merge „împotriva curentului, Wayne Biddle, distins cu Premiul Pulitzer pentru cartea *Star Wars* (povestea programului american de rachete balistice intercontinentale), a publicat o carte menită să răcorească unele entuziasme nostalgice: *Dark Side of the Moon - Wernher von Braun, the Third Reich and the Space Race* (*Partea întunecată a Lunii - Wernher von Braun, al Treilea Reich și cursa spațială*), W.W. Norton & Company, 2009.” ■ În „Ochiul magic. Actualitatea” citim despre: ■ „Monumentele lui Bolborea”: „În revista «22» din 20-26 iulie, Magda Cârneci semnează un editorial demn de remarcat despre felul cum sunt atribuite și plătite monumentele care «desfigurează» România. Prilejul îi este oferit autoarei de «cazul» Ioan Bolborea, un sculptor care, conform propriului site (www.bolborea.ro), a primit în ultimii 20 ani, în București, ca și în întreaga țară, cele mai multe comenzi de stat. De ce, cum etc., nu se știe.” ■ „Despre conformisme de ieri și de azi scrie Nicolae Prelipceanu în «Viața Românească» nr. 5-6/ 2010, în editorialul intitulat «Arta de unică folosință». Autorul pornește de la conformiștii perioadei proletcultiste, care se supuneau comenzii partidului, pentru a ajunge la conformiștii anilor '90, ziariștii care s-au supus gustului publicului (al celui mai puțin educat public), și, în final, la conformiștii literari ai zilelor noastre, care au preluat ideea de la primii: «Din păcate, și acum vin la oful acestui articol, ideea a fost preluată din *volé* de anumiți dramaturgi, dar și de romancieri, și dă-i cu sexul lui și cu sexul ei în gura amândurora, doar-doar le-o plăcea cumpărătorilor. Numai că piața asta e mică și speranțele de a o lărgi sunt slăbuțe. Așa că eforturile scriitorilor chitiți pe sex s-au cam perimat și s-a trecut la faza a doua, la un fel de neorealism, [...] nu numai în film, unde e evident, cel puțin pentru mine, ci și în proză, teatru, ba chiar, să citești și să nu crezi, în poezie. Iar piața, câtă e, se pamează de fiecare asemenea apariție de poet, prozator, dramaturg pentru a-l uita repede-repede, pentru că apare altul și altul și altul. Nu mai e nevoie să dai foc Bibliotecii de la Alexandria ca să-ți faci loc, pur și simplu cărțile sunt uitate după un model de amnezie colectivă, foarte igienică dintr-un punct de vedere, în favoarea altora și a altora, ca-ntr-o ardere continuă a tuturor bibliotecilor. Chiar scriitorii serioși, care nu răspund noii comenzi sociale, sunt supuși acestui sistem și, dacă își petrec mai mult de un an sau doi scriind o carte, riscă să fie uitați cu desăvârșire între timp.» Fără comentarii.”

16 august

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 33 (1066)] Paul Cernat crede că romanul Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat* (Polirom, 2010), „se va impune atât ca un mare roman al «destinderii», cât și ca un roman al cuplurilor

în totalitarism(e) și al imposibilei intimități. O revenire în forță a unei prozatoare de vârf și o carte de așezat pe același raft cu *Dimineața pierdută*.”

18 august

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1039] Marius Chivu consideră că, în romanul semnat de Herta Müller, *Leagănul respirației* (Humanitas Fiction, 2010, trad. Alexandru Al. Șahighian), „confesiunea sibianului Leo Auburg nu este construită ca o poveste a supraviețuirii, ca «romanul» unei vieți, ci ca un fel de inventar al memoriei, deopotrivă secvențial, instrospectiv și liric. Căci memoria este cu adevărat întriga acestui roman.” ■ Scriitorul Ádám Bodor, încarcerat, la doar 17 ani, în închisoarea de la Gherla, pentru atitudinea sa anticomunistă, îi acordă un interviu ziaristei Ana-Maria Onofrei: „*Există o legătură între imaginație și supraviețuire, în detenție?*”; Eram la vârsta la care începi să te maturizezi, vârsta la care începe să se contureze tezaurul moral al omului. În cazul meu, experiența morală din închisoare s-a întâlnit cu cea dobândită acasă, aflate într-o oarecare contradicție una cu alta. Iar personalitatea mea s-a format probabil acolo, în adâncul celulei. În afară de suferința, aș spune obligatorie a pușcăriei, la 17 ani mai vine și sarcina de a înțelege ce s-a întâmplat, de fapt, cu tine. Dar trebuie să și cauți șanse de supraviețuire ca să-ți păstrezi integritatea. Acesta a fost singurul lucru care m-a preocupat, care a pus stăpânire pe imaginația mea. [...]; *Câte schițe aveai, ca scriitor și începător, înainte să dați ceva spre publicare?*; Lucram foarte migălos! Eram în stare să arunc zeci de pagini și să iau totul de la capăt. Dar a trecut mult timp de-atunci...”

19 august

[„**Cultura**”, nr. 32 (287)] Alex. Goldiș discută volumul semnat de Oana Fotache, *Divanul criticii. Discursuri asupra metodei în critica românească post-belică* (Ed. Universității din București, 2009) și ajunge la concluzia că autoarei „îi lipsesc, din păcate, atât rigurozitatea conceptuală, cât și orice apetență de sistematizare”, impresia generală fiind „că autoarea reciclează din nou idei de la sine înțelese. [...] Dacă înapetențele teoretice ar fi fost compensate de o bună sistematizare de istoric literar, care să îmbine claritatea criteriilor cu seriozitatea referințelor, lucrarea s-ar fi putut impune, căci domeniul e aproape virgin. În schimb, *Divanul criticii*, o dezamăgire totală, rămâne exemplară doar pentru capcanele pe care le poate întinde la tot pasul o problematică atât de nuanțată și de vastă.” ■ George Neagoe încropește un articol format din scurte comentarii asupra a două volume apărute în 2010 la Cartea Românească: Adrian Bodnaru, *O legătură de chei* și sorin despoT, *apasă*. Cronicarul procedează astfel pentru că nu crede că volumele „merită o analiză amănunțită. Sunt două volume schiloade.” În vreme ce despre întâiul volum afirmă că „funcționează ca o placă zgâriată pusă la un pick-up fără ace” pe cea de-a doua o cataloghează drept „o carte plictisitoare, care putea să lipsească din rândul aparițiilor editoriale ale anului

2010.” ■ Nicolae Coande scrie despre cartea lui Horia Dulvac, *Effect Doppler* (Ed. Scrisul Românesc, 2009) și ajunge la concluzia că autorul „este un mesager al misterului, pe care îl potențează prin *koan*-uri servite nouă prin rândurile inspirate, nu mai puțin lucrate cu meșteșug de stilist adevărat.” ■ Rodica Grigore aduce o nouă perspectivă asupra romanului scris de Charlotte Brontë, *Jane Eyre* (Ed. Leda, 2008), traducere de Mirella Acsente. ■ „În ariergarda avangardei”, Eugen Simion publică a doua parte a articolului dedicat lui Mihail Sebastian. ■ Gellu Sabău scrie despre volumul semnat de Bart Erhman, *Evangelia pierdută a lui Iuda* (Humanitas, 2009). ■ Recomandările de lectură ale revistei sunt: ■ sorin despoT, *apasă* (Cartea Românească, 2010): „În orice caz, o surpriză. Ca să nu zic o pălmuță dată scepticismului cu care am început să răsfoiesc volumul. Nu e vorba de un poet matur, dar astfel de bâzbaiele juvenile (în cel mai fericit sens al cuvântului) spun mai multe decât al n-ulea volum al lui Brumaru.” (Teodora Dumitru) ■ Mircea Cărtărescu, *nimic* (Humanitas, 2010): „Dacă stau să mă gândesc bine, renunțarea la *Totul* pentru *Nimic* nu-i chiar o afacere proastă. Căci puțini poeți și-au maltrat mai cu folos imaginarul interior.” (Alex Goldiș) ■ A.S. Byatt, *Pasiune* (Nemira, 2009), traducere de Virgil Stanciu: „Un incredibil *tour de force* realizat de Byatt, comparabil pe una din fețele sale cu ce face Cărtărescu în *Levantul*: însă, dacă M.C. scria în genul unor scriitori reali, Byatt scrie sute de pagini (poeme lungi, corespondență) în genul unor scriitori de secol XIX care nu au existat & scris niciodată, dar care trebuie să sune (și o fac) la fel de bine ca marii victorienți (Browning & co.) Romance, thriller, roman de mistere, satiră academică à la Lodge: iată un roman extrem de recomandabil. Man Booker Prize, 1990.” (Mihai Iovănel) ■ Cristian Nae, *Arta după sfârșitul artei. Danto și redefinirea operei de artă* (Ed. Universității „Al. I. Cuza” din Iași, 2010): „Cu siguranță merită citită: pentru prezentarea & critica filosofiei lui Arthur C. Danto, pentru concepția neo-pragmatistă care vertebreează volumul și pentru că, bref, e una dintre cele mai bune cărți de estetică apărute la noi în ultimele patru cincinale.” (Andrei Terian).

19 august

[„**Dilema veche**”, nr. 340] Dosarul săptămânii poartă titlul „Speranța”. În cadrul dosarului scrie și Mircea Cărtărescu. „Mai toți oamenii care trăiesc astăzi sunt mai tineri ca mine. Vorbesc o limbă care nu mai e a mea. [...] Apogeul vieții mele a fost la patruzeci de ani. Atunci am fost sus de tot, atât de sus cât mi-a fost dat să ajung. [...] Cum poți să mergi înainte, când sensul cuvântului «înainte» e acum altul? [...] Dar după câteva zile de «trăit viața», mă întorc înspăimântat la bancul meu de lucru, căci pentru mine viața nu-nseamnă contemplarea norilor, ci însăși munca mea, fără de care nu simt că trăiesc, și n-aș simți că trăiesc nici în paradis. [...] Mă privesc acum: un om de cincizeci și patru de ani care, probabil, n-a făcut nimic adevărat în viață. Nimic, oricum, din ce era de așteptat să facă. Voi mai trăi poate două sau trei decenii. Vor trece-ntr-o clipă. Îmi amintesc ca

ieri cum eram acum douăzeci de ani. Știu cum voi fi peste încă douăzeci, când pasta din pix se va duce de tot, iar bara vieții mele, ca-n jocurile de computer, va scădea până la ultima liniuță.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Herta Müller, *Leagănul respirației* (Humanitas Fiction, 2009): „Fundamental, Herta Müller este poetă, una intelectualistă, oricum mai apropiată de eseu decât de povestire. Se vede și în acest roman a cărui stilistică (sintaxa și cadența frazei, limbajul, tropii) este una poematică. Date fiind resursele tot mai reduse de originalitate ale romanului de lagăr, acest efect stilistic îi oferă un mare avantaj, Herta Müller reușind să-și scrie cartea fără să-și trădeze anxietatea influenței și presiunea precedentei. [...] *Leagănul respirației* vorbește, de fapt, despre balansul perpetuu al tăcerii și al vorbirii, al memoriei și imaginației, al sinelui și al celorlalți, al intimității și singurătății...”

19 august

[„**Observator cultural**”, nr. 280 (538)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Filip Florian participă, între 14 și 30 august, la prestigiosul Festival internațional de literatură de la Edinburgh, acolo unde își va prezenta romanul său de debut, *Degete mici*, apărut la Editura Polirom în 2005 și ajuns la a treia ediție. Pe 19 august, la ora 13.30, în sala Scottish Power a Teatrului din Edinburgh, Filip Florian va participa la o lectură publică din primul său roman, apărut în limba engleză, *Degete mici/ Little Fingers*, publicat de Houghton Mifflin Harcourt în 2009, în traducerea lui Alistair Ian Blyth. Tot atunci, Filip Florian va participa, alături de autorul Stephen Vizinczey, la o masă rotundă având ca temă «Scriitorii secolului XX în Europa Centrală și însemnătatea operei lor în contextul actual». ■ Daniel Cristea-Enache se întreabă dacă „mai are rost să scrii literatură în România” și oferă un răspuns „simplu și esențialist: oricând, oriunde și oricum, dacă ești un artist adevărat, îți urmezi vocația. Faptul că Radu Aldulescu, de atâția ani, nu are un acoperiș stabil deasupra capului și trăiește exclusiv din scrisul său nu l-a împiedicat să dea o suită de romane excepționale; să fie și să rămână, adică, scriitor. Răspunsul celălalt, contextualizat și localizat, e că nu se poate miza la nesfârșit pe răbdarea artiștilor și, în general, a cetățenilor. Că există o limită și o durată a suportabilității; și că, oricât de vinovați ar fi pensionarul bolnav și proaspătul bebeluș, un căpețel de vină poartă și guvernantul vs opozantul care ne-au adus aici... [...] Cine dorește un diagnostic al situației actuale «pe linie de cultură» se poate adresa unui Paul Everac, unui Dumitru Popescu zis Dumnezeu, unui Ion Brad... Cum e și cum nu e, dacă e bine și dacă nu e bine ce se întâmplă în prezentul nostru socio-cultural – eu o să-l întreb pe Dan Lungu.” ■ Cristina Ispas crede că, după un debut „și el destul de jucăuș, cu *Zorovavel* (Editura Grinta, 2003), două volume de poezie serioasă, *Santinela de lut* (Editura Vinea, 2006) și *Cântec pentru Maria* (Editura Vinea, 2007), și un microroman low fantasy intitulat *Întâmplări la marginea lumii. Aventurile lui Axinte Abramovici Papadopulos în pustie* (Cartea românească, 2007), Cosmin Perța publică la

Charmides un poem hazliu și poznaș, o parodie în racursi a *Divinei Comedii*, convertindu-se astfel în probabil cel mai «neserios» dintre douămiiști. Aflat la o oarecare distanță de sobrietatea și exactitatea cu care se jucau optzeciștii, care aveau totuși ceva de demonstrat (schimbarea de paradigmă), de la care a învățat însă niște trucuri, apropiindu-se mai mult de poemul turbionar al lui Dimov sau de cel comic-epatant al unui Urmuz, Cosmin Perța mănuieste cu dexteritate în *Bătrânul. O Divină Comedie* fețele unui rubik, pe care nu dă nici o clipă nici cel mai mic semn că și-ar dori să-l și rezolve. [...] Cosmin Perța are capacitatea de a se ocupa «convingător» și cu succes de umor. Se pare însă că, deocamdată, preferă mai mult să se distreze.” ■ Același Cosmin Perța îi acordă un interviu un(ui) cristian: „*Crezi în prietenii literare?*; Am crezut multă vreme și o perioadă ele chiar au fost posibile, în perioada de început, însă odată ce lucrurile evoluează pe calea literaturii, prietenii pure devin cvasiimposibile. Rămân prietenii de imagine, de interes, de grup sau, în cazurile mai rare, prietenii dintre oameni, dar nu cele dintre scriitori. [...] *Când este adusă în discuție generația 2000 se omite, de regulă, un aspect. Promoție sau generație, ia-o oricum, e atât de fragmentată și de supusă la modul propriu, încât pare plimbată cu căruciorul de mall prin literatură. Țin minte la un moment dat că și formula Țupa-Perța-Dună de la «Cuvântul» era privită ca o formă de vizibilitate a unei generații altfel obiect de marketing (bună pentru rebranduiri editoriale și botezuri critice). Cum îți explici această dependență permanentă și invazia de bisericuțe?*; Ce m-a scârbit de la început la această «generație» sunt tocmai aceste bisericuțe de care nu va scăpa niciodată. Ne place să ne plasăm în «marele» context al șaizeciștilor, optzeciștilor, nouăzeciștilor, însă, dacă ei se defineau mai înainte de toate ca grup și după ei au rămas individualități, noi ne definim, de fapt, mai înainte de toate ca individualități și m-aș bucura să rămână ceva din noi într-un grup, dar nu cred că este posibil. Suntem prea diferiți. [...] *5 cărți – 4 edituri. O spui chiar tu, trei cărți, practic poezia, cam underground. Ce n-a mers în relația cu editorii? În ce tiraj ai scos cărțile? Ce drepturi de autor ai avut? Ai semnat contracte pe cărțile de poezie?*; E greu cu poezia, tirajele astea pe care chiar și eu le numesc underground sunt de fapt cele normale. *Zorovavel* a fost scos de Editura Grinta, din Cluj, la recomandarea lui Vasile Gogea și a lui Ion Mureșan. 400 de exemplare pe care le-am primit în brațe și le-am împărțit personal pe la prieteni, colegi, amici, doctori, barmani și barmanițe etc., în funcție de nevoi. Următoarele, *Santinela de lut* și *Cântec pentru Maria* au apărut la Vinea. Știu că Nicolae Tzone tinde să fie un personaj controversat, însă față de mine a fost mereu corect. Mi-a dat câte 30 de exemplare, iar cărțile se găseau la târguri mereu. Asta a fost înțelegerea, asta am primit. Nu am niciun habar de tiraje, dar nici nu cred că contează. Nu am semnat contracte, însă a rămas între noi o promisiune fermă că voi semna când mi se va cere, promisiune pe care o voi onora. *Bătrânul*, scos la Charmides, a avut aceeași soartă, eu fiind propriul lor agent, însă pot să spun că și așa cred că volumele au ajuns unde trebuia, la peste un an de la publicare încă mai am

semnale. Nu am alte pretenții, pentru că știu că cine e cu adevărat interesat de cărțile mele poate ajunge la ele. Degeaba ar inunda ele librăriile, dacă tot 50 sunt cei pe care îi interesează cu adevărat (mi-e frică să nu fi exagerat numărul). Cu romanul e altceva. *Întâmplările la marginea lumii* a apărut la Cartea Românească, într-un tiraj de 1000 de exemplare. Tot tirajul nu cred că l-am vândut, dar 400 de exemplare bag mâna în foc că s-au dat, 100 de indivizi care au cumpărat cartea îi știu doar eu. Oricum, e complicat și cu proza. Primul roman, cel de la Cartea Românească a fost un succes de imagine, pe lângă două raderi am avut 15 cronici pozitive semnate de cronicarii cei mai în vogă. Dar pe nimeni nu mai interesează asta acum, ci cât poate să vândă o carte și din ce grup de influență faci parte.; *Lucrezi acum într-o editură, Tracus Arte, www.edituratracusarte.ro. Cum se văd din cealaltă parte pretențiile și așteptările unui autor?*; Autorii au, cum e și normal, așteptări mari. Lucrul într-o editură mică m-a mai dezmeticit și pe mine cum e cu difuzarea, vânzarea, investiția (atât financiară, cât și intelectuală), și lucrurile, mai ales în acest context de criză, sunt din ce în ce mai dificile. [...]

Avem până acum câteva colecții care au beneficiat de o receptare publică și mediatică foarte bună; «Neo», colecția de poezie coordonată de Alexandru Mușina, este una dintre ele. Am avut surpriza ca autori de primă mână să prefere să lucreze cu o editură mai mică, pentru că au parte de o comunicare directă, pot controla procesul editorial, de la felul în care să apară volumul până la cele mai mici detalii legate de difuzare și PR.; *Bun, plecând de la pretențiile autorului și oferta redactorului-șef al unei edituri care publică cam 40% poezie, și ca un co-organizator al Târgului național al Cărții de Poezie, cam cum se vede piața? Se scrie prea mult, se publică excesiv, se cumpără mai deloc?*; Se scrie foarte mult și, dacă e să îmi permiți o părere personală, se și publică foarte mult. Vorbim de tone de maculatură care invadează târgurile, librăriile, în care nu doar cititorilor le este greu să se orienteze, ci chiar și librarilor și bibliotecarilor. Din păcate, foarte multe edituri, mai mari sau mai mici, sunt lipsite de redactori de carte specializați, și de multe ori chiar de discernământ. E păcat că zeci de cărți de poezie care ar avea latentă dispoziția de a fi bune sau foarte bune sfârșesc prin a fi mediocre, pentru că autorii lor se grăbesc să le publice fără să revină asupra lor, fără să le lucreze suficient și pentru că nu au dat peste un redactor de carte care să îi îndrume în sensul acesta. [...] Și apoi, de ce să nu fim sinceri, poezia de calitate nu a fost niciodată o marfă, chiar dacă de multe ori e pusă la vânzare, ci mai degrabă un artefact de preț, cu un public restrâns. TNCP însă a fost un succes, aș putea spune, adică s-a vândut mai multă poezie decât mă așteptam eu inițial să se vândă. Editorii prezenți au fost la fel de uimiți ca și mine. [...]; *Ai tăi ți-au citit cărțile?*; Da, mama e cea mai avidă cititoare, îmi explorează volumele cum alții își explorează memoria, tata le citește cu plăcere intelectuală, rece și cu umor adică, iar fratele meu e singurul fericit, doar le admiră copertele în bibliotecă și îi e suficient.; [...] *Stimulatoare pentru scris (cafea/țigări/ chestii prăfuite...)?*; Vin roșu, sec sau demisec, țigări, dacă nu ajung pecuniile, merge și cu bere.;

Folosești reportofonul ca să scrii?; Mi s-a întâmplat să îl folosesc în facultate. Mă plimbam prin parc și dictam poeme sau înregistram idei pe care nu voiam să le pierd. Asta a durat câteva luni, de atunci nu l-am mai folosit.; *Scrii de mână sau direct la computer?*; Poemele doar de mână, proza doar pe calculator.; *Personajul preferat din literatura română contemporană?*; Armeanul Zadic și Geograful Ioan din *Manualul întâmplărilor* [Ștefan Agopian].; *Publici după un plan sau e mai mult o chestie de hazard?*; E o chestie de hazard absolut. Când scriu și termin ceva, public, când nu, nu. [...] *Ca și alți douămiiști, ai devenit tată. Cum crezi că se va vedea literatura voastră (ca să fie explicit, literatura apărută între 1998 și 2010) peste 20 de ani, când Maria, de exemplu, ar putea să facă un masterat sau să vă studieze la un curs opțional la Facultatea de Litere?*; Eu nu știu ce va fi mâine, darămite cum se va vedea literatura scrisă de mine (la alții nu îmi permit să mă refer), știu cum mi-aș dori să se vadă: o apă limpede, în care un pește mic-mic cât unghia de la picior se joacă cu razele de soare. Oricum, Maria, la doi ani, răsfoiește deja cu mare interes *Bătrânul*, probabil și deoarece obișnuiesc să îi cânt foarte des cântecele inventate, asemănătoare celor din *Bătrânul*. Nici asta nu a rămas fără urmări, deja cu Maria am de multe ori dialoguri în rimă.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru scrie despre excelența literaturii lui José Luís PEIXOTO din *Cimitirul de plane* (Polirom, 2010), traducere din limba portugheză de Clarisa Lima. ■ Paul Cernat discută volumul semnat de Stelian Tănase, *Cioran și Securitatea*, recent apărut la Polirom, în colecția „Istории subterane”: „Inconturnabilă pentru orice viitor biograf al lui Cioran, culegerea documentară alcătuită de Stelian Tănase dezvăluie, «pre limba Securității», drama unei familii, dar și victoria morală a filozofului exilat împotriva cântecelor de sirenă totalitare.” ■ Vasile Ernu o întâlnește întâmplător, la Festivalul Internațional de Literatură de la Moscova pe Irina Gluşcenko, autoarea unei faimoase cărți despre bucătăria sovietică, *Alimentația publică: Mikoian și bucătăria sovietică* (Moscova, 2010); „Ea își lansa cartea, iar eu am ținut neapărat să fiu prezent, pentru că subiectul mi s-a părut fascinant. După ce i-am citit cartea și am stat la povești pe îndelete, mi-am dat seama că o temă precum mâncarea în comunism este esențială pentru a înțelege natura acestui regim și modul lui de funcționare. Păcat că în România acest gen de cercetări nu se fac. O analiză a gastronomiei comuniste, de exemplu, poate ne-ar ajuta mai mult să înțelegem ce s-a întâmplat și ce se întâmplă cu noi.” Urmează interviul acordat de scriitoare. ■ Doina Ioanid mărturisește că „Acum o săptămână, am citit *Frumoasele străine*, de Mircea Cărtărescu. Trei proze care au apărut inițial în «Șapte Seri», trei mici făpturi-animale, în care am descoperit o ființă fragilă, de o sensibilitate *à fleur de peau* (cred că franceza de data asta exprimă cel mai bine ce-am găsit într-o carte, pentru că poți citi fără să găsești mare lucru). Am descoperit nu un scriitor, nu un autor, nu un nume pe o carte, ci o sensibilitate, una de arici, de-a dreptul frisonantă, cu care m-am identificat. Poate par întârziată, ca să nu zic înapoiată, pentru că mai citesc cărți din acest motiv. Pentru o filoloagă și o scriitoare+jurnalistă, s-ar putea să fie ridicol. [...]

Aici, vezi un Mircea Cărtărescu venind spre tine cu toate spaimile, paranoia și protecțiile iluzorii umane. [...] Și, în final, trebuie să recunosc, cu nerușinare, că m-am folosit de frumoasele străine, să-mi trec cu bine câteva zile caniculare. Iertare. Fiecare scapă cum poate.” ■ Eugeniei Mircea subliniază următorul aspect: „Critica a promovat atât în literatură cât și în cinema, noțiunea de autor, iar unul dintre primele texte cu referire la «autorul de film» este cel al lui Alexandre Astruc, «Naissance d’une nouvelle avant-garde: la Caméra-stylo». Apoi, revista «Cahiers du Cinéma» a încercat, de exemplu, între anii 1954 și 1964, să stabilească și să vină în apărarea unei «politici a autorilor», prin care era stabilit un dublu scop: acela de scoate din umbră pe unii cinești (americani, în marea lor majoritate), calificați de ansamblul criticilor drept realizatori de plan secund, și de a le face recunoscut statutul de artiști cu drepturi depline, în detrimentul celui de tehnicieni aflați în spatele industriei hollywoodiene. Această politică, în afară de a promova un anume tip de cinema (care are legătură și cu ceea ce va fi Nouvelle Vague), avea ca scop fundamentarea ideii autorului de cinema conceput, într-o echivalență cu autorul literar, ca un artist independent înzestrat cu geniul său.” ■ Michael Haulică prezintă peisajul estival al literaturii SF&F: „revista «Helion» a ajuns la numărul 3 al ediției on-line, număr pe iulie-august. Un sumar bogat, îmbinând armonios ficțiunea (printre autori, Silviu Genescu) cu nonficțiunea (texte de Mircea Oprea și Lucian Vasile Szabo, între alții), care, alături de revistele «Nautilus» și «Galileo Online» trasează un profil consistent al literaturii F&SF românești de azi ca prezență pe Internet. Fără doar și poate, cel mai bun material al proaspetei apariții este interviul cu George Anania, «Paradoxul este un mod de viață». [...] Ce aș opri din toate câte a spus, dacă ar trebui să rețin un singur paragraf, o singură referință, e asta: «Aviz amatorilor: talentul nu e nici de căpătat și nici veșnic. Dacă tinerii mei confrăți se simt în perioada de grație a poftelor de scris și a siguranței de sine, să nu-și piardă timpul: să scrie!». Concurența, adică revista «Nautilus», a ajuns la numărul 31, pe august 2010. Ceva mai bine articulat sumarul, proză de Rareș Iordache, Ciprian Mitoceanu, Aurel Cărășel și Ștefana Cristina Czeller, recenziile obișnuite ale lui Liviu Radu și rubricile nonfiction semnate de Mihnea Columbeanu, Aron Biro, Cristian Tamaș, Aurel Cărășel, Laura Sorin, Dodo Niță. [...] O revistă diversă, bogată în conținut, poate cam fără culoare în obraji, cam rece, cam departe de actualitatea românească. O altă cauză bună ar fi inițiativa unei noi antologii de proză românească a celor de la Millennium Press. Opul cu pricina va avea ca temă «România Steampunk» și va fi coordonat de Adrian Crăciun, fondatorul blogului CititorSF, care își va încerca, astfel, și calitățile de editor. [...] Tot niște cauze bune sunt și ultimele însemnări de pe blogul lui Costi Gurgu: «Premii, voturi și influență» (despre distincția între cel mai bun și cel mai popular, atunci când e vorba de sondaje, clasamente etc.), «Mult zgomot pentru nimic» (din nou despre premii europene, asociații și reprezentanți) și «A avea agent și a nu avea... în România» (cu exemple concrete despre o anume perioadă din viața lui de scriitor, pe când trăia

în România, dar și cu trimiteri la cum e viața scriitorului cu agent acolo, în Canada). Însemnările lui Gurgu au atras comentarii pro și contra, puneri la punct (ale temelor, ale autorului, ale tuturor), dar bine-ar fi ca, la o nouă lectură (*sine ira et studio*, dacă se poate), să rămânem cu ce e de reținut: Gurgu trăiește într-o lume normală (spre care tindem și noi, cel puțin în declarații) și bine-ar fi ca măcar să-l ascultăm.”

23 august

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 34 (1067)] în acest număr este inclus suplimentul [„Bucureștiul cultural”, nr. 96] Paul Cernat consideră că *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Polirom, 2010) „e o carte clasică și nobilă, cea mai bună de până acum a lui Ion Vianu. Un umanist înțelept ni se adresează din paginile acestui tulburător roman de formare și de familie intelectuală, depănând (auto)analitic istoria unei lumi destrămate.”

25 august

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1040] Marius Chivu recenzează volumul de dialoguri consemnate de Orlando Barone, *Borges-Sábato*, apărut în 2010 la Polirom, în traducerea Ileanei Scipione.

26 august

[„Cultura”, nr. 33 (288)] Nicolae Coande observă că „prozele scurte ale lui Ionel Bușe din *Ultima vară cu Enikő și alte...povestiri* au un discret parfum retro, ușor de intuit de cronicar din energetismul cosmopolit al universitarului craiovean. [...] Ionel Bușe scrie cu patos, chiar dacă apasă uneori pe pedala unui anumit tip de demonstrație, însă povestirile sale au farmecul lunii africane văzute prin savană de un european uimit.” ■ George Neagoe crede că *Ambasadorul invizibil: roman în șase tablouri* (Polirom 2010) „e proza unui erudit al povestirii”, romanul „se hrănește din literatură. Nichita Danilov privește lumea ca pe o carte care, înainte să aibă coperte, trebuie închisă într-o sticlă aruncată în mare. Pescarii vizibili sunt cititorii. Pescarul invizibil e însuși autorul, care, de această dată, a prins peștele cel mare.” ■ Eugen Simion publică cea de-a treia parte a analizei prozelor lui Mihail Sebastian. ■ Dana Pîrvan-Jenaru recenzează cartea lui Cormac McCarthy, *Nu există țară pentru bătrâni* (Polirom, 2010), traducere și note de Radu Pavel Gheo. ■ Rodica Grigore discută volumul semnat de John Updike, *Rabbit e bogat* (Humanitas Fiction, 2010), traducere și note de George Volceanov. ■ Rita Chirian consideră că „inocență și poetică, dezinvoltă, fără să riște și, normal, fără să piardă, cartea Andrei Rotaru [*Ținuturile sudului*, Ed. Paralela 45, 2010] nu confirmă încă un destin literar notabil, dar reafirmă posibilitatea lui.”

26 august

[„**Dilema veche**”, nr. 341] Dosarul săptămânii poartă titlul „Criză sau nărav?” ■ Marius Chivu scrie despre antologia realizată de Daniel D. Marin, *Poezia antiutopică. O antologie a douămiismului poetic românesc* (Editura Paralela 45, 2010): „Făcând abstracție de ideea de antologie și de titlul ei, de cine e și de cine lipsește, volumul oferă, cumva inevitabil, grupaje semnificative de poezie generaționistă. Este variat, dens, relativ omogen și, dacă ai ratat cumva, din cine știe ce motive, să citești vreun poet al generației și se întâmplă ca el să fie prezent aici, atunci selecția textelor este concludentă. Altfel, această primă antologie retrospectivă este cumva și una alternativă.”

[„**Observator cultural**”, nr. 281 (539)] lipsește din colecția BCU Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Asociația Română pentru Cultură, Educație și Normalitate a organizat miercuri, 25 august, prima seară de lectură stradală pe esplanada de la Teatrul Național București. Serile de lectură se desfășoară până miercuri, 15 septembrie 2010 (inclusiv) și fac parte din cadrul proiectului «Lectura... la lumina felinarelor», primul proiect din cadrul campaniei «România se pregătește să moară».” ■ „Muzeul Național de Artă Contemporană din București (MNAC) găzduiește până pe 17 septembrie, la Sala Dalles, expoziția de fotografie «Biblioteca scufundată» semnată de Ileana Florescu. Expoziția, vernisată miercuri, 25 august, se află sub îngrijirea curatorului Diego Mormorio și este prima expoziție a artistei la București. Catalogul Bibliotecii scufundate este prefăcut de Mihai Oroveanu, directorul MNAC. Pe lângă imaginile fotografice, 4 casete vor adăposti tot atâtea cărți-sculptură, cărți salvate de curenții marini, uscate și expuse în noua lor formă. În a doua jumătate a lunii septembrie, 16 serii de fotografii vor fi expuse la Biblioteca Centrală Universitară, sub îngrijirea Alexandrei Crăciun.” ■ Paul Cernat publică prima parte a articolului „Iluziile revizionismului est-etic”, în care se întreabă: „Care au fost costurile și beneficiile rechizitoriilor «est-etice» din anii '90 la adresa literaturii române sub totalitarism? Ce efecte au avut în planul reevaluărilor literare? Cum s-a negociat, în postcomunism, raportul dintre autonomia și heteronomia literaturii? Care este/mai poate fi rolul «civic» al criticii literare în noul context istoric?” ■ Se continuă articolul lui Daniel Cristea-Enache, „Mai are rost să scrii literatură în România?”. După o trecere în revistă a titlurilor publicate în intervalul ianuarie-august 2010 și o jucăușă încadrare a acestora în categorii precum „greă”, „fete rele”, „fete cuminiți” sau „viteză de croazieră”, criticul deduce următoarea concluzie: „Ca și 2009, 2010 se va impune drept un an al romanului, ceea ce mi se pare extrem de important. Poezia e întotdeauna o excepție de la regulă, un «accident» și o gratuitate. Soliditatea și stabilitatea unei literaturi sunt date de osatura Romanului și de claviatura lui. În proză, observăm cum se exercită, cu bune și foarte bune rezultate, autori din toate generațiile, de la «șaizeciști» la «milenariști». [...] Editorial, Polirom și Cartea Românească domină terenul, ajungând să concureze una cu cealaltă. Cartea

Românească are cea mai echilibrată distribuție (incluzând debuturile), cu apariții remarcabile în toate genurile; dar Polirom joacă tare prin nume de prim-plan (Marino, Adameșteanu, Oișteanu, Ion Vianu, Gheo), despre care se vorbește și se scrie cel mai mult. Humanitas este suma exactă a vedetelor sale, pe care le marchează elitar și le răsfăță editorial. Pleșu, Cărtărescu, Liiceanu, Patapievici, Dan C. Mihăilescu compun un fel de *dream team* al succesului de stimă și de public. Aceștia trei rămân jucătorii importanți de pe piața noastră culturală, în anul de grație 2010. Le urmează, la o anumită distanță, Curtea veche (ce tot caută și experimentează) și Paralela 45 (la care ești sigur întotdeauna de ce vei găsi). În încheierea unui portofoliu de scriitori români, o figură destul de frumoasă face basarabeana Cartier. De semnalat și apariția proaspătă a surprinzătoarei Tracus Arte, câtuși de puțin ridicol-tracomană...” ■ În articolul său, Cristina Manole atrage atenția asupra unei cărți – *Nae Ionescu sau împlinirea prin tineri* (Editura Vremea, 2010) – semnate de Miruna Lepuș, o tânără cercetătoare, „absolventă de ASE – nu sună bine –, dar masterandă la Facultatea de Litere a Universității din București. Ceea ce, să recunoaștem, mai drege busuiocul și o face oarecum creditabilă în ochii cadriștilor din lumea culturală românească. [...] Avem aglutinate, fără prea multe întorsături stilistice, multe date și detalii despre actanții politici, partide și personalități care au conturat o epocă. Avem impresii despre personalitatea profesorului bucureștean, dar și despre receptarea ideilor lui printre contemporani. Un portret în fărâme – ca să utilizăm expresia unui Eugen Ionescu, care nu a căzut în plasa fascinației acestui subtil orator și gimnast al ideilor – se conturează din aproape în aproape. Nu este o carte polemică – așa cum îi place Martei Petreu mereu să ne surprindă –, ci un fel anume, cuminte pe alocuri, vag didactic prin altele, de a cunoaște și înțelege personalitatea unui fascinant personaj, dincolo de opțiunile ideologice de ieri și de judecata istoriei de astăzi.” ■ „Volumul *Eu, ful lor* conține o selecție din documentele de urmărire informativă a lui Dorin Tudoran din perioada 1982-1985. Cu modificări minore, structura cărții respectă ordinea documentelor aflate în 5 dintre cele 18 volume, cât însumează dosarul lui Dorin Tudoran creat de Direcția Securității Statului (DSS), așa cum au fost ele depozitate în arhiva DSS CID și, ulterior, transferate în arhiva CNSAS de către SRI și SIE. Deși, oficial, lui Dorin Tudoran i s-a deschis dosar de urmărire informativă în 1982, cele 9.852 de file recuperate din dosarul său de Securitate indică faptul că era urmărit informativ încă din anul 1976, când apare și prima transcriere a unei convorbiri telefonice. Revista «Observator cultural» prezintă, în acest număr, fragmente din prefața semnată de Radu Ioanid, precum și din cele două texte scrise de Dorin Tudoran: «Preambul & Concluzie» și «Ghid pentru cititorul de cursă lungă». Într-o Anexă a volumului sunt publicate și numele reale ale unor informatori, care sunt deocamdată o surpriză, până la lansarea cărții pe piață – septembrie 2010. ■ Dana Pîrvan-Jenaru recenzează volumul singurului scriitor arab care a câștigat vreodată Premiul Nobel, Naghib Mahfuz, *Pălăvrăgeală pe Nil* (Polirom, 2010), traducere din limba arabă și note

de Nicolae Dobrișan. ■ Radu Țuculescu îi acordă un interviu lui Doru-Ioan Rus: „*Există pentru tine, ca scriitor, și un sezon estival în care, să zicem, te odihnești pentru că e prea cald și e perioada... concediilor?*”; Mă întrebi dacă fac pauză de scris...? Nu am «sezoane estivale» în ceea ce privește scrisul. Cel puțin, nu le am pe bază de... anotimpuri. Sunt perioade când pur și simplu nu pot scrie, iar asta nu din lipsă de inspirație. Pur și simplu mintea refuză să lucreze în acest sens. Atunci citesc mult și mă holbez la televizor. Recunosc că sunt un fan al filmelor, chiar dacă cele date pe micul ecran sunt, în mare majoritate, de-a dreptul idioate. Dar e minunat să te uiți la un scenariu tembel și, la sfârșit, să-ți crească încrederea în tine, nu?; *Pe care dintre cărțile publicate ai vrea să le rescii?*; Îți răspund fără ezitare: pe niciuna. Și acuma se miră unii tineri cititori (chiar și fiul meu, de exemplu...) cum am putut scrie și tipări, înainte de '89, fără ca romanele mele ori proza scurtă să aibă ca personaje activiști, colectivști fruntași, muncitori din fabrici și uzine, directori comuniști, sabotori ai muncii proletare, uteciști, pionieri ori... conflictul să fie dintre bine și mai bine... Vezi cele trei romane, *Vânzătorul de aripi*, dar, mai ales, *Ora păianjenului* (a avut opt referate împotriva, doar unul pozitiv, din partea lui Nedelciu, și numai datorită riscului asumat de directorul Editurii Albatros, Mircea Sîntimbreanu, romanul a apărut) și *Degetele lui Marsias*, un roman de-o structură evident muzicală (are scheletul unei simfonii) a cărui acțiune o plasasem în timpul războiului, așa că a scăpat de cenzură, fără să se taie nici un cuvânt. Unii critici au evitat să comenteze, mai ales ultimele două romane, de teamă ori chiar de ciudă (am aflat-o mai târziu...) că scriitorii care le erau prieteni și pe care-i laudau constant continuau să bâjbâie fără să fi produs, încă, nimic consistent. Continuau să teoretizeze... Eu nu făceam parte din nicio grupare, din niciun cenaclu, din nicio mișcare literară (chiar dacă aveam simpatii), eram violonist, deci... cum de-mi permiteam să scriu și chiar să public cu o asemenea... neobrăzare? Nu am învățat la facultate ce e aia o povestire, o schiță, ce e ăla un roman, și am, totuși, îndrăzneala să scriu?! Zău, sunt bucuros că nu m-a învățat nimeni ce e «aia» o povestire, cum trebuie ea scrisă...; *Ce crezi despre inspirație?*; Vine și... pleacă după cum o taie capul. Nu mă bazez, întotdeauna, pe ea... Am carnețele în care-mi notez una, alta. Replici, situații, povești auzite ori văzute... Eu am fost obișnuit cu studiul la vioară. Din clasa a cincea. [...] Șaptesprezece ani de vioară! [...] Dar studiul zilnic nu prea seamănă cu... inspirația. Asta nu înseamnă că scriu zilnic... chiar dacă mi-ar plăcea. Înseamnă doar că... nu aștept «inspirația» ca să scriu. Mă gândesc mult la «subiect» înainte de a începe. Apoi, când mi-e cât de cât clar, purced la scris. Întotdeauna cu pixul! Într-un caiet, doar pe pagina dreaptă, stânga rămâne pentru corectură. Apar personajele, se complică subiectul... Apar personaje la care nici nu m-am gândit, răsturnări de situații, noi întâmplări... A scrie proză nu înseamnă să rezolvi o problemă de matematică ori să «demonstrezi» cine știe ce teorie, mai mult ori mai puțin originală. Proza «tezistă» îmi repugnă. De fapt, mă plictisește de moarte. E fadă și seacă mai dihai decât o bucată de iască. [...]; *Se pare că blocul este una*

dintre obsesiile tale?; Se pare... Obsesii am eu mai multe... Da, blocul e un loc unde mi-am petrecut (și-mi petrec...) o bună parte din viață. Normal că mă «obsedează», din când în când... Uneori într-atât, încât m-a «provocat» să scriu chiar un fals roman, aproape horror, despre el: *Cuptorul cu microunde*, care, apărut la Viena, a produs comentarii critice interesante. E o carte și ironico-satirică, blocul fiind, evident, un simbol... În *Ora păianjenului*, blocul e un microunivers ce tinde, încet și sigur, să cadă-n ghearele totalitarismului. [...]; *Ce reprezintă pentru tine satul Petrinzel?*; Cel mai straniu, mai fantastic, mai încărcat de mister, de alcool și de... sex loc pe care l-am cunoscut prin bunica soției, adică mamabătrână din romanul *Povestirile mameibătrâne*. Ea e de «vină» că s-a născut acest roman, că s-a născut un ținut care înseamnă o altă Transilvanie decât cea prea mult știută de deal-vale, deal-vale... Alte mitologii, alte sensuri ale vieții, altă viziune asupra dragostei și a morții, asupra relațiilor dintre bărbat și femeie, o altă raportare la diavol și la Dumnezeu... N-am inventat aproape niciun personaj (în afară de Margolili, dar a existat și pentru ea un model), iar întâmplările (spre surprinderea unora cărora li s-a lipit de buze și creier un permanent zâmbet de superioritate...) sunt, în marea lor majoritate, reale. [...]; *Ce rol are publicistica în creația ta?*; O vreme, am scris cronici dramatice – părerea mea – pe care le-am adunat într-un volum. Apoi am renunțat, o fac sporadic. Un an am scris *Scrisori pentru președinte*. Îmi făceam iluzii că o să le citească cineva, măcar un... președinte de bloc! De-o vreme, scriu despre scriitori și cărțile lor, despre poeți, în special, că mi-s tare dragi! Dar nu fac cronici în adevăratul înțeles, eu fac portrete așa cum îmi place mie să le fac, mai ales dacă cunosc bine persoana în cauză. Să fie un soi de exerciții de admirație? Poate... Dar, tiptil, voi renunța... Îmi ocupă prea mult spațiu... [...]; *Regreți ceva?*; Da. O spun cu toată sinceritatea și cu toată tristețea. Am ajuns să regret că nu am rămas dincolo, cu vioara, după absolvire, cum au făcut-o mulți dintre colegii mei. Aș fi cântat acum într-o orchestră simfonică, aș fi fost plătit cum se cuvine și mi-aș fi scris cărțile într-o limbă de circulație! Căci despre «politica» traducerii literaturii române, cine, ce, cum și de ce... ar fi altă temă de discuție care ar aluneca în penibil...; *O ultimă întrebare... banală, dar nu vreau s-o ocolesc. La ce lucrezi pe vremea asta atât de imprevizibilă?*; Lucrez la o carte care se numește *Femeile insomniacului*. Recunoaște că e un titlu super... ca multe dintre titlurile cărților mele!” ■ Scriitoarea Doina Ioanid recunoaște că, de mai bine de doi ani, televizorul a devenit „un simplu obiect de decor. M-am hotărât să mă debranșez, să rup legăturile cu bolul alimentar de pe posturile noastre de televiziune. Ruptură firească, fără nicio suferință. O vreme, am respirat ușurată, până când mi-am dat seama că, de fapt, n-am nicio scăpare. În jurul meu se vorbea despre emisiuni, știri, gogomăniile aleșilor, fotbal, show-uri fel de fel. Dacă ajungeam într-o cafenea, televizorul era deschis. Unde mai pui că nepoata mea se uită la canalele cu desene animate și filme pentru copii, așa că n-am încotro, trebuie să mă uit și eu. Restul canalelor a trebuit să le codăm, de când într-o emisiune de dimineață, o rețetă de clătite cu brânză dulce și fructe

de pădure s-a transformat într-un filmuleț erotic, pentru că o domnișoară cu șorțuleț s-a gândit să se frece cu sânii de spatele bucătarului – ce-am mai tras apoi cu explicațiile! Așa că în siguranță nu eram niciunde. Paradoxal, mai ales acasă nu eram în siguranță.” ■ Costi Gurgu îi acordă un interviu lui Michael Haulică: „*Ești de șase ani în Canada, anul trecut ai vândut prima povestire, iar aceasta a apărut într-o antologie care a stârnit oarece vâlvă. Cum ai ajuns în «Ages of Wonder» și cum a fost primită povestirea ta în presa și în mediile SF de acolo?*”; AdAstra, convenția anuală de SF din Toronto, organizează de fiecare dată un atelier de scris, al cărui instructor este un scriitor profesionist. În 2007, instructorul a fost Julie Czerneda, autor canadian de hard SF, cu peste 12 romane. După ce s-a încheiat atelierul, am mers la o cafea și i-am povestit despre SF-ul românesc, despre ce scriu eu și care sunt obstacolele unui scriitor de altă limbă care vrea să publice în engleză. Julie coordonează câte o antologie anuală tematică pentru Editura DAW Books. Pe lângă autorii profesioniști invitați, Julie rezervă un loc în antologie pentru un începător, un scriitor nepublicat, pe care ea l-a cunoscut pe la vreun atelier de scris sau la vreo convenție, și l-a adăugat pe lista ei de autori interesați și promițători. Se pare că după «AdAstra 2007» am ajuns și eu pe lista lui Julie și astfel, în primăvara lui 2008, am primit o invitație de a colabora la următoarea sa antologie tematică, «Ages of Wonder». Bineînțeles că Julie m-a pus în gardă că suntem mai mult de cincizeci de candidați pentru locul debutantului și că, deci, nu am nicio asigurare în aventura asta. Am avut o lună să scriu o povestire originală pe tema dată. Am scris-o și i-am trimis-o ei și co-editorului ei de la acea antologie, Rob St. Martin. O lună mai târziu, am primit un mesaj de la cei doi că am fost acceptat și că au fost impresionați (mai exact, au spus că i-am lăsat cu gura căscată) de calitatea povestirii. În primăvara lui 2009 a apărut antologia, iar eu am reușit să particip la lansarea din Toronto. [...]; *Ce importanță crezi că au relațiile personale în treaba asta cu literatura, cu publicatul?*; O importanță destul de mare. În general, întreaga societate nord-americană se bazează pe sistemul relațiilor. Editurile sunt suprasolicitate și în general timpul de așteptare pentru primirea verdictului de la un editor care încă mai acceptă manuscrise nesolicitate (cam 15% dintre edituri primesc manuscrise nesolicitate, restul mergând numai pe mâna agenților literari) este cam de la doi-trei ani în sus. [...]; *Ce înseamnă profesionalism pentru un scriitor de acolo?*; Înseamnă să-ți iei rolul de scriitor câțiva pași mai departe. Să-ți dai seama că treaba ta nu s-a încheiat odată cu ultima pagină a romanului. La prima carte, editura nu investește mai mult într-un scriitor debutant decât ceea ce este necesar pentru tipărirea cărții. Reclamă, lansări, turnee, nu există așa ceva. O editură mare îți va tipări cartea, apoi te va lăsa să vadă cum te descurci. Iar o editură mică oricum nu are bani de cine știe ce campanii, chiar dacă ești la a zecea carte. Un scriitor profesionist își scrie romanele și povestirile cu cea mai mare grijă pentru calitatea literară și pentru condițiile pe care le-a agreeat în contractul semnat cu editura, apoi face toate corecturile și rescrierile cerute de editori. Pleacă în turnee

de lansare a noilor cărți chiar și pe banii lui, pentru că la sfârșitul turneului își va scoate banii din vânzarea cărților. Participă la cât mai multe convenții cu puțință, acestea fiind una dintre cele mai ieftine și eficiente metode de promovare pe care o are la dispoziție. Are un website și/sau un blog unde ține legătura cu fanii săi și unde continuă munca de promovare. [...]; *Cum sunt scriitorii celebri? Cum se poartă cu ceilalți? Te întreb pentru că știu că ai cunoscut câțiva... Unii ți-au devenit chiar prieteni.*; Am devenit prieten cu câteva nume mari ale SF-ului mondial: Robert J. Sawyer, Robert Charles Wilson, Julie Czerneda, Karl Schroeder, precum și cu câțiva autori care sunt încă la începutul carierei, scriitori precum Douglas Smith, David Nickle, Nina Munteanu, Tony Pi, Eric Choi și alții. Probabil că am devenit prieten cu ei tocmai pentru că sunt toți atât de deschiși și cu capul pe umeri. Nu am întâlnit un scriitor aici, indiferent de prestigiu, care să fi fost plin de el/ea, care să încerce să domine discuțiile din poziția vedetei sau căruia să nu-i ajungi la nas și să trateze totul ca pe un veșnic spectacol al cărui actor principal este el însuși. Nu spun că nu există, pentru că am auzit de câțiva, dar regula este că scriitorii profesioniști nu joacă rol de vedetă. Sunt abordabili de orice cititor sau scriitor, încearcă să răspundă tuturor întrebărilor cu seriozitate și cu respect și sunt disponibili pentru apariții publice în cele mai multe dintre cazurile în care agenții, editorii sau pur și simplu fanii le-o cer.”

20 august

[**România literară, nr. 31**] În editorialul său, Nicolae Manolescu își amintește despre un roman ce n-a văzut lumina tiparului, scris de „Paul Georgescu, roman-cier și critic original, care a jucat un rol deloc neglijabil în lansarea generației noastre. [...] Când se afla în ultimii ani de viață, Paul Georgescu mi-a dat să-i citesc dactilograma unui roman pe care îl începuse și nu știa cum să-l termine. Romanul se intitula *Marea*. Mai țin minte subiectul, nu și ideea. Ulterior, de câte ori mi-am amintit de roman, despre care nu știu să fi fost tipărit, nici chiar după 1989, mi-am dat seama că am uitat o mulțime de lucruri sau că adaug de fiecare dată altele de la mine, încât ceea ce voi povesti în continuare pe scurt s-ar putea să fie alt roman decât acela al lui Paul Georgescu.” ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Emil Brumaru. ■ În textul său dedicat temei lunii august („Locuri și oameni”), Augustin Cupșa dă „O tură pe-acasă”. ■ În „Cum se scrie un roman (II)”, Ioana Pârvulescu publică noi „tăieturi din jurnal”. ■ Citim recenzii dedicate următoarelor volume: ■ *Provizorat* (Polirom, 2010) de Gabriela Adameșteanu, despre care Iulia Iarca crede că: „este, încă de la început, o poartă prin care cititorul intră în lumea acelor ani. Din care nu va mai ieși decât odată cu lectura ultimei pagini. Povestea este omogenă și cât se poate de fidelă planului inițial. Iar acest corp solid al poveștii acaparează privirea cititorului care nu mai e atent la cusăturile narațiunii. [...] Autoarea joacă pe seama personajelor sale o dublitate care nu reușește să fie tocmai o inovație de calibru. Fiindcă afectează verosimilitatea narațiunii. Un lucru e cert: dacă nu dăm credit personajelor, acestea

nu pot trăi. Construcția romanului *Provizorat* este un castel de hârtie, din care nici un personaj sau acțiune nu pot ieși mai departe de propriile file pentru a avea o viață cu adevărat.” ■ *Buchetul de platină* (Ed. Eikon, 2010) de Viorel Mureșu, despre al cărei autor Raluca Dună face următoarele considerente: „Nepotrivirile stilistice par rezultatul unei dorințe fluctuante de a fi când surprinzător la nivel metaforic, când simplu, când crud, când diafan, când simbolic-livresc sau încifrat, când transparent tragic, când vag ironic sau jucăuș etc. [...] Mai multă concentrare, unitate stilistică și tematică l-ar putea conduce pe autor spre o realizare remarcabilă la nivelul întregului, nu doar pe fragmente.” ■ *Omar Khayyam și „complexele” mitului european* (Ed. Universitas XXI, 2009) de Gheorghe Iorga, clasificată de Radu Vancu drept „O carte meritorie.” ■ *Mic tratat de oratorie*, de Constantin Sălăvăstru, apărută în 2010 la Ed. Universității „Al. I. Cuza”, despre care Antonio Patraș spune că: „În volumul de față, savantul și-a propus să trateze într-o manieră accesibilă unui public mai larg problemele fundamentale ale artei oratorice, cu intenția mărturisită de a reabilita această disciplină-pilot a studiilor umaniste care și-a trăit momentul de glorie în Antichitate.” ■ Criticul Cosmin Ciotloș discută volumul scris de Florin Manolescu, *Cu ochii pe mine. Jurnal româno-german. 1995* (Cartea Românească, 2010): „Nimic scandalos, așadar, în *Cu ochii pe mine* și totodată nimic fastidios. Om al micilor deprinderi, inclusiv formale, dacă ne gândim la obiceiul de a consemna, la finalul fiecărei zile, reperele istorice ale datei respective, Florin Manolescu nu se lasă, totuși, dominat de acestea. El e, de fapt, un paradoxal inventator de tabieturi. Renunță la cele mai vechi pentru a cultiva altele, proaspete, apoi, pe neașteptate, revine la pasiunile dintâi. Notează vise, redactează scrisori de-o politețe astăzi stranie, dă telefoane acasă fiului, Ion, călătorește în virtutea unui destul de precar simț al orientării, face fotografii, comandă cărți speciale de bucate, mai precis de conduită culinară, și așa mai departe. Pentru un enciclopedist al exilului, e destul de ciudat ca într-un astfel de jurnal să nu se regăsească în niciun fel tema expatrierii.” ■ Sunt publicate poezii scrise de Nicolae Coande. ■ Sorin Lavric analizează cartea lui Antonio Damasio, *În căutarea lui Spinoza. Cum explică știința sentimentele*, trad. din engleză de Ioana Lazăr, Humanitas, 2010. ■ Mandeea Axinciuc consideră că *Ultimul Culianu* (Humanitas, 2010), „lucrarea lui Horia-Roman Patapievic, este remarcabilă. Ea nu este însă scrisă spre a fi remarcabilă. De aici desăvârșirea ei, care transpare ca privire limpede, clară, dată nouă rotund, cu măsură și virtuozitate, spre a pricepe. [...] Ne aflăm în fața primei lucrări care ni-l redă pe Culianu întreg, nu în cioburi, nu în fărâme, reconstruind drumul gândirii lui, așa cum se lasă întrevăzut de la primele lucrări de tinerețe până la cărțile-proiect anunțate doar și neîncepute.” ■ Dumitru Chioaru vorbește despre „Sibiul meu”. ■ Nicolae Scurtu publică câteva scrisori inedite ale lui Constantin Noica, trimise către Teodor Vârgolici, Ștefan Milcu, Lucia Negoită-Chirilă și Ghiță Florea. ■ Simona Vasilache scrie despre *Buchetiera de la Florența*, textul cu care Alecsandri a debutat în „Dacia literară”, în 1840. ■ Gheorghe Grigurcu discută volumul *Bătaia*

cu aur (Ed. Ardealul, 2009), ajungând la următoarea concluzie: „grație liricii lui Ion Horea, satul, de atâtea ori minimalizat, bruftuit, evacuat în numele unei grăbit însușite concepții «globaliste», își reafirmă îndărătnic prezența, în circumstanțe vizionare pe care n-avem dreptul de-a le desconsidera, drept un «centru al lumii».”

■ Lucia Toader publică epistole inedite adresate Hortensiei Papadat-Bengescu. Este vorba, mai precis, despre „o scrisoare a profesorului Roudolph Roxroy, adresată Hortensiei Papadat-Bengescu. Textul, nedatat, prezintă horoscopul scriitoarei, însoțit de astrogramă și de un ghid zilnic pentru anul 1927. [...] În același registru se înscriu și alte două scrisori inedite, semnate de Elmer E. Knowles, adresate, de asemenea, Hortensiei Papadat-Bengescu. Textele sunt dactilografiate în limba franceză.”

■ Sunt publicate fragmente din primul roman scris Will Self, *Cum văd eu distracția*, roman aflat în curs de publicare la Polirom, în traducerea Danielei Rogobete. ■ Geo Vasile discută volumul scris de Anaïs Nersesian, *Personaje armenesti din literatura română* (Ed. Ararat, 2009), o „cercetare de pionerat, rod al unei vaste documentări de bibliotecă, înțesată de informație și citate, scrisă cu devotament și cu o vibrație sufletească nedisimulată.”

■ În traducerea lui Constantin Abăluță sunt publicate fragmente din Gérard Augustin, *Ghidul rătăciților*, 1999. ■ Din „Ochiul Magic. Actualitatea” aflăm că: ■ „A apărut numărul triplu (iunie-iulie-august) al revistei «Poesis», cu un sumar echilibrat, care servește cu vocație și cu modestie poezia de azi. Astfel, putem citi cronici la volume de versuri semnate de Traian T. Coșovei, Daniel Corbu, Ion Zubașcu și Valeriu Matei, dar și grupaje de poeme avându-i ca autori pe Traian T. Coșovei, Eugen Suciu, Ion Tudor Iovian, Ionel Ciupureanu, Viorel Mureșan. Capitoul de traduceri este și el consistent: sunt prezenți cu poeme Eugenio Montale, Carlos Drumond De Andrade, Danilo Kiș, Michael J. Kruger, Carolyn Mary Kleefeld, precum și poeți olandezi care s-au aflat în vizită la Satu Mare. Un amplu reportaj fotografic rezumă «Zilele Culturale Poesis», manifestare care s-a impus de-a lungul celor douăzeci de ediții ale sale. Să adăugăm și faptul că de curând Poesis s-a îmbogățit cu o nouă publicație ce se anunță interesantă, «Poesis international». Prin toate acestea, revista «Poesis», creată și condusă de poetul George Vulturescu, reprezintă un exemplar mod de a transforma un loc marginal plicticos într-un centru cultural care contează.” ■ „Cine și ce mai citește”: „În «Observator Cultural» din 5-11 august putem citi sub semnătura lui Marius Ghilezan un reportaj care încearcă să răspundă la întrebarea «Cine și ce mai citește pe litoralul românesc?». Situația descrisă este cea știută, dezastruoasă: «Cartea se vinde extrem de prost. Un întreprinzător din Eforie Sud a închis chioșcul după o lună. Vânduse 20 de titluri și acelea la prețuri reduse. În fața Cazinoului, o dugheană albă cu titluri atrăgătoare pentru un anumit public: Neagu Djuvara - *Amințiri din pribegie*, Gabriel Liiceanu - *Scrisori către fiul meu*, toate cele trei cărți ale Aurorei Liiceanu: *Prin perdea*, *Rendez-vous cu lumea*, *Patru femei, patru povești*. Fata care vinde cărți n-are cumpărători. Pentru a-i trece vremea face diverse calcule pe un caiet rufos. Greu o scoți din povara gândurilor.

Aștept vreo zece minute. Nimeni nu este interesat de cărți. Lumea trece impasibilă, molfăind vreun kebab sau vreo clătită...». Sau: «Pe plaja din Mamaia greu dai peste vreun cititor de cărți. Revistele *glossy* sunt răsfoite în bătaia soarelui. Comentarii aprinse despre noile aventuri ale starurilor locale, noua modă și curele de slăbire sunt singurele legate de vreun subiect așa-zis cultural-monden.» ■ „A apărut o nouă editură: «Casa de pariuri literare». A apărut, pășind cu dreptul, prin tipărirea a două volume de versuri ale Norei Iuga (*Dactilografa de noapte și Spitalul manechinelor*). Iar dacă tot e vorba de pariuri chiar în numele editurii, atunci Cronicarul își îngăduie și el să parieze pe acest proiect cultural: *Casa de pariuri literare* se anunță a fi o editură câștigătoare, atât prin profilul său (este o editură mică, de nișă, care pășește cumva împotriva curentului, fiindcă nu urmărește profitul financiar, ci punerea în lumină a valorilor literare, mai ales a celor neoficializate), cât și prin calitatea inițiatorilor, Cristian Cosma (un cristian), editor, și Victor Jalbă-Șoimaru, responsabil de haina grafică a textelor.” ■ Este publicată următoarea scrisoare primită: „Stimată Redacție, Vă mulțumesc pentru gestul dvs. amabil de a comunica observațiile mele d-lui Alexandru George. Nu vreau să ilustrez formula lui Albert Camus: «e un semn al spiritelor inferioare nevoia de a avea întotdeauna dreptate», dar replica Domniei Sale nu are nicio legătură cu textul meu. Maiorescu ar fi spus: «nu e în chestie». Nu e vorba nici de Iorga, nici de Călinescu, nici de Roller (ciudată alăturare!), ci de un fapt material: dl. A.G. afirmă că Nicolae Bălcescu nu a participat la revoluția de la 1848 din Țara Românească pentru că era la Constantinopol. Oricine știe că Nicolae Bălcescu a fost în Țara Românească în acea perioadă și a fost membru al Guvernului provizoriu, cu funcții diferite. O spune până și manualul de clasa a VIII-a, tipărit de Humanitas, care nu poate fi suspectat că este influențat de Roller. [...] Mă întreb – întrucât cazul d-lui A. G. nu este singular – când intelectualii români vor înțelege să vorbească doar când cunosc o problemă și când vor recunoaște că au greșit din ignoranță?”

27 august

[**România literară, nr. 32**] Una dintre problemele ridicate de Nicolae Manolescu, legate de cartea lui Dinu Pillat, *Așteptând ceasul de apoi*, este: „cine, când și în ce scop a umblat în volumul 6 al dosarului procesului Noica-Pillat, sustrăgând dactilograma romanului, care, conform opisului, ar fi trebuit să se afle în el, punându-i coperte noi și inscripționându-le cu formula «Republica Socialistă România» în loc de «Republica Populară Română» cum ar fi fost firesc în 1960. Interesant este că niciun alt volum din cele 21 ale dosarului n-a avut parte de acest tratament. Cel care a descoperit falsul este George Ardeleanu. Se poate spune, în aceste circumstanțe, că regăsirea dactilogramei, fie și după jumătate de secol, ține de miracol.” ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Ion Mircea. ■ Antoaneta Ralian scrie despre „Orașul Roman, Cenușăreasa Moldovei”. ■ Mircea Mihăieș publică a doua parte a articolului „America literară”. ■ Pagina de recenzii

este acoperită de următorii cronicari de serviciu: ■ Gabriela Gheorghişor scrie despre *Oraşul jumătăţilor de înger* (Cartea Românească, 2010): „Florin Toma poate părea un scriitor «mai degrabă solitar decât solidar cu generaţia sa» (Bianca Burţa-Cernat), date fiind discreţia reprezentăţiei publice şi parcimonia apariţiilor editoriale. [...] Florin Toma este un virtuoz al scriiturii parodice, cu o debordantă fantezie lexicală, iar cartea sa, îndeosebi o desfătare în gratuitate, pe spuză unor teme «mari».” ■ Irina Petraş scrie despre *Letopiseţul unguresc* (Ed. Tribuna, 2010): „Cu o memorie uimitoare a faptelor şi datelor asumate de cercetări succesive şi omologate prin studii savante, Ovidiu Pecican improvizează o reţea documentată, pe seama căreia invenţia sa - interpretarea, în sens larg - e logică, verosimilă şi surprinzătoare.” ■ Gabriel Coşoveanu scrie despre *Sciatică de Copou* (Ed. Niculescu, 2010): „Degajat în gesturi, dar grav în ideatie, purtând mereu la butonieră un nu-ştiu-ce al capitalei de odinioară de pe Bahlui, Lucian Vasiliu îşi subintitulează volumul *Tablete şi enunţuri civice*, fel de a spune că fibra-i de poet nu e indiferentă, şi încă deloc, la stimulii Cetăţii.” ■ Luminiţa Corneanu laudă volumul *Lecturi bacoviene* (Ed. Limes, 2010) de Ioan Milea: „Deşi rămas fără ecouri semnificative de la data primei sale publicări, [...] este un volum obligatoriu în bibliografia bacoviană, el propunând, cu mai bine de un deceniu *avant la lettre*, lectura lui Bacovia ca poet tranzitiv.” ■ Cosmin Ciotloş discută volumul semnat de O. Nimigean, *Rădăcina de bucsau* (Polirom, 2010): „Dacă-l prefer, spuneam, pe romancierul O. Nimigean poetului e tocmai pentru că la acesta dintâi lirismul profund nu dă greş niciodată. *Rădăcina de bucsau* îşi trage sevele nu din bogăţia senzationalistă a evenimentelor, ci, dimpotrivă, din lentoarea austeră a desfăşurării acestora.” ■ Pagina de poezie găzduieşte versurile Magdei Cârnei. ■ Sorin Lavric analizează cartea lui Alex. Ştefănescu, *Jurnalul secret. Dezvăluiri complete 2003-2009*, desene de Florian Ştefănescu, Ed. Corint, 2009: „Dacă e s-o judecăm după monotonia biografică pe care o cere de obicei cariera unui critic literar, viaţa lui Alex Ştefănescu, aşa cum apare în volum, este neaşteptat de aventuroasă, aproape ca o ficţiune. Aproape că îţi vine să-l invidiezi pentru câte surprize îţi oferă curgerea zilelor. Una peste alta, un jurnal spumos şi inteligent al cărui umor îţi lasă adesea un gust trist.” ■ Este publicat un fragment din romanul *Fleisz* (*Frig*), în curs de apariţie la Ed. Tracus Arte. Fragmentul este însoţit de prezentarea autorului, semnată de Alexandru Muşina: „Absolvent al masteratului de «Scriere creatoare» de la Literele braşovene (unde şi-a făcut ucenicia cu regretatul Gheorghe Crăciun şi cu subsemnatul), Denes Jonas a scris (timp de 7 ani!) la un roman de o mare precizie psihologică, de o subtilă originalitate - *Fleisz* (numele naratorului/personajului principal). *Fleisz* e romanul noilor «tineri furioşi», dar nu al celor din cine ştie ce metropolă trepidantă, ci dintr-o margine inertială, blândă, cumsecade în mediocritatea ei iremediabilă. O lume în care revolta nu e una nevrotic-violentă, ci, mai degrabă, nevrotic-resemnată, caraghioasă. Un univers mai aproape de cel al lui Hrabal sau Gombrowicz decât de cel al lui Brett Easton Ellis sau Chuck Palahniuk.” ■ Este publicată

Povestea Atenei Fishta din țara lui Ismail Kadare, ce face parte din volumul *Opt povestiri*, semnat de Bedros Horasangian. ■ În „Cronica edițiilor”, Răzvan Voncu discută volumul C. Stere - *Opere (I-II)*. În *preajma revoluției*, ediție îngrijită de Victor Durnea, studiu introductiv de Eugen Simion, postfață de Mihai Cimpoi, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2010: „În toate, se poate spune că avem parte de o ediție bine gândită și executată, care își atinge scopul fundamental: acela de a repune în fața istoriei literare un caz, pe care acum îl putem examina cu textul (impecabil transcris) în față.” ■ Horia Gârbea răspunde scrisorilor primite, la „Poșta redacției”, de la: „Ana Soman. Felul în care dozați patetismul și umorul, reveria și autoironia mă fac să cred că aveți talentul și inteligența necesare unui poet și că veți progresa. Ați trimis texte multe, ceea ce este bine, dar destul de inegale. Unele dovedesc influența unui ilustru optzecist: «E-un delir! Iată și dormitorul,/ Salteaua, lampadarul, scrumiera,/ Balansoarul și raftul cu cărți noi Ed. Terra./ Și obosiți de-atâtea o-uri și a-uri/ Se-așează-n sufrageria cu masa-ncărcată/ Smochine, curmale, alune cu sare,/ Porumb și fistic ca niște scoici de la mare.» L-ați ghicit, nu-i așa? Altele sunt mai originale: «Ora de răgaz s-a sfârșit, Alfreda,/ Te așteaptă un pui de eviscerat./ Pe masa de la bucătărie,/ Adunate ca-ntr-un tablou surrealist,/ Zac linguri, pahare, coji de salam/ Și micuța ta bijuterie.../ Ai s-aprinzi focul la aragaz,/ Ai să speli vasele înscrise la loterie,/ Ai s-arunci la coș tot ce trebuie aruncat:/ Ziua de azi, de mâine și încă o mie./ Și-ntr-adevăr, n-are să mai fie vreme...». Banalitatea existenței care creează și ea poezie, decorul recurent al bucătăriei ca peisaj liric, dar altfel decât la Brumaru, sunt convingătoare: «Toate astea le scriu, bineînțeles, în/ bucătărie lângă punga de fulgi/ miezurile de pâine,/ laptele uitat de două zile,/ florile despachetate din borcan/ primite în dar/ de la o mamă disperată [...] lângă aragazul murdar/ pe care gâtesc ultima bucată de ciolan/ din mielul de Paște.»; Victor Țvetov. Aflu că aveți doar 20 de ani și studiați jurnalismul la Chișinău. Aflați și dvs. de la mine că nu scrieți rău poezie. Dar poate că știți. Mai trebuie să vă spun totuși că aveți unele ezitări în limba română (scrieți de pildă «canalizație» în loc de «canalizare» și aveți uneori o sintaxă mai ciudată). Poemele trimise - doar două - sunt oarecum prolixе, cred că trebuie să concentrați textul, să renunțați la un discurs prea colocvial, dezlânat. Unele pasaje sunt atractive: «din tot aerul eu răsufliu cu heliu/ inima mea e un motorăș electric de la/ mașinuțele cu baterii/ funcționez din dragoste/ mă alimentez din dragoste/ vreau să am putere mai multă vreau să desfac pereții cu mâinile/ vreau să mă transform în ce vrea ea/ click stânga așa e mai bine/ save image in another file. Mai aștept texte.; Corina Stroia și alții. Vă informez că nu pot să dau curs invitațiilor dvs. de a mă alătura unor comunități virtuale gen *netlog*, *facebook* etc. N-aș mai avea timp să vă citesc textele și să le comentez, ceea ce reprezintă principala mea «ocupațiune mintală».” ■ Sunt publicate versuri de Spiridon Popescu. ■ Mihai Zamfir scrie despre Manuel Bandeira, „Poetul «cel mai brazilian»”. ■ În traducerea lui Adrian Buz este publicat un fragment din romanul lui Hubert Selby Jr., *Ultima ieșire*

spre Brooklyn, aflat în curs de apariție la Humanitas Fiction, în colecția Raftul Denisei. ■ Felicia Antip scrie despre „O biografie amplă, arhidocumentată și cât se poate de pătrunzătoare, așa cum se scriu despre marii creatori numai în America, unde li se oferă autorilor destui bani și suficient răgaz pentru a-și consacra câțiva ani pregătirii și realizării unui asemenea proiect, spune, pentru prima dată, povestea vieții, a formării și a afirmării lui, îi descrie și explică opera și meandrele popularității ei. Se numește *Hiding Man (Cel care se ascunde)*, iar autorul cărții, publicată de editura St. Martin Press în 2009, este un fost student al lui Barthelme, Tracy Daugherty. [...] S-a întâmplat să nu scriu decât despre una dintre cărțile lui, volumul de proză scurtă *Sadness (Tristețe)*, apărut în 1972, pe care l-am prezentat în România literară cu peste treizeci de ani în urmă.” ■ Simona Grazia-Dima salută apariția volumului „*Poeme* (Ed. Omonia, 2008), ediție bilingvă, studiu introductiv, note și traducere de Elena Lazăr, cuvânt de salut de Stafanos P. Tamvakis, prefață de Ekaterini Sofianou, București: „Konstantinos P. Kavafis, cel mai mare poet grec al secolului 20, este cunoscut publicului românesc din numeroase traduceri. O recentă antologie din creația sa, într-o ediție bilingvă de o mare eleganță grafică, se datorează distinsei eleniste Elena Lazăr.” ■ În „Ochiul magic. Actualitatea” citim despre: ■ „Tolstoi și Dostoievski în oglindă”: „În numărul din iulie-august 2010, revista băcăuană «Ateneu» (redactor-șef: Carmen Mihalache, Ștefan Radu: secretar general de redacție) conține prima parte dintr-un atrăgător eseu pe care Ion Fercu îl scrie pe marginea relației de spirit dintre Tolstoi (1828-1910) și Dostoievski (1821-1881). [...] Și totuși, Tolstoi pare mai resemnat și, detaliu ce anticipează într-un fel destinul postum al operei amândurora, mai conștient de năpraznica ivire a lui Dostoievski, nobilul de la Iasnaia Poliana intuind că în autorul *Crimei și pedepsei* se ascundea adevărata cauză a viitoarei sale eclipsări: «Am fost scriitor și scriitorii sunt cu toții orgolioși, invidioși, în orice caz eu sunt un asemenea scriitor. Dar nu mi-a trecut niciodată prin cap să mă măsoar cu el.» La câți scriitori români se întâlnește ușurința de a recunoaște superioritatea unui rival?” ■ „Arhitectura memoriei”: „În numărul 34 al revistei «22» ne-a atras atenția eseu scris cu înțelegeră de Augustin Ioan despre Memorialul Holocaustului de la București realizat de Peter Jacobi. [...] Mai mult decât o descriere exactă, făcută de un inițiat, a Memorialului din București, textul lui Augustin Ioan înseamnă și o binevenită punere în discuție a unui capitol important al arhitecturii neglijat la noi, și anume arhitectura memoriei. Articolul semnalat aici este doar unul dintre numeroasele puncte de interes care alcătuiesc sumarul acestui excelent număr al revistei «22».” ■ „Dimitrie Cantemir, muzicianul”: „Am învățat cu toții, încă din liceu, că marele cântăreț moldovean a fost preocupat, între multe altele, și de muzică, scriind un tratat, inventând un sistem de notație, culegând și chiar compunând piese. «Cartea Științei Muzicii» a lui Cantemir reprezintă, afirmă specialiștii, cea mai importantă colecție de muzică instrumentală otomană a secolelor al XVI-lea și al XVII-lea, fiind, prin însăși natura ei, un document rezervat inițiaților. «Adevărul literar și

artistic», în numărul 1038 din 11 august 2010, ne dă o veste neașteptată: în curând, vom putea asculta pe CD muzica lui Cantemir, despre care cei care au ascultat-o spun că este formidabilă. Muzicianul catalan Jordi Savall, în urma unei cercetări de veritabilă arheologie muzicală, a înregistrat CD-ul *Istanbul. Dimitrie Cantemir - Le livre de la science de la musique*, muncă deloc ușoară, despre care îi povestește Monică Isăcescu în interviul din «Adevărul literar și artistic»: «Cred că interesul meu pentru Cantemir a apărut odată cu primele piese pe care le-am ascultat din creația lui, în 1989. Am început să cunosc colecția pe care a alcătuit-o în epocă și am fost surprins să observ aceste muzici orientale, de tradiție orală, cu atât mai mult cu cât erau rezultatul culegerii nu a unui muzician turc, ci a unui cărturar român, care concepușe un studiu atât de interesant asupra muzicii otomane din acea vreme. Am fost foarte surprins. Acest lucru s-a transformat într-un adevărat șoc când am consultat un volum ce cuprindea piesele pe care el le-a cules, sistemul de notare pe care Cantemir l-a inventat, aproximând până aproape de perfecțiune maniera de interpretare a acestei muzici, tonalitățile, modurile, ritmurile, înălțimile, toate erau absolut formidabile. Și toate acestea mi-au permis ca împreună cu interpreții turci, marocani sau francezi să aprofundez studiul acestei muzici.» Pe cei nerăbdători să asculte muzica lui Dimitrie Cantemir îi anunțăm că CD-ul va fi pe piață la începutul lunii.”

AUGUST

[„**Apostrof**”, nr. 8 (243)] Autorul aflat în dezbateri, în acest număr, este Ana Blandiana. Scriu despre ea Xenia Karo-Negrea („Solitară, dar stârnind solidarități (sau *agregări*, cum spune în cartea de față) irepetabile prin poeziile sale, lasă impresia acum, când publică *Refluxul sensurilor, poeme noi* [ed. a 2-a, Humanitas, 2008] că, într-adevăr, totul a fost o întâmplare și numai scrisul a fost voința ei. [...] Prin fiecare vers, prin fiecare imagine, ni se adresează un eu care contemplă retragerea rostului din lumea cunoscută. [...] Poemele noi pare că se scriu exclusiv din necesitate și deloc din plăcere.”) și Bruno Mazzoni, care-i face un „portret” – textul apărut în traducerea Codruței Cristina Pușcaș („Blandiana evită să simbolizeze, să metaforizeze: lasă ca lucrurile să-și urmeze cursul natural, secret, câteodată încifrat, fără a-l constrânge să demonstreze ceva, doar ascultând gândul poetic care scoate la iveală legături profunde, și înalță la rang de poezie lucrurile cele mai simple și cotidiene, amestecate de străluciri retorice inutile. [...] Versurile sale, tocmai pentru că invită la o lectură ingenuă și sentimentală, inspiră o încredere simpatetică. Ele ne prezintă o Ana Blandiana imună la modele literare și totodată distantă față de orice tentație de a asuma atitudini și tonuri emfaticе. Dimensiunea ei artistică și substanța umană devin, așadar, cea mai eficace dovadă a superiorității sale.”) ■ Irinei Petraș i se pare că poemele semnate de Nicolae Mocanu din volumul *Amiaza târzie: Poeme din alt mileniu* (Ed. Scriptor, 2009) „sunt atinse de un abur crepuscular. Cu o scenografie amintind discret și neangajat de Blaga, dar și cu intersecții multe și libere cu Arghezi, Bacovia și cu poezia

populară, cu jocul rimelor ei simple și deschise, *Poemele din alt mileniu* sunt mai curând descântece decât cântece.” ■ Ion Bogdan Lefter scoate din „arhiva optzecismului” câteva referate scrise în perioada în care lucra ca editor pentru Editura Litera. Este vorba despre volumele semnate de Alexandrina Monteoru (*Șopronul* - apărut în 1990 - „oferă o lectură dificilă, dar răsplătitoare dacă îi accepți regulile jocului, căci propune o experiență literară de mare interes, accentuat-polemică, de remarcabilă anvergură demonstrativă”), Doina Tudorovici (*Temperament impulsiv* – apărut în 1990- „aflat la antipodul înclinațiilor către lirismul dulce, roz și comod.”), Daniel Pișcu (*Aide-mémoire* – apărut în 1989 - „poemele [...] exersează registrul umorului și al ironiei, obținând extrem de interesante efecte de speța bufonadei ori a arlechinadei, cu tot cu nota de tristețe pe care respectivele posturi o implică.”), Călin Vlasie (*Întoarcerea în viitor* – apărut în 1990 - „poezie de o frapantă originalitate. [...] Versurile lui Vlasie [...] ne pun – am impresia – dinaintea unuia dintre cei mai dificili poeți români de azi, în descendența lui Ion Barbu.”), Dan Giosu (*Scândura lui Afansol* – publicat în 1991 - „o foarte interesantă experiență prozastică”). ■ Marta Petreu scrie despre volumul semnat de Al. Săndulescu, *Tăblița și condeiul* (Ed. Minerva, 2010): „Nimic neobișnuit nu se întâmplă în această carte – dar tot ce se întâmplă este povestit cu o puternică participare afectivă, care scaldă faptele în lumina extraordinară a timpului pentru totdeauna pierdut. [...] Citind [...] am început să cred – poate m-am înșelat – că autorul a scris-o anume pentru a vorbi despre tatăl său.” ■ Constantina Raveca Buleu discută cartea publicată de Ion Vianu, *Amor intellectualis: Romanul unei educații* (Polirom, 2010): „Combinăția de scriitură profesionistă, analiza profundă și rafinament cultural elevat contribuie, în volumul lui Ion Vianu, la crearea unui *Bildungsroman* personal, în condițiile reconstituirii unei epoci funeste pentru o întreagă generație culturală.” ■ Mihaela Ursa crede că „Ioan Pinteă duce astăzi formula tradițională a poeziei religioase până la extrema clasică, într-un fel care amintește nu atât de Ioan Alexandru, cât de Voiculescu. Interesant este că, în acest scop, el se servește de soluția minimalismului optzecist, de poetica derizoriului sau chiar de un oarecare aer textualist. Cu această observație mi-am încheiat lectura din *Casa teslarului* (Cartea Românească, 2010), ultimul său volum de poezie. [...] Însoțit de un audio-CD și de ilustrația lui Ștefan Câlția, aproape geamănă imagistic poeziei lui Ioan Pinteă, volumul *Casa teslarului* nu este doar o foarte bună carte de poezie. Fără să-și fi propus, autorul reușește o demonstrație de maximă dificultate astăzi, după poezia douămiistă și dejecțiilor, prafurilor și extremismelor de toate culorile. El reușește să susțină admirabil o formulă care vine nu numai pe contrasensul poeziei actuale, ci și pe contrasensul evoluțiilor cultural-umane recente, fără să cadă în formalismul care ar face-o desuetă sau datată.” ■ Corina Anghel Crișu recenzează cartea Marianei Neț, „sugestiv intitulată” *Șocurile cotidianului* (Ideea Europeană, 2008), „o carte-periplu, care merită trăită. [...] Extrăgându-și esența din multiplele fațete ale realului, mesajul cărții este deosebit de actual, referindu-se la șocurile pe care suntem nevoiți să

le suportăm în ultimele decenii, adaptându-ne vremurilor dominate de internet și telefonie mobilă. [...] Naratorul este un om-bibliotecă [...], avem de-a face cu cineva pentru care scrisul reprezintă reflexul unui mod de a analiza fiecare fapt cotidian prin prisma unor vaste cunoștințe culturale.” ■ Anunțate încă de pe prima pagină a revistei, sunt publicate poeme de Ana Blandiana, Ion Mureșan, Flavia Teoc, Andrei Fischhof, Ștefan Bolea. ■ De asemenea, revista găzduiește și textele de proză semnate de Radu Părpăuță și Ion Mânzatu. ■ Leo Butnaru traduce poezii scrise de Konstantin Olimpov și Semion Keselyman.

[„**Caiete critice**”, nr. 8 (274)] Odată cu numărul de față, începe publicarea celor „aproape 170 de pagini” din publicistica românească a lui Emil Cioran, pagini ce nu au revăzut, încă lumina tiparului. ■ George Neagoe scrie despre o carte „ingenioasă și agreabilă”: *Mentaliștii: alte nouă povestiri incredibile* (Cartea Românească, 2009): „Pe Florin Manolescu îl invidiez pentru proza sa: livrescă, dar lipsită de tendințe epatante; savantă și bulversantă deopotrivă în conturarea cadrelor temporale; de atmosferă; reconstruind lumi demolate; debordând de imaginație.” ■ Lucian Chișu (se) întreabă: „Scriem cum vorbim? Despre ortografia noastră în mediul electronic”. ■ În „Cultură versus Universitate”, Felix Nicolau ridică o serie de chestiuni importante: „Foarte puțini universitari iau parte activă la viața culturală a cetății. În general, ei evoluează în circuit închis academic, așa-zis elitist. De ce? Simplu! Pentru că marile reviste culturale nu au *cotație academică*. [...] Se uită că un profesor bun este un actor ce trebuie să capteze atenția unui public obosit de tinerețe și cu o părere foarte bună despre el însuși.”

[„**Contemporanul. Ideea europeană**”, nr. 8 (701)] Răzvan Voncu remarcă faptul că „romanul *Un om din Est* de Ioan Groșan a suscitat deja discuții în critica noastră de întâmpinare, pe tema limitelor genului romanesc. Îndrăznesc să sper că tot atâtea va genera și recenta apariție semnată de Gina Sebastian Alcalay, *Rapsodie în alb-negru cu Leonard Bernstein* (Editura Ideea Europeană, 2010). Și aceasta, deoarece, subintitulată *Roman memorialistic*, cartea acoperă mai multe genuri, de la memorii la roman și de la epistolă la jurnal. Unii comentatori au catalogat-o drept memorialistică, în timp ce alții au preferat s-o încadreze la capitolul ficțiune. Autoarea însăși, în câteva luări de cuvânt, și-a menținut opțiunea de a o numi roman memorialistic: un gen de frontieră, așadar, în care substanța amintirilor personale este «prelucrată» cu mijloacele ficțiunii. Încin să cred că ne aflăm, fără voia noastră și chiar fără voia autoarei, într-o capcană. Căci *Rapsodie în alb-negru cu Leonard Bernstein* are, la lectură, o evidentă unitate. Mijloacele narative evocate anterior se îmbină natural, fără fisuri, într-un discurs mereu egal cu el însuși, semn, probabil, al liniștii interioare și al limpezimii viziunii Ginei Sebastian Alcalay. «Temperatura» spirituală ridicată face ca trecerile dintr-un registru în altul să incite cititorul mai mult decât clasică narațiune memorialistică.

Prefer, așadar, să vorbesc despre roman. [...] O carte uimitoare, originală, admirabil scrisă.” ■ Ironim Muntean consideră că „Și prin al treilea său roman – *Pudra* – Dora Pavel rămâne captivă a prozei analitice, de sondare autoscopică

a interiorității, a intimității, a umanului incontrollabil, a filonului abisal și vitalist (apropiată de romanele lui Nicolae Breban cu care criticii i-au semnalat filiații), a autenticității trăirii vieții și morții. [...] Dora Pavel excelează nu numai în portretistică și în crearea unei atmosfere epice simbolice, dar și în sondajul analitic al abisului uman, în forța descriptivă prin care face din romanul *Pudră* o meditație cuprinzătoare asupra condiției umane efemere, supusă trecerii și un poem al vârstelor iubirii cu clipele sale de extaz și agonie, cu triumfuri și frustrări, care o plasează nu numai în descendența Hortensiei Papadat-Bengescu ci și a unor notabile reprezentante ale prozei europene contemporane.” ■ Liviu Stoiciu este profund nemulțumit de faptul că „veniturile URSS au scăzut dramatic în acest an și proiectul Memorialului a rămas în aer. E demobilizant că la ce se întâmplă azi (asupra acestui aspect voiam să mă aplec îndeosebi, acum), la absența banilor la URSS, s-a adăugat pierderea sediului URSS (de la Casa Monteoru). Memorialul trebuia ridicat în fața Casei Monteoru (cu care URSS se confundă, e pe sigla ei), în grădina și scuarul din față. Imaginați-vă ce lovitură, o dată cu pierderea Casei Monteoru (și a terenului de sub ea), sediu al URSS, Memorialul nu va mai putea fi ridicat aici! Memorialul Scriitorilor Încarcerati (nu numai sub regimul comunist) e în pericol să nu mai fie ridicat deloc, nicăieri? E un vechi blestem românesc de a nu duce la capăt nici măcar ridicarea de Memoriale...” ■ Solomon Marcus îi acordă un interviu Luciei Dărămuș: „*De la G. Moisil la N. Manolescu, de la Carlo Tagliavini la P. Sgall toți vorbesc despre o muncă de pionierat, despre saltul calitativ, despre podul construit de Solomon Marcus între domenii aparent complet opuse. Ce a stat la baza nebuniei dumneavoastră de a vedea structura matematică în spatele poeziei, de a înțelege adânc că un pumn de cuvinte așezate unele lângă altele nu înseamnă poezie?*”

Pentru a răspunde la această întrebare, am scris câteva cărți și numeroase articole. Îmi place că ați folosit cuvântul «nebunie»; încep primul capitol din cartea mea *Poetica matematică*, reproducând următoarea reflecție a unui mare matematician, Marston Morse: Matematica este sora și auxiliara necesară a artelor și este atinsă de nebunie și geniu. Fără nebunie, adică fără depășirea cumințeniei conformiste, nu există marea creație pe care o vedem la Salvador Dali și la matematicieni ca Evariste Galois, Janos Bolyai și Abraham Robinson (cu ale sale universuri non-standard). Dar, ca să ajungi la aceste înălțimi amețitoare, trebuie să te antrenezi exact așa cum se antrenează alpinistii. Am început acest antrenament încă din copilărie, când inventam jocuri teatrale și țineam un ziar al străzii, din adolescență, când îi frecventam pe marii visători de felul lui Poe, Baudelaire și Rilke, apoi în studenția de la Matematică, unde contemplam extraordinarele ei universuri de ficțiune, care-mi permiteau accesul la infinitate, și unde vedeam clar cum pot transgresa vizibilul, fără a pierde accesul la inteligibil. Matematica și poezia sunt două moduri fundamentale în care lumea se ascunde și ne provoacă s-o căutăm și s-o descoperim. În acest joc stă toată plăcerea vieții; nu întâmplător suntem numiți *homo ludens*. Pentru a înțelege eficacitatea matematicii în poezie,

trebuie mai întâi să înțelegi arta din interiorul matematicii.” ■ Aflăm că „Revista de cultură «Argeș», editată de către Centrul Cultural al Municipiului Pitești, a organizat, la 16 iulie 2010, la Sala Ars Nova de la Casa Cărții Pitești, festivitatea de acordare a premiilor revistei pe anul 2009. Un criteriu stabilit încă din 2004 este acela că premianții au fost selectați dintre cei care au semnat în paginile revistei în anul anterior. S-au decernat: Premiul Opera Omnia - Mihai Șora; Premiul pentru proză - Varujan Vosganian; Premiul pentru poezie - Marian Drăghici; Premiul pentru eseu - Leonid Dragomir; Premiul pentru dialog intercultural - Dan Arsenie; Premiul pentru critică literară: Al. Th. Ionescu (postum); Premiul pentru publicistică culturală - Irina Georgescu.” ■ Este publicată scrisoarea Federației Editorilor din România, ce astfel „dezaprobă public modificarea regimului de taxare a drepturilor de autor. reprezentată de Grigore Arsene, Co- Președinte FER și Mihai Penescu, Co-Președinte FER. Federației Editorilor din România au redactat o scrisoare adresată domnului Sebastian Vlădescu, Ministrul Finanțelor Publice și spre știință Președintelui României – Traian Băsescu, Prim Ministrului – Emil Boc, Viceprim-Ministrului – Markó Béla și Ministrului Culturii și Patrimoniului Național – Kelemen Hunor, prin care dezaprobă public modificarea regimului de taxare a drepturilor de autor și solicită reconsiderarea noului regim de impozitare a drepturilor de autor. ”

[„Convorbiri literare”, nr. 8 (176)] În „Biblioteca foileton” oferită cititorilor este inclus N. Petrescu-Redi, cu o broșură de texte purtând titlul „Vămile clipei.” ■ Constantin Dram se vede nevoit să recunoască să sunt, „desigur, multe pagini interesante în romanul lui Gellu Dorian, publicat la Limes (2009)”, considerând că acest roman se află „în consonanță cu ceea ce a mai publicat ca proză până acum, apartenența sa la un grup foarte serios de romancieri ai momentului, mulți dintre ei validați, mai întâi, ca foarte buni poeți din generația anilor ‘80.” ■ Vasile Spiridon subliniază că „platforma narativă construită de Adi Cristea pentru amplul său roman *Provocarea* (Ed. Timpul, 2009, cu o prefață de Ion Holban), care cuprinde peste o mie de pagini, dispuse în două volume, nu este fragmentată de preferința pentru episodism. În ciuda întinderii sale, romanul are un fir conductor foarte rezistent, care leagă diverse părți, angrenându-le într-un tot convingător. [...] Încă o dată suntem de acord cu prefațatorul întinsului roman *Provocarea* și afirmăm că Adi Cristi a reușit să apară pe piața literară cu una dintre cele mai importante cărți din stricta noastră actualitate literară.” ■ Emanuela Ilie scrie despre ultima carte, „excepțională!” semnată de Cristian Teodorescu – *Medgidia, orașul de apoi*, Editura Cartea Românească, 2009, care „este intitulată, deconcertant pentru lectorii obișnuiți să asculte de uzanțele normate ale speciilor literare și să le recunoască în paginile, respectiv indicațiile peritextuale ale operelor citite, «roman». [...] În totul, o carte cu adevărat indelibilă.” ■ Șerban Axinte crede că reeditarea romanului *Venea din timpul diez* (Polirom, 2010) „nu putea decât să confirme buna primire de care a avut parte în 2004, anul apariției primei ediții.

De fapt, abia editările sunt în măsură să valideze la modul practic entuziasmul receptării de care o anumită carte se poate bucura la un moment dat.” ■ Adrian G. Romila crede că romanele lui Radu Aldulescu „au lăsat mereu impresia de viață autentică, răsărită dintr-o ficțiune transparentă, lipsită de sofisticările metaliterare. [...] Cel mai nou roman al autorului, *Ana Maria și îngerii* (Cartea Românească, 2010) inversează raporturile dintre realitate și ficțiune. [...] *Ana Maria și îngerii* e un roman dur, cu destule scene tari, în care momentele de respiro lirice nu fac decât să îngroașe conturul tare al unui destin feminin real. Radu Aldulescu l-a făcut memorabil, salvându-l în literatură.” ■ Doina Ruști consideră că *Fratele mai mare al lui Kalașnikov* (Limes, 2010), este „un volum de proză scurtă care amintește viziunile funambulești din *Hotel Cervantes* și umorul absurd din *Doamna Bovary sunt ceilalți*. Scrise într-un stil concis, plastic și ancorat în ultimul trend, al prozei minimaliste, povestirile aduc o gamă variată de teme și de formule. [...] Povestirile lui Horia Gârbea sunt scrieri cu țintă, care ating punctele negative ale lumii, mai precis decât un Kalașnikov. Varietatea formulilor narrative întreține vie curiozitatea lectorului și demonstrează existența unor resurse auctoriale extrem de bogate, fără ca această risipire expresivă să atenueze amprenta de neconfundat a scriitorului.” ■ Andra Soare subliniază că Rodica Draghinescu este „una dintre vocile feminine originale de la noi, o voce curajoasă, sigură de sine. [...] *Zâna dracilor* (Editura Est, 2009) e un roman despre cum nu vrea Rodica să scrie romane, ci doar vrea să comunice altfel cu societățile literare ale secolului al XXI-lea. Un roman cu mult nerv, cu umor negru, cu mai de toate în el: alegorii, parafraze, metafore, calcule matematice, filozofii senzoriale, oralități proverbiale. [...] Zâna asta e plină de draci narativi, de draci poetici, de draci stilistici.” [...] O scriere puternică, de-a dreptul energizantă, pentru spirite feminine amorțite... și nu numai.” ■ Gellu Dorian scrie despre Elleny Pendefunda, care, „cu exuberanța copilului dotat, crescut într-o familie de ținută intelectuală de lungă durată, a publicat prima carte de poeme și pictură. [...] *Răsărit de curcubeu*, apărută la Editura Princeps Edit din Iași, vine parcă după o ploaie liniștită de vară, cu o arcuire peste dealurile iluzorii ale unei copilării în care suma artelor a dat un sens vieții. [...] cele nouăsprezece poezii adunate între copertele cărții, în care inserarea celor nouăsprezece grafici colorate, ele însele poeme cromatice de real talent, însumează complementar un mic obiect de artă, deci toate la un loc exprimă un incipit creativ demn de urmărit, mai ales prin faptul că atât poeziile cât și desenele vin dintr-o firească modalitate de a trăi copilăria, dintr-un *datus nascendi* cu care nu mulți copii vin pe lume.” ■ Emilian Marcu expune, în „vitrina cărților”, următoarele volume cotate cu patru penițe (adică drept „foarte bune”): *Umor pe strada lui Păstorel* (Editura PIM, 2010); „Înscriindu-se în această armată a umoriștilor autentici, cei care după cum o spune, nu fac umbră pământului degeaba, și care știu să scoată umor și din piatră seacă, Gheorghe Bălăceanu se dovedește a fi un autentic și veritabil epigramist.”; *Curcubeu răstignit* (Editura Zelena Bucovina, 2009): „Simion Gociu este, alături de Vasile Tărățeanu, Ilie

Zegrea, Arcadie Opaț, ș.a., unul dintre importanții poeți care sunt mereu de veghe la dănuirea limbii române și a spiritului românesc în acel cuib de lume unde se duc lupte intense pentru atrofierea și chiar dispariția acestora.” Cu trei penițe („bun”) este răsplătit volumul *Liniște în „fa major”* (Editura PIM, 2010): „În lumea tot mai densă a epigramiștilor și scriitorilor de literatură umoristică Val Andreescu se distinge tot mai mult prin tematica și agerimea versului al patrulea, cel care este, așa cum se știe, bomboana de tort a epigramei, în mod special.” Două penițe (echivalentul calificativului „acceptabil”) primește *Jurnal, o lună din viața mea sau la furat de ghiocei* (Editura Timpul, 2010): „Un adevărat jurnal de adolescent, cu toate trăirile, reale și mai ales ireale, cu multe revelații poetice, publică Ștefan Petrea.” ■ Valentin Talpalaru așază în compRESA Revistelor următoarele publicații: „Porto Franco”, „Cronica”, „Antiteze”, „Corso” (De la Tg. Mureș primim o revistă inedită, care merită cu siguranță mai multă atenție, săptămânal de cultură urbană însoit de suplimentul «Herta», dedicat, așa cum bănuieți, Hertei Müller), „Poesis international” („excelent tehnoredactată și absolut fermecătoare. [...] Continuăm cu iscodirea sumarului, din care ne ispitesc poemele lui Ion Mureșan, grupajul lui Vasile Vlad (poet pentru care am o slăbiciune personală), cronici literare semnate de Bogdan Odăgescu, Claudiu Turcuș, proza lui Alexandru Vlad și să nu omitem nici grupajul lui Dumitru Păcuraru, pe care îl mai fitirisim încă o dată, împreună cu cei care și-au asumat riscul unei noi reviste într-o perioadă în care ești urechit financiar și administrativ dacă ai intenții culturale! Dar uite că la Satu Mare se poate...”), „Hyperion” („una dintre cele mai bune reviste literare. Ce au făcut, ce n-au făcut Gellu Dorian și colegii săi, cum au reușit să adune colaboratorii pe care îi are acum nu știu, însă rezultatul îl apreciază toți cei care o răsfoiesc. [...] După ce ați citit în întregime numărul, mai treceți peste dialogul Andrei Rotaru cu Ioan Groșan, al lui Dumitru Augustin Doman cu Liviu Antonesei, din nou Andra Rotaru, de data aceasta cu M. Duțescu și, dacă v-ați epuizat răbdarea «chibițând» la discuțiile celor citați, recitiți poemul lui Cezar Ivănescu (a cărui dată aniversară s-a consumat într-o semidiscreție), grupajele de versuri ale lui Adrian Alui Gheorghe, Daniel Corbu, Dan Bogdan Hanu, Cristian Apostol, Ciprian Manolache, Ofelia Prodan, Paul Gorban și lista continuă.” ■ În „Curier de ambe sexe”, Nicolae Sava răspunde scriitorilor „aspiranți”: „Bună ziua. Mă numesc Georgiana Panait sunt cadru didactic în Municipiul Râmnicu Sărat, județul Buzeu și sunt interesată să public în renumita revistă de cultură «Convorbiri literare». Cum aș putea proceda? Vă mulțumesc! Cu stimă.” – Georgiana, singurul criteriu de care depinde publicarea constă în valoarea textelor pe care ni le trimiți. Ceea ce am primit, deocamdată, de la tine ne determină doar să credem într-o evoluție. Talent există, ai nevoie de mai mult exercițiu pe text. Nu considera că tot ceea ce iese din condei prima oară, la prima inspirație, nu poate fi modificat. Faptul că îți publicăm în antologia de azi două din textele trimise e un semnal că așteptăm foarte mult de la tine. Adică texte mai convingătoare.” Drept urmare, în „Antologia curierului” au șansa de a fi incluși

Viorel Bucur și Georgiana Panait. ■ Paginile de poezie găzduiesc versurile lui Aurel Ștefanachi, Dan Giosu și Daniela Maria Varvara. Violeta Lăcătușu publică prima parte a textului de proză „Dunărea albastră”.

[„DILEMATECA: scrieri, autori, lecturi”, nr. 51] Din editorialul semnat de Mircea Vasilescu aflăm că: „în Franța, criza a ajutat (cel puțin parțial) editurile: au crescut vânzările la cărți. [...] Explicația dată de cei care se pricep este următoarea: fiind criză, oamenii au renunțat la vacanțele în nu știu ce insule [...] și au redescoperit modalitățile simple și ieftine de a-și petrece timpul liber: cititul, mersul la teatru sau la expoziție, o lectură publică (evident, contra cost) a cutărui scriitor etc. [...] Cum e la noi? Suntem, iarăși, «excepția». Nu pricep de ce. Editurile se străduiesc să facă față în mod onorabil: chiar dacă și-au tăiat din cheltuielile de marketing, perseverează în a scoate pe piață titluri noi, fac lansări (asta e o obsesie la noi, dar o să revin altădată), își fac promovare cum pot, cu costuri mici și cu o frumoasă încăpățănare întru totul lăudabilă. Rezultatele? Mici. Încă se mai desființează librării, plățile către edituri din partea difuzorilor de carte întârzie cu luniile, date statistice și studii de piață despre cât și cum se mai citește în vremuri de criză n-avem. Aplicăm aceleași vechi tehnici de supraviețuire. În plus, la noi spaima de criză e mai puternică decât criza însăși. De la începutul lui mai – când președintele a anunțat scăderea salariilor și pensiilor - , oamenii au început să cumpere mai puțin. Inclusiv ziare, reviste și cărți. În Franța și în Germania, criza îi face pe oameni să redescopere bucuriile simple, Mă tem că noi nu mai știm să ne bucurăm de nimic.” □ În primăvară, Magda Cârneci a publicat în revista «Nouveau regard» (nr. 48) un sintetic articol despre poezia română contemporană intitulat «La poésie roumaine d'aujourd'hui». Tradus recent în românește, articolul a apărut pe agențiadecarte.ro. Iată un fragment din această privire de sus și din interior asupra poeziei românești de azi, în viziunea Magdei Cârneci: «S-ar spune că poezia o duce bine în România de azi. Totuși, editurile publică din ce în ce mai puține volume de poezie, căci acestea nu se vând bine, nu sunt comerciale. Pe de altă parte, există din ce în ce mai mulți autori care preferă să se publice în edituri proprii sau care plătesc pentru a fi publicați de către edituri consacrate. Cu toate acestea, poezii trebuie să devină jurnaliști, profesori sau vânzători pentru a-și putea asigura supraviețuirea cotidiană. În ciuda acestui fapt, numărul de festivaluri, numărul de festivaluri de poezie și de premii de poezie crește de la an la an în toate orașele țării. Abundă revistele literare nou create, căci fiecare capitală de județ are propria sa mândrie culturală locală. În pofida acestui lucru, din ce în ce mai puțini scriitori în general și poeți în special apar pe numeroasele canale de televiziune care au invadat spațiul public până la cel din urmă orașel sau cătun... Poezia o duce totuși bine în România, unde se spune adeseori că poemele erau singurul produs cultural competitiv al țării – dar asta înainte ca noul val cinematografic român să uimească scena internațională din ultimii ani...».”

■ În 3, 14 TECA, S.S. (Simona Sora) semnează următoarea notă: „În ultima sa carte, *Frumoasele străine*, la citirea căreia râzi (pe bune!) cu lacrimi și te

îngrozești (tot pe bune?) de lumea (literară) în care trăim, dar și de faptul că poți nimeri în bătaia ochiului poliedric al lui Mircea Cărtărescu, aflăm, la primă mână, cum au sunat, traduse în franțuzește, câteva «nevinovate catrene din folclorul copiilor» din *Travesti*. Iată unul: «Ia te uită, ce să fie? Un om mort cu aia vie!/ Să ferească sfânta soartă/ De om viu cu aia moartă», care, traduse de o doamnă din Lyon, sună cam așa: «Oare ce se întâmplă? Cei morți îi bântuie pe cei vii Destinul însă îi ocrotește;/ Cei vii de arată drumul spre moarte». Pentru restul va trebui să cumpărați cartea.” ■ Despre romanul *Provizorat* (Polirom, 2010, preț: 44,95 lei) scriu doi critici: ■ Gabriela Gheorghisor, care consideră că „Prin realismul meticulos și valoarea documentară, prin coerența tramei de o tristețe sfâșietoare, prin complexitatea personajelor, prin simplitatea stilistică, dar elocventă, punctată de rare mângâieri poetice, prin reușita transmiterii stărilor de neliniște și nesiguranță, romanul te (re)îndrăgostește de proza Gabrielei Adameșteanu, o autoare de raftul întâi în biblioteca literaturii noastre postbelice.” ■ Cosmin Borza crede că „memorabile sunt aproape toate scenele erotice din *Provizorat*: preludiul și postludiul aglomerează rescrieri corecte ideologic ale trecutului, actualizări ale decretelor ceaușiste ori ale istoriei comuniste, bârfe cu iz politic, puzderie de gânduri intime nerostite, spaime în fața unor cuvinte ce-l pot transforma pe partener în delator, ba chiar mici interogatorii mai mult sau mai puțin lucide, iar actul sexual implică suspiciunea și supravegherea.” ■ Despre antologia realizată de Daniel D. Marin, *Poezia antiutopică. O antologie a douămiismului poetic românesc* (Editura Paralela 45, 2010, preț: 25 lei), Paul Cernat consideră că, în ciuda „tuturor diferențelor semnificative, grupajele antologate par a alcătui un flux policrom. Ele sunt bine alese și reprezentative pentru fiecare poem în parte (o altă bilă albă pentru Daniel D. Marin). Evaluările critice, atât cele cu «ridicata» cât și cele cu «amănuntul», pot începe abia de-acum, întrucât o antologie generaționistă rezistă, în primul rând, prin relevanța fizionomiei poetice colective pe care o decupează și o propune.” ■ Daniel Farcaș citește volumul poetului brăilean Ionatan Piroșca, *trecerea spre icoană (II)*, [apărut în 2010 la Editura Risoprint, preț: 25 lei], ca „o punte dinspre autor spre propriul său destin etern – învierea. Crucea christică se transformă aici în punte spre viață: «rămâi cum rămân pe un catarg migratoarele ore/ ce călătorie e asta parcă ne-am plimba pe o cruce/ până la înviere și înapoi».” ■ Adina Dinițoiu semnalează apariția unui volum semnat de „Gheorghe Iova, teoreticianul «vizionar» al generației '80 – unul dintre aceia (puțini) care au încercat să dea o dimensiune speculativă textualismului (un altul este Gheorghe Crăciun)”, publicat în anul curent la Editura Charmides, *Excursia în plină desfășurare (text cu text)*. Din păcate, nu este vorba despre un text (vorba autorului) nou, ci de unul scris, pară-se, între 1977-1979, cenzurat în epocă – așa cum s-a întâmplat cu toate volumele sale – și apărut abia acum. Prețul volumului nu este precizat. ■ Michael Haulică discută volumul *Povestiri de duminică* (Editura Millenium Press, 2010, preț: 25 lei), ajungând la următoarea concluzie: „Fie clasic, fie modern, Mircea Opriță reușește să rămână bun în ceea ce face,

un superlativ al sefeului românesc contemporan.” ■ Din articolul lui Constantin Vică aflăm că acesta a accesat *Catalogul cărților disponibile în România* (www.infocarte.ro – ultima accesare: 20 iulie 2010), o inițiativă a Asociației Editorilor Români. [...] Catalogul e de-abia la început și aceste greșeli de clasificare, care perturbă în loc să clarifice utilizatorii, vor căpăta proporții mitice în viitor. Nu înțeleg de ce echipa care l-a creat nu a vrut să urmeze calea sigură a CZU [Clasificarea Zecimală Universală, utilizată în bibliotecile publice din România] și a preferat acest amestec haotic. Dar e treaba ei, *Catalogul* e o inițiativă privată care, indirect, dezvăluie gradul de haos din piața editorială românească.” ■ Robert Șerban semnează poemul inedit al lunii august, „Teribila baie”.

18 august

[„*Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România*”, nr. 8 (1535)] Șerban Foarță semnează poemul „Romanțul rozei”. ■ Alexandru Budac spune că „fiecare pagină din *Cartea cu fleacuri* (Livius Ciocârlie) mi-a amintit învățătura străveche: experiența estetică înseamnă purificare.” ■ Sunt pulicate poeme scrise de Ionuț Ionescu, câștigătorul premiului I la Concursul de poezie desăfușat, sub egida Casei Studenților din Timișoara, în cadrul Taberei de literatură tânără de la Crivaia, ediția 2-9 august 2009.

[„*Steaua*”, nr. 7- 8 (741-742)] Doru Pop este de părere că „Dora Pavel excelează, însă chiar la polul opus, pentru că ambiguitatea reprezintă elementul cheie ce ține intactă convenția ficțională a romanului, iar în *Pudră* suntem mereu la limita dintre fantasma impalpabilă și concretul cel mai disgrățios. În căutarea unui «Altul-ca-tine», unde identitatea este descoperită numai din contactul cu moartea, Dora Pavel descoperă o voce autentică de scriitor. Iar masochismul erotic, prezent și în *Agata murind*, care este o manifestare evidentă a pulsivității morții, ajută la găsirea identității auctoriale. Unul dintre cele mai bune pasaje este acela al actului erotic dintre Carasiniu și Geta, care se încheie într-un miros al morții, ce poate fi substituit cu mirosul seducției. De fapt cel mai bine făcute sunt pasajele în care Dora Pavel împinge până la limitele suportabilității stimularea tuturor simțurilor cititorului. Olfactiv suntem atacați de mirosurile fetide, de odorile morții și ale descompunerii, cuprinși de aburi verzui, apoi autoarea ne duce la nivel gustativ, făcându-ne să simțim lichidele «acre», apoi tactil urmăm personajele care se ating și nu în ultimul rând percepția vizuală este și ea provocată prin trecerile de la beznă la lumină. Dacă (și este sigur că Dora Pavel nu se oprește din scris) volumul acesta va fi urmat de o nouă schimbare narativă și dramatică, atunci vom putea vedea limpede proiectul auctorial al unuia dintre cei mai importanți scriitori contemporani.” ■ Alex Goldiș subliniază că: „Nu știu dacă o fi vorba doar de criza economică sau și de una valorică, dar atât numărul, cât și calitatea debutanților, au scăzut simțitor în ultimii ani. Ca și cum așa-zisa generație douămiistă și-ar fi epuizat resursele creatoare în prima parte a deceniului. Astfel încât, atunci când apare un debutant cât de cât talentat, e sărbătorit de întreaga

critica – de toate calibrele oi pe toate vocile – precum un adevărat eveniment. Așa s-a întâmplat, fără îndoială, cu Stoian G. Bogdan, al cărui prim volum, deși bun, nu atinge performanțele unor Ștefan Manasia, Dan Coman, Claudiu Komartin, Teodor Dună sau Dan Sociu. În schimb, dacă rămânem la cărțile apărute anul trecut, *Și Hams și Regretel* (Cartea Românească, 2009), romanul de debut al lui Matei Florian, a fost oarecum nedreptățit. Incontinența verbală a autorului, cunoscut deja publicului ca (semi)romancier din *Băiuțelii*, a zgâriat, într-un fel, auzul criticii și ar putea irita și mai mult urechile cititorului obișnuit. Căci, deși are o structură dialogală – cele șapte capitole par tot atâtea epistole către o iubită absentă –, întregul roman e construit ca un imens delir verbal în care vocea protagonistului e parazitată permanent de perspectiva unor creaturi imaginare. [...] Păcat doar că delirionismul lingvistic nu se resoarbe total în motivația adâncă a ficțiunii. Dacă va ști să-l gestioneze superior în următoarea carte, Matei Florian poate deveni unul dintre cei mai puternici prozatori de azi. Spre deosebire de livrescul minimalist al lui Filip Florian, un scriitor deja sigur pe stilul său dar destul de liniar, cel al lui Matei e mai stratificat: are, adică, un potențial de gravitate metafizică ce merită pus în valoare.” ■ Sunt publicate versuri semnate de Florina Irsache și Călina Trifan. ■ Oana Presecan discută volumul *Un pahar cu lumină. Poeți contemporani clujeni* (Cluj- Napoca, ed. Tinivár Könyvkiadó, 2010), „prima antologie bilingvă a poezilor clujeni de limbă română și maghiară. O inițiativă care nu înflorește pe un teren virgin, dacă e să ne amintim de volumul *Dicționar de poeți. Clujul contemporan*, publicat în versiunea sa completă în anul 1999, la editura Clusium. [...] Dacă în *Dicționar de poeți* Petru Poantă spunea că încă nu putea fi vorba de găsirea unui invariant în poezia de expresie clujeană, în postfața antologiei bilingve el se răzgândește, definind-o printr-o resentimentalizare a confesiunii și o substanță livrescă a discursului, alături de caracterul expresionist al creațiilor lirice reunite în volum. Criticul le încadrează într-un «modernism reluat din interbelic» și care «nu își consumase încă substanța». Dacă substanța se consumă acum, ne rămâne să sperăm la o parte a doua a antologiei. O inițiativă precum aceasta se cere continuată.” ■ Lucia Negoită scrie despre „romanul lui Radu Ulmeanu, *Chermeza sinucigașilor*, publicat la Editura Pleiade (2009). Pe fundalul tulbure al evenimentelor din '89, acțiunea se desfășoară pe parcursul câtorva luni în care FSN-ul și CPUN-ul confiscă puterea. «Duminica Orbului» va marca momentul decapitării așteptărilor, a iluziilor noastre. Spațiul desfășurării? Orașul nordic Scuteni, în care recunoaștem locul unde trăiește scriitorul, dar care rămâne o proiecție literară. Roman cu cheie, *Chermeza sinucigașilor* urmează o tradiție în care unul dintre modele ar putea fi Petru Dumitriu, cel din *Ne întâlnim la judecata de apoi*. Așa cum sublinia în prefața cărții criticul Tudorel Urian, lectura captivează. Personajele au diversitate, drumul lor nu e previzibil. Ele aparțin unui timp pe care avem impresia că îl cunoaștem. Dar sunetele amărui, ecourile frânte ale poveștii fac și desfac, de fiecare dată, cu fiecare capitol, alt nod, mai aproape de complexitatea oi

neprevăzutul condiției umane. Sunt motive care recomandă această carte, cu un loc bine configurat în biografia literară a lui Radu Ulmeanu.” ■ Ruxandra Bularca scrie despre două volume: : ■ „Volumul lui Mircea Opriță, *Povestiri de duminică*, publicat la Editura Millennium Press, cuprinde zece povestiri și este împărțit în cinci ficțiuni recente, respectiv cinci din alt secol. Ficțiunile recente sunt cele publicate în premieră în acest volum. Celelalte cinci scrieri poartă titlul onorific de reprezentative pentru opera autorului și au fost publicate individual și în antologii, ca *Figurine de ceară* (1973) sau *O floare pentru capitan* (1980). [...] Expunând lipsurile umane, oferind remedii și creând universuri paralele Mircea Opriță nu este sub nicio formă un moralist slab, ci un scriitor bun.” ■ „Editura Limes din Cluj-Napoca scoate la lumină volumul *Fratele mai mic al lui Kalaonikov* care prin simplul fapt că este semnat de Horia Gârbea țese un orizont de așteptare între firele căruia cititorul poate recunoaște cu ușurință marca de umor dezinvolt și proaspăt, marca Gârbea. [...] Cine este fratele mai deștept al lui Kalaonikov din titlu? Bineînțeles, autorul. Deoarece spre deosebire de arma cu pricina, autorul retează percutant năravurile îndoielnice, contextul clișeistic și istoria instituționalizată prin arta sa a «zicerii» și a «parolei». ■ Suzana Lungu crede că, „parte din proiectul «Scriitorul în cetate» al Filialei Clujene a Uniunii Scriitorilor din România, *Invitație la vers* (Casa cărții de știință, 2010) este o altfel de antologie poetică, una mai prietenoasă, după cum ne dă de înțeles și titlul. Întocmită de Irina Petraș, această carte rezervă câte două sau mai multe pagini unui număr de personalități ale culturii clujene, spațiu în care acestea să-și prezinte – unde este cazul – câte un poem și, mai ales, o selecție de versuri preferate. Aceste pagini sunt personalizate prin prezența pozei respectivei persoane și, uneori, prin fotografia unei poezii în manuscris. [...] Mari scriitori se învecinează cu autori despre care am auzit prea puține lucruri, atrăgând atenția asupra lor, ceea ce, cred eu, e unul din principalele merite ale acestei *Invitații la vers*.” ■ Tot Suzana Lungu discută și volumul „încropit” de Andrei Ruse: „Echivalent liric și autohton al blockbuster-urilor americane (dacă putem să ne permitem o astfel de asociere), *Iubirea e pe 14 februarie: 56+1 poezii de dragoste* (editura Vinea, 2009) a stârnit discuții înfocate încă dinainte de apariție, producând un nivel de așteptare care s-ar fi putut dovedi riscant și pentru publicații încropite după criterii mai realiste. Întreg capitalul de la care a pornit această carte se compune dintr-un titlu care prinde (al cărui creator – întâmplător – este un copil autist), o idee – în sfârșit – pe aceeași undă cu direcția pieței și o nețărmită încredere (îndreptățită?) în poezia românească contemporană.” ■ Sunt publicate versuri semnate de Florina Isache și Călina Trifan.

[„Tomis. Revistă de cultură”, nr. 485 (8)] Numărul din această lună este redus la 72 de pagini. ■ Felix Nicolau este de părere că poeta Gabriela Toma „a crescut încet. De fiecare dată când o auzeam citind în cenacluri, o comparam cu Ofelia Prodan (spre disperarea ei). Când în sfârșit am avut în mână *Cântecul geamănului*, Humanitas, 2009, am realizat că lucrurile s-au complicat. În sens

bun! [...] Fragmente ca «bărbatul în haine negre stă nemișcat pe această piatră/ copiii îi desenează cu creta păsări pe spate/ când lipsește îmi pierd echilibrul» (*fereastră*) mi se par bătătoare la ochi, la...minte. Poeta vrea să ne răscolească emoțional și mental. Rămânem crispați și vizualizăm năucii mișcarea. E o regie evidentă. În afară de aceste montări pretențioase, Gabriela Toma posedă o artă superioară colegelor ei de promoție.” ■ Raluca Șerban-Naclad remarcă existența în spațiul literar „de la noi” a unei categorii de scriitori pe care-i numește „boierii”, „cu câteva cărți foarte bune, unele scrise în anii cenzurii, ca o dovadă că arta autentică e posibilă indiferent de context, cu premii nenumărate, cu locuri permanente în juriile concursurilor literare, de obicei cu posturi bune prin aparatul administrativ ori în conducerea revistelor literare. [...] printre aceștia se numără și Adrian Alui Gheorghe. M-am hotărât să scriu despre ultima sa carte apărută până în prezent pentru că merită să fie citită. *Paznicul ploii* (Editura Limes, 2009) este un volum de poezii aristocratice, de la hârtia pretențioasă, la coperta cu manșete, cele 9 desene de la un artist plastic de 33 de ani, foarte pe val (Laurențiu Dimișcă), până la conținutul consistent, alcătuit cu grijă, fără rebuturi. [...] Avem o patetică asumare a actului poetic, care ne amintește de alte vârste poetice, care mai supraviețuiesc doar prin câțiva mohicani.” ■ În rubrica „LiterArt” sunt publicate texte scrise de Dan Iancu, Laura Mușat, Andrei Trocea, Adrian Romila și poemul debutantului Bogdan Coșa.

[„**Vatra. Revistă lunară de cultură (teorie, istorie și critică literară)**”, nr. 8-9 (473-474)] Numărul este coordonat de Alexandru Vlad (parte a colectivului redacțional) și ilustrat de Nemes Lampérth József. Fiind un număr dublu, totalizează 192 de pagini. ■ În „Tolle Lege” este publicat un poem semnat de Alexandru Mușina. ■ Este redat un text inedit, în rubrica „De la vatra adunate și iarăși la vatra date”, o scrisoare trimisă de Alexandru George lui D.C. [Dan Culcer]. ■ Pagina „Carmen saeculare” găzduiește versurile lui Nicolae Coande. ■ În „Epica magna” este inclus textul semnat de Constantin Abăluță, „Întâmplări imaginare pe străzile Bucureștiului”. ■ Rubrica „Asterisc” este rotunjită de versurile poetului Daniel Pișcu. ■ În „Triptic” sunt incluși Cristina Mocanu, Dan Dănilă și Anca Mizumschi. ■ Cronici literare semnează: ■ Cosmin Borza observă că, în *Ana Maria și îngerii* (Cartea Românească, 2010), „fiecare personaj pare sortit să ispășească vina de a nu fi știut să se sustragă presiunii unui univers avortat; tot astfel, și Radu Aldulescu e nevoit să asume tușele stilistice și vizi-onare mai îngroșate generate de dorința de a experimenta scrierea unui roman de consum.” ■ Alex Goldiș: „Receptarea de până acum a demonstrat că, atunci când e lăsat să se dezvolte monstruos de-a lungul a câtorva decenii, orizontul de așteptare a unei cărți îi poate obtura cu brio realitatea propriu-zisă. *Un om din Est* a beneficiat de o critică pe cât de consistentă, nu-i vorbă, pe atât de emfatică: fie că au elogiât sau au respins romanul, comentatorii au tins să-l citească foarte de sus, supralicitându-i programul și intențiile. [...] Tot ce se poate spune deocamdată este că, fără a fi o revelație, *Un om din Est* [Ed. Noul Scris Românesc/ Tracus

Arte, 2010] are calitatea necesară de a păstra încă în joc proiectul lui Groșan. Nu m-aș hazarda în verdicte totalizatoare sau finale asupra unei cărți incomplete, chiar cu riscul că voi reveni asupra subiectului abia peste câteva decenii.” ■ Nicoleta Cliveț remarcă un aspect atipic: „Douămiiștilor deja reputați, ajunși cel puțin la al treilea volum prin mixarea acelorași formule poetice, li s-a cam tras preșul de sub picioare. Așa ar putea fi văzut debutul, cu *Chipurile* [Ed. Cartea Românească, 2009], al lui Stoian G. Bogdan – un poet atipic pentru generația sa, dintre cei care au tupeul de a se simți bine în propria piele și de a o și mai spune, verde-n față; un poet pentru care viața nu mai e în altă parte, ci chiar aici, în haosul și mocirla care ne înconjoară, un poet al lui «asta e» (și, deopotrivă, al lui «asta a fost»), străin de orice ritual fandosit întru salvarea ființei.” ■ Lucia Țurcanu se bucură să descopere paradoxul poeziei scrise de Liliana Armașu [*Singurătatea de miercuri*, Editura Arc, 2010] „poate descumpăni și fascina totodată prin directetea și simplitatea mărturisirii, poate deprima la nivel conceptual și bucura prin ineditul imaginii poetice. E o poezie care te răscolește, lucru rar întâlnit astăzi.” ■ Cristina Timar crede că, roman îndelung așteptat, *Un om din Est* (vol. I, Editura Noul Scris Românesc- Tracus Arte, 2010) „este o reconciliere a celor doi Groșani, o încercare de reunire a contrariilor, de împăcare a marelui conflict dintre realitate și scris, dintre experiența existențială și experiența textuală. [...] Romanul lui Ioan Groșan poate trece drept o farsă uriașă și demistificatoare nu doar a unei epoci, ci și a literaturii înseși, a ambițiilor sale eroizante de se condiera o oază de libertate și rezistență într-o lume a valorilor răsturnate.” ■ Revista a decis să dedice un număr „artei și tehnicii traducerii”. Scriu traducătorii Ioan Pop-Curșeu, Laszlo Alexandru, Irina Petraș, Radu Țuculescu, Dinu Flămând, Kocsis Francisko, Ioana Sasu-Bolba, un dialog purtat cu Virgil Stanciu (care a scos *Dicționarul de angliști și americani români -DAAR-*, un dicționar al traducătorilor de limbă engleză), Radu Niciporuc, Leo Butnaru, Sean Cotter, Andrei Zanca, Ioan Milea, Alexandru Vlad, Ioan Milea, Ion Maria, Cseke Gábor, Gabriela Lungu, Flavia Teoc, Péter Nădas, Anamaria Pop, Antonio Morillo Castellanos, Ileana Alexandra Orlich, Emilian Galaicu-Păun, Péter Demény, Nicolae Mareș, Ioan Radin, Luminița Urs, leo Butnaru, Adrian Grănescu, Andrei Fischhof, Dan H. Popescu, Adrian Țion. ■ „Cu cărțile pe masă”, Andrei Moldoveanu scrie despre antologia din poezia lui Mircea Cărtărescu, *Dublu album* (Humanitas, 2009), ce nu putea fi decât un „eveniment editorial”, din mai multe motive: „Mai întâi, pentru că poezia noastră de azi, oricât ar dori o seamă de autori să o împartă în direcții distincte ce tășnesc în literatură din cinci în cinci ani, este încă plătitoare de impozite optzecismului. [...] Apoi, e nevoie să remarcăm, optzeciștii au dat cele mai multe individualități poetice, la așteptări înalte, pentru că, până la urmă, despre individualități este vorba, ele fiind singurele capabile să impună valori. [...] Una dintre ele este și Mircea Cărtărescu, iar apariția recentă a celor două volume la Humanitas punctează la nivel editorial actualitatea sa, tocmai în momentul în care prozatorul Mircea Cărtărescu era să îl facă uitat pe poet.” ■ Aura Maru se

vede nevoită să recunoască faptul că, pentru a citi *Arme(le) grăitoare* a trebuit să treacă prin *Cartea tibetană a morților* (trad. George Popescu, Ed. Oltenia, 1992) și prin *Istoria (O istorie simbolică a Evului Mediu occidental*, trad. de Emilian Galaicu-Păun, Ed. Cartier, 2004) lui Michel Pastoureau – de unde provine, se pare, și titlul volumului. „Dincolo de această minimă propedeutică, poemele te obligă să cauți, permanent, *rețeta de lectură*. [...] Recitind cap-coadă *Armele grăitoare* ale lui Emilian Galaicu-Păun, în dispunerea (poeme)lor invers-cronologică, nu pot să nu mă gândesc pentru o clipă la utopica *Le livre* a lui Mallarmé și, totodată, nu pot să încetez a mă întreba *ce urmează* în traiectul acestei poetici atât de consecvente sieși... Până unde, dilatabilitatea versului? Până la...*cvadratura cercului*?” ■ Blaga Mihoc mărturisește că, după lectura *Jurnalului (lui) aproape închipuit* al lui Ioan F. Pop, „nu te poți opri să nu constăți că are oevidentă latură moralistă, că autorul nutrește, în subliminaritatea sa, intenții de a *îmbuni* societatea la care se raportează, și motivul acestora stă în comportamentul personal, «cu posibila valoare umană», probat în «viață și în scris», așa după cum însuși precizează.” ■ Aflăm că, în zilele de 1-2 octombrie 2010, Casa de Cultură a municipiului Tecuci organizează cea de-a XVIII-a ediție a Festivalului concurs de poezie „Costache Conachi”. „La această manifestație culturală pot participa tineri creatori de poezie în vârstă de până la 35 de ani, care nu au publicat în volum. [...] organizatorii vor acorda următoarele premii în numerar: Marele premiu- 600 lei, Premiul I – 400 lei, Premiul II – 300 lei, Premiul III – 200 lei. Vor mai fi oferite premii și din partea unor edituri sau reviste literare.”

[„**Viața Românească**”, nr. 7-8] Mircea Cărtărescu îi acordă un interviu lui Nicolae Prelipceanu: „*Ai avut vreun șoc la traversarea «zidului sonic» de la «cunoscutul scriitor Cărtărescu» la «celebrul scriitor Cărtărescu», situație în care, orice ai spune, te afli, din moment ce există atâtea mii de referințe de toate felurile la tine și deseori, chiar la opera ta?*; Nu, pentru că nu gândesc literatura în acești termeni. Eu trăiesc izolat, departe de lumea literară, cu familia și câțiva prieteni, și așa am trăit întotdeauna. În România am o notorietate relativă, dar sunt și detestat în egală măsură. Cărțile mele au avut în ultimii ani mai multe cronici negative decât pozitive, iar ce este pe bloguri și forumuri depășește orice închipuire. Nu există jignire, minciună sau calomnie de care să fi fost scutit, deși încerc să nu fac rău nimănui, să-i ajut pe oameni după puterile mele. Dacă prețul notorietății este ura, eu îl plătesc din plin, aș zice mai mult ca oricine. Orice scriitor își dorește să fie iubit de oameni, nu să aibă dușmani. Nevoia mea de afecțiune e adânc contrariată, în ultima vreme, de consecințele mizerabile ale vizibilității mele. Tot ce mi-ar mai lipsi ar fi celebritatea: cred că atunci aș fi de-a dreptul mâncat de viu...; [...] *Ți-au dat multe traduceri în diverse limbi mai multă încredere în literatura ta decât ți-o dă fiecare carte, atunci când este încheiată?*; Traducerile sunt un mare prilej de confuzie pentru critică, pentru cititori și chiar pentru unii autori. Mulți cred că dacă ești tradus în multe limbi, ești și

cunoscut în lume în consecință. Dar mult mai mult contează cum ești tradus, la ce edituri și în ce spații culturale. «Tradus în n-șpe limbi» nu înseamnă însă nimic. Nu începi să existi decât dacă, timp de decenii, ai cărți publicate la mari edituri, care-au avut răsunet adevărat în marile ziare și reviste și care s-au vândut peste medie. Restul e apă de ploaie.” ■ Este publicată a doua parte a răspunsurilor la ancheta inițiată de revistă în numărul anterior. Răspund, de această dată:

■ Gheorghe Grigurcu: „Proiecte? Mărturisesc, cu stânjenire, că n-am proiecte de genul celor la care vă referiți. [...] Să nu mă fi «socializat» îndeajuns? Eventual.”

■ Felix Nicolau: „Noi, scriitorii, dar și artiștii în general, ne credem cei mai moțați. Însă pusele narcisiste sunt strict individuale, cel mult grupusculare. Eu și grupul meu de prieteni suntem geniali, ceilalți niște idioți. Întrebarea este ce gândește publicul nostru, inteligent și fără fumuri, despre noi și despre produsele noastre. [...] Orice gest de bunăvoință, de *captatio benevolentiae* este privit cu suspiciune: superficialule! Comercialule! Artistul trebuie să se înfățișeze profund, arogant, rece, cu zâmbet economicos. Și atunci, confrăților, de ce ne mirăm că un tiraj de 1000 de exemplare pare fabulos? Plecând de la ideea că rareori scriitorii se cumpără între ei, am încercat să găsesc o formulă de apropiere de clasa de mijloc a intelectualității, de multe ori mai vie decât elita. Așa am pus la punct un concept pe care l-am montat într-un show cultural. A rezultat «Blitz Show».”

■ Octavian Soviany: „Proiecte total extraliterare nu am. Căci, orice aș face, cad până la urmă în literatură. În perioada 28-29 mai, mi-am testat însă talentele de organizator cu ocazia fazei finale a Festivalului Național de Poezie «Gellu Naum» - destinat elevilor care au trecut de faza primelor bălbe poeticești, atingând un oarecare nivel de performanță artistică.”

■ Cassian Maria Spiridon face un succint inventar al faptelor de cultură cu vizibilitate naționale pe care le-a susținut în ultimele două decenii: „Greutățile și piedicile au fost mari și permanente, din toate direcțiile, a trebuit și trebuie o tenacitate și o voință de care nu sunt cu totul convinsă că merită să le investesc în aceste proiecte și nu în scrierea unor noi cărți! Sunt convins că societatea postcomunistă nu este deschisă spre astfel de inițiative și, ce-i mai grav, organismele guvernamentale abilitate, Ministerul Culturii. Și ICR-ul, în afara servirii clientelei proprii, refuză cu obstinație astfel de acțiuni.”

■ Chris Tănăsescu: „În 2001 mi-am dat seama că eram într-o trupă cu alți artiști, în sensul că lucram împreună și ne sincronizam în multe dintre poeme (scriam poeme în atelier la Tim și Grigore Negrescu în timp cei ei pictau și astfel răspundeam prin expresie proprie unul celuilalt, eram mereu pe la studioul de înregistrări cu muzicienii Costin Dumitrache și Vali Baicu și vocalistele Marina Gingiroff și deja legendara Maria Răducanu, experimentând forme care erau «traduceri» ale muzicii în versuri și invers), cu singurul amendament că nu ne declarăm oficial o trupă și nu prelungeam convergențele noastre și în spectacole publice, anunțate ca atare. I-am zis *Margento*.”

■ Miruna Vlada: „*Târgul Național al Cărții de Poezie*, TNCP, ediția I, desfășurat în București în perioada 2-5 iunie 2010, a fost inițiativă culturală care și-a propus să reintroducă în spațiul public

conceptul poeziei contemporane vizibile și interactive. Ideea a fost a lui Ioan Cristescu, dar Directorul Muzeului Național al Literaturii Române, dl Lucian Chișu, a fost foarte deschis și a oferit tot sprijinul. [...] TNCP devine astfel și o mărturie pentru deschiderea instituțiilor culturale de stat către fenomenul literar viu. Iar pentru mine, ca poetă, a fost o ocazie de a-mi afișa respectul și încrederea în destinul poeziei.” ■ Viorica Răduță observă că „*Ochiul orb* se instalează, oracular, în antologia lui George Vulturescu, *Orb în Nord*, Editura Paralela 45, 2009. Nevoia de a-și aduna volumele într-unul singur dă semn de clasicizare, de poetică definită.” ■ Sunt publicate fragmente ale schimbului de scrisori dintre Dumitru Țepeneag și Alexandru Mușina. Schimbul epistolar datează din perioada cuprinsă între aprilie 1993 și aprilie 1994. ■ Caius Dobrescu este de părere că volumul *Regele dimineții* (Tracus Arte, 2010) răsună de ecourile interesului dintotdeauna al lui Alexandru Mușina pentru antropologia culturală. Într-o tradiție inițiată de T.S. Eliot, multe dintre textele volumului sunt construite cu imagini ale existenței moderne, stringent-contemporane, dar pe tipare ale imaginarului care trimit explicit, chiar ostentativ, la ciclurile morții și învierii din ritualurile magice ale fertilității. [...] *Regele dimineții* este volumul unui poet de o neobișnuită forță și concentrare a expresiei, unul dintre puținii reprezentanți ai claselor noastre creative care are ceva de comunicat dincolo de localism și provincialisme, dincolo de determinările, de limitele și granițele socio – și etno – culturale.” ■ Grațiela Benga vede în *Despre Doliu. Un an din viața lui Leon W.* (Polirom, 2009), „o carte despre o carte a Cărților”, ce „concentrează în resorturile ei un periplu odiseic fundamental – al lui Leon W., al poporului evreu și al omului de pretutindeni.” ■ Bogdan Crețu scrie despre una dintre cele mai comentate și apreciate apariții editoriale din 2009, *Medgidia - orașul de apoi*: „Ceea ce face ca acest roman să fie unul pe care, sunt sigur, istoria literară îl va reține, e arta discreției. Cristian Teodorescu nu creează o întreagă lume, cu tristețile, bucuriile, viciile și slăbiciunile sale, situată, într-un scurt interval, în permanentă confruntare cu istoria fără a deveni explicit, tezig.” ■ Dumitru Radu Popa discută cea mai recentă carte publicată de Adrian Sângerozan: „Poem epic de mare suflu, uneori cu nuanțe de patos și respirație maiakovskiană, alteori producând surprinzătoare perle lirice, *Anatomia Lunii/ The Anatomy of Moon* [Scrisul Românesc, 2009] e o încercare remarcabilă de sensibilizare prin alternanța dintre un umor particular ardelean și dramatismul trecerii cu luna legată de mână prin spațiu și timp. [...] Versiunea engleză, foarte bine adaptată pentru înțelegerea publicului american (datorată lui Răzvan Hotăranu și Maurice Edwards) ar merita publicarea separată, de către o editură de mare circulație. Sunt sigur că ar avea impactul unui neașteptat *Manifesto!*” ■ Simona Vasilache citește romanul „cu destin tulburat și tulburător” al lui Dinu Pillat, *Așteptând ceasul de apoi* (Humanitas, 2010), ca pe o „sumă de povești despre vieți încheiate, într-un fel sau altul, fără să fie și împlinite. [...] Tot romanul, de altfel, e un joc între reconstituire și transfigurare. [...] Din jocurile de-a împăratul muștelor se desenează, pe deasupra actorilor, spuneam, destul de

bezmetici, o schiță de destin. Peste sfășierile generației, în teorie, sau în practică, istoria e cea care alege. Unii pricep, alții nu.” ■ Ion Zubașcu scrie despre cea mai bine vândută carte la Bookfest 2010, *Sfârșitul Ceaușeștilor. Să mori împușcat ca un animal sălbatic*, carte care s-a vândut în 2.130 de exemplare. „Lansată timp de cinci zile, din două în două ore, între 11 și 19, în fiecare zi a Târgului de Carte, a fost distribuită ulterior împreună cu cotidianul «Adevărul», într-un tiraj de peste 140.000 de exemplare, și apoi relansată în principalele orașe ale țării, cu autorul stând la dispoziția publicului între 5 și 7 ore pe zi, în localitățile Timișoara, Cluj-Napoca, Brașov, București, Craiova etc., într-o adevărată demonstrație de forță managerială, cum n-a mai cunoscut nicio altă lansare de carte din România până acum. [...] Volumul lui Grigore Cartianu are ritm alert, fiind ținut în stilul documentarelor profesioniste ale *Discovery*, receptorul nu are timp să se plictisească, nici măcar să respire în voie, ținut cu suflul la gură, prin schimbarea continuă a unghiului din care este abordat firul narativ, aceeași secvență istorică fiind luminată pe întreg parcursul cărții din cât mai multe puncte de vedere posibile. [...] Mesajul acestei lansări eveniment [...] e că un creator, indiferent ce gen literar abordează, nu mai poate scrie doar pentru raft, munca lui nu s-a încheiat odată cu ultima pagină scrisă și tipărită a volumului, ci abia atunci începe, prin ieșirea autorului dintre copertele cărții sale, de pe ecran sau din pagină, și coborârea în arena cu lei a publicului, care trebuie convins prin confruntare directă să cumpere cartea.” ■ În „Breviarul editorial”, Eugenia Țarălungă scrie despre: ■ *Probleme personale* (Cartea Românească, 2009): „Despre poezia Angelei Marinescu a scris o pleiadă de critici, iar numele celor ce se regăsesc de astă dată, dincolo de timp, pe cel mai recent volum al poetei – cel de-al 18-lea- sunt: Al. Cistelecan, Daniel Cristea-Enache, Nicolae Manolescu, Ion Negoitescu. [...] dacă sunt încă de actualitate considerațiile lui Negoitescu, se cheamă că «erotismul întins pe suprafețe din ce în ce mai distruse» are deceniile ca unitate de măsură a perenității poeziei.” ■ *Scene din orașul-vitraliu. Scenes of the Stained-Glass City* (trad. de Heathrow O’Hare, colecția „Vinea Internațional”, Ed. Vinea, 2010): „Traducătorul Ștefan Stoenescu – aka Heathrow O’Hare semnează – din Ithaca lui americană – substanțiala prefață a acestui volum bilingv, unde remarcă: [...] «Lirismul lui Dumitru Chioaru dobândește o forță ieșită din comun recrutându-și punctul de sprijin dintre cele mai puțin pregnante surse aparținând lumii reale a fenomenelor și evenimentelor sau celei a seninelor și înțelesurilor. Rotundul aproape perfect al realizării sale artistice ni se dezvăluie drept una din valorile cel mai subtil dozate ale poeziei românești contemporane.” ■ *Copilul din mașina galbenă* (Cartier, 2010): „Volum recomandat de revista «Observator cultural». Și de noi, desigur. Irina Nechit a reușit să dobândească o notorietate meritată atât în Moldova, cât și dincoace de Prut.” ■ *De dragoste și singurătate* de Mihai Prepeliță (Ed. Dacoromână TDC, 2010): „Nuvele, în număr de opt, tot una și una.” ■ Liviu Ioan Stoiciu semnează și în acest număr „Revista Revistelor”: „«Axioma 123» (Iunie 2010). Directorul și patronul Marian Ruscu, poet, anunță

că „revista «Axioma», aparținând Editurii Premier (adică subsemnatului), cu regret își încetează apariția». Dacă am înțeles bine, Marian Ruscu s-a supărat fiindcă n-a fost primit în Uniunea Scriitorilor: «Las pe cei validați să investească bani, efort, entuziasm și să se implice mai mult...» ■ Alecu Reniță, director al revistei „Natura”, îi acordă un interviu lui Marian Drăghici: „*Cum este percepută revista în țară și în afară, care este circulația ei?*; Avem în arhiva redacției sute de scrisori de mulțumire și recunoștință din partea cititorilor, avem mulți sufletești în sate, care dețin colecția revistei de 10-15 ani, avem în fiecare din cei peste 50 de mii de cititori prieteni adevărați, care își iubesc baștina și neamul, iar iubirea lor ne luminează și ne încurajează. Dacă se întâmplă că «Natura» întârzie să ajungă la destinație, suntem asaltați de sunete de telefoane, de mesaje de îngrijorare. Ne impresionează neliniștea lor. Avem tot mai mulți prieteni și în țară, în România. Așteptăm cu multă curiozitate, nerăbdare și bucurie apariția fiecărui număr, de parcă ar fi primul. E ceva deosebit să trăiești de fiecare dată bucuria primului număr, bucurie care îți dă putere pentru o viață.; *Domnule Alecu Reniță, vă mulțumesc pentru interviu. De curând ați împlinit 55 de ani. Dați-mi voie să vă urez La mulți ani! Și dumneavoastră și revistei «Natura».*; Vă mulțumesc din suflet și vă rog să primiți îmbrățișarea mea de frate.” ■ Din „Miscellanea” aflăm că „În fiecare an pornește Luceafărul... Ediția a XXIX-a a concursului de poezie și interpretare critică a operei lui Eminescu. [...] A apărut nr. 2 al revistei online «Seine&Danube», destinată promovării literaturii române în Franța și realizată de *Asociația traducătorilor de literatură română din Paris*. Revista îl are ca redactor șef pe Nicolas Cavaillès, iar în redacție pe devotații scriitori și traducători Dumitru Țepeneag, Linda Maria Baros (poezie), Laure Henckel (proză) și Mirella Patureau (teatru), neobosita Linda Maria Baros fiind webmaster al site-ului publicației. [...] În numărul anterior al revistei S&D, din primul trimestru al anului 2010, au fost traduse selecții reprezentative din creația lui Constantin Noica, Urmuz, a Anei Blandian, I.D. Sîrbu, Sorin Mărculescu, Teodor Mazilu, Damian Necula, Radu Aldulescu, Cosmin Perța și Alina Nelega.” ■ Văd lumina tiparului versuri semnate de Ofelia Prodan, Ileana Bâja, Gheorghe Vidican, Irina Georgescu (câștigătoarea Premiului VR la Festivalul „Poni Luceafărul...”, Botoșani, ediția XXIX) și proză scrisă de Dumitru Ungureanu, Iulian Apetroaie, Corneliu Barborică.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1041] Marius Chivu discută antologia douămiismului poetic românesc realizată de Daniel D. Marin, *Poezia antiutopică* (Editura Paralela 45, 2010) și subliniază că „O antologie este, de fapt, și un act critic, nu doar o formă de manifestare publică a gustului personal. [...] Din selecția lui Daniel D. Marin (apropo, n-ar fi fost elegant și credibil să nu se autoincludă?) nu se înțelege nici că a contat pe «nucleul dur» al douămiismului (căci a selectat de două ori mai mulți poeți), nici că a intenționat o reprezentativitate cât mai largă. În ambele cazuri, a lăsat pe dinafară poeți fără de care poezia ultimului deceniu iese ciuntită. [...] Făcând abstracție de ideea de antologie și de titlul ei, de cine e și de cine lipsește, volumul oferă grupaje semnificative de poezie generaționistă. Astfel, această primă antologie retrospectivă este cumva și una alternativă.” ■ Invitat în rubrica „Turism cultural”, Cezar-Paul Bădescu povestește despre călătoria sa pe insula San Michele, unde se află mormântul lui Ezra Pound („aflat sub un tufiș, marcat de o piatră modestă”): „Cu greu am plecat de-acolo și mi-am propus să mă reîntorc, cândva. Poate după ce-mi voi fi încheiat, și eu, toate socotelile. Până una-alta, să ne amintim de poezia *Sunt o creatură* de Giuseppe Ungaretti: „Ca această piatră/ din San Michelle/ atât de rece/ atât de seacă/ atât de respingătoare/ atât de total/ lipsită de suflet./ Ca această piatră/ este plânsul meu/ care nu se vede./ Moartea se plătește/ trăind.”

2 septembrie

[„Cultura”, nr. 34 (289)] Constantin Coroiu scrie despre volumul semnat de Mircea Muthu, *Ochiul lui Osiris* (Ed. Eikon, 2009), cu un titlu „cam prețios, dar nu lipsit de relevanță, un volum de dialoguri ce cuprinde interviurile pe care le-a acordat în ultimele două decenii, apărute cu precădere în reviste culturale precum «Adevărul literar și artistic», «Tribuna», «Orizont» ori «Tomis», dar și în cotidiene ca «Ziua» sau «Ziarul financiar». ■ Eugen Simion (își) publică fragmente(le) de jurnal. ■ Nicolae Coande scrie despre cartea lui Cosmin Dragoste, *Alois* (Fundăția Editura Scrisul Românesc, 2010): „un volum de proză scurtă (un roman, după unii) pus în pagină cu o stăpânire impecabilă a mijloacelor narative, dar și cu o imaginație ce-și trage seva din observarea acută a unei realități ale cărei fațete înșelătoare sunt remarcabil surprinse de un prozator dotat cu simț tactil evident, ca și cu unul de observație bine conturat. Cosmin Dragoste scrie clar, cu apetență spre geometric, dar se dovedește și un constructor rafinat, cu subtile expediții în teritorii ale realului, practicând o reiterată anamneză care face posibilă glisarea în ficțiunea cea mai profundă.” ■ Rita Chirian crede că „alături de Ioan Es. Pop și Ion Mureșan, Cristian Popescu alcătuiește cea mai «fertilă» triadă-*background* a generației actuale de tineri scriitori, fiind, poate, poetul care se bucură de cea mai impozantă posteritate literară – dacă nu

valoric, cel puțin numeric. Biografismul, trama «familială» și pseudo-tabloul de familie, oralitatea unui poem care se cere ascultat, iar nu citit, toate aceste accente profund singularizante vin, în literatura de azi, în siajul lui Cristian Popescu.” ■ Recomandările de lectură ale revistei sunt: ■ Teodor Dună, *de-a viul* (Cartea Românească, 2010): „Chiar dacă auctorele pozează ba de-a viul, ba de-a mortul, pentru el poezia rămâne întotdeauna lucru serios. Și bine făcut.” (Andrei Terian) ■ Mircea Cărtărescu, *Frumoasele străine* (Humanitas, 2010): „Uitasem ce umor poate să aibă Cărtărescu. Sigur, nu e numai asta, dar dincolo de alte calități ale volumului, umorul pur, nestrepezit de intenții colaterale, e un metal rar la M.C. și trebuie apreciat ca atare. Nu m-am mai întâlnit cu o asemenea concentrație de la «Enciclopedia zmeilor»” (Teodora Dumitru) ■ Ion Pop, *Din avangardă spre ariergardă* (Ed. Vinea, 2010): „Au mai rămas lucruri substanțiale despre avangardă nespuse de Ion Pop în ultimele patru decenii? Se pare că da, dar nu din cauza criticului, ci din cauza regimului, care n-ar fi permis glose libere despre adeziunile politice ale reprezentanților ei. Motiv întemeiat pentru ca Ion Pop să redeschidă azi discuția, rotunjind contribuțiile din 1969 și 1990 într-un triptic definitiv.” (Alex Goldiș) ■ Thomas Pynchon, *Curcubeul gravitației* (Polirom, 2010), traducere de Rareș Moldovan: „Cu excepția cazului în care cineva ar traduce *The Recognitions* de William Gaddis, *Underworld* de Don DeLillo sau 2666 de Roberto Bolaño, apariția marelui roman al lui Pynchon este de departe evenimentul anului 2010 în materie de traduceri (În cazul în care sus-numitele cărți apar, *Curcubeul...* va rămâne no. 1, doar că mai puțin detașat). (Andrei Terian) ■ Cititorii revistei primesc, din partea lui Ct. S. [Cătălin Sturza], câteva recomandări privind „cărțile pentru vacanță” pe care le pot accesa folosind Internetul: Google Books („în prezent puteți citi gratuit, în variante scanate, peste un milion de cărți”), proiectul European, Project Gutenberg („În prezent, de pe site-ul proiectului, pot fi descărcate peste 32.000 de *ebook*-uri, în câteva zeci de limbi, printre care se număra și româna. Puteți citi aici «Alice în țara minunilor», «Război și pace» sau Coranul; toate titlurile fac parte din domeniul public, administratorii proiectului fiind foarte scrupuloși în privința drepturilor de autor.”). O alternativă la *ebook*-uri sunt *audiobook*-urile: „veți găsi câteva mii de audiobook-uri, în general înregistrări ale unor titluri clasice, pe site-ul librivox.org. Cărțile sunt citite aici de voluntari din toată lumea, în câteva limbi de circulație internațională. De asemenea, veți mai descoperi audiobook-uri gratuite și pe site-uri precum www.openculture.com sau pe www.audiobooksforfree.com.” Publicul revistei află și că pe site-ul Amazon.com vor găsi „cam orice carte în limba engleză doriți.” În final, pentru cărțile în limba română, cititorilor li se amintește că au la dispoziție „câteva anticariate și librării on-line. Unele dintre ele, precum librariata.ro, s-au dezvoltat, după modelul Amazon, în magazine complexe on-line. [...] În sfârșit, unii dintre dvs. ar putea plănuî o vacanță academică, la bibliotecă. Locul unde ar trebui să vă opriți, în acest caz, e biblioteca digitală *Questia*, cu peste 70.000 de volume și două

milioane de articole scanate. [...] va trebui să plătești, totuși, un abonament anual care costă cât un bilet de avion ieftin spre o destinație europeană de vacanță.”

2 septembrie

[„**Dilema veche**”, nr. 342] Dosarul săptămânii poartă titlul „Cum suntem citiți” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Liviu Ciocârlie, *Cartea cu fleacuri* (Editura Paralela 45, 2010): „Liviu Ciocârlie este, probabil, cel mai original diarist din întreaga noastră literatură. [...] «Fleacurile» reflectă perfect felul ironic, mucalit, detașat în care diaristul, dintr-o dispoziție interioară cu adevărat puternică sau ca efect stilistic protector, tratează aspectele și problemele, unele grave, ale vieții la bătrânețe și ale proximității morții. Fiecar esențial, cioranian tonic, sceptic resemnat, Liviu Ciocârlie a găsit, combinând franchețea cu inteligența și cu umorul, cea mai seducătoare și mai adictivă formulă de jurnal.” ■ «Dilema veche» recomandă „Buchiniștii de la Universitate. Pentru că este singurul loc unde încă vă mai puteți târgui pentru o carte, pentru că acolo găsiți Flaubert, Barthes, Stendhal, Márquez și mulți alții la 5 lei bucata. Plus ediții destul de rare, nereeditate. Mergeți repede, până nu vin studenții și sar prețurile.”

2 septembrie

[„**Observator cultural**”, nr. 282 (540)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Vernisajul expoziției de fotografie a lui Florin Iaru a avut loc miercuri, 1 septembrie 2010, la Librăria Engleză «Anthony Frost». În cadrul vernisajului s-a lansat numărul patru al revistei de fotografie «Punctum». Revista «Punctum» publică în fiecare număr un portofoliu al unei personalități din domeniul cultural, pasionată de fotografie. Florin Iaru este invitatul special al celei de-a patra ediții. «Mi-a plăcut întotdeauna să îi fotografiez pe prietenii mei și realitatea din jur, nu m-a interesat neapărat să pun în cadru ceva ieșit din comun», povestește scriitorul în interviu. «Cele mai interesante imagini au fost cele cu prietenii mei – Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei sau Mircea Nedelciu. Mergeam la Cenaclul de Luni și în atelierul pictorului Ion Dumitriu, iar eu îmi luam mereu aparatul cu mine. Dacă nu aveam lumină, stăteam sprijinit într-un colț ca să pot face poze.» Expoziția de fotografii a lui Florin Iaru poate fi vizitată toată luna septembrie.” ■ Editura Paralela 45 lansează joi, 2 septembrie, de la ora 17.00, la sediul Uniunii Scriitorilor din București – Sala Oglinzilor, volumele *El* și *Smulgerea zalei* de Liviu Georgescu. La eveniment vor participa, alături de autor, Nicolae Manolescu și Călin Vlasie.” ■ Lansat în 2001, Festivalul Internațional de Literatură de la Berlin are ca principal scop deschiderea spațiului est-european pentru publicul interesat de cultură, literatură și politică. În afara scriitorilor invitați oficial din partea festivalului – Filip Florian și Ștefania Mihalache –, Institutul Cultural Român «Titu Maiorescu» mai organizează și alte seri de lectură, pentru a completa imaginea literaturii române actuale. Sub motto-ul «Îngeri, mizerie, dragoste – Literatura română actuală», cinci dintre cele mai interesante și mai puternice voci

ale scenei literare românești de astăzi sunt invitate să citească din operele lor într-o cafenea literară din Prenzlauer Berg. În încheierea festivalului va cânta Ada Milea.” Este vorba despre scriitorii Radu Aldulescu, Matei Florian și Filip Florian, T.O. Bobe, Svetlana Cîrstea și Ștefania Mihalache. ■ Liviu Antonesei crede că „anul acesta, deși ajuns abia pe la trei sferturi, mi se pare extrem de fast pentru narațiunea literară, îndeosebi pentru roman. Până la jumătatea lui august, am citit cel puțin cinci romane pe care le-aș putea decora cu «asul» și mai multe care merită măcar un «popă». Deci, cinci «ași»: Ioan Groșan, *Un om din Est*, Tracus Arte; Nichita Danilov, *Ambasadorul invizibil*, Polirom; Liviu Bîrsan, *Asylant*, Curtea Veche; O. Nimigean, *Rădăcina de bucsau*, Polirom; Radu Pavel Gheo, *Noapte bună, copii!*, Polirom. Și șase «popi»: Călin Ciobotari, *Captiv în epoca de aur*, Ideea Europeană; Maria Manolescu, *Ca picăturile de sânge pe linoleumul din lift*, Cartea Românească; Dan Petru Cristea, *Scaune de pluș*, Cartea Românească; Marin Mălaicu-Hondrari, *Apropierea*, Cartea Românească; Constantin Severin, *Iubita lui Esto*, Curtea Veche; Alexandru Jurcan, *Cei rămași pe pământ*, Casa cărții de știință. [...] 11 autori până acum, din generații diferite, însă active, cu experiențe românești sau literare diferite. Fiecare dintre aceste cărți merită o cronică și, sper, voi reuși asta. Deocamdată, trec în revistă «ași». Am început enumerarea cu romanul lui Groșan pentru că a fost una dintre cele mai așteptate cărți ale ultimelor două decenii, inclusiv de către mine. În al doilea rând, pentru că a avut parte de o primire critică masivă, dar și controversată. Nu, nu valoarea cărții a fost contestată, chiar dacă unii critici i-au adus și mici critici de detaliu, ci genul, faptul că ar fi un roman. [...] De altfel, un roman captivant, cu o poveste mare din care cresc poveștile mici ca într-un ciorchine, excelent scris, cu acea infuzie de umor și ironie groșaniene din proza sa majoră. [...] Romanul lui Groșan s-a lăsat așteptat cu deceniile, dar și când a venit asupra noastră!... Nichita Danilov, unul dintre cei mai importanți poeți ai generației mele, tinde să devină și unul dintre cei mai buni romancieri ai acesteia. [...] Urian îl califică drept prozator de factură clasică, în tradiția lui Creangă și a prozei ruse, doar că trebuie adăugat ceva – un prozator clasic trecut prin toate modernismele și postmodernismele, de la primul modernism la realismul magic și la absurd. Acest lucru e cel mai evident în *Ambasadorul invizibil*, cel mai bun roman de până acum al lui Danilov. [...] *Asylant* este cea de-a doua carte a lui Liviu Bîrsan. [...] Am citit romanul fără pauze, într-un fel de tensiune continuă, atât este de puternic, de dur. [...] Excelent constructor de proză, Bîrsan simte exact când riscă să-și obosească lectorul și schimbă cadrul exterior în lumea exotică hispano-americană. [...] O. Nimigean schimbă registrul în *Rădăcina de bucsau*, roman care împletește expert tema degradării, a destrămării unei iubiri cu cea a sfârșitului unei vieți, ambele explorate și în frecvente retrospectivități, încât îți oferă ceea ce s-ar putea numi o lume romanescă sferică, completă. Și, bănuiesc, o dimensiune autobiografică, într-o viziune fără menajamente. Pe deasupra, un roman excelent scris, nu doar construit, și mai ales străbătut de o poeticitate *sui generis*, necăutată,

fără «efecte lirice». [...] Radu Pavel Gheo dă lovitura cu *Noapte bună, copii!*, pe bună dreptate socotit de un exeget «romanul generației sale». O generație foarte tânără în 1989, care a visat la Pământul Făgăduinței, unii dintre membrii săi ajungând acolo, alții nu, mulți, ca și autorul, reîntorcându-se.” ■ Paul Cernat publică cea de-a doua parte a articolului „Revizionismul est-etic”. ■ Raluca Dună crede că „Ion Zubașcu nu este un poet «confirmat». El însuși recunoaște, la un moment dat, în *Omul disponibil* (Editura Brumar, 2009), că nu și-a găsit cuvintele, după treizeci de ani de scris (debutul său se produce în 1982) și șase cărți. Abia acum, când moartea îl pândește la modul cel mai concret cu putință, cuvintele au început să vină la el, ca niște animale îmblânzite. [...] Sunt poate oamenii «ne-confirmați» în fața lumii și în fața lor, oamenii pe care viața i-a purtat departe de ei înșiși, iar moartea i-a readus la mal. Oamenii care scriu cele mai bune cărți ale lor când știu că își trăiesc nu ultimii ani, ci ultimele luni, care acum iubesc, se convertesc, își trăiesc revelațiile unei întregi vieți. Acesta este și cazul lui Ion Zubașcu, al cărui volum *Moarte de om. O poveste de viață* (Editura Limes, 2010) țâșnește dintr-o asemenea experiență-limită, aceea a apropierei morții, ca realitate pustiitoare și binecuvântată. Parcurgerea acestei experiențe înseamnă trăirea pe o muchie foarte ascuțită, în plan religios, psihologic și social, o altfel de trăire în propriul trup, străin, neputincios și totuși stăpân. Căci, până la urmă, trupul ne este stăpân, ne condiționează umilitor, el «știe mai mult» și face jocurile, într-o luptă acerbă și poate inegală cu spiritul și cu sufletul. [...] Chiar dacă acest volum are unele poeme mai slabe, poeme la limita literaturii, poeme care nu vor plăcea unei anumite categorii de cititori sau critici, el constituie un act de curaj și un pariu câștigat – pentru poezie și împotriva morții.” ■ Rodica Grigore recenzază volumul semnat de Madeleine Thien, *Certitudine* (Humanitas Fiction, 2009), traducere de Carmen Ciora și Domnica Drumea. ■ Bogdan Suceavă recunoaște că: „După ce am citit primele cronici la volumul *Viața unui om singur*, de Adrian Marino, publicat de Editura Polirom în martie 2010, și după ce am văzut tevatura mass-media care s-a declanșat, am fost determinat să nu citesc cartea aceasta vreodată. [...] Mi-am schimbat opțiunea după ce am citit un comentariu al dlui Liviu Antonesei, în care Adrian Marino era comparat cu Procopius din Cesarea. Chiar așa să stea lucrurile? Așa am ajuns să citesc, până la urmă, *Viața unui om singur*. A urmat o experiență neașteptată. Am citit paginile lui Adrian Marino cu un interes enorm, cu neliniște și cu pasiune. La un moment dat, am avut sentimentul că parcurg cea mai tristă carte pe care am citit-o vreodată, ca și cum aș fi asistat la îndelungata descriere a unei rătăcirii într-un labirint căzut în beznă. Am găsit deranjante la lectură unele repetiții ale autorului (pe care o redactare atentă a cărții le-ar fi putut elimina, după cum și unele erori de transcriere și de referențiere ar fi putut fi corectate în decursul procesului editorial) și câteva locuri comune; dar, la o analiză de ansamblu și punând în balanță câștigurile deopotrivă cu minusurile, mi se pare că e vorba despre o carte de excepție, care devine, de acum, o lectură esențială pentru oricine interesat de cultura română din secolul

al XX-lea (și nu numai). Cartea aceasta nu mai poate fi ignorată, indiferent cât de mult s-ar duce controversa în jurul autorului. Și iată de ce: această carte discută câteva teme de mare interes (la care ne vom referi aici), teme pe care eu nu le-am văzut tratate în altă parte la un nivel mai amplu de profunzime. [...] *Viața unui om singur* devine astfel una dintre referințele fundamentale publicate după 1989, o carte de raftul întâi, alături de alte câteva lucrări (puține!) fără de care spațiul cultural românesc de azi nu poate fi înțeles, iar mecanismele lui nu pot fi deciptate.” ■ În „Biblioteca «Observator cultural» este publicat textul scris de Radu Niciporuc, „Don’t kill me, my friend”. În varianta tipărită a revistei textul este numai anunțat, dar poate fi citit integral în varianta on-line a numărului curent. ■ Lukas Marcel Vosicky crede că se poate vorbi despre „jocul cu realitatea și ficțiunea” în romanul lui Norbert Gstrein, *Tot adevărul [Die ganze Wahrheit]*. ■ Printre „lecturile din vreme de austeritate” ale Cristinei Manole se numără și jurnalul unui autor care „ar merita să fie redescoperit nu doar de generația care visează la concertele de la Vama Veche și Peninsula de la Târgu Mureș, dar și de cei care frecventează librăriile în căutare doar de nume de autori străini. Multe dintre «cărțile cu fleacuri», cum inspirat denumea Livius Ciocârlie aceste jurnale și false jurnale, lucrări de proză fragmentară și autoreferențială, sunt la îndemâna noastră și ar merita să le acordăm mai multă atenție. Iar Radu Petrescu, cel de dincolo de acest minunat jurnal, care le poate combate lesne și pe acelea ale lui Jules Renard, Julien Green sau Anaïs Nin, merită și el redefinit și readus în această eternitate mișcătoare care este actualitatea. O merită cu prisosință.” ■ Din articolul lui Alexandru Matei aflăm că „există un blog numit «Rețeaua literară», inaugurat de poetul Gelu Vlașin (<http://reteualiterara.ning.com/>), după întoarcerea lui din Spania. Rețeaua literară a organizat în primăvară un concurs de poezie și proză. Am fost membru în juriul care-i cuprindea pe Octavian Soviany și pe Cosmin Ciotloș (ultimul nu a ajuns însă la niciuna din cele două finale) și care a desemnat doi tineri câștigători: Elena Gabriela Lazăra (17 ani, elevă la Balș), pentru poezie și Veronica Plăcintescu (25 de ani, Bacău), pentru proză. Premiul a venit însă mai târziu, și anume în toii verii, în urmă cu câteva săptămâni. Gelu Vlașin i-a invitat pe cei doi, alături de alți concurenți evidențiați, într-o tabără de creație, la Telciu, satul lui de baștină. [...] Generos și întreprinzător, împreună cu soția lui, jazz-woman, Cristina Vlașin, a reușit să găzduiască vreo cincisprezece tineri scriitori în propria casă, timp de cinci zile, iar cu ajutorul autorităților locale le-a (ne-a) pregătit un program cultural cu excursii și workshopuri. [...] Literatura nu se mai face astăzi atât într-un cenaclu central de către profesioniști ai literelor, ci în focare izolate care se difuzează virtual și care rezultă în minicomunități nealiniat. Din acest punct de vedere, tabăra de la Telciu, cu regimul ei de viață boem, de care eu unul m-am îndepărtat în ultimii ani, e și un simptom, dar și un exemplu. Un simptom al atomizării spațiului literar și un exemplu de reușită în a crea un mediu pentru creația artistică, de-acum eliberată de imperativele politice ale reprezentativității naționale. Nu întâmplător, una dintre participante este

italianca Clara Mitola, traducător din română în italiană, ajunsă la București prin programul de burse al ICR, care a participat la workshopuri cu texte în limba italiană. [...] Închei cu lista participanților, majoritatea cu cont de facebook – pentru cititorii mai curioși. Iat-o: Gelu Vlașin, împreună cu Cristina Maria Vlașin (organizatorii), Răzvan Țupa, Iulia Stoian, Sorin Despot, Stoian G. Bogdan, Clara Mitola, Bogdan Coșa, Irina Roxana Georgescu, Elena Gabriela Lazăra (elevă), Veronica Plăcintescu, Maria Patricia Birtocan, Raluca Blezniuc (eleva), Silvia Grădinaru, Alexandru Matei. Un nou concurs al «Rețelei literare» va debuta în această toamnă.” ■ Este publicată a doua parte a interviului pe care Costi Gurgu i l-a acordat lui Michael Haulică: „*Întrebare de baraj: se poate trăi din scris în Canada? Ce trebuie să scrii? Cât trebuie să vinzi? Ce trebuie să mai faci în afară de a scrie cărți?*”; În Canada se poate trăi din scris. Probabil că ar fi foarte dificil dacă limba oficială ar fi fost alta decât engleza, dar în condițiile actuale există o grămadă de scriitori care trăiesc din scris. Trebuie să scrii cărți care să fie de interes pentru publicul de limbă engleză din toată lumea și în special din Statele Unite. Ceea ce înseamnă că trebuie să scrii cărți comerciale. Chiar și ca scriitor «literar», cum sunt numiți aici, ori de «mainstream», cum le spunem noi, este recomandat să scrii cărți cu subiecte considerate «comerciale», în sensul că apelează la gustul unei mase mai mari de oameni. Cuvântul «commercial» nu se referă la scăderea calității literare a operei, la o vulgarizare a acesteia pentru a fi pe înțelesul tuturor. Se referă doar la temă, la subiect și în cele din urmă la intrigă. [...]; *Urmărești ceea ce se întâmplă în țară, în mediul F&SF, ai fost în țară în luna iunie. Cum ți se pare viața comunității SF de aici?*; În renaștere. Noi am crezut că, în anii '90, au fost începuturile de după căderea comunismului, dar ce s-a întâmplat atunci nu a fost decât o prelungire a organizării comunității SF de dinainte. De aceea a și avut loc căderea totală a mișcării SF de la sfârșitul anilor '90. Abia acum se simte înmugurirea unei adevărate mișcări și a unei adevărate comunități SF în România. Abia acum, când fanii SF au început să priceapă care este realitatea din spatele unei asemenea comunități. Când nu mai există acea infuzie de capital de la Guvern, când nu se mai pun în mișcare roțițe politice pentru a sprijini mișcarea, când tot ceea ce se întâmplă se întâmplă prin dragostea și efortul fanului SF. Apariția unor cenacluri precum «ProspectArt», a unei reviste precum «Galileo» și a unor edituri care sprijină scriitorii români fără să se gândească în primul rând la cifra de afaceri de anul acesta, ci mai degrabă la perspectiva unui viitor în care scriitorii români sunt ceruți în toată Europa și editurile care i-au sprijinit vor face bani serioși și vor avea prestigiu internațional, toate aceste lucruri constituie semnele unei renașteri adevărate.”

3 septembrie

[**România literară, nr. 33**] Tema lunii septembrie este „Literatura română – centre de influență.” ■ În editorialul său, Gabriel Chifu face următoarele considerații: „Există o idee care funcționează în viața noastră literară ca un fel

de axiomă: nu contează strict cum scrii, contează ce se spune despre scrisul tău, contează cum te privesc ceilalți, contează cota pe care o ai. Iar o cotă ridicată cum se obține? Cine face și desface ierarhiile literare de la noi? Există și locuri, și instituții, și persoane care joacă acest rol, de a valida, de a impune un scriitor.”

■ Nicolae Prelipeanu crede că se poate vorbi despre existența unor centre de putere, centre de influență, „în literatura vie, cea care, dacă își evită precursorii, se va trezi în situația unui buchet de frumoase margarete, pus într-o vază cu apă și sortit să se usuce și să fie aruncat la gunoi peste o săptămână sau ceva mai mult. E trist și pentru florile respective, cât și pentru eventualele lor semințe, ucise o dată cu ele. Pentru că, dacă nu ai precursori, vei fi sortit să nu fii nici tu precursorul cuiva. Dar cât poate ține puterea sau influența unor flori despărțite de rădăcinile lor și de eventualele lor semințe viitoare?” ■ Ioana Pârvolescu publică a treia parte a fragmentelor desprinse din jurnalul său. ■ Din pagina de recenzii aflăm despre următoarele cărți: ■ *Eseuri europene* (Ed. Bibliotheca, 2009) de Alexandru Ciorănescu, ediție îngrijită și prefată de Mircea Angheliescu, pe care Antonio Patraș o descrie astfel: „în eseurile din volumul de față autorul analizează operele lui Eminescu și Mircea Eliade prin prisma concepției despre timp și a miturilor fondatoare, integrându-le firesc în circuitul valorilor universale.” ■ *Două povestiri* (Ed. Tracus Arte, 2010) despre al cărei autor, Cosmin Perța, Tulia Tarca crede că: „este un bun povestitor. Atunci când are răbdare să modeleze coerent povestea și, mai ales, atunci când pune semnele de punctuație acolo unde trebuie. Nu spun asta dintr-un moft filologic. La urma urmelor, o virgulă nu a costat pe nimeni valoarea scrierii. Însă atunci când punctuația deficitară îngreunează sensul, ei bine, atunci, chestiunea devine o problemă de stil și de redactare. (Sunt numeroase locurile în care lipsa virgulelor sau plasarea lor în cele mai neindicate locuri creează confuzii: [...]) În ciuda atâtor amendamente enunțate până aici, afirmația mea de la început nu era ironică: Cosmin Perța chiar este un bun povestitor. Cartea conține fragmente întinse, foarte bine scrise, care au tot ce trebuie pentru a menține treaz interesul cititorului: suspans, personaje pe care le «vezi» în detaliu, profunzime, originalitate, poveste. Sunt pasaje care merită aplaudate. Tot astfel cum există pasaje care - prin lipsă - ar face o favoare narațiunii. Cred că ambiția autorului de a experimenta o formă narativă atât de eterogenă, în care proza, teatrul, poezia - basmul, epopeea, poemul, romanul, jurnalul, biografia romanțată (nu exagerez enumerându-le pe toate!) - sunt puse aproape de-a valma este departe de a fi o reușită. Dar poveștile fiecăruia din cele două texte, ceva mai eliberate de anexe, au șanse mari de a câștiga simpatia cititorilor.” ■ *Memoria fluviului. Scrisori către o prietenă* (Ed. Brumar, 2009) despre care Luminița Corneanu face următoarele observații: „În poezia Monicăi Patriche, temele feminității apar filtrate printr-o religiozitate profundă, uneori exprimată de-a dreptul, alteori doar lăsată să se întrevadă. [...] Regăsim în acest volum câteva poeme de pură inspirație biblică (XXVIII, XXIX, XLV), în care vocea poetei sună limpede. [...] Indiscutabil însă, Monica Patriche

simte poetic și, când reușește să-și țină în frâu scrisul, reușește bucăți remarcabile, cum sunt cele trei poeme în proză din final, cele mai reușite ale volumului.” ■ *Trilogia îndepărtării. Odiha, Noaptea, Uitarea* (Cartea Românească, 2010) descris astfel de Gabriela Gheorghisor: „în întregime, o carte de reflecții, focalizate pe cele trei teme enunțate în subtitlu. [...] Grav precum Grigurcu și tandru ca Livius Ciocârlie, George Banu este nu atât un moralist, cât un gânditor profund și rafinat al timpului nostru.” ■ Cosmin Ciotloș discută *Caietele Simpozionului Internațional „Ion Budai-Deleanu – 250. Țiganiada astăzi”* (Casa Cărții de Știință, 2010), coordonat de Irina Petraș: „Pentru cine cunoaște subiectul, conținutul acestor *Caiete* e destul de neofertant. În afară de câteva studii aproape canonice, reluate aici cu titlu de vademecum (G. Călinescu, D. Popovici, Ioana Em. Petrescu, Ion Istrate și, nicidecum în ultimul rând, Nicolae Manolescu), surprizele sunt îngrijorător de puține: un eseu al lui Cornel Regman, datând din anii facultății și descoperit relativ recent în arhiva profesorului Henri Jacquier; două glose cioraniene semnate de Marta Petreu și Ion Vartic; un fragment din licența, încă nepublicată, a lui Marius Chivu; o jumătate de idee aparținându-i lui Ovidiu Pecican; și, cu aceleași rezerve, o observație a lui Ion Pop-Curșeu. Li s-ar putea adăuga, ca picanterie, chiar dacă îndoielnică, mostra de repovestire în proză a Țiganiadei, de curând pusă în act de Traian Ștef. În rest, dacă este să fim riguroși, nimic-nimic-nimic.” ■ Gabriel Dimisianu mărturisește: „Încerc să dau curs aici unui îndemn pe care mi l-a făcut nu demult Nicolae Manolescu, acela de a scrie amintiri despre lecturile mele cele mai vechi. [...] Dar să ajung să și numesc, după atâta ocol, cartea cu pricina, aceea despre care spuneam că este printre primele pe care le-am citit. Este vorba de o culegere masivă a scrierilor lui Ion Creangă (fără, totuși, poveștile licențioase), intitulată *Opere complete* și prevăzută cu două prefete, una scrisă de Constantin Botez, «fost Inspector General al Învățământului», cealaltă de G. T. Kirileanu și Ilarie Chendi. A doua o reproduce, de fapt, pe aceea a ediției Minerva din 1906. Volumul are la sfârșit un tabel de «cuvinte mai neobicinuite» alcătuit de Al. Vasiliu, învățător, și de G. T. Kirileanu. Pe copertă, un desen cu sugestii semănătoriste, cu o țarancă torcând și cu un flăcău cu plete care-i citește dintr-o carte. [...] Cum l-am citit pe Ion Creangă atunci, la acea primă întâlnire cu el? Cu un sentiment diferit mult de acela pe care l-am dobândit mai târziu față de marele scriitor, după repetate lecturi din el și multe alte experiențe literare, după ce am luat act și de felul în care îl vedeau alți cititori și marii critici care i-au comentat opera. Prima oară l-am citit însă pe Creangă cu ochii copilului și atât, adică furat de interesul pentru acțiune, pentru aventuros, curios de întâmplări, de lupte, încântat de performanțele fizice (atletice!) ale eroilor, de istețimea lor, însoțindu-i cu sufletul la gură pe traseele pline de riscuri, satisfăcut de izbânzile celor buni de partea cărora mă plasam instinctiv. [...] A fost o traumă pentru mine să constat, la acea primă lectură din Creangă, că unul din basmele lui cele mai palpitate, «Făt-Frumos, Fiul lepei», nu e dus până la capăt.” ■ Sorin Lavric scrie despre volumul

C. Paulescu sau știința mărturisitoare, crestomație și bio-bibliografie de Răzvan Codrescu, prefață de părintele Galeriu, Ed. Christiana, 2009. ■ „Pe strada Mântuleasca, la numărul 138” este titlul articolului publicat de Andreea Răsuceanu. ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Robert Șerban. ■ Ioana Diaconescu publică versuri cuprinse în dosarul de urmărire informativă al lui A.E. Baconsky: „(211763, volumul 1, Arhiva CNSAS), [unde] există un număr considerabil de poezii manuscrise (în fotocopii) aparținând poetului, care au fost sustrate de Securitate din biroul său de la revista «Steaua», în vremea când conducea, ca redactor-șef, această revistă literară (până în anul 1959). Manuscrisele fotocopyate ale poeziilor se află în acest dosar la o secțiune (numită și «materiale de arhivă burgheză») clasificată drept «Corpuri delictive sau o notă în care se menționează denumirea și enumerarea corpurilor delictive, precum și locul unde se păstrează ele.» ■ Nicolae Scurtu publică „însemnări despre epitograful Nicolae Labiș”: „Epistolele scrise la vârsta de doar cincisprezece ani și trimise prietenului și îndrumătorului său, Mihai Zaharia, necunoscute până acum, surprind grație inocenței, sincerității și unei purități genuine, specifice, de altfel, creatorilor extrem de însemnați. Informațiile din aceste misive completează și corectează unele erori cuprinse în biografii, monografii, biobibliografii, dicționare și istorii literare.” Originalele acestor epistole, inedite, se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București. ■ Simona Vasilache scrie despre Nicolae Filimon, *Nenorocirile unui slujnicar sau Gentilomii de Mahala*, nuvelă, cu o postfață de Mihai Dragomirescu, Ed. Librăriei H. Steinberg, 1916. ■ Gheorghe Grigurcu discută volumul *Litere și albine* (Ed. Limes, 2010): „Poetul Ion Pop nu e cu nimic inferior criticului omonim. Cu volumul de față, d-sa realizează una din cele mai relevante producții pe care ni le-a oferit un cârturar ce-și răsfrînge chipul în oglinda tremurător-eliberatoare a versului. Eliberatoare oare cu adevărat?” ■ „Modern ești cât nu devii clasic” este titlul sub care Constantin Țoiu își publică cugetările. ■ Ruxandra Cesereanu scrie despre *Dicționarul khazar*, „cel mai insolit și bulimic-ezoteric roman din secolul XX. [...] Roman-lexic în 100.000 de cuvinte de Milorad Pavic (traducere de Mariana Ștefănescu, Nemira, 1998), măcar pentru faptul că este o carte care distruge (stimulator) ideea canonică de roman și postura la fel de clasică de cititor.” ■ Felicia Antip comentează romanul *La course a l'abîme (Cursa spre hău)*, de Dominique Fernandez (Grasset, 2002). ■ În traducerea semnată de Ildikó Gábos-Foarță este publicat un fragment din *Trupul molatic al nopții*, de Böszörményi Zoltán, volumul aflat în curs de apariție la Ed. Brumar. ■ Rubrica „Meridiane” găzduiește textul *Dintr-un jurnal-yes-eu parizian* de Leo Butnaru. ■ Este anunțată apariția cărții lui Cornel Ungureanu, *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade* (Cartea Românească, 2010): „Sub pretextul ficțiunii, criticul Cornel Ungureanu scrie o carte de litere și filozofie, mai precis o evocare a unor opere și personaje fundamentale ale literaturii române, care au fost contemporani și prieteni cu Mircea Eliade.” ■ Teodor Vârgolici scrie *In memoriam Cornelia Ștefănescu*: „Virtuozitatea

sa elegantă și discreția din care se avânta efortul cercetării literare și al creației, toate acestea au biruit-o înainte de a o anunța. Nu ezita a fi prezentă an de an la sărbătorile dedicate lui G. Călinescu. Întreținea cu dragoste și interes manifestările culturale din spațiul copilăriei sale, Caransebeș. [...] Se bucura de o ascutită inteligență care i-a ordonat munca în așa fel încât cercetarea, fie ea și a detaliilor, mergea până la perfecțiune. Numai așa se explică efortul de a obține de la Academia Română o scrisoare și apoi de acolo mai departe, cu sfaturi de la aceasta, să se deplaseze spre Illiers, unde Marcel Proust își începuse copilăria. Credea în aventura pe care o trăia intens și chiar din tren a descoperit omul cel mai potrivit, postașul locului, care a ajutat-o să recupereze orice informație ce evoca vecinătatea lui Swann și drumul către castelul familiei Guermantes.” ■ Din „Ochiul magic. Actualitatea” aflăm despre: ■ „Casa din Vama Veche”: „Cine a ajuns în vara aceasta la Vama Veche și a avut vreme să se plimbe pe ulițele prăfuite ar fi putut descoperi, undeva în dreapta șoselei principale, o casă care aduce cu o cetățuie medievală. Este Casa cu olane. Acolo ar fi întâlnit-o, înconjurată de studenții ei din Germania, pe doamna Elsa Lueder Miron, profesoară la Catedra de romanistică a Universității din Freiburg, soția regretatului Paul Miron. Energică și inteligentă, fină cunoscătoare a culturii noastre și a realităților românești (s-ar zice că știe cum stau lucrurile mai bine decât mulți autohtoni cu pretenții!), arătând un devotament neobișnuit față de literatura română, doamna Elsa Lueder Miron desfășoară o meritorie activitate în slujba intereselor românești. De pildă, atunci când Cronicarul s-a aflat în vizită acolo, în Casa cu olane, grupele de studenți coordonate de profesoară se familiarizau cu literatura nouă de la noi, făceau exerciții de aprofundare a limbii române și de traduceri, în fine, lucrau la un film despre vechile clădiri de patrimoniu din centrul Constanței amenințate să se prăbușească, clădiri pe care acești prieteni ai țării noastre încearcă să le salveze prin demersul lor cinematografic.” ■ „Steaua de vară”: „numărul dublu din această vară al revistei «Steaua» este remarcabil. Editorialul lui Adrian Popescu face o exactă fotografie a ediției 2009-2010 a Premiilor Uniunii Scriitorilor. Apoi, atrage atenția grupajul dedicat Centenarului lui Miguel Hernández (comentarii și traduceri de Viorel Rujea, Dan Rujea, Aurel Rău, Dinu Flămând, Cătălina Iliescu Gheorghiu, José Carlos Rovira). De asemenea, se citesc cu interes eseul lui Florin Mihăilescu, «Ființa visătoare», textul intitulat «Aktionsgruppe Banat și exilul» semnat de Ana-Maria Tăut, dezbateră (organizată de „Centrul clujean de cercetare a imaginarului”) despre «mitopie», conceptul creat de Paolo Bellini, ca și substanțialul capitol de cronici și comentarii critice consacrate unor autori români sau străini.” ■ „Comisia de învățământ a Senatului a propus ca, de la anul, la desen, educație fizică și muzică, să nu mai fie acordate note. Ce fel de calificative au în vedere senatorii, nu ni se spune. [...] Lucrul interesant e altul și anume că printre dexteritățile menționate figurează religia. Ați citit bine: religia. Dacă religia e dexteritate, atunci ar trebui să rânduim alături de ea filosofia și, în general, disciplinele umaniste. N-ar fi vorba de o

reformă radicală: de multă vreme, aceste discipline, inclusiv limba și literatura română, au statut, e drept, neoficial, de dexterități.”

8 septembrie

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1042] Simona Chițan scrie despre volumul *Călătorie într-un picior*, ce urmează să apară „zilele acestea în librăriile românești și va fi lansat, alături de *Legănul respirației* în prezența autoarei, Herta Müller, la 28 septembrie, la Librăria Humanitas Kretzulescu din București”: „Romanul vorbește despre dislocare, despre plecări și sosiri întârziate, fiind o măturie tulburătoare despre destinul unui emigrant, dar și un portret al Germaniei postnaziste.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul lui John Updike, *Rabbit e bogat*, apărut la Humanitas Fiction în 2010, în traducerea lui George Volceanov. ■ Aflăm că „scriitorii clujeni și ieșeni vor participa, între 21 și 25 septembrie, la Festivalul de povestiri «1001 de nopți» care va avea loc la Gold Mine Saloon din New Orleans. Ruxandra Cesereanu, unul dintre participanți, a declarat că festivalul și-a propus să aducă împreună Șeherezade contemporane venind din două spații și tradiții culturale distincte, unite de încrederea în capacitatea povestirii, a imaginației și vocii umane de a împiedica uciderea umanității de către calculatoare. Proiectul «1001 de nopți» a început ca un curs de scriere creativă la Facultatea de Litere din Cluj și ține de 550 de zile și nopți. Printre autorii participanți se află Ruxandra Cesereanu, Corin Braga, Florin Lăzărescu și Lucian Dan Teodorovici.” ■ Celebrul autor israelian Amos Oz îi acordă un interviu ziaristei Ana-Maria Onofrei: „Cum vă explicați că nu vi s-a decernat până acum Premiul Nobel?; Mi-am luat partea de premii și vă asigur că n-o să mor nefericit dacă nu primesc Nobelul; *Găsiți o intrigă politică la mijloc? E în regulă dacă nu vreți să răspundeți.*; Vreau să răspund, dar chiar nu știu răspunsul.” ■ Cezar Paul-Bădescu se declară „un fan al filmelor lui Stere Gulea” și mărturisește că în pelicula *Moromeții* l-au „cucerit chiar imaginile alb-negru, care reconstituie foarte bine imaginea satului interbelic, la fel cum sunt entuziasmat de-a dreptul de jocul lui Victor Rebengiuc în rolul lui Moromete. [...] Acum, când citesc cartea lui Preda, am de fiecare dată în minte filmul.” ■ În rubrica „Turism cultural”, cititorii călătoresc, în această săptămână la Istanbul, împreună cu Lucian Dan Teodorovici.

8 septembrie

[„Luceafărul de dimineață”, nr. 34 (952)] După ce s-a aflat în vacanță întreaga lună august, revista își reia apariția săptămânală (sau bisăptămânală, în numerele duble, în câteva cazuri) după ce, în luna august, publiciștii s-au aflat în vacanță.

9 septembrie

[„Cultura”, nr. 35 (290)] C. Stănescu scrie despre „Același Adrian Marino...”: „În fine, trebuiau să se scurgă toate umorile, antipatiile și resentimentele cu

rădăcini mai vechi la adresa lui Adrian Marino pentru ca să apară cea mai pertinentă imagine asupra acestei controversate figuri proeminente a culturii române: o datorăm lui Aurel Sassu care a avut inspirata idee de a strânge într-un volum publicistica de tinerețe a lui Adrian Marino, de la articolul de debut despre H. Sanielevici din «Jurnalul literar», 2 oct. 1929 și până la cel despre Kleist din «Națiunea», 1 sept. 1947. Volumul, apărut la Editura Eikon sub îngrijirea lui Aurel Sassu, conține 110 din cele peste 150 de articole identificate de același harnic și competent istoric literar.” Lectura acestui volum îi prilejuiește lui C. Stănescu următoarea considerație: „În toate articolele «tinereții» lui iluzorii, Adrian Marino este același cu autorul *Vieții unui om singur*: un mare intelectual care a început să fie «bătrân» de la 18 ani, când debutează și marea suferință din miezul singurătății sale absolute și iremediabile. Defăimătorilor lui le-a scăpat fiorul tragic al unei biografii exemplare în această privință.” ■ Alex Goldiș discută antologia lui Daniel D. Marin, *Poezia antiutopică. O antologie a douămismului poetic* (Ed. Paralela 45, 2010): „Din păcate, recenta antologie are prea multe derapaje de concepție pentru a convinge că este reprezentativă pentru poezia românească din ultimul deceniu. Problema nu e că antologatorul n-are anvergura unei personalități de prim rang a generației, cum s-a tot cărcotit pe la colțurile blogurilor de specialitate, ci că Daniel D. Marin nu vedește preocupări de istoric sau critic literar gata să arhiveze, să organizeze și să interpreteze cât de cât coerent materialul. [...] Dacă, decapitată de discuțiile principale, antologia lui Daniel D. Marin nu poate oferi o panoramă completă, ea facilitează totuși o bună imagine de ansamblu.” ■ Nicoleta Sălcudeanu crede că eleganța volumului publicat de Paul Cernat, *Modernismul retro în romanul interbelic românesc* (Ed. Art, 2009) „se degajă și din modul neostentativ de a-și proteja mizele. Când «obrazniciile» și teribilismele își mai ițesc cornițele în critica de orice vârstă, sunt reconfortante seriozitatea, finețea și farmecul abordării literaturii ca lume, nu doar ca text, acesta nu de puține ori mutilat abuziv prin incizii forțate. Paul Cernat, în ambele ipostaze, de cronicar, dar și de istoric literar, știe să citească și să scrie firesc, păstrând nealterată formula secretă a operei, vădind că este conștient de existența unui prag peste care nu se poate trece fără să rănești pudoarea și integritatea acesteia.” ■ George Neagoe crede că volumul *Alte noi Rotonde 13*, vol. VI, prefată și notă asupra ediției de Lucian Chișu (Ed. Muzeul Național al Literaturii Române, 2008-2009) „continuă tradiția necesară a oamenilor care se îmbracă în haine intelectuale elegante. Colecția se adaugă memoriei literaturii române postbelice.” ■ Nicolae Coande discută volumul scris de Sorin Vidan: „prozele scurte din *Noaptea pisicilor lungi* [Ed. Brumar, 2010] îl arată pe Delaskela [pseudonimul sub care publică] mai însingurat și mai retractil ca oricând, departe de tupeul lexical care străbătea lumea din *Abisex*, deși ceva din felul său liniștit și încrezător răzbate încă în proze de atmosferă, scrise cu mână sigură, chiar dacă unele dintre ele, cele mai scurte, sunt digitații și variațiuni la temă. [...] În ce are el mai autentic, Sorin Delaskela se numără printre cei mai buni prozatori pe

care îi avem în acest moment.” ■ Eugen Simion publică prima parte a articolului dedicat „Debutului lui Preda”. ■ Cărțile ne-recomandate de revistă sunt: ■ Laszlo Alexandru, *Criticul literar Nicolae Manolescu* (Ed. Paralela 45, 2009), ediția a II-a, revăzută și adăugită: „În cei șase ani care s-au scurs de la ediția precedentă a cărții, L.A. încă n-a aflat că nu Tudor Arghezi e autorul romanului *Bunavestire*. La o asemenea consecvență, nu m-ar mira ca erudițianul nostru să ne ferească în curând cu o monografie Tolstoievski. (Andrei Terian) ■ Andra Rotaru, *Ținuturile sudului* (Ed. Paralela 45, 2010): „Un volum de o platitudine venerabilă – când nu se încurcă în bugheli de tipul «parcă ești un ceainic care trece peste șinele de tren».” (Teodora Dumitru) ■ Constantin Țoiu, *Memorii. Vol. V: Vederi din Prepeleac* (Ed. Cartea Românească, 2010): „Din prezentarea editurii: «*Vederi din Prepeleac*, al cincilea volum din *Memoriile* lui Constantin Țoiu, își păstrează aerul compozit și stilul inconfundabil.» Exact ASTA e problema.” (Mihai Iovănel) ■ Dragoș Ghițulete, *Gluma rusească* (Ed. Cartea Românească, 2010): „Dacă v-ați întrebat vreodată ce au în comun ruleta rusească, Revoluția din '89, memoriile unui câine, problema decreștelor și a emigrației în Italia, citiți romanul de debut al lui Dragoș Ghițulete. Dacă nu, nu.” (Alex. Goldiș).

9 septembrie

[„**Dilema veche**”, nr. 343] Dosarul săptămânii poartă titlul „Satul la oraș”. ■ Marius Chivu scrie despre volumul coordonat de Călin Torsan și Cosmin Manolache, *Cicatrice* (Ed. Martor, 2010): „Mă dau în vânt după antologiile tematice coordonate de grupul de cercetători/scriitori de la Muzeul Țăranului Român. [...] De altfel, revine în mai toate textele percepția cicatricilor ca o hartă personală, ca un sistem de mici borne ale memoriei pe corp, ca un jurnal intim sau ca un jurnal de călătorie prin viață, niște memento-uri din trecut, niște suveniruri ale unui spațiu sau timp vizitate.” ■ Acest număr este distribuit împreună cu suplimentul „Dilema studiilor universitare”.

9 septembrie

[„**Observator cultural**”, nr. 283 (541)] ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Între 3 și 5 septembrie, a avut loc, în spatele Băncii Naționale, Târgul de carte de pe Lipscani, o ofertă plină de reduceri a editurilor la început de toamnă.” ■ „Miercuri, 15 septembrie, la ora 18.00, la Librăria Avant-Garde din Iași, va avea loc lansarea romanului *Rădăcina de bucsau* de Ovidiu Nimigean, apărut de curând în colecția «Ego. Proză» a Editurii Polirom. Prezintă: Liviu Antonesei, Antonio Patraș, Doris Mironescu, Șerban Axinte.” ■ „Luni, 27 septembrie, la Hotelul Intercontinental, ora 12.00, va avea loc conferința de presă, iar de la ora 18.30, la Ateneul Român, va avea loc dezbateră Herta Müller în dialog cu Gabriel Liiceanu, urmată de o lectură publică. Marți, 28 septembrie, la Librăria Humanitas Kretzulescu, ora 17.00, va fi lansată seria de autor «Herta Müller», cu romanele *Leagănul respirației* și *Călătorie într-un picior*.” ■ Paul Cernat publică cea de-a

treia parte a articolului „Iluziile revizionismului est-etic”. ■ În articolul „All the small things“, Cezar Gheorghe discută volumul semnat de Mircea Cărtărescu, *nimic. poeme (1988-1992)*, apărut la Humanitas în 2010: „Cine a citit Jurnalul lui Mircea Cărtărescu de la începutul anilor '90 își putea imagina cum va arăta misteriosul volum de poezie *nimic*. La 18 ani după aceste însemnări, odată cu apariția sa, putem avea o imagine clară a acestei cărți. Cristalizarea sa a însemnat o perioadă de trecere. [...] În ultimă instanță, nimic este «relatarea» unui conflict între omul Mircea Cărtărescu și scriitorul Mircea Cărtărescu. *Nimic* demonstrează însă că este loc pentru amândoi (cel puțin așa m-am apropiat eu de *nimic* în calitate de simplu cititor și nu în calitate de cronicar literar). Și pentru cel care poate spune, ca în Beatles, *Let it be* («când mă aflu pe mine în vremuri de necaz/ maică-mea Maria vine la mine/ spunând vorbe de înțelepciune: lasă să fie»), dar și pentru cel care scrie poemul «A, la luna, la luna». Există o imagine extraordinară în acest poem care trimite la filmul lui Bertolucci: «omul matur nu poate să vadă luna». Universul de amintire-halucinație-vis al copilăriei, adică textura prozei din *Orbitor*, este accesibil numai celui care, prețuindu-și imaturitatea și contemplând «arhitectura fantasmagorică a minții» sale, va putea vedea luna. Nu trebuie însă să uităm că între *Levantul* și *Orbitor* este *nimic*, iar *nimic* nu e puțin lucru. Este chiar viața de zi cu zi petrecută ascultând Beatles la magnetofon înconjurați de cei pe care îi iubim.” ■ Același volum este discutat și de către Daniel Cristea-Enache: „La douăzeci și cinci de ani de la copleșitorul *Totul*, care intenționa (și reușea) să fie o cartografiere și o sinteză în spirală a imaginarului personal, Mircea Cărtărescu vine cu autoreplica unui *nimic* subțire și tăios ca o lamă de cuțit. Placheta aceasta reunește poeme din perioada 1988-1992, astfel încât prima întrebare pe care și-o pune criticul, parcurgându-le, este de ce a așteptat autorul să treacă atâția ani pentru a le publica. Mai ales că, Mircea Cărtărescu fiind un scriitor polivalent, a compune într-un același interval în diferite genuri și registre nu ridică probleme reale de adaptare. Atunci, de unde și de ce decalajul? Răspunsul se poate da abia după a doua lectură a acestui înșelător *nimic*, de un fals minimalism învelind o adevărată despărțire de poezie. [...] Deloc întâmplător, textul și contextul lor sunt saturate de prezența personajelor din care s-a alcătuit, în timp, Autorul. El este și cel care plângea pe vremuri «bătând la mașină poeme» și căruia îi «explodau altădată buzele, obraji și dinții/ de atâta drog, de atâta halucinație», dar și cel ce spune cu o bucurie, parcă, a mușchilor și a oaselor: «iată-mă-s: sterp, fericit».” ■ Adina Dinițoiu crede că „Cele trei povestiri din *Frumoasele străine* de Mircea Cărtărescu, publicate inițial în foileton în revista «Șapte seri», par a fi adresate cititorilor cu «simțul umorului» – așa cum notează însuși autorul, într-un scurt cuvânt adresat cititoarei/cititorului. Ele au ca punct de plecare situații și persoane reale, transfigurate – firește – literar. [...] Pesimismul, o anumită însingurare și refugiu familial, deziluziile provocate de lumea culturală românească, mergând până la cele sociale și politice și la respingerea Bucureștiului actual – multe dintre ele îndreptățite –, ne dau, însă, de gândit, fiindcă ele vin din

partea unui mare scriitor, devenit, iată, el însuși o «frumoasă străină» în România, scriitor care se simte acasă în minunata Vienă. De unde tristețea la lectură, tristețea care dublează – în surdina – râsul spontan stârnit de țesătura umoristică, anecdotică a episoadelor ficționalizate.” ■ Raluca Ciochina consideră că „În *Frumoasele străine*, amprenta generală este a unui comic relaxat, insinuat numai sau vizibil de-a dreptul, care destinde și încântă de la primele fraze. Ți se povestesc cu naturalețe și cu o sinceritate debordantă, de jurnal, experiențele scriitorului Mircea Cărtărescu din lumea literară românească, întâmplările al căror personaj principal este românul Mircea Cărtărescu, ajuns în Franța în cadrul unui turneu literar, și alte evenimente din viața zilnică a omului Mircea Cărtărescu. Mircea Cărtărescu și-a lansat *Frumoasele străine* și la Bistrița, în cadrul Festivalului de Poezie și Muzică de Cameră ce a avut loc în luna iulie. Sala era plină ochi de oameni și puțini erau cei care chiar deschiseseră volumul înainte, măcar într-o librărie. Lângă mine stăteau două fete care veniseră să-l vadă live pe scriitor, erau probabil studente la Facultatea de Litere sau poate chiar mai puțin, eleve. [...] Pe parcursul lansării, Mircea Cărtărescu și-a cucerit publicul, a reușit să-l atragă de partea sa, iar la final (nu exagerez), cărțile de pe stand s-au epuizat. În ciuda a ceea ce se spune despre compromisurile literare pe care le face acest autor, eu sunt convinsă că, în România, el nu ar fi putea fi cunoscut publicului larg și nu ar putea avea succesul unui om care trăiește din scris fără aceste cărți mai accesibile și fără contribuțiile pe care le are în ziare și reviste. Cred că destinul său de scriitor s-ar rezuma la prezența în bibliografii de seminar și la festivaluri locale de literatură. [...] Ceea ce o carte ca *Frumoasele străine* îi poate oferi cititorului este și o imagine a omului Mircea Cărtărescu, în plus față de cea a scriitorului, care apare printre omuleții la care se referea mai sus. Naratorul din această carte ne pune în față experiențe ale vieții zilnice a acestuia, la fel ca într-un jurnal. Mărturisirile sale devin astfel autentice, apropiindu-și cititorii și având poate darul de a disipa mitul scriitorului în turnul de fildeș.” ■ Mircea Cărtărescu îi acordă un interviu Doinei Ioanid: „Chiar dacă e vară și mi-ai spus că ești foarte deconectat, eu am să încep cu o întrebare mai serioasă. Scriitorul din «*Ruletistul*» mărturisește că și-a dorit să spună totul despre sine în literatură, dar știe că asta nu-i decât o iluzie, pentru că pe măsură ce scrii, «imaginea ta în oglinda paginii fuge în toate părțile ca argintul viu». În ce măsură cuvintele scriitorului din «*Ruletistul*» reflectă căutarea ta prin literatură, prin scris? Într-adevăr, și eu m-am întrebat de multe ori care este motorul intim al scrisului. De ce ar vrea un om să scrie o carte? Din punctul meu de vedere, nu găsesc decât un singur răspuns: ca să se înțeleagă pe sine însuși. Eu nu cred în cărțile «de subiect», care reconstituie fapte, care vorbesc despre lumea exterioară decât în măsura în care toate sunt oglinzi care te reflectă pe tine însuși. [...] Dar, până la urmă, să mă exprim pe mine în totalitate în scris a fost – ca tot ce e-n jurul nostru – tot o mare iluzie. Îmi recitesc de câteva zile jurnalele, începând cu cel de la 17 ani și până azi. Nu mai înțeleg nimic din viața mea. [...] Nu-i înțeleg pe adolescentul M.C., pe tânărul de 20 de ani, pe cel

de la 35. E ca și când ar fi vorba de o succesiune de euri între care nu există decât foarte șubrede legături. Și-atunci stau să mă întreb: de fapt, cât din mine însumi și din întrebarea asta uriașă – de ce, cum, în ce scop existăm? – poate fi cuprins într-o carte sau chiar într-o operă întreagă? Eul nostru, clipă de clipă, este și nu este. Este ca un frate geamăn, dar nu dintre cei identici, ci dintre cei care, întâmplător, au stat, în același timp, în același pântec. Este o asemănare de familie, dar nu-i aceeași persoană. Cred că dacă cineva ar vrea să mă cunoască prin scrisul meu, și-ar face, chiar și din jurnale, o imagine bizară și deformată despre mine...; [...] *Am regăsit în «Levantul» o obsesivă nevoie de text, de conviețuire cu textul. Cum ai reușit să topești atâtea stiluri, referințe (de la Bolintineanu la Arghezi), în așa fel încât să se închege într-un tot?*; Totul a pornit de la o obsesie lingvistică și culturală de care voiam să scap și care seamănă cu cea a lui Ion Barbu, din *Isarlik*, ciclul dedicat bunicului său, «a cărui voce o împrumută» acolo. Și eu am împrumutat, în *Levantul*, vocea lui Dumitru Badislav, bunicul meu aproape legendar, tatăl mamei mele. Muntenismul e, într-un fel, adevărata mea patrie. Eu sunt, prin mama, care e de lângă Bolintin, un muntean foarte bine înrădăcinat în spațiul sudic. Felul de a vorbi al mamei mele și al consătenilor ei a fost pentru mine, toată copilăria, un prilej de uimire și veselie pantagruelică. Graiul muntean este matca lingvistică din care se hrănesc și Bolintineanu, și toți ceilalți caraghios-sublimi începători ai limbii poetice românești. [...] Muntenismul e o sursă uriașă de expresivitate involuntară, care poate stârni un fel de veselie tembelă. [...] Vocea esențială din *Levantul* este cea a lui Bolintineanu, mai ales cel din Conrad. Pe această voce am încercat să grefez și celelalte voci ale poeziei românești. A ieșit o «sculptură în halva» ornată cu bombonele metafizice, estetice, erotice și sapiențiale pentru copii și pentru rafinați.; *N-ai avut o schiță, un plan?*; Frumos mi-ar sta să lucrez după plan... N-am făcut asta niciodată. Planul fiecărei cărți ale mele s-a construit odată cu substanța ei, căci planul nu este pe hârtie, planul am fost mereu eu însumi. [...]; *Înseamnă că stilurile acelea trecuseră și se mixaseră destul de bine înăuntrul tău.*; Am scris *Levantul* într-un bloc mizer, la Doamna Ghica, în bucătărie, pe o mușama tăiată de cuțite, plină de pete de cafea. Cu o mână legănam căruciorul Ionuței, cu cealaltă băteam la mașină. Am început cu un vers care mi-a venit în minte spontan: «Floare-a lumilor, val verde cu lucori de petre rare...», apoi totul s-a desprins din atmosfera aceluia vers. Nu am șters nimic, n-am înlocuit nimic, n-am inversat nici măcar două versuri. Epopeea a curs de la un capăt la altul exact așa cum apare în carte (o să-ți arăt manuscrisul, ca să mă crezi). Așa am scris și *Orbitor*. Manuscrisele mele sunt curate, cu extrem de puține modificări. Asta mi-a și dat o vreme o mare încredere în literatură și în mine însumi. Am avut întotdeauna un sentiment de predestinare, senzația că nu pot greși, pentru că nu fac decât să copiez un text care mi-e dictat.; *Cred că Levantul a fost și o reverență făcută în fața literaturii celorlalți, ca și când ai fi spus: literatura vine totuși din literatură.*; Eu sunt un mare cititor, omnivor și bezmetic. Citesc tot ce-mi cade în mână, chiar și acum, când civilizația

cărții pare să asfințească. Pentru mine, cartea rămîne mai departe în centrul lumii. Am citit mereu romane, poezie, dar și scrieri științifice, dar și cărți de istorie, filozofie, drept, medicină... În toate caut însă poezia, marea poezie a lumii reale, pe care n-o găsești (decât extrem de rar și-n doze homeopatice) în cărțile de versuri. De fapt, lumea în sine e un mare poem în care locuim și pe care trebuie, în scurtele noastre vieți, să-l citim până la capăt. [...]; *La Bistrița, la festivalul de poezie, spuneai că «Nimic» este ultima cutie cu poeme a optzecismului. L-ai simțit cumva ca pe un cerc din care ai vrut să ieși?*; Am simțit întotdeauna că datoria oricărui autor care a făcut parte dintr-un grup, dintr-un spirit literar comun, este să depășească acel spirit. În orice mișcare poetică există poeți standard, care definesc cel mai bine mișcarea, și există alți poeți neliniștiți, care, într-un fel, nu se potrivesc cu totul spiritului respectiv. De pildă, pentru simbolisti poeții definitorii au fost Anghel, Petică, Minulescu, iar alții, ca Arghezi sau Bacovia, au trecut pe-acolo, dar n-au rămas, pentru că n-aveau de ce să rămînă în compartimentul îngust al simbolismului. Ei s-au mișcat mai departe.; *Da, pe mine m-a nemulțumit întotdeauna clasarea școlărească a lui Bacovia în simbolism.*; Fără îndoială, Bacovia a depășit simbolismul. A pornit de acolo, modelele lui franțuzești erau simbolisții, dar el s-a deplasat către modernism și chiar l-a depășit în ultimele lui poeme. Un poet care se respectă ar trebui să spargă toate tiparele, chiar cele încăpătoare și generoase, cum a fost optzecismul. Eu am simțit foarte puternic, de prin '81-'82, nevoia să evadiez din Cenaclul de Luni. Învățasem foarte multe de la colegii mei – de care fusesem, la-nceput, total diferit –, dar la un moment dat am simțit că am ajuns la limita posibilităților optzecismului și am început să prospectez alte zone. Pentru că nu mai puteam înainta în optzecism, am scris *Nimic*, un manifest antiliric, pe care nu l-am publicat pentru că n-am fost satisfăcut de el în acel moment. Am scris, pe de altă parte, poemul epic *Levantul*, care de asemenea nu are nimic de-a face cu optzecismul. Eu cred doar în scriitorii care nu pot fi clasificați. Arghezi, de pildă, nu încapă în niciun compartiment taxinomic. Dacă vrei să spui ceva despre el, spui cel mult că este «arghezian».; *Într-adevăr, în «Nimic» se vede nu numai o decantare, ci și o mare simplitate.*; Îmi notam în jurnal, prin 1992, că nu există cititori pentru *Nimic*. Cred că era un volum înaintea timpului său. Nu avea cine să-l recepteze atunci, nici măcar eu însumi nu credeam în poemele de acolo. Așa mai scria doar Mircea Ivănescu, care era el însuși un neînțeles în momentul acela, un poet considerat prozaic, lipsit de metafizică, așa cum era văzut și Dimov. *Nimic* a fost o tatonare a mea într-o zonă de care nimeni nu era sigur, nici măcar eu. Am lăsat volumul ăsta să se odihnească două decenii și am mers apoi foarte puternic pe proză.; *Mi se pare fain că ți-ai pus volumul într-o cutie de pantofi.*; Da, am cutiile mele străvechi, prin tot felul de dulapuri. Înainte, îmi țineam pozele în ele, dar le-am băgat pe urmă în computer, și cele pe hârtie s-au risipit. Apoi, mi-am pus acolo manuscrisele, cronicile la cărțile mele, atâta vreme cât le-am colecționat, adică până acum vreo 15 ani, etc. Încă mai am poeme vechi, nepublicate, cred că aș

mai putea face vreo trei volume din ele, dar soarta lor e pecetluită, nu le mai public, dar nici nu le las postume, o să le distrug la un moment dat. Mi-am dat seama că e mult mai bine să-ți publici tu însuși «postumele», până apucă alții s-o facă. Este unul dintre motivele pentru care-mi scot jurnalele. Acolo sunt și lucruri nepublicabile din punctul meu de vedere: unele sunt prea intime, altele sunt legate de relațiile mele cu lumea literară: nu vreau să apară chiar tot ce-am scris acolo, eu nu mă bucur să rănesc oamenii... Există și alte fapte, poate cele mai importante, care, de asemenea, vreau să rămână «sub pecetea tainei». [...]; *Apropo de pactul autobiografic, până unde poate merge cu sinceritatea un om care scrie un jurnal?*; Sinceritatea cu tine însuși pare un lucru de la sine înțeles, dar nu este așa. Cei mai mulți oameni nu sunt sinceri nici măcar cu ei înșiși. Întotdeauna există lucruri pe care nu ți le mărturisești nici ție, alte lucruri pe care ți le mărturisești, dar nu le poți mărturisi altora, iar altele sunt publice. Există cercuri concentrice ale sincerității. În literatură, sinceritatea genuină este o greșeală, dar există un efect de sinceritate care e una dintre cele mai dificil de stăpânit tehnici artistice.; [...] Jurnalul meu e, până la urmă, coloana vertebrală a vieții și-a scrierilor mele. Nu public fragmente din el din vanitate sau din alte motive suspecte, ci pentru că el e o scriere a mea ca toate celelalte. Dacă nu mă înșel cu totul, el are în sine o semnificație estetică pentru care merită publicat. [...]; *E ceva viu acolo. Dar este și un jurnal îmblânzit, ca să nu zic autocenzurat. Îți dai seama câți critici și istorici literari ar fi curioși să afle ce anume ai cenzurat?*;

Nu știu dacă merită curiozitatea. Înainte să public un fragment din jurnal, mă simt dator de obicei să eludez mici notații care contravin unui cod al prieteniei și al recunoștinței, cod care pentru mine e foarte important. Uneori am scris și lucruri negative, neplăcute, despre oameni care m-au ajutat sau au avut o influență asupra mea, sau despre un prieten apropiat... Cine nu are, din când în când, momente din astea? Mi s-ar părea o prostie să le public, căci aș produce suferință și confuzie inutile. [...]; *Orbitor* a fost marea șansă a vieții mele. A fost o șansă uluitoare și neașteptată. Nu pot înțelege nici acum de ce mi s-a dat, prin ce am meritat-o. Am început să scriu *Orbitor* în 1993, când credeam că sunt terminat ca scriitor. Credeam că voi mai putea cel mult să repet lucruri pe care le-am scris înainte. În orice caz, nu mai vedeam niciun viitor. De altfel, scriind primul volum, aproape în întregime la Amsterdam, am avut limpede sentimentul eșecului. L-am dat apoi la citit unei singure persoane, o prietenă în care credeam mult. Ea mi l-a adus înapoi fără nicio vorbă, mi-e greu să uit acest lucru, care aproape că m-a făcut să renunț la publicare. Doar când mi-am recitit volumul tipărit mi-am mai venit în fire. Abia atunci am simțit că este un lucru nou, care merită continuat, că este șansa care mi s-a dat ca să merg mai departe în literatură. Și pe măsură ce am scris volumul al doilea, la Berlin și Budapesta, am căpătat încredere în carte. Adică abia ajungând pe la jumătatea trilogiei, la 700 și ceva de pagini. Apoi am mers, până la sfârșitul volumului al doilea, într-un fel de crescendo. Simțeam tot mai clar că scriu cartea vieții mele și că merită s-o termin. Al treilea volum

l-am scris în întregime la Stuttgart. Când l-am terminat a fost una dintre cele mai fericite zile de care-mi aduc aminte. *Orbitor* e o carte amplă, dar și foarte concentrată. De fapt, sunt vreo zece romane normale, înghesuite acolo. Acțiunea nu este atât de evanescentă pe cât pare. Finalul mi-a dat multă bătaie de cap, sunt de fapt două finaluri, unul literar și celălalt metafizic. Ca să ajung la ele, trebuiau închise, una după alta, vreo 40 de povestiri deschise în primele două volume, și fiecare trebuia să facă «clic» la sfârșit. Apoi, deasupra lor, trebuia să se audă un «clic» mai mare, care închidea romanul, apoi un «clic» și mai mare, care închidea cartea. Așa că al treilea volum a fost mult mai complicat de scris pentru mine decât cele dinainte, unde nu făceam decât să deschid drumuri, să-mi eliberez resursele fanteziei. În al treilea volum a trebuit să închid construcția și să ridic cupola deasupra ei. O cupolă este o construcție geometrică, logică, nu mai ține de fantazare. Ea trebuie să fie o demonstrație, și al treilea volum al meu este, din punctul ăsta de vedere, într-adevăr diferit de celelalte două. De asta, poate, el a părut mai crispat, mai rigid unora. Când am terminat *Orbitor*, am avut sentimentul că este cartea pe care eu trebuia s-o scriu, fiindcă nimeni altcineva n-ar fi scris-o.; *Dacă ne întoarcem la «Jurnal», când l-ai publicat, nu ți-a fost totuși teamă de voyeurismul cititorilor? Deși nu este un jurnal intim, sunt acolo, totuși, lucruri personale, de la mușamaua pe care scriai până la vise.*; Publicarea în timpul vieții a unui jurnal este întotdeauna foarte riscantă. Este ca aruncarea de la trapez fără plasă de siguranță. Nu știu dacă am fost foarte conștient de asta când am publicat primul volum. A fost una dintre primele mele cărți desființate de critică, și imediat după aceea la fel s-a întâmplat cu *Postmodernismul românesc*. Imaginea bună pe care mi-o făcuse până atunci critica s-a dat peste cap. În locul ei, a răsărit o altă imagine de-a mea, de ins arogant, egocentric, plin de sine, care își «contabilizează succesele» în jurnale. A fost o epocă grea pentru mine, căci aveam și mari probleme de viață în același timp. Mulți dintre prietenii mei, ca și mulți critici, s-au îndepărtat în acea perioadă de mine. Era la modă «despărțirea de Cărtărescu», cum scrisese cineva. Mi-au trebuit ani ca să-mi revin din suferința acelei perioade. Iar când, în fine, trecusem peste toate, a urmat al doilea val de resentimente de neînțeles, cu ocazia atât de hulitei *De ce iubim femeile* (o carte, de fapt, cu totul inofensivă) și a volumului final din *Orbitor*. Acum, însă, toate îmi apar așa cum de fapt au și fost: prostești, inutile, aducătoare doar de suferință brută și ireparabilă.; *Să înțeleg că te-ai călit.*; Da, mi-am cam schimbat și eu, până la urmă, atitudinea față de lumea literară, de sentimentele și resentimentele ei. Am înțeles și eu, până la urmă, că spiritul ei resentimentar nu e îndreptat numai împotriva mea. Trăim, de fapt, într-o cultură a resentimentului, care nu iartă și nu exclude pe nimeni, nici în zona politică, nici în viața de zi cu zi, nici pe bloguri, nici în revistele de cultură. Din ură pentru cultura encomioanelor, pentru statui și celebrări, s-a născut la noi celălalt extremism, al negării furioase a tuturor valorilor, false și adevărate la grămadă. După ce citești o jumătate de oră opiniile de pe forumuri, ești însă vaccinat pentru totdeauna... [...] Eu am scris din când

în când și cărți stenice: *Enciclopedia zmeilor*, *De ce iubim femeile*, *Frumoasele străine*. Cărți, să spunem așa, umane mai curând decât literare. Aici mi-am arătat o altă față, mai destinsă, mai puțin crispată, mai puțin obsedată de ea însăși. E trilogia mea minoră, menită să-i bucure pe cei ce citesc, să-i aline, să-i scoată câteva ore din atmosfera deprimantă în care trăim cu toții, să-i mai fac și să zâmbească, nu numai să se cutremure sau să aibă orgasme estetice multiple.; [...] În «Baroane», se simte totuși că ai trecut printr-o fază de indignare. E un soi de coborâre în stradă, o atitudine de revoltă.; Până foarte târziu am fost un om neatent la realitate, cu totul scufundat în sine însuși. Nu am avut nicio relație cu lumea exterioară. Trăiam în interiorul literaturii, ca viermele în măr. Am intrat din întâmplare în lumea comentatorilor politici: acum vreo șapte sau opt ani mi s-a oferit o rubrică în «Jurnalul național». Rubrica era inițial mai curând culturală. Scriam despre cărți, dar încetul cu încetul a început să mă intereseze ce se întâmplă în viața politică. De atunci, am scris săptămână de săptămână editorial politic propriu-zis. Am simțit că fac lucrul ăsta cu o pasiune din ce în ce mai mare, care se justifică prin dorința de-a împinge lucrurile înainte, în direcția pe care eu o credeam bună, cea a despărțirii noastre de trecut și a orientării către lumea democratică și civilizată. Am crezut în liberalism, am crezut mult și în Emil Constantinescu, și în Traian Băsescu, adică în forțele care se opuneau restaurației PSD-iste. După câțiva ani, «Jurnalul național» a devenit nefrecventabil și am plecat la «Evenimentul zilei». Aici l-am sprijinit cât de mult am putut pe Băsescu, care îl învinsese pe Năstase (răul absolut, pentru mine) în alegeri, care instituisese CNSAS-ul, care revigorase o vreme, prin Monica Macovei, justiția, care condamnase comunismul. Divorțul dintre el și Tăriceanu – recte dintre PD și PNL –, adică destrămarea alianței DA, este păcatul originar al epocii politice actuale, și e la originea marasmului de acum. După cum interpretăm ce s-a întâmplat atunci, vinovați sunt liberalii sau vinovat e Băsescu. Oricum am lua-o și oricine ar fi avut dreptate, am mai spus-o: epoca Băsescu mi se pare terminată, cu bunele și relele ei. Ca și Emil Constantinescu, actualul președinte e azi un prizonier neputincios al sistemului politic românesc, corupt și nenorocit. De când nu mai cred că Băsescu poate schimba ceva în România, n-am mai putut să scriu cu siguranța cu care-o făceam înainte. Căci azi nu mai cred în nicio direcție și în nicio persoană de pe eșichierul politic. În momentul ăsta, cauza pierdută în politica românească mi se pare că este chiar România. Dar eu nu sunt un negativist, nu sunt un om care să jubileze când lucrurile merg prost. Aș vrea sincer ca lumea politică românească să iasă din fundătura deprimantă în care se află acum.; [...] Producția literară nu e o grămadă de cărți, ci un sistem, o istorie a poeziei, a prozei, a criticii literare. Critica însă, arhitectul edificiului alcătuit din cărți, nu mai are nici prestigiul, nici forța, nici profesionalismul de altădată. Eu cred că astăzi sunt foarte mulți critici improvizați, fie la reviste, fie pe bloguri, oameni care confundă de fapt exercițiul critic cu opinia personală de tip «așa am eu chef să scriu». Or, mie mi se pare că fără o critică profesională nu poți avea un sistem

literar, ci doar o colecție de «îmi place» și «nu-mi place.» [...] *De mână mai scrii?*; Da, literatură scriu de mână, doar articolele le scriu la computer. Mi se pare mai plăcut să scrii de mână. Chiar o să te duc acum sus, să-ți arăt manuscrisele mele.” ■ Viorica Oancea publică un răspuns la „cazul Mihai Botez”: „Am fost surprinsă și întristată citind, în prestigioasa dvs publicație, «Prefața» lui Radu Ioanid (și «Ghid pentru cititorul de cursă lungă» de Dorin Tudoran), ce urmează să apară în volumul *Eu, fiul lor* de Dorin Tudoran. Coroborate, aceste texte contestă statutul de disident al fratelui meu, Mihai Botez, în absența oricărei demonstrații, fără argumente solide, prin simple afirmații ori insinuări. [...] Mi se pare cu atât mai dureros acest lucru, cu cât fratele meu, dispărut dintre noi acum 15 ani, nu mai are cum să contracareze vocea Securității, dând propria sa versiune. Nu putem auzi nici mărturia lui Vlad Georgescu, directorul Europei Libere și prietenul cu care Mihai Botez a corespondat, timp de peste 8 ani, pentru că și el a murit la 51 de ani, în 1988. Lui Vlad Georgescu i-a trimis Mihai Botez din țară, pe canale diplomatice, scrisorile de protest, ale lui și ale altora. Difuzarea lor pe postul de radio Europa Liberă a salvat vieți și a ridicat moralul unei țări lipsite de speranță. Fratele meu, Mihai Botez, a fost un om deosebit, de un curaj și de o inteligență ieșite din comun. Iar asupra lui veghea nu Securitatea, cum vrea să ne convingă Radu Ioanid, ci, atât cât se putea, postul de radio Europa Liberă și directorul lui, Vlad Georgescu. [...] Oricine a avut de-a face oricât de puțin cu dosarele Securității își va da seama că declarațiile incriminate, redactate de ofițeri de Securitate, nu sunt olografe, nu au semnătura lui Mihai Botez, nu sunt rodul unui angajament. Adam Michnik atrăsese atenția că dosarele de Securitate dau doar versiunea Securității. [...] Ceea ce mi se pare revoltător, oricum, din partea lui Radu Ioanid, este punerea numelui lui Mihai Botez alături de cel al lui Vadim Tudor, într-o înșiruire care nu mai are nici o noimă. [...] Ce știu sigur este însă că Mihai Botez n-ar fi admis niciodată să devină «fiul lor», oricât de grea ar fi fost lupta lui, singuratică și neînțeleasă. Dar cei ce trăiesc în veșnică suspiciune, în ură și în coșmaruri negre sunt atât de departe de limpezimea, generozitatea, curajul enorm, umorul – de fapt, de dăra de lumină pe care viața și moartea lui au lăsat-o –, încât toate Serviciile Secrete comuniste, ce și-au șters cu grijă urmele, și toți creatorii de scenarii ieftine nu vor putea schimba realitatea, în ciuda eforturilor lor.” Sunt oferite câteva fragmente din corespondența purtată de Vlad Georgescu și Mihai Botez, iar în ediția on-line a revistei poate fi citit, în secțiunea comentarii, și răspunsul lui Dorin Tudoran. ■ Sunt publicate diverse scrisori deschise primite la sediul redacției: ■ O scrisoare de susținere adresată celor „care vor să-l ajute pe Fram”: „Probabil că vă veți mira să primiți o reacție din Israel la articolul publicat în legătură cu piedicile puse de Copyro publicării în Israel a romanului *Fram, ursul polar*. Reacționez după apariția articolului «Fram, ursul polar în luptă cu ghețarul de la Copyro», scris de Riri Sylvia Manor și publicat de «Observator cultural» în 13 august 2010. Vreau să vă spun că am participat la traducerea acestei minunate povestiri. Pot să vă spun despre mine

că am fost responsabilă, ani de zile, în domeniul adopției interne și internaționale, la Ministerul israelian de Protecție Socială. Am fost invitată la București să semnez, în 1991, Convenția israeliano-română în domeniul prevenirii comerțului cu copii, cu mulți ani înainte de a se semna Convenția internațională de la Haga asupra acestui subiect. [...] Din punct de vedere profesional și personal, am fost întotdeauna de părere că este foarte important pentru copiii adoptați din altă țară să primească informații, în special culturale, despre țara lor de origine. De aceea e de la sine înțeles de ce m-am bucurat atât de mult să particip la traducerea cărții minunate despre ursul Fram. Pe de o parte, am sperat că se va da, astfel, o posibilitate copiilor din Israel să vină în contact, pentru prima oară, cu această capodoperă a culturii române; pe de altă parte, am fost fericită la gândul că, apărând în Israel *Fram, ursul polar*, copiii adoptați aici, din România, vor avea ocazia să fie mândri de țara lor de origine. [...] Am scris această scrisoare ca să cer ajutorul fiecăruia, mă adresez celor care vor să-l ajute pe Fram, cei care pot să contribuie și să acționeze ca această carte purtătoare a culturii române să apară în limba ebraică.” [Ella Blass] ■ O altă scrisoare adresată directorului ICR: „Stimate domnule Patapievici, Pe 26 aprilie 2010 mi-am dat demisia de la ICR, din postul de șef-serviciu al Centrului Național al Cărții. În aceeași zi ați și semnat demisia mea. S-a încheiat atunci orice fel de colaborare cu instituția pe care o conduceți. Dar numele meu apare în continuare pe site-ul ICR, ca și declarația mea de avere. Vă reamintesc motivele demisiei. Pe data de 19.10.09, primisem următoarea sancțiune «propusă de doamna vicepreședinte Tania Radu, ca urmare a nerespectării dispoziției date pe 28 septembrie de către conducerea institutului la adresa www.cennac.ro să apară un buton separat pentru lista centralizată a tuturor traducerilor apărute cu sprijinul Institutului Cultural Român». Am contestat sancțiunea respectivă întrucât, știți bine, în fișa postului meu nu figurau atribuții IT (nelegate nici de crearea, nici de administrarea vreunui site pe internet). ICR are departamente plătite pentru astfel de atribuții. Echipa Centrului Cărții muncise pe gratis și din proprie inițiativă, creînd un site, care, brusc, a devenit interesant, abia când dumneavoastră și colegii din comitetul director l-ați considerat profitabil. Niciun angajat al Centrului Cărții nu a fost plătit pentru această muncă. Nu poți fi sancționat pentru un serviciu pe care îl prestezi gratis, fără contract. Cum sancțiunea nu era redactată corect, din punct de vedere juridic, și nu mi se dădea șansa contestării ei în institut, am fost obligată să o contest în instanță. S-a ajuns astfel, din păcate, la un litigiu de muncă soluționat de Tribunalul București, dosarul 44651/3/ 2009. Litigiu pe care l-am câștigat în data de 09.04.10. Cum, din câte am înțeles, lucrând în instituția pe care o conduceți, site-ul ICR este un mod de comunicare deosebit de important, în numele căruia pot fi sacrificate cariere, vă rog respectuos să dispuneți ștergerea numelui meu și a coordonatelor personale de pe site-ul instituției. Vă încredințez că nu v-aș fi adresat această scrisoare deschisă dacă nu aș fi fost tracasată aproape zilnic de persoane care, văzând site-ul ICR (www.icr.ro/.../corina-bernic-sef-serviciu-centrul-national-al-cartii.html)

etc.), refuză să creadă că nu mai sunt angajată ICR. Vă mulțumesc, Corina Bernic.” ■ O scrisoare al cărei expeditor crede că o mare parte din romanul *Martori apropiați* nu ar avea un conținut original: „Stimată doamnă Carmen Mușat, Stimate domnule Ovidiu Șimonca, Vă informez că, în luna iunie 2010, a fost lansat la Târgul de carte Bookfest romanul *Martori apropiați* de Constantin Virgil Negoită, tipărit la Editura Paralela 45. Doresc să aduc la cunoștința domniilor voastre și a cititorilor «Observatorului cultural» că acest roman așa-zis postmodern, cum și-l dorește autorul și cum a precizat în multiplele sale interviuri, este în cea mai mare parte a sa un fals. Referindu-mă la partea sa epistolară, vă informez că sub personajul Ana se ascunde poeta Ana Mureșanu, adică subsemnata, iar scrisorile acestuia sunt scrise în întregime de mine, așa cum i le-am trimis începând cu luna august 1982, când dl C.V.N. a plecat din țară, unele cu inserarea unor poeme de-ale mele, pe atunci în lucru, apărute ulterior în cărțile publicate, subliniez, scrisori de strictă intimitate destinate exclusiv destinatarului, în niciun caz destinate publicării. Majoritatea le-am expediat pe căi nepermise, eludând poșta română (ceea ce le și face atât de «libere»), expunându-mă pe mine și persoanele care m-au ajutat în acei ani cu transmiterea lor peste graniță (1982-1985) la grave pericole. Scrisorile scrise și trimise de mine – reprezentând aproximativ 80% din economia romanului de 365 de pagini numit mai sus – au fost publicate de domnul C.V.N. fără consimțământul meu, mai mult, fără a mă informa măcar că vor apărea. Numiți fapta cum doriți: o gravă violare a sferei private, un plagiat, un furt de proprietate intelectuală. Las în seama imaginației cititorului alte aprecieri. Oricum, RĂUL ESTE FĂCUT; publicarea acestei scrisori deschise este singurul lucru care mi-a rămas pentru a-mi apăra textele violate. Vă mulțumesc pentru prilejul pe care mi-l oferiți de a-mi declina identitatea. Ana Mureșanu, scriitoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România.” ■ Michael Haulică observă că „După Bookfest fanii s-au retras prin colțuri și au devorat prada achiziționată la numitul târg. Recenzii ale prospăturilor editoriale au apărut în reviste și pe bloguri dedicate sefeului: despre Mircea Opriță (Dilemateca), Oliviu Crâznic (<http://mirceapricajan.wordpress.com>), Norman Spinrad (www.cititorsf.ro), Guillermo del Toro și Chuck Hogan, Galileo (<http://bibliotecababel.wordpress.com>), Stephenie Meyer (<http://shaukisbookcase.wordpress.com>), Kelley Armstrong, Heather Davies, L.J. Smith, Charlene Harris, P.C Cast și Kristin Cast (www.club-fantasy.ro) – cam mulți vampiri, până și Stelian Țurlea publică un serial («Se poartă vampirii!») în «Ziarul de duminică!». [...] Mircea Coman (<http://scifientland.wordpress.com>) și-a continuat trecerea în revistă a producției lunare de proză scurtă, o inițiativă excelentă și cu mare priză la public din câte s-a văzut. Bogul FanSF (<http://fansf.wordpress.com>) a împlinit un an de existență. S-a lansat, la începutul lui iulie, încă un blog, desprins din BookBlog, și anume Final Frontier (<http://finalfrontier.ro>), avându-i ca maeștri bucătari pe Robert Collier și Cristi Mitran. [...] Dar n-a fost doar o vară a blogurilor, revistele au avut și ele partea lor de «covor roșu», de cele 15 minute de celebritate

(ei, nu chiar 15 minute, ceva mai mult). Începând cu numărul pe iulie, revista «Nautilus» (<http://revistanautilus.ro>) a intrat într-o nouă zodie, odată cu schimbarea editorului coordonator (acum, Marian Truță), a adresei și a formei de prezentare. Rubrici vechi și noi, colaboratori vechi și noi, toate pentru o revistă care, la ora asta, are 32 de numere apărute lunar, fără sincope, din februarie 2008, fiind cea mai constantă prezență publicistică din peisajul SF românesc. Helion (www.helionsf.ro) a venit și ea cu numărul 3 (iulie-august 2010), din care remarcabil mi-a părut interviul cu George Anania. La 1 iulie a debutat și site-ul revistei Galileo (<http://revista-galileo.ro>), un site care se actualizează zilnic cu articole, recenzii, interviuri și știri. Asta înseamnă că primul pas spre «cotidianul SF» (visul multor sefiști, după aventura săptămânalului «Jurnalul SF») a fost făcut deja. A fost o vară a interviurilor: Ciprian Dobra, Costi Gurgu, Ion Hobana, Ștefan Ghidoveanu («Observator cultural»), Mihai Dan Pavelescu, Daniel Penescu (<http://fansf.wordpress.com>), Ionuț Caragea (www.sferaonline.ro), la care se adaugă obișnuitele miniinterviuri de luni din «Galileo Online» (Lavie Tidhar, Liviu Radu, Marian Coman, Marian Truță, Ștefan Ghidoveanu, Ion Hobana, Lucian Oancea, Costi Gurgu, George Lazăr, Mircea Pricăjan). [...] Cenaclul ProspectArt și-a continuat activitatea cu niște întâlniri mai mult decât interesante, avându-i ca invitați pe: Costi Gurgu Dragoș Jieanu și Alex Popescu (25 iunie), Mihail Grănescu (12 iulie) și se anunță una și pe 14 septembrie, [...] deodată cu lansarea volumului *S.F. Doi*, de Cristian-Mihail Teodorescu. La eveniment au fost invitate personalități ale literaturii F&SF românești (sau asociate): Ion Hobana, Florin Manolescu, Cristian Tudor Popescu, Mihai Iovănel, Angelo Mitchievici, Paul Cernat, Cătălin Sturza, Ștefan Ghidoveanu, Irina Horea, Horia Gârbea, Lucian Hanu, Mihail Grănescu etc. [...] Ce-ar mai fi de remarcat în vara asta? Uite așa ceva: Dan Doboș a publicat în limba engleză, la o editură americană, romanul *Abația*, primul din trilogia cu același titlu, premiată cu Premiul RomCon și cu Premiul Vladimir Colin. Îi urez lui Dan să aibă și pe piața anglo-saxonă același succes pe care l-au avut romanele lui pe piața românească.”

10 septembrie

[**România literară, nr. 34**] În editorialul, Nicolae Manolescu observă că „Pentru prima oară, după multă vreme, un guvern și-a recunoscut obligațiile față de cultură. Îmi pare rău pentru contestatarii guvernului Boc, dar felul în care și-a asumat responsabilitatea în materie de cultură îi face cinste. Ecourile în presă ale evenimentului au fost sublime, dar au lipsit cu desăvârșire. Chiar unii dintre colegi noștri s-au arătat mai preocupați de cozile de la administrația financiară [...] decât de faptul că, în plină criză, guvernul deblochează un milion de euro anual pentru subvenționarea publicațiilor culturale. Ceea ce s-a înțeles în urma discuțiilor de miercuri 25 august a fost că patrimoniul național de mâine este cultura vie de astăzi. Și că efortul financiar al statului este esențial, deși, raportat la alte cheltuieli, este derizoriu. În plus, că o mai eficientă aplicare a legii taxei

de timbru și o adaptare a legii sponsorizării la standardele europene pot salva de la dispariție cultura vie, fără să fie nevoie de alte intervenții ale statului.” ■ Poemul săptămânii îi aparține Martei Petreu. ■ În opinia lui Andrei Bodiu, „centrele de influență sunt entitățile, indiferent că e vorba de instituțiile sau oamenii din orașele românești mari, care generează prestigiul literar național. Prestigiul nu se confundă cu notorietatea, dar e de negândit în afara lecturii competente, selective și ordonatoare, a criticilor literari și a lecturii publicului, în general.” ■ Mircea Mihăieș publică cea de-a treia parte a articolului „America literară”. ■ Pagina de recenzii este acoperită de criticii: ■ Gabriel Coșoveanu crede că Liviu Grăsoiu, autorul *Ferestre(lor) spre trecut* (Ed. Bibliotheca, 2010), „(re)deschide receptaculii săi spre zonele eforturilor celor care au format, consolidat și maturizat literatura autohtonă. Nu vom repera vreo frază torsionată ori, în vreun fel, riscantă expresiv sau ideatic, pentru că autorul are, vădit, un program sobru, pe care-l respectă. [...] Totul ni se pare clar și coerent: trecutul configurat de Liviu Grăsoiu este exemplar și provocator.” ■ Irina Petraș consideră că Stelian Țurlea, autorul volumului *Trei femei* (Cartea Românească, 2010), „a avut mereu rezervat, ca jurnalist de marcă, un loc bun (și riscant!) în chiar coasta comediei umane”, acest ultim roman al său fiind „un concentrat de accidente, catastrofe și răsturnări de situație, cu trădări, înfierii și mari iubiri, toate salvate din melodramă grație aerului neimplicat și provizoriu cu care sunt introduse și subțiririi temeiurilor psihologice.” ■ Radu Vancu discută volumul *Petru Dumitriu, romancier* (Ed. Limes, 2009): „Se pare că acum e, mai mult decât oricând, vremea monografiilor dedicate scriitorilor colaboraționiști, precum aceasta a lui Victor Cubleșan despre romancierul Petru Dumitriu. Cel puțin dacă ne luăm după cele scrise de Paul Cernat în serialul din numerele recente ale «Observatorului cultural», intitulat «Iluziile revizionismului est-etic», în care constată «depasionalizarea discursului criticii despre colaboraționismele totalitare ale scriitorilor» și se situează pe pozițiile unui «ecumenism estetic», înțeles nu ca «apolitism» (Paul Cernat ghilimetează el însuși cuvântul, probabil datorită rezonanței lui de citat din apoliticul Eugen Simion), ci ca «o (pe cât posibil) depolitizare a actului critic». Dacă pe pagina de titlu a cărții lui Victor Cubleșan n-ar scrie 2009, ci 2011, aș fi convins că studiul lui e o ilustrare a unei școli de gândire critică născută în siajul conceptului de «ecumenism estetic». [...] Spre lauda lui, tânărul critic clujean se ține de cuvânt și păstrează acest echilibru de-a lungul celor șase capitole, pe parcursul cărora analizează fără inflamări de nici un fel romanele lui Dumitriu, de la *Cronică de familie* și *Drum fără pulbere* la *Extremul Occident* și *Inițiații*. [...] Privitor la perioada ultimă a romancierului, diagnosticul e aspru: eroul pe care Dumitriu încearcă acum să-l creeze, Axel Overmond, nu-i iese, «decade într-un fel de ridicol, deloc îndepărtat de cel al personajelor realist-socialiste, fiind, la fel ca și acestea, o păpușă ideologică». De unde se vede că se prea poate ca și concluziile ecumeniștilor estetici, fie ei și *avant la lettre*, să fie uneori la fel de dure ca ale revizionistilor est-etici.” ■ Simona Vasilache observă că penultima parte,

1971-1976, a jurnalului inedit al lui Radu Petrescu, *Pentru buna întrebuințare a timpului* (Ed. Paralela 45, 2010), „ar putea fi crezută o corvoadă întreținută de ambiție. Ar fi puțin, câtă vreme acest cronograf subiectiv, ceea ce nu-l face inexact, este chiar spiritul de finețe în acțiune. [...] Prea analitic poate părea acest caiet care calcă în urmele romanului, bătătorind bine niște crezuri teoretice. Nu mai trebuie să spun aici că Radu Petrescu nu e un spontan, un inspirat, un om fără obligații față de mișcarea de idei a lumii. Lecturi, adnotări, reverențe și polemici umplu fiecare pagină. [...] Oboseala covârșește jurnalul, printre secvențe de literatură, în toate sensurile - cărți (re)scrise, întâlniri, așteptări palpitate ale unui semn de neuitare.” ■ Cosmin Ciotloș critică selecția de texte operată de Daniel D. Marin, *Poezia antiutopică. O antologie a douămiismului poetic românesc* (Ed. Paralela 45, 2010): „Până acum, despre Daniel D. Marin antologatorul s-a scris în două feluri: civilizat pe de-o parte, panicarard pe de alta. (Verdictul n-are importanță, ce contează e atitudinea. Lui Paul Cernat i-a plăcut în linii mari volumul, lui Marius Chivu nu, dar ambii au rămas consecvenți urbanității care-i caracterizează. Regret, în schimb, că un om de care mă leagă o veche admirație, actualmente redactor al «Observatorului cultural», a sărit calul. Și, că l-a sărit, n-ar fi nimic la urma urmei, dar a făcut-o cu virtuozitate și insistență de războinic cazac. vezi despre ce articol este vorba și adaugă informația, când citești «Observator cultural!») [...] Comentariul de carte e un joc pe care nu-l poți practica dacă ai nervii fragili. Sigur, antologia realizată de Daniel D. Marin e un proiect ratat. În primul rând din cauza lipsei de autoritate intelectuală a lui Daniel D. Marin însuși. Faptul că, din motive pe care nu le discut, patru dintre cei mai importanți poeți tineri (Marius Ianuș, Dan Sociu, Claudiu Komartin și Elena Vlădăreanu) au refuzat prezența în volum, exact asta denotă. Fără gust literar, se mai pot face antologii. (Situția celei întocmite de Marin Mincu.) Fără credibilitate însă, nici vorbă. Dacă ar fi înțeles asta la timp și s-ar fi oprit, autorul *Poeziei antiutopice* ar fi avut numai de câștigat. În loc să se includă pe sine în prezenta selecție, ar fi putut aștepta ca un critic serios s-o facă, la un moment dat. Nu știu ce pregătire filologică are Daniel D. Marin. Nota biografică păstrează tăcerea în privința aceasta. (Deși, la cum e redactată, eu unul sunt edificat). Inventarul său de concepte pare a fi de proveniență orală. De altminteri, prima frază a Argumentului minuscul care precedă culegerea n-are nici un pic de logică. [...] Cuvântul de ordine e, vai, semidoctism. În urma recenziei semnate de Raluca Dună chiar aici, în «România literară» [v. nr. 28 al «României literare», din 30 iulie 2010], autorul a trimis, contrar uzanțelor, o replică pe adresa redacției, incriminând o lectură neatentă a «Argumentului» său. Dar, să mă ierte Daniel D. Marin, atent sau nu, paginile cu pricina nu se pot citi! Ele nu sunt altceva decât o colecție de perle.” ■ Sunt publicate poezii semnate de V. Leac. ■ Sorin Lavric scrie despre volumul lui C.S. Lewis, *Supus de bucurie. Povestea unei convorbiri*, traducere de Emanuel Conțac, cuvânt înainte de Walter Hooper, Humanitas, 2008. ■ Florian Roatiș scrie despre „Tentația și riscurile ineditului”: „Astfel, știam că

în revista «Secolul 21» urma să apară un grupaj de texte din și despre N. Steinhardt și Alexandru Baci. Despre cei doi buni prieteni, traducători ai lui Alain, scrisesem încă în urmă cu zece ani, iar acum speram să-mi satisfac curiozitatea spirituală luând contact cu promisiunile textelor inedite. Dosarul N. Steinhardt, declarat inedit, din numărul 7-12 / 2009, pp. 40-122, a fost realizat cu neașteptată superficialitate, probabil în grabă și în mod sigur fără o suficientă familiarizare cu tema aleasă. Sub titlul «Pagini de jurnal cu N. Steinhardt» sunt preluate pe trei pagini (56-59) câteva însemnări ale lui Alexandru Baci, din cartea acestuia *Din amintirile unui secretar de redacție*, volumul II, apărută în 1999 la Editura Cartea Românească. Despre primele cinci însemnări se specifică faptul că au fost extrase din cartea lui Al. Baci, dar celelalte trei (p. 59) sunt declarate inedite, deși ele se regăsesc în același volum la paginile 115, 226 și 236. Doar că însemnarea datată «30 mai 1988» este de fapt din 1987. [...] Un caz mult mai simplu, dar la fel de elocvent, îl întâlnim în numărul dublu 11-12 / 2009 al revistei «Viața Românească». Nicolae Mareș, fost diplomat, publică aici trei rapoarte semnate de Eugen Ionescu, în 1943, când era secretar de presă la Legația română din Franța (Vichy) și ne promite și altele în viitoarele numere. [...] Nicolae Mareș afirmă că «supune analizei publice, pentru prima oară», aceste texte elaborate cu aproape 70 de ani în urmă. În realitate, textele (rapoartele) lui Eugen Ionescu au mai fost oferite publicului cititor de două ori. Pentru prima dată ele au fost publicate în revista «Manuscriptum», nr. 1-2/1998. [...] Textele lui Eugen Ionescu sunt prezentate de Simona Cioculescu. Aceasta reia grupajul dedicat lui E. Ionescu (12 rapoarte plus o scrisoare de la Vichy adresată lui Ion Chinezul în legătură cu traducerea unor nuvele ale lui Pavel Dan) în volumul său *Printre cărți și manuscrise*, publicat la Editura Muzeul Literaturii Române în anul 2005 (pp. 237-272). ■ Bujor Nedelcovici îi acordă un interviu criticului Nicolae Manolescu: „*Ați publicat în ultimii ani șapte volume de Opere, fapt nu tocmai obișnuit în aceste vremuri de criză. Din păcate, vremurile și-au luat revanșa: despre Opere s-a scris destul de puțin și de nesemnificativ. Aveți o explicație pentru neatenția cu care, ca și ceilalți romancieri din generația Dvs., vă este tratată opera de-o viață de către critica actuală? Dacă vorbim de cititori, știți și câte exemplare a vândut curajosul Dvs. editor?*»; [...] Am simțit o datorie de conștiință pentru a avea o reprezentare concretă a unei aventuri care a început acum 40 de ani, dar nu în ultimul rând un gând îndreptat către cititorii mei cu care mă întâlnesc foarte des și în diferite locuri. Niciodată nu am cerut sau așteptat cronici favorabile și uneori nu am trimis cărțile criticilor pentru a nu insinua că vreau să scrie despre ele. Nu am întreprins nimic pentru a dobândi premii literare sau titluri onorifice - în străinătate sau în țară -, dar atunci când le-am primit, le-am acceptat cu plăcere. Nu am avut o strategie de afirmare (relații, prietenii, apartenența la grupuri de influență) și, în plus, în polemicile avute «m-am răfuit cu toți și cu toate». [...] Am cunoscut «Franța profundă» invitat de Mediateci, Facultăți, Biblioteci și Cercuri de lectură. Niciodată nu am fost invitat de prietenii mei, profesorii de la Facultatea de Litere

din București sau din provincie, pentru a mă întâlni și cunoaște studenții. Și atunci, de ce ne mirăm că scriitorii generației '60 - '70 sunt mai puțin cunoscuți? Nu l-am întrebat pe Dl. Mihai Penescu - directorul Editurii ALL-ALFA - câte exemplare a vândut din *Opere complete*. Important este că un editor a avut încrederea, perseverența și fidelitatea de a publica pentru prima dată în țară *Operele complete* ale unui scriitor în viață. [...] Dosarul de presă cu articolele și cronicile publicate în Franța, Statele Unite, Canada, Olanda și Italia este mai voluminos în comparație cu cel din România. Romanul *Al doilea mesager*- interzis de cenzura din țară - a fost publicat la Paris și cronicarii l-au plasat pe linia utopiilor negative ale lui Huxley, Orwell și Zamiatin. Romanul a fost premiat în Franța și Statele Unite, dar în țară nu s-a bucurat decât de o cronică sau două. Într-o recentă *Istorie a literaturii* un critic a remarcat că romanul *Al doilea mesager* are «o asemănare izbitoră cu 1984 al lui Orwell.» Este demn de precizat că, în 1987-88, când am început să scriu cartea, nu citisem romanul lui Orwell, pentru simplul motiv că era interzis în România, iar eu nu-l procurasem pe căi clandestine. În schimb, Monica Lovinescu, într-o emisiune radio din 2003, a considerat de actualitate romanul și a spus că este o «Apocalipsă după comunism». În rest, nu mai aștept nimic și nu mai am nici o iluzie.” [...]; *Ce rol joacă amintirea personală în romanele Dvs.? Nu doar în cele vădit autobiografice, dar și în celelalte?*; Amintirea personală a jucat - cum era firesc - un rol important în scrierile mele și am fost mereu «în căutarea timpului trecut». Nu am scris niciodată un roman «vădit autobiografic». De unde această impresie? Nu am făcut confuzia dintre biografie, memorii, jurnal și ficțiune. Cum mi-aș fi îngăduit să spun: «Viața mea este un roman»? Întotdeauna am plecat de la un fapt trecut pe care l-am transfigurat în imaginar și ficțiune. [...]; *Când ați început să scrieți literatură, ați avut un model? Dar în anii din urmă? Există un scriitor pe care l-ați descoperit târziu și care v-a marcat?*; Când am citit scriitorii ruși, francezi sau americani, nu mi-am ales un model literar dintr-un reflex artistic și nu am simțit nevoia să spun «Să scriu și eu ca Flaubert». Singura lecție învățată de la ei a fost să nu mă plictisesc și să nu-i plictisesc pe cititori. Scriu fără plan, note, fișe sau scheme. [...] Trăiesc o dublă curiozitate și aventură: în raport cu mine și cu personajele pe care le zămislesc, dar care uneori își arogă libertatea de a merge pe picioarele lor, eu fiind un simplu scrib sau copist care aude glasurile lor. Nu am fost contagiat de realismul socialist, noul roman, onirismul sau romanul autoficțional. Nu am niciun merit! Refuzul a fost dăruit de har sau grație care mi-au rezervat plăcerea și bucuria de a fi eu însumi. [...] În ultimul timp am citit puține romane, dar am fost curios să aflu despre ce și cum scriu câțiva autori: Amélie Nothomb, Catherine Millet, Serge Doubrovsky, Marie Pullet Doux etc. Este o literatură a «eternului *moi*» dominată de érotisme, narcissisme, nombrilisme, și uneori lipsită de o tematică interesantă și pasionantă.; *Într-un anumit fel, preferința Dvs. din ultima vreme pentru mărturie nu se regăsește în romanele recente ale generației '60. Nici chiar în cele mai recente romane ale Dvs. pe care le-ați scris în exil sau*

după aceea. Considerați că ficțiunea nu e pe deplin compatibilă cu mărturia despre o epocă și despre o lume?; În prefața romanului *Somnul vameșului* am scris: «am fost martorul unei epoci. Sunt obligat să-mi depun mărturia». Cu o singură condiție: mărturia să fie transfigurată artistic și trecută prin filtrul imaginarii și al ficțiunii. Altfel, rămâne o mărturie în fața unui notar sau a unui tribunal. Un roman construiește o altă lume decât cea din realitate, dar care stă în fața noastră ca o catedrală sau răsună melodios ca o simfonie. [...]; *Veți mai scrie un roman? Sau măcar o povestire?*; Vreau să scriu o poveste simplă, fără trecut, fără memorie, fără moralism, fără filosofie, fără religie, fără bla-bla, fără... I-am găsit titlul. *Nu trăia decât pentru o pisică*. Nu știu cine va vorbi primul, stăpânul pisicii sau pisica, deoarece nu cunosc graiul necuvântătoarelor!” ■ Răzvan Vonceu consideră că studiul monografic realizat de Gabriel Mihăilescu, *Viața Sfintei Maria. Egipteanca. Cele mai vechi traduceri, manuscrise și versiuni. Studii și texte* (Ed. Universității din București, 2008) „reprezintă o valoroasă și, să recunoaștem, neașteptată contribuție la o nouă înțelegere a fenomenului cultural românesc în Evul Mediu. Renunțând la poncifele vechii istoriografii, atât de prăfuite, dar și la interpretările «estetizante», adesea hazardate, Gabriel Mihăilescu pășește pe un teritoriu nou, acela în care poetica și studiul cultural își dau mâna, pentru a surmonta, măcar parțial, distanța care desparte intelectul cititorului de azi de produsele cărturarilor noștri vechi.” ■ Horia Gârbea remarcă, la „Poșta redacției”, doi scriitori amatori promițători: „*Luca Cipolla*. Scrieți simplu și emoționant: numele meu este Luca Cipolla și sunt un bărbat italian de 34 de ani care locuiește la Cesano Boscone - Milano. Remarcabil este că ați învățat românește atât de bine încât vă traduceți cu acuratețe poemele în limba noastră, ceea ce mă umple de bucurie și chiar de mândrie. În plus, textele dvs. sunt pline de sensibilitate, ele sunt de fapt niște pasteluri create cu delicatețe. Iată o mostră pe care, în semn de respect o reproduc și în original, în minunata dvs. limbă maternă. Am schimbat un singur cuvânt cu unul pe care presupun că nu îl cunoșteți («șleauri» în loc de «dale», care era impropriu în context): «Sono ortica tra le messi/ ove un peso languido non mi cinge; sono sabbia sul selciato/ che un carro solca al cavalcare;/ pelle ruvida al ritorno/ dove il sole e fiele e punisce le mie membra;/ ma penso a quella pietra svellersi al contrasto per il troppo ostro,/ per il grande astro./»; «Sunt urzica dintr-o recoltă ce durerea lăncedă nu o cuprinde; sunt nisip pe șleaurile pe care un car le brăzdează în trecerea sa; piele aspră la întoarcere unde soarele este fiere și pedepsește membrele mele; dar mă gândesc la acea piatră smulgându-se contrastului, din cauza vântului, pentru marele astru.»; *Petre Petre (Petre Enuță)*: E bine, frate, e foarte bine! Ai observație, dialog, personaje. Și ce nume literar ai! Vezi ce bine ți-a prins că ai violat-o pe boieroaică în 1907? Trebuie să bagi însă și puțin suspans și să mai schimbi cadrul din când în când. Dacă ai zece povestiri ca asta, e gata volumul. Cum probabil ai presupus, narațiunea trimisă e prea lungă ca să apară aici, caută o revistă lunară tip almanah. Dar profesorul matale de română avea dreptate pînă la un punct. În sensul că scriitor

ești. Unde se înșela el: din asta n-o să trăiești cum credea, sărmanul. Mulțumește-i lui Dumnezeu că ți-a dat talent, caută-ți o meserie bănoasă și scrie.” ■ Gabriel Dimisianu răspunde, în articolul său, întrebării: „În fond în ce a constatat acel talmeș-balmeș al primelor mele lecturi și cum am ajuns la el? O bibliotecă propriu-zisă în casa părinților mei nu a existat, încropindu-se una abia după ce am devenit eu cititor de cărți. Locuiam împreună cu bunicii materni, iar de citit în familie citeau mai ales femeile, adică mama și bunica. Citeau romane, la întâmplare, cumpărate sau, cele mai multe, împrumutate. Bunicul și tata citeau în special ziare, dar tata, după ce m-am alfabetizat, s-a îngrijit să mă aprovizioneze cu cărți, îndemnându-mă să le citesc. Aproape zilnic îmi aducea cărți. Am mai vorbit despre asta în *Amintiri și portrete literare*. Tata era librar, ceea ce l-a făcut să trăiască fizic, pot spune, într-o lume de cărți. Și nu numai fizic, ci și sufletește. El nu avea multă instrucție dar îi prețuia pe cei care aveau. [...] După o vreme am început eu însumi să-mi procur cărți, înscris la biblioteca «Armencea» și apoi la aceea care primise la Brăila numele lui Mihail Sebastian. Împrumutam cărți luându-mă după ce citeau unul sau altul. Și mai târziu, elev la «Bălcescu», m-am înscris la biblioteca liceului, încă neepurată. Poate că nu am ales totdeauna bine ce să citesc, poate că și de acolo talmeș-balmeșul lecturilor mele din copilărie. Dar mă gândesc totodată că acele lecturi nici nu puteau fi altfel decât foarte amestecate. [...] Cititorul-copil este ahtiat să trăiască, prin lecturile lui, experiențe cât mai diverse, cât mai extravagante și exotice, să adopte cât mai multe identități, să se transpună în cât mai multe ipostaze.” ■ Mihai Zamfir publică partea a doua a articolului „Poetul cel mai brazilian”. ■ Mihaela Mudure scrie despre „Derridianul Philip Roth”. ■ Știrea că în Moravia, pe stadionul din Ostrava, s-a ținut un concurs internațional de atletism închinat lui Emil Zatopek, legendarul atlet ceh al anilor cincizeci, comemorându-se, astfel, zece ani de la moartea lui, o face pe Constanța Ciocârlie să dedice câteva pagini acestui personaj singular: „fiindcă s-a întâmplat să traduc, de plăcere, fără altă finalitate certă, cartea lui Jean Echenoz intitulată *Couriri* [cartea va vedea lumina tiparului abia în 2014, la Ed. Tracus Arte], istorie a carierei sportive a lui Zatopek și a imixtiunii regimului comunist în viața unui sportiv notoriu.” ■ Ana Chitițoiu semnalează apariția în presa neerlandeză a unui interviu acordat de scriitorul Mircea Cărtărescu: „Cu câteva săptămâni în urmă a apărut în Țările de Jos, în cotidianul central «De Volkskrant», cu un tiraj de aproape 300.000 de exemplare, un interviu cu scriitorul Mircea Cărtărescu. Unul dintre motive este fără îndoială traducerea recentă în limba neerlandeză a primului volum din trilogia *Orbitor*, sub titlul *De Wetenden* (*Știutorii*, ca și în cazul ediției germane). Traducerea, apărută la prestigioasa editură De Bezige Bij din Amsterdam, i se datorează lui Jan Willem Bos care, pe lângă traduceri din importanți scriitori români precum Norman Manea, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, a mai tradus din opera cărtăresciană micro-romanul *Travesti*, în 1995, și povestirea *Arhitectul*, în cadrul culegerii de proză *Moderne Roemeense Verhalen*, pe care a coordonat-o, apărută în 2008. Autorul interviului

din Volkskrant este un alt cunosător și prieten al culturii române, jurnalistul Olaf Tempelman, autorul cărții *Roemeense lente (Primăvară românească)* - o colecție de instantanee ale tranziției românești, perfect recognoscibile, scrisă în urma unei șederi de peste două decenii în România. Poate și din acest motiv autorul materialului a plasat un accent discret al discuției cu Mircea Cărtărescu pe o serie de constatări ale acestuia despre România și București. [...] În câteva rânduri autorul interviului reia și aprecieri ale criticii germane despre *Orbitor*, de pildă pe cea în care proza lui Cărtărescu e sintetizată astfel: «un Proust în trecere prin filmele lui Kusturica». Deși, ca în orice interviu literar, primul plan îl ocupă discuțiile despre traiectoria literară a scriitorului - de la perioada debutului și momentul în care Gabriel Liiceanu l-a invitat să fie Camus-ul Gallimard-ului românesc pe care îl imagina în *Humanitas*, până la colaborarea cu revista «Elle» și la apariția celei mai bine vândute cărți ale sale, sau până la succesul său în spațiul german - textul reia în câteva rânduri aprecierile bine punctate ale lui Cărtărescu despre spațiul în care trăiește. De altfel, discuția se deschide cu următoarele cuvinte: «Faptul că sunt un autor român a fost mereu un handicap pentru mine.». Și continuă: «Te lovești mereu de imaginea proastă a țării și de prejudecăți. Iar cei care mă citesc pentru că sunt un scriitor român primesc altceva decât ce se așteaptă. (...) Adevărata mea țară se numește Mircea Cărtărescu. Ceea ce mă preocupă este ce se petrece în cutia mea craniană.» Această din urmă frază dă și titlul materialului. Cărtărescu mai spune că și-a scris romanul la Amsterdam, în timpul unei rezidențe profesionale - o frumoasă paralelă cu interlocutorul său neerlandez, care și-a scris cartea în România - deoarece «pentru expresia literară ai nevoie de o oarecare normalitate, care e greu de găsit în București». Merită semnalat și paragraful care încheie materialul: «Niciun artist român n-a avut succes pe plan internațional câtă vreme a trăit în țara sa. Ionescu, Brâncuși, Cioran - au trăit toți în Paris. Se spune că prezența mea în Paris ar da operei mele o anumită urgență. Dar ceva m-a împiedicat mereu să plec. În București am legitimitate.» ■ Felicia Antip discută cartea lui Donald Schorr, *Staying Tuned - My Life in Journalism (Mereu pe fază - Viața mea în gazetărie)*, publicată în 2001 de Editura Washington Square Press. ■ Este anunțată apariția volumului „semnat” de Vasile Motrescu și Mircea Dobre, *Jurnale de rezistență anticomunistă (1952-1953)*, ediție îngrijită de Liviu Țăranu și Theodor Bărbulescu, cuvânt înainte de Ion Gavrilă-Ogoranu (Ed. Nemira, 2006): „Jurnalele a doi partizani din Bucovina (Vasile Motrescu) și Ardeal (Mircea Dobre), primul reprezentând un document excepțional de proză, pe cât de necalofilă, pe atât de tulburătoare.” ■ Din cronica dramatică aflăm că la Teatrul „Tomsca Sandor” din Odorheiu Secuiesc a fost montată piesa lui Matei Vișniec, *Și cu violoncelul ce facem?*. ■ În „Ochiul Magic. Actualitatea”, *Cronicarul* scrie despre: ■ Numărul 2 pe 2010 al revistei „Memoria”, unde „Adrian Bucurescu publică un document excepțional: Testamentul Regelui Carol I. Primul lucru care atrage atenția este noblețea tonului. Cităm: «Succesorul meu la tron primește, ia dar o moștenire, de care el va fi mândru și pe care o va cârmui, am toată speranța,

în spiritul meu, călăuzit fiind de deviza «Totul pentru țară, nimic pentru mine». Mulțumesc din suflet tuturor celor care au lucrat cu mine și care m-au servit cu credință. Iert acelora care au scris și au vorbit în contra mea, căutând a mă calomnia sau a arunca îndoieli asupra bunelor mele intențiuni. Trimițând tuturor o ultimă salutare, plină de dragoste, rog ca și generațiile viitoare să-și amintească din când în când de acela care s-a închinat cu tot sufletul iubitului său popor, în mijlocul căruia el s-a găsit așa de fericit.» În al doilea rând, este de notat încotro se îndreaptă moștenirea propriu-zisă, conform dorinței testamentare a lui Carol I: cu două excepții, banii merg către fundații culturale și către școli sau internate școlare. Excepțiile sunt Academia Română și un orfelinat de lângă Bârlad.” ■ Cartea de onoare a „Familiei”: „În numărul 6, revista «Familia» deschide, prin cuvintele redactorului său șef, Ioan Moldovan, o «Carte de onoare», în care scriitori de astăzi își exprimă bunele sentimente la aniversarea a 145 de ani de la întemeierea acestei prestigioase publicații românești. Reproducem aici gândurile lui Al. Cistelean: «Ioan Moldovan mă îmbie să scriu despre *Familia*, întrucât, zice el, revista face dublă aniversare. Dublă ca dublă, dar impresionantă numai-decât: 145 de ani de la prima apariție. Prilejul e tocmai bun (revista fiind celebrisimă, nu mai are nevoie de recunoașterea mea) pentru a-i sugera ministrului Culturii, dlui Kelemen Hunor, că ar fi cazul ca ministerul pe care-l conduce să-și asume cele câteva reviste de *patrimoniu* pe care România le mai are. Am auzit și eu că-i criză, dar tocmai: pentru că banii se iau cu deosebire de la profesori, cred că aceștia nu vor avea nimic împotrivă ca banii pe care-i dau înapoi să fie folosiți și la finanțarea câtorva reviste despre care le vorbesc elevilor. Oricum argumentul *criză* n-ar avea nici o greutate, căci susținerea câtorva reviste de *patrimoniu* se rezolvă cu tăierea unui chef oficial. Eu aș insista s-o facă dl Hunor, că apoi nu se știe ce ministru va veni. Și aș insista s-o facă repede, până mai apucă.» De ce am ales intervenția lui Al. Cistelean? Fiindcă ea conține o idee ce reprezintă și pentru noi o convingere pe care o afirmăm repetat, cu încăpățănare: statul are responsabilități față de aceste importante instituții de cultură, revistele de patrimoniu, iar salvarea lor ar costa în cifre absolute mai nimic (vorba lui Al. Cistelean, cât «un chef oficial»...), pe când beneficiile în timp ale acestei investiții minime ar fi enorme.” ■ „Popescu Ion”: „De curând am aflat din ziare ceva ce l-ar fi lăsat mut de invidie și pe Caragiale, maestrul genial al situațiilor absurd-idiot-comice. În vara asta, undeva în județul Argeș, o întreagă clasă și-a semnat lucrările de la examenul de bacalaureat cu numele Popescu Ion, preluând mot à mot numele din exemplul pe care îl dăduse profesorul când explicase cum se completează fișa de examen. Această întâmplare de un umor sinistru este ca o ușă crăpată prin care zărim câte ceva din grozăviile sistemului de învățământ actual de la noi. Sigur, se poate spune că acesta este bacalaureatul corigenților, dar e o scuză? Cu oamenii aceștia te întâlnești apoi în viața reală și, într-o împrejurare sau alta, poți ajunge să depinzi de ei; e de coșmar să ne imaginăm viitorul într-un univers populat cu asemenea persoane.” ■ „Comic involuntar”: „În

numărul al doilea pe 2010 al revistei trimestriale «Conta» (director: Adrian Alui Gheorghe, redactor-șef: Emil Nicolae, redactori: Adrian G. Romila, Nicolae Sava, Vasile Spiridon, Raluca Șerban-Naclad, Vladimir Tescanu), care apare la Piatra-Neamț sub egida Uniunii Scriitorilor din România, Cronicarul a dat peste ancheta intitulată «Istoriile literare», la al cărei chestionar răspund nu mai puțin de 12 scriitori: Constantin Abăluță, Liviu Antonesei, Constantin Arcu, Nicolae Băciuț, Leo Butnaru, Șerban Codrin, Gellu Dorian, Adrian Munteanu, Constantin Munteanu, Viorel Savin, Cassian Maria Spiridon și Nicolae Turtureanu. Cum reiese din titlu, tema anchetei privește istoriile literare apărute în ultimii ani la noi, avându-i ca autori pe Nicolae Manolescu, Alex Ștefănescu, Ion Rotaru, Al. Cistelean, Ioan Holban, Marian Popa etc. Dintre toți, cel mai amuzant în răspunsuri e Liviu Antonesei, a cărui sinceritate dă naștere unui neașteptat comic involuntar: «Ciudat, chiar foarte ciudat să mă pronunț asupra unor cărți pe care nu le-am citit. Și asta din mai multe motive. Mai întâi, vremea istoriilor *totale*, de autor, ale literaturii a trecut în lumea civilizată de aproape o sută de ani, oricum de mai bine de jumătate de veac. Acolo, istoriile de acest fel sunt rezultatul efortului unor colective alcătuite din cei mai buni specialiști în anumite epoci, curente sau mari autori. [...] În al doilea rând, nu mă interesează încă vreo judecată sintetică, definitivă, asupra operei mele, câtă este, pentru că sunt încă destul de verde, încă mai scriu cărți, ba chiar sper că am răgazul să scriu mai multe - într-un ceas fast, și mai bune! - decât am reușit până acum. Nu știu de ce, am prejudecata că din momentul în care ajungi într-o istorie a literaturii, fie chiar doar și în una a celei contemporane, sau a unui gen, ești un autor cam... terminat.» Nu știm câtă blazare obosită s-a adunat în ființa lui Liviu Antonesei, dar când te gândești câți autori români ar sta și în cap numai să se vadă într-o istorie literară recentă, superstiția de a crede că, odată ajuns într-un astfel de volum, ești isprăvit sub unghi creator îi sună Cronicarului a vanitate searbădă. Cât despre speranța autorului că îl așteaptă un ceas fast în care va scrie și mai bine decât până acum, acesta e un detaliu care nu depinde decât de el. Un singur lucru nu înțelege Cronicarul: de ce a ținut Liviu Antonesei să se laude cu o lacună și să răspundă la o anchetă pentru care nu era pregătit? E drept, nu e la îndemâna oricui ca, necitind volumele cu pricina, să-și mai și recunoască lipsa, și totuși: tăcerea e uneori de aur.” ■

„SF-ul românesc, la înălțime”: „O veste bună vine de la «Societatea Română de Science Fiction și Fantasy». În perioada 26-29 august 2010 s-a desfășurat simultan în orașele de graniță Cesky Tesin, din Cehia și Cieszyn, din Polonia, «Convenția europeană de science fiction, Eurocon». Au participat peste 1500 de fani, polonezi, cehi și slovaci, dar și din Ucraina, Rusia, țările baltice, Ungaria, Croația, Slovenia, Serbia, Bulgaria, Marea Britanie, Irlanda, Germania, Austria, Olanda, Belgia, Franța, Italia, Spania și Scandinavia. Delegația României a fost compusă din Marian Truță, Ileana Bușac, George Lazăr, Viorel Pîrligras, Alexandru Maniu și Dinu Buceceanu. România a câștigat două premii importante: *Premiul de încurajare pentru autor tânăr* i-a fost atribuit Luciane Brândușa Grosu, nominalizată

de către «Societatea Română de Science Fiction și Fantasy», și *Premiul pentru cea mai bună revistă/ website*, atribuit site-ului www.srsff.ro, al societății menționate mai sus, site nominalizat de către Marea Britanie.”

13 septembrie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 37 (1070)]

Revista publică dreptul la replică trimis redacției de dna Viorica Oancea, sora lui Mihai Botez, în urma articolului «Dorin Tudoran și Securitatea» de Radu Ioanid, apărut în numărul 35 (24-30 august) al Revistei 22.

15 septembrie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1043] Marius Chivu scrie despre volumul semnat de John Barth, *Toga Party și alte povestiri* (Nemira, 2010), traducător Anca Stoiculescu. ■ Câțiva scriitori români dezvăluie „cum s-au apucat de literatură”: ■ Mircea Cărtărescu: „Am scris texte literare de la vârsta de nouă ani, fără să știu ce înseamnă să fiu scriitor și fără să dau doi bani pe asta. Eu voiam să mă fac cosmonaut, ca toată generația mea. Nici nu citeam numele autorilor pe coperta cărților care-mi cădeau în mână.” Primul său roman „era o combinație de text și desene, căci, nepricepându-mă să descriu obiectele (colibe, pistoale, cuțite), le desenam. Cred că mai târziu am dat atâta atenție descrierilor tocmai pentru că sunt un teribil de prost desenator.” ■ Ioana Nicolaie: „Am scris prima poezie la opt ani, era rimată și ritmată, cu subiect istoric și număra vreo patru strofe. [...] La zece ani însă, în vacanța de vară, am început un roman.” Scriitoarea oferă și câteva mostre din jurnalul său, (încă) nepublicat: „În 1986, într-o duminică, la unsprezece ani, scriam așa: «M-am gândit că după-amiaza o să merg la film. Dar mama a plecat la Măgura și a trebuit să stau acasă. Se face foarte repede seară. Mi-am făcut temele, după ce a venit lumina. Apoi l-am hrănit pe Alin (un frate, atunci sugar) și m-am culcat». Mai târziu, la șaisprezece ani, scriam cam așa: «File galbene» (titlu) și «Înainte de asta/ m-am jucat cu el,/ cel de mai târziu/ i-am luat cu împrumut/ privirile prea mici/ pentru puținul lui timp/ l-am făcut să se pună/ de-a curmezișul jocului/ știind că trăiește mai mult/ și m-au chemat ieri/ să pun noaptea în amiază/ pe telefon scria palid/ că tocmai murise/ primul băiat al surorii mele». ■ Simona Popescu: „Mă miră întotdeauna când îi aud pe unii că și-au dorit de mici să devină scriitori. Eu aș fi vrut să cânt. Operă, pentru că îți poți simți, fizic, foarte puternic, vocea. Pe la 12 ani, într-o tabără de pionieri, am dat peste o fetiță cam de vârsta mea care scria poezii. M-am gândit că eu n-o să fac niciodată asta, pentru că era bizar... Și-apoi, în general, nu-mi plăcea să scriu, mă dureau degetele, era istovitor. [...] Totuși, pe la 13 ani, m-am apucat de un roman pe un caiet studentesc. [...] La 16 ani eram lăudată pentru niște versuri de cei de la Cenaclul de Luni. Dar la poezia adevărată am ajuns, de fapt, după 18 ani. Dar senzația că poți să-i faci, prin scris, pe oameni să fie mai buni (mai buni și cu tine!) o avusesem devreme, de pe la 8 ani, când

citeam compuneri pentru colegi la ora de română. Reușeam să-i emoționez chiar și pe cei răi. Emoția lor mă emoționa. Era...magie! Magia asta mă ține legată de literatură, nimic altceva!” ■ Ioan Es. Pop: „Cât timp am trăit în paradisul lecturilor inocente, adică până pe la 12 ani, am fost atât de subjugat de cărțile altora, încât nu mi-am pus problema de a scrie eu însumi. [...] Abia după aceea l-am auzit pe Ioan Es. Pop. S-a întâmplat pe când aveam 25 sau 26 de ani.” ■ Sorin Gherguț: „Primul meu poem propriu de care-mi aduc aminte l-am scris bolnav, la pat, cu febră mare – le-am cerut părinților un pix și hârtie. [...] Apoi, prin clasele a VII-a – a VIII-a, poeme scrise pe ciorne de la lucrările de control de la matematică au ajuns la profesor, care îmi era diriginte. A avut o atitudine încurajatoare. Printre poemele citite de el a fost unul intitulat «Copacul care nu mai vrea să moară». M-a întrebat, complice-subversiv, «cine e copacul ăla?». Evident că nu-mi trecuseră prin minte subtexte politice, dar ideea mi-a surâs. Erau vremurile în care, în orice text, și nimica mișca.” ■ Radu Pavel Gheo: „Nu puteam să devin decât scriitor sau grafoman. De cum am descoperit cărțile, am vrut să fac și eu ceva: să scriu, să povestesc, să imaginez ceva ce n-a mai fost. Caz clar de vocație. [...] Iată, în romanul *Noapte bună, copii!*, am introdus o însăilare SF de-a mea de când eram în gimnaziu, fiindcă aveam nevoie de un text scris de un copil – unul cât mai autentic, nu contrafăcut. Atunci când l-am scris (prin 1978-1980), habar n-aveam că o să fie și primul meu text care o să ajungă într-un volum.” ■ Florin Lăzărescu: „Până la facultate, am fost un cititor atât de pasionat încât nu m-am gândit serios să scriu literatură. Am început să o fac din joacă, de dragul atmosferei senzaționale de la un cenaclu studentesc, Outopos, pe care îl înființasem împreună cu câțiva prieteni. [...] Am scris prima povestire cumva provocat de Lucian Dan Teodorovici, care era prozatorul «oficial» al grupului nostru. Chiar m-a surprins când cei din jur au apreciat-o. [...] Am scris cartea de debut și mi-am dat seama că, indiferent de ce o să ajung să fac ca să trăiesc, voi trăi ca să scriu.” ■ Ștefan Peca: „Știu că am început să scriu poezie într-o zi când am fugit de-acasă (și de la școală). [...] Dar mai serios m-am apucat în clasa a IX-a. Prin martie 1998 am scris primul capitol al unui roman.”

15 septembrie

[„**Luceafărul de dimineată**”, nr. 35 (953)] D.T.C. semnează pagina dedicată „vieții culturale”. În cadrul acesteia Ion Beldeanu, directorul publicației «Bucovina literară» timp de 20 de ani, explică situația îndepărtării sale din funcție și, implicit, a desființării revistei. Aflăm și că ultimul număr (170) al revistei «Porto-Franco», editată de Societatea Scriitorilor „C. Negri”, propune „unele lucruri interesante, altele discutabile. [...] Ca multe reviste scoase în provincie, suferă însă la capitolul critică literară. [...] O «scrisoare deschisă», semnată de un grup de 17 scriitori și intelectuali, [...] solicită «urgenta ueni clarificări autorizate a cazului Cezar Ivănescu, validată prin prezentarea și publicarea elementelor doveditoare» în legătură cu acuzația de colaborare a poetului cu Securitatea.

Cam patetică pe alocuri, «Scrisoarea» se arată totuși nu numai binevenită, dar ne reamintește și un fapt stupefiant, acela că «din cei 11 membri CNSAS unul singur (Mircea Dinescu, aflat la Paris în acea perioadă!) afirmă existența verdictului de colaborare cu fosta Securitate și cunoaște exact data ședinței». Pe bună dreptate, așadar, autorii «Scrisorii» vin cu o cerere oportună și de bun simț la care subscriem: «În lipsa oricărui document oficial care să probeze temeiul acestei acuzații și având în vedere că mediatizarea ei necontrolată a avut consecințe dintre cele mai grave, nu putem decât să o considerăm calomnioasă și să solicităm instituțiilor abilitate să facă lumină în acest caz». Ca mai întotdeauna, «Magazine littéraire» propune în «dosarul» său de număr (în acest caz lunile iulie-august) o temă nu numai incitantă la culme, dar și cu multe răsfrângeri și ecouri, și nu numai în filosofie, ci și în literatură. ■ Privitor la volumul Ileanei Mălăncioiu, *Exerciții de supraviețuire* (Polirom, 2010), Dan Cristea remarcă: „precizările și comentariile făcută de poetă pe marginea volumelor sale de poeme sau a contextului în care au apărut sunt, de cele mai multe ori, de o importanță majoră pentru exegeza critică.” ■ Sunt publicate versuri de Robert Șerban, Gellu Dorian. De asemenea, H.G. (Horia Gârbea?) semnalează un debut de excepție: „Un talent aparte a fost descoperit! Nume și prenume: Rădulescu Cătălin. Data și locul nașterii: 19 septembrie 1967, București. În fara unor postări pe internet nu a publicat încă nimic și deci această pagină constituie debutul său publicistic. Cătălin Rădulescu este un prozator adevărat, cu registru tematic larg și abilitate a scrisului, autorul unui mare număr de povestiri și al unei excelente nuvele «Marotele», prea lungă pentru o revistă. Cred că debutul în volum ar fi binevenit pentru autor și cititori.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Provizorat* (Polirom): „Ceea ce dă consistență textului este, dincolo de complexitatea situației și a personajelor, stilul excelent al Gabrielei Adameșteanu, simțul ei ieșit din comun al observației detaliilor și arta replicii și a monologului vorbit sau interior, pe care le dezvoltă personajele. [...] Nu e ușor de evaluat, de altfel, dacă *Provizorat* nu va lua, în opera Gabrielei Adameșteanu, locul de frunte al memorabilei *Dimineți...* din 1984.” ■ *Poezia antiutopică – o antologie a douămiismului poetic românesc* (Ed. Paralela 45). „Găsesc, totuși, demersului întreprins de D. D. Marin o dublă utilitate: el oferă publicului (acela puțin, desigur, al poeziei) niște mostre relevante de ceea ce este douămiismul. Circulația extrem de restrânsă a volumelor e, altfel, parțial compensată de această sinteză. Apoi, antologia sa este o provocare pentru alții, ca și pentru sine, de a realiza una fie mai cuprinzătoare, fie cu o selecție mai severă și mai riguros fundamentată teoretic. Cu bune și rele, antologia există.” ■ *Epistole către Hefaiistos* (Ed. CD Press): „După a cincea epistolă în metru identic, simți cum sunetul mereu același și succesiunea imuabilă a rimelor îți bat în cap ca niște ciocane sau ca un tam-tam, anesteziind totul.” ■ Lucian Perța publică obișnuitele parodii.

16 septembrie

[„Cultura”, nr. 36 (291)] Cosmin Borza scrie despre volumul lui Petru Cimpoeșu, *Firesc* (Polirom, 2010), ediția a II-a, revăzută: „Dacă mai era nevoie de încă o confirmare, și în această proză scriitorul băcăuan se dovedește un ex-centric în interiorul propriei generații, ba chiar, aș adăuga, ratările cele mai evidente din *Firesc* sunt tributare tocmai asumării unor mecanisme creatoare tipice autorilor anilor '80. Mai mult, modelele tematice și stilistice din acest roman par a fi cele șazeciste, iar distanța valorică față de scrierile postdecembriste se datorează în primul rând contextului socio-politic care făcea imposibilă abordarea unor problematici ce solicită prin excelență talentul de creator de lumi/ povestitor al lui Cimpoeșu.” ■ Iulia Mărgărit discută volumul publicat de Alexandru Niculescu, *Peregrinări universitare europene – și nu numai* (Ed. „Logos”, 2010): „Fără îndoială, avem în față o carte densă, de profil lingvistic, cu valoare documentar-instructivă, dublând bibliografia teoretică. [...] Și totuși, o carte tristă a unui bilanț autocritic, urmărind cititorul îndelung, după ultima filă, la gândul că «mergem împreună, toți pe același drum», dar, de multe ori, singuri, cât se poate de singuri.” ■ Nicolae Coande crede că, în *Cerc și punct* (Ed. Alfa, 2010), cea mai recentă plachetă de versuri semnată de Gheorghe Grigurcu, poezia „este aidoma unei umbre care se proiectează pe un zid dur până la a căpăta densitatea aceluia. Cu alte cuvinte, are fragilitatea umbrei în timp ce aparenta ei imaterialitate cuprinde în sine o tărie care o sortește duratei lungi.” ■ Eugen Simion publică a doua parte a articolului dedicat „debutului lui Preda”. ■ Constantin Coroiu mărturisește că „apariția la Fundația Națională pentru Știință și Artă, în colecția tip Pleiade, coordonată de academicianul Eugen Simion, a publicisticii lui G. Călinescu din perioada 1920-1947, în șase masive volume, mi-a adus aminte de o «Rotondă 13» de la Muzeul Literaturii Române din București – era anul 1975 – când cunoscutul gazetar ieșean Aurel Leon, mort în toamna anului 1996, după ce fusese mai bine de un deceniu decanul de vârstă al ziariștilor români, ne spunea: «Înainte de a fi scriitor și critic, Călinescu a fost un mare gazetar – prin temperament, prin combustie, prin nerv... Avea o vervă combativă ce-l făcea să pară uriaș.» ■ Rita Chirian subliniază că „despre Gabriela Măncu, surprinzător, s-a scris – oficial – destul de puțin, deși au trecut peste ea atât un tsunami internautic (care aducea aluviuni de plagiat și de ofensă personală), dar și o nominalizare la un important premiu național pentru debut. Volumul ei de debut, *Număr scame* (Vinea, 2009), conține totuși o poezie remarcabilă, dincolo de toate aceste «atacuri» intestinale, mai mult sau mai puțin regizate: versuri tăioase ca lama unui briceag mănuit de un copil, versuri candidе în pofida aparentelor trivialități pe care și le permite din când în când, versuri feminine și lascive care pornesc dintr-o identitate acută și parcă definitiv ultragiată. Dintr-o singură suflare, o poezie aerisită, autentică și minimalistă, pe care așa seamănă-o aerobicicii bizare din graffiti – intimă, intimistă, policromă, violentă, ilegală și concesivă până în ultimele consecințe.” ■ Recomandările revistei sunt: ■ Lucian Raicu, *O sută de scrisori din Paris* (Cartea

Românească, 2010), selecție de Livius Ciorcârlie, prefată de Vasile Popovici: „În 1986, Lucian Raicu pleca din România ceașistă și ajungea la Paris, unde – sfântă mână a destinului – constată că nu știe să facă altceva decât «să încropesc stângaci și nesigur de mine *ceva* [...] *despre literatură*».” Cine n-a ascultat *Scrisorile din Paris* ale lui Lucian Raicu la RFI (apărute, unele dintre ele, și în «România literară») îl poate urmări acum, vorbind despre Cioran, Ionesco, Voltaire, La Fontaine, Camus, Sartre, Aron, Barthes, Deleuze – și «despre literatura» *en chair et en os* – cu extraordinara sa empatie și cu indiscutabila relevanță a oricărui mare critic european.” (Teodora Dumitru) ■ Mihaela Ursa, *Scritopia* (Ed. Dacia XXI, 2010), ediția a II-a revăzută și adăugită: „După cinci ani de la prima ediție, *Scritopia* Mihaelei Ursa rămâne cea mai consistentă reflecție teoretică a ultimei generații de critici.” (Alex Goldiș) ■ Daniel Bănuțescu, *Ce bine e să fii Daniel Bănuțescu* (Ed. Cartea Românească, 2010): „De departe cel mai bun volum publicat în colecția *Poezie* a Editurii Cartea Românească. **P.S.:** Da, mai bun, chiar și decât antologia Ștefan Radof, ACEL «extraordinar poet» (Nicolae Manolescu).” (Mihai Iovănel) ■ Nikolai Nosov, *Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi* (Humanitas Junior, 2010), traducere de Nina Gafița: „Penultima oară când am citit-o mi s-a părut mai tare decât *Odiseea*. E adevărat că a trecut ceva vreme de atunci, dar asta e mai puțin relevant.” (Andrei Terian).

16 septembrie

[„**Dilema veche**”, nr. 344] Dosarul săptămânii poartă titlul „Euro-țiganiada”. ■ Marius Chivu scrie despre romanul semnat de Gabriela Adameșteanu, *Provizorat* (Polirom, 2010): „Roman masiv și cu o atmosferă pregnantă, admirabil ca miză politică, ambițios deopotrivă prin construcție și prin încercarea de a transgresa epocile istorice și de a «recupera» două-trei generații de personaje, *Provizorat* nu reușește, din păcate, ca în cele 450 de pagini ale sale să ofere nici măcar un singur episod memorabil. Mă tem că interesul lui rezidă mai mult în latura politică, decât în cea literară. Spune mult, dar o face destul de plicticos.” ■ Revista apare împreună cu un nou supliment „Dilematix”.

16 septembrie

[„**Observator cultural**”, nr. 284 (542)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Sâmbătă, de la ora 16.00, în cadrul Zilelor Bucureștiului va avea loc, în rotunda Muzeului Național al Literaturii Române, un recital de poezie și jazz cu: Ion Mureșan, Traian T. Coșovei, Ioan Es. Pop, Teodor Dună, Stoian G. Bogdan. Muzica: Mircea Tiberian și Nadia Trohin. Prezintă Cosmin Perța.” ■ „În perioada 15-25 septembrie se desfășoară, la Berlin, Festivalul Internațional de Literatură, dedicat, anul acesta, literaturii est-europene. Timp de zece zile, 270 de scriitori și critici renumiți din toată lumea se adună pentru a susține lecturi și discuții publice și pentru a readuce în atenție peisajul cultural și politic al țărilor din care provin. [...] Pe lângă Filip Florian și Ștefania Mihalache, invitați oficiali ai

Festivalului, Institutul Cultural Român «Titu Maiorescu» din Berlin completează prezența românească din festival prin organizarea și a altor lecturi publice cu Radu Aldulescu, Matei Florian, T.O. Bobe și Svetlana Cârstea. Lecturile vor avea loc atât în locații publice foarte cunoscute, precum Haus der Kulturen der Welt, Teatrul Schaubühne, Teatrul German, Fundația Brandenburger Tor, cât și în cafenele literare, accesibile publicului larg, sub motto-ul «Îngeri, mizerie, dragoste – Literatura română actuală». În încheierea festivalului vor cânta Ada Milea și Roman Chiciuc.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru crede că „A spune despre Livius Ciocârlie că este atipic sau inclasificabil e prea puțin. Imprevizibil în asociații și răsturnări de sens, Livius Ciocârlie rămîne mereu fermecător, pentru oricine poate aprecia spectacolul ideilor laconic răsucite. Deși, deschizându-i cărțile (în care realitatea și (auto)ficțiunea merg de minune una pe urmele celeilalte și, din când în când, se mai și calcă pe picioare), te aștepti să găsești ceva la care, evident, nu te aștepti, Livius Ciocârlie reușește să surprindă, în ciuda prevederilor calculat asumate. [...] Prin volumul *Cu fața la perete* [Cartea Românească, 2010], Livius Ciocârlie mai scrie o pagină din «cartea fără sfârșit» în care se joacă serios «de-a contabilitatea existențială» (cum plastic punea diagnosticul Mircea Mihăieș).” ■ Daniel Cristea-Enache observă că „Întâia preocupare a lui Livius Ciocârlie, în *Cartea cu fleacuri* [Editura Paralela 45, 2010], este să-și construiască, să-și facă personajul: el însuși. Savantul distrat din atâtea comedii intră aici în halatul și în papucii scriitorului aiurit, depășit de complexitatea tehnicităților gospodărești. Peste domiciliul bucureștean, ales în urmă cu opt ani, stăpânește și veghează binecuvântata T, «doamna T», cum o răsfăță intertextual soțul ei extrem de mulțumit cu un rol de figurant casnic. Câteodată, el se precipită în direcția contrară de a pune mâna, a căra sau a (*horribile dictu!*) repara ceva; însă cum rezultatul acestor admirabile eforturi nu este cel așteptat, improvizatului gospodar se vede însoțit, cu grijă, până la ușa propriului birou și izolat acolo, să facă ce-o vrea, în timp ce restul casei răsună de bocăniturile profesioniste ale meșterilor. Dincolo de turnura comic-bulevardieră a rolului, adevărul e că Livius Ciocârlie, ca orice scriitor autentic, se simte cel mai bine în «mâzga» și în lăncezeala solitudinii.” ■ Irina Georgescu subliniază că, în „volumul de versuri *Monstrul fericit* [Editura Cartier, 2009], focalizarea senzațiilor are menirea de a ne intriga și bucura deopotrivă. Poate nu cea mai bună carte de poezie din ultima vreme, dar cu siguranță cea mai sinceră, la limita cu confesiunea neverosimilă. Dusă până la paroxism, exaltarea se transformă în luciditate necruțătoare. Printr-o ușoară amnezie la care doar cei fericiți pot participa, poemele lui Radu Vancu se lichefiază și se distilează treptat. [...] Fără arderi inutile, poemele se recompun din molecule etilice, în urma cărora rămân reziduuri fine. De fapt, o peliculă subțire din care să ne dăm seama că citim texte și că nu suntem personaje ale odiseii lui Radu Vancu. [...] *Monstrul fericit* este una dintre cărțile în care mărcile livrești rezistă în fața bețiilor, a alcoolurilor tari și a mahnurii.” ■ Rodica Grigore recenziază cartea scrisă de Naghib Mahfuz, *O mie și una de nopți și zile* (Humanitas Fiction, 2009), traducere

de Mihai Pătru. ■ Bogdan Crețu își începe articolul printr-un paradox: „După ce critici precum Dumitru Micu, Ion Rotaru, Marian Popa, Alex Ștefănescu, Nicolae Manolescu au publicat, în ultimii ani, istorii ale literaturii care au stârnit interminabile discuții, genul pare a fi intrat într-o eclipsă din care nu cred că va mai ieși. Eu unul cred (și am și scris, acum un an și ceva) că tentativa eșuată a lui Manolescu marchează declinul unui gen care își păstrase, în cultura noastră, o anacronică autoritate. Atunci când va mai fi folosit, acest titlu va acoperi lucrări cu un asumat caracter didactic, de uz școlar, așa cum, de altfel, s-a și impus el prin secolul al XIX-lea. Este exact și statutul pe care i-l atribuie Manuela Tănăsescu sintezei sale intitulate *O istorie a literaturii române*. Ea se adresează, prioritar, celor tineri, elevilor, studenților care vor să cunoască începuturile literaturii române. Nu avem de a face, prin urmare, cu o operă de erudiție, care să meargă la documente, să descifreze manuscrise, să descopere noi autori sau măcar să reevalueze alții intrați, prin tradiție, în canon. Ocupându-se de literatura veche, cartea Manuelei Tănăsescu nu stă (și nici nu are pretenția) lângă lucrări fundamentale în domeniu, semnate de Nicolae Iorga ori Nicolae Cartoian. [...] Încheind lectura lucrării, rămân cu un regret: autoarea a ratat o carte care ar fi putut fi de referință. Dacă ar fi pornit de la o documentare mai laborioasă, dacă nu ar fi evitat salahoria necesară unei sinteze de substanță, în fine, dacă ar fi vizitat textele la sursă și ar fi adâncit unele capitole (cel despre cărțile populare mi s-a părut nemeritat de superficial), dacă ar mai fi ținut în frâu și mai vechea pornire către metaforele necontrolate, cartea Manuelei Tănăsescu ar fi avut șanse să devină un titlu obligatoriu. Așa, ea ține cu brio locul unui ghid competent, coerent asupra vechii noastre istorii și culturi, privite în oglindă. Oricum, această primă parte a *Istoriei literaturii române* semnate de Manuela Tănăsescu este, în special pentru publicul novice căruia i se adresează franc, un instrument cât se poate de necesar. Istoria literaturii s-a întors, iată, la ceea ce a fost inițial: ea a devenit un instrument didactic, un fel de manual, fără pretenții de opera magna.” ■ Paul Cernat consideră că, „Privit superficial, eseul lui Christian Crăciun «despre timp și imagine în Memento mori» poate fi expediat, comod, ca «încă o carte despre Eminescu», încă una trasă de păr din moment ce este centrată, deliberat, pe hermeneutica unui singur poem, fie el și *pars pro toto*. Cu atât mai mult cu cât autorul (n. 1953), profesor de literatură la Moreni și eseist sobru, dar fără izbânzi notabile, trece drept o prezență marginală; atâta câtă e, vizibilitatea publică și-o datorează unui vechi și statornic prieten, Dan C. Mihăilescu... Dacă trecem însă înțelegători peste unele imperfecțiuni tehnice ale volumului (citate excesive, inutile sau redundante în prima parte, ici-acolo – adjective emfaticе și calificări naiv-superlative) produse probabil de entuziasmul implicării, precum și peste unele afirmații/evaluări cam diletante din capitolul final, prea marcat publicistic (Anxietatea Eminescu) rămânem cu o impresie de ansamblu cel puțin onorabilă. [...] Judecată prin prisma eminescologiei, cartea e vulnerabilă în anumite puncte – nu în cele esențiale, din fericire. Dar Christian Crăciun nu e un expert eminescolog. Volumul

său – «eseistic», dar substanțial și sistematic – ar fi avut de câștigat în absența unor justificări finale. Aici, în acest capitol cu reverberații din Harold Bloom, autorul devine pe cât de combativ, pe atât de nesigur, rebarbativ și nu o dată clișeistic, dând note proaste la grămadă unei noi exegeze pe care nu pare să o cunoască foarte bine și contrazicându-se rapid prin exemple care-i infirmă pesimismul și viziunea simplificator-maniheistă. [...] Nu intru în detalii – exemple discutabile s-ar mai găsi, după cum s-ar găsi, în același capitol final, și destule secvențe bine țintite (bunăoară, când autorul îi contrează pe cei ce văd, peiorativ, în Eminescu, un poet «de secol XIX»: «dar Baudelaire nu e tot un poet de secol XIX?»). Rămân cu senzația că unele pagini ar fi trebuit «periate», spre binele ansamblului. Pe de altă parte, «bilele albe» sunt evident precumpănitoare. Orientată către explorarea continentului ascuns al gândirii poetice eminesciene, cartea este una proaspătă, substanțială, plină de idei și, foarte important, propune o viziune interpretativă coerentă și fertilă, de care va trebui să se țină seama îndeosebi în rediscutarea marilor poeme vizionare ale lui Eminescu.” ■ Geo Șerban își amintește că „Pe unde apărea, în redacții, la ocazionale reuniuni scriitoricești, Ion Biberi se remarcă imediat prin comportamentul extrem de protocolar. Era politețea întruchipată. Păstra aceeași deferență față de confrății de generație, intrați în viața literară în anii premergători lui 1930, ca și față de noi, veniții pe lume tocmai în acel an. Puteai crede, la început, că e un mod de a stabili oarecare distanță protectoare, tactica personală de a evita familiarismul inoportun. Dar imediat ieșea la iveală firea sa comunicativă, plăcerea de a conversa.” ■ Ioana Paverman discută cartea semnată de Hannah Arendt, *Făgăduința politicii* (Humanitas, 2010), cuvânt înainte de Jerome Kohn, traducere de Mihaela Bidilica-Vasilache. ■ Bogdan Suceavă povestește cum „zilele trecute, s-a întâmplat ca o tânără autoare să-mi scrie pe Facebook și să mă întrebe cum mi se par textele ei. Mesajul includea o referință la o pagină de blog pe care nu o mai văzusem. Au fost câțiva ani, între 2000 și 2005, când am citit multe texte, în perioada când pregăteam pentru editare publicația virtuală *Respiro*, al cărui apogeu a fost atins prin editarea *Antologiei Respiro*, apărute la Editura Dacia în toamna lui 2003. Pe vremea aceea, citeam până noaptea târziu textele propuse pentru secțiunea de proză de la *Respiro*. Mi-am luat munca editorială foarte în serios. Era acea perioadă istorică nefastă, când literatura română contemporană nu era tocmai favorita editorilor și a publicului. Munceam cu sentimentul că umplem un spațiu gol, că e nevoie de noi. [...] Am început să citesc. Era o colecție de poeme, urmată de proză scurtă, toate textele fiind impregnate de un lirism peste care nu trecuse vreodată un ochi critic sau autocritic. În primul rând, e foarte bine că exista la autoare un interes pentru literatură și că era evident un oarecare instinct în a identifica subiectele cu potențial literar (absența acestui dar fiind o boală incurabilă). Era clar că ea nu frecventa un cenaclu (mai există oare acest tip de interacțiune, plin de calități, în vremurile noastre?) și că textele ei abundau în epitete ale căror tușe erau atât de apăsate încât distonau. M-am gândit că poate nu știa.

Ce să fac oare? Să-i spun, să nu-i spun? [...] Am ales să-i spun, dar să folosesc toată diplomația internautică de care sunt în stare. Din fericire, a primit cu interes gândurile mele. I-am scris că ar trebui parcurs întreg instrumentarul de cărți de bază pe care trebuie să le citească orice tânăr interesat de literatură, indiferent de studiile pe care le urmează. Cred că ar trebui început cu *Poetica* lui Aristotel [...] Apoi ar trebui citită neapărat *Nașterea tragediei* de F. Nietzsche, urmată de *Teoria râsului* de Henri Bergson (alăturarea lor e sugerată de N. Kazantzakis, de la care trebuie citit neapărat Raport către El Greco). Cred că *Scrisori către un tânăr romancier* și *Orgia continuă* ale lui Mario Vargas Llosa sunt de același calibru și sunt esențiale pentru oricine vrea să învețe meseria scrisului. Foarte importantă mi se pare *On writing* de Stephen King (publicată sub titlul *Misterul regelui*, la Editura Nemira, în 2007, în traducerea lui Mircea Pricăjan). Nu în ultimul rând, mi-am îngăduit să-i recomand *Hand to mouth* a lui Paul Auster, pentru că e imposibil ca, citind-o, să nu-ți pui problema raportului tău personal cu textul scris. [...] Indiferent cât de multe lucruri merg imprecis și aproximativ în jurul nostru, nu ne putem permite să scriem texte în care să nu nuanțăm inteligent. Înțelegem noi că locul textelor se mută în blogosferă, dar nici măcar acolo nu cred că ne putem permite să ratăm epitele. Parcă ar fi păcat ca, din câteva mii de ani de experiență în interacțiunea noastră cu textul scris, să nu rămână și un pic de artă în a opera pe nervura frazelor.” ■ Ștefan Dorondel atrage atenția asupra unei noi fraude în mediul academic românesc. aflăm că „de curând, a apărut la editura bucureșteană Vestala o carte ce se intitulează *Rudarii – o enigmă balcanică* și care se dorește o etnologie a unei fascinante populații sud-est europene. Cartea este semnată de Armand Guță, cercetător al Institutului de Etnografie și Folclor al Academiei Române. [...] Volumul *Rudarii*... este un fel de compilație de surse diferite referitoare la rudari. Dar nici măcar în această calitate nu este un volum util, din pricina greșelilor repetate de trimiteri bibliografice, omisiunilor unor titluri, erorilor în ceea ce privește titlul referinței. De multe ori, nu se știe dacă este vorba despre comentariul autorului sau sunt preluate părți din lucrările citate. Atunci când totuși autorul pune ghilimele la citate, acestea ocupă jumătăți de pagini sau chiar pagini întregi. Situația este compromițătoare nu atât datorită volumului ca atare – hârtia suportă tăcută multe –, ci din pricina faptului că autorul este cercetător la un institut al Academiei Române, Institutul de Etnografie și Folclor. Cartea s-ar vrea, de aceea, o publicație de nivel academic. Din păcate, din cauza numeroaselor erori de construcție și metodologie, ca și a situațiilor care obliterează etica profesională, nu este. Astfel, ceea ce s-a dorit a fi «primul corpus internațional de opinii, imperios necesar a fi parcurs înaintea emiterii oricăror ipoteze privitoare la originea rudarilor» – conform cu amabila, dar neinspirată formulă a lui Ioan Oprișan, cunoscut etnograf român – nu este decât o imensă fraudă intelectuală.” ■ Riri Sylvia Manor prezintă cititorilor ultimul episod din saga traducerii cărții *Fram, ursul polar* în limba ebraică: „Mă reîntorc la întrebarea retorică: i se cuvine lui Cezar Petrescu – scriitor român – așa o «re-ucidere»?

Acum, în încheiere, stimată doamna Cofcinski, haideți să vedem și punctele comune dintre noi. Ambele dorim, *sper*, binele și faima literaturii române. A trecut timpul dușmanilor de clasă. Uitați ce vă propun, în concluzie: economisiți drepturile noastre – al meu și al lui Ella Blass – ca traducătoare. Puneți deoparte și cheltuiala de a tipări o carte plină de greșeli de ebraică, într-o țară unde limba ebraică și literele ebraice nu sunt pe toate drumurile. Economisiți depozitarea cărților neutilizabile aici, precum și transportarea a 700 de cărți în Israel. Cu numai o parte din aceste economii veți putea să vă permiteți să veniți în întâmpinarea editurii israeliene și să acceptați imediat condițiile lor, condiții în care ei colaborează cu alte țări. Câteodată, ca să promovezi cultura română peste hotare, trebuie să îți dai seama că există valori peste interesele financiare. Noi nu vrem bani pentru traducere. Îl vrem pe Fram, editat, redactat bine și difuzat peste tot în Israel.” ■ Luminița Voinea-Răuț relatează de la întâlnirea organizată de Colegiul european al traducătorilor: „O dată pe săptămână – miercurea –, în toate cele patru săptămâni cât am stat în Straelen, se organiza celebra Schnäppchen-Markt. Organizatorii, vânzătorii și clienții acestei piețe, desfășurate *ad-hoc* în centrul orașului și în zona bisericii erau copiii! Copii cu vârste cuprinse între 5 și 15 ani. Camera mea era la parter; de pe geam îi vedeam sosind ca niște mici armate, gălăgioase, dar ordonate; își așezau mai întâi scăunelele, apoi întindeau păturile direct pe asfalt și abia apoi, meticulos, aranjau marfa. Adulții n-aveau ce căuta. Era o piață în care copiii deprindeau primele reguli ale cererii și ofertei, un abecedar al capitalismului. Nu existau chitanțe, prețul era negociabil, iar copiii învățau să mai renunțe la preț, ca să se umple, cumva-cumva, pușculița. Ce vindeau? În primul rând, cărți – cărțile lor din prima copilărie sau cărți de școală –, apoi jucării, care erau într-o stare perfectă, mai rar haine. Oricum, erau extrem de serioși, vânzarea începea la ora 8 și se isprăvea la ora 14. Spun că erau serioși nu doar prin felul în care te priveau, cum te ademeneau cu marfa, cum știau să dea restul, făcând un calcul corect, chiar dacă era vorba de o mogâldeăță care încă nu ajunsese la școală, ci și datorită unui lucru extrem de important: corectitudinea. [...] Și o să vă dau un exemplu. Când am ieșit din casă, văd doi puști: unul avea vreo 7 ani, celălalt cel mult 8. Stăteau în fața Colegiului Traducătorilor – pe trotuar –, chiar pe obiectele pe care ar fi trebuit să le vândă. Se vedea clar că părăsiseră piața cu chilipiruri. Erau atât de triști, încât n-am rezistat și m-am apropiat de ei și i-am întrebat: ce-i cu voi aici? Nu vă mai vindeți lucrurile? Nu, mi-au răspuns amândoi într-un glăscior, nu, fiindcă nu corespundem. Nu înțelegeam, și pace. Cum adică «nu corespundeți»? Întreb eu mirată din cale-afară. Cine a zis asta? Noi, au răspuns ei, noi am hotărât că nu corespundem. Și de ce, mă rog, nu corespundeți?, am revenit eu insistând. Fiindcă pe o carte de-a noastră e o pată mare, nu putem s-o vindem. Am cerut cartea, am văzut pata, nu era mare și chiar se putea șterge și am vrut să știu: pentru atâta lucru plecați? Ei și-au plecat privirea în jos și au șoptit: da, ar fi trebuit să vedem pata de acasă. Vă cumpăr eu cartea, am zis hotărâtă, întoarceți-vă în piață, dacă doar din cauza ei ați plecat!

O cumpărați, chiar dacă nu corespunde??, m-au mai întrebat ei uluiți și, abia după ce s-au văzut cu monedele în pușculiță, au zâmbit cu toată gura și, fericiți, au zbughit-o înapoi, în Schnäppchen-Markt. M-am gândit la educația pe care o primesc acești copii în Germania și, îngândurată, am plecat și eu... [...] Nu pot încheia aceste impresii de călătorie fără o remarcă. O jurnalistă de la radio mă întreba, zilele trecute, cum aş încuraja eu un tânăr să devină traducător de literatură. Pe lângă sfaturile obișnuite – structură de om generos, pasiune, răbdare, dragoste de lectură –, i-aş recomanda să traducă pentru ca, într-o bună zi, să poată ajunge să lucreze într-un spațiu ideal, numit STRAELEN!” ■ Liviu Ornea scrie despre nou lansatul grup CriticAtac: „Dincolo de repulsia pe care o am față de apariția cuvântului «atac» în titlu, nu mi-e clar, din manifestul pe care l-am citit, ce își propun semnatarii (Vasile Ernu, Mihai Iovănel, Costi Rogozanu, Ciprian Șiualea) să facă, în afară de ceea ce fac deja, adică să scrie și să publice în presa scrisă și pe bloguri. Oricum, e bine că nu toți sunt mizantropi și că unii încearcă să facă ceva, nu doar să stea pe margine. Dar, dacă vor să strângă laolaltă oameni neînregimentați, capabili să gândească critic și, poate, să aducă un suflu nou, să însușească o societate civilă aflată în letargie sau să coaguleze una nouă, le-aș sugera să încerce să atragă și intelectualitatea tehnică. Există și medici care gândesc, și ingineri care citesc, și fizicieni și matematicieni, ba chiar și economiști. Societate civilă numai cu umaniști nu se poate.” ■ Michael Haulică recunoaște: „Când intri în casa cuiva, o parte a timpului ți-o petreci studiind biblioteca (cred că nu e un gest tocmai frumos, dar asta e, se întâmplă, e o chestie spontană, n-ai ce face, n-ai cum te împotrivi), adică făcând o comparație cu a ta, căutând eventuale titluri pe care tu nu le ai, de-astea. Ei, când intri în casa cuiva care are o bibliotecă în limba engleză, tot ce înseamnă bună-creștere, etichetă etc. se duce naibii și, dacă mai e vorba și de prieteni, în casele cărora îți sunt permise mult mai multe lucruri, partea cu studiatul bibliotecii devine unul dintre punctele principale din program. Nu știu cum o fi când e vorba despre *mainstream*, despre literatură în general. Dar când e vorba despre un gen, despre nișă... Aici vizitatorul se află în habitatul obișnuit, aici știi despre tot ce vezi, știi că autorul X a scos acele cărți pe care-ți pică privirile, pentru că ai citit despre ele, știi că au luat nu-știu-ce premii, chiar dacă autorului respectiv nu i-a fost tradusă încă nicio carte (poate vreo povestire, două să-i fi apărut prin vreo antologie sau în vreo revistă).

E minunat să poți vedea cărți despre care doar ai cunoștință, să le admiri coperta întreagă, să le poți ține în mână, să știi că acel obiect i-a adus autorului premiile care l-au făcut celebru, că acel obiect este căutat de editori – sau ți-ai dori să fie căutat – când aceștia se hotărăsc să-l arunce pe respectivul autor pe piața românească... Nu mai vorbesc despre intensitatea acestui sentiment când e vorba despre un nume greu al literaturii F&SF mondiale și despre edițiile mai deosebite ale cărților lui.”

17 septembrie

[**România literară**, nr. 35] Poemul săptămânii îi aparține lui Ioan Moldovan.

■ Carmen Mușat crede că „centrele de influență” se află „între iluzie și obsesie”: „Tocmai de aceea multiplicarea «centrelor de influență» e o condiție *sine qua non* a normalității (și a normalizării) vieții culturale. Deși sunt convinsă de necesitatea unei acțiuni culturale susținute și eficiente, nu-mi fac iluzia că o echipă de critici literari, fie ei și cei mai buni ai momentului, poate influența definitiv configurația canonului literar. [...] pe termen lung, valoarea sau nonvaloarea se decantează în afara redacțiilor literare, la judecata de apoi a cititorilor. [...] Cultura e un domeniu cu multe necunoscute, dintre care, desigur, publicul receptor este cea mai importantă. Aș îndrăzni chiar să spun că vremea cenaclurilor literare și a revistelor de direcție a apus, câtă vreme editurile mari, prin toate acțiunile de PR și marketing, pot și, de cele mai multe ori, reușesc să impună un autor, un titlu și chiar, mai rar, e drept, o direcție. La fel se întâmplă cu premiile literare, cu atât mai prestigioase și apte să impună valori cu cât componența juriului și palmaresul edițiilor precedente sunt mai convingătoare. Altfel spus, capacitatea de a influența viața culturală depinde, în mare măsură, de capitalul simbolic al celor ce se încumetă la o astfel de aventură. [...] Mi s-ar părea firesc ca, în pofida divergențelor - absolut necesare - să învățăm să colaborăm (reviste culturale, edituri, institute culturale) pentru a forma un public, național, dar și internațional, capabil să aprecieze eforturile noastre de a oferi produse culturale de calitate. În definitiv, poate că participarea la acest dialog cultural internațional e un aspect mult mai important, cred, decât preocuparea pentru instaurarea și menținerea unor «centre de influență» locale. Abia concentrarea exclusivă asupra supremației în acest domeniu ar fi o dovadă de provincialism. Nu ascund că mi-aș dori ca Bucureștiul sau oricare alt oraș din țară să devină un «centru de influență» cel puțin european, așa cum s-a întâmplat, pentru scurt timp, în perioada interbelică.

■ În editorialul său, Ioana Pârvulescu ajunge la următoarea concluzie: „Poezia mare și umbra sunt, după cât se vede, de nedespărțit.”

■ Din pagina de recenzii aflăm despre următoarele cărți:

■ *Memorii. Vederi din Prepeleac* (Cartea Românească, 2010) despre care Gabriela Gheorghișor face următoarea precizare: „Pentru că trebuia să poarte un nume, Constantin Țoiu le-a spus *Memorii*. De data aceasta, nici din când în când, nici întârziate, însă cu un subtitlu ce trimite direct la textele de publicistică literară, marca «Prepeleac», publicate, număr de număr, în «România literară». Mențiune necesară care lipsește din carte. Ca și volumele anterioare, și cel de-al cincilea, eterogen, dar compartimentat, seamănă cu scrinul unui arhivar sentimental, în sertarele căruia s-au adunat tot felul de amintiri și de mărunțișuri prețioase. [...] Tabletele lui Constantin Țoiu îl revelează nu doar pe admiratorul de artă sau pe scriitorul pasionat de istorie, ci și pe observatorul de oameni și de mentalități, iute vărsătoriu de flăcări persiflante când vine vorba, de exemplu, de politicienii români. [...] *Memorii* cu sare și piper.”

■ *Revoluția radiată. O critica a conceptului de „postmodernism” dinspre*

înțelegerea plurală și deschisă a culturii burgheze, apărută la Editura Universității „Transilvania”, despre al cărei autor Antonio Patraș crede că este un „cărturar cu un prestigiu consolidat în breaslă datorită studiilor sale inteligente și docte, dolda de idei «revoluționare» care au pus pe jar provinciala noastră comunitate academică, Caius Dobrescu s-a dovedit a fi încă de la debut un scriitor cu totul neobișnuit, atins de demonul experimentului și al jocului pe muchie de cuțit. Cât privește opțiunile ideologice și politice, universitarul brașovean și-a afirmat fără echivoc, indiferent de circumstanțe, crezul liberal, individualist, raționalist, manifestat adesea în forma unui anticomunism radical și ireductibil, dar și printr-o atitudine critică față de gestionarea frauduloasă a trecutului de către «elitele» neoconservatoare. Și tot de dragul libertății neîngrădite a spiritului, el și-a impus singur niște exigențe tot mai provocatoare, astfel încât nici una dintre cărțile sale nu seamănă cu cealaltă, fie că vorbim de studiile academice, fie de literatura propriu-zisă. [...] Cartea lui Caius Dobrescu nu e doar unul dintre cele importante studii despre postmodernism din bibliografia românească, ci și un puternic antidot împotriva lenei de a gândi.” ■ *Între oglinzi paralele. Publicistică* (1998-2009) de Gheorghe Săsărman, volum apărut în 2010 la Editura Casa Cărții de Știință pe care Ion Pop îl discută în următorii termeni: „Evantaiul tematic stă sub un ochi exersat de «reporter» și analist, de comentator avizat al unor evenimente culturale semnificative, ori de «privitor» sensibil la spectacolul vieții cotidiene. [...] Pe scurt, — o carte incitantă și instructivă, scrisă exigent, cu o privire limpede și echilibrată asupra numeroaselor probleme ale lumii de azi.” ■ *Poeme* (Ed. Bumar, Colecția «Poeți români contemporani», 2010) despre care Iulia Iarca face următoarea observație: „Când un poet nu își propune să scrie capodopere (lucru rarism!), s-ar putea să iasă niște texte frumoase. Acest lucru se întâmplă cu volumul lui Ciprian Măceșaru. Scrise fără aplomb, cu un stil limpede, poemele creează — cele mai multe dintre ele — un flux odihnitor pentru mintea și ochii cititorului. Iar aceasta pentru că Măceșaru îmbină într-un mod potrivit sinceritatea tonului cu mijloacele inteligente ale unei poezii conștiente. Felul în care imaginile sunt așezate în fața cititorului este pur și simplu politicos: nu îl ofensează cu detalii inutile, nu îl bruschează cu ambiții ermetice. Apoi, exprimă o armonie interioară, în concordanță cu fireștile denivelări ale sensibilității poetice. [...] Este de salutat stilul onest cu care Ciprian Măceșaru își scrie poeziile. Deși nu se imaginează a fi un vârf masiv al poeziei tinere, reușește să se plaseze cu câteva capete deasupra celor care țin morțiș să se vadă astfel.” ■ Cosmin Ciotloș scrie despre *Ce bine e să fii Daniel Bănuțescu* (Ed. Cartea Românească, 2010), cartea „unui optzecist din anii nouăzeci”: „Pe Daniel Bănuțescu [...] îl individualizează mania de a-și instituționaliza nu numai eul, ci și personalitatea. Cu singura mențiune că, în lumea pe care o scrie, și care amestecă esteticul cu religiosul și cu biograficul în proporții egale, investițiile sunt de unică folosință. [...] În încercarea de a convinge că are adevărate fluxuri de viziuni mistice, Daniel Bănuțescu uită de necesitatea, laică, de a avea o viziune, atât, o viziune, poetică.

În primul volum, aceasta exista și era coerentă. În următoarele, începe să se dilueze, chiar dacă, desigur, imagini memorabile se pot culege și de acolo. Poezia lui e întotdeauna frapantă. Dar și, de prea multe ori, excesivă. Meritele globale sunt, la el, trase în jos de defecte parțiale. Că e un poet bun, foarte bun în unele pagini, nu se poate tăgădui. Că, pentru un poet bun, comite cam multe stângăcii, iarăși nu se poate pune la îndoială. [...] Căci, cu toate scăderile lor (pe care prezenta selecție le conservă), volumele lui Daniel Bănulescu conțin câteva dintre cele mai frumoase poeme ale (îmi asum întru totul afirmația) generației optzeci.”

■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Robert Șerban. ■ Sorin Lavric discută cartea lui Mirel Cană, *Diagnostic*, apărută în 2010 la Humanitas, cu un cuvânt înainte de prof. dr. Ionel C. Sinescu. ■ Alexandru Niculescu publică prima parte a articolului „Vianu și Vianu”, unde discută volumul memorialistic *Amor intelectualis. Romanul unei educații* (Polirom 2010), dintr-o „anumită nostalgică datorie de conștiință. Spre a depune o mărturie în plus care, oricât de tardivă ar fi ea, nu poate fi inutilă. [...] M-am socotit îndreptățit să citesc cu atenție «romanul» memorialistic pe care [Ion Vianu] l-a scris, în măsura în care momente, fapte și oameni care apar în paginile lui fac parte și din amintirile mele. Mai ales amintirea lui Tudor Vianu.” ■ Mihai Zamfir scrie despre drama istorică *Vlaicu-Vodă*: „Atipică prin formula literară adoptată, rămâne atipică și prin biografia scriitorului. Francez prin sânge și prin educație (tatăl său, medicul Carol Davila, venise în România de curând), francez prin primele sale încercări literare (nensemnalice), ca și prin aderența inițială la modernismul macedonskian (de sorginte tot franceză), Al. Davila execută o tardivă și surprinzătoare separare de latura sa paternă, pentru a-și revendica zgomotos latura maternă (mama lui aparținea unei vechi familii de mari boieri munteni). [...] Macedonskianul din tinerețe adoptă ulterior o ideologie naționalistă cu accente extremiste și devine, la maturitate, un gânditor mai apropiat de «Sămănătorul» decât de revistele simboliste. Dedicția așezată de el în fruntea dramei, text pompos și liricoid, este oferită memoriei mamei sale și valorează cât un manifest ideologic.” ■ Nicolae Scurtu publică câteva epistole necunoscute ale lui Nicolae Iorga. ■ Din preambulările sale „Prin anticariate”, Simona Vasilache scoate la lumină volumul publicat de Anton Pann „în 1853, când publică, la propria-i tipografie, *Năzdrăveniile lui Nastratin Hoge*”. La vreun secol și mai bine apare, la Junimea, în 1985, ediția ilustrată de Iser, contaminând modelul original cu ceva din viziunea lui Barbu, aceea a unui calic providențial, suficient sieși, pildă pătimitoare celorlalți.” ■ Gheorghe Grigurcu discută cartea lui Ștefan Melencu, *Elegiile toamnei* (Ed. Dacia, 2009): „Cărturar marcant al componentei (mai) tinere a «Școlii clujene», Ștefan Melencu propune un lirism delicat, eterat, precum o pauză a eforturilor intelectualului și într-un fel o compensare a lor.” ■ În traducerea lui Vali Florescu, este publicat un fragment din George Orwell, *Jurnalul unui culegător de hamei*, volum aflat în curs de apariție la Polirom. ■ Felicia Antip revine și-n acest număr asupra cărții scrise de jurnalistul american Donald Schorr, căruia, „după interviul

luat lui Gh. Gheorghiu-Dej și reportajul deranjant difuzat de CBS, i s-a interzis accesul în România până în 1969, când a venit împreună cu ceilalți ziariști americani acreditați să relateze despre vizita lui Nixon. În cartea *Staying Tuned - My Life in Journalism (Mereu pe fază - Viața mea în gazetărie)*, Washington Square Press, 2001, o evocă într-un singur paragraf. După ce spune că Nixon a fost încântat văzând mulțimile care l-au întâmpinat, Daniel Schorr semnalează o bizarie: câteva sute de studenți chinezi fuseseră îndepărtați din București ca să nu protesteze împotriva prezenței președintelui american, «o ironie, deoarece Nixon a trimis prin Ceaușescu ceea ce trebuie să fi fost probabil primul mesaj către Mao Tze Dun, care a dus la deschiderea spre China din 1972».

■ În „Ochiul Magic. Actualitatea” citim despre: ■ „Ce este un plagiat?”: „În «Intertext. Revistă științifică», nr. 1 -2, 2009, care apare la Chișinău, sub egida Universității Libere Internaționale și a Institutului de Cercetări Filologice și Interculturale din Republica Moldova, Pierre Morel publică un articol de aspect didactic despre plagiat. Interesul articolului ar fi putut să fie acela de a-i învăța pe studenți să știe ce este un plagiat și să aibă idee de consecințele juridice ale plagiatului. Din păcate, observațiile autorului sunt cel puțin ciudate, iar recomandările practice, naive și inaplicabile. O primă nedumerire este legată chiar de definiția din DEX (în versiune online) de la care pleacă autorul articolului: nu însușirea, integral sau parțial, a unei opere reprezintă un plagiat, ci însușirea, pur și simplu, a unui text deosebește plagiatul de orice altă formă de preluare, a unor idei sau chiar cuvinte. Considerațiile autorului articolului pe marginea definiției sunt aproape exclusiv de natură juridică, ceea ce nu e rău în sine, dar sunt inutil repetitive și nu tocmai fericit formulate. Câte o remarcă este de neînțeles: «Plagiatul este ușor de identificat. Chiar dacă nu se dovedește, un plagiat, în mod general, este evident». Cum, adică? Și, pe urmă, cine a stabilit regula că, «dacă un text conține mai puțin de 10% de text împrumutat, se consideră un lucru personal»? Sau pe aceea că dacă un text conține «între 10% și o treime de text împrumutat este plagiat, dar poate fi acceptat ținând cont de aspectele sale cantitative»? Că, în fine, abia peste o treime împrumutată plagiatul este considerat un delict? Dar despre regulile privitoare la corectitudinea citării ce ar fi de spus: «Până la trei linii, un citat se include în text, folosind ghilimele, de la patru linii, citatul se scrie detașat de text, fără ghilimele (sic!), cu interval simplu și cu o margine mai mare decât restul textului». E drept că autorul indică o bibliografie vastă și pretențioasă, dar prostia tot prostie se cheamă în orice universitate din lume. Vai de bieții studenți de la Chișinău care învață de la domnul profesor Pierre Morel cum să se păzească de a plagia!»

■ „O voce inconfundabilă”: „«Observatorul cultural» din 9-15 septembrie consacră o secțiune importantă lui Mircea Cărtărescu, «o voce inconfundabilă în literatura română». Putem citi cronici la volumele sale recente, dar și un amplu interviu realizat de Doina Ioanid. Reproducem aici o întrebare și un răspuns din acest dialog care se citește cu încântare: «Spuneai în «Jurnal» că trebuie să te ferești de bulgărele de zăpadă al puterii, al prestigiului

sau opulenței. Cum reușești să faci asta zi de zi? Cum faci față?; Mircea Cărtărescu: În privința lumii literare românești, fie că percepția mea s-a încețoșat în ultima vreme, fie lucrurile însele s-au desumflat, mă miră apatia generală, mulțumirea cu lucruri mici și din ce în ce mai mici. Parcă nu mai ai nici adversari, darămite prieteni. Pe de-o parte nu mă mai simt interesant pentru lumea literară actuală, dar pe de alta, parcă nici lumea literară nu mai este interesantă, nu mai strălucește atât de tare cum o făcea în alte perioade. E un fel de suprapunere de crize, financiare, culturale și personale. Totul pare-a se duce în virtual și pe medii, textul scris nu mai are prestigiul pe care-l avea. Lumea românească, tot mai săracă și mai primitivă, nu mai e interesată de cultură. Ziarele nu prea mai au pagini culturale și, dacă mai au, sunt comasate cu paginile mondene. Când apar cărțile, parcă pică într-o baltă: chiar și unele foarte bune fac un «flop» și s-au dus la fund...” ■ „Luceafărul de dimineață”: «După o prelungită vacanță de vară, sperăm reconfortantă, «Luceafărul de dimineață» este din nou de găsit în chioșcurile (tot mai puține, din păcate!) cu publicații literare. Din primul său număr de toamnă (datat 8 septembrie), am reținut mai multe texte interesante: cronica literară a lui Dan Cristea cu un titlu memorabil: «Minte latină și corp barbar», cronica la antologia *Patimile după Bacovia* de Ovidiu Genaru; eseul «Nașterea naționalismului esoteric românesc» semnat de Radu Cernătescu; cărțile săptămânii, rubrica susținută cu vervă de Horia Gârbea; în fine, cronica de poezie, motivat neindulgentă, a Gabrielei Gheorghisor la volumul *și toată bucuria acelor ani triști*.” ■ „Măștile naturalizării”: „Revista clujeană „IDEA. artă+societate» anunță, în numărul 33-34/ 2009, o schimbare în rubrica «arhivă» în care își obișnuise cititorii să publice texte ale unor cunoscuți filosofi și teoreticieni ai artei precum Adorno, Derrida, Deleuze, Groys, Arthur C. Danto sau Paul de Man; pentru a nu transforma acest spațiu într-o «tentativă de a unifica lucrurile importante care s-au spus odată», arhiva se deschide de-acum mai mult către practicile artei și-ale cunoașterii «în sensul afirmării unui subiect activ, ce caută să creeze condițiile propriei cunoașteri». Noua formulă e inaugurată de proiectul «Ce suntem înainte de a fi naturalizați?» al lui Pedro Lasch.”

20 septembrie

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 38 (1071)] în acest număr este inclus suplimentul „Bucureștiul cultural”, nr. 97 Gabriela Gheorghisor crede că *Jurnalul suedez* (V, 2003-2008, Polirom, 2010) „este o carte frumoasă și gravă, cu inflexiuni aspre și învăluiri tandre, o carte despre nimicurile cu sens și despre problemele arzătoare ale ființei umane. În ultimă instanță, este spovedania unui învingător.”

22 septembrie

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1044] Marius Chivu scrie despre romanul semnat de Gabriela Adameșteanu, *Provizorat* (Polirom, 2010): „Stilistic, romanul

este destul de plat, fără savoare, scris, în marea lui parte, cuminte și fără tensiune, tot cu lirismul anost și emfazele analitice șaptezeciste. Iar povestea de dragoste nu e atât interzisă, cât mai degrabă lipsită de pasiune. Roman masiv și cu o atmosferă pregnantă, admirabil ca miză politică, ambițios deopotrivă prin construcție și prin încercarea de a transgresa epocile istorice și de a «recupera» două-trei generații de personaje, *Provizorat* spune multe, dar o face destul de plicticos.”

■ Aflăm că scriitorii „Varujan Vosganian, Dan Lungu și Gabriel Chifu se numără printre invitații români la Târgul de carte de la Frankfurt (Germania), care se desfășoară în acest an între 6 și 10 octombrie. [...] Alături de ei, sunt invitați la Standul României, din partea Institutului Cultural Român din Berlin, scriitoarea Nora Iuga și Adriana Cărcu.” ■ La întrebarea „Are Nicolae Ceaușescu potențial literar?” răspund: Alex. Ștefănescu („Mi-ar plăcea, de exemplu, ca un romancier să-și imagineze că el a supraviețuit Revoluției și s-a refugiat într-o țară arabă. M-ar interesa în mod special reacțiile lui la schimbările din România de după 1989.”), Gabriela Adameșteanu („El interesează mai mult publicul străin decât cel românesc. Nici scriitorii români nu s-au arătat dornici să-l evoce. [...] Eu m-am apropiat un pic de Ceaușescu în recentul meu volum *Provizorat*, dar nu aceasta este soluția literară la care mă gândesc pentru el. Nu obișnuiesc să vorbesc însă despre cărțile nescrise.”), Dan Lungu („Mi-e foarte greu să pricep cum un analfabet ajunge în fruntea unui partid, unde rezistă ani buni, nu o lună, două, își înfometează poporul, determină aproape 20 de milioane de oameni să-l aplaude, e vizitat de mari șefi de state, e primit cu pompă la case regale, moare împușcat și în scurt timp e regretat de o bună parte a celor pe care i-a chinuit. Viața lui Ceaușescu e o misterioasă lecție de istorie și de psihologie colectivă. Dostoievski probabil ar scrie o capodoperă, iar cei de la Discovery ar face o bijuterie de film.”), Radu Pavel Gheo („Mai degrabă ca auxiliar decât ca protagonist – ceea ce pe el, Cel Mai și Cel Mai, sunt sigur că l-ar supăra. Desigur, pentru scriitorul care și-l alege ca personaj mai există și riscul să fie dat în judecată de urmașii și moștenitorii lui, cei care au înregistrat numele fostului dictator ca marcă înregistrată. Iată, asta ar fi o temă - deși prostia funcționărească (în absența căreia nu s-ar fi putut petrece așa ceva) e deja un alt clișeu.”

22 septembrie

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 36 (954)] Uniunea Scriitorilor publică o dezmințire a afirmație făcute de Sabina Fati: „De la Alexandru Paleologu la Nicolae Manolescu, foarte puțini au ratat ocazia să-și asigure rente viagere sau colaborări bine plătite de Sorin Ovidiu Vântu.” „Față de de pasajul apărut în ziarul «România liberă» din 16 septembrie 2010, [...] Conducerea Uniunii Scriitorilor din România dezmințe categoric și declară calomnioase afirmațiile autoarei. [...] Niciodată Nicolae Manolescu, revista «România literară», pe care a condus-o, sau Uniunea Scriitorilor nu au primit bani sub forma unor premii de excelență sau sub oricare altă formă de la numitul.” ■ Dan Cristea scrie despre *Gde Bucharest*

(Ed. Charmides): „proiectul lui Constantin Stan e conceput ca o trilogie. Primul volum din acesta se dovedește a fi o proză umoristică excelentă, postmodernă, îmbinând la un nivel superior pastșa și parodia.” ■ Octavian Soviany observă că „ceea ce aduce nou volumul *Probleme personale* (Cartea Românească) ține mai ales de tematică (marasmele cărnii devorate de senectute, mortificarea țesuturilor, înlocuirea exploziilor vitaliste de odinoară printr-o «minus-vitalitate» agonică. Iar forța și rigoarea cu care Angela Marinescu își construiește poemele, cărora știe, ca niciun alt poet, să le confere ceva din «limbajul august al teoremei» (cum ar spune Ion Barbu) rămân exemplare în continuare.” ■ Ana Blandian îi acordă un interviu Andrei Rotaru: „*În încheiere, vă rog să ne evocați o scurtă poveste a satului Blandiana, o poveste care să vă reprezinte.*; Mama a plecat din Blandiana când avea 17 ani și era cea mai mare dintre cei 9 copii cărora le-au murit la distanță de câteva luni ambii părinți. Totul s-a risipit, și Blandiana a rămas de-a lungul copilăriei mele doar un nume misterios de sonor care, ne povestea mama, fusese al unui castru roman, ale cărui urme se mai văd încă pe deal. Eram adolescentă când l-am descoperit, mergând la mormântul bunicilor. Am mers cu trenul de la Alba Iulia până la gara Blandiana, apoi am trecut Mureșul cu brudina, un pod plutitor pe care, în afară de noi, mai erau câțiva oameni într-o căruță cu cai, și apoi am mers kilometri întregi de-a lungul unui pârâu care reprezenta axa satului și peste care, din loc în loc, câte o punte clătinătoare lega între ele casele așezate față în față pe malurile apei mărginite de sălcii plângătoare și de nuci imenși. Nu mai văzusem niciodată un sat atât de neobișnuit, și, de câte ori m-am întors – cu toată tristețea de a nu mai avea pe nimeni acolo, de a călători doar pentru a ajunge la un mormânt sau poate tocmai de aceea – am avut senzația că mă las să alunec într-un trecut ancestral, că satul, a cărui frumusețe îmi adâncea nostalgia, era chiar Satul, matricea. Când mama a hotărât ca atunci când va muri să fie înmormântată în cimitirul pe care l-am vizitat de atâtea ori, sub nucul care străjuiește crucea de piatră veche, am știut că această senzație se va adânci într-un mod din ce în ce mai simbolic. Abia după moartea mamei am avut sentimentul că m-am întors u adevărat în satul care este Blandiana, în timp ce pentru restul lumii Blandiana sunt eu.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *În trei zile lumea va fi devorată* (Ed. Paralela 45): „Siguranța de sine și o anumită încrâncenare în practicarea poeziei o fac pe Ofelia Prodan să izbutească unele scenarii, dar tot ele o fac, atunci când s-ar simți nevoia unei deschideri prin detașare ludică, să rămână la nivelul unei compuneri neutre, inerte chimic în raport cu cititorul.” ■ Florin Mitei, *Vin După tine Balaure sau Teoria Alienării* (Ed. Semne): „Autorul e un analfabet sărac cu duhul. Dar, pe seama lui și a altora ca el, editorul [...] a dobândit averi considerabile tipărind asemenea pachete de agramatisme ordinare înzestrate triumfal cu copertă color, CIP, ISBN.” ■ *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade* (Cartea Românească): „Cornel Ungureanu ne oferă un volum dezordonat, ca un veritabil șantier în lucru, dar plin de date interesante și, mai ales, fermecătoare spiritual.” ■ Mădălina Florea, *Poeme cu supraviețuitor/*

Poems with Survivor (Rawexcoms): „poeme de amator, scrise cu sensibilitate și fără pretenții de abisal și nici mpcar de originalitate, sunt simpatice, dar lipsite de tensiune și de viziuni.” ■ *Stări de vină/ Mal de tort* (Editura Clusium): „Poetul Vasile Ponea din Târgu-Jiu scrie poeme și reflecții. [...] În loc să cultive paradoxul, Vasile Ponea merge pe cărări prea umblate și ne spune cu gravitate ceea ce se cam știa de mult.” ■ Laura Gherman *Suflete de tinichea* (Ed. Karuna Bistrița): „poeta poartă pantofii analizei, ochelarii epifaniei, contur de buze poezia. [...] Toate textele abuzează de puncte de suspensie, chestiune absolut de neînțeles, ca și substantivul «îngerirea». [...] Dna Gherman mi-a dăruit cartea «cu respect» (scuzați ligamentul) și din poza de pe coperta a patra pare cumișică și cu ochi frumoși. Dar pot eu să-i spun adevărul? Anume că se definește perfect prin titlul ales: *suflet de tinichea*. Volumul mai e și dedicat memoriei tatălui său. Ce-o zice el, de acolo, de sus, despre isprăvile fiicei, că nu mai e lângă ea s-o tragă de urechi?” ■ Critias face publică următoarea întâmplare petrecută: „În dimineața zilei de luni, 20 septembrie 2010, primesc pe e-mail un mesaj cu titlul *Ancheta Conte/ Reviste de patrimoniu care urmează să fie sprijinite de guvernul României*. Problemă serioasă, îmi spun, și plin de bună-credință, încep să caut prin noianul de vorbe, vorbe, vorbe, întrebările menite, nu-i așa, să *vertebreze ancheta Conte* (pentru neinițiați, etse vorba de revista «Contemporanul-Ideea Europeană»). În fine, le descopăr. *Care sunt, în opinia dumneavoastră, primele, să spunem, zece «reviste de cultură extrem de importante care s-au consacrat în România», reviste care merită să fie sprijinite de Guvernul României? Vă rugăm să ne argumentați răspunsul*. O să fie ceva e muncă, îmi zic, presat și de treburile inerente oricărei zile premergătoare trimiterii la tipar a «Luceafărului de dimineață». Și citesc mai departe: *Lista revistelor ce vor beneficia de sprijinul guvernamental urmează să fie întocmită de conducerea Uniunii Scriitorilor din România. Domnul Gabriel Chifu, vicepreședinte al USR, ne-a informat, în data de 9 septembrie, 2010, că revista «Contemporanul» nu figurează pe lista respectivă, ceea ce înseamnă că, evident, lista deja există, nu-i așa? Cum comentați acest evident abuz?* Aha, deci asta era! Prima întrebare figura așa, de-un capriț, de-un panmplezir – importantă era comentarea (eventual idignată a) «evidentului abuz»! Mă rog, fie și astfel, însă, mai întâi: trebuie să-mi lămuresc eu chestiunea: este sau nu vorba despre un abuz, simpla împrejurare că cei din «tribul Conte», cum se autointitulează cu mândrie nedisimulată, îl consideră «evident» nefiind suficient pentru a-mi forma o părere. Cu speranța că-mi voi găsi timp zilele următoare să mă edific ce și cum, parcurg și ultimul rând al mesajului: *Așteptăm răspunsul dvs. până în data de 20 septembrie 2010*. Mă frec la ochi: păi, 20 septembrie este chiar astăzi, ziua în care mi-a parvenit mesajul?! În viața mea n-am răspuns la o anchetă în care mi se cerea o opinie de azi pe azi! Cu părere de rău, nici la *ancheta Conte...*” ■ Sunt publicate poeme inedite de Ana Blandiana, versuri de Raluca Brancomir, Constantin Georgescu și parodii de Lucian Perța.

23 septembrie

[„Cultura”, nr. 37 (292)] Sub semnătura „Cultura” apare următoarea notă: „Augustin Buzura a împlinit, pe 22 septembrie, 72 de ani. Îi admirăm vitalitatea și încăpățânarea generoasă de a duce mai departe câteva proiecte – inclusiv această revistă – din care, de fapt, confortabil i-ar fi fost să se retragă de mult. Mulțumindu-i că nu a ales acest confort, îi dorim măcar pentru anii următori și bucurii foarte, foarte egoiste. La mulți ani!” ■ C. Stănescu discută „o restituire spectaculoasă: în «România literară» din 3 septembrie 2010, Ioana Diaconescu prezintă un set consistent de «poezii arestate» ale poetului A.E. Baconski. Le-a descoperit în dosarul de urmărire informativă al poetului clujean din Arhiva CNSAS. [...] Ea ne explică – fără a scuza compromisurile și sinuozitățile, căci nicio explicație nu ține loc de scuză – felul și momentul, istoric diferit, în care tinerii scriitori români de atunci au intrat în posesia propriei lor vocații, izbutind să iasă din capcana «colectivizării» unui ideal și a confiscării unei utopii în interes privat.” ■ Rodica Grigore scrie despre volumul semnat de Rose Tremain, *Drumul spre casă* (Ed. Leda, 2008), traducere de Nicoleta Nedu. ■ Alex Goldiș crede că cea mai recentă carte publicată de Livius Ciocârlie. „Prin victoria lucidității asupra degradării fizice, după o înfruntare pusă în scenă cu o uimire câteodată amuzată, alteori amară, *Cartea cu fleacuri* (Ed. Paralela 45, 2010) rămâne, probabil, una dintre cele mai senine confesiuni despre bătrânețe și moarte din întreaga literatură română.” ■ Rita Chirian discută volumul semnat de Caius Dobrescu, *Odă liberei întreprinderi* (Ed. Tracus Arte, 2009): „Prima lecție a lui Caius Dobrescu ține de exploatarea unui limbaj eminemamente non-poetic. [...] Discursul lui Caius Dobrescu este abil și encomiastic fiindcă trebuie să disimuleze inabilitatea și imprecizia.” ■ Nicolae Coande scrie despre cartea scrisă de Adrian Alui Gheorghe, *Paznicul ploii* (Ed. Limes, 2010): „Emfaza ceremonioasă a primei cărți s-a mai domolit și poetul se prezintă astăzi purtând însemnele unui revoltat pentru care candoarea pare o treabă de băieți încă încercați pe frontul vieții. Cu toate acestea, instrumentul poetic nu s-a schimbat decisiv. Retorica poemelor din acest volum îl cuprinde, încă, pe întâiul Adrian Alui Gheorghe, un poet care mizează pe «ceremonia ceaiului», într-un răgaz al unei vieți când a înțeles că faima poate fi declamată borgesian, dar trebuie suportată pe propria piele cu stoicism. *Paznicul ploii* este o carte robustă, la propriu și la figurat.” ■ Eugen Simion publică a treia parte a articolului dedicat debutului lui Marin Preda. ■ Mihai Iovănel stabilește paternitatea unor texte anonime publicate în „România Liberă”, detaliază contextul apariției articolelor și explică de ce le-ar putea fi alipită semnătura lui Mihail Sebastian. De asemenea, criticul adaugă și un disclaimer: „E departe de intențiile mele ca aceste pagini – desprinse dintr-un studiu mai intens, cu prețul luxuriei unor nuanțe ținând de contextualizare – să fie citite complementar la teza de mai an imaginată de Marta Petreu, după care Mihail Sebastian ar fi fost un extremist de dreapta.”

23 septembrie

[„**Dilema veche**”, nr. 345] Dosarul săptămânii poartă titlul „Teatrul sub comunism și mai încoace”. ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Norman Manea, *Vizuina* (Polirom, 2009): „Un roman ambițios, plin de idei și de intenții mărețe la nivelul scenariilor, construite însă fragil, cu un suflu ficțional redus și fără suficiente resurse epice. O carte care îl lasă, o dată în plus, pe prozatorul Norman Manea în umbra eseistului cu același nume.”

[„**Observator cultural**”, nr. 285 (543)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Joi, 23 septembrie, în cadrul unei ceremonii care va avea loc la Târgul de Carte Bok&Bibliotek de la Göteborg va fi decernat Premiul Marin Sorescu” pe anul 2010. Numele laureatului va fi dezvăluit cu ocazia ceremoniei de decernare. Vor participa patru dintre membrii juriului: Dan Shafran, Jonas Ellerström, Gabriella Håkansson și Annina Rabe. Premiul este decernat anual unui scriitor suedez care desființează granițe și creează locuri de întâlnire, și care, prin opera sa, face posibilă comunicarea între diferite forme de expresie culturală.” ■ „ICR New York prezintă, în colaborare cu Gold Mine Saloon și Universitatea din New Orleans, un minifestival de povestiri româno-american la New Orleans. Sub titulatura «1001 de nopți în New Orleans: Nopți de arabesc creol și fascinație transilvano-moldavă! O bătălie a barzilor!», festivalul îi va aduce împreună pe Ruxandra Cesereanu, Corin Braga, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici, dar și pe scriitorii americani din golful francez al Louisianei, Dave Brinks, Bill Lavender, Jessica Faust-Spitzfaden, R. Moose Jackson, James Nolan și DeWitt Brinson – maestrul de festivități fiind scriitorul Andrei Codrescu. «Ceremoniile narative» din cadrul festivalului vor cuprinde, în 22 și 23 septembrie, două seri de lecturi publice cu participarea tuturor scriitorilor români și americani, evenimente găzduite de prestigiosul Gold Mine Saloon din New Orleans, urmate în 24 septembrie de o întâlnire între Centrul de Cercetare a Imaginarului din Cluj și New Orleans School for the Imagination, sub forma unui atelier de creație condus de Corin Braga, Dave Brinks, Andrei Codrescu și Bill Lavender și deschis atât studenților din New Orleans, cât și publicului larg. Găzduită de University of New Orleans, această întâlnire va fi precedată de un atelier de «collaborative poetry», susținut de Ruxandra Cesereanu și Andrei Codrescu. Ideea acestui minifestival s-a născut în urma turneului de lansare în SUA a cărții *Submarinul iertat* de Ruxandra Cesereanu și Andrei Codrescu, organizat de ICR New York, în 2009, la New York, New Orleans și Baton Rouge.” ■ Ovidiu Șimonca scrie despre „impecabila reacție a Hertei Müller”, „într-un moment dificil. Scandalul se putea rostogoli, prin suita de zvonuri aruncate de sicofanți în cetate, cu scopul discreditării. Herta Müller a clarificat, a explicat și a detaliat «cazul Pastior». A făcut-o convingător, uman și empatic. Herta Müller se dovedește, din nou, un mare caracter, care poate să facă față unor situații-limită. Din acest motiv, prin prezența sa la București, avem prilejul să omagiem judecata dreaptă și înțeleaptă,

privirea îndreptată către finețea detaliilor care fac «o viață de om». Avem prilejul să adăugăm un strop de înțelegere. Noi, cei inflexibili și neîndurători, avem încă o dovadă că răul produs de Securitate nu se găsește, în nici un caz, la «informatorul» Pastior.” ■ Pentru că ccriitoarea Herta Müller, laureata Premiului Nobel pentru Literatură în 2009, se află la București pe 27 și 28 septembrie 2010, în acest număr al revistei pot fi citite: ■ Un interviu acordat de Herta Müller lui Ovidiu Șimonca: „[...] *Credeți în puterea cuvintelor?*; În situații extreme cuvintele au un alt efect decât în situații normale, în bine ca și în rău, în a te ocroti ca și în a te primejdui. Există situații în care cineva îți spune ceva, un cuvânt, o frază. De multe ori, este vorba de propoziții mai mult întâmplătoare, și lapidare. Pe care le reții fără să-ți dai seama, pentru că sunt scurte și-ți revin mereu în minte. Le porți în cap. Pe moment nu-ți dai seama, dar, mai apoi, le descoperi importanța. Sunt propoziții scurte, spuse la întâmplare, dar care trăiesc în sine; ele lucrează în mintea celui care le poartă cu sine. Aceste cuvinte pot fi un ajutor, dar te pot și copleși [...]; *«Leagănul respirației» s-a născut din povestirile lui Oskar Pastior. Din punctul dumneavoastră de vedere, romanul este un omagiu pentru Oskar Pastior? O datorie morală? Un semn de prietenie, dinspre viață către eternitate?*; La începutul întâlnirilor noastre, vorbeam cu Oskar Pastior despre această temă care mă preocupa, fără să mă gândesc că s-ar putea naște un roman. Aș fi vrut să scriu ceva, dar încă mai adunam povești, luam notițe. Și mama mea fusese deportată în lagărele de muncă din Uniunea Sovietică. Deși abia dacă vorbea despre asta, iar eu nici măcar nu cunoșteam cuvântul «deportare», ceea ce simțeam la mama mea era ca o umbră pe care o vedeam fără s-o înțeleg. Nu doar la ea simțeam această umbră, ci la toți cei de vârsta ei care fuseseră deportați. În satul micuț în care m-am născut, deportarea a fost o experiență colectivă. [...] Am mai scris câte ceva despre asta în prima mea carte și în eseuri. Dar voiam să scriu o întreagă carte despre lagăr și era nevoie să vorbesc cu cei care fuseseră deportați. După ce mama a venit în Germania, a ținut legătura cu oamenii din sat. Îmi tot spunea că a mai murit cutare și cutare dintre cei cu care fusese în lagăr. Mi-am dat seama că, dacă mai aștept, n-am să mai găsesc pe nimeni care să-mi poată povesti ceva. Revenind la întrebarea dumneavoastră, n-am resimțit față de nimeni, scriind «Leagănul respirației», ca pe o datorie – nici față de mama, nici față de prietenul meu Oskar Pastior –, și cu-atât mai puțin ca pe o datorie morală. O carte n-o scrii niciodată din obligație, ci dintr-o nevoie lăuntrică. Deportarea m-a preocupat zeci de ani – cum ar fi putut fi altfel?; *Cum ați ajuns la Oskar Pastior?*; Îl știam de mult. Înainte de a-mi povesti el despre viața lui în lagăr, mai vorbisem și cu mulți alții. Voiam să-i aud povestind, dar țăranii nu au obișnuința să vorbească despre ei înșiși: «Nu se cade, nu se face». Așa că n-am putut afla altceva decât: «Am suferit, a fost o foamete îngrozitoare, am înghețat» – generalități. Oskar Pastior a fost singurul care mi-a povestit despre toate astea până în cele mai mici detalii, cu o memorie microscopică. Amintirile lui erau pline de imagini trăite, vii, poetice – «Îngerul foamei», «lopata de inimă»... Lucrurile au venit de

la sine: mi-am dat seama că putem să scriem cartea împreună. În 2006, după moartea prietenului meu apropiat, a trebuit să scriu singură cartea – nu existau decât treizeci-patruzeci de pagini puse pe hârtie și în rest doar însemnări. Sute de detalii foarte precise, dar nimic care să le lege, nici o acțiune, și doar patru din numele personajelor: Trudi Pelikan, Bea Zakel, Tur. Și Kati-Planton, dar nimic altceva despre ea decât că ședea noaptea la măsuța din baracă și că era înapoiată mintal. În prelungirea imaginilor lui Pastior, a trebuit să inventez propriile mele imagini și povești pe care textul mi le cerea – trebuia să-mi imaginez că sunt eu însămi în lagăr, pentru ca viața de zi cu zi inventată de mine, viața lagărului, să devină o realitate credibilă. După moartea lui Pastior, cartea a devenit un omagiu adus lui. Pierdusem un om care mi-era foarte drag. Munca la *Leagănul respirației* m-a ajutat să mă gândesc la el, să-l plâng și chiar să-l mai am un timp în preajma mea.; [...] *Oskar Pastior, când povestea, v-a arătat vreun obiect al tinereții sale? A păstrat vreun obiect? V-ați construit romanul având pe masa de lucru anumite obiecte din tinerețea lui Oskar Pastior?*; Nu. Când a plecat din țară, n-a luat cu el decât strictul necesar. Majoritatea obiectelor din roman sunt imaginate de mine. Oskar Pastior mi-a spus doar că, foarte des, aproape în fiecare noapte, până la bătrînețe, a tot visat despre lagăr. A visat cum își împachetează lucrurile, a visat că nu ajunge la timp, că pleacă trenul. Știți cum sunt visele... pentru el se amestecau situații din prezent, din Germania, cu cele din lagăr. Visa că schimbă trenuri, avioane și ajungea, până la urmă, tot în lagăr. Nu în lagărul de-atunci, ci într-unul nou, în care era singur, pierdut, nu era pus să muncească nimic, dar nici n-avea voie să plece de-acolo.; [...] *Există o ambivalență a leagănului respirației. De ce ați vrut să aveți acest titlu?*; Când a murit Oskar Pastior, el nu știa că voi alege acest titlu. Poate că i-am pus romanului titlul acesta și pentru că el a murit în urma unui stop cardiac. A murit pe neașteptate, în numai câteva clipe. Poate că și felul în care a murit mi-a impus acest titlu. [...]; *Veți ajunge în România, între 27 și 29 septembrie. Veți ajunge fiind laureată a Premiului Nobel pentru Literatură. Sunteți mai emoționată ca în alte dăți?*; Mă simt ca întotdeauna, mă simt cum m-am simțit și înainte când veneam în România. Vreau să fiu aceeași, doar că ceilalți reacționează altfel. Fac ceea ce făceam și înainte. Încerc să nu fac mai mult decât pot. Dar oriunde m-aș afla, mi se cere mai mult decât pot. Și nu pot decât să refuz, ca să mă apăr. Și nu știu mai mult decât am știut înainte. Am rămas aceeași. [...] *Când și cum ați aflat că Oskar Pastior a lucrat din 1961 până în 1968 pentru Securitatea română? Și care a fost prima dvs reacție?*; Atunci când, după moartea lui Oskar Pastior, s-a făcut ordine în locuința lui, printre nenumărate hârtii, s-au găsit și câteva notițe: că la venirea lui aici, în 1968, li s-a destăinuit fără rezerve autorităților germane. «Am făcut tabula rasa», scrie el. Mi-am zis încă de-atunci c-o fi avut ceva de destăinuit. Conținutul era enigmatic. În urmă cu câteva săptămîni am aflat apoi de la Stefan Sienerth, un istoric din München, originar și el din Transilvania, despre informatorul Oskar Pastior. Descoperise dosarul lui. Drept care Fundația Oskar Pastior a decis să clarifice lucrurile. Ernest

Wichner s-a dus la București la CNSAS pentru a citi dosarul. Prima mea reacție a fost spaima. Era o palmă, și furie. Pe măsură ce Sienerth, iar acum Ernest Wichner, îmi relatau cu precizie crescândă detaliile, mă treceau toți fiorii. Dosarul e un tablou sumbru al anilor '50 și '60. Închisorile erau ticsite. Reîntors din lagăr, Pastior muncea într-o fabrică de lăzi, acolo fusese salahor, acum putea în sfârșit să urmeze facultatea la București. Voia să se reîntoarcă la normalitate, să-și ia – cu o îndărătnicie istovită, de neclintit – viața în propriile mâini. Dar din nou viața i-a fost confiscată. Dosarul arată cum îl pândeau de pretutindeni. Mai mulți profesori de la facultate îl iscodesc și ei. Strădaniile principalului său urmăritor vor culmina cu un denunț. Rapoartele acestuia sunt atât de infame, că te-nfiori. Era homosexual, ca Pastior. Te-ntrebi dacă nu cumva e vorba de o răzbunare din motive personale. După ce-a supraviețuit lagărului de muncă, Pastior a ajuns dușman al statului fiindcă cei cinci ani de chin l-au făcut să scrie vreo șapte poezii despre cele pătimite acolo – avea o mare nevoie lăuntrică să le scrie. Aceste poezii despre lagăr au fost lațul în care l-au prins: «antisovietice» – atât, și era de-ajuns. Pentru a scăpa de arestare, Pastior a semnat angajamentul de informator. Reîntors din lagăr, nu a ajuns să fie un om liber, ci pradă. A doua mea reacție la informatorul Pastior a fost de compasiune. Și cu cât sucesc mai mult detaliile pe-o parte și pe alta, cu-atât mai mult ea se transformă în tristețe.; *Oskar Pastior însuși nu v-a povestit așadar niciodată nimic despre asta? Nici chiar în discuțiile pe care le-ați avut lucrând la «Leagănul respirației»?;* Mi-a spus că, după întoarcerea acasă din lagăr și în toți anii de după aceea, a trăit zi de zi ca un om hăituit, de frică să nu-l aresteze ca homosexual. Mereu erau prinși homosexuali pe care el îi știa. Asta mi-a spus-o deseori. Dar niciodată că din cauza unor poezii despre lagăr ajunsese să fie luat la ochi. Nu vorbeam decât despre miile de amănunte ale vieții cotidiene din lagăr. Și asta, într-adevăr, era mai mult decât de-ajuns. Era atât de istovitor pentru el, încât deseori îmi făceam griji că nu va reuși să reziste acestei precizii pe care el însuși și-o impunea. Dar amintirile erau pentru el o necesitate – precizia aproape monstruoasă a imaginilor din lagăr îi bântuia creierul de șaiszeci de ani. Acum putea în sfârșit mărturisi că lagărul încă i se mai zvârcolește în cap. Într-atât de mult își dorea ca această ticăloșenie să fie odată descrisă.; *Ați fost prieteni foarte apropiați. Îi reproșați tăcerea?;* Da, bineînțeles. Ar fi trebuit s-o spună. Nu i-au lipsit ocaziile de a o face, au existat tot timpul, de fiecare dată. Tăcerea lui a fost pesemne o decizie limpede. Și cred că această decizie era de un ordin general și că data cu mult dinaintea prieteniei noastre. Iar lucrurile cu pricina n-aveau nimic de-a face cu mine și cu perioada trăită de mine în România: eram un copil de șapte ani atunci când Pastior a devenit informator. Cine știe, poate că la oribila enormitate a lagărului n-a vrut s-o mai adauge și pe cealaltă.; *În mai 1968, Oskar Pastior s-a prezentat în fața autorităților germane și a mărturisit în mod explicit activitatea sa de informator al Securității. Știți cumva dacă mai târziu a vorbit cu oricine altcineva despre asta, de pildă cu fratele lui?;* Când judecăm ce a făcut Oskar Pastior e important să știm că la imigrarea lui în

Germania li s-a destăinuit autorităților. A trebuit să se elibereze de această povară distructivă ca să poată respira liber, ca să-și găsească un nou început. L-a silit s-o facă scârba pe care-o resimțea. Dar e foarte probabil că majoritatea informatorilor n-au făcut așa ceva la venirea lor în Germania, ba unii dintre ei, ajunși în Vest, chiar au continuat să fie în «serviciu comandat». Poate că spovedania lui Pastior a fost una de conformitate administrativă, dar e absolut cert că toate astea l-au chinuit neîncetat. Iar pe femeia care fusese arestată – doar aparent, cum reiese azi din dosar, din cauza poeziilor lui Pastior despre lagăr –, pe această femeie Oskar Pastior a căutat-o și vizitat-o în Germania imediat după sosirea lui aici, și a vorbit cu ea despre cele întâmplate. Una dintre notițele lui o consemnează. Și la fel cu spovedania lui administrativă, acest fapt este și el important în felul cum îl judecăm pe informatorul Pastior. Perfidia cu care l-au lăsat să creadă toată viața că poeziile lui despre lagăr ar fi dus la arestarea femeii – această perfidie e de-a dreptul diabolică. E limpede că un om ca Pastior n-a putut niciodată să se debaraseze de așa ceva! Sunt sigură că el și-a dus absolut singur toată povara și că n-a vorbit cu nimeni despre asta.; *Cum vă explicați că în dosarul lui nu există niciun raport informativ, ceea ce este totuși foarte neobișnuit? Ar fi posibil ca, practic, el să nici nu fi scris vreodată un astfel de raport?*; Este posibil. Cine știe dacă totuși de undeva nu mai apar și asemenea rapoarte. Poate că însă a rămas cu desăvârșire pasiv, în speranța ca ofițerul lui operativ să-l piardă treptat din vedere. N-ar fi putut ieși cu totul dintr-asta decât cu prețul arestării sale. Nu mi-l pot închipui pe Pastior ca pe un turnător zelos – pentru el asta era calvar curat. Este omul cel mai scrupulos pe care-l cunosc. Era prea scrupulos să spună că vinovăția lui era moderată, și avea prea puține motive să spună că era grea. Asta explică poate și tăcerea lui.; *Faptul că s-a aflat de activitatea lui de informator va modifica perspectiva asupra operei sale literare?*; Îmi spunea că în lagăr limba pe care-o vorbea i s-a sfărâmat. Ei da, acum știu că limba lui Pastior s-a sfărâmat nu doar o dată, ci și o a doua oară. Simți din textele lui cum existența e pusă la strâmtoare. Și-a recuperat eul propriu travestind și dezgolind cuvintele. Vulnerabilitatea umorului lui Pastior, amuzamentul cu gustul amărăciunii – acum știu că la cântarul lor trag două greutateți.; *Ceea ce știm acum vă schimbă imaginea despre omul Oskar Pastior?*; O întregește. Pe informatorul Oskar Pastior îl judec după aceleași criterii ca și pe ceilalți informatori din dosarul meu. Numai că ajung la un alt rezultat. Dacă ar mai trăi Pastior, de câte ori m-aș duce la el aș insista de fiecare dată să-și citească dosarul și să scrie el însuși despre asta. Dar de fiecare dată aș face-o strângându-l în brațe.” ■ Interviuul este completat cu reacția scriitoarei la «cazul Oskar Pastior», reacție apărută în «Frankfurter Allgemeine Zeitung»: „[...] Joi, 16 septembrie: «Die Süddeutsche Zeitung» publică un articol «Herta Müller și Oskar Pastior, problematicul prieten» în care se anunță că Stefan Sienerth, profesor la Universitatea din München, a anunțat că a găsit în actele CNSAS un angajament cu Securitatea semnat în 1961 de către Oskar Pastior.; Vineri, 17 septembrie: FAZ.net, ediția online a «Frankfurter Allgemeine Zeitung»,

anunță că urmează să publice un amplu articol semnat de Ernest Wichner referitor la colaborarea lui Oskar Pastior cu Securitatea și reacțiile Hertei Müller la aflarea acestei vești. Materialul este prezentat cu titlul de rubrică «Spionage» (în traducere: «Spionaj»). Pe Focus Online apare un articol intitulat «Stefan Sienerth über Oskar Pastior» (în traducere: «Stefan Sienerth despre Oskar Pastior»), articol în care Stefan Sienerth, profesor la Universitatea din München, anunță descoperirea unei note informative dată de Oskar Pastior, după ce, în 1961, acesta fusese obligat să semneze angajamentul pentru Securitate în care figura cu numele de cod «Otto Stein». Stefan Sienerth propune o nouă abordare a operei lui Pastior, din perspectiva noilor date privind-l pe poet. Pe Focus Online apare opinia președintelui PEN-Club Germania, Johanno Strasser, care numește cele întâmplate referitor la Pastior ca fiind «o tragedie» și care avertizează referitor la pericolul de a-l judeca postum pe Oskar Pastior. Tot pe Focus Online apar primele reacții din România – Mircea Dinescu: «bine că este mort și n-a mai ajuns să trăiască această dare în vileag», Andrei Pleșu: «cazul Pastior dovedește că în România încă mai înotăm în noroi». Într-un articol intitulat «Die Mondlandung» (în traducere: «Aterizarea pe lună»), «Die Süddeutsche Zeitung» reia informațiile privind așa-numitul «caz Pastior», primele reacții românești, și încheie: «Spre lumea din care scăpase, Pastior a privit înapoi ca de pe lună. Poate că așa l-a și pierdut din ochi pe Otto Stein». În «Frankfurter Allgemeine Zeitung», apare un text semnat Michael Krüger, directorul Editurii Hanser și editorul lui Oskar Pastior, text intitulat «Er bleibt mein Freund Oskar» (în traducere: «El rămâne prietenul meu Oskar»). Michael Krüger amintește cum l-a cunoscut, în 1968, pe Oskar Pastior care, reușind să iasă din România, decide să nu se mai întoarcă și rămâne astfel să locuiască multă vreme la el. Krüger mai scrie că a încercat să își imagineze «cum a fost Oskar obligat să lucreze pentru Securitate. O imagine oribilă. Acest om pașnic, căruia i s-a răpit tinerețea, stă într-o cameră goală, față în față cu un idiot cinic care îi spune că dacă nu semnează va fi trimis înapoi în locul în care a fost groaznic de umilit. Deci a fost de acord să devină *Otto Stein*. Dar nu pot să cred că ar fi scris vreo denunțare prin care să fi pus în pericol viața unui coleg. El rămâne prietenul meu Oskar». «Frankfurter Rundschau» publică un articol despre «Afacerea Pastior», Weltonline, unul intitulat «Greșeli omenești, sunete sfinte», în care date și reacții privind cazul Pastior sunt combinate cu analize privind muzica lui Jan Garbarek și informații despre turneul jazzman-ului în Germania.; Sâmbătă, 18 septembrie: «Spiegel» Online publică un articol intitulat «Strâns cu ușa din toate părțile». Weltonline anunță că «Herta Müller rămâne în continuare alături de Oskar Pastior», într-o declarație dată la «Literaturhaus Berlin», ea afirmând: «Nu trebuie să mă distanțez de Oskar Pastior. Un om îmi rămâne la fel de drag ca înainte». «Deutsche Welle» preia știrea și prezintă o analiză a ultimelor reacții, de asemenea și un interviu cu Stefan Sienerth. «Die Zeit» publică un amplu articol intitulat «Oskar Pastior în lumină tulbure». ■ În același „grupaj” dedicat laureatei, sunt publicate cronici la ultimel volume publicate în limba

română, cronici semnate de: ■ Andreea Răsuceanu scrie despre *Leagănul respirației*: „Un ritm continuu, interior, al vieții în toate amănuntele ei, al unei lumi aparent inerte, agonice răzbate din fiecare frază a romanului Hertei Müller. Ca bătaia unei inimi uriașe, colective, care oferă cadența întâmplărilor și se deghezează sub diferite instrumente ce alcătuiesc o orchestră fantomatică, a cărei muzică funebră e însoțitoare a zilelor din lagăr: lopata de inimă, care «are lama de fier mare cât două capete de om alăturate. E-n formă de inimă și boltită adânc [...] Și-o cumpănesc bine: lopata de inimă se transformă-n mâna mea într-un leagăn, precum leagănul respirației»; ceasul cu cuc, ce «îi aparținea Îngerului foamei», sirenele de la fabrică, «și ele un fel de ceas, la fel și norul alb al turnului de răcire sau clinchetele bateriilor de cocsificare»; Madona lunii noi, de la Café Martini, care se leagănă pe secera «foarte, foarte subțire a lunii», în ritmul «le-gănatului în gol» din stomacurile deținuților; uneori totul se desfășoară în ritmul secundelor ce se târăsc în așteptarea unei morți, al căratului calupurilor de zgură sau al sacilor de ciment, dar mai ales între cele mai importante momente ale zilei: cele de masă. Kapusta (supa de varză) e momentul de epifanie (culinară) și unica lumină de la capătul tunelului fiecărei zile, la fel cum somnul e singurul refugiu imaginabil, spațiu prin excelență al tuturor festinurilor fabuloase, imaginate în lux de amănunte de mintea famelicilor locuitori ai lagărului.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru discută același volum: „Prin romanul *Leagănul respirației*, Herta Müller îmbogățește galeria romanelor de excepție care fac de neșters și de neuitat ceea ce a fost și este, încă, greu de imaginat și de crezut.” ■ Iuliei Popovici scrie despre volumul *Călătorie într-un picior*: „un roman-poem despre inadaptarea emigranților, a unei specii de emigranți europeni cu totul aparte, care a încetat să existe cândva, la jumătate de secol după cel de-Al Doilea Război Mondial. Emigranți care se întorc în țara de unde stră-stră-stră-străbunicii lor au plecat cu două sute de ani înainte – țara acestor stră-stră-strămoși în sensul cel mai vast și vag al termenului, numitorul comun al tuturor Austriilor, Elvețiilor, Germaniilor, Alsaciilor și Lorenelor părăsite odată de șvabii bănațeni. Mai mult decât oricare dintre cărțile Hertei Müller care o preced sau îi succed, e scriitura unei rupturi imposibil de vindecat și a unui interstițiu imposibil de părăsit. [...] O carte bine tradusă și bine redactată, această *Călătorie într-un picior*, în care căutările de sine, ca scriitoare într-o altă lume, ale Hertei Müller sunt evidente în tipul de construcție, în tematică și în opțiunile de formulare. Jocurile de-a între-limbi, cuvintele românești penetrând germana într-un joc vertiginos de-a v-ați ascunselea, prezente inclusiv în *Leagănul respirației*, sunt inexistente – cu excepția unei referințe la faptul că româna are termeni diferiți pentru frunză și foaie (de hârtie), deși e cât se poate de evident că alienarea personajului (Irene) într-un spațiu pe care ar trebui să-l simtă ca acasă e inclusiv una lingvistică. Șocul întâlnirii cu un acasă străin, inclusiv lingvistic, e în *Călătorie într-un picior* aproape palpabil, ducând-o într-un amețitor carusel de poezie adeseori impenetrabilă. Dacă în general cărți ca *Animalul inimii* sau *Încă de pe atunci vulpea era vânătorul*

sunt greu de citit, în cazul de față, poezia însăși e aproape impenetrabilă și insuportabilă. *Călătorie...* e un negru roman de trecere din care scriitura Hertei Müller s-a salvat pe ea însăși.” ■ Paul Cernat analizează semnificațiile generale ale operei Hertei Müller: „E de bonton să o elogiem și să o revendicăm pe Herta Müller după primirea Nobelului pentru literatură. Am scris, de altfel, suficient despre asta (chiar în paginile «Observatorului cultural») ca să insist acum mai mult decât este cazul. Atât semi-ignorarea ei din țară de dinaintea consacrării, cât și succesul de astăzi constituie însă, pentru mine cel puțin, un motiv serios de reflecție cu privire la mecanismul «legitimării externe» în cultura română. Prezenta vizită la București a scriitoarei, după o escală ceva mai veche la Timișoara, este, desigur, un bun prilej pentru o meritată primire sărbătorească. Nu cred totuși că momentul e cel mai prielnic pentru o evaluare literară «cu amănuntul», fără exaltări snoabe și fără puseuri resentimentare. O asemenea evaluare se va produce, sunt convins, în timp, la rece, prin sedimentări firești de lecturi critice multiple. Ele vor veni și ca urmare a impactului pozitiv pe care primirea Nobelului l-a avut deja și vor căpăta o relevanță sporită pe măsură ce toate volumele acestei autoare vor fi fost traduse în limba română. Oricum: între polul autoficțiunii politice (al subiectivității asumate până la capăt) din *Regele se-nclină și ucide* și cel «obiectiv», proiectat în afară, din *Leagănul respirației*, între polul imploziei poetice și cel al «exploziei» civice, se consumă întreaga aventură a scrisului Hertei Müller.” Articolul este completat de o fotografie a scriitoarei Herta Müller, aflată în gară la Timișoara, în anii '80. Fotografia este realizată de Richard Wagner. ■ Despre Herta Müller, cea de dincolo de pagina de hârtie, scriu: ■ Corina Bernic: „S-au spus multe în România despre Herta Müller – din păcate, multe lucruri greșite, din prea puțină cunoaștere a scrierilor ei, multe răutăcioase, date fiind pozițiile ferme și directe pe care le-a adoptat deseori spre neplăcerea unora sau a altora. S-a ajuns, astfel, ca prin decembrie 2009, până și unul dintre oamenii din Securitate, care au contribuit la terorizarea ei, în anii '80, să acorde un interviu, în care să se dea mare că... el a fost cel care i-a pus microfoane în apartamentul în care ea și Richard Wagner locuiau la Timișoara. Pe de altă parte, o scrisoare deschisă, în care Herta Müller își exprima dezaprobarea față de înlăturarea lui Marius Oprea de la IICCMER, a trecut aproape neobservată de mass-media românească. Doar forumurile ziarelor românești se umplu pe loc de calomnii la adresa Hertei Müller, de îndată ce apare un articol legat fie de persoana, fie de scrierile ei. Nu este greu să înțelegi că un om ca Herta Müller, care și-a exprimat întotdeauna clar și ferm punctele de vedere, care a ales să gândească de unul singur, nu este unul comod. Nici scrierile Hertei Müller nu sunt comode. Fie că citești *Animalul inimii*, *Leagănul respirației*, *Călătorie într-un picior*, alte scrieri sau colaje de-ale ei, uneori ți se taie respirația. Cuvintele prind o forță extraordinară în felul în care Herta Müller știe să le înșiruie. Te urmăresc multă vreme după ce citești cărțile ei. [...] Recuperarea Hertei Müller în limba română era de mult necesară, de aceea am acceptat cu bucurie să contribui și eu. Cu siguranță, va mai trece multă vreme

până ce scrierile ei vor fi receptate în integralitatea lor de publicul românesc, până când vor avea loc dezbateri și discuții pe măsura temelor propuse de ea. Până la primirea Premiului Nobel, Herta Müller a vizitat deseori România, nu numai cu ocazia Festivalului Internațional de Poezie «Oskar Pastior» de la Sibiu. S-a interesat și s-a implicat deseori, neascunzându-și punctele de vedere, ci declarându-și franc opiniile despre prezentul românesc, ori de câte ori a fost întrebată. Cu adevărat se va putea spune că ea s-a întors în «cealaltă țară» abia atunci când și cărțile ei vor fi fost publicate și citite aici.” ■ Alexandru Al. Șahighian: „Un profesor de germană m-a întrebat nu demult, la o seară dedicată scriitoarei: «Chiar Dv. ne-ați spus ce simț extraordinar al limbii are Herta Müller și ce bine știți româna. De ce mai e nevoie s-o traduceți?». I-am dat un răspuns oarecare politicos și de aceea neinteresant. La începutul anilor '90, Herta Müller a scris un superb eseu despre germanii ei de-aici – și, implicit, despre noi toți: «Dracul șade în oglindă. – Cum se inventă pe sine percepția». Și mă gândesc acum că într-un fel întrebarea aceea nu era lipsită de noimă (involuntară): chiar așa, la ce să mai traduc ceea ce-i spus atât de clar «pe românește»?! Noi, românii, îi suntem – ar trebui să-i fim – profund îndatorați Hertei Müller. Pentru că ne-a pus în față oglinda unei epoci în care ne putem vedea cu toții, arătându-ne totodată și dracul care șade în ea. Îi mulțumim!” ■ Liviu Antonesei: „Premiul Nobel, cu atât mai mult cel pentru Literatură, este o competiție individuală, nu una pe echipe, pe țări etc. Nu România a luat premiul, nici măcar Germania, ci Herta Müller! Sunt peste 100 de milioane de vorbitori de limba germană în lume, între care probabil sute de mii de scriitori, dar nu ei au luat Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 2009. Sunt sute de mii de germani plecați din România, dintre care, cu certitudine, sute de scriitori, dar nici ei n-au luat premiul pentru literatură anul acesta. Sunt și mii de scriitori români, dar nici ei n-au luat premiul. Premiul Nobel pentru Literatură este obținut într-o competiție individuală, cum spuneam, pentru că artele, creativitatea artistică, toate acestea sunt chestiuni individuale. Pentru calitățile artistice – dar nu numai, pentru că specificul acestui premiu este să privească esteticul în asocieri cu alte valori și criterii, de natură etică, politică, chiar geografică! – ale operei sale, Herta Müller, ea singură, a fost laureata Nobelului. Și asta indiferent de ce-ar spune unii sau alții, chiar indiferent de ceea ce ar spune, din modestie ori, dimpotrivă, din orgoliu, autoarea însăși! Acum, la aproape un an de la premiere, Herta Müller vine la București pentru lansarea seriei de autor, de la Humanitas, în limba română. Mai multe evenimente se vor produce cu acest prilej. S-o întâmpinăm cum se cuvine. Ca pe o foarte bună și foarte importantă scriitoare. Dacă aparține literaturii noastre sau celei germane, nici nu contează, ea aparține deja marii literaturi a lumii.” ■ Cristina Manole atrage atenția „asupra altei cărți. Cumva în același registru grav al istoriei recente și al judecății morale. Este vorba de masivul op *Opere complete* 7 (Editura Alffa) din seria «Opere», ce aparține prozatorului Bujor Nedelcovici. Nu vrem să începem o discuție despre întregul ciclu – păcat că specialiști în Cronica edițiilor,

precum Z. Ornea sau Mircea Anghelescu, nu și-au găsit urmași care să urmărească cu atenție astfel de apariții –, ci vrem să atragem atenția asupra unui demers similar. Întreprins în propriul dosar de Securitate de către scriitorul Bujor Nedelcovici. Ce face prozatorul? Procedază, mai întâi, ca poetul Dorin Tudoran, cei doi fiind, altminteri, colegi de breaslă și de luptă scriitoricească prin anii de dinainte de 1989, când unii scriitori erau pe linia partidului, alții nu. De aici, conflicte și discuții, certuri și opinteli dure între cele două tabere – teribile acum, la lectură, acele confruntări de atunci. Nedelcovici caută și citește documentele din propriul dosar. Sunt mai puține volume – doar două, dacă am reținut corect, față de cele 17, cât cuprinde dosarul lui Tudoran. Dar nu mai puțin dramatice. Bujor Nedelcovici devine și el un obiectiv al Securității și primește numele de cod «NICA». Acest «NICA» este urmărit și el, pas cu pas, telefoanele îi sunt nu doar ascultate, dar și înregistrate. Iar apoi, cu minuție birocratic-administrativă, transcrise și puse pe hârtie. Ca să poată fi citite de fel de fel de ofițeri ai Securității care se ocupau de el. Lista acestor manechine ale sistemului represiv românesc este publicată în acest volum. Ca și lista informatorilor, a celor care, sub nume de cod sau sub proprie semnătură, ofereau informații despre viața și activitatea scriitorului. Nu e nimic vesel în a descoperi cine și când te-a turnat autorităților. [...] Fragmentele de documente publicate de Bujor Nedelcovici sunt însoțite de numeroase comentarii, în care beneficiarul turnătoriilor sau al notelor informative încearcă să înțeleagă, acum, peste ani și pentru uzul propriu, dar și al altora, al nostru, ce s-a întâmplat atunci. Bujor Nedelcovici nu vrea să judece, vrea să înțeleagă. Apelul la logică sau la virtuțile gândirii filozofice grecești sunt simple bucle intelectuale. Într-o lume dominată de teroare și suspiciune, într-o lume deformată, nimic nu mai rămâne nemaculat. Arta iese din joc. Dorința lui Dorin Tudoran și a lui Bujor Nedelcovici de a scrie cum vor ei și cum simt ei, ca artiști, intră în conflict cu comandamentele epocii. [...] Să mai spunem că nici Dorin Tudoran și nici Bujor Nedelcovici nu au revenit în România de după 1989, pe care o părăsiseră, mai de voie, mai de nevoie? Două cărți grele, care, fără să vrea să facă literatură, sunt chiar foarte bune cărți de literatură. Sigur că *Adela lui Ibrăileanu* și *Craii...* lui Mateiu Caragiale vor rămâne în continuare în topul preferințelor de lectură ale românilor, dar suntem convinși că literatura română are nevoie și de astfel de cărți-document, de mare suflu istoric, și, de ce să n-o spunem?, etic. Est-etica literaturii române rămâne, în continuare, mai mult un deziderat decât o realitate.” ■ Gabriel H. Decuble scrie despre „Oskar Pastior și libertatea constrângerii”: „în cotidianul german «Frankfurter Allgemeine Zeitung», știrea că Oskar Pastior a fost informator al Securității a fost plasată la rubrica «Spionaj». Absurdă – pentru că, în orice definiție a spionului, ni se arată că acesta lucrează cu informații secrete. Or, din dosarul Pastior, așa cum ne-a fost prezentat până acum, nu reiese că acesta ar fi avut acces la așa ceva. Ci, dimpotrivă, doar la informații curente, cunoscute oricum «organelor» din atâtea alte surse. Și-ți aduci îndată aminte că funcția principală a Securității nu a fost

munca informativă, ci timorarea populației – un mijloc perfid prin care orânduirea comunistă își asigura stabilitatea și perpetuarea. Și-atunci: unde e senzaționalul? În faptul că Oskar Pastior fusese deportat, abia ieșit din adolescență, într-un lagăr de muncă din URSS timp de cinci ani și că scrisese poezii antisovietice? Altfel spus: în faptul că avea suficiente «pete» la dosar, cât să poată fi strivit în orice clipă de sistem? De fiecare dată când au loc astfel de dezvăluiri, îmi sună în minte versurile lui Coșbuc, lejer adaptate aici: «Din codru pică-o rămurea/ Ce-i pasă codrului de ea?». Și mă întreb dacă nu cumva chiar codrul o pică. (Rog cititorul să aibă indulgența de a reciti integral «Moartea lui Fulger». E plină de învățăminte.) Știu, dar tot nu vreau să pricep de ce, într-o lume complet desacralizată, toți vrem să pozăm în preoți calificați să preia o confesiune; de ce spațiul public, în care cu toții afectăm calitatea de judecător, e atât de lipsit de judecată; de ce primează mereu răfuiala și niciodată dezbateră. Și, pentru că încă mai am simțul nuanțelor, într-o lume în care albul și negrul devin tot mai țipătoare, îmi repet mereu mărturia lui Michael Krüger, directorul Editurii Hanser, cel care l-a găzduit, prietenește, timp de un an pe Pastior, imediat după refugiarea acestuia în RFG, în 1968: Oskar Pastior era permanent timorat, personalitatea îi fusese aproape anulată de viața pe care o duse în România. În mod normal, cititorul ar fi trebuit să găsească în acest articol o prezentare a creației lui Oskar Pastior, prezentare ocazionată de lansarea antologiei *Jaluzele deschise, jaluzele închise*. Dar, din întâmplare, această lansare coincide cu dezvăluirile privind calitatea de informator a lui Pastior. Dacă aș fi paranoic, aș spune că cineva a ținut în mod special să ne răpească bucuria evenimentului editorial. Dar pentru că sunt doar mizantrop, voi spune că, mie personal, întâmplarea nu mi-a amputat decât ceea ce oricum nu mai am demult, anume exuberanța. În schimb, satisfacția interioară a lucrului făcut cu dăruire nu-mi poate fi luată. Pentru că Oskar Pastior, cel din creația sa, rămâne același, neștirbit, și pentru că, tocmai în sensul dezbaterii publice, criteriul estetic nu poate fi confundat cu cel biografic. Sau: poate fi confundat, însă doar cu rea-credință. Altminteri, este cu siguranță interesant să vezi cum se condiționează reciproc biografia și opera. [...] Citite în lumina recentelor «dezvăluiri», poeziile lui Pastior pot fi reinterpretate, ele pot genera noi decodări de simboluri sau semne. Invit, de aceea, cititorul să aflu mai multe despre calitățile estetice ale liricii lui Pastior din aceste poezii, ca și, mai apoi, din antologia prezentată aici. Și să le pună apoi în balanță cu aspectele biografice, neuitând nici un moment că Oskar Pastior, o dată ajuns în lumea liberă, nu a ocupat poziții oficiale prin care să amăgească încrederea publică, ci a dus o existență discretă, dar mereu la dispoziția prietenilor. A fost doar poet. Și a fost, probabil, unul din cei mai mari poeți germani ai ultimelor decenii.” În avanpremieră este publicată și o selecție din antologia realizată de Gabriel H. Decuble: *Jaluzele deschise, jaluzele închise*. Volumul este tradus de Corina Bernic, Gabriel H. Decuble și Alexandru Al. Șahighian și se află în curs de apariție la Editura Art. ■ Și Ernest Wichner scrie despre „Oskar Pastior și tribulațiile informatorului «Otto Stein»: „ În arhiva

postumă a lui Oskar Pastior se găsește o notiță din anul 2002, în care poetul clarifică problema legăturii sale cu Securitatea, arătând următoarele: «N-aș vrea să gândesc niciun gând sau să enunț vreo propoziție care ar ajuta acestei instituții a scârbei să își atingă, peste ani, scopurile – aceste scopuri fiind: de a semăna neîncrederea și suspiciunea/ de a construi și consolida dușmăanii ireversibile/ de a scinda personalități/ de a instrumenta psihosomatic teama și groaza/ pe scurt, de a ne decădea din drepturi, de îndată ce am avut atingere cu ea, și de a ne răpi demnitatea“. Întreaga existență, civică și literară, a lui Oskar Pastior, de după decizia de a rămâne în Germania, s-a ghidat după principii stricte, menite să-i refacă demnitatea; prin aceasta el i-a impresionat pe toți cei care l-au cunoscut și i-au cunoscut opera, câștigându-i ca prieteni. Pastior nu-și mai legitima existența personală decât prin deciziile literare, care erau pentru el și decizii etice. Mai convingătoare și mai detaliate decât notițele sale autobiografice relative la tribulațiile informatorului «Stein Otto», în încercarea de a se elibera și a redeveni poetul Oskar Pastior, nu pot fi decât volumele sale de poezie.” ■ Ovidiu Pecican salută „volumul retrospectiv al unei eminente specialiste în domeniu, Eva Mârza, intitulat *Explorări bibliologice* (Sibiu, Editura TechnoMedia, 2008, 352 p.), care înmănunchează rezultatele mai importante ale unei munci asidue de peste trei decenii.” ■ Mugur Cornilă îi acordă un interviu lui Michael Haulică. Mugur Cornilă este inițiatorul unui proiect demarat de editura Eagle Publishing House și Societatea Română de Science Fiction și Fantasy și anume colecția «Seniorii Imaginației», o integrală a literaturii F&SF românești până la sfârșitul secolului al XX-lea: *Cum ai ajuns la ideea integralei? Chiar va fi o integrală, veți tipări tot ce-a apărut sau veți face o selecție mai largă?*; Ideea zăcea de mai multă vreme și s-a coagulat la sfârșitul anului trecut, când căutam soluții pentru editura virtuală. Un concept despre care ar fi trebuit să se vorbească mai mult și sper să se vorbească la un moment dat, deși destui prieteni mi-au spus că, pe atât este de frumos, pe atât este de utopic în societatea în care trăim. Dar eu nu mi-am pierdut speranța. Și mi-am pus atunci întrebarea: ce pare la fel de utopic și, totuși, s-ar putea realiza mult mai rapid? Cam așa am ajuns la Integrală. Iar entuziasmul, sprijinul, ideile complementare și soluțiile cu care au venit Marian Truță, Cristian Homeucă, Mihaela Sipoș, Gabi Vâlsan și ceilalți colegi din S.R.S.F.F. și Eagle au încins și mai tare entuziasmul. Cu toții au muncit pe brânci. De asemenea, trebuie să îți mărturisesc că m-a ajutat foarte mult și entuziasmul scriitorilor cu care am început colaborarea. Toți, dar absolut toți au considerat că merită, atât din punctul lor de vedere, cât și din perspectiva SF-ului românesc, să participe la proiect și că pot avea încredere în echipa mea. În ceea ce privește selecția, uînt titluri care pot fi de interes pentru cititori, dar și pentru cei care studiază fenomenul literar. Dacă, la un moment dat, a apărut o carte slabă (și în anii '50-'60 sunt destule cărți teziste, ideologice etc.), nu înseamnă că ea nu are valoare istorică pentru fenomen. Vom vedea. [...]; *Cărțile sunt disponibile pe Amazon.com. De ce pe Amazon.com?*; Pentru că este cea mai mare librărie din lume. Pentru că, în

acest fel, cărțile sunt accesibile și românilor din diaspora. Și pentru că este alternativa pe care am găsit-o la distribuția locală. Știi și tu care este părerea mea despre această distribuție. Am preferat ca banii care se duceau pe difuzare să intre în buzunarul scriitorilor. Sistemul este foarte simplu și transparent pentru fiecare parte, inclusiv pentru cititori. Scriitorul încasează 40% din prețul de listă, din care se scade tiparul. Editura încasează 10-15% din suma încasată de autor. Restul sunt cheltuieli. Cine dorește cu adevărat o carte o cumpără. Mă bazez pe cititorii reali, pasionați. Iar prețurile pentru România nu sunt mari, dovadă prețul cu care a pornit colecția «Seniorii Imaginației». Se mai pot face îmbunătățiri, se mai pot schimba lucruri în ceea ce privește calitatea, sistemul de lucru etc. Dar un lucru cred că trebuie să revină la normal: scriitorii să poată trăi din munca lor. Și sper ca cititorii să înțeleagă acest lucru. [...]; *Se vor găsi și în librăriile din România?*; Nu. În librăriile fizice nu cred, cel puțin nu în 2010. În unele librării virtuale, da. Momentan se precomandă pe www.imaginastore.com. Dar sper să-i ofer pieței de carte o surpriză plăcută în 2011, atât editurilor, cât și cititorilor. Un proiect despre care vom vorbi când se va concretiza.; *Ai o cifră? Câte titluri veți publica pe an?*; Încă nu știu. În ritmul în care mergem, ar însemna 60 de titluri pe an. [...]; *Asta presupune și o echipă: redactori, tehnoredactori, corectori... Poți să ne spui ceva despre echipa de la Eagle?*; Echipa de la Eagle este una delocalizată. De mult visez la un asemenea mod de lucru. Am colaboratori din mai multe orașe ale țării ori din străinătate. Sistemul mi-a fost explicat cu foarte mulți ani în urmă de Florin Munteanu. Pe atunci se numea «tip flotilă». Se lucrează pe proiect și se lucrează on-line. Ședințele de redacție, conferințele tehnice, toate sunt prin Internet. Apoi, fiecare își face treaba individual, când are timp și chef, cu condiția să se încadreze în termenii-limită, impuși de comun acord.”

24 septembrie

[**România literară, nr. 36**] Nicolae Manolescu povestește cum a ajuns să scrie *Contradicția lui Maiorescu* (la origine teza sa de doctorat). ■ Poemul săptămânii, dedicat „lui Mircea Martin la 70 de ani”, este semnat de Dorin Tudoran. ■ Petru Cimpoeșu scrie despre „Centrele de influență și Daciada literară.” Nu întâmplător dă „exemplul ASPRO. Acea organizație începuse promițător ca centru de influență, dar din păcate s-a diluat rapid, tocmai din cauză că nu a aplicat cu fermitate și consecvență un criteriu calitativ impersonal. La fel s-ar putea întâmpla într-un viitor nu prea îndepărtat și cu Uniunea Scriitorilor, invadată în ultimii ani de sute și mii de veleitari. Filiala din Bacău, de exemplu, pe lângă un (N.B.!) Președinte de Onoare al Uniunii Scriitorilor, în persoana unei doamne de profesie medic, care îndeplinește totodată și înalta demnitate de primar al comunei Podul Turcului, numără vreo șaiszeci de membri, dar nu știu dacă între ei pot fi numărați măcar zece scriitori. Nu cumva ceilalți cincizeci au devenit membri datorită acțiunii malefice a vreunui centru de influență acționând din chiar interiorul organizației?” ■ Pagina de recenzii este acoperită de criticii: ■

Luminița Corneanu scrie despre *Aerostate plângând* (Ed. Tracus Arte, 2010): „Traian T. Coșovei mizează, și în acest volum, pe destructurarea limbajului pentru a-și schița universul poetic angoasat. [...] Altminteri, poemele se desfășoară într-un continuu flux verbal aflat foarte aproape de discursul suprarealist. Cuvintele fug unele de altele, imaginile se succed imprevizibil. [...] Numeroasele bucăți de proză a cotidianului inserate printre poeme sunt singura ieșire a poetului din modernismul fără cusur al poemelor: eul real pare a-și reclama dreptul de a sta lângă eul de hârtie.” ■ Irina Petraș crede că tabletele din *Remember clujean* (Ed. Limes, 2010) de Tudor Ionescu „vin în întâmpinarea cititorului, îl informează amuzându-l, îl provoacă la o călătorie jucăușă cu o bătaie mai lungă decât pare la prima vedere. Cunoașterea cuvintelor zilei și a situațiilor cotidiene cu sens garantează autenticitatea atmosferei, iar vioiciunea frazei, împănată cu zicale «zgrunțuroase» și picanterii, rareori stridente, deconspiră ici-colo ținta «serioasă»: vindecarea de uitare și locuirea în cunoștință de cauză. T.I. reconstituie locuri uitate și identifică altele noi și cu biografie ezitantă.” ■ Radu Vancu discută volumul *Marea Pipeadă* (Ed. Brumar, 2010): „Așa cum îi șade bine unei cărți de debut, și cea a Iuliei Militaru e cât se poate de ambițioasă: încă din haios-emfaticul titlu [...] se poate înțelege că ceea ce vom citi vrea să fie o amplă epopee cu obiect mediocru spre minuscul - sau, în orice caz, de mărimea unei pipe. De fapt, nu doar că vrea să fie, ci reușește aproape pe de-a-ntregul.” ■ Gabriel Coșoveanu scrie despre *Vinerea singuratică* (Ed. Semne, 2010) de Radu Cange: „inflamările lipsesc; atmosfera generală rămâne evanescentă, cu gesticulație abia ghicită sau strangulată în fașă. E un mod de-a mărturisi regimul non-combat al poeziei.” ■ Cosmin Ciotloș consideră că „*Firesc* (1985) [reeditată de Polirom, în 2010] e cel mai bun titlu al lui Petru Cimpoeșu. Nu însă și cel mai bun roman. Când l-am citit în prima ediție, în urmă cu câțiva ani, am înțeles pe pielea mea ce va să zică aceea succes de stimă. Comparativ cu *Povestea Marelui Brigand* (2000), *Simion lifnicul* (2001) sau *Christina Domestica și vânătorii de suflete* (2006), cartea aceasta de la mijlocul deceniului al nouălea nu mă impresiionase. Principalul defect al ei, de ordin cantitativ, îl puneam pe seama indulgenței redactorului, căruia, credeam, i-a lipsit inspirația de a da la o parte numeroasele prisosuri verbale. N-am, din păcate, la îndemână exemplarul cu pricina ca să pot spune cu exactitate ce a eliminat, în această a doua ediție, autorul. Cert e că în forma actuală romanul nu mi s-a mai părut atât de rău.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Bucur Demetrian. ■ Sorin Lavric scrie despre volumul semnat de Dan Ciachir, *Gânduri despre Nae Ionescu*, ed. a III-a revizuită, Ed. Litera Ortodoxă, 2010. ■ Alexandru Nicolescu publică cea de-a doua parte a articolului Vianu și Vianu, unde povestește și despre un moment întâmplat în august 1960, când a avut loc primul Congres Internațional de Poetică, „noua disciplină creată de Roman Jakobson (care vizitase, adus de Al. Rosetti, de mai multe ori, România și îl cunoscuse pe Tudor Vianu). [...] Evenimentul principal (pentru mine) s-a petrecut în ziua de 19 august 1960. Aflasem, seara târziu, că la București soția mea, Florica,

dăduse naștere fiului nostru, Adrian, în seara zilei de 18 august (mi se comunicase telefonic). În dimineața următoare, la micul dejun (pe care îl luam amândoi la aceeași masă), profesorul Vianu m-a felicitat cu cuvintele: «De acum înainte, nu mai ești unul; în d-ta sunt doi!» Și a continuat: «Precum m-am considerat și eu la nașterea lui Ionel» ■ Este publicat un fragment din romanul *Cei o sută – Diavolul Argintiu*, de Gheorghe Schwartz. Romanul va vedea lumina tiparului în 2011, la Ed. Curtea Veche Publishing. ■ Răzvan Voncu semnalează existența unei „ediții- pirat” din I. Al. Brătescu-Voinești. Purtând pe coperta I titlurile celor mai cunoscute volume de povestiri ale scriitorului, *În lumea dreptății* și, respectiv, *Întuneric și lumină*, și numele editurii (Ed. Regis), cartea nu mai oferă nici o altă indicație. Nu știm cine este îngrijitorul textului, cine a alcătuit tabelul cronologic (incomplet), din ce oraș este editura și nici în ce an a apărut. Nu există nici măcar descrierea CIP. Pe coperta a IV-a putem citi doar «Colecția *Biblioteca școlară-lui*». ■ La „Poșta Redacției”, Horia Gârbea se arată mirat de mijloacele de comunicare alese de scriitorii veleitari: „Nu mi-am închipuit că vor sosi, pe adresa revistei «România literară», plicuri cu poeme scrise de mână sau, încă și mai improbabil, bătute la mașină, cât timp există adrese email accesibile. Mi-am închipuit că în anul 2010 poezii nu mai scriu de mână sau, dacă o fac, își transcriu versurile pentru a le putea trimite în mediul virtual. Dar nu a fost așa! Vizitând redacția, m-am trezit cu o corespondență pe hârtie pe care, sigur de căsuța poștală a internetului, o ignoram și chiar o consideram imposibilă. De aici și întârzierea acestor răspunsuri. Lansez totuși un apel la autorii de literatură să facă pasul către scrierea și comunicarea în format electronic.” ■ Gabriel Dimisianu observă că: „Anul acesta, în primăvară, mai precis în ziua de 14 aprilie, confratele nostru Mircea Martin a devenit septuagenar. Nu știu să se fi bucurat, cu acea ocazie, de vreo sărbătorire publică, la *Universitate*, la *Uniunea Scriitorilor*, cu atât mai puțin la *Academie* unde, ce e drept, nu este membru, dar nu din vina lui. Nici decorat nu a fost. Aniversarea personalităților de anvergura sa parcă avea altădată mai multă rezonanță. [...] Aflu totuși că Mircea Martin va fi sărbătorit la Onești, peste puțin timp, în cadrul «Zilelor Călinescu». [...] Autorului i se va consacra o sesiune de comunicări. La sfârșit i se va decerna Premiul «G. Călinescu». Nu pot să merg la Onești deși aș fi vrut să fiu de față la sărbătorirea lui Mircea Martin. Îmi propun să particip măcar de aici, profitând de spațiul pe care mi-l acordă, în această pagină, «România literară.» Voi transcrie câteva gânduri despre «Dicțiunea ideilor», altă carte importantă a lui Mircea Martin. A fost retipărită recent de Editura ALL, cu unele modificări față de ediția din 1981.” ■ Mihai Zamfir publică ultima parte a articolului „Poetul cel mai brazilian”. ■ În traducerea Georgetei Hajdu este publicată traducerea nuvelei scrise de contle clujean Bánffy Miklós (pseudonim Kisbán Miklós), *Lupi* (care va da și titlul volumului apărut în 1942). Proiectul își va afla o continuare abia în septembrie 2017, când va avea loc la Bonțida, castelul familiei Bánffy, un atelier de traduceri dedicat contelui clujean, proiect sprijinit de Administrația Fondului Cultural Național. ■ Felicia Antip

discută volumul scris de Eric-Emmanuel Schmitt, *Le part de l'autre (Partea din celălalt)*. ■ Din „Meridiane” aflăm că: „În «Le Point» din 2 septembrie, scriitorul francez [J.M.G. Le Clézio], laureat al Premiului Nobel, consacră o recenzie foarte elogioasă romanului Lilianei Lazăr, apărut în franceză la o editură obscură, Gaïa, sub titlul *Terre des affranchis (Pământ al dezrobiților)*. Acțiunea se petrece într-un oraș pe jumătate fictiv din România, în care recunoaștem Slobozia, unde autoarea este născută. (În franceză, *affranchis* înseamnă *sloboziți*). E vorba de o familie terorizată de un tată alcoolic, pe care unul dintre fii, slab cu duhul, îl ucide, ascuzându-se apoi în fundul unei păduri neumblate și devenind un soi de haiduc modern, care îi omoară pe toți cei care se comportă ca niște persecutori sau tirani. [...] Până la un punct, totul pare o *mise en abîme* a regimului ceaușist. Dar romanul este pe jumătate fantastic, abundând în legende, mituri și superstiții, raportat de J.M.G. Le Clézio la acelea ale unor [Jean] Giono, [Harry] Harrison sau [N. Scott] Momaday. Dacă ar fi avut cunoștința de Sadoveanu, ar fi avut un termen de comparație și mai bun.” ■ În „Ochiul Magic. Actualitatea” citim despre: ■ „O sumă de lucruri care au eșuat”: „În «România liberă» din 16 septembrie a.c., Herta Müller îi acordă Sabine Fati un scurt, dar foarte cuprinzător interviu, a cărui temă principală s-ar putea rezuma la felul în care vede scriitoarea România de azi în sîajul celei de ieri. Avantajul apariției într-un cotidian cunoscut [...] se traduce și prin numărul mare de comentarii lăsate de cititori. În puține cazuri e vorba de comentarii pe marginea cărților Hertei Müller; majoritatea luărilor de cuvânt nu fac decât să rezoneze caricatural constatările lucide ale scriitoarei sau să le prelungească în litanii resentimentare și neputincioase la adresa stăpânirii, a trecutului, a sorții ș.a.m.d. Dar nu abilitățile de lectură și de judecată ale publicului larg sunt de semnalat în acest caz [...], ci judecățile tranșante ale scriitoarei despre țara pe care a lăsat-o demult în urmă și în care dintr-o sumă de motive în care probabil că mulți se recunosc, măcar în parte, nu se mai poate simți acasă. Ideea de forță se găsește, crede Cronicarul, în următoarele fraze scurte: «După 20 de ani, dacă te uiți la rezultate, nu poți decât să te întristezi, există o sumă de lucruri care au eșuat.» Care sunt lucrurile care au eșuat și în ce domenii se constată eșecul urmează să fie explicat cu o bună rigoare jurnalistică de Sabina Fati și cu aprecieri tăioase de Herta Müller. România nu e «o democrație care să poată fi trăită», foștii securiști prosperă (ba chiar se și laudă cu vechile activități), foștii prieteni s-au dovedit, în bună parte, turnători, iar elita intelectuală s-a dezis, din motive doar de ea știute, de subiect: «În alte țări, intelectualii se ocupă mai mult de treburile politice, se discută mult mai mult și mai aplicat pe marginea unor teme, ceea ce în România nu s-a întâmplat și nici nu se va întâmpla. Din păcate, în România există alte obișnuințe, dar foarte multe ar putea depinde de intelectuali și de tehnocrați. Scriitorii și artiștii din România nici măcar nu au vrut să discute despre problemele colaboraționismului. Erau prea mulți încurcați cu dictatura, așa cred.» O perspectivă tranșantă, lipsită de menajamente, care-i va interesa nu doar pe cei preocupați de problematica «grelei moșteniri», ci și pe cei care

încearcă să-și explice de ce simt că nu mai pot trăi la ei în țară sau, cu cuvintele autoarei, că acasă poate să însemne și «să nu mai suporti să fii acolo».

27 septembrie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 39 (1072)] ■ „Dosarul 22” îi este dedicat lui Lucian Raicu. Scriu despre acesta: ■ Norman Manea: „Și-a menținut vibrația inconfundabilă a inteligenței sale unice și în exilul parizian, cum se vede și în «scrisorile» din «orașul orașelor», pe care ni le redeschide generoasa toamnă din pădurea americană, pagini atât de vii și de seducătoare, și profunde, ca un balsam, scrieri acutizate de ireversibilitatea timpului care gonea, maladiv și repede, spulberând pe nesimțite, dar mai ales prin prea adânc simțite maladii și surpări, ființă de o neverosimilă fragilitate și neverosimilă intensitate a strălucitului gânditor.” ■ Daniel Cristea-Enache îi trasează un portret din șase linii: „Prima linie. Un critic care iubește literatura. [...] A doua linie. Un critic pentru care Cariera nu înseamnă nimic. [...] A treia linie. Un critic pentru care scriitorii mari, fiind mari, rămân mari, iar cei de toată mâna, fiind de toată mâna, contează numai statistic. [...] A patra linie. Un critic care atribuie semnificație obiectului/ subiectului ce deja are. [...] A cincea linie. Un critic care «activează» și «activizează» contrariul. [...] A șasea linie și ultima. Un critic al nuanțelor, al problemelor fundamentale.” Stilul lui Lucian Raicu ar putea fi astfel definit: „deopotrivă sofisticat și simplu (adică esențial) în punctele lui cardinale; pe cât de liber în asociații și reflecții «disparate», pe atât de coagulat și unificat prin structura moral-intelectuală a unui mare critic.” ■ Adrian Bittel subliniază: „Eu una n-am auzit pe nimeni, niciodată, să-l vorbească de rău pe Lucian Raicu. Nu știu ce din ființa lui îl făcea incompatibil cu invidiile, flateriile ipocrite, promiscuitatea, vanitățile debordante. Până și prostia agresivă ricoșa de umorul lui subțire. Avea darul de a se apropia de cei ce iubeau literatura și care se atașau de el fiindcă le deschidea nebanuite «căi de acces». Inteligența pătrunzătoare a domnului Raicu nu era niciodată tiranică, lăsa loc dialogului și schimbului de păreri, știa să asculte și, mai ales, să se bucure, să se entuziasmeze de reușitele altora.” ■ Paul Cernat observă cum „Lucian Raicu arată că un mare critic e, de fapt, mai mult decât un critic pur și simplu: e un gânditor care prelungește viața operei și reflectează asupra adevărului ei interior.” ■ Daniel Vighi crede că secretul scrisului lui Lucian Raicu era „să spui despre marea literatură lucruri de o «simplitate-porofundă-și-complexă la îndemână.» E greu de analizat cum se naște acest lucru esențial. E așa cum era și omul: modest, timid, cu dificultăți de a vorbi în public. Pe de altă parte, același era uluitor, locvace, plin de un umor nebun, tonic și optimist. ■ În cadrul acestui număr este inclus [„**Bucureștiul cultural**”, nr. 98] Ovidiu Pecican crede că „ar fi multe de spus despre primul roman, realist și parabolic, al lui Ioan Groșan.” Din lipsă de spațiu, însă, se rezumă doar la a-i susține „excelența”. ■ Pentru Bogdan-Alexandru Stănescu *Leagănul respirației* (Humanitas, 2009) este, alături de *Binevoitoarele* lui Littel și de *Meteorii* lui

Tournier, „aceea carte care bântuie, la care revii și pe care o folosești ca reper fie că vrei, fie că nu. Un roman tulburător, cu atât mai prețios cu cât este total diferit de «ceea ce se scrie» acum.” ■ Stelian Tănase publică un fragment din romanul aflat în curs de apariție, *Dracul și mumia*. ■ Dan Lungu recunoaște, în „Carnet de scriitor”: „Nu de puțin eori, cu ocazia diferitelor lecturi, sunt întrebăat cât din ceea ce scriu eu este autobiografic. Aproape de fiecare dată mă fâstâcesc la răspuns, nu fiindcă aș avea ceva de ascuns, ci fiindcă în fața fiecărui public trebuie să găsești nuanța potrivită. ■ Aflăm că, în perioada 15-25 septembrie s-a desfășurat la Berlin *Festivalul Internațional de Literatură*, dedicat literaturii europene. „Sub mottoul «Îngeri, mizerie, dragoste – Literatura română actuală», publicul berlinez a avut ocazia să descopere un spectru variat al literaturii române de azi, punctat de realismul plin de forță al unui scriitor considerat deja clasic – Radu Aldulescu, de nașcocrile fraților Filip și Matei Florian, dar și de poveștile de dragoste lirice și de un comic amar ale Svetlanei Cârsteian și ale lui T.O. Bobe. În încheierea festivalului au cântat Ada Milea și Roman Chiciuc.”

29 septembrie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1045] Marius Chivu consideră că romanul semnat de Norman Manea, *Vizuina* (Polirom, 2009) este unul „ambițios, plin de idei și de intenții mărețe la nivelul scenariilor construite însă fragil, cu un suflu ficțional redus și fără suficiente resurse epice. O carte care îl lasă, o dată în plus, pe prozatorul Norman Manea în umbra eseistului cu același nume.” ■ Nora Iuga îi acordă un interviu lui Traian Danciu: „*De Oskar Pastior vă leagă o bună prietenie. Cum ați reacționat la aflarea veștii despre colaborarea lui cu Securitatea?*; Am rămas paralizată. Am rămas mută, crispată, după care am început să plâng. Chestiunea este îngrozitoare. Eu sunt absolut sigură că Oskar și-a trăit toată viața însoțit de o frică teribilă. L-am cunoscut foarte bine și pot spune că el era în primul rând un om fricos. Sensibil, dar un om slab. El avea pe undeva această spaimă care caracterizează minoritarul, de orice natură ar fi acesta. Deoarece atunci când ești altfel decât ceilalți, ești și mai vulnerabil decât toți ceilalți și poți fi oricând agresat. El trăia cu o frică dublă: aceea a minoritarului etnic, fiind de origine germană, și aceea a minoritarului sexual, fiind homosexual. Totuși, această întâmplare foarte neplăcută nu-mi poate schimba părerea despre Oskar. [...] *I-ați anticipat prin traduceri pe viitorii laureați Nobel – Elfriede Jelinek, Günter Grass sau Herta Müller?*; Da, am avut o mână bună, se pare. Dar vă spun cu toată sinceritatea că niciodată nu am trăit, ca traducător, niciodată nu am simțit o stare de exaltare, de fericire, mai mare decât atunci când am tradus *Toba de tinichea* a lui Grass. Absolut tot timpul am avut senzația că eu scriu cartea aceea. A fost uluitor. Este o carte excepțională. Am avut și niște afinități scriitoricești cu el, că de altă natură nu aș vrea să am. (Râde) [...] *Care scriitori români ar merita, după părerea dvs., Premiul Nobel?*; Am declarat-o de multe ori, există numai doi care, după părerea mea, merită acest premiu: Mircea Cărtărescu,

dintre bărbați și prozatori. Iar dintre poeți și femei: Angela Marinescu. Ea este cea mai mare poetă pe care o avem. Eu o compar cu minunata Sylvia Plath. Angelei i se face o mare nedreptate, nefind îndeajuns promovată. Din păcate, se promovează mulți scriitori mediocri. Nu toți, sunt bineînțeleși și mulți foarte buni. Dar pe lângă ei sunt și mulți care sunt susținuți și care fac literaturii române mai degrabă un deserviciu. Pe Herta am admirat-o foarte mult de la prima carte. Ea este și rămâne o scriitoare foarte mare. M-a iritat puțin că în România toată lumea a explodat spunând că Premiul Nobel l-a primit România. Este un neadevăr. Herta este o scriitoare de limbă germană, iar ea a fost propusă de Germania pentru acest premiu pe care îl merită cu prisosință.”

29 septembrie 2010

[„**Lucefărul de dimineață**”, nr. 37 (955)], „Revista revistelor” laudă nr. 4/ 2010 al revistei «Apostrof», care conține „o proză excepțională, cu caracter autobiografic” semnată de Ana-Maria Beligan. [...] E un text scris în urma revenirii autoarei în România, după o absență de treisprezece ani. [...], o proză care împletește, într-un stil impecabil, duioșia cu revolta, nostalgia cu durerea, umorul cu tristețea cea mai profundă. Compusă pe tema relației complexe, cu multiple și schimbătoare nuanțe, dintre tată și fiică, proza conține confesiuni tulburătoare, meritând din plin caracterizarea de «rană deschisă» pe care i-o alăturase autoarea. [...] O povestire deosebită, inteligentă, tandră și furioasă deopotrivă, abordând curajos și fără prejudecăți un subiect sensibil. Tatăl nu este altul decât marele actor Radu Beligan.” ■ Gabriela Gheorghisor scrie despre volumul *:până mereu* (Ed. Charmides): „autorul nu înjură, nu scoate limba la lume teribilist și nu dezbracă limbajul de hainele decenței verbale. În plus, latura socială, prezentă la alți milenariști, răzbate prea puțin în poezia lui, chiar dacă, implicit, poate fi un motiv al umorilor negre. Dincolo de unele stângăcii sau de câteva «piese» pasabile, antologia demonstrează că Gabriel Daliș este un poet serios, de urmărit și pe viitor.” ■ Ioan Holban scrie *Captiv în epoca de aur* (Editura Ideea Europeană, 2010): „Orașul lui Călin Ciobotari, înainte și după Revoluție, este, în fapt, țara tristă, plină de humor, a poetului. *Captiv în epoca de aur* e, în primul rând, o carte foarte bine scrisă, cu știința construcției epice și cu fina distilare de tonalități ale vocilor, personajul și naratorul: umorul, ironia caldă, uneori, demolatoare adesea, dar și un lirism discret, acroșant din evocarea jocurilor, jucăriilor și necazurilor copilăriei sunt ale unui prozator remarcabil, pe care, nu mă îndoiesc, îl vom mai citi.” ■ Monica Grosu este de părere că romanul lui Dinu Pillat, *Așteptând ceasul de apoi* (Humanitas, 2010), „este un roman dens, cu descrieri foarte reușite, cu un substrat analitic și psihologic susținut la o anumită tensiune.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: *Trei Femei* (Cartea Românească): „Un fapt indiscutabil este că, dintre prozatorii români de azi, Stelian Țurlea este unul care se pricepe foarte bine să creeze personaje feminine și chiar să le dea cuvântul ca naratori, punându-se cu succes în locul lor. O dovedesc și cele «trei femei» ale

cărții dar și alte personaje din roman. Acesta are suspans, are dimensiune socială, dar și povești de dragoste, e, într-un cuvânt, o carte captivantă, lesne de citit, fără a fi reductivă sau a apela și la efecte ieftine.” ■ *Crime sofisticate* (Ed. Tritonic): „Ceea ce este foarte bine realizat la George Arion este fundalul realist pe care se țin poveștile, mai mult sau mai puțin verosimile, dar provocatoare de plăcere asemenea unor puzzle-uri complicate și antrenante.” ■ *Destinul unui pilot de vânătoare* (Ed. Institutul European): „Volumul lui Dan Focșa constituie o lectură atractivă prin contribuția autorului, ca și a eroului său.” ■ *Țara lui Travian* (Ed. Cellina): „A scrie vreo 250 de pagini cu câte 11-12 cugetări pe fiecare înseamnă să încerci să fii scriitor de aproape 3.000 de ori ceea ce, oricât de orgolios ar fi un autor, ar trebui să-l pună pe gânduri și să-l îndemne la moderație. Vina lui Victor Martin este excesul cantitativ.” ■ *Mai avem de plâns împreună* (Ed. Princeps Edit): „Poezia Luminiței Mihai este una delicată și corectă, fără mari tensiuni, ajunsă la al treilea volum publicat.” ■ Sunt publicate poezii semnate de Doina Uricariu și parodii de Lucian Perța. ■ Revista publică un necrolog pentru tatăl colegului de redacție: „Colegii din redacția revistei *Lucașfărul de dimineață* sunt alături de Horia Gârbea în clipele de durere provocate de regretabila dispariție a părintelui său și transmit condolențe familiei întristate. Dumnezeu să-l odihnească!”

30 septembrie

[„Cultura”, nr. 38 (293)] C. Stănescu remarcă: „Mereu surprinzătoare și relevând un notabil gust al noutăților de tot felul, buna revistă ieșeană «Dacia literară» face loc în paginile sale și unor opinii dacă nu extravagante, cel puțin insolite. Așa e, bunăoară, studiul Oanei Opaș intitulat «Lucașfărul – de la poezia metafizică la *cel mai lung poem de dragoste*». Ultima parte a titlului se referă la un soi de excentricitate, tipic americană: «La 14 februarie 2009, World Record Academy omologa *Lucașfărul* eminescian drept *cel mai lung poem de dragoste* din lume. Pentru această *onorantă* distincție în lumea largă, servită românilor ca pe (!) un cadou din partea unei instituții aferente Google News Network, abilitată să recunoască și să stabilească «recorduri mondiale» în baza unor declarații notariale a fost necesar ca atât autorul cât și lucrarea acestuia să fie considerați irefutabil valori naționale și eventual recunoscute deja internațional. Luând în considerare aceste condiții, ne întrebăm, pe bună dreptate, la ce servește omologarea instituției americane?» Întrebarea e superfluă: această «omologare» nu servește la nimic. La ce «servesc» jocurile? Ele ne mai descrețesc frunțile. Ne ajută să zâmbim. Însă Oana Opaș nu zâmbește la acest gust de joacă stupidă și, în pragul indignării, dă în clocot în loc să dea cu grație în mintea copiilor. Ea spune ușor indignată că «omologarea» americană dezbracă «Lucașfărul» de substanța lui «metafizică», vulgarizând astfel o mare valoare națională românească. Însă ce legătură are «metafizica» poemului cu «joaca» americană?! Nici una.” ■ Alexandru Matei discută cartea lui Norman Manea, *Laptele negru* (Hasefer, 2010): „Departa de mine ideea că acest volum m-a dezamăgit. Dar pot spune

că nu m-a amăgit îndeajuns. Există aici câteva eseuri remarcabile, cum este «Holocaust și literatură» [...] sau «Monumentele rușinii. Note la o dezbatere» [...]. Există clipe de grație ale eseistului Norman Manea, atunci când problemele morale capătă consistența care le transformă în probleme de gândire, și când, pornind de la experiența cotidiană sau livrească, autorul reușește să pună probleme cititorului, indiferent de orizontul lui cultural. Pentru un istoric literar, pentru un specialist în tema «Holocaustul și literatura», însă, această carte e aur curat.” ■ Al. Cistelcan consideră că „Poemele lui Mircea Bârsilă (*Monede cu portretul meu*, Ed. Pământul, 2009) sunt aproape matematic egale în lungime și lățime (abaterile sunt puține); fiecare poem cam cât o coală.” ■ Rodica Grigore discută volumul semnat de Andrei Codrescu, *The Poetry Lesson* (Princeton University Press, 2010): „Un volum care, de la bun început, se dovedește foarte greu de încadrat în tiparele unei specii literare bine definite. Nimic nou pentru un autor cum este Codrescu, gata mereu să inoveze și să experimenteze, dând impresia că n-ar face altceva decât să se joace – cu cuvintele, cu conceptele ori cu propriile amintiri. De altfel, el însuși a afirmat, referindu-se la această *Lecție de poezie*, că este convins că a creat «o nouă formă (formulă) literară», lucrând la această carte exact după orele de curs pe care le ținea săptămânal, cursul având, desigur, exact această denumire: «Introducere în poezie».” ■ George Apostoiu scrie despre „prestigiul actualității” lui Bolintineanu. ■ Este publicat cuvântul înainte semnat de Eugen Simion, scris pentru volumul *Portretul scriitorului îndrăgostit. Marin Preda* (Muzeul Național al Literaturii Române, 2010), Volumul include scrisorile lui Marin Preda către Aurora Cornu și convorbirile avute de aceasta din urmă cu Eugen Simion. Ediția și notele aparțin cercetătoarei Oana Soare: „Volumul se încheie cu un mic eseu critic în marginea acestor texte confesive. În fine, ediția actuală are și un aparat critic întocmit cu pricepere și devotament de Oana Soare, o tânără cercetătoare care a contribuit în chip considerabil la publicarea *Jurnalului intim* al lui Preda, a editat opera integrală a lui Ștefan Bănuțescu și a scris un studiu remarcabil despre Petru Dumitriu. Sper ca, în această formă nouă, cartea de față, care este – în bună parte – un discurs biografic și, prin interlocutorul meu, autobiografic – să stârnească interesul cititorului român de azi, dominat, amețit, confuzionat de discursul mediatic. Acela care-l hrănește cu negativitățile lumii și omoară în el ideea, veche și sănătoasă, că cine are carte are parte...” ■ Mihai Iovănel scrie despre „Moartea lui Mihail Sebastian și ecourile ei imediate.” ■ Niculae Gheran îi acordă un interviu Danielei Sitar-Tăut: „Ați avea toate motivele să fiți fericit, după un travaliu de patru decenii, cât a durat editarea operei rebreniene, precedată de publicarea nuvelisticii în «Biblioteca pentru toți», de unde s-ar zice că s-a iscat și pofta de a merge mai departe cu exegeza aceluiași creații; Nicidecum. Cel care a insistat să continui cercetarea a fost profesorul meu, Alexandru Piru. Eu, dimpotrivă, consideram oferta prea dificilă, peste posibilitățile mele; Ascultându-vă, îmi vine în minte titlul cărții dvs, «Arta de fi păgubaș». Ce se aude cu volumul 2, «Oameni și javre?»; L-am predat recent

Bibliotecii Metropolitane București, sub egida căreia a apărut și primul volum. Ar trebui să mulțumesc celor care m-au îndepărtat de Rebreanu. În fiecare rău e și un bine: m-au lăsat să scriu în pace la o carte care s-a bucurat de succes. Deși nu s-a difuzat prin librării, a avut parte de 20 de cronici și recenzii elogioase, în presa centrală și din provincie, ba chiar și peste hotare, în Israel și S.U.A., semn că «Târgul Moșilor» are ambasadori pe toate meridianele. Regretul meu e că n-a apărut la «Cartea Românească», unde a fost în *stand-by* multe luni, până mi-am retras manuscrisul. Rămân îndatorat confratelui Florin Rotaru, care a preluat-o pentru bibliotecile din București, fiind difuzată exclusiv la târgurile de carte.” ■ Ne-recomandările revistei sunt: ■ Gabriela Toma, *Cântecul geamănului* (Humanitas, 2009): „Autoarea a vizitat mormântul lui Hamlet, a participat la cenaclul poetic condus de Nina Vasile, a fost tradusă în Belgia de Constantin Abăluță & Carl Norac și e pasionată de «relectura osmotică a textelor literare». I-am citit versurile și apoi cele câteva detalii autodescriptive din preliminarile volumului. Biografia bate poezia.” (Teodora Dumitru) ■ Ilie Barangă, *Noi contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu* (Ed. Magic Print, 2009): „Gizăscraist, după ce că așa ceva chiar există, mai are și 776 de pagini!” (Andrei Terian) ■ Ștefania Mihalache, *Poemele secretarei* (Cartea Românească, 2010): „Un roman cu activiști capitaliști, dar de structură realist-socialistă.” (Alex Goldiș) ■ Dacre Stoker, Ian Holt, *Dracula, mortul viu* (Humanitas, 2010), traducere de Carmen Săndulescu: „Mori, bă!” (Mihai Iovănel).

30 septembrie

[„**Dilema veche**”, nr. 346] Dosarul săptămânii poartă titlul „Un’te duci tu, calule? Cultura calului la români”. În cadrul dosarului scrie și Marin Mălaicu-Hondrari. ■ Marius Chivu discută volumul *Cândva la Băneasa* (Ed. Vreamea, 2009): „Alexandru Grigorescu nu se alinta când spunea că nu aspectul literar îl interesa în toată această afacere a rememorării unei lumi din care puțini au mai rămas în viață să-și amintească (cartea e scrisă cu destule stângăcii), din fericire însă, un oarecare talent de povestitor, genuin și necizelat, pune stăpânire pe memorie și, din când în când, amintirile sale reale încep să semene cu poveștile adevărate.”

30 septembrie

[„**Observator cultural**”, nr. 286 (544)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Miercuri, 22 septembrie, la Muzeul Național al Literaturii Române din București a avut loc o dezbatere în cadrul Rotondei 13, dedicată lui Gellu Naum. Au participat: Ion Pop, Nicolae Oprea, Dan Cristea, Dan Stanciu, Simona Popescu, Cristiana Gavrila. Miercuri, 29 septembrie, Fundația «Gellu Naum» și Asociația «Locul Tare» a organizat «Pasageri în tranzit – lectură publică Gellu Naum», la Clubul Țăranului Român. În prima parte a seriei, prietenii poetului au citit pe scenă câte un poem de Gellu Naum, în a doua parte, au cântat, pe texte de Gellu Naum,

Ada Milea și Mitoș Micleușanu.” ■ „Institutul Cultural Român de la Stockholm a decernat joi, 23 septembrie, în cadrul unei ceremonii organizate la Târgul de Carte de la Göteborg, Premiul «Marin Sorescu» pe anul 2010. Premiul i-a fost acordat scriitorului și jurnalistului suedez Carl-Johan Malmberg.” ■ „Duminică, 26 septembrie, Editura ART a lansat la Clubul Țăranului Român antologia de poezie *Jaluzele deschise, jaluzele închise* de Oskar Pastior. La dezbateră pornind de la recenta controversă legată de colaborarea lui Pastior cu Securitatea au participat Klaus Ramm (președintele Fundației «Oskar Pastior»), Ernest Wichner, Gabriel H. Decuble (coordonatorul antologiei și unul dintre cei trei traducători ai cărții), Corina Bernic și Alexandru Al. Șahinghian (traducători).” ■ „Marți, 5 octombrie, de la ora 18.00, în foaierul Teatrului Național Timișoara va avea loc lansarea celui mai recent volum de versuri semnat de Robert Șerban, *Moartea parafină*, Editura Cartea Românească, 2010.” ■ „Miercuri, 6 octombrie, de la ora 17.00, la Librăria Okian din Brașov urma să fie lansat, în prezența Gabrielei Adameșteanu, romanul *Provizorat* (Polirom, 2010). Prezintă: Andrei Bodiu, Adrian Lăcătuș și Georgeta Moarcăș. ■ „Institutul Cultural Român organizează la Barcelona standul României, la ediția din acest an a Târgului Internațional de Carte LIBER (29 septembrie-1 octombrie), cel mai important târg de carte din Spania, care se desfășoară alternativ la Barcelona și la Madrid. La standul românesc de la LIBER 2010 vor fi expuse peste 400 de volume publicate de 21 de edituri din România, precum și traduceri finanțate prin programele «Translation and Publication Support Programme», «20 de autori» și «Publishing Romania», derulate de Institutul Cultural Român, prin Centrul Național al Cărții. În Spania au apărut până acum peste 40 de volume susținute prin aceste programe. ICR Madrid organizează, pe 29 și 30 septembrie, «Zilele literaturii române la Barcelona», în cea mai mare librărie a orașului, La Central del Raval. Vor participa Ioana Pârvulescu, cu o prezentare însoțită de imagini și comentarii despre România interbelică, și Răzvan Petrescu, a cărui carte, *Ligeros cambios de actitud*, tradusă de Rafael Pisot și Cristina Sava, a apărut recent în Spania, la Editura El Nadir. Din partea Spaniei vor participa criticii Ignacio Echevarría și Mercedes Monmany, Fulgencio Martínez, directorul revistei Agora, Blas Parra, directorul Editurii El Nadir, și Ioana Zlotescu Simatu, cunoscută hispanistă și traducătoare, fostă directoare a Institutului Cervantes din București. În 2011, România va fi țară-invitată a Târgului Internațional de Carte LIBER, la patru ani de la prima sa participare la această manifestare.” ■ „În urma selecției făcute de criticul literar Carmen Mușat, la cea de-a șasea ediție a Festivalului de Literatură de la Zagreb, vor participa scriitorii Ștefania Mihalache, Adrian Chivu, Florin Lăzărescu, Doina Ioanid, Adela Greceanu, Matei Florian, Ovidiu Pop și Ana-Maria Sandu. «Review of small literatures» este un festival regional de mare impact, care își propune să prezinte publicului croat scenele literare din țările sud-est-europene, invitând în fiecare an tineri scriitori consacrați, ale căror opere nu au fost încă traduse în limba croată. Ediția din acest an a festivalului, a șasea, este dedicată literaturii

române și se va desfășura în perioada 1-2 octombrie, la Zagreb. Scriitorii vor susține câte două lecturi în datele de 1 și 2 octombrie, la sediul Clubului literar Booksa, dar și în spații neconvenționale din cadrul Centrului Cultural Pogon, amenajat pe amplasamentul unei foste fabrici. Programul festivalului cuprinde și o dezbatere pe tema colaborării literare dintre România și Croația. La discuții vor participa editori, traducători și oameni de cultură croați, precum și studenți ai nou înființatei secții de limbă și literatură română din cadrul Facultății de Filologie a Universității din Zagreb. Fragmente din operele celor opt scriitori români, traduse în limba croată, vor fi prezentate în catalogul festivalului, dar și pe portalul clubului literar Booksa (www.booksa.hr), principalul organizator al evenimentului, alături de Institutul Cultural Român, de Ministerul Culturii din Croația și de Primăria orașului Zagreb.” ■ „Luni, 27 septembrie 2010, în sala arhiplină a Ateneului Român din București, Herta Müller, laureata Premiului Nobel pentru Literatură în 2009, a susținut o lectură publică, în limba germană, din *Leagănul respirației*, roman apărut în traducere românească la Editura Humanitas Fiction, în vara acestui an. „După lectură, Herta Müller – firească și relaxată, aplaudată la aproape la fiecare afirmație – a susținut un dialog cu Gabriel Liiceanu.” Acestui eveniment îi este dedicat un grupaj de articole, adunate sub titlul „Herta Müller, triumful frescului”: ■ Marius Ghilezan povestește cum „Gabriel Liiceanu își scoate școlărește notițele. Tremurul din glas îi trădează emoția. Pe scaunul ei, laureata Premiului Nobel pentru Literatură are pumnii strânși. Filozoful român propune o temă legată de patrie. Autoarea germană, cunoscută pentru obsesia ei legată de dezrădăcinare, ripostează: «Aș prefera cuvântul acasă». Dar patria e limba, insistă amfitrionul de la Humanitas. [...] «Dacă limba-mi este dușmănoasă, la ce îmi folosește?». Tot ea își dă singură răspunsul, în aplauzele celor aproape o mie de participanți: «Patria este ceea ce nu poți lăsa, dar nici nu poți lua cu tine. Tâmpita asta de patrie vine cu tine. Nu scapi!». [...] «Românii au rămas într-un colaj cu multe găuri», punctează din nou scriitoarea de limbă germană, luând discuția pe cont propriu: «Dacă aș vrea să vin, nu mai am pentru cine. Toți sunt plecați. Ce aș fi făcut aici cu niște cărți? Cărțile erau și o cale de a te eschiva. Un gest personal, onest, de a scrie cărți curate, nu era un gest împotriva sistemului». [...] Herta Müller: «Eu nu oblig pe nimeni să lectureze cărțile mele. Nu știu dacă sunt mulți care vor să se confrunte cu aceste probleme (cu trecutul dictaturii comuniste – n.r.), pentru că este greu să se confrunte cu trecutul lor. Pentru o societate, dacă nu se discută aceste probleme, ele pun în pericol societatea. Când nu te aștepți, ele ies la suprafață». Sigură pe sine, punctează din nou: «Au fost oameni care au avut multe privilegii. Nu mă mir că nu recunosc dictatura». Urmăresc reacția sălii. Îngheț și uimire. Probabil că multe persoane din public se simt vizate. [...]: «În România n-a fost o disidență organizată, Radu Filipescu sau preotul Gheorghe Calciu Dumitreasa erau singuri, ceea ce nu s-a întâmplat în alte state foste comuniste. În România nu m-am simțit dizidentă. Am vrut să trăiesc normal. Mi-a fost greață de nulitățile

pe care le-am văzut în fabrică, la poștă...» [...] Când Herta Müller îi spune lui Gabriel Liiceanu că ea nu este scriitoare, că doar obligă cuvintele să exprime gândurile, stupoare. «Dar aici sunteți...», zice gazda. „Scriitoare sunt doar singură. Aici sunt la circ.“ Hohote de râs. [...] «Dar au fost mulți cei care au scris...», simte Gabriel Liiceanu nevoia să completeze. «Eu nu-i învinovățesc decât pe cei care au făcut literatură la comandă. Ceea ce vreți dumneavoastră să laud e prea puțin». «Sunteți disident, eu nu sunt!». [...] Din cele 45 de minute de dialog, în mintea mea și a prietenilor mei rămâne sintagma: «Așteptam, pe atunci, să vă enervați mai mulți». Spre finalul dialogului, care în multe momente este condus de Herta Müller, nu de amfitrionul de la Humanitas, cum mă așteptam, invitata serii trage concluzia: «Sunt rea. E adevărat. Nu am ce să fac». Înainte de dialogul de la Ateneu, Herta Müller a fost prezentă la o conferință de presă. Fiind invitată să vorbească despre ultimul ei volum, *Leagănul respirației* (apărut în această vară, la Editura Humanitas Fiction), inspirat din viața de lagăr a lui Oskar Pastior, Herta Müller a mărturisit că, de multe ori, scrierile sale sună mai bine în limba română decât în germană – și asta datorită muncii lui Alexandru Al. Șahighian, «care ar trebui răsplătit cu un premiu pentru traducere». [...] Credeam, la fel ca toți românii, a mai completat Herta Müller, că, după căderea dictaturii, «lucrurile se vor clarifica, dar ei continuă să facă o plasă de interese, se cunosc între ei, se servesc reciproc». Fiind întrebată de un ziarist român ce ar trebui să se întâmple în România ca să se întoarcă definitiv aici, scriitoarea a replicat ferm: «Treaba acestei țări nu e să mă simt eu bine acasă, ci milioanele de români să se simtă bine în propria lor țară». Referitor la cererea formulată președintelui României de către Asociația 21 Decembrie din București, privind acordarea celei mai înalte distincții a Statului român, autoarea a replicat că «nu colecționează înșigne și medalii». Cel mai tonic moment al întâlnirii s-a consumat când Herta Müller a declarat că «mie îmi place mai mult să nu scriu», afirmație repetată și seara, la Ateneul Român: «Aș fi preferat să nu scriu niciodată niciun cuvânt și să nu mi se fi întâmplat ceea ce s-a întâmplat. N-am nicio înțelegere superioară a lumii. N-am nicio înțelegere. Eu scriu că nu pricep».” ■ Caius Dobrescu recunoaște că „Orice revenire a Hertei Müller în România mi se pare un eveniment inspirator, fiindcă autoarea reprezintă nu neapărat triumful literar, cât izbînda credinței în literatură. În forța ei morală. Herta Müller este un exemplu rar de curaj etic asociat curajului estetic, iar prezența ei în spațiul nostru cultural este de natură să-i încurajeze pe toți cei ce mai cred că literatura joacă un rol serios în viața oamenilor. Mai mult, orice revenire a Hertei Müller este în sine o provocare cât se poate de bine-venită la adresa inerției, conformismului, leneviei mentale a unei societăți românești prea dispuse să uite abjecțiile comunismului sau să se prefacă de-a dreptul că ele n-au existat. [...] Partenerii de dialog ai Hertei Müller, în fața publicului virtual al societății civile românești, s-ar fi convenit să fie Dan Petrescu. Sau Dorin Tudoran. Sau Daniel Vighi și Viorel Marineasa, autori extraordinari, care au fost în stradă, sub gloanțe, în tot timpul Revoluției de la Timișoara.” ■ Marius Oprea

povestește „Cum a fost înnobilit căcatul la Ateneu”: „Herta Müller m-a făcut să mă simt tare bine în România de luni, 28 septembrie a anului 2010. Am avut senzația că primesc, alături de Gabriel Liiceanu și de toți cei din sală, mai multe răspunsuri decât întrebări au fost puse. Că particip la o ședință de psihoterapie. Că înțeleg, totuși, ce s-a întâmplat cu mine, cu noi, în anii comunismului. Și am plecat cu aceste înțelesuri cu tot, spre casă. [...] Fiecare are propria istorie și trebuie să și-o asume, ne-a spus în fond Herta Müller. Suntem oameni, și nu zei. Martiri am avut, oameni ca zeii, dar îi uităm repede sau îi uităm, în raport cu propriile noastre compromisuri din trecut. De acum înainte n-ar mai trebui să fie așa. Cel puțin pentru cei ce au fost prezenți în sală și vor citi sau vedea (discuția a fost înregistrată și va fi atât difuzată pe postul național de televiziune, sper că necenzurată, cât și tipărită în revista «Dilema veche») ceea ce a spus, în cuvinte simple, Herta Müller. Am înțeles și că nu a primit Nobelul doar pentru o carte, ci pentru curajul ei de a spune lucrurilor pe nume. Cum a și făcut-o, cu cruzime și grație felină, pe scena Ateneului Român. [...] Herta Müller a încercat să ne trezească la realitate, să desprindă vălurile de autoamăgire în care ne învelim călduț. Pentru asta, a fost nevoie să ne spună răspicat cum ne-am lăsat tratați, tocmai de pe scena Ateneului Român. [...] Dar putem învăța, măcar de-acum, lecția. Că e bine să nu te mai ascunzi de umbrele propriei istorii, să nu-ți fie frică, așa cum am mai spus, destul de direct într-un mai vechi interviu (și ce criticat am fost...) nici de căcații de securiști și activiști, nici de cei de la putere. Că nici acelei femei mărunțele, care ne vorbea de pe scena Ateneului Român, nu i-a fost și nu îi este. Și uite, a luat Premiul Nobel pentru asta.” ■ Sunt găzduite, în acest număr, și patru cronici la volumul *Eu, fiul lor* (Polirom, 2010) de Dorin Tudoran. Volumul, subintitulat «Dosar de Securitate», conține o selecție din documentele de urmărire informativă a lui Dorin Tudoran din perioada 1982-1985. Cartea are o prefață de Radu Ioanid (care îngrijește ediția), o postfață semnată de Nicolae Manolescu și un studiu introductiv semnat de Dorin Tudoran. Cronicile din acest număr al revistei sunt semnate de: ■ Liviu Antonesei: „Nu, nu e nicio bucurie să citești o asemenea carte, riști să ieși strivit la capătul lecturii – uneori, abjecția te lovește în moalele capului, de prea puține ori, ai prilejul să admiri virtuțile prieteniei și ale loialității. Dar e o lectură instructivă – afli multe și despre esența ultimă a unui regim criminal, dar și despre complexitatea infinită a naturii umane. Pe aceasta, până la urmă, o cunoști cu adevărat numai în situații-limită. Mulțumesc, încă o dată, Dorin Tudoran. Știu că n-a fost ușor nici atunci, nici când te-ai trezit cu cele 10.000 de pagini în brațe!” ■ Paul Cernat: „Chiar dacă nu a inflamat opinia publică în aceeași măsură ca autobiografia postumă a lui Adrian Marino, publicarea unei prime părți din dosarul de Securitate al lui Dorin Tudoran a stârnit deja controverse, atât în mediul electronic – unde bloggerul Tudoran este un «actor» deosebit de incisiv –, cât și în presa tipărită. Fostul disident anticeaușist a rămas un intelectual critic independent și incomod, redutabil în sancționarea imposturilor moral-politice ale intelectualilor noștri publici. Foarte probabil,

ecourile generate de amplul volum-document ar fi fost nesemnificative dacă autorul de pe copertă (și obiectul urmăririlor) nu i-ar fi «deconspirat» pe câțiva dintre denunțatorii săi cei mai notorii, între care Mihai Botez, Andrei Brezianu, Alexandru Paleologu, Mircea Iorgulescu și Eugen Uricaru, fără a mai vorbi de «Someșan». Unii dintre agenți fuseseră dați în vileag mai demult, alții au constituit și pentru mine o surpriză. [...] Oricât am fi însă de înțelegători, nu putem accepta acuzele – moralmente detestabile – ale lui Ion Cristoiu care, «atins» la onoare de causticul polemist, afectează a nu-l fi cunoscut pe «proaspătul Sfânt Gheorghe al anticomunismului carpatin» (deși activistul de la «Scânteia tineretului» îl cunoștea bine pe Tudoran încă din anii '70!), afirmând, într-un editorial din 2006, că «are toate datele pentru a fi suspectat ca un disident fabricat de Securitate pentru a fi trimis în Occident». Împotriva acestor acuze a fost publicat întreg prezentul dosar! Dorin Tudoran: «Pentru că l-am ajutat să-și împlinească marele ideal și pentru gestul de a-i dedica volumul de față, cred că Ion Cristoiu îmi este dator cu ceva: să afle și să-mi transmită cine a fost (în presă și oarece cultură) rezidentul Securității *Timaru*. Pentru un gigant ca Ion Cristoiu, un asemenea demers e floare la ureche. Că va decide să-l *înfieze public* ori nu pe *Timaru* așa cum recomanda, pe vremuri, să se procedeze cu Dorin Tudoran, rămâne la discreția lui Ion Cristoiu». Interesant e faptul că reorientarea lui Cristoiu către actuala putere l-a transformat brusc, în ochii unora, în tip frecventabil moral, în vreme ce Dorin Tudoran le apare, dintr-o dată, suspect acelorași instanțe improvizate. Mă tem că, dacă «Timaru» și cei asemenea lui rămân nedeconspirați, diagnosticul fostului disident în privința supraviețuirii «poliției politice» se confirmă. Iar dacă softul conspirărilor vicioase persistă, înseamnă că avem, în continuare, nevoie de asemenea hackeri.” ■ Daniel Cristea-Enache: „Deși *Eu, fiul lor* e un volum de aproape șase sute de pagini, format mare, literă mică, el reprezintă – după cum arată Radu Ioanid în nota asupra ediției – doar o selecție din documentele de urmărire informativă a lui Dorin Tudoran. [...] Trebuie spus mai întâi că Securitatea lucra destul de bine. E facil să decupăm și să extrapolăm mostre de agramatism al unei surse; ori să speculăm retoric bâlbele, incongruențele, erorile din aria de acoperire a instituției cu pricina. Exagerarea contrară ar fi să dăm Securității dimensiuni de omnipotență și omnisciență malignă. Ei știind tot, noi și eu, personal n-am făcut înainte de '90 mai nimic. Căci, ce se putea face? Regimul era prea dur și Securitatea era prea puternică pentru a li te opune... Dar, așa cum *Gherla* lui Paul Goma arată că se putea rezista moral într-o închisoare politică, *Eu, fiul lor* dovedește că se putea articula o rezistență, și apoi o opoziție, față de triada PCR-Securitate-Miliție, în anii '80 și mai înainte.” ■ Ovidiu Șimonca: „Nu e o carte ușoară. Nu poți să o citești în metrou, în tren, în vacanță. Dacă o citești noaptea, acum, în septembrie, oricât ar fi de calde nopțile și oricât ar fi de plăcut în apartament, tot îți vine să mai pui o haină pe tine. Se poate să-ți fie frig, foame, teamă, să tremuri. Ți faci o cafea, ai deja mormanul de țigări lângă tine, și citești mai departe. E o lectură care te istovește. E povestea unui om care trăiește de 25

de ani în Statele Unite și nu poate uita. Poate că a iertat, dar nu poate uita ce i s-a întâmplat în comunism. Acum un an și mai bine a fost la CNSAS și și-a cerut dosarele. A primit 18 volume, dar ele nu sunt complete. Totuși, și din aceste 18 volume, Dorin Tudoran și-a dat seama că, în vremea când era în România, nu-și mai aparținea. Era urmărit, controlat, anchetat, se încerca discreditarea sa, Securitatea căuta să creeze disensiuni între el și puținii prieteni cu care se mai conversa.” ■ Este publicat un fragment din cuvântul de salut al ambasadorului german Andreas von Mettenheim, cu prilejul lecturii Hertei Müller și a discuției cu Gabriel Liiceanu: „Nu este de competența mea să fac o analiză a operei dumneavoastră literare, care mă impresionează profund. Permiteți-mi să spun doar atât: aproape nimeni nu a reușit să descrie mai înfricoșător și mai angoasant imixtiunea unui stat criminal și al serviciului său secret în viața cetățenilor săi. Cine a citit această proză, trebuie să fie șocat – și nu este nicidecum valabil doar pentru România – că încă mai există mult prea mulți oameni nostalgici ai regimurilor totalitare. [...] Nici România și nici Germania nu au nevoie de o afirmație după modelul unui tabloid din Germania, care titra «Suntem Papă», și care ar suna parafrizat «Suntem laureat Nobel». Premiul rămâne al dumneavoastră în întregime.” ■ Adina Dinițoiu scrie despre recentul volum publicat de Cosmin Perța, la Editura Tracus Arte: „o a doua carte de proză, intitulată *Două povestiri*. Așa cum îi spune și numele, cartea conține două texte, «Viața închipuită a micului N. Ceaușescu», respectiv «Peisaj cu clauni la asfințit» – povestiri care continuă linia fantasy din primul volum de proză *Întâmplări la marginea lumii. Aventurile lui Axinte Abramovici Papadopoulos în pustie* (Cartea Românească, 2007), îmbogățită cu accente urmuziene în «Viața închipuită a micului N. Ceaușescu» și ambiguități de proză fantastică în «Peisaj cu clauni la asfințit». [...] Dar partea cea mai interesantă a textului e reprezentată de personajele de prim-plan (situate în spațiul central-european). [...] Pe această ambiguitate a lui von Teufel mizează întreaga organizare textuală, care balansează între realitatea prozaică și mizeră a personajelor – ca bolnavi psihici internați în sanatoriu – și realitatea mirifică a spațiului paradisiac, al fericirii perpetue în care se regăsesc, fie și mental, cei trei căutători ai inimii grifonului. De altfel, resortul cel mai profund al prozei este, finalmente, unul poetic, căci el speculează tocmai semnificațiile poetice ale nebuniei: mai există, în sanatoriu, un salon al nebunilor care se numesc Lenin, Homer, Vergiliu, Shakespeare, Dante, Molière, Goethe, Gogol...” ■ Rodica Grigore recenzează volumul lui Steve Sem-Sandberg, *Ravensbrück* (Humanitas Fiction, 2009), traducere și note de Liliana Donose Samuelsson. ■ Cristina Manole scrie despre două cărți care se încadrează într-un „registru al inocenței”: „*Ziua în care a fugit somnul* de Victoria Pătrașcu și Irina Dobrescu, dar și *Aventurile unui fir de nisip* al Annei Constantin Lembrău, cu ilustrații de Agnes Heszeg, pentru care poți să-ți dai liniștit demisia de oriunde. Tot la Nemira apărute ambele cărți, care, atenție, oricum nu încap în poșete prea mici.” ■ Doina Ioanid relatează evenimentele petrecute în cadrul Zilelor Culturii Călinesciene,

ediția a XLII-a (24-26 septembrie), organizate de Fundația Națională «G. Călinescu»: „Reperle publicistice românești au deschis ediția de anul acesta. La Galeriile Fundației «G. Călinescu», au fost prezentate revistele «România literară», «Echinox», «Tribuna», «Steaua», «Ateneu» și «Observator cultural». [...] Discuțiile au gravitat în jurul dificultăților, dar și a necesității de a face astăzi cultură în România. Seara, la Biblioteca Municipală «Radu Rosetti», a avut loc prelegerea susținută de Mircea Martin, «Nevoia de dicționare»: [...] În toată lumea există nenumărate dicționare și enciclopedii, în timp ce la noi lipsesc aceste instrumente de lucru, aceste sinteze ale cunoașterii. Nu avem un dicționar de filozofie, iar cele dedicate literaturii sunt puține. Există o indiferență cronică a intelectualilor români față de astfel de întreprinderi. În cultura română, munca în echipă nu este prețuită, nici moral, nici material. La dezinteresul individual, se adaugă cel instituțional. Excepție fac enciclopedismul lui Mircea Eliade și cel al lui Adrian Marino, efortul de construcție și de reconstrucție propus de Tudor Vianu, rigoarea inspirată a lui Constantin Noica, pe care ne-am grăbit s-o discredităm, ca desuet-romantică și etnocentrică. [...] Prin urmare, la începutul secolului al XXI-lea, cultura română se înfațișează fără o tradiție enciclopedică solidă, fără instrumente de lucru esențiale, fără suficiente dicționare, fără ediții critice, chiar fără ediții complete măcar pentru scriitorii importanți. [...] Nu suntem încă o cultură savantă. Nu avem dicționare de rigoarea și calitatea unui *Larousse* sau a unui *Robert*. [...] Limba română nu este încă fixată pe deplin în zona ei abstractă. Imprecizia și neinstrumentalizarea suficientă sunt compensate în alte planuri, în poezie în primul rând. Limba română, vie și rebelă, își păstrează încă, după cum spunea Bachelard, puterea de onirism intern. De aici, dificultatea de a conceptualiza, de a construi cu toată rigoarea un discurs teoretic. [...] Dicționarele sunt importante, dincolo de granițele unei discipline sau ale alteia. Ele pot juca un rol important în închegarea unei comunități intelectuale autohtone. Cearta de cuvinte din spațiul nostru cultural vine din imprecizia, din laxitatea terminologică. Multe polemici n-ar exista dacă am avea dicționare bine alcătuite. S-ar putea astfel evita conflictul lipsit de idei, inutil. Un bun dicționar poate contribui la o bună înțelegere, furnizând temeuri pentru înțelegerea conflictelor.» Prelegerea din care am redat pe scurt a fost urmată de acordarea Premiilor Zilelor Culturii Călinesciene. Premiul de Excelență i-a fost acordat lui Mircea Martin. Au primit Diplome de Excelență: Al. Cistelean, Ion Pop, Adrian Zizu, Nicolae Georgescu, Adrian Voica și Ioan Holban. Ziua următoare, colocviul de literatură contemporană pe tema «Generații și promoții literare în dialog» a reunit, cum era și firesc, critici și scriitori din diferite generații: Mircea Martin, Ion Pop, Al. Cistelean, Petru Cimpoeșu, Ioan Holban, Virgil Podoabă, Iulian Costache, Șerban Axinte, Andrei Terian și Alex Goldiș. [...] O discuție profitabilă despre generații cu generații, cu puncte de vedere diferite, care dau o paletă variată a opțiunilor critice. [...] Vizita de documentare la Tescani și lecturile de poezie de a doua zi au încheiat într-o notă mai relaxată acest eveniment binevenit în sfera culturală românească.» ■

Ștefan Ghidoveanu îi acordă un interviu lui Michael Haulică: „*Cât din personalitatea antologatorului se vede într-o antologie? Crezi că antologatorul este doar un simplu culegător/adunător de texte sau o antologie este, dacă nu neapărat o creație, un obiect cultural de sine stătător, cu personalitate?*”; Se vede foarte mult, așa spune eu. Chiar dacă elementul principal trebuie să fie obiectivitatea estetică, valoarea unui text sau altul este judecată în funcție de gustul fiecărui antologator. Tuturor ceva ne place, altceva nu. Antologatorul nu face excepție. Se presupune doar că el este mai avizat decât alții în a face selecția respectivelor texte, în rest însă elementul subiectiv joacă un rol extrem de important. Și ceea ce mi se pare foarte interesant este faptul că există nenumărate variante posibile în a realiza o antologie pe un subiect dat. Totul depinde de personalitatea celui care face selecția. Iar o antologie chiar este un obiect cultural de sine stătător, purtând marca celui ce-o realizează. Gândește-te numai la seriile realizate de Terry Carr, David G. Hartwell sau Gardner Dozois – sunt adevărate instituții în sine!” ■ Andreea Răsuceanu publică un „mic tratat de traumatologie literară”: „Una dintre întrebările rostite din ce în ce mai des în ultima vreme legat de tema comunismului și a traducerii în literatură a vechilor traume provocate de acesta se referă la rezistența acestui tip de literatură, în sensul longevității unui tip de roman care părea să-și fi mai epuizat din resurse demne de exploatat și, oricum, să fi provocat deja un fenomen de suprasaturație. [...] Totuși, apetența scriitorilor pentru backgroundul istoric al anilor comunismului pare să nu scadă (lucrurile nu sunt diferite nici în cinematografie, unde istoria recentă e în continuare o temă exploatată asiduu și deseori garanția unei acceptări internaționale concretizate în premii prestigioase). Răspunsul la întrebare a venit prompt, în seara de 27 septembrie, la Ateneul Român, prin mărturisirea dezarmant de sinceră și directă a Hertei Müller, care a vorbit despre literatură ca despre un exercițiu de autoînțelegere, necesar supraviețuirii cu sine, un reflex posttraumatic firesc și unica atitudine posibilă. Cu alte cuvinte, în afara unei înțelegeri depline a istoriei și a raportului tău cu aceasta, nu poate exista un acord cu tine și nici un viitor posibil. [...] Ultimul roman al Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat*, are însă și o altă miză, și anume o punere în oglindă a unor intervaluri istorice care se oferă drept cadru unor existențe mărunte, radiografiate în detalii ce țin de universul personal, domestic: povestea personajelor centrale, aparent placida Letiția, de fapt o rafinată observatoare a celorlalți, și carieristul Sorin, este dezvăluită prin prisma unui încurcat trecut de familie, care implică prezența unor «pete» la dosarul celor doi.”

SEPTEMBRIE

[„*Apostrof*”, nr. 9 (244)] În virtutea dreptului la replică, Simona Popa-Gyr cere publicarea în revistă a următoarei dezmințiri: „În nr. 6/2010 al revistei *Apostrof* a apărut articolul *Poetul Radu Gyr în amintirile contemporanilor între 1922 și 1940*, semnat de domnul Traian D. Lazăr. Întrucât în articolul respectiv sunt strecurate mai multe neadevăruri referitoare la o serie de date biografice ale

tatălui meu, doresc să vin cu unele precizări, în vederea stabilirii adevărului (neacordând atenție atitudinii sensibil tendențioase a autorului articolului privind alegerea «surselor» din care Domnia Sa citează). Prima eroare majoră întâlnită în textul dlui Lazăr face referire la ascendența maternă evreiască a tatălui meu. Total fals! Pe linie maternă, Radu Gyr își are originile într-o veche familie aristocrată austriacă. Bunica lui (mama Eugeniei Gherghel și straăbunica mea) a deținut un rang nobiliar – baroană – și s-a numit Minna von Gelch. (Actele familiei pe care le dețin stau mărturie pentru descendența tatălui meu. Prin vinele lui Radu Gyr a curs sânge albastru austriac, și nu sânge evreiesc.)” ■ Mihai Barbu publică a doua parte a *Convorbiri(lor) cu dl Gary*: „Prezentul dosar cuprinde șapte «piese» transcrise fidel după interceptările telefonice și după înregistrările făcute de Securitate în interiorul locuinței lui Ion D. Sîrbu în perioada 1 martie 1982–22 septembrie 1983. Aceste texte aduse, acum, pentru prima oară la lumină sunt rodul cercetărilor noastre de la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității. Credința noastră este că acest consiliu a fost înființat pentru deconspirarea (și nu pentru conspirarea) fostei Securități. Din acest raționament logic privind spiritul CNSAS-ului, am considerat necesar să luminăm acele părți necunoscute, până în prezent, ale biografiei unui scriitor subteran major al literaturii noastre. Majoritatea interceptărilor au ca subiect discuțiile pe care le are scriitorul, cu diverși musafiri care îi trec pragul casei, despre unica sa călătorie în Vest. Din lectura acestui puzzle ne putem da seama că scriitorul intuiește faptul că Securitatea i-a dat pașaportul în ideea că nu se va mai întoarce și că, asemenea multor colegi de detenție, va rămâne acolo să ceară azil politic. Lungul său monolog despre aventura sa occidentală ne îndreptățește să credem faptul că, pentru afrontul de a se reîntoarce în țară și de a muri de gât cu cei care au adus România de răpă, scriitorul a fost pedepsit exemplar. Visul său de a intra în bibliotecile occidentale sau, pur și simplu, de a se plimba pe stradă pentru a simți spiritul locurilor se va năruia definitiv. Deși scriitorul este optimist în ceea ce privește efectuarea unor noi voiaje în Occident, avem dovada palpabilă (vezi «piesa» nr. 6) a faptului că Securitatea a intervenit concret pentru a nu i se mai permite lui Sîrbu ieșirea în lume. Menționăm că toate sublinierile din textele de mai jos [publicate de revista noastră cu bold; n.n., «Apostrof»] aparțin Securității, iar cititorul poate constata, astfel, ceea ce prezenta interes pentru ofițerii și subofițerii poliției politice.” ■ În rubrica *Puncte de reper*, este publicat textul *Liviu Petrescu, cronicar în anii '80*, text inclus în volumul coordonat de Sanda Cordoș, *Spiritul critic la Liviu Petrescu*, aflat în curs de apariție la Editura Limes. ■ Despre același „critic al ideilor” literare scrie și Iulian Boldea: „Liviu Petrescu, critic literar definit mai ales de «cultul ordinii și al limpezimii ideilor» (Ion Pop), rămâne în istoria literaturii noastre contemporane ca un remarcabil hermeneut al ideilor și formelor literare, un comparatist de o indiscutabilă rigoare și aplicație.” ■ Irina Petraș scrie despre paginile de jurnal publicate de Gabriel Liiceanu, *Întâlnire cu un necunoscut* (Humanitas, 2010): „Parcurgând *Întâlnirea...* pagină după pagină,

sunt tentată iarăși să rețin, să transcriu, să «colportez» urgent tot ce citesc, într-un simulacru de dialog liber, stârnită de zvonul de potențialități al enunțurilor.” ■ Ștefan Borbély discută volumul brașoveanului Cezar Boghici, *Sacrul și imaginarul poetic românesc din secolul al XX-lea* (Ed. Psihomedica, 2010): „și-a ales un subiect ambițios de sinteză pentru lucrarea sa de doctorat susținută pe malurile Cibinului, în primul rând datorită carenței bibliografice din domeniu și absenței unor referințe plauzibile în ceea ce privește estetica sacrului. [...] În final, o concluzie și un paradox: 1. cartea lui Cezar Boghici e cel mai chinuitor caz de eșec exemplar cu care m-am întâlnit în ultima vreme; 2. [...] cu toate acestea, ea rămâne o lucrare de referință, pentru simplul fapt că sintetizează un domeniu pe care nimeni nu l-a investigat diacronic și sistematic în exegeza românească. Este însă o carte de la care pornești, pentru a o corecta...” ■ Cezar Boghici consideră că se poate vorbi despre un „pariu manierist” câștigat de Adrian Popescu: „Originalitatea liricii lui Adrian Popescu constă, printre altele, în poetica detaliului expresiv, în rafinata nevoie de a crea un univers de prospețimi moi și transparente, în atmosfera tainic-inițiată ce-i înconjoară poemele.” ■ În *Lecturi libere*, Ion Bogdan Lefter recenzează două volume: ■ Ioan Hudiță, *Jurnal politic (1 martie 1942 – 31 ianuarie 1943)*. Studiu introductiv, note și indice de acad. Dan Berindei, Editura comunicare.ro, 2009: „Secretar general adjunct al PNT, apropiat al lui Iuliu Maniu, ferm antigerman, Hudiță e o personalitate puternică, un domn, cu o etică în virtutea căreia pune destinul țării sale pe primul plan; activ, considerat de cei din jur «optimist», spirit pozitiv, constructiv, foarte «conectat» la vremurile pe care le trăiește. Jurnalul său – o scriere «nonfictivă» de mare valoare documentară și umană.” ■ Gabriel Andreescu, *L-am urât pe Ceaușescu. Ani, oameni, dizidență* (Polirom, 2010): „La 20 de ani de la sfârșitul comunismului autohton, unul dintre puținii contestatari ai regimului în anii 1980, Gabriel Andreescu, a simțit nevoia unei recapitulări din perspectiva «filozofiei dizidenței».” ■ Constantina Raveca Buleu semnalează apariția unui volum demult anunțat: „Onorând o promisiune mai veche, Mircea Muthu ne oferă în 2010 un volum de interviuri, *Ochiul lui Osiris: Dialoguri*, apărut la Editura Eikon din Cluj-Napoca. Acordate de-a lungul mai multor ani, interviurile antologate aluvionează într-un autoportret multistratificat, în crearea căruia coincidențele și recurențele nu numai că explică, ci și unifică ipostazele omului de cultură Mircea Muthu.” ■ Ioan Pop-Curșeu observă că, *Despre Cioran și fascinația nebuniei* (Humanitas, 2010), Dan C. Mihăilescu „propune cititorilor o reflecție în primul rând artistă despre epistolele cioraniene. Vorbesc despre «artisticitate», deoarece Dan C. Mihăilescu citește corespondența lui Cioran cu mult rafinament, în paralel cu opera «publică», degustând scrierile și paradoxurile presărate în numeroase scrisori expediate de-a lungul vremii către destinatari foarte diferiți, mergând de la membrii familiei sau prietenii rămași în țară până la editori, amante sau intelectuali și artiști de prestigiu (Michaux, Beckett, Gabriel Marcel, Wolfgang Kraus, Armel Guerne, Fernando Savater) . [...] Cartea lui Dan C. Mihăilescu se citește dintr-o suflare,

cititorul fiind cuprins de la primele rânduri de o stare extrem de agreabilă. Urmărește fascinat volutele demonstrației, arabescurile stilului în același timp riguros și vaporos, care configurează povestea unui Cioran viu și palpitant, desprins din hârtia scrisorilor. În fond, Dan C. Mihăilescu postulează prin această carte faptul că epistolele cioraniene constituie o parte incontestabilă a operei autorului, demnă de o mult mai mare atenție decât i s-a acordat până acum. Înclin să cred că – în spiritul și litera ei – corespondența lui Cioran stă alături de două monumente epistolare ale secolului XIX: scrisorile lui Baudelaire și acelea ale lui Flaubert. Întotdeauna rafinat, captivant, plăcut, Dan C. Mihăilescu ne propune o carte ca un vals. Dar cu nebunia!” ■ Ștefan Bolea arată că, „după un prim volum, în care căutarea autenticității, nihilismul și postexpresionismul concureau în crearea unei atmosfere combative (amintesc doar versurile «numele meu sta scris cu sânge/ ca un mesaj obscen pe peretele catedralei»), tânărul poet Silviu Gongonea vine cu un produs mai complex (volumul *Încălzirea mâinilor*, Craiova: Aius, 2009), foarte lucrat, atmosferic, în care redă ambiguitatea cotidiană, înregistrând în detaliu cronică a unui «sat urban». [...] De la călătoria în «jurul camerei» până la descrierea orașului văzut ca o extensie a camerei (în timp ce ea este, la rândul ei, o extensie corticală), Silviu Gongonea compune un opus consistent, *soft*, asemenea unui hit *dark wave* transcendental, realizând unul dintre cele mai bune volume de poezie ale anului 2009.” ■ Sonia Elvireanu crede că „*Cei rămași pe pământ*, noul roman al lui Alexandru Jurcan (Cluj-Napoca: Casa Cărții de știință, 2010), reiterează vechile obsesii ale scriitorului despre condiția poetului și iubire, însă în manieră postmodernă. Ceea ce apare nou în proza lui Alexandru Jurcan sunt intertextualitatea literară, tehnica narativă, onirismul, în sensul imaginat de Dumitru Țepeneag, de a provoca visul, nu de a-l explora în manieră suprarrealistă. Un întreg univers românesc este reactualizat în roman.” ■ Este publicată proza Ileanei Urcan, *Romanul cu ferestre albastre de pe colină*. ■ Din perspectiva istoricului care a scris despre raporturile dintre culte și puterea politică în perioada comunistă, Cristian Vasile declară: „nu pot decât să fiu de acord cu ceea ce afirmă pastorul Vasilică Croitor în textul dedicației de la începutul cărții sale – *Răscumpărarea memoriei: Cultul penticostal în perioada comunistă* (Medgidia: Succeed Publishing, 2010) – anume că „de douăzeci de ani, Biserica din România trăiește într-o negare a realității, încurajând confuzia și comunicând un mesaj ambiguu generației tinere“ [...] Fără a nega caracterul academic al cărții, cred că *Răscumpărarea memoriei* este un amestec între o lucrare științifică și un manifest plin de patetism pentru o reformă morală în biserică. Stilul patetic este evident.” ■ Sunt publicate poeme semnate de Călin Vlasie, Ștefan Bolea și Medeea Iancu, Doina Cetea, Ioan F. Pop. Din poezia lumii sunt redată poemele polonezului Tadeusz Dabrowski (în traducerea Luizei Săvescu) și al avangardistului rus Aleksei Skaldin (traducător Leo Butnaru).

[„**Caiete critice**”, nr. 9 (275)] Continuă seria „Recuperării publicisticii” lui Emil Cioran (ce începe cu nr. 8 (274)/ 2010 din „Caiete Critice”). ■ Iordan Datcu promite un „Contrapunct critic la o temă din *Viața unui om singur* (Polirom, 2010) de Adrian Marino: „Dintre comentatorii cărții [...] doar trei abordează și citadinismul manifest al autorului, însoțit obligatoriu de un antiruralism înrăit. [...] Îi împărțim întru totul opiniile despre o Românie modernă, citadină, civilizată și prosperă, dar nu credem că europenizarea noastră trebuie să fie însoțită, în mod obligatoriu, de detestarea a ceea ce avem specific, valoros specific, valorile spirituale identitare.” ■ Ion Pop îi acordă un interviu lui George Neagoe: „*Cum vă simțiți acum când ați devenit temă de cercetare a unui colocviu la care ați și asistat, iar alături de profesori, au venit și studenți care și-au exprimat opiniile despre opera Dvs. de critic și de poet?*”; Mai întâi, fără niciun fel de ipocrizie, m-am simțit foarte onorat de propunerea făcută de Universitatea din Brașov, de domnul Adrian Bodiu, pentru că este prima dată când am devenit obiectul unei dezbateri publice, într-o ambianță atât de primitoare. Dar – trebuie să adaug – am trecut și printr-o stare de inconfort relativ. Am fost împărțit între o emoție plăcută și tracul unui actor. Și asta, deoarece m-am întâlnit cu un public studentesc. Nu înseamnă că am simțit frică. Nicidecum. Cu studenții sunt obișnuit să mă-ntâlnesc de patruzeci de ani, la Universitatea din Cluj, dar, în orice caz, ocazia unui dialog, a unei confruntări deschise cu tinerii și maturii este un lucru neobișnuit și te pune într-o situație aparte. Exagerând un pic, eu n-am mai trăit o asemenea stare de «asediu», în care trebuia să ascult, să dau răspunsuri, să conștientizez în ce măsură observațiile pozitive și negative sunt acceptabile din punctul meu de vedere. Din fericire, totul a decurs foarte frumos și am regăsit atmosfera convivială.”

[„**Contemporanul. Ideea europeană**”, nr. 9 (702)] Răzvan Voncu consideră că „Remarcabilă este, în aceste condiții, unitatea de ton a volumului, ce trădează traviul de benedictin liric al autorului: un scriitor care posedă în exces pudoarea poeziei – de unde refuzul de a publica – dar și responsabilitatea ei. De aceea, putem și trebuie să vorbim despre Ion Vasile Șerban nu ca despre un autor întâmplător, ci ca despre unul *ascuns* sub faldurile unei enorme sfeli. O sfială care i-a ocultat doar existența poetică, nu și *esența* poetică a vocației sale. Evident, e păcat că Ion Vasile Șerban și-a sacrificat deliberat această vocație, nelăsând-o (repet: dintr-o înaltă exigență artistică) să se manifeste altfel decât postum, departe de luminile rampei și de atelierele în care se «coace», la foc mic, soarta poeziei contemporane. *Oglinzi de pământ* [Editura Curtea Veche, 2009] nu mai poate recupera, probabil, timpul pierdut, dar poate constitui o frumoasă surpriză de lectură și o răsplată meritată, cel puțin pentru amatorii de poezie în duh «clasic»”. ■ Aura Christi observă că „puține, extreme de puține volume [au fost] atât de incomode ca *Viața unui om singur* (Editura Polirom, 2010) de Adrian Marino, eseist, critic, istoric și teoretician literar român, laureat al Premiului Merder, autor al unor lucrări de sinteză de amploare enciclopedică, de certă valoare, apărute atât în țară, cât și

peste hotare. [...] Adrian Marino, da, este un om rar, este o *rara avis* căreia nu-i este străină conștiința propriei valori; un erudit în cel mai exact sens al cuvântului. Un cărturar superior, cioplit din trunchiul unui Dimitrie Cantemir, enciclopedistul. Un spirit prin excelență neopașoptist, care visează, zi de zi, ceas de ceas, Opera și își construiește o Operă, având un instinct de enciclopedist într-o țară unde există, după cum bine se știe, inclusiv de la un Ralea sau Drăghicescu, citați de autorul *Dicționarului de idei literare*, există și sunt cultivate în continuare, cu o stranie acribie bășcăliaoasă, dramatică și de neînțeles în esență, șmecheria, parvenitismul cu orice preț, cultul lenei, al lucrului fușerit, lăsat la jumătate sau terminat în doi peri, cultul minciunii, cultul țopeniei, al vulgarității, legiferarea furtului, o mentalitate colectivă ceașizată aparent iremediabil, cartiere de o urâtenie sordidă, expresivă, case de chirpici etc., în cei douăzeci de ani postdecembriști aceste și alte limite căpătând o amploare nemaiîntâlnită, pare-se, în istoria României. Adrian Marino își construiește existența în funcție de nevoia, *foamea* de a lăsa în urma sa o Operă.” ■ Irina Ciobotaru crede că „*Amor intellectualis* este o carte complexă, un amplu și dezinvolt bildungsroman în care Ion Vianu aduce laolaltă memoria proprie și o formă de ficțiune «onestă», «obiectivă», curativă, recuperatorie.” ■ Ironim Munteanu accentuează faptul că „al șaptelea volum de proză originală al lui Cristian Teodorescu obține două premii (al doilea la *Colocviile romanului românesc contemporan*, de la Alba Iulia, ediția a treia, 2010, premiu pentru roman), confirmând, o dată în plus, și prin acest roman *sui-generis Medgidia, orașul de apoi*, instinctul său de prozator. [...] Lumea din *Medgidia, orașul de apoi* stăruie în memoria afectivă a lectorului datorită harului de povestitor al romancierului, capacității de construcție epică, varietății tipologice portretizate miniatural ori amplu, învăluite în perdele de nostalgie, ori în apele ironiei, umorului cu un rafinament stilistic unic țesut din resursele expresive ale limbajului poetic, metaforic inconfundabil.” ■ Daniel Cristea-Enache publică un fragment din volumul *Lyrice magna. Eseu despre poezia lui Nichita Stănescu*, în pregătire la Editura Curtea Veche. ■ Marin Radu Mocanu observă că, atunci când „o temă, un subiect de natură politică, cu încărcătură noțională, sunt puse sub condei, parcă toată suflarea românească se (auto) cutremură.” ■ Aflăm că în perioada 23-26 august, Casa de Cultură a Sindicatelor din Ploiești găzduiește ediția a doua a Salonului de Carte, Presă și Muzică. În același interval de timp are loc, la București, în cadrul Muzeului Municipiului București, și cea de-a opta ediție a Festivalului de Carte și Arte.

[„CONVORBIRI LITERARE”, nr. 9] Din colecția Bibliotecii academiei lipsește „Biblioteca foileton” oferită cititorilor împreună cu acest număr. ■ Elena Vulcănescu publică documente și o corespondență inedită din care rezultă un portret al „bunicii” Veronica Micle. ■ Vasile Spiridon crede că „cel mai recent roman apărut sub semnătura lui Constantin Stan, *Gde Bucharest* (Editura «Charmides», 2010), respiră un aer cehovian, conturând aspecte ale vieții funcționărești. [...]

Gde Bucharest este un foarte reușit roman despre identitatea ființei și despre viața triumfătoare asupra morții în vremuri beligerante, scris de Constantin Stan cu inteligență și umor.” ■ Emanuela Ilie crede că „o cronică a unei apocalipse anunțate ne propune poeta Ofelia Prodan în ultima ei carte, intitulată de altfel chiar *În trei zile lumea va fi devorată* (Editura Paralela 45, 2010). [...] Agonia pre-, uneori și post-tanatică a protagoniștilor [...] infuzează (uneori în culori aproape fauve) cartea cu o conștiință a apocalipticului – nu doar pregnantă, ci și contagioasă. Ceea ce este, fără nicio îndoială, semn al poeziei autentice...” ■ Din articolul lui Șerban Axinte aflăm că „un eveniment cultural mai puțin obișnuit s-a petrecut la București, în perioada 28-30 mai, anul curent. Mă refer la ediția inaugurală a «Târgului alternativ de carte», un proiect al lui un cristian, realizat cu sprijinul Uniunii Scriitorilor din România. T.A.C. și-a propus să fie, așa cum se poate citi și pe blogul manifestării (<http://2010tac.blogspot.com>), «un cinema literar, un studio de carte și un salon pentru lecturi și lansări, ce îmbină caracteristicile unui târg clasic cu cele ale unui festival multi-media». În centrul evenimentului s-a aflat «cartea ediției» și anume, *Ieudul fără ieșire* de Ioan Es. Pop. Am fost acolo. T.A.C mi s-a părut o formă atractivă și inedită de promovare a cărților și a autorilor. Acel «cinema literar» chiar a reprezentat noutatea. «Orele de lectură» (video și live) au reușit să capteze atenția unui public itinerar. La fel și retrolansările (lansări filmate). Mi-a plăcut și ideea că se face un târg pentru o carte. Mai ales că *Ieudul fără ieșire* e una dintre cărțile mele preferate de poezie.” ■ Vasile Filip scrie, din postura dintru început recunoscută a nespecialistului („Nefiind eu un specialist în teorie și istorie literară, în critică și estetică nici atât”) despre o „admirabilă carte”, *Poteci fără întoarcere* (Editura ALFA, 2010): „Comportamentul literar al lui Dumitru Vacariu se manifestă, mai mult decât în alte cărți, de data aceasta mai pregnant. El seamănă leit cu cel cotidian, al omului: direct, sincer, pătimaș, îndârjit, tolerant, neiertător. Mai pe scurt, atitudinea unui om-scriitor dintr-o bucată.” ■ Gellu Dorian scrie despre volumul de debut *Simfonii de stors veninul* (Editura Junimea din Iași, 2010): „Există în versul Danei Cernușcă o anumită muzicalitate, un ritm ce nu ține de epic, ci de liric, de acel lirism ascuns, pe care-l descoperi cu destulă dificultate, când ești tentat să citești texte prozoase. [...] Observ, astfel, de-a lungul cărții, atât la intitularea secțiunilor cât și la cea a poemelor, că Dana Cernușcă știe să dea titluri foarte frumoase, provocatoare, cele mai multe dintre ele acoperind și ceea ce urmează după ele.” ■ În „Vitrina cărților”, Emilian Marcu expune un volum ce primește patru penițe (echivalentul verdictului critic „foarte bune”): *Balada sărmanului pescar (poveste din Mările Sudului)*: „Romantismul mitic, dar și mistic, piatra de hotar în desăvârșirea unui scriitor, îi dă șansa lui Valeriu Stancu de a se alătura prin acest poem de poeții romantici importanți din literatura universală dar și cea românească, poeți cu care are suficiente afinități. Stilul baledesc, baroc, îl prinde extrem de bine pe autor.” Alte două volume, care primesc numai trei stelute (echivalentul calificativului „bune”): „*Visuri paralele* (Editura As*S, 2009):

„Versuri de dragoste dar și de introspecție în sufletul omului în luptă cu natura scrie Simion Irofei, cu colțul inimii curate, într-o haină sinceră și simplă, fără a agresa în eterna singurătate a apelor. [...] *Țărmurile iubirii* (Ed. Nicora, 2009): „Descoperind haina limpede și simplă care duce spre împlinirea dragostei, Ionela Flood scrie cu ușurința cu care respiri și cu simplitatea cu care pășești prin iarba încărcată cu rouă sau cu emoția cu care încerci să te strecoți printr-un roi de albine.”

■ Scriitoarea Melaniei Bancea îi acordă un interviu Lilianei Moldovan: „Scriu așa cum citesc: în salturi, mult, epuizant aproape. După ce termin ceva, nu mai sunt bună de nimic un timp. Am înțeles de ce majoritatea scriitorilor au...oarecare probleme psihice. În timpul creației, suferă o dedublare a personalității. Nu poți fi timp de câteva ore într-o anumită lume, ca apoi să revii în cotidian ca și când nu s-a întâmplat nimic. Aduci cu tine personajele în lumea reală, te amesteci cu ele, relaționezi cu ele, iar cei din jur se pot uita ciudat la tine. Noroc că ai mei mă lasă în pace în acele perioade. Oricum, știu că nu se pot baza pe mine prea mult atunci.”

■ În „comPRESA Revistelor” Valentin Talpalaru prinde următoarele publicații: „«Origini», editată de Asociația Internațională a Scriitorilor și Oamenilor de Artă Români. Numărul pe care îl am în față are ca temă trama unui cunoscut scriitor român, Horia Vintilă. Mai exact, *Horia Vintilă, exilatul*. [...] «Caiete silvane», număr proaspăt, ne propune ca tematică, *Măști, istorii, -tradiții*. *Colecția de călimări* a revistei se îmbăgățește, datorită lui Viorel Mureșan, cu nume consacrate sau mai noi. De la poezia scrisă de Flore Pop la proza lui George Vasile Rațiu ori Virgil Rațiu și din nou poezii Ion Radu Zegreanu sau Viorica Știr. Olimpiu Nușfelean are parte de e excelentă cronică la cartea sa *Poeme pentru cei care citesc în liniște*, apărută la Editura Eikon în 2009, cronică semnată de Imelda Chintă.” ■ În „Curier de ambe sexe”, Nicolae Sava răspunde scriitorilor „aspiranți”: debutantului Ovidiu Pojar îi sunt adresate următoarele cuvinte: „Ești un poet adevărat, cum puțini am publicat la această rubrică. Când voi avea ocazia, te voi propune cu poeme din grupajul trimis și la alte reviste literare. Te voi anunța prin mailul indicat de tine.”Drept urmare, în „Antologia curierului” au șansa de a fi incluși Liviu Ofileanu, Paul Bacoșcă și Ovidiu Pojar. ■ Paginile de poezie găzduiesc versurile lui Dionisie Duma și Emilian Marcu. Ion Gheorghe Pricop publică textul de proză „Între dragoste și milă.”

[**„DILEMATECA: scrieri, autori, lecturi”, nr. 52**] Claudiu Constantinescu recomandă cititorilor „prozele, tabletele, schițele lui Mihai Găinușă din *Scândura de frizerie* (Polirom, 2010), carte purtătoare a unei mâhniri cum numai un umorist se poate încumeta să-și asume în scris. Câtă mâhnire, atâta luciditate și, deci, atâtea și atâtea nuanțe ale comicului vesel-trist-duios-tâfnos-satirico-pamfletu-suprarealis-de-realist, unde predominant rămâne «sentimentul de moloz» (vezi și schița cu acest titlu). Pentru amatorii de concluzii, volumul lui Mihai Găinușă are, de asemenea, o propunere interesantă, de un hâtru vizionarism: «Vin vremuri educative!».” ■ Între 14-30 august, Filip Florian a participat la prestigiosul Festival internațional de literatură de la Edinburgh, unde și-a prezentat romanul *Degete mici*, ajuns la a treia ediție. Pe 19 august, în sala Scottish Power a Teatrului

din Edinburgh, Filip Florian a participat la o lectură publică din primul său roman apărut în limba engleză, *Degete mici/ Little fingers* (publicat de Houghton Mifflin Harcourt în 2009), și apoi, alături de scriitorul maghiar Stephen Vizinczey, la o masă rotundă având ca temă *Scriitorii secolului al XX-lea în Europa Centrală și însemnătatea operei lor în contextul actual*. ■ Adriana Stan consideră că, în ciuda tuturor „frustrărilor îndreptățite” și a „remarcilor nedrepte – demonstrabile și discutabile amândouă – ce curg prin cerneala violentă a *Frumoaselor străine* [Humanitas, 2010, preț: 32 lei], o parte din balastul interior trebuie să fi fost curățat din calea viitoarelor opere ale lui Mircea Cărtărescu.” ■ Alexandru Matei observă că volumul semnat de Livius Ciocârlie, *Cartea cu fleacuri* [Editura Paralela 45, 2010, preț: 19 lei] „e scris în capitole scurte. [...] Jurnalul lui Ciocârlie nu se dezmente niciodată. Din el nu afli nimic, pentru că autorul este convins că nu e nimic de aflat din literatură – convingere foarte franceză altminteri. Frânturile de relatări au locul lor în sine, ritmul succesiunii are și el o valoare intrinsecă, pentru că Livius Ciocârlie scrie – la fel ca Radu Cosașu – autarhic.” ■ Cosmin Borza mărturisește că, „făcând abstracție de un anume manierism al utilizării bivalențelor compoziționale ori a unor simboluri prea vădite”, nu a întâlnit „în proza autohtonă de după Cărtărescu o scriitură atât de molipsitoare existențial și imaginativ.” Constatarea îi este prilejuită de apariția romanului semnat de O. Nimigean, *Rădăcina de bucsau* (Polirom, 2010, preț: 39,95 lei). ■ În urma lecturii volumului *S.F. Doi* (Editura Bastion, 2010, prețul nu este precizat), Michael Haulică i-ar putea reproșa lui Cristian-Mihail Teodorescu „expozeurile prea lungi, prea dese uneori (arată, nu spune – este un sfat pe care toți autorii de manuale de scris îl dau)” precum și „autoreferențialitatea prea insistentă (sau în prea multe texte..).” ■ Radu Aldulescu îi acordă un interviu Florinei Pîrjol: „*Aveți un cititor înainte de publicare?*; Cel mai recent roman, *Ana Maria și îngerii*, este singurul pentru care, în afară desigur de redactorul editurii, am avut un cititor al manuscrisului: prietena mea. Ea a citit cam tot ce am publicat și o socot o parte din creierul și inima mea. [...]; *V-a trecut prin minte că cititorii acestui roman vor simți nevoia să caute personajele (modelele lor, desigur) în lumea largă, ca pe vremea lui Dumas?*; Mă bucur și mă fletează să aflu că mi-a ieșit ceea ce intenționeam, și anume să creez impresia de viață adevărată. În ce mă privește, acesta-i rolul literaturii și al artei, în general. [...]; *Scrieți zilnic în cămăruța de 3/3? V-ați întors la romanul pe care l-ați întrerupt pentru a scrie Ana Maria și îngerii?*; În momentul de față nu mai scriu zilnic la vreun roman, în camera de 3/3, adică de 9 metri pătrați, în care stau, cum v-am spus, cu un picior în aer. Simt nevoia de o pauză ceva mai lungă după această carte, și pentru a mă odihni-reculege, dar și pentru a contempla pe îndelete până unde poate merge nesimțirea criminală a instituțiilor culturale din România față de promovarea literaturii.; *Când o să apară?*; Nu cred că va apărea prea curând romanul. Sunt vremurile cele mai nepropice publicării de romane din toată istoria literaturii noastre.” ■ Întrebarea adresată de Marius Chivu, în cadrul acestui număr, este „Cum a fost la debut?”.

Răspund: ■ Gabriel Dimisianu: „Am debutat în 1966 cu volumul *Schițe de critică*, a cărui amintire nu-mi face azi prea multă plăcere. [...] Le-am reluat mai târziu, dezvoltându-le, rescriindu-le de fapt. Ar fi trebuit deci să nu mă grăbesc cu debutul în carte și același lucru ar fi trebuit să-l facă și destui alți confrăți, confrăți șaze-ciști, poeți, prozatori, critici.” ■ Șerban Foarță: „Am debutat, editorial vorbind, nu prea devreme: la 34 (treizeci și patru) de ani fără o lună – cu o exigua plachetă cu ambele scoarțe albe. [...] Invitat, a doua zi, la niște prieteni [...] și, întorcându-mă, într-un târziu, acasă cu, în mâna dreaptă, un exemplar «fără stăpân» (unul dintre amici fiind absent, din păcate, de la sindrofie), ajuns pe podul zis «Mihai Viteazul» [din Timișoara], m-am gândit că regnului piscicol nu i-ar strica, din parte-mi, o ofrandă. Răsucindu-mi mâna, fără s-o ridic, am aruncat în apă, din *poignet*, peste parapetul sur, placheta albă, care, descriind o traiectorie elegantă, ca un zbor planat anzeriform, a căzut în Bega, plescăind.” ■ Dan C. Mihăilescu: „Debutul editorial a fost o feerie. *Perspective eminesciene*, Editura Cartea Românească, bun de tipar 2 iunie 1982 (cartea a apărut în iulie), 15,36 coli editoriale, tiraj 3000 ex. După doi ani de așteptare [...], m-am trezit că iau exemplarul de semnal și fug – literalmente, fugeam ca dementul – prin Cișmigiu, ca să i-l arăt maică-mi, Taniei și Anei. Ana avea cinci ani, adică exact vârsta manuscrisului, cartea fiind scrisă în miile de nopți în care-i schimbam scutecele de câteva ori, fumând câte un pachet de *Carpați* fără filtru, bând balzacian chintale de cafea în fața peretelui crăpat la cutremurul din '77. [...] Am trăit extatic mai bine de un an, fiindcă am luat și Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor, și Premiul UTC, adică încă 20.000 de lei, am avut vreo treizeci de recenzii, ne-am cumpărat pat nou și covor de Cîsnădie.” ■ Dora Pavel: „Cred că trebuie considerat debut momentul conștientizării vocației noastre reale. Moment marcat de acel frison de neconfundat. Pentru mine, el s-a numit romanul *Agata murind*, chiar dacă scrisesem înainte câteva volume de versuri și unul de povestiri. Nu sunt un poet care scrie și proză, ci un romancier care s-a «jucat» și cu poezia cândva. Am obosit să spun asta. Nu m-aș mai întoarce la poezie nici bătută. Aproape nici n-o mai citesc, doar dacă e semnată de Angela Marinescu sau de Liviu Ioan Stoiciu. Și-apoi, chiar n-am nicio amintire legată de prima carte de versuri. Poate doar titlul, *Narațiuni întâmplătoare*, care azi mi se pare premonitoriu.” ■ Adrian Popescu: „Debutul meu – norocos, așa spune – a avut loc în 1971, anul cunoscutei vizite a cuplului ideologic suprem prin Asia, vizită urmată de restrictive măsuri culturale-ideologice, dar volumul subsemnatului, de la Editura Dacia, sprijinit de regretatul Al. Căprariu, a scăpat. Poate pentru că fusese deja tipărit, sau aproape, ori poate pentru că introducerea «tezelor» era la început, iar Marin preda amenințase cu sinuciderea dacă ele se vor aplica, Zaharia Stancu – cu emigrarea în Portugalia.” ■ Antoaneta Ralian: „Nu am avut curajul să mă avânt direct în literatura anglofonă. Am început, timid, cu o culegere de povestiri italienești, *Povestiri napoletane*, sentimentaloide, cu rezonanțe de *O sole mio*. Și uite că a mers, am pășit cu dreptul.” ■ Radu Țuculescu: „Acum 24 de ani când am predat

volumul de povestiri *Portocale și cascadori* Editurii Dacia din Cluj. Nu eram absolvent de filo, nu aparțineam niciunui soi de grupare literară și nici nu frecventam cenaclurile de profil. Nu-mi cultivam relații cu criticii mai mult ori mai puțin celebri, șefi de reviste ori tovarăși influenți. [...] Am așteptat debutul mai bine de cinci ani, când mi s-a explicat, în sfârșit, că, fără o recomandare «cu greutate», voi putea aștepta mult și bine. [...] Dar am continuat să scriu, iar când mi-a apărut volumul, eu aveam un roman plus alte povestiri în manuscris. După debut, am primit de la Mircea Sîntimbreanu (director la Editura Albatros) o năucitoare scrisoare de admirație, care începea astfel: «Am citit volumul dvs. într-o noapte. În málul editorial în care ne bălăcim, e o adevărată oază de speranță...». Fu norocul meu. A urmat un schimb alert de scrisori în care-mi destăinuia lucruri de-a dreptul periculoase. Scrisorile mi-au dispărut la percheziția făcută acasă în 1998.” ■ Alexandru Vlad: „Am ajuns la Cartea Românească, singura editură la care nu era mascarada concursului. Editoarei nu i-a plăcut cartea (amoriuri stradale, nimicuri), dar s-a decis s-o scoată, având în vedere buna mea cotă. Publicasem în toate revistele, scriseseră despre mine Constantin Țoiu, Mircea Iorgulescu și alții, și eram privit ca un talent viguros. [...] Când am luat Premiul de debut pentru 1980, eram deja un scriitor sceptic, nu venisem la București, premiul mi l-a adus Adrian Marino, care mi-a cerut chitanță.”

29 septembrie

[„Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România”, nr. 9 (1536)] Șerban Foarță semnează poemul „Elephontul”. ■ Gheorghe Schwartz îi acordă un interviu lui Gheorghe Mocuța: „*cum te raportezi la generațiile mai tinere: [...];* Recunosc, citesc mult mai puțin decât mi-al dori. Lecturile mele, de ani buni, sunt subordonate documentării pentru *Cei O Sută*. Puținele plăceri pe care mi le permit sunt, în mġoritate, lecturi țintite. Așa că nu dispun de o privire autorizată asupra literaturii tinere. Dar: există «literatură tânără»? «Ce este sus este și jos.» Ce va fi a mai fost. Marele Caleidoscop aranjează în mod aleator mereu aceleași bucățele de sticlă. Dă-mi voie să-ți pun și eu o întrebare: chiar crezi că va fi cineva care sp citească acest interviu?” ■ Radu Ciobanu arată că, într-adevăr, *Așteptând ceasul de apoi* (Dinu Pillat, Humanitas, 2010) „nu este un roman «mare». Dar, cu certa sa valoare simbolică și documentară, e un roman important.” ■ Grațîela Benga crede că „nu răspunsuri la întrebări se ascund în poemele din *Umbre și faleze*. Nici în excelentele ilustrații ale Savinei Tarsitano, care însoțesc, la răstimpuri, textul. Poezia lui Dinu Flămând vrea să vadă (și) nevăzutele. Să capteze tăcerile și formele, nu în stabilitatea liniilor, ci în prelungi alunecări și metamorfoze. În ochii poetului, realitatea și aparența se înlănțuie în nesfârșite apariții. Ele nu provoacă încordarea gândului și șuvoiului conceptelor, ci stărnesc sensibilitatea și trezesc intuiții. Într-un cuvânt, tulbură.” ■ Sunt publicate câteva „texte poetice” de Nicu Vladimir și poeme de Robert Șerban.

SEPTEMBRIE

[„Steaua”, nr. 9 (743)] Sunt publicate versuri semnate de Aurel Rău. ■ Ovidiu Pecican crede că „apariția noului roman al Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat* confirmă statutul romancierei de scriitoare din prima linie a prozei românești postbelice, dar îl afirmă și pe cel – similar – din cadrul prozei postcomuniste. Este un fericit eveniment, acesta, într-un context istoric care a erodat multe dintre gloriile românești dinainte de 1989, de la Buzura la Nicolae Breban. [...] Avem de-a face, în *Provizorat*, așadar, de un alt model de epopee: nu una întinsă pe mii de pagini, à la Șolohov, ci una intensivă și tensională, «oblică», dar nu mai puțin strălucită. Foarte probabil că, premiat sau nu, purtat în triumf de cronicarii literari sau ba, romanul cel mai recent al Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat*, este una dintre cele mai importante creații în proză ale romanului românesc actual.” ■ Doru Pop observă că „Ion Vianu expiază nu doar propriile sale mlaștini din inconștient, el reușote să exorcizeze fantomele din trecutul nostru și chiar din mintea noastră, cauzate de cărți, de experiențe traumatice sau din memorii dureroase. *Amor intellectualis* rămâne unul din puținele exemple de proză psihanalitică, de factură memorialistică, din literatura noastră.” ■ Alex Goldiș crede că „devine evident, acum, odată cu apariția celui de-al doilea roman al lui Marin Mălaicu-Hondrari, că prozatorul se detașează complet de colegii de generație prin încrederea necondiționată în forțele literaturii. Căci atât poeții afirmați în jurul anului 2000, cât și confrății egoficționari din proză s-au străduit să ne convingă că practicile lor nu prea au nimic de a face cu literatura, ci cu experiența în sens larg, și că a fi etichetat drept scriitor poate trece dintr-o dată drept un lucru rușinos. În schimb, cărțile lui Mălaicu- Hondrari sunt, toate, pledoarii mai mult sau mai puțin mascate pentru capacitatea poeziei de a scurtcircuita biografia. A nu se înțelege de aici că un ton emfatic-livresc pune stăpânire pe imaginarul prozatorului. Dimpotrivă. Frapantă, încă de la primele rânduri ale *Apropierii* (Cartea românească, 2010), escriptura albă, aproape pragmatică, fără nicio alunecare stilistică. [...] Ceea ce *Apropierea* pierde la nivelul profunzimii concepției și a construcției – toate personajele cugetă oi vorbesc la fel – poate fi contabilizat drept un câștig din punct de vedere al firescului abordării: căci dacă stăm să ne gândim bine, puține romane mai neprogramatice s-au scris la noi, de la optzeciști încoace, despre relația tensionată dintre literatură și viață. De luat neapărat în vacanță acest roman frumos ca o briză ușoară de vară.” ■ Diana Mărculescu crede că „despre cartea lui Gheorghe Iova (*Excursia în plină desfășurare*, editura Charmides, Bistrița, 2010) s-ar putea scrie pagini întregi, la fel de bine cum s-ar putea rezuma în numai câteva fraze. Și aceasta, în afara oricărui reducționism pe care l-am putea insinua. Pentru că, deși diversificându-se tematic de la o secțiune la alta (de multe ori, chiar de la un paragraf la altul), rețeta ce pare să ghideze îndeaproape volumul lui Gheorghe Iova se păstrează, în cea mai mare măsură, aceeași: povestea, departe de a construi un univers imaginar solid, o «lume» adiacentă, așteptată, măcar în parte, de către receptori, se articulează exclusiv în jurul textului. [...] Un volum

ce merită parcurs de dragul experimentării textualismului, însă cu riscul asumat de pierdere a respirației.” ■ Alexandra Georgescu scrie despre *Sfaturi pentru călători* (Ed. Ardealul, 2010): „Romanul Corneliei Cistelean e interesant pentru forța creionării unor destine robotizate, menite să servească poporul, întrucât au trăit în perioada dejisto-ceaușistă iar dictatura se simte în toți porii existenței lor și totodată pentru observarea urmelor acute pe care regimul opresiv le-a lăsat asupra umanității.” ■ Sunt publicate versuri semnate de Aurel Rău.

[„**Tomis. Revistă de cultură**”, nr. 486 (9)] Numărul din această lună are un format ușor mărit și se întinde pe 32 de pagini. Pentru „cititorii fideli” ai revistei, numărul din septembrie este distribuit gratuit, cu sprijinul fundației Fantasio, fundației Rubin, GMB și Asociației IT Network Cetification. Din editorialul semnat de Daniel Clinci aflăm și care este motivul din spatele noului aspect al revistei: „Rămasă fără subvenția acordată de autoritățile locale, revista «Tomis» refuză să-și înceteze existența. [...] Cu sprijinul fundației Arta, *Tomisul* va fi editat într-o formulă nouă, existând motive să credem că aceasta va fi susținută de fundația Fantasio. [...] Nu mai este nicio surpriză că nimănui nu-i mai pasă de soarta revistelor de cultură; dar nici alte instituții din același câmp nu o duc mai bine.” ■ Felix Nicolau discută volumul *Toți sunt îngrijorați* (Tracus Arte, 2010): „V. Leac dovedește că poate scrie excelent chiar și despre nimic. Faza prin care trece actualmente scriitura lui este una de acedia, de detașare suprarealistă, ceea ce este nou până la urmă. [...] Însă cel mai mult contează istoria rafinată și montajele subtile. Un spirit critic rafinat, niciodată înverșunat. Dacă există ceva pasional, imediat criza se rezolvă cu vreo două tablete de jazz.” ■ Poemul lunii poartă titlul „funck și brânză de capră” și îi aparține lui Matei Hutopilă din Iași. ■ În „blogtrotter” sunt publicate texte preluate de pe blog-urile lui Mugur Grosu (<http://mugurgrosu.blogspot.com/>), Alexandru Vakulovski (<http://vklvsk.blogspot.com>) și Iulian Tănase (<http://poemix.blogspot.com>).

OCTOMBRIE

1 octombrie

[**România literară, nr. 37**] Numerele 37- 42 vor apărea cu aprijinul AFCN, în format color integral. ■ Tema lunii septembrie este: „Rezervația de scriitori”. ■ Din editorialul lui Nicolae Manolescu aflăm că: „Luni 27 septembrie, la Ateneul român, a avut loc o întâlnire cu Herta Müller, scriitoarea germană de origine română, laureată a Premiului Nobel în 2009. N-am văzut de mult o sală atât de plină. Am fost foarte mândru de intelectualii români care au dorit să participe la dialogul dintre cunoscuta scriitoare și Gabriel Liiceanu, directorul Editurii Humanitas, care i-a publicat ultimele romane. În pagina de «Ochi magic» din acest număr puteți citi o notă referitoare la comentariile consacrate Hertei Müller de către revista «Observator cultural», iar în numărul de săptămâna viitoare al revistei noastre veți afla cum s-a desfășurat seara de 28 septembrie, precum și o cronică la cel mai recent roman al scriitoarei tradus în limba română. Herta Müller a citit câteva pagini din romanul *Leagănul respirației*, care ar fi trebuit să fie scris în colaborare cu Oskar Pastior ca o evocare a lagărului sovietic în care au fost internați în ianuarie 1945 numeroși germani din România. După moartea lui Pastior, romanul a fost scris de Herta Müller, care a strâns cu grijă documentele necesare și le-a prezentat sub forma unei ficțiuni. Lectura a fost în germană. Publicul din sală avea tipărită o versiune în română (datorată lui Alexandru Al. Șahighian), pe niște foi volante. De câte ori se schimba pagina, fâșâitul hârtiei umplea sala. Romanul este excepțional. [...] Tăcerea impresionată nu era întreruptă decât de foșnetul literaturii. Discuția dintre Herta Müller și Gabriel Liiceanu a fost, pe cât de pasionantă, pe atât de tensionată. Se confruntau puncte de vedere opuse cel puțin în trei privințe. Herta Müller a părăsit România la sfârșitul anilor 80, când avea puțin peste 30 de ani, stabilindu-se în Germania. Gabriel Liiceanu a trăit în România până în 1989 și, firește, și după aceea. Prima diferență dintre cei doi s-a ivit în clipa în care Liiceanu a întrebat-o pe conlocutoarea lui despre patria scriitorului. Herta Müller a dat un răspuns extraordinar: patria scriitorului nu este limba lui, ci conținutul acestei limbi. În Germania, ea și-a pierdut acest conținut. Patria i-a fost răpită. Liiceanu a remarcat că și scriitorilor rămași în țară le-a fost răpit acest conținut, obligați să-și însușească limba de lemn a ideologiei comuniste. Și ei au fost niște minoritari în propria țară. Herta Müller n-a acceptat paralela. Minoratul își are orgoliul lui. De aici a decurs a doua neînțelegere. După părerea Hertei Müller, în România, minoritarii, etnici sau politici, n-au găsit niciun sprijin. Opinia literară ar fi fost pasivă și supusă. Sala a aplaudat. Am privit în jur. Erau foarte puțini intelectuali care să fi dovedit curaj în anii comunismului. Cei mai mulți au tăcut. De ce acest masochism? Și mai curios este că Herta Müller însăși a recunoscut că s-a comportat exact ca ei. Literatura ei critică a fost scrisă exclusiv în Germania. Dictatura ceaușistă nu a permis decât o singură formă de disidență și anume aceea a unei literaturi apolitice. Înainte de a releva cea de a

treia deosebire dintre cei doi, o precizare: e destul să răsfoiești dosarul de Securitate al lui Dorin Tudoran, recent apărut la Polirom, ca să vezi că, printre măsurile pe care le adopta Securitatea contra disidenților, era și aceea a anihilării scriitorilor care formau grupul de sprijin al celor urmăriți și periclitați. Niciunul dintre disidenți n-a fost lăsat cu adevărat singur. Consiliul URSS a reprezentat un organism public extrem de activ în protecția scriitorilor scoși de regim în afara legii. Herta Müller nu avea, poate, de unde să știe aceste lucruri. Ar fi fost de datoria lui Liiceanu să i le spună. A treia diferență de punct de vedere a constat în aceea că, dacă, pentru Liiceanu, o carte bună este o carte bună, indiferent de caracterul ei politic sau apolitic (și sunt de acord cu el că apolitismul poate fi o formă de politică în regimurile autoritare), pentru Herta Müller, apolitismul scriitorilor români din anii de comunism ar fi fost, spre deosebire de ce s-a întâmplat în alte țări comuniste, o formă de lașitate. Inverosimilă simplificare din partea unei scriitoare care a trăit pe pielea ei comunismul! În această simplificare, se vede cu ochiul liber o sechelă de gândire stângistă, cu atât mai ciudată cu cât Herta Müller însăși i-a criticat, în memorabila seară de 28 septembrie, pe colegii ei occidentali care nutresc și astăzi nostalgii după un comunism pe care nu l-au trăit.” ■ Gabriel Chifu crede că „în preocupările publice, pe scara de valori din societatea românească a momentului, literatura ocupă un loc din ce în ce mai modest, iar scriitorii contemporani se află într-un vădit deficit de autoritate. Punctele dintre publicul potențial și lumea literară (care-i cuprinde pe scriitori și cărțile lor) se dovedesc din ce în ce mai firave, din ce în ce mai compromise. Și din vina cui s-a produs această izolare a micii comunități literare de marea comunitate națională căreia, în mod normal, literatura ar trebui să i se adreseze și căreia ar trebui să-i trezească interesul? Opinia mea este că din vina ambelor părți: și lumea literară a transmis mesaje cel puțin confuze spre public, și publicul și-a întors privirea de la literatură spre alte preocupări, astfel încât nu mai avea cum să vadă și să înregistreze ce se petrecea aici, oricât de valoros ar fi fost. [...] Dacă ar fi să rezum printr-o imagine raporturile actuale dintre comunitatea literară și comunitatea națională, aș folosi metafora rezervației (vai, o rezervație de inși ușor absenți, rupti de ce se întâmplă în jur, ca niște zimbri arhaici). Comunitatea noastră literară s-a închis într-o iluzie ca într-un cub de sticlă și de acolo mimează ființarea firească, în vreme ce canalele de comunicare dintre ea și ceilalți sunt din ce în ce mai amenințate. Și atunci când apare o carte foarte bună, ea nu stârnește curiozitatea publicului. [...] Înțelept este să recunoaștem onest situația jalnică și să încercăm s-o schimbăm. Cum? Propunând cărți și, mai larg, proiecte culturale coerente, vizionare dacă se poate, care să atragă atenția publicului, de care el să aibă nevoie. Sigur, apare o problemă: ce ne facem dacă publicul are nevoie, dar nu știe că are nevoie? Cu alte cuvinte: ce ne facem dacă transmitem o muzică fie și extraordinară, dar ascultătorul e lipsit de simțul auzului? Ei, dar să ajungem acolo: adică, să ne achităm noi, cei care scriem, de partea noastră de datorie și să rămână de rezolvat doar ce este în sarcina publicului. Oricum, în cele din urmă,

publicul va fi pe măsura scriitorilor săi.” ■ Invitat să scrie un articol dedicat temei lunii septembrie, Aurel Pantea observă că: „Alte metamorfoze alegre și precare aparțin sistemului educațional. Modificarea exigențelor acestui sistem în fiecare legislatură asigură un singur lucru: precaritatea educației. Din acest sistem ies cititori cu aptitudini diminuate pentru receptarea literaturii. Criza ficțiunii, oboseala receptării ficțiunilor țin, probabil, de un proces al metamorfozelor literaturii și cititorului.” ■ În pagina de recenzii sunt discutate următoarele cărți: ■ *Gde Buharest* (Ed. Charmides, 2010) de Constantin Stan, pe care Gabriela Gheorghisor îl descrie drept un roman „rusesc”, unde „nu captivează atât trama în sine, cât arta povestirii. Narațiunea, contaminată parcă de plutirea bahică a protagonistului, curge lent și ceremonios, ca o miere groasă, insistând tacticos pe fiecare detaliu, gând, gest sau acțiune, precum în scenele de film derulate în reluare, cu încetinitorul. [...] Altfel, o carte tristă cu umor și șarm artistic de modă veche.” ■ *Cartea de la Curtea și alte 9 topologii (with a Margento jam session and English translations)* apărută la Editura Vinea, în 2010, volum pe care Antonio Patraș îl descrie drept „remarcabil” și subliniază că, deși autorul „a debutat la începutul anilor '90 cu volumul de versuri *La răsăritul temniței*, Chris Tănăsescu și-a făcut simțită prezența în presa noastră culturală abia de ceva timp încoace, afirmându-se practic o dată cu «douămiiștii». Însă nici cei din generația anterioară, nici poeții mai tineri nu s-au grăbit să-l primească în rândurile lor (vezi recenta antologie a lui Daniel D. Marin), intimidăți probabil de caracterul atipic și de varietatea deconcertantă, greu de prins într-o «formulă», a liricii sale vădit «experimentale» și total excentrice în raport cu «modelul» acreditat de o întreagă tradiție biografist-autenticistă, sub semnul căreia stă, încă, literatura română. Din câte știu, doar câțiva critici (Radu Vancu, Felix Nicolau sau Loredana Opăriuc) au scris comprehensiv despre cărțile lui Chris Tănăsescu (*România cu amănuntul*, 2008, și *Hermaia*, 2009), subliniind apartenența autorului la o altă «tradiție», aceea a poeziei «concrete», «materialiste» (Vancu *dixit*), altoite peste un vizionarism genuin, de inspirație orfico-muzicală, într-o «sinteză» *sui generis* de autenticitate și livresc, de artificiu tehnic și profundă vibrație existențială.” ■ *Ordine de zi, ordine de noapte* (Ed. Valman, 2009) despre al cărei autor, Leo Butnaru, Iulia Iarca observă că este „Un autor pentru care poezia este terenul luptelor personale, politice, teritoriale și, firește, literare. Textele sale vorbesc în mod veridic despre evenimentele zilelor de acum, despre lucruri care sunt sau care pot fi, despre oameni care au existat sau care mai există încă. Însă, atenție, fără a fi un document. Este admirabilă capacitatea acestui autor de a folosi evenimentele din jurul său pentru a-și crea poezia. Și nu de a folosi poezia pentru a intenționa să creeze realități. [...] Leo Butnaru este un autor căruia îi vine bine haina de poet.” ■ *Încânțece* (Ed. Vinea, 2010) de Florin Dumitrescu, volum în care Ana Chirițoiu vede niște intenții ludice, evidente încă din titlu, „ceea ce, alături de faima acestuia de textier — ce-i drept, al unor formații precum «Timpuri Noi» sau «Sarmalele Reci» - nu e neapărat în avantajul receptării sale în cadrul unui câmp cultural în

care delimitările sunt mai de preț decât transgresiunile speciilor sau ale ierarhiilor. [...] Acesta ar putea fi avantajul statutului de semi-outsider de care se bucură autorul: îți poți permite aproape orice. Nu-ți faci calcule de plasare, nu țiintești afilierea sau polemizarea cu grupuri sau cu direcții, nu te preocupă nici să bifezi și nici să eptezi *bonton*-ul. În funcție de disponibilitățile cititorului, această nonșalanță poate părea fie ireverențioasă, fie refreshing. [...] Dacă nu e un intern al bursei literare nu înseamnă că Florin Dumitrescu nu e conștient de ea; atâta doar că nu e intimidat de spectrele sale.” ■ Cosmin Ciotloș crede că „Iubitor de antiteze cam exagerate, dar, în fine, poet, poet în toată puterea cuvântului (nu mai e nevoie, sper, să explic începutul acesta de frază) rămâne Traian T. Coșovei și în *Aerostate plângând* [Ed. Tracus Arte, 2010]. În ultimii ani, Coșovei a făcut o figură de autor mai degrabă industrios decât prolific, publicând (la edituri mici și mijlocii) carte după carte, într-un ritm de-a dreptul descurajant. Nu cred că vreun cronicar literar de azi s-ar putea lăuda că le-a citit pe toate sau că măcar a auzit de toate. [...] Personal, nu fac din asta un capăt de țară. Traian T. Coșovei e genul de poet care, chiar și atunci când îmi displace, tot mă determină să admir ceva, acolo: ori un fragment, ori o imagine, ori o idee, ori o intuiție. Sunt convins că o selecție exigentă din enorma cantitate de reziduuri l-ar putea propulsa ușor în prima linie a poeziei actuale. Dovada cea mai clară o reprezintă antologia *Băutorii de absint* (2007), în care, lângă Nichita Danilov, Ion Mureșan, Ioan Es. Pop și Liviu Ioan Stoiciu, Coșovei nu se face deloc de râs. (Dimpotrivă, aş spune că adesea le dă lecții.) [...] niște versuri cum sunt cele de mai jos se salvează de o eventuală prezumție de emfază: «Eu sunt liber, eu sunt mort la datoria de a zbura fără aripi:/ n-am nume, adresă... / Am întâlnit viața la un colț de stradă: am iubit-o și am uitat-o.// Am și acum poza ei în portofel/ și un număr de telefon/ la care răspunde ta-su'.» (pp. 18-19). Sunt cele mai frumoase din *Aerostate plângând*.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Alexandru Mușina. ■ Sorin Lavric scrie despre *Memorie resuscitată. Idoli uitați. Portrete* (Ed. Paralela 45, 2008) de Nicolae Robu. ■ Este publicat textul scris de Horia Gârbea, *La Sinaia, la Cazino*. ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Dan Sociu. ■ Simona Vasilache recitește volumul scris de Marin Sorescu, *La Lilieci*. ■ Gheorghe Grigurcu discută volumul scris de Grigore Cartian, *Sfârșitul Ceaușeștilor* (Ed. Adevărul Holding, 2010): „o secvență inedită, menită a ne interesa în chip deosebit, pe noi oamenii de litere. Făcând o încercare disperată, în ceasul al 12-lea, de a-și atrage simpatia publicului, «geniul Carpaților» a vrut să facă uz de o manevră propagandistică, apelând la trei scriitori, Dan Deșliu, Adrian Păunescu și D. R. Popescu. Păunescu s-ar fi înfățișat la sediul C.C., dar n-a fost de acord să ia cuvântul la televizor. Ce-am putea adăuga noi? Dacă prestația proceașistă a bardului de la Bârca și a lui D.R. Popescu erau de notorietate, Dan Deșliu marșase de mai mult timp pe linia unei «disidențe» pe cât de neașteptate pe atât de riscante. Să nu fi fost la curent cu acest lucru Ceaușescu? Să fi rămas cu imaginea idilică a bardului ce l-a celebrat pe Lazăr de la Rusca? Tot ce se poate, plus nota picantă a împrejurării.”

■ În „Cronica teatrală”, Marina Constantin scrie despre spectacolul lectură susținut de Rodica Mandache la „Lăptăria lui Enache”, o adaptare după *Povestea unei fete și a unui pian cu coadă*, carte scrisă de Elena Bociorîșvili, apărută în 2006 la Humanitas, în colecția „Cartea de pe noptieră”. ■ În traducerea Luanei Schidu este publicat un fragment din romanul scris de Viktor Pelevin, *Generația P*, aflat în curs de apariție la Ed. Curtea Veche. ■ Felicia Antip sugerează că „Și fabricile de Nobel pot da greș.” ■ Din „Ochiul magic. Actualitatea” aflăm că: ■ „La începutul săptămânii, scriitoarea germană de origine română Herta Müller, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură, s-a aflat la București, la invitația Editurii Humanitas, pentru un dialog cu publicul și o lectură din opera proprie. (În numărul viitor, vom publica un reportaj al întâlnirii de la Ateneu.) Acțiunea a fost sprijinită de numeroși sponsori din țară și din străinătate. [...] Un remarcabil număr din «Observator Cultural» din septembrie conține numeroase comentarii despre scriitoare și operele ei, precum și un interviu acordat lui Ovidiu Șimonca. Cităm din acesta din urmă un pasaj referitor la interesul arătat în Germania lămuririi cât mai multor aspecte din istoria țării. [...] Publicația reproduce și interviul acordat de Herta Müller cotidianului «FrankfurterAllgemeine Zeitung» din 18 septembrie în care răspunde unor întrebări legate de descoperirea angajamentului de Securitate al lui Oskar Pastior, cunoscutul scriitor împreună cu care Herta Müller ar fi urmat să scrie romanul *Leagănul respirației*, dacă Pastior nu s-ar fi stins prematur din viață. Șocată de existența angajamentului cu pricina, scriitoarea găsește cele mai potrivite cuvinte pentru a discuta despre motivele care l-au determinat, probabil, pe Pastior să colaboreze cu Securitatea. [...] «Îmi spunea, mărturisește scriitoarea, că în lagăr limba pe care o vorbea i s-a sfărâmat. Ei da, acum știu că limba lui Pastior s-a sfărâmat nu doar o dată, ci și o a doua oară.» (Lagărul menționat este acela sovietic în care au fost internați în ianuarie 1945 germani din România, între care foarte tânărul pe atunci Oskar Pastior).” ■ „Există reviste, din păcate tot mai rare, care joacă rolul de supape și, totodată, pe acela de mici oaze de normalitate literară. Ele sunt de găsit mai ales în provincie. Departate de tumultul și de jocurile pe care le presupune apartenența la un grup literar sau la altul, acolo, în acele spații securizate, redescoperi plăcerea lecturii și întâlnești semnăturile cele mai diverse ale unor scriitori reuniți sub semnul literaturii de calitate. Un exemplu este revista «Acolada», care apare la Satu Mare, sub direcția lui Gheorghe Grigurcu și a lui Radu Ulmeanu. În numărul 7-8, i-am putut citi, între alții, pe Ana Blandiana, Gabriel Dimisianu, Barbu Cioculescu, C.D. Zeletin, Constantin Mateescu, Florica Bud, Constantin Trandafir, Gabriela Melinescu care-i acordă un interviu Luciei Negoită, Iulian Boldea, Adrian Alui Gheorghe, Magda Ursache, Pavel Șușară, Radu Mareș, Nicolae Florescu, Luca Pițu, Adrian Dinu Rachieru, Tudorel Urian, Constantin Abăluță și, bineînțeles, Gheorghe Grigurcu și Radu Ulmeanu. Pentru un număr (fie și dublu) de revistă nu e puțin lucru să adune toate aceste nume: ni se pare un merit pe care îl consemnăm ca atare.”

4 octombrie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 40 (1073)] În *Călătorie într-un picior* (Humanitas, 2010), Serenela Ghițeanu vede „privirea Străină și zâmbetul estic” al eroinei cărții: „cititorul o recunoaște imediat pe Herta Müller, prin stil și mai ales prin ceva ce marchează originalitatea prozei acesteia: o stare de neliniște existențială specifică celui care a cunoscut dictatura.”

6 octombrie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1046] Marius Chivu recenzează volumul semnat de José Saramago, *Manual de pictură și caligrafie*, apărut în 2010, la Polirom, în traducerea Georgianeii Bărbulescu.

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 38-39 (956-967)] Din „Revista revistelor” aflăm că „«Bucovina literară», așa cum ne anunță noul ei redactor-șef, Constantin Arcu, [...] continuă să apară, în ciuda tuturor zvonurilor potrivnice. [...] Pe aceste coordonate de bun-simț critic și literar, numărul pe august-septembrie al revistei se arată bogat și echilibrat. [...] Numărul 5-6/ 15 iulie – 1 septembrie al trimestrialului focșănean «ProSAECULUM» include în paginile sale primul (după știința mea) interviu acordat de Dumitru Radu Popescu unei publicații literare din România post-decembristă. Intitulat amar-ironic *Da, nu prea e bine să citești cărți... dacă nu le ajungi măcar până la glezne!*, dialogul dintre marele scriitor și Mircea Dinutz reprezintă nu doar o pătrunzătoare radiografie a vieții noastre literare din ultimele decenii, ci și o mărturie a unei autentice conștiințe civice a contemporanietății pe care o observă și o judecă cu ușoara mizantropie generată de asprimea, lipsa de ideal și urâtenia lumii în care trăim. ProSAECULUM suplinește, de asemenea, lipsa de reacție a multora dintre revistele noastre literare, publicând un grupaj de texte omagiale consacrate lui D.R. Popescu, la împlinirea, în luna august a acestui an, a 75 de ani de viață. [...] Un gest editorial care onorează mereu interesanta și valoroasa revistă vrânceană.” ■ Dan Cristea crede că, în *Cămașa în carouri și alte întâmplări din București* (Polirom, 2010): „Doina Ruști compune o carte cu texte frumoase, subtile, solfegiind cu dexteritate pe clapele fantasticului. Stilul ei e proaspăt și îndrăzneț, aiuritor câteodată prin șocul metaforelor supraréaliste.” ■ Marius Ghilezan observă că, „așa cum ne-a obișnuit, Gabriela Adameșteanu continuă să picure stropi de lumină pe tenebrele comunismului și prin ultima sa carte, *Provizorat*, semn că încă mai are resurse, personaje și idei.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Bărbat adormit în fotoliu* (Editura Curtea Veche): „I se reproșează lui Alex Ștefănescu că pierde timpul lui și timp de emisie al TVR ridiculizând niște autori impotenți, sortiți anonimatului veșnic, în loc să dedice acest timp acordat cu zgârcenie de mass-media, scoaterii din umbră a valorilor ce încă mai apr. Dar cu *Bărbat adormit în fotoliu*, criticul își ia revanșa, scriind, chiar când concluzia e negativă, despre autori de primă mână.” ■ Maria Niculescu, *Clipa albă a zborului* (Ed.

Destine) și *Cu iola în larg* (Editura Amurg sentimental): „e clar că autoarea face parte din acei autiști care nu își dau seama că în jurul lor chiar se scrie poezie, că ar putea citi și înțelege, că publicul are un tip de sensibilitate la care ei nu vor avea niciodată acces. Așa că scriu – trei volume pe an! – într-o tristă zădărniciie.” ■ *Poezii de dragoste* (Ed. Fides): „Un titlu orgolios! Dar, sub el, cel mai bun lucru din volumul lui Ionuț Caragea e prefața lui Corneliu Leu. Asta, deoarece Corneliu Lea e scriitor, iar Ionuț Caragea nu este.” ■ Critias se arată dezamgit de calitatea articolelor de presă: „Citesc în «Formula AS» (nr. 39/ 1-8 oct. 2010, pag. 20) un titlu incitant: *Elena Preda soția scriitorului. «Cred că Marin Preda a avut presentimentul că va muri»*. Fie și numai pentru că decesul marelui scriitor rămâne încă învăluit în mister, un asemenea titlu n-are cum să mă lase indiferent. Mă arunc, așadar, cu întregul meu orizont de așteptare fremătând ca o pădure de conifere către prima frază a mărturisirilor doamnei Preda și ce-mi văd ochii? *Nu știu dacă Marin a avut cu adevărat presentimentul morții*. Poftim? Păi, în titlu se afirmă nițelus altceva! Citesc mai departe până la capăt cu speranța că pe parcurs lucrurile se vor lămurii. Nu se lămuresc.” ■ Sunt publicate texte semnate de Octavian Soviany și Viorica Răduță, versuri semnate de Ștefan Ciobanu, Nicolae Coande, Alexandru Păduraru, Florin Costinescu, Nicolae Sinești, Aida Hancer și parodii de Lucian Perța. Vede lumina tiparului și un fragment din cartea Norei Iuga, *Berlinul meu e un monolog*, volum aflat în curs de apariție la editura Cartea Românească.

7 octombrie

[„Cultura”, nr. 39 (294)] Este publicat textul trimis redacției de către Viorica Oancea, ca urmare a unor fraze cupinse în volumul publicat de Dorin Tudoran, *Eu, fiul lor* (Polirom, 2010): „doi binevoitori care i-au făcut mult rău lui Mihai Botez, poate fără să vrea, poate fără să știe, oricum din superficialitate sau probabil din ignoranță și desconsiderare a regulilor, au fost: Dorin Tudoran și, în 1988, Ion Rațiu.” ■ Rita Chirian scrie despre volumul publicat de Romulus Bucur: „*O seamă de personaje secundare* [Ed. Tracus Arte, 2009] este un volum care nu-și lasă cititorul din mână: o carte pe care aș numi-o curajoasă, fiindcă îți trebuie sau înconștiență, sau indolență (și insolență peste măsură) să faci atâtea *nefăcute* în mai puțin de o sută de pagini. Dar, până una-alta, o carte care te face să zâmbești la fel de cinic ca și autorul ei. Așadar, furia «secundariatului» e mai ușor de suportat în oglindă.” ■ Eugen Simion publică prima parte a articolului dedicat prozei lui Arghezi. ■ Al. Cistelcan consideră că „Niciun alt critic român, fie mai vechi, fie mai nou, n-a avut o idee atât de înaltă, de sacramentală și de «fundamentalistă» despre literatură precum Lucian Raicu: niciunul n-a profesat mistica operei cu o devoțiune mai generoasă și mai radicală, tradusă într-o critică de identificare ce trage spre beatitudinea identificării și spre extazul contopirii.” Articolul complet este cuprins în *Dicționarul de critică și istorie literară*, aflat, în acel moment, în curs de apariție. ■ Pentru că „au trecut, în acest

septembrie ce abia s-a încheiat, zece ani de la moartea unui „om al bucuriei”, „un om drept. Un harismatic și un credincios” care „și-a împodobit viața cu bucurie și bunătate”, Ioan Igna scrie despre „Ioan Alexandru, poetul nostru.” ■ Constantin Coroiu scrie despre „Lache și Mache, eternii noștri contemporani.” ■ Rodica Grigore recenzează volumul scris de Milorad Pavić, *Mantia de stele. Ghid astrologic de ghicit* (Humanitas Fiction, 2009), traducere de Mariana Ștefănescu. ■ Crisula Ștefănescu supune atenției cititorilor câteva „amintiri despre Brâncuși” ce „aparțin pictorului Eugen Drăguțescu și au fost povestite la microfonul «Europei Libere», pe 27 iunie 1965, în cadrul Programului WESTERN CULTURE, al cărui editor era George Ciorănescu, redactor și director adjunct al secției românești a Postului de radio.” ■ Recomandările revistei sunt: ■ Ion Pop, *Din avangardă spre ariergardă* (Ed. Vinea, 2010): „Un extras convingător din istoria poeziei românești moderne cu care a rămas dator Ion Pop.” (Andrei Terian) ■ Sorin Despot, *Apasă* (Cartea Românească, 2010): „Un debutant cu o capacitate de construcție neobișnuită și care, chiar dacă nu și-a găsit încă un imaginar propriu, nu suferă mai deloc de contagiune douămiistă.” (Alex Goldiș) ■ Neil Gaiman, *Cartea cimitirului* (Ed. Nemira, 2010), traducere de Liviu Radu: „Ca fan Gaiman, am fost dezamăgit în sensul că n-am fost suficient de încălzit. Sigur, în target sunt mai mult adolescenții decât adulții, dar ar fi prima oară când un astfel de argument ar funcționa în cazul meu (oricum, nu a funcționat în cazul *Coraline*). Ce nu mi-a plăcut: reia unele chestii din *Neverwhere*; capitolele sunt mai mult autonome decât sinergice; Gaiman nu reușește să vină cu ceva surprinzător; cartea pare să fie mai mult un prequel al unei serii. Ce mi-a plăcut: atmosfera gotică (deși nu suficient de viscerală...); ideea (*Cartea junglei* în cimitir); micile tușe care semnalează clasa autorului. În fine, cartea e recomandabilă în primul rând Gaiman-începătorilor – de preferință celor de 12-14 ani.” (Mihai Iovănel).

7 octombrie

[„Dilema veche”, nr. 347] Dosarul săptămânii poartă titlul „Herta Müller”. ■ Este reprodus integral dialogul dintre Gabriel Liiceanu și scriitoarea laureată, precum și cuvântul de salut al ambasadorului Germaniei la București, Andreas von Mettenheim. ■ Reproducem câteva frânturi extrase din dialogul întreținut. Herta Müller: „Dacă scriu despre aceste probleme, o fac în primul rând pentru că n-am încotro. Trebuie să aranjez viața care a trecut, ca să o pot duce pe cea pe care o am de dus acum. Nu vreau și nu pot să oblig pe nimeni să participe la asta. O carte nu poate să forțeze pe nimeni s-o citească. Dacă cineva o ia în mână și vede că nu-i trebuie, poate s-o arunce. În fața unei cărți, fiecare este un om liber și poate să se comporte cum îi face bine. [...] Eu nu am altă cale decât să scriu. [...] Dacă nu ar trebui să fac pentru mine toate astea – ca să mă pot ține pe mine în mână – nu aș face-o. Eu nu mi-am ales viața pe care am trăit-o în România, nu mi-am dorit-o. În fiecare secundă îmi spun că aș fi preferat să nu scriu niciodată

niciun cuvânt. Aș fi vrut să am altă meserie, să fac altceva. [...] Și dacă n-o să mai trebuiască să-mi fac ordine în mine, n-o să mai scriu. Sper să vină clipa aceea. Scrisul nu e o plăcere, mie nu-mi place să scriu. Scriu numai cu refuz și după multe șovăieli mă apuc să scriu, pentru că știu cum mă constrânge acest lucru și totdeauna mă gândesc că trebuie să fac față: să stau cu foaia goală și să caut cuvintele. Mă consum, ar fi bine să nu mai fie nevoie de asta. [...] Oblig cuvintele să mă ajute să spun ceea ce cred că vreau să spun. Aflu abia când mă apuc de o propoziție ce trebuie să spună. Lucrând, îmi dau seama. Și atunci trebuie să oblig cuvintele cumva să mă ajute și să caut până am găsit ceva acceptabil. Scrisul are logica lui și îți impune logica limbajului. Nu mai există «zi» și «noapte», «afară» sau «înăuntru». Există subiect, predicat, metaforă, o anumită tăietură a frazei ca să aibă ritm – acestea sunt legile care ți se impun. Pe de o parte, limba este ceva care mă chinuie, nu mă lasă în pace, mă obligă să-mi screm mintea până nu mai pot, pe de altă parte, când fac asta, mă ajută. E un cerc vicios care nu se poate explica. Eu, acum, când stau aici, nu sunt scriitoare. Sunt scriitoare numai când sunt singură cu mine. Ce facem noi aici e altă meserie: e circ!” ■ În „Argumentul” ce precede dosarul dedicat laureatei, ziaristul M.V. [Mircea Vasilescu] vorbește despre „un profil autentic” al scriitoarei, așa cum a putut fi desprins din conferința de la Ateneu: „Herta Müller nu e un partener de discuție ușor. Cu un amestec de candoare autentică și radicalism tăios, spune simplu și direct ce are de spus.” Tot el face și o analiză a modului în care premiul luat de scriitoare a fost receptat de către presă, în octombrie 2009: „Când s-a anunțat Premiul Nobel pentru Herta Müller, presa noastră a început să-și facă treaba pe care o știe cel mai bine. Și a rezultat o «temă». Nobelul «ei» e și «al nostru», dat fiind că e născută în România și cărțile ei sunt pline de realități românești?” Urmează o trecere în revistă a opiniilor atunci exprimate de Mircea Cărtărescu, Paul Goma, Nicolae Manolescu, Eugen Negrici, Florin Iaru. „Un alt «punct» pe agenda presei a fost să caute cărțile autoarei prin librării. Evident, erau greu de găsit.” Ziaristul ține să sublinieze că „Evenimentul de la Ateneu s-a înscris în această mașinărie a industriei editoriale care încearcă să vândă cât mai bine un autor, mai ales când are la dispoziție «platforma» oferită de Nobel. [...] Numai că, revenind și spunându-și direct, fără ocolișuri, opiniile, a pus din nou sare pe rana nevindecată a felului în care societatea noastră se raportează la trecutul recent. Intelectualii noștri au simțit nevoia, rapid, să pună accentele pe ceea ce li s-a părut semnificativ. Exemplele din caseta de mai jos arată cele două «capete» ale interpretării, între care există loc suficient pentru nuanțări, dezbateri, corectări și dileme.” Urmează fragmente extrase din articolele semnate de Caius Dobrescu (în «Observator(ul) cultural», din 1 octombrie 2010: „Orice revenire a Hertei Müller în România mi se pare un eveniment inspirator, fiindcă autoarea reprezintă nu neapărat triumful literar, cât izbânda credinței în literatură.”) și Nicolae Manolescu (în «Adevărul» din 2 octombrie 2010: „Ce enormă dezamăgire felul în care Herta Müller a răspuns la întrebările lui Gabriel Liiceanu în dialogul lor de la Ateneu!”). ■ Sunt reluate

fragmente din articolele dedicate scriitoarei, în «Dilema veche» și «Dilemateca», din numerele apărute în 2009 și 2010. ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Radu Aldulescu, *Ana Maria și îngerii* (Cartea Românească, 2010): „Ca biografie a unei persoane reale, cartea este impresionantă, dar ca literatură, nu înseamnă, de fapt, nimic. Literar vorbind, materialul uman este tratat pur și simplu superficial.” ■ Simona Sora scrie despre „singurătatea Hertei Müller”: „Între viața literară germană, cu dorința ei de actualitate tematică autohtonă, și viața literară românească ce o asimilează cu noduri în gât și doar după un Nobel «al nostru», Herta Müller este mai singură ca niciodată.”

7 octombrie

[„**Observator cultural**”, nr. 287 (545)] Revista își anunță cititorii: „Comitetul suedez a afirmat joi ca Vargas Llosa a fost recompensat pentru «cartografierea structurilor puterii și pentru imaginile energice ale rezistenței, revoltei și înfrângerii individuale». [...] În limba română, Mario Vargas Llosa este tradus la Editura Humanitas, care i-a consacrat o serie de autor. [...] În 2005, Mario Vargas Llosa a fost invitatul Editurii Humanitas la lansarea a două dintre romanele sale, ocazie cu care a vernisat și o expoziție de fotografii realizate de fiica sa, Morgana. Uniunea Scriitorilor i-a decernat Premiul Ovidius 2005 pentru «valoarea operei literare și contribuția la afirmarea libertății de expresie și a toleranței interetnice». ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „A patra ediție a «Zilelor prozei» la Cluj, un proiect al Filialei Uniunii Scriitorilor Cluj, se va desfășura pe 8 și 9 octombrie. Pe lângă mese rotunde pe tema «Romane ale anului 2010», ședințe de autografe, întâlniri cu studenții Facultății de Litere, se vor lansa volumele *Provizorat* de Gabriela Adameșteanu, Editura Polirom, *Angelus* de Ruxandra Cesereanu, Editura Humanitas, *Pudră* de Dora Pavel, Editura Polirom, *Cadență pentru marș erotic* de Mariana Gorczyca, Editura Limes, *Un om din Est* de Ioan Groșan, Editura Tracus Arte, *Antologia prozei scurte transilvane actuale* de Ovidiu Pecican, Editura Limes.” ■ „Pe data de 13 octombrie, la ora 19.00, la Clubul Prometheus, juriul va desemna câștigătorii celei de a IX-a ediții a Marilor Premii Prometheus pentru Opera Omnia și Opera Prima.” ■ „Joi, 14 octombrie, de la ora 17.00, în sala «Ion D. Sîrbu» a Teatrului Național «Marin Sorescu» din Craiova, Gabriela Adameșteanu va susține conferința «Cum am scris *Dimineață pierdută*, cum am scris *Provizorat*», care va avea loc în cadrul «Întâlnirile SpectActor 2010». Conferința va fi urmată de o discuție despre romanul *Provizorat*, la care va participa și Mihai Ene. Moderator: Nicolae Coande.” ■ „Între 6 și 10 octombrie, Ministerul Culturii și Patrimoniului Național organizează standul național al României în cadrul Târgului de Carte de la Frankfurt, cel mai important târg de carte din lume. În 2010, unul dintre subiectele principale ale Târgului este digitizarea cărților, căreia îi este dedicat un program profesional special, numit «Bune practici – noi idei», invitatul de onoare al Târgului fiind Argentina. Invitații speciali ai Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, la ediția din acest an

a Târgului de Carte de la Frankfurt, sunt Gabriel Chifu, Dan Lungu și Varujan Vosganian, care vor susține lecturi publice în română și germană, din cărțile lor cele mai recente. La standul României vor avea loc, de asemenea, lansări de carte sau lecturi ale scriitorilor Nora Iuga, Horia Gârbea, Karin Gündisch, Joachim Gremm, Adriana Cârțu. Editurile care vor expune la standul național sunt: AD LIBRI, Cartea Românească, Casa Radio, Coresi, Curtea veche, Editura Niculescu, Paralela 45, Teora, Grupul Editorial Humanitas, Litera Internațional, Meteor Press, Nemira, Rao, Regia Autonomă Monitorul Oficial, Lider, Polirom, Vivaldi, Vremea.” ■ „Norman Manea se află într-un turneu spaniol organizat de Institutul Cultural Român de la Madrid. Evenimentul principal din cadrul turnelui a avut loc luni, 4 octombrie, la Circulo de Lectores, o întâlnire cu scriitorul spaniol Antonio Muñoz Molina, unul dintre cei mai importanți scriitori spanioli ai momentului, autor a numeroase volume de proză și eseistică, semnatul unui articol săptămânal foarte citit în suplimentul «Babelia» al ziarului «El País». Tot la Madrid, Norman Manea a avut o întâlnire cu jurnaliștii, în dimineața zilei de 4 octombrie, și va dialoga cu scriitori spanioli, pe 8 octombrie, la mese rotunde organizate de ICR Madrid, Editura Tusquets și Casa Sefarad-Israel. Va fi prezentată cartea publicată de Tusquets anul acesta, *El Té de Proust*, o colecție de proze ce reiau volumul *Octombrie, ora opt*, apărut în România în 1981, și se va discuta despre marile teme pe care le abordează literatura lui Norman Manea, despre Holocaust, dictatură și exil. În Granada, scriitorul va conferenția chiar la începerea anului universitar și va participa la un interviu cu public, realizat de Ioana Gruia. Finalist al Premiului «Principe de Asturias» de anul trecut, Norman Manea este în acest moment probabil cel mai cunoscut scriitor român în Spania, cu cinci volume publicate, toate în traducerea lui Joaquín Garrigós (cel mai recent în colaborare cu Susana Vasquez) și editate la una dintre cele mai prestigioase edituri spaniole, Tusquets.” ■ Ovidiu Șimonca se întreabă „Cine s-a supărat pe Herta Müller?": „Până la urmă, ce a spus Herta Müller, de fierbe întreaga lume culturală? De fapt, ce a supărat într-atâta, încât «greii» culturii române (Nicolae Manolescu, Gabriel Liiceanu, Mircea Cărtărescu) simt nevoia să intervină? Ce s-a întâmplat, de fapt, la Ateneul Român, în seara zilei de luni, 27 septembrie 2010? De unde acest dispreț față de afirmațiile Hertei Müller? Și, mai ales, de unde disprețul față de publicul venit la Ateneul Român? [...] Să ne reamintim: în acea seară, afirmațiile Hertei Müller au provocat ropote de aplauze. Uneori, s-a aplaudat după fiecare frază rostită. Așa a simțit publicul, așa a reacționat. Nu cred că e nevoie să facem o hermeneutică a aplauzelor. Acestea arată o anume stare de spirit, arată o anume așteptare. S-a aplaudat pentru că vorbele Hertei Müller au fost firești, clare, chiar dacă, pe alocuri, n-a lipsit ironia. Publicul a fost impresionat, auzind-o, și a aplaudat. Mircea Cărtărescu, «Evenimentul zilei», vineri, 1 octombrie: «Lumea românească, însă, s-a prezentat lamentabil, îndreptățind expresia cu care a întâmpinat-o, la Ateneu, Herta Müller: *Ați venit aici ca la circ*. Cum circ e tot ce se vede la televizor, cum circ e spectacolul politic cotidian, cum circ e spațiul

public ca și cel privat, și vizita unei mari scriitoare a fost luată ca un spectacol strident, cu accente kitsch. În sala Ateneului Român s-au înghesuit destule figuri dubioase ale vieții noastre publice, mulți informatori dovediți ai Securității. Ei aplaudau cel mai tare». Nicolae Manolescu, *Adevărul*, vineri, 1 octombrie: «Ce enormă dezamăgire felul în care Herta Müller a răspuns la întrebările lui Gabriel Liiceanu în dialogul lor de la Ateneu! Înainte de orice, mi s-a părut nepotrivită cu statura ei morală flatarea unui public doritor să audă exact ceea ce i se spunea. Herta Müller a jucat, evident, un rol. Faptul că l-a jucat perfect, ca o mare actriță, e departe de a putea fi considerat o scuză. Aplauzele la scenă deschisă dovedeau că mesajul ei trecuse rampa. Ceea ce este ciudat este că publicul nu părea să fi remarcat că nu doar scriitorii erau aruncați în groapa cu lei a judecății de apoi a colegei lor de breaslă, ci și poporul român în întregul lui. Un mesaj, nu doar răutăcios, ci și incorect. Herta Müller îl transmisese și cu alte ocazii, deși nu cu audiența din 27 septembrie. Mesajul consta în criticarea fără menajamente a comportamentului românilor în anii dictaturii comuniste și a lipsei de atitudine civică a scriitorilor». Gabriel Liiceanu, *TVR*, duminică, 3 octombrie: «Nu este bine să vă imaginați că publicul dintr-o sală este omogen. Dacă jumătate din sală aplaudă, puteți să aveți senzația că a aplaudat toată sala. Deci e greu de spus: publicul, în întregime, a aplaudat. În clipa în care Herta Müller, în fața acestui public, lansează judecăți inconvenabile pentru publicul care o aplaudă, suntem în plin circ, cum spunea ea. Într-adevăr, e circ ca tu să râzi într-o măsură de sală, să folosești cuvinte corozive, șocante, din vocabularul român, și să stârnești aplauze. Sincer să fiu, eu n-am înțeles atunci de ce a aplaudat lumea când ea a folosit un cuvânt care face parte dintre cuvintele corozive ale limbii române. Lumea a aplaudat; eram în plin circ atunci. E greu să luați ca etalon măsura neomogenă a sălii. Fiecare venea acolo cu biografia lui, fiecare avea frustrările lui sau nu, fiecare s-a simțit încântat sau nedreptățit; lucrurile au fost extrem de variate. Dacă 50 de oameni aplaudă într-o sală de 800, se consideră că sala a aplaudat». Din citatele de mai sus, reiese o încercare de minimalizare a aplauzelor. Nu ne așteptam ca acești trei scriitori să fie deranjați de aplauze. [...] Povestea cu aplauzele are, de fapt, în opinia mea, două înțelesuri. Primul, aplauzele au fost oferite, în cea mai mare parte, Hertei Müller, directorul Editurii Humanitas rămânând deseori blocat în fața scriitoare, fără replică (și fără aplauze). Al doilea înțeles: pe tot parcursul serii, între Herta Müller și Gabriel Liiceanu s-a căscat o prăpastie, un clivaj, a fost un soi de inadecvare, de nepotrivire. Herta Müller a fost firească, naturală, ironică, plăcută, Gabriel Liiceanu n-a putut să reziste unui dialog normal, a fost «încremenit în proiect», într-o idee nefertilă de a compara biografiile. [...] Foarte interesant este că Nicolae Manolescu are, la interval de câteva zile, altfel de păreri despre seara de luni, 27 septembrie. În «România literară», numărul de săptămâna trecută, Nicolae Manolescu remarcă diferențele dintre Herta Müller și Gabriel Liiceanu și scrie despre o discuție care a fost «pe cât de pasionantă, pe atât de tensionată». [...] În «România literară», Manolescu

se desparte într-un singur punct de Herta Müller, atunci când comentează afirmațiile scriitoarei privind apolitismul scriitorilor români, considerat a fi «o formă de lașitate» de Herta Müller. [...] La câteva zile, Nicolae Manolescu, cel care consemnase și «tăcerea impresionantă» din timpul lecturii publice făcute din *Leagănul respirației*, revine în «Adevărul». Deja, în Adevărul, Nicolae Manolescu vorbește despre «enorma dezamăgire» a felului în care Herta Müller răspundea întrebărilor lui Gabriel Liiceanu. Discuția, în «România literară», era «pasionantă», în «Adevărul», Herta Müller aruncase în groapa cu lei nu doar scriitorii, ci și «întregul popor român». Nicolae Manolescu mai face un lucru: atacă biografia Hertei Müller. [...] Anul trecut, Herta Müller publica în «Observator cultural» un articol despre dosarul său de la CNSAS și despre modul în care Securitatea căuta s-o calomnieze, despre cum a fost urmărită și după plecarea sa în Germania (articolul se numește «Cristina și butaforia ei», cu subtitlul «Ceea ce (nu) scrie în dosarele Securității» și a apărut în «Observator cultural», nr. 502, din 26 noiembrie 2009). [...] Faptul că Herta Müller e aceeași și după ce a primit Premiul Nobel pentru Literatură, faptul că își acceptă limitele, dar continuă să vorbească despre lumea comunistă în care a trăit e salutar, după părerea mea. Poate că mai multe dialoguri publice, în România, ale Hertei Müller ar fi necesare. La fel de important ar fi să-i (re)ascultăm pe puținii noștri rezistenți, pe cei care s-au opus comunismului. Poate că vizita Hertei Müller nu e «o șansă irosită», ci o cale de a resuscita discuția despre trecutul comunist, chiar dacă Nicolae Manolescu e foarte mulțumit că avem un institut care «studiază trecutul comunist» și un președinte care «și-a asumat oficial un raport care condamnă regimul». Pentru unii, cum e și Herta Müller, asta nu este destul.” ■ Este redată scrisoarea deschisă publicată de Agențiadecarte.ro: „Domnule Vasilescu, dragă Mircea, întrucât dl Sever ȚCotoiț Voinescu, deținător, la «Dilema veche», al unei rubrici permanente, anume «Axa dus-întors», e, în opinia mea, un personaj nefrecventabil, mă văd constrâns a-mi înceta colaborarea, tot permanentă, la această foaie, – la care (ca și la tine personal) mărturisesc că țin nedeزمینیت... În preajma, însă, a persoanei amintite, am dezagreabila senzație că, dintr-un simplu colaborator, devin, din șapte-n șapte zile, un, mai curând, colaboraționist. Cu amărăciune, Șerban Foață, Timișoara, 1 octombrie 2010.” ■ Este publicată și scrisoarea deschisă adresată procurorului general, Laura Codruța Kovesi, și ministrului Administrației și Internelor, Traian Igaș: „În disperare absolută de cauză, subsemnatul, Alexandru Mușina, [...] mă adresez dumneavoastră pentru a vă aduce la cunoștință o situație care ar fi hilară dacă nu ar fi atroce, strigătoare la cer, dovadă că, în țara noastră, justiția a luat-o razna, iar poliția se războiește cu pensionare bolnave, mai degrabă decât cu teroriștii și cu membrii crimei organizate. Concret: în data de 30 septembrie 2010, mama mea, Mușina Viorica, pensionară, în vârstă de 75 de ani, a fost citată la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT), Serviciul Teritorial Brașov, în calitate de învinuit, în dosarul nr. 226 D/ P/ 2009.

[...] Întreaga familie a intrat în panică: mama noastră, bolnavă de inimă, operată, de 1,60 m și 40 (patruzeci) de kilograme cultivă/ distribuie droguri de mare risc?! (Noi știam doar că gătește prăjituri și cultivă gladiole.) Nu e doar aberant, ci și oribil: o minte bolnavă, ticăloasă și perversă încearcă – prin intermediul DIICOT, care n-are altceva mai bun de făcut decât să ancheteze o femeie în vârstă și bolnavă – să o sperie, să o terorizeze pe mama mea, să o facă să aibă un nou atac de cord, s-o bage măcar în spital, dacă nu va putea în pușcărie (prin acuzații și mărturii false). Pentru a se apăra cât de cât, pentru a nu risca să fie arestată, mama va fi obligată ca, din pensia ei de 350 (trei sute cinci zeci) de lei pe lună, să își ia un avocat. Nu am găsit decât două explicații: fie s-a comis o greșeală (dovadă a haosului din sistemul judiciar) fie, am presupus noi (s-ar putea să greșim, dar prea se leagă toate), avem de-a face cu rezultatul «românesc» al unei istorii sordide de abuz și de încălcare a proprietății – cu un primar și aliații lui jandarmi și polițiști – petrecută anul trecut. Povestea sună cam așa: În septembrie 2009, primarul din Șinca Nouă, județul Brașov, un anume Dumitru Flucuș, a dat dispoziție (ordin?) unei firme de construcții să intre pe un teren proprietate privată al mamei mele pentru a construi un drum comunal. [...] Când a aflat, mama a sunat la 112 și s-a dus la fața locului. Polițiștii, care au anunțat că vin, pe drum, s-au «rătăcit» și s-au întors la bază. A doua zi, cum lucrările continuau, s-a dus și fratele meu, Mușina Radu, la fața locului, unde a apărut și primarul, cu un «desant» de jandarmi din Făgăraș. Care jandarmi, în loc să apere legea, proprietatea privată, au vrut să-i pună cătușe fratelui meu care încerca să oprească bulldozerul să intre pe proprietatea mamei mele. Fratele meu a fost amenințat, îndepărtat de pe terenul mamei mele; mama a fost amenințată și ea, iar terenul a fost violat de firma de construcții SC Morani Impex SRL, sub privirile (și protecția?!) jandarmilor veniți de la Făgăraș și a polițiștilor din Șinca Nouă. [...] Primarul Dumitru Flucuș (ales PNL, fost PSD, fost PNȚCD – dar ce contează, corupția și ilegalitățile sunt transpartinice!) a amenințat-o pe mama că o să vadă ea, că el are relații la procuratură, la poliție și jandarmerie, și nu numai că nu va păți nimic pentru fapta lui, dar «o să-i arate el cine-i mai tare». Vorbe în vânt? Procesul mamei mele cu primarul și firma de construcții bate pasul pe loc la Judecătoria Zărnești (i s-a cerut să aducă actele și adresa firmei din Brașov de la care firma SC Morani Impex SRL, care i-a violat proprietatea, a subcontractat lucrarea?!). [...] Între timp, mama mea, de 75 de ani și 40 de kilograme, bolnavă de inimă și operată la plămâni, a devenit cultivatoare și distribuitor de droguri de mare risc. Pentru că «paznicul», nu al legalității și al drepturilor omului, ci al primarului Dumitru Flucuș (descentralizarea, care i-a pus pe polițiști și în subordinea primarilor, mulți dintre ei penali, au accelerat mafiotizarea României), șeful de post din Șinca Nouă, Cătălin Șerban, și-a făcut «datoria». Fără să o anunțe pe mama, a fotografiat niște cânepă cultivată de ea în grădina din Șinca Nouă (semințele au fost cumpărate – perfect legal – din piață, și plantate pentru ca, după metoda românească tradițională, pe «glojdanii» de cânepă să crească vreji

de fasole) și i-a făcut plângere la DIICOT. Noroc că procurorul, Cristina Paula Jagă, mult mai inteligentă și mai corectă, și, se pare, corectă, și-a dat seama că e vorba de o înscenare. Totuși, mama trebuie să meargă, cu doi polițiști de la DIICOT, la Șinca Nouă, ca să taie și să ardă cânepa delicventă. (Repet, cânepă românească, patriotică, cea din *Amintirile din copilărie* ale lui Creangă, iar nu canabis). [...] Mie nu-mi rămâne decât, împreună cu mama mea, să apelez la lunga cale a unui proces la CEDO. Dar, la fel de bine, s-ar putea să adopt o cale mai scurtă: greva foamei. Se pare că Statul român, poliția și justiția de la noi au nevoie de un poet și eseist, de un profesor universitar ajuns și el la 40 de kilograme (că tot mi s-a redus salariul cu 25%!), numai bun pentru a fi chemat și el la DIICOT, în calitate de învinuit, pentru că a scrie poezie este – nu-i așa? – o dovadă clară de terorism (intelectual), iar a le preda studenților (fără să primești ciubuc) este cea mai clară dovadă de crimă organizată (academică). În final, vreau să vă întreb doar atât: ce ați fi simțit, ce ați fi făcut, cum ați fi reacționat dacă mama unuia dintre dumneavoastră ar fi fost învinuită de terorism, crimă organizată sau de cultivare și trafic de droguri? Sau, în țara asta, politicianul, polițistul, jandarmul, cel din justiție «n-are mamă, n-are tată»? Aștept un semn de la dumneavoastră: fie vă faceți datoria și-i sancționați pe cei vinovați, fie trimiteți niște «mascați» să mă aresteze pentru terorism, crimă organizată și trafic de droguri intelectuale (poezii). Pentru că – nu-i așa? – eu fiind mai tânăr și mai în putere, nu-s doar învinuit, ca mama mea, ci de-a dreptul vinovat. Al dumneavoastră, încă liber, Alexandru Mușina.” ■ Despre romanul Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat*, scriu: ■ Șerban Axinte: „După relansarea *Drumului egal al fiecărei zile*, după republicarea în seria *Opere* (I, II) a romanelor *Dimineață pierdută* și *Întâlnirea*, precum și a nuvelisticii, Gabriela Adameșteanu propune un volum nou, *Provizorat*, ce poate fi considerat, din anumite puncte de vedere, o continuare, o împlinire a cărții de debut. Dar asta doar în sensul reluării unor personaje și a dispunerii cronologice a unor evenimente. Pentru că, prin aproape tot ce ține de romanesc, cartea recent apărută e cu totul și cu totul altceva. Se poate observa cu ușurință că tehnica narativă e diferită; inclusiv modalitatea de expunere trece de la persoana I la cea de-a III-a. Dar nu numai asta. Felul în care personajele prind consistență e altul. Liniaritatea devine discontinuitate și perspectivă dublă, cel puțin. Naratorul se pătrunde de vocea personajelor, fără să le știrbească din identitate. Le ajută să se exprime singure, cum se spune, dar într-o ramă a omniscienței ce controlează totul discret. [...] Gabriela Adameșteanu reușește aici, parcă mai bine decât în celelalte romane, să dea contur problemei generațiilor. O face atât prin intermediul acelor cronici de familie, cât și prin dese teoretizări ale lui Sorin. Problema înfățișată din cele două perspective trebuie pusă în legătură cu sensul global și unitar al romanului. Fiecare generație visează și speră, în felul ei, că momentul pe care-l trăiește nu e cel determinat și reprezentativ pentru ea. Că uriașul potențial de care se bucură o va conduce spre ceva și, astfel, clipa de față va fi răzbunată. Bătrânețea interioară vine însă prea repede după tinerețea provizorie, tot la fel

cum «generația așteptată» trăiește cu foarte puțin timp înainte de «generația expirată».” ■ Ovidiu Pecican: „Ce anume din substanța narațiunii dă motivația titlului romanului Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat*? Aș crede că este vorba despre modul în care traversează istoria biografiile protagoniștilor. [...] Pentru antropologia familiei românești moderne, *Provizorat* poate constitui o resursă artistică de primă mână. [...] Pentru evoluția actuală a romanului românesc, textul devine o referință. Pentru Gabriela Adameșteanu, el se dovedește afirmarea în deplină maturitate creatoare a talentului propriu și, probabil, ducerea cu bine la capăt a unui proiect îndelung dospit. Pentru cititor, prilejul lecturii lui este fast, deschizând calea unor meditații despre felul în care omul e sub istorie și istoria asupra omului. Să fie însă vorba despre mai mult decât atât? Încearcă oare autoarea o meditație despre circumstanțele unui anume mod al nesiguranței, al angoasei îmbinate cu speranțe și planuri imposibile, despre proiectul unei fericiri personale în cadre care vorbesc prin toate despre imposibilitatea acesteia? Dacă da – și, într-adevăr, de ce n-ar fi și așa ceva –, *Provizorat* este un alt mod de a imagina și a vorbi despre «insuportabila ușurățate a ființei»; radiografia unei zbateri personale, în doi și colective; vorbirea despre o dureroasă contracție a istoriei... Având aspectul noțional al ultimelor titluri de romane din Milan Kundera, *Provizorat* conține și dezbaterea etică a scrisului romancierului ceh de la Paris, fără a-și pierde sau atenua puternica originalitate și forța de impact specifică.” ■ Bogdan Crețu: „Este foarte interesant de urmărit cum și-au continuat formula specifică prozatorii pe deplin afirmați, unii aproape clasicizați înainte de 1989, în condițiile unei libertăți de exprimare și de alegere a subiectelor care, pentru unii, a putut părea chiar inhibantă. Ceea ce înainte asigura o audiență maximă, măcar pentru că ataca unele subiecte tabuizate, care țineau de trecutul recent, în pliurile cărui se putea citi prezentul frustrant, nu mai poate susține, acum, un roman. Așa se face că, cu unele excepții care ascund un eroic quijotism (cazul Nicolae Breban), mulți dintre prozatorii de top din timpul comunismului fie și-au domolit considerabil debitul (Augustin Buzura, Constantin Țoiu, D.R. Popescu), fie chiar au căpătat un fel de reticență ori măcar reținere exigentă față de scrisul lor, întârziind să mai iasă pe piață cu un nou roman (George Bălăiță, Ștefan Agopian). Nu mi-e ușor să o plasez într-una din cele două categorii pe Gabriela Adameșteanu, autoare de prim-plan prin titlurile vechi, dintre care *Dimineață pierdută* merită plasată în orice clasament, oricât de auster ar fi el. Ani buni după 1990, autoarea a părut câștigată cu totul de publicistică, până când, în 2003, a revenit cu romanul *Întâlnirea*, care rescria o nuvelă mai veche. [...] După cum vom vedea, și recenta carte a Gabrielei Adameșteanu, *Provizorat*, tot către viața privată sub comunism se orientează, fiind o continuare a romanului *Drumul egal al fiecărei zile*; de unde trag concluzia că, pentru scriitoare, este o datorie de onoare, de conștiință chiar să încerce să problematizeze situarea individului într-o istorie ostilă. Primul lucru care îți vine în minte, încă de la primele pagini ale romanului, este că nu există, în ciuda distanței temporale dintre ele, nici o ruptură

între cărțile autoarei. Ele par a fi scrise într-o perfectă înlănțuire, de parcă și contextul în care au apărut a fost unul egal cu sine, nefraturat de nici un șoc istoric. [...] Deși e limpede că *Provizorat* este o carte admirabilă, nu aș spune că ea este cea mai reușită operă a autoarei. În mod evident, noul roman trebuie citit în siajul mai vechilor cărți, în special în cel al *Dimineții pierdute*. Dar revenirea la literatură a prozatoarei demonstrează definitiv un lucru față de care puteau, înainte, exista dubii: opera Gabrielei Adameșteanu nu numai că nu este închisă, ci dovedește o coerență și o fidelitate față de propriile teme, procedee, mize, cum nu mai întâlnim la mulți scriitori contemporani. Este semnul cel mai sigur că autoarea a marcat, în peisajul literaturii noastre, un spațiu numai al ei.” ■ Andreea Răsuceanu: „Glisajele, de mai mică sau mai mare întindere, într-un trecut mai apropiat sau mai îndepărtat, conferă romanului un echilibru și o întindere suplimentare (puntea între diferite momente ale istoriei se realizează cu subtilitate, prin tehnici multiple: de amintit, episodul arestării lui Cuza în casa Mariei Obrenovici, evocat cu prilejul unei ședințe ce are loc în clădirea de pe cheiul Dâmboviței, dar și rememorarea trecutului legionar al adevăratei familii a lui Sorin Olaru).” ■ Iulia Popovici: „Gabriela Adameșteanu nu e o scriitoare prolifică. E, însă, în toate succesivele reeditări ale cărților ei, o rescriitoare prolifică, efect al complicatului proces de relectură circulară, în expansiune. Mai mult decât atât, chiar și cel mai nou roman al autoarei, *Provizorat* (Polirom, 2010), este un delicat act de relectură care provoacă, la rândul-i, necesitatea unei recitiri, de vreme ce, aici, Gabriela Adameșteanu își reia unele dintre «fostele» personaje-etalon. [...] Gabriela Adameșteanu nu crede în originalitatea obligatorie, la fel cum altădată se îndoia și de fericirea obligatorie. E adevărat, *Provizorat* nu e nici o carte scrisă pentru export (cu grijă, așadar, pentru orizontul cultural-istoric al cititorului occidental) – cum nici *Dimineața pierdută* nu era. [...] Proustiană mai mult sau mai puțin declarată (cu Marcel Proust și-a dat și licența în Litere), Gabriela Adameșteanu construiește cu fiecare nou roman la o unică, monumentală catedrală – o operă care nu e altceva decât «un fel de instrument optic oferit lectorului spre a-i da posibilitatea să discearnă ceea ce n-ar fi perceput singur, fără ajutorul acestei cărți».” ■ Dan Burcea recenzează volumul scris de Guillaume de Fonclare, *Prizonier în propriul corp* (Ed. Spandugino, 2010), traducere din franceză de Ana Mihăilescu. ■ Silvia Dumitrache discută ultima carte a lui Carlos Ruiz Zafon, *Marina* (Polirom, 2010), traducere din limba spaniolă și note de Ileana Scipione. ■ Marilena Vlad scrie despre „ediția-eveniment” Plotin, *Opere*, vol. III, traducere, lămuriri preliminare, studiu și note de Andrei Cornea, apărut în 2009 la Humanitas, în colecția «Paradigme». ■ Daniel Cristea-Enache publică urmarea articolului din săptămâna anterioară, dedicat volumului *Eu, ful lor*: „Un multiplu direcționat semn de întrebare, la finalul acestei cronici. El am văzut cine este și ce-i poate pielea. Ei, să admitem rece că n-au lucrat chiar rău. Dar cine sunteți voi, prieteni apropiați încă nedeconspirați ai lui Dorin Tudoran, «ZAHARIA», «NIC», «DANDU» și «DALTON»? Și cine ești tu, curajosule fără nume conspirativ

și-atât de bine protejat în continuare, care, de dragul U.M. 0544 (CIE), ți-ai trădat fratele?” ■ Alexandru Petria aduce în discuție problema nevoii de agenți literari, oferind și o soluție punctuală: „N-am habar pe bune dacă există vreun agent literar în România. Nu dintre cei care aduc autorii străini spre edituri, care le negociază contractele – asemenea mijlocitori de importuri știu că sunt. Mă refer la aceia care ar trebui să se ocupe de publicarea autorilor autohtoni, ca să se delecteze, pe lângă americani, francezi și alți crunți imperialiști, și patagonezii, și mongolii, și burundezii cu producțiile noastre literare. Or, dacă există, sunt de-o invizibilitate deplină. [...] În acest text iau în calcul strict proza. Și nu sub aspect valoric, ci ca produs de piață, vandabil în varii proporții. Ca să rămân legat de terminologia economică, în exporturile literare nu avem o piață realmente liberă, unde să nu conteze apartenența sau neapartenența la o grupare literară și interferențele politice, nu în ultimul rând. [...] Editurile românești se ocupă și mai mult nu se ocupă de publicarea în exterior a scriitorilor, chiar dacă ar putea să câștige un comision ce le-ar acoperi costurile autohtone de producție cu volumul scriiturului vândut. Și, în principal, de fapt, nu e treaba lor. În tentativa de a-mi căuta un agent literat, ajutat de nenea Google, am citit jelaniile unora, întristați de situația despre care scriu. [...] Dacă scriitorul n-are acces la o serioasă bancă de date cu editurile dintr-o anumită țară, ca să cunoască specificul și influența lor, tarifele practicate, fie și dacă are romanul tradus, o să știe unde și cum să se adreseze cu șanse de reușită? Și dacă i se acceptă textul, o să reușească să nu-și prindă urechile în hățiturile contractului pe care va trebui să-l semneze? [...] Agentul literar însă, al cărui câștig depinde de comisionul convenit cu scriitorul, are interesul omenesc să câștige cât mai mult și cât mai repede și să-și cultive reciproc avantajos relațiile, atât cu scriitorii, cât și cu editurile străine, să le împingă spre prietenie, fiindcă trăiește de pe urma lor. [...] Neputându-se asigura traiul scriitorilor de pe piața de carte internă, exporturile, prin intermediul agenților, sunt șansa mult visată, nedepinzând de vânzoleala pe la dosul politicianilor pentru subvenții. Și realistă. Oricum, scriitorii sunt învățați cu traiul modest. Este extraordinar că anumite instituții subvenționate de Statul român, adică din buzunarele noastre, la urma urmei, încearcă să formeze traducători. Dar nu este suficient, nici maximum de eficient – fără agenți literari, veriga nu este închisă. Deși este o ocupație liberală, în stadiul incipient, în care ne aflăm acum, intervenția Institutului Cultural Român și a Uniunii Scriitorilor ar fi binevenită. Cum? Consiliindu-i, de exemplu, pe literații doritori să-și scoată autorizații de persoane fizice autorizate măcar (P.F.), nu e nevoie de înființarea unor SRL-uri, care sunt mai costisitoare, cu contabili plătiți și alte cele, ca să poată încheia legal contractele de intermediere. Ce ar mai trebui? Să li se asigure doritorilor, selectați pe criterii care se pot schița, numai dorința să fie, că nu e imposibil, un fel de bursă care să le permită să înceapă să se ocupe numai cu stabilirea contactelor în interior și în exterior, să lase orice altă ocupație de-o parte, pentru formarea portofoliilor de scriitori și edituri. [...] Eventual, banii investiți se pot recupera în timp, dacă treaba începe să aducă

profit. Mă gândesc la ceva asemănător incubatoarelor de afaceri din industrie. Nu-i exclus să se poată accesa și fonduri europene pentru acest scop. Chiar deloc. Am formulat o soluție punctuală pentru promovarea literaturii române actuale în lume și profitabilă pecuniar pentru creatori. Ieftină și cu beneficii imense în timp. O să intereseze pe cineva?” ■ Este publicat un fragment din romanul scris de Doina Uricariu, *Maxilarul inferior*, aflat în curs de apariție la Polirom. ■ Bedros Horasangian aduce o perspectivă nouă asupra biografiei Hertei Müller: „Aici, în România, cine a furat mai puțin devine om cinstit, cine a scris curat și fără să apeleze la limba de lemn devine om onest. Herta Müller refuză acest tip de compromis. Și bine face. Și vrea să ne reamintească mereu de aspectele etice ale unei memorii vii. Din această consecvență rezidă și forța acestei prozatoare. Aparent firavă și fragilă, aparent candidă și naivă. Ca și Doina Cornea, de o mare forță lăuntrică. S-a tot scris și se va mai scrie despre cărțile Hertei Müller și despre toate aspectele pe care le implică prozele și eseurile sale. Am vrut doar să punctăm o apariție publică, pe scena Ateneului Român, unde am avut parte de o lecție despre cum-se-poate-trăi-frumos-în-vremuri-urâte. Avem nevoie de bătăiele familiei Müller tocmai pentru a nu ceda conjuncturii, efemerului și ticăloșiei, dar și pentru a căpăta puțină încredere. [...] O femeie, mama Hertei Müller, este încuiată într-o cameră de către milițianul care o reținuse ca s-o ancheteze și s-o sperie. Și acea femeie își ascunde frica și temerile, scoate batista și șterge praful de pe biroul aceluia milițian. Apoi, găsește o găleată și o mătură și face curat într-un loc unde murdăria era la locul ei. Ce poate fi mai sugestiv decât această depășire a propriilor limite? Ce ar mai rămâne de neînțeles, dincolo de sucelile literaturii și dincoace de răsucelile istoriei? Colective sau personale. Pentru această batistă livrată memoriei noastre prezente, îi mulțumim Hertei Müller.”

8 octombrie 2010

[**România literară, nr. 38**] Poemul săptămânii îi aparține lui Gheorghe Grigurcu. ■ În articolul dedicat temei lunii, Petru Poantă scrie despre „Amurgul solidarității”: „S-a pierdut în mare măsură sentimentul solidarității de breaslă. Scriitorii se citesc prea puțin între ei, iar generozității admirației și spiritului critic lucid tind să li se substituie promovarea interesată și excesivă de grup. În loc să fie dialogală, viața literară este mai degrabă un haos de monologuri autiste. Mai mult, cei vocali au avut imprudența să o transforme într-un complex al vinovăției și, astfel, pe fundalul unui proiect de demitizare și demistificare, mai totul a fost aruncat în derizoriu. [...] S-a dovedit repede că o comunitate de creatori nu-și poate menține prestigiul decât într-o perspectivă mitizatoare. Ea se întemeiază, în fond, pe principiile unui cult și ale societăților secrete. În consecință, trebuie să aibă măcar aparența unei lumi ascunse, a cărei cunoaștere pretinde inițieri complicate. După șocul dezîncântării, urmat de sentimentul enclavizării și al dispersării, s-a reactivat în ultimii ani ambiția de reorganizare a Uniunii Scriitorilor.” ■ Pagina de recenzii este acoperită de cronicarii: ■ Irina Petraș

discută cartea scrisă de Ștefan Borbély: „Rod exuberant al unei manii decomplicate, *Pornind de la Nietzsche* e o carte despre însoțire intelectuală. [...] Ștefan Borbély — îmi place s-o repet, în așteptarea urmării promise — a ajuns la o artă a disecării ideilor vecină cu măiestria chirurgului legendar: strecoară bisturiul în interstiții și decupează taine fără a provoca sângerări.” ■ Radu Vancu crede că *Invitat la Săvârșin* (Ed. Casa de pariuri literare, 2010), „al treilea volum al lui Dumitru Bădița, e cea mai bună carte a sa de până acum. [...] Acum, Bădița trece la nivelul următor, acela privind condiția de poet, mai precis asumarea ei într-o manieră *soft*, fără emfază, fără stil august și revelat, fără poză orfică, fără, în fine, nimic care să-l diferențieze pe individul numit poet de ceilalți indivizi ai speciei.” ■ Gabriel Coșoveanu vede în *Ocolul lumii în 50 de jocuri creative* (Ed. Limes, 2010, 212 p., ediția a III-a) de Ana & Mircea Petean „un manual, primul de creative writing de la noi, dar nu unul canonic, ca structură, după cum nici tonul sau atitudinea lui nu sunt defel canonice.” ■ Simona Vasilache scrie despre *Apărarea libertății. 1938-1947* (Ed. Curtea Veche, 2010): „Atașamentul unor oameni de onoare pentru niște idei cărora părea, încă din 1938, să le fi trecut vremea, face substanța cărții lui Ioan Stanomir.” ■ Cosmin Ciotloș observă cum, în *Provizorat* (Polirom, 2010), „Gabriela Adameșteanu a vrut să dea un roman total. Ratare, adulter, atavism, sarcină, interdicții, apoi legionarism, rebeliune, comunism, arestări, securitate, mărire, delegații, decădere, apoi literatură, debut, amânare, recenzii, vâlvă, jurnal, confesiune, realism. [...] Ce a ieșit însă e numai un amalgam în care direcțiile de evoluție epică stau unele de-a curmezișul celorlalte, prejudiciindu-se reciproc. În mod normal, una ca asta n-ar fi trebuit să se întâmple. Și nici nu s-ar fi întâmplat dacă Gabriela Adameșteanu ar fi lăsat evenimentele în matca lor. Dragostea nu exclude politicul, iar consemnarea, fie ea și pe ascuns, poate deveni, în pandant cu acestea două, un bun refugiu. Numai că, în *Provizorat*, când spui *dragoste*, aproape că spui DRAGOSTE (cu majuscule care sufocă totul în jur), când spui *politic*, mai că-ți vine să-l scrii POLITIC (abraziv și necomplezent) și așa mai departe. Or, țesătura fină pe care o presupune proza Gabrielei Adameșteanu se deteriorează ușor în asemenea condiții maximaliste.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Eugeniu Nistor. ■ Alexandru George reflectează asupra a „Ce e de făcut...și ce nu e”: „Nouă ne trebuie acum o istorie literară generală informativă, nu «creatoare», căci publicul cititor, cel puțin bilingv, dacă nu și poliglot, a început să ne citească în felul în care o fac și o făceau străinii. Sunt necesare manuale (fără adresă didactică) orientative, antologii cu piese cât mai atractive. ■ P.S. Nu pot să nu închei decât conform obiceiului meu de a încerca umorul, chiar dacă (sau mai ales când) el este și tragic. Vizitând URSS de câteva ori, am trecut și prin librăriile care desfăceau «literatură universală»; acolo, la standul românesc prezent la toate, se pune ostentativ în vedetă în maximum de exemplare *Țiganiada*, ca și cum ar fi fost epopeea noastră națională.” ■ Sorin Lavric scrie despre „*Die Strenge Herta*”, observând că, în cadrul dialogului întreținut cu Gabriel Liiceanu, în cadrul

Conferințelor Ateneului Român, reluate după șase decenii de întrerupere, „laureata Nobelului a fost la înălțime, răspunzând cu franchețe și păstrându-se la treapta unei simplități spontane. Fără subtilități snoabe și fără cochetării cabotine, Herta a fost tranșantă, nemiloasă și convingătoare, dată fiind duritatea cu care a vorbit despre cultura română și despre intelectualii din vremea comunismului. [...] În totul, a fost o seară reușită, din care redăm principalele momente ale dialogului, cu retușarea tacită a stilului oral sau a repetițiilor. *Gabriel Liiceanu: Orice scriitor mare instituie între lucruri relații pe care până atunci nu le-a văzut nimeni, surprinde sugestii ale lor pe care nu le-a surprins până atunci nimeni, pune lucrurile în relație cu cuvintele așa cum până atunci nu le-a pus nimeni. Pe scurt, un scriitor mare deschide o relație a noastră cu lumea pe care până atunci nu o avusem. El este un Vorläufer, un înainte-mergător. El exprimă ceea ce alții nu văd sau nu pot să exprime. Dar se pare că-i refuzați scriitorului lucrul acesta, spunând că a fi scriitor este o meserie ca oricare alta. De ce faceți asta?*; Herta Müller: Scriitorul are facultatea de a institui relații insolite, dar nu e singurul. Fiecare om este o piesă unică, iar relația pe care o întreține cu lumea este la rândul ei unică. Meritul scriitorului e că pune pe hârtie această unicitate, în vreme ce ceilalți n-o fac. Deosebirea e mai mult de expresie decât de unicitate. Scriitorul se exprimă, *er hat keine Wahl (n-are de ales)*. Dar niciodată nu am crezut că eu văd ceva ce alți oameni nu sunt în stare să vadă. Apoi, limba în care scriu nu e mea, ci a lor. De aceea unicitatea mea e relativă.; *În paginile care deschid volumul dvs. de eseuri Regele se-nclină și ucide, citați o vorba a lui Jorge Semprun - «Nu limba pe care o vorbești e patria, ci conținutul a ceea ce se vorbește» - și comentați: «El știe că pentru a aparține unei colectivități e necesar să dispui de un minimum de consens lăuntric în ce privește conținuturile vehiculate prin vorbire.» Nici dvs., nici eu și nici mulți, mulți alții din generația noastră nu am obținut acest «consens lăuntric». Dacă nu ne-am recunoscut niciodată în ceea ce s-a vorbit public, în discursul oficial, care a fost patria noastră? Am avut noi o patrie? Nu suntem noi, toți cei cărora li s-a furat conținutul limbii, cei fără de patrie?; Haideți să nu spunem «patrie», haideți să spunem «acasă». [...] Am auzit pe mulți spunând că patria lor e limba și atunci m-am enervat. Ei veneau și plecau când voiau, într-un cuvânt erau liberi, în timp ce eu eram prinsă în cușca de aici. Mai mult, limba mea nativă era stâlcită și spiritul ei era falsificat. Îmi simțeam propria limbă ca un element ostil. Iar când limba e dușmănoasă față de viața mea, la ce-mi mai folosește limba? Limba m-a făcut să simt și mai mult că nu sunt acasă. Parcă mi se luase dreptul de a fi acasă. Și atunci mi-am dat seama că patria este ceea ce nu poți suporta și ceea ce nu poți părăsi. Tâmpita de patrie o duci cu tine. În plus, când începi să faci caz de ceva, atunci acel ceva nu e în ordine. Așa și cu patria sau cu limba. Înseamnă că s-a stricat ceva de vreme ce tot vorbim despre ele.; [...] *În același volum, în eseul «La noi în Germania», spuneți: «Scriind, trebuie să mă păstrez acolo unde am fost mai tare rănită...». Dar dacă rana dvs. nu mai interesează pe cei de azi? Ce facem dacă oamenii nu vor să-și ia ca repere**

în viață lucrurile cumplite petrecute cu alții?; Eu scriu întâi de toate pentru mine, fără să mă preocupe cât interes stârnesc cărțile mele. Eu scriu ca să-mi ordonez viața trecută și ca să pot s-o duc pe cea viitoare. Nu pot obliga pe nimeni să participe la rana mea. [...] Eu nu pot hotărî destinul cărților mele. Și apoi, eu nu vreau să fiu scriitoare, dar n-am încotro. Aș fi preferat să nu scriu un cuvânt și să duc o viață normală, mi-aș fi dorit ca nimic din grozăviile trăite să nu se fi întâmplat. De aceea scriu, ca să fac ordine în mine și ca să mă suport. Mie nu-mi place să scriu. Nu mă apuc de scris decât după o îndelungată «Zogern», după lungi șovăieli, și când scriu mă chinui, mă consum. Credeți-mă, mi-aș dori să nu fie nevoie să scriu, dar n-am încotro. N-am încotro, fiindcă eu am fost dată afară din țară în 1987. Și nu mai pot să mă întorc aici. Nu te mai întorci cum ai plecat când simți că ceva s-a schimbat ireversibil, oricât te-ai strădui să-ți spui că nu e așa. E o rană dureroasă această plecare. Și nu doar eu am plecat, dar și conaționali mei. Nemții au plecat din România și cultura germană de aici ține de domeniul trecutului. Vorbim despre ea ca despre o amintire.; *Există o prăpastie care desparte Estul de Vest, pe intelectualii din Est de cei din Vest, ca urmare a faptului că cei din Vest nu au avut experiența represiei. Spuneți: «Au capul plin de cărți și nici una din ele nu le-a limpezit măcar o fărâmbă din ce este lipsa de libertate.» Suntem condamnați la această prăpastie? La această eternă neînțelegere? Cum vă descurcați cu colegii dvs. din Vest «cu capul plin de cărți» și care nu știu nimic despre lipsa de libertate? Cum puteți dialoga cu ei? Cum ați dialogat cu ei vreme de 23 de ani?*; În Occident, părerile sunt atât de diferite, încât posibilitatea înțelegerii e exclusă. De obicei se spune că, dacă vrei să te înțelegi cu cineva, e îndeajuns să discuți o temă până o epuizezi. E fals. E o prejudecă să crezi că, vorbind cu cineva despre tot, vei ajunge să te înțelegi cu el. În realitate, sunt inși cu care poți dialoga și alții cu care nu poți. De aceea, deseori simt că nu are rost să vorbesc cu anumiți intelectuali pe marginea temei comunismului. Pe de altă parte, sunt oameni care au trecut printr-o dictatură și n-au înțeles nimic din ea (gândiți-vă la nostalgia românilor față de Ceaușescu), și alții care, deși n-au trăit sub totalitarism, îi intuiesc foarte bine esența.; *Dacă v-ați fi născut în Germania și v-ar fi lipsit experiența vieții de aici, ați fi fost mai inocentă, ați fi înțeles și ați fi simțit mai puțin despre viață și moarte. A meritat să plătiți prețul de suferință pe care l-ați plătit pentru această înțelegere superioară a lumii?*; H.M.: Nu, nu a meritat, aș fi preferat să duc o viață normală. Viața e valoarea cea mai de preț și nimic nu justifică umilirea ființei umane. Eu în anii comunismului am trăit într-o cușcă și îi invidiam pe cei de afară. Dar astăzi tot într-o cușcă trăiesc, dar una interioară, pe care o trag după mine, și, când privesc la lumea din afară, îmi dau seama că nu o înțeleg. Eu nu înțeleg lumea și scriu tocmai fiindcă nu pricep ce se întâmplă. Pe de altă parte, cred că fiecare om e o taină: nu știm când murim, când ne vom îmbolnăvi și ce se va întâmpla cu noi peste câteva zile. În fața tainei acesteia, neputința mea de a înțelege se simte consolată.; *Literatura dvs. se naște în mod paradoxal din încredințarea că nu există o concordanță între gânduri și*

cuvinte. Cuvintele spun lucruri precise, gândurile, în schimb, sunt «goana mută, buimacă din cap». Unde mai pui că ele, cuvintele, nu pot exprima - afirmați - «lucruri esențiale» sau «lucruri întortocheate». Rezultă că dvs. începeți să scrieți exact atunci când credeți că toate cuvintele își pierd puterea. Angajați mereu o luptă care pare dinainte pierdută. Cum de reușiți atunci să scrieți?; Oblig cuvintele să spună ce cred eu că vreau să spun, dar aflu ce vreau să spun abia când mă apuc să scriu. Munca scrisului are logica ei, care e logica limbajului. În lumea cuvintelor, nu există zi și noapte, ci subiect și predicat, ritm al frazei și părți de vorbire. Pe mine limba mă chinuie, fiindcă nu mă lasă în pace, pe de altă parte, scriind, limba mă ajută să mă eliberez. Dar între cuvinte și realitate va rămâne mereu o neconcordanță, fiindcă cuvintele nu pot prinde esența vieții. În fine, eu sunt scriitoare numai în singurătate, iar nu atunci când vorbesc. De aceea, ce facem noi acum nu are legătură cu scrisul, ce facem noi acum e circ.; *Ați vorbit de apolitismul scriitorului român în comunism și ați spus-o ca un reproș. Ce înseamnă atunci angajament politic în totalitarism?*; A-ți scrie propriile cărți în timp de dictatură e o formă de eschivă din fața ei. Alegi forma pasivă de protest prin neangajare, numai că pasivitatea în condiții de totalitarism e o formă indirectă de complicitate cu el. Cei care și-au scris cărțile neaderând la sistem au făcut-o din egoism creator și din teama de a-și pune pielea în joc. [...] Haideți să comparăm ce s-a întâmplat în România cu situația din Polonia, Cehia sau Ungaria. În acele țări au fost numeroși disidenți, la noi nu. Unde erau intelectualii români când s-a ridicat Gheorghe Calciu? Îmi amintesc că atunci eram la Timișoara și un preot a sunat la ușă ca să-mi ceară bani pentru o biserică. I-am spus că voi da bani numai dacă se face o chetă pentru sprijinirea lui Calciu. Preotul a tresărit înspăimântat și a plecat imediat, parcă îi pomenisem de diavol. Și atunci de ce vrem acum să fim mai disidenți decât am fost? Nu eu sunt rea, ci acesta a fost adevărul. Cei care s-au opus dictaturii au fost puțini și dictatura n-ar fi existat fără consimțământul majorității. Iar intelectualii au pactizat cu regimul prin pasivitate. Nu e îndeajuns să scrii o carte curată ca să te împotrivești unei dictaturi. [...] În acele vremuri cine scria cărți curate se eschiva de la căcatul general al țării. Iată de ce cred că în România intelectualii nu au opus rezistență dictaturii. Pe mine cine m-a ajutat atunci când m-a luat Securitatea?” ■ Luminița Corneanu ține să accentueze faptul că, deși „s-a tot discutat, când scriitoarei i s-a decernat Premiul Nobel, de motivele «politice» ale acestei premii, romanul în discuție arată însă, fără nici un fel de dubiu, că acea conștiință politică a Hertei Müller este dublată de un uriaș talent literar. *Leagănul respirației* este o carte de raftul întâi al literaturii universale, o veritabilă mărturie istorică, aparținând unei mari scriitoare.” ■ Recent (6 septembrie 2010), ÎPS Bartolomeu Anania, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, a fost de acord să fie publicat dialogul întreținut în „ziua de 18 aprilie 1994, [când] redacția revistei «Excelsior» a inițiat organizarea unei conferințe a ÎPS Bartolomeu Anania (care era atunci Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului), cu tema «Limba română, limbă

sfântă.» La această inițiativă s-au asociat Inspectoratul Școlar al Județului Cluj și Liga Tineretului Ortodox. Conferința a avut loc în Sala Casei Universitarilor din Cluj-Napoca (devenită acum Auditorium Maximum), în prezența a peste o mie de persoane. Conferința se înscria într-o tradiție a conferințelor de acest gen, organizate în anii 1978-1979, la Facultatea de Filologie, la care participaseră nume importante ale culturii românești: Iorgu Iordan, Al. Rosetti, Edgar Papu, Liviu Rusu, Ștefan Aug. Doinaș, Alexandru Paleologu, Nicolae Balotă, Octavian Paler, Ion Zamfirescu, Constantin Ciopraga și alții.” Dialogul este transcris de pe banda magnetică, păstrată în Fonoteca de Aur a revistei «Excelsior», conferința propriu-zisă, integrală, fiind «Revista română de istorie a presei»: „*Ați închinat o carte lui Eminescu, apărută în 1992, «Imn Eminescului». Credeți că Eminescu a fost un poet religios?* [...] În realitate, eu sunt convins că Eminescu era un om credincios. Nu foarte declarat, dar niciun renegat. Era dintr-o familie de oameni credincioși, mama lui i-a asigurat o educație religioasă, avea unchi și mătuși călugări și călugărițe la mănăstiri, le cerceta destul de des și știm, de asemenea, că înainte de moarte, pe când se duse la mănăstirea Neamțu, a cerut duhovnic și s-a spovedit, a rămas mărturia duhovnicului descoperită de curând într-un manuscris pe o carte (de curând asta însemnează cam vreo 13-15 ani), care a făcut senzație. Însemnarea este pe o filă în parte ruptă, dar din care reiese că Eminescu, aflat la Mănăstirea Neamțu, a cerut duhovnic, se spune că-și simțea sfârșitul aproape. S-a spovedit, s-a împărtășit și duhovnicul notează că totuși avea ochii tulburi. Era întreg la minte, dar cu ochii tulburi și uneori rămânea dus pe gânduri. Este caracterizarea pe care o face duhovnicul. [...] Aș avea foarte multe de spus despre Eminescu. Aș putea să vorbesc o oră întreagă numai despre teologia din Luceafărul, despre personajul Hyperion, și să vă demonstrez că acest personaj este inspirat din Evanghelia după Ioan, din prologul Evangheliei după Ioan: «La început era cuvântul.» Hyperion este *logosul*. Luați poemul, mai citiți o dată și vedeți că este personaj necreat, că este fiul Tatălui, pe care îl numește «Părinte», că el a participat, așa cum vă spuneam, *logosul* a participat la creație, deci este necreat. «Fii muritor ca mine!», îi spune fata de împărat. El își dă seama că nu se poate, pornește în acea fascinantă călătorie și, dacă îmi amintesc bine, «Vedea ca-n ziua cea dintâi/ Cum izvorau lumine.» Ca-n ziua cea dintâi; ziua cea dintâi este ziua creației, când izvorau lumine. Sau, Părintele îi spune: «Hyperion, ce din genuni/ Rănai c-o întreagă lume». Nu odată cu lumea, ci cu lumea după el. Deci participant la actul creației. Iar în dialogul pe care el, Hyperion, îl are cu Părintele, cu cel pe care el îl numește Părinte și-i cere să-i dea «murirea», adică din nemuritor să-l facă muritor, îi răspunde cu acele versuri: «Îți dau catarg lângă catarg/ Și mări de a străbate,/ Pământu-ntreg și-n lung și-n lat,/ Dar moartea, nu se poate.» Dar nu la aceasta mă gândeam, pentru că nu este citatul pe care vreau să vi-l prezint, ci celălalt, care spune: «Noi nu avem nici timp, nici loc/ Și nu cunoaștem moarte.» Vă amintiți foarte bine. Acest «Noi» nu este pluralul maiestății, pe care îl folosește un suveran, un rege. Noi este noi gramatical, eu și tu.

Noi nu avem nici timp, nici loc și nu cunoaștem nici moarte. Deci amândoi suntem supratemporal, supraspațial și nemuritori. Este *logosul*. Este fiul Părintelui ceresc, al celui pe care îl numește Părinte, este nemuritor, este ființă increată, căruia Tatăl i-a încredințat o misiune, aceea de a lumina Pământul. Iisus Hristos a rostit: «Eu sunt lumina lumii.» Luceafărul își are locul său pe cer. Spre deosebire de Biblie, are un moment de amnezie și face această lungă călătorie, prin care se reinițiază asupra misiunii lui proprii. Și ca atare se întoarce la locul său de pe cer, pentru a-și relua misiunea pentru care a fost trimis, aceea de a lumina Pământul. Așa încât, repet pe foarte, foarte scurt, creștinismul lui Eminescu este implicit. Nu de cel explicit avem noi nevoie, ca în «Împărat și proletar», unde găsim ateismul explicit, care este neconvingător. Creștinismul lui Eminescu, care este real, autentic, trebuie căutat în opera lui implicită și foarte bogată.” ■ Răzvan Voncu discută volumul *Noica și Securitatea (I)*, seria „Nae Ionescu și discipolii săi în arhiva Securității”, prefață, selecția și îngrijirea textelor de Dora Mezdrea, postfață de Sorin Lavric, apărut la Editura Muzeului Național al Literaturii Române în 2009 și ține să sublinieze că „fără să conțină noi valori literare - excepțiile de genul romanului postum al lui Dinu Pillat sunt *rarissime* -, ele ne spun totuși ceva esențial despre contextul foarte complicat, adesea absurd, în care valorile literare ale deceniilor dintre 1948 și 1989 au fost create. O dezambiguizare fără de care ne este imposibil să explicăm, în special celor tineri, de ce arată așa literatura română postbelică.” ■ La „Poșta Redacției” Horia Gârbea îi răspunde unui scriitor despre care nu demult decretase, în aceleași coloane, că este „talentat” [v. nr din 19 din 28 mai al «României literare»]: „Cătălin Rădulescu. Nu merit mulțumirile dvs. pentru debut, întrucât descoperirea talentelor face parte din «fișa postului» iar al dvs. este evident. Voi citi cu interes fragmentul de roman. E momentul să vă adresați cu volumul de proză scurtă unei edituri. Aveți însă grijă peste cine dați!” ■ Mihai Zamfir publică prima parte a articolului intitulat „Dreptate postumă”, dedicat poetului și compozitorului Vinicius de Moraes. ■ În „Lecturi libere”, Gabriel Dimisianu se oprește asupra „romanului postum al lui Mihail Crama, *Călător spre porțile asfințitului*, publicat în 2006 de editura Cartea Românească. Nu s-a bucurat de ecouri, ceea ce era de prevăzut. În viață fiind, discreția l-a însoțit în toate pe Mihail Crama și cu atât mai mult după dispariția lui fizică, întâmplată în 1994. Noile istorii ale literaturii române - a lui Dumitru Micu, a lui Alex Ștefănescu - abia dacă îi pomenesc numele. *Istoria* lui Nicolae Manolescu nici ea nu-l reține, pasându-l dicționarului. Dar și dicționarele sunt reticente, ca să nu spun mai rău, cu Mihail Crama. *Dicționarul general al literaturii române*, girat de Academie, abia dacă îi face loc. De un succint articol beneficiază Crama în *Dicționarul scriitorilor români* al lui Zăciu, Papahagi, Sasu. Aceiași autori, când au redactat *Dicționarul esențial*, l-au uitat pe Crama. Ignorarea scriitorilor de factura lui Mihail Crama e totuși un fapt care nu le aduce numai lor prejudicii. [...] Am spus și altă dată: risipim cu prea mare ușurință, ne dispensăm de valori reale ca și cum am avea prea multe. Nu avem.” ■ În

traducerea Octaviei Nedelcu este publicat un fragment din romanul scris de Dubravka Ugrešić, *Ministerul durerii*, aflat în curs de apariție la Polirom. ■ În „Meridiane” se discută despre cine ar putea fi laureatul Premiului Nobel în 2010: „Mâine, 7 octombrie, s-ar putea să aflăm numele laureatului Nobel pe anul acesta. Spun poate, fiindcă Nobelul literar e singurul a cărui dată nu se știe cu precizie. [...] Într-un număr recent din «Le Monde des Livres», Pierre Assouline face câteva astfel de ipoteze. Știe că în ianuarie comitetul avea o listă de 350 de nume, din care, în aprilie, rămăseseră 20, iar în septembrie 5. [...] Lista lui Assouline cuprinde următoarele 11 nume: romancierul american Cormac McCarthy, urugvianul Eduardo Galeano (preferatul președintelui Venezuelei, Chavez, care, din fericire, nu este în juriu), israelianul Amos Oz, libanezul Elias Khoury, poetul sirian Adonis, palestinianul Munir Mezyed, ceceanul Kant Ibragimov, somalianul Nuruddin Farah, nigerianul Chinua Achebe, francofonii Edouard Glissant și Assia Djeber (aceasta, berberă din Algeria).” ■ Sub titlul „Erată!” este publicată următoarea precizare: „În legătură cu textul rubricii Luminiței Marcu «Să ne cunoaștem trecutul» din nr. 17 al revistei noastre, Sultana Bănulescu, fiica scriitorului și legatara sa, ne semnalează două erori. Cea dintâi este un cuvânt scris greșit de autoarea textului, *autoritatea* în loc de activitatea, și reprodus de noi ca atare. Facem cuvenita rectificare. A doua este o greșeală de informație, imputabilă tot autoarei textului. Ștefan Bănulescu nu a debutat în «Gazeta Literară» din 1955 cu reportaje, după cum afirmă Luminița Marcu, ci în 1954, cu articole (recenzii, note de lectură) și cu fabule, semnate acestea Ștefan Durac. Mulțumim pentru precizări. Nu împărtășim suspiciunea Sultanei Bănulescu privitoare la faptul că «trunchierea» operată prin citare (cum altfel?) ar fi modificat, și încă în chip tendențios, reportajul lui Ștefan Bănulescu. Din contră, avem impresia că, abia redat integral, reportajul intitulat «O nouă instituție de cultură» din «Gazeta literară» din 17 februarie 1955 și consacrat deschiderii Muzeului Lenin de la București, ar fi deserved memoria marelui scriitor și ar fi infirmat remarcă respectuoasă a Luminiței Marcu referitoare la caracterul «neutru politic» al tuturor acestor scrieri tributare ideologiei vremii. Luminița Marcu a avut în vedere tocmai folosirea de către Ștefan Bănulescu a unui ton «în limite rezonabile», după cum are prudența să precizeze. În rest, imensul material probator în apărarea memoriei marelui scriitor (de nimeni atacată și cu atât mai puțin de către «România literară»!) pe care ni-l adresează Sultana Bănulescu este nepublicabil și de o tristă zădărnicie.” ■ În „Ochiul magic. Actualitate” citim că: ■ „În suplimentul «Bucureștiul cultural» (an VI, nr. 98) al revistei «22» de la finele lunii septembrie, Mariana Celac ne aduce, a câta oară, aminte de situația în care se află patrimoniul național: «E limpede că ne apropiem de un prag critic, dincolo de care recuperarea moștenirii construite nu va mai fi posibilă.» Exemplele oferite de autoarea articolului sunt în general cunoscute: de la bisericile de lemn pictate din Vâlcea, Gorj sau Hunedoara, vechi de 300 de ani și aproape prăbușite, la arhitectura vernaculară sau la centrele negustorești din extracarpatic abandonate. Lege de

protecție există și chiar inscripții pe unele dintre monumentele în pericol, cum le definește UNESCO pe cele aflate pe lista patrimoniului mondial. Statul nu are bani decât pentru renovarea ori conservarea a, aproximativ, suta parte din monumentele de pe teritoriul României, iar particularii nici atât, ceea ce face, de pildă, ca legea retrocedării să nu poată garanta salvarea de la ruină de către proprietarii de drept a bunurilor redobândite. E și cazul Casei Monteoru, arhitect Ion Mincu, sediul (nu pentru multă vreme) al USR, pe care Primăria generală a municipiului București, actualul (nu pentru multă vreme) proprietar, nu s-a dovedit în stare s-o renoveze, iar celor care au revendicat-o nu li s-a cerut dovada că o pot sau că o vor face. Cum e mai ușor să dăruim decât să construiești, pragul critic de care vorbește Mariana Celac e mai aproape decât oricând.” ■ Sub titlul „Furioșii adoratori”, „la rubrica de revista revistelor, C. Stănescu semnează, în «Cultura» nr. 38, un articol foarte interesant despre fanatismul (el îl numește mai delicat adorație) care conduce fără nici un ocol la ridicol. E vorba de un comentariu din «Dacia literară» al Oanei Opaiț la «Luceafărul» lui Eminescu. Autoarea din Iași e foarte supărată pe World Record Academy, o instituție americană care o concurează pe aceea englezească Guinness Book, că a clasat poemul pe locul întâi la categoria «poezie de dragoste», știut fiind de toată lumea, mai puțin de Academia cu pricina, că «Luceafărul» e un «poem metafizic» în toată puterea cuvântului. Partea care îl amuză cel mai tare pe C. Stănescu abia urmează: demonstrația miezului metafizic al poemului eminescian. La baza «Luceafărului» ar sta, ți-neți-vă bine, un pariu făcut de marele poet cu ideea masonică. [...] Deși autoarea afirmă limpede la un moment dat că sunt niscaiva implicații masonice în poem, consideră ceva mai departe că de fapt «Luceafărul» e un răspuns, adică un refuz al poetului de a adera și altfel la «Junimea» decât ca simplu literat. Nu se înțelege de ce a trebuit Eminescu să compună un poem masonic spre a-i da cu tifla Marelui Maestru care era (aflăm acum) Maiorescu. C. Stănescu nu pierde ocazia să observe că Oana Opaiț nu e singura din capitala Moldovei care bate câmpii pe seama lui Eminescu, având în Theodor Codreanu un precursor județean, iar în George Munteanu, unul național. În schimb, G. Călinescu l-ar fi citit cât se poate de «neatent» pe Eminescu, neavând cum rivaliza în bibliografia de suflet (ah!) a Oanei Opaiț cu altă adoratoare locală a poetului, pe numele ei, pe care îl așternem prima oară pe hârtie, cu tot respectul cuvenit inocenței, Olimpia Cotan Prună, autoare de adânci considerații critic-amoroase despre sublimități poetice «neatinse de nimeni pe pământ» în afară de Eminescu. Îi mulțumim lui C. Stănescu de a ne fi oferit pe tavă aceste perle, scutindu-ne de a citi întreaga revistă, unde cine știe peste ce surprize am fi dat. Nu ne pare însă deloc rău că am citit «Cultura» până la capăt: ne-a făcut o mare plăcere intelectuală serialul, ajuns la episodul 9, al lui N. Georgescu despre edițiile din opera lui Eminescu. Autor a două volume pe această temă, N. Georgescu găsește, iată, noi lucruri de spus pe seama erorilor de lecțiune ori de transcriere a textului poetic eminescian, precum și a ordinei poeziilor în diferitele ediții. Vă sfătuim să citiți.” ■ Parcurgând grupajul de articole

pe care «Observatorul cultural» (30 septembrie - 6 octombrie 2010) le dedică dialogului dintre Herta Müller și Gabriel Liiceanu de la Ateneul Român, Cronicarul a rămas cu impresia unei sordide răfuielei. În loc să dea întâlnirii conturul unui remarcabil eveniment cultural, semnatarii textelor o folosesc pe Herta Müller ca pretext pentru a-l ataca pe Gabriel Liiceanu. De aceea, pe măsură ce le citești imprecățiile, capeți senzația că doi chibiți ranchiunoși - Marius Ghilezan și Caius Dobrescu - sunt atât de prinși cu molestarea imaginii filozofului încât nu mai au timp s-o admire pe laureata Nobelului. Urmarea e o stânjenitoare impresie de martor asistând la o contrafacere vădită, seara fiind descrisă cu o pană înecată în venin deformativ. Cei doi chibiți se comportă ca niște spectatori care, odată ajunși la Ateneu, uită motivul pentru care au venit acolo: să guste o seară de cultură, nu un meci de box; s-o elogieze pe Herta Müller, nu să-l calomnieze pe Gabriel Liiceanu. Și dacă la Marius Ghilezan se simte un damf al mediocrității îngâmfate care scutește Cronicarul de comentarii însoțitoare, la Caius Dobrescu avem de-a face cu o neverosimilă rea-credință. E uimitor să citești că, în România lui Ceaușescu, prestigiul lui Gabriel Liiceanu se sprijinea pe «concursul efectiv al responsabililor comuniști ai planificării culturale»: «Direct spus, așa cum lui Sergiu Nicolaescu i se cedase monopolul filmelor cu potențial de succes la public, lui Gabriel Liiceanu i se permitea să vândă *en gros* filozofie *idealistă* popularizată. Ceea ce, în condițiile unei culturi monocrome și arhicontrolate, nu putea însemna decât succes instantaneu.» Ce surprinde nu e atât enormitatea comparației, cât seninătatea cu care Caius Dobrescu o poate rosti. Aici nu e vorba de ignoranță și nici de prostie, ci de o măsluire intenționată ivită dintr-o nestinsă ură. În fața unor asemenea elucubrații, bunul-simț înlemnește și imboldul de a reacționa dispare. Nu te poți lupta cu detractorii de asemenea teapă. Îi poți doar compătimi. Și Caius Dobrescu merită să fie compătimit, până într-atât de alterată îi este fibra morală.”

11 octombrie

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 41 (1074)] ■ De la evenimentul dedicat „Zilelor Literaturii Române la Barcelona” relatează Răzvan Brăileanu, considerând-ul „un eveniment reușit, un bun prilej de promovare a scrierilor românești în Spania și o nouă punte deschisă între cele două culturi.” Reprezentații României au fost scriitorii Ioana Pârvulescu și Răzvan Petrescu. **În cadrul acestui număr este incous suplimentul „Bucureștiul cultural”, nr. 99** Ovidiu Pecican este de părere că, prin noua sa carte, *Cămașa în carouri și alte 10 întâmplări din București* (Polirom, 2010), „Doina Ruști se afirmă ca scriitoare fidelă sieși, dar mereu deschisă abordărilor care o pot reinventa.” ■ Este publicată poezia „de peste Ocean” a Elenei Ștefoi.

13 octombrie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1047] Marius Chivu este de părere că volumul scris de Radu Aldulescu, *Ana Maria și îngerii* (Cartea Românească, 2010) „ca biografie a unei persoane reale, este impresionantă, dar, ca literatură, nu înseamnă nimic. Literar vorbind, materialul uman este tratat pur și simplu superficial. E dezamăgitor cum instinctul de scriitor al lui Radu Aldulescu nu l-a avertizat că nu e suficient ca cineva să-ți dea o poveste s-o pui pe hârtie pentru a avea și un roman. Căci, de cele mai multe ori, viața doar pare roman. Ca să și fie, ei bine, asta ține de o cu totul altă logică.”

[„**Luceafărul de dimineată**”, nr. 40 (968)] Aflăm că „întâlnirile SpectActor ale Teatrului Național «Marin Sorescu» vor fi reluate în noua stagiune 2010-2011, odată cu sosirea la Craiova a prozatoarei Gabriela Adameșteanu.” ■ În „Revista Revistelor” se vorbește despre „o publicație demnă de tot interesul”, «Bucureștiul Cultural» editat de Fundația pentru Cultură și drepturile Omului: „Cel mai recent număr al revistei conduse de Gabriela Adameșteanu (nr. 99/ 5 octombrie 2010), apărut cu sprijinul AFCN, propune 16 pagini în care diversitatea tematică se îmbină armonios cu tratarea la un nivel intelectual constant ridicat a subiectelor și problemelor abordate. [...] În tot, o revistă de citit și de urmărit.” ■ În obișnuita-i „cronică literară”, Dan Cristea scrie despre *Cartea cu fleacuri* (Ed. Paralela 45, 2010): „[Livius] Ciocârlie, în acest jurnal neortodox, ironic și autoironic, comentariu comportamental, dar și glossă, pe marginea vieții și a cărților deopotrivă, nu ocolește dintre motivațiile scrisului personal explicații derizorii, precum «răsfățul», amuzamentul de sine, «fandoseala».” ■ Gabriela Gheorghișor discută volumul semnat de Dan Petru Cristea: „*Scaune de pluș* (Cartea Românească, 2010) are o compoziție inegală și poate că alegerea unui subiect mai puțin insolit ar fi dus la realizarea unui roman mai convingător.” ■ Monica Grosu crede că „Raluca Sterian-Nathan își consumă anxietatea clipei și prin scris, de aceea notațiile sale sunt adesea îmbibate de umor și ironie, dovedind o reală capacitate de obiectivare, precum și o fire optimistă înăscută. [...] *Suflet tatuat* [Humanitas, 2010] reproduce, în contururi apăsate, traiectoria unei izbânzi personale, grefată pe cearcănele istoriei și credința în existența miracolelor.” ■ Simona-Grazia Dima remarcă: „Într-un volum compozit (*Despre Banat, în registru normal*, Ed. Modus P.H., 2009), în care interviul și comunicarea științifică fac casă bună cu tabletele (publicate ulterior în diverse periodice) ori fișele de roman, prozatorul Viorel Marineasa schițează, în tușe vioaie, încă pe baza unor cercetări îndelungi și asidue, tabloul sentimental al unei provincii – Banatul.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Fantoma Shakespeare* (Ed. Rafet): „Cartea lui Emil Lungeanu e doctă, dar plăcută la lectură, combinând gluma cu erudiția și construcția deductivă cu consultarea amănunțită a surselor. Bune sunt și traducерile proprii ale pasajelor din opera lui Shakespeare, alias Edwards de Vere.” ■ *Sosirea spre Dumnezeu*

(Sieben Publishing): „Adrian Georgescu, născut în 1952, a debutat editorial abia în 2002. Dar de atunci a publicat în fiecare an între două și șase volume, unele fiind totuși doar ediții succesive ale aceleiași cărți. [...] Volumul este ininteligibil, cuprinzând un fel de deliruri mistice organizate în capitole scurte și incoerente.”

■ *Solitaire* (Ed. Omega): „Iată că Passionaria Stoicescu a ajuns la 46 de volume, dintre care cinci de proză, majoritare fiind cele din zona literaturii pentru copii, adăugând traduceri realizate și sutele de volume pe care le-a îngrijit ca redactor, putem ajunge ușor la concluzia că literatura nu are pentru ea secrete. Chiar așa este. Prozele din *Solitaire* sunt scrise cu mână sigură, cu atenție la detalii și la ansamblu, cu dexteritate (remarca Alex Ștefănescu), dar și cu o prospețime și un interes viu pentru textul scris, care fac cinste unei autoare atât de prolifică. Nicio urmă de blazare în fața literaturii nu se întrevede în povestirile semnate de Passionaria Stoicescu și tocmai acest avânt de debutantă o face în fiecare moment cuceritoare pentru cititor.” ■ Este publicat Regulamentul de organizare și acordare a Premiului Național de Poezie «Mihai Eminescu» pentru Opera Prima. Selectăm un fragment: „Juriul are latitudinea de a acorda, în funcție de fondurile existente, până la cel mult trei premii, împărțind fondul de premiere în mod egal poezilor premiați sau, în situația în care anul editorial nu este relevant, să nu acorde premiul.” ■ Critias discută cuprinsul Dosarului Dilema veche din numărul 347/ 7-13 octombrie a.c. al revistei, care este consacrat Hertei Müller și recente sale vizite în România: „Citez: «Gabriel Liiceanu: ... Ați folosit. La un moment dat cuvântul *Mitläufer* – *omul care merge laolaltă cu ceilalți, cu puterea, umăr la umăr*». (...) Herta Müller: ...*Mitläufer* nu înseamnă că *merge cu puterea*. Înseamnă că *merge pe neobservate ca să nu aibă probleme*. Dar nu *umăr la umăr cu puterea*.» Ce face emoția estetică din om, domnule! Eminentul traducător în românește al lui Heidegger dă vitejește cu stângul în dreptul roman și lingvistic, nefiind capabil a fi în stare să găsească echivalențele neaoșe ale unui cuvânt din vocabularul teuton cel mai comun. Vă dați seama ce eforturi stilistice a presupus pentru domnul Liiceanu traducerea a nu mai puțin de patru volume din opera filozofului german de la Freiburg?! Drept este că n-a făcut-o niciodată de unul singur, dar orișicât... [...] O ultimă remarcă. Pot să înțeleg că *Herta Müller este un exemplu de curaj etic asociat curajului estetic*, orice revenire a sa reprezentând în sine o provocare cât se poate de binevenită la adresa inerției, conformismului, leneviei mentale a unei societăți românești prea dispuse să uite... (Caius Dobrescu). Admit și că *Herta Müller nu știe limbajul amabilității ipocrite, nu adoptă atitudini corect și cochet politice, dă, suverană, cu bâta-n baltă și cu oiștea-n gard* (Andrei Pleșu). Totuși, m-a deranjat rău (și nu sunt singurul...) că sub cupola Ateneului Român s-a putut auzit, ieșit din nobelistica-i gură, cuvântul căcat. *Ultimul căcat*. Bună și expresivitatea, dar nici decența n-a omorât pe nimeni...”

14 octombrie

[„Cultura”, nr. 40 (295)] Al. Cistelcan publică un articol de dicționar despre Mircea Scarlat, articol ce urmează a fi cuprins în *Dicționar(ul) de critică și teorie literară*, aflat în curs de apariție. ■ Alex Goldiș comentează volumul Ioanei Bradea, *Scotch* (Polirom, 2010): „Dacă e într-adevăr o surpriză, cum susțin doi critici probi precum Bianca Burța-Cernat și Paul Cernat, [...] atunci nu poate fi decât o surpriză neplăcută. Experimentul eșuat al unei prozatoare care a demonstrat că poate mai mult.” ■ Rita Chiran crede că volumul de debut al lui Sorin Despot „este o culegere inegală, deloc anostă și care acoperă suficiente octave, de la notele surprinzător de joase până la cele înalte. [...] Poezia lui pare cea a unui băiat hăituit care, în rarele răstimpuri de răgaz, face, gâfâit, notații. Pe un colț pătat de ziar, eventual, sau pe eticheta policromă a unei conserve, dacă nu a unei sticle de bere. De aici, două posibile determinări: fulguranță, flash constatativ, memorabil, dar și scriitură chinuită, suspendare și ponoseală a versului care se străduiește în cele din urmă să-și idea cuminte cu palma peste țeșătură, numai ca să arate cât de cât acceptabil. Fulger, dar și trăsnet, într-o poezie nesigură. Însă, una peste alta, poezie. [...] *Apasă* (Cartea Românească, 2010) nu este un volum perfect. Nu avea cum să fie. El, debutul, reiterează o promisiune. Una care, în cazul lui Despot, trebuie cu orice preț ținută.” ■ Nicoleta Sălcudeanu discută cartea semnată de Tudorel Urian: „*Viețile lui Alexandru Paleologu* [Ed. Vremea, 2010] sunt un document al viului și al verosimilului, într-un prezent al mistificării eroice și al supraumanului iluzoriu.” ■ Rodica Grigore scrie despre volumul semnat de Comac McCarthy, *Drumul* (Humanitas Fiction, 2009), traducere și note de Irina Horea. ■ Pavel Țugui scrie despre *Toate pânzele sus!*. ■ În traducerea lui Alex Cistelcan este publicat un fragment din volumul scris de Giorgio Agamben, *Profanări*, aflat în curs de apariție la Editura Tact. ■ Dan Berindei scrie despre rezistența prin cultură, care „a exsistat și n-a însemnat o capitulare sau o eschivare, ci doar străduința de a se apăra valori eterne și de a se căuta, chiar în împrejurimile neprielnice ale unui regim totalitar, să se realizeze creații dincolo de limite nefirești și de a se transmite către societate și către viitor mesajele adevărului.” ■ Teodora Dumitru scrie despre „Liiceanu și logica scurtă”: „La nicio săptămână după corida de la Ateneu, Gabriel Liiceanu găsește cu cale să intervină cu oarecare puneri la punct în chestiunea Herta Müller. Cadrul nimerit: emisiunea «Ultima ediție» difuzată la TVR în data de 3 octombrie a.c. [...] Din nefericire pentru coerența intelectuală a dlui Liiceanu, nu altcineva, nu cuvintele «corozive», împrôscătoare, aruncate de un altul, ci chiar domnia sa își cotonogeste în acest caz temeiurile, căci raționamentele d-sale preiau designul minciunii din paideia populară: picioare scurte și carente în vitamina D.” ■ Recomandările revistei sunt: ■ Antoine de Rivarol, *Maxime și aforisme* (Ed. Bastion, 2008), traducere de Dan Ungureanu: „Cine zice că o sumă de aforisme nu fac un sistem? Iată unul chiar la leneșul Rivarol: «Oare celor cu minte le trebuie proști, așa cum escrocii au nevoie de fraieri?» Nu e o nevoie, aflăm mai încolo, ci o pedeapsă:

«Pedeapsa celor cu minte e să fie ascultați de proști». Pedeapsă? Aplicată de care instanță? Răspunsul în altă pagină: «Puțină filosofie te depărtează de religie, multă filosofie te aduce înapoi...» (Teodora Dumitru) ■ From: Andrei Codrescu – To: Nicolae Stroe, *Puzzle epistolar (cu adnotări și addedă)*, Ed. Gens Latina, 2010: „Un featuring intelectual de calitate superioară, în care migăloasele adnotări de istorie literară ale lui Nicolae Stroe contrapunctează cu spor jeturile spumoase ale lui Andrei Codrescu.” (Andrei Terian) ■ Ioan Groșan, *Un om din Est* (Tracus Arte, 2010): „Nu știu dacă-i chiar puțin lucru că, împachetat într-o imagistică de benzi desenate, perioada cea mai gri a comunismului apare, în paginile romanului *Un om din Est* ca o lume extrem de vie și de colorată. Dacă există o patrie a concupiscentei absolute, mai favorabilă acuplărilor celor mai fabuloase, acestea e, reușește să convingă Ioan Groșan, România sub ceaușism.” (Alex Goldiș) ■ Florin Manolescu, *Enciclopedia exilului literar românesc 1945-1989. Scriitori/reviste/instituții/organizații* (Ed. Compania, 2010): „Ediția a doua, «revăzută și adăugită» cu cca. 80 de articole noi, a unei cărți fundamentale. Lucrând acest *opus magnum*, Florin Manolescu a făcut munca unui întreg institut de cercetare.” (Mihai Iovănel).

14 octombrie

[„**Dilema veche**”, nr. 348] Dosarul săptămânii poartă titlul „Prietenia, azi. La o bere pe Facebook”. ■ Marius Chivu scrie despre două debuturi demne de luat în seamă: „Ambii debutanți sunt câștigătorii premiilor pentru poezie de anul trecut. m. duțescu la Concursul național de debut al Editurii Cartea Românească [pentru volumul *și toată bucuria acelor ani triști* (Ed. Cartea Românească, 2010)], sorin despoT [pentru volumul *apasă* (Ed. Cartea Românească, 2010)] la Concursul de manuscrise al USR. [...] Volumul lui m. duțescu se deschide cu câteva poeme perfect narative (așezate altfel în pagină ar fi dat niște schițe). [...] E multă seninătate și sensibilitate în aceste poeme în proză. [...] Fără a fi elaborat construcția cărții (mult mai închegate însă decât a lui m. duțescu), alternând austerul, confesivul și introspectivul, sorin despoT scrie, cu multe subtilități, deopotrivă o poezie a percepției și a intelectului, de unde și semnificația titlului-îndemn al volumului. Ca și scrisul, cititul este un act fizic, cartea fiind (și) un schimb de senzații. Puneți mâna pe ea!”

14 octombrie

[„**Observator cultural**”, nr. 288 (546)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „După o vacanță de trei luni, «Serile Observator cultural» revin cu o ediție specială, «Formula 3+», într-un spațiu nou de desfășurare a evenimentului, Muzeul Țăranului Român, miercuri, 20 octombrie, începând cu ora 18.00. Seara va fi dedicată poeziei și prozei, invitați fiind o parte dintre scriitorii care au participat la recent încheiatul festival de literatură de la Zagreb, «Review of Small Literatures», din perioada 1-2 octombrie: Adela Greceanu, Ștefania Mihalache, Cosmin Perța

și Ovidiu Pop. Ceilalți participanți la festival au fost Doina Ioanid, Matei Florian, Florin Lăzărescu și Ana Maria Sandu, iar «selecționeer» – Carmen Mușat.” ■ Asociația „CORINT – PRO LECTURA” derulează, în baza protocolului de colaborare încheiat cu Ministerul Educației, Culturii, Tineretului și Sportului, proiectul-concurs «O carte pentru fiecare elev». Proiectul a fost lansat pe 11 octombrie și este realizat sub forma unui concurs destinat elevilor din ciclul primar, gimnazial și liceal și constă în două probe, respectiv un test grilă și o probă de creație, adecvate pentru fiecare nivel de vârstă. Organizat pe cicluri de învățământ, concursul se desfășoară la nivel național și se va finaliza în mai 2011, odată cu premiarea câștigătorilor.” ■ „Marți, 12 octombrie, la Stiftung Lyrik Kabinett din München, Robert Șerban a susținut o lectură publică din volumul de poezie *Cinema la mine acasă*. Cartea, publicată în 2006 în colecția «Poezie» a editurii Cartea Românească, a apărut, în 2009, în traducerea în limba germană a lui Hellmut Seiler, la Pop Verlag, Germania și a obținut premiul pentru «Cea mai bună carte» la secțiunea «Poezie» a anului 2006 al revistei «Observator cultural».” ■ „Sâmbătă, 16 octombrie, de la ora 12.00, la Biblioteca județeană din Pitești va avea loc lansarea volumului *Cartea șoaptelor* de Varujan Vosganian, apărut la editura Polirom, în colecția «Fiction. LTD».” ■ „Joi, 21 octombrie, la ora 18.00, la librăria Dalles din București, va avea loc lansarea ultimului roman al Danielei Zeca Buzura, *Demonii vântului*, apărut în colecția «Ego. Proză» a Editurii Polirom. Moderator: Daniel Cristea-Enache.” ■ Miercuri, 6 octombrie, s-au anunțat la Frankfurt numele scriitorilor câștigători ai Premiului Uniunii Europene pentru Literatură, aflat la a doua ediție și inițiat de Comisia Europeană în anul 2008, pentru a promova diversitatea culturală și dialogul intercultural în Europa. Răzvan Rădulescu este unul dintre cei 11 câștigători ai Premiului Uniunii Europene pentru Literatură. Acesta a obținut premiul pentru romanul *Teodosie cel Mic*, publicat de Editura Polirom în anul 2006, în colecția «Ego. Proză».” ■ Doina Ioanid ridică, în articolul său, câteva întrebări dificile: „Ne plângem că avem o cultură mică. Nu știu cât este de adevărat. De fapt, nu cred că este așa, cred că este doar tânără, vie. În plus, oamenii sunt cei care fac cultura, adică noi. Neputința noastră de a vedea mai departe de ziua de azi, de supraviețuirea meschină ne paralizează. Nu ne cere nimeni să fim eroi, să pornim o revoluție, ci doar să reacționăm. Societatea are dreptul să reacționeze, când cei pe care i-am ales nu-și fac datoria. Trebuie găsită o modalitate de reacție care să-i determine pe cei care ne-au adus în halul ăsta să înceteze. Și ajungând aici mă opresc, pentru că-mi dau seama că am mai spus câte ceva din toate astea în alte editoriale și au rămas doar vorbe pe hârtie. N-am făcut decât mici exerciții de luciditate și atât. De scris, scriem. Ne citim, ne criticăm. Și mai departe?” ■ Prezent la București, săptămâna trecută, la invitația Editurii Spandugino, Guillaume de Fonclare - director al Memorialului Războiului cel Mare din Péronne (Somme) și autor al unei prime cărți, *Prizonier în propriul corp* (Éditions Stock, 2010/ Editura Spandugino, 2010) – îi acordă un interviu Adinei Dinițoiu. ■ Paul Cernat discută volumul scris de Ion Pop, *Din avangardă spre*

ariergardă (Ed. Vinea, 2010): „Ne putem întreba, desigur, dacă nu cumva viitorul avangardei este chiar... ariergarda (adică, după caz, academizarea, oficializarea, canonizarea, îmblânzirea, recuperarea, asimilarea) sau dacă ariergarda nu conține în sânul ei germenii avangardei. O formă de «ariergardă» a avangardei este și critica lui Ion Pop, aplicată cu amănuntul fenomenului avangardist românesc în ansamblul său.” ■ Antonio Patraș dedică o cronică romanului *Provizorat*: „Deși remarcabil în toate privințele, pare un roman din alt timp, unul în care Gabriela Adameșteanu s-a întors doar pentru a mai putea scrie, ca odinioară, literatură. Dar cartea de față, sunt convins, e departe de a fi un cântec de lebedă.” ■ Rodica Grigore recenzează două volume scrise de prozatoarea Zeruya Shalev: *Viața amoroasă* (Humanitas Fiction, 2009), traducere și note de Ioana Petridean și *Thera* (Polirom, 2010), traducere și note de Any Shilon. ■ Este publicat un fragment din volumul scris de Dumitru Țepeneag, *Camionul bulgar*, aflat în curs de apariție la Polirom. ■ Corina Sabău scrie un articol dedicat criticului „Liviu Ciocârlie, la 75 de ani”: „Scriitorul a fost sărbătorit săptămâna trecută printr-o dublă lansare petrecută la Librăria Cărturești: ...pe mine să nu conați și *Cartea cu fleacuri*, apărute la Editura Paralela 45. Întâlnirea cu volumele lui Livius Ciocârlie a însemnat, pentru mine, mult mai mult decât descoperirea unui scriitor. Îndoielile mele legate de scris s-au îmbogățit cu atâtea nuanțe, că aproape am devenit mândră de ele. Nici cei convinși de valoarea operei lor sau plini de certitudini nu mă mai intimidează, ba chiar începe să-mi placă să mă învârtesc printre ei și să-i zgândăresc. Doar m-am blindat cu o solidă conștiință teoretică care dă legitimitate condiției mele de «mimoză» (expresia am preluat-o de la Livius Ciocârlie). [...] Săptămâna trecută, la aniversarea lui Livius Ciocârlie, petrecută la Librăria Cărturești, Gabriel Dimisianu spunea: «Tot afirmând că nu e capabil de nimic, că e lipsit de substanță, a crescut această operă impresionantă și de o mare originalitate în literatura noastră, care devansează valul de nonficțiune de după anii '80». Mi-a plăcut rezerva cu care, la același eveniment, Mircea Martin a pronunțat cuvântul «operă», încercând să nu-l supere pe sărbătorit, și m-a pus pe gânduri întâmplarea pe care a povestit-o Ion Bogdan Lefter, referitoare la ezitățile lui Livius Ciocârlie de a înmâna unei edituri manuscrisul *Cărții cu fleacuri*, apărută la Paralela 45.

La final, sărbătoritul a sintetizat rostul întâlnirii: «Motivul pentru care mă aflu aici este că am reușit performanța de a ajunge la 75 de ani. Se poate spune că sunt într-adevăr bătrân». A ținut să atragă atenția că în perioada interbelică a avea 75 de ani însemna scandalos de mult, întrucât bătrânețea începea pe la 40. «Ce înseamnă asta?», s-a întrebat Livius Ciocârlie: «Corpul nu mai răspunde la comenzi așa cum o făcea pe vremuri, dar se descurcă satisfăcător. Asta ar fi un aspect. În ceea ce privește mintea, dau rateuri grave în legătură cu numele proprii, dar în rest n-aș zice că sunt mai prost decât eram. Cât privește prezența mea printre ceilalți, se acutizează tendința mea de a mă întreba ce caut eu aici.” ■ Michael Haulică prezintă noutățile editoriale și publicistice din lumea literară SF&F.

15 octombrie

[**România literară, nr. 39**] În editorialul său, Nicolae Manolescu remarcă: „Ce curios se înlănțuie câteodată lucrurile! Deși numele lui Mario Vargas Llosa nu figura anul acesta, spre deosebire de anii trecuți, pe niciuna din listele de candidați la Premiul Nobel publicate în ziare, iată-l laureat! Cititorii «României literare» vor fi remarcat totuși frecvența cu care, din septembrie și până în numărul de față, în articole scrise înainte de vestea sosită pe 7 octombrie de la Stockholm, numele poate fi regăsit frecvent în paginile revistei. Două dintre editorialele mele pleacă de la ideile sale. Un meridian relata despre expoziția consacrată vieții și operei sale de la Casa Americii Latine din Paris. Nicio premoniție, evident. Reîntâlnindu-l după cinci ani de la decernarea Marelui Premiu «Ovidius» al Festivalului «Zile și Nopti de Literatură» de la Neptun, și-a amintit de călătoria în România. [...] În 2005, Llosa a ținut să vadă Histria. «Vreau să întind brațul și să ating zidul dincolo de care începe Orientul», mi-a spus el atunci. Făcuse același gest la Cabo da Roca în Portugalia, punctul extrem occidental al Europei. În geografia lui personală, Histria reprezenta extrema orientală a Europei, așa cum Cabo da Roca o reprezenta pe aceea extrem occidentală. În mașina cu care ne îndreptam spre Histria, condusă de soția mea, fetița noastră, Ana, care abia împlinise trei ani, trăgea de el: «Mario, Mario, nu dormi, te rog!» Voia să-i spună lui Llosa, pe jumătate ațipit, numai ea știa ce. Ei bine, Mario n-a uitat-o, deși n-a mai recunoscut-o într-o fotografie de la opt ani. De altfel, în compensație, Ana nu-și mai amintește, nici ea, scena. Nu vreau să nedreptățesc pe nimeni, dar sunt obligat să spun că Premiul Nobel încununează în 2010 nu numai un mare scriitor, ca atâția alții dintre predecesori, dar un scriitor pentru care literatura este, nici mai mult, dar nici mai puțin decât literatură. Llosa a afirmat cel dintâi acest caracter al romanelor sale. Doar Nabokov și Kundera, dintre contemporanii lui, au apăsât la fel de mult pe această idee.” ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Constantin Abăluță. ■ Gelu Negrea scrie despre „Fractura circuitelor internaționale” și atrage atenția asupra faptului că: „Nu trebuie uitat, în context, locul tot mai nesemnificativ pe care-l joacă, în promovarea apetitului pentru lectură, școala - locul unde, prin tradiție, se sădesc în sufletele tinere dragostea și interesul pentru cărți. Numărul mic de ore alocate prin programă limbii și literaturii române și umanioarelor, în general, manualele rău alcătuite, e, în care selecția autorilor destinați studierii este deficitară, iar tratarea didactică a vieții și operelor lor este departe de a-i transforma în idoli sau măcar în repere spirituale credibile, cvasi-dispariția bibliotecilor școlare și a lecturilor în afara clasei sunt și ele în măsură să explice de ce ocupațiunea mintală a românului matur e la alte prostii, nicidecum la instructiva desfătare a cetitului cărților.” ■ Citim recenzii dedicate următoarelor volume: ■ *Dramaturgi români* (Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2009), despre al cărei autor Antonio Patraș ține să precizeze că, „spre deosebire de colegii săi mai ambițioși, cu rubrică la gazetă, Florin Faifer și-a petrecut tinerețile departe de luminile rampei, la umbra cărților în floare, într-un salubru anonim, care l-a

ferit și de compromisuri (inevitabile, zice-se), și de celelalte neplăceri ale meseriei de scriitor cu statut de «persoană publică». Fire contemplativă, de moldovean sentimental și ironic, prea sceptic pentru a visa la cine știe ce glorie postumă, a debutat târziu, în 1983, cu o carte dedicată teatrului (*Dramaturgia între clipă și durată*), după ce-și făcuse în prealabil norma de cercetător la Institut, contribuind cu o sumedenie de articole la monumentalul *Dicționar al literaturii române*, apărut în 1979. [...] Volumul de față are un caracter didactic, fiind adresat cu precădere tineretului studios din universitățile de profil, la una dintre acestea autorul predând, de ceva vreme, cursuri de istoria teatrului (semnalăm apariția recentă a unui *op* similar, intitulat *Incursiuni în istoria teatrului universal*, Editura Timpul, 2010). [...] Iată suficiente motive pentru a recomanda cartea mai mult decât ca pe un «curs» oarecare.” ■ *Poeme din altă carte* (Ed. Brumar, 2010) de Dumitru Păcurar, pe care Gabriela Gheorghișor îl descrie ca pe un „Spirit à rebours, frizând insolența și cinismul, poetul pare un acrobat voios, cu o coregrafie ghiduș-siderantă, care fredonează melodii deocheate, face șmecherește cu ochiul și scoate limba la public, printre rânjete și grimase expresiv-convulsive. Și toate acestea, doar ca să nu privească în hăul de dedesubt, să nu-i dea morții satisfacția chipului desfigurat de spaimă și plâns. [...] Între exercițiul ludic, datul cu tifla și viziunea de păcură, se desfășoară partitura poetică imprevizibilă a unei acute sensibilități, cuibărite într-o mânășă de box.” ■ *Invitat la Săvârșin* (Ed. Casa de Pariuri Literare, 2010), despre care Iulia Iarca spune că: „Cititorilor «României literare» le este, probabil, familiar titlul ultimului volum de poezie al lui Dumitru Bădița. Fiindcă nu mai departe de ultimul număr, Radu Vancu (poet la rândul lui și autorul prefetei volumului în chestiune) a publicat o recenzie pe marginea aceleiași cărți. În condiții firești, aș fi evitat redundanța și aș fi ales, cuminte, o altă carte de analizat. Însă volumul este, într-adevăr, notabil și merită o atenție sporită. [...] Ceea ce îl evidențiază este scheletul pe care întregul volum este construit. [...] Dumitru Bădița a dibuit, cu luciditate și prin propriile mijloace, calea spre o literatură profesionistă.” ■ *Pași pe granița. Studii despre imaginarul românesc al frontierei* (Polirom, 2009) de Romanița Constantinescu, despre care Ana Chirițoiu face următoarele observație: „Volumul [...] deși nominalizat la Premiile USR pe 2009, nu s-a bucurat de prea multă atenție din partea criticii literare, și probabil nu pentru că n-ar fi un studiu solid, ci mai degrabă pentru că, întocmai ca obiectul ei, nici critica nu prea e dedată interdisciplinarității. Depărtarea de genul proxim n-ar fi fost însă prea mare și nici un iubitor de literatură nu s-ar trezi depășit de situație, fiindcă sursa primordială a analizei ample și bine documentate întreprinse de autoare e literatura.” ■ Cosmin Ciotloș crede că partea cea mai interesantă a volumului *Exilați în amintiri* (Editura Muzeul Literaturii Române, 2010) semnat de Nicolae Iliescu și George Cușarencu, este că această carte „cu doi autori e scrisă, culmea, de un al treilea. Fiindcă nici unul dintre interviurile semnate în colaborare de Nicolae Iliescu și George Cușarencu nu reușește să rivalizeze cu scrisorile trimise din exilul german voluntar de

profesorul Ovid S. Crohmălniceanu. Formal, destinatarul corpusului e unul singur, Nicolae Iliescu. În realitate, mesajul afectuos, reiterat cu minime variații, îi are în vedere pe toți membrii Cenaclului Junimea. Și pe George Cușnarencu, desigur, dar și pe Mircea Cărtărescu, Mircea Nedelciu, Ioana Pârvulescu, Sorin Preda, Emil Paraschivoiu și așa mai departe. Lucru firesc, în definitiv. (De altfel, într-o convorbire apărută în «Tribuna clujeană» și reluată aici, le va face acestora o frumoasă declarație de dragoste paternă: «Ăștia sunt băieții mei. Am devenit tată la 62 de ani și cu o progenitură numeroasă, de care mă simt mândru.») Pentru ei, ține seminare speciale la München, într-o vreme în care universitățile românești nici nu luau în calcul cărțile generației optzeci. Se entuziasmează de succesul versurilor din *Poema chiuvetei* și deplânge opacitatea în fața *Levantului*. Dacă ceva uimește cu adevărat în corespondența aceasta, e tocmai devotamentul mentorului față de discipoli. Nu se supără niciodată pe ei și nu le întoarce, nici măcar atunci când ar merita-o, spatele.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile Doinei Uricariu. ■ În calitate de „critic invitat”, Vasile Popovici scrie despre „un martor esențial”: „Când Livius Ciocârlie a renunțat la critica literară, pe la-nceputul anilor '80, credeam că asta nu putea fi decât un capriciu de moment. Cum era să renunțe la critică cineva ca el, al cărui fel de a gândi literatura nu semăna cu al nimănui, atât de surprinzător, de conectat la ora criticii occidentale și de creator totodată?! [...] Hotărârea însă a rămas definitivă, iar azi, după ce i-am citit «jurnalul», înțelegem că nici nu se putea altfel. Cum să explici în puține cuvinte și cu argumente care să nu trimită direct la intimitatea cea mai profundă ce nu s-a putut explica decât pe mii de pagini, care au lămurit deplin și această problemă - până la urmă - colaterală? Și-așa au venit unul după altul, în ritm susținut, volumele de proză. Iar anul acesta, două deodată: *Cartea cu fleacuri* la Paralela 45, de negăsit în librării, și *Cu fața la perete* la Cartea Românească, după o logică editorială greu de-nțeles, dar - îți spui în vremurile astea bezmetice, nepropice pentru literatură - bine că totuși au apărut, chiar dacă în deplină clandestinitate. Ca peste tot în proza sa (cu excepția *Burgtheater*-ului provincial), actor, regizor și personaj este același Livius Ciocârlie. Nu, desigur, cel pe care-l știm noi de pe vremea când scria critică - prezență eterată, intimidantă și cvasi-extraterestră în peisajul autohton.” ■ Radu Aldulescu o evocă pe Aurora Cornu. ■ „Pornind de la Herta Müller, despre tăcere, cărți, frică și «opoziție deschisă»” este titlul dialogului Gabriel Liiceanu și Sorin Lavric, conversație care se încheie „pe un ton de bilanț”: „*Venirea Hertei Müller la București a fost o izbândă sau un eșec?* Credeți că e un eșec faptul că ne-a provocat să discutăm tot ce-am discutat până acum? Herta Müller este neîndoielnic o conștiință. Tocmai din respect pentru ea am simțit acum nevoia să revin asupra unor probleme care atunci, în seara de la Ateneu, au rămas nelămurite. Există sigur un punct în care îi dau total dreptate Hertei Müller: intelectualii nu și-au făcut curat în ograda proprie imediat după 1990. Și nu și-au făcut, pentru că au fost prea mulți cei care avuseseră legături cu Securitatea. Și astăzi, după 20 de ani, stupefacția noastră rămâne intactă în

fața mulțimii dosarelor de informatori, recrutați din rândurile «intelectualilor umaniști», care ies neîncetat la lumină.” ■ Nicolae Scurtu publică o epistolă necunoscută a lui Petru Dumitriu „trimisă lui Pavel Țuguî, în care se destăinuie fără ezitări, demonstrând, cu argumente absolut credibile, jocurile de culise orchestrate de Mihai Beniuc, personaj malefic al vieții literare și culturale din acea vreme.” ■ Simona Vasilache scrie despre *Fabule, satire, parodii*, de I.L. Caragiale. ■ Gheorghe Grigurcu discută volumul *Luna amară* (Ed. Limes, 2010): „Precum alte dăți, noul volum de versuri al lui Petre Got dorește a se înscrie, pornind de la titlu, în magia blagiană, atât de învăluitoare pentru o bună parte din producția lirică transcarpatină care i-a succedat marelui poet-filosof.” ■ Din articolul lui Adrian Popescu aflăm că Biblioteca generală a Universidad de Alicante cuprinde, în Biblioteca Facultății de Filosofie și Litere, „o donație serioasă, 180 de volume noi, de carte românească, donație făcută de un fost parlamentar, Teodor Ardeleanu. Titluri variate, de la Călinescu la Sorescu, de la Slavici la Preda, de la Mircea Zăciu la Petre Stoica, de la Nichita Stănescu la Matei Vișniec. Ar fi nevoie de dicționare generale, istorii literare, au doar *Dicționarul analitic de opere literare românești*, coordonat de Ion Pop, au *Geografia literaturii române, azi*, de Cornel Ungureanu. Departamentul numit «Biblioteca virtuală Miguel de Cervantes» este o mândrie a instituției mame. [...] În fișierele Bibliotecii universitare virtuale vizitate de noi se afla doar un nume românesc - George Uscătescu, iar antologia de poezie europeană, *O mie de ani de poezie* de Francisco Rico, nu conținea niciun poet român, dar, e drept, Cărtărescu, sau unii prozatori din noul val se găseau pe rafturile librăriilor spaniole, cea de lângă Gara de Nord, del Norte, de exemplu, dar nu e destul ca despre cultura română să se vorbească în mod curent.” ■ În „Ochiul magic. Actualitatea” citim despre: ■ „O ilustrare a ideii de zonalitate culturală”: „«Arca» revista din Arad condusă de poetul și eseistul Vasile Dan, valorifică foarte bine ideea de zonalitate culturală. Dacă urmărim explicațiile privindu-i pe autorii care sunt prezenți în sumarul numărului triplu 7-8-9, constatăm cu surprindere că majoritatea covârșitoare a colaboratorilor este din Arad, câțiva doar sunt din orașe apropiate (Timișoara, Deva, Nădlac, Brașov) și unul singur vine de dincolo de munți, din București. În aceste condiții, revista servește la propriu mișcarea literară și artistică din zonă. Am remarcat rubrica de cronică literară susținută în paralel de cronicari, evident!, arădeni: Romulus Bucur, Vasile Dan, Gheorghe Mocuța. Revista se dovedește capabilă să ființeze autonom, fără vasalități de conjunctură. Tot o ilustrare a ideii de zonaliatie o reprezintă și revista în revistă găzduită de «Arca»: e vorba de publicația maghiară «Jelenkor», care apare la Pecs. După principiul vaselor comunicante, revista arădeană reproduce în traducere un sumar esențializat al revistei din Pecs cuprinzând «nume grele ale literelor maghiare de astăzi»: Konrâd Gyorgy, Esterhâzy Péter, Nâdas Péter, Agoston Zoltân, Garaczi Lâszlo, Kovács András Ferenc, Szakács Eszter, Bertok Lâszlo, Parti Nagy Lajos.” ■ „Absurdul ca normalitate”: „În «Observator cultural» (nr. 287), sub semnătura lui Alexandru Mușina, citim un text cu un titlu care

intrigă: «Mama mea e traficant de droguri?» Titlul ne face să ne închipuim că e vorba despre o pagină de literatură absurdă. Ei bine, nu, nu e literatură, e doar descrierea exactă a unei întâmplări din șocanta noastră patrie. Într-o scrisoare deschisă către Procurorul General și către Ministrul Administrației și Internelor, Alexandru Mușina semnalează o situație absurdă și incalificabilă: mama poetului, «pensionară, în vârstă de 75 de ani, bolnavă de inimă, operată, de 1,60 m și 40 (patruzeci) de kilograme» este chemată la D.I.I.C.O.T. «în calitate de învinuită, obiectul cauzei fiind Art. 2 din Legea 143/2000». Adică, pe înțelesul tuturor, este acuzată că produce/cultivă și distribuie droguri de mare risc! Cum se explică așa ceva? E desigur o greșeală, am fi înclinați să credem potrivit unei logici elementare. Nu, acuzația e reală și reprezintă înscenarea unui primar din satul Șinca Nouă, care, într-o dispută legată de un teren, a găsit această cale ca să se răzbune pe biata femeie. La noi, absurdul și terfelirea bunului simț sunt la ele acasă și s-ar zice că țin de normalitate.” ■ „Lucrătorul ostenit”: „Nu mai puțin de cinci pagini, foarte interesante, dedică revista «Orizont» memoriei lui Nicu Vladimir, de la a cărui dispariție (10 octombrie 1995) tocmai s-au împlinit cincisprezece ani: un interviu realizat de Mircea Mihăieș și Adriana Babeți cu Anda Niculina Pittiș, cea care i-a fost soție acestui adevărat hippie român din deceniul al optulea, câteva amintiri semnate de H.-R. Patapievici, Andrei Oișteanu, Mimo Obradov și Călin-Andrei Mihăilescu, o pagină de poeme inedite și o recenzie la volumul *Lucrătorul ostenit*, recent apărut la Editura Blumenthal datorită eforturilor empatice ale lui Daniel Silvian Petre și Emil Kindlein. Plecat peste Ocean cu puțin înainte de prăbușirea comunismului, Nicu Vladimir avea să constate pe pielea lui falia dintre America visată, în spiritul căreia trăise o viață întreagă, și aceea reală, copleșitoare prin interdicții. Câtă durere și câtă delicatețe s-au întâlnit în gestul revenirii sale în țară, Cronicarul vă lasă să constatați singuri. Cuvintele Andei Pittiș nu mai necesită comentarii: «În primul rând s-a lovit de faptul că, dacă s-ar fi angajat, ar fi trebuit să-și modifice ținuta. Nu trebuia să aibă pletele pe umeri, or, pentru pletele acestea el suportase atât de multe. Erau *steagul* lui! A fost foarte fericit când a venit revoluția. A trimis o scrisoare guvernului american, mulțumindu-i pentru amabilitatea de a-i fi primit cererea și explicând că e nevoit să renunțe pentru că se întoarce. A venit cu primul avion.»” ■ „Momentele și schițele epocii comuniste”: „Cronicarul speră că n-a scăpat atenției cititorilor numărul 7/2010 al revistei «Vatra» și mai cu seamă textul lui Constantin Pricop despre Alexandru Monciu-Sudinski, un «marginalizat» din literatura anilor '70 care trece azi drept specialitate a *connaissance*-ilor și a cărui traiectorie ar aduce poate o nuanță în plus întregii discuții despre disidență care animă mai toate revistele culturale în ultimele două-trei săptămâni. Iată cum descrie cazul autorul textului: «Pentru unii comentatori anticomunismul, mai ales în literatură, trebuia exprimat cu gesturi largi, pretențios și confuz, prin aluzive construcții ideologice. Mulți autori, mai ales cei de mare talent expresiv, au făcut însă un alt gen de opoziție, în aparență fără a exprima împotrivirea. Exactitatea observațiilor lor și

talentul formulării discursului sunt suficiente.» Dincolo însă de explicitarea contextului istoric și de analiza literară întreprinsă de Pricop, textul e valoros și pentru că citează amplu (și copios, se-nțelege) dintr-un scriitor ale cărui cărți, din motive greu de pătruns, n-au reușit să fie reeditate, în ciuda bunelor intenții ale câtorva cărturari. Celor care n-au apucat din această cauză să răsfodiască cele trei volume de proză scurtă, *Rebarbor*, *Caractere* și *Biografii comune*, textul din «Vatra» le va prilejui fără-ndoială insistente drumuri către anticariate. În acest scop, reluăm și aici unul dintre fragmentele citate de Constantin Pricop: «Nu-i eroism [...] înverșunarea cu care oamenii crapă de frig și sudează fierul sub cer, încrâncenarea cu care-și smulg cizmele clefăind din nesfârșitul noroi, și poate-n timpul acesta mai găsesc forță să se toarne și să se spioneze, nu-i eroism nici luatul chenzinei și-apoi bețiile cu cântece și cu plâns, sfârșite deseori în bătai cu scaune și sticle grele de-un kil, încăierările acelea turbate din care nu se ajunge decât la Miliție sau la spital.»

18 octombrie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 42 (1075)] ■ S. Damian mărturisește că lectura cărții postume a lui Adrian Marino, *Viața unui om singur* (Polirom, 2010), l-a decepționat profund: „Păstram în amintire silueta unui rebel, tentat mereu să tulbure o ordine înțepenită, un spirit independent, consecvent în demersuri, deși uneori paradoxal și excentric, refractar oricărei cedări. [...] Ce i se poate reproșa? 1. Că e un captiv al unei dispoziții de autoîncântare, un narcisism fără margini, nu-și poate reprima în spovedanie convingerea că e unicul posesor al adevărului. [...]; 2. Lauda de sine nemăsurată este însoțită de o discreditare a tot ce e mai sănătos în cultura autohtonă. El pornește de la ideea că mecanismul de creație e stricat, deraierea e organică, de aceea produsele sunt sterpe și neinteresante. [...]; 3. Când se decide să combată unele aspecte ale eșuării, coboară la un limbaj trivial, o reglare de conturi nedemne.” ■ Din articolul semnat de Paul Cernat aflăm că „Cineva se întreba, pe un forum, de ce a ținut Constanța Buzea să dezvăluie episoade ce ar putea leza sensibilitatea copiilor la care ține. Întrebarea nu e ilegală etic. Însă delicatețea autentică, firescul și gravitatea acestor pagini, publicate după aproape patru decenii, invalidează din start orice asemenea suspiciuni. [...] N-am citit niciodată în literatura noastră pagini atât de crude despre experiența fizică și psihică a nașterii în România comunistă. [...] Notățiile acestui jurnal sunt lipsite de orice resentiment. Ele dezvăluie nu doar o sensibilitate lucidă și interiorizată, de o bunătate contrariată, ci și o încăpățănare aproape eroică de a trăi, în pofida oricăror lovituri, normal și frumos. Experiențe conjugale de celor consemnate aici i-ar putea lesne înrăi pe unii, însă jurnalul Constanței Buzea arată – dimpotrivă – o încercare disperată de îmbunare a existenței și a celor din jur.” ■ **În cadrul acestui număr este inclus suplimentul „Bucureștiul cultural”, nr. 100**] Bogdan-Alexandru Stănescu observă că „tristețea care străbate paginile” jurnalului Constanței Buzea [*Creștetul*

ghețarului. Jurnal 1969-1971, Humanitas, 2009]. „După egoismul și histrionismul și egoismul vulcanic al tatălui Adrian, micuțul histrionism al copilașilor (observat cu aceeași precizie aplicată) e un contrapunct emoțional care, cred, dă adevărata măsură a valorii acestui *Jurnal*.” ■ Constantin Abăluță publică un fragment din volumul *Întâmplări imaginare pe străzile Bucureștiului*, aflat sub tipar la editura Casa Cărții de Știință.

20 octombrie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1048] Marius Chivu remarcă, în volumul *apasă* (Cartea Românească, 2010), „referințe și citate (unele foarte discrete) din Tom Waits, The Doors, Bulgakov sau Baudrillard merg mână în mână cu formulări de o anumită precizie intelectuală și, mai ales, cu expresia alienării consumeriste mereu prezente. [...] Alternând austerul, confesivul și instrospectivul, sorin despoT scrie, cu multe subtilități, o poezie a percepției și a intelectului («gândești cu trupul» se intitulează un poem), de unde și semnificația titlului-îndemn al volumului. Ca și scrisul, cititul este un act fizic, cartea fiind (și) un schimb de senzații.”

„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 41 (969) „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor București anunță cu profundă tristețe încetarea din viață, în ziua de 17 octombrie 2010 a scriitorului Mircea Ghițulescu, critic literar și cronicar dramatic de largă reputație, autor dramatic și romancier. [...] Prin dispariția lui Mircea Ghițulescu literatura română, teatrul românesc și lumea noastră literară suferă o grea, ireparabilă pierdere.” Revista publică și ultimul articol scris de Mircea Ghițulescu pentru revista „al cărei colaborator statornic și exemplar a fost timp de mulți ani. Posibil să fie ultimul articol pe care l-a scris. L-am primit în ziua de duminică, 17 octombrie, cu puține ore înainte de trecerea în neființă a autorului său: veritabili profesioniști ai scrisului rămân dedicați vocației lor până în ultima clipă. Printr-o întâmplare sau, poate, printr-o tristă ironie a soartei, articolul se intitulează «Despre aplauze». Probabil că la despărțirea pentru totdeauna de Mircea Ghițulescu nu au fost aplauze, cu toate că omul și scriitorul le-ar fi meritat din plin pentru întreaga sa viață și operă. Dumnezeu să-l odihnească!” ■ Gelu Negrea publică un fragment adaptat din volumul în pregătire *Marea manipulare. Caragiale și dublul său*. ■ Geo Vasile scrie despre *Sânge-albastru, sânge roșu* (CNI Coresi S.A., 2010): „Romanul Celei Varlam este, în primul rând, o structură ideatică complexă pe măsura unei arhitecturi epice mereu aflate sub control, însuflețite de un anume patos și ritm interior; *bref*, o partitură epică atractivă, elegantă, când cu ștaif, analitică (excelând în intruziunea, pe nesimțite a monologului interior, autoscopic, alegoric, abisal pe alocuri, a rememorărilor, a flash-black-urilor), când dialogică, colocvială, poematică, aforistică, dar mereu frisonantă.” ■ Felix Nicolau recunoaște că noua poezie a Andrei Rotaru l-a luat „oarecum prin surprindere. [...] *Ținuturile sudului* (Paralela 45, 2010), însă, sunt

descleiate, mai mult melancolice decât nervoase, oscilând între viziune dureroasă și violență reprimată. [...] Ce mi se pare remarcabil, este felul în care poeta scurtcircuitează realitățile, după o tehnică de obținere a metaforei, însă fără să apeleze foarte des la figura de stil propriu-zisă. [...] Poeticitatea discursului ei își are sursa nu atât în sforări stilistice, cât în viziunea mitică, teribil de încărcate emoțional și punctate de observații surprinzătoare prin subtilitate, iar nu prin bizarerie. [...] Poezie pură, deja dincolo de postmodernism și de modernismul nostru mereu recuperabil.” ■ Tot Felix Nicolau scrie și despre volumul *Toți sunt îngrijorați* (Tracus Arte, 2010): „Tehnica este ireproșabilă. În tot acest hailomas nu sunt totuși cuvinte distonante ori superflue. Totul pare foarte bine integrat în corpul textului de o scriitură năzdrăvană, capabilă să facă din grăunțe mentosan. Un corp clasic, cu pielea perfect întinsă, așa cum l-ar fi văzut Edgar Papu. [...] V. Leac dovedește că poate scrie excelent chiar și despre nimic. Faza prin care trece actualmente scriitura lui este una de acedia, de detașare suprarealistă, ceea ce este nou până la urmă.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Crima de la Jubileu* (Ed. Tritonic): „Romanul Luciei Verona, primul ei policier, este o carte ce nu se lasă din mână și care merită o ediție nouă în condiții editoriale mai fericite. Este cel mai bun policier al nostru din ultimii 20 de ani sau chiar de dinainte. Nu ezitați s-o citiți!” ■ *EL* (Ed. Paralela 45): „Liviu Georgescu își impune viziunile sub forma unui text care preia retorica sacră pentru că ea, în acest moment, îl reprezintă. Indiscutabil, un poet de urmărit.” ■ *Dolor* (Ed. Brumar): „Poetul vrea să ne arate că știe cu mingea (mingea fiind lexicul). Și ne convinge. Știe și cu sintaxa. Este un autor care uzează abil de lipsa lui de forță transformând-o în avantaj. E un poet mingicar.” ■ *Clepsidra* (Ed. EuroPress) „este un roman despre niște imigranți români în Canada, valorificând, desigur, cunoștințele autorului în legătură cu acest subiect. Rezultatul este inferior celui obținut de autor în proza de mai mică întindere, unde a dat și texte excelente. Probabil că Mircea Gheorghe este un autor cu suflu scurt și se va retrage la genul care l-a consacrat. Nu înseamnă că avem cu *Clepsidra* un roman prost. Este unul mijlociu, având defectul că nu impresionează nici prin acțiune, nici prin stil, nici prin personaje.” ■ Critias observă că „trecerea prin România a Hertei Müller a tulburat sensibil apele din lumea intelighenței autohtone. [...] În ultimul număr din «Dilema veche» domnul Andrei Pleșu își revizuieste subit părerile despre conceptul de *rezistență prin cultură*. [...] Mie mi se pare că domnul Andrei Pleșu își reconsideră poziția (sau, mă rog, și-o nuanțează...) în virtutea unui mecanism comportamental frecvent regăsibil la noi, nativii carpato-danubieni, care bălăcărăm zilnic România cu un firesc de-a dreptul sinucigaș. Dar să nu dea Dumnezeu să vină cineva din afară ca să zică ceva rău despre țărișoară că luăm foc instantaneu. [...] Cam tot asta rezultă și din interviul pe trei pagini de revistă acordat de Gabriel Liiceanu «României literare» în care domnia sa simte nevoia să-și explice prestația din «duelul» cu Herta Müller de la Ateneu, calificată de unii drept palidă și neconvingătoare. [...] Gabriel Liiceanu a venit la Ateneu

pregătit cu un scenariu potrivit unei dezbateri academice și s-a trezit *face to face* cu spontaneitatea agresivă și provocatoare a interlocutoarei.” ■ Sunt publicate parodii de Lucian Perța.

21 octombrie

[„Cultura”, nr. 41 (296)] C. Stănescu repurtează „o victorie literară”: „După grava și fără de sfârșit dilemă identitară cu privire la Herta Müller în care primii comentatori și reporteri români au căzut îndată ce s-a anunțat decernarea Premiului Nobel pe 2009 autoarei romanului *Leagănul respirației*, iată o nouă dilemă ce preocupă până la exasperare o anumită parte a frontului literar românesc: a fost sau n-a fost întâlnirea de la Ateneu din 27 septembrie a.c. o confruntare sângeroasă între Herta Müller și Gabriel Liiceanu, ca exponent simbolic al elitei românești? [...] Un scurt articol, excelent, din «România literară» al Luminiței Corneanu despre *Leagănul respirației* poate constitui, să sperăm, un bun început pentru meritata recepție a unei capodopere. [...] Lăsând deci la o parte mica noastră «diversitate de opinii» despre alte lucruri decât cartea înseși, să punem mâna și s-o citim. [...] P.S. Ilustra poligrafă de la «Contemporanul», dna Aura Christi, îmi reamintește că am fost ziarist la «Scânteia». Mulțumindu-i, o asigur că încă nu mi-am pierdut memoria. Da, am lucrat la «Scânteia», mai înainte la «Scânteia tineretului», unde l-am avut prețios subaltern pe ilustrul său colaborator de azi, Alex Ștefănescu, adus la ziarul de tineret, de la Constanța la București. Ce vremuri!” ■ Emil Constantinescu crede că lectura volumului semnat de Herta Müller, *Leagănul respirației* „nu este ușoară. [...] Unii dintre ei, însă, citesc, mai și scriu și nu s-au sfiit să o atace pe autoare. Cu un argument perfid: «asta nu este literatură». Un argument mai ales stupid, pentru că forța cărții vine tocmai din valoarea literară. [...] Scrierea Hertei Müller are o structură discontinuă: seamănă cu monumentele metalice contorsionate ale artiștilor postmoderni. [...] În mlaștina dâmbovițeană a secolului 21, Pianul nu mai cântă. A fost vândut și batista e pe țambal. Linia dintre bine și rău, fermă în anii '50, nesigură în anii '60, dispare cu desăvârșire atunci când o parte a elitei intelectuale acceptă ca pe un model național nu numai politic, dar și moral, pe Securistul care condamnă Securitatea, pe fostul Nomenclaturist care condamnă Comunismul, pe Coruptul care condamnă Corupția și dau Cultura și Educația pe mâna Bădăranului needucat. Când vechea și noua Securitate stăpânesc partidul «de dreapta» și presa «de dreapta» cu concursul unor proaspeți «anticomuniști», victimelor reale ale comunismului li se fură și ultimul lucru pe care îl mai aveau: idealurile pentru care au pățimit sau au murit. [...] Binele nu este un bun de inspirație îndelungată, fiindcă este banal. Creativitatea răului este însă fără sfârșit. Poate îl va descrie cineva cu forța artei laureatei Premiului Nobel. Până atunci, poate dilematicii obișnuiți să se scalde în apele dulci-murdare ale eseului autohton au înțeles de ce «când o lebădă cântă, e întotdeauna răgușită».” ■ Al. Cistelcan semnează un articol de dicționar dedicat lui Radu Călin Cristea. ■ Marian Victor Buciu publică fragmente

dintr-o *Panoramă a prozei românești contemporane* aflată în curs de apariție. Îi clasifică pe Cătălin Țârlea și Radu Aldulescu drept niște autori „sociografi”. ■ Eugen Simion continuă considerațiile privind proza argheziană. ■ Mihaela Ursa crede că volumul semnat de Radu Pavel Gheo, „aflat cu certitudine între primele trei romane ale anului 2010 (un an excelent pentru romanul românesc, la rândul său), alături – în topul meu incomplet și capricios – de *Rădăcina de bucsau* a lui O. Nimigean și de *Cara aurita* a Tatianeî Dragomir, *Noapte bună, copii!* [Polirom, 2010] se pretează la clasicizare. Mai mult decât atât, îndrăznesc să spun că este genul de roman a cărui valoare crește cu timpul, cu cât realitatea («adevărul istoric») din care se inspiră devine tot mai puțin familiară cititorului. Pentru că nu atât recuperarea unei memorii istorice subiective contează în lectura romanului de față – deși ea este implicată – cât reușita unei construcții narative, a unei strategii epice proprii marilor romane.” ■ Pavel Țugui publică cea de-a doua parte a articolului dedicat romanului *Toate pânzele sus!*”

21 octombrie

[„**Dilema veche**”, nr. 349] Dosarul săptămânii poartă titlul „Globalizarea din ogradă. Noi culturi, noi antropologii” ■ Marius Chivu discută, în paralel, două volume: Alex Tocilescu, *Standard* (Ed. Paideia, 2009) și Paul Doru Mugur, *Psihonautice* (Ed. Curtea Veche, 2009): „Ca și în volumul de debut, cele mai multe dintre povestiri sunt un fel de satire/ parodii punk sau farse parabolice în care comicul de situație și umorul sec alternează cu derizoriul și absurdul, iar violentul cu pornograficul. Textele sunt, din acest punct de vedere, destul de «impure», hibride, Alex. Tocilescu având abilitatea de a încrucișa genurile minore și în a obține efecte comice diverse din manipularea limbajului, a temelor și a convențiilor narative. [...] *Psihonautica* este un volum de zece povestiri cyber-punk ce respectă, în mai mare sau mai mică măsură, trăsăturile clasice deja ale genului. [...] Paul Doru Mugur este un scriitor cultivat și inteligent, «dotat» pentru a scrie cyberpunk. Ingenioase, interesante și, pe alocuri, chiar amuzante, prozele sale – inegale, dar cu certe realizări stilistice – prezintă însă și defectele genului (jargonul informatic/ științific, tonul demonstrativ), fiind mai multe niște relatări și teorii, decât niște povestiri. Prea multe idei și speculații tehnico-științifice, pentru a mai rămâne loc și de altceva.”

21 octombrie

[„**Observator cultural**”, nr. 289 (547)] Revista revine la 32 de pagini. ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Vineri, 15 octombrie, la Librăria Cărturești din Cluj a avut loc lansarea volumului *Ținuturile sudului* de Andra Rotaru, apărut la Editura Paralela 45. La lansare au prezentat volumul Alex. Goldiș și Vali Derevlean.” ■ „Sâmbătă, 16 octombrie, la sediul Academiei Române s-a inaugurat un punct de lucru al Bibliotecii DELTA. Evenimentul de lansare, intitulat «Pasionanta zi a cărții citite», a fost reprezentat de un «maraton» de lectură în

limba română. Au participat: Bedros Horasangian, Theodor Paleologu, Gheorghe Florescu, Mircea Albulescu, Alexandru Tocilescu, Augustin Ioan, Radu F. Alexandru.” ■ „Miercuri, 20 octombrie, «Cafeneaua critică» (amfitrion Ion Bogdan Lefter) a găzduit o întâlnire-dialog cu Livius Ciocârlie.” ■ „Joi, 7 octombrie, în Librăria Cărturești Verona, la evenimentul literar «Livius Ciocârlie – 75», prilejuit de aniversarea a șaptezeci și cinci de ani ai scriitorului Livius Ciocârlie, au fost discutate cele mai recente volume ale autorului: ...*pe mine să nu contați. Convorbiri cu Mircea Bențea* (reeditată de Editura Paralela 45 pentru a marca evenimentul) și *Cartea cu fleacuri*.” ■ „Miercuri, 27 octombrie, de la ora 17.00, în cadrul «Serilor Facultății de Litere din Brașov», se lansează romanul *Poemele secretarei* de Ștefania Mihalache. Prezintă: Caius Dobrescu, Adrian Lăcătuș, Georgeta Moarcăș.” ■ „În perioada 21-23 octombrie, la Librăria Cărturești din incinta Institutului Francez din București, are loc un târg inedit de poezie, care cuprinde performance-uri, lecturi și ateliere cu poeți români și francezi. Inaugurarea are loc joi, 21 octombrie, ora 19.00, la Librăria Cărturești, unde Matei Martin propune publicului evenimentul «Degustări Literare». Împreună cu poetul sonor Anne-James Chaton și cofondatorul revistei «Gruppen», Laurent Jarfer, se propune o panoramă a poeziei contemporane în Franța, România și Europa și o dezbatere deschisă despre traducerea în poezie. Vor urma performance-uri de poezie contemporană cu Anne-James Chaton, Laurent Jarfer și Norzeatic. Pe 22 octombrie, Muzeul Național al Literaturii Române va inaugura, la ora 14.00, expoziția «Noblețea scriiturii feminine», dedicată poetelor române care s-au exprimat în limba franceză. De la ora 18.00, la Institutul Francez, poeta Svetlana Cârsteian susține atelierul de poezie «Cercul poeților apăruiți», cu tema «Cine editează? Cine promovează?», împreună cu editori de poezie. Atelierul va fi urmat de o lectură a poetului Sorin Gherguț, care își va prezenta cel mai recent volum, *Orice* (Editura Pandora M). De la ora 21.00, la Institutul Francez, se va desfășura Noaptea Albă a Poeților, în cadrul căreia Ion Mureșan, Alexandru Mușina, Simona Popescu, Lucian Vasilescu, Ioan Es. Pop, Angela Marinescu, Floarea Țuțuianu, Gabriel Chifu, Marin Mălaicu-Hondrari, Beatrice Popescu, Cosmin Perța, Liviu Ioan Stoiciu, Mihail Gălățanu, Paul Aretzu, Șerban Axinte, Mircea Bârsilă și Marian Drăghici își vor preda, pe rând, ștafeta într-un șir bilingv de lectură, punctat de improvizările lui Mircea Tiberian. Pe 23 octombrie, la Institutul Francez, vor fi organizate ateliere de poezie pentru copii. De la ora 17.00, la MNLR, se va ține o lectură orchestrată de Ioan Groșan, cu Ioan Es. Pop, Ion Mureșan și Eugen Suciu, acompaniată de Mircea Tiberian și Nadia Trohin pe acorduri de jazz.” ■ „Bogdan-Alexandru Stănescu, director editorial Polirom, este primul editor român acceptat să participe la «Fellowshipul» de la Ierusalim, cel mai important program de pregătire profesională dedicat editorilor și agenților literari din întreaga lume.” ■ „Un nou proiect cultural îmbogățește oferta de evenimente a acestei toamne. Începând din 28 octombrie, de la ora 18.00, aula Bibliotecii Centrale Universitare va găzdui o serie de conferințe al căror scop

declarat și asumat de organizatori este restaurarea ideii de valoare. Sub titlul generic «Cultura bate criza!», Sorin Alexandrescu – inițiatorul acestui proiect – va avea ca parteneri de dialog personalități de prim rang ale culturii contemporane, precum George Banu, Mihai Măniuțiu, Andrei Pleșu, Hayden White și Solomon Marcus.” ■ Pentru două zile (1-2 octombrie), literatura română contemporană s-a aflat în centrul atenției la Zagreb. Festivalul «Review of Small Literatures» (cea de-a șasea ediție) a oferit publicului croat fragmente din cărțile a nouă scriitori români, selectați de criticul Carmen Mușat: Adrian Chivu, Cosmin Perța, Florin Lăzărescu, Doina Ioanid, Adela Greceanu. Matei Florian, Ștefania Mihalache, Ovidiu Pop și Ana Maria Sandu. Opt dintre cei nouă scriitori traduși în limba croată și prezentați de Carmen Mușat au citit și au participat la dezbateri literare, alături de scriitori și traducători croați. Evenimentul, organizat de Clubul literar Booksa, cu sprijinul Institutului Cultural Român, al Ministerului Culturii din Croația și al Primăriei orașului Zagreb, a adunat un public realmente interesat de literatura română. Câteva texte semnate de Miljenka Buljevic, Vanja Bjelic Pavlovic, Ivana Olujic, Luca-Ioan Frana, Ana Maria Sandu, Adela Greceanu, Ștefania Mihalache și Cosmin Perța surprind impactul festivalului și atmosfera lui: ■ Miljenka Buljevic: „Numele festivalului suprapune ironic expresia «small literatures» – literaturi scrise în limbile așa-ziselor națiuni mici, peste cuvântul «review», care are o conotație atractivă în Croația. [...] Întregul proiect a fost o reacție la una dintre atitudinile foarte răspândite ale publicului cititor din Croația, aceea că urmărim literatura contemporană din țările vecine, că știm multe lucruri despre această literatură și că nu este nimic nou de descoperit în comparație cu «marile» literaturi din care se traduce masiv. [...] «Review of Small Literatures» nu este un festival de mare amploare. Este un prim pas către necunoscut, un prim contact cu scriitorii invitați și cu cărțile lor, o fereastră care, sperăm, se va deschide larg. În afară de lecturile în fața unui public restrâns, adevăratul scop este de a prezenta scriitorii invitați cititorilor și editorilor croați prin traducerea și publicarea textelor lor, realizarea de noi întâlniri și primirea unor noi invitații pentru a deschide o altă «intrare» literară. Dacă acest scop a fost realizat, rămâne de văzut în perioada următoare. În luna octombrie a acestui an, literatura română a făcut nouă pași importanți în apropierea de publicul croat.” (traducere de Cezar Gheorghe) ■ Luca-Ioan Frana: „La «Revista literaturilor mici» de anul acesta, organizată deja tradițional de acest neobișnuit club de carte/ librărie numită «Booksa» (în treacăt fie spus, un joc de cuvinte, deoarece buksa este denumirea argotică pentru închisoare), invitații au fost scriitori din România! Ne-a bucurat mult această veste neașteptată. În Croația, literatura română este aproape necunoscută, iar limba română este considerată o limbă «exotică». [...] Am avut prilejul să facem cunoștință cu un grup de scriitori români tineri. Discuțiile n-au fost neapărat literare. Pe unii îi știam dinainte, personal sau prin textele lor, pe ceilalți i-am întâlnit pentru prima dată. Ne-a impresionat nu numai poezia, ci și vocea lui Cosmin Perța – poeziile lui au avut un impact neașteptat (De ce neașteptat?

Doar le-am citit în catalog înainte de lectură, într-o traducere excepțională făcută tot în tandem – de poeta Ana Brnardic-Oproiu și soțul ei, scriitorul Adrian Oproiu. Nu știu, dar în interpretarea lui versurile au devenit și mai puternice, umplând spațiul și obsedând gândurile.” ■ Ivana Olujic: „Poate cea mai mare plăcere pe care am avut-o participând la acest proiect n-a fost legată de traducerea mea (modestă cantitativ), ci de traducerile studentelor mele. Studiul de limba română este încă tânăr, fiind înființat în 2003, ca un studiu suplimentar, de doar trei ani, și abia din 2005 funcționează ca studiul «plin», de cinci ani (cu masterat). Deci primii noștri studenți își termină studiul chiar în anul acesta și îi puteam vedea lucrând prima dată independent. Și îmi place ceea ce am văzut. A fost probabil mai greu decât s-au așteptat ele, dar s-au descurcat foarte bine.” ■ L-I. F.: „Când am primit textele alese pentru «revistă», trebuia să ne alegem ce dorim să traducem. N-am stat prea mult pe gânduri, imediat m-am decis pentru povestirea lui Florin Lăzărescu. Îl tradusesem deja pentru antologia prozei scurte românești, iar citind povestea lui Nea Mihai, «ocrotitorul peștilor», mi-a venit imediat în minte un alt «Nea Mihai», din satul meu, care trecea prin aceleași chinuri și probleme cu sătenii braconieri! O altă provocare au fost lozincile comuniste: la prima vedere, sunau în limba română foarte bine, dar traducerea ieșea cam stângace. Norocul meu a fost că și Croația avea experiența comunistă. Deci îi puneam pe oamenii, cunoscuți sau mai puțin cunoscuți, să-mi scandeze slogane comuniste din amintirile lor de acum peste 20 de ani. Unii se uitau ciudat la mine, alții se amuzau.” ■ Ana Maria Sandu: „[...] Așadar, iată-ne la Zagreb. Mika Buljevic ne așteaptă la autobuzul care ne aduce de la aeroport și pornim voinicește spre Booksa, librăria în jurul căreia se întâmplă festivalul Review of small literatures. Locul nu are nimic fișos, din contră, e cald și plăcut, cu fotolii moi, suntem înconjurați de cărți, de oameni cu laptopuri care vorbesc încet și până la noi de abia ajung niște cuvinte în franceză, engleză și croată. Ne-a trecut parcă oboseala. Bem ceaiuri și cafele, gustăm un rachiu galben, dulce și parfumat. Gazdele noastre simpatice, Mika și Vanja, fac multe lucruri în aceleași timp: ne arată catalogul, ne explică cum ajungem la hotelul kitsch care are marele avantaj de a fi în centru, se agită ca niște spiriduși, trebuie să trimită până la ora x o aplicație pentru un proiect cu finanțare europeană, mai pleacă să mai recupereze câte un scriitor venit de la Iași sau de la Cluj. [...] Prima lectură e tot în Booksa. S-au adunat oameni. Ivana Olujic ne mai prezintă câțiva dintre traducătorii catalogului. Sunt niște fete drăguțe, care zâmbesc și vorbesc extrem de bine românește. Pe Marina Gessner o regăsim la fel de volubilă ca la București. Ne-am împărțit în două grupe de «cititori». Carmen Mușat îi familiarizează pe cei prezenți cu ce se întâmplă în literatura română actuală. Odată rama făcută, trebuie să umplem tabloul. Ne-am așezat toți patru pe canapea și am spus câte ceva despre noi și textele noastre. [...] Textele noastre s-au completat, au curs unul în continuarea celuilalt atât de firesc, de parcă ne vorbiserăm. [...] Învăluți în lumina de neon vorbim despre literatură, traduceri, succes. Lor li se pare că noi suntem pe un val mai bun, nu-i

contrazicem.” ■ Adela Greceanu: „[...] Prima seară s-a deschis la librărie cu o discuție între Mika Buljevic și Carmen Mușat, selecționerul echipei românești, iar a doua seară s-a ținut într-o fostă fabrică, unde ne-am întâlnit cu câțiva scriitori croați, care s-a dovedit că ne cam invidiază pentru programele ICR-ului de promovare a literaturii române în străinătate, noi ajungând la Zagreb și grație sprijinului financiar oferit de ICR. Croații nici măcar nu au un institut de cultură care să-i reprezinte în țări străine. Au, în schimb, acest festival, prin care îi interesează ce se întâmplă în literatura țărilor cu un trecut similar, iar această deschidere nu e decât o dovadă de inteligență și o atitudine lipsită de provincialism. Am plecat de la Zagreb cu urarea ca literatura română tânără să aibă ecoul «Noului Val» al cinematografiei românești. Am luat-o ca pe un foarte mare compliment.” ■ Ștefania Mihalache: „[...] Apropo, suntem invidiați pentru ICR. În cadrul discuției cu primitoarele gazde de la Booksa, un fel de Cărturești al Zagrebului, a fost pentru prima dată când m-am simțit ușor privilegiată ca româncă. Colegii croați și-ar fi dorit un ICR ca al nostru. Am constatat că avem, totuși, niște deschideri din ce în ce mai importante în zona traducerilor. (Deși mulți dintre noi nu eram încă traduși). [...] Dar noi nu avem un festival de literatură organizat așa cum am văzut la Hay și Mantova. Adică, nu putem susține, logistic, trei-patru zile cu evenimente, din oră în oră, de dimineața pînă seara. Cu teoreticieni, critici și scriitori ca John Sutherland, Zadie Smith, Amos Oz, Ian McEwan (tare aș vrea să-l văd în România), etc. Pentru audierea cărora să fie cozi de câte 300 de oameni, ca la niște staruri rock. Nu este chiar întâmplătoare comparația, pentru că și ei, la rândul lor, sunt conștienți că sunt acolo nu ca să țină prelegeri reci, seci și didactice, pierdute în limbajul savant de lemn (cum încă mai văd atât de des în România), ci ca să performeze. Sunt acolo ca să te seducă, ca să împrăstie asupra ta farmec și spirit, să-ți arate că, deși sunt oameni ai scrisului și ai singurătății, în esență, pot fi niște mari oameni de lume atunci când și-o doresc. Și asta se întâmplă nu numai ca urmare a unui impuls interior, ci și pentru că aceste festivaluri (majoritatea de îndelungată tradiție) știu să construiască o atmosferă.” ■ Este dat tiparului și „Jurnalul de bord al matelotului A.C. PERȚA, aflat sub comanda alteței sale, Ficțiunea, la bordul navei Observatorul mărilor discursive, membru al comitetului naval al Marinei Literare Române.” ■ Paul Cernat publică prima parte a articolului dedicat noii ediții *Enciclopediei exilului literar românesc* (Ed. Compania, 2010), realizată de profesorul Florin Manolescu: „aduce în plus față de precedentă – apărută acum șapte ani – un dublu volum de informație. Mai mult, pe lângă augmentările masive la multe dintre vechile «intrări», pe lângă adăugirile la fel de masive în materie de referințe, pe lângă numeroasele aduceri la zi, pe lângă perfecționarea investigațiilor bio-bibliografice și dublarea bibliografiei introductive, există și 81 de articole noi. [...] O problemă ridică, totuși, «borna inferioară» de la care a fost luat în discuție, în această enciclopedie, fenomenul exilului românesc. Există, știm prea bine, exilați premoderni (Dosoftei, Neculce ș.a.), așa cum există un exil al pașoptiștilor (Heliade Rădulescu, Bălcescu,

Bolintineanu și ceilalți) sau un exil precomunist (de ar fi să-i menționăm doar pe evreii supuși persecuțiilor antisemite, de la Moses Gaster la Marcel Iancu) ș.a.m.d... Or, faptul că într-o antologie despre exilul literar din perioada 1945-1989 intră acum anumiți scriitori, expatriați în anii '30 și morți în 1945 (precum Ilarie Voronca) sau dispăruți înainte de această dată (precum Benjamin Fondane, m. 2 octombrie 1944, Auschwitz), poate să nedumerească întrucâtva. De ce e prezent, apoi, un Tristan Tzara expatriat în toamna lui 1915 și care numai printr-o acrobație argumentativă poate fi considerat «exilat» (știu, a preferat să se protejeze de Primul Război Mondial...)? N-aș vrea să fiu înțeles greșit: e foarte bine că acești scriitori sunt incluși în enciclopedie, fie și «peste rând», dar includerea lor ar fi meritat niște precizări suplimentare, chiar dacă ele sunt, până la urmă, niște biete chițibușuri.” ■ Adina Dinițoiu discută *Invitat la Săvârșin* (Editura Casa de pariuri literare, 2010) „cel de-al treilea volum al poetului Dumitru Bădița, după unghii foarte lungi și cumsecade (Editura Vinea, 2005) și poeme preraphaelite (Pontica, 2008) – un volum compozit, în ce privește factura textelor, dar foarte unitar ca tematică: poemele se învârt minimalist, anecdotic, ironic în jurul taberei de poezie de la Săvârșin, dar prezintă, în același timp, un pliu autoreferențial și reflexiv, care pare să fie una dintre cele mai interesante piste de lectură a cărții de față. [...] Pe drumul acesta de la marginalitate la «centru», volumul lui Dumitru Bădița – compozit, cum spuneam, cu texte variate și inserturi de proză tatonante – arată însă că poetul are de găsit, înainte de toate, o formulă poetică proprie și eficace.” ■ Daniel Cristea-Enache publică prima parte a articolului dedicat celui mai recent volum publicat de Gabriela Adameșteanu: „Consumatorul român fiind competent în orișice domeniu, de la macroeconomie și finanțe la politică, fotbal și literatură contemporană, m-am amuzat să colecționez, în ultimele luni, o varietate de opinii critice în legătură cu *Provizorat*, romanul Gabrielei Adameșteanu. Pentru unii cititori, această carte era și este un mare roman, aproape o capodoperă; și-n încântarea cu care-mi povesteau un episod sau altul se topiseră deliciile lecturii înseși. Pentru alții, dimpotrivă, lectura fusese un chin (prea multe personaje!), un motiv de enervare (ce atâta colocvii în pat? Ne-am întors la Camil Petrescu?), un prilej de mâhnire de gen (așa se intră în intimitatea unei femei?). Când, mustăcind, îi spuneam interlocutorului pornit că n-am citit decât câteva zeci de pagini, care, în mod curios, îmi plac foarte mult, venea imediat replica închizitoare: «Da, dar nu e *Dimineață pierdută*, o să vezi...»” ■ Silvia Dumitrache recenzează volumul scris de Karen Maitland, *Călătoria mincinoșilor* (Grupul Editorial Corint, 2010), traducere de Luana Schidu. ■ Sanda Cordoș salută reușita unei profesoare de limba și literatura română la INALCO (Institut National des Langues et Civilisations Orientales), Paris, Andreia Roman, care „a publicat de curând, la Editura Non Lieu, două volume din antologia bilingvă *Literatura română. Istorie și texte/ Littérature roumaine. Histoire et textes*. Destinată în primul rând publicului francez, această antologie de anvergură (din care au apărut, deocamdată, primele două volume) merită, fără îndoială, și atenția cititorilor din

țară, ca și pe aceea a specialiștilor din alte departamente ori catedre de românistică. Rodul unei experiențe didactice și mai ales a neajunsurilor acesteia (multe dintre textele fundamentale ale literaturii române fiind greu sau chiar imposibil de găsit în limba franceză), cartea de față reușește să fie – după cum autoarea o definește – «o selecție de texte, o sinteză a marilor momente literare și o prezentare critică a autorilor». Reușita se datorează în mare măsură faptului că autoarea nu este doar o foarte bună cunoscătoare a istoriei literaturii române, ci ea a internalizat și perspectiva externă, străină, cu întrebările și nedumeririle repetate, viziunea sa îngemănând (cum ar spune imagologii) privirea dinăuntru cu cea din afară. Abordarea cuprinde, de altfel, constant, o perspectivă comparativă, de o mare suplețe.” ■ Ioana Nicolai îi acordă un interviu un(ui) cristian: *„Ai trecut prin etapele scriitorului de tranziție. Evoluția ta ca scriitor profesionist a inclus aproape toate salturile necesare și etapele (obligatorii?) pe care un întreg mecanism de piață, cel editorial, le-a impus. A fost nu doar greu, cred, dar și obositor și derutant drumul până la o carte tipărită în condiții normale, până la un contract avantajos și până la o intrare pe piață. Ca să nu mai spun că, dintr-o perspectivă pe care aș numi-o clasică, evoluția ta a urmat traseul foarte drag oricărui student filolog care a mers la facultate din pasiune – cenaclu și volum colectiv. Cum îți explici, dincolo de rațiunile economice, încetineala cu care în România un tânăr autor (mai ales) a devenit «scriitor»? Cum vezi acum, retrospectiv, povestea asta în cazul tău?;* Am trecut, de fapt, prin tranziție. Am văzut cum se surpă instituțiile de validare anterioare – edituri, reviste culturale – și cum, de cele mai multe ori, nu se așază nimic pe ruine. Am luat anii '90 în piept cu inocența înotătorului care-și închipuie că poate tăia valurile la nesfârșit. Debutasem cu versuri într-un «Contrapunct» din 1991, dar, la vârsta aceea, nu mă interesa decât să mă antrenez în literatură. Făceam genuflexiuni stilistice, flotări narative, încercam să respir cât mai corect în maratonul de texte în care, pe nesimțite, intrasem. Îmi amintesc limpede primele zile de studenție – era un octombrie portocaliu, de-a dreptul oniric –, când nu știam exact cum să ajung la cenaclul care trebuia să existe în facultate. Și care, surprinzător, chiar exista. Se numea «Central» și era ținut de câțiva studenți din anii mai mari – Cezar Paul-Bădescu, T.O. Bobe, Svetlana Cârsteian, Sorin Gherguț, Răzvan Rădulescu etc. Acolo se citeau texte pe temă dată, se vorbea despre Bahtin, Foucault și Derrida, *Cartea de nisip* a lui Borges, dar și *Golem*ul lui Gustav Meyrink erau la mare căutare, modernismul trebuia îngropat cât mai curând, postmodernismului îi cădeau deja dinții de lapte. L-am văzut acolo pe Cristi Popescu, la puțin timp după ce citisem *Arta Popescu* și *Familia Popescu* în tren. [...] Primei mele lecturi în cenaclu i-a urmat o execuție, următoarei, o vagă acceptare și, după a treia, am fost sfătuită să trec la proză. Într-o zi însă, a apărut la avizier un afiș: Prima ședință a Cenaclului Litere, la ora cutare, în sala cutare. Moderator: Mircea Cărtărescu. Vor citi:... De atunci, cred, am pășit pe drumul bun și nu pe vreo potecă laterală. Am mers constant, la început printre cei fără glas, iar apoi, pe măsură ce timpul

trecea, cu vocea-n surdină, făcându-mi curaj. Am citit de câteva ori și acolo – ședințele se făceau ba în pod, unde bârnele vâruite împrăștiu o lumină lăptoasă, ba la subsol, unde se fuma enorm și nu exista aerisire, ba în diferite săli de curs –, dar lecturile acelea mi s-au părut mereu ca niște scânduri dintr-o punte de lemn pe care, de fapt, nimeni în afară de mine nu o vedea. Mai târziu, aveam să-mi dau seama că trăisem un fel de blocaj, scriam greu, texte improprii, și cu un fel de disperare. Lucrurile s-au schimbat după ce s-a întors Mircea de la Amsterdam – lipsise vreun an, timp în care câțiva oameni (Cecilia Ștefănescu, Ana Maria Sandu, Paul Cernat, Angelo Mitchievici, apărut de curând în ecuație, Mihai Grecea, dar și T. O. Bobe, care era, cred, la masterat, grupați cei mai mulți în jurul revistei «Litere Nouă», pe care ne ajuta să o facem Ion Bogdan Lefter, am tot încercat să resuscităm cenaclul până am rămas cu cadavrul în brațe) –, când eram deja printre studenții mai mari. În această a doua etapă a «Cenaclului Litere», spre sfârșitul ei, am început să-mi scriu textele din *Poză retușată*. Debutul în *Ferestre 98*, al doilea volum colectiv după *Tablou de familie*, a venit cumva neașteptat – nu îndrăznisem să-mi imaginez în toți anii aceștia că voi ajunge cândva și la publicare – și a fost ca o presemnalizare a sfârșitului unui drum – sfârșitul propriu-zis venind cu *40 238 Tescani*, o carte experimentală, care ar merita să fie reeditată. Doar din acel punct am plecat singuri mai departe. Nu eram un grup, nu voiam să facem scandal, nu ne preocupa să ne promovăm printr-o revistă. Ne apropiam de noul mileniu, de ce cărțile n-ar mai vorbi de la sine? Dar ele, iată, nu vorbeau, fiindcă nu ajungeau la tipar. Vreme de zece ani, aproape că nu se publicase literatură română – ies din discuție scriitorii consacrați și genurile de tipul memorii și jurnale. Singurele breșe erau câteva concursuri pentru debut ale unor edituri ca Univers sau Cartea Românească. Eu am ieșit la cea din urmă, în 2000. Alți colegi de-ai mei, ca Ana Maria Sandu, de exemplu, au mai așteptat niște ani ca să debuteze. Iar *Floare de menghină*, a Svetlanei Cârstean, carte pe care noi o știam parțial încă de pe atunci, a întârziat cam un deceniu. Acum lucrurile stau altfel, pentru că în 2004 a venit Polirom cu «Votați literatura tânără!» – și pentru că funcționează normal alte câteva edituri mari. Iar lucrurile, în douăzeci de ani, nu puteau decât să se așeze. Aș vrea, deci, să fiu azi un scriitor la început de drum. Căruia să i se propună un «contract avantajos», ceea ce eu încă nu mă pot lăuda că aș avea. [...]; *Sunt absolut convins că experiența sistemului literar occidental (aș considera că tot ce ține de târguri, burse, lecturi conturează un sistem, nu o simplă piață de desfacere și un «meniu» cultural artificial, de multe ori dependent de resursele unor registre administrative, nu de o politică strict culturală) face un autor să se simtă scriitor, vorba primei reclame cu care o generație întreagă a crescut. Îl face să se «miște natural». Cât de scriitor te simți, după astfel de experiențe, și de ce crezi că în România, încă, meseria de scriitor nu are trecere (deși fantasma scriitorului se întrevade la mulți internauți care aspiră la acest statut)?* În străinătate, sistemul literar este fluid, nu imprezvizibil și sincopat. El, în funcție de spațiile la care ne raportăm [...] are

drept scop încurajarea artei și a producerii de artă. Editurile sunt experte în promovare – își stabilesc planul de marketing cu cel puțin un an înainte de publicarea unei cărți –, bursele reprezintă firescul, și nu cine știe ce excentricitate. [...] Scriitorul este astfel nu doar respectat, ci și ajutat să-și scrie cărțile în continuare. La noi, autorii sunt în genere niște ființe stranii, boeme, inspirate de nevoi și de sărăcie, scriindu-și *opurile noaptea*, după ce și-au terminat slujbele de peste zi, grație cărora nu mor de foame. E de necrezut că lucrurile încă stau așa, că puținele inițiative de organizare a unor lecturi plătite au murit la scurt timp după naștere – regret serile cu scriitori de la MȚR –, că nu există niște programe de subvenționare anuală care să le permită unor scriitori – zece, cinsprezece – să-și vadă de proiectele lor literare, că nu sunt burse, că nu există un loc instituționalizat unde un creator – român sau de aiurea – să stea un an și să termine o carte. Se cheltuie enorm și în gol pentru imaginea noastră în lume, dar încă nu se știe că artiștii sunt cei mai buni și mai credibili mesageri pe care-i poți avea. Un scriitor spaniol, francez sau german, care ar primi o rezidență la noi și ar avea o bună experiență românească, ar transmite mult mai mult decât toate panourile cu Enescu și minunatele peisaje carpatine înșirate prin capitalele Europei.; *Hai s-o luăm altfel. Care sunt țințele tale ca scriitor? Ce anume îți propune (sunt absolut convins că un scriitor are un asemenea obiectiv, posibil să mă-nșel) un scriitor care trăiește din scris? Ce-l «mulțumește», ce-l face să considere că scrisul său nu e doar un pariu personal?* [...] Sper să ajung să scot la lumină măcar o parte dintre cărțile mele deja imaginate. Iar restul e așa: Merg fără țință, fiindcă nu știu nici măcar ce e după ușă. Croșetez un roman, dar de mâneacă mă trage și poezia.; Aș vrea să trăiesc din scris. Câștig puțin, nu am slujbă, crize felurite mă bat cu palma pe spate; Cărțile mele sunt mesaje spre alții; deseori îmi par o datorie; mă mulțumesc dacă, recitindu-le, îmi vine să tac; Nu mă preocupă să apar în reviste sau să dau interviuri; refuz participări la festivaluri sau evenimente literare; dar volumele mele din librării îmi provoacă mereu amețală; câteva clipe, nu înțeleg ce-i cu ele; [...] Am doar o traducere în volum, un contract neonorat pentru alta, și-am refuzat două oferte; sunt micul meu est, dar de asta nu-mi pasă. [...] *Ești un scriitor prezent pe piața editorială. Cărțile au apărut la edituri diferite (bănuiesc că și experiențele sunt speciale). Ai un ritm al publicării unui titlu?* Nu mi-am propus o anumită periodicitate, cărțile vin singure, doar să fie gata. Cu editurile e o poveste lungă, în orice caz separată. Acum, de pildă, îmi caut editor pentru *Arik și mercenarii*, a doua mea carte pentru copii, încă în manuscris. Dar și literatura pentru cei mici e o poveste lungă și, din păcate, tot separată.; *Cum arată o zi de scris a Ioanei Nicolaie? Ești un scriitor nocturn sau diurn? Folosești încă stiloul sau ai trecut la manuscrisul electronic? Există anumite ore dedicate scrisului?* Scriu dimineata, dacă am timp. Ani de zile, având un copil mic și locuind într-un apartament miniatural, mi-a fost greu să fac asta. Acum, când ne-am schimbat locuința, iar băiețelul meu merge la școală, lucrurile s-au simplificat. E mai simplu să mă așez la computer, să-mi deschid fișierele, să adaug

puținul care ajunge până la urmă ceva. În jurnal scriu pe foi neliniate, de mână. Deși îmi plac caietele elegante, de genul celor vândute-n muzee, ale mele nu sunt prea frumoase. [...]; *Ai avut o experiență scurtă de profesoară la un liceu. De ce crezi că sistemul nu permite scriitorilor de azi să devină contemporani și prin școală cu viitorii lor cititori? Dincolo de strategiile editoriale, cum îți cultivi cititorii? Îți vei face un blog? Vei comunica doar pe căile oficiale (lansări, târguri) sau ai de gând să faci mai mult decât atât?*; Nu știu dacă programa școlară e catastrofală, dar parte din manuale sunt sigur incredibil de proaste. Acum ceva timp, când apăruse ideea de alternativ, s-au tipărit singurele manuale cu adevărat atrăgătoare – și acelea la clasa a noua, unde tema mare era «Plăcerea lecturii». A urmat imediat un scandal mediatic, s-au auzit voci reacționare, și frumoasele inițiative încetul cu încetul s-au îngropat. La licitații au ajuns să câștige cele mai ieftine manuale – prețul cântărea zdrobitor în evaluare –, mai suspecte și mai neprofesionale. Un manual de clasa a XI-a, de exemplu, după care învață copiii de azi, propune doar autori cu problematică rurală – de genul Rebreanu, Slavici, Goga etc –, singurul contemporan fiind nimeni altul decât... Adrian Păunescu. Abecedarele sunt niște clone monstruoase ale celor comuniste, cu texte neatrăgătoare, prost scrise – unele agramate –, numai bune de speriat viitorii școlari. Unde să încapă scriitorii de azi în ecuație? De ce să-ți trimiți liceenii la o carte de T. O. Bobe, Marin Malaicu Hondrari, Cecilia Ștefănescu, Răzvan Rădulescu, Filip Florian, Lucian Dan Teodorovici, Ana Maria Sandu sau Dan Coman, de ce să le zdruncini convingerea că toți autorii de fapt au murit? Mi s-a întâmplat ca la o întâlnire cu niște elevi să aud asta: «Nici nu știam că mai sunt poeți și-n ziua de azi...» [...]; *Cenaclul Litere a funcționat, în sine, și ca o școală. Sigur, era și vremea când simpla întâlnire a unui student la litere cu un scriitor important genera emoții. Nu știu astăzi dacă aceste emoții mai există. Sunt absolut convins că prima ta întâlnire cu Manolescu sau cu Ioana Pârvulescu a fost o întreagă aventură. Cum de s-a schimbat acest raport, cum de «scriitorul» a redevenit pământean și ce poate însemna un cenaclu, un spațiu predispus întâlnirilor cu cei care împart aceeași pasiune, pentru un viitor scriitor?*; Nu pricep cum ar putea dispărea emoția în fața autorității. Pentru mine, Nicolae Manolescu a fost și a rămas o legendă – l-am avut profesor în anul patru, dar și la masterat –, iar despre Ioana Pârvulescu și cărțile ei extraordinare n-aș putea vorbi într-o frază. La un moment dat i-am luat un interviu lui Mircea Martin și n-am fost în stare să-i pun întrebări decât citindu-le de pe foaie. Lui Bogdan Lefter îi datorez parte din sentimentul bun pe care l-am avut în facultate, iar pe Simona Popescu o văd și acum vorbind despre cărți cu o pasiune năucitoare. O dată, la un curs al lui Mircea, a fost invitat și Mircea Nedelciu. Eram atât de timorată, încât nu-mi iert nici azi că, în ciuda aerului degajat pe care oaspetele îl avea, eu nu i-am pus nici o întrebare. Cât despre cenacluri, dacă nu sunt oprimate, sunt cel mai bun loc pentru cineva care-și dorește să scrie. A fost important să-i întâlnesc la Cenaclul Litere, alături de cei deja amintiți, și pe Victor Nichifor, Doina Ioanid, Mihai

Ignat, Marius Ianuș, Simona Sora și, desigur, alții. Nu cred în grupurile de pe Internet, în comentariile post-urilor, în lauda deșănțată, uneori chiar de sine.” ■ Michael Finkenthal atacă subiectele care au încins dezbaterile culturale recente: „Furtunile în acvariul exotic (acvariul înlocuiește prea banalul pahar cu apă!) care se numește «lumea intelectuală» continuă. După revelațiile lui Adrian Marino în *Viața unui om singur*, a urmat cartea lui Dorin Tudoran și, mai recent, dialogul ratat dintre Herta Müller și Gabriel Liiceanu. Toate aceste evenimente au fost însoțite de comentarii abundente și dispute aprige. La ce concluzii poate ajunge cititorul inocent și de bună-credință, care ar dori să se lase călăuzit în labirintul ideilor «semnificative» de către observatorii săi culturali (folosesc sintagma în cu totul alt sens decât cel dat ei de Andrei Cornea, într-un recent articol publicat în revista «22»)? [...] Obsesia disputei, sentimentul acut al necesității de a justifica puncte de vedere care, în mod evident, sunt, dacă nu complet lipsite de valoare, cel puțin depășite, și de a pune la îndoială fapte și documente greu de contestat, nu fac altceva decât să împiedice orice evoluție înspre depășirea unei tranziții care amenință să nu se termine. [...] Poate că dacă Hertha Müller nu ar fi primit Premiul Nobel, ea nu ar fi fost atât de incisivă la Ateneu; poate că dacă Mircea Cărtărescu l-ar fi primit în locul ei, acesta nu ar fi declarat că, în ultimii zece ani, Premiile Nobel în literatură nu au răsplătit autori de mare valoare. Ce importanță au aceste fapte? România nu a avut parte de o disidență masivă, poate nici chiar de una semnificativă. Au existat tentative de opoziție, unele firave, altele mai îndrăznețe, subiect greu de definit calitativ și imposibil de măsurat cantitativ. Au existat colaboratori ai regimului, unii împinși de circumstanțe foarte potrivnice în această direcție nefastă, alții, simpli profitori, lipsiți de scrupule. Ceea ce ar trebui să ne străduim a înțelege astăzi este cum se leagă aceste evidențe cu starea jalnică în care s-a regăsit întreaga societate la puțin timp după Decembrie 1989 și, mai cu seamă, cum se face că o mare parte a ei, inclusiv o mare parte a intelectualității, rămâne încremenită în mlaștina unei eterne tranziții (vezi și Marino, pp. 229-230). De unde privesc eu, îmi pare că sunt totuși nu puțini cei care încep să înțeleagă aceste lucruri. De aici, abundența aplauzelor la Ateneul Român, în decursul conversației dintre Herta Müller și Gabriel Liiceanu.” ■ Michael Haulică subliniază că: „În SF, dar mai ales în *fantasy*, se poartă seriile. Cu cât mai lungi, cu atât mai de succes. Succes de critică, succes de public (adică de încasări). Iar succesul la public trage după el alte serii. Din trilogie în trilogie, spre victoria finală. Până se satură publicul. Dar câtă vreme se mai găsesc n cumpărători (n este o funcție de calibrul editurii), treaba merge înainte. Se semnează contracte, se scriu cărți. Nu, nu la noi, stați liniștiți. La noi nu se poartă așa ceva. Deși avem și noi excepțiile noastre. Unii spun că astea întăresc regula, dar eu zic că dacă o regulă trebuie întărită cu excepții, atunci nu mai este regulă. Și totuși. Excepția care îmi vine în minte din literatura F&SF românească a ultimilor ani este seria *Waldemar* a lui Liviu Radu, publicată la Tritonic, care a pornit ca un roman *fantasy* despre niște iele războinice (*Waldemar*, 2007), după care editura a mai cerut încă

unul (a fost *Blocul câș*, 2008), și încă unul (*O după-amiază cu bere și zâne*, 2009, nominalizat la Premiile USR în 2010). Din câte știu, se vorbește și despre un volum de povestiri plasate în universul seriei. Uite că avem și noi... În rest, serii, trilogii, în ultima vreme, tare puține: *Abația* de Dan Doboș – *Abația și Blestemul Abației* (Nemira, 2002, 2003), apoi *Abația infinită* (Media-Tech, 2006), și seria fantasy, de la Tritonic, a Oanei Stoica-Mujea, din care au apărut până acum *Războiul reginelor* (2009), *Regina Elfă* (2009) și *Regina Arkudă și amuletele puterii* (2010).”

22 octombrie

[**România literară, nr. 40**] Poemul săptămânii îi aparține lui Ion Pop. ■ Nicolae Prelipceanu scrie despre „Autori și cititori, în același țarc”: „Rezervația de scriitori a fost creată de regimul comunist, cel care prefera să-i aibă pe toți sau pe cât mai mulți sub ochi, sub control. [...] Dar nu cred că puterea comunistă a fost prima care ne-a despărțit de oamenii cu alte îndeletniciri, ea n-a făcut decât să constate o stare de fapt și să profite de ea. Despărțirea se produsese demult, de când mijloacele literare se rafinaseră și nu mai erau întotdeauna la îndemâna oricui, a omului care citea prima carte din viața lui. [...] Dar pentru ce să fi fost interesat un om care alerga după pâinea zilnică de poemele lui Barbu sau Blaga? Cu ce i-ar fi putut liniști poezia sau cum le-ar fi asigurat ea o zi de mâine fără griji? [...] I se mai face azi literaturii, vorba lui Dorin Tudoran, respirație artificială, Institutul Cultural Român execută cu mare succes încercarea de resuscitare a interesului pentru cea română și încă nu oriunde, ci chiar în străinătate. Numai că și acolo, ca peste tot, lumea a trecut pe bani, și încă de mult mai multă vreme decât noi, pe afaceri și pe supraviețuire, iar aceasta, supraviețuirea, nu i se arată a fi stimulată de literatură. [...] Admit că literatura a fost, apoi, o perioadă, nu neapărat după ceea ce am spus mai sus, din punctul de vedere al cititorului și poate și al celui care o scrie, o formă de evaziune. [...] Știți că, de pildă, Ștefan Bănuțescu nu dă nicăieri, în proza sa de rezistență (literară) nici un semn că ar exista undeva, alături de cei despre care scrie, activistul de partid sau securistul, că existența acestora ar determina ceva în lumea despre care scrie? Mă refer la *Cartea milionarului* și la *Iarna bărbaților*, cele două capodopere ale sale. Sigur, cineva o să sară și o să spună că nu e o formă de rezistență. Ba, scuzați, rezistență chiar e, revoluție, răsccoală nu e. A scrie și a citi, în lumea lui Ceaușescu, de parcă acesta nici nu ar exista, e, totuși, [...] o formă de supraviețuire pentru când ar veni timpuri mai bune. Care au venit, dar nu au fost așa și pentru literatură. Or, acum, evaziunea capătă forme mai materiale, mai joase. Iar cei care citeau cândva sunt îngenucheați de griji și lipsuri, pentru că veniturile intelectualilor sunt cele mai de jos, sub acelea ale unor necalificați. (Să nu mai fie cultura o calificare în lumea de azi?) Or, fără bani, cu ce să-ți mai cumperi cartea. Și uite așa ne despărțim și de cei cu care mai rămăsesem împreună în deceniile cele mai negre ale istoriei acestei țări.” Din pagina de receznii aflăm despre următoarele volume: ■ *Criza*

sufletului modern în poezie și alte scrieri românești (Ed. Eikon, 2010) despre care Irina Petraș face următoarea observație: „Dan Damaschin (care semnează și prefața) și Ioan Milea îngrijesc o foarte atent gândită restituire a scrierilor românești ale lui Wolf von Aichelburg (1921-1994), amicul german al cerchiștilor, alias Toma Ralet, colaborator al «Revistei Fundațiilor Regale» și al «Revistei Cercului Literar», prieten cu Blaga și cu Cioran. [...] Tabelul cronologic dă seama despre un destin dens și bulversat: pe de-o parte, studii și perfecționări în pictură, muzică, literatură, la Sibiu, Cluj, Dijon, cărți (versuri, proză, teatru, eseuri) în limba germană, expoziții de acuarelă și desen, o vastă operă componistică, traduceri din Eminescu, Blaga, Bacovia, Arghezi, Voiculescu, Pillat, Basil Munteanu (*Istoria literaturii moderne române*), Radu Stanca, Doinaș; pe de alta, procese, hărțuiri, închisoare și, în cele din urmă (1981), emigrarea în Germania.” ■ *Noi dezvoltări în perspectivă* (Ed. Limes, 2010) pe care Radu Vancu o descrie astfel: „După cum titlul însuși spune, cartea e o continuare a *Dezvoltărilor în perspectivă* din 2004, în care Dumitru Chioaru aduna profilurile poetice a patruzeci și șapte de poeți optzeciști, așa cum le schițase în rubrica omonimă din «Euphorion». (Alex. Ștefănescu ricana, după cum era de așteptat, asertând că, din cei patruzeci și șapte de poeți, patruzeci și cinci nu există - calcul aritmetic care nu l-a împiedicat totuși să analizeze în «Istoria...» sa ceva mai mult de doi poeți optzeciști.) De data aceasta, poetul și eseistul sibian se ocupă de cele două generații postoptzeciste, numărând câte optsprezece poeți remarcabili pentru fiecare. [...] Cartea rezultată e mai mult decât o culegere de portrete critice, întrucât se bazează pe o axiomă enunțată încă din «Lămuririle necesare» preliminară și reținută în chip de declarație-program pe coperta a patra; spune, adică, Dumitru Chioaru: «cred că douăzeciști reprezintă ultimul val dintr-o generație de creație care a început cu optzeciștii și a continuat cu nouăzeciștii, marcând ceea ce în succesiunea logică a celorlalte două generații din secolul XX, interbelică sau modernistă, și postbelică, neomodernistă, s-ar putea numi perioada postmodernă a poeziei românești». Ideea nu e complet nouă, a mai enunțat-o sporadic și Bogdan Crețu (în prefața *Băutorilor de absint*, mai ales), [...] însă până la Dumitru Chioaru nimeni n-a ținut s-o demonstreze printr-o carte întreagă. Personal, nu cred că generația aceasta e postmodernistă (prea puține dintre trăsăturile listei lui Ihab Hassan, bunăoară, sunt aplicabile respectivilor poeți așa-zicând postmodernizabili), însă sunt convins că e totuși vorba de o singură generație de creație, cu un aer de familie la fel de individualizat și de decis precum acela al generației șaizeci sau al celei interbelice, cu toată polimorfia inerentă.” ■ *Femeia lui Yerutonga* (Ed. Brumar, 2010) de Petre Tănăsoaica, despre care Gabriel Coșoveanu face următoarea considerație: „Iată că se mai poate scrie și oracular, că pariul cu stilistica retro a combinațiilor de elemente imnace și intens evocatoare poate fi câștigat, totul depinzând, evident, de grația și gracilitatea condeierului. Frază care cad lin, «ca feliile de miere» (nu te poți abține să nu citezi un maestru) cu o răbdare parcă infinită, încât impresia generală e că ai de-a face cu un manuscris găsit, incert datat, sau mai degrabă cu

un palimpsest, pentru că pasaje din lumea actuală, recognoscibilă, apar mixate indiscriminabil cu aspecte despinse, ca atmosferă, din vechi scrieri ale unor amerindieni.” ■ *Moartea parafină* (Cartea Românească, 2010) este discutată de Luminița Corneanu: „Noul volum de poezie al lui Robert Șerban marchează o clară maturizare a autorului, nu doar literară, dar și ca viziune asupra vieții. [...] Nu este cazul să despicăm firul în patru analizând procedee literare, pentru că nu în ele stă valoarea cărții: *Moartea parafină* este un volum într-un totu reușit, cu multe poeme remarcabile, care spun mult în cuvinte puține și simple, ceea ce nu-i chiar la îndemâna oricui.” ■ Cosmin Ciotloș crede că volumul *Domnul K. eliberat* de Matei Vișniec (Cartea Românească, 2010): „se dovedește, chiar și în cele mai puternice pagini ale sale, un artificiu logic de mare complexitate. Mai degrabă decât o replică la *Procesul*, el pare să fie un poem despre lumea lui Kafka. Evident, inteligența și fantezia nu-i lipsesc. Dar concretețea epică se obține greu, de obicei prin aglomerări de abstracțiuni. Un roman, din fericire de mică întindere, în spiritul poeziei optzeciste de cea mai bună calitate.” ■ Sunt publicate versurile lui Emilian Galaicu-Păun. ■ Sorin Lavric scrie despre volumul semnat de Mihail Manoilescu *Etica politică* (Ed. Spandugino Publishing House, 2010), trad. din franceză de Elena Manoilescu, pref. de Vasile Morar, note și postfață de Mihai Dinu. ■ Este publicat un fragment de volumul lui Dan Lungu: *Spart, rupt, îndoit*, (roman aflat în curs de creație, cu titlu provizoriu). ■ În pagina de istorie literară, George Neagoe aduce în discuție cazul „Ștefan Aug. Doinaș și Ștefan Popa. Două semnături, același autor.” ■ Răzvan Voncu scrie despre „inconturnabilul Cosașu” și volumul al treilea din Opere. *Cinci ani cu Belphegor. Mătușile din Tel Aviv* (Polirom, 2009), pref. de Mircea Iorgulescu, în care vede „o revelație din domeniul biografic, cu ample reverberații la nivelul structurilor și, mai ales, al eticii operei lui Radu Cosașu. În *Mătușile din Tel Aviv* - un volum, repet, aproape ignorat la apariție, din păcate - ni se dezvăluie pur și simplu unul dintre marile mistere ale vieții scriitorului. [...] Și anume, de ce Radu Cosașu a refuzat să plece în Israel, deși întreaga sa familie (mamă, mătuși, soră etc.) se afla deja acolo. Întrebarea e cu atât mai gravă, cu cât Cosașu nu a fost niciodată un răsfățat al regimului comunist, iar în anii '80 devenise chiar imposibil de trăit în România. Și pentru majoritari, nu doar pentru evreii aflați sub presiunea antisemitismului oficial. Ei bine, răspunsul e simplu și s-a aflat dintotdeauna sub nasul nostru: Cosașu nu a plecat pentru literatură! Pentru această literatură română, în care a crezut cu îndârjire că îi este locul, la care a revenit după fiecare dare afară, convins că are un proiect literar unic și că acest proiect merită toate sacrificiile. Chiar și pe acela de a nu-ți vedea mama cu anii și deceniile. [...] Ea ne deschide și o altă perspectivă asupra operei, căci, cum spuneam, îi luminează altfel etica. Un om care sacrifică totul pentru a putea fi scriitor român pune limba română mai presus de orice. De aici și ponderea pe care o ocupă stilul în ansamblul operei lui Radu Cosașu: stilul nu este înfloritură, nu este podoabă, ci însăși chintesența etică a operei. Punctul ei de pornire poate fi (și chiar este) viața scriitorului, reazemul ei moral este însă

stilul. Și, la acest capitol, Cosașu este fără discuție un matein. Unul de speță intelectuală, diferit atât de rafinamentul barbar al unui Fănuș Neagu, cât și de livrescul nostalgic al unui Radu Albala. Genul său este conflictul psihologic, ușor jucat - à la Woody Allen -, rezolvat adesea printr-o vorbă piezișă. [...] Cea de-a doua revelație pe care ne-o procură, separat, «delicatesa» *Cinci ani cu Belphegor*, dar și *Opere III* în întregul său, este că Radu Cosașu a fost, ani de zile, unul dintre cei mai bine structurați postmoderni ai noștri. Postmodern nu în sensul lui [Jack] Kerouac, ci în cel al lui Disney, [William] Hanna & [Joseph] Barbera sau Jerry Lewis. [...] Totuși, la o a doua lectură, parcă aș regreta faptul că nu s-a făcut efortul neînsemnat de a se fi prevăzut ediția cu niște sumare note, care să precizeze anii de apariție, eventualele reeditări sau posibilele intervenții importante operate asupra textului; nu în ultimul rând, câte ceva despre receptare. Prefața lui Mircea Iorgulescu este, desigur, excelentă, dar nu suplinește niște referințe critice demne de o ediție de Opere. Cu atât mai mult cu cât nu se știe când aceste opere vor fi reeditate în ediții critice. În materie de editologie, mai ales pentru scriitorii contemporani, cred că trebuie să ne obișnuim să folosim la maximum ocaziile care ni se oferă, tocmai pentru că ni se oferă atât de rar. În rest, Cosașu e o desfătare.” ■ La „Poșta redacției”, Horia Gârbea primește o „povestire care descrie în 5800 de semne o aprigă partidă de sex oral”, pe care, însă, nu o poate publica, motivul fiind acela că: „E prea lungă (povestirea). Și să vă tăiem povestirea nu merge. Ar fi un caz de *coitus interruptus* literar și cititorii ne-ar blestema pe veci. Oricine v-a sugerat să limitați proza la aspectul... prozaic al unui act n-a făcut bine. De exemplu, pe mine m-ar fi interesat proza care ar fi început după ce protagoniștii s-au despărțit. Aici să vă văd, pus în fața dificultății de a merge mai departe, cu melancolia aferentă! Altfel, blocat în facilitatea unei scene tari, semănați cu leneșul care întreabă: «muietiți și-s posmagii?».” De asemenea, laudă calitatea textelor primite de la: „*Silviu Dron*. Scrieți: «Din articolul domnului Nicolae Manolescu (România literară, nr. 36), reiese că Herta Müller ar fi spus în discuția cu Gabriel Liiceanu că literatura română de la sfârșitul perioadei comuniste trebuia să fie neapărat angajată politic, altfel ea o considera un semn de lașitate. Nu sunt de acord. S-a scris literatură bună chiar fără angajare politică între anii 1980-1989, s-a tradus creând o rezistență prin cultură.” Apoi dați o lungă listă de exemple convingătoare (reviste, volume, autori). Punctul dvs. e vedere este corect și argumentația pertinentă. Chiar fără a vorbi de alți autori, «Cumplitul deceniu nouă» a adus între altele nașterea și afirmarea unei noi generații, optzeci, pe care a o acuza de lașitate este, francamente, o aberație.; *Vasile Jivici*. Vă prezentați scurt și întrebați la fel. «Mă numesc Vasile Jivici, am 25 de ani și sunt din Cenad. E următorul text poezie?» Da, domnule Jivici, este poezie, din fericire. De-ar fi numai titlul și tot ar fi. Vă rog, pentru edificare, să trimiteți mai multe texte. E preferabil, firește, să fie chiar poezii. Citez din cea trimisă: «da, este adevărat,/ cu toate că sunt un înger de rând,/ Dumnezeu mi-a vorbit,/ iar acum știu, acum, înainte de-a muri,/ știu tot ce se poate ști despre Dumnezeu »

(*sigmund, îngerul de rând*).; Cristina Monica Moldoveanu. Mă bucur foarte mult că nu ați renunțat la poezie tocmai la sfatul meu. E una dintre puținele fapte bune cu care mă pot lăuda anul ăsta și de când mă știu. [...] Textele trimise sunt frumoase și hotărârea dvs. de a rămâne la poezie merită să vă citez un poem, mai ales că am scris și eu unul cu titlu similar. *Apele primăverii*: «erau dimineți de copil abia mijite genele încă se mai lipeau precum melcii de scânduri vechi peste așternutul plin de balonașe colorate/ mirosind a săpun de casă și peltea de caise/ de atunci îmi amintesc totuși pendula cu obrazul ei învechit un timp pe care nu aveam voie să îl întorc la cheie dar pe care îl ascultam întruna mai ales când ploua toamna și-mi trăgeam din urechi cerceii pândind verurițe în salcia bătrână/ atâtea sănii au tocit zăpezile încât aproape că am uitat cum ninge/ ceara picura încet pe bradul de Crăciun/ eu tăiam flori din hârtie lucioasă bunică tricota picotind ca în tren apele treceau apele înghețau ceainicul sfârâia cu floarea de tei dintr-o primăvară fără calendare.» ■ În „Lecturi libere”, Gabriel Dimisianu discută „o carte de idei pasionantă”: „*Convorbiri cu Mircea Bențea*, de Livius Ciocârlie, tipărită de Editura Paralela 45 în 2003 și acum retipărită. [...] Nu am citit cartea la momentul primei apariții, ci abia acum, la această reeditare. De fapt nici nu am știut de ea, mărturisesc. Nici despre Mircea Bențea nu am știut nimic. Aflu acum despre el, din datele pe care actuala ediție le furnizează, că i-a fost student, la Cluj, lui Marian Papahagi, care l-a format ca filolog și italianist, că a fost redactor la «Echinoc» și mai târziu profesor de literatură la Universitatea din Oradea. S-a stins din viață, ca și Marian Papahagi, înainte de a fi împlinit 50 de ani. A scris o substanțială monografie despre Radu Petrescu și ar fi putut să scrie alta despre Livius Ciocârlie. Îi cunoștea toate scrierile în amănunțime - studiile critice, eseurile, romanele, jurnalele - și a avut ideea acestor convorbiri devenite carte. [...] Am spus și altădată: să nu căutăm omul real în chiar tot ce afirmă despre sine Livius Ciocârlie. Prea adesea el construiește, cu elemente biografice, un personaj. Chiar și în aceste originale *Convorbiri cu Mircea Bențea*, care sunt, întâi de toate, o carte de idei, există atât omul real Ciocârlie, cât și personajul creat de omul real. Două prezențe între care nu e totdeauna ușor, într-adevăr, să observi deosebirea.» ■ Mihai Zamfir publică cea de-a doua parte a articolului „Dreptate postumă”. ■ În avanpremieră editorială este publicat un fragment din Alonso Cueto, *Ora albastră*, roman aflat în curs de publicare la Humanitas, în traducerea Tudorei Șandru-Mehedinți. ■ Felicia Antip scrie despre cel de-al cincilea roman semnat de Cristina Garcia: *The Lady Matador's Hotel (Hotelul doamnei matador)*, Scribner, 2010. ■ Este publicat un „*In memoriam Mircea Ghițulescu*”: „Pe parcursul unei cariere de scriitor și cronicar teatral de peste 40 de ani, Mircea Ghițulescu a fost un neobosit susținător al valorilor literare și teatrale, al dramaturgiei naționale. S-a bucurat de aprecierea și prietenia confrăților, a regizorilor și a actorilor, a străbătut țara și lumea în căutarea teatrului de calitate, scriind despre el cu înaltă competență și dăruire maximă. Pentru activitatea sa exemplară a fost distins cu «Ordinul Meritul Cultural în grad de ofițer».

Prin dispariția lui Mircea Ghițulescu literatura română, teatrul românesc și lumea noastră literară suferă o grea, ireparabilă pierdere.” ■ Este anunțat cuprinsul numărului 75 jubiliar al revistei «Lettre Internationales» (toamnă 2010). ■ În „Meridiane” citim despre: „Culegerea de articole «Ipostaze ale identității românești», editată de Secția de Limbă și Literatură Română, Institutul de Studii Romanice din cadrul Facultății de Litere a Universității Caroline și Asociația Cehia-România în urma celui de-a treilea Colocviu Internațional de Studii Românești din Cehia, Praga, 30-31 octombrie 2008, este exact genul de volum de care facultățile umaniste românești ar trebui să producă într-un număr mare. Și asta nu doar pentru a suplini lipsa unor publicații academice de oarecare amploare și tradiție, dar și pentru a asigura un spațiu de apariție unor comunicări de care altfel cititorul interesat nu poate ajunge decât dacă are norocul să se afle în vreo sală de curs la momentul oportun sau să-i cadă-n mâini câteva zeci de culegeri de texte ale tot atâtor autori.” ■ Din „Actualitatea. Ochiul magic” aflăm că: ■ „În cursul acestei veri au avut loc discuții între conducerea Uniunii Scriitorilor și Alexandru Lăzescu, președintele televiziunii publice, privind prezența scriitorilor contemporani și a literaturii române vii pe principalul canal de televiziune de la noi. Rezultatul, deocamdată nespectaculos, este apariția pe TVR1, începând din această lună, a unei scurte emisiuni intitulate «O carte pe săptămână» (realizator Andrei Măgălie). Formatul emisiunii cuprinde prezentarea unei cărți fie de către un critic literar, fie de însuși autorul cărții. În cele cinci minute difuzate pe TVR1 la ore nu foarte bune (duminică spre luni la miezul nopții, dar și, în reluare, luni la ora 12.30 și joi la 17.30), l-am putut urmări pe Nicolae Manolescu vorbind despre recente volume ale lui Dorin Tudoran și Ion Vianu. Urmează Ioana Pârvulescu, Gabriel Dimisianu și Ioan Es. Pop. De urmărit.” ■ „Numărul din 1-15 octombrie al revistei clujene «Tribuna» conține un atrăgător interviu pe care Ion Vezeanu i-l ia filozofului francez Thierry Menissier, conferențiar la Universitatea din Grenoble și președinte al Societății Alpine de Filozofie. Thierry Menissier are decența de a lăsa deoparte morga universitară și de a răspunde cu franchețe întrebărilor, de unde și impresia de dialog firesc care se încheagă între cei doi interlocutori. Francezul e de părere că, în filozofie, autoritatea nu trebuie să lase loc dominației, ceea ce nu-l împiedică să recunoască că oamenii își doresc adeseori în viață să fie aserviți, adică supuși unor influențe care, ghidându-le viața, îi scutește de efortul de a alege singuri. [...] Să recunoaștem, a-ți dori să fii pus sub influență este o problemă universală a lumii contemporane, mulți oameni ratându-și viața tocmai fiindcă nu au avut privilegiul de a fi puși sub înrâurire. Menissier atinge o temă delicată și spinoasă: nu te poți forma spiritual decât dacă ești supus unor influențe (a fi ermetic e semn de involuție sigură), pe altă parte nu poți evolua decât dacă, la un moment dat, te rupi de influențele cărora le-ai fost tributar. Cu ancoră ai sens, chiar dacă ești legat, fără ancoră ești liber și totodată fără sens. Cronicarul așteaptă cu interes partea a doua a interviului, anunțată de Ion Vezeanu pentru numărul următor.” ■ Este redată

scrisoarea adresată Redacției, semnată de către Teofil Răchițeanu: „În R.I. nr. 29/2010 prof. Horia Hațieganu se idignează de gestul meu de a fi scuipat pe osemintele lui Teodor Șușman, considerat de unii istorici postdecembriști erou anticomunist. Întrucât niciunul din cei care au comentat acest gest al meu nu s-au întrebat asupra motivului care l-a provocat, iată: acest Șușman a fost ucigașul tatălui meu, aveam, pe atunci, 7 ani (era în 1950), lăsându-mă, împreună cu ceilalți 9 frați ai mei, orfan, iar mama mea, la doar 33 de ani, văduvă (trăiește încă și are 95 de ani). S-a întâmplat să fiu prezent, preț de doar câteva minute, la dezgroparea osemintelor acestui ucigaș (faptul că a fost anticomunist nu-i scuză crima înfăptuită). Despre care știu că a fost un ateu convins (se distra, uneori, folosind prescurile pe care soția sa le pregătea spre a le duce la biserică, drept ținte pentru exercițiile sale de tir). Acest om mi-a omorât tatăl (a mai omorât și pe alții). Pentru motivul că n-a vrut să-i stea alături, după ce mai întâi l-a torturat cum doar Inchiziția proceda în Evul Mediu. I-a făcut cu cuțitul, pe viu, buzunare în piele, în care, spre a-i înteți durerile, a pus sare, i-a tăiat, tot pe viu, nasul, urechile, l-a biciuit îndelung, după care l-a aruncat într-o văgăună din sălbăciunile Apusenilor, de unde familia n-a avut șansa, până azi, să-i recupereze osemintele. Cum s-a petrecut această crimă am descris în cartea mea, *Cazul Șușman în judecata răchițenilor*, apărută în 2002 la Casa de Editură Napoca, în care cei interesați de cazul Șușman pot afla cine a fost, cu adevărat, acesta, din gura a 30 de răchițeni (toți în jur de 80-90 de ani) care l-au cunoscut. Personal, aflându-mă în fața osemintelor lui Șușman, am simțit cam ceea ce a simțit feciorul Vitoriei Lipan în fața ucigașului tatălui său. Dacă aș fi avut un topor și-n față pe Teodor Șușman, viu, aș fi procedat întocmai ca Ghoerghiță. Cum, însă, n-aveam topor și nici Șușman nu era viu, m-am mulțumit cu mimatul unui scuipat, căci cu adevărat n-am scuipat, așa cum s-a afirmat de către unii porniți să mă denigreze cu orice preț. Numai că acest Șușman, aproape «beatificat» de niște necunoscători ai faptelor lui, nu ar merita acest fel de oprobriu al meu, ci pentru că mi se pare prea mult să risipesc pe el un scuipat. Dacă dl prof. Hațieganu, despre care nici eu n-am auzit, așa cum zice, nici el n-a auzit despre mine, ar vrea să cunoască acest caz în întreaga lui dimensiune, îl invit să-mi dea o adresă la care să-i pot trimite documentele necesare. Ca parte incriminată, merit și eu să fiu ascultat. Nu?” ■ Este anunțată cea de-a treia ediție a Festivalului Internațional de Literatură. București. Re-Writing The Map of Europe, ediția a III, unde sunt invitați scriitorii Ádám Budor (Ungaria), Zaza Burchuladze (Georgia), Ognjen Spahić (Muntenegru), Dubravka Ugrešić (scriitoare născută în Croația, dar stabilită în Olanda), Adriana Babeți, Petru Cimpoeșu, O. Nimigean, Dan Sociu, Cristian Teodorescu, Varujan Vosganian. ■ Este publicată o notă din partea Comitetului Director al U.S.R.: „În vederea clarificării situației revistelor care dețin egida Uniunii Scriitorilor, redactorii-șefi ai acestor publicații sunt rugați să trimită, până la data de 10 noiembrie 2010, copii după documentele prin care li s-a atribuit această egidă.”

25 octombrie

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 43 (1076)] ■ Despre romanul Danielei Zeca, *Demonii vântului* (Polirom, 2010) Paul Cernat subliniază că „Ne-am putea gândi la reminiscentele liniei Alecsandri-Macedonski și ale simbolismului în epoca postmodernă (cu ecouri, la noi, și în microromanul lui Cristian Robu-Corcan, *Gravură în mi bemo!*). [...] Autoarea cultivă cu voluptate proza de atmosferă, infuzată poetică, pe care o folosește drept cadru al unor reverii identitare și al unor povești erotic-transgresive, dublate de o meditație asupra unui *dincolo* inaccesibil.”

27 octombrie

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1049] Marius Chivu – *Standard* (Editura Paideia, 2009): „În mod ironic (deci în spiritul volumului), printre cele mai bune povestiri se numără și singurele două texte realiste, cu subiect din comunism, care excelează prin oralitate. [...] După volumul de povestiri *Eu et. al* (2006) ajuns notoriu abia anul trecut în emisiunea lui Mircea Badea, în urma unui destul de comic scandal cauzat de câteva povestiri cu limbaj explicit, și *Carne crudă* (2008), un porno-roman fără pretenții literare, dar scris cu naturalețe și umor, prozele din *Standard*, chiar dacă destul de inegale, vin să contureze profilul de scriitor punk-ish, umorist, ingenios și nonconformist al lui Alex Tocilescu.” ■ În articolul său, Simona Chițan încearcă să găsească un răspuns la întrebarea „De ce se închid librăriile?”. Evenimentul ce declanșează această analiză pertinentă este dat de intrarea în insolvență a librăriei Diverta Magheru, din cauza chiriei prea mari din Bulevardul Magheru: „Vânzarile și traficul au scăzut, iar procedura de reorganizare presupune închiderea magazinelor care nu se află pe profit. Diverta se află în insolvență, adică în reorganizare. Nu putem să vorbim despre faliment. Este un brand românesc puternic care nu va muri» spun reprezentanții companiei. Din cifra totală de afaceri Diverta, cartea reprezintă 37%. Diverta își asigură fondul de carte prin Depozitul de Distribuție Carte (DDC) care lucrează cu majoritatea editurilor din România, DDC fiind și cel mai mare importator și distribuitor de carte străină prin rețeaua «Noi Distribuție».” În schimb, librăriile Humanitas declară că nu s-au făcut reduceri de personal în ultimele douăsprezece luni, ci că, dimpotrivă, numărul de salariați a crescut: „Nu ne confruntăm cu probleme legate de distribuția cărților, pentru că nu ne ocupăm de distribuția, ci de vânzarea cu amănuntul a cărților.” Bogdan Hrib, directorul Editurii Tritonic, care a resimțit primele simptome ale crizei la Târgul Gaudeamus din 2008 crede că „orice lanț de librării și implicit oricare dintre editori se confruntă cu probleme multe și grele, deci oricare poate ajunge în această situație. Este o chestiune care ține mai mult de administrație și financiar, nu de politica editorială.” Reprezentanții editurii Polirom declară că „Dificultățile întâmpinate de difuzorii de carte sunt rezultatul evident al contracției puternice a vânzărilor din ultimii doi ani și al scăderii drastice a puterii de cumpărare. O categorie serios afectată o constituie cadrele didactice, care nu

au mai primit acea sută de euro destinată achiziției de carte. În plus, bibliotecile (municipale, orașenești, școlare etc.) nu au avut alocate în acest an decât fonduri extrem de reduse. Desigur, sunt și alte categorii socio-profesionale cu venituri serios afectate și care constituie publicul țintă predilect al editurilor: medici, studenți, funcționari publici. Pe de altă parte, bugetul alocat culturii este ca și inexistent, un buget rușinos pentru o țară pretins europeană. În contextul negativ economic și în lipsa măsurilor politice care să permită o redresare economică minimală, librăriile au făcut față cu tot mai mare dificultate cheltuielilor curente. Unele, în special cele din localitățile mici, au fost afectate de impozitul minim, pe care au fost obligate să-l plătească și au falimentat. Drept urmare, s-a produs un blocaj financiar, întâzieri ale plăților și alte fenomene similare, care au afectat serios întreg lanțul editorial – tipografii, edituri, librării. Există totuși și câteva motive de optimism – dezvoltarea lanțului de librării Alexandria, cu locații în numeroase municipii, lanțul «One distribution» (cu librării în Timișoara, Cluj, Iași).” Oficialii Cărturești au precizat că „În momentul de față, colaborările noastre decurg în condiții bune, cele mai bune pe care le poate permite piața de carte din România. Condițiile în care distribuim cărțile presupun costuri foarte ridicate din partea noastră, în ultimele luni am luat o serie de măsuri care să eficientizeze aceste costuri. Problemele în distribuția cărții decurg din puterea de cumpărare din ce în ce mai scăzută, consecință a climatului macroeconomic actual. Nu se pune însă problema insolvenței. [...] Decizia închiderii oricăreia din punctele noastre de lucru este ultima dintre variantele posibile.”

27 octombrie

[„Luceafărul de dimineață”, nr. 42 (970)] Traian T. Coșovei scrie despre ultimii „cinci ani fără Nino”: „În acel miez întunecat de octombrie 2005, când bunul meu prieten a dispărut tragic, inexplicabil și absurd pentru noi toți care l-am cunoscut și l-am iubit, am vrut să scriu: generația '80 a murit! Dar mi-am dat seama că Ion Stratan a marcat atât de profund poezia contemporană, încât numele și opera sa vor rămâne puternic ancorate de noi, de sufletele noastre.” ■ Dan Cristea discută despre două volume ale aceluiași autor, ambele apărute la Editura Paralela 45: *EL* și *Smulgerea zalei*: „Nu găsim, în versurile lui Liviu Georgescu din ambele volume despre care scriem, vreo definiție metaforică a poeziei ori vreo încercare de a spune ce înseamnă poemul pentru sine. În schimb, întâlnim numeroase referiri la cuvinte. [...] Dincolo de importanța pe care Liviu Georgescu o acordă limbajului ca element de geneză și factor structurant al universului, ceea ce trebuie remarcat în toate aceste metafore e sentimentul (foarte intim de altfel) potrivit căruia cuvintele se nasc din propria ființă, ca niște prelungiri ale acesteia și deopotrivă ca niște instrumente de explorare, a văzutului și nevăzutului. [...] Limbajul iese din poemele autorului precum apa dintr-o fântână arteziană. Prin zeci de guri.” ■ *In memoriam* Mircea Ghițulescu scriu: ■ Lucia Verona: „Dacă Mircea Ghițulescu ar fi ales să fie numai prozator, romanul *Wiener Walzer* ar fi

fost suficient ca să rămână în istoria literaturii.” ■ Matei Vișniec: „Mircea avea în el o generozitate debordantă, era un om tonic și transmitea în jur o energie pozitivă.” ■ Horia Gârbea: „Îmi place să cred că Mircea Ghițulescu, cel cu care am împărțit multe impresii și zile de călătorie, ba chiar și o savuroasă friptură de câine, în Vietnam, este și acum pe drum, cum a fost întotdeauna.” ■ Bujor Nedelcovici îi acordă un interviu Anastasiei Dumitru: „*Ce vă propuneți să mai publicați în viitorul apropiat?*; Am terminat o carte de interviuri intitulată *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici?* care sper că va apărea în toamnă, la Editura Allfa. În prezent nu mai scriu nimic, dar îmi umblă prin cap o frază: «Nu trăia decât pentru o pisică». Ar putea fi un început de nuvelă sau... Acum aș vrea să am un zâmbet privind peste umăr la tot ce am trăit în viață. Există o vreme pentru durere, suferință, lacrimi, dar și pentru zâmbet, parcă așa e scris în *Eclesiastul*. Cine știe? Poate a venit timpul surâsului eliberator...” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Cam toți murim* (Ed. Limes): „De data aceasta totul este subordonat unei viziuni a morții, una originală. Moartea apare în relativitatea și nu în inexorabilul ei. Viorica Răduță rămâne o voce diferită chiar față de cea din cărțile ei anterioare. Ce va urma? Sper că o nouă surpriză.” ■ *Gde Buharest* (Ed. Charmidae): „Un autor surprinzător este romancierul Constantin Stan. [...] Tot ce face Constantin Stan în această carte e neobișnuit. E o încercare curajoasă și parodică de a serie «un roman rusesc», nu doar un roman cu ruși.” ■ *proză umoristică*, de Sorin Teodorescu Vasilică (Ed. Sigma): „Volumul, minuscul, cuprinde proze voite hazlii, de tipul celor care apăreau demult în revistele și almanahurile «Urzica». Povestirile sunt relativ amuzante, cu dialog viu, care caută poanta. Miza lor este foarte mică și vor fi uitate îndată după lectură.” ■ *Dealul comorii* (Ed. Ex Ponto) de Dora Alina Romanescu: „Sub o copertă de un kitsch turbat, amintind de romanele Sandrei Brown din anii 90, zac 400 de pagini informe de o agasantă dulcegărie.”

28 octombrie

[„Cultura”, nr. 42 (297)] C. Stănescu subliniază: „Un studiu îndrăznesc să spun fundamental pentru cunoașterea cu încă un pas a nebănuitelor trepte și/sau trape ale poeziei lui Nichita Stănescu semnează Daniel Cristea-Enache în Contemporanul. Ideea europeană, nr. 9, octombrie 2010.” ■ Al. Cistelan publică articolul de dicționar dedicat lui Radu Enescu. ■ Rita Chirian scrie despre volumul semnat de Adrian Sahr, *Mintea unui bărbat divorțat* (ebook, 2010). Traducătorul rămâne, pe întreg parcursul articolului, nenumit. ■ Rodica Grigore discută volumul scris de Erica Jong, *Teama de zbor* (Ed. Trei, 2009), traducere și note de Monica Vlad. ■ Mihai Iovănel publică o pagină de dicționar despre Alexandru Miran (pseudonim al lui Mircea Alexandru Pop. ■ Alex Goldiș observă că, „încă de la primele file din *Viața unui om singur* (Polirom, 2010) apare evident faptul că Jurnalul postum al lui Adrian Marino n-are o miză vindicativă, așa cum părea să reiasă din șocantele extrase de presă care i-au semnalat

apariția. [...] *Viața unui om singur* rămâne nu un «document sociologic» al culturii române din ultimul secol, ci, vai, doar documentul psihologic extrem de credibil și de autentic al unui intelectual care a trecut de-a lungul unei vieți prin toate formele posibile de cenzură și autocenzură. Și nu știu, în ciuda prejudecății autorului că o autobiografie ar trebui să însemne mult mai mult de atât, dacă abilitatea de a da expresie acestei drame e chiar atât de puțin lucru...” ■ George Ciorănescu scrie despre „Ștefan Baciș, un poet român din America Latină”: „sub orișice latitudine și-a purtat pașii, a fost constant urmărit de blestemul sacru al dorului de țară, prin care și-a filtrat toate impresiile și toate experiențele vieții de prieag; că a rămas un român adevărat, la Rio de Janeiro ca și la Havana, și că numele lui va rămâne în istoria literaturii române ca a unui deschizător de drumuri noi, pionier al legăturilor culturale româno-latino-americane, care sunt destinate unui frumos viitor.” Din nota Crisulei Ștefănescu, ce precedă articolul, aflăm că, „la 21 februarie 1965, George Ciorănescu, redactor și director adjunct al secției românești a «Europei Libere», cunoscut ascultătorilor sub pseudonimul Gheorghe Timofte, dedica o emisiune întreagă volumului *Poemele poetului prieag*.” ■ Din Danemarca parvine revistei articolul Monicăi Papazu, care-și propune să prezinte „Oglinda totalitarismului în opera Anei Blandiana”. ■ Pavel Țugui publică ultima parte a articolului dedicat romanului *Toate pânzele sus!*. ■ Iordan Datcu vede în Institutul „G. Călinescu” un „brand cultural”. ■ Cărțile ne-recomandate de revistă sunt: ■ Laszlo Alexandru, *Viceversa! Polemici pro și contra lui Paul Goma* (Ed. Bastion, 2008): „Ca și precedentele, aceste pamflete ale impetuosului condotier ce asediază de aproape două decenii porțile Universității clujene provin dintr-o «imensă ciudă» (p. 7) îndreptată împotriva lumii noastre culturale, care complotază la unison cu scopul de a-l împiedica să-și împlinească destinul său cosmic, dar și dintr-o desăvârșită ignoranță, adevărată, bunăoară, prin faptul că «polemistul» își închipuie – la p. 81 – că numele Biancăi Balotă, regretata soție a criticului Nicolae Balotă, ar fi, de fapt, un simplu pseudonim...” (Andrei Terian) ■ Alice Popescu, *O socio-psihanaliză a realismului socialist* (Ed. Trei, 2009): „A nu cupla titlul sobru, care promite abordarea dintr-un unghi nou a realismului socialist, cu conținutul volumului. Ceea ce i se pare lui Nicolae Manolescu «o carte captivantă prin idei și stil» e, de fapt, o compilație ornată cu panseuri metaforic-revendicative de tipul: «Precum un avorton expulzat din corpul literaturii, realismul socialist, acest proiect absurd care, fără să trăiască, a existat totuși, ne privește cu ochi măriți din borcanul formolizat al istoriei. Hipnotic, chiar dacă nu numai pentru un timp».” (Alex Goldiș) ■ Miruna Lepuș, *Nae Ionescu sau împlinirea prin tineri* (Ed. Vremea, 2010): „În loc să scrie poezii proaste, d-ra Lepuș (n. 1986) ia la rând stâlpii culturii române: anul trecut și-a exprimat sentimentele în legătură cu Eminescu, anul ăsta a venit rândul lui Nae...” (Mihai Iovănel).

28 octombrie

[„**Dilema veche**”. Nr. 350] Dosarul săptămânii poartă titlul „Ce fel de capitalism pentru Europa de Est?” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Adina Rosetti, *Deadline* (Ed. Curtea Veche, 2010): „Dramă *middle class* care surprinde toate obsesiile tehneco-bio ale unei generații captive între munca și birou și viața de blog, *Deadline* este, prin construcția inteligentă și sofisticată a unei povești cu mai multe planuri, prin stilistica variată și bine stăpânită, plus câteva găselnițe reușite, un debut remarcabil și unul dintre cele mai bune romane ale anului.” ■ Simona Sora subliniază că, „între cărțile Ilenei Mălăncioiu, *Sora mea de dincolo* are un loc liminal. Provocat de o tragedie biografică – moartea surorii mai mici, la doar 33 de ani – volumul apărut în 1980 și reeditat recent a părut multora o formă (atipică pentru poetă) de recurs la real și biografic. [...] Arheologia subiectivă din *Sora mea de dincolo* a provocat, nu doar în scrisul poetei, dar și în raportarea sa *adevărată* la viață, o adevărată implozie. Citită azi, ea și-a păstrat inalterată (sic!) forța de coagulare a sinelui în plin dezastru personal și general. S-ar putea să fie lucrul de care avem – și acum – enormă nevoie.”

28 octombrie

[„**Observator cultural**”, nr. 290 (548)] ■ Din rubrica „La zi” aflăm: ■ „*Croisade des enfants*, versiunea franceză a romanului *Cruciada copiilor* (Cartea Românească, 2005; ediția a II-a, 2007) de Florina Ilis, apărută anul acesta la Éditions des Syrtes (volum publicat în limba franceză cu sprijinul Institutului Cultural Român, prin Programul «20 de autori»), în traducerea lui Marily le Nir, a obținut, pe 20 octombrie, Premiul publicației Courier international pentru «Cea mai bună carte străină».” ■ „Romanul *Întâlnirea* (Editura Polirom, 2003, 2007, 2008) al Gabrielei Adameșteanu a apărut în Italia, la Editura Nottetempo, în traducerea lui Roberto Merlo, cu titlul *L'incontro* și a beneficiat de trei prezentări, la Roma (22 octombrie, în cadrul Salonului de Carte Socială, aflat la a doua ediție), la Pisa (24 octombrie, în cadrul Festivalului de Carte) și la Torino (26 octombrie, la Librăria «Torre di Abele»).” ■ „Miercuri, 27 octombrie, la Librăria Dalles din București, a avut loc lansarea romanului *Mutilare* de Dan Stanca, apărut în colecția «Proză» a Editurii Cartea Românească. Au prezentat Bianca Burța-Cernat, Elisabeta Lasconi și Daniel Cristea-Enache.” ■ „Miercuri, 27 octombrie, la «Sufrageria» (str. Jules Michlet nr. 18), s-a lansat volumul *Deadline* al Adinei Rosetti. La eveniment, alături de autoare, au vorbit Mihaela Spineanu-Frank și Marius Chivu.” ■ Cea de-a treia ediție a Festivalului Internațional de Literatură de la București (FILB) va avea loc în perioada 28-30 octombrie (începând cu ora 18.00), la Clubul Țăranului din Muzeului Țăranului Român. Prima zi a Festivalului prilejuiește publicului întâlnirea cu Ádám Bodor (Ungaria), un scriitor născut în România. Invitații din România în prima seară a ediției de anul acesta a FILB sunt Petru Cimpoeșu, Cristian Teodorescu și Varujan Vosganian. Tema dezbaterii din prima seară a Festivalului, moderată de Ovidiu Șimonca,

este «Casa părinților mei». [...] Cea de-a doua zi a Festivalului este dedicată unei dezbateri pe tema «Istории trăite/ Istории imaginate» (moderatori Iulia Popovici și Constantin Vică). Invitații din străinătate sunt Zaza Burchuladze (Georgia) și Ognjen Spahić (Munte negru). Scriitorii români invitați în cea de-a doua seară a FILB sunt O. Nimigean și Dan Sociu. [...] Cea de-a treia seară a Festivalului va fi dedicată temei «Funcționare» în *Ministerul durerii*. În dialog se vor afla Dubravka Ugresic (scriitoare apatridă, născută în Croația, dar stabilită în Olanda) și Adriana Babeți. Festivalul Internațional de Literatură București (FILB), un proiect conceput și coordonat de Oana Boca, Vasile Ernu și Bogdan-Alexandru Stănescu, este un eveniment internațional dedicat literaturii, ce poartă amprenta orașului București. A debutat în toamna anului 2008 și, de atunci, are loc anual, la sfârșitul lunii octombrie.” ■ „Din 28 octombrie până pe 21 noiembrie, la Galeria Etaj 3/4 – MNAC (în clădirea Teatrului Național) se desfășoară Salonul European de Bandă Desenată. Salonul va fi deschis joi, 28 octombrie, la ora 18.30, de Horia-Roman Patapievic, președintele Institutului Cultural Român și președintele rețelei EUNIC, și de Olivier Grenson, artist și profesor de bandă desenată la Școala de Cercetare Grafică de la Bruxelles. De la ora 19.00, va avea loc vernisajul expoziției Istoria Benzii Desenate Românești 1935-2010 (curator: Alexandru Ciubotariu), cu peste 100 de planșe originale, urmat de lansarea volumului *Istoria Benzii Desenate Românești 1891-2010* de Alexandru Ciubotariu și Dodo Niță. Programul evenimentelor cuprinde expoziții, ateliere de creație (de la serigrafie la webcomics), proiecții de filme, lansări de carte, întâlniri cu artiști și editori și sesiuni de autografe.” ■ Paul Cernat publică a doua parte a articolului dedicat volumului semnat de Florin Manolescu, *Enciclopedia exilului românesc*: „o enciclopedie riguroasă până la infinitesimal, cu peste 430 de articole și cu un număr dublu de pagini față de ediția din 2003, culeasă cu corp de literă mic, pe două coloane, în format A4. O bază de date, în primul rând, chiar dacă și «ierarhizarea» intrărilor poate fi cuantificată, la o adică, pe baza spațiului acordat, a regiei referințelor bibliografice, a selecției citatelor și a altor imponderabile. Dar și o vastă, sofisticată rețea de încadrări tipologice și de contexte istorice, sociale, politice, culturale. Avem de-a face, de fapt, cu o foarte solidă fundație pentru o virtuală istorie literară a exilului românesc, cu toată «geografia» aferentă. [...] Lăsând la o parte bogăția enormă de date sistematizate care o fac (mai e oare nevoie s-o spun?) incontornabilă pentru orice specialist sau nespecialist interesat de fenomenul exilului literar românesc, *Enciclopedia...* lui Florin Manolescu se citește – sau, mă rog, se consultă! – printre altele și cu plăcerea de a urmări spectacolul heteroclit al referințelor și citatelor din care pot fi desprinse, printre rânduri, o viziune personală și un sistem de opțiuni... Farmecul discret al acestei lucrări stă în caracterul ei simultan «obiectiv», «pozitiv», de «instrument de lucru» științific, și subiectiv, pe alocuri chiar subversiv, nu lipsit uneori (mă înșel oare) de o secretă maliție. Dar și în caracterul ei eminamente pluralist, care va stârni probabil reacții suspicioase dinspre cele mai diverse «tabere» ideologice – firește,

mai ales dinspre acele categorii de insideri nemulțumiți, dintr-un motiv sau altul, de tratarea lor sau a celor apropiați. Îmi permit să risc totuși o predicție: nemulțumirile vor fi, de data asta, mult mai puține decât la ediția din 2003. Substanțial augmentată, transformată, propriu-zis, într-o nouă carte, *Enciclopedia...* este, până acum, cea mai solidă apariție de istorie literară a anului 2010 și, în același timp, una dintre piesele de rezistență în materie de după decembrie 1989. Un standard profesional de elită și un *must have*.” ■ Daniel Cristea-Enache continuă articolul din numărul precedent al revistei, ajungând la următoarea concluzie: „De neratat lectura acestui *Provizorat*, al doilea mare roman al Gabrielei Adameșteanu.” ■ Nicolae Barna scrie despre „comeback-ul Letiției Branea”: „iată că, acum, după o serie consistentă (și oportună) de reeditări etc., Gabriela Adameșteanu se impune din nou atenției iubitorilor de literatură printr-o carte nouă – romanul *Provizorat*. O carte remarcabilă sub mai multe raporturi, dincolo de valoarea ei (pe care, îndrăznesc să o afirm, oricare cititor, fie el «obișnuit sau profesionist», o va detecta și recunoaște, încântat, de la prima lectură). În peisajul general al producției literare românești postdecembriste, sub raport strict tematic, ea se plasează într-o categorie (uimitor de puțin numeroasă) a – simplu spus – cărților (bune) «despre ceaușism». [...] *Provizorat*, carte memorabilă (sub acel raport, al evocării literare a unei epoci... puțin evocate), care, pe de altă parte, întregeste fericit, «firesc» și relevant bibliografia românească a autoarei.” ■ Cristina Manole crede că „Norman Manea este cel mai tradus, publicat, comentat, premiat și apreciat scriitor român în viață. Evident, în lumea largă, mai puțin în România. Faptul că a părăsit România în 1988 este un detaliu ce ține de propria biografie. Recunoaștem că evadarea din lumea politică-socială-culturală-de-zi-cu-zi a țării natale i-a fost de folos. Un lung dialog al lui Norman Manea cu Edward Kanterian, pus sub sibilinicul titlul *Curierul de Est* (Editura Polirom, 2010), apare sub auspiciile aceleiași case editoriale, care îi publică toate cărțile într-o binevenită serie de autor. De care beneficiază și alți distinși prozatori, precum Gabriela Adameșteanu, Ștefan Agopian și, nu în ultimul rând, Radu Cosașu, în condiții tipografice de excepție și cu hard-cover.” ■ Aflată la București pentru a ține un inedit atelier de creative writing cu deținuți de la Penitenciarul Rahova, scriitoarea franceză Pascale Roze – deținătoare a Premiului Goncourt (1996) – îi acordă un interviu Adinei Dinițoiu. ■ Iulia Dondorici recenzează volumul scriitoarei Christa Wolf, *Stadt der Engel oder The Overcoat of Dr. Freud*, recent apărut la Suhrkamp. ■ În articolul său, Michael Haulică (își) răspunde întrebării: „De ce scriu SF?”

29 octombrie

[România literară, nr. 41] În editorialul său, Nicolae Manolescu își amintește de o „capodoperă necunoscută”: „Are oare vreo importanță unde sau când, în ce împrejurări sau stare sufltească am citit prima carte? [...] Întrebarea de mai sus mi-am pus-o prima oară tocmai într-o astfel de împrejurare neobișnuită. Absolut întâmplător mi-a căzut în mână o carte despre care nu auzisem, cum nu auzisem

nici de numele autorului ei. [...] E vorba de romanul lui Elias Canetti *Autodafé*, titlu tradus în românește prin *Orbirea*. [...] De ce n-am uitat prima lectură a romanului lui Elias Canetti? Fiindcă a fost singura dată în viața mea de cititor împătimit când, citind un roman de care nu aveam habar, am trăit sentimentul limpede că este o capodoperă. [...] Sigur, nu era greu să-mi dau seama de cauzele igorantei mele, care, vai, nici măcar nu se limita la Canetti. Îi cuprindea și pe Musil, și pe Broch și pe alți scriitori din Austria interbelică de ale căror capodopere Occidentul va lua cunoștință abia după război, nu cu mult înaintea noastră, deși noi trăiam într-o provincie culturală care nu avea nimic în comun cu provinciile din *Mitteleuropa* habsburgică de dinainte de 1914 pe care câteva dintre romanele lui Canetti și compania o zugrăvesc cu o anumită cruzime. Estul Europei n-a fost întâmplător numit «lagăr» pe timpul ocupației sovietice. În anii 50 «lagărul sovietic» era etanș, izolându-ne de Occident, ca și de propria noastră istorie. Cei puțini care își păstrasera contactele au plătit cu închisoarea faptul de a fi corespondent sau de a fi primit cărți sau reviste din «lumea liberă», altă expresie astăzi demodată, antonimă față de aceea precedentă. Norocul generației mele a constat în liberalizarea relativă de după 1965, datorată încercării, perfect reușite, de altminteri, a lui Ceaușescu de a se legitima în partid și în stat. [...] Odată declanșat, procesul n-a mai putut fi pe de-a-ntregul oprit, cu toate retractările ulterioare ale regimului. Musil, Broch și întreaga pleiadă de scriitori moderni i-au urmat lui Canetti, după ce, în anii 50, această favoare nu le fusese făcută decât acelora dintre romancierii secolului XX care «colaboraseră» cu Moscova.” ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Ioan Es. Pop. ■ Bedros Horasangian scrie despre „Libertatea de a trage cu pușca”: „Am ales versul lui Geo Dumitrescu pentru că ni se pare sugestiv pentru subiectul nostru. *Libertatea de a trage cu pușca*, la fel ca *O după amiază perfectă pentru un pește banană*, rămân deschideri pentru orice fel de opțiuni. Aici este șansa fiecăruia dintre noi, muncitor intelectual (Camil Petrescu) sau simplu număr din gloata infinită a omenirii. Scriitorii au fost și sunt oameni ca și ceilalți. De aici dreptul de a fluiera când are stare, de a spune că regele e gol, când cei din jur îi laudă hainele, de a se culca liniștit că a mai scris ceva important doar pentru sufletul lui. Succesul și gloria au sucit multe minți luminate dintre artiștii și creatorii lumii. [...] De aici un anume sentiment al deșertăciunii legat de actul creației. Și am înțeles cu întârziere nevoia lui Rimbaud de a trânti ușa literaturii. Și vieții literare. Gestul lui Salinger de lăsați-mă-să-trăiesc sau cel al lui Tolstoi de a dona toată averea mujicilor. Dincolo de gloria efemeră și de micile/ marile noastre polemici/ idiosincrazii/ gâlcevi/ dușmăanii/ prietenii. Voiam să pomenim de angajamentul lui Geo Dumitrescu, om de stânga, când era la modă să fii de dreapta, de dezangajamentul lui când era la mare cinste o stângă devenită braț tare și pumn și mult prea viguros. În capul adversarilor sau în burta prietenilor. A fi mereu de o parte sau alta a unui angajament politic, ideologic sau religios s-a bătut mereu cap în cap cu autonomia esteticului, un fel de «rezistență prin cultură» *avant la lettre*. Fronda lui Geo

Dumitrescu a fost un anume fel de a fi. [...] Greu de judecat trecutul și viața breslei scriitoricești doar prin prisma patimilor/ dreptății partizane de astăzi. Trecutul are nuanțe, detaliile dau deseori un alt contur unuia sau altuia dintre protagoniștii de ieri. Cei deja inexistenți astăzi. Nu dăm nume și exemple – prietenul Florin Mugur, poet remarcabil și prestigios editor, dar și prieten de nădejde cândva – spunea hâtru: «Bedros, zi orice, dar nu da nume!» Nu deschidem un șantier polemic, ci doar melancolizăm în marginea unei stări de fapt. A existenței scriitorului român. Cu degetul vârât în eternitate (Radu Petrescu) sau scos din circuit din varii motive (Paul Goma).” ■ Din „Cronica optimistei” aflăm că: „Pe 19 noiembrie ar fi fost ziua Monicăi Lovinescu. Citesc, în avanpremieră, o carte dedicată de Editura Humanitas acestui eveniment: *Jurnal esențial*. Este o selecție, făcută cu mult discernământ și mână sigură de Cristina Cioabă, din toate jurnalele ținute de autoare între 1981 și 2000. Ceea ce ni se oferă acum este un concentrat de viață, asemenea esențelor de parfum puternice și de neuitat. [...] Redus la miez, decojit de redundanțe și de fraze-parazit, jurnalul Monicăi Lovinescu pune în lumină, ca oglinzile venețiene, faimoase pentru claritatea lor, un om fără ascunzișuri, frumos și curat. Nici o minciună – nici măcar acele benigne fraze neadevărate cu care avem obiceiul să ne consolăm uneori pe noi înșine – nu încapă în aceste pagini. Autoarea a avut, ca puțini alții, vocația și, mai ales, vitejia lucidității și a adevărului. [...] O altă descoperire pe care o fac citind acest jurnal vechi și mereu nou, și mereu impresionant, este că sincronismul, teoria lui E. Lovinescu, a funcționat perfect și în cazul Monicăi Lovinescu, însă cu semnul schimbat. Criticul teoretiza sincronizarea noastră cu Occidentul, trăirea în unul și același timp cu acesta. Monica Lovinescu, în schimb, are grijă să se sincronizeze cu Estul, să fie mereu pe aceeași lungime de undă, chiar și la propriu, cu România. Află imediat ce se întâmplă în țară, înaintea celor care trăiesc în ea, ba mai mult, cei care trăiesc în România află adesea abia prin vocea Monicăi, de la Paris, ce se întâmplă la ei acasă. «Noi, care știm totul, citim totul, îi vedem pe toți, trăim în fond la București» spune la un moment dat autoarea. [...] În preajma autoarei e mereu V., Virgil Ierunca. Monica și Virgil, Pamina și Tamino în tinerețe, Baucis și Philemon după ce se trezesc că le-a trecut viața și că nu mai doresc decât să moară împreună. «Doi oameni restabilind binele împotriva unui întreg stat organizând răul», cum a spus Imre Toth despre ei, în 1982. Formulă care e și cea mai concisă prezentare a *Jurnalului esențial*.” ■ În pagina de recenzii sunt semnalate următoarele volume: ■ *Azerbaidjan – The Living Flame* (Ed. Top Form, 2010), traducere în engleză de Elena Nistor): „Cele două vizite în Azerbaidjan au avut un efect puternic asupra lui Horia Gârbea, trezindu-i dorința mărturiei durabile, materializate într-o cărticică bilingvă, mai degrabă un mini-documentar decât un jurnal de călătorie. [...] Totuși, surpriza volumului nu o oferă aceste însemnări entuziaste și instructive, ci poemele din final, trei la număr. Cunoscut îndeobște ca spirit mordant, ironic și ludic, Horia Gârbea ne dezvăluie aici o altă față, sobru-poetică, de om cutremurat, bântuit de amintirea scheletelor

de la Quba, urmele genocidului azer din 1918: «Dacă ațipesc/ mă trezesc speriat/ și mă uit dacă/ fiul meu mai e lângă mine/ dacă nu a fost ucis precum/ copiii din Quba/ îmi iau capul în mâini/ și mă întreb dacă nu e zdrobit/ precum craniile pe care/ le-am văzut în groapa comună/ dacă nu cumva am murit la Quba/ și acum în somnul de veci nu visez doar/ că mă aflu în patul meu.» Sunt versuri simple, emoționante, fără machiajul spaimei infiltrate în suflet, ca un microb, prin contactul vizual cu osuarul funebru. Cel care a văzut dovezile ororii, ale atrocităților, și a auzit strigătul fantomatic al victimelor azere aduce la marginea patetismului conștiința datoriei de a livra un memento-avertisment. O flăcără vie este și memoria călătorului român.” (Gabriela Gheorghiușor) ■ *Umilirea animalelor* (Ed. Casa de Pariuri Literare, 2010): „Vă mai amintiți valul de literatură SF al anilor '80, alimentat de fascinația pentru mașinile într-o continuă dezvoltare? Ei bine, cam același lucru se petrece, tematic, și în poezia lui Val chimic (pseudonimul Valentinei Chiriță). [...] Val chimic se dovedește, până la urmă, un teoretician al propriilor scrieri destul de inexact: minimalismul pe care îl declară devine o problemă de-a dreptul centrală a lumii noastre. Iar acele elemente banale devin purtătoare ale unui sens la care cititorii poate că nu s-au gândit, dar pe care – cu siguranță – îl recunosc.” (Iulia Iarca) ■ *Imaginea Raiului în cultura populară. Eseu de antropologie* (Ed. Timpul, 2009): „Mai mult eseist și critic al ideilor decât cronicar propriu-zis, deprins așadar să interpreteze literatura ca fapt cultural complex (și nu strict estetic), descifrabil în grilă antropologică, Adrian G. Romila și-a câștigat respectul confrăților îndeosebi datorită atitudinii sale echilibrate, de intelectual prob, cu un temperament fericit, care l-a ferit de ispitele vanității, făcându-l să vadă doar partea cea bună a lucrurilor. Într-adevăr, pentru criticul de la Piatra Neamț, gazetăria nu e un spațiu al afirmării de sine, ci al dialogului, trebuind să joace un rol precumpănitor constructiv, pedagogic. [...] În toate, o carte de luat în seamă.” (Antonio Patraș) ■ *Pe prag (Vale-Deal)* (Cartea Românească, 2010): „Avem de-a face cu o carte-bilanț, în prag, orientată mult mai mult spre interior decât spre exteriorul din care privim, curioși și lăsați cumva pe tușă, noi, cititorii. [...] Despre *Vale-Deal*, refrenul incontestabil al volumului, nu pot spune același lucru: citit, mi s-a părut de multe ori că sună puțin artificial, forțat, exact ca și în titlul volumului.” (Marieva Ionescu) ■ Cosmin Ciotloș discută volumul semnat de Robert Șerban, *Moartea parafină* (Ed. Cartea Românească, 2010): „Ca editor, Robert Șerban știe, poate mai bine decât mulți dintre noi, cât de importantă e, în poezie, diversitatea. (An de an, la Brumar se publică autori dintre cei mai diferiți ca ton.) De aici originalitatea inteligentă a tuturor cărților sale. Cu greu i-am putea identifica precursori imediați sau colegi de formulă. Gustul îl împiedică să fie mimetic și totodată să aibă urmași. Autenticismului de grup el îi opune, nu fără un dram de melancolie, autonomismul. [...] O poezie în mod evident admirabilă.” ■ Sorin Lavric scrie despre a doua ediție a cărții lui Nicolae Manolescu, *Viață și cărți. Amintirile unui cititor de cursă lungă* (Paralela 45, 2010): „Criticii sunt în genere oameni șterși. Manolescu nu este. Se mișcă

atît de firesc în lume, încât, privindu-l, îţi dai seama că lumea cărţilor nu poate fi sursa unui handicap vital. Nu e adevărat că cine citeşte trăieşte puţin. Cine citeşte simte viaţa cu o altă intensitate şi cu o altă fineţe, graţie unei subtile cutii de rezonanţă.” ■ În vizitele sale „Prin anticariate”, Simona Vasilache (re)descoperă un poet „minimalist”: Vasile Cârlova. ■ Mihai Zamfir vorbeşte despre „Scriitorul politico” Duiliu Zamfirescu. ■ Din articolul semnat de Gabriela Melinescu aflăm că: „La Târgul de carte de la Göteborg, în cadrul unei ceremonii organizate de Institutul Cultural Român din Stockholm, i s-a decernat Premiul «Marin Sorescu» scriitorului şi jurnalistului Carl-Johan Malmberg, scriitor foarte cunoscut – printre distincţiile primite de premiat se numără Premiul pentru eseistică acordat de Gerard Bonnier (2002), Premiul Academiei De Nio (2004) şi Premiul pentru eseu al Academiei Suedeze (2009).” ■ Gheorghe Grigurcu anunţă „«Întoarcerea» unui poet”: „Critic cunoscut, personalitate de prim-plan a revistei «Vatra» (cam aşa cum e în prezent Al. Cistelean), Dan Culcer s-a alăturat diasporei în 1987. I-am auzit cu bucurie glasul la «Europa Liberă», l-am mai citit, în răstimpuri, după răsturnarea dictatorului, în periodicele noastre literare, împrejurări ce m-au făcut să-mi dau seama că d-sa nu şi-a părăsit nici scrisul şi nici baricada militantismului democratic. Aceeaşi ținută gravă, aceeaşi atitudine severă, aceleaşi gesturi decise care taie văzduhul ambiguu al perioadei pe care-o străbatem, cu care ne-am obișnuit în paginile d-sale analitice, le regăsim şi-n elegantul volum de versuri o apărut recent la Tg-Mureş [*Utopia. Texte pentru o stare*, Ed. Ardealul&Asymetria, 2010], autorul reîntorcându-se astfel la vechea-i vatră. E o poezie-poezie.” ■ Ruxandra Cesereanu scrie despre „Festivalul de povestiri «1001 de nopţi în New Orleans» [care] s-a născut, ca idee, în 2009, când, cu prilejul lansării *Submarinului iertat* în America, i-am propus lui Andrei Codrescu un concurs de povestăşi între naratori din Transilvania şi New Orleans (între timp, harta geografică s-a lărgit, în proiect intrînd şi povestăşi moldavi). Proiectul a izbutit în 2010, fiind gestionat şi creditat logistic şi financiar de Institutul Cultural Român din New York (datorită entuziastei Corina Şuteu, directoarea de aici, şi ajutoarelor sale inimoase, Silvia Rogozea şi Oana Radu), primind găzduirea generoasă a spaţiului boem Gold Mine Saloon din New Orleans (unde patron este poetul Dave Brinks) şi avându-l ca amfitrion pe Andrei Codrescu. Parteneri au fost, de asemenea, Phantasma – Centrul de Cercetare a Imaginarului, din Cluj, şi Universitatea din New Orleans. Din echipa de povestăşi români au făcut parte: Corin Braga, Lucian Dan Teodorovici, Florin Lăzărescu şi subsemnata, plus doi dintre studenţii participanţi la atelierile de scriere creatoare axate pe 1001 de nopţi pe care le-am ținut între 2008- 2009 la Facultatea de Litere din Cluj (este vorba despre studenţii Marius Conkan şi Bogdan Odăgescu). Din echipa neworlineză au făcut parte: Andrei Codrescu, Dave Brinks, Bill Lavender, Jessica-Faust-Spitzfaden, R. Moose Jackson, James Nolan şi DeWitt Brinson. Turnirul narativ variat (de la poveşti inspirate din suita 1001 de nopţi la istorisiri postmoderne şi prozaletе-eseu) s-a desfăşurat în serile de 22 şi

23 septembrie în Gold Mine Saloon, în fața unui public carnavalesc și dornic de pățanii, isprăvi, snoave, pozne (de aceea, fiecare povestitor și-a avut decorul și teatralitatea sa), în 24 septembrie având loc masa rotundă centrată pe imaginar, la Universitatea din New Orleans. La reușita turnirului narativ a contribuit însuși spațiul neworlinez boem și pitoresc, cu ghicitori în Tarot, tarabe cu păpuși Voodoo, măști cu pene pentru Mardi Gras, jazz puhoi, apa uriașă a Mississippiului unde am cules scoici pe mal, Bourbon Street cu rockul său retro și multe altele pentru care nu ajunge o singură poveste de rostit, ci mai multe.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Victor Munteanu. ■ Este publicat textul „Sergiu și crucile de piatră”, de Ștefan Damian (fragment din romanul *Umbra zilelor*). ■ În traducerea lui Victor Chiriță este publicat un fragment din Ingo Schulze, *Simple Storys*, roman aflat în curs de publicare la Ed. Minerva.

■ Din „Meridiane” aflăm că: ■ „În cotidianul genevez «Le Temps» din weekend-ul trecut, Joëlle Kuntz publică un articol despre scriitorul român, al cărui bust a fost dezvelit la Vouvry, intitulat «Panait Istrati, omul care nu aderă la nimic». Articolul, corect informat, urmărește cariera scriitorului român de la instaurarea în Elveția în 1916 și până la moartea sa survenită în 1935 la București. [...] Autoare adaugă că, la plecarea din Vouvry, acolo unde, în piața care îi poartă numele, a fost amplasat recent un bust al scriitorului, operă a sculptorului Ionel Stoicescu, Istrati și-a dăruit pianul comunei din cantonul elvețian Valais, pian care poate fi văzut și azi la Biblioteca din localitate.” ■ Sunt anunțate „Conferințele «Monica Lovinescu»”. ■ În „Ochiul Magic” citim despre: ■ „Supravegherea la români”: „Se pare că avem o solidă tradiție privind urmărirea de către poliție a oamenilor publici” [...] Am citat din textul «Titu Maiorescu sub filajul poliției» de Florin Șinca, publicat în numărul 13 (din luna octombrie) al revistei «Istorie și civilizație», o publicație care se citește, și de această dată, în întregime, cu plăcere și cu folos.”

■ „Evenimente culturale românești în Elveția: „La sfârșitul lui octombrie au avut loc două evenimente culturale românești în Țara Cantoanelor. Marți 19, a fost dezvelit un bust al lui Panait Istrati, [...] donație a Primăriei Generale a Municipiului București. În memoria «scriitorului român de talie universală», pe primăria din Vouvry a fost amplasată o placă memorială cu aceste cuvinte în limba franceză. Piața în care se află bustul a primit numele scriitorului. Se știe că Istrati a trăit între 1916 și 1919 în Elveția, la Leysen, Laussane și Vouvry, unde a muncit ca zilier, pe un tractor care s-a păstrat, în viile din regiune sau la un garaj al firmei Peugeot. A fost o vreme internat la Leysen și la Laussane ca să-și îngrijească tuberculoza. [...] Vineri, 22, la castelul Chillon din Montreux a avut loc decernarea Premiului celor cinci continente al Organizației Internaționale a Francofoniei, care a fost anul acesta atribuit scriitoarei românce Liliana Lazăr, pentru romanul *Terre des affranchis*, tipărit în franceză la editura Gaia și despre care România literară a publicat o notă în unul din numerele trecute. (v. nr. 26, din 24 septembrie 2010, al «României literare»)”

OCTOMBRIE

[„Apostrof”, nr. 10 (245)] Revista se declară „onorată să publice discursurile rostite în Aula Magna a Universității «Babeș-Bolyai» din Cluj, în ziua de 12 octombrie, cu ocazia decernării titlului de doctor *honoris causa* doamnei dr. Angela Merkel, cancelarul fedearal al Republicii federale Germania, pentru merite istorice în configurarea unui nod mod de a face politică, în abordarea inovativă a problemelor contemporane și în consolidarea unității europene.” ■ Ion Bogdan Lefter recenzează o „extraordinară, teribilă, entuziastă apariție editorială. *Nașterea. Istorii trăite*, culegere de mărturii semnate de douăzeci de doamne despre momentele în care și-au adus pe lume copiii. [...] Autoarele care au acceptat invitația oferă relatări cuceritoare, fie alerte, de o vervă colosală, fie cald-melancolice, înclinate către sentimentalisme autentice, vibrante. [...] Nu puține sunt paginile de literatură de cea mai bună calitate. [...] Talentul scriitoricesc nu pare să le fie interzis mamelor de orice formație profesională!...” ■ Primul „autor în dezbatere” propus de revistă este Ion Vianu: ■ În privința ultimului volum publicat de acesta, Ovidiu Pecican remarcă „mutarea accentului de pe intenția documentară pe celebrarea fastului tinereții și a aventurii ei în companii alese, cu proiectul evidențierii în interiorul propriei biografii a celor mai înalte idealuri, toate slujite de un stil ales, calofil, însă limpede, în același timp, fără căutarea culorii locale (neoașisme, arhaisme, regionalisme care nu lipseau din partea «balcanicilor» de felul lui Mateiu Caragiale, sau, în poezie, Ion Barbu) asigură romanului *Amor intellectualis* un destin privilegiat în parcursul literar al vremurilor care abia încep.” ■ Despre același volum, Iulian Boldea observă: „Cartea lui Ion Vianu e cronica maturizării intelectuale și afective a autorului, proiectată pe fundalul unei epoci malefice, cea a instaurării și consolidării regimului comunist. [...] *Bindungsroman* de o calitate neîndoielnică, cronică de familie și operă memorialistică de amplă rezonanță etică și estetică, *Amor intellectualis* reprezintă una dintre aparițiile remarcabile ale anului 2010.” ■ Cel de-al doilea „autor în dezbatere” este Andrei Marga, despre care scriu: ■ Constantina Raveca Buleu consideră că, în volumul „*Absolutul astăzi. Teologia și filosofia lui Joseph Ratzinger* [Ed. Eikon, 2010], „Andrei Marga construiește exemplar și original imaginea unui teolog și filosof de mare anvergură, care conceptualizează în mod responsabil condiția umană în epoca relativismelor modernității târzii, aducând-o mai aproape de un spațiu de excelență esențialist, în care teologia și filosofia își dau mâna, dialogând.” ■ Alexander Baumgarten subliniază că „Volumul *Frații mai mari: Întâlniri cu iudaismul*, semnat de profesorul Andrei Marga și publicat de Editura Hasefer din București, cu un cuvânt-înainte al dr. Aurel Vainer, președintele Federației Comunităților Evreiești din România, reprezintă o sinteză solidă și impresionantă a lucrărilor dedicate de autor civilizației și culturii iudaice. [...] Volumul este, dincolo de diversitatea abordărilor, expresia unui act avizat și a unei profunde înțelegeri a cauzelor a cauzelor care explică raporturile culturale și politice care au angajat creștinismul și iudaismul de-a lungul întregii lor istorii.

În același timp, volumul strălucește printr-o eleganță compozițională.” ■ Nicolae Balotă publică prima parte a articolului „În laboratorul minotaurului ideologic”: „Asemenea torționarilor sadici, psihologul Alexandru Roșca îi supunea pe profesorii diferitelor facultăți, citați să se prezinte la el, mai întâi unui umilitor interogatoriu inchizitorial și apoi unui rechizitoriu nu numai necruțător, ci total nedrept. Făcea uz de bârfe, informații calomnioase privind viața lor intimă, de supoziții abjecte ale sale, de critici incisive, perfect neîntemeiate, cu privire la cursurile lor, la activitatea lor științifică, la intimitatea lor. Voia să-i zdrobească, folosind intuitiv procedeul pe care aveam să-l văd urmat de anchetatorii Securității sau de procurorii justiției comuniste.” ■ Revista găzduiește versurile semnate de Iancu Grama. ■ Irina Petraș este de părere că volumul semnat de Leon-Iosif Grapini, *Memorialul Cetății* (Casa Cărții de Știință, 2010) „e, într-un fel, continuarea și rotunjirea *Capătului lumii*. Ca într-o nouă poveste a Meșterului Manole. [...] Cu acest al doilea volum dintr-o, bănuiesc, trilogie, Grapini reconfirmă vocația de prozator, iar cititorul poate aștepta cu încredere rotunjirea cărții despre un loc, o lume și o atmosferă cărora li se asigură astfel *realitatea* și dreptul la durată.” ■ Ștefan Borbély observă că „De-a lungul anilor, Ion Ianoși a scris mai multe texte ocazionale despre cultura rusă (prefete, postfete etc.), ele adăugându-se scrierilor sale fundamentale dedicate lui Dostoievski și Tolstoi. Relativ recent, el a revăzut tot acest material complementar, l-a rescris în parte și l-a întregit sau corectat pe alocuri, publicând în cele din urmă un masiv volum sintetic (*Autori și opere, II, Cultura rusă*, Ed. EuroPress, 2010), care se citește cu folos și cu plăcere și din care toată lumea iese în câștig, dacă-l parcurge. Limpezimea frazei și demonstrația, contextualizarea foarte scrupuloasă a fiecărui autor în parte și nu în ultimul rând situarea tuturor scriitorilor în mediul socio-cultural în care și-au elaborat opera fac din volum o operă de referință, cu atât mai mult cu cât nu prea găsești în cultura română recentă, un om să cunoască mai bine domeniul decât Ianoși.” ■ Este publicat textul semnat de Diana Adamek, *Ach, du lieber Augustine*, un fragment din volumul *Dulcea poveste a tristului elefant* [volumul apare la Humanitas, în 2017]. ■ Sunt publicate comunicate ale Uniunii Scriitorilor Români. ■ Cititorii revistei află, de la Susana Bogorin. „Au trecut pe la noi, pe la redacțiune, dna Mihaela Ursa, cu moda de toamnă, dna Ruxandra Cesereanu, însoțită de Angelus [titlul unui volum apărut în 2010 la Humanitas], dna Ruxandra Croitoru, cu știri din lumea dramatică, dl Cornel Țăranu, cu știri bune, dl Ovidiu Pecican, cu o carte nouă, dl prof. Octavian Șchiau, cu promisiunea că data viitoare aduce și un text, dl Nicolae Mocanu, pur și simplu, dna Raveca Constantina Buleu, după cărți, dl Ștefan Borbély, cu cărți, dl Lucăcel, care a pus bazele viitoare colecții de pictură a *Apostrofului*. Și alții. Toți proaspeți, binedispuși, bucuroși că mai existăm, și că avem sediul pe o stradă centrală.” ■ Cristian Vasile observă că volumul *România după 20 de ani* [Institutul European, 2010] este o carte consistentă despre bilanțul tranziției românești postdecembriste, care acoperă domenii variate – stadiul democratizării, justiția de tranziție, reforma și construcția

instituțională, starea presei, situația agriculturii – și care îndeamnă la reflecție datorită unor reputați politologi, filosofi, istorici, sociologi, istorici și economiști.” Cartea apare în anul imediat următor anului 2009, care „a fost un prilej de bilanț și analiză a celor două decenii scurse de la prăbușirea comunismului, care s-a vădit prin organizarea de numeroase manifestări culturale și academice. Un astfel de eveniment a găzduit și Centrul de Analiză Politică al Universității «Babeș-Bolyai»”, o parte dintre comunicările susținute fiind publicate în mai sus-numitul volum. ■ Eugen Beltechi este convins că profesorul Alexandru Niculescu „se dovedește a fi același: dinamic, optimist, dar și critic, prezență obișnuită și căutată în revistele de cultură și de specialitate, având încă multe de împărtășit semenilor, plinind neobosit rotundul unei opere de excepție. O confirmă și această recentă carte a sa (*Peregrinări universitare europene - și nu numai*, Ed. Logos, 2010), în care prevealează, totuși, biograful și narativul. [...] „Povestea” peregrinului e scrisă cu dăruire și artă. Profesorul nu-și uită o clipă menirea: a învățat de la alții și i-a învățat pe alții. [...] Aici ni s-a arătat ca simplul om, om de rând; ni i-a arătat și pe alții – iluștri, mari – ca oameni printre oameni.” ■ Este publicat textul semnat de Apostol Gurău, „Urletul”. ■ Leo Butnru o feră o variantă românească pentru poemele a doi reprezentanți ai avangardei ruse. Maria Moravskaja și Arseni Nesmelov. ■ Sunt semnalate cele mai recente volume apărute în Biblioteca Apostrof.

[„Caiete critice”, nr. 10 (276)] Continuă seria „Recuperării publicisticii” lui Emil Cioran (ce începe cu nr. 8 (274)/ 2010 din „Caiete Critice”). ■ Irina Georgescu scrie despre volumul *Regele dimineții* (Ed. Tracus Arte, 2009), unde „Alexandru Mușina dă șah mat certitudinilor poeziei.” ■ George Neagoe se declară revoltat de faptul că „niciun recenzent nu mi-a explicat de ce ar trebui să citesc *Apropierea* (Cartea Românească, 2010) de Marin Mălaicu-Hondrari. Facilă, mărunță, de vacanță, de autobuz, cartea nu trezește nicio fărâmbă de simpatie. Povestirile romanțioase nu conțin altceva decât dulcegării și drame telenovelistice. [...] Romanul e previzibil. [...] *Apropierea* e un roman care trebuie privit cu indiferență.” ■ Valentin Coșoreanu scrie despre „Eminescu în grafica recentă”: „Lucrările care ilustrează numărul acesta [...] sunt rezultatul Taberei internaționale de Pictură și Grafică de la Ipotești, care s-a desfășurat în fiecare vară/toamnă, începând cu 2004, sub conducerea graficianului și profesorului Mircia Dumitrescu. [...] Nu numai lucrările de grafică «volante» au rămas la Ipotești, ci și 43 de volume, reprezentând ilustrații grafice la toate sonetele eminesciene, volume bibliofile, tipărite ca atare într-un tiraj limitat.”

[„Contemporanul. Ideea europeană”, nr. 10 (703)] Aflăm că s-a deschis prima librărie digitală din România, CorrectBooks, ce oferă „cărți editate în format electronic”. ■ Este publicat un fragment dintr-un articol publicat de Raluca Lazarovici în numărul din 25 septembrie al publicației „Ora”, din Torino: „Cel

mai recent roman al Aurei Christi este dramatic, având ca erou o femeie tânără care, cu senzația suferindă că se zbate alergând într-un cerc, trăind o singurătate atroce și câteva experiențe la limită, recurge la suicid ca la o ultimă tentativă de a-și salva puritatea sufletească. Gestul Diane Berlinski, eroina cărții, este un refuz categoric, radical, de a deveni aidoma celor din jur, de a accepta macularea, jocul în mediul taxat din start ca fiind unul de o mediocritate agresivă, suficientă sieși. Romanul constituie o escavare a subconștientului individual ca al unei tinere care există pe limita rezistenței, o sondare a abisurilor ființei, realizată în cheie originală pe urmele marilor maeștri ai romanului modern: F. Dostoievski, M. Proust.” ■ Alex. Ștefănescu observă că „romanul *Istoria romanțată a unui safari*, apărut anul trecut, a adus-o pe Daniela Zeca în prim-planul vieții literare. De mai multă vreme se știa că ea nu este o autoare ca oricare alta, că are ceva important de spus, dar abia acest roman a dovedit-o într-un mod incontestabil. [...] Romanul Danielei Zeca te încântă și te face să visezi. Ceea ce dovedește că ții în palmă un diamant, nu o bucată de sticlă.” ■ Ștefan Borbély discută volumul semnat de Lucian Năstasă, *Intimitatea amfiteatrelor. Ipostaze din viața privată a universitarilor „literari”* (Ed. Limes, 2010): „se întind câteva dintre liniile demonstrative ale volumului: decriptarea mecanismelor de promovare și de tranzacționare simbolică prin intermediul rudelor, al căsătoriilor și mezelianțelor, relevarea «clanurilor» universitare care dețin «putere» și care explică, în bună măsură, «cutuma» încuscririlor, a nepotismului și a alianțelor venale din mediul universitar de astăzi, adevărate ceașisme fără Ceaușescu.” ■ Răzvan Voncu subliniază că „G. Mosari este un scriitor neobișnuit. Și nu numai pentru că împletește, în textura scrisului său, o fibră umoristică de calitate, tot mai rară în literatura noastră de azi, serioasă până la a deveni, câteodată, mohorâtă. Mosari cultivă însă cu predilecție, dintre genurile moderne, literatura de călătorie: un gen care, pe măsură ce se voiajează mai ușor, este tot mai puțin frecventat de scriitorul român.” Criticul discută volumele *Tablete internaționale* (Ed. Cronica, 2010) și *Lumea lui Mosari* (Ed. Sigma, 2010), ajungând la următoarea concluzie: „Mă bucur că acest scriitor român din Israel nu încetează, la mii de kilometri de țara în care s-a născut, să se simtă scriitor român. Mosari se simte indispensabil pentru darul limbii române și răsfrânge asupra noastră această fascinantă experiență care sunt călătoriile sale. Cu umor, cu inteligență, cu ascuțime de spirit care îi caracterizează dintotdeauna pe evreii români, el și-a creat un loc al său în literatura română contemporană.” ■ Aura Christi recunoaște că a citit „cu reală simpatie, iar uneori-adesori, cu profundă admirație paginile dedicate strategiilor de rezistență, tuturor subterfugiilor gândite de Marino (*Viața unui om singur*, Polirom, 2010) în scopul de a-și păstra libertatea sub perversul, inumanul sistem ceașist. Parcă ar fi pagini scrise de un polonez sau de un rus! [...] O carte exemplară, scrisă de un spirit îndrăgostit de asperitățile absolutului, ca să mă exprim nițel pompos. [...] Marino este – în contextul culturii române, al istoriei mentalităților autohtone – un fenomen. Un Don Quijote al spiritului care nu are cum să fie înțeles

decât de câteva excepții, de câteva spirite ultraelitiste, spiritualicește înrudite cu autorul *Vieții unui om singur*; oare câte să fie? Cinci? Zece? Treizeci? Într-o țară subdezvoltată, cu o populație ahtiata de scandaluri dubioase, fapte «eroice» ale fotbaliștilor etc.” ■ Sunt publicate poeme semnate de Liviu Ioan Stoiciu.

[„Convorbiri literare”, nr. 10 (178)] În „Biblioteca foileton” oferită cititorilor este inclus Costel Stancu, cu o broșură de texte purtând titlul „Pene de gâscă în noapte.” ■ Irina Mavrodin semnează textul *Globalizare, literatură, marfă* în care discută noțiunea de „cartea viitorului”, cuantificând viziunea din noul său eseu publicat. În demersul său teoretic, aceasta sintetizează teza prin afirmația că „globalizarea devine un termen tehnic ce desemnează <<libera circulație a literaturii,>> iar „globalizarea ne obligă să reflectăm la conceptul de valoare, la mecanismul omologării ei și la instanțe care stabilesc existența valorii și o măsoară.” ■ În rubrica *Lecturi complementare* sunt redată fragmente din textul „Locuri și oameni” de Maria Carпов. ■ Este publicat necrologul poetului Mircea Ghițulescu, „un neobosit susținător al valorilor literare și teatrale, ale dramaturgiei naționale [care] s-a bucurat de aprecierea și prețuirea confrăților, a regizorilor și actorilor, [care] a străbătut țara și lumea în căutarea teatrului de calitate, scriind despre el cu înaltă competență și dăruire maximă.” ■ Cristian Livescu discută noile volume publicate de poeta Cristina Dascălu, *Adorabila fiară. Poeme de ieri și de azi* (Editura Crigarux, 2009) și *Echinoc sau solstițiu* (Editura Timpul, 2010), considerând că „poezia sa e una confesivă, deschisă, dornică de comunicare. Cred că poate fi considerată mezina generației optzeciste, preluând în mare parte din obsesiile acesteia și integrându-le unui altfel de discurs, nicidecum epigonic, ci confruntat cu neliniștile «noi lumi», în care imaginarul nu mai este *realul* din real. nici *realul fictiv*, paralel realului, ci un real care proiectează eul poetic în culturi diferite, în spații și experiențe necunoscute.” ■ Adrian Romila scrie despre *Noapte bună, copii!* (Polirom, 2010): „Roman consistent, de aproape 500 de pagini, ramificat ca intrigă, prețios în amănunte și cu multe etaje de lectură, cartea lui Radu Pavel Gheo lasă în urmă, peste toate, un ușor parfum de istorie cu tâlc.” ■ Nicolae Crețu arată că, din „pricini ce nu se vor desluși decât mai târziu, simți, de la primele pagini ale cărții lui Cristian Teodorescu (*Medgidia, orașul de apoi*, apărută la Cartea Românească, 2009), puterea învăluitoare a tonului, aerul de «complicitate» stilistică al acestuia, în modulările lui de pliere pe o «materie» diversifică (oamenii, întâmplările, timpurile), dar și în raporturile cu cititorul, căruia i se propune mai mult decât un *puzzle* narativ: și anume, povestea «orașului de apoi», care are, își câștigă unitatea ei.” ■ În „Vitrina cărților” Emilian Marcu expune câteva volume „medaliate” cu trei penițe (echivalentul calificativului „bine”: Mihai Lițu Munteanu, *Vremea amintirilor* (Editura Timpul, 2010): „Acesta este un volum dominat de la început până la sfârșit de sensibilitate, așa cum este și firea autorului. [...] O adevărată transă ne propune prin această carte *Tăcerea semnelor* [Editura Princeps, 2009] gălățeanul Virgil Costiuc, o transă din care

poți evada doar citindu-i cartea.” ■ În „Compresa revistelor”, Valentin Talpalaru „prinde” următoarele publicații: „Nu am mai deschis de mulțișor «Boema» de la Galați, așa că ne facem culpa de rigoare și ne grăbim a vă invita la o proaspătă lectură din versurile lui Mihail Gălățeanu. [...] Coborâm spre «Sud» și la propriu și la figurat, pentru a cerceta ce se petrece. [...] Multă poezie și proză, semnate de Geo Călugăru, Candid Stoica, Constantin Miu, Constantin Turturică ori Neagu Udroi. [...] Și ne întoarcem la Galați, la abundența revistelor literare de aici, pentru o lectură a «Dunării de jos». [...] să semnalăm (din nou) versurile Medeei Iancu, traducerea poeziei lui Visar Zhiti, grație lui Baki Ymeri și interesantul dialog cu scriitorul Apostol Gurău al lui Gh. Nazare.” ■ În „Curier de ambe sexe”, Nicolae Sava răspunde scriitorilor „aspiranți”: „Frumoase versuri primin de la poetul Emilian Mirea din București. [...] Și pentru că oaspetele rubricii noastre este unul dintre cei aleși de poezie, voi rezerva antologia curierului nostru de luna viitoare doar pentru el.” În această săptămână, în „Antologia curierului” au șansa de a fi incluși Ovidiu Poja, Alexandru Cazacu și Luca Cipolli. ■ În rubrica *Poezie* sunt publicate grupaje de poeme semnate de Nicolae Sava, Florin Dochia, Ion Scorobete și Florentin Sorescu. Este publicat un grupaj de maxime *Să-ți asumi pașii mici* semnate de Gheorghe Grigurcu. Vasile Popa Homniceanu semnează *Zăpezile și furia*, un fragment de roman. Gheorghe Grigurcu semnează un grupaj de aforisme.

[„DILEMATECA: scrieri, autori, lecturi”, nr. 53] Din articolul lui Mircea Vasilescu aflăm că, la noi, „toamna nu reprezintă nimic din punct de vedere editorial. Calendarul nostru e reglat de cele două târguri de carte bucureștene – de vară și de iarnă. Care devin, pe an ce trece, manifestări mai degrabă comerciale decât culturale (ceea ce, în vremuri de criză, e de neînțeles). Dar, în afară de acestea, nu mi se pare că ar mai fi niște date care să însemne ceva, să creeze așteptări, emulație, comunicare între scriitori, editori și public – în fine, să pună cărțile «pe agenda publicului». [...] Și noi avem premii literare consacrate – de exemplu, al Academiei sau al Uniunii Scriitorilor; știe cineva la ce dată se anunță, an de an? Pe lângă ele, au apărut mulțimi de premii mari și mici, din bani publici sau privați, printre care ne rătăcim și pierdem orice șir al calendarului. Pe care nici nu prea îl avem. [...] Lectura cărților pare să fi pierdut pasul, industria editorială se bulucește cu noutățile la cele două târguri, alte «ace» în calendar nu mai știe să înfigă. Ar trebui inventate lucruri care au mai existat – de pildă, «Săptămâna lecturii», a cărei miză să fie nu vânzarea cărților (ca la târguri), ci promovarea cititului.” ■ Dosarul săptămânii este dedicat introducerii literaturii universale în școli. ■ Cosmin Borza remarcă: „Romanul lui Radu Pavel Gheo, *Noapte bună, copii!* [Polirom, 2010, preț: 36,95 lei], poate fi catalogat – la doar câteva luni de la publicare – drept un succes editorial. [...] Totuși, cred că *Noapte bună, copii!* e departe de perfecțiunea epico-stilistică acordată de ultimele cronici. [...] Artificioase sunt intervențiile naratoriale din primele părți ale romanului, textualisme gratuite într-un story ce își generează tensiunea narativă prin pluriperspectivism și prin

diseminarea intrigii, precum și alegoriile cu Dumnezeu/ Sfântul Petru – țărani, ori cu diavolul-magnat Dunkelman. Dar cu adevărat dezamăgitoare rămâne șubreda fundamentare psihologică a deciziilor protagoniștilor (în special ale Cristinei – ce putea deveni un personaj memorabil prin metamorfozele experimentate). Prea preocupat de relevarea simbolurilor identitar-sociale ale existenței lor, autorul își lasă adesea personajele să se înscrie neproplematizant în șabloanele impuse de jocul facil dintre Bine și Rău. De aceea, doar privit ca un debut, romanul lui Radu Pavel Gheo merită salutat ca o performanță estetică.” ■ Adriana Stan subliniază că, după un debut „bun (și premiat), dar scufundat în valul autoficțiunii mizerabiliste (*Băgău*, 2004), Ioana Bradea își dă testul de scriitor cu volumul al doilea. Impersonală și fără poftă de spulberat tabuurile, ea creionează acum, cu o gravitate ce nu-i părea caracteristică, poemul distopic al umanității fumegânde din epoca industrializată. Cu un titlu sugerând probabil friabilitatea «legăturilor» din lumea recentă, *Scotch* [Polirom, 2010, preț: 22 lei] filmează de la suprafața derizoriului iradiant instantanee ale unui peisaj apocaliptic de «zonă industrială». [...] Poematic la modul monocord, investind în montaj și aproape deloc în construcție, non-romanul Ioanei Bradea e, față de primul, în regres epic. [...] Mă întreb, de fapt, dacă nu era mai adecvată plasarea volumului în seria de poezie a editurii. [...] Nu în ultimul rând, i-aș reproșa autoarei insistența discutabilă pe metonimie («Pantofii n-au chef să coboare», «întră privirea»), prea izbitor similară manierei cunoscute a Hertei Müller.” ■ Alexandru Matei recenzează cartea unui „scriitor inteligent”, câștigătorul concursului de manuscrise al Uniunii Scriitorilor – poezie, ediția 2009: „Cu toate că acest concurs nu-și dezvăluie culisele, îl vom credita fie și numai pentru că avem de-a face cu cea mai bien desenată colecție editorială de proză românească. Așadar, în volumul *Apasă* [Cartea Românească, 2010, preț: 22, 95 lei] ar trebui să găsim cele mai bune poeme ale unui poet debutat în anul 2009. Vorbim despre o carte-eveniment. Coperta a patra nu face decât să-l încurajeze pe cititorul șovăitor, pentru că autorul are aici parte de girul a doi dintre cei mai buni poeți români în viață: nouăzecistul Ioan Es. Pop și optzecistul Florin Iaru. Am început cu acest preambul editorial pentru simplul motiv că o carte nu înseamnă doar o mulțime de texte tipărite, ci și un orizont de așteptare. În raport cu acesta, textele din *Apasă* sunt cuminiți. [...] Sorin DespoT are suficient talent de poet, dar nu numai. Inteligența lui este dubitativă, iar poezia e, esențial, afirmativă, chiar și atunci când se manifestă apofatic. Vom mai auzi de autorul cu acest nume, dar nu se știe pe coperta cărui tip de carte.” ■ Este publicat un text inedit al lui Leonid Dimov, „Expansiune”. ■ Vasile Dem. Zamfirescu scrie despre *Amor intellectualis. Romanul unei educații* (Polirom, 2010): „Departate de a fi (auto) distructivă, revolta contra tatălui i-a adus lui Ion Vianu majore beneficii. [...] Spre deosebire de tată, care acceptă colaborarea, fiul devine disident! [...] Deși Tudor Vianu, asemenea lui Zeus, era copleșitor și uneori castrator, personalitatea sa le inspira discipolilor – fii săi vitregi -, dar și fiului său natural multă iubire, acel *amor intellectualis* care dă titlul cărții. Subintitulată *Romanul unei educații*, cartea

lui I.V. poate fi însă tot atât de bine privită ca romanul unui complex patern.” ■ La întrebarea adresată în cadrul anchetei din acest număr, „Ce muzică aveți în iPod?”, răspund Marius Chivu, Gabriel Daliș, Sorin DespoT, Ana Dragu, Florin Dumitrescu, Marin Mălaicu-Hondrari, Andra Rotaru, Stoian G. Bogdan, Vlad Moldovan, Alex Tocilescu jr.

27 octombrie

[„**Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România**”, nr. 10 (1537)] Șerban Foarță semnează poemul „Abecedar”. ■ Grațiela Benga scrie despre recentul volum publicat de Marin Mălaicu-Hondrari: „Cu personaje vibrante, ce respiră prin ele însele și nu prin modelele lor literare, cu o scriitură elegantă, naturală și deopotrivă rafinată, topind fraze ce absorb sonoritatea livrescă a unui cvartat de coarde, [...] *Apropierea* e romanul unei noi rânduiei a lumii, în care poezia este cea care permite apariția unei alte realități.” ■ Livius Ciocârlie îi acordă un interviu Rodicăi Binder.

[**Viața Românească**, nr. 9-10] Gheorghe Grigurcu apreciază volumul G. Călinescu. *A cincea esență* (Cartea Românească, 2009), „laborioasa, erudita scriere «sistematică» a lui Andrei Terian”, drept „cea mai de seamă de până acum realizare pe această temă. Avem a face cu un text de referință pentru reconstituiri, interpretări, polemicile viitorului ce-l vor avea ca obiect pe autorul lui *Șun*, a căror epuizare ne-ar veni greu a o prezuma.” ■ Dumitru Augustin Doman: „La fiecare nou roman al lui Nichita Danilov scriu că este cel mai bun, și mereu am dreptate. [...] Cine i-a citit toate cărțile nu mă poate contrazice că *Ambasadorul invizibil* (Polirom, 2010) este de departe cel mai bun roman al autorului și poate că vârful anului editorial 2010.” ■ Viorica Răduță observă că, în volumul *Fratele mai deștept al lui Kalașnikov* (Ed. Limes, 2010), Horia Gârbea „continuă să ironizeze «misterele» contemporane nouă, toate în poziție de fals, aleatoriu, spectaculos, teatral, foarte concrete din cauza recuzitei scenice a autorului. [...] Ironia și caricatura portretistică sunt, iarăși, pe linia de totdeauna a dramaturgului H.G., clare în aparițiile lor, concrete în figurare/ mișcare și vorbire caracterologică foarte.” ■ Rodica Grigore observă că Herta Müller a fost „mai degrabă ignorată de critica literară (de la noi sau de aiurea) înainte de a i se decerna Premiul Nobel, în toamna anului trecut, sau, în cel mai bun caz, privită cu un soi de condescență politicoasă. [...] Herta Müller se individualizează, totuși, profund, în peisajul prozei contemporane axate pe tema universului concentraționar, poate mai cu seamă prin abilitatea sa de a inova în permanență la nivelul limbajului și de a face din cele mai (aparent) banale cuvinte adevărate instrumente poetice, *Leagănul respirației* [Humanitas Fiction, 2010, trad. Alexandru Șahighian] fiind, ca, de altfel, și celelalte scrieri ale autoarei, infuzat cu un lirism de o intensitate rar întâlnită în literatura ultimelor decenii. [...] Romanul acesta se dovedește, apoi, a fi și o veritabilă lecție de lectură pe care Herta Müller o oferă fără a da

vreodată impresia didacticismului. O lectură esențială, de natură a spune câteva adevăruri esențiale cu privire la imposibilitatea ființei umane de a se detașa total de condiționările istoriei și ale unui trecut tragic. Dar și o meditație cu privire la rolul limbajului și condiția literaturii, privită, aici, ca fiind în stare a revela marile adevăruri ale lumii în care trăim și ale rănilor pe care nici chiar trecerea anilor nu le poate șterge prea ușor. Dar *Leagănul respirației* mai afirmă ceva: că, pe fondul sumbru al unui secol XX marcat de două conflagrații mondiale și de atâta moarte și suferință omenească, tocmai literatura (cu toate limitele sale!) poate contribui la împăcarea ființei umane cu trecutul și, desigur, cu sine.” ■ În „Revista Revistelor literare” citim despre „«Poesis Internațional» – o revistă de viitor. Intempestiva generație tânără are în sfârșit o revistă de poezie pe măsură, «Poesis Internațional», surprinzătoare din multe puncte de vedere. Valurile succesive ale douămiiștilor s-au afirmat până acum pe unde au putut, foarte puțin în presa literară scrisă, dominată de optzeciști, mai mult prin cenacluri, cluburi, publicații online, site-uri de poezie și bloguri. S-a ajuns la paradoxul ca o serie de poeți tineri să debuteze direct în volum, înainte de a publica în vreo revistă literară cunoscută, sau să fie prezentați pe coperta a patra a cărților de scriitori și mai tineri ca ei, la fel de necunoscuți. La puțin timp după încetarea activității revistei «Noua literatură», coordonată de Luminița Marcu, apare «Poesis Internațional» la Satu Mare, cu un sumar și o formulă grafică impresionantă, care se impune de la primul număr, prin seriozitate și frumusețe, ca o revistă matură a publicisticii literare actuale, dar și ca eveniment cultural remarcabil în câmpul literaturii noastre, în ansamblu. [...] Magazinul literar «Poesis Internațional» apare trimestrial și poate fi găsit deocamdată în versiune online pe www.informatia-zilei.ro, iar în versiunea de hârtie, la chioșcul MNLR, din București.” ■ Din recenzia Luciei Cherciu aflăm că volumul de debut al Mihaelei Moscaliuc, intitulat *Father Dirt*, apărută în 2010 la Editura Alice James Book în Farmington, Maine, „anunță o voce nouă receptată cu entuziasm de critica literară americană. [...] Poeta română stabilită în Statele Unite se apleacă plină de simpatie asupra lumii de acasă și îi redescoperă conflictele, ambivalențele, cruzimile, dar și tandrețea și generozitatea. Tocmai de aceea, volumul a fost bine primit de critica literară. Cartea Mihaelei Moscaliuc este scrisă într-un stil clar, direct, adesea șocant prin detaliile pătrunzătoare, așa încât volumul se citește pe nerăsuflăte.” ■ Sunt publicate poeme scrise de Ana Blandiana, Aida Hancer, Valery Oîșteanu și proză semnată de Marian Ilea.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 44 (1077)] Dorin Tudoran acordă un interviu revistei. ■ Despre *Noua poezie basarabeană* (Editura Institutul Cultural Român, 2010), criticul Paul Cernat remarcă următoarele aspecte: „Ar fi fost de dorit ca, dincolo de casetele biobibliografice ale fiecărui autor, Dumitru Crudu să ofere o circumscriere mai clară a acestui teritoriu liric și o eventuală raportare. La antologiile de poezie «tânără» basarabeană apărute în ultimii ani. Eșantionul pe care ni-l oferă este însă incitant, deși inegal, și atrage atenția asupra unui filon poetic autentic, a cărui integrare ar putea avea un rol regenerativ.” [În cadrul acestui număr este inclus „**Bucureștiul cultural**”, nr. 101] Paul Cernat arată că, „dacă omul Dinu Pillat (împreună cu ceea ce ar putea fi opera sa istorico-literară)i-a făcut a fost o victimă tragică a represiunii comuniste, aceeași represiune i-a făcut, paradoxal, un nescontat «bine» ultimului său roman, pe care nu calitatea literară relativ modestă, ci conflictul moral direct cu Istoria, cu «marile ei teme» și, de ce nu, cu marile ei «mistere» l-au investit, peste timp, cu prestigiul unui destin de excepție. *Habent sua fata libelli...*” ■ Despre o „jucărea” cu îngeri și cu tâlc scrie Gabriela Gheorghisor: „*Angelus* (Humanitas, 2010) se dovedește [...] produsul unei fantezii efervescente, asamblată, parcă în grabă, de un prestigiat zglobiu, locvace în interpelarea cititorului, cu ajutorul unor șuruburi și piulițe culturale (puzderie de referințe și aluzii, de la *high culture* la *kitsch*).” ■ Doris Mironescu crede că volumul semnat de Radu Pavel Gheo, *Noapte bună, copii!* (Polirom, 2010), „nu este romanul unui timp pierdut, ci reportajul îndelung și răbdător filmat al acestuia. Sau arhiva aproape exhaustivă a copilăriei de pe atunci.” ■ În „Atelierul de scriitori” intră Gelu Negrea, Nicolae Prelipceanu, Radu Aldulescu.

3 noiembrie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1050] Marius Chivu scrie despre volumul de debut semnat de Adina Rosetti, *Deadline* (Curtea Veche, 2010): „Inspirat de cazul tinerei fete de nici 30 de ani care a murit de prea multă muncă, romanul are două personaje principale: șeful companiei ei, un corporatist prin excelență, și un blogger revoltat. [...] Dramă middle class care surprinde toate obsesiile tehneco-bio ale unei generații captive între munca de birou și viața de blog, *Deadline* este un debut remarcabil și unul dintre cele mai bune romane ale anului.”

3 noiembrie

[„**Luceafărul de dimineată**”, nr. 43 (971)] Din relatarea semnată de Oana-Teodora Călin aflăm că cea de-a doua întâlnire a Clubului de Proză din (această) toamnă a adus nume precum Gabriela Adameșteanu (*Provizorat*), Ștefan Mitroi (*Recviem pentru Tănase*) și Ilie Tănăsache (*Dulce, disperată melancolie*). ■ Dan

Cristea anunță că, „după decenii, Letiția Brenea se întoarce”, fiind de părere că în *Provizorat* (Polirom, 2010) autoarei îi reușesc „pagini de proză remarcabile prin modul de a povesti, evocativ și eficace deopotrivă, prin scene, cum s-a spus, «inteligent montate» în capitole scurte, [care] îi prilejuiesc Gabrielei Adameșteanu continuarea și ducerea la capăt a unor istorii din *Drumul egal al fiecărei zile*. [...] Un romancier de mare originalitate, cum este Gabriela Adameșteanu, nu lucrează cu personaje de-a gata, ci cu incertitudini. Unde se oprește, așadar, destinul Letiției Brenea? Deocamdată, la sfârșitul cărții, într-o încercare de viață și de moarte.” ■ Monica Grosu observă că noul roman al Hertei Müller, *Călătorie într-un picior* (Humanitas, 2010) „recent lansat la București, în prezența autoarei, tratează, în filigranul sentimentelor, aceleași vechi obsesii și temeri, tipice omului «cu privire estică», trăitor sub dictatura «regelui». [...] Prozele Hertei Müller surprind tocmai prin acest periplu în conștiința personajelor, prin jocul frazelor sculptate în răceala gândului, luciditatea trăirii, spontaneitatea dialogului cu sine și interiorizarea tabloului exterior.” Pentru că este vorba despre o carte inițial scrisă în limba germană (în 1989), cartea este încadrată în rubrica de „carte străină”. ■ În „Caiet(ul) Critic” scriu: ■ Felix Nicolau: „Sincer să fiu, mi-era dor de ceva simplu, modern și inteligent. Excedat fiind de ritmuri și incantații tennysoniene, vulnerabilitatea mea la aluzie, cinism tandru și concizie a intrat în zona de cod portocaliu. Așa că *Omul de unică folosință* al Denisei Mirena Pișcu, publicat tocmai în Irlanda, la Galway Print, 2009, și excelent tradus de Florin Bican sub titulatura *Disposable People*, a picat la țanc. [...] O poezie de scurt-metraje condimentată cu inteligență, o poezie care nu-și face iluzii, nici măcar stilistice. Deloc seacă, însă, ori ranchiunoasă. Sunt absurd dacă propun sintagma naturalism luminos?” ■ Simona-Grazia Dima: „Revizitarea unui scriitor important, dar singular, precum Gellu Naum, este binevenită – întotdeauna și cu accent emoțional în plus acum, când sărbătorim 95 de ani de la nașterea poetului. Exegezei nu foarte abundente a operei sale i se adaugă o nouă carte, datorată tinerei cercetătoare sucevene Isabel Vintilă (*Gellu Naum. O călătorie spre arhetipul interiorității*, Iași, Ed. Timpul, 2010). [...] Dincolo de atuurile științifice, indubitabile, ale studiului său, Isabel Vintilă reușește să redea credibil și emoționant imaginea lui Gellu Naum ca om de o supremă libertate interioară, aflat mereu, cu o consecvență demnă de admirație, la datorie, pe calea sa, tinzând, prin poezie, la revelarea propriului sine, înzestrat cu virtuți umane universale.” ■ Viorel Mirea scrie despre „un secol cu Mihai Șora”: „Patriarh peste tăcere și vorbe, niciodată nu am văzut un om să vorbească mai simplu, profund și clar în același timp, și nici mai minunat de tăcut când tace. Prin interiorizarea sa de samurai, el știe să fie cel mai frumos și mai înțelept tăcut din lume! [...] E clar că Mihai Șora face parte din spiritele eliberatoare de energii și efluvii protectoare ale poporului român, rămânând contemporan cu acesta, cât îi va fi dat lui să dureze. Ce bine pentru un neam care are un Mihai Șora de care să fie vegheat. Să-i mai zicem la mulți ani și pentru asta? Să-i mai zicem!” ■ Cărțile săptămânii

recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Viața începe vineri* (Humanitas): „Debutul în roman al Ioanei Pârvulescu se întemeiază pe o carieră literară și o acumulare de cunoștințe îndelungate și meticuloase. Autoarea nu s-a grăbit cu literatura de ficțiune – aflăm că a refuzat publicarea a două romane anterioare – și bine a făcut. *Viața începe vineri* este un roman seducător, construit cu finețe, care combină modernitatea scriiturii cu un parfum belle époque de cea mai bună calitate. [...] Ioana Pârvulescu izbutește o carte în care umorul, misterul, grația și neprevăzutul sunt admirabil dozate.” ■ *Alte poeme, alte femei* (Ed. Conta): „Vasile Eftimie are o scrânteală simpatcă. [...] Poetul scrie din talent, din încheietură, ratează destul când se ia în serios și cade (pe gânduri), dar și când mai scrâșnește câte o imagine, are forță.” ■ *Sânge-albastru, sânge roșu* (Ed. Coresi): „Autoarea [Cela Varlam] mai valorifică pe-alocuri cunoștințele ei despre viața nomenclaturii, dar acțiunea nu mai e palpitantă. Ea se încurcă, ramificată în fire multiple, se scâmoșează și romanul nu mai prezintă calitățile anunțate.” ■ *Un pumnal sub cămașă* (Ed. Limes): „Un autor tare grijuliu cu opera lui este Gheorghe Izbășescu. Periodic, el își alege textele volumelor în antologii rezumative, înlăturând acele poeme sau chiar cărți întregi care nu-l mai reprezintă. Volumul de față «încheie revizuirea versurilor mele» după două antologii din 2008 și 2009. Am zice că sinteza de la Limes «ridică însumarea» celor scrise de poet pe parcursul a vreo 30 de ani.” ■ *Surogat* (Herg Benet Publishing): „Sorin-Mihai Grad nu este un poet cu viziuni, nici măcar unul care să creeze metafore. [...] Când se lasă în voia inspirației, poetul greșește foarte mult. Când controlează discursul prin logică și este atent la construirea efectelor, poezia lui este plauzibilă, dar niciodată impresionantă. Rămân meritul de a căuta să controleze un text și o îndrăzneală uneori simpatcă.” ■ Sunt publicate parodii de Lucian Perța, versuri semnate de Florea Burtan, Liviu Capșa, Cătălina Cadinoiu și fragmente din *Hypocrația*, cartea lui Adrian Buzdugan, aflată în lucru.

4 noiembrie

[„Cultura”, nr. 43 (297)] C. Stănescu semnalează faptul că „o semnificativă definire critică și tipologică a unei mari generații literare [este vorba despre „generația” anilor șaizeci] putem citi în revista «Orizont» (9/2010) sub semnătura lui Cornel Ungureanu. Avea toate premisele de a fi una fericită această generație fără trecut și cu tot viitorul în față.” ■ Rita Chirian vede în cartea lui Radu Vancu, *Sebastian în vis* (Ed. Tracus Arte, 2010) o „superlativ construită, ușor legănată de rimele interioare, povestea lui Sebastian are toate șansele să se transforme într-una dintre cele mai tandre oglinzi ale părinților care vor să învețe copilăria. Literatura are încă nevoie de un aer proaspăt-delicat cum este cel care locuiește acest poem baroc, cu toată muzica lui sprințară și lighioanele heraldice ale lui Ivănescu, are nevoie de Pisicăine și Broscoporc, de licornițe și dragonași, de hipocampi, de băieței eroici, care să se ia la trântă curajos cu universul și cu forțele care se străduiesc anapoda să-l banalizeze.” ■ Al. Cistelcan scrie despre criticul Mircea

Zaciu: „El detectează unda de poezie din orice text (chiar și dintr-un comentariu critic de Șerban Foartă, de pildă) și transpune adesea în convenția vers pasaje din tot felul de opere. Nefiind un cronicar fixat în post, opțiunile lui sunt dictate, de regulă, de empatie, putând intra în categoria «preferințelor». Subiectele lui Zaciu sunt destul de amestecate, toate cărțile fiind întocmite pe principiul culegerii de articole; toate sunt, de fapt, niște *miscelane*. Puse însă în ordinea cronologică a literaturii, ele ar arăta o istorie a acesteia aproape încheată.” ■ Mihai Iovănel publică pagina de dicționar dedicată poetului și eseistului Ion Gheorghe. ■ Rodica Grigore scrie despre volumul semnat de Graham Swift, *Măine* (Polirom, 2009), traducere și note de Cristiana Vișan. ■ Monica Papazzu publică a doua parte a articolului dedicat temei totalitarismului prezente în poezia Anei Blandiana. ■ Dana Pîrvan-Jenaru scrie despre volumul semnat de Margaret Mazzantini, *Venit pe lume* (Polirom, 2010), traducere și note de Gabriela Lungu. ■ Constantin Stoiu observă că „România din această toamnă are probleme mult mai grave și mai presante decât dezgroparea poveștii, fiindcă a sfârșit prin a fi o poveste, dacă nu chiar un basm de adormit copiii, disidenței românești. A fost însă suficient ca o incredibilă laureată a Premiului Nobel pentru literatură (și totuși!) să dea o fugă în țara de origine și un poet stimabil cu numeroși admiratori și prieteni să-și publice dosarul de Securitate pentru ca întrebările, despre cine a fost sau nu disident, cu voie sau fără voie, cu sau fără pact cu diavolul, să răbufnească cu prospețimea anilor de început a răfuiei cu trecutul. [...] Nu sunt singurul care s-a exilat, nu-mi recunosc niciun merit deosebit și în niciun caz nu-i blamez și nu mă cred în niciun fel superior celor care au rămas în țară și au trăit până la sfârșit agonia socialismului românesc.” ■ Nicolae Constantinescu semnalează apariția volumului de legende urbane culese de Constantin Eretescu, *Vrăjitoarea familiei și alte legende ale orașelor lumii de azi*: „Legende contemporane (sau urbane) răspund unor necesități stringente ale omului societății contemporane. Ele sunt răspunsuri metaforice la marile frici și anxietăți ale omului zilelor noastre. [...] Publicând, în limba română, colecția sa de legende urbane, Constantin Eretescu împlinește numai pe jumătate previziunea lui Jan Harold Brunvand, după care ar fi venit timpul ca aceste tip de narațiuni să fie, în sfârșit, culese și studiate și în România. Pe jumătate, pentru că istorioarele adunate de folcloristul de origine română provin de la studenții lui americani. [...] C. Eretescu joacă rolul de «interfață» - el le culege, le selectează, le ordonează, le traduce în limba română, le dă spre publicare și le pune la îndemâna cititorului român de la anul 2010. Greu de urmărit «feedback»-ul. Poate doar când se va face o culegere de legende contemporane în spațiul românesc și când, cine știe, la finele unei astfel de narațiuni vom găsi indicația – citită în cartea «Cerbul din Cadillac» de Constantin Eretescu. *Welcome to the World of Contemporary Legend!*” ■ Mihai Iovănel observă că „În articolul «O adresă high-life» apărut în nr. 25 al «României literare», Ioana Pârvulescu a ridicat o problemă de enigmistică literară pe care, apoi, a promis că o va elucida într-un număr proxim. Cum articolul promis

a întârziat deja considerabil, îmi propun să încerc aici un răspuns sau chiar o rezolvare. Misterul semnalat de dna Pârvulescu apare într-o schiță din 1899 a lui Caragiale, «High Life», publicată în «Universul» din 24 decembrie. [...] Într-unul din grațioasele sale reportaje publicate în «Vocea zimbrului», Turturel face o «îngrozitoare greșeală de tipar». [...] Dat fiind că I. L. Caragiale ușurează mult rezolvarea misterului, restrângând apariția greșelii de tipar la sintagma «infatigabila silfidă» și nu la întregul text al lui Bostandaki (lucru de altfel observat de Ioana Pârvulescu), nu-mi rămâne decât să emit două ipoteze, la fel de evidente: (i) Greșeala de tipar provoacă un joc de cuvinte licențios: aceasta reiese din reacția avută de soțul dnei Athenais Grégorashko față de turturel; (ii) Schimbarea de litere în interiorul sintagmei este minimă – nu putea fi schimbată decât o literă, cel mult două. Cititorii lui Caragiale cunosc fără îndoială interesul scriitorilor față de astfel de jocuri de cuvinte. [...] În fine, inutil să amintesc că schița «High Life» a fost reluată, într-o versiune foarte apropiată anecdotic de Caragiale, de către Petru Dumitriu, în primul volum din *Cronică de familie*, mai precis în «Partea a patra: Viața lui Bonifaciu Cozianu. La Dumitriu, Mișu Văcărescu s-a transformat în Michel Ipsilanti, iar Claymoor în Seymour. [...] Dar care este, în fine, greșeala de la care am plecat? Ce a apărut în «Vocea zimbrului» în loc de «infatigabila silfidă»? Răspunsul, dacă nu l-ați ghicit deja, îl obțineți înlocuind pe *a* cu *u*.” ■ Recomandările revistei sunt: ■ Mihaela Ursa, *Scriitopia* (Ed. Dacia, 2010), ediția a II-a, revăzută și adăugită: „Pe harta trasată de tânăra generație de teoreticieni și comparatiști de la noi, *Scriitopia* rămâne țara cu cea mai mare densitate de idei pe centimetru pătrat.” (Andrei Terian) ■ Tatiana Dragomir, *Cara aurita* (Ed. Limes, 2010): „După debutul cu *Fotograme*, un «roman de analiză» în cea mai bună tradiție a Hortensiei Papadat-Bengescu, Tatiana Dragomir schimbă deja macazul. *Casa aurita* e povestea unei case misterioase care-și devoră locatarii, conservându-le, în același timp, palimpsestic, poveștile fabuloase. Un roman exotic – și excentric în literatura tânără de azi -, în care anecdoticul cotidian e susținut pe fundal de pitorescul amănuntului istoric.” (Alex Goldiș) ■ Woody Allen, *Apărarea invocă nebunia* (Humanitas, 2010): „Spre deosebire de regizor, Woody-prozatorul e un minor care nu-și variază prea mult rețeta cu bază parodică; un spirit care te face să râzi bine și inteligent, nu neapărat și profund. Dar nicio întâlnire cu Allen nu trebuie ratată (decât dacă sunteți minoră și vă nimeriți pe aceeași scară întunecoasă). (Mihai Iovănel).

4 noiembrie

[„Dilema veche”, nr. 351] Dosarul săptămânii poartă titlul „După 20 de ani. Și înainte de 30.” ■ Andrei Pleșu scrie despre „Cosașu la 80 de ani”: „Sunt coleg de redacție cu R.C. de când există «Dilema». Am trecut prin toate etapele unei cooperări fertile: de la «anecdota primează» la felurite «extremisme de centru» și la complicitatea născută între adevărații bărbați pe bază de hipertensiune și diabet. [...] 1. De când îl știu e bine dispus. Poate fi absent, preocupat, timid,

sceptic, dar niciodată prost dispus. [...] 2. Când îi place textul, tocmai apărut, al vreunui coleg, Cosașu simte nevoia să pună mâna pe telefon și să-și declare prompt bucuria. [...] 3. Pentru un scriitor atât de activ este uimitor, la R.C., cât de mult citește! [...] Cred că el însuși a citit aproape tot ce este literatură. [...] 8. Un ultim mister din cele 1003 posibile: plăcerea ușor sadică a lui Cosașu de a publica în «Dilema», la pagina cititorilor, tot soiul de texte care mă enervează, propunându-mi, eventual, să le răspund. Mai ales texte cu un ușor damf de stânga sau cu vagi urme de ateism militant.” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Matei Vișniec, *Domnul K. eliberat* (Cartea Românească, 2010): „Din păcate, trimiterea atât de directă a personajului său la cel kafkian are ceva gratuit (permutarea onomastică este facilă și, apropo, dacă personajul său se cheamă Koseph J., titlul n-ar fi trebuit să fie *Domnul J. eliberat?*), iar unele fraze sunt mult prea explicite (de pildă, aceasta: «Fragilitatea liniei de demarcație dintre două lumi era de natură să înnebunească pe oricine») și nu-și au locul într-un astfel de roman care funcționează prin sugestii, vag și chiar obscur. Pe alocuri, romanul pare, din păcate. Un Kafka pe înțelesul tuturor.”

4 noiembrie

[„**Observator cultural**”, nr. 291 (549)] Numărul prezent al revistei conține numai 24 de pagini. ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „În perioada 27 octombrie-1 noiembrie, Institutul Cultural Român de la Stockholm organizează mai multe programe literare avându-l în prim-plan pe Andrei Codrescu. Pe 27 octombrie, a fost invitatul «Salonului de poezie», unde a citit din ultimul său volum de versuri, *Jealous Witness* (2008), pe 29 octombrie participând la Goteborg la a XXVIII-a ediție a celui mai vechi festival de poezie din Suedia.” ■ „În perioada 30 octombrie-2 noiembrie s-a desfășurat a doua ediție a Festivalului de literatură Tanpinar Istanbul, eveniment organizat de Agenția literară Kalem, cu sprijinul institutelor culturale străine din Istanbul și a unor prestigioase edituri. La festival au participat 70 de scriitori din 30 de țări. Dumitru Țepeneag, tradus în acest an în limba turcă, a participat la două lecturi.” ■ „Cel de-al cincilea volum din seria «Prima dată», publicată la Editura Art, a fost lansat pe 2 noiembrie, la Clubul Țăranului. *Prima mea călătorie în străinătate* (coordonator Bogdan Iancu) înseamnă 30 de texte în care scriitori «cu vechime» sau, dimpotrivă, autori aflați la primul text literar își povestesc primele călătorii «în afară». Printre autori îi regăsim pe: Marius Chivu, Vasile Ernu, Șerban Foarță, Vera Ion, Eugen Istodor, Dan Lungu, Vintilă Mihăilescu, Iaromira Popovici, Antoaneta Ralian, Dan Sociu, Robert Șerban.” ■ „A șaptea ediție a Colocviilor revistei «Transilvania», va avea loc pe 5 și 6 noiembrie, în sala de evenimente a Bibliotecii Humanitas din Sibiu. Programul include: vineri, Clubul de lectură Institutul Blecher (ora 17.00), ediția a XXVIII-a (lansarea romanului *Rădăcina de bucsau* de O. Nimigean; prezintă: Bogdan Crețu, Alex Goldiș, Radu Vancu, Dragoș Varga; lecturi de Emilian Galaicu-Păun și Ovidiu Baron), și sâmbătă, masa rotundă cu tema «Mutațiile

est-eticului» (ora 10.00), lansarea antologiei *Am să te sufoc, dragă oraș. Poeți tineri din Sibiu*, editată de Centrul Cultural Interetnic Transilvania (ora 12.00), decernarea «Premiilor revistei Transilvania pe anul 2010» (ora 12.30). Scriitori invitați: Șerban Axinte, Bianca Burța-Cernat, Paul Cernat, Cosmin Ciotloș, Bogdan Crețu, Alex Goldiș, Claudiu Komartin, Adrian Lăcătuș, Ion Bogdan Lefter, Ioan Moldovan, O. Nimigean, Irina Petraș, Petru Poantă, Simona Popescu.”

■ „Timp de două zile, Muzeul Național al Literaturii Române din București și Facultatea de Litere a Universității din București găzduiesc un eveniment care are în centru Grupul de Acțiune Banat (Aktionsgruppe Banat); Ziua întâi: 10.30-13.00, la Rotonda MNLR. Desfășurarea Acțiunii. Originile culturale și intelectuale ale Aktionsgruppe Banat. Contracultura în spațiul german și impactul său asupra tinerilor germani din România. «Programul» grupului: influență, asumare, elaborare originală. Sensurile radicalismului: ideologie și literatură. Participă: Gerhardt Csejka, William Totok, Mihai Dinu Gheorghiu, Liviu Antonesei, Daniel Vighi, Viorel Marineasa, Lucian Chișu, Eugen Suciu, Marius Oprea, Andrei Bodiu, Moderator: Emil Hurezeanu.; 16.00-18.30, la Rotonda MNLR. Lecturile invitaților William Totok, Gerhard Ortinau; moderator: Gerhardt Csejka; Ziua a doua: 10.30-12.30, Centrul de studii «Tudor Vianu», Facultatea de Litere, Universitatea din București. Colocviul cu tema *Utopia și/sau luciditatea critică – moștenirea literară a Contraculturii în Europa de est (Aktionsgruppe Banat și generația '80)*. Moderator: Mircea Martin. Participă: Ștefan Borbély, Mihai Dinu Gheorghiu, Adrian Lăcătuș, Lucian Chișu, Daniel Vighi, Viorel Marineasa, Magda Cârneci, Carmen Mușat, Caius Dobrescu, Gerhardt Csejka, Gerhard Ortinau, William Totok.”

■ „*Simion Liftnicul* de Petru Cimpoeșu a apărut în bulgară, la Editura Colibri, în traducerea Laurei Nenkovska. Versiunea cehă a fost distinsă cu Premiul «Magnesia Litera» și a fost declarată «Cartea anului 2006» în Cehia. Traducerile în spaniolă, italiană, cehă și bulgară au beneficiat de sprijinul ICR.”

■ Liviu Antonesei își amintește că „La începutul anilor optzeci, când deschideam ochii mai ferm către literatură, știam puține despre tinerii poeți germani din România. Ei erau activi în limba germană, dar se traducea puțin, un volum din când în când la «Kriterion», câte un grupaj în presa literară de limba română. Ca și cum ar fi fost ținută într-un fel de ghetou, să nu contamineze, probabil! Șocul cunoașterii, dacă nu sună pretențios, l-am avut la apariția volumului *Vânt potrivit pînă la tare. Zece tineri poeți germani din România* (Kriterion, 1982. Antologie și postfață de Peter Motzan. În românește de Ioan Mușlea. Cuvânt înainte de Mircea Iorgulescu). [...] Am avut atunci revelația unei «generații '80» nemțeste pe care – fără supărare! – o socoteam, dacă nu neapărat literar, dar sigur politic, deasupra propriei mele generații. [...] Primul membru al grupului pe care l-am cunoscut a fost regretatul Rolf Bossert, cu prilejul unei ediții a Festivalului de Poezie de la Sighișoara. [...] Cu Rolf, m-am văzut destul de des, fie la Sighișoara, fie la București, până cînd a fost obligat să emigreze. La ultima întâlnire, mi-a arătat mai multe afișe din perioada dictaturilor de dreapta din România, cu nimic

diferite de cele ale național-comunismului ceașist, și așa am priceput mai bine de ce critica sa și a colegilor săi raportată la comunismul final venea dinspre stânga. La puțină vreme după această întâlnire, a plecat în Germania, unde s-a sinucis. N-am reușit să înțeleg atunci, cum nu înțeleg nici azi, cum un om atât de robust fizic și psihic, cum era «roșcovanul Rolf», a putut ajunge în fața acestui gest ireparabil. Am scris atunci o poezie, prin care încercam să înțeleg și n-am reușit, dar a rămas probabil poezia la care țin cel mai mult. [...] În toamna lui 1984, în timpul unei vizite la Cluj, l-am cunoscut pe Richard Wagner, care mi-a dăruit *Călare pe unde scurte*, volum de poezii abia apărut, în traducerea aceluiași neobosit Ioan Mușlea, pe care l-am cunoscut, și pe Peter Motzan, autor al selecției și al prefetei volumului. Lectura acestuia mi-a confirmat calitatea excepțională a unei poezii pe care abia o degustasem în antologia de grup din 1982. [...] A trebuit să vină și să treacă o revoluție pentru a-l cunoaște, la începutul verii lui 1990, la Copenhaga, unde participam amândoi la o conferință post-Helsinki, pe William Totok. [...] Iar cine vrea să vadă cum au stat cu adevărat lucrurile cu represiunea comunistă împotriva tinerilor scriitori germani din România trebuie să citească volumul său *Constrângerea memoriei. Însemnări, documente, amintiri* (Polirom, 2001). Am scris acest articol ca să-mi aduc aminte? Fără îndoială. L-am scris și ca să instig la participare și la o mai bună cunoaștere? Absolut. Sunt un instigator. Am învățat ceva de la vechii mei prieteni germani!” ■ „La FILB III, cultura chiar a bătut criza!” anunță Dana Pîrvan-Jenaru în relatarea sa legată de Festivalul Internațional de Literatură de la București. ■ Vladimir Bulat semnează un text *In memoriam* Ștefan Damian: „L-am cunoscut în vara lui 2001 și l-am văzut pentru ultima oară în 11 octombrie 2010. [...] Mi-a rămas în memorie și suflet caracterul său impulsiv, vulcanic, ursuz, apăsător și adesea fără haz. Dar nu înseamnă nicio clipă că nu avea simțul umorului sau nu știa de glume – dimpotrivă! Îi plăceau cuvintele de duh, era erudit și nu făcea paradă, cunoștea o groază de lucruri pe care știa a le insera, uneori cu subtilitate, alteori mai abrupt, în diverse discuții sau contexte. [...] I-a plăcut enorm poezia, mi-a vorbit prelung și cu diferite ocazii despre marele Kavafis (în special), despre prietenul său Ion Stratan, despre propriile îndeletniciri literare din trecut, iar din felul în care vorbea reieșea clar că de asta și-ar fi dorit să-și lege soarta: Poezia. Că este anume așa o atestă, printre altele, și o dedicație a lui Nicolae Țone, care îi dăruia lui Ștefan, în anul 2004, *Manualul de literatură*, cu aceste cuvinte: «Pentru Ștefan Damian, cu prețuire, cu prietenie, cu afecțiune acest *Manual* neconvențional, în care putea fi, cu drepturi egale, unul dintre coautori...». Trebuia pus alături de Daniel Bănuțescu, Mihail Gălățanu, Ioan Es. Pop, Cristian Popescu, Floarea Țuțuianu, Nicolae Țone, Lucian Vasilescu... – «colocarii» acestui stufos compendiu de aproape 700 de pagini. Era coleg de generație cu aceștia, alături de ei și-a petrecut tinerețea, le-a împărtășit destinul, oarecum. Tânjea după marea literatură și considera cu îndărătnicie că ceea ce se face și se trâmbițează pe malurile Dâmboviței a fi mare e, de fapt, mic și iluzoriu. [...] Credea într-un București al

zilelor noastre, salubrizat, rubicond, cu zone istorice vechi perfect conservate și restaurate, cu inserturi artistice contemporane amplasate în locuri «nodale», iar ceea ce nu mai ținea de memoria orașului, de specificitatea lui intrinsecă, trebuia înlocuit cu o arhitectură și o țesătură urbanistică nouă, orientate preponderent, e verticală, funcțională, bine chibzuite pentru fiecare caz în parte. Acesta era crezul său.” ■ Mircea A. Diaconu discută și el romanul *Provizorat*: „În fine, dacă partea întâi e monotonă stilistic și începe să lăncezească (te și întreb cum ar putea continua romanul în această direcție), partea a doua, cea a coborârii în istoria legionară necunoscută a acestor personaje, seamănă cu o coborâre în infern, în viscerele, cum bine zice Ovidiu Șimonca, nu numai ale narațiunii, ci și ale istoriei. [...] Așa încât, ceea ce putea să pară la început monoton, plat, orizontal capătă, după coborârea în visceralitatea istoriei, semnificația unei recuperări a sinelui. Doar că recuperarea sinelui e, în fapt, o pierdere a lui, o pierdere tot mai pregnantă, al cărei punct culminant e atins în finalul care seamănă unei apoteoze a desființării. Letiției îi moare mama, e părăsită de soț, care i-a golit casa, iubitul – un străin parcă în permanență – o înșală, și singura ei dorință, disperată, este să scape de sarcină, de ceea ce e mai autentic în ea însăși. E, în gradarea aceasta, tensiunea unei dureri concretizate în expresie. Paul Cernat vorbea despre «o intensitate aproape insuportabilă» când autoarea surprinde «au relanti procesele ireversibile ale degradării fizice, bolii și morții». Pe lângă secvențe relevante în acest sens (unele de mare forță), de remarcat acest final tulburător și dureros, care transformă logica unui sens în emoție. E ca și cum ai vrea să rămâi încă în interiorul agoniei pe care, pierzând totul, o trăiește Letiția, numai pentru a participa la emoția pe care Gabriela Adameșteanu o instituie.” ■ Cristina Ispas observă că „cei care l-au ascultat sau mai bine spus văzut pe V. Leac performându-și textele, dar care nu l-au citit propriu-zis, va părea destul de stranie o etichetă cu «nostalgie» lipită poeziei lui. Și totuși, fix despre asta este vorba, în special în tripticul care se creează începând cu *seymour: sonată pentru cornet de hârtie* (Editura Hartmann, 2005), trecând prin *dicționar de vise* (Editura Cartea românească, 2006) și încheind cu foarte recentul *toți sunt îngrijorați* (Ed. Tracus Arte, 2010). [...] Deși prizat de colegii săi de generație, V. Leac nu este un poet răsfățat de critica literară. Vocile care foșnesc prin poemele sale, acoperind întreaga gamă de la timiditate, ironie, autoironie, blazare, uimire, enervare, plictiseală, oboseală, depresie etc. nu se fac auzite până la urechea criticului, care înregistrează mecanic un absurd cotidian, de multe ori amuzant, totuși prin nimic atât de extraordinar încât să se ridice la Marea Poezie. Și e foarte bine că lucrurile stau așa. V. Leac nu își dorește oricum pentru sine Marea Poezie. În ceea ce mă privește, nu sunt absolut deloc îngrijorată de locul lui V. Leac în poezia contemporană. Poetul are nu numai tehnică, ce la alții ar fi cerut obligatoriu pe lângă adjectivul «perfectibilă», dar are pasiune, fler și, mai presus de toate, știe să capteze atenția tuturor și totodată să le hrănească nevoia de emoție, fără a le comunica, în fond, nimic care să ridice pretenții de ... esențial.” ■ Adina Dinițoiu consideră că „volumul *Moartea*

parafină marchează o nouă etapă a poeziei lui Robert Șerban – o poezie intuitivă, senzitivă, care urmează îndeaproape, fără teamă și fără ocolișuri, ritmurile succesive ale vieții.” ■ Andreea Răsuceanu recenzează volumul semnat de Jean-Marie Blas de Roblés, *Acolo unde tigrii sunt la ei acasă* (Editura Trei, 2010). ■ Rodica Grigore scrie despre cartea lui Alonso Cueto, *Ora albastră* (Humanitas Fiction, 2010), traducere de Tudora Șandru-Mehedinți. ■ Alexandru Matei consideră că „pe practica politică a scriitorului Mircea Cărtărescu scrie «trecut». Așa încât, alături de alți intelectuali în fața cărora președintele Băsescu scosese colierul cu mărgelile de sticlă al anticomunismului, Mircea Cărtărescu face, de câțiva ani, politică, la fel de naiv precum criticii care folosesc greșit termenul de manierism sau ca niște cripto-moderniști. Mircea Cărtărescu este un caracter din familia geniilor naturale de tip Rousseau. Desigur, un Rousseau trecut prin era autonomiei literaturii, unul fascinat de America, fascinat deopotrivă de spirit și de creier, de gândire, cu tot ce naște ea dimpreună cu locul material care o naște – creierul. O mare inteligență și o mare naivitate conviețuiesc în geniile acestea, o curățenie din care țășnește atât energia centripetă (cea care-i însingurează și le alimentează creația), cât și cea centrifugă, la fel de impetuoasă, care fie purifică, fie se lasă numaidecât maculată. Geniile acestea sunt uneori străbătute de pasiunea eroismului: devin atunci victime perfecte, adesea ale lor înșile.” ■ În traducerea Corinei Bernic este publicat discursul de deschidere rostit de Herta Müller la Simpozionul „Crimele dictaturilor din Europa de Est”, desfășurat la Berlin, în data de 27 octombrie 2010: „[...] Al doilea om în rang în Securitatea din Timișoara, Radu Tinu, după căderea lui Ceaușescu, a stat în arest doar doi ani, învinuit de participarea la reprimarea revoltei și de transportul cadavrelor demonstranților în camioanele frigorifice ale abatorului. După doi ani a fost lăsat în libertate din lipsă de probe. Astăzi acordă interviuri și se mândrește că a «plantat» microfoane în sute de apartamente – printre care și al meu. În biroul lui, încă mai atârnă un portret al lui Ceaușescu. Între timp, el a devenit director de filială într-o firmă de asigurări românească ce aparține acum marelui concern austriac Wiener Städtische. Cea mai mare surpriză este însă că Uniunea Europeană nu se sinchisește deloc de astfel de «carriere». Dar mai rău este că Uniunea Europeană nu se sinchisește nici de alte cariere. De exemplu, de cea a lui Marius Oprea. [...] Marius Oprea a condus Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului din România. A trebuit să audă iar și iar vorba «unde nu e cadavru, nu e nici crimă». Ca răspuns, el a început să caute morții împrăștiați prin toată țara. Cu o echipă mică și cu cele mai simple materiale, lopeți și mănuși de plastic, el a dezgropat mulți morți, victime ale Serviciului Secret român ai cărui criminali nu au fost niciodată puși să răspundă pentru faptele lor. A trăit în pericol – a fost împiedicat să muncească, defăimat și amenințat. El știe că în România mai există mii de morminte ascunse. Cu toate acestea, aflat în plină muncă – iar aceasta nu mai este nici o surpriză –, a fost demis de regimul Băsescu. [...] Crima nu se prescrie. De aceea, până și astăzi mai sunt învinuiți, pe bună dreptate, ofițeri SS. Criminalii dictaturilor

comuniste și-au aranjat o nouă viață și nu le este teamă de nimic. Trăiesc într-o cultură a lipsei de vină. Această situație nu poate să rămână așa.”

5 noiembrie

[România literară, nr. 42] Tema lunii noiembrie este „Despre solidaritate.” ■ În editorialul său, Nicolae Manolescu observă că „Unii cititori confundă miza cu tema. Dar numai prima este indiferentă în literatură, în artă, în general. Miza este esențială. Există două feluri de pariuri pe care artistul le face. [...] Această din urmă miză, pe care aş numi-o instrumentală, s-a dovedit a fi salutară tocmai în regimurile politice opresive. E la mijloc un paradox: regimurile opresive, atât cele de dreapta, cât și cele de stânga, sunt prin natura lor ostile unei reprezentări nemijlocite și corecte a realității în artă. Și, totuși, în comunism miza politică a fost de rigoare. Să ne amintim de filmele școlii sovietice, poloneze, maghiare, cehoslovace sau chiar de reușitele izolate ale cinematografului din România sau din Bulgaria. Ca să nu mai vorbim de romanele românești din anii ‘60-‘80. [...] Ca și filmele, romanele au constituit înainte de căderea Zidului Berlinului un fenomen analizabil social. Ele au reținut deopotrivă atenția publicului larg și pe aceea a criticii. Au fost, în același timp, opere valoroase estetic și opere de consum. Aspectul comercial al artei este de cele mai multe ori distinct de acela propriu vorbind estetic. Regimurile comuniste au reușit paradoxul de a le împăca. Iată cum totalitarismul a contribuit la apariția unei arte adevărate care s-a născut ca reacție la cenzură. A fost necesară, desigur, relaxarea ideologică de după denunțarea de către Hrușciiov a stalinismului în 1956. Breșa s-a dovedit imposibil de colmatat în deceniile de după Congresul XX al PCUS. [...] Toată discuția iscată în ultima vreme de radicalismul maniheist al Hertei Müller ar fi avut alt curs, mai normal, dacă s-ar fi avut în vedere literatura însăși din comunism, și nu comportamentul scriitorilor. Curajul și lășitatea au sens, când vorbim despre literatură, dacă luăm în considerare opere, nu biografii.” ■ În „Puzzle”, Gabriel Chifu povestește evenimentul care l-a inspirat în alegerea temei lunii curente: „La recentul Târg de Carte de la Frankfurt, când a citit (la pavilionul românesc, să subliniem!) Varujan Vosganian (să nu pierdem din vedere, scriitor român și cetățean român, e drept – de etnie armeană!) au participat Armen Mardirosian, ambasadorul Republicii Armenia în Germania, arhimandritul Serope Isahaghian, șeful spiritual al comunității armenice din Germania, și Eduard Melidonian, secretarul general al Uniunii Scriitorilor din Armenia. Dar, evident, previzibil, n-a fost nici urmă de oficial român. Și când a citit el, și când au citit ceilalți scriitori români invitați acolo, reprezentanții statului român au strălucit prin absență. Nu e de mirare că au lipsit ei, dar e o surpriză plăcută că au venit armenii. Varujan Vosganian a comentat întâmplarea cu amărăciune, dar și cu umor (pentru cei care-l știu doar din postura oficială, este un ins cu un umor considerabil). Am reținut o replică a sa: «Noi, armenii, suntem conectați toți la același creier, voi românii...» Nu m-a deranjat vădita maliție din remarca autorului Cărții șaptelelor, o găsesc

îndreptătită. Cum găsesc izbutită și capabilă să atingă miezul chestiunii metafora lansată de el: într-adevăr, ca să fie solidari, membrii unei comunități trebuie să se afle conectați la același creier, adică trebuie să formeze laolaltă un singur organism viu, să fie totuna. Cu alte cuvinte, mai banal spus, trebuie să împărtășească un set de valori comune. [...] Și totuși, solidaritatea! Cum s-ar cuveni ea să se manifeste, cel puțin aici, în domeniul scrisului? Printr-un exercițiu simplu de constatare, de recunoaștere a valorii celuilalt și printr-un exercițiu dificil de asumare a izbânzii lui ca și cum ar fi izbânda ta.” ■ Teodor Vărgolici remarcă faptul că „În perioada actuală, exegeza istorico-literară și elaborarea edițiilor critice ale operelor scriitorilor noștri clasici nu se mai bucură de atenția cuvenită în planul general al culturii. Există însă, din fericire, un număr restrâns de cercetători care, cu pasiune, deplină competență și sacrificii personale, se dedică unor astfel de nobile îndeletniciri. Printre aceștia, la loc de frunte, se numără și Nicolae Scurtu. Timp de peste trei decenii și-a dobândit un binemeritat prestigiu de eminent și laborios istoric literar, preocuparea sa esențială fiind aceea de a cerceta minuțios arhivele marilor biblioteci și ale celor particulare, descoperind și scoțând la lumină documente, manuscrise și scrisori inedite, revelatorii pentru destinul și personalitatea unor reprezentanți de seamă ai literaturii române. Pe lângă un număr impresionant de articole și studii, publicate în prestigioase reviste literare, Nicolae Scurtu ne-a oferit și o suită de ediții critice și științifice deosebit de importante, care merită a fi elogios apreciate. [...] Nicolae Scurtu nu se limitează la a reproduce fidel textele inedite, ci le însoțește de remarcabile comentarii și precizări de istorie literară referitoare la autorii documentelor descoperite, la conținutul și semnificația acestora, precum și la conexiunile avute cu personalitățile cărora li se adresează.” [foarte multe dintre contribuțiile profesorului Nicolae Scurtu pot fi găsite în paginile «României literare»]■ În pagina de recenzii citim despre: ■ Deadline (Ed. Curtea Veche, 2010): „Din concretețea acestei înțelegeri a unei presiuni care ajunge să se confunde cu necesitatea își hrănește Adina Rosetti romanul de debut, cu numele teribilului metronom. Romanul reabilitează un fapt divers, pe care ziarele și bulimica societate a informației l-au tocat și l-au uitat: moartea prin epuizare a unei tinere angajate de multinațională. Într-un fel, e un roman de generație. Generația jargonului corporate (sic!), ale cărei experiențe sunt nesubstanțiale, absorbite în spațiul virtual, făcând-o să cedeze, psihic și fizic, mult mai repede decât ar fi de așteptat. [...] Adina Rosetti nu lasă coincidențele la vedere, deși construcția romanului ei e plină de potriviri fin lucrate.” (Simona Vasilache)

■ Romanul erectil (Ed. Limes, 2010): „Primind vestea fără diacritice, am crezut că Radu Țuculescu a descoperit un nou soi românesc. S-a dovedit că felul e românesc, și nu un roman se ascunde sub titlu, ci o culegere în trei timpi și multe game de texte perplexe, persuasive, persistente... (zice subtitlul), publicate în Tribuna. Încă la debut, Radu Țuculescu părea predestinat prozei scurte, lucrată în acvaforte, cu schițe de portret caricatural, în flash-uri luminând grotesc

banalul. [...] Arta detaliului semnificativ – punctul pe i – trădează reporterul profesionist. Prozator, dramaturg, violonist, cronicar teatral și regizor, traducător, realizator de programe radio și tv, Radu Țuculescu este unul dintre cei mai exuberanți scriitori ai momentului.” (Irina Petraș) ■ *Sebastian în vis* (Ed. Tracus Arte, 2010): „Să începem cu puțină biografie: Sebastian este fiul lui Radu Vancu. La jumătatea anului trecut, tatăl îi dedica fiului un blog de poezie, anunțat astfel: «blogulețul ăsta e un album de poezie cu și pentru fiul meu, ș...ț care azi, 15 iulie, împlinește două luni. Cam de două ori pe săptămână o să posteze un poem, așa încât blogul să crească deodată cu bebelușul (...)». Blogul a crescut într-adevăr și a devenit carte: plachetă, dacă ne luăm după dimensiuni, însă, în esență, o minunăție de carte: un veritabil poem romantic cu un erou-bebeluș, care descoperă în vis marile adevăruri ale lumii și ale sinelui, ajutat de Nietzsche, de Supra-Omuleț și de Zarathustra (și ei miniaturali), avându-i alături pe Broscoporc și Pisicăne și, desigur, pe mami și pe tati. [...] Dimovian asumat (vezi titlul) prin fantezie și sonoritate, Radu Vancu reușește un poem cu totul personal, deopotrivă phantasy și filosofic, pentru copii și pentru adulți, demonstrând că literatura adevărată se poate scrie și în cheie litotizantă, numai să fie scrisă cu talent.” (Luminița Corneanu) ■ *Smulgerea zalei* (Ed. Paralela 45, 2010): „Deși are tot o structură ultrasensibilă, Liviu Georgescu alege să-și estetizeze problematica eului său căutător, găsind formula barochizantă drept potrivită pentru marile întrebări ale poeziei, care, pentru el, coincid cu interogațiile existenței înseși.” (Gabriel Coșoveanu) ■ Cosmin Ciotloș crede că există niște „vârste ale poeziei” lui Liviu Ioan Stoiciu: „Multă vreme a părut surprinzătoare, la Liviu Ioan Stoiciu, discrepanța de ton dintre discursul său poetic (interiorizat până la intimitatea metafizică) și acela publicistic (aproape impersonal în vehemența sa). O consecință directă a acestei mirări e și prezentarea semnată, pe ultima copertă, Gheorghe Grigurcu. Criticul împacă silit cele două registre, limitându-se să constate că avem totuși de-a face, în cazul acestui autor, cu «una din cele mai importante personalități ale poeziei noastre contemporane». Problema e bine pusă, însă rău rezolvată, prin apelul la astfel de fraze generice, îndemânoase, fals ierarhice și, de fapt, goale de orice semnificație. Mai ales că volumul tocmai apărut, *Pe prag (Vale-Deal)* [Cartea Românească, 2010], conține el singur premisele unei reconcilieri mai convingătoare. Fiindcă aici Liviu Ioan Stoiciu nu mai e deloc cel pe care îl știam. (Am reluat special două dintre cărțile lui mai vechi, *La fanion* și *Poemul animal*, și impresia mi s-a confirmat.) [...] Ambiguități peste ambiguități. Subtilități peste subtilități. (Nu le mai consemnez pe toate, sar în ochi.) Suntem în plin clin d’oeil și începem să înțelegem mecanica diversionii: «Încălzește o lingură de otravă.» O va lua sau nu? Scrie Liviu Ioan Stoiciu, de data aceasta fără să mai mențină suspansul preț de un vers: «O va lua de la capăt. (p. 18)» Echivocul e construit și imediat după aceea contrazis. Astfel de miniaturi fac întotdeauna diferența valorică. Un poet de raftul doi ar fi pus, luat de val, o cezură în plus după verb și ar fi ratat toată frumusețea jocului. Dar

Liviu Ioan Stoiciu, înțelept, n-o pune.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Nicolae Panaite. ■ Sorin Lavric scrie despre cartea lui Lucian Boia, *Tragedia Germaniei. 1914-1945* (Humanitas, 2010). ■ Alexandru George povestește despre „Falsificarea prin documente” din timpul regimului de tristă amintire. ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Bogdan Lipcanu. ■ Dan C. Mihăilescu publică o parte din corespondența întreținută de Elena Brădișteanu cu Costantin Noica. Elena Brădișteanu este autoarea volumului *Kairos. Jurnalul unei femei*, apărut în 2006, „din care publicase fragmente în «România literară» încă din iunie 1991, sub pseudonimul Liana Brătescu. În nr. 4 din 1999 al RL, Ioana Pârvolescu i-a mai prefațat un fragment, cartea beneficiind apoi și de o frumoasă cronică a lui Cosmin Ciotloș.” ■ Răzvan Voncu scrie despre cartea lui Constantin Eretescu, *Mission en Roumanie. Culegere de folclor românesc a lui Hubert Pernot* (1928), cuvânt înainte de Nicolae Iorga, prefață de Iordan Datcu, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2009: „Relația cu cultura franceză reprezintă, se știe, unul dintre capitoarele cele mai substanțiale ale culturii noastre moderne și contemporane. Nu-i de mirare că încă apar, din arhive și biblioteci de la noi și din Hexagon, descoperiri care fie pun în altă lumină cunoștințele noastre de până acum, fie dezvăluie noi aspecte ale acestei relații fundamentale pentru dezvoltarea modernă a literaturii noastre. Din această ultimă categorie face parte culegerea de folclor românesc realizată de Hubert Pernot în anul 1928, restituită de curând, într-o exemplară ediție, de Constantin Eretescu. Uitată – din pricini pe care editorul le lămurește în studiul care precede textul propriu-zis – în depozite muzeistice, apoi în biblioteci franceze, ea îi este semnalată lui Constantin Eretescu în anul 1983, de către cercetătoarea Marie-Rose Aurembou Simoni. Savantul român pune în ordine arhiva și realizează, în același an, un nou catalog bilingv român-francez. Din motive obscure, CNRS nu mai finanțează dactilografierea lui, astfel încât, până anul trecut, culegerea a rămas semnalată, dar, practic, necunoscută folcloriștilor români. [...] Hubert Pernot, cel care o realizează, nu este folclorist și nu cunoaște mai nimic despre cultura română, atunci când se decide să vină la București pentru compilarea sa. Lingvist, elenist și amic al lui Iorga, savantul era director al Muzeului Cuvântului și Gestului, instituție căreia încerca să îi dea un caracter enciclopedic, prin arhivarea tuturor limbilor vorbite în Europa. [...] Criza economică mondială și evenimentele politice nefaste ale deceniului următor împiedică realizarea proiectatului muzeu al limbilor europene. Peste tot, Hubert Pernot călătorește însoțit de cilindri de fonograf și de o echipă de tehnicieni, care înregistrează pe acești cilindri prestațiile subiecților avuți în vedere de ancheta lingvistico-folclorică. Era, în deceniul al treilea al secolului trecut, o tehnologie revoluționară, ce permitea depășirea clasicei înregistrări prin copierea pe hârtie.” ■ Recitind *Imposibila întoarcere*, Gabriel Dimisianu face și câteva considerații privind împrejurările în care a apărut cartea. ■ Din articolul scris de Mihai Zamfir aflăm că: „În fiecare an, prin septembrie - octombrie, se deschide la Brasilia Târgul de Carte. Timp

de zece zile, editurile orașului își expun producția din ultimii ani și încearcă, disperate, să-i facă pe oameni să citească: e greu, e foarte greu! [...] Spre deosebire de anii trecuți, Târgul de Carte 2010 s-a desfășurat într-un pavilion uriaș, comparabil ca dimensiuni cu cel de la Casa Scânteii. Pentru că de data asta era spațiu din belșug (chiar prea mult, pentru câte edituri funcționează în oraș), unele Ambasade au deschis și ele stand propriu – pe deasupra fără să dea nici un ban: era loc berechet! Așa se face că, pentru prima oară în istoria nu prea lungă a târgurilor de carte din Brasilia, a funcționat și un stand românesc, printre alte zeci. Am instalat, în spațiul de câțiva metri pătrați, panouri cu fotografii de palate, biserici și peisaje românești (într-adevăr reușite), un tricolor desfășurat, o măsuță cu două scaune, iar pe măsuță – toate cărțile românești traduse în portugheză în ultimii ani pe care le-am putut aduna. Sau cărțile despre România. Să spunem că brazilienii nu prea vorbesc limbi străine, iar marele public dintr-un asemenea târg – cu atât mai puțin. Aveau așadar acces doar cărțile tipărite în limba locului. N-am găsit multe cărți românești ori despre România; cele vreo 20 de titluri au reprezentat singurele semne din îndepărtata noastră țară: astea erau, cu astea defilam (vorba vine!) în largul spațiu al târgului, printre alte mii de volume. [...] Standul românesc (cu imagini de vis din Carpați și din Bucovina, cu traduceri din Eminescu, Caragiale și câțiva autori contemporani) era decent și până la urmă interesant. Respira însă o imensă tristețe: într-adevăr, așa suntem, doar atât suntem cunoscuți în America de Sud, atât putem oferi. Restul e tăcere – mai bine zis, restul rămâne iluzie. Nicăieri nu mășori mai exact dimensiunile țării tale decât la un târg internațional de carte. Dar povestea standului românesc conține și o parte optimistă. După câteva zile de la deschidere, am constatat, cu surprindere fericită, că jumătate din cărțile expuse fuseseră furate. [...] Bineînțeles că am dus altele în locul celor dispărute și, slavă Domnului, s-au luat și ele. Repurtasem o mică victorie! Fiind eu însumi cineva tentat de mii de ori, în marile librării din marile orașe, să strecor în geantă un volum pe care nu-l puteam cumpăra, atest cu mâna pe inimă că nimeni nu fură o carte dacă nu e cu adevărat interesat de ea: o șterpelește doar ca s-o citească, nu ca s-o vândă sau ca s-o pună drept decor pe raftul bibliotecii de acasă. E reconfortant să te gândești că, în orașul Brasilia, cineva a auzit că Eminescu ar fi cel mai mare poet român și a simțit nevoia să verifice personal veracitatea afirmației. Iată că nu e totul pierdut: prin curiozitatea față de Eminescu se poate ajunge la curiozitatea față de o țară.” ■ Angelo Mitchievici scrie despre documentarul Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu (2010) și ajunge la următoarea concluzie: „Nu-mi pot imagina cum s-ar putea preda de acum încolo o istorie a comunismului, și nu doar a celui românesc, fără filmul lui Andrei Ujică.” ■ Geo Vasile scrie despre „Mario Luzi - cunoașterea prin ardoare.” ■ Scriitorul muntenegrean Ognjen Spahić îi acordă un interviu Anei Chirițoiu. Acțiunea romanului acestuia, Copiii lui Hansen „se desfășoară în România, în leprozeria de la Tichilești – ultimul lazaret din Europa –, am și început să-mi imaginez că urmează să lecturez un straniu și exotic

reportaj literar, întreprins de un scriitor muntenegrean de 33 de ani din specia frumoșilor teribiliști care străbat țări necunoscute în lung și-n lat și găsesc miraje ale diferenței unde localnicii fie nu le mai reperează ca atare, fie unde nu știu sau nu le pasă că există. Aproape că mi-era ciudă că nu aflasem eu dinainte de acest loc cu aură damnată; mi-ar fi plăcut să urmăresc aici, de pildă, cum se constituie relațiile umane într-un mediu atât de închis, retras și anatemitizat. Citind însă cartea lui Spahić, am descoperit că autorul muntenegrean nu-mi «suflase» reportajul, fiindcă nu vizitase niciodată lazaretul de la Tichilești și nici nu-și propusese să-l descrie; îl inventase.”: „Cum ai primit vestea că romanul va fi tradus în românește?; Romanul meu a ajuns acasă – la asta m-am gândit. Mă bucur foarte mult că apare aici, e o experiență cu totul specială: l-am scris despre o Românie imaginară și acum că mă aflu în România reală descopăr că românii reali le place România imaginată de mine. România e un material bun pentru literatură, dar abordarea mea nu e la fel ca aceea a lui Bram Stoker, nu e un imperialism al imaginației.; Dar n-ai făcut nici un efort să contactezi un editor român pentru acest roman.; Nu, eu nu iau niciodată legătura cu editorii, nu am agent, în literatură sunt freelancer. Las totul la voia întâmplării: cred că, dacă o carte e interesantă – nu vreau să spun bună – își găsește întotdeauna un traducător și un editor. Toate traduceriile cărților mele se datorează întâmplării. Nu-mi place să mă pun sub presiunea asta, aștept doar ca lucrurile să se întâmple de la sine. [...] Te întreb despre traduceri fiindcă ieri, în prima seară de festival [Festivalul Internațional de Literatură], a fost vorba la un moment dat și de felul în care noi, reprezentanții literaturilor mici, suntem interesați unii de alții și căutăm să captăm interesul piețelor mai mari prin «exotismul» nostru. Tu ai avut senzația că interesul de care te bucuri acolo se datorează cumva și faptului că ești un scriitor din spațiul fost iugoslav?; Eu nu concep literatura în felul ăsta. Tot acest interes pentru balcanism sau pentru fostele țări comuniste e o chestie de moment, care a început acum 15-20 de ani și care deja scade. În anii '90 era suficient să scrii orice fel de carte despre războiul din Iugoslavia și erai tradus imediat, mai ales în franceză și în germană. Acum e puțin mai altfel, cred că editorii încearcă să descopere literatura bună. Sper ca romanul meu să nu fie citit ca o carte balcanică și exotică. Înțeleg întrebarea, dar dacă ne gândim la autorii americani, și ei sunt exotici pentru noi, doar că e un alt fel de exotism: pentru noi Road 66 sau Deșertul Mojave sunt ceva exotic.” ■ Ana Chirițoiu se bucură și de conversație avută cu „apatrida Dubravka Ugrešić, originară din Croația și stabilită în Țările de Jos”: „Dar sunt curioasă cum vedeți Olanda acum, după apariția unor figuri politice islamofobe și, în fond, xenofobe precum Geert Wilders?; [...] În ce-l privește pe Wilders și politica din Țările de Jos, cred că e un proces care are loc în toată Europa. N-aș folosi cuvinte mari, dar apariția grupurilor de dreapta în Europa e în creștere – în Suedia, în Danemarca, iar Olanda e chiar un exemplu destul de sonor. Se întâmplă și în Bulgaria, Ungaria, Serbia, Croația. Și deja știm lecția: în vremuri de criză, de sărăcie, cea mai bună metodă de-a

calma spiritele și de-a evita exprimarea nemulțumirilor politice e inventarea unui inamic public – musulmanii, evreii, oamenii de culoare, gay-i. Și știm cum se petrec aceste lucruri, cum se extind și cum se încheie. [...]; Aș vrea să vă mai întreb cum vă raportați la faptul că o parte din atenția de care aveți parte, dv. și alți scriitori estici, pe piețele vestice, se datorează și faptului că sunteți estici, că aveți experiențe «exotice».; Poate că așa stau lucrurile, dar nu-mi place să mă recunosc în această descriere. Dacă citești cronici ale cărților mele în America sau Europa, vei vedea că unele dintre ele subliniază aceste lucruri, dar vei vedea și că multora nu le pasă de asta și că-mi citesc cărțile ca pe literatură. Felul ăsta de-a vedea lucrurile, felul în care vorbim acum se petrece mai ales în est; probabil că în America nu mi-ar pune nimeni asemenea întrebări; tu, în schimb, mi le pui. Tu ești cea care mă exotizează și mă așează în rolul de intelectual public care trebuie să știe diverse lucruri. Jurnaliștii vestici îmi pun mai multe întrebări despre munca mea, despre literatura pe care o scriu, decât despre politică. Nu ei sunt cei care ne exotizează și ne transformă în reprezentanți ai cutărei situații politice din nu știu ce țară. Am fost acum puțin timp în Serbia și mi s-au pus numai întrebări despre Croația; niciuna despre cărțile mele. Cred că țările aflate în tranziție aleg din Vest doar părțile cele mai ușoare și mai dăunătoare: cultura de masă, de exemplu. E cum nu se poate mai rău, am abandonat seriozitatea ca pe ceva specific epocii comuniste. Nu mai avem intelectuali publici sau, dacă îi avem, și-au compromis rolul. E ca în muzică, diferența nu o face cine cântă mai bine, ci cine e mai vedetă. E o terapie de șoc. Totul se schimbă sub imperiul culturii pop sau de masă. Cultura americană încă are măsuri de protecție, acolo încă există biblioteci și edituri fantastice, «adăposturi» pentru oameni care muncesc și care se iau în serios. Dar noi, fiind săraci și neglijenți, n-am reușit și nu vom reuși să dezvoltăm măsuri de acest fel. Există încă un spațiu academic prăfuit, dar nu despre acesta vorbesc. Hai să ne privim în oglindă, fiindcă toată această euforie că avem de toate și călătorim încoace și-ncolo ar trebui să înceteze și să vedem ce-am făcut în acești douăzeci de ani.” ■ Felicia Antip scrie despre cartea lui Guy Deutscher, *Through the Language Glass – Why the World Looks Different in Other Languages* (Prin oglinda limbii – De ce lumea arată diferit în alte limbi), Metropolitan Books, 2010. ■ Este anunțată apariția volumului coordonat de Dumitru Chioru *Orașul și literatura*, pref. de Paul Cornea, Ed. Art, 2008: „Un volum colectiv structurat pe două secțiuni: 1) studii referitoare la imaginea orașului în literatură din Antichitate și până azi; 2) studii despre imaginea unor orașe reale sau imaginare din operele literare. Printre autori: Mircea Martin, Ștefan Borbély, Ion Pop, Cornel Ungureanu.” ■ Din „Ochiul magic” aflăm că: „A apărut numărul 2 al revistei «Poesis Internațional», ambițios proiect editorial al Centrului Multicultural Poesis din Satu Mare. Publicația încearcă să surprindă și să pună în pagină ceea ce e viu și novator în lirica română de astăzi și să conecteze experiențele poetice de la noi cu cele din spațiul balcanic și, mai larg, european. Am remarcat versurile semnate de Eugen Cioclea, poet

român din Republica Moldova. Reproducem aici începutul unuia din poemele sale: «Noi nu mai suntem o generație de îngeri/ cu aripioarele la spate,/ abia zburătăciți,/ cu sângele în bernă, pășind peste înfrângeri,/ iconoclaști sau prozeliți./ Nu mai suntem un cântec în surdină.»»

8 noiembrie

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 45 (1078)] În cadrul acestui număr este inclus suplimentul „Bucureștiul cultural”, nr. 102 Despre „aventuri și iubiri spaniole” vorbește, pornind de la lectura romanului *Apropierea* (Cartea Românească, 2010), Paul Cernat: „S-ar zice că Marin Mălaicu-Hondrari n-a avut tăria de a se distanța de narațiunea sa și că prea marea «apropiere» afectivă de ea i-a jucat feste. Nu e un dezastru: romanul oferă pe ansamblu o lectură antrenantă și o atmosferă de un lirism sobru, învăluitor ca o muzică de jazz latin. Păcat că finalul îl împinge în minorat când ți-e lumea mai dragă.”

10 noiembrie

[„Luceafărul de dimineață”, nr. 44-45 (972-973)] Aflăm că „în ziua de 2 noiembrie 2010, Juriul pentru decernarea Premiilor Asociației Scriitorilor București, filială a Uniunii Scriitorilor din România, compus din: Eugen Simion, Ioana Ieronim, Octavian Soviany, Tudorel Urian și Radu Voinescu, a hotărât acordarea premiilor anuale ale ASB.” ■ Este publicat un *in memoriam* Adrian Păunescu: „Personalitate complexă, controversată, cu un mare impact asupra publicului prin poezia sa grandilocventă și cantabilă, Adrian Păunescu a fost o figură de mare popularitate a ultimelor decenii. Prin dispariția lui Adrian Păunescu, literatura română pierde un poet notabil și un talentat gazetar.” ■ Dan Cristea discută volumul *Moartea parafină* (Cartea Românească, 2010), ajungând la următoarea concluzie: „Stăpân pe mijloacele sale de exprimare, nu puține, Robert Șerban e autorul unui volum de poeme admirabil, inteligent și bine scris.” ■ Cornel Ungureanu observă că romanul *Cora* este unul „muzical, vegheat de o remarcabilă tehnică a contrapunctului. [...] Autorul [Doru Arăzan jr.] nu e la primul lui volum, este la al cincilea și numai proasta circulație a cărților a făcut ca acest roman să fie considerat de Ana Blandiana, dar și de alții, o carte de debut”. Cronicarul se referă la textul de pe coperta a patra a cărții, semnat de Ana Blandiana, care începe astfel: „primul roman al tânărului scriitor timișorean Doru Arăzan jr. face parte din acele cărți în care tehnica literară este atât de complexă și de savantă, atât de bine stăpânită și de subtilă, încât ajunge principala miză și chiar personajul principal al lucrării.” ■ Daniela Firescu observă că Andrei Cornea reușește, „sub semnul falsei naivități și al ironiei ușor corosive și malițioase”, să construiască, cu *Poveștile impertinente și apocrife* (Humanitas, 2009), un volum de texte ce „emit interogații și problematizează realitatea «de azi» prin intermediul poveștilor «de ieri», discursul ironic nu apelează la tropi specifici, ci se extinde la nivelul întregului text, reușind să transmită revolta, uimirea,

încântarea în fața spectacolului neschimbat al lumii.” ■ Felix Nicolau crede că *Hyde Park* (Millenium Press, 2009) „așa cum mărturisește și scriitoarea [volumul este „semnat” astfel: „Lorena Lupu vs. Dinu Lazăr”], este o scriere de graniță între genuri: epic, liric, dramatic. Ceea ce nu-i scade deloc poeticitatea. Din contră, i-o sporește.” Cartea merită citită „pentru experimentalismul ei spectaculos, nu arid ca al altora. Precum și pentru sensibilitatea ei drapată în haine de golan.”

11 noiembrie

[„Cultura”, nr. 44 (299)] Întrebându-se „Până unde poate glumi literatură?”, Nicoleta Sălcudeanu analizează volumele unui „prozator referință”, cu o „prezență editorială inedită extrem de discretă și rară, deși, paradoxal, scrierile lui sunt frecvent reeditate, romanul *Lumea în două zile* înregistrând recordul de șapte ediții, George Bălăiță este unul dintre cei mai zgârciți scriitori când e vorba s-și înfățișeze cititorilor textele. Nu a publicat probabil nici măcar a zecea parte din ce a scris. [...] Opera lui George Bălăiță nu poate fi judecată exclusiv după cât s-a publicat, ci doar după întregul său scris, cel văzut, dar mai cu seamă cel nevăzut, acela căruia are superstiția de a-i menține freamătul și respirația bine zăvorâte în increat.” ■ Mihaela Ursa comentează volumul lui Radu Vancu, *Sebastian în vis* (Ed. Tracus Arte, 2010): „nu se știe ce a fost întâi: blog sau carte. Poemele apărute astăzi în volum au apărut prima oară pe blogul cu același nume. Totuși, cele două obiecte literare nu sunt interșanjabile, măcar pentru faptul că blogul adaugă o dimensiune poetică suplimentară fiecărui poem în parte cu ajutorul secțiunii de comentarii, care a înregistrat atât receptarea imediată, cât și reverberațiile unei energii poetice speciale. Cartea, în schimb, văduvită de interactivitate, a câștigat în coerență poetic-narativă. [...] În fine, dacă această cronică ar fi fost o singură frază, de preferință citantă, ea ar fi sunat cam așa: citind *Sebastian în vis*, simți cum «inima face pielea găinii de bucurie».” ■ Mihai Iovănel publică un articol de dicționar în care discută opera lui Alexandru Ecovoiu, „autorul unei singure cărți mari, *Saludos*. Restul este antiteza ei exagerată.” ■ George Neagoe consideră că ultimul roman publicat de Gabriela Adameșteanu, *Provizorat* (Polirom, 2010) „nu e o apariție notabilă. Conține o sumedenie de clișee lingvistice și culturale”, verdictul său fiind că „nu e nici o carte de primă mână, nici una deplorabilă. E o apariție modestă.” ■ Pentru că se împlinesc 130 de la nașterea lui Mihail Sadoveanu, Constantin Coroiu scrie despre „un Sadoveanu până acum necunoscut, un Sadoveanu de dincolo de monumentală sa operă”. ■ Iulia Mărgărit discută volumul publicat de Nicolae Dabija, *Tema pentru acasă. Roman* (Ed. Princeps Edit, 2009): „poetul și publicistul de la Chișinău a reușit să ne surprindă chiar de la titlu, mai precis, de la subtitlu. Prezența unui compus din lexicul didactic, în titulatură, ne-a îndreptățit, la prima «citire», până la repetarea «avertismentului» («roman»), de pe copertă, să-l considerăm publicistică, în seria altor scrieri cu care ne-a obișnuit autorul. Dar n-a fost să fie așa! Și, odată deschisă cartea, a urmat o lectură captivantă. [...]

În organizarea editorială a romanului recunoaștem editorialistul, căci narațiunea este divizată în 60 de capitole (editoriale) succesive și, totuși, autonome, în sensul că lectura independentă a fiecăruia devine cu puțință. [...] Nicolae Dabija imaginează, sub semnul neobișnuitului, o frumoasă poveste de dragoste, ireal de frumoasă, «ca-n romane», într-un context bicromatic constant «alb/negru», ca în cel mai autentic romantism.” ■ Nicolae Coande scrie despre Paul Goma, „Persoana”: „Avem caracter, ca și popor, odată cu și prin Goma, dar mai trebuie să ne învrednicim să-l și merităm, unul câte unul. Paul Goma a transformat timpul românesc al deriziunii și lehamitei prin acțiunea sa modelatoare, care este departe de a-și fi epuizat toate valențele.” ■ Crisula Ștefănescu oferă cititorilor revistei un interviu integral acordat de Alexandr Zinoviev în 1992. O variantă fragmentară a interviului a fost transmisă la Radio „Europa Liberă”, în cadrul emisiunii „Controverse – Confluente – Est – Vest”, la 12 noiembrie 1992, „când Alexandr Zinoviev împlinea 70 de ani. Din cauza spațiului de emisie limitat nu am avut posibilitatea, din păcate, să-l oferim la vremea respectivă în forma sa integrală.” Autoarea articolului adaugă interviului și câteva „amintiri despre Alexandr Zinoviev”.

11 noiembrie

[„Dilema veche”, nr. 352] Dosarul săptămânii poartă titlul „Apt necombatant. Despre aptitudinile persoanelor cu dizabilități” ■ Marius Chivu scrie despre *Playlist pentru sfârșitul lumii* (Ed. Casa de Pariuri Literare, 2010): „Influențat de imaginarul punk, romanul înlocuiește anarhia veselă cu apocalipsa morală. E aici o contradicție în intenții și o confuzie a mijloacelor, căci punkul e contestatar fără a ține lecții de morală și fără a propune modele, iar anarhia n-are criterii. Mihnea Blidariu fie n-a gândit prea bine acest roman, fie l-a gândit ca pe o ficțiune cu teză gravă. În ambele cazuri, e ca și cum ar fi băgat morală în South Park.”

11 noiembrie

[„Observator cultural”, nr. 292 (550)]. Revista revine la un număr de 32 de pagini. ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Sâmbătă și duminică, 6-7 noiembrie, Biblioteca Astra din Sibiu a găzduit Zilele «Iustin Panța». Premiul «Iustin Panța» pentru debut în poezie i-a revenit, în acest an, lui M. Duțescu, pentru volumul și toată bucuria acelor ani triști, la Editura Cartea Românească, 2010.” ■ „Pe 8 noiembrie, Gabriel Dimisianu a fost prezent la «unu’ și unu’, fresh literar» de club organizat în fiecare seară de luni în cel mai vechi club studentesc cu activitate neîntreruptă (40 de ani), Club A. Pe lângă interviul cu public și proiecțiile de fotografii din arhiva personală și din arhiva Ion Cucu, Livius Ciocârlie i-a transmis un mesaj video invitatului.” ■ „Miercuri, 10 noiembrie, la Librăria Okian din Brașov, Andrei Bodiu, Adrian Lăcătuș și Romulus Bucur au lansat, în prezența autorului, romanul *Medgidia, orașul de apoi* al lui Cristian Teodorescu.” ■ „Miercuri, 17 noiembrie, la ora 14.00, în Sala Senat a Universității «Al.I. Cuza»,

Radu Pavel Gheo se va întâlni cu studenții de la Facultatea de Litere și Jurnalism pentru o dezbatere pe tema «Drumul de la literatură la publicistică și înapoi», în cadrul căreia va avea loc prezentarea romanului *Noapte bună, copii!* (Polirom, 2010) și a volumelor de publicistică. Participă: Emanuela Ilie, Loredana Opăriuc, Alex Savitescu. Moderator: Andrei Giurgia. În aceeași zi, de la ora 18.00, la Librarium Avant-Garde, va avea loc lansarea romanului. Prezintă: Liviu Antonesei, Antonio Patraș, Bogdan Crețu.” ■ „Joi, 18 noiembrie, de la ora 17.00, academicianul Solomon Marcus va susține conferința «Junimea ca paradigmă culturală», în cadrul Conferințelor Muzeului Național al Literaturii Române.” ■ „În perioada 11-12 noiembrie, Muzeul Național al Literaturii Române (MNLR) și Centrul de Cercetare și Excelență «Paul Celan» al Catedrei de Limbi Germanice a Universității din București organizează, în cadrul unui proiect comun, omagierea poetului Paul Celan (1920-1970), cu ocazia celei de a 90-a aniversări a nașterii și a celei de a 40-a comemorări a morții acestuia. În prima zi a evenimentului va avea loc, în Rotonda Muzeului Literaturii Române, la ora 15.00, o masă rotundă (moderator George Guțu) pe tema «Meridianul poeziei lui Paul Celan», la care participă Dieter Schlesak, Hans Bergel, Mircea Diaconu, Andrei Oișteanu. Evenimentul va fi moderat de George Guțu. [...] Regizorul Frieder Schuller, din Germania, va vorbi și va prezenta, de la ora 17.00, filmul său dedicat perioadei bucureștene a poetului bucovinean, intitulat «La sud de sufletul meu.»” ■ Liviu Antonesei scrie o „evocare lirică” dedicată lui Rolf Bossert. ■ Daniel Cristea-Enache crede că „Există o doză de inconștiență în felul în care adolescentul Leopold Auberger, «eroul» din romanul Hertei Müller, *Leagănul respirației*, primește vestea includerii sale pe lista sașilor ce vor fi deportați în U.R.S.S. Tânărul aproape băiețându este mândru de a figura în rândul maturilor (bărbați și femei) desemnați de învingătorii în Al Doilea Război Mondial să participe la reconstrucția Uniunii Sovietice. La șaptesprezece ani, cuvinte și sintagme precum deportare, lagăr, muncă forțată sunt, pentru unii și alții, goale de semnificație. Pe Leo aproape că-l incită experiența, experiențele promise de ele. Orașul natal pare prea mic și cercul familiei prea strâmt pentru adolescentul care tocmai și-a descoperit homosexualitatea. Frica de tatăl pedepsitor atârână mai greu, la începutul romanului, decât proiecția viitorului apropiat. [...] Herta Müller a scos din dicționar cuvântul lagăr (în germană «Lager») și a pus în locul lui o carte revelatorie.” ■ Șerban Axinte discută volumul reeditat, semnat de Mircea Martin, *Dicțiunea ideilor*, ediția a II-a, Editura All, 2010: „există o componentă a discursului lui Mircea Martin ce-și conține propria critică, în sensul clarificării conceptuale continue.” ■ Ognjen Spahic - scriitor munte negrean, autorul romanului *Copiii lui Hansen* (Polirom, 2010, traducere de Annemarie Sorescu Marinkovic), care are ca temă viața în leprozeria de la Tichilești, ultima de acest fel din Europa – îi acordă un interviu Alinei Purcaru: „Înțeleg că nu ești la prima vizită în România. Ai venit să faci și muncă de documentare pentru roman?; Nu. Am vizitat România împreună cu un grup de scriitori din Europa, într-o călătorie cu trenul din București

la Istanbul. Eram foarte incitat să ajung aici pentru că, după cum știi, acțiunea romanului meu este plasată în România. Toate experiențele legate de România, atunci când am vizitat-o, au fost legate de tot felul de întrebări pe care mi le-am pus ca om care scrisese un roman plasat în acest loc. Mă întrebam dacă nu am făcut vreo greșală. Din fericire, nu făcusem.; *Descrierile sunt foarte realiste, dar chiar dacă nu ar excela în asta, nu cred că ar fi fost o pierdere, pentru că romanul este, până la urmă, despre un univers închis, ermetic, care se întâmplă să fie acea leprozerie de la Tichilești. Cum de ai ales, totuși, să scrii despre asta? Nu e un subiect nici prea comod, nici prea senin și nici atât de cunoscut.*; Este pură ficțiune. Mă tot întreabă oamenii dacă am scris o carte despre leprozeria de la Tichilești. Nu, nu asta am făcut. Singurul fapt real din carte este prima propoziție: că ultima leprozerie din Europa se află în România. Am scris acea propoziție acum șapte ani, după ce am citit o știre emisă de Agenția Reuters. Am fost șocat când am auzit că un loc ca ăsta există în Europa și m-am hotărât să-mi clădesc propriul univers literar pe acest fapt, pornind de la această propoziție. [...]; *Am găsit și ceva foarte amuzant în carte, în cartea asta așa serioasă: pe unul dintre leproși îl cheamă Eminescu. De ce i-ai dat numele ăsta?*; Scriam foarte repede și, la un moment dat mi-am dat seama că am nevoie de un nume românesc. Am dat peste numele ăsta și l-am pus pe hârtie. Dar de ce e amuzant?; *Pentru că Eminescu, în accepțiunea oficială, de manual, e un fel de zeu urcat pe un scoclu al poeziei române. Presupun că nu ți-e nici ție străină modalitatea asta de a vorbi despre clasicii națiunii.*; Da, da, sigur. Ca să vezi!” ■ Cezar Gheorghe scrie un articol tranșant, declanșat de excesiv de mediatizată înmormântare a lui Adrian Păunescu: „În ziua de duminică, 7 noiembrie, posturile naționale de televiziune au dedicat spații vaste de emisie pentru mediatizarea înmormântării lui Păunescu. Nu obișnuiesc să fac acuzații la adresa celor morți, însă cazul lui Păunescu este diferit. Nu este vorba despre omul Adrian Păunescu, ci de ceea ce acesta a reprezentat pe scena publică. Conducătorul Cenaclului Flacăra este exemplul perfect al oportunismului și al arivismului. [...] Am auzit foarte multe persoane, la televizor sau pe stradă, exprimându-și regretul pentru moartea unui «mare poet și om de cultură». Un jurnalist a pronunțat și cuvântul «disident» în legătură cu persoana lui Păunescu. [...] Nu știu dacă cei care îi ridică acum o statuie lui Păunescu au înțeles ceva din ceea ce li s-a întâmplat în comunism. Momentele de acest fel mă fac să înțeleg de ce comunismul a rezistat atâția ani în România. [...] Nu pot fi de acord cu cei care susțin că stadioanele umplute de Păunescu reprezentau o formă de libertate. Ceea ce se întâmpla acolo era întreținerea unei iluzii a libertății, era un ștreang îndeajuns de larg pentru ca să anihileze alte forme de revoltă autentică. [...] Îmi amintesc, cu mare tristețe, moartea lui Gellu Naum, a lui Gheorghe Crăciun sau a lui Mircea Nedelciu, despre care nu s-a spus aproape nimic la televizor. Mediatizarea excesivă a morții unui om, care a contribuit la proliferarea unui regim criminal, este o dovadă de insensibilitate față de adevărații mari scriitori ai literaturii române.” ■ Aceluiași Adrian Păunescu îi dedică un

articol și Bedros Horasangian: „A murit pe neașteptate poetul, publicistul și omul politic Adrian Păunescu. Ultimele apariții publice arătau limpede suferința unui om bolnav, dar și o anume dezamăgire lăuntrică față de lumea din jur, din care știa că face parte, dar din care simțea că e cumva dat la o parte. Nu intrăm în detalii și aprecieri aburoase, ci deplângem moartea unui poet. Nu se poate face o analiză cât de cât corectă a deceniilor din urmă, fără a ne raporta și la ce a însemnat acest scriitor controversat, plin de calități și de defecte, marcat însă de destinul lui. [...] Adrian Păunescu a fost și el un om ca toți oamenii. [...] Moartea lui Adrian Păunescu și omagiul adus în pulover de Traian Băsescu poetului trecut în neființă consfințesc definitiv o pagină de istorie recentă. Să se fi încheiat procesul comunismului înainte de a începe?” ■ Scriitorul și eseistul Caius Dobrescu a oferit revistei mai multe fragmente din *Euromorphotikon – roman în versuri*. Sub genericul «Biblioteca Observator cultural», vă prezentăm aceste fragmente, așa cum au apărut în numărul tipărit al revistei, paginile fiind în format pdf. La finalul acestor fragmente, Caius Dobrescu poartă un scurt dialog cu criticul Adrian Lăcătuș, în care acesta explică de ce vrea să dea un nou sens conceptului de „literatură pentru adulți”. ■ Michael Haulică ridică o serie de îndoieli legitime: „Știu că am tot zis că e bine, că mergem pe drumul cel bun, că aia, că ailaltă... Dar azi mă îndoiesc. Nu că nu s-ar întâmpla lucruri. Apar cărți, apar reviste, apar noi scriitori etc. Mă îndoiesc însă că tot ce se întâmplă e bine. Mă îndoiesc că micile dispute sunt doar mici dispute. Mă îndoiesc că unele dintre bunele intenții strigate peste tot ar fi altceva decât niște «să moară capra vecinului» mascate. Mă îndoiesc de sinceritatea chemărilor la u-ni-ta-te, u-ni-ta-te. Mă îndoiesc de anonimatul anonimilor care folosesc aceleași fraze, aceleași expresii. Mă îndoiesc că întotdeauna avem în vedere pădurea, câtă vreme copacii ne sunt mai aproape. Mă îndoiesc de multe. Și da, mi-e bine așa. Mereu m-am temut de oamenii care nu au îndoieli. Țștia m-au făcut să mă îndoiesc de ei cel mai tare, întotdeauna.”

12 noiembrie

[**România literară, nr. 43**] „«De liniște ființa mea se teme» scria încă tânărul Adrian Păunescu, copilul teribil al poeziei noastre din anii '60. A trăit întreaga viață din gestul gălăgios, ostentativ și incomod. Omul și poetul au iubit deopotrivă scena, tribuna, locul public. Au fost, și unul și altul, victima excesului propriilor calități. Personalitate puternică, omul a îmbrățișat toate cauzele, bune sau rele, cu aceeași pasiune. Orgolios, poetul s-a simțit în permanență chemat să ia atitudine și nu s-a mulțumit niciodată să fie în pas cu veacul: a vrut să schimbe lumea. [...] Că poetul era încă sincer și naiv în patosul lui o dovedește melancolia de care e uneori pătruns la gândul că și-a greșit destinul. Astfel de schimbări de umoare sunt caracteristice poezilor temperamentali și afectivi. În cazul tânărului Adrian Păunescu, ele denotă o autenticitate a emoției care se regăsește însă foarte rar mai târziu. Poetul va căuta, cu timpul, postura cea mai avantajoasă, deseori cu

prețul sacrificării artei, în care eul să țâșnească hipertrofic. Versurile devin tot mai zgomotoase, ca un zângănit de săbii, îmbrăcând un echipament de campanie, orale și neglijente. [...] Doar Mircea Dinescu va mai lega la fel de strâns poezia de jurnalism, intimitatea de agoră și emoția de cotidian și de eveniment. În generația anterioară, dar siliți de împrejurări, o mai făcuseră Mihai Beniuc și Geo Dumitrescu. De pe la mijlocul anilor '70, Adrian Păunescu urcă poezia (a lui și a altora) pe scena Cântării României. Mici acte de curaj sunt compromise de mari lașități, iar pretenția de a rosti adevărul este copleșită de reverențe făcute puterii. Dintr-un posibil disident, autorul *Istoriei unei secunde* devine un poet de Curte. Cel mai mare dușman al lui Adrian Păunescu, poetul deopotrivă aclamat și huiduit, a fost el însuși. A avut, desigur, spre deosebire de alții, meritul de a rămâne fidel propriilor angajamente, chiar dacă erau greșite. S-a înscris, după 1989, într-un fantomatic partid de tip comunist, evocându-l în revista pe care o scria mai mult singur pe Ceaușescu, la fiecare 26 ianuarie, el, care nu pariașe, în definitiv, înainte pe comunism, ci pe convingerea că versiunea lui naționalistă din ultimele două decenii îl face benefic pentru țară, iar în dictator văzuse, la fel de absurd, un aliat strategic în bătaia cu cenzura. [...] Nu trebuie uitat publicistul, acela care a făcut din «Flacăra» o publicație vie și îndrăzneată, în anii '70-'80, în condițiile cenzurii și ale labilității ideologice a unui regim care își pierduse busola și era cu atât mai imprezvizibil. Dincolo de concesiile pe care le-a îngăduit în paginile revistei, unde a adus tot soiul de tămăduitori și de vraci, [...] dând astfel apă la moară imposturii celei mai ridicole și nocive, așa cum a făcut din Cântarea României un spectacol kitsch, compromițând ideea însăși de artă, dincolo de toate, nu și-a atacat niciodată confrății, din contra le-a luat apărarea de câte ori regimul le punea gând rău. După 1989, tot el s-a aflat la originea unor legi menite să-i protejeze pe scriitori și pe artiști, în general, și, deși repudiat de mulți dintre beneficiari, a răspuns prezent la toate apelurile mereu primejduitei noastre bresle.” spune Nicolae Manolescu despre poetul Adrian Păunescu. ■ Ovidiu Pecican face câteva considerații pe marginea solidarității dintre cititor și scriitor. ■ Ioana Pârvulescu își amintește că: „Eram la ora de dirigenție din clasa a V-a când a trebuit să mă gândesc serios, pentru prima oară, la o posibilă meserie viitoare. Dirigintele nostru, care era și profesor de matematică, ne-a spus: «Scoateți o foaie de hârtie!» [...] Întrebarea rostită acum de diriginte era: «Ce meserie vreți să vă alegeți, în viață?». Curios, o mulțime dintre colegii mei de clasă au făcut ca la extemporalele de algebră sau geometrie: s-au foit în bancă, s-au pitit după colegul din față ca să-l întrebe pe șoptite pe cel din spate ce-a scris, în căutarea disperată a unei meserii convenabile. Li se părea că la școală se așteaptă un anumit răspuns și numai unul, așa că nici nu se gândeau să spună ce și-ar dori într-adevăr. Și, cum eu aveam pe atunci o idee luminoasă despre ce doresc să ajung, dirigintele s-a trezit cu vreo douăzeci și cinci de răspunsuri: *ziarist /ziaristă*. Îmi amintesc că a fost destul de contrariat de rezultatul testului și ne-a mustrat pentru frivolitate: «I-auzi, toți se vor gaze-tari!» a bombănit el privindu-ne pieziș, ca să vadă de la cine a pornit tărășenia.

[...] Nu mai știu deloc de ce doream eu atunci să devin ziaristă și nici ce imagine – cu siguranță alături cu realitatea – aveam despre o asemenea ocupație. [...] Mă hotărâsem aproape definitiv pentru arheologie, când, interesându-mă mai serios, am aflat că nu e o facultate separată și că se studiază numai un semestru, la Facultatea de Istorie. „În rest, o să faci istoria partidului comunist”, mi-a spus mama, dezgustată. Am renunțat, deci, și la arheologie. Așadar, [...] dacă la Istoria Artei, care mă ispita enorm, erau 4-5 locuri și zeci de candidați, și n-aveam nici o șansă, am ales (vai, prin eliminare!) Literele. Să citești cărți nu era, pentru mine, o meserie, ci o distracție, de-asta mi s-a părut – și mi se pare și acum – că, în fond, am rămas fără o meserie «adevărată». Să mai spun că întotdeauna sunt puțin încurcată când trebuie să trec în vreun formular meseria (sau, mai rău, meseria și profesiunea). Aș putea, cel mult, să completez rubrica vocația. [...] Există însă vreo meserie ideală? Un medic chirurg m-a întrebat odată cum o fi să te ocupi toată viața de lucruri frumoase, cum sunt cărțile. Deși nu e meseria visată de mine, poate că am ales bine, totuși: pentru că, dacă încerc să-mi reprezint concret, în detaliu, cum arată o lume în care cartea nu s-a inventat, oricâte eforturi de imaginație aș face, imaginea nu-mi iese nicicum.” ■ În pagina de recenzii citim despre: ■ *Metafizica noastră de toate zilele. Despre dispoziția speculativă a gândirii și prezența ei firească astăzi* (Humanitas, 2008): „Elegant și distins ca un lord, de o noblete ce transpare spontan până și în cele mai mărunte gesturi ale domniei sale, politicos din instinct, fără onctuoasă ipocrizie, de parcă lumea întreagă n-ar fi alcătuită decât din domni cumsecade, Ștefan Afloroaei a încercat să restituie filosofiei, disciplina pe care o predă de ani buni la universitatea ieșeană, rostul ei original, de preocupare speculativă cu finalitate morală și cu adânci resorturi existențiale. [...] Pentru Ștefan Afloroaei, ca și pentru Alexandru Paleologu sau Lucian Blaga altădată, metafizica reprezintă însăși filosofia bunului simț, cu toate paradoxurile și nuanțele de rigoare.” (Antonio Patraș) ■ *Cam toți murim!* (Ed. Limes, 2010): „Plugul expresionismului brăzdează bezmetic noul volum de versuri al Vioricăi Răduță, care, în ciuda titlului de palavră glumeață, este ros până la măduva cuvintelor de virusul Thanatos. [...] O poezie care ne amintește că toți dormim «într-o cruce de lemn», sufocant-redundantă, cu deraieri fără noimă, dar și cu pasaje inspirate.” (Gabriela Gheorghisor) ■ *Lil 1.0* (Ed. Casa de Pariuri Literare, 2010): „Cezar Niculescu, unul dintre întemeietorii mișcării fracturiste, a publicat de curând cartea experiment Lil 1.0. Ediție bilingvă, română-engleză, volumul conține poeme scurte cât să încapă pe o pagină de dimensiunile 10x10 cm. Textele apar sub forma unor emailuri sau a unor consemnări de jurnal, însă corpul este poezie pur contemporană. Este adevărat că autorul introduce destui termeni anglofoni din domeniul tehnicii, însă nu într-atât încât să schimbe fața poeziei. Cu alte cuvinte, poezia lui Cezar Niculescu rămâne una a generației lui.” (Iulia Iarca) ■ *Got My Mogo Working: Mogoșoia 2006-2010* (Editura Institutului Cultural Român, 2010), ed. și prefată de Florin Bican: „E în primul rând foarte stenică lectura textelor cuprinse în atipica antologie: zeci de

străini, majoritatea foarte tineri, povestesc, într-o română care, când nu e impecabilă, e delicioasă, cum s-au îndrăgostit de limba, de cultura și/sau de geografia României. Sunt bursierii programului «Traducători în formare», derulat de Institutul Cultural Român prin Centrul Național al Cărții, din toamna lui 2006 până acum, în două serii a câte zece bursieri pe an. O mare parte dintre ei au, în urma textelor, o listă de cărți traduse sau în curs de traducere, lucru care face întreaga întreprindere nu doar flatantă pentru complexele provinciale ale multora dintre noi, ci și lucrativă. Fiindcă ceea ce Florin Bican numește cu modestie în prefață «experimentul Mogoșoaia» e o instituție în toată regula, care a făcut posibilă traducerea a peste cincizeci de volume scrise de autori români în diferite limbi de pe Glob. Fiindcă proveniența traducătorilor e la fel de variată ca și motivațiile sau împrejurările care i-au făcut să învețe o limbă de circulație restrânsă, plină de *ă* și *î* sau *â*.” (Ana Chirițoiu) ■ Cosmin Ciotloș scrie despre cea de-a doua ediție a *Postmodernismului românesc* (Humanitas, 2010): „Despre prima ediție s-a scris cu înverșunare. Poate și fiindcă, omeneste, pe cei mai mulți dintre comentatori i-a speriat amploarea radicală a conceptului. (Nu cred, pur și simplu, că putem vorbi, la aceștia, despre o inaderență de fond, atâta vreme cât ea s-a manifestat oarecum pe genunchi, în paginile revistelor culturale.) Dar și pentru că Mircea Cărtărescu practica acolo un gen de critică literară absolut diferită de cea în spiritul căreia se formaseră ei: serioasă, însă fără comode pretenții de obiectivitate, bine orientată valoric, însă fără a face caz de criteriul estetic, generoasă, însă neîngăduindu-și familiarități exagerate. [...] Cărtărescu nu se anticipează decât în mică măsură, în sensul că rămâne consecvent opțiunilor inițiale, și nu se reciclează chiar niciodată. Din punctul acesta de vedere, *Postmodernismul românesc* e aproape un obiect analitic neidentificat. Ceea ce, deja, constituie o probă a calității. Cu atât mai mult cu cât alte încercări similare (semnate de Radu G. Țeposu, Ion Bogdan Lefter, Carmen Mușat, Andrei Bodiș sau Radu Andriescu) păstrează, toate, dincolo de numeroasele observații inteligente, un aer *ready made*. Or, tocmai de așa ceva are a se feri orice carte de critică literară care intenționează să fie mai mult decât o simplă dare de seamă filologică. [...] Am citit destule cărți de critică literară și am de gând să mai citesc încă destule. Puține sunt cele care, cum se spune în limbaj neacademic despre unele romane, sunt lipsite de burți. Ei bine, la unsprezece ani de când a fost publicată și la nici o lună de la reeditare, *Postmodernismul românesc* dovedește o suplețe incredibilă.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Ion Pop. ■ Sorin Lavric scrie despre cartea semnată de Ciprian Vălcan și Dana Percec: „E nevoie de un uriaș spirit ludic ca să scrii o carte ca *Teologia albinoșilor* [Ed. Napoca Star, 2010]. La miloc nu e doar dorința de a face haz pe seama bizareriilor lumii, dar și pofta de a lăsa cuvintele să se rostogolească zgomotos, într-o cadență furioasă.” ■ *In memoriam* Adrian Păunescu semnează: ■ Gabriel Dimisianu: „Manifestarea omului public Adrian Păunescu, atât de diversă și de acaparantă, până la confisecare, l-a pus oarecum în umbră pe poet, pe acela din *Ultrasentimente*, din *Mieii*

primi, din Fântâna somnambulă, din Istoria unei secunde, din Repetabila povară. Acestea sunt cărțile lui de mare forță și trebuie aduse în lumina cea mai vie. Prin ele va rămâne autorul lor în poezia românească. [...] Ce am spus odinioară îmi pare întemeiat și acum. Sper să li se pară la fel și cititorilor actuali ai «României literare», cărora le propun aceste însemnări reluate. Au trecut, de când le-am pus întâia oară pe hârtie, aproape treizeci de ani. [...] De fapt în toate cele Adrian Păunescu vrea totul, tot ce omeneste este cu putință. [...] Să remarcăm bogăția registrelor, a temelor, a motivelor, a ecourilor de epoci poetice răsunând parcă toate deodată sub cupola imensă a liricii păunesciene. Și Heliade, și pașoptiștii, și Eminescu, și Coșbuc, și Goga, și Arghezi, și Bacovia, și Beniuc, și Jebeleanu, și alții mai noi coexistă în acest poet, dar să precizez repede că nu în sensul comun al captării de influențe, ci în acela al unei asimilări îndrăgostite, dacă pot să vorbesc astfel.” ■ Ilie Constantin: „Adrian Păunescu se hrănea sufletește cu mulțimi! Dar această propensiune nu era demagogică, ci expresia unei mari generozități; cercul sociabilității sale era nemăsurat, pentru el ceilalți existau în absolut. Iar întinderea disponibilității sale omenești pare, retrospectiv, neverosimilă. Glorios literar de tânăr, regăsindu-se peste ani aproape doborât de evoluția unui destin complex, el își va regăsi locul de poet de primă importanță printr-un veritabil «asalt al maselor». [...] Cantitativul nu ucide poezia, el oferă o alegere fără sfârșit între expresiile de sine ale unui mare poet!” ■ Alex. Ștefănescu: „L-am întrebat odată pe Adrian Păunescu când anume se va considera un poet consacrat. Mi-a răspuns fără ezitare: – Atunci când îmi va sosi din străinătate, fără să se rătăcească, o scrisoare pe care, în loc de adresă, va scrie atât : «Adrian Păunescu – România». [...] Pentru Adrian Păunescu, ca și pentru Eminescu, ca și pentru Blaga, ca și pentru Goga, România a însemnat foarte mult. Știa aproape totul despre lumea românească. Dacă printr-un accident nefericit s-ar fi virusat toate computerele cu informații despre cultura și civilizația românilor, s-ar fi putut reconstitui o enciclopedie de urgență valorificând memoria lui. Acest fenomenal hard disk de rezervă acum nu mai există. [...] Adrian Păunescu a debutat într-un moment numit de critici de «resurrecție a lirismului». După nefasta perioadă de folosire a poeziei ca mijloc de propagandă, era redescoperită, în anii '60, poezia modernă dinainte de război. Nu întâmplător se vorbește în mod curent de «neo-modernismul» generației șaizeciste. Adrian Păunescu a făcut front comun cu Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru și alții (cărora avea să le dedice ulterior, cu binecunoscuta lui generozitate, o lucrare de doctorat). Dar în scurtă vreme a părăsit locul important și vizibil pe care îl dobândise în rândurile generației sale și a adoptat cu totul alt discurs poetic, din dorința, plină de dramatism, de a se adresa publicului larg. A fost un act de curaj artistic rar întâlnit într-o istorie a literaturii. De pe terenul sigur al unei estetici acceptate de pretențioșii critici literari a pășit în necunoscut numai și numai pentru a comunica direct cu poporul său. [...] Este, judecând retrospectiv, uimitor faptul că acest poet ambițios a mizat totul pe o formulă literară atât de riscantă. Nimeni nu și-a

mai asumat un asemenea risc. Mai mult decât propriul său destin de poet, pe Adrian Păunescu îl interesa soarta românilor, în slujba cărora s-a pus cu un devotament patetic. Tricolorul uriaș pe care îl avea în casă, în camera de oaspeți, nu era, ca în cazul altora, un element de decor. Și iată că Adrian Păunescu, nedescurajat de comentariile sceptice ale specialiștilor în literatură, a învins. A inventat altfel de literatură decât aceea la modă. A creat el însuși o modă. Poemele sale incendiare au ajuns în sufletele tuturor românilor (inclusiv în sufletul celui care scrie aceste rânduri). Trădând, aparent, poezia, Adrian Păunescu a dat poeziei un nou suflu.” ■ Varujan Vosganian: „L-am cunoscut pe Adrian Păunescu, mai îndeaproape, în Parlament, unde am fost colegi mulți ani. Și nu doar colegi de Parlament, ci, aș zice, colegi de bancă, pentru că la ședințele Biroului Permanent al Senatului ședeam alături, eu, președintele Comisiei pentru Buget-Finanțe, el, președintele Comisiei pentru Cultură. Se apleca uneori către mine și îmi șoptea: «scrie-mi o poezie!» Apoi o împăturea, o băga în buzunarul de la piept și o publica în revista lui capricioasă. A fost un parlamentar harnic, pe vremea când eram ministru de Finanțe mă suna întruna pentru circumscripția lui, județul Hunedoara, la declarațiile politice se înscria mereu, vorbea adesea în fața unei săli aproape goale, dar cu aceeași convingere ca altădată, în fața stadioanelor pline. Poetul nu mai este, poate, pe gustul generațiilor de azi, pentru care entuziasmul ori spiritul protestatar nu mai constituie sclipiri ale muzelor. [...] Poate că a scris prea mult față de cât putea marele său talent să stăpânească. Dar, cu siguranță, din volumele sale de poezii se poate extrage oricând o antologie memorabilă, cu locul său de necontestat în istoria literaturii române. [...] În mod paradoxal, o personalitate, cu cât e mai complexă, poate fi descrisă în cuvinte mai puține. Pentru Păunescu acesta ar fi cuvântul definitoriu: justițiar. De ce, însă, un justițiar, așa cum și-a dorit el să fie, nu a putut fi și călăuză, este din cauza firii sale împovăraătoare. Adrian Păunescu era justițiar, dar era animat mai ales de propriile adevăruri și de dreptatea ale cărei talgere le ținea tot el în mână. A făcut multe lucruri minunate, a ajutat oameni bolnavi, a luptat pentru drepturile scriitorilor (lui i se datorează, în mare măsură, indemnizațiile de merit pe care le primesc marii oameni de cultură români), a slujit limba română. A făcut însă [...] și lucruri care au stârnit indignare. La hotarul dintre secole, milenii și sisteme socialpolitice pe care le-am trecut, e greu de spus dacă Adrian Păunescu a venit o dată cu noi sau a rămas pe malul celălalt, refuzând legile unei lumi noi care fie că nu l-a înțeles, fie că el nu a înțeles-o pe ea.” ■ Ana Blandiana îi acordă un interviu Luciei Toader: „*Stimată doamnă Ana Blandiana, ați putea adăuga, dacă vi s-ar cere să definiți conturul unui autoportret, sintagma «lamă de oțel acoperită de învelișul compasiunii?» A avut intuiție N. Steinhardt atunci când a scris despre «lama de oțel» a Anei Blandiana sau a fost mai degrabă o formulare jucăușă?* Textul lui N. Steinhardt despre mine nu era deloc jucăuș. Era o analiză plină de subtilitate și de comprehensiune, nesemnând cu cele de critică literară, pentru că nu avea vreo pretenție de obiectivitate. Dimpotrivă, își asuma o subiectivitate care permitea empatiei

să depisteze cele mai insesizabile intenții și să coboare până la cele mai neformulate sugestii. Din păcate, s-a întâmplat să citesc acel portret doar după ce autorul lui nu mai era, după cum se întâmplase să nu ne întâlnim niciodată înainte. Dar tot ce-am citit despre N. Steinhardt, cărțile lui, amintirile celor ce l-au cunoscut, documentele dosarului său de Securitate, îl transformă pentru mine într-un model și sunt fericită că a meditat asupra paginilor mele. Sper că a avut dreptate și în sintagma la care vă referiți (și care trebuie citită cu două accente diferite): compasiunea este întotdeauna îndreptată către ceilalți, lama de oțel de cele mai multe ori către mine. Și mai ales nu trebuie uitat că lama de oțel este tăioasă, dar flexibilă.; *Suntem în redacția revistei «România literară». Ați avut o colaborare de lungă durată cu această revistă. După o perioadă de interdicții (1960-1963), revista «Contemporanul» și rubrica Atlas a «României literare» a oferit cititorilor posibilitatea să vă reîntâlnească. Cum se desfășurau întâlnirile cu membrii acestei redacții? Care erau – astăzi se vorbește curent în acești termeni – punctele tari și punctele slabe ale profesiei de publicist și ale celei de scriitor în contextul anilor '60? [...]; A fost o perioadă în care nu eram nici publicist, nici scriitor, ci o fetiță pedepsită pentru că era fiica tatălui său, care era pedepsit pentru că era el însuși. După 1964 lucrurile s-au luminat treptat, s-a atins maximum de luminozitate în perioada 1968 – 1971. E vorba de cei trei ani, între refuzul României de a intra cu trupele Tratatului de la Varșovia în Cehoslovacia și vizita lui Ceaușescu în China. Acești doar trei ani de relativă libertate au fost însă suficienți pentru a face posibilă o adevărată explozie artistică – explozia generației '60. [...] Și, în același timp, într-un mod aproape ciudat, o atât de scurtă perioadă a dat naștere și unui extraordinar public, a cărui empatie a fost ca un ecran pe care, proiectate, paginile, tablourile, filmele deveneau mai frumoase. Acest public a fost «punctul tare» și punctul de sprijin al scriitorului de atunci. Apoi, după '72, totul a început să se întunece din nou, evoluând până la bezna de la sfârșitul anilor '80. Din cei trei ani au rămas, cel puțin pentru mine, două lucruri: încăpățănarea libertății interioare și cititorii care adulmecau și descopereau această libertate oricât de ascunsă.; *Se poate spune despre perioada anilor '90-2000, perioadă în care volumele publicate de dvs. s-au înjumătățit (deși traducerile s-au produs într-un număr considerabil), datorită binecunoscutei dvs. activități civice, ca despre o perioadă în care poeta Ana Blandiana s-a dezis de un crez: condiția poetului este aceea a martorului ideal. Regretați? A fost risipă de timp și energie sau un mare câștig?; Nu m-am dezis. Dimpotrivă, am dus până la ultimele consecințe biografice ideile, care la început erau cel mult literatură. [...] Asta nu înseamnă însă că – din punctul de vedere al destinului meu literar – nu a fost o enormă risipă de timp și de energie, o formă de sacrificiu programat, o sinucidere provizorie despre care nu știam sigur dacă este reversibilă. După cum nu înseamnă că, dacă ar fi fost să o iau de la capăt, nu aș fi făcut aceleași lucruri, care trebuiau făcute. E adevărat că ar fi putut să le facă și alții (cu condiția de a-și da o parte din viață), în timp ce cărțile mele numai eu puteam să le scriu. În orice caz, câștigul, dacă a existat, nu a fost**

pentru mine, ci pentru ceilalți. Acum când se împlinesc 20 de ani de la începuturile Alianței Civice, de la acele manifestații cu sute de mii de persoane ieșite în stradă pentru a susține nu interese, ci idei (ideile care au devenit între timp condițiile integrării în Uniunea Europeană), nu pot să mă îndoiesc de utilitatea acelor eforturi. Dar nu pot nici să nu mă simt vinovată față de scriitorul care sunt că, pentru mai mult de un deceniu, am optat între istorie și istoria literară, în favoarea celei dintâi.; *Sunteți unul dintre scriitorii cei mai traduși în străinătate. Ați participat la numeroase târguri de carte, organizate în afara granițelor țării. În ce zonă lingvistică cărțile dvs. au avut cel mai puternic impact? Ați stat de vorbă cu cititorii? Ați găsit explicații?; [...]* Cu cititorii am stat de vorbă cu prilejul nenumăratelor lecturi publice, care sunt, aproape întotdeauna, urmate de discuții, mai ales în țările de limbă germană, unde există o adevărată tradiție în acest sens. [...] N-o să uit cum la un liceu de lângă Modena am fost întâmpinată de elevi îmbrăcați cu lungi patrafire de hârtie, pe care erau scrise poemele mele în italiană și română. Și n-o să uit nici reacția mea care adăuga surprizei plăcute tristețea gândului că în România nu se mai poate să-mi imaginez așa ceva. Festivalurile de poezie mă farmecă nu numai prin întâlnirile dintre poeți, pe care le prilejuiesc, ci și prin publicul – extrem de deosebit de la o țară la alta – tot mai numeros în ultimii ani, ceea ce dovedește că, după o întreagă eră de consum exclusiv material, oamenii încep să simtă că sunt oameni în măsura în care au și nevoi spirituale. Iar apropierea de poezie este pentru mine un argument al celebrei afirmații a lui Malraux, potrivit căreia secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc. Târgurile de carte îmi plac mai puțin. Mă deprimă nu numai repetata descoperire că și literatura poate fi transformată într-o afacere, ci și întrebarea logică de ce trebuie să mai scriu din moment ce există pe lume atâtea cărți?; *Cu ani în urmă, într-un fel de crez artistic, ați mărturisit că scrieți pentru a vă copilări, pentru a deveni copil, un soi de leac de vindecare a maturității. Astăzi mai este actuală această mărturisire? Ce proiecte, nu de... trecut, ci de viitor aveți în calitate de scriitor?; [...]* În ceea ce privește viitorul, continui să sper că voi ajunge să devin din nou numai scriitor și să reîncep să scriu proză. Visez la vremea în care mă așezam la masa de scris și scriam aproape fără întrerupere până nu mai rezistam fizic, iar apoi, a doua zi dimineața reveneam, citeam ultimele aliniate și continuam să scriu. După fericirea inspirației, a acceptării miracolului, a descoperirii unui nou poem ieșind gata terminat din mintea care nici nu îl bănuise cu câteva minute înainte, așa cum Atena ieșea gata înarmată din capul lui Zeus, aceasta este cea mare fericire pe care o cunosc.” ■ Simona Vasilache scrie despre *Apele cu plute* (Cartea Românească, 1975), volumul Constanței Buzea. ■ În „Sub comunism, cum se cuvine”, Gheorghe Grigurcu subliniază că „De la o vreme, o serie de autori tineri ori mai puțin tineri cultivă o atitudine de benevolență față de regimul comunist. Se străduiesc a-l curăța, a-l lustrui cu un zel cu atât mai straniu cu cât se asociază cu învinuiri veninoase împotriva celor ce, cunoscându-l din propria experiență traumatizantă, îl înfățișează în lumina adevărului și a bunului-simț

elementar. Să fie un joc de-a conceptele de prost-gust sau o prelingere a mentalității totalitare în conștiințe care nu se dau în lături a simula o ignoranță ce le îngăduie falsul? Adică esența însăși a comunismului. Din care motiv datoria noastră, a celor care am cunoscut nemijlocit dramatica perioadă în chestiune este să-i reconstituim istoria, s-o analizăm, s-o invocăm precum un memento necesar pentru cei ce ne succed. E o obligație nu doar culturală, ci și civică de la care nu ne-am putea deroga. Unul dintre cei ce o ilustrează cu probitate informațională și rigoare morală este universitarul ieșean Petru Ursache, reputat etnolog, estetician și istoric literar. Volumul d-sale, purtând un titlu acut, *Istorie, genocid, etnocid* [Ed. Conta, 2010], propune încă un tablou al falsului teratologic pe care l-a întruchipat puterea comunistă.” ■ Pornind de la montarea piesei «O noapte furtunoasă», de Alexandru Dabija, la Teatrul Național din Iași, Mariana Constantin face următoarele considerații: „Despre Caragiale, ca și despre Eminescu, nu se poate scrie, vorbi, analiza oricum. Există cutume și există sentimentul patriotic. Sentimentul că ei fac parte din ființa neamului românesc și, de aceea, sunt intangibili. [...] Fenomenul cuprinde încă ceva. Aiuritor. Senzația unei majorități semnificative că are opera acestor clasici – monumentali, barzi și alte etichete – la degetul mic. [...] Perioada comunistă a impus o anumită receptare. Și numai una. Despre ei, numai de bine. Nu erau considerați periculoși și pentru că nu erau contemporani, și pentru că accesul la operă fusese îngăduit – să ne gândim, doar, la ce cozi stăteam, într-un soi de semiclandestinitate ca să cumpărăm volumele de publicistică din seria Eminescu, *Opere complete*, parte din creația sa despre care nu se vorbea – iar receptarea, unidirecționată. Povestea asta a dus la o imagine deformată, inflexibilă a operei. La o imagine pietrificată, rigidă, așa cum era totul atunci. Morga ideologilor și a propagandei comuniste era imprimată, automat, și asupra clasicii. Sub această directivă nescrisă, ei scriseră despre o patrie și despre un popor mare, fără cusur. [...] În anii 1981, Lucian Pintilie face «De ce trag clopotele, Mitică?». Scenariul său este construit în special pe piesa «D’ale carnavalului», dar nu numai. Este o lume a miticilor văzuți de Caragiale și puși în pagină, fără menajamente, de Pintilie. Ceaușescu interzice, personal, filmul. Așa ceva nu putea fi admis. Citind parte din cronicile filmului, descopăr tot mai mult libertatea fantastică a unui creator cum este Lucian Pintilie și normele înspăimântătoare care trebuie să-l țină prizonier pe Caragiale, cu orice preț, dar cu orice preț, unor clișee departe de conținutul operei, de ironia lui, de cinismul cu care își privea contemporanii. [...] La fel face Alexandru Dabija acum la Teatrul Național din Iași, unde a montat «O noapte furtunoasă». Și pleacă, la fel ca și Lucian Pintilie, de la text. Și numai de la text. De la citirea lui cu atenție și cu mintea creatorului eliberat de context, de alte puneri în scenă intrate în conștiința spectatorului mai recent sau nu. Dabija readuce intensitatea, incandescența, visceralitatea și tonul replicilor în care se simte tăișul muchiei de cuțit. Mahalaua cu tot tabloul ei de atunci și de azi își recapătă autenticitatea. Redevine vie, clocotește de patimi, cleweteli, înfruntări. [...] «O noapte furtunoasă» pusă în

scenă de Alexandru Dabija pulsează de acțiune, de miză, de autentic, de visceralitate, de gesturi colorate pe care le-am întâlnit, de atâtea ori, mai toți, prin margini de orașe, prin mahalaua de altădată, prin cartierele cu băieți de băieți unde se mai există, cine știe cum, o casă sordidă, uitată de timp. [...] Acest spectacol este o lectură fără nici un fel de inhibiții, șabloane, trasee prestabilite a piesei lui Ion Luca Caragiale. Pe scenă se mișcă dezinvolt câțiva actori care au acceptat să-l descopere pe autor și să joace expresiv, dinamic, viu, secvențe din mahalaua de dincolo de Mănăstirea Radu Vodă. În această comedie reîntâlnim miza și forța detaliului, forța sugestiei din filmul lui Pintilie, întâlnim adevărul și putem să observăm, dacă vrem, cum iluzia ne face cu ochiul.” ■ Libusa Vajdova oferă o privire pragheză asupra uneia dintre figurile marcante ale diasporei românești: „Din istoria exilului românesc de după cel de-al doilea război, figura cea mai semnificativă, în ceea ce privește urmărirea și judecarea destinului culturii și literaturii române, mi se pare a fi cea a lui Virgil Ierunca. [...] De ce, dintre toate «privirile» posibile asupra literaturii române, am optat tocmai pentru cea a lui Virgil Ierunca. Nu tăgăduiesc că admirația mea față de acest mare domn al exilului românesc se datorează și privilegiului de a-l fi cunoscut personal și de a fi întreținut cu el o relație bazată pe respect și prietenie, timp de aproape cincisprezece ani. [...] Personal, sunt convinsă că în țara în care el s-a născut și pentru care a făcut atâtea eforturi și sacrificii, însemnătatea lui nu e încă suficient de apreciată. În această privință sunt de acord cu Gabriel Liiceanu: «Adevărul e că Virgil Ierunca nu a intrat în istoria românilor. Și asta nu pentru că valorile în care a crezut sunt depășite, ci pentru că ele nu au apucat niciodată să devină actuale.»” ■ Felicia Antip scrie despre *Le lièvre de Patagonie – Mémoires (Iepurele din Patagonia – Memorii)*, de Claude Lanzmann, Gallimard, 2009. ■ În rubrica „Restituiri” sunt publicate scrisori inedite ale lui Dinu Pillat. Originalul epistolei, necunoscute, către Cezar Petrescu se află la Biblioteca Academiei Române, iar cele către Nichifor Crainic și Marin Bucur în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București, a cărui notă însoțitoare spune: „Elaborate într-un stil epistolar care trădează un spirit cu adevărat elevat, aceste documente de istorie literară se impun a fi adunate, adnotate și integrate bibliografiei sale, încă incompletă și deficitar elaborată.” ■ În „Ochiul magic. Actualitatea” citim despre: ■ „Un număr foarte bun numărul 44 (26 oct. – 1 nov.) al revistei 22. [...] Postscriptum: „La fel de interesant și nr. 45 (2-8 nov) din revistă. Aș dori să fac, referitor la acesta din urmă, câteva precizări în nume propriu. Prietenul meu, Dorin Tudoran, afirmă în continuarea interviului său, că mă bănuiește a fi fost de acord cu observațiile lui și cu ale prefațatorului, din moment ce, în postfața mea la carte, nu am spus niciun cuvânt despre Mihai Botez. N-am abordat subiectul legat de declarațiile lui M.B. la Securitate din alt motiv: le cred date în timpul anchetelor și nu mi s-au părut deloc incriminante, ba chiar, destule, foarte favorabile lui D.T., mergând până a le arunca în obraz securiștilor că necinștea lor se află la originea ostilității lui D.T. față de regim. În plus, sunt semnate, așadar asumate.

N-am remarcat existența unui nume de cod sau a unui angajament. Mi-e imposibil să le consider niște turnătorii. Mă simt dator cu o precizare și la interviul, altminteri echilibrat și judicios, al lui Norman Manea din același nr. 45. Herta Müller a fost invitată la Festivalul de la Neptun, în 2006 sau în 2007, nu mai știu exact, dar a condiționat participarea de comunicarea numelor celorlalți invitați și ale instituțiilor partenere. Am informat-o că, la data la care adresăm invitațiile, cu trei sferturi de an înainte, nu suntem încă în posesia unor astfel de date. N-am mai primit nicio veste de la H.M. Norman Manea, care a fost, de asemenea, invitat într-un an, înainte de 2005, de când sunt eu președinte, nici măcar nu a răspuns, dacă informațiile pe care le dețin sunt corecte. Pot să-l înștiințez pe această cale că se află și el și Herta Müller pe lista invitațiilor din 2011 și vor primi curând scrisoarea oficială din partea organizatorilor. Personal, m-aș bucura dacă ar veni. N-am făcut niciodată caz de desoebirile de păreri dintre scriitori, cu atât mai puțin de când am calitatea pe care o am în UR. Îi asigur pe amândoi că m-aș simți onorat de prezența lor (Nicolae Manolescu).” ■ La poșta redacției sosește următoarea scrisoare: „Trebuie să admit că dreptul la replică pe care i l-ați acordat (e adevărat, după o lungă și, presupun, matură reflecție!) lui Teofil Răchiteanu (personal nu cred că e o mare diferență între a scuipa pe un mormânt și a te prefăca că scuipi!) m-a determinat să vă citesc revista cu un ochi foarte critic. Mai nimic nu mi-a plăcut în numărul 41. S-o iau la rând. În pseudoeditorialul său, Nicolae Manolescu își recunoaște, cu onestitatea de toți știută, incultura: l-a descoperit pe Canetti la treizeci de ani trecuți cu lecturi din scriitori români realist-socialiști. Mai bine mai târziu decât niciodată. În «poemul săptămânii», Ioan Es. Pop se vaită, ca un liber-cugetător ce este (nu degeaba l-au alungat ca pe Satana locuitorii leudului său natal!), că l-a părăsit îngerușul său personal încă de când avea cinci anișori. Nici măcar de ghinion nu poate fi vorba. Bedros Horasangian habar n-are că Geo Dumitrescu n-a fost om de stânga doar când era la modă să fii de dreapta, ci și când era la modă să fii de stânga. La «Calendar», sunt o groază de iluștri necunoscuți ca Ion Patriciu, I.O. Suceveanu, George Boitor, Mircea Palaghiu, Grigore Beuran, Nicolae Dragoș sau Virgil Vasilescu. Acesta nu e calendar, e cimitir! De la Ioana Pârvulescu aflăm că Editura Humanitas a avut ideea strălucită a unui «Jurnal esențial» al Monicăi Lovinescu, un fel de antologie din jurnalele ei deja publicate la aceeași editură. Autoarea articolului se arată entuziasmată de selecția de cioburi pe care a făcut-o o doamnă (sau domnișoară?) pe numele ei Cristina Cioabă, în loc să ia atitudine contra acestei neștiințifice și rușionase trunchieri și manipulări a textului regretatei senioare a criticii naționale. Recenziile de la pagina șase se ocupă de cărți cel puțin ciudate. Urmăriți-mă: a lui Horia Gârbea despre Azerbaidjan (nu era mai interesantă Armenia, dacă tot batem fără grație câmpii spre răsărit?); a lui Val Chimic (auzi nume!) despre animale; a lui Adrian G. Romila despre rai; și a lui Liviu Ioan Stoiciu despre Liviu Ioan Stoiciu. Pe Cosmin Ciotloș nu-l lasă să doarmă, în titlul unui volum al lui Robert Șerban - «Moartea parafină» - cuvântul moarte. «Demult nu l-am mai întâlnit în titlul

unui volum...». Aș fi vrut să precizeze data când a avut în mână *Moartea citește ziarul* al unui poet cumva promițator căruia i-am pierdut urma. Pe mine m-a surprins celălalt cuvânt, parafină. Să fie substantivul chimical sau adjectivul parafină? Sorin Lavric profită de absența din țară a directorului revistei ca să-i comenteze cea mai recentă carte (și care pe deasupra mai este și neterminată, dacă judecăm după completările pe care autorul le aduce, săptămână de săptămână, chiar în paginile R. 1.) Nu știu cui să-i bat obrazul, lui Lavric sau lui Manolescu? În fine... Mihai Zamfir îl consideră pe Diuliu Zamfirescu un «scriitor politicos». Așa s-o fi văzând din Brazilia. Sau o fi o greșală de tipar? Dacă-i fac credit autorului, mă Duilă este mai degrabă un scriitor plicticos, politicos e Zamfir, care-i contestă valoarea, luând-o prin păpușoiul vorbelor de clacă: «Unica sa reușită culturală e de la natură lingvistică...». Adică, scrie bine. Ca și cum în zilele noastre e de ici de colo să scrii bine! Observ că am ajuns la jumătatea numărului, așa că mă opresc. Poate altădată mă voi ocupa de o a doua jumătate, nu neapărat a acestui număr foarte slab. Nu vă supărați pe mine și publicați-mă așa cum publicați și alte neghiobii. Dacă nu, o să dau nota la «Observator cultural» sau la «Cultura», care publică neghiobii încă și mai mari. *A bon entendeur!* Salut! Al dv., Horia Hațieganu.”

15 noiembrie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 46 (1079)] Înapoi la Kafka se-ntoarce Paul Cernatm, odată cu lectura volumului *Domnul K eliberat* (Cartea Românească, 2010): „nu este numai cel mai «eficient» roman al lui Matei Vișniec, o carte care te implică până la capăt, ci și una dintre cele mai bune utopii negative din literatura română.”

17 noiembrie

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1052] Marius Chivu discută volumul semnat de Mihnea Blidariu, *Playlist pentru sfârșitul lumii* (Ed. Casa de pariuri literare, 2010): „Influențat de imaginarul punk, romanul înlocuiește anarhia veselă cu apocalipsa morală. E aici o contradicție în intenții și o confuzie a mijloacelor, căci punkul e contestatar fără a ține lecții de morală și a propune modele, iar anarhia n-are criterii. Mihnea Blidariu fie n-a gândit prea bine acest roman, fie a vrut o ficțiune cu teză. În ambele cazuri, e ca și cum ar fi băgat morală în South Park.” ■ Simona Chițan scrie despre „Cărțile esențiale de la Târgul Gaudeamus”: „La ediția de anul trecut a Târgului de Carte Gaudeamus desfășurat la Pavilionul Central de la Romexpo, au fost 107.000 de vizitatori în cele cinci zile. [...] Vizitatorii beneficiază la Târgul Gaudeamus de următorul program: Joi; orele 16:00 – 21.00, Vineri, sâmbătă, duminică: orele 10:00 – 20:00, Luni (22 noiembrie): orele 10:00 – 16:00. În această zi, accesul este liber. În celelalte zile, accesul se face pe bază de bilet, invitație sau abonament. Prețul unui bilet: 4 lei pe zi. [...] Pe rafturile standului Humanitas se vor afla reeditări ale

volumelor din seria de autor Mario Vargas Llosa, laureatul Nobelului Literar din 2010. [...] Grupul Humanitas face reduceri de 10% la toate noutățile editoriale, având și cărți la prețurile de 10 și 15 lei. La rândul său, Humanitas Multimedia deschide campania «2+1 gratuit» (cumperi două audiobook-uri și îl primești pe al treilea gratuit). Editura Polirom va miza pe cărțile publicate în seria de autor Norman Manea, care va fi prezent zece zile în România, dar și pe traduceri din literatura universală. [...] Este foarte important un târg de carte precum Gaudeamusul, unde vizitatorii vor putea achiziționa cărți cu reducere, mai ales într-un an ca acesta, când veniturile multor cititori au scăzut» subliniază Oana Boca, director de imagine. Editura Polirom practică o reducere de 20% pentru fiecare titlu prezent la stand și va vinde peste 100 de titluri la un preț special de 9, 99 de lei. [...] Editura Trei scoate pe piață o nouă colecție, «Psihologia pentru toți», care prezintă cele mai noi descoperiri din domeniul psihologiei. [...] La această ediție a Gaudeamusului, Curtea Veche lansează *Carte regală de bucate*, semnată de Principesa Margareta a României. [...] Grupul Corint va avea promoții excepționale: reduceri între 25% - 70% din prețul de catalog, cu volume care vor costa între 5 și 25 de lei. [...] Scriitorul Bujor Nedelcovici va fi prezent pentru a-și lansa un volum mai puțin obișnuit – o autobiografie atipică – *Cine sunteți, Bujor Nedelcovici? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore*. [...] Vor participa, alături de autor, scriitoarea Ana Blandiana și Vlad Constantin. [...] La această ediție a târgului, Adevărul Holding oferă Marele Premiu al tombolei *Gaudeamus*, în valoare de 4.000 de euro, brut.”

17 noiembrie

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 46 (974)] Revista găzduiește un articol despre „plagiatul secolului. Cazul Tolstoi”. Este vorba despre volumul de *Memorii* de Lev Tolstoi, mai precis despre „traducerea” realizată de Ghenadi Strungar și publicată de Editura Adevărul Holding. Această ediție, publicată în anul 2008, a fost reclamată despre un plagiat a traducerii *Jurnalul(ui)* tolstoian, realizată de Janina Ianoși (carte apărută în 2005 la Editura Ideea Europeană). ■ Din „Revista revistelor” aflăm că „Multe recenzii de carte, semnalând volume diverse (poate chiar prea diverse) se pot citi în «Discobolul», eleganta revistă de cultură ce ne vine de la Alba Iulia. [...] «Scrișul românesc» nu este o revistă spectaculoasă, ci una echilibrată, temeinică, solidă, în care prevalează argumentul și substanța. Ceea ce, într-o lume ahtiata după senzaționalul periferic și entertainmentul cu orice preț, nu e de ici, de colo. [...] Am lăudat de câte ori am avut prilejul inițiativele culturale locale menite să contrabalanseze indiferența condamnabilă a statului față de lucrarea întru spirit a artiștilor trăitori în aceste vremuri ostile, de întristătoare și nesfârșită tranziție. Aduc astăzi un omagiu tranziției de opt ani a lui Augustin Popescu – poet, prozator și memorialist mai puțin cunoscut decât merită scrierile sale – de a edita la Strehaia (Mehedinți) o revistă de cultură realizată cu forțe locale, dar deloc cantonată în perimetrul îngust al micului

provincialism circumstanțial. [...] Revista «Arcade» include în cele 64 de pagini articole interesante pe teme de ideologie și istorie, studii de etnografie și folclor, poeme, eseuri, note de lectură, traduceri, profiluri literare etc., purtând semnături care ar putea figura cu cinste în sumarul unor publicații reputate și de tradiție: Virgiliu Tătaru, Augustin Popescu, Florian Vlădica, Veronica Olivia Micle, Mihai Gheorghe, Ionel Șișu, Elena-Liliana Popescu, Sabina Negruț și alții. [...] O apariție extrem de generoasă prin materialele pe care le oferă lecturii este cea a revistei «Hyperion» strângând trei numere (7, 8, 9 din 2010) într-un frumos format grafic. Cam totul, de la rubricile de cronică literară și eseu, la cele de poezie și proză (Poesis și Beletristică) se arată substanțiale și de calitate. Dintre colaboratorii revistei îi amintim pe Lucian Alecsa, Vasile Siridon (pentru partea de critică), pe Marta Petreu, Doina Ruști și Constantin Abăluță, pe Al. Cistelean, Antonio Patraș, Adrian Alui Gheorghe, Geo Vasile, prezenți cu eseuri. Vii, incitante sunt dialogurile revistei purtate de Angela Baciuc cu Ioana Pârvulescu, de Andra Rotaru cu Tudorel Urian, Ioana Bradea, Stelian Țurlea, cu prilejul apariției unor noi volume ale acestora, de Florentina Tomiță cu poetul Marius Ianuș, devenit între timp un poet religios. Cu întrebări formulate în 2002 îl chestionează Dan-Bogdan Hanu pe Ovidiu Genaru, care, împlinind anul acesta 75 de ani, se îndură, în fine, să răspundă interviorului. Întrebările, care au așteptat intacte atâta timp, sunt lungi, plicticoase și cam fandosite. Noroc că poetul și-a păstrat umorul și vivacitatea, vorbind despre lume și despre sine în formulări remarcabile, autoironice, cum este și acesta, legată de arta lui poetică: «Folosind un fals aer colocvial, balansul între aluziv și acid, între ficțiune gratuită și real frust, evitând abstractul în favoarea concretului, și el înșelător, totul în doze farmaceutice, de leac oriental, obțin uneori un text care-mi seamănă și pe care-l pot semna Genaru. Teoriile nu mă interesează. Mă scriu pe mine. Sunt propria-mi rețetă. N-o recomand altora.» ■ Felix Nicolau (își) anunță cititorii că Institutul de poezie legală a împlinit 15 ani. „O instituție serioasă construită cu migală, unitară ca intenție arhitectonică, însă variată ca stil. Cele două volume apărute la Vinea în 2010 ajută enorm înțelegerea artei lui Lucian Vasilescu. Chiar dacă așteptarea într-o zi dogoritoare de iulie a editorului Tzone a fost chinuitoare, cu pusee de hiper și hipotensiune, rezultatul este unul remarcabil. [...] Până la urmă, opera de până acum îl vedește pe Lucian Vasilescu ca pe un mare profet postmodern, vraci incantator și bolnav internat în regim penitenciar, întrucât periculos pentru liniștea noastră funcționarească și oportunistă de fiecare zi.” ■ Emil Stratan, directorul comitetului de organizare a celei de-a treia ediții a „Petrecerii cu poezie, prieteni și... trufe de ciocolată”, îi acordă un interviu lui Constantin Stan: „*Cine mai citește astăzi poezie?*; Știm cu toții că tinerii de azi citesc foarte puțin. Dacă e să mă refer la poezie, lucrurile stau și mai grav. În ciuda faptului că unii părinți le impun odraslelor să citească, aceștia își depozitează cărțile pe noptieră, fără să le deschidă. În școli, așa-zisele lecturi obligatorii sunt ignorate chiar și de profesori. Totul se rezumă la comentariile «dictate» de dascăli și atât. Vorba lui Cărtărescu, dacă ești în manual, fii sigur

că nu vei fi citit. În librării, rafturile de poezie s-au restrâns, colecțiile se sting și poetul este considerat un neadaptat, un iresponsabil desăvârșit sau, mai simplu spus, nu este considerat nicicum. Dispare ceva prețios și chiar pierе sub ochii noștri – poezia. Editurile se deschid doar vechilor poeți și nu se mai străduie să le caute succesori. [...] *Prima ediție s-a fixat într-un elegant album, a doua a lansat Academia de Poezie. Ce produs editorial va marca această a treia ediție?*; Nu am văduvit nici a treia ediție a «Petrecerii» de noutăți editoriale, și anume vom publica nume de seamă ale culturii române, e vorba de dr. N. C. Paulescu, Gr. T. Popa, Sorin Vieru, Mihai Șora, alături de Ion Mureșan, Dinu Flămând. Nichita Danilov, Ioan Groșan, Constantin Stan, Dinu Huminiuc, Colecția de poezie «Neo», editată de editura «Tracus Arte».” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Cu ochii pe mine – Jurnal româno-german 1995* (Ed. Cartea Românească): „Momente delectabile pentru cititor sunt cele în care autorul jurnalului se referă la natură, mult mai apropiată omului în cadrul german și la care el însuși e foarte atent.” ■ *Creștetul Ghețarului – Jurnal 1969 – 1971* (Humanitas): „Singurele momente de iluminare, în care femeia care scrie jurnalul aproape o egalează pe poetă, sunt cele referitoare la copii. Constanța Buzea e o mamă la fel de bună ca poeta omonimă.” ■ *Memorialul Cetății* (Casa Cărții de Știință): „stilul permanent incantatoriu, filozofard chiar, când sunt relatate banalități, obosește lectorul. Leon-Iosif Grapini are înzestrarea necesară pentru a da un roman realist, scurt și nervos, pe care îl dorim cu sete.”

18 noiembrie

[„Cultura”, nr. 45 (300)] În editorialul său, Augustin Buzura mărturisește că a lipsit „de la înmormântarea lui Adrian Păunescu deoarece, în ziua aceea, condiția fizică nu mă dădea afară din casă. Am rămas, în schimb, în fața televizorului. [...] După zeci de ani de comunism, după alte două decenii de anticomunism primitiv, mă gândeam că, poate cu excepția celor născuți după Revoluție – dar nici aceștia -, nimeni sau aproape nimeni nu are dreptul să ridice piatra. [...] Pe Adrian Păunescu l-am cunoscut cu o jumătate de secol în urmă, încă înainte de a fi publicat prima poezie. Era în stare să recite noapți întregi, din marii noștri poeți, dar și din versurile proprii. Părea o furtună ce nu putea fi oprită, o energie imposibil de stăpânit. [...] Mi se pare foarte important că, datorită lui Adrian Păunescu, sute de mii de oameni au învățat să îndrăgească marea poezie și să descopere pagini esențiale din istoria românilor până atunci interzise sau cântece patriotice care, în vremuri foarte dificile, au stimulat curajul și au întreținut moralul celor mulți. El și-a mărturisit deschis simpatia pentru Conducător, l-a cântat «demn și de bunăvoie», dar îngrozitor de trist mi se pare că astăzi, același Conducător, ar câștiga orice alegeri. [...] În sfârșit, nu este treaba mea să spun ce loc va ocupa Adrian Păunescu în istoriile de mâine ale literaturii. Lângă Eminescu, după Eminescu, mai bun ca Eminescu, așa cum s-au exprimat diverși oameni simpli sub impresia dispariției poetului. Sigur este că, din cauza atmosferei din acest

moment, a disprețului pentru școală și cultură a conducătorilor, riscăm să ajungem curând o națiune de cititori ai regulamentelor necesare luării carnetului de șofer. [...] În România există cam 120 de posturi de televiziune și nu știu câte mii de poeți și versificatori. Și totuși, doar Păunescu, viu, dar și mort, a reușit să adune milioane de cititori și de ascultători. Fenomenul trebuie studiat și înțeles.” ■ C. Stănescu semnalează faptul că, „despre rolul împrejurimilor în care apărea, în 1971, *Imposibila întoarcere* a lui Marin Preda scrie Gabriel Dimisianu în rubrica sa «Lecturi libere» din «România literară». ■ Alex Goldiș discută „un debut care obligă”, *Cărțile omului dublu. Teatralitate și roman în regimul comunist* (Ed. Limes, 2010): „Anca Hațiegan probează, din fericire, faptul că literatura română sub totalitarism începe să-și găsească critici mai specifici și mai nuanțați. [...] Autoarea reconstruiește, practic, întreaga, întreaga istorie de idei a modernității din unghiul teatralității într-o narațiune teoretică atât de coerentă, încât e greu de crezut că nimeni nu s-a mai gândit s-o facă înaintea ei. [...] Rămân doar cu regretul că excelentul critic din *Cărțile omului dublu* nu-și pune observațiile în slujba istoricului literar interesat de evaluarea globală a fenomenului. Nu știu dacă e legitim reproșul – cartea autoarei reprezintă oricum un pas important în reevaluarea literaturii sub comunism –, însă aș fi curios din ce perspectivă scrie Anca Hațiegan despre opere majore ale disidenței sovietice (lipsește *Doctor Zhivago* și *Arhipelagul Gulag*) sau despre cărțile mult mai problematice ideologic ale unor autori români precum Eugen Barbu sau D.R. Popescu.” ■ Adriana Stan discută volumul lui Radu Aldulescu, *Ana Maria și îngerii* (Cartea Românească, 2010): „Clasicizat după preluarea în circuit de către Cartea Românească și lectura criticilor din anii 2000, Radu Aldulescu este unanim considerat unul dintre cei mai puternici prozatori români de după '90. [...] *Ana Maria și îngerii* a convins în bună măsură pentru că ar confirma «aldulescianismul» în teme, viziune, personaje. [...] Romanul o ia vertiginos pe panta unei parabole militante despre singurătatea emigrantului într-o lume ostil, dar ar fi putut fi, la scara microistoriilor personale, mult mai mult decât atât. Căci Radu Aldulescu rămâne un prozator excepțional, de mari energii și viziune cu totul personală. Cu acest roman-expres (scris fix într-un an), el a făcut însă un pas în afara lui însuși.” ■ Rodica Grigore discută volumul semnat de J.M. Coetzee, *Viața și vremurile lui Michael K.* (Humanitas Fiction, 2009), traducere de Eduard Bucescu. ■ Al. Cistelcan observă că „cel mai bun teoretician al criticii din perioada postbelică a început, de fapt, prin a fi cronicar literar. [...] Principiile critice asumate de Martin încă din tinerețe, pe fondul unei empatii cu opera care-l duce spre critica de identificare, sunt păstrate de-a lungul întregii sale acțiuni; ce li se mai adaugă nu sunt modificări, ci doar nuanțări.” ■ Scriind despre Marin Pop, Mihai Iovănel subliniază și modul în care acesta scrie despre sine, în *Dicționarul de literatură română contemporană* (1977). ■ Nicoleta Sălcudeanu publică cea de-a doua parte a articolului dedicat lui George Bălăiță. ■ În articolul lui Constantin Stoiciu citim: „De douăzeci de ani suntem mai mult decât români, suntem o specie aparte pentru care totul e

sfânt și nimic nu mai e sfânt, care calcă totul în picioare și ridică totul la ceruri cu aceeași dezinvoltură infantilă și bolnăvicioasă. [...] S-a plâns mult, s-a înjurat mult la moartea lui Adrian Păunescu. [...] La capătul lumii, unde mă aflu, am reascultat și văzut și eu poetul și omul în zilele lor faste de altădată. [...] Mi-a fost redactor-șef un an și jumătate la «România literară» și-mi amintesc cu nostalgie și emoție lupta săptămânală pe care o ducea cu Direcția presei pentru ca revista să apară așa cum fusese gândită. [...] Tot ce pot să spun e că a fost unul dintre puținii oameni cunoscuți care a iubit România, patria, cu o patimă și o furie pe cât de rare, pe atât de exemplare.” ■ În pagina dedicată „Culturii sportului”, Cornel Dinu semnează un articol dedicat poetului Adrian Păunescu: „Ne-a părăsit, pentru o liniște de care avea mare nevoie, ultimul creator excepțional de poezie națională. Maestrul în metrică de expresivitate eseniană Adrian Păunescu va fi așezat în fotoliul recunoștinței pe care o merită cu prisosință. [...] Dar, de data aceasta, nu despre amploarea și calitatea operei sale aș vrea să scriu. Vreau însă să amintesc câteva din multele amprente pe care le-a lăsat și în din ce în ce mai gălăgiosul nostru fotbal. [...] Avea o înclinație spre binele popular: de aici și dragostea pentru Rapid, sădită, poate, și de prietenia cu Fănuș Neagu și cu Guțu Băieșu. Dar a slujit prin vorbe și fapte echipa națională. Mai are rost să evoc cât de mult s-a consumat până l-a adus pe unicul Gică Hagi să îngenuncheze una din cele mai pregnante poveri ale palmaresului nostru, echipa Ungariei? [...] Ca orice unicat al creației avea și crea umor de calitate, încruntându-se rar, maxim pentru câteva minute. [...] Avea și această calitate de a respecta oamenii ce puteau avea și alte păreri decât ale sale. [...] toate acestea mă fac, în final, să repet unele din versiunile ce le rosteam cu patimă din fragedă copilărie, din «Moartea lui Fulger» a lui Coșbuc: «Cum pier mișei, dacă pier/ Cei buni așa?»... Nu-mi poate răspunde nimeni.” ■ Recomandările revistei sunt: ■ Eugen Negrici, *Literatura română sub comunism (1948 - 1964), vol. I* (Cartea Românească, 2010): „O carte care le taie scriitorilor epocii toate «stimulentele» critice cu care fuseseră cadorisiți de către fostul regim și le oferă astfel istoricilor literari interesați de realismul socialist autohton un concediu de câteva decenii.” (Andrei Terian) ■ Dumitru Chioaru, *Noi dezvoltări în perspectivă* (Ed. Limes, 2010): „O carte în care absența parti-pri-surilor generaționiste și privirea critică omogenizatoare fac ca bariera stilistică dintre douăzeciști și nouăzeciști să nu mai pară de netrecut.” (Alex Goldiș) ■ Val Chimic (Valentina Chiriță), *Umilirea animaelor* (Casa de pariuri literare, 2010): „Aștept de 3 ani volumul ăsta. Acum sunt fericit.” (Mihai Iovănel) ■ Alain Badiou, *Secolul* (Idea, 2010), traducere de Emilian Cioc: „13 prelegeri ținute de Badiou între 1998-2001. O revizitare a secolului XX. Un eveniment.” (Mihai Iovănel).

18 noiembrie

[„Dilema veche”, nr. 353] Dosarul săptămânii poartă titlul „Filmul românesc. Cine are nevoie de el?” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de George Banu, *Trilogia îndepărtării: Odihna, Noaptea, Uitarea*, traducere de Ileana Littera

și Anca Măniuțiu, Ed. Cartea Românească, 2010: „Am citit traducerea în ideea unui act de apropiere față de un gen absent la noi. [...] Panseurile și comentariile lui George Banu formează, în ciuda unor inerente redundanțe, prețiozități și banalități, un triptic plin de nuanțe și de sugestii.” ■ La trecerea în neființă a lui Adrian Păunescu, Dan. C. Mihăilescu mărturisește: „Pentru mine, Adrian Păunescu a fost în principal un fenomen uman esențial în definirea ceaușismului, apoi un gazetar de mare forță, un teribil ferment social și abia apoi un scriitor. Mai precis: un om dotat cu geniul versificației, dar care și-a bătut joc sistematic de talentul său, vânzându-și substanța lirică în favoarea hăuliturilor propagandistice. Toate acestea cu precizarea arzătoare că, sistematic, tot ce făcut bine – în viața de poet, ziarist și entertainer, de artist, soț, comunist și naționalist – a întors în rău, cu o freneză suicidară. A pârlit cu o fervoare aproape demoniacă tot ceea ce, inițial, înflorise atât de promițător în preajma lui.”

18 noiembrie

[„**Observator cultural**”, nr. 293 (551)] Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Sâmbătă, 13 noiembrie, în cadrul tradițiilor «Seri de literatură și muzică» găzduite săptămânal de Muzeul Național al Literaturii Române, Angela Marinescu, Simona Popescu, Elena Vlădăreanu și Domnica Drumea au susținut un recital de poezie în acompaniamentul lui Mircea Tiberian, pe post de moderator fiind Miruna Vlada.” ■ „În perioada 15-18 noiembrie, Dan Lungu a susținut un turneu de lecturi din cel mai recent roman al său, *Cum să uiți o femeie*, apărut în colecția «Fiction LTD» a Editurii Polirom. *Comment oublier une femme*, ediția franceză a romanului, a fost publicată de Editura Actes Sud, în traducerea lui Laure Hinckel, iar *Wie man eine frau vergisst*, versiunea germană a cărții, a apărut la Editura Residenz, în traducerea lui Jan Cornelius. Turneul de lecturi a avut loc cu sprijinul Institutului Cultural Român. La toate evenimentele, alături de Dan Lungu, a participat și traducătorul Jan Cornelius. Programul a inclus lecturi la Institutul «Heinrich Heine», din Düsseldorf (moderator: dr. Karin Fullner, 15 noiembrie), la Literaturhaus, din Berlin (16 noiembrie), la Andere Buchhandlung, din Rostock (17 noiembrie), pe 18 noiembrie urmând ca autorul să participe la Hauptbücherei, în cadrul Târgului de Carte de la Viena.” ■ „Luni, 22 noiembrie, de la ora 19.30, în Club A (str. Blănari, nr. 14), Matei Vișniec este invitatul «fresh-ului literar unu și unu». În cadrul întâlnirii, se va lansa primul volum din trilogia lui Ion Cucu, *Cum ar arăta viața fără fotografie?*. Următoarele ediții îi vor avea ca invitați pe Horia Gârbea (29 noiembrie), Doina Uricariu (6 decembrie) și Nora Iuga (13 decembrie).

Miercuri, 24 noiembrie, ICR Stockholm organizează, la sediul său, o discuție pe marginea celui mai nou volum semnat Gabriela Melinescu, romanul *Mamma som Gud* (în limba română, *Mama ca Dumnezeu*). Cartea a apărut de curând la prestigioasa editură suedeză «Albert Bonniers Förlag». Autoarea va participa la discuție alături de Agneta Pleijel și de editorul cărții, Gunnar Nirstedt.” ■ „Pe 15

noiembrie, Editurii Cartea Românească i-a fost decernat Premiul pentru promovarea scrisului românesc, unul dintre premiile de excelență acordat de postul Național TV. Gala de premiere va fi transmisă în cadrul emisiunii Naționala internațională, care va fi difuzată pe 1 decembrie 2010. [...] În toți anii din urmă, a continuat să-și respecte programul sub auspiciile căruia a fost reînființată de către Marin Preda în anul 1971, anume promovarea literaturii române contemporane. Editura are două direcții de dezvoltare: publicarea scriitorilor români consacrați și promovarea tinerilor autori. În anul 2010, Editura Cartea Românească aniversează cinci ani de când colaborează cu Editura Polirom.” ■ Este publicat un fragment din eseu scris de Norman Manea, „Scriitorul evreu în arena publică” (traducere de Liviu Bleoca), apărut în volumul *Laptele negru* (Ed. Hasefer, 2010). ■ „Norman Manea se află în România, într-o suită de lansări, dezbateri publice și întâlniri cu cititorii. Câteva instituții s-au străduit să facă din reîntoarcerea scriitorului, stabilit în Statele Unite, un eveniment. E vorba de Institutul Francez, Ambasada Franței, Facultatea de Litere a Universității din București, Institutul Cultural Român, Editura Polirom, Editura Hasefer, revista «Observator cultural». Pe site-urile publicațiilor culturale s-a prezentat întregul program, care începe miercuri, 17 noiembrie, ora 18.00, la Institutul Francez – Librăria Cărturești, și va continua joi, la Facultatea de Litere, la ora 18.00, și vineri, la Târgul Gaudeamus, de la ora 18.30. Revista noastră publică un interviu cu Norman Manea și câteva cronici la cărțile pe care autorul le-a oferit publicului românesc în ultimii doi ani, de la precedentă sa vizită în România și până acum. Găzduim și o corespondență de la Madrid, despre lansarea ultimei sale cărți în limba spaniolă”: ■ Norman Manea îi acordă un interviu lui Ovidiu Șimonca: „*Stimate Norman Manea, ajungeți în România într-un moment de tulburare a apelor. Se vorbește tot mai mult de anii de dinainte de 1989 și nu întotdeauna cu distanța istoricului și cu separarea necesară între dictatură și democrație. Adrian Păunescu are parte de o înmormântare națională, uitându-se excesele de proslăvire față de Ceaușescu. Andrei Ujică lansează filmul «Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu», un film în care nu condamnă, doar expune o degradare, o decădere. Ceaușescu pare să aibă o posteritate extrem de vie. Cum priviți dvs acei ani de dinainte de 1989? Aveți acum o altă opinie față de momentul în care vă aflați în România?*”; Sunt vizibile o derută și o potențare a nemulțumirilor de tot felul, multe dintre ele îndreptățite, bănuiesc, față de prezentul țării, aflate într-un impas economic, politic, moral. Mi-e greu să cred că poate fi vorba de o nostalgie față de «epoca de aur» a cozilor nesfârșite la alimentele de bază, față de activitatea silitoare și ubicuă a Securității și a informatorilor, față de consfăturile, congresele, ședințele de varii mărimi și mascarade, cu epocalele cuvântări kilometrice, agramate și bâlbâite, livrate de Geniul Carpaților. S-a mințit prea mult, s-a furat prea mult, s-a înveninat prea mult și s-a manipulat excesiv atmosfera în acești peste 20 ani. Aceasta este cred, de fapt, motivația reală a nemulțumirii populare din acest moment. [...]; Remarcabil în «Curierul de Est» este nuanța. În locul verdictelor,

dvs preferați să fiți nuanțat, omenesc, să sesizați vulnerabilitățile, să nu condamnați. Foarte rar, în lumea culturală românească, se discută cu argumente, oamenii sunt clasati în funcție de tabere, sunt etichetați rapid și expediați în registrul grosier al pamfletului. Ce ar trebui să se întâmple ca să putem discuta rezonabil – rezonabilul nu exclude spiritul critic –, în așa fel încât să predomină mai mult respect pentru cei de altă opinie și de altă orientare?; Lumea literară este o lume a personalităților accentuate, ca să spunem așa, scrisul este o meserie a vanității, cum spunea Camus. Dar lumea literară reflectă, totuși, în ciuda «specificității», lumea, pur și simplu, societatea. Nu cred că un scriitor suedez este mai puțin vanitos decât unul român, dar cei «7 ani de acasă» sunt altfel, acel scriitor are și experiența de a trăi într-o lume cu alte reguli de conviețuire. Eugen Ionescu credea ca multe dintre metehnele naționale se trag din acel (spus sau nespus) «știu tu cine sunt eu?». Poate avea dreptate. Nici Caragiale nu a ignorat această umflare în pene, goală pe dinăuntru, regășibilă în sate, ca și la Academie, cu atât mai mult între politicieni tot mai mediocri.” ■ Dana Pîrvan-Jenaru crede că „Norman Manea este un scriitor incomod. Nu prin vreun discurs scăpăător-retoric, abraziv, scrâșnitor sau brutal-amenințător, ci prin forța de a rămâne fidel propriilor idei, de a respinge nepăsarea, de a pune în discuție – nuanțat, cu calm, cu eleganță și aparentă detașare – probleme delicate. În cazul său, simțul realității se profilează în idei nedecolorate în spatele unor perdele de cețuri înalt metafizice, care să lase loc confuziei și să legitimeze reversul, chiar dacă adevărul este prins, uneori, prin porți doar întredeschise. [...] În schimburile de păreri se simte constant tensiunea provenită din contradicția între ce trăim și ceea ce ar dori Norman Manea să trăim, dar condamnările sale nu sunt automate și vehemente, iar absolvirile nu sunt patetice. Exigența sa este una măsurată, înțeleaptă, tonul nicidecum excesiv, contrariind clișeele vehemenței în susținerea propriei cauze. Însă impactul, paradoxal, poate fi unul violent, iar scriitorul resimțit ca incomod.” ■ Paul Cernat scrie despre *Curierul de Est*, recent apăruta carte de dialoguri a lui Norman Manea cu Edward Kanterian, „probabil, cea mai solidă carte de convorbiri a celui mai tradus și mai premiat, pe plan internațional, dintre scriitorii români în viață (din motive asupra cărora am mai zăbovit, nu iau în discuție cazul Hertei Müller). Pentru cei care au citit proza, eseurile și interviurile de până acum ale lui Norman Manea, noutățile din prezentul volum sunt relativ puține și, așa-zicând, «de nuanță». [...] *Curierul de Est* se citește cu interes și participare de la un capăt la altul. Din paginile sale se desprinde un (auto)portret exemplar al scriitorului ca intelectual critic. Un reper minimal într-o lume debusolată...” ■ Bedros Horasangian scrie despre *Laptele negru*: „Un volum încheiat, departe de genul de-toate-pentru-toți, practicat în *Pe contur*, cu accentul pus, cum altfel?, pe chestiuni/teme/probleme iudaice. Mai generale, mai speciale, cu accent pe diverși autori evrei, de primă mână. O carte care ne face să plonjăm în alte cărți și lecturi, care nu mai sunt chiar de actualitate – cine să mai fie interesat de proza (extra-ordinară!) a lui Bruno Schultz, Kafka sau Saul Bellow, dacă noi vibrăm doar la

ce au mai scos Patapievici sau Liiceanu? Hm, să trecem peste alte posibile bombăneli sau paranteze, ce ar stârni iritarea detașamentelor de tineri brigadieri și admiratori, *sans frontières*, ale celor mai la deal pomeniți.” ■ Daniel Cristea-Enache publică prima parte a articolului „Intrusul”, în care observă că: „Sunt mai multe romane în *Întoarcerea huliganului* de Norman Manea, și în aproape toate regăsim mărcile distincte ale scriitorului. Textul său, indiferent că e ficțional, nonficțional sau o combinare variabilă între cele două dimensiuni, se organizează și se expune concentric și circular. Avansează în pagină pentru a se întoarce în timp; și pornește de la diferitele vârste ale subiectului pentru a explora, din interiorul memoriei și al conștiinței, o Istorie terifiantă. Norman Manea e un prozator din categoria, nu foarte bogat ilustrată, a celor care iau întotdeauna omul și lucrurile în serios: un Marin Preda, un Augustin Buzura, alți câțiva romancieri români interesați până la obsesie de amenințarea multiplă a individualității și a entității umane, în secolul totalitarismelor.” ■ Antonio Patraș crede că „Roman al exilului, bătrâneții și bolii, dar și al tristeții de a greși, viețuind printre cărți, *Vizuina* e un roman excelent ce-și așteaptă, încă, cititorii.” ■ Luminița Marcu consideră că „Turneul scriitorului Norman Manea în Spania, de la începutul lui octombrie anul acesta, a fost, probabil, printre evenimentele cele mai plăcute ca organizare și mai de impact ca efect asupra publicului dintre toate cele organizate anul acesta de Centrul Național al Cărții și Institutul Cultural Român din Madrid. În ceea ce-l privește pe scriitor, în Spania, toată lumea îi știe cel puțin numele, dacă nu și cărțile, oricum tematica pe care o abordează, atitudinea critică și morală, subiectele din eseistica sa antitotalitară, toate sunt lucruri cunoscute, apreciate, iar porțile instituțiilor se deschid infinit mai ușor decât în cazul altor proiecte, atunci când este pronunțat numele lui Norman Manea. [...] Despre ultima carte publicată în Spania, *El Té de Proust. Cuentos reunidos* (Editura Tusquets, 2010, traducere de Joaquín Garrigós și Susana Vásquez), care reia ediția românească de proze *Octombrie, ora opt din 1981*, s-au scris deja cele mai elogioase cronici. În «La Vanguardia», Xavier Montaniá spune că este «probabil autorul român care descrie cu amărăciune, cu mult curaj și cu cea mai mare profunzime drama, complexitatea țării sale», iar Mercedes Monmany, în suplimentul cultural al ziarului «ABC», îl așază într-o prestigioasă vecinătate: «Dacă James Joyce a realizat o parodie magistrală a orgolioasei, dar frustratei sale Irlande, dacă Musil a satirizat decadența imperiului Habsburgic, Manea a devenit cel mai feroce și implacabil portretist al unei societăți și al unei țări, România din timpul regimului comunist». Antonio Muñoz Molina îl compară, pornind, de asemenea, de la literatura și eseistica sa, cu Milosz și Brodsky. [...] Iată cum îl prezenta pe Norman Manea cel mai important cotidian granadin: «Manea, care s-a exilat în 1986 din România și care trăiește în prezent la New York, unde e profesor de literatură europeană la Bard College, abordează cu o imensă complexitate experiența totalitarismelor fascist și comunist și pe cea a exilului, cu dubla sa traumă, mai ales cea lingvistică, dar și cu potențialul său benefic; scriitorul se află însă, mereu, în

căutarea soluției individuale. Reflecțiile sale asupra totalitarismelor și asupra provocărilor lumii noastre îl prezintă ca pe unul dintre cei mai lucizi intelectuali de azi. Heinrich Böll (Premiul Nobel pentru Literatură în 1984) spunea că *dintre toți autorii contemporani, Norman Manea este, fără nici un dubiu, cel care merită cel mai mult recunoașterea întregii lumi*» («La Opinion de Granada», 5.10.2010).”

■ Liviu Antonesei povestește că „Între cărțile ce vor fi lansate cu prilejul turneului românesc al lui Norman Manea se numără și *Curierul din Est. Dialog cu Edward Kanterian* (Polirom, 2010), a cărei lectură tocmai am încheiat-o. Dacă există vreun iubitor român de literatură care n-a citit încă un roman sau un volum de eseuri de Norman Manea, i-aș sugera să înceapă, în ordine cronologică inversă!, cu această carte, care poate servi și drept excelentă propedeutică în viața și opera scriitorului. De bună seamă, cartea e la fel de utilă și celor familiarizați cu acestea, ba chiar și celor care îi cunosc viața în detaliu și opera în întregime. [...] Copil fiind, scriitorul a trecut prin infernul deportării în Transnistria, iar o parte a acestor încercări a trecut în substanța cărților sale. Asta nu putea fi nici pe placul bravelor autorități național-comuniste care, în lipsă de altă legitimitate, se revendicau tot mai mult de la «trecutul eroic», nici pe placul confrăților luați de valul naționalist sau al publicului larg, însetat de satisfacții compensatorii fixate în trecut, dacă prezentul era cel care era. Până și criticii fini și subtili găseau de cuviință să-i reproșeze lipsa stilului, de parcă stilul ar trebui să însemne zorzoane «ce din coadă au să sune», nu pur și simplu adecvarea scriiturii la substanța epică explorată și exploatată. Să mai spun că și eu, sedus de elucubrațiile estetiste, aveam cam aceeași părere?! Dar măcar eram foarte tânăr pe vremea aceea.” ■ Cezar Gheorghe crede că „Prozatorul Mihnea Blidariu are un «avantaj» important. Deși se află la a treia carte, publicând două cărți de poezie (*No Future* – 2004 și *mânia.ro* – 2006), nu putem spune că este un «actor» al lumii literare. Personal, nu fac o excepție de la această regulă. Îl știam de la concertele trupei «Luna Amară», trupa clujeană deja foarte cunoscută în undergroundul românesc. «Avantajul» constă în alegerea de a nu scrie într-una dintre deja consacratele «rețete» ale prozei recente. Am în vedere deja obișnuitele romane «despre comunism». În *Playlist* este menționată perioada de dinainte de 1989, însă numai ca termen de comparație pentru România anului 2010. În realitate, Mihnea Blidariu scrie un roman al actualității. Mai exact, al actualității cotidiene cele mai precare cu puțință, cea realitate săracă prezentă în toate știrile de *prime time*, în toate cotidienele și în tabloidele care – să nu ne mai amăgim – sunt consumate zilnic de români. Narcoticul preferat al majorității semenilor noștri este doza de abjecție mediatică, consumată zilnic în doze din ce în ce mai mari. [...] În *Playlist*, Mihnea Blidariu propune un pariu literar interesant: ce s-ar întâmpla dacă toată abjecția, lașitatea, corupția și naivitatea acestui *freakshow* care este România mediatică ar fi amplificate de anunțarea sfârșitului lumii? Autorul este adeptul situațiilor și experiențelor-limită menite să spulbere inautenticitatea măștilor care acoperă realitatea noastră cotidiană.” ■ Carmen Mușat subliniază că „Cine o cunoaște pe Herta

Müller, personal sau din cărțile publicate până acum, știe că războiul ei cu poliția politică a regimului comunist nu s-a încheiat odată cu plecarea ei din țară, în 1986, și nici măcar odată cu prăbușirea sistemului comunist, la sfârșitul lui decembrie 1989. Preocupată să înțeleagă cum a fost posibilă menținerea totalitarismului comunist la putere atâția ani și, în special, consecințele ireversibile pe care dezumanizarea pe scară largă, prin intermediul propagandei, le-a avut asupra mentalității colective, autoarea germană nu s-a sfiit, în fața unei săli în care se afla, pe lângă foarte mulți oameni tineri, întreaga elită culturală a țării, să rostească răspicat adevăruri incomode pentru mulți dintre cei care, pentru a-și motiva tăcerea acomodantă din timpul comunismului și incapacitatea de a articula o opoziție coerentă și eficientă înainte de 1989. [...] Ce s-a întâmplat, de fapt, sub cupola Ateneului Român, pe 27 septembrie a.c.? Cei prezenți în sală au asistat la un adevărat turnir, în care diferența dintre cei doi combatanți a fost evidentă de la primul schimb de replici. Pentru că acolo, în fața tuturor, nu s-au confruntat doar două personalități culturale total opuse din punct de vedere temperamental, ci și două perspective ireconciliabile asupra trecutului recent și asupra rolului pe care intelectualul trebuie să-l joace în societate. Spontană, lipsită de patetism, relaxată și de un firesc cuceritor, care a creat aproape instantaneu o complicitate vibrantă între ea și sală, Herta Müller a avut în față un Gabriel Liiceanu prețios și teatral, care-și citea cu dicție actoricească întrebările pregătite de-acasă, incapabil să reacționeze la replicile ei ironic-acide sau la reacțiile din ce în ce mai puternice ale unei săli ce părea să o adore pe femeia plăpândă, dar extraordinar de puternică de pe scenă. [...] N-am avut nici o clipă impresia că intenția Hertei Müller a fost de a le reproșa intelectualilor români, cu orice preț, pasivitatea în care s-au complăcut înainte de 1989. În fond, eroii și martirii nu se găsesc pe toate drumurile, și mă îndoiesc că avem dreptul să le pretindem altora să se sacrifice, câtă vreme nu suntem noi înșine în situația de a alege martirajul. Nu despre reproșuri a fost vorba în discursul laureatei Nobel, ci de pure și simple constatări ale unor evidențe. Iar cel care a provocat replicile categorice ale laureatei premiului Nobel a fost Gabriel Liiceanu însuși, incapabil să iasă din logica propriilor obsesii. Iar intransigența Hertei Müller a fost amplificată de insistența cu care partenerul ei de dialog pretindea să i se confere, *post factum*, un certificat de disidență. [...] Confruntarea dintre Herta Müller, cea care nu vrea să uite ceea ce s-a întâmplat în timpul regimului comunist și care scrie pentru că vrea să înțeleagă, și Gabriel Liiceanu, cel care a încercat, după propria-i mărturie, «să se strecoare pe lângă destinul de minoritar» al laureatei Nobel, a pus în evidență două tipuri distincte de implicare în realitate: una preponderent etică, cealaltă eminamente estetică.” Actualul text a fost publicat și în suplimentul «Balkan Balkon», din luna octombrie 2010, al revistei «Élet és Irodalom», care apare la Budapesta. ■ Cristina Manole semnalează „Un surprinzător *Jurnal de Tulcea* (1979-1989-1992) [ce] aparține unei profesoare de limba română, pre numele dumneaei Olga Andreescu. Cartea apare la o casă de editură necunoscută (Editura Sais, București,

2010) și ajunge la noi cu totul întâmplător. Parcă să ne atragă atenția să fim mai curioși și la producțiile editurilor cu ștaif mai mic. Avem, de această dată, mărturiile unui intelectual de provincie, notele zilnice ale unei profesoare care trăiește în plin comunism. Deja suntem în plin cearșism, cu toate detaliile inerente. Lipsuri alimentare, frig, frică, abuzuri, dar și o umanitate care supraviețuiește. Un univers cotidian, cel de toate zilele, din imediata proximitate. Nu lipsesc însă nici referințele la ce se întâmplă prin lume. Nu sunt amintiri, ci jurnal, intrările sunt în timp real, tonul e vag resemnat, cu momente de bucurie exprimate vădit, se simte că autoarea își iubește meseria și elevii ei. Nu lipsesc nici iritățile sau revolta înăbușită, nu toți au avut curajul lui Paul Goma, Dan Petrescu sau Mircea Dinescu ca să se revolte și să strige în gura mare că așa nu se mai poate. S-a putut, dovadă că și astăzi se poate. [...] Jurnalul unei existențe asumate fără crispări este acesta al dnei prof. Olga Andreescu. O notă asupra ediției și câteva detalii biografice ale autoarei ar fi putut să aducă mai multă lumină în privința unei diariste atente și sensibile. Mare iubitoare de literatură la care, iată, indirect, își aduce și ea contribuția. Bine venită – de ce să nu recunoaștem? – este loc pentru toată lumea.” ■ „La Târgul Gaudeamus, Editura Curtea veche lansează o incitantă carte intitulată *Polemica Paulescu: știință, politică, memorie*. Volumul are un studiu introductiv de William Totok și o postfață de Radu Ioanid. Autorii – un medic și un istoric: Peter Manu și Horia Bozdoghină – discută despre viața și opera lui Nicolae C. Paulescu. Și spun două mari adevăruri: că Paulescu nu este inventatorul insulinei, n-a fost deloc nedreptățit prin neacordarea Premiului Nobel. Al doilea mare adevăr, ocultat mai ales după 1990, se referă la antisemitismul lui Paulescu, fondator, alături de A. C. Cuza, al Ligii Apărării Naționale Creștine și mentor al lui Corneliu Zelea Codreanu. În două pagini de revistă, vă prezentăm interviuri cu autorii acestui volum, Peter Manu și Horia Bozdoghină, și cu editorul cărții, Doina Jela. Publicăm un scurt fragment din postfața lui Radu Ioanid, scrisă pentru acest volum.” ■ Pentru că Târgul de Carte Gaudeamus tocmai a început, Michael Haulică vrea să-și introducă cititorii în atmosferă: „să vă prezint câteva dintre noutățile F&SF, să vă ademenesc cu una, cu alta, să treceți pe la târg. Pentru cărți, pentru scriitori, pentru traducători... pentru cine vreți și din ce motive vreți, numai să treceți pe acolo. Am invitat câțiva «producători de text», de data asta, să facă invitațiile: traducătorii Cristina Ghidoveanu, Ana-Veronica Mircea, Mircea Pricăjan și scriitorul Liviu Radu.”

19 noiembrie

[România literară, nr. 44] În editorialul său, Nicolae Manolescu se întreabă „De ce trebuie să fie «rău» criticul?” și recunoaște că: „dacă le-am pretins tinerilor critici, pe care i-am invitat în decursul timpului să scrie cronică literară în paginile României literare, să fie «răi», a fost spre binele lor. Vreți să vă afirmați? Negați! În caz contrar, nu vă bagă nimeni în seamă. Alex Ștefănescu poate confirma de câte ori l-am rugat să pună «Tichia de mărgăritar» pe capul unor scriitori valoroși

când scriu cărți proaste, nu doar pe capul unora nuli. Asta nu înseamnă că, Doamne păzește!, am ceva cu scriitorii sau că nu sunt capabil de admirație. Dar există în critică o latură pedagogică deseori ignorată: scriitorilor le cresc coarne la cea mai mică laudă. [...] Am constatat, nu o dată, că sunt mai îmbătătoare decât vinul. Un confrate a reluat relațiile compromise cu mine doar fiindcă am declarat public, lucru pe care nici măcar nu-l spuneam prima oară, că e un mare scriitor. Mi-a fost refuzată de un altul o prefață, pe care, de altminteri, mi-o solicitase, fiindcă nu era la fel de elogioasă ca un comentariu anterior la cărțile lui. [...] Nu e vorba numai de carieră sau de posteritate. E vorba de eficiența actului critic. Puțini scriitori acceptă din prima clipă observațiile critice.” ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Marian Drăghici. ■ În articolul dedicat temei lunii, Simona Popescu vorbește „Despre solidaritate în literatură: Îmi plac scriitorii care scriu despre alți scriitori chiar în literatura lor. De pildă, Mircea Ivănescu despre Dimov și Dimov despre Ivănescu. Și Foarță despre ei, cu atâta... artă a cuvântului, a inimii, a admirației. Mă gândesc și la dialogul dintre Ion Vianu și Matei Călinescu. Mă gândesc la ce-a scris Gilles Deleuze despre Michel Foucault. Admirația – un fel de «ogîndire» din care aflăm atâtea și despre cel care admiră. Frumoase lucrări ale solidarității. Nu laudatul lăbărțat, în interiorul redacțiilor literare, al prietșugurilor, al găștilor, al provinciilor. Nimic din «solidaritatea» gregarienilor, a oportuniștilor, a Dinupăturicilor de atâtea feluri.” □ În pagina de recenzii citim despre: ■ *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, 2010): „Radu Mareș coboară pe firul vremii până în tulburii ani '30 ai secolului trecut. [...] Nu este totuși o proză documentară despre turbulențele deceniului patru românesc, ci o fabulă simbolic-pilduitoare, încrustată într-o frescă social-istorică a unui spațiu neguros de frontieră.” (Gabriela Gheorghisor) ■ *Catilinari și temperatori. Eminescu și Caragiale* (Casa Cărții de Știință, 2010): „Discret, sobru și informat, universitarul orădean a publicat o serie de eseuri scrise sub semnul unei pedant informate spontaneități și al dezinvolturii strâns controlate a enunțurilor. [...] Ioan Derșidan conexează, compară, cântărește.” (Irina Petraș) ■ *Cei singuri vor rămâne singuri* (Ed. Tracus Arte, 2010): „Ca și alți câțiva tineri autori brașoveni, Naomi Ionică e produsul cursurilor de scriere creatoare ale lui Alexandru Mușina și Andrei Bodiu (n-ar fi rău ca modelul acestor cursuri să prolifereze la alte câteva Facultăți de Litere din țară). Debutul ei în poezie, *Cei singuri vor rămâne singuri*, cu toată izomorfia (intenționată?) cu versul-emblemă al lui Ioan Es. Pop, *Și cei din urmă vor fi cei din urmă*, nu are nimic în comun cu poetica descensiunilor infernale practică cu atâta strălucire de maestrul nouăzecist, și de asemenea nici cu poezia ucenicilor lui douămiiști, analogon mimetic al unei lumi care e ea însăși infernul. Ba chiar dimpotrivă, în plin saeculum al mimesisului infernal, Naomi Ionică optează pentru Fantazie. [...] Oricum, debutul acesta bun ar putea transforma butada lui Liviu Ioan Stoiciu (relativă la poezia Cătălinei Cadinoiu), după care vine «douămiiyecismul», în ipoteză de lucru.” (Radu Vancu) ■ *Irezistibil* (Cartea Românească, 2010): „Dan Coman face trecerea de la poezie la proză, salt teoretic

riscant, pentru unii de-a dreptul mortal. Nu este cazul lui Dan Coman. Cartea este, o spun de la bun început, excelentă: nicăieri nu se simt stângăcii de începător în ale prozei, textul este perfect ținut sub control, trama epică, discursul și chiar halucinația supunându-se cuminiți sub mâna sigură a scriitorului. [...] Simți, în toate aceste povestiri, dincolo de conflictul aparent dintre eul diurn și eul nocturn, o uriașă bășcălie față de ambițiile literare, față de visele de mărire, față de poza romantică a artistului, în fond. Scepticismul și rezervele ce transpar de aici nu schimbă însă o realitate: Dan Coman este deja un prozator notabil, care a reușit să salveze biografismul, transformându-l în literatură pur și simplu.” (Luminița Corneanu) ■ Cosmin Citoș discută volumul *Literatura luciferică. O istorie ocultă a literaturii române* (Ed. Cartea Românească, 2010): „Radu Cernătescu a publicat de curând o istorie ocultă a literaturii române (acesta e subtitlul), al cărei principal of îl reprezintă celelalte istorii, toate estetice, iar, dintre ele, mai cu seamă aceea a lui Călinescu. [...] Adăugând intimidanta ușurință cu care se mișcă în bibliografiile ezoterice occidentale și alte câteva lapidare observații deconcertante, cam acestea sunt toate calitățile unei cărți ca *Literatura luciferică*. Rămâne de verificat o informație interesantă referitoare la titlul real al romanului lui Bolintineanu, care ar fi *Manoel*, nu *Manoil*, cum s-a încetățenit, afirmă Cernătescu sprijinindu-se pe noi considerații onomasiologice, prin perpetuarea unei erori editoriale. În rest, nesfârșitele glose despre cercurile frecventate de Budai- Deleanu, despre rețeaua misterioasă din spatele afirmării timpurii a lui Arghezi sau despre secretul lui Bacovia (una mai contextuală și mai aerată decât alta) sunt, literar, irelevante. A se lua, deci, cu un grăunte de sare. Sau, și mai bine, cu mai mult de unul.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile Simonei Grazia-Dima. ■ Sorin Lavric scrie despre volumul lui Kathleen Taylor, *Spălarea creierului. Știința manipulării* (Ed. Paralela 45, 2009), trad. Doina Doru. ■ În calitate de critic invitat, Ioan Holban scrie despre *Un om din Est* (Ed. Noul Scris Românesc, Tracus Arte, 2010): „reprezintă, ne avertizează autorul, doar volumul întâi dintr-o construcție narativă mai amplă, vizând timpul epocă și oamenii din a doua jumătate a secolului trecut. Epoca (sau, mai degrabă, cu vorba uitatului Paul Georgescu, «iepoca») din romanul lui Ioan Groșan e, deocamdată, în schiță generală; acidul ironiei care se simte peste tot e strecurat într-un răs gălgâit, hohotitor.” ■ Tot în calitate de critic invitat, S. Damian vorbește despre „Un alt alfabet”, considerând că Nicolae Breban „a avut ambiția să demonstreze într-un alt limbaj, de analist politic temperat și obiectiv, ce s-a petrecut cu el și în jurul lui. S-a hotărât, deci, să participe la o altă cursă, unde handicapul că era mai curând un amator nu mai conta, fiind convins că va învinge toți concurenții. Nu s-a întâmplat însă astfel. A publicat o carte, *Trădarea criticii*, prin care a intenționat să arate o altă față a conflictelor din țară, un fel de reglare de conturi în care ce era socotit la plus trecea la minus și invers, într-o nouă împărțire a atribuțiilor. [...] Înainte de a demara comentariul asupra eșecului său, declar că nu retrag niciuna din laudele cu care am întâmpinat proza lui Nicolae Breban. În noua

postura de cronicar al evenimentelor, se observă însă că nu mai e în elementul lui, ca pește în apă. Mai grav e că, dorind să expună un diagnostic exact, s-a suit pe o baricadă falsă și a prezentat deformat suita peripețiilor înregistrate. Astfel a pierdut șansa de a reflecta corect, nepărtinitor, mersul lucrurilor.” ■ Alexandru Călinescu scrie despre cartea semnată de Jean Marie Goulemot, „fost profesor la Universitatea din Tours, și care a predat, ani mulți, și la prestigioase universități americane, a publicat o carte încântătoare (titlul spune totul), *L’amour des bibliothèques* (Seuil, 2006).” ■ În „Nici depozit, nici manifest”, Radu Voncu scrie despre *Poeți din Basarabia* (Ed. Academiei Române, 2010): „Se observă, încă din «Argument. Cum citim literatura basarabeană?», ușoara miză polemică a antologiei lui Adrian Dinu Rachieru. Fără să intre prea mult în confruntare cu detractorii poeziei basarabene, criticul favorizează, totuși, în interpretarea fenomenului liric din stânga Prutului, înțelegerea (chiar comprehensiunea), în detrimentul judecății de valoare severe. Adevărata sa țintă nu sunt, prin urmare, amintii detractori, ci *Istoria critică a literaturii române* a lui Nicolae Manolescu. Care, de la înălțimea vârfulor poeziei române contemporane (sau chiar numai ale celei strict actuale), conchide că, în afara unor nume cum sunt cele pe care le-am citat și eu la începutul articolului, restul liricii basarabene este defazat și marginal, neinteresând decât în chip accidental cititorul din dreapta Prutului. [...] Niciuna din aceste observații nu clatină, însă, concluzia lui Nicolae Manolescu, căci, dacă poezia din Basarabia nu a pătruns în România, de vină e tocmai decalajul de care vorbeam, lesne identificabil la nivelul receptării. Antologia de față nu ne convinge de contrariu, dimpotrivă. Dar, dacă miza de a-i răspunde lui Nicolae Manolescu este ratată, antologia are multe alte calități care o fac să fie meritorie și greu de depășit.” ■ Horia Gârbea anunță că „Sub egida Uniunii Scriitorilor din România, cu titlul «Fresh de literatură» se va organiza un eveniment la Club A, luni 29 noiembrie. Printre altele, organizatorii, colegii mei Cosmin Ciotloș și Un Cristian [Cristian Cosma] au solicitat să organizez o poștă a redacției «ad-hoc», pe viu, cu membrii cenaclului on-line «Recitiri». Experiența a fost interesantă. De fapt evenimentul era pe 15, el s-a amânat între timp, iar eu am primit textele cu o zi înainte pentru a nu consuma timp pe loc. Între cenacliști – toți foarte tineri – au fost și câțiva care mi-au atras atenția prin talentul lor și destui care au șanse la consacrare dacă perseverează. Principala problemă a tinerilor colegi mi s-a părut a fi precipitarea, o grabă juvenilă, justificată de vârstă, dar nu mai puțin contraproductivă. De aici, clișee care cad din neatenție pe pagini, texte evident neperiate și care ar fi putut fi îmbunătățite cu un minim efort.” ■ În „lecturi libere”, Gabriel Dimisianu observă că : „Sunt evoluții scriitoricești care prind câteodată critica nedispusă (sau nepregătită) să le întâmpine. Voi aduce exemplul lui Ion Vianu a cărui nouă carte, *Amor intellectualis*, a fost printre acelea care au dominat anul literar în curs. A interesat lumea cititoare, a stârnit valuri de comentarii. Nu spun că până acum Ion Vianu nu era un eseist și un memorialist prețuit, dar parcă nu-i convinsese pe toți criticii. Vreau să spun pe toți formatorii

importantă de opinie critică. În *Istoria* lui Alex Ștefănescu, numele lui Ion Vianu abia dacă este pomenit, ce e drept cu deferență («eminentul psihiatru și scriitor»). În *Istoria critică*, Nicolae Manolescu nu-l trece nici măcar printre scriitorii livrabili dicționarului. De altfel, nici în dicționare Ion Vianu nu stă mai bine. Nu figurează, în orice caz, în *Dicționarul general al literaturii române*, cel editat de Academie, atât de ospitalier cu o mulțime de autori obscuri.” ■ În „Meridiane” citim despre ediția „din acest an a Târgului de Carte de la Frankfurt [care] a numărat 7539 de expozanți din 11 țări; peste 3000 de evenimente au atras la târg 279.325 de vizitatori. La standul României au avut loc lecturi publice și prezentări de carte, dar și numeroase întâlniri cu editori străini interesați de literatura română. S-au înregistrat, în cele cinci zile ale Târgului, peste 2000 de vizitatori ai standului românesc.” ■ Felicia Antip scrie despre cartea de memorii a lui Claude Lanzmann, *Le lièvre de Patagonie (Iepurele din Patagonia)*, Gallimard, 2009. ■ Din „Actualitatea. Ochiul Magic” aflăm că: ■ „Pe 1 noiembrie, Uniunea Scriitorilor din România a lansat fresh-ul literar unu’ și unu’, în cel mai vechi club studențesc cu activitate neîntreruptă din Europa, Club A (str. Blănari, nr. 14). Proiectul este, în fapt, un format special care include, pe lângă invitatul permanent (Ion Cucu, prezent cu o serie impresionantă de fotografii din filmofototeca personală, în mare parte realizată în cadrul întâlnirilor UR), un invitat pe ediție (Dumitru Bădița, Gabriel Dimisianu, Horia Gârbea) și un interviu cu public, o serie de rubrici: membru UR (momentul intrării în Uniune, importanța evenimentului în viața invitatului și rolul jucat de instituție în traiectul literar al acestuia), revista revistelor literare (o trecere în revistă a noilor apariții), calendarul evenimentelor săptămânii, povestea din fotografie (povestea fotografiilor ce parvin din arhiva personală a invitaților) și un moment de publicitate (reclamă la cărți).[...] Pe 22 noiembrie, de la ora 19.30, Matei Vișniec va veni în Club A pentru o nouă întâlnire neconvențională. Pe viitor, fresh-ul va include și lansări de carte și va lansa concursul de fotografie literară «Ion Cucu». ” ■ Iulia Dondorici scrie în «Observatorul cultural» din 20 octombrie – 3 noiembrie despre cazul scriitoarei germane Christa Wolf, care și-a publicat anul acesta, la Suhrkamp Verlag, ultimul său roman: *Orașul îngerilor (Stadt der Engel oder The Overcoat of dr. Freud)*. Ca întotdeauna când e vorba de un caz de popularitate excesivă, motivul principal este extraliterar. [...] Cronicarul nu a citit încă romanul *Orașul îngerilor*, dar se întreabă ce părere are Herta Müller spre Christa Wolf.” ■ Numărul din octombrie al revistei «Apostrof» publică discursurile rostite în Aula Magna a Universității «Babeș- Bolyai» din Cluj, cu ocazia decernării titlului de doctor honoris causa doamnei Angela Merkel. [...] Din același număr al revistei, cronicarul recomandă cu căldură paginile semnate de Nicolae Balotă sub titlul «În laboratorul minotaurului ideologic.» ■ Revista orădeană «Familia» serbează în acest an 145 de ani de existență și inaugurează, în numărul din septembrie 2010, un serial de felicitări primite de la prieteni. Luările de cuvânt din acest prim grupaj sunt adesea atașante și e de sperat că și următoarele vor retrezi interesul publicului larg pentru această

revistă sobră și harnică. La rândul său, Cronicarul își face datoria de-a omagia renumele Familiei în chiar rândurile prezente, bucuros să semnaleze prin aceasta că decanele publicisticii culturale românești n-au uitat nici să-și cultive, deseori cu o nobilă discreție, tradiția, dar nici să țină pasul cu vremurile – dovadă stau grupajele de literatură proaspătă din fiecare număr, dar și, de pildă, editorialul lui Traian Ștef despre vremurile neașezate pe care le trăim, pe care autorul le explică prin sintagma «dezinvestirea politică». Una peste alta, numărul 9 al revistei oferă o lectură plăcută, informată și, bineînțeles, festivă.” ■ Este publicat un *In memoriam* dedicat lui Marin Beșteliu: Profesor al Facultății de Litere din Craiova, Marin Beșteliu a îndrumat numeroase generații de studenți și de doctoranzi. Într-o lume cu repere tot mai incerte, profesorul Marin Beșteliu a rămas un model de ținută profesională și intelectuală.” ■ Aflăm titlurile nominalizate la Premiul «Cartea Anului» acordat de «România Literară», cu sprijinul Fundației Anonimul: Gabriela Adameșteanu, *Provizorat* (Ed. Polirom), Ana Blandiana, *Patria mea A4* (Ed. Humanitas), Lucian Boia, *Germanofilii* (Ed. Humanitas), Andrei Oișteanu, *Narcotice în cultura română* (Ed. Polirom), Horia-Roman Patapievici, *Ultimul Culiianu* (Ed. Humanitas), Ion Vianu, *Amor intellectualis* (Ed. Polirom), William Shakespeare. *Opere I: Sonete-Furtuna*, *Opere II: Hamlet*, traducere de Violeta Popa și George Volceanov (Ed. Paralela 45). Festivitatea de decernare va avea loc joi, 25 noiembrie, ora 19, la Clubul Prometheus din Piața Națiunile Unite nr. 3-5.”

22 noiembrie

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 47 (1080)] În cadrul acestui număr este inclus suplimentul „Bucureștiul cultural”, nr. 103] Paul Cernat subîniază că, „prea diluat pe anumite porțiuni și prea unilateral (sau... bilateral), *Noaptea când cineva a murit pentru tine* [Polirom, 2010] nu este cel mai bun roman al lui Bogdan Suceavă, dar e o carte cu personalitate, care merită să fie scrisă și care adaugă o dimensiune în plus unui scriitor complex, printre cei mai inteligenți și mai consistenți prozatori ai «noului val» autohton.” ■ Doina Ruști semnează nuvela „Mult așteptatul ceas al d-nei Glodeanu”. Textul poartă dedicația „pentru Andrei Gruzniczki. ■ Caius Dobrescu publică al XXVIII-lea capitol al romanului în versuri *Euromorphotikon*.

24 noiembrie

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1053] Doina Tronaru scrie despre reeditarea cărții-cult de poezie, semnată de Mircea Cărtărescu, Traiant T. Coșovei, Florin Iaru și Ion Stratan, cu grafica ediției originale a lui Tudor Jebeleanu: „Textele din *Aer cu diamante*, precum și restul volumelor de autor ale celor patru poeți, au modificat – printr-un «desant» de individualități destul de rar în istoria literaturii române – paradigma artistică românească, într-un mod sesizabil până la textele poetice ale ultimei generații de autori, cea «douămiistă» sau «memeistă». [...]

«Cartea aceasta este expresia unei mari prietenii», a spus Mircea Cărtărescu la lansare, insistând că libertatea interioară, poezia și prietenia sunt cele mai de preț lucruri din viață.” ■ Din articolul semnat de Dan Boicea aflăm că „cel mai promovat scriitor român al momentului, în străinătate, este Filip Florian, cu patru apariții la evenimentele organizate de institutele culturale din Berlin, Londra, New York și Veneția. [...] Nora Iuga și Norman Manea se plasează pe poziția secundă, fiecare cu câte trei apariții la lecturi publice și lansări de carte. Nina Cassian, Dan Lungu și Andrei Codrescu au fost prezenți fiecare la câte două institute culturale.” ■ Ioana Pârvulescu îi acordă un interviu Danei G. Ionescu: „În «Cartea întrebărilor», o carte a neliniștirii, se simte o dragoste vie pentru literatură, cea scriitorului și cea a criticului literar. Este adevărat? [...] O singură obiecție aș avea, nu sunt «critic literar». [...] În schimb, da, privesc lucrurile cu un ochi de scriitor și, în plus, de om. [...] *Dați-mi voie să vă adresez întrebarea pe care dvs. i-o adresați Adrianei Bittel în ultima epistolă: (Mai) sunt cărțile în stare să ne consoleze?*; Cred că în momentele de maximă fericire sau de maximă nefericire, nu poți nici citi, nici scrie. [...] Clișeul cu cartea-prieten nu-i o vorbă goală, fiindcă ele, cărțile, nu știu să trădeze, nu sunt egoiste, nu te oropsesc, nu-ți fac reproșuri nemeritate (și nici măcar meritate). Sunt ca îngerii, nu au nevoie să le explici nimic, știu totul, suferă totul, cred totul împreună cu tine. Te apără. Și apără de răul secolului: plictiseala. [...] *De fapt, cum s-a născut această carte, având în vedere că urmează după romanul «Viața începe vineri?»*; [...] Trebuie să dai timp și personajelor abai create să intre în lume, să se adapteze la lumea cititorilor. De aceea mă odihnesc după ficțiune într-o carte de scrisori, care vin firesc pe gândurile mele din viața cotidiană despre cărți. Între timp aspir multă realitate care sper să se va coagula cândva într-un roman. Mi-aș dori asta. [...] *Ca insider, cum vă pare literatura română a ultimului deceniu? Plusuri și minusuri.*; E vie și asta e tot ce contează. Se scrie mult, se publică mult, mulți perseverează în greșală. În rest, ce-o să fie, o să se aleagă, încă nu ne putem da seama. Totuși, dacă e să compar cu cei 20 de ani scurși din 1990 încoace cu cei 20 de ani interbelici, stăm mult mai rău. Atunci, în cei 20 de ani dintre războaie s-a atins cel mai înalt nivel al literaturii române, și în poezie, și în proză. Erau lucruri multe și mai toate bune. Chiar literatura de raftul al doilea atinsese un nivel bun.; [...] *În încheire, o întrebare inevitabilă: Ce carte ați lua pe o insulă pustie?* [...] Acolo, pe insula pustie, aș avea nevoie să umplu golul. Aici, pe insula asta aglomerată care e Bucureștiul, scriu pentru ceilalți [...], dar acolo aș scrie pentru mine, ca să-mi treacă de urât. [...] Eu scriu ca să le treacă de urât altora, dacă se poate, fiindcă mi se pare că plictiseala e o boală tot mai răspândită. E un fleac, poate, ce fac eu, dar e singurul pe care am putut să-l inventez, deocamdată.” ■ În rubrica „Tele-text” ținută de Cezar-Paul Bădescu citim: „Moredatorul spune: «Ești un om îngrozitor de modest și de retractil». «Dacă m-ai descris în acest fel, înseamnă că eu ar trebui să tac, ca să demonstrez că sunt retractil și îngrăzitor de modest», răspunde invitatul. Nu prea auzi un așa dialog la televiziunile noastre,

unde fiecare nu știe cum să-și încordeze mușchii mai cu spor. [...] Poetul nu tace, pentru a demonstra că e îngrozitor de modest, ci continuă să vorbească. Dacă ar tăcea pe parcursul întregii emisiuni, ar ieși în evidență, așa cum se întâmplă când faci ceva care nu se cade. Nu se cade să mergi la televizor și să taci, așa că a vorbit. Numai că, prin ce a spus, și-a dovedit modestia mai apăsător decât dacă ar fi tăcut. «Poezia o scrii când nu poți face altfel. De exemplu, dacă poți face politică, e puțin probabil să faci poezie. [...] Literatura este un soi de aventură a exclușilor, a marginalilor și ea ține cont de iluzie». Poetul este unul dintre cei mai mari pe care-i avem la ora actuală – Ioan Es. Pop. Criticul Daniel Cristea-Enache. Iar emisiunea «Literatura de azi», de la TVR 1. Ceva mai înainte, la aceeași emisiune, îl auzisem pe un alt mare scriitor, Radu Cosașu: «Aparițiile acestea la televiziune sau la radio sau oriunde în altă parte pleacă de la prezumția de importanță, pe care eu n-o am, și de-aici se trece la delictul de exemplaritate, pe care nu-l suport. Adică nu mă consider apt să apar în fața cuiva, la televiziune, mai ales în zilele noastre.»

24 noiembrie

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 47 (975)] Dan Cristea remarcă: „Este interesant de văzut și urmărit, date fiind condițiile îndeajuns de restrictive ale colecției (care permite doar 101 poeme, urmând exemplul lui Arghezi), felul în care Dinu Flămând, autor a peste zece cărți de poezie, și-a selectat poemele în volum, alcătuindu-și propria antologie. [...] La patruzeci de ani de la debutul din 1971, cu numeroase volume de poeme originale la activ, arătând o voce poetică inconfundabilă, cu traduceri strălucite din mari autori (în primul rând Fernando Pessoa), cu o interesantă activitate de publicistică și de eseist, se poate discuta despre Dinu Flămând ca despre o instituție literară și culturală în cel mai bun sens al cuvântului.” ■ Ioan Groșan crede că *Ambasadorul invizibil* (Polirom, 2010) este o „ampă narațiune, înglobând și digerând, asemenea unui gigantic stomac de rechin, frescă socială, politică, satiră funambulescă, fantastic, meditație asupra istorie. [...] Propun prezumtivului cititor cât de cât instruit să facă un exercițiu: să deschidă volumul la nu importă ce pagină și dacă nu va fi captivat după lectura a patru-cinci fraze și va lăsa cartea din mână atunci înseamnă că și eu am citit degeaba toată viața.” ■ Sub titlul „Cultură pe o suprafață de 14.000 de metri pătrați”, Andra Rotaru relatează de la Târgul de Carte Gaudeamus. „Rămâne de văzut cât citesc oamenii pe timp de criză, cât cumpără și cât împrumută, dar, făcând o comparație cu ediția de anul trecut, s-ar părea că nu doar cifrele indică o creștere vizibilă a puterii de cumpărare, dar că, până la urmă, românul e și darnic, e și cititor.” ■ Cei doi laureați ai Galei Iașului Universitar răspund întrebărilor adresate de Constantin Stan: ■ Mihai Șora: „Cum vă imaginați că ar arăta și cum ar funcționa o Academie de Poezie în vremurile noastre?; Întâi de toate, lăsând la ușă propriile idiosincrazii, nervozități, orgolii. Este regula elementară a oricărei comunități, iar ea ar trebui respectată, pentru ca acea comunitate să

reziste, în timp, ca atare: sub forma unei comunități în comuniune, una în care oamenii chiar se întâlnesc, chiar se adresează unul altuia... Sunt nenumărate instituții, academii, cercuri, grupuri, societăți (mai mult sau mai puțin savante) unde fiecare monologhează, unde, în realitate, nu au loc întâlniri, ci (de)mersuri individuale, paralele, inertiiale. Un fel de «fiecare pe cont propriu». Tocmai acest lucru trebuie evitat. Altminteri, orice nouă «academie» riscă să fie încă o grupare dezarticulată ființial, și, la urma urmei, neinteresantă. Poeții – la cei autentici mă refer – sunt clădiți mai temeinic decât alți intelectuali, dintr-un aluat mai bun, și pot înțelege aceste riscuri sau măcar pot avea intuiția lor: este primul pas spre înțelepciune.” ■ Sorin Vieru: „*Există, în vremurile noastre, o evidentă agresiune împotriva normalității. Aveți vreo explicație pentru aceasta?*”; Trăim o fază critică, probabil terminală, a civilizației noastre, a sistemului mondial înăuntrul căruia ne-am născut. Aceasta este cauza înfășurătoare a tuturor cauzelor (respectiv, explicațiilor) parțiale ale abnormalităților la care suntem expuși. Dintre toate explicațiile pe care le-am citit, aceasta mi se pare cea mai plauzibilă.” ■ Octavian Soviany publică un fragment din romanul *Kostas Venetis*, aflat în curs de apariție la editura Cartea Românească. ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Lumina neuitării* (Ed. Rawexcoms). „George Șovu adună într-un volum masiv amintirile sale din viața de elev și student, din școală, pe care a servit-o ca profesor și ca inspector, și din lumea literară și a televiziunii. Fostul profesor de română, cu care mă tot întâlneam în anii cântați de Florin Bogardo și de filmele lui este un om sensibil, delicat, romantic.” ■ *Femeia lui Yerutonga* (Ed. Brumar): „Pentru cititorii rafinați de poezie ca și pentru cei de proză, textele lui Petre Tănăsoaica despre Yerutonga și Femeia Albă (cu părul ca soarele) sunt un fel de incantații magice. După relatările faptelor lui Yerutonga, textele par proză. După meșteșugul verbal și exotismul indus, ele sunt poezie.” ■ *Vineri 13 - Ceasu' rău, pisica neagră* (Ed. Coresi): „Pe talentul lui Ion Bogdan Martin am pariat înainte cu debutul său cu *La vânatoare de răși*. [...] dacă va mai scutura o dată scrisul său printr-o sită care să treacă prin recyclebin poantele subțiri și abuzul de comic de limbaj și de onomastică, opera încă noului venit în literatură va câștiga în consistență și pronosticul meu se va confirma cu mai mare putere.” ■ Sunt publicate versuri de Petre Petre și parodii de Lucian Perța.

25 noiembrie

[„**Cultura**”, nr. 46 (301)] În articolul lui C. Stănescu citim: „A murit un mare poet: Adrian Păunescu. De-ar fi să-l credem pe «divinul critic», ar trebui să spunem odată cu el că adevărata viață a poetului începe după moartea lui. [...] Premonitorii, semnalele poetului își vădesc din plin temeinicia: posteritatea lui Adrian Păunescu începe urât. Începe cu un cor cacofonic în care se amestecă hilar și penibil vocile răgușite ale adulterilor de cenaclu și de circumstanță cu cele ale detractorilor înveninați de ură care, cum zice unul dintre ei, găsesc «obsenă» urcarea trupului neînsuflit al poetului pe scena Ateneului Român și

îngroparea lui la picioarele lui Eminescu. [...] Poetul nu poate fi despărțit de om, unul este oglinda celuilalt. [...] Cu siguranță, Adrian Păunescu este un poet de antologie: cititorul onest și de gust sigur va da singur ori ajutat peste kilogramul de aur din tona de minereu ce rămâne posterității ca să-i dea ocol. Unul dintre cei mai fini și subtili degustători ai poetului este un mare prozator: Eugen Barbu. [...] Adevărul despre Adrian Păunescu, și despre mulți alții, nu poate cauționa nedreptatea urii, a scoaterii și excluderii lui din literatură, din literatură și din familia de spirite care l-a consacrat. Ar fi o mare nedreptate să-l micșorăm pe poet – unul mare în clipele sale de grație! – din respect neghiob pentru adevăr.”

■ În traducerea Teodorei Dumitru sunt publicate câteva amintiri ale lui Claude Karnoouh despre Adrian Păunescu: „Geniul lui Păunescu și al Cenaclului Flacăra rezidă în încercarea de a pune pe un drum comun România comunistă ceașistă și mișcarea rock-folk hippie născută în Statele Unite. [...] Dar, la urma urmelor, marele său talent a fost acela de a mobiliza tineretul, mai ales tineretul din provincie, de a fi oferit, auzului și ochilor, lucruri frumoase. Că pentru a dobândi o aură națională a trebuit să ridice Principelui osanale – numai imbecilii se uimesc și uimi-se-vor în continuare!”

■ Este publicat dreptul la replică al Vioricăi Oancea, ca urmare a interviului acordat de către Dorin Tudoran Rodicăi Oancea, în revista „22”, numărul 45 din 8 noiembrie a.c. „Menționez că am oferit scrisoarea întâi revistei «22», așa cum era și firesc, publicarea ei fiindu-mi însă refuzată de dna Rodica Palate”: „1. Nici nu pomeniți de turnătoria gravă, de neiertat, pe care o și publicați cu nonșalanță în cartea *Eu, fiul lor*, în care vă faceți vinovat de denunțarea către securitate a lui Mihai Botez. [...] Răspundeți, domnule Tudoran, fiți măcar acum curajos, nu mai aveți de-a face cu Securitatea, ci cu propria dumneavoastră conștiință vinovată! [...] 2. De ce tot repetați că aveți un text olograf de «turnătorie» a lui Mihai Botez. Nu-l aveți, recunoașteți cinsti! Vă somez să îl publicați dacă îl aveți, văd că deși mințiți continuu, toată lumea aer aerul să vă creadă, nimeni nu vă controlează. [...] În așteptarea unui răspuns pe care îl datorați tuturor celor care v-au crezut un om de onoare și un disident curajos.”

■ Al. Cistelcan scrie despre criticul Nicolae Manolescu, „un spirit critic viu, nicio clipă prins pe picior greșit de evoluția literaturii.”

■ Rodica Grigore discută volumul semnat de Ian McGregor, *Atâtea începuturi* (Ed. Leda, 2009), traducere de Lavinia Vasile.

■ Rita Chiran crede că, în cartea lui Ioan Pinte, *Casa teslarului* (Cartea Românească, 2009), „poezia de meditație religioasă (și, până la urmă, fără a face concesii, neoexpresionistă) a lui Ioan Pinte poate fi una remarcabilă. Cu condiția, bineînțeles, a primatului esteticului în detrimentul eticului religios.”

■ Constantin Coroiu semnaleză apariția, la editura Tipo Moldova, a unei „cărți ce ar mai putea sparge, prin interesul suscit, relativa monotonie a criticii, eseisticii și istoriei literare de la noi, dacă ar beneficia de difuzarea pe care o merită. Este vorba de un masiv volum, admirabil documentat și scris, pe o temă inedită. Se intitulează «Fascinația enogastronomică în literatura română» și este semnat de o autoare despre care, mărturisesc, aud acum pentru

prima oară. Izabella Krizsanovszki. Bazată pe o impresionantă bibliografie, prevăzută cu ample note și cu un indispensabil glosar, această carte se citește totuși ca un roman de aventuri și idei. [...] Parcurgând această carte excepțională – cum o califică în titlul comentariului său, apărut într-un cotidian, criticul Alexandru Călinescu – în care este explorată o zonă până acum *terra incognita*, ai imaginea a ceea ce autoarea numește «prezența masivă a scenelor culinaro-bahice» în literatura română. Dincolo de frumusețea, pitorescul și savoarea lor artistică, asemenea scene exprimă o întreagă metafizică.” ■ Cristina Rusiecki coordonează un dosar dedicat celei de-a doua ediții a Festivalului conceput de Asociația A.R.T Fusion în parteneriat cu Administrația Națională a penitenciarelor. Selectăm câteva dintre opiniile participanților la proiect: ■ Dana Cenușă, ofițer de presă la Administrația Națională a Penitenciarelor, organizează un festival de teatru al deținuților: „Imaginați-vă situația deținuților care abia știu să scrie și să citească și care învață cu răbdare și încredere replicile citite de către alți deținuți.” ■ Andreea Iacob, regizoare, cadru universitar al Universității Babeș-Bolyai din Cluj și autoarea spectacolului «Noapte/zi» din cadrul festivalului: *Ați lucrat pe un scenariu colectiv inspirat după romanul «Exuvii» de Simona Popescu și cu poeme din volumul «Noapte și zi» ale aceleiași autoare. De ce ați ales cărțile Simonei Popescu ca punct de plecare pentru spectacol? Care e legătura între universul acestei scriitoare și universul femeilor închise?*; „Motivația a fost mai întâi una personală. Sunt un mare fan al Simonei Popescu, de ani de zile! Așa că de ani de zile mă gândeam să fac un spectacol după *Exuvii*. Doar că este un lucru destul de dificil, nu este un roman care să poată fi pus în scenă «direct». [...] Am împrumutat din roman ideea spectacolului: pornind de la faptul că celulele corpului nostru se schimbă din șapte în șapte ani, [...] am creat un personaj cu șapte vârste, șapte fațete, care erau toate fetele din distribuție. Amintirile și visele care alcătuiesc textul spectacolului le aparțin în totalitate fetelor. [...] Legătura dintre universul Simonei Popescu și universul fetelor cu care am lucrat este tocmai acest trecut-prezent: suntem cine am fost și am fost cine suntem.” ■ Întrebată „Cum fost să vă vedeți «jucată» de niște deținute?”, scriitoarea Simona Popescu răspunde: „Andreea (Iacob) mi-a făcut o mare surpriză, un dar prețios. Și nu vorbesc despre spectacolul în sine (care m-a emoționat foarte tare), ci de toată întâmplarea, care se potrivește așa bine cu mine, cu ce fac eu. [...] În fiecare dintre volumele mele de versuri, în câte un poem, am inserat și ceea ce spun alții legat de câte o «temă» a mea. [...] Și iată că Andreea mi-a continuat proiectul, în afara cărților. Îi sunt foarte recunoscătoare pentru asta. Și apreciez și că a avut curajul să plece de la niște texte care nu sunt... dramaturgice. [...] *Traseul din spectacol (de la pluralitatea eurilor feminine la tema singurătății) trădează sau se armonizează cu universul Simonei Popescu?*; Andreea a reușit, în patruzeci de minute, să pună în scenă multe dintre lucrurile pe care eu le mobilizez în literatura mea. A pornit de la ideea păpușii rusești, Matrioșka – o metaforă pentru ceea ce eu numesc identitatea mea multiplă și simultană. A adus pe scenă șapte fete, șapte cutii una

într-alta (pe principiul cutiilor chinezești) în care se aflau șapte fragmente din textele mele, la care fetele adăugau povestea lor personală din vise sau amintiri. Textele mele erau scrise pe câte o bucată de hârtie albastră sub forma unui lanț de păpuși pe care ele, pe rând, le desfășurau. [...] A mai adus o ladă cu jucării (jucăriile ei din copilărie) și o cutie cu nasturi. [...] Așa, cu un limbaj mai savant, spectacolul e o punere în abis a literaturii mele (și Andreea e o excelentă cititoare). [...] Aș mai adăuga aici că, în general, apreciez mult ce au făcut câțiva regizori pornind de la cărți care nu sunt destinate scenei. Întâlnirile lor cu anumiți scriitori nu sunt întâmplătoare. Au pus în scenă, de fapt, nu o piesă și nici măcar o carte, ci o...gândire. [...] Punerile în scenă ale Cătălinei Buzoianu sunt parte, pentru mine, din «bibliografia critică» a autorilor – pe care i-a interpretat, prin limbaj scenic, mai bine decât au putut-o face criticii literari. [...] *Am auzit că ați fost să le vizitați și ați vorbit cu ele*; Am trecut pe la ele, la cabină, înainte de spectacol. Le-am dus flori, un buchețel pentru fiecare, cum se duce actrițelor. [...] Am fost la toate spectacolele de anul trecut din Festival, am fost și anul ăsta (în prima zi). M-a emoționat tot ce am văzut acolo. Atâta umanitate, atâta amărăciune! Eu mă emoționez rar la teatru, care mi se pare adesea ceva rece, artificial. Sunt însă spectacolele câtorva regizori pe care-i urmăresc (pe ei, ca autori!) care m-au dat peste cap.” ■ Cărțile ne-recomandate de revistă sunt: ■ Jonah Goldberg, *Fascismul liberal. Istoria secretă a stângii americane de la Mussolini la politica semnificației* (Polirom, 2010), traducere de Cristina Olariu, cuvânt înainte de Dragoș Paul Aligică: „După Goldberg, fascismul s-a născut în Statele Unite, în timpul mandatului lui Woodrow Wilson, președintele democrat. Prin asta și prin cam tot ce urmează, Goldberg aspiră să-i office pe liberalii/ democrații din SUA. Dar e relativ dificil să obțină un astfel de rezultat atâta timp cât Goldberg nu e decât un jurnalist angajat pe frontul republican, fără prea multă sare în devlă.” (Mihai Iovănel) ■ Radu Cernătescu, *Literatura luciferică. O istorie ocultă a literaturii române* (Cartea Românească, 2010): „Are părțile ei, dar mai degrabă nu. Pentru că degeaba te străduiești să identifice textele literare – la Sadoveanu, de pildă – embleme «oculte», dacă ignori arhitectura specifică a operei și te întorci apoi, pentru a le interpreta, tot la dicționarul de simboluri.” (Andrei Terian) ■ Stoian G. Bogan, *Nu știu câte zile* (Ed. Trei, 2010): „Dacă volumul *Chipurile* adeverea că, oricât de semidoct, tot românul s-a născut poet, în schimb, din recidiva lui Stoian G. Bogdan cu romanul *Nu știu câte zile* reiese că pentru proză, măcar gimnaziul de obligatoriu.” (Alex Goldiș).

25 noiembrie

[„**Dilema veche**”, nr. 354] Dosarul săptămânii poartă titlul „Cât mai tolerăm intoleranța” ■ Marius Chivu scrie despre volumul reeditat *Aer cu diamante* (Humanitas, 2010), aparținând (deja) celebrilor scriitori optzeciști Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei. Ion Stratan, Florin Iaru : „Ce mi pare însă cu adevărat interesant este faptul că trăsăturile acestor poeți, pe care, la începutul anilor

'80, critica literară le-a remarcat ca fiind distincte, și-au păstrat și ineditul și forța. Chiar și în contextul unei alte paradigme poetice cum este cea de-acum, versurile lor și-au menținut atuurile, sunt, la modul imbatabil, exuberante, dezinvolve și nonconformiste, nivelul limbajului este superior, cultura, dexteritatea lexicală și retorică, abilitatea de a alterna registrele, toate acestea sunt, în continuare, impresionante, uneori copleșitoare, imposibil de imitat. Ca și-n urmă cu trei decenii, spectaculozitatea acestor poezii te cucerește imediat. S-ar putea spune că tinerii optzeciști de atunci străluceau mai mult, erau mai artiști, mai «poeti» decât sunt tinerii douămiiști de acum preocupați, de altfel, mult mai mult de impactul și de relația poeziei lor cu cititorul. Din *acest* punct de vedere, și fără să ofensez pe nimeni, diferența e ca cea dintre iluzioniști adevărați și jucătorii de alba-neagra. Recitind cvartetul în blugi constăți că aerul are în continuare diamantele la locul lor.”

25 noiembrie

[„**Observator cultural**”, nr. 294 (552)] Numărul actual al revistei cuprinde 40 de pagini. ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: „Vineri, 19 noiembrie, la Primăria sectorului 2, în cadrul ceremoniei de decernare a Premiilor Asociației Scriitorilor din București pentru cărți apărute în 2009, Gabrielei Adameșteanu i s-a acordat Premiul «Opera Omnia». Juriul Premiilor Asociației Scriitorilor București, filială a Uniunii Scriitorilor din România, a fost compus din: Eugen Simion, Ioana Ieronim, Octavian Soviany, Tudorel Urian și Radu Voinescu.” ■ „Miercuri, 24 noiembrie, la Librăria Cărturești Verona din București, a avut loc o întâlnire între poeții Rita Chirian, Teodor Dună, Claudiu Komartin și poeții suedezi Malte Persson și Sofia Stenström. Cei cinci participanți s-au cunoscut în cadrul Atelierului de traducere organizat de Institutul Cultural Român de la Stockholm, prilej cu care și-au tradus reciproc versurile în suedeză și română. Programul de la Cărturești va cuprinde discuții despre atelier și lecturi. Atelierul de traducere româno-suedez a fost înființat de ICR Stockholm în 2008, cooptând, până în prezent, 22 de tineri poeți.” ■ „Miercuri, 24 noiembrie, la ora 17.00, în Sala „D. Popovici” a Facultății de Litere din cadrul Universității «Babeș-Bolyai», va avea loc lansarea volumului *G. Călinescu. A cincea esență* de Andrei Terian, apărut în colecția «Critică și istorie literară» a Editurii Cartea Românească. Prezintă: Ion Pop, Mihaela Ursa și Alex Goldiș. Moderator: Sanda Cordoș.” ■ „Vineri, 26 noiembrie, de la ora 10.30, la Institutul Cultural Român va avea loc simpozionul internațional *Acasă în străinătate. Das Eigene, Das Fremde*. Întâlnirea, organizată de Institutul Cultural Român în parteneriat cu Forumul Cultural Austriac din București, este dedicată literaturii scrise în altă limbă decât cea maternă, în afara țării de origine a autorilor. Vor participa scriitorii Carmen Francesca Banciu (Germania), Zdenka Becker (Austria), Arthur Becker (Germania), Cătălin Dorian Florescu (Elveția), Matei Vișniec (Franța) și Ernest Wichner (Germania). Discuțiile, desfășurate în două sesiuni, vor fi moderate de prof.univ.dr. Rodica

Zafiu (Facultatea de Litere, Universitatea din București).” ■ „Joi, 25 noiembrie, la ora 14.00, în Sala «Tudor Vianu» (Sala 120, etaj I) a Facultății de Litere, Universitatea din București, Doina Uricariu se va întâlni cu studenții pentru o discuție despre cele două volume de jurnal și memorialistică, intitulate *Maxilarul inferior*, apărute în colecția «Ego-grafii» a Editurii Polirom. Moderatorul întâlnirii va fi Carmen Mușat. Luni, 29 noiembrie, la ora 18.00, la Librăria Dalles din București, va avea loc lansarea volumelor în prezentarea lui Eugen Negrici și Paul Cernat. Moderator: Daniel Cristea-Enache. Pe 6 decembrie, de la ora 19.30, Doina Uricariu va fi prezentă la «unu’ și unu’», în seria întâlnirilor neconvenționale din Club A.” ■ Pe 22 noiembrie, Cărturești a sărbătorit un deceniu de la deschiderea primei librării. ■ „Joi, 25 noiembrie, ora 18.30, se deschide în București Librăria Triptic (str. Alecu Russo nr. 8). Librăria Triptic nu e doar o librărie, ci un concept ce a trecut de la faza de atelier (casa a fost pictată de 16 artiști, timp de o săptămână) la o casă în care clienții sunt musafiri/ prieteni. Ca orice casă, Librăria Triptic are un dormitor, o cameră a copiilor, bibliotecă, bucatărie, baie și living, fiecare cu cărțile, filmele și muzica ce i se potrivește.” ■ În perioada 17-23 noiembrie 2010, vizita lui Norman Manea în România s-a concretizat într-o serie de evenimente organizate de Editura Polirom, Institutul Francez, Ambasada Franței în România și Institutul Cultural Român (cu sprijinul Observator cultural, Editurii Hasefer, Universității din București și al Clubului Control). O primă întâlnire a publicului cu Norman Manea a avut loc miercuri, 17 noiembrie, de la ora 18.00, în sala plină până la refuz a Librăriei Cărturești din cadrul Institutului Francez, unde au fost lansate cărțile *Vizuina*, *Curierul de Est*. *Dialog cu Edward Kanterian*, *Variante la un autoportret*, *Anii de ucenicie ai lui August Prostul* și *Plicul negru* – publicate la Editura Polirom, în seria de autor «Norman Manea» – și volumul *Laptele negru*, apărut la Editura Hasefer. Participanții la discuții au fost Carmen Mușat, Ovidiu Șimonca, Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache, Silviu Lupescu (directorul Editurii Polirom) și Ștefan Iureș (directorul Editurii Hasefer): „Temele majore în jurul cărora s-a centrat discuția din prima seară a întâlnirii cu Norman Manea au fost importanța memoriei și raportarea scriitorului la țara natală. Întrebat care este amintirea de dinaintea deportării, Norman Manea a recunoscut că, după acel moment, s-a produs un soi de brutală spulberare a tot ceea ce fusese înainte, cu excepția unei singure amintiri: ușa deschisă a librăriei bunicului său din Burdujeni, într-o zi însorită.” Evenimentele dedicate scriitorului au continuat joi, 18 noiembrie, de la ora 18.00, în Sala de Lectură din cadrul Facultății de Litere, cu conferința «Celan-Fondane: exil și eternitate – dialog între Norman Manea și Edward Kanterian», moderată de Carmen Mușat și de Liviu Papadima: „Întrebat dacă nu cumva evenimentele zilnice pot duce, în poezia de astăzi, la o tristețe similară cu cea din poemele lui Celan și Fondane, Norman Manea a subliniat că, într-adevăr, o tragedie personală poate avea efecte la fel de dezastruoase, dar crede că ceea ce trăim azi nu e atât de copleșitor încât să ruineze orice speranță. Nevoia de poezie rămâne oricum,

arată Norman Manea, pentru că poezia se naște dintr-un sentiment al insuficienței: «poezia trebuie să ofere ceea ce cacofonia din jur nu reușește».” Vineri, 19 noiembrie, în cadrul primului eveniment Polirom de la Târgul de Carte Gaudeamus, a avut loc masa rotundă cu tema Norman Manea: obsesia incertitudinii. Dezbateră, la care au participat Edward Kanterian, Paul Cornea, Carmen Mușat, Daniel Cristea-Enache, Paul Cernat și Claudiu Turcuș, a fost moderată de Ovidiu Șimonca: „tema incertitudinii a fost abordată din perspectiva importanței ei în actul scrisului. După cum sublinia Paul Cernat, incertitudinea este condiția literaturii, e cea care îi asigură forța și, în acest sens, Norman Manea trebuie văzut ca un intelectual dubitativ. Dar, așa cum accentua Carmen Mușat, deși literatura se hrănește din incertitudine, la Norman Manea incertitudinea nu înseamnă lipsa convingerilor, pentru că autorul nu e un om al echivocului, nu ezită să-și asume un punct de vedere și, în același timp, se ferește să formuleze judecăți definitive. Este nevoie, susține Manea, de un efort de luciditate de a trece din zona echivocului la afirmații clare, dar niciodată definitive.” Seria de evenimente dedicate lui Norman Manea s-a încheiat marți, 23 noiembrie, în Club Control, la «Cafeneaua critică», al cărei amfitrion a fost Ion Bogdan Lefter. ■ Andreea Răsuceanu crede că Târgul „Gaudeamus bate criza”: „Deși cu un program care i-a dezorientat pe mulți anul acesta, fără a fi tocmai în favoarea vânzării de carte, căci începând joi, 18 noiembrie, Târgul s-a încheiat luni, la ora 16.00, Gaudeamusul a reușit să atragă, cel puțin în zilele și la orele de vârf, nu numai cititori, dar și cumpărători de carte, sâmbătă și duminică fiind aproape imposibil de pătruns în zonele unde se lansau cărțile-vedetă de anul acesta. Cu reduceri modice (în general, editurile mari, deși unele dintre acestea au venit și cu oferte tentante de tipul 10 lei un volum) sau generoase (acestea, în general, la cărțile apărute mai demult), editurile au făcut ce-au făcut și, în îndelung trâmbițata criză, au reușit să-și atragă din nou clienții, de toate vârstele, profesiile și gusturile literare. Surprizele nu au fost puține, atât în ceea ce privește literatura română, cât și cea străină, numele importante ale literaturii contemporane putând fi auzite în toate cele cinci zile ale Târgului. Cu o copertă ce o reproduce pe cea inițială, volumul poezilor «tineri și furioși» ai generației ’80, *Aer cu diamante*, reunind poeme de Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Ion Stratan și Florin Iaru, cu ilustrațiile lui Tudor Jebeleanu, a fost una dintre cărțile-vedetă, care a adunat o mulțime de pasionați de poezie la standul Editurii Humanitas, dornici să obțină autografe și să le vorbească poezilor preferați. [...] Anul acesta, Editura Polirom l-a avut ca invitat la Târg (dar și într-o serie de întâlniri și mese rotunde anterioare Gaudeamusului) pe Norman Manea, cu această ocazie fiind lansat volumul *Curierul de Est. Dialog cu Edward Kanterian*. Tot la Polirom s-au lansat *Literatura luciferică. O istorie ocultă a literaturii române* de Radu Cernătescu, *Cu fața la perete* de Livius Ciocârlie, precum și volumul de poezie *Ritmuri de împlânzită aricioaică* de Doina Ioanid și romanul *Irezistibil* de Dan Coman. Poezie de Ion Mureșan, într-un volum așteptat, cartea *Alcool*, s-a putut găsi la standul Editurii Charmides, în vreme ce Casa de

Pariuri Literare a oferit publicului o serie de volume de debut, poezie și proză, din care amintim volumul de versuri *Aici nu mai locuiește nimeni* de Eva Precub și romanul lui Mihnea Blidariu, *Playlist (pentru sfârșitul lumii)*.” ■ un cristian publică „un protest și (face) o reverență”: „Nu mică mi-a fost mirarea când, după ce toate formalitățile au fost făcute (plata standului și lista lansărilor), am fost înștiințați, telefonic ce-i drept, că una dintre cărțile care urmau să fie lansate la Gaudeamus nu putea să apară pe programul oficial (tipărit, stimabile!), pentru că organizatorii nu încurajează (cită exact) «subcultura». Era vorba despre romanul *Morții Mă-tii*, al subsemnatului. [...] Cu riscul ca Editura Casa de Pariuri literare să primească interdicție la viitorul Gaudeamus, îmi mențin poziția: nu pot înțelege cine alege bobul de neghină, cum de *Fuck tense*, debutul lui Bogdan Lipcanu, apare ca *F... tense* în program, după cum nu pot accepta ca *MM* (ca să nu oripilăm, apărut *Morții Mă-...*, în același program oficial, de ce nu *M... Mă-tii?*) să fie etichetat «subcultură» (cine face aceste etichetări ar trebui să interzică și *Pizdeful* sau *Băgăul*, probabil încă de găsit la vânzare... dacă nu și-au epuizat tirajele). Prin urmare, singurul protest valid a fost să nu includ autorii în problema editorului și să port pe brațul drept o banderolă pe care se putea citi: CENZURAT GAUDEAMUS 2010. Și cum protestele nu fac doi bani fără un gest compensator, pe 19 noiembrie, Casa de Pariuri literare a făcut reverența pe care și-a putut-o permite. Pe durata lansării *Aerului cu diamante*, standul editurii a fost închis, curioșii putând citi că «Suntem la Aer cu diamante». Știu, suntem în aer, plutim, avem o problemă (nu e o problemă socială), dar e problema noastră. Iubim cărțile care ne amintesc de ceva. De prietenie, de curaj, de orice nu are tangență cu formalismul și cu «neputința». Iubim cărțile care ne transmit ceva. O atitudine, o prietenie. Sigur că fotografiile pe care le-am făcut cu standul închis, purtând pe el mesajul «plecării în deplasare», erau demonstrative. Dar o demonstrație de cât știm să ținem la o carte. Ce altceva ne-ar fi făcut pe noi, editură de doi bani speranță, să lăsăm baltă prăvălia pentru a face o reverență?” ■ Scriitorul polonez Andrzej Stasiuk îi acordă un interviu lui Ovidiu Șimonca: „Nu susțin un anumit tip de scriitor. Dar cred că scriitorii din fostele țări comuniste trebuie să fie citiți în țările învecinate. La Editura Czarne, condusă de soția mea, Monika Sznajderman, publicăm scriitori din Europa răsăriteană. Din România, la Editura Czarne au apărut cărți de Simona Popescu, Mircea Cărtărescu, Dan Lungu, Matei și Filip Florian.; *Ce vă fascinează la România?*; N-aș putea să spun exact ce mă fascinează, dar e o fascinație care persistă ori de câte ori sunt aici. Mă fascinează anumite lucruri care seamănă cu anumite lucruri pe care le știu din Polonia, mă fascinează un anumit exotism. Amintesc în carte, în *Fado*, această uimitoare alăturare între mașinile care circulă pe șosele și femeile bătrâne care merg alături de drum. Sunt planuri paralele, planuri temporale paralele, care se îmbină și se desfac. Și se văd toate straturile acestui timp, se văd cu ochiul liber aceste lumi paralele care se intersectează sub ochii noștri. [...] Mie îmi place aici, la Gaudeamus. Îmi place aglomerația, îmi place forfota, sunt uimit de oamenii care

cumpără cărți și le transportă în sacoșe, în valjoare, în geți. Așa e și în Polonia, la Târgul de la Cracovia. Eu vin des în România – fac patru ore de la mine de acasă, cu mașina, până aici – și nu-mi programez venirile. Eram cu niște prieteni, acasă, în Polonia, și le povesteam despre România. Au devenit curioși, le-am zis: «hai să mergem», i-am urcat în mașină și am ajuns în Nordul României. E formidabil pentru un polonez: după patru ore de mers cu mașina, ai de-a face cu o altă limbă, cu o altă religie, cu alte obiceiuri, cu alte tradiții, și, în același timp, te simți într-un spațiu comun: suntem toți în zona Carpaților. Pe mine mă fascinează țările în care identitatea țării respective, cum este România, este tulburată. Românii și polonezii se tot întrebă: cine sunt eu? Ce fac eu? Ce viitor am? Din România se vede foarte bine Polonia, avem aceleași preocupări, aceleași întrebări, aceleași neliniști. [...]; *Mă tot întreb dacă, peste 50 de ani, un alt scriitor polonez va mai putea să scrie despre Rășinariii Sibiului, așa cum scrieți dvs acum? Spuneți că în Rășinari miroase a «ulei încins, a ceapă prăjită, a balebă de cal și de porc, a fân și a ierburi».* Mirosul acesta va dispărea?; Eu am fost de multe ori la Rășinari și este la fel, miroase la fel. Și dacă, peste 50 de ani, nu va mai miroși la fel în Rășinari, care e apăsarea, neliniștea? Nu vor mai fi aceste mirosuri, vor fi altele, la Rășinari va miroși întotdeauna a ceva puternic și unic, ceva fascinant, ceva care te atrage acolo într-un mod misterios. Lumea va rămâne întotdeauna demnă de a fi străbătută, de a fi investigată.” ■ Andreea Răsuceanu crede că, în cel de-al doilea volum semnat de Daniela Zeca, *Demonii vântului* (Polirom, 2010), „povestea, deși [...] fascinantă prin lipsa ei de linearitate și previzibil, e inevitabil umbrită de impresia covârșitoare de poem oriental, de o beție stilistică ce subjugă simțurile cititorului, laolaltă cu atenția acestuia.” ■ Despre același volum, scrie și Bianca Burța-Cernat: „În romanul de acum, autoarea nu doar că fațetează, cizează, montează o altă bijuterie prozastică, la fel de prețioasă (egalându-și, deci, mai vechile performanțe), dar – spre deosebire de cartea anterioară – reușește să construiască, pentru expunerea «bijuteriei» cu pricina, un cadru (nativ) mai larg, menit să o pună în valoare și, simultan, să-i justifice existența dincolo de preceptul purei gratuități a artei. [...] Calofilia Danielei Zeca trece, odată cu *Demonii vântului*, pe un alt nivel. Un nivel de la care se poate vorbi, fără teama de a exagera, despre această autoare ca despre una dintre revelațiile prozei românești de după 2000.” ■ Adina Dinițoiu discută polemice iscate în jurul ultimului volum publicat de „cunoscutul scriitor optzecist Ioan Groșan, [care] a publicat anul acesta, primul volum din proiectul unui roman de multă vreme anunțat și îndelung așteptat – *Un om din Est*. Reacțiile au fost împărțite, mergând de la laudă la respingere, interesant fiind tocmai faptul că a reunit palete adverse ale receptării. Motivele sunt, cel puțin, două: pe de o parte acela că Ioan Groșan este unul dintre optzeciștii de prim-plan, din categoria ficționarilor și umoriștilor, excelent autor de proză scurtă – așteptat, prin urmare, să-și dea măsura și în roman; pe de altă parte, speranța că, în această calitate, putea da romanul mult așteptat al comunismului românesc. Cu atât mai mult cu cât aparținea unei generații de

frondă – generația '80 –, unei generații care s-a străduit să îndrepte puterile textului în direcția subminării discursului politic și ideologic oficial.” Ceea ce i s-ar putea reproșa acestui roman, mai spune autoarea articolului, „nu este caricaturalul, parodicul, ci un anumit viciu de procedură, în virtutea căruia scriitorul creează el însuși, inițial, un orizont de așteptare, pentru ca ulterior să-l contrazică brutal. Despre ce e vorba? Romanul debutează într-un registru ironic-realist care se subțiază rapid, continuând – până la finele volumului – caricatural, îngroșat, buf. Realismul inițial devine, însă, pe parcurs aproape neverosimil, cu alunecări, altfel perfect legitime, în grotesc sau fantastic.” ■ Cristina Ispas scrie despre „debutul absolut” al scriitorului Mihai Dușescu, *și toată bucuria acelor ani triști* (Cartea Românească, 2010): „volumul (spuneam perfect narativ) [...] m-a dus cu gândul la acele piese de 7-8 minute produse pe sintetizator care, deși tempo-ul (registrele) se schimbă de 3-4 ori, și deși piesa reușește să inducă, prin minutele 5-6, prin aglomerări, suprapuneri sau ruperi de ritmuri, acea bine cunoscută stare de transă, pierd, totuși, ceva indefinibil în competiția cu muzica ce se folosește de instrumente. Un debut nu bun, ci foarte bun, ratând, totuși, din păcate, mai mult pe prima decât pe ultima sută, excelența.” ■ Iulia Popovici consideră că „*Ceea ce ne desparte* (Polirom, 2010, prefață de Radu Cosașu) e un dialog literar despre literatură – dar nu e o carte dialogată în sensul schimbului oral de informații și puncte de vedere. Fiindcă cei doi autori [Vasile Ernu, Bogdan-Alexandru Stănescu] nu sunt, în general și în particular, nici pe departe niște inocenți în materie de literatură, iar întregul volum ar avea nevoie, pentru a fi pe deplin accesibil novicilor, de un complex aparat de note de subsol.” ■ Este publicată intervenția profesorului Paul Cornea, din cadrul mesei rotunde „Norman Manea: Obsesia incertitudinii“, organizată la Târgul de carte Gaudeamus, în data de 19 noiembrie 2010: „[...] Atât prin ceea ce refuză, cât și prin ceea ce afirmă, Manea este nu numai un romancier apreciat și un eseist remarcabil, ci și una dintre vocile autorizate ale culturii euro-atlantice de azi, un spirit de autentică alonjă intelectuală și anvergură moral-filozofică. Ca și alte cărți ale scriitorului, *Curierul de Est. Dialogul cu Edward Kanterian* cuprinde o încrengătură de teme caracteristice lui Manea și, în același timp, de o actualitate stringentă. [...] E. Kanterian e un învățăcel informat și responsabil, care-și ia în serios rolul de a pune întrebări, nu o dată incomode, fără a se lăsa intimidat de prestigiul scriitorului. Iar pe Norman Manea îl regăsim, cu delectare, așa cum îl cunoaștem și într-o excelentă formă: ca întotdeauna, reușește să-și convertească amarul în umor și sarcasm, alunecând de la gravitatea reclamată de anumite subiecte, cum ar fi Holocaustul ori, să spunem, problema raportului dintre stat și religie, la redutabila sa ironie, politicoasă în formă, dar devastatoare în conținut. Aliajul dintre eleganța stilistică și precizia enunțării funcționează fără fisură. [...] Place mult faptul că cititorul e tratat ca adult, prezentându-i-se, cu o sforțare vădită de obiectivitate, alternativele fiecărei probleme, ca să poată conchide singur. [...] E un privilegiu al culturii noastre, handicapată de o limbă cu circulație restrânsă și de performanțele

politico-economice modeste ale statului de drept, că dispune în chiar miezul Occidentului, în Statele Unite, deocamdată prima putere și civilizație a planetei, de un ambasador literar de talia lui Norman Manea. Din păcate însă la noi mulți par a nu se sinchisi de această mare, imensă oportunitate, tratându-l pe scriitorul tradus în 20 limbi cu măsura geloziei colegiale și a unei aroganțe costisitoare, de vreme ce ignoră opiniile criticii occidentale. Rămâne pentru oamenii rezonabili o curiozitate faptul că printre organizatorii voiajului lui Manea în țara noastră se află Ambasada Franței din București și Institutul Francez, dar nu se află Uniunea Scriitorilor! Aș vrea să sper că viitorul apropiat va aduce reparațiile necesare.”

■ Michael Haulică spune povestea celor cinci zile de târg: „[...] Ora de începere 16.00? OK. Pe la ora 14.00, multă lume băntuia deja prin târg. Cineva de la o editură mi-a șoptit că la ora 10.30 a avut deja clienți... A fost bună ziua de joi, parcă mai bună (ca vizitatori, ca vânzări) decât zilele de miercuri anterioare. Iar vinerea a fost mai bună decât joile trecute. Sâmbăta a fost sâmbătă, mai mare dragul să vezi puhoiul de lume din pavilionul central Romexpo, mai mare dragul să vezi cât tineret băntuia din stand în stand. (Să aibă o vină și blogurile despre cărți, din ce în ce mai numeroase, din ce în ce mai citite? Evident că da! – și uite cum tainele lumii dispar atunci când îți pui întrebări la care îți răspunzi singur.) Problema era finalul târgului: ce va fi duminică după ora 16.00, ora obișnuită de închidere? Ce va fi luni? (Toți expozanții își făceau planuri de stat la taclale luni dimineața.) [...] Păi luni, pe alea care ducea la intrarea în pavilionul central, era o mare de oameni. Și mă întrebam: da-n Bucureștiul ăsta nu muncește nimeni? Teoria târgului de carte spune că puhoiul de-afară trebuie să fie cel puțin egal cu cel dinăuntru, iar practica o confirmă de fiecare dată. [...] Dar cu sefeul, cu sefeul cum a fost? A fost că de data asta nu s-a mai ocupat nimeni cu «organizarea», să țină strâns programul lansărilor, așa că sefiștii au avut program de voie, înșirat pe trei zile. Poate de aceea n-a mai existat o masă de oameni care să migreze de la un stand la altul (aceleași). Dar cei care au participat la evenimentele sefiste au fost la fel de serioși ca în alte dăți și și-au făcut treaba: au ascultat invitații, au cumpărat cărți, au luat autografe. Vineri seara, în standul Librăriei Nautilus, au fost decernate Premiile SRSFF. Lista premianților: Cristian Mihail Teodorescu (Cel mai bun autor), Alex Popescu (Cel mai bun artist al imaginarului), Mihai Dan Pavelescu (Cel mai bun traducător), Nemira (Cea mai bună editură), Ștefan Ghidoveanu (Premiul pentru publicistică). Tot vineri seara, Editura Tritonic a lansat două volume de Liviu Radu: *Lumea lui Waldemar* (omnibus, conținând cele trei romane din seria *Waldemar*, plus un miniroman inedit, *Vânzoleli nocturne*) și *Ghicit de seară*, despre care a vorbit Bogdan Hrib. [...] A doua lansare de sâmbătă s-a întâmplat la ora 15.00, la standul Millennium Books, unde s-au lansat: *Modificatorii* de Liviu Radu [...], *Art Wasn't Quite Crime* de Florin Pitea (lucrarea de doctorat – despre cyberpunk – inaugurând astfel o serie de cărți de critică și teorie literară dedicate domeniului F&SF). [...] A fost cel mai frumos târg de carte (romănesc) la care am participat. [...] Poate pentru că sâmbăta și

duminica au fost egale. Poate pentru că nu m-am uitat niciodată la ceas, exasperat că nu se mai termină toată povestea asta cu târgul.” ■ Actualul număr cuprinde și-un supliment intitulat «Fundația Rațiu – 30 de ani de lobby în Marea Britanie», din care aflăm că scopurile fundației „sunt promovarea și susținerea programelor educaționale și de cercetare în domeniile studiilor culturale și istorice, în special românești, precum și stimularea și sprijinirea societății civile, a valorilor democratice.”

26 noiembrie

[**România literară, nr. 45**] În editorialul său, Nicolae Manolescu dezbate chestiunea „premiilor literare”: „Premiile nu trebuie să fie neapărat multe. Preferabil este să aibă «greutate», asta însemnând autoritate morală și materială. Și să fie acordate de critici, nu de scriitori. După cinci ani în care premiile USR au fost acordate de un juriu de critici (și, verificați, vă rog, acordate cât se poate de corect), noul Statut prevede ca juriul să fie alcătuit și din scriitori. Rezultatul îl vom vedea. L-am văzut deja la unele asociații locale, când a lipsit autoritatea. Părerea mea este că responsabilitatea e direct legată de autoritate, iar autoritatea de obiectivitate. Am rămas fidel tezei lui Maiorescu despre poeți și critici. Cu scriitorii, problema este că nu se prea citesc unii pe alții. [...] Obiectul editorialului meu este altul și nu fără legătură cu Premiul «Cartea anului» pe care România literară îl acordă săptămâna aceasta cu sprijinul tradițional al Fundației Anonimul. Noi am urmat de la început modelul unora dintre cele mai de seamă jurii de premiere din lume, care «prefăteză» premiile propriu-zise de nominalizări. [...] Ceea ce lipsește în România este o cultură a premiilor.” ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Ionel Ciupureanu. ■ Adrian Alui Gheorghe scrie despre „Imposibila solidaritate”: „Tropăim ca apusenii, «sforăim» declarații, dar ne comportăm tot «mioritic». Am vrea să trăim ca în Vest, dar să nu se schimbe nimic din jur. Instituțiile care ar trebui să facă «joncțiunea» cu Europa sunt formale, goale de conținut, neînsufletește «de un suflet nou». Cei mai mulți indivizi vor să muncească românește, dar să trăiască europenește. Să fure românește, dar să fie apreciați ca europeni cinstiți. Chiar îmi e teamă că Europa va fi românizată și nu România europeanizată...!” ■ În loc de cronica optimistei, „«spionii» din Târg”: „Câțiva studenți de la masteratul de editare al Facultății de Litere din București au hotărât să scrie câte o frază- două cu impresii de la Gaudeamus 2010. A rezultat un mic evantai de «Momente». O imagine mai nuanțată decât dacă ar fi fost prezentată doar de semnatară obișnuită a paginii 5, care a contribuit, la rândul ei, cu un singur flash.”: „• Două cititoare. Una își face o cruce apăsată și spune: «Ajută-mă, Doamne, să nu-mi cheltuiesc toți banii». (Ioana Pârvulescu) • Drumul spre intrarea Romexpo: miros de pastramă, brânzeturi și castane coapte. N-ai zice, dar duce totuși spre cărți. [...] Vânzătorii – majoritatea triști. Sesiuni de interviuri, lansări și autografe (Cărtărescu e eroul aici!). (Otilia Neacșu) • La un Gaudeamus, în vreme de criză, un politician în căutarea onorabilității pierdute încearcă a nu știu

câta oară să pozeze în intelectual, dar nu reușește decât să-l citeze anapoda pe Balzac. (Mircea Lazaroniu) • Lângă standul Adevărul, literatura se putea lua la pachet cu o sticlă de vin, poate ca să nu plece nemulțumiți nici cei (nu puțini) care, în căutarea unui alt târg, greșeau intrarea și oftau: «Am nimerit la ăsta de cărți...» ori a celor care, la fel de dezamăgiți, murmurau: «Numai cărți...» (Diana Marin-Caea) • Încercând să îmi explic aglomerația incredibilă de la târg, am ajuns la o singură concluzie: pe timp de criză, oamenii își caută refugiul în lectură. Am observat o promoție care combina în mod interesant cărțile *chick-lit* cu berea: la fiecare carte chic cumpărată, clienții primeau cadou o sticlă de bere. Probabil că se recomandă consumul de alcool în timpul lecturii (promoție la Editura Polirom). (Ela-Evelina Jianu) • Sâmbătă. Mi-au plăcut în mod deosebit lansarea *Jurnalului esențial* al Monicăi Lovinescu, la Editura Humanitas și lansarea celor două volume din *Opera poetică* a lui Leonid Dimov, ediție îngrijită și prefăcută de domnul profesor Ion Bogdan Lefter la Editura Paralela 45. [...] Mulți autori care vorbeau la microfon despre cărți noi, unii ascultați de un număr mare de oameni, alții ascultați numai de cei aduși special acolo ca să îi asculte, alții ascultați de nimeni. (Flavia Cioceanu) [...] • Valuri de oameni se mișcă haotic, atrași în marea livrescului, căutând parcă în standurile editurilor vesta de salvare de care să se poată agăța. Senzația sublimă a cunoscătorului, dezastrul inocentului, ce speră naiv, de la an la an, tot mai deznădăjduit, soluții de culturalizare intensivă, care să dureze – miracol! – mai mult decât cele 5 zile fugitive ale târguieiilor. (Alică-Ondine Cucu) [...] • Un moment emoționant, la lansarea volumului de poezie *Patria mea A4*: «...Patria mea s-a redus la dimensiunea foi de hârtie A4» a spus, cu mâhnire, Ana Blandiana. (Cosmina Ionică) ■ În pagina de recenzii citim despre următoarele volume: *Fălticeni – mon amour. O scurtă istorie aproape sentimentală* (Ed. Dana Art, 2010), ediția a II-a revăzută, ilustrată de Dan Hatmanu, pref. Ștefan Gorovei: „Istoriile relatate de Paul Miron au ca pretext niște amintiri mai vechi, din interbelic, și lasă impresia unor «scorneli» pline de tâlc, reductibile în ultim resort la anecdotă, fără ca naratorul (colporteur inteligent și ironic) să devină și protagonist al «poveștilor» cu pricina. Grigore Ilisei, în schimb, e un memorialist de gesticulație amplă, mai puțin malițios, mai sentimental, un povestăș cu limbă dulce și lacrimă ușoară, care-și aduce aminte mai mult de sine și de ai săi (emoționant portretul tatălui, părintele Ilie Ilisei), fără a se aventura cu imaginația dincolo de hotarul propriei experiențe de viață.” (Antonio Patraș) ■ *Literatura română sub comunism: 1948-1964* (Ed. Cartea Românească, 2010), ed. a 2-a revizuită: „Conștient că subiectul coabitării conștiințelor scriitoricești cu dictatura «și-a pierdut ardența», Eugen Negrici își revelează tezele despre pierderile de energie creatoare din anii totalitari, cu eliminarea unor pasaje socotite, cu aportul feed-back-ului de la prima ediție, abrazive. Totuși, literatura produsă în perioada menționată este catalogată, în continuare, un «produs morbid al istoriei» sau un «peisaj bolnav». [...] Negrici susține că nu se poate configura o axiologie viabilă câtă vreme analiza solicită, din plin, concursul

unor ingrediente extrane. De aceea vorbește de o funcție nefirească a literaturii, aceea de «supraveghere și semnalare». [...] De ocolit, acest volum, pentru cardiacii nostalgici după o anumită epocă.” (Gabriel Coșoveanu) ■ *Prima mea călătorie în străinătate* (Ed. Art, București, 2010): „cel de-al cincelea volum al seriei «Prima dată» a Editurii Art, temă necesară, generoasă și în bună măsură inevitabilă, nu pentru că oricine are o istorie a primei plecări în afară și aproape niciun motiv să n-o spună, ci pentru că, judecând după verva din cele 30 de texte antologate de Bogdan Iancu, plecarea în străinătate ocupă un loc greu de ignorat în mentalul literar al momentului. Atât ca obsesie antedecembristă, cât și ca oportunitate democratică – mai întâi reglementată de viză, apoi complet eliberată de prohibiții – călătoria peste hotare e un motiv destul de frecvent în literatura contemporană, fie și întâmplător, pe fundalul desfășurării unor alte teme. [...] Avem o culegere de texte literare, majoritatea delectabile – avantajul antologiilor tematice, cu autori care nu sunt exclusiv scriitori e că dezideratul de-a fi bine scrise rămâne întâmplător, iar *Prima mea călătorie în străinătate* are aerul că-l bifează din mers – închipuind un fragment din această posibilă mare narațiune fără de care istoria ultimelor decenii n-ar fi completă.” (Ana Chirițoiu) ■ *Cartea întrebărilor* (Humanitas, 2010): „Cartea cea nou apărută, semnată de Ioana Pârvulescu, poartă stilul recognoscibil al autoarei: «a vorbi despre literatură cu bucurie» a fost mereu crezul ei. [...] *Cartea întrebărilor* atacă teme importante, autori de primă linie ai literaturii noastre. Operează cu instrumentele cele mai ascuțite ale criticului, ale istoricului sau ale cercetătorului pentru a scoate la iveală adevărate revelații interpretative. (Iulia Iarca) ■ Cosmin Ciotloș discută volumul *Versete de unică folosință* (Ed. Bibliotheca, 2010): „E uimitor cu câtă severitate privește prozatorul Mircea Horia Simionescu poezia. Mai abitir ca un poet de meserie. De nicio săptămână, acesta a publicat, se pare că la insistențele editorului mai curând decât din propriu orgoliu, un surprinzător volum de versuri. Că Mircea Horia Simionescu nu e cu totul străin de asemenea tentații lirice, se cam știa (mulțumită lui Al. Cistelean, care a reușit să obțină, pentru revista «Vatra», câteva mostre), dar că, însumate, ele vor alcătui o carte de peste patru sute de pagini, nu cred să-i fi dat cuiva prin gând. [...] Înainte de a se numi *Versete de unică folosință*, volumul acesta s-a intitulat, provizoriu, *Versuri de folosință limitată*. (În programul de lansări al «Târgului de Carte» așa era trecut.) Personal, nu l-aș fi schimbat.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Tudor Crețu. ■ Sorin Lavric face următoarea observație în legătură cu volumul *Ascult și privesc. Atelierul ca experiență* didactică (Ed. Reîntregirea, 2010): „Cu Horea Paștina s-a întâmplat un lucru bizar: silit fiind să-și dea doctoratul la bătrânețe, spre a-și păstra statutul de cadru universitar la Academia de Arte din București, venerabilul pictor s-a pomenit într-o delicată postură: să scrie o lucrare academică despre o artă pe care, practicând-o toată viața, a trăit-o mereu sub chipul intuițiilor și rareori sub forma conceptelor. Altfel spus, pictorul știe să facă un tablou, dar nu știe să scrie despre el. Sub unghiul convenției didactice, toți știm ce este o teză

de doctorat: apoteoza birocrăției universitare în viața fiecărui intelectual ambițios, adică îndurarea unui chin din nevoia de a urca treptele palmaresului.” ■ Este publicat textul „Plutind deasupra lumii”, de Ștefan Radof. ■ Șerban Foarță îi acordă un interviu Luciei Negoită: „[...] *Orașele dunărene au mitologia femeilor frumoase. Cu ochii Penei Corcodușa.*; [...] *Craii...* a fost prima carte care, citită într-o noapte, n-aveam cvasitransă, m-a făcut să nu mă duc la școală, a doua zi, căci voi fi fost sedus (pe totdeauna). Nu știu cum poate cineva, un critic, să afirme sus și tare, ritos, pe cât de aberant, că este «cea mai proastă carte» din toată proza românească! Asta, în timp ce-i e turiferar știe el cui, limbajul căruia, precar și suburban, nu e, pesemne, unul, precum al lui Mateiu, «de balamuc»! Dar și mai și – specific, însă, nouă, care uităm de azi pe mâine (românul e dăștept, chiar și când doarme pe el, abulic și amnezic, ca-n paginile unui Nenea Iancu) – este că nimeni nu a protestat! După ce, cu mai trei ani în urmă, cartea fusese declarată cea mai bună la un «plebiscit» (un «plebicist»?!), în nu mai știu ce foaie literară. [...] *Vă plăceau basmele/basnele?*; Mai degrabă, nu. N-aveam, pe cât bănuie, «organ» epic, nefiind adeptul narativității! [...] *Cărțile primilor ani se asociază prezenței mamei?*; Nu numai mama mi-a citit [...] ci și bunica, precum și alte personaje feminine... De pildă, înainte să nu mai fiu analfabet (preșcolar, știam doar buchea A!), pe la șapte ani fără o lună, când începusem pianul, concubina domnului profesor, o moșiereasă veritabilă ajunsă, peste puțin, în Bărgan, îmi citea fragmente din *Quo vadis...*, pe care mi le tălmăcea ad-hoc dintr-o ediție în franceză, o carte cu muchii aurite și ilustrată în manieră secesionistă opulentă. [...] *Azi vă mai jucați?*; Doamnă, mi se spune «poet ludic»!; *Câtă feminitate e... într-un poet?*; Uneori, mai multă e într-un prozator. Tolstoi, Flaubert sau Joyce, de pildă, în monologul frustei Molly Bloom, știu despre femeie, vorba lui C.G. Jung, mai mult decât o fi știind, pesemne, «mama dracului», drăcoica a bătrână. [...] Revenind, însă, la numiții prozatori, n-ar ști atâtea cu privire la femeie, de nu și-ar întreba, pesemne, propria lor Anima, propria feminitate. [...] *Când și cum ați debutat editorial?*; Relativ târziu, la 33 de ani și zece luni. Am făcut-o în «regie proprie» (pe banii mei, adică), astfel încât am ars etapa concursurilor de debut. Pe data de 8 iulie 1976, în jurul orelor 6 PM, când împlineam vârsta amintită, intrând într-o tutungerie în care se găseau și ziare, am dat de «Gazeta literară». O cumpăr, o întredeschid, sau, mai curând, ea se întredeschide la pagina lui Nicolae Manolescu, – pe care pot citi, în diagonală (și nu fără un nod în gât) aceste rânduri: O carte «fermecătoare sub toate aspectele (inclusiv acela grafic [...]). Se remarcă îndată finețea cuvântului, răsucit cu vârful degetelor în jurul unui lujer de sens. [...] De un superb rafinament, în horbota de imagini artificiale, macedonskiene, este arătarea de la urmă a păsării Phoenix...» Fiind ziua mea, o astfel de recenzie a cronicarului din pagina la care revista «România literară» se deschidea singură, aș zice, mi s-a părut unul dintre cele mai frumoase daruri primite vreodată.; *V-ar fi plăcut să scrieți o carte precum «Norii» lui Petru Creția?*; Mă supuneți altui exercițiu de ordin contrafactual sau ipotetic. Nici dacă

ar fi fost să fiu el, Petru Creția, n-aș fi știut, până nu voi fi scris-o, că am să scriu o carte, *Norii*. Altminteri, sigur că mi-ar fi pe plac să fiu eu autorul acestei cărți cuceritoare; tot astfel cum, dacă ar fi posibil, aș semna, eu, o carte similară, prin accentul pe paradigmatic, *Exuvii* de Simona Popescu, bunăoară, – norii, în plus, fiind exuviali prin excelență. Să amintesc și *Însemnări de căpătâi*, opul faimoasei Sei Șonagon... Vedeți, așa ne paște plagiatul (sau pastașa). Din admirație pentru cutare autor, falsa memorie dându-și și ea, aici, concursul, ne trezim că-l imităm întocmai, îl transcriem, ca alde Pierre Ménard pe Don Quijote! – Acum vreo 40 de ani (mă ia cu frig!), vorbindu-le unor buni prieteni, într-o crăsmă, despre cei patru Karamazovi, la întrebarea unuia din ei, anume cine: Mitea, Aleoșa sau Ivan (minus Smerdiakov, bineînțeles!), mi-ar fi plăcut să fiu, răspuns-am: «Dostoievski!». [...]; *O întrebare «de lemn»: ce mai înseamnă poezia, astăzi?*; Ce-a însemnat întotdeauna: o «nobilă inutilitate». De o utilitate ignobilă e ea, atunci când devine strict utilitară sau, cel puțin, se face că-i așa.” ■ Nicolae Scurtu aduce „noi completări la biografia lui Nicolae Labiș”: „Bibliografia poetului, jurnalistului și traducătorului Nicolae Labiș (1935-1956) este incompletă întrucât, surprinzător, unele biblioteci și arhive, publice și particulare, încă dețin manuscrise, epistole și iconografie necunoscute, aparținând celui ce a scris inconfundabila poemă *Moartea căprioarei*. Inexistența unei ediții integrale a operei, lipsa unei biobibliografii complete și o cunoaștere fragmentară a ceea ce a publicat Nicolae Labiș duc, cum e și firesc, spre o exegeză superficială și irelevantă. Cărțile de amintiri și evocări – de altfel emoționante – coordonate de Gheorghe Tomozei (1936–1997) îngreunează semnificativ înțelegerea exactă a itinerariului biografic și creator al unuia dintre cei mai talentați poeți români. Un segment important al activității literare, și nu numai, îl constituie epistolele pe care le-a scris și trimis câtorva dintre contemporanii săi și care au fost restituite de excelentul istoric literar Nicolae Cârlan, unul dintre cei mai buni cunoscători ai operei și biografiei lui Nicolae Labiș. Azi, grație unei întâmplări fericite, completăm bibliografia lui Nicolae Labiș, cu încă patru epistole, necunoscute, trimise lui Mihai Zaharia și lui Radu A. Sterescu, unul dintre cei mai cunoscuți memorialiști, bibliofili și anticari din Bucureștiul de odinioară. Epistolele acestea, deloc convenționale, conțin unele informații și precizări, extrem de utile, privitoare la anii de formare intelectuală, de căutări febrile și, mai ales, de certitudini într-un domeniu așa de dificil de aproximat și de evaluat într-un timp atât de năprasnic.” Originalele primelor trei scrisori, inedite, se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București, iar ultima la Arhivele Naționale ale României. ■ Simona Vasilache scrie despre o carte republicată de Humanitas „păstrându-i întru totul fața din tinerețe, un volum pe care doar neglijența l-ar putea trimite în anticariat: *Aer cu diamante*, de Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Ion Stratan, cu ilustrații de Tudor Jebeleanu și prefața lui Nicolae Manolescu. În totul, cartea este aceeași din 1982, cu o discretă umbră a noii edituri în josul omului din litere de plumb care-i cuprinde pe toți, dimpreună cu titlul. Două coperti cu alură de

manifest (prima, colaj cu nume forțând trăinicia, ultima, ședință foto cu locomotivă) pentru o sumă de poezii pur și simplu bine scrise. Și binișor diferite.” ■ Gheorghe Grigurcu semnalează apariția volumului semnat de Dan Eugen Dumitrescu: *Mari scriitori ai lumii în anecdote, maxime, cugetări, aforisme* (Ed. Cartex, 2009). ■ Mihaela Odobescu (fiica doamnei Mimi Sassu) încredințează redacției două manuscrise inedite ale lui George Topîrceanu: o carte poștală adresată domnișoarei Mimi Sassu și o poezie dedicată aceleiași în 1933. ■ În traducerea Antoanetei Ralian, este publicată piesa „Trandafirul tatuat”, ce apare în volumul *Un tramvai numit Dorință. Pisica pe acoperișul fierbinte*, Ed. ART, colecția «Biblioteca ideală». ■ Din „Carnetul unui Pierde-Țară” de Paul Diaconescu este publicat textul „La Franqui”. ■ Din „Ochiul magic” aflăm că: „Traian T. Coșovei în «Luceafărul de dimineață» (17 noiembrie) semnează un lapidar reportaj despre cele trei zile de colocvii pe care Muzeul Literaturii Române le-a dedicat «Grupului de Acțiune Banat – *Aktiongruppe*», nume sub care în anii ’80 câțiva poeți de limbă germană din România s-au adunat spre a supraviețui cultural. Liderul acestei mișcări a fost Rolf Bossert, al cărui sfârșit tragic (s-a sinucis la scurt timp după emigrarea în RFG) l-a singularizat trist în rândul colegilor de generație. Din același grup au făcut parte Anemone Latzina, Franz Hodjak, Rolf Frieder Marmont, Johann Lippet, William Totok, Richard Wagner, Helmut Seiler, Horst Samson sau Helmut Britz. În 1982, grupul a publicat un volum colectiv (*Vânt potrivit până la tare*, Ed. Kriterion) pe care Traian T. Coșovei îl consideră un «capitol de istorie literară». Majoritatea membrilor din «*Aktiongruppe*» au emigrat în urma presiunilor exercitate de regimul comunist, minoritatea germană fiind brutal hăituită de Securitate. Singura nedumerire a Cronicarului privește mentorul spiritual din a cărui operă s-au inspirat majoritatea poezilor germani din «*Aktiongruppe*»: Berthold Brecht. Unii îi dedică poemele, iar alții îl citează în versurile lor. Situația e grea de aporie: Rolf Bossert s-a sinucis din cauza unui regim totalitar căruia Brecht i-a închinat osanale dizgrațioase, caz în care singura optică convenită e cea relativistă. La fel ca în cazul lui Adrian Păunescu la noi, din Brecht trebuie păstrată partea de spirit care nu a fost alterată de prostia marxistă sau de oportunismul social.” ■ Este publicat următorul „Comunicat”: „La data de 19 noiembrie 2010, la Alba Iulia, s-a desfășurat ședința Comitetului Director al Uniunii Scriitorilor din România, condusă de președintele Uniunii. Comitetul Director a analizat situația juridică a imobilului din Calea Victoriei nr. 115 (Casa Monteoru), ca și stadiul renovării imobilului din Calea Victoriei nr. 133. Comitetul a luat în discuție problemele curente ale revistelor și filialelor Uniunii, proiectele în curs. S-a stabilit organizarea «Zilelor Scriitorilor Români» în perioada 12-16 decembrie la sediul Uniunii. Comitetul a decis ca următoarea ședință a acestui organism ca și cea a Consiliului USR să aibă loc în ziua de 14 decembrie 2010.” ■ Aflăm că prgramul RESTITUITO BENJAMIN FONDANE, „inițiat de Luiza Palanciuc și Mihai Șora, își propune punerea în circulație a patrimoniului intelectual și moral lăsat de Benjamin Fondane: direct

soției sale, Geneviève Tissier-Fondane (prin testamentul liniar care însoțea ultima scrisoare, trimisă din lagărul de la Drancy, în 29 mai 1944, cu o zi înainte de a fi deportat la Auschwitz) sau indirect, prin scrierile sale, atitudinile publice ori private. Începând cu anul 2010, programul va cuprinde și acordarea unui premiu de excelență «B. Fundoianu/ Benjamin Fondane», prin care sunt recunoscute creativitatea, onestitatea intelectuală și generozitatea unei personalități a culturii, publicisticii sau învățământului. Premiul va fi acordat în luna noiembrie a fiecărui an, cu prilejul Festivalului de poezie care are loc la Iași, prin străduința lui Emil Stratan și sprijinul Editurii Eis Art, al Galeriilor Eleusis, al Universității «Petre Andrei» și al Primăriei municipiului Iași.”

NOIEMBRIE

[„**Apostrof**”, nr. 11 (246)] Al. Săndulescu remarcă faptul că, despre volumul *Așteptând ceasul de apoi* nu se știau „decât generalități, lucruri sumare, indirecte. Monica Pillat ne încredințează că era conceput ca o punte între *Tinerețe ciudată* și *Punte cotidiană*. [...] Carmen Brăgaru este primul istoric literar care, în teza ei de doctorat, publicată sub titlul *Dinu Pillat, un destin împlinit* (DU Style, 2000) a refăcut istoria manuscrisului, cercetând amintita corespondență și, cu o conștiinciozitate exemplară, arhivele, dosarele Securității, procesele verbale ale nenumăratelor și înfiorătoarelor anchete, precum și desfășurarea procesului. De asemeni, i-a consultat pe martorii supraviețuitori.” ■ Irina Petraș observă că despre Ileana Mălăncioiu „se spun și se repetă două lucruri, mai ales: că e o poetă foarte bună, una dintre vocile cele mai consistente și mai nuanțate ale poeziei românești; că e o ființă verticală care spune exact ceea ce crede, fără calcule conjuncturale ori compromisuri de salon sau de gașcă. [...] În eseuri și în publicistică- vezi [...] *Recursul la memorie*, cu fragmente reluate ori prelungite în *Exercițiile de supraviețuire* de-acum [Polirom, 2010] – feminitatea, abstrasă, funcționează asemeni unei plame în care se dezvoltă, mișcă, «merge» idei, atitudini, revelații. [...] Tot ce ține de cultură devine problemă personală într-o manieră pătimăș-lucidă. Fiecare pagină probează noblețea darului cititului și scrisului.” ■ Ștefan Borbély scrie despre volumul semnat de Doina Cetea, *Ierboaia: Proză scurtă* (Ed. Dacia XXI, 2010): „Treptat-treptat, aproape imperceptibil – în aceasta constă, de fapt, măiestria întregului volum -, autoarea transgresează granița dintre memorialistică și ficționalizare, cantitatea masivă de substanță thanatică din lumea amintirilor ajungând să se supradimensioneze în direcția unui fantastic atent brodat literar, în care simți modelul prozei sud-americane, fără ca similitudinea să devină deranjantă, dimpotrivă: având mână bună și un foarte acut simț al autocenzurii. [...] Volumul Doinei Cetea merită citit: rar veți vedea, într-un text de mai puțin de-o sută de pagini, o asemenea concentrare de obsesii thanatice, pe care, cunoscând-o pe autoare, sincer să fiu nu știam că le are...” ■ Ion Bogdan Lefter recenzează cartea „extraordinarei artiste” Geta Brătescu, *Copacul din curtea vecină* (Fundăția Culturală Secolul 21, 2009). Acest

jurnal, scrie criticul, ar avea „un ton aparte, complet lipsit de morgă. Oarecum surprinzător dacă ne gândim la curajul experimental al artistei vizuale, în scris ea e mai degrabă «cuminte», exprimându-se cu o simplitate atașantă, chiar cu o ingenuitate asumată.” ■ Iulian Boldea remarcă volumele Mihaelei Ursa, care „beneficiază, dincolo de armătura teoretică solidă, de «bibliografia» asimilată cu naturalețe, de o scriitură suplă și expresivă, fiind dominate, înainte de toate, de o luciditate pe cât de responsabilă, pe atât de nuanțată. O luciditate care face din îndoială un instrument hermeneutic incontestabil, repunând în discuție ipostazele și instanțele textului literar.” ■ Ovidiu Pecican consideră că *Angelus* (Humanitas, 2010), romanul Ruxandrei Cesereanu, e legat de tradiția latino americană: „Mie îmi sună mai degrabă a arătarea jumulită. Din cotețul unei povestiri de Gabriel García Márquez, unde dai de o tratare ludică a sacrului care nu se revelează lumii, ci îi apare acesteia, odată coborât în istorie, drept o caricatură degradată a gloriei cerești. [...] Cred că Ruxandra Cesereanu a scris un soi de profeție mai apropiată de spiritul *New Age*, cu elemente de recuzită desprinse din metafizica de inspirație creștină, golite de conținutul lor autentic și folosite ca iconuri media, mai degrabă, spre a anunța adâncirea și dublarea (ori punerea în abis) a adagiului *cogito, ergo sum*, printr-un posibil «tastez, deci exist».” ■ Mihaela Ursa crede că „valoarea de exemplaritate” a „impresionabilul debut” al lui A. Terian, cu volumul *G. Călinescu: A cincea esență* (Cartea Românească, 2009), „este dincolo de orice dispută. [...] Demnă de menționat rămâne depășirea unei probe de foc la care puțini dintre criticii noștri fac față: atingerea excelenței atât în postura de cronicar și foiletonist, cât și în aceea de istoric și teoretician literar. Verva polemică și argumentul critic al cronicarului sibian nu sunt falsificate de stridențe academizante, după cum discursul și strategia sa teoretică rămân liberă de tarele colocvialității jurnalistice – iată o reușită suplimentară a ceea ce se anunță a fi «modelul Terian» în cultura română.” ■ Este publicată a doua parte a articolului lui Nicolae Balotă, „În laboratorul minotaurului ideologic”, fragment cuprins în cartea doua a *Abisului luminat*. ■ Din arhiva revistei sunt date spre publicare scrisori ale lui Arșavir Aterian către Lucian Boz din anul 1981. ■ În acest număr, articolele *in memoriam* sunt, din nefericire, numeroase: ■ „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor București anunță cu profundă tristețe încetarea din viață [...] a scriitorului Mircea Ghițulescu, critic literar și cronicar dramatic de largă reputație, autor dramatic și romancier. [...] Prin dispariția lui Mircea Ghițulescu, literatura română, teatrul românesc și lumea noastră literară suferă o grea, ireparabilă pierdere.” (Horia Gârbea) ■ „Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Cluj anunță cu durere stingerea din viață [...] a poetului, traducătorului, editorului, publicistului de marcă Virgil Bulat. [...] Dimensiunea livrescă a poemelor este indiscutabilă. [...] Virgil Bulat se recunoaște împlânzitor de vorbe. [...] Odihnească-se în pace!” (Irina Petraș) ■ „La doar două zile după un alt prieten al nostru, scriitorul Mircea Ghițulescu, s-a stins din viață colegul nostru Ștefan Goanță, prozator remarcabil, dramaturg, publicist. [...] Odihnească-se în

pace!” (Irina Petraș) ■ „Personalitatea sa a marcat viața literară din nordul țării, Ion Burnar prefațând cărți de poezie și proză și girând cu generozitate zeci de debutanți. Odihnească-se în pace!” ■ „S-a stins din viață [...] doamna Viorica Z. Marinca, distinsa noastră colaboratoare, a cărei prezență ne sugera splendoarea doamnelor transilvănene de altădată. Doamna Marinca a făcut parte din cercul de admiratoare și prietene ale lui Lucian Blaga. Cu puțin timp înainte de moarte i-a apărut volumul de poezie *Lirice* (Ed. Echinox, 2010). Publicăm în acest număr un portret pe care doamna Marinca i l-a făcut profesorului Ion Chiricuță. Doamna Marinca a lăsat revistei «Apostrof» câteva seturi de corespondență inedită între cunoscute personalități literare.” ■ Sunt publicate poezii semnate de Ion Pop (poemul *Da* este scris în amintirea Ioanei Em. Petrescu), Monica Rohan, Carmen Manuela Măcelaru, Filip Köllö (poemul *Favoritul doispnezece* este dedicat lui Nino Statan), Daniel Lăcătuș, Sorana Ionasanu. De asemenea, revista găzduiește și un text de proză scris de Andrei Badea.

[„**Caiete critice**”, nr. 11 (277)] Continuă seria „Recuperării publicisticii” lui Emil Cioran (ce începe cu nr. 8 (274)/ 2010 din „Caiete Critice”) ■ Citind „o carte splendidă”, *Sebastian în vis* (Ed. Tracus Arte, 2010), George Neagoe observă: „Poate părea surprinzător că un poet doxat, ironic și mai ales autoironic precum Radu Vancu a ales să compună o carte delicată despre peripețiile ce se petrec în somnul unui băiețel. [...] Cartea lui Radu Vancu îmi place și nu pot să explic de ce. Dacă vă lipsește sensibilitatea lui, nu veți avea acces la frumusețile din volumaș.” ■ Radu George Serafim comentează volumul premiat în 2010 la cea de-a doua ediție a Concursului Național «Literatura modernă», *Privește dincolo de tine* (Ed. Pământul): „putem spune că Nicolae Iliescu trece de invenția formală. Poate cu măiestrie. Sigur cu sinceritate! Cartea nu se citește cu ușurință, însă, odată parcurse primele pagini, devine, datorită acestei sincerități, cuceritoare.” ■ Lucian Chișu scrie despre „colorată” monografie (la origine, o teză de doctorat), *Banul de aur sau viața din opera lui Ștefan Bănulescu* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2010), al cărei autor, Bogdan Popescu, este un „prozator ale cărei înzestrări epice au fost salutate elogios de toate generațiile exercițiului critic”: „Efortul nu este de neglijat și reprezintă soluția optimă, dar mai cu seamă insolită, a ceea ce autorul și-a propus. Scrisă cu o mare pasiune lăuntrică, atingând uneori fervoarea, cartea lui Bogdan Popescu este mai mult decât presupune alura unei lucrări de informație istorico-literară, un eseu monografic care stârnește până la plăcere apetitul de lectură.” ■ Irina Georgescu recenzează volumul de proze scurte al lui Carmen Dominte, *Soarele răsare din televizor* (Humanitas, 2009), ce „se numără printre câștigătorii Concursului de debut organizat de UNICredit, ediția a II-a, 2009, alături de Gabriela Toma, *Cântecul geamănului* (poezie) și de Dorin Cozan, *Apocalipsa după Vaslui* (roman): „E curajos când un dramaturg iese din spatele cortinei și așază pe hârtie povestiri scurte, mici tablete cărora le oferă coeziune. [...] Povestitoarea inventează lumi

imposibile prin reactivarea unor reflexe de lectură. [...] Naratoarea apasă pe accelerație și brutalizează așteptările de lectură.” ■ La moartea lui Păunescu, Fănuș Neagu dă revistei un text olograf (redat ca atare în paginile revistei): „O vinere neagră pătrunsă de tristețe și de cruzime. O vinere din cea mai cumplită evanghelie a înșingurării. Venită din ocoluri arhaice, moarta lovit iarăși năprasnic în generația mea, răpindu-l pe poetul și gazetarul de geniu și omul de înaltă noblete sufletească Adrian Păunescu. M-am cutremurat de ură și neputință și de umbletul clătinat al lupului singuratic. [...] Adrian Păunescu a fost, cât timp și-a sfințit tălpile pe acest pământ românesc, pe care l-a iubit cu măsura tuturor frumoșilor nebuni ai neamului, cel mai tânăr dintre noi. [...] În taina Poeziei pe care ne-a dăruit-o, se cuprind laolaltă măreția, supunerea, îndoiala...” ■ Ana Dobre povestește despre prietenia care i-a legat pe Marin Preda și Miron Radu Paraschivescu. ■ Thierry de Montbrial analizează evenimentele internaționale petrecute în anul 2009-2010.

[„Contemporanul. Ideea europeană”, nr. 11 (704)] Nicolae Breban rostește următoarea constatare: „Chiar de-ar fi avut o casă, eu nu cred că Manolescu și-ar fi deschis ușile pentru tinerii debutanți, de mai mare sau mai incert talent, cum a făcut Nichita Stănescu sau eu însumi. A fost, ani în șir, o fire închisă, pendulând cu strictețe între facultate, bibliotecă și unele vizite pe care le făcea «la șosea», protectorului său. G. Ivașcu, care-l susținea, dar îl și ținea la curent, probabil, cu «ultimele măsuri și sugestii» ale conducerii de partid.” ■ Răzvan Voncu crede că „este extraordinar atunci când, în viața (deosebit de dezvoltat la noi, în special după 1989), unui om, pasiunea, vocația și ocupația coincid. Omul respectiv nu numai că face performanță în domeniul lui, dar, oricât de mult și de greu ar munci, trăiește (cu) un sentiment de împlinire care, adesea, e sinonim cu fericirea. Dimpotrivă, atunci când viața îl silește pe om să își câștige existența practicând o meserie indiferentă – ceea ce, să recunoaștem, se întâmplă cu 99% din populația planetei –, rezultatul este o nemulțumire permanentă, din care se va alimenta la senectute sentimentul ratării. A face performanță, în aceste condiții, e aproape imposibil. Alex. Ștefănescu face parte din prima categorie de oameni. Cel puțin, așa rezultă din împrejurarea că a făcut performanță în critica literară românească și, de asemenea, din recentul său volum de narațiuni memorialistice, intitulat (foarte amuzant, să recunoaștem) *Bărbat adormit în fotoliu. Întâmplări*. [...] Bonom, înzestrat cu o mare bunătate și cu o capacitate de iertare puțin obișnuită pe meridianul nostru, criticul ne furnizează, în *Bărbat adormit în fotoliu*, un alt fel de amintiri literare. El nu își face autobiografia – ca Nicolae Manolescu în *Viață și cărți* – și nici nu transformă, ca Eugen Simion, jurnalul într-un *Bildungsroman*. Întâmplările pe care le narează îl au ca protagonist, dar au aproape întotdeauna și alți protagoniști. Și anume, colegii scriitori. Așadar, povestiri cu scriitori. Un gen fecund și popular la noi, ilustrat de succesul de public al unor cărți cum ar fi *Cartea cu prieteni* și *A doua carte cu prieteni*, de Fănuș Neagu,

ori *Întâmplări cu scriitori*, a recent plecatului dintre noi Mircea Micu.” ■ Irina Ciobotaru face următoarea constatare: „Calea pe care o revelează romanul [*Drumul la zid*, Editura Ideea Europeană, 2009] lui Nicolae Breban, prin amplele volute prospective, săpate cu lentoarea unui fir de apă în personajul Castor Ionescu, este revoluționară. Asemeni lui F.M. Dostoievski, care își împinge personajele tot mai adânc, până la limită, pe drumul suficienței egoiste, al revoltei și al voinței exacerbate, Nicolae Breban îl «călăuzește» pe Castor pe un drum al izolării depline, al egoismului și al egocentrismului absolut. Măruntul funcționar este un revoluționar. Noutatea revoltei sale constă în faptul că duce până la capăt egoismul și anularea utilității sociale.” ■ Revista inițiază „Ancheta Conte. Reviste importante de cultură care urmează să fie sprijinite de Guvernul României cu un milion de euro.” (răspunsuri la anchetă și o poziție drastică a revistei va fi publicată și în numărul următor al revistei). Întrebarea principală este: „Care sunt, în opinia dvs., primele, să spunem, zece «reviste de cultură extrem de importante, care s-au consacrat în România», reviste care merită să fie sprijinite de Guvernul României? Vă rugăm să vă argumentați răspunsul.” Răspund: ■ Liviu Antonesei: „În fapt, *USR*, editoare de reviste, urmează și să solicite participarea la împărțea, și să arbitreze procesul! Asta îmi amintește de participanții la juriile pentru banii de la *AFCN* care aveau și cărți la edituri, pentru care solicitau finanțarea! Și, dacă *USR* tot a fost investită cu acest rol, nu înțeleg de ce face nedreptăți și în rândurile revistelor ce apar sub egida sa, cum e chiar excelenta «Contemporanul», aici, de față! Și pentru ca lucrurile să fie clare – revista «Timpul», cu toată istoria din spatele ei și cu tot prestigiul câștigat de actuala serie, nu intenționează să solicite vreun leu din milionul de euro oferit cu atâta generozitate de cel de-al cincilea guvern Boc. Nu pentru că ar avea resurse în exces, ci pur și simplu pentru a nu participa la un proces de cheltuire evident incorectă a banilor publici. Nu mai vorbesc despre faptul că am avea senzația că ne repezim la coliva pe care guvernul e dispus s-o împartă lângă mormântul culturii române!” ■ Luiza Barcan: „Nu cred să am eu așa mare competență să numesc cele mai importante reviste de cultură din România. Mai am și handicapul că nu le știu prea bine pe cele din provincie. Dar din câte știu eu ca reviste vechi, cu tradiție, rezistente la toate încercările la care a fost supusă cultura noastră în cei 50 de ani de comunism plus încă 20 de democrație originală, ar fi cele pe care le voi înșirui mai jos, într-o ordine oarecare, fără să întocmesc vreun clasament: «Contemporanul» – fiindcă e veche și e a noastră, fiindcă n-a practicat spiritul de gașcă și a fost gazda bună tuturor ideilor; «România literară» – fiindcă e un fel de prințesă răsfățată, la antipodul «Cenușăresei» «Contemporanul»; «Observator cultural»; «Convorbiri literare»; «Luceafărul»; «Memoria»; «Secolul XX»; «Apostrof»; «Adevărul literar și artistic» (păcat de ce a ajuns în ultimii ani!); «Ramuri».” ■ Leo Butnaru: „În ordine perfect... *dez-alfabetică* și – mai mult de 10, ar fi următoarele (dar, posibil, și altele; mie *mi-au ieșit* 19 «reviste de cultura extrem de importante, care s-au consacrat în România»): «Viața Românească»; «Vatra»; «Steaua»;

«România literară»; «Ramuri»; «Orizont»; «Luceafărul»; «Hyperion»; «Familia»; «Euphorion»; «Discobolul»; «Dacia literară»; «Cronica»; «Convorbiri literare»; «Contemporanul. Ideea Europeană»; «Bucovina literară»; «Ateneu»; «Arca»; «Apostrof»... Argumentarea răspunsului? – Chiar activitatea acestor reviste atât de necesare în diferite spații culturale, literare care, într-o implicită sinteză, creează un singur cuprins fundamental pentru existența spiritualității românești moderne.” ■ Nicoleta Dabija: „Să faci o ierarhie a revistelor de cultură fără să fi parțial subiectiv e cu neputință. Cu atât mai grea devine încercarea cu cât se învâрте pe deasupra ei visul milionului de euro. Apelez la cârje, la criterii care măcar să-mi creeze iluzia apropierei de adevăr. Și de onestitate, poate. Primul, rațional, dar și de bun simț, este cel al varietății temelor și calității articolelor din paginile unei publicații, astfel încât orice cititor interesat de ce se petrece la nivelul culturii, și indiferent cum ar fi orientat în aceasta, tot să dea peste câteva texte de lecturat, peste niște informații utile etc. E cazul revistelor «Dilema veche», «Dilemateca», «Observator cultural», «Cultura», «Orizont». Cel de-al doilea criteriu este și «nobil», cel al tradiției unei publicații. Oricât de pragmatic și lipsit de valori ai fi, nu poți să lași deoparte o revistă fondată acum 100 de ani, de pildă, care a rezistat sau a reapărut datorită credinței și efortului unor oameni de cultură nu mai puțin merituoși decât înaintașii lor. Numesc aici «Viața Românească», «Vatra», «Contemporanul», «Tribuna», «Timpul». Un argumentum *ad hominem*, de genul revista «Contemporanul» nu trebuie trecută pe o listă pentru că este coordonată de un personaj incomod, poate nu surprinde, cel mult adaugă o cărămidă la lehamitea noastră generalizată asupra a cum merg lucrurile în țara asta, dar e eronat și nedrept. Fie și doar pentru că nu merită colaboratorii unei publicații de patrimoniu, unii dintre ei deloc de neglijat, un tratament așa ieftin.” ■ Liviu Ioan Stoiciu dă revistei, așa cum singur mărturisește, două poeme pe care le publică „înainte de termen”. ■ Dumitru Hurubă: „Nu pentru că l-aș iubi până la leșin pe Călinescu sau l-aș urî până la neputință pe Adrian Marino, m-am trezit într-o situație sufletească perceptibil-bizară, după ce am citit *Viața unui om singur* de Adrian Marino. Adevărul e, că, după luările de poziție ale multor băgători de seamă (ori care se bagă în seamă fără nicio treabă), am dorit să mă lămuresc și eu ce e atât de grozav sau de groaznic în postuma carte a lui Marino.”

[„**Convorbiri literare**”, nr. 11 (179)] Din colecția Bibliotecii academiei lipsește „Biblioteca foileton” oferită cititorilor împreună cu acest număr. ■ Un *in memoriam* Adrian Păunescu semnează Dionisie Duma, care-i dedică poemul „Destin, dedicat poetului aflat pe patul de suferință din spital.”, împreună cu un text din care aflăm că: „N-am fost un prieten apropiat al lui Adrian Păunescu, așa cum am fost cu Nichita Stănescu. L-am iubit însă de la distanță ca OM și l-am apreciat și prețuit citindu-l permanent cu pasiunea însetatutului de poezie bună. [...] Adrian Păunescu a fost un patriot fără asemănare.” ■ Șerban Axinte consideră că „poezia Andrei Rotaru din *Ținuturile sudului* (Editura Paralela 45, 2010) are o frumusețe aparte, o frumusețe căreia nu-i deslușești de la început

natura. E aidoma unui trup superb ascuns sub prea multe rânduri de haine.” ■ Adrian Romila crede că ultima carte a lui O. Nimigean lovește puternic în *mainstream*-ul prozei autenticiste de la noi, dominată, în cea mai mare parte, de convenția unui biografism rezolvat deja în moduri numărabile. *Rădăcina de bucsau* (Polirom, 2010) e un roman masiv, pe cât de consistent, pe atât de răscolitor, a cărui tensiune dramatică e menținută de personajul narator de la prima la ultima filă.” ■ În „panoramic(ul) editorial” Peregrinus include următoarele volum „ieșean” de poeme: Marian Ruscu, *Viul de altădată* (Timpul, 2009): „un volum al unui autor cu trăiri interioare intense”. ■ Sunt publicate poeme inedite semnate de Aurel Dumitrașcu și versuri scrise de Gheorghe Grigurcu, Radu Florescu, Octavian Doclin, Viorel Savin. Violeta Lăcătuș publică a doua parte a textului de proză „Dunărea albastră”. ■ În „Curier de ambe sexe”, Nicolae Sava răspunde scriitorilor „aspiranți”: „Radu [Vadeanu] ai talent, ești poet, ne-ai cucerit în primul rând cu acel *mititico*. [...] Versurile trimise de Dragoș Ionescu din Brăila trădează un suflet sensibil, aflat încă în căutarea poeziei.” Drept urmare, în „Antologia curierului” are șansa de a fi inclus Emilian Mirea.

[**DILEMATECA: scrieri, autori, lecturi, nr. 54**] Din articolul semnat de Mircea Vasilescu aflăm că „Festivalul Național de Teatru «blochează» în fiecare toamnă sălile de teatru din București, spre bucuria pasionaților. [...] Dar el nu înseamnă doar o suită de spectacole, ci și manifestări complementare: conferințe, workshop-uri, lansări de cărți. Din programul festivalului constatăm că, la capitolul «cărți de/despre teatru», FNT are ce lansa. Dar e limpede că nu stăm prea bine în acest domeniu. Dacă ne uităm prin librării, constatăm că dramaturgii clasici (atâția câți avem) nu prea sunt reeditați. (Sau sunt publicați aiurea: *Titanic Vals* al lui Tudor Mușatescu e prezentat pe un site la categoria «cărți pentru copii», iar pe altul la «carte din categoria *muzică*»). Volume ale dramaturgilor contemporani apar rar și la edituri mici, «de nișă» - deși în ultimele două decenii s-au afirmat câțiva autori foarte buni. Mi se va spune că, până nu capătă întrupare scenică, textele în sine «exprimă prea puțin» (e o veche dispută pe tema «teatrul ca spectacol» sau «teatrul ca text»). Dar «scriitorul de teatru» - trebuie s-o recunoaștem – are un statut mai degrabă precar la noi: este rareori băgat în seamă (interviebat, fotografiat, lansat, «marketizat», premiat) în afara cercurilor de specialitate. [...] Editorii *mainstream*, foarte *business oriented* de la o vreme, zic că asemenea cărți nu se vând, ies în pierdere. Dar n-avem nici (sau avem prea rar) cărți care cu siguranță ar merge bine: monografii/ biografii așe unor mari actori români și străini. Sau cărți de convorbiri cu monștrii sacri ai scenei românenști ajunși la senectute și care au cu siguranță ce povesti. E o veche constatare că în istoriile literare românești capitolele dedicate drmaturgiei sunt subțirele. «N-avem dramaturgie», zic istoricii literari. Față de poezie sau proză, n-avem. Dar nici nu știm să-i dăm atenție și «să ne-o construim». Vestea bună e că publicul umple sălile de teatru. Inclusiv la FNT.” ■ Paul Cernat nu se poate împiedica să constate, „fără intenția de a fi răutăcios”, „că textele *Body song* [Editura Brumar,

2010, cu șapte desene de Andrei Medinski și postfață de Adriana Babeți] se așază mai bine între coperte de carte decât în paginile de revistă. În ceea ce mă privește, recunosc, le-am descoperit abia acum adevărata savoare (inclusiv de la *savoir!*), odată cu corespondențele ce se țin între ele ca niște vase de sânge sau ca niște sinapse.” ■ Codrin Liviu Cuțitaru recunoaște că, de fiecare dată când se află în preajma lui Nichita Danilov îi vine în minte, „negreșit, o cunoscută expresie americană: *A penny for your thoughts*. Adică, în traducere liberă: *Ce n-aș da să știu ce gândești*. [...] Cu fața străbătută de o seninătate inextricabilă, înveselită în răstimpuri de cogitațiuni secrete (chiar și atunci când merge pe stradă), Nichita Danilov pare conectat în permanență la un motor intelectual producător de revelații, ce funcționează după regulile utopice ale unui veritabil *perpetuum mobile* renescentist. [...] Descopăr în noua apariție de la Polirom, *Ambasadorul invizibil* [2010, preț: 39, 95 lei], un roman monumental, cu extraordinare incursiuni în istoria mondială, de dată recentă ori îndepărtată. Nichita Danilov are o perspectivă dantescă asupra diacroniei, mitologizând durată, scoțând evenimentele din matca lor concretă (nespectaculoasă) și proiectându-le în ficțional (spectaculos). [...] Am convingerea că romanul lui Nichita Danilov constituie o piesă narativă remarcabilă din literatura contemporană, meritând întreaga atenție a criticilor literari.” ■ Cosmin Borza crede că poemul de deschidere din fruntea volumului *și toată bucuria acelor ani triști* (Cartea Românească, 2010, preț: 22,95 lei) impune următoarea cheie de lectură: „macrostructura cărții și intuițiile ideatice ale autorului ar pune sub ratură eventualele deficiențe stilistice ori fundamentarea modestă a imaginarului poetic. [...] Totuși, e greu de decis dacă senzația de vid existențial din *și toată bucuria acelor ani triști* e rezultatul proiectului artistic al autorului sau rămâne un efect al penuriei de mijloace poetice. Cel puțin în cazul ciclurilor mediane, înclin pentru a doua variantă.” ■ Marin Mălaicu-Hondrari îi acordă un interviu lui Marius Chivu: „*Îți pasă de cititori?*; Aș fi ipocrit dacă aș spune că nu-mi pasă, dar al fi la fel de ipocrit dacă aș spune că mă gândesc foarte mult la cititori. Nu mă gândesc niciodată la cititori atunci când scriu, abia pe urmă, când cartea e în librării încep să mă preocupe reacțiile/ Firelte, unele reacții mă bucură, altele mă întristează, sufăr și mă bucur cu măsură, dar, fundamental, nu mă ajută cu nimic, vreau să zic în actul scrisului. Credeți că îl ajută cu ceva pe Mircea Ivănescu faptul că i-am citit cărțile, că mă gândesc la ele, că îi doresc sănătate? Sau pe Angela Marinescu? Cărțile lor mă ajută pe mine, mă ajută enorm. Oricare din cărțile bune pe care le-am citit mi-a spus, fiecare în felul ei, că nu e bine cum trăiesc, că trebuie să fac ceva – pe scurt, m-a pus pe gânduri. Ce poți cere mai mult de la o carte? Am avut norocul să am reacții mai mult pozitive decât negative la toate cărțile mele de până acum. Mă bucură mult reacțiile oamenilor care nu au de-a face direct cu industria literară, reacțiile de pe bloguri sau ale oamenilor care nici măcar nu au un blog, dar care mi-au citit cărțile și au simțit nevoia să spună câte ceva despre ele. [...] Nu în ultimul rând, m-au bucurat reacțiile scriitorilor foarte tineri, e destul de reconfortant să simți că ei se regăsesc cât de cât

în ceea ce faci. [...]; *Crezi că scriitorii și criticii sunt două «specii» diferite?*; Părem două specii destul de diferite, totuși. Așa și trebuie. Simt că doi-trei critici buni pot fi mană cerească pentru literatura unei țări. [...]; *«Cărțile se fac din cărți» sau «viața mea e un roman» - ce preferi?*; Cărțile se fac din cărți. N-am nici cea mai mică îndoială. Viața ca un roman nu contează, dacă nu știi cum să o scrii. Cărțile m-au învățat să scriu (atât cât m-au învățat, ca să strecurăm o șmecherie borgesiană) pentru că mereu am tratat cărțile cu atenție maximă. [...]; *Te vei întoarce la poezie? Alta decât cea din proza ta...*; Mereu îmi doresc să scriu poezie. Asta ca să le mai dau puțină apă la moară celor care afirmă că e prea multă poezie în proza mea. Mereu am știut că poezia e mult superioară prozei, poezia e cea mai precisă, cea mai exactă manieră de a face literatură. Și cea mai dificilă, bineînțeles. Așa că nu e de mirare că avem destui prozatori buni, dar foarte puțini poeți cu adevărat remarcabili. Sper să scot în primăvară o carte de poeme, dacă cineva va vrea să o editeze, dacă nu, asta e, să mai stea în sertar cum stă de mai bine de doi ani.” ■ La întrebarea revistei din acest număr, „Care este supereroul favorit?”, răspund Adrian Cioroianu, Matei Florian, Radu Pavel Gheo, Angelo Mitchievici, Dodo Niță, Radu Paraschivescu, Ovidiu Pop, Robert Șerban, Radu Vancu. ■ Ion Vianu oferă o perspectivă echilibrată asupra dialogului întreținut, la Ateneul Român, între Gabriel Liiceanu și Herta Müller. Ion Vianu subliniază că laureata Premiului Nobel din 2009 „scrie dub imperiul indignării, al unei indignări mereu actuale, deși faptele pe care le evocă nu mai sunt. [...] Aici intervine ceva misterios, care este chiar temeiul *literaturii*: în loc să explodeze sau să cedeze sau să fugă uitând, Herta Müller *scrie*. Nimeni nu poate spune de ce un om alege să scrie. Cu atât mai puțin suntem capabili să înțelegem de ce devine scriitor. [...] Această reluare perpetuă, obsesională a căutării prin scriere este chiar esența actului literar. O operă este rezultatul unei nemulțumiri, pe veci de nesatisfăcut. Este, ca și dorința sexuală, un apetit de nestins, căutarea sensului în miezul absurdului, impenetrabil, opac.” ■ Începând cu acest număr, este inițiată o rubrică de „povestiri pe temă dată”: „Le-am propus mai multor prozatori să scrie, special pentru revista noastră, o povestire pe tema «Aventura vieții mele». Începem cu Filip Florian. Vor urma (nu în această ordine, ci pe măsură ce vom primi textele la redacție) Ștefan Agopian, Adriana Babeți, Adriana Bittel, Mircea Cărtărescu, Radu Cosașu, Florin Lăzărescu, Dan Lungu, Radu Paraschivescu, Dora Pavel, Răzvan Petrescu, Cristian Teodorescu, Florin Toma, Lucian Dan Teodorovici și alții.”

24 noiembrie

[„**Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România**”, nr. 11 (1538)] Șerban Foarță publică poemul „Albastru”. ■ Elena Crașovan este de părere că, deși „a riscat mizând pe o structură similară celei din *Dimineața pierdută*, Gabriela Adameșteanu a izbutit și în *Provizorat* (încă) o cronică a unei (alte) epoci, în care subtilitatea analizei și poetica detaliului creează o narațiune simultan sobră

și incitantă.” ■ Sunt publicați câțiva poeți orădeni (Ion Moldovan, Ioan F. Pop, Lucian Scurtu, Gheorghe Vidican, Mihai Vieru), precum și versurile poetei Lia Faur și ale lui Sorin Smărăndescu.

[„**Steaua**”, nr. 10-11 (744-745)] Ionel Popa subliniază că, „după un stadiu de zece ani de operă de sertar și după cinzeci de ani de detenție, romanul lui Dinu Pillat, *Așteptînd ceasul de apoi*, vede lumina tiparului la Humanitas în 2010. [...] *Așteptînd ceasul de apoi* stă pe un paradox: roman psihologic fără analiză psihologică!. [...] În altă ordine de idei romanul lui Pillat (chiar presupusa trilogie) poate fi luat ca replică la idilismul din *La Medeleni*, romanul lui Ionel Teodoreanu. Dar romanul lui Pillat stă cel mai bine (mai firesc) alături de *Gorila* lui Rebreanu.”

■ Sunt publicate versuri semnate de Aurel Rău, Ion Cocora și Petruț Pârvescu.

■ Ion Cucu îi acordă un interviu unui cristian: „*După atîția ani de fotografiat scriitori, cum vi se pare breasla scriitoricească?*; Nu-i pot trăda pe scriitori, i-am iubit toată viața, chiar dacă astăzi a fi scriitor nu prea mai impresionează pe nimeni și numărul scriitorilor e din ce în ce mai mare. Simt nevoia să mă liniștesc. Vreau să las imaginile să vorbească în locul meu. Să circule în toată țara expoziții și să devină, pe cât se poate, permanentizate Pentru că scriitorii adevărați sunt acolo. De fapt, visez o expoziție despre care cei care o vizitează să poată spune: «Am mers prin expoziția aia a lui Cucu și-am îmbătrânit până am ieșit din ea.»” ■ Vistian Goia semnalează apariția primului volum din romanul prozatorului optzecist Ioan Groșan, *Un om din Est* (Ed. Noul Scris Românesc și Ed. Tracus Arte, 2010): „Cum scriitorul a publicat fragmente din carte în anii trecuți, era de așteptat să fie întâmpinat de criticii literari cu acea curiozitate firească față de un prozator care a fost onorat, la debut, cu premiul Uniunii Scriitorilor. Dar, cum se întâmplă la noi, sunt văzute și dilatate întâi părțile negative ale romanului, și prea puțin evidențiate aspectele ce țin de originalitatea «scriiturii» lui Ioan Groșan.”

■ Oana Furdea consideră că, „dincolo de o eventuală priză empatic-mediatică de care orice istorie acuplabilă unui playlist Mădălina Manole e firesc să dispună (în cazul de față, top 5-ul fiind alcătuit din selecția: *Te-am văzut, mi-ai plăcut, Ei și ce, Asta e doar viața, Nu ești chiar un înger, Stai lângă mine, mamă*), romanul *Ana Maria și îngerii* apărut în 2010 la Cartea Românească, constituie din o sumedenie de puncte de vedere o provocare, a cărei graniță imperceptibilă dintre pariu și sfidare, o trece Radu Aldulescu cam la fel de inopinat ca și personajele a căror viață o cartografiază. Îndelung bătătorita filieră a raportului realitate-ficțiune redevine un punct medial în dezbaterile asupra universului românesc. [...] În cele din urmă, melanjul pe care îl înaintează Aldulescu rămâne o chestiune extrem de riscantă. Chiar dacă, în definitiv, la nivel literar pariul e câștigat de autor, acest lucru se întâmplă la limită. Romanul este vandabil atât amatorilor de literatură sentimentală, cât și mai pretențioșilor cititori preocupați de stil, însă panta pe care se desfășoară narațiunea este alunecoasă, în măsura în care nu toată lumea apreciază să îi fie pusă la încercare răbdarea în cazul unei proze pe care o consideră pe măsura percepției lor, indiferent de care parte a baricadei s-ar situa.”

■ Daniela Fulga observă că, „apărut la editura Eikon din Cluj- Napoca, 2009, volumul *Poeme pentru cei care citesc în liniște* de Olimpiu Nuofelean conturează un univers în care lirismul detașat și pe alocuri gnostic se întâlnește cu lirismul subiectiv al trăirilor asumate.” ■ Constantin Cubleşan crede că „volumul *Lumina amară* al lui Petre Got, adaugă un nou cerc de vârstă în trăinicia arborelui liric pe care autorul și-l cultivă cu atâta ritualică smerenie de o viață întreagă, bine individualizat între ceilalți, sădiți de generația sa în peisajul poeziei noastre actuale. [...] Pendulând între un expresionism neomodern (în care emoția interesează atât ceea ce s-a întâmplat, cât ceea ce spun oamenii că s-ar fi întâmplat. [...]) Poemele lui Olimpiu Nuofelean se înscriu, prin atitudine, într-un neoclasicism în care se tolesc reminiscențe romantice, expresioniste și moderne.” ■ Marius Conkan observă că „metadiscursul poetic al Floarei Țuțuianu poate fi inconfortabil pentru cititorul care caută în poezie limbaje ale trupului, sondări ale cotidianului și geografii simptomatice ale lumii omului actual, dincolo de structurile pseudo-metafizice care sunt legate cu precădere de o poetică specific neomodernistă (vezi în special circumvoluțiunile abstracte ale lui Nichita Stănescu). În volumul *Mărinimia Ta* (cuvânt înainte de Horia- Roman Patapievic, Brumar, 2010), Floarea Țuțuianu revitalizează un fel de a fi al poeziei care și-a pierdut consistența în mediul literar actual, contaminat de iconi neoexpresioniști și de hiperbole ale unui biografism redundant.” ■ Florin Mihăilescu scrie despre una dintre ultimele cărți de eseuri ale lui Alexandru George, *Povestea unor vorbe* (Muzeul Național al Literaturii Române, 2009): „Ea reconfirmă, cât se poate de normal, câteva dintre caracteristicile ce-i definesc autorului nostru scrisul și personalitatea, dar adaugă, sau cel puțin concentrează într-o succesiune mai insistentă, și un interes special, acela al scriitorului, ca intelectual și ca artist, pentru problemele limbii. Îl regăsim aici, înainte de toate, pe cititorul pasionat, curios și înșafiat, cu o arie de atenție și de preocupare surprinzător de întinsă și de diversă, un cititor liber de orice constrângeri și obligații exterioare, mobilizat numai de nevoia lui interioară de adevăr și de pură plăcere spirituală. [...] Alexandru George este pentru comentatorul său de azi un vechi și drag prieten de idei, după cum pentru ceilalți cititori ai lui se impune ca un inconfundabil și admirabil scriitor și eseist contemporan, model de vârf a ceea ce ne place să numim, de câte ori avem ocazia, formula intelectualismului estetic.” ■ Doru Pop consideră că „O. Nimigean scrie o proză îndesată, ardelenască în sensul cel mai bun al cuvântului, în care elementele de grai local se în- tâlnesc fericit cu o urbanitate fără reflexe artificiale. Eroul său este descendentul livresc al lui Ion al Glanetașului, ajuns scriitor, făcându-și meseria cu aceeași dârzenie și încăpățănare ca și strămoșul său literar. El este un Ion care citește Colto Maltese și se uită la Star Trek, un Ion care este preocupat de metafizică și apăsător de amintirile copilăriei, procesate via Citizen Kane. Romanul *Rădăcina de bucsau* (Polirom, 2010) reprezintă, pentru mine, revelația anului, în contextul în care proza contemporană se baricadase într-un soi de autoreferențialitate manieristă. *Rădăcina de bucsau* este o carte îmbibată

de autenticitate și, înainte de orice, un gest de curaj, o antiteză la toate proiecțiile idealizate ale mamei din proza și cultura română. Nimigean reușește să producă un contrapunct narativ la edulcorările din proza (oi cinematograful nostru) – unde «Mama» apărea mereu ca o figură solară, hrănitoare și tandră. Cartea lui O. Nimigean are în centru o imagine deteriorată a mamei, portretizează o mamă degradată, «moale», lipsită de putere, care se dezvelește pentru a-i arăta fiului bolile și care este supusă unei descompuneri (atât simbolice, cât și fizice). [...] Singura întrebare pentru mine, nu personală, ci de istorie literară, este aceea dacă, după un astfel de roman, Nimigean va mai reuși să scrie ceva la fel de autentic. Pentru că genul acesta de proză fie rămâne «romanul vieții», fie devine momentul de confirmare, punctul de pornire pentru un scriitor de cursă lungă, cu mare potențial, în proza autohtonă.” ■ Alex Goldiș observă că, „dacă n-a epuizat cu totul subiectul, inflația de memorialistică și ficțiune despre comunism din ultimele două decenii a făcut ca unghiurile și perspectivele noi să fie tot mai greu de identificat. De la condamnarea fără drept de apel până la redescoperirea cotidianului comunist în roz, prin filtrul nostalgiei și al umorului, cam toate inflexiunile de tonalitate au traversat romanele și jurnalele recente. Există, însă, semnale destul de clare că distanța temporală va dizolva tot mai mult atitudinea etică, îmbibată de sentimente, făcând ca perioada comunistă să devină un subiect ca oricare altul, cadru general neinteresant în sine, dar util pentru creionarea unor medii sau caractere. Semne clare ale acestei noi atitudini pot fi identificate în ultimul roman al lui Stelian Țurlea, unul dintre cei mai prolifici prozatori și jurnaliști culturali actuali. Căci, deși povestea din *Trei femei* (Cartea românească, 2010) cuprinde mai bine de jumătate de veac din istoria contemporană a României, sunt greu de identificat tipologiile sociale cu care ne-am obișnuit. [...] O carte care va plăcea, sunt convins, atât criticului preocupat de detectarea unor caractere literare remarcabile, cât și cititorului ingenuu, avid după răsturnări de situație și după trame detectivistice bine regizate.” ■ Victor Cubleşan mărturisește: „Cu mult înainte de a închide copertile noului volum semnat de Cosmin Perța știam deja că nu va fi ușor să scriu coerent mai mult de două fraze la cald, că, după o lectură inedită, cel mai bine e să taci pentru un timp. Autorul a reușit să mă surprindă din nou. Îl vedeam pe Cosmin Perța, după primele două volume de poezie, înscris deja pe un traseu care părea intuibil prin paginile de versuri. Îl vedeam un autor pasionat de desene complexe ale construcției, angajat în viziuni capabile de a organiza textul, îl vedeam un autor al ordinii și al reveriei întunecate. Primul volum de proză (*Întâmplări la marginea lumii. Aventurile lui Axinte Abramovici Papadopoulos în pustie*) infirma deja imaginea formată. Cel de al doilea, *Două povestiri*, începe de-a dreptul o reinventare a scriitorului, bazându-se și pe recentul volum de poeme. Cosmin Perța propune un volum dificil. Dificil pentru lectură, dificil pentru discuții. Dificil de prins într-o formulă. Dacă îl iei în serios. Dacă nu îl iei în serios îl poți duce la capăt și te trezești cu dificila problemă de a răspunde la dificila întrebare ce anume am citit? [...] Cosmin Perța

reuşeşte un tur de forţă prin *Două povestiri*. Materia tumultoasă şi niciodată încremenită a naraţiunii false, jocurile textuale, dar mai ales capacitatea surprinzătoare de a realiza din două cuvinte aruncate parcă în joacă un poem prezintă o carte care va fi o experienţă veritabilă de lectură. Dacă, desigur, aşa cum spuneam de la început, nu o veţi lua foarte în serios, pentru a afla adevărata viaţă închipuită a micului N. Ceauşescu.” ■ Ancuţa Bodnărescu crede că „*Blocul 29, apartamentul 1* (Polirom, 2009, Bucureşti) este un roman de debut, focalizat pe relaţia tensionată dintre o bunică şi nepoata sa, cu o acţiune minimală, unde mărcile cotidianului împânzesc textul ca o matrice, care ar avea toate şansele să devină distrugătoare. Corina Sabău îşi face apariţia pe scena prozei româneşti cu un text, care nu se fereşte de banal, nu se foloseşte de spectaculos şi reuşeşte să plimbe cititorul într-o scriitură plăcută şi coerentă afirmând un stil propriu al scriitoarei.” ■ Georgeta Orian subliniază că „cine îl cunoaşte pe criticul şi istoricul literar Constantin Cubleşan, ştie că e şi un foarte bun «povestăş». Nu o dată, întâmplările povestite de el ajung să devină folclor, fiind repetate ca nişte bancuri bune. Ca să ne mutăm în zona seriosului, să recunoaştem, alături de cei care s-au desfătat cel puţin o dată cu această mostră de oralitate modernă, că o anume «circulaţie» sau un anume caracter memorabil al conţinuturilor povestite se datorează talentului înăscut al lui Constantin Cubleşan de a povesti, pur şi simplu. Desigur, talentul acesta merge mână în mână cu o plăcere nedisimulată de a spune povestea şi, implicit, de a se desfăta cu reacţiile publicului. Fireşte, prozatorul Constantin Cubleşan e o ipostază cunoscută, mai ales amatorilor de SF. Culegerea de proză scurtă *Omul în colivie* (Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 2010) vine să completeze seria unor volume circumscrise aceluiaşi gen.” ■ Elena Butuşină este de părere că „cele două volume de amintiri, eseuri şi povestiri ale lui Horea Porumb (*Fiii lui Ramses*, 2006 şi *Ca spiţele unei roţi – povestiri aproape adevărate*, 2010), ambele publicate de editura clujeană Limes, reprezintă concretizarea literară a căutărilor spirituale ale autorului, întinse pe durata câtorva decenii. Deşi de formaţie ştiinţifică, având lucrări notabile în domeniu, Horea Porumb nu este lipsit de darul povestirii, destăinuind astfel o vocaţie secundă care leagă neprevăzutul şi distantul în scrierile sale. [...] Postmodernă din punct de vedere al abordării structurale şi al eterogeneităţii, lucrarea beneficiază însă de o structură de adâncime modernă, dat fiind că drumurile în spaţiu şi timp pe care le urmează Horea Porumb se încheie cu o încercare de misticism poetic al reîntâlnirii.” ■ Bogdan Odăgescu scrie despre două volume: ■ „Volumul de poezii al lui Nicolae Mocanu, *Amiază târzie* (editura Scriptor, 2009), are ca subtitlu «poeme din alt mileniu», însă care este acest alt mileniu rămâne un mister. Având în vedere ludicul rimelor şi, uneori, versificaţia, tipic barbiene, aş tinde să cred că acest alt mileniu este unul care chiar dacă este unul apropiat nouă, rămâne neînţeles, dar poate că este mai bine aşa, misterul criptat şi domeniul astral fiind unelte importante în lirica lui Nicolae Mocanu (cu ecouri blagiene). [...] Invocarea calofiliei, încercând o analiză mai atentă, ar fi de-a dreptul un truism. Symbolism,

modernism, romantism, câte puțin din fiecare există în versurile lui Nicolae Mocanu. Melodicitate, dar și manierism, sensibilitate, însă și patetism exacerbant. Dincolo de patinările frecvente, poezia din *Amiază târzie* are ca principală funcție gnoseologia, ceea ce poate fi riscant, chiar și construind o mitologie poetică proprie cu rol de instrumentar.” ■ „Ultimul roman al lui Alexandru Jurcan, *Cei rămași pe pământ* (Casa Cărții de Știință, 2010), debutează, dacă nu ești atent la micile indicii presărate de autor în primele zeci de pagini, ca o proză care jonglează cu registre și tonuri minore, fără o miză bine ținută, discursul înecându-se în prozaicul cel mai anost. [...] Dincolo de câteva stângăcii de registru și câteva probleme de adecvare în raport cu propriile strategii pe care romanul le are, volumul este interesant prin modul în care se desfășoară cititorului. Întrebarea «Care e lumea pe care o construim pentru a recupera lumea pe care am pierdut-o (și timpul pe care l-am pierdut, desigur)?» nu este ridicată cu solemnitate, naratorul păstrând distanța optimă atât față de cititor, cât și față de text, cam tot timpul. Acest joc cu distanțele, ce-i drept, cu câteva mutări hazardate, este un atu al romanului *Celor rămași pe pământ*.” ■ Alexandra Georgescu recenzază cinci volume: ■ „*Cartea lui Koch* (Editura Brumar, Timișoara, 2009), Alexandru Ovidiu Vintilă reușește să construiască printr-o geometrie lirică stranie, poeme fluide, colorate, alerte și zgomotoase, amintind de tehnicile avangardiste și suprarealiste. Versurile oferă senzația poemelor-colaj, preparând după un rețetar învăluit cocktailuri veritabile de spații, timpuri și prezențe umane. [...] Alexandru Ovidiu Vintilă ne oferă o lume cusută pe dos, străbătută de «lighioane și supralighioane», de salvamari, poeți, duci, bufoni și împărați ce se mișcă pe măsura fluidității versurilor într-un du-te-vino cosmic.” ■ „Cel mai recent volum de poezii al lui Ion Petrovai, *Glasul rădăcinii*, publicat la Editura Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2010, însumează poeme reunite sub trei titluri de căpătâi: *De strajă vremii*, *Fulguiri lirice* și *Glasul rădăcinii* urmate de cv-ul bio-bibliografic al scriitorului și de disecții asupra activității și creației sale. Încântarea patriotică a poetului se adâncește pe măsura preamăririi tuturor simbolurilor geografice, culturale, istorice ale țării care a luat naștere în urma sacrificiului întemeietor al eroilor. Eroii sunt categoria umană supremă cântată în poemele lui Ion Petrovai, întrucât ei sunt energii creatoare, «vulcani ce-au emanat înnoitoare lavă».” ■ „Zodia nedreptății (Editura Samuel, Mediaș, 2010) este însemnul zodiacal funest sub care George L. Nimigeanu reunește destinele bucovinenilor și basarabenilor surghiuniți de către sovietici. Volumul cuprinde trei cicluri de poeme: *Muntele zădărniceii*, *Amintiri dintr-o copilărie interzisă* și *Somnul rațiunii*, toate purtând amprenta ororilor oi condamnării la exil pe care poetul le-a trăit alături de familia sa. [...] Întreg volumul este dovada unui ceremonial funebru de rang cosmic, în care nu există speranța zilei de mâine, ci doar lupta prezentului pentru cei care sunt actanți la un circ dictat și impus.” ■ „Petre Tănăsoaica pendulează în volumul *Femeia lui Yerutonga* între sfera liricului și cea a prozei scurte, realizând ceremoniale erotice senzuale consumate în peisaje exotice marine și solare. În fiecare

poem al volumului există câte o «ea» care este râvnită, căutată, căci eul poetic se simte incomplet, iubirea fiind jucată, în mod nobil, pe tabla de șah sau răsfoită «pe net, apoi prin ziare». [...] Poetul propune o poezie a așternuturilor, o poezie despre lumina coapselor feminine, despre femeia albă a lui Yerutonga sau despre «grădinile lui Adam» care se îmbină în scene lirico-epice.” ■ „În volumul *Făptura* (Ed. Scriptorium, Baia Mare, 2010), Alexa Gavril Bâle construiește șapte poeme care dispun pe lângă varianta în limba română de câte o variantă în engleză, respectiv în franceză, fiind însoțite totodată de desene sugestive trasate de Ion Marchio. Versurile au o curgere magică neîntreruptă de semne de punctuație sau doar pe alocuri pigmentate cu câte o virgulă iar prin traduceri în engleză/franceză, ele se înveșmăntează cu sonorități aparte.” ■ Florin Pavel observă că romanul *Memorialul Cetății* „plasează în prim-plan figura scriitorului (personaj) ce pătrunde într-o lume străină din dorința explorării celorlali, dar și de sine. Stabilirea sa în acest colectiv conturează figura autorului, care alege să părăsească domeniul versurilor în favoarea prozei și să-și stabilească locuința pe acest teren. Cu toate acestea, revenind la ideea din incipit, stilul abordat de Leon-Iosif Grapini situează *Memorialul Cetății* într-un primitivism al artei lirice contopit cu o extremă a prozei, liricizarea și lungimea frazelor rezultând într-o incoerență a relatării.” ■ Ribana Moș observă că, „odată cu volumul de versuri *Elegia. Civis transilvanie* (Editura Limes 2010), Viorel Tăutan își rescrie elegiac biografia și o remodelează exponențial potrivit viziunii artistice optzeciste și în acord cu impactul pe care spațiul cultural transilvan, impregnat de valorile etice și spirituale autohtone, l-a avut asupra sensibilității și a conștiinței sale.” ■ Antoanela Suciuc crede că, „prin volumul *Tutungeria – The Tabacconist’s* (bilingv, român-englez, Limes, Cluj-Napoca, 2010), Flavius Lucăcel rescrie, în cheie literară, realitatea românească decembristă și postdecembristă. Cartea conține două tragi-comedii. [...] Scris într-un ritm alert și caracterizat prin comprimarea lumii prezentate, volumul lui Flavius Lucăcel este bine scris, pe gustul cititorilor.” ■ Sunt publicate versuri semnate de Aurel Rău și Ion Cocora.

[„Vatra. Revistă lunară de cultură (teorie, istorie și critică literară)”, nr. 10-11 (475-476)] Numărul este coordonat de Cristina Timar (parte din colectivul redacțional) și ilustrat cu „imagini din comunism”. Fiind un număr dublu, totalizează 192 de pagini. ■ În „Tolle Lege” este publicat un poem al lui Traian T. Coșovei. ■ Este redat un text inedit, în rubrica „De la vatra adunate și iarăși la vatra date”, o scrisoare a lui Radu Petrescu și una a lui Norman Manea, ambele trimise către D.C. [Daniel Culcer]. ■ Pagina „Carmen saeculare” găzduiește romanul în versuri *Euromorphotikón*. Virgil Podoabă semnează și o prezentare elogioasă a autorului, Caius Dobrescu, „un scriitor contemporan excepțional” ce semnează acest „roman experimental ieșit din (orice) comun.” „Având o energie debordantă, Caius Dobrescu este, poate, scriitorul cel mai policalificat din România de azi. ■ În „Epica magna” este inclus textul semnat de Paul Tumanian, „Punctul matematic”.

■ În „Murry’s Point”, Ion Mureșan publică textul „Revoluția din bucătărie.” ■ Rubrica „Asterisc” este rotunjită de versurile poetului Ion Dumbravă. ■ „Ușa (este) deschisă pentru debutantul Ioan Alexandru Popa, căruia i se publică 6 poeme. ■ În „contra-tolle” sunt incluse versurile lui Traian T. Coșovei. ■ Despre „Livius Ciocârlie la 75 de ani” scrie Dorin Ciontescu-Samfireag. ■ Letiția Ilea îi acordă un interviu lui Kocsis Francisko: „*Am citit cea mai mare parte a criticii de receptare în ceea ce vă privește. [...] Unii consideră – și eu – că locul dvs. e «printre autorii cei mai valoroși». [...] Sunteți mulțumită de modul în care este receptată creația dvs.? Vă simțiți confortabil în locul care vi s-a oferit/ rezervat de receptarea critică?*; [...] De multe ori, citind ce s-a scris despre mine, am avut senzația că persoana care mă citea s-a oprit la jumătatea drumului, că ar mai fi rămas multe de spus. După cum alteleori nu m-am recunoscut deloc în unele texte scrise despre poezia mea. [...] Altfel, acum câțiva ani, într-o tabără de poezie, după lectura mea, s-a apropiat de mine un tânăr, elev în ultima clasă de liceu, care mi-a cerut și alte poeme și mi-a mărturisit că era convins, până să mă audă, că nu-i place poezia. Nu știu de ce, dar această declarație m-a mișcat poate mai mult decât o cronică. Cât despre locul pe care-l am în ierarhiile momentului, asta nu m-a interesat niciodată prea mult. Poate că este pur și simplu locul pe care poezia l-a avut întotdeauna într-o societate în care prioritățile momentului sunt cu totul altele. Cu o singură excepție, cărțile mele au apărut în tiraje mici, nu prea s-au difuzat... Și acesta nu e numai cazul meu...În cele mai multe situații, la noi cel puțin, poetul se ocupă singur de difuzarea lui, care e de cele mai multe ori confidențială, printre cunoștințe și alți prieteni poeți. [...] Însă, până la urmă, cred că, dacă peste ani, un text de-al meu ar izbuti să provoace o anume lumină pe chipul unui cititor necunoscut, ar fi mai mult decât suficient...” ■ Cronici literare semnează: ■ Evelina Oprea crede că, în interpretarea *Buchetul(ui) de platină* (Ed. Eikon, 2010), „expresionismul nu poate fi evacuat din interpretarea acestor versuri, dar el este la Viorel Mureșan nu un automatism poetic, ci unul funciar, productiv, care îi dă măsura talentului și, în plus, o percepție acută și o extraordinară, intensivă, admirabilă capacitate de a practica un lirism revelatoriu.” ■ Lucia Țurcanu crede că poezia Mariei Șleahțișchi din volumul *Oleandrii mă strigă roz* (Ed. Cartier, 2010), „cu toate că mai conține referințe culturale și porniri textualiste, este traversată de un lirism genuin intens și emoționant. [...] Scrise cu migală, multe poeme din această carte emoționează, pentru că ating o coardă sensibilă a cititorului.” ■ Liliana Truță discută romanul *Medgidia, orașul de apoi* [Cartea Românească, 2009]: „Deși impecabil în obiectivitatea lui, o afecțiune subterană a autorului răzbate totuși la suprafață pentru această lume veche îngropată de marșul istoriei, a cărei traiectorie e inevitabil marcată de «imposibila întoarcere».” ■ Specialiștii incluși în numărul prezent operează o expertiză asupra comunismului. ■ Criticii literari discută „cu cărțile pe masă”: ■ Corina Boldeanu este de părere că romanul Mariei Manolescu, *Ca picăturile de sânge pe linoleumul din lift* (Cartea Românească, 2010) „ornat, la propriu, cu flori

de hârtie, aerisit de replici contrapunctice și bântuit de obscenele ticuri verbale ale personajului mort, supraromanul Mariei Manolescu își diluează esența prea ușor, rămânând memorabil numai prin intensitatea unor pasaje izolate.” ■ Elena Ruxandra Petre cred ecă romanul *Cadență pentru marș erotic* [Ed. Limes, 2010] „impresionează prin vaste referințe la muzică, pictură și literatură (care garantează elitismul, spiritul cultivat al autoarei [Mariana Gorczyca]), prin zugrăvirea unor medii cosmopolite, prin amintirea multor nume prestigioase ale epocii (în mod recurent, Constantin Noica), prin notele de subsol, folositoare în special celor foarte tineri. Nu în ultimul rând, impresionează prin *Jurnalul intim – Cum am scris Cadență pentru marș erotic* -, expresie a unei sensibilități și inteligențe acaparatoare.” ■ Marian Nicolae Tomi îi adresează o scrisoare lui Ioan Groșan: „Ți-am citit cartea, *Un om din Est*, nu cu nerăbdarea unui tânăr cititor, nici ca un îndrăgostit aflat la primul rendez-vous, ci cu hămeseala unuia care așteaptă, tot așteaptă de atâta vreme Romanul. Romanul tău, desigur. De aceea tare aș vrea să citești aceste rânduri ca și când nu m-ai cunoaște, ca și când n-ai ști cine și ce sunt eu. [...] Că ce va fi în volumul doi e greu de anticipat, nu încapă îndoială. Mai ales că s-a scris și se va mai scrie despre cartea ta. Și-apoi, oricât de mândri și de orgolioși sunt scriitorii, mare minune dacă acestea toate nu vor lăsa urme. Dar scriitorii nu scriu pentru noi, cititorii. La ce bun așa efort și răsucire de condei? Cartea rămâne, cititorul trece! La bună vedere, Ioane. Cu prietenie te așteaptă la un pahar de prună/ crangă, cititorul tău.”

DECEMBRIE

1 decembrie

[„Luceafărul de dimineață”, nr. 48 (976)] Din „Revista Revistelor” aflăm că „după o scurtă pauză, determinată de regretabila dispariție a animatorului său, poetul și prozatorul Mircea Micu, «Literatorul» revine în circuitul publicațiilor românești de literatură și artă. [...] Numărul dublu 136-137 din octombrie a.c. se deschide cu un poem tulburător al lui Mircea Micu intitulat *Murind pentru prima oară*. [...] De bun augur este și reluarea activității Cenaclului Literar care, din această toamnă, va purta numele lui Mircea Micu și în ale cărui ultime două ședințe au citit Valeriu Pricină, Marian Dumitru și Constantin Kapitza (poezie) și Dorian Ionescu Pascal (proză). [...] Insuficient de selectivă mi s-a părut selecția de versuri publicate în acest număr de «Literatorul» - declarative, simple, naive.” ■ Daniela Firescu scrie despre volumul lui Dinu Pillat, *Așteptând ceasul de apoi* [Humanitas, 2010], „roman document al uneia dintre cele mai violente perioade din istoria recentă, [ce] se transformă în roman avertisment prin condiția sa de probă document într-unul dintre cele mai teribile procese regizate în anii terorii

comuniste, confirmând, din nefericire, la modul concret, teoria «pleacă ai noștri, vin ai noștri», dar și convingerea că «arta e minciuna care ne ajută să vedem adevărul».” ■ Monica Grosu crede că volumul semnat de Mihai Pascu, *Grămada ordonată* (Ed. Artpress, 2009), „este un volum de versuri cu un ușor ton confesiv, ce însumează poezii scrise între anii 1986 – 2009, poezii menținute în ordine de un poet ce se desprinde cu greu de cuvinte, reținându-le cât mai mult lângă sine, într-un proces de rodire, aproape ritualic, lucid, încordat, atent supravegheat. Revelația limbajului este, din acest motiv, cu atât mai eliberatoare de tensiuni, iar poemele, debarasate de excedentul metaforic, se comunică discret, pe un ton firesc și profund personalizat, purtând indiciile unei modernități acutizate.” ■ Ion Holban discută volumul *Psalmi declasificați* (Editura 24: ORE, 2010): „Poezia iubirii în voluptatea căreia au crescut multe dintre cărțile lui Adi Cristea se circumscrie, de această dată, «scenariului» fixat în dialogul interior al psalmistului.” ■ Alex Ștefănescu (președintele juriului celei de-a treia ediții a „Petrecerii cu poezie, prieteni și... trufe de ciocolată”) îi acordă un interviu lui Constantin Stan: „*Poezii sunt niște copii mari predispuși la joc, dar degrabă supărăcioși, dispuși să își ia jucăriile și să plece. Povestiți-ne o întâmplare amuzantă de încălcare a regulilor jocului!*”; La una din ediții mi-a revenit rolul de a prefața recitalul fiecăruia dintre poeți. Ileana Mălăncioiu, care mereu îmi reproșează că o iubesc mai mult pe Ana Blandiana decât pe ea, s-a declarat de data aceasta foarte mulțumită de modul cum am prezentat-o și chiar m-a sărutat pe obraji. Seara însă, la banchetul de despărțire, mi-a spus, îmbufnată, că s-a mai gândit și că și-a dat seama că, atunci când vorbeam despre ea, în fața publicului, mă gândeam de fapt la Ana Blandiana.; *Ați descoperit, ați redescoperit vreun poet, auzindu-l citindu-și poeziile în aceste două ediții ale «Petrecerii»?*”; Da, spre rușinea mea, abia acum, la bătrânețe, la Iași, l-am descoperit pe Ion Mureșan, care, cu poemele lui lungi, discursiv-metafizice, îi transportă pe cititori (sau pe cei în fața cărora își declamă poemele) în alte lumi, de unde ei parcă n-ar mai vrea să se întoarcă.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *camiku* (Ed. Brumar): „Mihai Curtean scrie poezie natural, firesc, fără emfază, textele lui sunt documente ale nostalgiilor și angoaselor personale care însă «trec rampa» cu bine către cititor.” ■ *Viața fără urmări* (Ed. Brumar): „Adrian Suciu e o revelație într-un peisaj altminteri destul de previzibil. Deși face cam multe greșeli neforțate, m-aș încrede în viitorul lui.” ■ Sunt publicate versuri de Magda Cârneci, Ana Maria Dinu, parodii de Lucian Perța.

2 decembrie

[„Cultura”, nr. 47 (302)] C. Stănescu remarcă: „Aproape fără excepție și începând chiar cu publicații-fanion, revistele noastre literare și numai literare suferă de boala aceea a organelor respirației manifestată, cum zice bătrânul Șăineanu, prin mare greutate de a răsufla: astmul literar. Cu «organele respirației» debilitate de lipsa exercițiilor în aer liber, publicațiile literare de azi și-au

pus termopane: spre a se feri de aerul rece de afară și de vuietul străzii. Exista, pe vremuri, inclusiv ori mai ales în comunism, practica reportajului, fie el și «literar» menit să mai aerisească atmosfera închisă din camerele, cămărilor, cuștile, celulele, sau, mă rog, «rubricile» strict profilate și înghețate în armura specialității lor. [...] Dintre revistele bucureștene numai prin «Dilema» mai poți auzi «voci din public» de unde răzbate câte ceva care seamănă cu realitatea, dar și acele voci sunt spre «dilematice», aduse sau alese să semene, ca siamezii, cu producătorii și scriitorii publicației. Doar «fostul» mare reporter Radu Cosașu, în rubrica lui, mai practică adevăratul «non-fictiv», geamănul neo-realismului italian, ajungând într-unul dintre numerele trecute ale «Dilemei» să dea și o «Notă informativă despre o nebunie personală». [...] «Dacia literară» merită felicitări, împreună cu colaboratorul său, pentru că printre atâtea valoroase contribuții de mare interes literar, face loc într-o «fereastră» luminoasă și anti-astmatică mărturiilor prețioase ale unor mari profesioniști în știință, oameni care, precum academicianul Valeriu Cotea, coborât din țara Vrancei, rămân optimiști în pofida și în contra dezastrului. În plus, prin natura profesiei, el e și un apropiat al condeierilor și artiștilor, ei înșiși vechi locuitori ai țării vinurilor pe care le-au băut cu poftă încă de pe vremea lui Burebista și a lui Decebal...” ■ Al. Cistelcan scrie despre Mircea Iorgulescu, un critic atent, deopotrivă, la „argumentație, la mersul ideii”, dar și la „construcția ca atare a cărților.” ■ Rodica Grigore comentează volumul semnat de Boris Pasternak, *Doctor Jivago* (Polirom, 2008), traducere de Emil Iordache. ■ Ion Pecie discută „variațiuni pe tema *Natura plageans*, pornind de la corozivele lui Creangă.” ■ Este publicat textul „Celălalt Blaga (file din *Opera Marginalia*), semnat de Dana Filaropol, „masterand în cadrul programului de Studii Literare Românești al Facultății de Litere a Universității «Babeș-Bolyai» din Cluj Napoca.” Lucrarea publicată „a fost distinsă cu Premiul Special al revistei «Cultura» la cea de-a XII-a ediție a Colocviului Internațional Studentesc «Lucian Blaga» (Sibiu, 29 octombrie 2010).” ■ Constantin Coroiu scrie despre „mitul cafenelei literare”. ■ Daniel Sur remarcă: „În ultima vreme se vorbește tot mai insistent de o criză a lecturii și, implicit, o criză a cărții. Fenomen real al ultimului deceniu, criza lecturii îi îngrijorează nu numai pe profesori și pe părinți, ci și pe bibliotecari și editori, a căror producție de carte riscă să rămână în rafturi.”

2 decembrie

[„**Dilema veche**”, nr. 355] Dosarul săptămânii poartă titlul „Vedete de silicon” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Dan Coman, *Irezistibil* (Ed. Cartea Românească, 2010): „părțile sunt mai bune decât întregul, dar, cumva, asta și salvează cartea: variațiile stilistice, riscurile, dezechilibrul. Romanul nu e «irezistibil», dar e interesant.” ■ Revista apare împreună cu un nou număr din suplimentul „Dilematix.”

[„**Observator cultural**”, nr. 295 (553)] Numărul actual cuprinde 24 de pagini.

■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Gabriela Adameșteanu a revenit în țară după un maraton intens de lecturi publice și mese rotunde prilejuit de cea de-a șaptea ediție a Festivalului «New Literature from Europe» (16-17 noiembrie). De-a lungul celor trei zile cât a durat evenimentul, coorganizat de Institutul Cultural Român din New York în cadrul platformei EUNIC, scriitoarea a prezentat în avanpremieră primul său roman publicat în engleză, *Dimineață pierdută*, care a fost deja tradus în peste nouă țări și care va fi lansat în America în 2011 la Northwestern University Press.” ■ „Uniunea Scriitorilor din România organizează pe 3 și 4 decembrie, la Muzeul Literaturii Române din Iași, o ediție itinerantă a Târgului Alternativ de Carte. Pe lângă documentarele proiectate (Gellu Naum, Nichita Stănescu, Nora Iuga, Cristian Popescu, Daniel Bănuțescu, Ioan Es. Pop), publicul va putea urmări lansări și lecturi live (Emil Brumaru, Radu Andriescu, Doina Ioanid, Constantin Acosmei, Șerban Axinte).” ■ „În perioada 2-4 decembrie, are loc la Timișoara Festivalul «Literatură și vin».” ■ Marți, 30 noiembrie, în Rotonda Muzeului Literaturii Române, la 5 ani de la dispariția poetului, a avut loc un nou eveniment Rotonda 13 – Ion Stratan (1955-2005). Au participat: Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Tudor Jebeleanu, Dora Stănescu, Radu Călin Cristea, Ion Bogdan Lefter. Amfitrion: Lucian Chișu.” ■ Katja Lange-Müller, scriitoare născută în Berlinul de Est, îi acordă un interviu Alinei Purcaru: „*Cum ați găsit atmosfera în anii '90, când ați venit pentru prima dată în România? Vă întâlneți cu scriitori care nu știau germană, dumneavoastră nu știați română, cu ce impresii ați rămas?*; Totul a început cu o conferință organizată la Viena, eram cu toții ușor anesteziați din cauza diverselor revoluții. Se întâmpla în 1990 și participau unguri, polonezi, români, un german din România; a fost o întâlnire dementă: discursuri care de care mai diferite, fiecare considera că revoluția lui era cea mai eroică. Românii povesteau că tocmai voiau să dizolve Uniunea Scriitorilor, să formeze o nouă uniune și se discuta despre timbrul literar: voiau să cumpere o tipografie unde să-și tipărească propriile cărți. Era una din acele minunate himere. Mi-au rămas aceste lucruri în minte pentru că am făcut o școală de tipografi, iar când l-am întâlnit pe fostul meu profesor la Berlin și mi-a povestit că una dintre marile tipografii de aici urma să fie dezafectată, m-am gândit la scriitorii români, la timbrul literar și la faptul că aveau nevoie de o tipografie. Cu ideea asta în cap a început odiseea mea românească. Am putut obține mașinile propriu-zise, rotativele și linotipiile, însă trecerea peste granițe, peste toate granițele nou apărute, a făcut ca transportul să fie foarte complicat. Când, în sfârșit, a ajuns în România, erau bune de casat! Chiar dacă am făcut rost de niște bani, până la urmă de acest proiect nu s-a ales nimic, din cauza nenumăratelor probleme care s-au ivit.; *Dar odiseea în România a continuat!*; Împreună cu o redactoare de la un post de radio am decis să facem o emisiune despre situația din România, cu ajutorul scriitorilor români. Nu cu germanii din România, ei erau deja în Germania. Herta Müller, Richard Wagner, Ernest Wichner și câțiva

veniseră, îi cunoșteam din Berlin. Din cauza scriitorilor germani rămași în România însă, Uniunea Scriitorilor din Germania s-a și dizolvat. Asta s-a întâmplat și din cauza faptului că scriitorii din fosta RDG gândeau altfel decât scriitorii din Berlinul de Vest. Cei din Berlinul de Vest erau cu toții comuniști, iar noi, cei din Est, nu. Noi voiam solidaritate și petiții pentru a-i ajuta pe scriitorii germani din România să plece. Pe acest subiect a ieșit o ceartă așa de mare, că s-a dizolvat Uniunea Scriitorilor din Germania. Vă povestesc să înțelegeți ce efect au avut valurile care au început în România: valurile începute în România s-au izbit de malurile Spreei la Berlin! Am hotărât, deci, să fac această emisiune cu o redactoare angajată social. [...] Am fost prin aproape toată România și am cunoscut scriitori români: Gheorghe Ene (despre care se spunea că ar fi tradus Arnold Schmidt și James Joyce în limba română), Bogdan Ghiu, câțiva încă, ale căror nume nu mi le mai amintesc, au trecut 20 de ani. Au fost vremuri bune: am făcut rost de un Mercedes vechi, condus de un șofer, Tinel îl chema, care în alte condiții ar fi putut deveni un Michael Schumacher. Ne-a plimbat peste tot Tinel, iar Helmuth Britz a fost traducătorul nostru. [...] După emisiunea asta, m-am hotărât să vin pentru mai mult timp la București. Asta am și făcut, am avut și un motiv sentimental, pentru că m-am îndrăgostit, iar când mă gândesc astăzi la vremurile alea mi le amintesc ca prin vis.” ■ Pot fi citite mai multe texte literare semnate de Rolf Bossert, Anemone Latzina, Gerhard Ortinau și William Totok. La grupaj se adaugă poezia „Angajament” – nepublicată înainte de 1989 și suprimată de cenzura comunistă din grupajul consacrat *Aktionsgruppe Banat*, apărut în 1974 în revista „Neue Literatur”. Textele apar pentru prima dată în limba română, în traducerea lui Michael Astner. ■ Sunt publicate două scrisori primite la poșta redacției: ■ Scrisoare deschisă către Parchetul de pe lângă Tribunalul Județean Iași, [...] La 31 mai 2010, din solidaritate scriitoricească, i-am scris primarului Nichita, anunțându-l în mod oficial că donez 1.000 de euro pentru realizarea proiectului avansat de președintele Comisiei culturale municipale, domnul Valentin Ciucă, membru PSD, și asumat de domnia sa ca prim cetățean al urbei în calitate de primar, de a ridica un bust pe Aleea Scriitorilor din Grădina Publică (Copou) poetului Nicolae Labiș, fost elev al Liceului Național din Iași, ucis, se presupune, de către antiromâni, caz deghizat de mai-marii timpului (22 decembrie 1956). [...] Întrucât, la 2 decembrie 2010, se împlinesc 75 de ani de la nașterea poetului Nicolae Labiș, scriitor omologat/canonic al literaturii române, devenit un bun de patrimoniu spiritual național, primarul de Iași, Gheorghe Nichita, se dovedește a avea un comportament antinațional, lipsit de simțul datoriei de a proteja și de a valorifica patrimoniul național, lovind în interesul meu, desconsiderându-mă și lezându-mă ca cetățean român, vă rog să constatați în consecință acest fapt condamnat de Codul Penal din România, dar și de alte legi, norme și reguli naționale. Anul acesta, la 75 de ani de la naștere, nici gând de bustul lui Labiș în Copou.” Semnatarul scrisorii, Mircea Coloșenco, este autorul cărții *Nicolae Labiș (1935-1956). Biobibliografie* (Editura Fundației Culturale Libra,

2005) și al ediției Nicolae Labiș, *Opera poetică*, volumele 1-2 (Editura Cartier, Chișinău, 2005). ■ „Stimate domnule Șimonca, Revista dumneavoastră a publicat o «avanpremieră» la volumul *Eu, fiul lor* de Dorin Tudoran. În avanpremieră, era prezentat un fragment din prefața dlui Radu Ioanid în care se preciza că Mihai Botez «până la proba contrarie, pare să fi fost o sursă a DSS, care nu a semnat un angajament, dar care, fiind ofițer DSS, a dat informații în clar». Întreaga argumentație a acuzelor împotriva lui Mihai Botez se bazează pe această aserțiune. La vremea respectivă, mi-ați oferit, cu corectitudinea jurnalistică pe care alte reviste nu au avut-o, un spațiu pentru dreptul la replică și-un spațiu în rubrica «Opinii» de pe site-ul revistei «Observator cultural». Pornind de la adevărul simplu că o informație despre apartenența sau nu a lui Mihai Botez în structurile informative ale fostei Securități nu este secret de stat și nu atinge siguranța națională, am făcut o cerere la SRI, în care am cerut să se caute în arhivele lor și în alte documente dacă există vreo informație în acest sens. Răspunsul de la SRI, Sectorul «Relații cu Cetățenii»: «Doamnei Viorica Oancea, Ca urmare la solicitarea dumneavoastră formulată în memoriul nr. 70641 din 04.11. 2010, vă comunicăm că, în urma verificărilor efectuate în documentele de evidență gestionate la nivelul instituției noastre, domnul Botez Mihai nu a fost identificat ca făcând parte din fostele structuri de informații și/ sau din Serviciul Român de Informații. Cu stimă, Șeful Sectorului.» Vă trimit, așadar, acest răspuns de la SRI și anexez documentul în original, cu rugămintea de a-l publica, pentru dreapta informare a cititorilor revistei.” ■ Ion Vianu îi acordă un interviu Iulianeii Alexa (redactor-șef al revistei „Psychologies Romania”): „*Mi se pare că avem o cultură ce plasează literatura în centrul reflecțiilor, în timp ce alte zone de reflecție, cum ar fi filozofia, psihologia sunt foarte slab reprezentate în presa culturală.*; Este adevărat că scriitorii au o vizibilitate mult mai mare decât o au cei care practică disciplinele umaniste. Dar să recunoaștem că, la rândul ei, literatura română este foarte puțin cunoscută în România. România este una dintre puținele țări în care editurile vând mult mai puțini autori autohtoni decât autori străini. Cititorul român citește mai mult literatură străină, în timp ce toți cititorii din lume citesc în primul rând literatură națională. Poate că acest lucru trebuie reproșat și scriitorilor, poate nu scriu suficient de clar, nu sunt suficient de atrăgători. Acest fenomen trebuie privit și în context european, pentru că editurile din occident îi promovează și ele mai mult pe scriitori decât pe specialiști.; *De ce?* Trăim într-o lume a «amuzantului». Și literatura, cel puțin potențial, este mai amuzantă decât psihologia. [...] Trebuie să ne imaginăm comerțul cu produse culturale ca un mare supermarket în care un rând de rafturi este cunoașterea științifică și restul constă din tot felul de năzdrăvanii neatestare și neatestabile de tip «wellness», «esoterism»; și pe urmă mai există și un raft literar, destul de eterogen. Știința constrânge, și poate că asta deranjează în lumea superficială în care trăim. [...]; *Care este motivația de a scrie? De ce are literatura un farmec mai aparte decât reflecția critică, psihanalizantă, de pildă?*; Când încep să scriu o operă de ficțiune am în vedere un plan general;

nu știu ce am să găesc la capătul scrierii; dar, pe măsură ce scriu, descopăr întrebarea pe care vreau realmente să mi-o pun și, progresiv, descopăr o parte din mine care îmi rămăsese ascunsă. Prin scris am descoperit lucruri despre mine pe care psihanaliza mea nu mi le-a revelat. Și nu orice scris, ci scrisul literar are acest efect. Totuși, când îți termini opera, rămâi cu o insatisfacție... se ivesc noi întrebări, noi amintiri; rezultatul este că vrei să începi un nou periplu literar, care te duce la noi descoperiri. [...] În orice întâmplare ficțională, oricât ar fi ea de fantastă, regăsești lucruri din viața ta. Literatura care nu se bazează pe acest tip de experiență intimă nu este de calitate. Literatura bună este bună pentru că, într-un fel mai mult sau mai puțin întortocheat, se raportează întotdeauna la experiența ta personală, este o inflorescență a ei, un autoportret. Inconștientul este forța creatoare.” ■ Silvia Dumitrache recenzează volumul scris de Salman Rushdie, *Luka și Focul Vieții* (Polirom, 2010), traducere din limba engleză de Dana Crăciun. ■ Despre volumul semnat de Matei Vișniec, *Domnul K. eliberat* (Cartea Românească, 2010) scriu: ■ Carmen Mușat: „Parabolă a universului concentraționar instituit de un regim totalitar, *Domnul K. eliberat* este un roman puternic, intertextual fără să fie tezist, fascinant prin imaginație narativă și provocator prin tematică. Foarte actual și foarte simplu, fără să fie simplist, romanul lui Matei Vișniec are toate datele pentru a deveni un titlu de referință în ansamblul operei autorului său.” ■ Serenela Ghițeanu: „Publicat astăzi, când sechelele regimului comunist sunt mai vizibile și mai copleșitoare ca oricând, romanul apare chiar la momentul oportun. Are precizia rece și irevocabilă a unui diagnostic medical, cu precizarea că bolnavul ar fi societatea postcomunistă. [...] Sechelele totalitarismului pot fi nu doar halucinante și grotești, pe alocuri, dar și ireversibile, vrea să ne spună autorul. *Domnul K. eliberat* e cel mai bun roman de până acum al lui Matei Vișniec și unul dintre cele mai bune românești din ultimii ani.” ■ Șerban Axinte: „Ar trebuie menționat că nu există prea multe elemente de noutate în raport cu ce s-a scris în ultimele decenii pe această temă. Tratarea într-o manieră oarecum asemănătoare a respectivei problematice nu poate să nu inducă cititorului senzația de *déjà vu*. Previzibilul diminuează tensiunile și risipește unele controverse. Această previzibilitate nu e cauzată doar de acel preambul de extracție biografică, prin care autorul justifică alegerea temei. Decurge din modalitatea de construcție a romanului, din anticipările poate prea subliniate căroră le corespund alte secvențe ce se doresc revelatorii. [...] A nu se înțelege că romanul poate fi caracterizat doar prin aceste neajunsuri. Există, bineînțeles, reușite certe. Unele țin de trăsăturile definitorii ale literaturii lui Matei Vișniec, trăsături și caracteristici identificabile într-o anumită pondere și aici. Esențială pentru această carte rămâne însă ideea persistenței dimensiunii kafkiene a existenței, chiar dacă arestarea se preschimbă într-o eliberare. Acestei reușite i se mai adaugă și modul convingător în care scriitorul comunică starea de anxietate pricinuită de pierderea unor repere înrădăcinate, în ciuda faptului că abia acestea reprezintă, prin ele însele, adevăratele blocaje ale ființei. Dacă autorul nu și-ar fi ajutat atât de mult

citorii, am fi discutat despre o carte cu mult mai multe reușite.” ■ Profesorul Solomon Marcus susține, pe 9 decembrie 2010, de la ora 19.00, o conferință intitulată „Spectacolul – paradigmă universală”. Conferința se desfășoară în Aula Bibliotecii Centrale Universitare din București, în cadrul ciclului de dezbateri „Cultura bate criza”. Inițiator și moderator: Sorin Alexandrescu. Revista prezintă o avangardă a acestei conferințe, publicând un scurt text al profesorului Solomon Marcus. ■ Pe 26 noiembrie a avut loc, la Institutul Cultural Român, simpozionul internațional *Acasă în străinătate. Das Eigene, Das Fremde*. Întâlnirea, organizată de Institutul Cultural Român în parteneriat cu Forumul Cultural Austriac din București, este dedicată literaturii scrise în altă limbă decât cea maternă, în afara țării de origine a autorilor. Este publicat discursul rostit, în cadrul acestei conferințe, de scriitoarei Carmen Francesca Banciu – un fragment din ultimul său roman, *Berlin ist mein Paris/ Berlin este Parisul meu*: „Când am început să scriu în germană, am făcut un pas firesc. În timp ce scriam, îmi veneau permanent în minte cuvinte germane și trebuia să-mi dau silința să nu le las să pătrundă prea mult în textul românesc. O perioadă crezusem că aici m-aș putea izola complet, pentru a crea în limba mea maternă. Credeam că, lucrând cu ea, voi putea găsi expresia perfectă, voi reuși s-o stăpânesc. [...] E o relație de putere. Între tine și limbă. O vreme, în timp ce scriam în română, eram ca în transă. Adusesem cu mine o împietrire. Cuvintele îmi stăteau în gât, în spatele gurii, și se sufocau unul pe celălalt. Mă amenințau. Voiam să le scui. Să le forțez să iasă. Cuvintele unei limbi bolnave. O limbă pe care nu voiam s-o întrebuițez. Și pentru că n-o puteam întrebuița, dar nici nu dispuneam decât parțial de o alta, tăceam.” ■ Michael Haulică îi adresează o scrisoare unui tinere domn: „[...] Să știi că a durut. Treaba aia cu făcut publică o parte din conversația noastră de pe mess... a durut. M-e teamă de-acum înainte să mai vorbesc cu tine, mi-e teamă să nu ajungă și viitoarea noastră conversație în spațiul public. Și nu vreau, chiar nu vreau să mă cenzurez când vorbesc. [...] Așa ceva – ceea ce ai făcut tu – nu se face. Niciodată. Cu nimeni. Dacă ți-ar ajuta la ceva un fragment de scrisoare, de conversație, buna-cuviință cere să-l întrebi și pe celălalt dacă este de acord să faci public ceva care, se presupune, este o chestiune particulară. [...] Când participi la un cenacul și îți expui opera (lucrul e valabil și mai târziu, când o vei face publică on-line sau pe hârtie) ar trebui să știi că s-ar putea să se exprime, vizavi de ea, tot felul de păreri. Justificate sau nu. [...] Mai întâi de toate, există gramatica și ortografia. Limba în care scrii. Nu poți declara că nu te interesează, nici măcar dacă e adevărat. (E bine, totuși, ca unele adevăruri despre tine să nu fie făcute publice.) Dar aici, cu gramatica și ortografia, chiar e bine să fii interesat. Gândește-te că există editori (cam toți, cred) pentru care un text cu erori flagrante de gramatică și ortografie merge direct la coș. Nici nu mai apucă omul să-și dea seama cât de genial ești ca povestitor. Povestește la radio, dacă vrei, că acolo nu se aude că scrii «miau» ca pisica. [...] Caută ca, prin comportamentul tău, editurii să nu-i fie rușine cu tine. Că poate mai vrei și data viitoare. Caută să ajuți editura în

eforturile ei de promovare. Nu aștepta totul din partea editurii, de parcă tu ai fi buricul pământului, de parcă tu ai fi singurul autor al editurii (chiar dacă, uneori, așa este). E bine să ai personalitate (sper să nu înțelegi că pledez contra, că vreau să te îndemn să-ți ștergi orice urmă de mândrie și respect de sine), dar personalitatea n-are nimic de-a face cu anumite secrete și fasolea...” ■ Solomon Marcus îi acordă un interviu lui Carmen Mușat: „*Ați luat, ca punct de plecare al conferinței dvs din 9 decembrie, un fragment din Eugen Ionescu, «Entre la vie et le rêve. Entretiens avec Claude Bonnefoy», din 1966, în care celebrul dramaturg semnalează decalajul contemporan între literatură și teatru, pe de o parte, și știință și tehnologie, de cealaltă parte. Impresia lui era, în 1966, că funcția imaginativă a poetului, a scriitorului, s-a diminuat considerabil, ca o consecință a incapacității sale de a asimila lumea științei și tehnologiei. Cât de dramatic este acest decalaj și care sunt consecințele sale asupra realității?*; [...] Față de mentalitatea generală din lumea literaturii și teatrului, de a o considera pe aceasta suficientă sieși, autorul lui *Nu* afirma un răspicat dezacord: literatura și teatrul nu se pot mulțumi a se considera numai o lume în sine, chiar dacă au o istorie milenară. Față de scăderea audienței lor («România literară», alarmată de acest fenomen, a propus de curând sintagma rezervația de scriitori, pentru a caracteriza izolarea socială crescândă a literaturii), sunt obligate să se întrebe: nu cumva literatura și teatrul nu mai dau seama într-o măsură satisfăcătoare de bogăția și complexitatea omenescului lumii în care trăim? [...] Bănuiala sa că acest decalaj s-ar putea mări în următoarele decenii ar trebui raportată la impactul uman al Internetului și al primei descifrări a genomului uman, de exemplu. Dar câți pot realiza această raportare, în condițiile unui sistem educațional care ratează explicarea acestor lucruri ? [...] Prin provocarea sa, Eugen Ionescu atrage atenția că omenescul se află în toate acțiunile umane. O cultură bazată pe fragmente care nu comunică suficient între ele, cum este încă, din păcate, cultura de azi, va face față tot mai greu provocării ionesciene. Nu ascundem dificultatea acestei întreprinderi: Pentru a sesiza potențialul imaginar al științei, va trebui să faci și efortul de a înțelege măcar ideile majore ale științei, efort care ar fi considerabil facilitat dacă educația ar abandona actualele programe prăfuite și s-ar deschide spre orizonturile contemporane. Cuvântul «vis» din titlul cărții lui Ionescu tocmai la imaginar se referea.”

3 decembrie

[**România literară, nr. 46**] Tema lunii decembrie este „Exerciții de imaginație.” ■ Gabriel Chifu reia, în scris, cuvintele cu care a prezentat, la decernarea premiului «României literare», romanul *Provizorat* al Gabrielei Adameșteanu, ce „se dovedește o construcție epică amplă și ambițioasă. E o țesătură complexă, extrem de fină, ce aduce cu un goblen făcut de mâini iscusite și răbdătoare din vechime. Goblen sau, păstrând comparația cu domeniul plastic, pânză, frescă, panoramă.” ■ Aflăm că „vreme de două zile, Iașul a fremătat de poezie, prieteni

ai poeziei și de dezbateri culturale. [...] Mihai Șora, Sorin Vieru și Luiza Palanciuc au «provocat» studenții la o meditație asupra lumii – din care face parte și lumea contemporană – întrebându-se asupra valorii și rosturilor verbelor «A fi, a face, a avea» și «riscurilor gândirii», recitalurile poezilor Mircea Bârsilă, Gabriel Chifu, Denisa Comănescu, Marin Mălaicu Hondrari, Aurel Pantea, Nicolae Prelipceanu, Liviu Ioan Stoiciu, Dinu Flămând (a doua intervenție axându-se pe vocația de traducător a lui Dinu, care a exemplificat în original și în traducere Pessoa, Saba, Beckett) au fost admirabile. Ion Mureșan a citit, spectaculos, frenetic, din abia apărutul său volum *cartea Alcool*, iar poezia tânără a fost prezentă în Aula Bibliotecii de Laura Dan și Cosmin Perța. [...] Trei studenți de la teatru, sub conducerea Rodicăi Mandache, au oferit un spectacol pe versurile lui Ioan Es. Pop, extrem de incitant pentru felul în care a propus parcă un alt Ioan Es. Pop, dar la fel de profund. Juriul, în componența Alex. Ștefănescu (președinte), Dan Cristea, Nichita Danilov, Ioan Groșan, Ion Mureșan, Ioan Es. Pop, a desemnat prin vot câștigătorul marelui premiu al celei de-a treia ediții a «Petrecerii cu poezie, prieteni și... trufe de ciocolată»: Gabriel Chifu. Toți poezii participanți la recitalul poetic au primit distincții din partea juriului și organizatorilor. Reamintim câștigătorii primelor ediții: Ion Mureșan și Adrian Popescu.” ■ Dan Coman scrie despre „Câteva bucurii”: „Copiii dorm în camera lor. E suficient să mă gândesc la asta ca să mi se facă foarte dor de ei – exact cum îmi spunea Angela Marinescu, zilele trecute, că i se întâmplă de fiecare dată, chiar dacă tocmai l-a văzut, cu Alexandru [Matei]. Am început să beau cafea destul de târziu. Cam de când am început să mă pot bucura și de cărțile altora. [...] În vremea aceea am primit de la o domnișoară *Familia și echilibrul indiferent*, cartea lui Iustin Panța. Pe ultima copertă era o poză cu Iustin: un bărbat tânăr, superb și, în fotografia aceea, cu o stranie melancolie pe chip. Bărbatul acela ducea (părea că de zile întregi) o ceașcă mare de cafea, pe care nu o ținea de toartă, ci își întinsese (da, de zile întregi) degetele de jur împrejurul ei. [...] Gestul lui era pentru mine gestul poetului, iar pofta de a scrie a început să se asocieze în mintea mea cu pofta tot mai mare de cafea. O vară întreagă, o vară de pomină la Sângeorz, cu Marin și John. Ne întâlneam în fiecare dimineață și ne întâlneam în fiecare seară în holul hotelului Hebe, la Templul Cafelei, și beam ceașcă după ceașcă și citeam poem după poem din Aurel Dumitrașcu. [...] În 2005 au venit la Bistrița Ioan Es. Pop, Claudiu Komartin și Teodor Dună. Urmau să aibă o lectură la Casa de Cultură, însă până atunci le-am propus o scurtă întâlnire cu elevii de la Liceul cu Program Sportiv, școala la care predam. După lectură, am fost invitați la un meci de fotbal: scriitorii contra echipei liceului. Era surpriza pregătită de ei, așa că nu puteam refuza. În echipa noastră mai erau Florin Partene și Marin Mălaicu Hondrari. Înșirați de o parte și de alta a terenului, elevii claselor a X-a și profele lor de română, pregătiți cu pancarte pe care scriseseră «Hai scriitorii!» și cu un slogan pe care l-au strigat tot timpul meciului: «Faceți loc, faceți loc, Cărtărescu e pe primul loc!» Am pierdut cu 1-0. În ultimul minut de joc, Ioan Es. Pop a ratat un

7 metri. Și meciul decisiv al generației mele, la Borșa, cu Ruxandra Novac, singurul nostru susținător, și cu un Komartin pe post de portar în zile mari, Dună exact ca Dorinel Munteanu în meciul acela cu Anglia, Manasia, pe care îl botezasem deja Coraș, ba chiar și Dan Sociu, ceva puțin mai lent decât Mihăiță Neșu, pasându-i neașteptat lui Acosmei pentru 2 la 1. O victorie mare, cum de atunci n-am mai obținut. Și probabil, trecând toți anii aceștia, n-o să mai obținem niciodată. Bucuria aceea teribilă de a juca împreună. [...] Aveam o casetă audio pe care o ascultam tot drumul, mereu și mereu, la primul meu ipod [...] pe care-l treceam dintr-o mână înghețată într-alta, ducându-l la ureche, repetând versurile pe care le auzeam, oprindu-mă și dând mai tare sonorul atunci când se ajungea la «Omul negru» – bucata mea favorită. În pustietatea aceea dintre Gersa și Rebrîșoara, am luat pentru prima dată contact cu *Panorama...* lui Baconsky. Cumpărasem caseta din piața de la Sângeorz-Băi. [...] Caseta aceea neagră pe care scria, de mână, cu pixul, muzică și poezie. [...] Abia câțiva ani mai târziu aveam să văd cartea. Începusem să-l vizitez destul de des pe Marin – și acolo, în garsoniera în care stătea cu chirie, ascultam king crimson, beam ness și citeam cu voce tare tot felul de poeme. Când, într-o altă iarnă, i-am dus caseta să o asculte, a rămas mască: aceea era caseta pe care (o, demult și inconștienți!) o făcuseră el și Emanuel, prietenul lui din Sângeorz care, pe atunci, nu visa altceva decât să facă muzică (și care era deja plecat în Germania, la lucru – după ce ani întregi vânduse casete cu muzică populară în piață). Uitase de ea, nu o mai avea, se distra teribil ascultând-o. Apoi mi-a arătat *Panorama poeziei universale* a lui Baconsky, cartea pe care au folosit-o pentru înregistrări. Și mi-a vorbit despre ea, și am împrumutat-o imediat, și am înțeles cât de important era gestul acela al lui Baconsky de a o publica.” ■ În pagina de recenzii citim despre următoarele volume: ■ *Ritmuri de îmblânzit aricioaică* (Cartea Românească, 2010): „Ca și celelalte volume ale Doinei Ioanid, [volumul] reprezintă o exuviere de sine, de data aceasta în pragul unei vârste de la care se poate privi cu nostalgie spre zâmbetul fetelor în floare. [...] Cu cerneala amară a solitudinii și a dezolării acutizate, Doina Ioanid scrie poeme minimalist-confesive, de o simplitate rafinată și de o discretă intertextualitate [...] O carte pharmakon: «dansul ciumăfaiei» pe canapeaua terapeutică a poeziei.” (Gabriela Gheorghisor) ■ *Povestea povestită nu e povestea adevărată* (Ed. Bybliotek, 2010): „cartea reprezintă debutul în volum al clujeanului Marius Bența (n. 1971), prezent deja cu proză scurtă, teatru și eseuri în reviste literare. [...] Piesa care dă titlul volumului este inedită. Ea mi se pare reprezentativă pentru genul de literatură practicat de autor. Cu studii de sociologie în fundal, cu un acut simț al metaforei scenice și o lectură dincolo de suprafață a forfotei umane, Marius Bența scrie un teatru ofertant pentru orice regizor, căci lasă libere valențe multiple de interpretare – un puzzle având mai multe soluții posibile. În plus, replicile personajelor și indicațiile scenice sunt de o asemenea precizie și limpezime a detaliilor, încât vizualizarea e ușor de realizat, iar lectura cititorului de carte se poate desfășura în confort deplin. [...] Un teatru

eseistic de bună calitate.” (Irina Petraș) ■ *Federeii* de Nicolae Avram prima carte publicată de Casa de Editură Max Blecher, extensie editorială a Institutului Blecher: „La paisprezece luni de la inaugurare, Institutul Blecher, clubul de lectură condus de Claudiu Komartin, a trecut recent de ediția a treizecea; ceea ce înseamnă că a cam ajuns deja ceea ce se angaja, titular, să fie: dacă nu chiar un institut propriu-zis, atunci cel puțin o instituție. Este, alături de ceva mai ludicul «Nepotu’ lui Thoreau» de la Cluj (coordonat acesta de Ștefan Manasia, Valentin Derevlean și Janos Szantai), cel mai profesionist cenaclu literar activ. [...] În ce privește poemele orfeline ale lui Nicolae Avram, ele sunt amintiri dintr-o copilărie feroce. Bizar e că rememorarea anilor de cumplită ucenicie din orfelinat e tincturată de o irepresibilă (și în bună măsură masochistă) nostalgie.” (Radu Vancu) ■ *Cum ar arăta viața fără fotografie?* (Casa de pariuri literare, 2010), interviu și argument de un cristian [Cristian Cosma]: „Cititorilor «României literare», Ion Cucu le este binecunoscut: fotografiile sale ilustrează, de douăzeci de ani deja, revista, astăzi ele apărând în rubrica permanentă «Fototeca». Alți douăzeci de ani din activitatea sa au însemnat rubrica «O istorie a literaturii contemporane văzută de Ion Cucu», inițiată în 1975 în revista «Luceafărul». Un fotograf al scriitorilor, așadar: un excelent portretist, o știe oricine i-a văzut expozițiile. Cele mai cunoscute fotografii ale scriitorilor contemporani – Nichita, la începutul anilor ’60, cu ochii aproape transparente, Mircea Dinescu, la debut, «tânăr, Doamnă, cu spatele frumos», Ana Blandiana, aproape serafică la douăzeci și ceva de ani – Ion Cucu le-a făcut. [...] Volumul cuprinde 28 de portrete (descriptive) de scriitori și un amplu interviu, în care Ion Cucu se dezvăluie a fi el însuși un personaj remarcabil: dat afară de la Facultatea de Medicină în 1954, în anul I, pe motiv de dosar nesănătos (tatăl era la Canal), angajat, în 1959, fotograf la «Scânteia tineretului», apoi refuzând, în plin ceaușism, să se transforme în fotograf al cuplului prezidențial, Ion Cucu s-a aflat în permanență în preajma scriitorilor, interesat să surprindă cumva imaginea care «exprimă adevărul». [...] Ion Cucu este fotografia care a reușit să surprindă clipa pe chipul scriitorilor români, în așa fel încât ea, clipa, să dureze o eternitate.” (Luminița Corneanu) ■ În „Cronica literară”, Cosmin Ciotloș discută volumul lui Ion Mureșan, *cartea Alcool* (Ed. Charmides, 2010): „Singura definiție a poeziei pe care autorul cărții *Alcool* o cunoaște bine e poezia însăși. Are dreptate Mihail Vakulovski să observe (într-un studiu foarte interesant, despre care voi scrie mai aplicat săptămâna viitoare) că, exclusiv în ceea ce privește alonja teoretică, Mureșan e de-a dreptul rudimentar, ideile lui rezumându-se la un democratism copilăresc. [...] Ce se schimbă, deci, o dată cu această carte *Alcool* la care autorul a muncit șaptesprezece ani? În primul rând, se schimbă ambițiile. Căci, oricât s-ar răsfața în poeme de felul celui citat mai sus, Ion Mureșan nu mai face, ca altădată, poezie despre poezie. (Iar ciudata dispunere a majusculei în titlu e un argument solid.) Practic, el instrumentează aici o gamă întreagă de stări de spirit. Și prin aceasta se apropie nu numai de Traian T. Coșovei, dar și de ceilalți lunedìști fantști, de Iaru, de

Stratan, de Cărtărescu. [...] Mie îmi revine doar misiunea de a spune dacă, în totulul tot, *cartea Alcool* e bună sau rea. Și spun că e bună.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Liviu Georgescu. ■ Sorin Lavric scrie despre cartea lui Cristian Iftode, *Filosofia ca mod de viață. Sursele autenticității* (Ed. Paralela 45, 2010). ■ În „Focus «România literară»: Alex. Ștefănescu” este publicat: ■ Un interviu acordat Ioanei Revnic, care va fi inclus în *Convorbiri cu Alex. Ștefănescu*, volum aflat în lucru, [volumul va apărea la Ed. All, în 2013]: „*Cine te adormea seara? Cum: cântându-ți, legănându-te, spunându-ți povești?*; – Tata nu mă lega, dar se așeza pe marginea patului și îmi citea povești din cărți mari, cu ilustrații frumos colorate, pe care mi le și arăta din când în când, întrerupându-se din citit. Îmi răspundea serios la eventualele întrebări, niciodată nu se maimuțarea, cum fac unii maturi când vorbesc cu copiii. Și mai târziu mi-a citit. Pe vremea când eram student la București și mă duceam în vacanțe la Suceava, îmi citea cu glas tare, ca să-mi menajeze ochii, unele dintre cărțile care figurau în bibliografia mea de student. De altfel, după cum știi, chiar și în ultimii lui ani de viață, a citit pentru mine (de data aceasta în gând) și a rezumat în scris nici mai mult nici mai puțin decât o mie de romane românești. Știa că nu pot prelua de la el evaluări sau interpretări, dar se gândea că îmi vor fi de folos (și chiar mi-au fost) informațiile în sine: numele personajelor, vârstele și profesiile lor, numele localităților, anii în care aveau loc anumite evenimente etc. [...] – *Ai amintit de cele o mie de romane pe care le-a citit și le-a rezumat tatăl tău. Efortul lui extraordinar, izvorât dintr-un devotament infinit față de tine este zguduitor. Am parcurs – până acum – câteva zeci de rezumate întocmite de el și am rămas impresionată de seriozitatea cu care a citit cărțile, de acuratețea detaliilor.* [...] *Pe de altă parte, am sesizat că unele verdicte cu care tatăl tău își încheia rezumatele dovedesc un spirit critic real. Laudă sau desfințează – într-un mod pertinent – unele romane, ca un adevărat critic literar. Era literatura română pasiunea secretă a tatălui tău? A visat el – vreodată – să devină scriitor?*; – Tata nu și-a dorit niciodată să fie scriitor, dar avea un cult pentru literatură. A citit mult, mii de cărți. [...] Deși a fost toată viața inspector financiar, cunoștea mai bine literatura română și străină decât unii profesori de literatură de liceu. În tinerețe, aflându-se în București, a frecventat, temporar, «Cenaclul Sburătorul» al lui E. Lovinescu, nu ca să citească texte de-ale sale (nu scria), ci ca să asculte ceea ce citeau sau spuneau alții. [...] Tindea să-i mitologizeze pe marii scriitori. Tot ce afla despre Eminescu (chiar și faptul că uita să ducă rufele la spălat) îi provoca admirație. Și avea un respect nemărginit față de cărți. Nu era un colecționar maniacal, nu ezita să le împrumute, oricui, dar le considera mai importante decât o casă sau o mașină, decât orice bun material. Dacă vizita pe cineva care nu avea în casă o bibliotecă, nu mai voia să-l revadă vreodată. A trăit o emoție puternică (mai puternică decât a mea) când mi-a apărut prima carte. A citit-o primul, integral, a învelit-o într-un carton subțire, a așezat-o la îndemână, pe noptieră, pentru ca, stând în pat, să o mai deschidă din când în când. Cele o mie de rezumate ale unor romane românești, la a căror

pregătire pentru tipar colaborezi și tu în prezent, le-a făcut fără gândul că vor fi publicate vreodată. [...] Dar, chiar și concepute ca instrumente de lucru, nedestinate publicării, rezumatele se remarcă – după cum ai observat – prin sistematizarea corectă a informațiilor, printr-o focalizare decisă a atenției asupra esențialului și chiar printr-o anumită eleganță stilistică (deși nu lipsesc frazele greșit construite). Tata nu putea să-l mitologizeze pe un om care era chiar fiul lui. Pentru ca totuși s-o facă (întrucât aceasta era înclinația lui, când era vorba să și-l reprezinte pe un scriitor), a renunțat la privilegiata poziție de tată și a încercat să devină un fel de secretar al meu. Numai că eu n-am vrut să renunț la condiția de fiu.” ■ Textul semnat chiar de Alex Ștefănescu despre *Istoria...* lui G. Călinescu: „Componenta principală a artei literare călinesciene rămâne demonstrația-spectacol, bazată pe paradoxuri, pe asocieri neașteptate de cuvinte, pe referiri la viața cotidiană, accesibile tuturor. Spre deosebire de N. Iorga, adept al discursului inspirat, mesianic, G. Călinescu este profund laic și intelectualist.” ■ Ion Simuț: „Negativismul jovial al lui Alex Ștefănescu are, după părerea mea, o explicație interesantă. Cum e, din fire, un om cu umor nu se poate distra decât pe seama cărților slabe. Cărțile bune cer altă atitudine, una de seriozitate, după cum am avea tendința să simplificăm. De fapt, Alex Ștefănescu are umor și când scrie despre cărțile bune, pentru că umorul nu provine din răutate sau dintr-o neînțelegere și nu conduce spre o judecată aspră ca o condamnare. Și când scrie despre cărțile bune, și când scrie despre cărțile proaste, criticul trebuie să-și dovedească aceleași calități: receptivitate, generozitate, dialog, disponibilitate, argumentare credibilă, înțelegere, exigență estetică și morală. Dar virtutea lui cea mai importantă este capacitatea de mediere între operă și cititor. [...] După cum se vede, îl plasez pe Alex Ștefănescu, fără nicio ezitare și fără nicio dificultate de situare, în categoria criticilor cu umor. El însuși cere criticului să aibă umor, ca o condiție esențială de reușită profesională și de succes la public. Natura conversațională a criticii sale îl servește în acest sens. Criticul se adresează cititorilor, nu scriitorilor și nu neapărat celorlalți critici (decât în măsura în care pot deveni și ei, măcar pentru o clipă, cititori obișnuiți) – a spus-o și a repetat-o de o mie de ori Alex Ștefănescu.” ■ Gheorghe Grigurcu: „Ceea ce se remarcă de îndată în critica semnată de Alex Ștefănescu este natura lea a acesteia. [...] Mai mult decât alți confrăți, d-sa transmite o permanentă jubilație de cititor, o stenică, luminoasă stare pe care i-o provoacă literatura. E aceasta un reflex al naturii d-sale morale, de bonom, de epicureu livresc. Îl caracterizează o nesățioasă poftă de texte.” ■ Răzvan Vonceu scrie despre „Vladimir Streinu, *Clasicii noștri*, ed. critică (sic!), note și comentarii de Daniela Petroșel, Ed. Ideea Europeană, 2008: Cu excepția revistei noastre, puține au fost consemnările care au marcat cei 40 de ani de la trecerea la cele veșnice a lui Vladimir Streinu. A lipsit, mai ales, tradiționala ediție critică, prin care, în alți ani, se obișnuia să fie comemorat un mare scriitor: azi nu prea mai există interes pentru «clasici», iar cei capabili să realizeze o asemenea ediție sunt și ei tot mai puțini. Absența e cu atât mai stranie cu cât biografia lui Streinu,

marcată de detenție politică, interdicție și cenzură, și-a pus amprenta și asupra felului în care opera sa a fost editată, până în 1989, și, prin urmare, o reeditare în condiții normale se impunea de mult. În lipsa acestei ediții comemorative, să ne mulțumim cu una ceva mai veche, dar care nu a fost comentată cum se cuvine. Este vorba despre reeditarea unei cărți mai puțin cunoscute a criticului. [...] Cum este Vladimir Streinu în ipostaza de istoric literar? Prefața Danielei Petroșel, care rareori depășește nivelul unui referat de seminar, nu ne spune mare lucru în acest sens. [...] Din păcate, dacă despre oportunitatea ediției nu putem vorbi decât de bine, nu același lucru se poate spune despre realizarea ei. Descrierea CIP a cărții consemnează următoarea definiție: «ed. critică, note și comentarii de Daniela Petroșel». Înclin să cred că este vorba de o greșală de tipar, întrucât prezenta reeditare este cât se poate de departe de exigențele unei ediții critice. Lăsând la o parte prefața, comentariile promise sunt absente, iar notele îi aparțin, în mod evident, lui Vladimir Streinu însuși, apărând identic în ediția din 1943.” ■ La „Poșta redacției”, Horia Gârbea anunță: „Sub egida Uniunii Scriitorilor din România, cu titlul «Fresh de literatură», s-a organizat un eveniment literar la Club A. Printre altele, organizatorii, colegii mei Cosmin Ciofloș și Un Cristian [Cristian Cosma], au solicitat să organizez o poștă a redacției «ad-hoc», pe viu, cu membrii cenaclului on-line «Recitiri». Am dat în ediția trecută câteva răspunsuri. Să continuăm evaluările! [...] *Ana-Maria Dinu*. (fără legătură cu cenaclul «Recitiri»). Urmărind evoluția dvs., constat cu bucurie că progresele sunt certe și vă premiez cu publicarea unui text. Succes mai departe. „visând la anotimpuri”: „pe umărul gol s-a așezat o frunză arămie,/ e vara./ o cutie veche din lemn greu mă așteaptă / lângă pat. înăuntru, o pensulă. să îmi pictez/ un nou chip, o altă viață. precum/ notele dintr-un cântec/ mă afund în mlaștini necunoscute./ un pic de verde în ochii mei căprui/ să simt freacă pământului înfipit în/ pământul cald de după ploaie./ pe aripile firave ale fluturilor tristețea,/ împietrindu-i pe când zburau printre flori./ țin în mână o mandarina cu gust exotic/ și miros de iarnă și zăpada./ clipele, una câte una,/ pe vârful limbii iz de schimbare./ un pantof ros așteaptă să îl incalț,/ e un nou drum/ dar pisica încă nu a răsturnat ceașca/ de cafea...” ■ Gabriel Dimisianu vorbește despre „Scriitori și critici”: „Am fost întrebat odată, luându-mi-se un interviu, dacă am dat, pe când scriam cronici de întâmpinare, judecăți de valoare greșite, nedreptățind prin aceasta vreun scriitor. [...] Am întâmpinat cu destule rezerve, de pildă, în 1970, romanul lui Radu Petrescu, *Matei Iliescu*, primit de alți critici mult mai bine, chiar ca un eveniment. A și luat de altfel în acel an premiul pentru debut al Uniunii. Mie mi s-a părut literar prea vechi, prea ancorat, ca procedee, în interbelic, o revenire, după proletcultism, la ceva ce mai fusese spus și cam în același fel. [...] Am scris ce credeam și Radu Petrescu mi-a mulțumit rece pentru cronică, prin telefon. Mi-a mulțumit totuși, comportându-se ca un om de lume, ceea ce și era. «Mi-ați citit cartea», mi-a spus, «ați scris despre ea un articol, vă mulțumesc.» Mi-am amintit această veche întâmplare când am citit zilele trecute al doilea volum din *Jurnalul* lui Radu Petrescu

(1971-1976), publicat în 2009 de Ed. Paralela 45. [...] Radu Petrescu se înscrie ferm în marele lot al scriitorilor români nemulțumiți de critică și de critici. Sau nepăsători. Îi întâlnește acolo pe Arghezi, pe Sadoveanu, pe Camil Petrescu, pe contemporanii noștri N. Breban și Mircea Cărtărescu. [...] Aceasta să fie regula în cultura română? S-ar putea. Există totuși excepții, printre care Nichita Stănescu, astfel cum mi s-a revelat într-o situație anume. Săgeți împotriva criticii îndreptau nu doar scriitorii supărați pe ea dar și, în anii trecutului regim, diriguitorii ideologici. [...] Simțind apropierea uneia, grupul nostru, al criticilor de la «România literară», am hotărât să ne căutăm aliați. L-am convocat pe Nichita Stănescu la redacție și Eugen Simion, vechiul său prieten și fost coleg de liceu la Ploiești, i-a explicat ce și cum, cerându-i să ia poziție în apărarea criticii literare. Nichita a scris pe loc un text pe care l-am și dat la tipar. A apărut peste două zile la loc vizibil în revistă, cu mari ecouri imediate. Conținea aserțiuni care nouă ne-au mers la inimă, rămase necenzurate, spre mirarea tuturor: «O literatură fără critică literară este o literatură oarbă». «Nu există și nici nu poate să existe literatură fără critica ei. Critica, literatură a literaturii, este tot literatură. Criticul este cititorulscriitor». ■ Speranța Rădulescu scrie despre „Un basm cinematografic pentru oameni în toată firea”: „*Europolis* este o coproducție România- Franța semnată, în calitate de scenarist, regizor și producător, de cineastul Cornel Gheorghiu și distinsă la festivalul *Films du Monde* de la Montréal cu mențiunea specială a juriului pentru prima operă a realizatorului său principal. (Scenariul obținuse deja, în 2005, Marele Premiu HBO, iar în 2008, un premiu secund la *Festivalul Filmului European* de la Paris). Regizorul-autor și producător este un «debutant» în filmul artistic, deși în nici un chip în cinematografie. În palmaresul său figurează o seamă de documentare, dintre care două, absolut remarcabile – *Les fanfarons* și *Masquerades* –, au ca obiect cultura rurală românească. *Europolis* este o prelungire cinematografică a romanului cu același nume de Jean Bart (1933), realizată în tonalitatea psihologică sumbră a peliculelor românești din ultimele decenii. [...] Încerc să-mi închipui cum va fi interpretat filmul de publicul larg occidental, în fața căruia se va prezenta în curând. Va putea oare acesta să citească semnificațiile gesturilor, simbolurilor și miturilor încifrate în substanța narațiunii în absența unor repere culturale românești?” ■ Mihai Zamfir scrie despre Carlos Drummond de Andrade, „socotit cel mai important poet pe care Brazilia l-a dat lumii în secolul al XX-lea și, cum spunea Călinescu, pe care îl va da poate vreodată.” ■ În traducerea lui Carmen Toader, este publicat un fragment din romanul scris de Jasper Fforde, *Cazul Jane Eyre*, aflat în curs de traducere la Humanitas Fiction. ■ Felicia Antip discută cea mai nouă carte a lui Jean d’Ormesson: *C’est une chose étrange à la fin que le monde* (Lumea e, la urma urmei, o chestie ciudată), Robert Laffont, 2010. ■ Din „Ochiul magic” aflăm că „joi, 25 noiembrie a.c., s-a desfășurat cea de-a noua ediție a Premiului «Cartea Anului» acordat de revista «România literară» cu sprijinul Fundației «Anonimul». Titlul câștigător din acest an a fost *Amor intellectualis*. Romanul

unei educații, excelenta carte de memorii semnată de Ion Vianu. Pledoaria pentru această carte, susținută de Nicolae Manolescu, a subliniat, între altele, evocarea vivace, de adâncime, făcută unei epoci care astăzi riscă tot mai mult să rămână uitată [...] Și celelalte titluri nominalizate s-au bucurat de câte o pledoarie din partea membrilor juriului. Pledoaria lui Gabriel Chifu pentru romanul *Provizorat*, de Gabriela Adameșteanu, o puteți citi în pagina 3 a numărului curent. Sorin Lavric a nominalizat *Germanofilii* de Lucian Boia, spunând despre cărțile acestuia că sunt capabile să medieze participarea cititorului la epoca sau evenimentele descrise și amintind că, în ciuda aprecierii unanime de care se bucură cărțile sale, ilustrul istoric n-a primit încă niciun premiu. Ioana Pârvulescu a vorbit despre *Patria mea A4* de Ana Blandiana, enumerând o sumă de motive pentru care o iubim pe autoare, printre care și reinventarea formulei poetice sau îndoiala temerară, reflexivă, de sine, de istorie și de providență, citând în final două poeme din acest nou volum. Despre *Narcotice în cultura română*, de Andrei Oișteanu, Luminița Corneanu a spus că este un gen de carte puțin cultivat în spațiul românesc, un eseu care scrutează diacronic cultura română din perspectiva unui subiect delicat, adesea ținut sub tăcere, subliniind și că autorul își dezvăluie un real talent de critic literar. Cosmin Ciotloș a apărut *Ultimul Culianu* de H.-R. Patapievici, unde autorul face încă o dată dovada încântătoare erudiției cu care ne-a obișnuit încă de la primele volume și unde, în plus, își expune o admirație veche, transformată în timp în obiect de riguros studiu. Și, în fine, despre noua serie de traduceri ale operei lui William Shakespeare, inaugurată la Ed. Paralela 45, al cărei coordonator este George Volceanov și din care au fost nominalizate primele două titluri, *Opere I (Sonete și Furtuna)* și *Opere II (Hamlet)*, în traducerea lui Volceanov și a Violetei Popa, Ana Chirițoiu a spus că este o ediție filologică realizată cu o acribie impresionantă, aducând ca argumente transpunerea operei dramaturgului într-un limbaj contemporan și existența unui paratext solid, și el adus la zi cu cele mai recente studii în domeniu. Așa cum a sintetizat Nicolae Manolescu în cuvântul de deschidere a evenimentului și cum a reluat și în cel de încheiere, criza despre care se tot vorbește în economie cu siguranță n-a afectat și literatura, ba poate chiar dimpotrivă. Dovadă și selecția impresionantă de titluri, deși numărul lor ar fi putut cu ușurință să fie și mai mare, și, ca mărturie de culise, dificultatea realizării votului. În speranța că premiul de către revista noastră a excelentului volum semnat de Ion Vianu, dar și nominalizarea celorlalte, le va menține pe toate în atenția publicului pentru cât mai multă vreme, nu ne rămâne decât să subliniem că din această frumoasă, cordială competiție între cele mai bune cărți ale anului 2010 a avut de câștigat în primul rând literatura.”

6 decembrie

[„**Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social**”, nr. 49 (1082)] „Alcooluri îndoite cu apă” soarbe Paul Cernat din cartea lui Ion Mureșan: „Cel puțin onorabilă, pe alocuri remarcabilă, cartea *Alcool* (Editura Charmides, 2010) nu «îmbată» și nu «amețește» așa cum un consumator pretențios de poezie și-ar fi dorit, după o atât de lungă așteptare. Din fericire, eticheta e de impact și pe ea scrie Ion Mureșan.”

[„**Adevărul literar și artistic**”, nr. 1055] Marius Chivu discută volumul semnat de Dan Coman, *Irezistibil* (Cartea Românească, 2010): „autoexpunerea aceasta ca nouă autenticitate [...] dă un surogat de roman și rămâne, de fapt, un divertisment cu așa-zis-ul substrat profund la vedere, o carte despre sine, dar cu pretenția simbolizării. Lui Dan Coman îi iese însă mult mai bine proza. Primele două capitole ale cărții sunt, de fapt, două excelente poezii autonome, în care burlescul morbid și absurdul kafkian, cu accente folclorice dau câteva pagini absolut memorabile. Părțile sunt mai bune decât întregul, dar, cumva, asta și salvează cartea: variațiile stilistice, riscurile, dezechilibrul. Romanul nu e «irezistibil», dar e interesant.”

8 decembrie

[„**Luceafărul de dimineață**”, nr. 49 (977)] Dan Cristea se întreabă „Unde a fost Ion Mureșan?”: „La șaptesprezece ani de la ultima lui carte, noul volum [*Alcool*, Ed. Charmides, 2010] al lui Ion Mureșan, primit ca după o așteptare devenită ea însăși legendară, confirmă unul dintre cei mai importanți poeți ai timpului, impunând totodată o reconfigurare a întregii lui traiectorii.” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Confesiunile unui cafegiu* (Humanitas): „Am citit cu întârziere o carte care a avut presă bună la vremea ei. Entuziasmul momentului trecând, presupun că astăzi și cei care au lăudat-o în exces ar reveni la un ton mai moderat. Și totuși este ceva inefabil de atractiv în acest volum. Nu e în niciun caz talentul autorului. Stilul este greoi, cu amănunte excesive, sâcâitoare. [...] Într-o țară normală, în care cafeaua nu ar fi fost un produs de lux, ci unul oarecare, de găsit în orice cantitate și calitate, cariera de «cafegiu» a lui Gh. Florescu și apoi cea de scriitor nu ar fi existat.” ■ 8215 (Ed. 22th Century Publishing): „Ceva rămâne ostentativ în acest volum, publicat în condiții de gală, de mare lux, cu 30 de ilustrații de Alex MacNaughton. Marius Stoian revine la «vatra» poetică nu în straie de pelerin, ci în cele dobândite prin puterea sa prin locurile umblate și sugerează un experiment. [...] Ceea ce ar interesa totuși, acum, după ce debutul s-a consumat, ar fi o carte a noului Marius Stoian, dacă va mai putea s-o ia de la capăt. Aceasta e o provocare pe care sper că autorul și-o va asuma.” ■ *Mugur de iarnă* (Ed. Karuna): „Veronica Știr zice: «boarea mediteranei/ copacii se clatină/ în muguri». Eu credeam că invers: mugurii în copaci. Dacă poeta mi-ar fi scris din vreme la «poșta redacției» i-aș fi

spus ce să facă – mai bine – cu versurile sale. Acum e prea târziu: avem un nou volum sortit veșnicei uitări.” ■ *Ierusalimul împăcării* (Scrisul Românesc): „un roman modest, scris cu mijloace puține, cu inspirație probabil autobiografică. [...] Constantin Pădureanu este unul dintre nesfârșit de numeroșii autori care își închipuie că orice relatare e «proză» și că orice întâmplare povestită școlărește se poate numi «nuvelă» sau «roman».”

9 decembrie

[„Cultura”, nr. 48 (303)] Rodica Grigore scrie despre volumul semnat de Daina Chaviano, *Insula iubirilor nesfârșite* (Humanitas Fiction, 2010), traducere de Ana-Maria Tamaș. ■ Mircea Iorgulescu publică „Note despre Caragiale”, extrase din prefața la ediția *Teatru* de I.L. Caragiale, aflată în curs de apariție în colecția „Biblioteca pentru toți” a ziarului „Jurnalul Național”. ■ Al. Cistelcan scrie despre Ion Pop și „Jocul poeziei”: „Liber de consimțirea sau dezaprobarea axiologică, el se mișcă alert printre semnificații și face mereu legături neașteptate. Carte edificiu, *Jocul poeziei* e unul dintre cele mai temeinice eseuri din literatura noastră.” ■ Ion Pecie publică a doua parte a articolului, dedicat „variațiunilor pe tema *Natura plangens* pornind de la corozivele lui Ion Creangă”. ■ Este transcris textul ultimei dezbateri a Cercului Metacritic de la Cluj, care a avut drept pretexte un raport asupra literaturii comparate și textul intitulat «Literatura comparată în afara literaturii» de Ovidiu Mircean. Concluzia la care ajung participanții la dezbateri este rostită chiar de inițiatorul său: „Ar fi momentul propice pentru o interdisciplinaritate care să pornească din interiorul științei literaturii, nu de la metodele istoriei ideilor sau ale sociologiei.” ■ Nicolae Constantinescu descoperă „un secret bine păstrat: publicistica Profesorului Mihai Pop.”

9 decembrie

[„Dilema veche”, nr. 356] Dosarul săptămânii poartă titlul „Cultura protestului” ■ Marius Chivu scrie despre volumul publicat de Dan Perjovschi, *20/22. Douăzeci de ani de texte*, cuvânt înainte de Daria Ghiu, Ed. Cartea Românească, 2009: „Un tip deosebit de inteligent care a rămas plin de energie, normal, natural, simpatic și generos.” ■ Mircea Anghelescu discută cea de-a doua ediție a volumului publicat de Florin Manolescu, *Enciclopedia exilului literar românesc, 1945 – 1989* (Ed. Compania, 2010): „Cartea lui Florin Manolescu are însă, dincolo de meritele evidente ale documentației practic exhaustive și ale artei pe care o pune în expunerile condensate din articolele biografice, încă o calitate care devine evidentă pe fondul pauper al discuțiilor despre literatura noastră din exil: aceea că pune în evidență dialogul permanent și, când a fost posibil, colaborarea (dificilă, dar colaborare totuși) a celor două ramuri ale aceleiași literaturi. [...] Așa cum arată poetul Horia Stamatu, cu un citat selectat desigur de Florin Manolescu, «scriitorii care scriu românește în afara de România nu sunt scriitori din exil, ci scriitori români (p. 657). Ei merită nu numai restituția profilului individual, pe

care o face aici cu căldură și infinită știință Florin Manolescu, ci și integrarea deplină într-o lume la care ei n-au renunțat niciodată.”

9 decembrie

[„**Observator cultural**”, nr. 296 (554)] ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: Volumul *Născut în URSS* de Vasile Ernu a apărut de curând în Italia, la Editura Hacca, în traducerea Anitei N. Bernacchia, cu titlul *Nato in URSS*. Volumul, apărut în 2006 la Editura Polirom, a fost distins cu Premiul pentru Debut al României literare și cu Premiul pentru Debut al Uniunii Scriitorilor din România.” ■ „Duminică, 12 decembrie, ora 11.00, Mircea Dinescu este invitatul special al Teatrului Național «Marin Sorescu» din Craiova, în cadrul proiectului cultural «Duminici de poezie în teatru – 2010». ■ Daniel Cristea-Enache scrie despre volumul semnat de Vasile Ernu și Bogdan-Alexandru Stănescu, *Ceea ce ne desparte. Epistolarul de la Hanul lui Manuc*: „Cărticica lor este, așadar, mai mult decât o sumă de pagini și o coabitare de perspective. E un produs comun în care fiecare autor își definește și își confruntă valorile cu ale celuilalt, căutând, prin subiectele de discuție, noi căi de atac și vechi puncte de rezistență. Dacă am citi numai contribuția unuia, efectul ar fi pe jumătate: deoarece, intrând în logica de repere și de avans proprie unei gândiri producătoare, n-am mai asista la toate aceste întretăieri de argumente și schimbări de plan ori de registru. Epistolarul îi desparte, programatic și aproape ostentativ, pe cei doi amici pasionați de literatură, pentru a-i oferi dimpreună, îmbrățișați într-o luptă antică, unui public din cele mai diverse categorii. Volumul lor va fi probabil un succes de critică, dar și de librărie.” ■ Liviu Antonesei povestește că „de joi până sâmbătă, Iașiul a fost sub ocupația unui mic, însă vioi comando cultural parașutat dinspre București. Format din Doina Ioanid, secretar general de redacție la «Observator cultural», Cristian Cosma (alias «un cristian», după cum semnează), de asemenea redactor la «Observator cultural», dar și «un auxiliar al literaturii», după cum se prezintă, și Victor Jalbă-Șoimaru, fondator al editurii Casa de Pariuri Literare, laolaltă cu «auxiliarul» numit mai înainte. Grație lor, vreme de trei zile am avut parte de câteva evenimente culturale vii și interesante. Joi a avut loc lansarea celui de-al cincilea volum de poezii al Doinei Ioanid, la librăria-cafenea «Avantgarde», cu participarea poetului Emil Brumaru, a criticului literar Emanuela Ilie și, «cu voia dumneavoastră, ultimul pe listă», a mea. După care ne-am mutat la redacția revistei «Timpul», pentru o ediție a celebrelor «Seri», în cadrul cărora Șerban Axinte a prezentat-o pe poetă numerosului public, iar aceasta ne-a oferit un recital din *Ritmuri de îmblânzit aricioaică* (Editura Cartea Românească, 2010), volumul pe care tocmai îl anunțasem. După aceea, tinerii editori ne-au prezentat producția de până acum a editurii lor, utilizând pe lângă cărțile tipărite ca atare, proiecția, computerul, telefonul mobil – o convorbire live cu fotografii Ion Cucu, cu o carte în acest prim lot editat de Cosma și Șoimaru. De altfel, cele 200 de fotografii proiectate înseamnă peste 50 de ani de literatură română! Vineri și sâmbătă, vioiul

comando bucureștean a animat Târgul alternativ de carte, în cadrul căruia s-au produs poezii Emil Brumaru, Doina Ioanid, Șerban Axinte, Radu Andriescu, Constantin Acosmei, Oana Cătălina Ninu. [...] Comando-ul a venit, s-a produs și a plecat. Aș vrea însă să zăbovesc puțin asupra proiectului editorial Casa de Pariuri Literare, propus de Cristian Cosma și Victor Jalbă-Șoimaru, pentru că mi se pare unul cu bătaie lungă, deși nu a fost lansat decât în august anul acesta. Nouă cărți în ceva mai mult de patru luni nu e nici mult, nici puțin. Dar, prin modul în care au fost selectate cărțile, proiectul devine semnificativ. Pentru că avem parte și de autori consacrați, și de debutanți, și de autori foarte tineri, și de unii la culmea maturității, și de literați pur-sânge, și de artiști care doar «vizitează» zona artelor cuvântului. [...] În mod paradoxal, cartea lui Ion Cucu – *Cum ar arăta viața fără fotografie?* –, deși aparține celui mai cunoscut fotograf de scriitori din întreaga istorie a literaturii române, dacă excludem copertile, nu cuprinde nicio fotografie! Nu e un album, ci prima parte a unui interviu pe care îl ia artistului Cristian Cosma, urmat de 30 de portrete de scriitori, făcute însă din cuvinte. Niște portrete excepționale, cumva în alb-negru, așa cum își portretează artistul și fotografic personajele. Vor urma alte două volume, de asemenea portrete, pe care abia aștept să le citesc! În seria «Poezie», colecția «Reeditări», tinerii editori ne propun două dintre excepționalele volume ale Norei Iuga, *Spitalul manechinelor* și *Dactilografa de noapte* (cu o prefață de Cristina Ispas), cel din urmă dedicat regretatului Nino Almosnino, alt poet la care am ținut foarte mult. Dumitru Bădița, tânăr jurnalist și poet aflat deja la a treia carte, este prezent cu savurosul volum epico-liric *Invitat la Săvârșin* (prefață de Radu Vancu). [...] După două volume de poezie, Mihnea Blidaru, muzician, membru al formației «Luna Amară», pe care am avut bucuria s-o ascult aproape de la începuturile sale, publică la noua editură romanul *Playlist*, despre care Cristian Cosma spunea că se bucură de mare succes la liceeni. L-aș ruga să lase rasismele deoparte, eu l-am citit chiar în seara în care mi l-a dăruit! Un roman superb, în care fiecare din cele douăzeci de capitole poartă numele unei melodii celebre. Mai am puțin spațiu, dar trebuie să amintesc volumele de poezie semnate de Bogdan Lipcanu, *Fuck Tense*, și Cezar Niculescu, *Lil 1.0*, cel din urmă în ediție bilingvă româno-engleză. Am lăsat la urmă cele două debuturi, *Aici nu mai locuiește nimeni* de Eva Precub și *Umilirea animalelor* de Val Chimic (pseudonimul autoironic al Valentinei Chiriță), nu doar pentru că mi se par excepționale, ci și pentru că îmi confirmă, o dată mai mult, calitățile de descoperitor de noi talente ale lui Cristian Cosma.” ■ Bianca Burța-Cernat discută volumul semnat de Ligia Tudurachi, *Cuvintele careucid. Memorie literară în romanele lui E. Lovinescu* (Ed. Limes, 2010), prefață de Ioana Bot: „Bineînțeles, nu inapetența pentru valorizare și pentru critica de verdict (atât de brutală, «masculină») ar fi principalul reproș ce i s-ar putea aduce volumului de față – în fond, volumul unui poetician, puternic infuzat de gândirea unui Laurent Jenny, mai puțin volumul unui critic în adevăratul înțeles al cuvântului –, ci altceva: convertirea obiectului analizat în pretext pentru o retorică fastuoasă,

ba chiar substituirea acestuia printr-un obiect imaginar.” ■ Despre același volum, Antonio Patraș crede că „Prin *Cuvintele careucid. Memorie literară în romanele lui E. Lovinescu*, Ligia Tudurachi trece cu succes proba maturității critice, afirmându-se încă de la debut ca o voce distinctă a generației sale, care se va face cu vremea, sunt convins, tot mai auzită. Sper ca volumul de față să aibă parte de o receptare critică pe măsură, adică entuziastă. Pentru că o merită din plin.” ■ Dan Burcea trece în revistă romanele franțuzești recent apărute. ■ La „Poșta redacției” ajung următoarele scrisori: ■ „Comunismul românesc a ucis oameni prin agenții săi. A ucis în masă și, de multe ori, a mințit rudele celor uciși în încercarea de a-și șterge urmele. Celor încă în viață nu li s-a spus că rudele lor au fost asasinate. Nu li s-a spus nici adevărul despre locul în care cei uciși au fost îngropați. Cei încă în viață trebuie să știe, măcar astăzi, unde le sunt morții și adevărul despre moartea lor. Viii trebuie să-și găsească morții. Iar când numărul cadavrelor nu va mai putea fi ignorat, abia atunci va începe cu adevărat decomunizarea României. Pentru că abia atunci întrebările și răspunsurile nu vor mai putea fi evitate. Centrul de Investigare a Crimelor Comunismului în România (CICCR), condus de către Marius Oprea, a demarat un program arheologic de identificare a celor uciși. Pentru a-l realiza, are nevoie de donațiile dumneavoastră. Dacă credeți că întrebările merită puse și că răspunsurile trebuie aflate, atunci puteți face o donație în contul: Banca: CEC Bank, Sucursala: Floreasca, Nume titular cont: Tănase Iulian. Număr cont: RO39CECEB20508RON2704840. Dacă doriți să aflați mai multe despre activitatea CICCR, puteți vizita site-ul Centrului la adresa www.condamnareacomunismului.ro” ■ „În ultimul număr al «Observatorului cultural» (nr. 533 din 03 decembrie 2010), doamna Viorica Oancea mă citează vădit eronat afirmând că aş fi scris despre Mihai Botez că «până la proba contrarie, pare să fi fost o sursa a DSS, care nu a semnat angajament, dar care fiind ofițer DSS, a dat informații în clar». Nu există nicaieri în textul meu aserțiunea privind statutul de ofițer DSS al lui Mihai Botez. Textul meu spune foarte clar următoarele: «până la proba contrarie, bazându-ne exclusiv pe documentele din dosarul lui Dorin Tudoran, Mihai Botez pare să fi fost o *sursă* a DSS, care nu a semnat angajament cu Direcția I sau cu UM 0800 SMB și a dat informații DSS în clar». («Observator cultural», nr. 281, 26 august-1 septembrie, 2010; *Eu, fiul lor*, pagina 23). Cuvintele «dar care fiind ofițer DSS» nu există în textul meu în legătură cu Mihai Botez, ele fiindu-mi atribuite în mod fraudulos de doamna Viorica Oancea. Amatorismul și lipsa de onestitate elementară a doamnei Viorica Oancea își spun încă o dată cuvântul. Am rugămintea să publicați această precizare necesară. Radu Ioanid” ■ Apel pentru susținerea publică a Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” din Constanța: [...] În urma concedierilor din vara acestui an, instituția, care avea 104 angajați, a rămas cu doar 50. Dintre aceștia, numai 39 sunt bibliotecari, în condițiile în care, conform legii, la o populație a județului Constanța de 722.360 de locuitori, grupul personalului de specialitate ar trebui să fie calibrat între 103 și 144 de bibliotecari; Timp de o

lună și jumătate (15 iunie-1 august 2010), biblioteca a fost închisă, colecțiile ei fiind complet inaccesibile publicului, iar alte trei luni (1 mai-15 iunie și 1 august-15 septembrie) numai jumătate din serviciile pentru utilizatori au putut fi accesate. Cauza? Toți angajații au fost, pe rând, în șomaj tehnic, timp de 90 de zile; Practic nu există achiziții de carte în 2010. În luna iunie, a fost facturat un singur stoc de carte, în valoare de 2.379 de lei, care nu a fost însă achitat. Zero în dreptul bugetului pentru cheltuielile de capital; De la 15 septembrie, programul cu publicul al bibliotecii s-a redus la doar 39 de ore pe săptămână; De la 1 octombrie, personalul bibliotecii nu a mai fost plătit, deși activitatea în bibliotecă s-a desfășurat normal. Speranțe de plată? Nule. Bugetul alocat pentru salarii a fost cheltuit, iar alți bani pentru salarii, conform șefilor Direcției de Cultură a Consiliului Județean, nu sunt de găsit. [...] Rugămintile mele și ale altor colegi adresate direcțiunii bibliotecii pentru diseminarea de informații oficiale în mass-media locală și centrală, pentru solicitarea de susținere din partea Asociației Naționale a Bibliotecarilor și a Bibliotecilor Publice din România și a Asociației Bibliotecarilor din România, pentru apelul la liderii de opinie din județ și din țară au fost respinse de o argumentare construită în jurul neîncrederii în capacitățile acestor instanțe de a ajuta. Conștientizată sau nu, adevărata motivație este însă alta: frica. [...] Tuturor ne e teamă pentru posturile noastre, pentru relația cu profesiunea pe care o iubim și în care am investit nu puțin, pentru stabilitatea familiilor noastre. Și toți știm că ceea ce se așteaptă de la noi este să cedăm spaimei. Eu aleg însă să nu încuviințez la propria frică. Aleg să rostesc franc adevărul: situația Bibliotecii Județene «Ioan N. Roman» Constanța este critică, viitorul ei e în cumpănă, chiar desființarea este o ipoteză plauzibilă, angajații ei sunt disperați, comunității locale i se îngrădește dreptul la informare. Ajutați-ne! Comunitatea constănțeană are mare nevoie de o bibliotecă publică modernă, iar Biblioteca Județeană Constanța a dovedit cu asupra de măsură că e dedicată publicului său. Ionel Alexe, bibliograf.” ■ Printre „lecturile în vreme de austeritate” ale Cristinei Manole se numără câteva cărți bune de poezie apărute în ultimele săptămâni/luni ale lui 2010, volume ce „relansează interesul pentru un gen și așa văduvit de prea mulți entuziaști. Anii când cititorii se îmbulzeau să cumpere și citească un nou roman de Marin Preda, Nicolae Breban sau Augustin Buzura au trecut și s-au pitit între pliurile unei memorii capricioase. [...] După 1989, când se putea scrie oricum și publica orice, poezia și-a pierdut aura de inefabil și de frondă, numărul cititorilor de poezie a scăzut dramatic, tirajele cărților au devenit confidentiale – ce să mai însemne 300 de exemplare la o populație de 20 de milioane? – și atunci poezia s-a izolat în turnul ei de orgoliu și fantasme. Și totuși. S-a tot scris poezie în ultimii 20 de ani, numărul poezilor a crescut și el, s-a creat o lume de ghetou a practicienilor și degustătorilor de poezie. [...] Ana Blandiana scoate un volum de inedite la Humanitas – *Patria mea A4. Niște poeme nouă*, așa cum, la un moment dat, tot ne livra infatigabilul mare poet, contemporanul nostru, Mircea Ivănescu. [...] Noi ne vom opri câteva secunde la volumul cartea

Alcool (Editura Charmides, 2010, din Bistrița lui Coșbuc și Rebreanu, unde un entuziast cultural precum Gavril Țărmure face minuni, fără fonduri europene) semnat de Ion Mureșan. [...] Ion Mureșan dă cu alcoolurile lui o mare carte a literaturii române. Poate chiar europene. Poetul clujean nu este un *globetrotter* al poeziei. [...] O poezie a imediatului, fără volute stilistice și de o simplitate necăutată, versuri delicate sau zgrunțuroase pe alocuri, mai ușor sau mai greu de dat pe gât. Alcooluri tari ce fac marea poezie a profunzimilor și a trăirilor autentice. Ce să tot trăncănim și să comentăm poezia, rămâne doar s-o citim și să ne bucurăm de ea. Credem că un audiobook cu poemele lui Ion Mureșan, în lectura lui Andrei Pleșu și Gabriel Liiceanu, ar fi un succes monstru. Imaginați-vă doar aceste două voci ale culturii române, citind poemul *Facerea lumii*: «Și a fost seară/ Și a fost dimineață/ Dar asta a fost demult/ Și o singură dată».”

10 decembrie

[**România literară, nr. 47**] În editorialul său, Nicolae Manolescu ridică următoarea problemă: „felul în care o disciplină, în cazul meu, literatura, trebuie predată și pe înțelesul cui. Am scris mai multe articole pe această temă, adunându-le într-o carte intitulată *Lectura pe înțelesul tuturor*. Titlul era însă greșit: nu pe înțelesul tuturor încercam eu să lămuresc problemele pe care le ridică lectura literară, ci doar pe înțelesul celor care o citesc. [...] Când te adresezi celor care citesc literatură, presupui că au un oarecare background, așadar o informație mai mult sau mai puțin întinsă în materie: ceea ce trebuie să faci este să-i înveți cum să citească. O altă culegere de articole, am intitulat-o chiar așa: *Cum citim*. Ideea este de a propune un mod de folosință. Cu cât mai simplu și mai eficace, cu atât mai bun. Când însă ai de-a face cu oameni foarte tineri ori chiar cu adulți care au citit prea puține cărți, ca să nu spun niciuna, scopul este altul și anume de a le trezi interesul pentru lectură. Cu alte cuvinte, de a-i face să citească. [...] În ce mă privește, mi-a venit totdeauna mai ușor să spun cum să citim literatura decât de ce trebuie s-o citim.” ■ Poemul săptămânii îi aparține lui Nichita Danilov. ■ „Exercițiul de admirație” al lui Liviu Ioan Stoiciu este îndreptat către filosoful Mihai Șora: „L-am reîntâlnit pe Mihai Șora la sfârșitul lunii noiembrie la Iași, la «Petrecerea cu poezie» (un festival patronat moral de Mihai Șora, prieten cu organizatorul lui, Emil Stratan, director al revistei «Academia de Poezie»). [...] La 94 de ani, mai tânăr spiritual ca oricine (am și eu 60, a trecut viața), Mihai Șora e pentru mine și o întruchipare a tinereții fără bătrânețe: e filosoful poeziei, poeticianul – «și cum e posibilă poezia?» Poeticitatea în sine, fie și la nivel de teoretizare a ei, te menține tânăr? [...] Mihai Șora a dedicat trei cărți «Rostului Ființei» («Sarea Pământului», 1978, «A Fi, A Face, A Avea», 1985 și «Eu & Tu & El & Ea sau Dialogul Generalizat», scrisă în 1988, editată în 1990), în care subliniază că «poetica» e indispensabilă vieții.” ■ În „Cronica optimistei”, Ioana Pârvulescu folosește o sinecdocă spre a explica principală diferență între secolul 20 și secolul 19: „De câte ori mi s-a pus întrebarea [...] am vorbit despre suflet,

caracter, predispoziția spre sacrificii și despre alte lucruri impalpabile de soiul acesta. Însă acum aș răspunde mai simplu: diferența principală e fermoar în loc de nasture.” ■ În pagina de recenzii citim despre: ■ *Cuvintele care ucid. Memorie literară în romanele lui E. Lovinescu* (Ed. Limes, 2010), prefață de Ioana Bot: „A devenit un loc comun al exegezei că literatura amfitrionului de la «Sburătorul» e lipsită de valoare estetică, interesând aproape exclusiv ca document de personalitate. În răspăr cu acest curent de opinie, Ligia Tudurachi vede în Lovinescu un veritabil reformator al romanului românesc din interbelic și un scriitor original, ce își depășește cu mult epoca. Și asta deoarece criticul literaturar ar avea meritul de a fi propus, în romanele sale, ipoteza unei psihologii experimentale și a unui tip de discurs foarte modern, în acord cu ideea formulată într-un articol din 1931 («Expresia creatoare de realități»), care spune că: «în loc să o urmeze, cum ar fi firesc, de multe ori cuvântul determină realitatea sufletească». [...] O comprehensivă exegeză dedicată romanului lovinescian și un studiu plin de idei provocatoare. O carte admirabilă, care consacră un critic talentat și de o inteligență cristalină, tăioasă, ca diamantul.” (Antonio Patraș) ■ *Ai vrea tu tense* (Ed. Casa de Pariuri Literare, 2010): „Bogdan Lipcanu decide să pună în poeme sentimentul difuz al nostalgiei pentru el însuși – cel din ultima decadă comunistă – și pentru toate lucrurile care îl înconjurau atunci. Atitudinea nu este nouă. Tendința rememorării plutește în aerul timpului nostru. *Ai vrea tu tense* e o transpunere în poezie a inițiativei care se desfășoară de ceva timp pe multe site-uri pe Internet, în care se postează fotografii cu tot felul de produse și obiecte foarte apreciate în vremea comunismului, pe care le obțineai greu, cu rezultatul unei plăceri vecine cu fericirea. [...] Interesul cărții poate veni din identificarea cititorului cu personajul. E un fapt că oamenii care au trăit aceiași ani de comunism au, în proporție de 90%, aceleași amintiri. Aceiași gust al anotimpurilor, aceleași emoții în fața momentului în care îi «cereai prietenia» unei fete, aceleași jocuri, aceleași bucurii. *Ai vrea tu tense* este o felie de istorie personală, pe care doar sinceritatea nudă o face să capete o înfățișare poetică.” (Iulia Iarca) ■ *Voioasa expunere a ordinii mondiale* (Curtea Veche Publishing, București, 2010) de Alexandru Bălășescu: „Voi spune despre această provocatoare colecție de texte că se poate citi în cursul câtorva călătorii cu tramvaiul. Și asta nu pentru că așa se recomandă a fi citite cărțile scurte – căci *Voioasa ordine...*, în ciuda numărului mic de pagini, e o lectură densă, pertinentă unei lecturi cu creionul în mână –, ci pentru că astfel va funcționa cel mai bine: în miezul lumii sociale de care se ocupă. [...] Înainte de scurte considerații ceva mai aplicate, trebuie spus că unul dintre cele mai laudabile aspecte legate de *Voioasa expunere a ordinii mondiale* este faptul că se adresează unui public larg, nespecializat, căruia îi face accesibilă, într-un limbaj sportiv, curățat de jargon profesional, ceea ce s-ar numi «privirea antropologică». Sau, cu cuvintele lui Vintilă Mihăilescu din prefață, «dacă după citirea acestui volum vi se va întâmpla să vedeți idei pe stradă, nu vă speriați, se cheamă antropologie».” (Ana Chirițoiu) ■ *Cartea cu anluminură* (Ed. Pământul, 2010): „Căutând arhetipul

celest prin mijloace literare și tânjind spre o *unio mysticum* cu puterea verbului omenesc, atâta câtă este ea, Paul Aretzu ne pregătește pentru a suporta splendoarea grea de suferință a pogorării semnelor Domnului printre noi. Autorul se arată – ca și în alte scrieri, bunăoară Cartea Psalmilor – un teologhisitor al Iubirii divine, un trăitor într-o ecclesia pe care și-o dorește, ca orice creștin, puternică și grăitoare în toate sensurile. [...] O carte filtrată prin Dionisie Pseudo- Areopagitul și prin Plotin, de recitit oricând pentru prea alergatele noastre suflete postmoderne.” (Gabriel Coșoveanu) ■ Cosmin Ciotloș analizează cartea lui Mihail Vakulovski, *Portret de grup cu generația 80. Poezia* (Ed. Tracus Arte, 2010): „Cu prima sa carte de critică literară, Mihail Vakulovski face un gest necesar: discută extrem de serios poezia generației precedente. Despre optzeciști au scris până acum mai cu seamă optzeciștii. Radu G. Țeposu, Ion Bogdan Lefter, Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei sunt cei dintâi. Le-au urmat Andrei Bodiș (și el lunedist) și Radu Andriescu (care, deși ieșean și membru al Clubului 8, nu e departe de simpatiile anglo-saxone ale ceva mai vârstnicilor colegi bucureșeni). [...] La origine o teză de doctorat, remaniată în mai multe rânduri din 2002 (când a fost susținută) până astăzi, *Portret de grup cu generația 80* e, așadar, primul demers analitic care nu poate fi bănuț de partizanat. (La noi suspiciunea fiind aproape o metodă de interpretare.) Sigur, se vede de la o poștă că lui Vakulovski poezia optzeciștilor îi place. Altminteri, n-ar fi citit-o așa, de la titluri până la virgule. Nimic n-a iertat. Impresia e că manuscrisul acestei cărți a fost redactat pe hârtie milimetrică. Să comparăm selecția lui Mihail Vakulovski cu aceea, tradițională deja, a lui Alexandru Mușina, din cunoscuta lui Antologie. Cifrele ne-ar putea înșela. Vakulovski alege 31 de autori, Mușina 32. Comuni, însă, sunt doar 24. [...] Păcat că un critic atât de subtil nu deține, în nici una din revistele importante, o rubrică numai a lui! Am câștiga cu toții, poate nu un publicist, dar un talentat cititor de meserie. ■ Pagina de poezie găzduiește versurile Ioanei Dinulescu. ■ Sorin Lavric discută volumul îngrijit de Gabriel Liiceanu și Cătălin Cioabă: *Meditații despre epoca modernă* (Humanitas, 2010) de Alexandru Dragomir. ■ În pagina dedicată istoriei literare, Nicolae Oprea aduce la lumină ultima perioadă de creație a scriitorului Liviu Rebreanu: „Zile întregi din ultima parte a vieții, Liviu Rebreanu trăiește (și scrie) într-o casă de gospodar de la Valea Mare, județul Argeș. O diagramă a creației din ultimii 14 ani ai vieții petrecuți periodic în casa cu vie din satul de lângă Pitești se poate reconstitui pe temeiul *Jurnalului intim* început în 1927 și publicat, nu după 30 de ani, cum hotărâse prozatorul (ca să lase timp, probabil, persoanelor vizate critic să-și găsească obștescul sfârșit), ci după un interval aproape dublat, din pricini obscure, emanând dinspre cenzura comunistă. Așadar, abia în 1984, redutabilul istoric literar dedicat operei rebreniene Nicolae Gheran reușește să publice volumele I și II din *Jurnal* (la Editura Minerva), însumând «text (ul) ales și stabilit» de fiica scriitorului, Puia Florica Rebreanu. Însemnările diaristice acoperă efectiv perioada 1927-1940 și sunt însoțite de un substanțial dosar de documente literare, grupate în *Addenda*. [...]

Ultima etapă a creației rebreniene este, după toate indiciile, condiționată de refugiul la casa cu vie de la Valea Mare, unde elaborează romanele (unele doar în versiunea finală, începute la București): *Răscoala* (publicat în 1932), *Jar* (1934), *Gorila* (1938) și *Amândoi* (1940). Tot aici a încheiat însemnările de călătorie publicate în volumul *Metropole* din 1931.” ■ „Repetând unele lecturi”, Alexandru George ajunge la următoarea comparație: „Întâmplarea a făcut ca Brătescu-Voinești să constituie un reper de contact și lectură care își are o semnificație mai generală – pentru mine, «actuală». În anii 1947-1948, aflându-mă la o rudă în apropiere de Târgoviște, lipsit de cărțile mele, am fost silit să-l reiau pe Brătescu-Voinești, care, în ciuda comentariilor recente, nu mi-a dispăcut deloc; el nu e un mare artist, deși scrie impecabil; reducția lui e, iarăși, relativă, pentru că o antologie a operei sale literare ar însuma maximum 250 de pagini, dar ceea ce a lăsat el are aerul unui document (fapt remarcat și de contestatarii lui) pentru o epocă istorică, o lume a trecutului dispărută chiar de pe când el se mai afla în viață. El, fără eforturi și fără artificii, dar și fără imaginație, este un spirit retro. Așadar, un caz ciudat, care, la ultima mea lectură (de acum câțiva ani), mi-a sugerat ceva chiar pentru mine mult surprinzător, asemuirea cu Mateiu Caragiale. [...] Cine extrage din acest ultim Caragiale paginile cele mai laice, momentele cele mai prozaice, îl regăsește pe Brătescu-Voinești: Conul Rache, amatorul de taclale și de povestiri din trecut, pare desprins din galeria pe care ne-a lasat-o autorul prin *Din lumea dreptății și Întuneric și lumină*, dar chiar și prin paginile foarte tardive *Din pragul apusului*. [...] Desigur că în nicio clipă nu am ignorat diferențele dintre cei doi evocatori, dar felul de a vorbi al Conului Rache, misterul dispariției lui Gogu Nicolau și a consoartei sale, buna Elena Zaharescu, atâtea și atâtea pasaje din vorbirea unei cucoane de pe vremuri ca Masinca Drânceanu te duc la Brătescu-Voinești, mai sigur decât la oricare alt prozator român.” ■ În „Opinii”, Viorica Oancea face câteva considerații „Despre Mihai Botez și disidența românească”: „Securitatea îl urmărea pe Mihai Botez neconținut, și mai ales după ordinul de compromitere în străinătate din 31 martie 1982, măsurile împotriva lui s-au intensificat. Securitatea știa că are legături cu «Europa Liberă», că nu se sfiește să critice deschis regimul de la București, dar nu exista nicio probă că ar putea fi asociat cu cineva, argumentul în favoarea lui era tocmai că este singur, că «nu uneltește», iar părerile lui nu sunt secrete, ele sunt trimise pentru a fi cunoscute la cel mai înalt nivel al puterii, interviurile critice date unor ziariști străini nu spun altceva decât ce spune deschis tuturor. Mihai Botez, în calitate de cetățean, are dreptul la altă opinie, dar atâta timp cât nu încalcă constituția, nu poate fi pedepsit. Datorită poziției lui critice, este retrogradat, i se ia dreptul de semnătură și de prelegeri universitare, nu i se dă drumul la conferințe științifice, dar el este prezent prin lucrări la congrese internaționale trimise prin «Europa Liberă» de fiecare dată. [...] și, datorită strategiei de legătură cu Vlad Georgescu, ține, pe cât posibil, relații cu prieteni și confrăți din străinătate. Nu cere plecarea definitivă din țara lui, ci încearcă să schimbe ceva aici. Această poziție este atât

de atipică față de cea obișnuită a altor oponenți, încât dă mari bătaii de cap autorităților care nu pot scăpa de el. [...] Nu este de neglijat în acest sens, rolul atât de important al unor scriitori consacrați, dar și calitatea criticii literare impuse de «Europa Liberă» prin aceeași lungime de undă ce însuflețea critica literară de la Paris, dar și cea a ierarhiilor obiective și de cursă lungă propuse de Nicolae Manolescu, din București. Aș afirma, fără frica de a exagera, că tot ce a fost disidență românească a fost, într-un fel sau altul, legat de «Europa Liberă».” ■ Nicolae Scurtu face cunoscută publicului o poezie inedită din „OPERA lui Nicolae Labiș, [ce,] restrânsă ca dimensiuni, este astăzi neglijată, aproape necunoscută și, în logica aceasta, citită și recită doar de un grup de specialiști. [...] Biografii și exegeții poeziei lui Nicolae Labiș au întâmpinat, în cei unsprezece lustri care au trecut de la dispariția sa fizică, câteva piedici greu de înlăturat, datorate unor împrejurări ce se cuvin a fi elucidate. Absența unei ediții complete a operei, necunoașterea bibliografiei, dispariția unor manuscrise și o memorialistică îndoielnică privitoare la poetul Nicolae Labiș au creat o anume stare de confuzie, întreținută de cei din preajma lui Mihai Beniuc, care monitorizau, cu mijloacele specifice epocii, orice existență scriitoricească și, mai ales, orice deviere a unora dintre cei afirmați și impuși în viața literară și culturală a României postbelice. Poezia «Medicul», recent descoperită, este scrisă în anul 1955 și evocă, în sintagme sugestive, drama unui doctor, care, fără nici o ezitare, menționează «Că nu există viață nesfârșită». Ideea pregătirii unor noi dezastre îl determină pe poet să-i alerteze pe cei lucizi și, desigur, pe cei ce conduceau destinele națiunii să evite o nouă catastrofă.” Originalul acestei poezii, necunoscută până acum, se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București. ■ Simona Vasilache aduce o nouă perspectivă asupra tematicilor specifice textelor „junimiste”: „Fiecare perioadă literară vine, de bună seamă, cu panoplia ei de simboluri. [...] Dacă modernismul oscilează între noaptea de Sânziene și noaptea Arhanghelului Mihail, Junimea pare să prefere noaptea Sfântului Andrei. Poeziei lui Alecsandri, care-i dă credinței din popor – o teamă difuză de o nenorocire nu neapărat meritată – o nuanță morală, îndreptând pedeapsa spre vânzătorii de țară, într-o naivă, dar puternică scenă a Judecății de Apoi, îi urmează nuvela lui Nicu Gane, *Sfântul Andrei*, publicată în Novele, Editura Librăriei Socer & Co, București, 1886. Ar fi putut fi, această bună istorisire a unui junimist altminteri de rândul doi, luându-și (ca pe o apărare?) motto-ul din Alecsandri, fie o nuvelă fantastică onorabilă, fie o schiță de roman aventuros, pe motivul sorții schimbătoare. Rama în care se petrece îi anulează, însă, ambele posibilități.” ■ Gheorghe Grigurcu discută volumul *Paznicul ploii* (Ed. Limes, 2010): „Întâlnim sub pana lui Adrian Alui Gheorghe un fenomen de relaxare a formulei poetice. Autorul acesta de-o vitalitate debordantă, de-o «angajare» temperamentală în sensul unor energii cărora nu le-ar putea pune stavilă, pare a ilustra de fapt o tendință avangardistă, cea a coincidenței creației cu viața.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Radu Cange și Minerva Chira. ■ Este redat un text despre Iosèf

Brodski, scris de Ludmila Stern: „Brodski: Drumul de la pierde-vară la laureat Nobel”, un fragment din cartea publicată, pentru întâia dată în anul 2004, în limba engleză, sub titlul *Brodsky: A Personal memoir*, la Baskerville Publiskers, Fort Warth, TX. Fragmentul publicat în paginile revistei este tradus de Fl. Neagu după varianta în limba rusă a cărții, apărută în 2005 la Ed. Retro, St. Petersburg, 2005 sub titlul *Brodsky: Ocia, Iosif, Ioseph*. ■ Virgil Mihaiu vorbește despre „imemoriale timpuri, pe când îmi efectuam stagiul militar postuniversitar, «elevul TR» Constantin Gurău (timişorean, poet, muzeograf, om de spirit) îl evoca adeseori pe Andrei Ujică. Co-autor, împreună cu Șerban Foarță, al «Textelor pentru Phoenix», Ujică se născuse în același an cu noi, 1951. Îl apreciam de la distanță, cu empatie. Soarta vru să îl cunosc personal abia după aproape patru decenii, în Portugalia, la ediția 2010 a festivalului de cinema de la Estoril. Lăudabila inițiativă a organizatorilor de a-l invita să-și prezinte trilogia filmică depre comunism a beneficiat de susținerea Institutului Cultural Român. [...] Andrei Ujică și-a făcut timp să acorde un interviu săptămânalului cultural «Îpsilon». Cele două pagini de revistă, ilustrate cu o fotografie mare a protagonistului și cu secvențe din filmele sale, poartă titlul *Uma TAC à Ditadura* («O tomografie a dictaturii»). Chestionat de Rui Catalão, cineastul explică tenebroasele resorturi ce-l animau pe dictatorului portretizat în filmul său «Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu.» [...] Excelente sunt disocierile operate de Andrei Ujică în privința influenței dezastruoase exercitate de modelul nord-coreean asupra tiranului scorniceștean: «Ceaușescu credea că putea importa în Europa acea formă perfecționată a artei propagandistice. Însă acolo era vorba despre societăți cu baze colectiviste, nu individuale. Experiențe precum revoluția culturală sau arta propagandei la Kim Il Sung au funcționat întrucât corespundeau unei mentalități, unei educații, unui etalon cultural cu tonica pe colectivism. În istoria culturală a umanității, Kim Il Sung va rămâne drept cel mai mare regizor și producător de artă a propagandei din secolul XX.» [...] Ceaușescu rămânea palid de invidie pentru acea sinteză între estetica nazistă (așa cum a filmat-o Leni Riefenstahl), cultura proletară stalinistă și musical-urile lui Busby Berkeley de la Hollywood, al cărui fan era Kim Il Sung.» Demn de citat e și răspunsul dat de Ujică la întrebarea «La 21 de ani după Revoluție, e posibil să trăiești în România?»: «Sunt sigur că e posibil. În ultimii doi ani am lucrat acolo la acest film. O bună parte a *noii emigrații române*, aceea care a plecat în ultimul deceniu, ar avea probabil o situație mai bună în România decât o are în străinătate, iar asta ar fi benefic și pentru țară. Situația nu e atât de isterică precum o fac mediile de comunicare să pară.» ■ Felicia Antip scrie despre ultima carte publicată de John Le Carré, *Our Kind of Traitor* (*Un trădător pe gustul nostru*), Viking, 2010. ■ Din „Ochiul magic” al Cronicarului aflăm că: ■ „În numărul 350 al revistei «Dilmea veche», sub titlul-concluzie «Criza anunță sfârșitul ciclului liberal în Europa Centrală», politologul francez Jacques Rupnik, specializat în Europa Centrală și de Est, analizează atât măsurile anticriză, cât și discursul susținut liberalist (economic) ale statelor central-europene ieșite de sub

comunism cu încredințarea că piața liberă e singura cale posibilă și că orice amintește de etatism poartă numele de socialism. [...] În ciuda voinței oarbe a central- și est-europenilor de a crede în continuare în el, mitul Americii, care a motivat politicile deseori avântate ale unei jumătăți de Europă, se spulberă. Urmează, după toate aparențele, o nouă paradigmă. Care să fie aceea?” ■ „În «Ramuri» nr. 11 ne-au atras atenția versurile semnate, între alții, de Marta Petreu («Ține minte – îmi spun: unde există o durere/ hopa și zeii. Unul măcar.»), Gheorghe Grigurcu («...un venetic/ precum subsemnatul încându-se-n/ ceașca de mied/ ca o găză»), Liviu Ioan Stoiciu («...În fiecare zi mă/ despart de mine însumi....»). Citindu-le, nu avem impresia că poezia noastră s-ar afla în criză.” ■ În timp ce ziarele de mare tiraj și-au redus până la inexistență paginile dedicate culturii, «Viața medicală» rămâne o publicație pretențioasă în care săptămânal două pagini sunt consacrate artelor și spiritului. În numărul din 26 noiembrie rețin atenția împrejurările morții lui Cehov, așa cum sunt înfățișate de dr. Valeriu Rusu în foiletonul (ajuns la episodul 8) închinat dramaturgului rus.” ■ Este publicat următorul text primit la poșta redacției: „Bravo R.L.!", semnat de Prof. Horia Hațieganu: „«Focusul» din numărul trecut dedicat lui Alex Ștefănescu, după acela dedicat cu câțva timp în urmă lui G. Dimisianu, revenit între timp în paginile revistei cu o rubrică bilunară, merită toată considerația cititorilor R.L. Nu numai pune capăt unui zvon, alimentat chiar de unii dintre foștii colaboratori, precum penalul Pavel Șușară, referitor la cauzele despărțirii de vechea echipă de conducere, dar dovedește că anumite urâte moravuri din presa postdecembristă nu se regăsesc în redacția celui mai important hebdomadar cultural din România de ieri și de azi. Bravo R.L.!"

15 decembrie

[„**Adevărul literar și artistic**", nr. 1056] Din articolul Simonei Chițan aflăm despre un volum coordonat de criticul Dan C. Mihăilescu, „în care 19 personalități, printre care Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu și Mircea Cărtărescu povestesc despre cărțile lor ziditoare. [...] Nevoia acestei cărți a venit imperios din partea celor îngrijorați «de calofobia, misofilia și calibanismul jemanfișist ce caracterizează mare parte din publicul teenager de astăzi». «Ce-ar fi, mi-am zis, să aducem zece, douăzeci de personalități culturale din România de azi – fiecare fiind, în domeniul său, o energie benefic-iradiantă, de mult recunoscută de public – care să-și mărturisească revelațiile citirii fermecător-terapeutice?», și-a propus criticul, în această toamnă, într-o discuție cu Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu. Într-un timp record, nu mai puțin de 19 personalități [...] au răspuns invitației criticului și a Editurii Humanitas și astfel s-a copt volumul *Cărțile care ne-au făcut oameni*.” ■ „Criticul de teatru Oltița Cîntec și-a lansat recent volumul *Hermeneutici teatrale*, la Editura Niculescu. Cartea nu propune un ansamblu sistematizat, ci un periplu interpretativ în zona teatrului recent și a unor poetici bazate în special pe căutare și inovare. Capitolul dedicat noii teatralității surprinde

câteva tendințe care s-au impus deja, iar cele referitoare la «Teatrul laborator» și la «Proceduri teatrale» nu fac decât să îl completeze. Incursiuni în atât de generosul univers hamletian, în acela al măștii totale care este travestiul teatral concretizează demersurile interpretative ale criticului.” ■ Marius Chivu discută volumul semnat de Dan Perjovschi, *20/22/ Douăzeci de ani de texte* (Cartea Românească, 2010), cuvânt înainte de Daria Ghiu: „Cum spune și artistul în interviul din finalul cărții, e un adevărat «iarmaroc» în aceste texte care dau măsura nebuniei realității românești. [...] Majoritatea textelor pot aparține oricărui an, sunt perfect permutabile, unele, de altfel, sunt reluate și updateate. [...] Pesimist rezonabil, sensibil la absurd și cu un bun-simț al ironiei, cu o rară inteligență critică, deci inepuizabil în a pune punctul pe i, Dan Perjovschi are uriașul talent de a observa și a face comparații, trimiteri și asocieri uluitoare prin semnificație. [...] Un tip deosebit de inteligent care a rămas plin de energie, normal, natural, simpatic și generos, deși, vorba lui, «s-au întâmplat atâtea lucruri în 17 ani, încât mă mir că mai suntem întregi la cap. Oare?»” ■ Din știrile „pe scurt” aflăm că: ■ „Editura milaneză ISBN a publicat de curând traducerea în limba italiană a mult premiatului roman *Cruciada copiilor* de Florina Ilis.” ■ „În cadrul unui material despre traduceri din literatura europeană tipărite în SUA, cotidianul «New York Times» a publicat luna aceasta un interviu cu Corina Șuteu. Director al ICR New York și președinte al rețelei newyorkeze a institutelor culturale naționale din UE, intervievată a vorbit despre rolul traducerilor. ■ Doina Tronaru scrie despre un volum recent lansat la Salonul Internațional de Bandă Desenată, de la Galeria Etaj ¾, *Istoria benzii desenate românești. 1891 - 2010* (Ed. Vellant, 2010, preț 59,90 lei): „O perspectivă surprinzătoare poate rezulta din lectura cărții. [...] Ineditul demers – pentru piața românească – al celor doi autori [Dodo Niță și Alexandru Ciubotariu] a implicat, în primul rând, un senzațional efort de documentare. [...] Este o muncă dificilă, pentru că vorbim de publicații care țin de «cultura populară», așadar mai greu de procurat și cu o bibliografie aproape inexistentă. Succesul lucrării – un volum impozant, cu ilustrație color, la aproape 300 de pagini – ține de faptul că autorii sunt doi specialiști pe acest domeniu «de nișă», destul de firav tratat în România.” ■ Ana Blandiana îi acordă un interviu ziaristei Dana G. Ionescu: „Cu o lună în urmă, mărturiseați, la lansarea celui mai recent volum că foaia de hârtie v-a rămas singura patrie. În ce sens?; De fapt, Daniel Cristea-Enache, care mă prezentase, a spus că, atunci când a văzut titlul cărții, s-a gândit: «Iar se scrie poezie patriotică!». Eu am răspuns că sensul titlului este acela că, pentru mine, patria este foaia de hârtie din fața mea. [...] Cât despre poezie, în ea mă simt acasă, în sensul că nimic nu mă murdărește, că nimic nu mă umilește prin violență și vulgaritate. Numai în fața foii de hârtie mă simt bine, mă simt acasă... [...] Am putut să mă reîntorc la poezie, să intru din nou în mine însămi, în poetul care am fost. Însă chiar scriitor încă n-am redevenit. Pentru mine, scriitor e cel care scrie proză, stând pe scaun 12 ore pe zi, apoi culcându-se, trezindu-se și așezându-se să citească ultimele două

paragrafe pentru a scrie mai departe. Acesta este scriitorul profesionist. Poezia nu e o profesiune, ci un grad mai înalt de intensitate a literaturii, care nu depinde nici pe departe de autorul ei, spre deosebire de proză.; *Dar patria România ce rol joacă acum în viața Anei Blandiana?*; Așa cum mă simt scriitoare mai mult în străinătate, și româncă mă simt mai mult în străinătate. [...] Aici există un grad din ce în ce mai periculos de agresivitate a semidoctismului. [...] Pentru mine, momentul cel mai dramatic, momentul adevărului a fost dezvăluit de un sondaj al Ministerului Culturii, acum doi sau trei ani. [...] Doar 17% din intervievați au știut cine este Eminescu. Urmau Caragiale, cu 16 %, și Creangă, cu 14%. Nu îndrăznesc să întreb cât ar fi avut Hortensia Papadat-Bengescu sau Lucian Blaga. E clar că școala răspunde pentru asta, [...] profesorii nu mai sunt apostoli care se cred responsabili pentru generațiile următoare. [...] Însă acum nimeni nu-l mai obligă pe profesor să nu-și mai respecte propria profesie. [...]; *Într-o astfel de lume, pentru cine (mai) scrieți poezie?*; Niciodată nu m-am gândit că scriu pentru cineva. Cred că singura justificare a poeziei este aceea că e inevitabilă. Scriu pentru că scriu. [...] Nu am scris niciodată pentru o anumită categorie și nici nu mi-am propus să scriu. [...]; *În societatea comunistă, poezia era o forță. Ce este ea în postcomunism?*; [...] Descoperirea că libertatea cuvântului a diminuat importanța cuvântului este cea mai dramatică descoperire pe care am făcut-o după Revoluție. Însă, cu timpul, nu numai că am acceptat, dar am și înțeles că importanța pe care literatura și mai ales poezia o aveau înainte venea din faptul că, într-o lume cu înlocuitori, poezia ține loc de foarte multe locuri; de religie, de istorie, de filosofie. [...] Dar, când lucrurile au intrat în normal, când religia a devenit religie și filosofia, filosofie, poezia a rămas să se adreseze numai publicului ei, subțire, de elită, atras de valoarea ei estetică. Iată normalitatea. [...] Încă există un public de poezie, după cum există, încă nu și în România, dar în Europa Occidentală un fenomen: din ce în ce mai multe festivaluri de poezie, la care vin din ce în ce mai mulți oameni. [...], *Spuneți, tot la lansare, că aveți sentimentul că este cel mai important volum de poeme din opera dvs. De ce?*; Nu mă luați în serios. Întotdeauna am sentimentul că volumul cel mai recent este cel mai bun. Însă e clar că această carte e o schimbare în poezia mea, e limpede că tonul și sentimentul s-au schimbat și la fel de clar este că nu eu mi-am propus asta. Sunt curioasă să văd analizele criticilor. Niciodată nu e indicat ca autorul să analizeze ce a scris, dar pot spune că e clar că, deși *Patria mea A4* nu părăsește meditația de profunzime, realitatea concretă e mai prezentă. ■ Invitat al rubricii „Turism cultural”, Bogdan Teodorescu scrie despre orașul Jaipur, din India.

15 decembrie

[„**Luceafărul de dimineată**”, nr. 50 (978)] Dan Cristea consideră că *Litere și albine* este „un titlu inspirat pentru o carte inspirată”: „Ion Pop impresionează prin frazarea îngrijită, demnă și economică, de unde se disting prin suplețe descripțiile de peisaj și de lumi interioare.” ■ Mihai Antonescu: „Sub un titlu pe cât de

frumos, pe atât de introspectiv (retrospectiv) *Albastru amar* (Ed. Deliana, 2010), „ajunge la mine încă o carte de versuri a poetului George G. Daragiu. [...] Ce ne salvează, este iubirea. Ce ne ține aproape este poemul de bună calitate. Cam așa ar fi mesajul cărții, dacă știm să ajungem la el. Asta, după ce ne-am însușit pe cont propriu lecția amarului din noi.” ■ Felix Nicolau se întreabă dacă „ar fi sănătos ca poezia lui Petru M. Haș să fie la fel de spectaculoasă, de convulsivă ca însuși autorul ei. Poate nu sănătos, dar de mare efect cu siguranță. [...] E o mare artă să fii capabil să scrii simplu despre ceva imprecis și încă la modul tangențial. Au mai încercat-o și alții și ori au căzut în manierism, ori s-au umplut de referințe culturale ca de rujeolă. Faptul că cititorul închide cartea [*Când au venit imaginezii*, Brumar, 2010] poate nedumerit, dar ațâțat, deci deloc plictisit, mă face să spun că am citit un volum dat în paște. Cel mai simplu și curat volum în versuri, în care cultura mustește la tot pasul, dar trebuie să calci apăsat cu pasul minții ca ea să țâșnească.” ■ Marius Ghilezan este de părere că „*Noaptea când cineva a murit pentru tine* poate fi un epistolar către cei care au primit libertatea cadou. Lor le sunt destinate rezolvarea ecuațiilor cu mai multe necunoscute. Matematicianul [Bogdan] Suceavă nu calculează probabilitatea aflării adevărului revoluției. Nici nu și-a propus.” ■ Gabriela Gheorghisor crede că volumul *Versete de unică folosință* (Ed. Bibliotheca, Târgoviște) „păstrează nu neapărat litera, cât mai ales spiritul provocator al insurgenței tinerești. [...] Nu, n-o să-l mințim pe Mircea Horia Simionescu, încă n-a creat mult râvnitul golem al autenticității. Dar nici nu îi dorim să reușească. Arta veritabilă are oricum gratuitatea ei. Și nu-i deja destul nimic pe lume?” ■ Cărțile săptămânii recenzate de Horia Gârbea sunt: ■ *Papa Tata- Șah* (Editura Ideea Europeană): „Să fim înțeleși: există cărți proaste, chiar foarte proaste, la care scopul și mijloacele de a desfășura o acțiune sunt totuși evidente, uneori prea evidente. Aici nimic nu e clar, nimic nu e încheiat, totul e posibil în lipsa oricărei coerențe. [...] Dacă autoarea își scrie așa și cursurile [Diana Adamek, conferențiar la Literele Clujene] sau dacă ele sunt guvernate de același tip de gândire e deja foarte grav pentru cei pe care pretinde că-i învață literatură. [...] N-am pomenit practic, niciodată, un text – tipărit totuși cu seriozitate de o editură – care să mi se pară atât de puternic sub emanația unei gândiri confuze.” ■ *Sesiune de autografe* (Ed. Palimpsest) de Maria Nițu: „La acest ghiveci literar, nu toate ingredientele sunt comestibile.” ■ *Flesh Made of Dreams – Modern and Contemporary Romanian Poets*. Translated and Introduced by Stavros Deligiorgis (Ed. Agora): „Un volum masiv, cuprinzător și prefațat de traducător, care conține poeme traduse în engleză de un bun cunoscător al limbii de origine, dar mai ales a celei de traducere. Selecția este a autorului și, desigur, nu toate numele importante ale poeziei noastre contemporane apar în ea, dar, în linii mari, un cititor străin poate pricepe destul de mult despre poezia română de la Emil Botta la Simona Popescu (capetele intervalului de timp pe care îl acoperă volumul). ■ Sunt publicate versuri de Horia Bădescu, Laura Dan, Miruna Vlada și parodii de Lucian Perța.

16 decembrie

[„Cultura”, nr. 49 (304)] Rodica Grigore scrie despre volumul semnat de Donald Barthelme, *Albă-ca-Zăpada* (Ed. Leda, 2009), traducere de Ana Chirițoiu. ■ Eugen Simion publică note despre „Cantemir, un moralist din sud-estul european”. ■ Mircea Iorgulescu scrie despre „Poștalionul cu boi” din epistolele lui Mihail Kogălniceanu. ■ Al. Cistelcan admiră „spiritul raționalist” al criticului Șerban Cioculescu, care „n-a agreat literatura cețoasă de niciun fel, nici teologizantă, nici fiolosofardă, nici etnicizantă. Mitul cu funcție literară se reduce la el la o funcție simbolică decriptabilă; ca și literatura în genere, care e întotdeauna ceva de înțeles, ceva cu taine perceptibile.” ■ Recomandările revistei sunt: ■ Mihai Pop, *Vreau și eu să fiu revizuit. Publicistica din anii 1937-1940*, antologie de Zoltán Rostás, Ed. Palideia, 2010: „Mihai Pop face parte din clasa maeștrilor fără operă scrisă (unde «fără» se citește cu relativismul de rigoare: ceva-ceva a scris, dar foarte puțin în raport cu efectele produse în calitate de «mamoș»/mastru). De aceea, revelarea de către Zoltán Rostás publicisticii făcute de Mihai Pop în anii 30, în publicațiile de stânga «Azi» și «Lumea Românească», sub pseudonimul Petre Buga, reprezintă cu adevărat o mare surpriză – pe lângă evenimentul intelectual pe care actualele analize de politică externe ale lui Mihai Pop le proiectează.” (Mihai Iovănel) ■ O. Nimigean, *Rădăcina de bucsau* (Polirom, 2010): „Ce-ar putea ieși dintr-un subiect precum viața unui antierou exemplar, care a renunțat la tot ce n-a reușit să piardă și a stricat tot ce mai putea fi încă reparat? Nimic altceva decât cartea anului 2010 și un roman cum puține s-au mai scris la noi în ultimele două decenii.” (Andrei Terian) ■ Anca Hațiegan, *Cărțile omului dublu. Teatralitate și roman în regimul comunist* (Ed. Limes, 2010): „Un studiu excelent, în care capacitatea de a reconstrui teoretic premisele duplicității comuniste (ceea ce Anca Hațiegan numește «o suprasarcină de teatralitate») e întrecută doar de finele analize dedicate unor autori postbelici de prima mână: Marin Preda, Paul Goma, Eugen Uricaru sau Gabriela Adameșteanu.” (Alex Goldiș) ■ Elisabeta Lăsconi își amintește că „La începutul anului 2010, un scurt tur de orizont făcut de jurnaliști semnală că la noi au succes și căutare autorii nobelizați. Ideea venea de la coordonatorii celor mai importante colecții de literatură străină și confirma alt fenomen: de la an la an decernarea Premiului Nobel pentru literatură se bucură de o mediatizare tot mai puternică și interesul publicului crește vizibil. Am urmărit, mai ales în ultimele luni, ce au avut ca punct culminant Târgul Gaudeamus, spre ce autori și cărți aureolate de prestigiosul premiu s-au îndreptat editorii, provocând gustul cititorilor sau răspunzând unei preferințe indicată de barometrul vânzărilor. [...] Ce se află dincolo de ficțiune, istoria personală sau evoluția biografică a scriitorilor, harta lui lăuntrică, toate îi interesează pe cititori și oricare cale de acces la interioritate ademeneste: memorii și autobiografii mai mult sau mai puțin deghizate, jurnale intitulate carnet sau caiet ori compuse din reflecții și notații, însemnări de călătorie ori fulgurații din laboratorul creației.”

16 decembrie

[„**Dilema veche**”, nr. 357] Dosarul săptămânii poartă titlul „Viața low-cost” ■ Marius Chivu scrie despre volumul semnat de Nicu Vladimir, *Lucrătorul ostenit* (+ CD, Ed. Blumenthal, 2010): „Multe dintre texte sunt puternice și minunate. [...] Artist talentat, autentic și integru, Nicu Vladimir este o legendă a folkului românesc. Necunoscută încă, dar poate singura veritabilă.”

[„**Observator cultural**”, nr. 297 (555)] ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Programul intern al Uniunii Scriitorilor Români, «Zilele Scriitorilor Români», a reunit marți seara aniversarea unor scriitori români, printre care: Mihai Șora, Solomon Marcus, Radu Cosașu, Geo Șerban, Ion Gheorghe, D. Vatamaniuc, T. Vârgolici, George Bălăiță, Livius Ciocârlie, Alexandru George și Dumitru Radu Popescu.” ■ „Joi, 16 decembrie, ora 13.00, la Uniunea Scriitorilor din România, filiala Cluj are loc lansarea volumului *Ambasadorul invizibil* de Nichita Danilov, publicat la Editura Polirom. Vor prezenta: Constantin Buleu, Alexandru Vlad, Alex Goldiș, Ion Mureșan, Mircea Muthu. Moderator: Luigi Bambulea. Evenimentul e organizat de revista «Verso», UBB, Cluj-Napoca, USR-Cluj și Editura Polirom.” ■ „Vineri, 17 decembrie, la ora 17.00, la Librăria Humanitas Kretzulescu va avea loc lansarea antologiei *Care-i faza cu cititul?* (Editura ART, 2010). Invitați: Ioana Pârvulescu, Mircea Cărtărescu, Ioana Nicolaie, Simona Popescu, Fanny Chartres, Doina Ruști, Florin Bican, Tina Sâmbișian și Liviu Papadima.” ■ Paul Cernat observă că „Maniheismul nevrotic al reacțiilor care au însoțit dispariția fizică a lui Adrian Păunescu arată că o discuție lucidă despre «locul și rolul» său e, deocamdată, foarte dificilă. Cu unele excepții notabile, de la câteva excelente intervenții on-line ale unor scriitori care l-au cunoscut (Dorin Tudoran, Nora Iuga) până la textele lui Cornel Ungureanu, Claude Karnoouh, Adrian Cioroianu, Octavian Soviany sau Bedros Horasangian, între alții. În discutarea unei asemenea chestiuni, dacă eviți să simplifici tezist o realitate îngrozitor de complicată, devii, în ochii maximaliștilor (dogmaticilor?) etici de serviciu, suspect, relativist moral, nostalgic ceaușist ș.a.m.d. Politizate propagandistic, unilaterale și reduse, exasperant, la stereotipuri atât eroizările, cât și diabolizările postume au rămas captive resentimentelor antedecembriste sau clișeele militante ale anilor '90. Un bun diagnostic al acestei stări de lucruri a fost formulat de Vasile Ernu într-un excelent comentariu «la temă» de *pecriticatac*.” ■ Revista propune un grupaj dedicat scriitorilor din țările vecine. Andreea Răsuceanu semnează un amplu eseu despre Ádám Bodor, Doina Ioanid și Dana Pîrvan-Jenaru dedică două texte scriitoarei croate Dubravka Ugresic, iar Cezar Gheorghe scrie despre Andrzej Stasiuk. ■ Daniel Cristea-Enache crede că „Într-unul dintre cele mai bune poeme din *Patria mea A4*, volumul de versuri noi al Anei Blandiana, personajul colectiv și generic (un ei care ar putea însemna ei-tinerii sau ei-oamenii-de-azi) își traversează propria viață cu ochii lipiți de monitoare și cu căștile puse pe urechi. Solzi pe ochi, în versiune tehnno... Poemul se intitulează «Pe role».”

■ „Nu este vorba aici, așa cum am putea crede la o lectură grăbită, despre o poezie «intelectuală», deși ea abundă în termeni filozofici (care unora, probabil, le-ar lăsa în gură senzația de rumeguș). Ci despre o poezie care se referă la intelect, care îl ia ca obiect și încearcă să-i surprindă funcționarea («Limitările textuale aparțin doar prozodiei/ interne gândirii. Gândirea nu cântă. Neagă./ Afirmă. Se contrazice. Tautologizează./ Conchide. Nu dispune de interioritate.// Gândirea și aparența ei stihială: o vegetație/ haotică tropicală...»). Gândirea nu este în această carte ceva abstract, ci este resimțită ca interioară, organică, somatică. În fond, ce ne poate fi mai visceral-propriu decât funcționarea propriului nostru creier?” afirmă Caius Dobrescu referitor la volumul semnat de Dan Lotoțchi, *Experiment cu o inserare* (Pro BUSINESS, 2007). ■ Dorin Mironescu observă că Jurnalul lui Florin Manolescu, *Cu ochii pe mine. Jurnal român-german, 1995*, (Cartea Românească, 2010), „e o relatare încărcată de discreție, mascându-și posibilele puncte de tensiune și camuflându-și sensibilitățile, protejându-se pe sine și menajându-i pe ceilalți cu grația unei amenități naturale. O carte edificatoare, chiar dacă – mai ales pentru că – nu-și propune acest lucru.” ■ Adina Dințoiu consideră că volumul semnat de Radu Cernătescu, *Literatura luciferică* este o carte de erudiție și de ipoteze spectaculoase, însă riscul ei se află chiar la capătul opus criticismului formalist și estetic căruia i se opune: în suprainterpretarea în cheie masonică și în transformarea unei propuneri de istorie literară într-o pledoarie *pro domo*, pentru cunoașterea de tip masonic. Pentru că volumul are, finalmente, alura unei cărți de inițiat, adresată mai ales *connaissance*-ilor.” ■ Cristina Manole subliniază că „Bujor Nedelcovici este unul dintre puținii scriitori contemporani care au reușit să-și vadă întreaga operă tipărită într-o ediție de autor. Nu chiar critică, în sensul direct al termenului, dar pe aproape. Avem la îndemână șapte volume ce cuprind cărțile de proză ale prestigiosului prozator-prozator, ei da, o specie pe zi ce trece mai rară, dar și texte publicistice, eseuri, articole și polemici. Mai ales cele legate de dosarul de Securitate, cercetat, comentat și publicat – nu fără strângere de inimă – de distinsul prozator român. Un fost ploieștean-bucureștean, actualmente locuind în Paris, de unde, surprinzător, ne mai livrează un nou volum. *Cine sunteți, domnule Bujor Nedelcovici? Bujor Nedelcovici în dialog cu Sergiu Grigore* (Editura Alfa, 2010) este un dialog între doi prieteni, dar mai ales o lungă confesiune. Partenerul de dialog este Sergiu Grigore, jurnalist român, care trăiește la Paris. [...] O carte de citit când e ger afară și când prietenii nu răspund la telefon.” ■ Luminița Voina-Răuț recenziază ultimul roman -istoric- semnat de Mario Vargas Llosa: *Visul celtului (El sueño del Celta)*, apărut la editura spaniolă Alfaguara). ■ Pe 29 octombrie, în numărul 290 (548), Michael Haulică încerca să(-și) explice de ce scrie SF. De această dată, adresează aceeași întrebare și altor scriitori: ■ Liviu Radu: „În primul rând, pentru că-i o literatură a inteligenței și imaginației. [...] În al doilea rând, pentru că, fiind o literatură a imaginarului, este o literatură evazionistă – și poți să uiți, măcar un timp, de lumea scârboasă în care trăim. Și, în al treilea rând, pentru că

poți să scrii așa ceva fără să te sinchisești de piață, de vânzări și modă – pentru că e o literatură care, cel puțin la noi, se practică doar din plăcere. Eu, cel puțin, scriu pentru mine și pentru prietenii mei.” ■ Don Simon: „Am început să scriu SF, pentru că în acele timpuri era o alternativă de a trece mișelește peste granițe imprimate cu obstinație de marketingul tovărășesc. Era o soluție care-ți crea iluzia libertății de exprimare, chiar dacă plină de metafore alese cu grijă. După ce tăvălugul istoriei a făcut praf barierele ideologice, am continuat să scriu așa de dragul a ceea ce deja construisem, de dragul vostru și de dragul egoului meu nedumerit de atâta libertate. Am fost și rămân viu pentru că am vrut și vreau să spun ceva.” ■ Marian Truță: „Așa cum vorbim limba cu care creștem, la fel genul science-fiction este literatura cu care m-am întâlnit prima dată și de care nu m-am despărțit niciodată, prin urmare mi se pare firesc și natural să «vorbesc SF».” ■ Lucian Merișca: „La mine, SF-ul chiar a fost familia mea: am fondat Quasarul acum 31 de ani, împreună cu fratele meu Dan, fiul meu Dragoș a scos deja o carte cu influențe SF. Până în 2010, am avut norocul să fiu citit de americani, francezi, cehi, italieni ș.a., să am agent literar la New York și să fiu recomandat pentru Premiul Hugo. Logic este să te simți bine acolo unde ești apreciat! Chiar dacă textele mele nu sunt tocmai niște SFuri ortodoxe...” ■ Florin Pîtea: „Scriu SF pentru că trăiesc într-o lume urbană, postindustrială, iar literatura pe care mi s-a cerut să o citesc în învățământul preuniversitar era despre o lume agrară, preindustrială.”

17 decembrie

[România literară, nr. 48] În editorialul său, Nicolae Manolescu scrie despre „Un provocator care se ia, vai, în serios”: „E vorba, firește, de Ion Cristoiu și de emisiunea de pe TVR1 în care a făcut elogiul lui Zelea Codreanu. Mi-am spus părerea în «Adevărul» de duminica trecută despre inadmisibila lărghețe cu care Televiziunea Națională a tratat subiectul. A difuza o emisiune scandaloasă sub cuvânt că nu faci cenzură este tot una cu a fi complice. [...] Mirarea pe care am încercat-o în urâta poveste cu Zelea Codreanu a fost să-l văd pe Ion Cristoiu răspunzând protestului. Noutatea este că nu se mai mulțumește să arunce piatra, ci sare și el s-o scoată din apă. Se ia în serios ca istoric și ideolog: le cere semnatărilor protestului să dezbată împreună cu el problema Căpitanului, să vină cu dovezi și cu opinii temeinice, nu cu lozinci. Se subînțelege: cum a făcut el în emisiunea de pe TVR1. În clar: «Nu poți să semnezi o scrisoare de protest împotriva unui om care chiar a studiat problema respectivă...». Iritare de specialist provocată de niște oameni «care nu știu nimic» despre problemă, de «poetese, mătuși, pițifelnici» precum Norman Manea, Ion Vianu, Daniel Barbu, Radu Ioanid, Michael Shafir, William Totok, Nicolae Prelipceanu, Joaquin Garrigos, Zoe Petre, Marta Petreu, Gelu Ionescu, G.M.Tamás, Marco Cugno, Dennis Deletant, Paul Cornea și mulți alții. [...] Regret vremea când provocările lui Ion Cristoiu erau gratuite. Și înțeleg neliniștea semnatărilor datorată posibilității ca

emisiunea din 13 noiembrie să nu fi fost exclusiv rodul instinctului său de provocator. Dacă Ion Cristoiu s-a situat de obicei contra curentului, iată-l acum pe o poziție tot mai la modă și beneficiind de o difuzare, dacă nu neapărat mai largă, cel puțin aparent, mai oficioasă. Pe care, deloc bănuitor din fire cum sunt, aș fi putut s-o pun, nu pe seama TVR, ci pe seama moderatoarei emisiunii, evident mai preocupată de propria coafură decât de iresponsabilele afirmații ale interlocutorului. Dar TVR s-a grăbit să mă aducă cu picioarele pe pământ prin scrisoarea de răspuns la protest. Așa că îi rog pe inițiatorii protestului să-mi treacă numele printre «tot felul de neica-nimeni», cum îi consideră Ion Cristoiu pe semnatori.”

■ Poemul săptămânii îi aparține lui Leo Butnaru. ■ În „Exercițiile (sale) de admirație”, Varujan Vosganian povestește despre cei trei scriitori importanți pentru maturizarea sa poetică: „Primul dintre ei, întâiul ascultător al poeziilor mele, a fost Levon Kalustian. Cu caietul la braț, am mers la casa din strada Tunelului, la numărul 4. [...] Dacă de la Levon Kalustian am primit în dar partea explicată a cuvintelor, de la Mircea Ciobanu am primit partea lor neexplicată. El a fost învățătorul meu în ce privește poezia. Cuvintele sunt ca păsările, îmi spunea. Fiecare cuvânt are puterea lui de a zbura. [...] Fii concret, spunea, folosește cât mai puține abstracțiuni. Forța poeziei de a fi abstractă nu vine din cuvinte, ci din sensuri. Ferește-te de neologisme, utilizează cuvintele vechi. [...] El m-a învățat să citesc Biblia ca pe o carte de poezie; am citit astfel, împreună, *Ecclesiastul*, *Cartea lui Iov* ori imnele dragostei din cea de-a doua *Epistolă către Corinteni a Sfântului Pavel*. Poezia adevărată a lumii, mi-a spus, este, de atunci și până azi, o înșiruire de psalmi. [...] Mi-a citit, în manuscris, poemele *Vântului Ahab*, iar eu i-am încredințat primul meu roman. Mi-a spus: «Varujan, tu nu ai simțul umorului și, de aceea, când vorbești la persoana întâi, riști să fii patetic.» A fost, așadar, singurul cititor al aceluia roman, pe care l-am distrus după aceea. [...] Am mai învățat de la Mircea Ciobanu că poezia trebuie trăită cu respect. Că poezia nu trebuie doar trăită, ci și suferită, astfel încât a scrie poezie e un fel de a-ți curma zilele. Și nu era departe de adevăr, nici unul din poeții pe care i-am cunoscut la el acasă, începând chiar cu el însuși – Daniel Turcea, Marius Robescu, Grigore Hagiu, Dan Laurențiu, Vasile Petre Fati, Nicolae Ioana – nu a ajuns să-și trăiască bătrânețea. Celălalt personaj al acestei fotografii de grup este Laurențiu Ulici. În mod paradoxal, cu cât o persoană este mai complexă, cu atât este mai simplu să fie caracterizată prin mai puține cuvinte. Legenda unui om, când el are virtutea de a fi legendar, poate fi chiar exprimată printr-un singur cuvânt. Nichita Stănescu, de pildă, era un risipitor. Laurențiu Ulici era un jucător. El s-a jucat cu destinul, s-a jucat de-a cuvintele, s-a jucat de-a politica, s-a jucat de-a jocul. Nu era un *Magister Ludi*, de felul lui Joseph Knecht, ci un fel de *Magister Ludens*, căci el nu dorea să domine.[...] Îmi amintesc, atunci când, abia ieșit din adolescență, am debutat într-un cenaclu, a venit un tânăr critic bărbos care s-a așezat în prima bancă și care trebuia să vorbească despre poeziile mele. A agitat niște chei și a fumat întruna, ascultând tot mai nervos laudele patetice pe care mi le adresau diverși

membri ai cenaclului. La sfârșit, înainte de a o șterge în grabă, n-a spus decât că, dacă vrei să afli cum nu trebuie scrisă poezia, să citești numaidecât poeziile mele. După aproape cincisprezece ani, când am publicat primul volum de poezie, m-a rugat să vorbească la lansare. Și a spus așa: «mi se pare corect să vorbesc și acum, pentru a îndrepta o greșală de demult». Și a mărturisit că a spus acele lucruri ucigașe despre versurile mele, pentru că era nervos, se grăbea la bridge și ședința de cenaclu nu se mai termina odată. [...] Mulți scriitori ai generației '70 îi datorază consacrarea. Nu era un excentric, dar îi plăceau paradoxurile, oximoroanele. Mitică și Hyperion erau dimensiunile înlăuntrul cărora șerpuiau susul-josul, râsul-plânsul, dealul-valea. Avea o cultură impresionantă, oamenii nu ar fi putut rivaliza cu el, ci, eventual, bibliotecile. Îți puneă cincisprezece întrebări la care răspundeai cu da și nu, după care îți spunea la ce scriitor te-ai gândit. Când polemiza, aveai două variante: ori îți declara ritos că n-ai deloc dreptate, ori accepta că ai dreptate, dar din cu totul alte motive decât credeai. Cu o zi înainte de a muri, a băgat mâna în buzunar și mi-a dat o monedă. Așa cum făcea și Nichita. Moartea i-a fost, în felul ei abrupt, o prelungire a modului în care a trăit. De altfel, trecut prin atâtea năstrușnicii, cacialmale ingenue ori nesăbuite, izbânzi și deșertăciuni, Laurențiu Ulici nu știe că a murit. Să-l iubim mai departe și să nu-l tulburăm.”

■ În pagina de recenzii citim despre: ■ *Patria mea A4. Poeme noi* (Humanitas, 2010): „Pentru o poetă ca Ana Blandiana – care, de peste patru decenii, locuiește cu propriile frământări și dileme nu doar într-un topos comunitar, ci și într-o coală de hârtie – scrisul a devenit o patrie, «patria neliniștii». Ceea ce atrage însă atenția la aceste poeme noi este tocmai controlul aproape desăvârșit al tremurului lăuntric, vocea limpede, fără gâtuiuri lacrimale, o chircire a efuziunilor sentimentale și o purificare ascetică a exprimării emoțiilor. Rezultă o caligrafie elegantă, ferită de înflorituri de prisos, dar și de ambiguități, fermă în simplitatea ei blândă, precum oglinda netulburată a unei ape clipocind în adânc. [...] «Ce liniște peste atâtea înfrângeri!» – iată versul definitoriu al actualei vârste poetice.” (Gabriela Gheorghiușor) ■ *Beldiceni* (Casa Cărții de Știință, 2010): „Lelia Nicolescu a semnat volumul *I.D. Sîrbu despre sine și lume*, apoi, în colaborare, *Cu florile, în lumea cuvintelor* (care «interoghează» poezii de la Homer la Ion Barbu, cercetează botaniști, legende, mituri, farmacia populară, schițând fiecărei flori o biografie, un blazon); a îngrijit și o impresionantă ediție de articole din tinerețe ale lui Ion Negoitescu, *De la «elanul juvenil» la «visatul Euphorion»*. Micromonografia *Beldiceni* are un punct de plecare sentimental (autoarea îi numără printre strămoși) și unul de atitudine istorico-literară: scriitori de rang secund, «mărunți ai sfârșitului de secol, au format *patul germinativ* în care a crescut marea literatură a timpului lor»; «chiar dacă nu au câștigat pariul cu timpul nostru, au fost atât de prezenți în timpul lor.» (Irina Petraș) ■ *Buchetul de platină* (Ed. Eikon, 2010): „În timpuri care clamează că vremea poemului înalt, amețitor și vizionar a trecut, Viorel Mureșan rămâne unul dintre rarissimi poeți de viziune; pentru el metafora e încă vie și în putere, ori chiar la putere, dominând autoritar, ba nu, totalitar

discursul. [...] Așa se face că, precum extrem de puțini alți poeți optzeciști, alături poate doar de Ion Mureșan și de Mircea Cărtărescu (dar fiecare dintre ei din rațiuni diferite), Viorel Mureșan elaborează concetti atât de sofisticate, proliferări de metafore extensive atât de surprinzătoare și simultan atât de bine supravegheate.” (Radu Vancu) ■ *Hermeneutici teatrale* (Ed. Niculescu, 2010) de Oltița Cântec: „Prezentul volum se citește nu doar cu profit intelectual, ci și cu delectare, pentru că exegeta are o îndelungată experiență de om de teatru și de cronicar dramatic deprins să ia, pe viu, pulsul actualității, fără prejudecăți și fără țâfnă academică.” (Antonio Patraș) ■ Cosmin Ciotloș crede că reeditarea volumului *Aer cu diamante* (Humanitas, 2010) „înseamnă în primul rând dispariția unui mit. În vremea studenției mele și, aflu de la Marius Chivu, și-n vremea studenției lui, volumul acesta declanșa adevărate furtuni. De avut, nu-l avea nimeni. De văzut, îl văzuseră câțiva. Sunt unul dintre norocoșii care, la un curs al lui Mircea Cărtărescu, au răsfoit exemplarul cu numărul patru. (Mă-nșel? Știu doar că nu era numărul unu, acesta revenindu-i, în urma tragerii la sorți, lui Traian T. Coșovei.) La bibliotecă, nici chiar la cele mari, nu se găsea, în anticariate abia în anii din urmă a-nceput să se mai strecoare câte-un exemplar. [...] În plus, cred că fenomenul *Aer cu diamante* trebuie discutat și așa, cu tot cu legendele empatice din jurul său. (O astfel de legendă însoțește de altfel și publicarea volumului. A povestit-o pe-ndelete Florin Iaru într-un serial recent din «Academia Cațavencu.» - *Aer cu diamante* e mai mult decât o carte de poezie cu patru autori (și-un al cincilea, grafician). E o carte care, apărând la începutul deceniului al nouălea, în 1982, aducea cu sine ceva cu totul diferit, nu numai în poezie, dar și, cum să zic, în deprinderile imunde ale lumii literare de la noi. Împreună, Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru și Ion Stratan exercitau un gen de fascinație specifică mai degrabă trupelor muzicale. Erau și încă sunt *the fabulous four* ai poeziei românești contemporane. Între atâtea genii individualiste, înțelese sau nu, ei inventaseră prietenia. Nu tă-mâierea, căci se faultau unii pe alții într-o veselie la ședințele «Cenaclului de Luni.» Între atâția autori de șlagăre, ei erau *The Beatles*. Chiar titlul volumului conține o trimitere lipsită de echivoc la piesa acestora, *Lucy in the Sky with Diamonds*. [...] Dacă, unul câte unul, membrii generației optzeci erau călcați în picioare cu regularitate în temutul oficios al Securității, volumele colective (adică *Aer cu diamante* și, la ceva vreme după el, *Cinci*) au scăpat neatinse. Nici la rubrica «La judecata de apoi a poezilor», nici, pe aceeași pagină, la «Săptămâna pe scurt», nici la cronică ținută când de C. Sorescu, când de Corneliu Vadim Tudor, când de Dan Ciachir, nu s-a suflat o vorbă. Mare minune! Mai problematic e că, abstracție făcând de «Săptămâna», nici alte reviste nu s-au înghesuit să scrie despre. [...] *Aer cu diamante* deconcertează. Niciodată nu s-a mai făcut, la noi, o poezie atât de liberă. Invazii dirijate de tropi s-au mai văzut, rigorism compozițional, de asemenea, cotidian și ironie mai există ici și colo, dar toate la un loc, și încă într-un dozaj imposibil de anticipat, nu. [...] Dispare un mit, ziceam. Rămâne un volum fabulos.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Gheorghe

Grigurcu. ■ Sorin Lavric scrie despre *Viața părintelui Gheorghe Calciu după mărturiile sale și ale altora* (Ed. Christiana, 2008), cuvânt înainte de Bartolomeu Valeriu Anania. ■ Mircea Popa semnează articolul „Eminescu, noutăți biografice? Un frate al poetului, participant la insurecția poloneză”. ■ Din articolul lui Ion Simuț aflăm „De ce scria Liviu Rebreanu”: „Pentru Liviu Rebreanu scrisul are o valoare etică supremă, pentru că dă un rost vieții sale, îl transformă ca om, iar unele dintre scrierile sale, cele mai bune, pot fi interpretate ca «rugăciuni» sau implorări simbolice de iertare.” ■ Răzvan Voncu scrie despre cartea lui Mircea Popa, *Cărți, manuscrise, bibliotecii* (Ed. Eikon, 2010): „Domeniile de interes ale lui Mircea Popa, în cartea de față, sunt: tiparul în Transilvania, Școala Ardeleană, mișcarea literară din jurul Revoluției de la 1848, istoria cărții românești dincolo de munți și, deloc în ultimul rând, cântecul de lume ca formă literară. Pe lângă studii, *Cărți, manuscrise, bibliotecii* conține și texte descoperite de Mircea Popa și editate aici pentru prima oară, fapt care nu face decât să sporească interesul filologilor. Este vorba de manuscrise cum ar fi *Codicele Erneanul* (1749), din care se publică două fragmente, de documentele românești aflate în bibliotecile budapestane, din care se dau iarăși, pe lângă descrierile filologice, și mostre de text, ori de un întreg volum de cântece de lume, din care sunt reproduse piesele cele mai reușite. [...] Dacă volumele de studii istoricoliterare pot avea și un palier subiectiv, aş spune că, în cartea lui Mircea Popa, acesta este reprezentat de convingerea autorului că specificul culturii române, ba chiar al întregii existențe românești în Transilvania secolelor al XVIII-lea – al XIX-lea, constă în poziția centrală acordată cărții și instituțiilor conexe: tiparul, presa, biblioteca. Transilvania e o bibliotecă, pare a spune cercetătorul, și nu putem fi decât de acord cu această afirmație, mai ales că volumul său abundă în texte și mărturii documentare incontestabile. Pentru o mai bună vizibilitate, eu aş fi plasat textele editate într-o *addenda*, dar aceasta chiar că este o observație de filolog cârcotaș...” ■ Din textele primite de Horia Gârbea la „Poșta redacției” este considerat agreabil cel scris de Florin Nechiti: „Noroc că scrieți scurt și vă pot cita integral. Transhumanțe aduce a Sorescu: «Păstorul se întreabă:/ Oare câte oi merită iernate?/ Dumnezeu se întreabă, și El:/ Oare câte oi ar merita iertate?/ De la ovine/ La cele divine/ Nu doar behăitul rămâne/ Retoric...»” ■ În „Lecturi libere”, Gabriel scrie despre convorbirile lui Gheorghe Grigurcu cu Dora Pavel: „Răspândite mai întâi prin reviste, [...] au apărut anul trecut și în carte sub un titlu cu inflexiuni patetice: *O provocare adresată destinului* [Ed. Pleiade, 2009]. Sunt texte saturate de sensuri, de idei, comunicând toate prin teme, prin tehnicile argumentării, prin stil. Toate formează un corp, nelăsând să se simtă că au fost redactate în momente diferite, pe parcursul aproape al unui deceniu. A rezultat ceea ce Dora Pavel numește un «edificiu textual» sau un «cvasiroman cu miză etică și metafizică». Ceva ce depășește, oricum, nu doar prin dimensiuni, factura obișnuitelor interviuri acordate presei de scriitorii în vogă. Fiind în cauză Gheorghe Grigurcu nici nu putea fi vorba, de altfel, despre ceva comun, rutinier. Nu i-ar fi stat în fire. Dar să nu

trecem ușor peste contribuția Dorei Pavel la constituirea cărții. Și-a folosit toată capacitatea de seducere intelectuală spre a duce la capăt ceva ce aș numi operațiunea Grigurcu, determinându-l pe acest scriitor nu prea sociabil să-și reviziteze trecutul împreună cu ea. [...] Discursul e scutit de oralisme, de spontaneități, e profesoral dar nu în sensul util pedagogic ci magistral (rostire de magistru). Nu am observat deosebiri de tonalitate, și aș spune că nici de substanță, între ceea ce spune Gheorghe Grigurcu în cuprinsul acestor convorbiri cu Dora Pavel, pretins improvizate, și în oricare alt text al său eseistic și critic.” ■ Mihai Zamfir publică a doua parte a articolului „Ultimul Drummond”. ■ Este publicat un text, „prescurtarea unor amintiri publicate în anul 1928 de o obscură revistă din Breslau. Autorul lui, poetul, criticul și aventurierul spiritual Lev Kobylinski (1879-1947), cunoscut sub pseudonimul Ellis, a fost una din cele mai stranii personalități de a doua mărime ale simbolismului rus de la începutul secolului XX.” Prezentare și traducerea sunt realizate de Ciprian Nițșor și Mihnea Moroianu. ■ În articolul Rodică Binder citim: „Timp de mai multe luni, sporadic și apoi, în luna noiembrie, chiar foarte susținut, presa germană a fost scena unor dramatice dezvăluiri despre trecutul mai mult sau mai puțin «vinovat» al unor scriitori și publiciști germani originari din România. Elementul declanșator al reînnoitului capitol al răfuieiilor cu trecutul l-a constituit descoperirea în arhivele CNSAS a dosarului lui Oskar Pastior. Simpla citare a titlurilor unor intervenții în paginile de foileton ale marilor ziare sau în reviste ca «Der Spiegel» și «Die Zeit», a unor texte publicistice sau mărturisiri, sugerează dimensiunile hățișului de incertitudini, bănueli, false acuzații, disculpări, riposte și dezavuări ce trebuie defrișat pentru a da de cărarea ce ar putea duce la adevăr. [...] «Der Spiegel», parafrizând latinescul *Et tu, Brute*, titra «Și tu, prietenul meu» un comentariu al dezamăgitoarei descoperiri făcute în arhivele CNSAS, formulând o altă întrebare, retorică de fapt, ce transgresează cazul Pastior și vizează soarta scrierilor unor autori compromiși moral prin colaborarea cu regimuri dictatoriale: «Trebuie citit romanul Hertei Müller *Leagănul respirației*, altfel de-acum înainte?» Răspunsul este, evident, nu. Opera este una, autorul alta. Și totuși... [...] Săptămînalul «Die Zeit» sub semnătura reputatului critic literar Iris Radisch. Alături, aceeași autoare, sub titlul «În infernul legăturilor», îi ia un interviu lui Dieter Schlesak, scriitorul german originar din România. [...] Dieter Schlesak s-a deplasat el însuși la București, la început de noiembrie, și-a consultat în doar câteva zile, ce-i drept nu filă cu filă, propriul dosar care ar număra 2500 de pagini. La 16 noiembrie, «Frankfurter Allgemeine Zeitung» publică un articol în care Schlesak tematizează, sub titlul «Școala schizofreniei», efectul moral și emoțional al descoperirii informațiilor pe care Oskar Pastior le-ar fi furnizat securității despre prietenul și colegul său. Dar Schlesak mai descoperă și un dosar pe care Securitatea i l-ar fi întocmit lui însuși, sub numele de «Ehrlich», falsificându-i semnătura. Mai descoperă, în ceea ce numește «rețeaua» de observatori cu privirile ațintite asupra sa, în anii petrecuți la București, la redacția revistei «Neue Literatur», încă un colaborator al

securității, sub numele «Moga» – alias Claus Stephani. Și mai află pe cale orală, fără nici o dovadă scrisă, de la scriitorul Hans Bergel, și el originar din România, că Pastior s-ar fi făcut vinovat și de moartea poetului Georg Hoprich care s-a sinucis după ce fusese eliberat din închisoare, unde a fost aruncat din pricina unei poezii subversive. [...] Sub titlul «Sora minciună, fratele durere», Claus Stephani, și el originar din România, reacționează la articolul lui Dieter Schlesak și publică tot în «Frankfurter Allgemeine Zeitung» o relatare despre cum a fost constrâns să devină colaborator al securității. Herta Müller, ale cărei reacții au fost, de-a lungul acestei amare saga a complicităților și delațiunilor, reținute, lipsite de echivoc, sensibile, dar raționale, dă o ripostă energică mărturisirilor făcute de Claus Stephani, prin care acesta ar fi încercat nu numai să-și relativizeze culpa, ci și să se erijeze din făptaș în victimă. [...] Revenind la interviul publicat în «Die Zeit», Dieter Schlesak mărturisește că inițial nu a dorit să-și consulte dosarul, să intre în această mlaștină, din teama de a nu fi nevoit să-și rescrie trecutul, descoperind că a fost trădat de prieteni. Se încumetă totuși să facă acest pas. Firește, nu a putut consulta toate cele 2500 de pagini ale dosarului, dar totuși descoperă două rapoarte despre el, scrise de Pastior, unul în 1965, altul în 1966, care s-ar fi adevărit foarte periculoase. Nu cumva Securitatea a falsificat semnătura lui Pastior așa cum a falsificat, potrivit declarației făcute de Schlesak, și propria sa semnătură în dosarul conspirativ ce i-a fost întocmit? Firele se încurcă vizibil când în discuție este adusă autenticitatea semnăturilor, fiind vorba de dosarele întocmite de unul și același ofițer. Pot confirma ștampilele Securității autenticitatea documentelor? Dar ce înseamnă dovada finală, se întreabă la rândul lui Schlesak, înainte de a fi întrebat de ce a răspândit fără dovezi zvonul că Pastior ar fi fost indirect vinovat de moartea poetului Hoprich? [...] În cele din urmă, sursa ultimă a mănunchiului de informații este tot securitatea, dar este oare aceasta suficient pentru a-l învinui în acest fel pe Pastior? Răspunsul lui Dieter Schlesak sună astfel: «Este îngrozitor cum Securitatea continuă să triumfe, este un infern de relații. Dar informatorul Pastior este altceva decât marele poet Oskar Pastior, care probabil a devenit ceea ce a fost și pentru că a existat acest infern de care s-a ferit prin literatură.»

■ Felicia Antip discută ultima carte scrisă de Philip Roth: *Nemesis* (Houghton, Mifflin, Harcourt 2010). ■ Este publicată următoarea precizare, semnată de criticul Nicolae Manolescu: „În numărul de săptămâna trecut al revistei «22» (aprox. 10 dec), Viorica Oancea publică un lung text despre disidența românească din care o parte a apărut și în «România literară» din aceeași săptămână. Explicația este următoarea: autoarea care ne-a încredințat textul și ne-a îngăduit să-l publicăm integral sau parțial, după cum vom crede de cuviință, n-a dovedit răbdarea de care vorbește, în finalul textului și în cuvintele lui Marin Preda, și a apelat la revista «22». Deosebirea de întindere dintre cele două versiuni (publicate parțial în versiunea tiprită și integral în aceea *on-line* a «22») nu înseamnă că noi am cezurat-o pe aceea pe care am publicat-o, ci doar că am ales pasajele cu adevărat importante, lăsând pe dinafară altele care, ne pare rău că trebuie s-o spunem, fie

conțineau neadevăruri, fie denotau o parțialitate în aprecieri care puna sub semnul întrebării fondul articolului. Faptul că «22» a considerat că textul merita publicat integral, fie și pe *site*, este problema redactorilor revistei și nu dorim s-o comentăm. Mai ales că nu ne surprinde: pasajele omise de noi se refereau la polemica pe care «22» o întreține de câțva timp pe marginea cărții despre dosarul de securitate al lui Dorin Tudoran. Ne-am spus părerea despre carte. Am trecut sub tăcere campania de «reabilitate» a lui Mihai Botez de către sora lui și de către cea de-a doua soție. O dată, fiindcă n-o credeam necesară. A doua oară, fiindcă am remarcat că ea se transformă încet, încet, într-o campanie contra lui Dorin Tudoran. Insistența revistei «22» pe tema cu pricina ni s-a părut că face rău amândurora. Nu numai se bate monedă pe «turnătoriile» lui Mihai Botez, dar s-a reușit să se inducă multora ideea că și Dorin Tudoran a fost un «turnător». Și asta din cauză că *site-ul* «22», plin cum este de discuții pe temă, are drept protagoniști mai ales oameni care se informează exclusiv din ce publică revista. Printre ei o bănuim pe soția poetului care își continuă on-line campania anti-Tudoran cu «argumente» de mult dovedite false. Intoxicație în toată regula. Rezultatul generozității cu care «22» a permis datul cu părerea despre două personalități ale disidenței românești se vede cu cohiul liber și ne face să nu regretăm de a fi încercat să păstrăm articolul Vioricăi Oancea în niște limite cuviincioase. Am lăsat, fără să vrem, revistei «22» răspunderea pentru escaladarea unui conflict artificial creat și cât se poate de nociv.” ■ La „Poșta Redacției” ajunge următoarea scrisoare semnată de Horia Hațieganu: „După ce v-am criticat, ați făcut câteva numere bune. După ce v-am lăudat, v-au crescut cornițe și v-ați dat în petec. Unde ați fost, fraților, când toată presa și media dezbăteau cazul Cristoiu-Codreanu *via* Eugenia Vodă – tvr? Ca să vă umilesc (o meritați), vă prezint ultimele două numere din «Observator cultural» în care cazul cu pricina are parte de tratamentul cuvenit. Trei feluri de texte se pot citi. Mai întâi punerea, așa zicând, în temă, prin publicarea materialului «probator»: emisiunea de pe tvr 1 din 13 noiembrie (astăzi, când vă scriu, suntem în 13 decembrie, așadar la o lună de la debutul cazului), scrisoarea de protest semnată de numeroși intelectuali din țară și din străinătate, replica jalnică a tvr și aceea obranzică a lui Cristoiu. Apoi, comentariile, în general, serioase ale redactorilor. În fine, trei scrisori de la Norman Manea, Radu Ioanid și Leon Volovici pe aceeași temă. Un sincer bravo pentru felul cum au reacționat colegii domniilor-voastre de la «Observator cultural»! Nu pot spune același lucru și despre cum a reacționat «România literară». Unde erați, fraților?”; „N.R.: Eram în pagina treia a numărului de față, cu editorialul directorului nostru. Mai bine mai târziu decât niciodată, nu te supăra, frate!” ■ Din „Comemorarea Mircea Scarlat” semnată A. D. S. ?? aflăm: „Cu un îndemn de neuitare s-a desfășurat sâmbătă, 11 decembrie a.c., în orașul Alexandria, comemorarea criticului și istoricului literar Mircea Scarlat (10.04.1951, Cervența, Teleorman – 17.12.1987, București. Stins prematur din viață, Mircea Scarlat și-a consacrat răstimpul scurt cât i-a fost dat să scrie – cam unsprezece ani – elaborării *Istoriei poeziei românești*

(vol. I-III, 1982 – 1986), cea mai importantă dintre lucrările sale, încununată, la vremea apariției, cu Premiul Asociației Scriitorilor din București. Volumul al IV-lea al *Istoriei...* a fost publicat postum, în 1990, îngrijit fiind de Doina Scarlat și prefătat de Nicolae Manolescu. Alte cinci volume de istorie și critică literară întregesc opera acestui regretat tânăr scriitor ce și-a rostuit o existență spirituală cu adevărat creatoare. Comemorarea de la Alexandria, orașul în care Mircea Scarlat și-a petrecut o parte din viață, a început cu o slujbă oficiată la Biserica «Sfinții Împărați Constantin și Elena», în prezența ÎPS Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului. A urmat un pelerinaj la mormântul din cimitirul orașului, unde sunt înveșnicii părinții scriitorului, Melania și Marcel Scarlat, distinși, rafinați și generoși intelectuali, evocați, de asemenea, în slujba de pomenire. Ultimul reper al comemorării a fost cel din Muzeul «Mircea Scarlat», situat în incinta Liceului Pedagogic din Alexandria, liceu care poartă numele criticului. Au participat, la această întâlnire de aducere-aminte, Șerban Ursu – secretar general al Comisiei Naționale a României pentru UNESCO, medicii Goergeta Scarlat-Ursu și Radu Ursu, Stela Scarlat-Iordache, Andreea Andrei (Radio România Cultural), profesori de la liceele din Alexandria, printre care Rodica Ulmeanu, Silvia Botez, Virginia Popescu, Elena Paraschiv, Alexandru Horișco, și reprezentanți ai televiziunii locale.”

21 decembrie – 3 ianuarie

[„Revista 22. Revista Grupului pentru Dialog Social”, nr. 52 (108) +1 (1085+1086)] Prezentul număr conține 32 de pagini. ■ Din articolul semnat de Răzvan Brăileanu aflăm că, în apropierea pieței Gemeni, „pe strada Alecu Russo nr. 8, aproape nimic nu trădează un spațiu cald, cool și cult în care să te refugiezi de frigul de afară și de forfota străzii. La intrarea casei îngrijite, doar un mic banner alb-negru te invită înăuntru printr-un nume simplu: *Librăria Triptic*. [...] Primul lucru care te frapază de la intrare sunt desenele negre de pe pereții albi. După un mic hol, intri în livingul spațios, cu rafturi simple, pline cu cărți, CD-uri și DVD-uri, dar și plicuri cu ceai. Câteva fotolii și scaune te îmbie să zăbovești când găsești o carte interesantă. Dintr-un alt hol, urci pe o scară de lemn în spirală, fără să poți ignora un desen uriaș care portretizează chipul unei fete al cărei gât se continuă cu rădăcini negre. La etaj, în stânga, e biblioteca, o cameră cu rafturi negre și cu desene care sugerează o dimensiune urbană a timpului. În față, e camera copiilor, cu stelute colorate aplicate pe rafturi, o măsuță cu jucării și un porc roz de pluș, toate patronate de un impozant soarece cu ochelari care citește cu un aer împăcat în desenul de pe perete. Ultima cameră, dormitorul, are o canapea și un televizor, în afară de rafturile pline cu cărți. Omul din spatele *Librăriei Triptic* se numește Răzvan Lăzăreanu și are 24 de ani. A lucrat ca jurnalist cultural în mediul online și ca librar. Este inițiatorul blogului *Tractorul șifonat* (numele unei cârciumi din *Raiul găinilor*, romanul lui Dan Lungu), interfața online a unei biblioteci. Biblioteca era a lui Răzvan, care și-a

pus cărțile la dispoziția celor interesați, în schimbul unei sume modice sau al altor cărți. Sistemul de funcționare era foarte simplu: pe blog era anunțat titlul unei cărți din bibliotecă, iar cine era interesat de ea îl contacta pe Răzvan, cu care se întâlnea și îi plătea 1 leu («chiria» pentru două săptămâni) sau, dacă voia să păstreze volumul respectiv, îi dădea o altă carte la schimb. Banii strânși astfel erau folosiți la achiziționarea altor cărți, care intrau «în sistem». *Tractorul șifonat* a funcționat din ianuarie 2010 și până în vară, când Răzvan s-a gândit să ducă mai departe rolul de mediator între carte și cititori și să deschidă o librărie. Ideea a fost susținută de soția sa Cristina, cu care s-a căsătorit în august luna aceasta, iar banii obținuți ca dar de nuntă au fost investiți în librărie. *Jumătate din librăria asta reprezintă nunta noastră. Toată lumea știa că vrem să facem chestia asta și, venind la nuntă, ne-a ajutat*, spune Răzvan. Cum banii adunați nu erau de ajuns, în proiect s-a implicat și Csabi, colegul lor de apartament, care nu are legătură cu lumea cărților – este calculatorist –, dar căruia i-a plăcut ideea librăriei. [...] Casa e construită în 1915 de bunicul proprietarului actual, un inginer constructor care a lăsat-o moștenire, împreună cu respectul pentru lucrul bine făcut. Bine întreținută, casa păstrează o mare parte din materialele originale, cum ar fi sobele, mozaicul și ferestrele. [...] *Practic, este moștenirea acestei familii. Casa asta nu se va vinde niciodată de către familie, ei vor să o păstreze tot timpul, pentru că e tradiția lor. Deocamdată ne-au dat-o nouă pe mână pentru că le-a plăcut foarte mult ce vrem să facem.* [...] Pe cei care trec pragul librăriei Răzvan Lăzăreanu nu îi consideră clienți, ci parteneri și musafiri. *E mai mult decât o librărie, e un concept store. Încercăm să vindem o idee de atmosferă, să creăm un loc în să te simți bine, plăcere. E o librărie care activează ca o casă în care locuiește cineva, iar cei care vin în librăria noastră vor fi musafiri în casa noastră.*”

22 decembrie

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1057] Ana Maria Onofrei recenzează romanul lui George Orwell, *O gură de aer* (Polirom, 2010), traducere și note de Ciprian Șiulea. ■ Marius Chivu scrie despre volumul *Lucrătorul ostenit* (Ed. Blumenthal, 2010) „Însoțit de un CD și șase înregistrări de arhivă, acest prim și postum volum adună poezii de sertar și texte cântate din mai multe perioade. Există aici poeme scrise în registrul metaforic expresionist și aizecist, dar și tributuri aduse lui Nichita Stănescu, în care domină limbajul vag conceptual pus, foarte muzical, în ritm și rimă. Unele poeme sunt intimist lirice, altele declamative sau ușor narrative; unele conțin trimiteri, metafore și simboluri religioase, altele au o obscuritate psihidelică, din care răzbat câteva stranii și frumoase versuri [...] ori seamănă cu delirurile urbane ale optzeciștilor. [...] Om extrem de discret, artist talentat, autentic, integru și fără vise de glorie, străin de orice compromis ideologic sau comercial, Nicu Vladimir n-a debutat însă niciodată în volum. [...] Rămas în underground-ul folkului, un gen muzical situat prin definiție departe de orice mainstream cultural, Nicu Vladimir a fost singurul care a criticat cenaclul Flacăra

pentru vina de a fi «deturnat la comandă clară» rezistența artistică a tinerilor.” ■ Redactorii revistei fac o selecție personală a evenimentelor culturale care le-au „plăcut în anul cultural 2010”. În categoria „Carte”, Dana G. Ionescu amintește „Imaginea sutelor de oameni care au stat la coadă, în fața Librăriei Humanitas Kretzulescu, să ia un autograf de la Herta Müller. [...] Un semn de normalitate, dat de o stare de fapt contrariantă. Contrariantă pentru că vorbim despre o societate în care vânzările de carte au scăzut simțitor în ultimii doi ani și, de asemenea, pentru că, în termeni statistici, românii nu se prea omoară cu «cetitul cărților».”

22 decembrie

[„Luceafărul de dimineață”, nr. 51-52 (979-980)] Dan Cristea scrie despre *Ritmuri de îmblânzit aricioaica* (Cartea Românească, 2010): „Ceea ce ar fi de apreciat în poemele inteligente și de finețe ale Doinei Ioanid, dincolo de calitatea imaginarului, de diversitatea registrelor sau de visceralitatea unor confesiuni, ar fi absența emfazei, detașarea, firescul, ironia și autoironia cu care poeta își privește «micile drame». Pe acestea, cum scrie, «le pun pe moațe, să pară mai altfel».” ■ Daniela Firescu este de părere că volumul *Contesa sângeroasă* (Polirom, 2010, traducere de Ioana Avădanei): „Poetică, senzuală, violentă, fantastică, fascinantă, terifiantă asemenea contesei Bathroy, cartea lui Andrei Codrescu reînvie o epocă, reinventează un personaj.” ■ Felix Nicolau crede că este „posibil ca mulți să strâmbe din nas la *Temă pentru acasă* (Princeps Edit, 2009), romanul lui Nicolae Dabija, pe motiv că scriitura ar fi tradițională. Ceea ce n-ar fi decât o izbucnire de invidie, întrucât romanul e solid, cu miză și poveste. Adică exact ce-i face trebuință unei scrieri clare, cu intrigă și personaje bine precizate. Pe de altă parte, niciodată nu am înțeles de ce se așteaptă o miză a subiectului de la romanele experimentale. De ce ar avea ele nevoie de așa ceva, când pariul lor este forma și abordarea înnoitoare?” ■ Paul-Gabriel Sandu vede volumul lui Sebastian Grama, *Letal. Vital. Verbal* (Editura Universității București, 2010), ca „o uriașă sală a oglinzilor în care lucrurile și cuvintele se amestecă laolaltă cu imaginile lor și cu imaginile imaginilor lor, alcătuind o lume în continuă prefacere, violentă, discontinuă, labirintică, în care drama neîntâlnirii dintre lucruri și cuvinte, dintre eu și celălalt nu scade în intensitate și nu-și pierde consistența pe măsură ce – supusă jocului oglinzilor – se preschimbă în reflexia unei reflexii, ci, dimpotrivă, se intensifică.” ■ Revista propune câteva întrebări legate de „anul literar 2010”: „1. Ce cărți importante, valoroase, esențiale ale literaturii române au apărut în 2010 (citite de dvs., evident); 2. Cum situați anul editorial 2010 față de cei imediat anteriori? Dar față de ceea ce așteptați de la 2011?; 3. Ce revelație s-a produs în literatura noastră în 2010? Dacă nu, de ce? Se va produce ea în 2011?”. Răspund, în cadrul acestei anchete: ■ Ofelia Prodan: „*Poezia antiutopică. O antologie a douămiismului poetic* (Daniel D. Marin, Ed. Paralela 45) pentru că arată ce este mai bun în poezia generației 2000; *Momfa* (Ioan Es. Pop, Ed. Vinea), pentru că este una dintre cele mai frumoase antologii de autor apărute vreodată; *Aer cu*

diamante, pentru că a rezistat deja în amintire aproape 3 decenii și, nu întâmplător, la lansarea de la Gaudeamus, a mobilizat un public aproape inexistent la «evenimentele concurente». [...] aștept să se reabiliteze cumva «instituția» drepturilor de autor și (dar nu îndrăznesc totuși să sper) aceea a difuzării cărții în tiraje cât de cât cumsecade. Revelația cred că ar fi putut să fie că există poezie douămiistă de calitate, departe de ceea ce s-a catalogat (dau chiar condamnat) nu de puține ori în necunoștință de cauză. Pe de altă parte, doar un singur reprezentant al tinerei generații (nu mai e chiar atât de tânără!) a primit vreodată un premiu de mare prestigiu, cum este cel al Uniunii Scriitorilor din România (Dan Sociu, în 2006), ceea ce înseamnă că fie nu i se recunoaște valoarea, fie, pur și simplu, nu e citită.”

■ Irina Petraș: „La cea de-a patra ediție a Zilelor prozei la Cluj (8-9 octombrie), am avansat bănia la că ne aflăm în anul prozei. [...] Marea revelație nu e o carte, ci un trend: în matematică există o «Lege slabă a numerelor mari». Răsturnând enunțul, Legea tare a numerelor slabe, am denumit știința prozatorului de a infinitiplica «valul de amănunte» din care se compune viața omului sub vremi. Acesta e câștigul net al lui 2010, pregătit îndelung de romanele foarte bune ale anilor trecuți.”

■ Șerban Tomșa: „Anul literar 2010 etalează o mare diversitate a genurilor și speciilor. Pare mai bogat decât anii anteriori. [...] Consider că este un an care marchează intrarea într-o anumită normalitate: vor apărea, probabil, anual cinsprezece-douăzeci de cărți foarte valoroase din care critica și cititorii vor putea alege. Din păcate, fiindcă agenți literari nu există, statutul scriitorului român va rămâne unul de «artist al foamei». În altă ordine de idei, piața literară va rămâne la fel de umilă. Acest aspect are două cauze: situația economică dezastruoasă în care trăim și faptul că editurile (cu trei excepții. Cartea Românească, Polirom și Humanitas) nu știu să facă o publicitate inteligentă și agresivă cărților pe care le publică. Practic, operele tipărite la alte case editoriale decât cele menționate mai sus rămân necunoscute și, prin urmare, necitite. Marea revelație este că poeții s-au apucat cu nădejde să scrie romane. Și o fac extraordinar.”

■ Radu Voinescu: „Mi se pare, cel puțin deocamdată – un bilanț satisfăcător am putea face abia anul viitor –, că literatura redevine din ce în ce mai apăsător o chestiune de profesionalism, de cultură, de bună orientare în privința tehnicilor. Văd o continuitate de bun augur cu anul precedent, în sensul că romanul tinde să își reocupe locul important în preocupările scriitorilor, că valoarea genului e din ce în ce mai bine asigurată. În poezie, se rămâne pe o zonă a unui experiment discret, cu măsură, inteligent, dar avem acum o poezie mai întoarsă către om decât – cu puține excepții, doar – în ultimele trei decenii. [...] Privind lucrurile din punct de vedere teoretic, la nivelul programelor literare, al orientărilor, nu pot spune că am avut vreo revelație. Știam că, mai devreme sau mai târziu, se va produce o revenire a literaturii la bunele ei mijloace, la sentiment, la om, la suferință și bucurie, la viață și la moarte. Semnele începuseră să se vadă de ceva timp, acum însă, ele devin din ce în ce mai pregnante. [...] N-aș vrea să râdeți, pentru că pe urmă să-mi dați dreptate, dar nu e exclus ca unii autori să fie tentați de fabulă. [...] Revelația

cea mai mare ar fi, pentru mine, atunci când selecția făcută de Institutul Cultural Român pentru sprijinirea traducerii unor cărți în străinătate s-ar face după texte, și nu după autori.” ■ Paul Aretzu: „Vremurile sunt nefaste pentru lucrarea gingașă a scrisului. Statul descurajează, disprețuiește chiar, domeniul artistic, și nu numai. Și, dacă au existat din toate vremurile scriitori flămânzi, săraci, cititorii similari cam dau bir cu fugiții. În 2010, «revelația» a fost, cu siguranță, impozitul pe dreptul de autor. Nu credeam că, la 20 de ani de la căderea comunismului, se poate ajunge la un asemenea nivel de degradare. Societatea românească este pervertită pe termen lung. Cred că este, din punct de vedere moral, într-o situație mai rea decât în 1989.” ■ Doina Ruști: „Cred că, în ceea ce privește proza, 2010 a fost anul temerarilor. [...] Spre deosebire, anul acesta a venit cu edituri noi, cu autori foarte tineri, hotărâți să iasă la rampă, chiar și în ediții restrânse și discret distribuite. Mă aștept ca anul viitor să se definitiveze această tendință. Am ajuns în sfârșit în timpul ăla zarathustrian, când toți oamenii sunt dispuși să se dedice artei. Revelația acestui an a fost pentru mine Cristina Nemerovschi, autoarea romanului *Sânge satanic*, apărut în noiembrie, la Editura Herg Benet. [...] Excelent scris, fără clișee și timpi morți, cu emoție și inteligență. *Sânge satanic* este un roman-cult și o scriere proaspătă, care, în ciuda abundenței de licențiozități care îi evocă pe douămiiști, e complet lipsit de violență, ostentația și aroganța acestora. Cristina Nemerovschi, cunoscută și sub numele de Morgothya, face parte din grupul egophobiștilor, al căror lider declarat este Ștefan Bolea, poet, eseist, doctor în filozofie. În jurul revistei «Egophobia» au apărut mai mulți scriitori, care scriu bine, abordează teme noi și au un spirit comun: Leonard Ancuța, Sorin-Mihai Grad, Patrik Călinescu, Alexandru Voicescu ș.a. Faptul că au deja o editură, o revistă și o orientare mă face să cred că suntem în fața unui grup literar aflat în ascensiune și, prin urmare, mă aștept ca anul 2011 să vină cu egophobiști la pachet.” ■ Ion Cocora: „Chiar în timp ce mă pregăteam să răspund la această anchetă devenită tradițională, provocată de mereu neobositul și neliniștitul Horia Gârbea, am primit prin poștă o carte de poezie de Petru M. Haș, *Lectura de apoi*. [...] Am citit-o și nu aș fi ezitat o clipă să o nominalizez între cărțile anului dacă nu observam că a apărut în 2009. Asta nu mă împiedică, făcând într-un fel un act de dreptate, să nu atrag atenția unei cărți rămase, ca atâtea altele, în afara comentariilor și bilanțurilor literare. [...] Să mai adaug în plus că pe autor, care trăiește acum izolat la Arad, îl cunosc din perioada studenției lui clujene ca pe un spirit nesupus canoanelor, boem, incomod, defel «cuminte», gata să braveze că nu-i pasă de nimeni și de nimic. Probabil că acesta este și motivul pentru care nu a fost asimilat, ca toți ceilalți colegi de generație (Dinu Flămând, Ion Mircea sau Adrian Popescu), de gruparea echinoxistă, *Lectura de apoi* - o carte care își depășește condiția de a aparține unui an anume.” ■ Horia Gârbea: „Remarcabil la anul literar 2010 mi se pare faptul că au apărut extrem de multe cărți de proză bune și foarte bune. [...] La celălalt capăt al scalei, parcă într-o lume paralelă, am avut parte de o invazie de cărți proaste, ilizibile practic sau complet plate,

întinzând pe sute de pagini relatări școlarești ale unor fapte ne semnificative. [...] situez anul 2010 mai presus de cel anterior, care n-a fost totuși unul oarecare. Revelația întârzie. O revelație negativă: absența, de ani!, a unui volum cu adevărat important de dramaturgie și sărăcia chiar numerică extremă a acestor volume. Dramaturgia ca literatură, pentru că este, în primul rând, literatură, aproape a dispărut. Vinovații trebuie căutați în teatre, și nu pe scene, ci în birourile conducătorilor. O încercare izolată se petrece la Giurgiu, unde Mircea M. Ionescu e primul dramaturg pe post de director de teatru. Ultima oră: Dacă nu o revelație, o surpriză plăcută o constituie pentru mine recentul roman al lui Stoian G. Bogdan, *Nu știu câte zile*, prin totala dezinhibare a naratorului și naturalețea perfectă a dialogului.”

■ Tot Horia Gârbea semnează o pagină umoristică, în care grupează, sub titlul „Supercărțile anului 2010”, câteva cronichete la volume „imaginare”.

■ Într-o retrospectivă literară a anului 2021, Horia Gârbea include următoarele titluri:

■ *Provizorat* (Polirom): „Ceea ce dă consistență textului este, dincolo de complexitatea situațiilor și personajelor, stilul excelent al Gabrielei Adameșteanu, simțul ei ieșit din comun al observației detaliilor și arta replicii și mologului.”

■ *Cămașa în carouri* (Polirom): „Doina Ruști a parcurs, într-o viteză puțin obișnuită, drumul de la debut la o afirmare indiscutabilă. [...] Este o carte pe cât de serioasă și profesionist scrisă, pe atât de plăcută lecturii, de fascinantă pentru cititor.”

■ *Un om din Est* (Ed. Tracus Arte): „Cu personaje puține, dar toate memorabile, cu o încântătoare ușurință a purtării narațiunii, plin de ironie și de un mascat, dar omniprezent suspans, romanul lui Ioan Groșan este unul excelent. O reușită clară.”

■ *Secretul lui Don Juan* (Ed. Palimpsest): „Gelu Negrea, după critică și jurnalism, realizează *hat-trick*-ul genurilor. El își valorifică din plin tendința pe care o are și în vorbirea curentă de a fi apoftegmat. Trage concluzii din piatră seacă și cu poantă seacă.”

■ *Gde Bucharest* (Ed. Charmides): „Un roman cu titlu rusesc (transcris în alfabet latin) nu e ceva prea obișnuit. Dar tot ceea ce face Constantin Stan în această carte e neobișnuit.”

■ *Crima de la Jubileu* (Ed. Tritonic): „Excelent roman polițist scrie Lucia Verona.”

■ *Cu fața la perete* (Cartea Românească): „Livius Ciocârlie posedă ceea ce numea Mircea Martin dicțiunea ideilor. Adică știe să formuleze în chip memorabil.”

■ *Trompetistul care semăna cu Melchiade* (Ed. Limes): „Citit oricând, dar mai ales în vacanță. Cu negrăbire pentru a savura toate nuanțele ce se împletesc în fiecare dintre texte, volumul lui Radu-Ilarion Munteanu, cam al șaptelea dacă nu mă înșel, este o experiență de lectură de o mare savoare. La fondul său de povestă nativ s-a adăugat experiența, încât se poate spune că avem în față cea mai bună carte pe care a publicat-o până acum.”

■ În categoria „Merite deosebite”, cronicarul include următoarele volume:

■ Cornel Ungureanu, *Despre regi, saltimbaci și maimuțe* (Ed. Palimpsest): „Autorul joacă perfect năuceala într-o lume năucă, fiind, de fapt, precis ca un chirurg în ceea ce contează la text: scriitura. Nu știu ce e această carte, aș prefera să-i spun roman, dar este una dintre cele mai delectabile pe care le-am citit în ultimul timp.”

■ Răzvan Voncu, *Secvențe literare contemporane – O panoramă a literaturii*

române în deceniul 1990 – 2000 (Ed. Academiei Române): „Volumul său este interesant deopotrivă pentru specialiști și practicanți ai literaturii, pentru iubitorii acesteia, ca și pentru elevi și profesorii lor de literatură, fiind analizați destui autori canonici. Îl semnalează ca pe o reușită certă.” ■ *Ironiada* (Ed. Vinea): „Puține cărți mai vii și mai dramatice am citit în ultima vreme precum aceste confesiuni ale Iolande Malamen, care trec natural, ca o viitură, peste zăgazarile poeziei în accepțiunea ei convențională.” ■ *Miss Perfumado și alte femei* (Ed. Leda): „prozatorul a scris o carte perfectă din punctul lui de vedere, excelentă în multe privințe, asta trebuie recunoscut, și care, totuși, nu merge la inimă din cauza tipului său de detașare (chiar când scrie la persoana întâi). Textul poate câștiga admirația oricui și, poate, pe unii chiar îi va cuceri.” ■ *Zece povestiri multilateral dezvoltate* (Cartea Românească): „Proza lui Cătălin Mihuleac are calitatea că nu plictisește cititorul niciodată. Prozatorul are o scriitură nervoasă, neliniștită, caustică. Mihuleac este un ironist, ceea ce nu înseamnă că nu ia lumea și personajele sale în serios.” ■ *poetul străzii@yahoo.com* (Ed. Magia): „Un poet foarte interesant este timișoreanul Marius Ștefan Aldea, care a scos un dublet de gloanțe lirice, unul fiind volumul din titlu. Marius Ștefan Aldea e un poet care-mi place. Teamă mi-e să nu se strice, să avem grijă de el.” ■ *Arme grăitoare* (Ed. Cartier): „Poezia lui Emilian Galaicu-Păun poate seduce atât prin fluxul stăvilat și nestatornic ca albie al discursului, cât și prin eternul mecanism al șaradei: ce-a vrut ăsta să zică? Un fel de transă, poate provocată de un metru de vodcă la cub, dar sigur o puternică iluzie a salvării prin poezie îl mână înainte pe textier ca un suflu de bombă.” ■ „...Cu *Bărbat adormit în fotoliu* [Curtea Veche], criticul își ia revanșa, scriind, chiar când concluzia e negativă, despre autori de primă mână.” ■ *Cam toți murim* (Ed. Limes): „Ca în fiecare carte, Viorica Răduță are pasaje excelente. [...] Viorica Răduță rămâne o voce diferită chiar față de cea din cărțile ei anterioare.” ■ *Ținuturile sudului* (Ed. Paralela 45): „Andra Rotaru își complică adesea traseul textului pentru că vrea să viziteze toate punctele, chiar disparate ca semnificație, care o pot ajuta să dea contur precis comunicării. Este un paradox al dorinței de precizie și elocvență care obscurizează delicat și cu bună-știință textul.” ■ *camiku* (Ed. Brumar): „Mihai Curtean scrie poezie natural, firesc, fără emfază, textele lui sunt documente ale nostalgiilor și angoaselor personale, care însă «trec rampa» cu bine către cititor.” ■ *Ambasadorul invizibil* (Polirom): „Pe urmele a doi critici care prezintă romanul pe copertă și a postfațatorului său, romancierul Radu Aldulescu, consider că *Ambasadorul invizibil* este cel mai bun roman al lui Nichita Danilov.” ■ Este publicată o proză scrisă de Ovidiu Calborean și versuri semnate de Ion Cocora și Evelyne Maria Croitoru. Lucian Perța și Liviu Capșa publică o serie întreagă de „parodii originale”.

23 decembrie

[„Cultura”, nr. 50 (305)] ■ C. Stănescu apreciază că „În revista «Vatra» (10-11/ 2010), 24 de tineri filozofi, politologi, epistomologi, esești, scriitori și critici literari au întreprins o cuprinzătoare «expertiză a comunismului» reflectat în lucrări teoretice, literatură, film și teatru. O parte dintre acești tineri liberi și nonconformiști, au organizat fără complexe un *desant*, o descindere critică în Biblia anticomunismului, respectiv în paginile «Raportului final» al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România și, tangențial, în alte câteva lucrări științifice ale lui V. Tismăneanu.” Concluzia la care ajunge C. Stănescu este că în raport există „polițe și bazaconii, minciuni scăpate din goana condeiului ori mici și jalnice viclenii ticăloase” și că întreg volumul este „«partizan, colorat de interese politice și de clasă particulare», cum constată, pe drept cuvânt mai toți «desanțiștii» de la Vatra.” ■ Eugen Simion publică prima parte a articolului dedicat dramaturgului Mihail Sebastian. ■ Mircea Iorgulescu comentează volumul semnat de Ioan Groșescu, *Mahalele Ploieștilor* (Ed. Karta-Graphic, ediția I, 2008, ediția a II-a, 2009): „Prezentată de autorul ei drept «o carte de istorie», [cartea] este mai curând o foarte epică enciclopedie, un vast dicționar de fapte, personaje și întâmplări ploieștene. Chiar dacă organizarea materiei este una tematică, nu alfabetică.” ■ Rita Chiran discută cartea semnată de Val Chemic, *Umilirea animalelor* (Casa de Pariuri Literare, 2010): „Superioară în prima parte a sa, [...] se arată a fi un volum care poate să suscite interesul. Celor care caută o poezie conservatoare și fundamentală le va dispăcea. Dar o poezie care încearcă să spargă o ecuație prestabilită- mai ales a unui autor tânăr- este oricând o gură de oxigen. E cazul, acum, al Valentinei Chiriță.” ■ Alex Goldiș crede că anul „2010 va rămâne, cred, în istoria recentă a literaturii ca un an al *come-back*-urilor de proporții. Cel puțin 3 volume au fost atât de așteptate în ultimele decenii, încât apariția lor propriu-zisă are o ciudată aură de neverosimil.” Este vorba despre *Provizorat* (Gabriela Adameșteanu), *Un om din Est* (Ioan Groșan) și *Cartea Alcool* (Ion Mureșan). „Cea mai spectaculoasă revenire îi aparține, însă, lui Ion Mureșan, poet care și-a construit, chiar și involuntar, un brand din zgârcenia aparițiilor editoriale. [...] Ion Mureșan a reușit să demonstreze că, uneori, cantitatea operei se poate transforma ea însăși în calitate. [...] M-am amuzat să citesc cronicile ezitante ale lui Paul Cernat sau Cosmin Ciotloș, doi critici care au scris ditirambic despre poezia lui Stoian G. Bogdan sau Linda Maria Baros (primul), dar strâmbă din nas acum la *Cartea Alcool* [Ed. Charmides, 2010]. [...] N-aș zice nici eu că ultimul volum al lui Ion Mureșan – mai inegal decât anterioarele – e cel mai bun produs al poetului, însă ar fi nedrept să nu recunoști în el momentele de «tărie» inegalate în poezia românească din ultimii ani, obișnuită să se îmbete numai cu vișinată.” ■ Scriind despre Mircea Martin, Adriana Stan observă că acesta „nu manifestă, în fond, urgența azeziunilor sau delimitărilor față de vreo metodă, așa cum s-a întâmplat la mulți dintre congenerii săi șaizeciști.” ■ Al. Cistelcan scrie despre „Vladimir Streinu sau militantismul estetic”: „Echilibrat în atitudine,

Streinu avea și gustul «echilibrat».” ■ Gabriel Rusu discută cartea Danielei Zeca, *Demonii vântului* (Polirom, 2010): „Cu *Istoria romanțată a unui safari*, Daniela Zeca, cunoscută până atunci ca poet, autor de proză scurtă, eseist și teoretician al mass-media, a debutat cu forță în breasla romancierilor. Se întâmpla aceasta anul trecut, iar, rapid, succesul de librărie (trei tiraje!) și succesul de critică i-au confirmat reușita. [...] La o primă privire...statistică, s-ar putea crede că autorul s-a grăbit să exploateze poziția de top recent dobândită în preferințele cititorilor, mizând, încă o dată, pe fascinația exercitată de lumea arabă asupra sensibilității europene. Nimic mai fals! Nu este vorba despre exploatarea «industrială» a unui același filon, ci de explorarea acestuia într-o paradigmă a spiritualității. [...] Daniela Zeca, precum orice romancier care își ia menirea în serios, dă formă unei lumi probabile/ posibile care să își oglindească în noi unicitatea.” ■ „Cu părere de rău că Mihai Botez” l-a cunoscut, Viorica Oancea publică o scrisoare deschisă adresată lui Dorin Tudoran: „[...] Profiți de neștiința oamenilor, de ignoranța celor care nu au trăit acele vremuri, sau de necunoașterea legilor CNSAS. [...] În dosarele tale, pe care le-am văzut până la CNSAS, numele lui Mihai Botez, care era privit de Securitate ca principalul dușman al regimului, apărea aproape pe fiecare pagină, ca un «element dușmănos» care te influențează negativ. Mai mult decât atât, Securitatea considera că Dorin Tudoran ca «disident este o creație a lui Mihai Botez.» Ai contribuit din plin la tot ce i s-a întâmplat rău fratelui meu, Mihai Botez, ai mulțumit prieteniei și ajutorului cu ură și batjocură, cu minciună și agresivitate.”

23 decembrie

[„**Dilema veche**”, nr. 358] Dosarul săptămânii poartă titlul „Intellectualii și liderii. Cine are nevoie de ideile cui” ■ Marius Chivu scrie despre cartea scrisă de Béla Kamocsa, *Blues de Timișoara. O autobiografie*, volum îngrijit de Tinu Pârvulescu, Ed. Brumar, 2010: v. poză ■ Dan C. Mihăilescu povestește despre cum a luat naștere volumul *Cărțile care ne-au făcut oameni* (Humanitas, 2010).

23 decembrie 2010

[„**Observator cultural**”, nr. 298 - 299 (556-557)] Este un număr dublu. ■ Din rubrica „La zi” aflăm că: ■ „Joi, 16 decembrie, în Aula Academiei Române, în cadrul festivității de decernare a premiilor Academiei Române pe anul 2008, lui Iulian Costache i s-a înmănat premiul «Lucian Blaga» pentru volumul *Eminescu. Negocierea unei imagini*, apărut la Editura Cartea Românească, în colecția „Critică și istorie literară”. Pentru acest volum, Iulian Costache a mai obținut Premiul pentru debut al revistei România literară pentru anul 2008, Premiul pentru debut al revistei Observator cultural (2008), Premiul «Eminesciana» al Salonului Internațional de Carte de la Chișinău, ediția 2008, și Premiul «Manuscriptum» pentru debut (2008), precum și o nominalizare la Marile Premii Prometheus – Opera Prima, 2008.” ■ „Duminică, 19 decembrie, în cadrul Târgului

de Crăciun din Piața Mare din Sibiu, Mircea Dinescu și-a lansat volumul de poezii *Femeile din secolul trecut*. Prezentat în avanpremieră pe 5 iunie, în cadrul Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu, ca o conferință în versuri, volumul reunește 23 de poeme noi, scrise între 2003 și 2010, cu grafică purtând semnătura lui Dan Erceanu.” ■ Este dat „spre recitare” poemul lui Mircea Ivănescu, *Dans de iarnă*. Poemul este cuprins în antologia *versuri poeme poezii. altele aceleași vechi nouă*, Editura Polirom, Iași, 2003, antologie și postfață de Matei Călinescu.

■ Paul Cernat publică cea de-a doua parte a articolului dedicat poetului Adrian Păunescu, ajungând la următoarea concluzie: „Din păcate, mi-am făcut iluzii că pot scrie nuanțat despre fenomenul Păunescu în plină reglare de conturi. În ciuda aparențelor, asemenea «războaie» nu au de-a face cu analiza istorică și problematizarea intelectuală, ci cu discursurile de autolegitimare ale unei părți a intelighenței noastre și cu agenda ei politică partizană. «Clarificările tăioase» cu care dl Mihăieș ne amenință țin de o gândire războinică, maniheistă, pe care n-o împărtășesc. Prețuiesc mult subtilitatea și consistența studiilor domniei sale, nu și «masca de fiere» și violența umorală a publicisticii angajate pe care o practică. La Mulți Ani și mai multă înțelepciune în deceniul care vine!” ■ Corina Bernic relatează de la Stuttgart, unde, în data de 9 decembrie, a avut loc vernisajul expoziției despre Herta Müller, parte din ea prezentată deja în acest an la Literaturhaus München și apoi la Literaturhaus Berlin și intitulată «Der kalte Schmuck des Lebens» («Podoaba rece a vieții»): „De această dată, accentul expoziției este pus pe colaje realizate de Herta Müller și dedicate lui Oskar Pastior, pe ceea ce a devenit – din lunga lor prietenie – romanul *Leagănul respirației*. Pentru prima dată, sunt prezentate public documente din arhiva personală a lui Oskar Pastior și o parte din actele care se regăsesc la CNSAS privind persoana sa – angajamentul pe care Oskar Pastior l-a semnat în timpul unui interogatoriu care a avut loc 8 iunie 1961, după ce Grete Löw fusese arestată – în câteva interogatorii din august 1959, Grete Löw recunoscuse că deține câteva poezii anti-sovietice scrise de Pastior (semnate O. Hornbach). De asemenea, în expoziția organizată de Ernest Wichner și Lutz Dittrich se găsesc și trei note foarte importante, aflate acum în arhiva Oskar Pastior de la Marbach – printre care «Versuchte Rekonstruktion» («Încercare de reconstituire»), scrisă de Pastior în 1992 (această notiță oferă pentru prima dată o imagine a consumului interior și a confruntării lui Oskar Pastior cu sine: complexul său legat de Securitate și de viața pe care a dus-o în România, până la plecarea lui definitivă în 1968). Cele trei note, aflate în arhiva Oskar Pastior de la Marbach, le prezentăm, în premieră, în traducere românească, în această pagină. [...] Deschiderea expoziției de la Literaturhaus Stuttgart a însemnat și o a doua etapă în colaborarea dintre Herta Müller și Sanda Weigl în prezentarea versurilor și a muzicii Mariei Tănase, după ce s-au cunoscut la Stockholm în decembrie 2009. Legat de muzica și versurile cântecelor Mariei Tănase, Herta Müller povestea că, spre deosebire de limba germană, care este săracă în duminative și are puține cuvinte de alint, limba română deține o

gramatică a sentimentelor.” ■ Un cristian apreciază că „Fără să apeleze la publicitatea de dragul publicității, Zilele Scriitorilor Români au reunit între 13 și 16 decembrie întâlniri pe specificul publicului vizat (de club, licean, scriitoricesc), căutând să regăsească o stare de spirit și să nu transforme într-un eveniment public de vedetizare activități care țin de funcționarea reală a unei uniuni de creație. [...] Prima întâlnire cu publicul a Norei Iuga după revenirea din Germania a avut loc luni, 13 decembrie, în cadrul proiectului «unu și unu», în cel mai vechi club studentesc din România, Club A. O seară cu trei lansări (*Spitalul manechinelor*, *Dactilografa de noapte* și *Berlinul meu e un monolog*), doi invitați (Octavian Soviany și Constantin Abăluță), imagini inedite din documentarul Nora Iuga, dar și un dialog mai puțin obișnuit, între Nora Iuga și Angela Marinescu. Pentru că pe blogul ei (<http://noraiuga.wordpress.com>) Nora a trimis, printre altele și o scrisoare (audio) Angelei Marinescu, în Club A, tot verbal, a primit și un răspuns: «prin scrisoarea ta bombă, mă obligi să-mi pun mintea la bătaie și să fac, cu jenă, recunosc, pentru că tot ce presupune exterioritate mă deprimă și mă exultă în același timp, un gest public, politic și de-a dreptul literar». Un episod epistolar (telefonic de această dată), având în prim-plan două dintre cele mai importante scriitoare contemporane. [...] Sala Oglinzilor i-a avut ca oaspeți pe aniversații (70, 75, 80, 85 de ani) care au răspuns invitațieiUSR. Nu mi i-aș fi imaginat pe Mihai Șora, Solomon Marcus, Radu Cosașu, George Bălăiță, Livius Ciocârlie, Ion Gheorghe, D.R. Popescu, D. Vatamaniuc, T. Vârgolici, Geo Șerban puși la zid de flashurile și blițurile mediatice. De fapt, nici pentru Mediateca instituției aceste momente n-au fost filmate, pentru a nu le denatura sensul real. Prezența seniorilor (la propriu și la figurat), în cadru intim, la un pahar de șampanie servit de însuși președintele Uniunii, Nicolae Manolescu, a părut, cel puțin din unghiul în care mă aflu, un gest simbolic de normalitate. [...] Pe 15 decembrie, Sala Oglinzilor a fost plină până la refuz pentru conferințele susținute de Gabriela Adameșteanu și Livius Ciocârlie. Nu cum m-aș fi așteptat, cu scriitori (cu excepția conduceriiUSR, niciun scriitor n-a fost prin preajmă), ci cu elevi din mai multe licee bucureștene, licee angrenate din ianuarie în programul «Ora de română». Situația s-a inversat cumva (neplăcută ipostază, mai ales pentru cele mai bune lecturi – Lucian Vasilescu, Anca Mizumschi, Doina Ruști, Liviu Ioan Stoiciu), pe 16 decembrie în ziua organizată de Asociația Scriitorilor din București, publicul școlar întârziind (lectura fiind reluată).” ■ Cristina Manole mărturisește că „surpriza a venit când nu se mai aștepta”: „După ce am tot citit, cu interes și chiar cu voluptăți, pe alocuri, multe cărți așa-și-așa, care ne-au fost livrate ca mari realizări epice, iată că apare, de la Cluj, un roman pe care chiar îl putem considera un mare roman. [...] Cărți mari nu apar pe bandă rulantă sau în fiecare zi. Iar efortul editurilor de a prezenta orice apariție ca pe o capodoperă, din rațiuni – de înțeles, altminteri – strict comerciale, face deja ravagii. [...] Cartea asupra căreia vrem să atragem apăsător atenția, un roman de aproape 500 de pagini, *Când ne vom întoarce* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2010), este semnată de scriitorul

Radu Mareș. Un prozator și publicist de cursă lungă, cu o bună cotă în interiorul breslei prozatorilor, dar practic necunoscut marelui public român. [...] Radu Mareș are deja la activ încă un roman important (*Caii sălbatici*, bine primit de critica de specialitate, de pe vremea când încă funcționa ca lumea), prin care are post-eritatea asigurată. Cu această construcție narativă, extrem de elaborată și scrisă «tărăgănat» – cum era caracterizat și scrisul unui alt mare artist, regretatul Radu Petrescu), cu personaje memorabile și atmosferă bine surprinsă din vălmășagul istoriei –, poveștile din carte consumându-se într-o Bucovină din prima jumătate a secolului trecut, Radu Mareș dă unul dintre romanele de vârf ale literaturii române. Par cumva exaltate cuvintele noastre. Dar, dacă veți citi cartea – lectura nu curge iute și nici nu are pagini foarte «zglobii» –, ce poate sta lângă alte volume ale unor Andrzej Kusniewicz, mai ales cel din *Lecția de limbă moartă...*, Italo Svevo sau Danilo Kis, veți înțelege cumva bucuria noastră în fața acestui roman. M-aș bucura foarte tare dacă măcar criticii (încă) tineri (Cernat, Cristea-Enache, Terian, Burța-Cernat, Ciotloș etc.) s-ar osteni să citească aceste volum, repet, absolut remarcabil, în opinia mea. [...] Un alt volum neașteptat vine tot de la Cluj, *Voci în vacarm. Un dialog cu Monica Lovinescu și Virgil Ierunca* (Editura Eikon, 2010). Avem la îndemână un incitant dialog purtat de cei doi intelectuali de anvergură – pe care încă nu-i regretăm suficient – cu prozatorul și eseistul Vasile Gogea. Un fel de masă rotundă-interviu cu cele două voci marcante ale vieții politico-culturale românești, care, imediat după 1989, deveneau și prezențe vii în peisajul din România. Monica Lovinescu și Virgil Ierunca rămân, peste timp, aceleași vii prezențe, care ne incită să nu cedăm conjuncturalului. Acum avem la îndemână o carte recuperată, cu atât mai necesară în vălmășagul și gâlceville în care societatea românească s-a afundat în ultimii ani. [...] O postfață excelentă, cu precizări bine-venite, semnată de Liviu Antonesei, îi dă cărții încă un prilej de interogații și meditații suplimentare.” ■ Adina Dinițoiu aduce în atenția cititorilor un volum de debut care a trecut „aproape neobservat”: „*Tacto* (Curtea veche, 2010) este romanul de debut al unei tinere prozatoare, Lili Bunofski (n. 1975, absolventă a Facultății de Litere din București). [...] Cartea pendulează între două margini: una este cea estetică, literară (în chiar sensul unei noi estetici a urâtului, a unui mizerabilism recuperat literar), iar cealaltă este patologicul, obsesionalul – aceasta din urmă încercând permanent să se salveze prin estetic, prin literar. Rezultă de aici o permanentă tensiune, care imprimă micului roman – un roman, evident, atipic, căci lipsit, practic, de narativitate – o atmosferă proprie, marcată de apăsare și de repetiția monotonă a scenelor și gesturilor. E un roman muzical, monoton și concentric-aluvionar – amintind de un Holban –, un roman în ritm de menuet.” ■ Șerban Axinte crede că „Cel mai nou roman al lui Bogdan Suceavă, *Noaptea când cineva a murit pentru tine* (Polirom, 2010), reprezintă una dintre cele mai percutante scrieri despre Revoluția română apărute în acești ultimi douăzeci de ani ai istoriei noastre. Dar, comparativ cu alte lucrări din siajul aceleiași teme, cartea de față are o miză mult mai complexă. Valoarea

ei nu e strict documentară, deși nici acest aspect nu e deloc de neglijat.” ■ Caius Dobrescu scrie despre ultimul volum al unui „un poet pentru care merită să rezivui ierarhiile”: M. Haș, *Când au venit imaginezii* (Editura Brumar, 2010).

■ Daniel Cristea-Enache publică postfața scrisă pentru volumul *Ardere de tot* de Ileana Mălăncioiu, ediția a doua, în curs de apariție la Editura Paralela 45, în colecția „Poeți laureați ai Premiului Național de poezie «Mihai Eminescu»“.

■ Doina Uricariu îi acordă un interviu lui Marius Ghilezan: „[...] *Ai cunoscut oameni excepționali, ai publicat sute de autori, fără tine nu aflam de excepționalul jurnal al lui Jeni Acterian. În memorialistica ta ai un discurs despre normalitate. Cum îți explici tensiunea din spațiul public românesc de astăzi?*”; Nu înțeleg paseismul multora de azi, dar nici expresia grotescului urcat pe scenă. Ceaușescu parcă s-a mutat într-o grămadă de oameni ajunși la putere și în nostalgia celor săraci cu pâinea și cu duhul. [...]; *Subiectul lucrării tale de doctorat a fost Nichita Stănescu. Cum l-ai cunoscut?*; Odată, la Casa Scriitorilor, stătea chiar în fața mea, lângă Eugen Simion. Eu nu spusese nimănui că sunt însărcinată. S-a uitat la mine și mi-a zis ușor legănat, dar dintr-o suflare: «Ai o lumină pe față, porți în tine un copil, e băiat și vreau să fiu naș. Sunt destul de păcătos și prin acest copil vreau să mă curăț de cele rele». *Și a ajuns naș?*; Da. Băiatul meu a fost botezat de el, cu numele Paul Alexandru Nichita. Fetița mea, Andreea, a fost răsfățata scriitorilor de la Neptun, unde am adus-o prima oară, când avea trei luni. [...]; *La prima ta plecare în Franța l-ai cunoscut pe Emil Cioran.*; Știa de cercetările mele criteri-oniste. Citise *Ecorșeuri* și *Apocrife*, volume pe care i le-a trimis Aurel Cioran. Mă credea mai în vârstă. Ne-am plimbat ca niște vrăbiuțe prin Paris, cheltuind cu mine balastul de bănuți pe suc și cafea. Povestesc despre întâlnirea noastră, dar am texte scrise despre Emil Cioran cât pentru o carte în sine. Sper să le public, ca și paginile despre Kierkegaard, vreo patru sute...; *Monica Lovinescu și Virgil Ierunca?*; Ne purtam la prima întâlnire de parcă ne cunoșteam de-o viață. Au lăudat multe din cărțile pe care le-am editat. M-au primit cu multă căldură. Monica Lovinescu m-a sunat în iunie 1990, la München, sfătuindu-mă să nu mă întorc în țară. Știa că sînt pe lista... minerilor.; *În țară ai fondat una dintre primele edituri private. Puțini scriitori au avut curajul unei asemenea aventuri.*; Nu aveam de ales. După despărțirea de soțul meu, care era la Paris, am avut concomitent mai multe servicii, lucram la Editura Eminescu, la Editura Olimp, țineam cursuri, ca titular de cursuri la Craiova, lucram la televiziunea Soti. Inflația era galopantă trebuia să-mi cresc copiii, nu primeam pensie alimentară... [...]; *Puteai să privatizezi Editura Eminescu.*; Mi s-a oferit acest lucru, dar îmi cunoșteam colegii, aș fi dat afară mai bine de jumătate. Am preferat să insist pe lângă ministrul Andrei Pleșu să fie numit director Eugen Negrici, care voia să plece din Craiova. Am insistat până ce a fost numit. Apoi l-a adus redactor-șef pe cel care îmi va desface contractul de muncă și mă va da afară de la Editura Eminescu. A fost obligat să mă repună în drepturi, dar mi-a fost silă să-l mai întâlnesc.” ■ Iulia Dondorici scrie despre volumul semnat de Melinda Nadj Abonji, *Tauben fliegen*

auf (Jung und Jung, Salzburg-Viena, 2010). ■ Michael Haulică publică a doua parte a serie de răspunsuri primite la întrebarea „De ce scriu SF?”: ■ Sebastian A. Corn: „[...] În mainstream ți se permit mai multe licențe literare (îmi spuneam eu, dar nu știu cât de adevărat e) decât în SF. [...] În SF însă, rigoarea unei lumi este obligatorie pentru ca lumea respectivă să alcătuiască un sistem care să stea în picioare. [...] Adică: lumea din textele mainstream este recognoscibilă dintr-un foc, așa că ți sunt permise derapaje minore de la realitatea de fapt, acestea putând să constituie o metaforă în sine. În SF însă, metafora este însăși lumea pe care o crezi. [...] Cred că de-asta am scris mult SF și nu scap de el. Dar eu aș prefera altă terminologie: imaginar.” ■ Cristian-Mihail Teodorescu: „[...] Îmi plăceau fizica, Universul, călătoriile în spațiu, paradoxurile. Pe la zece ani am văzut filmul «Evadați din viitor», cu o completare despre teoria relativității, eveniment care mi-a schimbat viața. Imediat ce am scăpat de școala generală cu lecturile ei obligatorii m-am aruncat literalmente numai asupra SF-ului. În cam un an citisem aproape tot ce se publicase până la momentul respectiv. Pe la începutul clasei a zecea, plictisit întrucâtva de (re)-citirea aceluiași cărți, am purces să-mi imaginez eu niște povești SF. Scriam pentru mine, ca să am ce citi. Le citeam și le modificam dacă nu-mi plăceau. (Nu era minunat?)” ■ Marcel Luca: „O fac pentru că-mi priște! Galopul prin secolele trecute, ba chiar prin cele viitoare, câte-o expediție prin universurile paralele, toate acestea reprezintă un exercițiu al imaginației care ți poate ține mintea într-o sprinteneală care nu te rupe tocmai de realitatea imediată, reprezentată de semeni mult mai tineri, care altminteri, ar înceta să te observe în peisaj.” ■ Dănuț Ungureanu: „Scriu în registrul science-fiction din două motive aparent antagonice. Cel dintâi este un evazionism care mi-a fost caracteristic de mic copil și de care nu am nici cea mai mică intenție de a mă dezbăra. [...] Cel de-al doilea motiv pentru care folosesc cheia SF este potențialul uriaș al pretextelor sale în ceea ce privește abordarea problemelor noastre reale. Mi se pare că o lucrare science-fiction este un ambalaj fără egal pentru orice idee a lumii înconjurătoare, asupra căreia vrem să atragem atenția.” ■ Cititorii revistei află că „Primul număr din 2011 al revistei Observator cultural va apărea, în variantă print, joi, 13 ianuarie, iar în varianta on-line – vineri, 14 ianuarie. Vă anunțăm că abonamente la revista noastră, pentru anul 2011, se fac în continuare și la sediul revistei noastre, care va expedia abonaților exemplarele prin poștă. De luni, 10 ianuarie, vă puteți face abonamente direct la sediul redacției: strada Herăstrău nr. 13, sector 1, București, sau telefonând la 021-230-84-44.”

24 decembrie

[România literară, nr. 49-50] Din editorialul lui Nicolae Manolescu aflăm că: „Scandalul emisiunii de pe TVR1 ia proporții. Un al doilea protest, de data aceasta contra sancțiunii aplicate postului de către CNA, se transformă într-o pledoarie pro Eugenia Vodă, moderatoarea Profesioniștilor, din care Ion Cristoiu, fanul de ultimă oră al Căpitanului, este practic exclus: «Nu intră aici nici o clipă

în discuție Ion Cristoiu, ale cărui opinii pot fi, pentru unii dintre noi, mai mult decât discutabile». [...] Și cum pot fi (adică nu sunt!) doar discutabile opinii care fac apologia fascismului? Și de ce s-ar fi dovedit moderatoarea o «mironosiță virtuoasă», dacă i-ar fi atras atenția invitatului ei că face elogiul unui criminal? Trebuie să recunosc că protestul scris, dacă este să judec după stil, de Gabriel Liiceanu, și semnat de câteva personalități, care n-aveau cum să vadă emisiunea (nu suntem toți veniți cu pluta, dragă Gabriel), în frunte cu fiica aceuia care a găsit cuvântul «rinoceri», potrivit pentru căpitani din toată lumea, m-a uimit din cale afară. Nu în ultimul rând, pentru că încearcă s-o scoată basma curată pe moderatoare. Una din două: sau Eugenia Vodă n-a «auzit» ce ineptii debitează Ion Cristoiu (ceea ce sunt înclinat să cred), sau n-a avut replică pe moment. În ambele cazuri, ea trebuia sancționată. În primul, pentru ignoranță și neprofesionalism, în al doilea, pentru că nu a cerut conducerii televiziunii să vadă emisiunea (înregistrată!) și să ia o decizie referitoare la difuzarea sau nedifuzarea ei. [...] Nu cred că, dacă prietenul meu Liiceanu ar fi văzut emisiunea (Gabriel, te implor, recunoaște că n-ai văzut-o!), nu și-ar fi dat seama ce confuzie îngrozitoare putea să creeze în mintea inocenților adoratori ai lui Ion Cristoiu și ai Eugeniei Vodă. Și ce incitație la o politică a crimei contra corupților politicieni contemporani putea să genereze în mințile fragede ale celor care accesează site-ul «HotNews» și al «Evenimentului zilei». Și toate acestea, ca să absolvi de răspundere un provocator și o ingenuă.” ■ Poemul săptămânii este semnat de Stoian G. Bogdan. ■ Adrian Popescu scrie despre „un ardelean european”: „Absolvent strălucit de Filologie, Ion Pop va fi reținut asistent la Catedra de Literatură română contemporană de profesorul Mircea Zăciu, acesta intuind capacitatea intelectuală și caracterul onest ale poetului, două condiții obligatorii pentru a deveni universitar veritabil. De mentorul amintit, nu doar al său, ci și al multor scriitori tineri, de persoana Profesorului, îl va lega, de altfel, o prietenie frumoasă, de peste patru decenii, care va rămâne, în literatura română, cred, exemplară, precum cea a «cerchiștilor» sibieni. [...] La «Echinox» Ion Pop a adus un spirit de seriozitate, dar nu de morgă, un model de intelectualitate care pretindea coerența omului cu scrisul său, o existență demnă, din unghi profesional și moral. Un cod comportamental civilizat, în orice împrejurare, dar și acceptarea farselor, a spiritului ludic, acestea înțelte odată cu cooptarea în redacție a unor Emil Hurezeanu, Ioan Groșan, Ioan Buduca. Iar un triumvirat imbatabil, Ion Pop - Ion Vartic - Marian Papahagi va conduce revista, un deceniu, cu profesionalism și dăruire. [...] Ion Pop are ceva din înțelepciunea metodică a criticii lui G. Dimisianu și din dicțiunea teoretică al lui Mircea Martin, dar e mai liric. Ca la congenerul lui, Al. Călinescu, se simte fibra galică a «omului revoltat», când se vede confruntat cu inechitatea sau arbitrarul, sau poate este, preponderent, simțul etic al ardelenilor tradiționali, dublat de o mentalitate constructiv-iluministă.” ■ Este publicat poemul „Ființă nouă”, de Gabriel Chifu. ■ Apariția a trei titluri „înrudite” (*Nu sperați că veți scăpa de cărți*, *Convorbire între Umberto Eco și Jean- Claude Carrière pe tema*

cititului în lumea actuală, Cărțile care ne-au făcut oameni, volum alcătuit de Dan C. Mihăilescu la Humanitas și *Care-i faza cu cititul*, volum coordonat de Liviu Papadima, într-o colecție gândită de Florentina Sâmihăian, la Editura Art) îi naște Ioanei Pârvulescu următoarele considerații: „Toate trei mi s-au părut pasionante și sunt născute pe un fond de neliniște: oamenii cărților încearcă să-și transmită tradiția și să-și împărtășească experiența oamenilor computerelor. Nu împărtășesc neliniștea cu privire la soarta cărții. La fel ca Umberto Eco, cred că obiectul numit carte este «ca lingura, ciocanul, roata sau dalta. Odată inventate, nu pot fi ameliorate în mod semnificativ. Nu se poate inventa o lingură mai bună decât o lingură». Și e greu de presupus că ne vom lipsi vreodată de linguri și lingurițe. A trăi într-o lume fără cărți mi se pare la fel de ciudat ca încercarea de a mânca supă sau înghețată cu degetele. Ce-i drept, am crescut într-o casă în care la nord, la sud, la est și la vest dădeai de biblioteci. Cartea e amestecată în cele mai vechi și mai variate amintiri ale copilăriei mele. [...] Înainte de a ști să citesc am făcut cunoștință cu corpul cărților. Curățenia de vară cuprindea uneori, când se făcea mai temeinic, «scuturatul bibliotecilor». Toți copiii din casă contribuiau la asta, cu pasiunea cu care se amestecă cei mici, ca să se simtă și ei maturi, în treburile oamenilor mari. Părinții dădeau jos din rafturi tomurile și fiecare din noi primea un turn sau un turnuleț de cărți, după puteri. Alergam cu el pe mica terasă ascunsă între acoperișurile cu țigle roșcate, luam unul câte unul volumele și le scuturam de praf, lovindu-le de balustradă, apoi alergam cu teancul înapoi. [...] După ce am început să citesc și să scriu, la început cu litere mari și cam strâmbe, tot cotoarele au fost distracția principală. Îmi amintesc și acum de un titlu din raftul geografie călătorii, o carte pe care n-am apucat s-o citesc niciodată: *Peștii cântă în Ucayali*. [...] Nu mai știu pe ce criterii ne alegeam cărți din bibliotecă, fratele meu și cu mine, dar când primeam o carte nouă, de pildă de Crăciun, era o problemă cine o citește mai întâi. N-aveam spirit critic, pe vremea aceea, conta numai să intri în pantofii personajelor și să mergi cu ele până la capătul lumii lor. Oricum, la cele cu mai multe volume, cum erau Karl May, Dumas sau *Cireșarii*, între noi se afla doar un volum distanță: imediat ce-l termina unul, îl începea celălalt. Dar știu că într-o zi de vară am stat amândoi pe scările de lemn și am citit vreo câteva ore dintr-o carte de aventuri petrecute în Delta, pentru că nu ne-am putut decide cine să o abandoneze în favoarea celuilalt. Egoismul nostru de cititori a găsit această variantă. Cum însă fratele meu era cu doi ani mai mare și citea mai repede, am pierdut cam un sfert din fiecare filă – lectură rapidă – pentru că, din mândrie, spuneam și eu că am terminat, ca să poată întoarce pagina. [...] Mult mai târziu mi-am dat seama că există o organizare în rafturile bibliotecilor. Erau cele științifice (medicină, la generația următoare chimie și, la generația următoare, matematică), erau cele de literatură, cele de filozofie și cele, foarte dragi mie, de artă. Mai aveam o bibliotecă de cărți germane, rafturile cu cărți franțuzești, raftul cu cărți italienești ale bunicului (singurul care știa și italiana), literatura română, edițiile princeps interbelice, nu lipseau nici cele polițiste sau

cărțile romanțioase cândva la modă. În mod neașteptat, cărțile cele mai mari și mai groase erau ale celor mai mici din casă, adică ale noastre, și invers, micuțele cărți de poezie erau ale oamenilor mari. Când o parte din podul casei a devenit o cochetă și intimă bucătărioară, câteva șiruri de volume au intrat și acolo (se putea, la noi în familie, bucătărie fără bibliotecă și divan?).” ■ În pagina de recenzii citim despre: ■ *Zece studii literare* (Editura Academiei Române, 2010) de Răzvan Voncu: „Sub titlul sobru, voit neutru, evoluează un spirit temeinic pregătit, plin de informații ranforsate bibliografic, despre care ai spune că e aproape pedant, dacă nu ar exista amprentarea distinctă, printr-o voce fermă, care impune prin siguranță. [...] Cu ton urban și repulsie vădită față de excesele de orice fel, fie ele magnifice sau litotizante, autorul e genul de critic pe mâinile căruia poți să-ți lași o carte pentru interpretare. Sigur nu o va răstălmăci, și nici nu o va deforma ideologic, pentru că îi place, vădit, echilibrul.” (Gabriel Coșoveanu) ■ *Nu știu câte zile* (Ed. Trei, 2010): „Poetul răsfățat al anului 2009 a publicat o altă carte, de data aceasta un roman [...] Sau, așa cum se autointitulează, un «superroman». Volumul anterior al lui Stoian G. Bogdan, *Chipurile*, a adunat, conștiincios, peste 40 de cronici favorabile, premiile literare care contează, pe scurt a devenit o carte cu succes la public tocmai datorită succesului la critică. Cu acest background, așadar cu suficientă încredere în sine, Stoian G. Bogdan lansează un roman pe umerii căruia apasă mari speranțe. Nu știu câte zile are o țință bine calculată de la bun început – publicul larg. Campania de promovare este foarte activă, astfel încât chiar și omului simplu să îi fluture cel puțin o dată pe la urechi titlul cărții și descrierea «thriller românesc». De data aceasta, strategia cu care se apropie de cititori este inversă: vizează întâi publicul, abia apoi considerația specialiștilor. [...] Ce îi doresc eu romanului *Nu știu câte zile* este să atingă acel grad de popularitate pe care îl visează. Cât despre viața lui în timp, am serioase rezerve.” (Iulia Iarca) ■ *Poezii noi* (Ed. Fundației pentru Poezie, 2010): „Foarte plăcut vederii, o veritabilă carte-album este acest nou volum al lui Mircea Dinescu, la care cititorii de altădată ai poetului nici nu mai sperau. O carte foarte colorată, conținând mai multe desene și colaje (din seria *Erotica Magna* de Dan Erceanu) decât poeme (24 la număr, acestea din urmă), în consonanță cu limbajul... colorat – să-i spunem – al autorului, la care recurge nu numai în poemele erotice sau de genul cântec de lume, unde i-ar fi locul, ci în aproape toate celelalte. [...] Vestea bună e că suflul poetic al lui Mircea Dinescu e încă suficient de puternic să producă poeme memorabile. Vestea proastă e că libertatea de a folosi orice cuvinte nu e în mod necesar favorabilă poeziei.” (Luminița Corneanu) ■ *Ca picăturile de sânge pe linoleumul din lift* (Ed. Cartea Românească, 2010): „«O carte puternică» e primul lucru care-ți vine în minte după ce închizi cel de-al doilea roman al Mariei Manolescu – preferabil după ce l-ai citit dintr-o singură suflare. Probabil cea mai puternică din câte am citit în acest de altfel bogat an editorial, cel puțin dintre aparițiile românești. Spun «puternică» în sensul că te copleșește aproape senzorial, e un șuvoi de cuvinte izbucnit aparent firesc, dar foarte bine controlat, scris cu o

știință a oralității despre care, dacă n-ar fi prea facil, dat fiind succesul pieselor Mariei Manolescu, aș spune că e dramatică. (Ana Chirițoiu) ■ Cosmin Ciotloș discută volumul Ioanei Pârvulescu: „*Cartea întrebărilor* [Humanitas, 2010] confirmă o evidență: anume că Ioana Pârvulescu se numără printre cei mai subtili esești pe care i-a dat literatura română. Dacă lucrul nu s-a spus până acum cu destulă claritate e, cred eu, pentru că talentul cu care sunt puse în scenă interpretările ei pur și simplu ia ochii. [...] Absolut surprinzător e faptul că toate întrebările din această carte au apărut, săptămână de săptămână, în România literară. Că, prin urmare, eseurile reunite aici, care altora le-ar fi luat, poate, ani, au fost gândite și scrise în regim de urgență. Cine a făcut, cât de cât, gazetărie înțelege la ce mă refer. E foarte greu să rămâi egal cu tine însuși (și cu inteligența ta) atunci când ții o rubrică fixă. O anume uzură te îndeamnă adeseori la renunțări, fie ele și numai stilistice. Ai zile faste și zile insuportabile, pe care, dacă le-ai putea prevedea din ajun, ar fi extraordinar. Cum anume, nu știu exact, dar Ioana Pârvulescu se salvează, de aproape douăzeci de ani, de acest risc al rutinei. [...] Fie că vorbește despre Platon, despre Maiorescu, despre Caragiale sau Macedonski, despre teatrul lui Mihail Sebastian, despre paseism, despre malpraxis în cercetare, despre bine și rău, autoarea nu uită nici o clipă că literatura înseamnă, mai presus de orice, viață. Oricât ne-ar încânta intelectual cele câteva zeci de întrebări din carte, ultima, adresată Adrianei Bittel, rămâne tulburătoare și, cumva, paralizantă: «Sunt cărțile în stare să ne consoleze?» Nu știu. Chiar nu știu. Știu doar că există cărți, cum e aceasta, în stare să ne bucure de-adevăratelea.” ■ Pagina de poezie găzduiește versurile lui Nichita Danilov. ■ Sorin Lavric scrie despre volumul *Paul Miron. O lume pe dos. Convorbiri cu Ovidiu Nimigean* (Ed. Paralela 45, 2010): „Biografic, volumul cuprinde toate perioadele vieții lui Paul Miron, începând cu arestarea la vârsta de 15 ani, în lotul Valeriu Gafencu, când a trecut prin experiența lanțurilor la picioare (baterea niturilor în cătușele de la glezne fiind o experiență greu de uitat, alunecarea ciocanului câțiva milimetri însemnând zdrobirea osului), apoi cei trei ani de închisoare (la Galata, Vaslui, Ploiești, Aiud și Alba Iulia), continuând cu fuga din țară în 30 octombrie 1944 și terminând cu toate activitățile cărora li s-a dedicat în Occident (editarea Dicționarului german-român al lui Tiktin, înființarea Societății culturale «Mihai Eminescu» - *Deutsch-rumänische Studienvereinigung M. Eminescu* -, publicarea anuarului filologic «Dacoromania» sau tipărirea în țară a Bibliei cu hârtie procurată de la o fabrică nemțească, al cărei patron era renumitul teolog Hans Urs von Balthasar). [...] Paul Miron e un vorbitor voluptuos, având o *lingus factiosus* cu predilecție pentru verdictele estetice. N-are emfază lăudăroasă, ci doar o bunătate funciară care adesea îi vatamă ascuțimea judecăților. Cronologic vorbind, n-are tulburări de perspectivă și nici ezitări de intuiție, înfățișând istoria fără sfeli conjuncturale, căci știe foarte bine că trecutul e un monstru pentru îmblânzirea căruia e nevoie de un singur remediu: spunerea adevărului. Defectul cărții stă în reproducerea fidelă a oralității interlocutorilor, discuția sufocându-se sub deseale întreruperi, divagații sau paranteze

care dau întregului înfățișarea unei pânze care pe alocuri e ruptă. De aceea, pasajele unde protagoniștii se întind la vorbă în dauna adecvării la obiect puteau fi scoase în timpul prelucrării redacționale. Dar scrupulul nemțesc al Elsei Lüder, a cărei grijă a fost de a respecta în totul litera autorilor, a avut câștig de cauză: a ieșit un volum onest și amănunțit despre viața unui mare profesor.” ■ Gelu Negrea crede că „Fără îndoială, «Poetul Vlahuță» nu se numără printre capodoperele prozei lui I.L. Caragiale. Există însă câteva motive pentru care schița – publicată în două numere consecutive ale revistei «Epoca literară» (cele din 27 mai și, respectiv, 3 iunie 1896) – ar fi meritat, după părerea mea, un plus de atenție din partea criticii, chiar dacă eventualul demers interpretativ avea șanse modeste de a se solda cu o revalorizare spectaculoasă a textului în ansamblul creației caragialiene. Împrejurarea că ea a rămas neterminată, la fel ca «Scrisorile unui egoist» sau «Poveste», de exemplu, făcea, din start, operațiunea nu numai dificilă, ci și riscantă. Care ar fi punctele de interes în măsură să justifice o re-lecturare a «Poetului Vlahuță?» În primul rând, diseminarea în corpul schiței a unor «digresiuni metatextuale», cum le numește Al. Călinescu în Caragiale și vârsta modernă a literaturii. [...] Un al doilea motiv care face din «Poetul Vlahuță» o schiță spre care cercetătorul literar se cuvine să se aplece cu antenele în vibrație îl reprezintă revelația că – împotriva a ceea ce credea un N. Davidescu (dar nu numai) privitor la lipsa de organ a lui Caragiale pentru natură – el este, adesea, un peisagist remarcabil.” ■ Mihai Zamfir scrie despre „Provincialul singuratic”: „La prima vedere, prezența lui Calistrat Hogaș în istoriile literare românești stârnește astăzi o ușoară nedumerire: citită fără prejudecăți, proza sa – de dimensiuni foarte reduse și de aparențe modeste - te îndeamnă la căutarea unei explicații pentru surprinzătoarea celebritate a autorului. Să fie vorba de simplă remanentă critică, preluată din inerție și din politețe față de un prozator apreciat cîndva superlativ în cercul «Vieții Românești?» [...] Depărtat în mod egal de Odobescu, contemporanul său erudit, dar discret, ca și de noua proză a simbolismului și a realismului social, contemporane și ele cu scriitorul, Hogaș posedă un profil distinct, mai degrabă izolat; stângaci, experimentînd oarecum cu teamă literatura, el nu seamănă cu nimeni din jurul său și abia astăzi, după scurgerea unui secol, îi descoperim trăsături pre-sadoveniene. În istoria literaturii noastre, micul loc pe care Hogaș l-a dobândit se datorează unor accidente – fericite pentru scriitor: prin el, provincia și spiritul ei intră vizibil în literatură, iar Piatra Neamț se înscrie pe harta culturală, loc de naștere al unuia dintre cei mai tipici literați provinciali. Fără să-și dea, desigur, seama, autorul inaugura o manieră moldovenească de a povesti, bazată pe armonia frazei în sine, manieră ce avea să ajungă la apogeu în perioada interbelică, odată cu Mihail Sadoveanu.” ■ La ancheta «României literare», unde li se cerea să facă un mic «exercițiu de admirație» și să aleagă unul sau mai mulți scriitori contemporani pe care îi admiră, apoi să încere să schițeze un lapidar portret al acestora, răspund: ■ Radu Aldulescu: „La fel mi s-a întâmplat cu polonezul Wladislaw Reymont – cele două volume ale romanului său *Țăranii*, tradus

de Stan Velea la Editura pentru Literatură Universală, le-am citit cu sufletul la gură la 16 ani, înainte de a-i descoperi pe Rebreanu și Marin Preda, tot în bibliotecă părinților mei. De acolo i-am citit pe Tolstoi, Flaubert, Gogol, Cehov, Hemingway, Hasek, Kafka, Petru Dumitriu (una din primele ediții, cartonată, a nuvelei «Bijuterii de familie», de pe vremea când scriitorul era încă în țară), Fănuș Neagu, D.R. Popescu, Petru Popescu... Îmi aduc aminte de una din primele ediții ale Moromeților, avându-l pe copertă pe Moromete presărându-și tutun pe o foiță de țigară... Fără acești autori și mulți asemenea lor, aș fi fost cu totul altul decât cel care sunt. Încă și mai exact spus: n-aș fi fost deloc, așa încât datorită conviețuirii neîntrerupte cu ei continui să fiu.” ■ Horia Gârbea: „Aleg să îmi fac publică admirația pentru un scriitor care îmi trezește nu numai stimă, ci și o deosebită, niciodată mărturisită lui, afecțiune. [...] Deși ar putea să-mi fie tată, nu am simțit, cu o sensibilitate ce mă face reticent la orice invocare a unui ascendent dat de numărul anilor, că ar face vreodată uz de experiența lui superioară. Am purtat multe discuții împreună, totdeauna în condiții asumate de egalitate, în care eventualele controverse s-au tranșat numai pe calea argumentelor, niciodată prin invocarea diferenței de vârstă și, oho, cunoștințe. Ambele în favoarea sa, cu un scor semnificativ. Scriitorul pe care îl evoc aici este un om retras, cu o reputație de «ciufut». Puțini colegi însă am întâlnit de o atât de intensă colocvialitate și cu un umor atât de fin, adesea prezent în conversație, ca și în text. [...] Deși face parte, cum spuneam, din generația tatălui meu, modelul său cultural și comportamental mi-l apropie de cea a bunicilor mei și al fraților lor, cei pe care am avut norocul să-i apuc în copilărie și adolescență. [...] Educat, așadar, într-o altă lume și păstrându-i valorile, orășean prin excelență și livresc cu naturalețe. [...] Autorul minunatelor eseuri pe care am ajuns a le ști pe dinafară a trecut de curând pragul a opt decenii de viață. Eu îl văd mereu tânăr și fericit și îi doresc să rămână la fel în anii mulți pe care sper că destinul o să-i dăruiască unui om ce și-i merită. Sper că l-ați recunoscut din rândurile de mai sus pe Alexandru George.” ■ Angelo Mitchievici: „Există puțini scriitori care mizează totul, dar absolut totul, pe literatură, și dintre aceștia foarte puțini sunt cei care reușesc. [...] Mircea Cărtărescu constituie expresia unui astfel de mize și a unei astfel de pariu, pe care l-a câștigat. Există și un proiect Mircea Cărtărescu, iar tensiunea literaturii sale se articulează dialectic între doi poli: Totul și Nimic. Puține proiecte în literatura română, dar și în oricare altă literatură, sunt atât de ambițioase, și ca să fim onești, atât de nebunești, ca acela care transpare din literatura lui Mircea Cărtărescu și anume de a acoperi o epocă cu geografia propriei tale literaturi, de a traversa toate genurile și a le imprima fiecare o marcă indelebilă, de a unifica câmpul literar sub semnul propriului univers. [...] Cred că Mircea Cărtărescu nu trebuie să se reinventeze, să devină nou, ci să continue să-și trăiască existența al cărei fascinant îl simțim cu fiecare frază.” ■ Alex Ștefănescu: „Îi admir pe mulți scriitori. Dar despre ei am scris de sute de ori, întrucât chiar asta e profesia mea: admirația. A venit vremea să mărturisesc, acum, după patruzeci de ani de căsnicie, cât de mult

o admir pe soția mea, Domnița. Nu e doar o problemă de familie, întrucât Domnița, editor de elită și autoare a unor cărți despre România postcomunistă care au suscitât interes, are și un statut de persoană publică. [...] M-am căsătorit cu ea pentru că era foarte frumoasă. Numai și numai pentru că era foarte frumoasă. Nu știam aproape nimic despre felul ei de a fi. Putea fi o ființă diabolică. Aveam douăzeci și trei de ani, ca și ea, și la vârsta aceea nu eram încă un bărbat, ci un băiat. Așa se explică de ce, când ieșeam cu ea la plimbare, în oraș, și vedeam cum atrage cu înfățișarea ei privirile tuturor, o țineam strâns de mână, ca să nu mi-o ia... bărbații. Dar, treptat, am descoperit – cu sentimentul că am avut noroc și am câștigat la loteria vieții – ce om e soția mea. [...] Domnița a fost de o demnitate inflexibilă. Nu s-a lăsat mutilată sufletește nici de ură, nici de frică, s-a refugiat într-o distincție a ei, inaccesibilă oamenilor de nimic aduși în prim-planul existenței de partidul comunist. [...] Un moment de maximă admirație față de ea l-am trăit în urmă cu câțiva ani, la lansarea unui nou volum din «Dicționarul victimelor comunismului», editat cu sacrificii de Domnița. Cu o zi înainte, Elie Wiesel, care tocmai făcuse impolitețea ca, aflat la Sighet, să refuze să viziteze Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței, i-a culpabilizat încă o dată pe români (omițând să deplângă și tragedia pe care au trăit-o ei înșiși, în timpul comunismului): «Românii să nu uite: au ucis, au ucis, au ucis.» În fața a sute de oameni veniți la lansare, Domnița a spus în replică: «– Elie Wiesel să nu uite: românii au fost uciși, au fost uciși, au fost uciși!» Toți cei prezenți s-au ridicat în picioare ca să o aplaude. Printre ei mă aflam și eu.” ■ Sorin Lavric: „Omul sub fascinația căruia mi-am petrecut tinerețea a fost Gabriel Liiceanu. Prima oară când l-am întâlnit (pe culoarul Facultății de Drept, în 1990), am fost atât de emoționat, încât, întinzându-i o carte pentru autograf, am simțit cum mâinile îmi tremurau la propriu. Pentru generația celor care au făcut filozofie imediat după '89, Gabriel Liiceanu a fost simbolul inițierii în arcanele speculației. La drept vorbind, îl priveam ca pe întruchiparea vie a tuturor disciplinelor conceptuale și, dacă mă întreba cineva ce este filozofia, nu-mi rămânea decât să-l arăt cu degetul pe el. [...] Și cum stofa unui profesor se măsoară după câtă emulație emană în jur, adică după câte inteligențe atrage în virtutea farmecului propriu, în anii '90, talentele intrate la Filozofie făcuseră câmp compact în jurul lui Liiceanu. Eram un roi de tineri intrați în efervescență spirituală, care mâncam jăratec din dorința de a răsturna gândirea lumii. Voiam totul, adică întronarea unei istorii care să înceapă cu noi. Mai mult, rivalizam la sânge din ambiția ca el să ne recunoască. Și cum fiecare talent, dacă este autentic, caută să le eclipseze pe cele rivale, atunci am aflat cât de important este să fii recunoscut de un intelectual în a cărui autoritate crezi.” ■ Mihai Zamfir: „Pleșu, l’admirable. Iau cuvântul admirabil în sens etimologic, adică «demn de a fi admirat», nu ca pe un superlativ absolut, așa cum este el utilizat curent. Deși cu câțiva ani buni mai tânăr decât mine, m-am uitat de la început la el ca la un fel de Învățător, cu majusculă. Cartea lui, *Pitoresc și melancolie*, pe care, la începutul anilor '80, într-o cămăruță de la etajul 3 al

Facultății, o analizam cu studenții în cadrul unui cerc special de stilistică având statut aproape subversiv, această carte, deși scrisă cu vigoare tinerească, mi se păruse a unui savant desăvârșit. [...] În ziua de 22 decembrie 1989, existența noastră s-a frânt în mod salutar: milioane de români au putut începe o viață nouă. Ce am făcut fiecare cu acel 22 decembrie al nostru – iată o întrebare grea, cu răspunsuri doar rareori la înălțime. Andrei Pleșu a avut curajul unei opțiuni pe care puțini oameni de formația și de categoria lui au îndrăznit să o adopte; fără să lase deoparte misiunea pentru care părea hărăzit – aceea de a scrie cărți extraordinare – s-a decis să-și consacre viața mai ales celorlalți, adică oamenilor care aveau nevoie într-un fel sau altul de ajutorul lui. Ce altceva au reprezentat în fond ministeriatul la ingratur Minister al Culturii, apoi cel – mult mai gratificant – de la Ministerul de Externe, fondarea revistei «Dilema» – cu sclavia obligatorie presupusă de conducerea unei redacții și de scrierea articolului hebdomadar, prezența în Consiliul pentru Cercetarea Arhivelor Securității și mai ales acaparanta muncă de la Colegiul «Noua Europă», decât jertfirea pentru alții? Fără gesturi mari, fără fraze pompoase, tăcut și eficient. Puțini știu, probabil, că intrarea României în Uniunea Europeană (sub forma inițială a acceptării noastre la tratativele de aderare, în câteva zile decisive din decembrie 1999), ca și formarea celei mai strălucite pleiade de tineri intelectuali români contemporani (absolvenți, toți, ai Colegiului «Noua Europă») reprezintă opera lui Andrei Pleșu și a nimănui altul. [...] Îl așez alături de Ana Blandiana și de Nicolae Manolescu, scriitori de primă mărime, ce au avut și ei tăria de a pune pentru ani de zile între paranteze scrisul lor, dedicându-se socialului. În grupul ales, statura lui Pleșu mi se pare însă paradigmatică.” ■ Iulia Iarca: „Fiind invitată să povestesc despre autorul pe care îl admir cel mai tare, m-am văzut pusă în fața unui peisaj cu multe poteci. Scriitorii către care se îndreaptă prețuirea mea sunt, desigur, numeroși, diverși. Însă ceea ce mă împiedică să aleg unul singur este convingerea că exclusivitatea conferă statutul de model. Or, dacă în interbelic exista un Nae Ionescu, personalitate-mentor pentru cei mai mulți dintre tinerii scriitori de atunci, acum timpul are alte capricii. Nu pentru că astăzi ne-ar lipsi personalitățile. Sau pentru că ele nu ar fi de referință. Ci pentru că atitudinea s-a schimbat. Iar *laudatio* pur și simplu nu mai face parte din structura interioară a generației noastre. [...] Mi-am propus ca în acest text să nu dau nici măcar un nume. Admir scriitorii care au scris lucrări-reper în literatura noastră. Pe aceia al căror nume va fi cunoscut și peste 200 de ani. Și îmi doresc ca timpurile noastre să nu se dovedească, până la urmă, atât de sterile. Avem nevoie de talente, nu de modele.” ■ Gabriela Gheorghisor: „Scriitorul acesta este unul dintre cei cu «aripi crescute înăuntru» (Matei Călinescu), adică un critic și istoric literar. Dar și un profesor de literatură. L-am urmărit manifestându-se live la numeroase susțineri publice ale unor teze de doctorat de la Facultatea de Litere din Craiova, precum și în alte împrejurări plăcute sau cernite (vreo patru lansări de carte și o înmormântare). [...] Ca și Gabriel Chifu, de pildă, Eugen Negrici a plecat târziu la București, reușind să-și

impună numele pe scena culturală națională, dar neuitându-și niciodată rădăcinile oltenești. De-a lungul unei cariere îndelungate, n-a scris doar cărți, ci a materializat în proiecte ample, precum Nicolae Manolescu (tot oltean, la origine), viziuni de istorie și critică literară. A construit, cu mărinimie și imaginație, dinspre culoarul secundarului. A demolat, cu amărăciune și (auto)înțelegere, de pe reliefurile de creastă ale literaturii române.” ■ Irina Petraș: „Există oameni pe care i-am simțit apropiați mie din prima clipă. De întâlnirea cărora mă bucur, chiar dacă e vorba de iuți intersectări de drum. Pe care simt că pot conta și în scrisul cărora găsesc rezonanțe. Iată câteva exemple vii, fiindcă aceasta e tema de luptă a României literare la sfârșit de 2010. Cu Grete Tartler mă întâlneam vară de vară la Neptun. [...] Toată știința și-o poartă cu naturalețe, cu umor și caldă deschidere spre ceilalți, provocând misterele vieții în prelungi și pline de subînțelesuri taclale despre noi, săgetătorii, despre semne ascunse și mici fisuri în suprafața monotonă a zilei. [...] Pe Gabriela Adamneșteanu, omul, am descoperit-o în armonie cu scriitoarea – aceeași nuanțare a detaliilor, interpretate cu finețe și cu delicată îndrăzneală. O directețe plină, matură, dar și adolescentin-reticentă, o uimire calmă și complice în fața «vieții ca o foșnire», woolfiene. [...] Florina Ilis, care împacă elegant, cu ochii mijiți a zâmbet, slujba de ficționar cu har și îndatoririle, multe, ale conviețuirii. [...] Nu doar pentru corectitudine politică, îl adaug lor pe Ion Vartic. Îi admir (aproape) fără rezerve arta eseistică și existențială de substituie. Textele/gesturile care înscenează cu migală de împătimit. [...] Și iarăși, nu doar din îndatoriri de... păstoriță, închei cu un personaj colectiv și mozaicat, numai bun de admirat ca rezultat de figuri singulare și rebele: scriitorii filialei clujene.” ■ Radu Vancu: „Pasajul acela al lui Andrei Pleșu pune la îndoială poezia care prea arată a poezie, pictorii care prea arată a pictori ș.a.m.d. Fraza îmi recheamă în memorie trenul cenușiu al lui Mircea Ivănescu. Poetul care nu numai că nu-și cultivă aparența poetică, dar își neagă statornic, atât în poezie, cât mai ales în conversația privată, însăși esența de poet. E greu să găsești un poet mai uman decât Mircea Ivănescu și, în același timp, mai difident față de propria calitate umană și poetică, deopotrivă. (Eu, până acum, n-am găsit.) Bacovia vorbește, într-un vers memorabil ca toate ale lui, despre «omul făcut concret»; ei bine, Mircea Ivănescu e poetul făcut discret. Nu poți recunoaște ușor poetul puternic din spatele omului blând. [...] Însă, după ceasuri întregi de citit și vorbit poezie, e dificil să ignori, difuză în jurul aceluiași om blând și discret, aura poetică emanând din punctele neverosimil de strălucitoare din spatele dioptriilor, dincolo de care ființa lui se află contrasă integral. [...] Omul acesta obișnuit e un poet atât de neobișnuit, iar biograful lui subîntinde continente uriașe de bibliografic. Înțelegi că între faptele de viață și faptele de literatură nu există nici o diferență de substanță, încât, dacă textele sunt toate intertexte, atunci, complicând terminologia cărtăresciană, existențele sunt toate interexistențe. [...] În consecință, fără să vrea, împotriva lui însuși, Mircea Ivănescu e unul dintre cei mai seducători maestri. În plus, între toți oamenii pe care i-am cunoscut, el este, poate, singurul

cu geniul dialogului. Nu în sensul oralității abundente, spectaculare, carnavalescă, ci în acela al unei maieutici socratice lipsite de cea mai vagă urmă de ostentație. [...] Poți simți concret nu numai cum tăcerile lui vorbesc, dar cum chiar și tăcerea ta vorbește. Cum înveți din nou să vorbești, cum înveți iar limba română. Și, o dată cu ea, poezia.” ■ Cosmin Ciotloș: „Dan Andrei Negură a murit astă vară. Îl cunoscusem cu un an în urmă. Mă întorceam, mi-amintesc, de la Observatorul Astronomic, împreună cu doi prieteni care țineau neapărat, la ora aceea târzie, să vadă stelele. În dreptul Lupoaiței din Romană, chiar pe Bulevard, o curte plină de cărți aruncate care încotro. Am dat să intrăm și ne-am trezit înjurați cum nu mai fuseserăm vreodată. Adică drăgăstos. Omul puneă cuvintelor acelora neaoșe, știți dumneavoastră care, prefixe! Așa a început povestea. Ne-a întrebat pe fiecare ce hram purtăm. Nu-i venea să creadă că, în felul nostru, ne ocupam, toți, cu literatura. [...] O noapte întreagă am ascultat cu gurile căscate o lungă prelegere despre poezie. Alegea febril câte-o carte ferfenițită, citea, rar, extrem de rar, câteva versuri, apoi, cum îi plăcea să spună, le descânta. Trebuie să recunosc, avea gust. Simțea unde se ascunde chichirezul fiecărei bucăți. [...] Îi căzuserăm cu tronc. Față de mine, critic literar, avea un respect afectuos. Pe prietenii mei, poeți, îi iubea însă mai omeneste. Îi făcea cu ou și cu oțet, apoi cu smirnă și cu tămâie. Atunci i-a venit ideea de a înființa, pe loc, o confrerie bizară: lupancii. [...] N-a fost numai o joacă. Ne-a făcut imediat, din niște cartoane broșate pe care le ținea la mare preț, diplome, pe care și-a pus, spre surpriza noastră, cu ceară și cu tot ighemoniconul diplomatic, sigiliul. El urma să fie cel dintâi. De-atunci, l-am mai vizitat de câteva zeci de ori. De fiecare dată ne dăruia cărți sau, în cel mai rău caz, liste de titluri. Când unul din noi lipsea, puneă mâna pe telefon și imediat cercul redevenea complet. Am cunoscut, în felul acesta, și alți lupanci [...] La un moment dat eram vreo 24. Până astăzi, Dan Andrei Negură a rămas la fel de misterios pentru noi. Absolvent de Cibernetică, nepot de Vrâncioaie (cine poate ști?), locuia chiar acolo, în casa de pe Lascăr Catargiu, având în grijă o Brâncoveancă (nimeni n-a văzut-o) și citea în permanență. Anticar el însuși, era, am aflat, printre ceilalți anticari, o vedetă. Nimeni însă nu știa mai multe.” ■ Luminița Corneanu: „De ceva vreme (de când am început să mă maturizez, cum ar zice un fost profesor foarte drag mie), pentru mine lumea a început să se împartă în oameni pe care îi admir și scriitori pe care-i prețuiesc. Din fericire, există câțiva oameni care intră în ambele categorii. Sunt norocoasă că-i cunosc. Cei despre care am să vorbesc aici sunt, cu totul întâmplător pentru alegerea mea, tată și fiu, asemănători și diferiți în același timp. Pe tată l-am cunoscut la ediția din 2004 a Colocviilor Revistei «Mozaicul» de la Craiova. Profesorul Paul Cornea era invitatul principal, urma să susțină o conferință în foaierea Teatrului Național. [...] Am descoperit în ziua aceea un om de un firesc, de o naturalețe pe care nu le-aș fi anticipat, o prezență tonică, un om capabil să captiveze audiența fără să monopolizeze conversația, ascultându-i deopotrivă cu interes pe cei din jur. Un model de ținută intelectuală, de la conținutul conferinței până la modul în care

ea a fost susținută. [...] Întâlnirea cu fiul, Andrei Cornea, a fost mediată tot de tată. Eram un grup de tineri craioveni, mari admiratori ai cărților lui Andrei Cornea, care ne-am fi dorit să-l invităm să conferențieze, tot cu prilejul Colocviilor «Mozaicul». Iarăși din complexe provinciale, nu ne închipuiam că un savant de talia lui Andrei Cornea va accepta o astfel de invitație. Profilul lui intelectual (filolog clasicist, filosof) ne sugera un ins auster, sobru, nu foarte dispus să iasă din cabinetul de lucru. Ei bine, nu doar că a acceptat invitația, dar a susținut o conferință intitulată «Cum poți să nu fii relativist astăzi?», rămasă memorabilă pentru cei prezenți prin claritatea și simplitatea expunerii, în ciuda dificultății temei. [...] Tată și fiu, deci: Paul Cornea, la cei 86 de ani ai domniei sale, este unul dintre cei mai tineri oameni pe care-i cunosc. Andrei Cornea, cel mai bun traducător al lui Aristotel în românește, spun specialiștii, este intelectualul angajat care, chiar și după ce a fost etichetat de răuvoitori drept «intelectualul lui Băsescu», a rămas în agora pentru a-și spune opinia. Două modele de excelență profesională și de duranță.” ■ Ioana Pârvulescu: „De ce îl iubim pe Andrei Cornea”: „Pentru că, într-o lume nebună-nebună, își păstrează mintea limpede. Și mai ales pentru că nu obosește să gândească. [...] Pentru că, dacă s-ar fi născut francez sau englez, ar fi fost genial (și celebritate mondială). Pentru că scrie extraordinar de bine și limpede, iar îndărătul acestei limpezimi e un teribil efort de filtrare. [...] Dar și pentru «noul» săptămânal, articolele de actualitate din «22», scrise cu nerv, substanță și talent de publicist. [...] Pentru că știe câtă primejdie conțin utopiile, oricare ar fi ele. [...] Pentru cuvintele lui cu tâlc și «fără frontieră». Pentru că nu uită ce înseamnă să fii om.”; „De ce îl iubim pe Radu Paraschivescu”: „Pentru că e un îmblânzitor de cuvinte și imagini, la fel cum, de pildă, Gabriel Liiceanu sau Horia-Roman Patapievici sunt îmblânzitori de idei. Pentru că vorbește înspăimântător de bine. Pentru că scrie înspăimântător de bine. Pentru că e profesionist în tot ce face și, dacă s-ar fi născut în America ar fi trăit regește din scris. [...] Pentru că a fost unul dintre puținii care au răspuns la invitația de a scrie un mic roman-bijuterie pentru «Cartea de pe noptieră» și așa s-a născut frumoasa poveste lusitană, *Cu inima smulsă din piept*. Pentru traducerile lui extraordinare, pentru dialogurile lui care sună firesc, pentru că nu-i om să echivaleze mai bine decât el slang-ul; pentru Jonathan Coe, *Casa somnului*, care e traducerea lui favorită. [...] Și pentru că, după *Fluturele negru*, eu, una, nu-mi voi putea imagina niciodată că viața și gândurile lui Caravaggio altfel decât le-a povestit Signor Radu Paraschivescu. Notă. Numai întâmplarea face ca Andrei Cornea și Radu Paraschivescu să nu fie printre destinatarii mei din *Cartea întrebărilor*, de aceea i-am ales pentru aceste mici și neîndestulătoare exerciții de admirație.” ■ Răzvan Voncu: „Admirația nu este un sentiment pe care criticul să- l cultive prea des. Totuși, admir destul de mulți scriitori români contemporani. Nu pe toți, firește. Pe cei mai mulți, de fapt, îi admir doar ca scriitori. Ca oameni nu îi cunosc – sunt unul dintre criticii care caută să stea ceva mai departe de lumea literară –, sau, dacă îi cunosc, prefer să îi admir ca scriitori. [...] Nu cred în admirația

nediferențiată, neselectivă, cum nu cred nici în mefiența generalizată. Nu poți fi critic dacă nu admiri. Dacă nu scriitorul, măcar literatura lui.” ■ Ana Chirițoiu: „M-au ajutat și mă ajută, în procesul acesta îndelungat, câțiva oameni care mi-au devenit prea apropiați pentru a-i numi oficial și la care admir mai ales faptul că nu se lasă prea lesne admirați, dar și o serie largă de gesturi, atitudini sau idei întâlnite la un scriitor sau la altul, de vârste și orientări diferite, din care mi-am făcut un colaj de uz propriu, aflat, așa cum cred că e și sănătos, într-o dinamică permanentă.” ■ Gabriel Coșoveanu: „I-am citit tratatele mai întâi fiindcă așa se cuvenea, pe vremea studiilor de filologie, apoi l-am cunoscut, cum altfel?, tot în preajma cărților. Era în «romanticii» ani ‘90, când încă mai nutream iluzii, deși viața unora dintre noi avea un ritm binar: o zi doream năvalnic să emigrăm, cealaltă venea cu o frântură de mesaj întremător. Unii dintre oamenii care au emis acest gen de mesaj, în afară de părinți și de prieteni mai vechi, a fost Paul Cornea, trezorier al bunelor uzanțe și al tuturor secretelor care mențin bovarismul la o distanță salubă. [...] Căldura incredibilă emanată de un savant care nu și-a sacrificat nici unul dintre atributele omenești în numele științei. Cu smerenie în fața precarităților ființei, însă și dotat cu o fericită natură flegmatică, profesorul multor mari profesori din țara aceasta are o directe exemplară în abordare și conversație, ceea ce ne amintește, încă o dată, că *le meilleur goût est encore le plus simple*. [...] Profesorul, de la care vei auzi mereu un cuvânt miezos și o expresie ce te instigă imediat – și, din fericire, efemer – la invidie, are, funciarmamente, instinctul pedagogic și formativ, fel de a spune că nu l-a interesat nicicând să propage năzuința oarbă de cunoaștere, ci un set de instrumente potrivite pentru armonizarea internă.” ■ Simona Vasilache: „Îngăduiți-mi, din obișnuința, poate, a unor cărți (admirabile!) de mult despărțite de scriitorii lor, să abat puțin întrebarea, ori alegerea, dinspre un autor anume spre un loc care, într-un fel, îi conține, pe cei de azi și de ieri. [...] Vorbesc despre un popas urban, și cultural, cu happening-uri, ceainărie, grădină, cu noutăți și cu semi-anticariat, adică apariții ale anilor din urmă rătăcite, miraculos, prin pod, cu o mică și cochetă lume a copiilor, cu muzici și târguri de tot felul. La Cărturești, fiindcă lui (ei, lor?) îi dedic acest la mulți ani admirativ, intru dintr-o deprindere fără țință. [...] E multă tinerețe, în înțelesul ei cel mai frumos, forfotind pe scările înguste, între încăperi și între etaje. Și tot atât șarm de modă veche, patina unui loc *aimable*. Unde am crezut, cândva, într-un ajun de Crăciun, că incredibila coadă e la cadourile cu gust, pentru masă sau pentru casă, și am descoperit, încântată, că era la cărți. [...] Sigur că în spatele locului sunt oameni. Pe unii i-am cunoscut, în timp, pe alții mai puțin. Tuturor, la zece ani de (con)locuire – studenția mea, și acum a studenților mei, ispitiți, la răstimpuri, de un alt fel de afacere – o mulțumire obligatorie.” ■ Este publicat un fragment din romanul scris de Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis*, aflat în curs de apariție la Ed. Cartea Românească. ■ Nicolae Scurtu face următoarele precizări: „Restituirea operei lui Sorin Titel (1935-1985) în condiții ireproșabile sub aspect științific și filologic, se datorează tinerei cercetătoare Cristina

Balinte, care cunoaște în profunzime, tot, dar absolut tot ceea ce a scris și a publicat autorul romanului *Pasărea și umbra*. [...] Literatura epistolară a lui Sorin Titel, atât cât se cunoaște până acum, conține informații, precizări și mărturii extrem de prețioase privind opera și biografia sa, deloc comună, înțesată de incertitudini și, uneori, de grave traume. Epistolele trimise istoricului și criticului literar Dumitru Micu (n. 1928), inedite până acum, se constituie, de fapt, în autentice fragmente ale unui jurnal de adolescent aflat într-o torturantă căutare de sine. [...] Se cuvine să precizez că lui Dumitru Micu i se datorează, în întregime, meritul de a-l fi reînmatriculat în 1961 pe Sorin Titel, e drept, după cinci ani de la exmatricularea din Facultatea de Filologie a Universității din București. Începuturile literare ale prozatorului Sorin Titel au fost îndrumate și supervizate de același perspicace și înțelept istoric și critic literar Dumitru Micu, care a și a girat cu prestigiul său debutul în volum, *Copacul* (1963). Astfel de oameni, providențiali din perspectiva noastră, nu trebuie uitați sau cu premeditare neglijați.” ■ Simona Vasilache (re)citește volumul lui Ion Pillat, *Florica*, „o carte ilustrată de Ștefan Popescu, din 1926, de la Cultura Națională.” ■ Gheorghe Grigurcu discută volumul *Recapitulare* (Ed. Dacia XXI, 2010): „Ioan Moldovan se situează la antipodul grandilocvenței, nu o dată transcrise pe portativ uranic, al generației șai-zeciste pe care o succede la un rezonabil interval biologic. E vorba de o cu totul altă strategie a poezicii, dar fără doar și poate și de o structură morală diferită, care preferă a fora în sine și a apela la o recuzită minimală, precum un pariu cu materia exploatată ostentativ economicos. Nimic teatral, gesticulant, clamoros în acest discurs ce decurge în surdina, propunându-și a rezona nu pe scenă sau în agora ci în intimitatea unor afinități de sensibilitate. [...] E ca o convorbire cu voce scăzută, într-un local cu puțină lume, între doi prieteni ce-și fac confesiuni pe care le resimt esențiale. Oricât de impozant, de ispititor pentru alte condeie, nesemnificativul e dat la o parte în favoarea unei simplități transparente a purei vibrații lirice. [...] Ioan Moldovan e un poet foarte bun, meritând în opinia noastră un loc de prim plan în tabloul poeziei române de azi.” ■ În traducerea Irinei Mavrodin este publicat un fragment din volumul scris de Régis Jauffret, *Microfictiuni*, aflat în curs de publicare la Ed. Vellant. ■ Aprilia Zank propune o variantă de traducere a *Cântecul(ui) de dragoste al lui J. Alfred Prufrock* de T.S. Eliot. Despre traducătoare aflăm că este docentă de origine română la Universitatea Ludwig-Maximilian din München și că a trimis traducerea de mai sus însoțită de următorul mesaj: «Pentru lucrarea mea de doctorat cu titlul *Literary Text Reception as Biased by Linguistic Relativity*, în care, printre altele, am comparat traduceri în șase limbi al vestitei poezii *The Love Song of J. Alfred Prufrock* de T.S. Eliot, am avut nevoie în acest scop și de traduceri în românește ale acestei poezii. Cu această ocazie am constat că nu există așa de multe cum m-aș fi așteptat. După ce mi-am terminat lucrarea de doctorat (în curs de publicare la *Benjamins*) și după ani de cercetare dedicați acestei poezii, m-am încumetat să traduc și eu poezia lui T. S. Eliot. Scriu lirie în română, germană și engleză – am câștigat un

premiu la concursul de poezie «Vera Piller» de la Zürich – și mă ocup intens de traduceri de poezie în română, germană, engleză și franceză. Conduc la Universitatea Ludwig-Maximilian proiectul internațional de traduceri «poetry Trend», pe care l-am materializat în vara aceasta cu apariția unei antologii bilingve (engleză-germană) de poezie.»■ În articolul său, Felicia Antip se întreabă „Unde sunt ziarele de altădată?»: „Nu de simulacrele de ziare made în Romania îmi este dor, ci de marile ziare occidentale pe care am avut norocul de a le cunoaște în vremuri când erau prohibite la noi. [...] În ultima vreme însă, aparițiile din această categorie s-au rărit. Specia «ziar», aparent pe cale de dispariție, nu mai suscită destul interes pentru a i se urmări evoluția (involuția?). Nu desconsider buna tradiție a presei românești, doar de la ea, de la ziarele «Adevărul» și «Dimineața», pe care am învățat să citesc mai ales urmărind, peste umărul tatei, titlurile (nume de orașe) din pagina «Dimineața în țară», de la revistele «Adam» și «Viața românească», de la «Dimineața copiilor» la care am fost abonată de la vârsta de cinci ani, mi se trage această dragoste de o viață. După aceea am avut însă parte cu toții de atâtea făcături și imposturi, de atâtea derogări grave de la principiile de bază ale informației tipărite (sub fascism, sub comunism, în cele două decenii de căutare a unei normalități de care părem a ne apropia doar pentru a ne depărta apoi și mai mult), încât – respectând ceea ce este de respectat, admirând ceea ce este de admirat la noi – modelele de referință sunt, pentru mine, în alte țări.”

■ Din „Actualitatea” aflăm că: ■ „Joi 15 decembrie au avut loc la sediul Uniunii Scriitorilor din România, sub conducerea președintelui Uniunii, dl Nicolae Manolescu, ședințele Comitetului Director și Consiliului USR. La Comitetul Director a fost expusă situația ordonanței de guvern privind finanțarea revistelor de cultură din România, la emiterea căreia conducerea USR a avut un rol determinant. De asemenea, președintele USR a anunțat finalizarea proiectului «Legii timbrului» în varianta nouă, redactată de USR, care va intra în dezbatere parlamentară spre aprobare în cel mai scurt timp. Comitetul Director a analizat situația proceselor în legătură cu imobilul din Calea Victoriei nr. 115 (Casa Monteoru) și a celor intentate editurilor care nu plătesc timbrul literar conform legii. S-a stabilit încheierea în regim de urgență a renovării imobilului din Calea Victoriei nr. 133, termenul fiind 1 martie 2011, și continuarea prospectărilor pentru un eventual nou sediu. Comitetul a luat în discuție problemele curente ale revistelor și filialelor Uniunii, proiectele în derulare. Consiliul Uniunii a aprobat proiectul de buget al USR pe anul 2011. Consiliul a votat noii membri ai Comitetului Director din filialele care nu au avut reprezentanți în Comitet în anul 2010. Astfel au fost validați ca membri în Comitet Gabriel Coșoveanu (Craiova), Vasile Dan (Arad), Corneliu Antoniu (Galați). De asemenea, a fost desemnat și validat noul reprezentant al Filialei Cluj, Adrian Popescu. Acești noi membri îi înlocuiesc pe membrii Comitetului aleși pe un an în 2010 după principiul rotației stabilit la începutul mandatului actualei conduceri a USR. Consiliul USR a ales conform statutului și juriile pentru Premile Anuale ale Uniunii în următoarea componență:

Juriul de nominalizări – Dan Cristea, Horia Gârbea, Antonio Patraș, Ovidiu Pecican, Vasile Spiridon - și Juriul de decernare - Mircea Bârsilă, Paul Cernat, Alexandru Dobrescu, Gellu Dorian, Ion Pop.” ■ „În perioada 13-16 decembrie, Uniunea Scriitorilor din România a organizat programul «Zilele Scriitorilor Români» (responsabil de proiect - un cristian [Cristian Cosma]). Manifestările au inclus o zi de club (o întâlnire cu Nora Iuga în Club A), o zi aniversară (lansarea volumului fotoreporterului Ion Cucu și aniversarea unor scriitori români), o zi de conferințe (susținute de Gabriela Adameșteanu, «Cum am scris *Dimineață pierdută*», «Cum am scris *Provizorat*», și de Livius Ciocârlie, «Autobiografie în versiune proprie») și o zi de lecturi (coordonată de Asociația Scriitorilor din București). În această ultimă zi la Sala Oglinzilor au citit scriitorii Constantin Abăluță (împreună cu actrița Silvia Codreanu), Lucia Verona, Liviu Ioan Stoiciu, Doina Ruști, Anca Mizumschi, Nicolae Prelipceanu, Cornelia Maria Savu, Ioana Drăgan, Florica Bud, Stoian G. Bogdan, Gheorghe Stroe, Florea Burtan, Simona Grazia Dima, Lucian Vasilescu, Floarea Țuțuianu, Horia Gârbea, toți membri ai ASB. Am remarcat prezența îmbucurătoare în public a unui număr considerabil de elevi interesați de literatură. Atracția programului a constituit-o, totuși, festivitatea din seara a doua, prin care Uniunea Scriitorilor, în parteneriat cu Consiliul Județean Alba, înțelege să-și respecte valorile. Au fost prezenți, onorând întâlnirea, Mihai Șora, D. Vatamaniuc, Solomon Marcus, Radu Cosașu, Ion Gheorghe, Geo Șerban, Teodor Vârgolici, Livius Ciocârlie, Dumitru Radu Popescu, George Bălăiță și Gheorghe Istrate. Pe tot parcursul acestor zile, la sediul Uniunii Scriitorilor s-au proiectat imagini din filmul «Poeți români de azi», realizat în urmă cu nouă ani. De asemenea, au fost expuse fotografii din arhiva lui Ion Cucu și desene realizate de Dan Perjovschi.”

29 decembrie

[„Adevărul literar și artistic”, nr. 1058] Aflăm că „Actrița franceză Carole Bouquet va susține o lectură de Antonin Artaud pe 11 și 12 februarie, de la ora 19, la Teatrul Odeon din București. Pentru prima dată în România, la invitația Ambasadei Franței și a Institutului Francez din București, Carole Bouquet va susține o lectură din *Scrisori către Genica*, de Antonin Artaud, personaj-cheie al culturii secolului al XX-lea, ce exprimă în aceste scrisori viziunea lui tulburătoare asupra teatrului și iubirea nestăvilită pentru o actriță paraziană a anilor '20, Genica Atanasiu, născută la București.” ■ Marius Chivu își amintește că „Anul trecut, la Clubul Țăranului Român s-au ținut lecturile publice intitulate «Povestitorii de la Șosea», întâlniri care, deși au dat măsura interesului crescut pentru autori români, n-au mai găsit sponsor pentru a continua și în acest an. Editurile mari ar fi putut susține și folosi în interesul lor și al propriilor autori aceste lecturi publice, dar n-au făcut-o pentru că, în general, nu sunt dispuse să investească în evenimente de promovare. Am mai spus și cu altă ocazie că tot ce fac editurile românești e să redacteze cărțile autorilor români și să traducă marile succese de

afară. În rest, Dumnezeu cu mila! [...] De altfel, dacă lucrurile nu se schimbă în următorii ani, prevăd o migrare a scriitorilor către editurile mici, dispuse să investească mai mult în promovare, sau către mediul online. [...] În acest context, un proiect precum colecția *Povestirilor fără filtru*, inițiată de Alice Capoti [...] arată ca o minunată inițiativă de indie publishing, un fel de haiducie intelectuală în urma căreia scriitorii câștigă un procent de vânzări inacceptabil de mare pentru o editură standard. [...] Cele două inedite volume-casete apărute acum conțin fiecare câte cinci plicuri cu cinci povestiri, costă doar 15 lei și pot fi cumpărate, deocamdată, numai de la librăria Triptic (str. Alecu Russo nr. 8). ■ Revista face o retrospectivă literară a anului ce tocmai se încheie: „Anul 2010 s-a putea numi «anul Hertei Müller», atât prin publicarea și retipărirea a trei volume ale scriitoarei care ocupă primele poziții în topul vânzărilor de la Editura Humanitas Fiction, cât și prin vizita la București în luna septembrie, [...] a precizat Denisa Comănescu. Astfel, *Încă de pe atunci vulpea era vânătorul* s-a vândut în 18.000 de exemplare, *Leagănul respirației* în 11.000 și *Călătorie într-un picior* în 9.000. [...] La Editura Curtea Veche cel mai bine s-a vândut *Supleantul* de Petru Popescu, în 9.500 de exemplare. [...] Primul volum din Moromeții a fost dat în 6.500 de exemplare, iar cel de-al doilea volum al lui Marin Preda în 6.300 de exemplare. [...] La Cartea Românească, într-un top al vânzărilor domină *Medgidia, orașul de apoi* de Cristian Teodorescu, cu peste 1.500 de exemplare, *Trei femei* de Stelian Țurlea, cu peste 1.000, în timp ce *Ana Maria și îngerii* de Radu Aldulescu a avut peste 800 de exemplare vândute.” Topul de vânzări al principalelor edituri arată astfel: „Humanitas: *Frumoasele străine*, de Mircea Cărtărescu, 20.000 de exemplare, *Mănâncă, roagă-te, iubește*, de Elisabeth Gilbert, 15.000 de exemplare, *Jurnal 2003-2009* de Oana Pellea, 10.000 de exemplare, *Note, stări și zile* de Andrei Pleșu, 8.500 de exemplare, *Întâlnire cu un necunoscut* de Gabriel Liiceanu, 8.000 de exemplare; Polirom: *Niște răspunsuri*, de Mihaela Rădulescu, 50.000 de exemplare, *Animalul inimii*, de Herta Müller, 25.000 de exemplare, *patru femei, patru povești*, *Rendez-vous cu lumea*, *Prin perdele* de Aurora Liiceanu, 20.000 de exemplare (fiecare), *Viața unui om singur* de Adrian Marino și *Cartea șoaptelor* de Varujan Vosganian, 15.000 de exemplare (fiecare), *Jocul îngerului* de Carlos Ruiz Zafón, 10.000 de exemplare; RAO: *Simbolul pierdut* de Dan Brown, 50.000 de exemplare, *Noua și scurta viață a lui Bree Tanner*, de Stephanie Meyer, 15.000 de exemplare, *Codul lui Oreste* de Oreste Teodorescu, 10.000 de exemplare, *Agatha Christie. Jurnal secret* de John Curran, 5.000 de exemplare, *Fascinație* de Melissa Marr, 5.000 de exemplare. De asemenea, „specialiștii Dan C. Mihăilescu, Daniel Cristea-Enache, Carmen Mușat, Marius Chivu și Paul Cernat și-au spus părerea despre cărțile anului 2010. Ca tendințe, în an de criză, literatura română a avut o prezență onorabilă, «romanul, nonficțiunea și poezia s-au descurcat bine [...]» consideră criticul Paul Cernat. [...] «2010 a fost un an bun pentru literatură [...]» subliniază Carmen Mușat. [...] la categoria «poezie» cea mai apreciată este *cartea Alcool* de Ion Mureșan, iar, la roman, *Provizorat* de

Gabriela Adameșteanu.” ■ Simona Chițan consideră că „pretextul cărții *Ceea ce ne desparte. Epistolarul de la Hanul lui Manuc* [Polirom, 2010], de Vasile Ernu și Bogdan Alexandru Stănescu, o constituie controversa legată de preeminența literaturii ruse sau a celei anglo-saxone: Gogol sau Joyce. [...] Un punct esențial al dialogului e tocmai o anumită opoziție între funcția estetică și cea socială, ori, mai ales, politică a literaturii. Cei doi autori răspund și la câteva întrebări adresate pe marginea acestui volum. ■ Alexandru R. Săvulescu scrie în rubrica „Turism cultural” despre Alba, un oraș medieval italian.

30 decembrie

[„Dilema veche”, nr. 359] Dosarul săptămânii poartă titlul „Primii zece dintr-o mie” ■ Marius Chivu publică un bilanț al anului literar 2010: „Dacă anul trecut am remarcat revenirea spectaculoasă a prozei scurte, anul acesta volumele bune au fost mai puține decât degetele unei mâini. [...] S-a compensat pe undeva, poate, prin cele câteva volume colective. [...] Cele mai bune cărți de poezie le-au dat, cred eu, Mircea Cărtărescu (*Nimic*, un volum cu poeme scrise la începutul anilor 90) și Ion Mureșan (cartea *Alcool*, un volum îndelung așteptat, cu destule poeme cunoscute deja de prin reviste și din lecturi publice). [...] Trei festivaluri tinere au mai colorat peisajul literar. FILB, cel de poezie de la Bistrița și «Literatură și vin» de la Timișoara. La fel, salut și cele câteva edituri mici care încep să facă concurență *maistream*-ului editorial: Tracus Arte, Casa de pariuri literare sau Charmides, așa cum Paralela 45, ART sau Trei par să fie tot mai interesate de poezia română contemporană, oferind alternative serioase scriitorilor. De altfel, dacă lucrurile nu se schimbă în următorii ani (menționez, în paranteză, demararea colecției de e-book a Humanitas-ului), prevăd o migrare a scriitorilor către editurile mici, dispuse să investească mai mult în promovare sau către mediul online. Sunt scriitori români care, dacă și-ar publica singuri pe Internet cărțile, ar câștiga mai mulți bani din scrisul lor decât obțin acum de la editurile care, atâta timp cât continuă să țină secret tirajele cărților, nu fac decât să întrețină suspiciuni cu privire la corectitudinea lor. Deocamdată, niciun scriitor cu priză la public n-a încercat la modul serios *self publishing*-ul, iar prestigiul publicării pe hârtie rămâne puternic. Viitorul se anunță însă agitat & interesant.” ■ Teodor Dună oferă un interviu revistei: „*Cât de dispus ești să experimentezi în poezie?*; Orice carte cu adevărat valoroasă este rezultatul unui experiment. [...] A experimenta, pentru mine, înseamnă să mă întorc la un anumit fel de a concepe poezia care, odată cu postmodernismul, a cam încetat să existe. [...] Este un efort de reumanizare a poeziei, dacă pot spune astfel, o încercare de a o reapropia de «om», de a o face să semene cu un corp viu care este foarte aproape de tine. Și această reumanizare implică o detextualizare a poeziei. Poezia nu e, pentru mine, un construct conștient de propria textualitate, ci o anumită voce care vorbește despre alte lumi, și ele, astfel, încep să existe, să te înconjoare – măcar pentru o vreme. [...] *Ajuns la al treilea volum, te-a apăsas senzația de autodepășire,*

de competiție cu cele mai bune cărți de poezie?; Cred că un poet trebuie să fie lucid până la cruzime, în evaluarea propriei poezii. Cu fiecare carte pe care am scris-o, am vrut să ridic miza poezie cât de mult am simțit că pot. E un risc care te ține departe de calificativul «bun», «OK». Prefer cărțile cu miză însă ratate, celor doar «bune» care nu riscă nimic. [...]; *După încheierea «De-a viului», de-a ce mai poți fi?*; Credeam că o să mai scriu la cartea asta încă 50 de ani. Îmi părea o neputință încheierea ei. Norocul meu e că ea a vrut să se despartă de mine și mi-a ieșit din mână în câteva zile, întreagă și toată, sper. Probabil în castelul respectiv în sfârșit voi putea scrie despre o lume care de mult mă obsedează. Va fi despre o lume liniștită. Cu o femeie care doarme într-un pat pe lângă care trece un râu cu păstrăvi. O femeie cu un nume desăvârșit. Despre cineva care cântă la un pian înghețat, un pian care atârna legat cu frânghii de crengile unui copac. Va fi despre o lume frumoasă. Va fi despre iad. Sunt liniștit. Pot fi oricine.”

■ Redactorii revistei recapitulează evenimentele de peste an: ■ Marius Chivu: „Dacă ar fi să plec pe acea insulă (nu neapărat pustie), din cărțile apărute la noi pe 2010, mi-aș băga în rucsac două cărți de poezie – Mircea Cărtărescu, *Nimic*, și Ion Mureșan, cartea *Alcool*.” ■ Ana Maria Sandu: „Din anul ăsta îmi rămân: un roman pe care l-am trimis în lume, niște lecturi publice, Salon du Livre la Paris, cu autorii lui care stau cumiți și așteaptă să semneze cărți și să schimbe câteva vorbe cu cititorii. ■ Luiza Vasiliu: „Oameni și lucruri: grupul de scriitori bistrițeni (adică Ana Dragu, Dan Coman, Marin Mălaicu Hondrari, Florin Partene) și Festivalul «Poezia e la Bistrița». Nu numai că-i leagă o prietenie autentică, lipsită de fasoane, dar literatura lor e dintre cele mai bune care se scriu astăzi la noi. Cât despre festival, e genul de eveniment care poate să-ți redea încrederea în rostul poeziei într-o lume de wikileaks-uri și alte leșinuri. Cărți: reeditarea *Aerului cu diamante*, *Opera poetică* a lui Leonid Dimov, apărută la Paralela 45 (aștept operele complete Gellu Naum), *Disparația*, romanul lui Georges Perec scris fără e-uri și tradus de Șerban Foartă pentru Editura ART.”

DECEMBRIE

[„Apostrof”, nr. 12 (247)] Aflăm, din redarea comunicatului transmis de Asociația Scriitorilor București că, „în ziua de 2 noiembrie 2010, juriul pentru decernarea Premiilor Asociația Scriitorilor din București (ASB), filială a Uniunii Scriitorilor din România, compus din Eugen Simion, Ioana Ieronim, Octavian Soviany, Tudorel Urian și Radu Voinescu, a hotărât acordarea premiilor anuale ale ASB următoarelor volume apărute în 2009: *Proză*: Ioana Drăgșan, *Mafalda* (Ed. Allfa), Șerban Tomșa, *Ghețarul* (Ed. Cartea Românească), *Poezie*: Lucian Vasilescu, *aproape. atât de departe. close. so far away* (Ed. Vinea), Constantin Abăluță, *Iov în funicular* (Ed. Limes), *Dramaturgie*: Olga Delia Mateescu, *Miere și canapea* (Ed. Palimpsest), *Critică, istorie literară, eseu*: Gelu Negrea, *Dicționarul subiectiv al personajelor lui I.L. Caragiale* (Ed. Cartea Românească), *Premiul special – alte genuri*: D. Vatamaniuc – pentru contribuții remarcabile la

realizarea edițiilor critice din clasicii literaturii române, *Debut*, premiu acordat de «Săptămâna financiară»: Laurențiu Hanganu, «*Memoria*» ecoului: *Studii și articole de istorie literară și literatură comparată* (Ed. Saeculum I.O.). Primăria sectorului 2 București, în consens cu juriul ASB, acordă premiul «opera omnia» Doamnei Gabriela Adameșteanu.” ■ Irina Petraș crede că romanul lui Radu Mareș, *Când ne vom întoarce* (Ed. Limes, 2010), „e traversat de un aer proaspăt, înșelător, căci vânt de secetă sub sumbre povestiri. [...] Radu Mareș valorifică, remarcabil, cu o regăsită melodie a frazei și un chef renăscut al povestirii, copilăria bucovineană. [...] Personaje memorabile valorează fresca epică.” ■ Marta Petrescu scrie despre ultima carte a lui Dumitru Țepeneag, *Camionul bulgar* (Polirom, 2010) „ar putea fi socotit, la rigoare, romanul «tranziției europene», [...] roman-cierul mănuieste, ca-n treacăt, o materie derizorie, fapte cotidiene dintre cele mai banale, uneori chiar sordide. [...] Cu o mare ingeniozitate literară, Dumitru Țepeneag încrustează în romanele sale un mesaj, un sens ce poate fi reconstituit numai după o operație migăloasă de reconstrucție. [...] La fel ca în alte romane ale lui Dumitru Țepeneag, *Camionul bulgar* ne pune, cred, față în față cu semnele apocaliptice ale sfârșitului unui ciclu de civilizație.” ■ Marian Victor Buciu scrie despre un „poet-prozator”: „Cu o zestre literară primită după studiu, el scrie divers, disimulându-și astfel dificultatea identității artistice. [...] În ultimele romane ale lui G. Chifu, se constată ușurința și ușurătatea manieristică a dezvoltării unui vag invariant narativ. [...] G. Chifu rămâne constant autorul unui tip de roman-replică, lipsit de autonomie în el însuși.” ■ Nicolae Balotă scrie despre „Suferințele tânărului Nego”. Articolul este cuprins în Cartea a doua din volumul *Abisul luminat*. ■ Constantina Raveca Buleu discută ultimul roman semnat de Nichita Danilov, *Ambasadorul invizibil. Roman în șase tablouri* (Polirom, 2010): „Romanul este traversat de scheme constructive duale, de perechi formate din elemente vizibile și mecanisme obscure, din actori și regizori de culise, din fenomene tangibile și principii mistice, de jocul dintre aparențe și posibile scenarii oculte, care dau savoare discursului și captivează atenția cititorului. [...] Episoadele descrise [...] conturează o Românie profund malformată, una care în toamna anului 1989 părea scoasă din *Toamna patriarhului*, dar care astăzi pare o imitație a propriei sale urâtenii.” ■ Mihaela Ursa este de părere că *Rădăcina de bucsau* (Polirom, 2010) „rămâne să figureze cu siguranță în inventarele viitoare ale «celor mai bune romane românești», dar însemnătatea apariției sale depășește particularul reușitei individuale. Romanul lui O. Nimigean confirmă o revenire a prozei românești la *romanul de personaj* și soluționează cinematografic impasul reprezentării relației fiului cu mama – temută probă de foc a artistului contemporan refractar la gama patetic-psihanalitică.” ■ Iulian Boldea crede că „preocupat constant de istoria și critica literară, [...] Liviu Malița are toate atributele cărturarului ardelean: vocația răbdării, sagacitatea, acribia și, nu în ultimul rând, dramul de ironie și de spirit ludic ce relativizează adevărurile literaturii, redându-le un relief al frescului și autenticului. [...] Prin sagacitatea analizei și rigoarea

incursiunilor în trecutul literaturii române, Liviu Malița e unul dintre cei mai credibili istorici literari de astăzi. Cărțile sale dovedesc, dincolo de documentația vastă, perfect resorbită în detenta demonstrației, nerv și plasticitate expresivă, precum și o tensiune ideatică ce le conferă din plin girul autenticității, al unei exigențe bine temperate a lecturii critice.” ■ Ovidiu Pecican remarcă faptul că „un autor nou [...] și-a făcut apariția, aproape simultan, la o editură clujeană, Indigo, în 2008, și la Humanitas, doi ani mai târziu, arborând numele sau pseudonimul de Maxim Crocer. Aproape simultan (mai exact: din 2007), spațiul virtual înregistra blogul *Maxim Crocer Jurnal*, [...] însemnările au un aer kierkagardian, dar cu un vocabular cărtărescian, sensibil la neologistică. [...] De aceea, mi se pare important să observ, Maxim Crocer și-a relevat, întâi, personalitatea reflexivă, deși anonimă, ruptă de orice context real, în interiorul computerului.” ■ Horia Gârbea semnează un text *in memoriam* Adrian Păunescu: „Uniunea Scriitorilor din România și Asociația Scriitorilor din București anunță cu deosebită tristețe încetarea din viață a scriitorului Adrian Păunescu. [...] Pentru publicul larg, Adrian Păunescu a fost cel mai cunoscut poet al ultimilor 50 de ani și a fost considerat, ca urmare, și cel mai valoros în diverse sondaje de opinie. Textele sale, multe puse pe muzică, sunt de largă notorietate. După 1973 și mai ales după 1985, critica literară nu i-a mai acordat practic nicio atenție. Personalitate complexă, controversată, cu un mare impact asupra publicului prin poezia sa grandilocventă și cantabilă, Adrian Păunescu a fost o figură de mare popularitate a ultimelor decenii. Prin dispariția sa, literatura română pierde un poet notabil și un talentat gazetar.” ■ Ion Bogdan Lefter scrie articolul „Augustin Frățilă: Poezie până la capăt...”: „S-a stins, pe 17 ianuarie 2010, Augustin Frățilă, poet, trubadur și boem îndrăgit al lumii noastre literare, cam de prin jurul anului 1980 și până la sfârșitul său prea grăbit. Cu mai puțin de două luni înainte împlinise 57 de ani. [...] Un personaj tonic, căruia-i puteai ghici patetismul de fond: așa a fost Augustin Frățilă. [...] L-a răpus un cancer galopant. [...] Am mai vorbit o dată pe 7 ianuarie, când m-a sunat pentru ultima oară. Știind în ce stare se afla, am avut sentimentul că urările lui de Sfântul Ion erau un fel de «Rămas-bun!». Am pălăvrăgit ca întotdeauna, pe teme scriitoricești, fără să-l întreb despre boală, fără să-i dau de înțeles ce gândesc. Așa mi s-a părut firesc să fim, până la capăt: colegi și prieteni legați de poezie, de literatură... La foarte scurt timp (nu știu dacă se făcuse primăvară), ultimele versuri ale lui Augustin Frățilă au fost strânse într-o carte, prin grija lui Ioan Cristescu (editor) și Tudor Jebeleanu (autorul desenelor de pe cele două coperti; în interior – schițe de Iulian Frățilă, fiul lui Augustin). Titlul, *Vine cineva* [Ed. Tracus Arte, 2010], anunța metaforic moartea. Bolnav, sub tratament, autorul era conștient că sfârșitul se apropie. N-a lăsat – însă – o mărturisire directă: a continuat să scrie în felul său, pianotând lejer, când descriptiv-narativ, când metaforic, drept care poemele au doar discrete tușe aluziv-realiste, în rest plutind într-o atmosferă parabolică și simbolică. [...] Poeme impresionante ale așteptării sfârșitului, cu un anume aer de plutire stilistică în derivă, în jurul unicei,

incredibilei certitudini...” ■ Sunt publicate poeme de Rodica Marian, Gabriel Chifu, precum și o proză a Simonei Dăncilă. ■ Din arhiva revistei este scos la lumină textul scris de Mircea Handoca, *Mircea Eliade - în lumea viselor*. ■ Ion Zubașcu publică „macro-poemul” *Despărțirea de Ginsberg*.

[„Caiete critice”, nr. 12 (278)] Continuă seria „Recuperării publicisticii” lui Emil Cioran (ce începe cu nr. 8 (274)/ 2010 din „Caiete Critice”). ■ Lucian Chișu (își) anunță cititorii: „Carmen Veronica Steiciuc și-a lansat cel de-al cincilea volum de versuri la *Târgul Gaudeamus 2010*. Cartea se intitulează *Vitrina cu dimineți circulare/ La vitrine aux matins circulaires* [Ed. Paralela 45, 2010] și atrage atenția prin următoarea particularitate: poeta aparține categoriei creatorilor cu implicare în strategiile marketingului literar, având în același timp propensiune către zonele de confluență ale limbii române cu marile arii expresive. [...] Carmen Viorica Steiciuc scrie poezii care nu se lasă discursivizate.” ■ George Neagoe comentează volumul lui Paul Miclău, *Starea de sonet* (Ed. MNLR, 2009): „Cu siguranță, un viitor Maiorescu va descoperi [...] numeroase mostre pentru antologia negativă a literaturii române. Nu mă feresc să afirm că n-am citit de ceva vreme asemenea versuri rele.” ■ Irina Georgescu discută *Modernismul retro în romanul românesc interbelic* (Ed. Art, 2004): „Meritul lui Paul Cernat este că recitește romanele interbelice fără să-și propună să ajungă la teorie cu orice preț. Demersul său echilibrat revigorează atmosfera interbelică, apelând la instrumente moderne de analiză critică.” ■ Virgil Tănase povestește cum a devenit scriitor: „La cinci ani tata m-a învățat slovele. Doamne, ce bucurie să trec de la cărțile cu poze la cele scrise și care-mi îngăduiau să construiesc pornind de la niște îmbinări năstrușnice de cercuri și bețișoare, fără nicio asemănare cu ceea ce spun, propriile mele imagini. Acestea se adăugau altora ca să se constituie întâmplări pe care le îndreptam unde-mi era voia.” ■ Thierry de Montbrial continuă analiza evenimentele internaționale petrecute în anul 2009-2010.

[„Contemporanul. Ideea europeană”, nr. 12 (705)] Revista publică următorul comunicat: „Fundatia Culturală Ideea Europeană atacă în instanță încheierea din data de 21 octombrie 2010, prin care instanța fondului a dispus la cererea Editurii Adevărul Holding – S.C. Adevărul Holding SRL suspendarea cauzei ce face obiectul dosarului nr. 469/3/2009, suspendare pe care o consideră netemeinică și nelegală. Obiectul cauzei de față a fost stabilirea de către instanță a faptei ilicite civile de plagiat, despre care a scris pe larg, acum circa doi ani, presa națională, reluând, cu ritmicitate, subiectul respectiv, și calificând abuzul drept «plagiat al secolului», abuz care consta în preluarea, vandalizarea abuzivă, în toamna anului 2008, de către Editura Adevărul Holding a ediției *Jurnalului* tolstoian, în traducerea Janinei Ianoși, note, prefață, tabel cronologic de Ion Ianoși, jurnal apărut în 2005 la Editura Ideea Europeană. În acest sens, Ideea Europeană a păstrat un dosar de presă greu de neglijat. Din raportul Oficiului Român pentru Drepturile

de autor (ORDA), existent la dosar, rezultă fără echivoc că lucrarea *Memorii*, vol. I-II de Lev Tolstoi, în «traducere» de Gheorghe Stanca, cunoscut în presă cu pseudonimul Ghenadi Strungar, nu este o operă originală, ci un plagiat. Editura Adevărul Holding – SC Adevărul Holding SRL, prin cererea sa de suspendare, a omis să depună la dosarul cauzei alături de procesul verbal din 26.04.2009 și rechizitoriul din 03.05.2010, existent în Dosarul Penal nr. 24334/3/2010 al Tribunalului București secția a II-a Penală, în care Procurorul, care a instrumentat cazul, a menționat la pag. 10 alin. 2 că «învinuitul Stanca Gheorghe a recunoscut comiterea faptei de plagiat arătând că și-a însușit fără drept calitatea de autor al traducerii din lucrarea *Jurnal* de Lev Tolstoi efectuată de Janina Janoși». Având în vedere «omisiunea» Editurii Adevărul Holding – SC Adevărul Holding SRL depunem noi o copie a rechizitoriului, care face parte integrantă din dosarul penal menționat mai sus. Dosarul Penal nr. 24334/3/2010 are, între subiecte, pe numitul Stanca Gheorghe în calitate de inculpat pentru săvârșirea infracțiunii de «însușire fără drept a calității de autor a unei opere, prevăzută de art. 141 teza I din Legea nr.8/1996 privind drepturile de autor și drepturile conexe», Fundația Culturală Ideea Europeană – Editura Fundației Culturale Ideea Europeană neregăsindu-se în nici un mod în procesul penal. Faptul că Editura Adevărul Holding – SC Adevărul Holding SRL a fost introdusă în procesul penal având calitatea de «parte civilmente responsabilă» nu impune cu necesitate suspendarea cauzei civile de față, întrucât neavând calitate de coinculpat aceasta poate să fie obligată la plata în solidar a despăgubirilor față de partea civilă. În asemenea situație partea responsabilă civilmente are la dispoziție acțiunea oblică pentru a-și recupera sumele plătite în contul și pe seama inculpatului, nefiind justificată temerea acesteia de o dublă «impunere». Considerăm nejustificată menținerea suspendării cauzei de față, întrucât fapta ilicită a fost dovedită atât prin Raportul ORDA și prin recunoașterea faptei de către Gheorghe Stanca/Ghenadi Strungar, în fața instituției noastre, de un prestigiu european, rămânând responsabilă Editura Adevărul Holding – SC Adevărul Holding SRL care, prin editarea imorală, tipărirea, distribuția lucrării pirat, intitulată *Memorii* de Lev Tolstoi, în «traducerea» lui Ghenadi Strungar, a încălcat grav, abuziv, grosolan drepturile legale dobândite de Fundația Culturală Ideea Europeană, înregistrând foloase financiare necuvenite de pe urma faptei ilicite. De-a lungul a aproximativ 16 termene de judecată Editura Adevărul Holding – SC Adevărul Holding SRL a urmărit și din păcate a obținut tergiversarea judecării cauzei. Comportamentul abuziv, incalificabil nu credem că servește imaginea Editurii Adevărul Holding. Fundația Culturală Ideea Europeană solicită instanței modificarea încheierii și repunerea pe rol a cauzei vizând unul dintre cele mai abuzive și grosolane cazuri de plagiat, vandalizare, preluare abuzivă a unei ediții care face parte din patrimoniul cultural al României.»

■ Maria-Ana Tupan scrie despre „incomodul Liviu Ioan Stoiciu”: „Reputat pentru nonconformism și declarații incomode, poetul, prozatorul și dramaturgul Liviu Ioan Stoiciu surprinde cu ultima sa carte, intitulată *În prag* (Editura Cartea

Românească, 2010), al cărei ton amintește de resemnarea tragică a lui Delavrancea din povestirea *Liniște* sau de reprezentarea interbelică a caracterului național.”

■ Ștefan Borbély discută volumul „*Pe prag (Vale-Deal)*”, publicat de Liviu Ioan Stoiciu la Editura Cartea Românească din București în 2010. Să precizăm, dintru început, că masivul con- centrat de pesimism lucid, suicidar, pe care-l transmite ciclul atinge, în foarte multe dintre paginile sale, intensitatea marii poezii, volumul fiind, în mod incontestabil, unul dintre cele mai bune scrise vreodată de către LIS. Pe de altă parte, imaginarul cărții, în care să găsim de-a valma cabinete de psihiatrie, minți rătăcite, bolnavi incurabili, iubiți suspendați jilav în visceralitate, experimente umane și colective eșuate, sanatorii, angoase, spaime, crispări în fața morții și incertitudinii, se construiește pe revelația unei crize personale atroce, în ansamblul căreia există o singură imagine cât de cât izbăvitoare, și anume boarea frumoasă a unei înserări din *El și ea, rătăciți* (plus jocul, îndeajuns de luminos, dar efemer, al unor veverițe, dintr-un alt poem). În rest, totul e rătăcire, kafkianism fără Kafka, cuțite care se răsucesc în răni supurânde, cai cu picioare tăiate, oameni dezorientați, șobolani morți, servicii de salubritate atotposesive și un sat personal pierdut într-o memorie lipsită de consistență energetică, la care autorul revine regresiv, mai puțin pentru a căuta imagini izbăvitoare de odinioară și mai mult pentru a da de capătul de drum întins între un Dumnezeu absent și cimitirul care-i justifică, spectral, retragerea egoistă și atotsuficientă din lume. Repet: e poezie mare în multe dintre paginile acestui volum.”

■ Răzvan Voncu subliniază: „Sigur că, fiind vorba de jurnalul unui important critic și istoric literar, paginile lui sunt presărate cu numele unor scriitori români. Mulți din exil, dar și destui din țară. Unele recenzii au insistat asupra unor detalii ale relațiilor diaristice ale lui Florin Manolescu cu confrății. În opinia mea, nu aceasta este intenția jurnalului. În orice caz, autorul păstrează tonul sobru și nu transformă narațiunea într-o nouă *O mie și una de nopți*, de data aceasta... *cu scriitori*. Pe Florin Manolescu îl interesează să se auto-analizeze în această existență «transhumană» (adaptarea la mediul german, dezadaptarea de cel românesc, nici una, nici cealaltă, complete). Totodată, să analizeze ce s-a petrecut cu noi în (deja) îndepărtatul an 1995. Din acest punct de vedere, *Cu ochii pe mine [Jurnal româno-german, Ed. Cartea Românească, 2010]* reprezintă un document excepțional de istorie recentă. În nicio altă carte, fie ea de ficțiune sau confesivă, nu am întâlnit un repertoriu atât de bine ordonat al spaimelor și fantasmelor care străbăteau mentalul colectiv românesc în acei ani. În nici o altă carte nu am întâlnit o radiografie atât de subtilă și de rece a mediului cultural autohton și, mai ales, a modului său de interfațare cu lumea. Fără parapon, cum spuneam, dar cu umor și eleganță, autorul scrie rânduri memorabile despre insuficiențele noastre. Și, «neamț» fiind, sugerează, din contraexemplele teutonice, posibile soluții. Jurnalul său devine, pe alocuri, și o superioară literatură pedagogică. Aștept, evident, publicarea întregului jurnal german al lui Florin Manolescu. Cunoscând rigoarea și auto-exigența autorului, nu am ezități în a afirma, după acest prim fragment, jurnalul său reprezintă unul

dintre cele mai importante documente intelectuale din literatura română actuală.”

■ Scriind despre Adrian Păunescu, Aura Christi își amintește că, „după incomoda discuție de la senat, ne-a invitat la d-sa în birou. Era luminat. Da. O lumi-nă intensă îi făcea chipul frumos. Radia. Pur și simplu. Mă urmărea amuzat și, se vedea, plăcut surprins, spunându- mi: «Straniu, credeam că sunteți... nu știu cum să spun...» Nu știu cum *credea că sunt în realitate* până să mă vadă; de ob cei, am înțeles în timp asta, cei care nu m-au văzut niciodată și mă văd pentru prima dată, sunt oarecum dezamăgiți de faptul că, fizic vorbind – cum să spun ca să nu pară că mă flatez? – sunt un fel de *umbră de om, un ghem de om*, ca să citez un prieten apropiat. L-am invitat, apoi, ani de-a rândul, să-mi spună pe numele mic. «Nu pot, repeta. Nu-mi pot permite.» Atunci, la senat, muntele de om din fața mea și a lui Nicolae (Breban) se uita ba la mine, ba la Nicolae, și zâmbea, zâmbea, de parcă îngerii și demo- nii *Mieilor primi* se adunaseră grămadă în acel zâmbet transparent, de un farmec copleșitor. Pe Adrian Păunescu l-am «moștenit» de la Nicolae Breban; prietenii se «moștenesc», se dăruiesc între ei. [...] Adrian Păunescu a fost unul dintre oamenii politici, care – în ultimii douăzeci de ani – au făcut enorm de mult bine scriitorilor, artiștilor. Niciunul dintre colegii de breaslă care au trecut prin senat, guvern, prin alte instituții ale statului, n-a egalat binele făcut de Adrian Păunescu artiștilor, colegilor d-sale, scriitorii. Niciunul dintre colegii scriitori (Manolescu, Paleologu, Ștefan Augustin Doinaș ș.a.) care s-au perindat pe scena politică postdecembristă n-a egalat binele făcut, după 1989, de Adrian Păunescu. Nici unul dintre ei n-a fost atacat, injuriat, așa cum a fost Păunescu. Repet. Nici unul. Nu. Nu judec. Încerc să înțeleg, scriind; scrisul, da, e un mod de a te apropia de înțelegere, de a încerca să înțelegi.” ■ Aura Christi publică următoarea scrisoare deschisă: „Telefonic, azi, 9 septembrie 2010, dl vice-președinte al USR, Gabriel Chifu m-a informat că revista «Contemporanul» – revistă înființată la 1881, făcând parte din patrimoniul României, și fiind condusă după 1990 de acad. N. Breban și de Aura Christi – nu figurează pe lista revistelor care vor beneficia de sprijinul guvernului României, întrucât revista «Contemporanul» nu este o revistă a Uniunii Scriitorilor din România, ci, după cum s-a afirmat nu o dată în ședințele comitetului director al USR... «revista subsemnatei și a fratelui acesteia» și este «o revistă proastă». Textele comunicatelor referitoare la sprijinul de un milion de euro care urmează să fie acordat de Guvernul Boc celor mai importante reviste de cultură românești, le-am parcurs cu atenție. Am primit și nu puține mesaje de la cei peste 100 de colaboratori ai revistei *Contemporanul*. Nicăieri nu este specificat că Guvernul României urmează să sprijine explicit exclusiv revistele USR. Nu e specificat nicăieri, așadar, că ar fi vorba de revistele culturale, proprietate a USR-ului (în realitate, nici o revistă a USR-ului nu este *de jure* a USR-ului; greșesc? [...]) Solicit actuale conduceri a USR-ului să supună la vot deschis în următoarea ședință de consiliu a USR-ului includerea revistei «Contemporanul» pe lista revistelor de cultură care vor fi sprijinite de Guvern în aceste vremuri tulburi, de reală, dramatică dificultate

pentru cultura română și pentru literatura română vie. Solicit, de asemenea, ca revistele și sumele care urmează să fie alocate revistelor desemnate de USR să fie sprijinite de Guvernul României să fie discutate și supuse la vot în cadrul Consiliului USR, urmând să fie făcute – și revistele de pe listă, și sumele alocate – publice, fiind publicate inclusiv pe site-ul USR, dat fiind faptul că e vorba de bani publici. Vă invit să considerați acest email ca pe o adresă oficială. [...] P.S. Membrii fondatori ai Asociației *Contemporanul* sunt: Bogdan Mihai Dascălu, Dana Duma, Elena Mădălina Lehaduș-Timofte (expert în proiecte), Răzvan Voncu și Aura Christi. Acad. N. Breban lipsea din țară când am înființat instituția, plecând după alegerile USR în străinătate, nu mi-a lăsat o împuternicire. L-am ales, prin majoritate de voturi, președinte de onoare. Aceasta e situația reală. Și nu cea calomnioasă care se prezintă în Consiliul sau Comitetul director al USR. Sunt incomodă, de acord. Sunt scorțoasă, de acord. Să fiu eu pedepsită pentru stilul meu, nu o revistă de prestigiu și importanța revistei «Contemporanul».

■ Continuă și seria de răspunsuri date la „Ancheta Conte”: ■ Roxana Păsculescu: „În zilele acestea de boală economică și de acută deviere morală, starea culturii o trăim ocazional dar starea financiară a culturii o suferim cu mult mai des. Și asta, ori de câte ori, forurile diriguitoare condamnă aleatoriu, fie instituții culturale, fie bresle. [...] Din când în când însă, o sumă de bani se flutură la orizont și speranțele renasc. În primul rând, speranța orgolioasă a publicației (în acest caz, revistele de cultură sunt în joc) care își închipuie, că în sfârșit va fi recunoscută ca făcând parte din eșalonul întâi. Și acesta, să ne fie limpede, trebuie să aibe doar 10 titluri. Criteriile, ca întotdeauna pot fi foarte multe și foarte diferite. Și este și mai important, definitoriu aș spune, cine le stabilește. Se face poate o anchetă socială, culturală ori politică în a anunța cei 10 finaliști? Se apreciază oare curajul viziunii pe scena culturii? Este de admirat munca grupului redacțional ori calitatea manageriatului, fără de care nimic nu mai supraviețuiește astăzi? Sunt oare importante numele celor care scriu în paginile publicației și istoricul ei? Lansez acum mult prea puține întrebări, doar pentru a sugera imposibila acțiune a ierarhizării fără criterii. Constatăm că, deși descentralizați, criteriul, singurul care funcționează, pare a fi, tot apartenența la USR. Și chiar și așa, 2 dintre cele 12 reviste de cultură editate de USR vor fi mai întâi, discreditate și mai apoi, sortite pieirii. Cum va funcționa însă, demersul democratic al ierarhizării? Cine și cum își va plăti polițele? Vor fi revistele, analizate, radiografiate? Ce se va pune în balanță? Oare ce va conta mai mult? Un nume, o atitudine ori o direcție politică! Va fi important numărul de cititori? Ori poate vârsta lor? Va conta ținuta informațiilor ori gradul de vulgarizare al subiectelor abordate de-a lungul vremii? Și toate acestea chiar dacă, vorbim în continuare de cultură. Această subvenție va face poate, într-un timp scurt, diferența dintre viața și moartea unei anume reviste de cultură. USR-ul preia fericit ustensilele călăului? Demult, călăului i se acoperea fața.” ■ Maria-Ana Tupan: „Peisajul actual s-a solidificat treptat din reziduurile rezultate din doborârea succesivă a standardelor.

Orice compromis a devenit posibil. Afacerile și politica de succes trebuiau neapărat să-și anexeze o tichie de profesor universitar, conducător de doctorate. Dacă anterior, atât doctoratul, cât și cariera universitară presupuneau apariții în reviste și la edituri de tradiție, acum se pune problema înființării unor publicații care să-i facă vizibili pe invizibili. O revistă cu nume consacrate ar putea fi mai curând un termen de comparație dezavantajos pentru maculatura clientelei. Sunt subvențiile destinate performanței în cultură sau un tort care se împarte după bunul plac al celui care taie feliile, sancționând tocmai performanța? Mi s-a întâmplat ca, într-un an cu cărți și studii, la Editura Academiei, Editura Universității, Cambridge Scholars Publishing și conferințe internaționale, Ministrul Învățământului să semneze trei ordine prin care îmi interzicea conducerea de doctorate, Uniunea Scriitorilor să mă excludă de la Secția de Critică, iar Catedra de Engleză să-mi retragă, nu numai graduația de merit, dar și ore din normă. Oricine era mai bun să le predea decât o persoană cu vreo unsprezece cărți: fiica șefei de curs, prietena ei sau soțul șefei de curs. Singura condiție era să nu fi publicat nici măcar o broșură de pus bibelou pe sobă...Ascult la radio, în vremurile acestea de cultură manelistă, un refren: *Toată lumea știe că războiul s-a sfârșit și că au pierdut cei buni*. Numai doamna Aura Christi insistă să trimită scrisori unor «adrisanți» necunoscători. Nu spunem că scopul nu ar fi nobil: o cultură scrisă, nu cu felii de tort, ci cu idei. Dacă se poate, europene...” ■ Iulian Boldea: „Primele zece reviste românești de cultură? Pentru cineva care cunoaște peisajul publicistic românesc, pentru cineva care încearcă să fie cât de cât obiectiv, stabilirea unui astfel de clasament nu poate fi prea dificilă. Criteriile care ar trebui să funcționeze în stabilirea clasamentului sunt: dinamismul revistei, ținuta grafică și editorială, capacitatea de circulație și de reacție la viața literară, ecourile pe care număr de număr o anumită publicație le stârnește etc. Mai dificil este ca, fiind în interiorul sistemului publicistic, să reușești să te debarasezi de unele idiosincrazii sau orgolii. Iată un posibil clasament: 1. România literară; 2. Vatra; 3. Apostrof; 4. Viața Românească; 5. Observator cultural; 6. Orizont; 7. Contemporanul. Ideea europeană; 8. Convorbiri literare; 9. Cultura; 10. Familia.” ■ Madeleine Davidsohn: „Cu toate că în prezent sunt cetățean israelian, și locuiesc la Haifa în Israel, România este țara mea natală. Tocmai de aceea îndrăznesc să adaug protestul meu tuturor acelor care se ridică împotriva susținerii revistei «Contemporanul». [...] «Contemporanul» este Revistă cu vechime, cu istorie, pe care am iubit-o și citit-o cu plăcere încă de pe timpul când eram cetățean român. Au apărut nenumărate publicații după căderea regimului, multe maculatură. Guvernul actual trebuie să facă o selecție justă, trebuie să țină seamă de numele Revistelor care au parcurs istoria și au rămas faruri de cultură. Nu au voie să dispară acestea. «Contemporanul» reprezintă unul dintre cele puține care merită să existe. ■ Eugenia Dumitru: „Niciodată nu mi-a plăcut și nu am înțeles matematica, am ascultat numai de glasul rațiunii și al sentimentelor și am avut puterea să dau cezarului ce este al cezarului. Acum, acasă, în România fiecare își spune părerea,

dar nimeni nu cred că se pune în locul celui care vrea să ducă la dispariție revista «Contemporanul». Dacă aș fi avut sabia celui Domn, aș fi aruncat micile mele interese și animozități, răzbunări de... mahala culturală, aș regla cumpăna. I-aș sprijini pe cei care au rezistat în cultură. Pentru asta însă trebuie să te naști DOMN, sau măcar să-ți definitivezi cursurile la școala vieții, a omeniei, a bunui simț, pentru că însușirea corectă a acestor cursuri ne definesc ca oameni. Aveau dreptate bătrânii când îmi spuneau măcar o dată pe săptămână: «Să fii Domn e o întâmplare, să fii om e lucru mare!». Să duci cu bună știință un război abject contra unor personalități ale culturii noastre, recunoscute în plan mondial, să negi valorile culturii contemporane, să nu ții cont de valoarea unei reviste cum este «Contemporanul» și să te preocupe eliminarea ei, și nu lansarea unei campanii de sprijinire a culturii române de la origini până în prezent este un gest pe care nu mi-l pot explica. Mă întreb ce ar fi făcut Nichita Stănescu dacă ar fi trăit și ar fi fost în fruntea Uniunii Scriitorilor din România la vremurile astea de răstrijte? Ce ar spune acum Eugen Lovinescu sau Lucian Blaga? Înalte spiri- te, înalta cultură română vor dispărea toate sub steaua gri a războaielor de proastă calitate? Săracă țară, România, dacă au pierit și marile spirite din fruntea culturii române. Au rămas Trahanache, Pristanda și Cașavencu. A rămas, în afară de altele câteva, echipa Conte, brava echipă de mari scriitori de la «Contemporanul»". ■ Mircea Gheorghe: „Probabil că, în domeniul literaturii, toate revistele din România au dificultăți materiale. Dar întrebarea este care dintre ele, lipsite de această mană săracă a guvernului, sunt într-adevăr și amenințate să dispară? Cred că prin criteriul *extrem de importante* se poate stabili doar o listă cuprinzătoare de reviste literare, admisibile sub raportul nivelului profesional (fiecare cu publicul, zona de interese și colaboratorii ei, aceștia din urmă semnatori, de regulă, în mai multe reviste). Pornind de la această listă, prioritară în obținerea sprijinului financiar din partea guvernului ar urma să fie revistele cu cele mai mari dificultăți materiale. Ierarhia finală este cea a nevoilor și ea trebuie stabilită *cu actele contabile în față*. E surprinzător deci și frustrant dacă s-a întocmit deja o listă cu publicații recomandate să fie sprijinite financiar fără ca principalii interesați – revistele literare *de nivel profesional* – să fi fost consultate asupra situației lor materiale. Fiindcă nu este vorba de o resursă materială care ar recompensa o valoare cu chipuri diferite în funcție de subiectivitatea noastră, bogată sau săracă, individuală sau instituțională. Nu e în discuție un premiu, ci o resursă acordată anumitor reviste culturale profesioniste care au nevoie de ea ca să supraviețuiască. În asemenea situații, când banii sunt puțini și necesitățile multe, transparența și rigoarea în conformitate cu datele reale sunt elemente esențiale ale unei abordări corecte și competente, la adăpost de orice suspiciune. Acestea fiind zise, «inventarul» meu încearcă să țină seama de mai multe variabile. Nu pot citi toate revistele literare care apar în țară, dar simt și știu că peisajul culturii române ar fi văduvit dacă într-o lună, două sau mai multe, reviste precum «Contemporanul», «Convorbiri literare», «Luceafărul», «România Literară», «Timpul», «Vatra» (ordinea este

alfabetică) ar fi nevoite să-și înceteze apariția. Toate revistele acestea, interesante prin ceea ce publică, valoroase, continuă o tradiție ce conferă culturii române identitate istorică, vechime și noblețe. Aș mai adăuga pe lista revistelor admisibile, tot în ordine alfabetică, alte câteva pe care le cunosc și le apreciez: «Dilema Veche», «Observator cultural», «Ramuri», «Revista 22», «Secolul 21».” ■ Irina Ciobotaru: „Decizii pe care le privesc cu revoltă mă obligă să ies din ungherul meu pentru a fi alături de oameni frumoși și buni. Cu smerenie și cu simțul măsurii, mi-i știu prieteni. Aura Christi, Răzvan Voncu, Irina Petraș, Alex Ștefănescu, Ștefan Borbély, Iulian Boldea, Dan Mircea Cipariu, Nicolae Balotă, Ion Ianoși, între mulți alții, sunt oameni *VII*, care scriu, care se hrănesc din carte și care ard suflet și viață prin carte. Mă hrănesc, la rândul meu, din arderea lor, citind «Contemporanul», lună de lună, citindu-le cărțile. «Contemporanul» este ținut în viață cu eforturi care nu încetează a mă umple de recunoștință și mirare. [...] Îmi este greu să pricep de ce «Contemporanul» trebuie să lupte, continuu, pentru fiecare apariție, de ce o revistă fondată în 1881 este ignorată, ocolită, marginalizată acum, în 2010, de către persoane care, dincolo de preferințe și interese motivate subiectiv sau obiectiv, cântăresc și selectează în funcție de orgoliu. (Cât de mult orgoliu este în lumea aceasta, a scrisului, câtă vanitate!) [...] În «Contemporanul» publică scriitori și critici a căror valoare nu poate fi pusă sub semnul incertitudinii. «Contemporanul» deschide perspective, este dinamic, energic, viu, coerent. Este generos, nu în ultimul rând, căci oamenii care îl însuflețesc sunt generoși. Alături de reviste precum «Viața Românească», «România literară», «Secolul 21», «Dacia literară», «Convorbiri literare», «Vatra», «Ramuri», «Familia» sau «Tribuna», «Contemporanul» nu cere un act de generozitate, însă, ci o recunoaștere obiectivă a valorii.” ■ Daniel Lăcătuș: „Cred că e nevoie de o curățenie morală la vârful USR și al revistelor ce apar sub egida ei. «Noua Literatură» își acoperă toate cheltuielile de la USR, față de restul revistelor, care sunt parțial finanțate ori deloc, deși îmi permit să cred că această revistă nu se ridică nici pe departe la nivelul altor reviste, unele ignorate de USR.” ■ Norman Manea: „Draga Aura, Nu cunosc bine actuala presă culturală din România, deci, nu sunt în măsură să produc un clasament, dar mi s-ar pare a o mare pierdere dacă o revistă de vechimea, prestigiul și importanța «Contemporanului» ar fi lipsită de sprijinul financiar, atât de necesar azi mai mult ca oricând, pentru o apariție regulată. Ar fi o descurajatoare defensivă culturală și o gravă diminuare a tradiției, ca și a impactului actual al acțiunii intelectuale în opinia publică a țării. În acest sens, decizia conducerii Uniunii Scriitorilor mi se pare, ca și multe dintre cele anterioare, regretabilă. Reînființarea revistei «Contemporanul» a fost, în 1990, în turmentata tranziție spre democrație a României, o BUNA VESTIRE... atât din punct de vedere cultural cât și politic, aș zice, pentru echilibrarea atmosferei de isterie resentimentară care bântuia scena publică.” ■ Ion Laz: Părerea mea este că toate revistele noastre literare care au probat o longevitate de, să zicem, zece ani, menținându-se pe piața literară, făcând

proba unui program, a unei echipe destoinice, competente, prestigioase, profesionale, cu un cuvânt, a unor colaboratori de primă mână ai momentului cultural actual etc, care au stârnit interes și emulație în zona unde apar, coagulând talentele literare și disponibilitățile noilor generații, toate aceste reviste literare și de cultură trebuie subvenționate de la Buget. Și nu oricum, ci la modul constant și substanțial (nu doar sporadic și parțial, cum se tot întâmplă...); inclusiv este necesară acoperirea cheltuielilor privind difuzarea în toată țara și în străinătate a revistelor prestigioase, meritorii etc. Răspunzând direct întrebării privind cele mai meritorii 10 reviste, mă gândesc imediat la «Viața Românească», la a cărei aniversare de 100 ani am asistat prin 2005, îmi pare; la «Contemporanul», care și el a aniversat la Sala Oglinzilor mai mult de o sută de ani glorioși; la «România literară», la «Convorbiri literare», la «Dacia literară», la «Familia», «Tribuna», «Astra», «Ramuri», «Ateneu», «Tomis», «Argeș» – reviste care au un trecut glorios, care au construit o cultură în România și a căror tradiție, odată pierdută, nu mai avem nici o speranță în privința unei vieți literare normale, într-o țară unde nimic nu mai este normal, din păcate. Dar sunt și alte reviste de real prestigiu, «Euphorion», «Acolada», «Poesis», «Timpul», «Bucovina literară», «Saeculum», «Oglinza literară», «Cafeneaua literară», câte altele, pe care le-am văzut cu uimire prin țară și care nu ajung la chioșcurile din Capitală, din păcate – reviste și grupări care trebuie sprijinite – și spun asta fără pic de ezitare, convins că bani pentru cultură există, (cât de cât, nicidecum suficienți...), numai că ei sunt cheltuiți anapoda, ca să nu spun mai mult. Ca să nu ajung la exemple.” ■ Ironim Muntean: „Primele 10 reviste de real prestigiu: 1. «Contemporanul»; 2. «Convorbiri literare»; 3. «Viața românească»; 4. «Tribuna»; 5. «Familia»; 6. «Vatra»; 7. «Ramuri»; 8. «Transilvania»; 9. «Steaua»; 10. «Poesis». Și încă cel puțin pe atâtea care dinamizează viața culturală românească. Argumente. Primele opt au existența seculară și au promovat și promovează valori spirituale patrimoniale ce exprimă specificul național. Redactorii și colaboratorii lor nu au în vedere decât interesul național. Sunt garantul identității românești. Preexistența listei este un «abuz grav, inadmisibil». ■ Gheorghe Schwartz: „În condițiile unui atac fără precedent împotriva gândirii – și a gândirii libere, în primul rând – milionul de euro vine ca o binecuvântare neașteptată. În condițiile acestui atac împotriva intelectualității și a bunului simț, orice împărțire nechibzuită a banilor nu face decât să introducă încă un pion otrăvit între intelectuali, încercând să-i dezbine. Doar oferindu-le șanse egale tuturor, în funcție de niște criterii transparente și a ierarhiei valorice nepartizane, milionul de euro poate deveni din otravă medicament. În fond, acest milion de euro reprezintă și un test al înțelepciunii celor ce-l vor împărți.” Liviu Ioan Stoiciu: „Totuși, pentru sărăcia UR, 1 milion de euro e salvator (venit de la stat în 2011(?)). La bilanțul final al anului trecut, UR a anunțat că a cheltuit pe revistele ei aproximativ 1.100.000 de lei noi, ceea ce înseamnă, la cota de azi a euro (n-am cota euro din 2009), 260.000 de euro, tot cu aproximație. Să aveți o reprezentare, revista lunară *Apostrof* a cheltuit 103.000 lei noi, cu aproximație,

iar săptămânalul «România literară» (preluat la jumătatea anului la USR, ea e editată de o Fundație), 248.000 lei. De curiozitate, să redau aici lista revistelor care apar sub egida USR (16 de toate, dar sunt editate din bani publici, de consilii județene și primării sau de guvern direct) și care au primit bani în 2009, în afara celor pomenite mai sus: «Vatra» (34.000 lei, e editată de Consiliul județean Mureș), «Luceafărul» (a primit 92.000 lei noi de la USR, dar ea e editată de Primăria sectorului 2), «Viața Românească» (45.000 lei), «Contrapunct» și «Memoria» (amândouă, simbolic, 3.600 lei), «Secolul 21» (12.000 lei), «Convorbiri literare» (19.000 lei), «Dacia literară» (1.700 lei), Steaua («26.000 lei») și Euphorion («14.400 lei») ... Am publicat lista revistelor cărora USR le dă bani, să pot să observ că ele nu vor lipsi nici din lista revistelor de cultură care va fi definitivată pentru acel 1 milion de lei promis de guvernanți de la 1 ianuarie 2011. La această listă a revistelor vor trebui adăugate și revistele de cultură de patrimoniu de tip «Contemporanul» (sau «Familia», dacă va avea nevoie, dar «Familia» are toate cheltuielile asigurate de Consiliul Județean Oradea). Vă invit să-l citiți pe Aurel Sibiceanu la Comentariile de ieri de aici, cu susținerea eforturilor Aurei Christi de a edita cu demnitate revista «Contemporanul», mai mult decât lăudabilă. ■ Aurel Sibiceanu: „Să uităm, să ne prefacem că uităm de iminenta apocalipsă, să gândim un picuț la milionul de euro pe care Premierul s-a milostivit să-l dea în chip de prescuri salvatoare unor reviste literare... Nici nu mă întreb cui și cât trebuie să i se dea! Constat doar că este umilitor de puțin... Și când te gândești că directorii de companii și regii ale statului, care nu realizează nici un fel de performanțe, ci doar pierderi, au un fond anual de salarii și stimulente de peste 100 de milioane de euro! [...] Dacă s-ar vrea, ar fi bani nu numai pentru revistele de patrimoniu, ci și pentru cele zonale, și care au un portofoliu serios, trăitoare din mila primăriilor – unde mai este milă! Privitor la revista «Contemporanul» pot spune că îmi este greu să cred că ea nu se va afla pe lista revistelor care vor primi fonduri. Cred că în situația dată, disputele, mai mult sau mai puțin vizibile, intoleranța și adversitățile ar trebui suspendate; cei îndrituiți să împartă acest tort, cu aspect de colivă, ar trebui să judece ca unii conștienți atât de valoarea patrimonială a revistelor, cât și de a solidarității; e știut că Puterea, indiferent de cine o exercită, profită de fisurile și crevasele din breslele de creatori. Altfel spus, trebuie acționat cu responsabilitate. Personal, înclin să cred că onor conducerea USR va da bani tuturor revistelor de patrimoniu; ce sume vor fi date și după ce criterii se va stabili mărimea acestora nu știu. Dacă se vor da «pe ochi frumoși», îmi vine, deocamdată, să zâmbesc doar când mă gândesc la ochii încruntați ai lui Nicolae Breban! Doar un milion de euro împărțit atâtor «guri» nu înseamnă decât o rămânere sub specia lui «târâș- grăpiș», nimic mai mult; cultura națională scrisă va fi făcută tot de aceeași oameni, pe daiboj, oameni aflați în zodia entuziasmului etern... P.S.: De amar de ani cuminec din munca minunată și istovitoare a scriitoarei Aura Christi, la «Contemporanul».” ■ Alex. Ștefănescu: „Reviste care constituie o carte de vizită pentru cultura română și care ar trebui

susținute oficial sunt: «Memoria», «România literară», «Contemporanul», «Apostrof», «Viața Românească», «Familia», «Steaua», «Observator cultural», «Convorbiri literare», «Secolul 21». Faptul că un om fără pregătire umanistă, Gabriel Chifu, fie el și vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, are un cuvânt de spus în alcătuirea listei de reviste care merită finanțate de Guvern este absurd.”

■ Adriana Teodorescu: „Din păcate, nu pot răspunde într-un mod plin, real la această întrebare. Mai întâi pentru că citesc presă culturală de relativ puțini ani, și, mai apoi, pentru că tipurile de lecturi comise de mine au fost îndreptate mai degrabă asupra părților decât a întregului. Altfel spus, m-au interesat anumite articole, am urmărit anumiți autori, în vreme ce pe altele/alții i/le-am sărit, ocolit, trădat, ignorat, abandonat. Sigur, un top impresionist aș putea întocmi oricând. Pentru că există într-un plan mai îndepărtat, de background, o lectură implicită ce încearcă să coaguleze, trasând linii de recunoaștere, totalități revuistice ori măcar nuclee. Dar e lectură lacunară, subțire, problematică. Subiectivitatea poate fi bună, astăzi ades o vitaminizăm suplimentar, dar a o socoti o valoare pozitivă indiferent de circumstanță este nociv. Apoi, nu ar fi vorba doar să gestionez impresii, ci și să omit faptul că sunt reviste pe care nu le cunosc aproape deloc. Așadar, spălându-mă pe mâini în fața topului, o să amintesc, ne-ierarhic, zece reviste românești care îmi sunt dragi, în care cred și pe care le respect: «Apostrof», «Contemporanul», «Convorbiri Literare», «Dilema veche», «Discobolul», «Luceafărul de dimineață», «Observator cultural», «Tribuna», «Vatra», «Verso». Nu este propriu-zis un răspuns, mai degrabă un pseudo, un cvasi sau chiar un non răspuns. Argumentul a fost după puțină, dar șiretlicul pe care l-am folosit pentru a putea ajunge în zona exprimabilului este că am schimbat nu o subiectivitate cu o alta, sau cu o obiectivitate, ci un context cu un altul. Față de excluderea «Contemporanului» din rândul revistelor de finanțat în acest an de către guvern încerc, ca prieten, colaborator și admirator al acestei reviste un ghem de sentimente pe care voi încerca să îl desfac aici. Prima reacție e greu argumentabilă și e o floare a răului, mucegăită, căci se deschide înspre registrul corporalității pure: sila. Pentru că, de la o distanță apreciabilă totuși, care, nu spun nu, poate produce iluzii o cunosc pe Aura Christi. Și o cunosc ca pe o ființă rară, cu totul și cu totul specială, care investește enorm în această revistă, «Conte», cum o alintăm, care e mai mult decât o revistă, e un proiect cultural. Investiția aceasta este de ființă, iar uneori am senzația că e vorba de o ființă surghiunită, de timp, mult timp și chiar de bani. Iar dezechilibrul acesta, vizibil cu această ocazie, dintre ceea ce Aura Christi oferă, dintre ceea ce Aura Christi aduce și produce în domeniul culturii și ceea ce primește, trece, în cazul meu, din câmpul raționalului și ajunge în zona afectelor spontane. Și iată astfel ivindu-se sila. Aura este, din depărtarea apropiată în care e, sau invers, nici nu știu, un om drag mie. Nu doar cultural, ci și pur și simplu uman. Pentru că, acum nu mult timp, când eram mai nimic decât sunt acum, Aura mi-a publicat primul eseu în revista «Contemporanul», în care îmi spuneam că nu o să ajung să public niciodată. Și nu doar atât. A găsit și timpul

să-mi scrie cuvinte frumoase, cuvinte de încurajare. Aceasta într-o lume literară destul de închisă, în care începutul este ades fals: teoretic el ar presupune anonimitatea, dar practic puțini pornesc de la această prezumție și poziție. Sigur, aş putea fi acuzată acum de subiectivitate, este în regulă, mă diagnostichez singură, și știu, conform cu ceea ce am spus mai sus, că nu este un lucru bun în sine. Ceea ce vreau să sugerez este că Aura Christi, conducătorul denigrat al «Contemporanului» (a se vedea scrisoarea deschisă a Aurei Christi) este – în ciuda asocierii sale cu emblematicul Nicolae Breban, fapt ce ar putea presupune o propensiune către (re)nume și câmpuri culturale deja cucerite, fără risc – un spirit cultural (și redacțional) realmente deschis. După silă urmează evident mirarea. Este evident că ceea ce se întâmplă cu «Contemporanul» traduce o criză a valorilor. Nu neapărat a existenței lor, cât a raportării la acestea, a mecanismelor de evaluare și girare a lor. [...] Tot ce știu este că revista «Contemporanul» este de primă mână, iar eforturile Aurei Christi de a conduce această revistă, de a o sprijini cu bani proprii nu sunt incorecte și stigmatizabile, ci remarcabile. Apoi, nu vreau să extind această discuție mai mult pentru că eu tot sper să se rezolve cumva și «Conte» să primească măcar o certă sumă pentru existență. Vreau să cred că totul n-a fost decât o confuzie nefericită, nicidecât un abuz. De ce cineva și-ar nenoroci un membru?» ■ Dumitru Velea: „Domnul Emil Boc, Premierul României, ca un părinte de familie, într-o bună zi, de sărbătoare, vine în fața copiilor săi cu daruri, în mâna dreaptă are darurile, iar în mâna stângă, așa cum se cuvine, criteriile și principiile. Căci darurile trebuie să provoace bucurie și nu animozități. Iar copiii, cei care urmează să le primească, nu pot decât să se prezinte fiecare cu meritele și nevoile sale. [...] Iar dacă, în această zi aleasă, sunt daruri doar pentru zece copii (reviste), atunci se cuvin avute în vedere: – pentru păstrarea mormintelor, a numelui străbunilor de pe cruci și a lăzii de zestre, revistele: «Memoria», «Revista Monumentelor Istorice» și «Dacia/ Revue d’Archeologie» a Academiei României; – pentru creșterea și afirmarea casei, a ființei ce o locuiește, revistele ce dau seamă de aceasta prin acțiunea necurmată, de zi cu zi, devenită tradiție: «România literară», «Contemporanul», «Viața Românească», «Secolul XXI», ale teatrului: a dramaturgiei, «Drama», și a artei spectacolului «Teatrul azi» (luate împreună), și, înainte de toate, a celei care, prin obiect, privește lumea ca totalitate, «Revista de filosofie»; – și pentru proiecția în viitor, adică pentru școlirea copiilor, dacă vrem să ajungă oameni cu privirea spre stele, ființe gânditoare în lumina fascicolului de legi obiective și universal valabile, «Revista de Matematică». [...] Iar pentru a exista o dreaptă măsură în stabilirea sumei de care să beneficieze o revistă, să nu se uite să se ia în calcul și situația bilanțieră de la sfârșitul anului 2009 și, mai ales, structura cheltuielilor.” ■ Dan Mircea Cipariu: „Absența președintelui USR la Premiile Asociației Scriitorilor din București a fost comentată negativ, cu atât mai mult cu cât nimeni din conducerea USR nu a venit la ceremonia de decernare a Premiilor ASB. Un gest care a fost repetat în ultimii ani. Și care este extrem de nedelicat pentru primarul

Neculai Onțanu. Nu e de ocultat faptul că, în momente extrem de dificile, primarul sectorului 2 al Capitalei l-a ajutat pe Nicolae Manolescu și USR cu finanțarea premiilor Festivalului Internațional «Zile și Nopti de Literatură» de la Neptun. Absența domnului Nicolae Manolescu de la evenimente importante ale scriitorilor devine, astfel, din ce în ce mai plină de înțelesuri. Printre aceste absențe, să remarc una răsunătoare: aceea de la relansarea, după aproape 30 de ani, a antologiei *Aer cu diamante* de la Humanitas! Faptul că Norman Manea și Paul Goma nu au fost invitați de USR în România și în breasla scriitorilor stârnește tot mai multe reacții critice. Amintesc cititorilor că, în noiembrie 2009, la alegerile USR, înainte de votul pentru președintele USR, criticul literar Daniel Cristea Enache i-a «cerut viitorului președinte, oricare ar fi el, două lucruri: să-i facă o invitație oficială lui Paul Goma, disidentul nostru Goma, pentru a fi primit în Uniunea Scriitorilor din România. Iar a doua rugămintă a fost să i se facă o invitație oficială din partea Uniunii lui Norman Manea să vină în România». La masa rotundă cu tema «Norman Manea: obsesia incertitudinii», eveniment organizat de Institutul Francez, Ambasada Franței în România, Institutul Cultural Român și Editura Polirom, cu sprijinul revistei «Observator cultural» și al Editurii Hasefer, Daniel Cristea Enache l-a întrebat pe Norman Manea dacă a fost invitat în România de USR. Cel mai tradus și publicat scriitor român contemporan în afara granițelor României a mărturisit cu multă jenă și stinghereală: «Nu am fost invitat, deși era foarte simplu să fiu invitat printr-un telefon, uite beau numai apă minerală, deci nu aș fi păgubit în nici un fel gazdele. Nu s-a făcut asta. Bănuiesc că se știe la Uniune că am fost în țară aici la Gaudeamus». Daniel Cristea Enache a povestit, în fața unui public uluit, că, după ce Nicolae Manolescu a fost reales președinte al USR, i s-a spus că Paul Goma nu poate fi înscris în USR fără ca autorul romanului *Ostinato* să facă o cerere în acest sens. O cerere absurdă, căci Nicolae Manolescu știe că Paul Goma a fost exclus din USR în 1977 pentru actele de disidență politică la adresa regimului totalitar condus de Nicolae Ceaușescu. Auzind astfel de grozăvii, Norman Manea a adăugat că cererea pe care Paul Goma trebuie să o facă este una «pentru eliberarea unui certificat de talent». (www.agentiadecarte.ro). ■ Nicolae Breban: „Hotărât, după o falsă și zgomotoasă alarmă în primii ani de după revoluție, nici harfele noastre nu sunt deșarte, dovadă, în ultimul deceniu, iată, pletora de cărți și eviste de valoare, de pe tot întinsul țării care strigă încă o dată «pentru dreptate» (împrumutând și noi tonul lui O. Goga) – dar nu pentru o dreptate socială, ci una literară, în primul rând! Cea a demnității și a realei libertăți a scriitorului român contemporan. În ce ne privește, noi nu vom obosi să credem, încărcăți de memoria cu adevărat glorioasă a literelor române dar și lucizi de misia noastră, cum ar fi spus un Heliade: de a scrie, nu numai pentru a «lumina norodul», dar și de a legitima, cu adevărat, unirea tuturor românilor, dovedind încă o dată lumii – sunt dovezi care trebuie mereu reînnoite! – că *suntem*. Și nouă înșine că suntem cu adevărat apți de cele mai înalte valori, dintotdeauna și poate mai ales acum când «floarea mândră a Apusului cultural»

pare a se îndoi, obosită de secole de magnificență reală, fără seamăn, de nevoia esențială a popoarelor de Cuvântul scris. De spirit.” ■ Marian Victor Buciu: „Revista «Contemporanul. Ideea europeană» s-a vrut și a putut în bună măsură să fie un proiect, un program, o construcție. Și-a trasat identitatea și personalitatea, după chipul colectiv al diriguitorilor și complicității colaboratorilor. S-a ancorat temeinic, credibil, în contemporaneitate, (post)modernitate, semnificație europeană. A ales deschiderea și libertatea. A conservat înnoirea, înlăturând specializarea parohialistă. Revista a rămas dispusă la căutare, test expresiv și experimental de creație, fără a fi indispusă, dimpotrivă, față de echilibru, înțelegere, măsură. Sau față de profesionalism, coerență, consecvență, ameliorare. Posedând spirit (auto)critic, selectiv, captează judecata și exclude prejudecata.” ■ Gheorghe Neagu: „Sunt eu stupid uneori, dar cum să nu concep existența unei publicații, mai ales de cultură, ca fiind necesară precum aerul? În Zimbabwe este posibil să nu fie nevoie de un ziar de cultură sau de o editură... Dar nici acolo nu sunt prea sigur că ar exista minți atât de păcătoase încât să nu-și dorească o editură sau un ziar de cultură. Moisi spunea că lumea se împarte în bătrâni și utilizatori de calculatoare. Eu sunt bătrân, deși utilizez calculatorul, dar nu prea bine. Așadar, mă limitez în răspuns și îți doresc succes. Chiar îl meriți, Aura Christi. P.S. Ce s-ar fi făcut domnul academician Nicolae Breban fără tine? Fără energia ta... Prestigiu plus energie egal succes la «Conte». Cu tot dragul.” ■ Aura Christi: „Ca să acorzi sprijinul unei publicații incomode, eficiente, care nu rareori te-a taxat pentru derapaje, incongruențe, absenteism, lipsă eficienței, lipsa profesionalismului etc., trebuie să fii un Domn, trebuie să ai stofă de mare boier, nu-i așa, Excelență, dle Manolescu?! De ce tăiați revista «Contemporanul», condusă de fostul dvs. prieten, Nicolae Breban, de pe mai toate listele, dle Manolescu? Dvs. și colegii dvs. de la URSS? Mai exact, din conducerea URSS? Greșim? Conducerea URSS este alcătuită din președinte: Nicolae Manolescu (director al «României literare»), Prim Vice președinte: Varujan Vosganian, Vice președinte: Gabriel Chifu (director executiv al «României literare»), Vice președinte: Irina Horea; membrii comitetului director, conform site-ului URSS: Varujan Vosganian (Asociația București, secția poezie), Horia Gârbea (Asociația București, secția dramaturgie, revista «Luceafărul»), Mircea Mihăieș (Filiala Timișoara, revista «Orizont»), Gabriel Chifu (Filiala Craiova, până mai nu demult a condus revista «Ramuri»), George Bălăiță (Asociația București, secția proză), Gabriel Dimisianu (Asociația București, secția critică), Marta Petreu (Filiala Cluj, revista «Apostrof»), Cassian Maria Spiridon (Filiala Iași, revista «Convorbiri literare»), Ștefan Agopian (Filiala București). Ne-a scăpat cineva? În opinia actualei conduceri a URSS, cele mai importante reviste de un real prestigiu din țară, care au dificultăți financiare datorate crizei, se reduc – în chip de neînțeles, discreționar; și spunem acest lucru cu toată prețuirea, ba chiar, uneori, adeseori admirația pe care le avem față de colegii, unii dintre aceștia!, de la revistele ce vor fi enumerate de îndată, mărturisindu-ne uimirea de a omite de pe listă *foi de cultură* de veche tradiție și

prestigiu, care au grave probleme de ordin financiar, inclusiv revista «Contemporanul», condusă de acad. Nicolae Breban și de subsemnată – la următoarele publicații importante, sprijinite constant, an de an, din fondurile USR (și nu numai!, ne referim inclusiv la fondurile consiliilor locale etc.): [...] Comparați lista membrilor comitetului director, din care fac parte și redactori șefi ai revistelor USR, care, după cum ni s-a spus, au votat lista de pomină – cu titlurile revistelor pentru care, la propunerea USR, s-a aprobat sprijinul din partea guvernului. Ce interesant se mișcă lucrurile în topografia intereselor la vârful conducerii USR! [...] Iată comunicatul difuzat pe canalele media naționale: «Fonduri suplimentare pentru susținerea revistelor culturale. Guvernul a aprobat suplimentarea bugetului Ministerului Culturii și Patrimoniului Național cu 2,5 milioane de lei și a bugetului Academiei Române pe anul 2010 cu 50.000 de lei, pentru susținerea financiară a revistelor culturale din România, conform celor convenite cu prilejul întâlnirii pe care prim-ministrul Emil Boc și vice-premierul Marko Bela au avut-o, în luna august a.c., cu reprezentanții Alianței Naționale a Uniunilor de Creatori. Atunci s-a convenit ca, pe baza unui inventar realizat în colaborare cu reprezentanții Uniunii Scriitorilor, Guvernul să susțină financiar revistele de cultură consacrate în România. Cele 2,5 milioane de lei alocate suplimentar Ministerului Culturii și Patrimoniului Național vor fi utilizate pentru finanțarea unor publicații culturale ale uniunilor de creatori din domeniul literaturii, arhitecturii, artei plastice, muzicii și dramaturgiei, precum și publicații în limbile maghiară și germană, în cadrul Programului de susținere a editării revistelor culturale. Vor beneficia de aceste fonduri suplimentare următoarele publicații: «România Literară», «Luceafărul», «Ramuri», «Orizont», «Apostrof», «Helikon», «Convorbiri literare», «Viața Românească» și «Steaua» (editate de Uniunea Scriitorilor din România); „Arhitectura” (editată de Uniunea Arhitecților din România); „Arta” (Uniunea Artiștilor Plastici din România); «Muzica» și «Actualitatea Muzicală» (editate de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor); «Semnal teatral» (Uniunea Teatrală din România – UNITER); «Contemporanul. Ideea europeană»; «Látó»; «Vatra»; «Korunk»; «Székelyföld»; «Echo der vortragsreihe». Cele 50.000 de lei alocate suplimentar bugetului Academiei Române vor fi utilizate pentru a susține publicațiile culturale editate de Institutul de Etnografie și Folclor «Constantin Brăiloiu» și de Institutul de Istoria Artei «George Oprescu». Banii vor fi alocați din fondul de rezervă bugetară aflat la dispoziția Guvernului pentru anul 2010.” ■ Aflăm că „În data de 3 noiembrie 2010, ora 17.00, în Rotonda Muzeului Național al Literaturii Române, în parteneriat cu CORECTbooks, Aura Christi și Sorin Roșca Stănescu, director general al portalului CORECTbooks, au decernat, cu sprijinul Ministerului Culturii și Patrimoniului Național din România, Premiile «Contemporanul» – „veche și prestigioasă publicație națională, numită «nava-amiral» a culturii române.” Întreaga întâlnire este transcrisă integral în paginile prezentului număr.

[**Contrapunct. Revistă de literatură și arte**, nr. 3-6] În cadrul articolului *Literatura cipriotă*, sunt menționați autori precum Kostas Montis (1914-2004), Naya Roussou, Niki Marangou (*Poete cipriote despre România*) Elli Peonidou, Ioannidis Panos și Mihails Pieris. ■ Numărul conține un articol *In Memoriam Gabriel Stănescu*, în amintirea poetului care se stinge pe 21 noiembrie, 2010. Acesta este un acompaniat de unul dintre poemele acestuia, *Ieșirea din somn*. ■ *Cartea-Veșmânt, Veșmântul-Carte* este o inițiativă în cadrul căreia s-au realizat o serie de opere *hybrid*, fuziuni dintre confecție și alte sfere artistice. Proiectele au fost expuse la Centrul Artelor Vizuale *Galeriile Căminul Artei*.

[**„Convorbiri literare”**, nr. 12 (180)] În „Biblioteca foileton” oferită cititorilor este inclus Horia Bădescu, cu o broșură de texte purtând titlul „Jurnal de subterană.” ■ Sunt publicate texte *in memoriam* Gabriel Stănescu. ■ Văd lumina tiparului versurile lui Liviu Georgescu, Gheorghe Calamanciuc, Corina Matei-Gherman. Paul Tumanian semnează textul de proză „Mireasa înaintea preotului”. ■ Vasile Spiridon observă că din romanul *Când ne vom întoarce* (Editura Limes, 2010) o „plăcere irepresibilă de a povesti” a autoului, a lui Radu Mareș, „ca într-o tentativă ultimă de a salva semnele unui adevăr al nostru în conglomeratul etnic.” ■ Emanuela Ilie observă că, „în pasaje 100% lirice, chiar și atunci când împrumutp forma de poeme în proză sau de însemnări discursive apropiate de formula diaristică, *Ritmuri de îmblânzit aricioaica* (Cartea Românească, 2010), cea mai nouă carte de poeme a Doinei Ioanid, subliniază etapele esențiale ale unui proces autoscopic dirijat. [...] Rafinatele *Ritmuri de îmblânzit* singurătatea li moartea ale Doinei Ioanid reprezintă cel puțin o semnificativă victorie a autoarei în plan estetic.” ■ Șerban Axinte crede că poezia lui Ioan Pinte, cea din *Casa teslarului* (Cartea românească, 2009) este, înainte de toate, restituirea prin limbaj a unicității și a organicității unei lumi ce conține în pneuma sa (termenul e cât se poate de nimerit în cazul de față) experiența scindării și a dispersiei sinelui. Textele, așa cum sunt ele organizate în carte, par rezultatul unui proces îndelungat de șlefuire formale, proces ce nu poate avea decât consecințe pozitive, în plan estetic.” ■ Gellu Dorian crede că volumul lui m. duțescu, *Și toată bucuria acelor ani triști* (Cartea Românească, 2010) este un „debut mai mult decât remarcabil.” ■ În „Vitrina cărților”, Emilian Marcu expune următoarele volume cărora le acordă trei penițe (echivalentul calificativului „bune”: *Talismanul însingurării* (Editura Princeps Edit, 2010): „Atent la multele stări de spirit dintr-o viață în care «tristețile foșnesc trist», Turcu Moroșanu își alcătuiește fiecare poem cu mult sânge, chiar cu parcimonie am putea spune, ca un bun gospodar al verbului ce se află, într-un ritual mitico-mistic, dând cititorului sentimentul că el însuși poate scrie fiecare poem din această carte. [...] *Pe prispă cu greierii, poezii pentru copii* (Editura Biblioteca Bucovinei I.G. Sbiera, 2009): „Se remarcă în acest volum al lui Gheroghe Vicol muzicalitatea versurilor, simplitatea a ceea ce vrea să transmită, cântecul interior al fiecărei poezii, predispoziția autorului pentru a-și

face cititorul să participe activ la miracole.” Două penițe (echivalentul verdictului „acceptabil”) primește volumul *Guru amnezic* (Editura Fides, Montreal, 2009): „Poet nonconformist și dominat de sentimentul atât de dureros al dezrădăcinării, construit destul de mult pe internet, Ionuț Caragea scrie o poezie pe o lamă de bisturiu, lamă cu care își operează, dar nu pentru vindecare, propria moarte când în sângele lui se pornește Jihadul, așa cum reiese dintr-o anume poezie a sa.” ■ În „comPRESA Revistelor” Valentin Talpalaru include următoarele publicații: „Revista Română». [...] O nouă apariție din revista de experiment literar, cum este intitulată «Feed Back». [...] Nu am mai întâlnit-o de mult cu texte pe una dintre răsfățatele premiilor literare și prezentei în paginile revistelor, Aida Hancer, și vreau să cred că această «absență» se datorează unei normale etape de acumulări. [...] Multă literatură de calitate, critică de întâmpinare, eseuri (unele cam lungi), pagini de traduceri și o *galaxie lirică* interesantă.

[„Dilemateca: scrieri, autori, lecturi”, nr. 55] Mircea Vasilescu observă că, „la noi, iureșul pieței libere – la care marile edituri s-au adaptat destul de rapid și eficient – lasă deoparte câteva probleme care ajungă să fie «de sistem». Și despre care nici măcar nu se discută. Tema «editurilor marginale», specializate, «de nișă», nu e luată în considerare, deși există astfel de edituri și unele își fac treaba cât se poate de bine. Administrația Fondului Cultural Național continuă să împartă puținul la cât mai mulți, după criterii cam amestecate, decontând banii *după* apariția cărților, dar lumea zice mersi că merge și așa. [...] Dar nu avem nici măcar o umbră de politici culturale: nu știm ce vrem și, mai ales, *unde* vrem să ajungem peste câțiva ani. Nu spun că ar trebui numaidecât să avem un sistem statalist ca în Franța (la noi, probabil, ar eșua – căci avem un stat slab, ineficient și corupt). Dar ar putea cel puțin să ne preocupe niște întrebări simple. De pildă, care e viitorul cărții și al lecturii în România?” ■ Din „Bazar” aflăm că, „la jumătatea lunii trecute, Herta Müller a acordat un interviu revistei «Lire», legat de traducerea în franceză (sub titlul *La bascule du soufflé*) a romanului *Leagămul respirației*. Întrebată în ce fel s-a schimbat viața sa după primirea Premiului Nobel, scriitoarea germană a răspuns: «În niciun fel, doar că trebuie să refuz mai multe invitații la congrese și ocnferințe... pentru care mi se oferă mari sume de bani. Lăsând deoparte faptul că nu mă interesează, ar fi și indecent să accept. Sunt lucruri care trebuie lăsate oamenilor politici aflați la pensie, Bill Clinton sau Tony Blair». Interviul integral pe site-ul *lexpress.fr*.” ■ Gabriela Gheorghisor crede că „Matei Vișniec reușește să creeze un veritabil *mundus absurdus*, cu un grotesc mai bine temperat decât la Kafka și cu mici insule de poeticitate. *Domnul K. eliberat* [Cartea Românească, 2010, preț: 27,95 lei] nu este produsul unui anxios al influenței, ci al unui descendent melancolic.” ■ Cosmin Borza observă că Ion Zubașcu, „evitând melodrama și ironia relativizantă, poetul inițiază aproape ritualic un itinerar al recuperării sinelui. [...] *Moarte de om. O poveste de viață* [Ed. Limes, 2010, preț: 15 lei] dovedește încă o dată că, delimitându-se de modelele literare ale perioadei, reprezentanții de plan secund ai optzecismului românesc

oferă după 2000 surprizele poate cel mai consistente estetic.” ■ Este publicat *keep the fake*, un poem inedit semnat de Stoian G. Bogdan. ■ La întrebarea din această săptămână, „Când ați aflat adevărul despre Moș Crăciun?”, răspund Emil Brumaru, Ioan Groșan, O. Nimigean, Adina Rosetti, Robert Șerban, Călin Torsan, Lucian Vasiliu, Varujan Vosganian. Redăm integral răspunsul pe larg al lui Ioan Groșan: „Niciodată.” ■ Adriana Babeți, Petru Cimpoeșu, O. Nimigean, Cristian Teodorescu și Varujan Vosganian răspund la trei întrebări prilejuite de tematica Festivalului Internațional de Literatură (organizat, din 2008, de Oana Boca, Bogdan Alexandru Stănescu, Vasile Ernu), desfășurat la București între 28 și 30 octombrie: „1) Vă considerați un scriitor central sau est-european?; 2) Considerați istoria, memorialistica, istoria orală recursuri importante ale literaturii contemporane?; 3) Ce înseamnă azi provincialismul în literatură?” ■ În numărul din noiembrie al revistei (54), revista a inițiat o rubrică de „povestiri pe temă dată”: „Le-am propus mai multor prozatori să scrie, special pentru revista noastră, o povestire pe tema «Aventura vieții mele». [...] Vor urma (nu în această ordine, ci pe măsură ce vom primi textele la redacție) Ștefan Agopian, Adriana Babeți, Adriana Bittel, Mircea Cărtărescu, Radu Cosașu, Florin Lăzărescu, Dan Lungu, Radu Paraschivescu, Dora Pavel, Răzvan Petrescu, Cristian Teodorescu, Florin Toma, Lucian Dan Teodorovici și alții.” Florin Lăzărescu semnează „povestirea pe temă dată” a lunii decembrie.

21 decembrie

[„Orizont. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România”, nr. 12 (1539)] Șerban Foarță semnează poemul „Cuplete cu plete laie și bălaie”. ■ Matei Vișniec îi acordă un interviu Danielei Magiaru: „*Care sunt satisfacțiile autorului vizavi de reacțiile cititorilor/spectatorilor la montări ale textelor dvs?*”; Cele mai mari satisfacții le am atunci când piesele mele sunt montate și jucate de tineri care nu erau născuți la ora la care scriam piesele respective. Faptul că un text reușește să reziste timpului și să traverseze frontierele limbilor, dar și ale generațiilor, iată un motiv de reală satisfacție. Îmi spun; poate că, totuși, teatrul meu captează un sâmbure de universal.” ■ Daniela Magiaru vede *Domnul K. eliberat* (Cartea Românească, 2009) ca pe „un text circular, care pune în oglindă atât *Procesul* lui Kafka, cât și concepțiile autorului despre utopie, libertate, iluzie și uman. Un text dens, ce propune un anti-erou exemplar și care reconstruiește o lume puternică ce reflectă realități pe care le-am dori exclusiv livrești.” ■ Despre volumul lui V. Leac, *Toți sunt îngrijorați*, Lavinia Ionoaia crede că „impresia cea mai puternică a acestor poezii asupra cititorului se realizează la nivel vizual, conexiunile logice pentru formarea sensului neputându-se realiza până la capăt aproape niciodată. Astfel, volumul lui V. Leac este linear, se citește dintr-o dată, cu bună dispoziție, de către un lector relaxat, dispus să recepteze experimente literare diverse.” ■ Elena Crașovan subliniază că, deși „i se pot reproșa unele neajunsuri formale, romanul lui Bogdan Suceavă [*Noaptea când cineva a murit pentru tine*] rămâne

o mărturisire necesară și o reflecție tulburătoare asupra unui moment din istoria recentă, dar și asupra evoluției societății, așa cum e percepută astăzi de către un matematician român din spațiul american.” ■ Sunt publicate poeme de Ioan Moldovan, Marius Aldea, Aurelian Sârbu și Eugen D. Popin. ■ „Roșiorii de Vede” se întreabă: „Oare criza financiară a băgat «Tomisul» la apă? Revista s-a cam subțiat la pagini, a ajuns la 32, cototul i-a dispărut, e prinsă în o două capse, iar numpărul din septembrie Ovidiu e cpzut rău pe gânduri, chiar de pe copertă. Și numărul urmpător are tot același volum de hârtie. [...] Dar tomițnaini îl țin sus cu [...] polemici (ce vrea să spună Herta Müller?), [...] poeme (de Andra Rotaru, Bogdan Coșa, Dumitru Bădița, Cristina Ispas), proză (de Daniel Vighi), cronici literare.”

[„Steaua”, nr. 12 (746)] Sunt publicate versuri semnate de Ion Pop și Daniel Gherasim. ■ Marius Conkan spune că, „citind ultimul volum de poezii scris de Robert Șerban, pot afirma că orice discurs grav asupra morții va fi, de acum înainte în lirica românească, stereotipic și superfluu, mai ales dacă poeții actuali nu vor încerca să resemantizeze, prin viziune, structură și imagistică inovatoare, universul thanatic. Întrucât, rafinamentul stilistic și precizia chirurgicală, cu care este disecată realitatea, fac din volumul *Moartea parafină* (București, Cartea Românească, 2010) un model de construcție poetică, în contextul în care majoritatea poezilor (post)douămiiști practică un minimalism monoton, cu anorexice puseuri expresioniste, la care se adaugă multe alte –isme și, firește, bășcălia *made in Romania*. [...] *Moartea parafină* este una dintre cele mai bune cărți de poezie din ultimul an, dacă nu chiar cea mai bună.” ■ Bogdan Odăgescu observă că, „la fel ca Dan Coman, care între Ghinga și proaspătul roman, *Irezistibil*, a ales să ne desfete cu *Dicționarul Mara*, Radu Vancu, între două volume de poezii (*Monstrul fericit* – Cartier, 2009, și *Amintiri pentru tatăl meu* – Vinea, 2010), s-a decis să exploreze imaginarul patern și infantil, oferindu-ne bijuteria de carte numită *Sebastian în vis*, apărută la Tracus Arte. Volumul s-ar putea să nu fie o surpriză pentru cititorul român, mai ales pentru cel internaut, deoarece cartea, înainte de a apărea pe hârtie, a fost publicată episodic pe un blog omonim, însă încorsetată între coperte și primind botezul ISBN-ului, receptarea se schimbă oarecum, însuși mediul cerând o altă abordare. [...] Oricum ai pune problema și oricum ai citi-o, *Sebastian în vis* este o bijuterie care moțăie momentan la marginea cano-nului literar, gângurind. Curând se va trezi, și-atunci pe mulți va bebeluși.” ■ Diana Mărculescu crede că „cel mai recent roman semnat Bogdan Suceavă, *Noaptea când cineva a murit pentru tine* (Editura Polirom, Iași, 2010) este, într-o foarte mare măsură, un roman al posibilităților. Al posibilităților de selecție și de lectură, variind de la deciptarea atentă a semnificațiilor și planurilor, până la totalul abandon printre straturile textuale, apoi al posibilităților de filtrare și în-țelegere a realității (sau realităților, așa cum cititorul are să observe nu de puține ori), a conștiinței și a istoriei, în felul în care acestea se reformulează, de fiecare dată, ca răspuns la un context, actant sau «timp» al naratorului. [...] Nu, chiar

mizând pe o anumită instabilitate, *Noaptea când cineva a murit pentru tine* nu este un roman instabil. Este mai degrabă un roman al posibilităților înșelate. Al pieselor de puzzle pierdute iremediabil într-un masacru absurd și profund inutil. Un roman ce îți găsește stabilitatea în tocmai aceste ecouri repetate.” ■ Anamaria Lupan scrie despre două prozatoare: ■ „Volumul de proză scurtă al Doinei Cetea, intitulat *Ierboaia*, apărut la editura Dacia XXI, în 2010, propune o radiografie succintă a ipostazelor morții. Metafora uitării, a destrămării sau prezența violentă a corpului scindat, deoirat, se nuanțează pe parcursul fragmentelor ce alcătuiesc volumul. [...] Un mesaj univoc nu poate fi desprins din ansamblul volumului; miza cărții pare a fi aceea de a prezenta câteva din nenumăratele modalități în care fiecare dintre noi poate să fie prins într-un univers sălbatic; de aici și titlul: *Ierboaia*.” ■ „Romanul *Proștii* al Anei Luduoan, apărut la editura Limes, în 2010, problematizează, într-o manieră originală, condiția omului în societate. În fapt, omul este propus doar ca un titlu pentru o mașinărie fabricată de diverse regimuri politice. [...] Propunând o problemă actuală, oi anume gândirea unui univers mai bun, romanul invită lectorul la o dezbatere despre starea continuă de tranziție românească.” ■ Adrian Matus crede că, „într-un timp al nerăbdării, anxietății și ritmului alert cu sute de bătăi pe minut, volumul de poezie *Buchetul de platină* de Viorel Mureoan (Editura Eikon, 2010), oprește cititorul la un răgaz. Este o pauză presărată cu imagini fie ale macabrului, fie ale unui sacru căutat cu fervoare, momente de disperare și de căutare a dublului propriu din ipostază de umbră. Structurarea în trei părți sistematizează ideile principale ale acestui «buchet» într-o ordine oarecum tematică. [...] *Buchetul de platină* adună flori ale căutării unui metafizic și fărâme ale dezolării. Este un volum ce nu se poate citi decât în după-amieze liniștite, alături de multe cani de ceai, un buchet de flori pe masă și multă dorință de meditație...” ■ Antoanela Suciș scrie despre *Antologia Aievea (Poeme alese)* (2010, Dacia XXI), apărută în seria Scriitori la ei acasă, și culegerea de haiku-uri, *Fulgurații* (2010, Limes), adică despre ultimele două volume de poezie ale lui Ioan Milea: „Ciclul *Aievea* reia, în cinci secvențe, poeme din volumele deja publicate, în anii 1996 (*Seară cu Dante și alte poeme*), 2007 (*Recviem în mai și Despre Brâncuși*), respectiv, 2008 (*Florilegiu*). Se întrevede, în ambele volume, preocuparea poetului pentru lucrurile simple, elementele aproape insignifiante din natură sau din realitatea imediată. Frunza, salcia, porumbeii din gări, vrăbiile, florile, insectele etc. fac subiectul predilect al poeziilor lui Ioan Milea (Ion Pop, în «România literară», nr. 32/2008, vorbea despre un «suflu simplu» care străbate imaginarul acestui poet). [...] Deși conțin mai degrabă poezii de factură modernistă, volumele lui Ioan Milea merită parcurse tocmai pentru ca iubitorii de literatură să intre în contact cu un mod de a scrie care nu mai este practicat astăzi de către poeții mai tineri.” ■ Aurel Rău arată că, „în trei volume mari, totalizând 1500 de pagini, poetul Radu Cârneli își vede dus la capăt, prin vreo trei ani, el spune că patru, un proiect devenit monumental nu doar prin cantitate - un mod între altele, poate, de a-și fi sărbătorit, pe cont propriu, o vârstă

de octogenar: *Antologia sonetului românesc*. Cum știm, fostul redactor-șef al revistei «Ateneu» se naște în 1928, iar volumele colective ale amplei lucrări pe care o întreprinde le datează cu anii (primul dintre ele incluzând un veac, perioada 1821-1920; al doilea, poeți născuți între 1920 și 1940, inclusiv propria-i generație; al treilea, găzduind autori din cei mai «tineri», născuți între 1940- 1980; toate trei cu câte o prefață a lui) 2007, 2008 și 2009. El se consacră acestei făpturi cu un entuziasm de devot, care pune cumva în fața unei așteptări de cititor o descoperire: că la români ca să fii poet trebuie să scrii și sonet!” ■ Ruxandra Cesereanu mărturisește: „Am tot amânat să scriu despre ultima carte de proză a lui Andrei Codrescu, *The Poetry Lesson* (Princeton University Press, 2010), fiindcă m-am luat cu alte treburi eseistice. Este o carte adorabilă, prin umorul ei debordant, prin întorsăturile de frază, prin inteligența ei savuroasă și livrescul filtrat și pompat cu țiuturi de saxofon în surdină. Este vorba despre un atelier de poezie ținut de Andrei Codrescu la Universitatea din Baton Rouge, cu studenți de toate proveniențele cerebrale și emoționale, făpturi cu lecturi fragmentare sau, dimpotrivă, obsedate.” ■ Ovidiu Pecican observă că „nu este deloc frecvent să lucrezi în proza românească pornind de la vreunul dintre cele patru elemente din care – spuneau unii presocratici – a fost făcută lumea. Dar când acest lucru se întâmplă, ca în romanul *Demonii vântului* (Iași, Ed. Polirom, 2010, 248 p.) al Danielei Zeca, știi deja dintru început că ficțiunea pe care o ai înainte are ambiții traduse printr-un design filosofic și narativ de o anumită anvergură. [...] Daniela Zeca surprinde și bucură ochiul devoratorului de carte, făcând un salt lateral față de ficțiunile ambalate în stil Cărtărescu (*Orbitor*) ca și față de cele venind dinspre relatarea realistă ancorată în orizonturi autohtone. Ea are mai multe în comun cu proza de călătorie a lui Mihai Tican Rumano, oaspetele regelui Etiopiei, decât cu, să zicem, Marin Preda. În același timp, însă, dând la iveală un roman al bijuteriilor, autoarea își conturează un topos propriu, dând la iveală și un discurs personalizat din împletirea motivelor căruia răsar, în chip promițător, nuanțele unei voci personale convingătoare.” ■ Alex Goldiș este de părere că *Noapte bună, copii!*, recentul roman al lui Radu Pavel Gheo, este, alături de *Rădăcina de bucsau* al lui O. Nimigean, cea mai plăcută surpriză editorială a anului. Dincolo de saltul valoric față de cărțile anterioare, la ambii avem de a face cu o vădită recalibrare a propriului scris. Ultimul devine, dintr-un poet livresc și ludic, cel mai convingător prozator minimalist din ultimii ani (deși, cu destule deschideri metafizice), asimilabil mai degrabă marilor reușite ale Noului Val de cinematografie românească decât mizerabilismului fad practicat de mai tână promoție. Într-un mod asemănător, aproape nimic nu-l recomanda pe autorul atât de inteligentelor tablete despre moravurile cotidiene românești sau pe ludicul SF-ist din *Fairia* drept un prozator de cursă lungă, capabil să întrețină, fără alunecări stilistice și fără redundanțe, un roman de 500 de pagini. [...] Jocul de umbre și lumini derivat din contrastul intuiției psihologice cu cel mai tranzitiv realism, dar și modificarea imprevizibilă a perspectivelor, fac din *Noapte bună, copii!* un roman

suficient de complex pentru a consacra, singur, un prozator puternic al literaturii române actuale.” ■ Victor Cubleşan povesteşte: „închizând copertile noului volum semnat de Alexandru Vlad, *Măslina aproape gratis*, privirea îmi fuge spre scrumiera în care zac vreo şase chiştoace şi îmi dau seama că am citit cartea fără să-mi dau seama de curgerea timpului şi de reflexul maşinal care-mi împinge mâna spre pachetul de ţigări şi brichetă. De câteva ori am avut puseul de-a mă gândi la *Curcubeul dublu*, volumul din 2008, dar am mai întors o pagină. Într-un fel, apropierea de volumul precedent e aproape automată, dată fiind structura asemănătoare, şi în acelaşi timp, subtil înşelătoare. Describe sumar, cărţile par a fi aceeaşi încercare de valorificare în volum a unor texte disparate, publicate anterior – citite, sunt demersuri subtil diferite, fiecare unitar, fiecare migălos pus în pagină. [...] *Măslina aproape gratis* este o carte care nu te poate lăsa indiferent. Lectura ei este imposibil să nu te captiveze, ca o suită de anecdote spuse cu har, dar pătrunderea în miezul ei, în miezul acestor multor sâmburi care sunt povestirile adunate, provoacă şi incită. Nu cred că Alexandru Vlad mai are nevoie de confirmări sau recunoaşteri, dar prezenta carte le-ar putea oferi oricând. Un volum excelent.” ■ Lui Virgil Stanciu i-a sosit, de la München, numărul pe 2010 al publicaţiei Societăţii Culturale Româno-Germane, Revista «Apoziţia». O revistă-carte, groasă cât un roman fluviu, impecabil tehnoredactată şi splendid ilustrată (reproduceri după ex-clujeanul Radu Anton Maier, consultantul artistic al publicaţiei, Dan Cumpătă, Florin Filipescu, Geo Goidaci, Victor Hagea, George Tzipoia, Lufti Sefchi Sait, Anca Visdei, Horst Weber etc.). Revista îţi datorează apariţia aproape în totalitate (se întâmplă să ştim) actualului ei director şi editor, dr. Gheorghe Săsărman, care s-a implicat generos şi dezinteresat în realizarea ei, de la solicitarea materialelor până la supervizarea tipăririi şi expedierea exemplarelor la adrese din lumea întreagă. Centrul de greutate al cuprinsului îl constituie un (inevitabil) dosar Herta Müller, cu texte critice şi prezentări. [...] Revista «Apoziţia»: o lectură complexă, diversă, adesea captivantă.” ■ Bogdan Bărbieru scrie despre „*Alte poeme, alte femei* (editura Conta, 2010)”: „un titlu ce face iluzia unei încercări de diferenţiere, un emiţător de pretenţii. Vasile Iftimie ne spune că poezia lui va reface o ţesătură ideatică deteriorată prin utilizări excesive dar în acelaşi timp anunţă, pragmatic vorbind, structura bipartită a volumului. Dar titlul, tocmai pentru că poate fi interpretat drept sunetul plin de plictis al identităţii, al vertijului repetitiv, îl pune pe poet în postura de a se apăra în faţa propriilor cuvinte. Aceasta este cronica unei poezii scăpate de sub control.” ■ Anamaria Lupan discută „*Povestea povestită nu e povestea adevărată*, debutul în volum al lui Marius Benţa, apărut la editura bybliotek, în 2010: „Cele patru piese de teatru care alcătuiesc volumul pot fi citite ca posibile definiţii date artei dramatice; în fapt, nicio piesă nu propune o definiţie clară şi distinctă a teatrului, ci, mai degrabă, se încearcă o ilustrare a funcţiilor teatrului.” ■ Florin Pavel anunţă faptul că „actuala generaţie a poezilor români se confruntă cu o nouă progenitură a artei lirice, un tânăr de 18 ani, din Satu Mare. Robert Laszlo îşi marchează

debutul editorial prin consacrarea unor sumedenii de cuvinte (din păcate, nu și semne de punctuație) sub numele de *În vid iată viața mea* (editura Citadela). [...] Robert Laszlo prezintă într-adevăr teme și motive clișeice în contextul vârstei sale, dar, în același timp, tocmai frageda vârstă face din el un poet impresionant: este unul din pușinii tineri care reușește să fie publicat. Așadar, oferindu-ne două volume într-un singur an, ne putem aștepta la o continuitate a acestuia ca scriitor, permițând astfel maselor de cititori să urmărească evoluția sa, eventual atingerea maturității în text.”

[„Vatra. Revistă lunară de cultură (teorie, istorie și critică literară)”, nr. 12 (477)] Numărul este coordonat de Alex Goldiș și lustrat cu „imagini cu și despre Mircea Martin”. ■ În „Tolle Lege” este publicat un poem al lui Aurel Pantea. ■ Sunt redată texte inedit în rubrica „De la vatra adunate și iarăși la vatra date”, mai precis două scrisori adresate lui Dan Culcer, una trimisă de Werner Söllner, cealaltă de Cornel Moraru. ■ Pagina „Carmen saeculare” găzduiește versurile lui Dan Bogdan Hanu. ■ În „Epica magna”, Diana Adamek publică un fragment din romanul *Dulcea poveste a tristului elefant*. ■ În „Murry’s Point”, Ion Mureșan publică textul ■ Rubrica „Asterisc” este rotunjită de versurile poetului Emilian Galaicu-Păun. ■ În „Triptic” sunt incluși poezii Ioan F. Pop, Mădălina Grama Toma și I. V. Maței. ■ „Ușa (îi este) deschisă” debutantului Luca Cipolla, împreună cu o notă semnată de Kocsis Francisko: „«Numele meu este Luca Cipollo și sunt un italian de 34 de ani care locuiește la Cesano Boscone-Milano. Scriu versuri din adolescență și de șase ani învăț românește». Așa s-a prezentat, i-am citit textele și am simțit în ele o stranie sfială în fața cuvântului, o sensibilitate de însingurat. Publicăm aceste poeme, urându-i un parcurs ascendent.” Aceeași ușă îi este deschisă și debutantei Olivia Vereha. , editor online al revistei «TVmania». ■ Constantin Severin publică un interviu luat lui Mircea Cărtărescu în aprilie 1986, „în perioada când scriitorul era ținta unor atacuri furibunde, declanșate într-un lung serial de către revista «Săptămâna», condusă de Eugen Barbu. Încercarea de a-l publica atunci în «Pagini bucovinene», supliment al revistei «Convorbiri literare» din Iași, a eșuat din motive cunoscute doar de scriitorii locali care coordonau aceea publicație, Marcel Mureșanu și Ion Beldeanu, Tot în același an l-am invitat pe Mircea Cărtărescu pentru o lectură publică la Clubul de Poezie «Albatros» al Casei de Cultură din Suceava, îmi amintesc de clipele petrecute împreună la mine acasă, la un pahar cu vin, alături de Ion Bogdan Lefter, care îl însoțea, apoi de chipul său alungit, cu ochii mari, negri, puțin oftalmici, de făptură fragilă, părea lipsit de vitalitate fizică (am rămas uimit când mi-a spus că obișnuia să meargă la culcare după ora 21:30), dar întreaga sa ființă emana o mare vitalitate și vioiciune intelectuală.” M.C.: „Pentru mine, «clasic» e tot ce îmi place. Nu am înțeles niciodată discriminarea între «prăfuiții» din rafturile bibliotecilor universitare și «prospeții» contemporani. Iar o reeditare a veșnicei bătălii a cărților nu mai are azi niciun sens. Îmi este clar că acolo unde există valoare, adică spirit, complexitate umană, sensibilitate, recunoaștem

capodopera, fie ea îmbrăcată în legătură solidă, bătrânească, din piele de vițel, fie în coperta lăcuită a ultimei apariții.; [...] *Consideri necesar ca un poet de azi să aibă și o minimă cultură științifică?*; Nu știu dacă acest lucru este necesar, dar știu că este inevitabil. Cum să citești numai literatură? Te-ai mai putea numi un om întreg? [...]; *Ce rol joacă inspirația în creația ta? Poți să scrii în lipsa acestui blitz al subconștientului?*; Scriu prost în lipsa inspirației. Știu asta și știu cât de rău mă simt când scriu prost. De aceea nici nu mai încerc. Prefer să stau și să îmi înghit umilința și câte o lună întreagă decât să mă apuc să scriu când nu am nimic de spus., *După trei cărți consistente de poezie, în care ai realizat un travelling nesfârșit în realitate cu aparatul de filmat al limbajului, ce va urma?*; Am două cărți terminate demult. Una de critică despre Eminescu, pe care nu vād când voi putea s-o public, căci azi e atât de greu să publici critică, și alta de proză. Poate mă încearcă o orbire, ca a mamelor care își iubesc cel mai mult copilul cel mai bicisnic, dar eu țin la proza mea mai mult decât la orice am scris vreodată. Am sentimentul că abia aici am reușit să spun ceva esențial despre mine, despre cum vād eu lumea. Acum scriu de vreo opt luni la o carte de versuri, care aș încerca, dar nu cu disperare, să fie altceva decât «Totul». Firește că mi-e foarte greu. Dar în literatură nimeni nu are voie să se plângă. Nu există circumstanțe atenuante pentru ratare, pentru plafonare. Este soarta scriitorului: udă pagina cu viața lui, scoate din el până rămâne gol pe dinăuntru ca o păpușă de celuloid, pe când publicul și critica strigă nepăsători: «Asta am văzut. Altceva! Altceva! Și nimeni nu-și poate sări peste umbră.» ■ În „Tolle Lege” este publicat un poem al lui. ■ Este redat un text inedit, în rubrica „De la vatra adunate și iarăși la vatra date”, ■ Pagina „Carmen saeculare” găzduiește versurile lui. ■ În „Epica magna” este inclus textul semnat *Florența*, aflat în curs de apariție. ■ În „Murry’s Point”, Ion Mureșan publică textul ■ Rubrica „Asterisc” este rotunjită de versurile poetului ■ În „Chintă servită” sunt incluși ■ Cronici literare semnează: ■ Adriana Stan observă că, de ani buni, Liviu Ioan Stoiciu „multiplică subcapitole și notele de subsol la mitologia personală înrădăcinată în poezia noastră. [...] Un temperament prăpăstios, așadar, halucinat de stările-limită, astfel că *Pe prag (Vale-Deal)* [Cartea Românească, 2010] s-ar fi putut intitula oricare volum anterior. Confirmând, într-un fel, clișeele despre limpezimea maturității, Stoiciu a devenit totuși mai cursiv în anii din urmă.” ■ Laurențiu Malomfălean crede că *Angelus* (Humanitas, 2010) este un „volum ușor de citit, în urma căruia persistă senzația netă că prozatoarea l-a gândit și l-a scris cu plăcere, cu poftă și voluptate chiar.” ■ Dosarul prezentului număr îi este dedicat lui Mircea Martin. Argumentul care stă la baza întocmirii acestui doar îl dă Alex Goldiș: „Un paradox face ca cel mai important critic al criticii din perioada postbelică, principalul militant al autonomiei instituționale a disciplinei, să-i fi subliniat, măcar dintr-un punct de vedere, caducitatea față de literatură: «Știut fiind faptul că ideile (mai ales în critică) se perimează relativ repede, pregnanța cu care sunt exprimate ar putea reprezenta o șansă suplimentară de longevitate». Dosarul «Vetrei» pleacă de la constatarea

că, din fericire, volumele criticului îi contrazic teza, încercând să răspundă la o întrebare pe cât de simplă, pe atât de incitantă: de ce și cum mai citește azi Mircea Martin?”. Scriu: ■ Virgil Podoabă: „Se pare că, nici până azi, Mircea Martin nu a acceptat, cum au făcut-o mulți dintre admiratorii și prietenii săi, evidența că el însuși ar face mai mult nu doar pentru sine, ci și pentru literatura și cultura române însele, concentrându-se în primul rând – sau, dacă s-ar putea, chiar exclusiv – pe dezvoltarea și desăvârșirea proiectului propriei opere decât stăruind în proiecte iluministe visătoare cu finalizare incertă sau chiar nefinalizabile.” ■ Ion Pop: „Am admirat întotdeauna în scrisul său apropierea empatică față de textele citite, răbdarea fertilă a analizei, mobilitatea privirii îndreptate spre contexte, limpezimea conceptuală, infrastructura teoretică solidă, fără niciun abuz de terminologie sec-formalistă. [...] Prezența sa în peisajul cultural românesc s-a consolidat mereu prin ani și rămâne una dintre cele mai vii și exemplare.” ■ Al. Cistelcan: „Destul că *dicțiunea ideilor* e un concept-manifest mult mai actual azi decât era. El e, de fapt, mai mult decât un concept; e o poetică a criticii, un ethos al criticii.” ■ Nicoleta Cliveț: „Scepticismul și gravitatea sunt des invocate în legătură cu critica și personalitatea martiniană. Ele ar putea fi, însă, înlocuite, mai cuprinzător, dar poate și prea metafizic, de o anume *tristețe*, mai ales că nu sunt deloc rare prilejurile în care criticul însuși o menționează.” ■ Alexandru Matei se întreabă „ce cârți ar fi scris un Mircea Martin emigrat în anii 1970 în Statele Unite, sau măcar în Franța.” ■ Mihaela Ursa: „Pe Mircea Martin l-aș numi pragmatician, dacă eticheta n-ar suna mult prea utilitarist în context. Metoda sa de analiză critică este caracterizată de o anumită deschidere colocvială în sensul cel mai înalt al cuvântului: critica sa îl recomandă în primul rând ca pe un mediator textual.” ■ Iulian Boldea: „Principiile definitorii ale criticului – alura empatică, identificarea cu opera, relația strânsă și necesară între raționalitate și intuiție – au fost, cum s-a mai afirmat, asumate de-a lungul întregii sale activități.” ■ Cosmin Borza: „Dacă ar fi scris constant cronică literară și ar fi antologat articolele în volume similare celui de debut, Mircea Martin reușea probabil să autohtonizeze nu doar teoretic, dar și practic, noi direcții critice.” ■ Claudiu Turcuș: „Departate de a fi produsul negocierii unei imagini publice «echilibrate», echilibrul criticii autentice calibrează un fin reglaj intelectual/ etic. Cum se va fi înțeles, pentru Martin, echilibrul se întruchipează, nu se fabrică.” ■ Corina Boldeanu: „scrierile sale întrețin, s-a remarcat, un aer de permanentă actualitate.” ■ Alex Goldiș: „Mircea Martin n-a scris mai mult din frica de anu comunica esențial. [...] Când Mircea Martin scrie, înseamnă nu doar că o urgență interioară s-a ciocnit în mod fericit de o necesitate exterioară, ci și că autorul a parcurs toate etapele dificultății comunicării spre un climax al preciziei și al expresivității rare. [...] Nu știu, în cele din urmă, dacă autoritatea lui Mircea Martin nu constă în faptul că e unul din puținii noștri critici importanți care au știut nu doar ce să scrie, ci și ce să nu scrie. [...] rezerva și îndoiala, retractilitatea și scepticismul, tăcerile semnificative au construit prestigiul lui Mircea Martin în aceeași măsură în care au făcut-o

atotprezența, elanul și ambiția altora de a consacra promoții întregi de scriitori.”

■ Criticii literari discută „cu cărțile pe masă”: ■ La finalul lecturii volumului lui Dan Lungu, *Cum să uiți o femeie* (Polirom, 2009), Dumitru-Mircea Buda rămâne cu senzația că „în fond, rămâne ceva nespus, ceva de mare subtilitate, în apropierea seducătoare a căruia te-ai aflat în tot timpul lecturii. Rămân doar două variante: ori este vorba chiar de posibilitatea sacrului și a credinței, ori e...o simplă senzație.”

■ Bogdan Odăgescu discută *Celelalte povești de dragoste* (Polirom, 2009) o carte care, „pe bună dreptate, a stârnit un anumit spirit de anticipație din partea criticii. Ceea ce nu cred că o să înțeleg vreodată este faptul că deși avem de-a face cu o carte care a avut parte de o atenție sporită din partea criticii, autorul fiind uneori chiar răsfățat, pe drept cuvânt sau nu, pentru anumite aspecte, nu țin minte să fi citit mai mult de un articol critic care să fi căzut în una din cele câteva capcane care ne sunt întinse de-a lungul cărții (excepția fiind cel scris de Paul Cernat în «Bucureștiul cultural», aprilie 2009), făcându-mă să mă întreb, iertată să-mi fie îndrăzneala, câți din cei ce au scris despre acest volum au fost și atenți la text, pe lângă zecile de tone de lecturi cu care au venit de acasă, înșirându-le asemenea rufelor la uscat de-a lungul orizontului de lectură, prinzându-le cu cleme/ chei de lectură în toate culorile, unele adecvate, altele fantasmagorice.”

■ Cristiana Lăpușan crede că, în ansamblu, „în volumele- oglindă *El și Smulgerea zalei* [apărute în 2010 la Ed. Paralela 45], Liviu Georgescu jonglează printre și cu aspectele și caracteristicile eroticii și alterității, oferindu-i lectorului său o perspectivă amplă a subiectului tratat, dezvoltând, astfel, idei aparținând volumelor anterioare. [...] Poeziile sale oglindesc, în fond, imaginea unui om care a știut dintotdeauna cum să dialogheze cu însăși cultura.”

■ Adriana Teodorescu ține să sublinieze că cel de-al treilea volum de poezie al lui Daniel D. Marin, *L-am luat deoparte și i-am spus* (Ed. Brumar, 2009), conține versuri care, la o lectură frivolă de salturi oculare, voite sau întâmplătoare, se pot rata cel mai ades fie prin alunecare [...], fie prin evaporare.”

■ Kocsis Francisko semnează rubrica „Talmes balmes”: „Tot din cotidianul «Noul cuvânt maghiar» (din 23 nov. 2010) reiau câteva pasaje, pentru a arăta măsura în care maghiarii sunt interesați de și stau cu ochii pe realitatea românească. În fiecare săptămână sunt traduse cele mai importante articole de fond din principalele cotidiane de opinie, prin care pulsul societății e transmis către cititorii proprii. [...] Este prezentată conferința lui Andrei Pleșu de la Biblioteca Centrală Universitară (e de amintit că domnul Pleșu are mare priză la publicul maghiar de elită din Transilvania, este tradus și privit cu simpatie și chiar admirație).”

■ În „Contra-Tolle” sunt redată versurile lui Aurel Pantea.

[„**Viața Românească**”, nr. 11-12] Andreea Păstârnac crede că „*Provizoratul* Gabrielei Adameșteanu nu este un deziderat, nu e dorit, nu poate fi nici chiar substanța romanului din interiorul romanului. E inexistent, e anulat de chiar dorința de a-l depăși. E o identitate care nu va fi niciodată asumată. Provizoratul nu cere

negarea sau demolarea trecutului, vreo critică detașată sau o privire disprețuitoare asupra compromisului permanent pe care îl implică, e acceptabil fără angoase, e de neînălțat, oarecum umilitor, dar permite menținerea condiției de pasager. Letiția, cea care întruchipează condiția scriitorului, pare singura care se bucură de atemporalitatea acestuia. Pentru ea provizoriul e timpul scrierii.” ■ Marcel Lucaci observă că, „mereu fascinat de magia Cuvântului, de candoarea unei rostiri existențiale și – mai ales! – esențiale, Petre Got trece, parcă imperturbabil, prin vâtorile celei mai negre tranziții și revine în peisajul editorial cu o nouă carte de versuri, *Lumina amară* (Ed. Limes, 2010), confirmând, astfel, vocația și destinul poetului autentic, neînrolat în regimente literare. [...] Impetuoasă și totuși echilibrată, *Lumina amară* este o carte reprezentativă pentru tot ce a fost (și a rămas) poezia lui Petre Got, de-a lungul celor patru decenii de la debut; o neîntreruptă aspirație spre Cuvântul primordial, spre lumina celestă, spre iubirea divină; o fericită simbioză a tradiției și modernității românești.” ■ Ion Zubașcu le readuce aminte cititorilor că Laurențiu Ulici „a avut un sfârșit straniu, în 16 noiembrie 2000, neelucidat pe deplin nici până azi. Dar se pare că e soarta multor scriitori români să moară când nimeni nu se așteaptă, în moduri și împrejurări ieșite din comun, a căror sinistră originalitate tinde să concureze cu vitala unicitate a operei. [...] Laurențiu Ulici s-a înhămat la proiecte mari, tot ce făcea avea deschiderea de monumentalitate a construcțiilor maramureșene, dar și o curajoasă dimensiune vizionară, înnoitoare, așa cum s-a cuveni să aibă toate operele artistice din această secvență istorică dintre milenii, când se schimbă mari paradigme istorice și de civilizație.” ■ Marian Drăghici semnalează existența „revistei-carte” „Apoziția”, „serie nouă, condusă de Gheorghe Săsărman, girată de Gelu Ionescu (consultant literar) și Radu Anton Maier (consultant artistic), [ce] apare anual la München, în condiții tipografice impecabile, «nemțești», ca publicație a Societății culturale româno-germane omonime. Trebuie spus din capul locului că fondatorul și animatorul inubliabil al «Apoziției», cenaclu-societate culturală-revistă-carte, este poetul și editorul de mare inimă, falimentar *sans façons*, Ion Dumitru. Cele aproape 500 de pagini ale celui mai recent număr, 5 (2010), încep printr-un dublu documentar de impact: *Herta Müller, laureată a Premiului Nobel 2009*. ■ N. Pr. [Nicolae Prelipeanu] remarcă faptul că „o puternică rumoare națională a stârnit moartea poetului Adrian Păunescu. [...] Televiziunile maneliste au dat frâu lacrimilor și au chemat la lacrimi, adăpostind declarații hilare. [...] Acum Adrian Păunescu a fost considerat de mulțime un erou și poate că Alina Mungiu Pippidi a fost singura care a observat ce era de observat și anume nevoia disperată de eroi a mulțimii și faptul că nimeni dintre scriitori nu mai atinge coarda sensibilă acesteia, pentru a fi simțit aproape. Însmormântarea poetului a fost un spectacol pentru televiziuni, iar TVR s-a trezit muștrată de Victor Ponta pentru că nu a transmis ceremonia funeabră. Desigur, prostul gust a domnit în toate acele zile, chiar dacă mulți dintre oameni nu erau manipulați, ci pur și simplu atât înțelegeau ei din poezie cât le-a transmis Adrian Păunescu.” ■ Din „Revista revistelor” aflăm

că a reapărut într-o nouă serie revista „Antiteze” de la Piatra Neamț (director, criticul Cristian Livrescu). Scrie redactorul-șef Vasile Baghiu: «Vizita recentă în România a Hertei Müller și intervențiile ei publice, clarificările pe care le-a făcut în legătură cu *rezistența prin cultură* (despre care falsa elită intelectuală a noastră spune că ar fi însemnat o rezistență reală la comunism), modestia ei, normalitatea gândirii, toate m-au încântat și mi-au reaprins speranțele. Vocea ei, care poate azi să răsunе mai clar decât a noastră, a spus ceea ce și Paul Goma spune de ani și ani. Pe el însă l-au etichetat, l-au ignorat, l-au pus la index. Cu Herta Müller nu vor reuși. Gabriel Liiceanu a trebuit să accepte public replica fără dubii a laureatei Nobel, care i-a spus că preocuparea pentru cultură și izolarea în cultură din timpul comunismului au însemnat de fapt preocuparea pentru confortul individual și absolut nimic relevant sau folositor pentru ceilalți, pentru popor.»■ Sunt publicate poeme semnate de Gheorghe Grigurcu, Stoian G. Bogdan, Deniz Otay (care a primit premiul «Vieții Românești» la Festivalul Național de Poezie „Nicolae Labiș”, ediția a 42-a – 2010) și proză scrisă de Tudor Crețu.

Indice de nume (selectiv)

A

Abăluță, Constantin 80, 108, 113, 202,
380, 431, 578, 594, 627, 645, 662,
702, 744, 769, 799, 805, 882, 987,
1005, 1008
Aldulescu, Radu 65, 74, 194, 202, 210,
288, 300, 322, 429, 461, 465, 480,
489, 500, 536, 557, 598, 632, 655,
662, 668, 672, 708, 740, 760, 774,
793, 801, 808, 847, 884, 926, 983,
995, 1006
Alexandru-Stănescu, Bogdan 507
Alui Gheorghe, Adrian 13, 54, 64, 84,
94, 310, 380, 387, 417, 418, 461,
504, 519, 520, 591, 596, 656, 662,
702, 722, 769, 882, 911, 960
Antonesei, Liviu 87, 230, 242, 358, 394,
421, 436, 452, 519, 569, 605, 656,
672, 673, 682, 702, 731, 748, 853,
867, 890, 921, 952, 988
Aretzu, Paul 58, 83, 197, 414, 425, 578,
809, 958, 981

B

Bădița, Dumitru 47, 228, 402, 784, 800,
813, 896, 953, 1029
Bănulescu, Daniel 6, 8, 16, 48, 194, 222,
391, 408, 432, 479, 537, 604, 707,
715, 716, 743, 790, 819, 854, 919,
936
Bican, Florin 17, 97, 151, 443, 566, 848,
871, 872, 967
Blandiana, Ana 2, 11, 12, 13, 22, 35, 36,
49, 98, 103, 174, 175, 259, 272,
292, 298, 304, 307, 333, 443, 467,
487, 650, 652, 699, 720, 721, 769,
829, 846, 850, 864, 873, 874, 875,
881, 897, 912, 934, 944, 949, 955,
963, 964, 967, 971, 998

Bodiu, Andrei 4, 87, 246, 294, 523, 541,
554, 615, 694, 745, 756, 853, 866,
872, 893, 958
Bodnaru, Adrian 125, 248, 348, 421,
451, 630
Bogdan, Stoian G. 9, 21, 45, 46, 109,
145, 169, 232, 245, 248, 344, 350,
361, 362, 381, 408, 418, 429,
478, 552, 553, 606, 660, 663, 675,
707, 845, 903, 982, 984, 991, 993,
1005, 1028, 1038
Bradea, Ioana 156, 466, 484, 485, 486,
512, 571, 578, 844, 882
Brumaru, Emil 8, 19, 48, 200, 245, 276,
423, 553, 643, 936, 952, 953, 1028
Bunofski, Lili 988
Buzura, Augustin 5, 6, 56, 69, 73, 112,
216, 217, 261, 265, 305, 307, 381,
475, 504, 550, 617, 722, 763, 780,
797, 883, 889, 955

C

Cange, Radu 108, 418, 494, 736, 960
Carp, Mircea 330, 393, 475, 476, 487,
523, 524, 543
Cărtărescu, Mircea 14, 17, 31, 32, 49, 66,
85, 98, 102, 143, 166, 174, 175,
178, 202, 231, 261, 275, 279, 280,
281, 293, 296, 317, 321, 346, 349,
351, 368, 379, 380, 388, 389, 391,
404, 419, 420, 421, 447, 450, 451,
461, 462, 467, 493, 514, 522, 523,
542, 553, 562, 566, 567, 571, 575,
582, 593, 598, 599, 601, 603, 625,
631, 635, 636, 639, 658, 663, 664,
670, 671, 683, 684, 688, 699, 700,
703, 717, 718, 740, 760, 773, 775,
801, 802, 814, 818, 856, 872, 882,
897, 898, 903, 906, 907, 911, 915,
925, 936, 942, 945, 948, 958, 962,

967, 972, 996, 1006, 1007, 1008,
1028, 1031, 1033

Cesereanu, Ruxandra 87, 123, 137, 146,
165, 238, 362, 371, 391, 424, 532,
573, 584, 587, 678, 680, 723, 774,
836, 839, 918, 1031

Cetea, Doina 502, 755, 917

Chioaru, Dumitru 172, 212, 381, 414,
520, 523, 531, 578, 644, 667, 820,
885

Chiriță, Valentina [pseudonim: Val
chimic] 835, 885

Cimpoeșu, Petru 280, 292, 391, 415,
469, 706, 735, 736, 751, 825, 830,
853, 1028

Ciobotari, Călin 493, 597, 672, 741

Ciocârlie, Livius 11, 49, 105, 175, 179,
269, 302, 406, 460, 494, 523, 538,
557, 622, 627, 659, 671, 674, 677,
708, 722, 760, 798, 801, 809, 823,
845, 866, 906, 932, 967, 982, 987,
1005

Cochinescu, Ion Mihai 206, 212, 522

Codrescu, Andrei 262, 402, 523, 586,
723, 743, 796, 836, 852, 898, 979,
1031

Coman, Dan 8, 203, 266, 317, 383, 398,
403, 457, 512, 660, 817, 893, 894,
906, 935, 942, 950, 1008, 1029

Cosașu, Radu 1, 2, 49, 69, 175, 198, 200,
215, 224, 578, 583, 586, 760, 821,
822, 832, 851, 852, 899, 909, 925,
935, 967, 987, 1005, 1028

Cosma, Cristian [pseudonim: un cristian]
36, 181, 208, 271, 431, 432, 457,
460, 606, 623, 624, 646, 758, 895,
907, 944, 947, 952, 953, 1005

Coșovei, Traian T. 21, 75, 197, 211, 215,
344, 485, 645, 671, 707, 736, 768,
827, 897, 903, 906, 915, 916, 931,
932, 936, 944, 958, 972

Cristea, Dan Petru 672, 793

Crocer, Maxim 552, 562, 1010

D

Daliș, Gabriel 570, 576, 741, 845

Danilov, Nichita 54, 71, 148, 242, 347,
385, 391, 402, 414, 431, 461, 462,
467, 482, 532, 541, 556, 578, 637,
672, 768, 845, 883, 924, 942, 956,
967, 983, 994, 1009

Delaskela, Sorin 681

Despot, Sorin 159, 431, 557, 675, 772,
795

Dinescu, Mircea 22, 169, 195, 216, 217,
218, 247, 326, 392, 415, 467, 474,
497, 499, 563, 581, 699, 705, 728,
870, 892, 944, 952, 986, 993

Draghinescu, Rodica 655

Dragomir, Tatiana 851

Dragoste, Cosmin 669

Dumitrescu, Florin 767, 768, 845

Dună, Teodor 74, 92, 152, 173, 245, 262,
266, 312, 317, 427, 518, 607, 608,
660, 670, 707, 904, 942, 1007

Duțescu, Mihai 268, 430, 909

E

Ernu, Vasile 9, 16, 19, 64, 152, 170, 171,
177, 189, 255, 347, 391, 451, 462,
507, 511, 523, 527, 579, 635, 713,
831, 852, 909, 952, 967, 1007,
1028

F

Flămând, Dinu 151, 159, 249, 283, 381,
561, 604, 663, 679, 762, 883, 899,
942, 981

Florescu, Cătălin Dorin 1, 54, 118, 126,
202, 230, 247, 248, 257, 309, 419,
489, 508, 515, 516, 638, 716, 769,
809, 904, 923, 950

Florian, Filip 6, 91, 101, 248, 312, 331,
347, 391, 403, 507, 632, 660, 671,
672, 707, 759, 760, 817, 898, 907,
925

Florian, Matei 6, 9, 69, 84, 91, 97, 100,

- 101, 108, 165, 179, 210, 331, 384,
511, 512, 586, 600, 602, 660, 672,
708, 740, 745, 797, 810, 925
- Foarță, Șerban 1, 13, 49, 67, 91, 113,
125, 137, 141, 174, 206, 224, 271,
313, 315, 356, 361, 365, 420, 446,
456, 463, 494, 507, 512, 523, 601,
659, 678, 761, 762, 777, 845, 850,
852, 893, 914, 925, 961, 1008,
1028
- Frățilă, Augustin 34, 129, 447, 1010
- G**
- Găinușă, Mihai 619, 759
- Gârbea, Horia 4, 18, 67, 71, 85, 90, 95,
107, 108, 150, 167, 178, 197, 211,
246, 257, 268, 273, 274, 302, 319,
348, 358, 407, 408, 414, 428, 448,
458, 462, 485, 494, 535, 537, 547,
557, 563, 587, 602, 628, 648, 655,
661, 693, 698, 705, 718, 720, 737,
741, 742, 768, 770, 775, 789, 793,
806, 822, 828, 834, 845, 849, 879,
883, 886, 895, 896, 900, 918, 934,
947, 950, 965, 973, 981, 982, 996,
1005, 1010, 1024
- Ghițulete, Dragoș 299, 508, 682
- Gorczyca, Mariana 266, 427, 774, 933
- Got, Petre 802, 927, 1037
- Grăsoiu, Liviu 166, 273, 694
- Grigorescu, Alexandru 744
- Grigurcu, Gheorghe 48, 62, 81, 84, 87,
92, 93, 126, 137, 175, 193, 202,
207, 209, 217, 218, 247, 254, 268,
285, 307, 316, 341, 345, 363, 381,
403, 407, 413, 448, 481, 482, 500,
518, 521, 531, 548, 561, 577, 578,
616, 644, 665, 677, 678, 706, 716,
768, 769, 783, 802, 836, 843, 845,
859, 876, 916, 923, 946, 960, 962,
973, 974, 1003, 1038
- Groșan, Ioan 208, 248, 255, 284, 315,
318, 373, 374, 388, 391, 409, 427,
496, 508, 536, 593, 652, 656, 663,
672, 739, 774, 796, 809, 883, 894,
899, 908, 926, 933, 942, 982, 984,
991, 1028
- H**
- Haș, Petru M. 91, 965, 981
- I**
- Ilea, Letiția 196, 515, 539, 615, 932
- Iliescu, Nicolae 87, 129, 214, 410, 800,
801, 919
- Ioanid, Doina 6, 17, 88, 158, 169, 181,
208, 231, 242, 408, 539, 569, 570,
572, 606, 635, 641, 717, 745, 750,
797, 810, 817, 906, 936, 943, 952,
953, 967
- Ionescu, Tudor 736
- Ionică, Naomi 615, 893
- Iova, Gheorghe 274, 658, 763
- Iuga, Nora 8, 19, 76, 77, 78, 98, 109,
162, 180, 271, 347, 383, 408, 432,
515, 525, 537, 539, 540, 561, 567,
570, 615, 719, 740, 775, 886, 898,
936, 967, 987, 1005
- J**
- Jurcan, Alexandru 138, 502, 672, 755, 930
- L**
- Leac, V. 398, 402, 457, 461, 532, 695,
764, 806, 855, 1028
- Liiceanu, Gabriel 10, 47, 49, 55, 106,
121, 175, 216, 233, 326, 351, 363,
368, 429, 445, 449, 467, 479, 523,
532, 543, 581, 612, 639, 645, 682,
700, 746, 747, 748, 750, 753, 765,
766, 772, 773, 775, 776, 777, 784,
785, 792, 794, 795, 801, 806, 807,
818, 822, 878, 889, 891, 925, 956,
958, 962, 991, 997, 1001, 1006,
1038
- Lipcanu, Bogdan 402, 860, 907, 953,
957

M

- Măceșaru, Ciprian 548, 715
- Mălaicu-Hondrari, Marin 173, 402, 403, 408, 427, 430, 431, 461, 553, 570, 571, 580, 582, 598, 601, 606, 672, 744, 763, 809, 840, 845, 864, 924
- Mălăncioiu, Ileana 13, 43, 49, 69, 86, 175, 256, 363, 413, 449, 576, 705, 830, 917, 934, 989
- Manea, Norman 23, 24, 50, 70, 88, 112, 139, 144, 149, 172, 187, 221, 255, 261, 280, 291, 292, 367, 391, 411, 574, 699, 723, 739, 740, 742, 743, 775, 832, 879, 881, 887, 888, 889, 890, 898, 905, 906, 909, 910, 931, 969, 976, 1018, 1023
- Manolescu, Maria 286, 367, 448, 508, 551, 672
- Manolescu, Nicolae 5, 9, 11, 30, 32, 33, 37, 52, 55, 65, 74, 80, 81, 82, 103, 125, 127, 138, 147, 159, 186, 189, 205, 212, 213, 215, 216, 217, 225, 242, 247, 249, 265, 298, 302, 304, 308, 316, 317, 321, 322, 333, 334, 341, 347, 355, 361, 362, 363, 381, 382, 401, 405, 407, 454, 458, 474, 480, 481, 483, 496, 497, 501, 529, 546, 551, 556, 559, 571, 590, 643, 646, 667, 671, 677, 682, 693, 696, 702, 707, 709, 719, 735, 748, 765, 773, 775, 776, 777, 789, 799, 817, 822, 824, 829, 832, 835, 857, 870, 879, 892, 895, 896, 901, 911, 914, 915, 920, 949, 956, 960, 969, 975, 977, 987, 990, 998, 999, 1004, 1023, 1024
- Marcus, Solomon 80, 158, 174, 188, 338, 618, 653, 810, 867, 940, 941, 967, 987, 1005
- Mareș, Radu 769, 893, 988, 1009, 1026
- Marin, Daniel D. 9, 84, 421, 538, 585, 596, 606, 607, 623, 638, 658, 669, 681, 695, 767, 979, 1036
- Marinescu, Angela 8, 69, 74, 96, 100, 136, 150, 169, 232, 272, 364, 425, 430, 511, 553, 720, 741, 761, 809, 886, 924, 942, 987
- Marino, Adrian 1, 88, 89, 93, 96, 107, 109, 145, 193, 194, 213, 215, 216, 217, 226, 227, 229, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 247, 248, 251, 252, 255, 257, 258, 262, 263, 264, 268, 273, 274, 278, 293, 314, 316, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 348, 358, 369, 370, 392, 393, 394, 408, 411, 417, 420, 423, 424, 453, 475, 476, 493, 497, 498, 499, 513, 514, 516, 518, 520, 523, 524, 537, 543, 544, 549, 550, 561, 563, 583, 590, 602, 616, 618, 622, 673, 680, 681, 748, 751, 756, 757, 762, 804, 818, 828, 922, 1006
- Martin, Mircea 26, 69, 87, 134, 152, 165, 175, 230, 258, 276, 277, 278, 351, 523, 586, 735, 737, 751, 798, 817, 853, 863, 867, 982, 984, 991, 1033, 1034, 1035
- Mateescu, Constantin 73, 108, 136, 150, 244, 245, 448, 494, 536, 769, 1008
- Mihăilescu, Dan C. 1, 6, 9, 11, 20, 25, 32, 83, 106, 142, 173, 174, 193, 217, 223, 233, 268, 273, 274, 279, 280, 289, 294, 331, 358, 368, 404, 453, 494, 500, 557, 558, 566, 639, 709, 754, 755, 761, 860, 962, 985, 992, 1006
- Mihalache, Ștefania 17, 136, 137, 222, 288, 289, 294, 565, 671, 672, 707, 744, 745, 796, 809, 810, 812
- Moldovan, Ioan 147, 413, 602, 701, 714, 853, 1003, 1029
- Müller, Herta 10, 65, 75, 77, 107, 110, 119, 122, 132, 133, 139, 150, 187, 220, 226, 254, 260, 292, 353, 390, 391, 455, 456, 462, 467, 513, 560, 630, 632, 656, 680, 682, 723, 724, 727, 728, 729, 730, 731, 738, 740, 741, 746, 747, 748, 765, 766, 769,

- 770, 772, 773, 774, 775, 776, 777,
783, 784, 785, 792, 794, 795, 801,
806, 807, 818, 822, 845, 856, 867,
879, 890, 891, 896, 925, 936, 975,
979, 986, 1006, 1027, 1029, 1032,
1037, 1038
- Mușina, Alexandru 4, 8, 19, 20, 59, 86,
87, 185, 194, 201, 231, 242, 274,
294, 311, 314, 318, 379, 380, 381,
382, 383, 391, 394, 414, 433, 434,
435, 449, 452, 461, 478, 514, 540,
541, 589, 606, 634, 647, 662, 666,
768, 777, 778, 779, 802, 803, 809,
840, 893, 958
- N**
- Nechit, Irina 309, 350, 444, 595, 603,
667
- Nedelcovici, Bujor 11, 81, 169, 391, 521,
696, 731, 732, 828, 881, 968
- Negoită, Constantin Virgil 543, 692
- Negoitescu, Ion 3, 55, 58, 59, 92, 166,
172, 194, 212, 498, 502, 667, 971
- Nicolescu, Cezar 871
- Nimigean, O. 219, 416, 464, 618, 624,
625, 647, 672, 682, 760, 808, 825,
831, 852, 853, 923, 927, 928, 966,
994, 1009, 1028, 1031
- O**
- Oișteanu, Andrei 284, 388, 450, 572,
573, 618, 628, 639, 803, 846, 867,
897, 949
- Oprîță, Mircea 401, 456, 493, 529, 636,
658, 661, 692
- P**
- Păcurar, Dumitru 800
- Pârvulescu, Ioana 8, 30, 31, 47, 48, 68,
75, 81, 108, 124, 127, 152, 165,
173, 177, 196, 205, 223, 229, 250,
258, 315, 343, 351, 379, 380, 381,
382, 383, 444, 479, 488, 547, 601,
614, 643, 676, 714, 745, 792, 801,
817, 824, 849, 850, 851, 860, 870,
879, 882, 898, 911, 913, 949, 956,
967, 985, 992, 994, 1001
- Patapievici, Horia-Roman 31, 55, 125,
216, 255, 264, 265, 270, 368, 452,
458, 479, 528, 538, 585, 591, 623,
639, 644, 691, 803, 831, 889, 897,
927, 949, 1001
- Pavel, Dora 84, 193, 202, 220, 299, 316,
381, 386, 409, 481, 652, 653, 659,
761, 774, 925, 973, 974, 1028
- Pavel Gheo, Radu 6, 91, 271, 286, 312,
363, 385, 388, 391, 420, 453, 466,
467, 523, 565, 582, 604, 637, 672,
673, 704, 719, 808, 842, 843, 844,
847, 867, 925, 1031
- Pecican, Ovidiu 15, 28, 49, 50, 51, 90,
102, 139, 202, 213, 226, 236, 256,
282, 326, 354, 358, 379, 409, 424,
439, 520, 528, 575, 591, 647, 677,
734, 739, 763, 774, 780, 792, 838,
839, 870, 918, 1005, 1010, 1031
- Perța, Cosmin 47, 113, 180, 305, 317,
408, 457, 461, 607, 624, 632, 633,
668, 676, 707, 750, 796, 809, 810,
928, 942
- Petreu, Marta 19, 35, 48, 49, 51, 52, 72,
81, 101, 102, 127, 150, 153, 174,
177, 196, 210, 212, 231, 255, 304,
355, 381, 382, 394, 407, 447, 502,
515, 591, 651, 677, 722, 882, 962,
969, 1024
- Pillat, Dinu 164, 182, 285, 368, 444,
445, 449, 461, 479, 481, 554, 555,
572, 646, 666, 741, 762, 789, 847,
878, 917, 926, 933
- Pintea, Ioan 4, 27, 104, 219, 502, 651,
901, 1026
- Pleșu, Andrei 1, 22, 49, 106, 121, 175,
216, 233, 326, 357, 358, 479, 503,
551, 553, 578, 581, 583, 622, 639,
728, 794, 806, 810, 851, 956, 962,
989, 997, 998, 999, 1006, 1036

Popescu, Dumitru Radu 8, 317, 417, 534,
535, 579, 619, 770, 967, 1005
Pop, Ion 81, 125, 138, 145, 160, 175,
179, 208, 229, 249, 251, 258, 266,
299, 304, 330, 331, 348, 365, 405,
522, 523, 554, 670, 677, 678, 715,
744, 751, 753, 756, 772, 797, 798,
802, 819, 863, 872, 904, 919, 951,
964, 991, 1005, 1029, 1030, 1035
Porumb, Horea 623, 929
Prepelită, Mihai 667
Prodan, Ofelia 144, 274, 537, 619, 623,
656, 661, 668, 720, 758, 979

R

Rachieru, Adrian Dinu 219, 256, 504,
505, 595, 769, 895
Romila, Adrian G. 166, 177, 287, 348,
417, 462, 595, 655, 662, 702, 835,
842, 879, 923
Rosetti, Adina 830, 847, 858, 1028
Rotaru, Andra 4, 69, 130, 148, 150, 151,
165, 180, 256, 266, 317, 389, 461,
487, 488, 537, 599, 602, 606, 615,
656, 682, 808, 845, 882, 899, 983,
1029
Ruști, Doina 8, 55, 150, 169, 197, 254,
262, 266, 270, 273, 286, 287, 290,
318, 331, 351, 408, 419, 443, 451,
507, 547, 579, 595, 655, 770, 792,
882, 897, 967, 981, 982, 987, 1005

S

Săndulescu, Al. 428, 651, 917
Șerban, Robert 6, 62, 67, 71, 94, 167,
286, 389, 417, 493, 602, 628, 659,
678, 705, 716, 745, 762, 797, 821,
835, 852, 856, 864, 879, 925,
1028, 1029
Șleahțișchi, Maria 366
Stanca, Dan 193, 515, 593, 830
Stan, Constantin 21, 85, 151, 318, 446,
447, 547, 720, 757, 758, 767, 828,
882, 883, 899, 934, 982

Ștefai, Elena 5, 64, 94, 418, 557, 792
Stoiciu, Liviu Ioan 81, 148, 224, 307,
316, 412, 413, 446, 520, 532, 591,
618, 667, 761, 768, 809, 842, 859,
860, 879, 893, 922, 942, 956, 962,
987, 1005, 1012, 1013, 1019, 1034
Suceavă, Bogdan 8, 24, 156, 286, 390,
391, 436, 437, 466, 493, 584, 595,
596, 673, 710, 897, 988, 1028,
1029

T

Tănăsioiaca, Petre 628
Teodorescu, Cristian 6, 8, 17, 19, 67, 73,
84, 108, 136, 200, 201, 202, 227,
233, 256, 263, 276, 288, 303, 331,
332, 367, 374, 381, 382, 383, 443,
455, 463, 478, 488, 500, 511, 512,
539, 654, 666, 757, 825, 830, 842,
866, 925, 1006, 1028
Teodorescu, Cristian-Mihail 693, 760,
990
Țepeneag, Dumitru 17, 409, 666, 668,
755, 798, 1009
Terian, Andrei 9, 16, 19, 20, 25, 44, 72,
73, 87, 97, 110, 152, 168, 179, 196,
198, 199, 211, 212, 245, 248, 258,
274, 280, 284, 289, 321, 350, 353,
354, 361, 367, 373, 381, 388, 409,
429, 430, 449, 478, 516, 536, 538,
553, 554, 565, 592, 604, 619, 631,
670, 682, 707, 744, 751, 772, 796,
829, 845, 851, 885, 903, 904, 966
Țoiu, Constantin 82, 126, 345, 682, 762
Toma, Florin 539, 563, 647, 925, 1028
Tudoran, Dorin 21, 87, 94, 120, 121,
133, 134, 138, 159, 162, 194, 209,
321, 326, 391, 414, 417, 481, 546,
548, 554, 639, 690, 703, 732, 735,
747, 748, 749, 750, 766, 771, 781,
818, 819, 824, 847, 878, 901, 938,
954, 967, 976, 985
Țurlea, Stelian 692, 694, 741, 882, 928,
1006

V

Vancu, Radu 8, 20, 86, 91, 113, 125, 146,
173, 185, 201, 244, 266, 299, 356,
363, 383, 398, 402, 423, 429, 457,
511, 532, 571, 576, 614, 644, 694,
708, 736, 767, 784, 800, 820, 849,
852, 859, 865, 893, 919, 925, 944,
953, 972, 999, 1029
Vasilescu, Mircea 1, 64, 65, 97, 310, 311,
418, 455, 506, 598, 657, 773, 843,
923, 1027
Vianu, Ion 10, 22, 118, 177, 197, 255,
292, 312, 368, 444, 470, 536, 538,
548, 562, 590, 620, 637, 639, 651,
716, 757, 763, 824, 838, 844, 893,
895, 896, 897, 925, 938, 949, 969
Vişniec, Matei 49, 64, 73, 84, 90, 132,
200, 201, 221, 255, 297, 300, 344,
382, 391, 457, 461, 490, 491, 493,

556, 615, 700, 802, 821, 828, 852,
880, 886, 896, 904, 939, 1027,
1028

Vlasie, Călin 213, 447, 651, 671, 755

Vosganian, Varujan 6, 7, 19, 55, 67, 73,
134, 147, 168, 196, 200, 214, 224,
265, 303, 308, 351, 362, 381, 382,
383, 418, 430, 443, 447, 451, 461,
483, 488, 507, 510, 511, 530, 580,
654, 719, 775, 797, 825, 830, 857,
874, 970, 1006, 1024, 1028

Z

Zubaşcu, Ion 58, 63, 108, 113, 146, 148,
155, 256, 316, 356, 372, 408, 413,
428, 447, 461, 495, 504, 519,
521, 557, 577, 579, 645, 667, 673,
1011, 1027, 1037

